QVÆSTIONES REGVLARES, ET CANONICÆ,

IN QVIBVS VTRIVSQVE IVRIS, ET Priuilegiorum regularium, & Apostolicarum Constitutionum, nouæ, & veteres difficultates dispersæ, & confusæ, miro ordine scholastico per quæstiones, & articulos elucidantur, Prælatis Ecclesiasticis, & Regularibus, necnon Iudicibus cuiuscumque Tribunalis, & vtriusque Iuris peritis, & quibuscumque Ecclesiasticis regularibus maximè necessariæ.

AVTORE P. F. EMANVELE RODERICO Lusitano, sacræ Theologiæ Lectore, Prouinciæ sancti Iacobi regularis Obseruantiæ D. P. N. Francisci Diffinitore.

TOMVS PRIMVS.

NVNC DE NOVO PER PRÆFATVM Autorem recognitus, correctus, & additus.

HIS ACCESSERVNT INDICES TRES. QVORVM PRIMVS huius primi tomi articulos ostendit. Secundus Constitutionum Pontificalium, & Iuris Canonici, & Concilij Tridentini, & Iuris Ciuilis decreta multipliciter declarata proponit. Tertius rerum notabilium sententias insinuat.

Editio vltima prioribus longè tersior, & distinctior.

LVGDVNI,

Sumptibus Horatij Cardon.

M. DCXIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

CENSVRA.

QVAESTIONVM Regularium Tomum primum, autore doctissimo Patre Emanuele Rodriguez Minorita, ex commissione claustri Salmanticensis Academiæ, cui Regius Senatus examinandū tradiderat, diligenter perlegi, nihílque in eo aut Catholicæ doctrinæ, aut bonis moribus contrarium reperi, quinimmo dignissimum iudicaui, qui typis mandetur, in lucémque ad omnium vtilitatem prodeat, tum propter exactam curam, quam super inuestigandis priuilegiis, quibus religiosi ex Apostolicæ Sedis indulto gaudent, autor posuit, tum propter facilem & dilucidam methodum, qua in decidendis grauissimis quæstionibus, quæ in hac materia passim occurrunt, vtitur. Salmanticæ, in Conuentu sancti Augustini, decima octaua Nouembris anno millesimo quingentesimo nonagesimo septimo.

Magister Fr. IOANNES de GVEVARA.

CENSVRA.

LIBRVM, qui inscribitur, Quæstiones Regulares, ab admodum Reuerendo Patre Fr. Emanuele Rodriguez compositum, ex commissione huius almæ Salmanticensis Academiæ, cuius examinatio à supremo Consilio fuit demandata, qua potui diligentia perlegi. In quo quæ ad vtrumque Ius pertinent quæstiones, doctè, & dilucidè explicantur, nihílque in eis inuenio quod pias aures offendat; quinimmo multa eruditè explicantur, quæ & regularibus & sæcularibus vsui, & vniuersæ Reipub. Christianæ decori & ornamento esse possunt. Quapropter dignum opus iudico, vt ad communem vtilitatē in publicum edatur. Dat. Salmanticæ, die 15. mens. Nouembris, anno millesimo quingentesimo nonagesimo septimo.

Doctor GABRIEL HENRIQVEZ.

Licentia Commissarij generalis.

FRATER Matthæus de Burgos Ordinis Seraphici Patris nostri Francisci, Cismontanę familiæ Commissarius generalis, & seruus, Quęstiones Regulares, quas benemeritus pater Frater Emanuel Rodriguez nostræ sancti Iacobi prouinciæ alumnus, per multósque annos sacræ Theologiæ Lector, tam doctè, quàm accuratè scripsit, & nostra licentia per quosdam patres (sicuti omni confidentia dignos, sic scientia & doctrina pollentes) examinatas & approbatas, Regali supremóque præsentauit Consilio, cuius iam obtinet consensum vt typis mandentur, itidem & nos per has præsentes literas concedimus, datas in nostro sancti Francisci Vallisoletani Conuentu, pridie Kalendas Martij anno millesimo quingentesimo nonagesimo octauo.

Fr. MATTHAEVS,
qui suprà manu propria.

CENSVRA.

OPVS Quæstionum Canonicarum, & Regularium, editum à Reuerendo admodum Patre Fratre Emanuele Roderico sacræ Theologiæ Professore, iussu, & mandato Reuerendissimi Patris nostri Fratris Matthæi de Burgos Commissarij Generalis Cismontani, legi, vidi, & attentè consideraui, in quo nihil reperi contra fidem Catholicam, nec contra sanctorum Patrum doctrinam, nec contra bonos mores; quin potiùs omnia grauissimorum Doctorum autoritate, validissimis, & efficacissimis rationibus in eo tradita sunt. Quapropter si prælo mandentur, censeo summam ex eo vtilitatem, & iuuamen professores sacrarum Religionum ad earum regimē, suorum morum compositionem, & conscientiæ serenitatem esse capturos. In cuius rei fidem propria manu subscripsi in nostro Conuentu Diui Francisci Salmanticensi, die decima octaua Maij, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo nonagesimo septimo.

Frater FERNANDVS de CAMPO.

SVMMA PRIVILEGII A CHRIstianissimo Galliarum Rege obtenti.

HENRICI IIII. Galliæ & Nauarræ Regis recenti diplomate pro causis in originali contentis cautum est, ne quis in suo regno, aliisve locis ditioni suæ suppositis, intra proximos annos decem à die concessionis præsentium inchoandos, excudat, vendat, excudendum, vendendúmve quouis modo, ac ratione conetur librum, qui inscribitur, *Quæstiones Regulares, & Canonicæ in tres Tomos diuisæ, in quibus vtriusque Iuris, & priuilegiorum Regularium, & Apostolicarum Constitutionum nouæ, & veteres difficultates dispersæ, & confusæ, miro ordine scholastico per quæstiones & articulos elucidantur, &c.* vno HORATIO CARDON Bibliopola Lugdunensi excepto, cuíve ipse concesserit. Sub pœnis originali diplomate contra delinquentes expressis. Datum Lutetiæ, die Februarij vigesima tertia, anno millesimo sexcentesimo nono.

Sic signatum,

De mandato Regis,

BRVLART.

ORDINIS MINORVM REGVLARIS OBSERVANTIÆ

DIGNISSIMO COMMISSARIO GENERALI CISMONTANO P. F. MATTHÆO DE BVRGOS, suus F. Emanuel Rodericus eiusdem Ordinis Professor, ac sacræ Theologiæ in prouincia sancti Iacobi Prælector.

MVLTIFARIAM *multísque modis, Præsul sapientissime, olim Deus loquutus fuit in Prophetis, vt sacra monumenta nobis scriptum reliquerunt. Et cùm, secundùm Apostolum*, omnia quæ scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, vt per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus: *inter alia, quæ nobis diuinæ paginæ pro nostra consolatione commendata reliquerunt, præcipuum fuit solicitudo, & vigilantia Prælatorum circa ea, quæ ad pascendas, & gubernandas oues ipsis à Deo Opt. Max. commissas summo opere conducit, quod Spiritus sanctus non solùm verbis, sed etiam parabolis, & nouis figuris significauit. Videmus enim ipsum per vestimenta Aaron Sacerdotis, & Prælati miris contexta figuris, secreta diuina repræsentare. Ad quorum contexturam ait ad Moysem:* Sumes duos lapides onychinos, & sculpes in eis nomina filiorum Israël; sex nomina in lapide vno; & sex reliqua in altero, iuxta ordinem natiuitatis eorum. Opere sculptoris & cælatura gemmarij, sculpes eos nominibus filiorum Israël, inclusos auro atque circumdatos: & pones in vtroque latere superhumeralis, memoriale filiis Israël. Portabítq; Aaron nomina eorum coram Domino super vtrumque humerum ob recordationem. *In quibus verbis maxima arcana continentur. Noluit enim Spiritus sanctus, vt nomina filiorum Israël portarentur ab eius Pontifice, & Sacerdote Aaron, scripta atramento in aliqua papyro, sed vt in lapide stylo ferreo sculperentur: vt sic animaduerterent Prælati nomina ouium suarum, ita apud ipsos esse scripta, vt nullo modo ab eorum memoria deleri possint. Et ita voluit Deus Opt. Max. vt super humeros & super pectus portarentur, vt quocunque se verterent Prælati, semper ante oculos eorum, ouium suarum nomina præsentarentur: & sic solicitudo in ipsarum regimine nunquam obliuioni daretur. Oculis autem conspexi, Præsul amplissime, tuam in subditorum regimine vigilantiam, & solicitudinem non vulgarem, qua semper desiderio desideras eorum spirituali profectui consulere. Quo æstuatus cùm primùm regnum Lusitanum ingredereris (in quo ego tunc temporis infirmitate maxima laborabam) me per tuas literas es consolatus, mihi tuorum subditorum minori præcipiens, vt quamprimum ab infirmitate surgerem, & ad itinerandum conualerem, te pastorem quærerem, vt priuilegiorum Apostolicorum explicationem meis humeris imponeres. Quam ego difficilem prouinciam, virtute obedientiæ fretus suscepi, qua anhelans non solùm priuilegia decreui explanare, sed etiam quidquid secundùm ius Canonicum, & Ciuile, & constitutiones Apostolicas statum monasticum concernit, dispositione scholastica per quæstiones, & articulos elucidare decreui. Consideraui enim id, quod multis antè retro annis Philosophorũ princeps Aristoteles in Meteororũ libris fatetur:* Quæ tractantur, *inquit*, opiniones, eas ferè omnes à superioribus antè fuisse agitatas. *Id etiam Sapiens satis insinuauit dicens:* Nihil nouum sub sole esse: *adeò iam sine autore loquitur nemo. Et qui nunc scribunt, non aliud, quàm ex libris, vt aiunt, libros faciunt. Nam vel dispersa colligere, vel collecta magis explicando diffundere, totum scribendi negotium est. Sed vtrum eorum sit magis proficuum, pro cuiuscumque ingenio censeatur. Et cùm natiuum hominis ingenium sit, naturam ipsam æmulari, quæ vel cupida nouitatis, vel primæ materiæ nimiùm tenax, res omnes nouæ ac miris subinde modis facit, renouans induit, & velut ludẽs in orbe terrarum dum nihil non ipsa conuertit, & ex aliis formis transfert alias, noui aliquid semper agere videtur. Ita ego intimè perspiciens priuilegiorum, & constitutionum Apostolicarum congeriem satis diffusam, ne dicam confusam, me*

Marginal notes: Ad Rom. 1. — Ad Rom. 15. — Exod. 28. — Aristot. — Ecclesiast. 1.

ipsum ad Deum Opt. Max. conuerti, vt eius sapientissimus Spiritus super has aquas graderetur, quo ego adiutus, & eius lumine superfusus, hoc confusum chaos, nouis quibusdam formis illustrarem, & ea, quæ à sanctis Patribus pro Regularibus sunt ordinata, & ab scriptoribus sunt diffusa, & satis dispersa, & negligētia aliquorum quasi sepulta, methodo scholastica, clarissima redderem, veritates occultas resolutione clara ante oculos omnium proponendo, vt cùm debitor sim omnibus, etiam omnibus in hoc opere essem iucundus. Quæ causa fuit, vt relicto cultiori scribendi genere, quod fortasse non omnino illepidè sequi potuissemus, eo potiùs voluerimus vti, quod vulgo scholasticum appellant. Vtiq. ne dum in rebus ipsis rationem communis vtilitatis in primis habendam curauimus, id munus dicendi genere præstaremus, si non eiusmodi accommodaremus, quale in vulgus iam olim probatum est, & quo res Theologicæ tradi ferè consueuerunt. Is enim stylus, vti Gerson grauissimus autor ait, ad illustrandam veritatem acrior, clarior, & aptior est: nã & syncera veritas phaleras nescit, neque verborum ornatum: id enim non negotij, sed otij magis est. Quare cùm non verborum fastu ambitioso ornata, sed sermonis symera & cauta simplicitate honesta, veritas & diuina sapientia constet: simul & aperienda & suadenda est: id quod se ita fecisse prædicator gentium ad Corin. Apostolicè gloriatur. Ego, *inquit*, veni ad vos fratres, non in sapientia verbi, non in sublimitate sermonis, aut sapientiæ annuncians vobis Christum. Sermo meus & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, *&c. Proinde eo etiam scribendi genere quamplurimæ fidei, & morum veritates, antiquorum quoq. Doctorum vera sensa, & dogmata in eorum libris, & scripturis sanctis inclusa per scholasticos Doctores, item sacros, videlicet Damascenum, Magistrum sententiarum, Albertum Magnum, D. Thomam, sanctum Bonauenturam, Henriquum, Scotum, & alios eiusmodi sine numero, nouissimè tandem reserata, & magis illucidata sunt. Adeò vt iam impletum sentias propheticum illud Danielis.* Pertransibunt, *ait*, tempora, & multiplex erit scientia. *Diuini namq. consilij dispensatione, post antiquos illos Doctores sanctos, Scholastici prodierunt, qui sine ornatu, & candore verborum, quibus vel curiositas, vel incauta simplicitas hominum facilè capitur, per distinctas quæstiones, & dubiorum decisiones, & argumentorum responsiones contra hæreticorum philosophantium fallacias, atq. sophismata, plano sermone clarè procedentes, per præcisas verborum formas, normasq. loquendi in rebus fidei, & morum, tutissimam nobis Theologicam veritatem reddiderunt. Quæ cùm ita se quidem explorate habeant, reliquum est, vt antiquæ nos tandem consuetudini accommodantes, hunc nostrum primum Tomum non nisi præexcellenti quodam patrocinio munitum emitteremus in lucem. Morale est enim, vt qui præclara disciplinarum studia suis laboribus illustrare, aut locupletare conantur, si quid in gratiam rei literariæ ediderint, illustriori cuipiam viro nuncupare, quò vel operi suo immortalem quandam stabilitatem acquirant, vel maleuolorum inuidiam supprimant, vel antiquorum scriptorum consuetudinem imitentur. Id ego (cùm hisce diebus hunc primum Tomum, quem ex vastis Iurisprudentium scriptis, priuilegiis & constitutionibus Apostolicis in gratiam Regularium fuissem euulgaturus) mecum ipse recogitans, nihil prius habui, quàm vulgatam hanc tot illustrium scriptorum consuetudinem colere, quæ alioquin à Christiana illa modestia, quam magnopere Christus Dominus commendauit, non est aliena. Dum enim nostros fœtus literarios alterius autoritati committimus, nobis ipsis quodammodo diffidimus; dum autem nulli dicamus, nullius mortalium suffragio egere nos insinuamus. Principum gratiam in hoc opere, cùm sit Regularium, venari non libuit: libuit tamen, ornatissime Præsul, nostræ religionis caput te qualicumque hoc munusculo colere, nempe qui literis, & prudentia rerum gerendarum, atque religione (quæ omnia vix in vno aut altero cohærent) semper iustus, atque integerrimus, neque vnquam minus, sed quotidie magis habēs, ab omnibus inuētus, à Regibus & proceribus Ecclesiæ & Prælatis Regularibus probatus es; qui religionem quoque nostram Seraphici Patris nostri, eius alumnus tuis dotibus decorasti: qui magno semper animo in omnes eruditos viros propensissimus fuisti. Omnia enim hæc, & alia vicissim recognoscens, tanquam animi nostri indicium, tibi obsequia nostra præstare decreui. Vt sic hunc nostrum primum Tomum, imò verò iam prorsus tuum tuo nomini nuncupatum, tu, Reuerendissime Præsul, vt qui maximè omnium omnibus facilis es, grato animo accipias. Qui si tuo nomini fuerit affixus, maximam sibi apud omnes gratiam conciliabit, autori etiam suo, & nostræ religioni non parum accedet ornamenti. Vale Pater Reuerendissime in Christo, vale. Ex tuo cœnobio sancti Francisci Salmanticensi, die quarta mensis Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo octauo.*

Ad Corinth. 1. Timot. & 2. cap.

Daniel. 10.

AD

AD LECTOREM.

LEGITVR in Prouerbiis Regis Sapientissimi: Quòd *sicut qui mittit lapides in aceruum Mercurij: ita qui tribuit insipienti honorem.* Et quidem in Hebræo ita est: *Sicut, qui mittit lapidem in palma fundæ: sic, qui insipienti honorem tribuit.* Quibus verbis *Spiritus sanctus* significare voluit vim prorsus eandem, quæ lapidi fit, honori fieri, inferríque cum periculo pari ad iustitiam. Enimuero lapis, cùm ab imo centri eruitur, fundæq; imponitur in sublime iaciendus, sæpe casu decidens in particulas diuisus minutatim laceratur: ita quoque periclitari nonnunquam solet honor, cùm à centro suo, quod est virtus, demouetur alióque transfertur, vbi soliditate caret, id est, in hominem nullius frugis, à virtute alienum tumoris, & insolentiæ plenũ. Cõtingit enim sæpe sæpiùs, eum, qui titulo honoris abutitur altiúsque rerum inanium cogitatione effertur, ex alto fœdè actum in præceps, diminutum, debilitatúmque de statu dignitatis deiici. Mihi verò, post absolutam confectámque expositionem Bullę indulgentiarum, quam *Cruzadam* vocant, summámque casuum ad conscientiam pertinentium, cùm à superioribus meis, tum etiam à grauissimis hominibus huius regni doctissimis factum, collocatúmque beneficium est & is honor habitus, qui primarum gentium literatis, aliísque opinione virtutum singulari præstantibus, & deberi, & haberi solet. Igitur, ego cùm illo haud dignum me esse intuerer, cùm quòd literarum, tum quòd virtutis inanis essem, Diuinam maiestatem precatus sum, nollem, vt huius tã nominis quàm honoris prærogatiua in me contra naturam, aut vi coacta esset, vti lapis esse solet, cùm fundæ impositus in sublime mittitur. Itaque mecum cùm attentiùs perpẽderem mysteriosam illam Regis Assyrij statuam, cuius caput erat ex auro confectum, brachia & pectus ex argento, proximum ex ære ferróque, pedes denique ex argilla: cùm inquam, perpenderem, causámque reperissem, ob quam corruerit, fuisse pedum, quibus stabiliebatur, imbecillitatem, defectúmque, intellexi honorem istum; si pedibus ex luto confectis, id est, humilitate, non staret, ac niteretur, defecturum facilè, eiúsque casum cum dedecore futurum. At verò erit non nemo, qui dicat, cùm de humilitate agam, quare tantum, ac tam difficile opus apprehenderim, si difficultatem videbam, qui tam profundum, ac tam immensum pelagus tentauerim, vbi tot Syrtes, tot scopuli, tot loca vadosa, id est, tot regulariũ ordinũ priuilegia in quibus nõ minus periculũ, quàm in mari inæquale discrimẽ aditur. Quî demũ, quæ spectant ad monasticũ statũ, decidere potuerim: siquidẽ huic mari adeò periculoso enauigando, superandoq; & sacræ Theologiæ, & vtriusque Iuris adminiculo opus erat? Quæ quòd iis abhinc multos iã annos studuerim, nõ ita mihi sunt in prõptu, vt tot difficultatibus expediẽdis necesse erat. Expono enim cõstitutiones Apostolicas, & leges

Prouerb. 26.

Daniel. 2.

& leges peculiares,quę sunt occulta priuilegia,de quibus(quod sciam) ad hoc æui nemo ex professo quidquam literis vnquam commisit. Cui respondeo,me hoc opus vnquam non modò complexurum; sed ne tentaturum quidem, nisi obedientia, cui parére debeo, mihi illud imperaret.Et quidem id si auderem superioris iniussu,temeritatis non solum crimen subirem: sed etiam iure dici posset, hunc honorem in me violenter & contra naturam consistere;tamen quidquid sit, parui. Cæterùm,quia hæc materies tota difficultatum & obscuritatum plena est,& ad eam exponendam distinctè omnium sciētiarum, quarum suprà memini,notitia opus erat,& ingenij ope, & quod in multis mihi defectum iri præuidi,manum adieci,méque totum ad imitationem,& methodum composui,quam Scholastici in scribendo tenuerunt: vt Doctrinæ defectum,qui forsan in hoc scribendi genere sese ostendet, claritas,distinctio,& dispositio operis suppleret.Tamen religiosos Regularium Ordinum viros admonitos volo,si quid illis ex antiquis priuilegiis derogo,facere nō aliter posse.Idque duplici de causa. Primùm quidem,quòd qui libros scribunt,debent,cùm in aliis, tum præsertim in rebus ad mores spectantibus,veritati adhærere, atque omnino insistere: quod ni faciant,vndequaque in autoritate periculum. Alterum est,quòd Episcopis ac Prætoriis tribunalibus non mediocrem potestatis eius partem,quam ius cōmune illis impertitur,eripio.Quòd si quod eorum est secundùm ius,& ad libram priuilegiorum,quibus regulariū hominum ordines Sedis Apostolicæ beneficio affecti sunt,eis non dedero iure optimo me repudiare,& crimine suspecti atq̄ue iniqui scriptoris insimulare possent: ad hæc iudicij mei,si vocarer in calculos,futilis & inanis omnis futura esset fides.Cæterùm lectorem oro,atque obtestor,vt hunc qualiscumque sit huius tam difficilis operis,laborem suscipiat,ídque ea animi moderatione,atque temperantia qua illud confectū est,perlegat:vt lumine cœlitùs immisso præeunte altiùs inspiciat, & interiùs in profundum penetret, omnésque difficultates intelligat, quas cùm hoc primo volumine,tum aliis etiam quæ Deo iuuante propediem in lucem dabo,complector. Errores autem peto vt boni consulat,méque admoneat,vt si quid minùs cautè scripsi,eius hortatu cautior redditus emendem. Cùm enim Ordinis Minorum minimus sim, literatorúmque omnium,à quibus edoceri volo, minimus non haberi solùm,sed etiam esse sentio. Vale.

QVÆ

QVÆSTIONVM CANONICARVM, ET REGVLARIVM, FRATRIS EMANVELIS RODERICI,

TOMVS PRIMVS.

QVÆSTIO PRIMA.

De religione in communi, in sex articulos diuisa.

Circa quam queruntur sex.

1 *Vnde habuerint originem religiones.*
2 *Quæ requirantur modò ad hoc, quòd votum religionis sit solemne.*
3 *Utrùm Canonici regulares sint verè monachi, & an Canonici cathedralium Ecclesiarum sint eiusdem rationis.*
4 *Vtrùm personæ Societatis Iesu sint propriè religiosæ.*
5 *Vtrùm liceat disputare, an Societatis institutum sit verè religiosum.*
6 *Utrùm professi in ordinibus militaribus sint religiosi.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vnde habuerint originem religiones.

RESpondeo dicendo, quòd religionis institutum etiam in lege veteri fuit designatum, pro vt affirmat D. Thom.[a] dicens, per Nazaræos in lege veteri sanctificari solitos, significari qui ad perfectionis apicē aspirant. Ex quo is etiam doctè argumentatur, ad perfectionis statum necessarium esse votum. Et in lege noua non ab homine nec per hominem fluxit: sed ab ipso filio Dei, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei. Qui inter reliqua salutis documenta hanc quoque viuendi formulam, quo homines diligentiùs, & accuratiùs ad vitam æternam anhelarent, vita, & exemplo suo, & prædicatione præsignauit in illis verbis Matthæi[b], *Vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me, & habebis thesaurum in cœlo.* Quæ verba protulit Christus Dominus adolescenti quærenti, quid faceret, vt vitam æternam consequi mereretur. Quibus verbis, prout refert D. Augustinus, normam religionis nobis tradidit: vbi perfectio religionis Christianæ discitur. Et tempore Apostolorum cœpit religio, multitudine credentium propagati: ipsorum enim cor erat vnum, & anima vna, neque quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia. Quotquot enim possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebāt ante pedes Apostolorum. Atque in hoc ipso aliquod votum, & solemnem aliquam promissionem intercessisse declarant viri illustres, & in primis D. Hieronymus[c], declarans illud Petri[d] in obiurgationem Ananiæ: Cur tentauit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui sancto, & fraudare de pretio agri? Non es mentitus hominibus, sed Deo. Nam si eam libertatem ex deuotione tantùm, & alacritate liberæ volūtatis exhibuisset, nulla interposita obligatione, nec ille in Spiritum sanctum mentitus diceretur: nec certè tam graue supplicium meritus esset. Rectè igitur de sæculo illo Hierony.[e] ait: Talis, inquit, primò credentium fuit Ecclesia, quales nunc monachos esse videmus. Hoc etiam probat autoritate D.[f] Dionysij de cœlesti Hierar. Hieron. Plati. inquit enim D. Dionys. Diuini præceptores nostri sanctis eos nominibus appellare consueuerant, alij cultorum, alij monachorum à puro Dei famulatu, & cultu, indiuiduáque, & singulari vita: quippe quæ eos vnum faciet sanctis rerum diuinarum coniunctionibus ad diuinam vnionem, Deóque gratam perfectionem adipiscendam. Et pergit deinde D. Dionysius cæremonias ac ritus, qui monachis consecrandis adhiberi solebant, applicare, & statim post Apostolos, aliquos fuisse clericos religiosos, probat eleganter Medina[g].

a D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 6.

b S. Matt. 19. Marc 10. Luca 18.

c Hierony. ad Ephes. 8.

d Act. 5. c.

e Hierony. de scriptoribus Eccles. in fine.

f Dion. de Eccles. hierar. c. 10. Plati de bono statu relig. li. 1. cap. 2 ...

g Medi. lib. 2. de sacro. homi.

ARTICVLVS II.

Quæ requirantur modò ad hoc, quòd votum religionis sit solemne.

REspondeo dicendo, quòd hanc literam nobis clarè diffiniuit[h] Bonifacius VIII. cuius verba sunt: *Illud religionis votum est solemne, quantum ad dirimendum matrimonium post contractum, quod solemnizatum fuerit per professionem expressam, vel tacitam factam alicui de religionibus per Sedem Apostolicam approbatis.* Hactenus Bonifacius. Ex his verbis collige, duo copulatiuè requiri ad hoc, quòd religionis votum sit solemne. Primum est, quòd fiat professio expressa, vel tacita. Alterum est, quòd profitens voueat certam regulam, seu religionem à Sede Apostolica approbatam. Exponamus singula. Ad votum solemne prærequiritur professio, & cùm professio requirat susceptionem habitus, & annum probationis, necessariò prærequiritur ad huiusmodi voti solemnitatem, quòd emittens professionem susceperit il-

h ca. vnico. de voto & voti re demptione. lib. 6.

lius religionis vestem à superioribus eiusdem religionis: quibus, & non aliis commissa est facultas vestes religionis concedendi. Præterea & id necessarium est ad validitatem professionis, quòd illa fiat in manu potentis profitentem incorporare huic religioni: aliàs professio irrita est, & nulla. Ad hoc enim, quòd aliquis sit alicuius religionis religiosus, necesse est vt ab eo, qui habet facultatem incorporandi religiosum in tali religione, recipiatur: & sic nec Episcopus, nec prælatus alicuius religionis possunt dare ipsam professionem, vt bi gratia, nouitio profitenti in religione fratrum minorum. Ita tenet Antonius [a] de Buttrio, & Abbas, Syluester, & communis: & latiùs dicemus infra in quæstio. de nouitiis. Requiritur præterea ad hoc, quòd religionis votum sit solemne, quòd profissionem emittens voueat certam regulam, seu religionem, quod innuens Bonifacius, inquit, quòd professio fiat *alicui de religionibus*. quasi dicat, certæ & determinatæ religioni. Si quis enim in manibus præfecti regularium, voueret in genere religionem, hoc ad votum solemne non sufficeret, sed requiritur quòd certam aliquam religionem, seu certam aliquam regulam in particulari voueat. Ad idem est Concilium [b] Tridentinum, dicens, *Regulares omnes, tam vi quam mulieres vitam instituant ad regulæ, quam professi sunt, præscriptum.* Quod & hac ratione fit manifestum: Religiosi in iure communi vocantur regulares: ergo astringuntur alicui certæ regulæ, à qua sumant hanc denominationem: aliàs non potius dicerentur regulares quàm certi clerici, qui nullam regulam professi sunt. Hanc doctrinam docet Diuus Thomas [c], dicens, quòd votum sit solemne in professione certæ regulæ. Requirit præterea Bonifacius ad hoc, quòd religionis votum sit solemne, quòd regula seu religio, quam quis vouet & profitetur, sit per Sedem Apostolicam approbata. Quare si quis religionem aliquam, aut regulam à Sede Apostolica non approbatam profiteretur, huiusmodi votum non esset solemne, sed simplex duntaxat. Hoc etiam confirmatur ex Concilio [d] generali Lugdunensi, & Gregorius IX. sua decretali ratificat, & Ioannes XXII. in quadam extrauaganti notum facit, & hanc doctrinam docent, Caietanus [e], Paludanus & Syluester, & tenet Panormitanus, & communis, & tradit doctissimus Nauarrus. Hinc est, quòd votum eorum, qui nullam profitentur regulam ab Ecclesia approbatam, quamuis in congregatione viuant, & tria vota emittant, non est solemne religionis votum: & per consequens illam profitentes non erunt regulares. Quod exemplis aliquibus comprobat & declarat Nauarrus [f]. Imò dico, si aliquod esset collegium hominum, vel mulierum in congregatione viuentium, triaque substantialia vota, obedientiam, scilicet, paupertatem, & castitatem post annum probationis elapsum profitentium sub obedientia fratrum alicuius religionis, à quibus habitum suscipiunt, & in quorum manibus professionem emittunt, induantúrque vestibus eiusdem coloris cum habitu fratrum dictæ religionis; si nullum modum viuendi approbatum à Sede Apostolica seruant, talis congregatio est illicita, & prohibita iure [g] ciuili, dicente omnia collegia esse illicita, nisi contrarium probetur, & nisi facultate regia instituantur, & sic in iure ciuili hæc verba proponuntur: *Nisi ex senatusconsulti vel Cæsaris autoritate collegium coierint, tale collegium celebratur contra senatusconsulta & mandata, & constitutiones & ideo dissoluitur idem est.* Hæc ibi. Et confirmatur ex quadam lege partitarum [h], vbi idipsum disponitur, & glossa Gregoriana ibidem, vt solet, doctissimè prosequitur. Et etiam si tales congregati in eo collegio ad modum religionis titulo viuant, ex quo videtur pium & laudandum, adhuc tamen esse illicitum affirmandum censeo, cùm non sit eius modus viuēdi ab Ecclesia approbatus; quod verba Concilij Lugdunensis [i] satis probant. Ait enim in hunc modum: *Ne nimia religionis diuersitas in Ecclesia Dei confusionem grauem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam religionem inueniat: sed quicunque ad religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis assumat. Similiter qui voluerit religiosam domum de nouo fundare, regulam, & institutionem accipiet de approbatis.* Et idipsum Gregorius [k] IX. in sua Decretali, & Ioannes XXII. in sua extrauaganti clarissimè innuunt. Neque isti religiosi possunt dici tertij Ordinis seraphici nostri patris Francisci, prout probabimus infra quæst. de tertiariis, cùm non seruent institutum istorum fratrum. Denique necessarium est, vt collegium sit licitum, quòd modus eius viuendi ab Ecclesia sit approbatus. Et hoc confirmatur ex quadam constitutione Sixti IIII. quæ habetur in compendio [l], sic statuēs, *Fratres Prædicatores, & Minores recipientes seu admittentes ad priuilegia, seu immunitates suorum Ordinum quoscunque vtriusque sexus laicos prætextu Ordinis tertij, seu alterius modi viuendi, nisi dicti tertij Ordinis habitum gestauerint, & professionem solitam emiserint, & in congregatione viuant, sint excommunicati, non obstantibus quibuscunque.* Hæc ibi. Et obserua, quòd licèt hæc bulla in quantum excommunicat recipientes ad Ordinem tertium eos, qui non viuunt in congregatione, derogata sit per Leonem X. eius successorem, qui dat facultatem recipiendi eas mulieres, quæ emisso voto castitatis in propriis domibus degunt, vt habetur in supplemento [m] in bulla quæ incipit, Nuper sacro Lateranensi Concilio: attamen in quantum Sixtus IIII. excommunicat recipientes ad Ordinem tertium eos, qui solitam professionem non emiserint, non est reuocata, sed manet in sua vi. Quare hæc censura comprehendit Prælatos Ordinum Prædicatorum, & Minorum recipientes ad Ordinem tertium collegas, de quibus est nostra disputatio: quandoquidem professionem in tertio Ordine solitam non emittunt, siquidem nullam tertiam regulam Leonis, aut Pauli, neque viuendi modum Nicolai promittunt. Ex quo sequitur, prædictum collegium illicitum esse, ac reprobatum.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Canonici regulares sint verè monachi.

RESpondeo dicendo, quòd Panormitanus [n] ait, quòd in pœnalibus, & exorbitantibus appellatione monachi non venit Canonicus regularis. Quod confirmat D. Thomas [o] dicens, Canonicos regulares, quatenus tales, clericos esse dicendos. Et probat eo quòd regula, quam vouent, appellatur regula clericorum, vt videre est apud Diuum Augustinum: & ita appellat eam Gratianus [p]. Et hoc confirmatur ex quadam sententia litis Canonicorū regularium Ordinis D. Augustini, congregationis Lateranensis aduersùs monachos sancti Benedicti, congregationis Casinensis, aliàs sanctæ Iustinæ de Padua pro præcedentia data à Pio IIII. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, in bulla, quæ incipit, Sedis Apostolicæ circunspecta, vbi Pius IIII. [q] facit sæpe sæpiùs distinctionem inter Canonicos regulares, & ipsos monachos, dicens ipsos Canonicos regulares esse de illis clericis à sancto Augustino reformatis, imò à sanctis Apostolis institutis, prout à parte ipsorum fuit allegatū.

Vnde

[a] Buttrio & Abb. in cap. porrectum. de regular. &c. sylu. verb. religio. 8. num. 1.

[b] Conc. Trid. sess. 25. cap. 1. de regularib.

[c] D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 7.

[d] Cap. vlti. de religiosis domibus lib. 6. extrauag. sanctæ Rom. atque vniuersalis Ecclesiæ. de religiosis domibus

[e] Caiet. 2. 2. q. 88. art. 7. Palud. 4. d. 38. q. 1. art. 8. Syl. ver. religio. 3. §. 1. Panor. m eum comm. in regula de regularib. Nau. in c. cui portio 12. q. 1. nu. 10.

[f] Nauar. in c. non dicatis. 12. q. 1. num. 13.

[g] l. 1. inuolla glos. in verb. illicit. colleg. ff. de colleg. illicit.

[h] l. 4. tit. 1. p. 6. vbi Greg. in verb. cōtra de verb. & in ver. cōtra voluntat.

[i] Conc. Lugd. c. fin. de religiosis domib.

[k] Dict. cap. vnic. extrauag. S. Ro. atque vniuers. Eccles.

[l] Habetur in compen. titu. tertiarii fratres §. 10.

[m] Supplemen. fol. 18.

[n] Panor. in c. quod Dei timorem. de statu monachorum nu. 2.

[o] D. Th. 2. 2. q. 189. ar. 8. & 2.

[p] Gratia. in desc. p. cap. si quando, 16. d.

[q] Habet. in sum. consti. Pontif. pag. 414.

a *Nau in cap. statutum 19. q. 3. ca. pœna. de pœnit. dist. 10.*

Vnde Nauarrus [a] hac ratione, & aliis iuribus à se allegatis distinctionem facit inter monachos, & Canonicos regulares, sicut facit distinctionem rubrica de statu monachorum, & Canonicorum regularium. Et cùm lex pœnalis non debeat excedere proprium casum, prout habetur in iure, videtur dicendum, quòd saltem lex pœnalis loquēs de monachis, non debet extendi ad Canonicos regulares. Verum est tamen, quòd quando est eadem ratio de Canonico, & de monacho, cùm in hoc secundùm ius antiquum reperiantur exæquari, fit extensio etiam exorbitantium, & pœnalium, vt resoluit Dominicus. Et sic ius vetans monachis postulare, comprehendit etiā [b] Canonicos regulares, prout in alio iure [c] decernitur. Et ratio est, quia causa, qua vetatur monachus postulare, fundatur in abrenuntiatione temporalium; quę ratio æquè militat in Canonico regulari, eo quòd perinde renuntiat temporalibus per tria vota solemnia ac monachus, & quoad hanc renuntiationem iure antiquo reperiuntur æquales, vt colligitur ex regula D. Augusti. & D. Benedicti. Ex quo infertur, esse verè religiosos regulam determinatam, & à Sede Apostolica confirmatam profitentes, prout in quæst. sequenti, agendo de religionum origine, clariùs patebit. Magnum autem in præsentiarum solet dubiū agitari, vtrùm regulares Canonici cathedralium Ecclesiarum eiusdem sint ordinis, & cōditionis cum reliquis Canonicis regularibus. Pro cuius grauis dubij explicatione aduertēdum est, quod Ioannes Trullus [d] asserit; Quòd non defuerunt olim, nec hodie desunt, qui hanc leuem opinionem sint secuti, sibi suadentes Canonicos regulares Ecclesiarum cathedralium nō esse eiusdem religionis, & ordinis cum reliquis Canonicis regularibus monasteriorum, & collegiatarum insignium Ecclesiarum. Ad quam opinionem refellendam duo fundamenta iacit idem autor. Primum fundamentum est, quamuis Ecclesia cathedralis Canonicorū rarò, aut nunquam monasterium, aut cœnobium appelletur, quia tamen regularis est, verissimè monasterium est, atque cœnobium, & conuentus, siquidē vulgare est sub nomine Ecclesiæ monasterium etiā intelligi, atque comprehendi. Hinc est quod D. August. in sua regula, octo in locis regularium Canonicorum domum, & monasterium nuncupauerit, quæ tamen Ecclesia cathedralis erat. Secundum fundamentum est, vbi est idem religionis habitus essentialis, eademq; solemnis professio, ibi idem est ordo, & ratio, hac enim ratione, atque discrimine vniuersæ religiones à se inuicem discrepant, & secernuntur. Quibus praiactis fundamentis, hanc firmam proponit conclusionem dictus autor: Omnes Canonici regulares, tam Ecclesiarum cathedraliū, siue monasteriorum, eiusdem ordinis, & religionis sunt; quoniam vbi est eadem habitus essentialis, & professionis ratio, ibi est eadem iuris dispositio; sed vniuersi Canonici regulares eandem professionē emittunt, eundemq; habitum gerūt, nempe rogā lineam; igitur omnes regulares Canonici, etiā cathedrales, sunt cum reliquis eiusdem ordinis, & religionis. Et hoc constat ex traditis à D. Anto. Florentino [e] dicente, In Ecclesia cathedrali Oxomensi in regno Castellæ sub Didaco Episcopo instituti sunt Canonici regulares, è quorum numero, & Canonicus, & superior erat Beatus Dominicus, qui erat professus secundùm regulam D. August. quam postea suis fratribus Prædicatoribus tradidit. Et Innocētius [f] III. hanc rem nobis insinuauit, Cantuariensi Archiepiscopo scribens. Ait enim, Innotuit nobis quòd Vvigorensi Ecclesia destituta pastore, Prior, & Conuentus eiusdem loci Magistrum M. Archidiaconū Eboracensem in Episcopū elegerunt. Et idem Innocentius ait [g]: Cùm Vintonēsis Ecclesia pastore vacaret, Archidiaconus cū suis fautoribus Salubriens. decanum, Prior verò, & cōplices eius præcentorem Linconens. in Episcopū elegerunt. in quo loco glossa summaria, Vintonensem Ecclesiam, & Priorem habere, & conuentum esse affirmat; ergo Canonici illarum Ecclesiarum cathedralium regulares erant, id quod & Ioannes Andreas asserit. Idipsum etiam probatur ex alia Decretali [h], ibi, G. qui in tua & Tolosanā Ecclesia est Archidiaconus constitutus, & in vtraque Ecclesia regulariter professus. quo in loco ait Glossa Canonicum regularem posse fieri Archidiaconum. Præterea id constat ex aliis iuribus [i], iūcta glossa, in quibus legimus Canonicos Bethlehemiticos, & Nazarenos emittere solitos professionem secundùm regulam D. Augustini, dareq; consueuisse habitum lineum, qui proprius est habitus Canonicorū regularium. Et sic in illo illorum iurium locus ille canonica vocatur, & pro verbo, profiteri, Glossa vtitur verbo, monachari: sed has prædictas Ecclesias cathedrales esse, compertum est ex registro Innocentij III. ergo Canonici cathedrales sunt etiam regulares cum cæteris. Sunt & alia quàm plurima iuris canonici loca, quæ rei propositæ stabiliēdæ non parum conducunt, ea tamen ad amputandam fastidiosam prolixitatē prætermittimus; siquis verò ea de re plura nosse cupit, perlegat Augustinum [k] Ticinensem in propugnaculo canonici ordinis, qui rem & copiosè, & luculenter perstrinxit.

b *Domin. in c. 1. de temp. ordinan. lib. 6. in 6 fallentia.*

c *Cap. Mona. 2. 16. q. ca. 2. de postulat.*

d *Trul. lib. 1. de can. regul. cap. 2. de conuent. & diff. cano.*

e *Florent. 3 p. hist. ti. 23. c. 4.*

f *cap. innotuit. de elect.*

g *Cap. cùm Vinton. eod. tit.*

h *Cap. præterea, de præbend. lib. 6.*

i *Cap. cùm super electione. de confess. & loc. c. si at votis de regul.*

k *Ticinens. in propug. Cano. ordi. part. c. 5.*

ARTICVLVS IV.

Vtrùm personæ Societatis Iesu sint propriè religiosæ.

Respondeo dicendo, quòd Gregorius [l] XIII. motu proprio certaque scientia ac de Apostolicæ plenitudine potestatis, declarando statuit ac decernit, *Non solùm eos, qui in coadiutorum formatorum, siue spiritualium siue temporalium Societatis gradus & ministeria admittūtur, sed & alios omnes qui in ea biennio probationis peracto tria, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, vota publica, scilicet simplicia, emiserint, emittentve in futurum, verè & propriè religiosos fuisse & esse, & vbicunque semper ab omnibus censeri & nominari debere, non secus atque ipsos tum Societatis, tum quorumuis aliorum regularium ordinum professos.* Ex quo nota, quòd hi religiosi sunt in duplici gradu. Primò enim sunt coadiutores formati cum voto simplici obedientiæ in manibus prælati, per quod non possunt profiteri in alia religione (excepta Carthusiensi) votum verò paupertatis illos facit bonorum incapaces. Voto autem simplici continentiæ, quantum ad perpetuum vsum ita efficiuntur incapaces ad contrahendum matrimonium, prout determinauit Gregorius XIII. & infrà in quæst. de matrimonio dicemus. In secūdo gradu sunt quidam in hac perfectionis schola, qui tanquā scholares approbati coarctantur, quorum vota prælatus non acceptat, nisi implicitè, & hos etiam diffinit esse veros religiosos: mandatur professio implicita & tacita etiam post Concilium Triden. vt infrà in quæst. de religione, quoad professionem latè agemus. Et sic oportet scholarem acceptari implicitè, per Prouincialē, qui ipsum admittit post scrutinium probationis biennij. Differt tamen scholaris à coadiutore formato in paupertate, quia scholaris cum licentia Prælati potest ad tempus retinere dominium bonorum, sed sine vsu & administratione, in quo differt à monachis, & ab Episcopis, qui possunt habere administrationem & vsum,

l *Habet. in comp. societatis, verb. religiosus.*

vſum, non tamen dominium. Et propter hanc rationem videbatur ipſos ſcholares ſaltem poſt biénium probationis non eſſe regulares; nam capacitas dominij, & paupertatis ſecũdùm ius [a] eſt contra eſſentiam ſtatus regularis. Et ſic Innocentius Papa negat Summum Pontificem poſſe diſpenſare cum monacho regulari, vt habeat dominium & proprietatem. Cui obiectioni reſpondetur, non eſſe inconueniens concedere quòd religioſus, & monachus poſſit habere dominium & proprietatem cum autoritate Papæ. Quidam enim doctiſsimi etiam concedunt, monachum factum Epiſcopum non obſtãte monachatu de licentia Papæ, dominium poſſe retinere. Hæc ſolutio quodam ſimili declaratur, & confirmatur. Sicut enim quando coniuges conſummato matrimonio profitentur religionem, manet vinculum & poteſtas penes coniugem, ſed quantum ad vſum & operationes ſuas ſe transferunt in religionem, & hoc ſufficit, vt ſint verè religioſi, licèt maneant cum dominio & proprietate mutua ſuorum corporum, ſiquidem manet vinculum matrimonij indiſſolubile: ita in propoſito hi, qui profitentur voto ſimplici in religione Societatis, licèt maneant cum proprietate & dominio ſuarum rerum quoad poteſtatem, ſunt verè religioſi, cùm maneant ſine vſu & adminiſtratione ipſarũ. Et quando Innocentius negauit, hoc Papam potuiſſe facere, loquebatur de monacho profeſſo ſimpliciter & abſolutè: qui iam abdicauerat proprietatem & dominium omnium rerum, & per traditionem fuit effectus religioſus. At hîc loquimur de his qui voto ſimplici ſunt aſtricti ſecundũ conſtitutiones ipſius religionis Societatis Ieſu, quibus ad tempus hæc proprietas & dominium conceditur, vt ipſa religio ſecundùm modum viuendi ipſius meliùs poſsit cõſeruari. Denique nónne videmus quòd à religione propter ſua delicta expulſi manent monachi, & religioſi, iuxta ea quæ infrà dicemus in quæſt. de expulſione [b] à religione? Quo non obſtante, tenet doctiſsimus Soto, quòd non manent obligati voto paupertatis, quod nos etiã in dicta quæſtione defendemus. Quid igitur mirum, ſi patres non expulſi à religione, ſed in ea vt filij fructificantes, ſint verè religioſi, etiamſi non profiteãtur paupertatem, quoad proprietatem, & dominium, ſed tantùm quoad vſum & adminiſtrationem, ita diſponente Papa, qui plenariam autoritatem habet ad limitandam huiuſmodi paupertatem? Et hoc confirmatur. Nam viri doctiſsimi tenent, prout nos inferiùs defendemus, milites, verbi gratia, D. Iacobi eſſe verè religioſos. Nam licèt caſtitas ſit de eſſentia religionis, ſicut paupertas, tamen aſſerunt ſuprà dicti viri docti pro conſeruatione ordinum militarium ſufficere caſtitatem coniugalem, ita diſponente Papa, qui habet plenariam autoritatem ad huiuſmodi caſtitatem limitandã, propter conſeruationem ipſarum militiarum. Nec etiam iis obſtat, quòd ſtatus religionis ſit ſtabilis & conſtans, & Papa ſecundùm multorum opinionem non poſſit diſpenſare, vt religioſus ducat vxorem propter votum perpetuæ cõtinentiæ, quod emiſit, per quod Deo ſe perpetuò ſacrauit; & videmus quòd ſupradicti religioſi ſi dimittantur à religione, & ſoluantur ab obligatione ipſius religionis, ſecundùm eius cõſtitutiones à Sede Apoſtolica approbatas, ſi ducunt vxores, valet matrimonium, non verò quando ipſi religioſi antequam dimittantur ducunt ſibi vxores. Nam reſpondetur, ſtatum religionis eſſe conſtantẽ, & ſtabilem, ſi loquamur de religioſis profitentibus in religionibus, vbi fit profeſsio irreuocabilis ex vtraque parte, ſicut contingit in illis qui dicuntur profeſsi in ipſa ſocietate, qui, prout in ſecundo tomo dicemus, ſolùm ſunt de corpore Societatis. At hæc ſacra religio ex autoritate Apoſtolica hoc habet reſpectu ſcholarium, & aliorum, vt profeſsio in ea facta ſit reuocabilis ex parte Prælatorum dimittentium ſuos religioſos. Vel aliter dic, quòd ſatis eſt vt ſtatus religionis ſit ſtabilis & conſtans ex parte profitentium ad hoc, vt ſit verè religioſus. Licèt enim ex parte Prælatorum ſit reuocabilis, hoc non intenditur per ſe, ſed per accidens ab ipſa religione, ſuppoſitis demeritis profitentium. Et hoc in fauorem religionis fuit à Sede Apoſtolica conceſſum. Et quando Gregorius XIII. diffinit eſſe religioſos, intelligit religioſos reuocabiliter. Quod clarè innuit, ſiquidem non irritat matrimonium eorum poſtquam ſunt remiſsi à religione. Et Papa habet à Chriſto Domino infallibilem poteſtatem approbandi nouam religionem ſalua religionis ſubſtantia, prout definiuit Concilium Conſtantienſe, damnans contrarium in errore vltimo Vvicleph, & tenet Diuus [c] Thomas, & eſt communis omnium Theologorum, prout patet ex latè traditis à Cano, Ibañes, & Bellarmino. Et diffiniendo ſuprà dictos eſſe verè religioſos, ſaluat ſubſtantiam religionis, cùm antequàm dimittantur, contrahere matrimonium prohibeantur, & eorum matrimonium ſit irritum & inane.

Sed, vt clariùs pateat conſtitutio Papalis Gregoriana, qua diffinit ipſos eſſe verè religioſos, & ſi contrahant, eſſe nullum matrimonium, nolo ſubticere quandam difficultatem, quæ viros doctiſsimos aliquando torſit. Et eſt, quomodo Papa poteſt efficere, vt votum ſimplex caſtitatis dirimat matrimonium futurũ, cùm hoc iure diuino tantũ voto ſolẽni tribuatur. Cui difficultati primò facillimo negotio reſpondemus, quòd effectus voti ſolemnis, vt dirimat matrimonium futurum, eſt de iure pontificio, prout tenent multi iuriſperiti, & Theologi, inter quos eſt [d] Caietanus, & noſter Medina Franciſcanus, vir eruditiſsimus, qui fatentur etiam in voto ſimplici fieri traditionem quandam, ſolemnitatem profeſsionis eſſe de iure Eccleſiaſtico, & in hanc partem ſe inclinant multi ex Thomiſtis allegati ab Enriquez [e]. Et ideo nimirum ſi Papa, cuius ſtatuto factum eſt, vt votum ſolemne dirimat matrimoniũ, alio eiuſdem ſtatuto efficiat, vt votum ſimplex dirimat etiam matrimonium, in quo fit aliqualis traditio, maximè in votis ſimplicibus, quæ emittuntur in Societate Ieſu, quæ fiunt in manu Prælati. Vnde illi, qui negant in voto ſimplici fieri traditionem, loquuntur de illo qui in ſæculo exiſtens, tale votum emiſit, vbi nullus autoritate Chriſti, ac Papæ acceptat. At in religione Societatis Ieſu acceptantur ſaltem implicitè dicta vota ſimplicia à Prælatis autoritate Chriſti, & Papæ ſuas religioſas conſtitutiones confirmantis. Vnde nimirum ſi hæc vota ſimplicia ita foueantur à ſummo Pontifice, vt efficiant emittentem verè religioſum, & incapacem ad contrahendum matrimonium, ſiquidem in ipſis interuenit vera & realis traditio: præſertim cùm ipſe Papa moderetur eum ſtatum, & capacitatem ad contrahendum, vt non ſit ipſa incapacitas perpetua, ſed tantum duret quandiu durat ipſa actualis & realis traditio, quæ poteſt diſſolui autoritate Prælatorum iuſta interueniente cauſa. Et quòd ſolemnitas, quæ fit per traditionem in voto ſolemni, ſit de iure poſitiuo, probatur. Nam antiquitùs verè erant religioſi tempore Apoſtolorum, & illo tempore non ſolùm paupertatem & continentiam, ſed etiam obedientiam profitebantur, vt ex Philone & aliis concludit doctiſsimus & eruditiſsimus Hieronymus Plati dicens [f]: Ferè omnes votis inſuper obligan

a *Cap. cùm ad monaſterium, de regularib.*

b *qu. 10. artic. 19 Soto lib. 7. de iuſt. qu. 7. art. 1.*

c *D. Tho. opuſ. 19. contra impugnat. religionum ca. 4. puncto 5. Cano li. 5 de locis. ca 1. Ibañ. 2. 2. q. 1 ar. 10. dub 8. Bellar. lib. 2. de monach. c. 4.*

d *Caiet. 2. 2. qu. 88. art 7. Med. lib 5. de ſacrorum hominum controuer. 7. cõtr.*

e *Henriq. 2. tom. lib. 10 de mat. c. 5 num. 7. litera* N.

f *Plati lib. 2. de bono ſtatu relig. ca. 21.*

gantur, ita vt ab illo statu deficere, illicitum planè ac nefarium esset. Verum est tamen, quòd adhuc non tanta inerat monasticis hisce votis autoritas, ac hæc quam nostri Theologi, & iurisperiti, appellant, Solemnitas, imò etiam in initio nec expresè quidem, vt verisimilius est, ac publicè vota emittebantur. Sed ea professio ex generali omnium sensu & consensu, ita erat religioso statui annexa, vt etiam si voce nulla facta esset promissio: tamen intelligeretur simul cum statu suscepta eius professionis obligatio, modo quo nunc castitatis votum in sacris ordinibus accipiendis includitur. Idque ex quodam [a] Basilij loco intelligi potest, vbi ait, *eos, qui se ad monachorum ordinem addicerent, cælibatum admittere consuesse. Itaque hoc etiam tandiu seruatum est, quandiu prisca illa pietas ac verecundia satis fuit ad homines in officio continendos. Postea tamen commodius visum est, quod etiam Basilius ibidem decernit, expressam castitatis promissionem adijcere. Et primum quidem adhuc eo modo, vt si quis rupto voto matrimonium iniret, peccaret quidem, sed tamen matrimonium ratum validumque esset: declarant hoc veterum patrum sententiæ.* [b] *Cyprian. in epist. ad Pomponium,* [c] *Hieronymi ad Demetriadem: vbi ita de Monialibus loquuntur, vt si se continere non possent*, quòd professæ erant eas potius ad nubendum hortentur: quòd iam nec peccatum quidem fecissent, accedente legitima Episcopi dispensatione: id quidem ab Epiphanio [d] quoque consuli videmus. Augustinus [e] etiam insuper quosdam apertè confutat, qui harum coniugium esse negabant. Quòd si Innocentius [f] I. Pontifex, qui horum ætate vixit, & concilia etiam quædam, huiusmodi coniugia dirimi iubent, id pœnæ cuiusdam loco constituunt: quod sine dubio poterant, vt thorus separetur: non quia ipsum connubij vinculum non valuisset, id enim nusquam dicit. Atque hanc ipsam pœnam constat illo quidem tempore non ab Ecclesia generaliter receptam esse [g]. Itaque & Leo I. qui post Innocentium fuit annis paulò plus quàm viginti, etiamsi peccatum id esse doceat, non tamen de nuptiis rescindendis mentionem vllam fecit. Et Gelasius [h], qui anno quadringentesimo nonagesimo secundo, eandem sedem tenuit, has quidem moniales ad propositum vnde exciderunt, adhortatur, non tamen compellit, neque matrimonium infirmat. Quin Gregorius ipse, quo nullus anteà Pontifex seuerior in hoc genere fuerat, cum crebris [i] decretis & epistolis eos, qui coniugium contraxissent, seiungi & in monasterium retrudi iubeat, nihil tamen dicit, quod coniugium non valuisse intelligatur. Imò verò, quòd valuisse existimauerit, ex eo etiam intelligitur, quod in homilia [k] quadam narrat de Gordiana amita quæ se postquam vnà cum duabus sororibus dedicasset, mortuis illis oblita (vt ipse ait) Dominici timoris, oblita pudoris, ac reuerentiæ, oblita consecrationis maritum acceperat, & cum eo deinceps vixerat. Quare primus omnium quod literis extet, Innocentius II. cum Romana Synodo generali anno nimirum humanæ salutis millesimo centesimo trigesimo nono, hoc constituit, vt religiosis omninò matrimonium omne interdiceretur: idque ita, vt si contraherent, nullam vim haberet. Ex his omnibus ita concludendum est, religiosa vota eam quidem vim habuisse semper, vt matrimonium illicitum efficerent, illam autem vim, vt etiam irritum, ac nullum efficerent propter eorum solemnitatem, temporis progressu, & quasi gradatim iure pontificio fuisse introductam. Ex ea quidem re magnum constat ornatum, dignitatem ac stabilitatem religiosis institutis adiunctam, vt non modò veteribus illis nihilo inferiora sint, sed quo ad eorum quidem formam aliquid etiam hoc tempore melius & præstantius habere. Et istud aliud non à iure diuino, sed à pontificio emanauisse. Vnde propter decorem ipsius religionis Societatis Iesu ordinauit Gregorius XIII. his nouissimis téporibus, vt vota substantialia religionis licèt simplicia, efficiant inhabiles ad contrahendum dictas personas ipsius societatis antequàm à Societate dimittantur. Et aduertendum est, quòd in hoc articulo non disputamus, vtrùm professi Societatis sint verè religiosi: manifestum est enim ipsos esse verè religiosos, & ideò de his non agit constitutio Gregoriana.

a Basil. 5 epist. 2. ad Ansel. can. 14.

b Cypr lib. 1. epist. 11.

c Hier. epist. 8.

d Hæres. 61. contra Apost.

e August. de bono viduitatis, ca. 1. & 11.

f Con. Tol 27. q. 1 ca. viduas char. c. de filia.

g Epist. 5. c. 14

h 27. qu. 1. de viduis.

i Referuntur 27. 41.

k Homi. 38. in Euang.

ARTICVLVS V.

Vtrùm sit licitum disputare, an Societatis institutum sit verè religiosum.

Respondeo dicendo, quòd [l] Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quarto, octauo calendas Iulij, Pontificatus sui, anno decimotertio, ait, *Præcipio in virtute Sanctæ obedientiæ, nec non inhabilitatis ad quæuis officia, & beneficia sæcularia, & quorumuis ordinum regularia eo ipso absque alia declaratione incurrendis, quarum absolutionem ipsi, & Sedi Apostolicæ reseruat, nequis cuiuscumque status, gradus, & præeminentiæ existat, dictæ Societatis constitutiones, & institutiones, vel etiam præsentes, aut quæuis earum, vel supradictorum omnium articulorum (quod suprà enumerauit ipse Gregorius) vel aliud quid supradicta concernens, quouis disputandi, vel etiam veritatis indagandæ quæsito colore, directè, vel indirectè impugnare, vel eis contradicere audeat.* Hæc Gregorius. Ex quibus verbis colligitur, minimè licere disputare, & in dubium adducere, vtrùm constitutiones Societatis, & eius constituta & decreta pontificalia circa ea contineant veritatem: quod aliquibus durum nimis visum fuit. Nam licet viris doctis Theologis, aut in iure canonico peritis, præsertim laurea Licentiatus aut Doctoratus insignitis, explicare dubium sensum bullæ, aut priuilegij Apostolici, iuxta ea, quæ tradit Castillo [m], & Didacus Perez, & latè dicemus infrà. Sed hi mentem Pontificis minimè penetrant, quæ fuit, vt multis iurgiis parùm ad ædificationem pertinentibus, imò scandalosis obuiaret, sicut etiam in primordiis ordinum Prædicatorum, & Minorum, ordinauit Alexander IV. Pontifex maximus contra quendam Guillelmum de Sancto Amatore, & alios vniuersitatis Parisiensis, statum harum sacrarum religionum damnantes, vt patet ex bulla ipsius Domini Alexandri data Anagniæ decimoseptimo calendas Decembris, Pontificatus sui, anno secundo: quæ incipit, *Dei venerabilibus fratribus vniuersis Archiepiscopis*, &c. Quibus literis Apostolicis, præcluditur via linguis mordacibus contra ipsas religiones dolosè agentes; & habetur Parisiis authentica cum aliis bullis, quæ ibi habentur & congeruntur, in quodam libello, cuius titulus est, declaratio & defensorium priuilegiorum fratrum mendicantium. Simile etiam legimus fecisse his temporibus Pium V. Pontificem maximum, in bulla [n] quæ incipit, *Super speculum Domini*, data Romæ anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, pridie calendas Decembris, in qua adducens autoritatem Apostoli, arguentis aliquorum audaciam aliquas quæstiones ventilantes, & verborum pugnas conciantes, ex quibus oriuntur inuidiæ, & contentiones, cæteraque vitiorum monstra tumultus excitantes. *Statuit, & ordinauit, atque per Apostolica scripta mandauit; quatenus*

l Habet. in sum. consti. Pont. pa. 785. constit. 132.

m Cast. in li. 1. Tau. fol 15. Perez in proœm. ordin. 90.

n Habet. in sum. constit. pontif. pag. 639.

nemo cuiuſquis ordinis, gradus, cõditionis, vel dignitatis exiſtat popularibus concionibus, vel vbicunque promiſcua virorũ, vel mulierum multitudo conuenire ſolet, de immaculata virginis Mariæ Conceptione diſputare rationibus, vel Doctorum autoritate aſſerendo propriam ſententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando, vel de hac ipſa quæſtione cuiuſuis pietatis, aut neceſſitatis prætextu vulgari ſermone ſcribere, vel dictare præſumant: & qui contra fecerit, ſuſpenſionis pœnam à diuinis abſque noua declaratione ipſo facto incurrat: ſi modo fuerit in ſacris conſtitutus, & quocunque præterea gradu ſiue dignitate, vel administratione fungatur, illis omnibus ſit ipſo iure priuatus. & ad eadem vel ſimilia munera obtinenda perpetuæ inhabilitatis cenſuræ ipſo etiam facto ſit obnoxius. Vides quomodo Pius V. ad ſedandas lites, & contentiones aliquorum omni diſputationi in concionibus, vel in libris vulgari ſermone ſcriptis de immaculata virginis Conceptione viam meritò præcludit. Et ſic non eſt mirum quòd Gregorius XIII. viam præcludat diſputationi de his, quæ pertinent ad ſtatum religionis Societatis Ieſu, vt verborum pugnas ac quæſtiones reprimat: ex quibus oriuntur inuidiæ, & contentiones cæteraque vitiorum monſtra. Et ſic videmus Imperatorem Iuſtinianum de regimine, & tranquillitate Reipublicæ ſatis benemeritum propter eius prudentiſſimas conſtitutiones, quadam lege [a] prohibere, ne de myſteriis fidei fiat diſputatio non ſyncera intentione, vt meliùs intelligantur. Sed dicent aliqui, quòd ſicut non vetatur diſputatio ſanctiſſimæ Trinitatis ſyncera intentione ventilata, ita non debet vetari diſputatio de ſtatutis Societatis ſyncera intentione.

a l. 3. c. de ſũ. Trin. & fide Catholica.

Ad quod reſpondeo, negando conſequentiam. Nam diſputatio de ſanctiſſima Trinitate, & myſteriis fidei eſt neceſſaria Eccleſiæ, & vtiliſſima ad conuincendos, & redarguendos hæreticos, & infideles; at diſputatio de concernentibus ad Societatem, ſuppoſito quòd ſunt à Sede Apoſtolica approbata, etiamſi fiat ſyncera mente, non eſt neceſſaria, nec vtilis, imò parit diſcordias, inuidias incitat, inimicitias gignit in animis eorum, qui vt homines poſſunt præſumere talem diſputationem non ſyncera, ſed ſiniſtra intentione ab aliquibus proponi. Et aduertendum, quòd non prohibetur omnis diſputatio de concernentibus ad Societatem Ieſu, ſed tantum illa, quæ proponitur ad ipſam impugnandum, vel contradicendum, etiamſi hoc fiat ad indagandam veritatem. Non autem prohibetur diſputatio, qua nec impugnatur, nec contradicitur ipſa ſacra religio, ſed confirmatur, & roboratur ex bulla Gregorij XIII. ibi, *Impugnare, vel eis contradicere audeant.* Vnde ego articulo ſuperiori diſputans de ipſa ſacra religione, & ſtatu ſolùm rationibus, & iuribus ipſam à contrariorum argumentis defendere ſum conatus.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm profeſſi in ordinibus militaribus ſint Religioſi.

Reſpondeo dicendo, quòd vt certa ab incertis ſecernamus, dicendum eſt, quòd profitentes regulam D. Ioannis, qui Commendatores de Malta nuncupantur, non dubium eſt quòd omnes etiam militares ſæculares ſint verè religioſi, gaudeántque priuilegio Canonis, & fori, & etiam per eorum profeſſionem dirimi matrimonium ratum non cõſummatum, & alia quæ ad verè religioſos pertinent, ipſis etiam pertinere. Hanc opinionem tenent Cord. [b] Nauar. & Arag. Et hanc opinionem docet Sot. in libr. 7. de iuſt. & iure, quæſt. 5. art. 3. verſic. *Ex his ergo militum.* Verum tamen eſt, quod in quarto d. 27. quæſt. 1. art. 4. verb. *quocirca*, dicit, quòd non auderet affirmare dirimi matrimonium ratum per ingreſſum religionis ſancti Ioannis, ſi ſermo fiat de militibus ſæcularibus huius ordinis, quem ſequitur Sarmiento [c]; nihilominus tamen quamuis hi milites ſæculares ordinis D. Ioannis ſint verè religioſi tria vota ſubſtantialia emittentes, vt conſtat ex libro conſtitutionum dictorum militum, cui titulus eſt: *Stabilimenta militum ſacri ordinis S. Ioannis Baptiſtæ Hieroſolymitani*, præſertim ex proœmio, & exordio, & ex bulla Innocentij Pontificis, habent tamen ex pontificio priuilegio, vt non comprehendantur ſub iure aliorum religioſorum, quantum ad odia, & rigores, prout aduertit Aragon [d]. Et ſic in Concilio [e] Tridentino excipiuntur, ne teneantur contribuere pro ſeminario.

b Cord. in ſum. qu. 138. & 178 in fi. Na. de reg. tur. li. 3 conſ 21. p. 140. & tit. de conuerſ. cõiug. Conſ. 1. pa. 296. Arag. 2.2 q. 88 art. 11. ad vlt. pag. 1039 col. 1. in prin.

c Sarm. de reddi. 4 p. 1. nu. 13 & in defenſ. 1 pa. moni. 56. n. 1.

d Arag. vbi ſupra.

e Conc. Trid. ſeſſ. 23 ca. 18. de reform.

De aliis autem militaribus ordinibus etiam certum eſt, quòd ſi loquamur de monialibus cruciatis, & de clericis cruciatis in dictis ordinibus profeſſis, qui intra ſepta monaſterij vitam degunt, verè quidem religioſi ſunt, prout concedit Soto [f], Aragon, & communis. Punctus autem difficultatis in hoc conſiſtit, an milites prædictorum ordinum, qui poſſunt matrimonio copulari, cùm tantùm promiſerint in ſua profeſſione caſtitatem coniugalem, ſint verè religioſi. De quo eſt duplex opinio, vna iuriſperitorum affirmantium eſſe verè religioſos, ſi quidem vouent tria vota ſubſtantialia. Et loquendo de militibus ſancti Iacobi hanc opinionem eleganter defendit Fortunius [g] Garcia. Loquendo autem de militibus Calatrauæ eam defendit Burg. de Paz adducens ſtatuta harum religionum. Loquendo autem de his omnibus religionibus in cõmuni, hanc ipſam opinionẽ defẽdit doctiſſimus, & piiſſimus Nauar. [h] in multis ſingularis ſuæ doctrinæ locis, & eam ipſam innuit doctiſſimus eius contemporaneus Couarruuias.

f Soto li. 7. de iuſt. q. 5. ar. 3. ver. 3 argum. pag. 640 col. 1. & in 4 d. 27. qu. 1. ar. 4 v. tunc ſit pa. fo. 16 col. 2.

g Fortun. in conſ. præſtito pro militib. S. Iacob. 2 p. v. præterea. Bur. conſi. 12. per totum.

h Nau. in tractã de redditi. q. 1 mõ. 55 ar. n. 5. & qu. 3. mon. 27 nu. 1. & in præpar. apologia in § 15. & li. 3 de r. g pag. 90. & li. 4 n. 8 pag. qua. 166 conſ. 23. pag. 243. & lib. 1. titu. de his quæ vi, metúſve cauſa, conſ. 3 n. 6. tit. de ſponſ. con. 23 pa. 373 & Couar. de ſponſ. ca. 2 p. 1. c. 3 §. 1. col. 1.

Secunda opinio eſt Theologorum dicentium, milites harum religionum non eſſe verè religioſos, cùm vxorem ducere poſſint. Hanc opinionem tenet [i] Soto, tenet Aragon, tenet Molina, ex multis defendit Sarmiento, & ſi attente legatur, tenet eam Couarru. & pertinaciter defendit Natta, addens, quòd milites ſancti Ioannis ſint verè regulares, & eorum præcipuum fundamentum eſt autoritas Doctoris D. Tho. qui arguens quòd continentia ad perfectionem religionis non requiritur, eo quòd aliqui ſunt religioſi, qui vxoribus vtuntur, ſicut ſunt milites iſtarum militiarum, reſpondet, illos viuendi modos, vbi eſt matrimonialis vſus, non eſſe, ſimpliciter, & abſolutè loquendo, religiones, ſed ſecundùm quid, in quantum ſcilicet, aliqua participant, quæ ad ſtatum religionis pertinent; & per conſequens, profeſſores iſtarum militiarum non eſſe ſimpliciter, & abſolutè religioſos, ſed ſecundum quid, in quantum ſcilicet, aliqua participant, quæ ad ſtatum religionis pertinent.

In hac igitur opinionũ varietate ego ſimul Theologus, & inter iuriſcõſultos enutritus, puto hos milites eſſe verè religioſos, non abſolutè & ſimpliciter, ſed religioſos militares. Licèt enim milites de Alcantara, & milites de Calatraua profiteantur regulam Diui Benedicti, & Ciſtercienſis ordinis, non profitẽtur eã in ordine ad obſeruantias monachales, ſed in ordine ad obſeruantias militares. Et ita appellatur à ſummis Pontificibus profeſſio ordinũ militariũ, volentibus in hoc nobis ſignificare, quòd licèt ipſi

i Sot. vbi ſuprà in 4 d. 27. q. 1 ar. 4 pag. 117. & lib. 7. de iuſt. q. 5 ar. 3. ad 3 p. 640. Arag. vbi ſupra 1036 co. 2. Mol. de iuſt. & iur. 11 col. 771. Sarmien. de reddit. 4 p. ca. 1 nu. 13 & in defenſ. de reddi. 1. p. mon. 56. Cou. vbi ſup. Natta li. 3 conſ. 308. in conſ. 309. D. Tho. 2.2 quæ. 186 art. 4. ad tertium.

proſi

profiteantur regulam monachorum, non tamen ipsam profitentur cum onere obseruandi constitutiones monachales, & obseruantias monasticas; sed in ordine ad finem, ad quem eorum professio tendit, scilicet ad militiam, & ad pugnandum contra infideles cum onere obseruandi constitutiones suorum ordinum, & obseruantias regulares militares. Et sic milites D. Iacobi promittunt paupertatem ordinatam ad istum finem, prout in constitutionibus ipsius ordinis declaratur. Et si non essent regulares paupertatis professores, ad quid Pius V. omnia priuilegia testandi professoribus ordinum militarium concessa reuocauit? Et qua ratione [a] Papa hæc priuilegia posset dare, & tollere professoribus prædictis, si non essent verè professi paupertatem? Et quomodo regia potestas ferret, vt tot illustrissimi, & nobiles viri alioqui laici penderent à manu Papæ, quoad dispositionem bonorum temporalium in suis regnis sitorum, cùm non patiatur vel minimum agricolam laicum suorũ regnorum, pendere ab eo etiam quoad dispositionem vnius prælulis secularis? Vnde commendatarij militiarum sunt velut depositarij perpetui ad modum quo traditur [b] in iure ciuili de cõmendatariis & depositariis loquente. Non enim eorũ commendæ sunt verè tituli beneficiorum; tituli enim beneficiorum ipsorum ordinũ sunt apud alios, qui in ipsis ordinibus rectores appellantur. Nam commendatarij vtuntur tantummodo fructibus, & emolumentis temporalibus autoritate suorum maiorum magistrorum, prout tradit doctissimè Auendan.[c] Et sic clarissimi ingenij vir Gregor. Lopez [d] hanc partem suo claro ingenio demonstrat, dicens, hos commendatarios esse religiosos, quia isti ordines ad militandum sunt religiones quędam permissæ, & iustæ. Sicut enim ordines monachales sunt ordines iustè à Sede Apostolica approbati, ministerio Ecclesiastico deputati, ita prædicti ordines sũt iustè ordinati propter defensionem fidei, & ad diuini cultus, & publicæ salutis conseruationem maximè necessarij. Et sic Ecclesia ab Spiritu sancto edocta pacem non solùm spiritualem, sed etiam temporalem ad Diuinas laudes celebrandas à Deo optimo & maximo precatur, orãs: Deus, à quo sancta desideria, & recta consilia, & iusta sunt opera, da seruis tuis illam, quam non potest pacem mundus dare, vt corda nostra mandatis tuis dedita, & hostium sublata formidine tempora sint tua protectione tranquilla. Et ordo militiæ sancti Iacobi fuit approbatus autoritate Alexandri III. ad supplicationem honorabilis viri Petri de Fuenencalada primi magistri dicti ordinis, quòd requiritur, vt professores ipsius sint verè religiosi, iuxta tradita in iure canonico. Vnde magister ipsius ordinis tanquã persona Ecclesiastica per electionẽ assumebatur, prout dicitur in iure,[e] & cùm in professione sua promittũt obedientiã dicti milites, promittũt etiam castitatem coniugalẽ, in ordine ad conseruationem ordinum militarium. [f] Licèt enim de essentia religionis sit votum castitatis, Summus tamen Pontifex maxima sua prudentia ordinauit, vt in isto ordine militari sufficeret ad eius perfectionem castitas coniugalis, ne propagatio virorum nobilium deficeret, sine quibus militia conseruari non potest. De aliis verò ordinibus Calatrauæ, & Alcantaræ non est tãta dubitatio, cùm sint ordinis Cisterciensis professores ab antiquis canonibus approbati, & promittunt obedientiam, & viuunt sine proprio, & si quid retinent, & possident, hoc est ex voluntate Prælati. Et ante modernam concessionem Pauli III. non ducebant vxores; imò promittebant continentiam. Vnde si ex dispensatione fuit concessum eis vt nuberent in posterum, reliquis in suo statu permanẽtibus, non videtur ex hoc ita mutatus eorum status, quin Ecclesiasticæ, & religiosæ personæ censeantur. Nam quod in fauorem alicuius est introductum, non debet in eius damnũ retorqueri, iuxta id, quod in iure habetur [g]. Et cum isto modo Papa approbat hos ordines militares, sicut approbauit ordinem fratrum, & sororum Tertij ordinis non promittentium castitatem, & continentiam, prout tradit Petr. de Perosino [h]. Imò Hostiensis in Summa de regularibus dixit, vxorem habentes, & nullam aliam cognoscentes castè viuere. Denique hi omnes milites verè religiosi sunt militares, obedientiam, paupertatem, & castitatem promittentes in ordine ad militiam, cuius professores existunt. Et sic quãdo D. Thom. dixit quòd cum vsu matrimoniali non esset simpliciter, & absolutè religio, verum quidem dicit: & sic nos non vocamus religiones militares simpliciter religiones, sed religiones militares, & in hoc hallucinati sunt Theologi non potẽtes intelligere quomodo illa dicatur vera religio, vbi eius professores vxores habere minimè prohibẽtur, non considerãtes quòd vera, & absoluta religio minimè cum vxoribus compati possit. At religio cũ additamẽto, militaris, cum vxorum vsu cõpati potest, prout autoritate Apostolica ordinatum est, & in quantum talis vera religio est, sicut in simili tali casu sunt hallucinati peritissimi Theologi, non potentes percipere quomodo secundùm Scotum peccator possit de congruo mereri primam gratiam, cùm secundùm fidem prima gratia non cadat sub merito: non considerantes, quòd Scotus non dicit, peccatorem posse mereri primam gratiam absolutè; sed posse eam mereri cum adiumẽto de congruo, quod non est meritum absolutè, sed meritum de congruo, & in quantum tale benemeritum est. Denique non potest negari hęc veritas attentis bullis Summorum Pontificum, præcipuè quadam Alexandri Papæ, quæ incipit, *Dei venerabilibus fratribus*, quæ habetur authentica in conuentu de Veles ordinis militaris Diui Iacobi. Vtrùm autem per ingressum harum religionum soluatur matrimonium ratum, in quæstione de matrimonio ventilabitur. De qua in tertio huius nostri operis Deo ducente agetur: in quo etiam agemus, vtrùm fratres tertiarij sint verè religiosi.

a Cap. 1 ti. de la regla y establecimientos de la caualeria de la orden de santiago.

b l. cõmẽdare, de verb. sig. l. Lucius ff. depositi.

c Auend. de exequẽdis mãdat. prim. 1. p. c. 26.

d Lopez in l. 1. tit. 7 p. 1 fen tent. de ordi.

e c. fi. de religiosis domibus, c. 1. de voto lib. 6. f c. 1 de electio ea. congrega. 16. q fin.

g l quod fauore. C de leg.

h Perosin. in tracta. de episcop.

QVÆSTIO II.

De ordinibus Mendicantibus, & eorum origine, in nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *Qvi sint ordines mendicantes.*
2 *Vnde habuerit exordium ordo Prædicatorum.*
3 *A quo habuerit originem religio fratrum Minorum.*
4 *Vnde traxerit originem ordo Eremitarum sancti Augustini.*
5 *Vnde habuerit originem ordo Carmelitarum.*
6 *Vnde habuerit originem religio seruorum beatæ Mariæ.*
7 *Vnde habuerit originem religio Minimorum.*
8 *Vnde habuerit originem religio sancti Hieronymi Iesuatorum.*
9 *Vnde habuerit principium religio Societatis Iesu. Et an inter Mendicantes quoad omnia eius membra computetur.*

ARTICVLVS I.

Qui sint ordines Mendicantes.

RESpondeo dicendo, quòd licèt omnes religiones, quæ viuunt ex eleemosynis, secundùm etymologiam vocabuli, possint dici Mendicantes, prout probant Iulius [a] Clarus, & Antonius Gabriel: illæ tamen quæ hoc nomen ab initio sibi vendicarunt, sunt quatuor; scilicet, ordo Prædicatorum, Beati Francisci, Eremitarum D. Augustini, & Carmelitarũ, qui propriè & principaliter Mendicantes appellantur, etsi aliqui eorum in communi bona stabilia possideant, prout innuit Pius V. in quadam constitutione de præcedentia fratrum Prædicatorum respectu aliorum Mendicantium, & declarauit in alia constitutione, quæ incipit: *Et Romanus Pontifex* [b]. Verum est tamen, quòd ordo Seruorum beatæ Mariæ inter ordines Mendicantes postea fuit enumeratus, & ordo Minimorum, & ordo Societatis Iesu, prout tradunt Parafelus [c], & Nauarrus.

Quantum ad ordinem Seruorum beatæ Mariæ, & Minimorum, habemus expressam constitutionem Pij V. [d] Vbi Pius V. postquam dixerat ordines B. Dominici & B. Francisci, atq; Eremitarum sancti Augustini, necnon Carmelitarum esse ordines mendicantes, affirmat se ordinem Seruorum beatæ Mariæ in eorum *numerum aggregasse, & statuit omnia priuilegia mendicantibus concessa ad præfatum Minimorum ordinem de nouo extendi, & ampliari, ipsumq; verè Mendicantem esse, & sub Mẽdicantium ordinibus esse & comprehendi debere, necnon omnia, & singula Concilij Tridentini decreta pro Mendicantibus ordinibus declarata & modificata etiam pro ordine Minimorum huiusmodi esse declarãda, & modificanda districtiùs in virtute sanctæ obedientiæ, ac aliis arbitrio suo iniungendis pœnis inhibendo quibusuis locorum ordinariis, ac aliis quibuscũque ne eosdem fratres ordinis Minimorum contra eorum cõcessa priuilegia molestare, inquietare, vel pertu bare audeant, vel præsumant.* Hæc Pius V. in dicta constitutione [e] qui similiter in alia constitutione declarauit ordinem Societatis Iesu, eiusq; personas mendicantes esse, prout habetur in compendio priuilegiorum Societatis. Et idem Summus Pontifex in alia constitutione data Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die decimo nono Nouembris millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus sui anno secundo, cõgregationem sancti Hieronymi Iesuatorum inter ordines Mendicantium comprehendi voluit motu proprio, & de plenitudine potestatis cõcedens dicto *Ordini omnia, & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, gratias, indulta, & alias gratias per suos prædecessores & per eandem Sedem Apostolicam quomodolibet Mendicantibus ordinibus concessa eorum omnium, ac desuper, & tam sub plumbo, quàm in forma Breuis confectarum literarum tenore, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro expressis, & insertis habentes ad ipsam congregationem Iesuatorum illiusq; fratres, domos, & Ecclesias, & loca quæcunq; de nouo (quoad ea, quæ eorum regulæ, & modo viuendi non repugnant tantum) auctoritate Apostolica extendit & ampliauit, ipsosq; verè mendicantes & sub mendicantium ordinibus esse & comprehendi debere, necnon omnia, & singula Concilij Tridentini decreta pro mendicantibus huiusmodi declarata, & modificata etiam pro congregatione huiusmodi eiusq; fratribus declarauit, & modificauit.* Et hoc ipsum confirmauit Gregorius XIII. [f] in quadam constitutione, data Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die primo Februarij, millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, Pontificatus sui anno sexto. Et istam religionem inter mendicantes connumerari latè probat Antonius [g] Corsetus, & asserit Vualdus [h] in suo Candelabro aureo, ipsos fratres Bononiæ habere prædictam Bullam Pij V. authenticam.

a *Iulius Clarus sent. q. 24. & Anton. Gab. 1. tom. pa. 234.*

b Habetur in *const. Pij V. lib. const. apost. pa. 56. in impress. Lugd. 1584.*

c *Parafel. in suo comp. fol. 217. Nau. in c. statuimus. 19. q. 3. nu. 13. in fine.*

d Habetur in*ter cõstitutiones Apostolorum, const. 1.*

e Habetur *comp. v. societas. §. 1.* Ha*betur in eadem sum. const. Pont. pag. 566. incip. Rom. Pontifi. priuilegia.*

f Habetur in *Sum. coll. Põtif. pa. 714. incipit, spectaqui in castina. 11.*

g *Corset. tracta. de eisdem.*

h *Vualdi ti. de absolutione n. 20. pa. 138. col. 2. 1. part.*

ARTICVLVS II.

Vnde habuerit exordium ordo Prædicatorum.

RESpondeo dicendo, quòd ordo Prædicatorum, siue sancti Dominici ab ipso sanctissimo Patriarcha originem duxit, qui ortus in his Hispaniæ partibus in oppido Calagorræ diœcesis Oxomen. ex illustri Guzmanorum familia patre Felice & Ioanna matre natus, fuitque eius regula confirmata ab Honorio III. primo anno sui Pontificatus, & anno sexto Federici II. Imperatoris, & nostræ salutis anno millesimo ducentesimo decimo sexto, regnante in Hispaniis Catholico Rege Alfonso IX. qui victoriam illam celeberrimam *en la Nauas de Tolosa*, contra Sarracenos obtinuit, prout asserit Hieronymus [i] Roman, in libro, cuius titulus est *Republicas del mundo*, Hispano sermone. Qui feruentissimus B. Dominicus ex hac vita ad Dominum migrauit anno Domini millesimo ducentesimo vigesimo tertio, fuitq; postea à Gregorio IX. in Sanctorum numero collocatus. Estq; iste ordo diuisus in conuentuales, & obseruantes. Qui sanctissimus pater de mandato Domini Papæ moniales colligendas, & reformandas accepit, ipsiusq; domum, quam cum fratribus incolebat apud sanctum Sixtum reliquit, susceptis de liberalitate Summi Pontificis domo & Ecclesia sanctæ Sabinæ, prout in historia ipsius latiùs cõtinetur, digesta per fratrẽ Ferdinandũ del Castillo istius ordinis patrem benemeritum, in quo ordine patres tam literis quàm sanctitate illustres semper extiterũt. Ad quẽ in suis principiis statim assũptus est Reginaldus Aurelianensis Decanus, quem post duos alios Summos Pontifices, scilicet, Benedictum II. & Innocentium, Dominus his nouissimis temporibus illustrauit, cùm fratrem Michaelem D. Dominici instituta professum, Summum Pontificem omnium suffragiis coronauit die natalitio suo sexto decimo kalendas Ianuarij in festo S. Antonij ineunte eius vita anno sexagesimo secũdo, qui voluit vocari Pius V. illustris religione, zelo, & sanctitate, vt eius acta probant. Non est tamen silendus quidam pater frater Ioannes Berulẽsis huius sacri ordinis, de quo sic in Dominicanis natalibus legimus, Cùm annis viginti ordinem totum gubernasset, & eum quidem orbem iam fermè toto diffusum pedibus obiisset. Et in iis Cardinalium Comitiis, quæ inter Nicolaum III. & Martinum I I. millesimo ducentesimo octuagesi... anno Domini habita sunt, hũc omnium suffragiis absentem elegerunt, sed tamen priusquam eius rei nuncium acciperet, mortuum esse refert Hieronymus Plati [k] in suo libro de bono statu religiosi.

i Hierony. Ro*mã li. 6. de rep. Christ. ca. 23.*

k Hierony. *Plati lib. 2. de bono statu religios. c. 28. p. 368.*

ARTICVLVS III.

A quo habuit originem religio fratrum Minorum.

RESpondeo dicendo, quòd fratrum Minorum ordo, aliàs D. Francisci, traxit originem ab ipso Seraphico patre, & Patriarcha Francisco, qui ortus fuit in Ciuitate Assis, eiusque primæ regulæ confirma

confirmationem habuit ab Innocentio III. anno Domini millesimo ducentesimo duodecimo,& regulæ secundæ ab Honorio III. anno octauo sui pontificatus,& nostræ salutis circiter millesimo ducentesimo vigesimo quarto. Ex huius ordinis sodalitio viri percelebres exorti sunt, qui & sanctitate, & vitæ integritate, cum doctrinæ excellentia coruscarunt, multiq; hodie vita, laude regulæ commendantur, ita vt nulla vel frequentior, vel amplior monastica professio ipsis Minoribus in Ecclesia habeatur. Ab hoc ordine quatuor ad regendam Petri nauem assumpti sunt, Nicolaus IIII. qui & Hieronymus Asculanus, Alexander V. qui & Petrus Cietensis, Sixtus IIII. qui & Franciscus de Ruuere Sauonensis, & Sixtus V. qui & Fœlix Peretus ex oppido Montalt, cuius memoria & opera illustria patent ex libro Italo sermone scripto, vbi multa memoria digna istius Pontificis referuntur, & refert etiam pater Hieronymus Roman [a] quadraginta duos Patres huius ordinis Cardinales fuisse creatos. Qui addit quòd fortè non sunt in Hispania quatuor Ecclesiæ, quarum regimen episcopali dignitate non habuerint fratres Minores. Qui Minorum ordo magis ac magis in tanta multitudine creuit, vt in tempore Calixti III. Papę anno Domini millesimo quadringētesimo quinquagesimo quinto regnante Imperatore Federico IIII. se Ecclesiæ Dei obligauerit dare triginta millia fratrum ad pugnandum contra infideles, remanentibus totidem ad cultum diuinum peragendum. Et sic prædictus ordo Minorum vocatus, reperitur nūc in plures partes ob varias illius reformationes diuisus, videlicet in conuentuales, in fratres de Obseruantia, in conuentuales reformatos, & reliquos, & in fratres Amadeos, & Clarenos sub ordine fratrum Minorum vnitos à Pio V. prout patet ex quadā huius Pontificis bulla, quæ habetur in Summa constitutionum Pontificalium data [b] Romæ, anno Incarnationis Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo, decimo Kalendas Februarij, Pontificatus eius anno tertio. Qui fratres Amadei, scilicet, & alij iam à dicta vnione defecerunt. Reformatio fratrum de Obseruantia exiit à fratribus conuentualibus, & cœpit anno Domini circiter millesimo quadringentesimo decimo quarto, iuxta Concilij Constantiensis decretum. Sed & formam, & ordinem dedit postmodum beatus Bernardinus de Senis, vir magnæ sanctitatis, & gratiæ, & feruoris in prædicādo sub Eugenio IIII. Summo Pontifice, anno Domini circiter millesimo quadringentesimo trigesimo, ac sub eodē à vita decessit, fuitq; à Nicolao V. in Sanctorum catalogum relatus anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo, cuius reformationis asseclæ fratres de Obseruātia dicti sunt. De quibus fratribus de Obseruantia exiit congregatio Capucinorum cœpta à quodam deuotissimo fratre Matthæo de Barcchio, ac fratre Ludouico Arhenalia, eiusq; fratre, patria Foro Semproniano in Marcia Anchonitana, tempore Clementis VII. à quo obtinuit habitum portare cum Capucio, & aliis illū concedere anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto, & sui Pontificatus anno tertio. Et posteà tertio ferè anno cœpit hæc eadem reformatio in patribus Calabrię à sanctissimis aliis quibusdam viris. Fuitq; iste ordo nō solùm ab ipso Clemēte, sed ab aliis subsequentibus Summis Pontificibus ac præcipuè à Paulo III. confirmatus, pluribusq; gratiis atq; indultis refertus. Nec non sacra Tridentina Synodus [c] nomine religionis inter alios illum insigniuit. Et hic ordo Minorum hoc habet peculiare, vt tres habeat patres generales. Primus est Generalis de Obseruantia, qui est legitimus successor patris nostri Francisci, imò eius sigillum continet, *Generalis tonus ordinis*. de quo agemus in quæstione de ministro generali. Secundus est Generalis patrum conuentualium. Tertius est Generalis Capucinorum. Et sic possum dicere de ista alma religione illud quod canit Propheta [d] de Ecclesia Dei catholica, *Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato circumamicta varietate*. Est enim hæc familia Minorum vestita sanguine martyrum, sanctitate Doctorum, & Confessorum, & sanctarum Virginum candore. Ipse enim pater noster Franciscus constituit ordinem Monialium sanctæ Claræ, & tertium ordinem de pœnitentia, ex quibus ordinibus numerosa candidatarum virginum, & confessorū turma ad cælos euolauit; plurimos enim cōfessores ordinis de pœnitētia Sedes Apostolica canonizauit. Est etiā circūamicta varietatibus familiarum supradictarū, quæ ipsam præ cæteris religionibus maximè decorant. Quod non considerans quidam licèt doctissimus & religiosissimus pater nostræ religionis quādam epistolam scripsit ad Sanctitatem Pij V. supplicans à Sede Apostolica, vt quędam forma prescriberetur viuēdi, per quā siquidem est vna, non esset tam multiformis nostrorum norma. Quidā enim (vt ipse aiebat) nuncupabantur Obseruantes, alij Cōuentuales, alij Capucini, quidam Amadei, nōnulli Clareni, alij Alcantaristæ, alij Paschalitæ. Quidam vsq; adeò incedunt pannosi, vt nefas arbitrentur, si sanis, atque integris cooperiātur vestib⁹. Alij omnino discalceati ac propè nudi ambulāt: illi vilissimo, isti pretioso induūtur panno. Quidam nunquam non equitantes, alij inexpiabile sacrilegium existimant, si vel graui, & vrgenti causa etiam perquàm minimo loci & temporis spatio asellum quendam ascenderint. Quidam tanto in deserto paupertatis, & contemplationis zelo laborant, vt in suis prouinciis omittant literarum studia. Alij vsque adeò multiplicant & librorū codices, & studiorum genera, vt præ nimio scientiarum amore paupertatis, & orationis obliuiscantur. Scinditur incertū studia in cōtraria vulgus. Quibus narratis exclamat ipse pater dicens, Hæccine est religio B. Francisci? Tantóne schismate voluit suos diuidi? Tot instituit viuendi formas? Adsit vt Christi signiferum tanti dissidij autorem arbitremur. Vnus enim est Deus, vna fides, vnum Baptisma, vnus inquā Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, vna prorsus D. Francisci regula, vna viuendi forma ab ipsomet quondam suis omnibus instituta. Hæc ille pater. Sed miror certè doctissimum & religiosissimum patrem in hæc prorupisse verba. Fateor enim vnam & eandem esse fidem, vnum Baptisma, vnúmq; Deū, & vnam tandem patris nostri Francisci regulā. Sed sicut sub vna fide, & vno Baptismo appatet Dei multiformis gratia ad decorem, & conseruationem Ecclesiæ militantis, diuidens singulis prout vult secundùm mensuram donationis Christi, propter quod dicit, Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatē, dedit dona hominibus. Et quosdam quidē dedit Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios autem Euāgelistas, alios autē pastores, & Doctores ad consummationem Sāctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, agnitionis filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, prout ait Apostolus, scribens ad Ephesios [e]. Ita vna prorsus D. Francisci regula est, & vnus pastor signifer Domini nostri Iesu Christi, qui datus est mundo, & instituit regulam, vt peccatores saluos faceret. Et ita de eo canit Ecclesia, non sibi soli viuere, sed aliis proficere vult. Sed multiformis gratia Dei suam amplissimam religionem non cessat

a Rom. de la rep. Christiana, ca. 10.

b Incipit, B. Christi saluatoris, & habetur in Summa constit. Pontificalium, pag. 568.

c Conc. Trid. sess. de reg. c. 3.

d Psal. 44.

e Ad Eph. 4.

fat quotidie fœtu nouæ prolis multiplicare, quosdã enim dat Obseruantes, quosdam Cõuẽtuales, quosdã Capucinos, quosdã Clarenos, quosdã Alcantaristas, quosdam Paschalitas, quosdã repetiatis vestibus coopertos, alios excalceiatos, alios non vili panno indutos, quosdam semper equitantes, alios semper pedestres, quosdã in deserto in paupertate habitantes, quosdã librorum codices multiplicantes, & literarum studia sectantes ad consummationem Sanctorum in opus ministerij huius religionis, in ædificationem corporis Christi, quod est Ecclesia. Ita enim ędificant Ecclesiam Dei Conuentuales boni, & Obseruantes vestibus suis honestis induti, librorum codices in lucem proferentes, & literarum studia sectantes, & necessitate vrgente semper equitantes, contra hæreses disputantes, peccatores prædicationibus suis à peccato abstrahentes, confessionibus auricularibus insistentes, agonizantibus in articulo mortis auxiliantes; & in suis infirmitatibus consolantes ipsos opportunè inuisendo, sicut ædificant boni Capucini, Amadei, Clareni, Alcantaristæ, Paschalitæ nunquam equitantes, & alij vniuersa studia literarum repudiantes zelo sancto paupertatis semper addicti orationi, & contemplationi, & laudibus diuinis insistendo, vitam solitariam in desertis domibus agendo. Hæc est religio D. Francisci patris nostri, & non est hoc schisma, sed vnio, non confusio, sed gloria eius religionis, gaudium lætitiaque huius Hierusalem, & honorificentia populi nostri. Et ita ducente Deo debet procedere quasi aurora consurgens, donec occurramus in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in virum perfectum, & mensuram ætatis plenitudinis Christi. Etenim tunc non erimus sicut paruuli fluctuantes, neque his varietatibus circumferemur: sed erimus in illis Angelorum sedibus, aliis excellentioribus & perfectioribus varietatibus circumamicti. Nunc nostra religio ingemiscit, & parturit istos nouos fœtus perfectionis, & sic de ea canit Ecclesia per excellentiam: Deus, qui Ecclesiam tuam fœtu nouæ prolis amplificas: quod de nulla alia religione decantat. Licèt enim aliæ religiones prole quotidie amplificentur; nulla tamen earum ab initio & quotidie prole noua amplificatur, sicut nostram ab initio, & modò & quotidie videmus propagari: & sicut sponsam ornatam de thalamo suo his nouis fœtibus præparatã procedere exultantem, tunc autem non ingemiscet, nec parturiet, sed lætabitur, lętabunda videns Deum, & semen lõgæuum. Aduertat tamen curiosus lector, ne me arguat de peccato quasi nostrum institutum transgrediens, in supradictis narrandis moram fecerim. Nam cùm in his tractatibus sim de cõuentualibus Obseruãtibus, Discalceatis, Capucinis, & de aliis verba facturus, operæpretiũ esse duxi in mediũ adducere quomodo omnes hi sub instituto & regula patris nostri Francisci militãt, sacram nostram religionẽ non deformando, sed mirifico varietatis ordine informando.

ARTICVLVS IIII.

Vnde traxit originem ordo Eremitarum sancti Augustini.

RESpondeo dicendo, quòd ordo Eremitarum S. August. initium habuit ab ipsomet hæreticorum malleo Augustino, & postea Africanis ruinis à Vvandalis factis, à quodã sanctissimo Gulielmo Guasconię duce facto huius ordinis Eremita, in Gallia fuit reparatus, anno Domini circiter millesimo centesimo quinquagesimo septimo. Vnde fratres Gulielmitæ multo tempore fuerunt vocati, ac postmodum per quendam Ioannem Bonum in tota Italia, ac præcipuè in Lombardia, fuit reformatus, & ab Alexãdro IIII. Summo Pontifice sub vno nomine eodemq; habitu à S. Augustino Eremitano instituto, & regula coadunatus, sicut hucusq; iam perseuerat; extátq; hic ordo diuisus in Conuentuales & Obseruantes, & vnaquæq; familia habet maximã in orbe latitudinem. Et de ea præclara dicit F. Hieron. Roman huius instituti professus [a].

a Rom. lib. 6. de rep. Christiana. ca. 6.

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem religio Carmelitarum.

RESpondeo dicendo, quòd ordo Carmelitarum habuit originem in Oriente, & nomen à monte Carmelo duxit: in quo primò ipsius ordinis professores suam habitationem habuerũt, sicut Carthusiani, Cistercienses, Præmonstratenses nomen acceperũt à locis, in quibus eorũ caput est institutum. Annus in quo cœpit ignoratur. Attamẽ inuenio, quòd illi sanctissimi patres, qui in monte Carmelo Ecclesiam quandam ad honorem Dei genitricis Beatissimæ Mariæ, quam sibi patronam, & protectricem elegerant, condiderunt vsque ad annum à Virginis partu quadringentesimum duodecimum perseuerauerunt; quo tempore Ioannes quidam doctissimus ac sanctissimus Græcus Patriarcha quadragesimus quartus Hierosolymitanus, qui fuerat antè Prior huius ordinis in monte Carmelo, primò regulam quandam eis obseruandam præscripsit. Deinde anno circiter millesimo centesimo decimo, Albertus quidam Patriarcha similiter Hierosolymitanus aliam eis dedit regulam, quæ hucusque semper postmodum est obseruata: fuitque confirmata ab Honorio III. in primo sui Pontificatus anno, ac vt eum quo nunc vtuntur habitu, possent asportare, concessit Honorius IV. anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo septimo. Et vt possent carnes comedere, eis in præfata regula prohibitum, concessère Eugenius IV. millesimo quadringentesimo trigesimo primo anno, & Pius II. anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono. Et Sixtus IV. anno millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto. Deinde à Magistro fratre Ioanne Sereth fuit ordo reformatus, ac perinde in duas partes remansit diuisus, in conuentuales, scilicet, & obseruantes.

Aduertendum tamen, quòd in partibus Hispaniarum quidam huius religionis fratres, zelo obseruantię prioris regulę, & instituti, postpositis quibuscunque corporis commodis, dummodò Christo lucrifacerent, cum licentia sui Prioris Generalis aliquot fratrum & monialium monasteria, in quibus primitiua regula prædicta cum omni obseruantia & rigore retineretur (sub obedientia tamen Prouincialis) fundare & ædificare cœperunt: quorum & quarum numerus ita fauente Deo propagatus est, vt ad instantiam Philippi II. inuictissimi Hispaniarum Regis, & prædictorum protectoris, Gregorius XIII. Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die vigesima septima Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, sui Pontificatus anno tertio, prædictorum fratrum, & monialium discalceatorum tranquillitati, indemnitati, eorũnque instituto, propagationi, & profectui consulere cupiens, *ipsos discalceatos fratres & moniales primitiuam regulam in huiusmodi Hispaniarum regnis obseruantes, eorũmque domos, conuentus, monasteria, & loca, nunc, & pro tempore existentia à prouinciis fratrum, & mo*

& monialium eius ordinis B. Mariæ de monte Carmelo regulam per Eugenium IIII. mitigatam profitentium penitus, & omnino in perpetuum Apostolica autoritate seiunxit, separauit, & dismembrauit, ipsosq; discalciatos ab omni & quacunque iurisdictione, visitatione, correctione, & superioritate, Prioribus, Prouincialibus, & aliis prelatis, & superioribus mitigatis in ipsos discalciatos competente perpetuò exemit, & liberauit, & ipsam omnem iurisdictionem ad vnum de ipsa familia discalciatorum idoneum, & canonicè ab ipsis fratribus electum deuoluit. Statuit tamen, vt dictæ prouinciæ discalciatorum fratres perpetuò eidem Priori Generali parere & obedire, & ipsum, cum ad eorum monasteria, domos, & loca diuerteret, vt pro visitatione huiusmodi, aut aliàs accedere contigerit, cum omni humilitate, reuerentia, & benignitate accipere, & pertractare, prout decet, teneantur, & debeant. Statuit etiam, quòd ipse Prior Prouincialis postquam fuerit electus ex dictis fratribus discalciatis, plenam, & liberam habeat facultatem suum exercendi officium absque alia confirmatione: quam tamen à priori totius ordinis generali maximè petere tenetur. Sixtus tamen V. Romæ apud sanctum Marcum *sub annulo Piscatoris, die vigesima Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, Pontificatus sui anno tertio, eorum prædictorum fratrum discalciatorum profectui similiter consulere volens, ipsis concessit in capitulo legitimè congregato vnum Vicarium generalem de corpore eorundem discalciatorum eligendum, qui in eo capitulo possit ipsos in diuersas prouincias distinguere. Qui vt extiterit electus eo ipso ordinaria sui officij exercere tantummodò possit, grauiora verò, vel atrocia non nisi postquam à priore generali confirmatus, aut probatus fuerit gerere, aut exequi valeat.* Postea verò Gregorius XIIII. Romæ apud S. Petrũ sub annulo Piscatoris die vigesima quinta Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, Pontificatus sui anno primo, supradicta confirmauit, & alia pro regimine prædictarum prouinciarum addit. *Nunc verò Clemens VIII. etiam ipsius ordinis profectui consulens, ipsum Vicarium generalem ipsius ordinis Discalciatorum generalem ipsius ordinis nuncupari præcepit, & immediatè sub Apostolica protectione, subiectione, gubernatione & obedientia recepit, & subiecit, & quod nullam à Priori generali ordinis Mitigatorum habet dependentiam.* Et alia quamplurima his fratribus concessit, de quibus infrà suis locis nobis peragendum erit. Hic est status istorum patrum.

ARTICVLVS VI.

Vnde originem habuerit ordo Seruorum beatæ Mariæ.

RESpondeo dicendo, quòd ordo Seruorum B. Mariæ (vt eorum narrant monumenta) à septem nobilissimis viris Florentinis in mõte Senerio prope Florentiam, ex B. Mariæ Virginis monitu fundationem mirabiliter cœpit, ac mirabiliùs propagari anno Domini millesimo ducentesimo trigesimo tertio, sub Gregorio IX. virgineóque monitu hunc quem ferunt habitum, ac regulã D. Augustini obseruare cœperunt, & ab Alexandro IIII. postea ordo iste confirmatus, ac inter quatuor mendicantes connumeratus fuit, anno salutis circiter millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto. Postmodum verò à patre Nicolao Penesiano, tunc totius ordinis Generali, fuit iste ordo in duas partes diuisus, & alij Conuentuales, alij Obseruantes nuncupantur. Hoc quoque nomine Seruorum B. Mariæ ex voce quadã puerorum infantum, & lactẽtium miraculosa edita insignitos dimanasse fertur. Quidam enim pueri videntes aliquos ex supradictis septem eleemosynam per ciuitatem quæritantes, exclamare clarissima voce cœperunt, En serui B. Mariæ Virginis veniunt, date eleemosynam. Quod nomen adeò præualuit, vt ita in posterum semper fuerint vocati.

ARTICVLVS VII.

Vnde habuerit originem ordo Minimorum.

RESpondeo dicendo, quòd Minimorum ordinis caput & fundator inclytus fuit S. Franciscus à Paula, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo. Qui ob multitudinem tam virorũ, quàm mulierũ ex omnibus partibus ad se confluentium, regulas tres instituit, vnam pro fratribus, aliã pro monialibus, & tertiam pro Mantellatis, quę confirmatæ & approbatæ fuerunt à Sixto IIII. Innocentio VIII. & Alexandro V. Qui sanctissimus Patriarcha, sanctitate, & miraculis plenus migrauit ad Dominum anno salutis millesimo quingentesimo septimo, & à Leone X. in Sanctorum Catalogo fuit scriptus, anno millesimo quingentesimo decimo nono. Qui ordo, prout diximus suprà, inter mendicantes computatur.

ARTICVLVS VIII.

Vnde habuerit initium congregatio sancti Hieronymi Iesuatorum.

RESpondeo dicendo, quòd ordinis S. Hieronymi Iesuatorum, seu clericorum Apostolicorum congregationis B. Ioannes Columbinus autor fuit, nobilis inter Senarum ciues, ab anno salutis nostræ circiter millesimo trecentesimo quinquagesimo quinto, eo modo vt historiæ dicunt; qui ex hac luce solutis corporis vinculis in cœlestẽ patriã euolauit, anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo sexto, sub Vrbano V. Summo Pontifice. Fuitq; ipse Vrbanus huius ordinis approbator, habitúsque confessor anno Domini millesimo trecẽtesimo sexagesimo septimo. Qui ordo sub D. Augustini patrocinio militat, & sub obseruãtia cuiusdã regulæ sibi à quodam eorum fratre, & postmodum Episcopo Ferrariẽsi functo vitæ sanctitate celeberrimo, præscriptæ. Reguntúrque fratres huius ordinis à Generali. Ob frequẽtiam quam huius nominis sanctissimi Iesu in ore gerebant, Iesuatæ vocantur, & dicuntur S. Hieronymi, non quòd ab eo is ordo fuerit institutus, sed quia eius religiosi non multò post religionẽ huiusmodi vnanimi consensu & voluntate sanctum Doctorem sibi patronum & protectorem elegerunt. Cui rei illud magno testimonio esse videtur, quòd monasteria & Ecclesias suas magna ex parte Diuo Hieronymo dedicarunt. Quod nomẽ è sancto Doctore ductum, vt in perpetuum haberent. Alexander VI. anno millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo ad Pontificatum assumptus concessit, sanciens, ne in posterum simpliciter Iesuatæ, sed adiuncto, fratres Iesuatæ S. Hieronymi, dicerentur. Ferunt tunicam albam, & cappam ciceruli colorem, seu sinopidis referentem, absque capucio, cuius loco tegumentum manicæ simile portant, trium votorum professionẽ completo probationis anno aliorũ religiosorũ ex instituto S. Augustini viuentium more emittunt. Exercent se in visitatione infirmorum, & diuersa alia officia atque opera manualia, ad vitãdum otium. Hanc autem congregationem Pius V. apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die decima septi

septima Nouembris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus sui anno secundo in ea bulla incipienti, Romanus Pontifex, inter mendicantes connumerauit. Et Gregorius XIII. apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, prima die Februarij, anno millesimo quingẽtesimo septuagesimo octauo, Pontificatus sui anno sexto, in bulla incipienti, Spectatus qui in castitatis, omnia huius religionis priuilegia per suos prædecessores concessa confirmauit, & de nouo concessit.

ARTICVLVS IX.

Vnde habuerit initium religio Societatis Iesu, & vtrùm sit mendicans.

RESpondeo dicendo, quòd fluctibus varijs, & summa temporum tyrannide agitatam Ecclesiam sponsam charissimam Christus nunquam deseruit; sed miris solatur donis, innumeris illustrat gratiis, ac fauoribus, nullo turbine, nullis procellis, nulla hæreticorum acie, turris hæc fortissima, in qua lapis lapidi fide, ac charitate firmissimè cohæret atq; coniungitur, concuti potuit. Suscitata fuit ab inferis illa turpissima bestia Martinus Lutherus, qui suis infestis hæresibus, ac erroribus, reginam hanc stantem à dextris Dei in vestitu deaurato, circumamictam varietatibus fœdare ac denigrare nixus est, auertens fideles à pœnitentia, & à frequentia Sacramentorum, affirmans homines pœnitentes Christi passionem infamare, quasi ipsius satisfactioni aliquid defecisset; auertens etiam fideles à Summi Põtificis Romani obedientia, qui præest Ecclesiæ Dei, quæ est columna & firmamentum veritatis. At ille omnipotens sermo Dei à regularibus sedibus veniens istam suam charissimam sponsam visitans suscitauit à Cœlis Ignatium Loyolam Hispanum Cãtabrensem genere illustrem, sed virtutibus & literis illustriorem, cum sanctissimis sociis Petro Fabro, Francisco Xauier, Iacobo Laynez, Claudio Hayo, Ioanne Coderio, Alfonso Salmeronio, Simone Roderico Lusitano, Nicolao de Bobadilla, Pascasio Broet. Qui acerrimus dux cum suis sodalibus, zelo omnes feruentissimo æstuantes, contra Lutherum omnésque eius sequaces castra posuerunt, pœnitentiam prædicantes, dicentes, regnum Dei non esse potum & escam, sicut impij Lutherani existimabãt, sed iustitiam & pacem, & gaudium in Spiritu sancto: quæ iustitia, quæ pax, & quod gaudium frequentia Sacramentorum consequitur. Qui enim in hoc seruit Christo, placet Deo, & probatus est hominibus, ait Apostolus Paulus. A quo strenuo duce habuit originem ordo, Societatis Iesu, tanquam à suo capite & fundatore, vt testatur Gregorius XIII. in sua constitutione incipiente, *Ascendente Domino.* Qui iunctis illis secum strenuissimis Christi Iesu commilitonibus Italiam venit, vbi sanctissima opera per ipsos in augmentum sanctissimæ fidei animarúmque salutem Deus in dies operando constituerunt, congregationem istam non Ignatij, sed Societatem Iesu Christi appellari, adeo, vt inde Iesuitæ veniant appellati. Quam Paulus III. Farnesius Summus Põtifex anno à virgineo partu millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, confirmauit multisq; eam postmodum priuilegiis locupletauit, vt etiam Iulius III. Gregorius XIII. in constitutione centesima vigesima, *Ascendente Domino*, aliique subsequentes fecerunt. Hactenus de ordinibus mendicantibus. Dubium autem in præsentiarum resolui oportet, verùm societas sit quoad omnia eius mẽbra ordo mendicans, & iam suprà articulo primo huius quæstionis, diximus societatem, eiúsque personas esse mendicantes. Quibus verbis attentis nemini dubium esse debet professos huius sacræ religionis verè esse mendicantes. Cùm hi sint membra societatis, at de scholaribus poterat aliquis dubitare, cùm hi strictè loquendo non sint de corpore societatis.

Pro cuius rei explicatione notandum est, in societate quosdam scholares nuncupari, qui licèt non sint solemniter professi, tria vota simplicia substantialia emittunt, neque à societate citra incursum apostasiæ recedere possunt, licèt præpositus generalis illos expellere valeat. Qui scholares licèt nihil in particulari possideant, eorum tamen collegia, in quibus ipsi ad discendas literas, & docendas existũt; bona immobilia, annuos census pluráq; alia in communi retinent, ex quo videtur, quòd non possunt dici mendicantes iuxta quæ notantur in iure [a], & loquens de Carthusiensibus, qui bona in communi possident, tradit Abbas, & huiusmodi nouitij non sunt propriè de corpore societatis, neque immutabiliter religiosi, sicut sunt solemniter professi, quo supposito,

Sit prima conclusio: Professi solemniter, in dicta societate sunt sine dubio mendicantes, & priuilegia mendicantium religionibus concessa inspectis eorum constitutionibus, & priuilegiis ipsis etiam conceduntur. Constitutionibus autem eorum per Sedẽ Apostolicam confirmatis cauetur professos societatis, non posse aliqua bona immobilia, seu redditus annuos in particulari, neque in communi possidere, neque aliqua annua relicta etiam ad vtilitatem, seu pro sacramenti luminaribus percipere, neq; aliqua pro confessionibus, seu aliorum sacramentorum ministerio, etiam sub nomine eleemosynæ exigere, neque arculam in qua solent Christi fideles eleemosynas conicere in eorum Ecclesiis, seu alibi retinere. Adeo vt huiusmodi societas non solùm in paupertate, sed in extrema necessitate in Domino tantùm confidens, qui volucres cæli pascit, constituta videatur. Vnde ex hoc solùm fatendum esset prorsus societatem hanc mendicantẽ esse, inspecta mendicantium definitione, quæ est; vt hi mendicantes dicantur, quibus regula, vel constitutio interdicit possessiones, seu redditus ad propriam sustentationem, & incerta mendicitas solet eis præbere victum per publicum quæstum, prout definitur [b] in iure, & tradit Ioannes Andreas, & post alios Petrus Rebuffus. Præterea hoc priuilegio Apostolico hæc conclusio efficaciter probatur, quo à Sede Apostolica determinatur personas societatis mendicantes esse.

Secunda conclusio: loquendo de scholaribus maius dubium est, cùm ipsi non sint propriè & incommutabiliter religionis membra, sicut sunt professi, qui dicuntur membra inseparabilia, argumento eorum quæ tradit Aretinus [c]: quia illud est proprium & inseparabile membrum quod à suo corpore non separatur, vt probatur in iure [d], & tradunt Bellameta & Socinus. Et quod ipsi scholares societatem non constituant, patet ex quibusdam literis Iulij II. in quibus nonnullæ societatis constitutiones inseruntur: vbi inter cætera dicitur quòd Societas habeat collegia, in quibus scholares velut in quodam seminario existant, innuens diuersam esse societatem ab huiusmodi seminario. Quod etiam clariùs liquet ex aliis literis Pauli III. vbi dicitur quòd scholares huiusmodi peracto studiorũ suorum cursu, & qui in literis aliquid profecerint, in societatem admitti possint; & sic necessariò supponitur quòd antea

a cap. cxiii qui seminat. § porrò. de verb. signi li. 6 Ab. co. 27. proclara. col. 1 li. 2.

b c. vnic. §. cõfirmatos. de reli domib. lib 6. glos in c. quorundam. in v. mendicantiũ. vbi Archidia. & Ioan. And. de elect. lib. 6. Rebuf sup. cõcor. tit. de regia ad præla. nomin. §. 1. v. mendicantib.

c Aret. in tra. de test. glos 2. vers. item reliquit Ecclesia. nu. 2.

d c. cũ non liceat. de præscr. c. non decet à capite. d. 12. Bellam. consil 20. col 1 Socin consi. 7. nunc quæsito rum. in pr. li. 1.

anteà non erant de societate, neque societatem cõstituebant. At Mandosius [a] quodãmodo supradictos scholares nuncupandos esse asserit mendicantes,& probat. Licèt enim sint nouitij, inspecto tamen fine, ad quem intra probationis tempus instituuntur, possunt mendicantes appellari. Cùm vniuscuiusque rei finis sit præstantissimus,& considerandus. Nam cùm vnumquodque alicuius gratia fiat, vt inquit Aristoteles [b], cùm ipsi ordinentur ad profitendum ordinẽ professorum mendicantium, mendicantes per consequens debent nuncupari. Animi enim destinatio, quæ ex actu inchoato, licèt non consummato, deprehenditur, habetur interdum pro opere perfecto,& consummato, licèt casu fortuito, aut alio impedimento non perueniat ad effectum, argumento cuiusdam iuris [c]. Quod etiam de nouitio loquens, scribit Petrus de Ancharrano [d]. Præterea licèt ipsi habeant bona immobilia, & redditus annuos, possunt etiam dici mendicantes habito saltem respectu, quòd ipsi mendicare cogerentur, si de facto bona aliqua, aut redditus non haberent, prout probat Rebuffus [e]. Præterea si rectè quis intueatur, ipsi scholares, vt ex serie constitutionum societatis apparet, nihil possident in communi, aut in particulari. Nam præpositus generalis est gubernator collegiorum,& redditũum annuorum distributor, quos pro scholarium victu, & vestitu, aliisq; necessariis,& pro collegij sustentatione expendit: nihil tamen pro se, aut societate retinendo, & sic huiusmodi scholares nihil certi habent, nisi id quod à Præposito generali ex benignitate quodammodo suscipiunt.

a Mandos. de priuil. ad instar. glo. 9. an 9.
b Arist. 2. phys. c. 26.
c L. si non fuerit. l. si quid ergo. ff. de aur. & arg. le.
d Ancha. cons. 69 contra denationem. n. 8.
e Rebuf. vbi verb. mendicantibus ver. si ut illi, qui in fundatione.

Hæc dicta sint pro dictis religiosis scholaribus. Videant ipsi an ex priuilegiis societatis aliud patentius ius habeant. Priuilegia enim huius sacræ religionis originalia ad meas manus non peruenerũt; solùm enim vidi aliqua in quodam compendio auctoritate R. P. Claudij generalis compilato. Et ex priuilegio superiùs allegato, solùm collegi omnes personas societatis mendicantes esse, & priuilegiis, & gratiis omnium mendicantium ordinum gaudere. Vtrùm autem dicti scholares inter personas societatis, sub illa vniuersali, omnes comprehendantur, ex tenore dictorum verborum, assequi clarè minimè possum.

QVÆSTIO III.

De origine ordinum non mẽdicantium, in decem,& septem articulos diuisa.

Circa quam decem, & septem quæruntur.

1 *A Quo habuerit originem ordo Canonicorum regularium.*
2 *A quo habuit exordium ordo S. Benedicti.*
3 *A quo incepit congregatio Montis Oliueti.*
4 *A quo habuit initium congregatio vallis Vmbrosæ.*
5 *A quo cœpit congregatio Cisterciensium.*
6 *A quo habuit exordium congregatio Camaldulẽsium.*
7 *A quo habuit originem ordo Celestinorum.*
8 *A quo habuit initium ordo Carthusiensium.*
9 *A quo habuit exordiũ congregatio Eremitarum sancti Hieronymi è Pisa.*
10 *A quo cœpit congregatio Eremitarum sancti Hieronymi in Hispania.*
11 *A quo habuit originem ordo fratrum Crucigerorum.*
12 *A quo cœpit religio Sanctissimæ Trinitatis.*
13 *A quo habuit principium congregatio sanctæ Mariæ de la Merced.*
14 *A quo habuit exordium congregatio Clericorum regularium, qui vocantur Theatini.*
15 *A quo habuit initium congregatio clericorum ministrãtium infirmis.*
16 *A quo habuit originem congregatio aliorũ clericorum regularium, & vtrùm sint eiusdem ordinis cum canonicis Ecclesiarum cathedralium regularium.*
17 *A quo habuit principium congregatio S. Georgij in Algala.*

ARTICVLVS I.

A quo habuit originem ordo Canonicorum regularium.

RESpondeo dicendo, quòd Canonici regulares ordinis sancti Augustini, dicti Lateranenses, ab Apostolis primùm, vt narrant historiæ, traxerunt originem, prout tradit Hieronymus Plati [f], sed posteà à Beato Augustino fuit talis congregatio regulariter ordinata, cum quibus Canonicis ipse factus presbyter à Valerio, secundùm regulam ab Apostolis traditam aliquãdiu vixit. Qui cùm post aliqua temporum spatia varias habuisset à laudabilibus viris reformationes, secundùmque illas varia sortiti sunt nomina, inter alia, prima fuit ista congregatio Lateranensis; quæ tamen fuit reformata in templo sanctæ Mariæ Frigionariæ prope ciuitatem Lucæ, anno 1407. à quodam clerico nobilissimo Romano nomine Bartholomæo illustrissimæ familiæ Colomnæ, vnà cum quodam eius socio nomine Iacobo de Euogradi, vtriusque iuris Doctore excellentissimo: sed prius per 800. annos vsque ad Bonifacium VIII. fuerunt in Ecclesia Lateranensi à Gelasio discipulo prius Diui Augustini semper viuentes, ex qua Ecclesia licèt in posterùm plures essent eiecti, ac iterum regressi, tandem sub Sixto IIII. Summo Pontifice omnimodam ipsius possessionem amiserunt: non tamen titulum, & priuilegia, vt ipse idem Pontifex eis concessit, vnà cum monasterio sanctæ Mariæ Pacis, in quo adhuc vsque Romæ perseuerant.

f Hierol. Plati li. 2. de bono statu relig. ca. 13 pa. 332.

Sed est notandum, quòd alij sunt Canonici regulares congregationis sancti Saluatoris, qui initium habuerunt in quadam Canonica vocata Sancta Maria Rheni, apud flumen Rhenum,& prope ad duo milliaria Ciuitatis Romæ sita, in qua quidam canonici cohabitabant, secundùm regulam Diui Augustini viuentes: fuitque talis ordo ibi ab Innocentio II. confirmatus anno Domini 1136. & in hac canonica perseuerauerunt vsque ad annum 1350. postmodùm à militibus Ioannis Visconti, in obsidione Bononiæ deuastata, se intra ciuitatem in canonica sancti Saluatoris transtulerunt, in qua vsque ad annum 1418. perseuerauerunt, qui postmodùm vniti cum quodam patre Stephano Senensi, & socij ex ordine Eremitarum Lecetti, & à Gregorio XII. & à Martino V. cõfirmati, habitùque canonico induti, circa annum Domini millesimum quadringentesimum decimum octauum, nomen sumpserunt canonicorum S. Saluatoris. Denique eorum verum principium, & origo non est à sancto Donato de Scopeto prope Florentiam sito, & nunc iam diruto, vt innuit D. [g] Antoninus dicens, quòd hæc congregatio dicitur Scopetinorum. Nam licèt ipsi canonici quarto loco ibi habuerint habitationem; habitatio tamẽ

g D. Ant. 3. p. sub lib. tit. 15.

ipsorum secundo loco in canonica S. Saluaroris secundum prædictam historiam fuit. Et sic magis propriè ab eo sumit denominationem. Aduertit tamen Hieronymus [a] Roman cum Abbate Ioachimo, quòd hi canonici non sunt de numero eorum, quorum memoriam faciunt Pontificum iura: supradicti enim instituti sunt per D. Hilarium, & per Apostolos, & per Episcopos eorum successores, & per Diuum Augustinum reformati, & ad antiquum statum canonicorum Ecclesiarum cathedralium restituti. Illi autem, quos ius canonicum Regulares Canonicos vocat, suam originem minùs antiquam habent, scilicet, à quodam sancto Episcopo Leonis Franciæ Arnulpho vocato, anno Domini millesimo centesimo decimo septimo, quibus regulam Diui Augustini tradidit, & multa monasteria in Italia, & in Gallia ædificauit, zelo reformandi clerum. Qui modus viuendi cùm omninò non esset monasticus, neque omninò esset clericalis, fuit diuersis titulis ipsius rigor signatus, & à Papa Benedicto XII. anno millesimo trecentesimo quadragesimo secundo, multis gratiis & priuilegiis ampliatus. Cui congregationi, vt eius exemptionibus fruerentur, fuerunt vnita quædam in Hispania monasteria; vt monasteria sancti Isidori Legionensis, qui fuit priùs monachorum D. Benedicti, & sanctæ Crucis Conimbricensis, vbi adhuc sunt constitutiones & regulæ, per quas dicebant officium diuinum secundùm stylum S. Arnulphi. Et in Italia & Gallia sunt maximè reformati, & habent Generales, & prouinciales; in Lusitania verò reformatissimi, & communiter Canonici regulares Diui Augustini nuncupantur; non quia eorum religio constituta fuerit à Diuo Augustino, sed propter regulam illis à Diuo Augustino traditam. Et iuxta supradicta debet intelligi extrauagans Martini IIII. in capite, *viam ambitiosæ. de transeuntibus ad religionem.* vtrùm autem supradicti sint religiosi, dictum est in quæstione prima proœmiali.

[a] *Rom. lib. 6. de rep. Chri. c. 4. & c. 10.*

ARTICVLVS II.

A quo habuit originem ordo Diui Benedicti.

RESpondeo dicendo, quòd religio sancti Benedicti, prout ait Cassaneus, fuit primus ordo monachorum pro Christo institutus ab eo insequendo vitam antiquorum monachorum. Sed ante eum fuit Basilius, qui fuit in Oriente, Benedictus in Occidente, vt refert Antonius Florentinus. Hic autem ordo vocatur Montis Cassini, ac sanctæ Iustinæ ab ipso sanctissimo Patriarcha in Subiaco primò, ac in Monte Cassino postmodùm sumpsit primordia, anno Domini circiter trecentesimo trigesimo, fuitque postmodum reformatus ab Odone in abbatia Lunæ sanctæ Iustinæ ciuitatis Paduæ, anno millesimo quadringentesimo decimo. Qui quidem Benedictus à Domino tot, tantósque habuit ramos, vt breui temporis cursu totum ferè statutis temporibus eorum sanctitate, & disciplina illustrarint orbem. Et inter alios, fuerunt congregationes, & ordines Montis Oliueti, Vallisumbrosæ, Cistertiensium, Carthusiensium, Cælestinorum, Camaldulensium sancti Hieronymi, & fratrum militiæ Iesu Christi reformatorum Regni Portugalliæ. Et de hac religione sacra mirabilia tradit Pater Ioannes de Castaniza in celebri sancti Romoaldi historia.

ARTICVLVS III.

A quo habuit originem congregatio Montis Oliueti.

RESpondeo dicendo, Montis Oliueti congregationem quendam Bernardum Ptolomæum cum duobus aliis sociis Senensibus fundare cœpisse, in Monte Oliueto prope ipsam ciuitatem Senarum, anno Domini millesimo trecentesimo decimo nono, sub Ioanne XXII. Summo Pontifice: cuius iussu Guido Petramala, Episcopus ciuitatis Aretij, visione priùs beatæ Dei genitricis Mariæ præhabita, & habitum, quem nunc ferunt, dedit, & regulam sancti Benedicti obseruandam præscripsit.

ARTICVLVS IIII.

A quo habuit originem congregatio Vallisumbrosæ.

RESpondeo dicendo, quòd congregatio Vallisumbrosæ exordium habuit à Ioanne Galberto nobili viro Florentino in quadam parte montis Apennini, vocata Vallisumbrosa, prope Florentiam ad duo milliaria, circa annum Domini millesimum quadragesimum, vel secundùm alios millesimum sexagesimum; qui Ioannes miraculis clarus decessit à vita, anno nostræ salutis 1073. tempore Gregorij, ac postmodum ab ipsomet, siue à Calixto II. Pontifice fuit in Sanctorum numero collocatus, & ait Antonius [b] Florentinus, quòd iam quasi defecit ex toto dicta religio ex defectu fratrum, quod idem probat Cassaneus.

[b] *Flor. in 2. p. suarum histo. tit. 15. c. 23. §. 2. Cass. v. consideratione 37.*

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem ordo Cistertiensium.

RESpondeo dicendo, quòd Antonius Florentinus ait, hunc præclarissimum ordinem habuisse originem à quodam Abbate Stephano, anno Domini millesimo nonagesimo octauo. Alij dicunt fuisse autorem Robertum Abbatem Abbatiæ Molis Mensis, quæ congregatio à quodam monasterio primitùs ædificato in quodam loco Cistertio dicto, tale nomen sumpsit, & post paruum temporis interuallum à Diuo Bernardo Claraualensi Abbate, sua doctrina ac morum sanctitate adeò fuit illustratus, & sanctis institutis imbutus, vt meritò eius fundator possit appellari: qui migrauit ad Dominum, anno salutis nostræ, millesimo centesimo quinquagesimo quarto, siue millesimo centesimo nonagesimo quarto, sub Eugenio III. Summo Pontifice. Et hæc congregatio D. Benedicti regulam obseruat, quam Gregorius [c] XIII. in bulla quadam incipiente, *superna dispositione*, data Romæ apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die duodecima Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, Pontificatus sui anno tertio, miris institutis reformandam curauit, ciúsque priuilegia, & gratias meritò confirmauit, & ampliauit. Et idem Gregorius [d] XIII. in bulla incipiente: *Vniuersi Dominici* data Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ, millesimo quingentesimo septuagesimo nono, decimo quinto Kalendas Martij, Pontificatus sui anno octauo, pro quiete & refor-

[c] *Habetur in sum. const. Pontif. pag. 216.*

[d] *Ibid. vt sup.*

matione eiusdem ordinis, omnes moniales eiusdem ordinis exemit. Et subiecit eas iurisdictioni ordinariorum. Quibus singulis in virtute sanctæ obedientiæ mandauit, vt hoc munus quamprimùm suscipiant, omnique studio, & vigilantia in eo se exercere procurent. Abbatibus verò ac diffinitoribus monachis, & aliis patribus vniuersis sub excommunicationis sententia ipso facto incurrenda, à qua, nisi à Romano Pontifice, (excepto in mortis articulo) absolui nequeant, præcepit, atque interdixit, ne per se, vel per alios ad prædictarum monialium visitationem se intromittere audeant: de quo agemus in quæstione de monialibus.

ARTICVLVS VI.

A quo habuit originem congregatio Camaldulensium.

Respondeo dicendo, quòd congregatio Camaldulensium fuit instituta à beato Romoaldo viro magnæ sanctitatis, & sanctimoniæ à Ciuitate Rauenna oriundo. Et fuit instituta anno Domini millesimo trigesimo, & sic ante ordinem Vallisumbrosæ, & Cistertiensis, prout narrat Antonius Florentinus [a], & Cassaneus. Quæ congregatio ex famosissimo illo conuentu Camalduli in territorio Ciuitatis Aretij prouinciæ Tusciæ, ab ipso beato Romoaldo ædificato, nomen accepit, Camaldulensis, & regulam sancti Benedicti obseruant. Qui Romoaldus multis miraculis clarus fuit anno à Virgineo partu millesimo, atque ætate annorum centum & viginti ex hac luce discessit, in valle Castri Marchiæ Anconitanæ.

[a] *Floren. vbi su. 2. p. ti. 15. ca. 15. Cassan. 4. p. catalogi gloria mundi, consideratione 54.*

ARTICVLVS VII.

Vnde habuit originem ordo Cælestinorum.

Respondeo dicendo, quòd istius ordinis est notabilis conuentus in ciuitate Parisiensi, & in multis aliis locis Galliæ: & isti sunt obseruantes, sub regula beati Benedicti degentes, prout ait Florentinus: vbi dicit, quòd talis ordo habuit originem, & nomen à sanctissimo Petro de Morrone, qui fuit Papa Cælestinus V. creatus anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo quarto. Qui renunciauit Papatum. Et habuit initium in quodam monte, prope Ciuitatem Sulmonam, vocato Mogella. Confirmationem illius obtinuit à Gregorio X. ac è vita discessit post Papatus renuntiationem, anno millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, sub Bonifacio VIII. Summo Pontifice, & in Sanctorum numerum fuit collocatus à Clemente V. anno decimo septimo, à suo fœlicissimo transitu, vt patet ex eius bulla incipiente: *Qui fecit magna, & inscrutabilia*, & habetur in summa constitutionum Pontificalium, pagina quadragesima quinta.

ARTICVLVS VIII.

A quo habuit originem ordo Carthusiensium.

Respondeo dicendo, quòd licèt ordo Carthusiensium non sit sub regula beati Benedicti, neque aliquarum quatuor regularum ab Ecclesia approbatarum, sed habeat sua statuta pro regula: habetur tamen ab Ecclesia in magna veneratione, prout testatur Florentinus [b], & est venerabilis religio, quæ vsque ad præsentem diem seruat rigorem suarum obseruantiarum, prout ait idem Florentinus [c]. Et aliqua in eius laudem adduxit Cassaneus. Fuit autem autor huius ordinis Diuus Brunus Alemanus, nobilis ciuitatis Agrippæ, siue Coloniæ, cum aliquibus aliis eius sociis in quodam loco nominato Certosa, in territorio Grabonæ sito, anno Domini millesimo octuagesimo quarto, tempore Victoris III. Summi Pontificis, à quo loco Certosa Certusiani postmodum nuncupati fuêre. Qui sanctissimus Brunus ædificata postmodum amplissima illa abbatia in prouincia Calabriæ in Squilinensi territorio migrauit ad Dominum, anno millesimo centesimo primo, in cathedra Petri sedente Paschali II. & anno millesimo quingentesimo vigesimo à Papa Leone X. in Sanctorum numerum fuit adscriptus.

[b] *Flo. 3. pa. ti. 16. c. 1. §. 6.*
[c] *Flor. in suo lib. histor. 2. p. ti. 15. c. 22. §. 1. Cassa. vbi su. consider. 62.*

ARTICVLVS IX.

A quo habuit originem congregatio Eremitarum S. Hieronymi è Pisa.

Respondeo dicendo, quòd congregatio sancti Hieronymi è Pisa, originem habuit à beato Petro de Pisa, nobilissimæ prosapiæ de Gambacorta, anno Domini millesimo trecentesimo octuagesimo. Quæ congregatio Eremitarum vocatur Sancti Hieronymi, tum ob incredibilem deuotionem, quam semper in suo pectore gestauit erga hunc sanctum Doctorem Ecclesię Hieronymum, tum etiam vt hoc nomine insigniti illius vestigia sectarentur, cuius discipuli esse conarentur.

ARTICVLVS X.

A quo habuit originem congregatio Eremitarum sancti Hieronymi Hispaniarum.

Respondeo dicendo, congregationis Eremitarum sancti Hieronymi Hispaniarum fundatorem, seu potiùs reformatorem, fuisse doctissimum quendam Lupum de Olmeto Hispanum, qui in vrbe in Ecclesia sancti Alexij in monte Auentino sita à Summo Pontifice obtinuit facultatem huiusmodi congregationem faciendi, seu potiùs reformandi, fratribúsque eiusdem ordinis, quandam regulam ab operibus sancti Hieronymi collectam obseruandam tradendi. Vel, vt aliqui alij volunt, congregatio ista habuit principium ab Eusebio Cremonensi, gloriosissimi Hieronymi discipulo, cuius creduntur vestigia sequi Monachi de Guadalupe in Hispania. Sed potest esse, quòd isti essent reformati à supradicto Lupo, & diuisi ab ista congregatione. Decessit ex hac vita Lupus, anno millesimo quatercentesimo trigesimo tertio, anno tertio Eugenij IIII. sepultúsque est in dicta Ecclesia sancti Alexij. Hæc ab aliquibus dicuntur. Sed Pater Hieronymus [d] Roman Hispanus, sexto libro de Republica Christiana dixit, hunc ordinem habuisse originem à sociis cuiusdam sancti viri fratris Thomæ, cuius reuelationis causa discipuli eius in Hispaniam venerunt, anno Domini circiter millesimum trecentesimum septuagesimum, & in quodam deserto vocato Lupiana in Regno Toleti habitationem elegerunt, vbi vitam tam austeram fecerunt, vt multi illustres, eorum exemplo moti

[d] *Rom. lib. 6. c. 29.*

modi eorum vitam solitariam, & pœnitentiam fuerint aggressi. Qui diuino spiritu ducti à Gregorio X I. approbationem petierunt vitæ suæ. Qui repræsentans patrem illum luminum filios suos benignè recipiens eorum institutum approbauit, desumptũ ex regula Eremitarum D. Augustini, in die D. Lucæ, anno Domini millesimo tercentesimo septuagesimo quinto, & eos vocari voluit, fratres D. Hieronymi. Quorum institutum à dicto patre de Olmeto eiusdem ordinis Alumno tempore Martini V. & Eugenij IV. fuit maximè perturbatum. Sed tandem re ad Sedem Apostolicam deducta, dicti discipuli fratris Thomæ, contra dictum fratrem de Olmeto obtinuerunt, vt suam congregationem haberent distinctam à congregatione Italiæ. Quæ quidem congregatio multa monasteria habet in Hispaniis, in quibus viri illustres sanguine, literis, & sanctitate extiterunt. Inter quos fuit ille pater Fernandianes, qui relicto Archiepiscopatu Toletano voluit veterascere in testamento suo, vt eius historia narrat.

ARTICVLVS XI.

A quo habuit originem ordo fratrum Crucigerorum.

Respondeo dicendo, quòd ordo fratrum Crucigerorum à Sidiaco Episcopo Hierosolymitano (qui fuit ille Iudas, qui crucem Domini nostri sanctissimæ Reginæ Helenæ præmonstrauit) originem sumpsit, anno Domini tercentesimo sexagesimo quinto, vt duæ bullæ Alexandri III. & Alexandri VI. testimonium ferunt, vel (vt Chronica Martiniana, & Sabella aiunt) à Cleto II. post Diuum Petrum Summo Pontifice. Et licèt ordo iste pluries fuisset ob ingruentia bella penitùs ferè deuastatus, & iterum atque iterum vigoratus, & reualidatus, Pius tamen II. Summus Pontifex in Concilio Mantuæ celebrato, anno millesimo quatercentesimo sexagesimo, ordinauit, vt fratres illius habitu coloris cærulei azurini induti peragrarent (cùm alio per priùs colore eorum vestimentum esset.) Et confirmauit etiam, vt semper præ manibus crucem gestarent. Ex quo idem in anteriori pectoris parte semper, & Crucem argenteam, & habitum talis coloris deferre consueuerunt. At postmodum à Pio V. fuit iste ordo approbatus, eorùmque priuilegia confirmata, ac plura alia concessa, vt in eorum bulla patet. Et huius congregationis adest in Hispania Ordo Hospitalium sancti Antonij Crucigerorum cum stola. Nolo in præsentiarum agere de ordine Humiliatorum, qui cœpit anno Domini millesimo decimo septimo, & cum processu temporis fuerit multipliciter variatus, vltimus eorum viuendi modus fuit approbatus, anno Domini millesimo ducentesimo, & per Innocentium III. confirmatus, cum institutis sumptis de regula sancti Benedicti; prout narrat Antonius Florentinus. Qui ordo à Pio V. Pontifice maximo fuit omninò extinctus, vt patet ex eius bulla incipiente, *Quemadmodum sollicitus*, data Romæ apud Diuum Petrum, anno incarnationis Dominicæ, millesimo quingentesimo septimo, idibus Februarij, Pontificatus sui anno sexto.

* * *

ARTICVLVS XII.

A quo habuit initium religio sanctissimæ Trinitatis.

Respondeo dicendo, quòd religio sanctissimæ Trinitatis ordinis captiuorum, si à primordiis ipsius exordiamur, initium habuit, in regno Galliæ in temporibus Papæ Anastasij IIII. & Adriani IIII. Ille enim, qui occasionem dedit, vt hæc religio institueretur, fuit quidam VVilhelmus Dux Aquitaniæ, & Comes de Pictauia. Qui zelo redemptionis captiuorum accensus, aliquas confratrias ad huiusmodi pium ministerium instituit. Sed postea quidam eius socius Ioannes Merencis Romam petiit, & ab Innocentio III. approbationem huius instituti obtinuit, prout refert pater Hieronymus a Roman. Et sic in sepulchro, vbi fuit appositus dictus pater, scilicet, in Ecclesia Diui Thomæ Demori Romæ in monte Cœlio, vbi fratres huius ordinis habitant, reperiuntur infrascriptæ literæ: *Anno Dominicæ incarnationis millesimo centesimo nonagesimo septimo, Pontificatus verò Domini Innocentij III. anno primo, decimo quinto calendas Ianuarij, institutus est nutu Dei ordo sanctissimæ Trinitatis, & captiuorum à fratre Ioanne sub propria regula sibi ab Apostolica Sede concessa. Sepultus est idem frater Ioannes in hoc loco, anno Domini millesimo ducentesimo decimo tertio, mense Decembr. vigesima prima die.* E quibus, & fundatorum, & temporis fundationis eius habetur cognitio. Et ab hac religione in regnis Lusitaniæ, anno Domini millesimo quatercentesimo nonagesimo octauo processit illustris confratria Sanctę Misericordiæ, quæ in illis regnis & prouinciis maximè floret, cùm maximè exerceatur in omnibus operibus pietatis, & ab illustrioribus illorum regnorum proceribus cum maxima deuotione gubernatur. Fuit enim instituta in quadam capella Ecclesiæ cathedralis ciuitatis Vlisiponensis à quodam patre Michaele de Contreras, ordinis sanctissimæ Trinitatis, viro virtute illustri, & in sacra Theologia Magistro patre à confessionibus reginæ Dominæ Leonoræ. Et primi huius illustris confratriæ, confratres fuerunt, Dominus Emanuel Rex Portugalliæ, & Regina, eius charissima coniux, & Domina Beatrix mater eius cum sorore ipsius Domini Emanuelis Domina Leonor Regina, quòd illustrissimum præsidium præclarissimum istius piissimi operis exitum clarissimè præsignauit. Et in testimonium, quòd hæc illustrissima confratria à dicto patre fuerit instituta, in vexillo deuotissimo huius confratriæ ipse pater depingitur cum tribus literis in fimbriis eius habitus: Quæ literæ sunt istæ, F. M. I. quæ significant, frater Michaël institutor. Hæc adduxi in honorem istius patris: instituit enim rem memoria dignam, vt omnibus illorum regnorum incolis experientia patet.

a Rom. lib. 6. de rep. Christ. c. 18.

ARTICVLVS XIII.

A quo habuit initium congregatio sanctæ Mariæ de Mercede.

Respondeo dicendo, quòd huius ordinis institutum fuit reuelatum catholico illi Regi Aragoniæ Domino Laymi acerrimo Ecclesiæ contra Mauros propugnatori: fuit etiam reuelatum eadem hora fratri Raymundo de Pennafort, ordinis prædi-

prædicatorum in sacra Theologia Magistro, patri à confessionibus ipsius inuictissimi Regis. fuit etiam reuelatum eademmet hora cuidam deuoto & nobili viro Petro Nolasco, qui fuit primus pater istius instituti, prout refert pater Hieronymus Roman.[a] Et sic initium habuit in ciuitate Barchinoniæ in Hispania, anno Domini millesimo ducentesimo octauo. Et fuit confirmata autoritate Apostolica tempore Clementis IIII. Summi Pontificis, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quarto. Quæ redimendi captiuos è Turcarum manibus officium gerit, & induuntur habitu albo, cum cappa ad similitudinem Carmelitarum. Sed in pectore à parte dextra scutum deferunt cum cruce alba in campo rubeo in parte superiori posita, & in parte inferiori cum Aragoniæ regni insigniis. Emittunt tria vota essentialia: vltra quæ emittunt aliud, videlicet, quòd quicunque eorum ierit inter infideles pro redemptione captiuorum, ibi debet remanere obses pro liberatione captiui, si timeatur posse in fide periclitari. Propter quod votum insigne habet huiusmodi religio priuilegium à Martino V. concessum, prout suo loco dicemus.

a Roman. lib. 6. de Republica Christiana, ca. 41.

ARTICVLVS XIIII.

Vnde habuit originem congregatio Clericorum regularium.

Respódeo dicendo, quòd congregatio Clericorum regularium, qui vocantur Theatini, originem habuit à Domino Petro Garrapha illustri Domino Neapolitano, qui Episcopus à Iulio II. creatus postmodum Episcopatum renunciauit, ac cum tribus aliis nobilissimis viris voto solemni emisso obseruandi tria illa, quæ alij religiosi vouere solent, ante principis Apostolorum altare in Ecclesia eiusdem Romæ, anno nostræ salutis millesimo quingentesimo vigesimo octauo, tempore Clementis VII. Theatinis patribus initium dedit, qui ab ipso Episcopo Theatino, Theatini sunt appellati. Verùm quia hæc congregatio principiata fuit à Paulo III. Cardinale tunc temporis, & post mortem Marcelli electo Summo Pontifice, Paulo III. appellato, ideò à multis etiam Paulini sunt vocati, sed vniuersaliùs Theatini. Et sic in Hispania per errorem religiosi Societatis Iesu Theatini appellantur.

ARTICVLVS XV.

A quo habuit initium congregatio clericorum Ministrantium infirmis.

Respondeo dicendo, quòd congregatio clericorum Ministrantium infirmis, hisce nostris temporibus sumpsit exordium à Patre Camillo Decelis Theatinensi Doctore, anno à Virgineo partu circiter millesimo quingentesimo octuagesimo quarto, cum quibusdam sociis, scilicet, Patre Francisco Propheta, Patre Bernardino Norsino, Patre Cortio Glodij, & Patre Blasio de Opertis: huius congregationis obtinuerunt approbationem à Sixto V. Summo Pontifice, anno primo sui Pontificatus, & nostræ salutis millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, vt in eius Bulla apparet. Ac postmodum à Gregorio XIIII. anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, fuit innumeris decorata gratiis, indultis, ac priuilegiis, vt in Bulla illius incipiente, *qui gregis Dominici*, fusiùs est videre.

ARTICVLVS XVI.

Vnde habuit originem ordo Præmonstratensis.

Respondeo dicendo, hunc ordinem fuisse fundatum à D. Noberto in S. Ioanne de Præmonstrato in Regno Galliæ in diœcesi Laudunensi, qui ordo fuit postea sub regula D. Augustini institutus, anno Domini millesimo centesimo vigesimo, prout refert Dominus Hugo huius Sancti successor, qui eius vitam scripsit ab anno Domini millesimo centesimo decimo sexto (quo anno mundum reliquit tempore Paschalis II. Papæ) vsque ad annum millesimum centesimum trigesimum quartum, in quo à vita decessit tempore Innocentij II. Papæ. Qui duo summi Pontifices in vita huius Sancti, ordinem confirmarunt, cuius Hugi historia habetur in monasterio sanctæ Mariæ charitatis Ciuitatensis. Et huius Sancti historiam cum fundatione tradunt Florentinus[b], Ioannes Trullus, Paulus Morigga, Hieronymus Curita, & Summorum Pontificũ Bullæ de hac religione agentes, hanc veritatem nobis vt certissimam proponunt, vt constat ex Bullis Honorij II. & Honorij III. & Gregorij XIII. qui anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo secundo, præfatum sanctum Nobertum Sãctorum Catalogo ascripsit.

b Flo. 2. par. hist. tit. 15. cap. 19. & tit. 17. c. 1. § 2. & tit. 15. c. 17. Trull. de cano. reg. c. 9. nu. 7. & c. 3. nu. & lib. 1. ca. 14. Morig. in lib. fundat. ord. Curita. c. 9. lib. 3.

ARTICVLVS XVII.

A quo habuit originem congregatio S. Gregorij in Algaba.

Respondeo dicendo, quòd Venetiis, anno Domini millesimo quadringẽtesimo fuit incœpta hæc congregatio à quodam Gabriele Condulmerio viro admodum illustri, qui fuit filius cuiusdam sororis Gregorij Papæ, ad reformationem clericorum, ad similitudinem Canonicorum regularium D. Augustini, & in regno Lusitano habuit initium à quodam deuotissimo viro Ioanne Vlisiponensis ciuitatis Medico eruditissimo, & postea Episcopo Lamecensi, tempore Regis Portugalliæ Ioannis I. huius nominis. Et fundatio huius ordinis in regno Lusitano incœpit in Monasterio quodã ordinis D. Benedicti sito, prope oppidum de Barcelos, diœcesis Bracharensis vocato, *Sant Saluador Deuila de Frades*, prout refert pater Hieronymus[c] Roman. Quę religio in summa obseruantia viget in dicto regno. Et ex ipsa exiit Eugenius IIII. quam plurimis priuilegiis, & redditibus per totam Italiam ampliauit, & cœpit tempore Bonifacij VIII. anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto, trigesima die Octobris, vt patet ex bulla ipsius Pontificis, hanc religionem approbantis. Et in regno Portugalliæ Loyos nuncupantur.

c Roman. libr. de Republ. Christ. c. 30.

QVÆSTIO IIII.

De origine conuentualitatis, & Obseruantiæ, in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *A Quo habuerit originem conuentualitas religionis P. N. Francisci.*
2 *De origine Obseruantiæ prædicti ordinis.*
3 *Vnde cœperit conuentualitas in aliis religionibus.*

ARTICVLVS I.

A quo habuit originem conuentualitas religionis Patris nostri Francisci.

RESpondeo dicendo, religionem patris nostri Diui Francisci, licèt suprà diximus institutam ab ipso patre, nunc ab illo æterno principio tanquam à suo vero conditore emanasse dico, affirmando eam esse de iure diuino, sicut doctissimus quidam nostræ religionis pater, frater Ioannes de Bobadilla, pater benemeritus prouinciæ Castellæ sacræ nostræ religionis Obseruantiæ, genere, literis ac religione illustris, publicè prædicauit in regio Cœnobio Toletano S. Ioannis Regum anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo secundo, in festo seraphici patris nostri Francisci, coram numerosa doctissimorū hominum multitudine. Quod in hunc modum doctissimus ille pater probauit. Primò, nam certū est apud Theologos, quos refert doctissimus [a] Corduba, qui de specialibus reuelationibus dixerunt, vim ac diuinum robur eas habere modò sint approbata, ad obligandum sub lethalis noxæ obligatione. Imò plures & præstantissimi Theologi, de quorum numero est noster Vega, & Catherinus, intrepidè affirmant, speciales Sanctorum reuelationes approbatas deuincere ad credendum sub pœna hæresis. At verò non est dubitandum seraphicum patrem nostrum Franciscum, expressam habuisse Dei reuelationem de Minorum religione instituenda, cùm non semel, sed ter Christus cruci affixus eidem diuo in voce delapsa prædixerit, ***Francisce, vade, repara domum meam: nam tota, vt cernis, labitur.*** Quibus verbis palam ostenditur diuinum præceptum seraphico viro impositū fuisse, non de vouenda, sed de instituenda Minorum religione, vt Ecclesiam peccatorum pondere pressam, & tam propemodum labentem, assiduis virtutum excitamentis instauraret. Cuius rei certior factus per seraphicū patrem Innocentius Summus Pōtifex, institutū fratrum Minorum vocis oraculo approbauit, pontificatus sui anno decimo tertio, Christi verò Domini millesimo ducentesimo nono. Et postea literis Apostolicis fuit approbatum ab Honorio III. prout in superioribus dictum est. Cùm ergo ex dictis cōstet seraphicum patrem authenticā reuelationem diuinā habuisse, & præceptum expressum à Christo Domino impositū, & à Sede Apostolica approbatū, vt ex D. Bonauentura, & ecclesiastico officio colligitur, valde probabiliter colligere possumus, nostram sacram religionem iure diuino esse institutam. Neq; desunt Summorum Pontificum testimonia pro hac asserēda. Nam Nicolaus [b] III. Pontifex Maximus de seraphica fratrum Minorum religione verba faciens in hæc dulciora super mel, & fauum prorumpit verba. *Hæc est apud Deum, & patrem munda, & immaculata religio, quæ descendens à patre luminum per eiū filium exemplariter & verbaliter Apostolis tradita, & demum per Spiritum sanctum Francisco inspirata, quasi totius in se continet testimonium Trinitatis.* In quibus verbis nostra assertio magnoperè comprobatur, cùm totius sanctissimæ Trinitatis testimonio sit authentica. Et idem docet Clemens [c] V. iuxta Concilium Viennense dicens, hanc religionem esse vitæ cælestis formam. Eandem veritatem testatur Leo X. in Bulla vnionis, qua incipit: *Ite vos.* In qua apertè ait, hanc Minorum religionem esse vineam ab æterno Patre plantatam. Ob idque dixit Summus Pontifex, quod meritò istam religionem suam appellat. Ergo si Deus peculiari ratione istam religionem vocat suam, non immeritò colligimus iure diuino ab eo esse conditam, & constitutam. Ac proinde nulla potestas est in terra, quæ hoc sacrum, & diuinum institutum possit licitè conuellere, & extirpare. Et sic regula huius sacræ religionis indicat nobis hanc probabilem veritatem. Omnia enim ad perfectiorem vitam spectantia plenariè in duodecim ipsius capitulis comprehenduntur. Et sic meritò in primo capite vocatur vita. Sicut enim vita naturalis in anima, & corpore consistit, in quo non omnia membra sunt æqualia, sed seruant inter se mirum quendam ordinem: ita Minorum religio vita ipsius regulæ confortatur, & augmentatur: in cuius corpore non omnia membra sunt æqualia. Quosdam enim voluit seraphicus pater esse laicos ministerio corporali addictos, de quorū numero multi Sancti in nostra religione ab initio extiterunt, extant, & Deo fauente extabunt. Alios verò clericos diuino cultui consecratos, inter quos, quosdam voluit esse presbyteros sacris confessionibus deputatos, alios verò voluit esse verbi Dei concionatores; vt colligitur ex septimo capite, & nono regulæ ipsius patris. Verùm licèt varia sint hominum genera in hoc sacratissimo cælesti seminario, omnes tamen inter se mirum ordinem seruant. Quapropter numerosa hominum copia ad hanc religionem, tanquam ad vitam concurrunt. Et cùm esset semen, & granum cadens in terram, ministerio patris luminum, qui hanc religionem instituit, ita fuit multiplicatum, vt licèt in primitiuis eius temporibus fuerit ista religio recollecta in altissima, & arctissima paupertate vitam agens, & eius professores huius paupertatis obseruantissimi habitarent exigua, & paupercula monasteria; per spatium tamen viginti annorum ita fuit per vniuersum orbem propagata, vt patres istius ordinis intelligerent statū primitiuum recollectorum non esse satis commodum ad cultum diuinum, & literarum exercitia, quibus potuissent Ecclesiam, & animarum salutem adiuuare: neque exiguitatem monasteriorum esse capacem ob tantorum fratrum habitationem, neque arctissimam regulæ paupertatem esse sufficientem ad ipsorum sustentationem; à Summis Pontificibus dispensationem impetrauerunt, vt diuitias proprias in communi, & in claustro viuentes possidere potuissent; & ita Apostolico diplomate factum est, vt anno Domini millesimo trecentesimo octuagesimo, nulla esset domus, quæ diuitias, & prædia non possideret. Et ideò his temporibus ampla ædificia magnificasque domos huius religionis professores ædificare curarunt: in quibus amplissima claustra erigebantur, quorum ratione forsan Claustrales vulgariter appellati sunt. Nam primitiua fratrum habitacula loca tantùm appellabantur. Et tempore Innocentij IIII. nomine conuentualitatis sunt insigniti. Ipse enim per Bullam authenticam in sacro conuentu Assisij vsque hodie seruatam statuit, vt Ecclesia fratrum Minorum, & domus, conuentus appellarentur, à quo tempore Minores conuentuales vocari sunt huius religionis fratres. Antea enim domus fratrum Mendicantium non habebant nomen proprium, sicut domus monachorum, quæ propriè vocantur Monasteria, vt dicit Syluester [d]. Et ideò mendicantium, & aliorum regularium habitationes cœperunt vocari Conuentus, prout constat ex quadam Clementina [e]. Quapropter voluit Innocentius, vt domus fratrum Minorum appellarentur, quia iam claustra, & ædificia magnifica habebant, à quo conuentuales

[a] Cor. lib. 1. q. 4. 44. pag. 162. & 163.

[b] Nicol. ca. exiit. de verb. signif. lib. 6.

[c] Clem. exiui. de verb. signif.

[d] Syl. verb. conuentus.

[e] Clem. vnic. de rebus Ecclesiæ non alienādis.

les in nostro ordine sunt vocati, per quod nomen distinguebantur ab his, qui reformationem affectabãt, qui fratres de familia vocabantur. Conuentualium autem Minorum fratrum status in Hispania cœpit reformari ad instantiam Regum Catholicorum Fernandi & Elisabetis: sed instante Philippo huius nominis II. Rege Hispaniarum omninò extinctus fuit in vniuersa Hispania hic status, iussu Pij V. & opere Cardinalis Spinosæ legati Apostolici ad hanc extinctionem agendam. In Italia verò status conuentualium Minorum non fuit extinctus per Pium V. quia in eo magistri præstantissimi sacræ Theologiæ semper fuerunt, & sunt, sed tantùm fuit reformatus. Ex quo his temporibus Felix Petrus frater minor conuentualis, felix Ecclesiæ caput in lucem prodijt, qui in similitudinem Sixti IV. de eodem ordine Minorum assumpti Quintus voluit appellari.

ARTICVLVS II.

De origine fratrum Minorum obseruantiæ.

Respondeo dicendo, quòd cùm religio fratrum Minorũ, & eius regula sit quędam diuina plantatio, non potuit ipsa diuina maiestas pati, vt ipse conuentualis status contra regulam, & viuendi normam patris nostri Francisci inductus, ita perseueraret, vt in eo sigillum totius ordinis contineretur, & Generalis ipsius conuentualitatis patrem nostrum Franciscum repræsentaret, cuius ipse minimè fuit institutor & autor. Et sic diuino numine patrocinante Obseruantium fratrum status fuit procreatus, qui antè quàm Obseruantes appellarentur, fratres de familia vocabantur. Et cùm Deus humilia eligat, vt fortia quæque confundat, & cùm de stercore erigat pauperem, vt collocet eum cum principibus, cum principibus populi sui, erexit cornu salutis suæ, in domo Francisci pueri sui, fratrem Paulum Defrincis laicum, diuino Spiritu afflatũ: qui literas à Generali ministro obtinuit, quarum facultate cõuentum Burlianum in Italia erexit, ductis secum quibusdam fratribus, cum quibus vitam pauperem, prout in regula præcipitur, duxit, statimque nouę oratoria siue eremitoria illi adhæserunt, in quibus rigidæ paupertatis amatores libenter habitant, quibus idem frater Paulus præfectus est primus vicarius, & prælatus, anno Domini millesimo trecentesimo octuagesimo. Postmodum frater Petrus de Villacrucis Minorum Obseruantiam in Hispaniam duxit. Cuius initium factum legimus in conuentu vulgò, *Salzeda*, in Prouincia Castellæ collocato. Ex quo regularis obseruantia in alios plures conuentus, nempè in *Arroyo*, *Aguilera*, *Pennafiel*, fuit deriuata. Cùm ergo in Italia, Hispania, Gallia, & vbiq; terrarum mirum in modũ esset fratrum de familia status propagatus, cautum fuit in concilio Cõstantiensi, vt ex ipsis Minoribus reformatis, qui fratres de familia vocabantur, eligerentur Vicarij prouinciales, qui omnibus reformatis religiosis præessent, ea lege, & conditione, vt Vicarij prouinciales, fratres minoris regularis Obseruantiæ vocarentur, dummodò in omnibus subderentur ministris prouincialibus conuentualium. Verùm Eugenius IIII. Apostolico diplomate cauit, vt fratres regularis Obseruantiæ eligere possent Vicarium generalem in comitiis generalibus; & vicarios prouinciales in capitulis prouincialibus, qui nimirum Vicarij in nullo subderentur ministris conuentualibus, nisi quoad vicariatus confirmationem. Quare virtute Eugenianæ beatus Bernardinus fuit primus Vicarius generalis, quem regularis Obseruantia habuit. Et in hac forma vitæ regularis Obseruantiæ vixit, vsque ad annum millesimum quingentesimum decimum septimum. In quo Romæ factũ est quoddam capitulum generalissimum, ad quod simul Obseruantes, & conuentuales concurrerent, in quo vniuersalis religionis nostræ reformatio conclusa est. Et in quadam Bulla vnionis sequentia sancita sunt. Primum, quòd ordinis sigillum adimeretur conuẽtualibus, & omninò Obseruantibus traderetur. Secundum, quòd supremus Obseruantiæ prælatus vocaretur minister generalis, vt regula disponit: conuentualium verò magister generalis nuncuparetur. Tertium, quòd præfecti prouinciarum obseruãtium vocarentur, secundùm regulam, ministri prouinciales. Quartum, quòd minister generalis esset sexennius, & prouincialis triennius. Quintũ, quòd forma tenenda ad statuta pro reformatione facienda sit huiusmodi. Primò, quòd deputentur aliqui viri religiosi & docti, qui de statutis faciendis deliberent. Et quòd ea, quæ obseruanda deliberauerint, commissariis generalibus præsentent. Secundò cautum est, vt in singulis Obseruantiæ prouinciis sint certæ quædam domus huic statui maximè accommodatę, vocatæ, recollecta, pleno iure ministris Obseruantibus subditæ.

ARTICVLVS III.

Vnde cœperit conuentualitas in aliis religionibus.

Respondeo dicendo, religiones obseruãtissimas, & antiquissimas D. Benedicti, & Augustini in maxima vitę rigore fuisse fundatas, sed successũ tẽporis eò deuenerunt, vt à prædicto rigore maximè deficerent, & reformatione maximè indigerẽt. Cui indigentiæ ille pater luminum, à quo bona cuncta procedunt, subuenire dignatus est ordini S. Benedicti, per quendam patrẽ vocatum Odon fundatorem congregationis Cluniacensis, à quo obseruantia habuit principium, cui alij illustrissimi & sanctissimi viri successerunt. Ordini autem D. Augustini etiam fuit datus quidam illustrissimus vir Dux de Guiena & Comes Pictauiensis, qui S. VVillelmus vocatur, à quo habuit principiũ obseruãtia in hac religione, cui præclarissimi alij viri sancti adhæserũt, prout refert pater Hieronymus Roman [a]. Sed postea anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo octauo, propter vniuersalem in toto orbe pestilentiam, & famem, tanta multitudo hominum periit, vt remanerent monasteria deserta, & fratres in eis remanentes ita erant liberi, & eorum religio ita erat dissoluta, vt reformari minimè posset. Vnde Principũ Christianorum ministerio, & Summorum Pontificum fauore factum est, vt relaxati ab his, qui obseruantiam regularem sectabantur, diuiderentur, & diuersa ab obseruantibus, & claustralibus esset familia. Et primi qui caput sibi obseruãtiæ constituerũt, fuerũt fratres religiosi D. Benedicti. Nam anno Domini millesimo trecẽtesimo nonagesimo, Dominus Ioannes Rex I. Castellæ monasterium Vallisoleti illis fundauit, quod totius obseruantiæ est caput. Et tempore Domini Regis Ioannis II. cœpit obseruantia in ordine D. Augustini à quodam consiliario ipsius Regis Licentiato Alarcon nuncupato, qui huius sanctissimæ religionis hàbitum assũpsit. Cuius religionis, vt verus filius, obseruantiã maximè fuit prosequutus, remanentibus aliis huius instituti

[a] Romã de rep. Christiana cap. 3.

stituti fratribus in sua relaxatione, qui vulgò per ironiam vocati sunt claustrales à claustris, ac si in claustro, id est, in clausura viuerent, prout Hieronymus Roman ait [a]. Sed verius puto ab amplissimis claustris suorum monasteriorum vulgus hoc illis tribuisse nomen.

[a] Rom. vbi sup.

QVÆSTIO V.

De ordinibus militaribus, quoad eorum numerum & principium, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *Quis fuerit Templariorum ordo, & de eorum fine.*
2 *Quæ fuit origo ordinis militaris Diui Ioannis Baptistæ.*
3 *Vnde habuit originem ordo militaris de Calatraua.*
4 *A quo habuit originem religio militaris de Alcantara.*
5 *A quo habuit principium ordo militiæ sancti Iacobi.*
6 *Vnde habuit originem ordo de Auis in regno Lusitano.*

ARTICVLVS I.

Quis fuit ordo Templariorum, & de eorum fine.

Respondeo dicendo, quòd Petrus Gregorius religionem hác ab incunabulis deduxit, & per varios casus per tot discrimina rerum tandem deuenit ad Balduinum Regem, sub quo Christiani repeterunt Hierosolymam, anno Domini millesimo centesimo decimo octauo. Cum quo quidam nobiles viri ex equestri ordine Christi se seruituti adiecerunt, & se mancipauerunt. Et more Canonicorum regularium in castitate & obedientia, & sine proprio, velle perpetuò se viuere professi sunt. Inter quos præcipui fuerût Hugo de Paginis, & Ganfredus de sancto Amadeo. Primà autem eorum professio, & opus, quod à Patriarcha Hierosolymitano in remissionem peccatorum fuit iniunctum, fuit, vt vias & itinera, maximè ad salutem peregrinorum proficiscentium ad inuisendum loca sacta Hierosolymis, contra latronû insidias conseruarent. Nouem annis post eorum institutionem in habitu fuerunt sæculari, & vestibus vsi eleemosynis elargitis. Nono autem anno Concilio in Francia apud Cletas habito, institutus, & adsignatus est illis habitus albus ex mandato Honorij Papæ, & Stephani Hierosolymitani Patriarchæ. Cœpitque augeri eorum numerus, & tempore Eugenij Papæ cœperunt cruces panni rubei in palliis, seu amiculis, seu chlamydibus albis assumere, tam equites, quàm eorum fratres inferiores, prout refert Guilielmus [b] Seruis, & Paulus Æmilius. Qui fratres militiæ templi fuerunt appellati, & eorum ordo ita per vniuersum orbem creuit, vt ad tantas opes beneficiis & liberalitatibus principum peruenirent, vt regias tandem opes excederent. Qui incrassati, impinguati, dilatati, ita dereliquerunt Deum factorem suum, & à Deo salutari suo recesserunt, vt eorum ordo fuerit funditus extinctus; & hi omnes teterrima sententia damnati, & quotquot comprehendi potuerunt necati, eo quòd cum Sarracenis iuncti in Christianum nomen conspirassent, vt refert Platina in Clementis IIII. vita. Quam causam huius atrocissimi supplicij puto veriorem, quàm alias enumeratas & adductas ab autore Historico Gaguino.

[b] Gul. in vita Philippi Pulchri, lib. 7.

ARTICVLVS II.

Quæ fuit ordinis Militaris origo sancti Ioannis Baptistæ.

Respondeo dicendo, quòd anno Domini millesimo nonagesimo nono, cùm Hierosolyma à Christianis recepta fuisset, ducente Gothfredo, Hierosolymis erant Christiani Latino nomine, qui ab Agarenis, qui ibi imperabant, impetrauerunt, vt sibi liceret habere domicilia iuxta sepulchrum Domini nostri Iesu Christi, vbi cœnobiû Dei genitricis construxerunt (quod Latinorum) dicatum ad excipiendos Christianos hospites Latinos, cui adiunctum est alterum cœnobium Diuæ Magdalenæ ad excipiendas fœminas præparatum. At crescente peregrinorû numero ita, vt in cœnobiis recipi non possent, postea ædificata est hospitalis domus, quam D. Ioannis Baptistæ titulo, Deo dicarunt: & ipsi datus est quidam præfectus, vt tradit Polydorus [c] Virgilius, & huius hospitalis ministerio viri pij nobiles se deuouerunt, qui peregrinos tutarentur, & à latronum, seu Agarenorum incursu defenderent. Horum professio est votum solemne paupertatis, & abdicationis propriorum, castitatis, obedientiæ, prout habetur in institutis [d] hospitalis Hierosolymitani. Ob votû paupertatis nihil proprij habere possunt. Et commendarum, quas accipiunt, non habent proprietatem, sed tantùm percipiunt alimenta quandiu viuunt, eamque habent administrationem, reddituri morientes quæ apud illos reperiuntur, societati. Vnde propria beneficia eorum peceptariæ non sunt ex sententia Rebuffi, licèt dissentiat impius Molineus. Pari modo eorum priores, & commendatarij sunt tantùm Administratores bonorum ordinis, vt in ipsorum institutis continetur. Et proinde commendátur illis bona, nô ab Episcopo, vt beneficia: sed ab Archimagistro ordinis. Ob votum castitatis, affines sunt Ecclesiasticis personis: neque vxorem ducere possunt. Propter quod Alexander III. vocat illos Fratres sancti Ioannis, & Præfectum eorum Priorem. Et Innocentius III. vocat eos fratres hospitalis sancti Ioannis. Et in hoc ordine sunt religiosi milites pugnantes contra infideles: sunt etiam Ecclesiasticæ personæ, cultui diuino consecratæ: & sunt priores ex monasterio monialiû cruce signatorum, vt patet ex eorum institutis. Et etiam præest omnibus Archimagister, qui primus omnium fuit quidã Gerardus, qui cum sociis crucem candidam in nigro pãno affixit. Horum militum priuilegia multa sunt, qualia scribit circa annalia hospitalis Ioãnes XXII. Summus Pontifex in quadam extrauaganti. Et isti milites dicti sunt Ioannitæ, & Hospitalarij Hierosolymitani, ab hospitali, vt dixi, D. Ioannis. Dicuntur etiam equites Rhodienses, eo quòd illam possiderêt insulam, habentes ibi propugnaculum perpetuum contra Turcas, & modò dicuntur Maltenses, seu Melitenses, ab insula, in quam se receperunt, postquam Solymanus XII. Otomanæ familiæ Tyrannus, cùm Agarenorum ingenti vi post semestrem obsidionem die Natiuitatis Domini millesimo quingentesimo vigesimo secundo, illis Rhodum ademit, vt scribit frater Thomas Guischardus Rhodius in oratione, quam de expugnatione apud Clementem VII. Summum Pontificem habuit, prout tradit Petrus Gregorius. Et Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo, die vigesima tertia Martij, pontificatus sui anno octauo, priuilegia huius religionis confirmauit, ac rata, & grata habuit, ac quatenus opus sit probauit, & de

[c] Poly. lib. 7. de inuentoribus rerum, c. 5.

[d] Cap. 1. instit. hospital.

& de nouo concessit motu proprio, & ex certa scientia.

ARTICVLVS III.

Vnde habuit originem ordo militaris de Calatraua.

RESpondeo dicendo, quòd Sancius huius nominis tertius Rex Legionis & Castellæ, cognomento Desideratus, filius Alphonsi octaui filij Raymundi Berengarij Comitis Tolosani instituit militum sacrorum ordinem de Calatraua, vbi cœnobium Templariorum fuerat, prout tradit Franciscus Taraph [a]. Et fuit confirmatus ab Alexandro III. Principium eius anno Domini millesimo centesimo quinquagesimo octauo, prout refert Hieronymus Roman [b], cœpit.

[a] *Lib 1. de regib. Hispan. sanct. 3.*

[b] *Hier. Rom. lib. 2. de rep. christiana. c. 8.*

ARTICVLVS IIII.

A quo originem habuit religio militaris de Alcantara.

RESpondeo dicendo, quòd religio militaris de Alcantara, prout constat ex priuilegio concesso ordini, anno Domini millesimo centesimo septuagesimo quarto, fuit principiata à Domino Gomezio Hernandez tempore Ferdinandi II. Regis Legionis, & vocabatur eius institutio *del Pereyro*, quæ fuit approbata ab Alexandro III. anno millesimo centesimo octuagesimo tertio, & à Lucio III. Postea autem, anno Domini millesimo ducentesimo quinto fuit approbata ab Innocentio IIII. prout traditur in constitutionibus eiusdem ordinis in principio, paragrapho secundo. Dicitur *del Pereyro*, prouincia Regni Legionis, quæ nunc est in prouincia Lusitania iuxta fluuium *Coa* vicinum Ciuitaten. diœcesi, quæ postea fuit translata in Alcantaram, parto oppido & Castello ab Alphonso Rege Legionensi, & Galiciæ, anno Domini millesimo ducentesimo tertio contra Mauros, qui ipsum occupauerant.

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem ordo militiæ sancti Iacobi.

RESpondeo dicendo, quòd ordo militiæ sancti Iacobi institutus fuit in Hispania, tempore Regis Ramiri primi huius nominis Hispaniæ Regis, qui vicit manu exigua ingentes Sarracenorum copias, ope Dei & auxilio B. Iacobi, qui visus est in eo prælio equo candido, vexillo niueo, & in eo cruce rubea conspicuus, & pugnans, prout tradit Franciscus Teraph, & Ioannes Vaseus. Huic ordini & magister & commendatarius constituti sunt. Et ad hoc tempus refert constitutionem quoque Ioannes Vaseus, quamuis frater Alphonsus Venetus huius principium refert ad annum Domini millesimum centesimum sexagesimum, vide patrem Hieronymum Roman opiniones circa propositam quæstionem proponentem, & licentiatum D. Amora huius instituti professorem, qui duos libros satis eruditos & doctos de hac Religione edidit. Et in hac religione sunt in triplici differentia personæ. Quædam enim diuino cultui sunt destinatæ, quæ Freyres communiter vocantur, in cōmunitate, & regulariter viuentes, quorum caput est conuentus de Vcles; aliæ sunt Moniales, aliæ verò sunt Milites.

ARTICVLVS VI.

Vnde habuit originem ordo de Auis in Regno Lusitano.

RESpondeo dicēdo, quòd ordo militaris de Auis in Regno Portugaliæ habuit originem tempore Domini Alphonsi Henrici Regis primi Lusitaniæ, anno Domini millesimo centesimo quadragesimo septimo, quo tempore militia noua fuit appellata. Postea autem, anno Domini millesimo centesimo septuagesimo sexto, Ordo Eboræ fuit nuncupatus ab illustrissima illius Regni Ciuitate, vbi Dominus Rex conuentum militibus huius ordinis ædificauit, & in Ecclesia sancti Michaelis diuina officia celebrant. Postea autem propter subiectionem, quam præstiterunt huius milites ordini de Calatraua, ordo etiam Calatrauæ in illo regno nuncupatus est. Vnde in porta principali oppidi de Auis in quodam lapide, hæc memoria scribitur: *Ferdinandus Magister Dei gratia Calatrauensis in Portugalia cum suo conuentu plantauit Auis in festiuitate Assumptionis beatæ Mariæ Æra millesima ducentesima sexagesima prima.*

Nunc ordo de Auis in illo regno communiter nūcupatur, qui ab Ebora ad illud oppidum fuit trāslatus tempore Domini Alphonsi Regis Portugaliæ primi, virtute cuiusdam priuilegij concessi ab ipsomet Rege, anno Domini millesimo ducentesimo vigesimo primo, prout tradit Pater Hieronymus Roman. Seruant huius ordinis alumni regulam D. Benedicti, iussu Innocentij III. qui anno quarto sui Pontificatus ipsum ordinem literis Apostolicis confirmauit. Quarum literarum tenor habetur in dicto conuentu de Auis. Vbi etiam habetur confirmatio, & communicatio priuilegiorum concessa per Gregorium XIIII. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo, pontificatus sui anno quarto. Quas Bullas sub sigillo authentico ego ipse vidi, de quibus agam infrà in quæstione de communicatione priuilegiorum. Sed in fine huius libri subiiciam quendam doctissimum tractatum, quem ad me misit Reuerendissimus, & de literis maximè meritus Dominus Franciscus de Auelar Prior Maior huius sacri ordinis.

QVÆSTIO VI.

De statutis, & ordinationibus, & priuilegiis Apostolicis, quibus hæc religionum Monarchia conseruatur, in decem & septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septemdecim.

1 *QVotuplex sit statutum Apostolicum regularibus.*
2 *Vtrum omnia, quæ in iure canonico statuuntur, obligent.*
3 *Vtrum ad hoc, vt istæ leges canonicæ obligent regulares, necesse sit quod publicentur.*
4 *Vtrum constitutio liget eos, ad quorum notitiam venerint ante lapsum duorum mensium à promulgatione eius.*
5 *Vtrum constitutio Pontificia irritatoria, obliget statim postquam Romæ promulgatur, ita vt statim actus contrarius irritetur.*
6 *Vtrum ad hoc, vt lex canonica habeat vim legis, sit expectandus populi consensus.*
7 *Vtrum liceat supplicare Papæ, vt suas constitutiones reuocet.*

8 *Vtrum*

8 *Vtrùm suspensio literarum Apostolicarum posit fieri sine aliqua iusta causa supplicatione interposita.*
9 *Vtrùm pœna legis ignorantes liget.*
10 *An constitutio non recepta liget.*
11 *Quando dicatur constitutio non recepta, vt non habeat vim legis.*
12 *Per quot actus contrarios legis obligatio, sciente principe, euacuetur.*
13 *Quando lex pœnalis obliget ad peccatum mortale.*
14 *Vtrùm regulares legibus ciuilibus obligentur.*
15 *Vtrùm leges pœnales obligent in conscientia.*
16 *Vtrùm obligent leges pœnales ante latam sententiam.*
17 *Vtrùm constitutio dicatur respicere præterita vel futura.*

ARTICVLVS I.

Quotuplex sit statutum Apostolicum regularibus directum.

RESpondeo dicendo, quòd Summi Pontifices considerantes quantum prosint Ecclesiæ religionum reformatio, & ampliatio, non cessant eas, diuersis pro temporum necessitate constitutionibus stabilire, & priuilegiis corroborare. Et sunt ipsæ in differentia multiplici. Quædam enim continentur in corpore iuris Canonici, & in Concilio Tridentino, quę vniuersos religiosos obligant. Aliæ autem sunt in eodem specialiter statutæ pro religione particulari, quæ nimirum continentur in libro Decretalium, in Clementinis & in Extrauagantibus. Aliæ verò sunt, quæ extra ius commune vagantur. Hæ verò partim continentur in libro, Monumenta ordinis nuncupato: partim habentur in summa constitutionum Pōtificalium. Aliæ verò habentur in propriis motibus & constitutionibus, quæ in nullo volumine inseruntur: sunt tamen solemniter promulgatæ. Quarum aliquæ sunt promulgatæ in comitiis generalibus regularium: aliæ sunt in diffinitionibus, seu tabulis comitiorum generalium. Aliæ etiam sunt rescripta particularia, quæ à Sede Apostolica, aut ab habente autoritatem Sedis Apostolicæ mittuntur. De quibus omnibus, quas potui diligenter congerere, agam in hoc opere, diuino lumine adiutus. Necnon agam etiam de viuæ vocis oraculis ab ipsis summis Pontificibus datis regularibus, & de declarationibus Cardinalium pro regularibus à sua sanctitate deputatorum.

ARTICVLVS II.

Vtrùm omnia, quæ in iure Canonico statuantur, obligent.

REspondeo dicendo, quòd lex Canonica, quæ fuit facta à summis Pontificibus, consistit in tribus voluminibus, videlicet in volumine Decretaliū, in volumine Sexto, & in volumine Clemētinarum. Ista enim tria volumina continent leges canonicas, pontificales, authēticas & approbatas, quæ pro legibus habentur, & pro legibus indubiè seruantur, cùm sint conditæ ab habente potestatem legem condendi. Connumeratur etiam inter leges canonicas, & liber Decretorum, qui liber non fuit conditus à Summo Pontifice, neque ab habente potestatem legis condendæ, & fuit compilatus per quendam magistrum Gratianum, qui fuit religiosus ordinis S. Benedicti & Sacrę Theologiæ magister, vt testatur Archiepiscopus Florentinus [a]. Qui Gratianus ex sanctorum Patrum dictis compilauit dictū opus, & volumen Decretorum. Appellaturque liber Decretorum, quia ex decretis sanctorum Patrum fuit compilatus. Neque reperitur quòd fuerit approbatus per Summos Pontifices. Vnde non potest dici authenticus, vt ait Abbas [b] in proœmio Decretalium, Ioannes Andreas, & Antonius de Butrio. Licèt aliqui dicant, quòd fuit approbatus ab Eugenio Papa. Hoc tamen non constat, prout aduertit Maranta. Verumtamen est aduertendum, quòd in libro Decretorum reperiuntur quatuor species autoritatum. Prima species est autoritas sanctorum Patrum, prout plurima omnia ferè capitula ibi existētia sunt extracta à dictis Sanctorum. Secunda species est autoritas ipsiusmet Gratiani autoris, vt quando ipsemet loquitur, sine autoritate Sanctorum. Tertia species est autoritas cuiusdam Paleæ; vt quando in rubrica alicuius capituli Decretorum stat scriptum, Palea. Quarta species est autoritas Iurisconsultorum, & Imperatorum sæcularium: quoniam sunt multæ leges Ciuiles insertæ & canonicæ in Decretis. Quoad primam speciem, scilicet, de autoritate sanctorum Patrum, verum est, quòd ex diuturna approbatione censetur authenticus liber, & illa decreta Sanctorum allegantur ad decisionem causarum, vt intelligunt [c] Abbas & Felinus: non verò quoad tres alias autoritates, secundùm eosdem ibi, & Archidiaconum. [d] Nam autoritas Gratiani non reperitur approbata, neque est authentica, nec etiam autoritas Paleæ. Nam Palea fuit quidam discipulus Gratiani, qui sua autoritate inseruit nonnulla capitula in Decretis, quæ nullam faciūt fidem, vt dicit Ioannes Andreas, Salycetus & Imola, & Antonius Cor. cùm non fuerit facta ab homine habente potestatem. Sicut etiam dicta & solutiones Gratiani reprehenduntur in aliquibus, vt non bene loquentes, secundùm Archidiaconum. Ex quo patet, quòd eius dicta non sunt authentica; sed velut dicta Innocentij in suo opere glossarum, quod composuit super Decretalibus. Cuius Innocentij dicta non sunt authentica; quia ipse noluit vt haberentur vt textus, sed vt glossa, licèt præ cæteris sint magnæ autoritatis, vt testatur Felinus. Quoad quartam partem, scilicet, de legibus ciuilibus, insertis in Decretis, minimè sunt approbatæ, vt per hoc seruentur de iure Canonico, ex quo Gratianus, qui eas inseruit, non habuit talem autoritatem. Et sic dictæ leges remanent Ciuiles, prout antea erant: & perinde habentur ac si inibi nō essent insitæ: & sic non seruantur vt Canones, vt dixit Abbas & Andreas de Isorecа, & tradit Maranta. Ex quibus concluditur quid sit dicendum de contentis in voluminibus Decretaliū, Sexti, Clementinarum & Decretorum concernentibus statum religiosorum. Colligitur etiam quantam autoritatem continent vniuersa, quæ in iure Canonico continentur ad comprobationem multorum, quæ in hoc opere Deo duce per ipsa decreta decidentur. Et aduerte, quòd eandem autoritatem habent bullæ suæ Sanctitatis positæ in Summa constitutionum Pontificalium, & aliæ, quæ sunt legitimè publicatæ, cùm dimanent à Principe habente autoritatem condendi leges, vt est Papa, iuxta ea quæ à iure notantur, & patet ex his, quæ traduntur à Syluestro [e].

* * *

a *Floren. 3. p. Chron. tit. 17. cap. 6.*

b *Abbas in proœ. Decreta. in c. rex pacificus, col. 5. And. & Anto. de Butr. in c. 2. de rescript. Marant. de ordine iu. 3 par. princ. n. 34.*

c *Abb. in c. 2. col. fin. de rescript. ibi Felin. col. 23. vers. liber. decreti.*

d *Archidia. in ca. quia nesciat. 9. dist.*

e *Sylue. ver. Papa. nu. 14.*

ARTI

ARTICVLVS III.

Vtrùm ad hoc, quòd istæ leges Canonicæ obligent, necesse sit, quòd sint solemniter promulgatæ.

RESpondeo dicendo, quòd non statim post promulgationem in curia obligat cõstitutio. Nam intra duos menses non ligat, prout dicitur in iure [a], etiam si ad notitiam eorum, quos obligat, deuenerit, prout contra Glossam [b] & Felin. tradit [c] Nauar. Et licèt liget, non tamen peccant ignorantiam inculpabilem de illis habentes, si eas ignorantes transgrediantur, iuxta tradita à Diuo Bonauentura [d], & resoluta à Castro, & à Couarruuias. Dixi, *inculpabilem*. Nam si fuerit culpabilis ratione negligentiæ, peccabunt, prout cum communi tenet Diuus Thomas [e]. Adeò hoc est verum, vt etiam quando statutum vel præceptum Ecclesiasticum iuris communis, aut summi Pontificis, aut Concilij generalis imponit regularibus, & aliis pœnam excõmunicationis, non incurrant in eam excommunicationem ignorantes talem constitutionem, & præceptum transgredientes, etiamsi constitutio sit Papalis; prout tenẽt Nauarrus [f], Couarruuias, Soto, Corduba, & Castro, contra alios, id sine fundamento sufficiente negantes. Quæ est communis omnium Theologorum sententia, & puto verissimã, quæ summè à regularibus est notanda. Nam multas constitutiones referam in hoc volumine, quibus ipso facto à summis Pontificibus ligantur, quorum ipsi habent ignorantiam non crassam, neque supinam: & ideò non est, cur eorum conscientias timoratas alligemus. Et aduerte, quòd ad vincendam ignorantiam non requiritur vera scientia; quę nascitur ex intuitiua alicuius quinque sensuum, nec sufficit quædam auditio, & relatio; sed requiritur talis quæ inducat, vel inducere debeat fidem, & credulitatem in audiente, iuxta ea, quæ tradit Nauarrus [g]. Et non videtur requiri, vt per præsules, vel alios prælatos in suis territoriis publicentur, quoniam secundùm stylum, & consuetudinem curiæ sufficit promulgatio & publicatio in curia facta.

a *Auth. vt factæ nouæ constitu. in rub. & in nigro. c. nouerit. de sen. excommuni.*
b *Glo. in c. 2. v. habet. de rebus eccles. non alienan. Felin. in c. cognoscentes. num. 7. de constit.*
c *Nauar. li. 1. consil. titul. de constit. consil.*
d *D. Bonauen. in 2. d. 22. art. 2. qu. 2. ad 4. Cast. de legib. pœn. li. 2. c. 14. Couarr. in reg. possess. 2. p. §. 7. num. 7.*
e *D. Tho. 1. 2. q. 76. art. 2.*
f *Nau. ca. 27. n. 16. Coua. in c. alma mater. 1. p. §. 1. num. 8. Soto in 4. d. 22. q. 1. art. 1. non longè à fi. Cor. lib. 2. qu. 27. Cast. lib. 2. de potest. leg. pœn. ca. 14. post medium.*
g *Naua. lib. 1. consilit. de constit. consil. 1. à n. 9.*

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm constitutio liget illos, ad quorum notitiam venerit ante lapsum duorum mensium à promulgatione eiusdem.

RESpondeo dicendo, quòd solo iure scripto attento, princeps non videtur ligare ante lapsum duorum mẽsium, etiam scientes eam factam & promulgatam, vt videtur tenere glossa [h] & Antoninus. Quam opinionem contra Panormitanum, Imolam, & Felinum cum Decio sequitur [i] Nauarrus. Tum, quia authentica [k] tam in rubro, quàm in nigro expressè habet illam post duos menses, & non antè valituram, & consequenter ante illos duos mẽses eam non ligaturam. Tum, quia & si bona pars causæ quare datur dilatio duorum mensium, sit, ne ignorantes obligentur; tamen non est sola, quia etiam datur ne alios liget, antequam alios, & vt omnes incipiat eodem tempore ligare, & vt tollatur confusio, rixa & imparitas subditorum, dum alij ante alios ligantur. Tum etiam, quia sicut scientia legis donec promulgetur non ligat, ita pari ferè ratione scientia promulgatæ legis donec labatur tempus constitutũ ad ligandum, non debet ligare. Dixi, *attento iure scripto*, nam quamuis hæc pars solo iure scripto attento, verior videatur: de consuetudine tamen, & stylo ait Nauarrus [l], quòd videtur in vrbe seruari, vt trãsgredientes legem Papæ publicatam etiam ante duos menses elapsos puniantur, non solùm, qui confitentur, vel probantur sciuisse illius promulgationem, sed etiam qui non probant iustè ignorasse præsupponendo, quod præsumuntur scire. Quæ consuetudo & stylus ait Nauarrus, quòd fortè restringi posset ad forum tantùm exterius, & ad vrbiculas. Hæc dicuntur à Nauarro. Et licèt Hieronymus à Sorbo contrarium contra Nauarrum tenuerit, explicans constitutionem Clementis VIII. de largitione munerum dicens in foro conscientiæ suprà dictos peccare, affirmans opinionem Abbatis & Felini esse cõmunem, & eam tenere doctissimum Sotũ [m]: At Soto realiter non tenet hanc opinionem, imò ait, quòd si lex constituat post duos menses facta publicatione incipere valere, significat, quòd licèt tempore promulgationis obliget, nihilominus vsq; ad duos mẽses posse se quẽquam ignorantia protegere, tunc intelligendum est, quantùm ad forum exterius, ipsam legem minimè ante lapsum duorum mensium obligare. Et quantùm ad forum conscientiæ dicendum est, ipsos obligari, si ante ipsos elapsos eorum notitiam sufficientem haberent: data enim scientia necessariò continuò excusatione nudantur. At ait Soto, si incipere valere post duos menses idem est, quod vigorem tunc præcepti obtinere, fit vt neque ante elapsos dictos menses scientes obligentur, & istam glossam posteriorem ad dicta verba, ego reputo magis consonam æquitati, & mẽti legislatoris, illa proferẽtis, iuxta rationes traditas à Nauarro [n]. Et non debuit dictus pater à Sorbo tenere dictam opinionem, in casu dictæ constitutionis Clementis VIII. cùm ipse Summus Pontifex expressè declarauerit, quòd in partibus Vltramontanis obligaret post lapsum duorum mẽsium, in partibus verò Cismontanis post lapsum quatuor mensium. Nam quãdo in lege tempus appositum est, intra quod debeat, seu incipit ligare, tempore statuto standum est, iuxta id, quod dicitur in iure [o], quia in incertis, non in claris, est opus coniecturis, prout in eodem iure notatur. [p] De hac autem constitutione quid sentiam, infrà in quæstione de donationibus dicam.

h *Glos. vlt. in dicta Sexti An tonini in ca. si quando. de cõstit.*
i *Nauar. li. 1. consil. num. 17.*
k *Authen. vt factæ nouæ cõstit. colla. 5.*
l *Na. vbi sup.*
m *Soto li. 1. de iust. & iure. q. 1. ar. 4. pa. 10. col. 2.*
n *Na. vbi su.*
o *c. cùm singula. de præbendis. lib. 6.*
p *l. continuus. ff. de ver. oblig. infrà to. 2.*

ARTICVLVS V.

Vtrùm constitutio Pontificia irritatoria obliget statim postquam Romæ est promulgata, ita vt actum in contrarium sit irritum.

RESpondeo dicendo, certum esse, quòd ille, qui agit contra legem Romæ promulgatam, si eam inuincibiliter ignorat, non peccat. Dubium autem magnum est, vtrùm factum per dictam legem irritatum teneat. Et vt omnia pateſcant, operæpretium esse duxi, quoddam exemplum proponere, quod est huiusmodi, Concilium Tridentinum matrimonia clãdestina irritauit. Si quis autem post eius promulgationem inuincibiliter ignorando clandestinè contraxerit, certum est, quòd non peccabit contra legem. Quod autem vertitur in dubium est, vtrùm facta promulgatione Romę, vel Tridenti, dictum matrimonium fuerit nullum nec ne? Circa quod opinio est Panormitani [q], quòd sufficit legem Romæ promulgari, vt obliget totum orbem, taliterque omnes cõtractus statim sint irriti. Hoc tamẽ negat Soto [r] sequens Caietanum, dicens, quòd quandiu lex non promulgatur nobis, non obligat, neque contra-

ctus

q *Panor. in c. nouerit. extra de sent. excomm. & in c. cognoscentes. extra de const.*
r *Soto lib. 1. de iust. q. 1. art. 4. Caie. 2. 2. q. 4. art. 4.*

ctus rescinduntur, nisi ex tempore, quo nobis est promulgata. Probatur, quia aliàs non opus esset, vt lex Romæ semel promulgata in aliis prouinciis promulgaretur. Videmus autem leges Pontificum in qualibet diœcesi promulgari. Ergo signum est, quòd illa lex non antè censebatur nobis sufficienter promulgata. Et confirmatur. Nam Concilium Tridentinum matrimonia clandestina irritans decernit, vt huiusmodi decretum in vnaquaque parochia suum robur post triginta dies habere incipiat, à die primæ publicationis in eadẽ parochia factæ numerandos. Et certè si contrarium daretur, multa scandala sequerentur, nam multi Concilium Tridentinum [a] inuincibiliter ignorantes possent contrahere, & cosummare matrimonium, quibus esset licitum decedere si matrimonium irritum iudicatur, quòd maximum scandalum in republica generaret. Quod insuper probatur. Nam leges Papæ multò grauiores, quàm Ciuiles, reputantur: sed leges ciuiles in qualibet ciuitate publicantur; ergo à fortiori leges Papæ, præsertim alicuius actus irritatoriæ: vbi enim maius viget periculum, ibi cautiùs est agendum. Verum est tamen, quod Papa potest irritare omnes contractus à tempore legis latæ Romæ. Et ideò si lex dicat, ex tunc omnia irritamus, vel, ex tunc inhabiles reddimus, ab illa hora omnes contractus irritantur, & sunt inualidi. Quod ex iure [b] clarissimè colligitur, vbi Papa dicit, quod quicunque duas præbendas habuerit, ex tunc non faciat fructus alterius earum. Tenetur ergo clericus à tempore latæ legis omnes fructus perceptos restituere. Vnde notanter Sixtus V. in quadam sua constitutione data Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, sexto calendas Decembris, Pontificatus sui anno tertio, prohibens nouitios ad religiones recipi, sine forma in ipsa constitutione ab eo facta, in hæc prorumpit verba dicens, ***Et si qui eorum contra nostram præsentem constitutionẽ temerè admittentur, tam susceptionem habitus, quàm professionem, & inde secuta ex nunc prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribus & effectu carere decernimus.*** Ratione quorum verborum cum consilio omnium doctissimorum virorum, professiones multæ factæ statim post datam dictæ constitutionis, fuerunt nullæ declaratæ, & ab ipsis nulliter professis fuit facta de nouo solemnis professio iuxta formam dictæ constitutionis. Alij autem nolentes professionem reiterare ad vomitum redierunt, & in mundo existentes matrimonium contraxerunt. Quod in aliquibus generauit scandalum, quod certè non paterentur doctissimi viri, si dicta constitutio solùm dictas professiones irritaret, sine illo addito ex nunc irritamus; scandalum enim in dubio, leges non permittunt.

a *Conc. Trid. sess. 24. c. 1. in fi. de reformat.*

b *ca. cum singula. de præben. lib. 6.*

ARTICVLVS VI.

Vtrùm ad hoc, vt lex canonica habeat vim legis, sit expectandus populi consensus.

RESpondeo dicendo, quòd Papa, & quicunque Princeps habens autoritatem condendi leges potest compellere subditos ad earum obseruationem, supposito, quòd ipsæ sint iustæ, & rationabiles. Hoc clarissimè in iure [c] probatur, prout ibi notat Archidiaconus. Et hanc opinionem tenet Hostiensis, Antonius de Butrio, & Imola, Burgos de Paz, & Sylueſter. Vnde non est expectandus populi assensus ad vim legis, prout tenet Felinus [d], & per multa fũdamẽta tenet Burgos de Paz cõtra Guillermum Benedictum. A qua opinione non discedit doctissimus Couarruuias. Licèt enim ipse Couarruuias allegetur pro opinione Guillermi, apertè tamen se explicat dicens, quòd lex non dicitur recepta, quando per aliquos actus cõtrarios impugnatur, sciente & consentiente principe. Et ita sentit Couarruuias, quòd nihil operatur inuoluntas populi de perse, absque Principis voluntate. Et hæc opinio probatur: nam si cõtrarium esset verum, indirectè maneret penes populum potestas condendi leges, quæ soli Principi competit nũc, & à tempore quo ei suum imperium, & potestatem contulit populus, prout colligitur ex iure [e]. Quod à fortiori procedit in cõstitutionibus, & legibus Papalibus, cùm Papa non à populo, sed ab ipso Christo Domino habeat huiusmodi potestatẽ.

c *c. de Ligur. 23. q. 5. vers. 6. Archid. Hosti. But. & Imol. in c. 1. de treug. & pace. Burgos de Paz in proœ. ll. Taur. n. 200. Sylu. in summa ver. lex num. 6.*

d *Feli. in c. cognoscentes. nu. 7. de constit. Bur. vbi su. n. 280. Cou. lib. varia. c. 10. n. 6.*

e *§. sed & quod principi placuit. Instit. de iure naturali, gen. c. tu ex literis. de in integrum resti. c. pastoralis. de appel. auth. quæ supplicatio. C. de precibus Imperator. offerendis. cap. 2. 10. 11. de fratrus appell. 4. foro. pa. 42. in paru.*

ARTICVLVS VII.

Vtrùm liceat supplicare Papæ, vt suas constitutiones reuocet.

RESpondeo dicendo, non esse dubium, suam Sãctitatem posse supplicari, vt suas constitutiones aut reuocet, aut moderetur, prout notatur in iure. Imò & mala informatione facta, potest & clericus supplicare secundùm Seluam [f]. Et tunc secundùm ipsum supplicatur ad Papam ipsum bene informãdo. Secundùm glossam in pragmaticis sanctionibus, vbi inquit, quòd Papa supplicatus de reuocatione aut moderatione alicuius rescripti particularis, peccaret, si talem supplicationẽ non admitteret. Et hęc supplicatio habet effectum, vt Papa bene informatus mutet sententiam in melius, iuxta ea quæ in iure canonico traduntur. Quod autem vertitur in dubiũ est, an talis supplicatio habeat effectum suspẽsiuum, ita quòd obediendo literis Apostolicis, earum executionem suspendentes, supposita supplicatione, nõ remaneant excommunicati. De qua difficultate agũt Hostiensis [g], Abbas, Palacius Rubius, Driedo, & doctissimus Couarruuias. Ad quod dico primò, quòd executio rescriptorum, & literarum particularium interposita supplicatione potest suspendi, obediendo tamen reuerenter ipsis literis Apostolicis, allegando cum debita humilitate causas & circunstantias, propter quas non possunt commodè executioni mandari. Et hoc probatur in iure [h], vbi Papa dicit: *Patienter sustinebimus*, si allegando dictas causas, & circunstãtias dictæ literæ minimè executioni mandentur, & sic secunda iussio ipsius Papæ est expectanda, prout dicit tex [i]. iunctã gloss. sumens inde argumentum contra miseros Prælatos, qui timent in tantum literas Domini Papæ, vt non audeant reclamare; quod facere non debent, quando rationabilis & iusta causa id suadeat. Quam glossam Felinus, [k] Baldus & Innocentius sequuntur. Vnde alia celebris glossa [l] dicit, quòd non debent timere, sed veritatem sequi, quia sic placebunt Deo, & Papæ. Non enim dicitur, contra mandatum Regis, nec Papæ, venisse, qui pro maiore vtilitate, & honore Papæ, aut Regis non facit id, quod in aliquo rescripto, aut literis particularibus ipsi imponitur faciendum, prout pulchrè notant [m] Baldus & Alexander. Et hoc confirmatur. Nam executio præcepti superioris differri potest, quotiescunque maius damnum timetur ex executione, quàm ex dilatione: quod fit vsque dum apparet de vera pręcepti iustitia, prout tenent [n] Nauarrus, Soto, & Couarruuias. Et ita debent esse cauti Iudices, vt semper obediant superiorum pręceptis ea executioni mandantes, nisi contineant peccatum, aut errorem intolerabilem, & quòd in eorum executione

f *Sylu. de benefi. 1. p. q. 8. n. 10. ver. 19.*

g *Host. en. in d. c. pastoralis. & ibi Ab. §. verũ. Palat. Rub. de benefi. vacant. in cur. §. 12. in fin. Drie. d. de liber. Christia. lib. 1. art. 4. pa. 181. Cou. in pra. l. q. 3. c. 35. nu. 4.*

h *c. signifi. de rescrip.*

i *Tex. illi in gl. in auth. de manda. Principum. §. si quis autẽ collat. 3.*

k *Feli. Bal. & Innocent. in c. si quando.*

l *Gloss. in l. puniri. si contra ius, vel vtilitatẽ publicam.*

m *Bal. in l. fi. C. de negot. gest. Alex. cõsi. 106.*

n *Nauar. in c. inter verba. cõrol. 55. Soto de secret. tegend. 3. memb. q. 2. Couar. in cap. peccatum 2. p. n. 1. in fine.*

cutione si opus fuerit supersedeãt, supplicatione interposita, & prout negotij qualitas exegerit, causas, & motiua supersedendi referant, prout notat doctissimus, & in practica versatissimus [a] Auiles, quod ipsum docuerunt non minus docti Rodericus Xuarez & Rebuffus. Ex quibus deueniendo ad practicam, infertur primò, quòd si Generales & Prouinciales receperint literas à Domino Papa, vel ab aliquo Apostolicæ Sedis legato, super aliquo negotio peragendo, possunt supersedere, ipsarum literarum executionem suspendẽdo, informando Dominum Papam, vel eius legatum, de causis, ratione quarũ talis executio non potest statim fieri: etiam si in ipsis literis mandatum cum excommunicatione latę sententiæ contineatur, prout dicit Ancharanus [b]. Infertur secundò, quòd Prouinciales, & Guardiani literas à suis superioribus recipientes, quibus aliquid sub eadem pœna præcipitur faciendum, possunt iusta interueniente causa, idipsum facere dilatando ipsarũ literarum executionem, donec ipsi superiores informati respondeant, quid super ea re sit agendum.

a Auil. in c. 1. de los Corregidores nu. 23. Xuarez alle. 2. versi. 1 n. 1. post neque ... Rebuf. in tr. cõsti. Sect. ... de rescriptis, ar. 1 gl. 5.

b Anchar. consil. 153.

Dico secundò, quòd loquendo de literis Apostolicis, quæ non sunt particularia rescripta super aliquo particulari negotio à Sede Apostolica emanata; sed sunt leges generales ad conseruationem Reipublicæ Ecclesiasticæ, vel regularis disciplinæ, in communi, licèt de ipsis possit fieri supplicatio, vt reuocẽtur, aut moderentur, non tamen possunt inferiores à Papa, quibus tales literæ diriguntur, talem executionem earum suspendere, etiam interposita supplicatione, expectando Domini Papę secundam iussionẽ. Nam à lege, vel ordinatione edita ab eo qui habet potestatem ipsam condendi, sicut non potest appellari, prout dicitur in iure [c], vbi notant Doctores, & notat etiam Decius, ita supplicatione interposita nõ potest earum legum executio suspendi. Nam suspensio executionis, effectus est in hoc casu ipsius appellationis, & grauamen legis vniuersalis non est grauamen, vt tenet Baldus [d]: quia legi omnes obedire debent, prout notatur in iure [e], & ab omnibus debent custodiri, prout dicitur in iure [f]. Et sic ab eis nõ licet appellare, prout tenet Rebuffus [g] cum communi, & per consequens non licet ipsius legis executionem suspendere interposita supplicatione: nam hoc, re vera appellatio est. Et cõfirmatur [h]. Nam secundũ legem iudicandũ est, etiam si dura videatur, iuxta id quod in iure notatur, & vbi est certa pœna à lege vel consuetudine statuta, non potest ea per Iudicem remitti, neque augeri, prout traditur in iure [i], & docẽt communiter Doctores, & tradit glossa optima. Facti enim quæstio in arbitrio est iudicantis: pœnæ verò prosecutio non eius voluntati mandatur, sed legis autoritati reseruatur, vt docent iura, & tradit Sebastianus Medicis [k].

c l. si res. vbi Barto. col. 4. ff. de appell. recip. vel non. & ibi DD. in ca. quia non. de appell. Decius in c. consuluit. 3. eod. titu.

d Bal. in c. ad nostram, de appell.

e §. arripiat. in auth. vt omnes obediant iudici. prouinciarum col. 7.

f l. leges. C. de leg.

g Rebuff. in l. Scæuola respõdit. §. siquæ pœna. ff. de verbo. signific.

h l. prospexit ff. qui & à qui.

i l. 1. §. 1. ff. ad Senatusconsult. Turpil. & de transf. & ibi Doctor. cõmun. de off. delegat. tradit. glo. in ca. licet v. pœna, de pœnis.

k Medicis in ca. cæt. autem lex. 4. nu. 74. l. si operis. C. de pœn.

Sed, vt hæc quotidiana & maximè necessaria clariora fiant, est inquirendũ, quæ sit ratio differentiæ, quare suspenditur executio rescripti interposita supplicatione, & non legis, ea interposita. Pro huius dubitationis responsione, est aduertendum primò, quòd rescriptum est omne illud, quod Princeps scribit non faciens ius generale, sed speciale in negotiis, & in personis, in quibus, & inter quas promulgatum est, siue tribuat ius, siue exercitium iuris alicui competentis, prout communiter in iure notatur [l]. At lex, & constitutio faciunt ius generale respectu personarum, & locorum, & negotiorum, pro quibus istæ leges proponuntur. Et sic dicitur communiter, quòd lex ad bonum commune ordinatur; vt ostendit & probat D. Thom. [m] Licet enim præcipiat, aut prohibeat operationes, quæ sunt in particularibus, illa tamen particularia referuntur ad bonum commune, non quidem communitate generis, vel speciei, sed communitate causę finalis, secundùm quod bonum commune dicitur finis communis. Vnde sufficit, quòd regimen legis communis sit definitum ad bonum commune totius generis, licèt sit quibusdam conueniens, quibusdam verò disconueniens, prout tradit Bartholomæus Medina [n]. Hoc iacto fũdamẽto ad dubitationem facillimo negotio respondetur, scilicet, quòd ideò interposita supplicatione alicuius rescripti executio ipsius suspenditur, quia præceptũ in tali rescripto facit ius quoddam particulare secũdùm ea, quæ ex parte impetrantis proponuntur, in quo potest esse error propter malam informationẽ; & ideò nimirum si velit Summus Pontifex, vt non statim executioni mandetur, sed expectetur secunda ipsius iussio, post aliam informationem sibi traditam. At lex, cùm communi bono consulat, & sit lata iuxta dictamen rationis iustitiæ, vult Summus Pontifex, vt etiamsi aliqui ex ea grauatos se esse cognoscant, ne suspendatur eius executio, etiam supplicatione interposita. Non enim, vt ait Medina [o], debet legislator suam legem positiuam mutare secundùm diuersitatem variationis singulorum hominum, & temporum, sicut peritus medicus; qui medicinam prępararat ac variat, prout opus est vnicuique singulari, secundùm dispositionem complexionis ipsius in statu, quem habet. Sed necessarium est, vt regimen legis communis sit definitum ad commune bonum totius generis, licèt sit quibusdam conueniens, quibusdam verò nequaquam. Proinde oportet Rectores, & legislatores esse sapientes atque prudentes, & tales esse qui tantum illuminationis sint assecuti, quantum sufficit non solùm ad regẽdos se ipsos solos, sed quantum sufficit ad dirigendum & regendũ alios, vt considerent quid in condenda lege, aut in dando præcepto liceat, deceat, & expediat vtilitati, aut directioni eorum, quibus lex aut præceptum imponitur, ne incidant in damnationem, quam comminatur Esaias [p], dicens, *Va qui condunt leges iniquas.*

l l. 1. §. 1. ff. ad ...

m D. Thom. 1. 2. q. 90. ar. 2. li. 1. ic const.

n Med. 1. 2. q. 90. ar. 3.

o Medi. vbi sup.

p Esai. ca. 10.

Ex his infertur, quòd si quando Summus Pontifex aliquam legem pro regularibus constituat (sicut fuit illa constitutio D. Clementis de largitione munerũ) possunt regulares sentiẽtes se esse multùm grauatos, suam Sanctitatem supplicare, vt eam dignetur sua benignitate moderari; non tamen interposita dicta supplicatione possunt eius executionem suspẽdere. Vnde tali legi ex contemptu contrariantes, mortaliter peccabunt, & minimè pœnas ipsius fugient. Et supradicta sunt maximè obseruanda. Hæc enim non penetrantes vidi aliquos doctos toto cælo aberrare, affirmantes legem Domini Papæ non esse executioni mandandam, supplicatione interposita, donec secunda iussio suæ Sanctitatis superueniat.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm suspensio literarum Apostolicarum possit fieri, sine aliqua iusta causa, supplicatione interposita.

RESpondeo dicendo, certissimum esse apud omnes, literas Apostolicas sine iusta causa, minimè posse detineri, ne executioni mandẽtur, vt ex supradictis satis patet. Causæ autem istius detentionis sunt variç, quç arbitrio boni & docti & pij viri relinquũtur; sicut relinquuntur omnia, quæ in iure non habent expressam determinationem: nam arbiter est, qui habet aliquid determinare ex bono & æquo extra iudicium, iuxta ea, quæ notantur in iure [q]. Sed non possum subticere vnam principalem causam, propter quam huiusmodi detentio, & suspensio potest optimo iure fieri: & est quando literæ Apostolicæ sine causa tollunt ius tertij: non enim

q c. nisi essent. de preb.

Papa potest sine causa tollere ius tertio quaesitum, prout cocludunt Andreas [a] Isernia, & Palacios Rubios, & Rebuffus, & faciūt tradita per doctissimum Soto. Papa enim in dubio nemini vult praeiudicare, neque praeiudicium facere, prout tradit [b] Baldus, & sic priuilegio Episcopi non videtur derogari per rescriptum Papae secundùm Decium [c]. Adeo, quòd si aliqua verba reperiatur in rescriptis Apostolicis, per quae ius tertio videatur auferri, debent illa superflua censeri, secundùm Gomezium [d]: etiam si motu proprio concessa sint, & etiam si ex certa scientia cōcedantur, secundùm Abbatē [e]. Imò si aliquo casu contigerit Papam ius tollere, praesumitur hoc per circūuentionem, & importunitatem fecisse, secundùm Gomezium [f], & Cassiodorū, & Rebuffum, enumerantem ea, quae per importunitatem censentur concessa. Vnde dicūt quòd si per specialem gratiam vni factam, & per rescriptum, alicui Papa videretur praeiudicare, censeri debet non fuisse bene informatus, secundum eundem Gomezium [g]. Ex quo ad singularia deueniendo infertur, quòd si à Papa impetraretur rescriptum, vt eligatur Prouincialis in religione, verbi gratia, Patris N. Francisci vocatis ad electionem ipsius, Guardianis, & Patribus eiusdem Prouinciae (sicut ego vidi in facti contingentia) tale rescriptum subreptitium debet iudicari, & contra voluntatem concedentis impetratum, & per importunitatem, circumuentionem, & subreptionem, & per consequens non necessariò esse statim executioni mandandum; etiam si imponat praeceptum cum excommunicatione ipso facto. Et Papa debet informari supplicatione interposita continente inconuenientia, & obstacula, quae eius adimplementum iure, & iuridicè impediunt. Quod probatur, nam tale rescriptum tollit ius in nostra religione quaesitum conuentibus, qui habent ius mittendi discretos habentes in ipsa electione vocē actiuam & passiuam, prout in ordinationibus generalibus [h] Toletanis cōtinetur; cuius cōstitutionis verba sunt: *Statuit. vt praeterea, vt in quocunque Conuentu vnus discretus eligatur ad Capitulum Prouinciale transmittendus, qui simul cum Guardiano illius loci omnium fratrum ibidem commorantium voces, & vota referret ad omnia, quae in capitulo prouinciali sunt peragenda.* Quod ius ipsorū conuentuū Papa non praesumitur auferre, cùm ipsis sit quęsitum rationabiliter autoritate constitutionis generalis editae, aut autoritate Apostolica, propter regulam iuris, qua dicitur, id quod omnes tangit, ab omnibus approbari debere. Vnde simile rescriptum cum debita reuerentia & obedientia ipsi Praelati non necessariò debent statim executioni mandare. Sed potest sua Sāctitas supplicatione interposita informari de praeiudicio iuris quaesiti, & suspendi, donec secūda suae Sanctitatis aut Sedis Apostolicae iussio accipiatur: vt optimè in simili casu docet doctissimus Caietanus [i], quem sequuntur grauissimi Patres Simancas, & Victoria. Nec supradictis obstat quòd in praedicta Bulla dicatur, quòd dicta electio fiat à praedictis Patribus non obstātibus ordinationibus, &c. Nam respondetur, quòd nulla plenitudo verborum appositorum in rescriptis tollit ius quęsitum tertio, nisi aliud expresè appareat, prout tradit Felinus [k].

a Isernia in c. 1. §. similiter. n. 4. quae sunt regalia. Palacios Rubios in tract. de benefi. vacā. in curia §. 4. cum sequēt. Rebuf. in praxi bene. in reg. de nō tollendo ius quaesi. gl. 6. n. 11. & 14. & d. notat. q. 21. nu. 61. Soto lib. 3. de iust. q. 6. ar. 3. col. pen. pa. 244. b Bal. in l. aut pactum in fin. C. de vsuris. c Decius cons. 69. nu. 15. & 16. d Gom. de iure quaesit. q. 1. in prin. fo. 27. e Abbas in c. 2. p. 20. de iud. f Gom. d. q. in prin. Cassiod. in reg. de tollē. iu. de . 39. nu. 9. Rebuf. 2. 10 const. Francia tit. de rescript. nu. 1. gloss. 3. g Gom. vbi sup. p. 3. h Ord. Tol. ti. de disc. abolit. p. 16. i Caie. 1. tom tract. 8. Tract. tit. de autho ritat. Pap. & conc. c. 27. ver. ad 2. rationē. Simā. de inst. cathol. tit. 48. n. 14. & 35. Victo. in relect. de potestate Pap. & conc. 22. proposi. k Fel. in c. venientes. de test.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm poena legis liget ignorantes.

Respondeo dicēdo, quòd qui ignorat legem, vel statutum probabiliter, absque culpa etiam leuissima, vt quia iustam ignorantiae causam habeat, omnem poenam legis, vel statuti dicitur euitare, nec eius dispositione ligatur, iuxta quandam legem [l]. Dixi iustam causam ignorantiae, nam si ignoranti possit imputari cur ipse nescierit, punietur, quia tūc non erit iusta ignorantia, non enim licet ignorare quod publicè positum est, iuxta doctrinam iuris manifestam [m].

Aduertendum tamen, quòd si ignorans est absque dolo, non tamen absque lata culpa, vt quia statutum ignorabat quod omnes sciebant, & statutum dicat, quòd quis puniri debet de dolo tacito, vel expresso, tunc talis ignorans absque dolo existens excusatur: punitur tamen ratione latae culpae aliter quàm statutum dicat, nisi essēmus in his, in quibus lata culpa dolo aequiparatur, nam licèt regulariter lata culpa dolo aequiparetur, vt dicitur in iure [n], in multis tamen non ambulat pari passu cum dolo, vt quando ratione doli corpori afflictiua poena imponitur. Et in aliis casibus adductis à Sebastiano Medices [o]. Vnde dicendum est, quòd statutum ligat ignorantes quando fuerunt in lata culpa, quae dolo aequiparatur omninò, licèt statutum dicat, quòd tantùm comprehendere intendit illos qui fuerunt in dolo, iuxta quandam legem [p], quam limitationem intellige, nisi lex vel statutum dolum specificum, & qualificatiuum requirat.

Quando verò ignorans solùm in leui, vel leuissima culpa fuerit, cùm regulares tantùm criminaliter puniantur, puniendi sunt criminaliter, mitiùs tamen sunt castigandi, licèt in totum non sint absoluendi, argumento eorum quae in quadam lege notantur, & magis qualificati in religione patres minori poena sunt afficiendi, argumento eorum quae in simili notant communiter Doctores [q].

Pro complemento autem huius articuli quoad nostrum propositum est aduertendum, quòd qui adduxerit ignorantiam probabilem legis, audiendus erit, atque excusandus etiam post lapsum duorum mensium, dummodò iustam ac necessariam ignorantiam probet, iuxta doctrinam cuiusdam legis [r]: nam ex quo post lapsum duorum mensiū praesumitur scientia, ignorātia probanda est, vt dicitur in iure [s]. vt potest contingere in eo qui tempore publicationis erat in partibus remotissimis, quae ignorantia per iuramentum probari potest quādo alia probatio non haberetur; ratio est, quia scientia vel ignorantia pendent ab animo, ea quae pendent ab animo per iuramentum rectè probari possunt, vt tradunt quaedam glossae [t], & probatur in iure, & dicunt Doctores communiter cum Bartolo & Alexandro [s].

Est etiam aduertendum, quòd extrauagantium constitutiones cùm non sunt publicè notę, etsi ignorentur, ignorantes excusantur, quia tales non praesumuntur peruenisse ad notitiam cuiuslibet, iuxta [t] Baldum & alios quos tradit [u] Alciatus.

ARTICVLVS X.

An constitutio non recepta liget.

Respondeo dicēdo, quòd non. Nam leges cōfirmantur cùm moribus vtentium approbantur, prout ait D. Augustinus. Et sic dicitur in iure [x] Ciuili, quòd ipsae leges nulla alia ex causa nos tenent, quā quòd iudicio populi receptę sūt. Et sic ait Nauarrus [y] quòd lex antè quàm recipiatur, saltem per maiorem partem ciuitatis, cuius pars est, transgressorem non ligat: quoniam promulgata videtur cum cōditione, si recipiatur saltē per maiorē partē, vt singulariter dixit Dominicus [z] per recentiores receptus:

l l. fi. ff. de decret. ab ord. faciend. m c. nō imputantur. 1 q. 4. c. sine culpa. de reg. iur. lib. 6. n l. quod Nerua. ff. deposit. o Medices de legib. & statu. par. 4. q. 7. p l. magis. ff. de ver. oblig. l. absentem ff. de poen. q l. in seruorū. ff. de poen. l. 1. ff. eod. r l. fin. de decre. ab ordin. faciend. s l. iure possidētis l. actor. C. de proba. ea. proposuisti. eod. tit. t Gloss. in §. alia. inst. de actio. & lo in c. 1. & c. n. nisi casu de homic. Card. in clem. de consang. & affinit. Ad. com. in c. eos. de tēp. ordin. Bart. in l. inter omnes § recte. de fur. Alex. cons. 71. vol. 1. col. 2. u Bald. in l. leges sacratissimas. C. de legib. Alciat. 3. regu. praesump. 31. n. 5. x Habetur in § leges 4. d. l. de qq. ff. de leg. y Nauar. in c. 3. num. 21. z Domin. in d. § leges, vbi dd. & in cap. de const. d. 23. Fel. in c. 1. de treu. & pace. à nu. 11. vers. intell. 4. & in n. 13. consid. 2.

& profundiùs doctissimus Felinus. Et hoc probant prædicti Patres; nam præsumitur legislatorem ferre illam sub conditione, si fuerit recepta, & in hoc nullam inuenio difficultatem. Difficultas autem eius dubij versatur in eo solùm, vtrùm primi non recipientes peccent? Ad quod respondeo, quòd sic, nisi aliqua rationabili, & iusta causa excusentur; siquidem omnes tenentur præpositis suis obedire: & non est in potestate subditorum leges à superioribus latas recipere, vt dictum est suprà. Quod præcipuè habet locum in legibus latis à Domino Papa, qui nõ ab hominibus, sed à Deo habet suã iurisdictionem. Dixi, *nisi rationabilis & iusta causa*. Et rationabilis, & iusta causa erit, quando aliqui volentes seruare legem, & constitutionem, vident suos maiores, aut maiorem partem illorum, quibus fuit imposita, eam non seruare, neque cœpisse seruare, prout tenet D. Thomas [a], & Archidiaconus. Cùm enim lex respiciat vtilitatem communem, non videtur eius lator vnum velle, vel alterum ligare ad seruandum, quod alij non subditi non seruant, prout ait doctissimus Nauarrus [b]. Vnde attendant maximè regulares, an eorum superiores, aut maior pars suæ religionis seruent Papales institutiones. Nam si ab his non seruãtur, non est cur scrupulis agitentur, si eas similiter nõ seruant, volentes ipsas in præparatione animi seruare. Vnde constitutio Sixti [c] V. interdicens ne quis regularis alterius prouinciæ, intra aliquod monasterium, domum, vel locum alienæ prouinciæ, etiam tanquam hospes ad modicum tempus recipi possit, nisi à superiore loci, vbi residebat, & à quo discessit, licentiam expressam in rescriptis exhibuerit, vel nisi satis cognitus sit. Et addit sanctissimus Põtifex: Id obseruari volumus non solùm in religiosis de vna ad aliam prouinciã, sed in his quoque qui proficiscuntur de vno in aliud eiusdem prouinciæ monasterium, tam sui, quàm alterius ordinis. Cõstitutio ista Sixti V. si non seruatur à maiori parte superiorum alicuius religionis, non est cur alij superiores faciant conscientiam de ipsius transgressione, cùm ex dictis iustam habeant causam non obseruandi eam.

a D. Tho. 1. 2. q. 96. ar. 6. & 2. 2. q. 47. art. 3. Archi. in c. vltimã. 76. d.
b Nau. lib. 1. cõs. in a. c. si. cons. 1. n. 23.
c Habetur in const. 2. moderatoria. § cõst. de illegitimis.

ARTICVLVS XI.

Quando dicetur constitutio non recepta, vt non habeat vim ligandi.

RESpondeo dicendo, quòd renuente populo legis receptionem, sciente Principe, & tacente, per aliquos actus contrarios remanet lex inermis, prout ait Glossa [d], affirmans Episcopos quosdam nõ tener de transgressione canonis, qui moribus vtentium receptus non est. Et eandem opinionem tenet consimilis Glossa [e]. Et tunc dicitur, legem non esse receptam, quando excluditur per aliquos actus contrarios, Principe sciente. Dicitur etiam non esse receptam, quando eo ignorante per decennium lex negligitur, & omittitur, secundùm Felinum contra Abbatem, qui existimabat spacium quadraginta annorum esse necessarium. Quam opinionem Felini vt magis veram, & communem, libenter recipiunt Duennas [f], & Couarruuias. Hæc autem conclusio ampliatur. Primò, vt habeat locum siue sit lex, siue statutum, siue decretalis, siue extrauagans Summi Pontificis: quæ nisi vsu receptæ sint, nemo eas seruare tenetur. Et est communis [g] opinio inter communes opiniones relata. Secundò ampliatur etiam, si lex de nouo emergens deroget omni contrariæ consuetudini, non enim habet locum sua dispositio, si à principio non fuit recepta. Quia licèt sit verum, quòd non valet consuetudo contra legem cõsuetudinem derogantem, vt tenet Abbas [h], Antonius de Butrio, & Bartolus; debet tamẽ intelligi dicta clausula derogatoria consuetudinis, respectu præteritæ consuetudinis antecedentis ipsius legis promulgationem; non autem de consuetudine futura ipsam subsequenti. Nam corruente aliqua dispositione per contrariam consuetudinem, corruũt etiam clausulę in ipsa dispositione insertę, vt ait notabilis Glossa [i] quam Iason & Duennas sequuntur. Et aduertendum est, quòd in dubio præsumuntur leges, constitutiones, & statuta, esse vsu receptas. Vnde qui eas in suum fauorem allegat habet intentionem pro se fundatam, & ille contra quem allegantur, debet probare ipsas minimè esse receptas, secundùm Bartolum [k], quem sequitur Rolandus à Valle.

d Glo. in c. 1. de treug. & pace.
e Glos. in l. rẽ non nouam. § Patroni. C. de iudiciis.
f Duenn. de reg. 79. ampli. 5. & ...a. li. 2. va. r. c. 16. nu. 6. & 3. tom. com. ... opin. f. l. 364. colum. 1.

h Abb. in c. fi. de cons. n. 22. & Butr. ibi in rep. n. 33. Bar. in l. de qq nu. 4. ff de leg.
i Glos. in l. si patronus § ... tro. num. vero. Fauiana. ff siquid in fraudem patroni. Iason in l. certa conditio. n. 6. ff. si certum petatur. Duen. de reg. 144 limit. 2.
k Bart. in l. illa n. 5. ff de ver. obl. Valle libro cons cõs. 90. nu. 53. & 54.

ARTICVLVS XII.

Per quot actus contrarios legis obligatio, sciente Principe euacuatur.

RESpondeo dicẽdo, quòd secundùm Abbatem [l], sufficit binus, aut trinus actus contrarius sciẽte legislatore, vt lex non habeat vim. Quæ doctrina fuit etiam Bartoli [m], quã sequitur Castaneus. Et cõfirmatur. Nam ad inducendam cõsuetudinem binus actus sufficit, & frequentia actus cõtingit quãdo bis fit; nam quod bis fit, frequenter fit, iuxta Glossam [n] singularem, quã post alios sequitur Humada, addens non esse necessarium, quòd isti actus sint iudiciales. Et est summoperè notandum, quòd non est necessarium illos actus fieri in præsentia Principis legislatoris, vt ipsi legem infringant. Nam sicut consuetudo potest induci, & valet initio ignorante Principe legislatore, prout tenẽt Abbas [o], Barbatius, & cõmunis secundùm Michaelem, & tenet etiam Auendannus, inquiens, quòd scientia Regis non exigitur ad introducendam consuetudinem; quia si rationabilis est, seruanda est, & habet voluntatẽ, & approbationem ipsius Regis tacitam: & sic non est necessarium quòd prædicti actus fiant sciente Principe & legislatore. Satis enim est, quòd fiãt scientibus auditoribus regijs, & ipsius principis correctoribus: prout tenet Burgos [p] de Paz. Et ita videmus non argui à Theologis de peccato mortali eos, qui faciunt aliqua cõtra extrauagãtes aliquas Apostolicas, propterea quòd per contrarios actus non sunt receptæ; qui actus nõ fiunt sciente Papa, sed scientibus Nũtiis Apostolicis & locorum Ordinariis, & superioribus, quibus incumbit hæc executioni mandare, & ipsi nullo modo dictis actibus contradicunt. Vnde infertur, non peccare mortaliter, neque incidere in excommunicationem Rectores, & Magistratus consentientes, tauros agitari contra constitutionem Domini Papæ Pij. V. datam Romę apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo, septimo Kalendas Nouembris, pontificatus sui anno secundo. Quę constitutio licèt à Gregorio XIII. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, vigesima quinta die Augusti, fuerit quantùm ad sæculares moderata, permittendo ipsorum taurorum agitationem, dummodò non fiat in die festo, & dummodò etiã Rectores, & Magistratus, curent diligenter, vt ita fiat prædicta agitatio, ne aliquod homicidium contingat, ipsos tamẽ Magistratus, & Rectores docti & periti Theologi de peccato mortali non arguunt, tauros agitari consentientes, non adhibita maiori diligẽtia ad euitanda homicidia, quam adhibebatur ante ipsarum

l Abb. in c. de treug. & pace.
m Bart. in l. de qq n. 10 ff. de leg. Cas. in consuet. Burg. rubr. § 4 fol. 116 num. 34.
n Glos. in rubri. C. quæ sit longa consuetudo. Humada in scholiis ad II part in l. 30 ti 1. gl. 3. num 3.
o Abb. in c. fi. de consu. n 13. & ibi Barba. nu. 71. Mich. Thom. comm. opi. fo 13. Auẽda de exeq. manda. Prin. 1. p. c. 8 nu 3.
p Bur. in l. 1. Tau. nu. 232. & 233.

constitutionum promulgationem & receptionem. Et vt constat ex Gregorij XIII. constitutione, multò maior diligentia ab ipso Summo Pontifice desideratur. Et ratio est, quia in sua constitutione, Pius V. vniuersis venerabilibus Patrib⁹ Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, in virtute sanctæ obedientiæ, sub obtestatione Diuini Iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcepit, quatenus in ciuitatibus, & diœcesibus propriis, præsentes suas literas publicari faciant, & permissa etiam sub pœnis & censuris Ecclesiasticis obseruare procurent. Quod præceptum in sua constitutione innouat Gregorius XIII. quod non videmus ab ipsis obseruari. Imò ipsis scientibus & consentientibus sine vlla moderatione agitantur. His tamen addendum est, quòd lex non tollitur per non vsum, si casus, in quo ipsa executioni mandetur, intra decennium non aduenit. Nam si nullus talis inciderit casus, non propterea minùs recepta dicitur, nec propterea in dissuetudinem abiit, prout tradit Marcus Antonius Cuquus [a]. [Circa hunc tamen articulum aliqua dicemus in secundo tomo, in quæstione de legibus quoad ipsarum cessationem.]

a Cuquus li. 1. maio. inst. tit. 3. in fin.

ARTICVLVS XIII.

Quando lex positiua obliget ad peccatum mortale.

Respondeo dicendo, quòd supposito ipsam legem esse iustam, rationabilem, & vsu hominum receptam post huius solemnem promulgationem, si proponatur per verba præceptiua, & constet de legislatoris mente, quod vult ad peccatum mortale obligare, ad ipsum sine dubio obligabit, si in materia graui frangi contigerit [b]. Ita glossa, quam dicit communem Barbarius, & Mariençus, Antonius Gomez, & Couarruuias. Et hanc doctrinam approbat D.Thomas, & omnes communiter Theologi, & doctissimus Alfonsus de Castro. Sed prædicta conclusio nimis vniuersalis est: non enim ex ea possumus colligere quando lex canonica, aut ciuilis obliget ad peccatum mortale. Cùm iuxta supradicta, hoc pendeat à voluntate legislatoris, an scilicet, voluerit transgressores ad mortale obligare: ideo operæpretium erit legislatoris mentem inuestigare, & conicere ex verbis constitutionis ab eo latæ. Et quamuis non sint semper per legem fixa & decreta omnia verba, quæ indicent ipsum ad culpam mortalem obligare velle, aliqua tamen ex iure colligi possunt, quæ in præsenti articulo explicare decreui. Quapropter dico, quòd si de mente conditoris legis constat, quòd vult ad mortale obligare, in claris non est opus coniecturis, prout in iure [c] notatur. Si verò non constet, ad verba recurrendum est, quæ aliquãdo sunt præceptiua, aliquando inhibitoria, aliquando mãdataria, aliquando cõsultoria; & si ex his mẽs legislatoris haberi nõ potest, recurrendũ est ad materiã, & pœnas ibi impositas. Vnde Soto [d] assignat hãc regulã: Omnis lex, quæ absolutè fertur, id est, quæ contrarium non explicat, obligat ad peccatum mortale, vel veniale, secundùm materiam prohibitam. Quod vt clariùs elucescat, dico, Primò quòd omnis lex præceptiua canonica, siue ciuilis, ideò in foro conscientiæ obligat, quia præceptum est commonitio superioris, vel legis ad aliquid faciendum vel omittendum, de necessariis ad salutem, secundùm Diuum Thomam [e], quem refert Syluester. Et verba quæ indicant legem esse præceptiuam, & conditionis mentem efficacem, ad transgressores de peccato mortali damnandos, sunt hæc, *præcipio, mando, iubeo, prohibeo, inhibeo, veto, interdico.* Verba autem æquipollentia præcepto (de quibus idem est iudiciũ) sunt, *debeant, teneantur, necessario, necesse est, non licet, non potest.* Vel si alicui verbo ex omnibus supradictis adderentur sequentia verba, *in virtute sanctæ obedientiæ, aut sub interminatione gehennæ,* secundùm Castro [f] reprobantem Abbatem dicentem, quòd omne illud quod per verbum imperatiuum ponitur, æquipollet præcepto. Et [g] Nauarrus addit quòd ista verba, *teneantur, obligentur, & alia, obligamus, vetamus, inhibemus, mandamus, interdicimus, & præcipimus,* ex se, & ex sua natura primitiua, & originali, in lege posita non indicant esse mentem legislatoris, transgressores ad peccatum mortale obligandi: verè tamen obligant ex communi vsu Conciliorum, & Doctorum, qui indicant legislatoris mentem esse, transgressores ad peccatum mortale obligandi, iuxta canonicas sanctiones, nisi clausula aliqua ibi inserta, aliud significaret. Et sic limitat Nauarrus [h] prædictam conclusionem, ad sanctiones canonicas, ita quòd non procedat in dispositione legum ciuilium. Contra quem communis schola opponitur, neque ab ea est recedendum, secundùm Antonium Gomez, & Mariençu, & alios patres superius allegatos.

b Glos. in c. qua in eccl. de consti. Bar. in l. filius. n. 8. de vest. Marien. li. 5. compilationum li. 1. tit. 2. gl. 3. n. Anto. Go. in l. 3. tauri n. 11. D. Thom. 1. 2. q. 96. Cast. li. 1. de l. pœnal. cap. 5. fol. 44. documẽ. 4.

c l. continuus. ff. de verbo. oblig.

d Sot. lib. 1. de iust. q. 6. art. 4.

e D. Tho. 2. 2. q. 44. art. 1. Syluest. v. præceptum.

f Cast. in d. c. 5 ... 1.

g Nau. in Enchiridio ... 23. nu. 50. & 54.

h Nau. vbi sup. nu. ...

Secundò dico: Quamuis regulariter prædicta sint vera, aliquando tamen dicta verba improprientur. Nam eo verbo quo frequenter vti solent omnes ad designandum obligationem ad culpam mortalem, aliqui vsi sunt ad solam venialem manifestandam, alij verò è contrario, ad mortalis culpæ obligationem. Hoc ex aliquibus iuribus constat notatis à Castro [i] & Syluestro dicentibus, quòd hoc verbum, *mando*, aliquando ponitur precariè. Nam quidam Canon [k] ait, Episcopum mandare Papæ, quod significat precari. Et è conuerso verbum, *rogo*, ponitur præceptiuè, vt in alio Canone [l] continetur. Vnde singulariter dixerunt Panormitanus [m], & Geminianus, ex Ioannis Andreæ doctrina; quòd lex humana positiua iusta, etiam si non loquatur per verba præceptiua, transgressores ad culpam mortalem obligat, si constet materiam esse præceptiuam, puta de necessariis ad iustitiam & charitatem, vel ad diuinam reuerentiam. Vnde infero intellectum ad quandam decretalem Innocentij [n] III. vbi dicitur quòd clerici non debent contribuere pro necessitatibus, vel ciuitatum vtilitatibus, seu aliorum locorum, etiam vbi laicorum non suppetunt facultates. Addit enim ibi Summus Pontifex, Propter imprudentiam tamen quorũdam, Romanus Pontifex prius consulatur. Hoc enim verbum, *consulatur*, licèt secundùm suam primitiuam naturam, præceptum minimè imponat: grauitas tamen materiæ, quæ est immunitas ecclesiastica (de qua in dicta decretali) præceptiuum esse indicat.

i Cast. vbi sup. fol. 45. col. 2. in fi. Syluest. vbi sup. n. ...

k c. mãdastis. 2. q. 5.

l c. rogo 11. q. 3.

m Panor. in c. clerici. de vit. & hon. cler. Gemin. in c. vt animarum periculis de const. lib. 6.

n c. ... ad versus. de immunit. eccle.

Tertiò dico: Quòd si lex loquatur per verba consultiua, aduertendum est duplex esse cõsilium, vnum perfectionis, aliud honestatis, de quibus loquuntur glossa [o], & Innocentius. Et leges loquentes per prædicta verba non obligant ad peccatum mortale, prout testantur Abbas [p] & Felinus, nisi aliquis se astringat consiliis per votum, vel veniat contra legem consilij ex contemptu, prout ait Felinus [q] communiter receptus, vel quàm lex continet consilij reuerentiam. Consilij autem reuerentia est, quando materia quæ consulitur, est necessaria, aut propter reuerentiam eius, cui tale consilium imponitur, vtitur lex verbo consultiuo, non præceptiuo, secundùm Antonium [r] Butrio, Imolam, & Felinum.

o Glo. in cap. 1. de consuet. Innocen. in ca. 5. de vita. 1. ...

p Abb. in d. c. 1. n. 4. vbi Felin. nu. 10.

q Felin. vbi sup. n. 11.

r But. & Imo. in d. c. 1. & Fel. ... n. 3.

Quartò

Quartò dico: Quòd si neque ex legis verbis, & canonis, neque ex materia constat de mente legislatoris, velle obligare transgressores ad culpam mortalem, recurrendum est ad pœnas constitutionum; quia si imponitur pœna excommunicationis latæ sententiæ, vel ferendæ, videtur lex esse præceptiua, & sic obligare ad culpam mortalem, cùm nemo excommunicetur, nisi pro tali culpa. Ita tenet Syluester [a]. Idem quoque erit si lex pœnas corporales imponat, putà decapitationem, vel mutilationem membri. De quo meliùs locutus est Castro dicēs, quòd si verba talia sunt, quòd præceptum apertè non indicent, neque æquipolleant verbis præceptiuis, qualia sunt, *decernimus, statuimus, ordinamus, volumus, sancimus*, tunc diligenter aduertendum est, si pœna aliqua ibi contra transgressores statuitur, quæ si talis est, quæ nisi pro peccato mortali infligi non potest, ex illa pœna adiuncta, conijcitur intentionem legislatoris fuisse transgressorem ad mortalem culpam obligare. Et pœnæ hoc significantes sunt, *excōmunicatio, degradatio, priuatio ecclesiasticæ sepulturæ, mors, carcer perpetuus, omnium bonorum confiscatio, infamia*: non autem, *irregularitas, suspensio & interdictum*. Hæc enim sine peccato mortali infliguntur, iuxta id quod dicitur in iure [b].

Quintò dico, quòd ecclesiasticos præceptiuos canones negare (si materia est debita, & ipsi sunt vsu recepti) obligare ad peccatum mortale, hæreticum est: at negare legibus ciuilibus istam autoritatem, vt possint obligare ad peccatum temerarium omnino iudicatur, prout resoluit doctissimus Soto [c]. Ex his colligere possunt Regulares, quando sub pœna peccati mortalis teneantur obseruare ecclesiasticas sanctiones: dixi ecclesiasticas sanctiones, nam ad leges imperiales, vtrùm sint obligati, in articulo sequenti ventilabitur.

a Syluest. in sum. verb. præcep. nu. 3.

b c. si ciuitas. c. si sent. de sēt. excom. lib. 6.

c Sot. libr. 1 de iust. q. 6 art. 4.

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm regulares regibus ciuilibus obligentur.

Respondeo dicendo, hanc quæstionem de ecclesiasticis loquendo, resoluere doctissimè Victoriam, & Soto, qui concludunt, quòd licèt clerici ex priuilegio eximantur à legibus ciuilibus, non eximuntur tamen à legibus, quæ ordinantur ad bonum commune, quæ non dedecent ecclesiasticos, vt quòd certo tempore à venatione abstineant, & quòd non vendant triticum vltra taxatum pretium; cæterùm non tenentur seruare leges quæ in odium Ecclesiasticorum fuerunt institutæ. Denique Ecclesiastici, & regulares, leges ciuiles seruare tenentur, quarum transgressio contrariatur charitati, aut iustitiæ. Verbi gratia, est in Hispania penuria tritici, præcipit lex ne deferatur extra regnum triticum. Hæc lex obligat, ad mortale seculares, Ecclesiasticos, & regulares. Nam cōtrarium facere est in graue detrimentum Reipublicæ, aut proximi. Præcipit lex ne vendatur triticum vltra taxam ab ipsa lege iustè impositam. Hæc lex obligat ad mortale seculares, Ecclesiasticos, & regulares. Nam contrariū fieri, est peccatum contra iustitiam. Licèt enim Ecclesiastici & regulares à iurisdictione ciuili eximantur, non tamen eximuntur ab obligatione, ad quam secundùm ius naturale, & diuinum tenentur, nihilque possunt contra charitatem & iustitiam facere, quod ipsis ciuilibus legibus fieri vetatur. De hoc vide quæ scribimus infrà hoc tomo, quæstione sexagesima sexta, articulo secundo.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm leges pœnales obligent in conscientia.

Respondeo dicendo, quòd de hac quæstione agunt summistæ, qui variè distinguunt. Sed secundùm Diuum [d] Thomam absolutè dicēdum videtur, quòd omnis lex pœnalis ad culpam obliget, cùm omnis pœna & supplicium, si propriè loquendum est, culpæ correspondeat. Vnde eo ipso, quòd legislator in transgressores pœnas statuit, demonstrat euidenter ad culpam obligare. Et hæc est breuiter mea sententia, in qua licèt plura dicantur, nolo ampliùs immorari, vt ad alia nostri instituti properemus. Vnde Clementis VIII. constitutio (vsu cōprobata) de largitione munerum regularibus prohibita, per quam grauissimæ pœnæ temporales regulares ipsius transgressores incurrunt, obligat sine dubio ad culpam mortalem. Quod adeò est verum, vt dicendum sit necessariò, cessante culpa mortali, ipsis pœnis Regulares transgressores minimè affici. Quod autem versatur in dubium est, vtrùm ante latam sententiam teneantur legis pœnalis transgressores pœnas ipsas subire. De quo in sequenti articulo dicetur.

d D. T. 1. 2. q 87. ar. 1. & 2. 2. q. 108 ar ti. 4

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm legum pœnalium transgressores ante latam sententiam pœnas ipsas subire teneantur.

Respondeo dicendo, circa hoc duas contrarias versari opiniones. Prima est quorundam iuris peritorum, quam noster doctissimus Castro [e] defendit.

Alia sententia dicit, quòd transgressores legum pœnalium puniuntur quidem, sed ad pœnam subeundam non tenentur ante Iudicis condemnationem. Hanc sententiam tenet D. [f] Thomas. Pro quarum opinionum varietate, & resolutione difficultatis est notandum cum Soto [g], quòd vniuersæ pœnæ, quæ legibus decernuntur, ad tria genera reduci possunt. Primum genus est earum pœnarum, quæ nullam actionem requirunt, neque ex parte Iudicis, neque ex parte ministri, neque ex parte delinquentis; sed consistunt in priuatione, vt excommunicatio, irregularitas, & vocis actiuæ & passiuæ priuatio. Secundum genus illarum est, in quibus actio delinquentis miscetur passioni. Tertium genus illarum est, in quibus actio requiritur exequentis iustitiam, sed ex parte delinquentis tantùm passio requiritur, vt pœna mortis, vel membrorum abscisionis. Hoc supposito dico primò, transgressores legum pœnalium (quæ dicunt pœnam ipso iure, vel ipso facto) ante Iudicis sententiam pœnas incurrunt delinquendo, si sint earum, quæ in priuatione consistunt. Cuiusmodi sunt, *excommunicatio, irregularitas, inhabilitas ad beneficia, & vocis actiuæ, & passiuæ priuatio*. Hæc conclusio ab omnibus tanquam certa conceditur, vt constat ex Ecclesiæ traditione. Et ratio huius est: nam dictæ pœnæ in priuatione consistunt, & quantum ad priuationem vocis passiuæ in iure [h] diffinitum est. De voce verò actiua, dubitat Soto [i]. Qui videtur docere, quòd priuatio vocis actiuæ non incurritur ante Iudicis declarationem, à quo dissentit Medina [k]. Cùm priuatio vocis actiuæ pœna sit priuatiua: priuatus enim voce actiua, est priuatus iure dandi vocem capitulariter, vt satis colligitur ex quadam Glossa, & ex traditis à Cardinale, & Bonifacio [l], tùm verò quoniam ex-

e Cast. lib. 2. de iust. her. punit. ca. 6.

f D. Tho. 2. 2. q. 62. arti. 3.

g Sot. lib. 1 de iust. q. 6 art. 6.

h c. cū singula. de præbendis. lib. 6.

i Soto vbi sup.

k Med. 1. 2. q. 96. ar. 4 pa. 888. col. 2.

l Glo. verb. inhibere. in clē. 1 de treug. Car. & Bonif. in ca. vt qui. de ætat. & qualitate.

communicatio, secundùm omnes continuò incurritur ante Iudicis declarationem, & excommunicatio priuationem includit vocis actiuæ, & passiuæ. Nec obstat, quòd si talis delinquens priuaretur ipso facto voce actiua, vix vlla esset valida electio, quod perniciosissimum esset Reipublicæ & conscientiis: hoc enim inconueniens in priuatione vocis passiuæ etiam militat. Aduerte tamen, quòd, vt prædicta sint vera, requiritur primò, quòd dicat lex, ipso iure vel ipso facto, nam leges pœnales cùm sint odiosæ in mitiorem partem sunt interpretandæ. Propter quod si dicat, sub sententia excommunicationis, intelligendum est ferendæ, non latæ. Secundò requiritur, quòd actus, ratione cuius talis pœna incurritur, sit perfectus. Vnde constitutiones, quæ sub pœnis prædictis ipso facto prohibent regularibus aliquid facere, non habent locum, nisi id quod prohibetur perfectè fiat, & non sufficit quòd fieri intentetur, vnde non incurrit in pœnam constitutionis Pij V. religiosus, qui in electione suffragatorem subornauit, si suffragator subornationi minimè consensit: sicut qui mittit sagittam in clericum non remanet excommunicatus, si ictus errauit, de quo infrà in quæstione de electione.

Dico secundò, quòd transgressores legum pœnalium ante Iudicis sententiam, non tenentur subire eas pœnas, quæ in actione & passione consistunt. Hanc conclusionẽ satis copiosè demõstrat Sotus [a]. Nam infligere pœnam pro delicto est officium Iudicis, & magistratus: ergo non est obligatio ad subeundam pœnam ante Iudicis condemnationem; & leges debent esse tolerabiles, & quæ omni modo à subditis obseruari valeant. Nam leges difficiles, & quæ vix obseruari possunt, non solum sunt inutiles, sed perniciosæ, & iniquæ, in laqueum animarum, propter quod D. Thomas [b] inter conditiones legis iustæ constituit hanc præcipuam, quòd, scilicet, tolerabilis sit. Sed prorsus est intolerabile quòd homo, qui commisit crimen in occulto, antequam deferatur ad iudicium, & antequam à Iudice condemnetur, ipse se cõdemnet ad iacturam omnium bonorum, ad iacturam officij, vel prælationis. Nam priuare aliquem bonis propriis ad Iudicis condemnationẽ spectat. Vnde constitutiones Apostolicæ priuantes regulares ab officiis, & prælationibus, quæ possident ipso facto, & sine alia declaratione, debent piè & verè interpretari, vt intelligantur, quòd amittant ipso facto ipsas prælationes sine aliqua sententia declaratoria ipsius pœnæ, non tamen sine sententia declaratoria ipsius criminis, propter quod ipsa pœna, & priuatio prælationis, & officij imponitur, vt tenet Syluester [c]. Si dicas, ergo si factum est publicum, non est necessaria Iudicis declaratio. Respondetur, quòd etiam si factum sit publicum, etiam erit necessaria Iudicis declaratio condemnatoria, per quam delinquens teneatur statim ipsum officium, & prælationem renuntiare: nam publicitas facti, non efficit vt ipse reus, pœnæ sibi illatæ sit executor. Imò dicunt viri doctissimi, quòd lex pœnalis, dicens aliquẽ ipso iure remanere priuatum suo officio, aut beneficio sine alia declaratione, debet intelligi, quòd solùm loquitur in foro exteriori, & non in foro animæ interiori. Regulariter enim loquendo, omnes leges pœnales rigorosa ipsa verba addentes debent modificari, quòd non obligent in foro conscientiæ ad dicta officia, vel beneficia relinquenda: vt ita eorum rigor aliqua lenitate moderetur, prout allegãdo multos resoluit Enriquez [d]. Quę à religiosis maximè sunt notanda, vt ab importunitate scrupulorum liberentur sumpta ex rigorosis aliquarum constitutionum verbis.

[a] *Soto vbi suprà.*

[b] *D. Th. 2. 2. q. 96. art. 4.*

[c] *Sylu. ver. pœna. n. 18.*

[d] *Enri. 2. to. li. 3. ca. 16. n. 3.*

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm constitutio dicatur respicere præterita, vel futura.

REspondeo dicendo, quòd regulariter loquendo constitutio tantùm respicit futura, prout dicitur in iure [e], & ait Panormitan. Quod est verum, nisi in ea nominatim de præteritis caueatur, iuxta id quod in iure notatur [f]. Adde tamen singulare dictum Panormitani [g] dicentis, quòd constitutio iuris antiqui declaratoria, addens nouam pœnam, non extenditur respectu pœnæ ad præterita: & sic respectu illius pœnæ censetur constitutio noua. Quod optimè probat ibi: nam licèt ante constitutionẽ cuiusdam concilij simonia committeretur in receptione monialium, pretio dato; tamen pœna ibi non erat sic constituta, scilicet quòd moniales committentes simoniam in earum receptione, de monasterio repellerentur in arctius ad agendum pœnitentiam detrudendæ. Quæ pœnæ non extenduntur ad moniales, ante dictam constitutionem per simoniam receptas. Vnde licèt constitutio Clementis VIII. de largitione munerum, regularibus prohibeat id, quod per antiquos canones erat regularibus prohibitum, prout doctissimè demonstrat Doctissimus & Reuerendissimus pater Franciscus à Sosa, meus quondam clarissimus condiscipulus, & nunc totius ordinis nostri Minorum dignissimus Generalis, in repetitione, quã edidit super dictam cõstitutionem: ea tamẽ constitutio est noua quoad modum, quo cõcedit regularibus ipsis prędictã largitionẽ, & quoad pœnas in ea cõtentas, contra eius transgressores. Et per cõsequens nõ respicit largitiones præteritas, in quibus modus in ea datus, & pręscriptus nõ fuit obseruatus. Et addidit Panormitanus [h], quòd vbi constitutio est declaratoria iuris naturalis, extenditur ad præterita, quia ibi declarat, & nihil de nouo inducit, iuxta id quod in iure [i] habetur: vbi potiùs ligat constitutio antiqua, quam noua declaratoria.

[e] *c. cognoscentes. de constit.* [f] *& Pan. c. fin. eod. titu.*

[g] *Panor. in c. quoniam simonia. ca. de simonia.*

[h] *Pan. in d. c. fi.*

[i] *l. heredes palàm. ff. de testamentis.*

QVÆSTIO VII.

De priuilegiis in communi, quibus religiones conseruantur, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *A Quo dicatur, & quid sit priuilegium.*
2 *Quotuplex sit priuilegium.*
3 *Vtrum appellatione priuilegij veniat consuetudo immemorialis.*
4 *Quid significat hoc nomen, Mare magnum.*
5 *Vtrum priuilegium necessariò debeat dari in scriptis.*
6 *Vtrùm priuilegium ad hoc, vt valeat, necessarium sit quòd promulgetur.*

ARTICVLVS I.

RESpondeo, quòd priuilegium quia priuatorum lex est, priuilegium nuncupatur; quasi quia in priuatum fertur, prout dicitur in iure: [k] & sic dicitur singulare ius contra commune indultum. Veruntamen est quod aliquando indulgetur alicui id quod de iure communi conceditur: de quo in iuribus [l] aliqui casus dantur. Ad quod respondetur, ibi ea indulgeri, non quia sunt contra, aut præter ius commune, sed

quia

[k] *c. priuilegia. 3. d. c. nõ exemplo. 26. q. 2.*

[l] *cap. & si Christus. §. fi. 4. i. c. iurãda. ca. quia in cunctis. de procurat.*

quia ea quæ generaliter dicuntur, neglecta videntur esse, nisi specialiter notentur, vt dicunt iura.[a] Ideo per priuilegia, quandoque reuocantur; magis enim timentur, quæ specialiter cauentur, quàm quæ generaliter prohibentur, prout dicunt canones[b]. Et nota, quòd hæc diffinitio habet suum genus, scilicet, verbum illud, *ius*, habet suam differentiam, scilicet, illud verbum, *singulare*. Non enim est ius commune, sed ius singulare, quod denotat illud verbum, *contra ius commune*. Nam priuilegium semper contra ius commune aliquid operatur, iuxta id, quod communiter in legibus notatur[c], & tradit Sebastianus Medicis[d]. Cui est addendum ad prædictorum intelligentiam, quòd licèt non tribuat aliquod ius, aut præter ius commune, sufficit, vt fit verum priuilegium, vt clariùs & faciliùs tribuat ius, quàm illud, quod ius commune concedebat. Et sic priuilegia, ius commune continentia, hoc vltra ius commune operantur[e]. Et hac ratione regulares à Sede Apostolica impetrarunt multa priuilegia, de quibus in sequentibus dicetur. Quæ licèt nihil aliud concedant, quàm id, quod iure ipso communi poterant facere: hæc tamen priuilegia operantur, vt facilius & clarius ius habeant, & sic prouideatur ipsorum conscientiis timoratis, & litibus quæ super eorum dubia oriri possunt, finis faciliùs detur, quod volunt Summi Pontifices, maximè in causis regularium obseruari. Et pro cõplemento aduerte, quòd facultas & priuilegium, in quantum gratia, significat concessionem gratiosè factam contra, vel præter ius commune, prout colligitur ex iure, & tradunt Abbas[f], & Barbatia.

a l. Item apud. §. ait prætor. ff. de iniur.
b c. quis nesciat. 11. d. cap. quia aliqui. 23. dist.
c l. fin. C. de inoff. test. l. de vsu. & uß. ff. de vsu.
d Medicis de d. fluuit. 1. p. §. 17.
e c. gratia. de r. f. in 6. lib. 6. clem. gratia. eodẽ tit. Abb. in ca. 1. nu. 1 de commodat.
f Barbat. in tract. eiusd. ti. in princ.

ARTICVLVS II.

Quotuplex sit priuilegium.

Respondeo dicendo, priuilegia concedi solere, vel personæ, vel rei, vel loci intuitu. Concessum personæ, est personale, & eam non transgreditur, nisi eadem ratio militet, vt pluribus exemplis demonstrat Decius[g], & Marcus Antonius Cuquus. Et hoc priuilegium personale, personam sequitur, iuxta id, quod in iure[h] habetur. Quando autem priuilegium datur ratione alicuius rei, vel loci, perpetuum est, & tandiu durat, quamdiu etiam durat res, vel locus. Si tamen priuilegium personale ratione certæ rei, vel loci datum fuerit ad aliam rem, aliúmve locum non prorogabitur, prout eleganter tradit Ruinus[i]. Vnde quando conceditur exemptio alicui monasterio, & eius monachis conuersis, & perpetuò oblatis, non extenditur ad Monachos conuersos, & oblatos aliorum monasteriorum. Et sic monasterium Parisiense sancti Patris nostri Frãcisci, & eius fratres, cùm exempti sint in aliquibus à iurisdictione patris Prouincialis, prouinciæ, in qua situm est, & immediatè sit subiectum Generali, & Commissario generali Cismontano nostræ sacræ religionis obseruantiæ, sequitur quòd dicti monachi, dum ibi morantur, gaudent dicta immunitate: nam si alia monasteria transferantur, dicta immunitate minimè gaudent. Aduertendum tamen, quòd priuilegium personale, & reale, aliud est generale, aliud speciale: generale est, quando plures complectitur articulos, vel quando pluribus rebus conceditur, prout dicunt iura[k]. Vt priuilegium quod conceditur toti religioni. Speciale verò est, quod vni familiæ, vel vni religioni, aut monasterio conceditur, quod alteri familiæ, vel monasterio, secundùm ius minimè communicatur, nisi aliquod sit speciale priuilegium, per quod talis communicatio fieri possit: de quo dicemus latè in quæstione de communicatione priuilegiorum. Et eodem modo est philosophãdum de priuilegio personali. Quoddam enim est generale, quod pluribus personis super pluribus articulis conceditur; speciale verò quod vni tantùm personæ in aliquo tantùm conceditur. Ex dictis colligitur, quòd priuilegiati debent se continere intra limites suorum priuilegiorum, nec vlteriùs ea protendere debent, vt dicunt canones. Ideoque in priuilegiis non fit extensio de causa ad causam, nec de persona ad personam etiam ex identitate rationis, vt dicunt iura[l], & notant canonistæ, & Bartolus, & scribentes, tradunt Cardinalis, & Thomas Grammaticus.

g Deci. in ca. sanè de priuil. & in l. seruũ. C. qui test. facere possunt. Cuquus lib. 1. maio inst. ti. 6. per totum.
h c. priuil. de reg. iur. lib. 6.
i Ruin. lib. 2. consi. conf. 28. nu. 2.
k c. veniens. de præscrip. c. ex tua. de filiis presbyter.
l c. Priui. de reg. iur in 6. notatur in cle. 1. de censib. Bart. & scribentes in l. 1 ff. de consti. Prin. Card. in Cle. 1 9 6 de test. Grã. decis. 28. nu. 31.

ARTICVLVS III.

Vtrùm appellatione priuilegij veniat consuetudo immemorialis.

Respondeo dicendo, quòd appellatione priuilegij, venit etiam consuetudo eius temporis cursus, cuius initij nulla extat memoria. Talis enim temporis præscriptio, priuilegij illius potestatem habere dicitur, quòd à Principe ex certa scientia concessum fuit, & pro solemni priuilegio æstimari solet, iuxta notata in variis iuribus[m] tradit Decius. Quamuis enim inficiari quis possit huiusmodi priuilegium fuisse factum, cùm lex dicat constiti loco haberi, verbo improprio vtens; veri tamen priuilegij eius potestatem habet, & certè in quibuscunque casibus dispositio etiam ficta negotia comprehendere solet. Hoc pariter includit priuilegium, siue id fictum, siue tacitum, siue præsumptum appelletur, prout ait Crauetta[n], quamuis Socinus nullo discrimine censeat priuilegij appellatione, hoc prædictum tempore memoriam excedente quæsitum.

m c. super quibusdã §. præterea, de verb. signif. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. cap. hoc quippe. 3. qu. 6. Decius consil. 496. col. 17. d. l. in d. §. ductus aqua
n Crauet. de antiq. tẽp. 4. in cap. absẽtiis. nu. 10. Socin. consil. 260 ante fin. ver. nec obstat. lib. 2.

ARTICVLVS IV.

Quid significat hoc nomen, Mare magnum.

Respondeo dicendo, quòd Mare magnum dicitur, & est vna compilatio multorum priuilegiorum ibi mistim confuseque contentorum: prædictum autem Mare magnum, seu compilationem priuilegiorum fecerunt diuersi summi Pontifices pro diuersis religionibus, & pro diuersis temporibus, colligendo priuilegia prædecessorum, & addendo sua. Ideo quoad nos fratres Minores, Alexander IV. Innocentius, & Clemens IV. Honorius IV. Bonifacius VIII. & Eugenius IV. fecerunt singuli suum Mare magnum. Sed tandem Sixtus[o] IV. colligendo omnia prædictorum Pontificum, & insuper addens plura, fecit Mare magnum fratrum Minorum, quod incipit, *Regimini vniuersalis Ecclesiæ*. Mare magnum ordinis Prædicatorum fecit Gregorius XI. Eugenius IV, & tandem Sixtus[p] IV. & incipit: *In nomine Domini*. Mare magnum Augustinianis fecerunt Innocentius IV. Eugenius IV. Nicolaus III. & tandem Sixtus IV. in priuilegio, *dum fructus vberes*[q]. Mare magnum Carmelitarum fecit idem Sixtus IV. in priuilegio[r], *dum attenta*. Et isti sunt quatuor ordines mendicantes. Post hoc, à tempore Sixti IV. additus est ordo Minimorum, quorum Minimorum Mare magnum fecit Sixtus IV. & tandem Iulius II. in priuilegio[s], *dum ad sacrum*.

o Habet. in ord. mon. 1. impres. fol. 55. & in 2. f. 140.
p Habet. in ord mon. in 2. impress. fol 135. & in supple. fo. 131.
q Hab. supple. fol 132.
r In 1. impr.
s Habet. in supplemen.

ARTICVLVS V.

Vtrùm priuilegium necessariò debeat dari in scriptis.

RESpondeo dicendo, quòd cùm priuilegium sit lex priuata, sicut à Iurisperitis ventilatur, vtrùm ad essentiam legis sit necessaria scriptura: ita etiam à nobis quæritur, vtrùm priuilegium ad sui validitatem sit necessarium, quòd in scriptis edatur. Et ita sicut Legistæ tenent, scripturam necessariò ad validitatem legis requiri, Canonistæ autem contrarium arbitrantur, prout refert [a] Sebastianus à Medices: ita similiter duæ sunt contrariæ opiniones circa quæsitum in hoc articulo. Vera tamen opinio est, quòd scriptura, seu bullatio non est de essentia priuilegij Apostolici, prout tenent Innocentius [b], Archidiaconus, & Ioannes Andreas. Tamen quia sine Bullis non potest etiam apud peritissimos priuilegium probari, & ideò requiritur, vt priuilegium in scriptis edatur, non ad essentiam ipsius, sed ad probationem; difficulter enim per testes probari potest. Vnde Leo [c] X. concessit *fratribus Minoribus, quod non sint minoris efficacia, & valoris viuæ vocis oracula, quàm si per Bullam, aut breue ad perpetuam rei memoriam essent concessa. Et hoc tantùm est in foro conscientiæ.* Et idem Leo [d] X. concessit, *quod fratres Minores regulares ob eruantia, secura conscientia, possent vti omnibus concessis à sede Apostolica, & Romanis Pontificibus, siue per bullas, aut breuia, aut viua vocis oracula, prout in libris ordinis reperiuntur, ac si omnia specificè fuissent expressa, ac pro maiori conscientiarum securitate omnia denuo concessit.* Notanda sunt verba, *pro maiori conscientiarum securitate.* Nam secundùm ius viuæ vocis oracula sufficit, quòd probentur, etiam si scriptura de tali gratia minimè habeatur. At pro maiori fratrum securitate, qui aliquando timore concutiuntur, vbi non est materia timoris, hoc impetratum & concessum est à Sede Apostolica. Ex quibus infertur, quòd si interim Papa moriatur, ante expeditionem Bullarum, gratia ab ipso concessa non expirat, sed debet per successorem expediri, faciendo mentionem de gratia prædecessoris: prout post alios tenent Baldus [e], Antonius Peregrinus, Gigas, & Carolus Tapia. Ideò autem Summus Pontifex voluit prædicta vocis oracula valere in foro conscientiæ tantùm, quia licèt ipsa valeant, tamen videtur ipsis vti non posse. Nam opinio est Baldi [f]. Quòd si Papa verbo aliquem pronunciat Episcopum, vel Abbatem, quòd statim sit Episcopus, vel Abbas, licèt recipi non debeat pro Prælato, nisi gratiam probet per literas Apostolicas: alias tam recipientes, quàm se ingerentes incurrunt graues pœnas, vt patet per extrauagantem [g] Bonifacij VIII. quæ incipit *Iniunctæ*. Quòd iustissimè statutum fuit. Nam si viuæ vocis oraculis daretur regulariter eadem fides, quæ literis Apostolicis datur, magnæ fraudes, & doli possent in his contingere, sicut cõtigit tempore Sixti IV. [h] Pontificis Maximi, propter quod omnes facultates, & gratias à se factas reuocauit, nisi ex speciali licentia, & certa scientia etiam ipsius Summi Pontificis fuerint profectæ; de qua licentia constet, cum signatura ipsius desuper manu sua conscripta, aut literis suis expressa. Addens, quòd contra facientes, excommunicationem ipso facto incurrant, à qua à nemine, præterquam à Romano Pontifice possint absolui, nisi in mortis articulo fuerint constituti. His addendum fore duxi pro complemento, *quòd omnia priuilegia facta ordinibus mendicantibus, & illis, qui suis gaudent priuilegiis per se, siue per communicationem, siue sint facta in forma breuis, siue per supplicationes expedita, in quibus placuit, vt signatura sola sufficeret, eandem omnino vim, & efficaciam habent, tam in iudicio, quàm extra iudicium, ac haberent si plumbeo sigillo essent consignata.* Ita concessit Iulius II. pro Eremitis sancti Augustini, vt in eorum priuilegiis [i] continetur. Idque constat ex alia Leonis concessione facta pro eisdem Eremitis, vt in eisdem priuilegiis [k] enarratur.

[a] Medic. de leg. & statu. 3. p. q. 11.

[b] Innoc. in c. constitutus. de resc. ri Archid. & Ioan. And. in prooe. Sexti.

[c] Suppl. fo. 18. conc. ess. 161.

[d] In supplem. fol. 38. concess. 161.

[e] Bald. in l. falsus. C. de fur. Peregr. de iure fisc. libr. 5. tit. 2. num. 12. & 13. Gigas de pens. q. 34. Tapia in c. 1. de constit. in part. 13 & 14.

[f] Bald. in l. si qua per. nu. 5. C. de Episc. & cleric. & in l. humanum. in fin. C. de legib.

[g] Extrau. iniunctæ. de elect.

[h] Extrau. etsi domini gregis. de sent. excom.

[i] fol. 244. pag. 2.

[k] fol. 47. pag. 1.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm priuilegium ad hoc, vt valeat, sit necessarium, vt promulgetur.

RESpondeo dicendo, quòd quando statutum in fauorem priuilegiati merum priuilegium continet, nec respiciens præiudicium alterius, sufficit sola scientia priuilegiati ad hoc, videlicet, vt omnẽ effectum suum operetur: statutum enim priuilegiatiuum, ligat etiam ignorantes ex mente Bartoli [l]. Statim enim quod conceditur, effectus suos operatur, iuxta id quod dicitur in iure. Aduertendum tamen est, quòd quamuis dixi statim priuilegium etiã ligare ignorantes, hoc procedit, vt priuilegiato statim ius quæsitum esse dicatur, prout tenent communiter Doctores [m]. Sed vt omnem suum effectum producat, non ligat ante notitiam eius, in cuius fauorem est impetratum. Ita tenet [n] Cardinalis, & est opinio Bartoli. Exemplum est in legatario, cui absenti ius quæsitũ est; statim enim ex legato, legatario ius quæsitum esse dicitur, sed nõ cum effectu, prout tenet Bartolus [o], & communis. Suprà dicta omnia tenet Abbas, & Iason dicit esse communem Legistarum, & Canonistarum: & tenet Aretinus [p]. Verum est tamen, quòd quando quis per se, vel per alium obtinet priuilegium, ne ab Ordinario possit excõmunicari, sicut communiter habent regulares, videtur quòd statim bullato priuilegio incipiat suos habere effectus, etiamsi ille in cuius fauorem fuit datum, ignoret ipsum, si Papa in priuilegio dixerit præsenti per se, vel nuntio, Prohibemus omnes, nequis eum excommunicet: nam tunc iam concurrit voluntas Papæ cõcedentis, & priuilegiati per nuntium suum tale ius acceptantis. Ita tenet Syluester [q]. Vnde supradicta communis opinio intelligitur, quando nec per se, nec per nuntium aliquis impetrat priuilegium, sed Papa proprio motu, vel ad instantiam alterius ipsum concedit; tunc enim nisi appareat de contraria voluntate concedentis, priuilegiatus nõ gaudebit beneficio, nisi postquam ad eum peruenerit. Multa alia de priuilegiis, Deo duce, dicemus in 2. & 3. tomo in quæstio. de priuil.

[l] Barto. in l. omnes populi. q. 15 par principalis. n. 57. ff de iustit. & iure.

[m] Doctores in l. penul. C. de decur. lib 10.

[n] Cardin. in proœ. Clem. c. 1. de concess. praben. in 6.

Bar. & communis in l. pe. C. de decurio. lib. 10.

[o] Bart. in l. à Titio. ff. de furt.

[p] Abb. in ca. cognoscẽtes, de const. n. 7. Iason in c. fin. de const. Prin. Aret. in l. qui habent de acquir. poss.

[q] Syluest. tit. priuil. n. 14.

QVÆSTIO VIII.

De priuilegiis, quoad suam confirmationem, innouationem, & vsum, in 17. articulos diuisa.

Circa quam decem & septem quæruntur.

1 V*Trùm Papa confirmauerint priuilegia regularium.*

2 *Vtrùm confirmatis priuilegiis alicuius religionis, intelligantur etiam confirmata priuilegia ad illius instar alteri concessa.*

3 *Vtrùm possimus modò vti priuilegiis, quæ non sunt in vsu.*

4 *Vtrùm*

4 *Vtrùm Sixtus V. subiiciens illa verba*, Quatenus sunt in vsu, *aliquid noui concesserit.*
5 *Vtrùm priuilegium perditum per non vsum quoad religionem cui directè est concessum, perdatur etiam quoad alias religiones, quibus per extensionem est communicatum.*
6 *Vtrùm lex & priuilegium, quæ imponunt pœnam, ipso facto possint derogari per contrariam consuetudinem.*
7 *Vtrùm priuilegia contra decreta sacri Concilij Tridentini sint derogata.*
8 *Quæ priuilegia derogentur per Concilium Tridentinum.*
9 *Vtrùm priuilegia quæ sunt contra sacros canones alios, à decretis, & canonibus Concilij Tridentini sint abrogata.*
10 *Vtrùm priuilegia regularium sint in foro conscientiæ valida, etiamsi sint contra Concilium Tridentinum.*
11 *Vtrùm Pontifices à Clemente VII. confirmauerint priuilegia regularium in foro exteriore, etiamsi sint contra Concilium Lateranense.*
12 *Vtrùm clausula generalis, non obstantium, tollat legem iuratam.*
13 *Quomodo intelligenda sit illa clausula*, *Contradictores quoslibet, & rebelles etiam per censuras compescendo.*
14 *Quomodo intelligenda sit illa clausula*, *Omni appellatione remota.*
15 *Quomodo intelligenda sit illa clausula*, *Inuocato etiam ad hoc auxilio brachij sæcularis.*
16 *Quomodo sit intelligenda illa clausula*, *Supplentes omnem defectum.*
17 *Vtrùm exemplar deductum ab originali priuilegio valeat, non vocata parte, cui interest.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Papæ confirmauerint priuilegia regularium.

Respondeo dicendo, quòd quantum ad fratres mendicantes, rem ab incunabulis (vt ita dixerim) educendo, inuenio quòd Sixtus [a] IV. confirmauit omnia priuilegia ab eodem vel à prædecessoribus suis concessa ordini fratrum Minorum, & præsertim contenta in Bulla eiusdem, quæ incipit, *Regimini vniuersalis Ecclesiæ*, non obstantibus quibuscunque literis postmodum ordinatis à sua Sanctitate, præsertim illis, quæ incipiunt: *Super curam gregis Domini.* Et idem Sixtus IV. [b] omnia priuilegia à sua Sanctitate, vel à suis prædecessoribus ordini Minorum concessa, confirmauit, exceptis indulgentiis generalibus, quoad visitantes loca fratrum, vel sororum, prout dicetur in titulo de indulgentiis [c]. *Idem Sixtus IV. in Mari magno motu proprio, & ex certa scientia, auctoritate Apostolica approbauit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decreuit omnia, & singula priuilegia per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, ordini fratrum Minorum, & illius domibus, & professoribus (in genere sub quacunque verborum forma) concessa: ac pro potiori cautela omnia, & singula prædicta de nouo concessit, & indulsit.* Et Leo [d] X. concessit: *Quòd fratres Minores regularis Obseruantiæ, securâ conscientiâ possint vti omnibus eis concessis à Sede Apostolica, & Romanis Pontificibus, siue per bullas siue per breuia, vel viuæ vocis oracula, prout in libris ordinis reperiuntur, ac si omnia specificè fuissent præfato Romano Pontifici expressa. Et pro maiori conscientiarum securitate, omnia præfata priuilegia de nouo concessit. Et idem* [e] *Leo X. postquam in Concilio Lateranensi moderauit, & reuocauit in aliquibus, priuilegia fratrum Mendicantium, declarauit, quòd omnia, & singula prædictorum fratrum Mendicantium priuilegia qualiacunq; eis concessa permanserint, & permaneant in suo robore, exceptis illis, in quibus fuerunt modificata, & reuocata, & ad abundantiorem cautelam, priuilegia prædicta cum dictis modificationibus, motu proprio innouauit, ac districtè præcepit, & Ecclesiarum Prælatis mandauit, vt religiosos præfatos super aliis priuilegiis non modificatis molestare non præsumant, sed sua eis iura, & priuilegia inuiolabiliter obseruent.* Vtrùm autem idem Summus Pontifex eadem priuilegia postea reualidauerit, etiam si essent contra Concilium Lateranense, dicetur infrà [f], *Et Clemens VII. motu proprio, & ex certa scientia omnia, & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, indulgentias, peccatorum remissiones, & gratias, & omnia, & singula indulta ordini fratrum Minorum regularis Obseruantiæ ac tertio à pœnitentia nuncupato, ordinibus, illorumq; fratribus, monialibus, sororibus, & vtriusque sexus personis, ac Monasteriis, domibus, Ecclesiis, & locis quibuscunque etiam per modum extensionis, seu communicationis, & aliàs quomodolibet per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, ac per ipsum & Sedem Apostolicam approbauit, ac innouauit, & perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obseruari debere decreuit*; prout latiùs dicemus in quæst. de communicatione priuileg. Deinde Paulus Papa IV. anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono, die decima Maij, Pōtificatus sui anno quarto, *Eadē priuilegia ex certa scientia, & de plenitudine potestatis approbauit, & perpetuam roboris firmitatem obtinere, & firmiter obseruari voluit.* Postea autem Pius IV. Romæ apud S. Marcum sub annulo Piscatoris, die vigesima septima Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, Pontificatus sui anno secūdo, in Bulla, quæ incipit: *Excellētis Sedis Apostolicæ prouisione, quā ego vidi sub sigillo authentico, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis confirmauit, & innouauit, & de nouo concessit fratrum Minorum regularis Obseruantiæ S. Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupato, ordinibus, illorumq; superioribus, fratribus, monialibus, & sororibus, ac vtriusq; sexus personis, ac monasteriis, & domibus, & Ecclesiis, & locis quibuscunque dictorum ordinum nunc, & pro tempore existentibus, omnia, & singula priuilegia, immunitates, & exemptiones etiam ab inquisitoribus, libertates, prærogatiuas, fauores, conseruatorias, declarationes, facultates, dispensationes, gratias, concessiones, indulgentias & indulta spiritualia, & temporalia, etiam per modum communicationis, & extensionis inter se, & cum aliis ordinibus mēdicātibus, & non mendicantibus in genere, vel in specie, etiam per solam signaturam, etiam viuæ vocis oraculo aut aliàs per alios suos prædecessores, & per se, & per Sedē Apostolicam, & per Imperatores, Reges, & alios Principes sub quacunque forma, & expressione verborum concessa, ac etiā iteratis vicibus approbata, necnon cum omnibus, & singulis in eis contentis clausulis, decretis, & declarationibus, singulas desuper confectas literas, & in eis contenta, ac si de verbo ad verbum insererentur.*

Idem etiam Pius IV. postea, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, decimo tertio calendas Martij, in quadam Bulla, *in Principis Apostolorum Sede* publicata Romæ in dicto anno, die vigesima quarta, mensis Februarij, Pontificatus dicti Pij IV. anno sextó, *Motu proprio, & ex certa scientia, ac de plenitudine potestatis, omnia, & singula priuilegia exemptiones, immunitates, facultates, dispensationes, conseruatorias, indulta, confessionaria, Maremagnum, & alias gratias concessas, tam cathedralibus etiam Metropolitanis, quàm Collegiatis Ecclesiis, Monasteriis, Conuentibus, & aliis Religiosis etiam fratrum Mendicantium domibus, & ordinibus, hospitalibus, militiis, eorumq; capitulis, & conuentibus, ac vniuersitatibus etiam studiorum generaliū Collegiis, tam Sæcularibus, quàm Ecclesiasticis, confraternitatibus, societatibus, & tam Principis Apostolorū de vrbe, quàm aliis fabricis Sanctæ Cruciatæ, aliisq; piis locis, & operibus, necnon Patriarchis, Archiepiscopis, & Abbatibus, Prioribus, Præpositis, & aliis Ecclesiasticis, tam sæcula*

a In mon. 1. impress. fol. 68. concess. 127.

b In 1. impr. & in 2. f. 64. & fo. 68 concess. 137.

c In mo. in 1. impress. fo. 59. & fo. 142. in 2. concess. 342.

d In suppl. fo. 58. conce. 191.

e In suppl. fo. 17. concess. 88. Habetur in const. 17 ipsius Leonis in Bullariis.

f Inf. ar. 10.

Sæcularibus quàm diuersorum ordinum, & militiarum Regularibus, ac etiam laicis cuiuscunq; dignitatis, & status, & gradus, & excellentiæ, etiam Ducali, Regia, & Imperiali dignitate fulgentibus, vtriusque sexus personis in his omnibus, & singulis, in quibus illa statutis, & decretis Concilij Tridentini contrariantur, ipso iure reuocata, cassata, & annullata, ac ad ipsius Concilij terminos, atque limites reducta sint, & esse censeantur. Nec quidquam aduersus ipsa decreta, & statuta, quo minus vbique, & apud omnes obseruētur in aliquo suffragari posse, sed ea perinde haberi, & reputari debere, ac si nunquam emanassent authoritate Apostolica declarauit, ac etiam statuit, & ordinauit. Hæc Pius IV. Verum est tamen, quòd in his omnibus, quæ non contrariantur dicto Concilio, priuilegia regularium approbantur, & confirmantur ab eodem Concilio, sessione trigesima quinta de regularibus, capite vigesimo, in fine, vbi dicitur, in cæteris omnibus præfatorum ordinum priuilegia, & facultates, quæ ipsorum personas, loca, & iura concernunt, firma sint, & illæsa. Deinde Pius V. die vigesima septima Aprilis, Pontificatus sui anno secundo, *Ex certa scientia, & de plenitudine potestatis eadem priuilegia confirmauit, & innouauit, atque perpetuam roboris firmitatem obtinere, & firmiter obseruari præcepit.* In qua constitutione multa contra Concilium Tridentinum regularibus concessit, quorum aliqua contra terminos ipsius Concilij concessa, postea reuocauit Gregorius XIII. Pontificatus sui anno primo, in quadam constitutione ab ipso edita, & Romæ publicata, prout colligitur ex Nauar.[a] in suo Enchiridione. Ait enim ipse, quod tenorem huius constitutionis ponit in fine Enchiridionis si publicetur. Vnde cùm ipse ponat dictam constitutionem eius promissionem adimplens, clarè colligitur, quòd fuit publicata, & sic habet vim legis. *In qua sanctissimus Pater statuit de prædictis literis Pij V. & de alijs omnibus literis, & constitutionibus, quæ ab eodem prædecessore eisdem de rebus, pro quorumcunque regularium etiam mendicantium ordinibus, & congregationibus quomodolibet emanauerint, ac omnibus, & quibuscunque in eis contentis, eam deinceps dispositionem, atque decisionem pro subiecta materia futuram esse, quæ siue ex iure veteri, siue ex sacri Concilij Tridentini decretis, siue alijs, quæ ante dictarum literarum, & constitutionum editionem erant, ac si ipsæ non emanassent, futura fuisset. Ad quam dispositionem, & decisionem suumq; pristinum statum illa omnia reduxi.* Hæc Gregorius XIII. Vnde ipse sanctissimus Pater hunc ordinem sequens secundùm hanc limitationem confirmauit, & de nouo concessit, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, die vigesima prima Maij, & Pontificatus sui anno tertio prædicta priuilegia, & facultates, quatenus sunt in vsu, & decretis sacri Concilij, & sacris canonibus non contradicunt. Et Sixtus V. ex ordine Minorum assumptus die tertia Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimoseptimo, Pōtificatus sui anno tertio, *Confirmauit, & innouauit eadem priuilegia, facultates, & gratias, perpetuamq; roboris firmitatē obtinere, & firmiter obseruari voluit, in his omnibus in quibus decretis Concilij non aduersantur, subijciens illa verba: scilicet, quatenus sunt in vsu: non solùm ordinem Minorum, & Mendicantium, sed etiam alios ordines, miris Summi Pontifices decorauerunt priuilegijs.* Pius[b] enim IV. Iulij decima quarta die, anno Domini millesimo quingētesimo sexagesimo tertio, Pontificatus sui anno primo: *Omnia, & singula priuilegia, indulta, & indulgentias, cæteraśq; gratias spirituales, & temporales congregationis Cisterciensis, illius superioribus, & personis tam in genere, quàm in specie, per quoscunque Romanos Pontifices quomodolibet cōcessa indistinctè confirmauit.* Quod ipsum fecit[c] Sixtus V. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, die vigesima quinta Iulij, sub annulo Piscatoris, Pontificatus sui anno secundo[d]: *Quatenus sunt in vsu, & Concilij Tridentini decretis non aduersantur, cum extensione, & communicatione quorumcunque quomodolibet, quibusuis alijs ordinibus concessorum, & concedendorum. Imò ipsemet Pontifex Maximus antiqua priuilegia totius ordinis Cisterciensis confirmata à Gregorio XIII. in forma breuis confirmauit, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, quatenus sunt in vsu, & prædictis decretis Concilij non aduersantur.* Et Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, Pontificatus sui anno sexto, prima die Februarij, confirmans priuilegia congregationis S. Hieron. Iesuatorum ait, *Priuilegiorum, facultatum, exemptionum immunitatum, indultorum, & cuiusuis sint generis indulgentiarum per quoscunque Romanos Pontifices eius prædecessores, quibusuis etiam specialibus rationibus concessorum tenores, pro expressis habens, omnia, & singula priuilegia facultates, & gratias, exemptiones, & immunitates, libertates, indulgentias, atque peccatorum remissiones, circa tamen clausulam porrigendi manus adiutrices, & concessiones etiam per ipsam congregationem, sufficiente ad id facultate suffultam, ad dictæ congregationis aggregatos, infraternatos nuncupatos, extensa, atque indulta prædicta quomodocunque, & qualitercunque concessa, & approbata, quatenus sunt in vsu, & sacris Canonibus, & Concilio Tridentino non sunt contraria, ex certa scientia denuo in perpetuum, Apostolica autoritate, tenore præsentium approbauit, & confirmauit, illisq; perpetuæ, & inuiolabilis firmitatis robur addidit.* Hæc Gregorius XIII. Pontifex Maximus. Inuenio etiam Gregorium XIV. prout habetur in cōpendio[e] religiosæ Societatis Iesu: *Motu proprio, certaq; scientia, ac de plenitudine potestatis Apostolicæ approbare, atque confirmare omnia priuilegia Societatis, facultates, exemptiones, immunitates, gratias & indulta, tam per suos prædecessores, quàm à se concessa.* Et non ponitur à Collectore ibi, illa limitatio solita poni à Summis Pontificibus, scilicet, dummodò decretis sacri Concilij non aduersentur, nescio an in priuilegio originali ponatur: quia ad manus meas non potuit peruenire, sicut non potuerunt peruenire priuilegia originalia huius sacræ religionis, & propterea ea tantùm proponam, sicut proponuntur ab eorum Collectore. Existimo tamen quòd fortè illam limitationem adiecit prædictus Pontifex, sicut etiam eam apponunt alij Summi Pontifices in confirmationibus priuilegiorum aliarum religionum. Nec ego post Pium V. inueni aliquem Pontificem confirmasse absolutè priuilegia regularium. Imò tam limitatus fuit Gregorius XIII. in huiusmodi confirmationibus, vt in bulla quam edidit pro confirmatione ordinis clericorum regularium, qui vocantur Ministri Infirmorum, licèt eis communicauerit omnia priuilegia, exemptiones, immunitates, & exemptiones omnium aliorum ordinum Mendicantium, & non Mendicantium, & Societatis Iesu: dicit tamen ibi, quæ tamen sunt in vsu, nec sub vllis reuocationibus cōprehensa, nec decretis ipsius Concilij, nec ipsius congregationis regularibus institutis contraria. Solùm inueni post Concilium Tridentinum quandam amplissimam cōcessionem factam à Sixto V.[f] anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, septimo Calendas Decembris, Pontificatus sui anno tertio: *Congregationi sancti Benedicti Regni Portugalliæ, ac omnibus, & singulis illius Monasterijs, Prioribus, & alijs regularibus locis, tam præsentibus, quàm futuris, eorum Generali, & alijs Abbatibus, Diffinitoribus, Visitatoribus, & Superioribus, Monachis religiosis, Nouitijs, Conuersis, & cæteris personis, nunc, & pro tempore existentibus, vt omnibus priuilegijs*

tam

a Nauar. in ma. c. 21. n. 6.

b Habet. in com. ordi. Cister. tit. confir. priuil. §. 1.

c Hab. in eodem. tit. §. 2.

d Habet. in com. §. 3.

e Habet. in comp. Societ. tit. priuil. §. 2.

f Habentur sub sigillo authent. in libr. congreg. S. Bened. regni Portugal.

temporalibus, & spiritualibus concessis S. Hieronymi, S. Bernardi, & aliis Cisterciensis ordinis, necnon Cassinensis, & Vall. soleti dicti ordinis S. Benedicti congregationibus huiusmodi, per vniuersum orbem constitutis, etiam per modum communicationis, & extensionis, quibus illa, & illis quomodolibet vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt, & poterunt. Non obstantibus constitutionibus, seu reuocationibus, ac aliis præmissis; & sua de non tollendis indulgentiis ad instar, & aliis Cancellariæ Apostolicæ regulis, aliisq; Apostolicis, necnon in vniuersalibus, Prouincialibus, & Synodalibus Conciliis, editis, specialibus, & generalibus constitutionibus, ordinationibus; prout plenius refertur hæc concessio infrà in quæst. de communicatione priuilegiorum. Per quæ verba ibi, *in vniuersalibus* iunctis verbo infrà, *Conciliis*, videtur posse concedi, quod in hoc indulto cōtinetur quid maximum, scilicet, quòd potest vti dicta congregatio priuilegiis, & indultis, etiam si sint contra Concilium Tridentinum. Conceditur enim ipsi congregationi communicatio priuilegiorum dictorum ordinum, non obstantibus Conciliorum omnium generalium cōstitutionibus. Sed rem oculatiùs penetrando nihil tale in dicta concessione continetur, solùm enim conceditur dictæ congregationi communicatio priuilegiorum dictorum ordinum, sicut dicti ordines vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt, & potuerunt, non obstātibus constitutionibus Conciliorum, etiam generalium, & Concilium Tridentinum, nec aliquod Cōcilium generale, quod ego viderim, obstat, quominus posset regularibus concedi communicatio priuilegiorum aliorum ordinum, eo modo, quo alij ordines gaudent, potiuntur, & gaudere possunt, & potiri poterunt. Ipsis autem post Concilium Tridentinum suorum priuilegiorū vsus non absolutè conceditur, nisi quatenus ipsius Concilij decretis non contradicunt, prout patet.

Hic est igitur status priuilegiorum. Restat igitur nunc explicare circa suprà dicta aliqua difficilia, quæ in sequentibus articulis resoluentur.

ARTICVLVS II.

Vtrùm confirmatis priuilegiis alicuius religionis, intelligantur etiam confirmata priuilegia ad illius instar alteri concessa.

RESpondeo dicendo, quòd vt propositum in hoc articulo clarius pateat distinguendum est, an confirmatio fuerit facta in forma communi, an verò fuerit facta ex certa scientia. Quo supposito, resoluendus est articulus per duas conclusiones.

Prima conclusio: Si priuilegia confirmantur in forma communi, negatiuè est respondendum, quòd sicut per reuocationem priuilegiorum alicuius religionis, non censentur reuocata priuilegia ad instar, ita per confirmationem priuilegiorum alicuius religionis, non censentur confirmata priuilegia eius ad instar concessa: cùm contrariorum eadem sit disciplina, & pariformis ratio, vt dicitur in iure [a].

a L. 1. in prin. ff. de his qui sunt sui, vel alien.

Secunda conclusio: Si confirmatio esset ex certa scientia, aut priuilegiato ad instar alterius Princeps priuilegia concessit, præterita, & præsentia, sic dicendum est priuilegia non intelligi cōfirmata; quia licèt hæc confirmatio vim priuilegij habeat, tamen non posset dici illam sub concessione præsentium priuilegiorum includi, imò nec sub simplici confirmatione priuilegiorū, quæ ad futura priuilegia non protrahitur. At si necdum præterita, sed etiam futura priuilegia Princeps concessisset, non dubito quin cōfirmatis alicuius priuilegiis ex certa scientia, etiā priuilegia ad instar confirmata censeantur, quia huius generis confirmatio, est quasi noua priuilegiorū concessio, imò est noua priuilegiorū concessio quādo additur clausula, Et de nouo concedimus, iuxta ea quæ tradit Bartolus [b], & resoluit Mandosius. Qui præterea addit, secundùm Archidiaconum, quòd huiusmodi cōfirmatio dicitur gratia. Ex quibus infertur, quòd si aliquibus religionibus concedantur priuilegia aliis concessa, & concedenda, proculdubio etiam huiusmodi confirmatio facta alteri religioni, ipsis censetur concessa, & multò magis hoc erit verum, si non solùm dictis religionibus concedantur priuilegia concessa, & concedenda, sed etiā concedantur fauores, & gratiæ, sicut, ait Mandosius, conceditur à Paulo III. Societati Iesu.

b Bart. in l. more maiorū. col 2. verf. dic. clari ff. de iurisd. omn. iud. Mādo. de priuile. ad instar. q. 7. art. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrùm possimus modò vti priuilegiis, quæ non sunt in vsu.

RESpondeo dicendo, quòd hic articulus proponitur ad elucidanda, & explicanda verba posita in confirmationibus priuilegiorum, de quibus mentionem fecimus in articulo superiori, in quantum Gregorius XIII. in eis confirmat priuilegia regularium, quatenus sunt in vsu. Ad cuius clausulæ explicationem est notandum, quòd in ea tangitur quædam quæstio, Vtrùm priuilegium tollatur per non vsum, an per vsum contrarium, verbi gratia, priuilegiatus vt decimas non soluat, & soluit sicut alij. Et exemptus conuentus coram Ordinario respondet non allegans priuilegiū, an perdantur ista priuilegia? de qua quæst. agit Panor [c]. Et breuiter concludendo, quātum ad nostrum propositum vnica distinctione, huic difficultati satisfiet, aut enim priuilegium fuit concessum personæ priuatæ, aut fuit concessum communitati, vel Ecclesiæ. Si fuit concessum personæ priuatæ, perditur per vnicam contrauentionem scilicet, si directè obuiauit illi, prout probatur in iure [d]: secùs si non directè. Vnde priuilegiatus ne subeat aliqua munera publica, vel honores, sponte acceptans vnum non præiudicat sibi in aliis, nec etiam in illo, si denuo eligatur, iuxta quandam legem [e] expressam, nisi acceptauerit decurionatum, quia ex illo officio assumitur ad alia officia. Ideoq; acceptando illud, videtur sibi præiudicare, prout tenet Sylvester [f]. Si verò priuilegium fuit concessum communitati, sicut conceduntur priuilegia regularium, tunc non perditur, nisi legitimo tempore præscribatur. Et licèt Alexander III. [g] determinauerit, quòd fieret præscriptio spatio triginta annorum [h]: Innocentius tamen III. postea determinauit, quòd in minore, quàm quadraginta annorum spatio minimè talis præscriptio contra dicta priuilegia contingat. Et ratio differentiæ inter priuilegium concessum priuatæ personæ, & concessum communitati est. Nam singulares personæ non possunt per contrauentionem renuntiare priuilegio facto cōmunitati, quia per contrauentionē perditur priuilegium, ex tacita renunciatione, quam tacitam renunciationem validam in priuato quælibet directa contrauentio induert, argumento aliquorum canonum [i]. Sed in priuilegio facto religioni, sicut regulares non possunt expressè renuntiare priuilegio religioni concesso, ita nec tacitè, prout notatur in iure [k], & sic solùm perditur per præscriptionē dicti temporis. Aduerte insuper quòd

c Panor. in c. cùm accessissent. de consti.

d d. c. cùm accessissent. sup. alleg.

e l. voluntaria. C. de excusat. tut.

f Syl. v. priui. n. 1. 3.

g c. si de terra. de priu.

h c. accedentibus. de priui.

i c. cùm renūciatur. 32. q. 2.

k Nota. in d. c. accedentib.

Eugenius IV. anno Domini millesimo quatercentesimo trigesimo quarto, septimo kalendas Martij, Pontificatus sui anno quarto, *Concessit ordini S. Benedicti Vallisoleti ex certa scientia, & motu proprio, quòd contra præfata congregationis monasteria, loca, personas, & bona, aliqua non currat præscriptio, nisi post lapsum sexaginta annorum. Quod quidem indultum, tam in casibus, rebus, & bonis præteritis, quàm futuris potestate & scientia similibus extendi, & locum habere omnino voluit.*

Hoc priuilegium habetur authenticum in libro priuilegiorum [a] dicti ordinis, impresso Romæ, ex Typographia Titi, & Pauli Dedecanis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono. Quo indulto fruuntur etiam ordines Mendicantes, & alij communicantes in priuilegiis. Ex quo priuilegio colligitur clarè, quòd contra priuilegia dictæ congregationis non currit præscriptio, nisi post lapsum sexaginta annorum. Ait enim, quòd contra monasteria, loca, personas, & bona ipsius non currat præscriptio, nisi post dictum terminū elapsum. Priuilegia enim sunt quædam iura, & actiones concernentes monasteria, loca, personas, & bona præfata. Nam, vt ait Vlpianus [b], æquè bonis annumeratur, etiamsi quid est in actionibus, petitionibus, prosecutionibus: nam hæc omnia in bonis esse videntur. Hoc igitur constituto, quòd priuilegia concessa religionibus non præscribuntur, nisi post quadragesimum annum elapsum, secundùm ius commune, aut post sexagesimum elapsum, secundùm dictum priuilegium; quia toto illo tempore non vsi sunt regulares dictis priuilegiis; imò contrauentum est illis, videtur dicendum, quòd quando Gregorius XIII. in confirmationibus factis pro priuilegiis regularium, dicens se illa confirmare, *quatenus sunt in vsu*, debet intelligi, quòd ea non confirmat, si per contrarium vsum contra ea fuerit præscriptum tempore legitimo. Et sic, vt clariùs loquar, vult dicere, quòd tantùm vult confirmare priuilegia regularium, quæ valent, non autem illa, quæ per contrarium vsum sunt sublata.

Quod confirmatur primò. Nam, prout ait Alexander III. [c] Papa confirmando communiter in dubio, intelligitur confirmare illud, quod actu valet. Per confirmationem enim non creatur ius nouum, prout sacri Canones [d] expressè decidunt, & notat Glos. quādā singularis. Licèt enim aliquando aliquis confirmat illud, quod est ipso iure nullum, quo casu videtur potius dare, quàm confirmare, prout contingit in aliquibus casibus notatis à Iurisperitis [e], & quandoq; quis confirmat illud quod non est ipso iure nullum, sed est imperfectum, vt quando superior confirmat electionem, quo casu non videtur dare qui confirmat: sed videtur imperfectum perficere, prout dicitur in iure [f], & notat Bartolus, & scribentes. At loquendo de confirmatione communi, id est, loquendo in dubio, nunquam legislator videtur confirmare quando ab ipso petitur confirmatio legis, aut priuilegij, nisi legem aut priuilegium quod actu valet. Secundò confirmatur. Nam Gregorius XIII. non solùm confirmat dicta priuilegia, sed etiam innouat, & de nouo concedit, & innouatio priuilegiorum, prout determinat Innocentius III. [g] nouum ius non tribuit, sed antiquum conseruat. Quod ipsum etiam determinat Honorius III. Vnde Iulius [h] II. declarauit, per confirmationem priuilegiorum fratrum Minorum per Sixtum IV. factam, ac eorundem priuilegiorum nouam concessionem per hæc verba (*De nouo concedimus*) solummodò esse confirmata priuilegia dicto ordini concessa, & non aliàs reuocata. Circa quam Iulij II. declarationem aduertit Collector [i], quòd prædicta declaratio creditur sic facta fuisse absolutè, & generaliter propter defectum relationis. Quia multi famosi Doctores vniuersitatis Salmanticæ declarauerunt, & determinauerunt, quòd quandocunque aliqua priuilegia conceduntur de nouo cum sequenti clausula, Non obstantibus reuocationibus Apostolicis, prout in bulla aurea continetur, intelligūtur viuificata, & de nouo concessa etiam illa, quæ fuerunt reuocata. Nam aliter nihil operantur prædicta verba: cùm tamē verba in literis Apostolicis posita debeant aliquid operari. Et hanc opinionem Collectoris approbat Corduba [k], & eam tenet Panormitanus post Ioannem de Lignano, & diffusè probat id Summa Roselæ. Quod quidem libenter fateor, sic concludendo ex dictis, quòd per confirmationem, & innouationem priuilegiorū in dubio solùm confirmantur, & innouantur ea, quæ actu valent, nisi aliud exprimat confirmans, & innouans, prout exprimit, quando addit illam clausulam, Non obstantibus reuocationibus Apostolicis. Vnde cùm Gregor. XIII. confirmauerit priuilegia regularium, quatenus sunt in vsu, videtur, loquendo iuridicè, determinare quòd cōfirmat ea quæ sunt in viridi obseruantia, & valent: non autem ea quæ per contrarium vsum sunt abrogata. Quod fuit necessariū addere. Nam cōfirmatio ex certa scientia (prout infrà dicetur) de qua vsus est Gregorius XIII. confirmat etiam abrogata, & per contrarium vsum cassata.

Sed dices: Ad quid igitur seruiunt illa verba addita post confirmationem, scilicet (de nouo concedimus) si Papa per illa nihil noui concedit? Quid operantur dicta verba, Innouamus, aut de nouo concedimus? Ad quod respondeo breuiter, quòd maximum quid operantur. Nam si priuilegia non sunt in vsu spatio viginti aut triginta annorum, interueniēte post dictum spatium elapsum ipsorum innouatione incipiūt de nouo dicta priuilegia, ac si in ipso instanti innouationis essent de nouo concessa. Et sic, vt præscriptione legitima quadraginta annorū, aut sexaginta tollerentur, esset necessarium, vt hoc temporis spatium curreret ab instāti innouationis, nec aliquid ad dictam præscriptionem proficeret spacium illud viginti aut triginta annorū elapsum, ante dictam innouationem. Ita sentit doctissimus Corduba [l].

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Sixtus V. subiicens illa verba, Quatenus sunt in vsu, *aliquid noui concesserit.*

RESpondeo dicendo, videri ex dictis sequi, quòd Sixtus [m] V. in dicta confirmatione priuilegiorum ordinis Minorum, & sanctæ Claræ, & tertij ordinis de pœnitentia, subiicēs verba illa, *Quatenus sunt in vsu*, nihil noui nobis concessit. Nam in dubio nunquam Summi Pontifices videntur confirmare, nisi illud quod actu valet. Et per consequens licèt confirment priuilegia, absolutè debent iuridicè interpretari, id est, quatenus sunt in vsu, & non sunt per contrarium vsum abrogata, & sublata. Hoc tamen non obstante quid magnum nobis concessit, dicta verba (*Quatenus sunt in vsu*) subiiciendo. Et ita vt, quid magnum fuit à patre nostro reuerendissimo F. Francisco à Tolosa tunc Generale, nunc autem Episcopo Tycensi impetratum, vt ego audiui à patribus grauissimis nostræ religionis. Nam confirmatio supradicta fuit facta ex certa scientia, vt patet ex verbis ibi, *Dicta authoritate Apostolica tenore præsentium ex certa scientia, in his omnibus in quibus decretis Concilij Triden*

a Haetur p. 38. cum seq.

b l. bonorum, 49. ff. de verb. signific. ca. de quar. & de præscript. auth. quas actiones, C. de sac. eccl.

c c. quia diuersitatē, de concess. præb. & c. cum dilecta, de confir. vtil. vel inut.

d c. 1 & quasi per totū notat glo. in d. c. quia diuersitatem. » forma communi.

e l. adoptio. ff. de adopt. l. legata inutil. ff. de legat. 1.

f in auth. de defensor. ciuit. § interim col. 3. notat Bart. in l. & quia, ff. de iurisd. omn. iud.

g c. ex parte, ex. de priuil.

h in mon. 1. imp. fo. 42. & fol. 126. in 2. impr. concess. 277.

i Collect. in com. mon. tit. priuil. fratrū, § 15.

k Cor. in addit. ad comp. Panor. in c. cū super, de cau. pos. & propri. Rosela tit. absolutio 1. n. 122. & 123.

l Cord. in addit. ad Comp. tit. absol. quoad seculares. 1. vers. quoad, § 15.

m Sub sigil. auth.

Tridentini non aduersantur, approbamus, confirmamus, ac innouamus, perpetuamque roboris firmitatem obtinere, & firmiter obseruari. Hæc Sixtus V. Confirmatio autem secundùm Doctores [a] est duplex, ex certa sciẽtia, & in forma communi. Tunc autem dicitur confirmari ex certa scientia, quando in confirmatione inseritur totus tenor rei confirmatæ, vel quando vtitur istis verbis, *ex certa scientia*, vel *de plenitudine potestatis*, iuxta Glossam [b], Panormitanum, Decium, & Felinum, & Aymon Crauetam. Dicitur etiam confirmatio ex certa scientia, quando Papa cõfirmat id, quod videt, prout habetur in iure [c], & tradit Innocentius. Tunc autem dicitur confirmare in forma communi, quando simpliciter confirmat, aliter non instructus de negotio. Hoc enim casu verba intelligi debent propriè conditionaliter: quia Papa præsumitur ignorare quæ in facto consistunt, iuxta id, quod tradunt Canones [d]. Et confirmatio ex certa scientia secundùm Glossam [e] singularem tria operatur. Primum, quòd talis res sit firmioris autoritatis. Secundum, quia si illa res est minùs valida, fit valida. Tertium, quia propter autoritatem confirmantis nullus inferior potest de illa cognoscere. Quando autẽ confirmatio est facta in forma communi, parum, aut nihil operatur. Imò ex hoc non tollitur cognitio Iudicis inferioris, nec talis confirmatio creat aliquod ius nouum, vt suprà dictum est. Vnde si impetratur, est, quia solet magis timeri, quod specialiter prohibetur, quã quod generaliter. Ex quibus Baptista [f] de Salis, infert decisionem notabilis quæstionis de priuilegiis ordinis Minorum. Nam fœlicis recordationis Bonifacius Papa VIII. concessit quædam priuilegia, quæ dictos fratres eximebãt à solutione quartæ Canonicæ portionis debitæ Ecclesiæ parochiali, ratione sepulturæ. Quæ priuilegia per Clementinam [g], dudum fuerunt reuocata. Sed post dictam Clementinam eadem priuilegia ab Eugenio Papa IIII. priùs examinata, & approbata fuerunt ex certa scientia, & similiter à Iulio II. Et à Leone X. quæsitum fuit, an dicta confirmatio Eugenij faciat valere dicta priuilegia concessa per Bonifacium VIII. & respondit dictus autor, quòd valet dicta confirmatio. Pro quo allegat duo decreta [h], in quibus Sedes Apostolica determinat, quòd quando Papa confirmat aliquid ex certa scientia validat nullum, vel inualidum. Imò talis confirmatio habet vim innouationis, dando nouam vim illi, quod aliàs nullam habebat. Et hanc doctrinã tenet Panormitanus [i], post Ioannem de Ligniano, & tenet etiam Glossa, & diffusè probat Summa Rosellæ, & Collector priuilegiorum Mendicantium. Et idem est quando confirmat cum clausula, de plenitudine potestatis. Nam tunc ea vti censetur, quando actus non valet de potestate ordinaria, prout tenet Paulus Castrẽsis [k], Alexander, Decius, Alciatus, Duennas, Menochius. Quod intelligitur cùm Princeps non arbitrabatur, se id posse facere ex potestate ordinaria, vt explicat Craueta [l], quem sequitur Menochius. Ex quibus infertur quòd cùm Pius IIII. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, Pontificatus sui anno secundo, prout dictum est suprà, confirmauerit, & innouauerit priuilegia fratrum Minorum de obseruãtia, & Sanctæ Claræ, & tertij ordinis de pœnitentia ex certa scientia, ac de plenitudine potestatis, vt constat ex Bulla articulo superiori allegata; quòd non solùm confirmauit, & innouauit ea quæ actu valebant, & erant in viridi obseruantia, sed etiam illa quæ per cõtrarium vsum erant abrogata. Vnde licèt à Sixto V. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, non fuissent ex certa scientia confirmata: nondum tamen per contrarium vsum erant abrogata: nam ab anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, vsque ad annum millesimum quingentesimum octuagesimum septimum, currunt viginti octo anni, quo temporis spatio non potuit contra dicta priuilegia currere præscriptio. Et sic priuilegia horum regularium per contrarium vsum non sunt abrogata. Et licèt essent abrogata, aliquorum abrogatio minimè probari potest: cuiusmodi sunt priuilegia, & facultates, concedentia autoritatem absoluendi à reseruatis, dispensandi in censuris, irregularitatibus, cõmutandi vota, & iuramenta, nec non in ipsis dispensandi. Hæc enim in secreto sigillo confessionis vsui mandatur. Et nescio quomodo de ipsis posset aliquis, licèt curiosus inuestigator, dicere cum veritatè quòd non sunt in viridi obseruantia. Nam etiam si ipse non vsus fuerit eis à multis retro temporibus, alij tamen regulares, sui, & alterius ordinis, his sæpe sæpius fortassis vsi sunt: quæro quis potest scire, quòd non est in vsu concessio illa notabilis Martini V. qua concedit, quòd prior Monasterij Sancti Benedicti Vallisoleti in foro conscientiæ possit dispẽsare super irregularitate contracta à Monachis, ex homicidio voluntario occulto? De quo dicitur infrà in quæst. de dispensatione. Debent ne Prælati facere dispensationem in medio monasterij, aut in plateis, vbi non vsus huius facultatis possit sciri, & probari? non certè, sed in occulto, vbi à nemine nõ dico sciatur, sed nec somnietur. Præterea, casus iste rarissimè in religionibus aliquibus contingit; & fortasse sunt aliquæ religiones, in quibus centum annorum spatium elapsum, huiusmodi casus contingit, & sic per totum illud tempus nunquam fuit talis concessio in vsu. Et non possumus propter hoc dicere, quòd ea sit quoad ipsas religiones, sublata. Nam vt ex nõ vsu sublata aliqua lex, aut priuilegium dicatur, oportet casum euenisse, quod lex, vel priuilegium disponit. Nam si nullus vnquam talis inciderit casus, nõ propterea minùs recepta dicetur. Nec præterea in dissuetudinem abiisse creditur, quamuis exequutionem sortita non sit, prout tradit eleganter Marcus [m] Antonius Cuquus.

a DD. in c. ex frequen. de cõsti. in c. quia à veritatẽ. de conces. preben. & de confir. vtili. per totu. b Glos. in c. ad hac vbi Pano. n. 7. Dec. n. 14. de rescri. Feli. in c. nonnulli. col. 15. eod. tit. Decius in l. testam. n. 13 C. de milit. test. Craue. consil. 182. num. 15. c c. venerabilis. de confir. vtil. Inno. in in c. 1. de transac. d cap. fin. de const. lib. 6. e Glos. in d. c. quia diuersitatem.

f Salis in summa ver. absolutio. 5. 9. & 2.

g Clem. dudũ. de sepul.

h c. 1. de transac. ca. quoties. de pact.

i Panor. post Ligna. ca. cùm super de causa pos. glo. c. cùm accessissent. de const. Rosella. ver. absol. 1. §. 12. & §. 123. Collect. comp. priuil. tit. cõfessio. fol. 43. k Castr. in l. ex imperfecto. C. de testa. Alex. in l. quanquã. Decius in l. in testa. n. 2. C. de mili. testa. Alcia. de præsu. reg. 3. præsum. 2. n. 6. Duen. reg. 43. n. 5. ver. 2. ratio. Menoch. cons. 2. nu. 38. l Craue. de antiq. tempo. 2. p. num. 47. Menoch. in respons. an Ferrar. resp. 8. nu. 147.

m Cuq. lib. 1. instit. tit. 3. in fin.

ARTICVLVS V.

Vtrùm priuilegium perditum per non vsum quoad religionem, cui directè est concessum, perdatur etiam quoad alias religiones, quibus per extensionem est communicatum.

RESpondeo dicendo, quòd [n] Collector priuilegiorum Mendicantium tangit istam difficultatem, agens de quodã priuilegio Carmelitarum concesso ab Vrbano IIII. ipsis patribus Carmelitis, vt de licentia Prælatorum Ecclesiæ possint audire confessiones omniũ Christi fideliũ causa deuotionis ad eos recurrentium, nisi talia commisissẽt propter quæ esset Sedes Apostolica meritò consulenda. Dubitat igitur vtrùm apud Carmelitanos, quibus directè facta est hæc concessio, habetur in vsu, vt sic tam illi, quàm cæteri Mendicantes virtute communicationis, seu extensionis priuilegiorum, possint vti illa? Et ait, quòd super hoc consuluit ipse Generalem Priorem præfati ordinis Carmelitani. Qui respondit, quòd absq; dubio in patribus Italiæ, & Franciæ, vbi vigebat illius ordo, habebatur præfata concessio in vsu. Licèt fortè in Hispania propter paucitatẽ monasteriorum prædicti ordinis, vbi huiusmodi dubitatio insurrexit, non haberetur in vsu. Ac per consequens videtur, quòd non obstante supradicta hæsitatione, possint Mendicantes vti hac cõcessione, cui

n Collect. in comp. mend. tit. absolut. quoad seculares. 2. §. 19.

similis non repetitur in priuilegiis mendicantium. Hęc Collector. Ex quibus verbis, prout colligit Corduba [a], videtur Collector innuere, quòd non possint regulares vti dicta gratia Vrbani IV. concessa Carmelitis, si ipsi Carmelitæ non vtuntur illa, cùm priuilegium perdatur per non vsum, vel per vsum contrarium. At doctissimus Corduba his non obstantibus contrarium tenet, ex sententia cuiusdam valde docti patris, quem ipse non allegat. Nam cùm hoc indultum fuerit concessum ordini Carmelitarum, & per communicationem ordini Minorum, & per consequens aliis ordinibus Mendicantibus cõmunicatur ex æquo, ac si ipsis fuisset specialiter concessum; non perditur nisi legitimo tempore præscribatur, quod est spatium quadraginta annorum, secundùm ius commune, & secundùm priuilegium Eugenij IV. sexaginta annorum, prout dictum est in superioribus. Et ad hoc vt talis præscriptio contingat, oportet habere scientiam priuilegij, & voluntatem non vtendi illo ad hoc vt per non vsum perdatur, prout probant aliqua decreta [b]. Vbi notant Doctores. Et quamuis contra regularium priuilegia, gratias, & exemptiones, immunitates, & indulta per vnum, aut plures actus, ex negligentia, vel ignorantia, per quoscunq; ventum fuerit, contrariumque sit obseruatum; nullum tamen præiudiciũ illis generari potest, sed omnia in suo robore, & firmitate permanent, prout concessit Leo X. congregationi [c] Camaldulensi, & Iulius II. congregationi [d] Sancti Oliueti, & Eugenius IV. congregationi sanctæ Iustinæ [e]. Circa quod priuilegium aduertit Collector [f] priuilegium ordinis Cisterciensis, quòd præscriptio quadragenaria regulariter etiam contra ignorantes currit, secundùm Abbatem, [g] quo temporis spatio, secundùm ius cõmune, præscribuntur priuilegia, vt probatum est suprà: & in hoc consistit vis huius priuilegij, vt contra ea non præscribatur si propter ignorantiam eorum eis minimè fuerit vsum, non dico per quadraginta annos continuos, sed etiam per sexaginta. At in vsu priuilegij, de quo hîc agitur, cessant omnia ista, cùm per ignorantiam eo non fuerint vsi, sicque quoad fratres Minores, & alios Mendicantes non est perditum prædictum priuilegium, per non vsum Carmelitarum. Facit etiam ad hoc quod dicit Innocentius [h], quòd, scilicet, particulares canonici bene possunt sibi præiudicare perdendo priuilegium per vnicam contrauentionem; sed Ecclesiæ præiudicare non possunt, quin ea posit allegare non esse sibi sublatum suum priuilegium, quod fuit perditum quoad particularem personam, & Panormitanus [i] etiam dicit quòd si vnus vtitur, & non alter priuilegio multis concesso, non præiudicat non vtens, vtenti, de quo etiam agit Syluest. [k] concordans cum his. Ergo licèt aliqui Fratres, seu Conuentus, seu Prouinciæ ex voluntate, seu etiam (quod minus est) ex ignorantia vsi non essent tali priuilegio, vel contra illud fecissent, non possent toti ordini, seu aliis præiudicare. Deficit etiam in hoc casu præscriptio, quia hoc priuilegium per communicationem, & nouam concessionem factum est iam ordinis Minorum per plures Summos Pontifices, vt patet ex confirmationibus priuilegiorum Ordinis Minorum factis per Clementem VII. Paulum IV. Pium IV. Pium V. Gregorium XIII. & Sixtum V. Ex quibus patet quòd priuilegia Carmelitarum, & aliorum ordinum fuerunt facta, nouo dicto Ordini Minorum, & sic contra ea non potest allegari præscriptio, qua solent præscribi priuilegia ordinibus concessa, vt patet ex dictis.

a *Cor. ituh. in addit. ad dictum* §. 15.
b *Cap. si de terra. in versi. detrahere noluisti.*
c *Congre. Camal. n.* 73.
d *Congreg. S. Oliue. priui.* 3. *fol.* 90.
e *Congreg. S. Iustin. priuil.* 49. *fol.* 102. *priuil.* 50. *fol.* 191. *& priuil.* 22. *fol.* 105.
f *Col. Sist. tit. priu* §. 2.
g *Abb. in cap. vigilanti, de præs. per illũ. & l. fi. in fin. C. de præscr.*
h *Innoc. in d. c. accedentib.*
i *Pano. d. c. cũ accessissent. in fin.*
k *Syl. tit. priuil. num* 11.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm lex, & priuilegium quod imponit pœnam, ipso facto posit derogari per contrariam consuetudinem.

REspondeo dicendo, quòd [l] Panor. dicit, quòd lex, & priuilegium pœnale imponens pœnam, ipso facto, & ipso iure, potest derogari per contrariam consuetudinem; & reprehendit Hostiensem [m] qui contrarium docet. At doctissimus Castro opinionem [n] Panormitani omnino refellit, hoc ductus fundamento; nam pœna excommunicationis imposita ipso iure contra imponentes manus violentas in clericum, quandocunq; aut quomodo poterit contra illam incipere consuetudo, cùm nulla Iudicis, aut Prælati negligẽtia posit impedire, quin contra illam legem delinquens, statim post delictũ commissum incidat in excommunicationem: nam vt dicunt Canones, [o] excommunicatio trahit secum executionem, & hanc rationem multis confirmat Castro, & infert, illos, qui sine vlla Papæ dispẽsatione ingrediuntur intra portas domus alicuius Monasterij sororum sanctæ Claræ, aut ordinis prædicatorum, esse ipso facto excõmunicatos, quãuis propter monasterij deformationem, & desolationem, & superioris Prælati negligentiam, & dissimulationem Moniales ipsæ multis suæ domus portas aperire, & liberam introeundi facultatem concedere consueuerint: nam introitus ad huiusmodi Monialium domus est sub excommunicationis ipso facto incurrẽda pœna, Apostolica autoritate interdictus, nec illis potest vllo pacto suffragari longæua mulierum, sine licentia Apostolica, intrantiũ consuetudo, cùm ipso facto excõmunicatio ipsius infligatur. Aduerte tamen quòd quando id quod per legem præcipitur positiuam, per contrariam consuetudinem est abrogatum, etiam excommunicatio ipso iure lata, contra transgressores ipsius legis est nulla; sublata enim obligatione principali ipsius legis, tollitur etiã obligatio pœnæ tali legi apposita. & sic videmus multas excõmunicationes hodie non ligare, quæ in extrauagantibus proponuntur: & ratio est, quia obligationes eorum quæ in talibus extrauagantibus præcipiuntur per contrariam consuetudinem cessauerunt: ita doctissimus Castro. Et sic cessat hodie excommunicatio, quæ in vltimo Concilio Lateranensi sub Leone X. sessione nona, lata est contra eos, qui imprimunt, aut imprimi faciunt librum aliquem, sine præuia legitima ordinarij examinatione; sufficit enim in his Hispaniarum regnis iuxta pragmaticas sanctiones, priuilegium regale.

l *Pano. in c.* 1. *de treu. & pace.*
m *Hostien. in d. cap* 1.
n *Cast. lib.* 2. *de leg pœn. c.* 11. *fol.* 216.
o *cap. pastor.* §. *verum. de sent. excom.*

ARTICVLVS VII.

Vtrùm priuilegia contra decreta sacri Concilij Tridentini sint abrogata.

REspondeo dicendo, quòd vt constat ex superioribus, prout in sua Bulla statuit, Pius IIII. omnia priuilegia contra Concilium Tridentinum sunt abrogata, & idem Summi Pontifices, scilicet Gregorius XIII. & Sixtus V. noluerunt ea confirmare inquantum sunt contra Concilij Tridentini decreta, prout dictũ est latè in superioribus. & hæc veritas explicatione eget: videmus enim multa decerni à Concilio Trid. contra priuilegia regia regularium, quæ tamen à viris doctissimis reputantur non derogare prædicta priuilegia: in vno enim eodẽmet cap. videmus determinari diuersa. Vnũ absolutè sine derogatione priuilegiorũ, alterũ verò cum derogatione

gatione expressa eorũ. quod patet in sessione trigesima tertia de reformat. cap. octauo, vbi duo statuuntur. Primũ est, quòd sacri ordines statutis à iure tẽporibus, ac in cathedrali Ecclesia vocatis, præsentibúsq; ad id Ecclesiæ canonicis, publicè celebrantur, & respectu huius non derogat priuilegia. Secundum est, vnusquisque autem à proprio Episcopo ordinetur: quod si aliquis ab alio promoueri petat nullatenus, id etiam cuiuslibet generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, etiam statutis temporibus permittatur. Vides quomodo respectu istius secundi derogantur priuilegia, & sic vidi ego firmatum à viris doctissimis, Iurisperitis, & Theologis, & Ecclesiasticis, & Regularibus huius vniuersitatis Salmáticensis, quòd Religiosi modò post Cõcilium Trid. possunt ordinari extra tempora, virtute suorum priuilegiorum. Et quidam Reuerendissimi Episcopi, visa ipsorũ sententia, ordinauerũt aliquos extra tempora, de quo infrà, in tertio tomo, in quęst. de ordinibus latiùs dicetur. Vnde existimo quòd solùm illa decreta Concilij Tridentini derogãtia expresse priuilegia regularium, sunt illa de quibus loquitur Gregorius XIII. in confirmatione priuilegiorum regularium: non autem alia decreta, in fine quorum minimè dicitur, nõ obstantibus priuilegiis in contrariũ. Vnde quando dicunt Gregorius XIII. & Sixtus V. quòd cõfirmant priuilegia regularium, quatenus decretis Concilij Tridentini non aduersantur, sunt glossandi, videlicet, quatenus decretis sacri Concilij Tridentini irritantibus expresse prædicta priuilegia per non obstantias priuilegiorum ibi appositas non sunt contraria. Nec contra hoc obstat decretum [a] Concilij Tridentini, cuius verba sic se habent:

a Sess. 25. de reg. cap. 22.

Hæc omnia, & singula in superioribus decretis contenta obseruari sancta Synodus præcipit, in omnibus Cœnobiis, ac Monasteriis, Collegiis, ac domibus, quarumcumq; monachorum, ac regularium, nec non quarumcumq; sanctimonialiũ virginum, ac viduarum; etiamsi si illæ sub gubernio militiarum, etiam Hierosolymitanum viuant, & quocunque nomine appellentur, sub quacumque regula, vel constitutionibus, & sub custodia, vel gubernatione, &c. non obstantibus eorum, & singulorum priuilegiis, sub quibuscumque formis verborum conceptis, ac Mare magnum appellatis, etiã in fundatione obtentis, necnon constitutionibus, & regulis etiam iuratis, atque etiam consuetudinibus vel præscriptionibus etiam immemorabilibus. Respondeo enim, quòd in dicto capite vigesimo secundo, solùm reuocantur priuilegia, quæ sunt contra illud quod decretatum est in sessione vigesima quinta de regularibus: & non priuilegia quæ sunt contra decreta aliarum sessionum dicti Concilij; & sic dicit Concilium, Hæc omnia, & singula in superioribus decretis contenta, &c. Nota quòd dicit, in superioribus decretis, & non dicit, in superioribus sessionibus: vnde clarè innuere voluit, quòd decreta contenta in dicta sessione vigesima quinta, de regularibus, obseruantur omnino contra priuilegia regularium; etiam si in aliquo eorum non fiat derogatio expressa priuilegiorum regularium, at contenta in aliis sessionibus non præcipit Concilium obseruari contra ipsorum priuilegiorum tenorem, si expresse in his non reuocantur.

Vnde infertur primò, quòd decretum [b] Concilij Tridentini ordinans, quòd non liceat regularibus imprimere libros de rebus sacris sine approbatione Ordinarij, & licentia suorum superiorum, cùm non deroget expresse priuilegia regularium, si aliquod esset priuilegium contrarium Religiosis concessum ipso optimo iure possent vti: at ego nullum tale priuilegium inueni. Infertur secundò, quòd Concilium Tridentinum [c] quatenus præcipit, quòd in monasteriis Monachorum, vbi commodè fieri potest, etiam lectio sacræ Scripturæ habeatur, cùm non deroget expresse priuilegia; in contrarium si aliquod esset tale priuilegium, possent eo vti regulares, & eo casu non possent compellere Sedis Apostolicæ Legati, & Episcopi locorum in hoc negligentes Abbates, cùm eorum priuilegia quantum ad hoc non derogentur: sed ego nullum ad hoc inueni priuilegium.

b Sess. 4 de vsu sacr. libro.

c Sess. 5 de reform. cap. 1.

Tertiò infertur, quòd Concilium Tridentinum [d] in quantum statuit, quòd qui in Subdiaconatus ordine saltem non sit, vocem in capitularibus actibus non habeat, cùm non deroget expresse priuilegia regularium: possunt ipsi regulares si ad id aliquod habent, vocem habere in capitularibus actibus, etiã si Subdiaconi non sint; & ita declarauit optima Cardinalium congregatio super Concilium Tridentinum, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, Patri Fratri Gaspari Paraselo Minimorum Generalissimo, quod dictum Concilium non contrariatur constitutionibus regularium, si in aliquo ordine, etiam non in sacris constituti de consuetudine, aut constitutione ad actus capitulares admittuntur. Quæ consuetudo viget in dicta religione, prout in libro [e] suorum priuilegiorum refertur. Quibus addo, quòd si in aliqua religione esset priuilegium, quo tales ad actus capitulares possint admitti, priuilegium adhuc vigere.

d sess. 22. de reform. c. 4.

e v. Conc il.

Quartò infertur, quòd Concilium Tridentinum [f] quatenus ponit qualitates ordinandorum, & ordines non esse suscipiendos, nisi transactis interstitiis, cùm non deroget, quantum ad hoc expresse priuilegia regularium, possunt vti regulares priuilegiis, si quæ quantum ad hoc habent, nisi obstaret eis Bulla Sixti V. cõtra malè promotos promulgata, de qua infrà dicemus [g]. Hæc sunt loca Concilij Trident. in quibus ego non inuenio quòd ipsum Concilium obliget ad obseruantiam eorum, quæ ibi præcipiuntur cum derogatione priuilegiorum regularium expressa. Quod est necessarium: nã sicut priuilegia inserta in corpore iuris non derogantur sub generali derogatione (prout allegãdo multos concludit Henriquez [h]) ita si de priuilegiis regularium non fit specialis mentio. Et in dictis decretis non solùm non derogantur expresse priuilegia regularium, sed neque etiam alia Ecclesiasticorum; de nullis enim priuilegiis ibi aliquod verbum fit.

f Con. T. i. ses. 2 de refor. c. 11.

g 2 tom q de ordinib.

h Henriq. 1. to. li. 7. ca 28. nu. 9. lit y. & ca 31. nu. 5. lit. 5.

Sed contra suprà dicta obstat Bulla Pij IIII. in superioribus relata, reuocatoria priuilegiorũ, exemptionum, immunitatum, facultatũ, conseruatoriarũ, indultorum, confessionalium, Maris magni, & aliarum quarumcumq; gratiarum, quibuscunque locis, & personis concessarum in his, in quibus statutis, & decretis sacri Concilij Tridentini contrariatur. Ex cuius Bullæ generalitate videtur colligi, quòd non solùm ab Summo Pontifice reuocantur, & annullantur, & cassantur priuilegia, quæ in decretis sacri Concilij expresse reuocantur, sed etiam omnia alia, quæ sunt contraria decretis ipsius Concilij: etiã si in ipsis decretis eorum expressa non fiat derogatio. Sed qui hoc sentiunt, generalitatem tantùm legum, & constitutionum in superficie contemplantur, & ad mentem legislatoris minimè se conuertunt. Vnde pro solutione est notandum, quòd [i] in dubio Principis mens semper præsumitur fuisse talis, qualis de iure esse debet, prout notant Baldus, Alexander, & Iason: vnde dicta Bulla Pij IIII. reuocans priuilegia, quæ sunt contra decreta Concilij Trident. est regulanda secundũ ipsa decreta, & intel

i Bald in l. ex fact. in notab. 4 & ibi Alex. ff. de vulg. & pupil. Iason in l. beneficium. n 35. ff. de leg.

intelligenda, restringenda, & extendenda ad terminos illorum decretorum, & consequẽter restringenda ad ea tantum, quæ per illa prohibita sunt, & illicita reuocando priuilegia in contrarium. Et non est extendenda ad illa, quæ non sunt per illa prohibita, neq; illicita cum derogatione priuilegiorum. Tum quia causa finalis dictæ Bullæ fuit obseruantia dictorum decretorum, cui obseruantiæ est locus, quoad ea, quæ in ipsis decretis specialiter non reuocantur, cum enim reuocẽtur priuilegia videntur innuere, quod obseruentur, nisi aliquod priuilegiũ in contrarium allegetur; & ita cessante causa finali, cessat dispositio, prout habetur in iure [a]. Tum etiã, quia constitutio quæ fit ad roborandum aliam, cuiusmodi est Bulla Pij IV. quæ fuit facta in robur, & obseruationem decretorum Concilij, vt patet ex eius verbis ibi, *Nos, quibus in primis cordi est tam sancta, & Ecclesiæ Dei saluberrima decreta, suos, vt par est, effectus vbique consequi, & ab omnibus obedienter obseruari*, &c. Debet intelligi secundùm eam & concludenda terminis eius, iuxta id quod habetur in iure [b], & clarè sentit glossa. Quàm dicit singularem Cardinalis, addens, quòd eadẽ limitationes, & extensiones, quas recipit corroborata, debet recipere corroborans, quem sequitur doctissimus Felinus. Nam secundum ius [c] referens se ad aliquid intelligitur secundum illud, ad quod refertur, & sic hæc Bulla cùm se referat ad decreta Concilij Tridentini, secundùm illorum decretorum terminos debet explicari. Quæ, prout patet ex superioribus, non derogant priuilegia. Et ideo videntur velle quòd ipsa maneant in suo vigore.

a l. adigere §. quamuis ff. de iure patr. cap. cessãte de app.

b Authẽ constitutio. quæ innouat. § inde. ver. in illis. col 3. Glos. & Cardin. ibi in c. statutum. v. consue. de elec. Felin. in cap. 1. de iureiur. n. 57.

c l. in testa. ff. de condit. & demonst.

ARTICVLVS VIII.

Quæ priuilegia derogentur per Concilium Tridentinum.

Respondeo dicendo, quòd sicut dictum est in articulo superiori non omnia decreta Concilij Tridentini sunt seruanda contra tenorem nostrorum priuilegiorum, sed solùm illa, quæ decernunt obseruandum quod in ipsis statuitur, non obstantibus quibuscunque priuilegiis. Nunc autem restãt ea omnia loca in præsentia breuiter, & summariè enumerare, vt religiosis magis pateſiant.

Primum omnium decretũ est, quod habetur sessione quinta, de reformatione, capite secundo, vbi dicitur, quòd si prædicator aliquis (quod absit) errores aliquot, aut scandala seminauerit in populo, etiã si in monasterio sui, vel alterius ordinis prædicet, Episcopus ei prædicationem interdicat, & contra eum secundùm iuris dispositionem, aut loci consuetudinem procedat, etiã quacunq; stante exemptione. Quod patet: nam ait decretum, quòd Episcopus autoritate Apostolica, & tanquam Sedis Apostolicæ delegatus procedat. Quæ verba clarè indicant reuocari quodcunq; priuilegium in contrarium, siquidem Episcopo datur facultas, vt procedat tanquam Apostolicæ Sedis delegatus, qui in prouincia suæ delegationis, potest omnia quæ potest ipse Papa delegans, prout tradit Syluester [d] post alios, & ita quotiescunq; in decretis Cõciliorum dicitur, quòd ordinarij tãquam Sedis Apostolicæ delegati ibi statuta executioni mandent; signum est certissimum, ibi derogari quodcunque priuilegium in contrarium datum ante ipsa decreta.

d Syl. ver. delegatus n. 22.

Secundum decretum est, quod habetur in eadem sess. cap. quòd scilicet regulares cuiuscunque ordinis in suis monasteriis etiã prædicare non audeant, nisi de licentia sui superioris, prius se Episcopo præsentauerint, & ab eo benedictionem petierint antequam prædicare incipiant: in Ecclesiis verò, quæ suorum ordinum non sunt, vltra suorum superiorũ ordinum licentiam ordinariorum habere tenentur, sine qua in Ecclesiis, quæ suorum ordinum non sunt, nullo modo prædicare possunt, imò neque in Ecclesiis ordinum Episcopo contradicente: prout in sessione vigesima quarta, capite quarto, de reformatione ordinatur, quod infra secundo in quæstione de prædicatoribus, quomodo sit intelligendum, ventilabitur.

Tertium decretum est: nam in sessione decima quarta, capite vndecimo, ordinatur, quòd regulares de vno ordine ad alium translati, sub sui superioris obedientia maneant.

Quartum decretum est: nam in sessione vigesima secunda, in decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ ordinatur, quòd cuiuscunque generis mercedem, conditiones, & quidquid pro Missis nouis datur, ordinarij omnino prohibeant, & ne cuiuis vago, aut ignoto sacerdoti Missas celebrari liceat, neque in priuatis domibus, sed in Ecclesiis, aut oratoriis per ipsos ordinarios deputandis, & visitandis, & debitis horis Missa celebretur.

Quintum decretum habetur sessione vigesimatertia, capite decimo, vbi ordinatur quòd Abbatibus, atque aliis quibuscunque, quãtumuis exemptis, non liceat in posterum intra fines alterius diœcesis, vel subditis alterius, sed solùm suis regularibus tonsuram, & minores ordines conferre.

Sextum decretũ habetur in eadem sessione, capite duodecimo, vbi ordinatur, quòd nullus etiam regularis ante vigesimum secundũ annum ad subdiaconatus ordinẽ, & ante vigesimum tertium ad diaconatus, & ante vigesimum quintum ætatis suæ annum ad presbyteratus ordinẽ promoueatur, nec hoc sine diligenti Episcopi examine fiat, priuilegiis quibuscunque quoad hoc penitus exclusis.

Octauum decretũ habetur in eadem sessione, capite decimo tertio, vbi dicitur quòd nemini etiam regulari, duo sacri ordines eodem die conferantur, priuilegiis quibuscunque non obstantibus, nec promoti ad sacrũ subdiaconatus ordinem si per annum saltẽ in eo nõ sint versati, ad altiorẽ gradũ, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere permittantur.

Nonum decretum habetur in eadem sessione, capite decimoquinto, vbi ordinatur, quòd nullus etiã regularis potest secularium cõfessiones audire, nec ad id idoneus reputari, nisi aut parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopo per examen si illi videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus reputetur, & approbationem obtineat priuilegiis, & consuetudinibus non obstantibus.

Decimò est notandum, quòd omnia decreta posita in sessione vigesima quinta de regularibus, obseruanda sunt priuilegiis quibuscunque non obstãtibus, prout præcipitur in capite vigesimo secundo eius sessionis, quæ nõ hic adduco, ne fastidiosus sim lectoribus, & quia in suis materiis particularibus digesta ponentur, Deo duce, in his tractatibus.

Vndecimum decretum habetur in sessione vigesima quinta de reform. cap. vndecimo, vbi statuitur de locationibus bonorum Ecclesiæ anticipatis, & solutionibus non faciendis.

Duodecimum decretum habetur in eadem sessione, capite decimotertio, vbi statuitur de quarta funerali soluenda cathedralibus, & parochialibus Ecclesiis, cum conditione ibi posita.

Hæc recipiat lector: aduertat tamen, quòd in suis propriis locis omnia hîc breuiter contenta, prout decet, explicabuntur Deo duce.

ARTICVLVS IX.

Vtrum priuilegia, quæ sunt contra sacros canones, & alios, à decretis, & canonibus Concilij Tridentini sint reuocata.

RESpondeo dicendo, quòd hic articulus ponitur ad dilucidanda quædã verba posita in confirmatione priuilegiorum ordinis Minorum data à Gregorio XIII. *Dicit enim se ex certa scientia, & de plenitudine potestatis confirmare omnia priuilegia dicti ordinis, quatenus sunt in vsu, & decretis Concilij Tridentini, & sacris Canonibus non contradicunt.* Quæ verba maximam præ se ferunt difficultatem: per hæc enim verba ibi, *sacris Canonibus non contradicunt*, videtur Summus Pontifex nolle confirmare multa priuilegia regularium, aut, vt meliùs dicam, ferè omnia priuilegia regularium, cùm ferè omnia sacris canonibus contradicant: & per consequens videtur quòd hæc confirmatio sit parui momenti. Frater Hieronym. [a] à Sorbo Capucinus sentiens hanc difficultatem, eam soluit in hunc modum dicens, esse intelligendum de sacris Canonibus, & decretis Concilij Trident. cùm clarè pateat Concilium ipsum, & canonibus, & decretis constare, & ait quòd illud operatur illa copula (&) coniungendo canones cum decretis Concilij Tridentini. Ideo malè ipsi sentire videntur, qui aiunt sub illa particula (canonibus) intelligi decreta, & decretalia Summorum Pontificum, & sub illis decretis Concilij Tridentini ea, quæ sunt in eodem Concilio Tridentino: Et quòd per inde nulla, aut paruissima remaneret mendicantium priuilegia. Et ita equidem esset si hæc illorum valeret opinio. Et nihil Summus Pontifex cõcederet. Quod confirmatur: nam si Summus Pontifex secundũ eorum opinionem vellet priuilegia supradicta confirmare, diceret, quatenus sunt in vsu, & sacris canonibus Summorum Pontificum, & decretis sacri Concilij Tridentini non contrariantur. Quidquid tamen sit, illa verba (sacris canonibus) fuerunt sublata à Sixto V. in confirmatione priuilegiorum nostri ordinis Minorum, & ordinis Cisterciensis, & à Gregorio XIV. in confirmatione priuilegiorum ordinis Cisterciensis. Priuilegia Societatis absolutè sunt sine aliqua limitatione, & restrictione à Gregorio XIII. confirmata, secundùm quod in compendio priuilegiorum dicti ordinis refertur, quorum priuilegiorum ordines Mendicantes habent communicationem, vt infrà in quæstione de communicatione priuilegiorum dicetur.

[a] *In compend. 3. par. tis priuileg. fratrum. pag. 329.*

ARTICVLVS X.

Vtrùm priuilegia regulariũ reuocata per Concilium Tridentinum, sint valida in foro conscientiæ.

REspondeo dicendo, quòd Leo X. in Concilio Lateranensi edidit quandam Bullam super moderationem priuilegiorum per Sedem Apostolicam fratribus Mendicantibus, & aliis Religiosis concessorum: sed postea idem Leo X. reualidauit, & in pristinum statum restituit omnia priuilegia fratrum Minorum obseruantiæ, viuæ vocis oraculo, quod habetur in registro ordinis facto tempore reuerendissimi P. F. Francisci Licheti ministri generalis, ex cuius persona sic ibidem habetur: *Anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono in vigilia Visitationis beatæ Mariæ Virginis, dum essem in præsentia, & conspectu sanctissimi Domini nostri, Domini Leonis Papæ X. ipse Pontifex liberaliter confirmauit omnia priuilegia ordinis in foro conscientiæ tantùm, ita quòd in foro conscientiæ eisdem vti possumus, sicut ante Concilium Lateranense vltimatè celebratum. Non obstantibus quibuscunque in dicto Concilio ordinatis, & determinatis aliter, vel in contrarium disponentibus.* Hæc in registro ordinis habentur in actis præfati reuerendissimi P. F. Francisci Licheti generalis ministri. Alia adducit in confirmationem huius rei Collector [b] priuilegiorum Mendicantium. Sed quia ego inferiùs debeo probare iam dicta priuilegia etiam in foro exteriori esse confirmata, etiam si sint contra dictum Concilium: ideo ea relinquo, & similiter in eodem foro conscientiæ sunt nostra priuilegia confirmata, etiamsi sint contra Concilium Trident. per viuæ vocis oraculum Pij V. Pontificis Maximi; quod refert P. F. Alfonsus de Veracruz in suo speculo coniugatorum in fine. Cuius tenor sequitur: *Pontifex Pius V. anno millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, decima tertia die mensis Martij viuæ vocis oraculo, Supplicanti ministro generali Minoritarum fratri Aloysio de Puteo, cuius supplicationis tenor est: Supplicatur Sanctissimo Domino Pio Papæ V. vt sua sanctitas dignetur confirmare, & concedere omnia priuilegia, & quæscunque gratias etiam viuæ vocis oraculo concessas per bonæ memoriæ Paulum Papam IIII & alios Romanos Pontifices prædecessores Sanctitatis suæ, cum singulis clausulis, & decretis, & derogationibus in eis contentis fratribus ordinis Minorum regularis obseruantiæ, ita vt illis gaudere & vti possint, toties, quoties opus fuerit, & eis videbitur. Et quoad illa eis quæ sunt restricta, seu derogata per Concilium Tridentinum etiam vti possint in foro conscientiæ tantùm. Et Pontifex dixit, fiat.* Et hæc concessio refertur in compendio [c] Societatis. Nec ista concessio fuit reuocata per Gregorium XIII. qui primo sui Pontificatus anno, reuocauit omnia concessa per Pium V. ordinibus Mendicantibus contra decreta Concilij Tridentini, iuxta in superioribus dicta. Nam respondeo quòd Gregorius XIII. solùm reuocauit concessa à Pio V. in foro exteriori ad euitandas lites, & discordias, quæ inter Ecclesiasticos, & regulares ratione illorum priuilegiorum fuerunt post Concilium Tridentinum exortæ. Et ita non reuocauit viuæ vocis oraculo, quæ in foro conscientiæ tantùm erant concessa, cùm ex eis non oriantur discordiæ, quæ dictæ reuocationis Gregorij XIII. causa finalis fuerunt. Quod clarè colliget qui attentè legerit constitutionem Gregorij XIII. in qua nullam Summus Pontifex facit mentionem viuæ vocis oraculi alicuius; sed tantùm literarum Apostolicarum, & has solùm reuocat in quantùm contrariantur decretis Concilij Tridentini.

[b] *Collec. tit. Concil. c. 7.*

[c] *Compen. societatis, tit. Concilium.*

ARTICVLVS XI.

Vtrùm Pontifices à Clemente VII. confirmauerint priuilegia regularium in foro exteriori, etiamsi essent contra Concilium Lateranense.

REspondeo dicendo, quòd nemini dubium est Leonem X. confirmasse in foro conscientiæ dicta priuilegia, prout dictũ est in articulo superiori. Quod autem dubitatur, est, vtrùm idem Leo X. [d] in foro exteriori fecerit eandem confirmationem, & Collector priuilegiorum Mendicantium affirmat, quòd sic, sequendo quendam virum insignem, & doctissimũ super hoc consultum, & bene informatũ

[d] *Collect. tit. Concil. § 7 dicit, quòd sic.*

virtute cuiusdam breuis concessi ab ipso Leone X.[a] Fratribus Prædicatoribus post præfatum Concilium, vbi fecit eis amplissimam communicationem omnium priuilegiorum concessorum, & concedendorum aliis fratribus Mendicantibus, & proprio motu illa de nouo concessit, cum magnis non obstantiis, dicens. *Non obstantibus quibuscunque literis Apostolicis, suspensionibus, reuocationibus, & restrictionibus, siue constitutionibus, ordinationibus, necnon in prouincialibus Synodalibus, Conciliis editis specialibus, & generalibus, &c.* Nam cùm secundùm iura, verba posita in literis Apostolicis debeant aliquid operari, sequitur quòd per præfatum verbum ibi, *generalibus*, est derogatum Concilio Lateranensi, quoad ea quæ tangunt reuocationem priuilegiorum dictorum fratrum, aliter enim nihil penitus operarentur dicta verba. Allegat autē pro hac parte Collector quandam bullam Clementis VII. datam Romæ apud D. Petrum, sub annulo Piscatoris, die trigesima Maij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto, Pontificatus sui anno secundo. In qua concedit religioni minorum sanctæ Claræ, & tertij ordinis de pœnitentia omnia priuilegia, & facultates, concessa, & concedenda aliis religionibus Mendicantibus & non Mendicantibus, de qua in quæstione de cōmunicatione priuilegiorum. Sed ego non inuenio in ea Bulla concedi supradicta non obstantibus Conciliis generalibus. Ideo ad aliam Bullam me cōuerto, vbi hæc specialiter approbatur opinio. Quam vidi, & habeo sub sigillo authentico, & est Bulla Pauli Papæ IIII. data Romæ anno Domini millesimo quingētesimo quinquagesimo nono, die decima mensis Martij, Pontificatus eiusdem Domini nostri Pauli Papæ, anno quarto. *Vbi confirmantur, & de nouo conceduntur ex certa scientia, & de plenitudine potestatis priuilegia dictorum ordinum. Non obstantibus aliis Apostolicis, ac Prouincialibus, Capitularibus generalibus, & specialibus constitutionibus, & ordinationibus etiam in vltimo generali Concilio Lateranensi celebrato, & aliis Conciliis editis, &c.* Concilium autem generale Lateranense vltimum fuit celebratum sub Leone X. quæ Bulla est summè notanda quoad, hoc: non enim ego vidi aliam ita expressè nostram opinionem approbantem. Dixi ita expressè, nam confirmationes priuilegiorum datæ à Gregorio XIII. & à Sixto V. quas in superioribus allegauimus, hoc ipsum videntur innuere. Quatenus dicunt quòd confirmant, & innouant dicta priuilegia, dummodo decretis sacri Concilij Tridentini non sint contraria, nam hæc exceptio non erat necessarium quòd apponeretur. Nam posita clausula generali, non obstantibus quibuscunque constitutionibus, & priuilegiis, non extenditur ad ius commune, imò nec ad priuilegia in corpore iuris inserta secundùm Glossas[b] multas probatas à Cyno. Imò in specie tenet Baldus[c] quòd per generalem clausulam, non obstantium, nunquam intelligitur derogatum Concilij generalis constitutionibus: quia pro facienda derogatione eorum, oportet quòd de illis fiat mentio specialis secundùm Archidiaconum[d]. Et ratio est, quia id quod multorum consensu fit, maiori autoritate dicitur corroborari, & ideo vt tollatur maiori reuocatione opus est, prout tradunt leges[e] Ciuiles, & Canonicæ, & notat Federicus de Senis, tradunt Alexander, Decius, & Antonius de Padilla. Vnde cùm Gregorius XIII. & Sixtus V. in clausula, non obstantiū suarum confirmationum, non expresserint edita in Conciliis generalibus; non fuit necesse talem exceptionem apponere, videlicet, dummodo decretis Concilij Tridentini non sint contraria. Et cùm verba posita in literis Apostolicis secundùm iura debeant aliquid operari, dicendum est, quòd dicta exceptio decretorum Concilij Tridentini fuit apposita ad firmandum regulam in contrarium. Et sic voluerunt Summi Pontifices asserere, quòd etiam si alia essent decreta alterius Concilij generalis (vt fuit Concilium Lateranense sub Leone X.) non obstarent quo minùs ea priuilegia omne suum robur, & firmitatem haberent. Quod patet, nam confirmatio generalis priuilegiorum, licèt non se extendat ad illa quæ contra ius sunt: verum est tamen quòd si confirmat generaliter, excipiens vnum quod est contra ius, talis exceptio operatur, vt Papa censeatur confirmare omnia alia priuilegia quæ sunt contra ius. Ita Baldus[f], Iason, Ruynus, quos sequitur Mandosius.

a In supple. fol. 69. concess. 219.

b Glo. in l. 1. §. agatis. ff. de iudic. & in auth. qua in prouin. C. vbi de crimi agi oporteat. tradit Cyn. in l. 1. C. quando inter pupil. & iud.

c Bald. in l. humanum. C. de leg.

d Arch. in c. 1. de cons. in 6.

e l. dubium. C. de repu. c. prudentiam. de offic. deleg. Feder. cons. 226. & cons. 47. vbi latè Aleman. cons. 121. n. 9. lib. 4. Dec. in Rubric. de const. 2. lect. n. 38. & in c. prudentiā. 3. notat nu. 18. de off. deleg. Padilla in l. vniuersi. nu. 17. de rescrip.

f Bal. in c. 1. n. 2. cons. in prin. per quos fiat inuest. idē in l. 1. in fi. ff. de feriis. Ias. n. in l. fin. ante fin. ff. quod quisq. iur. Ruinus cons. 100. co. post princ. vol. 3. Mandos. in regul. cancell. 13. q. 8. n. 5.

ARTICVLVS XII.

Vtrum clausula generalis, non obstantium, tollat legem iuratam.

RESpondeo dicendo, quòd clausula generalis, non obstantium, non est sufficiens ad tollendam legem iuratam, vt docet Glossa[g], & post alios tenet Cassaneus, & Couarruuias, & alij quos refert, & sequitur Quintilianus Mandosius. Et ideo Paulus IV. in confirmatione priuilegiorum ordinis Minorum confirmat ea, non obstantibus statutis, & cōsuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione Apostolica roboratis. Quod ipsum fecit Sixtus V. in confirmatione eorumdem priuilegiorum, si enim ea confirmarent non obstantibus statutis: non extenderetur ea non obstantia ad statuta iurata secundùm supradictos patres.

g Glos. in c. cū nō deceat. ver. effectus. de ele. li. 6. Cassan. in consuet. Burgun. Rubr. 13. § 8. n. 12. Cin. rub. de test. 2. p. n. 9. Mand. de signat. grat. a. f. 52. col. vers. conceditur clausu. hac.

ARTICVLVS XIII.

Quomodo intelligēda sit illa clausula posita in Bullis, & in confirmationibus priuilegiorum regularium, scilicet, contradictores quoslibet, & rebelles, etiam per quascunque censuras, & pœnas ecclesiasticas, &c.

RESpondeo dicendo, quòd Paulus IIII. & Sixtus V. in dictis confirmationibus, & alij Summi Pōtifices solent apponere clausulam positam in articulo quæstionis, vel aliam similem non permittentes eos ab aliquo molestari. Quæ clausula debet intelligi de contradictore, qui de facto solùm contradicit, nō autem de iure, iuxta glossam[h] ab omnibus laudatam, & à multis putatam singularem in iure Canonico, cui in iure Ciuili videtur alia similis, quæ multis decisionibus similibus illustratur à Panormitano, Corseto, & Felino, & ab aliis quos refert & sequitur Nauarrus. Et quando Summi Pontifices addunt, quòd sciant contemptores, & inobedientes se incursuros indignationem Petri, & Pauli, non intelligant contra ipsos per talia verba sententiam excommunicationis fulminari: tantùm enim pœnam arbitrariam prædicta verba designāt, prout tradunt Alciatus[i], Rebuffus, Restaurus, Bartholomæus Belamera, & Menochius.

h Glo. in c. pro illorum. versi. contradictores. de preb. in l. si seruum. §. hac verba. ff. de ac. hæred. v. abstinet Panor. in c. audita. de rest. spo. Corse. in singula. v. molestia. Fe. in c. causā quæ. col. 2. & seq. v. nō ob. de rescrip. Nau. in c. cum cōtingat. in 7. cau. nullitat. nu. 3. de res. v.

i Alciat. in c. quod sedem n. 6. de offi. ordi. Rebuf. in praxi benef. tit. declaratio noua prouis. ad fin. Restau. in tract. de impe. qu. 110. n. 38. casu principi reseruato. Belamer. in trac. de hæt. subst. q. 44. Meno. li. 2. de arbit. cent. 4. cas. 365.

ARTICVLVS XIV.

Quomodo intelligenda sit illa clausula, Omni appellatione postposita.

RESpondeo dicendo, quòd in omnibus confirmationibus Apostolicis priuilegiorū regulariū solet

solet apponi, quòd Iudices delegati procedant ad executionem ipsorum priuilegiorum omni appellatione remota, quod etiam in conseruatoriis solet literis apponi; & sic istam clausulam ponunt Paulus IV. & Pius IV. & Pius V. & Gregorius XIII. in confirmatione, & innouatione priuilegiorum fratrum, de quibus fecimus mentionem. Pro cuius clausulæ explicatione aduerte, quòd hanc clausulam à sententia definitiua, & interlocutoria solus Princeps in rescriptis solet apponere, vt in iure [a] probatur, & tradunt Canonistæ. Causam autem appellationis ab interlocutoria cum supra dicta clausula, etiam inferior à Principe solet committere: vt probatur in iure [b], vbi notat Glossa & tenet Imola.

Et aduerte, quòd Legatus à latere non potest cõmittere causam appellatione remota, nisi expressè hoc sibi sit concessum, secundùm [c] Bald. Hic autẽ videmus Principem non recognoscentem superiorem, qui est summus Pontifex, committere causas motas super priuilegia regularium certis Iudicibus, vt procedant cõtra rebelles, & contradictores quoslibet etiã per quascunq; (de quibus eis videbitur) censuras, & pœnas ecclesiasticas, ac alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita. Et dubiũ est, an hoc intelligatur de appellatione legitima, an de friuola appellatione? Pro cuius rei explicatione est notandum, quòd appellatio friuola dicitur illa, quæ imponitur sine legitima causa, vt quãdo quis appellat vbi non est grauatus iniustè, & in hoc casu idem est dicere friuolam, quod vanam, & inanem, & sine iusta causa interpositam, quæ nullum poterit sortiri iuris effectũ, ita declarat [d] Geminianus. Hoc supposito quidam dicunt solùm tolli appellationes friuolas, prout refert autor tractatus clausularum; sed contrariũ est tenendum in nostro casu. Primò, quia Sixtus V. in sua confirmatione non dicit, quòd procedãt Iudices in huiusmodi causis appellatione remota: *Sed dicit, quòd procedant appellatione quacunque postposita.* Quibus verbis satis indicat omnẽ remouere appellationem. Secundò, quia in tantùm lex odio habet appellationes friuolas, quòd nõ solùm introduxerit pœnas contra appellantes, verùm etiam cẽsetur fieri iniuria Iudici, à quo friuolè appellatur. Adeo quòd potest Iudex agere actione iniuriarum, prout tenet Glossa [e] singularis, quam sequitur Geminianus, & Felinus, & est alia Glossa expressè hanc tenens opinionem. Vnde cùm secundùm iura talis appellatio remoueatur, non est credendum, quòd Summi Pontifices volentes religionibus aliquod priuilegium concedere, quòd scilicet ad executionem suorum priuilegiorũ procedatur, appellatione remota, solùm voluerint remouere appellationem friuolam à iure valde remotam. Eorum igitur intentio est, apponendo dictam clausulam in dictis priuilegiis remouere omnem appellationem legitimam, scilicet, & friuolam. Ex prædictis igitur patet, quòd delegatus cum dicta clausula, non tenetur deferre appellationi, si non est facta in casu expresso in iure, & sic potest procedere ad executionẽ sententiæ, non obstante appellatione, nisi facta fuerit inhibitio, vel nisi ex certa sciencia Papa commiserit appellationem. Licèt tamen iudex non teneatur deferre appellationi, tamen si pars appellauerit ex tali causa, quæ si esset vera, deberet legitima reputari, quamuis nõ sit scripta in iure, licèt iudex non detulerit tali appellationi, poterit tamen pars adire Principem super tali appellatione, qui poterit illam admittere, si sibi visum fuerit, prout tenet Imola [f], & in iure probatur. Qui ait etiam quòd ad Principem poterit supplicari, sicut à sententia Præfecti Prætorij non appellatur, sed supplicatur, prout habetur in iure [g]. Ex quibus infertur quòd licèt appellatione pẽdente nihil possit innouari, vt habetur in toto titulo, ff. nihil innouari appellatione pendente. Hoc tamen fallit, si est commissa causa appellatione remota: nam hoc casu non obstante appellatione poterit per Iudicem à quo appellatum est innouari, & sententia executioni mandari, secundũ Innocentium [h], & Hostiensem.

a l. 1. §. fi. ff. à quibus appel. Canonistæ in c. pastoral. & in c. super quæst. § porrò. & § si verò duo de offic. delegat.
b l. fi. cum ibi not. à glo C. de sent. interloc. omni. iud. Imo la in d. l. 1. §. finali.
c Bal. in l. 1. C. de appell.
d Geminia. in c. cum appella. colu. 2. versi. quaro qu. d im portet. de appell. Trac. clausu. part. 18.
e Glo in l. fi in gl. fi. C quod prouo. non est necess. Gemini. vbi s. col. 2. & Fel in c. 1. col. 1. de appell gl. 2. in c. si quis prapos. dis. 50.
f Imola vbi s. c. pastorali.
g l 1 C. de sent. præfe. præt. Authen qua supplicatio. C. d. precib. imper. offeren.
h Innocent. & Host. in c. pastorali. de off. delega.

ARTICVLVS XV.

Quid sibi vult clausula posita in confirmationibus priuilegiorum, inuocato etiam ad hoc auxilio brachij secularis.

RESpondeo dicendo, quòd hæc clausula ponitur in confirmationibus priuilegiorum datis à Põtificibus in superioribus articulis citatis, pro cuius clausulæ explicatione nota, quòd delegatus à Papa delegare potest, secundùm Imolam, [i] receptum ibi à communi, cuius verba sunt, *Si hoc Ordinarius potest, vt patet in iure multò fortius Delegatus, qui est maior illo in causa sibi delegata, prout dicunt Canones* [k]. *Et licèt quãdoque in rescripto adijciatur clausula, Inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis, illud est ad superabũdantem cautelam, sicut de stylo curiæ interdum exprimuntur clausula, quæ suaptè natura insunt.* Hæc Imola. Quem ad hoc adducit Nauarrus [l] sequens, & illustrans hanc doctrinam. Ex quo sequitur, quòd in dictis priuilegiorum cõfirmationibus fuit dicta clausula apposita, ad superabundantem cautelam. Aduerte etiam pro explicatione huius clausulæ, quòd Iudices seculares difficillimè & ægrè ferunt officium suum inuocatum impartiri; ita vt eis videatur facere quid iniustum, & sui officij alienum, ac vniuersam, & regalem iurisdictionem prorsus destruere. Qui quidẽ scandalizantur persæpè, atque irascuntur valde, quãdo vident ecclesiasticum iudicem sub excommunicationis interminatione eos compellere, vt suũ exhibeant auxilium, dicentes ipsum non esse illis superiorem, & sic iure non posse eos excommunicare. Non considerantes ipsos ad id præstandum ab eo compelli posse, prout habetur in iure [m]. Et tradunt communiter scribẽtes, maximè Abbas, & Iason. Imò ex sententia Menochij [n] iudices seculares, qui hoc auxilium Ecclesiastico Iudici præstare negligunt, eius arbitrio puniendi sunt. Verum est tamen, quòd praxis solummodo admittit, vt inobedientes excõmunicatione plectantur, donec mandatis Ecclesiæ paruerint, prout tradit Aualos [o]. Vnde quãdo Summi Pontifices dicunt in dicta confirmatione priuilegiorum, quòd iudices ab ipsis delegati, pro eorum executione, possũt procedere si opus fuerit inuocato ad hoc auxilio seculari: clarè innuunt ipsos iudices Ecclesiasticos ibi delegatos, posse cõpellere opportunis remediis iudices seculares ad suum auxilium præstandum. Si enim ipsis hæc compulsio non concederetur, ad nihilum talis concessio ipsis præberetur. Quod adeò verum est, quòd aliqui iudices seculares ita sunt duri in præstãdo huiusmodi auxilium, quòd acta processus ab eis examinanda fore proclamant, & vsque dum eis exhibeatur, obedire recusant. Quod licèt in causis mixti fori eis concedatur, iuxta tradita per Doctores [p], & tradit post alios Rodin. crederem tamen profectò contrarium sustineri posse in causis ecclesiasticis, prout ait Aualos [q]. Nam si secularis iudex Ecclesiastico auxilium suum non

i Imol. in c. significasti. n. 3. de off. delegat.
k c. 1. de off. ordi. c. sane. el. 2. de off. deleg.
l Nauar. in c. cum contingat 1 reme. num. 1. de rescript.
m c. de maled. tradunt scribentes maximè Abb. in c. 1. n. 2. de off ordi. Iason in l. à Diuo Pio §. sententiã Romæ. nu. 14. de re iud.
n Menoch. de arbit. lib 2. cas 412. nu. 4.
o Aualos in direct. iudi. eccle. 2. pa. cap. 15. n. 32.
p DD. in c. 1. de off. or li. Rodin. in pract. de maiest princip. vers. sed & per l. ij. mos tramites. n 85.
q Aualos vbi sup. 1. p. ca. 13. n. 19.

debet impendere, nisi examinato processu, ac iustitiæ causa prius discussa. Quid igitur operatur communis opinio Doctorum asserentium; quòd Ecclesiasticus Iudex censuris queat secularem Iudicem compellere ad exhibendum auxilium. Profectò nihil, si quidem in manu cuiuslibet Iudicis secularis erit, non obedire censuris Ecclesiæ. Ac ex causa quilibet diceret processum minimè esse iustificatum. Quod par in parem facere solet, non tamen inferior adversùs superiorem. Quod etiam comprobari videtur ex eo, quia si inter seculares, & Ecclesiasticum Iudicem controuertitur super iurisdictionis competentia ac præoccupatione, Ecclesiasticus, tanquam superior, cognoscere ac iudicare habet an sua sit iurisdictio: vt eleganter resoluit Couarruuias [a]. Igitur, si eadem quæstio inter metipsos suboriatur Iudices super causæ, & processus iustificatione, Ecclesiasticam sententiam præualdere iustius erit. Et ex eo potissimùm id fieri debet, quia in similibus controuersiis si secularis Iudex inuitè ab Ecclesiastico fuerit compulsus, eam vim, & iniustitiam eius superiores per viam (vt aiunt, *de la fuerça*) dimouere possunt. Ex quibus patet quomodo Iudex Ecclesiasticus delegatus ad executionem eorum, quæ per priuilegia conceduntur regularibus, potest inuocare auxilium brachij secularis, iusta ad id causa suadente.

a Couarr. in pract. qq. c. 33. n. 1 vers. quibus & suffragatur.

ARTICVLVS XVI.

Quomodo sit intelligenda clausula posita in confirmationibus priuilegiorum, scilicet, supplentes omnem defectum.

RESPONDEO dicendo, quòd Sixtus [b] V. in dicta confirmatione priuilegiorum, ad hoc vt ipsa debitum, & desideratum effectum sortiantur, addit clausulam sequentem: *Supplentes omnes, & singulos iuris, & facti, ac solemnitatum etiam iuris, & de necessitate, aut alias quomodolibet requisitarum forsan omissarum & alios quoscunque defectus si qui forsitan interuenerint in eisdem priuilegiis.* Quæ etiam clausula ponitur à Paulo IV. in sua cõfirmatione licèt non tam ampla, ait enim, *Supplentes omnes iuris, & facti defectus, si qui forsitan interuenerint in eisdem priuilegiis.* Circa quam clausulam est primò notandum, quòd clausula supplens omnem defectum, non tollit defectus substantiales secundũ Hostiensem [c], & alios, quos sequitur Speculator, & Farinus. Quando tamẽ clausula supplet omnem defectum de plenitudine potestatis, in literis Apostolicis, aut in rescriptis, supplet omnes defectus præter defectum partis supplicatis, quia illum non videtur tollere: ideo si supplicans esset spurius, excommunicatus, vel bigamus, talis clausula non tollit istum defectum: at si defectus procedunt ex solemnitate iuris positiui omnia, bene tolluntur virtute dictæ clausulæ, prout tenet Speculator [d]. Qui ait quòd non tollit defectus naturales, vel ex causa naturali descendentes, ita vt id quod conceditur alicui per rescriptum, aut priuilegium, in quo dicta clausula cõtinetur, ipsi adiudicetur etiam si sit mente captus, aut furiosus [e]. Et ita tenent Innocentius, & Felinus, & est communis doctrina Hostiensis. Hæc autem ad nostrum propositum applicando, dico quòd tam amplè ponitur hæc clausula posita à Sixto V. vt dicam in ea ex certa scientia & de plenitudine potestatis suppleri, non solùm defectus iuris positiui in dictis priuilegiorum inuentos, sed etiam defectum partis impetrantis. Ita quòd etiam si ipsa pars impetrans esset aliqua excommunicatione ligata, quapropter priuilegium ab ea impetratum super alio articulo, quàm excommunicationis, vel appellationis non valeat, sicut non valet rescriptum ab excommunicato impetratum, prout dicitur in iure [f]. Priuilegia tamen Minorum confirmantur ita à Sixto V. vt etiam si ab excommunicatis essent impetrata, valerent: supplet enim ipse de plenitudine potestatis, ex certa scientia, & motu proprio in eis omnes, & singulos iuris, & facti, ac solemnitatum etiam iuris, & de necessitate, aut alias quomodolibet requisitarum, forsan omissarum, & alios quoscunque defectus, si fortè interuenerint in eisdem priuilegiis, &c. Et sic voluit Sixtus V. confirmare etiam inualida priuilegia, & de nouo ipsa concedere, quod clarè indicauerat supra confirmando, & innouando ea de plenitudine potestatis, & ex certa scientia, & motu proprio. Verum tamen est quòd non supplet defectum naturalem ex parte impetrantis, scilicet, dolum in impetratione, nam ratione doli sunt literæ impetratæ subreptitiæ [g]. Et hac de causa Leo X. vt habetur in registro ordinis facto tempore reuerendissimi Ministri Generalis Fratris Francisci de Lycheto, concessit anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono, in vigilia Visitationis B. Mariæ, viuæ vocis oraculo ait, *quod omnibus priuilegiis, & indultis, & concessionibus in vno que foro impetratis per fratrem Ioannẽ de Costa Commissarium quondam Vltramontanum, quæ habetur in supplemento, quòd liceat fratribus Minoribus vti, securè quamuis fuerint impetrata indebitè absque causa legitima, vel quouis alio modo indebito, etiã malitiosè, & mendaciter, dolo &, & huiusmodi. Quæ omnia Dominus Papa habuit pro sufficienter expressis, & suppleuit quoscunque defectus in tali impetratione factos, & tanquam si debitè, & legitimè impetrata fuissent, dictis fratribus Minoribus, licitè vti concessit eisdem.*

b Sixtus V. in confir. priuil.

c Hostien. & alij communiter in c. ip. ... Speculator in tit. de legat. § nunc ostendendum, versic. 14 Panormit. ... n. 16 vol. 4.

d Speculat. tit. de legat § nunc ostendendum, versic. 18.

e Specul. vbi sup. n. ... in ... rescri. de ... pt. ... Hostien. vbi sup.

f c. a. ipso iure. de rescrip. l. 6.

g In suppl. fol. 91

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm exemplar deductum ab originali priuilegio valeat non citata parte, cuius interest.

RESPONDEO dicendo, quòd Panormitanus [h] tenet vnum valde notabile & singulare, quòd contra petentem innouationem alicuius priuilegij, seu instrumenti, potest is, de cuius præiudicio agitur, se opponere, & impedire innouationem si probat de suo iure, quia cum hoc tendat in præiudicium alterius, nunquam debet innouari priuilegium, siue instrumentum, nisi citato illo, cuius interest. Et si non apparet de interesse alicuius, debet fieri edictum generale, vt quicunque putauerit sua interesse, compareat ad cõtradicendum. Ait tamẽ Panormitanus, quòd [i] quando probatio priuilegij fit per eum qui potest de nouo illud concedere, non est necesse citare aliquem ad contradicendum ipsi innouationi, nisi hoc velit facere ad cautelam, sicut communiter fit in curia, no solum in innouationibus priuilegiorum, sed etiam quando fit transsumptio alicuius priuilegij; secus autem si innouatio fit per inferiorem, quia non valet tunc transsumptio, seu innouatio, nisi citata parte, seu præmisso edicto generali. Quare autem requiratur huiusmodi citatio, respondet Panormitanus [k], quia in hac innouatione, seu trãssumptione, seu exẽplificatione subest magnum periculum, & non minus quam quando testes examinantur. Imò minus, cùm instrumentum, & priuilegium possit esse falsum latenter, & Iudex, & Notarius de facili non perpenderent, cum non sint de materia informati. Ideo debet vocari is cuius interest, vt se opponat, si volet, alias exemplar non valebit, vt Doctores

h Panor. in c. cùm olim. el primero. de priuil.

i Panor. in c. ex parte.

k Panor. in c. Alber. extra de test.

a Canonist. in d. c. Alberic leg. Couar. li. prac. qq. c. 2. vir. in legista. & Bart. in Authē. si quis C. de ede Bap. de Salis in sū. v. priuileg. fol. 199. col. 1.
b Innoc. in d. c. Alberi.

ctores communiter [a] dicunt Canonistæ. Et Couarruuias, & Legistæ maximè Bartolus, & Doctores de Rota, prout aduertit Baptista de Salis. Dicens quòd in hoc multi errant facientes solùm exemplari dicta priuilegia per notarium autoritate Iudicis. Et plus dicit Innocentius, [b] quòd etiam si sit instrumentum quod alium specialiter non tangat, vt priuilegium, vel indulgentia, quibus nó est peculiaris aduersarius qui se illis opponat: debent tamen per edictum solemniter citari quos interesse potest, aliàs non valebit exemplatio, nisi fieret per illum, qui illud concessit. Vtcunque tamen sit de iure, nos habemus priuilegium concessum per Leonem X. [c] statuentem, *Quòd transumptis quarumlibet literarum Apostolicarum fratribus Minoribus Obseruantiæ concessarum manu notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius curiæ Ecclesiasticæ, vel personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, in iudicio, vel extrà, quæ ipsis literis originalibus adhiberetur, si originaliter exhibitæ, vel ostensæ forent. Non obstantibus quibuscunque in contrarium facientibus.* Et sic in literis datis à Clemente V. vsque ad Clementē VIII. iam hæc clausula in eisdem solet communiter apponi. Dicētes ipsi Summi Pontifices: *Volumus autem quòd præsentium transumptis etiam impressis manu notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur originalibus literis, si essent exhibitæ, & ostensæ.* Hæc clausula ponitur à Sixto V. in confirmatione priuilegiorum sæpè allegata. Quod ipsum Paulus IV. in confirmatione priuilegiorum superius allegata concesserat Minoribus. Et alij Pontifices plurimi concessere. Et quàm magnum sit indultum, ex dictis patet, siquidem nullam ad ipsius exemplificationis robur, & validitatem, requirit citationem, aut generale edictum, ab Innocentio, & ab aliis secundùm terminos iuris communis desideratum. Imò Iulius II. [d] *proprio motu, ac de plenitudine suæ potestatis voluit, & statuit, ac decreuit vt quæcunque concessio Apostolica facta ordini fratrum Augustiniensium, vel eiusdem ordinis Generali siue directè, aut per communicationem priuilegiorum aliorum ordinū eandem omnino vim, atque efficaciam perpetuò habeat tam in iudicio, quàm extra iudicium ac si plumbeo sigillo obsignata esset. Et hoc intelligi voluit, tam de his quæ in forma breuis, quàm de his quæ per supplicationes expedita sunt, in quibus placuit vt sola signatura sufficeret* [e]. *Et idem Iulius II. proprio motu, & ex certa scientia, ac de plenitudine suæ potestatis decreuit, & mandauit, vt quæcunq; priuilegia dicto ordini Augustiniēsium, vel eiusdē ordinis Generali vtcunque cōcessa, siue ipsa exemplaria, siue eorum trāssumpta ostendātur Prælati alicuius, aut publici notarij manu signata, aut etiā Generalis dicti ordinis sigillo firmata, eandem omnino vim habeāt, & illis fides adhibeatur, ac si plumbi sigillum haberēt.* Quam concessionē non video reuocatam: licèt enim Sūmi Pontifices modò dicant, quòd vt credatur transumptis est necessariū quòd sint subscripta manu publici notarij, & sigillo alicuius personæ in dignitate constitutæ munita: non reuocant tamen priuilegia, hæc nō copulatiuè, sed disiunctiuè requirentia. Ex his cōsequens est quædā notabilis concessio facta à Leone X. Pōtifice maximo [f], *Qui summus Pontifex statuit, & ordinauit, ac decreuit, quòd in quibuscūq; causis per fratres Minores obseruantiæ, vel cōtra eos in Romana curia, vel extra eam pro tempore motis, ad quarum prosecutionē, & defensionem aliqua clausula, vel clausulis ex contentis in literis Apostolicis, Mare magnum nuncupatis, & aliis quibuscunque in posterum postmodum concedendis, indiguerint, huiusmodi fratres mandata, citationes, & inhibitiones, quæ earū vigore fieri contigerint etiam illarum non in certo tenore, sed solum effectu clausulæ deputationis, seu cōcessionis, & iurisdictionis huiusmodi, vna cum clausula res super qua agitur, ex ipsis literis originalibus, aut earum transsumpto authentico de mandato Iudicis, coram quo fuerint producta per Notarium publicum fideliter extractis, perinde eos quos concernent, arctent, & processus earum vigore pro tempore habiti valeat, & eo prætextu, quod nō in certo tenore delegationis facti fuerint, de inualiditate impugnari nequeant, dummodo in primo actu coram ipso mandante, vel citante, antequā ad vlteriora procedatur ipsæ literæ originales, aut earum transsumptum authenticum exhibeatur. Quodque clausulæ huiusmodi extractæ, vt præfertur, & non totus ipsarū literarum tenor apud acta registrari, & quòd ipsi Iudices, etiam Delegati Apostolici iuxta clausulæ, vel clausularum sic corā eis pro tempore productarum continentiam, aut tenorem iudicare, & diffinire debeant, ac si ipsæ literæ originales, seu earum trāssumptum authenticū producta, & registrata forent. Et quod præmissis in aliquo per quemcunque etiam ministris, & aliis fratribus dicti ordinis, concedendo nisi eis, & pro tempore existentibus, Generalibus, aut suis Commissariis Romanam curiam sequentibus, vocatis, & auditis, & in eisdem contineatur Romanum Pōtificem pro tempore existentem eosdem desuper vocasse, & audiuisse, derogari non possit, nec derogatum censeatur.*

c Habet in li. ord. Italico impresso Venetiis in f. 1 p.
d In mon. 1. impres. fo. 207. concessio 968. Et sup. fo. 76. con. c. 229.
e in 2. impres. fo 268. con. c. 698. & conc. 230 in supple. fol. 67.
f Habet in li. Italico impresso Venetiis. in fin. 3 partis.

QVÆSTIO IX.

De priuilegiis, quoad ipsorum cessationem & reuocationem, in decem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *Vtrùm priuilegia & rescripta Papæ eo mortuo expirent.*
2 *Vtrùm Generales ordinum, Capitula generalia, & Prouincialia possint restringere seu tollere à Guardianis, & à fratribus vsum priuilegiorum Apostolicorum.*
3 *An priuilegia reuocatione tollantur.*
4 *An priuilegium tempore tollatur.*
5 *An leges derogantes consuetudinem, derogent etiam futuram, & immemorialem.*
6 *Quomodo intelligitur illa clausula posita in priuilegiis, quòd non censeantur reuocata, nisi de eis specialis fiat mentio.*
7 *Vtrùm non obstantiæ priuilegiorum derogent omnia priuilegia quibus apponuntur.*
8 *Vtrùm possimus vti nostris priuilegiis non reuocatis contra inferiores à Papa.*
9 *Vtrùm sublatis priuilegiis alicuius monasterij, aut religionis censeantur sublata priuilegia adinstar.*
10 *Vtrùm perdatur priuilegium regularium, viuendo ipsis irregulariter.*
11 *Vtrùm priuilegiatus possit vti suo priuilegio contra pariter priuilegiatum.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm priuilegium Papæ, & eius rescripta expirent mortuo Papa.

RESpondeo dicendo, quòd aut Papa, Episcopus, aut Princeps, concedit quædam nomine personæ, aut nomine dignitatis: quo supposito dico primò, quòd quando Ordinarius vt Papa, vel Episcopus concedit alteri ordinariam iurisdictionem, hæc non expirat morte concedentis, prout tradit Syluester [g] cum Federico, & Antonius Gabriel. Ex quo infertur, quòd mortuo Generali religionis Societatis Iesu non expirat potestas Prouincialium,

g Sylu. verb. gratia. 2. Gab. com. opin. tit. de præbend. cō. clu. 1. f. 1576. 9. 12.

inicialium, & Rectorum in ea Societate, vbi omnes hi Patres à Patre Generali eliguntur cum consilio Patrum: expirat tamen potestas Delegati, vt Visitatoris. Quando verò Papa concedit gratiam nomine personæ (vt cùm dicit, ad nostræ voluntatis beneplacitum) expirat mortuo eo, prout tradunt Antonius Gabriel [a], & Couarruuias; similiter mandatum expirat morte mandantis, vt edictum Episcopi, & excommunicatio ab homine expirat cũ autore, iuxta tradita à Nauarr.[b] Quando verò Papa cõcedit gratiam nomine dignitatis, & officij, non expirat cum Papa, vt si dicat, ad beneplacitum Romani Pontificis, aut Sedis Apostolicæ, prout tenent autores allegati, & Nauarrus [c], & Didacus Perez, quia hæc res tanquam fauor ampliandia est. Vnde infertur, quòd Bullæ, quę dantur in fauorem religionis Christianæ, & personarum ad quas diriguntur, non expirant mortuo Papa. Sicut gratia eligendi confessorem non expirat mortuo Papa, prout tenent Syluest.[d] Paludan. Soto, Nauarr. & Corduba. Sicut etiam mortuo Papa non expirat indulgentia ab illo data. Sicut etiam literæ dimissoriæ non expirant morte, vel translatione Episcopi concedentis, secundùm sententiam Cardinalis [e] receptam, prout tradit Perez. Quando verò Papa committit hoc modo Episcopo in illius fauorem, vt vnum, vel plura beneficia ad Sedem Apostolicam pertinentia prouidere possit quibus maluerit, nec Papa designat personam, hæc gratia non expirat morte Papę, quia facta est Episcopo iam acceptanti: cæterùm si committat Episcopo, vt tale beneficium prouideat Petro, tunc re integra expirat gratia mortuo Papa, quia ea gratia non fit Episcopo, sed Petro; in Petro autem nondum sortita est illam effectum: prout probatur expressè in iure [f], vbi Ancharranus & Anto. Gabriel. sed si Episcopo non committit gratiam, sed executionem gratiæ, quamuis cum aliquali cognitione causæ, nõ expirat officium executoris morte mandantis. Vt sic Episcopo committat Papa, vt verificata informatione dispenset nomine Papæ inter quosdam consanguineos, vel in voto religionis: ita Sylu.[g] Armilla, Anton. Gabr.[h] & probatur in iure. Si quis autem dicat hanc dispensationem non tam cõmitti Episcopo, vt executori, quàm vt Iudici delegato: tunc dicendum est, quòd re non integra potest illam perducere ad plenum effectum, prout aduertit Anto. Gabr. 1. & sic Gregor. XIII. in literis commissionis directis cuidam Commissario generali Cruciatæ, quem de nouo creauit, cocedit eidem vt definito etiam tempore Bullæ Cruciatæ, possit ipse Commissarius causas intra tempus Bullæ inchoatas perducere ad finem.

a Gabr. l. 6. 20. con. li. 3. var. c. 1.
b Nau. c. 27. nu. 2. & 47.
c Nauar. de reddi. q. 2. monit. 8. & in §. in Leuit. n. 12. 3. Perez in l. 2. tit. 2. lib. ordin.
d Sylu. v. confessor. num. 3. Paul. in 4. d. 17. q. 2. Soto in 4. d. 18. q. 4. art. 2. Nauar. in H. sp. c. 2. n. 264. Cord. li. 1. q. 7. q. 36.
e Car. lin. in c. fi. de cler. q. 5. Perez vbi sup. p. 199.
f Cap. si tibi. de praben. in 6. vbi Ancharran. & Gabriel. ibid. §. 57. & 15.
g Sylu. verb. gratia, §. 2. armil. §. 5. Gab. vbi s. § 5. & 8. c. super gratia. de offic. deleg. in 6.
h Gab. vbi sup. §. 35. & 41.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Generales ordinum, Capitula generalia, & prouincialia possint restringere, vel tollere à Guardianis, vel aliis fratribus vsum priuilegiorum Apostolicorum.

RESpondeo dicendo, quòd omnes Superiores, Prælati, & Capitula habẽtia autoritatem Apostolicam, specialem possunt limitare, & omninò tollere vsum prędictorũ priuilegiorum à Guardianis, & Fratribus, vt planè constat. Atque adeò reseruationes factæ in ordine nostro Minorum in constitutionibus Barchinonensibus antiquis Molianis, & Toletanis, circa illã controuersiam sunt validę, quia quidquid in his Capitulis generalibus actum est, constat fuisse autoritate Apostolica factum, & confirmatũ. Quod autem modo est concedendum loquendo de constitutionibus quæ fiunt circa hoc quæsitum in aliis Capitulis generalibus aliarum religionũ. Verũ est tamen, quòd Prælati Generales, & Prouinciales, qui non habent autoritatem Apostolicam, non possunt tollere à Guardianis, neque à religionis fratribus vsum priuilegiorum Apostolicorum; cùm certũ sit non posse minores tollere, neque abrogare quod à maioribus gestũ est, nisi in casu, quo Guardiani, & reliqui abuterentur priuilegiis, nam tunc suspẽdere possent prædicta priuilegia. Priuilegiũ enim meretur amittere, qui malè accepta vtitur potestate. Ita tenent doctissimi viri. At ego nunquam potui huic sententiæ acquiescere. Nam regula illa magistralis, quæ habet, quòd inferior non potest tollere quod à superiore concessum est, intelligitur quando ipse inferior tolli tale priuilegium concessum contra voluntatem illius, cui concessum est: at quando is qui habet priuilegiũ, repudiat illud, absque dubio potest dicti priuilegij vsus tolli per inferiorem: nam priuilegium, vt habet regula iuridica, non confertur in inuitum. Hinc sequitur, quòd cũ in Capitulis Prouincialibus & Generalibus contineatur interpretatiua voluntas totius prouinciæ, & ordinis totius, cui concessa sunt priuilegia sine autoritate Apostolica, possunt tolli, & abrogari. & hoc vsu & consuetudine probatur, multa namque Capitula Prouincialia statuère, vt officia propria sanctorum ordinis non dicerentur in suis festiuitatibus, quamuis sint priuilegia concessa ad ea officia recitanda.

Et aduertendum, quòd circa hoc, est concessio [i] Leonis X. Pontificis Maximi, qui *concessit quòd Generalis fratrũ Minorũ in suo Capitulo generali, & quilibet Prouincialis in suo Capitulo Prouinciali (de consensu eiusdem capituli, vel maioris partis) declarare possit, & valeat, vtrum ab vsu alicuius concessionis viuæ vocis oraculo factæ abstinere debeat, ac si concessio huiusmodi per sanctitatem suam suspensa, vel reuocata fuisset.* Quæ concessio omnem tollit ambiguitatem. Aduertẽdum etiam quod Gregor. XIII. die tertia Maij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimoquinto, *decreuit ne personæ societatis absque expressa superiorum eorumdem licentia vti liceat facultatibus in Iubileis, Bullis Cruciatæ, cõfessionalibus, aut aliis quibuscumque Apostolicis indultis quomodocumque hactenus concessis, & in posterum concedendis. Declarat præterea posse superiorem, dum huiusmodi licentiam cõcedit, limitare eam ad vsum vnius, aut alterius facultatis, & prohibere vsum reliquarum, etiam eadem bullâ aut indulto contentarũ.* Ita refertur in Compendio [k] Societatis. Verum est tamen, quòd non possunt dicti prælati virtute horum indultorum tollere aliquid quod sit contra vsum sacrorum Canonũ; quia quæ de iure statuta sunt, habent robur obligandi ad culpam, aut pœnam, secundùm ipsius iuris dispositionem, quæ obligatio totaliter à Prælatis tolli non potest. Cùm secundùm iura Ciuilia, & sacros Canones inferior licèt possit dispensare in lege superioris, iusta interueniente causa in casibus particularibus, non tamen potest tollere obligationem indictam à superiori etiam in casibus particularibus, si à superiori ad id non habet autoritatem.

i Habet. in supp em. folio 94. cõcess. 296.
k Compend. Societatis, tit. gratiarum vsus. § 2.

ARTICVLVS III.

Vtrùm priuilegium reuocatione tollatur.

RESpondeo dicendo, quòd licèt in Principe inconstantia reprobetur, quia in Principe, tanquã in fonte, iustitia debet esse cõstans voluntas, & Principibus conuenit illud verbum; Semel locutus est Deus: &, Quod scripsi, scripsi. Ideo Princeps debet habere vnum calamum, & vnam linguam, non plures,

plures, quia scriptum est, Quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita. Vnde debet esse immobilis sicut lapis angularis, & sicut polus in cœlo: prout ait Bald.[a] Et ideo quando Princeps reuocat, quod fecit etiam motu proprio, dicitur circumuentus, adeò vt contrarium probari non possit: iuxta ea quæ tradit Decius [b] de reuocatione cõcessionis Principis. At quamuis hoc in Principe desideretur, cùm sit homo, sicut alij homines, non erit ab eo alienum mutare suas leges, & constitutiones pro qualitate temporũ: propter quod tot, vt videmus, habet consilia regalia, & tot comitia quotidie celebrantur, in quibus de statu totius Regni diligẽter scrutatur: secundùm quod examen sæpe sæpius antiquæ, & nouæ leges variantur. Vnde ipsis non solùm est sapientissimum, & laudabile, sed etiam necessarium mutare propositum in melius, vt ait Iurisconsultus [c] Papinianus, & tradunt Marianus, Cagnolus, & Baldus post Emilium. Et rationes huius doctrinæ aliquæ à doctoribus traduntur. Quarum præcipua, & philosophica est, quia pro hoc statu iuxta dictum [d] Philosophi oportet intelligentem phantasmata speculari; & propter diuersitatem phantasmatum, quæ in dies in hominibus generantur, diuersæ intelligentiæ gignuntur, à quibus variatio resultat. Et hanc rationem adducunt [e] Baldus, Barbacia, Gomez, & Curtius. Denique, qui non vult præcipitanter agere, oportet aliquando variare, cùm bonus quandoque dormitet Homerus: vt notat amplè [f] Corrasius. Vnde si oportet Principem mutare suas leges pro varietate temporum, quæ nunquam sine magna deliberatione eduntur, cur non affirmabimus, posse sua priuilegia reuocare, quæ non tantâ cum deliberatione conceduntur? Et quòd Princeps possit suum mutare priuilegium, tenent [g] Alexander, & Felinus pro indubitato: imò est in ipso speciale, quòd etiam sine causa posset illud reuocare, prout resoluit doctissimè [h] Decius. Verum tamen est, quòd debet constare de voluntate Principis volentis reuocare. Et clausula, non obstante, hoc operatur. Pro cuius rei intelligentia est notandum, quòd tollitur priuilegium contrario priuilegio posteriori de priori mentionem faciente, quod si huiusmodi mentionem nullam fecerit, quamuis posterius sit, ac speciale, non ideo tamen priori generali derogare censetur, ratione cuius alicui est iam ius quæsitum. Prout traditur in iure [i], & notant Glossa, Abbas, Decius, Felinus, Ripa, & Curtius Iunior. Imò si illud ius ad rem adeò altè radices egisset, vt verosimile non sit Summum Pontificem illud auferre voluisse, idem quod de iure in re erit iudicandum.

Et nota, quòd non tantùm prioris priuilegi[i], sed etiam clausulæ derogatoriæ, si quæ ei insit, mentionem facere debet priuilegium secundum vt valeat. In tantùm, quòd si duplex derogatoria clausula adsit, vtriusque mentio fieri debet, prout tradit Ruin.[k] Et sic patet quare Sixtus V. Pontifex maximus, & alij Summi Pontifices in confirmatione priuilegiorum regularium, in clausula, Non obstãtibus, &c. non solùm mentionem fecerunt de clausulis derogatoriis, sed etiam de clausulis derogatoriarum derogatoriis. Verum est tamen, quòd si posterius priuilegium legis formam, nomenque habeat, potest antiquius, quamuis derogatoria clausula munitũ auferre, prout tradunt [l] Calderinus, & Felinus. Non tamen credas ad legis formam dici concessum priuilegium, si clausula illa consueta clausum fuerit. videlicet, *nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire.*

Sed, vt supradicta clariora fiant, & omnibus huius artic. difficultatibus plenius satis fiat, oportet inuestigare, An quando Princeps concedit secũdum priuilegium, videatur derogare primo? Et an vnum priuilegium deroget alteri? Ad quod dico primò, quòd si vnum est speciale, & aliud generale, speciale derogat generali, si generale contineat ius ad rem, secus si contineat ius in re, prout tradit Abbas [m]. Nec refert, an generale præcedat, vel sequatur, prout in iure [n] notatur. Si verò vtrumque est generale, vel vtrumque est speciale, tunc secundùm Abbatem, si vtrumque est clausum in corpore iuris, secundum tollit primum. Ratio est secundùm eum, quia ita iudicamus de priuilegio in iure incluso, ac de iure ipso iuxta quãdam [o] Glossam, & Felinum, & clarum est, quòd ius secundum non faciens mentionem de præcedenti iure, tenet iuxta ea quæ notantur in iure [p].

Ex hac decisione Abbatis, quę probatur ab omnibus, pondera, quòd non solùm Princeps præsumitur habere iura communia, & generalia in scrutinio pectoris sui, sed etiam iura particularia, & decisiones particulares, incertas tamen in iure. Quod est bene notandum ad intelligendum, & limitandum [q] ius definiens, quòd particulares decisiones non censetur habere in scrutinio sui pectoris.

Secundò dico, quòd si primum priuilegium tantum est inclusum in corpore iuris, & secũdum non, secundum priuilegium tenet, & primum censetur derogatũ, dummodo de eo fiat mentio; quia secundùm Abbatem, ex quo primum est clausum in corpore iuris, dicitur esse ius, & sic secundum priuilegiũ contra illud ius debet facere mentionem de illo iure, iuxta quandã Glossam [r]. At [s] Bosius cum cõmuni tenet contra Abbatem. videlicet, quòd secundum non clausum in corpore iuris, tollit primum, licèt de eo nõ faciat mentionem. Et ratio est, quia postquam Princeps vult secundũ esse priuilegium, quia ipsum appellat priuilegium, vel ipsum designat sigillo priuilegiorum, & cùm dicatur priuilegium, quia priuat legem, certè apparet, quòd vult tollere legem contrariam, & per consequens aliud priuilegium contrarium in corpore iuris insertum. Ita declarat Baldus [t], quem cæteri communiter sequuntur.

Nec obstat, quod ab Abbate in contrarium adducitur: nam respondetur, quòd quando priuilegium est insertum in corpore iuris, censetur ius, & ideo aliud secundum priuilegium debet valere, etiam non facta de eo mentione, cùm sit conclusio communis quòd priuilegium valet, licèt nõ faciat mentionem de iure, contra quod emanat vt probat quædam Glossa [u], de qua latè Felinus.

Sed contra hanc opinionem communem contra Abbatem adest nobis Glossa [x]. At dic, quòd nos loquimur, quando contra primum priuilegium insertũ emanat aliud priuilegium. At opinio dictę Glossæ non loquitur in alia concessione priuilegij, sed in dispositione reuocatoria, & derogatoria tantùm. Et ratio diuersitatis est; nam si secunda concessio est, priuilegiũ debemus dicere, quòd sit priuatiua legis, vnde debet tollere primum, cùm ad hoc sit concessum. Sed dispositio derogatoria non est concessa vt tollat ius, imò est concessa, vt redigat nos ad ius commune. Et sic nimirum si non tollat illud priuilegium insertum, nisi de eo faciat mentionem. Ex quibus satis apparet, quòd si primum priuilegium non esset clausum in corpore iuris, dispositio derogatoria tolleret illud, licèt de eo non faceret mentionem specialem. Et ideo non iuridicè fuit loquutus [y] Alexander, qui tenet oppositum dicens, quòd generalis abolitio primi priuilegij, quod non est insertum in iure, non tollit illud, nisi de eo faciat specialem mentionem.

a Bald. consil. 279. pridie mim. vol. 3.
b Dec. in reg. nemo pot. mu tare c. de reg. iur.
c l. nonnunquam in prin. vbi glo. C. de col. à bono Ma ria. in c. si diligenti. de fo. compe. Ca. no. in l nemo potest mutare. n. 5. ff. de reg. iur. & mil consil. 130 n. 4. Bald. in l non videtur. C. de in integ.
e Bal. l. vn n. 5. C. de his qui ante apert. tab. Bar. cõ. 102. & in cons. 13. in fi. Gomez. in § omnium nu. 19. Inst. de ac. Curt. in l. admonẽdi. n. 121. ff. de iureiurand.
f Corr. in tra ctat. opi. l. 1. ti 6. c. n. 15.
g Alex. cons. 216. vol. 1. col. 4. versi. 2. Nã Fel. in ca. quæ in Eccl. starũ. de consti. versi. quarta decla ratio.
h Decius in d. ca. quæ in Ecclesiarũ vers. præterea. ad fi. & in c. nouit. de iudic. in 4. charta. versic. conclu.
i glos. in c. veniens. de rescrip. glo. in sum. 23. q. 2. in fi. Abb. in c. 1 de rescrip. & in d. c. veniens. Decius cons. 147. Felin. & Rip. in d. ca. Curtius cons. 150 cũ seq. de rescrip.
k Consi. 118. n. 8. lib. 1.
l Cald. consil. 15 sub Rubrica de priuil. Fel. in c. accedentibus. de priu.
m Abbas in c. 1. col. 3 de re c.
n c. Abb. item. de rescri. nota. tur in reg. n. de r. g. in. ric. n. 6.
o Glos. in c. vt er a § 1. m v. corporali. ibi. item priuilegi. de l. el lib. 6.
p Fel in d. c. 1. 8. col. c. ex a prin. p c. 2 de consti. lib. 6.
q dicto c. 1.
r glo. in d. c. 1. v n fu atur
s Bos. in pra 7. crim. tit. de principe & pri uil. n. 310.
t Bal. in l. item l. p lit. col. ff. de rer. diuis.
u Glo. in d. c. r. v. rescatur ad finem. Fel. in c. cum i i iud. 2. de r fr.
x Glo. in Auth. qua in prouincia. C. vbi de crim. a. i opor. tet.
y Alex. cons. vlt. 4 vol. in fi.

tionem. Hoc enim solum de priuilegio clauso in iure est concedendum, iuxta notata in iure [a]. Vnde nunquam dispositio generalis trahitur ad casum particularem in corpore iuris insertum, iuxta notata per Iasonem [b].

Adest etiam contra dictam doctrinam: nam licet Princeps, qui habet notitiam primi priuilegij, videatur illud tollere, nō tamen sic de facili videtur tollere ius tertij; quod quidem resultat ex primo priuilegio iuxta quandam legem [c]. Sed respondetur hoc procedere in dubio: nos autē loquimur in casu claro, quando scilicet, Princeps scit illud priuilegiū, & consequenter scit etiam quod ex eo acquisitum est ius priuilegiato, & ideo si per secundū priuilegium, tollat primum, consequenter tollit etiam ius resultans ex tali priuilegio. Ex quo infertur ampliatio quædam notabilis ad doctrinam Baldi superiùs notatam, quòd scilicet non solùm vbi fit secundum priuilegium, tollitur primum, sed etiam tollitur ius tertij.

Tertiò dico secundùm Abbatem [d], quòd vbi sunt duo priuilegia non clausa in corpore iuris, licèt sint contraria, vnum non tollit aliud, siue ambo sint specialia, siue generalia, imò attenditur primum, prout colligitur ex quadam Decretali [e], quod intellige, etiam si impetrētur hæc duo ab eodem, siue à diuersis, quia hoc casu etiam secundū non tollit primum, nisi de eo esset mentio facta. Prout in eadem Decretali continetur. Item intellige, quòd secundum priuilegium non tollit primum, etiam si primum sit generale, & contineat ius. Prout tradunt latè [f] Felinus, & Decius.

a § 3. iunct. glo C. de silentiar. & decurion.
b Iason in l. 1. col. 3. ff. solu. mat.
c l. nec auus. C. de emancip. li.
d Abb. in d. cap. 1.
e c. veniens. de rescrip.
f Fel. & Deci. in d. c. 1.

ARTICVLVS IIII.

An priuilegium tempore tollatur.

Respondeo dicendo, primò, quòd priuilegium concessum ad tempus cessat elapso tempore, iuxta quandam legem [g] loquentem de securitate concessa debitori, vt non possit conueniri infra certum tēpus: sentit enim clarè quòd cessat elapso tempore, cùm aliàs illa securitas non concederetur. Ita probat Abbas [h], & communiter scribentes. Et sic expirat ipso iure sine alia declaratione, iuxta quandam Decretalem [i], vbi notat Baldus. Et ideo relegati ad tempus, possunt finito tempore redire domum sine licentia Principis, secundùm Baldum [k] communiter receptum, & Franciscum de Cremona, multa ad hoc accumulantem.

Secundò dico, quòd priuilegium concessum ex certa causa expressa, vel tacita, cessat cessante causa, iuxta quandam Decretalem [l] determinantem, quòd priuilegium decimandi concessum monachis certi ordinis fuit retractatum, quia postea multum creuerunt monasteria illius ordinis, & ratio quare à principio fuerat ipsum dictum priuilegium concessum (scilicet, paruum præiudicium quòd sequebatur illis, contra quos decimabatur) iam cessauerat propter multitudinem monasteriorum. Et hanc sententiam tenet cum communi Panormitanus [m].

Tertiò dico, quòd priuilegium consistens in facto, tollitur per non vsum decem annorum, iuxta quandam legem [n], & non solùm procedit in priuilegio concesso priuato, vt in ea lege notatur, & tenet Baldus [o], verùm etiam si concessum sit ciuitati, prout tenent Bartolus [p], & communiter Doctores. At contra Ecclesiam non præscribitur secundùm ius cōmune, nisi spacio quadraginta annorū, iuxta ea quę iam sunt tacta in superioribus, vbi allegauimus priuilegiū Benedictinis concessum, quo eorum bona, & iura non minori quàm sexaginta annorum spatio præscribuntur, & infrà in quæstione de præscriptione, aliam referam concessionem, qua non minori quàm centum annorum dicta regularium bona præscribuntur.

g l. quotiēs. C. de prec. Imperat. offer.
h Abb. in c. cū accessissent. 2. col. de constit.
i cap. de causis. de offic. deleg. vbi notat Bal.
k Bal. in c. ex literis. de cōst. Cremo. singul. 47. cōsulimus heri.
l c. suggestum. de decimis.
m Panor. in d. c. cùm access. sent.
n l. 1. de nundinis.
o l. omnes populi. ff. de iurisdic. omn. iu. li
p Bart. in d. l. 1. dd. in l. fina. de const. princ. & in d. c. cum accessissent.

Quartò dico, quòd quando priuilegium conceditur in liberam voluntatem alicuius, est perpetuum. Ita doctores [q] communiter. Sed hoc declaratione indiget. Pro quo est aduertendum, quòd aut hæc libera voluntas respicit tēpus, aut ipsum priuilegium: si respicit tēpus, procedit limitatio, aliàs secùs: exemplis hoc illustratur. Cōcedimus tibi tale priuilegiū, quando volueris, vel quandocunq; tibi libebit: non est dubium quin priuilegium sit perpetuum, quia ita ostendunt verba. Et hoc est de mente Principis: sed si dicatur, si volueris, priuilegium propter hoc non desinet esse perpetuum, quia solùm exprimitur quod tacitè inest, & hoc secundùm [r] ius nihil operatur. Et idem est si dicatur, ad libitum voluntatis tuæ, ac si dicatur, si volueris; non enim tale verbum respicit tempus, sed ipsum priuilegium.

Quintò dico, quòd priuilegium in non faciendo tollitur vnico actu contraueniendo: censetur enim renunciare priuilegio, iuxta id quod in iuribus [s] notatur. Quod procedit, nisi fiat protestatio in contrarium, iuxta doctrinam Bartoli [t] communiter receptam. Intelligitur etiam quando quis contraueniret directò, aliàs secùs secundùm Panormitanum [u]. Et dicitur contrauenire directò, quando est concessum vnum priuilegium tātùm, & quis venit cōtra illud, faciendo actum contrarium priuilegio, vt dicitur in iure [x]. Sed si esset concessum priuilegium generale alicui, vt esset exemptus ab omnibus oneribus, vel etiam à tribus, vel quatuor tantùm, certè in his casibus contraueniendo quoad vnum, non censeretur quis contrauenire directò, & ideò propter hoc non amitteret alia sua priuilegia. Pro quo est textus [y] expressus, quod etiam procedit in priuilegio habente actum momentaneum, vt quando alicui Ecclesiæ conceditur, vt non habeat primicerium, & postea Canonici contrauenerint, aliquem videlicet in primicerium eligendo, prout in iure [z] notatur. At in priuilegio habente actum successiuum non procedit. Putà si habeo priuilegium non soluendi collectas, vel alias exactiones. Quod, vt vides, habet actum successiuum semel soluendo, etiam sine protestatione, non fit mihi præiudicium, secundùm [a] Bartolum, quem sequitur Alexāder in multis suorum Consiliorum locis, quæ allegat Bossius. Qui aduertit quòd siue priuilegium consistat in faciendo, siue non, nunquam perditur quando potest capi alia coniectura, quàm renunciationis priuilegij, secundùm Glossam [b] communiter receptam.

q DD. in locis allegatis.
r l. 3. ff. de leg. 1.
s l. inter emptorem & venditorem C. de pact. d. ca. cum accessissent.
t Bar. in l. 1. C. de his qui spon. mu. suscep.
u Panor. in d. c. cùm accessissent.
x d. c. cùm accessissent.
y l. volūtaria. C. de excus. tut.
z d. c. cùm accessissent.
a Bart. in d. l. fi. in f. de const. prin. Alex. consi. 913. Ex themate. volu. 2. Bos. in pra. cri. tit. de princ. & priuil. eius. nu. 310.
b glo. in ca. pro illorum. de praben. & DD. communit. vbi sup.

ARTICVLVS V.

Vtrùm leges derogantes consuetudinem, derogent etiam futuram, & etiam immemorialem.

Respondeo dicendo, hoc dubium quantum ad primam partem iam in superioribus, quæstione sexta, non ex proposito esse tractatum. Nunc autem libuit in præsentiarum (cùm videatur esse proprius locus) ipsum discutere. Et prout latè constat ex traditis à Baldo Nouel. [c] aut lex in aliqua materia expressè derogat præteritæ consuetudini, & etiam futuræ, & tunc sine dubio non valet consuetudo postea emanans, aut simpliciter derogat non faciendo mentionem de præterita, vel futura consuetudine. Putà, nō obstante aliqua cōsuetudine in cōtrarium, & tunc

c Nouel. de dote. 6. par. prin. priui. 21. nu. 18. & 19. vol. 6. in tract. diuer. docto. fol. 168. in antiq.

& tunc ex quo loquitur ita definitè debet intelligi derogatum etiam futuræ, nisi consuetudo de nouo esset introducta, ex noua causa à principio non cogitata propter varietatem temporum, vel ex præterita, quæ erat verisimiliter incognita ipsi Legumlatori. Et idem est dicendum etiam si lex in hac specie deroget expresè futuræ consuetudini: quia ad nouam causam habentem rationabilem prouisionem nouiter factam, se non extendit talis clausula generalis derogatoria, de qua si fuisset cogitatum, non fuisset sic generaliter derogatum, argumento cuiusdam legis [a]. Intelligitur enim rebus sic stantibus, & se habentibus iuxta aliam legem [b]. Aut fuit facta mentio de præterita consuetudine eam abrogante, & tunc aut fuit expressum de irrationabilitate dictæ cõsuetudinis, & videtur reprobata etiam futura consuetudo in contrarium, secùs si dicta ratio nõ subesset, vel propter varietatem temporum, vel alio modo, quia tunc valeret consuetudo, postea contraria. Et hanc conclusionem vt communem, quatuor adiectis conclusionibus, & ex plurium Doctorum autoritate, ponunt, & sequuntur Couarruuias [c], & nouissimè alios multos allegans doctissimus Gutierrez, & iuxta hæc sunt intelligenda dicta in quæstione sexta superiùs allegata.

Et aduertendum, quòd immemorialis consuetudo, siue præscriptio nunquam à lege censetur exclusa, etiam si omnis consuetudo excludatur, nisi specialiter ipsa reiiciatur, iuxta Glossam [d] singularem, quam sequuntur Boerius, Felinus, Otalora, Couarruuias, Tiraquellus, Menesius, Auendañus, Mieres, & Velazquez.

a *l. si hominẽ. ff. mandati.*
b *l. quod seruus. ff. de condi. ob causs.*
c *Couar. li. 3. var. c. 13. num. 14. Gutie. lib. 3. prac. q. 32.*
d *Glo. in Authen. vt de cætero non fiant commut. ver. præscrip. Boer. decis. 32. n. 12. Fel. in rub. le præscr. n. 18. Otalo. de nobili. 3 p. c. 9. nu. 21. Couar. vbi sup. nu. 5. Tiraq. de retr. conuent. §. 1. gloss. 2. nu. 25. Menes. in l. 2. num. 19. C. de seruit. & aqu. Auenda. resp. 26. nu. 2. Mieres de maior. 4. p. q. 20. n. 10. Velaz. in l. 6. Tau. gloss. n. 9.*

ARTICVLVS VI.

Quomodo intelligitur illa clausula posita in aliquibus priuilegiis, scilicet, quòd non censeantur reuocata, nisi de eis fiat mentio de verbo ad verbum.

RESpondeo dicendo, quòd hoc dubium proponitur, quia in aliquibus, & pluribus concessionibus, de quibus infrà, & in Mari magno Minorum, & in aliis priuilegiis continetur, quòd non intelligantur reuocata, nisi de eis fiat mentio de verbo ad verbum. Verbi gratia, conceditur nobis vt non teneamur ad procurationem legatorum, etiam si in literis eorũdem dicatur, vt tam exempti, quàm non exempti teneantur ad hoc onus; nisi de hoc indulto nobis concesso fiat mẽtio de verbo ad verbum. Postea Papa concedit Legato, vt possit exigere procurationem à quibuscunque personis etiam exemptis, quamuis alia habeat priuilegia, quòd de eis sit facienda mentio de verbo ad verbum, quæ voluit in literis allegatis haberi pro expressis: quæritur nunc, vtrùm per has literas Legatorum sit derogatum priuilegio nostro, & sic de similibus. Et licèt super hoc multi multa dicerent, tamen semper maior, & solénior pars Doctorum tenuit priuilegio nostro derogatum esse, & Felinus [e] copiosè tractans hanc quæstioné, & ibi adducens omnes super ea scribentes concludit, quòd si hoc habet stylus Curiæ, sine dubio derogatũ esse priori priuilegio. Et quòd hoc habeat stylus Curiæ, est plusquam manifestum, cùm in nullis reuocationibus literæ priores inserantur, nisi aliquando ad abundantiorem cautelam, ac propterea non debent opinari fratres, quòd sua priuilegia sint immobilia, sicut si essent ligatæ manus Põtificum, vt non possent derogare concessa à se, vel à suis prædecessoribus, nisi illa insererẽtur, cùm esset impossibile omnia scire, cùm sint innumerabilia, &

e *Fel. in cap. nulli. de v. ser.*

peculiaria. Vnde Sixtus V. & alij Põtifices eius prædecessores in clausulis nõ obstantibus, &c. positis in suis priuilegiis, aut constitutionibus dicunt ibi, *Decreta obseruanda esse non obstantibus quibuscunque, etiã si in eis caueatur expressè, quòd illis nullatenus, aut nõ nisi sub certo modo, & forma derogari posse tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbũ nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inseri forent præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habẽtes motu proprio scientia, & autoritate similibus derogamus.* Hęc Sixtus V. in cõfirmatione priuilegiorum ordinum Minorum de Obseruantia.

Ex quibus colligitur, quomodo sit intelligendum priuilegium concessum fratribus Prædicatorum ab Eugenio Papa [f] IV. & Benedictinis ab eodem Eugenio IV. & Leone X. scilicet, *Quòd nullæ literæ, seu priuilegia Apostolica quibusuis personis, & quibusuis Collegiis, Vniuersitatibus, seu Conuentibus cõcessa contra tenorem priuilegiorum Mendicantium, & Benedictinorũ, & eorum qui per viam cõmunicationis gaudent priuilegiis eorum præiudicãt dictis religionibus eiúsque domibus, locis aut personis, nisi in eis cum expressione dictorum ordinum, & illorum religiosorum, ac illorum domibus, ac eis cõcessis priuilegiis, nec de Generali cuiuslibet dictorum ordinum, qui pro tempore erunt specialiter, ac expressè, ac de verbo ad verbum mentio facta fuerit.* Et aduertendum, quòd facta reuocatione generali priuilegiorũ, non censentur reuocata priuilegia regulariũ, cũ priuilegia regularibus propter merita cócedantur, vt ait [g] Mandos. & priuilegia propter merita nunquã in dubio reuocẽtur, licèt in reuocationibus verba generalia, & geminata apponantur, prout tradũt [h] Mandos. & Bursatus.

f *Hab. in compen. Societ. tit. priuileg. §. 8. & in compen. Cisterij, eodẽ ver. §. 7.*
g *Mandos. regul. Cancel. 13. q. 8. num. 6.*
h *Mandos. in reg. Cancel. 11. de reuoc. q. 13. nu. 6. & seq. & Bursat. to. 2. consi. 138. num.*

ARTICVLVS VII.

Vtrùm non obstantiæ positæ in dictis confirmationibus, & in Bullis derogent in totum priuilegia quibus apponuntur.

RESpondeo dicendo, aduertendum esse, an Bullæ concedentes priuilegia derogent in partem, vel in totũ prioribus priuilegiis in aliis Bullis concessis. Nam licèt habeãt secundas Bullas magnas, non obstantias, & amplas generalitates, non derogant nisi illis contra quæ sunt; verbi gratia, Ego habeo priuilegium, vt in partes Hierosolymitanas possim trãsire, postea prohibetur, quòd in illas partes vllus trãseat, non obstantibus quibuscunque priuilegiis concessis ordinibus, vel personis, &c. etiam si de eis, eorúmq; totis tenoribus, &c. nũquid non potero proficisci ad Compostellam, cùm habeam aliud priuilegium hoc mihi cõcedens? Si diceretur, quòd non, quia omnibus priuilegiis est derogatum, absurdum certè cõcederetur. Ideo dicta clausula est explicanda iuxta terminos concessionis, scilicet, quòd omnibus priuilegiis sit derogatum quoad transeundum in Hierusalem. Vnde infertur, quòd licèt in Bulla Cruciatæ fiat suspensio generalis omnium priuilegiorum, illa tamen generalis suspensio debet restringi ad ea priuilegia solùm, quæ sunt eadem cum priuilegiis concessis in dicta Bulla Cruciatę. Vt priuilegium temporis interdicti celebrandi, & priuilegium eligendi confessorem, & priuilegium indulgentiarum. Hæc enim impediunt expeditionem. Et hæc in dicta Bulla Cruciatæ suspenduntur, nõ autem priuilegia super alias materias, vel in Bullis Cruciatæ non contenta. Quia absurdum esset quòd suspenderet illud quod mihi non potest præbere, quia non habet. De quo dicemus latè infrà in quæstione de Bulla Cruciatæ. Hæc doctrina à simili confirmatur; nam priuilegium conceditur secundùm qualitatem personarũ, & sic priuilegiũ testandi cõcessum militi, videtur ei cõcessum quasi militi,

ideo iure militari testari potest, argumento eiusdem legis [a]; cùm autem Pagano conceditur facere testamentum, videtur cõcessum quasi Pagano, vt iure communi testari possit, secundùm Glossam [b] singularem: nam sermo debet intelligi secundùm cõditionem personæ, ad quam dirigitur: prout colligitur ex iure [c], tenent Bartol. & Dinus, & similiter non obstantia generalis debet intelligi, & limitari secundùm naturam priuilegiorum, ad quorum bonam executionem apponitur dicta clausula. Et sic tenent communiter Doctores, quòd tunc non obstantia generalis non extenditur ad aliquod priuilegium, quando aliunde habetur quòd ad ipsum non extenditur: vt probat lex optima [d], quam ibi notat Bartolus, & reputat singularem Angelus, & tenet Syluester.

a l. ex militari. §. sed etsi. de milit. test.
b Gloss l. si quando ff. de inoffic. test.
c l. plenum §. exutiq ff. de vsu & hab. Bart. in d. l. ex milit. Dinus in cap. quæ à iure. de reg. iuris. in 6.
d l. omnes. in ver. spiritualiter & nominatim C. de præscr. 40 anno. vbi Barto. & Angelus verb. excom. muni at. conf. 3. Syluester, verbo, emptio. q. 11.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm possimus vti priuilegiis nostris non reuocatis contra inferiores à Papa.

REspondeo dicendo, quòd non obstante contradictione quorumcunque Prælatorum secularium priuilegiis nobis quomodolibet concessis vti possumus. Et ipsi nisi destiterint, excommunicationis pœnã incurrunt, & quidquid per eos in contrarium factum fuerit, irritum est, & inane. Ita concessit Iulius II. congregationi [e] mõtis Oliueti. Imò quicumque cõtra concessionis huiusmodi tenorem ire ausi fuerint, tanquam excommunicati publicari possunt. Et si clerici sunt, dignitatibus, & beneficiis Ecclesiasticis priuandi veniunt, ita vt à quocunque impetrari valeant. Prout concessit Leo X. Augustinianis. Et refertur in Compendio Societatis [f] Iesu. Vnde clausula posita in cõfirmationibus dictorum priuilegiorum, *videlicet: contradictores quoslibet, & rebelles etiam per quascunque (de quibus eis videbitur) censuras, pœnas Ecclesiasticas, & alia opportuna iuris remedia appellatione postposita compescendo*, debet ampliari, vt etiam per remedium priuilegiorum declarando eos esse excommunicatos, compellantur ad obedientiam illis præstandam. Et si fuerint Ecclesiastici, dignitatibus, & beneficiis Ecclesiasticis possunt priuari. Nõ tamẽ possunt declarare ipsos esse priuatos, nec inhabiles ad alia beneficia obtinenda, cùm tales pœnæ in dictis priuilegiis minimè animaduertantur, & priuilegiati debeant se continere intra limites suorum priuilegiorum pœnalium. Non enim vlteriùs ea protendere possunt, prout dicitur in iure [g]. Ideoque in priuilegiis non fit extensio de causa ad causam, neq; de persona ad personam, ex identitate rationis: prout aiunt iura [h], & tradunt Cardinalis, Thomas Grammaticus, Bartolus & scribentes. Animaduertendum tamen, quòd non possunt, declarare dictos contradictores, & inobedientes esse violatores Ecclesiasticæ libertatis infringendo priuilegia concernentia regulares: tunc enim violatur ecclesiastica libertas, quando violatur priuilegium super generalem libertatem Ecclesiæ quoad omnes ecclesiasticos. Prout tradit eleganter Syluester [i]. Quando autem franguntur priuilegia concernentia statum religiosum, non læditur libertas generalis clericorum: sed tantùm libertas, & immunitas monachalis, & priuilegia supradicta. Prout concludit Syluester, loquens de priuilegio quodam exemptionis ordinis Cisterciensis. Aduertendum etiam est, quòd Iudices non possunt punire contradictores, & inobedientes ipsis priuilegiis, quando hoc faciunt moti aliqua magna, & quasi extrema necessitate id postulante. Vt si vellent magistratus compellere regulares ad solutionem alicuius collectæ, tempore alicuius maximæ necessitatis: priuilegia enim non habent locum in tempore necessitatis, ratione cuius summa iuris præcepta infringi solent, & non humana solùm, sed etiam diuina limitari. Prout notatur in sacris [k] Canonibus, & constat ex latè traditis à Romano, & Azeuedo.

e Conserv. mont. Oliuet. priuil. 32. fol. 97.
f Com. Societ. §. 10.
g c. Cappella extrà. de priu.
h c. priuil. de reg. iur. in 6. Clem. 1 de cens. [illegible] in Clem. 1 q. 6. de te; Gramma. in d. c. [illegible] n. 31. Bartol. & scribentes in l. 1 ff. de constit. principum.
i Syluest. v. immunitas. 1. num. 2.
k c. discipulos. de consec. d. 5. Roman. 9 in l. si verò §. si verò. 2. fallen. 54. ff. solut. matri. Azeu. li. 1 nouæ compil. tit. 3. l. 11. pag. 54. col. 1.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm sublatis priuilegiis alicuius monasterij, aut religionis, censeantur sublata priuilegia ad instar.

REspondeo dicendo, quòd sublatis priuilegiis alicuius Ecclesiæ, Hospitalis, Ordinis, vel Societatis, non censentur sublata priuilegia concessa aliis ad instar eorum. Sicut priuilegia concessa Academiæ Cõplutensi ad instar priuilegiorum Academiæ Salmãticensis, si Salmanticensis perdat sua, non perdit ea Academia Complutensis. Ita Baldus receptus. Et ratio est, quoniam huiusmodi priuilegia nõ pendent ab aliis quoad conseruationem, sed quoad productionem; sunt enim iam facta propria earum religionum, aut societatum, quibus ad instar sunt concessa. Vnde infertur, quòd licèt Pius V. Pontifex Maximus extinxerit ordinem Humiliatorum; eius tamen ordinis priuilegia concessa per viam communicationis aliis religionibus non pereunt; quantum ad dictas religiones, quibus cõcessa sunt, & sunt facta propria, licèt sint extincta, quantum ad dictum ordinem Humiliatorum. Extincta enim re, extinguitur priuilegium tali rei cõcessum, prout notatur in iure [l], quando scilicet, propter eius culpam destruitur, sicut propter culpam religiosorum Humiliatorum fuit eorum religio totaliter extincta.

l de consecr. d. 1. cap. placuit. 16. q. 7.

ARTICVLVS X.

Vtrùm perdatur priuilegium regularium non viuendo ipsis regulariter.

REspondeo dicendo, quòd secundùm Baldum [m] illud prouerbium, *si nomini pr[illegible], ne[illegible] nomen habere mereris* est verum si nomen significat substantiam, vel qualitatem necessariam inesse alicui subiecto, quod clarè indicãt iura [n], secùs si significat solùm simplicem denominationẽ, iuxta eadem iura [o]. Vnde si Scholares Salmãticenses suis domibus cõmorantes, negotiis sæcularibus insistentes, nũquam intrant scholas, neq; studẽt, imò morantur in scholis non causa studendi, sed causa ludendi, cõsumendiq; ad libitum sine ratione bona Ecclesiæ, nõ possunt gaudere Eugeniana, quæ concedit fructus beneficij in absentia, causa studẽdi, & illos percipientes non sunt in cõscientia securi: prout aduertit Perez [p] dicens, hoc esse perpetuò tenendum, & se pluries de hoc fuisse cõsultum. Qui casus est frequens. Quod dictat ratio. Nam priuilegium cessat cessante causa priuilegij. Prout tradit Syluester [q]. Et sic videmus, quòd qui sunt de collegio alicuius artis, artem illam non exercentes, non gaudent priuilegio eiusdẽ artis: prout notãt [r] Bartolus, & iura indicant. Ex quibus videtur dicendum, quòd non possunt religiosi dissoluti, & effrenati vti priuilegiis suis in maximum præiudicium particularium, contra quos Summi Pontifices ipsis concedunt maxima priuilegia. Videlicet, quòd non possint cõpelli ad solutionẽ aliquarũ collectarũ impositarũ in aliqua maxima necessitate; cùm enim ipsi ab earum solutione eximuntur, alij pauperes grauantur. Quod autem in foro

m Bal. de vassal mili. qui arma bellica depon. t.
n l. Lu. ius. ff. de fideicõmiss. l. tale pactum. § fin ff. de pac.
o l. si cognatis. ff. de rebus dubiis.
p Perez in l. 8. tit. 2 lib. 1. ordinament.
q Syl tit. priuileg. q. 10.
r Bartol. in l. semper. ff. de iure immunit. c. generaliter, §. negotiatores. 16. q. 1.

foro conscientiæ in periculo versentur, patet ex superioribus, cùm cessante causa priuilegij cesset etiã priuilegium; hoc tamen in foro conscientiæ solú intelligo posse teneri, at in foro exteriori minimè tenendum iudico. Nam in foro saltem exteriori, regula, Cessante causa, cessat effectus, intelligitur quando causa cessat in communi, secùs si ex accidenti cessat in persona particulari argumento aliquorum iurium [a]. Et post Archidiaconũ tradit Aretinus, Curtius, Innocentius, Couarruuias, Victoria, & Soto. Vnde priuilegia generaliter concessa mulieribus propter liberos, vigebunt in ea muliere, quæ ex accidenti liberos non procreat, quia eius respectu ratio videtur cessare in particulari, quod vtique non faciũt aliqua iura, quæ ad id expendit Baldus [b] & Bolognetus. Vnde Religiosus, licèt irreligiosè viuat in foro exteriori, non perdit priuilegium religiosis cõcessum, quia licèt in eo cesset ratio priuilegiorum regularium, non cessat tamen in communi.

[a] l. non aliter. ff. l. gi. l. si à fratre. innititur ibi notat. per Castrens. C. qui testa. fac. poss. Aretin. in l. 2. col. 2. in prin. ff. de vulgaribus. Curtius Iunior in l. posthumo. n. 12. C. contra tabulas. Coua. in c. cũ esses. de testam. n. 9. & 2. p. de spon. sub §. 9. n. 8. Victo. de potest. ciuil. n. 22. pa. 94. So. li. 4. de iust. q. 5. ar. 3. col. 3.

[b] l. assiduis. ver. & vltra. C. qui potio. in pig. hab. & ibi Bald. n. 2. Bolog. in l. 1. ff. de leg.

ARTICVLVS XI.

Vtrum priuilegiatus vti possit suo priuilegio contra pariter priuilegiatum.

RESpondeo dicendo, quòd priuilegiũ habens non vtitur priuilegio contra habentem idem priuilegium, vt dicunt iura [c]. Vnde priuilegium quod Canones concesserunt Ecclesiis, aut Monasteriis, videtur quòd obiici non debet aduersùs Ecclesiam aliam, aut Monasterium, quod simile habet Priuilegium.

Nihilominus tamen respondetur, quòd vbi duo idem habent priuilegium, & contendunt de aliquo, is quidem præfertur alteri, qui priuilegium actu habet, & practicè in ea re, & specie de qua agitur: prout notat Bartolus [d], per textum ibi. Et tradit Ioannes Parladorius. Nam qui Reipublicæ causa abfuerit, etiam aduersus eum qui pariter absfuerit, restituendus est, si quod damnum patiatur: vterque priuilegium habet, ex quo restitutionem si læsus fuerit petere potest, & tamen qui modò indiget auxilio restitutionis ad reparationem damni priuilegium habet in specie, de qua agitur, & in exercito, quia læditur, alter verò cum læsus in eadem causa non fuerit in præsentiarum, id priuilegium minimè habet. Ita tenet Abbas [e], & alij, quos refert, & sequitur Couarruuias.

Ex quo infertur, quòd in specie præscriptionis, Ecclesia, aut Monasterium, quæ rem alterius monasterij, vel Ecclesiæ præscribit, non habet in præscribenda illa re, neque in præscribendis rebus alicuius, priuilegium aliquod. Ecclesia verò, & Monasterium cõtra quod præscribitur priuilegium habet, vt minori spatio secundùm ius commune, quadraginta annorum, aut secundùm priuilegium Eugenij IV. in superioribus allegatum, sexaginta, aut secundùm aliud priuilegium, de quo in tertio tomo, in quæstione de præscriptionibus, centum, eius bona, & res minimè vsucapiantur. Vnde hîc non videtur priuilegiorum concursus, quia tantùm vnius Ecclesiæ, vel Monasterij priuilegium huic negocio conuenit. & hunc modum dicendi approbat Couarruuias [f] contra Decium.

Infertur secundò, quòd in specie ædificationis intra certas cannas secundùm priuilegia de quibus agemus in quæst. de ædificiis in secundo tomo, si vnũ Monasterium velit iuxta aliud ædificari intra terminum dictarum cannarum, tantùm dicetur habere priuilegium Monasterium illud quod patitur damnum, & læsionem ex dicta ædificatione, & sic iuridicè potest illam impedire contra aliud Monasterium volens ædificari. Non enim in hoc agit priuilegiatum Monasterium contra pariter priuilegiatum, solùm enim in hac specie proposita Monasterium constructum est priuilegiatum, habens ius ad impediendam ædificationem alterius Monasterij intra cannas. Regula igitur, scilicet, quòd priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum, habet locum, quando ex parte vtriusque concurrit duplex, scilicet priuilegium. Verbi gratia, Dux cum suis militibus habet priuilegium regale, quo possunt compellere populum, vt ipse cum suis militibus recipiatur, non potest vti hoc priuilegio contra illos qui recipiunt in suis domibus fratres Minores regularis Obseruantiæ, qui habent priuilegium à Regibus Hispaniarum confirmatum per Regem nostrum Philippum secundum huius nominis, vt non teneantur, nec possint cogi in suis domibus prædictos milites recipere. Alio illustratur hoc (vt clariùs fiat) exemplo: Rex Philippus habet priuilegium à sua Sanctitate concessum, vt possit petere, & exigere subsidium ab Ecclesiasticis iuxta tenorem dicti priuilegij, petit ipsum ab Ecclesiastico habente priuilegium, vt ad id soluendum minimè compellatur, non potest hoc casu Rex dicto priuilegio vti contra hunc, siquidem est pariter priuilegiatus. Alia concernentia priuilegia vide in tertio tomo in quæst. de priuileg.

[c] Authen. de sanctis. Episcopis. §. sed hæc præsenti. l. sequen. l. verum. §. vlt. cum l. sequenti. ff. de muneribus.

[d] l. vltim. ff. quibus ex causis mai. vbi Bart. Parla. li. 2. rerum quoti. cap. n. 28.

[e] Abb. in c. super spoliatio. de ordin. cogni. & in c. ad aures. de rescrip. Cou. in reg. possessor. 2. p. §. 2. nu. 4.

[f] Cou. vbi su.

QVÆSTIO X.

De statutis factis in religionibus, in nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 QVid sit statutum, & à quo possit fieri.
2 Vtrum Generales, & Prouinciales imponentes præcepta circa res graues debeant ea ordinare cum consilio Patrum.
3 Vtrum Capitulum generale alicuius religionis possit statuere, autoritate ordinaria, ne recipiantur ad suum ordinem, qui fuerint infideles, vel qui descendunt ex his.
4 Vtrum Capitulum generalis Capituli repræsentatiuum, possit tollere facta in Capitulo generali autoritate Papæ.
5 Vtrum aliqua persona possit procurare priuilegium contra statuta regularium.
6 Vtrum statuta religionum obligent ad pœnam.
7 Vtrum Moniales teneantur ad statuta facta in Capitulis generalibus, aut Prouincialibus.
8 Vtrum statuta facta præter regulam Beati Francisci, obligent ad culpam.
9 Vtrum Papa confirmando statuta regularium prætendat remouere eos per illa, ab stricta obseruantia quam habent.

ARTICVLVS I.

Quid sit statutum, & à quo possit fieri.

RESpondeo dicendo, quòd statutum ab statuendo dictum, est ius ab homine positum, vel dispositio, de qua ius producitur, prout notatur in toto titulo, Instituta de iure naturali, gentium, & ciuili: & ipsum statutum potest facere Capitulum generale quoad totum ordinem, & Prouinciale quoad totam prouinciam, prout

prout colligitur ex traditis in iure [a]. Verum est tamen, quòd non possunt illud facere sine consensu Generalis, aut Prouincialis; sicut nullum statutum potest facere Ecclesia cathedralis, sine consensu Episcopi, vt dicunt Canones [b]. Et ratio est, quia Generalis est caput totius ordinis, & Prouincialis caput totius Prouinciæ, & sine capite nihil est faciendum, secundùm Innocentium [c], & communem. Et vt valeat vt statutum, debet fieri per maiorem partem Capituli, secundùm Innocentium [d], Bartolum, & communem, quando ipsum in vtilitatem, & bonum fit religionis, vt fiunt omnia statuta regularia. Dixi, *vt valeat, vt statutum*: nam vt valeat, vt præceptum, potest à solo Generali, aut Prouinciali fieri, & vt statutum valet etiam post mortem Generalis, aut Prouincialis, nisi expressè reuocetur, vt ait Panormitanus [e], & probat Decretum quoddam expressum. Vnde secundùm Federicum [f] etiam statutum factum à Capitulo sede vacante durat creato nouo Episcopo, nisi expressè reuocetur per Episcopum creatum; vt tamen præceptum morte præcipientis finitur.

a c. cùm accessissent extrà de const. c. ex literis extrà eodem.
b c. cùm fuerunt de consuet. c. nouit de his quæ fiunt à Prælat.
c Innocen. in c. cùm accessissent.
d Innoc. in c. & de noui oper. nun. Bar. in l. omnes populi ff. de iust. & iure.
e Pan. in c. à nobis. el. 1 de senten. excom. c. 5 de off. dele.
f Federicus consil. 10.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Generales, & Prouinciales imponentes præcepta circa res graues, debeant ea ordinare cum consilio Patrum.

Respondeo dicendo, quòd quemadmodum Omnipotēs Deus, in quo est absolutissima potestas, dicitur tunc ordinatio modo operari, quando per causas secundas, tanquam per instrumenta sua condecta, res suauiter disponit: & vsus ordinariæ potestatis in Papa nihil aliud censetur, quam id exercere, quod Canones, Decreta, & constitutiones iuris declararunt. Quod Innocentius III. Papa, variis in [g] locis declarauit: sic quando Prælati regulares voluñt aliquid disponere, aut ordinare, secundùm eorum potestatem ordinariam, ea debent facere cum assensu, ex consilio Patrum ordinis, vt non extraordinariè procedant, & vt suas actiones iuxta leges iam constitutas consuetumque morem exerceant, in hisque ex solito legum cursu vnà cum dictis Patribus progrediantur. Hinc legimus in multis constitutionibus [h], quæ passim occurrunt, eas per Summum Pontificem de consilio & assensu Patrum factas fuisse. Et Ceremoniale Romanæ Curiæ hoc præcipit. Quod quidem non sine magna ratione olim dictum ita statutum: nam cùm hæc de quibus agit Summus Pontifex, ardua appellentur, quæ ostendunt res esse valdè difficiles, & implicita obscuritate, & in quibus etiam ipse intellectus Papæ nullam habet causam subsistendi, meritò censetur alio præsidio indigere, quandoquidem eiusmodi, quæ non arte, neque certa constant demonstratione, & facti plerunque controuersiam patiuntur. In quo tunc propter multiplices, fortuitasque circumstantias, tum fallaces attestationes sæpe veritas inuoluitur, prout sacri Canones [i] proclamant. Vnde cùm ipsi Prælati regulares à fortiori cum humana circundati sint infirmitate, interdum labi possint, ideo in arduis multa cautione, vigilantia, & sollicitudine opus habēt; quæ quidem ab vno tantum præstari nequeunt. Et ideo statuit Leo X. [k] *quòd Capitulum generalissimum celebratum Romæ (quando scilicet, facta est vnio fratrum Minorum obseruantiæ, & omnium aliorum reformatorū eiusdem ordinis) teneatur deputare nonnullos fratres ex diuersis religionibus, seu nationibus assumptos ex probatioribus, & doctioribus, ac magis expertis fratribus. Qui omnia & singula, quæ pro manutenentia reformationis, & vera regula obseruantia accommoda iudicarint, in vnum recolligerent, ac postea per totum Capitulum generale ac per maiorem partem eiusdē approbarentur. Et tandem Apostolica confirmationis patrocinio munitur.* Et sic factum fuit, & ordinatum à Reuerendissimo Patre nostro Francisco de Gonzaga totius nostri ordinis Generali (nunc autem Archiepiscopo Mantuano, & Legato à latere sanctissimi Domini nostri Clemētis VIII. in partibus Galliarum) in Capitulo generali intermedio celebrato Toleti in celeberrimo nostri ordinis Conuentu sancti Ioannis Regum, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quinto. Et ratio prædictæ concessionis Leoninæ fuit; nam cùm pertinentia ad reformationem sint ardua, doctrina, scientia, & experientia opus est, ad ea omnia peragenda.

g c. cùm dilectis de dilo, & contu. c. cùm nobis olim in fin. de elect.
h c. ad apost. de re iud. in 6. c. 1. de schismat. in 6. c. olim plerique de elect. c. 1. de renunc. in 6. & in extrau. inter communes Carm. fol. 136. & 133. 195.
i c. cùm à nobis. c. 2. de sent. excõ. c. ex literis. de in integ. rest.
k in supplemento fol. 10. conc. ff. 107.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Capitulum generale alicuius religionis possit statuere, autoritate ordinaria, ne recipiantur ad suum ordinem qui fuerunt infideles, vel qui descendunt ex eis.

Respondeo dicendo, quòd doctissimus Nauarrus [l] tenet, quòd nullus inferior à Papa potest aliquid contra ius Canonicum statuere, prout idem ius Canonicum [m] docet. Et præfatum statutum videtur esse contra præfatum ius. Tum quia iure communi Canonico omnes Christiani regulariter sunt apti ad intrandum, & profitendum religionem à Sede Apostolica approbatam, si non obstet eis aliquod impedimentum Canonicum. Adeò quòd etiam pueri possunt ad eam recipi secundùm Diuum Thomam [n], & etiam Presbyteri Curati secundùm eundem [o]. At descensio aut generatio, qua quis descendit ex infidelibus, non est impedimentum Canonicum ad intrandum, & profitendum religionem. Nullo enim iure id cauetur, imò iure diuino, vnde ius Canonicum habet originem, prout idem ius Canonicum [p] concludit, expressè id concedit. Nam Alexander tertius declarauit non debuisse quem à Canonicatu repelli, eo quòd fuisset Iudæus. Imò vt ibi aiunt glossa, & Doctores, commendari potiùs debuit, & laudari. Sed placuit huc tenorem huius Decretalis proponere ad huius opinionis cōprobationem, qui est huiusmodi. *Eam [q] te.* [*& infra*] *Dudum si quidē ante tuam promotionem literas à nobis (si bene meminimus) emanarunt, quibus Decano, & Ecclesiæ tibi commissæ (te adhuc in eodem Capitulo existente) mandatum dedimus & præceptum, vt P. (qui de gente Iudæorum originem duxit, & diuina gratia fidem Christi susceptus) in Canonicum reciperent, & prabendam sibi conferre deberent* [*& infrà*] *Ipsi verò (quia donatio prabendarum ad te spectabat) præceptum nostrum executioni non potuerūt mandare. Cùm itaque præscriptus P. te super hoc ex parte nostra requireret, respondisti, quòd nullum inde mandatum receperas, & sic eum à te infecto negotio remisisti. Quod nullatenus fecisse deberes, si datā literarum diligentius attendisses, cùm tempore quo literæ ipsæ datæ fuerunt, de Capitulo ipso esses, sicut eras Archidiaconus & Canonicus eiusdem Ecclesiæ, nec esses adhuc in Episcopū consecratus.* [*& infrà.*] *Pro eo verò quòd Iudæus extiterit, ipsum dedignari non debes.* Hæc Alexander III. Per hāc decretalem, & alia multa ab eo allegata ait Nauarrus [r] se firmiter credere, quòd antehac quasi du-

l Nau. li. 3. de const. tit. de regul. cons. 20. n. 4. & 5.
m cap. super his de maio. & obed.
n D. Th. 2. 2. q. 189 ar. 5.
o Idem D. Th. vbi sup. ar. 7.
p c. qualiter & quando. de accusat.
q eam te. de rescript.
r Nauar. vbi sup. nu. 8.

si dubitat, nempe nulla Capitula quamuis generalia alicuius Ordinis posse statuere, vt professio trium votorum substantialium non valeat facta si communi iure Canonico (sublato de medio illo statuto) esset valitura: sicut nec valeret statutum alicuius Synodi vel Concilij Prouincialis vel Nationalis, etiam omnium Ecclesiasticorum ipsius Episcopatus prouinciæ vel nationis, quo absque autoritate Papæ statueretur, vt certi generis personæ essent inhabiles ad contrahendum matrimonium, si iure Canonico communi essent habiles. Adeò quidem quòd matrimonium inter eos contractum valeret, non obstante talis Synodi vel Concilij statuto. Verum est tamen quòd id, & aliud simile statutum facientes non peccant aliquando, cùm errare circa ius dubium humanum non sit peccatum, iuxta Glossam [a] communiter receptã. Ex quibus verbis colligitur Nauarrũ non tenere simpliciter tale statutũ expellẽs ab ingressu religionũ descẽdentes ex genere supradicto esse inualidum: sed tantùm tenere quòd statutum expellens, & inhabilitans ab huiusmodi ingressu, sit inualidum, quod certè fatemur. Impedimentum enim huiusmodi inhabilitãs aliquos ad id quod secundùm ius Canonicum habiles erant, summa autoritate Summi Pontificis effici debet: vnde secũdùm ipsum Nauarrum potest dici statutum ipsum & legem valere; si per ipsum non inhabilitantur tales ad professionem emittendam, si ad id efficiendum iustæ causæ intercedant; nam si odio tantùm generis fiat, non possum non ipsum condemnare, sicut condemnat doctissimus [b] Corduba, cùm statutum iniquum non habeat rationem statuti, & legis quæ debet esse iusta. Et ita prædictum statutum factum non odio generis defendit Caietanus [c]. Quod probat: nam in meris liberis, & gratiosis vbi non est acceptatio personarum, si fiat sine scandalo, & sine specie mali, potest quis expellere hos, & admittere illos. Verbi gratia, ad matrimonium possum ex solo genere velle hunc, & nolle alterum. Similiter propter solam patriam, & nationem, vt infrà dicetur: similiter ad famulatitium, & ad sodalitium, ad officia, siue mechanica, siue libera, vt ad docendum filios, siue alendum, patet, quia nemini fit iniuria, & facit quis de suo quod vult, prout apud Matthæum [d] omnibus conceditur. Et videmus quòd sacræ literæ [e] non reprehendunt Rebeccam quòd dixerit marito suo Iacob, Tædet me vitæ meæ propter filias Heth. Si acceperit Iacob stirpem huius terræ nolo viuere. & supra hæc verba ait Chrysostomus [f], Scis quomodo vitam meam amicauerint vxores Esau, & quomodo propter illorum malitiam in omnes filias Heth malè afficior, & propter illas omnem illam gentem exosam habeo. Sed restat videre, vt hæc ratio concludat, quomodo admissio ad habitum religionum sit merè gratuitum: videtur enim ad rationem debiti pertinere. Ad quod respondeo, quòd actus recipiendi ad religionis statum, vt à prælatis religionum egreditur, & terminatur ad aliquem indeterminatè, licèt habeat rationem debiti (quoniam religiones institutæ sunt, non solùm propter præsentes, sed etiam propter futuros) vt tamen terminatur ad hanc, vel illam conditionem personarum, vel hanc aut illam personã, caret debiti ratione, nisi necessitas aliqua debiti rationem, inducat, prout aduertit Ouãdus [g]. Quæ opinio videtur mihi continere veritatem, si bono zelo, & non odio generis tale statutum fiat. Et videant statuentes ne sibi mentiatur iniquitas, nam si odio generis id fecerint, sine dubio peccabunt, sicut peccauit ille Episcopus qui noluit in sua Ecclesia admittere ad præbendam illum, qui fuerat Iudæus, odio tantùm generis ad id faciendum motus, vt patet ex verbis Alexandri III. facti casum decidentis, in hæc verba in fine prorumpentis, *Pro eo verò quòd Iudæus extiterit, ipsum dedignari non debes.* Notanda enim sunt, quòd Iudæus extiterit, nullam enim præsupponit Summus Pontifex causam indignationis in eo Episcopo, nisi solùm illum admittendum fuisse Iudæum. Et secundùm hanc glossam debent intelligi, & concordari Otalora [h] & Simaneas dicentes tale statutum valere, & Didacus Perez de ipsius iustitia maximè hæsitans. Vtrùm autem aliquod statutum Apostolicum sit in ordine Minorum, inhabilitans descendentes ex genere maculato ad professionem admittendam, tractabitur in quæstione decima quarta de Abbatibus quoad genus.

a *Glo. in c. 1. de postul. prælat. v. de cætero*

b *Cord. lib. 1. q. q. 54.*

c *Cai. 2. 2. q. 6.*

d *Matt. 20.*

e *Gene. 27.*

f *Chrysost. homi. 54. super Genes.*

g *Ouand. in 3. d. 13. prop. 48. & 49.*

h *Otalo. de nobil. 2. pa. 3. p. princ. c. 7. num. 26. de inf. catho. tit. 47. nu. 34. Perez in l. 9. tit. 1. l. 1. ord. co. 54. in med. & latiùs in l. 1. tit. 1. l. 4. col. 1316.*

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Capitulum generalis Capituli repræsentatiuum, possit tollere facta in Capitulo generali autoritate Papæ.

RESpondeo dicendo, quòd Capitulum repræsentatiuum Capituli generalis, non potest tollere facta in Capitulo generali autoritate Papæ; quia facta illa, sunt facta Papæ, & inferior non potest tollere facta superioris: & consequenter statuta facta in Capitulis generalibus autoritate Apostolica, virtute priuilegij, ad id habiti, non potest tollere Capitulum generale; is enim qui facit aliquid autoritate Papæ, non poterit illud tollere autoritate sua inferiori, per iura, quæ ad hoc citat Felinus [i], ita tenet Nauarrus. Vnde Generales volentes celebrare Congregationem generalem habentem vim Capituli generalis, aut volentes celebrare Capitulum generale vt possint immutare statuta facta autoritate Apostolica in alio Capitulo generali, debent procurare autoritatem Apostolicam ad id efficiendum. Hæc tamen opinio Nauarri est intelligenda, quando statuta concernunt fauorem potiùs aliorum, vel bonum publicum, quàm merè ipsos statuentes; tunc enim non possunt recedere sine obtenta licentia Apostolica: non autem quando statuta principaliter concernunt fauorem statuentium, nam tunc liberè possunt recedere, vt volunt Bartolus [k], & ratio est, quia tunc confirmatio Papæ habet vim cuiusdam priuilegij ipsis facti, cui possunt statuentes (vt priuilegio) renuntiare. [de hoc vide latiùs infrà, quæstione sexagesima octaua, articulo quinto.]

i *Felin. in c. cùm accessissent. de constit. num. 9. Na. lib. 1. consil. tit. de constit. consil. 8.*

k *Bart. in l. omnes populi. ff. de iust. & iure.*

ARTICVLVS V.

Vtrùm aliqua persona possit procurare priuilegium contra statuta regularium.

RESpondeo dicendo, *Quòd nulla persona regularis, priuilegium aliquod contra communia suæ religionis postulare audeat, aut obtentum obtinere*, vt concessit Vrbanus IIII. Præmonstratensibus: *si quæ verò impetrabuntur huiusmodi à Sede Apostolica, vel eius legatis, sub quacumque forma, & expressione verborum, irrita sint & inania*, sicut concessit Clemens VII. Abbati, & Conuentui Cistertij Cabilonensis diœcesis; & hoc idem habetur latiùs per literas Leonis X. pro Eremitis S. August. iuxta quas, *si quæ priuilegia à nostris fuerunt interpretãda contra regulam & constitutiones, aut mores religionis Minorum, nullius momenti, ac pro infectis habenda sunt, etiam si à Sede Apostolica sint cõcessa,* nisi

tenis eisdem Leonis X. literis de verbo ad verbum, consentiente Minorum religione sit derogatum, prout habetur ᵃ in priuilegiis dicti ordinis. Circa vltimam clausulam huius priuilegij aduertendum est, quòd etiam si de verbo ad verbum literæ Leonis X. non referantur, nihilominus Summi Pontifices possunt dictum priuilegium derogare, prout satis dictum est in superioribus. Ex dictis infertur quòd concessio Pij V, qua non tenentur fratres Minores ad omnia in regula contenta (de qua agemus infrà in quæstione vigesima sexta) nõ videtur valida, si fuit obtenta à Patre Ioanne de Aguilera tunc Commissario Romano sine licentia Ministri generalis, aut Commissarij Generalis nostræ sacræ religionis, de quo infrà agemus in dicta quæstione. Et confirmatur ex concessione Alexandri VI. ᵇ de qua ibi.

a Habet. in priuil. di. ti ordinis fol. 17. p. 1. & apud Collectorem Comp. Seruitatis tit. priui. §. 3. & in Comp. Cisteriens. §. 7.

b Habet. in Comp. mend. tit. priuil. fratrum §. 14.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm statuta religionum obligent ad pœnam.

RESpondeo dicendo, quòd videntur maximam habere difficultatem statuta religionum obligantia ad pœnam, & non ad culpam, sicut continetur in statutis ordinis Prædicatorum, vbi expressè dicitur: Nolumus obligare ad culpam, sed ad pœnam, quod videtur non bene cohærere; nam vbi est pœna, necesse est, vt & culpa adsit, cui dubitationi respondet Soto ᶜ dicens, tales non esse propriè legitimè pœnas, quæ sunt quasi conuentiones, & pacta; quia Monachi, tali volunt se voto adstringere, vt si hæc fecerint, illa patiantur: dicuntur autem non ineptè pœnæ; quia propter res veritas exiguntur, ac rependuntur, sicut quando quis se adstringit, vt quoties iuramento fuerit abusus, tantum pendat. Aduertẽdum tamen quòd D. Thomas ᵈ disserens de obedientia religiosorum quantæ sit virtutis, & potestatis ad obligandum subditos, tandem in responsione ad primum argumentum hæc verba profert: *In aliqua tamen religione, scilicet, ordinis Prædicatorum transgressio talis, vel omissio ex suo genere, non obligat ad culpam mortalem, vel venialem, sed solùm ad pœnam taxatam sustinendam, quia per hunc modum ad talia obseruanda obligantur.* Hæc D. Thomas. circa quę verba, Caietanus ᵉ mouet aliqua dubia, quorum tertium est, an reus transgrediens, incurrat in culpam si non sustineat pœnam. Et respondet, quòd vbi tale statutum vniuersale est de non obligando, ad culpam, sicut esse dicitur in statutis fratrum Prędicatorum, ibi dicit, nullam esse culpam quamuis non sustineat reus pœnam, quæ per statuta fuerat illi præcepta, sicut non peccat, inquit ille, violando silentium, ita etiam non peccat, omittendo pœnam quæ propter violatum silentium est in statutis expressa. Quam sententiam reprobat Castro ᶠ: nam in Ordine fratrum Minorum habetur statutum generale, quo admonentur subditi, vt intelligant nullum sui ordinis statutum obligare ad culpam aliquam mortalem, vel venialem. Hoc tamen statuto non obstante ipso, intelligimus aliquam esse in aliquibus statutis pœnalibus obligationem ad culpam, saltem venialem: nam si reus omittat eam subire pœnam, quæ est per statutum decreta, reprehenditur à Prælato, & alia insuper grauior illi propter talem pœnæ omissionem infligitur à Prælatis pœna, & credit idem cõtingere in ordine Prædicatorum, & in quocunque alio ordine, qui bonis moribus (vt ille regitur) gubernatur. Hæc autem iustè fieri non possent, si nullam esse crederent in tali omissione culpam, saltem venialem; non enim est æquum, vt quis sine culpa sua, vel aliena reprehendatur, & pœnam insuper sustineat. Hæc tamẽ ratio doctissimi doctissimo Castro (salua pace tanti meæ religionis, & prouinciæ viri, non obstat, vt ab opinione Caietani & communi recedamus; cũ enim religiosi sint in statu perfectionis, in quo solemni voto se in omnibus obseruãtiis regularibus obedire Prælatis obstrinxerint, nimirũ si ab ipsis Prælatis corrigantur, nulla culpa etiam veniali occurrente, vt ita mortificati corpore, spiritu viuant.

c Sot. lib. 1. de iust. q. 6. a. 1. in fin.

d D. Th. 2. 2. q. 186. a. 9.

e Caiet. super D. Th. ibi.

f Cast. lib. de pot. lege, c. 8. fol. 108.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Moniales teneantur ad statuta facta in Capitulis generalibus, seu Prouincialibus.

RESpondeo dicendo, quòd *Leo* ᵍ *X. motu proprio, & ex certa scientia, & de potestatis plenitudine ac sub excommunicationis sententia, præcepit Monialibus sanctæ Claræ, ac vniuersis & singulis aliis, sub cura fratrum Minorum pro tempore degentibus quatenus ipsæ iuxta regulares in hactenus celebratis, & in posterum celebrandis Capitulis generalibus, seu Prouincialibus editas, & factas constitutiones, ac desuper ab earum Prouinciali seu aliis superioribus traditam formam, obedire teneantur, & in earum assumpta professione altissimo famulatũ impendere debent* Et idẽ Leo X. ʰ *confirmauit, & approbauit statutum factũ in Capitulo generali Lugdunensi, quo cauetur, quòd de cætero Moniales sanctæ Claræ tam de prima, quàm de secunda regula, quæ Vrbanistæ appellantur, quàm quæcunque aliæ religiosæ, quæ per fratres ordinum Minorum reguntur, nullos habeant Visitatores, nec Confessores per eas electos, sed à Ministris Prouincialibus in suis prouinciis respectiuè tum suis Capitulis prouincialibus eis in visitatores, & confessores datos, & assignatos. Ipsique visitatores, & confessores à suis ministris prouincialibus sic dati à Prouinciali, adiunctis secum aliquibus discretis Capituli præcedentis, etiam extra tempus Capituli exigentibus legitimis causis, iudicari, & ab officiis prædictis absolui possunt, debeantque ipsi visitatores, confessores, ac alij fratres dictis Monialibus seruientes Prælatis Ordinis sicut cæteri fratres per omnia esse subiecti, ita tamen quod Moniales ipsæ, cum eis placuerit, in visitatorem, seu confessorem, nominare possint aliquem fratrẽ, quem Minister Prouincialis cum suo Capitulo (si eis placuerit) instituere possint, Non obstantibus quibuscunque indultis & priuilegiis Apostolicis in contrarium dictis Monialibus visitatoribus & confessoribus à Sede Apostolica præsertim Monasterio de Tordesillas & Palentia concessis. Mandauit etiam in virtute sanctæ obedientiæ sub excommunicationis latæ sententiæ pœnâ, à qua non nisi à Romano Pontifice præterquam in mortis articulo constitutus, absolui possint, ac iniunxit omnibus, & singulis fratribus & religiosis, ac Monialibus sub cura fratrum dicti ordinis degentibus, tam qui anno statutum huiusmodi erant sub obedientia Ministrorum Prouincialium quàm Visitatorum, seu cuiusuis alterius, etiam Sedi Apostolicæ mediatè seu immediatè subiectis, quatenus præmissa omnia in dicto statuto contenta firmiter & inuiolabiliter obseruẽt. Decreuit insuper irritum & inane quidquid secus à quocunque quauis auctoritate fieri seu attentari contigerit.*

g Suppl. fo. 48. concess. 128.

h Supp. fol. 37. concess. 123.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm statuta facta præter regulam B. Francisci obligent ad culpam.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus ⁱ IV. decimo Kalendas Aprilis, Pontificatus sui anno decimo, *statuit ac decreuit, quòd Ministri Custodes & Guardiani, & fratres dicti ordinis præsentes, & qui pro tempore*

i Fol. 22. & fo. 106. concess. 249.

fuerint

fuerint, & statutis, seu consuetudinibus, vel declarationibus dicti ordinis præter regulam quomodolibet, & à quibuscunque editis etiam confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis; illis contra faciendo multa Ecclesiastica censura nullaque mortalis peccati vinculo ligari valeant; nec censuras & pœnas seu mortale peccatum huiusmodi incurrant; nisi tales essent casus vel excessus qui diuina lege seu præcepto Romanæ Ecclesiæ merito inducerent ad mortale, censuras & pœnas taliter latas ex nunc serie reuocamus, & annullamus, illosque ad eorum communionem pœnarum commninatoriarum, vel ferendarum, seu corporales & temporales pœnis prædictis per Generalem Ministrum, Custodes, Guardianos, & alios Prælatos ipsius ordinis ferendas & infligendas reducentes, quodque Ministri, Custodes, Guardiani, & alij ipsius ordinis Prælati prædicti, corporales & temporales seu alias pœnas pro non seruatione dictorum statutorum secundum qualitatem personarum, locorum & temporum, & alias prout videbitur saluti animarum fratrum eorundem in Domino expedire ferre, & promulgare, ac delinquentes ab illis absoluere valeant. Circa quam Sixti IV. ordinationem est aduertendum & notandum primò, secundum Collectorem[a] priuilegiorum Mendicantium, quòd illud quod ait, de *declarationibus* intelligitur de factis per fratres, & per Papam approbatis; non autem de declarationibus regulæ à Summis Pontificibus factis, præsertim Nicolao III. & Clemente V. quæ existunt in corpore iuris, licèt aliqui, & malè, aliter senserint. Et sic secundùm hanc opinionem præcepta, & pœnæ, si quæ sunt in declarationibus Nicolai III. & Clementis V. & Ioannis XXII. vltra seu præter obligatoria regulæ nostræ, bene nos obligant, & sunt in suo vigore, nec reuocantur per priuilegium præfatum, quia de illis neque loquitur, neque intelligitur præfatum priuilegium. Sed contrariam opinionem tenet doctissimus Corduba[b] dicens hanc tenuisse Patrem satis doctũ, quòd scilicet, nõ solùm reuocantur obligationes nobis specialiter indictæ, per statuta & declarationes vltra, seu præter regulam, additas intra ordinem, seu à fratribus, seu Capitulis nostri ordinis, sed etiam à Papa, vel Ecclesia, seu à quibuscunque alijs. Et fundamentum præcipuum huius opinionis est: nam secundùm Doctores[c] communiter priuilegia recipiunt interpretationem à supplicatis. Ita tenent Felinus, Iason, & Decius. Vnde videamus, quid supplicatum fuerit Sanctitati Domini Sixti IV. tenor supplicationis est. *Sanè pro parte dilectorum filiorum Ministri Generalis, & vniuersorum fratrum ordinis Minorũ nobis nuper exhibita petitio continebat, quod licet nullus fratribus dicti ordinis durum, & difficile sit regulam Beati Francisci tenere, & ad suarum salutem animarum sufficere videatur, regulam ipsam laudabiliter obseruare; Nihilominus quam plurimi Romani Pontifices prædecessores nostri, & alij, ac etiam Generales & fratres ipsius ordinis feruore deuotionis accensi, vltra regulam nonnulla statuta & ordinationes, siue constitutiones super qua aliqua eisdem fratribus prohibentur, &c.* Ecce quomodo in supplicatione non solùm fit mẽtio de statutis factis à dictis fratribus, sed etiam de factis à Summis Pontificibus. Et ex supradictis hoc priuilegium ex supplicatione debet intelligi, quòd non loquitur limitatè, sed generaliter de statutis, & declarationibus factis à fratribus ordinis, & à Summis Pontificibus. Quod etiam ex eadem Bulla in non obstantia patet ibi, *non obstantibus statutis, ordinationibus & declarationibus præmissis, quibus quoad hoc expressè derogamus.* † Nota verbum relatiuum, *præmissis*, se referens non solùm ad statuta, sed etiam ad Papales declarationes, de quibus in supplica. Quæ omnia reuocat. † Nec huic opinioni obstant multa verba illius bullæ ibi, *statutis, seu consuetudinibus, seu declarationibus dicti ordinis*, pro quæ verba sola Collector suam opinionem fundabat. Ad quæ respondetur, quòd intelligantur de statutis, ordinationibus, & declarationibus factis pro ordine fratrum Minorum tantùm: ista enim haec reuocantur, non autem reuocantur obligationes ad culpam, seu pœnam, indictæ per statuta, seu declarationes Papales, seu Ecclesiasticas editas generaliter pro omnibus Christianis, seu pro omnibus religiosis, quales sunt multæ prohibitiones, & censuræ inflictæ à iure, seu per extrauagantes generaliter quoad omnes Christianos, seu quoad omnes religiosos tantùm; quia istæ non reuocantur per prædictum priuilegium, vt patet. Nam hoc esset absurdũ; quod clarè innuitur in eodem priuilegio Sixti IV. vbi expressè dicitur, *nisi tales essent casus, & excessus, qui diuina lege aut præcepto Romanæ Ecclesiæ merito inducerent ad mortale.* Hæc ibi; quæ verba ibi, *aut præcepto Romanæ Ecclesiæ*, debent intelligi de præcepto obligante omnes fideles, aut omnes regulares, quod patet ex verbis præcedentibus ibi, *qui diuina lege*, quæ innuunt ad eundem modum obligare præceptum Ecclesiæ in hoc casu quo obligat diuina lex. Ex quibus patet, quòd solùm reuocantur statuta, & declarationes edita à quibuscunque, etiam à Papa vel Ecclesia, specialiter pro nobis fratribus Minoribus, in quantum nos obligant ad culpam, seu ad pœnas aliquas, vltra id quod in nostra regula continetur, non autem statuta aut declarationes generaliter edita à Papa, vel Ecclesia pro omnibus Christianis, seu pro omnibus religiosis; quamuis ibi de nobis fratribus Minoribus specialiter fiat mentio, aut ibi quoad nos tãtùm aliquid statuatur specialiter: quia tale non reuocatur per prædictum priuilegium, ex quo tale statutum non est specialiter pro nobis editum, sed generaliter pro omnibus religiosis aut Christianis, vt dictum est. Et quamuis aliqui dixerint, quòd etiam statuta, & declarationes Papæ generaliter edita, quoad omnes Religiosos & Christianos, reuocantur quoad nos fratres Minores, nec obligamur per ea ad culpam, seu ad censuras aliquas; hoc tamen, vt probatum est, non est verum, prout affirmat[d] Corduba, cuius opinionem ego libenter amplector, tum quia continet veritatem, tum etiam quia religiosorum arctissimam regulam profitentium animarum dispendijs libenter obuiat, cum quòd omnes summopere intendere debemus fragilitati humanæ compati, quod non facit Collector in explicationibus, quas ad reliqua priuilegia concernentia nostram regulam adducit, alia via diuersa progrediens; zelo scilicet obseruantiæ dictæ regulæ, quem ego in hoc non sequor: licèt enim debeam esse zelator regulæ respectu eorum, qui eam ad literam cum omnibus suis declarationibus volunt obseruare, respectu tamen eorum, qui non eo fuerint spiritu aguntur, zelator sum eorum imperfectorum, & sic omnibus modis possibilibus eos à varijs obligationibus, & præceptis liberabo, vt iugum Christi Domini suaue, & onus leue ipsis reddatur. Et licèt mihi aliqui zelatores dicant, quòd per suam viam euitantur multæ relaxationes, & peccata à ipsis tamen respondeo, quòd hæc causa non est sufficiens ad ponendum præceptum vbi re vera nullum est. Vnde melius multò est dicere clarè veritatem affirmando, nullum esse præceptum, licèt ex tali dicto aliqua relaxatio oriatur, quàm dicere esse præceptum vbi re vera nullum est: non enim vult Deus quòd sua Ecclesia, quæ est columna, & fundamentum veritatis, mendacijs, præsertim in spiritualibus, regatur, prout traditur in iure[e], & tradunt D. Thomas, & Couarruuias.

a Collector tit. statut. ordin. §. 1.

b Cordub. in additio. ad cõp. in dict. tit. statut. ordin.

c c. inter dilectos. §. cæterũ. & ibi Feli. de fide instr. Ias. in l. Gallus. §. idem credendum. ff. de lib. & post. Dec. consil. 10. n. 8. & consil. 2. & cons. 403. n. 11. Ias. in l. causas. n. 5. C. de transact.

d Cord. vbi sup.

e c. qui scandalizauerit. extra de reg. iur. D. Th. 2. 2. q. 43. art. 7. ad 2. Cou. in reg. peccatum. 2. p. n. 4. vers. 1.

Aduertendum etiam cum Collectore superiùs allegato quòd non obstante præfata ordinatione, seu concessione tenentur fratres Minores ad statuta quæ postea autoritate Apostolica facta reperiuntur, ac de cætero fient, quia Pontifices præcedentes nequeunt ligare manus succedentium, præsertim verò tenentur ad statuta generalia virtute mandati Leonis X. de quo suprà mentionem fecimus.

ARTICVLVS IX.

An Papa confirmando statuta regularium, prætendat remouere eos per illa ab stricta obseruantia, quam habent.

RESpondeo dicendo, quòd Summi Pontifices sanctitatis, & reformationis semper amatores, fauorem beneuolum semper sunt impartiti, formam & vitam recollectam anhelantibus. Nolo autem hanc rem comprobare testimoniis antiquis, & factis Summorum Pontificum, sed testimoniis & factis modernis volo illam demonstrare: nam Pius V.[a] anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, nonnulla ad obseruantiam, & regimen ordinis seruorum Beatæ Mariæ, ordinauit, reformauit etiam conuentuales ordines Minorum. Et Gregorius[b] XIII. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, confirmauit, & declarauit regulam, & regimen, fratrum Discalciatorum Prouinciæ S. Ioseph, in Regnis Hispaniarum, Ordinis Minorum S. Francisci de Obseruantia. Ac sub pœna excommunicationis latæ sententię inhibuit superioribus & Prælatis ipsorum de Obseruantia ne eos circa eorum viuendi modum molestare aut in eis aliquid innouare præsumant, custodiam S. Gregorij, in Indiis Philippinis, incorporauit eidem Prouinciæ S. Ioseph. Ac ipsos Discalciatos sub iurisdictione Ministri generalis totius Ordinis tantum remanere iussit, adeò vt ipse Generalis per se ipsum vel alium seu alios eiusdem ordinis Discalciatorum, tantùm possit ipsos fratres Discalciatos corrigere, visitare ac in eos iurisdictionem exercere. Per quod tamen non priuant Commissarium generalem Cismontanum sua in dictos fratres iurisdictione; habet enim eandem in suis partibus quam habet ipse Generalis, prout in quæstione de Commissario generali dicemus. Et idem Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo, nonnulla ordinauit de institutione, & regula gratiisque, & priuilegiis fratrum, & Monialium Discalciatorum primitiuam regulam ordinis B. Mariæ de monte Carmelo in Regnis Hispaniarum obseruantium, & de officio Prioris Prouincialis Hispaniarum, & Prioris generalis totius ordinis, prout latè dictum est in superioribus[b]. Denique semper Summi Pontifices reformationem regularium miris fauoribus prosequuti sunt, constitutiones statuentes quibus à sua reformatione minimè prolaberentur. Et hoc idem Concilia generalia religionis Christianæ semper effecerunt. Vnde Concilium Tridentinum multa pro regularibus in communi, statuẽs tandem determinat[c], quòd regulares sub strictioribus statutis viuentes, ab ipsis non intendit remouere. Ex quibus omnibus concludendum est, quòd quando Summi Pontifices ad efficienda statuta regularia in Comitiis generalibus suam impartiuntur autoritatem, non ipsam concedunt, vt per ea regulares sub strictiori vita agentes à suis institutis remoueantur. Nec confirmantes dicta statuta, ea quæ à talibus institutis abstrahunt, confirmare censendi sunt. Confirmatio enim generalis statutorum non extenditur ad statuta iniusta vel inutilia, neque ad illa quæ sunt iuri contraria, vel quæ possunt aliquod nouum ius inducere, cùm aliàs confirmatio intelligatur per obreptionem impetrata. Quod etiã procedit quãdo talis cõfirmatio fuisset facta cum clausula, ex certa scientia, quoniã non est verosimile Principem voluisse talia statuta iniusta confirmare, prout affirmant multi Doctores allegati per Rolandum à Valle[d], & Marianum Socinum Iuniorẽ, Auiles, & Gutierrez. Vnde in cõstitutionibus generalibus Toletanis nostræ sacræ religionis de Obseruãtia postquam multa pro fratribus piè & salubriter sunt instituta autoritate Apostolica additur[e], quòd per ea non tolluntur statuta aliquarum prouinciarum sub arctiori disciplina vitã agentium.

a Habet. in bullario Bulla 102. incipit. Postquam nos Deo.
b in constit. ad hoc nos Deus. 92.
b q. 2. art. 5.
c Conc. Trid. sess. 25. de regul. c. 27.
d Vall. cons. 29. à num. 32. vsq. ad nu. 36. Marian. consi. 32. nu. 43. l. 9. Auil. c. 27. prætor. n. 4. Gutierr. de iurament. confirm. 2. p. c. 38. num. 6.
e Ordinat. Tolet.

QVÆSTIO XI.

De sacris Canonibus, priuilegiis, & statutis, quoad eorum explicationem, in nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

ARTICVLVS I.

Vtrùm declaratio sacrorum Canonum, & priuilegiorum pertineat ad Principem solùm.

RESpondeo dicendo[f], quòd Panormitanus à distinguendo determinat hanc quæstionem dicens, quòd aut dubium est super potestate, videlicet, si potuit declarare, & sic nulli inferiori à Principe licet, quod multis sacris Canonibus[g] confirmat, & de hac interpretatione intelliguntur constitutiones Pontificales dicentes, quòd nemini liceat aliter interpretari: loquuntur enim de iudiciali definitione, & interpretatione: hanc enim Summi Pontifices sibi reseruant. Aut dubium est super validitate, & surreptione, & sic potest inferior Iudex secundùm communiter Doctores. Aut dubium est circa verba solùm, & tunc si casus est clarus, & decisibilis, de facili tunc potest inferior cognoscere ad præiudicium partium, secũdùm communiter Doctores, quia inferior interpretatur legem superioris in præiudicium partium, vt notat Innocentius[h], & probant Decreta: si verò casus est dubius, tunc ad Principem est recurrendum, si eius præsentia de facili potest haberi, argumento multarum[i] legum, & Decretalium, quòd si de facili non potest adiri Principes propter longam distantiam, sic

f Panor. in c. cùm venissent. de iudiciis.
g c. 1. de transl. prælat. 17. q. 4. §. qui autem. & 9. q. 3. c. cuncta per mundum.
h Innoc. in c. cum speciali. de appel. c. inter alia. de sẽt. excom.
i l. ex facto. §. 1. ff. de vulga. & pupil. d. c. cùm venissent. & d. c. inter alia.

sic poterit interpretari per rationem naturalem, & verosimilẽ, vt facit Iurisconsultus, de quo in inferioribus latiùs agemus. Aut dubium versatur circa intẽtionem Principis, & decidi non potest sine magno dubio, quo casu interpretatio est solius Principis [a]. Vnde cùm multa dubia circa Concilium Tridentinum exorta non potuerint decidi sine magna difficultate, ad Sedem Apostolicam fuit sæpe sæpiùs recursum, vt dignaretur suam intentionem manifestare. Quod fecit Pius V. vt constat ex multis declarationibus ab eo latis super impedimenta matrimonij, & Summi Pontifices propter multitudinem dubiorum constituerunt congregationem Cardinalium ad huiusmodi Decreta, & dubia explicanda, vt constat ex duabus cõcessionibus datis à Sixto V. Pontifice Maximo. Vna est vniuersalis pro secularibus, & Ecclesiasticis; altera tantùm pro regularibus: quarum tenores hîc referam. Censui enim id esse necessarium ad multa in inferioribus decidenda.

a in d. l. ex facto. §. 1.

CONGREGATIO VIII.

Pro interpretatione, & executione Concilij Tridentini.

DEo autem Patri misericordiarum gratias agentes, qui in œcumenico Concilio Tridentino Spiritus sancti lumine diffuso catholicam veritatem omnibus patefecit, hæreses nostrorum temporum confutauit, mores & disciplinam restituit, eiusdémque Concilij decreta ab omnibus obseruari volentes. Cum ad singularem Romani Pontificis autoritatem tantummodo spectet, generalia Cõcilia indicere, confirmare, interpretari, & vt vbique locorum seruentur curare, & præcipere, eo eorum quidem decretorum, quæ ad fidei dogmata pertinent interpretationes nobis ipsis reseruamus, Cardinalibus verò Præfectis interpretationi, & executioni Concilij Tridentini, si quando in his quæ de morum reformatione, disciplina ac moderatione, & ecclesiasticis iudiciis aliis, quæ huiusmodi statuta sunt dubietas, aut difficultates emerserint interpretandi facultatem, nobis tamen consultis, impartimur, &c.

1. Corint. 1. 2. Corint. 4.

CONGREGATIO XI.

Pro consultationibus Regularium.

NEc sanè minùs de Regularium ordinibus solliciti sumus, qui Ecclesiæ Dei magnum adiumentum, & ornamentum omni tempore præstiterunt, vno verò summo opere cupientes eorum salutaria studia, progressúsque, ad pietatem promouere, qui è fluctibus seculi in portum regularis vitæ confugerunt, ob eam causam, vt remotis impedimentis, & inanibus contentionibus amputatis sub suæ religionis iugo, & suorum institutorum obseruantia quietè viuant, gratumque altissimo famulatum exhibeat, quinque alios Cardinales legimus: quibus facultatem concedimus, vt Claustralium regularium Mendicantium, nõ Mendicantiũ, hospitaliorum, & militariũ, possidentium, & nõ possidentium cuiusuis demum ordinis sint, controuersiis dubitationibus consultationibus, propositis, respondeant: causas verò, quas inter ipsos religiosos oriri contigerit, iuxta quarumcunque religionum instituta, eorumque dispositione, aut interpretatione comprehendatur, eas ad eandem congregationem Concilij remittant. Audiant itidem, ac decidant prædicti Cardinales causas, & controuersias inter prædictos ordines vertẽtes siue in vniuersum seu ratione particularium locorum, dummodo formam iudiciariam non requirant, &c. sub nomine autem Regulariũ etiam Moniales cuiuscunque sint regulæ, & obseruantiæ, comprehendi volumus. Hæc quantum ad nostrum propositum continentur in dictis commissionibus.

Habentur in Bullario Sixti V.

Nunc videndum est quam vim & autoritatem habeant horum Patrum Ecclesiæ declarationes, virtute istarum Commissionum Apostolicarum.

ARTICVLVS II.

Vtrùm declarationes congregationis Cardinalium obligent in foro interiori, & exteriori.

REspondeo dicendo, quòd quidam vir doctissimus nostræ religionis, sequẽdo sententiam doctissimorum virorum (prout ipse ait) dicit; Nonnulla fuerunt Decreta ab hac illustrissima congregatione impetrata ad regulares spectantia, quæ vtrùm obligent, consulendus est Summus Pontifex, & illud est inuiolabiliter obseruandum, quod ab eo iudicialiter sub literis authẽticis fuerit declaratum. Interim tamen à viris doctissimis firmatum fuit, huiusmodi declarationes, quæ ad instantiam quorundam fiunt, non obligari in foro interiori, neque exteriori. Atque adeò inferunt neminẽ esse damnandum in iudicio propter has declarationes Cardinalium, si opposita sententia idoneo, & iuridico fulcita sit fundamento. Huius rei ratio hæc est, quia prædictæ interpretationes non habent vim legis, quia nõ sunt solemniter promulgatæ; nam promulgatio est de intrinseca ratione legis, iuxta ea quæ in superioribus [b] latè dicta sunt. Nec etiam huiusmodi declarationes habent etiam vim sententiæ definitiuæ, cùm omnes sciant, quòd parte non audita sint definitæ. Sed ait hic doctissimus vir, inutilis ergo est huius congregationis institutio, si quæ ab ea definita sunt nullum habent obligandi robur in foro interiori, neque in exteriori. Negatur omnino obiectio: nam maturo consilio à sanctissimis Summis Pontificibus Gregorio XIII. & Sixto V. hæc congregatio instituta est. Ad tollendos, scilicet, frequentes scrupulos, quos quotidie oriri videmus circa ea quæ in Concilio Tridentino definita sunt. Atque adeò istæ declarationes potius sunt doctorales quàm iudiciales, cùm nulla sit promulgata lex, quæ iubeat has declarationes suscipiendas esse, tanquam leges certas & infallibiles. Nam sicut dubia omnia absolui possunt doctrinaliter à Iurisperitis, & Theologis, imò à Christi Vicario id sæpè factum legimus: ita Summus Pontifex certos quosdam sacri Concilij interpretes esse voluit, quorum responsa doctrinalia essent interim, quo à summo Pontifice declaratio iudicialis totius Concilij Tridentini conditur, & promulgatur. Quæ nimirum iuridica declaratio ita necessaria existimari debet, vt nihil magis opportunum esse videatur ad veram intelligentiam, & executionem ipsius Concilij Tridentini. Atque adeò sub literis authenticis essent solemniter promulgandæ. Hæc vir ille doctissimus. Quæ licèt vera appareant, in aliquibus tamen examinatione opus habẽt. Et ita dico primò, quòd dictæ declarationes si authenticæ sigillo ipsius congregationis, aut alio iuridico habeantur, in iudicio & extra iudicium sunt obligatoriæ, & secundùm eas Authenticas sæpè in tribunalibus fuit iudicatum. Et ego scio secundùm quandam Cardinalium declarationem fuisse quendam ætatis solùm decem & sex annorum admissum ad quandam dignitatem in Ecclesia collegiata in diœcesi Burgensi. Declarauerunt enim illustrissimi Cardinales, quòd Cõcilium [c] Tridentinum, requirens vigesimum secundum ætatis annum ad huiusmodi admissionem, loquitur de dignitatibus, & Canonicatibus Ecclesiarum cathedralium, non autem collegiatarum, vt patet ex litera eiusdem Concilij, & probat Quintilianus [d] Mandosius. Dicere autem quòd vt declarationes obligent

b Sup. q. 6. art. 3.

c Con. Tri. ss. 24. de refor. c. 2.

d Quintil. Man. in consil. 1. nu. 12.

obligent in foro conscientiæ, & in foro exteriori, est necessarium, quòd promulgentur, non videtur continere veritatem. Licèt enim leges vt obligent, sit necessarium quòd publicentur, vt tamen declarationes legum iam publicatarum, & receptarum obligent, non est necessarium quòd publicentur. Sufficit enim quòd ipsæ leges sint promulgatæ & receptæ, ad hoc quòd earum declarationes à Principe, vel ab habente potestatem ab ipso Principe datæ obligent eodem modo, quo ipsæ leges obligant. Constat autem declarationes Cardinalium esse datas ab ipsis autoritate Apostolica habita ab ipso Summo Pontifice. Vt constat ex verbis primæ commissionis Sixti V. superiùs allegatæ. ibi, *Interpretandi facultatem, nobis tamen consultis, impartimur.* Nec mihi videtur verum quod dicit prædictus Pater, scilicet, quòd in dictis verbis solùm conceditur dictis Patribus interpretatio doctrinalis. Nam declaratio ab eis lata censeri debet non sicut declaratio doctrinalis lata à Doctoribus & Iurisperitis, sed sicut declaratio lata à viris habentibus facultatem ad declarandum ab ipso legislatore. Imò, & ab ipso legislatore cùm ipsi eo inconsulto minimè possint ipsum Concilium declarare, vt patet ex litera ipsius commissionis. ibi, *nobis tamen consultis.* Nec his obstat quod dicebat prædictus Pater, quòd nulla est promulgata lex quæ iubeat has declarationes suscipiendas esse tanquam leges certas, & infallibiles. Nam huic obiectioni respondeo concedendo nullam esse specialem legem expresse iubentem. At concesso quòd hi illustrissimi Patres proferant supradictas declarationes commissione Papali, eadem lege qua obligamur recipere declarationem Papalem tanquam veram, cùm ad Legislatorem pertineat vera suarũ legum intelligentia, prout dicitur in [a] Iure, eademmet obligamur recipere declarationes horum Patrum, tanquam veras, & verè mentem ipsius Legislatoris attingentes. Ex quibus patet, quòd tales declarationes authenticæ, dicendæ sunt declarationes definitiuæ, quæ vt tales imponũt necessitatem, & in scriptis rediguntur sicut declarationes ipsius Principis Legislatoris, secundùm ea quæ tradunt Canones [b], & leges quæ ius faciunt quoad omnes; prout iidemmet Canones [c] profitentur: dixi, *authenticæ*, si enim authenticæ non sint, non obligamur ad eas recipiendas, & in hoc casu vera erit opinio dicti doctissimi Patris.

a c. 1. de iur. calum.

b c. inter alia. de sent. excom. 2. q. 1. §. ex his omnibus. l. vlt. C. de legib.

c c. fi. de cõstit.

ARTICVLVS III.

Vtrùm liceat Doctoribus ius Canonicum, & priuilegia declarare.

Respondeo dicendo, quòd verus sensus Concilij Tridentini & aliorum Canonum à Papa esset petendus, vel à congregatione Cardinalium deputatorum.

Attamen ipsum possunt interpretari in Tribunalibus Iudices, & in Academiis Lectores pro communi vtilitate, iuxta tradita in eodem Concilio [d] Tridentino, quod in praxi videmus obseruari. Et videmus quòd legum Regni interpretatio reseruatur Regi, aut Regio Senatui, quas tamen interpretantur Iurisperiti, prout tradunt Perez [e], & Castillo, & per æquitatem siue epicheiam temperant legum rigorem iuxta intentionem præsumptam Legumlatorum, vt tradunt Perez [f], Couarruuias, Caietanus, cum Diuo Thoma, Nauarro, Soto, & Ferdinãdus à Mendoça. Alioquin multa, sine quibus Respublica gubernari non potest, penderent in ancipiti, si sub generali prohibitione prohiberentur Iudices & Doctores Academiarum interpretari Concilia, & priuilegia iuxta planum verborum sensum. Vnde licet Papa reseruauerit sibi interpretationem regulæ Beati Patris nostri Francisci, prout patet ex quadam Clementina [g], viri tamen docti apud nos & seculares ipsam interpretantur, cùm opus est, prout aduertit Corduba [h] in expositione ipsius regulæ. Ex his sequitur circa Concilium Tridentinum, quòd cùm sit facta specialis prohibitio, necessariò seruanda (vt constat ex Bulla confirmationis eiusdẽ Concilij facta à Pio IV. quæ incipit, *Benedictus*, & est inserta in fine ipsiusmet Concilij Tridentini) in qua *Prælatis præcipitur sub pœna interdicti, & reliquis omnibus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne commentarios, glossas, annotationes, scholia, vllumve interpretationis genus super ipsius Concilij decretis quoquomodo edere aut statuere audeant, etiam prætextu maioris corroborationis, aut executionis ipsius Concilij.* Ipsa tamẽ specialis prohibitio non prohibet ne aliqui ad iuuandam memoriam, & suam eruditionem, & specialem institutionem annotationes, vel cõmentarios faciant, sed ne fiant ad edendum, vel publicandum prædicta commentaria, & scholia. Veluti si quis ad hunc finem libros imprimeret, vel codicem componeret, eo animo, vt eius copia ad omnium manus peruenire posset. Aduertendum etiam est, quòd non prohibetur aduocatis declarare Concilium in dicto loco, qui litem aliquam defendentes ortam ex dubia intelligentia alicuius decreti prædicti Concilij scribunt, & componunt causæ patrocinium ad persuadendum Iudicum animos. Idemque dicendum de viris literatis, qui verbo, & scripto respondent doctrinaliter, & doctoraliter specialibus dubiis quæsitis circa intelligentiã alicuius Decreti à se dandam, vt quoties fit, eorum sententia tuta est. Neque etiam prohibentur autores librorum, qui incidenter interpretantur aliqua Decreta eiusdem Cõcilij ab eis allegata. Vt facit doctissimus Nauarrus sæpe, & alij plures: vt Medina, Corduba, Menochius, & Vega, quia hoc non est edere aliquod genus commentarij super ipsius Concilij decretis. Has igitur omnes exceptiones ad dictum præceptum Pij IIII. in dicta Bulla licitas esse vniuersalis consuetudo iam declarauit. Addendum tamen supradictis, quòd possunt huiusmodi Doctores leges, & iura interpretari, sed non leges aut iura condere, id enim necessariò censendum est de interpretibus iuris humani, quod de Sacræ Scripturæ interpretibus censet Augustinus in Epistola decima nona quæ est ad Hieronymum, sic inquiens, *Ego solis ex Scripturarum libris, qui iam Canonici appellantur, didici hunc timorem honorémque deferre, vt nullum eorum scribendo errasse, audeam credere.* Et aliquibus interpositis subdit, *alios autem ita lego, vt quantalibet sanctitate, quantáve doctrina polleãt non ideo verum putem, quia ipsi ita censuerũt, sed quia mihi per alios autores, vel canonicas, vel probabiles rationes, quòd à vero non abhorreãt, persuadere potuerunt.* Hæc August. Et in Epistola ad Fortunatum iterum ait, *Nec quorumlibet disputationes quamuis Catholicorum & laudatorum hominum, veluti Scripturas Canonicas habere debemus, vt nobis non liceat salua honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scripturis improbare, atque respicere, si fortè inuenerimus quòd aliter senserint, quàm veritas habet diuino adiutorio ab aliis intellecta, vel à nobis. Talis ego sum in scripturis aliorum quales volo esse intellectores meorum.* Hæc Augustinus. Si sacræ Scripturæ, & iuris diuini Interpretes quamuis sanctissimi viri sint, non possunt (vt Augustinus ait) nos cogere, vt suam sententiam tanquam pro lege recipiamus, multò minus iuris humani interpretes, qui non tanta sanctitate pollent, poterunt nobis præfigere leges

d Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 2.

e Per. in proœmio ord. reg. q. 2. Castillo in l. 1. Tau. fol. 15.

f Perez in d. q. 2. Couarru. in regu. possessor. 2. p. § 6. nu. 2. Caie. & D. Tho. 1. 2. q. 9?. & 2. 2. q. ??. art. ?. & ex professo q. 120. Sot. l. 1. de iust. q. 7. art. 3. & li. 3. q. 4. art. 5. Mendoça li. 1. disp. iur. ca. 3.

g Clementi. exiui. de verb. signif.

h Cor. in introdu. q. 1. & 6.

leges aut latas abrogare: possunt quidem (vt dixi) iura interpretari: sed eorum interpretatio eatenus recipienda est, quatenus illa textui consentire videbitur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm præferendus sit Theologus Canonistis in interpretatione dubiorum quæ tangunt forum conscientiæ.

RESpondeo dicendo, quòd Theologi præferuntur Iurisperitis in interpretatione dubiorum, quæ tangunt forum conscientiæ, quia ad Theologos pertinet fons legum, & examen, prout Diuus [a] Thomas, & Soto, tractantes de legibus satis indicant. Pertinet enim ad eos de lege diuina positiua, quæ est de fide explicita, & Sacramentis, iudicare, & de omnibus casibus & contractibus, vt pertinent ad forum conscientiæ aut peccatum, & de charitate, & iustitia erga proximos, de reformatione, &c. Id verò colligunt non tantùm per lumen naturæ, & Philosophiam moralē, quæ est ancilla Theologiæ, sed etiam per lumen infusum fidei, per dona Spiritus sancti, & Sanctorum exempla: ab hoc enim fonte Pontifices sua decreta, & Canones deriuant, prout tradunt Cassaneus [b], Cano, & Palatius: atque ita dicunt viri docti, quòd Theologi pro Episcopatu & parochiali Ecclesia præferendi sunt Canonistis. Debet tamen Theologus pro interpretatione prædictorū dubiorum esse instructus in Canonum, & legum peritia, prout resoluunt Perez [c], Palatius, & Cassaneus, quia ex solo discursu rationis Theologus scire nō potest quod circa varios casus disponant iura pro foro etiam conscientiæ, quorum decreta pendent semper à libera Principis voluntate, & præter lectionem librorū, qui sunt magistri muti, debent consulere vtriusque iuris peritos, quibus auditis Theologus tanquam superior Iudex adhibeat moderamen pro foro conscientiæ. Ita Henriquez [d].

a D. Tho. 1. 2. q. 90. Soto Lib. 2. de iust.

b Cassan. de glor. mundi. p. 10. consid. 10. Cano de lo. th. Palatius in prim. lib. de contractibus.

c Perez in prep. ord. q. 2. Pala. vbi sup. Cassan. vbi sup. consid. 21.

d Henri. hom. li. 7. de in du'. ca. 19. nu. 4. litera v.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Prælati religionum habeant facultatem ad iura, & priuilegia interpretanda

RESpondeo dicendo, quòd iudicialis definitio, seu interpretatio priuilegiorum Sedis Apostolicæ reseruatur Summo Pontifici, vt iura [e] decernunt, non tamen prohibetur doctrinalis, seu magistralis declaratio, quam non solùm Prælati religionum, sed etiam quicunque literati, secundùm naturalem rationem, & iuris fundamenta, præstare possunt priuilegiis, & legibus quibuscunque, nō solùm respondendo particularibus quæsitis, sed etiam publica commentaria edendo; si tamen Prælati religionum in dubiis emergentibus circa priuilegia Apostolica, & Canones, declarationes iudiciales in scriptis vel aliàs facerent; prohibendo sub aliqua pœna ne subditi possint vti alia interpretatione, peccarent quidem, & sua declaratio esset nulla, quia talis declaratio Papæ reseruatur. Verùm si ex alicuius legis Apostolicæ, vel priuilegij promulgatione dubia occurrunt inter subditos, & præcipuè si ea dubia spectent ad totam communitatem, poterunt quidem Prælati doctrinalem quandam interpretationem cōcedere, & ad eius obseruantiam subditos exhortari, & admonere, interim quo ad Summum Pontificem recurritur, quia in hoc nulla inuenitur prohibitio, imò est bona gubernatio. Et sic Innocentius VIII. fecit pro fratribus ordinis Prædicatorum congregationis Hispaniæ, super gratiis & priuilegiis, tam Ordini, quàm Congregationi prædictæ concessis. *Pro securitate enim conscientiarum prædictorum fratrum, concessit facultatem Vicario generali, dictæ cōgregationis pro tempore existenti cum aliqua persona in dignitate cōstituta, & duobus aliis iuris Cōsultis interpretandi huiusmodi dubia. & quòd fratres dictæ congregationis securè possint stare declarationibus per eosdem faciendis. Imò Leo* [f] *X. concessit quòd in rebus dubijs & scrupulosis conscientias Fratrum Minorum subditorum tangentibus, generales & prouinciales, seu Custodes cum consilio aliquorum Patrum (si res magne importantiæ fuerint) possint autoritate suæ Sanctitatis determinare in scrupulis, & rebus huiusmodi, atque eorum determinationi subditi secura conscientia possint & debeant stare.* Et idem Leo X. [g] amplians prædictam concessionem, *Concessit quòd fratres qui sunt nimis scrupulosi, possint in omnibus dubiis suam conscientiam tangentibus secura conscientia stare determinationi sui Guardiani, vel cuiuscunque alterius Prælati.* Et aduerte quòd hoc conceditur etiam Vicariis, & Præsidentibus loco ipsorum Guardianorum, Guardianis absentibus: licèt enim ipsi non sint Prælati, & concessio supradicta solùm Prælatis concedatur, vt constat ex eius verbis ibi, *sui Guardiani, vel cuiuscunque alterius Prælati*: hoc tamen priuilegium fundatur in fauore publico animarum, & priuilegia fundata in fauore publico, vel pia causa, & fauorabili recipiunt quidem extensionem de vna persona ad aliam personā ex paritate rationis, vt post alios tenet doctissimus Petrus [h] Barbosa Primarius Conimbricensis Academiæ, & supremi Consilij Portugaliæ Consiliarius. Et in hoc casu est in Vicariis absentibus suis Prælatis eadem ratio, alioquin conscientiis fratrum non satis prouideretur. Aduertant tamen Prælati quòd si dubia sint circa leges, & priuilegia & literas Apostolicas circa incursionem alicuius pœnæ, & res deuenta fuerit ad iudicium; poterit Prælatus sequi opinionem quæ sibi verior apparuerit in infligenda pœna, vel ab ea releuando, & tunc sententia erit valida, quia sententia lata contra ius dubium non est nulla, sed valida, vt docent scribentes in multis iuribus ad hoc suffraganribus.

e c. cùm venissèt. de iudi.

f Hab. in Suppl. fol. 59. concess. 1. 2.

g Suppl. fo. 91. concess. 287.

h Barbos. in l. 1. in 1. par. ff. solu. mat. nu. 19. & 20.

Circa supradictam concessionem Leonis X. est [i] notandum primò, quòd habet locum quando res est dubia; si enim clara est, non est necessaria Prælati declaratio: sicut secundùm ius, in claris non est opus coniecturis. Vnde subditus obligatur, ad faciendum id, quod per regulam sibi clarè præcipitur, non obstante declaratione contraria ipsius Prælati, in hoc enim non tenetur illi obedire, nisi ipse Prælatus præcipiat aliquid dispensando iustè, & iuridicè in præcepto regulæ aut Canonis, contra quod præcipit aliquid faciendum, prout in quæstione de dispensatione dicetur. Ad maiorem autem explicationem dictæ concessionis Leonis X. est aduertendum secundò, quòd declaratio Prælati quando aliquis casus particularis dubius contingat, est optima ad timoratas subditorum conscientias quietandas, & vt talis maximè à Theologis commendatur: propter quam causam debet religiosus declarationi acquiescere, captiuando suum intellectum in obsequium ipsius declarationis, iuxta tradita à Diuo [k] Thoma, Caietano, & Nauarro, qui ait malè, & imprudenter agere Prælatos, qui dubitantibus eorum subditis an teneantur ieiunare, hoc suis conscientiis remittunt; debent enim, vt patres, compati infirmitatibus suis, prout ait Syluester [l]. Et Caietanus laudat maximè subditos sequentes in rebus dubiis declarationem sui Prælati, intelligentes ipsum, vt sapientem Prælatum, minimè errare posse in his,

i Panor. in c. 1. de fon. & re iud. nu. 9.

k D. Tho. 1. 2. q. 96. in corpo. art. & 2. 2. q. 147. ar. 4. vbi Caie. & Nau. c. 21. nu. 12.

l Sylue. v. obedientia. n. 2. Caie. verò item. in § quoad 3.

in his, quæ ad eorum salutem necessaria sunt, & ipsum posse in tali casu dispensare, etiam si declaratio eius in eo casu locum non habeat. Circa hoc aliqua doctè adducit Corduba [a]. Et eandem doctrinam docet Nicolaus III. in sua Clementina [b] *exiit*, & clariùs Ioannes [c] XXII. in extrauaganti *quorundam*, quorum vestigia secutus Diuus Bernardinus I. Vicarius generalis Obseruantiæ in quadam epistola, quam ad fratres de familia scribit vt Vicarius generalis ipsorum, hanc doctrinam præ oculis eorum semper habendam testatur, vt corda ipsorum mandatis Dei, & regulæ suæ sint (prout decet) dedita, & constitutiones generales religionum à Sede Apostolica approbatæ hoc sæpe sæpiùs proclamant.

a Cor. sup. reg. B. Francisci. c. 10. q. 1. in 3. puncto.
b Cle. exiit. §. insuper ex quo vtensilia.
c Extrauag. quorundam. art. 1. & 2.

ARTICVLVS VI.

Quomodo decreta, & priuilegia sint explicanda.

RESpondeo dicendo, maximè necessariam esse declarationem legum, & priuilegiorum: nam, vt ait Diuus Gregorius [d], ille qui solùm considerat literam sacræ Scripturæ, & per consequens legum, & priuilegiorum, quæ à diuina Theologia dimanant, & sensum eorum minimè perscrutatur, magis confusionem, quàm doctrinam adeptus erit; sæpe enim literæ verba videntur contrariari, quam contrarietatis apparentiam ideo Deus sua altissima prouidentia permittit, vt lectorem ad diligentissimè indagandam veritatem alliciat. Quod ipsum declarat optimo exemplo Diuus Chrysostomus [e]: & sic ait iurisconsultus Celsus [f], *Scire leges non est verba earum tenere, sed vim aut potestatem.* quod aliis efficacioribus verbis proponit Paulus [g] Iurisconsultus, dicens, *non oportere ius ciuile calumniari, neque verba captari sed qua mente quid dicitur animaduertere, conuenire.* Cùm igitur legum, & priuilegiorum vera intelligétia maximè sit necessaria, operæpretium esse duxi, in hoc loco aliquas regulas proponere collectas maximo meo labore ex variis locis.

Prima regula maximè necessaria ad intellectum legum, Canonum, & priuilegiorum est, quòd procœmia ipsorum causam continent finalem, prout lex [h] quædam nobis testificatur, vbi notant Bartolus, Baldus, Angelus, & Imola. Nam ex verbis procœmij colligitur mens disponentis secundùm Panormitanum [i], & Imolam, sicut ex præfationibus probatur intentio contrahentium, vt dicunt iura [k], & ex præfationibus statutorum probatur mens statuentium, secundùm Bartolum [l]. Ad procœmium enim semper recurrimus, quo disponentis voluntatem coniiciamus, secundùm iura [m], & ibi notat Bartolus. Et hæc sententia est notanda, & considerãda: est enim maximè necessaria ad intelligentiam legum, Canonum, statutorum, & priuilegiorum, ad quam non aduertentes vidi doctissimos in intelligentia multorum hallucinare malè ea explicantes, considerando decisionem sine discursu ad intentionem legislatorum, quę ex procœmiis, & præfationibus indagatur.

Secunda regula non minùs scitu digna, & necessaria ad interpretationem priuilegiorum, & gratiarum, & concessionum est, quòd ipsa recipiunt interpretationem à supplicatis: cum mente enim supplicantis præsumitur se conformare concedens, prout quędam Decretalis [n] nos docet, vbi notat Felinus, & tenet Iason, & Decius.

Tertia regula est, quòd verba legum, Canonum, & priuilegiorum debent intelligi secundùm id ad

d Greg. lib. 4. Moral. c. 1.
e Chrys. hom. 35. in Io. Euang.
f l. scire leges. ff. de legibus.
g l. p. n. ff. ad exhiben.
h l. fin. ff. de hared. inst. vbi Bart. num. 3. Bald. Angel. & Imo.
i Panor. in c. aduersus. nu. 2. de immun. eccles. Imol. in d. l. fin.
k l. Titia. §. idem respõdit. ff. de verb. obli. l. item quia. §. fin. ff. de pact.
l Bart. in l. ambitiosa. col. pen. de decr. ab or. faciend.
m l. 1. in princ. & ibi Bart. ff. ad Senatuscõsul. Maced. & l. cum hi. in princip. ff. de transact.
n c. inter dilectos. & ceteri. & ibi Fel. col. 4. & 5. Id. inst. Iason in l. Gallus. §. idē ere-

quod principaliter proferuntur à legislatore: ait enim Iurisconsultus Vlpianus [o] illa verba Prætoris in principio legis posita, ne quid in flumine ripáve fiat, quo statio nauigio deterius fiat de flumine nauigabili, esse intelligẽda, quoniam ad id principaliter proferuntur, & verba posita ad vnum finem, ad illum finem sunt interpretanda, vt ait quidam Canon [p], & intelligentia verborum ex causis est assumenda dicendi, vt ait Diuus Hilarius [q], & actus agentium non operatur vltra eorum intentionem, secundùm Philosophos, quod etiam docent nos Iurisconsulti, quæ regula est magistralis, & summè notanda, & per eam defendunt doctissimi Theologi [r] Concilium [s] Tridentinum dicens, nos iustificari per gratiam, & charitatem diffusam à Spiritu sancto in cordibus nostris, non definire nos iustificari per habitus infusos in animabus nostris inhærentes, cùm illa verba non ponantur in illo decreto ad hoc definiendum, sed principaliter ad defendendum contra Lutherum, nos non iustificari ab extrinseco per non imputationem peccati, sed ab extrinseco per renouationem quandam interiorem.

Quarta regula est, quòd vna scriptura declaratur non solùm per aliam partem eius, sed etiam per alias omninò ab ea separatas, quod grauissimus autor Augustinus [t] in hæc verba docet: *Cùm verba Scripturæ apertiùs in vno loco ponantur, ibi discendum est, quomodo in locis intelligantur obscuris.* & super Genesim ad literam docet, *quòd cum Scripturas legimus, id eligimus, quod certò appareret eum concessisse, quem legimus. Si autem dubitatur id certè quod circunstantia Scripturæ non impedit, & cum sana fide concordat.* Et [u] alibi in hæc verba prorumpit dicens: Cùm ambiguitas occurrit contextus ipse sermonis à præcedentibus, & sequentibus partibus, quæ ambiguitatem illam in medio posuerunt esse consulendum, vt videamus cuinam sententiæ de pluribus, quæ se ostendunt, ferat suffragium. Quibus consonat illud quod tradit Cicero libro secundo de inuentione, vbi tractat de controuersia, quæ in scriptis agitur, & ibi ait, *si ipsa separata ex se verba considerentur omnia, aut pleraque videbuntur ambigua.* Sed videamus quid de hac re sentiant Iurisconsulti, siquidem sua in hoc opere res agitur. Et in primis Vlpianus [x] ait alteram partem alternatiuè per alteram interpretari. Iulianus dicit [y] ad summã numorum legatorum conficiendam ea quæ præcedunt, vel quæ sequuntur scripta esse attendenda. Vlpianus [z] itidem agens de interpretanda clausula prima inserta Senatusconsulto eã interpretatur per tertiam clausulam in eodẽ Senatusconsulto lõgè positam. Et idem Vlpianus [a] ait interpretationem verborũ, quæ in testamentis inueniuntur, obscura fieri posse ex vicinis scripturis: Ex verbis enim prolatis in vna scriptura sumitur interpretatio quid senserit quis in alia. Quod Sceuola [b] Iurisconsultus sentit, quatenus significat per verba testamenti alicuius declarari posse, quid ipse in instrumento donationis senserit. Quod ibidem annotauit Bartolus, quem sequitur Alexander, per quam regulam multa pulchra determinata [c] Decius in variis consiliis ab eo datis. Vnde rectè dixit Ioannes Croperus Archidiaconus [d] Coloniensis, *Nulla alia ratione ad eorum, quæ à quopiam obscurè dicta sunt, ad certiorem magisq́; propriam, & germanã potest intelligẽtiam, & notitiam perueniri, quàm, vt ea quæ antecedunt & sequuntur verba extendatur.* Et vt alia omittamus, Cælestinus Papa [e] ait, vtriusq; iuris argumenta nos docere ea quæ in principio ad mediũ, & ad finem, & in principium referũtur: id quod his verbis sic summat Baldus [f] dicens: Per media declarantur extrema, & per vnum extremum declaratur aliud.

Quinta

dendum. ff. de lib. & post. & in l. rat. m. s. C. de transact. Deci. consil. 10. nu. 8. & consil. 6. col. 2. & consil. 403. num. 13.
o l. 1. §. non autem. ff. de flumin.
p c. si. de verb. sign.
q c. intelligentia. & ttt. l. non omnes. ff. de rebus cred. l. in agris. ff. de acquir. rerum dom.
r Med. 1. 2. qu. 112.
s Conc. Trid. sess. 6. cap. 4. de sacr. pœnit.
t Aug. lib. 3. de doctr. Christ. cap. 26. & super Genes. ad lit. cap. vlt.
u Idem D. Aug. l. de doct. Christ. cap. 2.
x in l. 1. ff. de reb. dub.
y l. si seruus. §. fin. ff. de postlim. reuers.
z l. verum. ff. de pet. hared.
a l. haredes palàm. §. si quid. sub fin. ff. de test.
b l. vxoris. §. fin. ff. de leg. 3. vbi Bart. Alex. consil. 69. vol. 6.
c Dec. consil. 15. n. 3. consil. 270. nu. 2. & consil. 41. num. 4.
d Croper. de verit. corpo. & sangu. Christ. pag. 103.
e cap. secundò requiris. de appell.
f Bald. in d. c. secundò requiris.

Quinta regula maximè necessaria ad explicationem Decretorum est, quòd volũtas Legislatoris declaratur à verisimili, sicut voluntas hominis à verisimili indagatur, prout traditur in iure [a]. Nã qui arguit à verisimili, arguit à ratione naturali, cùm similitudo sit cognata naturæ, vt ait Baldus [b], & pro lege habetur, vt tradit Oldradus [c], quos refert & sequitur Craueta referens eum qui habet verosimile pro se, habere casum legis pro se. Vnde verba generalia constitutionum ad verosimilia extenduntur, de quo vide latè [d] Euerardum & Tiraquellum.

a l. non est verisimile ff. de eo quod me tus causa. l. cũ re. ff. de lega 1. b Bald. consil 180. n. 3 vo. 3 c Oldrad cõsi. 13. Craue. cõs. 29. n. 6. d Euerar. in scrip. loc ca. 5. Tiraq. in præfa. leg si vnquã n. 37. & seq. e l. hoc modo. ff. de condi. & demonstrat.

Sexta regula ad interpretationem Decretorum vtilissima est, considerare an ipsa Decreta & statuta sint fauorabilia, vt sicut fauorabilia amplientur, secundùm sententiam cuiusdam Iurisconsulti [e], an verò sint odiosa, & per consequens restringẽda iuxta regulam vulgarem. Difficillimum tamen est concludere quando lex sit fauorabilis, an odiosa; iuris enim periti in hoc variant, aliqui enim iudicant legem esse fauorabilem, quam alij odiosissimam prædicant, iudicantes de ea secundùm id quod sibi magis arridet suum vnusquisque interesse prætendens: hoc clarè videtur in lege Regni quæ concedit propinquiori cognato, vt rem suorum progenitorum sibi pro pretio quo venditur possit applicare. Quidam enim hanc legem fauorabilem appellant, cùm sit in fauorem progenierum. Alij verò odiosam esse iudicant: siquidem est contra ius commune in præiudicium aliorum emptorum, vt refert Tiraquellus [f]. Eadem controuersia inuenitur in legatis & fideicommissis quæ fiunt in testamentis & vltimis voluntatibus, quidam enim Doctores affirmant esse fauorabilia: Alij verò contraria via gradientes odiosa esse prædicant, de qua re latè agit Mantica [g], qui decem pro vna parte, & alias decem pro alia rationes proponit. Et eandem videns difficultatem, rem indecisam relinquit. Eadem quæstio versatur circa statuta excludentia à successione, quidam enim dicunt esse odiosa, alij è contra fauorabilia, prout innuit Imperator Iustinianus [h], & tradit Sarmiento. Et eadem reperitur controuersia in institutione maioratus, quam quidam fauorabilem, alij odiosam esse dicunt, prout refert Tiraquellus [i]. Et eadem controuersia versabitur etiam in præceptis Papalibus, & in constitutionibus expeditis in fauorem religionum, iuxta tradita in iure [k]. Dicunt enim quòd cùm hæc obligent aliquando vltra terminos iuris communis, tanquam odiosa censeri debent, & sic dicunt obligationem votorum religiosorum strictè esse interpretandam, cùm præter ius commune sit constituta, iuxta ea quæ in iure [l] notantur. Verum est tamen quod alij Doctores diuersa via gradientes dicunt, quòd in legibus & constitutionibus principalius quod intenditur, debet considerari, & quòd, vt lex fauorabilis dicatur, sufficit quòd principalius intendat aliquem fauorem, licèt consecutiuè, in alicuius præiudicium redundet, prout notat Glossa [m] singularis secundùm Nauarrum de quo latè Felinus. Et secundùm hanc sententiam dicunt Canonem excommunicantem percussorem clerici esse fauorabilem legem; licèt enim pœnalis respectu delinquentis sit, respectu tamen Ecclesiæ fauorabilis est, & ipse Canon fauorem Ecclesiæ principaliter intendit. Sed hæc doctrina non vsquequaque certa est, si enim secundùm eam regula vniuersalis constitueretur, maxima esset perplexitas in iudicando quid magis, aut minus principalius Canon intenderet, & facilè secundùm vniuscuiusque iudicium lex odiosa fauorabilis, & è contra fauorabilis odiosa iudicaretur. Et circa hoc ego regulam certam ex Doctoribus minimè possum colligere. Nec doctissimus Sarmiento [n] de hac re nouissimè agens eam constituit. Vnde pro solutione dico primò, quòd cùm vltimæ testatorum voluntates, quædam sint leges, prout dicitur in iure [o], & quædam à Doctoribus reputentur odiosæ, verbi gratia, quando aliquis exhæredatur & hæreditate priuatur; quædam verò fauorabiles iudicantur, quando, scilicet, aliquam ad successionem hæreditatis legatorum, aut fideicommissorum admittunt secundùm leges communes imperiales & regales. Ita leges quæ infligunt pœnam & priuant, odiosæ debent iudicari; licèt enim sint fauorabiles respectu actoris, respectu tamen rei odiosæ sunt, & ius commune magis fauet reis, quàm actoribus. Vnde Canon excommunicans percussorem clerici, odiosus debet iudicari. Licèt enim faueat actori, scilicet, Ecclesiæ, reum tamen punit, cui ius maximè fauet; & è contra leges aliquid concedentes fauorabiles debent dici, cùm ius commune beneficia Principis fauorabilia proclament. Secundò dico, quòd secundùm ius leges antiquæ, & communes debent conseruari, correctio enim legum euitari debet, prout dicitur in iure [p], & sic dicunt communiter Doctores, quòd lex contra regulas iuris debet intelligi, vt quanto minùs fieri possit corrigat ius commune, prout infrà dicetur; debemus consequenter iudicare leges correctorias & exorbitantes esse odiosas, & strictè interpretandas & intelligendas, & solùm locum habere in eo casu in quo loquuntur, prout probatur in iure [q], & tradunt Tiraquellus & Sarmento. Vnde lex correctoria & exorbitans sufficit quòd in aliquo operetur; non enim credendum est Legislatorem velle leges per tot annos obseruatas vnico tollere verbo, prout tradunt Decius [r], Ripa, Calderinus, & Iason. Ex quibus infertur, quòd quando aliquod dubium ortum fuerit inter Religiosos super obseruatione suæ regulæ, debet considerari, vtrùm tale dubium concernat obligationem trium votorum, quæ secundùm ius commune sunt essentialia Religioni, an verò concernat alia præcepta vltra dicta tria vota, quæ in aliquibus Religionibus expressè præcipiuntur adimplenda: nam si versatur circa obseruationem trium votorum, latè, & fauorabiliter est interpretandum, sicut illud quod consequitur secundùm ius commune latè & fauorabiliter interpretatur. Si verò versatur circa alia præcepta, strictè interpretandum venit, sicut ea quæ à limitibus iuris communis recedunt strictè explicantur, ita vt solùm locum habeant in casu, in quo loquuntur. Ex hoc infertur, quòd constitutiones, & extrauagantes, quæ præcipiunt executioni mandari ea quæ secundùm ius commune præcipiuntur addendo aliquas pœnas & censuras, odiosa debent iudicari, cùm respectu dictarum pœnarum & censurarum à terminis iuris communis egrediantur, sicut priuilegia, licèt in quantum beneficia sint, amplè sint interpretanda, prout infrà dicemus: in quantum tamen à terminis iuris communis egrediuntur, & contra contemptores, & inobedientes grauissimas pœnas infligunt, strictè interpretanda sunt.

f Tiraq. de retr. lignag. in præfa. n. 62. g Mant. de coniect. lib. 7. h l. maximum vitium. C. de lib. præter. Sarmien. lib. 1. select. c. 12. n. 3. i Tiraq de primog. q. 4. k l. sunt personæ. ff de relig. & sump. fu. l l. quod cont. ff. de leg. Iul. Regula quæ à iure com. de reg. iuris. in 6. m Gloss. in ca. scient cunctis. de elect. Nau. con. 32. de regu. Fel. in c nõ dubiũ de elect.

n Sarm. lib. 1. select. c. 12. o Auth. vt cũ de appel. §. disponat. p Regu. quæ à iure com. de reg. iur. lib. 6. q l. quod verò. ff de leg. Tira. in tract. lignag. in præfa. n. 61. Sarm. vbi su. num 5. r Dec. in c. 1. col. 5. in fi. de resc. et ibi Ripa n. 41. Cal. tit. de dona cõ. fi. vlt. ver. sufficit enim Ias. in l si quis post hunc. §. filio.

Septima regula est, quòd ita debet fieri interpretatio legis, quòd ipsa lex minimè inutilis reddatur, prout dicitur in iure [s]. Qui enim contrà faciunt, licèt amplectantur verba legis, contra voluntatem tamen Legislatoris insurgunt, quod in iure pro

s l. non dubiũ. C. de leg. b.

prohibetur. Denique vt sit bona interpretatio legis debet esse vtilis & non ridicula, prout tenent [b] Baldus, & Tiraquellus, adeò quòd etiã si lex odiosa sit, & vt odiosa strictè sit interpretanda, debet tamẽ ampliari, ne inutilis & ridicula reddatur, prout Iulianus [c] Iurisconsultus in quodã casu Senatusconsulti Macedoniani nos docet. Et ita lex pœnalis licèt strictè sit interpretanda, ne tamen inutilis reddatur amplianda est; nam ne fiat fraus legi etiam in odiosa materia, verba propriè intelligere debemus, & legem ampliare, vt ipsius mens seruetur, prout tradit Sarmiento [d] allegans multos alios. Et aduertẽdum quòd in interpretatione legum pœnaliũ semper præsumitur pro illa parte, per quam pœna euitatur, prout dicitur [e] in iure, & tradit Cumanus, quod tamen non procedit quando casus est clarus, putà si proprietas verborum importaret pœnam, tunc enim staremus proprietati, vt dicunt iura [f] & notant moderni. Confirmatur ex doctrina Abbatis [g] dicentis, quòd licèt in dubio præualeat illa interpretatio legis, quæ est benignior; tamen plurimum debet attendi proprietas verborum secundum Glossam & Decium. Vnde debet in pœnalibus fieri lata interpretatio, quatenus verba concedunt, tradit optimè Alciatus [h]. Et vbi constat de expressa, & subintellecta mente disponentis, tunc licita est extensio, non solum in fauorabilibus, sed etiam in correctoriis, & odiosis, vt pluribus citatis docet Molina [i].

Octaua regula & maximè necessaria ad interpretationem statutorum & eorum quæ ad regulares pertinent, quòd in legibus, & statutis monasticam vitam & obseruantiam agentibus non debet fieri ita rigorosa interpretatio, vt apices iuris seruentur: sed debent ampliari de bono & æquo. Multæ enim leges iubent, vt in aliquibus casibus non procedatur secundum apices iuris, sed de bono & æquo, & quidam iurisconsultus [k] ait quòd sæpe sæpius perniciosè erratur, allegata solum autoritate scientiæ iuris, qui vult dicere, quòd non debent Iudices iudicare, neque casus determinare secundum rigorem iuris, sed secundùm æquitatem naturalem, quam Iurisconsultus bonum & æquum appellat. Pro quorum terminorum intelligentia est aduertendum, quòd istius termini rigor & apex iuris, etiamsi opponantur istis terminis bonum & æquum, non inde debet inferri rigorem & apices iuris esse mala, & iniusta; iustissima enim sunt, vbi secundùm ius obseruari debent. Multi enim sunt casus in quibus secundum rigorem & apices iuris debent Iudices iudicare, & in quibus si procederent secundum rigorem, & apices iuris, & non de bono & æquo, iniuriam iustitiæ maximam facerent, & apices iuris cum suo rigore iubentur obseruari ad euitandas hominum calumnias. Sicut enim videmus hominem inimicos habentem, cautè viuere, armis armatum incedere, qui cessante necessitate ipsa arma deponit: ita iura considerantia calumnias hominum, multarum solemnitatum fuerunt inuentricia, quibus velut armis & munitionibus dictis calumniis obuiarent, vt videmus in solemnitate testamentorum, contractuum & similium, quæ solemnitates, apices iuris nuncupantur, quod iubet ipsum ius obseruare, vbi necessitas postulat, quas solemnitates præcipit deponi in aliis casibus, iubendo, vt de bono, & æquo & de plano secundùm naturam, & ius gentium in his procedatur. Et sic videmus, quòd in testamento ad pias causas, iubet, deponi solemnitatem septem testium, dicens quòd in hoc casu sufficit, vt procedatur secundùm naturam & ius diuinum, secundùm quod in ore duorum, vel trium stat omne verbum. Et hoc est procedere de bono & æquo, id est secundùm æquitatem, & non secundùm rigorem iuris, prout declarat optimè quidam Iurisconsultus [l]. Hæc est differentia: æquitas enim procedit secundũ simplex ius gentium. Rigor autem & apices iuris, solemnitates & cæremonias iuris positiui, significant, additas dicto iuri gentium. Hoc ergo modo debent interpretari quæstiones, & dubia statui monastico conducentia; in his enim rigor & apices iuris deponi debent: oportet enim religiosos procedere de bono & æquo, secundùm æquitatem naturalem.

Ex quo infertur decisio cuiusdam casus: fuit enim apud Regulares visitatus quidam Prælatus, quòd nõ fuerit Canonicè confirmatus, & quòd non obstante sua mala cõfirmatione, officium Prælaturæ exercuit; causa autem istius malæ confirmationis afferebatur, ex eo quòd, postquam fuit Canonicè electus, Præsidens electioni noluit electum confirmare, propter quod grauamen, ad superiorem fuit statim appellatum: & interposita appellatione, ipse Præsidens mutata sententia, ipsum confirmauit. confirmatio nulla videbatur, cùm pendente appellatione, nihil sit innouandum, & certè secundùm iuris rigorem & apices iuris, ita videtur affirmandum, quòd scilicet ipsa confirmatio sit nulla, quia pendente appellatione, & remissione causæ ad superiorem, inferior circa eam nullam habet ad definiendum potestatem, prout expressè asserit Constantinus [m] Imperator. At secundùm æquitatem, & procedendo de bono & æquo (vt debent procedere Religiosi) dicta confirmatio videtur sustinenda, cùm dictus præsidens adhuc suam habeat commissionem, & partes, ab appellatione, & deuolutione causæ ad superiorem, desistant.

Aduertant tamen Prelati regulares, quo modo de bono & æquo, secundùm æquitatem, in causis monasticis se habent. Nam, vt bene dicit Baldus [n], non debent ipsi procedere de bono & æquo, secundùm suam imaginationem, & ad libitum; sed prudenter secundum terminos iuris, & ita ipse Baldus [o] alibi dixit sapienter, quòd humanæ æquitates, in se, vim statuti minimè habent, nisi aliquo statuto, & cõsuetudine legitimè præscripta, sint munitæ, quod dictum summè notãdum dicit Tiraquellus [p], & ita debent interpretari ea quæ pertinent ad regulares, non secundum apices iuris, sed de bono & æquo, non ad libitum, & beneplacitum cuiuscunque, sed iuridicè secundùm terminos iuris naturalis, & gentium.

Nona regula, vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, nisi autoritate alterius legis, iuxta latè tradita à [q] Bartolo, Paulo Castrensi, & Iasone. Nam Constitutio generalis, per aliam specialem limitatur, prout tradit Bartolus [r], quem sequitur Barbatia, in quodam consilio, inserto inter consilia Alexandri.

Decima regula est, quòd priuilegia concessa Regularibus, dubietate aliqua laborantia, orta ex verborum ambiguitate, & ex Iurisperitorum interpretatione, in fauorem Regularium intelligenda sunt, prout concessit Leo X. [s] congregationi Camaldulẽsi, & Iulius I. cõgregationi Montis Oliueti, vt refertur in compendio Societatis Iesu [t], & congregationi sanctæ Iustinæ, vt refertur in compendio monachorum sancti Benedicti Hispaniæ [u], quæ regula summè à Regularibus notanda est, ad multorum dubiorum decisionem, de qua infrà latiùs agemus.

Regula vndecima est, quòd lex non includit illud,

a l. fere opm. vbi ff. de tut. & curat.
b Bal. l. consi. 2 Tiraq. ... glo. 5. n. 115.
c l. 1. § per. l. ff. ad Senatuscon. Macedon.
d Sarm. vbi sup. n. 7.
e l. proximè. ff. de his quæ in test. delen. Cumanus consi. 234. col. vlt.
f l. cũ lege. vbi Aret. ff. de reg. iur. l. semper in obscuris. eo. tit. ff. de reg. iuris.
g Abb. in c. 1. de const. gl. in l. non possunt. ff. de leg. Deci. in d. c. 1. col. pen. versic. 3 conclu.
h Alciat. de præsum. 3. p. præsum. vlt. à num. 7.
i Mol. de primog. c. 5. nu. 5.
k l. si seruum § sequitur. ff. de verb. oblig.
l l. bona fides. ff. de posses.
m l. 1. C. de reuelationibus.
n Bal. in rub. C. de constit. pecun.
o Bal. in ca. 1. § & quia vidimus. de his qui feud. dare poss.
p Tiraq. de retract. lignag. § 35. gloss. 2. nu. vlt.
q Bar. in l. vnic. in prin. C. quorum leg. Cast. in l. secundum. in prin. n. 5. ff. qui satisdar. cogan. Ias. in l. triũ vnũ n. 4. ff. de verb. ob.
r Barto. in l. quæsitum. § fi. n. 12. ff. de fid. instr. Barb. cõs. 113. n. 11. vol. 4.
s Num. 10.
t Comp. Socie. v. priuilegia § 4.
u Comp. Benedi. l. nu. 49.

illud, ad quod mens, & ratio autoris eius, non se extendit, prout dicitur in iure [a], & tradunt Panormitanus, & Felinus; & in dubio mens Principis semper præsumitur fuisse talis, qualis de iure esse debet, prout notant Baldus [b], Alexander, & Iason.

a l. cum pater. §. dolo ff. de le. 2. [illegible] in c. su gestum. & c. [illegible] de appel. & in c. si. de rump. fid. in c. tua. de [illegible].
b Bal. in l. ex facto, in pri. nota. 4. & ibi Alex. de vul. & pupil. Iaso. in l. beneficiū. n. 35. ff. de leg.
c c. intelligentia. de verbo. signifi.

Regula duodecima, verba legis sunt intelligenda, secundùm subiectam materiam, prout dicitur à iure [c]. Proponamus exemplum, vt pateat regula maximè necessaria, ad multorum cognitionem. statuit Clemens VIII. vt informationes illorum, qui volunt ingredi religionem, fiant à quatuor Patribus ex antiquioribus, coram Notario, & non declarat, an Notarius debeat esse Regius, an verò Apostolicus; an Notarius ex fratribus religionum. Et cùm secundùm dictam regulam, verba debeant intelligi secundùm subiectam materiam, dicendum est, quòd sufficit ad hoc, adesse Notarium ipsorum ordinum, creatum à Generalibus, vel Prouincialibus ipsarum, prout in religionibus fieri consueuit, & concessum est à Pio V. ordini Prædicatorum, prout infrà in quæstione de Notariis latiùs dicemus.

Decima tertia regula est, quòd quando proprietas verborum repugnat, & voluntas Legislatoris non potest declarari, secundùm dispositionem legis, nisi per impropriètatem, verbis secundùm proprietatem debemus stare. Vnde determinatur in iure [d] Canonico, & Ciuili, quòd cessante ordine necessitatis & charitatis: si quis instituit Titium patrem, & eius filios, non censentur vocati ordine successiuo secundùm dispositionem legum, sed veniunt simul propter naturam copulæ, quæ omnes eodem tempore vocat, argumento aliquarum legum [e], aliàs dicta copula impropriaretur. Et ita etiam affirmant [f] Paulus de Castro, & Socinus: quod fallit, quando esset alia coniectura, quæ corroboraret hanc præsumptionem ortam ex proprietate sermonis. Vt contingit, quando necessarius ordo naturæ, & sanguinis, suaderet aliud, quàm quod verba improprientur.

d c. Rainut. c. Raynal. de testam. Docto in l. Gallus §. 1. ff. de vulg.
e l. si duobus. ff. de leg. 1. l. 1. §. is na. C. de cadu. tollend.
f Cast. & Soc. in l. in his. ff. de cond. & dem.

Decima quarta regula est, quòd argumentum à simili, in legibus pœnalibus non valet. Nam pœnæ, legum interpretatione molliendæ sunt potiùs, quàm nimis exasperandæ, atque ideo proprium casum non excedunt. Ita tenet glossa, & probatur in iure. Causam autem quare argumentum à simili, aut ab identitate rationis, non valet in lege pœnali, cùm tamen in aliis legibus valeat, glossa illa non exprimit: Castro [g] tamen de lege pœnali, eam assignat dicens, quòd aliæ leges adeò pendent ex ratione, vt ratio legis dicatur esse mens illius. Vnde dicit Panormitanus [h], & docet Baldus legem non esse aliud quàm rationem eius: & hinc euenire necesse est, vt vbicumque illa eadem inueniatur ratio, ibi etiam eadem habeatur lex. Pœnalis autem lex non omninò pendet ex ratione, sed etiam pendet ex sola Legislatoris voluntate, quatenus certam aliquam pœnam decernit. Nam licèt ex recta ratione procedat, quòd crimen puniatur; nulla tamen ratio cogit, vt tale crimen, tali pœna puniatur. Sed hoc ex sola Legislatoris voluntate pendet, quæ etsi aliquam habuerit congruentem rationem: non tamen necessariò cogerem; vt talis pœna potiùs, quàm alia statuatur: propter quod, lex pœnalis non est extendenda vltra casum per legem expressum, etiam si sit per argumentum à simili, aut à contrario sensu, nisi fortè talis extensio possit per alias iuris regulas probari. Ita Castro contra Abbatem, contrariū tenentem.

g Castro de le pœn. lib. 1. c. 17. fol. 58.
h Panor. in l. fin. de rescrip. Bal. in l. nō dubiū. C. de legi.

Decima quinta regula est, quòd Papa rescribendo, cum iure communi, atque ratione, magis quàm fieri potest, se conformare præsumendus est, iuxta dictum [i] Baldi, approbatum à Ruino, Decio, & Parisio. Verum est tamen, quòd concedendo priuilegium, taliter debet interpretari, vt aliquid dispositioni iuris communis addat, vt ita superfluum non reddatur, prout dicunt iura [k], & notant Hostiensis, Abbas & Baldus, & Ancharranus. Priuilegium enim in fauorem alicuius religionis concessum, debet augeri, ita vt præterea, quæ de iure ipsi competebant, aliquid assequatur; vel si dubium fuerit, an sibi aliquid competat, tollendo tale dubium, id confirmet, prout tradit Mandosius [l].

Hæ regulæ sufficiant, omittendo alias multas, de quibus in his tractatibus mentionem faciemus, & præcipuè in tertio tomo, in quæstione de priuilegiis.

i Bald. in l. ex facto. ff. de vul. & pupil. Rui. consil. 60. à n. 5. Dec. consi. 64. col. [illegible] nu. 7. Paris. consi. 11. li. 1. n. 117.
k l. si quando. C. de inoff. test. c. pastoralis. respō. §. 1. de appel. cap. in his à v. i Host. in v. confirma. & Abbas in n. 1. de priui. Bald. in Auth. habita. 4. not. C. ne filius pro patre. Anchar. consi. 186. col. 2.
l Mandos. in 17. qu. reg. 3. Cancel. nu. 5.

ARTICVLVS VII.

An leges & priuilegia, secundùm consuetudinem interpretentur.

Respondeo dicendo, quòd, vt aduertit quidam Iurisconsultus [m], omnes Respublicæ politicè viuentes, non solùm habent leges scriptas; sed etiam consuetudines, quas omninò obseruant, & in suis actibus secundùm illas diriguntur. Vnde non reprobata fuit in sacra Scriptura [n] consuetudo, priùs maritandi filias maioris ætatis, quàm minoris. Ex quo procedit, quòd ius Ciuile [o], & Doctores communiter tractant copiosè de cōsuetudine, & de eius vi, sentientes esse maximè necessariam ad Reipublicæ politicum regimen; & Canones [p] etiam de ea, multa tradunt, intelligentes, esse maximè necessariam, & vtilem, ad gubernationem hierarchiæ Ecclesiasticæ. Et Theologi, quantùm ad forum conscientiæ, etiam de ea, aliqua vtilissima in lucem proferunt; & non minorem vim habet in gubernatione monachali. Videmus enim in sacra Religione Beati Patris nostri Francisci, fuisse maximè dubitatum, inter Patres Ordinis, an præcepta regulę, ad peccatum mortale obligarent, & tandem hoc fuit declaratum in Concilio generali Viennensi [q], quòd in omnibus casibus, in quibus regula fratrum Minorum ponit hoc verbum (teneantur) obligātur fratres ad peccatum mortale. Quod probat ipsum Concilium, ex sola consuetudine ipsius ordinis, ita interpretante. Ex quo Caietanus [r], & Syluester deducunt quandam regulam generalem, quòd consuetudo interpretatur, an præceptū obliget ad peccatum mortale, nec-nō: sic principalis effectus ipsius consuetudinis, est interpretari legem, quando nobis non constat de eius vero sensu, sed in dubio versatur, & hoc est illud quod communiter dicunt Iurisperiti, cōsuetudinem esse optimam legum interpretem, adeò vt affirment nō solùm esse interpretem legis humanæ, sed etiam diuinæ, prout aduertit Nauarrus [f]. Vnde videmus, quòd ante Cōcilium Tridentinum, poterant Sacerdotes, secundùm consuetudinē antiquam, eligere in confessorē quemlibet Sacerdotem, etiā ab Ordinario nō approbatum: quæ consuetudo hoc modo interpretabatur præceptum diuinum cōfessionis; quæ etiā consuetudo in multis interpretatur ieiunij præceptum, vt asserit D. Thom. [t] referens Diuum Hieronymū dicentem, quòd in ieiuniis seruetur vniuscuiusq; prouincię cōsuetudo, & traditiones maiorū. Nec mirū est habere vim consuetudinē, siquidē nullo existente præcepto ieiunandi sub pœna peccati mortalis, in aliquibus casibus cōsuetudo explicauit sub

m l. omnes populi. ff. de iust. & iure.
n Gen. 2. c. n. 1.
o l. de quibus. ff. de legib. vbi Doctores.
p c. cōsuetudo. 1. d.
q Clem. exiui. § item ordo. de verb. signif.
r Caie. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 1. Sylue. verb. præceptū. n. 2.
f Nau. cap. 17. num. 186.
t D. Tho. 2. 2. q. 147. art. 4. Hier. [illegible] relatus [illegible] vtrum. 7. distinct.

sub ea pœna obligare, vt affirmant idē Caietanus [a], & Nauarrus. Imò interpretatur præceptum ieiunij aliquando nō obligare, prout aduertit Caietanus [b]. Quid adhuc egemus testibus, ad hanc veritatem comprobandam? siquidem videmus in Regnis Castellæ esse consuetudinem introductam contra ius, vt omnes in Sabbatis possint manducare intestina, & vltimas extremitates animalium, & hoc à nemine condemnari.

a Caiet. 2. 2. q.178. art. 3. Na c.21.n.11.
b Caiet. 2 2 q. 147.art.8.

ARTICVLVS VIII.

Quid requiritur ad hoc, vt sit rationabilis consuetudo, ad explicandam legem.

RESpondeo dicendo, quòd quando consuetudo est contra legem, vt supra dictam vim, & alias iuridicas habeat, necessarium est, quòd ipsa cōsuetudo habeat inferius positas conditiones. Prima quòd sit rationabilis; secunda quòd sit legitimè præscripta. Cùm enim consuetudo legi comparetur, vt iusta iudicetur, easdemmet conditiones, quas habet lex, habere tenetur; lex autem debet esse iusta, & ab habente autoritatem edita, prout in iure [c] ab omnibus notatur. Sed ad huius rei maiorem explicationem, videndum est, quando ipsa consuetudo erit iusta, & rationabilis. Quod difficillimè ab autoribus explicatur. Cùm enim consuetudo sæpe sæpius sit contra legem, & interpretetur ipsam contra tenorem, difficillimè intelligitur, quomodo posset fieri, quòd per actus à principio illicitos, per quos consuetudo fuit introducta, possit consuetudo iusta, & rationabilis generari, cùm arbor mala, malos fructus faciat, dicente hoc summa veritate. Ad resolutionem huius difficultatis, dico primò, quòd cōsuetudo, quæ est contra legem naturalem, & diuinam, non potest esse rationabilis, & per consequens non est valida ad dictam explicationem: hoc est certissimum apud omnes Theologos, & Canonistas, & tenent Diuus Thomas [d], & Caietanus. Et ratio est, quia ius naturale primæuum, & diuinum sunt immutabilia; & sic non potest cōsuetudo alterare substantiam Sacramentorum, prout dicunt multi Canones [e]. Secundò dico, quòd si consuetudo est contra ius humanum, bene potest esse rationabilis, & ratio est, quia licèt à principio fuerit iniusta & irrationabilis, temporis successu potest esse tolerabilis, sicut vna lex iusta, successu temporis per aliam corrigitur. Verum tamen est, quòd contrauenientes legi iustæ, ante eius legitimam præscriptionem, peccabunt: ipsa enim legitima præscriptio, eam rationabilem facit; sicut legitima præscriptio, rem non eius domino applicat, quod est rationabile, ne dominia rerum sint in incerto: ita respondet difficultati propositæ Caietanus [f]. Quando verò consuetudo non est cōtra legem, sed est solum declaratiua legis, verbi gratia, quando in aliqua quæstione sunt pro vtraq; parte concludentes iuris rationes æqualiter, tunc consuetudo vnam approbans, dicetur esse declaratiua, & eius certum videtur constituere, secundùm [g] Panormitanum. Et talis cōsuetudo declaratiua, non tam valebit ratione consuetudinis, quam virtute legis sic interpretatæ per consuetudinem, prout tenet Socinus [h]. Neque exigitur quòd hæc consuetudo declaratiua sit præscripta, cùm non aduersetur legi, sed illam declaret, & sufficit eam declarationem aliquo tempore fuisse obseruatam, prout tenent Aretinus, Socinus [i], & Aymon, quos sequitur Doctissimus Lusitanus Barbosa.

c c. erit autem lex. 4. d.
d D. Thom. 1. 2. q. 97. ar. 3. ad 1. Caietan. in §. dignitate. eum. cap. seq. 8. distinct.
e c. ap. super ea. de cognatio. spiritu c. trina. de conse. v. d. 4. c. perniciosus de celeb. Miss.
f Caie. 1. 2. q. 97. ar. 3.
g Panor. in c. cum dilectus. n. 7. de co. ste.
h Soci. cons. 148 n. 2 lib 1.
i Areti. cons. 11 num. 5. post med. Soc. cons 111 nu 8. lib. 2. aymon cons 201 nu. 12. Barbos in l. post dote. ff. solu. matr. num. 48

ARTICVLVS IX.

Vtrùm priuilegium Principis sit amplè interpretandum.

RESpondeo dicendo, quòd duplex est priuilegium: primum in quo datur actualis dispensatio per quam quis eximitur à lege communi, vt Bulla Cruciatæ concedit laicis esum ouorum, etiam in Quadragesima: secundò datur potentia dispensandi aliquibus. Quo supposito dico primò, quòd aliquando priuilegium nihil videtur concedere præter ius commune, & tamen confert ad tollendos scrupulos, vbi fuerunt variæ autorum sententiæ. Secundò dico, conandum esse ita interpretari priuilegium, vt aliquid operetur præter ius commune, iuxta id quod dicitur in iure, & tradunt Sylucster [k] & Nauarrus. Tertiò dico, quòd si priuilegium continet actualem dispensationem legis communis, dato aliquo, quod operetur, est in aliis strictè interpretandum, iuxta id, quod traditur in iure [l], & dicunt Syluester, & Nauarrus. Vt si dispensentur ad ordines absolutè, intelligitur ad minores tantùm. Item dispēsatus tempore interdicti, vt intersit diuinis, non potest recipere communionem, nec interesse diuinis tempore cessationis, prout tradunt [m] Nauarrus, & communis. Quartò dico, quòd dispensatio in lege priuata, vel consuetudine priuata, quæ est contra ius commune, est amplè interpretanda, quia reduxit hominem in ius commune quod est fauorabile, prout tradit Syluester [n] cum Ioanne Andrea. Similiter concessio indulgentiarum est amplè interpretanda, etiam de non iniunctis pœnitentiis, quia nihil habet contra ius commune, ita Syluester, & Corduba [o] cum communi. Quintò dico, quòd quando priuilegium continet potestatem dispēsandi, commutandi, vel absoluendi, est amplè interpretandum, cùm sit fauor, vel beneficium Principis, ita Syluester, & Nauarrus [p], & Couarruuias. Verum tamen est, quòd si hæc ampliatio cedat in præiudiciū tertij, debet restringi, prout tenet Syluester [q], & communis. Sextò dico, quòd hæc facultas dispensandi, commutandi, & absoluendi, potest extendi ad similes casus, vbi subest eadem, vel maior ratio: ita Didacus Perez [r]. Vnde beneficiarius, qui profitetur Canones, fruitur prouentibus beneficij, in absentia, sicut conceditur Theologis: cùm scientia Canonum maximè sit necessaria ad Ecclesiasticæ hierarchiæ regimen, sicut est necessaria Theologia, prout dicūt communiter Doctores, & explico in nostra Summa, & est praxis valde ordinaria, & doctrinam huius dicti confirmant exempla tradita à Nauarro [s] & Sarmiento. Et sic Doctores communiter dicunt, quòd Bullæ concedentes commutationem votorum, extendi possunt ad similia iuramenta commutanda, dummodo non vergant in præiudicium tertij. Similiter, si Episcopo concedat Papa gratiam testandi, potest facere codicillum, aut donare causa mortis, prout tradunt Nauarrus [t], & Quintilianus Mandosius. Vnde infertur, quòd Regulares, quibus Sedes Apostolica concedit licentiam testandi, possunt facere codicillos, & causa mortis donare.

Nec his obstat, quòd priuilegia non recipiunt extensionem, ex similitudine rationis, neque ex maioritate rationis, iuxta tradita in Iure [u], & tradunt Rolandus, Beroius [x] & Baldus. Nam respondetur,

k ca. in his. de priu. Syl verb. priuil. q. 3. nu. 1 & 4. Na. in apolog. de red. distribu. qu. 3. memo. 6 n. 3.
l cap. porro. de priuil. Syl. & Naua. vbi su.
m Nau. c. 27. nota. 178. & 189.
n Syl. vbi su. q. 3. conf. 2.
o Sylu. verb. indulgentia. § 3. Cord. lib. 5. qq. q. 9. concl. 4 ad 1.
p Nau. in repet. c. ne simo. n. 1 Syl. verb. dispensatio § 5. Co. in 4. 2. p. c. 8. § 8 nu. 6.
q Syl. ver. pri. § 3. v. 4.
r Per. in 1. de ordin. q. 2.
s Na. c. 12 nu. 74 Sar. li. sele. c. 12 n. 7.
t Nau. de redi. qu 3. monitu 20. Mandos. in praxi sig. na. grat. tit. licen. ut pupillorum. §. si prato. ff. de re. eorum. Roland. consi. 81. n. 17. lib. 1.
x Bero in c. 1. not 70. de probat Bal. in ca. inter cætera. nume. o. t. res. c. 1.

detur, quòd hoc regulariter est verum: at non procedit in priuilegiis, causæ fauorabili concessis, sicut sunt priuilegia, quæ doti conceduntur. Et ratio est, quia in dote agitur de vtilitate publica, saltē secundariò, quia ex dote sequitur matrimoniū; & ex ipso speratur proles, & interest Reipublicæ, quòd hominibus liberis repleatur. Vnde quādo lex etiam exorbitans, fundatur in publica vtilitate secundariò, tanquam fauorabili: recipit extensionem, ex similitudine rationis; vnde receptum est, quòd priuilegia, & iura exorbitantia, agentia de pia causa, & fauorabili, recipiunt extensionem, ex similitudine rationis. Nam tunc ex materia subiecta, cōstat non abhorrere mētem Legislatoris, ab exorbitantibus; & ideo ea lex, & priuilegium etiam exorbitans, facilè admittit extensionem à similitudine rationis; & priuilegia Religionibus concessa, in satis pia causa fundantur. Ita doctissimus Barbosa [a] multa allegando.

a Bar. in l. 1. ff solut matr. nu. 19. & 20.

QVÆSTIO XII.

De Abbatibus, & Abbatissis, quoad eorum essentiam & differentiam, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *Quid sit Abbas.*
2 *Quid sit Abbatissa.*
3 *Vtrum Abbates & Abbatissæ sint benedicti, & an eorum benedictio possit reiterari.*
4 *Vtrum Abbates non benedicti, habeant eadem priuilegia, quæ habent benedicti.*
5 *Quot sint Prælatorum species.*
6 *Vtrum Guardiani, & eorum Vicarij sint Prælati.*

PRo inductione notandum, quòd licèt Prælati fratrum Minorum, aliorúmque Mendicantium, Abbates minimè appellentur, attamen sub nomine Abbatum, in hac quæstione, comprehenduntur omnes Prælati Regulares, diuersis nominibus nuncupati, de quibus omnibus in hoc tractatu agere oportet, cùm omnes communicationem omnium ferè priuilegiorum habeant.

ARTICVLVS I.

Quid sit Abbas.

REspondeo dicendo, quòd Hebræi vocant patrem *Ab* (cui nomini, Chaldæi, & Syri suo more, addunt in fine literarum A.) Vnde factum est, prout tradit Aluarus Pelagius [b], & Petrus Gregor. hoc nomen *Aba*, & deriuatum est nomen *Abbas*, quod nomē ex Anachoretis primùm cœpit frequentari, in Christiana religione. Scribunt námq; Sozomenus [c], & D. Hieronymus, & alij, Hilarionem Anachoretā in saltibus Thebaidos Syriæ primùm floruisse Monachum, ac plures viuēdi formulam accipiētes, eremi cultum, in certum, trāstulerunt. Vixit & Diuus Antonius in Thebaica regione Ægypti, & inibi condidit Monasterium. Hūc innumeri postea secuti sunt, qui suos Iudices, Præpositos & Prælatos, nomine proprio Abbates dixerūt. Fuit hoc nomen primùm tributum Monachis Prælatis solitariis, venerationis causa, ab his, qui se tanquam filios suos edoceri, & haberi nouerant; postea tamen in ambitionem, apud quosdam degenerauit, vt quondam etiam factum est fastidita superbia eorum, qui volebant vocari Rabbi, in quos inuehitur, & detestatur D. Hieronymus [d] in hęc notanda verba prorumpens: *Cùm autem Aba pater, Hebræo sermone, Syróque dicatur, & Dominus noster in Euāgelio [e] præcipiat, nullum Patrem vocandum, nisi Deum: nescio qua licentia vocamus hoc nomine alios, vel vocari nos acquiescimus.* Et nota, quòd Diuus Hieronymus loquitur de his, qui nulla cura aliorū donati, nullis præpositi, se ita nominari desiderant. Vnde transiuit hoc nomen in dignitatem & Præpositurarum monachorum, quòd idcirco ab aliis, quàm à præpositis Religionū vsurpari iure, sine stultitia, vel gloriola, nequit, prout tradit quædam celebris [f] Glossa. Denique Præpositus Monachorum dicitur Abbas: in aliis autem ordinibus, diuersis nominibus nuncupantur, vtputa Præpositi, Rectores, Ministri, Vicarij, Guardiani, & Priores, de quibus omnibus, in hac quæstione agemus.

b Pelag. de planct. Eccles. lib. 2. c. 13. Gr. lib. 15. syntag. iuris. 2. par. c. 13. num. 1.
c Sozomen. li. 5. ca. 10. Hier. in vit. Hilar.
d Hieron. in epist. ad Gala. cap. 4.
e Matt. c. 23.
f Glos. in cap. tuam. verb. nō as. endat. de ętate & qualitate.

ARTICVLVS II.

Quid sit Abbatissa.

REspondeo dicendo, quòd Abbatissa est præposita Monialium, & sic ea ferè omnia, quæ competunt Abbatibus, locum habēt in Abbatissis; nam non minorem, quàm Abbates habēt administrationem, iuxta Baldum [g], Abbatem, Iasonem, & alios, quos refert, & sequitur Marcus Antonius Cuquus. Nec administratione in suas moniales carent; nec potestate conferendorum beneficiorum, & dignitatum, quæ suo monasterio competūt. At Soto [h] cum communi Theologorum, eas Prælatas omninò negat, dicens quòd mulier nō potest in dignitate constitui, cui sit spiritualis iurisdictio annexa. Vnde oritur, quòd Abbatissæ, & aliæ Matres Sāctimonialibus præfectæ, ratione officij potestatem non habent imponendi præcepta spiritualia, sicut Religiosorum Prælati, sed tantùm ciuilia, sicut matres familias; de quo infrà dicemus in quæstione quinta decima, de Abbatibus, & Abbatissis, quoad sexum, & ætatem.

g Bal. in ca. 1. in prin. col. 6. qui feudū dare possunt. Ab. in c. 2. in prin. de his quæ fiūt à Præla. Ias in d. tit. qui feudum dare. nu. 6 Cuq. libr. 3. maiorum inst. tit. 3. de Abb. iuxta finem.
h Soto in 4. d. 0 q 1. ar. 4. pa. 881. & d. 25. q. 1. ar. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrùm benedictio Abbatis, & Abbatissæ sit reiterabilis.

REspondeo dicēdo, quòd Abbates & Abbatissæ aliqui sunt benedicti, & aliqui non, & illi, qui benedicuntur, non possunt rebenedici, prout tenet glossa [i] communis tamē Doctorum, quam sequitur Bonifacius, hanc opinionem clariùs, & indubitàter tenet. Vnde Abbas benedictus, ad secundam Abbatiam promotus, non debet rebenedici; quia benedictio eius non est reiterabilis. Benedictio autem Abbatissæ, quæ longè est minor, & simplicior benedictione Abbatis, est iterabilis, vt ipsemet Bonifacius [k] qui fuit auditor Rotæ concludit. Sed quidquid sit de benedictione Abbatissæ, quam tenuit iterabilem Felinus [l], benedictionem tamen Abbatis credo non esse iterabilem; tū quia lōgè plus accedit ad ordinem imprimentem characterem, quàm benedictio Abbatissæ; tum quia multa sacramentalia, quæ non imprimunt characterem, non sunt iterabilia, vt benedictio nuptialis, & pœnitentia solemnis, prout dicunt Canones [m]. Vnde, si Abbas non potest probare benedictionem factam, & eius probatio est necessaria, quoad forum exterius, ait Nauarrus [n], quòd non debet dicere se esse benedictum, sed dubitare

i Glos. in cap. attendentes. §. statuimus. ver. benedicitur. de statu monach.
k Bonif. in d. §. statuimus. no. 10.
l Fel in c. memini. nu. nu. 5. de accus.
m c. 1 & 3 de secund. nup. c. nūquam. 50. dist.
n Nauar. li. 1. consi. ti. de sacra. consi. 12.

bitare de prima benedictione, & ita sumere secundam benedictionem, cum illa conditione, quæ solet apponi quãdo baptizatur aliquis, de quo dubitatur, an sit baptizatus, scilicet, *si es benedictus non te benedico, si autem non es benedictus benedico te.* Et si ei opponatur, quomodo possit dubitare, cùm ipsemet sciat se esse benedictum; & sic non possit dubitare, nisi mentiatur; potest excusari à mendacio, intelligendo in mẽte sua, quòd ad faciendam fidem in foro exteriori, dubitat, iuxta ea quæ tradit idemmet Nauarrus [a]. Aduerte tamen, quòd Abbatissæ triennales non sunt solitæ benedici, prout tradit Nauarrus [b]. Vnde iura, quæ ordinant Abbatissam electam, & confirmatam, perdere Abbatiam, si intra annum non benedicatur, de Abbatissis perpetuis sunt intelligenda.

a *Naua. in c. humanae aures. 22. q. 5.*
b *Nau. lib. 3. consil. tit. de stat. mon.*

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Abbates non benedicti habeant eadem priuilegia, quæ habent benedicti.

Respondeo dicendo, quòd licèt munus benedictionis Abbatibus non impendatur: omnibus tamẽ, & singulis honoribus, præeminentiis, priuilegiis, prærogatiuis, iuribus & insigniis Abbatialibus, benedictis competentibus, fungi possunt, prout concedit Eugenius [c] IV. & Iulius II. & concessum est congregationi [d] Montis Oliueti, & concessit idem [e] Eugenius IIII. Congregationi sanctæ Iustinæ, seu Montis Cassini; & Leo [f] X. congregationi Camaldulensi; & refertur in compendio priuilegiorum ordinis Cisterciensis; atque ita eisdem concessum est, vt minores ordines (prout de iure & in forma Concilij Tridentini, ipsis conceditur Abbatibus benedictis) suis subditis liberè conferre valeant, de quo infrà in quæstione de benedictionibus, & in quæstione de ordinibus latiùs dicetur, in tertio tomo.

c *Eug. pri. 6. n. 14. & Iu. 2. priui. 19 n 7.*
d *Congregat. mõt. Oliu. pri. 31. fol. 76.*
e *Eug. in lib. 4. priu. sanctæ Iustinæ priuil. 50 fol. 190. & priuile. 51. fol. 205.*
f *Leo de im. congregat. Camal n 34 habet. in compen. Rot. tit. Abb. §. 4.*

ARTICVLVS V.

Quæ sint regularium Prælatorum species.

Respondeo dicendo, multiplices esse apud Regulares Prælatorum species: alij namque sunt Prælati cõuentuales, vt sunt Guardiani, Priores, Præpositi, Rectores, Ministri, & Abbates particularium monasteriorũ: alij sunt Prælati Prouinciales, qui præsunt prouinciis; alij verò Generales, qui ordinibus in totum præficiuntur. In ordine verò fratrum Minorum, est aliud genus Prælatorum, qui Custodes appellantur, quorum autoritas, quoad iurisdictionem, est Episcopalis. Custodia namque est velut diœcesis, certis limitibus conclusa, in qua sunt plures conuẽtus, cum suis Guardianis, qui nimirũ omnes Custodi subduntur, qui est Prælatus ordinarius secundùm regulam Seraphici Patris nostri Frãcisci: atque ideo, sicut Episcopus potest facere synodum, ex Archipresbyteris, & parrochis: sic Custos potest celebrare Capitulum custodiale, ex Guardianis suæ custodiæ, Prouinciales verò, in ordine Minorum, habent potestatem iurisdictionis, ad modum Archiepiscoporum. Nam sicut Archiepiscopi præsunt Prouinciæ, in qua sunt plures Episcopi subditi quodãmodo Metropolitano Archiepiscopo; sic eodemque modo Prouinciales Ministri præsunt Prouinciæ propriè dictæ, in qua sunt plures Custodes, iurisdictionem Episcopalem habentes, & diœcesim, vel custodiam: qui sanè Custodes sunt subditi prædictis Prouincialibus. Ac tandem sicut Archiepiscopus, sic etiam Minister Prouincialis, de iure potest ad Capitulũ Prouinciale, conuocare omnes Custodes, & Prælatos suę prouinciæ, atque adeò Ministri Prouinciales ordinis sacri Minorũ, sunt magis propriè, & verè Prælati Prouinciales, quàm reliqui, aliarum Religionum, in quibus non sunt istæ custodiæ. Generales verò Ministri huius sacri ordinis, habent autoritatem iurisdictionis, ad modum Patriarcharum, vel Primatum. Nam sicut Primas, qui solo nomine differt à Patriarcha (vt Anacletus [g] dixit in decreto) præest Nationi, in qua sunt plures Episcopi, qui sunt Prælati Prouinciales: ita Minister Generalis, præest omni Nationi, & ordini, in qua sunt plures Prouinciales Ministri, & plures Custodes, quos omnes potest cogere, & conuocare ad Capitulum generale totius ordinis fratrum Minorum. Quare Seraphicus Pater noster Franciscus, ab Ecclesia meritò vocatur Patriarcha pauperum, non solùm quia inter omnes pauperes Euãgelicos (præter Apostolos, & Discipulos Domini) primatum obtinuit; sed quia fuit primus Generalis Minister Seraphici Ordinis, habens iurisdictionem Patriarchalem, super omnes fratres Minores, existentes per omnes mundi nationes. Ex dictis colligitur, quòd ordo Minorum propriissimè institutus est ad instar Ecclesiæ Catholicę Romanę. Nam sicut tota Hierarchia Ecclesiastica, constat ex parrochis, Archipresbyteris, Episcopis, Archiepiscopis, Patriarchis, & Primatibus, qui omnes Summo Pontifici subduntur: ita Hierarchia Minorum, constat ex Confessoribus, qui sunt velut presbyteri, seu parrochi; & ex Guardianis, qui sunt velut Archipresbyteri; & ex Custodibus, qui sunt vt Episcopi; & ex Prouincialibus, qui sunt velut Archiepiscopi; & ex Generalibus, qui sunt veluti Primates, & Patriarchę: qui omnes, Summo Pontifici Romano subduntur, non solùm ex iure diuino, vt reliqui Christiani, sed etiam ex speciali nostræ regulæ instituto, tenentur omnes professores illius, semper subditi & subiecti esse pedibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

g *c. prouincia. 99. dist.*

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Guardiani, & eorum Vicarij, sint Prælati.

Respondeo dicendo, Guardianos, & cæteros conuentuum præfectos, esse verè Prælatos, habentes dignitatem Ecclesiasticam; & sic possunt eligi Iudices Apostolici. Nam in ordine Mendicantiũ, Minister Generalis, & prior Prouincialis & conuẽtualis, etiam si non eligantur per diffinitorium, autoritate Apostolica, sunt tamen verè Prælati, vt colligitur ex iure [h], non autem Vicarius Prioris, qui nõ habet iurisdictionem ordinariam; sed Priore mortuo, vel amoto, superior videtur Prælatus; & idem videtur dicendum de Vicario conuentus, quãdo fit, Priore mortuo, vel amoto, vt ait Syluester [i]. Nota tamen quòd mortuo Guardiano, in nostro ordine Minorum, regularis Obseruãtiæ, statim expirat eius Vicarij iurisdictio, prout in quæstione de Vicariis latiùs dicemus, in tertio tomo. Et ideo statim Vicarius tenetur ad Prouincialem per literas recurrere, vt prouideat: interim tamen nullam habet Vicarius autoritatem, nec in foro exteriori, nec in foro conscientiæ; sed tantùm præsidebit, ne tumultus fiat in conuentu; quod nimirum munus præsidendi,

h *Gl. c. exiuit. de verb. signif. lib. 6.*
i *Syl. ver. Prælatus. n. 2*

dendi, habent Vicarij in nostra Religione, ex vsu, & consuetudine; non tamen, quousque Prouincialis respondeat, poterit Vicarius absoluere à reseruatis, vel tenere Capitulum, vel professionem dare. Quod ego intelligo verum, nisi ipsi Vicarij, in tabula capitulari, à Prouinciali, & definitoribus, instituantur; licèt tamen per talem institutionem non efficiantur Prælati, sed tantùm sint Vicarij suorum Guardianorum: ea tamen institutio efficiet, vt mortuis Guardianis, ipsi officio Vicariorum fungantur ex præsumpta voluntate Patrum, ipsos expressè instituentium; nam quemadmodum morte Domini, extinguitur iurisdictio autorum, prout aduersùs Auendanum probat [a] Couarruuias, nisi Princeps specialiter hos auditores, siue Vicarios constituerit: nam cùm tunc ab ipso Principe videantur iurisdictionem habere, morte dominorum eorum non extinguitur, neque expirat iurisdictio, prout tenet Guido [b], Franciscus Marcus, & Doctissimus Petrus Barbosa. Ita licèt mortuis Guardianis, expiret Vicariorum eorum iurisdictio, secundùm ius: hoc tamen non habet locum, quando ipsi Vicarij sunt instituti à Prouinciali, & definitoribus: ab ipso enim tùc habent iurisdictionem. Aduerte etiam, quòd Vicarij, sunt Prælati, in conuentibus, qui propter paucitatem fratrum nomine Guardianatus minimè appellatur, sed nomen vicariæ illis tribuitur; & per consequens possunt nominari Iudices, Conseruatores; & de hoc latiùs in quæstione de Vicarijs, nobis agédum erit.

a Couarru. in præf. q. 4. n. 4.

b Guid. decis. 234. Marcus decis. 780. nu. 5. 1. p. Barbos. in l. quia tale. ff. solut. matr. n. 34.

QVÆSTIO XIII.

De Abbatibus, & Abbatissis, quoad qualitatem legitimationis, in viginti quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæstionem, viginti quatuor quæruntur.

ARTICVLVS I.

Qui sint legitimi filij, & illegitimi.

RESpondeo dicendo, quòd legitimi dicuntur, qui à legitimo matrimonio geniti sunt; deinde qui ex matrimonio in facie Ecclesiæ, cum bona fide, saltem ex parte alterius coniugis celebrato, sunt geniti, esto matrimonium, propter occultum impedimentum, fuerit nullum, vt constat ex iure [c] Canonico, & Partitarum; & tenet constáter Molina, Emanuel, Acosta, & communis Doctorum sententia. Immeritò ergo doctissimus Soto asserere trepidauit, vt filij essent legitimi, sufficere fidé bonam alterius tantùm coniugis: nam ex iuribus citatis id sufficere, apertè colligitur. Quando autem in aliquibus euentibus, bona fides in foro exteriori præsumenda sit, aut non, disputat Couarruuias [d], optimè autem, cum multis alijs, quos citat, aduertit Emanuel Acosta [e], filium genitum ex matrimonio in facie Ecclesiæ, ex parte alterius tantùm coniugis bona fide celebrato, esse legitimum, etiam comparatione coniugis, qui impedimenti erat conscius, idque ad succedendum, non solùm ab intestato, sed etiam ex testamento, cum omnibus prærogatiuis filij legitimi. Aduertédum tamen est, quòd non quæcunque ignorantia efficit, vt ista proles sit illegitima, sed tantùm ignorantia facti, & non iuris. Vnde affines & consanguinei, qui sine dispensatione, bona fide contrahunt matrimonium, scientes se esse affines, aut consanguineos, ignorantes tamen affinitatem, & consanguinitatem, esse impedimentum iuris, minimè faciũt suam prolem legitimam, prout vltra supradictos Patres, aduertunt Sarmiento [f], & Paleotus. In numerum etiam legitimorum veniunt filij nati ex soluto, & soluta, qui tempore conceptionis poterant contrahere, si postea inter eos matrimonium contrahatur. Quod procedit etiam si pater in medio tempore aliam duxerit vxorem, & ea mortua accepit dictam solutam, ex qua concepit filios in vxoré, prout tenet Bartolus [g]. Dixi, *qui tempore conceptionis poterant contrahere.* Nam si non poterant contrahere propter aliquod impedimentum dirimens, non legitimabuntur dicti filij, si postea sublato impedimento, inter eos matrimonium contrahatur, prout resoluunt [h] Couarruuias, Sarmiento, & Molina. Et est notandum, quòd hæc legitimatio,

c c. ex tenore. qui filij sint legitimi. c. 2. eod. tit. l. 1. tit. 13. part. 4. Moli. de primoge. lib. 3. c... n. 1... Acost. in c. si pater. 1. part. ... n. ... d. 41. ar. 4. ... 2. conclus.

d Couarru. in epito. 4. p. 2. c. 8. §. 1.

e Acost. vbi supra.

f Sarm. lib. 1. select. cap. 6. Paleo. de noth. c. 10. n. 4.

g Bart. in l. cum mihi decé. solut. matrim.

h Cou. vbi su. § 2. n. 30. Sarm. ... sup. nu. 8. Mol. vbi sup. li. 1. c. 1. n. 6.

per ſubſequens matrimonium contracta, habet locum, etiam ſi matrimonium fiat cum concubina, in articulo mortis, ad hunc effectum, vt filij nati ex ea, reddantur legitimi, & ſint capaces magnæ hæreditatis, etiã maioratus, prout reſoluunt Couarruuias[a], Molina, Sarmiento, & Menchaca. Quod procedit, etiam ſi in hoc articulo contrahat matrimonium homo ita ſenex, & decrepitus, vt videatur impoſſibile, ipſum poſſe generare, prout reſoluit [b] Rojas, & affirmat hãc eſſe opinionem magis communem, Couarruuias. Expoſiti etiam, legitimi cenſentur, ſecundùm opinionem doctiſſimorũ virorum, quam tenent Paleotus [c], & Menochius, à qua non recedit omnino Salzedo. Vnde non videntur indigere legitimatione, & diſpenſatione, vt ad ſacros ordines promoueantur; nec etiam facti regulares videntur indigere diſpenſatione, vt ad Prælationes regulares admittantur. Cùm tamen circa hoc ſit varietas opinionum, conſultius erit, vt minimè ad Prælationes regulares admittantur, niſi cum eis prius, ſecundum terminos priuilegiorum regularium, diſpenſetur. Quantum autem ad eos, qui ſunt illegitimi, tria genera diſtinguit Innocentius [d] III. videlicet, naturales ſpurios, nothos, & manceres. Naturales filij, de Iure Canonico, illi ſoli dicebantur, qui ex vnica concubina domi retenta, gignuntur, inter quem, & quam, tempore conceptionis, aut natiuitatis filij, nullum erat impedimentũ, ad legitimè contrahendum, vt conſtat ex Iure [e]. Nothi dicuntur, qui ex ſoluto, & ſoluta, inter quos poteſt contrahi matrimonium, procreati ſunt. Sed aduerte, quòd hi naſcuntur ex matre domi non retenta, & in hoc differunt à filiis naturalibus; ac ea de cauſa, pater huiuſmodi filiorum non eſt adeò certus, ſicut patet filiorum naturalium; quocirca neceſſe eſt, vt pater recognoſcat eos, vt ſuos, alioquin non reputabuntur illius, niſi id aliunde probetur ſufficienter, vt apertè colligitur ex legibus Hiſpaniarum [f]. Sed relictis multis aliis traditis circa hoc à Couarruuias [g], quantum ad noſtrum inſtitutum, eſt aduertendum, quòd de Iure Canonico, vniuerſi hi omnes filij reputantur naturales, qui geniti ſunt ex parentibus, inter quos, tempore conceptionis, aut natiuitatis talium filiorum, nullum erat impedimentum dirimens ad contrahendum. Prout iam dictum eſt in ſuperioribus, & tradunt Antonius Gomez [h], & Pater Molina, qui aſſerit, in ordinationibus Luſitanis, id ipſum eſſe deciſum. Et vltra ſupradictas ſpecies illegitimorum, aliæ adduntur, verbi gratia, inceſtuoſi, qui nati ſunt ex affinibus, vel conſanguineis, & aliis, inter quos contracta eſt ſpiritualis, vel legalis cognatio. Alij verò dicuntur ſacrilegi, illi ſcilicet, qui nati ſunt ab eis, qui votum ſolemne caſtitatis emiſerunt. Vtrùm autem filij illegitimi militum, ordinum ſancti Iacobi, & Calatrauæ, ſint ſacrilegi, articulo ſequenti diſputabitur.

a *Cou. vbi ſu. n. 10. Moli. vbi ſu. li. 2. c. 51. n. 6. Sar. vbi ſu. c. 9. n. 9. Menc. li. 3. cõtr. freq. c. 4. n. 4.*
b *Rojas in epit. c. 2. 20. & 21. Cou. vbi ſup. c. 8. §. 2. n. 10.*
c *Paleo. vbi ſu. c. 3. n. 63. Menoc. de arbit. lib. 2. cẽtur. 4. cas. 346. Salz. in pract. crim. c. 14. p. 35.*
d *Inno. 3. in c. niſi cũ pridẽ. §. perſonæ. de renunt.*
e *Authẽ. quibus modis naturales efficiãtur. §. ſi quis autem defunctus. lib. 3. tit. 15. §. 4.*
f *l. 11. Tau.*
g *Cou. vbi ſu. §. 4. n. 6.*
h *Ant. Gomez in l. 11. Taur. n. 9. Molin. 2. diſput. 66. col. 914. lib. 4. tit. 71. in prin.*

ARTICVLVS II.

An filij illegitimi militum Alcantarenſium, & ſancti Iacobi de la Spada, necnon Calatrauæ, ſint ſacrilegi.

RESpondeo dicendo, quòd filios prædictorum militum, habitos abſque matrimonio, ex muliere ſoluta dicunt quidam (inter quos eſt Gutierrez [i] in ſuis practicis quæſtionibus) eſſe naturales. Nam cùm hi milites liberè poſſint hodie matrimonium contrahere, abſque diſpenſatione ſpeciali, vt ſatis continetur in Bullis conſtitutionibus Apoſtolicis ſuper hoc latis, præcipuè Pauli III. eius habentur in definitionibus prædictorum ordinum: conſequens eſt, vt hi filij antea ab eis ſuſcepti, ex muliere ſoluta, cum qua, ſi velint, poſſint tunc temporis contrahere matrimonium, ſunt naturales, ſi à patre cognoſcantur, vt tales, iuxta terminos legis Tauri [k], quam ait prædictus doctus vir, eſſe ad hoc expreſſam attentis, & præſuppoſitis dictis Bullis.

i *Guti. in ſuis pract. lib. 3. q. 91. p. 246.*
k *l. 11. Taur.*

Sed contra ſupradicta obſtat. Nam prædictæ Bullæ tantùm concedunt prædictis militibus, facultatem contrahendi matrimonium, & quòd filij eorum in figura matrimonij habiti, ſint legitimi, eiſq; ſuccedant, & ſic minimè loquuntur de filiis ab eis habitis, abſque matrimonio; & debent ſeruare caſtitatem coniugalem, ergo caſus hic, tanquam omiſſus remanere debet ſub diſpoſitione iuris communis, nempe quòd non ſunt naturales; ſed ſacrilegi.

Huic obiectioni reſpondet Gutierrez, quòd ex quo hi milites hodie liberè poſſunt contrahere matrimonium, ex hac facultate, & libertate oritur, atque dependet naturalitas filiorum antè ſuſceptorum, ſicque non eſt caſus omiſſus, ſed potiùs præmiſſus per eam. Nam ad hoc vt ſint filij naturales, non requiritur, vt parentes eorum realiter contrahant matrimonium (tunc enim erunt naturales; & legitimi) nec quòd poſt natiuitatem eorum, parentes illud contrahant (quia tunc per ſubſequens matrimonium, efficerentur legitimi) prout ordinatur in Iure [l]. Sed tantùm deſideratur, quòd poſſint, ſi velint, illud contrahere, abſque diſpenſatione. Hæc Gutierrez.

l *c. tua. qui filij ſint legit.*

At licèt hæc opinio aliquando mihi placuerit, modò verò attentius conſiderata mihi minimè placere poteſt. Fateor enim hos milites, modò abſque diſpenſatione, poſſe contrahere, ſiquidem cum eis iam eſt à Sede Apoſtolica diſpenſatum: at non eſt cũ eis diſpenſatum, vt non ſeruent caſtitatem coniugalem, ad quam ſeruandam, ratione voti ſolemnis aſtringuntur. Quæ caſtitas coniugalis in hoc conſiſtit, vt neque ante matrimonium contractum nec poſt ipſum contractum, poſſint accedere ad non ſuam, ſine eo, quòd mortaliter peccent, tranſgrediendo ſextum præceptum Decalogi, & votum ſolemne caſtitatis coniugalis. Vnde ſecundùm omnes, cognoſcendo aliquam non ſuam, tenentur confiteri prædictam circunſtantiam, ſcilicet quòd votum ſolemne caſtitatis coniugalis in religione approbata emiſerint; cùm hæc circunſtantia mutet ſpeciem peccati, ita vt ſacrilegium committant, vt doctiſſimus Ayala teſtatur in libello, quem ſuper ordinem Diui Iacobi edidit. Quo ſuppoſito, clarè infertur, quòd ſi committũt ſacrilegium, filij ab eis procreati non naturales, ſed ſacrilegi ſunt cenſendi.

Nec his obſtat, quod communiter dicitur, & pro contraria parte adducitur, quòd nati ex his qui tempore conceptionis, aut natiuitatis poſſunt contrahere, ſunt naturales. Nam reſpondetur, quòd hoc intelligitur, quando poſſunt contrahere, & non tenentur aliquo ſolemni voto caſtitatis coniugalis, quo obligantur non accedere ad non ſuam. Et hic intellectus patet ex dicta lege Tauri, ibi, *Saluo ſi fueren los hijos de Clerigos frayles, o freyles*, in hoc enim clarè ſtatuit, quod non ſunt filij naturales, à ſupradictis procreati. Nec obſtat, quòd in collectione noua legum [m] huius regni, vbi tranſcribitur tenor dictæ legis nouæ, ſublata fuerunt illa verba, *o freyles*, & tantum ponuntur cætera, nempe, *Los hijos de los clerigos, o frayles, o de monjas*: non verò dicitur, *de los hijos de los freyles*. Quod ponderat Gutierrez pro ſua opinione.

m *l. 7. tit. 8. li. 5. nouæ comp.*

Ait

Ait enim quòd ideò sublata fuerunt dicta verba, quia cùm hodie per dispensationem Papalem, possint contrahere, iam eorum filij illegitimi, non sacrilegi reputantur. Sed certè ego in ea sum opinione, vt putem dicta verba, ideo sublata fuisse, quia non erat necessarium, quòd apponerētur. Statuente enim ea lege, quòd filij Religiosorum sint sacrilegi, consequenter statuerat, quòd filij horum militum sint etiam sacrilegi, cùm tales milites sint verè Religiosi, prout probauimus suprà [a]. Et patet ex Bulla Alexandri Papæ, pro Religione sancti Iacobi De spata, data, cuius tenor sequitur.

a Sup. hoc to. q. 1. artic. 6.

Alexander Episcopus, seruus seruorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, & dilectis filijs Abbatibus, & vniuerso Clero, & populo, ad quos literæ istæ peruenerint, salutem, & Apostolicam benedictionem. Versus Hispaniam, contra gentem nefariam Paganorum, surrexerunt de nouo viri Deum timentes, & zelantes legem Domini, videlicet, Fratres S. Iacobi, qui pro defensione fidei Christianæ, seipsos extremis periculis exponunt, & fines Christianitatis, ab incursibus Paganorum, induti lorica fidei, & multiplici fueruntis virtute, tuentur. Horum vtique propositum in Domino, digna gratiarum prosequimur actione, & ei à quo omne bonum procedit, adscribimus, quòd temporibus nostris, surrexit in partibus illis, Religio, quæ Deo grata est (sicut indubitanter credimus) & accepta, Christianitati necessaria plurimùm: cùm hi, qui Religionem ipsam assumunt, ad hoc specialiter, & præcipuè studio totius sollicitudinis elaborent, vt inimicos Crucis Christi eo adiuuante, confundant, & fines Christianitatis versus Hispaniam, ab eorum incursibus protegant, & defendant. Vnde cùm expediat vniuersis, qui nomine Christiano censentur, tam fortes athletas Christi, propter Deum feruenti charitate diligere, & signum, quod gestant in pectore, reuereri, per quod ad tuitionem fidei nostræ, se ostendunt semper armatos. Rogamus vniuersitatem vestram, monemus, & hortamur in Domino, atque in remissionem vestrorum peccatorum iniungimus, quatenus, si quando aliquos prædictorum fratrum, vos videre contigerit, eos pro charitate Christi, & reuerentia B. Iacobi, cuius milites se esse fatentur, curetis benignè recipere, & eis humanitatis, & charitatis affectum, propter Christum, humiliter exhibere. Vobis quoque auctoritate qua fungimur, arctiùs inhibemus, ne quis vestrum, eos, in personis, vel rebus offendere audeat: quia cùm nos eos, & eorum domos, considerato Religionis ordine quem susceperunt, sub B. Petri, & nostra protectione, pro nostri officij debito susceperimus, propter diuinam offensam in contemptum Romanæ Ecclesiæ cederet, si quid molestiæ, vel grauaminis, à quolibet indebitè paterentur. Dat. Ferentis iij. nonas Augusti.

Ex qua Bulla, ibi *Religio*, & ibi, *considerato Religionis ordine quem sumpserunt*, clarè colligitur, hos milites Religiosos esse; & ita gaudent milites D. Iacobi, priuilegio capituli [b] (si quis suadente) tanquam personæ Ecclesiasticæ; & constat ex varijs Bullis huic ordini, & aliis concessis; & tenent Nauarrus [c], & Syluester, & Iacobus de Graffiis.

b cap. si quis suadente. 17. q. 4.

c Nauarr. de reddit. nu. 55. & 56. & in propug. nu. 25 Graff. li. 1. decis. aurearum. num. 33.

Ex his etiam colligitur, quòd filij horum militum, habiti ante matrimonium contractum, ex copula cum aliqua soluta, cum qua poterant, etiam si de facto contrahant, non videntur legitimari per subsequens matrimonium, cùm dicta soluta contractum: solùm enim illi filij legitimantur per subsequens matrimonium, qui sunt filij naturales: at hi sunt sacrilegi, contra votum solemne castitatis coniugalis habiti. Nam, vt dictum est articulo superiori, filij adulterini, & incestuosi, minimè per subsequens matrimonium legitimantur, prout resoluunt Couarruuias [d], Sarmiento, & Molina. Verum est tamen, quòd diuersa est ratio adulterinorum, & incestuosorum, quia hi habiti sunt ab his, qui non poterant contrahere, propter impedimentum dirimens: at filios dictorum militū, præsupponitur fuisse habitos à mulieribus, cum quibus poterat matrimonium iniri.

d Cou. in 4. p. 2. c 8. §. 2. n. 32 Sar. lib. 5. selec c 6. Mol. de primog. lib 1. c. 2. nu. 6.

ARTICVLVS III.

Vtrùm per ingressum Religionis, tollatur illegitimatio, quoad ordines.

Respondeo dicendo, quòd licèt illegitimi apud sacros Canones, aliquibus inhabilitatibus afficiantur, non propter eorum peccata, sed ob parentum suorum incontinentiam, quorum vestigia sectaturos, præsumptio iuris innuit: non defuerunt tamen spurij viri, literis, & sanctitate præclarissimi. Et Paleotus [e] refert multos, eos nominando, qui fuerunt Episcopi, Cardinales, & Pontifices, Reges, & Præclarissimi viri; de quo etiam agunt Tiraquellus, & Roias. Et Gambarus [f], & Lambertinus Abbas, & Gomez, disputant vtrùm possint esse Cardinales, & quòd possint esse, satis indicat quidam decretorum Canon [g]. Propter quod, ius Canonicum, cum aliquibus dispensandum decreuit, & priuilegia Apostolica cōcedit, vt ad prælationes, cum ipsis, in Religionibus dispensetur; de quo, articulo quinto latè agemus. Nunc autem quæritur, vtrùm si efficiantur Religiosi, ipso facto reddantur habiles, vt possint sacris initiari. Et est sciendum, quòd Gregor. XIV. anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo, Pōtificatus sui anno primo, idibus Martij, in quadam constitutione, reduxit constitutionem Sixti V. contra illegitimos, datam Romæ, anno millesimo quingentesimo octuagesimo octauo, Pontificatus sui anno quarto, duodecimo kalendas Nouembris, ad terminos iuris communis, in hæc verba prorumpens, *Autoritate Apostolica, tenore præsentium, ad terminos iuris communis reducimus, & moderamur.* Vnde non est dubium, quòd prædicti illegitimi, Religionem à Sede Apostolica approbatam profitētes, possint secundùm [h] ius commune, ad omnes ordines promoueri. Ingressus enim Religionis tollit irregularitatem sicut ingratitudinem, prout in iure [i] decretum est, & resoluit Soto. Vnde videtur non fuisse necessarium priuilegium Sixti IV. quod habetur in Compendio [k] priuilegiorum Mendicantium, quo cōceditur Generali, & Prouinciali, Ministris, atque eorū Vicariis, ordinis Minorum, autoritas dispensandi cum fratribus dicti ordinis patientibus defectū natalium ex adulterio, sacrilegio, incestu, & quouis alio nefario, & illicito coitu, prouenientē, quòd possint promoueri ad quoscunque sacros ordines; quod ipsum concessit etiam Eugenius IV. congregationi S. Iustinæ, & habetur in priuilegiis Montis Oliueti [l], & refertur in Compendio priuilegiorum ordinis Cisterciensis. Nam in iure communi hoc habetur, & frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur. Verum est tamen, quod Syluester [m] ait, quòd priuilegium continens ius commune, aliquid prodest, vel operatur: nam multi sciunt talia priuilegia, ius commune ignorantes, & plerumque, quia malè iura seruātur, per priuilegia innouantur, prout in iure [n] habetur.

e Paleot. de noth. cap. 57. n. 7 & c. 66. Tiraq de nobi. c. 15 ex n. 31. Roias de succ. cre. ca. 25. à n. 18.

f Gambar. de off & potest. leg. à later. li. 7 n. 72. & nu. 83. & n. 108. & 148. Lam. de iur. patr. 1. p. l. 2. n. 11. ar. 7. qu. princ. n. 11. fol. 55. Ab. in c. per venerabilem. nu. 5. qui fil. j sunt legitimi. Gom. in reg. de trien. q. 2 post princ.

g Ostius. 56. dist.

h cap. 1. de filiis presb.

i 19 q. vl c nō liceat. Sot. in 4. d. 25. q. 1.

k Tri. dispensatio. §. 12.

l Priuil. 50. fo 141. & priuil 52 fo. 105.

m Sylu. verb. priu. q. 4.

n c. 1. de treuga, & pace.

ARTICVLVS IIII.

Quis ingressus Religionis, tollat ipso iure irregularitates, quoad ordines.

Respondeo dicendo, quòd triplex est Religionis ingressus: primus, educationis; secūdus, proba-

bationis; tertius, professionis. Olim enim qui assumendi erant ad Religionem, educabantur priùs in cœnobiis habitu honesto seculari detento, vt multi canones affirmant. Nam secundùm decretum Bonifacij [a], ingressuri Religionem, per triennium educandi erant in monasterio, antequam eis daretur habitus monachalis. Secundùm verò decretum [b] Greg. per biennium educabantur: hodiè verò nullus præfixus est terminus. nam tempus educationis arbitrium est, vt ait Glossa [c], & experimento comprobatur. Ingressum verò probationis, dicit esse vnius anni spatium, post habitus susceptionem, vt iura [d] decernunt, & Concilium Tridentinum confirmat. Ingressus verò professionis est, quando transacto anno probationis, Religiosi per solemnem professionem, se tradunt in manibus Prælati. His suppositis opinio est doctissimorum virorum, quòd non solùm professio, sed etiam educatio Religionis tollit ipso iure irregularitatem ad ordines suscipiendos; & ideo Glossa, & communiter Doctores, simpliciter, & absolutè dicunt, quòd ingressus Religionis tollit irregularitatem illegitimationis, non coarctando ingressum ad professionem. Et hâc conclusionem videtur probare ius [e]; vbi dicitur, illegitimè nati ad sacros ordines non promoueantur, nisi aut Monachi fiant, vel in Congregatione Canonica regulariter viuentes; vbi nota, quòd illegitimus non ordinatur, nisi vt Religiosus fiat, vt apertè testatur autor summarii, in eodem iure dicens, illegitimus non ordinatur, nisi vt Religiosus fiat; & idem apertiùs dicit Vrbanus Papa, sic inquiens: filios presbyterorum à sacris ministeriis remouemus, nisi aut in cœnobiis, aut in Canonica Religione, probati fuerint. Ecce quomodo non dicit Papa, quòd debeant esse professi, sed probati tâtum, quod nimirum fieri potest, per tempus educationis, idque esse intelligendum, fauor Religionis probat. Nam cùm ista decreta sint concessa in fauorem Religionis, & non in fauorem illegitimorum, non strictè, sed latè sunt interpretanda. Scio tamen Sotum [f], contrarium asseruisse. Nam dicit solum, Religiosum professum illegitimè natum, posse absque dispensatione ordinari: sed suam assertionem non probat, & ideo qua dicitur facilitate, reiicitur. Cum Soto tenet Philippus Francus, cuius fundamentum est; nam alias potest esse fraus, intrando Religionem, & sacros ordines suscipiendo, & ante professionem exeundo; & sic lex esset imposita verbis, contra iuris [g] dispositionem. Sed respondetur, quòd in eo casu nulla erit fraus: nam si talis post promotionem recedat, erit irregularis ad suscepti ordinis executionem: nam cum fuerit respectu professionis ordinatus, non secuta professione, per recessum à Religione, non illi suffragabitur ordo susceptus, atque adeò absque speciali dispensatione, non poterit administrare, sine peccato mortali. Vnde infertur extensio ad priuilegium Clementis IV. (de quo dicemus infra, hoc tomo) vbi dicitur, quòd Nouitij, virtute priuilegiorum absoluti à censuris, si a Religione, ante professionem retrocedant, in dictas censuras relabuntur. Hæc enim concessio, secundùm dicta, videtur extendenda ad irregularitatem contractam, ratione illegitimationis, quoad ordines, vt scilicet Nouitius, ab ea absolutus per ingressum Religionis, retrocedens in eam reincidat. Huic autem nostræ sententiæ obstant Angelus [h], & Syluester dicentes. Nouitios non posse ordinari, etiam de prima tonsura, quod nimirum probant ex solo capitulo, *Monasterij, decima nona, quæstione tertia*. Ad quod respondetur, hoc capitulum non decernere, ne Nouitij ordinentur, vt euidenter constat, literam legenti: sed tantùm prohibet, ne ad Deum conuersi, in monasteriis ordinentur ante biennium. Quæ nimirum dispositio, per contrariam consuetudinem vniuersalem vacat iam, secundùm quam, ante biennium ordinantur, qui ad Deum, in monasteriis, sunt conuersi. Vel meliùs respondetur, quòd Nouitij, nullibi prohibentur ordinari. Imò [i] Bonifacius VIII. ait, quòd infantes, qui non habent ætatem ad profitendum, possunt ordinari, si Religionem intrent: ait enim, nullus Episcopus, vel quiuis alius infanti (nisi fortè Religionem intraret) seu illiterato, sed neque absque sui superioris licentia, homini diœcesis alienæ, clericalem præsumant conferre tonsuram, & hanc opinionem tenet expressè ibi Summator, & Glossa [k], quæ nimirum dispositio nostram confirmat sententiam: atque adeò stando in rigore iuris, si illegitimus hodie educaretur in cœnobio, in honesto habitu seculari, animo Religionis habitum suscipiendi, & profitendi, si à prælato ordinis, testimonium probatæ vitæ haberet, posset sine aliqua dispensatione ordinari.

a ca. si quis irrogatus. 17. quæst. 2.
b cap. monasterij. 19. q. 3.
c Gloss. in ca. Gen. alius. 17. q. 1. ver. vnius anni.
d cap. Gonçal. 17. q. 2. Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 15.
e c. 1. de filiis presby.
f Soto in 4. d. 25. q. 1. art. 3. Franc. in c. si omi. de filiis presb. lib. 6. n. 71.
g Commissa. de elect. lib. 6.
h Angel. v. nouitius. nu. 10. Sylu. v. religio. n. 10.
i c. nullus. de temper. ord. n. lib. 6.
k Gl. in d. v. infanti. & ver. intrare.

ARTICVLVS V.

Vtrùm per ingressum Religionis approbatæ, omnis illegitimatis irregularitas tollatur, non solum quoad sacros ordines, sed etiam quoad omnes prælationes, & dignitates.

RESpondeo dicendo, quòd ferè omnes iuris Canonici interpretes, inter quos est Glossa [l], Panormitanus, & alij, quos refert, & sequitur Nauarrus, respondent negatiuè; quibus etiam nonnulli Theologi consentiunt, vt doctissimus Sotus [m]. At secundùm venerationem & obsequium sacrarum Religionum, quę his temporibus, ab hæreticis acerrimè infestantur, statuitur conclusio in hunc modum: professio solemnis approbatæ Religionis, est vera legitimatio, non solùm iure humano, sed etiam iure diuino introducta, qua omnino filij illegitimi, ipso iure idonei sunt ad omnes dignitates, & prælaturas Ecclesiasticas, & Episcopatus, ac si ex legitimo essent procreati matrimonio. Hanc opinionem tenet Glossa [n] celebris; & probatur in quadam Authentica [o], in qua dicitur, quòd Monachatus omnem abstergit maculá. Ex quibus verbis nonnulli inferunt, vt notat Nauarrus [p], quòd non solùm tollatur illegitimitas, sed etiam irregularitas homicidij voluntarij, & bigamiæ: hoc tamen non credo verum, vt suo loco dicetur. Tantùm enim illa verba sunt intelligenda de illegitimatione, quæ est propriè macula, cùm sit infamia iuris. Cæteræ verò irregularitates, non sunt propriè maculæ, & ideo per Monachatum non tolluntur. Hanc nostram opinionem tenent omnes ferè iuris Cæsarei interpretes, asserentes filium illegitimum legitimari ipso iure, per professionem Religionis approbatæ, inter quos est Guillelmus de Cunno, Bald. Felinus, Iason, & alij, quos refert Couarruuias [q]. & quamuis recedat ab ipsis, fatetur nostram opinionem esse communem: fundamentum autem eorum est, argumentum de minori ad maius. Nam per oblationem Curiæ secularis inquiunt legitimari filios illegitimos: ergo per oblationem ad Curiam spiritualem, multò fortius debent filij illegitimi legitimari. Pro hac sententia facit Bartolus, & Ludouicus Romanus, quos refert, & sequitur Cifuentes [r], asserentes quòd filius illegitimus naturalis, factus monachus, legitimatur, quoad successionem ab intestato:

l Gl. in c. si de filiis presbyt. Panor. in c. 1. de apostatis. Na. in c. nō dicatis. nu. 92.
m Sot. in 4. d. 25. q. 1. art. 3.
n Gl. in c. cū dignitate. de ind.
o Authent. de monac. collat. 1. in princ.
p Na. in c. nō dicati. n. 92.
q Cou. de spon. 2. p. c. 8. n. 4.
r Cifuentes in lib. 10. Fu.

ſtato: ergo multò magis quoad prælationes, cùm ſucceſſio in hæreditatem, ſit ſtrictior, difficilior, & iuri magis repugnans, quàm habilitas Religioſi illegitimi ad prælaturas. Diximus, iure diuino hanc concluſionem probari, quod in hunc modum demonſtratur. Nam difficilius eſt tollere vincula matrimonij rati, non conſummati, quàm illegitimitatem tollere: quia matrimoniale vinculum, inductum eſt iure diuino; illegitimitas verò, nonniſi iure humano: ſed profeſſio Religionis (vt omnes Theologi dicunt) iure diuino, vinculum matrimonij dirimit, prout dicemus in quæſtione de matrimonio: ergo eodem iure diuino dirimit illegitimitatem. Aliæ rationes adducuntur pro iſta parte, ſed has adduxi in ſacræ Religionis honorem, & reuerentiam. At me omnino non conuincunt: omnes enim rationes adductæ, ſunt argumenta topica. Et pro contraria parte, eſt quoddam decretum [a], cui difficillimè reſpondetur; & inueni Eugenium IV. conceſſiſſe Monachis congregationis ſanctæ Iuſtinæ, per profeſſionem regularem, tolli eorum illegitimationem; non ſolùm quoad ordines, ſed etiam quoad prælationes obtinendas; & in dubio cenſendum eſt, priuilegium, aliquid contra, vel præter ius commune, concedere. Præterea Gregorius XIV. in quadam conſtitutione moderante conſtitutiones Sixti V. fœlicis recordationis, contra illegitimos Regulares, promulgata, decernit legitimationem Regularium, quoad dignitates, & prælationes, debere fieri cum Capitulo generali, aut prouinciali, ſeu intermedio, & non aliàs: de qua conſtitutione, ſtatim in ſequentibus, nobis erit ſermo. Ex quibus verbis, clarè conſtat, ipſos illegitimos, modò non fieri legitimos, quoad prælationes, per profeſſionem in Religione approbata. Et aduerte, quòd hoc procedit, etiam ſi defectus natalium ſit occultus, prout reſoluunt Nauarrus [b], Soto, & Couarruuias. Vnde filius presbyteri, natus ex muliere coniugata, ita occultè, quòd non poſſit probari, niſi ex dicto ipſius mulieris, huius ſpeciei irregularis cenſetur, prout ait Nauarrus [c], & reſoluit Corduba, contra Patrem de Caſtro, & ſic, vt ſit Prælatus, neceſſarium eſt, vt cum ipſo diſpenſetur. Verum eſt tamen, quòd ſi cogatur, prælationem acceptare, & ſine ſua, & ſuorum infamia, non poteſt petere diſpenſationem, poteſt dictam prælationem acceptare.

[a] ca. 1. de filiis presby.

[b] Nau. in ca. non dicatis. n. 60. Soto in 4. d. 15. q. 1. ar. 3. Cou. de ſpenſ. 2. p. c. 8. nu. 4.

[c] Nau. vbi ſu. n. 192. Cordu. li. 1. quæſtionũ. q. 31. pa. 279. col. vers ex dictis Caſt. de leg. pæn. lib. 2. ca. vlt. conc. 3.

ARTICVLVS VI.

Quis poſsit diſpenſare cum Religioſis illegitimis, ad prælationem.

Reſpondeo dicendo, quòd ſecũdùm ius [d] commune, intellectum, ſecundùm opinionem Couarruuiæ, in ſuperiori articulo allegatam, ſolus Papa poteſt in hoc diſpenſare. Nec Concilium Tridentinum [e], in hoc aliquam facultatem Epiſcopis conceſſit. Licèt enim definierit, quòd liceat Epiſcopis, in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus (excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum) diſpenſare, non tamen poſſunt in hac irregularitate diſpenſare. Nam facultas Concilij Tridentini eſt reſpectu irregularitatis, & ſuſpẽſionis ortæ ex delicto occulto ipſius irregularis, vel ſuſpenſi: at irregularitas illegitimitatis, non nata fuit ex delicto illegitimi, ſed ex delicto ſuorum parentum. Verum eſt tamen, quòd Sixtus IV. *conceſſit hoc Generali, & Prouincialibus fratrum Minorum, eorũmque Vicariis, quòd ſcilicet poſſint in hoc caſu diſpenſare cum fratribus dictis ordinis Minorum, defectum natalium patientibus, ex adulterio, ſacrilegio, inceſtu, & quouis alio nefario, & illicito coitu prouenientes; necnon cum his qui ex quauis cauſa (præterquam homicidij voluntarij, Bigamiæ, & membrorum mutilationis) irregulares forent poſtquam ordinem ipſum profeſſi fuerint, diſpenſare, vt defectu, & irregularitate huiuſmodi non obſtãtibus, irregulares ipſi, ad quoſcunque etiam ſacros ordines promoueri, & in illis, etiam in altaris miniſterio miniſtrare; quòd tam ipſi irregulares, quàm defectum natalium patiẽtes prædicti, ad quaſcũque adminiſtrationes, & officia dicti ordinis, eligi, recipi, & aſſumi, illáque gerere, & exercere liberè, & licitè valeant* [f]. Idémque conceſſit idem Sixtus IIII. Miniſtro Generali, & Prioribus conuentualibus, ac eorum Vicariis, ordinis fratrum Prædicatorum, prout habetur [g] in libris ordinum. Quod ipſum ſpecialiter conceſſum inueni, ordini S. Hieronymi, & aliis Religionibus monachalibus, vt patet ex traditis in Compendio ordinis Ciſtercienſis, & ordinis D. Hieronymi, & in [h] libro priuilegiorum congregationis dos Loys nuncupatæ, impreſſo Oliſipone. Hæc tamen autoritas ſublata fuit poſtea, à Sixto V. Pontifice Maximo, in duabus conſtitutionibus, contra illegitimos editis; quarum vna modificans, & declarans primam, habebat diſpenſationes, quæ ab ipſis Prælatis, prædicta autoritate Apoſtolica, emanarunt etiam ante dictas conſtitutiones, eſſe irritas, & nullius valoris. At [i] Gregor. XIIII. prout dictum eſt ſuprà, dictas conſtitutiones, benignitate Apoſtolica eſt moderatus, *Statuendo, vt omnes diſpenſationes, & habilitationes, vigore priuilegiorũ, ſeu indultorum Apoſtolicorum, cuius ordini, Religioni, Monaſterio, aut Congregationi, eorũmve ſuperioribus, in genere, vel in ſpecie conceſſorum, quæ tempore conſtitutionum Sixti V. & non ſub illis, & aliis reuocationibus, comprehenſa erunt, per quoſcunque eorum ſuperiorum factas, in priſtinum ſtatum, & validitatem, in quibus ante ipſas conſtitutiones exiſtebant, reſtituit, & reintegrauit: volens (eiſdem conſtitutionibus non obſtantibus) & ſtatuens, licere Generali, aut Prouinciali ſingulorum ordinum, aut congregationum, aut hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat (iuxta tenorem indultorum, & priuilegiorum Apoſtolicorum eis conceſſorum, quæ modò vſu recepta, nec aliàs ſub vllis reuocationibus comprehenſa ſunt, vt præfertur in hac parte reualidans) cum illegitimis quos aliàs dicti Generalis, aut Prouincialis cum Generali, Prouinciali ſeu intermedio Capitulo & non aliis, ſuffragantibus meritis, dignos iudicauerint, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas, diſpenſare, ac diſpenſationes huiuſmodi, pro tempore ita factas, & inde ſecuta quæcunque antea, valere & tenere perinde ac ſi dictæ conſtitutiones non emanaſſent.* Hæc Gregorius XIIII. Ex qua conſtitutione concluditur, per eam (quoad modum diſpenſandi cum illegitimis) eſſe Prælatis regularibus reuocata priuilegia, quibus ipſis concedebatur abſolutè facultas diſpenſandi cum illegitimis, ad prælationes obtinendas, & poſſidendas: de quibus habetur in libris [k] priuilegiorum Apoſtolicorum, præſertim in compendio Mendicantium, & in compendio ordinis D. Hieron. & in compendio ordinis Ciſtercienſis, & in compendio ordinis Societatis Ieſu. Nam dictæ diſpenſationes, iuxta conſtitutionem Gregorij XIIII. non poſſunt fieri à Generalibus, & Prouincialibus, vt antea poterant: ſed debent neceſſariò ab ipſis fieri, cum Generali, ſeu Prouinciali, ſeu intermedio Capitulo. Ex quibus euidenter infertur, quòd Priores conuentuales, & eorum Vicarij, non poſſunt modò dictam diſpenſationem facere, ſicut per Sixtum IIII. dictis Prioribus, & ſuperioribus ordinis Prædicatorum fuit conceſſum. Nam modò Gregorius XIIII. hoc

[d] ca. 1. de filiis presbyt.

[e] Conc. Trid. ſeſſ. 14. ca. 7. & ſeſſ. 24. ca. 6. de reform.

[f] In 1. impreſ. fol. 6. & in 2. fol. 144. conceſ. 152.

[g] in 2. impre. fol. 147. conceſ. 575.

[h] Habet. in dict. lib. fol. 9.

[i] Sup. art. 4.

[k] Habet. in Comp. Minor. ti. vt diſpenſatio § 12. & 13. & in comp. ordin. D. Hier. ti. diſpenſatio in defectu natalium. § 1 & 2 pag. 145. & 147. & in comp. Ciſterc. ti. diſpenſatio. § 13. & 14. & in comp. ſocietatis. ti. diſpenſatio § 1. & 2.

hoc solùm Generalibus, & Prouincialibus commisit, cum suprà dicta moderatione. Et vt aduertit Collector [a] priuilegiorum Mendicantium, quòd supradicta autoritas apud dictos Patres, nunquam fuit in vsu, quantum ad superiores, & ideo idem est, ac si non fuisset concessa. Secundò infertur, quòd per ingressum Religionis, non remanent illegitimi, dispensati quoad prælationes, & sic est reuocatum priuilegium [b] Eugenij IV. hoc concedens, congregationi sanctæ Iustinæ.

a *Collect. in com Mendic. tit. dispẽsatio. §.13.*

b *Habet. in comp. Cisterc. tit. dispensat. §.15 & titu. natalium defectus.*

ARTICVLVS XII.

Vtrùm filius alicuius Religiosi, possit dispensari, vt sit prælatus in Religione, in qua ipsius pater habuit prælationem.

RESpondeo dicendo, quòd filij illegitimi, & naturales presbyterorum, nempe geniti ab his, qui vxore mortua, presbyteri, aut Religiosi facti sunt, possunt prouideri de beneficio, aut prælatione, iure communi, in Ecclesiis suorum parentum, iuxta ea, quæ notantur in iure [c], & possunt prouideri de paterno beneficio, & prælatione, quam ipsorum parentes antea tenuerunt, dummodo id beneficium, immediatè non fuerit à patre possessum, iuxta ea, quæ [d] sacri Canones decernunt. Et hoc vt euitetur successio in beneficiis Ecclesiasticis, prout commendant sacra Decreta [e], & ita iudicatum fuisse, tradit Petrus Gregorius [f]. Dubium autem est, vtrùm id ipsum debeamus dicere, de filiis Religiosorum, habitis post professionem solemnem. Vtrùm scilicet ipsi, cum dispensatione, possint esse Prælati, in Religione, vbi eorum parentes prælationes habuerunt; & videtur quòd non. Nam Gregorius XIV. in sua constitutione, concedens, vt illegitimi ad Religionem admittantur, addit, *dummodo tamen filius illegitimus, in Religione in qua pater suus, ante, siue post natiuitatem dicti filij, professus fuerit, non admittatur, quod expresse ait, prohibemus.* Ex quibus verbis videtur dicendum, quòd si huiusmodi illegitimi, ad Religionem admittantur, & de facto in ea profiteantur, licèt eorum professio valeat (prout in nostra summa [g] concludimus) non tamen possunt esse prælati in Religione, vbi ipsorum parentes prælationes habuerunt, saltem viuentibus ipsis parentibus. Et confirmatur ex decreto Conc. [h] Tridentini, vbi dicitur, quòd non liceat filiis clericorum illegitimis, in Ecclesiis, vbi eorum patres beneficiũ aliquod Ecclesiasticum habent aut habuerũt, quodcunque, etiam dissimile beneficium, obtinere. His tamen non obstantibus, respondeo, virtute priuilegiorum, posse Prælatos cum ipsis dispensare, vt scilicet possint esse Prælati in Religione, vbi parentes eorum prælationem aliquam obtinuerunt. Neque his obstat, quòd Gregorius XIV. expresse prohibuerit, eos ad Religionem admitti: nam respondetur, quòd imò ex hac constitutione colligitur contrarium: in ea enim constitutione, inter alia, duo decernuntur. Primum est, quòd illegitimi admittantur; & hoc prohibet casu, quòd ipsi illegitimi fuerint filij Religiosi, prout dictum est. Secundum, decernit quòd Prælati Regulares, possint dispensare, cum ipsis illegitimis, vt ad prælationes admittantur, & non prohibet hoc, respectu illegitimorum filiorum, Religiosorum: vt scilicet non possit cum ipsis dispensari, virtute priuilegiorum, vt habeant prælationes, quas ipsorum parentes obtinuerunt. Vnde clarè colligitur, in hoc secundo decreto, illimitatè Summum Pontificem fuisse locutum, & generaliter esse intelligendum: si enim limitatè vellet intelligi, id expresse prohiberet, sicut prohibuit in primo decreto. Neque obstat Concil. Trident. Nam respondetur, quòd loquitur de Ecclesiasticis, & non de Regularibus; & cùm sit lex pœnalis, non debet extendi ad casum similem: argumentum enim à simili, in legibus pœnalibus, non valet, prout tradit Glossa [i], & resoluit doctissimus Castro. Dixi, in Religione, nam Generales, & Prouinciales, non videntur posse dispensare cum Capitulo, cum illegitimis fratribus, vt possint habere easdem prælationes, quas parentes eorum aliquando habuerunt, in aliquo monasterio, si tales sunt geniti à dictis parentibus, cùm essent presbyteri, clerici, aut regulares, prout ordinauit Clemens VII. Cuius constitutionis tenorem tradit Nauarrus [k], quam constitutionem non video, quoad hoc, esse reuocatam. Et vltrà, suprà positam responsionem, ad Concilium Tridentinum respondetur aliter, scilicet, quòd Concil. Trident. solùm prohibet, quòd filij illegitimi, sint Beneficiarij in Ecclesiis, vbi parentes eorum beneficium obtinuerunt. At nos hîc dicimus, filios illegitimos posse habere prælationes, in Religione, vbi parentes eorum professi sunt, non autem in monasteriis, vbi prelationes habuerunt.

c *cap. ad hoc. de filiis presby.*

d *ca. ex transmissa. de filiis presbyt. & ca. præsentium, eodem tit.*

e *ca. constitutus c. quoniam ad extirpãdas. eod. tit*

f *Greg. lib. 17. syntag. iuris. c.6. nu. 33 & 34.*

g *In sum. 2. p. c. 4. tit. Nouitiis pa. 9*

h *Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 15.*

i *Glo. in c. in pœnis, de reg. iuris, lib. 6. Cast de legib. pœn. lib. 1 ca. 7 fol. 58.*

k *Nau. in c. si quando. de rescri. ex c. 21. nu. 2.*

ARTICVLVS VIII.

An genitus ex concubina, post cuius professionem in Religione approbata pater eius matrem in vxorem duxit, indigeat dispensatione, vt possit esse Prælatus.

RESpondeo dicendo, quòd aut iste, effectus religiosus, prælationem obtinuit antequam pater illam vxorem duxisset; & tunc dispensatio requiritur: illo enim tempore illegitimus est; & sic ius ei resistit, ne etiam si Religiosus sit, Prælatus effici possit, iuxta notata per Bartolum [l], & Aymon. Nam tempus datæ prælationis inspici debet, an quis sit inhabilis: prout tradit Gigas [m]. Aut iste, post subsequens matrimonium contractum, ex concubina priùs natus, prælationem assequitur (& licèt sint variæ opiniones) veritas tamen est, quòd dispensatione non indiget. Hic enim verè legitimus effectus est, iuxta [n] glossam, quam sequitur Abbas, & Quintilianus Mandosius; & tempus datæ prælationis inspici debet, quando iudicatur, an quis sit habilis, aut inhabilis ad eam.

l *Bar. in l. si constante. §. quoties. n. 7. ff. sol. mat. Aym. cons. 16. nu. 8. ver. respondeo quod regula.*

m *Gig. de pẽsio. q. 22. n. 19. & seq*

n *Glos. in ca. tanta. qui filij sint legiti. & ibi Abb. col. 2. Mand. de sign. gratia, tit. super defectum natal. fol. 81. pag. 1. col. 1.*

ARTICVLVS IX.

Vtrùm ista dispensatio possit fieri à dictis fratribus, in congregatione intermedia, in ordine Minorum.

RESpondeo dicendo, quòd Gregorius XIV. in sua constitutione, ordinauit vt ista dispensatio fieret à Generalibus, aut Prouincialibus, cum Generali, aut prouinciali, seu intermedio capitulo. Vnde cùm congregationes intermediæ, in nostra Religione, habeant vim capituli intermedij, prout ordinatum est, in ordinationibus generalibus [o] Toletanis, autoritate Apostolica confirmatis (& regula sit vulgaris inter Iurisperitos, quod subrogatur, debet sapere naturam eius, cui subrogatur) videtur asserendum, quòd dicta dispensatio potest fieri à Generalibus, & Prouincialibus in con

o *Ordin. Tole. ca. 8. de capit. fratrum.*

in congregatione intermedia, cùm subrogetur in locum capituli intermedij. Ad cuius rei explicationem, notandum est, capitulum intermediũ, aut congregationem intermediã, in nostra Religione Minorum, distingui, & differre. Ad capitulũ enim intermedium, vocantur omnes congregationis vocales, in quo noui definitores eliguntur, & vocales, in discretorio agunt de rebus concernentibus ad regimen totius congregationis, quæ in definitorio, cum consilio Patrum solent definiri. Sed ad congregationem intermediam, non vocantur vocales: siquidem in ea non eliguntur definitores, ad prouidendum, & definiendum ea, quæ in capitulis solent, in definitorio, prouideri, & definiri; & ita seruatur in nostra Religione. Secundò notandum est, quòd in nostra Religione, ad dispensandum cum illegitimis, vt possint esse Prælati, non petuntur suffragia vocalium, in discretorio; sed Patrum prouinciæ, in diffinitorio. Verum tamẽ est, quòd aliqui Patres doctissimi, & in causis Religionum maximè versati, contrariam ausi sunt tenere opinionem, attentis verbis constitutionis Gregorij XIV. contra quos, in præsentiarum, nobis est sermo. Quibus sic prælibatis, dictam dispensationem in congregatione intermedia fieri posse, concludam. Licet enim inter congregationem intermediam, & capitulum intermedium, sit differentia (prout dictum est in primo notabili) attamen quantum ad dispensationem hanc concedendam, existimo, nullam esse differentiam, cùm hæ dispensationes non fiant suffragiis vocalium, in discretorio, sed Patrum congregationis, in definitorio. Et eandem vim habet definitorium capituli intermedij, quam habet definitorium congregationis intermediæ, iuxta dictas constitutiones. Sed his videtur obstare constitutio Gregorij XIV. non enim dicit, quòd ista dispensatio fiat à ministris Generalibus, aut Prouincialibus, in generali, aut prouinciali, seu intermedio capitulo (si enim hoc diceret, ipsi constitutioni satisfieret, si huiusmodi dispensatio daretur, iuxta modum supradictum, in congregatione intermedia) sed ait, quòd dicta dispensatio à dictis Ministris fiat, cum generali, prouinciali, seu intermedio capitulo. Quæ dictio, *cum*, denotat, quòd cum capitulo intermedio debeat tractari; & de numero ipsius, non solùm sunt definitores, in definitorio, sed etiam vocales, in discretorio. Nam huic rationi respondetur, quòd cùm hîc agatur de legitimatione fratrum, quæ illegitimationem occultissimam aliquando præsupponit, cuius reuelatio aliquãdo in infamiam, & maximum scandalum vergit; non est credendum, Summum Pontificem velle, in discretorio vocalium, de causis ipsius legitimationis tractari; cùm in dicto discretorio sæpe sæpiùs congregentur in vnum vocales, in magna quantitate, non ita circumspecti, sicut decet, ad seruandum secretum. At in definitorio, Patres in minori numero congregantur, & in prudentia, & confidentia præclariores, de quorum taciturnitate magis confidendum est. Et sicut verba, secundùm conditionem personæ, intelligi debent, ad quam dispositio refertur (vt dicitur in iure [a]) ita verba supradicta, cum generali, prouinciali, & intermedio capitulo, debent intelligi, iuxta dispositionem negotij, quod committitur peragendum. Nam verba legis sunt intelligenda, secundum subiectam materiam, prout notatur in iure [b]. Hoc autem negotium, in multis casibus, magnum requirit secretum. Præterea licèt prædicta dispensatio debeat fieri cum capitulo generali, &c. id est, cum maiori parte Capituli, prout in iure [c] definitur: illa tamen dicitur maior, & sanior pars capituli, quæ nititur maiori ratione, & pietate, prout tradit Syluester [d] allegans ad hoc, pulchram decisionem cuiusdam canonici decreti, D. Augustini [e] ad Casulanũ. Et certè, iure communi receptum est, vt pro causarum varietate, in quibusdam, ad numerum tantùm, in aliis, præter numerum, etiam ad virtutum merita, sit respiciendum, prout tenent Abbas [f], Felinus, Paleotus, & Marcus Antonius Cuquus: & nemini dubium est, definitorium, propter eius autoritatem, maiori præsumi, & niti ratione, & pietate, præsertim in hoc casu, cùm in eo debeat agi de moribus, & qualitatibus ipsius illegitimi, qui magis patent Patribus congregationis, quàm vocalibus, discretorij, vt patet intuenti. Neque ex hoc debet quis inferre, quòd huiusmodi dispensationes, possunt fieri in aliis congregationibus, quæ sæpe sæpiùs fiunt, congregatis in vnum, Patribus prouinciæ, ad eligẽdum aliquem in Guardianum, aut alia peragenda, cùm in his congregationibus ita congregentur in vnum, prædicti Patres, sicut conueniunt in vnũ in congregatione intermedia. Nã huic rationi facillimo negotio respondetur, maximam esse differentiã inter has congregationes, & congregationem intermediam. Nam congregationes supradictæ, non subrogantur in locũ capituli intermedij. At congregatio intermedia, secundùm cõstitutiones generales Ordinis, autoritate Apostolica factas, subrogatur in locũ Capituli intermedij, non solùm ad eligendum, sed etiam ad decidendùm, & definiendum; & ideo nimirum, quòd in ea, & non in aliis congregationibus possit fieri supradicta dispẽsatio. Nam subrogatum (vt est notum in iure) deberet sapere naturã illius, in cuius locum subrogatur. Huic opinioni subscripserunt, inter alios, duo grauissimi Patres huius vniuersitatis Salmanticensis: primus, doctissimus, ac Reuerendissimus Pater, frater Franciscus Cumel, magister sacræ Theologiæ, & huius almæ vniuersitatis publicus professor, & Generalis totius Ordinis à Mercede; secundus est doctissimus Doctor, magister meus Martinus à Bustos, in cathedra decretorum iubilatus; & nunc Serenissimi, & Catholici Regis nostri Philippi, in Pintiana cancellaria, meritissimus Consiliarius.

ARTICVLVS X.

An illegitimus, dispensatus in sæculo, vt beneficium curatum obtinere possit, postea Religiosus factus, indigeat noua dispensatione, vt possit esse Prælatus Regularis.

RESpõdeo dicẽdo, circa hoc duas esse opiniones contrarias. Prima est affirmatiua Nauarri [g], tenentis, noua dispensatione indigere, quæ sequenti ratione videtur probari: nam dispensationes sunt stricti iuris, & strictè sunt interpretandæ, iuxta tradita à quadam glossa [h], quam probant Andreas Butrius, Abbas, Angelus, & latè Parisius; & sic sunt intelligenda, secundùm ius commune, vt illud minùs lædant, quàm fieri possit, prout tenent Abbas [i], & Geminianus. Neque in dispensationibus licita est extensio, etiam ad casum, maiorẽ rationem habentem, prout tradunt Doctores [k]; cũ Abbate. Et confirmatur: nam licèt fiat extensio, de maiori, ad minus (prout dicitur in iure [l]) propter odiũ tamen dispensationis, dispensatio cum Monacho, ad beneficium curatum, non se extendit ad beneficium simplex, prout tenent Ioannes Andreas [m], & Felinus, & dispensatus, vt possit habere beneficium curatum, non potest habere dignitatẽ, prout ait Geminianus [n], & iure

a l. penul. §. Equitij. ff. de vsu & habitatione.

b c. intelligentia. de verb. signif. l. si vno. §. 1. ff. locat.

c c. cum in cunctis. de his quæ fiunt à maiori parte.

d Syluest. in Sum. tit. de e. num 2.

e cap. sanè. quippe d. 9.

f Abb. in c. eccl. col. 2. nu. 9. & 14. de elect. Fel. in c. cùm omnes. de constit. nu. 17. & 19. Paleot. de sac. constit. consf. p. 5. q. 5. pag. 261. lit. C. Cuquus li. 4. maior. inst. tit. 1 de elect. o. à n. 112. vsque ad nu 264.

g Nau. lib. 4. cons. tit. qui filij sint legitimi. cons. 2. in 1. impres.

h Gloss. in c. ordin. de offic. ordinar. lib. 6. And Butr. & Abb. in c. de multa. de præbẽ. Angel. cons. 274 non est dubium. n. 4. vers. & maximè hoc credo Paris. consi. 88. quòd sent. nu. 20 lib. 4.

i Abb. in d. c. de multa. nu. 4 Gem. cons. 47. nu 3.

k DD. in c. postulasti. de rescrip. Abbas in c. ad aures. num. 7 col. 4. col. tit.

l l. non debet cui plus. ff. de regu. iuris. cui licet quod plus est. de reg. iuris. lib. 6.

m Andr in c. qua à iure. versic. in contrariũ adducitur. de regu. iuris lib. 6. Fel. in c. postulasti. extra de rescrip.

n Gemin in c. filiis presb. lib. 6.

iure probatur, vbi tanquam diuersa ponuntur, beneficium,& dignitas:& consequenter, vno concesso, nō venit aliud: in Religione autem, prælationes Prouincialium, Priorum, Guardianorum, dignitates sunt, cùm sint administrationes rerum Ecclesiasticarum, cum iurisdictione, iuxta tradita à Syluestro [a]. Contrariam tamen opinionem tenet doctissimus Rebuffus [b], dicens, quòd illegitimus secularis, ad quæcunque, & qualiacunq; beneficia dispensatus, ingressus Religionem, potest in ea habere prioratum regularem. Nam licèt, vi prædictæ dispensationis, videatur ei solùm prouidendum de seculari (cùm esset secularis, quo tempore ipsam dispensationem impetrauit, cùm verba debeant intelligi secundùm conditionem personæ, ad quam dispositio dirigitur, iuxta tradita in iure [c], & notat Iason) contrarium tamen ait esse verius; quia dispensatio ista, generalis est, per quam dispensatus fuit capax cuiuscumque beneficij: & ita, si factus sit Religiosus, potest ei conferri prioratus regularis, pro qualitate suæ personæ: non enim debet attendi tempus dispensationis, sed tempus vacationis beneficij, & eius collationis, prout dicitur in iure [d]. Vnde licèt, tempore dispensationis, iste esset secularis, sufficit, quòd tempore collationis prioratus regularis, sit ipse Regularis capax cuiuscumque beneficij, per dispensationem appositam. Pro huius notabilis dubij, & istarum opinionū concordia, notandum est, longè diuersum esse, legitimari aliquem illegitimum, & dispensari cum illo; dispensatio namque est stricti iuris, & ideo strictè interpretāda, iuxta eā quæ diximus in superioribus. Legitimatio autem amplè est intelligēda, si hæc legitimatio, non est dispensatio; & è contrario, dispēsatio amplè est interpretanda, si est legitimatio, vt costat ex traditis à Couarruuias [e], & hoc seruat praxis. Differentia autem est maxima, inter dispensationem, & legitimationem, cum illegitimo. Nam quando illegitimo non conceditur habilitas, & facultas ad omnia, ad quæ, vel à iure Canonico, vel Ciuili, erat inhabilis, sed ad aliqua duntaxat est dispēsatio: est, qui habilem illud reddidit, dicat legitimare ad hoc, vel ad aliud beneficium ratio est, quoniam non potest esse quis pro parte illegitimus; & pro parte legitimus. Quando verò simpliciter redditur habilis, vel ad ea, quæ iure Canonico, vel ad ea, ad quæ iure Ciuili erat inhabilis, dicitur legitimatus, restitutúsue natalibus, quibus primitus omnes homines, habiles nascebantur, ad omnia, ad quæ postea iure positiuo inhabiles sunt facti: idque, siue is, qui ita legitimum facit, dicat, Legitimū te facio, aut restituo te natalibus, siue dicat, Tecū dispēso. Potiùs enim attēdendum est ad id, quod fit, quàm ad verba quibus fieri significatur, prout tradit doctissimus Molina [f] Societatis Iesu pater benemeritus. Aduertendum etiam cum doctissimo Alciato [g], magnam esse differentiam, inter legitimationem, & dispensationem. Potestas enim ad legitimandum, à Principe concessa, est beneficium Principis, & quid fauorabile, prout dicit Baldus [h]: quod fallit, quando Princeps daret autoritatem dispensandi, hoc est, legitimandi pro parte: nam talis dispensatio est odiosa, quòd sapiat quid mōstrosum, & contra naturam, videlicet, quòd quis possit facere aliquem, pro parte legitimū, & pro parte illegitimum. Vnde Comes Palatinus, habens facultatem legitimandi, nō posset dispensare. Licèt enim plus includat legitimatio, quàm dispensatio: hoc tamen intelligitur, respectu legitimati, & dispensati; non autem respectu legitimantis, & dispensantis. Difficilius enim conceditur dispensatio à Principe, quia odiosa, quam legitimatio, quæ est fauorabilis, prout voluit Socinus [i], quod est repetitum, inter Consilia Francisci de Curt. & ad ipsum est etiam de mente Alexandri; & hoc defendit, cōtra Paulum de Castro, doctissimus Alciatus [k]. Quo supposito, ad difficultatem respondeo, dicendo primò, quòd quando quis, in mundo existens, legitimatur ad quæcunq; beneficia, & qualiacunque, hoc nihil aliud est, quam reddere illum simpliciter habilem, ad omnia, ad quæ, iure Canonico, erat inhabilis. Et in hoc casu, factus Religiosus, potest in sua Religione, sine alia noua dispensatione, esse Prelatus, cùm talis sit legitimatus, & legitimatio sit amplè interpretanda; & idem dicendum est de eo qui existens in mundo, fuit dispensatus, ad alia quæcunque beneficia, & in hoc casu est intelligenda opinio Rebuffi, superius allegata. Dispensatio enim ad quęcunque, & qualiacunque beneficia, legitimatio est, & latè interpretanda, iuxta superiùs dicta. Secundò dico, quod quando quis existēs in seculo, legitimatur, aut dispensatur ad beneficium curatum, aut simplex: non potest ingressus Religionē, esse in ea Prælatus, sine noua dispensatione, cùm ista legitimatio, sit limitata, & per consequens dispensatio, iuxta supradicta. Et in hoc casu, est intelligenda opinio doctissimi Nauarri: eius enim rationes hoc tātùm probant; & sic tenor dispensationis est attentè considerandus, vt colligamus, an aliquis sit dispensatus, an legitimatus. Aduerte tamen cum Rebuffo, quòd dispensatio, seculari concessa, ad quæcūque, & qualiacunque beneficia, non facit eundem habilem, ad regularia, in commendā retinenda, quamdiu secularis remanet, ne duplex concurrat dispensatio; videlicet super defectu nataliū, & super qualitate beneficiorum, quod esset absurdum: sed hoc casu, poterit commendam Papa concedere, non verò Ordinarius. Ex supradictis colligitur, quòd Prælati Regulares, non habent facultatem, ad legitimandum Religiosos, sed solùm ad dispensandum, vt patet ex priuilegiis Sixti I V. Ordini Minorum, & Ordini Prædicatorum, concessis, ibi, *dispensare* & ibi, *ad quascunque administrationes, & officia dicti Ordinis eligi, recipi, & assumi.* Patet etiam ex cōstitutione Gregor. XIV. superiùs allegata, ibi, *ad honores, gradus, & dignitates Ordinis dispensare* Intelligitur enim de honoribus, & dignitatibus regularibus. Nam permittit, Prælatos Regulares facere dictas dispensationes, iuxta tenorem priuilegiorum antiquorū, quæ ibidem reualidat: quę priuilegia (vt patet ex superioribus) ad dignitates tantùm Ordinis, concedunt dispensationē, quæ dispensatio, vt patet ex dictis, non est legitimatio, cùm sit tantùm, respectu dignitatum Regulariū, concessa; & ille, cui cōmittitur ad dispensandum cū illegitimis autoritas; non habet ex ipso autoritatem, ad eos legitimādos. Cui enim conceditur quod est minus, non cōceditur quod est maius, prout tradit doctissimus Couarruuias cum communi: quæ cōmunis, à contrario tenet, quòd ille, qui autoritate Principis, habet ad legitimādum illegitimos facultatē, habet etiam facultatem ad dispensandum; à qua communi in hac parte, videtur discedere Couarruuias [m] dicens, eum, qui ex Principis delegatione habet facultatem ad legitimandum, non habere facultatem ad dispensandum, eo quòd legitimatio sit magis odiosa, & sic strictè interpretanda: facultas verò dispensandi, cùm sit Principis beneficium, non est odiosa, & ideo multò faciliùs conceditur, quàm facultas legitimandi: sicut etiam faciliùs in aliquibus dispensatur cum illegitimo, quàm eidem legitimatio concedatur, prout contra Couarruuias, aduertit Molina [n]. Ex dictis infertur secundò, quòd illegitimi, in Religione, ad prælationes Ecclesiasticas dispensati, iuxta priuilegiorum supradictorū tenorem;

a Sylu. v. dignitas. nu. 1. & 2.
b Rebuff. in praxi benefic. de disp. n. super defectu natalium. num. 74. & 75.
c l. si non fortem, §. li ertus. vbi Ias. ff. de condit. indeb. l. plenum. §. Equitij. ff. de vsu & habitatione.
d c. ei cui. de praeben. lib. 6. c. si eo tempore. de rescr. l. f. C. de milit. testa.
e Coua. in 4. p. c. 8. §. 8 nu. 4. in postrem. additione.
f Molin. 2. 2. tract. 1. disp. 173. col. 179.
g Alciat. in l. 2. ff. de verbor. oblig. n. 47.
h Bald. in l. f. C. de tutor. ... rato dat. ab his.
i Socin. consil. 246 in 13. col Francisc. de Curt. c. ns. 18. Alex. consil. lt. col. 2.
k Alciat. nu. 48 & vbi 49.
l Couar. in 4. p. c. 8. § 8. n. 6.
m Couar. vbi sup. num. 10.
n Molin. vbi sup. col. 982.

rem) si à Religione eiiciantur, non possunt in seculo existentes sine noua dispensatione, ad Ecclesiastica beneficia promoueri: ipsi enim in Religione, solùm fuerunt dispensati ad regulares prælationes, & non absolutè legitimati, cùm Prælatis Regularibus, per dicta priuilegia, solùm ad dispensandum facultas concedatur: ex quo iuxta supradicta, non habent facultatem, ad absolutè legitimandum. Infertur etiam quòd illegitimi, dispensati virtute dictorum priuilegiorum, vt suæ Religionis possint prælationes obtinere, indigent alia dispensatione, si ad aliam se transtulerint Religionem, vt ipsius Religionis prælationes, & administrationes, iure consequi possint, cùm per primam dispensationem, non sint absolutè legitimati, sed tantùm dispensati, ad honores, & dignitates dictæ Religionis obtinendas.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm dispensatus in Religione possit habere Beneficium curatum.

REspondeo dicendo, quòd cùm Religiosus possit habere beneficium curatum, de licentia sui Prælati, in Ecclesia seculari, nō vt præsit, sed vt prosit propter officium prædicandi; sic propter bonum curæ, iuxta tradita à Syluestro [a], nemini dubiū esse debet, illud nō posse habere, sine dispensatione, si sit illegitimus, etiā si ad prælationes suæ Religionis sit à suis Prælatis, priuilegio Apostolico, dispensatus, iuxta latè tradita in superiori articulo; & sic debet petere dispensationem à Summo Pontifice, vel ab habente eius ad hoc autoritatem. Verum est tamen, quòd possunt Prælati Regulares generales, dispensare cum ipsis illegitimis, vt possint habere non solùm ordinis sui prælationes, sed etiam beneficium regulare simplex, aut curatum. Nam Paulus [b] III. anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo sexto, Pontificatus sui anno septimo, die quarta Augusti: *Concessit admodum Reuerendo Patri fratri Petro de Luuno Moderatori Generali Ordinis D. Hieronymi, & eius successoribus, pro tempore existentibus, vt cum omnibus & singulis professis, fratribus conuersis, & donatis familiaribusque, & quibuscunque aliis personis quorumcumque monasteriorum dicti Ordinis, nunc & pro tempore existentibus, natalium defectum (etiam incestuoso, vel alio quouis damnato, sacrilego, aut illicito coitu) patientibus: ad hoc, vt ipsi, eodem defectu non obstante, quemcumque prioratum etiam generalem, aut vicariam, seu alias quodcumque, & qualitercumque qualificatum beneficium regulare, cum cura, vel sine cura quorumcunque monasteriorum, prioratuum, etiam si ad ea consueuit quis per electionem assumi, si sibi aliàs canonicè conferantur, vt illud accipere, & retinere liberè, & licitè valeant, possint dispensare autoritate Apostolica, in omnibus & per omnia, ac si de legitimo matrimonio procreati essent, dummodo beneficium, seu dignitas perpetua non existat.* Et hoc concesserat Eugenius [c] IV. anno Domini millesimo, quadringentesimo, quadragesimo tertio, Pontificatus sui anno decimo tertio, octauo idus Augusti.

a Syl. v. religio.6 à nu. 4. vsque ad 8. Idem v. dispēsatio.num 3.

b Habet. in comp. ordi. D. Hierony. tit. dispensatio in defectu natalium. fol. 147.

c Eugen. 4. in d. comp. vbi suprà.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm illegitimus, factus Canonicus Regularis Ecclesiæ Cathedralis, possit esse Archidiaconus eiusdem, sine dispensatione Papæ.

RÉspondeo dicendo, quòd videtur non egere dispensatione, cùm Archidiaconatus non sit prælatura, respectu cuius tantùm videtur inhabilis illegitimus regularis, iuxta tradita in iure [d]. Et quòd Archidiaconatus non sit prælatio, probatur ex communi modo loquendi, præsertim legislatorum, qui attendendus est, quoad intelligendum leges ab eis conditas, iuxta tradita in iure [e]: & communis vsus loquendi habet appellare Prælatos, solos Episcopos, & eorum superiores, & præfectos Ecclesiis Collegiatis secularibus, vel regularibus, & non alios, etiam si copiosos habeant redditus. Quinimò, & Legislatores ipsi, in eadem significatione, eo nomine vtūtur, vt patet ex multis iuribus [f], & titulorum iuris Canonici rubricis, & glossis, & sic communiter Doctores, Clementinam *dudum. § olim. de sepulturis*, Glossantes dicunt, Rectores Ecclesiarum Parochialium non esse Prælatos. Vnde illi, qui in dicta Clementina, §. nos autem, dicuntur Prælati locorum sunt Episcopi, & alij iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, prout aduertit Cardinalis [g]. Hæc proponuntur pro ista parte. At pro contraria parte, (quā sequimur) facit, quia fundatione priuilegij, vel immemoriali possessione vsucaptum est, quòd præfatus Archidiaconatus sit beneficium perpetuum, & non ad nutum reuocabile, & beneficium non qualecunque, sed dignitas, personatus, vel beneficium incompatibile cum alio simili, vel Ecclesia Parochiali, iuxta ea, quæ in iure [h] dicūtur. Ex quibus non sine colore videri potest, quòd illegitimus, ad ordines dispensatus per ingressum Religionis, non censeatur dispensatus ad beneficium perpetuum, quod est dignitas, officium, vel personatus perpetuus à natura officiorum Religionis Canonicorum Regularium, longè distans, quæ iure communi sunt manualia. Præterea secundùm [i] Antonium & Cardinalem communiter receptos, non posset huiusmodi illegitimus, ad omnes ordines dispensatus per Religionis ingressum, habere sine dispensatione etiam beneficium manuale, si curam habeat animarum, prout tenet etiam Dominicus [k], & Perusinus, & Francus. Præterea stylus Curiæ, qui habet, illegitimum per professionem dispensatum ad officia sui monasterij & ordinis, dispensatione non egere, videtur restringi ad ea, quæ sui ordinis officiorum naturam seruant; & quòd non extendantur ad alia, quę exuerunt illam naturam, & induerunt aliam longè diuersam, argumento eorum, quæ in iure [l] notantur, quo declaratum est, dispositionem de Ecclesia parochiali loquentem, non includere Ecclesiam parochialem collegiatam, quia accidens adiunctum generi, videtur eximere id, cui additum est à suo genere [m]. Hanc opinionem tenet Nauarrus [n].

d c. 1. de filiis presbyt.

e l. liberorum. §. aut Cassi. ff. de legat. 3.

f c. cū ab Ecclesiarum Prælatis. de officio ordin. rubrica de his quæ fiūt à prælat. rub. de ex. ess. e. prælat. c. cùm illis. §. illis verò. ibi prælaturas. de præben. lib. 6. Clement. dudum. §. olim. ibi, Prælatos & Rectores, de sepult.

g Cardi. in d. Clem. dudum. §. statuimus. q. 3.

h c. multa. de preb.

i Anton. & Card. q. 8. & 9 in c. 1. de filiis presbyt.

k Dominic. Perusin. & Franc. in c. 1. in glos. maiores. de filiis presb. lib. 6.

l c. statutum. de elect. lib. 6.

m c. licèt canon. eod. tit. & lib. 6.

n Nau lib. 1. consil tit. de filiis presb. consil. 1. in 2. edit.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm illegitimus, post professionem Religionis possit esse Vicarius, vel prouisor alicuius Episcopi, sine dispensatione.

REspondeo dicendo, quòd titulus quæstionis, vnum supponit, & aliud quærit. Supponit enim Regulares posse esse Vicarios Episcoporum: quærit verò vtrùm illegitimus in Religione, post professionem, possit sine alia noua dispensatione, supradictam vicariam, vel prouisoriam obtinere. Quantum ad suppositum breuiter dico, quòd Religiosi, quorum propositum, & obligatio est, mendicata annona, vitam fœlicem traducere, ad officium Vicarij Episcoporum non aspirant; Monachi verò, aut Canonici Regulares, nullo iure, Vicarij Episcoporū esse prohibentur accedente ad hoc, sui Prælati, licentia,

prout infrà in tertio tomo, in quæstione de vicariis, dicetur. Quantum verò ad id, quod principaliter quæritur, dico quòd nó, ex méte Abbatis [a] & Glossæ, quorum opinionem sequitur Paleotus dicens, quòd illegitimi Religiosi tantùm ad sacros ordines promoueri possunt. At quoad dignitates spectat, aut grauiora quædam munera, is qui spurius natus est, licèt deinde in monasterium ingressus fuerit, hæc tam in propria Ecclesia, quàm in aliena, exercere minimè potest, ita vt neque Abbas in nulla Monachorum familia etiam eligi ab his queat, absq; Summi Pontificis indulgentia, prout tenet Felinus [b]. Quod procedit etiam si talis Religiosus sit legitimatus in sua Religione: nam in ea per priuilegia in superioribus allegata, legitimatur solùm ad prælationes sui Ordinis, & non ad munera in alia Ecclesia, vel in alia Religione obtinenda, iuxta ea quæ in superioribus satis diximus.

a Abb. in c. 1. in fin. de fil. presb. & gloss. fin. eod. tit. Paleot. de noth. & spur. c. 57. n. 4.

b Felin. in c. inter dilectos de accusat. num. 6.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrùm dispensatio illegitimorum requirat causam.

Respondeo dicendo, quòd cùm huiusmodi dispensatio, secúdùm priuilegia suprapósita, pertineat ad Generales, & Prouinciales Prælatos cum Capitulo, nemini dubium esse potest, ipsos sine iusta causa, dispensare minimè posse. Nam supradicti Prælati inferiores sunt Papa; qui autem sunt huiusmodi potestatem habentes, ad dispensandum ex commissione, aut ex priuilegio, non possunt dispensare in decretis iuris communis, sine causæ iustæ cognitione; adeò vt dispésationes huiusmodi, quæ ab ipsis sine causa emanarunt, sint nullæ, prout tradit Nauarrus [c], & Rebuffus cum cómmuni. Et hoc clarè indicat Gregorius XIII. in sua constitutione, dicens, *Volumus quoque atque statuimus licere Generali, aut Prouincialis singulorum Ordinum, aut Congregationum, aut Hospitalium, ad quos dicta dispensatio spectat (iuxta tenorem eorum priuilegiorum, & indultorū Apostolicorum eis concessorum, quæ dummodo vsu recepta, neque aliàs sub vllius reuocationibus comprehensa sint, vt præfertur, in hac parte reualidamus) cum illegitimis, quos aliàs dictis Generalis, aut Prouincialis cum Generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo, & non aliàs suffragantibus meritis, dignos iudicauerint ad honores, gradus, & dignitates obtinendas dispensare, &c.* In quibus narratis verbis, consideranda sunt illa verba (*& non aliàs*) quæ non solùm referenda sunt ad præcedentia: sed etiam ad sequentia verba, scilicet (*suffragantibus meritis*) & sic clarè innuunt, dispensationes factas extra Capitulum intermedium, aut in Capitulo intermedio, non suffragantibus meritis illegitimorum, esse nullas. Nam ista verba, non aliter, non alio modo, non aliàs, inducunt conditionem, & formam præcisam, iuxta Glossam [d] communiter receptam, Bartolum, Iasonem, & Felinum. Sunt enim verba hæc restrictiua, prout tenet Parisius [e]. Imò sunt annullatiua dispositionis in qua proferentur, si non concurrant in actu omnes qualitates præcedentes, prout tradunt Tiraquellus [f] & Luc. de Penna. Ex supradictis infertur, quòd illegitimus, sine causa legitima, dispensatus per suprà apposita priuilegia, non erit tutus in conscientia, neque quoad Deum, neque quoad Ecclesiam, prout resoluit Innocentius [g]. Dixi, per suprà apposita priuilegia: nam si Papa cum eo dispenset sine causa, tutus erit in conscientia, propter eius plenitudinem potestatis, quam habet supra ius commune.

c Nauarr. in Man. c. 25. n. 74. Rebuf. in prax. benef. tit. de dispensatio. ad illegit. num. 5.

d l. fi. vbi gl. & Bart. C. de ven. iend. rebus ciuitat. lib. 11. Bart. in l. de his. vers. præterea. & ibi Ias. & Fel. n. 10. ff. de transac. & in cons. 4. col. penul. volu. 1. & conf. 86. n. 16. col. 3. Fel. in c. delicta. n. 8. de reg. iur.

e Paris. consil. 18. nu. 6. volu. 1.

f Tiraquel. de retr. lin. §. 5. in tit. ... n. 4. Penn. in l. vnic. col. 3. C. ...

g Innoc. in c. ... de ... monachorum.

ARTICVLVS XV.

Quæ causæ requirantur ad huiusmodi dispensationem.

Respondeo dicendo, quòd multæ causæ possunt ad hoc concurrere, & ideo potest dari in hoc regula certa, & generalis; sed standum est arbitrio boni viri, sicut Greg. XIIII. in sua constitutione permittens illegitimorū receptionem ad Religionem, eorum suffragantibus meritis, hoc arbitrio Prælatorum recipientium, reliquit, dicens: *Diligenter mores eorum, & vitam inquirant, & ita demum recipiāt: si tamen bonam indolem & virtutis speciem præ se ferant, & tot eis merita suffragentur, vt naturalium suppleant defectum: eorumque receptio Religionis commodo & vtilitati profutura videatur, & super hoc ipsi, ad quos (vt dictum est) pertinet receptio, matura deliberatione habita, ita censuerint, & iudicauerint.* Nam verba, *censuerint & existimauerint* ad arbitrium boni viri, nó verò ad beneplacitum voluntatis, referenda sunt, prout probatur in iure [h]. Vnde Prælati, illegitimos inuenientes, eorum suffragantibus meritis dignos ad prælationes, peccant non dispensando cum illis, prout tenet Syluester [i] allegans ad hoc, decisionem [k] Gregorij Papæ missam Castoreo, Notario Rauennæ. Et ego puto, mortaliter non peccare, sed tantùm venialiter, cùm subditi non habeant ius petendi in huiusmodi, secundùm Doctores communiter, sed tantùm possunt deprecari humiliter, sicut decet; vtrùm autem professio illegitimorum, facta, nullis eorum suffragantibus meritis, valeat, dicetur tomo tertio.

h l. fideicommissa § quamquam. de legat. 3.

i Syluest. ver. dispensatio. n. 3. in fine.

k c. quanto. in fin. 2. q. 5.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm electo illegitimo in Prælatum, dispensatio facta censeatur.

Respondeo dicendo, quòd cùm dispensatio pertineat ad Patres Prouinciæ, à quibus electio Prælatorum fit, electo aliquo illegitimo, ab ipsis Patribus in Prælatum, scientibus esse illegitimum, in generali, prouinciali, aut intermedio capitulo, aut congregatione intermedia: non dubito, quin remaneat in foro conscientiæ dispensatus, si talis fuit eorum intentio, iuxta tradita à Nauar. [l] At verò in foro exteriori, valere minimè puto, in quo foro, electio nulla est, prout affirmat idem Nauar. [m] Quod probatur, nam hæc est differentia inter Papam, & Prælatos inferiores: nam Papa præbens aliquid ei, quem scit, iure humano, ad id inhabilem, ipso facto, sine expressione dispensationis, cẽsetur habilem facere; non autem Prælati inferiores. Cuius diuersitatis ratio est, quia Prælati inferiores, non possunt absque causa dispensare in iure communi, cùm sit super omne ius Canonicum; Papa verò sic, prout copiosè Naua. [n] concludit. Et concluditur, quòd priùs ipsi Patres debent facere dispensationem, qua consummata, possunt procedere ad dispensati electionem; & sic intelligenda sunt tradita à Syluestro [o], de hac difficultate agente. Dixi in generali, prouinciali, aut capitulo intermedio, aut congregatione intermedia habente vicem capituli: nam electio illegitimi facta in aliis congregationibus, quæ non sunt congregationes intermediæ, neque habent vim capituli intermedij, inualida est, non solùm in foro exteriori, sed etiam in foro conscientiæ, cùm nec in isto foro, dicta dispensatio tacita valeat, sicut non valet expressa; idem enim est iudicium taciti & expressi, vt dicunt iura [p]. Quapropter sicut dispensatio illegitimi Regularis ad prælationes,

l Nau. in d. c. 25. num. 64.

m Nauar. vbi sup. & in addit. ad lib. 4. conf. tit. qui fi. sint legitimi. consil. 2. n. 4. in add.

n Nau. in c. si quando par. 20. de resc.

o Syluest. ver. dispensatio. in fine.

p l. cùm quid. ff. si certū petatur. l. hæc verba. ff. de leg. 1. l. fideicommissa § si filio ff. de leg. 3.

non

non poteſt fieri, niſi in congregatione intermedia habente vicem capituli intermedij: ita diſpenſatio tacita, quæ contingit quando illegitimus Regularis eligitur in Prælatum, non poteſt fieri, niſi à Generali, aut Prouincialibus cum congregatione intermedia habente vicem capituli intermedij, iuxta terminos conſtitutionis Gregorij XIV. ſuperiùs allegatæ.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm ad hoc, vt valeat diſpenſatio, ſufficiat petere diſpenſationem illegitimationis in genere.

Reſpondeo dicendo, quòd vt legitimatio per reſcriptum obtenta, aut aliàs per facultatem Principis concesſa, & obtenta valeat, neceſſe eſt, vt legitimanti, aut diſpenſanti proponatur; aut manifeſtetur quidquid retrahere eum poteſt à tali legitimatione, aut diſpenſatione, eo caſu concedenda; alioquin ſubreptitia iudicabitur, vt colligitur ex multis iuribus [a] allegatis à Couarruuias; & hoc tenent Doctores communiter. Hinc colligitur legitimandi qualitatem eſſe explicandam, quoad illegitimationis fœdiorem modum, nempe, an ſit ſpurius & ſi ſpurius ſit, an ex adulterio, vel inceſtu, aut ex ſacrilegio, & ſi ex adulterio, vtrùm ex altera parte tantùm, an ex vtraque, nempe ex coniugato, & coniugata. Si verò ex inceſtu, arbitratur Couarruuias [b], explicandum eſſe, vtrùm ex adulterio cum matre, aut cum filia, vel ſorore; & denique explicandum eſſe gradum conſanguinitatis, & affinitatis inter parentes, ex quibus fuit genitus. Si autem ex ſacrilegio; vtrùm cũ ſacerdote moniali, Religioſo, & vtrùm vtrinque. Item explicandum eſſe, vtrum ſimul concurrerint adulterium, & ſacrilegium, aut inceſtus. Ita Panormitanus [c], Syluester, Aluarus Velaſcus, Couarruuias, & Doctores, & alij quos ipſi citent. Nec defectus legitimationis, in qua huiuſmodi qualitas ſiletur, tollitur, ex eo, quòd in legitimatione apponuntur clauſulæ de plenitudine poteſtatis, aut ex certa ſcientia, aut ſupplentes omnem defectum, vt Aluarus [d] Velaſcus cum aliis, quos citat, rectè ait. Si tamen Princeps in legitimatione, aut diſpenſatione diceret, ex quocunque coitu talis illegitimus eſſet conceptus, non dubito validam eſſe diſpenſationem aut legitimationem, etiam ſi qualitas illegitimati non exprimatur; niſi eſſet talis, de qua præſumeretur quòd ſi in particulari exprimeretur nullatenus legitimatio, aut diſpenſatio concederetur. In conceſſione enim generali, non cenſetur id conceſſum, de quo ſi in particulari concedens interrogaretur, nequaquam id concederet, prout iura aduertunt. Sit igitur hæc generalis regula, Quando coniecturæ ſunt ſufficientes, vt dubitandum non ſit, eum qui legitimationem, aut diſpenſationem concedit, ſimiliter illam fore conceſſurum, etiam ſi qualitas aliqua quæ explicata non fuit illi fuiſſet propoſita valida eſt iudicãda legitimatio, aut diſpẽſatio, ſine explicatione qualitatis illius, obtenta. In dubio autem, an eam ſimiliter conceſſiſſet, iudicanda eſt ſubreptitia, ita Molina [e]. Ex hac doctrina, colligo non eſſe neceſſe in Religionibus, explicare omnes prædictas qualitates, cùm vero ſimiliter credatur, Prælatos eorum Religionum diſpenſare cum Religioſo illegitimo, quacunque qualitate interueniente; præſertim quia cum ipſis faciliùs diſpenſandum eſt, quàm cum clericis ſecularibus illegitimis; Siquidem Ius [f] Canonicum iam ipſos, ad ſacros ordines recipiendos, habiles reddit, poſt ſolennem profeſſionem, multum de eorum

a c. vl. de filiis presb. l. 6. c. pe ſtulaſti de praeſ. C. u. in 42. p. c. 8. §. 9.

b Couar. vbi infrà.

c Panor. in c. per venerabilem. qui filij ſint legitimi. Syluest. verb. legitimus nu. 8. Vel. ſe. 1 10 conſul. conſult. 80. Cou. vbi ſup.

d Velaſqu conſit. 80.

e Molin. 2. 2. tract. 2. diſp. 178. col. 986.

f ca. 1. de filiis presb.

confidens continentia. Aduertendum tamen, quòd quando qualitas aliqua, ideo non fuit propoſita, quia tempore coitus, & expeditionis legitimationis, ignorabatur; vt ſiquis ignoraſſet, eſſe filium ex ea quæ communiter vidua habebatur, & poſt legitimationem, ſcitum eſt, fuiſſe coniugatam, meritò Aluarus Velaſcus [g] ait huiuſmodi diſpenſationem eſſe validam; nam ad validitatem actus opinio quandoque præfertur veritati, prout dicitur in iure [h], & notat latè Iaſon. Aduertendum etiam quòd qualitates, quæ augent culpam, non tamen mutant modum illegitimitatis, vt quòd naturalis filius genitus ſit ex virgine, vel ex vidua, & quòd ſit genitus ex nobilibus, vel ex conſtituto in dignitate, non ſunt neceſſariò exprimendæ, vt ait Velaſcus [i] dicens, ſic ſeruare ſtylum. Credit tamen Molina [k] quòd ſi quis genitus ſit ex Epiſcopo, id exprimi debet, quoniam non minus auget gradum ſacrilegij, quàm eſſe genitum ex Religioſo, aut Moniali.

g Velaſ. vbi ſupr.

h §. ſed cùm aliquis. Inſt. de teſt. ordi. Barbarius vbi Iaſon nu. 22. ff. de offic. praeſi.

i Velaſc. vbi ſup.

k Molin vbi ſup. col. 989.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrùm religioſus illegitimus poſſit eſſe Definitor, ſine diſpenſatione.

Reſpondeo dicendo, quòd cùm Gregorius [l] IX. prohibuerit, quòd filij presbyterorum & alij illegitimi, ad dignitates & perſonatus, & ad alia beneficia curam animarum habentia, ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, promouerentur: aſſerendum eſt, Religioſos illegitimos, non poſſe eſſe Definitores, ſine prædicta diſpenſatione ſuorum Prælatorum. Hoc enim officium definitoriatus, perſonatus dignitatem importat; eſt enim perſonatus ſecundùm Archidiaconum [m], quædam prærogatiua in Eccleſia ſine iuriſdictione, vt habere ſtatum honorificum in choro, in Capitulo, in optionibus, in proceſſionibus, in vocibus dandis, & ſimilibus plus quàm alij Ordinis ſui Canonici, & non tanquã alij in dignitate conſtituti: quæ omnia ſi diligenter conſiderentur, præeminentiam definitoriatus important.

l c. fin. de filiis presbyt.

m Archid. in c. 1. de conſuet. lib. 6.

ARTICVLVS XIX.

Vtrùm illegitimi, poſſint eligi Diſcreti, ad Capitulũ generale, aut Prouinciale.

Reſpondeo dicendo, quòd ſi loquamur de Diſcretis, in quantum habent vocem actiuam in Capitulis, nemini dubium eſſe debet, quòd illegitimi poſſunt eligi diſcreti, ſine diſpenſatione, ad Capitulum Prouinciale. Hoc enim munus non eſt dignitas, neque prælatio, neque perſonatus cum iuriſdictione ordinaria. Attamen cùm ex inſtitutione Religionum, quarum iſti sũt Diſcreti, nõ ſolùm habeant vocem actiuam in dictis Capitulis, verùm etiam paſſiuam, ratione cuius poſſunt eligi Definitores, & Prouinciales, & Generales, qui de corpore Capituli eliguntur, non poſſunt dicti illegitimi, in Diſcretos eligi, antequam cum ipſis, autoritate Apoſtolica, in illegitimationibus diſpenſetur, ſine qua ad ſupradicta officia, eligi non poſſunt. Et aduerto quòd Diſcreti, in noſtra religione, ad Capitulum generale electi, aliquo modo ſunt Prælati; & qualemqualem habent dignitatem, prout dicetur infrà in quæſtione de Cuſtodibus, propter quod diximus, non ſine cauſa, in ſuperioribus, quòd illegitimi ratione præciſæ vocis actiuæ, quam habent, poſſunt ſine diſpenſatione illegitimitatis

ad Capitulum Prouinciale eligi; nam ad Capitulum generale minimè gentium, sine prædicta dispensatione, eligi possunt: cùm Discreti, ad Capitulum generale electi, inter patres Prouinciæ numerentur, & aliqualem in nostro Ordine habeant iurisdictioné, & dignitatem. Sed dicet aliquis, quòd possunt Discreti, ad Capitulum Prouinciale electi, renuntiare vocem passiuam, ratione cuius nó possunt in Discretos eligi, sine dispensatione. Ad hoc respondeo, quòd nullo modo possunt dicto iuri renútiare: sicut enim Clerici non possunt secundùm ius, iuri fori renuntiare, quia tale ius, nó solùm ipsis, in fauorem ipsorum conceditur, sed etiam in fauorem totius Ordinis clericalis: ita etiam Religiosus illegitimus, electus ad Capitulum Prouinciale, in Discretum, non potest renuntiare voci passiuæ, quá ratione discretionis habet, cùm talis vox passiua ipsi, non solùm in fauorem ipsius concedatur, sed etiam in fauorem Conuentus, ipsum, in Discretum, eligentis. Maximè enim interest ipsis Conuentibus, vt Discreti ab ipsis electi, omnino eandem autoritatem, scilicet, vocem actiuam, & passiuam habeant, sicut cæteri Discreti aliorum Conuentuum, habent.

ARTICVLVS XX.

Vtrùm Religiosus illegitimus possit sine dispensatione esse Magister Nouitiorum, Confessor Monialium, & Vicarius Conuentus.

RESpondeo dicendo, quòd illegitimis, secúdùm ius, iurisdictione ordinaria interdicitur; non autem delegata; & consequenter non possunt habere officium, cui necessariò ordinaria cura sit annexa, vt Prouincialatus, Magistratus, Prioratus, vel Guardianatus officium: neque etiam possunt habere officia, quibus possibiliter cura ordinaria sit annexa, vt officiú Supprioratus, aut alicuius Conuentus Vicariatus, quia illi in aliquo casu, sút Ordinarij iure speciali, quando, scilicet, côuentus est exiguus, & nomen vicariæ tantùm illi tetribuitur. Possunt tamen esse Vicarij Priorum (etiam eo absente, extra terminos sui Prioratus) quia non habent ex hoc iurisdictionem, nisi delegatam, & multò magis possunt esse Magistri Nouitiorum, & Confessores Monialium, (vt dicetur in quæstione de Confessoribus Monialium) & huiusmodi: cùm hi neque habeant, neque in aliquo casu possibiliter possint habere, in quantum tales, iurisdictionem ordinariam. Neque tamé sequitur ex hoc, quòd possint esse Vicarij Magistrorum Generalium, aut Prouincialium supra Priores ordinarios, respectu aliquarum Prouinciarum, aut aliquorum Conuentuum, aut alicuius tantùm Conuétus, cuiusmodi sunt Visitatores Prouinciarum in nostra Religione Minorum: quia licèt tales nó sint propriè Prælati, neque iurisdictionem ordinariam habeant, sed delegatam: hæc tamen delegata iurisdictio, quantum ad aliqua, est superior aliqua ordinaria, ad quam illegitimus, sine dispensatione promoueri non potest; est enim superior ordinaria Prioris Prouincialis, aut Conuentualis, cùm circa eorum causas, ipsis committatur visitatio.

Ex quibus colligitur, quòd in Ordinibus, nullus illegitimus indispensatus, potest esse Visitator alicuius Prouinciæ, aut Conuentus. Hæc omnia eleganter Syluester [a] tradit.

a Syl. v. Prælatus. nu. 3.

ARTICVLVS XXI.

Vtrùm Moniales illegitimæ possint esse Abbatissa, sine dispensatione.

RESpondeo dicendo, quòd cùm mulier, secúdùm Apostolum, sit in statu subiectionis, & ideo spiritualem iurisdictionem habere non possit, secundùm Diuum Thomam [b], & communem traditá à Soto. Cómittitur autem ei aliquis clauium vsus, sicut habere correctionem in subditas, propter periculum, quod posset euenire ex cohabitatione virorum cum ipsis; propter quod videtur dicendum, ipsas posse esse Abbatissas, aut Priorissas, etiam si dispensationem illegitimitatis non habeant. In iure enim solùm illegitimis interdicitur habere officiú cum iurisdictione Ordinaria, prout dictum est articulo superiori. Esse auté Abbatissam, & Priorissam, non est habere prælationem Ordinariam, sed quasi ex commissione. Imò non possunt excommunicare, neque ab excommunicatione absoluere, prout in iure [c] definitur, & hanc opinionem tenent Ioannes Andreas, & Geminianus, & alij quos refert, & sequitur Felinus [d]; & idem videntur sentire Ioannes Fabianus & Syluester, qui neque in verbo (Abbatissa neque in verbo (dispensatio) neque in verbo (illegitimus) neque in alijs locis, vbi tractant de dispositione illegitimorum, aliquid loquuntur de Monialibus illegitimis. Inuenio tamen Glossam [e], quam sequitur doctissimus Nauarrus, dicentem, ipsas indigere dispensatione, quam multi reprobant, inter quos est doctissimus Ancharranus [f] allegans pro sua parte, Cynum & Bartolum, quod probant; nam totus titulus de filiis presbyterorum loquitur de masculis, quorum appellatione, in materia odiosa, fœminæ non comprehenduntur, prout habetur in iure [g]. Et sic Iustinianus [h] Imperator, de fœminis loquens ait, mitiorem cum eis debere esse sententiam, quas pro infirmitate sexus, minùs ausuras esse confidimus. Probatur etiam; Nam professio masculorum in Religione, operatur in his, quòd licèt sint illegitimi, possint ad Ordines sacros promoueri; ergo professio fœminarum in Religione approbata aliquid fauorabile debet operari, & non potest operari, quòd ad sacros Ordines promoueantur (cùm fœminæ sint incapaces cuiuscunque Ordinis) ergo debet operari, vt possint esse Abbatissæ, aut Priorissæ, cùm ipsius Abbatissatus, & Prioratus non sint incapaces. Et confirmatur: nam opinio est doctissimorum virorum, quòd per professionem in Religione approbata, tollitur illegitimatio etiam quoad prælationes. Et hoc, vt dictum est in superioribus [i], concessit Eugenius IV. congregationi sanctæ Iustinæ, quod priuilegium, per communicationem concessum est etiam Monialibus; quod (quoad ipsas) non inuenio esse reuocatum, prout infrà, in articulis duobus sequentibus demonstrabitur. Et sic Sixtus V. in constitutione illa edita contra illegitimos, efficiens ipsos incapaces ad dignitates & honores, anno Domini millesimo, quingentesimo octuagesimo octauo, duodecimo Kalendas Nouembris, Pontificatus sui anno quarto, addit dicens: *Cæterùm quæ à nobis circa Religiosos viros in præfata constitutione sancita sunt, ea nequaquam volumus ad Moniales nunc extendi.* Hæc Sixtus V. Verum tamen est, quòd ex supradictis verbis Sixti V. non elicitur efficax argumentum, vt dicamus, quòd Summus Pontifex declarauit in vniuersum, illegitimas non indigere dispensatione. Nam fortè solùm voluit eximere eas, à sua rigorosa, & exorbitante constitutione, contra illegitimos, edita. Quod

b D. Thom. in 4. d. 19. q. 1. art. 1. q. 4. ad 4. Sot. nu. 4. d. 2. 10. q. 1. ar. 4.

c ca. dilect. de maioritate & obed.

d Felin. in c. meminimus. num. 4. de accusat. Fab. v. virginum cõsecratio.

e Gloss. in cap. indemnitatibus. v. canonica. de elect. li. 6. Nauar. in ca. non dicatis num. 60.

f Ancha. in c. generali de elec. li. 6. Cyn. in l. qui itaque. ff. de seruis fugit. Barto. in l. 1. ff. de verb. signific.

g d. c. genera.

h Iustin. in l. quisquis § ad filias. C. ad legem Iuli. maiest.

i supr. hac q. art. 3.

Quod videtur innuere in illis verbis, ibi, *Nequaquam volumus ad Moniales nunc extendi.* Illud enim aduerbium, *Nunc*, emphasim habet, & videtur sonare, quòd nunc respectu huius constitutionis iuris communis. Stando tamen in opinione Ioannis Andreæ, non videtur tenenda opinio eorum, qui dicunt Abbatissas benedictas, & perpetuas, egere dispensatione, si sint illegitimæ, quorum opinionem in nostra Summa [a] secutus sum, à qua modò ex dictis discedo, tenēdo in vniuersum, neque temporales, neque perpetuas benedictas, dispositione egere.

a In Sum. 2. tom. 2. 29. col. 12.

ARTICVLVS XXII.

Quis possit cum Monialibus illegitimis dispensare, vt sint Abbatissæ.

RESpondeo dicendo, quòd hic articulus proponitur pro opinione illorum, qui sentiunt Moniales illegitimas, dispensatione egere. Quam opinionem, in superiori articulo retulimus, quæ cùm sit opinio doctissimorum virorum, non abs re esse censui, hunc articulum proponere, quis, scilicet, possit cum ipsis dispensare? Ad quod respondeo, quòd si de Monialibus Regularibus loquamur (de quibus in præsentiarum nobis sermo est) Generales, & Prouinciales Ordinis Mendicantium & eorum qui priuilegiis Mendicantium fruuntur, possunt cum ipsis dispensare. Nam Leo X. [b] declarauit, & concessit: *Quòd personæ trium Ordinum Diui Augustini, scilicet fratres, Moniales & Mantellatæ omnibus & singulis priuilegiis, gratiis & indultis, quæ in Mari magno, seu in aliis concessionibus, tam per ipsum, quàm per alios Romanos Pontifices prædecessores suos, ordini antedicto, concessis communiter, plenè & largè frui possint, & debeant. Sed voluit quòd quarti generis vtriusque sexus personæ, indulgentiis tantummodo gaudeant.* Vnde cùm fratres Diui Augustini, & per consequens Ordinum Mendicantium, & alii, qui priuilegiorum eorum communicationem habent, possint à suis Generalibus, & Prouincialibus in illegitimitate dispensari, iuxta priuilegia superiùs [c] allegata, videtur concludendum, quòd possint similiter Moniales dicti Ordinis illegitimæ dispensari, & aliæ, quæ priuilegiorum ipsorum communicationem habent, vt sunt Moniales sanctæ Claræ, & Tertiariæ, sub obedientia fratrum Minorum existentes, quæ, priuilegiis concessis, & concedendis fratribus Minoribus gaudent, iuxta indultum ipsis à Bonifacio [d] VIII. concessum, & alia priuilegia habent, quæ omitto, ne videar prolixus. Solùm hanc partem confirmare volo, ratione quadam iuridica, qua dicitur, quòd quando conceditur aliquod priuilegium viris, censetur fœminis concessum, si talis priuilegij sunt capaces: argumento eorum, quæ tradit Antonius de Butrio [e]: tradunt etiam Rebuffus, & Doctores communiter. Vnde cùm dicti Generales, & Prouinciales possint dispensare cum fratribus illegitimis, ad honores, & dignitates: consequēs est per supradictam rationem, posse dispensare cum Monialibus sibi subiectis, in dictam et illegitimitate. Et non est necessarium, quòd ipsa dispensatio fiat ab ipsis, cum Generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo, iuxta Gregor. XIIII. constitutionem. Nam certum est, prout dictum est in superioribus, Sixtum V. in sua rigorosa constitutione, tantùm locutum fuisse de fratribus illegitimis (non autem de illegitimis Monialibus) quorum dispensationem sibi, & Sedi Apostolicæ tantùm reseruabat, reuocans omnia priuilegia Regularibus concessa, quibus, ipsorum Prælatis, ad hoc autoritas concedebatur. Vnde Gregorius XIV. hanc constitutionē nimis rigorosam, volens benignitate Apostolica moderari, loquens de fratribus illegitimis tantùm, de quibus Sixti V. constitutio loquebatur, statuit, vt supradicti Prælati, possent dispensare cum fratribus illegitimis, ad quascunque dignitates, iuxta priuilegia sibi concessa, reuocata à Sixto V. ab ipso tamen Gregor. XIIII. in pristinum statum redacta, dummodo dispensatio ipsa fieret; & à dictis Patribus cum Generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo. Qui certè si voluisset, quòd hoc modo cum Monialibus illegitimis deberet fieri dispensatio, hoc minimè subticuisset: immò expresse hoc diceret. Siquidem Sixtus V. in sua rigorosa constitutione minimè subticuit, eam ad Moniales non esse extendendam.

b Habet. in Comp. priuil. fratrum Minorum. tit. communicatio priuilegiorum. §. 28.

c Sup. art. 5. & 6.

d Habet. in compen. fratrum Minorū. tit. moniales. §. 3. & 4.

e Butr. in c. fi. de consuetud. Rebuff. in l. 1. ff. de verb. sig. fol. 19. Doct. in ca. cùm & plantare §. Ecclesias, de priuilegiis.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrùm Prælati Regulares possint cum familiaribus illegitimis monasteriorum dispensare, vt habere possint Beneficium simplex, aut curatum.

RESpondeo dicendo, quòd prout dictum est in superioribus [f]; *Paulus III. moderatoribus generalibus, Ordinis Diui Hieronymi* [g], *concessit, vt cum quibuscunque conuersis, donatis & familiaribus & quibuscunque aliis personis quorumcunque monasteriorum dicti Ordinis, nunc, & pro tempore existentibus, natalium defectum (etiam ex incestuoso, vel alio quouis damnato, sacrilego, atque illicito coitu) patientibus; ad hoc vt ipsi, eorum defectu non obstante, quodcunque, & qualitercunque qualificatum beneficium regulare cum cura, vel sine cura, quorumcunque Monasteriorum, Prioratuum (etiamsi ad ea consuetè quis per electionem assumi, si sibi aliàs canonicè conferantur) vt illud recipere, retinere, & administrare liberè, & licitè valeant, & possint dispensare autoritate Apostolica, in omnibus & per omnia, ac si de legitimo matrimonio procreati essent, dummodo beneficium perpetuum non sit.* Ex quibus infertur, quòd Generales dicti Ordinis, cum dictis illegitimis familiaribus dispensare possint; & nomine familiarium veniunt illi, qui actualiter seruiūt in dictis monasteriis, sub Prælatorum potestate, iuxta doctrinam Glossæ [h], quam sequuntur Aretinus, & Felinus. Possunt etiam dispensare, cum quibuscunque aliis personis dictorum monasteriorum, cuiusmodi sunt seruitores, qui actualiter, & permanenter, & pro aliquo tempore, obseruiunt in dictis monasteriis, assumpti non in fraudem istius priuilegij. Neque priuilegium hoc, dictis Patribus concessum, est suspensum per Bullam Cruciatæ. Nam etiamsi Cruciata habeat clausulam suspensoriam generalem aliorum priuilegiorum, dicta tamen clausula, non suspendit omnia priuilegia in particulari, sed solùm illa, quæ impediunt expeditionem dictæ Cruciatæ, iuxta doctrinam traditam à Felino [i], & Bartolo dicentibus, quòd etiam si aliquæ literæ Apostolicæ, habeant clausulas generales reuocatorias aliorum priuilegiorum: dictæ tamen clausulæ non derogant omnia priuilegia in particulari, sed solùm illa, quæ impediunt dictarum literarum Apostolicarum executionem. Hoc autem priuilegium, de quo agimus, expeditionem Bullæ Cruciatæ non impedit. Et aduerte, quòd hoc priuilegio possunt frui Mendicantes, & omnes aliæ Religiones, communicationem priuilegiorum Ordinis Diui Hieronymi habentes, de quo dicemus infrà in quæstione de communicatione priuilegiorum.

f Suprà hac q. art. 4.

g Habet. in compen. Diui Hieron. ti. dispensatio in defectu natalium fol. 147.

h Gloss. vbi s. Areti & Fel. in c. cùm super. de testib.

i Fel. in c. nonnulli. de rescr. Bar. in extrauag ad reprimendum. verbo, non obstantibus.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrùm ista dispensatio debeat fieri, à dictis Patribus, cum generali, prouinciali, aut intermedio Capitulo.

RΕspondeo dicendo, quòd potest fieri dispensatio cum dictis familiaribus, & seruitoribus, extra Capitulum: nam ita est concessum dictis Patribus, ab Eugenio IV. & Paulo III. ex qua concessione, erat ipsis ius ad rem quæsitum, scilicet, dispensandum extra Capitulum; & Princeps, in dubio, non censetur velle præiudicare in iure quæsito, non solùm in re, sed etiam in iure ad rem, iuxta Glossam [a] communiter receptam, maximè commendatam à Felino, & ab aliis, à Gomezio congestis. Et sic, quamuis prima gratia expectatiua tribuat solùm ius ad rem, certè neque in illis præsumitur Princeps, per secundam concessionem præiudicare voluisse, & per consequens, est dicendum in nostro proposito, quòd Gregorius XIV. noluit præiudicare dictis Patribus, in iure ad rem, quòd habeant rationem dicti priuilegij, Eugenij IV. & Paulj III. ad dispensandum, extra Capitulum, cum suis familiaribus, & seruitoribus illegitimis. Præsertim cùm Gregorius XIV. solùm loquatur de dispensatione cum illegitimis fratribus, iuxta dicta in superioribus; & priuilegia, in dubio, sunt interpretanda contra concedentem, qui non clarè fuit locutus, prout habetur in iure, & tradit Iason [b]. Aduertant tamen dicti Patres, quòd non possunt dispensare cum ipsis familiaribus, & seruitoribus illegitimis, ad habendum dicta beneficia regularia, si procreati & geniti sunt, à presbyteris, clericis, & Religiosis, qui ea, in titulum, vel commendam, aut administrationem, seu vt aliis perpetuò vnita, aliquando obtinuerunt. Nam Clemens VII. expressè prohibuit, reuocatis omnibus priuilegiis in contrarium, ne filij istorum possent habere talia beneficia, cuius constitutionis tenorem, refert Nauarrus [c].

a Gloss. in ca. cùm olim. de consuet. verbo, præiudicij. Fel in c. causam. nu. 10. de rescrip. & Gomez. in glo. de iure non tollen. v. quæsitu. fol. 17. 28. & 43.

b c. cùm dilecta. de dona. & c. cùm olim. tit. de verbo. signif. Ias. in l. nuptiis. nu. 9. ff. de pact.

c Nau. in c. si quando. de rescrip. ex c. 21. num. 1.

QVÆSTIO XIV.

De Abbatibus, & Abbatissis quoad genus, in quatuordecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *VTrùm descendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis, possint esse Prælati, in Religione Minorum regularis Obseruantiæ.*

2 *Vtrùm omnes descendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis vsque ad quartam generationem inclusiuè, comprehendantur in dicta constitutione.*

3 *Vtrùm Religiosus, cuius tritaua fuit igne cremata, possit esse Prælatus in nostra Religione.*

4 *Vtrùm dictus Religiosus, teneatur in foro conscientiæ, credere se habere suam descendentiam ab ipsa tritaua, post commissum crimen.*

5 *Vtrùm nouiter conuersi ex Iudaismo, & ex infidelitate, comprehendantur in dictis constitutionibus.*

6 *Vtrùm præfatæ constitutiones, includant omnes, quos vulgus Lusitanum, & etiam aliqua pars vulgi Hispaniæ, appellat Christianos nueuos, etiam si ante quintam generationem, maiores eorum fuerint conuersi.*

7 *Vtrùm descendentes ex dicto genere maculato, sint priuati dictis officiis, & inhabiles ad ea, si sui progenitores, vsque ad quartam generationem inclusiuè, condemnati sint propter hæresim, reconciliati tamen sunt Ecclesiæ.*

8. *Vtrùm descendentes ex dicto genere maculato, sint priuati dictis officiis, & inhabiles ad ea, ante latam sententiam.*

9 *Vtrùm fratres possint obedire electis, ex dicto genere, cùm primùm sciuerint ipsos esse comprehensos in dictis constitutionibus.*

10 *Vtrùm prædictos ad munera dicta admittentes, in excommunicationem, ipso facto, incidant; & sint priuati, ipso facto, officiis, & inhabiles ad ea.*

11 *Vtrùm hi, qui professi sunt in Religione Minorum, ante constitutionem Clementis VII. & Pauli IV. possint esse Definitores, Discreti, Capitulares, Magistri Nouitiorum, Vicarij Conuentuum, & Confessores Monialium.*

12 *Vtrùm professi in dicta Religione, ex dicto genere maculato possint esse prædicatores.*

13 *Vtrùm Moniales sanctæ Claræ, ex genere maculato descendentes, comprehendantur in dictis constitutionibus.*

14 *Vtrùm in ordine Diui Hieronymi, descendentes ex Iudæis, & Saracenis, possint esse Religiosi, & possint habere officia dicti ordinis.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm descendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis, possint esse Prælati in Religione Minorum regularis Obseruantiæ.

RΕspondeo dicendo, quòd licèt secundùm Apostolum, Iudæi, & Græci non sit distinctio (quantum ad regenerationem baptismalem, & ad receptionem Euangelij, prout figuratum fuit in illo linteo magno, quatuor initiis emisso de Cœlo ad terram, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentia terræ, & volatilia cœli, prout in actibus [d] Apostolorum narratur.) Quantum tamen ad prælationes, & dignitates Ecclesiasticas, iure optimo, potest esse distinctio. Et sic Summus Pontifex, autoritate Apostolica, non odio generis, sed propter causas legitimas, potuit descendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis, inhabiles facere ad prædicta officia, prout resoluit doctissimus Corduba [e]. Et nullus à Papa, sine ipsius particulari autoritate, potest prædictam edere constitutionem, vt doctissimè resoluit Nauarrus [f] in quodam Consilio; & nos diximus in nostra summa, & suprà in isto tractatu. Vnde Paulus IV. anno Domini millesimo quingẽtesimo quinquagesimo octauo, die vigesima quarta Aprilis, Pontificatus sui anno quarto, renouãs constitutionem Clementis VII. datam Romæ, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto, die decima quarta Martij, reuocatam à Iulio III. anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo, die 10. Octobris; *Autoritate Apostolica ordinauit, quòd nullus secularis, qui Iudæus, seu Hæreticus fuerit, seu à Iudæis, seu Hæreticis (quorum progenitores paterni, seu materni viuentes, seu defuncti, vsque ad quartam generationem inclusiuè, hæretici declarati, & vt tales condemnati & illi, seu eorum corpora & ossa, seu eorum statuæ, igni tradita fuerint) originem trahens; seu ex descendentibus prædictorum Iudæorum, seu Hæreticorum, vsque ad quartam generationem inclusiuè*, fuerit vel sit; *in totius Ordinis sancti Francisci, dicti ordinis Frater (in quibuscunque locis, & mundi partibus, vbi Religio & Ordo Fratrum Minorum, huiusmodi fuerint) aliquomodo, sub quouis prætextu, & quæsito colore, sub pœnis infrà scriptis, (eo ipso, sic recipientes & admittentes, absque aliqua declaratione, incurrendis) recipi & admitti possit. Etsi aliqui, tempore datæ præsentium, inter fratres Minores, totius dicti ordinis sancti Francisci, in quibuscunque locis, & mundi*

d Acto. c. 10.

e Cor. lib. 1. q. 54.

f Nau. lib. 3. consil. conf. 5. pag. 224. in tit. de regu. in 2. edi. & in Sum. 2. to. c. 5. pag. 17. & 6. q.

mundi partibus, vbi Religio & Ordo fratrum, huiusmodi similiter fuerint seu à similibus Iudæis, & Hæreticis, quorum similiter parentes, & progenitores paterni, seu materni, viuentes, seu defuncti, vsque ad quartam generationem inclusiuè. Hæretici declarati, atque illi, seu eorum corpora, ossa, & statua igni tradita fuerint, originem trahentes, seu descendentes, vsque ad quartam generationem inclusiuè, ad quascunque dignitates, beneficia, & officia Ecclesiastica obtinenda, exercenda, præmissis non obstantibus, sufficienti dispensatione, seu indulto suffulti reperiantur in Ministros Generales, seu Prouinciales, ac Commissarios Generales, seu quoscunque alios Commissarios, seu Guardianos, aut Prædicatores, etiamsi aliàs soliti fuerint, ad huiusmodi officia Generalatus, Commissariatus, aut Guardianatus, & cuiuscunque alterius Commissariatus, Prouincialatus, seu Guardianatus, & prædicationis eligi, & assumi: nullatenus eligi, seu recipi possint. Electióque, & assumptio, seu receptio de ipsis facta ad officia prædicta, si de facto fieri contigerit, nullius sit roboris, aut momenti, & pro non facta habeatur, nec vigore electionis, assumptionis seu receptionis prædictæ, illi sic electi aliquid administrare seu prædicare possint. Sed omnia & singula, per eos sic electos, & assumptos, de facto administrata & gesta viribus careant, & nullam prorsus firmitatem obtineant. Nullíq; fratres totius Ordinis S. Francisci & qui eos in Generalem Ministrum. Commissarium Generalem, & alios quoscunque Commissarios, pro eisdem, cōtra eiusmodi mandata, electis, assumptis, obedire, sed incontinenti, ab eorum obedientia recedere, eis q; prædicationis officium interdicere, & ad alios Ministros, Generalem, vel Commissarium Generalem, eligendos procedere, perinde, ac si prædicti nullatenus electi, seu assumpti forent, sub pœnis infrascriptis, teneantur, & debeant. Et vlteriùs si contigerit, tempore datæ præsentium aliquem ex dictis olim Iudæis, seu Hæreticis existentibus, seu à Iudæis, seu Hæreticis, vsque ad quartam generationem inclusiuè, vt suprà descendentibus, in aliquod ex officiis, electum, assumptum, confirmatum, & institutum, & in quasi possessione dictorum officiorum, existentem reperiri: ille sic electus, assumptus, confirmatus, & institutus, & in quasi possessione repertus, vigore præsentium intelligatur, & sit eo ipso, & absque aliqua desuper declaratione facienda, dictis officiis destitutus, & priuatus. Nihilq; vigore dictorum officiorum gerere, seu administrare, seu prædicare possit. Gestaq;, & administrata, post præsentium publicationem, in Capitulo Generali dicti Ordinis faciendam viribus careant, nullamq; prorsus obtineant firmitatem. Hæc Paulus IV. Cuius constitutionem Pius IV. anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono, Pontificatus sui anno quinto, die quinta Decembris, ad literam confirmauit. Sed postea Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, ipsam constitutionem restrinxit, vsque ad secundam generationem, ex parte patris, & vsque ad primam, ex parte matris, sicut antea restrinxerat Iulius III. At Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, reuocans constitutionem Pij V. confirmauit, & de nouo statuit, vt constitutio Pauli IV. & Pij IV. seruaretur, & extendatur ad descendentes ex Saracenis, vsque ad quartam generationem inclusiuè. Ex quibus colligitur, quòd modò seruanda est constitutio Pauli IV. siquidem fuit confirmata à Gregorio XIII. Et licèt Patres grauissimi nostræ Religionis, mihi affirmauerint, ipsam esse reuocatam à Sixto V. Pontifice Maximo, præcipiente, vt constitutum à Iulio III. & Pio V. seruaretur, hanc reuocationem esse scriptam in libro Ordinis, qui habetur in Conuentu Aracæli, in Archiuo Reuerendissimi patris Procuratoris Generalis: tamen non possum modò huius decreti certiorem reddere rationem, cùm ad manus meas, in forma authentica, non peruenerit, & ideo dico modò standum esse constitutioni Pauli IV.

ARTICVLVS II.

Vtrùm omnes descendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis, vsque ad quartam generationem inclusiuè, comprehendantur in dicta constitutione.

Respondeo dicendo, quòd [a] Nauarrus, in quodam Consilio, tenet omnes descendentes, sine aliqua limitatione, ex Iudæis, comprehendi in dicta constitutione, vsque ad quartam generationem inclusiuè: non condemnat tamen partem negatiuam, imò dicit esse certiorem, & veriorem, loquendo secundùm æquitatem, scilicet, quòd solùm in dictis constitutionibus comprehendantur illi, qui descendunt ex Iudæis, quorum corpora morientium in sua hæretica prauitate, igne cremata sunt; non autē illi, qui descendunt à prædicto genere maculato, vsque ad quartam generationem inclusiuè (etiam si eorum progenitores sint condemnati) si eorum corpora, & ossa, seu statuæ, igni tradita non fuerint. Huius opinionis fuit doctissimus Doctor Grado, Cathedraticus primarius Iurisperitiæ, & eiusdē Cathedræ primarius, doctissimus Doctor Solis Magister meus, in Salmanticēsi Academia. Huius etiam opinionis fuit pater noster Reuerendissimus Generalis, frater Frāciscus à Camora, qui in quodam definitorio, interrogatus à Capitulo Prouinciali Prouinciæ sancti Iacobi, nostræ sacræ Religionis, circa aliqua dubia, dictæ constitutionis, respondit, prout infrà cōtinetur. Et referam fideliter dubia, cum respōsionibus ipsorū, quæ sunt maximæ autoritatis, cùm ipsemet pater, à Paulo IV. dictam constitutionem impetrauerit, fungens officio Commissarij Curiæ Romanæ, nostræ sacræ Religionis, in illa Curia Romana.

a Nau. lib. 5. consil. de Iudæis & Saracenis. conf. 1. pag. 481 in 1. editione. & idem Nau. li. 5. conf tit. de hæret. conf. 12. in 2. edi.

Sequuntur dubia, & responsiones.

Lo que supplica el definitorio à nuestro Padre Reuerendissimo que declare para seguridad de las consciencias es lo siguiente.

Primeramente à quien comprehende el Breue, y quales son los exclusos del, ansi de Prelados como de Predicadores.

Lo segundo, si el definitorio para nombrar los dichos, es obligado à inquirir à quien comprehende, mayormēte aquellos de quien se tiene alguna duda.

Lo tercero, si fuessen nombrados algunos à quien toca si ellos en consciencia son obligados a manifestarse.

Lo quarto, si despues de elegidos algunos de los tales exclusos por el Breue si el padre Prouincial teniēdo dello noticia será obligado à deponerlos.

A lo primero dize su Paternidad Reuerendissima, que el Breue comprehende a los descendientes de los Iudios, vsque ad quartam generationem inclusiuè, cuyos cuerpos y estatuas fueron quemadas, y lo mismo se entiende delos Hereges, vsque ad quartam generationem inclusiuè, cuyos cuerpos o estatuas se quemaron.

A lo segundo responde, que los definidores deuen preguntar y tomar informacion de aquellos de quien agora se tiene sospecha, para Prelados, y Predicadores, y a los ausentes que se les escriua encargandoles las consciencias, que si les consta ser inhabiles, no exerciten los officios.

A lo tercero parece à nuestro Padre Reuerendissimo que son obligados à manifestarse. Empero à mi me parece lo contrario como lo dire abaxo.

A lo quarto responde, que obligado es el padre Prouincial teniendo informacion per donde le conste ser exclusos los tales à deponerlos, ò remouerlos delos tales officios por la mejor via

que

que pudiere ha7er. Esto respondio su Paternidad en definitorio a 14. de Mayo de 1560.

Frater Franciscus Camora Generalis Minister.

EX prima responsione ad dubium primum, colligitur, non omnes descendentes à genere maculato indistinctè comprehendi in dicta constitutione: pro quo facit ratio quam adducunt Paulus IV. & Pius IV. in suis constitutionibus, quæ est huiusmodi: *Nos considerantes non solum eos, qui orthodoxæ fidei contemptores existunt, à sacris Canonibus, grauissimis pœnis plecti, verumetiam eos, & eorum descendentes, à dignitatibus, & beneficiis, & officiis Ecclesiasticis arceri, &c.* Ex quibus verbis colligitur, quòd ideo voluerunt Summi Pontifices, dictos descendentes ex genere maculato, priuare, & inhabilitare ad dicta officia: quia originem trahebant à contemptoribus orthodoxæ fidei, qui acerrimis pœnis, à sacris Canonibus plectuntur. Hi autem tantum sunt, quorum progenitores, in hæretica prauitate persistentes, fuerunt concremati, prout dicitur in iure [a], cuius tenor est. *Statutum fœlicis recordationis Innocentij, & Alexandri, prædecessorum nostrorum, ne videlicet Hæretici, credentes, receptores, defensores, & fautores eorum; ipsorumq; filij vsque ad secundam generationem ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, seu publicum officium, admittantur, quod si secus actum fuerit sit irritum, & inane: primum, & secundum gradum, per paternam lineam, declaramus comprehendere; per maternam verò, ad primum duntaxat volumus hoc extendi. Hæc sanè de filiis, & nepotibus Hæreticorum credentium, & aliorum huiusmodi, qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur, intelligendum esse videtur; non autem illorum, quos emendatos esse constiterit, & reincorporatos Ecclesiæ vnitati, & pro culpa huiusmodi, ad mandatum Ecclesiæ, pœnitentiam recepisse, quam ipsi, vel iam perfecerunt, vel humiliter prosecutioni eius insistunt, vel parati fuerint ad recipiendam eandẽ.* Hæc Bonifacius VIII. Nec valet dicere, quòd decretalis ista, solum loquitur de descendentibus, ab Hæreticis, non autem, de descendentibus, & Saracenis, & Iudæis: nam huic obiectioni respondetur intelligendum esse tam de descendentibus à Hæreticis, quàm a Iudæis. Primò, quia Iudæi conuersi ad fidem Christianam, postea ad Iudaismum reuertentes Hæretici nuncupantur, & iure sunt Hæretici, prout definit Bonifacius [b] VIII. Secundò, quia descendentes de Iudæis, qui nunquam receperunt fidem, non puniuntur ab Ecclesia propter infidelitatem ipsorum parentum, si ipsi fidem in Baptismo receperunt. Imò Christiani originem à quacunque natione trahentes admittuntur à iure ad officia, & dignitates Ecclesiasticas, prout habetur in iure [c]. Et certè si per dictum capitulum, *sta: um*, & per dictas literas Apostolicas solùm excluderentur à dignitatibus, & officiis descendentes ab Hæreticis, quorum corpora vel statuæ côcremata sunt, & non alij hac macula minimè notati; à fortiori idem est dicendum de descendentibus à Iudæis & Saracenis. Quod sequenti ratione probatur: licèt enim Iudæi peius omnibus occidendo Christum, ipsumque in sua perfidia blasphemando peccauerint, eos tamen propter hoc Ecclesia non punit pœna infamiæ, sicut neque punit alios infideles propter infidelitatem suam, maximè dum contra pacem Reipublicæ non peccant, & per consequens eorum filij Christiani effecti, non ita debent puniri, & inhabiles fieri propter peccata parentum, sicut filij Hæreticorum, & omnium aliorũ, qui post Baptismum ad vomitum redierunt, ex quo semel de iurisdictione Ecclesiæ fuerunt, neque inde egredi potuerunt. Vnde cùm omnes concedant descendentes tantùm ab Hæreticis, quorum corpora concremata sunt, esse inhabiles ad prædictas dignitates, à fortiori debent concedere descendentes à Iudæis, vel Saracenis tantùm inhabiles esse: si eorum progenitores vsque ad quartam generationem inclusiuè persistentes in sua hæretica prauitate ab hac vita decesserunt. Pro ista parte faciunt verba dictæ Bullæ superiùs allegatæ, ibi, *Quorum similiter parentes, & progenitores paterni, seu materni, &c.* Nam illud relatiuum, quorum, æqualiter respicit Hæreticos, & Iudæos determinare: nam vna determinatio respiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare, prout tradunt Alexander [d], & Picus. Et si illud relatiuum, *quorum similiter parentes*, determinat Hæreticos, quorum corpora concremata sunt, pariformiter debet determinare Iudæos, cùm ipsum relatiuum eum sua determinatione Iudæos, & Hæreticos, tamquam plura determinabilia debeat ea pariformiter determinare. Plura possem pro hac parte adducere: nolo tamen in his morari; vt ad solutionem argumentorum, quæ pro contraria parte adducuntur, me conuertam, ex quorum solutione magis veritas nostræ conclusionis patebit.

a c. Statutum fœlicis recordationis. de hæretic. lib. 6.

b cap. contra Christianos. de hæretic. lib. 6.

c cap. tam. de rescrip. cap. ad decorem. de instit. c. venerabilis. de præb. & dignitatib.

d Alex. in l. in hoc iure. ad 1. ff. de vulgari, & pupil. i. iuncta in l. Titia cùm testa. col. 2. ff. de leg. 2.

Ad argumenta contrariorum; Primum argumentum, quod magnifaciunt contrariæ partis sectatores, desumitur ex litera Bullæ Pauli IV. superiùs allegatæ, ibi, *Qui olim Iudæi, seu Hæretici*, & ibi, *Iudæi, seu Hæretici*. Si enim Paulus IV. tantùm loqueretur de his, qui procedunt nouiter à Iudæis modò conuersis, quorum corpora concremata sunt, nulla est causa quare dicta verba iteratis vicibus sæpe sæpiùs in dicta Bulla repeteret, dicens, *Iudæi, seu Hæretici*: nam sufficeret dicere, ex Hæreticis; quorum enim corpora concremata sunt, Hæretici sunt; solùm enim Hæretici Christum negantes concremantur, non autem Iudæi, qui numquam Baptismum receperunt. Huic argumento, quod est basis contrariorum, respondetur: magis esse considerandam intentionem, & mentem legis quàm eius verba. Mens autem Bullæ Pij IV. constat ex eius verbis, ibi, *Nos considerantes non solum eos, qui orthodoxæ fidei contemptores existunt, à sacris Canonibus, grauissimis pœnis plecti, verumetiam eos, & eorum descendentes à dignitatibus, & beneficiis & officiis Ecclesiasticis arceri, &c.* Ex quibus verbis, prout iam in superioribus declaratum est, colligitur quòd intentio Pauli IV. fuit tantùm arcere à dignitatibus eos, qui descendunt à Iudæis, & Hæreticis fidei orthodoxæ contemptoribus, quorum corpora, vel statuæ concrematæ sunt, iuxta antiquam iuris communis constitutionem decretam à Bonifacio VIII. in capitulo, *Statutum fœlicis recordationis, de Hæreticis, libro sexto.* Et quando nobis constat de mente legis, licet recedere ab eius verbis mentem seruando, prout colligitur ex iure [e], & tradit latissimè Baldus dicens, quòd non solùm debemus recedere à verbis legis, & eius mentem seruare, quando mens est expressa, sed etiam vbi mens & ratio non est expressa. quod idem tenet ipse Baldus, Bartolus, & Alexander, & resoluit Iason. Facit etiam pro hac parte: nam sequens dispositio à præfatione restringitur, & declaratur, prout tradunt Romanus [f], & Aretinus. Vnde cùm prædicta verba, ibi, *Nos considerantes non solùm eos, qui orthodoxæ fidei, &c.* sint præfatio sequentis dispositionis, reliquum est, vt sequens dispositio ab ipsis verbis restringatur. Confirmatur deinde ista nostra responsio: nam semper inspicienda est ratio, qua Legislatores fuerunt moti ad legem condendam, prout concludunt Parisius [g], & Alexander, qui dicit, plus atten

e l. credendum. in princ. ff. qui petere tutores poss. l. sciro. por tet § aliud. ff. de excusat. tuto. vbi Bal. in l. si quis seruo. C. de furt. Bald. consi. 2. num. 7. vol. 2. Bart. in l. cum mulier. ff. solu. matr. Alex. in l. sororem. in fin. C. de his qui. vt indignis. Iason in l. Iure gitium. §. ait Prætor. num 11 ff. de pactis.

f Rom. consil. 16. Aret. cons. 132 col 4.

g Paris. cons. 83. nu. 13. & seq. vol. 3. Alex. consil. 54. nu. 9. & sequen. volum. 4.

attendendam esse rationem, & mentem Legislatoris, quàm ipsius legis verba, quod idem concludit Parisius [a]. Confirmatur etiam ex dicto Baldi [b] asserentis, quòd quando dubia statuti ratio non potest saluari sequẽdo sensum literalem ipsius statuti, non debemus sequi ipsum sensum literalem & planum; imò debemus ipsum glossare iuxta intentionem statuentis: & certè si secundùm sensum literalem (prout aduersarij affirmant) intelligeretur prædicta constitutio Pauli I V. & per consequens excluderentur ab officiis, & dignitatibus descendentes à Iudæis & Sarracenis, qui nunquam post Baptismum receptum probantur à fide defecisse. Ratio Bullæ Pauli I V. & Pij I V. ibi, *Nos considerantes, &c.* non posset saluari, cùm prædicta pœna non puniantur descendentes à genere maculato absolutè, sed tantùm descendentes à contemptoribus fidei, quorum corpora aut statuæ per sententiam diffinitiuam igni tradita fuerunt.

a *Parif. cons. 51. nu. 22. volum. 3.*
b *Bald. in l. omnes populi. col. 3. ff. de iust. & iur.*

Secundum argumentum sumitur ex Epistola Diui Pauli [c], vbi scribens ad Titum, in hæc prorumpit verba dicens, *Oportet enim Episcopum sine crimine esse, &c.* vsque ibi, *sunt enim multi inobedientes, vaniloqui, & seductores, maximè qui de circumcisione sunt.* Notentur prædicta verba, *maximè qui de circumcisione sunt.* Nam sicut Apostolus nos monet inter alios præcipuè esse cauendos à dignitate Episcopali illos, qui conuersi sunt à Iudaismo, videtur nobis magnum argumentum insinuari, quòd Canones, & statuta Apostolica idipsum nobis innuunt. Et per consequens videri dicendum, quòd etiam si descendentes ex Hæreticis intra quartum gradum inclusiuè, vt sint ad dictas prælationes inhabiles, sit necessarium, vt descendant à progenitoribus igne crematis, vsque ad quartam generationem: attamen vt sint inhabiles descendentes ex Iudæis non esse necessarium quòd descendant à progenitoribus huiusmodi, cùm multi eorum sint inobedientes, vaniloqui, & seductores, secundùm dictum Pauli. Huic argumento respondetur, quòd non dicit Apostolus, vt caueamus conuersos ex Iudaismo, & eorum descendentes in fide permanentes; sed eos tantùm qui conuersi ex Iudaismo ad vomitum redierunt, prout explicat Diuus Anselmus, & Glossa interlinearis super dicta verba, *Qui de circumcisione sunt,* ea declarans ait: *Iudæi, qui sub nomine Christi Iudaizare docebant: renati enim in Christo non purè erant Christiani, qui partim legem, partim Christum venerari volebant.* Et Nicolaus de Lira glossans supradicta verba ait: *Isti erant falsi Apostoli de Iudaismo conuersi.* Et idemmet Apostolus Paulus se declarat, vocans istos qui sunt ex circumcisione, Hæreticos. Subdit enim: *Testimonium hoc verum est, quam ob rem increpa illos durè, vt sint sani in fide.* quæ verba, *vt sint sani in fide*, indicant, ipsos esse Hæreticos. Et sic dicit Glossa interlinearis dicta verba declarando, quod Diuus Paulus commendare voluit, vt ipsi durè increpentur, vt sic rectè credant non intendentes Iudaicis fabulis, quibus ipsi ad vomitum redeuntes affirmabant legem Euangelicam currere cum cæremoniis veteris legis, quibus nemo apud Deũ iustificatur. Ex quo infertur, quòd non dicit D. Paulus in dicto loco nos non debere euitare omnes eos qui conuersi fuerint ex Iudaismo, & eorum descendentes, sed eos tantùm, qui post suam conuersionem ad Iudaicam prauitatem redierunt, intendentes falsis fabulis, dicentes, quòd legalia veteris legis non fuerunt mortua, neque erant mortifera. Et quòd iste sit verus sensus literæ Pauli, probatur. Nunquam enim ipse Paulus ex Iudaismo conuersos in fide Christi permanentes euitauit: imò cum ipsis sociabatur, adimplentes omnes simul quæ deerant passionibus Christi in corpore eorum, prout constat ex his quæ scribit ipse Apostolus ad Colossenses, dicens: *Salutat vos Eustachius concaptiuus meus, & Marcus consobrinus Barnabæ, & Iesus, qui dicitur Iustus qui sunt ex circumcisione, hi solùm sunt adiutores mei in regno Dei, qui mihi solatio fuerunt.* Hæc Apostolus. Ex his sequitur & concluditur, quòd descendentes ex dicto genere maculato intra quartum gradum inclusiuè, non possunt expelli à muneribus supradictis per dictas literas Apostolicas, si eorum progenitores in sua hæretica prauitate non decesserunt. Verumtamen, summopere obsecro aduertendum, non esse meæ intentionis per superiùs adducta, & inferiùs dicenda condemnare statuta Apostolica, sine aliqua distinctione expellentia descendentes à dicto genere maculato à dignitatibus, personatibus, & Canonicatibus, in aliquibus Ecclesiis Cathedralibus. Nec meæ esse intentionis, condemnare statuta, & ordinationes aliquarum Religionum confirmatas autoritate Apostolica prohibentia, ne dictæ personæ ad habitum regularem ipsarum Religionum admittantur. Primùm enim non pertinet ad præsentem articulum, in quo solùm agitur de explicatione constitutionis Pauli I V. & Pij I V. secundum autem in tertio tomo agendo de receptione Nouitiorum ventilabitur, & suprà in quæstione decima, articulo tertio dictum est aliquid.

c *ad Tit. 1. c.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm Religiosus, cuius tritaua fuit igne concremata, possit esse Prælatus in nostra Religione Minorum.

RESpondeo dicendo, quòd videbitur alicui prima fronte quæstionem istam propositam, esse facillimæ solutionis, & constat ex dictis, & sic dicendum esse, huiusmodi Religiosum minimè posse esse Prælatum, cùm per constitutiones Pauli I V. & Pij I V. sit inhabilis ad omnes prælationes, honores, & dignitates in Religione obtinendas. Attamen quæstio ista iuridicè enucleata altiorem nobis indaginem postulat. Pro cuius explicatione est distinguendum, quòd aut certum est, hunc Religiosum ab ipsa tritaua descendisse post crimen hæresis ab ipsa commissum, aut certum est descendisse ab ipsa tritaua ante commissam ab ea hæresim: aut dubium est, & ignoratur dictum Religiosum ab ipsa tritaua descendere post, vel ante commissum crimen. Hac præhabita diuisione, ad dubij propositi resolutionem accedamus necesse est.

Quantum ad primum membrum diuisionis respondeo dicendo, quòd si probatur, & certò scitur, dictum religiosum à dicta tritaua descendere post crimen hæresis ab ipsa commissum, ratione cuius ipsius corpus aut statua fuit igne cremata, non est dubium, quòd non possit esse Prælatus. Et sic tam ipse, quam electores hoc scientes incurrunt in pœnas nostræ constitutionis, & in hoc non est opinionum varietas, imò omnes Doctores in hoc vnanimiter conueniunt, dictam constitutionem Bonifacij V I I I. declarando, quæ habetur in Capitulo, *Statutum felicis recordationis. de Hæreticis, Libro sexto*, de qua in superioribus mentionem fecimus, iuxta quam diximus constitutiones Pauli I V. & Pij I V. & Gregorij X I I I. esse explicandas. Si tamen dictus religiosus descendit à progenitoribus, qui ab ipsa tritaua concepti fuerunt antequam ipsa committeret crimen hæresis, & hoc est

noto

notorium: licèt in hoc sit varietas opinionum. Quidam enim dicunt, ipsum sub dictis constitutionibus comprehendi, inter quos est doctissimus [a] Couarruuias, & Didacus Perez in simili casu loquentes: attamen communior opinio est in contrarium, & in praxi sæpe sæpiùs seruata, quòd neque electus, neque electores in pœnas earum constitutionum incurrunt, cùm talis possit esse in Religione Prælatus. Hæc opinio est doctissimorum virorum affirmantium, quòd vt descendentes ab Hæreticis incurrant in pœnas contra ipsos in iure positas, necessarium est quòd ab ipsis Hæreticis descendant postquam dictum crimen hæresis commiserunt, & non sufficit, quòd ab ipsis originem trahant ante dictum crimen commissum. Hanc opinionem post alios tenet Antonius Gomez [b], Bernardus Diaz de Lugo, Alciatus, Tiraquellus & Simancas, & vt benigniorem amplectitur Iacobus Septimacensis, qui latè & eruditè pro vtraque parte argumenta proponit. Et hæc opinio probatur ex Concilio [c] Toletano decimo tertio, in quo parentes Hæretici reconciliati restituuntur in pristinos honores, & ex indulgentia, & gratia restituuntur filij nati post scelus commissum, vbi clarè innuit Concilium, quòd nati ante scelus commissum non indigeant aliqua restitutione. Et argumentum huius Concilij vrgentissimum pro hac opinione Didacus Perez [d] appellat: cui nihilominùs, cum Couarruuias respondet, dicendo, dictum Concilium non conuincere, cùm ipsum non sit generale, licèt non sit omnino prouinciale, quia ex omnibus partibus Hispaniarum congregatum fuit. Sed certè licèt Concilium hoc non omninò, vt generale, conuincat, conuincit tamen propter maximam ipsius auctoritatem, vt hæc opinio communior, & probabilior sit, quàm contraria, siquidem tot, & tam graues Patres, & docti in eo Concilio existentes huius fuerunt opinionis, prout fatentur Couarruuias, & Didacus Perez, qui pro sua opinione contra nostram conclusionem inter alia argumenta duo præcipuè adducunt, quibus mihi visum est respondere, vt ita probabilitas nostræ conclusionis magis elucescat.

a *Couar. lib. 2. var. cap. 8 nu. 4. quæritur quod de filiis hæreticorū. nu. 5 Perez li. 4 ord. lib. 3. ti. 9.*

b *Gom in l. 9. Tau. num 52. Diaz regula 644 Mol. li. 1. de primoge. c. 13. & lib. 4 c. vlt. à nu. 50. Alex. Alens. 447 num. 7. Tiraq. de primog. q. 31 Simanc. de inst. Catho. tit. 397. num. 23. cum sequent. Septimac. de instit. Catho. cap. 29. nu. 7.*

c *Conc. Tolet. refertur 1. q. 4. c. non imputatur.*

d *Perez vbi sup. Couarru vbi sup. vers. & Tolet. pro Calderino.*

Primum argumentum est desumptum ex Capitulo, *Filij. de Hæreticis, libro sexto*, vbi filij eorum, qui in articulo mortis hæresim commiserint, pœnas Canonicas patiuntur: & manifestum est hoc capitulum locutum fuisse de filiis natis ante commissum crimen, siquidem loquitur de crimine hæresis in articulo mortis commisso. Huic argumento respondetur, quòd in eo capitulo solùm quæritur: vtrùm filius illius, qui verbo tenus crimen hæresis commisit, in articulo mortis sit admittendus ad probandum, patrem suum in articulo mortis non fuisse sanæ mentis. Cui difficultati Alexander Papa IV. respondet ibi, quòd si pater erat infamatus, aut de hæresi suspectus, non admittitur; si verò non erat infamatus, neque suspectus de hæresi, admittitur: quæ facultas non dicitur ibi filio dari, vt se à iuris pœnis liberet, in quas filij Hæreticorum incurrunt: nam talis filius secundùm nostram opinionem minimè in eas incurrit, cùm sit conceptus, & natus ante dictam hæresim commissam, ad quid igitur fuit data filio supradicta facultas, si non fuit data vt à pœnis iuris liberaretur. Huic obiectioni facillimo negotio respondetur, quòd fuit data, vt se ab infamia facti seu vulgi liberaret, ne contrà cum posset aliquando allegari Hæretici filium fuisse, quod certè maxima infamia esset.

Secundum argumentum desumitur ex capite, *Statutum el segundo de hæreticis in sexto*, vbi Didacus Perez expressè dicit, filios Hæreticorum infames esse probari, Hæreticorum, scilicet, qui tales decessisse probantur. Ex quibus vltimis verbis deduxit Perez, quòd vt tales filij dicantur infames, infamia iuris, sufficit probari parentes eorum Hæreticos decessisse, licèt ante commissum crimen fuerint nati vel post. Sed miror valdè doctissimum Perusium huius decretalis argumentum ita expressum, & efficax pro sua opinione reputare: nam in eo capitulo solùm dicitur, quòd filij infames dicuntur ex eo quòd parentes eorum in hæresi decesserunt, ad denotandum, quòd licèt parentes in hæresim inciderint, & de ea iudicialiter fuerint conuicti, non tamen erunt infames infamia iuris, si parentes eorum non decesserunt in hæresi, sed Ecclesiæ sunt reconciliati. Et propterea sanctum officium en los sambenitos Hæreticorum, qui fuerunt reconciliati, scribi facit sequentia verba, *P. Hæreticus reconciliatus*, ad notandum, quòd filij istius non incurrunt in pœnas iuris contra filios Hæreticorum latas, siquidem pater eorum in sua hæretica prauitate non decessit, sed fuit vnitati Ecclesiæ reconciliatus, & sic Summi Pontificis intentum ibi fuit hoc, & non denotare (vt ait Perez) quòd filij nati, aut geniti ante mortem Hæretici in articulo mortis hæresim committentis pœnis iuris afficiantur, & ex his ad secundum membrum diuisionis satis, meo iudicio, responsum est.

Quantum ad tertium, quod promisimus disputandum, quando, scilicet, ignoratur, vtrùm hic Religiosus habeat descendentiam ab ipsa tritaua, ante, vel post commissum crimen hæresis? resolutione superiùs præmissa respondebo. Verumtamen antequam respondeam, quid sentiam in hac difficultate, volo admonere lectorem, meam intentionem solùm esse explicare Pauli IV. & Pij IV. constitutiones, iuxta communis iuris rigorem, vt cum conscientia pacifica possint electores in electionibus procedere, & electi acceptare, non autem per hoc volo, vt huiusmodi infamia notati ad prælationes admittantur, cùm ratione boni regiminis multa sunt illicita, quæ secundùm iuris rigorem nulli pœnæ Canonicæ sunt subiecta, & ita mea sententia in hac parte est, quòd eligentes hunc Religiosum, scientes eius tritauam fuisse condemnatam, & hoc esse notorium, non benefaciunt, nam vilibus, & infamibus portæ dignitatum patere non debent, prout in iure [e] habetur, & hi saltim infamia facti, infames reputantur. Attamen secundùm iuris rigorem loquendo, non existimo supradictos electores in pœnas incidere contra ipsos in dictis constitutionibus latas, si simplicitate animi ipsum Religiosum elegerunt, putantes hoc sibi licere, ex eo quòd non possunt certò scire, vtrùm dictus Religiosus in dictis constitutionibus comprehendatur, propter ignorantiam, quam habent, an ante, an post delictum à dicta tritaua commissum, ab ea duxerit originem. Nam pœnæ huius constitutionis contra illos proponuntur, qui audacia, & præsumptione eligunt procedentes ex dicto genere maculato, vt patet ex verbis Pij IV. ibi, *Audeant, aut præsumant*, & sic hæ pœnæ non comprehendunt eos, qui animi simplicitate, & sine malitia, & temeritate ad huiusmodi electiones procedunt iuxta singularem Cardinalis [f] doctrinam, quam dicit communiter receptam Nauarrus in multis suæ doctrinæ locis. Et eligentes huiusmodi religiosum, carent prædicta temeritate & præsumptione: siquidem præsupponitur, ipsos ignorare dictum religiosum habere descendentiam à tritaua, ante commissum crimen hæresis, & per consequens ignorabant, an comprehenderetur sub pœna huius constitutionis. Et quando

e *c. inter dilectos. de excessibus prælatorū.*

f *Cardin. in Clem. vt. 1. q. 39. de priuil. Nau. in c. statuimus. q. 1. 3 nu. 62. & in Ma. c. 27. nu. 116 & 156.*

est dubium facti, an scilicet quis sit verè irregularis, excommunicatus, & huiusmodi, vbi agitur ad pœnam, debemus interpretari, & iudicare, quòd non est excommunicatus irregularis, aut huiusmodi, secundùm doctrinam Panormitani [a] maximè, vbi agitur de pœna imponenda, vt quia celebrauit, quia collatio non tenuit, & huiusmodi, quia in iudicio mitior pars est eligenda; odia enim sunt restringenda, fauores autem ampliandi. Et quòd ipsi electores non incidant in pœnas dictæ constitutionis probatur deinceps: nam in [b] iure communi dicitur, quòd non præsumitur, quem ex sacerdote fuisse genitum, etiamsi probetur sacerdotis filius. Et hæc est communis Doctorum, prout tradit Couarruuias: nam poterat ipse filius nasci antequam eius pater esset sacerdos. Et sic in proposito videtur dicendum non præsumi, quem in dicta constitutione comprehensum, ex eo quòd probetur, eius tritauam fuisse igne crematam propter hæresim, cùm potuerit suam descendentiam ab ipsa tritaua habere ante ipsam hæresim commissam. Vnde volentes ipsum à dicto officio deponere, & declarare ad alia esse inhabilem, debent probare, ipsum suam descendentiam habere à dicta tritaua post commissum crimen, cùm ipse possit iure optimo pro se dictam præsumptionem allegare, iuxta communem, quam tenent [c] Baldus, Angelus, & Felinus, Baldus, Iason, & Decius. Et confirmatur: nam expositi quorum parentes adeò latent, vt prorsus incertum sit, an ex legitimis nuptiis concepti sint, non reputantur illegitimi, & irregulares, à doctissimis viris, prout tenet Annanias [d], quam dicunt communem Cardinalis Paleotus, & doctissimus Iacobus Menochius, quod est tenendum contra Couarruuiam, & Ioannem Maiorem, & alios. Fundamentum principale huius opinionis est: nam licèt filij ex legitimo matrimonio non soleant exponi, sed potiùs qui ex furtiuis, & illicitis fornicationibus, congressibúsque nascuntur: attamen hæc ratio concludens non est, siquidem veterum exemplis constat, filios à multis expositos fuisse, qui tamen ex matrimonio nati sunt, vt de Semiramide, Paride Ciro, & de aliis pluribus testantur historiæ, & de Moyse idem testantur diuinæ literæ [e], & nos quotidiano vsu experimur, quamplurimos rei familiaris inopia oppressos non potentes suis liberis alimenta suppeditare solere eos exponere, vt commodiùs ab aliis educentur: quam opinionem ego puto verissimam; quamuis enim à communiter accidentibus rem debeamus iudicare, & sic videatur iudicandum expositos esse illegitimos, cùm à communiter accidentibus illegitimi exponantur, hoc tamen fallit, nisi agatur de magno alterius præiudicio: cuiusmodi est aliquem illegitimum iudicare: tunc enim rem à communiter accidentibus minimè iudicare debemus: & præsupposito quòd hæc opinio sit vera, ex ea maximum ducitur argumentum pro nostra parte. Nam si filij expositi legitimi reputantur, & per consequens habiles ad sacros ordines & dignitates, quæ secundùm ius Ciuile & Canonicum, nonnisi legitimis conferuntur, cùm aliquando contingat ex legitimo matrimonio natos exponi: cur iste Religiosus cum bona conscientia non obtinebit prælatiam, & ad eam eligi non poterit sine timore alicuius pœnæ, etiamsi habeat suam descendentiam ex tritaua combusta, cùm sæpe sæpiùs contingat aliquos descendere à tritauis combustis antequam ab ipsis crimen hæresis committatur. Et confirmatur, quia non sufficit quem probare ingenuitaté suam, vt filia eius sit ingenua, cùm aliunde possit esse plebeia, prout traditur in iure [f]. Et à fortiori non sufficit probare, tritauam fuisse combustam, vt eius abnepos inhabilis reputetur per dictas constitutiones, cùm aliunde possit esse habilis, quia videlicet habuit descendentiam ab ipsa tritaua ante commissum crimen.

a Panor. in c. ex pœnis. de reg. iuris in 6. & in c. cùm in filis præpositi de testib.

b c. 2. de filiis presb. Coua. in 2. p. c. 8. §. 3. n. 1.

c Baldus, & Ang. in l. super longi. C. de præsc. longi temporis. Idem Ang. in l. cum qui §. vlt. ff. de publ. deli. in c. fin. n. 8. de præscr. Bal. in l. excessus. ff. de vsucap. 3. p. col. 2. Ias. col. fin. Deci. col. 2. in l. non hoc. C. vnde legit.

d Annan. l. 1. de infant. expos. §. p. 11. Pale. de nothis, & spur. ca. 63. nu. 3. Men. de arb. lib. 2. cent. 4. cas. 346. Cou. de spons. 2. p. c. 8. §. 3. n. 9. Maior lib. 1. de irreg. ca. 11. nu. 1.

e Exod. 2.

f l. natales. C. de iur. aur. anul. & de natalib.

Sed contra hoc potest argui primò, quòd iste tenetur probare suam capacitatem. Nam licèt secundùm ius, vbicumque reus est in possessione, vel quasi possessione legitimitatis, præsumatur legitimus, nisi contrarium probetur, prout tradit Crauetta [g], & dicit communem Solinus: hoc verum est, nisi talis reus, qui est in tali possessione, esset infamatus de illegitimitate, tunc tenetur se purgare, iuxta formam Capituli, *Accedens*, de purgatione canonica. Vnde videtur, quòd iste electus tenetur se purgare, cùm sit diffamatus de sua incapacitate, cùm certò sciatur eius tritauam propter hæresim fuisse combustam. Sed huic obiectioni respondeo dicendo, quòd licèt iste Religiosus sit diffamatus, quòd descenderet ex tritaua combusta, non tamen est diffamatus, quòd eius progenitores ab ea descenderunt, post crimen hæresis commissum: in qua descendentia, eius inhabilitas consistit, & non sequitur, est diffamatus, quòd descenderit à tritaua combusta: ergo etiam est diffamatus, quòd descenderit ab ea post crimen commissum.

g Crau. consil. 66. nu. 4. Solin. consil. 139. n. 12. col. 2.

Primò, quia secundùm ius [h] à diuersis non fit illatio, præsertim in odiosis. Secundò, quia potuit habere descendentiam ante crimen commissum, prout satis in superioribus dictum est. Ex quibus sequitur, quòd non sufficit probari contra istum Religiosum descendere à tritaua combusta, vt ipse inhabilis reputetur, nisi probetur habere suam descendentiam ab ipsa post crimen commissum: in hoc enim vltimo eius incapacitas consistit, & probatio ad hoc, vt ista repellatur à possessione capacitatis, debet esse integra, & ex omni parte concludens, prout habetur in iure [i]. Et hæc probatio denunciatori, & non reo incumbit: nam si quis vocetur de ingenuitate ad seruitutem, debet actor probare, prout colligitur ex iure [k], nam qualitas ab statuto requisita, quando iuri communi refragatur, agitúrque contra alium, ab actore debet probari, prout tradit [l] Decius, & habetur in quadam decisione Pedemontana. Vnde cùm ista qualitas, quòd iste descendat à tritaua post commissum crimen, & sic fiat inhabilis ad dictas prælationes, refragetur iuri communi, debet à denunciatore probari. Et quòd refragetur iuri communi concluditur, nam ius commune dicti capituli *Statutum*, *de Hæreticis*, *libro sexto*, solùm inhabilitat ad beneficia Ecclesiastica eos qui descendunt ex dicto genere maculato ex parte patris vsque ad secundam generationem, & ex parte matris vsque ad primam. At constitutiones Pauli IV. & Pij IV. vsque ad quartam generationem inclusiuè se extendunt, tam ex parte patris, quàm ex parte matris, prout dictum est in superioribus.

h l. si. ff. de calum. l. Papin. exuli. ff. de minoribus.

i l. non hoc. C. vnde legitimi. c. in præsentia. de prob.

k l. circa. & l. quidam. de probat.

l Dec. consil. 222 n. 3. & 2. deci. Pedemon. 20. nu. 10.

Secundum argumentum est, quod proponitur à Nauarro [m], qui sub distinctione loquitur in hoc casu, dicens quòd aut loquimur in casu quando electio illius facta est, aut casu quòd electio nondum facta est, & in primo casu, dicit necessariam esse probationem ex omni parte, vt ab ipsa prælatione priuetur. At in secundo casu ad impediendam, scilicet, electionem sufficere semiplenam probationem. Et ad hoc probandum singularem decretalem [n] adducit, qua probatur propter

m Na. lib. 5. consil. tit. de hæret. consil. 22. in 2. add.

n c. præterea. 2. de spons.

dictum vnius testis, & semiplenam probationem impedimenti affinitatis impediendum esse matrimonium nondum contractum, ne contrahatur. Et similiter in nostro casu videtur semiplenè probari, istum religiosum esse inhabilem, cùm probatur eius tritauam fuisse combustam, & per cõsequens istam semiplenam probationem sufficere ad dictam probationem impediendam. Huic argumento respondetur negando consequentiam, scilicet, quòd in nostro casu sufficit semiplena probatio ad impediendam electionem, cùm in eo agatur de honore istius religiosi, & suorum progenitorum affinium & consanguineorum, & sic de re grauissima in præiudicium multorum redundante, quo casu non sufficit semiplena probatio, imò debet præcedere probatio iuridica integra, & ex omni parte concludens, prout dictum est in superioribus. At in dicta decretali non agitur de honore, neque de aliqua re graui simili: & ideo nimirum si ad impediendum matrimonium semiplena probatio impedimenti allegati sufficiat. Præsertim, quia non sufficeret, sæpè sæpiùs contingeret quòd aliqui contraherent inualidè, & matrimonium inualidum consummarent in maximum præiudicium, & scandalum multorum, quæ omnes rationes in nostro casu cessant, cùm hîc agatur de re graui, & multis præiudiciali, & ex electione huiusmodi religiosi nullum præiudicium neque scandalum patetur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm dictus Religiosus teneatur in foro conscientiæ credere habere suam descendentiam ab ipsa tritaua post commissam crimen.

RESpondeo dicendo, quòd cùm in superioribus satis probatum sit, istum Religiosum non esse remouendum ab electione propter ignorantiam, quæ habetur de eius descendentia à sua tritaua post commissum crimẽ, visum mihi fuit, vt hoc dubium plenè resolueretur, & nulla dubitandi ratio remaneret vẽtilare: vtrùm supradictus religiosus teneatur credere suã descendentiam habere ab ipsa tritaua post commissum crimen? Cui dubio respondeo quòd non. Et probatur: nam communiter Doctores ex [a] iure notant, quòd non est obligatus filius credere matri dicenti, esse conceptum ex adulterio, attento quòd est in possessione legitimi, quod est verum, etiamsi mater sit conuicta de adulterio. Et assignat textus rationem, quod bene compatitur esse adulteram, & quòd natus fuerit ex proprio marito. Et sic in simili forma in nostro casu dico, quòd non est obligatus credere, quòd descenderit ex tritaua hæretica, etiam si propter hæresim fuerit combusta, quia benè compatitur; talem esse hæreticam, & quòd ipse descenderit ab ea ante commissum crimen. Sed dices ipsum electum in foro conscientiæ magis securam partem sequi debere, scilicet quòd sit incapax propter tritauæ cõbustionẽ etiamsi dubitet, an ante, an post commissum crimen ab ea processerit; nam etiamsi quando est dubium facti, an quis sit verè regularis excommunicatus, aut huiusmodi in foro contentioso, vbi purè agitur de pœna debemus interpretari, & iudicare, quòd non sit excommunicatus irregularis, aut suspensus, iuxta doctrinam Panormitani [b]. Maximè vbi agitur de pœna imponenda. Verbi gratia, quia collatio non tenuit, & huiusmodi. Verum tamen in foro conscientiæ contrarium dicendum est, scilicet, quòd ipse electus partem magis securam sequi debet, prout communiter in iure [c] notatur, & tenet Glossa singularis, & idem iudicium est in foro quasi pœnitentiali, & vbi peccatum imminet ex tali dubio, nempe quia non agitur ad pœnam propriam, sed vt ab altaris ministerio abstineat & caueat peccatum, vel abstineat à contractu matrimonij dubij, vel aliquo officio exercendo, in quo subest peccatum, prout tradunt communiter Doctores, & notat Syluester [d]. Et sic videtur, quòd iste in foro conscientiæ non debet acceptare prælatiam, nam constitutio Pontificum non agit merè solùm ad pœnam contra ipsum, sed etiam ad culpam; peccant enim mortaliter tale officium exercendo, & quòd in hoc dubio non tenetur acceptare ipsum, cùm immineat ex tali acceptatione lethale periculum. His tamen non obstantibus respondeo, non teneri dictum religiosum in isto casu iudicare esse inhabilem, & incapacem ratione prædicti dubij. Pro cuius rei, & rationis dubitandi explicatione primò notandum est, quòd duo sunt dubia, primum speculatiuum, & aliud practicum; speculatiuum dubium est, quod non tractat de re operabili, vel si tractat, est in communi; verbi gratia, an iste contractus sit licitus, an iste sit capax, an verò incapax, an iste sit maritus legitimus, an verò illegitimus. Dubium autem practicum est, quod tractat de re operabili, verbi gratia, an iste peccet, reddendo debitum, vel non peccet? an iste incapax peccet acceptando Guardianatum, vel non?

Secundò est notandum, quòd hæc duo dubia non mutuò consequuntur; quia potest esse cum dubio speculatiuo certitudo practica; verbi gratia, dubitant milites, an bellum sit iustum, an non: cùm hoc tamen stat, quòd accedente Principis mandato certò sciant, quòd non peccent militando. Item sunt opiniones probabiles in aliquo casu, quarum vnam ego sequor, licèt sim dubius speculatiuè de veritate alicuius rei de qua agit opinio, sum tamen certus, quòd sequendo illam non pecco. Item fœmina dubia est speculatiuè, an iste sit suus maritus? non tamen dubia practicè, quod reddendo debitum non peccat, prout definit [e] Innocentius Papa. Hanc doctrinam tradunt doctissimus Soto [f], Corduba, & Veracrux. His præ libatis fundamentis ad dubium respondetur, quòd iste electus etiam si speculatiuè dubitet, an comprehendatur in dictis constitutionibus, necne. Attamen practicè potest credere ad effectum acceptandi prælatiam non esse comprehensum: siquidem erat in possessione capacitatis, & vt capax eligitur, & non plenè probatur, sub dictis constitutionibus comprehensum esse. Et hoc procedit præsertim si ex renunciatione talis prælatiæ, non solùm sibi maculam infert, sed etiam suis consanguineis ex dicta tritaua descendentibus: nam ipsis præiudicium maximum infert, si fortè sint in possessione capacitatis ad officia publica. Quod confirmatur, quia non potest ipse, nisi cum maxima difficultate certificari, vtrùm eius progenitores ab ipsa tritauæ post commissum crimen descenderint. Et si dixerint, quòd recurrat ad archiuum sanctæ Inquisitionis, vbi est confessio dictæ tritauæ, in qua tempus commissi criminis continetur; & quòd recurrat ad libros baptismales, vbi est natiuitas ipsorum progenitorum, ex quibus potest concludere, an habeat descendentiam ab ipsa tritaua, ante, vel post commissum crimen; Ipsis respondeo, quòd ad vincendum hanc

ipso

a l. miles §. defunctus. ff. de adult.

b Panor. in ca. in pœnis. de reiuris. in 6. & c. cũ tu sis pra potere; de testibus.

c c. significasti. de homici. c. illud dominus. de cler. excom. minist. gloss. in c. vn le. de fer. in ord. fac.

d Syluest. ver. dubium q. 4.

e c. inquisitioni. de senten. excom.

f Sot. lib. 4. de iust. q. 5. a. 4. & in 4. d. 27. q. 1. a. 3. Cor. lib. 3. qq. q. 8. Vera. in spec. cõiu p. 3. a. 18.

ignorantiam non obligatur homo ponere diligentiam poſſibilem abſolutè, ſed diligētiam moralem, prout notat [a] Almainus, & reſoluit Medina, & talis diligentia non eſt moralis: nulla enim lex moraliter loquendo hominem ad archiuos ſanctæ Inquiſitionis in hoc caſu recurrere obligabit, vt patet. Denique prædictus Religioſus non obligatur ad dictam inquiſitionem, ſed ſolùm ille qui denunciat: vel iudex ex officio, ille enim qui denunciat, obligatur ad probandam inhabilitatem, prout determinat Lucas de Penna [b], & reſoluit Salzedo in ſua practica criminali Canonica.

a *Alm. in moral.c.4. Med. 1.2.q.76. art.1. iuxta fin.*

b *Luc. de Penna in rub. de delato li.10. col.2. ver. ad ferendū. Salzed. in pract. cri. c.6.*

ARTICVLVS V.

Vtrùm nouiter conuerſus ex Iudaiſmo, & ex infidelitate comprehendatur in dictis conſtitutionibus.

RESpondeo dicendo, quòd iſti tales rariſsimè ad Presbyteratum, & Epiſcopatum ſunt aſſumendi, multùmque debent probari, atque in inferioribus ordinibus, & officiis exercitari, vt ſic pateat qua fide ſint muniti, qua modeſtia, qua grauitate & verecundia præditi, prout dicitur in Concilio Niceno [c] ſecundo, & in Concilio Carthenſi, & in Concilio Laodicenſi: & tradunt Diuus Gregorius & Syluester Papa, & Siricius Papa, & traditur etiam Concilio Arelatenſi tertio, capite primo, & in Concilio [d] Brachatenſi primo. Et ratio hoc dictat. Nam vt inquit Innocentius [e] Papa I. miſerum eſt eum magiſtrum fieri, qui nunquam fuit diſcipulus: eum ſummū fieri ſacerdotem, qui nunquam in vllo gradu obſequutus fuit ſacerdotem. Et ſic in quodam Canone [f] dicitur conſtituiſſe ſanctum Concilium; vt Iudæi, aut hi, qui ex Iudæis ſunt officia publica nullatenus approbant, vbi Gloſſa ait, quòd loquitur de Iudæis ad fidem de nouo conuerſis, iuxta Canonem [g] quendam, in quo ordinatur nulla officia publica Iudæis eſſe iniungenda, ne his occaſio tribuatur pœnam inferre Chriſtianis. His ducti rationibus Paulus IV. & Pius IV. in ſuis conſtitutionibus inhabilitantes deſcendentes ex Iudæis, & Hæreticis, quorum corpora concremata ſunt, ad prælationes, honores, & dignitates noſtræ ſacræ religionis, voluerunt comprehendere ſub dicta inhabilitatione, & pœnis nouiter conuerſos ex Iudaiſmo, & ex Hæretica prauitate, vt patet ex ſequentibus verbis, ibi, *Nullus ſæcularis, qui Iudæus, vel Hæreticus fuerit.* Quæ verba habentur in conſtitutione Pij IV. & in conſtitutione Pauli IV. ſequentia verba proponuntur. *Si contigerit tempore datæ aliquem ex dictis olim Iudæis, vel Hæreticis exiſtentibus, &c.* Ex quibus verbis ſatis colligitur ipſos nouiter conuerſos à dictis officiis expellendos eſſe, cùm ſint inhabiles; indecorum enim eſt, veteranis Chriſti Miniſtris munere publico præferri eum, qui paulò ante Chriſtianam Religionem, vel idolorum cultu, aut Iudaicis cæremoniis, & ſuperſtitionibus inſectabatur. Quod aliis multis comprobat Couarruuias [h]. Circa quas conſtitutiones aduertendum eſt primò, quòd qui iam diu Catholicam fidem relicta falſa religione ſuſcepit, & miles eſt veteranus militiæ Chriſtianæ nulla lege prohibetur ad ſecularia officia eligi, & admitti, imò regia conſtitutione partitarum [i] expreſsè admittitur, cuius meminit latè hanc communem opinionem comprobans Montaluus [k], & Felinus, & Ripa ipſum priùs adnotauerunt. Et licèt dicta lex regia indiſtinctè eos admittendos cenſeat ad publica munera, qui relicta Iudæorum, aut Maurorum ſecta Chriſto nomen dederunt [l]. Couarruuias tamen ſenrit eam legem eſſe intelligendam, iuxta ſupradicta. Vnde meritò dubitari poteſt an nouiter ex Iudaiſmo conuerſi, qui iam diu legem Chriſti, vt veterani milites profeſsi ſunt, non obſtantibus dictis conſtitutionibus ad dictas prælationes ſint admittendi. Et iuxta ſupradicta videtur dicendum, non eſſe repellendos: cùm enim hæc lex ſit pœnalis, videtur intelligenda, & reſtringenda iuxta ea, quæ dicunt Doctores aliam ſimilem legem intelligentes, & reſtringentes. Neque conſtitutio Pij IV. huic ſententiæ contradicit; ait enim abſolutè: *Nullus ſecularis, qui Iudæus vel Hæreticus fuerit, &c.* quæ verba non de his qui fuerunt olim Iudæi, & Hæretici, & iam diu legem Chriſti profeſsi ſunt, intelligi ſine aliqua violentia poſſunt. Sed his obſtant verba conſtitutionis Pauli IV. ibi, *qui olim Iudæi, ſeu Hæretici fuerint, &c.* Illud enim aduerbium, *olim*, denotat conuerſos à Iudaiſmo poſt multum tempus à dictis officiis eſſe repellendos, propter quod opinioni ſuprà poſitæ, non omnino adhæreo.

c *Conc. Nic. c. 1. & 2. Conc. Card. c. 13. Laodic. c. p. 3. Gregor. lib. 4. mora. vigeſt. epiſt. 51. & lib. 7. epiſt. 1. 10. Syl. in conſ. Roma. 2. c. 11. Siricius c. 3. epiſt. 3.*

d *Brach. c. 38.*

e *Inno. epi. 12.*

f *c. conſtituit. 17. q. 4. vbi gl. verbi qui ex Iudæis ſunt.*

g *c. nulla d. 54.*

h *Cou. in cap. ſi furioſus. 1. p. § 2. p. 914. col. 1.*

i *l. 6. tit. 24. partit. 7.*

k *Montal. in lib. 2. tit. 3. l. 4. fori. Felin. & Rip. in c. eam te, num. 31. de reſcriptis.*

l *Cou. vbi ſu.*

Secundò aduertendum eſt circa dictas conſtitutiones, quòd licèt nouiter conuerſi ad fidē, ex Gentilitate rariſsimè ad presbyteratum, & Epiſcopatum aſſumantur, prout in ſuperioribus Conciliis, & epiſtolis Apoſtolicis comprobatur, & tradit luculenter [m] Simon Maiolus de irregularitate, & Couarruuias alios allegantes: noluerunt tamen Summi Pontifices, huiuſmodi neophitos in his conſtitutionibus comprehendere, vt patet ex dictis verbis, ibi, *Nullus ſecularis, qui Iudæus, vel Hæreticus fuerit*; & ibi, *olim Iudæis vel Hæreticis exiſtentibus, &c.* in quibus nulla fit mentio de conuerſis à Gentilitate, & lex pœnalis, & exorbitans de vno caſu ad alium non extenditur, neque de vna ad aliam perſonam propter ſimilitudinem rationis, prout pluries in ſuperioribus dictum eſt. Ex quibus infertur, quòd admittentes ad prælationes conuerſos à Gentilitate non puniuntur pœnis harum conſtitutionum, neque ipſi electi eas renuntiare tenentur, cùm minimè ad illas ſint inhabiles.

m *Maio. lib. 3. de irregularit. c. 31. & Cou. vbi ſup.*

Tertiò aduertendum eſt, quòd licèt conſtitutiones Pij IV. & Pauli IV. tātùm loquantur de deſcendentibus à Iudæis, & Hæreticis, qui olim Iudæi & Hæretici fuerunt, Gregorius tamen decimus tertius in ſua conſtitutione, quæ incipit, Conſueuit, data Romæ die octauo Septembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, eas conſtitutiones ad deſcendentes à Mauris, & ad ipſos Mauros nouiter conuerſos extendit dicens; *decernentes de nouo quòd quoad illos qui ex Mahometanorum, Iudæorum, vel Hæreticorum origine deſcendunt ſeruetur, quæ piæ memoriæ Paulus IV. prædeceſſor noſter per ſuas in forma breuis literas ſub data videlicet vigeſima quarta Aprilis, milleſimo quingenteſimo nono, Pontificatus ſui, anno quarto, ſtatuit.* Hæc Gregorius decimus tertius.

ARTICVLVS VI.

An præfatæ conſtitutiones includant omnes, quos vulgus Luſitanum, & etiam aliqua pars vulgi Hiſpaniæ appellat, Chriſtianos nouos, *etiam ſi ante quintam generationem maiores eorum fuerint conuerſi.*

RESpondeo dicendo, quòd non, quoniam ipſæmet conſtitutiones ſe reſtringunt vſque ad quæ

quartam generationem tantùm, & in claris non est opus coniecturis; iuxta id quod dicitur in iure [a], & ita tenet Nauarr. Ex quibus cõstitutionibus colligitur clarè, quòd cùm loquatur de descendentibus à dicto genere maculato, nõ habebat locum in collateralibus, & ita ille, cuius frater fuerit pœna combustionis propter hæresim damnatus, non comprehenditur in dictis constitutionibus, cùm dictæ constitutiones dictam pœnam apertè imponãt descendentibus vsque ad quartam generationem inclusiuè, nullam mentionem facientes de collateralibus. Et lex pœnalis etiam vbi est eadem ratio, minimè extensionem admittit, & in hoc casu constat minorem rationem versari in collateralibus, quàm in descendentibus, prout tradunt leges Ciuiles, & Canonicæ de successionibus agentes.

a l. continuus. §. cùm ita. ff. de ver. obl. g. Na. lib. 1. consi. tit. de hæret. consi. 21. in 2. edit.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm descendentes ex dicto genere maculato sint priuati dictis officiis, & inhabiles ad ea, si sui progenitores vsque ad quartam generationem inclusiuè condemnati propter hæresim reconciliati tamen sunt Ecclesiæ.

RESpondeo dicendo, quòd Paulus IIII. & Pius IIII. in suis constitutionibus videntur determinare, quòd sufficiet fuisse condemnatos, etiamsi Ecclesiæ vnitati reconciliati sint. Quod colligitur ex verbis constitutionum ipsarum, ibi, *Condemnati, ac eorum corpora igni tradita.* Illa enim dictio, *ac*, disiunctiua censetur, & sic significat, quòd sufficit ad dictam inhabilitatem, & priuationem, aliquem à damnatis, vel concrematis descendere. At doctissimus Doctor Gradus superiùs allegatus, & Reuerendissimus pater noster Generalis superiùs allegatus, contrarium definierunt, prout in articulo secundo latè diximus. Ad argumentum autem dictionis, ac, facillimo negotio respondetur, scilicet quòd ipsa non sit disiunctiua, sed declaratiua; & sic voluerunt dicere Summi Pontifices, quòd priuantur à dictis officiis, & fiunt inhabiles ad ipsa illi, quorum progenitores vsque ad quartam generationem inclusiuè, tam ex parte patris, quàm ex parte matris sunt Hæretici cõdemnati, & eorum corpora igne cremata; & sic non sufficit condemnatio sola, si eorum corpora & statuæ igni traditæ non sunt, iuxta dispositionem antiquam iuris communis in Capitulo, *statutum fœlicis recordationis*, cuius literam supra articulo secundo proposuimus. Neque est alienum à iure communi, quòd hæc dictio, ac, ponatur inter duas res idem significantes, prout cum Panormitano, & aliis ex multis iuribus concludit Nauarrus [b]. Et sic in constitutionibus idem omnino significat condemnati, quod significant ista verba, corpora eorum igni tradita sunt, & quod in materia harum constitutionum, secundùm hunc sensum sit accipienda ista dictio, ac, probatur. Nam lex pœnalis continens aliquid contra regulam communis debet intelligi, vt quantum minus fieri possit, corrigat ius commune [c], prout traditur in iure Canonico, & Ciuili, & tractant Socinus, & Felinus: satis enim est quòd in aliquo operetur, prout tradunt Decius, Ripa, Calderinus, Iason & Cornelius, & constitutiones supradictæ, leges sunt pœnales multa continentes contra terminos iuris communis, prout ex superioribus patet.

* * *

b Na. in c. statuimus. 19. q. 3 nu. 44.

c ca. ex dele. & ibi gl. verb. iur. cõ. de consuet. notatur in l. fin. §. in cèp. C. de iur. delibera ndi l. si verò. §. de vir. ff. sol. mat. Soc. cons. 38. col. 2. Feli. in c. 1. col. 7. de rescript. Dec. in c. 1. co. 5. in fi. vbi Ripa n. 42. de rescr. Cal. ti. de contr. cons. vlt. v. suffi. it enim. Iason in l. si quis postbu. § fi. nu. n. 47. ff. de lib. & posth. Corn. cons. 19 lit. G. vol. 4.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm descendentes ex dicto genere maculato sint priuati dictis officiis, & inhabiles ad ea ante latam sententiam.

RESpondeo dicendo, quòd Paulus IIII. & Pius IIII. in suis constitutionibus definiunt, *Ipsos esse priuatos ipso iure officiis Generalatus, Commissariatus, & Prouincialatus, seu Guardianatus, esséque inhabiles ad ipsa obtinenda, nihilque vigore dictorum officiorum gerere, seu administrare posse, gestáque & administrata per ipsos post præsentium publicationem in Capitulo generali nostri ordinis faciendum viribus careant, nullámque prorsus obtineant firmitatem.* Aduertendum tamen, consuetudinem leges pœnales interpretari, quoad priuationem officiorum, & suspensionem ipsorum ipso facto sic intelligi debere, quòd scilicet Officialis, & Prælatus electus, ipso facto per legem sit priuatus, vel suspensus officio, & prælatione. Attamen dum toleratur ab Ecclesia vsque ad sententiam Iudicis, eius gesta, & acta valeant, exercens tamen dicta officia, peccat mortaliter. Et sic interpretatur consuetudo, quòd priuatus ante sententiam peccat acceptando, nisi in casu necessitatis, quando scilicet tale exercitium fuerit necessarium, ne eius, vel alterius crimen occultum reueletur. Et de Tabellionibus, & aliis huiusmodi officialibus, id specialiter tenet Glossa [d]. De Prælatis verò id ipsum dicunt Richardus & [e] Syluester, quos sequuntur Corduba, & Aragon. Ex quibus concluditur secundùm opinionem istorum Patrum, supradictos ipso facto esse priuatos à dictis officiis, & inhabiles ad ea, antequam per sententiam Iudicis ipsi priuentur & inhabilitentur, & sic peccare mortaliter, ipsa officia exercentes; nisi ratione alicuius magnæ necessitatis excusentur; verbi gratia quia si ipsa non exercerent ipsius vel alterius crimẽ occultum reuelaretur, prout resoluunt idem [f] Corduba, Nauarrus, Soto, & Castro dicentes, quòd quando Legislator ponit pœnas graues ipso facto contra transgressores alicuius legis, non sunt obligati ipsi transgressores esse executores dictarum pœnarum, renunciando, verbi gratia, officia à quibus sunt ipso facto priuati, vel quorum sunt inhabiles, si ex renunciatione timetur probabiliter quòd delictum eorum reuelabitur, & aliquis infamabitur. Vnde supradicti ascendentes ex genere maculato, & damnato dicta officia habentes ea renuntiare minimè tenentur, si ex tali renunciatione timent probabiliter ipsorum famam, & eorum progenitorum detrimentum fore passuram, quia scilicet sunt in possessione bonæ famæ. Verum tamen est, quòd tenentur petere dispensationẽ quàm citiùs fieri potest, vt admonent in simili casu Doctores supradicti. Illi verò qui non sunt in possessione ipsorum officiorũ, si ad ea per electionem, aut alio quocunq; modo admittãtur, suæ inhabilitatis non ignari, tenentur dicta officia omnibus modis possibilibus renunciare. Neque excusantur, quòd fortè ex tali renuntiatione possit oriri aliqua suspicio generis maculati, nam multæ sunt rationes mouentes homines ad dictas renuntiationes faciendas, quæ his temporibus propter maximum onus prælationũ ipsis renũtiantibus maximũ conferunt honorem, & ipsorũ prudẽtia in his ab omnibus bene sentientibus satis cõmendatur. Ex quibus infertur, quòd vsque dum tolerantur in officiis acta per eos facta valẽt, & sic tenẽtur subditi eis obedire (prout

d Gl. in auth. de tab. §. pen.

e Rich. in 4. d. 18. ar. 7. q. 1. Syl. ii. excom. 3 q. 10. & 11. & tit. confess. 1. q. 10. Cord. lib. 1. qq. q. 36. pa. 290. c. 2. Aragon 2. 2. qu. 11. art. 3. pag. 349.

f Cor. vbi su. q. 35. Soto lib. 1. de iusti. q. 6. art. 4. & li. 5. q. 6. ar. 1. Na. in Manu. c. 23. n. 63 & c. 26. n. 239 Cast. lib. 2. de leg. pœnal. c. 15.

(prout infra declarabitur) quousq; in foro exteriori per sententiam declaretur ipsos in dictis constitutionibus esse comprehensos. Neq; his obstant verba dictarum constitutionum, ibi, *Receptio de ipsis facta ad prædicta officia, si fieri contigerit de facto, nullius sit roboris, & momenti, & pro non facta habeatur, sed omnia, & singula per eos sic electos, & assumptos de facto, administrata & gesta viribus careant, & nullam prorsus firmitatem obtineant, neque ius alicui tribuant.* Nam respondetur primò, dicta verba intelligi debere, nisi tolerentur iuxta prædicta. Vel secúdò respondetur ex mente Soti [a], quòd constitutiones Apostolicæ priuantes regulares ab officiis & prælationibus, quas possidét ipso facto, & eos inhabilitantes sine alia declaratione, debent piè & verè interpretari, vt intelligantur, quòd amittant ipso facto dictas prælationes sine aliqua séntétia declaratoria ipsius pœnæ; nó tamen sententia declaratoria ipsius criminis, propter quod ipsa pœna imponitur. Vt tenet etiam Syluester [b]. Imò tenet Henriquez [c], quòd regulariter loquendo omnes leges pœnales rigorosæ dicta verba addentes, debent explicari, quòd solùm loquantur in foro exteriori, non autem in foro cóscientiæ, prout diximus latè suprà in quæstione septima, articulo decimo sexto. Imò pater Victoria in relectione de Indis ait, quòd cùm priuari in foro conscientiæ sit pœna, nec debeat infligi ante condemnationem, non satis scio, an ius humanum hoc possit efficere, vt scilicet ante condemnationem teneatur quis dicta bona restituere. Hæc Victoria.

a Sot. lib. 1. de iust. q. 6. art. 6.

b Syl verb. pœna nu. 18.

c Henriq. 2. to li. 13. c. 16. nu. 3.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm fratres nostri Ordinis possint obedire electis ex dicto genere, cùm primum sciuerint ipsos esse comprehensos in dictis constitutionibus.

RESpondeo dicendo, quòd licèt Paulus IV & Pius IV. in suis constitutionibus dicant, quòd fratres debent & tenentur incontinenti ab eorum obedientia recedere; hoc tamen cùm sit præceptum morale, moraliter, & iuridicè debet explicari, scilicet, vt priùs casus ad suum superiorem referatur, vt ab ipso sententia declaratoria eos esse comprehensos sub dictis constitutiónibus proferatur, qua prolata, statim remanent priuati, & tenentur subditi ab ipsorum obedientia recedere. Quod ex dictis in articulo superiori comprobatur. Et si contrarium diceremus, maximum inconueniens sequeretur: nam vnicuique subdito liceret suo Prælato non obedire, dictam exceptionem, vel aliam similem allegando, quòd pareret maximam in Religione confusionem. Et suprà dicta probantur ex verbis ipsarum constitutionum, ibi: *Nulliq; fratres in dictis officiis contra huiusmodi mandata existétibus obedire, sed incontinenti quamprimum potuerint, &c.* Vbi notanda sunt verba, *quamprimum potuerint*; sonant enim ac si apertè dicerent, quamprimum, licitè, religiosè, iuridicè, & sine strepitu potuerint, consultando superiorem, ita vt iustitia seruetur, & frater non infametur. Probatur etiam ex aliis verbis earum constitutionum, ibi: *ab eorum obedientia recedere, & ad alium eligendum procedere.* In quibus verbis videntur velle Summi Pontifices, quòd tunc teneantur ab eorum obedientia recedere: quando res ita se habet, vt ad alium eligendum possint procedere. Vnde cùm non possint procedere ad alium eligendum, nisi priùs declaretur per sententiam iuridicam electum in dictis cóstitutionibus comprehendi, clarè sequitur non teneri subditos ab eius obedientia recedere, nisi cùm primùm fuerit dicta sententia declaratoria contra ipsum lata.

ARTICVLVS X.

Vtrùm supradictos ad dicta munera admittentes in excommunicationem ipso facto incidant, & sint priuati ipso facto officiis, & inhabiles ad ea.

RESpondeo dicendo, quòd volentes admittere aliquos ad dicta munera, de quorú infamia est aliqua non leuis suspicio, tenentur ante electionem inquirere; vtrùm comprehendantur sub dictis constitutionibus, & eos intrepidè admittentes, scientes macula prædicta esse infectos, grauissimè peccant, & pœnis maximis afficiuntur. Nam in ipsis constitutionibus continetur, *Quòd in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, & priuatione Generalatus, Cómissariatus generalis, & alterius cuiuscumque Commissariatus, Prouincialatus, & Guardianatus, aliorumque officiorum & dignitatum dicti ordinis, & inhabilitatis ad illa in perpetuum obtinenda pœnas eo ipso incurrant, si aliquos ex supradictis ad dicta munera admiserint.* Quam pœnam excommunicationis certum est, quòd ipso facto incurrunt, prout tenent omnes secundùm Sotum [d], Cordubam, & Nauarrum. Vtrùm autem remaneát priuati dictis officiis, & inhabiles ad ea ante sententiam declaratoriam sui criminis, satis patet ex dictis in articulo superiori. Circa quod est summè aduertendum, quòd etiam admittatur opinio Nauarri, de qua suprà in articulo secundo fecimus mentionem, scilicet, quòd omnes descendentes ex dicto genere maculato, vsque ad quartam generationem inclusiuè, etiamsi dictum genus maculatum non sit pœna ignis condemnatum, & concrematum, sint inhabiles ad prælationes, iuxta dictas constitutiones: nihilominus eligentes ad dicta officia aliquos ex supradictis non incurrunt in pœnas huius constitutionis, considerantes opinioné contrariam esse certiorem & magis conformem iuri communi, & sic intelligentiam veram huius constitutionis adhuc sub dubio versari. Nam intellectus verus iuris humani dubij excusat à peccato saltem mortali, secundùm Innocentium [e]. Vnde admittentes supradictos ad prælationes, putantes solùm excludi à Paulo IIII. & Pio IIII. descendentes ex genere maculato pœna combustionis afflicto, etiamsi omnes descendentes ex dicto genere indifferenter excludantur, vt tenet Nauarrus, non peccant mortaliter, & per consequens non incidunt in dictas pœnas, pœnæ enim supradictæ non imponuntur, nisi ratione peccati mortalis, secundùm communiter Doctores, & expressè proponuntur hæ pœnæ contra præsumentes.

d Soto lib. 1. de iust. q. 6. ar. 4. Cordub. lib. 1. quæst. q. 36. Nau. in Man. cap. 13 nu 63.

e Innoc. in c. per tuas. 2 nu. 4 de simon.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm hi, qui professi sunt in nostra religione ante constitutionem Clementis VII. & Pauli IV. possint esse Definitores, Discreti, Capitulares, Magistri Nouitiorum, Vicarij Conuentuum, & Confessores Monialium.

RESpondeo dicendo, quòd licèt Clemens VII. ediderit dictam cóstitutionem, & Paulus IIII. & Pius

& Pius III. eandem innouauerint, & Gregorius XIII. ipsam confirmauerit. Iulius tamen III. & Pius V. eas constitutiones moderati sunt, dicentes, quòd solùm repellatur à nostra Religione, & à prælationibus eiusdem illi, qui ex genere maculato pœna ignis afflicto descendunt, vsque ad secundam generationem ex parte patris, & vsq; ad primam, ex parte matris. Vnde colligitur, quòd illi, qui nostram Religionem professi sunt ante publicationem constitutionis Clementis VII. etiam si à dicto genere descendant, verè sint Religiosi, cùm ante istud tempus per nullam constitutionem eorũ professio fiat irrita. Et idem dicendum de his, qui professi sunt in nostra Religione ab anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo, die decima Octobris, vsque ad annum millesimum quingẽtesimum quinquagesimum octauum, die vigesima quarta Aprilis, quo temporis spatio durauit constitutio Iulij III. qui moderauit constitutionem Clementis VII. Et idem etiam dicendum est de his qui professi sunt ab anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, vsque ad annum millesimum quingentesimum septuagesimum tertium, quo temporis spatio durauit constitutio Pij V. Hi enim etiam si descendant à tritauis, ex parte patris, & etiam si descendant ab auis, ex parte matris, quorum corpora sunt concremata; si prædictis temporibus nostram Religionem professi sunt, eorum professio valida est: non enim Summi Pontifices supradicti irritabant professionem, nisi eorum tantùm, quorum progenitores vsque ad secundam generationem, ex parte patris, & vsque ad primam, ex parte matris fuerunt condemnati, & concremati iuxta terminos dicti Capituli, *§. cum felicis recordationis*, sæpè sæpiùs allegati. Vnde titulus nostræ quæstionis tantùm intelligitur de his qui professi sunt validè in nostra Religione: de quibus quærit vtrùm possint eligi ad officia in dicto articulo quæstionis proposita? Respondetur, optimo iure eligi posse ad officia, quæ non habẽt iurisdictionem ordinariam, sicut habent officia Generalatus, Cõmissariatus Generalis, Prouincialatus Commissariatus Prouincialis, quæ in dictis constitutionibus prohibentur dari dictis personis. Cùm enim istæ constitutiones sint pœnales, & rigorosæ, non debent extendi, imò debent restringi præcisè ad dignitates, & prælationes, de quibus expresè loquuntur, prout traditur in iure [a], & tenent post alios Tiraquellus, & Sarmiento. Vnde cùm dictæ constitutiones loquantur de officiis, quæ sunt verè prælationes, & habent iurisdictionem ordinariam, vel quasi ordinariam, iuxta tradita à Syluestro [b], minimè sunt extendendæ ad officia, quæ non habent huiusmodi iurisdictionem. Et sic possunt esse Definitores, Magistri Nouitiorum, Vicarij Priorum Conuentualium, & multò magis Confessores Monialium. Hæc enim munera non sunt prælationes, neque habent iurisdictionem ordinariam. Possunt etiam esse Discreti Capitulares in Capitulis Prouincialibus, cùm hoc munus non habeat iurisdictionem annexam. Attamen non possunt eligi in capitulo ad aliquod officium habens dictam iurisdictionem. Dixi, in capitulis prouincialibus, non enim in nostra Religione possunt eligi Discreti ad Capitula generalia. Discreti enim discretorum, qui ad Capitulum generale mittuntur, aliquam saltem in potentia habent iurisdictionem, prout dictum est in superioribus [c]. Aduertẽdum tamen quòd non possunt esse Vicarij Conuentuum, qui propter causas particulares non vocantur Prioratus, neque Guardianatus, sed Vicariatus. Vicarij enim & superiores talium Conuentuum iurisdictionem habent ordinariam iure speciali, prout tradit Syluester [d].

a l. quod lex. ff. de leg. Tiraq. tract. li. gnag. in præfat. nu. 62. Sarm. lib. 1. Select. c. 22. n. 5.

b Sylu. verb. Prælatus. n. 6.

c Sup. q. 15.

d Syluest. ver. Prælatus. n. 3.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm professi in nostra Religione ex dicto genere maculato possint esse Prædicatores.

RESpondeo dicẽdo, quòd Paulus IV. & Pius IV. in suis constitutionibus hoc expresè interdixerunt, sed quoad hoc hæ constitutiones à patribus ordinis non fuerunt receptæ. Nunquam enim audiui aliquem propter huiusmodi maculam à prædicationibus fuisse priuatum. Imò in constitutionibus generalibus Toletanis nostræ sacræ Religionis, solùm ordinatur, vt ipsemet ab officiis ordinis suprapositis repellantur, nullam mentionem de prædicationibus facientibus. Ex quibus satis colligitur, quòd cùm constitutio Toletana ad maiorem obseruantiam dictarum constitutionum sit facta, vt ipsamet ait, non prohibeat ipsis munus prædicandi, dictas constitutiones, quoad munus prædicationis minimè fuisse receptas; sed tantùm quoad munus prælationum, & sic quoad hoc non obligare, sicut non obligant aliæ leges minimè receptæ, prout post Dominicum [e], Felinum, & communem tradit eleganter Nauarrus. Vnde constituentes aliquem ex supradictis prædicatorem, non peccant mortaliter, neque incurrunt in pœnas harum constitutionum. Et per consequens talis prædicator constitutus, titulum, nomen, & rem prædicationis habere potest.

e Domin. in c. 3. de const. t. Feli. in c. 1. de treuga & pace. annotat 12. vers. intellige quando & nu. 13. consid. 2. Naua. in Manu. c. 23. n. 41.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm Moniales nostri ordinis descendentes ex genere maculato comprehendantur in dictis constitutionibus.

RESpondeo dicendo, quòd lex exorbitans, & rigorosa non debet extendi extra casum de quo loquitur, vnde cùm ista constitutio solùm loquatur de fratribus, non debet extendi ad Moniales: præsertim quia lex loquens de viris in odiosis, non extenditur ad fœminas, prout diximus in quæstione [f] præcedenti. Præterea Pius IV. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, Kalendis Augusti, similem constitutionem declarauit confirmatam autoritate Apostolica, quæ seruatur in ordine Diui Hieronymi, prout habetur in huius ordinis Compendio [g]. Scilicet, quòd ipsa constitutio excludens ab ea Religione descendentes ex genere maculato, non extendatur ad eiusdem ordinis Moniales. Et in nostris constitutionibus generalibus Toletanis cùm agitur de obseruantia constitutionum Pauli IV. & Pij IV. non præcipitur fieri inquisitionem ex genere virginum cupientium ingredi Religionem, vt ad professionem & officia Religionis admittantur, sicut præcipitur, vt fiat inquisitio de fratribus. Ex quo concluditur, quòd admittentes ad professionem fœminas descendentes ex genere maculato, etiam combustionis pœna afflicto, non faciunt contra nostras constitutiones, neque etiam faciunt contra eas admittentes illas iam professas ad munus Abbatissatus, & ad alia officia Monialium, tum quia constitutiones supradictæ non loquuntur de Monialibus, tum etiam quia dicta officia non sunt verè prælationes habentes iurisdictionem

f Sup. quæst. præced. artic.

g Comp. verb. statutum. pa. 117.

ctionem Ordinariam, ſicut ſunt officia Generalatus, Commiſſariatus, Prouincialatus, quæ in dictis conſtitutionibus negantur deſcendentibus ex dicto genere maculato.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrùm in ordine Diui Hieronymi deſcendentes à Iudæis, vel Saracenis poſsint habere officia dicti ordinis.

RESpondeo dicendo, quòd Alexander VI. anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo quinto, Pontificatus ſui anno ſecundo, die vigeſima tertia Nouembris, *Autoritate Apoſtolica ſupplens omnes & ſingulos defectus, ſi qui forſan interuenerint, approbauit, & confirmauit ſtatum ordinis D. Hieronymi, ne neophyti, aut deſcendentes intra quartum gradum ex nouiter à Iudaiſmo conuerſis ad fidem, ad dicti ordinis habitum recipiantur, ſine licentia Capituli generalis cum conſenſu maioris partis definitorum, aut deputatorum Capituli, quod priuatum appellatur, & nihilominus ſic admiſſos ad dignitates, officia, ſacróſque ordines promoueri minimè poſſe. Et ſi ſcienter ſecùs actum fuerit, nullius ſit roboris: & tam agens quàm patiens ſcienter in præmiſsis excommunicationis ſententiam, ipſo facto incurrant. Neque receptus ſic ordinem profiteri poſsit, non obſtantibus ſtatutis, conſuetudinibus dicti ordinis, cæteriſq́; contrariis quibuſcunque.* Et eſt aduertendum, quòd prædictum ſtatutum ſuper deſcendentibus ex Iudæis eodem ordine vſq; ad ſimilem quartum gradum, non tamen quoad Monaſteria Monialium autoritate Apoſtolica Pius IIII. Pōtificatus ſui anno ſexto, quarto Kalēdas Auguſti, extendit ad Religioſos in iſto ordine nō admittendos etiam ex deſcendentibus ex Saracenis. Hæc omnia in Compēdio [a] priuilegiorum dicti ordinis continentur. Nolo autem in declaratione & explicatione huius ſtatuti immorari, cùm ſit particulare huius ſacræ & obſeruantiſſimæ Religionis; meum enim intentum in hoc opere eſt ſolùm tractare de his, quæ omnibus Religionibus communicantur, & non de particularibus huiuſmodi ſtatutis, quæ ad regimen ipſarum Religionum concernunt, ne aliquibus ſim odioſus, cùm potiùs omnibus vellem eſſe gratus. Particularia tamen noſtræ Religionis pertractabo, cùm omnia cum Patribus ipſius conferam, & ipſorum mentem ſciam.

[a] Compend. verb. ſtatutū. §. 1. & 2.

QVÆSTIO XV.

De Abbatibus, & Abbatiſſis, quoad ſexum & ætatem, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *AN fœminæ ſint capaces ſpiritualis poteſtatis Eccleſiaſticæ.*
2 *Vtrùm minores viginti quinque annorum poſsint eſſe Abbates.*
3 *Quam ætatem debent habere Abbatiſſæ, & Prioriſſæ.*

ARTICVLVS I.

An fœminæ ſint capaces ſpiritualis poteſtatis Eccleſiaſticæ.

REſpondeo dicendo, quòd mulier non poteſt in dignitate conſtitui, cui ſpiritualis iuriſdictio annexa eſt. Nam, ait [b] Paulus, Mulieres in Eccleſia taceant, non enim permittitur eis loqui, ſed ſubditas eſſe. Si quid autem volunt diſcere domi, viros ſuos interrogent; turpe eſt enim mulieri loqui in Eccleſia. Et ne quis arbitretur ſuum, non Dei præceptum eſſe: ſubdit, ſi quis videtur Propheta eſſe, aut ſpiritualis, cognoſcat quæ ſcribo, quoniam Domini ſunt mandata. Et probatur ratione, quia poteſtas iuriſdictionis, quamuis non ſit immediatè poteſtas clauium, hoc eſt, remittendi peccatū, ordinatur tamen ad illam, imò ex illa ortum habet; atque ſicut mulier non poteſt habere poteſtatem ordinis, ſicut neque congruam habere iuriſdictionem ſpiritualem, atque vt optimè ait [c] Innocentius Papa III. noua & inaudita eſſe, quòd Abbatiſſæ Moniales benedicant, aut confeſſiones audiant, aut prædicent, cùm beatiſſima Virgo Maria dignior, & excellentior fuerit Apoſtolis vniuerſis, cui tamen Dominus claues regni cœlorum non commiſit: quo vtique exemplo quantumuis in Eccleſia mulieres præceſſerint ſanctitate præclariſſimæ, nunquam illis fuit poteſtas clauium commiſſa; hāc ſententiam cum Diuo Thoma, & Theologis, communiter tenent [d] Durandus, Paludanus, & Syluester. Hinc fit, quòd Abbatiſſæ, & aliæ matres ſanctimonialibus præfectæ ratione officij poteſtatem non habent ponendi præcepta ſpiritualia; ſicut Religioſorum Prælati, ſed tātùm ciuilia, ſicut matres familias, prout dictum eſt in ſuperioribus. Et ſic, ſicut matres familias poſſunt imponere præcepta, quibus ſubditę tenentur obedire, nempe ne literas ſcribant, neque recipiant. Et hæc præcepta ex natura rei æſtimari debent, ſub quo reatu obligent mortali ne an veniali? tantum enim ad cuſtodiam domus conferre poteſt, vt eorum tranſgreſſio ſit mortalis, & tam parum, vt ſit venialis. Similia enim pręcepta poſſet mater familias ponere filiis ſuis, licèt in monaſterio vrgentior ſit cauſa, & magis obligent illa præcepta. At verò ponere præceptum more Religioſorum, vt eo ipſo quòd in ſcriptis detur, intelligatur obligare ad mortale, reuera nequeunt ex facultate officij annexa. Neque de hoc vllo modo dubitandum eſt, quia earum præfectura nō eſt, ſicut Religioſorum. Alioquin poſſent excommunicare, quod nullus concedit, quia excommunicatio eſt priuatio bonorum ſpiritualiū. Quòd ſi quis arguat, ratione voti Moniales teneri Prælatæ parere, etiamſi ſpirituale præceptum non imponat: nam ſi quis vouit alicui ſæculari obedientiam, obedire tenetur: maximè ſi Deo votum faciat obediendi homini. Reſpondetur, quòd dum quis vouet obedientiam alteri, non intelligitur, niſi prout moris eſt obtemperare, vel vt laicum laico, vel vt Religioſum Religioſo. Ob id enim quòd quis voueat obedire amico ſeculari, non propterea ille poteſt ei imponere præceptum ſpirituale, vt Epiſcopus. Pari ergo modo Moniales vouent obedire Abbatiſſis ſecundùm poteſtatem, quam ipſæ habēt pręcipiendi. Et confirmatur hoc: quia non ſunt Moniales in hac parte melioris cōditionis, quàm Religioſorum conuerſi, quibus tamen nunquam ſpiritualium cura demandatur, prout infrà dicetur. Dixi, ex facultate officij annexa, quia ex commiſſione ait doctiſſimus Sotus [e], quòd non videt, cur non poſſint hanc habere poteſtatem conſtituendi huiuſmodi præcepta ſpiritualia. Ait enim, non, inquam, video, cur Prouincialis, vbi ei viſum fuerit ad honorem domus & Monialium expedire, nō poſsit Prioriſsis, & Abbatiſsis cōmittere, vt poſsint huiuſmodi præcepta ſpiritualia in graui neceſsitate ponere, citra tamē excommunicationis ſententiam: nam hæc facultas nunquam mulieribus commiſſa eſt, neque eis committere decet. Tametſi Paludanus [f], quia hoc eſt ius

[b] Corinth. 14. cap.

[c] Innoc. in ca. tua. de pœnit. & remiſſ.

[d] Durand. in 4. d. 14. q. 1. Palu. ver. ſup. c. 1. Syl. v. Abbatiſſa §. 1.

[e] Soto in 4. d. 10 q. 1. ar. 4. pag. 881.

[f] Palud. vbi ſup.

positiuum, censeat eam quoque posse eis committi, cùm committatur merè laico: de quo infrà in quæstione de excommunicatione dicemus.

ARTICVLVS II.

Vtrùm minores viginti quinque annorum, possint esse Abbates.

RESpondeo dicendo, quòd Abbas, & quicunque Prælatus debet esse professus in Religione, in qua est Prælatus. Neophytus enim in Religione non potest esse, neque eligi in Abbatem & Prælatum, prout in iure [a] diffinitur, & debet esse sacerdos secundùm ius [b] cómune, & debet esse viginti quinque annorum, prout in eodem iure [c] statuitur, quod Concilium Tridentinum [d] confirmat, dicens, *Nemo igitur deinceps ad dignitates quascunque, quibus animarum cura subest, promoueatur, nisi qui saltem vigesimum quintum suæ ætatis annum attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrina ad suum munus exequendum necessaria ac morum integritate commendetur, iuxta constitutionem Alexandri III. in Concilio Lateranensi promulgatam, quæ incipit, Cùm in cunctis.* Ex his infertur, quòd non potest statui in religionibus, vt possint esse Abbates & Prælati illi, qui adhuc vigesimum quintum annum non attigerunt. Quod ex dictis patet, & insuper probatur, quia potestas iurisdictionis spiritualis, licèt non sit immediatè potestas clauium, hoc est, potestas remittendi peccatum, ordinatur tamen ad illam, imò ex illa ortum habet; potestas autem remittédi peccatum, solùm sacerdotibus commendatur. Sacerdotes autem minimè possunt esse, nisi vigesimum quintum annum attigerint, prout in Concilio Tridentino [e] definitur. Non obstantibus quibuscunq; priuilegiis etiam regularibus concessis, & sic de primo ad vltimum non potest fieri sine autoritate Apostolica statutum, vt sint Prælati huiusmodi ætatem non habentes. Nam vt suprà dictum est [f], non potest in Religionibus fieri statutum contra id quod in iure communi determinatur. Non ignoro tamen quòd pater noster Franciscus in sua regula autoritate Apostolica confirmata, ordinauit, vt cónuersi in ipso ordine absque sacris ordinibus possint esse Prælati, & habere curam animarum, ac subinde sicut Episcopi electi, non ordinati, possunt creare cófessarios; & casus reseruare, à quibus nemo subditorum, nisi de sua licentia, valeret absolui, spiritualiaque præcepta proponere, eadémq; sub censura excommunicationis. At, vt ait Sotus [g], quamuis hoc autoritate Apostolica fieri poterat; tamen quia sapienter iudicatum est minimè conuenire, vt qui nó habent potestatem ad consecrádum corpus Christi verum illam habeant spiritualem circa mysticum: ideo in tota ferè familia Obseruátiæ patris nostri Francisci hoc priuilegium iam per contrarium vsum aboleuit. Vtrum autem possint esse Discreti Capitulares, & Definitores illi qui vigesimum quintum annum nó attigerunt, neque sacris ordinibus sunt initiati, aliquibus dubiú potest esse. Nam secundùm ius [h] qui habent vigesimum annum inoletum possunt habere dignitates, & personatus, quibus non est cura animarum commissa, & dico vigesimum secundum annum habentes posse esse in nostra Religione Definitores, & Discretos in capitulo, dúmodo sacro ordine sint insigniti, non verò si nó sacro ordine sint decorati: nam cum Discreti, Capitulares habeant vocé actiuam, & passiuam in capitulis, & similiter Definitores secundum constitutiones aliquarum Religionum, & conuersi nullo sacro ordine insigniti, secúdùm Decretum Cocilij [i] Tridentini, nullam ad eligendum aliquem Prælatum vocem actiuam habere possunt: hinc sequitur quòd non possunt esse Discreti Capitulares in nostra Religione qui ordinibus sacris non sunt insigniti [k]. Vnde Cócilium Tridentinum, ait sufficere habere vigesimum secundum annum ad promotionem dignitatum, & personatuum, quibus non est cura animarum commissa, quia hi in ista ætate possunt ad ordinem sacrum Subdiaconatus promoueri; prout in eodem Concilio definitur [l]. Propter quod in nostra Obseruantia, saltem in his partibus Hispaniarum minimè conuersi ad Capitulum prouinciale, aut generale mittuntur, vt Discreti, cùm secundùm ius vocem actiuam ad eligendum minimè habere possint, & si ex aliquibus partibus mittuntur, hoc fit priuilegio Apostolico concedente secundùm nostram regulam posse esse Prælatos, quod per consequens concedit posse esse Discretos, cùm omnes Prælati in nostra Religione sint Discreti Capitulares.

a ca. nullus. de elect. lib. 6.
b ca. de ætat. & qualit.
c cap. cum in cunctis. extra de elect.
d Conc. Trid. sess. 24. de reformat. ca. 12.
e Conc. Trid. sess. ead.
f Sup. q. 12.
g Sot. vbi sup.
h cap. cum. de ætate & qualitate & ord. præficiend.
i Con. Tri. sess. ead.
k Conc. Trid. sess. 24. ca. 12.
l Conc. Trid. sess. ead.

ARTICVLVS III.

Quam ætatem debeant habere Abbatissæ & Priorissæ.

RESpondeo dicendo, quòd [m] Bonifacius VIII. statuit, vt nulla monialis in Abbatissam, aut Priorissam eligatur, nisi trigesimú annum cóplecuerit, & expressè professa fuerit ordiné regularem. Neque ab hoc iure multum distat Conciliú [n] Tridentinum, in quo præcipitur, quòd Priorissa, vel quocunque alio nomine præfecta vel præposita cuiuscunq; monasterij monialium non minor annorum quadraginta, quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit, vel saltim triginta annos excesserit, & quinque saltim annos post professionem rectè vixerit, eligatur. Circa quod est notanda quædam declaratio Cardinalium Concilij Tridétini, in qua Vicario Caietano rescripserunt, *Quòd Abbatissa licèt per quinquennium non permanserit in Religione, dum tamen excedat triginta annos, & id fiat ad requisitioné monialium de licentia secundæ dignitatis Ecclesiæ Cathedralis, & patris superioris regularis, dúmodo laudabiliter superiori anno se gesserit in officio, confirmari poterit per bienniú in officio.* Et huic declaratióni addiderút iidem illustrissimi Cardinales aliam declarationem rescribendo, *Quòd si ad confirmationem dictæ Abbatissæ deesset consensus superiorum regularium propter eorum absentiam seruatis his, quæ in prædicta declaratione rescripta fuerant, procedendum esse ad dictam confirmationem.* Aduertendum tamen est quod dicit Concilium non debere admitti ad hoc vt sit Priorissa, aut Abbatissa, nisi illa, quæ fuerit expressè professa. Et sic Cócilium nó admittit tacitam professionem ad hoc, vt aliqua possit habere Abbatissatú, licèt tacita professio sufficiat ad hoc, vt sit vera Monacha Regularis, quod ante Conciliúm diffinitum erat à Bonifacio [o] VIII. & respectu religiosorum idipsum definitum erat ab eodem Bonifacio [p] VIII. dicente quòd nullus religiosus ad Abbatissiam, seu prælaturam suæ vel alterius Religionis de cætero eligatur, nisi antè fuerit dictú ordinem regularé expressè professus; quòd si secùs actum fuerit, eo ipso irritum habeatur. Et adeò hoc est verum, vt dicat Glossa [q] quòd ipsa expressa professio debet in scriptis fieri, vt obuiet illis si postea reclamauerint propria scriptura. Et hac forti ratione illustrissimi Cardinales declarauerunt, *Quod Moniales, quæ eius ordinis sunt, quæ requirunt professionem. si*

m c. indemnitatib. in prin. de elect. lib. 6.
n Conc. Trid. sess. 25. ca. 7. de regul.
o d. c. indemnitatibus.
p c. nullus. de elect. lib. 6.
q Glo. in d. ca. nullus. v. expressè.

nemisi tacitam professionem emiserint, & si palam expressè id factum non fuerit, cogendæ sunt vt profiteantur.

QVÆSTIO XVI.

De Abbatibus, & Abbatissis quoad eorum durationem, in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *VTrùm magis conueniens sit, quòd Abbates sint perpetui quàm temporales.*

2 *Quo temporis spatio duret modò officium Generalis & aliorum superiorum regularium.*

3 *Vtrùm Abbatissæ finito triennio teneantur officium Abbatissatus renuntiare.*

4 *Vtrùm patrono constituto à Papa super quodam monasterio monialium ad præsentandum Abbatissam habens potestatem, debeat eius institutio esse perpetua, aut triennalis.*

5 *Vtrùm Collegium oblatarum teneatur eligere præsidentem triennalem.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm magis conueniens sit quòd Abbates sint perpetui, quàm temporales.

RESpondeo dicendo, cum Nauar.ª quòd experientia, quæ est rerum magistra, prout dicit quidam Canon ᵇ, nos docet innumera spiritualia vitia, quæ oriuntur ex electionibus triennalibus vel sexennariis. Oritur enim inde ambitio, qua bona pars Monachorum ad præfecturas anhelat, contra illud pulchrum traditum in quadam Decretali ᶜ, vbi Glossa in eius confirmationem aliqua citat. Oriuntur etiam conuentiones simoniacæ, quibus alij aliis promittunt suum fauorem futuris trienniis, vt in præsenti sibi faueant, contra id quod quidam Canones ᵈ prædicant. Oritur etiam eneruatio disciplinæ regularis, dum candidati Suffragatoribus fauores, honores, dignitates, indulgentias, licentias, & impunitates promittũt. Oritur etiam subornatio perpetua, & collusio, quã alij sibi, vel aliis alterum in finem triennij procurant suffragia contra iura ᵉ subornationi, & collusioni obuiãtia. Deinde oriuntur factiones & dissidia irreconciliabilia, quæ impediunt cultum pacis auctoris, qui non colitur nisi tempore pacis, prout dicit quædam Clementina ᶠ. Insuper oriuntur susurrationes, murmurationes, & detractationes ferè continuæ, dum alij aliorum defectus, & vitia, tum naturæ, tum morum detegunt, & augent, & falsos imponunt, quo factiones contrariæ personarum opinionem bonam tollant, vel minuant cõtra tradita in Capitulo *inter verba* ᵍ. Adhæc è contrario pax & concordia mala commendatio, & laudatio immodica, imò & falsa oriũtur, quæ suæ factionis personas extollunt, & in cœlũ efferunt contra dictũ capitulum, *inter verba*. Accedit prætereà sublatio, vel certè eneruatio autoritatis corrigendi, & præcipiendi, quod quædam Decretalis ʰ detestatur, adeò vt feratur raò electos primo anno vllum eorum qui sibi suffragati sunt in gratia suffragiorum castigare, aut in gratiam aliquid eis præcipere. Accedit etiam quòd vix etiam aduersariis displicent, præuidentes eo elapso in eorum vel in eis fœderatorum manus incidere posse. Denique inclementia, & crudelitas vltrà quàm par sit, puniendi, corrigendi, & inquietandi eos qui sibi sunt aduersarij, ab isto fonte dimanant, contra notata per Angelicum Doctorem ⁱ. Quin & occasione oblata vel quæsita ex eodem fonte dimanat actus eiiciendi, vel in alia monasteria relegandi suos contrarios, & nonnunquam in carcerem coniiciendi, voceq; actiua & passiua dicunt priuandos: præsertim si per statuta liceat in alium triennium, seu sexennium de communi consensu regimen prorogare. Hæc pro ista parte adducuntur à Nauarro, qui pro contraria parte, scilicet, quòd Abbates, & Abbatissæ debẽt esse triennales, adducit alias rationes, non minùs primo aspectu efficaces, scilicet, quòd frequenter perpetui Abbates, & Abbatissæ auarium absolutè gubernant temporarios redditus in vsus malos, vanos, vel ordini extraneos prodigendo, & nimis parcè, & auarè in monachos, & ornamenta & fabricam monasteriorum, & pauperes impendendo. At huic rationi respondet Nauarrus, quòd hæc non semper contingunt: & licèt frequenter contingant, hæc non esse ita mala, & perniciosa, sicut sunt ea quæ pro contraria parte allegantur. Et certum est secundùm Ius ᵏ, de duobus malis minus esse eligendum, & tolerandum. Insuper ait, quòd huic malo etiam occurritur per decreta in Concilio Tridentino, quo præcipitur, fieri Capitula Prouincialia, & in eis statui ad confirmationem, & reformationem ordinum necessaria, & vt deputentur Visitatores qui monasteria in capite, & in membris visitent, iuxta statuta, & notata in iure antiquo ˡ. Ex quibus concludit Nauarrus, istas electiones triennales esse abolendas, & regimen religiosorum esse reducendum ad illud regimen, quod Patriarchæ regularium in primordiis suarum religionum statuerunt. Quibus visa est commodior quieti Christianæ, vt cura spiritualium bonorum, & temporalium Generalibus perpetuis committeretur, & ita hodie seruatur in illustri ordine Prædicatorum, in quo Generales sunt perpetui. Et Seraphicus pater noster Franciscus in sua regula Generales suæ Religionis fore perpetuos satis demonstrauit. Verum tamen est, quòd in hac, & in aliis Religionibus ad petitionem ipsorum religiosorum Sedes Apostolica ipsorum piis precibus inclinata, videns Prælatos superiores esse dominantes in fratres, & eis imperare cum austeritate, & propter eorum magnam potentiam, & valorem minimè posse per Visitatores reformari, & in corda antiquorum Patrum conuerti, ordinauit, vt Generales, & Abbates, & Abbatissæ minimè essent perpetui, sed temporales.

ª Nau. in ca. nulla, 18. q. 2. nu. 2 & lib. 3. consi. tit. de statu Monach. consi. 7. in fin. in 2. edit.
ᵇ c. a quàm sit. de elect. lib. 6.
ᶜ c. quorundã. de elect. 6. vbi gloss.
ᵈ c. quàm pio. 1. q. 2. c. vlt. de pact.
ᵉ ca. 1. & per totum. de collusione detegend. c. sicut. de elect. Clemen. 2 eod. tit.
ᶠ Clem. dudũ. de sepul.
ᵍ c. inter verba. 11. qu. 3.
ʰ c. cùm inter. de consuetud.
ⁱ D. Tho. 2. 2. q. 108 ar. 1 & 4. & qu. 157. cum tribus sequentibus.
ᵏ Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 8.
ˡ c. in singulis. cap. ea quæ. de statu Monachorum.

ARTICVLVS II.

Quo temporis spatio durent modò officia Generalium, & aliorum Præpositorum, Præpositarúmve regularium.

REspondeo dicendo, quòd in nostra sacra Religione Diui patris nostri Francisci ordinauit Pius V. Põtifex Maximus die vigesima octaua Maij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, Põtificatus sui anno sexto, in Bulla quæ incipit, *Pastoralis officij nobis diuinitus iniuncti*, quòd officium Generalis Ministri octo duraret annis, officium verò Procuratoris, & Commissarij quatuor duraret, & quòd officium Prouincialiũ finito quadriennio etiam finiretur. Quod tamen Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit: *Cum vniuersi Christi fideles*, data Romæ die octaua Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, Pontificatus sui anno secundo, nõ reuocauit, sed ad

statutorum

statutorum dicti ordinis Generalium seriem reduxit. Neque idem Gregorius XIII. idipsum reuocauit, in Bulla, quæ incipit, *Ad tollendum autem omnem ambiguitatem*, data Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die vigesima nona Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono, Pōtificatus sui anno septimo. Sed Sixtus V. Pontifex Maximus ordinauit, vt officium Generalis sexennio duraret, officium autem Prouincialium & Guardianorum trienñio finiretur. Et aduertit ordinatio Generalis Vallisoletana celebrata die quinto Iunij anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, quòd triennij Guardianorum tempus à Capitulo in capitulum, vel à congregatione in congregationem numeretur, etiam si Capitulum aut Congregatio vltra tres annos ob aliquam rationem protrahantur. Et idem Sixtus V. in Bulla, quæ incipit, *Pastoralis officij nobis*, data Romæ apud sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die vigesima nona Iulij anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, Pontificatus sui anno tertio, statuta aliqua pro regimine monialium sanctæ Claræ facta in capitulo generali fratrum ordinis Minorum de Obseruantia celebrato Romæ, in domo beatæ Mariæ de Aracæli, & confirmauit quatenus licita, & honesta sunt, & sacris Canonibus, & præsertim Cōcilij Tridentini decretis non aduersantur. Ac dūmodo Abbatissæ vel aliæ præfectæ quorumcunque Monasteriorum monialium ipsorum fratrum curæ commissarum ad summum triennales sint, & suis officiis elapso triennio perfunctæ: in quibusuis prouinciis, non per biennium tantùm iuxta Decretum in Capitulo generali Parisiensi eiusdem ordinis editum; sed saltem per triennium integrum à die finitæ sui officij administrationis numerandum. Nullúmque Abbatissatus, & præfecturæ monasteriorum, aut aliud officium, neque aliquam potestatem, vel autoritatem in eis obtinere, vel exercere possint aut debeant. Hæc Sixtus V. Et aduertendum, quòd licèt Papa confirmando dicta statuta, nihil eis de nouo addat, quàm solùm confirmationem, relinquendo ea in suo tantùm robore statutorum: at quod addit in dicta confirmatione quòd, scilicet, Abbatissæ sunt triennales, præceptum Apostolicum est, in quo non possunt superiores regulares dispensare, sicut possunt dispensare in statutis regularibus autoritate Apostolica confirmatis: nisi sint confirmata cum clausula ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis, prout dicemus infrà quęstione sexagesima octaua, articulo quinto: *Aduertendum insuper quòd Abbates Congregationis Cisterciensis regularis obseruantiæ in Regnis Hispaniarum triennales sunt, & per triennium dumtaxat secundum regularia ipsius statuta, & definitiones præficiuntur.*

a Eug. IIII. priu. 6. nu. 14. habet. in cōp. eiusdem ordi. tit. Abbas. §. 1.

Prout cōcessit Eugenius [a] IV. *Verum est tamen. quòd quamuis monasteriis dictæ Congregationis triennales deputentur Abbates: neque in aliud triēnium immediatè eisdem præponi possent: pro monasterio tamē beatæ Mariæ de Laureto in ciuitate Salmatina erecto, necnon sancti Bernardi Complutēsi Toletanæ diœcesis Capitulo generali, vel si vacare contigerit extra illud generali Reformatori cum ordinis Consiliariis, cōmissum est, Abbates ita eligere, vt si oporteterit, in alio triennio immediatè sequenti reeligi possent, qui nulla alia cōfirmatione secuta administrationis munus exequi possunt.* Prout concessit Gregorius XIII. & Sixtus V. octauo Kalendas Nouembris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, Pontificatus sui anno tertio: & habetur in Compendio [b] priuilegiorum dicti ordinis. Et in eodem Cōpendio [c] refertur, quòd *Abbatissæ monasteriorum monialium huic congregationi subiectæ, etiam triennales*

b Hab. in cōpen. Ordinis. §. 6.

c Eod. comp. v. Abbatiss.

sunt. Et per triennium à superioribus eorum monialibus eiusdem monasteriis, vel alterius eiusdem Ordinis in forma Concilij Tridentini (si hoc expedire videbitur) secundū Ordinis statuta eligendæ proponuntur: & ab ipsis monialibus eliguntur, ab eisdémque superioribus confirmantur iuxta terminos [d] *Concilij Tridentini.*

d Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 7.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Abbatissæ finito triennio teneantur officium Abbatissatus renunciare.

RESpondeo dicendo, quòd respectu monialium subditarum Prouincialibus Obseruantiæ Nicolaus V. & Leo X. multa ordinauerunt circa renūtiationem officiorum Abbatissarum, prout continetur in Cōpendio [e] Minorum, *Quòd prædictarum Abbatissarum seu matrū monialium dignitates & officia per annum tantùm durent, in partibus Cismontanis, scilicet Italiæ & aliis eis annexis, temporéque illo decurso etiam si iustas renuntiationes non fecerint, dicta officia vacēt ac vacare censeantur & quòd teneantur finito dicto tempore sub excommunicationis pœna ipso facto, si contrà fecerint, incurrendo, renuntiare regimini & administrationi monasteriorum, seu domorum earum, ac sigilliū & claues monasteriorum, & officinarum restituere in manibus Prouincialium fratrum Minorum illarum Prouinciarū, in quibus monasteria & loca ipsa cōsistunt: vel saltem in manibus Visitatorum, seu domorum huiusmodi per eosdem Prouinciales in congregatione fratrum deputandorum, & ad id ab eisdem Prouincialibus potestatem habentium. Et hoc fieri voluit in præsentia sororū, seu monialiū ad id specialiter vocatarum.* Quod Leo X. minimè reuocauit, prout patet ex traditis in dicto Compendio Minorum, imò constitutionem supradictam Nicolai V. eisdem quasi verbis cōfirmauit. Circa quæ aduertit ibi Collector dicēs, quòd quia circa prædicta quotidie fiūt nouæ interpretationes, seu prouisiones, & innouationes: ideo in his nullus decipiatur credens omnia huiusmodi esse necessariò seruanda, præsertim quia ex his aliqua fortè nunquam fuerunt moribus vtentium admissa, præcipuè quoad durationem officiorum, & ætatem eligentium. Hæc Collector, & bene quidem. Sed aduertendum est, quòd non inuenio per aliquam cōstitutionem immutatum pręceptum sub excommunicatione impositum Abbatisis & Officialibus monialium, renuntiandi sua officia tempore, quo secundùm constitutionem nouam Sixti V. modò finiuntur. Verum tamen est, quòd per non vsum iam hoc præceptum aboleuit in aliquibus nostræ religionis prouinciis; vt à Patribus ordinis accepi, & sic non censentur excommunicatæ non renunciātes, imò in vsu est in aliquibus prouinciis, finito tempore sui Abbatissatus eas constituere monasteriorum præsidentes donec Abbatissæ eligātur. Nec his obstat constitutio Sixti V. in superiori articulo allegata, ibi, *Nullum Abbatissatus, & præfecturæ monasteriorum, aut aliud officium, nec aliquam potestatem, vel autoritatem in eis obtinere, vel exercere possint, aut debeant.* Nam respondetur, quòd ibi prohibētur habere aliquod officium, quod per triennium duret in dictis monasteriis, sicut officiū Vicariæ, prouisoriæ, & alia. Hoc enim est in officiis perpetuari, quod à Summis Pontificibus prohibetur: nō tamē vetatur, ipsas finito sui Abbatissatus munere esse præsidentes, donec aliæ loco ipsarum eligantur. Hoc enim pertinet ad bonum regimen. Primò quia dispositionis monasteriorum pro tunc habēt maiorem notitiam, quam aliæ: secundò, quia aliæ nominatæ nouitatum

e Cōp. v. Abbatissa. §. 7. & 9. B. f. 48. & fo. 43. concess. 48. ac fol. 40. concess. 128.

uitatum amatrices in sua breuis temporis administratione aliqua innouarent, quæ in detrimentum pacis, quietis & tranquillitatis monasteriorum cederent.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Patrono constituto à Papa supra quodam monasterio Monialium ad præsentandam Abbatissam habente potestatem, debeat institutio ipsius esse perpetua, aut triennalis, supposito quòd Patronus per septuaginta annos præsentauit Abbatissam, cuius institutio fuit perpetua.

RESpondeo dicendo primò Patrono & Monasterio volentibus, vt Abbatissa præfata præsentata per Patronum, cõfirmetur pro perpetua sine triennalis temporis præfinitione, clarum, & manifestum ius eis in possessorio competere; quia ab annis septuaginta sunt in hac possessione cum titulo colorato, quod sufficit iuxta celebrem Glossam a. Et ita nullatenus permittere debent, vt agatur, & litigetur super petitorio & proprietate iuris, donec possessorium finiatur, & reponatur in pacifica, & tranquilla possessione iuris præsentandi & petendi confirmationem perpetuam, prout tradit Doctissimus Nauarrus b. Et licèt prædictus Patronus non fuerit in possessione præsentãdi illa ab hinc septuaginta annis, ait Nauarrus, habere ius præsentandi prædicto modo ita vt sic præsentata debeat perpetuò remanere Abbatissa, & non per solum triennium: nam in causa proprietatis, & petitorij ius est præfato Patrono & monasterio iure communi attento. Tum quia pars aduersa cognoscit iure speciali Pontificis Maximi competere dicto Patrono ius præsentandi prædictam Abbatissam, & constat iure communi Abbatũ, & Abbatissarum, & aliorũ Prælatorum & Prælatarum, & omnium aliorum beneficiatorum institutiones præsentatorum ad dignitates & beneficia debere esse perpetuas. Itaque sine culpa graui non possunt ab eis deponi, iuxta ea quæ in iure c notantur. Vnde Bullæ Gregorij XIII. & Sixti V. definientes Abbatissas debere esse triennales & non perpetuas, explicandæ sunt non de Abbatissis creatis per præsentationem & institutionem; nam iure antiquo institutio & confirmatio debebat esse perpetua. Et in casu proposito debet etiam esse perpetua; nam sic reditur ad ius pristinum, quæ reditio fauorabilis reputatur in vtroq; d iure tam Canonico, quàm ciuili, prout declarat Iason, & ante illum Felinus.

a Gloss. in Cl. 1. de causa poss.

b Nau lib. 2. consil. 1. de causa poss. & propriet.

c ca. satis per uersum. 51. d. c. inua ntum. 16. quæst. 7.

d c. ab exord. o. 35. d. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis. vbi Iason. Felin. in ca. cum omnes. de const.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Collegium oblatarum teneatur eligere Præsidentem triennalem, an possit eligere perpetuam sicut antiquitus eligebant.

RESpondeo dicendo, quòd constitutiones Gregorij XIII. & Sixti V. & aliorum Pontificum (de quibus in superioribus mentionem fecimus) ordinantes quòd deinceps Abbatissæ & Priorissæ eligantur triennales, & non perpetuæ, habent tantùm locum in monialibus obedientiam monachalem profitentibus. Nam Gregorius XIII. vir erat Canonum peritissimus, & licèt in sua constitutione, multas moniales multorum ordinum expressisset, nullam tamen expressit earum, quæ dicuntur vulgo Religiosæ: quæ verè non sunt tales, sicut non sunt Religiosæ huiusmodi oblatæ collegialiter viuentes, prout infrà in secundo tomo in quæstione de oblatis dicetur. Et sic expressit moniales ordinis sancti Benedicti, Cisterciensis & Carthusiani ordinis, addita clausula generali, & aliorum quorumcunque ordinum non comprehendente maiora expressis. Et ita credendum est certè, prædictum Gregorium noluisse includere præpositas tertij ordinis sancti Dominici, & sancti Patris nostri Francisci; neq; alias similes si verè non sunt professæ regulam à sede Apostolica pro vera regula approbatam. Et consequenter neque oblatas supradictas, quarum neque præsidens est verè Religiosa, neque præest verè Religiosis. Quod cõfirmatur. Nam constitutio canonica statuẽs aliqua noua & à iure communi exorbitãtia de Sanctimonialibus, & fœminis religiosis, solùm est intelligenda de verè religiosis, & regulam per sanctam Sedem Apostolicam pro vera regula approbatam professis, & non de aliis, quantumcunque religiosè & collegialiter viuentibus, nisi expresse suam legem ad illas extendat, iuxta Decretalem e quandam memorabilem & notabilem. At Gregorius XIII. tulit legem de electione Abbatissarum & præpositarum, normam & disciplinam regularẽ seruantium: & non extendit ad alias expresse; ergo de illis minimè est intelligenda.

e c. indemnitatibus. §. pen. de elect. lib. 6.

QVÆSTIO XVII.

De Abbatibus & Abbatissis quoad potestatem iurisdictionis in communi, in duodecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duodecim.

ARTICVLVS I.

Vtrùm Abbates habeant immediatam iurisdictionem in suos monachos.

RESpondeo dicendo, quòd temporalis potestas ciuilisque iurisdictio tota, & suprema penes Rempublicam est. Idcirco is erit Princeps temporalis, omnibúsque superior Reipublicæ

Reipublicæ regimen habiturus, qui ab eadem Republica fuerit electus & constitutus, quod ex natura rei iure ipso gentiũ, & naturali cõstat, nisi humanus ipse conuictus pactione aliud induxerit. Huius conclusionis probatio ex eo constat, quòd ab ipsa natura homines ita instituti sunt, vt nisi humanus intellectus cæcutiat, planè percipiunt lumine naturali, in quauis hominũ ciuiliũ societate, quæ ad tutelã generis humani conducit, omnino constituendum esse necessariò gubernatorem quendam, penes quem sit illius societatis regimen, & cura. Huius verò ciuilis societatis, & Reipublicæ rector, ab alio, quã ab ipsa Republica cõstitui non potest iustè, & absq; Tyrãnide, siquidẽ ab ipso Deo cõstitutus non est, neque electus, cuilibet ciuili societati Rex, aut Princeps, Saulem equidem, Dauid eiusdem posteros tantùm à Deo, iure positiuo, diuino per Prophetas ore proprio Reges in Regno Israëlitico electos fuisse constat ex sacris testimoniis. Prçter hos nullus vnquam Rex aut Princeps à Deo immediatè constitutus est, tametsi Deus populum Hebræum ferè quadraginta annis instar Regni per vnum Moysem, & eius successores Iudices gubernauerit, vt constat ex Deuteronomij vigesimo septimo capite, & tradit Diuus Thomas [a], multisque rationibus comprobat Castro. At potestas Ecclesiastica in hoc à ciuili, & seculari potestate differt, quòd ea nõ est immediatè penes totã Rempublicam, sed fuit ab ipso Deo Iesu, Petro, vt Principi, & Apostolis cæterisque eorum successoribus concessa. Nam hęc potestas est supernaturalis, in finémque supernaturalem tendit: & ideo iure naturali non potest alicui competere, imò apud illum erit, cui ab ipso Deo supernaturaliter data fuerit. Deus autem summus Iesus Christus humani generis Saluator, eam Petro, vt Principi, & cæteris Apostolis, eorumque successoribus dedit, ergo ea nõ competit toti Reipublicæ Christianæ, neque penes eam residet, prout probat Couarruuias [b], & Caietanus, & tradit doctissimus Sotus. Et iure cõmuni Iudex immediatus regulariũ est Abbas, vel alius Prælatus eorum impertinentibus ad regulam suam, & regularia statuta. Quod efficaciter fundatur in iure Ciuili, & Canonico: iure enim communi Prælatus inferior non habet iurisdictionem in eos, qui sui Collegij non sunt. Vnde Sedes Apostolica, in qua est suprema iurisdictio spiritualis respectu totius Orbis Christiani, & Ecclesiæ Catholicæ Monachos à iurisdictione Ordinariorum exemit, & suis Prælatis regularibus subiecit, prout in quæstione de exemptione regularium latissimè resoluetur, in secundo tomo.

a *D. Tho. 1. 2. qu. 97. art. 3. Castro de leg. pæn. ca. 1. vers. postquam.*

b *Cou. in reg. peccat. 2. p. §. 9. n. 6. Caie. 2. 2. q. 1. ar. 10. & in tract. 2. de potest. Papæ. & Conc. c. 1. & 2. p. Apolo. de potestat. Papæ. ca. 2. & 9. & ca. 10. ver. ad 2. So. lib. 4. de iust. q. 4. ar. 2.*

c *l. fi. C. de iurisdictio. omnium iudicũ. ca. cùm ab ecclesiarum Prælatis. de offi. ordinarij.*

ARTICVLVS II.

Quo iure competat Prælatis regularibus iurisdictio super monachos.

Respondeo dicendo, certum esse, & indubitatum apud omnes iure humano, Papali, eam potestatem præfatis religiosorum Prælatis conuenire. Nam cùm ad solum Summum Pontificem spectet veram Religionem approbare, vt ostendunt doctissimi Theologi, & tradit nouissimè Bannes [d], inde sequitur, quòd quando Summus Pontifex aliquam confirmat Religionem, eo ipso tribuat potestatem Prælatis illius Religionis ad eam gubernandam, vt iidem Theologi probant teste doctissimo Bannes [e]. Quod autem vertitur in dubium apud multos peritissimos, est vtrùm ipsamet iurisdictio competat ipsis Prælatis regularibus iure Diuino. Et quidem peritissimi Theologi maximè probabile existimãt, quòd etiam iure Diuino conueniat potestas iurisdictionis in foro exteriori religiosorum Prælatis illis præcipuè, qui habent iurisdictionem Episcopalem vel quasi: vt sunt Generales & Prouinciales prædicti. Nam optimè fieri potest, vt vnus & idem Prælatus pluribus titulis & rationibus suam habeat iurisdictionem. Hanc opinionem dicit noster Medina [f], grauissimos autores docuisse, nullos tamen refert, nullàque huius assertionis fundamenta proponit. Multa verò pro hac opinione faciunt. Primò, quia potestas iurisdictionis, quæ data est Ecclesiæ in illis verbis Matthæi [g], *Dic Ecclesiæ: si Ecclesiam non audierit, sit tibi quasi Ethnicus, & Publicanus:* est potestas Prælatorum: nam per Ecclesiam eo loco Prælati intelliguntur, secundùm communem cum Diuo [h] Chrysostomo, Doctorũ omnium interpretatione. Sed vt suprà dictum est, præfecti religionum sunt verè Prælati, ergo iure diuino habent potestatem, & iurisdictionem. Secundò, quando Christus dixit Apostolis, prout refert Matthæus [i], *Quæcunque solueritis super terram, erunt soluta, & in cælis:* non solum locutus est cum Apostolis, sed etiam cum omnibus Prælatis, vt doctissimus [k] Rofensus annotauit tradens illius iurisdictionem in vtroque foro, vt insinuat Soto [l], vel in foro exteriori tantùm, vt asserit Turrecremata. Igitur cùm præfecti religionum sint Prælati illis data est iure Diuino potestas iurisdictionis. Tertiò probatur per locum à simili sumptum à dialecticis, & ab Innocentio [m] III. dicente, de similibus idem esse iudicium. Syllogismus autem sic conficitur: Episcopi habent potestatem iurisdictionis extra Sacramẽtum immediatè, à iure diuino: Sed Religionis Præfecti Generales, & Prouinciales sunt similes quoad iurisdictionem ipsis Episcopis. Ergo habent suam potestatem immediatè à Christo sicut illi. Maiorem huius Syllogismi probant præstantissimi Theologi Victoria [n], Castro, & Soto: Minorem verò decernunt iura [o], & Doctores, vt rem de qua nulla est dubitatio. Rursus id ostenditur per locum à coniugatis, seu à coniunctis in hunc modum. Religio constare non potest sine Prælatis regularibus habentibus potestatem iurisdictionis in foro exteriori: sed status religionis institutus est à Christo immediatè; ergo ab eodem Christo data est potestas ipsis Præfectis. Maiorem huius discursus (in qua dicitur, quòd Religio iure diuino debet habere Præfectos regulares) probat Clemens Quintus in Concilio Viennensi, [p] in quo sic dicit, *Cum rationi non congruat quòd homines disparis professionis, vel habitus simul socientur in eisdẽ monasteriis. prohibemus ne Religiosus aliquis in prælatũ alterius religionis, vel habitus de cætero eligatur.* Quo loco põderãda sunt illa verba, *cùm rationi nõ cõgruat*, in quibus innuit contra ius naturæ, ac proinde cõtra ius diuinum esse, vt secularis religiosus præficiatur. Idẽ expressè docet Innocentius [q] III. qui reddens rationem, quare secularis non debet in Abbatem eligi, dicit esse cõtra legem diuinam arare in boue & asino. Si verò quæras, quid est arare in boue, & asino; dicit Glossa ibidẽ, nihil aliud esse, quã homines diuersæ professionis in vno officio sociare. Hãc veritatem cæteris luculẽtiùs expressit Isidorus in Concilio [r] Hispalensi, sic dicens, *In vno eodemq́; officio non debet esse dispar professio. Quod etiã in Lege Diuina prohibetur, dicẽte Moyse, Nõ arabis in boue simul, & asino, id est, homines diuersæ professionis in vno officio simul non associabis.* Hæc Isidorus. In quibus verbis apertè docet illud præceptũ de non coniungendo boue cum asino esse morale, ac proinde nos modò obligare. Minor huius discursus, in qua dicitur religiones esse à Christo instituta

d *Bannes 2. 2. q. 1. ar. 1. dub. 8. conc. 2.*

e *Bannes 2. 2. qu. 1. dub. 8. conc. 6.*

f *Medi. lib. indulg. cap. 24.*

g *Matth. 18.*

h *Chriso. homil 16. in Matth. Simã. de casi. lib. 9. c. 44 Euth. Hugo Card. Lyra. Caiet. super Matth. 18.*

i *Matth. 18.*

k *Rof. art. 9. contra Lutherum.*

l *Soto in 4. d. 20. q. 1. art. 2. Turrecr. lib. 1. cap. 77.*

m *Innoc. c. inter corporalia. de translatione Epi.*

n *Cast. lib. 2. de iusta hæret. punitione. cap. 24. & contra hæreticos. verbo, Episc. Victoria de potestate Eccl. q. 2. nu. 28. Soto lib. 10. de iust. q. 1. art. 4.*

o *Abb. de pri. lib. 6 & gloss. ibid & glo. in Clem. 1. de rebus Ecclesiæ non alienãdis. ver. proprij.*

p *Conc. Vien. in Clement. 1. de electione.*

q *c. cùm causam. de elect.*

r *16. q. 7. c. in noua actione.*

sto institutas in communi ab omnibus Catholicis autoribus, vt infallibilis suscipitur. Nam certum est secundùm fidem statum Religionis non esse somnium inuentum, sed esse Apostolicam traditioné, vt in Ecclesia Christi sit status specialis, in quo vota specialia Religionis emittãt, qui voluerint, vt Theologi præsupponunt, autore Bannes [a]. Ergo potestas gubernandi Religiosos ab eodem Christo data est. Quare doctissimus Soto [b] meritò dicit, quòd subiectio Religiosorum ad suos Prælatos sit diuina.

a Bannes 2. 2. q. 1 ar. 28. du. 8 ron. 1.
b Soto de iust. & iure. lib. 8. q. 3 art. 1.

ARTICVLVS III.

An Guardiani & Priores habeant eandem iurisdictionem, quam habent Prouinciales, aut Generales.

RESpondeo dicendo, quòd secundùm iuris dispositionem circunscriptis priuilegiis & prohibitionibus specialibus Guardiani, & Priores, & cæteri Conuentuales Prælati plenitudinem potestatis minimè habent, sicut habent Generales, & Prouinciales Prælati. Nam ex eo quòd prædicti Guardiani & Priores subduntur Prouincialibus, & Generalibus Prælatis, non habent plenariam iurisdictionem Episcopalem. Imò ipso iure eadem iurisdictio limitatur, & sic nõ possunt actum illum exercere ad iurisdictionem Episcopalem pertinentem. Hæc veritas probatur à simili. Nam Archipresbyteri plebani, quibus per omnem modum assimilatur Guardiani, & Priores, eo quòd sũt Prælati Episcopis inferiores, non possunt maiora negotia per se absoluere, sed eorũ iurisdictio præcisa est, vt constat ex iure [c]. Præesse ea lege plebibus, vt cuncta referant ad Episcopum, nec aliquid contra eius decretum ordinare præsumant. Super quibus verbis dicit Glossa [d], quòd minora negotia ipse Archipresbyter determinare potest, qui habet iurisdictionem Ordinariam. Eodẽ modo dicẽdum est de Guardianis & Prioribus: quia cùm sint inferiores Prælati, suũ munus præcisum est tantùm præesse ad minora determinandum, maiora verò referant ad Prælatos Prouinciales habentes iurisdictionem quasi Episcopalem. Si verò quæras, quæ sunt minora quę Guardiani de iure possunt. Respõdetur, esse omnia, quæ pertinent ad obseruantiam disciplinæ regularis, ad quæ potest suos subditos censuris cogere. Et tandem ea omnia definiri valent, quæ spectant ad ordinariam gubernationem conuẽtus. Maiora quæ non possunt, sunt quæ præcisè ad iurisdictionem Episcopalem pertinent, vt licentiare subditos ad Ordines sacros, instituere Prædicatores, & Confessores, dispensare, & absoluere à reseruatis, & approbare, seu reprobare cõtractus, & alienationẽ rerũ temporalium, & grauiora supplicia infligere, & id genus alia. Sed contra istam responsionẽ videtur obstare Pelagius Papa [e] asserens, quòd tota potestas ad Abbatem pertinet. Super quibus verbis dicit Nauarrus [f], quòd plenitudo potestatis per decretũ Pelagij ampliatur ad Præfectos canonicorũ & Abbatissas, & Priorissas, & alias quocunq; nomine vocetur. Et per consequens potiùs amplianda plenitudo totæ potestatis per prędictum Pelagij decretum ad Guardianos, & alios Prælatos conuentuum & monasteriorum. Sed respondetur, quòd prędictum decretum Pelagij procedit solùm in Abbatibus immediatè habentibus iurisdictionem Episcopalem. Quales sunt hodie multi Abbates Ordinis sancti Benedicti, qui à Regibus præsentãtur, & à Summo pontifice præficiũtur, quia re vera tales Abbates sunt prælati maiores: nõ autem procedit in Guardianis, & Prioribus Ordinum Mendicãtium, qui subduntur Prouincialibus & Generalibus, quia hi sunt inferiores Prælati. Et idẽ dicendum est de Abbatissis: nã prædictum decretum non procedit, nisi in illis, quæ habent iurisdictionem Episcopalem, de quibus agitur in Capitulo, *dilecta de maioritate & obedientia*. non tamen intelligitur de Abbatissis simplicibus, quales sunt omnes, quæ Mendicantibus subduntur, quæ non sunt Prælatæ simpliciter, sed tantùm nomine tenus, prout dictum est in superioribus.

c cap. si. de off. Archipresbyter.
d c. ul. in eodem c. v. referat.
e cap. nullam. 19. q. 2.
f Nauar. vbi sup. num. 4.

ARTICVLVS IIII.

Quam potestatem habeant Guardiani, & Priores secundùm sua priuilegia.

REspondeo dicendo, quòd secundùm priuilegia concessa à Sede Apostolica maximã habent autoritatem prædicti patres. Habent enim ipsi & quicunque præfecti locales habentes communicationem priuilegiorum, tantam autoritatem circa suos subditos conuentuales, quantam habeat Minister prouincialis in tota prouincia. Hæc assertio cõstat primò ex priuilegiis concessis prælatis Religionum, vt habetur in compendio Mendicantium in titulo prælertim prælati, & in titulo Guardiani, & in omnibus titulis, in quibus ad marginem ponitur hoc nomen prælati. In quibus omnibus conceditur autoritas ad absolutiones, dispensationes, correctiones, & alia similia. Sub nomine tamen prælatorum in dictis priuilegiis comprehenduntur Guardiani, quia Clemens IV. & Sixtus IV. declarauerunt, Guardiani sunt verè prælati, & in capitulo generali nostræ religionis Florentino celebrato, anno Domini millesimo quatercentesimo nonagesimo primo, cuius meminit doctissimus [g] Corduba, sic dicitur. Declaratur quòd nomine prælati intelligitur Generalis, & prouincialis, Custos, & Guardianus. Ita quòd quandocunque in regula & declaratione Súmorum pontificum statutis, & ordinationibus aliquid continetur faciendum, vel prohibendum per Prælatum, seu prælatos, aut de eorum licentia, seu cõcessione, intelligitur de aliquo prædictorum. Eadem assertio constat ex decreto Iulij II. cuius meminit compendiũ [h] priuilegiorum Mendicantium, in quo conceditur, quòd omnia priuilegia & indulta ordini prædicatorum concessa, quæ spectant ad priores conuentuales dicti Ordinis, pertineant etiam ad Guardianos conuentuum ordinis Minorum. Autoritas autem priorum conuentualium ordinis prædicatorum ita magna est, vt parificetur, & (vt meliùs dicam) æquetur autoritati priorum prouincialium, vt [i] Collector priuilegiorum notat, & probat in eodem loco, non solum ex Mari magno, sed etiam ex aliis priuilegiis concessis ordini prædicatorum. Et ita concludit, quòd Guardiani poterunt vti eadem autoritate, qua priores prædicti gaudent. Et quamuis idem Collector [k] alio loco videatur coarctare prædictam autoritatem priorum & Guardianorum ad alios Guardianos & Priores Lõbardiæ & Castellæ, hoc est intelligendum virtute illius concessionis specialis, de qua in eodem loco loquitur. Sed virtute communicationis priuilegiorum ad omnes extẽditur Guardianos & priores, vt dictum est ex mente ipsius Collectoris, attenta cõcessione Iulij II. Ex hoc infertur, quòd corrigendus est idem Collector [l], eo quòd ipsemet dixerit alio in loco, quòd potestas absoluẽdi, & dispensandi cõcessa prælatis per priuilegia, hodie solum maneat in Generalibus, & prouincialibus, & Custodibus. Nam addendum erat, quòd etiam manet in Guardianis, vt Corduba optimè adnotauit in annotationibus ad Compendium: & idẽ Collector videtur se correxisse postea in multis locis, præsertim loco superiùs [m] allegato. Atque ideo sit

g Cor. in annot. ad Comp. titul. Guardianus.
h Comp. verb. Guardia. §. 4.
i Collect. in d. §. 4.
k Collect. ver. absolutio quoad fratres. §. 7.
l Collect. in Comp. ver. absolutio quoad fratres, in fine versi. 1. dubiu.
m in d. §. 4.

sit certa conclusio, quòd virtute priuilegiorum habent Guardiani plenariam autoritatem circa suos subditos, sicut Prouinciales in totam Prouinciam. An autem hæc autoritas sit ordinaria, an delegata, dicetur infrà.

ARTICVLVS V.

An Generales & Prouinciales, aut Capitula generalia & prouincialia possint restringere & tollere à Guardianis, & Prioribus vsum dictorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, quòd iam diximus in superioribus, posse dicta capitula suspendere & tollere autoritatem dictorum Prælatorum, scilicet à Guardianis & Prioribus vsum prædictorum priuilegiorum. Nunc autem quãtum ad nostrum propositum dico primò, quòd autoritas Guardianorum & Priorum potest restringi & limitari per capitula generalia, & prouincialia, vt videmus quotidie fieri. Ideo Guardiani, & cæteri præfecti tenentur abstinere ab vsu eorum priuilegiorum prohibito in dictis capitulis. Si tamen quæras, quæ sunt præfectis localibus prohibita: ad hoc respondeo, quòd non potest certa lege definiri, cùm varia ipsis prohibeantur in statutis generalibus, & prouincialibus, quæ quotidie variantur, etiam consuetudine, quæ varia & diuersa existit, secundùm religionum diuersitatem. Ideo singuli Prælati locales tenentur consulere suorum ordinum constitutiones, & consuetudines: nam contra illas nequeunt manum mittere, sub pœna peccati mortalis, aut venialis, secundùm grauitate m materiæ: nam videntur peccare mortaliter admittendo nouicios ad ordinem, ordinando iuuenes, instituendo prædicatores, & confessores, reseruando casus, absoluendo à reseruatis prouincialibus, & faciendo alia grauia, quæ expresè prohibentur facere in dictis constitutionibus, nisi dictæ constitutiones expressè dicant, nolle transgressores earum ad culpam aliquam obligare, sed tantum ad pœnam, & cum eadem limitatione. Dico secundò, quòd si materia non sit grauis, solum peccabunt venialiter dicti transgressores: grauitas autem & leuitas materiæ arbitrio boni viri relinquenda est. Et de hoc latiùs dictum est in superioribus [a].

a Supr. hoc tomo. qu. q...r. 3.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Generales, Prouinciales, Custodes, Priores, & Guardiani habeant iurisdictionem delegatam, aut ordinariam.

RESpondeo dicendo, quòd delegatus dicitur, qui vices alterius gerit ex commissione, & non ex lege, vt colligitur ex Iure [b]. Et ordinarius dicitur, qui beneficio legis habet suam autoritatem, vt docent scribentes [c]. Vnde Prælati religionum officio iuris communis habent suam autoritatem ex decreto Pelagij [d] Papæ dicentis, quòd tota potestas ad Abbatem pertinet, & ex iure speciali, & consuetudine non solùm habent prædicti præfecti religionum autoritatem ordinariam ad causas regulares, sed etiam ad extraneas, vt scribentes latè probant, teste Nauarro [e]. Quales sunt lites, quas seculares habent aduersus regulares, siue sint ciuiles, siue criminales. Et confirmatur. Nam, vt nos probauimus supra, Præfecti religionum ex Iure Diuino suam sortiuntur autoritatem; ergo non sunt superiores religionum Iudices delegati, sed ordinarij. Atque adeò Concilium Salmantinum celebratum à Domino Gaspare à Stunica tunc Archiepiscopo Compostellano, declarauit, vt refert Manipulus fratrum, autoritatem Prælatorum regularium nõ esse delegatam, sed ordinariã. Ex his collige, quòd si nulla fuisset facta prohibitio à iure, & Pontifice, & Ecclesia, quòd Prælati religionum habentes iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, potuissent circa suos subditos quidquid possunt Episcopi in suos, si non essent prohibiti. Qui sicut si nõ essent prohibiti, quicquid potest Summus Pontifex in Ecclesia Dei, id possunt Episcopi in sua diœcesi, vt præstantissimi Theologi Victoria [f], & Soto ante nos docuerunt. Ita cùm Prælati religionum (vt sunt Generales, & Prouinciales) sint pares, vt dictum est, ipsis Episcopis in potestate iurisdictionis, inde sequitur, quòd possent, si non essent prohibiti, omnia efficere circa suos subditos, quæ efficere potest Papa in Ecclesia Dei. Si tamen quæras: in quibus casibus possunt modò dispensare Præfecti regulares? Respondetur, quòd possunt dispensare ipso iure in omnibus casibus, in quibus non sunt prohibiti specialiter, sicut de Episcopis tenet Bernardus [g], & Syluester: & de religiosorum Prælatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem tenet Panormitanus [h], secundùm Federicum, & Benedictum. Quare quando dicunt Summistę [i], Abbates non posse dispensare, nisi in certis casibus, id est intelligendum de illis, qui sunt Episcopis subiecti, vel de prælatis localibus non habentibus iurisdictionem quasi episcopalem, vt expresè dicit Panormitanus. Vtrùm autem hæc iuris potestas possit coarctari, vide articulo sequenti.

b l. 1. ff. de off. eius cui mandata & in rubrica de off. de legati.
c Gl. in c. cùm ab Ecclesiarũ. de off. iudicis ordinarij. ver. Ecclesia in fin. & Inn. ec cita. in margine gl. ib' lem.
d cap. nullam. 18. q. 1.
e Nau. in canon dicatis. n. 35.

f Vict. in relectione de potest. Eccl. q. 2. nu. 18. Sot in 4. d. 27. q. 1. art. 4.
g Bernard. in ca. et. clerici. de iud. Syl. v. dispensatio §. 14.
h Panor in d. ca. et si cleri. de iud. §. de adult. n. 9.
i Syl. v. dispensa. §. 10.

ARTICVLVS VII.

An potestas Prælatorum regularium possit restringi, & coarctari à suis Prælatis.

RESpondeo dicendo, posse videri alicui quòd nõ, eo quòd inferiores non possunt restringere potestatem à superioribus collatam: sed potestas prælatorum regularium est illis tradita à Christo, qui non habet superiorem, ergo nulla est in Ecclesia autoritas ad coarctandam potestatem iurisdictionis & gubernationis præfatorum regularium. His tamen non obstantibus respondetur, dicendo primò, quòd nulla est in terra potestas ad tollendas omnes religiones, eo quòd sit Dei expressa voluntas ex traditione constans, vt sit status religionis in Ecclesia, vt dictum est, ita non est in alicuius hominis potestate tollere prælato regulares ab ipsis religionibus, cùm sit de Iure Diuino, vt prælati regularium sint religiosi, prout suprà probatum est. Secundò dico, quòd potestas Prælatorum regularium potest restringi, & coarctari à Summo pontifice. Hęc sunt de fide. Nam de fide est, quòd Summus Pontifex est Supremus prælatus in Ecclesia Dei, cui de Iure Diuino tenentur omnes obedirẽ in his, quæ non sunt in destructionem, sed in ædificationem; vt omnes Catholici docent, teste Corduba [k] per illa verba dicta petro, & eius successoribus, sine limitatione aliqua, *Pasce oues meas*. Et etiam cõstat eadem veritas catholica per traditionem Ecclesiasticam. Sed maximè expedit, vt multæ causæ Summo Christi Vicario referuentur; ergo illas potest sibi reseruare, quoties sibi visum fuerit expedire. Ex quo sequitur, quòd

k Cord. lib. 4. qq. q. 1. propo. sit. 8.

quòd potestas iurisdictionis, seu gubernationis, quæ data est præfectis regularibus, non est independens, sed dependens à superioribus omnibus. Nam ordine Hierarchico data est illis potestas. Et sic superiores religionum prælati possunt iusta existente causa restringere, & coarctare autoritatem inferiorum Prælatorum, quia licèt vtrisque data sit potestas memorata iure Diuino, concessa tamen est ordine Hierarchico, vt minores pendeant à maioribus. Verum tamen est, quòd nequeunt maiores prælati restringere potestatem inferiorum Prælatorum ordinariorum sine iusta causa. Quare si secùs fecerint, peccabunt, licèt factum teneat, & possunt tempore residentiæ, & visitationis de ea reconueniri, & puniri: quia ex eo quòd Prælati omnes regulares memorati, sunt ordinarij, & non delegati, habent suam autoritatem, vt dictum est, beneficio legis non solùm humanæ, sed etiam diuinæ. Et ideo si ad libitum restringatur sine iusta causa iniuria illis irrogatur. Ex quibus infertur, quòd omnes reseruationes, & restrictiones, quæ factæ sunt à iure, seu à constitutionibus religionum, & consuetudine, sunt iustæ, & expedientes: in quibus casibus reseruatis nequeunt præfecti religionum aliquid efficere. Quod adeò certum est, vt nulla indigeat probatione: quia cùm potestas prædictorum sit dependens à superioribus, hinc constat, quòd reseruationes fieri possunt à iure, constitutionibus, & consuetudine. Quæ nimirum reseruationes tanta autoritate factæ, expedientes existimari debent. Quare Concilium [a] Tridentinum non solùm probat reseruationem quoad forum pœnitentiale, sed etiam quoad forum exterius, damnans sub anathemate oppositum sentientes. Sed grandis nobis occurrit disputatio, qui sint casus reseruati, in quibus Præfecti religionum, & Episcopi nullam habent facultatem? Ad quod dico, quòd noluit eos in præsentiarum breuiter congregare, quia in suis materiis propriis, quæ in sequentibus Tomis ventilabuntur, ducente Deo resoluentur, ad quæ curiosum doctùmque lectorem remittere decreui, ne materias confunderem, sed ordinem solitum seruarem.

[a] *Conc. Trid. sess. 14. de doct. pœn can. 7. & canon. 11.*

ARTICVLVS VIII.

Quo iure habeant Ministri ordinis Minorum iurisdictionem ordinariam in Moniales ipsis subiectas.

Respondeo dicendo, quòd Ministri suprà commemorati in articulo quæstionis habent autoritatem Apostolicam specialiter concessam in vniuersas Moniales sanctæ Claræ, siue sint primæ, siue secundæ regulæ, & in Tertiarias religiosas ordinis sancti Patris nostri Francisci sibi subiectas. Nam quamuis regula prima [b] sanctæ Claræ, quam instituit Seraphicus pater, & Innocentius III. confirmauit, statuerit vt protector earum, esset præcipuus Prælatus earum ad hoc, vt ex ordine Minorum idem protector ad libitum institueret Visitatorem: & licèt Vrbanus IIII. etiam cauerit in regula, quam ipse edidit, vt Protector eiusdem ordinis esset præcipuus Prælatus, qui Visitatorē institueret pro Monialibus sanctæ Claræ secundæ regulæ: tamen ipsa experientia cogente, pluribúsque rationibus ad id suadentibus, quidam Protector, Matthæus nomine fecit concessionem regiminis Monialium, & earum gubernationem pleno iure commisit Generalibus, & Prouincialibus Minorū fratrum, vt constat ex libro [c] nuncupato, Monumenta ordinis, primæ impressionis. Verùm, vt quidam [d] notant, Prælati ordinis noluerunt acceptare commissionem ab ipso, neque ab alio Protectore concessam, tum quia talis commissio erat infirma, expirabat enim per mortem concedentis, tum etiam, quia expediebat, vt commissio Monialium esset specialiter, & immediatè concessa à Summo Pōtifice ad sedandas conscientias Prælatorum, quibus ex regula prohibetur ingredi monasteria Monialium, sine speciali licentia Sedis Apostolicæ. Quare Innocentium IV. legitur fuisse primum, qui gubernationem Monialium Generalibus commisit, & prouincialibus Ministris, vt constat in eius literis relatis, & confirmatis per Bonifacium VIII. qui statuit & declarauit, *quòd quæcunque Moniales commissæ fuerint gubernationi fratrū Minorum, virtute alicuius indulti Apostolici, nō propterea intelligantur esse ordinis Prædicatorum fratrum, sed quòd huiusmodi commissio ad hoc extendatur, vt Moniales sic commissæ gaudeant priuilegiis concessis & concedendis prædictis fratribus: quódque Prælati Ordinis exhibeant eisdem Monialibus de constitutionibus prædicti Ordinis Minorum ea, quæ illis competere possunt. Ac etiam quòd Ministri per se, vel fratres suos, quos ad hoc idoneos viderint, visitationis officium eis impendant, corrigendo, & reformando tam in capite, quàm in membris, quæ correctione & reformatione nouerint indigere, instituendo & destituendo, mutando & ordinando, prout secundùm Deum viderint expedire. Ita tamen quòd electio Abbatissæ liberè pertineat ad conuentum, & quòd confessiones earundem Monialium audiant & eis Ecclesiastica sacramenta administrent. Ac insuper, quòd possint assignare, & deputare aliquem Capellanum secularem, discretum tamen, & prouidum, qui in necessitatis articulo prædictarum Monialiū confessiones audiat, & alia sacramenta ministret, necnon diuina officia celebret.* Hæc concessio habetur in libro, Monumenta ordinis, nuncupato in secunda impressione [e]. Post Innocentium verò alij Summi Pontifices contulerunt immediatè eisdem generalibus & prouincialibus Ministris plenariam autoritatem ad cunctas religiosas sanctæ Claræ, quocunque nomine appellentur, gubernandas, vt constat ex Extrauagante Eugenij IV. quæ incipit, *ad ea*, habita in eodem [f] libro. Tandem Eugenius IV. decreuit, vt prædictæ Moniales sanctæ Claræ, & Tertiariæ sancti Francisci præsentes, & futuræ volentes viuere in regulari obseruantia gubernarentur per Vicarios generales & prouinciales eiusdem obseruantiæ. Et reddit rationem Summus Pontifex, quare voluit prædictas religiosas subijcere gubernationi Minorum fratrum, dicens, id statuisse, quia certo experimento illi constabat saluberrimam gubernationem, sub cura prædictorum fratrum easdem religiosas habuisse, & hodie in præsenti & in posterum habituras sperabat vt constat ex extrauaganti ordinis, *ex reuelatione*, habita in eodem libro [g] primo. His hic constitutis quoad iurisdictionē prouincialium in Moniales & religiosas dubitatum fuit inter fratres, quanta esset autoritas Prælatorum in Moniales. Et ideo Iulius II. decreuit, & statuit, quòd Ministri Prouinciales habeant in vniuersas Moniales sibi subditas eandem autoritatem, quam habebat Protector concessam per Vrbanum IV. per regulam, quam ipse edidit & composuit, vt constat in extrauaganti, *ex reuelatione*, in loco superiùs allegato [h]. Verùm, si roges quæ erat potestas Protectoris? Respondetur, quòd erat valde magna. Nam prędictæ Moniales tenebantur prædicto Protectori obedire, & ipse Protector tenebatur habere curam animarum ipsarum Monialium.

[b] *Habetur in 1 regul.*

[c] *Fol. 33.*

[d] *Frater Ioannes de Argumān. in Clypeo Monial. c. 15.*

[e] *Fol. 33. concess. 35.*

[f] *Fol. 39.*

[g] *Fol. 42.*

[h] *Fol. 112. §. concess. 5. 7.*

Atque ideo eisdem monasteriis & personis degentibus in eis capellanis, conuersis, & famulis tam per se, quàm per alios viros idoneos quoties expedire videbitur, visitationis officium impendere tenebatur, corrigendo, & reformando ibidem tam in capite, quàm in membris, quæ correctionis, & reformationis officio nouerint indigere, instituentes & destituentes, ordinantes & disponentes secundùm Deum prout meliùs videtur expedire, vt constat in regula Vrbani [a] IV. Et tamen ipse Protector non solùm ingredi, sed etiam præstare licentiam poterat ad ingrediendum aliis personis, vt constat in eadem regula [b]. Sed hæc potestas restricta est per Martinum V. Et ideo nostri Prouinciales nequeunt ingredi, neque licentiare personas, nisi in casibus expressis & necessariis, vt aduertit Collector [c] cum omnibus communiter, & dicetur infrà in hoc tomo agendo de clausura Monialium.

a Cap. 15.
b Cap. 18.
c Colle. in cõp. Mon. tit. moniales §. 25.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm prædicta autoritas concessa Prælatis respectu Monialium sanctæ Claræ sit reuocata per Concilium Tridentinum, & extendatur ad Moniales Conceptionis.

Respondeo dicendo, quòd prædicta autoritas Prælatorum regularium respectu Monialium non est sublata per Concilium Tridentinum; imò ipsum Conciliũ [d] generaliter confirmat omnia priuilegia quæ non sunt cõtra ipsum. Adeò quòd expressè decreuit ipsummet Concilium [e] Moniales, quæ à regularibus reguntur, eorum iuri esse relinquendas. Et eadem autoritas irreuocata per Concilium Tridentinum respectu Monialium sanctæ Claræ extenditur ad Moniales Conceptionis: nam in sua regula tenentur prædictæ Moniales subesse gubernationi fratrum Minorum, vt constat in earum regula [f], in qua sic etiam dicit Iulius II. *Volumus etiam, quia ex quo fratres Minores in lectissimo studio & vigilantia puritatis & innocentiæ Dei genitricis defensores existunt, quòd Vicarii Generales in suis Vicariis, & Prouinciales, & Custodes in suis Prouinciis & custodiis sint Visitatores huius sanctæ Religionis, quibus Moniales teneantur firmiter obedire in omnibus, quæ promiserunt Domino obseruare, & quæ non sunt contraria animæ, & regulæ suæ.* Et tandem Leo X. post vnionem Ordinis, in qua sigillum Ordinis, & ministratus ad obseruantiam facta est translatio, præcepit omnibus Monialibus, vt subiiciantur omnibus statutis in Capitulis generalibus vel Prouincialibus factis, vt constat in libro [g] Ordinis, tertiæ impressionis in extrauagante, *cùm sit*. Ex his omnibus colligitur, quòd si de nouo constituantur aliqua monasteria sanctæ Claræ Cõceptionis, ipso facto subdantur Prouinciali Minorum & Capitulo Prouinciali illius Prouinciæ, in qua fuerit erigẽdum absque alia noua prouisione. Atque adeò sequitur, quòd si aliquod monasterium de nouo cõstituendum ex dictis Ordinibus, sit gubernandum per diœcesanum, vel alium superiorem, qui non fuerit ex nostro Ordine, quòd id fieri non potest sine speciali autoritate Sedis Apostolicæ: quia, vt dictum est, ipso facto prædictorum monasteriorum gubernator est Minister Prouincialis. Et ideo, vt aliquod monasterium Monialium sit immediatum nostro Reuerendissimo Patri Generali, necesse est, vt per suam Paternitatem eius gubernatio temporalis, & spiritualis ipsi ab ipsomet reseruetur: si enim non reseruetur, Ministro Prouinciali erit subiectum immediatè.

d Conc. Trid. ses. 25. ca. 20. de reg.
e Conc. Trid. ses. 25. ca. 9. de regul.
f Cap. 4.
g Fo. 40. concess. 28.

ARTICVLVS X.

An potestas Prouincialium in Moniales sit ordinaria, vel delegata.

Respondeo dicendo, quòd absque dubio est ordinaria. Nam quamuis huiusmodi potestas sit ex priuilegio & commissione, quia tamen ista priuilegia sunt perpetua, conferunt proinde autoritatem ordinariam: quare iure optimo possunt Prouinciales constituere Commissarios pro ipsis Monialibus visitandis, quamuis eis id non sit specialiter concessum, quia ex vi suæ commissionis ordinariæ eosdem Commissarios creare possunt Prouinciales. Imò de facto olim ita fieri solebat: nam Prouinciales statim creabant Visitatores quosdam, qui nihil aliud curabant, nisi quæ ad gubernationem Monialium spectare videbantur. Sed quia experimento deprehenderunt id non expedire, earum curam sibi retinent Ministri Prouinciales.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm autoritas iurisdictionis Prælatorum regularium in Nouitios sit delegata, vel ordinaria.

Respondeo dicendo, quòd Prælati Regulares habent multa priuilegia, quibus possunt absoluere & dispensare cum religiosis, & cum venientibus ad religionem; quæ priuilegia sunt perpetua. Vnde cùm iurisdictio manans ex concessione perpetua facta à Papa, vel principe, vel communitate non recognoscente superiorem sit ordinaria, videtur dicendum iurisdictionem super Nouitios ordinariã esse, iuxta tradita per Glossam [h], Bartolum & Baldum. Et hanc doctrinam tenet Bartolus, & clarissimè Baldus, cuius verba sunt: *Nonò quæritur, vtrùm commissio faciat quem ordinarium seu delegatum. Respondeo, si est commissio perpetua, facit ordinarium, si autem temporalis, facit delegatum.* Et hanc eandem opinionem tenent Panormitanus [i] & Nauarrus. Et dicendum videtur idem de iurisdictione, quam habent prædicti prælati, quoad seculares, saltim in partibus Indiarum Occidentalium: quia Adrianus VI. concessit prouincialibus Indiarum Mendicantium Ordinum, quòd omnia priuilegia per suos antecessores concessa & concedenda fratribus Indiarum, possint communicare suis fratribus. Ex quo infertur, quòd priuilegia, quæ concedunt aliquid prælatis super laicos, vel super fratres, vel quæ in posterum concedentur, possunt per prouinciales communicari suis fratribus: quod est valde notandum & mente tenendum. Et aduerte, quòd talis commissio facta fratribus per mortem ipsorum prælatorum non expirat. Dicit enim Syluester [k], quòd gratia concessa autoritate papæ, durat mortuo papa, durat etiam mortuo prælato eam concedente, vel à suo officio amoto. Eandem opinionem tenet Panormitanus [l]. Et ratio est: quia præfati prælati non committunt dictam potestatem, sed papa, quia autoritate eius committunt. Ait enim idem Panormitanus [m], quòd quando delegatus papæ præcipit aliquid, præcipit illud autoritate papæ. Ex quo infertur, quòd si prouincialis alicui fratri committat particulariter & expressè facultatem Pij V. ad dispen

h Glo. & ibi Bar. in l. pluribus. ff. de procurat. glo. in c. fin. de off. ord. li. 6. cùm concessum sit in priuilegiũ perpetuũ, quam [illegible] in eam ibi Baldus.
i Bar. in l. 1. §. si quis. ff. de exerc. act.
i Bal. in l. vnica ff. de offic.
k Pan. in c. quoniam. de offi. delegat. §. cæterum.
Nau. ca. 27. n. 24.
l Syl. v. gratia & v. indulgentia part. 7.
m Pan. in c. cùm in hoc. de elect. in 6.
Pan. in c. cum in iure. de off. dele. at. nu. 3. not. 3.

ad dispensandum cum incestuosis, vel cum his, qui post votum simplex castitatis matrimonium ineunt, vt possint petere debitum, quòd non est opus ab alio Prouinciali petere dictam autoritatem, dato quòd ipse, qui commisit talem facultatem dicto fratri, mortuus sit, vel eius officium finiatur. Et ratio huius est, quia dictus frater habet dictam autoritatem & priuilegium, non autoritate eius, sed Papæ, qui concessit ei vt committere possit.

At verò non ex hoc inferas, quòd Prouinciales dictam, vel aliam similem autoritatem suis fratribus communicantes & committentes, vel alij eorũ successores non possint tollere dictam potestatem à dictis fratribus, quãdo sibi visum fuerit bene. Quoniam ex literis Principis non debemus intelligere per ipsas velle inferre alicui præiudicium, vel tollere eius ius, nisi expressè & clarè id exprimat, prout continetur in iure [a], & tradunt Panormitanus & Syluester: quia in dubio non debemus præsumere de Principe, quòd velit aliquid concedere, cum graui alterius dispendio. Et certè graue dispendium esset illatum obseruantiæ regulari, si subditus habeat velle ac nolle contra voluntatem sui Prælati. Et quando Papa de hac læsione & dispendio nullam facit mentionem, minimè dictum ius tollere videtur. Et Prouinciales remanent cum sua plenaria autoritate ad tollendam licentiam supradictam, vbi & quando iustè eam tolli debere existimauerint. Dixi iustè: nam sine iusta causa peccabunt eam tollendo, cùm talis facultas sit à Papa: at tenebit factum. Et supradicta confirmantur: nam Prouinciales habent autoritatem declarandi priuilegia, & sic possunt declarare vsum talis priuilegij ab ipso fratre abstrahi esse conuenientissimum. Aduertendum insuper circa superiora præfatos prælatos esse ordinarios, non obstante, quòd aliquibus videatur dictam facultatem & potestatem illis concessam, nõ esse iurisdictionem, cùm in absolutione & dispensatione, autoritate Papali magis eis videatur committi arbitrium, quàm iurisdictio. Nam ad hoc respondetur, quòd dato casu, quòd sit arbitrium, & non iurisdictio, adhuc in huiusmodi arbitrio sunt ordinarij, & non delegati. Ita tenet Bartolus in quadam lege: sed longius & singularius in repetitione alterius legis, in qua semper loquens in arbitrio, in hæc doctissima prorumpit verba [b], *An autem videatur concessum per modum cuiusdam iurisdictionis ordinariæ vel delegatæ. Dico verbo statuti seu reformationis concedentis statuta esse diligenter inspicienda. Si enim hoc concedit officium, vt quia dicunt illa verba: Ad officia Priorum pertineat arbitrium, &c. Videtur concessum officium: & tunc Priores poterũt vigore sui officij ex potestate ordinaria.* Ponderanda sunt valde præfata verba Bartoli; quia non dicit, an videatur concessa iurisdictio ordinaria in arbitrio, sed an videatur concessum arbitrium per modum iurisdictionis ordinariæ. Ex qua ponderatione, colliguntur duo, & ambo singularia in proposito. Vnum, quòd non idem sunt arbitrium, & iurisdictio: secundum, quòd potest concedi arbitrium ad instar iurisdictionis ordinariæ. Et eandem opinionem tenet Baldus [c]. Et sic ex omnibus supradictis apparet euidenter, quòd autoritas, de qua suprà, est ordinaria, & non delegata, cùm sit commissa officio & non personæ nominatæ, & quia est commissio perpetua, & non temporalis facta à supremo Principe Papa, qui in terris non habet superiorem.

* * *

a c. 1. de filiis presby. lib. 6. Panor. in d. ca. cùm ad hæc. Syl. v. priuil. § 3.

b Bar. in l. 2. ff. de ope leg. in fin. col. & in l ambitiosa. ff. de decretis ab ordi. faciend.

c Bald. in l. more. ff. de iurisdictio. omnium iud. in fin. col.

ARTICVLVS XII.

Quam potestatem habeant Abbatissæ.

RESpondeo dicendo, quòd Abbatissa statim post confirmationem, potest conferre Ecclesias & beneficia, & instituere clericos in Ecclesiis ad suum monasterium pertinentibus, sicut faciunt alij Prælati, iuxta ea, quæ dicuntur in iure [d], & tradit glossa à Panormitano ibi approbata. Ex qua elicit duo. Primum, quòd Abbatissa est capax collationis beneficiorum: & sic potest habere ius conferendi & instituendi: ista enim sunt iurisdictionis spiritualis, & nõ ordinis. Vnde Abbatissa potest habere sub se clericos seculares. Quod intellige de iure speciali: vtputa, si habeat Capellas ex priuilegio, vel præscriptione pleno iure subiectas. Nam tunc clerici illarum Capellarum illi subiiciuntur. Et dicitur pleno iure, videlicet, in spiritualibus & temporalibus, prout explicat glossa [e]. Et quod dictum est, quòd Abbatissa potest constituere clericos, &c. Aliqui limitant hoc verum de institutione, quę dat possessionem, & titulum; non autem de institutione autorizabili, per quam datur potestas exercendi curam animarum ligandi atq; soluẽdi secundùm quod notat Panormitanus. Ratio est, quia ea quæ pendent à potestate clauium, non cadunt in mulierem etiam aliàs habentẽ iurisdictionem spiritualem. Vnde Abbatissa nõ potest absoluere Moniales à peccatis [f] earũ, neque excommunicare [g]. Ex quo infertur, quòd non habens ordinem non potest excommunicare, licèt sit persona religiosa. Et sic si esset aliquod Collegiũ religiosorum non habentium ordinem, non posset excommunicare suos subditos superior eorum ordinem nõ habens, neque suspendere ab officio, neq; interdicere ab ingressu Ecclesiæ, & à diuinis officiis possunt. Et hanc opinionem sequuntur communiter Doctores [h], dicentes, quòd licèt Abbatissa suspendere possit ab officio & beneficio, subtrahere præbendas, & lato modo interdicere, & suspendere ab ordine, vtputa præcipiendo subiectis ne celebrent donec satisfecerint: tamen strictè propriéq; interdicere, vel suspendere non potest ab ordine, ea, scilicet, suspensione, & interdictione, quæ earum trãsgressores pœna irregularitatis ferit. Probatur hoc ex eo quòd excommunicatio, suspensio, & interdictum continentur appellatione censuræ, vt habetur in iure [i]. Vnde cùm Abbatissis interdicatur excommunicare ratione incapacitatis, etiam reliqua ipsis interdicuntur, cùm sint censuræ, & cùm omnia pendeant ab ordine. Hæc Panormitanus [k]. Vnde Abbatissa quando præcipit suis officialibus, vt excommunicent, nõ excommunicant ipsi autoritate Abbatissæ, sed autoritate Papę, secundùm Archidiaconum. Deniq; quęcunque competunt Abbati, ea ferè omnia locum habent in Abbatissa. Nam & non minorem quàm Abbas administrationem habet, eique comparatur, iuxta tradita à Baldo [l] & Iasone, & ab aliis, quos refert & sequitur Marcus Antonius Cuquus.

d c. nouit. & ca nosscitur. de his quæ fiunt à prælato. c. dilecta. iuncta gl. & ibi Panor. de maiorit. & obed.

e Glo. in cap. Abbates. de priui. lib. 6.

f c. noua de pœni. & remissio.

g cap. dilecta.

h Doct. in d. c. dilecta.

i ca. querenti. de verb. signif.

k Panor. in d. c. dilecta.

l Bal. in ca. 1. in prin. e col. 6. qui feudum dare possunt. Abbas in c. 2. in prin. de his quæ fiunt à Prælato Ias. in d. titu. qui f. u. dare pos. nu. 6. Cuquus lib. 3. maior. inst. tit. 3. de Abbatiss.

QVÆSTIO XVIII.

De Abbatibus quoad potestatem conferendi ordines, & dandi dimissorias suis subditis, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 VTrum Abbates possint conferre ordines minores suis subditis.

2 *Vtrùm Abbates non benedicti possint prædictos ordines suis subditis conferre.*
3 *Vtrùm Abbates ordinis Cistercij habeant potestatem conferendi ordines sacros suis subditis.*
4 *Vtrùm dictum priuilegium sit abrogatum per Concilium Tridentinum.*
5 *Vtrùm regulares possint ordinari cum literis dimissorijs suorum Prælatorum.*
6 *Vtrùm cum dictis dimissorijs teneantur Episcopi ordinare religiosos nullo præcedente examine.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Abbates possint conferre ordines minores, suis subditis.

RE$s$pondeo dicendo, quòd Abbas potest populum solemniter benedicere, in Ecclesiis, pleno iure, sibi subiectis, post Missarum, & matutinarum precum, officia. Aliis autem in locis (nec per vias transeundo) non potest Abbas publicè benedictionis munus solemniter impartiri, nisi ex priuilegio speciali, hanc potestatem sit consecutus, iuxta ea, quæ in iure [a] communiter à Doctoribus notantur. Item Abbas, pontificialibus insignijs decoratus, si in presbyterorum ordinem sit receptus, benedictusque (vt in tali dignitate, & officio, fieri consueuit) potest monachos suos, atque eos, qui monachi esse volunt, nedū inter psalmistas, sed inter lectores, & ostiarios, eos recipere, prout notant communiter scribentes in iure [b]. Exteras verò personas, nisi priuilegio speciali, hoc sit ipsis concessum, ad prædictos ordines admittere non potest. Quare debebit illicò probare Abbatis priuilegium, qui ab eo se promoueri impetrauit, prout tradit Parisius [c], quem sequitur Rebuffus. Et Concilium [d] Tridētinum, ipsis Abbatibus, id ipsum concedit, dicens, Abbatibus, & aliis quibuscūque quātumuis exemptis non liceat in posterum, infra fines alicuius diœcesis consistentibus (etiamsi nullius diœcesis, vel exempti esse dicantur) cuiquā, qui Regularis subditus sibi nō sit, tonsuram, vel minores ordines conferre. Ex quibus verbis Concilij, colligitur iam non esse veram opinionem aliquotū, quos refert, & sequitur Baptista [e] de Salis, dicentiū, quòd Abbas, inuitatus ab alio Abbate exempto, poterit ordinare monachos alterius monasterij exēpti. Nam iuxta verba Concilij Tridentini ibi, *qui sibi subditus non sit*, hæc opinio minimè modò potest teneri. Verum est tamen, quòd si ipsi Abbates, supradictos ordinent, characterem imprimunt, argumento eorum, quę scribit Vrbanus [f] Papa, Hugoni Lugdunēsi Archiepiscopo, dicens, quòd Clerici, ab Episcopo alterius parochiæ ordinati, à proprio, in suis ordinibus recipi possunt. Ex quo loco duo colliguntur. Primum, quòd ipsi Clerici recipiunt characterem. Secundum, quòd non ipsis conferūt executionem ordinum, si quidem ait Vrbanus, quòd à proprio Episcopo, in suis ordinibus recipi possūt: quę verba præsupponunt, ordinatos esse suspēsos ab ordinum executione. Et sic in nostro proposito, dicti monachi extranei, ordinati ab Abbate, characterem recipiūt, sed executio ordinum illis minimè confertur. Neq; hoc inuenio, in sacrosancto Concilio Tridentino, reuocatum. Solùm enim Concilium Tridentinum prohibet ipsis Abbatibus, ordinare illos, qui sibi subditi non sunt: non tamen decidit, ipsos Abbates, ordinando suos non subditos, illis minimè characterem conferre. Et regula est notissima in iure, quòd per subauditos intellectus, non debent iura antiqua corrigi, iuxta Glossam [g] singularem: præcipuè quando non est tanta ratio, in casu legis corrigendæ, quanta in casu legis nouæ corrigentis, iuxta ea, quæ notantur in iure [h], & tradit doctissimus Nauarrus. Et iuxta supradicta, debet intelligi priuilegium concessum ab Innocentio Papa VIII. expeditum, anno Dominicæ incarnationis [i] millesimo quatercentesimo octuagesimo nono, ad petitionem Ioannis Abbatis Cistertij, in quo datur facultas, ipsis Abbatibus ordinis Cistertij, pro tempore existentibus, vt omnes ordines minores, personis ordinis eiusdē, intra monasteria, possint conferre. Et aduertendum, quòd hoc priuilegium, cùm sit facultatiuum, & ad dignitatem Abbatialem pertineat, ei per non vsum derogare non possunt Abbates: quin etiam post longum tempus, mutata voluntate, eo vti possunt, iuxta tradita à Felino [k].

a ca. Abbates. vbi gl. ver. pleno iure, de pri. in 6.

b ca. Abb. vbi Franciscus de priu. lib. 6 ca. quoniam. vbi gloss & Card Alexandrino d 69.

c Paris. cons 125. li. 4. Rebu. praxi bene 1. in par. ti. de cleri & à quibus & quomodo crean. n 17

d Conc. Tri. de refor. sess 23. c. 10.

e Salis in sūma. v. Abb in princ.

f Habet. qq. 2. Lugdunen. parochia.

g Gloss. in cap. cupientes, §. quòd si per viginti. de electi. lib. 6.

h Auth. quas actiones. de sacrosanct. Ecclesiis. Nau. li. 5. consi. 11. de pri. cons. 15.

i Habetur li. 1. priu. ordi. Cisterci. priu. 118. fol. 136.

k Fel. in c. cùm accessissent. de constit.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Abbates non benedicti, possint dictos ordines minores, suis subditis conferre.

RE$s$pondeo dicendo, *quòd licèt munus benedictionis, eisdem Abbatibus non impendatur: omnibus tamen, & singulis honoribus, præeminentiis priuilegiis, prærogatiuis, iuribus, & insignijs, Abbatibus Benedictis competentibus fungi possunt*; prout concesserunt Eugenius IV. & Iulius II. ordini Cistertij, & congregationi montis Oliueti, & sanctæ Iustinæ, seu montis Cassini; & cōcessit etiam Leo X. congregationi Chamaldulensi, prout tradit Collector [l] priuilegiorum, ordinis Cistertij. Inferens inde, vt iidem Abbates non benedicti, minores ordines (prout de iure, & in forma Cōcilij Tridentini) suis subditis liberè conferre valeāt. Et hoc ipsum poterant Abbates non benedicti, electi in Abbates, si Episcopi differant eos benedicere, iuxta ea, quæ communiter à Doctoribus in iure [m] notantur. Et ista concessio facta Abbatibus non benedictis, non multùm distat ab his, quæ in iure traduntur. Nam secūdum ius [n], in Episcopis necessaria est consecratio, in Abbatibus verò benedictio. Verùm in his, hoc contingit diuerso modo. Nam Episcopus non dicitur, nisi sit consecratus, prout dicunt Canones [o], & tradit Panormitanus, & proinde potest repelli per exceptionem, ne fiat Episcopus, vsque ad consecrationem, prout quædam decretalis [p] determinat. At Abbas electus, & confirmatus in Abbatem, ante benedictionem dicitur Abbas, & in negligentiam, & contumaciam superioris nolentis eum benedicere, ipse non benedictus, potest suos monachos benedicere, aliaque suæ prælaturæ munia obire. Quorum differentiæ ratio est, nam per consecrationem Episcopi, confertur ordo (vt notatur in prooemio Sixti) Et sic eius consecratio, dicitur in iure [q], ordinatio. At per benedictionem Abbatis, non confertur ordo, neque ipsa benedictio in iure dicitur ordinatio, vt post Oldradum [r] tradit Petrus Gregorius. Vnde non est mirum quòd Summi Pontifices, Abbatibus non benedictis, dictum concesserint priuilegium, cùm ipsi electi, & confirmati in Abbates, ante benedictionem sint verè Abbates, & per benedictionem, nulla ipsis ordinatio conferatur.

l Habetur in d comp. tit. Abba. 3. 4. & 5.

m c. 1. de supplenda neglig. Prælat.

n ca 1. de supplenda neglig. Prælatorum. Clem. 1. §. statuimus. de electione.

o cap licet. de translat. Episcopor. ca. tua. de his quæ fiūt à prælat. sine consensu Capituli. Panor. in cap. eam te. de rescrip. & c. superbis. de accusat. c. nostri. de electione.

p ca. quoniam

q i sam. 75. d.

r Oldra. consil. 14. Greg. lib. 17. syntagmatis iuris. 2. p. c. 14 n. 3.

ARTI

ARTICVLVS III.

Vtrùm Abbates ordinis Cistertij, habeant priuilegium conferendi ordines Subdiaconatus, & Diaconatus suis monachis.

RESpondeo dicendo, quòd Innocentius Papa VIII. expediuit, anno Dominicæ incarnationis millesimo quatercentesimo octuagesimo nono, quoddam singulare priuilegium [a] ad petitionem Ioannis Abbatis Cistertij: cuius priuilegij verba sunt: *Ac. monachi dicti ordinis, pro suscipiendis Subdiaconatus, & Diaconatus ordinibus, extra claustrum, hinc inde discurrere cogantur, tibi, & successoribus tuis, & quibuscunque dicti ordinis monachis: Alijs vero quatuor Abbatibus præfatis eorum successoribus, vt suorum monasteriorum prædictorum Religiosis, quos ad id idoneos reperietis, Subdiaconatus, & Diaconatus ordines liceat ritè conferre.* Hæc Innocentius. Circa quod priuilegium, est aduertendum, quòd multi tenent, inter quos est Scotus, Durandus, & Adrianus, quòd is, qui non est Episcopus, non potest confirmare ex commissione Papæ, allegantes ad hoc, aliquos Canones [b]. Et à fortiori non poterit ordinem sacrum conferre. Et licèt Diuus Thomas, & cõmunis Theologorum [c], & Canonistarum [d], teneant presbyteros ex commissione posse confirmare, quos non sine magno labore defendit Sotus [e]. Idem tamen Diuus Thomas, affirmat ibidem, non posse presbyterum ex commissione Papæ, conferre vllum ordinem sacrum, quod etiam prædictus Soto concedit. Et à fortiori omnes alij, qui affirmant illum non posse etiam de commissione Papæ confirmare, debent hoc ipsum concedere. Ex quibus videtur, Summum Pontificem minimè potuisse concedere dictis Abbatibus priuilegium, & facultatem conferendi suis subditis, supradictos ordines sacros, cùm commissione Papæ, presbyteris, hæc facultas, minimè possit communicari. Vnde doctissimus quidam vir, sentiens hanc difficultatem, priuilegium suprà positum, nixus fuit explicare, dicens, quòd ipsis Abbatibus, tantùm in eo conceditur facultas, vt in suis monasteriis, possit quilibet Antistes Catholicus, suos subditos sacris ordinibus insignire. Quæ explicatio aliena est à litera dicti priuilegij, vt patet intuenti. Et sic concludo, dicendo; Primò, non posse negari, Summum Pontificem, supradictum priuilegium concessisse dictis Abbatibus: Secundò dico, Summum Pontificem id concedere potuisse, siquidem de facto ipsum concessit, & Patres supradicti, eo vsi sunt prout accepi, à Patribus dicti ordinis, quod non concederetur, & quo non vteretur, si secundùm ius non posset ab ipso Papa concedi, argumento eorum, quæ in iure notantur.

a Habet. in li. priuil. dicti ordin. priuil. 118. fo. 156.

b c. manus. de conse. d. 5. c. quanto. de cõsuet.

c Theo. in 4. d. 7.

d in c. peruenit. 95. d. & in d. c. quanto.

e Sot. in 4. d. 7. q. vnic. a. 2.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm dictum priuilegium sit abrogatum, per Concilium Tridentinum.

RESpondeo dicendo, quòd Concilium Tridentinum [f] videtur solis Episcopis reseruare ordinationem ad sacros ordines, dicens, vnumquemque debere à proprio Episcopo ordinari; quòd si quis ab alio promoueri petat, nullatenus id, ci etiam cuiusuis generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, &c. Et idem Concilium [g] Tridentinum ait, ne Abbates conferant minores ordines, aliis quàm suis monachis, significando non debere conferre sacros ordines etiam ipsis. Et idemmet Concilium Tridentinum [h] statuit, vt neque Regulares, sine diligenti examine Episcoporum ordinẽtur, derogando priuilegia omnia contraria. In quo loco, duo videntur statui, primum est, quòd Regulares debent sacris ordinibus, ab Episcopis initiari: Alterum est, quòd id debent facere præmissa diligenti examinatione, quod videtur esse contrarium priuilegio concesso alicui Abbati, ad ordinandos suos subditos sacris ordinibus. Et licèt Concilio aliqui respondeant: non possunt tamen negare eius hanc fuisse mentem. Et Sixtus V. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, die vigesima quinta Iulij, confirmauit priuilegia ordinis Cistertij, quatenus sunt in vsu, & decretis Concilij Tridentini, non aduersantur, prout refert Collector [i] priuilegiorum huius ordinis Cistertij. Et huius priuilegij tenorem, in quæstione de communicatione priuilegiorum proponemus. Et hoc confirmatur. Nam Pius IV. prout sæpe dictum est in superioribus, omnia priuilegia contraria decretis Concilij Tridentini, reuocauit. Et hanc opinionem in propriis terminis tenet Nauarrus [k]; & Collector priuilegiorum dicti ordinis, huius videtur esse opinionis. Nam neque in verbo (Abbas) neque in verbo (ordo) neque alibi, huius priuilegij mentionem fecit. Nec obstat quòd dicto priuilegio modò dicti Abbates vtantur. Nam respondeo, quòd ideo fortè illo vsi sunt modò, quia in partibus, vbi eorum sunt monasteria, non sunt recepta decreta Concilij: non enim in tota Gallia fuerunt recepta.

f Cõc. Tri. ses. 23. de reform. c. 8.

g Conc. Tri. vbi su. c. 10.

h Conc. Trid. c. 12. in d. ses.

i Hab. in cõp. priuil. ord. Cister. ti. cõmu. in cas. priuilegiorum. §. 2.

k Nauar. l. 5. cons. ti. de pri. cons. 25.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Regulares possint ordinari, cum literis commendatitiis suorum Prælatorum.

RESpondeo dicendo, quòd Regulares fiunt suspensi, si absque reuerendis proprij Prælati, initiantur sacris, prout tenet Quintilianus Mandosius [l]. Vnde cùm proprius Regularium, sit eorum Prouincialis, colligitur, dictum autorem tenere, dictos Prouinciales posse concedere dimissorias. Et hanc opinionem in propriis terminis tenet Nauarrus [m]. Et probatur: nam Concilium [n] Tridentinum decreuit, nullum ab alieno Episcopo ordinari debere, nisi eius probitas, & mores, ordinarii sui testimonio commendentur. Et certum est, dictos Prouinciales esse Ordinarios, respectu suorum subditorum, iuxta latè tradita, in quæstione superiori. Probatur deinde ex eodem Concilio [o]; quod à contrario sensu probat, Abbates exemptos, posse dare literas dimissorias, suis Regularibus, ad ordines suscipiendos. Et hanc opinionem tenet Henriquez [p]. Sed quia non obstante autoritate dictorum Patrum, & non obstantibus etiam rationibus suprà adductis, aliqui domini Episcopi nolunt ordinare Religiosos, sine literis commendatitiis Episcoporum, vbi habent suam habitationem, nolentes eos ordinare, cum literis commendatitiis suorum Prælatorum Regularium, quasi aliquod magnum sacrilegium, contra decreta sacri Concilij Tridentini committant: libuit hîc referre constitutionem Clementis VIII. nunc fœliciter Ecclesiam Dei regentis, quam vidi sub sigillo authentico in libro [q] priuilegiorum Illustrissimi monasterij de Alcobaça Regni Portugalliæ, cuius tenor est huiusmodi:

Clemens VIII. ad perpetuam rei memoriam: vt ea, quæ pro Ecclesiasticarum personarum quarumlibet, præsertim Regularium quiete, & tranquillitate, statuta, & declarata sunt, debita executioni demandentur; ex iniuncto nobis Apostolicæ seruitutis officio, prout in Domino conspicimus

l Mando. in Can. col. regul. 24. q. 2.

m Na. li. 1. cõs. ti. de tempori. ordi. cons. 22.

n Cõc. Tridẽ. de ref. ses. 23. c. 8.

o Conc. Trid. ses. 23. de ref. c. 10. & ses. 24. de refor. c. 2.

p Henr. lib. 7. de indul. c. 26. in princ.

q Pag. 56.

expedire, prouidere debemus: Sanè dilecti filij Generales, Abbates, & vtriusque sexus Regulares personæ, congregationis Beatæ Mariæ de Alcobaça Cisterciensis, Regnorum Portugalliæ, nobis exponi fecerunt, quod cùm aliàs per congregationem sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, decretorum Concilij Tridentini interpretum, declaratum fuerit, licere Abbatibus Benedictis, vel quibus à Sede Apostolica concessum sit priuilegium, vt possint omnia facere, quæ possunt Abbates Benedicti tonsuram, minoresq; ordines, suis subditis Regularibus tantùm conferre, aliaq; Pontificalia huiusmodi Abbatibus competētia in sui ordinis monasteriorum Ecclesiis, & limitibus exercere, taliterq; ordinatos (si quid aliud non obstiterit) legitimè posse à quibusuis Ordinariis, ad vlteriores ordines promoueri; necnon monachos, à diœcesanorum superioritate, & iurisdictione exemptos, absque illorum literis dimissoriis, à quibusuis locorum Ordinariis, cum testimonialibus literis suorum superiorum tantùm, ad omnes etiam sacros, & presbyteratus ordines, admitti debere. Hæc Clemens VIII. Quibus positis, & aliis, quæ circa prouisionem parochialium Ecclesiarum vnitarum dicti ordinis monasteriis, declarauerunt illustrissimi Cardinales, & Pius V. determinauerat. Ad confirmationem prædictorum se accingens, Clemens VIII. in hæc prorumpit verba: Quare Generalis reformator, Abbates, & vtriusque sexus Regulares personæ prædictæ nobis humiliter supplicari fecerunt, quatenus supradicta, prout decreta sunt, approbare, eaq; omnia inuiolabiliter obseruari mandaremus. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, decreta, & ordinationes huiusmodi, Apostolica autoritate, tenore præsentium approbamus, eaq; per quoscunque Archiepiscopos, Episcopos, vel alios locorum Ordinarios, inuiolabiliter perpetuò obseruari debere statuimus, & ordinamus; decernentes sic, & non aliter, per eosdem, & alios quoscunque Iudices, Ordinarios, & delegatos, etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & causarum Palatij Apostolici auditores (sublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & autoritate) iudicari, & definiri debere. Irritum quoque & inane, quidquid secùs super his, à quoquam, quauis autoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus, non obstantibus quibuscunque Apostolicis, & in Prouincialibus, ac synodalibus Conciliis, editis constitutionibus, & ordinationibus, quibus omnibus, illorum omnium tenores, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, harum serie specialiter & expressè approbamus; cæterisq; contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud sanctum Petrū, sub annulo Piscatoris, die quinta Martij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, Pontificatus sui anno primo.

M.Vestrius Barbianus.

Ex his infertur, non esse correcta, per Concilium Tridentinum, priuilegia concedentia, vt monachi possint ordinari, cum literis dimissoriis suorum Prælatorum, sicut concesserat Leo X. & Paulus III. prout habetur in compendio ordinis Cisterciensis [a], & in compendio Societatis Iesu. Nam per congregationem Cardinalium, vt patet ex dicto priuilegio Clementis VIII. declaratum est, non esse sublatam per Concilium Tridentinum, à Prælatis Regularibus prædictam autoritatem.

a *Cõc. Cister. tit. ordina. §. 2. & in cõpen. Socie. eod. tit. §. 2.*

ARTICVLVS VI.

Vtrùm dictis dimissoriis, & commendatitiis literis Prælatorum Regularium, præsentatis, teneantur Episcopi ordinare Monachos, nullo præcedente examine.

Respondeo dicendo, quòd Concilium [b] Tridentinum, antiquorum Canonum vestigiis inhærendo, præcipit Episcopis, vt antequam ad sacrū ministerium accedant, ordinantes eos examinent; at in hoc decreto, non video reuocata priuilegia, quibus Regulares debent ordinari, cum literis cõmendatitiis suorum Prælatorum, nullo præcedente Episcoporum examine. Imò inuenio in alio decreto [c] eiusdem Concilij, quòd si quis ab alio non proprio Episcopo, promoueri petat, nullatenus id ei conceditur, nisi eius probitas & mores, Ordinarij sui testimonio cõmendentur: adeò quòd ipsummet Concilium [d] Tridentinū decernens, quòd Episcopi titulares, nullum sine sui Ordinarij expressa licentia, ordinent; reddit causam, dicens, quia plerumq; fit, vt minùs idonei & rudes, atque ignari ordinentur, sine sui Ordinarij licētia; supponens ipsum Cõcilium, quòd Ordinarij, dantes dictam licentiam, & literas cõmendatitias, examinant ipsos ordinandos, non consentiētes, minùs idoneos, rudes & ignaros, sacris initiari. Ex quo infertur, quòd priuilegiū Eugenij IV. [e], quod statuit & decreuit, quatenus monachi sancti Benedicti, cõgregationis Italiæ, omnes etiam sacros ordines, ad quos per eorum superiores præsentati fuerint, à quocunq; maluerint Catholico Antistite, gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habente statutis à iure temporibus, absque aliquo dictorum monachorum examine, recipere valeant, nō est reuocatum per Concilium Tridentinum. Verum est tamen, quòd Leo X. in Concilio Lateranensi [f], *Statuit, quòd fratres, ad ordines promouendi, possint per Ordinarios, de Grammatica & sufficientia, examinari, & quòd dummodo competenter respondeāt, per eosdem Ordinarios debeant liberè admitti.* At iam dictum est in superioribus [g], omnia ordinata in Concilio Lateranensi, contra priuilegia Regulariū esse reuocata, non solùm in foro conscientiæ, sed etiam in foro exteriori. Et propterea Gregorius XIII. nimis obseruator decretorum Concilij Tridentini, *Præcipit, & interdicit omnibus Episcopis, & aliis, Antistitibus, ne à Religiosis Societatis Iesu promouendis, qui licentiam à Præposito generali Societatis pro tempore existente, vel ab alio delegato habuerint, quædam requirant, vel exigant in literis Apostolicis proximè citandis, contenta; sed ipsos etiam absque vlla functione, in ipsis ordinibus, aut obseruatione interstitiorum, ad illos suscipiendos, aut inquisitione de cantu, officiis & cæremoniis Ecclesiasticis, idoneitate, proprij Ordinarij licentia, & aliis, in aliis requisitis: ad minores (ac etiam extra tempora, à iure statuta, tribus dominicis vel aliis festis diebus etiam continuis) ad sacros, etiam presbyteratus, ordines promoueant, ac si illi, omnibus requisitis essent prædíti.* Vbi etiam prohibet, huius gratiæ communicationem, etiam his, qui sua priuilegia cum Societate participant, & participare possunt. Hoc magnum priuilegium refertur à Collectore, in Compēdio [h] dictę Religionis.† At licèt supradicta sint probabiliter dicta, inuenio tamē in Conc. [i] Tridentino, contrariū expressè determinatū, ait enim, *Regulares quoque, nec in minori ætate, neque sine diligenti Episcopi examine, ordinentur, priuilegiis quibuscunque quoad hoc, penitus exclusis.* Et licèt post dictum Concilium, habeant Regulares priuilegium Societatis superiùs allegatum: hoc tamen priuilegium est reuocatum à Sixto, in constitutione contra malè promotos, de qua in tertio Tomo agemus.

b *Conc. Trid. sess. 23. de reform. c. 7.*

c *Cõc. Tri. in d. sess. c. 8.*

d *Cõc. Tri. sess. 14. de reform. c. 2.*

e *Habet. in cõp. mēd. 2. impr. tit. ordines sacri. §. 10.*

f *Habet. in d. compen. §. 7.*

g *Sup. q. 7. ar. 10.*

h *Habet. in d. cõpen. ti. ordines. §. 3.*

i *Conc. Trid. sess. 23. de ref. c. 12.*

QVÆSTIO XIX.

De Abbatibus, quoad potestatē benedicēdi Ecclesiastica, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *Vtrùm benedictio calicis, & aliorum, pro Missis celebrandis possit fieri à proprio sacerdote.*

2 *Vtrùm*

2 *Vtrùm Priores & Guardiani, possint benedicere ornamenta ecclesiastica.*
3 *Vtrùm Prouinciales possint benedicere supradicta alia, in partibus Indiarum ùnò distantibus Episcopis per duas dietas.*
4 *Vtrùm Prælati Regulares possint petere benedictionem eorum, quæ pertinent ad cultum diuinum, diœcesani loci licentia minimè requisita.*
5 *Vtrùm Episcopi pro benedictione horum paramentorum, possint aliquid recipere.*
6 *Vtrùm Prælati Regulares possint benedicere Ecclesiam pollutam.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm benedictio calicis, paramentorum, & huiusmodi pro Missis celebrandis, possit fieri à Sacerdote simplici.

RESpondeo dicendo, Doctores [a] communiter tenere, quòd nó, quia potiùs sút ordinis Episcopalis. Et hoc habet consuetudo, & similiter stylus Curiæ, dantis priuilegia Regularibus, vt benedicere possint dicta paramenta, quod frustra fieret si hoc iure, vel consuetudine possent. Et hoc est tenendum, licèt Angelus teneat, quòd simplices sacerdotes, secundùm ius possunt benedicere omnia in quibus Chrisma non interuenit. Nam consuetudine contrarium est obseruatum. Refert tamen Summa Rosela, Sixtum IV. concessisse simplicibus sacerdotibus, ordinis Minorum, vt benedicere possint omnia Ecclesiæ, vel altaris ornamenta, vel vestes sacerdotales, & huiusmodi, exceptis corporalibus. Et consequenter ait Syluester [b], quòd idem possunt per communicationem, sacerdotes ordinis Prædicatorum. Ego inuenio in libris priuilegiorum, sacerdotes hanc habere facultatem proprio vsu. Nam autor [c] Compendij priuilegiorum Mendicantium, in secunda impressione, refert Sixtum IV. dictam constitutionem, fratribus Minoribus sacerdotibus dedisse. Et refert etiam Gregorium IX. concessisse, quòd fratres Minores presbyteri, in terris infidelium existentes, possint vestes sacerdotales altaris, pallia, & corporalia, cùm necesse eis fuerit, benedicere, vbi Catholicorum Episcoporum copia non habetur. Quæ concessio facta ipsis fratribus à Sixto IV. quoad eos minimè est in vsu. Nam doctissimus frater Alfonsus à Vera cruce, in sacra Theologia Magister ordinis Eremitarum Diui Augustini, in suo Compendio priuilegiorum manuscripto, ait, quòd Capitulum generale fratrum Minorum, ad solos Guardianos restrinxerit facultatem. At ait, quòd fratres Prædicatores sacerdotes, non propterea prohibentur hæc benedicere; & consequenter Augustinenses, quia non potest dictum generale capitulum fratrum Minorum restringere priuilegia doctorum fratrum, cùm illa quæ eis conceduntur, statim fiant aliorum ordinum Mendicantium, ac si illis specialiter concederentur, prout dicetur in quæstione de communicatione priuilegiorum. Quantum autem ad amplam concessionem Gregorij IX. respectu benedictionis corporalium, etiam credo non esse in vsu in illis partibus infidelium, cùm de ea dictus pater in Compendio, nullam fecerit mentionem. Verum est tamen, quòd Prouinciales possunt dare licentiam suis fratribus, vt corporalia benedicant, prout dicetur infra.

a In Clem. attendentes. de statu monach. & in c. Abb. de pri. ll. 6.

b Syl. v. benedicti. n. 4.

c Habet. in compen. mēd. ū benedicere Eccl. § 4.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Priores Conuentuales, & Guardiani, possint benedicere ornamenta Ecclesiastica.

RESpondeo dicendo, quòd *Leo X. concessit Generalibus, Prouincialibus, & Custodibus, necnon & Guardianis fratrum Minorum de Obseruantia, pro tempore existentibus, vt omnia, & singula eiusdem ordinis de Obseruantia, Ecclesias & cœmeteria, capsula, & oratoria vbicunque existentia, tam recepta, quàm recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcunque, ad diuinum cultum, & vsum fratrum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit, pro eorundem fratrum vsu tantùm solemni benedictione valeant benedicere. Et voluit, quòd hoc idem possint alij eiusdem Ordinis, qui ad hoc, in Capitulis generalibus deputati fuerint.* Ita habetur in supplemento [d] priuilegiorum Apostolicorum. Circa quam concessionem aliqua sunt aduertenda. Primum est, ex ea probari, Guardianos & Priores Conuentuales, posse benedicere corporalia, vt patet ex illis verbis, *Ac omnia alia quæcunque, ad diuinum cultum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit.* Et certum est in benedictione corporalium minimè Chrisma interuenire. Et ita per hæc verba, hanc opinionem tenet Veracrux [e] in suo Compendio manuscripto; & Collector compendij ordinis Cisterciensis, eandem tenet opinionem loquendo de Abbatibus Generalibus, & Conuentualibus sui ordinis, allegans Gregorium XIII. sub annulo Piscatoris, die vigesima sexta Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo, id concessisse. Et Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, prout refert Alfonsus de Casarubijs Capucinus in additionibus ad Compendium [f] Mendicantium. *Concessit ordini sancti Hieronymi Hispaniæ, vt Priores existentes monasteriorum ordinis, non solùm vestes, & alia quæcunque ornamenta Ecclesiastica, ad cultum diuinum pertinentia (vt eis concesserat prius Innocentius VIII. anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo) sed etiam corporalia & alia omnia suorum monasteriorum, in quibus Chrismatis vnctio nō interuenit, licitè, & liberè possint benedicere.* Et idipsum concessit Innocentius VIII. anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo, vt refertur in libro eorum priuilegiorum, prout aduertunt Alfonsus de Casarubius [g], & Collector priuilegiorum ordinis Cistertij, dicentes: *Innocentium VIII. concessisse Prioribus dicti ordinis, & Vicarijs, in absentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen cuiuscunque monasterij, posse benedicere corporalia, vestimenta, cæteráque ornamenta Ecclesiastica, ad cultum diuinum pertinentia, tam sui monasterij, quàm etiam vndecunque sint.* Ex quo magno, & amplo priuilegio, colligitur primò clarè, Guardianos, & Priores Conuentuales, posse benedicere corporalia. Et sic, hoc iam est indubitatum, licèt de hoc particulari dubitauerit Collector [h] priuilegiorum Mendicantium. Et in nostra religione, vti possunt Guardiani prædicta concessione. Neque his obstat, quòd Capitulum generale Medinense determinauerit, & præceperit, quòd solùm Prouinciales habeant benedicere corporalia. Nam post dictum Capitulum generale habemus supradictas concessiones, quæ nobis per communicationem conceduntur. Et in libro Cæremonialium nostræ Sacræ Religionis, recepto, & approbato, in Congregatione generali nostræ sacræ Religionis, celebrata in cœnobio sancti Ioannis Regum, Toleti, aduertitur, quòd Guardiani habent istam facultatem, & ea vti possunt. Secundò colligitur quoddam

nota

d Supp. sanus. concess. 35.

e Veracrux in cōp. v. benedicere. § 2. & Collector Cōpē. Ordin. Cistertij. § 1.

f Fol. 139.

g Cas. vbi sup. Colle. vbi sup.

h Collector mē. titu benedicere Eccles. § 1. li.

notabile, quòd Vicarij, in absentia Guardianorum, & Priorum, possunt etiã benedicere corporalia. Quod aliquibus, ante hoc priuilegium, visum fuit fore censendum. Nam in Capitulo generali [a] nostræ Sacræ Religionis, Albiensi, sequens proponitur statutum: *Vniuersi confessores Monialium nostra familia, habeant præsenti decreto, semper actiuè autoritatem Prælatorum, super Moniales, in foro conscientiæ, quoad casus, & sententias: habeántque similiter Guardiam, ac Vicarij Guardianorum, in absentia eorum.* Sed certè per hoc statutum, nihil tale prædictis Vicariis conceditur. Solùm enim ipsis conceditur potestas, quoad casus, & sententias: appellatione autem casuum, tantùm veniunt peccata reseruata; & appellatione sententiarum, veniunt tantùm censuræ, quarum absolutiones, ipsis Vicariis, in absentia Priorum (sicut habent ipsi Priores præsentes) committuntur. Non autem venit potestas, ad benedicendum corporalia; sicut non venit etiam potestas, ad dispensandum in impedimentis, iuxta ea, quæ tradit doctissimè Nauarrus [b]. Et aduerte, quòd quicunque Vicarij, hanc habent potestatem. Et sic non habent eam Vicarij communiter vsitati, in ordine Prædicatorum, sed solùm illi, qui, propter absentiam & carentiam Prioris, eliguntur, seu instituuntur ad præsidẽdum, velut Priores. Quod similiter intelligendum est, quoad nos fratres Minores, de illis Vicariis duntaxat, qui apud nos vocantur præsidentes, quia abest, vel deest Guardianus. Et hoc voluit dicere Innocentius VIII. concedens prædictam autoritatem Vicariis. Ait enim se eam concedere Vicariis, in absentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen cuiuscunque monasterij. Non enim est credendum, Summum Pontificem, dictam autoritatem concedere cuicunque præsidenti; in absentia Guardiani. Sæpe enim sæpiùs præsident hebdomadarij, & vicarij chori, in absentia Guardianorum, & vicariorum conuentuum, secundùm consuetudinem nostræ Religionis: & his non committitur facultas supradicta, sed illis solùm qui propter absentiam, vel carentiam Prioris, eliguntur, seu instituuntur, ad præsidendum, & ad habẽdum principale regimen: prout in simili casu tenet Collector [c] priuilegiorum Mendicantium. Tertium, quod colligitur, est, quòd non solùm possunt benedicere supradicta & corporalia, pro suis monasteriis, sed etiã pro omnibus vndecunque sint. Et sic per participationem, possunt, & alij participantes, prout aduertit pater Gracia Collector [d] priuilegiorum ordinis Diui Hieronymi, & dictus Alfonsus de Couarubius. Hoc autem magnum priuilegium est. In nostro enim Ordine, in Capitulo Meclinensi, declaratur, quòd Prouinciales, Custodes, & Guardiani, possint benedicere Ecclesiastica solùm pro fratribus Monialibus, & Tertiariis, & nullo modo pro aliis extra ordinẽ. Ait enim, sic enim fuit concessum per Summum Pontificem, prout habetur in libro (Monumenta [e] ordinum) in prima & secũda impressione. Et Collector priuilegiorum ordinis Cistertij, refert, *Abbates eiusdem ordinis, posse benedicere prædicta Ecclesiastica, solùm pro suis, & Monialium ordinis Monasteriis, ac Prioratibus propinquioribus, in quibus, casu reperientur, idq́; ab eisdem petitum fuerit, secundùm concessionem illis factam à Gregorio XIII.* Qui omnes, per communicationem, etiam pro aliis, extra Ordinem, possunt benedicere supradicta. Et vt refert Veracrux, in dicto compendio, ex priuilegio *Adriani VI. possunt Prouinciales Indiarum, ordinum Mendicantium, & fratres eorum habentes autoritatem omnimodam dicti priuilegij, benedicere omnia prædicta, etiam pro vsu alieno, si absint ab Episcopis vel eorum Officialibus, per duas dietas, causa iusta interueniente, pro bono Indorum: putà quia deferenda sunt ornamenta, apud Episcopum distantem viginti leucas.*

a Habet. in Monum. ord. 1. impr. fo. 6. tract. 3. & in 2. impr. fo. 248. tra. 2.

b Nauarr. in Man. c. 27. n. ...

c Collect. in d. comp. ver. vicarij.

d Grac. in com. fol. 37. Cassa. vbi sup.

e in 1. impres. fo. 117. tra. 3. & in 2. f. 246. tract. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Prouinciales possint benedicere, in partibus Indiarum, supradicta, & alia, non distantibus Episcopis extra duas dietas.

RESpondeo dicendo, quòd dictus pater de Veracrux, in dicto compendio, refert quòd Prouinciales extra duas dietas, & infrà, possunt omnia prædicta facere, & benedicere, pro vsu proprio, vel alieno in casu necessitatis, Episcopis in prouincia non existentibus: imò benedicere calices, & Sacramentũ confirmationis, fidelibus ministrare. Hoc enim ait concessisse Leonem X. fratribus, Ioanni Glapiani, & Francisco de Angelis, ordinis Minorum, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo primo, ad Indias Occidentales euntibus. Et ait quòd post, Adrianus VI. anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo secundo, concessit de nouo, hoc priuilegium, Prouincialibus. Et quòd possint communicare suis fratribus, autoritatem suam. Et aduerte, quòd potestas, quæ datur per priuilegium Leonis X. non habet tantas limitationes, sicut priuilegium Adriani VI. Priuilegium enim Leonis X. solùm petit, quòd Episcopi non sint in prouincia, ad hoc, vt supradicta possint benedicere. Et sic sede vacante, dicitur, quòd Episcopi non sunt in prouincia. Aduerte etiam cum dicto patre, quòd hæc supradicta omnia possunt facere fratres, & venedicere, si eis Prouinciales communicant. Scilicet, dicendo, *Autoritate Apostolica committo tibi autoritatem Breuis Adriani VI. omnimodam, super has, & has personas, sicut sibi conceditur. Necnon communico tibi Breue Leonis X. & alia priuilegia fratribus Indiarum concessa, & concedenda.* Aduerte denique, quòd ego non inuenio, Generalibus, nec Abbatibus conuentualibus, in partibus Vltramõtanis, & Citmontanis, concessum priuilegium, ad benedicendum calicem, nisi solùm priuilegium Innocentij [f] Papæ VIII. expeditum, anno Incarnationis Dominicæ, millesimo quatercentesimo octuagesimo nono, ad petitionem Ioannis Abbatis Cistertij, *quo concessit ipsi Abbati, & quatuor primis Coabbatibus eius, tunc & pro tempore existentibus, vt de cætero perpetuis futuris temporibus, prædicta, & quæcunque alia vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica (Corporalibus vasculis, quæ ad reponendam sacra Eucharistiam, ac imaginibus quibuslibet comprehensis) in locis, & domibus dicti ordinis, benedicere; & calices consecrare tam de dicto ordine, quàm si ad eos aliunde nonnunquam deferantur. Hæc Innocentius.*

f Habet in li. priu. Ord. Cist. priuil. 128. pag. 247.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Prælati Regulares possint petere, ab alieno Episcopo, benedictionem eorum, quæ pertinent ad cultum diuinum, diæcesani loci licentia minimè requisita.

RESpondeo dicendo, quòd *Sixtus IIII. concessit fratribus Carmelitis, quod quando propriorum Episcoporum copiam non habuerint, & aliqui Episcopi habentes gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ (de quibus plenam notitiam habeant) per eos transire contigerit, ab eis benedictionem vasorum, & vestium, & consecrationem altarium, autoritate Sedis Apostolicæ, recipere valeant.*

Prout

Prout continetur in libro [a], Monumenta ordinum, in prima & secunda impressione. Quod ipsum concessit Eugenius IV. fratribus Augustiniensibus, prout habetur in eodem libro [b] secundæ impressionis. Quæ priuilegia debent intelligi, secundùm determinata in sacris Canonibus, scilicet, præcedente licentia diœcesani. Dicitur enim in Concilio [c] Tridentino, quòd nulli Episcopo liceat, cuiusuis priuilegij prætextu, pontificalia in alterius diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia. Ex quo sequitur reuocatum esse, per Concilium Tridentinum, priuilegium concessum fratribus Minoribus, vt quilibet Episcopus possit consecrare Ecclesias eorum, & altaria, & cœmeteria, calices, & ornaméta, & omnes alios actus Episcopales exercere, in locis, & personis fratrum Prædicatorum Obseruantiæ, diœcesani loci, vel cuiuscunque alterius licentia minimè requisita. Quod priuilegium habetur in supplemento [d] ordinis. Et sic frustra laborat Collector [e] priuilegiorum ordinis Mendicantium: an possint fratres vti dicto priuilegio, post Concilium Lateranense; cùm per Concilium Tridentinum sit expressè reuocatum. Verum est tamen, quòd vbi Ordinarius requisitus ter à dictis fratribus, cum debita reuerentia, & instantia, recusarit supradicta benedicere, & consecrare, sine legitima causa, puto probabiliter quòd possunt fratres dicto priuilegio vti, prout in dicto Concilio Lateranensi fuit ipsis ab eodem Leone X. concessum, & habetur in eodem supplemento [f]. Quod quidem non intelligo esse reuocatum, per Concilium Tridentinum. Licèt enim in ipso Concilio Tridétino dicatur, nullum Episcopum posse exercere pontificalia, in aliena diœcesi, sine licentia expressa diœcesani, prætextu cuiuscunque priuilegij, non tamen negat Concilium, Episcopos ea efficere posse, prætextu iuris communis. Ex iure autem [g] communi constat, Alexandrum III. statuisse, vt si Episcopus, tertiò cum humilitate & deuotione, sicut conuenit, requisitus, substitutos Abbates benedicere renuerit, eisdem Abbatibus liceat proprios monachos benedicere, & alia, quæ ad officium huiusmodi pertinent, exercere, donec ipsi Episcopi suam duritiem recogitent, & Abbates benedicere non recusent. Et aduertit Glossa [h] in eo iure, quòd in odium Episcoporum dominus Papa concedit, ne propterea in spiritualibus, vel in aliis patiantur monasteria detrimentum, propter negligentiam Episcoporum, & similem indulgentiam concessisse Innocentium III. Ex quo iure patet, concessionem illam Leonis X. factam Minoribus, requisito Ordinario bis, aut ter, & sine causa recusante, esse conformem iuri communi, ex Alexandri III. decreto, & per consequens non reuocari per Concilium Tridentinum, quod quidem solum priuilegia reuocat. Facultatem autem supradictam Leonis X. factam Minoribus, non iudico esse priuilegium, sed ius commune, iuxta tradita in dicto decreto Alexandri III. ne monasteria, in spiritualibus, detrimentum patiantur.

[a] In 1 impres. fo. 100. & in 2. fol. 183. conc. 455.
[b] Fol. 144. concess. 607.
[c] Co. Tri. ses. 9. de reform. c. 5.
[d] Fol. 60. concess. 79.
[e] Colle. tit. benedi. et Eccle. §. 15.
[f] Fol. 46. concess. 69.
[g] c. 1. de sup. neglig. prælat.
[h] Glo. in d. ca. 1. ver. al. a.
[i] c. nihil est. §. vlt. de elect.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Episcopi, pro benedictione dictorũ paramentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium, possint aliquid recipere.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus IV. (prout refertur in libro nuncupato, Monumenta ordinum [k], in prima & secunda impressione) *concessit fratribus Carmelitis, vt pro consecrationibus altariũ, vel Ecclesiarum, & pro oleo sancto. ac quolibet Ecclesiastico sacraméto, nullus sub obiectu cuiuslibet cõsuetudinis, vel alio modo, quidquam audeat extorquere, sed hac omnia gratis, Episcopi diœcesani (vt tenentur) liberè & gratiosè impendant. Alioquin liceat prædictis fratribus, quoscunque maluerint Catholicos adire Antistites, gratiam, & cõmunionem Apostolicæ Sedis habentes, qui Apostolica freti autoritate, eisdem fratribus quæ postulauerint, impendant: & quòd si sedes diœcesanorum Episcoporum fortè vacauerit, interim omnia Ecclesiastica sacramenta à vicinis Episcopis liberè, & absque contradictione suscipere possint. Ita tamen quòd ex hoc, in posterum, propriis Episcopis nullum præiudicium generetur.* Hoc priuilegium habetur in libro, Monumenta ordinum [l]. In quo etiam libro [m] continetur, idipsum concessisse Eugenium IV. fratribus Augustiniensibus. Et hoc priuilegium, non censeo reuocatum esse per Concilium Tridentinum; si Episcopi ter requisiti dictis fratribus iuxta terminos Capituli primi, de supplenda negligentia Prælatorum, noluerint gratis consecrare eorum Ecclesias, & altaria, & alia pontificalia exercere. Tunc enim possunt ab alio Episcopo hæc fieri, etiam ipsis inuitis, prout dictum est in articulo superiori.

[k] In 1. impr. fo. 100. & in 2. fo. 183. concess. 454.
[l] In 1. imp. fo. 100. & in 2. fo. 183. concess. 454.
[m] In 2. imp. fol. 147. concess. 605.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Prælati Regulares possint benedicere Ecclesiam pollutam.

RESpondeo dicendo, quòd secundùm iura, sex modis Ecclesia polluta dicitur, quæ secundùm iura, ab Episcopo debet reconciliari, iuxta tradita à Nauarro [n], & iuxta ea, quæ ego in nostra summa, in primo tomo, in capite de Ecclesia polluta, latè dico. Regulares tamen Prælati habent potestatem, ad suas Ecclesias pollutas reconciliandas. Nam Leo X. concessit *Generalibus, Prouincialibus, & Custodibus, necnon Guardianis fratrum Minorum Obseruantia, pro tempore existentibus, quòd possint reconciliare Ecclesias, & c. quæ quomodolibet sanguinis, vel seminis effusione pollutæ fuerint*, scilicet, hoc cum aqua, per prædictos Prælatos benedicta: præsertim in locis remotis, vbi Episcopum, aquam benedicentem, per duas dietas adire non poterunt, prout habetur in suppleméto [o]. Pro cuius priuilegij explicatione, est notandum, quòd nihil aliud est Ecclesiam pollui, quàm interdici, in ea celebrari Missas, & alia officia diuina. Et si polluitur Ecclesia consecrata, difficiliori modo reconciliabitur, putà per solum Episcopum loci proprium; vel per alium Episcopum de licentia proprij, prout tradit Nauarrus [p], Syluester, & Armilla. Et cum aqua, per eundem, vel per alium Episcopum benedicta, quæ habeat commistionem, & vim cinerum, prout dicitur in iure [q], & tradit Syluester; & cum verbis, quæ ponuntur in Pontificali, vel Manuali Romano. Papa tamen eam Ecclesiæ consecratæ reconciliationem, potest committere simplici sacerdoti, iuxta Syluestrum, & Armillam, sed cum aqua per Episcopum benedicta, prout concessit Leo X. superiùs relatus. Quod idem concessit Iulius II. Minimis, prout habetur in eodem libro vocata (Supplementum. [r]) Quod intelligitur, si Episcopus, intra duas dietas inueniatur, secundùm concessionem Leonis X. Dieta autem continet viginti milliaria, seu septem leucas, prout dicitur in iure [s], & tradunt Mandosius, & Syluester. Quòd si distauerit Episcopus plusquam dictas duas dietas, potest superior monasterij solemniter benedicere Ecclesiam propriam, cœmeterium & oratoria,

[n] Nau. c. 27. nu. 256.
[o] Fol. 60. concess. 79.
[p] Nau. c. 27. n. 251. Syl. v. Eccle. consec. §. 4. & ibi Armil. §. 9.
[q] c. proposuisti. de consecr. Eccle. Syl. vbi su.
[r] Fol. 8. conc. 30.
[s] c. nonnulli de rescript. Mandos. in Cancel. reg. 3 q. 2. n. 2. Syl. v. benefic. 2. §. 2.

ria, prout colligitur ex concessione Leonis X. Et aduerte, quòd qui sciẽter in Ecclesia polluta celebrat, licèt peccet mortaliter, non tamen fit irregularis, vt probat expresè quædam decretalis [a].

[a] *ca. is qui. de sent. excõ. li. 6.*

QVÆSTIO XX.

De Abbatibus, quoad potestatem absoluendi suos monachos, in triginta articulos diuisa.

Circa quam quæruntur triginta.

1 *VTrùm Prælati regulares, possint absoluere suos monachos, à reseruatis à Papa.*

2 *Vtrùm autoritas concessa per Clementem IV. quoad absolutiones & dispensationes fratrum, extendatur ad Priores conuentuales, & eorum Vicarios.*

3 *Vtrùm superiores in ordine Prædicatorum, possint absoluere à supradictis.*

4 *Vtrùm supradicti Patres, possint absoluere dictos fratres & hospites, ab omni excommunicatione à iure, & à particulariter lata.*

5 *Vtrùm possint dicti Prælati, absoluere à dictis censuris, non imposita pœnitentia salutari, & non citata parte.*

6 *Vtrùm virtute dicti priuilegij, possint Prælati absoluere nominatim excommunicatos.*

7 *Vtrùm prædicti Prælati, possint absoluere à dictis censuris, virtute dictorum priuilegiorum.*

8 *Vtrùm prædicti Prælati, possint absoluere à censuris, & à casibus reseruatis Papæ, post datas dictas concessiones, commissis.*

9 *Vtrùm prædicti Prælati, possint absoluere suos subditos, à casibus Cœnæ Domini.*

10 *Vtrùm prædicti Prælati, possint absoluere suos subditos à crimine hæresis.*

11 *Vtrùm Episcopi, possint per suum Vicarium absoluere à crimine hæresis occulta, quandam Monialem.*

12 *Vtrùm prædicti Prælati, possint absoluere suos subditos, ab excommunicatione capituli.* si quis suadente.

13 *Vtrùm prædicti Prælati, possint absoluere suos subditos, à suspensione, quæ incurritur, ratione simoniæ in ordine.*

14 *Vtrùm Prælati possint absoluere à suspensione à diuinis, virtute suorum priuilegiorum, & quid sit suspensio à diuinis.*

15 *Vtrùm prædicti Patres, possint absoluere suos subditos, à censuris, in contemptum clauium incursis.*

16 *Vtrùm peccantes ex confidentia horum priuilegiorum, possint absolui à dictis Prælatis, virtute dictorum priuilegiorum.*

17 *Quid sibi velint verba posita in priuilegiis, quibus dicitur, quòd possint absoluere Prælati suos subditos, à pœnis, à iure, vel ab homine.*

18 *Quid significent illa verba posita in priuilegiis, quòd scilicet, dicti Prælati possint absoluere, à quibuscunque irregularitatibus & inhabilitatibus.*

19 *Quid importetur per illa verba, Absoluo vos ab omni infamiæ macula.*

20 *Vtrùm dicti Prælati, possint habilitare suos monachos, ad officia ordinis, ad quæ sunt inhabiles, ratione alicuius transgressionis legis canonicæ.*

21 *Vtrùm prædicti Prælati, possint absoluere Nouitios.*

22 *Vtrùm prædicti Prælati, possint absoluere Moniales.*

23 *Vtrùm Nouitiæ Monialium possint absolui, à dictis Prælatis, sicut absoluuntur Moniales & fratres.*

24 *Vtrùm seruitrices ipsarum Monialium, à dictis Prælatis possint absolui.*

25 *Vtrùm valeat absolutio, vel dispensatio Prælatorum, virtute priuilegij, quod ipsi ignorant.*

26 *Vtrùm in Capitulo Generali Religionum, possint Prælati absoluere fratres plenariè.*

27 *Vtrùm Prælatus concedens alicui fratri, facultatem, vt possit eligere Confessorem, possit absolui à casibus, à quibus Prælati absoluunt, virtute priuilegiorum.*

28 *Vtrùm aliqua consuetudine possit introduci, quòd aliquis, præter sui Superioris licentiam, Confessorem sibi eligere valeat.*

29 *Vtrùm Prælato Regulari impedito, eius subditus possit recurrere ad Episcopum, pro absolutione casuum, à quibus ipse iure communi, aut speciali poterat absolui.*

30 *Vtrùm possit Regularis absolui, à reseruatis, à quolibet Confessore Regulari, negante Superiori pœnitentis, suam autoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Prælati Regulares, possint absoluere suos subditos à reseruatis à Papa.

RESpondeo, dicendo, quòd Pelagius [b] Papa determinauit, totam potestatem, respectu monachorum, apud Abbatem esse; quæ potestas intelligitur, non solùm quoad forum exterius, sed etiam quoad forum Sacramentale, prout in quæstione, de exemptione fratrum, dicitur.

Et sic Clemens IV. prout habetur in libro [c] Monumenta Ordinum, in prima & secunda impressione, concessit generali, & prouincialibus Ministris, & eorum Vicariis atque etiam Custodibus fratrum Minorum, in prouinciis, & custodiis sibi commissis, fratribus prædictis ibidem constitutis, necnon fratribus aliis eiusdem Ordinis, interdum ad eos declinantibus, undecunq; absolutione, & dispensatione indigentibus, siue priusquam intrauerint Ordinem, siue post, in casibus excesserint, pro quibus, excommunicationis, vel interdicti, aut suspensionis incurrerint sententias, à iure, vel à Iudice generaliter promulgatas: & huiusmodi sententiis innodati, aut in locis suppositis interdicto, diuina officia celebrantes, vel suscipientes ordines, sic ligati, notam irregularitatis incurrerint: vt absolutionis, & dispensationis beneficium valeant impartiri: nisi adeò fuerint graues, & enormes excessus, quod sint ad Sedem Apostolicam meritò destinandi. Ac similiter concessit, quod fratres, quos Generales, & Prouinciales Ministri, & eorum Vicarij, ac etiam Custodes, in proprios habuerint Confessores possint eis absolutionis & dispensationis beneficium impartiri. Et eandem concessionem habent, fratres Prædicatores, extensam ad Priores conuentuales prout patet in lib. Mon. ordin. [d] in 2. impres. Et eandem facultatem habent Carmelitæ, vt continetur in eodem [e] libro, & impressione. Et eandem concessionem concessit Leo X. *Generalibus singulorum Ordinum Mendicantium, & eorum Vicariis, ac etiam illis, quibus ipsi Generales duxerint specialiter committendum, prout continetur in Supplemento [f] Ordinis.* Denique secundùm priuilegia Mendicantium, possunt Ministri Generales, & Prouinciales, & illi, quibus ipsi commiserint, absoluere fratres, & Moniales, & venientes ad Ordinem, à supradictis. Possunt etiam absoluere, Prælati, & Confessores, fratres quoscunque oblatos, conuersos, vel donatos, familiares, seruitores, officiales, & continuè commensales conuentuum, & domorum, ab omnibus peccatis, præterquam Sedi Apostolicæ reseruatis, & à censuris, quas ex ignorantia, vel ex inaduertentia incurrerunt; ac eis Ecclesiastica sacramenta, toties quoties opus fuerit, ministrare. Et cùm in supradicto priuilegio contineantur multa, scilicet, abso

[b] *ca. nullam. 18 q. 2.*

[c] *In 1. impres. fol. 17. & in 2 fo. 140. conces. 318. & 319.*

[d] *Fol. 136. conces. 548.*

[e] *Fol. 180. conces. 432.*

[f] *Fol. 17. conces. 82.*

absolutiones à peccatis, & à censuris, & dispēsationes irregularitatum: in hac quæstione, solùm agemus de his, quæ pertinent ad absolutionem; in sequenti autem de his quæ dispensationē concernunt.

ARTICVLVS II.

Vtrùm prædicta autoritas, concessa per Clementem IV. quoad absolutiones, & dispensationes fratrum, extendatur ad Priores Conuentuales, & eorum Vicarios.

RESpondeo dicendo, quòd, prout constat ex Mari magno Prædicatorum, ad Priores Conuentuales, & eorum Vicarios extenditur, prout dictum est in articulo superiori. Et licèt postea per Sixtum IV. ipsis Prioribus Conuentualibus, & eorum Vicariis fuerit ablata, in Bulla aurea; ipse tamen Sixtus IV. hoc idem ampliauit, & concessit omnino ipsis Prioribus Conuentualibus, & eorum Vicariis: quòd possint absoluere & dispensare, sicut poterāt virtute Maris magni prædicti, ante restrictionem Bullæ aureæ, prout continetur in libro Monumēta [a] Ordinum. Aduertendum tamen, quòd solùm concessit hoc, Prioribus Conuentualibus, & eorum Vicariis, Obseruantiæ Hispaniæ, & Lombardiæ, prout aduertit Corduba [b] in additionibus ad Compendium, contra Collectorem priuilegiorum Mendicantium, dicentem hoc tantùm concedi Prioribus Regnorum Castellæ, & Legionis. At ego, virtute communicationis priuilegiorum, dico, omnibus Prioribus esse similiter facultatem concessam, per concessionem Martini [c] V. viuæ vocis oraculo authenticè datam Priori monasterij sancti Benedicti Vallisoleti: *Vt ipse, in foro conscientiæ, possit absoluere monachos, ab omni excommunicationis sententia, etiam si talis esset, quam ipse Summus Pontifex reseruare consueuit: & cum eis, super omni irregularitate, etiam in illis casibus, in quibus Papa sibi inuicem reseruat (in morte videlicet & in membrorum truncatione, & enormi sanguinis effusione) valeat dispensare: dum tamen aliquod horum trium, non sit notorium. Et hoc, propter scandalum.* Et aduertit Collector [d] priuilegiorum Mēdicātium, quòd licèt supradicta concessio, primò facta sit soli Priori, seu Abbati monasterij sancti Benedicti Vallisoleti: postea tamen extensa, & communicata fuit omnibus Prioribus, vel Abbatibus aliorum monasteriorū, vt dicetur infrà, in quæstione de communicatione priuilegiorum. Et ait ipse Collector, se hanc concessionem vidisse, sub sigillo authentico. Quæ quidem nimis magna concessio est. In quacunque enim dispensandi concessione, supradicta tria excepta intelliguntur, nisi expressè concedantur. Et aduerte, quòd per illud verbum positum in concessione Martini V. ibi, *ab omni excommunicatione*, veniunt, secundùm aliquos, intelligendæ etiam censuræ contentæ in Bulla Cœnæ Domini, de quo dicemus infrà. Aduerte etiam, quòd dato, in priuilegiis, vel alibi, concedatur absolutio ab excommunicatione: non inde infertur, absolutionem à suspensione, vel interdicto concedi. Et similiter dato, quòd concedatur absolutio à suspensione: non statim est inferendum, concedi absolutionem ab excommunicatione, vel interdicto: nam nō sunt istæ censuræ connexæ, neque habent eundem effectum. At verò si in literis Apostolicis, detur facultas absoluendi à quacunq; censura Ecclesiastica, tunc optimè sequitur concedi absolutionem, ab excommunicatione, & à suspensione, & ab interdicto. Quia nomine censuræ (quando in literis Papæ habetur) veniunt omnes tres dictæ, scilicet, excommunicatio, suspensio, & interdictum, prout habetur in iure [e]. Ex quo notabili sequitur, quòd priores, virtute priuilegij Martini V. non possunt absoluere à suspensione, neq; ab interdicto, cùm in dicta facultate, solùm concedatur absolutio, ab omni excōmunicationis sententia; vt patet ex eius verbis, ibi, *ab omni excommunicationis sententia.* At per priuilegium Clementis IV. non solùm ab excommunicatione, sed etiam ab interdicto, & suspensione possunt absoluere suos subditos, loquendo de his, quibus est concessum priuilegium, scilicet Hispaniæ, & Lombardiæ, secundùm aduertentiam doctissimi Patris Corduba: de quo infrà, in quæstione de communicatione priuilegiorum.

a In 2. impr. fol. 74. & 119.

b Cor. in addi. ad Comp. tit. absol. ord. quoad frat. vers. quoad. §. 7.

c nab. in tit. absol. ordinaria quoad frat §. 40. in 2. impres. comp. mendicant.

d Collect. in comp. ti. absol. ordin. quoad frat. §. 40. in 2. impres.

e c. quærenti. de verb. sig.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Suppriores in ordine Prædicatorum, possint absoluere à supradictis.

RESpondeo dicendo, quòd mortuo Priore, vel amoto, poterunt absoluere Suppriores, quia tūc sunt vices gerentes Priorum Conuentualium. Sic enim dicit glossa constitutionum, in prologo: tunc enim habent vices Priorum plenariè. Pro quo aduerte, quòd Collector [f] Compendij priuilegiorum Mendicātium, dicit quòd Vicarius Prioris, qui propter mortem, vel defectum prioris, habet regimen conuentus, & similiter Supprior, sede vacante, possunt vti præfata autoritate. At doctissimus Veracrux dicit, quemcunque Vicarium prioris Conuentualis, relictum ab ipso priore, propter eius absentiam, hanc ipsam habere autoritatem. Quod probat, quia priuilegium supradictum, concedit Generali, Prouincialibus, prioribus Conuentualibus, atque eorum vicem gerentibus, in eorum conuentibus, & locis sibi commissis, supradictam potestatem absoluendi. Sed tunc ille talis Vicarius, gerit vices prioris, in suo conuentu; ergo ille potest. Et mirandum est, ait, de Collectore, quòd ad hoc non aduertit. Ex quo doctè collige, prædictum priuilegium, sine dubio etiam extendi ad Suppriorem, in absentia prioris, quia tunc ille Supprior, dicitur gerere vices prioris in suo Conuentu, cùm habeat principale regimen.

f Colle. ti. absol. quoad fratres. §. 7. & §. 34.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm supradicti Patres possint absoluere dictos fratres, & hospites, ab omni excommunicatione à iure, & à particulariter lata.

RESpondeo dicendo, quòd loquendo secundùm ius commune, nec Abbas, neque prior, nec eorum Supprior, nec prouinciales possunt suos Religiosos, ab excommunicatione iuris absoluere, nisi in casibus sibi à iure concessis, iuxta quandam Clementinam [g], & tradita à Bartholomæo Vgolino. Et quando Religiosi mutuò se percusserint, concessum est iure [h], vt eorum Abbas possit eos absoluere, quia frequentiùs in id incidunt, ob assiduam familiaritatem inter Religiosos, quæ parere contemptum solet. Vnde necessariò extra monasterium egredi, vagarique sæpe sæpiùs oporteret, si absolui à suo Abbate non possent, quod ab eorum vita, ac religioso instituto alienū est, vt Doctores communiter aduertunt [i]. Et virtute prædictorum priuilegiorum, videmus supradictos prælatos habere autoritatem absoluendi, ab omni excommunicatione à iure,

g Clem. 1. de priuil. in glo. & Vgol. de cens. Eccl. tabu. 1. c. 10. §. 1. num. 2.

h c. Canonica. de sent. excom.

i DD. communiter, in d. Clement. 1.

à iure, & possint etiam absoluere suos fratres, & sui ordinis hospites, ab excommunicatione Iudicis generaliter, vel particulariter lata, & ab omni alia censura Ecclesiastica. Neque his obstant verba dicti priuilegij Clementis IIII. Ibi, *A iure, vel a Iudice generaliter promulgatas.* In quibus verbis non conceditur absolutio, à censuris particulariter promulgatis. Nam per alia eiusdem priuilegij verba possunt absoluere ab eis. Quod probatur, quia possunt absoluere ab omni censura, etiamsi esset de cœna Domini, exceptis quibusdam à Sixto IV. & Iulio II. signatis, de quibus statim agemus. Ergo à fortiori possunt absoluere, à censura Iudicis, quæcunque illa sit; quia in maioribus (scilicet casibus Cœnæ Domini) includitur minus, scilicet à censura hominis. Nam cui licet quod est maius, licet vtique quod est minus, prout habetur in iure [a]. Et probatur insuper ex priuilegio Martini V. superiùs allegato, ibi, *Ab omni excommunicationis sententia, etiamsi talis est, quam ipse Summus Pontifex reseruare consueuit.* Hæc enim verba (vt patet ex eorum generalitate) quamcunque censuram, siue generaliter, siue particulariter promulgatam, comprehendunt. Probatur deinde ex quodam priuilegio Gregorij XIV. dato, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo. *Qui approbans in eo Religionem Ministrorum, infirmorum, inter alia, concessit pro tempore existenti præfato Generali, vt per se, vel per alios à se deputatos, omnes & singulos eiusdem congregationis sibi subditos, ab omnibus, & singulis eorũ peccatis, ante vel post ingressum in dictam congregationem, per eos commissis; necnon à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque censuris & pœnis, à iure vel ab homine (non tamen nominatim) quomodolibet latis, absoluere possit, in foro conscientiæ tantùm,* prout latiùs continetur in Bulla relata, ab Alphonso [b] de Caiarubius Capucino. Ex quibus verbis (ibi nominatim) colligitur, prædictum Generalem, & eius Commissarios, ab omni censura generaliter, vel particulariter lata posse absoluere, dummodo absoluendi non sint nominatim excommunicati. Probatur deinde, ex quodam priuilegio Eugenij IV. concesso ordini Cistertij, & ordini sancti Benedicti Hispaniæ, & Cælestini V. concesso congregationi Cælestinorum, prout habetur in Compendio [c] ordinis Cistertij: *Quòd datur facultas generali reformatori regularis obseruantiæ, quoscunque Abbates, monachos, nouitios, donatos, & conuersos semel duntaxat, ab omnibus etiam qualitercunque enormibus peccatis, ante vel post ingressum Religionis commissis, vel committendis, absoluendi, necnon à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti censuris, aliisque sententiis & pœnis, à iure, vel ab homine, Apostolica, vel Sedis Apostolicæ Legatorum, Delegatorum vel Subdelegatorũ ordinaria vel quauis alia autoritate Prouincialis, vel synodalis constitutionis, & regularium, dicti ordinis, institutorum in genere, vel in specie, promulgatis, vel promulgandis.* Et aduerte, quòd cùm hic Summus Pontifex, faciat facultatem absoluendi à qualitercunque enormibus, nulli dubium esse debeat, eam extendi ad maiora, & ei quomodolibet reseruata: quia verbum vniuersale ampliat dispositionem, iuxta quandam Glossam [d] probantem, verbum (*alius*) quod regulariter solùm similia comprehendit, iuxta aliam glossam [e] adiuncto signo vniuersali, *quiuis*, comprehendere etiam maiora expressis: quam vt singularem commendant Panormitanus, & Barbatia. Quod priuilegium licèt concedatur Generali: ipse tamen tanquam Ordinarius, habens respectu huius priuilegij perpetui iurisdictionem ordinariam, potest istam facultatem aliis committere.

a c. cui licet. de reg. iur. lib. 6.

b Capucin. in addit. ad cõ. mẽd. tit. absol. ordinaria quo ad fra. pa. 27.

c Tit. absolut. §.... art. 2.

d Gl in Clem. 2. v. quãuis. de re iud. Panor. cons. vl. 2. par. n. 5. Barbat. n. c. 3. tit. de probat.

e Gl. in c. sedes de rescr.

ARTICVLVS V.

Vtrùm possint dicti Prælati absoluere à dictis censuris, non imposita pœnitentia salutari, neque satisfacta parte.

RESpondeo dicendo, quòd cùm satisfactio pœnæ, cautiores & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiat, reliquiisque peccatorum medeatur, & vitiosos habitus malè viuendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollat, vt ait sacrosancta Tridentina Synodus [f], meritò confessariis iniungitur, vt pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares, & conuenientes pœnitentias imponant. Quod præceptum subintelligitur impositum, in omni priuilegio, ad absoluendum à peccatis. Et per consequens dictis Prælatis, & eorum Vicariis, in absolutione, virtute supradictorum priuilegiorum, tale præceptum subintelligitur impositum, sicut expressè imponitur, in concessione facta ab Eugenio IV. Abbatibus Cistertij, de qua in articulo quarto, mentionem fecimus. Ibi, *pro modo culpæ, pœnitentia salutari, in forma Ecclesiæ consueta, & aliis, prout de iure iniungendis, quemlibet eorum absoluere.* Quanta autem pro quocunque peccato, pœnitentia debeatur, solus Deus nouit, qui grauitatem peccati, & vim contritionis, meritùmque cuiuslibet operis satisfactorij perfectè cognoscit. At ipsa diuina bonitas, in indiuisibili quantitate, pœnitentiam non reposuit. Vnde videmus, piam matrem Ecclesiam, diuino ductam lumine, & inspiratam, prudentis Confessoris arbitrio, pensatis pensandis, eam reliquisse, iuxta ea, quæ notantur in sacris Canonibus, & tradunt communiter doctissimi Theologi. Et idem præceptum subintelligitur, in omnibus priuilegiis, respectu satisfactionis partiũ. Licèt enim in dicto priuilegio concesso Abbatibus Cistertij, dicitur quòd dicta absolutio fiat, pœnitentia salutari, in forma Ecclesiæ consueta, & aliis, prout de iure iniungendis: per quæ posteriora verba, imponitur præceptum Abbatibus absoluentibus, vt nõ absoluãt nisi satisfacta parte, aduertit tamẽ Collector ibi, quòd illa clausula ponitur ad cautelã, & regulariter solũ satisfactionẽ, parti læsæ faciendã respicit: vt scilicet, pœnitens (si alicui iniuriam irrogauerit, vel aliàs nocuerit) teneatur, pro viribus, illi satisfacere; quod de iure naturali, diuino, & humano cautum est, prout dicunt iura [g]: & tradit Nauarrus. Verum tamen est, quòd dicti Prælati peccabunt absoluentes à dicta excommunicatione, virtute priuilegij Clementis IV. non præcipientis pœnitentibus, vt fiat partibus satisfactio; non tamen absolutio irrita erit: siquidem in dicto priuilegio, nulla de prædicta satisfactione mentio fit, iuxta ea, quæ resolutiuè diximus [h] in explicatione Bullæ Cruciatæ, sequendo Armillam, & Nauarrum, reprehendendo Gutierrez, asserentem non deberi absolui pœnitentem, virtute alicuius priuilegij præcipientis priùs debere fieri dictam satisfactionem: nisi præcedat realis satisfactio, etiamsi iste pœnitens verè alleget se non posse eam realiter facere. Nam secundùm ius, sufficit dari, in isto casu, fideiussionem, aut cautionem.

f Conc. Trid. sess. 14. c. 8.

g c. peccatum. de reg. iuris li. 6. c. solet. de sẽtẽtĩa excõ. li. 6. Na. in princi. c. 1. n. 34. de pœn. d. 6.

h In explic. Bullæ. § 9. nu. 50. & 51.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm virtute dicti priuilegij, possint Prælati absoluere nominatim excommunicatos?

RESpondeo dicẽdo, quòd Collector Cõpendij [i] priuilegiorum Mendicantium, tenet, quòd con

i Colle. tit. absolutio ordin. quoad secular.

Confessores Mendicantium, virtute suorum priuilegiorum, non possunt absoluere nominatim excommunicatos. Nam alioquin perturbaretur ordo iuris,& bonum Reipublicæ, quod in foro exteriori prætenditur, detrimentum pateretur. Et idem videtur dicendum, in absolutione, quam faciunt Prælati, absoluendo suos subditos. Quod expresse decernit Gregorius XIIII. in illo priuilegio superiùs,articulo primo,allegato,concesso Prælatis Ordinis Ministrorum infirmorum. Licèt enim ibi concedat,quòd dicti Prælati possint absoluere suos subditos, à quibuscunque excommunicationibus,suspensionibus,& interdictis; addit tamen, quòd hæc concessio non est extendenda ad nominatim excommunicatos. Est tamen aduertendum, hoc esse verum,loquendo de absolutione, in foro exteriori; nam in hoc foro,nisi priùs fiat satisfactio parti læsæ, ratione cuius,pœnitens fuit nominatim excommunicatus,minimè potest absolui,virtute cuiuscunque priuilegij: at satisfacta parte, non solùm in foro interiori,sed etiam exteriori,potest absolui. Quod declarauit Pius V. in iubileo, ab ipso concesso, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, quinto Kalendas Nouembris, Pontificatus sui anno tertio. In quo postquam concessit Confessoribus approbatis ab ordinariis, autoritatem ad absoluendum,à quacunque censura, addit clausulam sequentem:

Declarans insuper tā præsentes, quàm alias quascunque, super confessionalium similium, vel dissimilium indulgentiarum, à nobis, & à prædecessoribus nostris hactenus emanatas,& in futurum quomodolibet emanandas literas, Christi fidelibus ipsis,nisi ad earum effectum, in foro conscientiæ, & pœnitentiali consequendum duntaxat, non autem in foro fori,aut contentioso,nisi satisfecerint,nullatenus suffragari. Hæc pius V. In qua clausula notantur duo. Primum est, quòd virtute dictorum priuilegiorum, & aliorum similium, possunt absolui pœnitentes nominatim excommunicati; etiamsi parti minimè satisfaciant,propter ipsorum inopiam, & impotentiam, dando tamen cautionem, aut fideiussionem. Secundum colligitur, quòd in foro exteriori possunt etiam absolui, satisfacta parte. Neque in hoc, aliqua iniuria fit Iudici nominatim excommunicato,cùm ipse excommunicauerit nominatim,ad petitionem partis,quę,vt supponitur,iam est satisfacta. Quod debuit aduertere Gutierrez [a] tenens pertinaciter cum Couarruuia, non posse absolui nominatim excommunicatos, in foro exteriori,virtute cuiuscunque priuilegij,etiam si sit satisfacta pars, sine eo, quòd priùs Iudex excommunicans consentiat. Pius enim V. vt patet ex dictis verbis, concedit posse absolui, satisfacta parte, etiamsi non consentiat, cùm ipsi,vt patet ex dictis,nullum præiudicium inferatur:præsertim, quia etiamsi aliquod præiudiciū ei inferatur, Papa in fauorem animarum, & alicuius piæ causæ,potest cum paruo præiudicio alterius,secundùm ea,quæ notantur in iure [b],priuilegium concedere,& de hoc latiùs infrà, in quæst. de confessariis, quantum ad potestatem absoluendi seculares, artic. sexto.

a Gutierr. in quaest. Can. ca. 5. iuxt fi. Con. in c. alma mater. 1. part. §. 11. n. 16.

b l. quoties. C. de preci. Imperator. offerendis.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm prædicti Prælati possint absoluere à dictis censuris,virtute dictorum priuilegiorum, extra forum sacramentale.

RESpondeo dicendo, quòd Gregorius XIV. in dicta concessione facta Prælatis ministrantium infirmis, respectu suorum subditorum, concedit ipsis Prælatis, vt possint absoluere suos subditos,à quacunq; censura,à iure, vel ab homine: non tamen nominatim; & hoc in foro conscientiæ tantùm. Ex quibus verbis, aliqui possunt suspicari, dictos Prælatos non posse absoluere extra sacramētum pœnitentiæ,à dictis censuris. At eorum suspicio confunditur, ex eo, quod dicit Summus Pontifex, *In foro conscientiæ tantùm.* Si enim vellet per illa verba, quòd in foro sacramentali deberet dicta absolutio,ab ipsis conferri, diceret, in foro conscientiæ tantùm & pœnitentiali,sicut dixit pius V. in clausula allegata,articulo superiori. Nam illa verba, *In foro conscientiæ tantum*, solùm important & significant, quòd ipsis suffragabitur absolutio data in sacramēto, vel extra sacramentum, in foro conscientiæ,& non in foro exteriori,nisi parti fiat satisfactio, iuxta dicta,in articulo superiori. Non autem important, & significant,quòd ipsa absolutio debet prestari,in foro sacramentali tantùm. Et sic est tenendum vniuersaliter, quòd quotiescunque in aliqua Bulla, & priuilegio conceditur facultas absoluendi, à quacunque censura, sicut conceditur Prelatis Religionum,in facultate ipsis commissa à Clemente IIII. & etiamsi addatur, quòd idipsum possunt facere, in foro conscientiæ(sicut additur in priuilegio Martini V. concesso priori sancti Benedicti Vallisoleti, de quo suprà egimus) talem facultatem extendi, vt extra forum sacramētale, possit talis absolutio dari, prout tenet Henriquez [c] dicens, hanc opinionem tenuisse Victoriam, pennam,& Medinā doctissimos Patres Dominicanæ familię. Et affirmat,quòd Cōmissarius generalis Cruciatę, hoc modo similem clausulam Bullæ Cruciatæ explicauit. Neque obstat quòd in dictis priuilegiis dicatur, quòd possint absoluere à peccatis & à censuris, & peccatorum absolutio non possit dari,nisi in sacramento pœnitentiæ. Nam respondetur,id debere intelligi secundùm dispositionē iuris,videlicet,quòd à peccatis fiat absolutio in sacramento pœnitentiæ,& à censuris extra sacramentum, iuxta ea, quæ notantur in iure, & tradūnt Armilla [d], Ledesma,& Soto.

c Henriq. lib. 3. de indul. c. 13. lit. R.

d Armil. v. excom. n. 9. 10. Ledesm. 2. 4. qu. 19. art. 9. Soto in 4. d. 18. qu. art 5. col. 9.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm prædicti Prælati possint absoluere,à censuris, & casibus reseruatis à Summo Pontifice, post datas dictas concessiones.

RESpondeo dicendo, quòd concessio Papæ ad absoluendum,ab omnibus sibi reseruatis,intelligitur etiam de reseruatis, post factā concessionem. Quod probatur. Nam si Princeps, alicui Magnati concedat collationem beneficiorū certæ ciuitatis, talis cōcessio intelligitur,etiam de his beneficiis,& officiis, quæ post concessionē creata sunt per Principem. Quod probatur ex quadā decretali [e]. Ex qua colligit glossa ibi, quòd licèt verba in dubio videantur relata ad tempus præsens,iuxta ea,quæ dicuntur in iure [f]: id tamen non procedit in concessionibus respicientibus solum prçiudiciū concedentis. Nam tunc quasi beneficium,latè accipientur,atque ita etiam in illis,futura venient, prout tenent Panormitanus [g], Crotus,Fortunius,Garcia,Alciatus,Couarruuias, & noster Lusitanus doctissimus petrus Barbosa. Et sic in proposito,papę in dictis cōcessionibus videntur cōcedere casus de nouo, à Sede Apostolica reseruādos,in cōcessionibus supradictis: cum facilè cogitare potuerint,eos posse reseruari, sicut de nouo multi reseruātur,argumento eorū,quę traduntur in iure [h],& tradit Alexander. præsertim, quia dictæ concessiones, generaliter, & simpliciter factæ pro-

e Cap. quia circa. de priui.

f l. ita. ff. de auro & argēto legat.

g Pan. in d. c. quia circa. n. 5 & in c. [illegible] iniuncto. n. 5. de haeret. Crotus in l. omnes popul. nu. 153. ff. de iust. & iur. Fortu. in l. Gallus §. & quid. si. n. 166. ff. de li. & post. Alciat. in l. verbum ex. n. 7. ff. de verb. signi. Cou. in pract. q. ca. 2. n. 1. in fi. Barb. in d. l. diuortio. 8. §. quod in anno. ff. solut. matri.

h l. si seruitus. ff. de seruit. [illegible] Alex. in l. fin. [illegible] tit. 9 [illegible] de legat. 1.

propter iustam causam, debent recipere extensionem, sicut recipiunt concessiones datæ principaliter propter publicam vtilitatem; iuxta tradita, à Ioanne Andrea [a], & ab eodem Alexãdro. Ex quibus colligitur, quòd dicti Prælati possunt absoluere, etiam ab excommunicationibus reseruatis à Sede Apostolica, post concessionem priuilegiorum, per quæ eis dicta absolutio fuit commissa, nisi in ipsa reseruatione specialiter prohiberetur ipsis Prælatis, absoluere suos regulares, ab ipsis peccatis nouiter reseruatis, derogando eorum priuilegia.

a Ioã. And. in c. qui sentit. de reg. iur. in 6 Alexã. conf. 178. nu. 11. & 12. li. 2.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm dicti Prælati possint absoluere suos subditos à casibus Cœnæ Domini.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus IIII. [b] prout habetur in libro Monumenta ordinum, in prima & secunda impressione, circa literas Clementis IIII. superiùs allegatas, quibus concesserat Ministris, Vicariis, & Custodibus fratrum Minorũ, facultatẽ absoluẽdi, & dispensandi fratres eiusdẽ ordinis, nisi talia perpetrassent, propter quæ essent meritò ad Sedem Apostolicam destinandi: declarauit duntaxat esse ad Sedem Apostolicam meritò destinandos hæreticos relapsos, schismaticos, & qui literas Apostolicas falsificassent, aut ad infideles prohibita detulissent. Sed in reliquis omnibus etiam simoniæ prauitate irretitis, posse per illos, quibus inibi conceditur, absolutionis, & dispensationis beneficium, iuxta casuum exigentiam impertiri. Circa quæ verba aduertit Collector priuilegiorum Mendicantium, quòd ista concessio videtur expirasse; & idem esse de omnibus concessionibus tangentibus prædictum processum Bullæ Cœnæ [c] Domini. Cùm quolibet anno, ille processus censurarum, de nouo promulgetur: cum noua reseruatione prædictorum casuum, & cum maximis censuris, contra absoluentes, ponendo ibi expressè: *non obstantibus priuilegiis, & etiam ordinibus Mendicantibus concessis, & aliis sufficientibus derogatoriis.* Vnde ait, quòd tempore primi Capituli generalissimi, consultus super hoc Reuerendissimus Dominus Cardinalis Alexandrinus, qui & Præpositus appellatur, respondit Reuerendo Patri bonæ memoriæ Fratri Martiali Boulier, qui fuit Generalis Vicarius fratrum Minorum Cismontanorum, dicens, quòd Prælati nostri non poterant absoluere fratres suos, nõ solùm ab illis quatuor casibus contentis, seu exceptis in Marimagno, sed neque ab aliquo alio in Bulla Cœnæ contento: & quòd illa concessio & declaratio Sixti 4. in dicto Mari magno, potuit valere in vita sua. Quia licèt processum quolibet anno publicauit: semper tamen intendebat excipere fratres (prout ipse concesserat) nisi in dictis quatuor casibus. Et propterea ait, quòd reuerendissimi Generales Ordinum debent prouidere, quòd ponatur semper in Bulla Cœnæ Domini exceptio Religiosorum, quoad fratres suos. Vel debent præcipere, vt quolibet anno procuratores Ordinis transacta die Iouis sancti, post promulgationẽ censurarum, obtineant facultatem absoluendi ab illis casibus omnes fratres, & alias personas, pro quibus Prælati nostri habent autoritatem, scilicet Moniales, Terriarios vtriusque sexus, Oblatos, famulos & domesticos. Hæc Collector. Sed doctissimus Doctor Morgouicio Cathedraticus primarius sacrorum Canonum, in illustri Vniuersitate Conimbricensi, & Canonicus doctoralis cathedralis Salmanticensis, in inclyta Salmanticæ Academia publicè sacros Canones legens affirmauit hanc explicationem Collectoris duram nimis sibi videri, cùm ex ea multa sequantur absurda. Quorum primum est: Nam sic esset derogatum indultum concessum confratriæ sanctissimi Sacramenti, virtute cuius, confratres quotannis aliquoties possunt absolui, ab omnibus casibus Papalibus, etiam contentis in Bulla Cœnæ. Secundum absurdum est: Nam ille qui, verbi gratia, impetrauit indultum in principio Quadragesimæ, vt à casibus Cœnæ Domini posset absolui, nihil haberet, si publicata Bulla Cœnæ Domini, in die Iouis sancti tale indultum reuocaretur. Quæ omnia inconstantiam, & repugnantiam, alienam maximè à Principe prædicant, quam sacri [d] Canones, & leges Imperatorum condemnant, vt tradit Baldus, allegans ad id aliqua, dicens voluntatem Principis debere esse constantem, & immobilem, vt lapis angularis, & polus in cœlo. Quare non est verisimile Papam reuocare statim, quod sui antecessores, & ipse de proximo concesserat. Ad cuius rei confirmationem ponamus, quòd Papa, prima die Decembris concedat Bullam, cuidam prædicatori à se misso, ad conuersionem Indorum Orientalium, vel Occidentalium: in qua concedit, vt in illa noua Ecclesia possit plantare confratrias, & confratres ipsarum possint absolui à reseruatis Bullæ Cœnæ Domini, qui prædicator gaudens in Domino, pergens in Hispaniam, accedens ad ciuitatem Olisiponensem, aut Hispalensem, volens nauim ascendere, dies Iouis sancti iam accedit, in quo processus Bullæ Cœnæ Domini in curia publicatur, cum reuocatione priuilegiorum etiã Mendicantibus concessorũ: an debemus dicere hunc prædicatorem suam operam perdidisse, & suam Bullam, quoad casus Cœnæ Domini esse reuocatam? Absit hoc concedere. Neque hoc credendum est, de mente suæ Sanctitatis conuersionem animarum maximè zelantis. Quibus addo, quòd secundùm mentem ipsius debemus iudicare. Argumentum enim verisimilitudinis, voluntatem Legislatoris maximè declarat, vt colligitur ex iure [e]. Vnde quia à verisimili arguit, argumentum à ratione naturali proponit: verisimilitudo enim quid connaturale est naturæ discursiuæ, vt ait Baldus [f], & habetur pro lege, vt dicit Oldradus, quos sequitur Craueta. Qui ex hoc infert, quòd ille qui habet verisimilitudinem pro se, habet decisionem legis etiam pro se, prout latè tradunt Euerardus [g], & Tiraquellus. Neque valet consiliũ Collectarij, scilicet, quòd transacto Ioue sancto statim petatur à Procuratoribus ordinum reualidatio priuilegiorum regulariũ prædictos casus concedentium. Nam etiãsi ea fiat diligentia, minimè possumus liberare Summum Pontificem ab inconstantia, ab ipso maximè aliena. Neque etiã his obstat declaratio illustrissimi Cardinalis. Primò, quia ipsa non est Papalis, secundò, quia ea data non cessat posterius absurdum. Potest enim contingere, quòd Papa concedens prædictam Bullam Prædicatori ad Indias pergenti, prima die Decembris, à vita decedat, statim post natiuitatem, & eius successor, in die Iouis sancti, reuocet dicta priuilegia Regularium, in qua reuocatione, secundùm declarationẽ domini Cardinalis, debet necessariò includi indultũ suprà dicti prædicatoris. Quare cõcludẽdo, dico quòd dicta absurda mihi grauissima videntur. Et sic salua sẽper correctione sanctæ matris Ecclesiæ, puto dicẽdum, quòd Bulla Cœnæ Domini in sua reseruatione, & derogatione priuilegiorũ, solùm vult dicere, quòd colore priuilegiorũ Bullarum, cõcedentium absolutionem à reseruatis, à Sede Apostolica, nullus audeat absoluere à dictis casibus reser

b In 1. impre. f. 39. & in 2. f. 143. concess. 345.

c Collect. tit. absolutio ordinaria quoad fratres. §. 13.

d ca. imperiali. de fide instrum. Clemen. vnica de renunc. l. vbi pugnantia. de regu. iur.

e l. non est verisimile. ff. quod metus causa. l. cùm rei legata. ff. de lega. 1.

f Bald. consi. 180. nu. 3. vol. li. 3. old. cõsi. 13. Crauetta cõsil. 181. n. 6.

g Euerar. in loc. a legal. c. 3. Tiraq. in l. si vnquã. n. 37. & sequent.

reseruatis in Bulla Cœnæ Domini, propter grauitatem delictorum & peccatorum, quorum reseruatio in ea fit. Et hac ratione, quotannis à Sede Apostolica fit eorum reseruatio, publicato solemniter processu dictæ Bullæ in die Iouis sancti. Et sic nolunt Summi Pontifices derogare priuilegia concedentia dictos casus. Et hoc constat ex Bulla Cœnæ Domini publicata per Dominum Sixtum V. Papam, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, primo anno sui Pontificatus. Cuius clausulæ tenorem hîc proponam.

Cæterùm à prædictis sententiis, nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus; Neque etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis & satisfaciendo, cautione præstita, absolui possit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuscunque personis Ecclesiasticis, secularibus, & quorumuis Ordinum, & etiam Mendicantium, ac militarium Regularibus, & Episcopali, vel alia maiori dignitate prædictis, ipsisq; Ordinibus, & eorũ Monasteriis, Conuentibus, & domibus, ac Capitulis, collegiis confraternitatibus, Congregationibus, hospitalibus, & locis piis, necnon Laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mũdana excellentia fulgentibus, per nos ac dictam sedem, ac cuiusuis Concilij decreta, verbo, literis, & alia quacunque scriptura, in genere, & in specie concessorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum, nisi in eis, etiam casus, præsentibus literis, expressè comprehendantur. Hæc Sixtus V. Et eandem exceptionem ad literam in illis verbis: *Nisi in eis etiam casus præsentibus literis expressè comprehendantur*, ponit Dominus Clemens VIII. in eadem clausula processus Bullæ Cœnæ publicatæ ab ipso, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tertio. Ex quibus verbis exceptiuis, expressè colligitur, nolle supradictos Summos Pontifices, in dicta publicatione derogare priuilegia, dictos casus concedentia. Et sic remanet nostra opinio magis confirmata. Neque contra hoc obstat, quòd alij Summi Pontifices prædictorum verborum non fecerint mentionem. Nam huic obiectioni respondeo, quòd ideo eorum non meminerunt: quia, licèt non exprimantur, debent censeri expressa; & taciti, & expressi, idem est iudicium, prout dicitur in iure. Pro cuius rei explicatione, notandum est, quòd etiam si Bullæ Apostolicæ concedant autoritatem, vt fideles possint absolui ab omnibus casibus Papæ reseruatis, virtute dictarum Bullarum, non possunt absolui fideles à casibus contentis in Bulla Cœnæ Domini. Licèt enim concedant generaliter autoritatem absoluendi ab omnibus casibus Papæ reseruatis: sunt tamen casus Bullæ Cœnæ Domini, tam notabiles, & atroces, vt in generali concessione minimè comprehendantur; nisi de eis expressa mentio fiat, iuxta doctrinam multarum legum [a], & decretorum. Vnde concedens sua Sanctitas, absolutionem à quocunque casu Sedi Apostolicæ reseruato, volens concedere casus Bullæ Cœnæ, illud non subticet, sed exprimit, prout aduertunt Staphyleus [b], & Gomecius. Ex qua doctrina sequens conficio argumentum, videlicet, quòd si in concessione generali casuum Papalium (quæ est beneficium) & per consequens amplianda, non includitur potestas, ad absoluendum à casibus Bullæ Cœnæ Domini, nisi expressè in ea comprehendantur: quare in reuocatione generali priuilegiorum concedentium potestatem, ad absoluendum à casibus reseruatis Sedi Apostolicæ, cùm ipsa reuocatio sit stricti iuris, & per consequens strictè interpretanda, debemus dicere, quòd reuocantur priuilegia concedentia autoritatem, ad absoluendum à casibus Bullæ Cœnæ, nisi in ea reuocatione,

a *l. ita apud Labeonem. §. ait Prætor. ff. de minor. c si des. de refer.*

b *Staphyl. tit. de reser. in for. breuium. pag. 191. Gomez in tract. breuium. nu. 26.*

ipsorum priuilegiorum fiat expressa mentio. Et ita censeo, quòd, vt si prædicta opinio Collectoris esset vera, erat necessarium quòd Papa diceret, quòd per nullum priuilegium, & facultatem, possint absolui à casibus Bullæ Cœnæ; etiam si in ipsis priuilegiis autoritas ad eorum absolutionem concedatur, quod non inuenio expressum in Bullis Cœnæ Domini, his temporibus publicatis. Et per consequens, nulla facta mentione prædictorum priuilegiorum in dictis reuocationibus: censeo salua semper correctione sanctæ matris Ecclesiæ, Summos Pontifices, ea minimè velle reuocare: cùm beneficia Principum debeant esse permanentia, vt dicunt iura [c], & nemo autoritate legis deriuatæ ab illa æterna ratione, damnum pati debeat, prout dicit quidam Imperator [d]. Et pro hac nostra opinione facit Extrauagans [e] Papæ Pauli II. Vnde sequitur, non esse reuocatum, per Bullam Cœnæ Domini, priuilegium concessum ab Adriano VI. anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo secundo, ad petitionem Imperatoris Cæsaris Augusti, quod concessit, vt Prouinciales Indiarum Ordinum Mendicantium, possint absoluere fratres suos deputatos conuersioni Indorum, ab omni censura Ecclesiastica, etiam si esset de Cœna Domini. Hoc enim priuilegium, quantum ad forum conscientiæ minimè censeo esse reuocatum. Quod confirmatur, quia processus Bullæ Cœnæ Domini, minimè publicatur in Episcopatibus Indiarum, cùm nec etiam publicetur in Episcopatibus Hispaniarum; & publicatio ipsius, in vno quoque Episcopatu requiritur, ad reuocationem priuilegiorum, vt doctè ait Soto [f]. De quo dicemus in quæstione de Confessariis, quoad potestatem absoluendi.

c *Regul. decet. de reg. iur. li. 6.*

d *l. 1. C. de his qui veniam ata. impetra.*

e *Extraua. §. sanctissimus, ibi, sine speciali sua sanctitatis licentia.*

f *Sot. lib. 1. de iust. q. 1. art. 3.*

ARTICVLVS X.

Vtrùm prædicti Prælati possint absoluere suos subditos, à crimine hæresis.

RESpondeo dicendo, quòd supposito, priuilegia Regularium concedentia autoritatem, ad absoluendum à casibus Bullæ Cœnæ, non reuocari, quando ipsa Bulla Cœnæ publicatur (prout dictum est in articulo superiori) videtur, quòd dicti Prælati possint absoluere in foro conscientiæ suos subditos, à crimine hæresis, dummodo non sint hæretici relapsi, iuxta declarationem Sixti IV. Et hæc opinio probatur, si crimen hæresis sit occultum, ex decretis in Concilio [g] Tridentino, vbi conceditur Episcopis tantùm, & non eorum Vicariis, vt possint absoluere suos subditos in foro conscientiæ, à crimine hæresis occulto. Et per consequens idipsum videtur asserendum de Prælatis Regularibus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem: quòd, scilicet, possint absoluere in foro conscientiæ suos subditos, ab eodem crimine hæresis occulto. Et hanc opinionem tenet Panormitanus [h], sequens Benedictum, & Federicum. Et confirmatur: nam quidquid conceditur Episcopis, conceditur etiam prædictis Prælatis, ex eo, quòd habent iurisdictionem, quasi Episcopalem, prout aiunt, celebris Glossa [i], & plura Decreta, quæ hanc veritatem confirmant, vt doctissimus Nauarrus etiã expressè innuit. Neque his obstat, quòd secundum aliquos, facultas concessa Episcopis à Concilio Tridentino, vt scilicet possint absoluere suos subditos, à crimine hæresis occulto, sublata est per processum Bullæ Cœnæ Domini postea, à Gregorio XIII. publi-

g *Conc. Trid. ses. 24. de refor. ca. 5.*

h *Pan. in c. & si clerici. §. de adul. n. 18. de iudiciis.*

i *Gl. in clem. de reb. Eccles. non aliena. ca. Abbates. & ibi Glos. de priui. li. 6. Nauar. in sum. ca. 11. nu. 75. & li. 4. consil. tit. de spons. consil. 5. in fin.*

publicatum: nam respondetur, quòd ego nunquam mihi potui persuadere, talem autoritatem ipsis fuisse sublatam, respectu absolutionis ab hæresi. Nam Concilium Tridentinum restituit Episcopis, sublatam olim iurisdictionem, quam habebant iure communi: aut diuino, secundùm quosdam, sed subordinatam, & restringibilem à Papa. Episcopi enim iure communi, aut diuino, nisi expresse limitentur, habent pro subditis, quidquid habet Papa, pro tota Ecclesia. Et sic Concilium Tridentinum in hoc, est lex correctoria, quæ reducit iurisdictionem dictis Episcopis, factam ad terminos iuris communis antiqui, & per consequens (iuxta doctrinam communem, traditam à Molina [a], & à Gutierrez, & à Couarruuias) non censetur derogari, neque limitari, nisi expressè derogetur, aut limitetur. Vnde in constitutionibus quæ à Sede Apostolica emanarunt, in quibus aliqui casus Sedi Apostolicæ reseruantur, particularis mentio fit de decretis Concilij Tridentini, dicendo, quòd concilio prædicto non obstante, talium casuum absolutio soli Sedi Apostolicæ reseruaretur. Nec in illa Bulla Cœnæ Domini, neque in aliis postea publicatis videmus expressè, & specialiter hoc decretum derogari. Et confirmatur ex dictis supra, articulo superiori. Et ita tenet Henriquez [b], quòd Episcopi modò, in foro conscientiæ, possunt absoluere ab hæresi occulta affirmans eam tenere opinionem modò multos Iurisperitos, & Theologos, videlicet, Pennam, Medinam, & Gallum de familia Prædicatorum; eam tenuisse & Doctissimum dominum Sanctium Episcopum Segobriensem, & dominum Guerrerum Archiepiscopum Granatensem, & dominum Blancum Archiepiscopum Compostellanum, huius etiam fuisse opinionis affirmat. Qui reuerendissimi Præsules, magnam habent in hoc autoritatem, tum propter eorum singularem doctrinam, & sanctitatem, tum quia, vt Patres Ecclesiæ interfuerunt Concilio Tridentino. Refert etiam doctorem Moyam, & doctorem Solis, Primarios Salmanticenses, huius fuisse opinionis. Refert etiam, quòd illustrissimus Cardinalis Gariafa, nomine congregationis Cardinalium, ita rescripsit ad dominum Christophorum Vela Archiepiscopum Burgensem. Et hanc opinionem tenui in explicatione [c] Cruciatæ, quam nouissimè, me ipsum, & alios allegans, tenet doctissimus Gutierrez [d] in quæstionibus Canonicis, ab ipsomet nouiter additis, & locupletatis.

a *Molin. lib. 3. de primog. c. 4. n. 25. Curie. de iuramento cõfirmatorio c. 11. n. 8. Cou. lib. 3. var. c. 6. nu. 4.*

b *Enriq. lib. 5. de pœni. c. 3. in 2. tem.*

c *In explicat. Cruciata §. 9. n. 70.*

d *Gutie. in q. Can.*

Hoc tamen non obstante, modò de supradicta Abbatis Benedicti, & Federici opinione dubito. Licèt enim Episcopis concedatur absolutio ab hæresi occulta, in foro conscientiæ: non inde sequitur, ipsam concedi Prælatis Regularibus habentibus iurisdictionem, quasi Episcopalem. Episcopi enim vltra id, quòd sunt Episcopi, habent modò titulum inquisitorum: imò sunt inquisitores hæreticæ prauitatis, prout infrà, secundo tomo, in quæstione de inquisitoribus hæreticæ prauitatis, dicemus. At Prælati Regulares minimè sunt inquisitores respectu suorum subditorum; & ideo non concludit, Prælati Regulares habent iurisdictionem quasi Episcopalem: ergo possunt absoluere suos subditos ab omnibus, à quibus Episcopi possunt absoluere suos diœcesanos, & per consequens à crimine hæresis occultæ: cùm Episcopi vltra iurisdictionem Episcopalem, ratione muneris ipsorum habeant annexum munus inquisitorum. Præterea ipsis Episcopis sublata fuit, quoad crimen hæresis, iurisdictio, vt possint suos diœcesanos absoluere; & hæc iurisdictio per Concilium Tridentinum fuit ipsis restituta, prout dictum est, in superioribus. Ex quibus hoc conficio argumentum: Si communi sensu, Episcopis fuit sublata talis iurisdictio, respectu criminis hæresis: ergo etiam fuit sublata prælatis Regularibus, cum eorum iurisdictio, sit quasi episcopalis, seu ad instar iurisdictionis episcopalis, & videmus supradictam iurisdictionem restitutam à Concilio Tridentino, Episcopis tantùm & non eorum Vicariis, habentibus iurisdictionem ordinariam. In quo decreto, nulla fit mentio, neque in generali, neque in speciali de prælatis Regularibus iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus: ergo quoad ipsos, non est restituta. Vnde concludendo dico, ipsos prælatos Regulares, per supradicta, minimè hanc habere autoritatem: & opinionem Panormitani, licèt suo tempore haberet probabilitatem, modò tamen eam minimè continere, cùm post eius tempus, iurisdictio ad absoluendum ab hæresi suos diœcesanos, Episcopis fuerit sublata, & per consequens fuerit etiam sublata à prælatis Regularibus, si eam habebant: quibus minimè fuit restituta, sicut Episcopis, à Concilio Tridentino fuit restituta, & concessa.

Neque his obstat, quòd Regulares non sunt peioris conditionis, quàm seculares. Vnde cùm ipsi seculares possint absolui ab hæresi occulta, à suis Episcopis, videtur dicendum, quòd regulares possint absolui ab eodem crimine occulto, ab eorum prælatis iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus. Nam respondetur, non esse peioris conditionis in hoc, Regulares, quàm seculares, cùm ipsi Regulares possint submitti iurisdictioni Episcoporum, renunciando priuilegium exemptionis, quoad hoc, & sic absolui ab eisdem, iuxta doctrinam Federici Senensis, quam sequitur doctissimus Nauarrus [e]. Hæc dicta sint, secluso quocunque priuilegio.

e *Nau. li. 1. cõs. tit. de offi. ordi. cõs. 8. in 1. impres.*

ARTICVLVS XI.

Vtrùm Episcopi possint absoluere, à crimine hæresis occulto, per suum Commissarium, aliquam, verbi gratia, Monialem.

RESpondeo dicendo, quòd doctissimus [f] Corduba tenet partem affirmatiuam, dicens, quòd in Concilio Tridentino non diffinitur, quòd Episcopi non possunt committere alicui specialiter talem facultatem: sed quòd eorum Vicariis non licet absoluere à prædicta censura, & culpa. Quod docet esse intelligendum, virtute generalis commissionis, quæ dari solet Vicariis Episcoporum, ad absoluendum à quibuscunque casibus sibi reseruatis. Et sic tenet, quòd Episcopi possunt committere suam autoritatem alicui Commissario particulari, ad effectum prædictæ absolutionis. Et ratio huius est, quia Commissarius, ex priuilegio perpetuò, potest alteri suas vices committere, prout cum communi, tenet Syluester [g]. Cùm ergo Episcopi sint ad hunc effectũ ex priuilegio iuris in Concilio concesso, Commissarij, & non prohibeantur in eodem Concilio, suam committere autoritatem, in prędicto casu; sequitur, quòd id possint. Et hanc opinionem tenet Angles [h] olim Episcopus Bosensis, & ego eam secutus sum in explicatione [i] Cruciatę, & in nostra Summa confessorum, idipsum affirmaui contra Ioannem Gutierrez, sequens doctissimum Nauarrum. Nec obstat Concilium Tridentinum ibi, *aut Vicariũ ad id specialiter deputandum.* Quę verba innuunt, Episcopũ ad alios casus, præter hæresim creare Vicariũ de

f *Cord. de cas. cõs. q. 8.*

g *Syl. ver. absolutio. 4. q. 6. dub. 2. & ver. commis.*

h *Ang. in 4. q. de cõfe. ar. 1. difficul 6. §. 9. n. 79.*

i *in sũ. 1. to. c. 128. p. 348. co. 1. Gutier. pract. q. c. 3. nu. 28. pa. 151. Na. lib. 5. cons. tit. de sent. exc. cons. 15 p. 105. in 1. impres.*

de nouo. Ex quibus sequitur, quòd ad absoluendum ab hæresi (ad quod contrarium seruati præcipit Cõcilium) nõ potest aliquis Vicarius, de nouo deputari. Ad hoc enim respondetur, quòd non potest creari aliquis Vicarius de nouo, cum speciali autoritate, ad absoluendum omnes generaliter ab hæresi occulta: at non negat Concilium, Episcopum posse creare Commissarium, ad aliquem casum particularem, concurrentibus causis ad id vrgentibus, verbi gratia, ad absoluendum Monialem, quæ propter votum, aut præceptum clausuræ, ad præsentiam Episcopi, minimè adire potest; neque Episcopus, ad eam recurrere commodè potest, vt eam absoluat; quo casu, si ipsa necessariò per Episcopum esset absoluenda, in maximis angustiis constitueretur, & eius anima in probabili periculo collocaretur. Et quia hæc opinio mihi maximè arridet, visum est mihi, eam aliquibus rationibus Theologicis, & iuridicis confirmare, quibus sufficienter probabo, quòd in hoc casu, præceptum Concilij, in toto suo rigore, minimè obligabit. Prima ratio est: nam in omnibus præceptis, epicheya seruari debet, quæ secundùm Diuum Thomam [a], & Anguest. nihil aliud est, quàm æquitas, quæ est iustitia dulcore misericordiæ temperata, pensatis omnibus circunstantiis, cuius officium, seu proprius actus est, in casibus specialibus, discedere a verbis legis generalis; seruata tamen legis intentione, attentis omnibus circunstantiis. Itaque epicheya est, quæ prætermisso verborum legis rigore, præfert quod recta ratio poscit, & quod legislator in tali casu, præeligere debuisset. De his enim, quæ vtplurimum accidunt, feruntur leges pro bono communi; quarum obseruantia, in quibusdam casibus, & circunstantiis, manifestè bono communi perniciosa foret. Quod enim pro certo fine introductum est, non debet contra illum finem militare; quare ipsum salubriori consilio, est pro tunc relinquendum; si enim non relinqueretur potiùs præuaricatio legis, quàm obseruantia esset censenda, iuxta regulam iuris dicentem, quòd is committit in legem, qui verba legis amplectens, contra legis nititur voluntatem. Et sic rigor iuris sequendus non est, quando ex ipsius obseruatione, in casu particulari, fit contra bonum, ab ipso iure intentum. Et certè si rigor Concilij Tridentini, in hoc casu seruaretur, ita, vt nullatenus in eo possint Episcopi, alicui committere vices suas: clarè videtur, huiusmodi rigorem, in hoc casu, non in ædificationem, sed in dispendium prædictæ animæ, retorqueri.

a D. Thom. 2. 2. q. 120 ar. 1. Anguest. in manuali c. 5.

Secunda ratio est: nam neque Deus, neque Ecclesia intendit in suis præceptis, nos obligare ad vix possibile, & nimis difficile in se: quia moraliter & ciuiliter secundum iura impossibile est, quod vix, nisi cum magno detrimẽto fieri potest: ad quod nemo regulariter obligabitur. Alioqui quomodo saluatur illud Matthæi [b], Iugũ meum suaue est, & onus meum leue: Neque Deus esset homine benignior, sed durior; quod absit. Et in hoc casu, iam videmus, quantà cum difficultate, huic animæ mederi potest, seruato rigore Concilij Tridentini.

b Matt. 11.

Tertia ratio est: quia piè credendum est, neque Deum in lege gratiæ velle, neque Ecclesiam debere imponere nobis iugum vix possibile, & difficillimum, saltem sub pœna peccati mortalis. Neque enim Deus, vt homo quærit occasionem ad calumniandum, prout dicitur Sapientiæ primo capite: Sentite de Deo in bonitate; & concordat doctissimus Anguest. [c] exemplificans de medio iustitiæ, scilicet de æqualitate punctuali, quam seruare, est nimis difficile, & vix possibile in omnibus: ideo ad eam non tenemur, sed intra latitudinem, quodam grosso modo æstimatam, secũdùm Scotum, & communiter Doctores, ex secundo, & quarto Ethicorum. Ex quo dicunt Doctores, quòd ideo non obligamur sub mortali peccato confiteri peccatum, quando ex eius confessione explicata, imminet probabile periculum spirituale, aut corporale, cuiuscunque. Neque tenemur quærere confessorem cum magna difficultate, putà itinerando viginti leucas, ad ipsum quærendum. Tunc enim reputatur homo non habere copiam idonei confessoris, quando vix, & sine magna difficultate haberi non potest. Et de aliis multis casibus, simile erit iudicium, ex prædicta regula. Quæ omnia in casu, de quo in præsentiarum, locum habent, vt patet intuenti. Et sic ex dictis patet, in eo vtendum esse epicheya, licèt Concilij Tridentini rigor obuiaret: quanto magis, quod non obuiat, secundùm explicationem Angles, & Nauarri superiùs citatam. Et aduertendum secundùm Nauarrum [d], quòd Episcopus duobus modis potest committere hanc autoritatem dicto Vicario. Primò signando ipsi pœnitentiam, quam imponere debet post absolutionem, secundò concedendo ipsi autoritatem, non solùm ad absoluendum, sed ad arbitrandum pœnitentiam. Ille enim, cui competit absoluere, ratione officij sui, prout competit Episcopo, in hoc casu, potest absolutè, non solùm cõmittere autoritatem ad absoluendum, sed etiam ad pœnitentiam arbitrandum, secundùm doctrinam doctissimi Decij [e].

c Anguest. in manuali ca. 6. & 10.

d Nau. vbi su.

e Dec. in c fin. de off. ordin.

Est etiam aduertendum, quòd Episcopus potest absoluere in absentia, ab excommunicatione, extra sacramentum pœnitentiæ, incursa ratione hæresis occultæ, sicut potest absoluere ab aliis excommunicationibus, vt affirmat [f] Nauarrus. Ex quo sequitur, quòd potest absoluere ab excommunicatione, dictam Monialem absentem, quæ absoluta ab excommunicatione, potest absolui à crimine hęresis, à quocunque confessore, ab eodem Episcopo, ad hoc specialiter approbato. Peccata enim Sedi Apostolicæ reseruata, ratione excommunicationis reseruantur, qua sublata, iam non sunt dicenda reseruata.

f Nau. vbi su.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm prædicti Prælati possint absoluere suos subditos, ab excommunicatione capitul. si quis suadente diabolo.

RESpondeo dicendo, quòd Bonifacius VIII. [g] ordinauit, quòd Religiosus, qui manus violentas in clericum iniecit, ne hoc prætextu habeat materiam vagandi, possit ab Episcopo, eo casu absolui, quo sæcularem clericum posset absoluere, si alium clericum percussisset, vt videlicet quando leuiter percussit, secundùm glossam super decretalem ipsius Bonifacij. Sed postea Innocentius IV. prout habetur in libro, [h] Monumenta ordinum, *concessit Generali & Prouincialibus Ministris, vt eos, qui ex fratribus suis, pro iniectione manuum in se ipsos, inciderint in excommunicationis vinculum, aut in id ante susceptum habitum inciderint, vel alias sunt excommunicati, valeant absoluere nisi adeò graues, & enormes sint excessus, quòd meritò sint ad Sedem Apostolicam destinandi.* At postea Clemens IV. in priuilegio citato, in primo articulo huius quæstionis *concessit Generalibus, Prouincialibus, Vicariis, Custodibus, & Prioribus conuentualibus (iuxta quandam concessionem fratrum Prædicatorum superius allegatam) & eorum Vicariis, vt possint beneficium absolutionis impertiri suis fratribus, & omnibus*

g ca. religioso. de sent. excõ. li. 6.

h in 1. impr. fo. 104. conce. 210.

nibus fratribus suorum ordinum ad eos declinantibus, cuiuscunque sententiæ excommunicationis, à iure, vel ab homine, excepta excommunicatione lata contra Hæreticos relapsos, Schismaticos, & literas Apostolicas falsificantes, aut ad infideles prohibita deferentes, iuxta declarationem Sixti IV. superiùs allegatam. Ex quo colligitur, quòd cùm exceptio firmet regulam in contrarium, possunt sine dubio dicti Patres absoluere ab excommunicatione propter iniectionem manuum violentarum in clericum, etiamsi sit Sedi Apostolicæ reseruata, quod insuper probatur; nam cui conceditur maius, etiam minus concessum videtur: sed ipsis Prælatis conceditur absolutio à cæteris casibus in Cœna Domini: ergo à fortiori absolutio huius excommunicationis, quæ est minor, indulgetur. Sed dubium est, vtrùm dicta absolutio concedatur eis, quando fratres se mutuò in claustro percutiunt, & non quando extra claustrum. Et videtur quòd sic. Nam priuilegia debent explicari iuxta terminos iuris communis. Et in quadam decretali [a] ordinatur, quòd Regulares, si in claustro se percusserint, possint à suo Prælato, vel Episcopo absolui. At respondetur, quòd licèt extra claustrum se percusserint, possunt absolui, virtute dicti priuilegij. Neque obstat dicta obiectio: illa enim verba non ponuntur in ea decretali, quasi innuant, quòd si extra claustra se percusserint, ab Episcopo, & non à suo Prælato, debeant absolui; sed quia hoc crebriùs in claustro contingit, prout aduertit Panormitanus [b], allegans aliqua iura, in quibus probatur clarè, Prælatos Regulares posse absoluere suos subditos, extra claustrum se mutuò percutientes. Et aduerte, quòd si superior aliquis percusserit suum subditum, potest ipse secũdùm priuilegia, absolui ab alio subdito suo, electo ab ipso in confessorem, & si subditus & Prælatus se adinuicem percusserint, & in conuentu non sit aliquis, qui eos possit absoluere, possunt ad inuicem se absoluere, prout tenet Ioãnes [c] Fabian. Licèt enim secundum ius ordinarium, excommunicatus maiori excommunicatione, non possit alium excommunicatum eadem excommunicatione maiori, absoluere, prout est notatum in sacris Canonibus [d]: in casu tamen necessitatis, vbi non est alius frater, qui eos possit absoluere, potest excommunicatus, alium excommunicatum absoluere; & ratio est, quia necessitas non habet legem, & probat hoc dictum, Ioannes Fabian, à maiori. Quia si excommunicatus, in casu necessitatis, potest absoluere à peccatis; à fortiori, poterit ab excommunicatione.

a ca. monachi. de sent. excom.

b Pano. in c. cùm illorũ. de sent. ex. ö. per tex. ibi. & ca. canonica. eod. tit.

c Fabian in ver absolutio. 2. §. 6.

d ca. audiuimus. 24. q. 1.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm prædicti Prælati possint absoluere suos subditos, ab excommunicatione, & suspensione, quæ incurritur, ratione simoniæ in ordine.

REspondeO dicendo, simoniacum realem in ordine, tam occultum, quàm publicum esse ipso iure suspensum, quoad se, & quoad alios, vt probant iura [e], & tradit Innocentius communiter receptus; qui etiam est ipso iure suspensus, cum reseruatione Papali, prout tradit Nauarr. Et Pius V. in constitutione, quæ incipit, *cùm primùm*, excommunicat excommunicatione Papali latæ sententiæ, simoniacos in ordine, & beneficio, Mediatores, & Procuratores palam, vel occultè, tam dantes, quàm recipientes, confirmans in hoc, extrauagantem Pauli II. Ipsi verò assecuti Beneficia, sunt etiam ipso iure illis priuari; & insuper inhabiles ad ea, & ad omnia alia obtinenda, absque aliqua declaratione; non autem, mediatores. Et est aduertendum, appellatione Beneficij, etiam Prioratum, Guardianatum, & similia venire, quouis nomine nuncupentur, quæ sunt Prælationes, & officia Pastoralia, apud Mendicantes Quoniam Monasteriorum, seu Conuentuum sunt electiones, confirmationes, seu prouisiones huiusmodi, quamuis inter beneficia Ecclesiastica, communiter non computentur. Quæritur igitur in articulo quæstionis, vtrùm supradicti Prælati possint absoluere ab his pœnis, suos fratres, in ordine vel beneficio, realiter simoniacos. Et dico primò, quòd semel in vita possunt dicti Prælati Generales, & quibus id commiserint, absoluere suos subditos, à dictis casibus; per communicationem priuilegij Eugenij IV. & Celestini V. factam Abbatibus Cistertij, & congregationi Cælestinorum, & congregationi S. Benedicti Hispaniarum, prout refert Collector [f] priuilegiorum Ordinis Cistertij, in suo Cõmpendio. *Nam hi Summi Pontifices concedunt Abbati generali dicti ordinis, & per cõsequens alijs, quibus ipsi duxerint committendum: vt semel in vita, possint absoluere suos subditos à quibusuis excõmunicationis, suspẽsionis, & interdicti censuris, alijsque sentẽtijs, & pœnis à iure, vel ab homine, Apostolica, vel Sedis Apostolicæ Legatorum, Delegatorũ, vel Subdelegatorũ ordinaria, vel quauis alia autoritate Prouincialis, vel Synodalis cõstitutionis, & regularium dicti ordinis institutorum in genere, vel in specie promulgatis, vel promulgãdis. Atq; etiã à quibuscunque irregularitatibus, & inhabilitatibus, etiam ante ingressum, vel post ex quauis causa contractis, vel cõtrahendis, etiamsi talia forent, propter quæ ad Sedem Apostolicã, vel quemcunque alium, specialis habendus esset accessus, & c. ac de quibus contriti, & confessi fuerint, plenariam remissionẽ, Apostolica autoritate concedere.* Ex quibus tam generalibus verbis, colligitur veritas dicti, scilicet, quòd dicti Prælati possunt absoluere à pœnis, quas incurrunt eorum subditi propter Simoniam in ordine, & in beneficio. At Clemens IV. priuilegium superiùs citatum, nõ semel in vita, sed quoties expedire videbitur, concedit dictis Prælatis, & eorum Vicariis, vt à dicta excõmunicatione, & suspensione in ordine, vel beneficio, possint absoluere; cùm in eo solùm fiat exceptio quatuor casuum, iuxta declarationem Sixti IV. à quibus Prælati supradicti tantùm absoluere arcentur. Et Eugenius IV. vt habetur in libro [g] Monumenta ordinum, cõcessit, vt fratres Minores possent absolui semel in vita à suis Prælatis à simonia, quocunque modo contracta. Verum tamen est, quòd Sixtus V. in constitutione, quam edidit contra malè promotos, dixit, *Volumus præter alias censuras, & pœnas contra simoniacè ordinãtes, & ordinatos, à sacris Canonibus & constitutionibus Apostolicis, aliàs inflictas, & irrogatas (quibus nequaquam derogare intendimus) etiam omnia, & singula supradicta, in sic promouentibus, & promotis locum habeãt.* Illa autem supradicta, quæ Sixtus V. suprà determinauerat, sunt sequentia, ad literam à Sixto posita, ibi, *Clericos malè promotos, ab executione, & exercitio eorundem ordinum susceptorum, & ab omni spe, & facultate ascendendi ad alios superiores, perpetuò suspensos esse. Et si in eis celebrare præsumpserint, illos sic irregulares effectos, omnibus, & quibuscunque per eos, in titulum, commendam, aut aliàs obtentis dignitatibus, officiis, & beneficiis Ecclesiasticis cum cura, & sine cura, quomodocunque qualificatis, secularibus, vel cuiusuis ordinis, aut militiæ Regularibus; ac etiam, si ipsi clerici Regulares fuerint, actiua, aut passiua voce, ipso facto, priuamus, & iis priuatos, atque ad illa, & alia similia, vel dissimilia in posterum obtinenda, inhabiles, & incapaces esse decernimus, & declaramus, dignitatum, officiorũ, beneficiorum huiusmodi, sic pro tempore vacantium collationem, Apostolicæ Sedi perpetuò reseruamus.* Ecce pœnas, quas Summus Pontifex Sixtus V. declarauit comprehendere

e Extra. 2. de simonia, c. sancta eod. tit. vbi Innocen.

f Collector priuil. ord. Cister. tit. absol. §. 1.

g In 1. impr. fo. 61. & in 2. fo. 64. conces. 15.

dere dictos simoniacos, etiam Regulares. Et addit insuper Summus Pontifex, *Quod nemo, prætextu cuiuscunque priuilegij (etiam Maremagnum nuncupati) concessi, quibuscunque ordinibus, congregationibus, & personis regularibus, aut Episcopis per decreta Conc. Trident. aut officio sacræ pœnitentiariæ Apostolicæ, vel minoribus, aut etiam maioribus pœnitentiarijs nostris, & Romani Pontificis pro tempore existentis, vel alias quomodolibet pro tempore concessis, personas sic, vt præfertur, delinquentes, tam scilicet, Antistites, quàm Abbates promouentes, quàm clericos malè insignitos seu ordinatos, à reatibus, & excessibus præfatis absolui, præterquàm in mortis articulo possint, aut debeant, neque cum his super irregularitate præmissa contracta, etiamsi crimen penitus occultum fuerit, quouis modo valeat dispensari.* Hæc Sixtus V. Ex quibus verbis colligitur, iuxta superiùs citata, quòd simoniacos in mala ordinũ promotione, nullus præter Papã potest absoluere, etiã prętextu priuilegiorũ regulariũ, quæ sufficienter derogat Summus Pontifex. Et licèt Clemens VIII. anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, pridie Kalend. Martij, Pontificatus sui anno quinto, *Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ Sedis plenitudine, sua perpetua valitura cõstitutione, supra dictas literas Sixti V. ad terminos sacrorum Canonum, ac constitutionem Pij Papæ II. sui prædecessoris, quæ incipit: Cum ex sacrorum ordinum, & ad dispositionem decretorum sacri Concilij Tridentini restrinxerit, & reduxerit, necnon censuras & pœnas in eisdem Sixti literis, contra quoscunque: Ad hæc tamen verba sequentia, Præterquam cõtra simoniacè ordinantes, & ordinatos, inflictas. Has enim voluit in suo robore permanere.* Ex quibus verbis colligitur, quòd hodie Prælati Regulares etiam habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, non possunt absoluere, neque dispẽsare cum suis subditis, simoniacis in ordine, cùm priuilegia, quibus id facere poterant, per Sixtum V. sint abrogata. Neque etiam possunt absoluere eos, & cum eis dispensare, quando ipsorum delictum est occultum virtute Cõcilij Tridentini; cùm etiam decretum Concilij Tridentini; quoad hoc, sit per Sixtum V. abrogatum, & per Clementem VIII. respectu eorum, quæ pertinẽt ad prædictos simoniacos, nihil sit immutatum, vt constat ex superiùs allegatis.

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm dicti Prælati possint absoluere à suspensione à diuinis, virtute suorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, non posse plenè satisfieri huic difficultati, sine eo, quòd sciamus, quid sit suspensio à diuinis. Quod maximè necessarium esse duxi explicare, cùm Religiosi sæpe sæpiùs, Apostolicis constitutionibus, hac pœna & censura ferantur. Et respondeo, quòd, vt ego existimo, fuit opinio cuiusdã Glossæ [a], quòd suspensio à diuinis, nihil aliud est, nisi suspensio ab ingressu Ecclesiæ. Nam finis illius glossæ est, omnes suspensionis species numerare, & sub vna specie, & sub vno membro ponit simul suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, & suspensionem à diuinis, vt innuat, quòd hæ duæ pœnæ, solo nomine differunt. Fundamentum huius opinionis est, Decretalis [b] Innocentij IV. in Concilio Lugdunensi: in qua Iudices excommunicantes, suspendentes, vel interdictum ponentes, verbo, & non scripto, suspendit ab ingressu Ecclesiæ, & à diuinis officiis simul, vt innuat has duas pœnas, solo nomine differre, & secundùm substantiam, vnam & eãdem rem esse. Nam suspensio ab ingressu Ecclesiæ, non prohibet omnem introitum in Ecclesiam; sed tãtùm eum, qui est ad celebrandum diuina officia. De qua re est textus expressus Bonifacij VIII. [c] sic dicentis Is, cui est Ecclesiæ ingressus interdictus, sibi per consequẽs censetur ipsa diuinorum celebratio interdicta. Atq; adeò secundùm hanc opinionẽ, suspensio à diuinis nihil aliud esse videtur, nisi prohibitio celebrandi diuina officia in Ecclesia tantùm. Quare extra Ecclesiam quæcunque diuina officia celebrare poterit. Verùm licèt hæc opinio non careat probabilitate; communis tamen Doctorum sententia, oppositum sentire videtur. Et ideo vera opinio, & tenenda est, quòd suspensio à diuinis, sit pœna distincta secundũ substantiam, ab ingressu Ecclesiæ. Nam reuera hæc à diuinis suspensio, non solùm in Ecclesia, sed etiam extra Ecclesiam, prohibet diuina officia celebrari. Superest ergo declarare, quis sit effectus huius pœnæ. Pro cuius rei explicatione est aduertendũ, quòd effectus suspensionis à diuinis est, non solùm prohiberi aliquid sub pœna peccati, sed etiam sub pœna irregularitatis, prout existimat Syluester [d] dicens, quòd suspensus à diuinis nõ potest sub pœna peccati officiari in choro, seu extrà canere, neque interesse diuinis officiis. Verùm quamuis peccet in his, non contrahit irregularitatem, si solùm intersit, vt simplex laicus. Hanc opinionem non probat prædictus autor; & ideo non est tenenda: sed potiùs est dicendum, quòd quoties hæc censura non inducit irregularitatem, nec etiam inducit peccatum, quia non est maior rãtio de vno, quàm de alio, in suspensione à diuinis. Imò est argumentũ maximum, quòd suspensio à diuinis, quæ non inducit irregularitatem, non inducat peccatum, cùm sit malum acerbius, quàm irregularitas. Ergo si nõ inducit quod minimum est, non inducet quod est maximum. Atque adeò, si secundùm mentem Syluestri, psallere in choro, & interesse diuinis, vt laicus, non inducit irregularitatẽ; multo minùs peccatum inducet. Aduertendum tamen, quòd opinio Syluestri procedit tamùm in interdicto. Nam qui interdictus est, peccat audiendo diuina, licèt non sit irregularis. Ratio verò quare peccet est, quia est specialiter prohibitus ne diuina officia audiat, & sacramenta Ecclesiastica recipiat, vt constat ex iure [e]. At verò suspensus non est prohibitus aliquo iure circa prædicta; & ideo interdictũ & suspensio, quoad inducendum peccatum, differunt. Verùm quantum ad inducendam irregularitatem, participantur, quia in omnibus casibus, in quibus interdictum inducit irregularitatem, in illismet inducit etiam eandem irregularitatem suspensio à diuinis, quia iura eodem modo loquuntur de istis duabus censuris, quantum ad inductionem irregularitatis. Vnde resolutoriè dico primò, quòd suspensio à diuinis est priuatio officiorum (quæ ante suspensionem habebant) pertinentium ad septem ordines Ecclesiasticos, & septem horas Canonicas. Hæc definitio sumpta est ex decreto Martij [f] Papæ, & Innocentij IV. in Conc. Lugdunensi. [g] Et ideo in eã, tria sunt consideranda. Primum est, quòd hæc censura sit prohibitio officiorum, quia non prohibet suspensio à diuinis, quæcunque diuina, sed ea tantùm, quæ ad officium speciale pertinent. Et ideo Innocentius IV. in loco citato dixit, quòd sic suspensus à diuinis potest sua confiteri peccata, communicare, dicere horas Canonicas, assistere sacris, cantare in choro, baptizare sine solemnitate, benedicere mensam priuatam; quia hæc & similia non deputantur alicui officio speciali, à iure, constitutione, vel consuetudine: nam ad hæc, quilibet Christianus habet potestatẽ. At verò vsus solemnis acolytorum ad deferendum cereos, & subdiaconorum, diaconorum, presby

[a] Gl. in Clem. cupientes. de pœnis. verb. suspensio.

[b] c. 1. de sent. excom lib. 6.

[c] c. cap. is cui. de sent. ex. li. 6.

[d] Syluest. v. suspensio.

[e] c. alma mater. de sent. excomm. li. 6.

[f] c. siquis Episcop. in eccl. 11. q. 3.

[g] c. 1. de sent. excomm. li. 6.

presbyterorum, & hebdomadariorum & cantorum in officio diuino, prohibetur in suspensione à diuinis, quia vsus omnium prædictorum, est deputatus alicui officio speciali, ex iure & consuetudine, vt autores plures dicunt, teste Philip. Franco. [a] Secundò dico, quòd suspensio à diuinis prohibet ab officiis pertinentibus ad septem ordines, & ad septem horas Canonicas, quia ista ministeria Ecclesiastica sunt propriè officia diuina. De horis Canonicis id patet; quia iure pleno, diuinum officium vocantur. De septem ordinibus, etiam est certum, quòd sint & appellentur propriè officia diuina, quia omnes ordinantur ad diuinum sacramentum altaris. Et ideo quando Innocentius dixit, quòd suspensus à diuinis, exequi non potest diuina officia, de istis solùm duobus (cùm sint propriè diuina) sunt illa verba intelligenda, videlicet, de septem ordinibus, & de septem horis. Nam reliqua, quamuis tractant de rebus aliquando diuinis, non tamen sunt propriè officia diuina, vt est officium cantoris in processionibus extraordinariis, vigiliis, & funeralibus. Et officium cantoris in refectoriis, & in cathedris Theologiæ, & similia, prout notant Hostiensis, Ioannes Andreas, Speculator, & Innocentius: quos referunt & sequuntur Philippus Francus [b], & Nauarr. Tertiò dicitur, quòd prædicta officia debent haberi ante suspensionem. Nam si quis se ingerat diuinis rebus propriè sumptis, & non faciat ea, ex officio, quòd priùs habebat, non incurrit irregularitatem illatam contra transgressores huius suspensionis, & censuræ; atque adeò si aliquis, qui non est acolytus, diaconus neque subdiaconus deferat cereos, & solemniter dicat Epistolam, vel Euangelium, non contrahit irregularitatem, ex vi huius suspensionis à diuinis, vt notant Nauarrus [c], & Philippus Francus. Bene tamen incurrit aliam irregularitatem alterius speciei, quòd exercet solemniter officium, & ordinem, quem non habet. Verum est tamen, quòd si Religiosus, vel aliquis alius facit officium acolyti, & subdiaconi deferendo cereos, vel dicendo epistolam non solemniter, sed vt laicus, non incurrit hanc censuram, quia quamuis ingerat se diuinis propriè sumptis, cum tamen ea non faciat solemniter ex officio, quod antea habebat, non incurrit pœnam huius suspensionis, neque aliam quamcunque [d]. Et videtur etiam dicendum, quòd suspensus à diuinis est prohibitus ad actú prædicandi, cum secundùm iura antiqua sit actus deputatus sacerdoti, quamuis nó competat omnibus sacerdotibus, ex officio prædicare, vt cautum est in Concilio [e] Constantiensi. At contrarium puto dicendum. Licèt enim aliqua iura dicant esse deputatum ordini diaconatus: iura tamen supradicta debent intelligi respectu actus cantandi Populo Euangeliú solemniter, prout in nostra summa [f] resoluimus. De actu verò benedicendi mensam in refectoriis, & dicédi orationes solemniter in processionibus extraordinariis, & vigiliis, & funeralibus, & similibus; dubium est, an comprehendantur in suspensione à diuinis, & existimo eos actus, & similes esse interdictos, & prohibitos, eò quòd ex cósuetudine sunt actus pertinentes ad sacerdotium. Nam huc vsque non vidi ea ministeria exerceri, nisi à presbyteris inter Religiosos viros. Hæc sunt quæ prohibentur in suspensione à diuinis. Videamus igitur veniendo ad id, quod in articulo quæstionis proposuimus disputandum, vtrùm, scilicet, Prælati Regulares possint ab huiusmodi censura absoluere suos subditos? Et respondeo, quòd in foro conscientiæ rectè possunt per priuilegium Clementis IV. in primo articulo huius quæstionis allegatum, vbi concedit posse eos absoluere, à quacunque suspensione à iure, vel ab homine generaliter promulgata. Quod aliis priuilegiis ibi, & in superioribus articulis confirmaui. Et nemini dubium est, quòd Prælati Regulares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt ab ea absoluere in foro conscientiæ, si procedat à delicto occulto, non deducto in iudicium, iuxta indultum concessum Episcopis à Cōcilio Tridentino [g], quod indultum ipsis Prælatis etiam communicatur. Dubium tamen est, an in foro exteriori possint absoluere à dicta pœna? Et respondeo, quòd sic, quando ista pœna non est perpetua: quia non infligitur ex natura sua propter delictum prohibitum; sed propter solam contumaciam, cùm ordinarij possint dispensare, vt apertè dicit quædam decretalis [h]. Et quamuis hæc pœna sit perpetua, quando non est reseruata, certum etiam est, quòd potest remitti per ordinarios Prælatos, prout euidenter deducitur ex alia decretali [i]. Et sic Prælati generales & prouinciales, cùm sint ordinarij suorum subditorum, possunt absoluere à dicta suspensione à diuinis, quando non est perpetua, & quando licèt perpetua sit, suæ Sanctitati non est reseruata. Vnde dicemus infrà, in quæstione de clausura, quantum ad ingressum mulierum in monasteria Monachorú, quòd dicti Prælati possunt absoluere suos subditos, à suspensione à diuinis incursa ab eis admittentibus præsumptuosè mulieres intra clausuram dictorum monasteriorum: contra fœlicis recordationis Pij V. constitutionem.

[a] Fran. in ca. 1 de sent. excom. li. 6.
[b] Fran. in ca. vbi sup. Nau. in sum. c. 27. num. 163.
[c] Fran. vbi su. § auream nu. 3. Nau. vbi su.
[d] cap. adiecimus, 16. q. 1.
[e] Conc. Const. se. 8. & 15.
[f] In sum. 2. tom. cap.
[g] Conc. Trid. ses. 24. c. 6. de reform.
[h] c. ex literis de consti.
[i] c. nuper. de sent. excom.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm prædicti Patres possint absoluere suos subditos, à censuris in contemptum clauium commissis.

Respondeo dicédo, quòd Bonifacius [k] IX. prout refertur in supplemento, concedit facultatem dictis Prælatis, vt possint absoluere suos fratres & sorores, ab excommunicatione incursa, propter violentas manus in clericos iniectas, & cum eis super irregularitate, si quam, huiusmodi sententiis ligati, celebrando diuina, vel miscendo se illis modò tantùm (non tamen in cótemptum clauium) aliàs præmissorum occasione qualitercumque contraxerint, dispensare; eósque quoad hoc, in statum pristinum restituere, & quòd similiter possint absolui dicti magistri, & Priores, ac Vicarij, à confessoribus per eos eligendis. Et Eugenius IV. in concessione facta fratribus Minoribus, de qua [l] infrà, quod possint ab omnibus absolui plenariè, addit, *nisi illa in contemptum clauium committant.* Ex quibus videtur dicendum, quòd si incurrant in dictas censuras, in cótemptum clauium, non possunt absolui per prædictos Prælatos, neque ipsi Prælati, per confessores, ab ipsis electos. At licèt virtute huius priuilegij, à dictis censuris minimè possint absolui; virtute tamen priuilegij Clementis IV. videntur posse absolui, & dispensari, licèt in contemptum clauium, tales censuras contraxerint. Nam priuilegium Clementis IV. & alia priuilegia superiùs allegata, concedunt absolutè sine dicta limitatione, dictis Prælatis facultatem ad ipsam absolutionem, prout superiùs latè diximus. Et cùm ipsa priuilegia sint beneficia principis, fauorabiliter, & latè sunt interpretanda, iuxta ea, quæ suprà diximus [m] in quæstione de priuilegiorum explicatione. Et insuper probatur, quòd saltem Generales, & Prouinciales, & alij habentes iurisdictionem quasi Episcopalé, possint absoluere & dispésare. Pro quo est videndum, quid sit peccare in contemptum clauium.

[k] Fo. 11. c. concess. 542.
[l] Infrà hac q. art. 20.
[m] Su. q. 11. arti. 6.

clauium. Et dico, quòd tunc aliquis peccat in cõtemptum clauium, & Ecclesiæ, non quando mouetur ad huiusmodi contemptum ex aliqua ira, odio, & affectione; sed tantùm ex eo, quòd non vult se submittere Ecclesiæ potestati, credendo tamen Ecclesiam habere potestatem, iuxta doctrinam expressam D. Thomæ [a], Soti, Caietani, à doctissimo Castro resolutam. Vnde quãdo aliquis propter aliquam causam particularem, scilicet, odium, iram, aut concupiscentiam, non vult se submittere Ecclesiæ præceptis, credendo esse iustam, tolerabilem, & discretam, credendo ipsam regi ab Spiritu sancto, & eius potestatem esse à Deo collatam, non dicitur ex contemptu clauium peccare, sed ex dicta causa particulari, etiam si sæpe sæpiùs, propter eandem causam, eademmet peccata committat, prout resoluit Syluester [b]. Hoc supposito probatur nostra cõclusio, quòd scilicet, in foro conscientiæ possint Prælati generales & Prouinciales absoluere, & dispensare in foro conscientiæ, in censuris commissis à suis subditis, in contemptum clauium †. Licèt enim nõ possint absoluere suos subditos, ab hæresi occulta, iuxta tradita in superioribus: possunt tamen absoluere à censuris incursis in contemptum clauium, nolendo subiici clauibus Ecclesiæ, credendo tamen Ecclesiam habere potestatem à Christo Domino, ad ligandum, & soluendum: hoc enim non est hæreticale, cùm, vt supponitur, credant Ecclesiam posse censuras, iure optimo fulminare, & imponere. †

a D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 3 vbi Cai. Sot. in 2. d. 6. q. 2. § quantũ ad secundum. Cast. de leg. pœna. lib. 1. ca. 5. docum. 6.

b Syluest. ver. contemptus, n. 1. & 2.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm peccantes ex confidentia horum priuilegiorum, possint absolui à dictis Prælatis, virtute eorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, quòd hic articulus proponitur, propter priuilegium Bonifacij IX. in superiori articulo allegati, dantis facultatem Prælatis Regularibus, ad absoluendum, & dispensandum in certis causis, cum suis fratribus; dummodo tamen non in contemptum clauium, aut aliàs occasione dictæ indulgentiæ peccauerint. Ponitur etiam iste articulus, occasione concessionis Eugenij IIII. de qua in libro [c], Monumenta ordinum, in prima & secunda impressione; qua concessit ipsis fratribus, quandã indulgentiam & remissionem peccatorum plenariã, de qua in quæstione de confessariis, quantum ad absolutionem, dicemus. Et addit Summus Pontifex, ne (quod absit) propter huiusmodi gratiam reddantur fratres procliuiores ad illicita, in posterum committenda. Quòd si ex confidentia huiusmodi aliqua peccata committant, ad talia prædicta indulgentia nullatenus suffragetur. Vnde dico, quòd quando in priuilegio, & facultate Apostolica, non excipiuntur, quæ cum confidentia talis facultatis fuerint commissa, de rigore videntur concessa. Vnde cùm in priuilegio Clementis IV. allegato, in articulo primo huius quæstionis, non fiat talis exceptio; debemus concedere de rigore, quòd Prælati, virtute dicti priuilegij, & aliorum, talem exceptionem minimè facientium, possunt absoluere suos fratres à peccatis, & à censuris, quæ cum confidentia dicti priuilegij commiserint, & contraxerint. Hæc propositio videtur probabilis, stando in rigore talium concessionũ, nihil excipientium; quia priuilegia talia interpretãda sunt contra concedentem, maximè in fauorabilibus, quæ non sunt in præiudicium tertij, vt probatur in iuribus [d], & tradunt Doctores communiter, cum Innocentio. Quod confirmatur primò, quia cõtra eum, qui legem dicere potuit apertiùs, est interpretatio faciẽda, prout ex iure Canonico [e], & Ciuili satis deducitur. Confirmatur deinde, quia ius non dicit, quòd ipso facto priuilegium amittit, qui concessa sibi abutitur potestate: sed dicit, quòd priuilegium amittere meretur. Et ita secundùm merita innuit priuationem, vel declarationem amissionis, non ipso iure, aut facto fieri, sed posse & debere fieri, sicut dixit D. Augustinus, quòd peccator est indignus pane, quo vescitur; non tamen eo ipso, quòd peccat, est priuatus iure, quod habet in suo pane. Dixi (in rigore) quia si de mente concedentis, illud probabiliter præsumatur, aut constet; tunc talis concessio, aut priuilegium non extenditur ad ea, quæ cum confidentia eius commissa fuerint, post talem concessionem, vt patet: quia à voluntate concedentis pendet totum hoc. Vnde, quia in generali concessione, aut facultate contra ius commune, non præsumitur quis concedere velle id, quod non esset specialiter concessurus (vt est communis regula vtriusque iuris) specialiter autem non esset quis concessurus id, vnde esset occasio peccandi, qualis videtur esse, si concederetur potestas etiam ad ea, quę cum confidentia eius committerentur (quia semper est interpretatio facienda, vt euitetur delictum, vt notatur in iure [f].) Hinc videtur, quòd concedens non intendit, quòd ad ea facultas sua extendatur; & per consequens videtur, quòd virtute eius peccantes cum dicta confidentia minimè possunt absolui, nisi expressè in ipsa facultate cõcedatur. Et hęc opinio, vt securior & magis pia consulenda est, ad terrorem & præseruationem peccati: præsertim cùm contraria non sit in rigore adeò certa. Verum est tamen, quòd in casu particulari, in quo dispendium animæ immineret, si à commissis cum confidentia priuilegij, non posset quis absolui; ego eum absoluendum iudicarem, præsupposita contritione debita, notificando ipsi pœnitenti, quòd talis facultas ei ampliùs nõ valebit ad alia, cum eius confidentia, de cætero committenda. Ex dictis colligitur, quòd licèt in priuilegio Clementis IV. & aliorum Pontificum, non ponãtur limitationes assignatę in priuilegiis Bonifacij IX. & Eugenij IV. scilicet, quòd non possint absolui fratres ab his peccatis & censuris, quæ cum confidentia dictorum priuilegiorum commiserunt, & contraxerunt, absolutè loquendo, debent secundùm mentem concedentium necessariò subintelligi. Et ita regulariter loquendo, non debent Prælati absoluere suos fratres, virtute dictorum priuilegiorum, ab his, quæ cum confidentia ipsorum commiserunt, nisi ex negatione talis absolutionis, periculum spirituale ipsius animæ absoluendæ, timeatur. Sed videndum est quid sit peccare cum confidentia priuilegiorum ad hoc, vt dicta absolutio, & dispensatio negetur. Et respondetur, quòd quantum ad hunc effectum, tunc dicitur quis peccare cum confidentia facultatis sibi concessæ, quando ex talis facultatis confidentia mouetur ad committendum id, ad quod non moueretur sine ea. Pro cuius dicti explicatione nota, quòd non dico, quòd quando non committeret illud, si talem facultatem non haberet, dicitur quis peccare cum prædicta cõfidentia: sed dico quòd tunc dicitur peccare cum ea, quando non mouetur ad id, nisi ex tali confidentia. Est enim inter hæc magna differentia. Stat enim, quòd si ego non haberem per talem facultatem, tam facile remedium & certum, solicitiùs me haberem, ne inciderem in talia reseruata. At verò cùm video mihi facilè remedium per talem facultatem adesse, sicut adest ad alia non reseruata, certè non curo magis illa cauere, ac si reseruata non essent; vel sicut alia non reseruata, pro quibus facilè remedium haberetur.

c Fo. 62. in 1. impr. & in 2. fol. 65. concess. 66.

d Ca. clim. de verb. sign. cap. quia circa. de pri. vbi gl. vlt. & Innoc. d. c. licèt. de transl. Episcop.

e d. cap. quia circa. l. fi. ff. de const. principũ.

f l. 1. §. si fundum. C. de his qui not.

beretur. Et tamen in hoc casu est verum, quòd talia non committerem, si talem facultatem non haberé. Sed tamen hoc non est positiuè peccare cum confidentia priuilegij, aut quod idem est, causaliter cum confidentia priuilegij peccare, dum talis confidentia non est causa positiua, seu concomitans ad peccatũ, dum per talem confidentiam, ego negligentior in dies fio, ad cauendum diligentiùs talia reseruata, quàm si talem facultatem non haberem; & per consequens, hoc non est præbere, aut sumere causaliter incentiuum peccandi: sed est per talem cõfidentiã auferre specialem solicitudinem cauendi talia reseruata. Quòd si ego non solùm ex tali confidentia priuilegij essem negligens ad cauendum reseruata, sicut non reseruata; sed insuper mouerer specialiter ad exequenda praua desideria, seu passiones, quibus etiam aliàs ad talia reseruata instigor, & moueor; tunc verè propriè talis cõfidentia facultatis, est causa positiua, aut positiuè mouens ad peccatum, & pręstans incentiuum ad id: & talis propriè cum confidentia, seu potiùs ex confidentia priuilegij, peccare dicitur. Sicut si aliqui dicerẽt & deliberarent secum dicentes: accipiamus hoc priuilegium, & occidamus illum, quia absoluemur per illud: vel priuilegiũ habemus, per quod possumus absolui, occidamus illũ, &c. Et isti tales non possent absolui virtute priuilegij dicti, cùm tacitè subintelligatur, in omnibus priuilegiis, quòd virtute eorum, nemo absoluatur, si cũ confidentia ipsorum, peccata commiserit, & censuras contraxerit. Ille autem, qui solùm fit negligens per talem facultatem ad cauendum reseruata, videtur quòd benè potest absolui virtute talis facultatis, etiam expressè excipientis eum, qui cum eius confidentia peccaret. Et ratio huius est, quia virtute talis exceptionis solùm excipitur is, qui propriè & positiuè mouetur ad peccandum, & sumit inde incentiuum peccandi: quia & hoc solùm intendit concedens præcauere, quando talem exceptionem expressè, aut implicitè fecit. Quia & in concessione facultatis certè intendit liberare eos, quibus eam concedit, à maiori solicitudine adhibẽda, circa absolutionem à reseruatis, quàm si non essent reseruata; alioquin scrupulosum, aut ferè semper scrupulosum esset, habere tales facultates, nisi sic intelligantur propriè, vt dictum est: cùm cuilibet peccanti in reseruatis, ferè semper occurrat cogitatio aliqua, de tali facultate & remedio, & intentio aliqua se remediandi post tale peccatum reseruatum commissum: quia si putaret non patere sibi remedium, nisi difficile, certè solicitiùs caueret ab ipsis reseruatis. Ita eleganter Corduba [a].

a *Cord. lib. 5 q. de indulg. qu. 37. iuxta fin.*

ARTICVLVS XVII.

Quid sibi velint verba posita in priuilegijs suprà positis, in quibus dicitur, quòd Prælati possunt absoluere suos subditos à pœnis, à iure, vel ab homine.

RESpondeo dicendo, quòd in priuilegio concesso Abbatibus Cistertij, ab Eugenio IV. & in priuilegio concesso à Gregorio XIV. Ministris infirmorum, & in aliis priuilegiis, *Suprà positis, conceditur Prælatis, quòd possint absoluere à censuris, & pœnis*: sub quibus verbis (cẽsuris & pœnis) nõ includitur facultas dispensandi ab irregularitate, quia irregularitas non est cẽsura, vt dicitur in iure [b], & notat Nauarr. Neque etiam nomine pœnæ continetur. Licèt enim irregularitas contracta ratione alicuius culpæ, pœna dicatur: non tamen venit absoluenda, nec dispensanda virtute prædictorum verborum, prout constanter tenet idem Naua. [c] contra Cordubam, Medinam, Gutierrez, & Sotum in quarto Sententiarum, qui in lib. de iustitia [d] & iure, sententiam Nauarri amplectitur, quam ego in nostra Summa cõstanter sequor, aduertens Summos Pontifices, his tẽporibus in Iubileis ab eis emanatis, eam expressis verbis approbare. Nomine igitur pœnæ, illa tantùm veniunt, quæ à confessore, vel à canonibus pœnitentialibus, imponuntur; vel etiam, quæ ab ipso pœnitẽte spõte, aliquo bono fine subeuntur; de quibus per Nauarrum [e]. Igitur sub dictis verbis, solùm de censuris & pœnis illis loqui videtur priuilegia, quæ absolutiones à peccatis, vel Sacramentorum susceptionem impedirent. Quod non facit irregularitas, quia illa subsistente, absolutio à peccatis, atque etiam ab eo, quòd irregularitati causam dedit, impẽdi potest, iuxta doctrinam Cardinalis [f]. Et aduertendũ, quòd nomine pœnæ nõ venit pœna pecuniaria debita per sententiam Iudicis. Pœna enim pecuniaria non est pœna Ecclesiastica, prout aduertũt Soto [g], & Nauar. Hinc quidam aiunt illud verbũ, *& pœnis*, esse declarationẽ prioris verbi, scilicet, *censuris*, nẽpe quãdo censura fertur per modum sententiæ & pœnæ.

b *c. quarenti. de verb. signif. Nau. in Man c.27. n. 254.*

c *Nau c. 27. n. 151. Cor. vbi sup. q. 4. dub. 4. Med. in 1. 2. q. 95. ar. 4. Caiet. in q. Canon. c. fo. 17. Sot in 4. d. 12. q. 3. ar. 1.*

d *Sot. lib. 5. de iust. q. 4. ar. 4. p. 382 in sum. confess. t. 10. c.*

e *Nau vbi su. n. 191 & 194. & 254.*

f *Card. in cle. dudum. §. ac deinde. pref. de sepult.*

g *Sot in 4. d. 18. q. 1. ar. 2. post 3. conclu. Nau. cap. 27. n. 25.*

ARTICVLVS XVIII.

Quid significet illa verba posita in priuilegijs, quòd scilicet, dicti Prælati possint absoluere à quibuscunque irregularitatibus, & inhabilitatibus.

RESpondeo dicendo, quòd Eugenius IIII. in illo priuilegio sæpe sæpiùs allegato, cõcessit Reformatori Generali Cistertij, in illa absolutione plenaria, quã semel duntaxat potest suis subditis conferre, concedit inquã ipsis, *vt eos à quibuscunque irregularitatibus & inhabilitatibus absoluat*. Et dubitatum est, an ratione prædictorum verborum, possint dicti Generales cum suis monachis dispensare in irregularitatibus, & inhabilitatibus. Et autor Compendij [h] ordinis Cistertij ait, quòd nullibi dici possit, sub absolutione irregularitatum, dispensationem super eisdem comprehẽdi. Vnde clausula intelligi videtur, de absolutione à peccato irregularitatẽ producente, quod peccatum ad exercitium ordinum & officij, pœnitẽtem inhabilem reddit, vt per Nauarrum [i]: qualis est concubinatus notorius, & fornicatio, & alia similia, quibus illaqueati, sunt ipso iure suspensi, prout sacri Canones [k] decernunt (saltem donec pœniteant) & irregulares celebrando fiunt. Vnde venit intelligendum quoddam priuilegiũ concessum à Iulio II. domino Gregorio Duci Colimbricensi, administratori per Sedem Apostolicã specialiter deputato, ac Priori generali militiæ de Auis, Cistertiensis ordinis, datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo septimo, sexto Kalend. Iulij. Põtificatus sui anno quarto: in quo inter alias, sequẽs proponitur cõcessio, dicitur enim, *Summus Pontifex, concedere ipsi domino Georgio, & successoribus eius, & Prioribus maioribus, & successoribus eorũ, vt possint absoluere milites, Priores, & fratres dictæ militiæ, à peccato adulterij, incestus, sacrilegij & fornicationis*: quæ verba sunt explicanda, respectu pœnarum & suspensionum, quę correspondent istis delictis, vt scilicet dicti magistri, & Priores possint absoluere fratres dictę militiæ, à dictis pœnis, & ab infamia, resultãtibus ab eis. Alioquin si eis tantum cõcederetur absolutio à dictis criminibus, nulla indulgentia ipsis fieret: cùm hoc, cuicunque sacerdoti approbato ab ordinario, concedatur. Et hoc significat absolutio

h *Colle. comp. Cister. si. absolu. v. irregularitatibus & inhabilitatibus.*

i *Nau in Manual. c. 25. nu. 76.*

k *Propter 31. d. c. si qui sunt. 81. d. c. 1 de sent. & re iud. lib. 6.*

absolutio dicti Prioris maioris, facta in Capitulo generali dictæ militiæ, in qua dicit, *Aboleo etiam omnẽ maculam infamiæ, & inhabilitatis vndecunque contractam.* quæ infamia, & inhabilitas consistit in pœnis canonicis, talibus delictis correspondentibus.

ARTICVLVS XIX.

Quid importetur per illa verba (absoluo vos ab omni infamiæ macula) *posita in superioribus priuilegiis.*

RESpondeo dicendo, quòd prædicta verba ponũtur in dicto priuilegio Eugen. IIII. concesso Reformatori ordinis Cistertij: in quo conceditur, *quòd possit absoluere omnem inhabilitatem, & infamiæ maculam, siue notam contractã, excepta ea, quæ nascitur ex homicidio voluntario, mutilatione membri & bigamia.* Pro quorũ explicatione, nota quòd regulariter omnes infames secundum leges (de quibus Bartol. [a] de quibus etiã decreta canonica, verba faciunt) etiã secundum canones sunt infames, vt deducitur ex iure [b], & notat Innocentius, & similiter omnes, qui suis culpis, ad ordines promoueri nõ possunt, de quibus per Panorm [c]. Pro quorũ explicatione, nota quòd quædam dicũtur delicta leuia, & sunt illa, in quibus dolus nõ requiritur, vt quando aliquid contingit per imperitiam sine dolo, vel quando interuenit culpa leuis, vt latè tradunt Panor. & [d] Angel. quod arbitrio Iudicis relinquendum est, vt ait Aretinus [e]. grauia dicũtur, vbi dolus interuenit, in graue præiudicium alterius, seu Reipublicæ, quæ alias dicuntur mediocria, vt est furtum & periurium. Grauiora sunt publica, in quibus non imponitur pœna mortis; & grauissima, in quibus imponitur pœna mortis, quæ aliàs dicuntur enormia. Has differentias ponunt Bart. [f] Felin. Angel. Aret. Folerius, Bossius, & Iul. Clar. Secundò nota, quòd duæ sunt opiniones, quæ horum delictorũ indicãt irregularitatem. Prima est, quòd delicta mediocria, siue sint notoria iuris, siue facti, propter notorietatem causant irregularitatem ex accidenti: & tales delinquentes non possunt promoueri etiam acta pœnitentia. Si verò ista delicta mediocria sint occulta, prout distinguitur occultum contra notorium, tunc acta pœnitẽtia promoueri possunt. Hanc sententiam tenent Angelus [g], Syluester, & D. Antoninus. Qui omnes fatentur delicta enormia quantũcunque occulta sint, irregularitatem non inducere, dicentes, non sufficere ad irregularitatem quòd delicta sint enormia tantum, sed etiam exigere, vt sint notoria vel publica. Quam sentẽtiam tenet Nauarrus, dicens, quòd omne crimẽ notorium depositione dignum inducit irregularitatem. Neque ad hoc sufficit, quòd sit enorme, vt inducat dictam irregularitatem, si occultum est, nisi in illis casibus, in quibus ius constituit, vt hunc sortiatur effectũ, sicut homicidiũ. Ex quibus infertur, quòd delicta mediocria siue sint notoria iuris, siue facti propter notorietatẽ causant irregularitatem ex accidenti, & quòd tales non possint promoueri, etiam acta pœnitẽtia, intelligenda sunt quando talia delicta sint depositione digna, vt ait Nauarrus [h]: qualia sunt furtũ, periuriũ, & adulterium, falsum testimonium, sacrilegiũ, vt referunt Antoninus [i] & Abbas: vbi numerat crimina depositione digna. Ex his colligitur ad quæ se extendat potestas data in dictis concessionibus Regularibus Prælatis, quoad suos subditos.

a Bar. in l. 1. C. ex quibus causis infamia irrogat. cap. omnes. nulli. & c. infames 6. q. 1. & r. infamibus. de reg. iur. lib. 6. c. tã tis Daniel. 81. d. cap. vlt. de test. ca. Deus omnipotens. de accusat.
b c. omnes. 6. q. 1. Innoc. in cap. qual. & quando 2. de accus.
c Panorm. in c. ex diligenti. de simonia.
d Panor. in c. vlt. 2. de pœnit. Angel. in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. & in l. leuia. ff. de accusat.
e Ar. t. in ca. cum illorum. de sent. excommun.
f Bar. in dict. § si mandato. n. 7 & in d. l. leuia. Felin. in d. c. cum illorũ Aret. in dict. tract. malefic. in princ. colu. 3. Foler. in pract. crimin. in ver. mutiãtur accusatores, nu. 29. pag. 70. Boss. in pract. crimin. tit. de ind. nu. 91. fol. 179. Clarus lib. 1. re cpt. §. 1. n. 9.
g Ang. in Sũma. ver. irregularita. vbi Syl. q. 4. Anton. 3 p. tit. 28. c. 6. n. 7.
h Nauar. vbi sup. n. 248.
i Anton. in tract. de irregular. vol. 16. tract. cap. 6 n. 11 & 12. Abb. in c. at si clerici. de iud. n. 34. in fine.

ARTICVLVS XX.

Vtrùm dicti Prælati possint habilitare suos monachos ad officia ordinis ad quæ sunt inhabiles ratione alicuius transgressionis legis Canonicæ.

RESpondeo dicẽdo, quòd hic articulus proponitur propter constitutionem superiùs allegatam Eugenij IIII. concessam Generali Reformatorũ Cistertij, in qua cõceditur ipsi, *vt possit absoluere suos subditos nouitios, donatos, oblatos, & commissos semel, à quibuscunque irregularitatibus, & inhabilitatibus etiã ante impressum vel pòst ex quacunque causa cõtractis, vel cõtrahendis etiã si talia forent propter quæ ad Sedẽ Apostolicam, vel quẽcunque alium specialis habendus esset accessus, iniuncta pro modo culpæ pœnitentia salutari in forma Ecclesiæ consueta, & aliis prout de iure iniungendis.* Ex quibus verbis videtur colligi, quòd Prælati virtute eorũ possunt habilitare suos fratres ad officia ordinis, ad quæ per aliquam constitutionẽ Apostolicam sunt inhabiles. Et videtur Prælatos virtute supradictæ concessionis à dicta inhabilitate posse eos in foro cõscientiæ absoluere. Dixit enim Summus Pontifex, quòd à quibuscunque inhabilitatibus contractis, & cõtrahendis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, possint eos absoluere in foro conscientiæ, de quibus corde contriti, & confessi fuerint, eisq; remissionem plenariam concedere. Sed his verbis responderi potest, quòd, scilicet, non intelligantur de omnibus inhabilitatibus in vniuersum; sed tantùm de illis, quæ impediunt exercitium Ordinum, & officij inhabilem ad ea reddendo pœnitentem; ratione quorum inhabilitatum non possunt accedere ab sacramenta communicando, & celebrando, & disponi ad indulgentiam plenariam lucrandum, quæ in dicta concessione conceditur. Nam verba illimitata debent secundùm subiectam materiam limitari, prout diximus [k] suprà. Vnde cùm habilitare aliquem sit res maximi momenti, præcipuè quando ipsa habilitatio Sedi Apostolicæ reseruatur, vt hanc facultatem Prælatis concedamus ad aliud priuilegium, hoc expresè concedens debemus deuenire. Et inuenio eundem Eugenium IV. prout continetur in libro Monumenta [l] ordinum concessisse fratribus Minoribus de obseruantia prouinciæ regni Castellæ. *Quatenus singuli Prælati dicti ordinis quocunque nomine censeantur, & confessores per ipsos Prælatos deputati, vel pro tempore deputandi, singulorum conuentuũ, locorum domorũ, vel Eremitoriorum huiusmodi semel tantùm absoluere omnes, & singulos fratres professos, conuersos atque nouitios habentes propositum profitendi, nec non perpetuo donatos, oblatos præsentes, & futuros ipsorum conuentuũ domorum Eremitoriorum huiusmodi ab omnibus, & singulis suis peccatis, &c.* Et addit: *Necnõ cum singulis suprà dictis super quibuscunque irregularitatibus, & inhabilitatibus quouis modo cõtractis in omnibus, & singulis, etiam Sedi Apostolicæ specialiter, & expressè reseruatis (bigamia, homicidij voluntarij, mutilationis membri, casibus duntaxat exceptis) semel similiter dispensare, atque eos habilitare, vt non promoti ad omnes ordines sacros, & Missarum celebrationem promoueri possint, & ipsi promoti in eisdem ministrare valeant & possint, & quod ad quascunque dignitates administrationes, & officia dicti ordinis etiam si curam habeant animarum recipi, illisque præfici, & assumi Apostolica autoritate valeant, & possint.* Hæc Eugenius IV. Ex quibus colligitur, quòd in foro sacramentali dicti Prælati, & confessores per eosdem deputati, vel pro tempore deputandi possunt semel in vita absoluere fratres, & alios numeratos ab inhabilitate, quã contraxerunt transgrediendo leges Papales inhabilitantes eos ne possint promoueri ad ordines sacros, neque in susceptis ministrare, neque etiam possint eligi, & assumi ad officia ordinis. Et licèt hoc priuilegium tantùm concedatur fratribus Minoribus obseruantiæ prouinciarum Regni Castellæ. Pius tamen II. ipsum ad totam familiam extendit, prout aduertit Collector [m] priuilegiorum Mendi-

k sup. q. 11. ar. 6. n. 11.
l in 1. impr. f. 61 & in 2. f. 62. conc. 85.
m Collect. tit. absolutio ex extra ord. nario quoad fratres. 5. 5.

cantium. Aduertendum etiam, quod idem Papa Eugenius IIII. voluit, quòd ad gaudendum supradicta concessione, quòd singuli prædictorum, qui sufficiẽtis literaturæ sunt, per vnum annũ à tempore, quo concessione huiusmodi gaudere voluerunt, in singulis septimanis impedimẽto cessante legitimo, vel septem psalmos pœnitentiales cum litania recitent siue legant. Alij verò non sufficienter literati, alias orationes iuxta confessorum suorum arbitriũ, prout animarum suarum saluti visum fuerit) dicere teneantur. Et quòd si forsan impedimento detenti in dictis anno, & septimanis orationes prædictas commodè dicere non potuerint, vel ex inaduertẽtia, aut obliuione omiserint, ex tunc alijs septimanis sequẽtis anni supplere teneantur, prout continetur in libro Monumenta [a] ordinum. Quæ additio non ponitur, vt conditio, qua non impleta absolutio, & dispensatio est nulla. Nam in supradicta cõcessione non solùm cõceditur dispensatio, & habilitatio, sed etiam absolutio à peccatis, & à cẽsuris. Absolutio autem à peccatis non potest impendi, ita vt non adimpleta obligatione dicendi dictas orationes pœnitens non remaneat absolutus à peccatis, neque à cẽsuris, iuxta ea, quæ tradunt Corduba [b], & communiter scribentes. Vnde cùm dictum præceptum respiciat nõ solùm dispensationes, & habilitationes, sed etiã absolutiones à peccatis, consequenter est dicendum, non esse conditionẽ, qua non impleta dispensationes, habilitationes, & absolutiones sunt nullæ: sed tantùm esse præceptum, quod à Domino Papa præcipitur à sacerdotibus imponendum. Quod tãquam pœnitentiam salutarem à Domino Papa taxatam tenentur volentes gaudere dicto indulto, acceptare, ita vt etiã si teneant viri doctissimi pœnitentes non teneri ad acceptandam pœnitẽtiam à confessariis impositam, hanc tamen pœnitentiam dicendi septẽ psalmos, cum sua litania, singulis septimanis vnius anni, aut aliam, prout ipsis confessariis expedire videbitur, iuxta formam dictæ concessionis acceptare teneantur, alioquin minimè debent absolui, neque dispensari, neque habilitari. Et eam absque dubio adimplere tenentur sub pœna peccati mortalis, iuxta ea, quæ tradunt communiter Doctores. Aduertendum etiam est id, quod infrà in quæstione de confessariis, quoad potestatem absoluẽdi fratres, dicetur. Vtrùm autem in foro exteriori possint dicti Prælati in dicta habilitate dispensare, quando suæ sanctitati non referuatur, dicemus infrà in quæstione de Abbatibus, quoad potestatem dispensandi in irregularitate ex delicto præter homicidium voluntarium procedente.

a In 1. imp. f. 61. & in 2. fol. 65. conc. 86.

b Cordub.

ARTICVLVS XXI.

Vtrùm prædicti Prælati possint absoluere nouitios.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens IIII. concessit Generali, & Prouincialibus Ministris eorũque Vices-gerẽtibus, & Custodibus, prout habetur in libro Monumẽta [c] ordinum, *Vt suo volentes aggregari consortio, scilicet volentes ingredi ordinẽ, qui suspensionis, vel interdicti, vel excommunicationis sententiis a iure, vel à Iudice promulgatis generaliter sint ligati, absolutionis beneficium obseruata forma Canonica impertiri, ipsósque in fratres recipere valeant. Ac eos qui post assumptum habitũ, vel professionem emissam recoluerint se talibus in seculo fuisse sententiis innodatos, secundùm formam prædictam valeant præfati Prælati ac illorum vices-gerentes absoluere, & cum irregularitatibus dispensare, si forsan talibus innodati simẽter, vel in locis interdicto suppositis diuina præsumpserint officia celebrare, vel ordines recipere. Ita tamen quòd si aliqui ex talibus eisdem sententiis propter debitum sint adstricti, satisfaciant vt tenentur. Voluit tamen quòd nisi præfati mox ordinem intrauerint, etiamsi super hoc eis inducia à Prelatis eiusdem ordinis concedantur, eo ipso in pristinas sententias, à quibus eos absolui contigerit, relabantur.* Hæc Clemens IV. circa quam concessionem ibi, *seruata forma Canonica*, est aduertendum quod Leo X. prout habetur in Supplemento [d], concessit, quòd fratres Minores qui audiunt confessiones absoluendo in foro conscientiæ excommunicatos, non tenentur seruare formam, quæ obseruatur in publicis absolutionibus, scilicet, flagellationẽ, cum Psalmo, *Miserere mei.* Et sic licèt concedatur à Clemente IIII. quòd possint dicti nouitij absolui ab excommunicationibus, obseruata tamen forma Canonica, satis attenta cõcessione Leonis X. seruatur, absoluendo ipsos in foro conscientiæ sine forma flagellationis cum dicto Psalmo. Aduertendum insuper circa illa verba eisdẽ sententiis propter debitũ sint adstricti, quod Sixtus V. Põtifex Maximus in quadam constitutione (de qua infrà in tertio tomo in quæstione de nouitiis, quoad eorum receptionem) ordinauit, quòd nullus ad Religionẽ admittatur, neque validè profiteri possit onere alicuius debiti implicatus, nisi priùs creditori satisfaciat. Aduertendum insuper circa eandem concessionem, quòd voluit Summus Pontifex eo ipso in pristinas sententias relabi, si mox ordinem non intrauerit. Voluit etiam quòd Prouincialis Mendicantium, ac ipsis absentibus Vicarij prouinciarum, prout refert Veracrux in suo cõpendio manuscripto, ac alij quibus specialiter, & expressè commiserint, possint absoluere omnes Religiosos volẽtes suum ordinem intrare, ab omnibus excommunicationibus, sententiis, censuris, & peccatis etiam à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, exceptis de Cœna Domini, quando ad eos pro confessionibus audiendis recurrerint. Quod priuilegium ait dictus pater concessisse Clementem VII. anno millesimo quingentesimo trigesimo, Prouinciali ordinis Prædicatorum prouinciæ sanctæ Crucis de la Hespañola, quo ait gaudere omnes Prouinciales, ac Vicarij prouinciarum absentibus Prouincialibus, & quibus ipsi specialiter expressè commiserint, & in quocunque loco quarumcunque prouinciarum in toto orbe existentes, vti poterunt. Quia in dicto priuilegio nulla expressatur ratio particularis, quæ mouet Papam ad hoc concedendum, & sic vbi militat eadem ratio & causa, idem erit iudicium. Et ait insuper doctissimus ille vir, hoc esse singulare priuilegium pro nouitiis, vel pro illis qui irretiti sunt excommunicatione, vel suspensione à iure particulariter in eos promulgata, & ordinem intrẽt, vt virtute huius priuilegij possint absolui, quia concessis casibus, & cẽsura Papæ reseruatis, conceduntur aliæ censuræ inferiores, quia in maiori includitur minus, & cui cõceditur maius, conceditur etiam minus, prout dicitur in iure [e]. Ait insuper, quòd absoluti virtute huius cõcessionis non reincidunt in censuras, dato, ordinem non intrent, vel à nouitiatu retrocedant quia absolutè conceditur absolutio in omnes fideles pro confessionibus recurrentes ad prouinciales, & ad cæteros nominatos quod ego propter hanc rationẽ omnino admitto. Quia Paulus III. apud S. Petrum Romæ sub annulo Piscatoris, die tertio Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, Pontificatus sui anno secundo, *Concessit moderno, & pro tempore existenti præposito Societatis Iesu, qui presbyteri fuerint, & approbati ab Ordinario, quorumcunque vtriusque sexus Christi fideliũ ad eos vndique accedentium confessionibus diligenter auditis, ipsos, & eorum singulos ab omnibus, & singulis eorũ peccatis, criminibus, excessibus, &*

delictis

c fol. 56. in 1. imp. & in 2. imp. fol. 140. cõcess. 320. & fol. 231. concess. 550.

d fol. 59. concess. 174.

e In c. licèt. de reg. iur. lib. 6.

delictis quantumcunque grauibus & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, & à quibusuis ex ipsis casibus resultantibus sententiis, censuris & pœnis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla quæ in die Cœnæ Domini solita est legi,) potestatem absoluendi, atque eis pro commissis pœnitentiam salutarem iniungendi, &c. Et hoc priuilegium vidi ego sub sigillo authentico in Collegio Societatis Iesu Valentinæ Ciuitatis, quo gaudent confessores approbati ab Ordinario aliarum religionum participantium, & communicationem habentium priuilegiorum dictæ Societatis, sicut gaudet nostra sacra religio Minorum: de quo agemus infrà in quæstione de communicatione priuilegiorum. Et sic virtute istius priuilegij possunt intrantes religionem absolui ab excommunicatione, vel suspensione, à Iudice particulariter in eos promulgata: siquidem in ea conceditur omnibus fidelibus quòd possint absolui à censuris Papæ reseruatis, quod est maius. Sed hoc debet intelligi satisfacta parte, prout iam dictum est in superioribus. Et absoluti à dictis censuris, etiamsi retrocedant, ordinem non intrando, neque profitendo, non reincidunt in eas. Verum est tamen, quòd si dicti absoluantur virtute priuilegij Clementis IV. reincidunt. Quod intellige, si expellatur, aut retrocedat à religione, ita vt superior non decernat illos ampliùs admittere: cùm dictum priuilegium concedatur his dum sunt in via ad religionem, prout explicat Viualdus [a] in suo aureo Candelabro.

[a] Viual. in Cand. 1 p. i. de a fol. nu. 14. p. 39. col. 2.

ARTICVLVS XXII.

Vtrùm prædicti Prælati possint absoluere moniales.

Respondeo dicendo, quòd Nicolaus V. concessit, quòd confessores monialium, *Sanctæ Claræ, seu alius frater eiusdem ordinis ad hoc per Prouincialem pro tempore deputatus, in omnibus, & per omnia iuxta formam, & tenorem priuilegiorum, & concessionum eiusdem monialibus, quoad ipsarum personas à Sede Apostolica, seu alias quomodolibet concessorum in omnibus præterquam dictæ Sedi casibus reseruatis, quoties fuerit opportunum eas absoluere possint. Necnon ipsarum seruitrices (si id petierint humiliter) à quibuscunque excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quibus pro tempore innodatæ fuerint, iniungendo quæ iniungenda fuerint, absoluere, eisque Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis Sacramenta ministrare liberè, & licitè valeant, diœcesanorum locorum cuiuscunque alterius licentia minimè requisita.* Hoc priuilegium habetur in libro Monumenta [b] Ordinum, circa quam cõcessionem est notandum primò, quòd ipsæ Moniales possunt absolui à suis ministris, seu visitatoribus, & cõfessoribus earum ab omnibus criminibus, pœnis, & censuris etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, quoties opus fuerit, prout concessit Sixtus IV. (& habetur in libro Monumenta [c] Ordinum) monialibus sanctæ Claræ primæ regulæ sub cura fratrum Minorum viuentibus. Cùm idemmet Sixtus IV. concesserit, vt sorores sanctæ Claræ sub cura eorundem fratrum Minorum obseruantiæ viuentes, gaudeant omnibus priuilegiis, gratiis, & exemptionibus in genere, sororibus primæ regulæ sanctæ Claræ factis, quæ vocantur Collectaneæ. Ita habetur in libro Monumenta ordinum [d], & in Supplemento. Imò addo, quòd possunt dicti Prælati, & confessores per eos deputati absoluere dictas moniales ab omnibus peccatis, & censuris, à quibus possunt absoluere suos fratres. Quia secundum concessionem Sixti IV. (de qua in quæstione de communicatione priuilegiorum) moniales sanctæ Claræ & sancti Dominici gaudent eisdem priuilegiis, immunitatibus, gratiis, & fauoribus, concessionibus, indulgentiis spiritualibus & temporalibus, fratribus Prædicatorum, & Minorum Ordinum concessis. Vnde colligitur posse eas absolui à casibus Cœnæ Domini virtute concessionis Clementis IV. in primo articulo huius quæstionis citatæ: virtute cuius possunt fratres minores ab eisdem absolui, exceptis quatuor casibus à Sixto IV. enarratis, de quibus in superioribus fecimus mentionem. *Imò virtute cuiusdam concessionis Sixti IV. possunt dictæ sorores sanctæ Claræ, & Tertiariæ eligere semel confessorem de familia fratrum Minorum de obseruantia, qui possit eas absoluere ab omnibus criminibus, excessibus & censuris Ecclesiasticis, si quas forte contraxerint, & eis remissionem generalem, & plenariam peccatorum omnium impartiri,* Prout habetur in libro Monumenta Ordinum [e], & in Supplemento. In quibus locis idem ipsis concessum est in articulo mortis. *Insuper addo, quod Leo X. concessit licentiam & facultatem omnibus Monialibus sanctæ Claræ, & Ancillis beatæ Virginis, vt quater in anno possint se à suis superioribus, siue confessoribus, aut aliis fratribus de Ordine fratrum Minorum, per superiores deputatis, facere absolui ab omnibus peccatis suis, qualitercunque commissis. Ita tamen quòd nulli ipsarum hæc gratia suffragetur, si confisæ de ipso aliquid tentarent committere, quod oculos Diuinæ Maiestatis earum violando professionem offenderet. Et insuper placuit suæ Sanctitati de benignitate Apostolicæ pietatis concedere facultatem earum confessoribus de licentia Prælatorum easdem audientibus, quòd eadem plenitudine eas absoluant, & illi status innocentiæ restituant quæ Sanctitas sua faceret, si ipsemet in confessione auscultaret peccata. Et quòd posthac eadem autoritate Apostolica omnibus, & singulis sanctam benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis suæ.* Ita habetur in Supplemento [f]. Forma autem benedictionis est huiusmodi: *Autoritate tibi concessa, & mihi commissa ego te absoluo, & sic plenariè illi statui innocentiæ restituo, quomodo Sanctitas Domini nostri Papæ faceret si ipsemet in confessione tua peccata auscultaret, eadem autoritate Apostolica tibi sanctam benedictionem Papalem impartior, in nomine Patris, & Filij, &c.*

[b] In 1. imp. fo. 49. & in 2. f. 143. concess. 48.

[c] In 2. imp. fol. 161. concess. 658.

[d] 1. imp. fol. 161. concess. 677. & in supp. fol. 96. concess. 338.

[e] in 1. imp. fol. 64. & in 2. fol. 68. concess. 131. & in suppl. fol. 96. concess. 341.

[f] in suppl. fol. 93. concess. 29.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrùm nouitiæ monialium possint absolui à dictis Prælatis sicut absoluuntur moniales, & fratres.

Respondeo dicendo, quòd ego nunquam potui inuenire aliquod priuilegium in terminis, quo Prælati, & confessores monialium possint absoluere nouitias nondum professas à casibus reseruatis Sedi Apostolicæ, & earum vota dispensare, sicut dispensant in votis monialium professarum. Solùm enim inueni priuilegium Sixti IV. *quo concessit monialibus collectaneis, id est, monialibus primæ regulæ sanctæ Claræ, quòd ipsæ & earum nouitiæ possint promereri omnes indulgentias almæ vrbis visitando suas Ecclesias.* Quod priuilegiũ habetur in libro Monumẽta [g] ordinis. Sed quantũ ad absolutionem earum nullum potui inuenire, prout dixi. Sed non possum mihi persuadere, quòd ipsæ saltem nomine seruitricum intra claustra monialium degẽtium possint absolui virtute priuilegij Nicolai IV. in superiori articulo allegati, *quo conceditur ipsis seruitrices (si id petierint humiliter) posse absolui à confessario per generalem deputato à quibuscunque excommunicationis, suspensionis, & interdicti aliisque sententiis, censuris & pœnis Ecclesiasticis, quibus pro tempore innodatæ fuerint iniungendo quæ iniungenda*

[g] habet. in 1. impr. fol. 161. concess. 678.

gendae fuerint, eisque Eucharistia, & Extremae vnctionis sacramenta Ecclesiastica ministrare libere, & licite valeant dioecesanorum locorum, & cuiuscumque alterius licentia minimè requisita. Et praeterea nemini dubium esse debet, quòd sicut Praelati Regulares habēt iurisdictionem ordinariam super nouitios in sua religione receptos, prout dictum est suprà [a], ita etiam habēt iurisdictionem ordinariam supra nouitias, vt autoritate ipsius absoluātur, & in votis earum dispensetur. Insuper addo, quòd virtute priuilegij Pauli III. superiùs allegati, concessi confessoribus Societatis, possunt absolui à confessore approbato ab Ordinario, iuxta formam Conc. Tridentini, ab omnibus casibus, censuris Papae reseruatis, exceptis in Bulla Coenae Domini contentis: sicut possunt absolui alij fideles.

a Sup. q. 17. art. 11.

ARTICVLVS XXIIII.

Vtrùm seruitrices dictarum monialium à dictis Praelatis possint absolui.

RESpondeo dicendo, quòd Nicolaus IV. concessit eas absolui posse prout dictum est in duobus articulis suprapositis. Circa quod est aduertendum, quòd hodie ad hoc, vt locum habeat, oportet, vt illae sint eiusdē regulae professae, & intra clausurā maneant actualiter in monialium seruitiis, prout fuit ordinatum de Tertiariis per Concilium Lateranense, relatum in constitutione decima septima Leonis X. & in Concilio Tridentino [b], vbi tractatur pari modo de seruitoribus regulariū. Et licèt antiquitus esset forsan permissum seruitricibus ipsis extra claustra monialium foris in suis domibus habitare, nunc tamen est eis omnino prohibitum, & in clausuram monialium intrare. Propter quod ait Cassarubius [c], quòd non possunt gaudere ipsarum monialium exemptionibus per Concilium Tridentinum, ac aliorum Pontificum cōstitutiones. Et ideo ait circa istas, cōfessores monialium sint cauti in administrando eis Sacramenta, maximè poenitentiae, & videant si sint approbati ab Ordinario, necne, & à quibus sic eas possint absoluere, cùm non aliam super illas habeant autoritatem, siue facultatem, quam super puras alias seculares haberent. At opinionem huius patris nō in omnibus admitto. Intelligo enim ipsam solùm esse verā in seruitricibus degentibus extra claustra monialium in suis propriis domibus, non autem loquēdo de seruitricibus non professis, aut professis in religionibus, in domibus contiguis habitantibus, quę vocantur professae conuersae, quae sub obedientia Praelatorū monialiū degunt. Quas Pius V. in constitutione [d] incipiente, (*Circa pastoralis officij*) permittit habitare extra claustra in domibus contiguis, dicens, *Autoritate Apostolica statuimus, decernimus, & praecipimus, atque mandamus Ordinariis & superioribus earum, vt curent colligi fidelium eleemosynas per cōuersas quae nō sunt professae, vel si professae fuerint, sint tamē aetatis annorum quadraginta, & in domibus contiguis, extra tamen monasterium degant, & non ingrediantur clausuram aliarum monialium, nisi in casibus ex earum cōstitutionibus permissis, & earum domibus exire non possunt pro huiusmodi eleemosynis colligendis, nisi de licentia Ordinarij vel earum superiorum.* Et Gregor. XIII. in simili cōstitutione, cuius tenorem refert [e] Nauar. dixit: *Caeterùm quod attinet ad cōuersas professas, quas praefatus Pius V. praedecessor noster per praefatas literas sub certis conditionibus ibi contentis permisit posse manere extra monasteria pro colligēdis eleemosynis, &c.* innuit, prout ex eo collegit Nauarrus, quòd nō tollit monasteriis, necessitate oppressis facultatem tenendi aliquas conuersas extra illa in domibus contiguis, durante necessitate, sed tantùm ea sublata. Et sic glossat, quod Pius V. ait, scilicet, quòd de caetero nullae ampliùs conuersae accipiantur, & earum receptionem esse irritam & inanem, intelligēdum esse, sublata necessitate; quae necessitas nunquam cessabit in omnibus ferè monialiū monasteriis. Ex quibus colligo, quòd cùm dicti Summi Pontifices ordinauerint pro obseruatione Concilij Tridentini, prohibentis ingredi septa monasterij monialium, vt ipsae conuersae professae, & nō professae pro colligendis eleemosynis, & subueniendis monialibus pauperibus possint manere extra monasteria in domibus contiguis, nō debemus eas priuare exemptionibus, & immunitatibus concessis seruitricibus, tantum intra septa monasterij degentibus, iuxta reformationem, & restrictionem Concilij Tridentini, cùm pro obseruatione alterius decreti eiusdem Cōcilij Tridentini, extra septa monasterij in domibus cōtiguis eas viuere permittatur, ne passim ipsa septa ingrediantur, & egrediantur pro eleemosynis colligendis.

b Conc. Trid. sess. 24. de reform.

c Cass. in compen. mend. ti. absolut. ordinaria quoad fras p. 30. in § 1.

d Habet. in const. Pontif. fol. 515.

e Nauar. in c. statuimus. c. 5. q. 3. d. 56.

ARTICVLVS XXV.

Vtrùm valeat absolutio, & dispensatio Praelatorum virtute priuilegij, quod ipsi ignorant.

RESpondeo dicendo, hoc dubium esse grauissimum, vtrùm, scilicet valeat absolutio, vel dispensatio Prouincialis habentis autoritatem à Papa, vt possit absoluere à tali censura, vel dispensare super tali re, si ipso Praelato ignorante hoc priuilegiū absoluit, & dispensat in casu in quo via ordinaria non poterat: poterat tamen per priuilegium, quod omninò ignorat. Et similiter iste Praelatus habet à Papa, vt possit committere suis fratribus dictam potestatem absoluendi, vel dispensandi in casibus, in quibus via ordinaria non poterat. Praelato ignorante hoc priuilegiū, commisit subdito suo omnem ipsam potestatē, quam ipse Praelatus habet. Dubitatur modò si iste subditus absoluit, vel dispensat virtute priuilegij ignorati, valebit ne absolutio, & dispensatio? Cui dubitationi respondet quidā doctissimus, vt, quòd in vtroq; casu valet absolutio, & dispensatio per regulam iuris [f] quae habet, si non valet quod ago vt ago, valet vt valere potest. Quod confirmatur ex doctrina Panormitani [g] dicentis, quòd quādo ex coniecturis constat, quòd quis voluit quòd actus quē facit valeat omni modo quo potest, quòd tunc habet verum praefata regula. Imò quādo sumus in dubio de hac intentione, tunc praesumendum est quòd voluit valere actum omni modo quo potest: quia facienda est interpretatio eo modo, vt res potiùs valeat iuxta capitulū *Abbate, de verborum significatione.* Haec Panormitanus. Item confirmatur, quia validitas actus non pendet à notitia potestatis, sed ab ipsa potestate, & ab ipso posse: quia scientia tantùm habet accusare vel excusare à peccato, sed non inualidare, vel validare actum. Quod confirmatur etiam argumento ex sacerdote simplici, qui in articulo mortis potest absoluere ab excōmunicatione. Ponamus casum, quòd ipso ignorante hanc potestatem absoluit agonizantē à casu Bullae Coenae Domini, certè valebit absolutio, dato, ipsum ignorasse cōtingat tūc posse. Vides quomodo validitas non dependet à notitia potestatis, sed ab ipso posse vel non posse. Et hūc casum dicit doctissimus ille, & religiosus pater Veracruz religionis Eremitarū D. Augustini pater de sua religione, & de Ecclesia Dei satis benemeritus, in suo cōpendio manuscripto cōtigisse in Guatimala, anno Domini millesimo quingētesimo

f ca. vnic. de dispensatione impu e. li. 6.

g Panor. in c. licet. de o fic. ordinarii. 6. & in c. cū super. de offic. deleg. num. 12.

sua

sexagesimo secundo, affirmans sic ibi fuisse iudicatum, quia interpretatiuè voluit ille Prælatus, & absoluere, & committere illam potestatem. Sic enim responderet, si tunc interrogatus fuisset. Et sic dicunt communiter Doctores, quòd adimplentes præcepta ex ignorantia nihilominus adimplent illam ex intentione virtuali, vt si die festo, quem ignorant esse obseruandum, Missam audiant. Et hæc opinio procedit maximè in religiosis quibus licet ignorantibus multa priuilegia concedantur; conceduntur tamen ad petitionem Procuratorum Generalium, qui nomine totius ordinis ad hæc, & ad alia suarum religionum negotia in Romana Curia assistunt.

ARTICVLVS XXVI.

Vtrùm in Capitulo generali religionum, possint Prælati absoluere fratres plenariè.

Respondeo dicendo, quòd quoties Capitulum generale celebratur. *In ordine militari militiæ de Auis Cisterciensis ordinis concessum est Magistro generali, & eius successoribus, Capitulum generale quocunque loco celebrare, ac tempore quo Capitulum huiusmodi celebrare contigerit, ipse, & eius successores, Priores maiores, milites, Priores, & fratres, qui Capitulo huiusmodi interfuerint duntaxat, & annis, quibus huiusmodi Capitulum non celebrabitur in maiori hebdomada duntaxat, & quolibet huiusmodi hebdomadæ die, sicut in dicto Capitulo generali prædictos, & eorum quemlibet ab omnibus, & singulis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, & votorum quorumcunque iuramentorum, & mandatorum Ecclesiæ transgressionibus, pœnitentiarum etiam iniunctarum horarum Canonicarum omissionibus, manuúmque violentarum in quascunque personas iniectionibus, periuriorum, homicidij voluntarij, casualis & mentalis, adulterij, incestus, sacrilegij, & fornicationis reatibus, necnon ab omnibus & singulis reatibus, & excessibus, criminibus & delictis, quantumcunque grauibus, & enormibus, de quibus corde contriti & ore confessi fuerint, etiam si talia forent, propter quæ meritò Sedes Apostolica esset consulenda (contentis in Bulla quæ legitur in Cœna Domini duntaxat exceptis) plenariè absoluere, & pro commissis pœnitentiam salutarem iniungi.* Hoc priuilegium est Iulij II. concessum dicto ordini, de quo suprà [a] hac quæstione iam egimus, clausulam eius declarando. Ratione cuius Prior Generalis dicti ordinis, in dicto Capitulo Generali pronunciat absolutionem plenariam. Et inter alia dicit Dominus noster Iesus Christus, &c. *Ita eadem autoritate vos absoluo ab omnibus & singulis peccatis vestris, criminibus, excessibus, & delictis etiam quantumcunque enormibus confessis, & oblitis, circunstantiis eorumdem, quomodocunque, & qualitercunque offendistis Creatorem vestrum, animam vestram, & proximum vestrum, & regulam vestram. & do, & concedo vobis plenariam remissionem omnium peccatorum vestrorum & pœnarum in purgatorio debitarum, & restituo vos illi innocentiæ, in qua eratis quando baptizati fuistis in quantumcunque mihi permittitur, & vobis conceditur, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.*

[a] Suprà hac quæst. art. 18.

Circa quod priuilegium dubitatum fuit, vtrùm Prior maior possit sacerdotibus ordinis confessoribus approbatis committere autoritatem, vt virtute prædicti priuilegij talem absolutionem, & indulgentiam plenariam impartiantur? Et respondeo, quòd sic: cùm hæc autoritas commissa dicto Priori maiori & eius successoribus, sit ordinaria, emanans ex commissione perpetua facta à Papa. Imò dico, quòd etiamsi Prior maior moriatur post commissam autoritatem possunt dicti delegati dictam absolutionem, & indulgentiam concedere; ipsi enim non autoritate dicti Prioris, sed autoritate Papæ id efficiunt, iuxta ea quæ in superioribus latè diximus.

Secundum dubitatum fuit quomodo Prior maior in absolutione plenaria superiùs allegata non audiendo confessiones suorum subditorum potuit dicere illa verba: *Item eadem autoritate vos absoluo ab omnibus, & singulis peccatis vestris, criminibus & excessibus, & delictis, etiam quantumcunque enormibus, confessis & oblitis?* Quod dubium mihi per epistolam proposuit Reuerendissimus dominus, religione & scientia præstantissimus Franciscus de Auelar, prior maior dicti ordinis militaris. Ad quod respondeo de simili dubio fuisse dubitatum apud Patres sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum, ratione cuiusdam plenissimæ absolutionis, quæ virtute suorum priuilegiorum secularibus tribus vicibus quotannis impeditur, prout refertur in Compendio, & manuali dicti ordinis, impresso, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo. Et res deducta est ad vniuersitatem Salmaticensem. Et vt ibi dicitur, Theologi noui illius vniuersitatis non poterant intelligere, quomodo dicti fratres ratione prædicti priuilegij poterant dicere non audiendo peccata seculariũ, *absoluimus vos fratres ab omnibus peccatis vestris.* Vnde res ad aliud tribunal Theologorum antiquorum fuit deducta: & ex parte dicti ordinis hãc prouinciam susceperunt Pater frater Petrus de Soto ex ordine prædicatorum primarius Salmanticensis, & magister Sanctius postea Episcopus Segorbiensis, & magister Martinus Vicenti omnes tres antiquissimi Theologi. Qui omnes postquam attentè dicta verba considerauerunt in quodam actu publico simul cum aliis magistris, & Theologis præsentata in scriptis dicta forma absolutionis, vnanimi cõsensu determinauerunt dictam absolutionem plenissimam optimo iure fieri posse: quia illa absolutio non est absolutio sacramentalis, neque per eam absoluitur quis à culpa peccati. Culpa enim peccati per solam contritionem mediante sacramento confessionis in re, vel in voto remittitur. Sed est quædam absolutio deprecatiua, delegatiua, & autoritatiua, per quam autoritate Apostolica absoluuntur plenariè pœnitẽtes à pœna debita in purgatorio, quæ secundùm æquitatem iustitiæ diuinæ restat adimplenda propter defectum sufficientis contritionis, aut satisfactionis in hac vita. Vnde resolutiuè dixerũt dicta verba, *absoluimus vos fratres ab omnibus peccatis vestris,* esse sic explicanda, scilicet quoad pœnã, id est, absoluimus vos ab omni pœna peccatorum, siue ab omni pœna pro peccatis vestris debita. Neq; hoc est alienum à Theologia diuina. Illud enim quod dicitur cõmuniter in Bullis & Iubileis cõcedentibus remissionem peccatorum facientibus certam rem, debet explicari de pœnis debitis ipsis peccatis. Sæpe enim sæpiùs hoc nomen (*peccatum*) in sacris literis non ipsius peccati culpam, & maculam, sed pœnam temporalem tantũ significat. Et sic intelligitur illud Machabæorũ secundo capite, *Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur,* id est à pœnis debitis pro peccatis, prout explicat supplementũ [b] Gabrielis, & tradit allegando alios doctissimus Corduba. Vnde dicta forma absolutionis prolata, à dicto reuerendissimo priori maiori in Capitulo generali, secũdùm supradictã doctrinam debet explicari, vt, scilicet, in ea nõ absoluantur fratres & milites à culpis, sed à pœnis ipsis debitis. Et iuxta hunc sensum est dicta absolutio approbata à Clemente VIII. vt patet ex Bulla sequenti.

[b] Suppl. in 4. d. 45 q. 3. art. 1. not. 1. Cord. lib. 5 q. de indulg. q. 2.

CLEMENS PAPA VIII.

AD perpetuam rei memoriam: Infirma ahi conditio sæpe efficit, vt res vel maximè nobiles, ex hominum memoria sensim excidant. Quo genere incommodi ordo B. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum affectus esse dicitur in hoc more antiquissimo, ab immemorabili tempore obseruato, videlicet, quòd ipsa religio potest in diebus sanctæ Catharinæ virginis & Martyris ac Cinerū & Cœnæ Domini omnes tam religiosos, quàm seculares nimirum in Ecclesia præsentes, & genuflexos post confessionem à sacerdote corā omnibus recitatā de more absoluere, & benedicere: vt etiā aliæ religiones facere consueuerunt. Sed quia hoc solùm ex traditione obseruatur, & nescitur à quo Romano Pontifice sit huiusmodi facultas absoluendi dictæ Religioni concessa, eo quòd tractu temporis, & litera Apostolica, & alia chirographa dictæ Religionis fuerunt deperdita, nos de consilio venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium super statum regularium deputatorum, ac supplicationibus dilecti Filij magistri Petri Machado Prouincialis Prouinciæ Castellæ dicti ordinis, hac in parte inclinati hanc facultatem, præuia dicta concessione, vt præfertur de more à sacerdote coram omnibus recitata absoluendi, & benedicendi omnes præsentes, tam religiosos, quàm seculares dictis diebus generalem & inueteratam Apostolica autoritate, tenore præsentium approbamus, & confirmamus, & eidem religioni, quatenus opus sit, de nouo concedimus. Non obstantibus quibusuis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis cæterisq́; contrariis quibuscunque. Volumus autem, quòd præsentiū transsumptis, manu alicuius notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Dat. Romæ, apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xx. Aprilis M.D.XCII. Pontificatus nostri, anno primo. M. Barbanus.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrùm Prælatus concedens alicui fratri facultatem, vt possit eligere confessorem, possit absolui à casibus; à quibus dicti Prælati possunt absoluere, virtute dictorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, quòd Bonifacius VIII. statuit, prout dicitur in iure [a], quòd si Episcopus seu Prælatus, suo subdito concesserit, vt possit eligere confessorem idoneum, ille quem is elegerit in casibus, qui eidem Episcopo seu Prælato specialiter reseruantur, nullam habeant penitus potestatem, cùm in generali cōcessione illa non veniant, quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus. Circa quam constitutionem est notanda doctrina Nauarri [b], dicentis, quòd Episcopus concedendo suos casus siue sibi reseruatos, non videtur concedere absolutionem à cēsuris reseruatis, cùm à diuersis non fiat illatio: & aliud est peccatum reseruatum Episcopo, & aliud cēsura reseruata. Nam aliqua sunt peccata annexam censuram non habentia, quæ sunt Episcopo reseruata; & etiam sunt censuræ aliquæ illi reseruatæ, quæ non contrahuntur ratione aliquorum peccatorum, quæ ipsi nō sunt reseruata, neque etiam concedendo absolutionem à suis casibus, & cēsuris videtur concedere absolutionem, ac dispensationem votorum aut irregularitatum, à quibus ipse potest: quia non sunt casus nec censuræ ipsi reseruatæ, & ita ex illis non infertur ad hæc, nec econtra argumento aliquorum iurium [c]. Ex qua doctrina decisio quæstionis propositæ infertur. Nā, si Episcopus concedendo alicui, vt possit eligere confessorem, non videtur illi concedere autoritatem, vt possit absolui à casibus ipsi Episcopo reseruatis, à fortiori Prælatus concedens alicui autoritatem, vt possit sibi eligere confessorem, non videtur illi concedere autoritatem, vt possit ipse confessor absoluere ipsum à casibus reseruatis, & censuris, à quibus ipse iure communi, aut particulari, aut consuetudine generali, vel speciali potest absoluere. Prçterea, si concedendo suos casus, siue sibi reseruatos, non videtur concedere absolutionem à censuris, quomodo credere debemus, quòd concedendo tantùm, vt possit eligere confessorem, committere ipsi confessori omnem suam autoritatem iure communi, & speciali sibi competentem ad reseruata & ad censuras, & ad irregularitates? Necessarium igitur est, vt Prælatus dicat, Concedo tibi licentiam, vt eligas confessorem, cui omnem autoritatem, & facultatem meam committo ad tuas confessiones audiēdas. In hoc enim casu hæc confessio etiam ad reseruata extenditur iuxta tradita ab eodem Nauarro [d].

a cap. si Episcopus. de pænitentia & remissio.

b Nauar. cap. 27. num. 261.

c l. Papin. ff. de inoffic. cap. ad audientiā. de decim.

d Nauar. vbi sup.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrùm aliqua consuetudine possit introduci, quòd aliquis præter sui superioris licentiam confessorem sibi eligere valeat.

RESpondeo dicendo, quòd Bonifacius VIII. in loco citato articulo superiori, statuit, quòd nulla possit consuetudine introduci, quòd aliquis præter sui superioris licentiam confessorem sibi eligere valeat, qui eum possit absoluere, vel ligare. Quod intelligitur de subditis, non autem de Prælatis, vt sunt Guardiani, Priores, Prouinciales. Isti enim etiam si fuerint Hospites in alieno loco possunt sibi eligere confessorem absque illius loci superioris licentia. Licèt enim Collector [e] priuilegiorum Mendicantium dicat, quòd Ministri prouinciales, & Custodes, & Guardiani non sint in numero illorum Prælatorum exemptorum, quibus ius [f] concedit vt possint eligere ad libitum cōfessorem sequens opinionem Angeli [g], qui pro sua parte allegat Hostiēsem, Panormitanum, & Monaldum: attamen contrarium tenet Florentinus [h], Syluester, Margarita confessorum, Rosella, Corduba, & Soto. Qui dicūt, quòd in Prælatos inferiores, quibus in dicto iure conceditur licentia ad eligendum confessorem, cōtinentur dicti Prælati, quod ex litera eius iuris satis patet, habet enim: *Ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum, permittimus Episcopis, & aliis superioribus, necnon minoribus Prælatis exemptis, vt etiam præter sui superioris licentiam prouidum, & discretum sibi possint eligere confessorem* Hæc ibi. Quæ verba, scilicet, *præter sui superioris licentiam*, cùm post omnia ponantur, & nihil distinguant, sine dubio videntur cōprehendere omnes Prælatos minores exēptos, etiam nō immediatos Papæ. Nam si requireretur, vt ait Collector cum aliis suæ classis, quòd tales Prelati essent subiecti immediatè Papæ, certum est, quòd non ponerentur illa verba, scilicet, *præter sui superioris licentiam*. Et hanc opinionē videtur tenere Panormitanus in eo iure dicens, quòd Prælatus ibi sumitur in alia significatione. Vnde ait, quòd Rectores Ecclesiarum ibi comprehenduntur. Et hoc priuilegium non videtur esse sublatum ex non vsu in nostra religione Minorum. Nam Sixtus V. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, die tertio Octobris, confirmauit, & de nouo concessit omnia priuilegia per suos antecessores concessa religioni

e Collect. in comp. Mend. tit. accedere ad monasteria monialium. iux. fin

f cap. si. ne pro dilatione. de pæn. & remiss.

g ang. tit. confessor. 3. §. 5.

h Florent. 3. p. summ. tit. 17. ca. 2. & in 1. p. defecerunt. ca. 2. Syl. tit. confess. 1. § 8. Margari. confess. fol. 8. Ros. tit. confess. 3. Cord. in addit. ad comp. tit. accedere ad monasteria monial. in fine. Sot. in 4. d. 18. q. 9. art. 1.

Patris nostri Francisci regularis Obseruantiæ, non ponendo illam limitationem positam à Gregorio XIII. in confirmatione dictorum priuilegiorum, scilicet, *quatenus sunt in vsu*. Vnde cùm ea confirmauerit de plenitudine potestatis, & ex certa scientia, etiam ea quæ non erant in vsu confirmare censetur, iuxta ea, quæ latè diximus in superioribus [a]: & per consequens confirmasse priuilegium, de quo nobis sermo est. Ex quo sequitur posse prædictos Patres eo modo vti, nisi per statuta generalia ei sit renuntiatum statuendo, quòd nemo, nisi fuerit Generalis aut Prouincialis eo vti possit, iuxta ea, quæ in superioribus [b] annotauimus ventilando, an Generales, & Prouinciales, Capitula generalia, aut prouincialia possint limitare, & coarctare vsum priuilegiorum: & per consequens, vtrùm Prælati superiores, scilicet, generales, & prouinciales, possint coarctare potestatem Guardianorũ, & Præsidẽtium domorum illis communicatam per priuilegium Clementis IIII. & alia priuilegia in superioribus articulis posita. † Imò, vt verum fatear, dubito an dicti Prælati possint tollere à Guardianis dictum priuilegium, cùm ipsum non sit priuilegium, sed constitutio iuris communis contra quam ipsi sine licentia speciali Sedis Apostolicæ non possunt aliquid ordinare. † Vtrùm autem dicti Guardiani possint absolui à peccatis reseruatis per confessorem ab ipsis electum, quæstione sequenti disputabitur.

a Sup. q. 3. a. 2.
b Sup. q. 9. a. 2.

ARTICVLVS XXIX.

Vtrùm Prælato regulari impedito, eius subditus possit recurrere ad Episcopum pro absolutione casuum, à quibus ipse iure communi, aut speciali poterat absoluere.

RESpondeo dicendo, quòd si prælatus regularis non sit sacerdos, & nullus alius sit sacerdos regularis in conuentu, vel si sit excommunicatus, aut aliter impeditus: potest eius subditus absolui ab Episcopo à minori læsione clerici, vt cõstat ex iure [c], quod quidem secundùm Syluestrum [d], quoad monachos non exemptos verum est. Imò quoad exemptos hoc verum aliqui putant, inter quos sunt Federicus [e], & Ioannes de Lignano. Sed contrarium tenuerunt Ioannes Andreas [f], & panormitan. Quod probant, quia per exemptionem exempti efficiuntur non subditi Episcopo, id est, non subiecti eius potestati: sed papæ immediatè, vt dicitur in iure [g]. Vnde Episcopus in illos nullam habet potestatem, nisi in casibus sibi expressè concessis, prout decernunt Canones [h]. Et sic exempti non possunt absolui ab eo, neque ipsi possunt eius iurisdictionem prorogare, quantum ad forum cõtentiosum, vt dicit quædam decretalis [i], neque quantum ad forum pœnitentiale, vt ipsimet Canones determinant [k]; non enim exemptio concernit simpliciter fauorẽ exemptorum, sed in fauorem superioris, qui eos eximit, vt deducitur ex iure [l]. Et certè loquendo secundùm rigorem hæc opinio solidioribus nititur fundamentis, quàm contraria; sed de æquitate videtur contraria opinio seruanda. Licèt enim regulares eximãntur in fauorẽ superioris, vel Papæ eos eximentis à iurisdictione Episcopali, principaliter tamẽ in suum fauorem eximuntur, vt quietiùs Deo seruiant. Nec videtur æquum, quòd per exemptionem fiant deterioris conditionis, quàm non exempti in spectantibus ad quietem animi in Deo, ad quam ordinatur omnis religio. Vnde infert [m] Syluester, quòd potest Episcopus in defectum Prælati absoluere regularem exemptum, qui secularem clericum, aut regularem leuiter percusserit, vel habet impedimentum adeundi ad Curiam. Et hoc secundùm æquitatem, quod affirmat Panormitanus [n] esse æquum. Et hoc confirmat [o] Syluester ex traditis à Diuo Thoma dicente, quòd ad æquitatem, quæ epicheia dicitur, pertinet agere in casu secundùm legis intentionem, verbis omissis. Imò etiam dici potest, quòd quando in quadam Clementina [p] dicitur, quòd quando datur potestas contra exemptos, semper debet fieri mentio de autoritate Apostolica: hoc debet intelligi de potestate odiosa, putà ad coërcendum, de qua loquuntur iura superiùs allegata, vt patet intuenti: at de benigna, quæ est ad absoluendum, non semper est verum. Ex his concludo, quòd dicti Episcopi possunt absoluere dictos regulares ad se in simili casu recurrentes, ab omnibus à quibus secundùm ius possunt absoluere suos subditos, cùm regulares non debeant esse peioris conditionis, quàm alij fideles. Non tamen poterunt eos absoluere à casu, à quo Prælatus regularis poterat absoluere secundùm aliquod particulare priuilegium, quod non habet Episcopus erga suos subditos. Potestas enim Prælatorum regularium ad aliqua se extendit circa suos subditos: ad quæ iurisdictio Episcoporum circa suos minimè protrahitur.

c ca. monachi. & c. cùm illorum. de sent. excomm.
d Sylu. verb. absolutio 5. nota 1.
e Fed. conf. 14. Ligna. in clem. in ca. in agro.
f Andr. in regul. scient. Panor. in d. c. monachi. & in c. significasti. de foro compet.
g ca. si Papa. de priuil. lib. 6.
h c. frater noster. 16. q. 1.
i d. c. signif.
k ca. omnis vtriusq. sexus. de pœn. & remiss.
l cap. ad Apostolicam. de regul. l. si quis in conscribendo. C. de Episcopis & Clericis.
m Sylu. vbi sup. not. 3.
n Panorm. in clem. attendentes. de statu regular.
o Syl. vbi sup. D. Tho. 2. 2. q. 120. ar. 1. § 2.
p Clemen. attendentes.

ARTICVLVS XXX.

Vtrùm possit regularis absolui à reseruatis, à quolibet confessario regulari negante superiore pœnitentis suam autoritatem.

RESpondeo dicendo, quòd loquendo de casibus reseruatis ipsi Prælato per ipsum & per statuta religionis, si expediat Prælatum non cognoscere reum peccati reseruati, debet non grauatè, sed facilè causam totam committere docto & approbato confessario petenti, ne iugum confessionis de se suaue appareat durum. Interdum tamen si frequens esset ruina, potest quidem prudenter negare, prout tradunt D. Thomas [q], Syluester, Victoria, & post alios Nauarrus. Quia licentia negata cùm inferior confessarius in ea reseruata nihil proprio iure possit, persuadeat adire Prælatum. Qui quando iniustè negat suam autoritatem, aiunt D. Thomas [r], Alexander de Ales, Marsilius, & Medina, non posse inferiorem absoluere. Nam ideo absente superiore absoluit inferior à reseruatis indirectè, quia præsumitur, tacitam licentiam illius habere. Quæ ratio cessat, cùm Prælatus præsens negat licentiam. Qui tamen fatentur, quòd propter scandalum euitãdum liceret pœnitenti contrito communicare, & celebrare, si timet malum graue ex eò, quòd suo Prælato id reseruatum confiteatur. Ex quo colligitur, quòd in hoc periculo potest etiam absoluere à reseruato, ex citata commissione maioris Prælati, aut Papæ absentis, quia iniustè negatam licentiã videtur ipso iure concedere. Si enim ob euitandum scandalum Doctores concedunt huic communionem maioris Sacramẽti, cur negant licere absolutionem, licèt in occulto detur? Ita Henriquez [s]. Sed hæc doctrina non mihi placet, licèt alibi eam fuerim sequutus. Licet enim communicare cum debita contritione in supradicto periculo. Nam Concilium [t] Tridentinum, definiens debere confessionem præcedere communionem, loquitur quando adest copia confessoris. Nam necessitate vrgente, si non adest copia confessoris, potest cum contritione quis accedere ad sacrum ministerium celebrandum. At negata iniustè

q D. Th. in 4 d. 17. q. 3. ad 3. Sylu. v. confessor. 1. § 3. 13. Victor. § 145. in fin. Nauar. in c. placuit. nu. 119. & 131. c. 21. num. 131.
r D. Tho. vbi sup. ad 3. & 5. Alens. 4. p. q. 77. memb. 3. artic. 2. ad 1. Marsil. in 4. q. 12. art. 1. p. 4. conc. 2. ad 4. & 5. Medin. de confes. quæstio. 37. fol. 86.
s Henri. lib. 3. de pœn. c. 13. n. 6. & c. 15. nu. 5.
t Conc. Trid. sess. 14. de sacramen. Euch. cap. 7.

iustè autoritate Prælati, non potest inferior etiam in dicto periculo absoluere à reseruatis cum licentia præsumpta alterius superioris; cùm ipse inferior ad ea peccata non habeat iurisdictionem: quam si concedamus dari per licentiam præsumptam alterius superioris, scilicet, Papæ, sequeretur, quòd iurisdictio daretur per licentiam præsumptam; & sic aperiretur quædam ampla porta ad fundandam, & protelandam iurisdictionem ex sola voluntate præsumpta: & sæpissimè neruosum vinculum reseruationis dissolueretur, si liceret pœnitentibus negata iniustè, & tyrannicè à pœnitentiariis maioribus absolutione recurrere ex præsumpta voluntate Papæ ad quemlibet confessarium. Supradictum autem argumentum Henriquez solùm cõcludit, quòd sicut licet communicare in necessitate cum sola contritione ob defectum confessoris cũ obligatione confitendi eademmet peccata data copia ipsius: ita negata iniustè autoritate ad reseruata, imminente dicto periculo propter defectum confessarij, licebit pœnitenti confiteri inferiori, qui eum directè poterit absoluere à peccatis non reseruatis: at à reseruatis minimè licebit, nisi indirectè, cum obligatione tamen confitendi ea superiori alicui, quando eius copiam habuerit. Et dato quòd opinio Henriquez sit vera, scilicet, quòd directè ipse inferior posset absoluere pœnitentem, etiam à reseruatis negata iniustè autoritate superioris in dicto periculo propter commissionem tacitam Papæ, in prædicto casu ego eam minimè reciperem, quãdo ab ipso Prælato petitur autoritas, quæ sibi ratione priuilegiorũ competit ad absoluendum à reseruatis Sedi Apostolicæ, aut in Bulla Cœnæ Domini, & ad dispensandum in reliquis irregularitatibus, de quibus in superioribus latè egimus. Licèt enim Prælati respectu prædictorum habeant iurisdictionem ordinariam, & eam possint committere aliquibus, secundùm ea quæ in superioribus dicta sunt; non tamen concedendum existimo, quòd negantibus iniustè Prælatis suam autoritatem, Papa eam concedere videatur cuilibet approbato confessario. Tum quia iurisdictionem & potestatem ad delegandum commisit ipsis prælatis, confisus de eorum prudentia & zelo; quam confidentiam non habet de quocunque alio confessario à pœnitente electo. Tum etiam quia si hoc esset verum, sequeretur quòd negata iniustè & tyrannicè dispensatione ab Episcopo, cui Summus Pontifex eam commisit, posset pœnitens, imminente periculo, ad alium recurrere, allegando in eius fauorem tacitam volũtatem Papæ, in hoc casu alteri delegantis. Posset insuper pœnitens negata sibi absolutione à reseruatis iniustè & tyrannicè ab aliquo confessario tempore Iubilei, recurrere ad alium confessarium non habentem similem potestatem ex tacita voluntate Papæ eam sibi in dicto casu concedentis. Quæ in materia spiritualis iurisdictionis minimè sunt admittenda. Tum etiam quia Prælatis conceditur absolutio ab excommunicatione, etiam Papæ reseruata, à qua dictus confessor inferior non potest absoluere; sicut non potest absoluere ab excommunicatione quacunque reseruata, prout quæstione sequenti declarabitur. Verum est tamen, quòd negante Prælato suam autoritatem ad reseruata, quam habet ratione priuilegiorum, si adest aliquod graue periculum, poterit pœnitens absolui à confessario approbato à non reseruatis: quia remanebit cum debita contritione absolutus indirectè à reseruatis, cum obligatione confitendi habenti ad ipsa specialem iurisdictionem.

* * *

QVÆSTIO XXI.

De Abbatibus quoad potestatem reseruandi casus, & ab eis absoluendi, in vndecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *VTrùm Prælati Ecclesiastici possint reseruare casus.*
2 *Vtrùm Prælati Regulares possint reseruare casus.*
3 *Quis potest absoluere à casibus reseruatis ipsis Prælatis.*
4 *Vtrùm Prælati Regulares teneantur concedere suis subditis autoritatem, vt possint absolui à reseruatis.*
5 *Vtrùm sit obligatus religiosus confiteri peccata reseruata simul cum alijs negata iniustè autoritate à superiore.*
6 *Vtrùm superior teneatur simul audire peccata non reseruata cum reseruatis.*
7 *Vtrùm concessio reseruatorum sine debita contritione sufficiat, vt cum quocunque confessario possint prædicta reseruata confiteri.*
8 *Vtrùm confessor electus per Guardianum possit ipsum absoluere à reseruatis.*
9 *Vtrùm Guardiani, quibus Prouinciales committunt suos casus, possint alteri committere dictam potestatem.*
10 *Vtrùm religiosi possint absolui à casibus reseruatis virtute Bullæ Cruciatæ.*
11 *Vtrùm nouitij possint à quocunque absolui à reseruatis.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Prælati Ecclesiarum possint reseruare casus.

RESpondeo dicendo, quòd presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluẽdi potestatem accipiunt, vt ait sanctum Concilium Tridenti [a]. Nam cùm omnes in dicta ordinatione potestatem super verum Christi corpus ad conficiendum Eucharistiæ Sacramentum accipiant, consequens est, vt etiam accipiant potestatem super corpus mysticum ad absoluẽdum ab omnibus peccatis, vt ait Paludanus [b]. Et sic ad eos iure diuino pertinent omnia, quæ sunt fori interioris, & pœnitentialis, nisi iure humano illa eis fuerint adempta, vt ait D. Antoninus [c]. Neque in hoc est differentia inter sacerdotes seculares, & regulares: quia omnibus in ea æqualis impartitur autoritas, vt optimè concludit Gratianus [d]. Vnde infertur, casum non dici reseruatum, eo quòd non concedatur potestas absoluendi ab eo: sed quia tollitur, & minuitur eis, qui eam actu vel habitu habent. Proinde Concilium Trident. [e] definiuit, hæresim esse, dicere non posse Episcopum in foro interiori sibi aliquem casum reseruare. Et idem Concilium [f] Tridentinum ait: *Quoniam magnoperè ad Christiani populi disciplinam pertinet, vt atrociora quædã & grauiora crimina à solis quidem Summis Pontificibus in toto terrarum orbe; ab Episcopis verò in sua diœcesi absoluantur, meritò singuli pro potestate sibi in Ecclesia tradita eadem suo potuerunt peculiari iudicio reseruare. Quam reseruationem tanquam diuinæ autoritati consonantem, non tantùm in externa politia, sed etiam coram Deo (articulo mortis excepto) vim habere potest. Vnde cùm extra illum articulum sacerdotes nullam in casibus huiusmodi reseruatis absoluẽdi potestatem habeãt, pœnitentes ad legitimos superiores pro absolutione cõsequenda remittere debent.* Dubium autem grauissimum à Doctoribus ventilatur, Vtrùm Prælati Ecclesiastici possint sibi reseruare casus merè interiores. Ad quod dico primò, quòd Ecclesia directè nullam potestatem habet in actus purè interiores absolutè, &

per

a *Conc. Trid. sess. 23. cap. 5. reform.*
b *Palu. in 4. d. 17. q. 3. a. 2.*
c *Ant. 3 p. tit. 7. c. 2.*
d *ca. adiicimus. & generaliter. 16. q. 1.*
e *Conc. Trid. sess 14. can. 2.*
f *Conc. Trid. sess 14. cap. 7. de cas uum reseruatione.*

per se sumptos, & per consequens non potest eos vt sic reseruare.

Secundò dico, quòd Ecclesia bene habet potestatem in actus animæ interiores ad præcipiendum, & prohibendum, & puniendum eos, vt sunt causæ contingentes, aut qualitates exteriorum actuum, vel omissionum, vel vt ordinantur ad hæc exteriora, & ea qualificant. Vnde infertur, quòd si quis aliquod peccatum mentale aliquo signo, aut verbo, aut scripto expresserit, exterius incidit in excommunicationem tali peccato ab Ecclesia appositam, & si fuerit reseruata ab ea, non poterit absolui à quocunq; confessore approbato, nisi ad id habuerit facultatem à superiore reseruante. Quod limitandum est, vt ait Almain, quem sequitur Simancas infrà allegandus, quando per actum, vel signũ malum manifestatiuum talis peccati interioris etiam si secretissimè nullo vidente exteriùs exprimitur, secùs si per actum bonum manifestetur, puta ad consilium capiẽdum in sacramento vel extrà. Hanc opinionem tenet expressè Caietanus [a], & videtur esse opinio D. Thomæ, & eam tenet Petrus de Palude, Florentinus, Almain, Driedo, Castro, Soto, Nauarrus, Simancas, & Couarruuias; & licèt alij aliis diuersis viis progrediantur, hæc tamen opinio duobus superioribus dictis, & vnico corollario sic proposita mihi quidem probabilior apparet, & viis certè, & consideratis aliarum opinionum fundamentis magis ad veritatem accedere videtur.

a Caiet. 2. 2. q. 11. ar. 3. & 4. & in sum. titu hæresis. & titu. hora canonica. D. Tho. 1. 2. q. 91. art. 4. & 2. 2. q. 11. art. 3. & q. 100. artic. 6. ad 6. Pal. in 4. d. 15. q. 5. ar. 2. conclus. 4. Flor. 3. p. tit. 24. c. 4. §. 7. Almain. de potest. Ecclesi. c. 3. Dried. de lib. Chris. lib. 3. cap. 5 p 90. Cast. de punit. hæret. lib. 2. cap. 18. & de leg. pœn lib. 2. c. 25. conclus. 1. & 2. Sot. de iust. & iur. lib. 10. q 5. art. 5. Nau. de simon. n. 20. & 21. fol 118. Couar. de hæret c. 42. Con. in reg. pec. acti. 2. p. in initio.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Prælati regulares possint casus reseruare.

Respondeo dicendo, quòd quantum attinet ad Generales, & Prouinciales, nemini dubium est, posse reuocare casus. Imò existimo esse hæresim dicere contrarium. Nam cùm ipsi Generales, & Prouinciales, secundùm ius, prout dictum est in superioribus [b], habeant iurisdictionem Episcopalem, aut quasi Episcopalem, consequens est, vt sicut hæreticantur dicentes Episcopos non posse reseruare casus in foro interiori: ita etiam hæreticare videntur, negantes istam autoritatem dictis Prælatis regularibus. Vnde meritò declarauit, & decreuit Alexander VI. prout habetur in libro Monumenta [c] ordinum, & in supplemento, *Quòd Generales, & Prouinciales possunt casus reseruare*, hoc extendens ad Guardianos, dicens, *Et quòd Guardiani possunt reseruare casus de occultis inter religiosos, & quòd absoluentes à talibus post huiusmodi reseruationem nullam faciunt absolutionem, & incidunt in pœnam absoluentium à casibus non concessis.* Circa quam concessionem, primò est aduertendum, quòd tempore Martini V. iam fuerunt in religione nostra facta Minorum taxati, & ordinati casus Ministris ordinis Minorum reseruati, & ab ipso Martino V. confirmati, vt in regula apparent impressi. Deinde est pariter aduertendum, quòd nunc per sanctissimum Dominum nostrum Clementem VIII. tum quoad istam, tum etiam quoad illam Alexandri VI. dispositionem, aliud est ordinatum; anno enim Domini, millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, mense Maij cunctis regularibus per publicum Breue infrascriptos casus reseruatos fore præscripsit.

b Sup. q. 17. art. 1.

c Monum. 2. impr. fol. 56. concess. 66. & in suppl. fo. 3.

Primum est, veneficia, incantationes, sortilegia.

Secundum est, apostasia à religione, siue habitu dimisso, siue retento, quando eò peruenerit, vt extra septa monasterij, seu conuentus fiat transgressio.

Tertium est, nocturna ac furtiua à monasterio, seu conuentu egressio, etiam non animo apostatandi facta.

Quartum est, proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale.

Quintus est, lapsus carnis voluntarius opere consummatus.

Sextus est, occisio, aut vulneratio, seu grauis percussio alicuius personæ.

Septimus est, malitiosum impedimentum, aut retardatio, aut apertio literarum à superioribus ad inferiores, & econtra.

Octauus est, iuramentum falsum in iudicio regulari, seu legitimo.

Nonus est, auxilium, seu cõsilium, seu procuratio ad abortum faciendum post animatum fœtum, etiã effectu non subsecuto.

Decimus est, falsificatio manus, aut sigilli officialis monasterij, aut conuentus.

Vndecimus est, furtum de rebus monasterij, seu conuentus in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale. Hoc fuit à Pontifice declaratum debere intelligi etiam de rebus particularibus ad alicuius fratris particularis vsum concessis. Quæ autem sit quãtitas constituens peccatum mortale, vide in nostra summa [d].

d in Sum. 1. tom. c...

Addit autem Summus Põtifex, quòd si aliud peccatum graue pro religionis conseruatione, aut pro conscientiæ puritate reseruandum videbitur, id nõ aliter fiat quàm generalis capituli in toto ordine, aut prouincialis in prouincia matura discussione, & consilio. Ex qua dispositione videtur remanere dispositionem suprà dictam Alexandri VI. restrictã, & moderatam: vt scilicet, Prouinciales, & Generales per se solos iam non possint reseruare casus, nisi in Capitulis generalibus, & prouincialibus cum consensu Patrum vocalium ibi pro electione facienda conuenienti. In dictis enim Capitulis poterunt reseruari alij casus à supradictis etiam eiusdem materiæ supradictorum casuum, vtputa in materia lapsus carnis, possunt reseruari etiam tactus impudici: supradictis tamen casibus semper firmiter manẽtibus, & in nullo mutatis. At hæc constitutio Clementis VIII. quantum ad istam restrictionem, & limitationem non video esse receptam in nostra religione, cùm sæpe sæpiùs contingat euenire casus particulares, qui propter bonum regimen statim ante Capitulum generale aut prouinciale necessariò sunt reseruandi, si enim non reseruarentur, maxima religio incommoda pateretur.

Aduertendum secundò circa prædictam constitutionem Alexandri VI. quòd eius declaratio, seu decretum, quoad Guardianos non permanet in suo vigore in nostra religione regularis obseruantiæ, quia in Capitulo generali, Assisij celebrato anno Domini, millesimo quingentesimo vigesimo sexto, sequens statutum autoritate Apostolica factum est.

Ordinatur, & mandatur autoritate Apostolica, vt totius Capituli generalis, quòd nullus Guardianus possit sibi reseruare casum aliquem, sed solus minister Prouincialis id poterit Et meritò quidem hoc est ordinatum. Reseruatio enim ad habentes iurisdictionẽ Episcopalem pertinet secundùm ius, & non ad Guardianos, qui curatis comparantur, quibus ius Canonicum reseruationem minimè commisit. Et certè reseruatio casuum ad ædificationem, & non ad destructionem religionis inducta est: quæ si cuilibet Guardiano cõmitteretur, cederet in destructionem: cùm multi sint Guardiani, & Prælati Conuentuales, qui propter defectum ætatis, & experientiæ in religionibus non habent eam maturam prudentiam, & consilium, scientiam, & zelum quæ ad huiusmodi reseruatio

uationem requiruntur, vt cedat in ædificationem, & augmentum religionis. Imò aliquos ego vidi Prouinciales tam faciles, & inconsideratos in his, quæ pertinent ad regimen, & ædificationem religionis, vt de eis ad hoc ministerium peragendum, vt decet parum confiderem. Et ideo sanctissimus Dominus noster Clemens VIII. hanc autoritatem ipsis restrinxit, vt ita ligati minimè aliis essent in scandalum, & ruinam.

ARTICVLVS III.

Quis possit absoluere à casibus reseruatis ipsis Prælatis.

RESpondeo dicendo, quòd Alexander VI. in priuilegio in superioribus allegato ait, quòd absoluentes à talibus casibus reseruatis post eorum reseruationem, nullam faciunt absolutionem, & incidunt in pœnam absoluentium à casibus non concessis. Pœna autem ponitur in capitulo religiosi, de priuilegiis, & est quòd remanent excommunicati ipso facto. Et dico primò, quòd Prælati generales habent autoritatem ad absoluendum fratres totius ordinis à peccatis reseruatis: Prouinciales autem possunt absoluere omnes fratres totius prouinciæ, & hospites ad suam prouinciam declinantes. Vnde si quis habet autoritatem absoluendi à peccatis reseruatis actiuè, si hanc habet à Generali, potest ea vti cum omnibus fratribus totius ordinis, cùm omnes sint sui subditi, etsi à Prouinciali, cum fratribus tantùm illius prouinciæ, & etiã cum hospitibus ad eam venientibus. Nam Gregorius XI. *Concessit Magistro Generali, & singulis Prioribus prouincialibus, & cõuentualibus ac vices eorum gerentibus, vt in prouinciis, & conuentibus, ac locis sibi commissis fratribus eiusdẽ ordinis interdũ ad eos declinantibus vndecunque absolutione, & dispensatione indigentibus absolutionis, & dispensationis beneficium possint impartiri.* Ita habetur in libro Monumenta [a] ordinum. Et idipsum concedit Clemẽs IIII. prout habetur in Bulla allegata in articulo primo quæstionis præcedentis. Et si frater habeat autoritatem passiuam, vt possit ipse absolui à dictis casibus, poterit confiteri cum quouis ordinis confessore, siue sit ei autoritas ista cõcessa à Generali, siue à Prouinciali: cùm multi summi Pontifices nostræ religioni concesserint, vt fratres possint de materia peccati mortalis confiteri cum quouis ordinis sacerdote confessore; etiamsi à suis prælatis licentiam non petant. Proinde habens autoritatem hanc passiuam poterit sine dubio à quouis ordinis sacerdote absolui, cùm omnes sacerdotes ordini approbati à suis superioribus ad audiendas confessiones fratrum sint idonei pro omnibus fratribus ordinis; prout concesserunt Summi [b] Põtifices, & in comitiis nostræ sacræ religionis Generalibus est ordinatũ. Nã de iure [c] communi contrarium dicendum erat. In quo definitur, quòd nulla potest consuetudine introduci, quòd aliquis præter sui superioris licentiã cõfessorem sibi eligere valeat. Vnde in aliquibus prouinciis inter Capucinos fratres adhuc extat laudabilis consuetudo, quòd fratres hospites à Prælatis se confitendi licentiam petant: licèt non sit necessaria quando hospites sunt Prelati, vt dicit Corduba in verbo, accedere ad monasteria monialium, in fine. Et hoc debet multum notari: quia secundùm ius commune videbatur dicendum contrariũ. Nam cùm Prouincialis dignitas comparetur Episcopali dignitati: videtur etiam quòd ipsa Prouincia comparetur Episcopatui. Vnde, sicut quis vnius Episcopatus cõfiteri non potest de materia peccati mortalis cum alio sacerdote in alio Episcopatu approbato, nisi priuilegium aliquod esset in contrarium: ita pariter dicendum videbatur, vt fratres de vna prouincia confiteri minimè possint cum sacerdotibus alterius prouinciæ, licèt eiusdem ordinis.

a In 1. impr. fol. 230. cõcess. 548.

b Habet. in expli. Cruci. §. 9. nu. 12.

c c. si. Episc. de pœn. & remiss.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Prælati regulares teneantur concedere facultatem suis subditis, vt possint absolui à casibus reseruatis.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. die vigesima prima Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, Pontificatus sui anno sexto, in quodam Breui, quod incipit, *Romani Pontifices circumspecta benignitas, prohibens, ne fratres Ordinis Prædicatorum possint eligere confessorem: & absolui à reseruatis virtute Bullæ Cruciatæ, sine licentia suorum Prælatorum, addit, Eisdem tamen Prælatis in vsu huiusmodi potestatis cum subditis benignos & faciles se exhibeant, præcipimus.* Quod verbum (*præcipimus*) prout dictum est [d] suprà, præceptum importat. Et cùm res sit grauis, videntur peccare mortaliter Prælati dictam autoritatem sine causa negantes, intelligentes, quòd ex huiusmodi negatione animæ suorum subditorum dispendium patientur. Vnde religiosus pœnitens, cui oportet nõ reuelare in confessione sacramentali sua peccata reseruata superiori præsenti, propter maximum periculum, quod ex tali reuelatione resultat, nolente ipso concedere licentiam, vt cum alio confiteatur, potest cum contritione licitè celebrare ad euitandum scandalum, prout tenet [e] Victoria, cùm in hoc casu careat copia confessoris. Quod est intelligendum nullo alio confessore præsenti. Nam si est præsens confessor, tenetur confiteri de aliis peccatis mortalibus antequam ad celebrationem accedat, iuxta decretum Concilij [f] Tridentini: qui confessor directè absoluat eum à peccatis mortalibus, & indirectè à reseruatis, ratione quorum solùm non habet copiam confessoris, & iudicatur ac si esset absens à superiori. Quod intelligitur, quando peccata reseruata non habent annexam excommunicationem. Si enim habent annexam excommunicationem, minimè potest absolui etiam à non reseruatis. Nullus enim potest absolui à quocumque peccato, nisi priùs ab excommunicatione absoluatur, à qua inferior, si est reseruata, minimè potest absoluere. Verũ tamen est, quòd instante maxima necessitate cõmunicandi, aut celebrandi ad euitandum magnum scandalum, potest iste talis cum contritione accedere ad hoc altissimum sacramentum, prout tenẽt [g] Sotus, Couarruuias, Medina, & Ledesma, & Castro. Iuxta quam doctrinam est glossandus idem [h] Sotus dicẽs, quòd in nullo casu neque ad euitandum scandalum licitum est excõmunicato celebrare. Hoc enim intelligi debet, quando scandalum est paruum, nõ verò quando scãdalum est magnum: præceptum enim de non scandalizando fratrem est diuinum, & naturale: præceptum autem nõ communicandi cum excommunicato præsupposita debita contritione est humanum. Et etiam erit licitum dicto religioso pœnitenti excommunicato ad Eucharistiam accedere cum debita contritione, quando Prælatus non vult ipsi concedere autoritatem ad casus reseruatos, & timet maximum infamiam, aut maximũ periculum, si non accedat, prout tenent [i] Ledesma, & Syluester. Quod probatur: nam etiam præsente confessore, qui eum absoluere possit, potest sine confessione celebrare, aut communicare, quando ex confessione timet periculum simile imminere sibi. Et confirmatur

d Supr. q. 6. art. 13.

e Victor. in sum fol. 146.

f Conc. Trid. sess. 14. c. 7.

g Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. §. hoc autẽ dubium. Couar. in ca. alma mat. 1. p. §. 2. nu. 11. Medi. in sum. 1. lib. ca. 11. §. 1. Lede. 1. 4. q. 25. ar. 1. prop. fin. Cast. lib. 2. de leg. pœn. c. vlt.

h Sot. in 4. d. 12. q. 1. art. 4. §. quartus casus.

i Ledes. vbi sup. Syluest. v. Eucharist. 2. q. 7. §. quantum vo.

a Nau. c. 17. num. 179.

matur. Nam etiam concedit doctissimus [a] Nauarrus, quòd irregularis ad euitandum simile scandalum, & periculum potest celebrare. Et quantum ad inhabilitatē celebrandi pari passu ambulant respectu peccati mortalis excōmunicatus & irregularis. Ex his infertur, quòd religiosus accedens ad celebrandū cum excommunicatione reseruata, ad cuius absolutionem sibi autoritas à superiore est negata, si hoc facit necessitate compulsus, non potens aliter scandalum euitare, aut pericula allegata fugere, minimè incurrit irregularitatem, quam incurrunt excommunicati cum excommunicatione celebrantes, cùm minimè peccent ministrando. Aduertendum est tamen, quòd nulli occulto excommunicato licitum erit celebrare ad implendum præceptum Ecclesiæ, aut præceptum, & obligationem suo officio annexam, quando ex omissione horum præceptorū nullum graue scandalum sequitur, aut infamia. In his enim casibus, nec lex diuina, nec humana permittit aliquem excommunicatum celebrare; vnde pœnam irregularitatis incurrit celebrando. Aduertendum insuper quod semper dixi, quòd propter vitandum magnum scandalum & periculum, licèt dicto religioso excommunicato celebrare, negata sibi autoritate à suo superiore. Ad denotandum, quòd neque ratio verecundię, aut malæ famę, quam ex reuelatione sui peccati reseruati apud suum Prę latum habere debet, erunt causa sufficiens, vt dictus religiosus sine confessione possit cum sola contritione ad celebrationē accedere. In hoc enim casu tenentur suo superiori priùs confiteri: nisi culpa reseruata apud Prælatos ordinis sit iam in iudicio exteriori castigata, aut timet quòd directè, aut indirectè ab ipso Prælato reuelabitur. Ex quo infertur, quòd si subditus timet, quòd petendo per interpositā personam licentiam superioris ad casum reseruatū, ipse prælatus veniet in cognitionem ipsius, potest ad celebrandum accedere, etiamsi sit excommunicatus, cum debita tamen contritione, necessitate maxima vrgente, & scandalo magno id flagitante: prout tenent [b] Victoria, Soto, & Ledesma. Qui omnes affirmant etiam causam esse sufficientem ad accedendū ad celebrandum aut communicandum cum casibus reseruatis, & excommunicatione si adsit contritio, quando Prælatus non vult concedere suam autoritatem, & scit pœnitens probabiliter, quòd si ipsi confiteatur, impediet ipse Prælatus maxima bona spiritualia, & etiam magna bona temporalia negando illi suffragium ad ipsorum consecutionem. Et sic nō omnino probo sententiā [c] Nauarri, dicentis, posse Prę latum negare suffragium alicui in electione rationeé criminis, quod solum scit in confessione: cùm timor talis negationis sit sufficiens causa, vt ipse religiosus possit accedere ad communicationem cum casu reseruato, ad cuius absolutionem nullo modo à suo Prę lato potest facultatem per interpositā personam petitam adipisci. Ex his etiam infertur, quòd timor reuelandi complicem, aut ipsum infamandi, aut impediendi ipsi aliqua grauia bona spiritualia, aut temporalia, erit causa sufficiens, vt supradictus religiosus excommunicatus cū cōtritione possit accedere ad celebrandū præcisa necessitate, & vrgente id postulante: vt affirmant supradicti Patres.

b Victor. de confess. n. 146. Sot. in 4. d. 12. q. 1. art. 4. prope finem. Ledes. 24. q. 7. art. 5. dub. vers. sed videatur.

c Naua. in c. sacerdos. de pœnit. d. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrùm sit obligatus religiosus confiteri peccata reseruata simul cum aliis negata iniustè autoritate à superiore.

RESpondeo dicendo, quòd in omnibus casibus, in quibus religiosus habens casus reseruatos potest confiteri inferiori non habenti potestatem ad eorum absolutionem, prout dictum est in superiori articulo, obligatur ad confitendum peccata etiam reseruata ipsi inferiori, vt cum D. Thoma [d] Ledesma, Soto, Caietanus, & alij communiter tenent. Nam pœnitens de iure diuino tenetur, quando fieri potest, confessionem integram facere. Nec obstat, quòd postea tenetur iterum confiteri reseruata habenti autoritatem ad eorum remissionem. Hoc enim per accidens est. Per se autem est, quòd tenetur confiteri peccata cōfessario habenti autoritatem ad eorum remissionem, & vt supponitur, dicta reseruata confessario non habenti talem facultatem sunt propalata. Vnde quando pœnitens religiosus solùm reseruata confessario inferiori reuelauerit, absolutio nulla erit ex defectu iurisdictionis, prout tenent Ledesma [e] & Nauarrus. Aduertendū tamen, quòd pœnitens absolutus à confessario inferiori directè à mortalibus, & indirectè à reseruatis, recipit vnum verum sacramentum. Et quando postea superior, aut alius eius habens potestatem, absoluit directè à reseruatis, aliud distinctum sacramētum à primo recipit, vt dicunt communiter Doctores. Aduertendum insuper, quòd sacerdos simplex in absentia confessoris inferioris non potest absoluere dictum religiosum pœnitentem indirectè à reseruatis, directè autem à venialibus. Licèt enim habeat iurisdictionem ad absoluendum à venialibus, hoc tamen intelligitur quando solùm illi venialia confitentur, non autem quando illi venialia simul cū mortalibus sacramentaliter reuelantur: cuiusmodi sunt reseruata, quę vt supponitur dicto sacerdoti simplici confitentur. Denique solùm habet sacerdos simplex potestatem ad absoluendum à venialibus, aut à mortalibus semel iam confessis legitimè, vt communis consuetudo Ecclesiæ probat.

d Ledes. 1. 4. q. 8. ar. 1. dub. 4. Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. Caiet. v. confess. conc. 10.

e Ledes. vbi sup. dub. 5. prop. 7. Naua. c. 16. num. 14.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm superior teneatur audire peccata reseruata simul cum non reseruatis, vt subditum possit absoluere à reseruatis.

RESpondeo dicendo, quòd Caietanus [f], Sotus, & Nauarrus tenent quòd superior potest audire peccata tantùm reseruata, & ab eis pœnitentem absoluere, & remittere ipsum ad confessorem inferiorem, vt ipse audiens eius peccatis non reseruatis, ab eis eum sacramentaliter absoluat. Et consequenter dicunt, quòd dictus pœnitens duo recipit sacramēta, vnum à superiore, alterū ab inferiori, & quòd dictus superior potest iure optimo hāc facere diuisionem sicut faciunt Papæ pœnitentiarij. At contrariā opinionē secundùm diuinam Theologiam existimo veriorem. Scilicet, dictum superiorem eam diuisionem facere minimè posse, & sic necessario debere audire peccata reseruata, & non reseruata, prout tenent [g] Ledesma, Durādus, & Syluester, Adrianus, & Victoria. Et fundamentum huius opinionis est, quia integritas confessionis est de iure diuino, in quo dictus superior minimè potest dispensare, nulla præsertim existente necessitate, cùm ipse superior possit remittere suum subditum ad confessorem inferiorem cum autoritate, vt ipsum ab omnibus absoluere possit. Et dato, quòd Prælatus velit extra confessionem scire peccata reseruata ipsius pœnitentis, remittendo absolutionem ad inferiorem cōfessarium sigillum confessionis seruare tenetur, cùm reuelatio ipsi facta ad confessionē ordinetur, prout ait Ledesma. Qui cum Adriano, & Durando affirmat,

f Caie. verb. confessio. conductio. Sot. in 4. d. art. 5. Nauar. in c. Sacerdos. §. quantus. de pœn. d. 5. nu. 12.

g Ledes. 1. 4. q. 8. ar. 1 dub. 3. conc. 2. Durand. in 4. d. 17. q. 15. Sylu. verb. Confess. 1. q. 19. Adrian. q. 4. de confess. §. 7. sed dubiu. Victor. de confess. num. 161.

mat, quòd pœnitentiarij Papæ non diuidunt confessionem, sed tantùm absoluunt à censuris Papæ reseruatis, non potentes maximis negotiis implicati integras confessiones pœnitentium audire. Et sublatis censuris iam peccata non remanent reseruata: Papa enim solùm censuras reseruat.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm confessio reseruatorum superiori aut habenti potestatem, facta sine debita contritione, aut attritione, valeat, vt pœnitens possit ea peccata confiteri cuicumque alij confessori inferiori approbato.

RESpondeo dicendo, quòd quando pœnitens religiosus fuit absolutus sacramentaliter à casibus reseruatis per superiorem, aut per habentem eius ad id potestatem existente nulla absolutione propter defectum contritionis, aut attritionis, non tenetur dictus pœnitens ampliùs dicta peccata reseruata confiteri Prælato, aut habenti eius autoritatem. Sufficit enim quòd ea confiteatur cuicunque legitimo confessori, vt ait [a] Caietanus. Reseruatio enim quid odiosum est. Vnde debemus Theologizare, sufficere ipsum peccatum reseruatum esse cognitum & reuelatum ipsi Prælato, aut alij eius potestatem habenti, vt sic cesset ipsa reseruatio. Et hanc opinionem, vt verissimam tenent Syluester [b]: & eam tenent communiter Doctores, affirmantes idem esse dicendũ, quando pœnitens aliquod peccatum mortale malitiosè tacuit, dummodo omnia peccata reseruata reuelauerit. Et idipsum etiam affirmant esse dicendum, quando pœnitens multa habet peccata reseruata, & vnius, aut duorũ fuit oblitus, prout dicunt [c] Adrianus & Ledesma. In hoc enim casu omnium peccatorum etiam oblitorum volunt Prælati tollere reseruationem, prout affirmat [d] Nauarrus. Verum est tamen, quòd tenetur dictum peccatum confiteri cùm ipsius fuerit recordatus. Et idipsum etiam sentiunt dicendum, quando pœnitens tempore Iubilei, aut Bullæ concedentis absolutionem à reseruatis propter ipsius culpam (quia, verbi gratia, tacuit aliquod peccatum mortale, aut non habuit debitã attritionem) fuit inualidè absolutus: omnia peccata reseruata confitendo. In hoc enim casu finito tempore Iubilei aut Bullæ, dicunt grauissimi Theologi, illam inualidam confessionem, operari, vt reseruatio peccatorum tollatur. Quam opinionem, vt verissimam amplector, quãdo dicta peccata sunt reseruata ratione alicuius censuræ. Cùm enim confessor virtute Iubilei & Bullæ possit absoluere à censuris & à peccatis, & absolutio censurarum præcedat absolutionem peccatorum, & cùm absolutio censurarum non pendeat ab absolutione eorum, nõ requiritur dispositio ex parte pœnitentis, vt à censuris soluatur. Quod confirmatur. Potest enim dari casus, in quo quis absoluatur à censuris sine dispositione: & statim quando sacerdos profert formam absolutionis peccatorum per internam Spiritus sancti motionem, debitè disponatur. Quo casu non videtur posse negari, quòd à peccatis, & censuris remaneat pœnitens liberatus. Non ignoro tamen aliquos viros doctissimos contrariam tenere opinionem dicentes, quòd absolutio censurarum virtute alicuius Bullæ, aut Iubilei conceditur in ordine ad absolutionem peccatorũ, adeò vt Confessarius mortaliter peccaret si virtute dicti Iubilei, aut Bullæ pœnitentem sine dispositione à censuris absolueret. Quod non contingeret in Superiore ab eis absoluente: ipse enim potestatem habet ad absoluendũ ab eis nulla præuia dispositione, cùm, prout dicitur in materia de excommunicatione, possit absoluere ab ea etiam inuitum. At licèt ista sint probabiliter dicta, cũ reseruatio sit quid odiosum, & confessarius virtute Bullæ, aut Iubilei possit absoluere à censuris extra sacramentalem confessionem, dicendum arbitror, quòd absoluendo ab eis in confessione inualida ex defectu pœnitentis, remanebit pœnitens ab ipsis liberatus: cùm absolutio à censuris, si nõ valet, vt absolutio sacramẽtalis, possit valere vt absolutio extra confessionem, ad cuius validitatem nõ requiritur tanta dispositio. Quod probatur ex [e] regula iuris, Si nõ valet quod ago, vt ago, valet, vt valere potest. Ex quibus deducitur, quòd si tempore Iubilei aut Bullæ quis inualidè absoluatur à peccatis reseruatis non habentibus excommunicationem annexam, minimè sublata fuit ipsa reseruatio. Cùm enim confessor virtute dicti Iubilei & Bullæ possit tollere reseruationem in foro conscientiæ, virtute absolutionis, existente nulla absolutione, consequitur nullitas ablationis ipsius reseruationis, præcipuè cum Iubilei & Bullæ concedant absolutionem à reseruatis non pœnitentibus absolutè, sed verè pœnitentibus. Illi autem qui scienter tacent peccatum mortale, aut non habent debitam contritionem, aut attritionem, verè pœnitentes minimè possunt nuncupari. Ex quibus rursus infertur quòd quando Prælati religionum in aliquibus festiuitatibus concedunt suam autoritatem, vt eorum subditi possint absolui à casibus reseruatis, si ipsi intra tempus concessum omnia peccata reseruata confitentur sine debita contritione: aut scienter celato aliquo peccato mortali, minimè remanent liberati à dicta reseruatione: & sic transacto dicto tempore tenentur ea confiteri confessario non cuicunque potenti absoluere à mortalibus, sed potenti absoluere ab eis etiã reseruatis. Et hoc probatur: nam Prælati, vt fit in nostra sacra religione, quando similem concedunt autoritatem, in hæc verba prorumpunt; *Vt fratres possitis cum puriori conscientia hanc festiuitatem celebrare, pater noster Prouincialis vobis omnibus suam autoritatem impartitur.* Quæ verba satis indicant, eam autoritatem concedi in ordine ad purificandas conscientias fratrum, vt cum maiori puritate diuina prædictis diebus possint ministrare, & Prælatos minimè dictam autoritatem velle concedere, qui purificandis suis conscientiis minimè incumbunt, accedendo ad sacramentum pœnitentiæ sine debita dispositione, aut celando aliquod peccatum mortale diuinæ gratiæ obicem ponendo.

a Caiet. ver. casus reseruatus.

b Syl. verb. confess. 1. q. 19.

c Adrian. vbi sup. §. si peter. verò. ex hoc. Lede. vbi sup. dub. 7.

d Nau. c. 26. num. 13.

e c. vnic. de desponsat. impuberum. lib. 6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm Guardiani habentes potestatem secundùm ius ad eligendum confessorem, prout dictum est in quæstione superiori, possint absolui à casibus reseruatis suis Prouincialibus.

RESpondeo dicendo, quòd licèt Guardiani, secundùm opinionem, quam [f] suprà quæstione præcedente retulimus, possunt eligere confessorem, non tamen ex hoc infertur, quòd possit confessor per ipsos electus eos absoluere à casibus reseruatis Prouincialibus & aliis suis superioribus regularibus. Hoc enim minimè conceditur in [g] decretali: ex qua deducitur ipsos posse eligere confessorem. Verum est tamen, quòd talis confessor electus per Bullam Cruciatæ si illis valet, possunt absolui à reseruatis. Etsi ipsi Guardiani habent potestatem ad

abso-

f Sup. q. præcedenti. art. 18.

g c. fin. de pœnit. & remiss.

absoluendum suos subditos à casibus reseruatis potest confessor per ipsos electus, eos ab eisdem absoluere, secundùm regulam, quam tradit doctissimus [a] Caietanus, scilicet, quòd ille, qui habet potestatem ad dispensandum cum suis subditis, habet eandem potestatem ad dispensandum secũ. De quo dicemus quæstione [b] sequenti. Et aduertendũ, quòd Abbatissa licèt sit benedicta non potest eligere confessorem, prout tenet [c] Syluester.

a Caie. 2.2. q. 96. ar. 5.
b q. seq. art.
c Syluest. ver. confess. §. 8.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm Guardiani, quibus Prouinciales committunt suos casus, possint alteri committere dictam potestatem.

RESpondeo dicendo, quòd non, nisi quando tales Guardiani sunt Cõmissarij prouincialium cum plenitudine potestatis. Ratio huius est: quia delegatus ab inferiori à Principe non potest subdelegare, nisi sit delegatus ad vniuersitatem causarum; vel nisi hoc sibi specialiter concedatur, secundùm [d] Ioannẽ Andream. Hanc tamen doctrinam non recipit [e] Nauarrus: dicens, quòd simplex ministerium absoluendi potest delegari etiam à delegato Ordinarij, & à subdelegato delegati Papę, quamuis non possint delegare suas iurisdictiones, ratione quarum id eis cõpetit, neque etiam aliquem articulum iurisdictionalem. Et ad hoc allegat aliqua [f] iura, & Felinum. Ratione cuius doctrinæ dico, ipsos Guardianos posse committere suam autoritatem in casibus particularibus, quãdo ab ipsis particulariter fuerit petita. Nõ tamẽ eam generaliter alicui committere possunt, vt quotiescunque occasio se obtulerit illa vtatur, prout tenet [g] Corduba. Et hoc concludit doctrina adducta per Felinũ & Nauarrum. Et his est addendũ pro nostra sacra religione, quòd in quodã [h] Capitulo generali nostri ordinis definitũ fuit, *Instituitur, quòd vnusquisque confessores monialium familiæ nostræ habeant præsenti decreto semper actiuè autoritatem Prælatorum super moniales in foro conscientiæ quoad casus & sententias. Habeant similiter Guardiani & eorum Vicarij in absentia ipsorum Guardianorum.* Hæc ibi. Et paulò inferiùs in sequenti tabula [i] sic habetur; *Declaratur, quòd illa clausula in tabula Capituli generalis Albiensis præcedentis inserta, scilicet, quòd Guardiani & eorum Vicarij habeant autoritatem Prælatorum in foro conscientiæ, & sic debet intelligi, quòd, scilicet autoritas per patrem Prouincialem concessa Guardianis remaneat semper penes eorum Vicarios, seu Vicariorum Vicarios ipsis Guardianis suum consensum pro suis negotiis exeuntibus.* Hæc ibi.

d And. in c. is cui de offi. deleg. lib. 6.
e Nau. in Ma. c. 27. n. 45.
f c. super quæst. §. quã verò de off. de. vbi Fel. n. 8. & 9
g Cord. sup. reg. c. 7. q. 29. fo. 118.
h in tab. 20. ius gen. in l. ord. in 3. tra. fo. 118.
i Tab. 21. virgin. fol. 126.

ARTICVLVS X.

Vtrùm religiosi possint absolui à casibus reseruatis virtute Bullæ Cruciatæ.

RESpondeo dicendo, quòd Leo X. prohibuit, & declarauit prout habetur in supplemẽto, quòd [k] *Nullus fratrum Minorum, aut moniales S. Claræ possint accipere Bullas Cruciatæ, seu alias indulgentias generales cõcessas, aut concedendas, vt possint vti gratiis ibi contentis ac potè, contra regularia ordinis instituta confiteri quibuscunq; sacerdotibus, & absolui à casibus reseruatis, non obstantibus quibuscunq; Bullis etiã si in eis expressè inhibeatur Prælatis sub censuris, ne subditos suos à talium Bullarum acceptione prohibeant, & subditis libera facultas eas accipiendi tribuatur, cæterisq; in contrarium facientibus quibuscunq;.* Et hoc ipsum prohibuit Pius V. fratribus Ordinis Prædicatorũ, anno Domini millesimo quingẽtesimo septuagesimo primo, vt refert Parasfelus in compilatione [l] priuilegiorum S. Francisci à Paula. Et idem priuilegium habent alij regulares ab Alexandro VI. concessum, vt in compendio [m] Cistertij dicitur. Vbi habetur, *Non esse mentis sanctissimi Domini Papæ per Bullas Cruciatæ, aut Iubileorũ, aut alias similes cõcessiones, sub quacunque derogatione, aut tenore, etiam cũ clausula quacunq; prohibitione sublata) vel etiam viuæ vocis oraculo pœnitentiariis S. Petri, aut quibusuis aliis hactenus factas, vel faciẽdas, velle derogare indultis & constitutionibus Societatis Iesu.* Prout declarauit Gregorius XIIII. & habetur in cõpendio ipsius [n] Societatis. His sic præhabitis, hanc difficilem quęstionẽ resolui in nostra explicatione Bullæ Cruciatæ multas cõcessiones Summorũ Pontificum in supradictam sententiam adducens, vbi in hanc sententiam Collectorem, Cordubam, & Parasfelum allegaui. Nunc autem eam qua possum breuitate quibusdam dictis perstringam.

k in suppl. fo. 60. conce. 168. & fo. 40. conces. 144.
l fo. 117.
m In cõp. Cist. ver. Crucia. §. 1. & 4.
n Com. Soci. ver. abso. §. 10

Et primò dico, quòd omnes fratres Mendicantes possunt accipere Bullam Cruciatæ, prout ego probo ex Bulla in eodem loco. Attamen hoc debent facere cum licentia suorum Prælatorum, cùm non intẽdat Pontifex regularem obseruãtiam dissipare. Et apparet, quia cùm in anno millesimo quingentesimo sexagesimo quarto à Pio IIII. in sua Bulla mandaretur, vt possint religiosi sine licẽtia suorum Prælatorum Bullam accipere, & statim anno sequenti, & in Bullis vsque hodie publicatis dicta clausula subtrahitur, ex quo Pontificum mens proclamat talẽ libertatem regularibus minimè Sedẽ Apostolicam dare velle. Bene tamen verum est, quòd Prælati regulares talem licentiam pro re tam sancta faciliter dare debent.

Secundò dico, quòd fratres Minores, quibus ex regula recurrere ad pecuniam absque præsente, vel imminẽte necessitate, est prohibitum, possunt illam pecuniam cum licentia prælatorum procurare pro huius Bullæ acceptione, seruatis tamen reliquis aliis modificationibus Summorũ Pontificum iuxta eorũ professionem. Et licèt [o] dicat, quòd hæc Bullæ acceptio non sit causa ita necessaria, vt possit proinde ad pecuniam recurri, cùm totum illud quod in ea conceditur, habeatur in nostris priuilegiis: attamẽ [p] Antonius de Corduba in expositione nostræ regulæ tenet contrarium, dicens, quòd imo ista sit sufficiens necessitas, vt prælati possint dare talem licentiam, cũ sit negotium tantæ pietatis. Quibus addo, quòd licèt possint per virtutem priuilegiorũ suas animas liberare, sanctum tamen est pluribus aliis viis id attentare. Et eò magis, cùm possint virtute huius Bullæ à cõtẽtis in Bulla Cœnæ Domini absolui: quod in priuilegiis non habetur, secundùm prædictum Collectorem, contra quem in quæstione præcedenti latè egimus. Verum est tamẽ quòd Paulus III. *Viuæ vocis oraculo concessit fratri Antonio de Ortiz Prouinciali Prouinciæ S. Gabrielis & eius socio Ioanni de Aguila facultatem, vt omnes fratres ordinis possint comedere oua & lacticinia in diebus ieiunij, & lucrari omnia alia quę conceduntur in Bulla Cruciatæ (excepto quòd non possint absolui à casibus reseruatis) modo fratres Sacerdotes duas Missas celebrẽt, & choristæ duos Psalmos Pœnitentiales cum suis litaniis, & conuersi ducentos Pater noster, cum totidem Aue Maria. Et quãdo suspenduntur Bullæ omnia prædicta reiterando.* Hãc concessionem vidi ego in conuentu de Abrojo firmatã per patrem fratrem Gartiam de Castillo virum maximę autoritatis & sanctitatis, apud omnes suos coætaneos zelatorem maximum paternarum traditionum patris nostri Francisci, propter quod maximè fuit habitus apud Maiestatem Imperatoris Caroli V. & Philippi II. eius filij nunc in Hispaniis fœliciter regnantis. Qua concessione attenta, quam puto non esse reuocatam, non est necessarium

o Collect. ver. Cruciat. §. 5. in comp. med.
p Cord. in ex pos. reg. c. 4. q. 7. fo. 13.

recurrere ad pecuniam, ad Bullas Cruciatæ recipiendas, cùm dicti supradicti Patres Minores omnia habeant, quæ in ipsa conceduntur. Nisi dicamus quòd recurrunt ad ipsam pro accipiendis Bullis cõcedentibus absolutionem à casibus in religione reseruatis, quod in viuæ vocis oraculo Pauli III. expressè negatur.

Dico tertiò, quòd dato sine licentia prælatorum Bullæ Cruciatæ à fratribus Minoribus recipiantur procurando pecuniam, quamuis contra regulã facerent: adhuc tamen omne quod in illa conceditur, possunt gaudere, dummodo nõ sit contra regularem obseruantiam. Vnde possunt lucrari indulgentias quæ visitando altaria, vel aliquid aliud pium in Bulla mandatum faciendo lucrentur: cùm subditi non in omnibus, sed in illis tantùm, quæ ad obseruantiam regularem spectant, suis Prælatis obedire teneantur: & si in aliis obediunt, hoc perfectionem præcisè, non obligationem concernit, vt post D. Thomam tenet Nauarrus [a].

[a] Na. in Ma cap. 23. n. 38.

Dico quartò, quòd secundùm multos viros doctos attentis Bullis, quæ hodie publicantur, fratres Mendicantes minimè possunt eligere confessorem & absolui à casibus reseruatis virtute Bullæ Cruciatæ, sine licentia suorũ Prælatorum, vt probant Bullæ superiùs allegatæ, quas per Bullam Cruciatæ non video suspendi, cùm in suspensione generali priuilegiorum indultorum, gratiarum, & indulgentiarũ, quæ fit à Commissario generali dicatur, *Exceptis tamen, quæ concessa sunt ordinum Mendicantium superioribus, quoad eorũ fratres.* Quæ exceptio fit à dicto Cõmissario virtute facultatis datæ sibi in eadem Bulla Cruciatæ. Nec valet euasio aliquorum, licèt doctissimorum virorum, quòd dicta clausula exceptiua ad indulgentias tantùm referri debeat: ita quòd velit Summus Pontifex per eam quòd indulgentiæ concessæ fratribus mendicantibus minimè per Bullam suspendãtur: non verò priuilegium eligendi confessorem & absoluendi à casibus reseruatis. Nam respõdetur quòd illa clausula exceptiua ponitur in fine suspensionis, in qua suspenduntur non solùm indulgẽtiæ, sed etiam alia priuilegia & indulta. Cuiusmodi est priuilegium de eligendo confessorem, de potestate ad absoluendum à reseruatis. Et clausula in fine posita refertur ad omnia præcedentia, vt deducitur ex [b] iure, & tradit Bartolus, Iason, & alij, quos refert, & sequitur Quintilianus Mãdosius. Imò vult [c] Abbas, quòd clausula in fine dispositionis posita refertur ad omnia præcedentia etiam si diuersa contineant, de hoc tamen vide infrà quæstione sexagesima prima, articulo quarto.

[b] l. talis scrip. ff. de leg. 1. l. si pepercit. § filia. & ibi Bar. co. 1. & 2. ff. de li & posth. Mãdo in reg. cancel. reg. 1. refern q. 1. nu. 2.
[c] Abb. in c. secũdo requiris. n. 10. de appel.

Dico sextò, quòd licèt fratribus supradictis sit prohibitum eligere confessorem, & absolui à reseruatis virtute Cruciatæ sine licentia suorum Prælatorum iuxta superiùs citata, non auderem tamen illos condemnare qui sine tali licentia ea vtuntur quãtum ad hos articulos. Tum quia multi Doctores sic tenent. Tum etiam, quia Prælati aliquarum religionum, videntur tacitè consentire: cùm id nõ prohibeant: imò vident, & tacẽt, neque illas prohibitiones Apostolicas subditis notificant. Et leges reuocatoriæ priuilegiorum, & gratiarum nullam vim habent, antequam promulgentur, non solùm in prouincia, sed etiam in diœcesi, prout dicũt [d] Soto, & Medina. Vnde cùm dictæ concessiones reuocent priuilegium omnibus fidelibus concessum in prædicta Bulla, scilicet, de eligendo confessorem & absoluendi à casibus reseruatis, dicentes, quòd non intelligatur quantum ad fratres, quòd, scilicet, sine licentia suorum Prælatorum minimè possint absolui: etiam virtute Cruciatæ necessarium est, quòd secundùm formam prędictã publicetur: at Prælati in aliquibus religionibus minimè id faciunt. Supradicta opinio confirmatur. Nam dicti religiosi in diebus ieiunij extra Quadragesimã vidẽtibus Prelatis, virtute Cruciatæ vescuntur ouis, & lacticiniis contra eandem prohibitionem Leonis X. in principio huius articuli allegatam, & nemo eos arguit de peccato. Hæc sufficiant pro hac parte, omissis aliis multis, quæ in explicatione Cruciatæ latè diximus.

[d] Sot. lib. de iust. q. 2. a. 4. fo. 11. Med. 1. 2. q. 91. ar. 4. fo. 830.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm nouitij religionum præsertim Ordinis nostri fratrũ Minorũ possint absolui sacramentaliter à peccatis, etiam intra Ordinem reseruatis, & à censuris Ecclesiasticis absque licẽtia Prælatorũ eiusdem Ordinis per illos sacerdotes, per quos possent absolui, si in seculo permanerent; an quoad hoc omnino teneãtur, sicut professi eiusdẽ religionis, ita quòd absolutio aliter impensa sit nulla.

RЕspondeo dicendo, quòd doctissimus [e] Corduba hanc in terminis discutit quæstionem pro vtraque parte argumenta proponens, qui videtur in partem negatiuam inclinari. At ego (loquendo de peccatis reseruatis intra ordinẽ) eius opinioni acquiescere minimè possum. Et sic censeo partẽ affirmatiuam esse amplectẽdam, scilicet, quòd possunt absolui sine licentia suorum Prelatorum à peccatis reseruatis. Et probatur: nam ipsi antequã professionẽ emittant, non sunt verè, & realiter religiosi: ergo nõ possunt, vt alij religiosi ligari quoad hoc per Prelatos ad regulã, vel statuta illius religionis, vt deducitur ex [f] Iure, & tenent Doctores communiter. Nec euasio Cordubæ quicquam contra hoc facit, dicendo, scilicet quòd bene stat, quòd non sint propriè, & irreuocabiliter religiosi, & quòd etiã quoad hoc teneantur astricti sub iurisdictione Prelatorũ illius religionis, vt seculares, qui habent pro curato Prelatum religiosorum. Licèt enim ipsi non sint adstricti, vt religiosi, subduntur tamen tali Prælato. Nam huic euasioni, & instantiæ respondetur cõcedendo quòd non subdãtur illi, sicut sui subditi religiosi, sed sicut diœcesani. Et similiter dico in proposito, quòd nouitij supradicti subduntur dictis Prælatis, non vt religiosi professi, sed vt nouitij, qui obligati sunt ad religionis asperitates supportandas, non sub pœna peccati mortalis, ita vt peccent in eis deficiendo, sed sub pœna expulsionis à religione, ita vt ad professionem minimè admittantur. Et sic possunt Prælati expellere à religione nouitium, quem cognouerũt incontinentem, inobedientem, & subreptitiè eligentem confessorem præter nominatum ad cõfessiones nouitiorũ audiendas. Nam, vt dicitur in iure, nouitij solùm ingrediuntur ad probandum vel experiendum si mores religionis illis placent, & [g] è contra si mores illorum placent religiosis, vt ad professionem admittantur. Et sic expulsis, religio nihil habet super eos, neq; ipsi super religionem. Ex quibus concludo, quòd etiã si nouitij manere voluerint in religione, nõ sunt lege coactiua obligati sub pœna peccati mortalis ad obseruantias regulares, sed tãtũ sunt obligati ad pœnam electionis à religione, si eas non seruauerint, aut ad aliã pœnam tẽporalem à magistris nouitiorum imponẽdam iuxta cõstitutiones, & laudabiles cõsuetudines regulares. Neq; etiam obstat quod dicit [h] Geminianus, quem sequuntur Rosella & Syluester, quòd nouitius delinquens etiam tali delicto, quòd professus meretur carcerem perpetuum, per Prælatos ordinis tali pœna carceris etiam ad tempus puniri non potest, nisi ipse velit. Vnde videtur dicendum, quòd si nouitius velit remanere in religione,

[e] Cord. lib. 1. qq. q. 30.
[f] c. religioso. de sent. excom. li. 6. Andr. & gl. in c. a. beneficio. de reg. iur. li. 6.
[g] c. ad apostolicam. de reg. c. monasterium. 19. q. 3.
[h] Gemi. in c. non solum. de reg. iur. li. 6. Rosella ver nouitius. § 11. Syl. religio. 5. q. 7.

religione, ſicut poteſt puniri pœna carceris propter delictum ab ipſo commiſſum: ita etiam poteſt ligari à ſuis Prælatis, vt non abſoluatur, niſi à confeſſoribus per eos aſſignatis à caſibus reſeruatis. Nam reſpondetur concedendo ipſos nouitios poſſe incarcerari, ſi velint, in religione tẽpore nouitiatus perſeuerate. At ipſe carcer non eis tunc dabitur, vt pœna iudicialis, cùm Prælatus minimè ſit eorum iudex: ſed vt pœnitentia illis data & ab ipſis acceptata. Et ſimiliter in propoſito dicimus, quòd minimè poterunt abſolui à confeſſoribus per ipſos electis à caſibus reſeruatis, nec ab aliis caſibus non reſeruatis. At hoc non procedit ab obligatione coactiua impoſita à ſuis Prælatis & iudicibus ſpiritualibus: non enim ipſis per profeſſionẽ ſunt ſubiecti. Sed procedit ab obligatione nouitiali, quia nouitij volentes perſeuerare in religione obligantur ad confeſſiones faciendas cum confeſſoribus pro ipſis deputatis. Et obligantur etiã ſub pœna expulſionis à religione ad non eligendum alios cõfeſſores extraordinarios, qui eos à reſeruatis, & ab aliis abſoluãt. Denique noſtra opinio confirmatur ex eo, quod communiter dicunt Doctores, ſcilicet, quòd nouitij quantum ad fauores inter religioſos computantur; quantum verò ad odia, minimè in iſta claſſe collocãtur. Nõ poſſe autem abſolui à reſeruatis, niſi à Prælatis ordinis, aut habẽtibus eorum poteſtatem, quod odioſum eſt, & ideo ad nouitios minimè extendendum. Vtrùm autem virtute Cruciatæ poſſint eligere cõfeſſorem, & abſolui à reſeruatis, partem affirmatiuã, vt indubitatam admitto, cùm ipſi non ſint profeſſi: & prohibitiones Apoſtolicæ, quibus mandatur religioſis ne virtute Cruciatæ confeſſores ſibi eligant, tantùm loquantur de religioſis profeſſis. Quantùm autẽ ad abſolutionem à cenſuris Eccleſiaſticis iam diximus [a] ſecundùm priuilegium Eugenij IV. conceſſum fratribus Minoribus, quòd poſſunt abſolui per confeſſores deputatos per ipſos Prælatos.

a Sup. q. præced. art. 25.

QVÆSTIO XXII.

De Abbatibus quantum ad poteſtatem diſpenſandi in communi, in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *Quid ſit diſpenſatio.*
2 *Quotuplex ſit diſpenſatio.*
3 *Vtrùm ſit idem diſpenſatio quod priuilegium, & declaratio.*
4 *Vtrùm ſit neceſſaria cauſa ad diſpenſandum.*
5 *Quæ cauſa requirantur ad diſpenſandum.*
6 *Vtrùm Summus Pontifex poſſit diſpẽſare cũ religioſis.*
7 *Vtrùm Epiſcopi poſſint diſpenſare cum religioſis.*
8 *Vtrùm Prelati inferiores poſſint diſpenſare in legibus ſuperioris, & in eorum pœnis.*
9 *Vtrùm Prelati inferiores in aliquibus caſibus poſſint diſpenſare in ſubſtantialibus legis latæ à ſuperiori; tollendo omnino obligationem in particulari.*
10 *Vtrùm Prelati regulares poſſunt diſpenſare cum ſuis religioſis.*
11 *Vtrùm Prelati regulares poſſint delegare miniſterium diſpenſandi.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit diſpenſatio.

Reſpondeo dicendo, quòd diſpenſare ſumitur pro diſtribuere, & Diſpenſator pro eo, qui diſpendia domus curat, ſeu victui diſtribuendo præeſt, prout notatur in iure [b]. Et Pontifex Romanus diſpenſatur à D. Bernardo [c] vocatur, & à Chriſto Domino hoc nomine inſignitur dicente [d], *Quis putas eſt fidelis ſeruus, & prudẽs, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam?* Et propter ea diſpenſator is dicitur, ex eo quòd diſtribuat atque expendat poteſtatem ſibi à Deo conceſſam. Et ſic diſpenſatio deſcribitur à Doctoribus, quòd ſit prouida iuris cõmunis relaxatio vtilitate, ſeu neceſſitate penſata. Ita tenent Gloſſa [e], & Doctores, Ancharranus, Paulus Caſtrenſis, & Alexander, Abbas, & Speculator. Qui definit eſſe iuris communis relaxationem, procedẽtem ex mera diſponẽtis miſericordia. Baldus autem in additionibus ad Speculatorem addit dicẽs, quòd diſpenſatio eſt rigoris mitigatio vel moderatio pœnæ facta per habentem autoritatem ex publica autoritate, vel vtilitate, vel alia rationabili æquitate, quam lex ciuilis indulgentiam appellat. Et idem Baldus [f] definit eſſe ſeueritatis, & exceſſuum mitigationem, vel remiſſionem. Subdens, quòd iura ciuilia rarò diſpenſationes permittunt: quia non debent indulgentia crimina ſubleuari. Et Alciatus nihil aliud eſſe affirmat diſpenſationem, quàm iuris communis quandam in fauorem particularem relaxationem, ſeu correctionem, quæ & priuilegium dici poteſt. Diſpenſationis autem virtus, ſeu effectus eſt, vt licitũ efficiat quod aliàs erat de iure illicitũ, prout tenet [g] Gloſſa, & affirmant Geminianus, & Pariſius.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit diſpenſatio.

Reſpondeo dicendo, quòd diſpenſationum altera eſt tacita, quando v. g. Papa indigno, vel inhabili ſcienter prouidet, vel inhabilem, ſeu indignum ad beneficium, officium, vel aliud admittit, vel promouet informatus de illius inhabilitate. Et hæc diſpenſatio dicitur tacita, quæ æquipollet expreſſæ, iuxta Gloſſam [h], Innocentium, Antonium de Butrio, Bartolum, Imolam, & Barbatiam, Iaſonem, Felinum. Aduertendum tamen, quòd tacita diſpenſatio Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum inferiorum parũ, aut nihil operatur, prout ait Baldus [i], quẽ ſequitur poſt alios Felinus. Nam Prælati inferiores non poſſunt diſpenſare, niſi exiſtente cauſæ cognitione. At Papa cùm ſit ſuper omne ius ſine præuia cauſa poteſt diſpenſare, prout tradũt Butrius [k], Imola, Felinus, & Præpoſitus. Et ideo in eo tacita diſpẽſatio magni eſt momenti. Expreſſa diſpenſatio dicitur, quando adſunt hæc verba in ſupplicatione, videlicet, Diſpenſare dignemini, vel in literis Apoſtolicis appoſitum ſit verbum, diſpenſamus, vt deducitur ex iure [l]. Et idẽ eſt quando apponitur verbum, permittimus, vt deducitur ex iure [m]. Et aduerte quòd diſpenſationũ tria ſunt genera. Primum eſt legis, alterũ hominis, & aliud miſtũ, quando ſcilicet lex cõcedit, vt homo diſpẽſare poſſit, vt notatur [n] in iure.

ARTICVLVS III.

Vtrùm ſit idem diſpenſatio quòd priuilegium & declaratio.

Reſpondeo dicendo, quòd diſpenſatio à priuilegio differt. Nam priuilegium ſine cauſa conceditur, ſeu concedi conſueuit: diſpenſatio verò cum cauſa, quia exiſtente falſa, corruit ipſa diſpenſatio. Ita Abbas [o] & Decius. Rurſus diſpenſatio ſtrictiorem interpretationem recipit, vt probat Rebuffus.

b l. vrbana. ff. de verb. ſig. l. cenſeri. ff eod. l. diſpenſatori. & l. diſpenſatorem. ff de ſolutionibus.
c Bern. li. 3. de conſiderat. ad Euge.
d Luc. 12.
e Gl. & DD. in c. requiritis. §. niſi rigor. 1. q. 7. Anch. conſi. 241. colu. 1. Caſt. cõſ 348. col. 1. vel præterea diſpenſatis. li. 1. iuxta nouã impreſ. Alb. conſi. 88. colu. 2. ver 2. vol. 5. Abbas in ca. cum in cunctis. col. 3. de elect. & in c. extirpanda. §. qui verò. de præb. Speculat. tit. diſpenſat.
f Bald. in addit. ad Specul. in ca. 1. de pace conſ 5. diſpenſ.
g Gloſſ pen. de elect. in c. non debet. decẽſan. & affini. Gem. conſ. 106. ſuper dicto n. 6. Par. cõſ 68. n. 128. vol. 4.
h Gl. in c. qui in aliquo. 51. d. in hoc & But. c. veniens. de filiis preſ. Imo. in l. quidã cõſulebant. ff. de re iud. Ial in l. Bar. n. 24 ff. de of. præſ. Fel. in c. præt en. 2. & c. 4. de teſtibus coger.
i Bal in addit. ad Spec. tit. de diſpen. § qualiter. ver nunquid ſuperior. Fel in c. ſi quã do. co. 4. in 3. cõſidera. de reſc.
k But. & Imo. co. 13. Fel in 4. fallẽ. in c. 1. de conſt. Præpoſit. in c per venerabilem. qui filij ſint legitimi.
l c. etſi cler. §. de adult. de iudic. c. de multa. in fi. de præb.
m In c. cerrũ. de filiis presb. c. vn. de ætate & qual. lib. 6.
n c. de multa. in fi. de prælẽ.
o Abb in cap. quocirca colu. 2. de conſang. Dec. conc. 681. col pen. c. 1 de filiis presb. li. 6.

buffus [a]. Rursus dispensatio ad petitionem partis conceditur, non autem motu proprio, sicut priuilegium, vt probant quædam Decretales [b]. Ratio est, quia solui, seu relaxari non debet ius nisi parte petente, instante, & supplicante, vt deducitur à iure [c], & tradit Quintilianus Mãdosius. Nec idem sunt declarare iura, & dispensare circa ius. Ius enim interpretatur quisquis illud explicat, vt ostendat apertè, an ius illud in quod agitur includat, necne, vt dicunt iura [d]. Lex nãque illa naturalis, non occides, per humanas leges sæpissimè ita explicatur, vt constet per eam homicidium ad defensionem commissum minimè prohiberi, vt ait quædam [e] lex. Naturalis enim ratio dictat defensionem omnibus permissam esse. Ius autẽ dispensat data legis obligatione ab ea priuatim aliquem eximendo. Nam secundum D. Thomam [f] lex ponitur respiciendo ad id, quod est, vt in pluribus bonum. Sed quia contingit huiusmodi in aliquo casu non esse bonum, oportuit per aliquem determinari in illo particulari casu legem non esse seruandam. Et hoc est autore D. Thoma propriè in lege dispensare. Quod exemplo manifestatur. Nam [g] iure humano, prout tradit D. Thomas, nobiles & literati duo beneficia curã animarum habentia obtinere prohibentur, at Romanus Pontifex aliquem ab hac lege eximere potest propter eminentem nobilitatem, & scientiam; ita explicant Turrecremata [h], Catherinus, Almainus, Soto, & Couarruuias.

a Rebuff. su. conf. c. fori mãda. a. in verf. dispen. verbo iusta dispensationes.
b ca. innotuit. in fi de ele. ca. fi. de schis.
c l. 4. §. hoc autem indicium. ff. de dãno infecto. mando. designat. gratia. tit. dispensatio. fol. 79. pag. 2. col. 2.
d l. fi. C. de legibus & cũ venissent. de iud.
e l. vt vim. ff. de iust. & iur.
f D. Tho. 2. 2. q. 88. a. 10.
g c. de multa. de preb. D. Th. quodlibet. 9. art. 15.
h Turrecr. de Eccles. Hur. li. 3. c. 55. Catherr. li. 6. cõtra Caie. c. 1 iuxta fi. Almai. de potest. Eccles. c. 13. Soto lib. 1. de iust. q. 7. ar. 3. Cou. de sponsa. c. 6. §. 9. n. um. 2.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm sit necessaria causa ad dispensandum.

Respondeo dicendo, quòd nulla dispensatio fine iusta causa à Summo Pontifice concessa, est licita in conscientia, quamuis sit circa legem purè humanam à iure diuino non dependentem, vt communis opinio [i] Theologorum & iuris Interpretum docet. Nam re vera Summus Pontifex sic dispensans peccabit mortaliter ex suo genere, & similiter, qui eandem dispensationem procurauerunt. Si verò dispensatio huiusmodi sit circa legem dependentem à iure diuino, vt est dispensatio in iuramento, & voto, & pluralitate beneficiorum, & dispensatio quod laicus, vel secularis præficiatur monachis in Abbatẽ: atque professus descendat ad laxiorem ordinem, si fiat sine causa, non solùm peccant dispensantes, & solicitantes, sed ipsa dispensatio est irrita, & nulla quoad Deum. Itaque quotiescunque dispensatus illa vtatur peccabit mortaliter, vt omnes [k] Theologi docent. Tamen si dispensatio sit in lege purè humana, nullo modo dependente à diuina, vt est dispensatio in gradibus prohibitis matrimonij, & dispensatio in ieiunio, si fit sine causa, peccabunt dispensantes & solicitantes, vt dictum est. Non tamen illa dispensatio est nulla quoad Deum ipso iure: nam factũ tenebit, nec vtentes illa peccabunt mortaliter, sed venialiter, vt tenẽt doctissimus [l] Sotus, & Nauarrus & Victoria contra Caietanum [m] innuẽtem vtentes tali dispẽsatione peccare mortaliter, & cõtra Panormitanum & alios canonistas asserentes, vtentes tali dispensatione nullo modo peccare. Aduertendũ tamen, dispensationem inferioris circa legem sui superioris, sine iusta causa factam minimè valere. Quia dispensatio, prout dictum est in superioribus, est relaxatio legis causa cognita. Et probatur: nam dispensatio Monarchæ sine iusta causa circa legem Dei nihil valet: ergo, neque dispensatio inferioris circa legem sui Monarchæ sine iusta causa valebit, nec proderit. Et confirmatur: quia collatio beneficij à Papa facta ei, quem scit esse inhabilem ad illud lege humana sua tantùm valet, licèt nõ dicat se dispensare. Facta verò ab ordinario etiam in eo casu quo potest non valet iuxta duo celebria iura Innocẽtij [n] adiũcta declaratione eorum quam posuit Hostiensis [o], quam sequitur Panormitanus cõmuniter receptus. Cuius nulla alia causa efficax reddi potest, quã quòd inferior nõ potest dispensare sine causa circa legem superioris, superior autem potest circa suam. His & aliis rationibus hanc partem defendit doctissimus Nauarrus [p]. Ex his infertur cõtra indiscretas dispẽsationes, quas faciunt Prælati regulares contra legẽ communem virtute suorũ priuilegiorum sine iusta causa interueniente: ipsi enim non solùm peccant dispensando, imò dispensatio eorum nulla est. Et sic in huiusmodi dispensationibus indulgendis magna consideratione opus est. Qui aduertere debẽt, quòd dispensatio facta ab ipsis inferioribus circa suam vel prædecessoris sui legem, valet in vtroque foro, etiam si pro voluntatis libito eam fecerint. Imò arbitror eos tacitè dispensare circa illam, quoties prudentes & scientes iubent, aut concedunt fieri aliquid cõtra eam nulla de dispensatione mentione facta, prout concludit idem doctissimus Nauarrus [q].

i D. Th. 1. 2. q. 97. ar. 4. & q. 96. ar. 5. ad 3. vbi Caiet. Vict. de potest. Papæ. & Can. n. 7. Sot. de iu. li. 4. q. 7. ar. 7. ca. cum omnes. de const. Nau. in ca. statuimus. nu. 36. & 10.
k Sot. de iust. lib. 1. q. 7. ar. 3. Ca. 1. 2. q. 96. ar. 5. & q. 97. ar. 4.
l Sot. de iust. lib. 1. q. 3. Naua. c. 230. nu. 41. Vict. de potest. Papæ. nu. 15.
m Cai. 1. 2. q. 97. ar. 4.
n Dinersi. fallaciis de. leri. coniug. ca. veniens. de filiis presb.
o Host. in d. c. diuersis.
p P. anor. in c. cum in cunctis. §. inferiora eo. pen. de elect.
q Na. vbi sup.

ARTICVLVS V.

Quæ causæ requirantur ad dispensandum.

Respondeo dicendo, plures esse causas ad dispensandum, neminem ambigere. Nam à Concilio Tridentino [r] quatuor recensentur, videlicet, *Christiana Charitas, vrgens necessitas, debita obedientia, & Republicæ vtilitas.* Glossa [s] tamen quædã alias ponit. Nam timor futuri mali, & spes vẽturi boni, & vitatio scandali dicit quòd sit sufficiens causa ad dispensandũ. Alij etiam dicũt, inter quos est Sotus [t], quòd qualitas temporis, scientiæ, & personæ ad id etiam sufficiat. At hi omnes licèt diuersis viis gradiantur, ad vnum tamen omnes deueniunt finem, videlicet, quòd omnis causa iusta dispensationis debet reduci aliquo modo ad bonum commune. Nam sicut lex non potest esse iusta nisi ad bonum publicum referatur: ita dispensatio ipsius legis, nisi ad bonum publicum referatur, minimè debet iusta censeri. Vnde omnes causæ suprà memoratæ ad bonum publicum reducuntur. Nam quòd fit in virtutis cuiuscunque obsequium, in bonum cõmune cedit. Et ideo iustissimæ sunt ad dispensandum. Ponamus excẽpla, vt ista clariora fiant. Multiplex enim causa occurrit in particulari, cuius ratione possit dispensari cum religioso, vt ad aliam religionem conuolet. Prima est zelus religionis perfectioris, vt declinatio sui ordinis à perfectione debita, aut infirmitas, seu debilitas, & delicata complexio ad austeritates suæ religionis obseruandas, vt docent plures autores, præsertim D. Thomas [u], Nauarrus, Syluester, & Corduba. Imò parentum vrgens necessitas, si in ordine proprio nõ sit commoditas ad subueniẽdum illis per modos suæ regulæ congruentes, esset sufficiens causa ad dispensandum cum religioso, vt transeat ad laxiorem ordinem Monachalem. Dummodo non sit religiosus ille ex Mendicantibus: quia talis transitus est prohibitus per extrauagantem Martini IV. Nisi fortè dicas illam prohibitionem esse intelligendam, quando fit sine iusta causa, vel cum illa virtute alicuius licentiæ specialis, & non ex facultate à iure concessa.

Erit prædicta causa sufficiens ad dispensandum ad laxiorem Ordinem ignorantia de his, ad quæ ipsa religio obligat. Nam si quis propter suam simpli-

r Conc. Tri. sess. 23. c. 1. de residen. & sess. 25. de refor. c. 18.
s Gl. in c. 1. c. quærentes. 1. q. 7.
t Sot. lib. 1. de iust. q. 7. ar. 3.
u D. Th. 2. 2. q. 189. ar. 8. Nau. in c. 1. attinimus. n. 4. Syl. verb. relig. 4. §. 1. & 2. Corduba sup. reg. ca. 2. q. 17.

ſimplicitatem non ſufficienter intelligat regulam vel conſtitutiones tempore profeſſionis, & poſtea laxiùs viueret, poteſt cum illo licitè diſpēſari, vt docet doctiſſimus Corduba [a]. Voluntas etiam & intentio ſe non obligandi in profeſſione ad totam vitæ rectitudinem & perfectionem, quanta in illa religione præcipitur, eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorem ordinem ſe transferat: quamuis ſic vouere ſit peccatum mortale, vt idem Corduba dicit eodem loco.

a Cor. ſu. reg. ca. 2. q. 16.

Si verò quæras, an difficultas & moleſtia ad obſeruanda præcepta religionis ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorem ordinem fiat tranſitus? Reſpōdeo, ſi difficultas ſit in re ipſa, vtpote, quia inconſulta prudentia non commenſurauit profeſſus religionis aſperitates cum ſua delicata cōplexione, quando emiſit profeſſionem, temeritas illa eſt cauſa diſpenſandi. At verò ſi difficultas illa ortum habeat à prauo habitu, non eſt cauſa iuſta. Si verò difficultas accedat poſt profeſſionem ex infirmitate, vel ex quacunque alia ratione, non ex cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliam religionem conuolet. Primò, quia in eo caſu Prælati religionum poſſunt cum tali diſpenſare in eadem religione in prædictis aſperitatibus. Sic reſpondit doctiſſimus Sotus [b] ad prædictam dubitationem. Si verò nolit diſpenſare, aut Prælati murmurent, & fratres illum relaxare religionem dicant, ante oculos magis habentes literalem & exteriorem auſteritatem, cauſa ſufficiens erit ad diſpenſandum, vt ego in particulari defendam tertio tomo, in quæſtione de facultate quoad poteſtatē diſpenſandi ad tranſeundum ad aliā religionē.

b So. lib. 1. de iu. quæſt. 5. ar. 3

Sed nunquid perſecutio in eadem religione facta erit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliam religionem laxiorem, vel æqualem transferatur? Reſpondeo, quòd ſi dictus Religioſus dedit cauſam ad talem perſecutionem, minimè erit talis perſecutio cauſa ſufficiens, quia nemo ex peccato debet commodum reportare. Sed ſi non dedit cauſam, & gratis odio habetur, vt cōtingere poteſt, crediderim quòd talis perſecutio erit ſufficiens cauſa ad diſpenſandū, quia tunc ad Chriſtianam charitatem referri poteſt cauſa prædicta, vt innuit Nauarrus [c]. Itaque quoties aliqua neceſsitas moralis grauis occurrat, rara, inexcogitata, & extraordinaria, in qua viſum fuerit Prælatis, quòd expediat diſpenſare, cōgregent diſcretos prouinciæ, vel alios viros peritos conſulant. Et ſi illi decreuerint neceſsitatem occurrentem eſſe ſufficientem, tuta conſcientia poterunt diſpenſare in prædicto ingreſſu. Nā cùm caſus ſunt innumerabiles, ſtandum eſt arbitrio boni viri ad determinandum, quæ ſit iuſta cauſa diſpēſationis: vt docet Syluester. Quia de hoc nulla poteſt regula generalis præſcribi. Verū autem Prelati peccent non diſpenſando iuſta interueniente cauſa & neceſsitate, iam dictum eſt ſuprà in quæſtione [d] de Abbatibus quoad legitimationē.

c Nau. in e ſta tuimus, n. 10.

d Sup. q. 13. art. 15.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Summus Pontifex poſsit diſpenſare cum religioſis.

RESpondeo dicendo, quòd Summus Pontifex diſpenſare poteſt cum omnibus religioſis: non ſolùm, quia iure diuino eſt caput totius Eccleſię vniuerſalis, vt Catholici omnes dicunt eſſe fide tenendū, prout allegādo multos tradit doctiſsimus Corduba [e]: ſed etiam, quia Summus Pontifex eſt Generalis, Prouincialis, Guardianus, & Prior omnium religioſorum, vt doctiſsimus Sotus [f] annotauit. Quare certò eſt credendum, omnes religioſos in ſuis obſeruantiis regularibus ex æquo teneri ratione ſtatus regularis Summo Pontifici obedire, ac ſi iure ſpeciali voto obedientiæ illi ſe conſecrarent, vt faciunt religioſi Societatis Ieſu, qui vltra tria vota eſſentialia religionis aliud votum ſpeciale emittunt: quo obedire profitentur Summo Pontifici. Quod ſpeciale votum, licèt ſit maximè laudandum, quia abundans cautela non nocet: tamen propterea non ſubduntur magis religioſi Societatis Ieſu Summo Pontifici in ſuis obſeruantiis, quàm cæteri religioſi in ſuis. Quia cùm nulla ſit vera religio, quæ non fuerit à Summo Pontifice approbata, inde ſequitur omnium religionum profeſſores teneri obedire Papæ tanquam vero Prælato in ſuis obſeruantiis, quia ab eo pendet tota obſeruantia regularis.

e Cor. li. 4. q. 1. prop. ul. 8.

f So. lib. 8. de iuſt. q. 5. ar.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Epiſcopi poſsint diſpenſare cum religioſis.

RESpondeo dicendo, quòd religioſi exempti non ſubduntur Epiſcopis. Quia ſecundùm ius commune, vel ſpeciale, prælati regulares ſunt religioſorum ſuorum Iudices ordinarij, nō ſolùm quoad obſeruantias regulares; ſed etiam quoad omnes cauſas extraneas, ciuiles, vel criminales, vt tradit Nauarrus [g], & declarat Concilium Tridētinum [h]. Sed quāuis hoc certiſsimū exiſtimari debeat, poſſunt Epiſcopi Eccleſiæ theſaurum religioſis diſpenſare, illis indulgentias concedendo, vt cōmunis docet Doctorum ſententia, teſte Corduba [i] & Nauarro. Et quamuis paludanus dicat, id fieri poſſe ex iure communi ſine Prelatorum licētia: ego tamen nullum inuenio fundamentum ad hoc aſſerēdum: cùm certum ſit ex iure cōmuni eſſe religioſos liberos omni modo à iuriſdictione Epiſcoporum. Ac propterea, ſi ex iuſta cauſa prælati religionem prohiberent ſuis ſubditis, ne diœceſanorum indulgentias lucrarentur, reuera prohibitio teneret. Quia cùm indulgentiarum conceſsio ſit actus iuriſdictionis, non poteſt Epiſcopus inuito prælato regulari cum actum in non ſubditū exercere. Sed cùm hucuſque non fuerit in religionibus talis prohibitio facta de licentia tacita, & præſumpta ſuorum prælatorū, poſſunt religioſi Epiſcoporum indulgentias lucrari intra ſepta monaſterij. Nam ſi extra oporteret recedere ſine expreſſa licentia ad exeundum, non liceret, vt docet communis ſententia. Sed eſt dubium, an Epiſcopi poſsint diſpēſare cū religioſis in interſtitiis in Concilio Tridentino [k] poſitis hìs, qui de vno ad alium Ordinē aſcēdere debent. Et reſpondeo, quòd licèt aliqui dicant prælatos regulares debere, & poſſe cum prædictis diſpenſare, quia, vt ſæpè dictum eſt, habēt circa ſuos ſubditos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem: hæc tamen opinio mihi nūquam placuit. Nā licèt habeant iuriſdictionē quaſi Epiſcopalem, non tamen quoad conferendum ordines ſuis ſubditis. Et Concilium Tridentinum committit interſtitiorum diſpēſationem non Ordinariis abſolutè, ſed Epiſcopis ordinantibus, prout patet ex contextu Concilij. Et ita declarauerūt illuſtriſsimi Cardinales pro explicatione Concilij Tridentini deſignati (prout refert Frater Gaſparus paraſclus [l]) anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio. Verū tamē eſt, quòd prelati regulares volētes ordinare ſuos ſubditos ordinibus minoribus, poſſunt cū eis in interſtitiis diſpenſare, cū ipſis cōmittatur facultas ad ordinandū. Et ſic concludo dicens, poſſe Epiſcopos, vel Abbates ordinantes in interſtitiis cum religioſis diſpenſare:

g Nau. in c. non dicatis n. 73.

h Conc. Trid. ſeſ. 25. de reg. cap. 8. & 20.

i Cor. li. 5 qq. qu. 13. & 2. Na. de indulgentiis num 1. 2.

k Conc. Trid ſeſ. 23. de reform. cap. 11 & 13.

l Paraſc. in li. ſtruct. fo. 119.

 non

non autem Prælatos ordinum; possunt tamen ipsi, quando iudicauerint dispensandum expedire, Episcopū in literis dimissorijs exorare, vt in illis interstitiis cum tali & tali, &c. dispēsare dignetur, absque eo quod in alicuius particularis causæ cognitionem descenderet. Illúdque sanè Episcopo ad illos ordinandos posse sufficere arbitror. Et sic debet intelligi declaratio supradictorū Cardinalium, vt, videlicet, sufficiens causa ad dispensandū à Prælatis iudicata ordinaturo Episcopo referatur, cuius erit iudicare de illa. Et de hoc latius in tertio tomo, in quæstione de ordinibus. Et aduerte, quòd non possunt Episcopi modò ad ordines sacros promouere religiosos Societatis Iesu, & eos qui eorum gaudēt priuilegiis absque obseruatione interstitiorum, prout concessit Gregorius III. cuius priuilegium retulimus supra quæstione decima octaua, articulo sexto. Cùm dictū priuilegium sit a Sixto V. reuocatum in constitutione contra malè promotos, quod in tertio tomo latè probabitur.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm Prælati inferiores possint dispensare in legibus superiorum, & in pœnis eorum.

RESpondeo dicendo, quòd iure communi prohibetur dispēsare in legibus latis à superioribus, vt tradunt iura [a], & explicant Syluester [b], Nauarrus & Medina. Atq; adeò nequeunt dispensare præfecti religionum, in legibus latis à Concilio Generali, vel Summo Pontifice, nisi quando illis expressè vel interpretatiuè conceditur. Pro maiori expositione est notandum, quòd aliud est dispensare in lege, aliud verò dispensare in pœna legis iam contracta. Dispēsare in lege, est obligationem legis tollere ab aliquo particulari, propter aliquam causam. Dispensare verò in pœna, est tollere prædictam pœnam iam contractam per legis trāsgressionem. Quo supposito dico primò, quòd Prælati inferiores non possunt dispensare in lege superioris, tollendo eius obligationem ab aliquo particulari. Secundò dico, quòd Prælati inferiores possunt tollere pœnam iam contractā per legis transgressionem: dummodo talis pœna nō sit reseruata. Ratio est, quia Prælati ordinarii possunt omnia, in quibus specialiter nō sunt prohibiti, quod omnes Theologi concedunt teste Medina [c]. Exemplum istorum duorum dictorum patet in iure [d], in quo dicitur, quòd communicans cum excommunicato est ipso iure excommunicatus per iuris determinationem. Attamen conditor Canonis eius absolutionem sibi specialiter non reseruauit: ex quo eo ipso concessisse videtur aliis dispensationem relaxādo. Ex quibus nota quòd nō possunt inferiores Prælati dispensare cum aliquo, vt non incidat in excommunicationem, communicando cum excommunicato, quia id esset dispēsare in legis substantia, quod ipsis minimè conceditur. Attamen postquam iam contracta est excommunicatio, potest prædicta pœna omnino tolli per Prælatos ordinarios: siquidem eam superior minimè sibi reseruauit. Ex quibus infertur, quòd prouinciales ministri possunt dispensare ex iusta causa in pœnis positis & taxatis à constitutionibus generalibus, si ipsarum dispensationem & mitigationem ministri generales sibi nō reseruarunt, cùm ipso iure possint omnia, in quibus non sūt prohibiti. Aduertendum tamen, quòd hæc de dispēsatione pœnæ intelligenda sunt de pœnis positis & inflictis ab ipsis legibus: nam si pœna sit imposita à Iudice & Prælato ordinario, non potest superior illam tollere contra voluntatē ipsius Prælati ordinarij. Exempli gratia; demus Prouincialem condēnasse religiosum aliquem iustè in priuatione actuum legitimorum, aut suspensione ordinum, non potest Generalis Minister talem pœnam tollere cōtra voluntatem Prouincialis, qui pœnam tulit, vt apertè decretū est in Concilio [e] Tridentino. Ratio huius decreti est, ne Prælati ordinarij contēnantur à subditis, quod est maximū totius religionis nocumentū. Verum est tamen, quod postquā Prouincialis suo officio functus fuerit, poterit Generalis pœnam inflictā tollere sine facultate Prouincialis moderni, & alterius, qui reum puniuit iusta occurrente causa, sine Concilij Tridētini violatione: quia iam Prælati ordinarij autoritas non contemnitur, cum iam functus fuerit officio suo.

a cap. inferior. 21. dist. ele. ne Romani, de elect. l. 1. C. de legibus.

b Sylu. verb. dispensatio. n. 14. & 15. Nau. in sum. cap. 22 nu. 8. Med. in n. 12 q. 97 ar. 4.

c Med. vbi su.

d c. super. de sent. excomm.

e Conc. Trid. sess. 14. de reform. cap. 1. Con. Toleta. c. 6. de pœna impo sit. ad reuocat.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm in aliquo casu possint inferiores Prælati dispensare in substantialibus legis latæ à Superiore; tollendo omnino obligationem legis in particulari.

RESpondeo dicendo, quòd [f] Medina respondet affirmatiuè cum Theologis. Primò, ratione cōsuetudinis, quæ est optima legum interpres: quia ipsi dispensant in votis emissis à religiosis. Secundò, in casibus leuibus dispensant, in quibus recurrere ad Pontificem vel ad alium superiorem esset omnino intolerabile. Tertiò dispensare possunt Prælati regulares (quod maximè est aduertiendum) in casibus qui frequēter accidunt, vt est lex ieiunij & obseruationis festorum, & in casibus, in quibus recurrere ad Summum Pontificem esset omninò intolerabile. In his enim casibus reuera Prælati inferiores habēt facultatem interpretatiuè à iure & superioribus concessam ad dispensandum verè, & propriè cum suis subditis. Nec hæc doctrina est aliena ab eo, quod iuris Canonici Interpretes tenent. Nam doctissimus [g] Nauarrus in hæc admodum consolatoria verba prorūpit, dicens: Solùm Papa circa ieiunia generaliter dispēsat absolutè, ne quis ieiunij lege teneatur, vel non illis aut illis diebus. Simpliciter tamen cum illo aut illo iusta de causa, aut ne illo, aut illo die ieiunet, etiam Episcopus videtur posse dispensare. Imò & eo absente parochus, & quilibet Prælatus regularis cum suis religiosis, iuxta [h] D. Thomam, quē sequitur Caietanus. Tum, quia licèt hoc iure expressò probari nequiret, satis tamen necessitatibus quotidie occurrentibus persuadetur. Tum, quia tam frequenter Sedes Apostolica consuli non potest: tum, quia videtur receptum consuetudine, quæ iurisdictionem dare potest, iuxta tradita in [i] iure. Vnde infert doctissimus [k] Caietanus, non debere prælatos relinquere suæ conscientiæ subditos petentes ab ipsis dispensationem, vt liceat eis cœnare aliqua de causa in diē ieiunij, aut ante horam comedere: quia potiùs debent eis compati, & benignè dispensando à suis scrupulis liberare, aut ieiunium in aliud pium opus commutare.

f Med. 1. 2. q. 97. art. 4.

g Nauarr. in Man. c. 21. nu. 11. & 22.

h D. Th in 4. d. 15. q. 3 ar. 2. ad vlt. & 2. 2. q. 147 ar. 4 vbi Caietan.

i ca. cum contingat. de for. com. p. c. dum ... de offic. ordin.

k Caiet. d. ar. 4.

ARTICVLVS X.

Quo iure Prælati religionum possint dispensare cum suis religiosis.

RESpondeo dicendo, quòd potestas dispensandi maioribus religiosorum præfectis concessa à iurisdictione, quam ipsi habent, procedit: quam in superioribus probauimus de iure diuino illis competere.

competere. Quod vltra ea, quæ ibi dicta sunt amplius probatur in autoritatem religionũ, quæ hodie ab hæreticis tam acerrimè oppugnantur, & ab aliquibus Catholicis (proh dolor!) carpuntur: adeò quòd possunt dicere, odio gratis haberi. Et si dicunt quòd sunt relaxati, ad hoc respondeo, quòd etiam omnes status à sua perfectione defecerunt. Et aduertere debent, quòd licèt à sua primæua religione defecerint, ex eis tamen viri præclarissimi tanquam à limpidissimis fontibus emanarunt, & emanant, quos quotidie sancta mater Ecclesia, vt sanctos in cœlis collocatos recipit. Et à multis abhinc annis nullos sanctos videmus canonizari, nisi illos, qui in religionibus nutriti, & educati se religionis vinculo solemniter astrinxerunt. Quod signum euidentissimum est, Deum Opt. Max. hunc statum magnifacere, licèt in eo aliqui sint relaxati: siquidem tot, & tantos ex eo ad fruendum sua essentia gloriosa assumit, & miraculis portentísque mirificis eorum prædicat triumphum. Sed de hoc aliàs: ad nostrum propositum deueniamus. Probatur nostrum assertum. Nam cùm præstantissimi nostræ Hispaniæ Theologi, qui in istis calamitosis temporibus claruerunt, non ob aliud assererent datam fuisse Episcopis Iure Diuino vtramque potestatem, videlicet, ordinis, & iurisdictionis: nisi quia à Christo sancitum est, quòd Episcopi tanquam Apostolorum successores sint in Ecclesia Dei; vt eandem Ecclesiam singuli in suis diœcesibus iure gubernarent; inde necessariò colligere debemus Generalium omnium, & Prouincialium iurisdictionem à Christo Domino esse immediatè deriuatam: cùm religiosi omnes, & horum superiores Præsides Iure Diuino sint instituti, & Apostolorum sint successores. Nam quamuis electio personarum ad præfecturas Generalium, & Prouincialium regulares, hominum arbitrio, & secundùm leges humanas fiant, facta tamen secundùm iuris formam electione Summi Pontificis ministerio iurisdictionem sibi commissam à Deo Opt. Max. habent: Deus enim immediatè Episcopis, & Religiosorum Prælatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem potestatem tribuit. Quare doctissimus Sotus [a] dicit, quòd vox illa hominis, quæ dicitur Episcopo cùm consecratur scilicet, *accipe Euangelium, & Baculum*, & similia, sit vox audienda, ac si à proprio Christo esset prolata, quia eius nomine, & auctoritate profertur ab homine tanquam ab organo, & præcone Dei duntaxat. Ob idque sæpe dictum est, potestatem iurisdictionis Ecclesiasticæ iure diuino dari omnibus Episcopis, & cæteris religiosorum Prælatis, qui illi sunt simillimi, vt sunt Generales, & Prouinciales, quia immediatè à Deo tribuitur. Quod nimirum necessariò existimare debemus, vt aliquid sit propriè, & verè de Iure diuino. Verùm quia modò dictum est ad hoc, vt aliquid sit de iure Diuino opus esse, vt sit immediatè à Christo institutũ, aduertendum est, dupliciter aliquid esse à Deo immediatè, vt omnes Theologi, & iuris Interpretes annotauerunt, quos eleganter cõgerit Doctissimus Vargas [b]. Primò enim aliquid dicitur immediatè à Deo, immediatione virtutis duntaxat, ad quod solùm requiritur, quòd virtus eius pertingat ad effectum, quàuis aliæ causæ illum effectum attingant, & producant. Et ideo omnes effectus naturales sunt à Deo immediatè immediatione virtutis. Alia est immediatio subiecti, ad quam requiritur, quòd sit suppositi, vel subiecti, immediata operatio ad effectum producendum sine alterius rei adminiculo: atque adeò quando Deus producit aliquem effectum per se solum, vt quando vrit sine igne, illa combustio est à Deo immediatè vtroque modo. Verùm quando concurrit cum causis secundis, non concurrit cum illis immediatióne subiecti ad effectum producendum, sed immediatione tantùm virtutis. Ad rem igitur deuenientes aduertamus oportet, quòd ad hoc, vt aliquid sit de iure Diuino, nõ sufficit solùm, quòd sit à Deo immediatè, immediatione virtutis, sed opus est, quòd sit à Deo immediatione suppositi, id est, sine vlla cooperatione alicuius causæ secundæ, vel instrumentalis. Ob eamq; rationem potestas secularis, quæ Regibus & Principibus confertur, vel in electionibus, vel quando iurantur, non est de iure Diuino, vt nonnulli ferunt, inter quos est doctissimus Victoria [c]. Quia licèt ista potestas sit à Deo immediatione virtutis, iuxta Diuũ Paulum [d] dicentem, omnis potestas est à Deo: non tamen est à Deo immediatione suppositi; quia Respublica est, quæ suam potestatem in Reges, & Principes transtulit, vt communis tenet Iuriscõsultorum & Theologorum sententia, præsertim doctissimus Sotus [e]. Crediderim tamen, quòd potestas, quæ est in Republica perfecta, quòd sit de iure Diuino & naturali, quia est à Deo immediatè, vtraque immediatione, cùm nullus sit, qui cum Deo concurrat ad præstandam autoritatẽ, quæ in Republica perfecta residet, vt luculenter docet idem doctissimus Victoria [f]. Omnia tamen præcepta fidei, & Sacramentorum sunt de Iure Diuino propriè, quia sunt à Deo immediatè vtraque immediatione. Quia licèt Deus ea omnia tradiderit per Apostolos & Prophetas, nihil tamen ex propria autoritate dicebant, aut proponebant, sed vt Dei præcones, & organa promulgabant, quod Deus immediatè promulgabat. Hinc etiam sequitur, non omnia, quæ sunt in sacris literis, & in Ecclesiasticis traditionibus esse de iure diuino; vt ferè omnes Theologi fatentur, quos etiam congerit doctissimus Vargas [g]. Quia autores sacri plura præcepta, & consilia tradiderunt propria autoritate, vt rectores, & legislatores Ecclesiarum tantùm, & non vt præcones, & organa Dei, vt docet Sotus [h]. Huius generis sunt quæ à Diuo Paulo vbique inueniuntur. Verbi gratia, quòd bigami sint irregulares: & alia similia. Quia quamuis sint à Deo suggerente; non tamen ius diuinum propriè efficiebant. Quia licèt sint à Deo immediatè tradita, immediatione virtutis, non tamen sunt à Deo immediatè prodita, immediatione subiecti. Quæ nimirum differentia ex præcedentibus, & sequentibus ex contextu sacræ Scripturæ, & ex Ecclesiæ doctrina & definitione, & sanctorum & grauiorum autorum sententia deprehendi optimè potest. Ob eam ergo causam doctissimus Sotus cum aliis valde probabiliter dixit, Episcopis dari iure Diuino iurisdictionis autoritatem; qui non solùm à Deo immediatione virtutis, sed etiam immediatione subiecti eam habent. Quia omnia verba quæ à Papa proferuntur, vel eius commissione ab aliis dicuntur in Episcoporum confirmatione, nõ proprio nomine, sed nomine Christi referuntur. Atque adeò nullam Summus Pontifex confert autoritatem Episcopis, sed datam à Christo promulgat, & explicat, vt instrumentum, & præco Dei. Pro hac sententia facit quædam [i] Decretalis, in qua dicitur, quòd dispositio, cessio, & translatio Episcopi non fit autoritate humana, sed diuina: ergo multò magis institutio. Et pro hac sententia faciunt multi [k] Canones, in quibus Anacletus, Cyprianus, & Hieronymus dicunt, Apostolos parem potestatem cum Petro accepisse. Et idem consequenter dicendum est de generalissimis religionum Prælatis, & de Prouincialibus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem.

a Sot. lib. 10. de iust. q. 1. ar. 4.
b Varg. in lib. de Episc. axiomate 11.
c Victor. de potesta. ciuili. nu 8.
d Rom. 13.
e Sot. in 4. d. 25. q. 2. ar. 1. & 2.
f Victo. vbi sup. nu. 7. & 8.
g Varg. vbi sup axiom 10.
h Sot. in 4. d. 17. q. 3 ar. 1.
i inter corporalia, de trãslat. pr[illegible]
k c. in nouo 21. d. & c. loquitur. 24. q. 1. [illegible]

 scopalem.

scopalem. Ipsis enim immediatè iure Diuino confertur iurisdictionis potestas, cùm sint eo instituti in partem solicitudinis Apostolicæ, iuxta ea, quæ in [a] præcedentibus iam dicta sunt. Et tandem vltra ibi dicta id videtur probare Leo Papa [b] dicens: *Ita Dominus noster Iesus Christus humani generis Saluator instituit, vt veritas, quæ antea legis & prophetarũ præconio continebatur, per Apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret, sicut scriptum est:* In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. *Sed huius muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, vt in beatissimo Petro omniũ Apostolorum summo principaliter collocaret, vt ab ipso quasi quodã capite dona sua, velut in corpus omne diffunderet.* Hæc Leo. Ergo sicut dona Dei diffunduntur à Petro in Episcopos solicitudinis Apostolicæ fideles consortes: ita etiam ea dona diffunduntur in Prælatos religionum eiusdem solicitudinis Apostolicæ coadiutores. Et per consequens, sicut iurisdictio spiritualis à Deo data, diffunditur à Petro tanquam à fonte in Episcopos, debemus dicere eãdem iurisdictionem in Prælatos religionũ à Deo immediatè esse diffusam. Non me tamen latet, communiorem esse sententiam, non habere Episcopos iurisdictionem immediatè à Christo, sed à Petro, cui immediatè data est ab eo in eos fluxisse, vt patet ex [c] Bellarmino, & à Lelio Iordano, qui referunt omnes alios eandem tenentes: licèt institutio Episcopalis dignitatis sit de iure Diuino, prout probat elegãter [d] Soto. Sed suprà dictam opinionem doctissimorum virorum adduxi, vt ex ea religionum statui ab hæreticis conculcato honor, & decus aliquod resultaret. Vtcunque tamen sit quantum ad nostrum propositum, cùm dicti Prælati regulares iurisdictionem habeant ad similitudinem Episcoporũ, possunt ipsi dispensare in omnibus casibus, in quibus possunt Episcopi. Et sicut Episcopi possunt dispensare in omnibus, in quibus specialiter non sunt prohibiti, prout communiter tenent Doctores teste Syluestro [e]: ita etiam Prælati religionũ habentes iurisdictionẽ quasi Episcopalem possunt dispensare in iure in omnibus, in quibus specialiter non sunt prohibiti Episcopi, prout expresè tenet [f] Panormitanus, sequens Federicum, & Benedictũ. Vnde quod dicitur, quòd religiosorum Prælati non possunt dispensare, nisi in quantum eis à iure, vel à regula, vel à priuilegio conceditur, prout tenet [g] Innocentius, & communiter Doctores, sic explicandum est, quòd, scilicet, dicti Prælati maiores regulares non possunt dispensare, nisi in quantum eis à iure permittitur: sicut permittitur Episcopis habentibus similem iurisdictionem Episcopalem: & per consequens quòd ipsis permittitur dispensare in omnibus, in quibus ius non prohibet Episcopis dispensare. Et sic videndum est, in quibus ius resistat Episcopis, vt inde iurisdictionem Generalissimorum, & Prouincialium clariùs indagemus. De quo in quæstione sequenti latissimè dicemus. Et nota quòd Eugenius IV. concessit, *Monachis sancti Benedicti regularis Obseruantiæ Italiæ, ne ab eorum quiete distrahi, & Romanam Curiam pro obtinendis licentiis frequentare cogantur. Quod in omnibus casibus, in quibus de iure communi Prælatis & monachis præfatis autoritas, seu licentia seu dispensatio Ordinarij esset necessaria, si ab eodem exẽpti non essent, Prælatis, Abbatibus, Prioribus, Rectoribus huiusmodi qui pro tempore fuerint vnà cum eorum conuentibus, de licentia tamen & consensu Capituli generalis, aut præsidentis cum maiori parte visitatorum, autoritate Apostolica absque eo, quòd ad Sedem Apostolicam habeant recursum huiusmodi licentiam, autoritatem, & dispensationem indulsit.* Quod priuilegium affirmat Collector [h] priuilegiorum Mendicantiũ vidisse authenticum, Quod quidem loquendo de Abbatibus generalibus aut prouincialibus, non est indulgẽtia, sed ius commune, iuxta supradicta. Loquendo autem de Prælatis conuentualibus, non habentibus iurisdictionem Episcopalem, priuilegium magnũ est, licèt cum dicta sit concessum limitatione.

[a] Sup. q. 17. art. 1.
[b] c. ita Dominus. d. 19.
[c] Bellarm. de Rom. Pontifi. li. 4. c. 22. 23. & 24. iur. a. Maio. Episc. causis. c. 7.
[d] Sot. lib. 10. de iust. quæ. 1. art. 4.
[e] Sylu. verb. disp. n. sa. §. 14.
[f] Pano. in c. at si clerici. §. de adult. nu. 13. de iud.
[g] Inno. in c. 1. de eo qui furt. ord. suscepit.
[h] Coll. mend. ti. de sponsa. §. 15.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm, Prælati Religionum volentes ex iure communi, vel ex priuilegio dispensare, possint hanc autoritatem subdelegare.

Respondeo dicendo, quòd hæc quæstio pendet ex decisione alterius quæstionis, scilicet, an delegatus à Papa, vel à Principe possit indistinctè causam totam, vel partem alteri delegare. Et videtur, quòd sic, iuxta notata in iure [i], & tradita ab Innocentio. Quod est verum, nisi quando ministerium committitur ei, vt, verbi gratia, prædicare crucem, dispensare cum irregulari, pœnitentiam iniungere, excommunicatos absoluere, & huiusmodi: & generaliter, quando committitur nudum ministerium, & non iurisdictio, vel quando per verba rescripti comprehenditur electa fides, & industria eius, cui negotium committitur. Verbi gratia, cùm dicitur, Confidimus de tua industria, vel, personaliter exequaris, vel quando negotium non est per alium bene expedibile. Hoc autem, prout aduertit Syluester [k], non est verum in legatis Sedis Apostolicæ, qui etiam in prædictis subdelegare possunt, scilicet, in prædicatione crucis, & dispensatione cũ irregulari. Ita Syluester. Ex quibus ait, aliquos voluisse, quòd Prælati habentes priuilegiũ, quòd in aliquo casu possint absoluere subditos, aut cum eis dispensare: nõ possunt hoc aliis delegare, cùm ista eorum potestas sit delegata. Et verum dicunt, si ista concessa sunt istis Prælatis in numero circa determinatos subditos, puta absoluatur ille, aut iste; secùs, vbi hoc conceditur respectu subditorum in genere, tam respectu culparũ præteritarum, quàm futurarũ Prælatis præsentibus ac futuris. Tum quia non committitur certũ, & nudum ministerium, sed cognitio causæ, & iurisdictio: tum, quia etiam si committatur nudum ministeriũ, quod est falsum, tamen non est electa industria personæ cùm sit incognita. Addit etiam Syluester allegando Panormitanum, & Innocentium, quòd si nudum ministerium committatur certæ personæ; sed illud non sit ita magnum, sed res parui momenti, tunc etiam id potest subdelegare. Et ita consuetudo, quæ legem interpretatur, obseruat, & est rationabilis. Tum, quia plerumq; subditi verentur Prælatos; tum etiam, quia priuilegia Prelatis pro tempore existentibus concessum est perpetuum, & dat iurisdictionem ordinariam ex natura sua delegabilem: prout iam in superioribus [l] satis diximus. Et hanc opinionem tenet Glossa [m] quędam singularis.

[i] l. à iudice C. de iud. c. fi. de offi. deleg. Innoc. in c. pasto. eod tit.
[k] Sylu. tit. de leg. §. 10. & 11.
[l] Sup. qu. 17. ar. 6.
[m] Glos. in ca. fin de off. ord.

QVÆSTIO XXIII.

De Abbatibus quoad potestatẽ dispensandi in certis casibus contra legem, in decem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur decem.

1 *Vtrùm omnis iurisdictionis potestas Episcoporum, & Prælatorum regularium dependeat à Summo Pontifice.*

2 *Vtrùm Generales religionum possint transferre Prouincialem vnius Prouinciæ in aliam Prouinciam.*

3 *Vtrùm*

3 *Vtrùm Generales, & Prouinciales possint eximere subditum ab obedientia sui Guardiani.*
4 *Vtrùm Prælati regulares possint restituere degradatos ab ordine.*
5 *Vtrùm Prælati regulares possint restituere à religione fratrem ab ipso electum, & exautorizatum.*
6 *Vtrùm Prælati regulares possint deserere monasteria ædificata.*
7 *Vtrùm Prælati regulares possint sine autoritate Papæ erigere monasteria.*
8 *Vtrùm Prælati regulares possint erigere prouincias de nouo.*
9 *Vtrùm Prælati regulares possint dispensare, vt vnus habeat plures prioratus.*
10 *Vtrùm Prælati regulares possint dispensare in ætate requisita ad prælationes.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm omnis iurisdictionis potestas Episcoporum & Prælatorum regularium dependeat à Summo Pontifice.

Respondeo dicendo, certissimè statuendum esse, ita vt nullo modo sit dubitandum, vniuersam Episcoporum, & cæterorum omnium Prælatorum iurisdictionem dependere à Summo Pontifice mediatè, vel immediatè, quia reuera sine eius ministerij interuentione nulla Episcopis, vel reliquis Prælatis iurisdictio applicari potest. Atque adeò iustis de causis Summus Pontifex Episcoporum iurisdictionem limitare, & restringere iure optimo valet, prout magis suæ Sanctitati expedire videbitur. Imò de facto omnes Episcopi & cæterorum religiosorum Prælati sunt prohibiti, ne possint aliquid, vel efficere, vel decernere contra iuris communis decisionem, vel consuetudinem. Quia Diuo Petro, & suis successoribus dictum est, sine aliqua limitatione, *Pasce oues meas.* Et ideo Summo Pontifici conuenit totius Ecclesiæ gubernatio, & potestatis iurisdictionis aliorum limitatio. Verùmtamen, si Summus Pontifex prohibitionem Episcopis, aut reliquis Prælatis illis similibus auferret, eos relinquens in plenitudine potestatis, quam in sua constitutione recipiunt, reuera potuisset quicunque Episcopus in sua diœcesi, & vnusquisque generalis minister in sua religione quidquid Summus Pontifex efficere valet in Ecclesia vniuersali, vt ante nos præclarissimi autores docuerunt: præsertim doctissimus Sotus [a] & Victoria. Et hoc expresè innuit D.Thom. Quærit nanque an Principes, & Rectores multitudinis possint dispensare. Et concludit, quòd sic. Quod & Sotus [b] de iustitia & iure etiam expresè tenent. Nam licèt isti autores de Episcopis duntaxat loquantur, idem dicendum est de Generalibus & Prouincialibus.

a Sot. in 4 sen. d. 27. q. 1. ar. 4. Victo. de potestat. Ecclesi. q. 2. n. 28. D. Tho. 1. 2. q. 97. ar. 3.
b Soto lib. de iust. q. 7. ar. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Generales religionum possint transferre Prouincialem vnius Prouinciæ ad aliam Prouinciam.

Respondeo dicendo, quòd solus Summus Pontifex potest transferre Episcopum de vna ad aliam diœcesim, vt multa iura [c] decernunt, & generalis consuetudo docet; Doctores [d] verò extendunt hæc iura ad translationem Abbatum Regularium exemptorum, & per consequens ad translationes omnium Prælatorum regularium. Atque adeò iure prohibentur Generales religionum Prælati, ne Prouincialem vnius prouinciæ ad aliam transferre possint, & contrà. Imò ne Guardianum, & Priorem vnius conuentus ad alium transferre valeant: quia mutationes sunt omnino prohibitæ per locum à simili, & etiam quia sunt contra generalem consuetudinem, quòd nimirum sufficit, vt sint omnino interdicta, vt expresè dicit Innocentius III. Verumtamen est, quòd Generales in hoc possunt dispensare, non enim ista translatio, est translatio Episcoporum, neque translatio prouincialium habentium iurisdictionem Episcopalem, sed Guardianorum, qui Curatis animarum comparantur. Imò iura supradicta, quæ extendunt Doctores ad Abbates, ad Abbates tantùm perpetuos puto ipsos ea ampliare; non autem ad Guardianos, quorum Prælationes non perpetuæ, sed temporales sunt.

c c. 1. & 2. de translat. Episc. & c. 3. de offi. deleg.
d Syluest. v. causa. in 1. casu.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Generales, & Prouinciales possint eximere subditum ab obedientia sui Guardiani.

Respondeo dicendo, quòd Prælati non possunt eximere subditum à suis Prælatis. Ita colligunt Doctores [e] ex decreto Georgij [f] Papæ, quare Prouinciales nequeunt eximere religiosum in cõuentu aliquo commorantem, ne omninò obediat suo Guardiano, & Priori. Nec Generales possunt eximere Guardianum, ne sit subditus Prouinciali, in cuius prouincia existit: quia non solùm iuri, sed rectæ rationi, & consuetudini generali omnino refragari videtur. Atque adeò solus Summus Pontifex est qui huiusmodi exemptiones efficere potest. Hinc etiam colligo non posse Generales Prælatos efficere prædicatores generales, & prædicatores vbique terrarum ad libitum sine licentia ordinariorum Prælatorum regularium: quia hoc est in effectu eximere tales religiosos à iurisdictione Prælatorum, & ideo ad solum Papam pertinent. Et sic in nostra religione hoc statuto [g] quodam generali fuit prohibitum particulariter id quod Concilium Tridentinũ rectè prohibet ad obedientiæ obseruationem, nequis, scilicet, regularis sine sui superioris licentia prædicationis, vel lectionis, aut cuiusuis pij operis prætextu subiiciat se obsequio alicuius Prælati, Principis, vel vniuersitatis, vel communitatis, vel alterius cuiuscunque personæ, seu loci. Nec ei aliquod priuilegium aut facultas ab aliis super his obtenta suffragetur. Quòd si contra fecerit, tanquam inobediens arbitrio superioris puniatur. Denique suprapositа veritas in iure [h] & Doctoribus insinuatur, & confirmatur, cùm Monachus non possit præscribere obedientiam, prout notatur in iure [i] ab Abbate, & tenet Gregorius Lopez: licèt obedientia, quæ secularibus debetur, sæpè sæpiùs præscribatur. Maxima enim est differentia inter obedientiam debitam principibus secularibus, & Ecclesiasticis, & eam quæ debetur regularibus, prout notant Doctores [k], Caietanus, & Nauarrus. Verum tamen est, quòd non solùm Summus Pontifex, sed etiam Generales ordinum non possunt, quoad aliquid, eximere subditum ab obedientia Prouincialis; verbi gratia, vt si in aliquo fuerit præoccupatus delicto, causa ad ipsum Generalem remittatur, & si in aliquo ministerio fuerit occupatus, ab ipso minimè perturbetur. Ex quo infertur, quòd si Papa alicui religioso professo in Indiis Orientalibus quoddam concesserit rescriptum, vt ad partes Hispaniarum possit

e Syl. ver. causa. casu 5.
f 16. q. 1. c. frater.
g or. Tole. c. c. de mod. exerciis cõuer. fol. 38. p. 2. Conc. Tri. sess. 25. de reg. c. 4.
h c. fin. 9. q. 3. & c. qui resipsit. 11. q. 3. Syl. v. causa. casu 38.
i c. sicut. & Abb. de reg. Greg. in lib. 3. t. t. 14. par. 7.
k Glo. in c. periculoso. de statu reg. in 6. Caie. 22. q. 80. c. 12. Nau. c. 12. n. 38.

possit transmigrare, ibiq; incorporari iuxta ordinis statuta in aliqua eiusdem ordinis prouincia, non potest Prouincialis eiusdem prouinciæ ipsum iam incorporatum per obedientiam compellere, vt ad easdem partes Orientales se transferat ex eo solùm, quòd ibi professionem emisit. Quod probatur. Nam sicut beneficium manuale collatum monacho ad vitam, non potest ab eo remoueri, prout tradunt Ioãnes Andreas [a], & alij Doctores: quia decet beneficium principis esse mansurum, vt dicitur in iure [b]. Adeò vt dicat Archidiaconus [c], quòd si Papa conferat monacho Prioratum, non tenebitur renuntiare ad præceptum Abbatis: quia quantum ad hoc est exemptus ab eo, sicut filius emancipatus à patre, & ad hoc allegat capitulum, *si monachus*, decima sexta, quæstione prima, & eandem opinionem tenet Baldus [d], quem sequitur Barbacia. Huic enim monacho à Papa collata sunt beneficia ad vitam: ergo ab illis destitui non potest. Et similiter in nostro casu est Theologicè & iuridicè moralizandum, scilicet, quòd cùm dictus religiosus beneficio Papæ translatus ad dictas Hispaniarum partes, & virtute dicti rescripti sit in quandam prouincia harum partium incorporatus, per consequens est exẽptus ab obedientia prouincialium illius, quantum ad hoc, vt minimè possint Prouinciales ipsum compellere, vt ad easdem partes reuertatur ex eo solo, quòd in illis emiserit professionem. Dixi, ex eo solùm, quòd ibi emiserit professionem, ad denotandum, quòd ex alio titulo possunt ipsum compellere, sicut compellunt alios fratres in Hispaniis professos, vt propter conuersionem infidelium ad alias partes se conferant, sicut Præpositi generales Societatis Iesu possunt compellere Societatis religiosos, propter particulare votum, quo ad id peragendum astringuntur. Prælati autem aliarum religionum, vbi simile non emittitur votum, dubito an suis subditis id eis per obedientiam iniungere valeant: prout in quæstione de obedientia dicetur. Nec dictum religiosum incorporatum inauditum possunt Prouinciales expellere à prouincia, in qua est incorporatus, vt necessarium illi sit ad suam natiuam prouinciam conuolare. Nam sententia Prouincialis cum suo definitorio, qua ita determinatur, *Remouemus & excludimus a nostra prouincia Petrum verbi gratia, præcipientes ei sub certis pœnis, vt infra tot dies ab hac discedat, & vt in suam statim proficiscatur*, est nulla ipso iure, prout defendit Nauarrus [e]. Primò, quia nemo sine accusatione, & alia via, quæ ei æquipollet, est damnandus, vt clamant iura [f]. Adeò quidem vt sint, qui putent non sine magno fundamento id esse iuris naturalis, & diuini constitutum, iuxta illa, quæ dicuntur in Actibus [g] Apostolorum de Paulo, & eius accusatore, & de adultera apud Ioannem [h]. Et præsupponitur quòd dictus exclusus non fuit de aliqua culpa accusatus, & factus certior, & vocatus ad iudicium. Et omnis sententia lata contra non citatum, vel non legitimè auditum est ipso iure [i] nulla, etiam si feratur ab Imperatore, iuxta quandam Clementinam [k]. Et etiam si feratur à Papa, vt ait decretalis quædam [l]. Ex quo infertur, quòd prædictus Prouincialis cum suo definitorio non potuit expellere dictum religiosum à prouincia, vt sic compellatur ad suam prouinciam conuolare; & si expellat, debet ipsum ad pristinum statum restituere, à quo per eius præceptum fuit exclusus. Quod si noluerit, Prælati superiores tenentur ipsum ad eos recurrentem à suscepto grauamine alleuiare, iuxta notata à Doctoribus [m] communiter. Et licèt in ordinibus præsertim Mendicantibus, non permittatur grauato vti verbo, appellatione, qua seculares, & aliquot religiosi vtuntur; possunt tamen vti eo remedio defensionis: quo se iste religiosus grauatus potest defendere, prout in quæstione de appellatione dicetur. Sicut ego consului in facto contingenti cuidam religioso ordinis Mendicantium supradicto grauamine afflicto, quòd recurreret ad superiorem, qui recurrens apud ipsum inuenit gratiam.

a *Andr. & DD. in c. præsenti. de offic. ord. li. 6. & c. cùm singula. de preb. li. 6.*
b *Regu. decet. de reg. iur. li. 6.*
c *Archi. in d. §. in præsenti.*
d *Bal. in c. illud. de maior. Barb. in c. cùm essem. de cons. n. 85. cum seq.*
e *Nau. li. 1. cõ. tit. de appel. consi. 5. in 1. edit.*
f *ca. super his. & c. qualiter, & quando. de accus.*
g *Act. ca. 21. & 2.*
h *Ioan. 8.*
i *cap. nos in quemquam. 2. q. 6.*
k *Cle. pastoralis. §. cæterùm. de re iudic at.*
l *c. 2. de caus. poss.*
m *l. 1. ff. de appel. notatur in rubr. de appel.*

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Generales, & Prouinciales possint restituere degradatos ab ordine.

RESpondeo dicendo, quòd restitutio degradatorum ab ordine, Papæ reseruatur, vt colligunt Doctores [n] ex decreto Iulij I. Pro huius rei explicatione aduerte, quòd depositio, seu degradatio est duplex. Prima est verbalis, alia solemnis, & actualis. Quæ articulo sequenti declarabuntur. Inter quas est maxima differentia. Nam quando quis est degradatus tantùm verbaliter, Iudex laicus nullam habet iurisdictionem in clericum sic degradatum, nisi tradatur etiam curiæ seculari. Sed si est actualiter degradatus, potest Iudex secularis eum punire absque alia traditione. Et hæc est communis opinio, quam tradit Alciatus [o]: prout illum refert Villalobos. His sic constitutis est dubium, de qua degradatione sint iura intelligenda, quæ Summo põtifici reseruant talem restitutionem. Syluester [p] post Panormitanum, & communem tenet solam actualem degradationem esse Papæ reseruatam, & per consequens quòd cum degradatis verbaliter possunt Episcopi dispensare, de quo articulo sequenti latiùs dicetur.

n *Syl. v. excus. 1. casu 6. 2. q. 6. c. ideo. 1. & 2.*
o *Alciat. in c. cum non ab homine. n. 108. de iud. Villal. in opin. lit. e. nu. 71.*
p *Syl. v. excus. casu 6.*

ARTICVLVS V.

Vtrùm patres Generales religionum possint recipere ad Religionem eiectos ab ea, & habitu spoliatos.

RESpondeo dicendo, in prima editione me partem negatiuam tenuisse: at quia aliqui contra me tanquam quid nouum docentem, & contra torrentem loquentem insurrexerunt, ad meam opinionem latius probandam me conuertere decreui. Pro cuius probatione aliqua sunt iacienda fundamenta.

Primum est, quòd degradatio est duplex. Prima est verbalis, quæ est depositio ab ordinibus, vel gradibus ecclesiasticis facienda à proprio Episcopo assistente canonico Episcoporum numero, prout tradit Panorm. [q] Quæ degradatio sequentibus verbis pronunciatur ab Episcopo in hunc modum: *Autoritate Dei omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & nostra te degradamus, priuantes omnino ordine, & beneficio, & priuilegio clericali.* Alia est degradatio actualis siue solemnis, quæ sic fit, nam deordinandus indutus vestibus sacris tenẽs vas, aut instrumentum, aut ornamentũ ad suum ordinem spectãs, ac si suo officio deberet solemniter ministrare, adducitur ad præsentiam Episcopi, & auferuntur illa omnia data in ordinatione incipiendo ab vltimo gradatim vsque ad vestem datam in prima tonsura, deinde tundetur, vel raditur. Et dicit Episcopus, *Autoritate Dei omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & nostra tibi auferimus habitum clericalem, deponimus, & degradamus, & spoliamus, & exuimus* te mni

q *Pano. in c. non potest. de re iudic.*

te omni ordine & beneficio & priuilegio clericali. Ita colligitur ex iure [a] & tradit Panorm. Degradatio actualis est itaq; executio degradationis verbalis: quia degradandus actualiter iam priùs verbaliter est degradatus, & ad eam Episcoporum numerus non requiritur, sicut ad degradationem verbalem; ita traditur in Pontificali, & de ea agit Floretius.

a c. degradatio. de pœn. li. 6. Panor. in c. qualiter, & quando. el 2. de ac. usat. in Pontifi. f. 190. tu se. Flore. in pract. cri. fo. 170. n 17.

Secũdum fundamentũ, nullus præter Papã potest restituere istos degradatos & depositos ab ordine actualiter, prout notat quædam glossa [b] cõmuniter recepta. Dixi degradatos actualiter, quia degradatos verbaliter potest Episcopus restituere, vt secundùm veriorem opinionem tenet Syluester [c].

b C lo. in c. ideo. el 1. 1. q. 6.

c Syl. v. causa. cas...

Tertium fundamentũ quod dictum est de degradatione respectu clericorum, moralizandum est in eiectione, & priuatione habitus religiosorum ab ordine, & statu monachali. Quædã enim eiectio est verbalis, alia verò actualis; verbalis est quando sententia definitiua datur contra fratrem eiiciendum, & ab habitu spoliandum, sed actualiter tũc non spoliatur; actualis est quando publicatur ea sententia & executioni mandatur eiiciendo ipsum eiectum à religione, & cum ab habitu, & tonsura monachali & priuilegiis regularium priuando. Et sicut ad degradationem verbalem requiritur quòd fiat ab Episcopo assistente Canonico, Episcoporum numero, si degradandus est in sacris (nam vltra Metropolitanum duodecim, si degradandus est Episcopus, vel sex, si est presbyter, vltra proprium Episcopum, vel tres, si est Diaconus vel Subdiaconus, vt in sacris Canonibus [d] determinatur, si verò non est in sacris, potest fieri à proprio Episcopo sine aliorum Episcoporum præsentia, prout latè tradit Panormitanus [e]; ita etiam ad eiectionem à religione verbalem secundùm qualitatem religiosi eiiciendi congregantur, cum superiori ex senioribus, & Doctoribus fratres in causis regularium versati, vt de causa cognoscant, & ipsum religiosum eiiciendum ab ordine, & habitu priuandum iudicent, iuxta ea quæ infrà hoc tomo [f] latè dicemus. Et sicut in degradatione & depositione actuali raditur tonsura clericorum degradandorum, & ipsi vestibus sacris spoliantur, & perdunt dignitatem, & locum quem ante degradationem habebant, & ita iurisdictioni seculari traduntur; ita etiam in eiectione ab ordine regulari cum depositione actuali habitus, raditur tonsura monachalis, & regulares eiecti suo habitu spoliantur, & vestibus secularibus suo statui conuenietibus induuntur, & priuantur omni priuilegio regulari, sicut degradati priuantur priuilegio clericali, & sic actualiter eiecti cum priuatione habitus remanent in obedientia Episcopi originis, vt probat Nauarrus [g]. Oportet enim, ait Nauarrus, quòd præter vitæ honestatem patefaciant suum statum Episcopo, & petant ab eo quid vellent se facere secundùm ordinem clericalem, secundùm quem ei tenentur obedire obedientiæ voto solemni. Vnde sequitur quòd eo ipso quòd aliqui sunt eiecti à religione, cum spoliatione habitus monachalis, licèt remaneant monachi quoad obseruantiam trium votorum essentialium, sunt tamen inter clericos computandi respectu iurisdictionis debitæ Episcopo, prout expressè tenet Nauarrus [h].

d d. c. degradatio. c. felix. 15. q. 7.

e Panor. vbi s.

f Infr. q. 30. a. 16.

g Nau. in cõ. 2. de reg. n. 34. 35.

h Nau. li. 3. consi. ti. de reg. cons. 51. p. 261.

Ex his fundamentis præiactis colligo, non posse Prælatos superiores religionum semel expulsos ab ipsis à religione, & habitu regulari, & priuilegiis regularibus perpetuò priuatos ad religionem eandem iterum admittere sine autoritate Apostolica: Quod primò probatur; nam eiecti à religione priuati perpetuò habitu monachali, & priuilegiis regularium æquiparantur clericis depositis, & actualiter degradatis, vt patet ex præfatis fundamentis, sed actualiter degradati ab Episcopo non possunt nisi per Papam restitui, vt dictum est in secundo fundamento; ergo actualiter depositi à religione, & eius priuilegiis priuati ab alio quàm à Papa, non possunt restitui.

Sed contra hanc probationem dicet aliquis diuersam esse rationem degradationis clericorum ab eiectione monachorum ab ordine, & spoliatione habitus regularis; nam clericus degradatus non solùm priuatur habitu, & priuilegiis clericalibus, sed etiam suspenditur ab ordine sacro, id est, à celebratione Missę, at eiectus ab ordine, & spoliatus vestibus monachalibus, & priuatus priuilegiis regularibus, non semper à Missa priuatur, & ideo non benè infertur, Episcopus non potest restituere actualiter degradatum: ergo neq; Generalis, neq; Prouincialis eiectum ab ordine cum priuatione habitus, cùm maior, vt patet, sit pœna degradatio, quàm eiectio ab ordine. At huic neruoso argumento respondetur, quòd ratio præcisa quare Episcopus non potest restituere degradatum clericum, non est quia priuatus est à ministerio altaris, & priuilegiis clericalibus spoliatus; sed quia post degradationem actualem iam transit in aliam iurisdictionem, & fit iurisdictionis secularis, quam iurisdictionem actualem non potest Episcopus propria auctoritate sibi vindicare, neq; à Rege auferre: quæ ratio æquè militat in eiectis ab ordine & habitu priuatis, cùm per talem actualem depositionem transeant in iurisdictionem ecclesiasticam, quam sibi Prælati regulares propria autoritate vendicare minimè possunt, & in hac ratione debet figere pedem qui hanc partem tutari velit. Quæ ratio ex tertio fundamento corroboratur. In eo enim probatum est, hos eiectos subiectos esse potestati ecclesiasticæ, cui iam quæsita est circa eos iurisdictio in vtroque foro ad ligandum & soluendum eos tãquam si essent, quoad hoc, merè clerici seculares, à quo iudicio ecclesiastico non possunt Prælati regulares propria autoritate tollere hoc ius quæsitum, nisi autoritate Apostolica ad hoc sint muniti, cùm par in parem potestatem non habeat. Propter quam rationem, vt reor, in pœnitentiaria fuit ventilatum, vtrùm esset necessarium eos eiectos iterum profiteri si ad suam religionem vellent reuertere, prout refert Nauarrus [i] dicens, *Quin etiam fortè posset addi non posse eos redire ad suum ordinem, ita vt sine noua professione reciperentur saltem ad eum locum, & gradum in quo ante sententiam erant. Quod tamen quia nouè occurrit in pœnitentiaria, neque approbo, neque reprobo* Hæc Nauar. Cuius verba ibi, *ad eum locum & gradum*, sunt hoc modo intelligenda, scilicet, vt ad priuilegia monachatus fruenda admittantur, sicut ante eiectionem fruebantur. In quo tempore neque conuenini neque corrigi à Iudice ecclesiastico poterant.

i Nau. lib. 3. consi. tit. de reg. cõsi. 64. in fin.

Sed contra supradictam rationem, in qua ego pedem figendum esse dico, ab aliquibus sic arguitur, quòd clericus secularis subiectus Episcopo, aufert iurisdictiõnẽ ab ipso Episcopo sumendo habitum, & profitendo in aliqua religione approbata, & similiter isti eiecti propria autoritate possunt ab Episcopo iurisdictionem quam habet auferre, reuertendo ad suam natiuam religionem, & propria autoritate possunt ab eorum Prælato generali, aut prouinciali recipi.

Respondeo quòd clericus recipiens nouitiatus habitum in aliqua religione approbata, cùm primùm illud recipit & profitetur, subiicitur iurisdictioni Prælatorum illius monasterij in quo profitetur, & aufertur ab Episcopo, sed hoc autoritate Aposto

postolica, & non propria autoritate fit, & sic autoritate Apostolica, subiicitur irreuocabiliter ipsis Prælatis: Summus enim Pontifex Regulam religionis approbans concedit, vt omnes è mundo fugientes habiles ad profitendum sub eius iugo submitti possint, & alteri iurisdictioni se mancipare, qui enim concedit aliquid, videtur concedere omnia ad id consequendum necessaria; quid enim prodesset regulam approbare, nisi simul cum regulæ approbatione licentia ad recipiendum nouitios concessa censeretur?

Secundò probatur nostra sententia ab Archidiacono [a] in hunc modum; nam sententiæ definitiuæ datæ per eundem Iudicem nihil addi potest, aut minui, vel mutari, vel reuocari, vt in quadā lege [b] probatur, & hoc neque à Iudice delegato, quia functus est officio suo iuxta quandam decretalem [c], neque ab Ordinario, vt in aliis decretalibus [d] definitur. Vnde religionum superiores religiosos prædictos eiicientes per sententiam definitiuam, quæ transiuit in rem iudicatam, non possunt amplius suā sententiam reuocare, neque cum prædictis dispensare, præsertim si ipsi afficiantur hac pœna propter grauissima delicta, super quorum priuationibus, & inhabilitationibus non possunt Episcopi dispensare, vt tradūt cōmuniter Doctores [e]. Et Generales, & Prouinciales erga suos subditos non habent maiorem autoritatem quàm Episcopi super suos diœcesanos, quoad hunc effectum, nisi aliquid amplius ipsis per priuilegia concedatur. Et circa hoc nullum ipsis inuenio concessum priuilegium; tantùm enim inuenio priuilegia quibus criminosos, & rebelles possunt à religione eiicere vsque ad priuationem habitus de quibus infrà dicemus; nullum tamen reperio quo possint eos si velint restituere, prout infrà latiùs explicabitur: sed vt hæc sententia probabilior appareat, oportet argumentis in contrarium respondere.

a *Archid. in d.c.idro.*
b *l.qualem.ff. de arbitr.*
c *c.in literis.de offic.deleg.*
d *c.cùm inter. de sent. & re iud. cap. cùm Bertoldus. eo. tit.*
e *DD. in ca. etsi clerie. extra de iudic.*

Ad argumenta.

PRimò contra supradictam sententiam arguitur, Eiecti, de quibus loquimur, tenentur rogare & requirere superiores, vt eos velint recipere, quòd præsupponit in ipsis superioribus adesse autoritatem ad eos recipiendos, aliàs frustranea esset eorum requisitio, & rogatio. Huic argumento respondetur cum Nauarro [f], quòd dicti eiecti per sententiam definitiuam cum causæ cognitione latam non tenentur requirere, neque rogare superiores, vt eos velint recipere; quia id nullo iure cauetur, & ita non est asserendum argumento eorum quæ in iure [g] notantur, tum quia sententia per lapsum decem dierum transiuit in rem iudicatam, vt est notū in iure [h], & contra rem iudicatam nulla partium auditur per viam iustitiæ, cùm res iudicata pro veritate habeatur, vt etiam in iure [i] definitur.

Secundò arguitur ex quadam decretali [k], ibi *Si verò huiusmodi fugitiuos, vel eiectos inobedientes inuenerint, eos excommunicent, donec ad mandatum ipsorum humiliter reuertantur.* Per quam decretalem videtur Prælatis regularibus concessa facultas ad hos eiectos recipiendos, si ipsi velint reuerti, cùm ipsi Prælati eos compellere possint. Hoc argumentum est magnum, & ita torsit animum Nauarri [l] tenentis, quòd non possint compelli, ita vt in hæc prorumpat verba, ad dictam decretalem respondendo, dicens, *Ad prædictum capitulum vltimum de regularibus, & rationem pro eo adductam responderi posset, intelligenda esse de eiectis iniustè, vel inordinatè, aut per collusionem, vel saltem non definitiuè: per sententias ritè, & rectè sine collusione latas* Hæc Nauarrus. Quod ipsum alibi repetiit [m]. Nec ipsemet vir doctissimus potuit contrarium affirmare, cùm dicat, quòd eiecti definitiuè per sententiam non tenentur requirere, neque rogare superiores, vt ipsos recipiant, quia, ait, id nullo iure præcipitur, at in dicta decretali in fine præcipitur eiectis dicta requisitio, & rogatio; ergo necessariò secundū eum debet intelligi de eiectis iniustè. Præterea quis vnquam audiuit in religionibus teneri Prælatos requirere annuatim huiusmodi eiectos, & adducere ad sua monasteria, & eis præstare alimenta? At in præfata decretali hæc expressè illis præcipiuntur. Ergo ipsa de iniustè & non ritè eiectis videtur necessariò accipienda.

f *Nau. lib. 3. consil. tit. de reg. consil. 64.*
g *cap. ligatur. 24. q. 2. & §. consideremus. in Authen de trien. & semis. colla. 3*
h *Auth. hodie. C. de appel. c. cum sit Romana eod. tit.*
i *c. cum Bertol. de sent. excomm. l. res iudicata ff. de regul. iur.*
k *c. fin de reg. li. 6.*
l *Naua in 2. comment. de regul. n. 36.*
m *Nau. lib. 3. consi. tit. de regul. consi. 5. p. 161.*

Verùm licèt hæc solutio Nauarri secundùm eius doctrinam videatur necessariò tenenda: ego tamen ei nullatenus possum acquiescere. Cùm decretalis prædicta loquatur de eiectis generaliter, & generaliter iuxta regulam iuris debeat intelligi, nisi per aliam legem restringatur, vnde post multum laborē satis insudatus considerando sanctorum Patrū Canones, & Pontificum decretales, de huiusmodi eiectis verba facientes, inueni quòd tempore Innocentij III. Honorij III. & Gregorij IX. vt ex eorum constat decretis, quædam in religionibus monachalibus consuetudo inoleuerat approbata in quodam Concilio [n] generali, vt cùm insolentes & incorrigibiles fratres à Prælatis inueniebantur, conuictos de crimine à monasterio cum habitu expellebant. Quod ex quadam decretali [o] Innocentij III. colligitur, in qua præcipitur, vt frater proprietarius non emendatus regulari modo de monasterio expellatur, nec recipiatur vlteriùs, nisi pœniteat secundùm monasticam disciplinam. Hæc in dicta decretali. sed dices: Vnde colligis quòd hic eiectus cum habitu regulari expellebatur à monasterio? Respondeo, quòd hoc colligo primò ex illis verbis, *modo regulari*, secundò ex illis, *ex monasterio expellatur*, & non addit ab habitu regulari priuetur, & priuilegiis regularibus careat. Et sic perlustret curiosus iura communia canonica de eiectis verba facientia, & nihil aliud inueniet in eis de priuatis habitu, & priuilegiis regularibus, sed tantùm de monasterio eiectis, quia si prædicta decretalis in capitulo [p] finali loqueretur de eiectis ab ordine, & priuatis ab habitu, cùm Prælatis regularibus ad eiiciendum eos autoritas clara & patens in ea concedatur; frustra eam à Sede Apostolica priuilegiis particularibus impetrarent: concludendum est ergo, præfatam decretalem, & alias similes, tantùm Prælatis concessisse, vt possint fratres delinquentes ab ordine & monasterio eiicere non spoliando eos habitu regulari. Qui cum habitu regulari retento incedentes essent religioni positi in scandalum, Patres ordinum suam sanctitatem supplicarunt, vt eos possent non solùm eiicere ab ordine, sed etiam ab habitu priuare. Et sic Alexander VI. concessit facultatem Generalibus ordinis Minorū, vt per semetipsos duntaxat, & Prouincialibus, vt cum consensu maioris partis Capituli prouincialis, fratres dicti ordinis, quos incorrigibiles reperērint habitu spoliare valeant, & ab ordine eiicere, prout latiùs in monumentis [q] ordinis continetur. Et Pius V. pro ordine sancti Hieronymi concessit, & indulsit, vt incorrigibiles religiosos possint eorum superiores in Capitulo generali, aut priuato ad triremes perpetuò, vel ad tempus condemnare, necnon concessit facultatem extrahendi ipsum habitum, & auferēdi per se, vel per suos ministros, vt pleniùs in Compendio [r] priuilegiorum dicti ordinis continetur.

Quòd autem prædictum ius non concesserit, vt possint

n *cap. ea quæ pro religionis honestate. de stat. monach.*
o *ca. cùm ad monasterium. de stat. mona.*
p *c. fin. de regular.*
q *Monum. fol. 56. concess. 65.*
r *Comp. priu. tit. concessiones. §. 1. 2 & 3.*

possint habitu spoliari, insuper probatur: nam eiecti modo & habitu priuati licèt tria vota essentialia seruare teneantur, non tamen religiosi nuncupantur, nec sunt sub obedientia Prælatorũ regularium, vt patet ex dictis; at in dicto Capitulo [a] finali eiecti religiosi vocantur, vt patet ex eius verbis ibi, *Ne religiosi*. Et Prælati tenentur eos tanquam suos subditos annuatim requirere, & possunt eos excommunicare, vt castigatio det intellectum, & ad sua monasteria conuersi ad pœnitentiam conuertantur: ergo in eo Capitulo finali minimè credendum est agi de eiectis & habitu spoliatis sub iurisdictione Episcoporum, tanquam seculares clericis commorantibus, sed de eiectis habitu retento sub iurisdictione & obedientia Prælatorum regularium extra claustra degentibus, qui eos excommunicare, & virga ferrea regere poterant, qua pœna tũc afficiebantur. Ex quã cùm postea experientia magistra sumerent occasionem non emendandi vitam & mutandi in melius, sed vagandi & scandalizandi, ideo Gregorius IX. in dicto Capitulo finali ordinauit, vt annuatim hi eiecti à Prælatis regularibus solicite requirerentur & cogerentur ad monasterium reuerti, cuius definitionis causam assignat Sũmus Pontifex, dicens, *Ne hi religiosi eiecti aut fugitiui cum habitu vagandi occasionem habentes salutis propria detrimentum incurrant, & sanguis eorum à Prælatorum manibus requiratur*. Et hunc existimo esse germanum præfatæ decretalis sensum, quem nemo quem viderim, fuit assecutus, non attendentes, neque considerantes maximum discrimen, quod inter eiectionem ab ordine & monasterio, & priuationẽ ab habitu versatur. Ex quibus duo notabilia inferuntur. Primum est quòd cùm Prælati regulares per sacros Canones in corpore iuris insertos, non possent incorrigibiles habitu regulari priuare, sed tantùm eos à religione eiicere, fuit necessarium à Sede Apostolica facultatem impetrare, vt eos etiam habitu regulari & priuilegiis regularibus possent priuare, sicut de facto impetrauerunt, prout in superioribus dictum est.

Infertur secundò, quòd cùm pœna eiectionis ab ordine posita in iure communi, sit multo minor quã pœna eiectionis ab ordine cum habitus priuatione, quę modò religiosis incorrigibilibus imponitur per priuilegia Apostolica, non debent modò eiici ab ordine cum priuatione habitus propter delicta, quæ per dictas decretales antiquitus ab ordine eiiciebantur. Vnde consequenter sequitur, quòd licèt in quadam decretali [b] præcipiatur expelli à monasterio monachus de peccato proprietatis conuictus, & non emendatus; modò tamen propter huiusmodi peccatũ, minimè debet expelli, & habitu priuari, cũ pœna expulsionis ab ordine antiquitus multo minor fuerit quàm pœna expulsionis, de qua modò vtimur. Quod debent Iudices regulares maximè aduertere, ne præcipitanter se gerant in tam graui pœna imponenda, dicentes se antiquorum Canonũ vestigiis adhærere. Hæc mihi videntur necessariò tenenda attento iure communi, secundũ quod secluso priuilegio aut cõsuetudine debent Iudices regulares suas causas decidere. Dixi, secluso priuilegio, aut consuetudine; nam in religione fratrum Prædicatorum, & in nostra religione Minorũ communiter contrariũ practicatur, vt à viris grauissimis harũ sacrarũ religionum accepi dicentibus, quòd si aliquis horũ eiectorum ad cor conuersus ad religionem vult reuertere, prælati generales ipsum præcipiunt recipi, sine eo quòd ad Sedem Apostolicam recurrat, imò si per viã simplicis querelæ talis eiectus ad ipsam recurrit, solet ab illustrissimis dominis Cardinalibus tanquã iniuriã passus patrocinari cum literis, vt statim recipiatur, & in regulari disciplina intra claustra sub obedientia prælatorum regulariũ commoretur. Quę tam probata consuetudo dat iurisdictionẽ prælatis harum religionum, vt in hoc casu possint dispensare recipiendo propria autoritate eiectos sine eo, quòd ad Sedem Apostolicã recurratur. Cùm consuetudo legitimè præscripta vim priuilegij & legis habeat, vt dicitur in iure [c], præsertim quia hæc est cõsuetudo immemorialis in præfatis religionibus, vt ego ab eisdem viris grauissimis accepi, & qui probat illam probat habere titulum, vt dicitur in iure [d]. Et vnus actus fortitus effectum habens causam successiuam multo tempore cõtinuatus facit dici rem consuetã, iuxta quendam textum [e] quem ad hoc singularẽ dicit Nauarrus. Adeò quòd hæc iurisdictio consuetudine quæsita à prælatis præfatarum religionum est ordinaria; quia iurisdictio quocunq; iure iusto quæsita est propriè ordinaria, quia genus prædicatur de qualibet eius specie, vt ait Baldus [f] ab omnibus receptus. Vnde Patres harum religionum, quibus huiusmodi receptio consuetudine est quæsita, possunt eam aliis delegare. prælati autem aliarum religionũ, in quibus prædicta consuetudo non præscripsit, & iurisdictionem quæsiuit, videant quomodo in receptione dictorum electorum se habeant, cũ ipsos eos propria auctoritate in puncto iuris non posse recipere tanquam veros monachos eorum iurisdictioni subiectos, putem veriorem, quam, vt in puncto iuris veram, amplexati sunt viri doctissimi in hac vniuersitate Salmanticensi, quorum vnus meis rationibus cõuictus firmauit eos posse recipi, sed debere iterũ profiteri, vt prælatis regularibus iure possint subiici, & eorum iurisdictioni irreuocabiliter submitti.

a d. ca. fin. de regul.

b ca. cum ad monasterium. de stat. regul.

c c. fin. de consuetud.

d l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quo. & æstiu.

e c. cum beneficia. de præbẽ. li. 6. Nau li. 3. consi. ti. succe. ab intest. consi. 4. in fin. in 1. edit.

f Bald. in l. 1. C. de iure annul.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Prælati regulares possint deserere monasteria ædificata.

Respondeo dicendo, quòd prohibentur prælati religionum Mendicantiũ monasteria acceptare, deserere omninò, vel de vno in alium locũ prædicta monasteria transferre, vt colligunt Doctores [g] ex iure Canonico, quia id non licet sine licentia papæ, & est lata excommunicatio cõtra oppositum facientes. Verum est tamen quòd Sixtus IIII. *concessit Generali fratrum Minorum obseruantiæ licentiam, & facultatem, ea loca quæ fratribus suis minus commoda esse cognouerint, dimittendi manibus ordinariorum locorum, & illa licitè deserendi, prout visum fuerit expedire, super quod eiusdem Generalis conscientiam onerat. Et hoc voluit non obstante constitutione Bonifacij VIII. prohibentis loca semel recepta deserere, & aliis Apostolicis constitutionibus cæterisque cõtrariis quibuscũque.* Ita habetur in libro Monumenta [h] ordinum. Vbi nota quòd prouincia tota, nec prouinciales habent facultatem deserendi prædicta loca sine licentia Ministri generalis. Nota etiã, quòd non possunt deserere ipsa loca absolutè patres supradicti, nisi in manibus ordinariorum locorum. Nam prout dicitur in iure [i], Bonifacius VIII. mendicantibus & non mendicantibus prohibuit.

g Sylu. v. casus. ca. n. 8. & v. excomm. 8. §. 20. de relig. domib. c. cum ex eo. de excess. prælat. lib. 6.

h In 1. impr. fol. 47. & in 2. fr. 111 concess. 293.

i c. cũ ex eo. de excess. prælat. lib. 6.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Prælati regulares possint dispensare in iure cõmuni erigẽdo monasteria sine autoritate Papæ.

Respondeo dicendo, quòd prælati religionum non possunt recipere conuentum aliquem sine autori-

autoritate speciali Apostolica, vt constat ex quadam decretali [a] Bonifacij VIII. & Gregorij IX. [b] in Concilio Lugdunensi. De qua re oritur dubium, an præter autoritatem Papæ, sit necessaria ad noui conuentus erectionem licentia Episcopi diœcesani? Respondetur affirmatiuè, vt expressè traditur in Concilio Tridentino [c]. In quo dicitur, quòd similia loca non erigantur sine licentia Episcopi, in cuius locò erigenda sunt, & post prædictum decretum dubitatum est, an sufficiat licentia Episcopi ad nouam conuêtus constitutionem, an simul sit necessarius consensus Papæ? Cui dubio responsum est per illustrissimos Cardinales sacri Concilij Tridentini interpretes in hunc modum: *Monachi non possunt ædificare monasteria in prouincia, in qua ea non habent sine consensione, & licentia Papæ.* Hæc declaratio est maximè iuridica; quia Concilium Tridentinum in prædicto decreto non abrogauit dispositionem iuris communis, secundum quam requiritur Summi Pontificis facultas. Sed tantum de nouo induxit, vt simul cum licentia Papæ concurrat etiam facultas Episcopi: quæ nimirum semper erit necessaria, nisi Papa aliud disponat. Sicut disposuit Iulius II. *(concedens fratribus Minoribus, quod si à Principe, Duce, Marchione, aut Comite, vt aliquam domum dicti ordinis ædificet requisiti fuerint domum huiusmodi pro vsu & habitatione perpetua fratrum dicti Ordinis regularis obseruantiæ construere, & ædificare, ac locum pro huiusmodi instructione recipere possint, & valeant)* Ita habetur in libro Monumenta ordinum [d]. Et alter Iulius II. approbauit concessionẽ istam, supplendo aliquos defectus, qui in eius relatione interuenerant. *Ac voluit, & decreuit, quod literæ prædictæ valeant, & prædictis fratribus suffragentur, non obstante constitutione Bonifacij VIII. in contrarium facientis, & cæteris contrariis quibuscunque.* Ita habetur in eodem libro Monumenti ordinum [e], & in Supplem. idipsum concesserunt Vrbanus [f] IIII. & Sixtus [g] IIII. id etiam concessit Carmelitis. Et Iulius II. concessit fratribus Ordinis Minorum amplissimam concessionem, quæ habetur in Supplemento. Hæc concessio Iulij II. reuocata est per Concil. Trident. Nam post prædictum decretum vltra prædictum priuilegium requiritur absque dubio licentia, & facultas Episcopi, vt longa consuetudo declarauit. Neque sunt audiendi autumantes prædictam declarationem illustrissimorum Cardinalium abrogasse priuilegia concessa fratribus ad recipienda noua monasteria absque noua facultate Episcopi. Nam re vera nulla est in ea declaratione priuilegiorum abrogatio, sed tãtùm decreuit, quòd vltra Episcopi licentiam requiritur ad hunc effectum facultas Papæ, siue illa iam sit per priuilegia concessa, siue in posterum fuerit concedenda. Notandum tamen, quòd eadem licentia Episcopi requiritur post Concil. Trident. ad translationem monasterij de vno ad alium locum, sicut ad nouam cõuentus erectionem, quia non videtur esse maior ratio de vno quam de alio. Quod infrà tomo 2. in q. de Ecclesiis fratrum quoad eorum ædificationem latius dicetur.

a c. 1. de excess. prælat. li. 6
b c. vn. de relig. dom. li. 6.
c S. ses. 25. de regul. c. 3. in fi.
d In 1. impr. fol. 43. & in 2. fol. 126 concess. 168.
e In 1 imp. fol. 21. concess. 515. & in Supp. fol. 71. concess. 518.
f Vrb. IIII. in 1. impr. fol. 81. & in 2. fol. 189 concess. 328
g Sixt. IIII. in 1. imp. fo. 104. & in 2. fol 187. concess. 48.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm Prælati regulares possint erigere prouincias de nouo.

RESpondeo dicendo, quòd iure prohibentur omnes Prælati regulares, & etiam generales, ne possint de nouo prouinciam erigere, & fundare, nec prouinciam erectam diuidere, nec vnam prouinciam alteri prouinciæ subiicere, quia cùm de similibus idẽ sit iudiciũ, prohibitio quæ facta est in iure [h] ne fiat noua cõstitutio sedis Episcopalis, neq; diuisio, neq; subiectio absque Papæ facultate, iure debet accõmodari ad erectionem, diuisionem, & vnionem prouinciarum. Vnde Nicolaus IIII. *statuit, & ordinauit, & districtè inhibuit, ne in ordine fratrum Minorum fiat diuisio alicuius prouinciæ, vel nouarum prouinciarum multiplicatio absque Romani Pontificis licentia speciali per eius patentes literas concedenda, faciente plenam & expressam de huiusmodi statuto, & ordinatione, ac inhibitione mentionem. Decreuit que irritum, & inane si secus in hac parte contigerit attentari.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum [i]. Quod statutum esse conforme iuri communi, patet ex dictis.

h ca. fœlix, 16. q. 1. & c. de locorum de cõfe. r. d. 1. ca. de temporib. 16. q. 1. c. sicut de excess. Prælat. c. translat. de off. leg. tradit Sylu. v. casus, casu 9. & 10.
i In 1. impr. fol. 53. & in 2. fo. 130. concess. 303.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm Prælati religionum possint dispensare, vt vnus habeat plures Guardianatus, & Prioratus.

RESpondeo dicẽdo, quòd nequeunt Prælati religionum dispensare, vt vnus habeat simul plures Guardianatus, & Prioratus. Hæc enim est expressa iuris [k] determinatio, vt nemo habeat duo beneficia simul curam animarum habentia. Quæ nimirum prohibitio comprehendit officia, & dignitatem, Guardianatum, & Prioratum: quia de similibus, vt sæpe dictum est, idem est iudicium, & vsus iam diu confirmauit. Item eodem iure [l] prohibetur, ne possit vnus habere duas dignitates, & officia aut præposituras, & personatus, quamuis non habeant curam animarum. Quæ nimirum munera propriè reperiuntur in religionibus. Nam dignitas est administratio cum iurisdictione, vt est Abbatia, & Guardianatus. Personatus verò est præeminentia sine iurisdictione. Et ideo ille qui præcedit Canonicos in Ecclesiis Collegiatis seu Cathedralibus, dicitur habere personatum. Definitores autem in religionibus iure dici possunt personatus regulares. Officium autem est administratio sine præeminentia, vt sacrista: præpositura est munus præcedendi. Hæc omnia in quadam glossa [m] traduntur. Ex his collige, quòd secundùm ius, non potest vnus Definitor, esse simul Guardianus: quia sunt duo officia distincta. Autoritate tamen Apostolica concessum est in ordine Minorum generali ministro, & Commissario Generali, vt valeant dispensare in hoc articulo, vt constat ex ordinationibus generalibus Toletanis [n].

k c. de multa. de preb. c. fin. 1. q. 2. Sylu. v. casus, casu 21.
l c. de multa. de preb. c. 1. de cõsuet. li. 6.
m Gl. in d. c. de consuet. lib. 6. verb. consuet.
n Ord. Tol. ca. 7. de elect. ⁊c. fol. 57. pag. 2.

ARTICVLVS X.

Vtrùm Prælati religionum possint dispensare in ætate requisita ad habendam prælationem, aut dignitatem.

RESpondeo dicendo, decisionem huius quæstionis iam ex parte patere ex dictis suprà [o] in quæst. de Abbat. & Abbatissis quoad ætatem. Nunc autem resolutiuè dico primò, quòd cùm iure [p] cautum sit, vt Ecclesias, aut dignitates curatas nullus habere possit ante vigesimum quintum annum, atque adeò nullus Prælatus religionum potest dispensare cum religioso, vt ante vigesimum quintum annum possit Prior aut Guardianus esse, cùm Prioratus & Guardianatus regulares sint dignitates habentes curam animarum. Secundò dico, quod eodem iure decretum est, vt non habentes trigesimum annum

o Sup. q. 15. ar. 2.
p c. pi. licèt canon de elect. li. 6. Syl. v. casus, cas. 22.

annum ætatis, minimè possint esse Episcopi, & idoo non decet, vt Prælatus regularis dispenset, vt in minori ætate possit religiosus esse Generalis aut Prouincialis. Cùm sæpè dictum sit, quòd Prouincialatus in religionibus sit dignitas habens iurisdictionem Episcopalem, ideo prohibitio facta de Episcopatu comprehendit Prouincialatum: quia est similis iurisdictionis. Et est notandum, quòd cótra prædicta iura nullum est hactenus impetratum priuilegium, cuius ego memoriam habeam. Ex his infertur, quòd cum Conc.[r] Trid. statuerit, vt nullus possit promoueri ad dignitatem Episcopalem, nisi in vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel iure Canonico meritò sit promotus, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur, videtur dicédum, neminem posse admitti ad dignitatem Generalatus, aut Commissariatus, aut Prouincialatus, nisi scientiæ Theologiæ, aut saltem sacrorum canonum habeat sufficientiam, cum Prælatorum prædictorum dignitas respectu suorũ subditorum sit quasi Episcopalis: & eorum iurisdictio Episcopali comparetur Et in religionibus non inuenio aliquod indultum, quo tali sufficientia carentes ad dictas prælationes dispensatiuè possunt promoueri. In aliis multis prohibentur Prælati dispensare, quæ in suis locis declarabuntur.

r *Conc. Trid. ss. 22. de reform. c. 2.*

QVÆSTIO XXIIII.

De Abbatibus quantum ad potestatem dispensandi in irregularitatibus, in decem & septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur decem & septem.

1 *Quid sit irregularitas.*
2 *Vtrùm Prælati regulares possint dispensare cum bigamis.*
3 *Vtrùm Prælati regulares possint dispensare cum corpore vitiatis.*
4 *Quis debet iudicare an aliquis sit corpore vitiatus.*
5 *Vtrùm Prouinciales possint dispensare, vt velato capite Missa dicatur.*
6 *An Prouinciales possint dispensare cum infamibus.*
7 *Vtrũ possint dispẽsare in irregularitate ex animæ defectu.*
8 *Vtrùm possint dispensare in irregularitate proueniente ex defectu lenitatis.*
9 *Vtrùm possint dispensare in irregularitate procedẽte ex homicidio voluntario.*
10 *Vtrùm possint dispensare in irregularitate procedẽte ex mutilatione membrorum.*
11 *Vtrùm secundùm ius commune possint dispensare in irregularitate procedente ex homicidio occulto.*
12 *Vtrùm secundùm priuilegia id possint efficere.*
13 *Vtrùm possint dispensare in irregularitate procedẽte ex homicidio casuali, aut causa defensionis facto.*
14 *Vtrùm possint dispensare in irregularitate procedẽti ex celebratione diuinorum in excommunicatione.*
15 *Vtrũ possint dispẽsare in irregularitatibus nouitiorum.*
16 *Vtrùm possint dispensare cum fratre homicida, vt possit esse Prælatus.*
17 *Vtrùm possit dispensare cum fratribus inhabilitatis ad officia ordinis.*

ARTICVLVS I.

Quid sit irregularitas.

Respondeo dicendo, quòd irregularitas est impedimentum canonicum, quo quis ad Ecclesiasticos ordines promoueri, & iam promotus, in eis ministrare prohibetur directè. Vnde nota, quòd ad veram & propriam irregularitatem non sufficit quòd quis sit prohibitus suscipere ordines Ecclesiasticos, vel in susceptis ministrare; vtrumque enim cótingit in excommunicato Quia ex eo quòd quis est excommunicatus, est priuatus omnium sacramentorum administratione, & communicatione. Et ideo sequitur indirectè, quòd non possit promoueri ad sacros ordines, nec promotus ministrare: non tamen propterea excommunicatio est propriè & verè irregularitas, vt egregiè docet Nauar.[a] contra Speculat. idem patet de suspenso ab omni officio, & beneficio, & de interdicto. Nam vera irregularitas prohibet directè ordinum promotionem, & executionem, in quantum sunt ordines Ecclesiastici, siue sint sacramenta, siue non, vt patet in ordinibus minoribus, quæ non sunt sacramenta. Et tamen irregularitas priuat dictis ordinibus. Non tamen prohibet irregularitas ordinum promotionem, & executionem in quantum sunt sacramenta, quia hoc pertinet ad excommunicationem, neque in quantũ officia, quia hoc pertinet ad suspensionem, sed in quantum sunt ordines Ecclesiastici tantùm. Et licèt irregularis celebrans nó incurrat aliam irregularitatem, peccat tamen quoties celebrat, prout ait Nauar.[b] & nos latè diximus in nostra Sum. confessorum. Considerare autem oportet, quòd irregularitas non incurritur nisi in casibus à iure expressis, vt apertè traditur in quadam decretali[c]. Et quamuis nonnulli dicant, non posse ad numerum & ordinem reduci irregularitates, nos tamen sequentes Nauarr.[d] dicimus, reduci ad quinque species. Prima est ex defectu sacramenti, vt bigamia. Secunda ex defectu corporis, vt mutilatio passiua. Tertia ex defectu animæ, vt ignorantia. Quarta ex defectu perfectæ lenitatis, vt sunt mutilationes actiuæ, & occisiones licitæ. Quinta est ex delicto, vt homicidiũ. De quibus omnibus agemus in sequentibus, disputãdo, an in his omnibus possint Prælati religionum cum suis fratribus dispensare,

a *Nau. in Sũma. c. 27. num. 191. & 192.*
b *Nau. ca. 27. n. 194.*
c *cap. 1. de sent. exc. lib. 6.*
d *Nau. c. 27 n. 193.*

ARTICVLVS II.

Vtrùm Prælati religionum possint dispensare cum fratribus bigamis ad hoc, vt ad sacros ordines promoueantur?

Respondeo dicendo, quòd vt propositum quæsitum clariùs explicetur, est notandum triplicẽ esse irregularitatem. prima est vera, secunda interpretatiua, tertia similitudinaria. Vera dicitur, & cõtrahitur quando quis habuit, & cognouit successiuè duas vxores. Nam in hac bigamia est defectus sacramenti: quia in secundo matrimonio non est significatio integralis sacramenti. Nam in matrimonio est vnio, & coniunctio Christi cum Ecclesia, quæ est vnius cum vna, quæ significatio omnino deest in bigamia: & ideo dicitur, & est vera irregularitas, vt dicit D. Tho.[e] Interpretatiua est cùm quis viduã, vel corruptam ab alio duxit in vxorem. Similitudinaria contrahitur cũ clericus in sacris constitutus, vel religiosus professus cõtrahit matrimoniũ, & cognouit vxoré, vt colligunt Sũmistæ[f] ex multis iuribus. His sic cóstitutis, certa est cóclusio, quòd Prælati religionũ nequeũt dispẽsare cũ religioso in bigamia vera, & interpretatiua, vt ordinetur ordinibus sacris, videlicet in subdiaconatu, diaconatu, & presbyterio: quia ipso iure reseruatur talis dispẽsatio ad Papã, vt omnes[g] dicunt. Et quãuis nonnulli dixerint, Papam nó posse dispẽsare in bigamia supradicta, existimãtes esse

e *D. Thom. in 4. d. 27.*
f *Ang. Syl. v. bigam. Na. c. 27. n. 20. Syl. in fin. c. quotquot 27. q. 1. c. fi. de bigam.*
g *D. Thom. opusc. 4. Nau. vbi sup.*

esse cótra ius diuinũ, opposita tamẽ sententia, quam tenet D. Tho. est communis & tenenda. Dum ergo talis dispensatio reseruetur Papæ, & nulla sit facta Prælatis religionum concessio circa hanc irregularitatem, hinc sequitur, religionum præfectos in ea dispensare non posse. Secundò dico, quòd cum bigamo vero, & interpretatiuo possunt ordinarij dispensare, vt ad minores ordines ascendant. Prout tenet D. Tho.[a] quem sequitur Syluest. quia nullibi in iure reperitur talis reseruatio. Nec obstat quadam decretalis Gregor.[b] X. in Conc. Lugdun. Nam in ea nulla fit mentio de reseruatione, sed tantùm disponitur, vt bigamus habitu clericali non vtatur. Quod nimirum intelligendum est, quando ei nulla est concessa dispensatio. Et hanc opinionem puto sequendam, licèt Nauar.[c] media via incedat dicens, quòd si bigamus non est promotus ad minores ordines, dispensationem Papæ reseruari, vt possit promoueri; si verò fuerit promotus, dicit non reseruari, vt iam promotus possit ministrare. Hæc enim opinio nullum in iure habet solidum fundamentum: & pro concordia opinionum non demus teneri id quod solido fundamento minimè videmus fulcitum: quare sequitur, quòd Prælati religionum possunt cum bigamo dispẽsare, vt minoribus ordinibus initietur per regulam sæpe à nobis inculcatã, quòd Prælati religionũ habẽtes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt cum religiosis subditis quidquid Episcopi cum suis efficere. Tertiò dico, quòd possunt prædicti Prælati dispensare cum bigamo similitudinario, vt ad ordines maiores ascendat, vt[d] communiter dicunt Doctores, teste Nauar. quia nullibi de his bigamis similitudinariis est reseruatio, quando vxor, cum qua contraxit, erat virgo.

a D. Tho. in 4. d. 2. Syl. verb. bigam. 49.
b cap. vnic. de bigam. lib. 6.
c Na. in Ma nu. ca. 27. nu. 197.
d Glos. in c. qui cler. vel vouẽt. vbi Panor. cum Cardin. proposi. contra eum tenet Na. in Ma. c. 27. nu. 197.

Ex quibus infertur, quomodo sint intelligenda priuilegia concedentia prælatis regularibus facultatem ad dispensandum in certis irregularitatibus excepta bigamia: nam sunt intelligenda solùm de bigamia vera, & interpretatiua, respectu ordinum sacrorum. Nam respectu ordinũ minorum, possunt optimo iure cum ipsis dispensare. Vnde non est admittendus Henriq.[e] dicens, Prælatos regulares posse in bigamia vera dispensare, contra quem renui in nostra Sum. Confessorum. Et pro maiori explicatione nota, quòd vt sit bigamia vera indispensabilis per Prælatos regulares, secundùm eorum priuilegia, est necessarium, quòd copula interueniat, prout tradit Sotus[f], & probat quædam decretalis. Et vltra copulam non requiritur seminis in vase effusio, sed sufficit, vt sit bigamus, quòd corrumpat intrãdo claustra pudoris. Ita tenet Armilla[g]. Ex quo infertur, quòd non sit bigamus ille, qui extraordinariè extra vas cognouit vxorem, & ea mortua ea aliam ducat huius speciei, minimè irregularis censetur, ita Viuald.[h] Erit tamen bigamus qui claustra non intrauit vxoris virginis, sed matris attraxit semen, & fuit facta grauida (& postea ferro aliquo genitale membrum aperitur, quo aperto egressa est creatura) si aliam duxerit vxorem, ista mortua. Quia licèt copula realiter, quæ necessaria est in prima, non fuerit secuta, ex immissione tamen seminis intra vas vxoris, secutus est effectus, id est, partus, prout concludit Viualdus.[i]

e Hẽr. t. 10. lib. 12. de sa. matr. c. 9. n. 10.
f Sot. in 4. d. 27. q. 3. ar. 1. c. debitũ. de bigam.
g Armil. v. bigamia nu. 7. in fin.
h Viuald. in cand. del. aur. 2. tit. de irreg. n. 23.
i Viual. vbi s. n. 14.

Ex his sequitur etiam, quòd qui vxorem Sodomiticè cognouit, vel vxor tantùm commisit adulterium per copulam Sodomiticam, hac vxore mortua, postea secundam legitimè cognoscens, non est bigamus, cùm irregularitas non contrahatur, nisi in casibus in iure expressis, vt dicitur in iure[k].

k ca. is qui. de sent. ex. lib. 6.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Generales, & Prouinciales possint dispensare cum fratribus irregularibus ex corpore vitiato.

RESpondeo dicendo, quòd vitium corporis est multiplex. Primò enim consideratur in quantum reddit hominem impotentem ad celebrandum, vt si esset quis omnino sine manu, aut oculis carens: cum tali enim non potest Prælatus regularis dispensare, vt apertè traditur in multis iuribus[l]. Imò ratione periculi, & scandali existimant viri doctissimi[m], quòd Summus Pontifex nó poterit licitè dispensare, vt colligitur ex decretali[n] Eugenij papæ, atque adeò numquam legitur per Summos pontifices cum talibus vnquam fuisse dispẽsatum. Cum religioso autem habente corporis vitium, scilicet habente pudenda culpa sua scissa, solus papa potest dispensare, vt autores colligunt[o] ex iure, quia talis homicida reputatur. At cum religioso qui habet mẽbrum occultum, seu manifestũ, non sua culpa abscissum, quando cessat homicidij præsumptio, potest prælatus regularis dispensare, quia istæ irregularitates non reseruantur papæ in aliquo iuris loco, seu in aliqua constitutione Apostolica. Et ideo sicut potest Episcopus dispensare in huiusmodi casibus cum clerico seculari, sic prouinciales cum regulari. Quare si quis religiosus non habet digitum, dummodo non sit pollex, qui est necessarius ad celebrandum, aut si quis non habet oculũ dextrum, potest Generalis, aut prouincialis dispensare, non tamen poterit dispensare cum non habente oculum sinistrum, qui dicitur oculus canonis, quia non potest decenter legere canonem, qui eo est orbatus, nisi vertat nimis faciem ad populum. Et ideo ratione istius indecentiæ, & scandali, hic casus papæ reseruatur, secundùm omnes. Nec obstat dicere, quòd talis poterit ex memoria canonem dicere, quia tunc erit periculũ obliuionis, & ideo solus papa in hoc dispẽsat. Hinc collige, quòd prælati regulares possũt dispensare cum religioso, vt cum pede ligneo celebret. Hæc omnia dicta sunt secundùm mentem Asten.[p] & Hostiensis, quos refert & sequitur Syluester. Nam quamuis iste fusè aliquo modo procedat, Nauar.[q] tamen dicit sic sentire Syluestrum, & autores ab eo citatos. Ratio huius opinionis est, quia in prædictis irregularitatibus non reperitur in iure vlla reseruatio ad dispensandum. Quare licèt Nauarrus oppositam sententiam existimet veriorem, non tamen habet vllum solidum fundamentum in iure, & ideo opinio Hostiensis videtur verior, & probabilior. Nam omnis pœna, quæ specialiter non reseruatur papæ, potest per ordinarium remitti, dummodo non sit notabilis indecentia, aut notabile scandalum oriatur, vt colligitur ex quodam decreto[r] Canonico. Et ideo quamuis sint expressæ prohibitiones in iure, vt tales corporis vitiati non ordinentur, non tamen in dictis iuribus dicitur, vt dispensatio cum talibus papæ reseruetur. Et supradicta veritas comprobatur ex priuilegio Iulij II. quo *Concessit Generalibus Ordinis Minorum facultatem dispensandi super quacunque irregularitate per fratres ordinis prædicti regularis obseruantiæ, quomodolibet præterquam in homicidio voluntario, aut præstatione auxilij, vel fauoris huiusmodi ex homicidio, aut ex bigamia proueniente; ita vt illa non obstante ad omnes ordines, etiam sacros, ac etiam presbyteratum, promoueri possint.* Ita habetur in Supplemento Ordinis[s] in quodam viuæ vocis oraculo. Vnde cùm ista concessio solum excipiat dictas irregularitates, & non

l c. pen. & vlt. de corp. vitiat. c. 1. de cle. ægr. & ibi Panor. & Syl. ver. corpore vitiatus.
m Stepha. de literis grat. 2. p. c. 93.
n c. 1. de cler. ægrot. tradit Soto in 4. d. 25 q. 1 ar. 3.
o c. si quis abscideris. d. 55. & seq.
p Astens. verb. corpore vitiatus, § vlt.
q Na. c. 27. n. 200.
r ca. nuper. de sent. exc.
s fo. 91 concess. 193.

& non istam, clarum est, posse in ea dictos Generales dispensare, cùm exceptio firmet regulam in contrarium. Quare, sicut possunt Ordinarij absoluere ab excommunicatione lata à iure, dummodò non sit reseruata: sic eodem modo possunt tollere pœnam hanc irregularitatis, cùm non inueniatur reseruata. Ad vitium corporis reducitur lepra, aut alia quæcunque infirmitas, quæ scandalum generat celebrando. Quare in his irregularitatibus solus Papa dispensare potest, secundum omnes rationes scandali, prout tradit Nauar. [a] Hæc omnia dicta sunt ex mente omnium Doctorum, quos refert & sequitur Nauarrus [b]. Aduertendum insuper, quòd illi qui incidunt in insaniam, & phrenesim organis sensuum minimè deordinatis, non sunt irregulares, postea ad sanam mentem deuenientes, sicut etiam minimè irregulares censentur per breue tempus vsum rationis perdentes, ratione alicuius magnæ passionis, si statim ad se reuertuntur. Vt tenet Nauar. [c] dicens hanc opinionem esse doctissimorum virorum ex familia ordinis Prædicatorum, cum quibus super hoc puncto habuit consultationem.

a Nau. c. 18. nu. 103.
b Naua. vbi sup. n. 103.
c Nau. vbi su.

ARTICVLVS IV.

An Episcopus, an verò Prælatus regularis debeat iudicare, sit ne Religiosus corpore vitiatus.

RESpondeo dicendo, quòd Angelus [d] tenet religiosum esse promouendum, vel repellendum iudicio, & examini sui Prælati regularis esse relinquendum. Syluester [e] tamen, quem sequitur Nauarrus, dicit, non esse iudicandum, nisi ab Episcopo, qui debet ordines conferre: quam opinionem puto verissimam. Licèt enim Prælati regulares habeãt iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem circa suos subditos: hoc tamen intelligitur quantum ad absoluendum & ligandum in foro interiori, & exteriori: non tamen respectu ordinandi, & conferendi ordines. Ipsi enim (exceptis Abbatibus) etiam minores ordines minimè possunt conferre. Vnde sicut non habent potestatem ad ordines conferendum: ita etiam non habent potestatem ad iudicandum, an ordinandi sint irregularitate corporis vitiati infecti, quando in dubio versatur, an ea sint maculati, nisi hoc expressè ipsis à Sede Apostolica committatur.

d Ang. v. corpore vitiatus.
e Syl. ver. corpore vitiatus. n. 2. Nauar. vbi sup. n. 200.

ARTICVLVS V.

An Prouinciales possint dispensare, vt religiosus possit celebrare velato capite propter infirmitatem capitis.

RESpondeo dicendo, quòd doctissimus Nauar. [f] constanter tenet, quòd non est irregularis sacerdos, qui non nisi velato capite potest celebrare propter capitis fragilitatem. Quod probat: quia licitum est non solum infirmum caput habenti, sed etiam sanum, dicere sacrum amicto velatum, vt maiori deuotione, & attentione cultum diuinum exequatur. Imò addit, licitum esse homini fragilitate capitis laboranti facere sacrum aliquo tegumento honesto in capite suprapposito, præsertim vsque ad consecrationem. Et addit, quòd si scrupulo stimuletur, recurrat ad suum Episcopum, qui in hoc casu optimè potest dispensare. Et per consequens, poterunt dispensare Prouinciales cum suis religiosis simili necessitate laborantibus, cùm habeant iurisdictionem quasi Episcopalem.

f Naua. lib. 3 consil. tit. de celeb. miss. conf 4 pa. 345. in 2. editione.

Quæst. reg. tom. prim.

ARTICVLVS VI.

An Prouinciales possint dispensare cum infamibus.

RESpondeo dicendo, quòd infamia, quæ nascitur ex notorietate delicti, inducit irregularitatem reductã ad irregularitatem, quæ oritur ex corpore vitiato. Et infamia tam facti, quàm iuris notatus, est irregularis, prout in multis iuribus [g] probatur, & tradunt communiter Doctores, in qua cùm nascitur ex infamia iuris, solus Papa potest dispensare, iuxta Villadiego [h]. In ea verò, quæ nascitur ex infamia facti, qualis est illa quæ nascitur ex crimine graui notorio, etiam Episcopus dispensat, quin etiã & pœnitentia iusta, & emendatione vitæ interdum aliqua tollitur, quia omnis res per quascunq; causas componitur, per easdem dissoluitur, vt tenet Nauar. [i] Ex dictis infertur, quòd Prouinciales religionũ nõ possunt dispensare cum fratribus infamia iuris maculatis: quia v. g. fuerunt conuicti de crimine nefando, & iuridicè condẽnati: cùm infamati iuridicè de crimine enormi sint irregulares, iuxta tradita à Nauarr. [k] & per consequens indispensabiles à Prælatis inferioribus. Nec his obstat, quòd Sixtus IIII. cõcesserit Generalibus, Prouincialibus, & eorũ Vicariis facultatem ad dispensandũ super quibuscunq; irregularitatibus, exceptis homicidio voluntario, membrorum mutilatione, & bigamia: & excipiendo has irregularitates videtur concedere licentiam ad reliquas dispensandas. Nam respondetur, quòd etiã si excipiat supradictas non videtur concedere, quòd possit dispensari in irregularitate, quæ procedit ex enormi corporis vitio, sicut dictum est in superioribus propter scandalum quod generat fidelibus propter notorietatem dictæ enormitatis. Et cùm de dissimilibus idem sit iudiciũ, videtur, quòd etiam non concesserit autoritatem ad dispensandum cùm notorio iuridicè infamato, propter scandalũ quod generaret fidelibus propter notorietatem dictæ deformitatis, & enormitatis, & sic pro eis ad Papam recurrendum est.

g Glos. & not. per Francum in c. infamib. de reg. iur. li. 6. & c. 1. iuncta glo. fi. de ordin. cogn. & d. ipsi Apostoli 197.
h Villadiego vbi su. col. 50.
i Na. in Man. c. 27. nu. 204.
k Nau in Ma. c. 25. nu. 75. & 76. & ca. 27. nu. 248.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Prælati regulares possint dispensare cum suis religiosis in irregularitate, quæ procedit ex animi defectu.

RESpondeo dicendo, quòd irregularitas ex animi defectu multiplex esse potest. Primò incurrũt hanc irregularitatem furiosi, lunatici, dæmoniaci, & habentes morbũ caducum, & cum talibus non possunt Prælati dispensare, vt promoueantur. Verùtamen si iam promoti sunt, & ex toto liberati fuerint, debet tempus commodum ad arbitrium Prælatorum assignari, vt experimentum assumatur, & tũc poterit cum illis dispensare, vt celebrent. Dicente D. Hieronymo [l] in hunc modum: *Vtrùm si post sacerdotium furere incepit non ideo sacerdotio carebit, nisi fortè nunquam ad sana mentis officium illum redire contingat.* Hæc Hieron. Tamen si non sunt omnino liberati distinguendũ est. Aut enim patiũtur frequenter tales passiones, & tunc arcere, & priuare debet Prælati eos ab officio Missæ, vt decreuit Alexander [m] II. & Pius [n] Papa. Verùm si rarò prædictæ passiones eueniant, poterunt Prælati permittere, vt celebrent, vt iidem Pontifices insinuant, dummodo associentur cum alio sacerdote parato ad celebrandum, si infirmitatis passio fortè contingat; nisi ita apprehendat eos, vt spument, & vt furiosi dentibus

l c. si. 15. q. 2.
m c. in literis. 7. q. 2.
n c. communiter. 33. d.

 frendant,

si emant. In hoc enim casu, neque cum socio sacerdote possunt celebrare. Aduerte tamen, quòd cum furiosis & similibus nec Papa potest dispensare vt ordinentur, nec vt in promotis administrent, vt notant cõmuniter scribentes, teste [a] Nauarro. Secũdò, incurritur irregularitas ex defectu fidei. Quare qui non est baptizatus, quamuis sit conuersus nullo pacto potest ordinari: neque postquam fuerit baptizatus si est nouiter cõuersus (qui Neophytus appellatur) potest promoueri, neque cum illis poterit Prælatus dispensare, vt cautum est in iure [b]. Si tamen roges, quanto tempore duret nouitatus in fide, in quo non potest nouitius, seu neophytus ad ordines maiores, nec minores promoueri? Credo, quòd duret per tempus commodum per Episcopum assignantem respectu secularium, aut per Prælatos religionum, quoad suos subditos, aut per decennium, vt innuit Nauar. [c] dicens quòd conuersi post decem aut viginti annos non prohibentur ordinari. Filij præterea hæreticorum pertinacium, vsque ad secundam generationem per viam masculinam inclusiuè, & vsque ad primam per fœmineam excluduntur ab ordinibus suscipiendis, & censentur irregulares, vt decreuit Bonifacius VIII [d]. Cuius decretalem ad hoc propositum ponderauit Iacobus Septimacensis, affirmans, quòd secundum ius alij præter istos descendentes ab hæreticis non possunt ab ordinibus sacris repelli. Et secundum hoc debet explicari Concilium Tridentinum [e] præcipiens Episcopis, vt ante quam aliquos ordinent, verum genus inquirant, prout aduertit Salzedus [f]. Non enim Concilium nouum impedimentum ponit, sed solùm præcipit obseruari, quæ antea in sacris canonibus erant instituta, & sic vult Concilium, vt non ordinetur aliquis antequam probetur an sit illegitimus, necne. Et aduertendum, quòd cum nouiter conuersis, vt possint ad sacros ordines promoueri, & habere beneficia Ecclesiastica, possunt Episcopi dispensare habentes de suis moribus bonis, & profectu in Christianitate experientiam non vulgarem, prout dicitur in iure, & tradit Couar. [g] Et per consequens idipsum à fortiori possunt Prælati regulares cum suis subditis: cum non solùm habeant iurisdictionem Episcopalem, sed tractent de promouendis regularibus, qui fauore religionis multa habent priuilegia. Et sicut præsumuntur continentes etiamsi sint illegitimi, vt dicitur in iure [h], ita præsumuntur boni, etiamsi sint nouiter conuersi. Tertiò incurritur irregularitas ex defectu scientiæ: & ideo idiotæ irregulares censentur, quia iura prohibent illiteratos ordinari. Est tamen dubium valde notandum videlicet, an religiosi idiotæ nullam habentes Latinæ linguæ cognitionem possint licitè promoueri ad sacros ordines, obtenta suorum superiorum licentia? Cui dubio respondetur per sequentem assertionem. Conclusio est: in religiosis non requiritur tanta scientia ad ordines suscipiendos, quanta requiritur in clericis secularibus. Nam clericos illiteratos omnino repellendos esse ab ordinibus suscipiendis iura prædicta statuere: id autẽ de religiosis nunquam sanxere. Ratio est, quia religiosi regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam: & quamuis ad eandem curã sacris initientur, adhuc non requiritur in eis tanta scientia: quia semper manet in illis spes de comprobanda sibi scientia, & cognitione necessaria ad suum ministerium peragendum. Eo quòd viuunt semper in cœnobiis, in quibus vigẽt aut literarũ studia, aut semper sunt plures viri literati, à quibus edoceri possunt. Ex quibus dicit Henriquez [k], allegans Maiolum, & alios, licitum esse Episcopis sacris initiare religiosos bene legentes, & cantantes, etiamsi in lingua Latina deficiant. Circa quod nota, non esse opus, vt religiosus sciat omnes difficultates ad sacramentum ordinis pertinentes, sed tantum quòd sciat & intelligat necessaria & essentialia, quæ communiter scire solent sacerdotes celebrantes. Videlicet, quòd septem sint Ecclesiæ sacramenta: & quòd conferant gratiam, & quòd in sacramento altaris continetur realiter & substantialiter Corpus Christi facta consecratione, & quòd materia est panis, & vinum, & forma, verba consueta. Hanc conclusionem sic explicatam docuit olim quædam [l] Glossa celebris. Verba enim agens de requisitis ad sacros ordines, sic se habet: *Sufficit monacho quod tantum bonus sit, licet sit illiteratus*: quæ nimirũ glossa à nemine, quem ego viderim, fuit vnquam reprobata, imò ab omnibus suscepta, præsertim à Syluestro [m], Angelo, Philippo Franco & Dominico. Et doctissimus Soto [n] eam veritatem luculenter agnouit, sic dicens: *Quando religiosi, qui curam animarum non habent, ordinantur, non requiritur alia scientia, quàm vt mysterium sacramenti intelligant*. Hæc conclusio euidenter colligitur & deducitur ex Decretali [o] Clementis III. atq; adeò mirari non desino, quoties audio aliquorum dominorum Episcoporum rigidam examinationem cum religiosis ordinandis, cùm Concilium Tridentinum non imponat prædictis Episcopis necessitatem examinandi religiosos per se, aut per seculares. Sed sufficit, quòd Episcopis constet per literas testimoniales Prælatorum regulariũ esse prędictos religiosos ordinãdos examinatos per suos prelatos. Et qui sic ordinãtur, nõ promouẽtur sine diligenti Episcopi examine, vt Conc. Trid. [p] statuit. Cur enim magis debet credere Episcopus seculari examinatori, quàm Prælato regulari testificanti de scientia ordinandi? Nec supradictis obstat nunc decretum [q] Conc. Trid. statuens, quòd nemo ad presbyteratus ordinem admittatur, nisi sit sufficienter instructus ad docendum populum ea, quæ scire omnibus necessarium est, & ad administranda sacramenta diligenti examinatione præcedenti idoneus comprobetur. Nam huic decreto respondetur, contrarium esse in vsu inter doctos, & religiosos timoratæ conscientiæ, qui tantam sufficientiam non petunt in presbytero ordinando. Nec Concilium voluit tam exactam sufficientiam, quam aliqui postulant, scilicet, vt possit secularium confessiones audire. Nam idemmet Concilium [r] ordinauit, nullum presbyterum etiam regularem posse secularium confessiones audire, nisi sit examinatus, & per ordinarium approbatus. Nec obstat Concilium Bracharense [f] ordinans, quòd tales debent esse idonei ad dictas confessiones secularium audiendas. Concilium enim non loquitur de simplicibus presbyteris, sed de presbyteris, qui ordinantur ad titulum alicuius beneficij curati, vt constat ex annotationibus positis in initio dicti Concilij. Præterea dicta Concilia non habent locum in religiosis, qui, vt sæpe dictum est, non ordinantur, vt curam animarum exerceant. Et per dictas rationes possent domini Episcopi dimittere scrupulum. Nescio tamen, an sint sufficientes, & efficaces ad temperandum nimium rigorem, quo nonnulli eorum concitantur in religiosos ordinandos, quod (proh dolor!) nescio vnde prouenit, cùm nullos in curandis animabus, prædicando, confessionibus audiendis insistendo, & alia ad diuinum cultum pertinentia peragendo, habeant maiores, & meliores coadiutores.

[a] Na. ca. 29. n. 105.
[b] c. totam. d. 48.
[c] Na. 27. nota. 105.
[d] c. statutum fœlicis recordationis. de hæret. in li. 6. Septimacensis in insti. catho. ti. 29. n. 110.
[e] Con. Tri. ses. 23. de reform. c. 5.
[f] Salz. in pra. crim. ca. 22. pag. 77.
[g] c. 1. d. 1. Cou. in cle. si furiosus. 1 p. §. 2 n. 7.
[h] c. 1. de filiis presbyt.
[i] c. in singulis. 77. de Côc. Tri. ses. 23. de resident. prælat. c. 11.
[k] Hẽri. de sacrã. ord. li. 10. c. 16 in fi. Maiol. lib. 1. de irreg. ca. 23 nu. 5. & 10.
[l] Glos. in c. legi. 6. q. ... ver. instructio.
[m] Syl. v. clericus. 2. n. 1. Angel. ibi nu. 2. Francus & Dominicus in c. nullus. de tẽpori. ord. li. 6.
[n] Sot. in 4. d. 2 ... q. 1. ar. 5. pa. 60. co. 1
[o] cap. nullus. de temp. ordi. li. 6.
[p] Conc. Tri. ses. 23. de resid. prælat. c. 1.
[q] Conc. Tri. ses. 23. de resid. prælat. c. 14.
[r] Conc. Trid. vbi su. nu. 15.
[f] Conc. Brac. ar. 2. ca. 20.

ARTI

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm Prælati regulares poßint diſpenſare in irregularitate prouenıente ex defectu lenitatis.

RESpondeo dicendo, pro explicatione tituli quæſtionis eſſe notandum, quòd hæc irregularitas oritur ex occiſione, vel mutilatione membri hominis in caſu licito: quia viſum eſt Eccleſiæ non poſſe ſatis repræſentare lenitatem, atque manſuetudinem Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui propter nos ſuum proprium ſanguinem fudit, & morti ſe tradidit, cum qui occidit, vel mutilat etiam licitè, prout tradit D. Thom.[a] Quid autem hîc nomine membri veniat, vide, quæ ego latè trado in noſtra Summa confeſſorum, & quæ infrà dicenda ſunt. Ad propoſitam igitur quæſtionem deueniendo, dico, quòd priuilegia conceſſa religionibus, vt earum Generales, & Prouinciales poſſint diſpenſare in omnibus irregularitatibus, excipiendo tres, ſcilicet, homicidium voluntarium, bigamiam, & mutilationem membrorum, videntur concedere facultatem ipſis Prælatis ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis in irregularitate, quæ procedit ex defectu lenitatis. Nam homicidium voluntarium in hac materia ſolùm eſt illud quod procedit ex delicto, & culpabiliter contra iuris ordinem, & iuſtitiam perpetratum, prout explicat Caietanus[b], quem ſequuntur Couarr. & Nauarr. Et homicidium, de quo hîc nobis ſermo eſt, licèt ſit voluntarium (Iudices enim, & miniſtri iuſtitiæ voluntariè occidunt, aut mandat occidere reum) non tamen eſt culpabile, & ſic minimè cooperatur ad homicidium iniuſtum. Et hanc opinionem tenet Bannes[c] dicens, dictos Prælatos poſſe diſpenſare cum ſuis ſubditis occidentibus aliquem in bello iuſto, cùm hoc homicidium non ſit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas ſolùm per Summum Pontificem diſpenſabilis. Et hanc opinionem tenet Viualdus[d], in ſuo candelabro aureo dicens, ita practicari. Et hanc opinionem tenent Polanco[e] Felicianus, & Maiolus dicentes, vniuerſaliter homicidium voluntarium, cuius irregularitas ſoli Papæ reſeruatur, & non comprehenditur in iubileis, & in aliis priuilegiis concedentibus diſpenſationem ab irregularitatibus ſolùm comprehendere homicidium prohibitum, homicidium enim ſignificat factū iniuſtum, quod prohibetur in quinto præcepto Decalogi, iuxta tradita ab Auguſtino[f], D.Th. & Soto. Ex quibus videtur, quòd cum Conc. Trid.[g] concedat Epiſcopis, vt poſſint in foro conſcientiæ abſoluere à quacunque irregularitate Papæ reſeruata orta ex delicto occulto, non deducto in forum contentioſum, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, quod modò Epiſcopi poſſunt diſpenſare in irregularitate occulta procedente ex occiſione iuſta hominis, etiamſi ſit voluntaria, cùm non ſit homicidium voluntarium. Sed reſpondetur, quòd licèt prædicta occiſio non ſit homicidium voluntarium, eſt tamen occiſio inducens irregularitatem non ratione culpæ occultæ, ſed ex defectu lenitatis. Et Cōcilium Trident. ſolùm concedit licētiam Epiſcopis, vt poſſint diſpenſare in irregularitatibus procedentibus ex delictis occultis. Sed ex alia parte poſſumus huic adhærere ſententiæ, ſcilicet, quòd Epiſcopis conceditur licentia ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus non deductis in iudicium, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario. Et non negat, quòd poſſint diſpenſare in hac irregularitate procedente ex occiſione hominis iuſta occultè facta: nam hoc non eſt homicidium voluntarium, vt dictum eſt. Ex quibus infertur, quòd cùm Generales, & Prouinciales regularium habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quòd poſſint diſpenſare in irregularitate procedente ex dicta iuſta occiſione occulta. Et licèt Nauarrus[h] hoc negauerit, in Epiſcopis non currit eadem ratio in dictis Prælatis irregularibus, cùm vltra ius commune habeant maius priuilegium, ſcilicet, vt poſſint diſpenſare in irregularitate ex homicidio voluntario occulto prouenıente, de quo infrà dicemus in hac quæſtione, & cui conceditur maius, conceditur minus, vt clamant iura, & ratio naturalis ſatis euidenter innuit. Ex quibus reſolutiuè colliguntur duo. Primum eſt, quomodo ſit intelligendum priuilegium conceſſum Miniſtro generali, & Prioribus prouincialibus, & conuentualibus ordinis Prædicatorum, de quo in libro, Monumenta ordinum[i] in ſecunda impreſſione, vt poſſint diſpenſare in quacunque irregularitate orta ex quacunque cauſa, præterquam ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum. Nam prædictum priuilegium non eſt intelligendum de quocunque homicidio voluntario, ſed de homicidio, quod eſt delictum & peccatum contra quintum præceptum Decalogi, & non de homicidio voluntario, patrato mandato Iudicis, & in bello iuſto. Et ſic Prouinciales, & Generales poſſunt diſpenſare cum fratribus profeſſis, qui exiſtentes in mundo iudicando, aut miniſterium iuſtitiæ peragendō, hominem ad mortem, aut mutilationem membrorum condemnauerunt, & eorum ſententia executioni fuit mandata, propter quod irregularitatem contraxerunt: cùm eorum irregularitas non fuerit orta ex homicidio iniuſto. Secundum eſt, quòd poſſint diſpenſare cum dictis fratribus irregularibus ex occiſione, aut mutilatione membrorum alicuius hominis in bello iuſto; cùm dicta occiſio, & mutilatio non ſit peccatum contra quintum præceptum Decalogi. Erit autem iuſtum bellum tribus concurrentibus. Primum autoritate in Principe ipſum bellum mouente, ſcilicet, quòd ſit Princeps & ſupremus in temporalibus. Dixi mouente: nam etiam inferior ipſo Principe poteſt vti bello defenſiuo contra inimicos, non expectata ſupremi Principis facultate, prout reſoluit[k] Bannes. Secundum eſt cauſa ad bellandum, ſcilicet, iniuria illata à parte contraria[l]. Tertia eſt recta intentio, ſcilicet quòd bellum non ineatur odio, ſed zelo iuſtitiæ. Et deficiente aliqua iſtarum qualitatum bellum ipſum iniuſtum nuncupatur, prout conſtat ex traditis à Diuo Thoma, Caſtro, Couarruuias, Corduba, Nauarro, & Nauarra. Ad Principem autem ſpectat examinare de iuſtitia belli iuſti, aut iniuſti, de quo latiùs in noſtra Summa confeſſorum primo tomo, capite centeſimo vigeſimo quarto. Supradicta autem ex dicendis in articulo ſequenti magis patent, & confirmantur[m]. Sed de hoc vide quæ diximus in ſecundo tomo harum quæſtionum.

a D. Tho. 2.2. q.40. ar. 2.

b Caiet. ver. irregularitas. Cou. 1 p. relec. clemen. ſi furioſus. §.4.n.7. in fin. Nau. in Man. c.27. nu. 240. adiunƈlo n. 217. in fi. & in c. 1. de ind. n. 104.

c Bannes 2.2. ar. 2. dub. 4.

d Viual. in candelabro au. 2. p. ti. de irreg. §. de diſpen. quo ad fratres nu. 316. 317.

e Palā. in di. reſ. Felicia. de irreg. ca. 9. & 11. pag. 494. & pag. 181. Maiol. li. 5. de irreg. ca. 48. §. 3. nu. 18.

f Aug. li. 1. de li. arb. ca. 4. D. Th. 2.2. q. 88. ar. 2. ad 3. Soto li. 2. de iuſt. q. 1. ar. 8. & li. 5 q. 1. ar. 2.

g Conc. Trid. ſeſ. 24. de reform. c. 6.

h Nau. c. 27. nota. 195. & 239. & conſ. 34. tit. 12. de homicid. li. 5. conſi.

i in 1. impr. fo. 240. conc. 55.

k Bannes 2.2. q. 40. ar. 1. D. Th. 2.2. q. 40. ar. 1. & q. 64. ar. 8. Caſt. aduerſus hære. ver. bellum. Cou. in reg. peccatū. 2. p. § 10. & 11. Cor. li. 1 q. 39 Nau. in Man. c. 15. nu. 15. Nau. ra li. 2. de reſt. c. 3 n. 159

m 2. to. q. 105. ar. 2.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm Generales & Prouinciales poßint diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio voluntario.

RESpondeo dicendo, quòd ille dicitur homicida voluntarius, ſuper cuius irregularitate diſpenſan-

pensandi potestas excipitur in omnibus facultatibus dispensandi super irregularitate factis à Summo Pontifice, cuius homicidium fuit illicitum, intentum siue volitum in se saltem æquipollenter, aliàs quàm vitandi mortis causa ab oratore. Dixi illicitum: nam homicidium licitum non est homicidium voluntarium, prout probatum est in articulo superiori. Dixi intentum, siue volitum in se, quia non sufficit, vt sit volitum in causa: quale est omne homicidium casuale producens irregularitatem, secundùm Diuum Thomam [a] communiter receptum. Dixi, saltem æquipollenter, ad includendum illud, quod non est quidem intentum, seu volitum in se, sed in causa adeò propinqua morti, vt moraliter vix sint compatibilia velle illam causam, & nolle occidere. Cuiusmodi sunt, nolle occidere, & venenum, quod scit esse mortiferum, propinare, vel ferire ense punctim, circa præcordia, vel in alia parte periculosa. Dixi, aliàs quam vitandæ mortis causa, ad excludendum intentum ob defensionem vitandæ mortis causa: de quo infrà dicemus. Dixi, ab oratore, id est à petente dispensationem, quia non sufficit, vt intendatur ab alio. Fit enim sæpe quòd idem homicidium sit voluntarium vni & non alteri, quale est quod facit Petrus percutiendo alium animo occidendi mandante Ioanne, vt aliquam iniuriam leuem citra deformationem ei dicat, vel faciat. Illud enim Petro est voluntarium, & Ioanni non. Vnde si Petrus ingrediatur religionem, & profiteatur ipsam secundùm supradicta, non possunt Prælati regulares cum eo dispensare, possunt tamen dispensare cum Ioanne si similiter ingrediatur religionem, & in ea profiteatur, & definitio supradicta fundatur in verbis Concilij [b] Tridentini dicentis: *Cum etiam qui per industriam occiderit proximum suum, & per insidias ab altari auelli debeat: quia sua voluntate homicidium perpetrauerit.* Et infrà: *Si verò homicidium non ex proposito.* Quæ verba, *per industriam, per insidias, sua voluntate, & ex proposito*, satis indicant definitionem homicidij voluntarij superiùs assignatam. Nam verba *per industriam* vel *per insidias* excludunt occisionem hominis factam iuridicè à Iudice, quia non per industriam, neque per insidias, sed per allegata, vel probata ipsam præcipit faciendam. Indicant etiam non comprehendi occisionem factam in iusto bello; ipsa enim non fit per insidias, & industriam mortiferam. Verba autem, *voluntate sua, & ex proposito*, excludunt omne homicidium casuale: hoc enim non contingit ex voluntate, & ex proposito, prout satis explicatum est in superioribus. Ex quibus infertur intellectus ad priuilegia concedentia Prælatis regularibus facultatem ad dispensandum in omnibus irregularitatibus, exceptis tribus: de quorum numero est irregularitas orta ex homicidio voluntario. Ea enim priuilegia intelliguntur de homicidio voluntario, sic explicato. Et similiter intelligendum est decretum Concilij [c] Tridentini, statuens licere Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, &c. dispensare. In eo enim decreto solùm excipitur irregularitas contracta ex homicidio voluntario superiùs definito. Et sic Domini Episcopi possunt dispensare in irregularitate orta ex homicidio casuali occulto, quod patet ex traditis per Nauarrum [d]. Et aduertendum, quòd homicida non solùm est irregularis quoad ordines, sed etiam quoad quascunque Prælaturas in religione: quales sunt Guardianatus & prouincialatus. Quia licèt oppositum fuerit declaratum in quodam nostro Capitulo generali Basiliensi, in Concilio tamen Tridentino [e] determinatum est contrarium, definiente homicidas voluntarios non posse promoueri ad sacros ordines, neque ad beneficia Ecclesiastica, etiamsi curam non habeant animarum. Et sic eo ipso, quòd in Concilio prohibentur homicidæ habere beneficia Ecclesiastica, prohibentur etiam habere prædictas Prælationes in religione.

[a] D. Th. 2. 2. q. 64. ar. 6.

[b] Conc. Trid. sess. 14. de reform. c. 7.

[c] Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 6.

[d] Nau... num. 240.

[e] Conc. Trid. de refor. sess. 14. cap. 7.

ARTICVLVS X.

Vtrùm Prælati regulares possint secundùm suorum priuilegia dispensare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria alicuius membri.

RESpondeo dicendo, quòd antiquitùs solus Papa poterat dispensare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria membrorum: prout definitur in iure [f], & tradunt communiter Doctores teste Couarruuias & Nauarro. Nunc autem post Concilium Tridentinum [g] habent Episcopi facultatem in foro conscientiæ dispensandi, vt ad omnes ordines sacros, & ad beneficia Ecclesiastica possint promoueri, si delictum mutilationis fuerit occultum nec deductum in iudicium: etiamsi per insidias, industriam & ex proposito dictam mutilationem perpetrauerint. Nam concilium concedit facultatem Episcopis ad dispensandum in foro conscientiæ in omnibus irregularitatibus procedentibus ex delicto occulto, & non deducto in iudicium, excepta illa, quæ oritur ex homicidio voluntario. Per homicidium autem voluntarium, non intelligitur mutilatio voluntaria, prout aduertit Nauarrus [h]. Neque obstat, quòd homicidium voluntarium, & mutilatio voluntaria videntur pro eodem accipi in iure. Nam respondeo, quòd hoc debet intelligi in hunc sensum, scilicet, quòd sicut ex homicidio voluntario incurritur irregularitas, ita etiam ex mutilatione voluntaria: & sicut non incurritur irregularitas ex occisione hominis propter defensionem: ita etiam non contrahitur ex mutilatione propter defensionem. Attamen in vniuersum non quidquid attribuitur homicidio voluntario, attribuitur etiam mutilationi voluntariæ. Nec talis regula generalis in iure datur. Imò in diuersis titulis collocantur apud sacros canones homicidium & mutilatio, vt constat ex titulo de homicidio, & ex titulo, de corpore vitiatis, in Decretalibus: & in Clementina, *si furiosus*, de homicidio. Et de mutilatione separatim fit mentio, innuens, quòd qui dicit homicidium, non dicit mutilationem: neque qui dicit mutilationem dicit, homicidium: neque in lingua Latina hæc duo nomina pro eodem capiuntur. Vnde Alexander III. [i] concedens facultatem cuidam Episcopo ad dispensandum cum quodam clerico, qui intrauit in duellum, addit dicens: Dummodo ex ipso duello homicidium, vel membrorum diminutio non fuerit secuta. Et superfluum esset apponere illam particulam (*membrorum diminutio*) quæ idem significat, quod membrorum mutilatio, si verbum, homicidium voluntarium, idem significaret. Præterea patres, qui interfuerunt in Concilio Tridentino eruditissimi erant in iure Canonico: & per consequens intelligebant nomine homicidij voluntarij non venire mutilationem voluntariam. Quare excipientes solùm irregularitatem procedentem ex homicidio volunta-

[f] c. 1. de cleri. pugnant. in duello. Cou. vbi su. 1. pa. n. 7. Nau. vbi su. n. 200. in fin.

[g] Conc. Trid. sess. 24. c. 6. de reform.

[h] Nau. c. 27. n. 194. in fin. notabili.

[i] c. 1. de cleric. pug. in duello.

voluntario, videntur clarè concedere Episcopis facultatem in foro conscientiæ ad dispensandum in foro conscientiæ ab irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria occulta, non deducta in iudicium. Ex quibus infertur, quòd patres Generales, & prouinciales Ordinum Mendicantium possunt dispensare cum suis subditis in foro conscientiæ in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria occulta procedente ex delicto, non deducta in iudicium: cùm habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, vt sæpe dictum est in superioribus. Tum etiam, quia Pius V. concessit Prouincialibus Ordinis Prædicatorum facultatem circa suos subditos, quam concessit Concilium Tridentinum Episcopis circa suos diœcesanos: prout iam in superioribus sæpe repetitum est. Et id etiam declarauit Gregorius XIII. concedendo id, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, Generalibus, & Abbatibus congregationis Hispaniæ ordinis Cisterciensis, vt refertur in compendio [a] dicti ordinis.

a compen. D. Bern. ver. absolutio quoad frat. §. 11.

Sed restat explicare quæ sit mutilatio membrorum, inducens irregularitatem Papæ in foro exteriori reseruatam: vt inde indagemus, quæ sit irregularitas ex mutilatione membrorum occulta, in qua in foro conscientiæ possunt Episcopi, & Prælati regulares dispensare? Ad cuius rei explicationem notandum est, quòd mutilatio membrorum in hac materia est diminutio alicuius membri totalis. Et ita quando vnus alteri aliquod membrum debilitat, non incurrit irregularitatem. Nam etiamsi membrum debilitatũ inutile reddatur ad suas operationes exercendas, non ideo desinit esse membrum, vtile ad corporis ornatum. Et certum est, quòd pœnæ benignè debent interpretari. Vnde cùm ius iudicet irregularem membrum mutilantem, hoc ius pœnale non debet extendi ad homines membrum debilitantes. Et sic ille, qui deformauit faciem alicuius hominis, aut læsit oculos ipsius non excæcando eum, minimè irregularis est, prout contra Syluestrum [b] tenet Couarruuias, & Nauarrus. Quod est tenendum, licèt nouissimè Salzedus opinionem Syluestri sequatur. Secundò est notandum, quòd incurritur irregularitas ratione mutilationis membrorum, quando mutilantur membra, quibus corpus mouetur, & ad suas operationes obeundas adiuuatur, habens vnumquodque eorum suas particulares, & distinctas actiones, & officia. Sicut habent oculi ad videndum, pedes ad ambulandum, manus ad palpandum, nares ad odorandum, lingua ad loquendum. Ita explicant Couarruuias [c], Nauarrus, & Salzedus. Ex quo infertur contra Caietanum, quòd ex mutilatione digiti non incurritur irregularitas. Digitus enim non est propriè membrum; licèt enim habeat suam operationem, hæc tamen operatio minùs principalis est: principalior enim ipsius digiti operatio est adiuuare manum ad suas operationes exequendas: prout aduertunt Couarruuias [d], & Nauarrus.

b Sylu. hom. c. 3. n. 4. Cou. 3. p. r. le. Clem. § furiosus. in trã. tit. nu. vlt. Nau. 17. n. 7. c. 7. & l. 1. sof. cons. 20. 31. de hom. Salze. in praxi. c. 90. pa. 343.

c Cou. vbi su. n. 8. Nau. d. c. 27. n. 206. Salze. vbi sup.

d Cou. vbi su. n. 8. Nauar. in su. c. 27. M. a ca. 16. num. 6.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm Prælati regulares possint secundùm ius commune dispensare in irregularitate contracta ex homicidio occulto.

RESpondeo dicendo, maximam fuisse dubitationem, an homicidium occultum inducat irregularitatem ipso facto. Et ne per ignota procedamus, homicidium occultum tripliciter potest considerari. Primo modo, quod nulla ratione potest in iudicio probari, neque in notitiam hominis venire, nisi ex propria occisoris confessione. Secundo modo dicitur homicidium occultum, quod licèt non sit deductum ad forum contentiosum, potest tamen accusari, & deduci. Et de hoc certum est, inducere irregularitatem, de primo verò dubitatur. Scio nanque communem esse opinionem, quòd vera contrahitur irregularitas ex homicidio occulto primo modo. Nullam tamen vidi rationem nec autoritatem, quæ id efficaciter probet. Imò iura omnia quæ huic videntur suffragari, sententiæ omnino refragari existimo. Ideo statuitur conclusio probabilis, quòd per homicidium omnino occultum nulla contrahitur irregularitas. Hanc opinionem tenet noster doctissimus Castro [e]. Nam quamuis illi placet Abbatis opinio dicentis, quòd in foro conscientiæ contrahitur irregularitas ab Episcopo tunc dispensabilis: verùm eius rationes eò tendunt, vt per eas probet nullam in foro conscientiæ incurri irregularitatem per homicidium omnino occultum, nullaque in eo casu opus esse Episcopi dispensatione, & Couarruuias [f] dicit Castro sic sentire, videlicet, quòd nulla contrahitur irregularitas. Et eam opinionem primò probat Decretalis [g] expressa, in qua sic dicit Alexander III. Verumtamen, quia peccatum occultum est, si promoueri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere. Quæ verba sunt maximè ponderanda. Nam loquitur Decretalis de delicto degradatione digno. Id etiam probatur, quia nulla incurritur irregularitas, nisi in casibus à iure expressis, vt omnes autores tenent contra Sotum, teste Nauarro [h] & Medina. Sed nulla est Decretalis expressa, in qua sit decretum, quòd per delictum omnino occultum contrahitur irregularitas. Nam quamuis sint iura [i] dicentia quòd sit illata irregularitas, quando culpa latet, vel quando delictum est occultum. Sed nullibi dicitur, quòd talis pœna sit inflicta, quando omnino culpa latet, vel delictum est omnino occultum: ergo non incurritur. Imò Concilium [k] Tridentinum nostræ sententiæ maximè fauet. Nam euidenter innuit, quòd homicidium occultum, propter quod incurritur irregularitas, non sit omnino occultum, sed illud appellat occultum, quod non sit ordine iudiciario probatum, & quod potest probari, est aliquo modo publicum. Et hoc Castro, & omnes concedunt inducere irregularitatem. Cùm ergo homicidium, quod non potest probari vllo modo in iudicio, non sit publicum moraliter, sed secretum, & occultum de perse moraliter loquendo, inde colligitur non esse de mente Concilij, quòd irregularitas incurratur propter homicidium sic occultum. Nam quamuis nonnulli dicant, quòd delictum quodcunque exterius commissum quamuis à nemine videatur, sit publicum de perse, & occultum de per accidens, hoc est intelligendum metaphysicè, & non moraliter. Nam moraliter loquendo, quod non potest deduci in iudicium, est secretum de perse, & quod est sic secretum, nulla ratione est publicum moraliter loquendo. Cùm ergo certum sit Concilium non loqui de crimine occulto, vel publico metaphysicè, sed de culpa publica, vel secreta moraliter: inde sequitur manifestè, quòd illud homicidium sit simpliciter, & absolutè secretum, & nulla ratione publicum, quod non potest aliquo modo deduci in iudicium exterius. Verba namque conciliorum moraliter sunt sumenda, id est, secundùm communem vsum, & non metaphysicè, id est, secundùm naturam à rebus, & moribus abstractam. Tandem id constat efficacissima

e Castr. l. 2. de l. pœn. ca. vlt. vers. 3. principales conclu.

f Cou. de ho. 2. p. § 3. nu. 4.

g c. ex tenore. de temporibus ordi.

h Nau. in sũ. c. 27. nu. 244. Me. in sum. li. 1. ca. 11. §. 10.

i ca. 2. § persona. de renunciat. Con. Tri. sess. 14. c. 7. & sess. 24. ca. 6. de reform.

k Conc. Trid. sess. 14. de refor. cap. 6.

ficacissima ratione. Nam qui est excommunicatus propter delictum omninò occultum, vel suspensus, non videtur debere se abstinere ab exercitio ordinis ne hac ratione se prodat, vt omnes dicunt teste Nauarro [a]: ergo signum est, quòd Ecclesia, cùm sit mater pietatis, non vult aliquam pœnam exteriorem infligere propter crimen omnino occultum. Multa namque sunt relinquenda Dei iudicio punienda. Et ideo Ecclesia de occulto vllam pœnam exteriorem hactenus non intulit. Nam quamuis excommunicatio incurratur, statim propter delictum omnino occultum exterius commissum quoad priuationem suffragiorum quæ est occulta, & secreta, non tamen quoad communicationem exteriorem, & participationem sacramentorum, cùm in eo casu licitum sit excommunicato se ingerere, ne se prodat & infamet. Et secundùm hanc probabilem opinionem Prælati regulares non astringuntur dispensare cum suis subditis homicidium omnino occultum perpetrantibus, cùm ex dicto delicto nulla irregularitas contrahatur. Et dato quòd contrahatur, possunt in ea dispensare, cùm habeant iurisdictioné quasi Episcopalem, cùm Episcopi secundum opinionem Abbatis superiùs citatam possint in ea dispensare. Verùm, licèt prædicta conclusio sit probabilis, & propterea non sit in conscientia damnãdus qui eam sequitur: tamen longè probabilior mihi apparet sententia, quæ asserit irregularitatem incurri propter homicidium omninò occultum. Cuius rei ratio est; quia non solùm infligitur pœna irregularitatis, homicidij propter delictum: sed etiam propter indecentiam, & defectum significationis. Nam qui sanguinem fundit, non potest in altari repræsentare agnum immaculatum: quod nimirum est necessarium cuilibet ordinato. Nam omnes clericorũ ordines ordinantur ad altaris ministerium, in quo sub sacramento repræsentatur Christus, vt Diuus [b] Thomas catholicè dixit. Atque adeò, quamuis in homicidio occulto omninò non incurratur irregularitas ratione delicti, contrahitur tamen ratione indecentiæ, & ob defectum significationis; sicut de bigamo, qui contraxit matrimonium cum corrupta ab alio, necessariò dicendum est quamuis quòd fuerit corrupta, sit omninò occultum. Sed nunquid hoc casu potuit Prælatus regularis dispensare cum subdito, qui cùm esset secularis, vel dum esset monachus, fuit homicida omnino occultus. Respondeo affirmatiuè. Nam secundum sententiam, quam sequitur Couarruuias [c] cum multis autoribus, quos refert, & sequitur, prædicta irregularitas non est Papæ reseruata, sed Episcopo, ac proinde sicut Episcopus potest cum suis subditis dispensare, vt sæpe dictum est: ita etiam Prælatus regularis habens iurisdictionem quasi Episcopalem. Nec obstat Concilium Tridentinum [d], vt obstare putauit Nauarrus [e]: nam id intelligendum est in homicidio occulto, quod tunc est probabile in iudicio, quamuis actu non sit deductum ad forum contentiosum, vt Couarruuias dicit eodem loco nuper citato: & non de homicidio omnino occulto, quod probari non potest. Nam Concilium euidenter innuit, quòd non procedit, nisi in homicidio, quod licèt ordine iudiciario non sit probatum, potest tamen probari. Verum tamen est, quòd contrariam opinionem tenent viri docti, quam sequitur Salzedus [f]: quam ego quoque in nostra Summa cõfessorum sum secutus, scilicet, quòd necessarium est recurrere ad Papam ad huiusmodi dispensationem impetrandam. At modò cùm videam contrariam opinionem solido niti fundamento, eam libenter amplector, præcipuè quando agitur de dispensando cum aliquo religioso, vt tollatur materia vagandi multa in iure permittuntur, quæ secularibus minimè conceduntur. Sed videamus, vtrùm ipsis sit concessum aliquod priuilegium, vt in huiusmodi possit cum ipsis dispensare.

a Na. in sum. ca. 27. n. 239.

b D. Th. 2. 2. q. 40. ar. 2.

c Cou. de homic. 2. q. §. 4. n. 4.

d Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de refor. & ca. 6. sess. 19.

e Na. in sum. 1. lat. c. 27. n. 239.

f Salz. in pra. crim. c. 95. pa. 329. quã ego in sum. to. c. 216. p. 474. nu. 3.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm Prælati regulares possint dispensare secundùm eorum priuilegia cum suis subditis in irregularitate contracta ratione homicidij voluntarij occulti.

RESpondeo dicendo, quòd Martinus V. concessit, *Quòd Prior monasterij sancti Benedicti Vallisoleti in foro conscientiæ possit absoluere monachos ab omni excommunicationis sententia, etiamsi talis esset, quam ipse Summus Pontifex reseruare consueuit: & cum eis super omni irregularitate etiam in illis casibus, in quibus Papa sibi inuicem reseruat (in morte, videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi sanguinis effusione) valeat dispensare: dum tamen aliquid horum trium non sit notorium. Et hoc propter scandalum.* Simile priuilegium concessum est à Iulio II. Ordini Prædicatorum, vt refertur in Compendio [g] Societatis Iesu, & in compendio Diui Hieronymi Hispaniæ. Circa quam concessionem notat Collector [h] priuilegiorum Mendicantium, quòd licèt primò facta sit soli Priori seu Abbati monasterij sancti Benedicti Vallisoleti, postea tamen extẽsa seu communicata fuit omnibus Prioribus, vel Abbatibus aliorum monasteriorum. Et ait hanc concessionem ipsum vidisse sub sigillo authentico in præfato conuentu Vallisoleti, & inde fideliter extraxisse.

g Ver. dispensatio. §. 2. fol. 83. §. 24.

h Collect. in comp. men. 2. impr. ti. absolu. Ordin. quoad frat. § 40.

Secundò est aduertendum ex Corduba [i], quòd hæc dispensatio intelligitur de quocunque homicidio voluntario, vel casuali directo, vel indirecto, dummodo iudicialiter non possit probari. Nec obstat, quòd Sixtus IIII. qui post Martinum V. fuit, concessit facultatem dispensandi in homicidio casuali, excipiendo expresse homicidium volũtarium, vt patet in Compendio [k]. Quia huic obiectioni respondetur, omissis multis alijs solutionibus, quòd prædicta exceptio, & limitatio intelligitur, vt procedat solùm circa concessiones factas ab eodem Sixto IIII. & non extendatur ad alias factas ab alijs Pontificibus. Nam si omnes concessiones voluisset Sixtus IIII. cessare, illud vtique expressisset: & priuilegium concessum nullo modo abrogatur, nisi fiat de illo specialis mentio, & abrogatio. Et idem dicẽdum est ad Concilium Tridentinum, quo concessa est facultas Prælatis ordinarijs ad dispensandum in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus excepto homicidio voluntario. Nam hæc exceptio solùm procedit respectu illorum casuum, qui in eodem decreto conceduntur: non tamen procedit in casibus alias concessis: cùm in prædicti Concilij decreto nulla facta sit priuilegiorum abrogatio.

i In addit. ad d. comp. v. dispen. §. 24.

k Comp. ver. dispen. §. 10. 11. & 11. & in mon. ord. in 1. impres. f. l. 63. & in 2. f. 66. ver. 101. & in suppl. fol. 59. concess. 319.

Tertiò nota, quòd hoc priuilegium non extenditur ad dispensandum cum bigamo: quia bigamia [l] est grauior cæteris irregularitatibus ad dispensandum, vt aduertit autor [m] compendij priuilegiorum.

l Bigamia irregularitas cæteris grauior.

m Aut. comp vbi sup.

Quartò aduertendum est, quòd non incurritur irregularitas propter enormem solam sanguinis effusioné, etiamsi multis vulneribus operta fuerit, secundùm Nauarrum [n], nisi sequatur mors, vel membri mutilatio. Et quia quando hoc modo contracta est huius

n Nav. c. 27. n. 231. in fin.

est huiusmodi irregularitas, est difficilior ad dispensandum. Quamobrem hic Papa exprimit enormem sanguinis effusionem.

Quintò notandum est, quòd Supprior conuentus mortuo Priore non potest hoc priuilegio gaudere: quia conceditur Priori, & non Suppriori; Priori tamen non succedit Supprior, sede Prioratus vacante in his, quæ habet iure speciali, vt dicimus in capitulo sede vacante: quod non succedit Episcopis, nisi in his, quæ ad ipsum pertinent iure communi, non autem iure particulari, vt notat Panormitanus [a]. Contrarium tamen videtur tenendum: quia non dignitati, vel officio conceditur hoc priuilegium, sed in fauorem animarum. Item quia hoc priuilegium non conceditur Abbati, sed Priori Diui Benedicti: ergo quare non ad Suppriorem, sede vacante, hoc non est extendendum, cùm beneficia Principum recipiant extensionem de vno simili casu ad alium similem?

a Panor. in c. vnic. de 10. comp. nu. 9. & c. scriptum. de elect. num. 12.

Sextò aduertendum est, quòd huiusmodi peccatum, propter quod incurritur dicta irregularitas, non debet esse notorium, aliàs non valeret dispensatio virtute huius priuilegij facta; quia non seruatur forma rescripti [b]. Et dicetur notorium quando sunt tot coniecturæ, quòd tergiuersationi locus non est, vt notant Panormitanus [c] & Angelus dicentes, tunc, scilicet, esse notorium, quando nullam habet tergiuersationem, & dubietatem.

b c. si. de præb. & ca. prudentiam. de offi. delegat.

c Panor. ca. de cohabita. cleri. n. 7. & Angel. ver. concubinarius.

Aduerte quod dicit priuilegium, quòd propter scandalum non debet fieri: quod sequitur, quando est ibi notorium. Ex quo sequitur, & patet quòd si alibi nihil scitur, potest fieri dispensatio: quia ibi non est scandalum. Nec contra istam notabilem concessionem valet quidquam quod aliqui dicunt, affirmantes non esse in vsu. Nam ipsis respondetur, vnde ipsis constat non esse in vsu? Debent ne Prouinciales, & Prælati supradicti vti hac concessione in plateis, aut in monasteriorum claustris scientibus omnibus, & videntibus? Minimè quidem: cùm tantùm concedatur pro casibus occultis, præterea refert Veracrux in suo compendio manu scripto, quòd hac facultate vsi sunt in Indiis occidentalibus fratres Prædicatores in primo capitulo prouinciali celebrato in Guatimala, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm Prouinciales possint dispensare cum suis subditis irregularibus ex homicidio casuali, & in homicidio facto causa defensionis.

RESpondeo dicendo, ex superioribus patere decisionē articuli quæstionis. Sed pro maiori explicatione est notandum, quòd homicidium casuale est illud, quod non est directè, nec per se volitum, sed indirectè, & per accidens: vt quia non ex proposito occidit hominem, dans operam rei illicitæ, vel non adhibendo debitam diligentiam: quamuis daret operam rei licitæ. Et aliqui dicunt quòd homicidium factum causa defensionis, est verè & propriè casuale; quia non est directè voluntarium, sed per accidens ad se meliùs defendendum. Nec (aiunt) Concilium Tridentinum appositum sentire, ex eo quod loquitur de homicidio casuali, & de homicidio causa defensionis sub disiunctione, sic dicens. Si verò homicidium non ex proposito, sed casu, vel vim vi repellendo, vt quis se à morte defenderet, factum narretur, dispensatio quoque iure debetur. Vnde inferunt; quòd si homicidium defensiuum esset casuale, superfluerent illa verba, *vel vim vi repellendo*, cùm homicidium hoc contineretur sub casuali. Sed respondent quòd illa disiunctiua non est adiecta à Concilio, causa distinctionis formalis significandæ inter illa duo homicidia, sed causa maioris declarationis. Atque adeò non superfluit illa distinctio à Concilio posita, præsertim quòd in exemplis non est semper rigor locutionis seruandus. Et sic non est de mente Concilij quòd homicidium defensiuum sit voluntarium in se. Imò ex dictis verbis Concilij Tridentini colligitur homicidium defensionis causa esse casuale: cùm illa duo homicidia sint, de quibus Concilium dicit apertè, non fuisse facta ex proposito. Cùm ergò id quod non fit ex proposito sit casuale, vt placuit Aristoteli [d], inde colligitur homicidiū causa defensionis perpetratum esse propriè casuale. Hoc fundamento prælibato, certum est, quòd Concilium Tridentinum concedit Episcopis, quòd in foro conscientiæ possint dispensare cum suis subditis irregularibus ex homicidio casuali occulto, & non deducto in iudicium, cùm tantùm ipsis neget dispensationem in irregularitate procedente ex homicidio voluntario. Et eadem met autoritas Generalibus, & Prouincialibus conceditur erga suos subditos, cùm, vt sæpe dictum est in superioribus, habeant iurisdictionem quasi Episcopalem. Et certum est etiam, quòd dicti Prælati virtute suorum priuilegiorum, non solùm in foro conscientiæ, sed etiam in foro exteriori, non solùm quando homicidium casuale est occultum, sed etiam quando est publicum, possunt dispensare cum suis subditis in dicta irregularitate procedente ex homicidio casuali. *Nam Sixtus IV. concessit Generalibus & Prouincialibus Ordinis Minorum, & Prædicatorum, vt possint dispensare cum suis subditis in omni irregularitate (excepta ea, quæ procedit ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum,)* prout patet ex libro Monumenta Ordinum [e] in prima, & secunda impressione. Aduertendum tamen pro explicatione prædictorum, quòd homicidiū causa defensionis factum cum moderamine inculpatæ tutelæ, non inducit irregularitatem, prout in quadam Clementina [f] definitur. Si verò modum inculpatæ tutelæ excedat, ipsam inducit. Et hæc per Episcopos in foro conscientiæ est dispensabilis, vt dicitur in Concilio Tridentino, & à Prælatis ordinum per ipsorum priuilegia etiam dispensabilis est, non solùm in foro interiori, sed etiam in foro exteriori.

d Aris. 2. Phy.

e In. 1. imp. fol. 61. & in 2. fol. 144. conce. 252. & fol. 140. conces. 175.

f Clem. vnic. de homicid.

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm Prælati regulares possint dispensare cum fratribus irregularibus ex eo, quòd censura Ecclesiastica irretiti diuina celebrauerunt.

RESpondeo dicendo, *Quòd Magister Ordinis, Prouinciales Priores Conuentuales, atque eorum vicem gerentes in conuentibus possunt dispensare cum fratribus sibi commissis, nec non cum fratribus sui Ordinis ad eos declinantibus, vndecunque in irregularitate, quam contraxerunt, antequam, vel postquam ordinem intrauerunt, ex eo quòd excommunicati, vel suspensi, vel interdicti*

terdicti celebrarunt, aut in locis interdicto suppositis diuina officia celebrauerint, vel si sic ligati, ordines susceperunt. Ita concessit Clemens IIII. prout habetur in libro Monumenta [a] Ordinum. Qui similiter concessit, quòd fratres, quos Generales & Prouinciales ministri, & eorum Vicarij ac Custodes in proprios habuerint confessores, possint eis absolutionis, & dispensationis beneficium impartiri. Hoc priuilegium habetur authenticum in Marimagno [b] Prædicatorum. Circa quam concessionem, primò est notandum, hoc esse singulare priuilegium; datur enim potestas dictis Prælatis ad dispensandum circa fratres sibi non subditos, super irregularitatem, quæ prouenit ex peccato, putà, quòd excommunicati celebrauerunt, vel ordines susceperunt, vel si Diaconus baptizauit cum solemnitate absque necessitate præsente presbytero, qui baptizet; tunc enim est irregularis secundùm Syluestrum [c], Nauarrum & Sotum. Et nullibi reperitur, quòd Prouinciales possint dispensare cum fratribus alterius prouinciæ: neque Prior conuentualis possit similiter dispensare cum fratribus alterius conuentus super irregularitate, contracta ratione homicidij casualis. Quia concessiones, quæ inueniuntur super dispensatione ab hac irregularitate, loquuntur solùm cum proprijs fratribus, & non cum fratribus ad eos declinantibus. Et si opponas quòd secundùm opinionem iuristarum citatam per Couatruuiam [d], scilicet, quòd quando Papa concessit, quòd possint absoluere percussorem clerici in quibusdam casibus, prout concedit in capitulo *quamuis*, de sententia excommunicationis, ex hacmet declaratione, & concessione his casibus concurrentibus datur similis licentia in alijs excommunicationibus, quarum absolutio similiter Papæ reseruatur, vt etiam dicunt Panormitanus [e], & Innocentius. Ergo idem venit dicendum, quòd concessa dispensatione super irregularitate contracta, quia frater subditus excommunicatus celebrauit, conceditur etiam dispensatio super eademmet irregularitate ab hospitibus contracta, ad hanc obiectionem respondetur, quòd hæc opinio & Theorica Iuristarum non agit ad rem: quia tractat de extensione facultatis concessæ iure communi. Nos autem in præsenti agimus de extensione priuilegij extra, vel contra ius commune dati. Quod non debet extendi vltra ea, quæ concedit expressè, cùm omnis recessus à iure communi sit odiosus & restringendus. Neque per Concilij Tridentini decretum possunt prædicti Prouinciales dispensare in dicto casu: cùm Concilium Tridentinum solùm concedat Episcopis, & per consequens Prælatis regularibus habentibus iurisdictionem Episcopalem, facultatem ad dispensandum cum suis subditis. Neque obstat, quòd hospites declinantes ad aliquas prouincias, & conuentus sint subditi Prouincialium, & Guardianorum locorum, vbi tunc hospitantur. Nam respondetur hoc esse ex ordinatione generali aliquarum religionum. Sicut in nostra religione contingit, vt scilicet, possint dicti Prælati eos per obedientiam, & per sententiam excommunicationis præcipere quæ necessaria ipsis præcipienda viderint; non autem, vt cum ipsis possint dispensare, neque vt ipsos possint absoluere, nisi in illis casibus, in quibus secundùm ius, & constitutiones generales, & consuetudinem receptam, & priuilegia Apostolica possunt dispensare & absoluere.

[a] In 1. imp. fo. 117. & in 2. fo. 140. conc. 318. & 31. 9.

[b] Marimag. fo. 156.

[c] Sylu. v. Bapt. Nau. c. 22. n. 6. Sot. in 4. d. 4. q. vnic.

[d] Cou. in c. alma mat. in 1. p. relect. §. 11. num. 15.

[e] Pan. & Innoc. c. de cast. de sent. excom.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm dicti Prælati possint dispensare cum nouitiis in irregularitatibus.

Respondeo dicendo, *Quòd Magister Ordinis Prædicatorum, Prouinciales, Priores Conuentuales, & eorum vicem gerentes possunt dispensare cum nouitiis qui in sæculo inciderũt in irregularitatem, eo quòd excommunicati, suspensi, vel interdicti, aut in locis interdictis diuina celebrarunt, vel ordines susceperunt, dato, à iudice generaliter fuerit data vel lata, vel à iure, dicta censura. Ita tamen, quòd si ex huiusmodi sententiis propter debita sunt adstricti, satisfaciant.* Hoc concessit Sixtus IV. ordinis Prædicatorum, vt habetur in Marimagno [f] istius sacri ordinis. Circa quam concessionem primò est notandum, quòd hoc est singulare priuilegium: quia concedit dispensare cum nouitiis in irregularitate supradicta. Et aduerte quòd si particulariter fuissent isti nouitij excommunicati, suspensi, vel interdicti à iudice, & deinde celebrassent diuina: quòd non possunt prædicti Prælati cum eis dispensare virtute huius concessionis, vbi dicitur, *dato, à iudice generaliter lata censura fuisset*, quæ verba significant, quòd quando iudex generaliter fert sententiam, aut censuram, dicendo, excommunico, vel suspendo, vel interdico tale facientes (iuxta formam traditam à Nauarro [g]) comprehendentem dictos nouitios, tunc concedere Papam dictam facultatem: non verò quando iudex excommunicauit, vel suspendit, vel interdixit in particulari fratrem qui postea religionem intrauit. Nam tunc cùm hæc censura sit strictioris vinculi, quàm censura generaliter promulgata, & in dicto priuilegio minimè eius dispensatio concedatur, minimè possunt dicti Prælati cum nouitio hac censura irretito dispensare. Neque his obest, quòd nos per nostra priuilegia possumus absoluere fratres, & nouitios à censura excommunicationis iudicis particulariter lata. Nam hoc prouenit, prout dictum est, in superioribus [h] ex eo quòd conceditur per dicta priuilegia absolutio à casibus cœnæ Domini. Vnde intulimus, quòd possimus absoluere à censura iudicis particulariter lata fundati in illa regula iuris, quòd cui conceditur maius, conceditur etiam minus. At in dispensatione cum nouitiis non conceditur Prælatis, nisi in hac specie solùm irregularitatis. Et ideo non est extendendum hoc priuilegium, nisi vt sonat. Et hoc priuilegium clarè dicit, *A censura iudicis generaliter lata.* Quæ verba cùm sint clara, minimè nobis licet contra tenorem ipsorum ipsum priuilegium in præiudicium concedentis latè interpretari. Verum est tamen, quòd poterunt prædicti Prælati cum dictis nouitiis in casu posito dispensare virtute cuiusdam concessionis Sixti IIII. habita in libro Monumenta [i] ordinum, vbi concedit nouitiis, *Vt per confessionem post ingressum religionis possint dispensari in omnibus irregularitatibus (homicidij voluntarij, & mutilationis membri exceptis,)* & quia Papa concedit dispensationẽ ab omnibus irregularitatibus cum exceptione homicidij voluntarij, & membri mutilationis. In quibus includitur etiam bigamia, quia est grauior reliquis ad dispensandum, firmauit regulam in contrarium. Et sic concessit quòd ab aliis irregularitatibus possint dicti nouitij absolui. Sed hoc cum duabus conditionibus. Prima, quòd nouitij debent habere propositum profitendi. Secunda, quòd si ante professionem exeunt sic dispensati, iterum reincidunt in censuras, à quibus fuerunt absoluti & dispen

[f] Marim. fol. 256. conc. 550.

[g] Nau. c. 27. num. 42.

[h] Sup. qu. 20. ar. 4.

[i] In 1. imp. fo. 64. & in 2. fol. 68. conces. 131. & in supple. fo. 96. conces. 341.

& dispensari. Et ratio est, quia supradicta concessio datur, vt possint per ingressum religionis plenariè conferri: deinde quia, vt ait Sylvester [a], ipso iure in similibus concessionibus videtur inclusa conditio, verbi gratia, si perseuerauerint.

a Sylu. tit. absolu. 5. §. 9.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm Prælati regulares possint dispensare cũ fratre irregulari ratione homicidij voluntarij, ad hoc, vt in religione possit esse Prælatus.

RESpondeo dicendo, quòd iure antiquo poterant Episcopi dispensare cum homicida voluntario, vt possint retinere beneficium curatum, obtentum ante irregularitatem, non tamen, vt possit obtinere beneficium curatum de nouo, prout tradunt Couarruuias [b] & Nauar. Et per consequens Prælati regulares iurisdictionem Episcopalem habentes poterant dispensare cum suis subditis, vt possent retinere prælationes, quas ante irregularitatem obtinuerunt; non tamen quas post irregularitatem possunt adipisci. Vnde priuilegium Sixti IIII. concessum, *Generali, & Prouincialibus ministris, & eorum Vicarijs, vt possint dispensare cum fratribus ordinis Minorum patientibus irregularitatem (præterquam homicidij voluntarij, bigamiæ & mutilationis membrorum) vt ad quascunque administrationes, & officia dicti ordinis eligi, recipi, & assumi, illaque gerere & exercere liberè, & licitè valeant*, prout habetur in libro Monumenta [c] ordinum. (In quo etiam libro [d] continetur Sixtum IIII. idipsum Magistro generali, & Prioribus prouincialibus, & conuentualibus ordinis Prædicatorum concessisse) debet explicari, loquendo secundùm ius antiquum, quòd ad prælationes de nouo obtinendas tantùm necessaria erat prædicta dispensatio: non autem ad retinendas prælationes ante irregularitatem obtentas. Nam ad ipsas retinendas etiam cum homicida voluntario poterant secundùm ius commune dispensare. Et sic non sine mysterio ponuntur in dicto priuilegio Sixti IIII. verba illa, *Ad quascunque administrationes, & officia dicti ordinis eligi, recipi, & assumi, illáque gerere, & exercere liberè & licitè valeant*. Et non dicit, ad quascunque administrationes, & officia dicti ordinis obtenta, vt ea retinere possint. Nam, prout dictum est, sine priuilegio poterant dicti Prælati dispensare cum suis subditis ad retinendas dictas prælationes post irregularitatem obtentas. Verum tamen est, quòd hodie per Concilium Tridentinum, neque Episcopi neque Prælati regulares poterunt dispensare cum homicida voluntario etiam occulto, vt possit retinere dictas prælationes, cùm per ipsius Concilij Tridentini [e] decretum, beneficium curatum minimè illis conferri liceat. Bene tamen possunt dispensare cum homicida casuali: cùm in eodem decreto dispensatio ista Ordinariis committatur. Aduertendum etiam est, quòd sicut habens beneficium curatum committens aliquod homicidium, non remanet priuatus ipso facto tali beneficio, sed per sententiam iudicis debet priuari, & vsquequò priuetur cum suo remanet beneficio, prout aduertunt Nauarrus [f], & Couarruuias, dicentes, Concilium Tridentinum hoc minimè immutare, cùm in eo solùm definiatur, quòd de nouo ipsi homicidæ nullum beneficium Ecclesiasticum conferatur; ita etiam religiosus homicida non amittit ipso iure guardianatum, aut prælatiam regularem obtentã statim quòd homicidium committit: sed necessarium est, vt à suo Prælato regulari per sententiam priuetur. Et sic licèt non possit exercere in administratione talis prælationis, ea quæ irregularibus prohibentur, potest tamen ea, quæ ipsis minimè interdicuntur, opere consumare. Vnde cùm per irregularitatem solùm impediatur vsus ordinũ Ecclesiasticorum, & acceptio ipsorum, & aliquod beneficium de nouo obtinere reliquum est, reliqua omnia quæ ad ista tria munia minimè reducuntur, posse ipsum homicidam exercere, donec à Prælatis per sententiã ab ipsis arceantur. Et sic possunt præsidere in suis monasteriis imponendo præcepta non spiritualia: quia ista minimè possunt imponi, nisi ab habente ordines sacros, iurisdictionem spiritualis potestatem ordinis præsupponit. Possunt etiam percipere fructus & prouentus ipsarum prælationum, quas habent aliqui Prælati regulares, & præpositi aliquarum religionum, quas in foro conscientiæ ante latam sententiam minimè tenentur restituere. Denique aduertendum est, quòd Episcopi possunt dispensare cum quocunque irregulari ex aliquo delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis aliis ad forum contentiosum deductis, prout decernitur in Concilio Tridentino [g]. Quod intelligendum est, non solùm, vt possint promoueri ad sacros ordines, sed etiam, vt possint beneficia etiam curam animarum habentia de nouo obtinere. Nam Concilium Tridentinum generaliter, & absolutè concedit, quòd possint cum ipsis dispensare. Et cùm hoc priuilegium iuris sit beneficium Principis generaliter, & illimitatè loquens, generaliter, & illimitatè debet explicari. Et sic Prælati regulares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem iure communi possunt cum suis subditis in prædictis dispensare in foro conscientiæ. Ex quo infertur, quòd priuilegium Sixti IIII. superiùs allegatum respectu irregularitatum ex delicto occulto prouenientium, excepto homicidio voluntario, aut aliis deductis ad forum contentiosum, vt scilicet, possint dispensare cum suis subditis Prælati regulares, ad nihil deseruit in foro conscientiæ, deseruiet tamen, vt possint dispensare in foro exteriori cum suis subditis irregularibus, etiamsi ipsorum irregularitas procedat ex delicto publico, quod aliquando in forum contentiosum fuit deductum. Nec mirum est Prælatos regulares maiorem potestatem habere erga suos subditos, quàm Episcopos erga suos diœcesanos, cùm, prout constat ex libris suorum priuilegiorum, fauore religionis multò maiores fauores illis à Sede Apostolica impertiantur.

b Couarru. in cl. si furiosus. 2. §. 3. n. 6. Nauar. in ca. 27. nu. 240. in fi.

c In 1. imp. fol. 61. & in 2. fol. 144. const. 231.

d In 2. imp. fol. 140. const. 575.

e Conc. Trid. sess. 14. de refor. c. 7.

f Nau. c. 27. num. 249. ad med. & in c. si quando. ex cept. 9. de resc. Couar. in cap. si furiosus. 2. pa. §. 3. n. 6.

g Conc. Trid. sess. 24. de refor. ca. 6.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm Generales, & Prouinciales possint in foro exteriori dispensare cum religiosis committentibus aliqua delicta, propter quæ constitutionibus Apostolicis sunt priuati officiis ipso facto, & inhabiles ad alia futura.

RESpondeo dicendo, quòd Alexander III. [h] determinat, quòd in adulteriis, & minoribus delictis potest Episcopus cum clericis peracta pœnitentia dispensare. Pro cuius decreti explicatione, est aduertendum, quòd adulterij crimen graue est, & vt tale semper etiam apud infideles reputatur. Si enim crimina ex tertij iniuria, & præiudicio consideranda sunt, prout docent D. Thomas [i], & Soto cum scribentibus communiter, clarum est maximam iniuriam irrogari marito, & ipsius, & coniugis parentibus, & consanguineis. Qua ratione tantis pœnis

h c. & si clerici. §. de adul. de iud.

i D. Tho. 2. 2. q. 73. ar. 3. Soto lib. 5. de iust. q. 10. a. 3.

pœnis apud omnes ferè nationes interdictum est, vt late resoluunt Iulius Clarus [a], Antonius Gomez, Menochius, & Mascardus. Inter maiora autem delicta, prior est simplex fornicatio, olim depositione digna; adulterio enim inferior est, vt docet Diuus Augustinus [b]. Item periurium simplex, vt resoluit Decius [c]; huiusmodi est stuprum, licèt graue sit crimen. Quando verò alter alterum inducit ad peierandum, vel ex periurio proximi mors, vel graue damnum succedit, præstat adulterio, & inter maiora reputatur. Sicut etiam reputatur Sodomia, & crimen assassinatus, & homicidium calificatum, vt colligitur ex iure [d], & tradit Diuus Thomas. Superest ergo iuxta regulam Alexandri III. quòd potest Episcopus (non reseruante specialiter sibi Papa) dispensare in pœnis debitis adulterio, fornicationi, stupro & periurio simplici, & aliis huiusmodi. Non tamen potest dispensare in pœnis Ecclesiasticis debitis maioribus, qualia sunt periurium calificatum, Simonia, Incestus, Sodomia, assassinatus: quia huiusmodi crimina inter grauissima reputantur, prout constat ex traditis à Couarruuias [e], Mandosio, Maiolo, & Salzedo. Aduertendum est etiam, quòd patres Generales, & prouinciales habent iurisdictionem quasi Episcopalem, quam possunt exercere circa suos subditos, sicut Episcopi possunt exercere suam circa suos diœcesanos, iuxta glossam [f] quandam singularem communiter receptam. Et per consequens in casibus, in quibus Episcopi possunt iure communi dispensare cum eis, possunt ipsi patres dispensare cum suis subditis. Et sic possunt dispensare in omnibus irregularitatibus, & depositionibus verbalibus, & priuationibus officij, aut beneficij, & inhabilitatibus ad ea, peracta penitentia, quando resultant ex delictis grauibus, vt est adulterium, iuxta determinationem [g] Alexandri III. superiùs citatam, quæ tantùm de depositione verbali est intelligenda, secundùm communem allegatam à Gama [h]. Et ratio horum est, quia licèt sint supradictis pœnis Ecclesiasticis afflicti propter crimina grauia, grauia tamen frequenter cõmittuntur. Vnde oportet frequentissimè à Sede Apostolica dispensationem impetrare. Ad consulendum autem tanto clericorum labori, ius Pontificium Episcopis dispensationem concedit peracta pœnitentia: quia circa Pontificem maximum, nemo absque causæ cognitione dispensat. Et Ecclesia Spiritus sancti lumine irradiata, clericos humilitate instructos, literis institutos, virtute sacramentorum, frequentia diuini cultus; ministerio exercitatos (secundùm quod experientia docet, & sacri Canones [i] prædicant) semper ad vitæ emendationem dirigi intendit. Et ideo quamuis humana miseria eos sæpe errare contingat, mitius eos puniendos esse docuit, vt ex multis probat communis, quam sequitur Tiberius [k] Decianus. Et sic eos magis dociles & corrigibiles esse sperat: & ea ratione pœnitentes restituit, vt sic alios ad pœnitentiam inducat: quæ omnia etiam videmus in religiosis. Imò vltra dicta in claustro viuunt, & sub rigoroso obedientiæ iugo militant, quibus propter clausuram, non decet vagari, & propter obedientiam de eorum emendatione certior multò spes habetur. Ex his infertur, quòd dicti Prælati regulares possunt restituere dispensatiuè priuatos ab officiis, & inhabiles ad ea per constitutiones Apostolicas, propter crimina grauia, sicut adulterium, commissa contra ipsarum constitutionũ tenorem, si Summus pontifex eorum restitutionem dispensatiuam Sedi Apostolicæ minimè reseruauit. Vnde cùm Summi Pontifices, maximè Pius V. & Gregorius XIII. in suis constitutionibus latis contra religiosos introducentes mulieres in monasteria virorum, aut mulierum, non reseruauerint sibi suspensionem à diuinis, nec priuationem ab officiis, nec inhabilitatem ad ea, sicut excommunicationem reseruauerunt: euidenter sequitur, posse dictos Prælatos in supradictis omnibus dispensare pœnitentia peracta: cùm crimen dictę pręsumptuosę introductionis non sit grauissimum, neque atrox, nec sit maius quam adulterium. Licèt enim ipsum in dictis constitutionibus grauioribus pœnis puniatur, quàm adulterium, non ex hoc debemus inferre crimen esse grauius. Si hoc enim esset verum, vnum & idem numero delictum esset grauius in vna prouincia quàm in alia, cùm minori pœna in ipsa afficiatur: & esset crimen nefandum maius crimen in his Hispaniarum partibus, quàm in aliis, vbi cum Sodomitis mitiùs agitur. Debet ergo grauitas delictorum pensari ex minori, aut maiori nocumento Reipublicę illato. Et certè ego non video ex qua parte dicta mulierum introductio, absolutè loquendo, sit maius delictum quàm adulterium. Imò ipsa introductio absolutè, loquendo non est mala in se, sed quia prohibita: at adulterium est quoddam intrinsecè malum. Infertur secundò, non posse dictos prælatos dispensare in pœnis, quæ propter crimen nefandum per sacros Canones determinantur, cùm hoc delictum, non inter delicta grauia, vt adulterium, sed inter grauissima numeretur. Infertur tertiò, quòd si Gregorius XIII. non committeret restitutionem vocis actiuæ, & passiuæ Generalibus, & Prouincialibus, quam incurrunt religiosi, qui in electionibus, vel ante eas per sex menses pro se vel pro alio subornassent, minimè dicti patres in hoc casu possent dispensare, etiamsi Summus Pontifex huius rei dispensationem Sedi Apostolicæ minimè reseruasset. Subornatio enim in electionibus grauius crimen est, quàm adulterium: imò inter grauissima crimina connumeratur. Ait enim & probat doctissimus Soto [l] esse crimen contra Rempublicam, sicut est crimen læsæ maiestatis, & furtum publici ærarij, & alia huiusmodi, quæ immediatè contra publicum, & commune bonum perpetrantur.

Non desunt aliqua argumenta, quæ hanc partem videntur reddere dubiam. Primum est, quòd decisio Decretalis Alexandri III. & communis, quam resoluimus, limitatur quando pœna imponitur per legem, aut constitutionem, ipso facto, aut ipso iure, prout tenet Archidiaconus [m], & refert, & sequitur Felinus. At pœnæ dictarum constitutionum Pij V. & Gregorij XIII. imponuntur ipso facto. Sed huic argumento respondetur, quòd opinio Archidiaconi non est adeò secura, cùm nitatur falso fundamento, scilicet, quòd quemadmodum Episcopus non potest dispensare post sententiam à se latam, iuxta quandam Glossam [n]: ita neque quando lex imponit pœnam ipso iure, quia tunc lex trahit secum executionem. Nam contrariam sententiam, scilicet, quòd Episcopus possit dispensare post latam depositionis sententiam cum clerico, quem iam pœnituit, tenent Collector [o], Abbas, Felinus, Decius, Alciatus, & Selua: & ita obseruandum esse, contra Balduin, & Aretinum tenet Maiolus. Adeò quòd etiam contradicente accusatore, Episcopus potest dispensare, siquidem lex positiua Episcopo dispensationem liberè concedit & committit. Et ita communiter interpretatur decretum Alexandri III. superiùs allegatum, vt constat ex traditis ab Abbate [p], Felino, Decio, Alciato & Hippolyto.

Secundum argumentum est, quòd decretum

Ale

a Clar. in rubri. 6. de adu. Gomez in l. 80. Taur. Menoc. lib. 5. presum. pres. 43. Mascard. cõclus. 57 cum seq.

b adulterij. malum. 32. q. 7.

c Decius in d. c. adulterij.

d c. ille qui 22. q. 5 Diuus Thom. quolibet. 18.

e Couar. in 4. 2. p. c. 6. § 8 à n. 2. Mand. in praxi signat. 9. dispensat. cum incestu. Maiol. lib. 5. de irreg. cap. de incest. & cap. de Sodomiis. Salzed. in pract. crim. cap. 86.

f Clem. 1. de rebus Ecclesiæ non alienandis. recepta per Coua. c. Ioan. n. 1. de testam.

g In d. § de adulterij.

h Gama lib. 2. de offic. deleg. n. 193.

i c. clericos. 21. d. c. Prælatos. 31. d. c. cùm secundùm Apost. lii. de præbend.

k Tiberius in pract. lib. 4. c. 9. in princ.

l Sot. de tegend. se. ret. memb. 2. q. 4. conc 3. p. 37. col. 1.

m Archid. in c. licèt canon. de elect. lib. 6. Felin. in d. §. de adult. n. 4. versu fallit 1.

n Gloss. in ca. & ideo. q. 6.

o Colle. nu. 9. Abbas nu. 14. Felin. nu. 16. Dec. n. 18. Alexand. n. 1. in d. §. de adult. Selua de benef. 4. q. 7. n. 8. Maio. l. 3. c. 22.

p Abb. nu. 16. & 18. in d. §. de adult. Feli. ibi nu. 20. Decius nume. 22. Al. i. n. 3. Hippolyt. in prin. & n. 74.

Alexandri III. & opinio, quæ per eum resoluitur, non habet locum, quando constitutio dicit: Sit perpetuò priuatus, aut dicit alia similia verba, quæ inducunt priuationem, non solùm beneficiorum, & officiorum, sed etiam inducunt inhabilitatem ad obtinenda in futurum, vt tenet quædam Glossa a, & constat ex exemplis traditis à Felino b, qui eius opinionem sequitur. Et hoc contingit in constitutionibus supradictis, ibi, *& inhabilitatis in posterum ad illa, & alia omnia.* Huic argumento respondetur, quòd etiamsi hanc opinionē teneant Felinus, & alij, contrariam tamen opinionem tenent Autores grauissimi: scilicet, quòd Episcopus possit dispensare cum priuato perpetuò, ipso facto, beneficio, aut officio. Nam lex Canonica ad subleuandum priuatos, & depositos, ne Romam accedere teneantur propter quodcunque graue delictum, considerans ea frequenter committi, hoc permisit. Ita quòd in quibuscunque pœnis incursis respectu alicuius grauis delicti possint idipsum Episcopi post actam pœnitentiam, quod Papa, nisi Papa earum reseruationem sibi specialiter reseruauerit, etiamsi ipsæ pœnæ incurrantur ipso facto, & sint perpetuæ. Et hanc opinionem tenent Abbas c & Decius, & hanc opinionem defendit Hippolytus d de Marsilis, concludens esse ridiculum per verba, *perpetuò, omninò & ipso facto*, potestatem datam Episcopis in dicto decreto Alexandri III. esse sublatam; ita firmauerunt doctissimi Doctores Sahagun, & Gabriel Henriquez Salmaticensis Academiæ primarij dignissimi Sacrorum Canonum, & iuris Ciuilis professores. Et ita viri doctissimi putant decretum Alexandri III. esse extendendum, cùm ratio dicti decreti militet in his etiam casibus. Siquidem in constitutionibus Apostolicis pro delictis grauibus hæ pœnæ infliguntur: in quibus si Episcopi non possent dispensare, cogerentur clerici, & regulares vrbem frequenter accedere, & iugum Ecclesiæ fieret durum & pœnosum, cùm sit leue & suaue.

Aduertendum circa supradicta, quòd sæpe sæpiùs repetit verba, post actam pœnitentiam. Nam inferior sine causa non potest in lege Papæ dispensare, & pœnitentia acta delinquentis sufficiens causa ad dispensandum iudicatur. Propter quam rationem possunt Episcopi dispensare cum clerico officio perpetuò priuato, etiam ante actam pœnitentiam, si propter eius prudentiam, & regimen, vt vtilis Ecclesiæ postulatur, cùm hæc sit sufficiēs ad dispensandum causa. Pro cuius rei probatione, & explicatione notandum est, dispensationem esse duplicem, voluntariam & necessariam. Voluntaria est illa, de qua egimus in superioribus, quæ ab Episcopis post actam pœnitentiam conceditur. Necessaria est, quando clericus depositus, aut priuatus, Ecclesiæ & populo est necessarius quod præsumitur si à populo petatur, vt sacri Canones e sic intellecti innuunt, & tradunt Glossa, Abbas, Felinus, Decius, & doctissimus Alciatus. Inter quas magnum discrimen versatur. Quòd in voluntaria Episcopus pro arbitrio dispensabit: In necessaria autem dispensare debet & ad dispensandum compelli poterit propter Ecclesiæ vtilitatem, vt tenent communiter scribentes. Imò & capitulum sede vacante in hoc casu propter Ecclesiæ vtilitatem poterit dispensare. Et ita supradicta iura interpretatur Gambarus f, & Thesaurus Christianæ religionis. Ex quibus infertur, quòd etiam ante actam pœnitentiam possunt Prælati regulares habentes iurisdictionem Episcopalem dispensare cum suis subditis priuatis perpetuò ab officiis, propter aliqua crimina grauia (sicut adulterium) quæ commiserunt, si eorum prudentia &

a Gloss. in cap. cupientes. §. cæterum. vbi perpetuo de elect. lib. 6.
b Felin. vbi supra vers. 2. limita.
c Abb. in d. §. de adult. n. 6. vers. & hoc intelligo. & in versic. quæro, vbi Dec. nota. 8.
d Marsil. in d. §. de adult. n. 63. & 68.
e c. vt constituerentur & c. Domino sancto. dist. 50. vbi gl. §. v. necesse. Abba. in d. §. de adul. n. 20. ibi Fel. n. 5. Dec. n. 14. Alciat. n. 4.
f Gambar. de offic. deleg. lib. 2. num. 69. & 276. Thesaurus c. p. 29.

regimen est vtile monasteriis. Quæ vtilitas præsumitur, si ad ea postulantur officia exercenda.

QVÆSTIO XXV.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi & commutandi vota suorum subditorum in octo articulos diuisa.

Circa quam quæruntur octo.

ARTICVLVS I.

Vtrum Papa possit dispensare cum religiosis in voto solemni religionis.

Respondeo dicēdo, quòd Papa nō potest dispēsare cum religioso in tribus votis essētialibus, ita vt manēte propria religione monachali possit verus religiosus monachalis habere propriū, & vxorem ducere, & nulli subditū esse specialiter; vt egregiè probāt omnes Theologi teste Sot. g & Corduba; quia de iure diuino sūt illa tria vota essentialia & intrinseca veræ religioni monachali, vt euidēter cōstat ex decretali h Innocētij III. dicentis, quòd abdicatio proprietatis, sicut custodia castitatis, ita est annexa regulę monachali, vt neque Summus Pōtifex possit dispensare. Quæ exceptio de duobus votis extenditur ad votum obedientiæ, cùm sit tam intrinsecum religioni, sicut reliqua, imò est inter ea præcipuum, vt probat D. Thom. i Neque hoc est alienum à Iurisperitorum doctrina, cùm certum sit apud omnes iuris Interpretes, quòd exceptiones omnes extenduntur ad omnes casus similes, in quibus eadem ratio versatur, vt probat doctissimus Couarruuias k. Cùm ergo Summus Pontifex iudicialiter procedens dicat: quòd Papa non possit in illis votis essentialibus dispensare, inde colligitur euidenter, quòd illa tria vota sunt essentialia iure diuino veræ religioni monachali. Atque adeo non est potestas in terra, quæ possit efficere, vt monachus manens verè & propriè monachus, possit habere proprium, & vxorem, & esse liberum ab omni obediētia, sicut cæteri seculares. Neque oppositum huius sententiæ sentit Sotus l, asserens, quòd matrimonio non repugnat votum solemne continentiæ seu monachatus, nisi ex eo quod Ecclesia illegitimauit sic vouentem ad contrahendum. Nam vt dicit Flauius in Soti interpres, illegitimatio ista iure diuino est facta, eo quòd fuit facta ab Apostolis, qui erant m Ecclesia primitiua, vt constat ex traditione. Quæ nimirum Ecclesia primitiua quatenus erat organum

g Sot. lib. 7. de iust. q. 4. a. 2. & q. 5. a. 3. Cord. lib. 1. quæst.
h cap. cum ad monasterium. de statu monach.
i D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 3. 6. & 8.
k Cou. lib. 1. var. c. 3. no. 6.
l Sot. in 4. d. 38.
m Flau. in dicta d.

Spiritus sancti, immediatè poterat ius diuinum, & sacram Scripturam condere. Et ideo quando aliqui dicunt Scotum sentire, matrimonium nō repugnare monachatui ex iure diuino: hoc est intelligendū successiuè, prout explicat noster Pater Michael à Medina [a]. Id est, quòd is qui verè monachus est, ex causa possit effici secularis, vt matrimonium contrahat. Sed iure diuino, vt ex traditione constat, prohibitum est, ne possit esse dispensatio in tribus votis manente monachatu. Dixi manente monachatu: nā in ordinibus militaribus contrariū est dicendū, prout infrà articulo tertio ventilabitur. Dixi manēte monachatu: nam cessante monachatu bene potest idipsum Papa efficere, secundū Scotum, & alios, vt articulo sequenti statim demonstrabitur.

a Med. de sa. cro. hom. cont. lib. 4. controu. 7. cap. 19.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Papa possit efficere de religioso non religiosum, vt possit ducere vxorem.

Respondeo dicendo, quòd Diuus Thomas [b] asserit, Papam non posse efficere quòd ille, qui est professus in religione, non sit religiosus, licèt quidam Iuristæ ignoranter cōtrarium dicant. At quamuis ipse angelicus Doctor notauerit Iurisperitos de ignorantia in hac parte, contraria tamen sententia est verior, & inter Doctores communior, & Ecclesiæ consuetudine recepta, scilicet, quòd Papa possit dispensare in hoc cum religiosis. Dispensauit enim aliquando cum aliquibus religiosis professis ad componendas multorum regnorum lites, vt refert Spichius [c]. Et in hanc partem inclinat Scotus [d], quem magna Theologorum, & Iurisperitorum turba sequitur: quos omnes congregat, & sequitur doctissimus noster pater Corduba [e], & etiam Couarruuias. Et ratio præcisa huius sententiæ est, quia votum solemne religionis non irritat ex diuina institutione matrimonium contractum ab eo qui fuit monachus. Et probatur primò: quia, vt ait Scotus, nulla inuenitur ex iure diuino inhabilitas simpliciter ad matrimonium in vouente, & tradente se in manus Domini, & manus Dei, ita vt nunquam possit contrahere; quia licèt non possit Pontifex, vt dictum est in superiori articulo, dispensare, vt religiosus nubat, manente religione, nulla tamen lex diuina est arcens, & vetans Summum Pontificem posse ex monacho facere secularem ad contrahendum. Nam quamuis iure diuino, & naturali sit religiosus Deo traditus, & consecratus cum statu assumptione per votum solemne religionis, tamen quia hæc diuina traditio, & obligatio habet ortum à voluntate humana, hinc sequitur quòd ex iusta causa potest religiosus effici secularis ad contrahendum. Sicut contingit in ordine sacro, & in voto simplici religionis, in quo licèt sit actualis traditio respectu Dei, (vt ait Scotus) & obligatio de iure diuino & naturali ad non contrahendum matrimonium, potest in illo fieri dispensatio, in quo est actualis traditio respectu Dei, & hominum. Sic eodem modo in voto solemni religionis fieri potest. Nec tunc capitur alienum inuito domino, sed ex Dei volūtate, quod erat Deo consecratum conuertitur ad vsum matrimonij. Quare licèt verum sit, quòd Summus Pontifex non possit dispensare in iure diuino absolutè contento in præceptis fidei, & sacramentorum: in iure tamen diuino ex suppositione, quod habuit ortum ab humana voluntate, optimè potest dispensare.

b D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 11.
c Spic. lib. 5. de continent. cap. 5.
d Scot. in 4. d. 38.
e Cor l. lib. 1. qq. q. 24. Cou. de restit. c. 2. num. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Summus Pontifex possit dispensare cum militibus ordinum militarium, vt possint contrahere matrimonium.

Respondeo dicendo, quòd Innocentius III. in articulo primo huius quæstionis allegatus, solùm de religiosis monachalibus loquens, dixit, Summum Pontificem minimè posse dispensare vt remanentibus monachis possent ducere vxores: non tamen hoc negauit militibus ordinum militarium posse concedi. Sicut de facto dispensatum est cum Commendatariis Christi in regno Lusitano, qui neque coniugalem castitatem vouent, & sic ducunt vxores, & habent dispensationem, vt coniugatis degentibus in seculo extra monasterij claustra alentibus liberos, splendidamque (prout decet) familiam habentibus omnia secundū regulam suppeditentur teste Molina [f]. Dispensatum etiam est cum equitibus ordinis Alcantaræ, & Calatrauæ, vt possint ducere vxores. Et sic iam modò non promittunt castitatem absolutè, sed castitatem coniugalem, quæ consistit in hoc, quòd non debent cognoscere alias vxores præter suas: & cognoscendo alias præter suas non solùm adulterium, sed etiam sacrilegium contra votum castitatis emissum committunt. Vnde filios prædictorum Commendatariorum non habentium vxores habitos ex soluta sacrilegos esse existimo cōtra Laram [g], & Henriquez, & Gutierrez asserentes esse naturales. Contra quos egi in [h] superioribus. Nec mirum est quòd Summus Pontifex cum ipsis possit dispensare: cùm secundùm opinionem Theologorum non sint verè religiosi, quibus ego suprà [i] assensus sum, concordans eos cum Canonistis; dicens non esse verè religiosos monachales & pœnitentiæ, sed esse verè religiosos militares, quorum instituto non repugnat habere vxores. Imò maximè decet: cū ordinētur ad pugnandū armis materialibus pro Ecclesia Sancta Dei, quorum familiæ deficerent, si liberos viros nobiles no possēt procreare, qui parentū, & procerum suorum exempla sectarentur, & pro fide Catholica militarent.

f Mol. 1. 2. tract. 2. d. 2. 14. col. 772.
g Lara de alim. in 1. lib. 9.
Henriq. lib. 11. c. 2. § 3. in gloss. litt C. Gutier. in pract. q. cap 11. pag. 46.
h Sup. q. 13. art. 2.
i q. 1. art. 6.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Prælati regulares possint irritare, aut dispensare vota suorum subditorum.

Respondeo dicendo, quòd opera religiosorum sunt in multiplici differentia. Primum genus est eorum quæ fiunt contra prohibitionem regulæ, vel Prælati, generalem vel specialem: & vota super his non tenent, nisi Prēlati consenserint. Et non tenent etiamsi ignoret monachus rem esse prohibitam à Prēlato, iuxta tradita à Soto [k], Nauarro & Aragon. Et hæc vota cùm sint nulla, irritatione non indigent. Secundum genus est eorum quę solemni voto comprehenduntur, vt sunt tria vota essentialia, & peculiaria statuta. Et in his duobus proculdubio subiiciuntur monachi prælatis. Apparet nihilominus posse de his votum voto ita firmiter adiicere, vt illud Prælatus irritare queat. Vt si voueat in ordine Prædicatorum nunquam carnes gustare, & nunquā locis & horis vetitis silentium rumpere. Quoniam postquam licuit votū solemne de illis emittere, videtur posse arctiùs se adstringere ad ea seruanda, quæ nihilominus potest Prēlatus dispensare, & irritare. Quinimò & debet, quia hęc vinculorum congeminatio super eadē materia vix vnquā prudenter fit

k Soto lib. 7 de iust. q. 3. art. 1. dub 3. Nauar. in ca. non dicatis n. 74 vers. 4. Aragon 2. 2. q. 88. art. 8. con. 1. & 2.

fit, Potestas autem Prælatorum in hac parte inde patet, quòd cùm super omnibus constitutionibus, & regulæ statutis, præter tria vota essentialia, valeant præfecti ex causa dispensare, cohibere possunt subditorum arbitrium ne de his statutis noua edant vota. Nam & illa; super quibus dispensare possunt, dum dispensando faciunt ea de illicitis licita, possit pro causa nónunquam iubere, scilicet, vt subditi silentium rumpant, aut religionis ieiunium frangant, ac proinde valent horum vota cassare. In tertio ordine sunt opera libera, id est, quæ neque legis sunt præcepta, neque sub voto includuntur: vt orare, atque noua superaddere ieiunia. Et ad hæc Prælati regulares quidem pro suo libito cogere nequeunt subditos, possunt ea tamen impedire, quando libuerit. Et ideo hæc particulariter & propriè sunt vota, super quibus Prçlatorum irritatio, & dispensatio cadere possunt. Quartus operum ordo est, quæ prorsus Prælatorũ autoritatem exuperant, vt transitus ad arctiorem religionem. Hic enim transitus cùm spectet ad exitum subditi ab obedientia Prçlati, non comprehenditur sub illa. Quo fit (vt bene ait Caietanus) votum, quod monachi huiusmodi transitus emiserint, nõ posse à Prælatis irritari, posse tamen in eo dispẽsari. Nam irritare est voluntatem alterius coërcere; dispensare verò non nisi spontaneæ petitioni subditi annuere. Prælati autem prohibere nequeunt subditum transire volentem ad fœliciorem frugem. Si autem ille vult sub eorum obedientia manere, poterunt tunc super huiusmodi voto ab eisdem Prælatis dispensari; quandoquidem illud non est simpliciter votum religionis: sed votum trãsitus vnius ad aliam religionem. Quintum genus operũ est eorum, quæ ad salutem sunt necessaria, vt legis præcepta seruare. Et non solùm illa, sed & quæ ad charitatem seruorũ attinent; quorum contraria sunt peccata venialia. Et horum votum censet Caietanus irritari à præfectis regularibus non posse. Vt si monachus votum Deo vouit non furandi, aut nõ mentiendi. Ratio est: quoniam hçc materia nõ est Prælatis subiecta. Ait enim nihilominus Caietanus posse Prælatum huiusmodi votum in nomine Dei commutare. At contrariũ videtur tenere Sotus [a], quem sequitur Nauar. Nam si quantum ad necessitatem præcepti implendi dispẽsatio istorum sub potestate Prælatorũ minimè comprehendatur, nihilominus illa noua obligatio, qua subditus sua sponte religare se cogitat, ait Sotus se nõ videre, cur nõ possit à Prælatis irritari? Nã quantum ad spontanea domini sunt subditarum sibi voluntatũ. Et iuxta supradicta debet intelligi id, quod concessit Eugenius IIII. monachis S. Benedicti obseruantiæ Italiæ, *Ne ab eorũ quiete distrahi & Romanã Curiam pro obtinendis licentiis frequentare cogantur. Quod in õibus casibus, in quibus de iure communi Prælatis & monachis præfatis autoritas, seu licentia, seu dispensatio ordinarij esset necessaria, si ab eodem exempti non essent, Prælatis, Abbatibus, Prioribus, Rectoribus huiusmodi, qui pro tẽpore fuerint, vnà cum eorum Conuentibus, de licentia tamen & consensu Capituli Generalis, aut Præsidentis cũ maiori parte Visitatorum autoritate Apostolica absque eo quòd ad Sedem Apostolicam habeant recursum huiusmodi licentiam, autoritatem, & dispensationem indulsit*, vt habetur in Compendio [b] Mendicantium, vbi ait Collector vidisse hoc priuilegium authenticum.

a Sot. lib. 8 de iust. q. 3. art. 1. Nau. in Man. cap. 12. n. 64.

b Comp. Mendic. tit. dispensatio. §. 25.

ARTICVLVS V.

Quo iure Prælati regulares habeant autoritatem irritandi vota religiosorum.

RESpondeo dicẽdo, cum doctissimo Soto [c], quòd Summus Pontifex, quia est velut generalis Minister, Prouincialis, Guardianus, seu Prior, potest irritare vota religiosorum. Et hoc verissimum est apud omnes. Addit tamen nouiter idem autor, quòd Summus Pontifex non potest irritare vota secularium. Licèt enim super omnes fideles habeat plenissimam potestatis iurisdictionem, non habet tamen super seculares potestatem dominatiuam, quæ requiritur ad irritandum, sicut habet super regulares. At hæc opinio Soti reprobatur à doctissimo nostro fratre Michaele à Medina [d]. Nam in ordine ad fidem, & Euangelium omnes subduntur Summo Pontifici. Quare si quis secularis inutilem se reddidisset ad fidei obsequia viuendo in religione, si ad propulsandos fidei hostes in bello, hic homo esset valde necessarius, posset quidem Summus pontifex illum ad arma cogere, omniaque eius vota huic muneri contraria irritando: quia propter Baptismum fit Papa dominus voluntatis Christiani hominis, id est, in ordine ad finem spiritualem. Atque adeò si Episcopus voueret religionem, Papa potest illud votum irritare: quia sine illius voluntate nullum est. Sed, vt ingenuè fatear, hoc non est simpliciter irritare, sed tantùm secundùm quid; id est ad illum finem. Prælati verò regulares simpliciter irritant, ex eo solùm, quia sunt domini absoluti voluntatis omnium religiosorum suorum, quod nimirum non concedit Sotus de Papa respectu secularium. Ex his patet quo iure possint dicti prælati irritare vota. Ad quod respondet [e] Sotus, quòd iure diuino, & naturali. Nam ratione voti efficitur prælatus dominus voluntatis subditi. Quæ nimirum sententia verissima est. Et aduerte, quòd ad irritandum vota nulla requiritur causa, sicut requiritur ad dispensandum; ex mera enim voluntate prælati hanc votorum irritationem facere possunt, prout post Syluestrum, concludit Sotus dicens, peccare nihilominus venialiter prælatos irritando vota subditorum sine causa. Quæ nimirum sententia solidũ habet fundamẽtum: nam sic irritare esset actus otiosus, & inutilis, teneret tamẽ irritatio, si prælatus de dicto voto præmonitus, & certior factus illud irritauit & cassauit, vt optimè docuit [f] Caietanus. Sed si aliquo bono fine prælatus irritaret vota, præuia aliqua deliberatione non peccaret.

c Sot. lib. 8. de iust. q. 3. art. 1. dub.

d Med. lib. 5. de sacrorum ordinum continent. c. 44. & 45.

e Sot. in d. c. r.

f Caiet. 2. 2. q. 88. art. 8.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Prælati regulares possint dispensare in votis volentium ordinem intrare.

RESpondeo dicendo, quòd Eugenius IIII. concessit prælatis congregationis sancti Benedicti, *Personas volentes eorum congregationi sociari, quæ religionem, locum, & ordinem alium quemcunque etiam arctiorem vouissent, tali voto non obstante approbationem professionemq́; recipere, eademq́; autoritate Apostolica ab ipso voto absoluere, & cum ipsis dispensare, summodo in tali religione, seu ordine, de quo vouissent professionem non emiserint. Quòd si tamen ante professionem emissam ab ipsa recesserint congregatione, huiusmodi dispensatio nullius erit roboris, vel momenti.* Ista concessio habetur in compẽdio [g] Mendicantium.

Circa quam concessionem est notandum quòd est magni æstimanda, quandoquidem concedit, vt possimus dispensare cum illo, qui habens votum ingrediendi in Carthusiam venit ad ordinem Mendicantium. At verò semper requiritur causa rationabilis ad intrandum ipsum Ordinem: quia papa non potest dispensare, vt religiosus sine causa legitima transeat ad laxiorem religionem, prout tenet [h] panormitanus, & Syluester. Et sic concedens prælatis, vt possint dispensare cum illo, qui habens votum

g Compend. Mendic. tit. dispens. §. 2.

h Panor. in c. non est voti. de vot. ver. voti. §. 5.

votum intrandi in Carthusiam, vt possit profiteri in Ordine Mendicantium, concedit hoc secundum modum, quo potest, scilicet, causa iusta interueniente. Causa autem iusta, & rationabilis est, vt si is putet melius Altissimo famulatum dedicare in hoc ordine, quam in arctiori. Quod probatur: nam secundùm doctissimum Sotum, vt aliqui doctissimi eius discipuli affirmant, Episcopi possunt dispensare cum seculari, vt intret ordinem reformatum, dato, emisisset votum arctioris religionis, & quòd causa sufficiens ad huiusmodi dispensationem concedendam, erit sic velle qui votum emisit. Nam inclinari magis ad laxiorem religionem, quàm ad strictiorem per ipsum votatam, signum est notabilissimum, quòd Altissimo Domino famulatum magis dicabit in laxiori, quàm in strictiori. Aduertendum tamen, quòd supradicta procedunt, quando aliquis virtute dispensationis se non obstante dicto voto transfert in laxiorem religionem. At verò quando aliquis vouens strictiorem religionem, licèt virtute priuilegii alicui religioni laxiori concessi se transferat, & profiteatur in ipsa, & vt profitendo satisfaciat voto, non tamen liberetur à culpa mortali. quam commisit omittendo religionem strictiorem, quam vouit, suscipiendo habitum, & profitendo in alia religione laxiori, prout tenet D. Thomas [a], quem sequitur Nauarrus: cùm sine causa, & sine legitima dispensatione votum prius factum non in specie adimpleuerit.

a Thom. 2. 2. q. fin. art. pe. ad 3. Nauar. cap. 12 num. 58.

ARTICVLVS VII.

An dicti Praelati & Abbatissae possint dispensare in votis suarum monialium.

RESpondeo dicendo, certum esse Prelatos regulares posse dispensare, & irritare vota suorum monialium, etiamsi emittant vota adimplenda in potestate aliorum Praelatorum. Abbatissae tamen non possunt dispensare in dictis votis, neque ea commutare, cùm hoc pertineat ad spiritualem iurisdictionem, quam Abbatissae super suas moniales minimè habent. Possunt tamen dictae Abbatissae irritare vota per suas moniales emissa, sicut pater potest irritare vota filii, & maritus vota vxoris propter potestatem dominatiuam, quam habent: siquidem Abbatissae maiorem autoritatem habent dominatiuam super suas moniales, quàm pater, & maritus super filium, & vxorem, prout notat noster Episcopus Angles, & constat ex traditis in nostra summa [b] confessorum. Vbi aduerto quòd quando fiunt ista vota sine consensu praelatorum, non peccant Praelati, neque Abbatissae ea sine causa irritando. Neque peccant subditi, & moniales dictam irritationem sine causa petendo, siquidem promiserunt Deo sub conditione tacita si eorum Praelati, dicta promissa non irritauerint, vt ex latè traditis in eadem summa patet.

b In sum. 2. tit. cap. 89. de voto. p. 319. n. 1. & n. 9.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm dicti Praelati possint dispensare, commutare & irritare vota nouitiorum & nouitiarum.

RESpondeo dicendo, quòd omnia vota personalia, & mixta, vt sunt peregrinationes, cessant, emissa professione in aliqua religione à Sede Apostolica approbata, vt dicunt sanctus [c] Thomas, & Sotus, cum communi. Cessat etiam votum vira marinum, quidquid dicat Syluester. Quod probatur: nam profitens moritur mundo, & viuit Deo, & ad hanc vitam professio solemnis dirigitur: vnde cessante vita praeterita, etiam cessant vota in ipsa facta. Vnde infertur quòd etiam cessant vota realia, si quidem ad regimen spirituale prioris vitae fuerint emissa, quae iam cessat per translationem profitentis in aliam vitam merè spiritualem. Et intra annum nouitiatus liberi sunt nouitii à votis, quae nòn possunt impleri in religione Et ratio est, quia disponente Papa, vt omnia nouitiorum, & nouitiarum vota in voto solemni religionis absoluantur, & statuere quòd nouitii probent austeritates religionis, & religio ipsorum nouitiorum mores, clarum est, nolle obligare dictos nouitios in illo anno ad obseruationem votorum, quae in religione minimè possunt adimplere. Verum ad ea, quae possunt adimplere, ex voluntate ipsius Papae astringuntur, Notandum est tamen, quòd consideratis exercitiis, in quibus in dicto anno occupantur, verbi gratia, surgendo ad maturinas, & in aliis horis canonicis assistendo orationi mentali, ieiuniis, disciplinis, mortificationibus, missarum auditionibus, vt acolyti seruiendo, & aliis exercitiis humilitatis insistẽdo, poterunt praelati, & ipsi, qui curam habent nouitiorum, dicta vota in aliqua opera istorum Deo magis grata commutare. Attendant tamen, quòd non habent potestatem ad dicta vota irritanda, cùm super nouitios non habeant potestatem dominatiuam, sicut habent super professos, vt aduertit doctissimus [d] Nauarrus. Attamen propter potestatem spiritualem, quam habent super eos, bene possunt eorum vota commutare, & dispensare in opera, & exercitia quae ab ipsis in religione communiter fiunt, prout aduertit Alcocer [e] in sua docta & compendiosa summa confessorum.

c D. Thom. 2. 2. q. 88. ar. 12. q. 88. ar. 1. Sot. li. 4. de iust. q. .. a. 4

d Nau. cap. 12. num 69.

e Alcocer in sum. cap 16. fol. 57. p. 1.

QVAESTIO XXVI.

De Abbatibus quoad potestatem dispẽsandi in obseruantiis regularibus, in septem articulos diuisa.

Circa quam quaeruntur septem.

1 *VTrùm Praelati possint dispensare in omnibus obseruantiis regularibus.*
2 *Vtrùm expediat vti constitutione Pij II. de qua in articulo superiori.*
3 *Vtrùm fratres Minores possint recipere triticum, verbi gratia, vt pro aliis commutetur.*
4 *Vtrùm praecepta regulae Minorum sint vota.*
5 *Qui sint Praelati qui possunt dispensare in praeceptis regulae Minorum.*
6 *Quis possit dispensare cum Praelatis ad supradicta.*
7 *Vtrùm possunt fratres vti dispensationibus sine causa impetratis.*

ARTICVLVS I.

An Praelati Generales, & Prouinciales possint dispensare in omnibus obseruãtiis regularibus, exceptis tribus votis essentialibus.

RESpondeo dicendo, quòd obseruantiae regulares sunt quidquid in iure, & in Concilio Tridentino, & regulis, & statutis Apostolicis continetur, concernens solas personas regulares: & Praelati regulares habentes iurisdictionẽ Episco

Episcopalem possunt dispensare secundùm ius in particulari cum aliquo in omnibus obseruantiis præcisis regularibus comprehensis, & contentis in iure & Concilio Tridentino, & constitutionibus iusta existente causa, dummodo non sit specialis prohibitio in aliquo statuto facta. Hæc assertio primò probatur; quia nullibi reperitur prohibitio generalis arcens prædictos Prælatos, ne possint in huiusmodi obseruantiis dispensare. Quod nimirum apertè deducitur ex iure Canonico a. In quo sic dicitur. Nec existimet Abbas, quòd super habenda proprietate posit cum aliquo monacho dispensare: quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, ita sunt annexæ Ordini monachali, vt contra eam neque Summus Pontifex posit indulgere licentiam. In quibus verbis, *Nec existimet Abbas*, notandum est. Nam sicut per illa Prælatos regulares prohibet dispensare in his, quæ sunt essentialia & annexa monachatui, per eadem verba videtur concedere quod in non essentialibus potest dispensare: quia exceptio firmat in contrarium regulam in omnibus, quæ excepta non sunt, vt euidenter constat in multis iuribus, quæ à doctissimo b Couarruuia referuntur. Quam vnicam regulam non solùm dicit esse probatam ex Bartolo, & Dino, sed ait esse omnium concessione receptam. Hanc eandem veritatem probat Concilium Tridentinum c, in quo dicitur quòd superiores non possunt quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent relaxare. Ergo omnia quæ non sunt de substantia regularis vitæ, secundum mentem Concilij, possunt ex causa à Prælatis dispensari, per regulam superiùs traditam, qua dicitur, quòd exceptio facit regulam firmam, & certam in omnibus, quæ non excipiuntur. Cum his concordant Angelus & d Syluester. Nam post argumentum à contrario sensu tenent Prælatum in omnibus exceptis tribus votis essentialibus posse dispensare. Imò est expressa sententia D. e Bernardi, cuius verba sic habentur: *Quamdiu charitati militant, statuta regularia immobiliter fixa sunt. At si fortè contra charitatem aliquando visa fuerint, ijs dumtaxat, quibus hoc posse videre datum est, nonne iustissimum esset, vt aliqua verba si expedire videbitur, vel intermittantur, vel in aliud fortè commodius demittantur?* Hæc Bernardus. Et circa hoc vide D. f Thomam & Sotum.

a c. cũ ad monast. de statu monach.

b Couar. li. 2. de varijs resol. c. 5. n. 6.

c Conc. Trid. sess. 25. de regul. c. 1.

d Syluest. ver. dispensare. §. 20. in fin.

e D. Bern. de præce. & dispensat.

f D. Thom. 2. 2. q. 47. art. 1. & Soto de iust. lib. 1. q. 7. art. 3. & li. 8. q. 3. ar. 1. du. 1.

g Conc. Trid. in d. cap. 1.

Sed pro maiori explicatione nostrę conclusionis est aduertendum, quòd obseruantia regularis est triplex, vt colligitur ex Concilio g Tridentino. Prima dicitur, & est essentialis, vel substantialis in genere siue absolutè; quia est de intrinseca ratione cuiuscunque religionis regularis: vt est obseruatio trium votorum essentialium. Secunda obseruantia dicitur essentialis in specie, siue respectiuè, quia obligat ad culpam mortalem in aliqua religione speciali ex peculiari institutione illius, vt constat in religione fratrum Minorum de Obseruantia: in qua sunt viginti quatuor pręcepta obligantia ad culpam mortalem. Idem etiam patet in religione religiosorum Societatis Iesu, in qua vltra tria vota essentialia religionis sunt alia plura vota specialia, quę obligant ad peccatum mortale: vt est votum obediendi Summo Pontifici in missionibus, & de non immutando statuta paupertatis in eadem religione instituta: & de non procurando directè, aut indirectè aliquod officium in eadem religione, & de detegendo ea, quę aliquis per ministerium procurasse repertus fuerit, & de non acceptanda aliqua dignitate extra eandem religionem, nisi coacti fuerint per obedientiam ab eo qui eius Ordinis professores posit ad culpam obligare. Idem constat in religione S. Clarę: in qua eiusdem Ordinis religiosæ vltra tria vota essentialia promittunt perpetuam clausulam. Idem etiam patet in Carthusiensibus, de quibus dicitur obligatos esse ad perpetuam carnium abstinentiam sub lethalis culpæ noxa. Tertia obseruantia est, quæ nullo modo est essentialis, quia ad nullam culpam obligat, vt sunt ea, quæ pertinent ad victum, & vestitum, & communem vitam. His suppositis nostra conclusio est intelligenda non solùm de obseruantiis tertij generis, quæ non obligant ad aliquam culpam, sed etiam de secundis obseruantiis essentialibus in specie, seu respectiuis, quæ obligant ad peccatum mortale. In his namque possunt superiores dispensare ex causa: nam quando Concilium Tridentinum dicit non posse superiores relaxare quæ ad substantiam regularem pertinent, loquitur de his, quæ sunt simpliciter & absolutè essentialia cuicunque religioni, non autem de his, quæ respectiuè sunt essentialia alicui religioni. Et ideo dicit Concilium Tridentinum absolutè & simpliciter, quòd non possunt relaxare quæ pertinent ad substantiam regularis vitæ: & non dixit alicuius regularis voti. Quod statim magis Concilium explicat, cùm statim apertè loquatur de illis substantialibus obseruantiis, quæ sunt bases & fundamenta totius regularis disciplinæ. At verò sola tria vota essentialia sunt huiusmodi, quia sine reliquis potest vera constare religio: sine illis autem minimè. Meritò ergo sola tria vota essentialia vocantur bases & fundamenta. Atque adeò certò statuendum est, quòd in omnibus specialibus votis, & præceptis secundi generis cuiuscunque religionis possunt, secundùm ius, & Concilium Tridentinum dispensare Prælati in particulari cum aliquo, si iusta existat causa. Et quantum ad nostram religionem regularis obseruantiæ habemus concessionem Pij II. in *qua conceßit, quòd Prælati Ordinis Minorum de Obseruantia circa subditos suos posint annuere, seu dispensare cum debilibus & infirmis in his, quæ non sunt contraria regulæ. Et fuerunt expreßi aliqui casus, vt de sotularibus in itinere, ac de equitando, licèt non sit arcta neceßitas vel infirmitas.* Ita habetur in libro h Monuméta Ordinum, & in Supplemento. Circa quam concessionem aduertit i Collector priuilegiorum Mendicantium, quòd est veluti propositio seipsam falsificans. Nam primò dicit, quòd posit dispensare in his, quæ non sunt contra regulam, & postea explicat aliqua quæ sunt manifestè contra regulam. Ponit enim exemplum in equitatione, & calceamentis, &c. quæ sunt manifestè de obligatoriis. Et propterea videtur, quòd debuit hîc dici de his, quæ non sunt contra tria vota substantialia. Sed doctissimus k Corduba in additionibus ad compendium duo circa dictam concessionem aduertit. Primum est, quod ponitur diminutè à Collectore: nam debet *addi de receptione frumenti pro indigentibus fratribus, vbi non est alius modus habendi, & procurandis in diebus Sabbati eleemosynis pro carnibus, vbi consuetum est, & similibus. Neque propter hoc dicuntur facere contra regulam.* Ita habetur in l Supplemento. Secundum est circa id quod dicit Collector, istam concessionem seipsam falsificare. Ait enim, quòd ibi Papa concedit nostris Prælatis, quòd posint dispensare cum debilibus in his, quæ non sunt omnino contra substãtiam obligationum regulæ, neque extra totam latitudinem ipsorum pręceptorum, seu obligationum. Quod ideo dicit, quia ex aliquali causa recipere frumentum per syndicum nomine Papę, aut per alium nomine dantis, non est omnino contra pręceptum de non recipiendo pecuniam, quamuis fortè aliquando sit contra aliquam circunstantiam, seu conditionem requisitam ad plenam, & debitam obseruãtiam illius

h Ita habe. in p. fol. 42. & fol. 115. conces. 92. & in Sup. fol. 100. conces. 382.

i Coll. tit. dispens. §. 8.

k Cordub. in addit. ad cõp. tit. dispẽsatio. ven. quoad. §. 8.

l in Sup. fol. 120 p. 2. concess. 381.

præcepti esse, sic, quòd in hoc non fiat omnino contra, seu extra totam latitudinem illius præcepti, quamuis fiat aliqualiter. Similiter portare calceamenta, & equitare existente aliquali necessitate, seu causa, quamuis non sit vrgens, non est contra præceptum regulæ, sed contra aliquam conditionem seu circunstantiam requisitam ad plenam & debitam obseruantiam illius præcepti, requirentis manifestam, & vrgentem necessitatem, & infirmitatem ad hoc, vt quis possit licitè calciari & equitare. In his ergo quæ sic sunt contra regulam, id est, quæ omnino non sunt contra substantiam præceptorum regulæ, sed solùm sunt contra aliquam circunstantiam, vel conditionem requisitam ad plenam obseruationem ipsorum, cōcedit Pius II. quòd nostri Prælati possint dispensare non quidem ad libitum, hoc enim esset dissipare, sed ex causa aliqua rationabili, quamuis non omnino sufficiente. Et talis dispensatio in prædictis ex tali causa hoc tantùm in summa concedit, quòd illa causa, quæ aliàs non erat sufficiens, fiat sufficiens ipsa dispensatione, ad licitè verbi gratia equitandum, & faciendum alia similia, quæ sunt obligatoria regulæ. Et circa supradicta est notanda quædam, quæ communiter circunfertur, concessio *Pij V. facta anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, die vigesimo sexto Augusti, ordini, ad supplicationem Patris Ioannis de Aguilera Commissarij Romani omnibus fratribus Ordinis Minorum, quòd tantùm teneantur seruare sub pœna peccati mortalis præcepta regulæ, quæ sequuntur, scilicet tria vota essentialia obedientiæ, castitatis, & paupertatis, nec non prohibitionis recipiendi denarios vel pecuniam: & præceptum de dicendo diuina officia secundùm ordinem Romanæ Ecclesiæ & præceptum de ieiuniis in regula inditis. Et quando quis calceamenta de corio quibus omnino pedes cooperiantur sine necessitate, aut dispensatione superiorum, aut iter fecerit equitando sine manifesta necessitate, seu dispensatione superiorum, quibus sua Sanctitas id committit; onerando tamen eorum conscientias, licèt non sit arcta necessitas: & quando intra clausuram quarūcunque monialium intrauerint extra casus in earum regula, & Apostolicis constitutionibus contentos, & quando lectores quibus incumbit, omiserint eligere ministrum Generalem in festo Pentecostes, aut petere à Domino Papa vnum Cardinalem protectorem Ordinis: & tandem quando à debita obedientia, & reuerentia Domini Papæ quispiam recesserit. In cæteris autem præceptorū transgressionibus nullus incurrat aliquod peccatū mortale, nisi quaternus aliquod ius, vel præceptū diuinū naturale, vel humanū fuerit transgressus, aut contemptum habuerit. Et ista omnia in foro conscientiæ tantùm sua Sanctitas concessit, non obstantibus quibuscunque literis & declarationibus, necnō cōstitutionibus & ordinationibus, Apostolicis & dicti Ordinis statutis, & consuetudinibus & aliis quibuscunque.*

Circa quam Pij V. concessionem notandum est multum differre à concessione Pij II. In concessione enim Pij II. non fit dispensatio in aliquibus præceptis regulæ Minorum, sed regula ipsa intacta, & integra permanēte committitur prælatis, vt possint in non essentialibus regulæ dispensare necessitate, aut infirmitate id petente. At in præfata Pij V. concessione præfata regula truncata permanet, & ei aliqua detrahuntur, vt patet ex ea ibi, *in cæteris autem præceptorum transgressionibus nullus incurrat aliquod peccatum mortale.* Et ideo concessio Pij II. in nostra religione fuit recepta. Conforme est enim iuri communi, vt possint prælati regulares in prædictis dispēsare, prout in superioribus in hoc articulo ex mente Concilij Tridentini est probatum. At concessio Pij V. cùm diuidat regulam, ab ea præcepta obligantia ad peccatum mortale tollendo, & in libris ordinis modò minimè reperitur, super cuius inuestigatione eximiam ego apposui diligētiam certior factus à multis viris grauibus, quòd hæc concessio est nimis licentiosa, & nullum in libris ordinis eiusmodi inuenitur vestigium. Et Reuerendissimus Pater noster Generalis, F. Franciscus à Sōta Prouinciæ sancti Iacobi alumnus, & Conuentus sancti Francisci Salmanticensis filius dignissimus, & mihi in eo cōuentu charissimus olim cōdiscipulus, cùm esset totius ordinis secretarius ter, vt existimo, mihi rescripsit prædictæ concessionis in libris ordinum nullum modò vestigium reperiri. Et Reuerendus Pater F. Ioannes Baptista de Moles Prouinciæ sancti Gabrielis Pater, & nunc ordinis Definitor Generalis, cùm esset Curiæ Romanæ Commissarius me de hoc ipso certiorem fecit. Quod ipsum eius religiosus admodum, & doctus Secretarius Pater F. Ludouicus de la Cruz Lusitanus, per quandam epistolam ad me missam certificauit dicens, in inquisitione eius omnimodam diligentiam adhibuisse, qui omnes Patres noluerunt talis concessionis reuocationem impetrare, cùm illius, cuius non est vestigium, reuocatio frustra impetretur. Et cùm in ore duorum vel trium stet omne verbum, satis sufficiens testimonium est prædictorum tantorum patrum, vt vnusquisque sibi persuadeat modò dictam concessionem in præfatis libris minimè cōtineri, & sic nullo modo ea esse vtendum cùm nulli testimonio authentico modò nitatur, & in re tam graui literis authenticis tantùm fides est adhibēda.

Imò prædicti patres me certiorem fecerunt in dictis libris cōtineri, nullo viuæ vocis oraculo posse vti fratres Minores sine assensu & licentia Ministri Generalis, quod Leo X.[a] concessit Augustinensibus, & Eugenius II. & Clemens IIII. Cistercienfibus, prout in compendio Cistercienfi, & Societatis Iesu inuenies relatum. Pro cuius rei veritate volui in præsentiarum concessionem Clementis IIII. factam ordini Cistercienfi referre.

[a] *Comp. Cistercienf. v. priu. §. 6. & in compen. Societ. eo. v. § 3.*

Clemens[b] *Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis Abbati, & Conuentui Cisterci Cabilonensis diœcesis salutem & Apostolicam benedictionem. Ne propter insolentias aliquorum quærentium quæ sua sunt, non quæ Dei, turbari contingat sanctæ contemplationis otium cui vos specialiter deuouistis. Nos ex hoc paci vestræ ac ordinis vestri tranquillo statui paterna solicitudine consulentes indulgentias omnes, & literas per quascunq; ac personas eiusdem ordinis contra communia ipsius à Sede Apostolica, vel eius legatis sub quacunque forma vel expressione verborum de cætero impetrandas irritas & inanes præsentium autoritate decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ cōstitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorū Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurū. Datū Perusij V. Idus Iulij, Pontificatus nostri anno primo.*

[b] *Habet. in Bulla huius ordin. impress. Compluti, ann. 1574. fol. 33. p. 2.*

Et sic idem Clemens IIII.[c] concessit eidem ordini Cistercij quòd pater Abbas subiectum sibi Abbatem possit in certis casibus grauibus deponere, inter quos hunc vt grauissimum expressit dicens, *Et sic contra communia instituta ipsius ordinis priuilegia impetrauerit, vel retinuerit, vel vti præsumpserit impetratis.*

[c] *Habet. in cod. li. 6. fol. 33. p. 1. num. 24.*

Ex quibus non possum non condemnare quosdam viros doctos in priuilegiis ordinum parū versatos, qui videntes similem in hac materia Pij V. cōcessionem, ausi sunt sententiam manu sua propria subscriptam affirmare fratres particulares præfata concessione vti posse, etiamsi non sit à Generali Ministro, aut ab ordine recepta, non aduertentes eam esse contra ordinis instituta, quę sine assensu ordinis impetrata nullius sunt roboris, & valoris, vt ex dicto priuilegio Augustinensium & Cisterciensium

sium satis patet. Quo nos fratres Minores per participationem in vtilitatem religionis fruimur. Quod rationi videtur satis consonum. Cùm enim Ministri Generales religionū sint electi ad religiones in Obseruantia regulari conseruandas, & ad eas si opus fuerit reformandas, propter quod in aliquibus religionibus reformatores, & moderatores nuncupantur, non est credendum Summum Pontificem reformationem maximè zelantem aliquid velle cōcedere fratribus, quo non consentiente suo reformatore, aut suo ordine in vnum congregato illis in particulari vti & frui liceret. Sicut enim lex cùm respiciat cōmunem vtilitatem, vt dicitur in iure [a], non videtur Legislator velle vnum, vel alterum ligare ad seruandū id quod alij consubditi non seruant, nec seruare incipiunt, prout tradit Nauarr.[b] ita cùm priuilegia religionibus in fauorem ipsarum cōcedantur, & sic in communem earum vtilitatem, non est credendum Summum Pontificem ea concedentem velle, vt aliqui fratres his vtantur aliis non seruantibus ea; esset enim in vno cōuentu dispar modus viuēdi, & essent in his quæ ad eorū pertinent statum in vna domo contraria verbo, facto, & exēplo docentes. Et possit de tali congregatione verificari illud Hierem. [c] *Nunquid auis discolor hæreditas mea mihi?*

a c. ait autem lex. 4. dist.

b Nau. li... cōsilii de const. epis. 1. q. 4. n. 14.

c Hierem. 4.

Et confirmatur quantum ad nostram propositum in speciali recurrendo ad verba dicti viuę vocis oraculi Pij V. nam etiamsi esset concessum (quod ex supradictis omnino nego) est concessum fratribus Ordinis Minorum, vt ex ipsius contextu patet. Et licèt nō solùm dicatur priuilegium personale quod conceditur alicui particulari, sed etiam quod conceditur certo generi personarum, vt colligitur ex quadam lege [d] loquente de priuilegio concesso matris in genere, vt expendit Zasius, hoc tamen intelligendum est non procedere quando quid conceditur certo generi personarum, quæ per fictionem iuris nunquam videntur perire. Nam tunc priuilegium est reale, & perpetuò durabit, vtputa si priuilegium cōcedatur ciuibus alicuius ciuitatis: nam hi per fictionem iuris nunquam censentur perire, vt in quadam alia lege [e] continetur, & ideo cōcessio facta censebitur realis & perpetua. Nam sicut censetur perpetuum priuilegium quod conceditur ciuitati, vel loco, iuxta quandam legem [f], ita censetur perpetuum priuilegium quod conceditur ciuitatibus, iuxta aliam legem, & in specie ita tenent Romanus [g] & Socinus. Vnde cùm dicta concessio, vt fertur, omnibus fratribus ordinis Minorum regularis Obseruantiæ concedatur, non potest ab aliquibus fratribus in particulari recipi, neque ea vti sine eo quod ab omnibus recipiatur: mens enim Summi Pontificis similia indulta concedentis est, vt omnes in vnum his fruantur eorum supremo Prælato non repugnante, sicut ab initio aliis similibus concessionibus repugnauerunt supremi nostrę religionis Pręlati intelligentes per ea posse obscurari aurum nostræ sacræ religionis, & colorem optimum reformationis mutari: propter quod hæc, & aliæ similes concessiones, quæ in manibus aliquorum fratrum habentur, tanquam à Pio V. indultæ ad supplicationē prædicti Patris fratris Ioannis de Aguilera pro non receptis à tota nostra religione sunt habitæ. Quod ex autoritate tantorum patrum maximè confirmatur.

d l. si constante. 24. ff. solut. matr. Zas. in l. maritū. 31. ff. eod.

e lege proponebatur. ff. de iudic.

f l. forma. §. quanquam. ff. de censi.

g l. 1. ff. de reb. dubiis. Roman. in l. maritum. n. 17. ff. solut. matr. Soc. in in l. 1. num. 4.

Nec supradictis obstat quædam Leonis X. concessio facta nostræ religioni Minorum, qua *statuit, quòd nullus frater ordinis Minorum Obseruantiæ, obtinere possit aliquam exemptionē, aut indultum Apostolicum sub quauis forma, & expressione verborum, nisi generalium, aut commissariorum suorum in Romana Curia existentium ad hoc expressus accedat assensus. Et quòd si illa impetrauerit, illa nullatenus sibi suffragentur, vt illorum obtentu à Prælatorum suorum iurisdictione, & regulari disciplina exemptus censeatur.* Ita habetur in ordinis Supplemento [h]. Ex quo indulto videtur colligi, quòd indulta petita, & obtenta à Commissario Romano in Curia existenti, sunt valida, & vt fertur prædictum indultum fuit à præfato patre de Aguilera impetratū, cùm esset in Curia Romana Commissarius. Nam respondetur primò non nobis constare quòd prædictus pater tale obtinuerit indultum cùm in libris ordinis minimè inueniatur, & alia obtenta à dicto patre reperiantur, prout mihi prædicti patres suis literis authenticis rescripserunt; & licèt ipsum obtinuerit à religione, nunquam fuit receptum quod sufficit, vt ipsum nullius esse momenti arbitremur: licèt enim non sit idem concessionem non esse receptam, & non esse latam, cùm priori casu extet lex, licèt non liget, quia non recepta: posteriore verò nō extat lex, nec recipi possit, sicut in simili non sunt paria receptum esse ipso iure nullum, vt in iure [i] dicitur, & esse validum, sed edibile per exceptionem, vt in decretali quadam innuitur [k]. Attamē quoad nostrum propositum attinet sufficit talem concessionem minimè esse receptam, vt ipsam eneruem, & inanem esse affirmemus, & per consequens ea vtentes reos mortis esse iudicemus.

h supp. fol. 15. concess. 52.

i c. 1. de rescr. lib. 6.

k c. ... de rescrip.

Secundò respondetur, quòd concessio præfata Leonis X. loquitur in satis dissimili casu, scilicet quando aliquis frater petit à Papa aliquod indultum, vt illo obtento à Prælatorum suorum iurisdictione, & regulari disciplina exemptus censeatur; ad cuius indulti valorem sufficit consensus Commissarij Romani, cùm in eo de fratre particulari agatur, & in re particulari iurisdictioni Prælatorum ordinis præiudicium inferatur, respectu cuius rei, quia modica, & quotidiana in vrbe, nimirū si dicto Commissario autoritas ad contradicendum, & consentiendum cōmittatur. At in nostro casu agitur de impetratione indulti derogantis, & omninò tollentis aliqua præcepta regulæ, per quod ipsa regula truncatur, & ipsi aliquid detrahitur, quod cùm bonū commune cōcernat, autoritate generalis boni cōmunis pater & defensor debet impetrari, alioquin nullū erit, & inane, iuxta superiùs adducta, præsertim præfatum indultum, cui ex diametro aduersatur Concilium [l] Tridentinum, in quo statuitur, vt omnes regulares tam viri quam mulieres ad regulæ quam professi sunt præscriptum, vitam instituant & componant. Et in eodē [m] statuitur, & mandatur, vt hoc executioni mandetur reuocando omnia priuilegia in contrarium. Et licèt dictum indultum fuerit post Concilium à Pio V. concessum, & sic ipsum à Concilio esse sublatum non possit allegari, meminisse tamen oportet concessa à Pio V. contra Concilium Tridentinum à Gregorio XIII. esse sublata, & eam deinceps dispositionem atque decisionem pro subiecta materia futuram esse, quæ siue ex iure veteri, siue ex sacris dicti Cōcilij decretis, siue aliàs legitimè ante dictarum literarum, & Constitutionum editionem erat, etiamsi ipsæ non emanassent, futura fuisset: ad quam dispositionem & decisionem suumque pristinum statum illa omnia reducit, prout constat ex eiusdem Gregorij XIII. Bulla relata à Nauarro in fine Manualis Latini.

l Conc. Trid. sess. 25. de regul. c. 1. & c.

m sess. 25. de regul. c. 21.

Ex his resolutiuè infertur, minimè posse fratres vti concessione Pij V. superiùs allegata, cùm ipsius nullum modò vestigium authenticum in libris ordinis inueniatur, & à religione minimè fuerit recepta, cuius tenorem suprà retuli, quia in manibus aliquorum fratrum inueni aliam huius Pontificis

con

cõcessionem satis dissimilem circa ea, ex qua varietate non modica consurgit eius concessionis suspicio falsitatis, sicut videmus ex variatione testium indicium vehemens falsitatis oriri, prout in secundo tomo latè Deo duce dicemus. Vti tamen fratres possunt concessione Pij II. cùm hæc non sit repudiata, & ab ordine reiecta, & in nullo substantiali regulæ Minorum præiudicet, & sit verè in libro Supplementi relata.

ARTICVLVS II.

Vtrùm expediat vti dicta constitutione Pij secundi.

RESpondeo dicendo, summè esse aduertendum vnum, in quo multi fallũtur, scilicet quòd fratres, aut conuentus regulæ obseruantissimi, minimè debent sibi persuadere, alios fratres, & alios conuentus non ita rigorosè obseruantes regulam ipsam transgredi. Certum est enim Seraphicum Patrem nostrum Franciscum regula cum multò maiori rigore obseruasse, quàm omnes eius fratres etiam obseruantissimi obseruauerunt. At non ex hoc debemus inferre, neminem eam obseruare: si quidem ad culmen obseruationis ipsius patris nemo vsque hodie peruenit. Patefaciamus hoc exemplo morali desumpto à præcepto Ecclesiastico ieiunandi. Ita enim ieiunat sumens tantùm panem & aquam, sicut ille, qui vna vice in die splendidè epulatur. Et ad eundem modum, ita frater Minor adimplet regulam, & eius præceptum induendo vnam tantùm vestem repeciatam, sicut ille, qui habet duas tunicas cum vno capucio: si quidem regula ad id licentiam concedit. Verum tamen est, quòd primi perfectiùs, secundi perfectè illam obseruant. Et ni fallor potest contingere, quòd etiamsi in aliqua prouincia aliquod præceptum cum maiori rigore obseruetur, hoc respectu vnius virtutis sit perfectio, respectu tamen alterius sit maior perfectio, non obseruare illud cum tanto rigore ad vacandum alijs rebus magis arduis ad salutem animarum & ad cultum diuinum debitè peragendum. Et gloriosus Bernardus in apologia ad Guillielmum Abbatem, hunc ipsum articulum proponens, propter controuersiam quæ orta fuit inter monachos Cluniacenses, qui communiter vocantur sancti Benedicti, & inter monachos Cistercienses, qui Diui Bernardi nuncupantur, circa obseruantiam suæ regulæ, hanc quæstionem eodem modo resoluit dicens, quòd ille qui potest non manducet, & qui non manducat non damnet comedentem: afferens ad hoc Diui Pauli [a] autoritatem. Et hoc confirmat quodam pulchro exemplo. Nam sicut obseruat Euangelium, qui ad vacandum Deo vitam agit continentem, & non illud frangit ducens vxorem; eodem modo monachi eandem regulam profitentes, diuersis viis gradientes illam obseruant, licèt quidam magis punctualiter, quàm alij. Et in rigore scholastico hanc eandem doctrinam nobis proponit D.[b] Thō. dicens, *Omne præceptum posse diuersis viis adimpleri. Et licèt vnus perfectè adimpleat, nō propterea frangitur ab alio ipsum non adimplente in eodē perfectionis gradu.* Hanc eādem resolutionē nobis proponit doctissimus[c] Nau. qui loquens de obseruantia regulæ D. August. canonicorum regularium, quam ipsemet fuit professus, affirmat licitũ esse canonicis à regularibus recipere à cõuentu certam portionē panis, & vini pro quolibet mense, quam possunt consumere in rebus sibi licitis. Et autoritate grauissimorũ Doctorũ sufficienter probat non ex hoc frangere votum paupertatis. confitetur tamen maiorem esse perfectionem istas portiones non recipere, sed conformare se cum refectione communitatis. Imò addit istum modũ viuendi recipiendo dictas portiones maximas secum ducere commoditates spirituales, & per ipsum maxima inconuenientia, & obstacula cõtra perfectionem tendentia euitari.

a D. *Paul.*

b *D. Thom. 2. 2. q. 187. art. 3. ad 2.*

c *Nau. in c. nullam. 18. q. 2. n. 25 cum sequent.*

Secundò notandum est, quòd fratres Minores, & quicunque alij religiosi obligantur ad scientiam explicitam, & distinctam præceptorum suarum regularum. Et cùm in hoc posset cõtingere error in duobus extremis, vnum & alterum prohibuit Pater noster Seraphicus in suo diuite; & bene ordinato testamento: per obedientiam iniungendo Ministris, quòd regulæ nihil addant, neque detrahant: propter quod non minùs erant regulę transgressores addentes, sicut sunt transgressores minuentes. Et tam malum, & periculosum est diminuere præcepta, dicendo non obligare ea, quæ realiter obligant, sicut est malum & perniciosum ipsa augere fingendo præcepta, vbi non sunt, propter occasionem peccandi datam conscientiæ erroneæ facientis aliquid, quod putat esse peccatum. Et est error maximus eligere opinionem falsam fingentem aliquod præceptum in lege diuina, & ecclesiastica, & in regula prætextu euitandi aliquas relaxationes & peccata. Hoc enim non est causa sufficiens ad huiusmodi præcepta fingenda. Imò multò melius est propalare veritatem affirmando non esse præceptum, vbi non est, etiamsi ex hoc aliqua relaxatiō introducatur, quàm affirmare esse præceptum vbi minimè est. Regimen enim spirituale non mendaciis, sed solidis veritatibus debet proponi, & edoceri, iuxta ea quæ traduntur in iure Canonico [d], & quæ dictè tradunt D. Thom. & Couarruu. Alij alia via gradiuntur ad aliud extremum declinantes, in nullo scrupulizantes. Adeò, vt dicat quidam grauis Doctor, considerando istam diuersitatem deuiantium à vera intelligentia regulæ Patris nostri Francisci, quòd de illis potest dici illud Apostoli de Christo Domino crucifixo, quòd erat gentibus insipientia, Iudæis scandalum, fidelibus verò virtus, & sapientia. Sunt enim quidam fratres adeò timoratæ conscientiæ, & literales, vt in omnibus præceptis regulæ sibi videantur scandalizari, & in omnibus peccati occasionem inueniunt. Alij verò sicut Gentiles literis, & sapientia humana inflati, & quidquid agitur & dicitur circa regulam iudicant insipientiam, & irrident in nullo peccatũ inuenientes. Alij verò sunt discreti, & veri fratres Minores, obseruantes regulam cum timore & discretione, timentes vbi debent timere, quibus dicta regula non est scandalum neque insipientia, sed sapientia & virtus Dei.

d *Cap. qui scandalizauerit. de regu iuris. in 6. D. Thom. 2. 2. q. 43. art. 7. ad .. Cou in reg. peccatum 1. p. n. 4. versic. primum.*

Et pro complemento consideranda sunt quæ grauissimus & doctissimus Doctor Gerson.[e] nobis dicit; ait enim alia similia tradens: *Proptèrea non diximus ea quæ diximus ad relaxandum frena luxuriæ, gulæ, & obedientiæ, & non ad dissoluendum rigorem regularis disciplinæ, non ad habendam velamen malitiæ libertatem, seorsum à nobis hoc sacrilegium, sed quod interim quærimus inuestigare, quousque & quantum obligatio regularis extenditur, ne vitare cupientes Scyllam nimiæ relaxationis præcipitemus nos, & alios in Charybdim falsæ, & austeræ obligationis; quoniam displicet infidelis, & stulta promissio, infidelis si non impletur, stulta si discretione non salietur. Et alibi ait idem autor*[f]*: Obiicies fortasse de multis simplicibus, imò literatis qui religionem intrantes, & regulam audientes putant ex intentione vouere seruaturos absque exceptionis, & conditionis adiectione omnia quæ illic contenta sunt? Respondemus, quòd si humiles sunt, sicut esse debent, non ita adhæreant sensui suo, quin explicitè vel implicitè actu vel habitu parati sint stare in talibus ad interpretatio-*

e *Gerson. de vi. spirit. ani. lib. 2. li. 6. lit. N.*

f *Gerson. vbi sup. lit. O.*

nem

num, & iudicium prudentiorum. Præterea sicut in adoratione imaginum per Ecclesiam, & aliis pluribus simplicitas aliquorum errat, quos tamen saluet pia fides, & interio saltē generalis faciendi ea, & non aliter quàm, & qualiter Ecclesia tenet, non secùs in istis existimandum puto. Hæc Gerson.

Sed contra dictam concessionem. In quantum addit, prout aduertit Corduba, quòd possunt dispēsare Prælati cum subditis quantum ad recipiendum frumentum pro induendis fratribus, &c. aduertendum est, quòd dicta verba nō fuerunt apposita à collectore priuilegiorum mendicantium, quia intellexit concessionem hanc Pij II. quoad hoc esse relaxatiuam religionis, cui infrà articulo quarto huius quæstionis cum Corduba satisfaciemus, respondendo non esse contra declarationem Nicolai III. ad modum ibi explicatum, alij autem alia via procurant prædictam concessionem quoad hoc à familia Minorum de obseruantia relegare dicentes, Papam non potuisse eam concedere, cùm in votis solemnibus minimè possit dispensare, non aduertentes fratres Minores promittentes obseruare regulam non esse astrictos ratione voti nisi tantùm ad tria vota essentialia; ad alia autem, quæ non sunt essentialia, ratione præcepti tantùm astringuntur, prout infrà hac quæstione articulo quinto latè dicemus, & in his præceptis clarum est Summum Pontificem posse dispensare.

ARTICVLVS III.

Vtrùm fratres Minores possint recipere modo triticum, & alia superabundantia, vt pro aliis rebus necessariis commutentur.

RESpondeo dicendo, quòd Leo X. Pontifex Maximus, id sub certa forma fratribus Minoribus concessit, dicens quòd fratres Minores *possint recipere triticum ac alias res superabundātes, scilicet, quibus in propria specie fratres non habent necesse vti, aut non in tanta quantitate, vt pro vino, carnibus ac aliis rebus victui necessariis per syndicum Romana Ecclesia eisdem fratribus datum commutentur, & permutentur, seu vt triticum, & alia huiusmodi vendantur, & ex pecunia inde prouenienti vinum, & carnes, alia necessaria emantur.* Ita habetur in Supplemento [a] Ordinis. Circa quam concessionem aduertit Collector [b] priuilegiorum Mendicantium cauendum esse omnino ab ea, quia est expresse contra declarationem Nicolai III. & sic relaxatiua, & destructiua nostra strictæ paupertatis, quam in regula promisimus, cùm talia sic recepta sit manifestè pecunia, cuius receptio, quàm prohibita sit in nostra regula notorium est. Nec sufficit dicere, quòd Papa dispensat in hoc. Nam per similes dispensationes, vel potiùs dissipationes religio nostra dissiparetur in altissima paupertate fundata, vt patet euidenter in conuentualibus. Sed doctissimus Corduba [c] ab hac rigida censura optimo iure discedit, aduertens, quòd Papa id concedit cum duabus limitationibus. Prima est, quòd triticum, &c. possit peti & recipi pro rebus necessariis, quæ aliàs sine pecunia commodè haberi non possunt. Secunda limitatio, quòd per syndicum talia distrahantur pro aliis necessariis. His ergo suppositis, ait constare, quòd ibi non est maior dispensatio, neque conceditur alia relaxatio maior, quàm quod per syndicum procurentur, seu accipiantur pecuniæ, sicut habent patres Vltramontani secundùm constitutionem Martini V. qua posse vti patres Cismōtanos dicemus latè infrà tertio tomo, in quæst. de syndico. Sed inueni quendam virū satis pium erga paupertatem Minorum dicentem Papam minimè posse dispensare in hoc casu, cùm fratres ratione voti solemnis teneantur non recipere pecunias, & cùm votum concernat ius diuinum, & solemne sit, non potest dispensare super ipsum. Ad quod argumentum respondeo, fratres Minores ratione voti minimè prohiberi recipere denarios, vel pecunias. Nō enim omnia cōtenta in regula Patris nostri Frācisci obligant ratione voti: quòd cùm aliquibus videatur difficile creditu, articulo sequenti latè disputabitur.

a Fol. 13. concess. 66.
b Coll. in titulo commutare.
c Cordub. in addit. ad cōpend. tit. commutare. ver. quoad. §. 3.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm præcepta regulæ Minorum sint vota.

RESpondeo dicendo, quòd multi existimant vniuersa præcepta regulæ Patris nostri Francisci esse vota solemnia. Sed contrariam sententiam tenent viri sapientissimi, scilicet, quòd cætera omnia præcepta exceptis præceptis de castitate, obedientia, & paupertate, minimè inter solemnia vota esse computāda: sed solùm esse præcepta Minoribus tradita, instar præcepti ieiunij quadragesimalis Christianis per Ecclesiam impositi. Hanc ergo propositionem argumentis luce meridiana clarioribus verissimam ac certissimam ostendam. Principiò eam Viennēse Concilium definit, ac propè insinuat. Sic enim scriptum legimus, *Declaramus & dicimus, quòd dicti fratres non solum obligantur ad tria vota nudè & absolutè accepta, sed etiam tenentur ad ea omnia implēda, quæ sunt pertinentia ad hæc tria, quæ ipsa regula ponit.* Et paulò inferiùs: *Neque tamen putandum est, quòd D. Pater noster Franciscus professores huius regulæ, quantum ad ea omnia contenta in regula modificantia tria vota æqualiter intenderit esse obligatos.* Et iterum quando dubitatum fuit inter fratres, quæ essent præcepta modificantia prædicta vota, plura explicat Viennēsis Synodus præcepta ea concernens ad tria vota. Quod quidem perspicuum erit legenti. Et hoc multiplici textu, hanc rationem sic colligo: Concilium Viennense decernit, & diuidit vota solēnia à præceptis in regula Minorum fratrum contentis, igitur præcepta, & vota longè sibi inuicem distant, sicut cœlum & terra. Si enim cuncta, quę Minoribus præcipiuntur, essent solēnia vota, erroneum profectò in Philosophia, & prorsus ab omni dialectica esset alienum inter vota, & pręcepta discrimen aliquod constituere. Quis enim vnquam dialecticorum distinxit inter hominem, & rationalem, & petram, & lapidem, gladium, & ensem, cuiusmodi sunt vota solēnia, & præcepta? Superest igitur vniuersale Concilium discernens inter vota & præcepta apertissimè nostram insinuasse propositionem. Quòd si rursus contendas præcepta omnino esse vota; quæro sint ne simplicia, an solemnia? Simplicia autem minimè; nullum enim tale in professione emittimus. Si autem solemnia, iterum rogo continentur ne præcepta sub voto solemni abdicationis proprietatis, aut continentiæ? Nequaquam. Nullus enim hactenus in eam incidit amentiam, vt mandatum ieiunandi, non equitandi per vias, preces Canonicas persoluendi, & alia huiusmodi generis, quæ Minoribus fratribus in regula præcipiuntur, affirmare audeat esse materia paupertatis, aut continentiæ, vt sub his votis contineantur. Erit ne, obsecro reus paupertatis, aut continentiæ, frangens ieiunium, aut equitans per itinera? Ridiculū caput, quis sanæ mentis hoc audebit excogitare, nedum asserere. At dices, vniuersa præcepta contineri sub voto solemni obedientiæ. Neque hoc quidem verum est; nihil enim tam certum hac in re apud Catholicos, & omnes Sapientes, quàm neminem esse reum voti solemnis

solemnis obedientiæ,nisi ea solùm quis prætermittat,qua virtute obedientiæ, aut sub excommunicatione latæ sententiæ sibi à Prælato,aut verbo tenus, aut scripto præcipiuntur.Perlege obsecro , vniuersa Minorum fratrum præcepta,& vno dempto de protectore Cardinali creando , nullum per obedientiã nobis traditum reperies in regula.Si igitur præcepta sub nullo trium votorum solemnium continentur; perspicuum est apertissimumque erit,non esse aliquomodo vota,sed solummodo præcepta à D.Patre nostro Francisco ipsius regulæ autore , & ab Honorio Ecclesiæ principe eiusdem regulæ confirmatore, Minoribus fratribus imposita.Scio aliquis his argumentis respondens dixerit,esse quadruplex Minorũ solemne votum,præter illa tria , regularibus cunctis cuiuscunque instituti communia ; profitentur enim Minores peculiare quartum,ac solemne votũ, illud nempe, de obseruanda regula. Sic enim præ cæteris regularibus Minores profitẽtur: *Promitto toto tempore vitæ meæ seruare regulam fratrum Minorum.* Ecce, inquit,quartum solemne votum , quo astringimur ad obseruantiam præceptorum , quæ in regula proponuntur. Huic argumento mox Deo fauente, satisfaciemus. Hoc solùm ex hac tua ratione colligo.Ex ea manifestissimè sequi minimè esse multiplex solẽne votum,sed vnicum tantùm. Si enim promissio seruandi regulam omnia quæ in ipsa regula exprimuntur,amplectitur,consequens erit, vt promittens absolutè regulæ obseruantiam promiserit necnõ ipsamet tria vota solemnia ; frustra igitur,& absque vlla vtilitate profitentes Minorum regulam , adderent, viuendo in obedientia sine proprio, & in castitate; quandoquidem hæc tria in ipsa regula continentur. Quæ quidem vota non frustrà exprimuntur,imò est perquam necessarium. Si enim profitentes non exprimerent tria vota , non astringerentur aliquo solemni & regulari voto.Quòd si hæc quæ apertissima sunt,& à priori(quod aiunt)nostræ sententiæ suffragantes,non sibi satis omninò faciunt , iterum rogo, potéstne Romanus Pontifex manente Monachatu remittere alicui solemne ac regulare votum semel emissum?Esto,exempli gratia, Pontificem Maximũ dispensasse , vt Petrus Monachus fundi aut domus posset habere dominiũ,erit ne hæc indulgentia monachatui compossibilis?Minimè profectò. Audi Innocentium [a] Papam.Abdicatio(inquit)proprietatis, sicut & custodia castitatis adeò est annexa regulæ monachali,vt contra eam neque Summus Pontifex possit licentiam indulgere. Illud proculdubio est in causa,quòd solẽnia vota sunt monachatui essentialia, sublata autem rei essentia rem ipsam perire necesse est.Igitur si Minorum præcepta,de quibus modò est concertatio , sunt vt affirmas, vota solemnia, apertissimè consequitur Papa (etiam absque vlla causa)dispensante cum Francisco ex familia Minorum , ne tempore aduentus ieiunare teneatur,in huiusmodi aduentum Franciscum ipsum non manere fratrem Minorem , quoniam sublato solemni voto, vti diximus,non manet idem Monachatus , tolle è medio rei essentiam,velis,nolis,res ipsa peribit.Profectò si Romanus Pontifex Moniali sanctæ Claræ clausuram remitteret,quam Moniales huius instituti solẽniter profitẽtur , esset proculdubio Monialis, non tamen instituti sanctæ Claræ.At verò frequentissimè hactenus contigit , Romanum Pontificem peculiari ac pia quadam dispensatione , quibusdam Minorum fratrum concessisse , ne ad aliqua suæ regulæ præcepta præterquam ad tria solemnia vota teneantur. Nec tamen ob hanc concessionem ab instituto liberantur,& à Minorum Obseruantia.Igitur huiusmodi præcepta nequaquam solemnia vota sunt nuncupanda.Aliter enim,qui iam obtenta præceptorum dispensatione , frueretur priuilegiis , & immunitatibus nobis concessis,& in comitiis generalibus,aut prouincialibus haberet actiua, & passiua suffragia,esset in statu damnationis,cùm non esset ex familia Minorum,& ipsorum immunitatibus frueretur.Tandẽ hoc vno argumento proposito verbum non amplius addam. Dicitur mihi:Habet ne quispiã Prælatorũ quantumcũque sit dignitate præditus,vices Romanorum Pontificum sibi commissas,vt dispensare possit cum sibi subditis in aliquo votorum solemnium?Hactenus nullus est.Tamen Pius II. indulsit (vt dictum est in superioribus) Minorũ Prælatis,vt etiam extra arctã necessitatẽ dispensare possint in singulis regulæ præceptis præter substantialia vota cum omnibus sibi subditis.Apertissimè igitur constat hęc præcepta,de quibus est dispensatio,non esse solemnia vota.

Ad argumenta contrariorum.

QVotque sunt contrariæ sententiæ principio illud nobis obiiciunt.In ipso professionis capite Minorũ cuncti solemniter profitentur dicentes, *Voueo,& promitto Deo toto tempore vitæ meæ seruare regulã fratrum Minorum,&c.* Ex hoc loco sic philosophãtur. Promittens regulam promittit omnia , quæ in ipsa continentur regula : vniuersa autem suprà recensita præcepta,de quibus orta est contentio,proculdubio nobis obseruanda traduntur in regula.Igitur de primo ad vltimũ (quod aiunt) promittens solẽniter regulam promittit necnon eadem solemnitate cuncta præcepta ibi contenta.Huic argumento profectò satisfacere non auderem,nisi D.Thom.[b] Theologorũ lumen,& pater me illustrasset, qui argumento proposito sub his verbis respondet, *Ille qui profitetur regulam non vouit seruare omnia,quæ in regula continentur, sed vouet regularem vitam , quæ essentialiter consistit in tribus prædictis votis solemnibus.* Hactenus D.Thomas. Cuius sententia probatissima est ; affirmat enim quod ipsa nos edocet ratio. Nempe illam promissionem indefinitam seruandi in vniuersum regulam, modificari ac restringi ad tria tantùm vota , quæ simul per vouentem ipsum exprimuntur. Idem enim est dicere,voueo regulam viuendo in obedientia sine proprio,& in castitate,ac si apertiùs diceret , voueo regulam non absolutè, non omnia quæ in ipsa continentur,sed sub hac restrictione, viuẽdo in obedientia,& infrà.Hæc enim huius argumenti dilutio manifestissimè colligitur ex traditis per Bonifacium [c], & Nicolaum Pontifices maximos,affirmantes vniuersos Minores vouere Euangelij obseruantiam per ipsam regulam ipsis tribus specificatam , modificatam,& determinatam.His tantorum Pontificum & D. Thomæ autoritatibus suffragatur communis loquendi forma. Esto quempiã alteri promittere perpetuum obsequium sub hac verborum serie:Promitto tibi omne meum studium , omnem meam operã, omnem meum laborem,omne denique obsequium, & solicitudinem meam obediendi tibi in cultura prædictorũ,& structura domus,in huiusmodi euentu illud indefinitum promissum cuiuscunque obsequij ad illa tantùm duo perstringeretur , ad domus, videlicet,& prædictorum culturam : eodem prorsus pacto hac in re est philosophandum , de qua est modò disputatio.

Secundò opponunt nobis aduersarij Concilium Viennense apertè definiens Minores omnes obligari ex vi professionis ad omnia , quæ in regula proponuntur obseruanda. Sic enim scriptum legimus: *Declaramus,& dicimus,quòd prædicti fratres nõ solũ*

ad

a c. cùm ad monasterium. de statu reg.

b D.Thom. 2. 2. q.186. ar.9. ad 1.

c c. exiit. de verb. sign. in 6.

ad illa tria vota nudè, absolutè ex professione accepta suæ regulæ obligantur, sed etiam ad omnia implenda tenentur, quæ sunt pertinentia, & ad hæc tria prædicta, quæ regula ipsa ponit. Hactenus Concilium. Quod quidem optimè decernit, vniuersos Minores ex vi suæ professionis, non solum teneri ad votorum solemnium obseruantiam, sed etiam ad ea præcepta implenda, quæ in ipsa regula proponuntur. Ad huius autem difficultatis explicationem, quæ tantisper vigere visa est, illud omninò præmittendum censeo, quempiam ex vi suæ professionis trifariam obligari ad explendam rem ipsam voto solemni promissam: qui enim pollicetur solemnem continentiam tenebitur proculdubio cauere non tantùm coniugium, verùm & quodcunque libidinis genus. Eadem nec non promissione insuper erit obnoxius ad eas occasiones subterfugiendas quæ voti præuaricationem inducere possunt, veluti coniuges mutuà ex amborum consensu continentiam promittentes, tenebuntur huius promissionis virtute communem vitare thorum tanquam certissimam violandi votum occasionem. Tandem virtute professionis tenebitur quis ad leges illius status seruãdas: quem quidem statum in professione suscepit, & illo obligationis genere, quo illius status homines obligari sunt soliti, siue ad pœnam tãtum siue ad culpam. Hoc namque pacto proculdubio tenentur Carthusiani ex vi suæ professionis perpetuò abstinere à carnibus, alioquin iustissimè punientur, nõ quòd ex professione huiusmodi abstinentiam fuerint polliciti, sed quia professores eum susceperunt statum, in quo hæ leges seruari consueuerunt. Ad rem modò respondemus: Minores vniuersos virtute suæ professionis obligari non solùm ad illa tria vota solemnia, verùm etiam ad vniuersa præcepta, quæ in regula ipsa exprimuntur, non quòd illa solemniter promiserint: sed occasione status, quem per promissionem susceperunt, in quo huiusmodi sanctæ sunt leges instar Dominicorũ, qui ex vi suæ professionis tenentur à carnibus abstinere ratione tantùm status, quem professi sunt. Nec tamen carnes comedentes sunt rei voti solemnis.

At verò aduersùs hanc argumenti solutionem est acerrima ex eodem Concilio Viẽnensi argumentatio. Postquam enim definierat Concilium Minores omnes obligari nõ solùm ad tria vota, sed etiam ex professione suæ regulæ ad vniuersa huius instituti præcepta, mox horum rationem subdit dicens: *Nam si ad hæc tria prædicta tantum præcisè, & nudè promittentes se seruare regulam viuendo in obedientia sine proprio, & in castitate, & non etiam ad omnia contenta in regula, quæ hæc tria modificantur, obligarentur pro nihilo, & vanè proferretur hæc verba, Promitto semper hanc regulam obseruare. Ex quo de his verbis nulla obligatio nasceretur.* Hactenus Concilium. Quod quidem apertissimè refragatur omnibus suprà recensitis argumentorum solutionibus: maximè autem D.Tho. Definit enim Concilium his verbis. Promitto seruare regulã, promissionem fieri seruandi vniuersa præcepta, quæ in ipsa regula exprimũtur. Vt autem huic difficultati integram satisfactionem reddere possimus operæ precium erit, illud inuestigare, an omnia, quæ traduntur in Pontificum decretis, & quæ interponuntur sæpissimè in his Ecclesiasticis sanctionibus, sint tanquam definita per Ecclesiam suscipiẽda necne? An potiùs nonnulla proponantur in decretis quæ ab ipso legis autore nonnunquam proferuntur, non tanquam à legis conditore, sed tanquam à Doctore dicta habeantur. Concors hac de re est Scholasticorum [a] sententia, Omnia, inquiunt, in decretis tradita in duplici sunt differentia. Quædam enim tanquam definitiones legislatoris sunt suscipienda; nonnulla verò intermiscent, quæ non velut definita per legis autorem, sed ac si essent opiniones Principis condentis legem sunt accipienda. Superest modò inter hæc discernere, quando videlicet Legislator definiat siue opinetur? Accipe certissimum huius rei Canonem. Quandocunque enim Pontifex propositæ responder quæstioni, aut si loquatur autoritatiuè quidquam imperans, aut obscurum declarans, tunc proculdubio Legislatoris personam agit, & nõ Doctoris. At verò si contigerit quidquam interponere, quod minimè consultationi respondeat, nec vtatur verbo imperatiuo, nec loquatur autoritatiuè per hæc verba, declaramus, dicimus, & alia huiusmodi, sed vel solùm reddit rationẽ definiti, vel quædam alia intermiscuerit ad consultationem minimè spectantia, tunc quidem nulli est dubium nõ Legislatoris, sed Doctoris potiùs personam gerere. Nõ pauca de hac re sunt in ipso Canonico iure exẽpla. Nicolaus namque Pontifex Bulgaris tantùm quærẽtibus, Baptismus collatus ab infidelibus esset iterãdus necne? respondit, minimè esse iterandum, quamuis in nomine Trinitatis, aut solius Christi, vt olim in actibus Apostolorum fuerit collatus. Hactenus Nicolaus Papa, communis autem, & Iurisconsultorum, & Theologorum schola solùm recipit tãquam per Nicolaum definitum Baptismum, etiam ab infideli collatum, verum, ac legitimum esse sacramentum. Non tamen multitudo Sapientium recipit Nicolaum sanxisse valere Baptismum Trinitatis aut Christi nomine solummodo ministratum, non alia de causa, nisi quia responsio prior fuit reddita consultationi Bulgarorum: reliquum verò fuit præter consultationem ab ipso Pontifice sponte intermixtum. Legito Innocentium III. qui secernens inter pœnam, peccato originali & actuali respondentem, affirmat cum originali tantùm decedentes obnoxios esse pœnæ solùm damni; reliquos autem morientes cum actuali culpa pœna sensus esse plectendos. At verò quoniam non definitiuè loquitur, ideo absque erroris labe posset nunc quis tueri D. Augustini sententiam, asserentis paruulos absque Baptismo migrantes perpetuis gehennæ cruciatibus esse puniendos, quam opinionem ex Doctoribus Scholasticis tutatur Gregorius Ariminensis. Ad rem igitur me conuertens intrepidè respondere audeo Viẽnensem Synodum his verbis quorum modò est disputatio, nihil prorsus definire, sed solùm rationem definiti reddere. Prædixerat namque sic autoritatiuè loquens, declaramus, & dicimus Minores ex professione suæ regulæ obligari non solùm ad tria vota, verùm etiam ad alia, quæ in regula continentur pertinentia ad hæc tria. Hactenus præfata Synodus definiens loquitur, mox autem definiti rationem subdit, dicens: Nam si ad hæc tria vota tantùm obligarentur pro nihilo, & vanè proferrentur hæc verba, promitto seruare regulam. His verbis nihil profectò definit, solũmodo quod definitum erat ratione confirmat: ideo non tanquam Legislator sentẽtiam profert, sed tãquam Doctor opinionem suam exprimit. Superest igitur nullam iniuriam Concilio irrogari si quis prædicta verba iuxta Diui Thomæ sententiam interpretetur, quam in superioris argumẽti solutione secuti sumus. Esto tamen Concilij Viennensis decretum insinuasse Minores omnes profiteri, non solùm informe illud solemne religionis votum, verùm & vniuersa præcepta Minoribus ipsis per regulam obseruanda, perperam tamen inde colligitur præcepta ipsa quoquo pacto esse solemnia vota: vouentes namque Minorum regularem vitam, promittunt seruare cuncta quæ in eorum regula tradũtur, non tamen ad vniuersa eodem obligationis ge-

a In cap. hæc quidem, de cõsecrat. d. 4. & I.D. in 4. in ma. de Baptis.

nere tenentur, sed ad vota prout sunt, quatenus monachatus substantiam exprimunt, ad præcepta autē, vt præcepta sunt, & solùm prout Minorū statui cōnectuntur. Audi [a] Nicolaum Pontificem Maximum similē contentiosam dirimentem quęstionem. *Dato, inquit, quod absolutè diceretur omnino, Promitto S. Euangelium obseruare, clarè videtur, promissionem huiusmodi ad alium intellectum non debere perstringi, nisi vt obseruantia Euangelij sit sicut tradita à Christo reperitur, videlicet, quòd præcepta vt præcepta, & consilia vt consilia à promittētibus obseruentur.* Hactenus Nicolaus Pontifex Maximus.

a c. exiit. §. & da o. de verb. sign. in 6.

Vides quonam pacto, quando plura in vniuersum promittuntur, non tamen omnia æquè seruātur, deuincire vouentes oporteat. Quid plura? Audi Dominicanis ipsis præscriptā profitendi normā: *Promitto* (inquiunt) *obedientiam secundùm regulam B. Augustini Episcopi, & secundùm institutiones fratrum Prædicatorū,* & infrà. Idē prorsus, apud illos significat, Promitto obediētiam secundū regulā, & institutiones huius ordinis, quod apud nos promitto seruare regulā. Et tantùm illarū institutionum trāsgressores, sola tēporali pœna plectuntur; culpæ autem actuali minimè sunt obnoxij. At dices, qui fieri potest, vt obseruantiam institutionum quis promittat, nec tamen illorum trāsgressor reus sit voti? Nempe, quoniam huius promissionis materia nequaquam sunt ipsæ constitutiones in quocunque cōnuentu sub lethalis culpæ reatu obseruandæ; sed solùm quandocunque prælatus iuxta huiuscemodi instituta, sub anathemate seu obedientiæ vinculo quidquam præceperit: potest enim Prælatus intra regulam quod placuerit iubere, supra regulam autem minimè. Quapropter nequiret Dominicorum Præpositus suos, quominus pecunias recipere valeant, deuincire; hoc enim superat ipsorum regulam: poterit tamen (iusta id exigente causa) suos ab esu carnis sub anathemate coërcere, cùm hoc intra eorum sit regulam. Tandem solemniter instituta religionum profitentes, regularem tantùm vitam iuxta sui instituti constitutiones peracturos pollicentur. Tunc autem huius promissionis præuaricatores lethaliter peccabunt, quando Prælatus quidquā intra eorum instituta præcipientibus parere contēpserint, aut circa contemptum obedientiæ vinculo restiterint. Minores autem quocumque euentu sua transgredientes instituta mortaliter peccant, quoniam id ita huiusmodi promissum cōsuetudo interpretata est, cæterùm ex solius promissionis vi. Non magis ad peculiaria instituta Minores arctantur, quā regulares vniuersi; omnes enim vel promittūt seruare regulam, vel obedientiam secundum regulam, quod idem prorsus sonat.

Iam verò inter nos non mediocris restat concertatio. Si enim Minores regulam præuaricantes nullius sunt rei voti solemnis, qua ergo ratione præceptorum transgressores lethaliter peccant? Huic ergo controuersiæ præmissa Scholasticorum doctrina, breuiter satisfaciam, frequentissima atq; infallibili illa Theologorum sententia: omnem legem humanam obligare trāsgressores ad gehennā vno ex quadruplici capite, siue ratione contemptus, veluti hoc solo animo peccās, vt ostēdat se nolle subiici Legislatori, cuius transgressionis erit reus quicunque regularis hoc solo animo frangens silētium, vt Prælato statutis horis illud præcipienti iniuriam irroget. Vel secundò lethaliter peccat, qui reus fuerit maximæ iniustitiæ in proximum, vt si non soluat fructuū decimas proprio sacerdoti. Aut tertiò, si præceptum virtute obedientiæ, aut sub excommunicatione latæ sententię à superiori tradita violauerit. Vltimò quoque dignus est damnatione æterna, qui legitimam consuetudinem præuaricatur. Nam cum ipsa consuetudo sit optima legum interpres, si diuturna consuetudine apud nos præscriptum [b] fuerit legem aliquam obligare eius transgressores ad gehennā, proculdubio huiuscemodi legis transgressor mortaliter peccabit. Quam sentētiam D. [c] Augustinus apertissimè docuit ad Casulanum quendam ipsum hac de re consulentem, sic rescripsit in his verbis: *In quibus nihil certi statuit diuina Scriptura, mos populi Dei & instituta maiorū tenenda sunt, & sicut præuaricatores diuinarū legum: ita contemptores Ecclesiasticarum consuetudinum sunt coërcendi.* His tanquam verissimis prælibatis, vtcunque operæ pretium erit inuestigare quatenus Minorum præcepta (citra contemptum) obligent suos transgressores ad gehēnam? Erit ne horum præceptorum transgressio iniustitiæ actus aduersus proximum? Minimè gentium. Omnia namque præcepta Minorum, si rectè dissoluantur, ad temperantiam potiùs, quam ad iustitiam spectant. Erunt ne rei suarum legum, quoniam sibi proponuntur sub excommunicatione latæ sententiæ, aut virtute obedientiæ? Nequaquam, præter illud namque mandatum de Cardinale protectore creando nullum aliud in virtute sanctæ obedientiæ nobis proponitur. Superest igitur, vt Minores regulam præuaricantes lethaliter peccent, non alia de causa, nisi quoniam ab ipso primordio religionis nascentis consuetudine diutina apud omnes Minorum proceres, & literatos etiam receptissimū semper fuit vniuersa huius regulæ pręcepta dānare suos transgressores ad gehennam. Hāc ergo sententiam in medium adducere nō auderem, nisi multis retro annis eam me docuisset Caietanus [d] Cardinalis Theologorum sapiētissimus, quam sub illa verborum serie proponit: *Constat, inquit, quòd siue in communi, siue in municipali iure vocabulum aliquod secundùm communem sensum consueuit firmiter reputari obligatiuum ad mortale, proculdubio vbicunque ibidem ponitur, habet vim huius præcepti, vt in regula fratrum Minorum patet de vocabulo, teneantur, vt habetur in Clementina de verborum significatione exiui de paradiso. Et per oppositum constat, quòd quomodocunque lex vtatur verbo si communis sensus intellexit, non propterea dictam obligationem ad mortale non est tale præceptum.* Hactenus Caietanus. Qui apertissimè testatur, Minores obligari sub peccati mortalis reatu ad obseruantiam suæ regulæ: non aliunde (vt ipsius verbis vtar) nisi quia sic consueuit firmiter reputari. Huic etiam doctrinæ adstipulatur sententia D.Thomæ [e] inter regulares prorsus receptam, affirmātis nullum Monachale pręceptum (dempto triplici solemni voto) quenquam citra contemptum obligare eius transgressorem ad gehennam, cùm in regulis D.Augustini, & Benedicti multa antonomaticè pręcipiantur, & tamen neminem obligēt ad mortale: cur obsecro sola D.Patris nostri Frācisci sub hac lege regula obligabit? Nempe, non alia de causa, nisi quoniam sic consuetudine interpretāte receptum est. Vnde obsecro Minores absq; vlla necessitate per vias equitantes sunt rei lethalis culpę? Fortè quoniam in ipsorum regula interdicitur, vt nō debeant equitare, nisi manifesta necessitate, vel infirmitate cogantur? Minimè profectò, nisi consuetudo id ita interpretata esset. Verbum namque, *debet,* nequaquam obligationem inducit, sed solùm honestatem. Audi Honorium Pontificem maximum, cùm desponsationem impuberum definiret, Filium, inquit, nōdum adultum (voluntas cuius decerni nō potest) [f] eius pater poterit cui voluerit matrimonio tradere: & postquā filius ad perfectam ętatem peruenerit, omninò debet hoc adimplere. Vniuersi tamen iuris Canonici interpretes, huiusmodi filios ad implendas patrum voluntates debito honestatis, non autem necessitatis, teneri arbitrantur. Igitur verbum, *debet,*

b c. cùm dilectus. de consue.

c c. in his. 11. dist.

d Caie. 2. 2. q. 186. art. 9. & in sum. ver. præcepti trāsgr. 1c. verb. disiunctiua.

e 2. 2. q. 186. ar. 9. in co. qu. & latiùs ad infra.

f c. a. 1. de desp. impub.

debet, in Minorum regula, cessante consuetudine, neminem ad gehénam damnaret. Prædictis refragatur Viēnense Conc. vbi sic scriptum legimus: *Neque tamen putandum est quòd B. Pater noster Franciscus professores huius regulæ quantum ad omnia contenta in ea modificantia circa vitam seu ad alia in ipsa regula expressa æqualiter voluerit esse obligatos. Quin potius aperte decreuit, quod quoad quædam ipsorum ex vi verbi transgressio est mortalis, & quoad quædam alia non, cum ad quædam ipsorum verbum apponat præcepti, vel æquipollentis: Et quoad reliqua verbis aliis sit contentus:* Hactenus Concilium. Quod quidem apertissimè definit verbum illud, *præcipere*, aut æquipollentia, prout sunt verba imperatiui modi, inducere obligationem sub reatu mortalis culpæ. Affirmat namque præfata Viennensis Synodus hanc D. Patris nostri Francisci fuisse mentem, vt vbicunque ponatur verbum illud, *præcipio*, seu æquipollens huiusmodi leges, obligare transgressores ad gehennam. Igitur ad hæc tenebuntur ex intentione Legislatoris, & non ex consuetudine tantùm. Facile mihi videor posse diluere hanc obiectionem, quæ nonnihil vrgere apparet, cùm prius proposuero verbum illud, *præcipere*, aut æquipollentia, cuiusmodi sunt verba imperatiui modi, nullatenus virtute verborum damnare rebelles ad gehennam. Legimus Christum Redemptorem nostrum, cæcis quos illuminauerat, præcepisse, ne cui miraculum illud propalarent. Sic enim Scriptum est: [a] *Et comminatus est illis Iesus, dicens, Videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffamauerunt eum in tota terra illa.* Quis autem dicat peccasse miracula Christi promulgantes. Etiam rursus apud [b] Matthæum, & Marcum Euāgelistas accepimus Christum præcepisse Apostolis, ne in via portarent calceamenta: & tamen in actis Apostolorum legimus Angelum dixisse Petro, *Calcea te caligas tuas*: & præcepit necnon eisdem Apostolis ne haberent duas tunicas. Et tamen Paulus rogat Timotheum ad se venturum, vt ferat secum penulam, quam ipse Apostolus reliquerat Troade. Penula autem, vt Theophylacto placuit, tunicam significat. Nunquid Ecclesiæ Principes ab Spiritus Paracleti descensu lethalis culpæ reos constituemus, quòd ille caligis, iste multiplici vteretur veste? Nunquid fidei Patres, & morum Doctores Euangelicam perfectionem præuaricati sunt, absit. Igitur verbum, *præcipere*, prout diuinū insinuat Euangelium, minimè obligat transgressores ad gehennā. His accedit, præcepta regulæ D. Augustini non constituere suos præuaricatores reos lethalis culpæ; & tamen in principio ipsius regulæ sic exorditur magnus Pater Augustinus: *Hæc sunt quæ vt obseruetis præcipimus in monasterio constituti.* His suffragatur frequētissima præcipiendi norma, qua prohibentur non solùm mortalia, verùm etiā venialia ipsa. Sunt enim præcepta prohibentia mortalia, furtum, videlicet, & adulterium, & alia huius generis. Sunt etiam præcepta, in quibus venialia prohibentur: quale est illud, mendacio nō assuescat os tuū, quæ traduntur verbis imperatiui modi præcepto æquipollentibus. Nonne vides venialia nonnunquam præceptiuis verbis interdici? Non igitur quæcunque præceptum fieri vetat in vniuersum sunt lethalia. His apertissimè insinuatur verbum præcipere virtute suæ significationis neminem transgressorem constituere gehennæ reum. Tanquam verissimis, vtcunque his prælibatis, superest modò satisfaciamus Viennensi Concilio, affirmanti præcepta regulæ fratrum Minorum obligare transgressores ad gehennam, quoniam proponuntur nobis hoc verbo, *præcipio*, aut æquipollenti. Affirmare ausim huiusmodi verba ex natura actus nemini imponere præcepta sub reatu mortalis culpæ, nisi vel apponatur excōmunicatio ipso iure cōtrahenda, aut in virtute obedientiæ quidquid præcipiatur. Hoc nobis proculdubio insinuant Euangelij loca citata, Insuper & D. Augustini regula. His addit axioma illud Theologorū. Eiusdem (inquiūt) prorsus autoritatis est superioris præceptum vocetenus, aut scripto prolatum. Illud certissimum nunc est, Romanum Pontificem tantum quidquid præcipientem, non damnare perpetuis cruciatibus inobedientem. Igitur nec si scriptis præceptum illud proposuerit: eadem namque est vtriusque præcepti autoritas, & idem vtrobiq; Legislator. Superest igitur præcepta regulæ Minorum constituere transgressores reos lethalis culpæ ex intentione D. Patris nostri Francisci, vt Concilium protestatur. Ex intentione (inquit) non absolutè, & nudè considerata, sed quia Minorum regularium consuetudo interpretata est, eam fuisse mentem sancti Patris nostri Francisci, vt regulę præuaricatores mortali subiacerent peccato. Tolle igitur è medio hanc legitimam, & longissimo tempore præscriptam inter Minores consuetudinē, & non erit profectò, cur potiùs verbum, præcipere, aut quodcunque aliud æquipollens, obliget hos trāsgressores ad gehennam, quàm regulares cæteros D. Augustini viuendi normam profitentes. At dices, obligant præcepta, quoniam Viennēsis œcumenica Synodus iam explicuit. Fateor explicuisse, nullam tamen præter antiquam obligationem induxisse. Qui enim declarat legem nullam prorsus condit legem, sed pristinam tantùm interpretatur. Quamobrem, si aliunde Minores non tenerentur ad regulæ præcepta (népe inuiolabili, vt diximus, consuetudine) nullum profectò vniuersale Concilium obligationem addidisset. Iam verò huiusmodi præcepta (inquies) ratione materiæ reos gehennæ constituit suos transgressores. Estne grauissima materia ieiuniū: est, necnon grandis perfectionis materia, per quā arcta cūctarum rerum penuria, & alia huius generis, quæ nobis obseruanda traduntur. Minimè, inquam, solius materiæ consideratione decernere quis poterit leges damnantes ad gehennam. Ius namq; positiuum plerumque minoris culpæ materiam grauiori vinculo coërcet. Longè nāq; deterius est Deum ipsum blasphemare, quàm clericum minorem lædere: & tamen sacrilegus in Deum nullā excommunicationis sententia plectitur, qua percutiens clericum innodatur. Esto tamen prout frequenter peritorū testatur sententia, leges omnes pro materiæ paruitate suos deuincire transgressores, nōne consuetudo ipsa plerunq; materiæ paruitatem (prout cætera omnia) interpretatur? Legito Thelesphorum Romanæ sedis Episcopum, qui vniuersis Ecclesiasticis Quadragesimale ieiunium statim à Quinquagesima etiā inchoandum dixit, & præcepit, autoritate. Tamen consuetudine huiusmodi decretum violantes à labe lethalis culpæ excusantur. Mediolanensis Ecclesia eadem consuetudine interprete nonne initium Quadragesimalis ieiunij reiecit. Fatere igitur Ecclesiæ consuetudinem nonnunquam grauitati materiæ refragari, plerumque autem legibus ipsis suffragari. Ita obnixè defendit doctissimus ille pater: & meus præceptor pater frater Gaspar de Vzeda nostræ almæ prouinciæ sancti Iacobi regularis Obseruantiæ dignissimus alumnus in quadam explicatione nostræ regulæ, quam ad Pium V. Pontificem Maximum scripsit, cui propria manu subscripsit doctissimus Pater frater Bartholomæus à Medina ex Prædicatorū ordine ad primariam Theologiæ Salmanticensis assumptus.

* *
*

a Luc. 5. c.

b Matth. 10. Mar 6.

ARTICVLVS V.

Quis sit Prælatus, qui possit dispensare in præceptis de equitando, & de portandis calceamentis, an necessariò debeat esse Prouincialis?

a Soto. li. 1. de iust. & iu. q. 7. ar. fi. Nau. ca. 21. n. 21.

RESpondeo dicendo, quòd doctissimus Sotus [a] & Nauar. similem quęstionem discernentes, dicunt, quòd Episcopi possunt tam in suis propriis legibus, quàm in legibus Papę dispensare, sed vel iuris concessione vel consuetudine. Præterea in triplici rerum ordine, nempe si materia leuis est, vel frequẽs casus, vel lex proprium bonũ suæ ciuitatis, seu diœcesis respicit. Et hanc sententiam dixit esse Caietani [b]. Et aduertit Sotus leuia illa censeri, quæ nõ præcepto propriè dicto obligante ad mortale, sed statuto posita sunt: qua ratione (ait) prælati nostri etiam Priores conuentuales dispensare possunt in esu carnium, in induendis lineis, & id genus cæteris. Frequentia deinde casuum causa est, vt possit Episcopus dispẽsare; vt in ieiuniis, licèt sit lex superioris: quoniam grauissimum esset onus quoties quis dispensatione ad non ieiunandum egeret, adire Papam. Hæc Caietanus. Quod temperandum esse credit Sotus, quòd, scilicet, possit Episcopus in diem, aut in breue tempus cum assistente causa super huiusmodi legibus dispẽsare: non tamen se determinat, vtrum possit dispensare pro tota vita. Et Nauarrus [c] eandẽ doctrinam sequens ait, quòd absente Episcopo parochus, & absente Prouinciali, quilibet Prælatus cum suis religiosis potest dispẽsare, iuxta D. Thomam, & Caietanum. Ex qua doctrina colligo, quãtum ad nostrum propositũ, quòd facultas dispensandi in præceptis regulæ in aliquibus casibus particularibus, & non pro tota vita residet apud Generalẽ, & Prouincialem, cùm ad similitudinem Episcoporum habeãt iurisdictionem Episcopalẽ, & ipsis absentibus etiã residet penes Prælatos inferiores, scilicet, Guardianos & Præsidentes, qui in nostra religione per statuta generalia absentibus Guardianis, eandem habent potestatem. Et ita videtur intelligendus Pius II. in sua concessione, scilicet, quòd Guardiani, & Præsidentes possint dispensare cum subditis in aliquibus casibus particularibus, vt possint equitare, & portare calceamẽta necessitate licèt non arcta interueniente. Verum Generales & Prouinciales possunt dispẽsare cum fratribus particularibus, non solùm in aliquibus casibus pro vna, aut duabus vicibus, sed etiã pro toto eorum tempore, necessitate licèt non arcta interueniente, vt possint portare calceamenta & equitare. Neque obstat doctrina doctissimi Soti hoc ipsis Prælatis negantis. Nam Sotus non se determinat. Et licèt se determinaret, loquitur in casu differenti, scilicet, quando Prælati inferiores solùm consuetudine dispensant in legibus superiorum, nulla expressa ipsis facultate à superioribus concessa. At in nostro casu ipsis Prælatis conceditur licentia ad dispensandum cum fratribus aliquali necessitate laborantibus, vt possint portare calceamenta, & equitando itinerare. Quæ concessio cùm sit beneficium principis amplè debet interpretari, iuxta ea, quæ de interpretatione priuilegiorum latè diximus. Sed dubium est quid faciat subditus, vbi se inuenerit cum necessitate ad portandum calceamenta & ad itinerandum equitãdo, nullo existente prælato ad dispẽsandum. Ad hoc respondeo, quòd tunc recurrat ad epicheyam. Nam epicheya non est eximere subditũ per licẽtiam casu, quo teneretur, sed explicare, quòd illo casu non tenetur. Quare epicheya non solum Prælatis, verùm etiam subditis competit. Et in hoc differt à dispensatione, quæ solùm Prælatis competit. Vnde subditi in necessitate aliqua positi possunt vti epicheya sua propria autoritate existimantes, & sentientes in tali casu rigorem legis cum ipsis esse mitigandum. At videant ne mentiatur sibi iniquitas fingentes necessitatem in præceptis, aduertentes, quod licèt Prælati possint dispensare cum ipsis non arcta existente necessitate; ipsi tamen non possunt vti epicheya, nisi manifesta necessitate vrgẽte: † aduertant tamen patres Prouinciales facultatem ad dispensandum in his posse inferioribus Prælatis impartiri, quam ad consolationem suorum subditorũ debita humilitate debent ipsi inferiores Prælati procurare, quę dispẽsatio si ab ipsis petatur, non debent respondere hoc eorum conscientiæ committere: quin potiùs debent eis compati, & benignè dispensando à suis scrupulis liberare, prout aduertit Caietanus [d], ita tamen quòd per tales dispẽsationes religionis obseruantiã dissipare minimè cõtingat. †

b Caiet. 2. 2. q. 7. ar. 4.

c Nau. vbi su. D. Th. in 4. d. 15. q. 3. a. 2. ad vlt. & 2. 2. q. 147. a. 4. vbi Caiet.

d Caiet. in d. ar. 4.

ARTICVLVS VI.

Quis possit dispensare cum dictis Prælatis ad supradicta.

RESpondeo dicẽdo, quòd Prælati, qui possunt licentiare suos subditos ad supradicta, videtur, quòd non possint licentiare semetipsos, quia nullus potest esse Iudex in sua propria causa. Et hanc opinionem tenet Collector [e] Mendicantium priuilegiorum. Sed [f] Cor. dubitãdo dicit, saluo meliori iudicio contrarium esse dicendum, scilicet, quòd Generales, & Prouinciales eo modo, quo possunt licẽntiare suos subditos, possunt licentiare semetipsos: & similiter alii Prælati inferiores eo modo quo possunt licentiare suos subditos, possunt licentiare semetipsos. Et fundamentum ipsorum est: quia in actibus, qui non sunt iurisdictionis, vel iudiciariæ potestatis, sed superioritatis tantùm, bene potest quis licentiare seipsum, sicut & alios subditos, quomodocunque habeat talem potestatem, scilicet, ex officio aut cõmissione facta sibi ratione officij. Sed ista omnia cõcludunt: quando Prælatus habet solùm nudum ministerium licentiandi procedentem à superioritate, & non ab actu iurisdictionis, cuiusmodi est dispensatio, quæ à iurisdictione procedit. Nã cùm sit actus iurisdictionis, videtur quòd nemo possit eum in semetipsum exercere. Et sic dicit Abbas [g], quòd Episcopus, & similes Prælati non possunt dispensare in votis à se emissis, sicut possunt dispensare in subditorum votis. Vnde videtur secundùm Collectorem vbi suprà, quòd deberet prouideri in hoc casu per concessionem Apostolicam: qua concedatur quòd quilibet prælatus possit secum dispensare, & iterum dum talis licẽtia minimè obtinetur inferiores Prælati, & Guardiani debent sibi prouidere in hoc autoritate sui Prouincialis, vt scilicet, eam ab ipso obtineant, vt eorum confessor possit cum ipsis dispensare, prout dicitur in Speculo fratrum Minorum. Prouinciales verò attendant suam cõmissionẽ quam Generalis dat eis, videántq; vtrùm ibi præfata facultas contineatur, vel comprehendatur. Et fortè possunt iuuari ex indulto capitis finalis, de pœnitentiis, & remissionibus. Quod capitulũ licèt solùm loquatur in confessione, videtur posse etiã intelligi de dispensatione, prout aliqui doctores dicunt, cùm ipsi sint exẽpti per papam, ad quẽ ipsi pro continuis necessitatibus recurrere difficillimè possunt. Vel dic, quòd cũ ipsi possint dispẽsare ratione iurisdictionis ordinariæ

e Colle. ti. accedere ad monast. iuxta fin.

f Cord. in di. lo. c.

g Abb. in ca. magne. de voto.

ordinariæ delegabilis, delegant suam autoritatem confessori ab ipsis electo: qui cum eis in hoc casu ratione iurisdictionis delegatæ poterit dispensare.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm possint fratres vti dispensationibus sine causa impetratis.

RESpondeo dicendo, quòd omnes fatentur, quòd dispensare sine causa est graue peccatum, maius, aut minus, secũdùm qualitatem negotij & materiæ, super quam fit dispensatio, prout concludit D. Tho.[a] Certum etiam est, quòd peccat iniustè dispensationem petens, & quando est causa, vt Prælati peccent, etiam concedendo. Quod verò hîc dubitatur est, an postquam talis dispensatio iustè fuit data, an ea dispensati in foro animæ vti possint. Cui dubio variè à Theologis, & à Iurisperitis respondetur. At breuitate vtendo, quantum ad nostrum propositum respondeo, quòd si religiosi ratione voti tenentur ad omnia regulæ suæ præcepta obseruanda, nõ possunt vti in foro cõscientiæ dispensationibus sibi sine causa concessis circa dicta præcepta: cùm sit notissimum quòd neq; etiam Papa sine causa potest in votis dispensare, prout tenet quædam Gloss.[b] quam sequuntur Caietanus, Sot. Nauarrus, & Couarruuias. Quod est summè notandũ contra multos religiosos nostræ sacræ religionis impetrãtes à Sede Apostolica facultatem ad nostræ regulæ præcepta non obseruanda sub obligatione peccati mortalis, sine vlla causa iusta id postulante, attento quòd secundùm communem opinionem ad ea obseruanda sunt ratione voti obligati: verum est tamen, quòd attenta opinione contraria, etiamsi sine causa iusta ipsæ dispensationes impetratæ sint, valebunt, cùm non ratione voti, sed præcepti ad ea teneantur, prout defendimus vt probatissimum in superioribus. Aduertendum est, quòd Prælati dispensantes in præceptis regulæ iuxta concessiones Pij II. & alia priuilegia, sine iusta causa in ipsamet concessione determinata peccabunt, & minimè dispensationes valebunt, cũ dispensationes factæ ab inferioribus sine causa minimè valeãt, prout satis dictum est in superioribus. Ex quo sequitur dispensationes datas fratribus ad equitandũ nulla necessitate prorsus interueniẽte, minimè valere, & per consequens in foro cõscientiæ ipsis minimè vti possunt. Hæc sufficiant de potestate Abbatum, & Prælatorum. Reliqua autem in suis particularibus articulis proponẽtur. Ipsos autem per Deũ viuum obsecro, & obtestor, vt in dispensando sint parci. Sicut enim vestis propter vnum paruum foramen paulatim rũpitur: ita regularis obseruantia per vnius dispensationis facultatem paulatim decidit. Et considerent quòd exemptio aliquorum etiam iusta causa id suadente, est occasio, vt alij hoc exemplo ad similia sine dispensatione facienda moueãtur, prout in quodam Concilio[c] Lateranensi Spiritus sancti lumine illustrato omnibus prædicatur.

a D. Tho. 2. 2. q. 19. ar. 4.

b Gl. in c. non est. de voto. Caiet. v. dispen. Sot. li. 1. de iust. q. 1. ar. vlt. ad 1. Na. ca. 12. n. 76 Co. in 4. 2. p. §. 6.

c ca. in causis. in princip. de elect.

QVÆSTIO XXVII.

De alienatione rerum monasteriorum, in tredecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 QVid sit alienatio.

2 Quæ solemnitates requirantur in alienatione rerum monasteriorum.

3 Vtrùm in aliquibus religionibus alienationes Generalibus, & Prouincialibus tantùm committantur.

4 Vtrùm Abbas sine consensu sui Capituli, aut Generalis possit opacas arbores scindere, & vendere.

5 Vtrùm Prælati ordinis Minorum possint commutare legata facta suis locis ad vnum vsum in alium.

6 Vtrùm Syndicus fratrum Minorum possit extra ordinem aliquid donare.

7 Vtrùm idem Syndicus possit alienare triticum, & alia eleemosynaliter petita.

8 Quæ alienationes dicantur fieri in vtilitatem monasteriorum.

9 Vtrùm valeat alienatio facta in vtilitatem monasterij sine dicta solemnitate.

10 An emptor teneatur rem monasterij ab ipso sine solemnitatibus emptam restituere.

11 Vtrùm malè alienans rem monasterij teneatur ad restitutionem damni.

12 Vtrùm Commendatarij perpetui ordinum militiarum possint alienare.

13 In quas pœnas incurrant non seruantes in dictis alienationibus solemnitates.

ARTICVLVS I.

Quid sit alienatio.

RESpondeo dicendo, quòd propriè, & strictè, est omnis actus, per quem dominium transfertur, iuxta ea, quæ traduntur in iure.[d] Largissimè dicitur, quãdo aliquid datur in emphyteusim, & locatur ad longum tempus. Ait Panormitanus[e], quòd in materia odiosa alienatio capitur strictè: & consequenter solùm pro contractu, per quem dominium transfertur. In materia tamen ampla, & fauorabili, vt quãdo agitur de alienatione rerum Ecclesiasticarum, alienationis verbum continet conductionem, scilicet, ad longum tempus: donationem, venditionem, permutationem, & emphyteuticum perpetuum contractum: & secundùm Archidiaconum comprehendit etiam contractum sub conditione factum, vt si soluatur tributum, aut nauis veniat ex Indiis, quem sequitur Syluester[f]. Vnde cùm nomine alienationis in nostro proposito omnia ista comprehẽdantur, de omnibus his in hac quæstione aliquid dicemus.

d l. si æstimata. C. de fund. dot. glo. in c. nulli. de reb. Eccl. nõ alie.

e Pano. in d. ca. nulli.

f Syl. v. alienatio.

ARTICVLVS II.

Quæ solemnitates requirantur in alienatione rerum monasteriorum.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens V. *Monasteriorum, & aliarum administrationum regulariũ dispendiis occurrere volens, perpetuo prohibuit edicto, nequis religiosus monasterio, Prioratus, Ecclesiæ, seu administrationi cuius Præsidẽs, iura, redditus, ac possessiones eiusdẽ alicui ad vitã eius, seu ad aliud certum tempus pecunia etiã inde recepta, quouis modo cõcedat, nisi necessitas, aut vtilitas monasterij, Prioratus, Ecclesiæ, aut administrationis huiusmodi hoc exposcat, conuentus sui, aut si conuentũ non habeat, Prælati proprij assensu, ad hoc nihilominus accedente. Si quis autem contrà fecerit, pœnam suspensionis ab officio eo ipso incurrat, neque ex concessione ipsius, recipienti ius aliquod adquiratur. Verùm præmissa ad locationes, vel etiam redditũum, aut fructuum venditiones ad tempus modicum faciendas, declarauit non extendi.* Ita habetur in quadam Clementina[g], & Paulus II. in extrauagante, Ambitiosæ, *protulit sententiam excommunicationis in eos, qui bona Ecclesiæ quæcumque alienant, vel pactum per quod ipsorum*

g Hab. in cl. monast. de reb. eccl.

dominium transferri, ſiuum conceſſionem, hypothecā, locationem, & conductionē vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum præterquam in caſibus à iure permiſſis, aut de rebus, & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, & tunc Eccleſiarū eundem vtilitate, ac de fructibus & bonis quæ ſeruando ſeruari nō poſſunt pro inſtantis temporis exigentia. Et ſimilem ſententiam protulit in eos, qui bona ſic alienata recipiunt, alienationémque ipſam nullius voluit eſſe momenti. Hæc de iure communi conceduntur Abbatibus, & Prioribus conuentualibus. Habent enim ſecundum ius liberam, & generalem rerum ſuarum conuentuum adminiſtrationem, iuxta ea, quæ tradit Marcus Antonius Cuquus [a], idem ſecundum ius de Guardianis determinans. Sed illa libera adminiſtratio, circa alienationes, & contractus ſupradictos limitatur, vt non fiat ſine aliquibus ſolemnitatibus, quæ ex dicta Clementina, & ex extrauaganti colliguntur. Prima eſt, quòd cauſa adeſſe debet antequam res monaſteriorum alienentur, videlicet, neceſſitatis, prout dicitur in iure [b]. Altera cauſa eſt vtilitatis iuxta alios ſacros canones [c], vel magnæ incōmoditatis: quia res monaſterij, quæ eſt alienanda, eſt magis damnoſa, quàm vtilis. Verbi gratia, ſeruus fugitiuus, prout traditur in iure [d], & affirmant Guido Papæ, Ioannes Andreas, Angelus, & Rebuffus. Altera eſt pietatis, vt pro redemptione captiuorum, iuxta quandam legem [e], & de his cauſis, vel earum altera debet conſtare per publicum inſtrumentum, alioquin non creditur etiam Papæ feciſſe ex aliqua iſtarum cauſarum quando donat conſanguineis, prout notat Præpoſitus [f]. Et multò minùs credetur Epiſcopo, Abbati, vel aliis Prælatis inferioribus. Secunda ſolemnitas eſt, quæ colligitur ex dicta Clementina, ſcilicet quòd vt dicta alienatio fiat aſſenſu conuentus, debet exquiri, congregato capitulo conuentuali. Et ſic non ſufficit, quòd ſigillatim ſuffragia ſua impendat; debent enim Conuentuales ſimul eſſe congregati, quia ſimul communicando apparebit, an ſit vtile vendere vel non, prout poſt alios tradit Rebuffus [g], inferens inde cum Baldo, quòd non valebit etiam conſenſus præſtitus per literas. Et conſenſus iſte debet præcedere alienationem, cùm tractatus debeat interuenire, qui neceſſariò debet præcedere conſenſum. Verum eſt tamen, quòd ſi non præcedat cōſenſus, per ſequentem conſenſum ipſa alienatio cōualeſcit, cuius validitas, & ratificatio etiam collegialiter debet fieri, aliàs nullum effectum habebit, prout tenet Peruſinus [h], & Ioannes Andreas. Et dicūt Imola, Barbatia, & Socinus, quòd quando Canonici alienationem factam ratam habent, id temporis adhibere debent tractatum, in quo deliberabunt, an expediat, & vtilis ſit ratificare illum contractum, & ita facto illo contractu valebit alienatio.

Et aduertendum, quòd non ſufficit, quòd conſenſus hic ſit tacitus: neceſſarium enim eſt, quòd ſit expreſſus, niſi quando agitur de alienatione rei reſpectu alicuius neceſſitatis vbi parum læditur monaſterium, iuxta ea, quæ tradit Rebuffus [i], intelligens in hoc caſu gloſſam, & iura tacitum cōſenſum & taciturnitatem ſufficere annuentia. Qui tractatus debet fieri in hunc modum. Nam omnes fratres conuentuales debent vocari expreſsè ad ſonum campanæ, vel aliàs iuxta morem ipſarum religionū ad tractādum, & deliberandum ſuper venditionem, vel locationem perpetuam, vel aliam alienationem. Quibus congregatis præſidens ipſorum fratrum debet proponere cauſam, videlicet, debitum vrgere, vel aliam intereſſe neceſſitatem, ſuper qua debent tractare. Et poſtea ſi cōuenerit maior pars in vnam ſententiam, debet fieri inſtrumentum huius deliberationis, & tractatus, videlicet, quòd tales fratres poſt longum & diligentem tractatum communi conſenſu confirmauerunt, quòd talis poſſeſſio propter tale debitum concedatur, vel alienetur, & pecunia ad dictam cauſam conuertatur, credentes hoc vtilius expedire monaſterio, videntes minimè eius neceſſitati, aliter ex fructibus locationum rerum ipſius habitis, & ex rebus mobilibus, & ex aliis rebus minùs fructuoſis prouideri poſſe. Ita tenet Speculator [k]. Et requiritur, quòd in inſtrumento alienationis nomina ſingulorum, qui conſenſerunt, exprimantur, vt probat Bartolus [l], & tenet Barbacia. Sicut etiam eſt neceſſarium, quòd fiat in conſtitutione ſyndici, prout tradit Rebuffus. Aduertendum inſuper, quòd ſi monachorum maior pars diſſentiret, & Præſidens conſentiat alienationi, non valebit dicta alienatio, prout à contrario ſenſu probatur in quibuſdam canonibus [m]. Sicut nec poſſent monachi diſſentiente præſidente, alienare: quia non ſolum requiritur conſenſus fratrum, ſed etiam Prælatorum autoritas: quæ ſi non interueniat, non valebit alienatio. Quod confirmatur. Nam etiam Sede vacante non poterit fieri alienatio per ſolum Capitulum, ſed vltrà requiritur ſuperiorum autoritas, prout affirmant & probant per aliqua iura Præpoſitus [n], & alij. Nec poterit hæc autoritas interponi à Capitulo, vt tradit Geminianus [o], & vidimus ordinatum in quadam conceſsione Leonis X. facta monialibus ſanctæ Claræ ad dictas alienationes peragendas. De qua & alia ſimili eiuſdem Summi Pontificis facta monialibus ſanctæ Claræ & Tertiariis nobis infrà hac quæſtione erit diſputatio. Nec contrarium exiſtimo concedi Patribus Generalibus ordinis Ciſtertij. Quibus Eugenius IIII. (prout refertur in Compendio priuilegiorum [p] huius ſacræ religionis) *Concedit, quòd alienationes bonorum mobilium, & immobilium vtriuſque congregationis, etiam in perpetuum per infeudationem, venditiones, permutationes, & quoſcunque alios contractus, & in eorum eundem vtilitatem factas quæ ſine regularis obſeruantiæ dicta, Generalis reformator concedere, confirmare & inualidare poteſt.* In ea enim conceſsione nihil præter, aut cōtra ius commune, de quo agimus modò, exiſtimo indulgeri. Tantùm enim ibi conceditur quòd Generalis reformator concedere, confirmare & inualidare poteſt alienationes iam per ipſos fratres factas, ſecundùm ordinem iuris, quod præcipit, vt tales alienationes minimè poſſint fieri ſine conſenſu ipſorum fratrum. Non dubito tamen in aliquibus aliis magna in dicta conceſsione contineri priuilegia. Primò in quantum concedit, poſſe fieri dictas alienationes rerum immobilium in perpetuum. Hoc enim eſt expreſsè prohibitū in Clementina Clementis V. & in Extrauagante Pauli II. ſuperiùs allegata. Qui Pontifices maximi vltra triennium etiam locationes fructuum monaſteriorum fieri prohibuerunt. Secundò: nam videtur quòd Summus Pontifex in illis verbis (*Confirmare inualidare*) concedere videtur, quòd ſi Moniales aliquid alienauerint ſine licentia ſui Prouincialis, propter quod dicta alienatio ſit inualida, iuxta ea, quæ infrà dicemus, poſſunt ipſi Generales validare & ratificare dictam alienationem. Illud enim verbum *validare*, ſignificat validationē illius, quod antè minimè valebat. Sicut conuentus cum ſuo præſidente poſſunt ratificare alienationem factam ſine eorum ſimul congregatorū expreſſo conſenſu: prout iam dictum eſt in ſuperioribus. Tertiò eſt priuilegiū, in quantum per verba proximè allegata, poſſunt dicti Generales ratificare alienationes inualidas ſuorum ſubditorum propter defectum ſolemnitatum,

quæ

a Cuq. lib. 2. inſtit. inſt. tit. 4. de priori. in m dio. & ti ſ. de gu. ard.
b c. ſicut. 12. q. 2.
c c. un. de his quæ fiūt à præl. ſine exc. 12. quæſt. 2.
d ca. fugitiui. de reb. eccl. non alienā. Guid. q. 156. Andr. in c. quo ta et. de reg. iur. in 6. Angel in c. nequ. & in fin de alienat. & emphyt. collat. 9. Rebu. de alie. rerum Ecl. ſ num 24.
e l. ſancimus. de ſacr. ſ eccl.
f Præpoſit. in c. tā. loc. 4. Papa. 12. q. 2.
g Rebuff. in tract. de alienatum. num. 93.
h Peru in c. 1. col. 3. de rebus Eccl. non alie. lib. 6. Andr. in c. quod ſicut. de elect. Imol. in c. 3. de his quæ fiunt à Præla. Barb. conſ. 16. col. 2. volu. 3. Soci. conſ. 15. col. 2. n. 1.
i Rebuf. de alien. rerum Eccle. n. 118. Gl. in d. c. ſine except. cap. poſſ. 16. quæſt. 1.
k Spec. tit. de loca. in §. ſequitur. verſ. & ſciat.
l Bart. in l. 1. ff. de al. ſ. rīd. do. barbac. in. p. 21 colu. vlt. vol. 2. Rebuf. in arbitru e. t. p. in v. ratione ſyndici. in litera O
m c. ſine except. 12. q. 2. c. nouerit. 16. q. 1.
n Prepo. & ibi gl. per tex. ibi in c. ſi qua & preca. de Eccl. non alie.
o Gemin. in c. 1. de maio. & o b. d. lib. 6.
p Tit. alie. bonorum.

quæ ad earum validitatem requiruntur. Non obliuiscantur tamen dicti Prælati, quòd prætextu dicti priuilegii, non possunt ratificare dictas alienationes sine tractatu, & causæ cognitione, non enim efficiũtur dissipatores, sed dispẽsatores fideles cõstituti super familiam suarum religionum. Et sic Eugenius IV. in dicta concessione, concedit ipsis Prælatis ratificare, non quascunque alienationes per suos subditos factas, sed tantùm eas, quæ in eorum euidentem vtilitatem fuerunt factæ. Vnde ait Geminianus [a], non posse dictos Prælatos suam autoritatem impartiri sine causæ cognitione. Et si non interueniat causæ cognitio non valebit autoritas Prælatorum præstita: & per consequens ipsæ alienationes minimè conualescent.

[a] Gem. conf. 48. prti 3. co. 3.

Aduertendum insuper, quòd solemnitates suprà memoratæ in dictis alienationibus minimè præsumentur secundùm [b] Bartolum, & alios communiter. Et probatur; nam solemnitas extrinseca, vt autoritas tutoris in alienatione rei minoris, & similiter autoritas Prælati, tractatus conuentus, & consensus solemnis, non præsumuntur nisi probentur, secundùm Alexandrum [c]. Quod secundùm Doctores fallit ex longinquitate temporis, quia tunc omnia præsumuntur solẽniter facta. Ita Socinus [d] per quandam legem, & Decius. Vnde præsumptio est contra contractũ, si non probetur solemnitatẽ interuenisse. Verum est tamẽn, quòd si dicatur in instrumento solemnitatem esse reseruatam, is qui dicit non seruatam, vel causam non fuisse veram, probare debet. Ita Panormitanus [e]. Ex supradictis infertur, quòd Prælati conuentuales non habent omnimodam & plenam potestatem, quantum ad administrationem temporalium, cùm secundum supradicta non possint res suorum monasteriorum alienare, sine consensũ maioris partis conuẽtus, cuius res alienantur, & nisi talis alienatio fiat iusta, & vrgente causa id suadente. Et insuper in vtilitatem dictorum monasteriorum, prout suprà explicauimus, secundùm diuersa regularium priuilegia minimè tales alienationes sunt vt validæ admittendæ, nisi Generalium ipsarum religionum licentia, & facultate celebrentur. Verum tamen est, quòd Abbas ipsiusmet tantùm autoritate nullo ipsius conuentus accedente consensu, quem ex monachis suis maluerit procuratorem ad exigendum, atque ad erogandum constituere potest, sicut potest multa solus facere nullo monachorum suorum adhibito, vel exquisito consensu. Nam & litem mouere, & eam excipere, atque defendere potest, nisi sit arduum negotium, vt ferendum non sit eos à negotio excludi, quos grauiter lædere contingere potest, prout tenet post alios Felinus [f], & tradit Marcus Antonius Cuquus.

[b] Bart. in l. si idem. ff. de verb. oblig.

[c] Alex. consi. 17. viso in arrum co. 3. vol. 4.

[d] Soci. conf. 15. col. 4. in 1. vol. l. si filius fa. mil. C. de peti. hered. Dec. con sil. 341. viso. n. 3.

[e] Panor. conf. 41. co. 3. vo. 1.

[f] Fel. in c. edo. c. ri. de resri. Cuquus li. 3. maior. insti. ti. 5. de Abbate. n. 33.

Neque his obstat, quòd omnium optima regendi species est monarchia, in qua vnus solus gubernat, vnus omnia præcipit & vetat, ideoque sapientium sententia postponitur illis Aristocratia, & Democratia: in quibus totus populus, aut soli eius optimates gubernant. Huic enim obiectioni respondeo, concedendo absolutè, & simpliciter optimam regendi speciem esse Monarchiam, qua Reges vtuntur, in qua solus vnus gubernat, solus omnia præcipit, & vetat, secũdùm Aristotelem [g] recepiũ à Diuo Thoma, licèt soleat per tyrannidem degenerare, quæ est pessima species mali regiminis, secundùm eosdem [h]. Et quia Prælati regulares, & Ecclesiastici in administratione eorum, quæ sibi committuntur administranda degenerabant ab specie gubernandi monarchia fortè per tyrannidem: ideo inquam plurimis religionibus loco Monarchiæ, instituta est Aristocratia, aut certè Monarchia restricta, qua vnus de consensu multorum ad id deputatorum gubernat: quæ videtur quarta regendi species. Cui accedit alia Regum ætatis nostræ, qui de consilio multorum id faciunt. Quod & certè facerent Patres fundatores religionum, qui Monarchiam instituerunt, si modò viuerent, suorumque huius ætatis statum cernerent, animaduerterentque Prælatorum ac subditorum tantopere, quæ sua sunt quærentium ambitionem, scilicet, & cupiditatem. Et ita prouisum est, per superiùs allegata priuilegia, & statuta circa hoc. Et hac nostra ætate iustissimis de causis Dominus Clemens VIII. Pontifex Maximus circa largitiones munerum a regularibus faciẽdas quamdam rigorosam edidit constitutionem, maximè monarchicum regimen coarctando, de qua cõstitutione nobis in inferioribus erit sermo.

[g] Arist. recepta à D. Tho. li. 3. poli lect. 5. & 4. poli lect. de regim. Prin. c. 3. 4. & 5.

[h] præsertim in prin. 4. polic. st.

Neque contra supradicta facit Concilium Tridentinum [i], vbi sic habetur: *Omnes regulares, tam viri, quàm mulieres ad regulæ, quam professi sunt, præscriptum, vitam instituant, & componant, necnon ad communem victum, & vestitum conseruanda pertinentia fideliter obseruent.* Et certum est, administrationem tam temporalem, quàm spiritualem, pertinere ad solum Abbatem, Priorem, vel alium Præfectum, qui pro Abbate habetur, secundùm primæuum aliquarum religionum statum, ad quem prædictum Concilium iubet reduci omnes regulares: quod in vltimo capitulo sessionis superiùs in margine allegatæ, tollit omnia priuilegia, quæ concessa erant à Sede Apostolica impedientia executionem eorum, quæ in dictis duobus capitulis in margine allegatis ordinantur, prout videre est in dicto capitulo vltimo, & tradit Nauarrus [k]. Nam respondetur, Concilium non agere de huiusmodi institutis primæuis. Nam si hoc esset verum, sequeretur destructio omnium reformationum elaboratarum, ordinis sancti Benedicti, Diui Bernardi, & Diui Hieronymi, & aliorum, in quibus magno conatu inductum est, ne soli Prælati pro solo suo arbitratu gubernent monasteria & Prioratus ne fructus eorum impendant, sed cum consilio, & consensu aliquorum, quos alibi Consiliarios, alibi Discretos, alibi Diffinitores appellant. Constat enim secundùm originarium statum regularium totam administrationem debere ad eos solos pertinere. Mens igitur Concilij non est decernere, vt status religionum reducantur ad primam omni modo formam, præsertim iure communi, vel autoritate Papæ relaxatam, vel mutatam, sed solùm ad eam, qua habet, vt tria vota substantialia seruentur, & vt nullus simplex regularis habeat quidquam proprij quoad dominium, neque quoad vsum aliter, quàm regula permittit, vt ex tenore, tam capitis primi, quàm capitis secundi dicti Concilij superiùs allegatorum satis colligitur. Primum enim caput solùm habet in summa, vt religiosi tria vota substantialia obseruent, & alia ad communem vitam, victum, & vestitum conseruanda pertinentia. Secundum verò caput totum tendit ad hoc, vt nullus simplex religiosus habeat quidquam particulare aliter, quàm regula permittit, vt ex eodem legenti constabit, prout aduertit Nauarrus [l]. Et per præfata priuilegia, & cõstitutiones, nihil contra vllum trium votorum substantialium, neque contra pertinentia ad communem vitam inducitur. Imò ea priuilegia ordinantur ad maiorem horum obseruationem.

[i] Cõc. Tri. ses. 25. de reg. c. 1. & 2.

[k] Na. in ma. nu. c. 27. n. 190.

[l] Na. in c. nul. lam. 12. q. 1. n. 24.

Ex his infertur intellectus ad concessionem quandam fratribus ordinis S. Hieronymi factam. *Nam Nicolaus Franciscus Legatus à latere Sixti IIII. Prioribus & fratribus monasterij B. Mariæ de Monte Marinæ præsentibus, & futuris facultatem dedit vendendi*

liberè & licitè hereditates, possessiones, redditus, & iura in testamentis legata, vel aliter eidem monasterio donata, vel donanda, seu leganda, quæ difficilè possint regi, & administrari sine damno ipsorum bonorum, & incommodo monasterij, & pretia horum bonorum in alias vtiliores possessiones, & redditus commutare, non obstantibus vltimis voluntatibus talia legantium. Ita refert Collector [a] Compendij dicti ordinis D. Hieronymi. Quæ concessio, licèt facta fuerit Prioribus, & fratribus dicti monasterij: per Sixtum tamen V. hæc, & aliæ similes concessiones extenduntur ad monasteria omnia ipsius religionis vtriusque sexus, prout habes infrà in quæstione de communicatione priuilegiorum. Circa quam concessionem primò est aduertendum, quòd non conceditur Prioribus solis hanc posse facere alienationem: sed Prioribus & fratribus. Et ad veritatem copulæ requiritur, quòd omnes, tam Priores, quàm fratres concurrant ad eam faciendam, iuxta tradita in iure [b], & notata à Bartolo, Iasone, & Felino, Alexandro, & Bursato. Et ipsi fratres cum Priore debent in vnum congregari, iuxta superiùs explicata.

a Tit. alien.

b l. si hered. plures. ff. de cond. inst. Bar. & Ias. in l. 1. n. 1. ff. de iust. & iur. item Bur. & DD. in l. si is qui ducenta. §. vtrũ. ff. de reb. dub. Felin. in c. 2. de rescri. Alexan. consi. 10. col. 2. Bur. l. 3. con. 315. n. 8.

Secundò aduertendum est, quòd dicti Priores, & fratres habent facultatem per istam concessionem liberè vendendi dictas possessiones, &c. Et appellatione venditionis, omnis alienatio continetur, & aliquando omnis contractus, prout dicitur in iure [c]. Vbi notat Bartolus dicens, quòd si venditio prohibita sit ratione rei, aut ratione personæ, tunc omnis contractus prohibetur: secus si ratione modi, & formæ, vt notatur in iure [d]. Et hoc quando est ratio in aliis contractibus: sicut in venditione, prout aduertit Iason [e], & in proposito, venditio hæc prohibetur ratione rei, quia Ecclesiastica, & ratione personæ, quia regularis, ne ex libertate ad vendendum in laqueum proprietarium incidat diaboli. Et propterea agitur de materia fauorabili Ecclesiæ, & de publica vtilitate, & tunc ampliatur dispositio, iuxta quendam textum [f] singularem. Et ita in propriis terminis tenet Antonius de Burgos [g], dicens, statutum prohibens venditionem fauore publico latè accipiendum, vt omnem comprehendat alienationem. Concessio autem huius priuilegij, licèt pro vna parte sit concessio in quantum concedit Prioribus facultatem ad vendendum: pro alia parte est prohibitio, in quantum limitat ipsis ipsam facultatem, dicens iuxta superiùs explicata, quòd non possit eam facere, nisi cum aliis fratribus. Et respectu huius prohibitionis non solùm extenditur dicta concessio ad venditiones, sed etiam ad alios contractus. Tertiò est aduertendum, supposito, quòd idem sit venditio, quod alienatio, quòd cùm alienatio quatuor modis in iure capiatur, teste Baldo [h], quem sequitur Barbacia. Primò propriissimè, vtpotè, quando plenum dominium transfertur. Secundò propriè, quando transfertur dominium directum, vel vtile, vt in emphyteusi. Tertiò impropriè, quando dominium rei non est translatum vel alienatum, sed aliquod ius tantùm, vt vsusfructus, vel quando res pignori obligatur, & sic de similibus, euidenter sequitur, quòd omnes has alienationes possunt facere dicti patres cum dictis fratribus, & nullam, nec etiam alienationem per pignoris dationem possunt facere ipsi soli. Nam licèt statuta, & consuetudines prohibentes alienationem quando sunt pœnalia, & odiosa propriè debeant intelligi, at hic sumus in materia fauorabili Ecclesiæ, & monasterij, & sic est illa concessio accipienda, vt comprehendat etiam impropriam venditionem, & per consequens, quòd prohibeat hypothecam. Verum est tamen, quòd quando est spes certa, quòd res pignori data redimatur, tenent viri docti dictos Priores solos posse dictas res hypothecare, iuxta tradita ab Alexandro, Barbacia [i], & Rebuffo. Vltimò nota, quòd licèt hæc concessio hoc indulgeat fratribus, & Prioribus, attamen in religionibus, vbi consuetudo, aut constitutio est in contrarium, scilicet, quòd sine licentia alterius superioris non possit fieri alienatio: hæc indulgentia minimè prodest ipsis Prioribus, & fratribus. Primò, quia si nunquam Summus Pontifex in suis constitutionibus visus est derogare consuetudines, & statuta particularia, quæ cùm sint facti verisimiliter ignorat, iuxta tradita in iure [k], quomodo nobis possumus persuadere ipsum nolle concessiones aliquibus religionibus factas, aliis religionibus communicari: ita quòd Prælati & fratres earum ipsis possint frui & gaudere, ac si in ipsis directè essent concessæ, si sunt contra eorum priuilegia, consuetudines, & statuta particularia?

c l. statu liber. §. 1. ff. de statu liberis. c. vno. de contr. inter dominium & exceptore fin. vtis Bar. in fi. d. l. 2. C. de v.. fun. a. pro emp. l. 1. C. de e rad. minor lib. 10.

e Ias. in l. fin. num. 5. C. de iure emphyt.

f l. hec modo. ff. de condi. & demonst.

g Burg. in ru. de empt. colla. vltim.

h Bal. in aut. hoc ius. C. de sacros. Eccles. Barbac. consi. si scripsit. col. 13. vol. 1.

i Alex. cons. 169. inspecto. fin. vol. 6. Bar. in rubr. huius ti. vol. 12. n. 71. Rebuf. vbi su. n. 7.

k ca. 1. de const. lib. 6.

Infertur secundò intellectus ad concessionem Leonis X. qui, prout habetur in Supplemento [l], *Concessit licentiam, & facultatem Abbatissis, & monialibus sanctæ Claræ Vltramontanis sub obedientia fratrum Minorum regularis Obseruantiæ existentibus, vt de consensu ministrorum Prouincialium, ac maioris partis conuentuum possint bona suorum monasteriorum cuiuscunque annui valoris, & qualitatis fuerint, pro aliis immobilibus, & stabilibus bonis, & annuis redditibus, & vasallis in euidentem vtilitatem eorundem monasteriorum permutare, seu illa vendere, vt ex pretio illorum alia bona eisdem monasteriis vtiliora emantur: non obstantibus quibuscunque.*

l fol. 41. conc. 138.

Hoc enim priuilegium debet intelligi secundùm superiùs notata. Infertur etiam intelligentia ad aliam concessionem Leonis X. quæ habetur in eodem Supplemento [m]. *In qua concessit Abbatissis, & Monialibus sanctæ Claræ, ac Tertiariis, vt pro emergentibus necessitatibus, & euidentibus vtilitatibus conuentuum, & monasteriorum suorum possint vendi, & alienari ac permutari quælibet bona immobilia suorum monasteriorum, de licentia tamen aut consensu Generalis aut Prouincialium, Ministrorum, & duarum partium conuentuum monialium, & monasteriorum, quorum dicta bona fuerint. Ac similiter quòd de consensu maioris partis, eorundem etiam vltra triennium locare (vltimis testatorum voluntatibus non obstantibus) dummodo id in conuentuum, locorum, & monasteriorum ipsorum euidentem vtilitatem (habita diligenter informatione à duobus vel tribus viris locorum, in quibus talia bona consistant) cedere dignoscatur, super quo conscientias Prælatorum, & prædictorum bonorum virorum obligat.* Hæ enim duæ concessiones debent explicari iuxta ea, quæ latè superiùs diximus, & inferiùs dicemus. Et eandem concessionem inuenio factam à Gregorio XIII. fratribus, & monialibus ordinis Eremitarum sancti Augustini in constitutione nona incipiente: Dum ad vberes, quæ habetur in Bullario, *Anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo secundo emanato, in qua concessit facultatem datam à Clemente VII. anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo primo, Magistro generali, & Prouinciali Romano reformato ordinis Prædicatorũ, & prouinciæ reformatæ huiusmodi sibi subditis in Italia conuentibus, fratribus, monasteriis, monialibus, necnon Collegiis, ac personis vtriusque sexus de pœnitentia dicti ordinis nuncupatis, vti posse facultate licentiã cócedendi, bona conuentuum & locorum huiusmodi ad certum tempus, ac in perpetuum locandi, vel in emphyteusim ad lineam masculinã concedendi, siue commutandi, aut quocunq; alio titulo alienandi bona immobilia, & pretiosa mobilia, minus vtilia, quæ nunc habent, & in posterum quo titulo habituri*

m fol. 33. conc. 125.

habituri sunt pro euidenti vtilitate ipsorum conuentuum. Promisso tamen quod pretio ipsorum bonorum immobilium, si vendantur, vel aliàs quouis modo alienentur, centum ducatorum auri de camera secundùm communem æstimationem valorem annuum non excedant, & in emptionem, & reparationem, aut augmẽtum aliorum immobilium, aut necessariorum bonorum, seu debitorum realem solutionem cum effectu conuertatur. Et ad hoc accedat consensus duarum partium vocalium conuentus quibusuis constitutionibus Apostolicis, & specialiter felicis recordationis Pauli II. contra alienantes res Ecclesiasticas non obstantibus.

Quæ constitutio reperitur registrata in libro priuilegiorum ordinis Prædicatorum à reuerendissimo Stephano [a] Vsusmaris Collectore, cui constitutioni Gregorius XIII. in dicto priuilegio concesso Augustinianis addit: *Quoad concessionem in emphyteusim, quòd illa non fiat vltra duas generationes, vel nominationes absque licentia Apostolica. Necnon vt accedat etiam Prioris Generalis approbatio, siue consensus in supradictis alienationibus loco consensus Sedis Apostolicæ.* Neque ponitur illa restrictio ducentorum centum auri, vt in ea videre est. Hæc enim, & aliæ similes concessiones, quantum ad essentialia, quæ requiruntur in alienationibus rerum monasteriorum à Clemente V. & à Paulo II. in dictis Clementina & Extrauaganti nihil immutant. Solùm enim ad maiorem vtilitatem monasteriorum aliqua adduntur, videlicet, quòd locationes possunt fieri in perpetuum: quòd duæ partes conuentus debent consentire, non enim sufficit, quòd maior pars consentiat, & alia, quæ solemnitates suprapositas minimè tollunt. Quæ concessiones in religionibus, quibus conceduntur, debent obseruari: in aliis autem religionibus obseruabuntur ea, quæ ipsis fuerint concessæ. Cùm enim hæc ad regimen, & gubernationem temporalem pertineant, vnaquæque religio gaudet suo sensu, secundùm quem suis constitutionibus gubernatur pro necessitate temporum, & locorum. Aduertendum tamen, quòd generaliter, & regulariter loquendo quando Prælatus cum capitulo alienat, eo ipso probata est præsumptiuè Ecclesiæ vtilitas, ita tenet Baldus [b] quem sequitur Auendannus. Et sic solent conuentus alienare cum tractatibus, & licentia superioribus absque alia informatione, & sic tenendum est argumento aliquarum legum.

a fol. 104.

b Bald. in c. 1. §. 1. de his qui feud. dar. poss. Auend. in capræto. 1. p. c. 4. n. 41. v. & quia.

c l. minimè & l. si de i terpretatione. ff. de legib.

ARTICVLVS III.

Vtrùm in aliquibus religionibus alienationes, & contractus Generalibus, & Prouincialibus tantùm committantur.

REspondeo dicendo, quòd Alexander IIII. *Irritauit, ac nullius existere firmitatis decreuit omnes conuentiones, obligationes, computationes, & pacta quæ fratres Minores etiamsi sint Guardiani, vel Custodes fecerint contra prædicti ordinis statuta, vel consuetudines absque Generalis, vel Minorum Prouincialium licentia, & assensu.* Ita habetur in libro Monumenta [d] ordinum. Insuper Honorius IIII. *Decreuit irrita, & inania pacta quæcumque, quæ fratres Minores, & domus eiusdem ordinis cum Prælatis, Rectoribus, & Clericis Ecclesiarum in quarum territorio domus, & loca prædicta existunt, si absque licentia Generalis Ministri, & Capituli etiam generalis inire etiam præsumpserint in præiudicium dicti ordinis.* Ita habetur in eodem [e] libro Monumenta ordinum. Circa quas duas concessiones est aduertendum, quòd fuerunt reuocatæ per quandam Decretalem [f] Bonifacij VIII. *In qua statuit compositiones & pacta cum Prælatis, capitulis, Rectoribus, & personis Ecclesiarum, ciuitatum, castrorum, villarum & locorum, in quibus domus, seu habitationes eorum existunt super iuribus parochialibus, vel aliis quibuscunque articulis a Prioribus conuentualibus, seu Guardianis fratrum Prædicatorum & Minorum aliorumque Mendicantium facta vel approbata de suorum conuentuum consilio, & assensu (dum tamen aliàs sint licita & honesta) debere ab ipsis fratribus in locis, in quibus fuerint facta inuiolabiliter obseruari: non obstante quod Magistri, vel Ministri, aut Priores Generalium, seu Prouincialium prædictorum non interuenerit in eisdem assensus: neque ab ipsorum Generalibus, vel Prouincialibus capitulis extiterint approbata: seu quòd Sedes Apostolica in his quæ per prædictos fratres facta fuerint, autoritatem suam non præstiterit, vel assensum.* At prout ait Collector priuilegiorum Mendicantium, licèt prædicta priuilegia Alexandri IIII. & Honorij IIII. fuerint per Bonifacium VIII. sublata, per Sixtum tamen IIII. fuerunt postea reualidata cum motu proprio. *Et ex certa scientia autoritate Apostolica approbauerit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decreuit omnia, & singula priuilegia per quoscunque Summos Pontifices prædecessores suos ordini fratrum Minorũ, & illius domibus, & professoribus in genere sub quacunque forma verborum concessa, ac pro potiori cautela omnia & singula prædicta de nouo concesserit, & indulserit*, prout habetur in libro Monumenta [g] ordinum. Etiam superiùs [h] diximus probando ex multorum Pontificum priuilegiis Clementis VII. Pij IV. & aliorum priuilegia Mendicantium reuocata per Concilium Lateranense esse per ipsos Summos Pontifices reualidata. Et sic in nostra sacra religione seruatur. Nullus enim Guardianus neque Abbatissa, etiam cum consensu suorum conuentuum, aliquem contractum efficere possunt, sine expressa patrum Prouincialium autoritate, alioquin irritus iudicatur.

Aliud est priuilegium concessum à Iulio III. religionis Societatis Iesu, prout refert Collector [i] compendij ipsius Societatis, *Quo potest præpositus Generalis Societatis pro tempore existens, vel ipsa Societas dum erit generaliter congregata per se vel per alios informatione extraiudicialiter, & summariè ac simpliciter accepta, vel etiam ea omnino omissa bona domorum etiam probationis collegiorum, & aliorum locorum eiusdem Societatis stabilia, & etiam mobilia pretiosa, præsentia, & futura pro illorum vtilitate, seu necessitate quibuscunque personis tam Ecclesiasticis, quàm secularibus cuiuscunque gradus, ordinis, & dignitatis existentibus, etiam Collegiis, communitatibus, & vniuersitatibus ad eam rationem quæ faciliùs inueniri potest pro precio competenti, vendere, alienare, permutare, in emphyteusim seu libellum ad tres generationes, vel in aliud longum tempus dare, locare, etiam cum donationis, seu inuestitura acceptione, ac præsentata pecunia, sine tamen diminutione soliti illorum redditus, necnon generaliter, & specialiter obligare, & hypothecare, super illos census, quoscunque redimibiles imponere, & vendere. Necnon de bonis eisdem compromittere, & quomodolibet super illis transigere, illisq; simpliciter vel litis desuper habita, & actionem etiam in non possessorem cedere, & renunciare, vtilitatemq; venditionum, & aliorum huiusmodi, vel etiam necessitatem, aut aliam causam, propter quam fiant simpliciter, & absque figura iudicij cognoscere, iudicare, definire, & penitus determinare liberè, licitèque. Et quòd quæcunque contractus super prædictis initis vsque ad huius concessionis tempus perpetuò valeant, partesq; ipsæ ad illorum obseruationem omnino obligantur, & tam ipsi hactenus initi contractus, quàm ineundi in futurum, quibus ipsius Generalis præpositi pro tempore existentis, vel etiam congregatæ Societatis consensus, seu confirmatio accesserit, alia Sedis Apostolicæ confirmatione, & approbatione non indigeant.*

d In 2. impr. fol. 48. & fol. 26. conce. 29.

e In 2. imp. fo. 48. & in 1. fo. 232. concess. 297.

f c. quia ex eo. de pact. lib. 6.

g In 1. imp. fo. 59. & in 1. fo. 142. cõcess. 335.

h sup. q. 8. ar. 10.

i Collect. tit. alienat. §. 1.

Ita

Ita concessit Gregorius XIII. prout in eodem Compendio [a] Societatis refertur. Circa quā concessioné multa sunt aduertenda. Primum est, quòd Generales aliorum ordinum, aut capitula generalia, si habent communicationem priuilegiorum Societatis, possunt vti hac concessione: & sic possunt renunciare cuique actioni, & liti habitæ super iuribus ad monasteria pertinentibus, etiam sine consensu monasteriorum, ad quæ pertinet prædictum ius. Quod est magnum priuilegium.

a Compen. vbi sup. tit. alien. §. 2.

De qua facultate Generalium, & Capituli Generalis vidi ego in facti contingentia aliquando dubitari inter viros doctos. Et sic debent notare Generales hanc facultaté ad sedandas lites, quæ aliquando non sine magno scandalo inter regulares, ex vtraq; parte, & inter regulares, & Ecclesiasticas personas, & laicas versantur. Aduertere tamen debent, quòd non possunt hoc facere absolutè, sed habita priùs informatione summaria de necessitate, & vtilitate illarum litium sedandarum. Et si aliter faciant, renunciatio minimè valebit, prout colligitur ex dicta concessione.

Secundò est aduertendum super illa verba, ibi, *Actionem etiam in non possessorem cedere, & renunciare.* quòd in hac facultate magna quædam deciditur controuersia inter Doctores. An quando alienatur res, quæ præscribitur, sed non est adquisita Ecclesiæ, vt sunt res legatæ nondum traditæ ipsis Ecclesiis, & monasteriis, possint à Prælatis sine solemnitate iuris repudiari, aut renuntiari. Nam quidam dicunt, quòd sic. Inter quos sic consuluit Federicus [b], & tenent Ioannes Andreas, & Lappus. Quia ante acceptionem res non censentur Ecclesiæ, iuxta ea, quæ traduntur in iure [c]. Sed quòd res legata monasteriis adquirenda, non possit sine solemnitate alienari, neque repudiari cùm in Ecclesiam transferatur dominium sine traditione, tenent Ancharranus [d], Oldradus, & Socinus. Et sic ait Rebuffus, quòd Prælatus non potest repudiare sine consensu Capituli. At priuilegium nostrum concedit dictis Generalibus, aut Capitulo Generali congregato hoc sufficere posse. Et sic clarissimè innuit, quòd dicta repudiatio potest fieri sine prædicta solemnitate, id est, sine consensu monasteriorum.

b Fed. cons. 241. casus. And. in c. cum Apostolica. de his quæ fiunt à Præl. Lappus alleg. 16.
c l. quæsitū. ff. de cond. inst.
d Anc. in C. c. 1. de reb. Eccl. non alie. Old. cons. 0. Soc. in tra. fal. reg. 100. Rebuff. de alien. reb. Eccl. nu. 30.

Aduertendum etiam est, quòd dictum priuilegium conceditur etiam ipsi Societati Iesu generaliter congregatæ, quæ non potest esse sine capite, id est, sine eo, quòd aliquis in ipsa congregatione præsideat. Qui Præsidens si non est Generalis, non potest hoc efficere cum consilio ipsius congregationis, sed cum consensu supposito tractatu inter Patres congregationis, vtrùm id expediat, nec ne. Quod probo: nam hoc priuilegium operatur, vt id quod secundùm ius debebat fieri, cum consensu capituli monasterii, ad quod pertinet ius, & actio, fiat à congregatione generali generaliter congregata, in qua est interpretatiua voluntas omnium fratrum aliorum conuentuum. Vnde cùm secundùm ius ad dictam alienationem requiratur non consilium, sed consensus capituli, ita etiam secundùm ius debet requiri consensus dictæ congregationis, sine quo nihil circa hoc effici potest.

Aduertant tamen dicti Generales & Patres ne facilè cedant prædictis iuribus, nisi reuera hoc sit in vtilitatem dictorum collegiorum, & conuentuum accommodatissimum. Nam vltra quòd dicta renunciatio claudicabit, iuxta supradicta, tenebuntur ipsi in conscientia satisfacere conuentibus, & collegiis læsis. Nam Prælati qui potuerunt quærere Ecclesiæ, & non quæsierunt, ad interesse tenentur, vt tenent communiter Doctores, teste Perusino [e], & Rebuffo.

e Tex. & ibi gl. in c. quicumque. le alie. e. Eccle q. 4. Per. in c. 1. eod. tit. in 6. Reb. ubi sup. n. 31.

Aduertendum etiam quòd licèt Leo X. concesserit Minoribus, vt ipsorum Prouinciales cum consensu monasteriorum possent alienare; prout dictum est in superioribus: at Prouinciales Societatis minimè gentium id possunt efficere, etiam pro necessitatibus emergentibus, & euidentibus vtilitatibus domorum, aut collegiorum; facultas enim supradicta soli Præposito Generali, & congregationi generali, aut quibus duxerit committendum reseruatur, & ea rarissimè vtitur, & in illius vsu mittitur ad Præpositum Generalem informatio, de qua in dicto priuilegio fit mentio, vt licentiam concedere dignetur, prout in constitutionibus Societatis continetur. Aduertit tamen Collector compendij Societatis, in dicta religione, posse alienari mobilia non pretiosa, concedi omnibus superioribus auditis consultoribus, pretiosa etiam quæ centum, Prouincialibus verò quæ ducentorum valorem non excedunt, in vtilitatem tamen domorum, seu collegiorum. Quæ verò ad Ecclesias pertinent, quamuis minoris pretij sint, nonnisi in Ecclesiæ ipsius ornamenta impendere licet; in aliis autem religionibus videantur constitutiones quibus gubernantur.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Abbas sine consensu Capituli sui, & Generalis, possit opacas arbores locorum sui monasterij pro vberiori fructuum collectione cædere, præsertim si cæsarum arborum pretia in bonorum stabilium emptionem in commodum illius monasterij conuertit.

RESpondeo dicendo, quòd sic, tùm quia non videtur alienare rem immobilem, neque mobilem pretiosam, quæ seruari possit, quia non alienauit solum cui adhærebant arbores, sed tantum arbores ipsas excisas, quas constat esse res mobiles, quæ seruando seruari non possunt, & iura prohibentia alienationem rerum intelliguntur de rebus immobilibus, & mobilibus pretiosis, quæ seruando seruari possunt, vt tradit Panormitanus [f], & Clementina prohibens alienationem, solum comprehendit illum, qui concessit ius reddituum, & possessionem, & prædictus Abbas non concessit aliquod ius, tum, quia duo concurrunt in hoc casu, scilicet, arborum cæsio, & arborum cæsarum venditio, quorum neutrum est delictum, sed potius meritum; arborum enim cæsio fuit vtilis, & bona, quia sicut nimia raritas arboreti nocet fructui eius quærendo, ita nimia densitas nocet arboribus, & fructui ab eis quærendo, vt palàm est. Ergo sicut herbas, rubos, lapides, & alia nocentia arboribus potuit tollere solus sine consensu, ita potuit etiam tollere illas arbores, quæ impediebant augmentum fructuum, & vtilitatem aliquarum arborum sufficientium prædio; & ita nulla in hoc interuenit alienatio, sed nec damnificatio. Arborum autem venditio nullo iure prohibetur, quia erant res mobiles, & quæ seruando seruari non possunt, & consequenter licitè poterant vendi, ita Nauarrus [g]. Qui tamen alio in loco ait, quòd Abbas succidens arbores fructiferas, & castaneas, & vendens eas ad quantitatem duorum millium scuto

f Pan. in cap. nulli. de reb. Eccl. non alie. & al. 7 in c. sine exc. ¶. 12. q. 2.

g Nau. lib. 3. c. sil. de reb. Eccl. non alie. conf. 6. &c.

ſcutorum ſine conſenſu conuentus, & ſuperior is peccaret,& incideret in pœnas contra alienantes res Eccleſiaſticas,cùm alienet res mobiles pretioſas.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Prælati Ordinis Minorum poſſint commutare legata facta locis ſuis ad vnum vſum in alium.

a Bal. Ang. & Sa. in l. ſi teſtam.

RESpondeo dicendo,quòd licèt Baldus [a], Angelus,& Salicetus dicant, quòd non licet Papæ alterare vſum earum rerum quæ per fideles ſunt reſtrictæ, hoc tamen intelligendum eſt de poteſtate ordinaria, & de legatis non piis:ſecùs de abſoluta poteſtate,vel de legatis piis,& ſic voluntas,& legata teſtatoris circa pias cauſas poſſunt per Papam mutari in alium pium vſum,etiam ſine cauſa ſe tenente ex parte rei, non autem ſine cauſa ſe tenente ex parte ipſius Papæ,quia oportet, quòd faciat bona fide, & omnis ratio motiua Principis habetur pro cauſa,ſecundùm Baldum [b].Per Epiſcopum verò ſecundùm aliquos indiſtinctè mutari non poſſunt, quod Summa Roſelæ [c] videtur tenere allegans pro hoc quandam Clementinam licèt ipſe autor, intrà [d] ibidem oppoſitum ſentiat; ſecundùm alios verò poſſunt per Epiſcopum mutari. Primò ex cauſa legitima ſe tenénte ex parte rei, non autem ſine cauſa. Secundò quando eſt in dubio, an cauſa ſit legitima necne, poteſt enim iudicare eſſe legitimam. Ad Clementinam autem allegatam communiter reſpondetur, quòd Epiſcopus hoc non poteſt facere ſine cauſa, & idem dicendum eſt de legato Sedis Apoſtolicæ, ſecundùm [e] Gloſſam ordinariam,quam ſequitur allegando alios Syluester. Et circa hoc Sixtus IIII. conceſſit, *quòd Prælati Ordinis Minorum poſſint commutare legata facta locis noſtris ad vnum vſum in alium,ſine ſcandalo tamen illorum ad quos ſolutio talium legatorum pertinet*,prout habetur in libro Monumenta [f] ordinum, & in Supplemento, & Leo X. ampliando dictam gratiam Sixti IIII.*Conceſſit, quòd ſimili modo poſſint dicti Prælati facere in rebus donatis per viuentes,ſi tamen,vt dictum eſt,non ſequatur ſcandalum.* Ita habetur in Supplemẽto [g] ordinis.Circa quam conceſſionem primò eſt notandum, quòd continet magnum priuilegium, ſcilicet, commutationem prędictam nõ ſolum concedi Generalibus,aut Prouincialibus qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, de quibus poterat eſſe dubium, cùm etiam de Epiſcopis dubitetur, prout dictum eſt in ſuperioribus, ſed etiam concedi Guardianis conuentuum; ait enim,quòd Prælati ordinis Minorum poſſint dictas commutationes facere,Guardiani autem Prælati veri ſunt,prout in ſuperioribus [h] probauimus: & idem priuilegium quoad Priores conuentuales eſt conceſſum ordini Diui Hieronymi per Nicolaum Francum legatum à latere Sixti IIII. quòd *poſſent commutare relicta dictis monaſteriis,non obſtantibus vltimis voluntatibus talia legantium*,prout iam dictum [i] eſt ſuprà hac quæſtione, & hoc Summi Pontifices potuerunt concedere,cùm huiuſmodi legata, & donata ad pias cauſas fuerint deſtinata.

b Bal. l. reſ. ripta. C. de prec. Imp. offer.
c ti. legat. §. 6. gl. ſ. quia cùt. de re. do.
d § 9.
e Gl. in d. cl. exiit. le. 4. n. 12. in fine.
f in 1. imp. fo. 61. & fo. 66. con. 45. & in ſupp. fo. 95. cõcer. 317.
g fo 93. cõceſ. 293.
h Sup. q. 12. ar. 6.
i Sup. hac q. a. 2.

Secundò notandum eſt circa dictas conceſſiones, quòd attenta puritate noſtræ regulæ pecunia, vel eleemoſyna data à viuis ad vnum vſum non poteſt in alios vſus expendi, cùm ipſa pecunia ſemper ſit in nomine dantis, & eius nomine conſumatur; prout dicitur in quadam Clementina [k],& hîc videtur, Summus Pontifex Leo X. concedere, quòd res donata per viuos ad vnum vſum, ad alium vſum per ipſos Prælatos poſſit conuerti, & appellatio rei latior eſt, quàm appellatio pecuniæ; res enim comprehendit pecuniam, & plus aliud, prout ait Paulus [l] Iuriſconſultus libro ſecundo ad edictum. & licèt Prælati in noſtra religione poſſint commutare dictas res donatas, hoc tamen intelligendum eſt de rebus donatis à viuis,locis,& monaſteriis noſtræ religionis, iuxta ea quæ conceſſerat Sixtus Papa IIII. Extenſio enim Leonis X. ad eleemoſynas à viuis donatas, debet intelligi iuxta conceſſionem Sixti IIII quam ipſemet Pontifex ampliauit. Vnde cùm Sixtus IIII. loquatur de legatis relictis locis fratrum, conſequens eſt,quòd ampliatio & extenſio Leonis X. tantùm intelligatur de eleemoſynis datis ipſiſmet locis, non autem de eleemoſynis datis fratribus particularibus ad eorum neceſſitates ſubleuandas.Si enim donatæ fuerint ad vnum certum, & determinatum vſum, non poſſunt dicti Prælati virtute prædictę Leoninæ conceſſionis ad alium vſum eas commutare.Et probatur: nam priuilegia recipiunt interpretationem à ſupplicatis, prout poſt alios tradit Iaſon [m], & nos iam diximus ſuprà in quæſtione de priuilegiis quoad eorum interpretationem, & Leoni X. fuit ſupplicatum ad inſtantiam patris fratris Antonij del Rincon: quia Sixtus IIII. conceſſerat, quòd legata facta ad certum vſum poſſint Prȩlati ad alium vſum conuertere ceſſante ſcandalo executorum dictam gratiam ampliando, conceſſit quòd eo modo poſſint dicti Prȩlati facere in rebus donatis per viuentes; ſi tamen, vt dictum eſt,non ſequatur ſcandalum. Vnde ſicut Sixtus IIII. fuit loquutus de rebus relictis à mortuis locis ipſius ordinis, & non de rebus donatis fratribus particularibus. Ita etiam Leo X.non loquutus fuit de rebus datis, & donatis fratribus particularibus ad certum vſum. Et confirmatur: nam lex & à fortiori priuilegium contra regulas iuris conceſſum debet intelligi, vt quanto minùs fieri poſſit, corrigat ius commune: iuxta ea quę latè in dicta quęſtione notauimus. Vnde cùm dictum priuilegium ſit contra ius commune dictę Clementinę ſtatuentis, quòd tales eleemoſynę datę dictis fratribus ſemper ſint in nomine dantis, & ad alium vſum ſine eius licentia minimè conuertantur; reliquum eſt, vt dicamus virtute dicti priuilegii minimè dictas eleemoſynas ad alium diuerſum vſum poſſe transferri.

k Cle. exiuit. de verb. ſign.
l l. rei appell. ff. de verb. ſig.
m Iaſon in l. cauſa. n. 5. C. de tranſact.

Notanda ſunt etiam verba ipſarum conceſſionum ibi, *Sine ſcãdalo tamen illorum ad quos ſolutio talium legatorum pertinet*. & ibi, *Si tamẽ non ſequatur ſcandalũ*. Hæc enim verba ſunt poſita, quia quando ex cauſa legitima fit iſta commutatio, requiritur ad eam faciendã conſenſus hȩredis grauati. Ita Peruſinus [n]; & priuilegia conceduntur ſine præiudicio tertij; non enim Summus Pontifex poteſt ſine cauſa tollere ius tertio quęſitum, prout reſoluunt Palacius [o] Rubius,& Rebuffus,& ideo hîc non expectata ſoluentis, & dantium voluntate Papa commutationem rerum oblatarum concedit ad alterum diſtinctum vſum; quia licèt offerentes ad alium ipſas res deſtinauerint, ipſis tamen parum prȩiudicij ex hoc prouenit, cùm iam ipſarum rerum dominium ad piam cauſam à ſe abdicauerint, & certum eſt quòd Princeps poteſt concedere priuilegium cum prȩiudicio modico alterius, iuxta ea, quę traduntur in iure [p]. Et ſic prȩcipit, vt dicta diſpenſatio fiat ſine ſcandalo ipſorum, vt ſic eis minus prȩiudicium inferatur.

n Peruſin. in Clem. quia, & ſi contingit. de relig. domi.
o Palac. in tract. de benef. vacãt. in Cur. § 4. cum ſeq. Rebuff in praxi benefi. tit. in reg. de non tollẽdo iure quæſi. o. gl. 6. n. 13 & 14.
p l. quotiẽs. C. de preci. imper. offeren. dis.

Aduertendum inſuper circa verba dictarum conceſſionum, ibi, *Si tamen non ſequatur ſcandalum*. hęc dictio, *ſi tamen*, & hæc dictio, *prouiſo*,& hæc dictio,

dictio, *ita tamen*. & hæc dictio, *dummodo*, ferè æquiparantur, & restringunt, ac modificāt præcedentia, iuxta ea, quæ cōmuniter notantur in iure [a], & tradūt Lucas de Penna, & Rebuffus. Vnde infertur, quòd si Prælati fecerunt dictas cōmutationes non Prouiso, quòd non scandalizentur hi, ad quos pertinet solutio, tanquam transgressores suæ regulæ possunt puniri, cùm sine facultate Apostolica ea fecerint, per quod eorum institutum violatur, & tales commutationes minimè gentium valebunt.

a l. curius. §. qua habebat. & l. ita tamē. ff. ad Tre. Luc. d. Pen. in l. 1. C. de col. fundi fiscal. li. 11. Re. in concord. de mand. Aposto. § 1. in glos. ita tamen.

Ex his infertur, quòd legatum pro monasterio faciendo per has concessiones, non potest à Prælatis commutari ad alium vsum, sine consensu hæredis, iuxta quandam decretalem [b]. Nam in hoc casu non solùm contrauenitur voluntati testatoris relinquentis prædictum legatum ad prædictum vsum, sed hæredi fit maximum præiudicium, præcipuè, si ius patronatus prædicti monasterij debet acquirere, & per ipsum memoria defuncti conseruatur, & non est credendum, Summum Pontificem hanc facultatem in his indultis concedere voluisse. Verum tamen est, quòd si hæres est negligens, & monasterium non potest ædificari de facto, quia pecunia est modica, vel non est locus aptus vbi ædificari commodè possit, poterit in hoc casu fieri commutatio autoritate Episcopi, etiamsi in testamento sit clausula, quòd ad alium vsum conuerti non possit, quàm in deputatum, & ratio est, quia voluntas testatoris interpretanda est secundùm ius commune [c], vt res magis valeat, quàm pereat, ideóque cùm de iure communi [d] possit in aliū vsum conuerti, talis clausula non obstabit. Et sic si fiat legatum, vt ædificetur monasterium in tali loco, quod fieri non potest, propter priuilegium quod habent Prædicatores, & Minores, vt prope eorum conuentus intra certas cannas minimè possit aliud monasterium erigi, potest autoritate Episcopi in alio loco fieri. Nec per dictas concessiones puto Prælatos nostros hanc commutationem facere posse: nam si hoc intentarent, scandalum causarent. Aduertendum tamen, quòd Concilium Tridētinum [e] determinat, vt tunc fiat dicta commutatio, quando fuerit necessaria, dicens, *In commutationibus vltimarum voluntatum, quæ nō nisi ex iusta & necessaria causa fieri debent, Episcopi tanquā delegati Sedis Apostolicæ summariè, & extraiudicialiter cognoscant: nihil in precibus tacita veritate, vel suggesta falsitate fuisse narratum, priusquam commutationes prædictæ executioni mandentur.*

b c. nos quidē. de test.

c c. Ablate. de verb. sign.

d d. cap. quia nos.

e Con. Trid. sess. 22. de refor. c. 6.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Syndicus fratrum Minorum possit extra ordinem aliquid per donationem alienare.

Respondeo dicendo, quòd Syndicus fratrum Minorum habet autoritatem ad quinque casus, prout in quæstione de Syndicis clariùs explicabitur, inter quos actus principalis est ad vendendum, commutandum, distrahendum omnes res pertinentes ad dominium Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quibus fratres Minores vti possunt, prout concessit Innocentius IIII. & habetur in libro Monumenta ordinum [f]: & certè si attentè consideretur inter nostram religionem, & alias habentes bona in communi, diuersitas non cōsistit in hoc, quòd non habent bona in particulari; sicut enim religiosi nostri non habent bona in particulari, ita nec etiam religiosi aliarum religionum. Diuersitas igitur consistit in hoc, quòd nostra religio non habet bona in communi, vt Prælati possint res communitatis disponere iuxta necessitates emergentes, & facere alienationes necessarias, iuxta formam à iure constitutam, habet tamen Syndicum, qui nomine Papæ, & Sedis Apostolicæ, quibus proprietas & dominium rerum religioni oblatarum reseruatum est, qui Syndicus eandem autoritatem habet ad administrandum, & distrahendum nomine Papæ, qualem habent Prælati aliarum religionum nomine totius communitatis. Dixi, ad administrandum & distrahendum: quia non habent autoritatem, vt possint nomine monasteriorum succedere ab intestato, sicut habent aliæ religiones. Hoc enim in nobis Franciscanis regularis Obseruantiæ prohibitum est in quadam Clementina [g]. Prælati autem aliarum religionum, & capitula earum non possunt facere religioso facultatem, vt det alteri aliqua, quæ directè vel indirectè non vergunt in vtilitatem monasterij, & sic non possunt concedere facultatem prædicto religioso, vt faciat eleemosynam, vel aliquam remunerationem, quam ipsi facere non possunt; quia non possunt dare quod non habent, iuxta ea quæ notantur in iure [h] Canonico, & Ciuili. Ex quo colligitur, quòd in vtilitatem monasterij possunt prædictam facere alienationem, iuxta ea quæ resoluuntur à Nauarro [i] dicente, quòd licet concedere facultatem dandi aliqua religioso suis cognatis pauperibus, vel socijs, amicis, & famulis de se benemeritis, quibus religionis intuitu aliqua notabilia ab initio ingressus, vel quæ postea obuenerunt monasterio per successionem, artem, vel industriam eius, vel aliqua munera quæ gessit: vt Dominicani sancti Stephani Salmanticæ solent Magistris eiusdem ordinis cathedras magnorum redditaum ibi regentibus permittere, vt ex illis pauperibus cognatis subueniant, & alij remunerentur. Hæc Nauarrus. Vnde cum Syndicus habeat tantam facultatem ad distrahendum nomine Papæ, & Ecclesiæ Romanæ in vtilitatem fratrum, sicut habent Prælati aliarum religionum nomine totius communitatis, sequitur euidenter quòd possunt dare facultatem cum licentia patrum Generalium, aut Prouincialium ad donandum aliquid extra religionem suis consanguineis, vel alijs benemeritis ex libris & voluminibus a se compositis resultans. Quod probatur primò: nam licèt Prælatis sit prohibita alienatio rerum Ecclesiasticarum sine certis solemnitatibus, & per consequens sit eis prohibitum donare, prout traditur in iure [k]. Hoc intelligitur de donationibus gratiosis; donare enim dicitur, quod nullo iure cogente conceditur, iuxta quandam legem [l]. Non autem de donationibus rèmuneratoriis, iuxta quandam decretalem [m]: quia non videntur tunc Prælati donare, sed soluere potiùs debitum naturæ, prout multæ Iurisconsultorum leges [n] proclamant, & canones sacri significant, & tradunt [o] Iason, & Decius, dicētes cum Doctoribus communiter remunerationes debere fieri de rebus mobilibus, & æquiualentes meritis esse debere. Secundò probatur: nam licèt dictis Prælatis sit prohibita alienatio rerum suorum monasteriorū, sine debitis solemnitatibus, hoc tamen non procedit quādo vellent donare cōsanguineis pauperibus, scilicet pro victu, & vestitu, vt sacri canones [p] determināt, & tradit eleganter Rebuffus. Ex quibus colligitur quòd ratione remunerationis, & ratione eleemosynæ potest concedere ipse Syndicus Apostolicus nomine Papæ facultatem religiosis libros imprimentibus, vt possint dare aliquid ex ipsis impressionibus cognatis, & aliquibus personis extra ordinem, potest etiam ratione vtilitatis, quæ prouenit ipsis monasteriis, & ordini faciendo dictas impressiones.

Nam

f In 1. impr. fo. 19. & in 2. fol. 113. conc. 147.

g clem. exiu. §. porro. & seq. de verb. signif.

h c. quod autem. c. iure pa. ver. l. sicuti. versu. C. de locat.

i Nau. in c. nō dicatis. n. 1.

k c. sine excep. 12. q. 2.

l l. donare. ff. de reg. iur.

m c. si quis. de reb. eccl. non alien.

n l. aquil. ff. de donat. l. & si leg. & consulnit. de pet. hære. c. ei in inoff. ciis. de testam.

o Ias. in cons. 11. mihi quoque. in 4. vol. Deci. cons. 174. & pertinent. col. 2.

p c. quisquis. de reb. eccl. non alien. Rebuff. de reb. e. cl. s. non alien. nu. 65.

Nam ex dictis impressionibus resultat monasteriis maxima vtilitas, & Ordini honor & gloria, & Ecclesiæ salus animarum, cùm fratres imprimentes prædicta volumina ad studendum, & ad laborandum in dictis impressionibus faciendis maximè prouocantur, videntes sibi aliquid concedi ad suas & suorum necessitates subleuandas, & hoc indicat facultas concessa ab Innocentio IIII. ipsis syndicis, ibi, *& in fratrum vsum conuertere*, id est, in vtilitatem fratrum, iuxta alia decreta Canonica permittentia alienationem rerum Ecclesiasticarum in vtilitatem Ecclesiarum. Neque supradictis obstat, quòd si à Papa petitur prædicta facultas ad distrahendum, & alienandum extra religionem in eleemosynam, aut remunerationem, aut ipsius religionis vtilitatem cum difficultate hoc concederet. Et sic videtur dicendum, quòd Prælatis, & syndicis tam amplã facultatem minimè concedet. Nam huic rationi respondetur cum doctissimo Nauarro [a], quòd Papa non solet, neque debet semper, & tam liberè concedere religioso tantam facultatem disponendi de quæsitis monasterio, quantam, & quam liberè potest concedere Abbas, & Prælatus eius, & syndicus nostræ sacræ religionis cum consensu nostrorum Prælatorum & ratio huius dicti est, quia Papa neque debet neque solet tam liberè disponere de fructibus ad Ecclesiarum, & monasteriorum sustentationem deputatis, quàm liberè disponit de deputatis immediatè Sedi Apostolicæ, nec tam liberè quàm possunt ipsi Prælati. Quod fundatur in quasi contractu, qui inter Ecclesiam, & monasterium, & Prælatum contrahitur, eo quòd ipse seruiat ei, & illa eum sustentet, vt dicit quædam Decretalis [b], & in deputatione bonorum, & fructuum illorum, per ipsummet Papam immediatè vel mediatè ipsis facta, quibus commisit administrationem, cui velut cuidam quasi cõtractui non debet eius sanctitas liberè, & sine aliqua causa, & consensu eorum contrauenire. Prælati autem inferiores possunt facere religioso facultatem disponendi de fructibus suis tantum quantum, & quomodo sibi licet per potestatem quam ab ipsomet Papa immediatè, vel mediatè accipit, virtute tituli Canonici ei collati, & similiter syndicus cum consensu Prælatorum nostri ordinis potest similia facere, cùm respectu alienationis extra ordinem habeant eandem potestatem, quam habent Prælati aliarum religionum habentium bona in communi. Ex quibus colligo non posse Prælatos, & syndicos nostræ sacræ religionis facere facultatem religioso dicto libros suos imprimenti, vt omnem impressionis vtilitatem, & lucrum extra ordinem suis consanguineis possit dare, cùm hoc non sit alienare in vtilitatem religionis, potest tamen concedere, vt aliqua pars ipsis conferatur, cùm ex hac concessione lux Ecclesiæ, salus animarum, religioni decus, & ornamentum, & monasteriis vtilitas, prout dictum est, proueniat. Hoc enim fauore, & gratia, & concessione, ipsi religiosi anhelantes studiis incumbunt, vigiliis instant, & laboribus impressionum maximis accidentibus minimè succumbunt. Nec his obstat constitutio Clementis VIII. de largitione munerum prohibita regularibus; ea enim constitutio non loquitur de donationibus remuneratoriis, nec de alienationibus factis in vtilitatem religionis, sed loquitur tantùm de donationibus gratiosis aut ambitionis causa factis. Per quas patrimonium Ecclesiæ dissipatur, vt ex eius litera satis constat; per dictas autem donationes remuneratorias in casu posito patrimonium Ecclesiæ augmentatur, vt ex dictis patet, & sic Prælati regulares possunt ipsas facere sicut ante dictam constitutionem faciebant,

[a] Nauar. vbi sup. n. 26.

[b] c. nisi cum pridem. de renunciat.

& Prælati ordinis Minorũ possunt suam interponere autoritatem, vt syndici ipsas possint facere, sine timore alicuius pœnæ.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm syndicus fratrum Minorum posit commutare triticum & alia eleemosynaliter petita pro alijs rebus ad victum necessarijs.

Circa hunc articulum vide quæ latè habes suprà [c], in quæstione de Abbatibus quoad potestatem dispensandi in obseruantiis regularibus.

[c] Sup. q. 26.

ARTICVLVS VIII.

Quæ alienationes dicantur fieri in vtilitatem monasteriorum.

Respondeo dicendo, quòd ius commune, & priuilegia suprà posita concedunt fieri prædictas alienationes, quando ex eis vtilitas ipsis monasteriis resultat. Et ideo ad claram dictorum, & dicendorum explicationem, operæpretium esse duxi, hîc tractare in quibus casibus, & quomodo ista vtilitas resultabit. Ad quod respondeo; Primò quòd hoc iudicare boni, & prudentis viri arbitrio relinquendum est; quia illis relinquuntur determinanda quæ in iure non sunt determinata, vt dicit quidam Iurisconsultus [d], & quædam Decretalis, & tradit Nauarrus, & ita consideranda sunt persona, locus, tempus, & finis in quem res conceduntur, earum quantitas, qualitas, & id genus alia. Sed cùm hîc agatur de dictamine prudẽtiali, ad singularia oportet deuenire, circa quæ ipsa prudentia versatur. In vtilitatem autem ipsorũ monasteriorum fiunt alienationes, si conuertantur in rem monasterij, & duraturam, putà in emptionem alicuius rei, seu ædificium, vel aliud simile, iuxta notata in legibus [e], & sacris canonibus. Item conuerti dicetur in vtilitatem monasterij, etiamsi monasterium non haberet perpetuam vtilitatem, sed temporalem ex tali alienatione, vtpote pro colendis agris, colligendis fructibus, seu aliàs, prout notat per aliqua iura Dominicus [f], dicens, quòd non est vera vtilitas, neque etiam quando datur res in feudum licèt retineatur homogeneum, & ob defectum homogenei non præstiti res potest cadere in commissum, quia non debet attendi diuersa fortuna, vt tradit per aliqua iura Belamera [g]. Et sufficit quòd tempore contractus dicatur vtilis, licèt postea efficiatur deterior, quia attenditur tempus contractus, vt probat Calderinus [h]. Verum est tamen; quòd si alienatio fiat causa necessitatis, sufficit, quòd ex cõtractu alienationis Ecclesia non patiatur damnum. Ita resoluit Rebuffus [i] concludens, prout iam dictum est in superioribus, quòd non sufficit, quòd in instrumento dicatur fieri dictam alienationem causa necessitatis, aut vtilitatis, nisi talis necessitas, & vtilitas probetur.

[d] lib. 1. ff. de iure deli. c. de causis. de offi. deleg. Nauar. in c. non dicatis. n. 25.

[e] l. 1. & l. 2. ff. de impensis in reb. dot. facie. cap. quod quibusdam. de fideiussor.

[f] l. in fundo. l. sumptus. l. si fundo. ff. de rei vend. Domin. in cap. ea n. §. hoc ius. 10. qu. 2. col. 2.

[g] l. inter. § sacra. ff. de ver. oblig. Belame. cons. 13. quod si. col. 14. ver. quoad secundam difficultatem.

[h] l. si voluntate C. de rescin. vendit. Cald. cons. 5.

[i] Rebuff. de alienat. rerum Eccl. n. 27.

ARTICVLVS IX.

An valeat alienatio facta in vtilitatem monasterij, etiamsi non fiat cum prædictis solemnitatibus.

Respondeo dicendo, quòd quando alienatio est facta in vtilitatem monasterij, tunc etiamsi nõ interuenerit solemnitas canonica, valebit argumento pupilli ad monasterium. Videmus enim alienationem

tionem factam à pupillo sine autoritate tutoris valere, vt ait Glossa quædam singularis [a]. Nam vbi in aliquo actu debet interuenire aliqua solemnitas habito respectu ad certum finem, tunc obtento fine, licèt non interuenerit solemnitas actus valebit, & sufficit quòd solemnitas postea interuenerit, argumento aliquorum iurium [b]. Iura enim nolunt nisi effectum ad finē,& ita tradit Corsetus. Verū est tamen, quòd hoc in fauorem monasteriorū concedūt Doctores, sicut in fauorē pupillorū similiter concedūt. Nam quādo solēnitas in alienatione requiritur, non sufficit vtilitas, nisi simul solemnitas per legem requisita interueniat, vt post alios tradit doctissimus Petrus [d] Barbosa. Aduertendum tamen, quòd alienatio facta à monacho sine licentia sui Prælati non obligat etiam in conscientia. Nam quando lex resistit alicui actui, tunc nec naturalis, nec ciuilis obligatio oritur, prout dicitur in iure [e]. Vbi notat Bartolus. Vnde in foro animæ non remanet obligata mulier contrahendo sine licentia viri, vt tenet Antonius Gomez [f], & Couarruuias, addens non iustè retineri posse rem quæsitam ex huiusmodi contractu nullo per alteram partem, etiam in foro animæ contra Sotum & Tiraquellum, quos refert, & latè examinat Menchaca [g], hanc tenens partem, quem sequitur Gutierrez. Quod idem videtur à fortiori dicendum in monacho, quem constat sine licentia Prælati nihil posse alienare, & alienando peccare contra votum paupertatis, & lex canonica eius contractui resistit. Et idem etiam dicendum videtur de pactis factis à monialibus sine licentia suorum superiorum: & si in instrumento alienationis hæc licentia non apponatur, non præsumitur interuenisse, nisi expressè concedatur, vel aliàs de ea constet, prout ait & resoluit Antonius [h] Gomez limitans hoc, nisi possessor diu possedisset rem habitam à dictis monialibus, quia ex diuturna possessione præsumitur interuenisse dictam licentiam, & per consequens tractatus retractari non potest, vt latissimè tenet Rodericus Suarez [i], & Palatius Rubius, ad hoc allegans Baldum [k] huius opinionis autorem. Et omnes isti patres tenent, quod sufficit diuturna possessio decem annorum in alienatione facta à muliere.

Hæc quæ dicta sunt puto vera, loquendo de ista solemnitate, id est, de licentia Prælati, quæ adeò necessaria est ad prædictas alienationes, vt ea non obtéta ius reddat inhabiles ad cōtrahendum ipsos monachos & moniales, cùm non habeát velle nec nolle. At loquendo de aliis solemnitatibus, sine quibus minimè possunt aliquid alienare, videlicet sine eo quòd fiat tale instrumentum, & in eo fiat mentio de tali, & tali re, non puto alienationem, à dictis fratribus, & monialibus factam, iusta de causa in foro conscientiæ claudicare: prout concludit Nauarrus [l]. Nam solemnitates ipsæ ad præsumendam causam iustam inductæ sunt, & sic non habent locum in eo foro, in quo standum est veritati quæ de eo patet, vt Scriptura sacra prædicat in sacris Canonibus [m] contenta.

a Glo. in l. 1. ff. de acceptil.
b c. si quæ de reb. 11. q. 4. & c. cū nos, de his quæ fiūt à prala.
c l. 1. §. inde. ff. de noui oper. nunc. Cors. in addit. in verb. pupillus.
d Barbos. in l. 1. part. 3. nu. 9. p. 437. ff solut. matr.
e l. cùm lex. & ibi Bart. ff. de fideiuss.
f Gom. in l. 3. tau. nu. 114. Cou. in reg. pec catū. §. 3. n. 11. fo. 34.
g Mēch. l. b. 1. cotro. vsu fre. c. 16. n. 19 Gutie. de iur. confir. p. ca. 1. nu. 41. in fin.
h Ant. Go. 2. to. de lit. cōtra nu. 17.
i Suar. in l. 5. fo. q. 1. fol. 58. Rub. in l. 57. tau. n. 3.
k Bal. in l. fi. lius. C. de pet. hared.
l Na. de spoli. ele. §. 1. n. 6.
m ca. is qui. & c. tua. de sponsalib.

ARTICVLVS X.

An emptor teneatur restituere rem monasterij ab ipso emptam sine solemnitatibus suprapositis.

RESpondeo dicendo, ipsum esse excommunicatum, vt patet ex dictis, & cùm ipso iure sit ipsa alienatio nulla, tenetur ipse, vel alius qui possederit rem ex tali contractu nullo, etiam vsusfructus restituere, iuxta notata in quibusdam Decretalibus. Et [n] ait Rebuffus quòd curia parlamenti Parisiensis non solet rescindere alienationes factas sine solemnitate si non insit læsio. Et notat quòd ad hoc, vt rescindatur, tria requiruntur, & solemnitatis defectus, & læsio, & quòd sit læsio notabilis, non autem minima, de qua rationabiliter non debet curari, sicut neque prætor curat de minimis, vt ait quidam Iurisconsultus [o]. Quod mihi certè videtur valde iuridicum, præsertim si solùm sit defectus in solemnitatibus iuris positiui, de quibus in superiori articulo egimus, non autem in causa: nam si ad alienandum iusta causa interuenit, tunc in foro conscientiæ talis alienatio valebit, prout diximus ibi cum Nauarro, & sicut secundùm Innocentium [p] communiter receptum electus tali electione, quæ iure naturali tenet, eo quòd legitimus eligentium consensus interuenerit, licèt ob defectum solemnitatis iuris humani cassari possit, bona conscientia retinet dignitatem, donec illa cassetur; ita emptor bonæ fidei iusta causa interueniente, res monasteriorum possidens titulo emptionis, in quo solemnitates iuris positiui defuerint, bona conscientia potest dictas res detinere, donec ipsa emptio in foro exteriori cassetur ob defectum prædictarum solemnitatū. Et iuxta hoc intelligerem ego quoddā priuilegium, quod refertur in Compendio [q] priuilegiorum ordinis Cisterciensis concessum à Ioanne XXII. congregationi montis Oliueti, vbi dicitur, *Quòd si qua læsio in bonis, & iuribus monasteriorum ordinis per quasuis cuiuscumque status gradus, habitus seu conditionis Ecclesiasticas, vel mundanas, vel regulares personas facta fuerit etiā si culpa Prælatorum monachorum, seu procuratorum illa contigerit, ipso iure rescinditur, nec opus est super ea restitutionem in integrum quomodolibet impetrare* Intelligerem enim ego hoc priuilegium quando læsio fuerit notabilis, non verò quando fuerit minima, de qua non est curādum, iuxta superiùs notata. Et additur in dicta concessione, prout refertur in eodem compendio [r], quòd hoc ius siue priuilegiū trahitur ad præterita nondum decisa, præsentia & futura: qua clausula stante, cessat quæstio, quo vel ad quod tempus petenda, & facienda sit in integrum restitutio, de qua Glossa [s], & Doctores agunt, resoluentes, quòd aduersus contractum, vel quasi contractum datur quadriennium. Nam attento hoc priuilegio cùm extendatur ad præterita nondum decisa, etiam trāsacto quadriennio, non poterit contra monasterium præscribi, nec etiam si vnius Prælati autoritas intercedat in dicta alienatione bona fide facta: quando secundùm ius autoritatis alterius deberet interuenire, iuxta tradita in sacris Canonibus [t] & resoluta à Rebuffo.

n cap. si quis presbyt. de reb. Eccl. nō alien. cap. grauis. de spoliat. Rebuf. vbi su. n. 102.
o l. scio. ff. de in integ. restit.
p Inno. in cap. quia ple. q. de immun. & cl. & c. ... de elect. nu. 8.
q Tit. læsio.
r Tit. restit. in integrum.
s Clē. vn. vbi glos. & DD. de rest. in integr.
t d. cap. si quis presb. de reb. Eccl. nō alien. Rebu. vbi su. nu. 36.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm malè alienans rem Ecclesiæ teneatur restituere damnum datum ei, cui eam alienauit: vel è contra malè accipiens rem alienam debeat soluere damnum alienanti, vel Ecclesiæ, cuius est res malè alienata.

RESpondeo dicendo, quòd Nauar. [u] proponit hāc quæst. & pro eius resolutione dicit, quòd ea resoluenda est in foro exteriori, & in foro interiori. Quoad forum interius dicit, quòd interdū accidit, quòd alienās peccat, & in hoc casu solū ipse tenetur ad restituendū, & interdum accidit solùm accipientē peccare, & tūc ipse solus debet damnū restituere, & interdū accidit, vtrūq; peccare, & in hoc casu vtrūq; debet alteri restituere. Ecclesia autē nō peccat & deli

u Na. de alien. reb. Ecc. n. 24. & 25.

& delictum personæ non debet nocere illi, neutiquam teneri. Vnde quando excusantur à peccato alienans,& accipiens,excusantur similiter à restitutione; & ad sciendum quando à peccato excusantur,est necessariò consideranda qualitas personarũ, negotiorum,& erroris, aut ignorantiæ,an sint iuris aut facti,& qualis iuris,an diuini,vel humani,& an clari,aut dubij,vt videre est apud Felinum [a].Quoad forum autem exterius,idem respondendum si idem probatur in eo,quod in interiori,sed frequenter in exteriori iudicandum est secundùm præsumptiones aliquas allegatas,& probatas, quæ frequenter sunt contrariæ veritati, & consequenter contrariũ tunc est iudicandum in illo foro.

a Feli. in ca. 4. nu. 4. de præs.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm Commendatarij perpetui Ordinum militarium possint alienare.

RESpondeo dicendo,quòd Commendatariis perpetuis ordinum militarium (excepta alienandi facultate) omnia competunt,quæ veris Prælatis,iuxta sacros Canones [b], & quæ resoluuntur de beneficiariis,pariter & de his Commendatariis accipienda sunt,prout aiunt Fulgosius [c],Dominicus,& Natta.Et ideo in specie dicit Calderinus [d],quòd Commendatarij possunt locare res Ecclesiæ in plures annos ad similitudinem Prælatorum: quem sequitur Gomezius, & faciunt quæ de his Commendatariis tradunt Antonius Capicius,& Probus. Quam conclusionem limitabis, vt non procedat in locatione ad longum tempus.Nam cùm hæc censeatur alienatio,iuxtà notata in quadam Clementina [e] non poterit valere,nisi adhibeantur causæ & solemnitates,de quibus in iuribus de rebus Ecclesiæ non alienandis agitur, vt in specie consuluerunt Iason [f],& Ruinus, & ideo meritò Medina resoluit,quòd Prælatus,seu beneficiarius non possunt Ecclesiæ commoditates ad lõgum tempus locare, nisi in ea locatione interueniant solemnitates quæ à iure in alienatione rerũ Ecclesiæ requiruntur. Ex quibus infertur, quòd in his casibus frustra quæritur, vtrùm successor teneatur illam obseruare,cùm & ipse qui eam fecit,possit aduersùs illam venire. Quare cum locatio facta ad vitam alicuius, dicatur facta ad lõgum tempus,iuxta quandam glossam [g], nisi solemnitates requisitæ in alienationibus interuenerint, prout tradit Decius,nisi talis sit persona quæ verisimiliter non possit viuere vltra decem annos, habito respectu ad cõputationem, de qua in lege, hæreditatum,ad legem Falcidiam,& tradit Couarruuias [h],& Rolandus sequitur: quòd absolutè loquendo dicti Commendatarij non poterunt facere locationem ad vitam, nisi causa,& solemnitates supradictæ interuenerint.

b c. is qui. 14. de elect. li. 6.
c Fulg. con. 115. Domin. cons. 41. Nat. cons. 517. n. 5. lib. 3.
d Cald. cons. 8. de locat. Go. in reg. de trie. qu. 5. pa. 195. Capic. de. 1. 3. n. 9. Probus in c. à n. 1. infrà de reb. Ecc. non alien. li. 6.
e Cle. 1. de re. Eccle.
f Iaf. cons. 94. li. 1. Rui. consi. 157. & sequ. li. 1.
g Glo. in Cl. 1. v. vtens. de re. Eccl. non alie. Decius consil. 204. à n. 2.
h Couar. li. 1. var. c. 16. nu. 3. Rolan. de reb. Eccle. pa. 347. n. 3.

Et adde quòd si locatio fiat in nouennium cum pacto de retrouendendo in aliud nouennium, non valet, quia magis censetur locatio facta ad longum tempus, vt eleganter probat Alexander [i], Iason, & noster Lusitanus Barbosa. Vnde venit explicandum priuilegium Clementis VIII. concessum ordini militiæ Alcantaræ, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, die verò vndecima mẽsis Nouembris, quod incipit, *Vniuersis & singulis venerabilibus fratribus*, &c. in quo priuilegio constituit, Summus Pontifex pro isto ordine conseruatores, quibus inter alia sequentem tribuit facultatem, scilicet: *Quòd ea quæ de castris, villis, locis,terris, domibus, possessionibus,& aliis bonis,& iuribus prædicti ordinis alienata,vel vsurpata inuenerint illicitè vel destructa ad ius,& proprietatem mensarum,prioratuum præceptoriarum, domorum locorum,membrorum,& beneficiorum dicti Ordinis reducendi plenam, & liberam concedit facultatem.* Hæc enim facultas non extenditur ad ea, quæ secundùm iuris ordinem fuerunt alienata, quod patet ex dicta cõcessione,ibi,*Alienata,vel vsurpata inuenerint illicitè*, & sic locationes ad longum tempus factas sine solemnitatibus, & causis in alienatione rerũ Ecclesiasticarum requisitis, possunt ipsi conseruatores Apostolici virtute prædictæ autoritatis reducere ad dictam mensam.

i Alex. cons. 165. lib. 2. Iaf. cons. 94. à n. 1. li. 1. & in l. manumissiones. à n. 7. ff. de iust. & iur. Barb. in l. si si filiofam. 16. §. fi. ff. solut. mat. nu. 17.

Vtrùm autem Commendatarij ordinum militiarum possint donare suis concubinis controuertitur. Et respondetur, quòd non, prout fundat & bene probat Palatius [k] Rubius,Antonius Gomez dicens, ita iudicasse de facto in Commendatariis cuiusdam ordinis militaris. Adeò hoc est verum, vt etiam donatio harum personarum iuramento firmata, sit irrita,prout tenet Couarruuias [l] allegans Aymon,Rippam & alios,& Didacus Perez, & hanc opinionem sequitur Gutierrez.

k Palat. intr. pot. de donat. inter virũ & vxo. in rubric. à § 39. n. 2. & sequ. Ant. Gome. in l. 3. tau. nu. 63.
l Coua. in ca. quamuis pact. 2. §. 1. nu. 4. ad fi. fo. 68. Perez in l. 1. ti. 3. li. 3. ord. co. 98. in ver. quod in tantum. Gut. de iurament. confir. 1. p. c. à nu. 13. vsque ad fi.

ARTICVLVS XIII.

In quas pœnas incurrant non seruantes in dictis alienationibus solemnitates supradictas.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens V. [m] vltrà quòd irritat alienationes, determinat pœnas suspensionis ipso iure ab officio eo ipso incurrere. Sed postea Paulus II. [n] grauiores pœnas addidit. Et prima est,quòd alienatio sit nulla. Secunda est,quòd tam is qui alienat, quàm is,cui alienatur,sit excommunicatus. Tertia est pœna sacrilegij, vt dicitur in quodam Canone [o], vbi sic dicitur: *Omnes Ecclesiæ raptores, atque suarum facultatum alienatores à liminibus eiusdem matris Ecclesiæ anathematizamus, auctoritate Apostolica pellimus, & damnamus, atque sacrilegos esse iudicamus, & non solùm eos, sed omnes consentientes eisdem*, &c. Quarta pœna, quòd deponi debet omnis, qui alienat res Ecclesiæ, vt dicunt Canones [p],vbi Hostiensis,& alij.Quinta est, quòd Episcopo, seu Abbati alienanti interdicitur ingressus Ecclesiæ,vt patet ex dicta extrauaganti,ambitiosæ. Sexta est, quòd si per sex menses immediatè sequentes sub interdicto iste animo indurato perseuerauerit, lapsis dictis mensibus à regimine suæ Ecclesiæ,seu monasterij, vbi præsidet in temporalibus, & spiritualibus,est ipso iure suspensus. Septima est, quòd priuantur ipso iure suis beneficiis curatis, & simplicibus dignitatibus, administrationibus, vel officiis Ecclesiasticis, secularibus, vel regularibus. Octaua est, quòd non obstante dicta alienatione,res alienatæ reuertantur ad monasterium, vel Ecclesias, nullo dato pretio,prout notat Ancharanus [q],& Florentinus, dicens emptorem habere recursum cõtra venditorem ad pretium, non poterit tamen retinere dictas res, prout notatur in quadam Decretali [r]. Alias pœnas missas facio ne fastidium in animis legentium ingeram, & hæ sunt præcipuæ, in quas minimè incurrent alienantes rés minimi momenti, vel vtilitatis. Quod intelligitur de re mobili, & minus pretiosa, secus de re pretiosa, quæ æquiparatur immobilibus, iuxta quandam glossam [s], & singularem. Vnde deponitur alienans prædium Ecclesiæ licèt exiguum, vt dicit quidam Canon [t]. Quod intelligitur nisi propter aliquod legitimum impedimentum non potuerit Prælatus conuocare monachos. Nam tunc quando prædium est exiguum, & minus vtile, potest alienare sine hac conuocatione, prout

m In Cle. mona. de reb. Eccles.
n In extraua. ambitio. de re. Eccle.
o c. omnes Eccl. 17. q. 4.
p c. Diaconi de alien. & ca. si qui. de rebus Eccle.
q Ancha. prætext. in c. 1. de seruan. Flor. 3. p. ti. 24. c. 9.
r c. fin. de reb. Eccl. non alie.
s Glos. in cap. 1. de his qui fiunt à Præla.
t c. quicunque 17. q. 1.

prout explicando aliqua iura affirmat, & commendat Rebuffus [a]. Non incurrit etiam dictas poenas quando restituuntur ea quae iniustè ab Ecclesia, aut monasterio detinentur. Haec enim restitutio potest fieri sine dictis solẽnitatibus. Non incurritur etiam quando bona feudalia seu emphyteutica reuertentur ad Ecclesiam, vel essent consueta infeudari, tunc enim si non esset prima causa, poterunt iterum cõcedi in feudum, iuxta consuetum modum, vel in emphyteusim sine solemnitate, prout tradunt, & probant communiter Doctores [b].

a Reb. de re. Eccles. nu. 60.

b D D. in c. sup. de reb. Ec. non alie.

QVÆSTIO XXVIII.

De Altaribus, in tres articulos diuisa.

Circa quam quaeruntur tria.

1 *VTrum necessariò debeat dici Missa in altari consecrato.*
2 *Vtrum regulares possint altaria consecrare.*
3 *Vtrum regulares possint celebrare in altari portatili.*

ARTICVLVS I.

Vtrum necessariò debeat dici Missa in altari cõsecrato.

RESpondeo dicendo, quòd necessariò debet dici Missa super altare lapideum, prout definitur in Concilio Hipponensi relato à Gratiano [c]. hoc autem altare debet esse primò fixum, & non est necesse quòd sit ex omni parte lapideum; sufficit enim quòd superior mensa ipsius, aut ara super quam fit consecratio, & reponitur corpus, & sanguis Domini nostri Iesu Christi, sit lapidea, & habeat eam longitudinem & latitudinem quę possit capere maiorem partem calicis, & patenae cum hostia, & sanguine consecrato, sine periculo aliquo cadendi, prout dicunt communiter Doctores, Paludanus [d], Alensis, Syluester, Sotus, Nauarrus. Hoc autem altare debet esse consecratum, & nemo ipsum potest consecrare, nisi Episcopus. Et Sixtus V. concessit fratribus Carmelitis, *Quòd quando dioecesani Episcopi noluerint gratiosè altaria suorum monasteriorum consecrare, possint adire quoscũque Antistites catholicos pro ipsorum altariũ consecratione, & quòd sede vacante possint ab Episcopis vicinis idipsum petere, ita tamen quòd ex hoc in posterum nullum praeiud. eum inferatur.* Ita habetur in libro, Monumenta ordinum [e]. Neque puto hoc priuilegium per Concilium Tridentinum [f] esse sublatum, vbi dicitur quòd nulli Episcopo liceat cuiusuis priuilegij praetextu Pontificalia in alterius dioecesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia: nam hoc intelligitur, nisi ipsi Episcopi dioecesani requisiti bis aut ter, consecrationẽ huiusmodi facere noluerint, iuxta ea quae communiter notantur in titulo *de supplenda negligentia Praelatorum.* Et ita in nostro casu si dioecesani noluerint bis aut ter requisiti facere supradicta; aut sedes vacans ad licentiam noluerit concedere, possunt dicti fratres hoc vti priuilegio. Verum est tamen, quòd alia priuilegia concedentia regularibus, vt quilibet catholicus Episcopus possit consecrare Ecclesias eorũ, & altaria, & coemeteria, calices & ornamenta, & omnes alios actus Episcopales exercere, in locis, & personis fratrum praedictorum dioecesani loci, vel cuiuscunque alterius licentia minimè requisita, sicut concessit Leo X. fratribus Minoribus, sunt abrogata per Concilium Tridentinum, nisi Episcopi bis aut ter requisiti ea minimè voluerint exercere.

c c. altaris. de conse. d. 1.

d Palud. in 4 d. 13. q. 3. art. 4 Alens. nu. 4. q. 38. memor 3 aliàs q. 10. memb. 5. ar. 1. Syl v. altare. Nau. c. 25. nu. 83. Sot. in d. q. 2. ar. 3.

e in 1. imp. fo. 100. & in 2. fo. 138. concess. 414.

f habetur in supp. fo. 60. concess. 179.

ARTICVLVS II.

Vtrum regulares possint altaria consecrare.

RESpondeo dicendo, *Quòd Abbas Cistertij, & alij primi Coabbates possunt altaria de nouo cõstructa seu translata, restaurata, aut mutata in quibuslibet locis dicti Ordinis, Chrismate sacro priùs ab aliquo Antistite catholico recepto consecrare, & etiam benedictionẽ solẽnem post Missarum, Vesperarum, Matutinarum solemnia in quibuslibet monasterijs, domibus, ac locis dicti ordinis vtriusque sexus seruatis gradibus superioritatis inter eos elargiri.* Ita concessit Innocentius VIII. anno Dominicae incarnationis millesimo quadringentesimo octuagesimo nono, dictis quatuor Coabbatibus ad petitionem Ioannis Abbatis Cistertij, vt habetur in libro priuilegiorum huius ordinis, impresso Compluti, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, priuilegio centesimo decimo octauo, pagina cẽtesima quinquagesima octaua. Et inuenio Gregorium XIIII. Romae sub annulo Piscatoris die vigesima octaua Iunij, anno incarnationis Dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Pontificatus sui anno primo, haec & alia primorum Coabbatum priuilegia ad omnes Abbates congregationis Cistertij in his Hispaniarum partibus extendere, prout latiùs in quaestione priuilegiorum continetur. Ex qua concessione colligitur, quòd priuilegia illis quatuor Coabbatibus concessa iam omnibus aliis Abbatibus istarum partiũ Hispaniarũ cõgregationis sunt cõmunicata, & per consequens, quòd possunt in quibuscunque locis dicti Ordinis Chrismate sacro priùs ab aliquo catholico Antistite recepto, altaria, aras, & calices consecrare in quibuscunque locis dicti Ordinis; non autem extra dicta loca: nam extra, minimè possunt dicta munera exercere, sine licentia dioecesani, quia iuxta Concilium Tridentinum superiùs allegatum, sine licentia dioecesani nullus virtute cuiuscunque priuilegij potest Pontificalia exercere, & sic in locis, & monasteriis sui ordinis vtriusq; sexus possent solemnem benedictionem post Missarum, Vesperarũ, & Matutinarũ solẽnia elargiri, & pro Pontificali cum baculo sicut solent Abbates Missam celebrare. At si inuitentur in aliqua festiuitate ad celebrandũ in aliquo monasterio, vel Ecclesia non sui ordinis, minimè possunt sine licentia dioecesani, haec Pontificalia exercere. Aduertendum est etiam circa istum articulum, quòd presbyteri religiosi Societatis Iesu, habẽt priuilegium concessum à Paulo III. anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo nono, *Vt in locis remotissimis infidelium, vbi Episcoporum copia non habetur, possint altaria consecrare.* Et ex priuilegio Adriani VI. possunt Prouinciales Indiarum, & fratres eorum habentes autoritatem omnimodam dicti priuilegij consecrare altaria, etiam pro vsu alieno in casu necessitatis, Episcopis in prouincia non existentibus, prout concessit Leo X. fratribus Ioanni Glapioni, & Francisco de Angelis Ordinis Minorum, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo primo euntibus ad Indias Occidentales. Et postea Adrianus VI. anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo secundo, concessit de nouo hoc priuilegium Prouincialibus, & quòd possint communicare suis fratribus autoritatem suam, & concessit, quòd possint benedicere calices, & sacramentum confirmationis fidelibus ministrare, de quo iam diximus in superioribus, in quaestione de Abbatibus quoad potestatem benedicendi ea quae ad cultum diuinum necessaria sunt.

ARTICVLVS III.

Vtrùm fratres Minores possint celebrare in altari portatili.

RESpondeo dicendo, quòd licet Episcopis in itinere, & vbicunque celebrare, & celebrare facere in altari portatili [a], secundùm facultatem ipsis à iure communi concessam, & idem cōceditur Prædicatoribus & Minoribus, vt vbicunque liberè, id est, sine licentia diœcesanorum celebrare possint super altari portatili sine præiudicio Ecclesiæ parochialis, prout habetur in quadam Decretali [b]. Ius autem parochiale, prout allegans quandam concessionem, & declarationem Gregorij IX. dicit Syluester [c], consistit in tribus, scilicet in oblationibus, decimis, primitiis, prout etiam tradit Marcus Antonius Cuquus: & idipsum video concessum ab Honorio III. prout habetur in Supplemento [d], & à Clemente IIII. prout habetur in libro Monumenta [e] ordinum, & à Sixto IIII. prout habetur in eodem libro [f]. Quod priuilegium non intelligo esse abrogatum per Concilium Tridentinum. Concilium enim non prohibet directè celebrare in altari portatili, sed quòd hoc minimè Episcopi concedāt: imò pro viribus prohibeant. Ex quibus verbis colligitur intentionem Concilij esse, quòd Episcopi pro libito non concedant licentiam ad celebrandum in oratoriis particularibus, & in altari portatili. At non negat ipsum Concilium dictam licentiam esse concedendam, aliqua causa iusta interueniēte, iuxta decretum Concilij Triburiensis [g]: vt explicat doctissimus Nauarrus. Vnde non est audiendus [h] Nauarrus tenens dicta priuilegia per Concilium esse abrogata. Solùm enim inuenio Concilium præcipere Episcopis, vt hoc per censuras prohibeant, non obstante quocunque priuilegio & consuetudine in contrarium: & sic concedo ipsa priuilegia esse abrogata, si Episcopi velint prædicta prohibere. At in foro conscientiæ non intelligo ipsa esse reuocata Episcopis, & Ordinariis tacentibus, sicut videmus eos tacere cum ex vsu talis priuilegij, nullà irreuerentia diuino cultui sequatur, cùm dicta altaria à regularibus semper in locis decentissimis collocentur: tum etiam, quia ex tali vsu nullum præiudicium Ecclesiis parochialibus resultat, de quo præiudicio licèt Honorius IV. & Clemens IV. & Sixtus IV. in prædictis priuilegiis, nullam fecerint mētionem, semper tamen subintelligitur, prout in simili dicit [i] Salzedus affirmans ita declarasse dominos Cardinales pro declaratione Concilij Tridentini deputatos.

a c. quoniam. de priu. li. 6.
b c. in his. de priuil.
c Sylu. altare. nu. 5. Cuquus li. 5. mai. inst. tit. 6. dimis. n. 19.
d fol. 83. con. 242. & 241.
e In 1. impre. fo. 76. & fol. 140. conc. 113.
f In 1. impre. fo. 19. & in 2. fo. 143 conc. 344.
g c. cum sedib. de consf. d. 1. Nau. li. 5. con. 14. pa. 56. in 1 imp. 2.
h Na. in Mā. c. 25 n. 82.
i Salze. in pra. cri. c. 38. pag. 222. col. 1.

QVÆSTIO XXIX.

De Appellationibus, in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVid, & quotuplex sit appellatio.*
2 *Vtrùm sit licitum regularibus appellare à grauaminibus sibi illatis.*
3 *Vtrùm deceat religiosos appellare.*
4 *Vtrùm peccent Iudices regulares appellationes negantes.*
5 *Vtrùm suspensio à voce actiua & passiua suspendatur per appellationem.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex sit appellatio.

RESpondeo dicendo, quòd appellatio est à minori ad maiorem vel superiorem prouocatio, prout dicitur in iure [k]. Et est duplex, scilicet, iudicialis, quæ est prouocatio iniquę sententiæ querelam continens. Et extraiudicialis, quæ est a præsenti, aut verisimiliter futuro grauamine ad superiorem prouocatio; appellatur enim aliquando extra iudiciū, vt in electione, prout ait quædam Decretalis [l]. Prima si est legitima, suspendit pronunciatum, ac etiā Iudicis iurisdictionem quoad illam causam, & ipsius ad superiorem transfert cognitionē. Secunda verò, si est probabilis, ipsam causam ad superiorem transfert, vt ea pendente nihil in ipsius præiudicium attētetur. Vnde appellatio operatur duplicem effectum, scilicet deuolutiuum, & suspensiuum, qui suspensiuus est triplex, id est, in iudiciali, quia suspendit pronuntiatum, suspendit etiā iurisdictionem Iudicis quantum ad illā causam, suspendit etiam præsumptionem, quæ erat pro sententia. Sed tamen non semper istos effectus operatur in appellatione sententiæ censuræ Ecclesiasticæ, quia propter sequentem appellationem talis sentētia non suspenditur, sed appellatio tūc operatur effectum deuolutiuum, deuoluendo causam ad superiorem, prout tradit Syluester [m].

k 2. q. 6. omnis oppr. & ca. si quis. & cap. placuit.
l ca. consf. de appel.
m Syl. tit. excom. 2. § 1.

ARTICVLVS II.

Vtrùm licitum sit regularibus appellare à grauaminibus sibi illatis.

RESpondeo dicendo, quòd licèt in ordinibus præsertim Mendicātium, non permittatur grauato vti verbo appellationis, à correctionibus ipsi inflictis obseruatis consuetudinibus approbatis, & statutis regularibus debita maturitate & deliberatione, prout dicitur in libro Monumenta ordinum [n]. Quod ipsum Iulius II. sub excommunicationis pœna fratribus, & sororibus ordinis Prædicatorum prohibuit, prout habetur in Supplemento [o]. Hoc tamen intelligendum est loquendo de appellatione à correctione in mandatis regularibus legitimè factis; secùs de aliis sententiis & mandatis non tangentibus illum, si modus regularis, & legitimus excedatur, étiam à correctione in mandatis regularibus. Nam cum appellatio sit de iure naturali, quilibet à qualibet sententia potest appellare, nisi prohibeatur, iuxta quandam Glossam [p] communiter receptam, & nullus iure communi prohibetur regularis appellare, imò in quadam Decretali [q] grauiter iubetur castigari prior qui appellationem non admisit, ex cuius Glossa prīma colligit Decius, quòd non solùm potest appellare religiosus in causa ciuili, vel criminali, sed etiam in causa correctionis, in qua regulariter etiam sæcularis prohibetur appellare, iuxta quādam Decretalem [r], vbi notat Panormitanus, nisi modus correctionis excedat, prout notat, & probat Glossa in eadem Decretali [f], & tenet Baldus communiter receptus, teste Nauarro. Et licet ipsis grauatis diffugium appellationis esset omnino interclusum, possent tamen vti remedio defensionis, quæ est iuris naturalis, quam appellatio in se includit, tum quia ipsi Mendicantes non debent esse peioris conditionis quàm alij, imò longe maioris, propter quod sunt eis concessæ multæ immunitates, & priuilegia, tum etiam, quia

n In 1. impr. fo. 125. & in 2. fo. 220. concess. 499.
o fo. . 31. conc. ess. 553.
p Glo. vlt. in l. qui res. ff. de re iudic.
q c. de priore. de appell.
r c. licet. de off. ord.
f Glo. ibi ver. interclus. & in rep. Bal. in l. . § art. de his qui sunt sui. l. ali. iur. Naua. in cap. nullam. 18. q. 1. nu 50.

grauatus, etiamsi non possit appellare, & per viam appellationis ad superiorem accedere posset, tamen per viam simplicis querelæ adire superiorem gratum, secundùm Panormitanum [a] & alios. Nam licèt inter religiosos non seruentur, nec debeant seruari in his grauaminibus exequendis omnia ad amussim, sicut inter seculares, prout dicitur in iure [b], ea tamen quæ sunt de iure naturali, & diuino non detogant eorum sanctitatem illa prosequi, prout tradit eleganter Nauarrus [c]. Et iuxta hæc intelligenda sunt omnia priuilegia Apostolica prohibentia regularibus appellare à suorum superiorum mandatis, & correctionibus; sunt enim intelligenda, nisi correctiones in modo excedant. Nam tunc, aut per viam appellationis, aut per viam simplicis querelæ possunt optimo iure ad suos recurrere superiores. Et in nostra sacra religione viget quædam constitutio [d] Gregorij XIII. in qua sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Summo Pontifici reseruata, & priuationis officiorum præcipitur fratribus Minoribus de Obseruantia, ne ad secularia tribunalia appellent; concedit tamen eis ipse Summus Pontifex appellationem ad Generalem, vel Protectorem, vel Papam. Et à sacra Cardinalium congregatione est impositum decretum, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, vt appellatio hoc ordine prosequatur: A Guardiano ad Prouincialem, à Prouinciali ad Generalem, à Generali ad Protectorem, à Protectore ad sacram Congregationem. Et ista appellatio permissa est in constitutione Sixti V. cuius tenorem suprà [e] retulimus. Neque hoc est contra Concilium Tridentinum [f]; ipsum enim non prohibet religiosos ad suos superiores per viam appellationis recurrere, sed tantùm prohibet quòd ad eos personaliter non recurrant sine suorum superiorum licentia nisi ab eisdem aduocati fuerint. Et sunt qui dicant quòd nonobstante hoc decreto, non peccant mortaliter ad eos sine licentia accedentes, scientes se nimis esse grauatos, de quo in quæstione sequenti agemus.

a Pan. in c. cum dile. de appel.
b c. qual. & quãd. §. ule de accus.
c Nau. li. 1. cõs. tit. de ap. c. 5. & n. 6. in 2. im pres.
d conf. 34.
e Sup. q. 1. a.
f Cõc. Tri. sess. 25. ca. 4. de re.

ARTICVLVS III.

Vtrùm deceat Religiosos appellare.

Respondeo dicendo, certum esse ipsos religiosos posse appellare, prout probatum est in articulo superiori, nihilominus tamen sanctissimè religionibus hoc nomen appellationis est exclusum ad alia tribunalia. Nam etiamsi possit euenire, & cõtingere casus in quo religiosi indigeãt hoc vnico remedio, damnum tamen quod ex negatione ipsius resultat cum pace, & tranquillitate & honore suæ religionis (quæ eorum est mater) compensatur, cùm fortitudo, & decor illis consistat in eo quòd religiosi inter se, cum silentio, & quiete omnia negotia, & controuersia ita componant, vt ad notitiam aliorum Tribunalium Ecclesiasticorum, aut secularium, neque per somnium (vt dicitur) perueniant. Experientia enim compertum est religiosis à suis claustris egressis, eorum controuersias ventilantibus religionis decorem, & honorificentiam delustrari. Vnde sicut lex naturalis dictat quòd manus recipiant ictum, & vulnus desuper ab aliquo illatum ad seruandum caput, à quo vita & salus totius corporis pendet, ita etiã eadem lex naturalis dictat & intimè prædicat, quòd religiosus permittat se ictibus grauaminum opprimi, & feriri, ne ea grauamina & alia cadant super suam religionem, quæ est eius caput, & ipsis grauaminibus succumbat, & eius honor deturpetur. Quod considerantes Summi Pontifices cognoscentes, & considerantes inconsiderationes aliquorum religiosorum, ipsis sub pœna excommunicationis iniungunt, ne à mandatis & ordinationibus Prælatorum appellare valeant, prout dictum est in articulo superiori. Et licèt concedatur ipsis, vt possint ad dominum Protectorem recurrere, & ad sacram Cardinalium Congregationem, & ad Papam, & ad eius Legatos habentes potestatem super regulares: hoc tamen, vt dicit Aragon [f], debet fieri in negotiis grauibus, & hoc cum debita consideratione: in negotiis autem minimis ad eos accedere redundat in maximum religionis nocumentum, cuius augmentum debemus omnes pro viribus procurare, præcipuè in fœlicissimis his temporibus, in quibus Hæretici sagittas suas cum carbonibus desolatoriis contra eam emittunt.

f Ara. 2. 2. q. 69. ar. 3.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm peccent Iudices regulares appellationes negantes.

Respondeo dicendo, quòd iura, & priuilegia remouẽtia appellationem in aliquibus casibus, & admittentia regulariter in omnibus iuxta glossam [g] singularem, solùm procedunt in foro exteriori, quia in interiori Iudex qui grauat, peccat non admittendo appellationem, vel alia via grauamen non remouendo, siue sit quò liceat appellare, siue non, argumẽto aliquorum iurium [h]: qua in re quamplurimi litigantes, vel aduocati, & procuratores eorum passim grauissimè peccant cum obligatione restituendi, prout aduertit Nauarrus [i], & ad hoc, vt Iudex peccet, non admittendo appellationem à parte interpositam, non requiritur quòd sententia sit iniusta secundùm acta, sed sufficit quòd credatur esse ipsa re iniusta, & peragenda de nouo possit demonstrari esse talem, vt argumento aliquorum iurium tenet Nauarrus [k].

g Glos. in l. quis resti. ff. de rei ven.
h l. 1. de appel. c. ad nostram. eo. ti.
i Na. in man. c. 25. n. 35.
k Na. vbi su.

ARTICVLVS V.

Vtrùm suspensio à voce actiua & passiua suspendatur per appellationem subsequentem.

Respondeo dicendo, quòd sic. Nam regulariter omnis appellatio suspendit sententiam, & eius effectum, etiamsi secum trahat executionem, iuxta quandam legem [l], & non videtur excepta huiusmodi suspensionis sententia; non enim excipitur ab illa regula omnis suspensio, sed solùm suspensio ab officio vel ingressus Ecclesiæ. Decretalis [m] enim quædam solùm loquitur de his, & non de aliis, & non est alius textus, qui disponat idem de aliis, siquidem ante illum controuersia etiam erat de illis, quamuis in alia Decretali [n] idem de interdicto haberetur, & à regulari iure non est recedendum, nisi quoad ea quæ inueniuntur excepta, præcipuè cùm in dicta Decretali appellatio legitima non suspendat omne interdictum, sed solum illud, quo interdicitur ingressus Ecclesiæ, vel aliquod officium diuinum, quod non fit in suspensione vocis actiuæ, & passiuæ. Nam hæc non suspendit à diuinis. Vnde sicut interdictum ingressus possessionis agri, vel beneficij, vel possessionis eius, vel aliorum actuum, qui non tangunt animam, suspenditur per appellationem, vt omnes [o] dicunt, & sentiunt; ita suspensio à voce actiua, & passiua suspenditur per illam: & ita suspensus à dicta voce actiua, & passiua, si post appellationem eligatur, vel eligat, valida proculdubio

l. furti. ff. de his, qui notãt. infamia.
m c. is cui. §. fin. de sẽt. exc.
n cap. ad hæc quonid. de appellat.
o omnes in d. §. fi. & in d. c. ad hæc quonid.

erit electio. Quod notent regulares quando vident aliquos priuari voce actiua, & passiua in aliquibus Capitularibus congregationibus, vt sic ab electionibus excludantur, & Episcopatum eorum accipiat alteri, & nutantes transferantur filij eorum, & mendicent, & eiiciantur de habitationibus suis, & non sit illis adiutor, nec sit qui misereatur pupillis eorũ; poterunt enim ab hac priuatione appellare, si fiat ab aliquo inferiori, & posita, & accepta possunt actiuè, & passiuè ad electionẽ procedere, nisi dicatur, quòd in religione appellatio tãtùm habet effectum deuolutiuum, & non suspensiuum.

QVÆSTIO XXX.

De apostatis, & à religione eiectis, in viginti nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur viginti nouem.

1 *QVid sit, & quotuplex sit apostasia, & apostata.*
2 *Vtrùm portantes habitum subtus in abscondito sint apostatæ.*
3 *Vtrùm pœna fugitiui puniatur monachus, qui ob aliquod leue peccatum supra modum grauatus ad suos superiores sine licentia pergit.*
4 *Vtrùm pœnæ, quas ponit Paulus IV. contra religiosos extra claustra vagantes, & apostatas cum habitu, vel sine habitu tantùm sint latæ contra apostatas.*
5 *Vtrùm Prælatus teneatur requirere apostatam, & fugitiuum monachum.*
6 *Vtrùm Prælatus possit vbicunque deprehendere apostatam fugitiuum.*
7 *Vtrùm Prælati teneantur petere licentiam à fratribus ad sua monasteria accedentibus.*
8 *Qua pœna puniantur hi fugitiui.*
9 *Qua pœna puniantur dictos fugitiuos recipientes.*
10 *Vtrùm apostatæ, & fugitiui fratrès sint à suis Prælatis benignè recipiendi.*
11 *Vtrùm bona apostatarum, & fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipsum ordinem.*
12 *An prædicti apostatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes, teneantur scribere memoriale creditorum, & debitorum, & ipsum suo Prælato præsentare.*
13 *Vtrùm solùm bona acquisita ab apostatis per negotiationem contra iustitiam applicentur Cameræ Apostolicæ.*
14 *Vtrùm propter crimen apostasiæ, quis à religione rectè possit expelli.*
15 *Vtrùm apostata, qui in nostra religione Minorum non fuit ter conuictus, neque ter punitus possit expelli à religione propter hæc, & alia grauia delicta quæ in apostasia, & in religione commisit.*
16 *Vtrùm solùm Generalibus, aut Prouincialibus expulsio horum apostatarum, & delinquentium committatur.*
17 *Vtrùm Generalès, & Prouinciales possint eiicere incorrigibiles sine consilio patrum.*
18 *Vtrùm dicti Prælati possint appellare à religione homicidam.*
19 *Vtrùm religiosus de crimine nefando conuictus possit à religione expelli.*
20 *Vtrùm iustè expulsi à religione teneantur seruare regulam quam vouerunt.*
21 *Vtrùm à monasterio eiectus rogãs, vt iterum recipiatur, possit remanere tuta conscientia in sæculo, si Prælati eum nolint recipere.*
22 *Vtrùm legitimè eiectus possit intrare aliam religionem.*
23 *Vtrùm Prælati possint expellere à religione incorrigibilem iubendo ei, vt ingrediatur aliam strictiorem intra certum tempus.*
24 *Vtrùm promotus tantùm ad sacrum Subdiaconatus ordinem, si expellatur propter eius delicta ab ordine, possit ordinari aliis ordinibus ab Episcopis.*
25 *Cui Episcopo erunt subiecti expulsi à religione, an Episcopo originis, an domicilij.*
26 *Cui acquirant isti legitimè expulsi.*
27 *Vtrùm eiectus teneatur vti habitu clericali ordini suo conuenienti.*
28 *Vtrùm isti eiecti possint tradi brachio sæculari, vt corporaliter puniantur.*
29 *Vtrùm eiectus à sua religione, si ad eam iterum recipiatur, necessarium sit quod in ea iterum profiteatur.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex sit apostasia, & apostata.

REspondeo dicendo, quòd apostasia iuxta glossam [a] solemnem, & receptam, est triplex, a fide, ab obedientia, & ordine vel religione. Hîc autem solùm nobis est sermo de apostasia ab ordine monachali & religione, & licèt apostasia generaliter sumpta dicatur ab obedientia, & à præceptis obediendi retrocessio, & retractio, siue desertio, iuxta prædictam glossam, & D. Thomã [b]. Non tamen dicitur apostasia à religione, accipiendo verbum hoc strictè in ea significatione in qua accipitur in toto titulo de apostatis, pro quacunque retrocessione. Sed requiritur primò, vt ipsa retrocessio sit criminosa, & mortiferè mala, vt eruditè dixit Caietan. [c] Imò ait quòd non sufficit, quòd sit criminosa, & mortiferè mala, qualis est inobedientia: qua monachus intra monasterium existens contrariè renuit obedire iussis Prælati, etiamsi violasset votum substantiale castitatis; licèt enim tanquam inobediens, & impudicus possit castigari, non tamen tanquam apostata, secundùm omnium mentem. Imò neque sufficit, quòd exeat monasterium sine licentia Prælati, absque tamen animo deserendi religionem. Vnde retrocessio ab aliquo monasterio alicuius religionis sine licentia Prælati, cum animo tamen intrandi aliam religionem, etiam laxiorem, si intret illam, non dicitur apostata; quia licèt sit recessus ab illo monasterio, & ab illo ordine, non tamen est recessio a religione, & ita non incidit in pœnas apostatarum, iuxta determinationem [d] Innocentij communiter recepti, quam Caietanus vbi suprà præclarè declarat. Imò neque omnis retrocessio per quam non solùm peccatur mortaliter, sed etiam incurritur excommunicatio maior, sufficit ad constituẽdam illam apostasiam, de qua loquimur; per desertionem enim temerariam habitus à religione fit retrocessio mortifera, & excommunicatione ipso iure punita, prout dicitur in iure [e]. Nõ tamẽ illa omnis est apostasia de qua loquimur, quia illa fit aliquando animo citò habitum reassumendi; ad hoc enim, vt hæc apostasia constituatur, necessarium est, quòd deferatur habitus sine proposito illum reassumendi, vel aliam religionem intrandi. Ex prædictis colligitur, quòd apostata à religione dicitur religiosus expressè, vel tacitè professus, qui deserit religionem quam professus est sine transitu ad aliam cum animo non reuertendi ad suam. Cui consequens est, non omnem religiosum fugitiuum esse apostatam; omnis enim qui exit à monasterio sine licentia superioris retento habitu vagans, vel se celat ne inueniatur, est fugitiuus, vt Ioannes

a Glos in c. 1. de apost.
b D. Th. 2.2. q.12. ar.1.
c Caiet. sup. D. Tho. in d. c. ar.
d c.fi. de regul.
e Intellexamus de ætat. & qualitate.
e c.1. nec clerici, vel monachi. lib. 6.

Andreas [a], & communis determinat: attamen non omnis talis est apostata per supradicta. Consequens item est, nullum religiosum qui transit ad arctiorem religionem, petita licèt non obtenta licentia superioris, esse apostatam, quia eius transitio non est retrocessio criminalis, siue mortifera, iuxta sacros canones [b]. Consequitur item eadem ratione nullum translatum ad aliam religionem, vel ad alium locum mediante dispensatione legitima esse apostatam, iuxta quandam Extrauagantem [c] hoc definientem. Neque consequenter, qui est translatus ad Episcopatũ iuxta sacros canones [d]. Neque institutus perpetuò in aliqua Ecclesia desinit esse claustralis, iuxta quandam glossam singularem [e]: neque ille qui per aliquos paucos passus sine licentia Prælati egreditur monasterium, statim regressurus, quia non videtur egressio illa mortifera, cùm exiguitas in omni materia excuset à culpa mortali, prout tradunt D. Thomas [f] & Nauarrus.

a And. in c. fi. de regul. l. quis sit fugitiuus. ff. de aedilitio edicto.
b cap. licet. de regul.
c Extrau. viã ambitiosę. de reg. sub. fin.
d Clem. 1. de elect. c. statutis 19. q. 2.
e Glo. in Cle. 1. § ad hęc. de statu monac.
f D. Tho. 2. 2. qu. 59. art. 4. Na. in Man. ca. 21. n. 4.

ARTICVLVS II.

Vtrùm portantes habitum subtus in abscondito sint apostatæ.

RESpondeo dicendo, quòd portantes habitum subtus, vel coopertum in abscondito, an propriè vel impropriè dicantur apostatæ, an verò tantùm excommunicati, disputatum fuit à Rota, & per maiorem partem fuit determinatum ipsos esse excommunicatos, non tamen apostatas, vel si apostatas eos esse affirmamus, hoc de apostasia impropriè, & lato modo dicta, esse accipiendum. Ita Quintil. Mand. [g] & citabatur consilium [h] Oldradi, qui volebat non incurri propterea aliquam inhabilitatem, sed tantùm excommunicationem, nisi adessent coniecturæ animi deserendi religionem. Aduerte tamen quòd contra licentiam, quæ olim concedebatur passim religiosis portandi habitum subtus, adest Conc. Trid. [i] vbi determinatur contra talem licentiam, *ne detur licentia cuiquam occultè regulari ferendi habitum suæ religionis.*

g Mand. de sign. gr. ti. li. de ... fo. 101. pag. 2. col. 2.
h Conf. 101.
i Conc. Trid. sess. vlt. sub Pio IIII. ca. 14. in princ.

ARTICVLVS III.

Vtrùm pœna fugitiui puniatur monachus, qui ob aliquod leue peccatum supra modum grauatus ad suos superiores sine licentia pergit.

RESpondeo dicendo, talem non esse apostatam, secundùm superiùs dicta, neque pœna fugitiui esse puniendum, secundùm Baldum [k], si accedit ad superiorẽ, vt ipsum à tali grauamine subleuaret, argumento aliquorum iurium [l]. Tum, quia dicens se grauatum, ob idque adiens superiorem, videtur appellare, argumento cuiusdam Decretalis [m]. Vbi notant scribentes præsertim Decius. Neq; supradictis obstat Concil. Trid. [n] quod vetat omnibus religiosis recedere à suis conuẽtibus etiam ob causam adeundi superiorem: nam respondetur non esse credendũ Concilium voluisse derogare tam iustam conclusionem tam graui ratione nitentem, præsertim quòd non est petenda licentia ab eo, ad cuius grauamen tollendum pergitur ad superiorem, iuxta glossam [o], & communiter scribẽtes, & quod adire superiorem ob iustum grauamen habet vim appellationis apud religiosos, à quorũ superioribus posse appellari verbo, vel facto irrefragabiliter probãt Doctores in superiori quæstione allegati; vbi diximus Concilium Trid. hoc nõ vetare, sed solùm prohibere ne quis religiosus possit exire à monasterio sine licentia superioris, etiam vt adeat superiorem, non autem vetare ne grauiter grauatus per viã iusti grauaminis, & appellationis iustæ, verbo vel facto interpositæ possit adire superiorem ad conquerendum de illo, cũ hoc sit consonum iuri naturali, & malitiis hominum obuiandum est, ita explicat Nauar. [p] Quæ opinio mihi videtur sequenda, cùm solido nitatur fundamento, licèt contrariam teneat Bannes, cuius opinionem posse sequi videtur, casu quo non constat de iniustitia grauaminis, & hoc ratione scandali, & iuxta hoc debet explicari quidquid circa hoc determinatum est pro regularibus.

k Bal. in c. ad nostrã. de appellat.
l L. contra pupillũ. §. it. qui ad maius auditorum. ff. de re iudic.
m c. dilect. 2. de appell.
n Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 4.
o Glo. in c. cũ pastoris. 2. q. 7.
p Naua. in c. non di ... n. 21. Bannes 2. 2. q. 12. art. 1. pag. 667.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm pœnæ, quas ponit Paulus IIII. contra religiosos extra claustra vagantes, & apostatas cum habitu, vel sine habitu, tantùm sint latæ contra apostatas.

RESpondeo dicendo, quòd cùm nullus fiat apostata per aliquem actum, qui non sit peccatum mortale, sed solùm per illum, per quem fiat apostata à religione, consequenter videtur dicẽdum, quòd pœnæ constitutionis Pauli IIII. quæ habentur in constitutionibus Pontificalibus [q], confirmatæ, & modificatæ per Pium IIII. in quadam constitutione huius Põtificis prima in ordine, quæ habetur in eisdem constitutionibus [r] Pontificalibus non fuerunt incursæ saltem quoad Deum, & forum conscientiæ, nisi per eos qui exierũt monasteria, & religiones per exitum mortiferum. Neq; omnes qui per talem exitum exierunt, quia prædictæ Bullæ non induxerunt pœnas, nisi contra apostatas à religione, vt colligitur ex earũ procemiis & verbis, ibi, *apostatas*, & ibi, *apostasia*, decies repetitis in Bullis Pauli IIII. & Pij IIII. & Bulla Pij IIII. solùm est intelligenda de his, quos comprehendit Bulla Pauli IIII. quæ interpretatur illã, cùm lex interpretans aliam intelligenda sit de comprehensis in ea, iuxta quandam authenticam [f], & hoc determinat Cardinalis. Nec obstat quod Paulus IIII. dicit in sua Bulla, *Omnes & singuli, qui post professionẽ per eos in ætate legitima constitutos in aliquo approbato etiam militari: Ordine purè, & liberè emissa temeritate propria, aut quouis prætextu, aut causa extra claustra suorũ regularium locorũ degunt*. Quia dicta verba debẽt intelligi de prætextu & causa illicitis; quoniam vna pars copulatiuæ dubij declaratur per aliã. Vnde cùm verbum, prætextu, & verbum causa, sint generalia, & dubia ad licita, & illicita, debent intelligi per aliam partem copulatiuã, ibi, *temeritate propria*, de iniustis, & temerariis, tum, quia illa verba, apostasia, & apostata, decies repetita, intelligẽda sunt de illis qui per apostasiam degũt extra claustra; repetitio enim eiusdem verbi in eadem lege vel canone grande mysterium indicat, iuxta glossam [t] celebrem, tum quia nisi illa Bulla ad apostatas restringatur, posset argui Pontifex in ea de iniquitate, quod non est dicendum de lege à Paulo IIII. sanctissimè lata. Cùm vt Theologus doctissimus noster de legis essentiali qualitate esse iustitiã, & honestatem, iuxta ea, quæ in superioribus latè diximus. Nec Pius IIII. eius constitutionem, vt non iuridicam notauit, sed solùm declarauit eam, quantum ad formam procedendi, & declarandi esse priuatos beneficiis & dignitatibus, fore necessarium, vt exhiberent licẽtias, & à iudicibus apostoli

q fol. 359.
r fol. 398.
f Aut. Hac cõstitutio. §. vnde. collat. 8. Card. propos. 3. in c. statutũ. v. cùm sua. de elect.
t Glos. in c. 1. de iure patronatus.

Apostolicis eorum veritas, vel subreptio examinaretur. Vnde hodie constitutio Pij IV. solùm habet locum in apostatis & in his qui cum literis, & dispēsationibus subreptitiis in sæculo vagantur, qui per Ordinarios possunt cōpelli, vt ad suas natiuas religiones reuertātur eos beneficiis Ecclesiasticis priuādo, prout secundùm Deū meliùs ipsis videbitur expedire. Quod confirmat Conc.[a] Trid. dicens, quòd nō liceat regularibus à suis Conuentibus recedere, etiam prætextu ad superiores suos accedendi, nisi ab eisdē missi, aut vocati fuerint, qui verò sine præ dicto mandato in scriptis obtēto repertus fuerit ab Ordinariis locorū, tanquā desertor sui instituti, puniatur. Ex quo colligitur, quòd non solùm virtute constitutionis Pij IV. possunt Ordinarij procedere contra apostatas, eos ad claustrum reducendo, sed virtute dicti Concilij Tridentini ipsis facultatē ad eos coërcendos concedentis. Verum tamen est, quòd non licebit ipsis Ordinariis ipsos sine licentia in scriptis per suum territorium transeuntes detinere, neque punire si fidem fecerint se grauatos appellasse, vel de grauamine protestatos corā senioribus iter arripuisse ad superiorem, & ideo licentiam in scriptis nō deferre, quia noluit eam dare Prælatus à quo appellarunt, vel iustè metuerunt eam petere, vel quia per appellationem, vel licentiæ petitionem in carcerem iniustè coniecti aufugerunt, prout affirmat Nauarrus [b], hanc opinionem neruosè defendens. Supradicta sunt conformia constitutioni Innocentij VIII. quæ habetur in libro Monumenta [c] ordinum, qua præcipit *omnibus Ecclesiarū Prælatis, vt omnino eiusdem fratres Minores discedentes ab ordine post professionē, ac quod illos (cum requisiti fuerint à Minist. ir. & Custodibus) denunciari faciant fore excommunicatos*: nam iam modò possunt vlteriùs progredi contra eos procedendo, iuxta decretum Concilij superiùs allegatum.

a Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 4.

b Naua. in c. nullam. 18. q. 2. in fin.

c In 1. impr. fo. 37. & in 2. fol. 121. concess. 163.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Prælatus teneatur requirere apostatam & fugitiuum monachum.

Respondeo dicendo, quòd Abbas, & quilibet Prælatus conuentualis requirere debet monachos fugitiuos, & ad claustrum deducere, salua disciplina ordinis, iuxta quandam Decretalem [d]. Quę requisitio mādatur ibi fieri annuatim in tempore Capituli. Quando tamen monachus fugitiuus ita esset scandalosus, & periculosus aliis fratribus, & aptè nō posset capi, cogi, & detineri, ait [e] Syluester, quòd fortè Prælatus, vel conuentus non teneatur reducere talem, secundùm Archidiaconum, ne aliis noceat, si nō speratur posse emēdari; quia vtilitas communis præponitur priuatæ. Et huic dicto suffragatur D. Bonauentura [f] dicens de istis fugitiuis incorrigibilibus. Quòd si, Deo permittente, aliqui se ipsos eiicerent, gratię sunt Deo referendę, non quia illi peccauerūt, sed quòd oues suas à pestifera contagione liberauit. Vnde Apostolus ad Galatas [g] scribens, ait, *Vtinam abscindantur, qui vos conturbant, scilicet, puritatem vestram, pacem, & famam.* Si autem speratur correctio, & impeditio malorū eius si coërceatur, vel detineatur, tenetur Prælatus, vel conuentus, & corrigere, & cogere ad redeundum, iuxta determinationem cuiusdā Decretalis [h]. Et si nolint, debent incarcerari. Dixi, salua ordinis disciplina, quia sic ponitur in regula B. Benedicti, quæ habet, quòd ter egressus monasterium, ad monasterium recipi non debet, vt dicitur in capitulo secundo eiusdem regulæ. Et sicut incorrigibilis debet eiici à monasterio, quando in ergastulis non posset commodè detineri. Dixi (ita esset scandalosus) graue autem scandalum erit, quando alij dicunt se potiùs tale monasterium deserturos, quàm simul cum illo moraturos, sicut ait Hostiensis se aliquando vidisse de facto, & similiter Archidiaconus hoc vidisse asserit in quadam moniali. At in hoc putat Syluester [i], standum esse arbitrio boni viri.

d c. ne religiosi. ex. de regular.

e Sylu. v. apostasiam. 10.

f D. Bonau. su. reg. q. 14.

g Ad Gal. 5.

h c. à nobis. ex. tra de apostat.

i Sylu. vbi su. not. 11.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Prælatus possit vbicunque deprehendere apostatam fugitiuum.

Respondeo dicendo, quòd potestas Prælati supra suum subditum regularem est tanta, vt etiā extra suum monasterium, & territorium manentē fugientem, & malè, vel bene facientem sine licentia ipsius, possit capere realiter, & vinctum in suū monasterium adducere, sicut quicunque possidet aliquam rem, potest propria autoritate vbicunque eam inuenerit capere, & retinere, iuxta quādam legem [k]: tum quia dominus potest capere seruum fugiētem vbicunque illum inuenerit, iuxta alias leges [l], quarum vna habet, curialem vel cohortalem, id est, curiæ vel cohorti obligatum fugientem capi posse autoritate curiæ, vel cohortis cui obnoxius est. His & aliis hanc conclusionem probat Nauarrus [m]. Et licèt hoc ius commune concedat, priuilegia tamen amplius concedunt fratribus Minoribus, quòd scilicet, eorū Generales, & Prouinciales Ministri ac Custodes, & cæteri fratres ordinis Minorū, possunt apostatas, & insolentes dicti ordinis excommunicare, ligare, capere, & carceri mancipare, si videbitur expedire, vt concessit Innocen. VIII. [n] Quod ipsum concessit Clemens [o] IIII. in quocunque habitu eos contigerit reperiri, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sęcularis, & in Marimagno [p] fratrum Carmelitarum idipsum cōceditur. Et additur, quòd præfati fratres apostatæ possunt capi, & incarcerari, &c. in quocunque loco, etiamsi in curia Romana inueniri eos contigerit, in qua sicut extrà possunt Prelati dicti ordinis super subditos suos, ratione professionis, tam tacitè, quàm expressè emissæ, tanquā Ordinarij procedere: ita habetur in libro Monumēta [q] ordinum. Multa circa hoc inueniuntur priuilegia, quæ esset fastidiosum recensere, & ne fastidium ingeram, ea ex proposito subticeo, aduertendo ex ipsis colligi non solùm Prælatos suos subditos apostatas, & fugitiuos capere posse, sed omnes alios sui ordinis apostatas, & fugitiuos, vbicunque eos sine licētia in scriptis inuenerint, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis, & ita vsu, & consuetudine in nostra, & aliis religionibus receptum videmus. Ita concessit Leo X. congregationi Camaldulensi, & Eugenius IV. congregationi mōtis Oliueti, & congregationi S. Iustinæ, & S. Benedicti Hispaniæ, & Clemens III. & Clemens IV. & Gregor. IX. Carthusiensibus, prout refertur in Compend [r]. Cistertij ordinis.

k l. si quis. §. differentia. ff. de acquir. poss.

l l. 1. §. per seruū qui in fuga. ff. de ac. poss. l. 1. C. vbi curialis vel cohortalis.

m Nau. in ca. nullam. 18. q. 2. n. 50.

n Habet. in li. Monum. ord. in 1. impr. fol. 37. & in 2. fo. 121. concess. 164.

o Habet. in eod. li. in 1. impr. fo. 58. & in 2. fo. 14. conce. 319.

p in § apostatas corrigi quoque ordinis.

q In 2. imp. fo. 186. conces. 470.

r Tit. fugitiuus. § 5.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Prælati teneantur petere licentiam à fratribus ad sua monasteria accedentes.

Respondeo dicendo, quòd Sixtus V. Romæ apud D. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingētesimo octuagesimo septimo, septimo Kalendas

Kalendas Decembris, Pôtificatus sui anno tertio, in constitutione contra illegitimos criminosos volens multis malis remedio Apostolico obuiare, sequentē ponit constitutionem, dicens: *Sed quia interdum Sathanas in Angelum lucis se callidè transfigurat, ac perditi quidam, & facinorosi homines, quod sæpè vidimus, & experti sumus, instigante antiquo pacis, & religionis hoste, nō veriti sunt temerario ausu habitum religiosorum assumere ea mente, vt veluti sub ouina pelle lupi rapaces per dolum, & insidias Christi fideles incautos, & nihil malè à religiosis suspicātes opprimerent, siue, vt post scelera patrata viam faciliorē ad fugam haberent, siue, vt se ueniam curia secularis, quæ eos propemodū in receptos persequebatur, manus aufugerent. Et contingit aliquando ipsos sicarios religiosos vestibus indutos à veris religiosis dolo, ac fraude deceptis intra domus regulares hospitio receptos fuisse. Probibemus eodē modo atque interdicimus, ne quis regularis ex vna prouincia ad aliam prouinciam sui ordinis transeundo etiā in itinere intra aliquod monasterium, domum vel locum alterius prouintiæ ad habitandum, vel tanquam hospes recipi aut ad modicum tempus diuertere possit, nisi superiori eius loci vbi residet expressam licentiam residendi in scriptis obtentā, seu literas obedientiæ, vel commendatitias secum deferat, atque exhibeat, vel nisi ita cognitus sit ijs ad quos diuerterit, vt de eius persona nullus omninò dubitationi, aut suspectioni locus relinquatur.* Et addit infr. Sixt. V. *Volumus, vt hi qui etiam pietatis, vel hospitalitatis prætextu regulares alterius prouinciæ ignotos, aut sine licentia, vel literis omninò receperint pœnas priuationis vocis actiuæ & passiuæ, necnon officiorum, graduum, honorum & dignitatum nō obtē. orum, atque inhabilitatis perpetuæ pariter incurrant.*

Circa quam constitutionem primò est notādum in religione in qua non seruatur à maiori parte superiorum ipsius, non obligat alios volentes eam seruare, prout diximus supra in quæst. 6. art. 10.

Secundò est notandum, quòd pœnis huius constitutionis non afficiuntur Prælati, qui recipiunt religiosos suæ prouinciæ ad eorum monasteria, sine licentia suorum superiorum diuertentes. Hæc enim constitutio loquitur, quando recipiuntur fratres alterius prouinciæ, vt patet ex eius verbis ibi, *ex vna prouincia ad aliam prouinciam*: & ibi, *alterius prouinciæ*: & infrà ibi, *alterius prouinciæ ignotos*. Supponit enim Sūmus Potifex, quòd si sunt fratres eiusdem prouinciæ ab aliquo eiusdem conuentus in quo recipiūtur, debent cognosci, aut saltem possunt ab ipsis religiosis cognosci ex interrogationibus, & informationibus cum ipsis habitis. Et licèt dicta constitutio loqueretur vniuersaliter etiam de religiosis eiusdē prouinciæ, ea sine dubio nō debet habere locum in religioso cognito ad aliquod monasterium sine licentia diuertente, cùm in eo cesset ratio huius cōstitutionis, quæ fuit impedire ne sicarij, & criminosi in conuentibus vestiti habitu regulari hospitarentur, & dolo, & fraude delicta, & scelera committi ab ipsis solita continuarent; ita vidi in facti contingentia fuisse responsum à viris doctissimis, quorum sententiæ ego quoque læto animo subscripsi, judicās Prælatum dictum religiosum recipientem in pœnas huius constitutionis minimè incurrisse.

ARTICVLVS VIII.

Qua pœna puniantur hi fugitiui.

RESpondeo dicendo, quòd Eugenius IIII. pro ampliori conseruatione congregationis Cistertij, & congregationis S. Benedicti Hispaniæ, anno Domini millesimo quadringentesimo sexto, & Cœlestinus V. pro sua cōgregatione, *Prohibuit quicunque ex monachis conuersis, & personis religiosis monasteriorum earum, ne sub excommunicationis incurrendæ pœna ipso facto sine generalis reformatoris, vel etiā Abbatis, & conuentuum, quorum tunc religiosus fuerit, petita & etiam obtenta licentia à monasterio exire possit, etiamsi ad quemcunque aliū ordinem, vel locum, seu quodcunque aliud monasterium earū, vel cuiusuis ordinis transire velit, quam excommunicationē incurrere voluerūt Abbates, Priores, religiosos, & superiores dictum transeuntem recipientes, si postquam per dictos cōgregationis monachos requisiti intra trium dierum spatium dictum translatum ad proprium monasterium, à quo exierit sine difficultate non remiserint cum effectu, à qua tā recipiētes, quam transeuntes, nisi in mortis articulo, ad suum monasterium reduxerint absolui nequeunt.* Circa quam cōcessionem aduerte primò cum Collect. [a] cōpendij Cistertij, quòd ad nullum alium etiam Carthusiensium ordinum, nisi petita & obtenta licentia supradicta monachis Cistertij transire licet, etiam virtute literarum Apostolicarum, nisi in eisdē de monasterio, & ordine, & dicta concessione specialis, & expressa mētio habeatur cum decreto irritante, quidquid secus. Imò ait, quòd cōcordia est facta inter Cistertiēses, & Carthusiēses, quòd nullus monachus ordinū suorum de vno ad alium sine licentia possit transire.

Secundò est notandū, quòd licèt monachi S. Benedicti, cōgregationis regni Portugalliæ supradicto gaudeāt priuilegio, eo tamen ipsi non vtūtur, vt patet ex quadam constitutione facta à dictis Patribus in capitulo generali celebrato in sancto Martino de Tibaes, decima tertia die mēsis Maij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo, cuius tenor lingua Lusitana est qui sequitur: *Quando algun religioso da nossa Orden se quiser passar a outra Orden dos Mendicantes, na facilmente se lhe conceda mas neguenlha. Poren se elle a tomar nam lha concedendo: vase em boa hora; poys os canones declaram, que petita licentia, & non obtēta, o tal religioso se podesse mudar à outra religiam mays estreyta. E se de fora pedir à tal licença denlha. Mas se em esta cor andar vagueando, mandamos, que o prendam, & castiguem como fugitiuo.*

ARTICVLVS IX.

Qua pœna puniantur, dictos fugitiuos recipientes.

RESpondeo dicendo, *Quòd nulla persona Ecclesiastica, vel secularis quacūque dignitate prædita aliquem ex Prælatis, vel monachis absque superioris licētia, apud eos diuertentem recipere, & penes se detinere audeant, etiam prætextu arctioris vitæ ordinis, vel obseruantiæ, etiam autoritate quarumcunque literarum Apostolicarū, in quibus de Prælato, monacho & cōgregatione nominatim expressè mētio facta non fuerit. Recipientes verò si intra tres dies postquā eis præsens priuilegium innotuerit, prædictum Prælatum, vel monachum eidem congregationi cum effectu non restituerint, vel à se realiter abiecerint: excommunicationis sententia ipso facto innodati existat, in qua, nisi in mortis articulo, vel à sede Apostolica absolui nullo modo possunt.* Ita concessit Leo X. congregationi Camaldulēsi. Et Iulius II. congregationi montis Oliueti, & Innocent. IIII. [b] nobis Minoribus *concessit, quòd retinentes fratres fugitiuos, & ipsi fugitiui sint ipso iure excommunicati. Necnon remanēt etiam excommunicati eisdem auxilium, consilium, aut fauorem præstantes*, prout cōcessit Iulius II. ordini Prædicatorum, & habetur in libro Monumenta [c] ordinū. Attēde tamen (prout ait Collector [d] priuilegiorum Mendicantium) quòd in Mari magno fratrum Carmelitarum additur quædam clausula, scilicet, *quòd possint Prælati ordinis promulgare sententiam excommunicationis in detinentes fratres discedentes, vel apostatas sine*

tales

a Collect. in comp. ti. [illegible] nus. 6. 1. & 2.

b Ita habet. in li. Monu. ord. in 2. impr. fol. 260. conc. 951.

c In 1. imp. fol. 27. conc. 554.

d Tit. apostata ab ord. §. 8. in fin.

tales retinentes sint laici, siue clerici. Ita habetur in lib. Monumenta [a] ordinum. Et ait Collector, se videre, quòd hæc est magna autoritas concessa Prælatis ordinis: & quòd alibi non inueniatur similis. Circa quã concessionem est aduertendum, quòd recipientes, & detinentes supradictos fratres, non inquantum fugitiuos, & apostatas, sed inquantum cõsanguinei, affines, aut amici, & familiares benignitate quadam naturali ipsis benefaciendo non incidunt in dictam excommunicationem: quod probatur. Nam etiam Bulla Cœnæ, quæ quotãnis publicatur, & intimatur, excommunicat detinentes hæreticos, aut eis auxilium præstantes. Et secundùm communiter Doctores illa excommunicatio non comprehendit recipientes, aut auxilium præstantes supradictis, nõ tanquam hæreticis, sed tanquam amicis, aut alio vinculo humanitatis addictis. Solùm enim recipientes, & auxilium præstantes ipsis hæreticis, inquantum hæreticis comprehendit, vt rectè notauit Caietanus. Tum quia potest quis, licèt nõ teneatur, eisdẽ etiam non extremè indigentibus subuenire quatenus homo, argumento cuiusdam canonis [b] loquentis de peccatore, dicentis; *quia peccator est, corripe; quia homo, miserere.* Et ibi, *Nulli homini clauden da est misericordia, sicut nulli peccatori impunitas relaxanda est*: tum quia nullo canone contrarium probatur. Licèt multis probari possit, eum præsumi fauere hæretico, qui sciens eum esse talem fauet ei sine aliqua circũstãtia, quæ excusare posset eum etiam in foro exteriori à tali præsumptione, quales multæ occurrere possunt fundatæ in timore, necessitate, cognatione, vel vtilitate, in pace, militia & bellis, in quibus videmus, & legimus Catholicos Imperatores, & Reges donis, ducibus, & militibus fauisse Lutheranis. Quoad forum autẽ interius, in quo sola veritas respicitur, facile est decernere fauorem datum alicui eo respectu, quo malus, & hæreticus est à dato ab ipso, eo quòd proximus, & à Christo redemptus. Ita doctissimus Nauarrus [c], supradictis consentiens. Vnde sic debemus in nostro casu theologizare, quòd scilicet non remaneant excommunicati recipientes apostatas, & fugitiuos, si hunc illis fauorem impendunt, non titulo, & colore apostasiæ, aut fugæ à religione, sed titulo pietatis, amicitiæ, & consanguinitatis, & benignitatis ergà proximos afflictos satis debitæ. Et iuxta hanc Theologiam priuilegia suprapositia sunt explicanda.

[a] In 1. imp. fo. 183. conc. 452.
[b] ca. duo ista nomina. 23. quæst. 4.
[c] Nau. in ma. ca. 27. n. 55.

ARTICVLVS X.

Vtrùm apostatæ & fugitiui fratres sint à suis Prælatis benignè suscipiendi.

RESpondeo dicẽdo, neminem negare posse apostatas, & fugitiuos fratres, qui sui sacri ordinis habitu derelicto vagantur, dignos esse regulariter vituperio, indignos auxilio. Tum quia manum ad aratrum postquam miserunt retrò aspexerunt, & effecti sunt indigni regno Dei, iuxta dictum [d] Domini nostri Iesu Christi. Tum quia multa addũt, & committunt digna maximo supplicio: cum cæteris paribus omnia in eis peccata sint aliquàtò maiora, etiãsi ob solam circunstantiam religionis non fiant semper mortifera, quæ absque illa solùm sunt venialia, secundùm Diuum Thomã [e]. Ob quæ, & alia multi piissimi, & circunspecti viri nullo alio remedio iuuandos putant, quàm vt redeant in monasteria, vnde exierunt, pœnas omnes quantumlibet graues eis paratas subituri, & si redire noluerunt, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea cura de eis habeatur: imò tanquam perditæ, & derelictæ oues relinquantur, à dæmonibus vtplurimum deuorandæ. At doctissimus, nec minùs pius Nauarrus [f] ex multis probat. Primò eos, qua parte fieri potest tum blandiendo, tum docendo inducendos esse, vt ad idem aratrum, in quod manum miserant, redeant, & ita pareant, vt contumacia & inobedientia, quibus vsi sunt, in duplicatam obedientiam, & reuerentiam commutentur. Deinde, quòd si ad id non potuerint induci, audiantur, ex quibus impedimentis ad id peragendum retardantur, & iuxta illorum varietatem eis prouideatur, aliis quidem facta facultate transeundi ad eiusdem ordinis monasteria, aliis ad alias eiusdem ordinis prouincias, aliis ad alios ordines æquales, aliis etiam ad laxiores: quod prudentiæ, & superiorum iudicio relinquitur. Ex his colligitur, qua benignitate sint isti miseri recipiendi, & tanquam oues perditæ à pastoribus super humeros suos subleuandæ, non extinguentes hæc ligna fumigantia, & hos calamos quassatos non infringentes. Ad similitudinem Saluatoris Domini nostri, considerantes Dominum posuisse hos homines super capita sua. Non solùm enim sunt trahendi subditi à Prælatis super humeros, sed super capita. Nam eorum regimen non solùm est onus humeri, sed etiam capitis. Debent enim viribus gubernari, & discretione, & prudentia subleuari, & blanditiis attrahi.

[d] Luca 9.
[e] D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 9.
[f] Na. inc. si. cuimus. n. 13.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm bona apostatarum, & fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipsum ordinem.

RESpondeo dicendo, quòd ipsi apostatæ nihil sibi quærunt singulariter, nec monasterio alicui suo. Quia licèt regulariter religiosi aliorum ordinũ contrahendo vtiliter quærant suo monasterio, vel ordini, iuxta doctrinam Innocentij [g], siue contrahant nomine suo, siue nomine monasterij, vel ordinis, siue impersonaliter, vt tradit Nauarrus [h] post Baldum. Frater tamen Minorita de Obseruantia non potest id facere: quia monasteria, & ordo sancti Frãcisci de Obseruantia sunt incapacia dominij & possessionis omnium bonorum pecuniariorum, iuxta suam regulam à iure communi [i] confirmatam, & declaratam. Loquendo tamen secundùm priuilegia ipsi ordini concessa, aliter est procedendum. Leo enim X. concessit, *Vt quandocunque acciderit, quòd fratres Minores extra obedientiam vagantes obseruantiæ fuerint capti, aut sponte redierint ad ordinem, qui aliqua bona habuerint, quæ tempore apostasiæ diuersis viis acquisierint, possint Prælati ordinis, & alij fratres, quibus ipsi commiserint accipere alia bona, & ea exigere à quibuscunq; personis ea detinentibus, & vti illis, si talia sunt, quorum vsum liceat fratribus habere, vel si huiusmodi non sint, quibus in propria specie fratribus vti non liceat, vt sunt pecuniæ, vestes sæculares, & similia, quod fiat de talibus rebus, sicut fieri mãdatur in declaratione suæ regulæ de similibus, quando sibi ab aliis dantur, vel in testamentis legantur. Et concessit quòd si oportuerit huiusmodi bona in iudicio petere, possit hoc facere Procurator, seu Syndicus ordinis deputatus autoritate Sedis Apostolicæ, vel alius amicus spiritualis fratrum, qui ab aliquo Prælato ordinis ad hoc fuerit nominatus.* Ita habetur in Supplemento [k]. Ex quibus infertur, quòd omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia, quæsita per Minoritam apostatam pertinent ad Sedem Apostolicam, & possunt peti à dicto syndico, & disponi ab his, prout Prælatus dicti ordinis ordinauerit, non tamen secũdùm rigorem syndicus tenetur ad omnia debita

[g] c. cùm olim. 3. de priuileg.
[h] Nau. in ca. nõ dicatis. 12. q. 1. n. 12. Bal. in l. seruũ. C. de pact.
[i] ca. exiuit. §. ad hæc. de ver. sig. li. 6. Clem. exiuit. §. proinde. eodem tit.
[k] fo. 62. tom. 103.

debita liquidè contracta per dictum apostatam, cùm ipse syndicus sit constitutus nomine Sedis Apostolicæ, quę pro conseruatione ordinis, & quiete fratrum recipit in se dominium istarum rerum. Non tamen constituitur absoluendum debita ab ipsis fratribus contracta, cùm Ius resistat obligationibus ab ipsis initis: non tamen resistit acquisitioni dominij, quod per ipsos Sedi Apostolicæ in vtilitatem horum fratrum potest obuenire. Et hoc videtur tenendum. In quam partem inclinat Nauarrus [a] licèt in hac difficultate aliquantulum fuerit hallucinatus propter ignorantiam supradictæ concessionis Leonis X. Vnde infertur, quòd apostatæ, & fugitiui aliarum religionum habentium bona in communi, quibus potest acquiri aliquid in communi, possent petere prædictas actiones, & iura. Minimè tamen obligantur loquendo secundùm rigorem ad soluendum debita per ipsos apostatas contracta: verum est tamen quòd sicut ille, qui emit rem Ecclesiæ sine solemnitate non potest repetere pretium ab Ecclesia, prout dicitur in iure [b], nisi pretium sit conuersum in vtilitatem Ecclesiæ: vt argumento eiusdem Decretalis [c] tenet Syluester: ita etiā nō possunt creditores petere à monasteriis sibi debita ab apostatis ipsorum monasteriorum, nisi id, propter quod debitum fuit contractum, conuersum sit in vtilitatem ipsorum monasteriorum. Qui enim sentit commodum, sentire incommodum quoq; necesse est, prout ait quædam iuris regula [d]. Adeò, hoc videtur verum, vt id etiam sentiam affirmandum in fratribus Minoritis regularis Obseruantię, si ad ordinem reuersi aliqua bona secum traxerint; ex his enim debet Syndicus ipsorum fratrum debita persoluere, non enim cedendum est, piam sedem Apostolicam velle sibi applicare dictorum bonorum dominium, ita vt debita per dictos fratres contracta minimè ex rebus per ipsos acquisitis soluantur.

a Nauar. li. 3. cons. ti. de reg. concess. 35.

b 12. q. 2. c. vt liceat.

c c. 1. de perit. Syl. vt alie. h. 14.

d c. qui sent. de reg. iur. li. 6. Cle. 1. de cens.

ARTICVLVS XII.

An prædicti apostatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes teneantur scribere memoriale creditorum & debitorum, & ipsum suo Prælato præsentare.

RESpondeo dicendo, quòd prædicti cuiuscunque sint ordinis, tenentur scribere aliquod memoriale creditorum & debitorum, & scripturarum, & testium, quibus ea, quæ oportet, probentur, & tradere illud suis Prælatis, petendo ab eis humiliter, vt dictis debitis satisfaciant: siquidem ipsi nihil habent, nec habere possunt proprium, vt tales satisfactiones fiant, & debita per eos contracta soluātur. Sed quid, si apostata fuit propter apostasias & alia eiectus à religione per sententiam iuridicam & diffinitiuam: & cùm esset in vinculis eius Prælatus, ipsi per obedientiam præcepit, vt omnia eius debita propalaret, dicens se ex bonis ab ipso ad religionem per apostasiam adductis paratum esse omnibus creditoribus satisfacere, & ipse quandam debitorum summām patefecerit. Postea autem eiectus à religione misit epistolam ad Prælatum: qua ipsi alia in multo maiori quantitate debita satisfacienda indicauit, dicens cum hoc suam conscientiam exonerare. Nunquid tenetur Prælatus ex dictis rebus hæc nouè manifestata debita satisfacere? Ad quod respondeo, quòd non tenetur ei credere in isto casu, cùm nemo secundùm ius credatur peccare: & ipse apostata sub obedientia, & excommunicationis sententia iussus manifestare omnia debita, asseruit minorem multò summam obligatum esse persoluere. Cui asserto magis credendum est quàm secundo: cùm primum fuerit dictum sub dicta censura, & obedientia, secundum autem non. Præterea potest præsumi de tali excluso, quòd eam summam & ea debita postea fraudulenter propalauerit, conuentione facta cum fictis creditoribus dicendo ea ipsis deberi: vt sic summa, quam in apostasia quæsierat, ad suas manus posset peruenire, & ipsi religioni nihil relinqueretur: quod non est alienum ab ipsis, cùm totam suam vitam in fraudibus, & cauillationibus consumant. Præterea hoc probatur: nam secundùm iura rei confessioni primæ magis est credendum, quàm secundæ, præsertim quando prima est iudicialis, prout cum communi contra Bartolum tenet doctissimus Couarruuias [e], Menchaca, & Iulius Clarus; & ita consuluit in facti contingentia; cui dicto subscripsit quidam doctus & religiosus vir.

e Cou. lib. 2. var. c. 3. Menche. contro. vs. fre. c. 41. n. 4. & Iul. Clar. in pract. crim. § fi. q. 53. n. 1.

Sed contra dicta in his duobus articulis adest nobis quædam constitutio Pij IIII. incipiens, *Cupientes malitiis nonnullorum, &c.* data Romę, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo, septimo die Decembris, Pontificatus sui anno primo. Qua determinauit, quòd omnia acquisita per negociationem illicitam clericorum, & religiosorum, quæ in tempore mortis eorum remanserunt inconsumpta, vel quibus in vita priuantur, Sedis Apostolicæ Cameræ applicentur. Quam Bullam refert Nauarrus [f], dicens eam continere ius nouum: tum quia nusquam hoc alibi inuenitur statutum: tum quia vtitur verbo, *decernimus*, quod inducit ius nouum. Quo fit, vt non adeò sit firmum (vt ait Nauarrus) id quod quidam responderunt, scilicet omnia pertinere ad monasterium, vnde iam professus, sine licentia exiuit; in hac enim Bulla, quam ipsi non viderunt, contrarium videmus contineri, quod tanquam quotidianum valde videtur notandum, & consulendum esse monasteriis, quorum religiosi talia taliter quæsierunt, vt se componant cum Camera Sedis Apostolicæ, quæ in illa ius habet, quo iure optimo, & firmo talia bona petere possint. Hæc Nauarrus. Ex qua Bulla ibi, *Quibus etiam illos viuentes priuari, & eis destitui contigerit*, colligitur bona apostatarum, quibus ipsi in vita priuari, aut destitui contigerit, non pertinere ad monasterium, sed ad Cameram Apostolicam. Nam respondetur, prędictam constitutionem intelligendam esse de bonis acquisitis illicitè ab apostatis extra claustra degentibus, quæ inuenta fuerunt tempore mortis eorum. Hæc enim veniunt sub nomine spoliorum, non autem de bonis acquisitis à Regularibus apostatis, aut fugitiuis, qui ad sua monasteria reuertuntur. Bona enim ista ad ea pertinent monasteria (iuxta decisionem iuris communis) quibus talis fugitiuus debet cum aliis fratribus alimentari, si in claustro manserit. Et si propter eius demerita expellatur, debet ei subueniri de vestitu, & aliis necessariis, ne statim cogatur mendicare, iuxta doctrinam Nauarri [g]. Et secundùm hunc modum intelligenda est constitutio Gregorij XIII. quæ habetur inter constitutiones Pontificales eiusdem Summi Pontificis. Quæ incipit, *Officij nostri partes sedulo, &c.* Nam ea constitutio loquitur de bonis apostatarum, & fugitiuorum, aut religiosorum viuentium, & decedentium extra claustra, vt patet ex eius verbis, ibi, *Post eorum obitum.* & ibi, *sufficientem fuerint testandi, aut de illis disponendi facultate suffulti.* & ibi, *nomen & eius veri heredis illius, naturam sortiri.* Et secundùm hunc sensum allegauit dictam constitutionem Nauarrus [h], dicēs per eam bona acquisita à religioso apostata

f Nau. de spol. cle. § 7. nu. 4.

g Nau. vbi su. num. 5.

h Nau. lib. 3. cos. f. ti. de sta. mon. con. 17.

apoſtata decedente extra clauſtra, Cameræ Apoſtolicæ deberi. Imò ex hac Gregorij XIII. conſtitutione, colligitur conſtitutionem Pij IV. tantùm de his bonis eſſe accipiendam. Nam allegans conſtitutionem prædictam, dicit eam continuiſſe, bona acquiſita à dictis Regularibus extra clauſtra poſt eorum obitum ad eandem Cameram Apoſtolicam pertinere. Et dictæ conſtitutiones determinantes omnia iſta Cameræ Apoſtolicæ applicari, ſunt intelligendæ, deducto ære alieno, & ſolutis debitis, quibus ipſi apoſtatæ tenebantur, ſicut explicat Gutierrez [a] aliâ ſimilem conſtitutionem Pij V. determinantis ornamenta, paramenta, vaſa, miſſalia, gradualia, libros cantuum, & omnia auri, & argenti conſecrata, & omnia deſtinata per quemcunque beneficiarium, aut Prælatos Commendatarios, ad cultum diuinum applicari tempore mortis ipſorum, ſiue ab inteſtato, ſiue cum teſtamento decedant, Eccleſiis, monaſteriis, & beneficiis, vbi dicti beneficiarij, Prælati, & Commendatarij ſuum titulum habent, & redditus colligunt, etiamſi ad teſtandum habeant facultatem. Hæc enim conſtitutio intelligitur iuridicè ab ipſomet Gutierrez, deducto priùs ære alieno, & debitis quibus aliàs minimè poteſt ſatisfieri.

a Guti. lib. 1. pract. c. 94. in fin.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm ſolùm bona acquiſita ab apoſtatis per negotiationem contra iuſtitiam, applicentur Cameræ Apoſtolicæ?

RESpondeo dicendo, quòd dupliciter poteſt conſiderari negotiatio illicita: quædam enim eſt contra virtutem iuſtitiæ ſpecialem, quæ non ſolùm inducit peccatum, ſed etiam obligationem ad reſtituendum. Alia eſt quæ fit contra virtutes Morales, vt quæ fit à regularibus, & Eccleſiaſticis, quibus prohibitum eſt iuxta ſacros canones negotiari, prout tradit Panormitanus [b], & reſoluit poſt alios Nauarrus. Et hæc ſolùm inducit peccatum ſine obligatione aliqua ad aliquid reſtituendum. Hanc differentiam innuit D. Thomas [c], Gregorius Lopez, Didacus Perez, & Nauarrus. Et iuxta hæc quæritur, an ſolùm pertineant ad Sedem Apoſtolicam bona apoſtatarum cum negotiatione illicita contra virtutem ſpecialem iuſtitiæ acquiſita, quæ obnoxia erant reſtitutioni, an etiam ea, quæ acquiſierunt dicti apoſtatæ contra ſacros canones eis negotiari prohibentes? Cui dubio reſpondetur ex traditis ab ipſomet Pontifice Pio IV. Vbi, poſtquam dixit per illicitam negotiationem acquiſita Cameræ Apoſtolicæ applicari, addit, *vel aliàs contra ſacros canones*. Per quæ verba ſatis explicat ipſe Summus Pontifex quæſita ab ipſis regularibus per modos eis à ſacris canonibus prohibitos, Cameræ Apoſtolicæ applicari: quæ profectò magna ampliatio eſt. Nam eam conſequitur, quòd quæſita per quaſcunque perſonas Eccleſiaſticas, & regulares ex beneficiis contra iura retentis, ex officiis ſæcularibus contra iura exercitis ex arte Medicinæ, & Chirurgiæ, vel alia eis prohibita, ex obſequiis item indecenter regibus, & aliis ſæcularibus perſonis contra iura canonica exhibita, ſunt reſeruata Papæ, & veniunt nomine ſpoliorum Cameræ Apoſtolicæ applicanda.

b Pan. in c. 1 & 2. de poſt. Nau. c. 23. nu. 100. & lib. 3. conſ. tit. de ſ... ab int conſ. 3. p. 212. in 1. imp. re.
c D. Tho 2. 2. q. 61. art 1. & 2. & Greg. in l. 45 par. 1. v. conſu. volunt. Per. in l. 3. tit. 3. verbo, mandamiento l. 1. ordi. Nau li. 3. conſ 1. de teſt con. 23 p. 205. in 1. imp.

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm propter crimen Apoſtaſiæ quis à religione rectè poſſit expelli?

RESpondeo dicendo, quòd expellere aliquem à religione res eſt maximæ conſiderationis. Et ideo ad explicandam iſtam difficultatem videndum eſt, in quo caſu hoc ſit licitum Prælatis regularibus. Et aduerte, quòd Alexander VI. fecit *facultatem Generalibus, ordinis Minorum, vt per ſemetipſos dumtaxat, & Prouincialibus, vt per eos cum conſenſu maioris partis capituli dicti fratres ordinis, quos incorrigibiles reppererint, habitu expoliare valeant, & ab ordine eiicere. Atque contra quoſcunque eis auxilium, conſilium, fauorem publicè, vel occultè, directè, vel indirectè, aut quouis quæſito colore ſupradicti habitus delatione præſtantes, etiam cuiuſcunque dignitatis, gradus, ordinis aut conditionis fuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, ac alia iuris opportuna remedia (appellatione poſtpoſita) procedendi inuocando etiam, ſi opus fuerit, auxilium brachij ſæcularis.* Ita habetur in libro Monumenta [d] ordinum. Ex quo priuilegio colligitur, quòd dicti Prælati ſolùm eiicere poſſunt à religione quos incorrigibiles legitimè iudicauerint, prout aduertit D. Bonauentura [e] addens, oportere exceſſus, & incorrigibilitatem eſſe notoriæ ita quòd alij eius exemplo poſſint infici, ſi retineatur in ordine, & extranei ſcandalizentur, quòd talis in ordine ſuſtineatur. Itaque propter vitandum ſcandalum, & propter incorruptionem ordinis debet eiici præuaricator voti. Et ſic ſecundùm hunc ſanctum Doctorem, tria debent concurrere ad hoc, vt iuſtè poſſint fratres ab ordine eiici. Primum, quòd eorum delicta ſint notoria fratribus, & ſæcularibus. Secundum, quòd ſuo malo exemplo corrumpant alios fratres. Tertiò, quòd probetur eſſe incorrigibiles. Nec obſtat, ait Doctor ſanctus, quòd Papa Alexander VI. abſolutè conceſſerit incorrigibiles poſſe ab ordine expelli, nullam mentionem faciens de notorietate ſuorũ delictorum, & de corruptione aliorum fratrum ſuo malo exemplo. Nam reſpondet, quòd in foro exteriori poſſunt Prælati ſupradicta facere abſolutè, at in foro conſcientiæ minimè id effectum iudicat. Quia nec Prælati ordinis, nec Papa poteſt liberare fratres huiuſmodi ab obligatione, qua in profeſſionis emiſſione per votum ſolemne ſe aſtrinxerunt. Eiiciendo autem tales abſolutè extra ordinem vltra ſcandalum, quod in animis ſæcularium poteſt generari, eſt exponere illos periculo damnationis æternæ, cùm ſic eiecti nequeant ſeruare regulam, quam promiſerunt. Sed tales debent perpetuis carceribus mancipari, ac ſecundùm exigentiam delictorum puniri etiam vltimo ſupplicio, prout puniri ſolent clerici ſæculares, ſecundùm iura Canonica, quibus ſubiiciuntur religioſi, ſicut reliquæ perſonæ Eccleſiaſticæ. Hæc D. Bonauentura. Bene poſſem aduersùs hanc modificationem aliqua adducere: at cùm eiicere aliquem à religione ſit res magnæ conſiderationis, & conſiderem maximam huius Seraphici Doctoris Eccleſiæ clementiam, in ea proponenda, ipſam libentiſſimè amplector. Sed ad eius perfectam explicationem videndum eſt, quis dicatur incorrigibilis, vt ſic à religione poſſit expelli. Pro quo aduertendum eſt primò, quòd in religionibus hoc eſt per conſtitutiones ipſarum declaratum. Nam in conſtitutionibus ordinis Prædicatorum definitur, *quòd incorrigibilitas fratris, quare ab ordine eſt eiiciendus, eſt quando ſcilicet, culpas non timet committere, & pœnas recuſat ferre, vel ex earum ſæpiùs repetita inflictione iudicio diſcretorum cognoſcitur non proficere. Tales de*

d In 1. impr. fo. 56. conc. 65.
e Bonau. ſup. regul fratrum Min. q. 14.

consilio discretorum si expediens indicatur, potest magister ordinis, vel capitulum Prouinciale, facere vt exutus habitu de ordine expellatur. Sic habetur in constitutionibus [a] Prædicatorum nouiter impressis per Reuerendissimum Iustinianum, Romæ, anno millesimo quingentesimo sexagesimo sexto. Per quam constitutionem exploditur à dictis patribus opinio Syluestri [b] dicentis, quòd quandiu iste frater voluerit se corrigere, non debet expelli à religione, quia secundùm D. Thomam [c] hæc expulsio est sicut excommunicatio, quæ non, nisi in contumacem, & in eum, qui se corrigere non vult, fieri debet. Et opinio Armillæ [d] dicentis, quòd nullus religiosus quantumcunque malus si vult corrigi debet expelli, sed est sequestrandus, & incarcerandus, & ibi debet puniri secundùm constitutiones, quia hoc magis conducit correctioni eius, & magis scandala vitantur. Et certè si eius correctio quæratur hoc præstat. At in nostra religione ille dicetur incorrigibilis secundùm ordinationes [e] generales Toletanas, *Qui ter fuit iuridicè conuictus, & punitus de eodem crimine graui, & non fuit correctus.* Et in ordinationibus generalibus Vallisoletanis factis in Capitulo Generali celebrato, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, ad coërcendam delinquentium insolentiam fuit declaratum, *illum dici incorrigibilem, qui ter fuit conuictus, & punitus de aliquibus criminibus grauibus, etiam distinctis, & nunquam fuit emendatus.* Ex quo colligitur, quòd committens tres apostasias, propter quas fuit iuridicè punitus, & nunquam fuit emendatus, potest expelli à religione: si aliam postea commiserit, cùm apostasia delictū graue ex sua natura sit, & committentes ipsam in eodem crimine perseuerantes, vt suspecti de fide ab inquisitoribus reputentur, tanquam contemptores censuræ Ecclesiasticæ excommunicationis, in quam per apostasiam incurrunt, & vt excommunicati in suis religionibus anathematizantur. Dicit enim Concilium [f] Tridentinum, quòd siquis obdurato animo censuris annexus in illis per annum insorduerit, etiam contra eum tanquam de hæresi suspectum procedi possit.

a In 1. dist. c. 19.
b Sylu. verb. religio 6. §. 17.
c D. Tho. quodli. 12. in fin.
d Arm. v. religio. vlt.
e cap. 6. tit. de incorrigibili.
f Conc. Trid. sess. 25. de re. c. 3. in fin.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm apostata, qui in nostra religione Minorum non fuit ter conuictus, neque ter punitus, possit expelli à religione propter hæc, & alia grauia delicta, quæ in apostasiis, & in religione commisit.

RESPONDEO dicẽdo, quòd si quis religiosus quatuor cõmisit apostasias, in quibus per multum tempus perseuerans excommunicatus sacra celebrauit, & sacramentum pœnitentiæ sæpe sæpiùs ministrauit, & cõtra præceptum suæ regulæ pecuniam contrectauit, & alearum ludum prohibitum sæpe sæpiùs cum secularibus exercuit, cum maximo suæ religionis detrimento, & secularium scandalo, & fratrum, quos ad ludendum prouocabat, docendo eos alearum ludos prohibitos, & inter fratres ipsos discordias disseminando, mendaciis, & dolis eos infamando sine spe alicuius correctionis, & emendationis ad meliorem frugem potest iure optimo expelli in ordine Minorum ab ipsa religione tanquam membrum putridum, & incorrigibile. Pro qua opinione facit primò quædam declaratio Parlamenti Parisiensis: in qua fuit declaratum, quòd in criminibus grauibus, in quibus nõ imponitur pœna mortis, reputatur clericus incorrigibilis ad effectum, vt degradatus possit tradi brachio seculari, si bis ipsi venia fuit data. Quam doctrinam dicit Iulius Clarus [g] sibi videri iustam, & iuridicam, a qua non recedit Salzedo in sua practica criminali Canonica. Si igitur hic clericus: aut sacerdos reputatur incorrigibilis ad effectum, vt possit tradi brachio seculari propter id solum, quòd eius delicta bis fuerunt condemnata, & non fuit emendatus: à fortiori debet iudicari incorrigibilis dictus malus religiosus ad effectum, vt cum confusione possit expelli à religione: quæ non est tam grauis pœna sicut degradatio, & traditio brachio seculari: cùm eius grauia crimina non bis, sed sæpe sæpiùs fuerint ab eius prælatis condonata, vtentibus clementia à Concilio Trident. commendata, volentibus clementia magis, quàm rigore ipsum ad pœnitentiã adducere. Quod propter eius induratum animum, & impœnitẽtes cor, nunquam efficere potuerunt. Et certè D. Paulus hãc nostram veritatem manifestat in epistola, quam ad [h] Rom. scribit, dicens; *An ignoras, quòd patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? Secundùm autem duritiam tuam, & impœnitens cor thesaurizas tibi iram.* Vides, quomodo Paulus notat habere impœnitens cor, id est, incorrigibile, illum, qui contemnit clemẽtiam, & bonitatem Iudicis delicta condonantis. Esaias [i] etiam nobis hanc veritatem prædicat dicens: *Filios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me.* Et statim addit: *Væ genti peccatrici, & populo graui iniquitate:* populus autem graui iniquitate, nihil aliud significat, quàm populum impœnitentẽ, & cor incorrigibile habẽtẽ. Causam autem huius sententiæ incorrigibilitatis asserit esse, Deum ipsis sæpe sæpiùs peccata condonasse, imò enutrisse, & exaltasse; ipsos autem ipsum spreuisse. Et etiã si in ordinationibus Toletanis, & Vallisoletanis non iudicetur esse incorrigibilem illum, cui delicta sua sæpe sæpiùs fuerint cõdonata, & dissimulata, & qui nunquã ad pœnitentiam fuit adductus, sed solùm illum, qui ter de aliquibus criminibus grauibus fuit conuictus, & iuridicè castigatus, & nunquam fuit emendatus, non propterea debemus iudicare hunc religiosum non esse incorrigibilem ad effectum, vt non possit expelli à religione. Ipsæ enim ordinationes generales solum ponunt quandam regulam certam, & determinatam ad cognoscendum, quis sit regulariter incorrigibilis de iure; non autem negant alios esse incorrigibiles de facto, de quibus Syluester [k] in sequentia verba prorumpit: *Abbas, vel Prælatus non potest expellere monachum à religione: hoc tamen potest facere regula, vel constitutio priua approbata per Papam, & etiam ius commune, aut ipse Prælatus iuribus regulatus. Vnde in capitulo, cùm ad monasterium, de statu monachorum. Monachus deprehensus in vitio proprietatis mandatur expelli. Dicit tamen D. Thomas in quodlibeto duodecimo quòd expelli nõ debet, quamdiu vult corrigi, sed solùm propter contumaciam. Quod intelligo, nisi incorrigibilitas præsumatur de facto propter conditiones viri, vel de iure, propter regulam ita mandantem.* Hæc doctissimus Syluester. Ex quibus verbis, ibi, *Nisi incorrigibilitas præsumatur de facto propter conditiones viri*, colligitur hunc monachum, de quo agimus, licèt de iure, secundùm dictas ordinationes generales nõ sit incorrigibilis, cùm ter de delictis grauibus nõ fuerit iudicialiter cõuictus, & punitus, esse nihilominus incorrigibilẽ de facto secundùm conditiones viri, & sic à religione posse iure optimo expelli. Neque ordinationes generales hunc esse expellendum negant: cum tantùm loquantur de incorrigibilibus de iure. Probatur præterea nostra con-

g Cla. in prac. crim. q. 36. nu. 34. Sal. in pra. c. 110. §. A. incorrig.
h Ad Rom. c. 2.
i Esai. 1.
k Syluest. v. Abb. nu. 6.

conclusio. Nam loquendo in alia simili materia, Iudices inferiores potestatem habent arbitrandi pœnas secundùm circunstantias, adeò quòd possunt eas arbitrari vsque ad pœnam mortis, prout post alios tradit Maranta [a], & vnum delictum potest habere tales circunstantias, adeò enormes, vt pro vna vice qua committitur, possit dignè imponi pœna mortis, vt post alios tradit Iulius Clarus [b]. Et eadem ratione, etiamsi hic religiosus non sit conuictus, & punitus tribus vicibus criminaliter, & iudicialiter, tot sunt circunstãtiæ delictorum, quę in titulo quęstionis proponuntur, & talis potest esse conditio delinquentis, quòd secundum eas possunt eius prælati iudicare ipsum esse incorrigibilem, & à religione per consequens cum confusione esse dismembrandum, & expellendum. Præsertim cùm, vt proponitur in titulo quæstionis, soleret iste falsa testimonia in rebus grauissimis contra viros graues affirmare, & seditiones in conuentibus seminare, discordias inter fratres mouendo. Quod delictum perniciosissimum est Reipublicæ: præsertim in religionibus, in quibus sicut est bonum, & iucundum habitare fratres in vnum, ita est malum, & infestum paci, & tranquillitati religionum habitare diuisos, & contrarios. Et ita Diuus Thomas [c], & alij, quos refert, & sequitur Nauarrus, hoc vitium, vt perniciosissimum, exterminandum esse proclamant. Probatur etiam nostra sententia. Nam Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, Pontificatus sui anno primo, decima nona die septembris, *Ordini D. Hieronymi in Hispanijs concessit, & indulsit, quòd capitulum generale, aut priuatum tantùm possit fratres delinquentes in casibus, quibus quis de iure communi ad mortem damnatur, perpetuo in carcere, vel eos in perpetuum, aut ad tempus ad triremes relegare, & condemnare, & in alijs delictis grauioribus, aut grauissimis, velut inobedientiæ, contumaciæ, seu incorrigibilitatis, eos etiã vsque ad priuationem habitus inclusiuè punire, & castigare.*

Circa quod consideranda sunt illa verba, *Et alijs delictis grauibus, aut grauissimis*. Nam dictio, *alius*, designat similitudinem, & refert diuersum in substantia, sed idem in qualitate, iuxta quandam legem [d] & decretalem, prout tradit Bartolus. Vnde dixit Baldus, quem sequitur Quintilianus Mandosius, quòd si statutum dicit, quòd aliquis puniatur pœna pedis, vel alia, intelligitur de simili, vnde non de pœna pecuniaria intelligitur, quia non conuenit in genere pœnæ, neque de amputatione capitis, quia longè remota est à tali pœna. Vnde in hac concessione illa dictio *alijs*, denotat alia similia delicta non longè remota à qualitate præcedentium delictorum, sed quædam delicta grauia, quæ proponitur, hunc religiosum commisisse: scilicet, delictum inobedientiæ, contumaciæ, quam habuit iste delinquens, qui, vt probatum est, satis est incorrigibilis de facto. Et insuper probatur nostrum assertum. Dicit enim Pius V. quòd possunt Prælati procedere, vsque ad priuationem habitus inclusiuè in delictis grauibus, aut grauissimis. Illa autem alternatiua *aut*, innuit Prælatos non solùm propter delicta grauissima posse procedere vsque ad priuationem habitus, cuiusmodi est incorrigibilitas: sed etiam propter grauia quæ denotat grauitatem non ita qualificata incorrigibilitate affectam. Quæ autem sint delicta grauia, & grauissima, non explicant Doctores, regulam certam constituentes: imò hanc rem arbitrio boni viri relinquunt. Et hanc dicit communem opinionem Alciatus [e], prout illum refert, & sequitur Villalobos. Vnde resolutiuè dico, hunc delinquentem posse à religione eiici propter eius delicta: quæ non solùm sunt grauia, sed grauissima, cùm virtute dictæ concessionis, cuius nos Minoritæ per communicationem priuilegiorum participes sumus, possint propter talia delicta fratres à religione expelli.

[a] Maranta in s... 4. u. s.l. 27. post nu. 53.
[b] Clar. li. 5. recept. sen. sententia. 5. sa crilegium. n. 3.
[c] D. Tho. 2. 2. q. 73. Nau. in ca. inter verb. 11. q. 3. cõc. 6. à nu. 419.
[d] l. si fugitiui. C. de seruis fu. cum glos. fin. c. sedes. & ibi ... de rescri. Bart. in l. sed & si quis. § quæsitum. nu. 2. ff. si quis vo cati... Bal. in l. nunciatio... co. 4 C. de Epi. & cle. Man. in reg. 3. resor. q. 8 nu. 2. & 3.
[e] Alci. in ca. cùm non ab homine de iud. Villal. in suo ... intellect. commu. ... D. no. 16

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm solùm Generalibus, aut Prouincialibus expulsio horum apostatarum, & delinquentium committatur.

RESpondeo dicendo, quòd Alexander VI. prout dictum est in articulo supraproximo, hoc tantùm Generalibus, & Prouincialibus commisit cum consensu maioris partis capituli prouincialis. At Pius V. modificans concessioné factam ordini D. Hieronymi in articulo superiori relatam, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, *Statuit, considerans, quòd Prior generalis per constitutiones dicti ordinis habet omnimodam, & ordinariam potestatem, ipsum Capitulum Generale tempore quo celebratur, Priori generali, quam cócessit facultatem relegandi, & condemnandi præfatos delinquentes ad triremes perpetuas, vel ad tempus, necnon priuandi habitu, & ipsum habitum extrahendi, & auferendi per se, vel per suos ministros, dum tamen hæc omnia faciant de cõsilio fratrum Monasterij sancti Bartholomæi.* Et ita habetur in Compendio [f] priuilegiorum D. Hieronymi. Circa quam cõcessionem est primò notandum, quòd ea gaudent Generales aliarum religionum habentium communicationem priuilegiorum, & Prouinciales nó possunt ea gaudere, nisi ad id habeant commissionem à Patre Generali. Secundò est notandum circa illa verba, ibi, *De consilio fratrum sancti Bartholomæi*, quòd ponuntur in dicta concessione illa verba, quia pater Generalis ordinis D. Hieronymi habet in dicto monasterio suam continuam habitationem, nec inde potest egredi, nisi cum maxima limitatione, iuxta dicti ordinis rigorosas circa hoc constitutiones: & si alibi suam habitationem mutaret, ibi idem potest efficere cum consilio discretorum monasterij, vbi tunc haberet habitationem. Priuilegium enim Generalis in hoc casu personale est, & eius sequés personam, non autem locale respectu discretorum dicti monasterij. Pro cuius rei explicatione est notanda regula, quòd ad cognoscendum vtrùm priuilegiũ sit personale, debet in primis haberi respectus ad qualitatem rei concessæ, prout tradit Aimon. [g] Item, & ad causam concessionis iuxta quandam iuris regulã, [h] sensit Romanus, Aretinus, Baldus, & post Anchæranum Alciatus. At idem dicendũ est, si constet causam principalem priuilegij fuisse personã: nam tunc censebitur personale. Et per contrarium, si constet causam principalem, priuilegium concedendi, fuisse rem vel locum, priuilegium censebitur reale. Nam in qualibet dispositione causa principalis, & immediata inspicienda est, non autem secundaria, seu remota, & impulsiua. Si autem de hac causa non constet, quia non inuenitur expressa in concessione, tunc si verba referantur ad personam, præsumitur personam fuisse causam præcisam, & immediatam concessionis, vt colligitur ex communi traditione: quæ habet priuilegium in dubio censeri personale, prout tradunt quædam Glossa, Bartolus [i], & alij relati à Deciano, & Natta. Et per contrarium si verba concessionis referantur ad rem siue locum, præsumitur rem, siue locũ fuisse causam principalem concessionis. Personam autem fuisse causam remotam, siue impulsiuam concessionis. Ac proinde attenta

[f] Verb. condemnat.
[g] Aimon. cons. 404. à nu. 1. lib. 3.
[h] l. in omnibus causis. in nu. 2. de regul. iur. Roma. in l. maritum. nu. 35. & ibi Aret. col. 3. in pr. ff. solut. ma. Bal. in l. apud Iuli... idem Iul. ad med. ff. de le. 1. Alcia. cons. 203. nu. 21. aliàs cons. 7 nu. 27. vo. 4.
[i] Gloss. in fu. 11. q. 2 Bart. cons. 189. nu. 4. Decia. cons. 50. num. 32. Natta cons. 163 nu. 7. li. 1.

causa principali priuilegium censebitur reale, prout allegando alios resoluit Natta [a], & vt receptum tradunt Boërius, & Tiraquellus. Ex quibus colligitur, quòd cùm verba dictæ cocessionis minùs principaliter referantur ad monasterium sancti Bartholomæi, sed principaliter referuntur ad Generalem; tale priuilegium erit personale, sequens ipsum Generalem, vbicunque fuerit. Qui tamen debet prædicta exequi cum consilio patrum, & seniorum, non sancti Bartholomæi præcisè, sed illius, vbi tunc habuerit habitationem: sicut alia grauiora non potest executioni mandare sine præfato consilio prius habito, vt articulo sequenti disputabitur.

a Natta vbi sup. num. 15. Boer. cons. 15. nu. 1. li. 1. Tiraq. in tract. de primog. q. 40. nu. 72. in fin.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm Generales, aut Prouinciales possint eijcere incorrigibiles sine consilio Patrum.

RESpondeo dicendò, quòd hoc dubium mouetur propter verba posita à Pio V. in dicta concessione, ibi, *de consilio fratrum*. Quod dubium in simili specie mouet Bursatus [b]. Et respondet negatiuè ea ratione, quia consilium quod ab aliquo non participe officij requiritur, non est necessariò sequendum: & dicti Patres consulentes non sunt participes officij, sed tantùm reuerendissimus Generalis. Nec ex eo quòd iubeatur conuocare eos, infertur, quòd consilium sit necessariò sequendum, sed habendum tantùm, vt vberiùs, & vtiliùs officium exequatur: quod potest multis legibus [c], & exemplis comprobari, quibus consilium ad vtilitatem, non ad necessitatem requiritur. Atque Imperator [d] profitetur omnia cum peritorum consilio facturum. Scientis enim est de vnaquaque re sigillatim consulere, vt veritas faciliùs detegatur per plures, vt dicitur in quodam canone [e], quod ex multis confirmat Bursatus [f]. Nec refert quòd in priuilegio siue concessione dicatur quòd procedatur de consilio Iurisperitorum, quæ dictio, de, causam proximam, materialemque significat, quod secus est, si dicatur ex consilio, vel aliter indefinitè adhibito consilio. Quæ verba non ita præcisè consilium sequendum dicunt, licèt adhibendum tantùm. Nam huic obiectioni respondet Bursatus, quòd omnes istæ dictiones in re dicti consilij adhibendi non differunt, cùm videantur tendere ad eundem finem, videlicet, adhibito consilio causa expediatur. Quare si consilium adhibendum ex virtute dictionis, ex, vel ex virtute dictionis, cum, sequendum non est: nec etiam est sequendum cum dictione, de: inter quas nulla in proposito differentia constitui potest, vt sentit Bartolus [g]. Reprobando enim distinctionem prædictam, ostendit nullum esse inter se harum dictionum discrimen respectu consilij adhibendi, vt posita vna necessariò sit sequendum, positis autem aliis solùm necessariò sit adhibendum. Nam dictio, de, non semper arctat ad iudicandum iuxta consilium: vt cōmuniter dicitur de Pontifice ordinante aliquid, de fratrum suorum consilio. Et licèt dici soleat, formam à lege præscriptam actum reddere nullum, si omittatur, vt in cōsilio sapientis neglecto annotauit Scala [h]. At illud procedit cùm à lege pro forma consilium requiritur, vel datur autoritas alicui, qui antea eam non habebat, & cùm aliàs à lege libera alicui potestas tribuatur iudicandi, vt contra religiosos insolentes conceditur Prælatis ea quam habent Episcopi circa suos clericos, tunc licèt postea eisdem committatur, vt de vel ex consilio alterius expediat, nunquam tamen coguntur consilium adhibere. Quòd autem ipsi Prælati habeant hanc potestatem corrigendi suos subditos exemptos a iurisdictione Episcoporum, clarum est cum habeant iurisdictionem quasi Episcopalem circa eos. Verum tamen est, quòd si dicta sententia fuerit data non sequuto consilio fratrum, ab ea potest appellari tanquam a sententia iniusta, vere, vel præsumptiuè, prout allegando multos tenent Iason [i], & Bursatus. Sed dices, ad quid dicitur quòd fiat cum consilio seniorum, si non est necesse illud sequi? Huic dubio iam ex dictis patet responsio. Sed pro maiori, & clariori explicatione, dico nunc, quòd potest esse quòd tale consilium sit vtile, quia potest remouere Prælatos ad aliquid faciendum quod forsitan per se non fecissent: quia quod a pluribus quæritur faciliùs inuenitur. Et habito consilio deliberent an expediat eis sequi consilium [k]. Et ideo dicit Panormitanus [l], quòd est vtile in casu dubio exquirere consilium a plurimis, tam literatis, quam illiteratis, sapientibus, & insipientibus. Nam quandoque parum sapientes habent in certa re electum intellectum, & ingenium acutius, sicut habemus exemplum in Ietro socero Moysis. Ex quibus infertur quòd Prælati volentes ab ordine insolentes expellere virtute concessionis Pij V. superiùs allegatæ, non tenentur sequi consilium seniorum. At volentes eos expellere virtute concessionis Alexandri VI. tenentur sequi consensum maioris partis capituli. Ibi enim non conceditur ipsis, vt eam potestatem possint exercere cum consilio maioris partis capituli, sed cum consensu. Pro cuius rei explicatione, & probatione nota, maximam esse differentiam inter hoc verbum, *consensus, & consilium*. Nam quamuis vtrunque ex his verbis variè soleat accipi, aliter a Theologis, aliter à Philosophis, & aliter à Iurisperitis, prout ait Ioannes Tabien [m]. Et ideo nos omissa multiplici eorum distinctione, & declaratione quam tradūt [n] Nemesius, & Damascenus, quæ ad rem non pertinent in præsentia sufficere nobis censuimus de his eo ipso sensu agere, quo iuris Doctores vtūtur huiusmodi in commentariis suis tractantes. Illi enim quærunt, quando lex consensum, aut consilium alterius in aliquo actu requirat, prout & nos hîc quærimus, quomodo hæc verba sunt accipienda. Et videmus eos hæc vocabula potiùs ab effectibus quibusdam denominare, & distinguere, quàm ab ipsorum propria vi, & natura. Vnde appellare solent consensum cum voluntatis significatione, & approbatione, qui quandò à lege requiritur, necessarius est omnino ad actus validitatem, iuxta quandam [o] Glossam communiter receptam. Et ideo, siue in ipso actu, siue etiam post, interponi necessariò debet; modò ille qui consentire debet in eo, de quo agitur, conuenire, & concordem esse constet, prout tenet Abbas [p]. At consilium dixerunt esse aliquid faciendi, aut non faciendi excogitatam rationem, siue inquisitionem quandam alterius sententiæ, quam lex præcipit explicari. Quod proprium, & regulare est huius nominis, vnde consilium vtilitatis dici solet: quod quando à iure præcipitur exquiri debet, antequam actus ipse conficiatur: cùm hæc consilij sit natura, vt actum [q] gerendum præcedat, iuxta quandam glossam communiter receptam, licèt petentem non obliget, vt illud postea sequi teneatur, si præcisè in ratione consilij consideretur, prout dictum est: siquidem non ponitur consilium inter proprios actus legis, cuius est præcipere, sed ponitur inter ea quæ suadent tantùm, & priuatis competunt, prout tradit D. Thomas [r]. Ex quo sequitur, quòd dato consilio, is qui petit, si id non probet, liberum sit ei, id non acce

b Bursat. li. 1. cons. cons. 90. à nu. 35.

c si quiam. C. de in. e. manum. l. dubiū. C. de repud. d l. humanum. C. de legib.

e ca. de quibus. 20. dist.

f Bursat. vbi sup. nu. 40.

g Bart. in l. 1. § si plures ff. de exerc. act.

h Scala de cons. sap. li. 1. c. 7. & de cōtra. & vlt. volunt. c. 11.

i Ias. in rub. de successor. in fin. Bursat. in d. cons. f. in fin.

k ca. de quibus. 20. dist.

l Panor. in c. cum in a iuuētā. de consuetud.

m Tabien. verbo, consilium. & ver. consensus.

n Nemes. li. 1. de ph. ioseph. c. 5. Damasc. li. 2. de fide ort.

o Gl. in c. 1. § fin. ne sede vacante. in 6. & in c. si post. verbo assensu. de re. f. in 6.

p Abb. in c. 1. de his quæ fiūt à præla. no. 3. & in c. cum in veteri de elec. n. 12.

q Glos in c. cū olim. de arbit. vbi Abbas n. 4.

r D. Tho. 1. 2. q. 9. ar. 2. ad 2.

acceptare, cùm consilium voluntatis esse dicatur, at dato consensu minimè ab eo licet recedere, cùm ad ipsius actus validitatem requiratur, prout luculenter tradit Cardinalis Paleotus [a].

a Paleot. de sacri consist. consult. 1. p. q. 3. art. 1. p. 19. cum seq.

ARTICVLS XVIII.

Vtrùm dicti Prælati possint expellere à religione homicidam.

RESpondeo dicendo, quòd hoc dubium monetur propter verba constitutionis Pij V. superiùs allegatæ, quæ habet posse fratres eiici à religione propter delicta, propter quæ si in sæculo existerent, pœna mortis affligerentur. Et sic dico, quòd cùm pœna homicidij sit hodie pœna mortis, secundùm communem opinionẽ, quam tradit Bosinus [b]. Quæ pœna imponitur hodie homicidæ tam plebeio, quàm nobili, vt recipit in practica Bolentius [c]. sequitur quòd frater homicida pœna expulsionis à religione potest puniri. Pro cuius rei explicatione est aduertendum, quòd pluribus modis committitur homicidium. Aliquando enim quis proprijs manibus alium interficit: aliquando mandat alteri, vt homicidium committat, quo etiam casu tenetur de homicidio propter mandatum, perinde ac si ipse interfecisset, prout resoluit Iulius Clarus [d], dicens, quòd similiter dicitur homicida dans aliquid mortiferum alicui ad comedendum, vel bibendum, & ille, qui misit aliquem per viam, in qua sciebat esse eius inimicum, vt occideretur. Quæ omnia iuribus claris confirmat. Verum tamen est, quòd etiam in casibus, in quibus pœna mortis essent afficiendi in sæculo fratres, si talia ipsi perpetrassent, non condemnarem eos pœna mortis. Et in his intrepidè sequerer doctrinam D. Bonauenturæ tenentis, hæc, & alia similia priuilegia, & iura in foro exteriori posse seruari, aut in foro conscientiæ minimè esse executioni mandanda, nisi negotium sit notorium, & taliter delinquentes sint incorrigibiles. Nam possunt hi casus contingere his fratribus ita repentè sanguine ad cor ascendente, vt eorum culpa non sit ita notabilis, & enormis, ratione huius circunstantiæ. Et etiamsi sit notabilis, possunt habere talem contritionem, & propositum pœnitentiam agendi, vt sit contra misericordiam, & æquitatem eos à religione eiicere, in qua sine periculo transgressionis votorum, quibus se Deo sacrauerunt, possunt, prout tenentur, sui peccati agere rigorosam pœnitentiam.

b Bosin. in ti. de homic. nu. 102.
c Bolen. in rep. l. capitalium. § famosos. nu. 64. ff. de pœnis.
d Clar. lib. 5. recep. § fin. q. 83. & q. 90.

Aduertendum tamen, quòd aliqua sunt delicta, quibus in mundo pœna vltimi supplicij, & mortis infligitur, propter quæ minimè à religione sunt eius patratores reiiciendi. Pœna enim mortis in mundo condemnatur secundùm ius [e] extrahentes de manibus iustitiæ condemnatum ad mortem de tali crimine legitimè conuictum. Quam opinionem asserit frequentiori calculo receptam Plaça [f], quem sequitur Crauetta, & testatur in practica receptam Iulius Clarus. At non debent religiosi hæc committentes pœna exclusionis damnari; cùm vt plurimum hæc pietate moti licèt libertate nimia faciant. Et de similibus simile erit iudicium faciendum. Præ oculis Iudices regulares habebunt magis benignitatem, quàm rigorem, intelligentes ipsos magis constitui Iudices ad suorum subditorum medicinam, & correctionem, quàm in vindictam malefactorum, & laudem bonorum.

e l. constituimus. ff. ad leg. Iul. ma.
f Plaça lib. 1. de delict. c. 38. nu. 7. Crauet. super tit. 169. nu. 2. in fi. Iul. Clar. in prac. crim. q. 68. n. 10.

ARTICVLVS XIX.

Vtrùm religiosus de crimine nefando conuictus possit à religione expelli.

RESpondeo dicendo, quòd omnes presbyteri sæculares, & etiam regulares, cuiuscunque gradus & dignitatis huiusmodi vitium exercentes remanent priuati omni priuilegio clericali, & quocumque officio, & dignitate, & beneficio Ecclesiastico. Ita quòd per Iudicem Ecclesiasticum degradati potestati statim sæculari tradantur. Ita ordinauit Pius V. anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, tertio Kalendas Septembris, Pontificatus sui anno tertio. Dixi, *exercentes*. nam illi, qui non exercent huiusmodi actum, licèt pœna capitis puniantur, non tamen rigorosa huius constitutionis pœna afficiuntur, prout aduertit Nauarrus [g]. Quod tenendum est, licèt Salzedo dicat [h] eadem rigorosa pœna esse puniendum quemcunque Sodomitam, etiam hunc nefandum actum minimè continuantem. Considerare enim debuerat, quòd licèt idem Pius V. in alia eius constitutione data, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto, cuius constitutionis meminit in allegata constitutione, nullam fecerit mentionem huius verbi, *exercentes*: sed tantum dicat: *Si quis perpetrauit*, in dicta tamen constitutione, non tam rigorosas pœnas adhibuit sicut in secunda: & ideo nimirum si pœna primæ constitutionis comprehendat perpetrantes: pœna autem secundæ, quia grauiores comprehendant tantùm exercentes. Hæc obiter dicta sint, quantum ad nostrum propositum. Loquendo autem de his, qui aliquando fragilitate humana in hoc vitium cadunt, dico quòd pœna capitis, & combustionis secundùm leges Imperiales plectuntur. Imò tantùm in affectu hoc peccatum committentes eadem pœna condemnantur. Nam in delictis atrocissimis punitur affectus, & conatus, etiamsi effectus non sequatur, prout tenet glossa [i], quam dicunt communiter receptam Felinus, Couarruuias, & Afflictis, affirmans, se hanc opinionem vidisse per multos determinatam. Verum tamen est, quòd si quis actum non consummasset, quia scilicet, in ipsas partes pudendas membrum non imposuisset, sed tantùm extra vas se polluisset, non debet puniri pœna mortis, sed alia extraordinaria; secus autem si membrum imposuisset, licèt intus semen non emisisset. Et ita dicit Iulius Clarus [k] fuisse iudicatum in causa cuiusdam, quem tantummodo virgis cædi iussum est, à qua opinione quia mitior, dicit non esse recedendum. Ex quibus, quantum ad nostrum propositum colligo primò, quòd religiosi qui hoc crimen exercuisse conuicti sunt, pœna combustionis sunt afficiendi, secundùm cæremoniam in religionibus pro huiusmodi crimine visitatam. Et à religione sunt expellendi, aut in triremes relegandi, cùm huic vitio assuefacti incorrigibiles reputentur. Alios autem non huic vitio assuefactos non condemnarem ad expulsionem à religione in eis signa contritionis considerans, & videns, cùm ex cõfusione huius grauissimi peccati, & ex pœna ipsis publicè illata sæpe sæpiùs conuertantur, in ipsum miserabiliter cadentes ad maximã pœnitentiam agendam, & ad vitam monasticam persequendam. Sicut ego vidi in quodam graui viro in facti contingentia accidisse, qui cum maximo honore in religione ad patres suos fuit appositus. Et minùs condemnarem ad dictam expulsionem hoc crimen attentantes, licèt pœna combustionis essent digni.

g Nau. c. 27. nu. 249.
h Salzed. in pract. crim. c. 66.
i Glos. in l. 1. §. Hæc autem verba. a verb. putamus. ff. quod quisque iuris. tenta in c. 1. nu. 9. ver. lim. 2. de offic. dele. Couar. in cle. si furi osus. fol. 276. nu. 6. Afflict. super 3. p. consil. reg. in rub. 42. in prin. post nu. 19.
k Clar. lib. 5. sent. rec. §. sodom. ia. n. 8.

ARTICVLVS XX.

Vtrùm iustè expulsi à religione teneantur ad seruandum regulam quam vouerunt.

a So. lib. 7. de iust. q. 2. art. 1.

RESpondeo dicendo, quòd doctissimus Sotus [a] in hæc verba prorumpens ait: quòd a voto quidem obedientiæ absolutus manet, postquam Prælatus eum reiecit, ac subinde à voto paupertatis, quandoquidem conuentus eum non alit: ac proinde a persoluendo officio diuino, nisi fuerit in sacris constitutus, atque à ieiuniis & aliis annexis religioni, siquidem illorum non fecit votum expressum, nec ad illa tenebatur nisi ratione religionis, a qua expellitur. Sed tamen à voto castitatis minimè eximitur, eo quòd expressè illud emisit, nec Prælatus potuit eum ab illo liberare. Hæc Soto. Qui multum satis indulget huiusmodi expulsis, & multa in supradictis inculcat, quæ examinare oportet. In eo autem quod ait, à voto obedientiæ esse liberatum, grauissimi viri contrarium constanter asseuerant, dicentes non eximi à voto obedientiæ, cùm statim teneatur adire Episcopum, significando se esse monachum, & expulsum à sua religione, & per consequens sua ditioni addictum, paratumque iussis ipsius obedire, vt possit Episcopus curam illius habere: adeò vt dicat Federicus [b] teneri Episcopum ipsi aliquem locum solitarium assignare, in quo commodè possit substantialia suæ regulæ obseruare. Ad quæ seruanda tenetur, licèt ab aliis absoluatur, quod ait Nauarrus [c] nullo iure probari. Sufficit enim, vt maneat & viuat in aliquo loco honesto inter suos cognatos & amicos, vel solitarius, sub obedientia tamen Episcopi. An autem debeat esse subiectus Episcopo originis, an domicilij, maximè torquetur ibi Nauar. [d] De quo infrà dicetur. Doctissimus Molina [e] religiosæ Societatis Iesu præclarus alumnus, loquens de his eiectis, tenet, quòd nullius rei dominium possint sibi comparare, tacita tamen ad id eis censetur concessa facultas. Tum quia sub religionis obedientia ac regula non viuunt, tum etiam commoditas & vsus rerum, quas comparant, id prædicant. Et sic reprobat Nauarrum dicentem, ipsum iustè eiectum incidere in obedientiam Episcopi, vt non solùm eo modo, quo alij clerici, sed etiam ex voto obedientiæ teneatur eo modo illi obedire, quo ante tenebatur obedire suis Prælatis. Ait enim Molina, hanc opinionem esse contra praxim in Ecclesia receptam, & omninò improbabilem. Religiosi enim illi non ad aliam obseruantiam tenentur ex voto, quàm ad illam, quam sua sponte se voto astrinxerunt, sua autem professione non se astrinxerunt obedire extra religionem Episcopo, sed in religione Prælatis religionis. Quo fit, vt eo ipso, quòd per expulsionem à monasterio eximuntur ab obedientia Prælatorum regularium, & ab obseruantia regulæ, non incidant in aliam obedientiæ obligationem Episcopi, quàm in eam quam clerici atque alij eiusdem Episcopi illi obedire teneantur. Confirmatur, quoniam ipse Nauarrus [f] affirmat, quòd non tenentur ingredi aliam religionem etiam laxiorem, esto religio, a qua sunt expulsi aut Summus Pontifex id illis concedat, quoniam id non vouerunt: ergo non tenentur aliter obedire Episcopo, quàm cæteri clerici episcopatus; siquidem id etiam non vouerunt. Satis ergo erit, si conentur taliter viuere, vt digni sint, qui iterum admittantur, paratique sint in eadem religione Prælato obedire, si sublatis impedimentis iterum admittantur. Hæc Molina.

b Feder. consi. 38.

c Nau. lib. 3. consi. tit. de reg. con. 79.

d Nau. in ca. nò di atic. 13. q. 2. nu. 34.

e Molin. t. 1. tract. 2. disp. 140. pa. 798.

f Nau. in ca. nullam. n. 45.

Quantùm autem ad id, quod asserit Soto non teneri expulsos officium diuinum recitare, aduerte, quòd contrarium tenet Nauarr. [g] qui persistens in sua opinione, quòd regulares ratione status tenentur ad persoluendas horas canonicas, licèt non sint sacris ordinibus insigniti, tenet expulsos cùm remaneant regulares ad ipsas teneri: quoniam culpa non debet eis patrocinari, neque libertatem conferre, iuxta ea, quæ in sacris canonibus [h] habentur, quæ certè opinio mihi videtur vera. Non enim conuenit hos exonerare; si quidē sua culpa à iugo Domini suaui sunt segregati, nisi in his, quæ commodè in sęculo existentes seruare non possunt, vt est paupertas, quam non possunt commodè seruare, cum ad eum statum peruenerint, in quo non possint non quærere alimenta, siquidem iam sibi à religione minimè suppeditantur. At in eo statu bene possunt horas Canonicas recitare: siquidem aliqui deuoti sæculares negotiis implicati eas quotidie deuotè persoluunt. Quod maiori, & fortiori ratione est asserendum in expulsis ab ordine Minorum: cùm non solùm, vt ecclesiastici, sed etiam ratione præcepti regulæ teneantur ad recitationem horarum canonicarum secundùm ordinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, prout in sua regula profitentur. Nec ego certè hos excusarem à ieiuniis in eorum regula contentis, cum etiam sub pœna peccati mortalis ad ea teneantur. Nec Sotus contrarium tenet; loquitur enim de ieiuniis in regula contentis, quorum transgressio non est mortalis: prout contingit in religione Prædicatorum.

g Nau. de or. c. 7. n. 23.

h cap. 1. de a. & s. p. el. l. nemo que fi. lib. ff. l. si fam. 1.

ARTICVLVS XXI.

Vtrùm à monasterio eiectus rogans, vt iterum recipiatur, possit manere tuta conscientia in sæculo, si Prælati eum nolint recipere.

RESpondeo dicendo, quòd potest remanere in sęculo in habitu clericali, prout consuluit Federicus [i], loquendo de monacho expulso iuridicè, nō autem de expulso per collusionem, & iniustè. Sed Nauarrus [k] ait, quòd eiectus iuridicè non solùm quando rogat, vt recipiatur in monasterium, & non recipitur, vt ait Federicus, sed etiam antequam roget, potest manere in habitu clericali, quia de rigore iuris non tenetur redire ad illud. Cuius opinio magis mihi arridet, quàm opinio Soti [l] dicentis, quòd saltem tenetur procurare, vt in alia religione recipiatur, addit etiam Federicus, quòd monachus translatus ad ecclesiam parochialem potest manere sub habitu clericali sæculari. Quod adeò verum intelligit [m] Nauarrus, quòd non solùm monachus priuatus, sed etiam depositus ab ecclesia parochiali, ad quam fuit canonicè translatus, ratione cuius subiacebat episcopo, potest & debet remanere sub obedientia episcopi; sed etiamsi sponte legitimè renuntiauit ecclesiæ. Tum, quia in vtroque casu eadē est ratio, & idem ius suadet, in vtroque casu absolutus est a sua religione: & in neutro potest reuocari ad claustrum, iuxta quādam glossam [n] communiter receptam, & quamplurimos canones id suadentes, & stante quodam priuilegio Innocentij IIII. quo prohibuit dicēs, *vt fratres Minores, qui generales aut prouinciales Ministros ab ordine pro suis culpis expellere contigerit, vel egressi fuerint proprio motu, non præsumat prædicare, seu confessiones audire, vel docere, nisi de licentia Sedis Apostolicæ, aut prædictorum Ministrorum ad alium transierint ordinem. Et voluit, quòd si contra huiusmodi inhibitionem aliquid fuerit temerè attentatum, possunt dicti Ministri in illos sententiam excommunicationis promulgare.* ita habetur in libro Monumenta [o] ordinum. Cua

i Fed. con. 38.

k Nau. in c. 10 dicatis. n. 36.

l Sot. lib. 7. de iust. q. 7. ar. 1.

m Nau. lib. 3. consi. tit. de re. consi. 79.

n Gl. in Clement. 1. §. ad hoc. de statu mon. i bo. clau. sup. si quis transl. 21. q. 1. & c. quidam. 16. q. 2.

o In 1. impr. fol. 36. & in 2. f. 1. c. consi. 261.

con

concessione aliæ possunt vti religiones participes priuilegiorum ordinum Minorum. Ex hoc colligitur, quòd cùm ipsis officium prædicandi, confessiones audiendi, interdicatur, quòd tales sunt infames, vt notat Lappus [a], vt tales non compellentur Prælati eos recipere ad suam religionem: cùm secundum ius infames recipere minimè compellantur. Imò secundùm constitutionem nouissimam Sixti V. prohibentur recipi ad religionem hi, qui propter eorum delicta inter infames numerantur. Quæ constitutio videtur extendenda etiam ad huiusmodi eiectos, qui velut sæculares quantum ad hoc reputantur, cùm iam sint exempti ab obedientia suorum regularium Prælatorum. Præterea, si iustè eiecti possent compellere Prælatos, vt iterum recipiantur, iam priuilegia eis concessa, quibus possunt perpetuo eiicere criminosos à religione, frustratoria redderentur.

a Lappus ad dictam decret. 38.

ARTICVLVS XXII.

Vtrùm legitimè eiectus possit intrare in aliam religionem sine licentia superioris qui eum eiecit.

RESpondeo dicendo, quòd doctissimus Nauarrus [b] tenet, quòd possunt sine illa licentia transire ad aliam religionem siue strictiorem, siue æqualem, siue laxiorem, quam possent intrare, si nunquam intrassent illam, à qua sunt iam soluti per sententiam iuridicam, & diffinitiuam, per quam extincta est obligatio, qua tenebantur tali regulæ: cùm obligatio extincta non possit reuiuiscere, neque impedimentũ tollere, neque auferre, iuxta quandã legem [c]. Nec supradictis obstat quædam Decretalis [d], quæ habet, Prælatos superiores ordinum teneri ad requirendum quotannis fugitiuos & eiectos, & cogere monasteria ad eos recipiendos. Nam respondet Nauarrus, quòd loquitur de fugitiuis eiectis iniustè, vel inordinatè per sententias interloquutorias, vel sine causæ cognitione, vel etiam de iustè & ordinatè eiectis, sed volentibus ad monasteria redire, prout soluit idem Nauarrus [e]. Nec huic solutioni obstant quæ addit additio ad consilium septuagesimum septimum Nauarri libro tertio consiliorum, titulo de regularibus: vbi ait, quòd periculosa est explicatio dicti capituli, si intelligatur solùm de iniustè eiectis, vel per sententiam interloquutoriam: quandoquidem ista Decretalis etiam expressè loquitur de illis regularibus eiectis, qui secundum ordinem regularem non possunt ampliùs recipi, qui non possunt esse alij, nisi iustè, & definitiuè eiecti. Nam huic obiectioni respondetur, quòd possunt esse alij, præter iustè & definitiuè eiectos, illi scilicet, qui fuerint eiecti iustè, non seruato iuris neque regulæ ordine, qui seruato ordine regulari non possunt recipi, cùm sint incorrigibiles de facto, & tot vitiis innodati, qui si recipiantur, eorum receptio ad religionem erit periculosa: nam posset multis religiosis ruina subesse immiscendo vitia, & corrumpendo bonos mores colloquiis prauis, & seminando zizaniam inter fratres, ad similitudinem inimici hominis, qui super seminauit zizaniam. Et etiam erit scandalosa sæcularibus, & aliis regularibus propter notorietatem delictorum, quæ commiserunt: & ita deberent isti incarcerari in locis competentibus sine graui scandalo. Et iuxta supradicta debet explicari concessio Innocentij IIII. qua *concessit, vt eiecti, vel egressi de prædicto ordine Minorum possint transire ad alios ordines approbatos, præterquam ad B. Augustini Templariorum Hospitaliorum, & aliorum religiosorum arma portantium, deferendo tamen literas testimoniales Generalis, vel Prouincialis dicti ordinis. Et inhibuit districtè ne tales fratres aliter ad alium ordinem transeant, vel aliquis eos recipere seu retinere præsumant absque licentia speciali Sedis Apostolicæ faciente de præsentibus mentionem.* Ita habetur [f] in libro Monumenta ordinum.

b Nau. lib. 3. consil. tit. de regul. con. 78.
c L. qui res. §. aream ff. sol. [illegible]
d cap. vlt. de reg.
e Nau. in c. non dicatis. n. 36.
f In 1. imp. fol. 37. & in 2. fol. 110. concess. 162.

Circa quam concessionem est notandum, quòd inhibuit Summus Pontifex ab aliis ordinibus recipi sine literis dimissoriis testimonialibus, non tamen irritauit receptionem, aut professionem, nihilominus puto professionem ab ipsis factam in his religionibus non valere. Est enim regula Gloss. [g] singularis & solemnis, quæ dicit, quòd non valet confirmatio inquisitione omissa, quæ præmitti debet, & similiter in proposito videtur irrita dicta receptio non seruata inquisitione de literis testimonialibus. Et sic per dictam glossam tenet Felinus [h] communiter receptus, quòd non valet actus ab eo, cui data est potestas faciendi illum, adiecta certa forma, si non seruat omnia, nec habet aliunde potestatem, qua illum faciat.

g Glo. in Clemen. 1. vers. inhibentes. de iur. patr. cap. pro. de elect. lib. 6.
h Felin. in c. ex parte. co. 4. de consti.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrùm Prælati possint expellere incorrigibilẽ à sua religione, iubendo ei, vt ingrediatur aliam strictiorem intra certum tempus.

RESpondeo dicendo, quòd non, prout probat Nauarrus [i], quia Iudici extra territorium iudicanti non est parendum, iuxta vulgatia iura [k]. Et sicut Iudex non potest iudicare extra territorium, & locum, vbi habet iurisdictionem; ita non potest extra tempus, intra quod habet illam: valet enim argumentum de loco ad tempus, iuxta quandam [l] legem. Cum ergo Prouincialis habeat iurisdictionem in suum religiosum quanto tempore subditur illi, at simul, vt priuatur habitu desinit esse eius subditus: ergo non potest in illud tempus illum obligare, tum quia paria sunt facere aliqua in tempore prohibito, vel in tempus prohibitum. Nam sicut donatio coniugis facta coniugis tempore, quo non est coniux, non valet: ita donatio sponsæ, pro tempore, quo est futura coniux, non valet, iuxta quandam legem. Sed licèt ista opinio sit vera, fundamentũ tamen Nauarri ad eam comprobandam non me conuincit. Nam illud Prælati præceptum (vt supponitur) ponitur vt pœna debita delicto subditi incorrigibilis. Et licèt dicti Prælati non habeant iurisdictionem in exclusum, postquam ipse est iam ab eorum iurisdictione exemptus, habent tamen iurisdictionem in ipsum, vt Iudices potentes eum condemnare ad similia, & obligare per sententiam diffinitiuam. Quod experientia, & consuetudine comprobatur. Videmus enim Prælatos diffinitiuè hos incorrigibiles condemnãtes, eos obligare per expulsionis sententiam, ne in tales ciuitates, & territorium ingrediantur, aut accedant grauissimis id causis suadentibus. Et nemo, quem ego viderim, firmauit hanc sententiam minimè dictos expulsos obligare: præsertim, cùm ipsi ei assentirent. Ex alia ergo parte opinio Nauarri venit iure optimo sequẽda. Obligare enim aliquem per sententiam diffinitiuam, vt strictiorem religionem ingrediatur, metas naturæ voti videtur transgredi, cùm vota in dicta religione emittenda voluntaria esse debeant. Et sicut quis propter eius delicta non potest in ipsorum pœnam obligari, vt religionem ingrediatur, & ibi emittat professionem: ita similiter hi expulsi minimè possunt ad id astringi, iuxta quæ latè notauimus in nostra summa [m] confessorum.

i Nau. lib. 3. cons. tit. de re consi. 77. n. 1.
k l fin. ff. de iuri. omni. iudic. c. 1. de const. lib. 6.
l l. vinum. si cert. peta.
m 1 tom. c. 93. pag. 331.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrùm promotus tantùm ad sacrum subdiaconatus ordinem, si expellatur propter eius delicta ab ordine, possit ordinari ab Episcopis.

RESpondeo dicendo, quòd si præfatus subdiaconus fuit eiectus ob aliquod delictum inducens irregularitatem, à qua non potest Episcopus absoluere, oportet pro dispensatione recurrere ad Papam, si antequam eiiciatur non fuit cum ipso dispensatum per priuilegia ordinis ad id facultatem concedentia. Vnde Prælati regulares sententia diffinitiua eos eiicientes debent cum eis expresse dispensare in his, quæ possunt (si ipsis videbitur expedire) vt possint ad alios ordines ascendere, & in promotis ministrare, ita vt Episcopis hæc pateant. Et ferè semper hoc debent facere: nam regulariter isti eiiciuntur propter grauissimorum delictorum notorietatem, ratione quorum incurritur irregularitas Papæ reseruata. Verum tamen est, quòd si dicta delicta, ob quæ ab ordine eiicitur, inducunt irregularitatem, aut aliam inhabilitatem, super quam potest Episcopus dispensare, poterit quidem Episcopus, cui se subiecit, recipere illum, & si habet beneficium sufficiens ad honestè viuẽdum, & est idoneus ætate, & literis, & moribus in sacerdotẽ Domini ordinare, facta eis priùs fide de aliis ordinibus ritè in religione susceptis, & facta dispensatione in supradicta irregularitate, & inhabilitate. Poterit etiam eum ad titulum patrimonij ordinare. Licèt enim ipse non possit habere proprium, quia dominium in particulari est contra votum paupertatis, à quo secundùm communem, non fuit per expulsionem absolutus: non tamen est ei prohibitum habere bona quæsita Episcopo, & Ecclesiæ, vt in superioribus dictum est, quibus se honestè, & decenter in habitu clericali sustentare possit, ad quod patrimonium sufficiens postulatur, ne scilicet mendicare cogatur. Aliqua ex dictis colliguntur ex traditis à Nauarro [a].

a Nau. lib. 3. cons. tit. de reg. cons. 84.

ARTICVLVS XXV.

Cui Episcopo erunt subiecti expulsi à religione, an Episcopo originis, an domicilij.

RESpondeo dicendo, certum esse hos eiectos debere se Episcopis cum literis testimonialibus præsentare, prout dictum est in superioribus. Sed quod quærit titulus quæstionis est, an se præsentare teneantur Episcopo originis, an Episcopo domicilij, vt sub eorũ sicut alij clerici sint iurisdictione? Cui dubio respondet Nauarrus [b], quòd debent se præsentare Episcopo originis, quod probat. Nam, aut debent esse subiecti Episcopo domicilij, cui suberant ante religionis ingressum, aut Episcopo beneficij, quod habent, aut Episcopo, in cuius ditione est situm monasterium, à quo eiiciuntur, aut Episcopo originis. non Episcopo beneficij, & monachatus, & domicilij: nam hic est mutabilis; non enim durat nisi quoad fuerit Abbas monachus, aut beneficiarius, secundùm Bartolum [c] receptum: relinquitur ergo vt maneant subiecti Episcopo originis, qui est immutabilis, iuxta quandam legem [d], & non perditur per accessionem dignitatis, quæ non tollit, sed accumulat domicilium, iuxta aliam legẽ [e], vbi notat Bartolus. At ratio ista non omninò me conuincit, vt obligemus hos miseros subiici Episcopis originis cum maxima aliquando sui, & suorum infamia, præcludendo eis viam, ne ad partes remotas transmeare possint: & sic existimo, hos cuicunque Ordinario posse se subdere. Nec obstat, quòd antequam se præsentent alicui Ordinario erunt sine capite: nam respondetur, quòd tunc eorum Ordinarius erit Summus Pontifex, cùm si per sententiam à natiuis prouinciis relegentur, soli Papæ sint subiecti, vt concedit idem Nauarrus [f], dicens, eius iurisdictioni spirituali subiectos iri, eique soli, quæcunque quæsierint quæsituros. Et si fortè ab vrbe exterminentur, satisfacerent fortè suis conscientiis eligẽdo aliquem antistitem cui subdantur, argumẽto cuiusdam decretalis [g]. Vnde si moriantur antequam se alicui Ordinario præsentent, bona per ipsos quæsita nomine spoliorum ad reuertendam cameram pertinebunt, iuxta quandam constitutionem Gregorij XIII. de qua in superioribus [h] mentionem fecimus.

b Nau. in c. non dicatis. num. 42.

c Bar. in l. 1. ff. ad munici pa.

d l. assumpto. ff. ad municip.

e l. senatores. ff. de senatorib. vbi Bart.

f Nau. in d. c. non dicatis n. 34.

g c. nihil. de electio.

h sup. hac q. art. 2.

ARTICVLVS XXVI.

Cùi acquirant isti legitimè expulsi.

RESpondeo dicendo, quòd non acquirunt monasteriis à quibus fuerunt expulsi, cùm desinãt esse regulares, & membra obedientialia talium monasteriorum, prout argumẽto aliquorum canonum [i] tradit Nauarrus [i]. Sibi autem ea acquirere non possunt, cùm sint incapaces cuiuslibet iuris pecuniarij ratione voti solemnis, à quo per suam culpam, & sententiam contra eos latam non absoluuntur. Vt tenet Cardinalis [k] dicens, quòd quando priuatur monachus præbenda, si quam accepit, & voce in capitulo non desinit esse monachus: acquirit autem verum rerum dominium Deo, & ius administrandi vero eius vicario Papæ, & etiam speciale Ecclesiæ sęculari, vel regulari, si ad eam legitimè translatus fuerit, iuxta sacros canones [l], alioquin episcopo, vt ait Panormitanus [m]. Tum quia sub eius obedientia viuendum est illi, quia per eiectionem iustam recidit in eam, à qua liberatus fuerat per professionem, ita Nauarrus [n]. Sed doctissimus Molina [o] recedit ab opinione Nauarri, & aliorum dicens, quòd licèt nullius rei dominium possit sibi comparare, tacitè tamen censetur ei concessa: tum quia sub religionis obedientia, ac regula non viuit: tũ etiã quia commoditas, & vsus rerum hoc sibi cõparauerit. Nec acquiescit Nauarro, & aliis dicentibus, debere dictum expulsum præstare obediẽtiam, vt monachum Episcopo; sufficit enim, vt ei præstet eam ad modum aliorum clericorum sęcularium, prout praxis iam recipit, quibus ego addendum iudico, quòd licèt alij clerici sęculares possent testari de rebus ab ipsis acquisitis, quocunque modo, etiam de bonis ecclesiasticis, prout in Hispania receptum esse diximus in nostra [p] Summa confessorum: hi tamen expulsi licèt subdantur Episcopo, vt clerici, non tamẽ possunt bonorum à se acquisitorum condere testamentum. Imò videtur bona quæ reliquerit nomine spoliorum Sedi Apostolicæ esse applicanda, iuxta constitutionem Gregorij XIII. in superioribus citatam.

i ca. si quis translatus. 21. q. 2. & c. ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. Nau. vbi sup. n. 33.

k Car. in clemẽt. 1. §. quia verò. q. 1. de stat. mona.

l ca. si quis iam. 21. q. 2. & c. ne pro cuiusl. 6. q. 1. iuncta gl.

m Panor. in c. fi. de reg.

n Naua. vbi sup.

o Mol. t. 1. tract. 2. disp. 140. p 768.

p 1. tom. 60. cons. 6. nu. 7. p. 2. 5. col. 1.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrùm eiectus teneatur vti habitu clericali Ordini, suo conuenienti.

RESpondeo dicendo, quòd religiosus eiectus, & exautorizatus habitu per sententiam iustam, potest debetque vti habitu clericali ordini suo conuenienti sine vlla Papæ dispensatione, quia religionis habitu contra sententiam vti nequit, prout tenet

a Nau. lib. 3. consil. 11. de reg. conf. 79. net Nauarrus [a]. Verum tamen est, quòd eiectus à monasterio, quia nolunt eum recipere, non potest propria autoritate habitum relinquere, nec eius superior, imò nullus inferior Papa potest in hoc dispẽsare. Imò temerè propria autoritate illum relinquens b c. 2. ne cler. vel mon. li. 6. est excommunicatus, prout dicitur in iure [b]. Dixi, temerè: nam relinquens bona fide sine scandalo, assumens alium religionis in genere habitum, putans sibi licere, non dicerem excommunicatum. Na transgrediens ius humanum bona fide putans sibi licere c Innoc. in c. per tuas. de simon. Bal. in l. ob 10. C. quomodo & quando. Fel. in c. 1. col. 7. de res. ind. D. Tho. & Caiet. 2. 2. q. 44. art. 3. non peccat mortaliter, prout tenent Innocentius [c], Baldus, & Felinus, D. Thomas, & eius commentator Caietanus. Verum est tamen, quòd si transeat ad aliã religionem potest eius assumere habitum, iuxta ea, quæ in iure [d] notantur.

d c. quia... um gl. 74. d.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrùm isti eiecti possint tradi brachio sæculari, vt corporaliter puniantur.

Respondeo dicendo, quòd si considerentur verba cuiusdam Decretalis [e], videtur dicendum, quòd non debent puniri ad mortem, sed tantum e c. cum non ab hom. de iudic. pœna exilii, vel alia legitima pœna, & verbum, *alia*, est de simili intelligendum. Sed in hoc non est insistendum: aliud enim praxis obseruat. Iudices enim sæculares illos puniunt pœna mortis, & ita vbique f Cassan. in consuet. Burg. fol. 31. nu. 66. seruari testatur Cassaneus [f]. Et vt clericus in sacris constitutus possit hac pœna puniri à Iudice sæculari, requiritur vltra degradationem, quòd sit traditus Curiæ sæculari. Clericus autem etiam depositus non debet tradi Curiæ sæculari, nisi sit incorrigibilis. Et hæc est communis opinio, quam sequitur Abg Ab. in ca. estiele. post n. 38. de in. de ind. vesi & se resid. bas [g], quam tenet Alexander [h] de Neuo, & tradit Syluester. Dixi regulariter: nam cum clericus condemnatus pro enormi crimine sit deponendus, & tradendus Curiæ sæculari, post depositionem statim h Neuo cons. 29. nu. 28. & nu. 30. Syl. v. de grad. nu. 4. potest tradi Curiæ sæculari, & non debet expectari quòd sit incorrigibilis, prout resoluit Bernardus i Diaz. in pr. c. 9. Cou. lib. 2. var. ca. 10. post n. 7. Folerin. pract. crim. fol. 66. nu 47. circa fin. Plaza li. 1. de del. cap. 21. Clar. in prac. q. 36 nu. 40. Dias [i] relatus, & secutus per Couarruuiam, & Folerium Plaçam, & Iulium Clarum. Et idem dicendum est de monacho propter aliquod graue delictum conuictum, & ad mortem condemnatum à Iudicibus sæcularibus autoritatem Apostolicam ad id habentibus. Dixi à Iudicibus sæcularibus: nam à Iudicibus regularibus suæ religionis nunquam ad mortem condemnatur, iuxta determinationem Decretalis in principio allegatæ, sed tantùm condemnatur ad exiliũ, aut triremes, ad quas possunt à dik Nau. in c. nullam nu. 18 q. 2. num. 32. Dua. lib. 1. de sac. Eccles. myst. c. 3. Clarus in pract. crim §. fin. q. 70. vers. seq. ctis Prælatis iure optimo condemnari, iuxta ea, quæ tradunt Nauarrus [k], & Duarenus. A qua opinione non recedit Iulius Clarus, prout diximus in nostra summa confessorum in ordine iudiciali.

ARTICVLVS XXIX.

Vtrùm eiectus à sua religione si ad eam iterum recipiatur necessarium sit, quòd in ea iterum profiteatur.

Respondeo dicendo, quòd cùm essentia status religionis consistat in tribus votis essentialibus, à quibus eiectus non fuit absolutus, vt constat ex dictis in superioribus, videtur dicendum, quòd talis eiectus non tenetur iterum profiteri. At pro contraria parte facit: nam cùm religiosus ad aliam se conferens religionem teneatur in ea iterum profiteri, non obstante, quòd ea religio eadem vota essentialia habeat, sicut prima propter distinctas asperitates, quam secunda habet religio, videtur asserẽdũ, quòd licèt prædictus eiectus nõ fuerit à prædictis tribus votis essentialibus absolutus, si vult redire ad suum primæuum ordinem, debet in eo iterum profiteri, propter præcepta suæ religionis, à quibus per eiectionem secundùm communem fuit liberatus: quorum obligatio nisi per nouum consensum minimè reuiuiscere posse videatur. His pro vtraque parte positis, dico, quòd minimè iste talis tenetur profiteri, sed solùm tenetur se committere curiæ sui Prælati: per quam submissionem iam subiicitur iugo religionis, à quo fuit liberatus, cui statui sunt annexa omnia alia ipsius religionis præcepta. Et si diceremus ipsum iterum teneri profiteri, consequenter est dicendum, debere, & teneri annum probationis continuum complere, cùm in omni religione minimè sit permissum ante annum probationis completum integrum, & continuatum, professionem emittere, iuxta decretum sacri Concilij Tridentini [l]. Nec obstat quod adduximus in l Conc. Trid. sess. 25. de regul. cap. 15. contrarium; concedimus enim, quòd si iste ad aliam se transferret religionem, ibi necessariò deberet iterum profiteri, non obstante, quòd tribus votis essentialibus semper fuit, & remãsit ligatus: nam talis ignorabat asperitates secundæ religionis, quibus se de nouo astringi necesse est. At in proposito cùm hic reuertatur ad suam primam religionem, hæc ratio cessat: cùm scientia experimentali perceperit eius asperitates. Præterea iste eiectus non fuit omnino absolutus à dictis accidẽtalibus obligationibus, sed tantùm fuit suspensus ab eorum obseruãtia interim dum extra religionem versaretur. Et hoc innuit communis doctorum tractãs, vtrùm ipse ad suam religionem teneatur procurare reuerti, & vtrùm eius religio eum suscipere obligetur, de quibus in superioribus egimus.

Aduertendum tamen, quòd si de nouo iste recipiatur, non debet restitui ad eum locum, & gradum in quo ante sententiam erat collocatus. Licèt enim nunquam fuerit absolutus à dictis tribus votis, subiecit tamen se nouæ potestati eius, à quo fuerat per expulsionem liberatus, commutando obedientiam datam Episcopo, in obedientiam de nouo datã Prælato regulari. Et ita nouam, vt Episcopo tanquam Iudici, & Prælato in spiritualibus subderetur; non tamen tanquam patri, ratione cuius nõ poterat ipse Episcopus eius vota irritare, modò autem ad religionem se iterum conuertens subiicit se suo Prælato tanquam Iudici, manens sub eius iurisdictione, & tanquam patri manens sub eius potestate, & sic acquirit istam ex omni parte nouam subiectionem, ratione cuius non debet habere eundem locum, & gradum, quem ante sententiam habebat, sicut habent veterani religionum milites. Hæc mihi probatissima videntur, licèt Nauarrus [m] agens de hac m Nau. in 4. consi. 79. posteriori difficultate varius, & indeterminatus videatur.

QVÆSTIO XXXI.

De Baptismo, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *An monachi possint baptizare.*

2 *An Canonici regulares possint esse patrini in Baptismo.*

3 *Vtrùm religiosi in partibus Indiarum possint baptizare.*

4 *Vtrùm filij Hispanorum vocati mestici possint in Indiis per fratres baptizari.*

5 *Vtrùm dicti fratres possint vti oleo sancto, & chrismate antiquis in Baptismo.*

6 *Vtrùm*

6 *Vtrùm Baptismus in his partibus possit conferri extra Ecclesias.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Monachi possint baptizare.

RESpondeo dicendo, quòd Pelagius [a] Papa scribit probos, ac doctos monachos presbyteri honore dedicatos prædicare, & baptizare posse, nec inuenio in iure Canonico hoc illis prohiberi. Licèt enim Eugenius [b] Papa prohibuerit monachos baptizare, hoc est intelligendũ, si id faciunt sine licentia ordinarij, iuxta ea, quæ in quadã Clemẽtina [c] notãtur. Quod autẽ inuenio in sacris canonibus prohiberi ipsis monachis est, esse compatres virorũ, vel mulierũ. Dicitur enim in Concilio Antisidiotensi [d], ne monachi cõpatres, cõmatrésve faciant, & ne osculẽtur fœminas. Cuius Concilij quantum ad hoc meminit Petrus Gregorius [e]. Et in eodem Concilio [f] dicitur, non licet Abbati, vel monacho de Baptismo suscipere filios, nec commatres habere. Quod ipsum Eugenius Papa Monachis inhibuit, prout dictum est suprà. Et ratio huius prohibitionis meo iudicio fuit, quam tangit quædam glossa [g] scilicet, ne osculentur fœminas, in quibus tangitur, vt inquit glossa, cõsuetudo aliquorum locorum, vbi compatres osculabantur commatres. Propter quam consuetudinem decreuerunt Concilium, & Pontifices, ne monachi compatres fierent, ne hac occasione inter fratres, vel de fratribus scandalum haberetur. Et seraphicus Pater noster Franciscus castitatis summæ amator, propter eandem fortè aliquarum prouinciarum consuetudinem, sicut in regula prohibuit suis fratribus habere suspecta consortia virorum, seu mulierum: ita etiam prohibuit eisdem fieri compatres virorum, vel mulierum, cuius præcepti causam adducit dicens, ne fortè, scilicet, inter fratres, vel de fratribus scandalum oriatur, alludens fortè ad consuetudinem osculandi commatres.

a ca. doctos. 16. q. 1.
b ca. placuit. 16. q. 1.
c Clem. 1. de priuil.
d c. monachi. de conse. dist. 4.
e Petr. Greg. l. 8. syntagm. iur. p. 2. 8. circa fin. & li. . c. 13. num. 17.
f c. non licet. de co. s. d. 4.
g Gloss. d. c. monachi. v. osculen.

Ex quibus infertur primò, quòd non prohibuit Pater noster Franciscus in sua regula fratres suos baptizare. Non enim est credendum sanctissimum Patrem animarum maximum zelatorem prohibuisse suis fratribus, præsertim in extrema necessitate, huius sacramenti administrationem, cùm propter maximam eius necessitatem, quia est ianua omnium sacramẽtorum, Concilia generalia decreuerint, quòd quilibet homo, qui loqui potest, & lauare, est sufficiens eius minister siue sit vir, siue fœmina, fidelis, siue infidelis, baptizatus, vel non baptizatus, dummodo sciat lauare, & verba proferre cum debita intentione. Ita definitum est in Concilio Florentino sub Eugenio Papa, & probat ex multis Suarez [h]. Et sic in capitulo Mechlinensi nostræ Religionis Generali declaratur prædictum præceptum nostræ regulæ in hunc modum. Scilicet, *quòd frater sacerdos in extrema necessitate possit paruulo dare sacramentũ Baptismatis, dũmodo non adsit alius sacerdos etiam in præsentia virorum secularium laicorum. Et quòd in regula prohibetur, ne fratres fiant compatres, &c. intelligendum est, quoad eleuationẽ prædictam. Quia, vt dictum est, in casu necessitatis absente sacerdote seculari vel alterius professionis, bene possunt fratres nostri sacerdotes baptizare.* Ita habetur in libro Monumenta [i] ordinũ. Ex quo infertur, quòd in regula Patris nostri Francisci solùm prohibetur, quòd fratres fiãt compatres quoad eleuationem de fonte Baptismatis. Pro cuius præcepti explicatione nota ex diuo Thoma [k], quòd ex institutione Ecclesiæ præceptum est, vt prętet baptizatum, & baptizantẽ, adhibeatur alia persona in Baptismo solẽni, quæ baptizatũ suscipiat de sacro fonte. Quam consuetudinem fuisse antiquissimam constat ex D. Dionysio [l], & ex Tertulliano, & ex Augustino. Munus autem huius susceptoris pręcipuum est, vt puerum baptizatum de manu baptizantis, velut sub tutela, & cura sua suscipiat, vt colligitur ex citatis patribus, & in iure [m] Canonico continetur, & hoc munus explicatur per actum suscipiendi baptizatum. Non oportet autem hanc susceptionem solùm materialiter, seu grammaticaliter intelligere, sed intelligenda est moraliter, quia susceptor sub sua cura alterũ suscipit. Quamuis necessarius etiam sit aliquis corporalis contractus, quo munus illud exterius exerceatur, & significetur ipsa moralis susceptio, & obligatio. Et ideo solet hic susceptor vocari, fideiussor, vt patet ex D. Dionysio [n], & ex D. Augustino, & ex Tertulliano [o], & ex Concilio Parisiensi: & fidei Doctor apud Augustinũ [p] quia suscipiendo baptizatum virtualiter fideiubet, & promittit se habiturum curam, salutis spiritualis illius. Atque hinc in citatis decretis cautum est, vt hic susceptor idoneus sit, atque expeditus ad exercendum munus, ad quod assumitur. Vnde cùm hæc cura, & sollicitudo non possit expediri à monachis, ideo vltra rationem supradictam prohibita ipsis fuit talis susceptio. Considerauerũt enim S. Patres ipsos monachos, tãquam obedientię addictos, esse vagos & peregrinos, non habẽtes in hoc mundo ciuitatem permanentem, & non posse semper habere domicilium in loco vbi morãtur illi, quos de fonte Baptismatis eleuauerunt, & sic in eorum cura, & sollicitudine esse necessariò defecturos. Ex qua ratione infero etiã, in Baptismo priuato minimè monachos, & præcipuè fratres Minores, posse esse susceptores: cũ etiam in eo virtualiter obligentur. Et secundùm opinionem doctissimorum [q] virorum etiam per eam susceptionem compaternitas oriatur, cùm oriatur spiritualis cognatio.

h Sua. 3. p. q. 67. disput. 23. sess. 1.
i In 1. impr. fol. 228. tract. 3. & 2. fol. 249. tract. 2.
k D. Tho. 3. p. q. 67. ar. 7.
l De eccles. Hier. c. 2. . Tertull. de baptis. 8. Aug. l. 1. d. . epist. . 24.
m c. in cat . & seq. de cons. d. 4. . Conc. Trid. sess. 24. c. 2. de reform.
n Dionys. vbi sup. c. 2. & antè. de cons. d. 4. Aug. in serm. 216 & 13. 215 de temp.
o Tertull. vbi sup. Conc. Paris. sub. . 34.
p Aug. epist. 23.
q D. Thom. in 4. d. . 4. & Nau. in Man. c. 16. n. 34. & c. 22. num. 40.

ARTICVLVS II.

An Canonici Regulares possint esse patrini eleuando baptizatum de fonte.

REspondeo dicẽdo, quòd idem videtur dicendum de canonicis regularibus, quod dicitur de monachis, iuxta notata in iure [r] per Panormitanum communiter receptum, quatenus dicit, quòd leges disponentes de monachis habẽt locũ in Canonicis Regularibus, quando leges illæ fundantur in religione: & non continent aliqua verba, quibus significet nõ includere Canonicos. Ita tenet Nauarrus. [s]

r c. 2. de postu.
s Nau. lib. 3. cõsil. tit. de stat. monac. cõs. 10

ARTICVLVS III.

Vtrùm Religiosi in partibus Indiarum possint baptizare.

REspondeo dicendo, quòd dato, sit peccatum mortale baptizare alienum parochianum extra necessitatem, vt ait Soto [t] cum communi, propter iniuriam, quæ infertur presbyteris parochialibus: quia sacramenta à suis presbyteris parochialibus sunt recipienda, iuxta ea, quæ dicuntur in sacris canonibus [u], & tradit Syluester: at nulla incurritur excommunicatio, vel irregularitas si oppositum fiat à patribus Mendicantibus, quia nullibi talis pœna reperitur, nisi in administrando Eucharistiã, matrimonium, & extremam vnctionem, vt patet ex quadam Clementina [x]: neque vlli priuilegio nostro derogatur quoad hanc materiam per Concilium Tridentinum

t Soto in 4. d. 4. q. v. ar. 3. conc. 2.
u c. interdicimus. 16. q. 1. Syl. ver. bapt. 3. in pr. n.
x Clem. Religiosi. de priu.

tinum. Hoc supposito dico primò, quòd fratres Indiarum possunt omnia sacramenta infidelibus, & nouiter conuersis administrare. Hoc concessit motu proprio Paulus IIII. fratribus de Mexico, & prouinciæ S. Vincentij de Chiapa del Peru noui regni. Et hoc in præmium laborum suorum, & vt fides per prædicationem Euangelij, sacramentaque ad ministrandum numerus magis in dies crescat, concessum fuit, anno Domini millesimo quingentesimo primo. Et hoc idem concesserat Leo X. duobus fratribus ordinis Minorum ad illas partes euntibus, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo primo. Et postea Paulus III. anno Domini millesimo quingētesimo quadragesimo tertio, communicauit fratribus prædicatoribus prouinciæ de Mexico, vt refert Pater Veracruz in suo compendio manuscripto. Et aduerte, quòd causa quæ mouit Paulum III. ad concedendum dictum priuilegium fuit, vt fides Christi, quæ speratur in his terris per prædicationem nostram, & sacramentorum administrationem cresceret magis, ipsis fratribus prædicantibus, sacramētaque administrantibus infidelibus, & nouiter conuersis. Hæc autē causa, & ratio modò etiam militat in illis, qui per fratres baptizati, & in illis, qui ex his descendunt nepotibus, vel pronepotibus, dato, paruuli baptizati sint. Nam certè huius fidei dilatatio, rebus vt nunc, nequit fieri, nisi fratres dicti prædicēt sacramentaque administrent nouiter conuersis, & ab eis descendentibus. Quia licèt in particulari nouiter conuersi dicantur, qui iam adulti sunt baptizati, nihilominus in generali cōsiderantibus illam huius noui orbis Ecclesiam in Deo adunatam, omnes, & singuli illarum partium nouiter conuersi apparebunt. Cuius rei testimonium firmiter præstāt quotquot patres graues ex illis partibus ad has Hispaniarum partes ascendunt. Et quòd dicti fratres possint sic facere, probatur: quia idem Paulus III. concessit fratribus omnia priuilegia de nouo iuxta fauorabiliorem illorum interpretationem; ergo debemus interpretari per nouiter conuersos etiam paruulos baptizatos, cùm nomen hoc ferat hanc interpretationem aliàs strictè interpretaremur.

Et aduertendum, quòd fratres solùm debent baptizare in Ecclesiis monasteriorum sui ordinis, in quibus habitāt, etiam in ciuitatibus seu oppidis Hispanorum, vt sit Mexici, & in locis, quæ habēt de visita, vt vocant. Nam indecens esset, quòd sacramentum, quod tantas cæremonias, & solēnitates publicas petit, administraretur in aliena parochia, sine licentia proprij parochi: quia sic confunderetur Ecclesiasticus ordo contra sacros canones [a]. Quod si Papa, particulariter non exprimit in concessione, nullo modo debet intelligi, vel deduci ex cōcessione generali, vt est concessio Pauli III. nunquam enim Papa in generali cōcessione visus est alicui præiudicare. Et non est dubium, quòd in Ecclesiis fratrum supradictis possit fieri Baptismus, aliàs concessio Pauli III. suum effectum non consequeretur. Et sic de nouo concessit Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, vigesima quarta die Martij, *vt in omnibus monasteriis ordinū, vel extra illa in locis ipsarum partium ipsis deputatis, possint religiosi baptizare.* Quo priuilegio vtuntur omnes prouinciæ Indiarum, vt scilicet, in monasteriis ordinum vel extra in locis ipsarum partium ipsis deputatis possint baptizare. De Indis aliorum populorum, putà clericorum, vel alterius ordinis idem dico, quòd scilicet possunt baptizari per fratres in locis supradictis: quia sic fuit factum à principio in his prouinciis, vt testantur viri graues ex illis partibus ad has remeantes. Postea anno supradicto millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, Pius V. cōcessit fratribus Mendicantibus Indiarum, vt in locis vbi suprà, possint de licentia suorū Prælatorum in Capitulo prouinciali obtenta administrare Indis omnia sacramenta, prout hactenus consueuerūt. Et quia Pius V. dicit in locis signatis, & signandis, videtur securius, quòd solùm in locis signatis, & signandis possit religiosus baptizare, seclusa necessitate, de quo latè infrà. *Infrà q. 35*

a c. perennis. 11. q. 1.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm filij Hispanorum vocati mesticos possint virtute Breuis Pauli III. per fratres baptizari.

Respondeo dicendo, videri eos posse per religiosos baptizari, quia in materia larga sub simplicibus veniunt mixta, prout tenet [b] Syluester. Vt si detur alicui potestas ad dispensandum cum adulterino, & cum incestuoso separatim, poterit dispensare cum eo, qui simul est vtrumque; quia dato ex rigore iuris sub simplicibus mixta non contineantur, secùs ex benignitate. Sic ergo cùm hoc priuilegium Pauli III. sit beneficium Principis in remuneratione laborum fratrum, & in fauorem fidei ampliādæ interpretatio latissima est facienda. Et confirmatur, quia, prout asserit Veracruz in suo Compendio, Paulus IIII. concessit nobis de nouo nostra priuilegia, & concessa, & concedenda iuxta fauorabiliorem illorum interpretationē. Qui pater refert quoddam viuæ vocis oraculum concessum à dicto Pontifice Maximo, cuius tenor est qui sequitur; *Paulus IIII. vt fidem fecit Cardinalis Alexandrinus, qui post fuit electus Papa Pius V. pro religiosis in noua Hispania, & Peru. ad exaltationem diuini cultus proprio motu, & viuæ vocis oraculo confirmauit omnia priuilegia data à suis prædecessoribus pro Indorum cōuersiones: præsertim quòd possent fratres Mēdicantes omnia sacramēta fidelibus, & nouiter conuersis administrare, & de nouo roborauit Apostolica autoritate, non obstantibus quibuscunque in contrarium.* Hoc fuit concessum die septima Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo. Ex quo patet priuilegia Leonis X. & Adriani VI. & Pauli III. quæ fuerunt data in fauorem fidei, & Indorum, fuisse confirmata, & roborata peculiariter. Imò per Breue Adriani VI. prouincialis, vel frater, cui potestatem prædicti patres commiserint, bene possunt filios Hispanorum, & aliorum citra necessitatem baptizare, cum limitationibus tamen, de quibus ibi. Concessit enim Adrianus VI. ad petitionem Imperatoris Caroli V. anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo, *quòd Prouinciales Indiarum, & fratres, quibus commiserint, possint omnes Indos, & omnes Christicolas fratres comitantes ad opus conuersionis absoluere in vtroque foro ab omni censura, etiam de Cœna Domini. Concessit etiam omnimodam in vtroque foro Papa autoritatem tantam, quantam iudicauerint expedire pro conuersione Indorum, & manutentione ac profectu illorum, atque aliorum præfatorum in fide catholica, & obedientia Ecclesiæ Romanæ.* Sed vt veritas huius dicti intelligatur, oportet radicitùs explicare hanc omnimodam papæ potestatem, datā ipsis prælatis & fratribus. In quo aliquantulum immorabor, cùm plena istius concessionis explicatio sit necessaria ad intelligendum, quando fratribus liceat extra necessitatem baptizare, filios dictorum Hispanorum, aut Indorum. De quo infrà in quæstione trigesima quinta dicetur.

b Sylu. dispensatio. 3.

ARTI

ARTICVLVS V.

Vtrùm dicti fratres poßint vti oleo sancto, & chrismate antiquis in Baptismo.

RESpondeo dicendo, quòd fratres supradicti possunt vti oleo sancto, & chrismate antiquis vsque ad tres annos in Baptismo conferendo. In his enim partibus, inquit Leo X. sine difficultate magna nouum oleum, & balsamum habere non possunt. Propter quam rationem modò à Gregorio XIII. concessum est, vt possint vti oleo & chrismate antiquis vsque ad quatuor annos. Pro cuius rei explicatione notandum est, quòd oleum sanctum tripliciter consideratur. Primum est chrisma, secundum oleum catechumenorum, tertium oleum infirmorum, & annuatim consecrandum est in die Cœnæ Domini, prout dicitur in iure [a], & vetus est comburendum. Verum est tamen, quòd non debet comburi, nisi postquam nouum adductum fuerit: nam præoccupante morte potest sacerdos vetere chrismate baptizare. Et Nauarrus [b] ait esse peccatum mortale, nisi in mortis articulo, veteri baptizare, quod ipsum tenet glossa [c] communiter recepta. Qua ratione non debet cõburi, donec veniat nouum chrisma. Ex quo sequitur, quòd citra mortis articulum possũt omnes vti chrismate veteri in Baptismo paruulorũ, si nõdũ venit nouũ. Probatur: quia paruuli sẽper sunt in periculo mortis propter eorũ tenellam ætatem. Et ideo mandatur quòd omni tempore anni possint baptizari, quod antiquitus non licebat, nisi in articulo mortis, vt patet ex D. Ambros. & Augustino. Vnde ad concessionem Leonis X. superiùs allegatam respondetur, quòd loquitur de adultis, quòd scilicet, intra terminum trium annorum, vbi non inuenitur oleum nouum, dicti fratres etiam sine necessitate possint vti antiquo oleo, quod per Gregorium XIII. ad quatuor annos fuit ampliatum. Et est aduertendum, quòd sacerdotes ministri etiam sæculares in his partibus etiam extra necessitatem extremam baptizantes Indos, quatuor sequentia debent seruare, prout ordinauit Paulus III. anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo quinto. Primum est, quòd aqua sacris actionibus sanctificetur. Secundum, vt Catechismus, & exorcismus fiat singulis. Tertium, quòd sal, candela, & capellum detur duobus, vel tribus vtriusque sexus. Quartum est, quòd tunc baptizandis omnibus chrisma ponatur super viri adulti, puerorum ac puellarum caput.

a Hortut de consf. d. 3. ca. si quid. de cons. d. 4.
b Nau c. 25. nu. 71.
c Gloss in ca. quoniam. de senten. excom. lib. 6. ver. dubium.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Baptismus in his partibus poßit conferri extra Ecclesias, sine præfatis ceremoniis.

RESpondeo dicendo, quòd vt constat ex compendio Indico Societatis Iesu Pius V. concessit fratribus de Societate in partibus Indiarum, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, ad decennium, quòd possint baptizare extra Ecclesias, & sine consuetis cæremoniis, cùm ministri iudicauerint id oportere ad maius Dei obsequium, propter ministrorum paucitatem. Et hoc ipsum postea concessit Greg. XIII. in alium decennium, hoc indultum ampliando. Videant autem regulares quæ circa hoc ipsis sint concessa à Sede Apostolica, secundùm quę debent se habere. Ego enim alia non potui inuenire.

QVÆSTIO XXXII.

De Bello.

Circa quam vnum quæritur.

1 *VTrùm religiosi poßint in bello contra infideles exhortari dimicantes.*

ARTICVLVS VNICVS.

Vtrùm religiosi poßint in bello contra infideles exhortari dimicantes.

RESpondeo dicendo, quòd omnes qui in bello iniusto sunt causa mortis mãdãdo, consulendo, præparando, & faciendo arma, ad dimicãdum in dicto bello exhortando milites & timore aduersarios confligendo, remanẽt irregulares, cùm sint causa proxima occisionum, quæ ibi committuntur. In bello tamen iusto offensiuo, siue defensiuo licitũ est Ecclesiasticis adiuuare milites eos consulendo, & exhortando, vt ipsum prælium animosè aggrediantur. Imò possunt in eodem prælio exhortari milites dicendo, Dimicate fortiter, vincite, vt fides exaltetur, & Rex noster vincat. Possunt etiam dicere alia verba similia ad dictã exhortationem ordinata: & etiamsi ex his sequatur mors, aut mutilatio membrorum, non incurrunt irregularitatem. Hanc conclusionem tenẽt Nauarrus [d], Couarruuias, & Syluester allegãtes pro ipsa aliquas sacrorum canonum diffinitiones. Et ratio huius conclusionis est: nam cùm irregularitas sit de iure positiuo, potuerunt summi Pontifices ordinare supradicta in fauorẽ belli iusti, in quo Ecclesia Dei defenditur, oppressi liberantur, inimici vincuntur. Et certè si cõtrariũ diceretur, quasi totus exercitus in irregularitatis notam incurreret: & sic homines abstraherẽtur à supradicti belli aggressu. Et etiãsi ipsi exhortando virtualiter intendant mortem, propter quod videantur contrahere irregularitatem, ad contrahendam tamen eam in bello iusto, non sufficit intentio virtualis, sed requiritur quædam intentio specialis occidendi, iuxta ea quæ tradunt supradicti Doctores. Quod debuit considerare Aluarus Pelagius [e] dicens, non inuenire rationem sufficientem ad liberandos supradictos Ecclesiasticos à nota irregularitatis. Et vt omnem Societas Iesu tolleret scrupuli occasionem, obtinuit à Gregorio XIII. prout dicitur in compendio Indico eiusdẽ Societatis, quòd sine periculo irregularitatis patres Societatis per varia Indiarũ loca possint milites Lusitanos exhortari in bello cũ infidelibus ad fortiter dimicãdum, dummodo patres ipsi non ferant arma.

d Nau in Ma. c. 17. nu. 215. Cou. 1. par. rele. de hom. li. 3 nu. 2. Sylu. ver. homi. idi. 3. q 6. num. 8. pronunciato 4. & 6.
e Pelagius de Planct. ecc. art. 48.

QVÆSTIO XXXIII.

De benefactoribus, in septẽ articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *VTrùm aliqua censura benefactores monasteriorum molestari poßunt ab Ordinariis.*
2 *Vtrùm Prælati regulares poßint applicare benefactoribus bona opera subditorum.*
3 *Vtrùm Prælati regulares applicent benefactoribus communicationem, quantum ad merendum.*
4 *Quid applicent Prælati regulares de bonis subditorum.*
5 *Vtrùm poßint applicare bona subditorum suorum iam facta.*

6 Quo

6 *Quomodo dicta applicatio proficiat benefactoribus.*
7 *Quæ sit differentia inter hanc communicationem, & indulgentiam.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm aliqua censura benefactores monasteriorum molestari possint ab Ordinariis.

RESpódeo dicendo, benefactores monasteriorũ ob beneficia ab illis collata, seu quia subditi aliquorum dominorũ sunt, & cũ monachis conuersantur, ab eisque facta recipiunt, molestari, aut grauari à quoquã non possunt, prout concessit Leo X. congregationi Camaldulensi, & Eugenius IIII. prout habetur in compendio priuilegiorum [a] Cisterciẽsi. Quod intelligitur, quando excommunicantur ex eo quòd sunt benefactores nostri, prout innuit collector eiusdẽ compendij [b] dicens, non posse excommunicari regulares Cistertij. Addens, *sed etiam in fauorem earum benefactorum, aut seruientium, vel ad molendina, & furna nostra venientium personis locum habere neque quæ à nobis communicant à quocũque excommunicari possunt, aliàs irritum, & inane declarauit* Innocentius IIII. Hæc dictus collector [c] cõpendij Societatis dicendo, *quòd nullus Prælatus potest contra aliquem nostrorum, aut contra alios nostra causa ferre sententiam excommunicationis, suspensionis, vel interdicti contra priuilegia Societatis*, prout concessit Paulus III. Hæc collector. Notanda sunt illa verba, *nostra causa.* Ex quibus clarè constat, quòd si non religiosorum & monasteriorum causa vexentur, & excommunicentur, sed alij distinctis & diuersis causis, bene possunt à quocunque Prælato excommunicari. Et si priuilegia aliqua concedunt absolutè, eos ab Ordinariis nõ posse excommunicari, puto talia indulta per Concilium Trident.[d] esse ex parte sublata. Vbi dicitur loquendo de oblatis, & de quocunque modo addictis, aut sub nomine seruiẽtium militiis, seu monasteriis, hospitalibus, collegiis, aut quocũq; alio titulo assumptis, nihil ex priuilegiis ipsis concessis detractum esse Ordinariis intelligitur, quo minùs, in quibus ea iã concessa sunt, vel in posterum concedi contigerit, ipsis Ordinariis tanquam Apostolicæ Sedis legatis subiecti existãt; exceptis tamen his qui prædictis locis, aut militiis actu seruiunt, & intra eorum septa ac domos resident, subque eorum obedientia viuunt, siue his qui legitimè, & secundum regulam earundẽ militiarum professionem fecerint, de qua Ordinario constare debet, non obstantibus priuilegiis quibuscunque, etiam religionis sancti Ioannis, & aliarum militiarum. Hæc Concilium. Ex quibus verbis constat, ipsos benefactores non esse exemptos à iurisdictione Episcoporum, nisi actu seruiãt ipsis monasteriis, & intra eorum septa, ac domos resideant. Et si dicatur Concilium non loqui de benefactoribus, respondeo, quòd oblati, & alij seruientes sunt maximè benefactores. Vnde si cum ipsis ita rigidè fit, à fortiori cum aliis benefactoribus communibus rigidiùs procedi debere, certum est.

a In benefactoribus. §. 1.
b Coll. in cõp. Cisterc. ver excomm. § 3.
c habe. in cõp. societa. ti. prælatis §. 2.
d sess. 24. de refor. cap. 11.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Prælati regulares possint applicare benefactoribus bona opera subditorum suorum.

REspondeo dicendo, quòd Vrbanus V. *concessit Generalem Ministrum posse dare de toto ordine suffragia indulgentiarum & orationum, & beneficiorum spiritualium quibuscũq; deuotis & benefactoribus nostri ordinis.* Ita habetur in lib. Monumenta [e] ordinum, & in Supplemento. Et eandem concessionem habent Prælati alij regulares. Pro cuius concessionis intelligentia est notandum, quòd nihil continet, quod iure communi non sit concessum. Nam secundùm ius cõmune Prælatus potest communicare bona suorũ, super quæ habet autoritatem. Is enim, qui præest alicui congregationi, potest communicare bona suæ congregationis, applicando ea, & intentionem ipsorum bonorum ad hunc, vel illum, vel illos determinatè, confusè, aut distinctè. Probatur: quia eo ipsõ quòd habet curam congregationis, habet autoritatem dispensatiuam communium bonorum ipsorum de cõgregatione, prout resoluit doctissimus Corduba [f]. Item; quia, si quilibet potest bona sua applicare, ergo & Prælatus, qui est caput pro suis mẽbris potest bona ipsorum aliis ex causa rationabili applicare. Patet consequentia à fortiori. Item idem patet autoritate sancti Ioannis Amatensis Episcopi antiquissimi, qui cœpit concedere literas per quas applicantur suffragia subditorum, & autoritate Anselmi & aliorum sanctorum, & etiam concedit Diuus Thomas [g] & Paludanus, Ricardus, & Doctores communiter, & Vualdensis contra Vvicleph, dicens hoc esse cõmune Theologorum. Ergo patet, quòd Prælatus generalis, prouincialis, Prior, Guardianus, & alij Prælati possunt communicare bona communia spiritualia suorum subditorum, quoad vim satisfactoriam. Et hanc opinionem tenet Nauarrus [h], hanc concesśionem declarans in multis suæ doctrinæ locis. Dixi, *quoad vim satisfactoriam*; esset enim magna differentia inter participationem bonorum quoad vim satisfactoriam tantùm, & inter participationem, quoad vim meriti tantùm. Et prima differentia est: nam communicatio quoad vim satisfaciendi, requirit specialem intentionem, & applicationem eius, qui communicat tale bonum satisfactorium alteri, ita quòd nisi illi specialiter applicetur talis satisfactio, vel sit receptus ad participandum de satisfactionibus alicuius personę, seu cõmunitatis, seu cõgregationis, non proderunt eis talia bona satisfactoria ad satisfaciẽdum pro suis peccatis. Quia aliàs sequeretur, quòd quicunque existens in charitate immunis esset ab omni pœna propter infinitatem thesauri Ecclesiæ, quæ cõmunicatur per sacramenta vel per communicationem Sanctorũ ratione charitatis. Vel saltem sequeretur, quòd existens in maiori charitate esset debitor minoris pœnæ in hoc sæculo, & in futuro, quod patet esse falsum secundùm Scotum [i]. Ergo non ex sola intentione facientis, seu applicãtis habetur participatio ad satisfaciendum: participatio autem ad merendum, seu potiùs ad merita per viam meriti de bonis alterius, non semper requirit specialem intẽtionem, vel applicationem. Nam potest alicui valere meritum alterius ratione vnionis, quæ fit per charitatem, etiã sine speciali intentione, & applicatione faciẽtis directa ad ipsum participãtẽ, iuxta illud Symboli, *Credo Sanctorum communionem*, & illud Psal.[k] *Particeps ego sum omnium timentium te.* Secunda differẽtia est: quia per participium ad satisfaciendum fiunt peioris conditionis omnes participantes: quia minuitur eorũ vtilitas satisfactoria, saltẽ prouenicns ex opere operantis, ex multitudine participantium. Similiter & bonum satisfactoriũ ipsius satisfaciẽtis ipsi minuitur ex multitudine participantium, quoad virtutem satisfactoriam prouenientem ex opere operantis, quamuis aliunde ei augeatur ex charitate scilicet, quia sic aliis egentibus sua satisfactoria opera applicat: quia & per hoc meretur de

e In 1. imp. fo. 261. conc. 671. & in sup. fol. 106. cõc. 459.
f Cor. li. 5. q. 9. 7.
g D. Th. in 4. d. 20. quis 4. Palu. Ricar. DD. in 4. d. 45. Vualden. 3. to. de sa. ra. ti. 10. contra Vvicleph.
h Na. 1. de indul. nota 32. n. 18. & in sulij de Rosar. ex psa. n. 4. & 9.
i Scotus quodl. 20.
k Psal. 118.

congruo remissionem suarum pœnarum,& omnia alia quæ per bonum opus quis sibi & alteri mereri potest.Ideo simpliciter est melior sua côditio ex hoc, quòd ex charitate potest aliis satisfacere de suis bonis satisfactoriis.Participium autem meritorum nô minuitur ex multiplicatione participantium; non enim fit deterior côditio alicuius multiplicatis electis,& sanctis,& bonis operibus,sed melior ex multiplicatione electorum,&participãtium,cùm ex hoc maior gloria Deo sequatur.Ex dictis patet, quòd Prælati religionum facientes per suas epistolas participantes benefactores de bonis suarum congregationum, quoad bona satisfactoria, necessario ipsa bona applicare debent: aliàs minimè ipsis benefactoribus,proderunt quoad vim satisfactoriam,bene tamen proderuntquoad vim meriti,prout explicatũ est. Infertur deinde quòd per applicationem bonorum,licèt aliquid eorum subditis minuatur de ipsis bonis, in quantum satisfactoria, nihil minuitur de ipsis,in quantum meritoria:imò ratione meriti aliquid ipsis augetur,prout declaratum est.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Prælati regulares applicent benefactoribus in dictis literis communicationem,quantùm ad merendum.

RESpondeo dicendo,quòd sic.Nam oratio,& bonum alicuius potest aliis prodesse ratione specialis intentionis orantis, & bonum opus facientis: & hoc modo potest valere iusto,&impio.Et hoc solùm illis valet per viam gratiæ, & liberalis misericordiæ Dei,& impetrationis Christi Domini,qui,vt Dominus omnium,nulli obnoxius esse potest.Et sic quicunque voluerit potest ad preces,& merita amicorum beneficia impartiri. Quod participium ad merita non valet,ad hoc,vt ipsi participantes ex hoc immediatè sine vno bono opere,& dispositione habeant gratiam gratum faciẽtem,seu charitatem.sicut neque ad meritum, aut præmium gloriæ. Quia loquendo de lege ordinaria nullus potest alteri de condigno mereri gratiam & gloriam,sed tantùm de congruo.Potest enim de congruo mereri,& per bona opera impetrari vt Deus peccatorem conuertat, auxilia ipsi præbendo,vt tenet communiter Docto-
a Doc. in 2. d. 27. res [a].Valet ergo talis communicatio meritorum alicuius personæ, seu congregationis ad habendam à Deo gratiam conuersionis,&illuminationem,vt dictum est,& ad virtutum profectum,& ad præseruationem à peccatis,à morte,& ab aliis malis spiritualibus,seu corporalibus,& ad collationem bonorum spiritualium, & temporalium, seu corporalium & huiusmodi, quæ vnus alteri potest de congruo mereri,seu impetrare à Dei misericordia liberali. Sicut
b Gene. 19. per merita Abraham Dominus [b] liberauit Loth. Et propter iustos parcit,& benefacit iniustis,& tradũt
c Doc. in 2. d. 27 & 36. D. Tho. in add. ad 3. p. q. 17. ar. 1. Palu. in 4. d. 45. q. 2. ar. 2. Adr. quodli. 8. a. 3. communiter Doctores [c], & specialiter D. Tho. & latiùs Paludanus,& Adrianus.

ARTICVLVS IV.

Quid applicet Prælatus de bonis subditorum in literis ab eo concessis.

RESpondeo dicendo,quòd regulariter nô potest Prælatus cômunicare ea bona,quæ eius subditus in particulari facit pro satisfactione suorũ peccatorũ,si talis subditus ipsis eget,nisi ad hoc aliquomodo consentiat.Et ratio est:quia cùm ipsum opus fiat determinatè ab ipso subdito intendẽte actualiter,vel virtualiter pro suis peccatis ipsum applicare; iam non est bonum commune ipsius côgregationis, sed particulare ipsius personæ operantis, quoad dictam vim satisfactoriam:& iam Prælatus non habet potestatem ipsum alteri applicandi inuito ipso operante.Et in hoc concordant communiter Doctores, prout affirmat Corduba [d].Et confirmatur,quia Præ- d Cor. 2. p. li. de indulg. q. 4. art. 5. dicto 2.
latus, etiam Papa,non potest applicare nisi ea, quæ cederent in thesaurum suæ communitatis,si non applicarentur:& non cedunt in thesaurum dictæ cômunitatis,nisi ea quæ supersunt facienti.Ergo, licèt subditus posset tollere à se necessarium alteri applicando,non potest tamẽ eo inuito id facere eius Prælatus,etiam Papa,quia nô in omnibus absolutè subditus subditur superiori,neque in omnibus eius bonis habet plenariã potestatem, sed in spiritualibus superabundantibus tantùm cômunicabilibus,vt dictum est. Dixi regulariter: quia in aliquo casu & ex rationabili causa potest,sicut potest Prælatus subditis egentibus pro se ipsis iniungere aliquando aliqua opera satisfactoria,ad quę ipsi nô tenentur aliàs, puta orationem,disciplinam, & huiusmodi applicãdo ea pro aliis.Multa enim non possunt fieri regulariter quæ possunt,& debẽt fieri in casu particulari rationabili causa id postulãte. Verùm est tamẽ,quòd bona satisfactoria,quę subditus facit particulariter per se non applicãdo ea alicui,sed pro tota Ecclesia generaliter,aut pro animabus Purgatorij, aut pro particularibus amicis,seu pro aliis,quibus Deus vult ea valere:& similiter bona, quæ fiunt in communitate secundùm eius instituta,aut ex dispositione,seu pręcepto prælati,talia inquam bona dicuntur communia:quamuis ipse subditus ipsis egeat.Et talia,inquã, bona potest prælatus inuito subdito communicare aliis specialiter,quoad vim satisfactoriã. Quod verò ad vim meritoriã omnia bona cuiuscũq; subditi & congregationis tam particulariter, quàm etiam cômuniter facta,tam supererogatoria, quàm etiam necessaria, seu obligatoria potest prælatus quibuscunque ea applicare, quia quoad hoc nulli fit præiudicium: imò melior fit conditio operantis ex tali multitudine participantium.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Prælati possint applicare benefactoribus bona subditorum iam facta.

RESpôdeo dicẽdo, quòd bona opera quoad vim satisfactoriam, si antequam fiant, vel dum fiunt non applicantur,per facientem,vel superiorẽ aliquibus actualiter,vel virtualiter,iã de cætero postquam facta sunt,non possunt applicari alteri per ipsum facientẽ,neq; per prælatum.Non enim faciens, neque prælatus possunt reseruare bona particularia,vel côgregationis opera,quoad dictã vim satisfactoriã, vt sint reposita,& reseruata tanquã in thesauro pro alio tempore futuro,vt in eo applicentur.Et ratio huius côclusionis non est,quia bona dicta satisfactoria nô possunt reseruari:ipsa enim reseruantur in thesauro Ecclesiæ & per indulgentias dispensantur.Sed ratio est:quia nullus potest particulariter thesaurizare sibi vel alteri thesaurum satisfactorium particularem,& per consequens neque de eo distribuere, aut alicui communicare.Si enim hoc concederetur, sequeretur bona satisfactoria religiosorum eis abundantia nunquam recondi in thesauro Ecclesiæ communi, sed semper remanere sub potestate eorum vel prælati, vt ea possint cui voluerint applicare.Et à fortiori

tiori sequeretur, quòd opera religiosorũ defunctorum non possint applicari per indulgentias aut alio modo, & sic non esse thesaurum Ecclesiæ collectum de satisfactionibus superabundantibus religiosorũ, aut aliorum Sanctorũ dum viuerent: quod absit. Hoc videtur sentire D. Bonauentura [a]. Quantum autem ad vim meritoriam, tam ipse, qui facit, quàm quicunque Prælatus eius mediatus, vel immediatus potest semper antè, vel pòst communicare seu applicare talia bona præterita, præsentia, & futura, quibuscunq; voluerit, vt virtute talium meritorum mereatur de congruo ipsi, vel aliis bona spiritualia, seu tẽporalia, iuxta ea, quæ in superioribus dicta sunt. Nam de his bonis quoad vim meritoriã non cõgregatur thesaurus indulgẽtiarũ, prout resoluit post alios Cordubab[b].

a Bonau. 4. d. 20. q. 3.

b Cor. li. 5. q. 9. de ind. q. 5.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm dicta participatio æqualiter proficiat omnibus benefactoribus quibus dictæ Epistolæ conceduntur.

RESpondeo dicendo, quòd quia talis cõmunicatio, seu receptio ad participationem bonorum congregationis, communiter fit à Prælatis informatis, eos, quibus conceduntur, esse benefactores ordinis: ideò si non sunt benefactores, non valet eis talis receptio, nisi secundùm ratam, scilicet, secundùm quòd fuerint benefactores: quia deficiente causa finali concessionis, deficit ipsa concessio, & non valet nisi in quãtum accesserit ad causam talis concessionis: quòd si sine vlla causa, sed ad libitũ aliquis Prælatus vult recipere ad participationem aliquem bonorum suorum, seu suæ congregationis, ex puta charitate motus, tunc bene valebit talis concessio, seu communicatio secundùm intentionem eius, quoad vim satisfactoriam & meritoriam.

ARTICVLVS VII.

Quæ sit differentia inter hanc communicationem & indulgentiam.

RESpondeo dicendo, quòd multiplex inuenitur differentia. Prima est, quia Prælati, & alij sic applicantes sua, vel communitatis suffragia, seu bona opera quæcumq; non vtuntur claue iurisdictionis, nec remittunt, nec relaxant pœnas peccatorum: in indulgentiarum autem concessione est talis iurisdictio propriè & absolutè. Secunda differentia est, quia in indulgentiis, sicut in sacramentis applicantur merita passionis Christi: & hoc nõ, nisi per clauẽ Ecclesiæ: cõmunicatio autem supradicta non fit per clauẽ Ecclesiæ, nec de communi thesauro Ecclesiæ, sed de bonis congregationis, nec fit autoritate potestatiua super thesaurum Ecclesiæ, aut suæ personæ, vel communitatis, sed solùm potestate sit communi naturali, quam quilibet habet in suis bonis aut sibi commissis ad distribuendum seu donandum, dum ea habet. Et inde fit, quòd per indulgẽtias liberetur homo in foro Dei, & Ecclesiæ à pœnis debitis, etiam iniunctis per confessorem, quia constat de infinitate talis thesauri Ecclesiæ, seu de eius sufficientia, & quia fit autoritate eius, qui lege potest per indulgẽtiam liberare. Huiusmodi autem cõmunicatio bonorum etiã si fiat per Papam cùm nõ fiat, nisi de bonis personarum, aut congregationum, quę non sunt infinita, nec constat de sufficientia eius ad talem satisfactionem, ideo per eas nõ liberatur quis in foro Ecclesiæ à pœnitentiis iniunctis per sacerdotem, nec habent virtutem indulgentię. Sed communicationes, & suffragia dicuntur, prout tradit D. Tho. [c] Tertia differentia est, quia indulgentiæ, vt tales, valent solùm ad satisfactionem pœnarum, Deo debitarum pro peccatis. Communicationes autem bonorum valent præcipuè ad impetrandum bona, aut remotionem malorum, aut pœnarum per viam meriti de congruo. Valent etiam ad satisfactionem pœnarum, si hoc aliquo modo intendit ipse applicans, aliàs non, vt patet ex dictis. Ex hoc infertur, quòd cùm per istam facultatem non concedantur indulgentiæ, sed tantùm dicta communicatio, non suspenditur, nec abrogatur ista facultas, per Bullam Pij V. omnes indulgentias quæstuarias tollentem, & prohibentem sub grauibus pœnis earum publicationem. Non enim ista communicatio indulgentia est. Secundò infertur, quòd non tollitur hæc facultas per Bullã Cruciatæ: cùm hæc facultas non sit priuilegium: sed ius commune, prout aduertit Nauarrus [d].

c D. Th. in 4. d. 30. & in addi. ad 3. p. q. 26. ar. 1.

d Nau. de indul. n. 31. num. 22. & 21.

QVÆSTIO XXXIIII.

De beneficiis Ecclesiasticis à regularibus, & regularibus conferendis, in nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *QVid & quotuplex sit beneficium.*
2 *Vtrùm beneficia regularia sint beneficia.*
3 *Vtrùm monachus beneficium habere possit, & à quo sit collatio facienda.*
4 *Vtrùm monachus possit promoueri in Ecclesia collegiata ad aliquod canonicatum, vel beneficium simplex.*
5 *Vtrùm religiosus possit acceptare beneficium in Ecclesia seculari sine licentia sui Prælati.*
6 *Vtrùm monachus, qui factus est rector in Ecclesia seculari, teneatur ad statuta sui ordinis.*
7 *Vtrùm religiosus acquirat monasterio, an Ecclesiæ, in qua habet beneficium.*
8 *Vtrùm possit monachus cogi à suis Prælatis ad acceptãdum beneficiũ, vel potest prohiberi, vt non accipiat.*
9 *Vtrùm Prælatus possit cogere subditum ad relinquendum beneficium, quod habet, aut possit facere habilem ad duo beneficia ordinis.*

ARTICVLVS I.

Quid & quotuplex sit beneficium.

RESpondeo dicendo, quòd in materia canonica appellatione beneficij venit spirituale, & Ecclesiasticum, vt docet Cardinalis [e]. Et quomodo cognoscatur beneficium Ecclesiasticũ, docet Belamera [f], & tradit latè Rebuffus [g]. Et loquẽdo de beneficiis in genere, quædam sunt secularia, quædam regularia. Secularia quædam sunt cum administratione, quædam sine administratione, vt sunt beneficia simplicia, de quibus agit Rebuff. Regularia verò sũt, quæ religiosis addicta sunt, aut ex fundatione, vel ex ordinarij, vel superioris institutione, vt dicunt communiter Doctores, vel consuetudine seu præscriptione [h], vtpote quia per regulares regi consueuerunt, & administrari per quadraginta saltem annos, iuxta ea, quæ traduntur in iure, & tradunt Selua, & Mandosius. Et hæc sunt in duplici differentia secũdùm quosdam. Quædam enim sunt duplicia, vt Abbatia regularis, quę dicitur duplex, quia eam obtinentes duplici honore funguntur, vel fungi debent tam circa personas, quàm circa res monasterij, iuxta ea, quæ in sacris canonibus [k] traduntur.

e Car. in c. 1. in 8 de iud.

f Bel. c. in nostra q. 3. de resi nu. 10. Reb. de paci. pos. lim. 10 n. 187.

g Reb. in pr. de praxi b.n.

h Dect. in c. 1. de stat. mona. i c. cum de beneficiis de pr. b lib. 6. Selu. de ben. p. 1 p. q. 4. nu. 42. Ma. de signatura grat. tit. reduct. ad secul. fo. 120.

k c. cũ ad monast. de statu mona. & c. in singula de præ. l. b. o.

tur. Huiusmodi sunt multa officia in religione, vt sũt Prioratus conuentuales, Prioratus claustrales. Dicitur enim Prior claustralis qui religiosis in claustro, & in monasterio præfectus est. Simplicia sunt Prioratus simplex, ac monachatus regularis. Hi enim simplici honore funguntur, prout dicitur in iure [a], & tradit Rebuffus. Et aduertendum, per reductionem Ecclesiæ, & Abbatiæ regularis in sæcularem si est caput à quo aliæ dependent, quòd censentur etiam, & aliæ sæculares redactæ: cùm accessorium principalis sequatur naturam, iuxta regulam iuris [b]. Absurdum enim esset caput, id est Ecclesiam, & Abbatẽ sæcularem esse, & alios Prioratus & beneficia illius Ecclesiæ esse regularia: nam res diuersi iuris censerentur contra regulam iuris [c]. Et sic quando vna Ecclesia vnitur alteri, tũc vna fit Ecclesia, vt ait quædam Decretalis [d]. Et illa vnita sortitur naturam & priuilegia Ecclesiæ cui subiicitur, & adiici cẽsetur cum omnibus iuribus suis, prout dicũt cõmuniter Doctores [e]. Et hanc opinionem tenet præcisè Petrus de Perusino [f] dicens, quòd si Ecclesia, quę vnitur, esset sæcularis, & is, cui adiungitur regularis, efficitur regularis. *Aduertendum etiam, quod vniones quorumcunque monasteriorum, Prioratuum, locorum, ac regularium, seu aliorũ beneficiorum Ecclesiasticorum religionibus monachalibus, & aliis eorũ priuilegiis gaudentibus facta, & facienda sub Apostolicis reuocationibus, cassationibus, & annullationibus in genere, vel in specie factis, & faciendis non comprehenduntur, nec præiudicium aliquod per illa eis inferatur: sed illa omnes etiam cassationes huiusmodi, nisi de verbo ad verbum in eis insererẽtur, specialis, & expressa, seu indiuidua de ipsis monasteriis, & congregatione mentio fiat in suo robore inconcussa permanẽ, irritumque est & inane quidquid secus contigerit attentari.* Ita concessit Leo X. congregationi Camaldulensi & Iulius II. congregationi Montis Oliueti, & Eugenius IV. congregationi S. Iustinæ. *Quod si in prædictis vnionibus, annexionibus, incorporationibus, receptionibus, seu reformationibus conuentiones & pacta illicita, & quando Apostolica confirmatione carerent expressè prohibita inuenirentur interuenirent, illas tamen ratas & firmas fore, & esse, ipsáque pacta, & conuentiones obseruare liberè, ac licitè posse,* statuit Iulius II. congregationi Montis Oliueti, *conuentionésque, pacta & modos huiusmodi facta, & facienda in formam publicam redacta eo ipso Apostolico robore munita esse concessit* Leo X. congregationi Camald. & Pius II. congregationi Montis Oliueti, prout refertur in compendio ordinis Cisterciensis, titulo, Vnione. Verum est tamen, quod modò Concilium [g] Tridentinum ordinat, quòd potest Episcopus non obstante quocumque priuilegio examinare an sint tales vniones subreptitiæ.

a In cap. quod Dei timorẽ, & ca. si. de statu monac. Rebuf. in cõcor. in tit. de nomin. reg. ad præl.
b l. cum principalis, ff. de reg. iur.
c l. cui quidẽ, ff. de vsuc.
d ca. 1. ne sede vacant.
e DD. in c. 2 de relig. domi.
f Perus. de vnio. eccles. c. 1.
g Conc. Trid. sess. 7. ca. 6. de ref. & s. s. 24 ar. 15. ver. in vni.

ARTICVLVS II.

Vtrùm beneficia regularia sint beneficia.

Respondeo dicendo, quòd quædam personæ regulares, vel quæ regularibus accedunt, titulo sępe nominãtur, quæ sacerdotum & Ecclesiasticarum personarum appellationem referunt. Imitantur etiã nomen, & naturam quodãmodo beneficiatorũ, qui manualia, vt appellant, beneficia habent: quæ tamen propria beneficia non sunt, iuxta glossam [h] communiter receptam, quia præfecti iis beneficiis possunt amoueri ad nutum Abbatis, vel Prioris. Sunt enim huiusmodi beneficia manualia regularia, non sæcularia: quorum aliqua in ordine Humiliatorum & Præmonstratensiũ ex consuetudine esse, tradit Ioannes [i] Andreas. Pro cuius rei explicatione obserua, posse beneficium, vel prioratum regulare, esse administrationis tantùm causa, vel naturã habere beneficij perpetui. Et in primo casu amoueri potest ab Abbate præfectus, videlicet, si iusta amotionis adsit causa. Aliter enim posset monachus à beneficio manuali, sine causa amotus implorare superioris Abbatis auxilium, vt post Innocentium [k] & Deciũ tenent Selua & Rebuffus. Et aduertẽdum, quòd sit hoc beneficium irreuocabile, quando post concessionem Abbatis confirmatur possessor ex certa scientia, & expressa qualitate per summum Pontificem, vt notauerunt Imo. & Panormitanus, quos allegat, & sequitur Rebuffus [l]. Quòd si prioratus perpetui beneficij naturam habet, non poterit præfectus amoueri per Abbatem: concessio enim facta censetur cum sua qualitate, iuxta ea, quæ dicuntur in iure [m].

h Gl. in v. est si. in ca. vn. de capel. mon lib. 6.
i Andr. in addit. ad...
k Inno. in c. insinuante, qui cle. vel vouen. Decius in ca. ad nostrã circa fin. de confirma. vtili. Sel. in tracta. benef. p. 3. q. 68. Reb. d. pacif. possess. nu. 175.
l Reb. vbi sup. n. 270.
m Cle. vnica de suppl. negl. præl. cap. vnico. de stat. mona. in 6.

ARTICVLVS III.

Vtrùm monachus beneficium habere possit, & à quo conferri possit.

Respondeo dicendo, regularia beneficia regularibus, & sęcularia sęcularibus esse conferenda, iuxta ea quæ dicuntur in iure [n], & patet ex priuilegiis concessis ordini D. Ioannis Hierosolymitani. *Nam Pius IIII. dicit in Bulla confirmat. onis eorũ, quod presbyteri, qui in dicta religione professionem non emisissent, nisi de expressa licentia, vel cõsensu magistri, seu Prioratũ, seu præceptorum, vel fratrum (quos id tangeret) ad seruiendũ parochialibus, & alijs Ecclesiis, aut capellis ipsius religionis, nullatenus admitterentur, sed in quibuscũque parochialibus & alijs Ecclesiis, & capellis hospitalis huiusmodi ad ipsius eiusdem religionis per locorũ Ordinarios sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, si contrà fecerint eo ipso incurrenda, ad requisitionem, seu præsentationem Bauliuorũ, Priorum, præceptorum, & fratrum absque aliqua exactione & oneris impositione recipi & admitti deberent.* Hæc Pius IIII. confirmat referens Clementem VII. hæc iuridicè ordinasse. Nec conferendo beneficium regulare sæculari: nec contra conferendo sæculare regulari, ideo censetur dispensatum, nisi in signatura, vel prouisione de commenda expressè fiat mẽtio, prout habetur in regulis Cancellariæ [o] Pauli III. Rursus regularia, vt Prioratus Ecclesiarum, vel administrationes non debent conferri monachis alterius ordinis, quàm eius, per quos solet, sicut hactenus, possideri sine autoritate Summi Pontificis, prout dicitur in iure [p]. Et ipsi monachi debent expressè esse professi, vel debent omninò admittere professionem, & habitum suscipere tenentur ex Cõcilio [q] Tridentino. Quanquam in Senatusconsulto Parisiensi, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo quarto, die vigesima prima Februarij, iudicatum sit, oportere præcedere prouisionem, professionem, & certam, nec sufficere tacitam, vel expressam professionem, sine die, prout refert Petrus Gregorius [r]. Monachis autem Mendicantibus nulla beneficia concedi possunt, prout asserunt antiqui interpretes in regula tertia Cancellariæ Innocentij VIII. Cùm enim expresè emittant votum abdicationis proprietatis, & paupertatem profiteantur, incapaces sunt redditũum, & prouentuum annalium, prout dicitur in quadam Clementina [s]. Habent tamen hi mendicantes sacræ familiæ prioratus suos, sed non sunt beneficia, sed administrationes sui ordinis, & regulæ. At alij monachi non Mendicantes possunt beneficia possidere sibi conuenientia, & ex electione & confirmatione iuxta sacros canones [t], propriè tamen parochialibus

Ecclesiis

n c. nullus. de elect.
o Ti. de commendat.
p c. cum sing. 12. de præb. in 6.
q Sess. 14. de ref. can. 19.
r Gre. li. 17. syntag. iuris. c. 2. p. n. 17.
s Cle. exiui. §. cumque annui redditus. de verb. sig.
t ca. doctos. & c. si mona. & seq. 16. q. 1.

a c. de monac. §f. & ea seq. 16.q.1. b Gre. vbi su. num. 280.

ecclesiis præfici non possint, iuxta sacros canones[a]. Quia sæcularia beneficia sunt, prout tradit Petrus [b] Gregorius. Ex dictis infertur, quòd ad capellam fundatam in quadam Ecclesia ordinis militiæ sub hac conditione, vt ad ea admittatur consanguineus fundatoris, potest admitti consanguineus professus in dicto ordine militari: nam dicta capella cùm sit sita in Ecclesia regulari, est per consequens regularis. Ad iuris patronatus enim acquisitionem nō sufficit constructio & dotatio, sed est necessaria superioris autoritas, scilicet, regis militarium ordinum consilij cuius est Ecclesia, vt tenet Abbas [c] Lambertinus. Absurdum enim videtur, vt possent laicus in Ecclesia regulari, & regiæ potestati subiecta, absque regia facultate, capellam fundare, ipsos regulares excludendo. Vnde cùm dicta capella sit regularis, & regularis ordinarij collationi subiecta, dicto regulari consanguineo est adiudicanda, si sit propinquior: nā secundū iuris regulam semper propinquior est præferendus, seruata sui gradus prærogatiua, vt probāt aliqua iura [d]: neque obstat, quòd scilicet, in monasterium per professionem monachi non transit ius sanguinis, vel consanguinitatis quid personalissimū. Nam, cùm monasteria non sint persona vera, non possunt habere illam qualitatem consanguinitatis. Ita Antonius Gomez [e], & Couarruuias; vnde si cōsanguineus monachi vendat aliquam rem immobilem, nō poterit monasterium illam retrahere pro tāco, prout probatur in quibusdam [f] legibus regalibus, & tradit Spino. Nam respondetur, quòd ius sanguinis in præsentiarum non trahit in monasterium, sed in religiosum militarem, sui Prælati licentia habilem ad dictam capellam obtinendam, non solum iure propinquitatis, sed etiam, vt religiosus militaris ad beneficia regularia habilis. Et nostram sententiā videtur tenere Nauarrus [g], dicens quòd religiosus militiæ sancti Stephani potest habere beneficium regulare, & sæculare commendatum, vel retentum per dispensationem, vel dependentē ab ordine suo. Hæc autem capella a dicto ordine militari depēdet.

c Abb. c. f. 59. vol. 2. Lamber. de iure pa tron. con. l. 1. q. 10 ... par. lib. 1.

d l. 2. § fi. ff. de verb. sig. l. non verè l. ... ita lege §. in fidecom ff de leg. 2.

e Gom lib. 7. Taur. Cou. in pra. q. ... li. 3. vari. ca. 11

f l. 4 & 7. ti. 7. li. 5 ord. & 8. ti. 11. li 5. noua comp. Spin spec. test. gl. 12. de leg. monac. rel. n. 61

g Nau. li. 3 cōsiliar. ti. de reg. consf. 1. n. 9.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm monachus possit promoueri in Ecclesia collegiata ad canonicatum vel aliud beneficium simplex ipsius Ecclesiæ collegiatæ.

h c super eo. de reg.

i Abb. in cap. quod Dei timorē. de stat. mon.

RESpondeo dicendo, quòd non, prout dicitur in iure [h]. Si verò eligatur ad ipsam dignitatem Ecclesiæ collegiatæ, vt ad præposituram, de hoc sunt opiniones, vt refert Abbas [i]. Nam Hostiensis, & Calderinus tenent, quòd potest eligi, sed debet postulare, vt causa ipsius postulationis, quæ in iure reputatur iusta, possit promoueri; sine enim dispensatione nemo promoueri potest. Abbas tamen contrarium vult: cum ratio curæ & prædicationis ita militet in hoc casu, sicut si promoueretur ad dignitatem Episcopalē in Ecclesia sæculari. Si verò non promoueatur ad Ecclesiam cathedralem, nec collegiatam, sed ad aliam Ecclesiam non curatam, non potest in hoc casu promoueri, quia illam obtinere non potest, ex quo cessat ratio curæ. Quando verò Ecclesia est curata, communiter tenetur, quòd possit promoueri, & ita tenet Abbas [k] ponderans ad hoc quandam Decretalem, quæ Decretalis innuit non esse necessa.iā dispensationem, & cogetur Abbas per superiorem cōsentire, vt monachus præficiatur Ecclesiæ sæculari, vbi non inuenirentur idonei & sufficiētes clerici, & monachus est bonus prædicator, & modestus in vita, argumento aliquorum canonū [l]. Et ait Hostiēsis [m] in summa, quòd non est dicendū esse speciale in dignitate Episcopali, quoad religiosum præficiēdum; in hoc enim ratio curæ potiùs est considerāda; & aliquæ rectoriæ inueniētur, quæ maiorem curam habēt animarum, quàm duo vel tres Episcopatus, vt Parisiis Ecclesia sancti Germani, vbi Rector curam habet plusquam quadraginta millia animarū, prout refert Gregorius [n] Lopez, quod etiam confert ad id quod dictū est de præfectura Ecclesiæ. Et confirmātur supradicta: nam faciliùs conceditur, quòd monachus ad præsulatum ascēdat, quàm quòd præsul ad monachatum, iuxta decreta Canonica [o]. Quādo tamen in Ecclesia monachi collegialiter habitant, quæ Ecclesia, seu monasterium habet populū, tunc sæculares clerici ibi sunt ponendi, vt habetur in iure [p], & non est præficiēdus curæ aliquis monachorū; quod Abbas reputat mirabile, laborās circa rationē diuersitatis, cur in primo casu monachus eripiatur à monasterio, & præficiatur Ecclesiæ sæculari, & tamen in monasterio habente populum monachus curam populi exercere non possit.

k Abb. in d. c. quod Dei timorem. per textū ibi.

l ca. cum sin. de vtil. iuncta g. o. ibi c. q. 2.

m Hostien. de stat. monac. §. vtrum. col. 2.

n Greg. in lib. 1. ti. 7. par. 1. v. Igl par.

o ca. nisi cum pridem. §. nec pisces. de renū.

ca. licet. §. ille semper. de reg.

p c. 1. de capell. monach.

ARTICVLVS V.

Vtrùm religiosus possit acceptare beneficium in Ecclesia sæculari, sine licentia sui Prælati regularis.

RESpondeo dicendo, quòd non: prout habetur in iure [q], etiamsi promoueatur in Papam, vt dicit quædā Glossa singularis. Et si Prælatus nolit cōsentire, quando necessitas, vel vtilitas exigit, compelli potest ad consentiēdum, propter bonum publicum, secundùm Abbatem [r], & Doctores communiter. Atque ita licitum non est monacho cuicunq; aliquod corū etiam beneficiorum, quorum prouisio pertinet ad Abbates per se, vel per alium impetrare, vel eius de illo electioni consentire, seu acceptare in aliquibus religionibus, absque capituli vel reformatoris generalis licentia, aliàs caret impetratis, & ad aliam inhabilis perpetuò redditur. Quòd si monitus intra tres dies non acquieuerit, excommunicationis sētētiā ipso facto incurrit, à qua, nisi satisfactione subiectionis facta, ne illum absoluāt monachi in virtute sanctæ obediētiæ, & maledictionis æternæ inhibuit Eugenius IIII. prout refertur in Compendio [s] ordinis Cistertij. Verum est tamen, quòd si apud Sedem Apostolicam vacare contigerit dicta beneficia, vel aliàs dispensationi Apostolicæ reseruata fuerint, & Papa collationem eorū faciat alicui monacho, sciēs esse monachum, & inhabilem, ad acceptandū beneficium, sine licentia sui Abbatis videtur Papa dispēsare, & collatio tenet, quia Papa quoties aliquē contra humana iura promouet, dispensare videtur, secūdùm Innocentium [t], & Bartolum, & cōmunem, quā resoluit Nauarrus: secus verò quando fit collatio ab inferiori à Papa. Tunc enim nō cēsetur facta dispēsatio. Aduertendū tamen, quòd hodie non solū fratres, seu monachi non admittuntur, seu dispēsantur ad beneficiū sæculare curatū, imò obtinētes priuātur, prout continetur in quadam Bulla Pauli IIII. & tradit Quintilianus [u] Mandosius. Attamen hæc Bulla Pauli IIII. fuit redacta per Pium IIII. ad viam iuris, & sic perinde est, ac si non emanasset, prout in quadā decisione resoluitur. Notādū etiam quòd fratribus S. Ioānis Hierosolymitani, & S. Iacobi de spata militiarū, & religiosis ordinis B. Mariæ Theutonicorū, & canonicis monasterij S. Antonij de S. Antonio Viānēsis diœcesis, & mēbrorū eiusdē ordinis S. Augustini,

q c. 1. & c. 31. d. c. si relig. de elect. li. 6. glo. ibi c. quàm sit. 18. qu. 2.

r Abbas & DD. in d cap. quod Dei tim.

s Tit beneficia eccl. § 2.

t Innoc. in ca. d ne si. sal. de cler. coniug. Bar. in l. Bar. b . ff. de off. pra n. 2. Nau. in c. si quan. o de resc. excep. 10 § 3.

u Man. de si. grat. ti. de ... præuōti. mon. fr.

gustini, nec dabatur, nec datur dispensatio ad obtinendum beneficium sæculare, vel alterius ordinis regulare, nec illorum beneficia dantur clericis sæcularibus, nisi in titulum, prout argumento cuiusdam Canonis [a] tenet Quintilianus Mandosius.

Aduertendum etiam circa hoc quod Calixtus [b] III. *statuit, & ordinauit, quòd nullus religiosus cuiuscunq; religionis, etiam Mendicantium beneficia sæcularia, seu regularia quouis modo in titulum, vel commendam pro tempore habentium possint capitulis generalibus, vel prouincialibus, seu congregationibus, seu negotiis; vel officiis, aut aliis administrationibus ordinis (nisi Generalis pro tempore cõsensu interueniente) quomodolibet admitti sub excommunicationis pœna, quam admissi & admittentes ipso facto incurrunt.* Et idem ordinauit Sixtus IIII. [c] pro Carmelitis. At idem Sixtus IV. [d] statuit, *vt si aliqui fratres Minores, aut Prædicatores obtinuerint habilitationem ad habenda beneficia Ecclesiastica, & quòd interim, vel postquam habuerint valeant residere in domibus dicti ordinis, & ibidem cameras ac vocem actiuam, & passiuam in capitulis generalibus habere, & priuilegiis dictorum fratrum, & ordinum gaudere. Et quod isti tales postquam aliquod beneficium pacificè adepti fuerint, aut pro capellanis in aliquibus Ecclesiis deseruire cœperint, cõcessionibus prædictis nequeant gaudere, aut aliis consimilibus, ordinem concernentibus, nisi de Prælatorum consensu. Et idem statuit de promotis ad cathedrales etiam titulares, ac alias dignitates Ecclesiasticas.*

a c. nemo. 16. qu. 7. Quint. vbi sup.
b Hab. in lib. mon. ordi. in 1. im. fol. 92. & in 2. fol. 175. concess. 210.
c Hab. in eod. li. 1. in 1. imp. fo. 188. conc. 482.
d habet. in 1. imp. fo. 66. & in 2. fo. 149. conc. 365.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm monachus, qui factus est Rector alicuius Ecclesiæ sæcularis, teneatur ad statuta sui ordinis.

RESpondeo dicendo, secundùm Hostiẽsem, quòd si talis Ecclesia pleno iure pertineat ad monachos, præfatus monachus in ea remanet subiectus Abbati, & seruabit omnia sicut priùs præter tria, scilicet, ieiunium, silentium, & vigilias, quæ commodè seruari non possunt in Ecclesia sæculari. Si verò Ecclesia non pertinet ad monachos, sed ad Episcopum, tũc monachus institutus à tribus substãtialibus votis non absoluitur simpliciter, nam & continentiam seruare tenetur, ab obedientia Abbatis absoluitur quidẽ, sed imperio Episcopi subiicitur, qui de cętero erit Abbas suus, & temporalia dispensabit ratione commissæ administrationis. Et si habet socium monachum, nõ excusabitur ab esu carnium, iuxta sacros Canones [e], nisi sit infirmus, iuxta eosdem sacros canones [f], vel nisi imperet Episcopus, qui est Abbas suus. Si autem socium monachum non habet, potest se cum quibus is viuit conformare, iuxta eosdem sacros canones [g]. In omni tamen casu habitum deferre debet, nec potest ipsum temerariè dimittere, aliàs Monachus factus curatus absoluitur ab officio monachali, quia debet se conformare officio clericorũ sæcularium, vt tenet Baptista [h] de Salis, allegans ad hoc quoddam decretum. Et aduertendum, quòd Gregorius XI. *statuit, & ordinauit, quòd omnes, & singuli religiosi quorumcunque ordinum, etiam Mendicãtium Sedis Apostolicæ capellani perinde eorũ superioribus, & ipsorũ correctionibus in omnibus, & per omnia sint subiecti, ac si prædicti capellani non essent, nõ obstantibus exemptionibus & aliis quibuscunq; priuilegiis in contrarium facientibus.* Ita habetur in libro [i] Monumenta ordinũ, quod ipsum statuit Bonifacius XI. vt in ipso libro [k] continetur. Et hoc est cõforme decreto Conc. Trid. statuẽtis, ne quis regularis sine sui superioris licẽtia prædicationis, vel lectionis, aut cuiusuis operis pretextu subiiciat se obsequio alicuius Prælati, principis vel vni-

e c. quod Dei timorẽ. de stat. monach.
f c. carnem. de cons. d. 5.
g ca. quisquis. 4. d. c. recolentes. extra de stat. mo.
h Bap. in sũma. si. mon. fo. 175. col. 1.
i in 1. imp. fo. 37. & in 2. fo. 35. concess. 39.
k In 2. imp. fo. 126. conc. 563.
Conc. Tri. sess. 25. de reg. c. 4.

uersitatis, vel communitatis, vel alterius cuiuscunq; personæ sæcularis, nec ei aliquod priuilegiũ, aut facultas ab aliis super his obtenta suffragentur.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm religiosus adquirat monasterio vel Ecclesiæ, in qua habet beneficium.

RESpondeo dicendo, quòd religiosus, præsertim Canonicus regularis nõ simplex, sed beneficiarius, quęrit suæ Ecclesiæ, vel beneficio, quod nõ subest monasterio suo, nec ordini, quem professus est. Ita Nauarrus [l]. Et probatur. nam religiosus trãslatus ad Episcopatum, vel beneficiũ, quærit illi Ecclesiæ vel beneficio, & desinit esse sub obedientia & potestate Prælati, & monasterij regularis, quibus antea suberat, & incipit subesse Ordinario, cui illa Ecclesia subest, secundùm Glossam, quã dicit singularẽ Calderinus [m], & eam commẽdat Panormitanus, & est cõmuniter recepta. Et eadem ratione idem est dicendum de religioso promoto ad beneficium regulare sui ordinis nõ subiectum illi pleno iure, sed ordinario, saltem quoad institutionẽ, & destitutionẽ: quia etiam is est à potestate superioris exemptus, cùm ab eo non possit amoueri, nec reuocari ad claustrũ, nec aliquid ei iubere de pertinentibus ad illam Ecclesiam, nisi ad summum petere pensionẽ annuam, vel aliquod aliud onus, si quod ei iure impositum est, de fructibus eius soluendum, vel subueniendum monasterio, cuius membrum est, iuxta sacros canones [n]. Quod ipsum eadem ratione etiam dicendum est de religioso, qui transfertur ad Ecclesiam regularem, pleno iure subiectum monasterio: ita tamẽ quòd nõ sit ad nutum, nec sine culpa ad id sufficienti amobilis, siue id iure communi, siue priuilegio, siue cõsuetudine iusta contingat. Cùm enim nulla ratio efficax diuersitatis reddi posse videatur, idem iuris in eo cõfitemur. Imò eadẽ ratione dicere oportet de eo, cui ex certa scientia Papa concedit ad vitam suam, beneficium regulare, siue iure pleno subsit Prælato, siue non, siue ad nutũ mobile, siue non: quia is non potest onerari, nec etiam amoueri à Prælato suo, nec reuocari ad claustrum, plus quàm si esset præfectus alicui Ecclesiæ sęculari, prout cum doctoribus communiter tradit Nauarrus [o].

l Nau. in c. nõ dicatis. 12. q. 1. num. 6.
m Gl. vbi Calder. in c. lim. 1. c. claustrũ. de stat. mona. Pano. in c. monach. de statu mona. & in c. fi. de capel monach.
n c. de monachis. ea. auaritia. de praben.
o Nau. in ca. nõ dicatis. 12. q. 1. n. 6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm monachus possit cogi à Prælato ad accipiendum aliquod beneficium, vel prohibere ab eius acceptione.

RESpondeo dicendo, quòd non possit cogi ad accipiẽda beneficia sęcularia. Tum, quia non licet ei accipere illa, argumento aliquorum canonum [p]: tum, quia licèt per dispensationem Papæ id sibi liceret, tamen id non pertinet ad regulam suam, nec ad suum monasterium, ad quę, & alia pertinentia tãtũ potest cogere ex mente D. Thomæ [q]. Nec ad regularia aliorũ ordinum, imò nec ad beneficiũ alterius monasterij eiusdem ordinis. Tum, quia grauiter id prohibitum [r] est, adeò quòd sæpe sit ineligibilis, imò & inhabilis, vt ei aliàs cõferatur, vt neruosè probat Rebuffus [s]. Verum est tamen, quòd potest cogi ad accipiendum beneficium consuetum regi per regulares sui monasterii; quia regularis obedire debet suo Prælato in omnibus, quæ secundùm regulam, & quæ pertinent ad eam, & ad monasterium: & gubernatio beneficiorũ monasterij pertinet ad ipsam. Et quod ait Nauarrus [t], procedere videtur in beneficio parui valoris, & non sufficientis victui

p c. 2. de statu mon. c. cum de beneficio. de preb. lib. 6.
q D. Tho. 2. 2. q. 104. ar. 5.
r c. cũ singula. §. prohibemus. de preb. li. 6.
s Reb. in prax. benef. tt. de dispens. cum reg. num. 3.
t Nau. in ca. statuimus. 19. q. 3. n. 29.

canonici

canonici regularis ad effectum cogendi eum accipere, non autem ad effectum relinquendi monasterium, & victum in eo sibi debitum, etiamsi statutò caueretur id, quod secundùm ius [a] præcipitur, videlicet, vt beneficiarij eant ad sua beneficia, & in eis resideant. Supradictum est verum, etiam in beneficio manuali, siue ad nutum amobili. De hoc enim beneficio, ac de aliis regularibus perpetuis idem est iudicandum. Excepta, vt ita dicam, manualitate; prout colligitur ex iure [b], & tradit glossa. Nisi iusta causa se excusare posset; qualis fortè erat illa, qua quidam recusabat accipere, eo quòd probabiliter credebat velle eum mittere ad aliud, quod erat litigiosum, vt sua & suorum industria, labore, & pecunia pacificaret illud animo statim amouendi eum ab eo, & conferendi alteri. Non enim est malitiis hominum indulgendum, iuxta quandam legem [c].

a Clem. 1. §. caterũ v. fanè. de statu monach.

b Cle. 1. de sup pl. r. gl. prælat. gl. r. l. §. cæterum. v. reside.

c l. in fun. lo. ff. de rei vendic.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm Prælatus possit cogere subditum suum ad relinquendum beneficium manuale, aut habilem facere ad duo beneficia, etiam sui ordinis & monasterij.

RESpondeo dicendo, quòd potest cogere ipsum ad relinquendum beneficium manuale. Et hoc tantùm sua voluntate, etiamsi nulla alia causa iusta extet, iuxta sacros canones [d], modò id non faciat malo animo, prout resoluit Nauarrus [e]. At non potest ipsum cogere, nec habilem facere ad duo beneficia, etiam sui ordinis & monasterij, per quandam Decretalem [f]. Ex qua notat Rebuffus, quòd licèt monachus, & regularis possit vnum habere beneficium regulare: tamen duo habere non potest, nec quidem capellam, vel pensionem, aut portionem monachalem cum beneficio. Nam quodlibet beneficium est incõpatibile monacho cum primo: & ita dispensatione opus est, etiamsi duo tantùm simplicia vellet habere. Adeò quidem quòd regulariter non solet concedi dispensatio, vt possit duo beneficia sui ordinis in titulum retinere, secùs in sæculari. Sed poni solet in dispensatione, vt religiosus vnum habeat in titulum, aliud in commendam. Et ratio est: quia si religiosus in titulum haberet duo in diuersis monasteriis, esset sub diuersa obedientia, contra quandam Decretalem [g], & esset monstrum habens duo capita, contra aliam Decretalem [h], nisi illa duo beneficia dependerent ab vno & eodem monasterio. Tunc enim posset ea simul in titulum habere: quia non subest in hoc casu diuersis, sed vni tantùm. Aut nisi connexa essent, vel vnita: nam in his casibus non requiritur dispensatio ad ea obtinẽda, prout dicitur in quadã Decretali i. Ex qua illud colligit Nauarrus, & tradit Rebuffus. Ex quibus infertur, quòd si regularis iam habẽs parochialem Ecclesiam petat aliam sibi commendari, & Papa dicit in signatura, fiat, vel concessum, vt petitur in titulo: si Papa aliàs non dispensauerit, tenebitur hic regularis dimittere primam, & secundam habere in titulum: quia regularis sine expressa dispensatione non potest duas parochiales Ecclesias in titulum habere, iuxta quandam Decretalem [k], nisi in aliquibus casibus. Et hunc casum, ait Rebuffus [l], sibi in propriis terminis contigisse, & cuidam monacho consuluisse, vt primam rursus impetraret, & vnà cum secunda possit illam obtinere cum dispensatione opportuna ad illa duo. Verùm, si dispensatum fuerit cum regulari, vt vna cum prioratu, vel alio beneficio regulari possit vnum sæculare beneficium cum cura, vel sine cura, si sibi aliàs canonicè conferantur, recipere, & quoad vixerit retinere, non valebit tamen Ordinarius commendare beneficium sæculare illi monacho; quia sæculare beneficium non datur regulari in commendam, etiam à Papa, nisi in signatura sit expressè concessum, & in dispensatione, quòd etiam Ordinarius eidem conferre, & commendare possit. Et hoc debet ita fieri, quia interdum quis amisit beneficium, ob hoc, quòd hæc clausula fuerit omissa. Et ait Rebuffus, hæc tãquam noua esse notanda. Nec quidem in titulum Ordinarius dare potest, quia duo non dantur per titulum, maximè regulari, nisi hoc in dispensatione fuerit concessum. Ideo in dispensatione debet exprimi, quòd illa duo in titulum habeat cõtra regulam [m] iuris ordinariam. Quod secus est in sæcularibus. Et ratio diuersitatis est: quia ad vitam non commendantur beneficia ab Episcopo iuxta sacros canones [n]. Et hoc est maximè prohibitum (vt scilicet duo habeat) in Concilio Lugdunensi: cui non potest derogare Ordinarius, iuxta Glossam [o] communiter receptam.

d c. ad nostrã. & c. porrecta de cõfirm. vti. e Na. vbi s. n. 65.

f cũ singula. in princ. de præb. Rebu. vbi su. n. 8.

g c. fin. de relig. domi.

h c. quoniã in plerisque. de offi. ordi.

i d. c. cũ fnon. Nau. vbi s. n. 23. Reb. in praxi bene. ti. de dispẽ. cũ reg. n. 8. & 9.

k c. monach. de statu monac. c. quod Dei timorẽ. de statu regula.

l Reb. vbi s. n. 13.

m c. cũ sing. §. prouide. de præb. lib. 6.

n ca. nemo. de elect. lib. 6.

o Glo. in c. cũ dilect. de elect.

QVÆSTIO XXXV.

De cura animarum, quam habent regulares super Indos, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *VTrùm in partibus Indiarum possint religiosi Mendicantes extra sua monasteria esse Ecclesiarum parochi.*

2 *Vtrùm Reges Hispaniarum possint assignare Ministros sine licentia Episcoporum.*

3 *Vtrùm licentia ad exercendum officium parochi in partibus Indiarum, debeat concedi pro fratribus in Capitulis prouincialibus.*

4 *Vtrùm Capitulum prouinciale possit committere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ.*

5 *Vtrùm religiosi Indiarum sint curati.*

6 *Vtrùm Episcopi post intimationem Breuis Pij V. possint auferre à fratribus populos aliquos Indorum.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm in partibus Indiarum possint religiosi Mendicantes extra sua monasteria esse Ecclesiarum parochi.

REspondeo dicendo, quòd Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, vigesima tertia die Martij, ad instantiam Philippi II. Hispaniarum Regis, *concessit Capitulis prouincialibus Indiarum quorumcunque ordinum, etiam non Mendicantium, vt possint dare licentiam suis fratribus, vt in monasteriis sui ordinis, vel extrà commorantibus in locis assignatis & assignandis officium parochi exerceant sacramenta ministrando, prout hactenus consueuère, Ordinariorum licẽtia minimè requisita. & quòd ibi, vbi dicti religiosi curam animarum exercent, nihil innouent Episcopi, autoritate Apostolica statuit.* Ita refert Veracruz, in suo compendio. Circa quam concessionem primò est notandum, quòd personæ, quibus conceditur supradicta potestas exercendi officium parochi, sint religiosi cuiuscunque ordinis, licèt in petitione Regis solùm petitum fuerit pro fratribus Mendicantibus. Quare religiosi non habentes pro-

uincialem, & capitulum prouinciale in his terris, non possunt gaudere dicta potestate, quia debet concedi & haberi in Capitulis prouincialibus à suis Prælatis.

Secundò nota, quòd sub hac potestate officium parochi exercendi includitur prædicare, vt dicitur in eodem Breui. Et ait glossa [a] quædam, quòd pertinet de iure curatis. Quod confirmat Concilium Tridentinum [b], Includitur etiam sepelire Indos, & asportare eorũ corpora cum Cruce alta, etiã transeundo per terminos parochiæ clericorum: quia alij curati possunt, ergo qui exercent officium parochi. Et etiam includitur habere scholas puerorum. Debet tamen iste curatus, quicunque sit, habere scientiam linguarum suarum ouium, quia in Concilio [c] Tridentino mandatur, quòd resideat, & quòd sit habilis, atque per seipsum curam animarum exercere possit: aliàs quòd prouisio, vel collatio irritetur. Si autem non habet scientiam linguarum, non potest per se officium parochi exercere, putà prædicare, sacramenta dare, &c. quod aliis canonibus antiquis erat iam decretũ. Et Ludouicus [d] Gomez docet esse regulam Rotæ, quòd is qui Ecclesiæ cathedrali prouidetur, nisi intelligat idioma loci, vbi Ecclesia huiusmodi consistit, prouisio sit nulla, & dicit ipse, quòd regula fundatur in iure [e]. Et dicit prædictam regulam habere etiam vim in Ecclesia commendata, & quæstione sexta dicit, quòd hæc regula ligat etiam extra curiam: quia vbique militat eius ratio, scilicet, salus animarum, argumento aliquorum iurium, & argumento eorum, quæ tradit Felinus [f]. Includitur etiam in hoc officio parochi, quod continetur in quodam canone [g] Gregorij VII. vbi dicitur, quòd omnis Christianus procuret ad Missarum solemnia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus per Moysem dixit. *Non apparebis in conspectu meo vacuus*. De quo agunt Panormitanus & Soto [h]. Aduerte tamen quòd curatus non potest cognoscere de causis matrimonij, putà de celebratione diuortij: quia hoc pertinet ad dignitatem Episcopalem. Et sic nec fratres virtute huius Breuis Pij V. possunt de hac re cognoscere. Verum est tamen, quòd virtute confessionis Adriani VI. possunt de hac re cognoscere: cùm in ea Prouincialibus & fratribus ab ipsis deputatis concedatur omnimoda potestas. Et similiter parochus nõ potest punire delicta, vel ferre excommunicationem, quia non habet iurisdictionem contentiosam. Et per consequens huiusmodi fratres non poterunt id efficere, nisi virtute indulti Adriani VI. in quo ipsis conceditur, vt dictum est, omnimoda facultas cum certis limitationibus. De quibus latè dicemus

a Gloss. in Cle. dudum. de sepul. §. verum.
b Conc. sess. 24. de reform. c. 4.
c Conc. Trid. sess. 7. ca. 3. de refor.
d Gomez in reg. de idiomate pa. 130.
e Extra. Ioã. 22. tit. de priuil. sed. Apost.
f Felin. in c. 1. de rescrip.
g c. p. omnis Chr. sti. a. de conse. d. 1.
h Panor. in c. sum. de simo. Sot. de iust. li 9. q. 2. ar. 1.

Tertiò nota, quòd loca, in quibus potestas huius concessionis datur, exercenda per fratres, sunt monasteria sui ordinis, modò sint sita in oppidis Hispanorum, modò in populis Indorum: quia omnia sunt monasteria ordinis: & similiter extrà, putà, in populis de visita. Habetur enim in litera, postquam dicitur, in monasteriis sui ordinis, in locis ipsarum partium assignatis, & assignandis, officium parochi exercere possunt, de licentia suorum Prælatorum, in Capitulis prouincialibus obtenta, sine licentia Episcoporum. Extra tamen hæc loca non possunt fratres officium parochi exercere: quia non conceditur nobis absolutè hæc potestas, sed limitatiuè. At verò in dictis populis possumus audire confessiones omnium Indorum, etiam si non sint de nostra iurisdictione, eósque baptizare, Eucharistiam, & extremam Vnctionem conferre, & factis bannis, & informatione suorum matrimoniorum eos matrimonio coniungere etiam modò post Concilium per priuilegia Leonis X. & Pauli IIII. suprà citata in quæstione de baptismo. Et ait Veracruz, quòd sic erat vsus, & se vidisse & fecisse sæpe. Et in hoc Breui Pij V. conceditur, vt in dictis populis possimus officium parochi exercere, matrimonium celebrando, sacramenta ministrando, prout hactenus consueuerunt, non obstante Concilio Tridentino, & aliis quibuscumque. Neque obstat, quòd Gregorius XIII. reuocauerit omnia, quæ contra Concilium Tridentinum concesserit religiosis Pius V. Nam respondetur, quòd ista reuocatio non extenditur ad concessionem pro partibus Indiarum, in quibus multa hodie contra Concilium Tridentinum conceduntur, pro conuersione infidelium, & manutenentia conuersorum. Modò autem non placet, quòd possint Indos alterius iurisdictionis matrimonio coniũgere, quia abundant ministri, & quia sequitur confusio: secus si alter est nostræ iurisdictionis illorum, qui volunt matrimonium contrahere: quia Concilium non prohibet, nisi sponsos alterius parochiæ, quòd tales non iungat matrimonio, nisi eorum parochus.

Nota quartò, quòd Capitula prouincialia sine alia licentia non possunt assignare populos, quos voluerint suis fratribus ad prædictam potestatem exercendam, putà, assignamus fratrem N. pro populo N. indifferenter. Absurdum est enim hoc, neque concessum in Breui, confusióque iurisdictionis, & hierarchiæ Ecclesiasticæ: & esset commune iurgium inter pastores ouium Christi, & sic non possumus illud inferre ex commissione generali, cùm non clarè concedatur. Quare verba huius Breuis ibi, *locis ibi assignatis, vel assignandis*, intelliguntur, quòd Episcopi, vel Prorex, vel Gubernator, qui vices gerunt Regis, concedunt fratribus tales populos, & tunc Prouincialis siue Prior commendat fratri curam illarum. Quod sic dicit Breue. Ait enim, quòd in huiusmodi populis, qui tempore dati Breuis sic erant fratribus assignati, vel pòst assignabuntur, quòd possint dicti fratres officium parochi exercere, habita licentia suorum superiorum in Capitulis prouincialibus: quia cùm non possint Capitula prouincialia assignare fratribus ad prædictum officium exercendum, populos clericorum, nisi de licentia Ordinarij, sequitur quòd cùm in hoc Breui Pij V. concedatur Capitulis prouincialibus, vt possint licentiam dare suis fratribus, officium parochi exercendi in populis assignatis, & assignandis, necessariò debet intelligi de assignatione facta per Episcopum, vel Proregem de tali, & tali populo conuentui talis monasterij, vt dixi, vel facta per Regem Philippum, vel eius Gubernatorem, quia est Patronus Indiarum, vt declarabitur sequenti articulo.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Reges Hispaniarum possint assignare Ministros sine licentia Episcoporum.

RESpondeo dicendo, quòd Reges Hispaniæ sine consensu Episcoporum, possunt assignare dictis fratribus populos Indorum, vt ibi exerceant hanc potestatem parochorum. Et sic refert Veracruz practicatum fuisse Mexico, anno millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, mense Augusti. Commendauit enim fratribus Prædicatorum populum de Tepexic contra voluntatem Episcopi de

pi de Tlaxcallan, & sæpe in noua Hispania sic practicatum est, & similiter ait dictus pater, se vidisse illo etiam anno ibidem populum de Iehoacan per dictam audientiam committi fratribus Minoribus, non obstante quòd ibi residebat clericus per Episcopum dictum de Tlaxcallan. Et hanc autoritatem habent Reges Hispaniæ per Breue Adriani VI. concedens Regibus dictis Hispaniarum conuersionem Indorum huius noui orbis, strictè præcipiendo eis, vt mittant viros timentes Deum, doctos, peritos, & expertos ad instituendos illos in fide Catholica. Et sic per hanc commissionem per Papam factam Regibus Hispaniarum, possunt assignare fratribus populos Indorum, vt eos in fide instruant: quia in hoc funguntur autoritate Papæ, ac si ipse Papa faceret: quia subrogatus debet sapere naturam subrogantis, & delegatus non habet iurisdictionem iure proprio, sed iure delegantis, vt notat Panormitanus [a]: & quod iniungit non sua, sed delegantis autoritate iniungit, prout dicitur in iure [b], & notat Panormitanus. Et sic facit Rex: & per expressum mandatum Regis fiat assignatio à Proregibus in noua Hispania & à gubernatoribus alibi. & si dixeris, quomodo Papa aufert Episcopis suam autoritatem? Respondeo quòd Papa non aufert eam Episcopis, qui potest vbiq; terrarum ministros præficere pro salute animarum, sine consensu ordinariorum, prout dicitur in quadam Decretali [c], vbi Glossa ait, ipse fuit vocatus in plenitudine potestatis, vt ipse concurrat cū omnibus Prælatis: ideo inter ipsos est locus præuentioni, & hanc potestatem præficiendi ministros pro salute animarum, potest Papa committere, quibus sibi visum fuerit: & sic commisit Regibus Hispaniæ.

a Panor. in c. fane quia. de potest. deleg. n. 2.
b c. cū in iure. vbi Pano. n. 2. eod. tit.
c c. 2. de præbē. li. 6.

Et aduerte, quòd Rex Hispaniarum duplici via potest prouidere Ecclesiis Indorum de ministris. Prima, iure patronatus, quo gaudet in his partibus; sicut in regnis Granatæ, & Cordubæ. Secunda, ratione delegationis sibi factæ per Bullam Alexandri VI. Et sic incumbit Regi Hispaniarum prouidere de ministris pro conuersione Indorum, & non Episcopis, nisi Rege non prouidente, & non præficiente. Ipsi enim soli per Sedem Apostolicam commissum est, & hoc antequam essent Episcopatus creati in his partibus.

Ex quo patet, quòd nulla iniuria Episcopis in hoc infertur. Non enim eis aufferretur ius prouidendi de curatis, nisi priùs Papa prouidisset: quia, vt dixi, concurrit cum omnibus Prælatis in procurando, & gubernando populum Christianum, cùm ipse sit Ordinarius Ordinariorum, & Ordinarius totius orbis & vrbis.

Et Rege non prouidente de huiusmodi ministris, prouident Episcopi, & cùm Rex prouidet statim, cedit etiam præfectus, & prouisus ab Episcopo, iuxta tradita in sacris canonibus [d], & notata à Panormitano dicente, Episcopum, neque alium Prælatum habere potestatem constituendi rectorem in beneficio, sine præsentatione Patroni illius Ecclesiæ. Et quando rex iure patronatus prouidet de ministris, tunc videtur seruare ordinem iuris, vt prouideat de idoneis ministris, non alterius Episcopatus, sed illius, prout dicitur in sacris canonibus [e], & tradit Antoninus dicens, quòd si patronus præsentat non idoneum, quòd potest & debet Episcopus illum repellere. Quod est notandum pro istis nouiter prouisis nescientibus linguam Indorum, sunt enim repellibiles.

d c. decreuimus. 16. q. 7. Pano. in rubric. de iure patron. n. 4.
e decreuimus. 16. q. 7. c. her tamen. d. 71. Anto. 3. p. tit. 12. c. 12. §. 4. in princip.

Aduertendum tamen, quòd hæc habent vim, quando illa loca, vbi Rex mittit autoritate huius concessionis Alexandri VI. prædicatores, & ministros non haberent Episcopum vel Capitulum Sede vacante. Et ratio est quia Alexander VI. solùm committit Regibus Hispaniarum, vt mittant viros doctos ad instruendum Indos in fide. Quòd verò ex his verbis concedatur regibus, quòd contra voluntatem Episcoporum possint præficere parochos, indecens videtur officio episcopali, nec admittendum talem sensum ex verbis illis generalis concessionis Alexandri, puto: quia notabiliter læditur iurisdictio Episcoporum. Et de hac læsione non fit mentio. Et sic non debemus talem intellectum admittere, iuxta tradita à Syluestro [f], & Panormitano. Secundò, quia Rex mandauit, prouideatur Indorum populis, vocato Episcopo, & Prouinciali coram Vicerege. Tertiò, quia si religiosi haberent populos Indorum sibi à Rege assignatos, & Rex præciperet, vt inde exirent, si religiosi adhuc ibi manentes, sacramentum matrimonij administrarēt ibidem, non valerent, quod quidem est absurdum. Dixi virtute huius concessionis Alexandri VI. Nam modò ablatus est scrupulus per Breue Pij V. quia ibi conceditur, vt religiosi sacramenta ministrent, sine licentia Episcopi. In hoc enim casu Rex prouidit, vt legatus, & non, vt Patronus. Quando autem Rex prouidet de ministris secūda via, scilicet, vt legatus pro conuersione Indorum, tunc non tenetur prouidere secundùm iura, superiùs dicta, scilicet, de filiis Episcopatus; quia tunc non prouidet, vt Patronus, sed vt delegatus Papæ mandantis ei, vt destinet viros timentes Deum, doctos, peritos, & expertos ad instruendum Indos in fide catholica. Et sic solùm debet Rex in hoc aduertere, qui meliùs poterunt instruere Indos in fide catholica, & illos præficere populis Indorum. Et hoc non aliter probatur, nisi quia facit autoritate Papæ: commendantis ei conuersionem Indorum. Et hinc est, quòd si aliquis Ecclesiasticus in his partibus non exemplariter viuit, statim euocatur à Rege in Hispaniam, quia impeditur conuersio Indorum per suum malum exemplum. Et similiter si Magister ordinum Mendicantium, mittit Vicariū visitatorem in has partes, debet se priùs Regi præsentare. Et similiter, si aliquod priuilegium impetratur à Papa, quod tangat gubernationem in spiritualibus in his terris, non debet poni in practica, nisi priùs registratum fuerit à consilio Regio Indiarum. Et similiter nec Metropolitani, nec Episcopi possunt publicare Concilium prouinciale vel synodale, quousque Rex in Hispania videat ne perturbent, seu impediant conuersionem Indorum. Conquesti sunt enim religiosi Indiarum, quia per sua statuta Episcopi perturbabant eos in suorum priuilegiorum vsu, quæ Rex Hispaniæ eis impetrabat à Papa. Et sic Rex prouidit, vt dixi. Quæ omnia sapiunt non ius Patronatus, cùm valde limitatum sit, sed delegationem autoritate Apostolica factam. Et notanter dixi, quod tangat gubernationem spiritualem in his terris, quoniam si est lex communis, vt de non agitandis Tauris, & declarationibus Concilij Tridentini, & alia similia, non oportet quòd registrentur à Concilio Regio, quia in hoc non impeditur gubernatio pro conuertendis Indis: sed iuuatur. Ex hoc infertur, quòd si quis religiosus habeat literas à suo Generali pro visitatione facienda in noua Hispania regimini ordinis, vel gubernationi conueniens, etiam si literæ in Senatu Regio non fuerint approbatæ, habent suum vigorē, non solùm in foro conscientiæ, sed etiam in foro exteriori.

f Sylu. verb. priuil. §. 3.

Non tamen ex dictis inferas, quòd sola assignatio populorum religiosis facta per Regem sufficit, ad hoc, vt ipsi possint sacramenta ministrare sine licen-

tia

tia Papæ, vel Episcopi: quia Rex in dicta assignatione populorum, solùm assignat materiam, in qua possit qui à Papa habet potestatem sacramenta administrare. Et sic videmus in hoc priuilegio petisse Regem Philippum hanc autoritatem à Papa Pio V. pro fratribus Mendicantibus Indiarum à suis superioribus in Capitulo prouinciali ad hoc nominatis. Habita autem licentia poterunt fratres sacerdotes in populis sibi à Rege assignatis sacramenta ministrare officiumque parochi exercere sine voluntate & licentia Episcopi. Nec [a] obstant iura contrarium ordinantia; loquuntur enim de iure communi: nos autem loquimur de priuilegio particulari concesso per Sedem Apostolicam Regi Hispaniarum.

a d.c. pastoralis

ARTICVLVS III.

Vtrùm licentia ad exercendum officium parochi in partibus Indiarum debeat concedi fratribus in Capitulis Prouincialibus.

RESpondeo dicendo, quòd prædicta licentia ad exercendum officium parochi, quæ mandatur à fratribus obtineri in Breui Pij V. in Capitulis prouincialibus debet necessariò fratribus ibi committi. Sic enim dicitur in Breui, non tamen necessarium erit, quòd fratres ibi se personaliter præsentent, quia Breue solùm dicit, quòd in Capitulis prouincialibus obtinetur illa licentia, & posset tunc definitorium dicere, quòd omnes fratres, quos quos nominauerit Prouincialis, vel Priores, vel Vicarij domorum in sacramentorum administratione, circa Indos, habet ipsum diffinitorium pro nominatis, & quòd ex nunc, & pro tunc ipsum diffinitorium eos nominat, conceditque licentiam officium parochi exercendi in populis Indorum, tunc assignatis, & pro tempore assignandis, quia hoc tantum est ac si in ipso Capitulo prouinciali daretur licentia: quoniam ibi confertur. Et hoc probatur argumento eorum, quæ quotidie versantur in praxi, scilicet, quando Delegato conceditur, vt quos ipse in Prælatos, vel in Procuratores nominauerit Delegans ipse, scilicet, Episcopus, vel Ordinarius ex nunc pro tunc habet pro nominatis, & ipse eos nominat. Tunc enim non delegatus, sed delegans nominat, prout tenet Glossa [b] communiter recepta, quam sequitur Syluester. Et sic dato, quòd non sit ordinaria, nec delegabilis hæc potestas huius Breuis, potest tamen hoc modo committi. Et quia Breue non mandat, quòd fratres, qui obtinere debent hanc licentiam, sint personaliter præsentes in Capitulis prouincialibus, neque quòd ibi examinentur, sed solùm quòd ibi obtineatur, si quomodocunque verificetur, quòd in Capitulis prouincialibus licentia obtinetur, sufficit, quia tunc verum est, quòd in Capitulis prouincialibus obtineatur.

b Glo. in c. is cui. de off. del. li 6. & c. 1. de procur. Syl. v. deleg. §. 8. p. 6.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Capitulum prouinciale possit committere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ.

RESpondeo dicendo, quòd fratribus alterius prouinciæ licèt eiusdem ordinis sint, non potest Capitulum prouinciale committere hanc potestatem, quia Breue concedit fratribus subditis, & habentibus ibi suos Prælatos: isti verò non sunt subditi, nec Capitulum prouinciale similiter est superior. Non enim isti fratres vocant Prouincialem huius nostræ prouinciæ Prouincialem, sed Prouincialem suæ prouinciæ, nec Prouincialis huius prouinciæ poterit irritare vota facta horum fratrum. Et sic non posset Capitulum prouinciale committere istis fratribus hanc potestatem, & quia nó seruatur forma rescripti, nihil fit iuxta sacros canones [c]: vbi notat Panormitanus. Nihilominus licèt virtute dicti Breuis hanc minimè habeant potestatem; virtute tamen Breuis Pauli III. poterunt dicti fratres sacramenta omnia Indis in illis populis de consensu Prouincialis, vel Prioris, aut Vicarii, administrare. De quo Breui in quæstione de Baptismo [d], fecimus mentionem.

c c. cùm dile. de resc. r. & ibi Panor. n. 4.

d Sup. qu. 31. ar. 3.

ARTICVLVS V.

Vtrùm religiosi Indiarum sint curati.

RESpondeo dicendo, quòd Episcopus potest præficere monachum de licentia Abbatis Ecclesiæ parochiali sæculari, prout tradunt Couarruuias [e], Turrecremata, & Syluester: imò posset compellere, nisi sit exemptus, prout tradit Syluester allegans ad hoc quandam Decretalem. Attamen religiosi Indiarum, nec per Breue Pij V. nec per Capitula prouincialia sunt curati Indorum, quia vnumquodque recipitur per modum recipientis. Modus autem hic recipiendi in Indorum populis officium Parochi, nunquam fuit receptus à fratribus per modum curatorum, & vt curati: semper enim fugerunt fratres hoc graue onus suis humeris imponere. Item, quia ante hoc Breue Pij V. certissimum erat, quòd fratres non erant curati: hoc enim petebant Episcopi ab eis, & ipsi renuebant: ergo neque postquam venit dictum Breue. consequentia patet: quia in Breui nihil religiosis iniungitur, vt curatis, quia illa verba dicti Breuis ibi, *valeant officium parochi exercere*, non hoc probant. Nam statim Papa subdit, *vt hactenus consueuerant*, sed antea nó erat hoc in consuetudine: ergo nec modò. Item, quia Papa per prædicta verba non creat fratres curatos, sed dat licentiam eis officium parochi exercendi, sicut antea faciebant voluntate Ordinariorum non requisita. At verò tenentur religiosi de iustitia facere in dictis populis Indorum non totum, quod curatus tenetur de officio facere: quia non sunt curati, sed totum, quod aliàs fecissent ibi clerici, vel religiosi, inde amoti vel impediti, ne ibi intrent, & sacramenta administrent: quia ratio naturalis dictat, vt vnusquisque soluat damnum, quod sua causa fuit illatum; sed causa aliquorum religiosorum, & precibus coram Rege factum est, quòd in populis illis assignatis non resideant clerici curati, vel alij religiosi, qui Indis sacramenta administrent, mortuos sepeliant, Missas diebus festiuis agant. Ergo tenentur de iustitia hæc omnia resarcire sua causa populis Indorum sublata, licèt ex charitate administrent eis sacramenta. Hoc exemplo declaratur. Qui enim incipit audire confessionem alicuius, cœpit ex charitate: at verò postquam cœpit, tenetur de iustitia perficere propter iniuriam, quam pœnitenti faceret, si non perficeret, prout tenet Soto [f] cum communi. Sic in præsentiarum fratres inceperunt ex charitate hæc facere, sed accepta hac prouincia tenentur de iustitia omnia supradicta executioni mandare. Vnde infertur, quòd Episcopus manet verus pastor populorum ipsis religiosis assignatorum, & assignandorum, & potest con-

e Cou. de test. c. 2. n. 1. Turr. q. 58. c. 2. Syl. v religio. 7. §. 3. & 9 rep. quorundam §. fi. de test. li 6.

f Soto in 4. d. 18. q. 4.

confessionem illorum audire, sacramenta administrare, diuortia celebrare, & punire delicta. Tum quia per hæc non impeditur, quin fratres ibidem parochi officium exerceant, tum etiam, quia per Breue Pij V. non tollitur Episcopis iurisdictio, quam super illos populos habent iure ordinario. Nihilominus sic debent hæc ab Episcopis fieri, vt non perturbentur fratres in conuersione, & manutenentia Indorum, quia priuilegium Papæ nec etiã indirectè frangi debet, nec contra ipsum aliquid intentare, iuxta quandam Decretalem [a], quod mente tenendum est. Infertur etiam quòd licèt ante Concilium Tridentinum parochus potuisset delegare licentiam ad audiendas confessiones subditorum, secundùm opinionem, quam tenuisse Manrium, & Gallum refert Henriquez [b], putãtes quòd subsistente causa, si parochus sit fatigatus, aut infirmus, potest nunc post Concilium Tridentinum delegare eandem licentiam viro docto, aut regulari ex tacita habitione Episcopi absentis, quia parochus est iure communi ordinarius, cui Tridentinum Concilium non videtur derogasse, nisi pro foro exteriori dicens, *Nec idoneum reputari confessorem ad audiendas confessiones sæcularium, nisi ab Episcopo approbationem obtineat.* Tamen dicti fratres minimè possunt etiam subsistentibus dictis causis supra dictam licentiam delegare; cùm ipsi non sint parochi, nec iurisdictionem habeant ordinariam. Vnde necessum est ad has necessitates subleuandas licentiam ab Episcopis ipsorum locorum obtinere, quibus per Breue Pij V. non tollitur iurisdictio.

a c. ex parte. de priuil.

b vers. l. 6. de indul.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Episcopi post intimationem Breuis non possint auferre à fratribus populos aliquos Indorum.

RESpondeo dicendo, quòd si Episcopi non post plenam intimationem dicti Breuis vellent auferre populos aliquos Indorum fratribus, qui tempore datæ Breuis erant eis assignati, nihilominus fratres poterunt ibidem officium parochi exercere, & matrimonia celebrare, quia autoritate Papæ faciunt, qui mandat Episcopis in hoc Breui, ne vbi fratres incumbunt confessioni seu conuersioni Indorum, aliquid innouent, & priuilegium superioris non potest diminui per inferiorem, secundùm Panormitanum [c]. Et sic non possunt Episcopi aliquid innouare in populis assignatis dictis religiosis tempore datæ Breuis, vel qui postea assignabuntur, & si illos eis auferrent, nihil facerent, & fratres possent ibi officium parochi exercere contra Episcoporum voluntatem, quia sic concedit Breue, dum dicit, ordinariorum voluntate minimè requisita. Imò si Episcopus tolleret religiosis populos Indorum ipsis assignatos tempore datæ huius Breuis, nihil faceret, dato ignoraret, vel ei non intimatum fuisset Breue hoc: quia ligat à tempore datæ, vt tenet Panormitanus [d]. Et Alexander IIII. decreuit irritas omnes sententias, quas Archiepiscopi, Prælati & Rectores ferre præsumpserint contra indulta Apostolica concessa ordini Prædicatorum, vel in posterum concedẽda, prout habetur in Supplemento, [e] & quædam Glossa [f], iuncto textu ibi, decreuit, quòd sententia lata contra priuilegium Papæ non valet, quod ipsum clariùs tenet Panormitanus.

* * *

c Panor. in c. nisi specialis. de offi. deleg.

d Glos. Pan. in c. cognoscentes. de cõst. l. margi. litera C. idẽ Pano. in c. cognoscentes. de const.

e In supple. fo. 115 conc. 509.

f Glo. sũct. sex. in c. ex parte. de verb. sig. Pano. in c. audita. de rest. spolia. n. 14.

QVÆSTIO XXXVI.

De potestate ad conferendum & ad gubernandum beneficia regularia, in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *QVis possit beneficia regularia dare.*
2 *Quod salarium debeat constitui seruientibus Ecclesiis parochialibus monasteriis vnitis.*
3 *Vtrùm Episcopi possint visitare Ecclesias ordinum militiarum.*
4 *Vtrùm Episcopi possint punire fratrem professum seruientem beneficio curato propter defectus in ipsa cura.*
5 *Vtrùm sententia Concilij regularis noceat exemptioni ab Episcoporum visitatione.*
6 *Vtrùm Priores ordinum militarium in Ecclesiis annexis ipsorum Prioratibus, possint Pontificalia exercere.*
7 *Vtrùm oblationes, & annuæ sacra pertineant ad Commendatarios, seu præceptores militiarum, an ad Vicarios & Rectores.*

ARTICVLVS I.

Quis possit hæc beneficia regularia dare.

RESpondeo dicendo, quòd eo ipso quòd Ecclesia concessa monachis est, ipso iure intelligitur concessa ipsis facultas conferendi ipsam, & instituendi Rectorem etiam quoad autorizabilem institutionem, supra curam: ita tamen, quòd hęc faciant vice Episcopi, vel Papę concedentis Ecclesiam pleno iure, tanquam gerentes vicem Episcopi, vel Papę, secundùm Ioannem [g] Andream, Ancharanũ, Imolam, & Abbatem: licèt Antoninus aliud voluerit. *Et Leo X. & Iulius II. concesserunt, quòd omnia quæcunque beneficia Ecclesiastica cum cura, vel sine cura ad præsentationem, & electionem, seu quamuis aliam monasteriorum dispositionem spectantia (præterquam, si apud Sedem Apostolicam vacare contigerit, vel aliàs dispositioni Apostolicæ reseruata fuerint) impetrari non possunt, nec sub gratiis, expectatiuis, aut prouisionibus, seu aliis dispositionibus à dicta Sede concessis & concedendis comprehenduntur, sed eorum præsentationes, electiones, & dispositiones, occurrente illorum vacatione ad Abbates, & conuentus liberè pertinent, quibuscunque non obstantibus* Ita concessit Leo X. congregationi Camaldulensi, & Iulius II. congregationi Montis Oliueti prout refertur in compendio [h] ordinis Cistertij. Et hoc ipsum concessum est ab Innocentio VIII. & confirmatum à Pio IV. in Bulla, quæ incipit, *Circunspecta Romani Pontificis prouidentia*, data Romæ apud Diuum Petrum, anno Domini millesimo quingẽtesimo sexagesimo, Kalendis Iunij, Pontificatus sui anno primo, pro ordine sancti Ioannis Hierosolymitani, *Vbi Pius IV. ordinat quòd beneficia Ecclesiastica ad præsentationẽ seu collationem Baiuliuorum priorũ, & præceptorũ Hospitalis huiusmodi suffragari debere decernit, ita quòd presbyteri sæculares illa ad præsentes, in commendam, seu aliàs quomodolibet obtinenda commẽda huiusmodi cedere, aut illa aliis dimittere nequeant, nisi de consensu eorũ ad quos præsentatio, seu collatio spectat, & in fauorem dictæ religionis seu personarũ, quæ habitum eiusdem religionis portant.* Et aduertendum, *Quòd Sixtus V. præcepit & mandauit omnibus Archiepiscopis, & locorum Ordinariis, vt parochialibus, & aliis Ecclesiis, in quibus fratres congregationis de los Loys, alias sancti Ioannis Euangelistæ regni Portugalliæ animarum curam exercent, Vicariis, & perpetuis parochialium Ecclesiarum in quibus pro earum cura sæculares clerici deputari consueuerunt, monasteriis & aliis locis congregationis eiusdem*

g Andreas. Anchar. Imola. Ab. & Anto. in d. ca. de monachis.

h Comp. ti. Ecclesiarum.

dem, perpetuò vnitis pro tempore vacantibus edicta proponere, & concursum iuxta Concilij Tridentini decretum, quod de sæcularibus Ecclesiis tantùm intelligendum est, minimè de cætero facere præsumant, sed regulares ordinis, & congregationis prædictæ, ac sæculares clericos ab eiusdem congregationis, & aliis dictorum monasteriorum superioribus, iuxta constitutionem Pij V. debito tempore nominandos, si ab ipsis idonei reperti fuerint, absque edictis, & absque aliorum concursu in parochialibus Ecclesiis, & Vicarius prædictis admittant, & instituant, prout ipse admittendos & instituendos esse decreuit. Quòd in parochialium Ecclesiarum, & beneficiorum curam animarum habentium, quæ de eiusdem ordinis, & congregationis iure Patronatus Ecclesiastico extiterint, & sæcularibus clericis conferri consueuerint, earum vacatione, quandocunque occurrente, quamuis per Episcopos ad concursum & examen admissi fuissent alij, & vltra eos, qui per eiusdem congregationis superiores Patronos erunt nominati: nec tamen per eosdem Episcopos, si ad eos institutio, & non ad alium pertineat, instituere ordinarentur illos tantùm, qui inter approbatos, & ab examinatoribus idonei reperti eiusdem ordinis, & congregationis Prælati, Patronis digniores, & magis idonei iudicati, & pro institutione recipienda eisdem Episcopis præsentati fuerint. Quòd si institutio non ab ipsis Episcopis, sed ab aliys erit facienda: eum quidem, soli Episcopi ex dignis digniorem eligere debent: sed non antè ab eo, ad quem spectat, instituti possint quàm ab eisdem Patronis ei fuerint præsentati: sicque in præmissis per eosdem & alios quoscunque Iudices vbique iudicari, &c. Hæc concessio fuit data à Sixto V. decima tertia die Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo octauo: & habetur in libro priuilegiorum impresso Olysipone cum autoritate sancti officij, authenticato per Notarios Apostolicos ad petitionem superiorum congregationum de los Loys in regno Portugalliæ, folio septuagesimo septimo eiusdem libri. Et ipsum inuenio concessum à Sixto V. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo octauo, anno tertio sui Pontificatus, congregationi sancti Benedicti regni Portugalliæ, prout constat ex libro eiusdem congregationis priuilegiorum, impresso Romæ ex Typographia Titi, & Pauli Diadianis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono, pagina vigesima quarta. Et aduertendum, quòd Concilium [a] Tridentinum determinat, quòd nec in Ecclesiis regularibus, etiam ad nutum amobiles aliqui deputentur, nisi de Episcopi consensu, ac præuio examine per eum, aut eius Vicarium faciendo, excepto monasterio Cluniacensi cum suis limitibus, & exceptis etiam aliis monasteriis, seu locis, in quibus Abbates generales, aut Capita ordinum, sedem ordinariam principalem habent, ac aliis monasteriis seu domibus, in quibus Abbates, aut alij regularium superiores iurisdictionem Episcopalem & temporalem in parochos, & parochianos exercent.

a *Conc. Trid. sess. 25. ca. 11. de reform.*

ARTICVLVS II.

Quòd salarium debeat constitui seruientibus Ecclesiis parochialibus monasteriis vnitis.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus V. anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo octauo, Pontificatus sui anno quarto, *concessit congregationi sancti Benedicti in regnis Portugalliæ, quòd parochiales Ecclesiæ quæ per monachos ordinis sancti Benedicti solitæ sunt curari, ad vitam ipsorum per presbyteros sæculares, vel etiam per monachos ad nutum remouibiles curentur, constituto eis salario decente ab Ordinariis locorum, bene viso. Reliqui verò fructus in vsus monachorum conuertantur.* Hæc concessio habetur in dicto libro dicti ordinis superiùs citato, pagina vigesima septima. *Et Raynuncius ex autoritate Papæ sibi concessa concessit rectoribus, & religiosis congregationis de los Loys, id est, sancti Elegij, siue congregationis sancti Ioannis Euangelistæ in regnis Portugalliæ cum quibusuis capellanis per ipsos fratres, pro seruitio Ecclesiarum parochialium vnitarum suis monasteriis pro tempore deputatis (dum tamen personæ idoneæ sint, & per loci Ordinarium approbentur) pro salariis seu stipendiis eis, pro eorum mercede & seruitio annuatim persoluere, concordare liberè & licitè possint, & valeant, & ad maiorem portionem, seu maius salarium, siue stipendium prout concordabunt, iisdem persoluendum, minimè teneantur, nec ad id, à quocunque etiam loci Ordinario, & illius Visitatoribus compelli, aut propterea aliquibus censuris inuodari valeant.* Hæc concessio habetur in dicto libro de los Loys superiùs allegato, folio septuagesimo octauo. Et est conformis Concilio Tridentino [b], vbi imponitur Ordinariis dicta beneficia visitantibus, vt per idoneos Vicarios perpetuos, si opus fuerit, prouideantur ab eis cum tertia parte fructuum, aut maiori vel minori, arbitrio ipsorum Ordinariorum, portione etiam super certa assignanda, ibidem deputandos, non obstantibus quibuscunque priuilegiis. Et sic Sixtus V. in concessione superiùs allegata à limitibus Concilij Tridentini minimè recessit: hoc non superiorum regularium arbitrio, sed Ordinariorum iudicio committens, ne paruitate salarij Rectores cogantur aliunde necessaria quærere; & cura animarum negligenter exerceatur. Ex iuxta hæc debent hodie practicari tradita in iure. Quòd scilicet, monasteria quibus sunt vnita beneficia, non possunt ad libitum alterare ad antiquum statum Ecclesiæ, sed tenentur conseruare Rectores, seu Vicarios illarum Ecclesiarum, in antiquo statu; vnde non possunt diminuere solitam pensionem, quæ datur illis Rectoribus, nec possunt augere pensionem, quam à principio soliti erant recipere, iuxta quandam Decretalem [c]: vbi notat Abbas: debent ergo religiosi, quibus per Episcopum conceditur Ecclesia pleno iure, conseruare illam, quantùm ad clericos in suo statu, ita quòd possint congruè sustentari, secundùm statum antiquum, vt tradunt Antonius [d], Imola, & Abbas. Quod vt fiat rectè arbitrio Episcoporum, in Concilio Tridentino committitur.

b *Sess. 7. de re- f. ca. 7. & sess. 21. de reform. c. 16.*

c *ca. auaritiæ. vbi Abb. d. notabi. 1. de præbend.*

d *Anton. & Imol. in ca. de monachis, de preb. Abb. in ca. 1. de relig. domi.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm Episcopi possint visitare Ecclesias ordinum militiarum exigendo rationem à Rectoribus, & ab œconomis, visitando confratrias, & eremitas.

RESpondeo dicendo, quòd Episcopus ius habere non potest visitandi Ecclesias dictorum ordinum. Quod probatur primò, quia dictæ Ecclesiæ, & earum gubernatio pertinet ad superiores militiarum, & per consequens nullum ius ad earum visitationem habere potest Episcopus, cùm duo domini eiusdem rei in solidum esse non possint, vt dicunt communiter Doctores [e]. Nec in his Ecclesiis Episcopus habere potest iurisdictionis partem, ad hoc, vt possit visitare & corrigere quę correctione digna fuerint: quia spiritualia indiuisibilia sunt, cùm nullo corpore constant. Et ita seruitutes dicũtur indiuiduæ, cũ nullum habeãt corpus, vt probat quadã lex.

e *DD. in l. vt si certo. §. si duobus. ff. commo.*

lex [a]. Cuius verba sunt: Stipulationes non diuiduntur earum rerum, quæ diuisionem non recipiunt. Quod etiam probant alia iura [b]. Et ratio fundamentalis est: quia naturaliter est indiuidua iurisdictio, & sine iurisdictione, hæc Ecclesia visitari non debet, cùm sit res incorporea intellectualis, & indiuisibilis, secundùm iuris dispositionem. Et ad istam materiam est regula, & doctrina singularis, & necessaria, quòd illud dicitur indiuiduum, quãdo pars eius non affert tantam vtilitatem respectu partis, quantam totum respectu totius. Quam regulam & doctrinam probant multa iura [c]. Et hanc rationem assignant Bartolus [d], Iason, Alexander, & alij, quos refert & sequitur Antonius Gomez. Et quòd iurisdictio sit indiuisibilis, tenet expressè Speculator [e]. Ex quibus constat, quòd Episcopus non habet iurisdictionem, nec in totum, nec in partem: nec etiam potest dici, quòd Episcopus saltem cumulatiuè vti poterit iurisdictione, pro suppolito quòd in eo loco sit locus præuentioni, & qui prius inceperit cognoscere de aliqua causa, ipse cognoscat eam. Nam respondetur ex superioribus, quod iurisdictio pertinet ad ordinem (verbi gratia Alcantaræ) & alios ordines communicantes in priuilegiis, vt est ordo militiæ de Auis. Et ea semper vsi fuerunt pleno iure. Et Episcopi nunquam in eis locis exercuerunt, vel saltim si exercuerunt, non bona fide, & titulo sufficienti ad præscriptionem, nec tempore necessario ad complendam iurisdictionis præscriptionem; & sic nec cumulatiuè, nec priuatiuè eam habere poterunt. Hæc autem opinio his nostris temporibus maximè controuertitur: ideò oportet argumentis, quæ contra ipsam proponuntur, respondere: ex quorum responsione veritas ipsius magis patebit, & probabitur.

a l. stipulationes non. ff. de verbo. oblig.
b l. pro parte ff. de seruit. l. si quis duas. §. si qui partem. ff. commu. præ.
c l. in executione. § si vnda ad opus. ff. de verb. oblig. l. in appellatio. § opere. ff. de ver. si.
d Bar. in d. l. stipul. non diuiduntur. col. 3 in fin. nu. 8 Iason. 14. Alex. 1. col. in medio. Gom. in variis resolu. 2. to. c. 10 num. 15 ad medium.
e Specul. de præscr. nu. 18

Primum argumentum, quod contra eam proponitur, est huiusmodi. Nam videtur, quòd tam de iure communi, quàm ex ipso Concilio Tridentino ius visitandi Ecclesias, Episcopis concedatur: prout in quodam canone [f] expressè determinatur. Cuius verba sunt: *Decretum est, vt omnes Ecclesiæ cum dotibus suis, & decimis, & omnibus suis iuribus in Episcopi potestate consistant, atque ad ordinationem suam semper permaneant.* Ex quo euidenter colligitur, quòd Episcopus habeat ius visitandi, in sua diœcesi, cum habeat omnes Ecclesias sibi subiectas, qui tanquam Ordinarius potest castigare, punire, coërcere, inquirere contra malefactores, prout in iure [g], vbi communiter notant scribentes. Et quod magis est, Episcopus ratione officij, & dignitatis tenetur præcisè visitare Ecclesias in sua diœcesi constitutas: & aliter faciẽdo procederet contra sacros Canones [h] determinantes, quòd Episcopus tenetur, quolibet anno Ecclesias in sua diœcesi constitutas visitare, & si aliqua viderit quæ reparatione indigent, reparari iubere. Quod ipsum cõfirmat Concilium Tri. Vbi probatur, quòd Ordinarius, cuiuslibet loci, quolibet anno teneatur omnes Ecclesias visitare. Huic argumento respondetur verissimum esse, quòd Episcopus habeat omnes Ecclesias, & omnia ad eas pertinentia, in sua potestate. Quod tamen intelligendum est necessariò de Ecclesiis in suis diœcesibus constitutis: nam extra nullam iurisdictionem habere noscuntur. Et quòd sit intelligendum prædictum decretum de Ecclesiis in suis diœcesibus constitutis, constat ex alio decreto [i]. Cuius verba sunt: *Episcopum per cunctas diœceses, parochiásque suas per singulos annos ire oportet.* Constat etiam ex alio iure [k], vbi dicitur: *Habeant igitur Episcopi singularium vrbium in suis diœcesibus liberã potestatem.* Ex quibus locis colligitur hoc ius visitandi, quod potest habere Episcopus, competere ad hoc,

f c. decretum. 10. q. 1.
g ca. 1. de offi. ordin.
h c. decreuimus. 10. qu. 1 c. fin. de elect. & d. c. placuit. & relata. 10 q. 1. Cõc. Tri. sess. 7. de refo. c. 8.
i c. episc. 10. qu. 1.
k c. 11. de offi. ordin.

vt suam diœcesim visitet; non verò ea, quæ sint nullius diœcesis: quia hæc tanquam extra suam Ecclesiam constituta visitare non poterit: quia Episcopi extra suam diœcesim, intelliguntur priuatæ personæ, argumento aliquorum iurium [l]. Quod etiam colligitur ex Concilio [m] Tridentino. Et quòd Ecclesiæ ordinum militarium non sint alicuius diœcesis, constat ex concessione Summi Pontificis Lucij III. qui declarauit ordinem Alcantaræ, & omnia ad eum pertinentia esse nullius diœcesis. Et id ipsum definiuit Papa Gregorius. Quorum Pontificum Bullæ sunt in archiuio conuentus Alcantaræ, ad quas potest recurri cùm fuerit necesse. Qua concessione funguntur alij ordines militares priuilegiorum, communicationem habentes. Probatur præterea; quia locus exemptus, quoad exercendam iurisdictionem per Episcopum, æquiparatur loco existenti extra diœcesim, prout ait Federicus [n] de Senis, & Dominicus, quos refert & sequitur Altamiranus. Et propter Bullam superiùs allegatam ordo Alcantaræ nunquam permisit, vt dictæ Ecclesiæ per Episcopos visitarentur. Imò semper Visitatores dicti ordinis eas visitauerunt, à tempore immemoriali. Visitauerunt etiam sanctissimum sacramentum altaris, oleum, & pilam Baptismalem, reparãtes quidquid oportebat reparari, castigantes beneficiarios iuxta eorum delicta facta ita in officio siue extra petentes rationem villicationũ suarum, ab œconomis & confratribus earum ecclesiarum sine vocibus, & strepitu, & sine aliqua contradictione.

l l. fin. cum similibus. ff. de iurisd. omniũ iud.
m Con. ses. 6. cap. de reforma.
n Feder. consi. 16. Domi. in c. cùm episc. n. 4. de off. ord. li. 6. Altami. de visitation. v. propriã diœcesim. nu. 48 fol. 22. col. 2.

Sed his, quæ diximus, obstare videtur Concilium [o] Tridentinum, vbi videtur probari, quòd Episcopus proximior visitet ecclesias, quæ nullius diœcesis esse dicuntur, et sic ecclesia hæc, quamuis sit nullius diœcesis, visitanda videtur ab episcopo diœcesis, si est proximior. Sed huic decreto respondetur habere locum, quando fit visitatio in ecclesiis sæcularibus ob seruitium, non verò in regularibus. Quod colligitur ex illis verbis, *Exemque etiã in his Ecclesiis sæcularibus.* Quæ verba apertè indicant contrarium esse in ecclesiis regularibus, secundùm notissimam iuris regulã, quòd, scilicet, expressio vnius sit exclusio alterius. Et pro hac opinione, scilicet, quòd ille canon intelligendus sit de ecclesiis sæcularibus, non verò de regularibus, est bonus textus in Concilio [p] Tridentino, vbi probatur, quòd Episcopus tenetur visitare commendata monasteria, etiam Abbatis, & Prioratus; sed non illa vbi viget obseruantia regularis. Probatur etiam ex eodẽ Concilio [q] Tridentino, cuius verba sunt: *Abbates, qui sunt ordinum capita, ac cæteri prædictorum ordinum superiores Episcopis non subiecti, quibus est in alia monasteria, Prioratus legitima iurisdictio, eadem sibi subiecta monasteria & Prioratus suo quisque loco ex officio visitent.* Ex quibus verbis constat, quòd regulares, qui episcopis non sunt subiecti, debent visitari ab eorum superioribus, & non ab episcopis: & sic nec eorum ecclesiæ. Quia si ecclesias eorum visitarent indirectè cognoscerent, de regularium causis, quod Concilium Tridentinum non vult.

Secundum argumentum desumitur ex Concilio Tridentino [r]: vbi dicitur quòd ordinarius cuiuslibet loci teneatur quolibet anno visitare omnes ecclesias, quamuis exemptas, & quamuis quocunque Apostolico gaudeant priuilegio, & appellatione remota procedere, non obstantibus priuilegiis & cõsuetudinibus etiam immemorabilibus, & præscriptis. Ex quo videtur deduci, esse abrogata omnia priuilegia, quæ habẽt ordines militares ad hoc, vt non visitentur ab ordinariis. Quod etiã probatur ex eodem Concilio [s] Tridentino; sed respondetur, quòd

o Sess. 24. ca. 9. de refor.
p Con. Trid. sess. 21. cap. 8. de refor.
q Con. Trid. sess. 25. ca. 20. de refor.
r Con. Trid. de refor. c. 3. & sess. 24. de re. 9. & 10.
s Con. Trid. sess. 7. c. 8. de refor.

quòd Concilium Tridentinum debet intelligi in casu, in quo loquitur: non enim ait, quòd visitent Episcopi, sed Iudices ordinarij illius loci, quod colligitur ex principio dicti capitis octaui Concilij Tridentini ibi, *Locorum ordinarij Ecclesias quascunque quomodolibet exemptas, autoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur.* Per quæ verba innuit Concilium, quòd quicũque Iudex ordinarius, est obligatus visitare Ecclesias sibi subiectas, singulis annis, siue Episcopus, siue alius Iudex ordinarius maior, aut minor, aut habeat æqualem iurisdictionem. Et in his Ecclesiis Iudex ordinarius, est dominus Rex, sicut magister, & administrator perpetuus istorum ordinum militarium, & visitatores eius nomine. Vltra hoc Iudex ordinarius est supremũ Concilium ordinum autoritate Apostolica, quod cognoscit quamcunque causam, litem, aut delictum dictorum ordinum, etiamsi sit grauissimum. Nec potest dici quòd Episcopus solũ sit Iudex ordinarius, cum possint esse alij Iudices ordinarij, qui Ordinarij vocantur, vt sunt Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & alij Ecclesiarum Prælati, prout notant communiter Doctores [a]. Et hoc modo sunt intelligenda multa iura Concilij Tridentini, in quibus sæpe sæpius fit mentio ordinariorum. Ipsa enim loquentia in hac materia, & in alijs similibus sunt intelligenda, non tantum de Episcopis, sed etiam de alijs Iudicibus inferioribus, & superioribus iurisdictionem ordinariam exercentibus: nisi ex proprietate rei illum actum nullus præter Episcopum facere possit, prout est ordines conferre, oleum & chrisma consecrare, vel confirmare, vel alia similia, quæ ad Episcopatus officia sunt pertinētia. Pro hac explicatione facit quoddam decretum eiusdem Concilij Tridentini, sessione decima quarta, capite quinto de reformatione: ibi, *Ordinario Episcopo, vel alio superiori Prælato.* Ex quibus verbis constat esse alios Iudices præter Episcopos, qui ordinariam iurisdictionẽ exercere possint. Ad idem etiam est textus in capitulo primo, §. hanc autem, de censibus, libro sexto: ibi, *Episcopus, alij'ue Prælatis ordinarijs iure.* Et quotiescunque priuilegium exemptionis est simpliciter vniuersaliter concessum, tunc monasteria, & alia loca excepta a iurisdictione Prælati sui visitari non possunt. Nam visitari est quid annexum iurisdictioni alicuius, vt in alijs quibus iuribus probatur, per quæ ita tenet Altamiranus [b]. Et ad hunc modum est intelligendum dictum decretum Concilij Tridentini, in capite octauo, superiùs allegato, ibi, *Locorum ordinarij Ecclesias quascunque quomodolibet exemptas, autoritate Apostolica.* Vel aliter potest dici, quòd loquitur Concilium de Ecclesijs sæcularibus exemptis habẽtibus antè priuilegia quòd minimè visitentur. Hæc enim debent visitari ab ordinarijs. Et sic reuocat priuilegia in contrarium, cũ talia priuilegia redundent in maximum damnum dictarum Ecclesiarum non habentium hominem, qui illarum curam habeat. Et quòd necessario intelligatur de alijs Ecclesijs sæcularibus, & non de regularibus, constat ex eo, quòd Ecclesiæ regulares habeãt priuilegium, quòd non visitentur. Et ait Concilium [c] Tridentinum, quòd debent seruari circa hoc regularium priuilegia. Imò ponit formam, quæ debet haberi in visitatione regularium, & suorum monasteriorum, & ecclesiarũ, & earum quæ habent Iudices ordinarios regulares, vt sunt tres ordines militares de Alcãtara, S. Iacobi, & Calatrauæ, & alij ordines militares, & monachales, & Mẽdicantes, & alia similes religiones. Ex quo sequitur, quòd siquidem Ecclesiæ regulares non debent visitari per episcopos, sed per suos ordinarios, quos habuerint, aut eorum visitatores generales, decretum Concilij Tridentini superiùs allegatum tantùm est intelligendũ de ecclesijs sæcularibus exemptis ratione aliquorũ priuilegiorum, non autem de ecclesijs regularibus.

Nec aliquod præiudicium huic ecclesiarum iuri generatur ex eo, quòd aliquis episcopus aliquã ecclesiam dictorum ordinũ visitauerit, & petierit rationem ab œconomis. Nam respondetur, quòd ad præscribendum cõtra dictarum ecclesiarum exemptionem erat necessarium, vt haberent præscribentes in principio præscriptionis titulum, & bonã fidem, quę omni tempore de iure Canonico requiritur, vt in eodem iure Canonico [d] continetur. Ex quo ita colligunt Dinus, & communiter Doctores, Bartolus, & Baldus, & Abbas. Quamuis de iure ciuili probato in quadam lege partitarũ aliud dicatur [e]; sed tamen in hac materia præscriptionis, quamuis dicta opinio de iure ciuili comprobetur per legem regni, nihilominus iuris Canonici dispositionibus stare debemus, cùm hæc ad salutem animarũ pertineant, & nõ possit res aliena sine peccato possideri, si scientia Domini superuenerit, prout aduertit Gregorius [f] Lopez. Et quòd non habuerit episcopus bonã fidem constat, siquidem sciebat dictam ecclesiam esse ordinis, & quòd visitatores generales dicti ordinis eã visitent, & cũ sit ordinarius (qui re vera est) sciebat, aut debebat scire, quid habebat visitatores: & per consequens, quòd non habuit potestatẽ ad visitandum, siquidem non visitat alias regulares ecclesias, eo solùm, quia sunt regulares. Et etiamsi episcopus habuisset bonam fidem sibi suadẽs quòd Concilium Tridentinum in locis superiùs allegatis licentiam illi conferebat ad visitandum dictam ecclesiam, hoc nihil ipsi suffragatur, attento quòd dicta ecclesia erat exempta, & quòd nullum ius habebat ad eam visitãda, nec a Conc. Trid. talis ipsi facultas cõcedebatur, prout in superioribus latè dictum est. Et dato quòd episcopus visitauit quietè, ac pacificè petendo rationem ab ipsis œconomis, & faciendo omnia alia, quæ pertinent ad eum, qui habet verũ ius ad visitandum, non ex hoc dicendum est, quòd acquisierit verũ ius, quantũ ad proprietatẽ, & quòd verus dominus censeatur respectu dictæ visitationis: siquidem paruum tẽpus interuenit talis possessionis. Contra ecclesiam enim regularem nulla currit præscriptio minoris temporis quàm quadraginta annis roborata, vt probatur in iure [g]. Ex quo colligunt communiter Doctores, et licèt, loquẽdo de quadragenaria præscriptione, ad eam non sit necessarius titulus, sed tantùm bona fides, prout post alios resoluit Couarruuias [h]: hoc tamen habet locum quando ius commune non resistit præscribenti, vel iuris præsumptio contra eũ qui præscribit, non est. Nã aliàs tempus quadraginta annorum & bona fides, non sufficerent, sed est necessarius titulus, qui possessori iustã possidendi causam tribuat, vel allegatio, & probatio tanti temporis possessionis, cuius initia memoriam hominum excedant. Pro qua doctrina est quadã Decretalis expressa, & singularis, vbi probatur, quòd Prælatus, vel ecclesia quæ allegabat se præscripsisse decimas alterius parochiæ, cùm ius commune habebat, contra se deberet probare titulum & bonam fidem, & possessionem quadraginta annorũ, vel tantum tempus possedisse, quòd hominum memoria non fuisset in contrarium, quod refert Baldus. Et sic in nostro casu, vt intelligatur, quòd dictus episcopus præscripsisse iurisdictionem ad posse visitare dictã ecclesiam, debuisset eam visitare quadraginta annis, cum bona fide & pacificè visitando. Cuius contrarium accidit, si eam visitauit excõmunicationibus constringendo, vltra quod interrupta fuit etiam præscriptio a die, qua fuit lis mota ex parte ecclesiæ contra

episco

[a] c. de ernimus. de iudiciis. ver. Ecclesiarum Prælati.

[b] Altam. vbi sup. nu. 68. fo. 27. col. 1.

[c] Conc. Trid. sess. 4. c. 5. de refor. & sess. 25. cap. 8. & 20. de refor.

[d] c. possessor. de reg. iur. in 6. vbi Dinus, & communiter doctores.

[e] Bart. in l. 2. in ... col. ... Abbas & alij in l. vltim. de præscript.

[f] Bal. de præscr. 2. p. 3 p. princ. q. 7.

[e] d. l. 11. tit. 2.

[f] Greg. in d. l. glos. 1.

[g] ca. illud & ca. de quarta. vbi Doct.

[h] Cou. in regu. possess. 2. p. §. 5. nu. 7.

[i] c. 1. de præscript. vbi Bald. nu. 6.

Episcopum. Et hoc à fortiori procedit, si ipsa Ecclesia est sub commenda, quæ habet aliam Ecclesiam, quæ nunquam solita fuit visitari ab episcopo, sed est annexa ipsi ecclesiæ non solitæ visitari tanquam capiti. Nam in hoc casu illud, quod dicitur de principali, secundùm regulam [a] notissimam iuris dicendũ est de accessorio. Supradicta etiam confirmantur ex quodam priuilegio Eugenij [b] IV. concesso monasterio S. Pauli, extra muros, quod etiam concessit Pius Papa IV. anno Domini millesimo quingentesimo septimo, pridie nonas Iun., Pontificatus sui anno quarto, congregationi Montis Oliueti, *Quo priuilegio conceditur, quod sicut contra Romanam ecclesiam, nonnisi centenaria currit præscriptio, secundùm constitutiones canonicas, & legitimas sanctiones; ita quoque prædicto monasterio minoris temporis præscriptio non obsistat.* Et notandum est hoc priuilegium ad totum ordinem deriuari. Nam priuilegia vnius monasterij toti congregationi sunt communia, & eius particularibus monasteriis, quando ipsa priuilegia aliis monasteriis & locis dictæ congregationis adaptari, & conuenire possunt, prout cõcessit Alexander VI. [c] congregationi S. Iustinæ. Vnde cùm ordo militiæ Christi in regno Portugalliæ habeat communicationem priuilegiorum S. Benedicti, & S. Hieronymi, & aliorum Mendicantium per Bullam Pij V. de quo agemus infrà in quæstione de communicatione priuilegiorum, sequitur, quòd contra ius non visitandi eius ecclesiæ, de qua nobis est sermo, non potest currere minor præscriptio, quàm præscriptio centum annorum, præsupposito, quòd Ecclesia sit eius ordinis, qui habet communicationem supradicti priuilegij. Insuper nostrũ assertum confirmatur, ex Concilio [d] Tridentino, cuius verba sunt: *Vniuersitates generales, & alia collegia Doctorum, seu Scholarium, & regularia loca, necnon hospitalia actu hospitalitatis seruientia, ac vniuersitatum, collegiorum, locorum, & hospitalium, cuiusmodi personæ in præsenti canone minimè comprehenduntur, sed exempta omni modo sint, & esse intelligantur.* Ex quibus verbis constat, nõ solùm non esse abrogata priuilegia dictorum ordinum, imò esse à Concilio approbata per illa verba; *Et regularia loca ordinum*, & omnes personæ dictorum locorum regularium in dicto Concilio declarata: & sic posse dictos ordines vti priuilegiis, quæ habuerint concessa à quibuscunque Pontificibus. Et in particulari ordo de Alcátara potest frui multis Bullis, quæ declarant esse dictum ordinem nullius diœcesis, & aliis multis concedentibus multa priuilegia de quibus omnibus fit mentio in definitionibus dicti ordinis compilatis per dominum fratrem Petrum Gutierez, sacristam maiorem eiusdem ordinis, quæ fuerunt impressa anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, & latiùs in aliis definitionibus antiquis impressis, annó Domini millesimo quingẽtesimo quinquagesimo tertio, quæ Bullæ sunt omnes in conuentu Alcantaræ. Quæ omnia quando oportuerit possunt videri, ne hic ordo militaris, & alij ordines militiarum suis priuilegiis defraudentur, & sua exemptione ab ordinariis propter eorum ignorantiam priuentur. Et in archiuio conuentus de Auis ordinis militaris regni Portugalliæ est quædam Bulla Leonis X. concessa magistro ordinis de Auis domino Gregorio, anno Domini millesimo quingentesimo decimo quarto, confirmata per Dominum Papam Gregorium XIII. & ad petitionem Sebastiani Regis Portugalliæ gubernatoris, & perpetui administratoris dicti ordinis à Pio V. concessa, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, vt fratres Priores, & Curæ, qui resident in Ecclesiis dicti ordinis non puniantur, neque castigentur, per Episcopos aut Archiepiscopos diœcesum vbi resident, nec ratione delicti, nec ratione beneficiorum, nec ratione exercitij ipsorum, etiamsi ab ipsis conferantur: quia non decet ipsos puniri in duobus tribunalibus ordinis scilicet, & ordinarij.

[a] l. cum principalis ff. de reg. iur.
[b] Habet. in li. priui. congr. S. Bened. dicti impressi Romæ anno Domini 1589 p. 801.
[c] Habet. in d. li pa. 93.
[d] Conc. Trid. sess. 4. ca. 5. de ref. orm.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Episcopus possit corrigere fratrem beneficiatum dicti ordinis, seruientem dictum beneficium curatum in eo, quòd deliquerit, circa ministeriũ curatus.

RESpondeo dicendo quòd non, cùm dictæ Ecclesiæ sint subiectæ ordinibus militaribus, & habentes beneficium curatum dictorum ordinum in dictis ordinibus sint professi, & beneficium, & iurisdictio tam temporalis, quàm spiritualis sit dictorum ordinum. Et sic dicti fratres beneficiati debent castigari & corrigi per suos Iudices ordinarios, prout patet ex dictis in articulo superiori. Sed contrà, nobis obstat Concilium Tridentinũ [e], vbi conceditur facultas Episcopis corrigendi, & castigandi illos, qui animarum curam exercent, tam regulares, quàm seculares, si deliquerint in sacramentorum administratione, & in aliis ad eius officium pertinentibus. Verba Concilij sunt, *In monasteriis, siue domibus virorum, seu mulierum, in quibus imminet animarum cura, personarum secularium, præter eos, qui sunt de eorum monasteriorum, seu locorum familia, personæ tam regulares, quàm seculares huiusmodi curam exercentes, subsint immediatè in his, quæ ad dictam curam & sacramentorum administrationem pertinent iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius diœcesi sunt sita.* Hæc Concilium. Ex quibus verbis videtur colligi, quòd Episcopus possit procedere contra beneficiarium dicti ordinis, & castigare si deliquerit in administratione sacramentorum, & aliis rebus ad officium curatum pertinentibus. Sed huic argumento respondetur, quòd non potest iudicari de particula alicuius legis, nisi tota lege perspecta, vt ait quidam iuris Consultus [f]. Vnde oportet perlegere totum capitulum Concilij Tridentini, vbi postquam dictam clausulam argumenti posuit, statim in hæc verba prorumpit. Excipiendo ea quæ sequuntur in hunc modum, *excepto monasterio Cluniacensi, cum suis limitibus, & exceptis etiam his monasteriis, seu locis, vbi Abbates generales, aut capita ordinum, sedem ordinariam principalem habent, atque aliis monasteriis, seu domibus, in quibus Abbates, & alij regulares superiores, iurisdictionem episcopalem, & temporalem in parochos, & parochianos exercent.* Hæc Concilium Tridentinum. Ex quibus verbis colligitur, quòd regulares seruientes beneficia curata sui ordinis, qui non sunt subiecti episcopis, in quorum diœcesi extiterint, non debent per episcopos visitari, si tales habuerint Abbates, aut Generales, aut superiores, qui habeant iurisdictionem ordinariam, qualem habet magister ordinis de Alcantara, & magistri aliorum ordinum militiarum. Vnde planissimè constat, quòd episcopus non poterit visitare, nec castigare fratrem professum dictorum ordinum, habentem & seruientem beneficium curatum. Quod patet ex dictis. Et quòd ordo Alcantaræ, & eius magister, qui est Dominus Rex Hispaniarum, habeat iurisdictionem ordinariam ita spiritualem, sicut temporalem, & quòd possit cognoscere, vt Iudex ordinarius, cuiuscunque causæ, litis, & delicti, quantumcunque grauissimi, declarat Paz [g] in hæc verba, *similiter etiam in ordinibus militiarum Diui*

[e] Conc. Trid. sess. 25. ca. 11. de refor.
[f] l. incivile. ff. de legib.
[g] Paz. 2. tom. præludio. 1.

Iacobi. Alcantaræ & Calatrauæ coram propriis Iudicibus ordinum, & non coram Episcopis causæ clericorum, & mere Ecclesiasticæ, & reliquæ ad forum ecclesiasticum pertinentes tractantur. Et idem Paz [a] ait declarationem factam, à supremo Senatu regali ad id, quòd Iudices inferiores non possint cognoscere de causis matrimonialibus, & criminalibus, non obtinere in Iudicibus prædictorum ordinum militiarum, ad quos etiam grauissimarum causarum cognitionem pertinere ait. Et suprà retulimus ordinem militiæ de Auis in regno Portugalliæ habere priuilegium Leonis X. supradicta confirmans. Ex quo poterit inferri, quòd fratres qui fuerint alicuius ordinis militaris habentes priuilegia notoria, quòd non possint conueniri coram alio Iudice ordinario, sed coram proprio eiusdem ordinis, non sunt obligati respondere citationibus Episcoporum, aut suorum prouisorum, quia priuilegiatus notoriè non est obligatus ad citationem comparere, prout tradunt communiter Doctores [b], & tenent Bartolus, & Summistæ, & sic non possunt procedere Iudices contra citatum, si non comparuerit, habentem priuilegium notorium exemptionis, sicut habēt fratres Mendicantes. Et ideo non tenentur ipsi respondere citationibus à Iudicibus factis. Vnde cùm priuilegium dictorum ordinū militarium sit notorium, nullus fratrum professus in dictis ordinibus tenebitur respondere citationibus Episcoporum: & propter hoc non cōdemnabuntur vt contumaces: & si propter hoc excōmunicentur, excommunicatio erit nulla, tanquam lata a non suo Iudice. Et quòd Ordines militares habeant iurisdictionem ordinariam in oppidis eorundem Ordinū, visum est mihi ponere in præsentiarum quid sensērit circa hæc doctissimus Doctor, & præceptor meus Sahagun, prælegens in sua cathedra primaria sacrorum Canonum in vniuersitate Salmanticensi capitulum primum de foro competenti, quod explicando ait: *Respondeo, nostrum decretum non esse restringendum ad solos Episcopos. Hoc enim defendi non potest, siquidem ex decidendi ratione probauimus Ecclesiasticam cognitionem a Pontificibus fuisse in Prælatos inferiores, & Prælatorum significatione etiam comprehenduntur omnes superiores, & inferiores, ordinariam iurisdictionem habentes, vt probant iura in argumento allegato. Quare vera nostri textus interpretatio etiam dum meminit proprij Episcopi, intelligitur de proprio Iudice ordinario, siue superior sit, vt Archiepiscopus, siue inferior Prælatus, siue eandem iurisdictionem habeat, vt ordinarij militiarum Diui Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ. Et vide quos Prælatos in hac specie appellauit capitulum secundum de iudicio: vocat Ordinarios Concilium Tridentinum in dicto capite vigesimo; ad omnes enim iurisdictio pertinere diximus in præcedenti argumento. Et probat Sarmiento libro certo Selectarum, capite finali: quod etiam confirmat Concilium dicto capite vigesimo, quod tamen reformat quoad causas matrimoniales, & criminales solis Episcopis reseruans eas eodem capitulo, versiculo, ad hæc. Quæ sanè reformatio intelligenda est quoad Prælatos inferiores Episcopis subiectos, non quoad alios eandem iurisdictionem habentes, licèt Episcopali non gaudeant dignitate, vt sunt Iudices militares. Nec obstat vltima pars argumenti de superioribus. Videtur enim textus expressè velle primæ instantiæ cognitionem pertinere ad proprium Iudicem. Expressit tamen Episcopum, quia frequentius Episcopi primam cognitionem habent. Et sicut licet dixerit Episcopum intelligimus Ordinarium, etiam inferiorem: ita in illa prima cognitione, quamuis Episcopi superiores habeat, exclusit eos omnes quoad primam instantiam, & disposuit expediendam esse coram proprio Iudice. Quod multis rationibus obseruare hodie præcipit Concilium Tridentinum in dicto capite vigesimo, hoc extendens etiam ad Legatos in versiculo, legati. Quare nouæ illius legis constitutione hodie prima instantia Ecclesiasticorum coram proprio Iudice expedienda est vsque ad definitiuam, nisi Pontifex manu propria contrarium subscripserit, iuxta formam dicti Concilij. Et ita executioni mandatum esse nobis, vel pronuntiatum est in regio consilio.* Hæc doctissimus Doctor Sahagun. Nec supradictis obstat textus in capitulo primo, in paragrapho, in eos, versiculo, nisi forsan, de priuilegiis, libro sexto, innouatus per Concilium [c] Tridentinum, & confirmatus in lege Partitarum, nec quod tradit Couarruuias, quoniam loquuntur, & procedunt quando religiosi sunt destinati ad monasteriorum suorum Prioratus, Episcopis, vel Archiepiscopis subiectos ad regimen eorundem Prioratuum, vt constat manifestè ex dicto paragrapho, in eos, ibi, *Ordinarii ius e... subiecto.* Ex quibus constat, quod si prioratus non subiecti sunt ordinariis, non possunt castigari, nec excommunicari tales religiosi per ordinarios sæculares, vt expressè definiuit lex [d] Partitæ in versiculo finali his verbis: *Fueras si el monasterio con todos sus ... y con todas sus cosas, y con todos sus ... si fuesse franqueado.* Et sic intellexit Couarruuias [e], & Syluest. At cùm oppida, & Ecclesiæ dictarum militiarum, sint pleno iure, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, subiecta dictis ordinibus, & religiosi, & Priores earundem sint exempti simpliciter non ratione loci, sed generaliter, & non subiecti alicui Episcopo, non possunt citari, nec castigari, nec excommunicari ab ipsis Episcopis, etiamsi delinquant in suo officio Priorum, nisi solum, quando administratio, & gubernatio Ecclesiæ parochialis pertinet ad Episcopum, vt expressè tenet, & probat Couarruuias [f]. Et regulariter prioratus dictorum ordinum, non gubernantur, nec administrantur ab ipsis, nec in illis habent aliquid præter id solum, quod approbant curam sæcularem aut regularem, qui per patronum fuerit præsentatus ad tenendum, & seruiendū dicto prioratui, sit habilis, & sufficiens, iuxta determinationem examinatorum synodalium: quo finito nihil aliud restat Episcopis concludendum: omnia enim alia dispositioni dictarum religionum, remanent subiecta. Et hoc solum communiter conceditur in Bullis aggregantibus aliqua beneficia aliquibus religionibus, prout infra dicetur. Ex quo sumitur efficax argumentum, pro nostra sententia. Nam si solum in dictis Bullis conceduntur supradicta, clarum est quòd alia negantur. Nam exceptio particularis firmat regulam in cōtrarium: & inclusio vnius, est exclusio aliorum, prout probatur in iure [g], & docet Decius. Et iuxta supradicta debet explicari quædam declaratio sacræ congregationis Illustrissimorum, ac Reuerendissimorum dominorum S.R.E. Cardinalium, quæ habet in hunc modum: *Congregatio Concilij censuit Episcopos, aut alios locorum ordinarios vigore cuiusuis decreti eiusdem Concilij, nullam habere facultatem quouis tempore in monasteriis, domibus & Ecclesiis regularium exemptorum, quibus non imminet cura animarum personarum sæcularium visitandi Sacristias, paramenta, vasa sacra, altaria, & cætera huiusmodi, aut etiam tabernaculum seu pyxidem, in qua sanctissimum Eucharistiæ sacramentum asseruatur.*

Hæc enim declaratio ibi, quibus non imminet cura animarum personarum sæculariū, clarè innuit quòd in Ecclesiis in quibus imminet cura animarum sæcularium, non procedunt ea decreta, quod vtique ex dictis verum est, si intelligatur de Ecclesiis exemptis non omnino, quæ reguntur per Episcopos, in quibus Prælati regulares non habent plenam potestatem, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus; non autem in his quæ ipsis Prælatis regularibus, pleno iure sunt subiectæ.

[a] Vbi suprà n. 10.

[b] Doct. in c. cùm ordinem. de rescript. vbi Abb. num. 8. Bart. in l. 2. v. 9. cum seq. ff si quis in ius vocatus. Summista ver. priuilegium.

[c] Conc. Trid. sess. 7. ... 9 ... 9. part. 1. circa fin. ver ... ... ex. n. prael. ... 1. tit. 5.

[d] Lex. part. vbi sup.

[e] Couar. vbi ... ver. possis tamen ... ver. ... exemptio in fin.

[f] Couar. in d. nu. 5. in ver. e. ex quo ut apparet. in ver. posset tamen.

[g] l. cum prætor ff. de iudic. c. nonne de præsumpt. l. si maritus. C. de procurat. Dec. cons. l. 82. nu. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrùm sententia consilij regalis, noceat supradictis, quæ declarauit Episcopum quendam, non facere vim, visitando & prætendendo visitare Ecclesias dictorum ordinum, & castigare fratrem dictorum habẽtem curam cuiusdam Ecclesiæ ipsorum in eo, quòd deliquerit in administratione ipsius curatus.

RESpondeo dicendo, quòd non, etiam si dictus frater huiusmodi sententiæ obedierit, & correctioni dicti Episcopi se subiecerit. Nam sententia supradicta in se nulla fuit. Consilium enim regale non potuit esse iudex contra dictum fratrem, cùm esset professus dictorum ordinum, etiamsi causa per viam vis ad dictum cõsilium supremum fuisset deducta. Nam in his partibus Hispaniarum, in oppido Matriti sunt tres Iudices commissionis nominati à catholico Rege nostro Hispaniarum, virtute cuiusdam Bullæ, quam habet ad decidendas lites resultantes inter ordines militares S. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, & Episcopatus, totius sui regni. Et sicut non potuit consilium supremum esse iudex huius causæ: ita sententia per ipsum pronunciata, erit nullius effectus, contra ius, quod habent dictæ Ecclesiæ, ne scilicet ab episcopis visitentur. Ex quo sequitur, quòd sententia erit nullius præiudicij: non enim potest tollere ius, quod habent dicti ordines in quacunque lite per episcopos mota. Nec obstat dicere, quòd dictus frater consensit sententiæ dicti consilij regalis. Nam secundùm ius non potuit hoc facere, quia nullus ecclesiasticus potest in Iudicem non suum consentire absque expressa licentia proprij Iudicis, prout probatur in iure a, & tenet Abbas, & communiter scribentes. Adeò quòd nec etiam in alium Iudicem ecclesiasticum potest clericus consentire, prout tenent etiam communiter b scribentes. Quod procedit & habet locum à fortiori in regularibus; quia clerici habent liberam voluntatem: regulares verò non habent velle, nec nolle, non potuit præiudicare eius consensus in alium Iudicem non suum. Præterea facit, quòd exemptus, qui immediatè subest Summo Pontifici, quamuis velit, non potest in Iudicem ordinarium non suum consentire, nec eius iurisdictionem prorogare, quia Summus Pontifex est diœcesanus exemptorum, prout notant communiter scribentes c, cum Panormitano, & cùm Summus Pontifex sit diœcesanus exemptorum, & nullus absque licentia diœcesani possit in alium Iudicem consentire, vt suprà probatum est, meritò in casu de quo in præsentiarum, non potuit prorogari iurisdictio absque Summi Pontificis licentia, & sic prorogatio absque ea facta erit nullius momenti. Confirmatur: nam nullus exemptus, qui immediatè subest Summo Romano Pontifici, potest suo priuilegio renunciare, absque licentia Papæ, nec ad absolutionem recipiendam; nec ad forum contentiosum, prorogando iurisdictionem. Nam per exemptionem exemptus fit non subditus, & immediatè subest papæ, vt probatur in iure d. Nam dicitur subditus, quasi sub alterius iurisdictione, & potestate cõstitutus. Sed sic est, quòd per exemptionis priuilegium Episcopus desinit habere iurisdictionem, & potestatem in exemptos, vt probatur in iuribus allegatis: ergo Episcopus in exemptum non habet potestatem, nisi in casibus sibi expressè concessis, & sic non potest exemptus eius iurisdictionem prorogare; exemptio enim concernit tantùm fauorem exempti, sed & superioris, qui eum exemit, vt probatur in iure e. Et ita resoluit de rigore iuris cum Ioanne Andrea, & Abbate, Syluester f. Tametsi quoad forum pœnitentiale & sacramentale concedat ipse Syluester posse exemptum subiici Episcopo in casu necessitatis. Ex quo quoad nostrum casum resolutum manet, quòd non potuit prorogari iurisdictio ab ipso fratre, etiam in ipsum supremum Senatum, cùm ordines militares habeãt priuilegium exemptionis, in quo cauetur, quòd omnes horum ordinum immediatè iurisdictioni Summi Pontificis subsistant: & sic absque eius licentia non possunt huic exemptioni expressè renunciare. Pro quo est textus g clarus, & expressus. Vnde prorogatio facta per dictum fratrem ad hoc consilium Regale cognoscens de vi facta per Episcopum volendo ipsum castigare propter delicta in eius officio curatus commissa fuit nulla, cùm facta fuerit sine licentia sui superioris, qui est Summus Pontifex, & eorum magister, & consilium supremum ordinum autoritate Apostolica, & cùm iam sint iudices Apostolici certi deputati ad decidendas lites ortas inter ordines Militares & Episcopos. Præterea regula est generalis iuris, quòd ius alteri quæsitum, non potest ab ipso auferri sine suo ipsius facto, aut culpa, quam regulam latè prosequitur h Tiraquellus, vbi eam ampliat, etiamsi spe tantùm sit ius quæsitum, & est communis secundùm Antonium Gomez, hanc regulam comprobando multis iuribus. Quibus adde Stephanum Aufrer. i Et sequitur Franciscus Decius, amplians etiam quòd ius in spe consistens per Principem auferri nõ potest ab agnatis ad successionem feudi, & sic factum, & consensus particularis dicti fratris non potuit præiudicare, nec de facto præiudicat in aliquo dictæ exemptioni, & priuilegio totius religionis. Et quando prædicta locum non haberent per viam restitutionis, possent dicti ordines, & eorũ personæ procedere adiuti priuilegio quodam Ioannis XXIII. facto congregationi montis Oliueti, prout habetur in compendio priuilegiorum ordinis Cisterrij, verbo, restitutio in integrum. Vbi dicitur: *Si qua læsic in bonis & iuribus monasteriorum per quamuis cuiusque status, gradus, habitus, seu conditionis Ecclesiasticæ seu sæcularis, mundanæ vel regularis personam etiã culpa Prælatorum, monachorum, seu procuratorum facta fuerit, ipso iure rescinditur, nec opus est aliquam in integrum restitutionem à quoquam super ea quomodolibet impetrare. Et hoc ius siue priuilegium trahitur ad præterita nondum decisa præsentia & futura.*

Et aduerte, quòd super casu in articulis superioribus ventilato, fuit data quædam sentẽtia definitiua contra dominum Episcopum Salmanticensem à Catholico Rege nostro Philippo, autoritate cuiusdam Breuis Gregorij XIII. sibi concessi ad sedandas dictas lites, & fuit data apud Diui Laurentij monasterium Regale, vigesimo quarto die mensis Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo. Quæ sententia fuit intimata dicto domino Episcopo Salmanticensi secundo die Octobris eiusdem anni: cui post aliquas instantias tandem obediuit, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, die tertia decima Maij, & virtute dictæ sententiæ executorialis Prior de Rollan ordinis Alcantaræ alumnus fuit nominatus Iudex Apostolicus, & ordinarius dicti oppidi de Rollan, & vniuersæ Commendæ Magdalenæ eiusdẽ ordinis, qui residet Salmanticæ, habens ibi suũ tribunal, in quo sua vtitur iurisdictione, & dimissorias sæcularibus eiusdem Commendæ impartitur.

a ca. 1. & c. si diligenti & c. si quis contra cleric. de foro comp. Abb. in d. c. 1. n. 3. & 2.
b Glos. in ca. significasti, in v. clericis. de foro compet. Abb. cons. 25. q. 1.
c Doctor. in d. c. significasti, vbi Panor. glos. in c. autoritate. v. sedis Apost. de priuil. li. 6.
d ca. si Papa. de priuil. li. 6. c. pẽ. de off. ordin.
e c. Apostolicã. de regul.
f Syluest. verb. absol. 5. n. 2.
g c. cũ tempore de arbit.
h l. vltim. C. si contra ius vel vtil. publi. Tiraq. de retra. con. §. 1. gloss. 7. n. 10. Gom. in l. 40. Tau. num. 30.
i Aufre. in decis. capell. Tolo. decis. 34. gloss. magna versic. sed fortius. Decius cons. 56. nu. 15.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Priores ordinum militarium, in quorum prioratibus sunt aliqua Ecclesiæ annexæ, poßint aliqua munera Episcopalia exercere.

RESpondeo dicendo, quòd ipsi habent iurisdictionem quasi Episcopalem, vt patet ex eorum prouisionibus. & per consequens possunt benedicere omnia ornamenta, cùm ea possint benedicere Abbates habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, vt docet glossa [a], & tenent communiter Doctores. Nec obstat, quòd non sint Abbates: nam respondetur, quòd Abbatibus non competit tale priuilegium, quatenus Abbates sunt, sed quatenus habent iurisdictionem quasi Episcopalem. Vnde cùm dicti priores habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, id poterunt. Nec etiam obstat, quòd non sint benedicti, sicut sunt Abbates, hoc enim non obstante, habent iurisdictionem quasi Episcopalem. Id autem consequitur ad dictam iurisdictionem, & non ad benedictionem. Et præterea Abbates non benedicti, vt dictum est in superioribus [b], possunt supradicta facere: imò ipsis comunicantur priuilegia Abbatum benedictorum. Non tamen supradicti priores possunt benedicere calices, nec corporalia, quia nec Abbates secùdùm ius commune habétes Episcopalem iurisdictionem, id possunt efficere, prout tradit quædam glossa [c], quam sequuntur Syluester, Rosela, Angelus, & Tabien. At cùm modò Abbates non benedicti possint benedicere calices, & aras per priuilegium in superioribus citatum, nó ab re videtur dicendum, quòd si habent communicationem priuilegiorum concessorum, & concedédorum dictis Abbatib⁹, possint supradicta benedicere. Quod nihil magis indubitatum est loquendo de benedictione corporaliũ, cùm ipsam possint conferre Priores conuentuales, & Guardiani, qui iurisdictionem non habent Episcopalem. Vtrùm autem possint cócedere secularibus suorum prioratuum Reuerédas, maximè controuertitur. Nam congregatio Cardinalium declarauit, quòd Abbates Metinæ, & Vallisoleti, & alij habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, non possunt dimissorias concedere, prout refert Henriquez adducens pro hac sententia Mandosium, Lappum, & Maiorem locis iam citandis. Verum est tamen, quòd cùm adhuc sub Iudice lis sit, vtrùm Abbas omnino exemptus, & immediatus Sedi Apostolicæ possit in praxi cócedere Reuerendas clericis sæcularibus sibi subditis, vt Abbas Benedictinus S.Facundi Salagun, & idem notauerunt Dominicus Francus [d], & alij, & Mandosius, non damnaré huiusmodi Priores, & alios habétes iurisdictionem quasi Episcopalem, qui reuerendas clericis sæcularibus concederent, nec clericos, qui ijs vterentur, nec Episcopos, qui eas admitterent. Nam hi omnes videntur sequi opinionem probabilem, & per hoc excusantur Priores de Alcantara, Magazela, Salamea, & Rollan, & alij ordinum militarum Priores & Vicarij, qui post Cócilium Tridentinum illas Reuerendas communiter concedunt. Nam etiam ipsi Priores quantumcunque sint exempti possunt post Concilium Tridentinum conferre primam tonsuram, & ordines minores sæcularibus sibi subditis, non obstantibus quibuscunque priuilegiis, præscriptionibus, consuetudine etiam immemoriali. Nam etiamsi Abbates habentes iurisdictionem Episcopalem, poterant conferre suis subditis sæcularibus primam tonsuram, & ordines minores, iuxta glossam [e] communiter receptam, secúdùm Syluestrum, Angelum, & Armillam, Nauarrum, & Enricum: at post Concilium Tridétinum, id non possunt, vt docet Enriquus [f], citans Maiorem, & Mandosium: & etiam tenent Lappus, & Nauarrus. Concilium enim Tridentinum id prohibet omnibus Abbatibus, & aliis quantumcunque exemptis respectu sæcularium: non tamen respectu suorum subditorum regularium. Ex quibus videtur inferri, quòd cùm ordo Alcantaræ habeat communicationem priuilegiorum ordinis Cistertij, prout dicitur in definitionibus Alcantaræ factis Matriti, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto, titulo trigesimo septimo, & per consequens, quòd sicut Abbates ordinis Cistertij possunt conferre ordines Minores suis subditis: ita etiam videtur, quòd dicti Priores possint dictos ordines Minores conferre. Sed respondeo, quòd Concilium Tridentinum id prohibet, vt dictum est. Et licèt Abbates Diui Bernardi possint suos subditos prima tonsura, & minoribus ordinare, non tamen possunt priores dictorum ordinum per communicationem priuilegiorum, suos conuentuales fratres iisdem ordinibus insignire: communicatio enim priuilegiorum ordinis Cistertii, vt constat ex Bulla Leonis X. data anno Domini millesimo quingentesimo decimo tertio: quia probatur, ordinem de Alcantara habere participationem priuilegiorum ordinis Cistertii, solum habet locum respectu illorum, quæ sunt in vsu. At Priores dictorum ordinum militiarum, nunquam consueuerunt ordines supradictos conferre.

a Gl. ss. in ca. Abbates. v. tonsuram. de priuil. lib. 6.

b suprà q. 12. art. 4.

c Gloss. in ca. Abb. Sylue. v. benedictio. q. 4. Arg. 1. Rosel. nu. 1. Tabien. v. si Abbas. q. 3. n. 12.

d Fran. in c. 3. §. fi. de tempo. ordi. Mando. regul. 24. Pancilus §. 4. nu. 8.

e Gloss. in cap. Abbas. de priuil. in 6. verb. quasi Episcopalem. & v. tonsuram. Syl. ord. 2. q. 1. Angel. ord. 2. in princ. Arm. v. Abbas. § 6. Nau. li. 5. cons. tit. de priuil. consf. 13. n. 12. Henriq. li. 10. sum. c. 33. 9. 3.

f Enri. vbi suprà. Mato. li. 3. c. 12. num. 12. & li. 4. c. 1. n. 3. & c. 5. num. 4. Mando. reg. 14. aut. qu. 1. Lapp. allegatione 138. Nau. vbi sup. nu. 4. Concil. Trid. sess. 23. c. 10.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm oblationes, & anniuersaria pertineant ad Commendatarios seu præceptores Militarum, an ad Vicarios, & Rectores Ecclesiarum, quibus impositi sunt Prælati præceptores.

RESpondeo dicendo, quòd secundùm Panormitanum [g], oblationes pertinentes ad Ecclesiam cedunt Rectori ipsius Ecclesiæ, qui habet administrationem spiritualem intra parochianiam, iuxta id quod diffinitur in iure [h]. Sed sic est, quòd præfati vicarii, sunt loco rectorum, seu superiorum, igitur ad eos pertinent oblationes factæ suis Ecclesiis. Secundò facit: quia decimæ, & oblationes differunt inter se, vt patet ex rubrica de decimis, & oblationibus, vbi ponuntur, quasi diuersæ, & diuersitas vocabulorum inducit diuersitatem rerũ secundum ius [i]. Sed sic est quòd commendatariis non sunt data nisi perceptiones decimarum, vt patet ex serie Bullæ Apostolicæ ipsas cócedentis; ergo non possunt extendere manum ad oblationes, & anniuersaria, quę non veniunt sub appellatione decimarum. Tertiò suffragatur: nam si alicui laico fiat collatio oblationum Ecclesiæ, non potest ipse recolligere per se, sed debet ponere clericum pro illis colligendis, prout resoluit Abbas [k] post Hostiensem. Vndę conuincitur, quod prædictæ oblationes aliquod præcipuum habét. Facit etiam pro ista parte: nam in iure [l] dicitur, quòd funeralia debétur Curatis, & Rectoribus: & anniuersaria æquiparantur distributionibus quotidianis; distributiones autem quotidianæ nó debétur nisi interessentibus diuinis officiis, prout dicitur in iure [m]; vbi Papa reprobat consuetudinem in cótrarium. Ergo si clericus, qui est capax istorum, nó percipit ea in absentia, certè multò minùs commendatarius, qui nullatenus seruit in Ecclesia. Et sicut ad percipiendas distributiones in absentia est necessa-

g Panor. in ca. pastor. de his quæ fiunt à præla.

h c. 1. audientiam. de eccl. ædif.

i c. omnino. 1. d. l. si i ter. C. de codi. ill.

k Abb. in c. fi. ad fin. ne præla. vices suas.

l Clem. dudũ. de sepul.

m cap. vnic. de cler. non resi. lib. 6.

ria

ria Papæ dispensatio, quam non consueuit concedere, prout testatur Ioannes [a] Andreas: ita ad percipiendas oblationes & anniuersaria per commendatarios militiarum oportebat, quòd in Bulla ordinis hoc specialiter, & nuncupatim illis concederetur. Illa enim quæ speciali nota digna sunt, & maximè quæ violant ius commune, debent specialiter exprimi, aliàs non veniunt, prout dicitur in iure [b]. Vnde sub generali verbo oblationum, de quo in Bulla, non veniunt.

a And. in d. c. vnico.

b l. item apud Labeon. §. si generaliter. ff. de iniuriis.

Sed contrà arguitur ex traditione Doctorum, & maximè Felini [c] dicentis, quòd si perceptio fructuũ & redditũum spectat ad principalem, taxata certa portione Vicario, iure stipendij, tũc decimę & oblationes atque obuentiones simul cum fructibus & redditibus debentur ipsi principali, & non vicario. Sed sic est, quòd in hac quæstione vicarius habet certam portionem taxatam iure stipendij: & quòd omnia alia sunt annexa & incorporata dictis ordinibus, & particulariter hoc contingit in ordine militiæ Christi Domini in regno Portugalliæ. Quod patet, quia dicit titulus ipsius incorporationis: *Istæ Ecclesiæ sunt dicti ordinis, & sunt illi annexæ*: ergo sunt Cõmendatarij, & non Vicarij. Ex quo patet, & sequitur, non obstare quòd prędicti Commendatarij non ministrant in Ecclesia, nec sunt Priores, nec Rectores, quia non attenduntur eorum personæ; sed ordo qui est capax, & eius vicarius loco dicti ordinis, qui pro administrandis diuinis recipit taxatam portionem ab ordine: vnde reliqua omnia pertinent ad cõmendatarium recipientem de manu eiusdem ordinis. Huic argumento respondetur, quòd portio vicariis assignata, & taxata non est nisi respectu decimarum, quæ commendatariis conceduntur pro bellico contra infideles seruitio; non verò respectu anniuersariorum & oblationũ, quæ debentur Rectoribus Ecclesiarum inseruientibus diuinis, iuxta superiùs allegata, & præceptoriæ militiarum non sunt fundatę nisi super decimis, vt patet ex literis Apostolicis. Nec verũ est dicere, quòd Ecclesiæ parochiales sunt vnitæ ordini, quia literæ Apostolicæ hoc non dicũt, sed quòd Summus Pontifex erigit certas præceptorias, quibus erectis applicat & appropriat decimas Ecclesiarum parochialium. Non verè dicit, quòd vnit Ecclesias ordini, prout aduertit doctissimus Lusitanus noster Aluarus Velascus [d].

c Fel. in c. dilectus. de offic. Ordi. col. 2.

d Velasc. lib. 1. consulta. 14.

QVÆSTIO XXXVII.

De beneficiis Ecclesiasticis nouitiorum, in duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrùm beneficium, quod habet nouitius, quando ingreditur religionem, valet.*

2 *Vtrùm renuntiatio beneficij facta ante duos professionis menses valeat.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm beneficium, quod habet nouitius, quando ingreditur religionem, valet.

REspondeo dicendo, quòd Bonifacius [e] VIII. statuit, vt beneficium illius qui religionem ingreditur, non sit ante annum probationis alicui conferendum, nisi ipsius ad id accedat assensus, aut constet, quòd vitam voluerit absolutè mutare, vel expressam professionem fecerit, seu sciens habitum professorũ receperit, sed interim eidem beneficio per aliũ deseruire debebit, assignata sibi congrua de ipsius prouentibus portione. Circa quam constitutionem primò est notandum circa illa verba, *sciens habitum professorum acceperit*, &c. quòd nonsufficit dictum accipere habitum, nisi professionem tacitam per ipsius habitus susceptionem fecerit. Tunc autem tacitè quis profitetur, quando sciens se non esse professum post annum integrum probationis per triduum habitum professorum libenter accepit de manu potentis eum ad religionem admittere, prout in tertio tomo in quæstione de Nouitiis quoad eorum professionem, dicemus. Secundò est notandum, quòd congrua portio de prouentibus ipsius beneficij Vicario assignanda, est taxanda per ordinarium, iuxta ea, quæ in simili specie in Cõcilio [f] Tridẽtino decernũtur, quod tenet Syluester in loco infrà citando. Tertiò nota, quòd reliquum beneficij deducta dicta portione vicario assignanda, erit dicti nouitij, ne sit onerosus monasterio, iuxta ea, quæ in sacris Canonibus [g] traduntur, & non est hic nouitius religiosus, vt ipsi denegetur reliquũ beneficij. Licèt enim in fauorabilibus religiosus reputetur, in odiosis tamen minimè pro tali habetur, & consequenter iure suo defraudari non debet, hoc secundũm rigorem, vt verius amplectitur Syluester [h], qui dicit consuetudini in hoc esse standum. Quod puto verum, etiamsi assumant habitum in ordine Patris nostri Francisci regularis Obseruãtiæ. Hoc enim residuum potest ipsi ad alimenta præstari, cùm adhuc non sit istius sacræ religionis professus. Cui annui redditus minimè debentur, cùm ea religio nec in communi, neq; in particulari eos habere possit. Verum est tamen, quòd fratres Minores facient contra præceptum suæ regulæ tale residuum procurando. Vtrùm autem pensio vacet per ingressum religionis controuertitur, de quo in tertio tomo in quæstione de pensionibus dicetur, prout nunc autem dic, quòd sic.

e c. beneficium. de reg. li. 6.

f Conc. Trid. sess. 7. de refor. c. 7. & sess. vlt. de refor. c. 6.

g c. de lapsis. 16. quæst. 6.

h Sylu. relig. 2. § 9.

ARTICVLVS II.

Vtrùm renunciatio beneficij facta ante duos professionis menses valeat.

REspondeo dicendo, quòd Concilium [i] Tridentinum ordinat, quòd nulla renuntiatio, aut obligatio nouitij, ante professionem, facta etiamcum iuramẽto, vel in fauorem cuiuscunq; causę pię valeat, nisi cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij, fiat intra duos menses proximos ante professionem: ac non aliàs intelligatur effectũ suũ sortiri, nisi secuta professione, aliter verò facta, etiamsi cum huius fauoris expressa renuntiatione iurata sit irrita & nullius effectus. Quod decretum non procedit in renunciatione alicuius beneficij Ecclesiastici facta duobus mensibus ante professionẽ cũ dicta solemnitate. Licèt enim nouitius suum renunciet beneficium cum dicta solemnitate, talis tamen renunciatio simoniaca censetur, cum in tali renuntiatione sit quoddam tacitum pactum cum recipiente beneficium initum, scilicet, quòd non secuta professione, idipsum ad ipsum nouitium non profitentem deuoluatur. Tum etiam, quia, licèt dicta renũciatio non sit simoniaca, alia via est inualida. Ille enim, qui recipit beneficiũ, non recipit illud à renuntiante, sed a conferente, & collatio beneficij debet esse perpetua & non tẽporalis, prout dicitur in iure. Et etiã renuntiatio debet esse perpetua, cui, nec etiã collationi potest opponi

i Conc. sess. 25. c. 16. de reg.

expressa, nec tacita conditio, scilicet, quòd non secuta professione beneficium dicto nouitio restituatur. Restat modò videre, quomodo nouitius in anno nouitiatus possit beneficio Ecclesiastico supradicto renunciare. Ad quod respondeo, quòd attento, quòd renunciatio beneficij debet esse perpetua, & non temporalis, & attento etiam quòd vult Concil. ipsam renuntiationem nouitiorũ non fore perpetuam, & stabilem, sed temporalem & conditionalẽ, si ipse nouitius profiteatur, quòd mens Concilij est, quòd ipse beneficium minimè possit renunciare, nisi paulo ante professionem. Quod probatur: nam si ante duos menses proximos professioni renuntiaretur, cùm dicta renunciatio iuxta iuris metas sit perpetua, stabilis & absoluta, posset euenire casus, in quo nouitius cogeretur profiteri, videns se à beneficio absolutum, & deberet necessariò mendicare, quod est contra mẽtem Concilij, & sacrorum canonum volentiũ nouitios in sua libertate vsque ad professionẽ conseruare. Relinquitur ergo, vt ipsa renuntiatio nõ possit fieri, nisi paulò ante professionem, quando, scilicet, dictus nouitius iam ad ipsam professionẽ accingitur, & est receptus ad professionem à fratribus, & omnia sunt parata, ita vt moraliter loquendo professio indubitanter sequi debeat. Nam hoc modo non defraudatur nouitius iure renunciandi: nec etiã defraudatur libertas maximè à sacris canonibus intenta.

QVÆSTIO XXXVIII.

De bonis regularium, in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *VTrùm religiosi malè acquisita, & ablata, & eorum dispositioni relicta possint sibi applicare.*
2 *Vtrùm religiosi possint habere bona emphyteutica.*
3 *Vtrùm bona feudalia possint monachi recipere.*
4 *Vtrùm bona deperdita sint aliquibus religionibus applicata.*
5 *Vtrùm aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.*
6 *Vtrùm bona monasteriorum desertorum pertineant ad fratres.*
7 *In quas pœnas incurrant occupantes bona regularium.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm religiosi malè quæsita & ablata, & eorum dispositioni relicta, possint sibi applicare.

RЕspondeo dicendo, quòd Alexander IIII. concessit, quòd *ex malè quæsitis, & incertis relictis possint fratres Minores recipere quæcunque data fuerint, ac de illis, quæ eorundem fratrum dispositioni relinquuntur, liberè valeant ordinare & disponere.* Ita habetur in libro Monumenta [a] Ordinũ, & idem Alexander IIII. concessit, *Vniuersis executoribus testamentorũ, vt de malè oblatis, & illicitè acquisitis, quæ testatores nescientes quibus talium restitutio fieri debeat, necnõ de his quæ ijdem testatores indistinctè, non expressis personis vel locis eorundem testamẽtorum executoribus arbitrio in pios vsus eroganda commiserunt, possint indigentiis fratrum Minorum prouidere, non obstante cõtradictione Prælatorum Ecclesiasticorum, & aliquorum aliorum.* Ita habetur in dicto libro [b], & Paulus IIII. concessit religioni Societatis Iesu, *Quod possit Præpositus generalis domus, Ecclesias & collegia à quouis constructa, seu testamento mãdata, vel quouis modo oblata cum omnibus ad id necessariis opportunis ad locum pro huiusmodi constructione illis oblatum recipere. Qui Summus Pontifex concessit, quòd domus, Ecclesiæ, collegia, cellæ & oratoria vbilibet per fratres Societatis constructa, vel illis donata, eo ipso autoritate Apostolica erecta confirmataque sint, ac censeantur. Quod idem fatis concessit Pius IIII. & idem Paulus III. concessit eidem Societati, quòd quæcunque bona nisi ad Sedis Apostolicæ collationem pertineant pro collegiorum dote, seu scholarium ibi commorantium sustentatione donata, relicta, & legata, eo ipso autoritate Apostolica perpetuò applicata & appropriata sint ac censeantur.* Ita habetur in cõpendio [c] Societatis: vbi collector ait, quòd solius congregationis generalis, & generalis Præpositi est acceptare domus & collegia, ac bona etiam quæ obligationem aliquam adiunctam, vel conditionem grauantem habent. Qui collector refert quandam concessionem Iulij II. datam congregationi sancti Saluatoris, per literas sub plumbo, anno Domini millesimo quingentesimo duodecimo, quarto nonas Aprilis, *Qua absque alia Sedis Apostolicæ concessione per viam communicationis potest & ipsa Societas apprehendere, & capere loca quæcũque, domus, Ecclesias etiam parochiales, & cuiuscunque ordinis sint ac cõditionis, Societati, & eius personis per quoscunque oblatas.* Vbi aduertit collector Ecclesiis etiam Parochialibus accipiendi facultatem concedi quoad ædificia tantùm, non quoad redditus & curam animarum, & hoc seruata limitatione, quã super posuerat. Qui met collector referens concessionem Martini V. & aliorum Pontificum factam fratribus Mendicantibus dicit, *Quod per eam potest Præpositus generalis per se, vel alium, seu alios, quæcunque loca sæcularia, vel regularia, necnon Ecclesias, Eremitoria, & monasteria cuiusuis ordinis, etiãsi forent strictioris obseruantiæ, in quibus tamen ea non teneretur, cũ earum bonis omnibus mobilibus, & immobilibus liberè recipere, si pia largitione fidelium illa sibi donari contigerit, aut ad id eisdem Ecclesiis, Eremitorijs, & monasterijs præsidentes, siue in illis degentes personæ, seu eorum maior pars, aut illi, quorum interest, consentiunt, ipsaque etiam si alijs Ecclesiis, monasterijs, seu locis sint vnita, in collegia seu domos erigere, atque fundare, & ad societatis institutum & obseruantiam reducere, omnémque alium ordinem in eis supprimere.*

a in 1. imp. fo. 26. conc. 16.

b in 1. imp. fo. 25 & in 2. fo. 28. con. 21.

c §. 1. & 2.

ARTICVLVS II.

Vtrùm religiosi possint habere bona emphyteutica.

RЕspondeo dicendo, quòd per cõcessionem Leonis X. factam Societati Charitatis de vrbe, anno Domini millesimo quingent. decimo nono, quinto Calend. Februarij, *Bona feudalia & emphyteutica, etiam Ecclesiastica donari possunt, seu relinqui, modò ad ea onera teneantur, ad quæ donator, seu testator occasione huiusmodi bonorum tenebatur, & quæcunque alia, quæ ipse testator seu donator etiam imposuerit, etsi ad certum numerum generationum, aut nominationum eadem bona concessa fuerant.* Ita habetur in compendio [d] priuilegiorum Societatis.

Pro cuius priuilegij explicatione est notandum primò, quòd Emphyteusis vocabulum Græcum est, & Latinè dicitur melioratio, propter hoc quòd olim per istum contractum solùm viles quædam terræ, & steriles concedebantur, vt accipiens melioraret, & fertiles redderet; sed deinde permissum est de rebus fertilibus, & fertilissimis emphyteuticari posse, vt in quadam lege [e] habetur. Vnde emphyteuta est, qui rem immobilem hæreditario iure meliorandam

d Comp. soci. §. 6 tit. bona.

e l. 1. C. de iure emphyt.

dam, vel colendam sub certo pretio, pactis, & conditionibus accipit perpetuò, vel ad tempus, putà in secundam, & tertiam generationem, vt dicitur in quadam authentica [a]. Imò contrahi potest ad decem aut viginti annos, & vsque ad tempus illud succedit hæres.

a Authen. de non alienan. §. emphyt.

Dubium autem est circa istam materiam, vtrùm suspensio rationis emphyteusis debita solum monasterio, non soluatur, cadat emphyteuta in commissum, & possit expelli autoritate Prælati monasterij. Et inuenio glossam [b] teneri, quòd sic, quam vt communiter receptam refert Syluester. Nec obstat, quòd hæc expulsio daret materiam rixæ, & consequenter sit fugienda: nam hoc est verum, nisi à lege detur licentia. At contrariam opinionem, vt secutus totem amplectitur Syluester, eùm emphyteuta habeat ius in re, ideoque propria autoritate non debet expelli, vbi ius administratur. At patres religionis Sanctissimæ Trinitatis redēptionis captiuorum regnorum Portugalliæ, habent ad sedandam hanc controuersiam concessionem à Pio V. Pontifice Maximo factam, cuius tenor sequitur:

b Glos. in l. 2. C. de iure emph. Sylu. emph. n. 2. vers. Et 3.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili fratri Archiepiscopo Olysiponēsi, vel dilecto filio eius Officiali salutē, & Apostolicam benedictionē. Dilecti filij Prouinciales, & alij ministri ac conuentus Sanctissimæ Trinitatis redēptionis captiuorum Vlysiponensis, & oppidi de Sanctarem Vlysiponen. diœcesis eiusdem ordinis Sanctissimæ Trinitatis monasteriorum proponi fecerunt coram nobis, quod ipsi emphyteutas ipsorum monasteriorum, qui per biennium in solutione canonis, seu census eisdem monasterijs debiti cessarunt, ac infra annum post lapsum biennij huiusmodi censum, seu canonem tunc debitum soluendo moram dictæ solutionis purgare non curarant, dubitant de bonis emphyteuticis, quorum canonem, seu censum, vt præfertur, per bienniū soluere cessauerant, & moram solutionis post bienniū huiusmodi infra annum purgare non curarunt, propria autoritate posse expellere. Quare pro parte ipsorum Prouincialis, & ministrorū, ac conuentuum, vt ne contingat eos, & pro tempore existentes Prouincialem, ac ministros & conuentus præfatos cōditionem dictorum monasteriorum præter eorum intentionem reddere deteriorem, nobis fuit humiliter supplicatum, vt super his, eis prouidere paterna diligentia curaremus. Nos igitur, volentes indemnitati dictorū monasteriorum prout tenemur, succurrere fraternitati tuæ fratri Archiepiscopo, seu discretioni tuæ filio Officiali per Apostolica scripta mandamus, quatenus vocatis vocandis bona emphyteutica cōtra illorū emphyteutas, qui in solutione canonis seu census huiusmodi per biennium pro tempore cessauerint, & infra annum a fine biennij huiusmodi computandum moram purgare non curauerint in commissum cecidisse ac Prouincialem, ministros, & Conuentus præfatos emphyteutas prædictos de bonis emphyteuticis huiusmodi propria autoritate expellere posse, autoritate nostra nuncies, & declares, prout iuxta casus huiusmodi successum fuerit de iure faciendum. Dat. Romę apud sanctum Petrū, anno Dominicæ Incarnationis millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, pridie nonas Decembris, Pontificatus nostri anno primo.

Hoc priuilegium habetur in libro quodam habito in conuentu Sanctissimæ Trinitatis Vlysiponensi, qui intitulatur Pulcher libellus, impressus Olysipone, anno Domini millesimo quingētesimo septuagesimo tertio. Et fuit intimatum & receptum à Vicario generali domini Archiepiscopi Olysiponēsis, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo, die trigesima prima Ianuarij in ciuitate Olysiponensi. Et Vicarius vocabatur Ludouicus Aluarez de Oliuera, vt constat ex literis authenticis, quas ego vidi in dicto monasterio.

ARTICVLVS III.

Vtrùm bona feudalia possint monachi recipere.

Respondeo dicendo, quòd bona etiam feudalia possunt monachi recipere, ac licitè retinere, prout indulsit Cęlestinus V. suæ congregationi, *& licet Ecclesiastica sint, eadē donari & relinqui possunt, dummodo onera ad quæ donator, seu testator illorum occasione tenebatur, vel ab eo imposita suscipiant. & si ad certum numerum generationum vel nominationum concessa fuerint congregatio, per viginti annos vno quolibet generatione illa retinere potest. Quæ tamen si inuestitura de illis, vt solet non fiant, non propterea cadunt in commissum* prout concessum est cōgregationi sancti Georgij in Alga, & habetur in copendio [c] Societatis, & in compendio [d] Cisterrij. Circa quam concessionem notat Collector compēdij, quod iuri communi non refragatur, præsertim quando seruitium, si quod imminet per monasterium vel alium præstari potest, prout tradit [e] Decius, etiamsi restitutioni sint obnoxia; quia tunc monasterium vsumfructum vita monachi durante habebit. De quo agit Abbas. Pro cuius rei explicatione est notandum, quòd feudum secundùm Gofredum est concessio rei facta homagio, prout dicitur in iure [f]. At secundùm Hostiensem, & Azonem est beneficium alicuius rei inuestitura interueniente, sic concessæ, vel datæ alij, vt dominium penes cōcedentem remaneat. Cuius occasione recipiens, & successor eius concedente domino ad id seruitium, de quo & vsque quo conuenit, aut feudi natura requirit, tenetur directo domino: vtile autem ad feudatarium transit, sicut loquendo de emphyteusi notant scribentes [g]. Quæ autem sit natura feudi, per quam distinguitur ab emphyteusi, tradit Syluester [h]. Hoc autem feudum multis acquiritur modis, inter quos primum & præcipuum est per inuestituram, putà cùm dominus tradit alicui possessionē rei immobilis corporaliter, cum hasta, vel baculo, aut aliquo tali, dicendo, se per hoc illum inuestire, vel per id quod habetur loco inuestituræ. Vt cùm dominus alicui dicit: Vade in possessionem illius feudi: & tene illud pro feudo. Et de natura feudi est, quòd dominus mittere debet vasallum in possessionem, prout communiter notant scribentes [i]. Aduertendum etiam, quòd seruitium prǣstandum à monachis feudalia recipientibus debet esse compossibile cum statu monachali. Nam secundùm communiter scribentes [k], si quis habens bona feudalia ad sacros ordines promoueatur, renunciare videtur feudo transeundo ad statum incompossibilem seruitio infeudali. Nec poterit in isto casu seruire per substitutum, nisi sit feudum, ex quo præstaretur solum seruitium reale, quod nō est propriè feudū, vel ex quo præstaretur seruitium personale non repugnans ordini eius. Ex quo colligitur, quòd tunc monachi possunt feudum recipere, quando seruitium præstandum non repugnat ordini monachi, & potest per substitutum præstari.

c in cōp. Societ. tit. bona. §. 7.
d cop. Cister. § 4.
e Dec. in c. in præs. n. 74. de prob. & ibi Abbas.
f c. ex diligenti. de simo.
g Scrib. in l. 1. §. qui in. ff. si ager. vec. pet.
h Sylu. verb. feud. §. 2.
i Scrib. in ca. vers. in quibus causis feud. amit.
k In c. de mul. ta. de præb. & in c. gratia. nonnulla rescr.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm bona deperdita sint aliquibus religionibus applicata.

Respondeo dicendo, quòd Iurisconsultus Vlpianus [l] ferè omnes casus comprehendit, in quibus loquendo de bonis deperditis dicit, cui sit facienda restitutio. Vnum tamē omisit, qui non semel solet contingere, scilicet, quādo dominus rei deperditæ

l l. falsus § qui alienum. ff. de furt.

ditæ diligenti facta inquisitione non reperitur, vtrũ is qui illam reperit, sibi possit retinere. Et quidẽ tempore Vlpiani, & iure antiquo ciuili, licèt Doctores nostri non explicent, non videtur hoc continere magnam difficultatem, cùm res alienas nulli, nisi domino teneatur quis restituere, & sufficit rem non esse petitoris, vt reus absoluẽdus sit, prout dicitur in quadam lege [a]. Sed de iure nouo etiam in foro exteriori tales res esse restituẽdas pauperibus, videtur expressum in quadam Authentica [b], ex qua notant communiter Doctores, quòd vbi non possunt domino restitui, pauperibus sunt distribuenda. Quod maximè in foro conscientiæ nostri Doctores probant, vt non inuento domino vero rei deperditæ, sit pauperibus, vel alicui pio operi applicanda. Et hæc est communis opinio, prout constat ex traditis per Felinum [c], & Castaneum. Sed hanc opinionem refellit Sarmiento dicens, quòd nulla est ratio, nec lex, quæ eam probet, imò ratione euidenti ostendit esse falsam. Nam si ratione naturali id quod in nullius bonis est, occupantis fit, consequens est nulli esse restituendum, prout ait Iulianus Imperator [d]. Simili ratione dicemus de eis, quæ in eorum bonis sint apparere non potest: paria enim sunt & eiusdem rationis, prout dicitur in quadam lege [e], & tradit Tiraquellus. Et hanc opinionem vltra Sarmiento tenuit doctissimus Soto, respondens ad iura quæ pro contraria parte allegari solent, dicens quòd Vlpianus in superioribus allegatus loquitur quando domino reddere non vult, vel lucri faciendi causa dominum non perquirit: non autẽ loquitur quando post factam inquisitionem diligentem dominus nunquam comparet. Et alia iura loquuntur de his, quæ sunt malè acquisita; illa enim, etsi dominus non reperiatur, vel ille, cui debentur, nunquam poterunt retineri, sed pauperibus sunt restituenda, si dominus inueniri non potest. Et in hac specie loquitur Diuus Thomas [f]: ita ipsum intelligit Caietanus, licèt inclinet ad opinionem contrariam nostræ, & Soti. At ea quæ reperiuntur sine delicto capiuntur: non enim peccat qui rem deperditam colligit, vt eam vero domino restituat. Cùm autem hæc deperdita possit ea colligens non inuento vero domino facta diligenti inquisitione applicare, videtur dicendum, quòd ius petendi pecus seu mostrencos, quod de iure competit Prætori tantùm, ipsi in foro exteriori competat: ita vt si petat, necessariò sit sibi supradicta deperdita restituenda, & ipso non petente possunt talia bona apud inuenientem remanere sine vlla in foro conscientiæ obligatione, ad eadem restituenda, prout tenet Aragon [g], dicens de validitate legum ea Prætori applicantium aliquos doctos [h] viros dubitare. Ex quibus infertur primò, quòd cùm Reges Hispaniarum hoc ius datum Prætori transtulerint in fratres ordinis de la Merced, & ordinis Trinitatis pro redemptione captiuorum, quibus ordinibus datur locus præuentioni, sicut datur locus præuentioni in causa mixti fori: ipsi fratres circa dicta res non habent maius ius quàm habebat ipse Prætor. Et sicut ipse Prætor tantùm ius habet in foro exteriori, ipsi etiam fratres similiter tantùm ius habent in foro exteriori. Et aduertendum, quòd quidam extendunt dictum ius ad quodcunque animal deperditum, aut aliam rem, quæ pro derelicta habeatur, vt prædicti fratres promulgant. Quamuis (vt ait Henriquez [i]) in prima concessione solum habeatur de lo monstrenco y de la res. Et si modò quæsitus dominus diligenter non compareat intra annum & diem, quod frater depositarius tenet, redemptioni adiudicatur, si semel in mense intra eum annum, voce præconis proclametur. Intra quod spatium, si dominus reperiatur, ipsi deductis expensis debet restitui. Sed de tam breui temporis præscriptione murmurant Couarruuias [k], Penna, & alij recentiores, quos allegat Henriquez. Et sic dicit, quòd dicta lex, & aliæ similes sunt temperandæ, quod habeant solùm locum in foro exteriori. Vnde cùm ista deperdita solùm debeantur in foro exteriori, si petantur ab ipso Prætore, cui Rex tale ius applicauit, videtur dicendum, quòd redemptioni captiuorum supradicta tantùm debentur in foro exteriori, si petantur. Nam Rex nullum aliud ius applicauit redemptioni captiuorum, quàm quod eius prætori per ipsum erat applicatum. Et Gregorius XIII. confirmans priuilegium regale Philippi II. Regis Hispaniarum, nullum aliud ius redemptioni captiuorum concessit: sed tantùm de nouo concessit, & confirmauit ius ab ipso Rege applicatum: quod tantum est actio in foro exteriori ad petendum. Vnde si aliquis inuenit ipsum pecus perditum occultè, & expendit illud, & alia iumenta, aut res inuentas in opera pia, præsertim de consilio Episcopi, aut parochi, vt mos est, manet tutus in conscientia, secundum ea, quæ tradit Nauarrus [l]. Et pro eis posset etiam facere compositionem; ea enim bona non habent certum dominum, cui debeat fieri restitutio: nam redemptio captiuorum non habet dominium talium rerum. Solùm enim habet ius petendi, & si non petat supradicta manent in sua natura incertorum, & per consequens de ipsis potest fieri compositio sicut de aliis incertis. Nec his obstant excommunicationes Paulinæ impetratæ à Nuncio Apostolico, quæ quotidie publicantur contra detentores ipsarum rerum, & aliarum, quæ pertinent ad redemptionem captiuorum, vt sic facilius per censuras colligantur ea bona, quæ pro derelictis habentur. Nam respondetur, quòd excommunicatio non confirmat aliud ius, quàm quod ex lege ciuili concessit Rex: at Rex tantùm videtur cõcedere Prætori actionem exigendi, prout dictum est. Et sic, vt illud ius cõsistens in actione tantùm effectum habeat, conceduntur dictæ Paulinæ. Vnde si animal & supradictæ res inuentæ sint iam consumptæ, quia operibus piis applicatæ, cùm nulla sit iam actio exigẽdi, non habet locum excommunicatio. Verùm si dictę res nõ sint applicatæ ab inuentoribus, & sint in propria specie, tenebuntur earum inuentores eas restituere sub pœna dictæ excommunicationis, si petantur. Et super his non poterit habere locum compositio, cùm si petatur certus sit earum dominus, cui ius earum in foro exteriori est determinatè applicatum, prout declaratum est.

Hæc quoad dictas religiones pro redemptione captiuorum loquendo de incertis dicta sint. Quo verò ad alias religiones notandum est, quod Clemẽs IIII. *Concessit, cum aliqui assumentium habitum fratrum Minorum fuerint obligati ad restitutionem aliquorũ bonorum diuersis personis, quæ sciri & inueniri non possunt, Ministri & Custodes, & eorum Vicarij, eorumq; singuli in locis sibi cõmissis possunt bona huiusmodi in pios vsus conuertere, prout secundum Deum viderint expedire.* Ita habetur in libro Monumenta [m] ordinum. Circa quam concessionem est notandum, quòd ista concessio nihil seruit aliis religionibus: nam secundùm ius commune possunt omnes hoc modo de huiusmodi dispensare. Deseruit tamen plurimum ordini nostro Minorum cùm in nostra regula omnibus huius religionis alumnis prohibeatur, ne de rebus intrantium religionem hanc sint soliciti, sed mittant eos ad aliquos Deum timentes, vt liberè faciant de rebus suis quidquid Dominus inspirauerit eis.

ARTI

a l. fin. C. de rei vend.
b Authẽ. omnes peregrini. C. commun. de succes.
c Fel. in c. cum dilecti. n. 7. de accus. Cast. in cõsue. tu. Burg. rub. 1. §. 2. & 13. Sarm. selectarũ to. 2. l. 6 cap. 10.
d § fera. de rerum diuisi.
e l in lege. ff de cõtrahen. emp. Tira. de vtroq; retra. 1. p. § 1. glos. 10. n. 9 Sot. li. 5. de iust. q. 3. ar. 3.
f D. Tho. 2. 2. q. 62. art. 5. in sol. ad 3.
g Arag. 2. 2. q. 66 a. 5. p 410.
h Cou. in reg. peccatum. 3. p. § 1. nu. 32.
i Henr. li. 7. de indulg. ca. 36. lit. G.
k Cou. in reg. possess. 2. p. §. 11 nu 3. in fi. & li. 1. var. c. 9 n. 1. & erit vbi su. lit. H.
l Nau. c. 17. n. 93. c. 17. n. 159
m In 1 imp. fo. 58. & in 4. fo. 141. onc. 334.

ARTICVLVS V.

Vtrùm aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.

REspondeo dicendo, quòd habent hi monachi in oppidis sæcularem, quem vocant fratrem, aut Syndicum quibusdam priuilegiis gaudentem, cui incumbit mostrencum retinere in deposito; & colligere legata, aut quæ voto, aut promissione mandata sunt in redemptionem captiuorum in testamento, aut donatione, & quinque blancas, vt aiunt, quibus tabellio in testamento exhæredare solet debitum in opera pia, & redemptione captiuorum. Mos est enim tabellionum dicere in testamento: *Item mando a la Merced, y Trinidad, para la ayuda de la redempcion de los captiuos, a cada vna dos o quatro marauedis.* Collegit etiam septimas consuetas, & septimæ Hispanæ, quæ dicuntur consuetas obligationes. Et ordinariè sunt triginta quinque dipondiá, ex quibus decem dantur Mercedi, quindecim Trinitati, quinque Ecclesiæ maiori, & alia quinque Beato Antonio, aut Lazaro: si modò vnus alium præueniat. His item fratribus adiudicatur quinta pars bonorum morientium ab intestato absque hærede intra quartum gradum, sed deducto eo, quod pro anima datur. Alij dicunt totùm deberi Trinitatis monasterio, deducto quinto pro anima. Et hoc continetur est decreto in quadam Authentica [a]. Ex quo colligunt scribentes, quòd bona decedentium ab intestato deficientibus consanguineis fisco adiudicentur. Et hæc bona vacantia dicuntur apud Iurisconsultos [b], & apud Imperatores. Vnde cum dicta bona fisco secundùm leges Imperiales applicentur, nimirum, si ipsis fratribus secundùm priuilegia regalia adiudicentur. Prò quo maximè est notanda quædam lex ordinamenti [c], cuius tenor sermone antiquo Hispanico est huiusmodi:

a Auth. omnes peregrini C. communia de succes.

b l. 1. ff. de iur. fisci. l. 1. C. de vacant.

c l. 1. tit. 8. l. 1. ordin.

Porque acaesce que los Procuradores de las ordenes de la Trinidad, y de Sancta Eulalia, y de las otras ordenes, diziendo tener cartas y priuilegios de los Reyes nuestros predecessores y de la nuestra cancilleria, se entremeten, a apremiar y constreñir a los nuestros subditos, vassallos, y naturales, que les muestren los testamentos de los defunctos, y muestrados demandan los legados, y mandas, que son hechos a lugares no ciertos, y otro si, si en el testamento no manda el finado a las dichas ordenes cosa alguna, dizen, que les pertenece la quarta de la mayor mitad del dicho testamento. Y assi mismo, si algunos mueren sin testamento, que les pertenecen los bienes del defuncto y no a los herederos. Y porque desto se han seguido muchos daños, y cohechos: reuocamos los priuilegios y cartas que sobre esta razon son dados a las dichas ordenes. Pero que si las dichas ordenes de la Trinidad o de la Merced mostraren los tales priuilegios aquellos declaramos, y interpretamos que se entiendan que los Reyes pudierõ dar lo que pertenesciere a su camara o fisco, y no en otra manera. Y mandamos que si el defuncto dispuso en su vida que fuessen excluysas las dichas ordenes y frayles, que aun en el tal caso no ayan lugar los priuilegios que mostraren. Y defendemos, que los conseruadores dello no se entremetan, ni los legos sean escriuanos, ny procuradores de las tales cosas.

Applicantur etiam dictis fratribus bona naufragorum, quæ reperiuntur in mari, aut flumine absque certo domino, quæ dicuntur, los Algariuos. Et omnia quæ prædictis fratribus ad effectum redemptionis debentur iure, iuxta priuilegia Apostolica & regalia confirmata, visitata & custodita, confirmat Philippus II. Rex Hispaniarum, & idipsum comprobauit Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo secundo, in quodã Breui, prout refert Henriquez [d]. Quæ omnia debent maximè procurare Prædicatores, & confessores, vt soluantur, cùm pro tam pio opere sint applicata, & à regularibus pro amore Christi maximo labore colligantur.

d Henriq. vbi sup. in fin.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm bona monasteriorum desertorum pertineant ad fratres.

REspondeo dicendo, quòd Clemens IIII *Concessit fratribus Minoribus, vt cùm de prioribus locis suis ad alia loca transierint, possint tam omnem ædificiorum materiam locorum quæ dimittunt (dedicatis Ecclesiis duntaxat exceptis) quàm libros calices, & paramenta secum ad alia loca transferre, ac ædificia ipsa cum solo, & aliis ad eadem loca pertinentibus (præter Ecclesias) per personas ad hoc à Sede Apostolica deputatas vendere, ipsorumque pretium in aliorum locorum, ad quæ dicti fratres se transferunt, ædificationem, seu alias in eorum vtilitatem conuertere, secundùm quod eis melius videbitur expedire.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum [e]. Et aduertendum, *Quòd Concilium Constantiense statuit, quòd Generalis fratrum Minorum possit, & debeat conuentus, sibi subditos ad statum strictæ obseruantiæ consimium iuxta declarationes, & statuta Sedis Apostolicæ, & ordinis reducere, tollendo quascunque superfluitates, siue sint in rebus mobilibus, quantum fieri poterit bono modo, habito semper consilio maturum, & discretorum sibi obedientium eligendo, si opus fuerit, aliqua personas, quæ ipsas superfluitates autoritate dicti Concilij vendant, commutent, aut aliis in opera conuentuum conuertant.* Ita etiam habetur in dicto libro [f]. Quod verò attinet ad monasteria monialium aduertendum, *Quòd Sixtus IIII. statuit, vt cùm contigerit monasteria monialium sanctæ Claræ in mulieribus destitui, adeò vt de illorum reformatione spes nulla supersit, illa, quæ sic destituta ex sibi, & destitui contigerit in futurum, cum eorum bonis omnibus perpetuis vsibus fratrum domus dicti ordinis (eisdem destitutis monasteriis propinquioribus sub quorum cura erant) applicentur: ita vt fratres ipsi possint de illis, et eorundem monasteriorum sicut nouis ædificiis pro eorum voluntate disponere. Prouiso tamen quod eorum Ecclesiæ & oratoria ad profanos vsus non redigantur, sed in illis quantum bono diuina celebrentur officia.* Ita habetur in eodem libro [g]. In quo etiam libro continetur idem quasi ad literam contineri in Mariniagno Carmelitarum, & in Mariniagno Prædicatorum [h]: & in Marimagno Augustiniensium. Circa quas concessiones primam Clementis IIII. & secundam Sixti IIII. est aduertendum, quod additur in ipsis, *prouiso tamen, quòd illorum Ecclesiæ & oratoria ad profanos vsus non redigantur.* Hæc enim clausula est conformis sacris canonibus [k]. Ecclesia enim secundùm ipsos, & præcipuè consecrata, vel oratoria, monasteria, & huiusmodi reuerti non debent ad sæcularem habitationem, & vsus profanos. Si tamen destruatur monasterium, secundùm glossam [l] quandam, de lignis & lapidibus construi potest dormitorium, vel alius locus honestus; vel etiam in coquina sua ligna comburi à monachis possunt, iuxta eosdem sacros Canones [m]: sed ad priuatos vsus conuerti non debent. Locus autem manet sacer, licèt dirutum sit ædificium, prout aduertit Syluester [n].

* * *

e In 1. imp. fo. 58. & in 2. fo. 142. conc. 340.

f In 1. imp. fo. 2. & in 2. fo. 110. conc. 2.

g In 1. imp. fo. 6. & in 2. fo. [illegible]

h In 2. imp. fo. 182. conc. 443. i In 2. imp. fo. 141. conc. 682.

k In 1. imp. fo. 250. conc. 633.

l 12. q. 2. cap. quæ semel.

m c. quoniam. & Glo. in d. c. quæ semel. ea. ligna. d. 1.

n Syl. v. Ecl. 2. n. 7. in 1. d.

ARTICVLVS VII.

In quas pœnas incurrant occupantes bona regularia.

RESpondeo dicendo, quòd Eugenius IV. concessit congregationi Montis Oliueti, prout habetur in compendio [a] Societatis Iesu, & in compendio [b] Cistertij, *Quòd quæcunq; persona cuiuscunque statu, gradus, seu qualitatis, Ecclesiastica, vel sæcularis, quamuis etiam Pontificali præfulgeat dignitate, quæ monasteria, res, & bona mobilia, seu immobilia, possessiones, domos, molendina, aquas piscaria, iura, iurisdictionem, & alia quæcunq; ad præfatam congregationem, & illius monasteria pertinentia, perturbare, vel fatigare præsumpserit, nisi infra tres dies, postquam huius indulti certior factus fuerit, se correxerit, aut debitam cautionem de restituendo, & satisfaciendo non præstiterit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrit, in qua nisi à Summo Pontifice, aut in mortis articulo beneficium absolutionis nequit obtinere.* Et idem priuilegium inuenio concessum à Leone X. Eremitis S. Augustini, prout continetur in compendio [c] Societatis, & habetur in Supplemento [d], idipsum concessum fuisse dictis patribus à Iulio II.

a §. 5. tit. 60. b Tit. bona. §. 2.

c vbi sup. §. 5. d fol. 76. concess. 227.

QVÆSTIO XXXIX.

De canonica portione, in nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 QVid sit canonica portio.
2 *De quibus, & à quibus debeatur quarta funeralis.*
3 *Vtrum quando aliquis de facto contra voluntatem fratrum in eorum Ecclesiis sepelitur, debeatur quarta portio.*
4 *Vtrum quarta funeralis debeatur, nouitio decedente in anno nouitiatus extra monasterium, eligente in monasterio sepulturam.*
5 *Vtrum quando aliquis, cuius maiores solent ab antiquo in aliqua Ecclesia sepeliri, ea dimissa, eligit sibi sepulturam, debeatur canonica portio Ecclesiæ dimissæ.*
6 *Vtrum valeat electio sepulturæ in aliquo monasterio non legando Ecclesiæ parochiali quartam funeralem.*
7 *Vtrum legatum Ecclesiæ parochiali ab eo, qui alibi eligit sepulturam, computetur in quartam funeralem debitam parochiæ.*
8 *Vtrum canonica portio possit renuntiari.*
9 *In quam pœnam incurrant Prælati, vel Curati cogentes fratres, vel testamentarios defuncti ad soluendam quartam.*

ARTICVLVS I.

Quid sit canonica portio.

RESpondeo dicendo, quòd canonica portio dicitur, quæ fit à Canonibus approbata, & debita iure decretorum, iuxta ea, quæ in eisdē sacris Canonibus [e] proponuntur. Et est duplex. Vna est debita Episcopo ab omnibus Ecclesiis totius diœcesis de omnibus relictis factis eisdem, quam tamen non habent ab Ecclesiis suis extra diœcesim, de qua agit Couar. Et aduerte, quòd Episcopo debetur quarta portio, ex his, quæ leguntur fraternitatibus, quæ congregationem quandā prætextu pietatis præ se ferunt, cùm hæc legata pietatis causa fiant. Et vt hæc canonica portio debeatur, satis est pia esse legata, prout dicitur in iure. Hanc opinionem sequitur Menochius, & eam communē dicit Couarruuias [f]. Alia est debita Ecclesiæ parochiali de relictis à parochiano vel obuenientibus ratione funeris loco illi, in quo eligit sepulturam: de qua nobis in præsentiarum est agendum. Et hæc est varia, idest, medietas, tertia, vel quarta, secundùm varia iura, & varias consuetudines; quibus cōsuetudinibus est standum, iuxta quandam Decretalem [g], & si ibi consuetudo non apparet, expectanda est consuetudo Ecclesiæ metropolitanæ, secundùm Hostiensem. Et si neq; illa appareat, expectanda est consuetudo vicinarum Ecclesiarum. Quæ si varia sint, secundùm Gofred. quarta debetur, quia in hoc iure magis concordare videtur, prout testent Archidiaconus & alij, quos refert & sequitur Syluester [h]. Et hanc tenentur religiosi soluere Ecclesiæ parochiali, prout habetur in Concilio [i] Tridentino, & post alios tradit Molina [k].

e c. de his. 10. q. 1. c. decernimus. & c. constitutum. 16. q. 1. Cle. dudum. de sepul.

f ca. requisisti. & c. ol. de test. Meno. 15. remed. recup. poss. §. §. q. 5. Cou. in c. officij. de test. num. 11.

g c. certificati. extrà de sepul.

h Syl. v. canonica portio. n. 1. i Con. Tri. sess. 25. c. 13. k Molin. t. 1. tr. 2. disp. 213.

ARTICVLVS II.

De quibus & à quibus debeatur quarta funeralis.

RESpondeo dicendo, quòd debetur solùm ab Ecclesiis, vbi aliquis sepelitur, vel ad quam transit se conuertendo modò, etsi aliàs essent exemptæ, secundùm Innocentium [l], nō autem ab aliis Ecclesiis, vel personis. Et debentur de omnibus, quæ obueniūt ratione funeris, scilicet in die funeris. Et de omnibus legatis factis Ecclesiæ, in qua quis eligit sepulturam, prout dicitur in iure [m]. At Nicolaus V. *Concessit fratribus Carmelitis, vt de illis, quæ eis pro fabrica Ecclesiarum, & conuentuum suorum Ecclesiasticis ornamentis, luminaribus, anniuersariis, septimo, vigesimo, trigesimo & aliis diuinis cultibus, pitanciis, indumētis, calceamentis, emendis, celebrandis & habendis in eisdem, necnon annuis censibus redimendis, ad quorum solutionem aliqua domus, prædiaq; cum hortis, & aliis locis ordinis eiusdē obligata noscūtur, per Christi fideles eleemosyna pietatis intuitu, siue in funeralibus oblationibus sepulturis, vltimis voluntatibus, legatis, aut aliàs quoquomodo, etiā absoluta largiūtur, nullis canonicam portionem aliquam teneantur exhibere, aut ad id valeant coarctari. Et neque ab eis, vel vltimarum voluntatum executoribus, seu descendentium hæredibus de præmissis bonis aliquid extorquere, vel exigere præsumant, districtè inhibuit. Non obstante constitutione in Concilio Viennensi edita, quæ incipit, Dudum, & aliis constitutionibus.* Ita habetur in libro [n] Monumenta ordinum. Et aduertit collector [o] priuilegiorum Mendicantium, quòd hæc cōcessio est copiosior, quā sit in omnibus aliis priuilegiis fratrum Mendicantium in materia ista. Nam dicit, quòd non solùm non teneantur fratres soluere quartam, vel canonicam portionem, de omnibus in aliis concessionibus contētis, sed neque etiam de funeralibus oblationibus, neq; de his, quæ eis absolutè quomodocunq; legantur, vel largiuntur, non obstante Clementina, dudum, de sepulturis, & aliis quibuscunque in contrarium facientibus, & cum decreto irritante, quod opponitur in fine Bullæ. Quod priuilegium Alexander VI. confirmauit, prout habetur in eodem libro [p], & concessit Leo X. congregationi Camaldulensi; & Celestinus V. suæ congregationi, & Iulius II. congregationi Montis Oliueti, & Eugenius IV. congregationi sanctæ Iustinæ per Breue datum Bononiæ quinto nonas Iunij, millesimo quatercentesimo trigesimo sexto, Pontificatus sui anno sexto, prout refertur in compēdio [q] Cistertij.

l Inno. in c. relatum. & in c. in nostra. extrà de sepult. & ca. requisisti. extrà de test.

m Cle. dudum. §. verum. de sepult.

n In 1. imp. fo. 86. & in 2. fo. 169. conc. 395.

o Coll. tit. canonica portio. §. 4.

p In 1. imp. fo. 76. & in 2. fo. 159. conc. 378.

q V. quarta portio canoni. §. 1. & 2.

Sed videamus quid circa hoc decreuerit Concilium [r] Tridentinum. Ad quod respondeo, quòd decernit

r Con. Tri. sess. 25. c. 13.

decernit sancta Synodus, quibuscunque in locis, iam ante annos quadraginta, quarta quæ funeralium dicitur, cathedrali, aut parochiali Ecclesiæ solita esset persolui, ac postea fuerit ex quocunq; priuilegio, aliis monasteriis, hospitalibus, aut quibuscunque locis piis concessa, eadem posthac integro iure, & eadem portione, quæ antea solebat, cathedrali, seu parochiali Ecclesiæ persoluatur, non obstantibus concessionibus, gratiis, priuilegiis, etiam Mare magnum nuncupatis, aut aliis quibuscunque. Circa quod decretum aduertit Collector [a] compédij Cisterciē pro suo ordine, quòd non solùm à quadraginta annis citrà: verùm nec etiam à tempore immemoriali nulla portio de supradictis quæsitis à dicto ordine aliquando fuit soluta. Et ita quoad ipsos in nullo fuerunt eorum priuilegia reuocata. Secundò est aduertendum quòd Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, prout refert Gutierrez [b], motu proprio declarauit Concilium loqui tātùm de monasteriis ante annos quadraginta fundatis, quæ ipsam quartam soluere consueuerunt. Et sic licèt fundata fuissent monasteria ab annis quadraginta, si non soluebant quartam, modò non tenentur soluere. Et etiam concedit, quòd monasteria, quæ fuerunt à quadraginta annis citrà fundata, non soluant dictam quartam. Cuiusmodi sunt omnia monasteria nouæ Hispaniæ apud Indos, & monasteria Carmelitarum Discalceatorum in Hispaniis fundata. Nec Gregorius XIII. in sua constitutione, quam tradit Nauarrus [c], reuocauit hanc Pij V. declarationem. Tantùm enim ibi reuocauit aliqua, quæ Pius V. concessit regularibus à Concilij Tridentini tramite discedens. Non autem reuocauit declarationes Concilij Tridentini in fauorem regularium à Pio V. factas. Et vt omnis tollatur ratio dubitandi, proponam hîc declarationem Illustrissimorum Cardinalium hoc ipsum affirmantem. Quæ est huiusmodi.

a In d. com pen. Cisterij. § 1.

b Gutier. de iuramen. con fir. 1. p. c. 4. n. 5.

c Nauar. c. 27. in fin.

Congregatio Concilij censuit non comprehendi monasteria ædificata quadraginta annis citrà, aut quæ in dies ædificantur, vel in futurum ædificabuntur, præsupposito quòd huiusmodi monasteria sint eius religionis, cui à Sede Apostolica indultum sit, vt quartam funeralem non debeant soluere Episcopo.

Antonius Garrafa.

ET vt omnibus notum sit, hanc declarationem esse authenticam, & facere fidem in iudicio, & extra iudicium, vide eius approbationem sequentem.

El Doctor Christoual de Mesa Cortes Canonigo en la sancta Iglesia de Cordoua, y Prouisor general en ella, y su Obispado, por quanto el padre Fray Alonso de Aluarado Procurador general de la Orden de S. Francisco, hizo muestra ante mi de vn papel en lengua Latina firmado del illustrissimo Antonio Garraffa, y con su sello, sin estar roto, ni tener otro vicio ninguno. Y me pidio, que tiene necessidad de imprimir algunos traslados por a poner en los Conuentos de su orden, por tanto por la presente doy licentia a qualquier impressor que lo imprima, y se lo dé autorizado como lo pide. Fecha en Cordoua à quatro de Iulio de 1592.

El Doctor Christoual de Mesa Cortes.

Luys Royz Notario.

Corregido con el original.

Luys Royz Notario.

ET refert Veracruz in suo compendio, quòd cùm controuersia fuisset inter fratres & Episcopum de Guatimala, data fuit sententia executoria per Reuerendissimum Archiepiscopum Mexicanum in fauorem fratrum, vt non soluerent dictam quartam. Et ratio, quæ mouere potuit Pium V. & hos illustrissimos patres ad declarandum, quòd monasteria, quæ fuerunt à quadraginta annis citrà, id est (de quarenta annos a ca) fundata, non soluerent dictam quartam, siue soluerint illa, siue non, fuit, quia non præscribitur consuetudine, nisi per annos quadraginta, etiam contra Ecclesiam parochialem, vt tenet Panormitanus [d] communiter receptus. Et monasteria fundata ante quadraginta annos, quæ soluebant quartam, tenentur modò soluere, quia non eximuntur à Concilio, nisi non haberent consuetudinem soluendi; tunc enim iam est præscriptum. Nec volunt tollere Pius V. & illustrissimi Cardinales ius præscriptum, sicut etiam facit Concilium Tridentinum.

d Panor. in c. fi. de consuet. n. 9.

Tertiò est aduertendum, quòd qui tenentur soluere quartam, non tenentur soluere tunc de omnibus relictis fratribus, sed tantùm de his, quæ cum corpore defuncti contigerunt deferri, non autem de Missis, & de candelis, vel aliàs quomodolibet fuerint donata. Ita Pius V. in dicto motu proprio. Et iam consuetudine introductum est in Ecclesia, vt de nullo alio soluatur quarta, nisi de his, quæ cum corpore defuncti deferuntur, prout aduertunt Cardinalis [e] alij, quos allegat Couarruuias. Qui post Panormitanum ait consuetudine receptum esse etiam quādo aliquis in aliena parochia sepelitur, Ecclesiam sepulturæ non teneri soluere quartam de oblationibus factis post diem sepulturæ, sed solùm de his, quæ in die sepulturæ fiunt. Et ita ait Molina [f], quòd Concilium solùm facit mentionem de quarta funeralium, quasi innuens, quòd hæc solùm soluitur de his, quæ offeruntur in die funeris.

e Cardi. in d. Clem. dudum. §. verum. Couar. in c. vlti. de test. n. 6. & 7.

f Mol. 2. 2. tract. 2. disp. 219. co. 909.

ARTICVLVS III.

Vtrùm quando aliquis de facto contra voluntatem fratrum, in eorum Ecclesiis sepelitur, debeatur quarta portio.

RESpondeo dicendo, quòd quando aliquis defunctus de facto contra voluntatem fratrum sepelitur in eorum Ecclesia, vt tempore interdicti, & multa offeruntur, quarta non debetur, secundùm Federicum [g], & Geminianum. Et ratio est; quia talis tempore interdicti non potest eligere sepulturam apud Mendicantes, vt notat Innocentius [h], quamuis liceat ipsis accipere mortuaria, vt orent pro defunctis, si cum pœnitentia decesserunt, iuxta sacros canones [i]. Et præterea facit: quia quarta debetur Ecclesiæ parochiali ratione iniuriæ, quæ sibi fit iuxta quandam Decretalem [k]. Nullam autem iniuriam illi facit, ex quo ibidem nō poterant sepeliri. Imò plus dicit Federicus; quòd si Mendicantes eum sponte tali tempore sepelirent, non debetur quarta, licèt teneantur tanquam violatores interdicti ad pœnam, quæ contra violatores proponitur, cùm solùm debeatur quarta quando mortui sepeliuntur in casu à iure concesso; secùs quando in prohibito, vt decretum [l] est. At hoc minimè habet locum attentis priuilegiis concessis Mendicantibus, quibus ipsis conceditur, quòd tempore interdicti possint in suis Ecclesiis aliquas personas sæculares liberè sepelire. De quibus agemus latè in secundo tom. in quæst. de interdictis. Nā cùm dictæ personæ sepeliātur casu à iure cōcesso ratione priuilegiorum, certū est, quòd quarta funeraliū debetur. Vt si sepeliatur Syndicus fratrum Minorum, &c. & si sepeliatur aliquis tempore

g Fede. cons. 19. Clemen c. 1. de sepult. li. 6.

h Innoc. in c. vt priuilegia. de priu. & c. cum & plantare eod. tit.

i c. quicunque. 1. q. 1.

k c. certificari. de sepult.

l c. ex parte. li. 1. c. cum liceat. & c. in nostra. de sepul.

pore interdicti, autoritate ordinaria concedentis pro tunc, vt suspendatur interdictum: nam in hoc casu iam hic sepelitur in casu à iure permisso. Aduertendum tamē, quòd si Ecclesia parochialis est interdicta ex culpa sua, & non parochiani defuncti, tunc talem quartam non habebit, siue parochianus sepeliatur alibi ex electione sua, siue non: quia, verbi gratia, nō eligendo sepulturam sepultus est in sepultura maiorum suorum, prout notat Geminianus [a]. Sed si non fuit sepultus in Ecclesia electa, neque in ea, vbi sunt sepulchra maiorum suorum: sed alibi fuit sepultus de facto, & non de iure, nihil dabitur, si Ecclesia parochialis dedit causam interdicto. Secùs si non fuit in culpa, quia in hoc casu non debet suo iure priuari, secundùm Petrum de Ancharrano, quem sequitur Geminianus [b].

a Gemin. cap. 1. de sepul. lib. 6.
b Gemin. vbi sup.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm quarta funeralis debeatur Ecclesiæ parochiali nouitio decedente in anno nouitiatus extra monasterium, & eligente sepulturam in monasterio.

Respondeo dicendo, quòd nouitius decedens intra annum nouitiatus debet sepeliri in cōuentu, vt religiosus, neque debetur quarta funeralis Ecclesię, cuius erat parochianus, prout aduertunt [c] Ancharranus, & Philippus Francus. Quæ opinio est tenenda, licèt contrarium tenuerit [d] Dominicus. Licèt enim status nouitij non sit religiosi, iuxta ea, quæ traduntur [e] à Tiraquello: qui affirmat hunc statum esse dubium in pendenti consistentem: attamen in multis reputatur nouitius religiosus; gaudet enim beneficio canonis. Et sic mihi certum est nouitios gaudere omnibus indulgentiis & gratiis professis à Sede Apostolica concessis, etiamsi in illis literis Apostolicis hoc exprimatur [f]. Ius enim non solùm concedit facultatem testandi iure militari militibus, sed etiam illis, qui non sunt milites, dummodo in militia sint labores & pericula militum supportantes. Et sic iure cōmuni, delicta commissa intra nouitiatus annum castigantur à Prælatis regularibus, prout [f] Angelus resoluit & Nauarrus. Et ipsis conceditur priuilegium, vt in monasteriis, vbi sunt nouitij, sepeliantur tempore interdicti, aut cessationis à diuinis cum solemnitate, ac si non esset interdictū, neque cessatio, sicut alij fratres professi sepeliuntur, prout dicemus in secundo tomo in quæstione de interdictis. Vnde infertur, quòd si nouitius egrediatur intra annum nouitiatus à monasterio, vt cum habitu in domo parentum curetur, si ibi decedat, sepelietur in eius conuentu sine aliqua ad quartam funeralem obligatione.

c Anch. & Francus in c. cùm nullus. de tempor. ordin. li. 6.
d Dominicus in c. cū quis. de sepult. li. 6.
e Tiraq. de retracta. lineag. § 1. gl. 8. n. 21. & n. 38.
f L. vni. ff. de bo. pos. ex test. mili.
f Ange. in l. 1. ff. de pan. Nau. li. consi. ti. de reg. con. 58. in 2. imp.

ARTICVLVS V.

Vtrùm quando aliquis, cuius maiores solent ab antiquo in aliqua Ecclesia sepeliri, eâ dimissâ eligit sibi sepulturam, canonica portio debeatur Ecclesiæ dimissæ.

Respondeo dicendo, quòd non: sed potiùs illi Ecclesiæ, in qua consueuit audire diuina, & recipere sacramenta, vt innuit quædam [g] Decretalis. Quòd si in vna parochia solet audire diuina, & in alia recipere sacramenta, videtur quòd canonica portio debebitur ei, vbi consueuit recipere sacramenta, argumento cuiusdam [h] Decreti. In contrarium facit, quod notat [i] Innocentius, quærens, quid si aliquis in capella audiuit diuina, & in plebe recipit ecclesiastica sacramenta. Et concludit, quòd fiet diuisio inter plebem, & capellam. Quam opinionem sequitur Panormitanus. Et idem dicendum est de Regibus, & Ducibus, & aliis personis, quę per anni circulum in diuersis ecclesiis audiunt diuina, & percipiunt sacramenta, quasi habentes duo, vel plura domicilia, in quibus pariter se collocabant, & eligunt sepulturam in alio loco. Nam in hoc casu, ecclesiæ domiciliorum diuident quartam inter se. Nec confrater acceptus alicuius loci religiosi, liberatur à solutione quartę, si extra parochiā eligat sepulturā, nisi oblatis ipsi loco religioso omnibus suis bonis, retineat sibi aliquid ad victū: vt ex argumēto aliquorū [k] iurium tradit Hostiēsis, siquidē hi solùm, & non alij sunt exēpti à iurisdictione episcopali.

g c. cùm quis. de sepultu. li. 6.
h c. 1. de sep.
i Innoc. in c. de his. et c. d.
k c. cùm & plantare. extra de priuil. vbi Hostiens.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm valeat electio sepulturæ in aliquo monasterio non legando Ecclesiæ parochiali quartam funeralem.

Respondeo dicendo, quòd [l] Hostiensis tenet, quòd talis electio non valet, & sic clerici parochiæ possunt demandare corpus defuncti. Sed doctissimus [m] Gregor. Lopez ait, hoc sibi dubium videri, quòd scilicet, hæc omissio vitiet electionem. Iura enim tātùm volunt quòd de relictis ecclesiæ sepulturæ detur canonica portio ecclesiæ parochiali, aut quarta funeralis, iuxta ea, quæ supra articulo secundo sunt declarata: non verò quòd teneatur expresso suo iudicio relinquere, & ita ait esse intelligendam decisionem capituli primi de sepulturis; non prohibentur ibi sub anathemate, si aliter eligatur, sed si canonica portio non soluatur. Nec ait, obstat capitulum secundum de sepulturis. Ibi enim licèt iubeatur relinqui quarta, non tamen ex omissione annullat electionem sepulturæ, sed vult quòd debeatur etiamsi non relinquatur, & hoc comprobat Gregorius [n] ex lege partitarum, & aliis iuribus, affirmans hanc opinionem tenere [o] Abbatem.

l Hostien. de sepult. §. at a-pud quam Ecclesiam. versic. vel non reddatur.
m Grego. in l. 5. tit. 13. p. 1. v. fino dexaff.
n Grego. in dict. li. 5 per tex. ibi.
o Abb. in c. de his. de sepu'l. not. 2. per tex. ibi.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm legatum Ecclesiæ parochiali ab eò, qui alibi eliget sepulturam, computetur in quartam funeralem debitam parochiæ.

Respondeo dicendo, quòd [p] Hostiensis, Cardinalis, Ancharranus, & Decius tenent partem negatiuam. Contrariam tamen opinionem, scilicet, quòd computetur, tenent [q] Antonius, Imola & Abbas, Federicus, Salicetus, Alexander, & Corneus, & est magis communis secundùm Gregorium Lopez. Verùm est tamen, quòd prima opinio probatur à quadam lege partitarum contra communem. Et ait Gregorius Lopez, quòd fortè ista opinio secuta per istam legem est de iure verior, quando testator non reliquit totam quartam ecclesiæ parochiali. Nam si totam reliquisset, nihil aliud posset peti ab ecclesia parochiali, affirmās hoc voluisse tenere Hostiensem.

p Host. in c. pastoralis officij. de ref. Card. in Cle. dudum. §. verùm. q. 17. vbi Ancharra. q. 2. Decius in auth. præterea. C. vnde vir. & vx. colu. 8.
q Antonius, Imola, & Ab. in d. c. past. offic. Federic. consil. 3. Salic. & Alexa. in d. auth. præterea. vbi Corne. Grego. vbi su. v. demasc. d. l. 5.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm Canonica portio possit renunciari.

Respondeo dicendo, quòd secundùm Ancharranum [r], non valet pactum quando ecclesia damni

r Anch. in c. pactum. de pact. lib. 6.

damnificatur. Vnde si ex huiusmodi pacto & renuntiatione aliquod damnum Ecclesiæ cathedrali, aut parochiali obuenerit, minimè valere existimo. At si fiat renunciatio cum protestatione, quòd per hoc non possit allegari aliquod ius contra Ecclesiã, non video, loquẽdo secundùm ius [a] commune, causam, ratione cuius talis renuntiatio sit nulla, etiamsi fiat sine autoritate superioris. Non enim, nisi ob vehementes causas maximi Iudicis debeat vocari autoritas, prout traditur in iure. Et aduertendũ quod [b] Bonifacius VIII. statuit, *Quòd compositiones, & pacta cum Capitulis, & Rectoribus Ecclesiarum super iuribus parochialibus à Prioribus conuentualibus, seu Guardianis fratrum Prædicatorum, aut Minorum, & aliorum Mendicantium facta, vel approbata de suorum conuentuum cõsilio, & assensu (dum tamen aliàs sint licita & honesta) debere ab ipsis fratribus in locis, in quibus fuerint facta, inuiolabiliter obseruari: non obstante quòd Magistri, vel Ministri, aut Prioris Generalium, seu prouincialium prædictorum non interuenerit in eisdem assensus*, prout latiùs continetur in secundo tomo in quæstione de pactis. In quo reuocantur priuilegia circa hoc concessa ab Alexandro IIII. & ab Honorio III. In quibus ad validitatem harum conuentionum requiritur autoritas patris Generalis, vel Capituli generalis, prout habetur in libro [c] Monumenta ordinum. Aduertit tamen Collector priuilegiorum Mendicantium, quòd hęc priuilegia fuerunt postea reualidata à Sixto IIII. Et Leo Decimus *In Concilio Lateranensi statuit, quòd pacta & conuentiones inter fratres & Prælatos, ac Curatos (pro tempore inita) valeant, nisi per subsecutum Capitulum proximum generale vel prouinciale refutata, & per eos refutatio huiusmodi intimata debito tempore fuerit.* Prout habetur in Supplemento [d].

a l. fin. C. de procurat.

b c. quia ex eo. de pact. lib. 6.

c In 1. imp. fo. 18. & in 2. fo. 132. cõce. 297.

d fo. 26. concess. 75.

ARTICVLVS IX.

In quam pœnam incurrant Prælati, vel Curati cogentes fratres, vel testamentarios, vel heredes defuncti ad soluendam quartam.

Respondeo dicendo, quòd [e] Sixtus IIII. anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, *Tuli pœnam interdicti ingressus Ecclesiæ in locorum ordinarios & in alios sententiã excommunicationis ipso facto si directè, aut indirectè absolutionem quartæ alicuius parochialis, vel canonicæ, vel alterius portionis, seu oneris, dum apud fratres fideles tumulantur: cogunt quoquo modo fratres, vel testamentarios, vel defuncti hæredes.* Vnde licèt [f] glossa, & D. Antoninus dicant posse Curatos compellere supradictos ad soluendam quartam: hoc tamen pro dictis fratribus est tenendum in locis, vbi non solui ipsa quarta consueuit abhinc quadraginta annis, secundùm dispositionem Concilij Tridentini. Nam nos loquimur hîc secundùm priuilegia. Glossa autem, & Antoninus loquuntur secundùm terminos iuris communis. Nec per Clementinam, *dudum*, reuocatur priuilegium Sixti IIII. Solùm enim ibi reuocantur priuilegia quorumcunque etiam exemptorum, in quantum impediunt solutionem quartæ funeralis. At per hoc non reuocatur priuilegium Sixti IIII. facientis ipsos exemptos à iurisdictione ordinarij etiam quoad hoc. Verum tamen est, quòd possunt cogi per suos Iudices ordinarios regulares, & per Papam, & eius Legatum, nisi aliis ordinariis concedatur. Ita [g] Syluester. Nec ego inuenio in Concilio Tridentino aliud definiri. Ibi enim solùm dicitur, quòd quarta soluatur vbi est consuetudo, sed non dicitur, vt religiosi ad id ab ordinariis compellantur. Et sic contra eos per excommunicationem, & alias censuras Ecclesiasticas minimè procedere possunt, cùm excommunicare sit iurisdictionis actus. de hac autem materia vide aliqua in tertio tomo in quæst. de quarta funerali.

e In li monu. ord. 1. imp. fol. 63. & in 2. fo. 14. cõcess. 356.

f Gloss. in Cle. dudum. de sepult. Anto. 3. ti. 10. c. 2. n. 15.

g Sylu. v. canonica portio. in fi.

QVÆSTIO XL.

De Cantu, in duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrùm apud regulares sit licitus cantus organicus in officio diuino.*

2 *In quas pœnas incurrunt huic cantui organico insistentes.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm apud regulares sit licitus cantus organicus in officio diuino.

Respondeo dicendo, quòd voces & cantus in Ecclesia multis testimoniis sunt laudanda. Et sic videmus apud [h] Lucam Angelos angelica voce proclamasse hymnum. Et [i] in actibus Apostolorum legitur Paulum in carcere cantasse. Et in libris [k] Regum & Paralipomenon cantus diuini approbantur. Æquum igitur est, vt in Ecclesia cantu, diuina mysteria celebrentur. Vnde in præfatione Missę quotidie dicit Ecclesia, Qui non cessant quotidie clamare dicentes, Sanctus, sanctus, &c. Et considerandum est, quòd cantus in Ecclesia incepit à tempore sancti Ignatij, qui audiuit Angelos cantantes, vt refert Nicephorus in historia ecclesiastica. Et [l] Antonius de Mocharis: tradit [m] Castro contra hæreses allegando D. Thomam, & tradit etiam Soto, qui dicunt, quòd in resurrectione mortuorum Sancti clamabunt cantantes, & laudantes Deum, qui patres & alia infrà referendi addunt, quòd cantantes non debent solo cantu esse contenti, sed corde, & quid cantu dicant obseruare & custodire tenentur. Ad quod aliqua ex sacra Scriptura, & ex sacris Canonibus adducunt, non reprobantes ex hoc vocibus altis & sonoris laudes diuinas canentes: imò potiùs laudant & extollunt. Et sic [n] Rota noua, post quandam Clementinæ glossam, dicit quòd inter alias qualitates, quas clericus debet obtinere, est quòd sciat bene cantare. Et hanc catholicam veritatem nos docuit sacra Synodus Tridentina in Spiritu sancto congregata. Et multa in eius confirmationem, & qualiter cantus in Ecclesia & Missarum celebritate fieri debeant, videatur apud [o] Diuum Isidorum, & Vvaldẽsem, & Ioannẽ Ekium, Soto, Brunum, Albertum Pighium cõtra Erasmum, & F. Antonium Rubeũ contra eundẽ Erasmum. Inter alia autem, quæ in confirmationẽ, & declarationem huius catholicæ veritatis adducunt, est doctrina D. Hieronymi in epistolam ad Ephesios, quæ in hunc modum se habet, prout refertur à [p] Gratiano, *Cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino. Audiãt hoc adolescentuli, audiant ij, quibus in Ecclesia est psallendi officium, Deo non voce, sed corde cantãdum, nec in tragœdarum modum guttur & fauces, dulci medicamine collinenda, vt in Ecclesia theatrales moduli audiantur & cantica.* Vbi glossa in hæc prorumpit verba: *Linire autem, vt meliùs canent, & non pronuntient, veluti electuario, peccatũ nõ est, si ad laudem Dei, & non gratia laudis consequẽda deliniãtur.* Hæc de cantu in cõmuni dicta sunt. Nunc autem operæ

h Luc. 2.
i Act. 16. c.
k Reg. 27. Paralipom. 12. & 16.

l Mochar. de sacrific. mi. li. 4 c. 12. & 13.
m Castro aduersus hæreses. v. cantus. D. Tho. 2. 2. q. 15. a. 1. Sot. li. 10. de iust. q. 5. a. 2.

n Rota decisio. 18. de concess. preben. Clẽ. 1. in glo. 1. ead. ti. Conc. Tri. ses. 22. de obser. in Missa.

o Isidor. de diui. offi. li. 1. & li. etymolog. c. 1. & Vvald. de sacramen. ti. 2. c. 67. Ekius in Enchiri. facer-dot. c. 32. Sot. vbi su. Bruno de ceremo. eccl. li. 5. c. 1. Pig. cõtra Erasmum li. 6. c. 5. Rubeus cont. Era. asser. 9.

p c. cantantes. 92. dist. vbi glos. v. collinẽda.

operæ pretium est descendere ad cantum organicum specialiter. Et ex dictis & aliis ait doctissimus, pius, & religiosus Doctor [a] Nauarrus peccare hodie communiter aliquot cantores, qui in horis canonicis, & Missa canunt cantum organicum, & similiter procurantes ipsum cātum organicum. Tum quia, vt augeretur attentio & deuotio propria, vel aliena, permissus fuit cantus in officio diuino, vt determinat [b] Ioannes XXII. Ait enim dictus Pontifex, *Ideo enim in Ecclesia Dei psalmodia cantanda præcipitur, vt fidelium deuotio excitetur, & in hoc nocturnum diurnúmque officium, & Missarum celebritates assiduè, à clero, ac populo sub maturo tenore, distinctáque gradatione cantantur, vt eadem distinctè & maturè collibeant & delectent.* Hæc Ioannes XXII. At is cantus organicus communiter est causa, vt non audiantur, minúsque intelligantur voces, quæ canuntur. Et communiter adimit duas species trium attentionum, quæ possunt haberi in officio diuino, præsertim apud eos qui vix explicant verba asserentes solo cantu citra vim & significationem vllam verborum peritos cantores debere mouere auditores. Cui consequens est, hodie communiter cantum operari contrarium eius, ob quod fuit inuentus, & in officiis diuinis permissus, ac proinde frequenter esse abusum & peccatum, arguměto cuiusdam legis [c] & decretalis. Nam cùm non bene audiant, & minùs intelligant id, quod canitur, cúmque non sit facile ipsis ascendere ad fastigium conuersationis diuinæ, sine verborum, quæ canuntur, intellectu, qui seruiat pro scala & gradu, descendunt ad humanam; quia intellectus vtplurimum acuti, quales sunt vtplurimum religiosorum, ad aliquid semper agendū sunt propensi, nequeuntque esse otiosi. Tum quia delectare, aut delectari velle in officiis diuinis magis cantu, quàm verbis est peccatum, vt confitetur [d] D. Augustinus in hæc verba prorumpens, *Cum mihi accidit, vt me ampliùs cantus, quàm res, quæ cantantur, moueat, pœnaliter me peccare confiteor, & nunc mallem non audire cantantem.* Præterea, vt sit licitus cantus inter alia est necessarium, ne cantetur existimando, quòd cantatum per se magis arrideat Deo quàm recitatum, vt rectè probat Caietanus [e]. Non ab re dixi in principio de cantu organico. Contrapunctus enim, qui non turbat Gregorianum siue planum licitus est, iuxta ea quæ addit Ioānes XXII. qui postquam vetuit cantum organicū, hæc verba dixit: *Per hæc autem non intendimus prohibere, quin interdum diebus festis, præcipuè solemnibus, in Missis & prædictis diuinis officiis aliqua consonantiæ, quæ melodiā sapiunt, putà octaua, quinta, quarta, & huiusmodi supra cantum Ecclesiasticum simplicem proferantur, & nihil ex hoc de bene memorata musica, immutetur. Maximè, cùm huiusmodi consonantia auditum demulceant, deuotionem prouocent, & psallentium Deo animos torpere non sinant.* Hæc Ioannes XXII. Et ita [f] Nauarrus ait, quòd huiusmodi cantus vsitatur in tota vrbe [g], qui infra pulsum organorum inficiatur, allegans D. Thomam, vbi commentator suus Caietanus de hoc agit. Et idem Nauarrus [h] refert, quòd cùm in quadam Ecclesia principali Leonis de sola Rona cùm plures cantu organico diuinas laudes decantassent cum fastidio, eo quòd inter ipsos optimè cantantes quidam senex raucus cecinisset, audita est vox de cœlo dicens: *Solus raucus auditur.* Quare vsque hodie ait Nauarrus in dicta Ecclesia non vsi sunt domini Ministri cantu organico. Denique Ioannes XXII. *De consilio fratrum solùm prohibet, quòd nonnullæ nouellæ scholæ discipuli (vt ipse ait) dum temporibus mensurandis inuigilant nouis notis intendunt fingere suas, quàm antiquas cantare malunt, in semibreues, & minimas Ecclesiastica cantantur, notulis percutiuntur: nam melodias hoquetis intersecāt, discantibus lubricant, triplis, & motetis vulgaribus nonnunquam inculcant, adeò vt interdum antiphonarij, & gradualis fundamenta despiciant, ignorent super quod ædificant, tonos nesciant, quos non discernunt, imo confundunt: cùm ex earum multitudine notarum ascensiones pudicæ, descensionésque temperatæ plani cantus, quibus toni ipsi secernuntur adinuicem offuscentur. Currunt enim & non quiescunt, aures inebriant, & non medentur: gestibus simulant, quod depromūt, quibus deuotio quærenda contemnitur, vitanda lasciuia propalatur.* Hæc Ioannes XXII. in dicta extrauaganti, quæ meritò collocatur sub titulo de vita, & honestate clericorum, quasi hæc aliena sint à grauitate & modestia ipsorum, & sic incipit dicta extrauagans: *Docta sanctiorum patrum decreuit autoritas, vt in diuinæ laudis officiis, quæ debitæ seruitutis obsequio exhibentur, cunctorum mens vigiles, sermo non cespitet, & modesta psallentium grauitas, placida modulatione decantet.* Et certè cùm cantus organicus decantatur, experientia docet mētem non vigilare, sermonem cespitare, cum aliis in choro interessentes horas canonicas priuatim ibi persoluant, non ea deuotione, & attentione requisita, propter tumultuantem turbam organicè canentem, & horis ab ipsis recitatis, statim omnes colloquuntur, ita vt chorus magis videatur locus conuersationis, quàm orationis.

[a] *Na. de or. c. 14. n. 32. cum seq.*

[b] *Extrauag. 1. de vita & honest. cleric. D. Tho. 2. 2. q. 91. ar. 1.*

[c] *l legata inutiliter. ff. de adim. legat. c. ad nostram. de appellat.*

[d] *Aug. li. 10. confes.*

[e] *Caie. 2. 2. q. 9. ar. 1.*

[f] *Na. vbi s. n. 36.*

[g] *Na. vbi s. n. 4. 6. & sequen. D. Th. vbi s. ad 4.*

[h] *Nauar in c. quando. de consec. dist. 1. c. & nota. 8. n. 7.*

ARTICVLVS II.

In quas pœnas incurrunt huic cantui organico insistentes.

REspondEo dicendo, quòd ipsemet Ioannes XXII. in dicta Extrauaganti subiungit: *Si quis verò contrafecerit, per ordinarios locorum, vbi ista commissa fuerint, vel deputandos ab eis in non exemptis; in exemptis verò per præpositos, seu Prælatos suos, ad quos alias correctio, & punitio culparum, & excessuum huiusmodi vel similium pertinere dignoscitur, vel deputandos, ab eisdem per suspensionem ab officio per octo dies autoritate huius canonis puniatur.* Non ignoro tamen hanc Extrauagantem non esse in vsu, cùm in Ecclesiis cathedralibus cātus organicus maximè frequentetur, & ipsum canentes minimè ab ordinariis puniantur. Vnde in Concilio [i] Tridētino dicta Extrauagās minimè innouatur. Solū enim ibi præcipitur, vt Prælati remoueant ab Ecclesiis eas musicas, vbi siue organo, siue cantu lasciuium, aut impurum aliquid misceatur. Sed ideo supradicta adduxi, vt omnibus notum sit, dictum cantum organicum depictum ad modum, quo eum depingit Ioānes XXII. secundùm eius & fratrum sententiam, ab honestate & grauitate clericorum maximè religiosorum esse alienum: & per consequens vitandū, aut ad minus moderandum: præcipuè in Ecclesiis regularium propter eorum grauitatem.

[i] *Cōc. Tri. sess. 22. in decre. de vit. & obser. in Miss.*

QVÆSTIO XLI.

De Capitulis generalibus, & prouincialibus, in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVid sit Capitulum, & quomodo celebrandum.*
2 *Quæ in Capitulis generalibus & prouincialibus possunt fieri.*
3 *Vtrùm solis Capitulis competat depositio Abbatū & Abbatissarum.*
4 *Vtrùm interessentes in ipso Capitulo generali possint plenariè absolui.*
5 *Quam autoritatem habeant Capitula prouincialia fratrum Mendicantium Indiarum.*

ARTI-

ARTICVLVS I.

Quod sit Capitulum, & quando celebrandum.

RESpondeo dicendo, quòd Capitulum aliquando est locus, vbi res capitulares formantur: aliquando significat lectionem, aliquando secundùm aliquos distinctionem, vt ille liber habet quinque capitula: aliquando congregationem multorum, præcipuè Ecclesiasticorum, prout notat [a] Ioannes Andreas. Et sic est hic sermo de Capitulo, cuius scilicet autoritas & potestas consistit in maiori parte, & saniori: ita quòd totũ Capitulum facere dicitur, quod facit maior pars, & sanior, iuxta sacros [b] canones. Verum tamen est, quòd quando maior pars Capituli delinquit, & propterea est sua potestate priuata, tunc tota Capituli potestas residet in minori parte, quæ non deliquit: [c] prout notat Panormitanus. Et iuxta hoc debet intelligi cõcessio Clemẽtis III. & Celestini III. facta Carthusiẽsibus, *Qua dicitur, quòd quamis Capitulo cũ capitulares interesse nequiuerint, quidquid tamẽ à maiori parte, & saniorum consilio statutum fuerit, ratum ab omnibus obseruari debet.* Et hoc Capitulum in nostra sacra religione Minorum regularis Obseruantiæ per Leonem X. in [d] Bulla vnionis ordinatur, *Vt Minister generalis primo triennio sui officij celebrare teneatur vnum Capitulum generale in partibus, in quibus in suo sexennio non erit Commissarius generalis, scilicet, in partibus vnde ipse fuerit assumptus, ad quod conueniant vocales illarum partium à quibus assumptus fuerit. Et quod similiter aliud Capitulum in partibus, in quibus assumptus non fuerit per se, vel per suum Commissarium (ad quod omnes vocales illarum partium accedere teneantur) celebrare debeat. At quod super hoc fiat quod generalis Minister cum Capitulo generali iudicauerit faciendum.* Qui etiam Summus Pontifex in eadem [e] Bulla vnionis statuit, *quòd Ministri prouinciales possint infra triennium sui officij, à suis Capitulis prouincialibus, quæ secũdùm regulam, & cõsuetudinẽ celebrabuntur si minus vtiles inuenti fuerint, ab officio prouincialibus absolui, & quòd idem iudicium de custodibus per omnia habeatur.* Ex quibus colligitur, in nostra religione Minorum de Obseruantia, de triennio in triennium Capitula generalia & prouincialia esse celebranda. Quod modò non video reuocatum; solum enim inuenio Gregorium XIII. Pontificem Maximum statuere, & ordinare, vt officium Generalis duret per sexennium: officium autem Commissarij generalis per triennium, officium verò Prouincialis per triennium, cui consequitur Capitula prouincialia de triennio in triennium esse celebranda, vt electio prouincialium fiat: Capitula autẽ generalia de triennio in trienniũ, vt fiat electio Commissarij generalis. Quæ Capitula generalia de triennio in triennium in nostra sacra religione vocantur congregationes generales intermediæ: sicut etiam in ea vocantur congregationes prouinciales intermediæ; illæ quæ celebrantur in medio triennij durationis Prouincialium. In ordinibus autem monachalibus, verbi gratia, Cistertij, ordinatum fuit ab Eugenio IIII. [f] vt generale Capitulum, & intermedium huius congregationis sub certis modo & forma singulis triennijs celebretur.

[a] Andr. in c. capitulum. de rescrip.

[b] cap. cũ in cunctis. de his quæ fiunt à mai. part.

[c] Panor. in c. 2. de his quæ fiunt.

[d] Habet. in supp. fol. 29 conces. 96.

[e] Habet. in suppl. fol. 30. conces. 97.

[f] Habet. in compend. ord. Cistert. tit. capi. genera. §. 1.

ARTICVLVS II.

Quæ in Capitulis generalibus, & prouincialibus possint fieri.

RESpõdeo dicẽdo, quòd *Capitulo generali, plenaria & omnimoda potestas, definitiones & statuta in spiritualibus, & tẽporalibus pro conseruatione, & soliditate regulari faciendi, emendandi, & corrigendi, necnon censuris & pœnis obseruari faciendi, saluis tamẽ ordinum & regularum substantialibus.* Concessit Innocentius VIII. ordini Cistertij, & Martinus V. & Eugenius IIII. & Leo X. congregationi Camaldulensi, quæ à Sede Apostolica confirmata, & roborata eo ipso statim censeantur, prout concessit Iulius II. congregationi Montis Oliueti. Et per consequens dictis ordinationibus, definitionibus, & declarationibus, & correctionibus quibuscunque omnes & singuli subditi efficaciter, & omnino parere debent. Licèt propter illarũ violationem (nisi ex contẽptu) peccatũ mortale non incurratur, prout concessit Leo X. Cõgregationi Camaldulensi. Et quamuis eidem omnes capitulares interesse nequiuerint: quidquid tamen à maiori parte, & saniore consilio rationabiliter & prouidè statutum fuerit, ratum, & firmum ab omnibus haberi irrefragabiliterque obseruari debet: prout cõcessit Clemẽs III. & Celestinus III. Carthusiensibus. Hæc omnia habentur in [g] compendio Cistercienſi. Et hoc idem dicendum est de statutis factis à regularibus, de quibus iam aliqua diximus suprà in [h] quæstione de statutis regularibus, quibus religio conseruatur.

[g] Habet. in d. compen §. 2. 3. & 4.

[h] Sup. q. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrùm solis Capitulis competat depositio Abbatum & Abbatissarum.

RESpondeo dicendo, quòd secundùm quoddam indultum Eugenij IIII. relatum à collectore compendij ordinis [i] Cistertij, *Capitulo generali soli, & nulli alij competit generalem reformatorem Abbates & Abbatissas dicti ordinis & monasteriorum congregationis certo modo & forma corrigere, suspendere, destruere, atque illorum loco alios deputare.* Qui Eugenius IIII. decreuit, quòd absolutio, & depositio ab officio ipsius Generalis Capitulo generali competant, quòd si monitus renunciare renuat, elapsis duobus diebus ipso facto iurisdictione, & potestate priuatus intelligatur. Quod ipsum Ioannes XXIII. [k] concessit congregationi Montis Oliueti. Sed circa hoc videndæ sunt regularium definitiones & constitutiones.

[i] Habet. in d. comp. vbi sup. §. 5.

[k] Habet. in ead. comp. tit. generalis. §. 13.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm interessentes in ipso Capitulo generali possint plenariè absolui.

RESpondeo dicendo, *Quòd confessores à Capitulo generali nominatim singulas vtriusque sexus monasteriorum personas confessionibus illarum auditis, & salutaribus pœnitẽtijs iniunctis ab omnibus præterquã Sedi Apostolicæ reseruatis criminibus quoties eis visum fuerit, absoluere possũt, ac super irregularitatibus ex quauis causa cõtractis (homicidij voluntarij membri mutilatione, ac bigamia duntaxat exceptis) cum eisdem, vt ad omnes etiam sacros ordines promoueri, & in eisdem ministrare possint, omnẽ inhabilitatis & infamiæ maculam siue notam per eos contractam abolendo, dispẽsare.* Ita concessit Eugenius IIII. Ordinis Cistertij. Et Pius IIII. cõgregationi Montis Oliueti, prout habetur in compendio [l] dicti ordinis Cistertij. Vbi collector addit, quòd facultas ista durat etiam finito Capitulo, vsque dũ suspendatur, cũ priuilegiũ generaliter loquatur, & quoad vtriusque sexus personas. Aduertendũ tamẽ, quòd *Omnes aliæ personæ i tradicti ordinis & congregationis, scilicet nouitios, donatos, & seruitores, commensales, nuntios, & procuratores,* qui

[l] In compen. Cistertij. titu. Capitulum. §. 7.

qui eidem generali Capitulo interfuerint, ab omnibus & singulis excommunicationis, suspensionis, & interdicti censuris & ecclesiasticis pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, atque etiam ab omnibus quibuscunque enormibus peccatis, criminibus, & excessibus, etiamsi talia forent, propter quæ Sedes Apostolica meritò esset consulenda, salutari iniuncta pœnitentia absoluere, atque super irregularitatibus quouis modo & qualitercunque contractis, vel contrahendis cum eis, & earum qualibet dispensare, nec non cõfessor idoneus ab ordine deputatus eisdem indulgentiam plenariam, & omnium peccatorum remissionem singulis annis in eodem Capitulo intra viginti dies immediatè sequentes, semel duntaxat impendere, & concedere potest. Prout concessit Sixtus IIII. ordini [a] Cisterciensi: circa quam concessionem aduertendum, quòd licèt in ea concedatur facultas ad dispensandum super irregularitatibus quouis modo, & qualitercunque contractis, exceptæ debent censeri irregularitates procedentes ex homicidio voluntario, mutilatione membrorum, & bigamia. Nam in quacunque generali dispensandi concessione, semper hæc tria excepta intelliguntur, nisi expressè concedantur, quod dicit notandum [b] Collector priuilegiorum ordinis Cistercij.

a Habet. in d. cõpen. tit. capitulũ generale. §. 8.

b Titulo absolutio. §. 2. verbo, homicidij voluntarij.

Aduertendum etiam, *Quòd plenariam, & perpetuò duraturam indulgentiam concessit Pius II. omnibus, & singulis dictæ congregationis professoribus, conuersis, & oblatis verè pœnitentibus, & confessis, qui eidem generali Capitulo, seu monasterio, in quo celebrabitur, interfuerint, nisi per hãc ad illicita cõmittẽda procliuiores reddãtur.* Prout concessum est congregationi Montis [c] Oliueti. Et *eandem consequuntur monachi fratres, & conuersi cõgregationis, etiam à loco vbi Capitulum generale celebrabitur absentes, qui verè pœnitentes, & confessi pro eius felici successu preces ad Deum secundùm ordinis statuta deuotè fuderint.* Prout viuæ vocis oraculo concessit Sixtus IIII. congregationi dictæ Montis [d] Oliueti, & his priuilegiis gaudent Mendicantes, & eorum priuilegiis gaudentes.

c Habet. in eod. cõpen. tit. capitulũ generale. §. 9.

d Habet. in eod. cõp. §. 10.

ARTICVLVS V.

Quam autoritatem, & potestatem habeant Capitula prouincialia patrum Mendicantium Indiarum.

RESpondeo dicendo (vt refert Veracruz in suo compendio priuilegiorum) *Quòd potest diffinitorium Capituli prouincialis cõfirmare, vel cassare fratrem electum in Prouincialem, & ad acceptandum dictum officium censuris ecclesiasticis compellere. Et si contingat definitoriũ in partes æquales diuidi, tunc ab eodem definitorio vnus religiosus eligatur de dicta prouincia, & ea pars definitorij, cui talis electus adhæserit, Prouincialẽ casset, vel confirmet, prout videbitur expedire.* Ita concessit Clemens VII. anno Domini millesimo quingẽtesimo trigesimo secundo. Pro cuius concessionis explicatione nota, quòd nomine definitorij in hoc priuilegio venit vicarius generalis, qui ibi præest, & quatuor Definitores, quia sine capite non potest esse definitoriũ. Et ad argumentum quomodo poterit tunc definitorium in partes æquales diuidi: respondeo, quòd quando Vicarius, qui ibi præest, eligitur in Prouincialem, ne hæc concessio frustranea reputetur. Notandum est etiam quòd licèt iste frater, qui debet eligi quando definitorium se in partes æquales diuidit, appareat prima facie, quòd debet esse filius prouinciæ: quia alius non dicitur de ista prouincia, sed de prouinciis Hispaniarum: at non debet intelligi, nisi de fratre assignato in hac prouincia, dato, non sit filius eius. Nam quando constitutiones Prædicatorum volunt facere hanc distinctionem, exprimunt, vt patet de Definitore Capituli generalis, & de socio eius, & habetur in constitutionibus[e] Prædicatorum.

e dist. 2. ca. 5. nu. 4.

Alia multa cõcessit Cardinalis à latere in Hispania, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio, autoritate Apostolica Iulij III. Põtificis Maximi Ioannes Pogius nomine. *Concessit enim Capitulis, & congregationibus fratrum Prædicatorum, & fratrum Minorum, & fratrum Diui Augustini prouinciæ nouæ Hispaniæ, vt in quolibet Capitulo ex dictis ordinibus tres vel quatuor dictorũ ordinum professores idoneos in confessores pœnitentiarios nuncupandos, qui omnes & singulos vtriusque sexus ad eos accedẽtes ab omnibus peccatis, à quibus locorũ Ordinarij absoluere possunt, & super casibus eisdẽ Ordinariis reseruatis dispensare, ac vota quæ ipsi Ordinarij possunt commutare, possunt ipsi liberè & licitè commutare, concessit hoc perpetuò, autoritate Apostolica, & ad perpetuam rei memoriam.* Et notandum, quòd quando Capitula prouincialia hoc faciunt, aduertatur, vt Prouincialis dictis confessoribus concedat omnimodam autoritatem Adriani VI & autoritatem Clementis VII. & aliorum Pontificum, qui concesserunt indulta pro his partibus. Et sic habebunt ampliorem potestatem illa, quam concedit Cardinalis supradictus: potest enim hoc facere Prouincialis, prout dicetur infrà [f]. De potestate autem, quam habent Capitula prouincialia Indiarum assignandi fratres in Curatos, satis diximus suprà in quæstione de beneficiis. Et de necessitate reiterandi Capitula, vide in tertio tomo agendo de reformatione.

f Infrà in q. de cõfessariis, quoad potestatẽ absoluendi seculares.

QVÆSTIO XLII.

De celebratione diuinorum quoad officium diuinum, in viginti vnum articulos diuisa.

Circa quam quæruntur viginti vnum.

1 *VNde habuerit originem ritus, quem Ecclesia Romana seruat in diuino officio faciendo.*

2 *Quomodo sit officium diuinum recitandum.*

3 *Vtrùm satisfaciant fratres officio diuino supplendo postea defectus.*

4 *Vtrùm officium diuinum possit dici mentaliter.*

5 *An fratres possint officium diuinum mutare ratione alicuius negotij, aut magnæ occupationis.*

6 *An religiosi recitantes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias.*

7 *Vtrùm Prælati possint dispensare cum fratribus infirmis in officio diuino recitando.*

8 *Vtrùm itinerantes fratres possint recitare horas canonicas non per breuiarium, quo astringuntur eas recitare.*

9 *Vtrùm socius alicuius religiosi possit recitare horas canonicas, iuxta priuilegium concessum dicto religioso.*

10 *An religiosus liberatus propter eius infirmitatem à recitatione horarum canonicarum, sit etiam liberatus ab earum auditione, aut à parte quam potest recitare.*

11 *Vtrùm possint Prælati regulares immutare aliquid addendo, vel minuendo de officio diuino.*

12 *Vtrùm aliquis ratione priuilegij possit recitare secundùm diuersa breuiaria.*

13 *Vtrùm qui non tenentur breuiario Romano nouo, vti possint eo extra chorum.*

14 *Vtrùm religiosi teneantur dicere officium defunctorum & septem psalmos pœnitentiales, & canticum graduum in choro & extra chorum, vbi est consuetudo.*

15 *Vtrùm regulares, & clerici seculares teneantur*

dicere

dicere officium Beatæ Mariæ in choro, vbi erat consuetudo ante breuiarium reformatum.

16 *Vtrùm fratres Minores possint feriis quintis, reli...o sancto semiduplici occurrente, recitare officiũ corporis Christi.*

17 *Vtrùm regularis obligatus ad recitandum horas per breuiarium reformatũ si prasiciatur Ecclesiæ sæculari, teneatur per ipsum etiam tunc horas recitare.*

18 *Vtrùm officium diuinum possit antepom,& postponi.*

19 *Vtrùm laici fratres ad sacerdotium sine licentia superiorum promoti teneantur recitare officium diuinum.*

20 *Vtrùm moniales teneantur recitare officium diuinum, & an potiantur facultatibus fratribus concessis quoad ipsius recitationem.*

21 *Vtrùm religiosi & religiosæ possint recitare de sanctis suorum ordinum.*

ARTICVLVS I.

Vnde habuit originem ritus, quem Ecclesia Romana seruat in officio diuino faciendo.

RESpondeo dicendo, quòd ritus illi, quos Ecclesia sancta Romana in diuinis faciẽdis,& horis canonicis dicẽdis obseruat, non sunt Papistarum inuentum, vt filius ille diaboli Lutherus asserebat, sed ab ipso mũdi primordio originẽ traxerunt,& figuram. Vt sanctũ Abel aliósque Prophetas,& Patriarchas omittẽdo, videre poteris in Dauide, qui, vt summã erga omniũ sãctorũ Dominũ ostenderet deuotionẽ, ac reuerentiam, non solũ ipse diuinis laudibus incumbebat, sed instituit Sacerdotes, Leuitas, ac cantores, cæterósque templi ministros in tanta copia, vt vnaquaque hebdomada viginti quatuor essent assignati per vices suas, vt patet in multis locis veteris Testamenti, & in Paralipomeno [a]. Et in nouo etiam Testamento doctor gentium D. Paulus [b] hortabatur, inquiens, *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino.* Cuius vestigia sequutus eius discipulus D. Dionysius Areopagita (cuius discipulus fuit S. Eugen. Martyr primus Toletanę Ecclesiæ Antistes) ait hãc esse SS. Apostolorum traditionem, prout in festo S. Eugenij, quod decima quinta die Nouembris agitur, refertur. Hanc etiam veritatem nos luculenter docet D. Clemens [c], & doctissimus Dominus Martinus de Ayala de diuinis & Apostolicis traditionibus. Ait enim: Habet Ecclesia Dei per vniuersum mundum dispersa, quæ Christi non solùm politia, sed sponsa est, præter Scripturam sacram, & sacramentorum traditiones sacrosanctas, ritus venerandos, consuetudinésque laudabiles ab ipsis primordiis per Christum Dominum,& Apostolos, aliósque ipsorũ successores introductas, ac ab omnibus vniuersali consensu receptas, quibus salubriter regitur, prudenter ordinatur, rectè in viam cœlorum erigitur. Multa in confirmationem huius catholicæ veritatis dicuntur in Concilio Agatensi [d], & in Concilio Turonensi. Et vltra Basilium, Cassianum, Chrysostomum,& aliós antiquos patres, aliqua de hoc modo definit sacrosancta Synodus Tridentina [e]. Debet ergo omnis orbis conformari ritibus Romanæ Ecclesiæ, tanquam matri, vt habetur in quodam canone, & probat Albertus Pigius & Soto [f]. Ad quam obligationem particulari præcepto voluit nos in sua regula Seraphicus pater noster Franciscus obligare, et modò Pius V. & Gregorius XIII. in quibusdam constitutionibus, quæ habentur in breuiariis & in missalibus, omnes religiosos (quibusdam tamẽ exceptis) obligarunt, de quibus in hac, & in sequenti quæstione nobis erit sermo.

Et officium canonicarum horarum ex eo originem habuit. Nam aliqui Christiani desiderio, quo ardebant semper orandi, iuxta illud Redẽptoris [g], *Oportet semper orare,& nunquam deficere*, & reputantes non posse eos id facere propter fragilitatem, & necessitatem humanam, diuidebant noctes in quatuor partes eo modo, quo milites eas diuidunt in quatuor vigilias, quæ ternis horis constabant: & vnaquaque earum orare, in singulis quidem tribus pronunciando singulos nocturnos,& in quarta laudes, vt D. [h] Isidorus & Thomas Vvaldensis declarant, imitantes Esdram [i]. Vltra dicta, quæ nocte faciebant, pronunciabant die primam, tertiam, sextam, nonam, vespertinum & completorium singulas earum separatis horis singulariter. Tum, quòd iidẽ antiqui alij, aut aliter in vnaquaque noctium surgebant adibántque Ecclesiam, vt simul orarent, prima quidem vigilia, quando plebs dormiebat, surgebant soli clerici, qui tempestiuè cubabant. Post verò mediam noctem clerici, & coniugati, soluti pueri,& puellæ, testante id Cosmo [k]. At postea refrigescente charitate, & crescente concupiscentia multa, & turpia in Ecclesiis in congregationibus nocturnis fiebant. Et factum est, vt pauci etiam clerici noctu dictas cõgregationes adirẽt, imò nec etiã Canonici Ecclesiarum cathedralium. Vnde in religionibus bene ordinatis ille mos vsque hodie perseuerat. Et religiosi, vt hæc conseruent, debent considerare quàm magnus erat ille ardor, quo ardebant Ecclesiæ primitiuæ fideles inseruiendo suo Creatori & Redemptori: quanta cura & solicitudine vigilabant die ac noctu,& quàm parum gaudebant hi qui iam suas horas absoluissent & ab obligatione eas dicendi iam soluti essent,& nunc plerique gaudemus, quantoque magis optabant reuerti ad orandum, & colloquendum cum Deo, petendumque ab eo gratiam & opẽ quàm nos. Nos verò contrà affligimur desiderio finis orandi,& horas recitandi, prout lamentatur Nauarrus [l].

ARTICVLVS II.

Quomodo sit officium diuinum recitandum.

RESpondeo dicendo, quòd Innocentius III. [m] in Concilio Generali districtè præcipit in virtute obedientiæ omnibus Prælatis, & clericis, seu personis ecclesiasticis, vt diuinum officium nocturnum pariter, & diurnum (quantum eis dederit Deus) studiosè celebrent, pariter & deuotè. Circa quam constitutionem est aduertendum, quòd Leo X. prout refertur in [n] Supplemẽto, *Concessit quòd fratres Minores dicendo horas canonicas,& alia officia diuina in choro, vel extrà satisfaciant præcepto Capituli dolentes, de celebratione Missarũ, de dicendo studiosè pariter & deuotè, ac etiam regulæ suæ, etiamsi propter aliquam fatigationem, vel aliam causam dicant sedendo, aut deambulando, vel non integrè verba proferendo, prout scripta sunt propter negligentiam aut imperitiam aut malam pronunciationẽ naturalem, propter defectum linguæ seu alias qualitercunque horas imperfectè dicant, aut cum animi distractione, ac sensuum vagatione, dum tamen non ex malitia hoc faciant. Et similiter concessit quòd cum talibus malè pronunciantibus, vel alios supradictos defectus facientibus, dicunt officium diuinum, non teneantur reiterare ab aliis imperfectè dicta, aut ab eis non integrè audita propter distantiam localem, vel strepitum, vel alia causam, sed satisfaciant præcepto Ecclesiæ,*

a Lib. 1. c. 23. & 24.
b Ad Ephe. c. 5.
c Clemens de constit. Apost. maximè 3. 7. Ayala 4. p. ad prine. § habet.
d Agatens. c. 8. Turon. can. 14.
e sess. 23. ca. 5. sess. 24. can.
f Pigius li. 1. Ecclesiast. Hierarch lit. 1. Sot. 10. de iust. q. 5.
g Luc. 18.
h Isidor li. 1. de diu. in offic. c. 23. Vvalde. de sacrã. c. 24.
i Esdra. c. 6.
k Cosmus in pag. qualiter hora. ver. officium.
l Nauarr. de orat. c. 3. nu. 3. n. 51 & c. 8. in pr.
m dolentes. de celebra. miss.
n fo. 59. concess. 159.

aut regulæ suæ, quæ'iterumque audiendo quæ alij debent dicere præsertim in choro.

Circa quas concessiones multa sunt notanda. Et primò notandum est circa illa verba, *Sedendo aut ambulando*, quòd Episcopus Parisiensis Gulliel. in sua Rhetorica diuina, ait proprium corporis habitum ad priuatum cum deuotione, & citra distractionem orandum esse sedere, & intuitu alicuius rei latere sinistro cor in eo residens, vnde manat omnis motus & inquietudo, quietè fruatur. Cæterùm cùm corpus, quod corrumpitur [a], aggrauat animam, & grata sit in omnibus rebus varietas & fastidij expultrix, qua in recitando horas canonicas vsi sunt etiam fratres Ægyptij, vt significat Ioannes Cassianus [b], non inutile erit quandoque geniculare, nonnunquam stare, aliquando sedere. Quin ait Nauarrus [c], experientia reperisse deambulationem, etsi sæpe numero nocet prodesse quandoque, præsertim cum somnus impugnat, eleuatis tamen oculis in cœlum. Ex quibus videtur quòd qui orat priuatim, etiamsi horas canonicas recitet, potest citra peccatum orare procumbens, iacens, vel recumbens, ambulans, vel quiescens, secundùm Innocentium, & Hostiensem, præsertim si hoc fiat propter fatigationem, vel aliam causam, tamen ex malitia. Si enim ex malitia hæc fiãt distrahendo se ita, vt non habeant attentionem ad minus virtualem satisfaciendi, non satisfaciunt, & si malitia eorum fuerit quædam distractio voluntaria & diuagatio mentis, non tollens prædictam intentionẽ, & attentionẽ, satisfaciũt, at minimè merebũtur. Quod proh dolor frequẽtissimè multi priuatim recitando facimus, & consequenter perdimus fructum meritorium, & satisfactorium earum horarũ; quia per peccatum veniale nihil mereri possumus, cùm per illud malè mereamur, & vno eodémque actu bene, & malè mereri nequimus, prout resoluit Nauarrus [d].

Ex quibus infertur primò, quòd concessio supradicta Leonis X. ibi, *Sedendo aut ambulando*, non includit aliquod priuilegium secundùm eundem Nauarrum [e]. Secundò infertur intelligentia ad illa verba eiusdem concessionis, ibi, *Dum ex malitia hæc non fiant*. Quòd scilicet, sint intelligenda de malitia voluntaria, per quam perditur attentio ad minus virtualis satisfaciendi præcepto recitandi horas canonicas, non autem de malitia non tollente prædictam attentionem. Non obstante enim ipsa licèt recitans minimè mereatur, dicto tamen præcepto satisfacit. Et in concessione Leonis X. tantùm conceditur, quòd satisfaciat præcepto, non autem quòd meritum consequatur.

Circa eadem verba, ibi, *Sedendo, vel deambulando*, dubitatur, vtrùm se vestiendo recitans horas canonicas satisfaciat. Et licèt Diuus Antoninus [f] dicat eos esse dignos reprehẽsione, & vix satisfacere præcepto, quia ex professo se immiscent actibus ab attẽtione auertentibus. Quæ ratio videtur concludere, idem esse dicendum de his, quos passim videmus recitare horas colligendo herbas, rosas, vuas, instruendo ignem, pectendo caput, manus ac faciem lauando, calamos ad scribendum aptando, & id genus alia faciendo. Attamen contrarium ab omnibus obseruari videmus. Quis enim non aliquando recitando se scalpit, aut ad pullicem pungentem manum porrigit, non tendit oculos ad viridarium, & deambulans in margine fontis fluuij, vel ripæ non prospicit illa, gaudet vtque raucum per lenta murmur saxa ciat, vt inquit Poeta à Diuo Hieronymo citatus [g]? Secundò totus ferè mũdus credit, & seruat id, vt ait Caietanus, non peccare recitantes, dùm se induunt, dũmodo pro viribus, recitãdis attẽdant. Et Ioannes Maior ait, quem posse iustè exuendo se, recitare, cùm non agat actum repugnantem actuali horarum attentioni; sicuti deambulatio nõ est actus cõtrarius dictę attẽtioni, prout dictum est in superioribus. Ex quibus colligitur, quòd si sint actus contrarij dictæ attentioni, minimè satisfaciunt eos facientes recitando, cuiusmodi sunt surgere de lecto, induere, & calceare se valde festinanter, magna attentione instruere focum, & præparare libros. Quorum actuum certa regula minimè potest cõstitui: ideo arbitrio boni viri relinquendum est, quãdo sunt actus repugnantes attentioni, vel non, iuxta iuridicam [h] doctrinam. Cuius muneris erit non solùm naturam operis exterioris, sed etiam modum & habilitatem agentis considerare. Posset enim quis induens vestem, ita esse intentus recitationi præfatæ, vt non solùm satisfaceret, sed etiã vt omninò non peccaret: & è contra ita esse intentus ambulationi, aut indutioni (vt ita dicam) non solùm non satisfaceret, sed etiam peccaret. Et tales circunstantiæ possunt interuenire, vt non solùm satisfaciant sic recitantes debitam attentionem habentes, sed etiam mereantur id in statu gratiæ faciendo, prout concludit doctissimus [i] Nauarrus, vnde infertur intelligentia ad concessionem Leonis X. quòd scilicet, tales circunstantiæ possunt interuenire in mentis distractione, & sensuum vagatione, vt non solùm non peccent fratres sic horas canonicas recitantes, sed etiam mereantur si in statu gratiæ id faciant. Quod, vt clariùs pateſiat, exemplo illustratur. Verbi gratia, quando aliquis vir spectatæ autoritatis peruenit ad finẽ alicuius horę visitaturus, aut interrogaturus horas canonicas recitantem, quam horam non potest finire, & simul, vt decet illum recipere, nisi recitet componendo se, simul capillos, pileum, vestem, calceos, & alias vestes mutando. Hoc enim casu non videtur peccare, modò conetur mediocriter ad recitationem attendere. Alio exemplo hoc ipsum declaratur. Verbi gratia, quando aliquis, lecto absque culpa incumbens, ad celebrandam Missam publicam, hora insolita vocetur, & recitare vsque ad primam inclusiuè, & pergere ad eam celebrandam tempore opportuno nequeat, nisi surgendo, vestiendo, & calceando se, & alia ad id præparatoria faciẽdo recitet: nam in hoc casu id absque peccato facere poterit.

Circa eandem concessionem ibi, *vel non integrè verba proferendo*. Nota quòd non satisfaciunt præcepto recitandi horas canonicas hi, qui dum cantãt, aut recitant, omittunt tantam partem versuum, vel psalmorum, vel degluttiendo, corrumpendo, vel syncopando verba, syllabas, vel literas, adeò quòd ex ita omisis, vel corruptis fiet pars notabilis horæ. Qui enim id faciunt, non recitant eas integras, iuxta decreta [k] Concilij Romani, & Concilij Viennensis, quæ grauissimè hęc reprobarunt, & maximè reprobauit statutum [l] Ecclesiæ Gallicanæ, dicens non debere nos recitare horas canonicas pronunciando in gutture, aut inter dentes degluttiendo, aut syncopando dictiones. Quod visione quadam optimè confirmat Diuus Antoninus [m]. Ex qua doctrina infertur intelligentia ad verba proposita dictæ concessionis Leonis X. quòd scilicet, non sint intelligenda de omittentibus partem notabilem, in his siquidem non militat ea ratio, quæ militat in parte non notabili, ham priuilegia sunt restringenda, & non ampliãda in his quæ possunt esse occasio peccandi. Et si dicatur, quòd secundùm hoc nihil proderit hoc priuilegium, contra tradita in iure [n]; respondetur, quòd licèt hoc priuilegium nihil concedat vltra ius, multùm tamen confert ad pellendos

a Sapien. 7.

b Cassian. li. 2. de instit. canon. c. 11. & 12.

c Nau. de ora. c. 4. n. 33.

d Na. in Mã. pag. 7. n. 1.

e Na. de orat. c. 19. n. 85.

f D. Ant. 2. p. ti. 9. c. 3. §. 3. ver. tertia negligentia.

g c. nunquam. de cons. d. 5. Caie. 2. 2. q. 83. a. 3.

h ex casus. de offi. deleg. l. 1. ff. de iur. deli.

i Na. de orat. c. 13. n. 49.

k c. dolẽtes. de cele. missa. l. eod. tit.

l tit. qualiter hora di. extra chor.

m Ant. 2. p. ti. 9. c. 13. §. 30. col. 3.

n c. in his. de priuil.

lendos scrupulos, & alios effectus in eo contentos, prout notat Nauar.[a] Quod satis sensit Collector[b] priuilegiorum Mendicātium, qui recitans supradictum priuilegium, ait in margine, pro fratribus scrupulosis. Secundò respondet idem Nauarrus[c], quòd hoc priuilegium prodest ad tollendam obligationem, qua religiosi nonnunquam obstringi possunt, ad supplendum sub pœna peccati veniali aliquos defectus, qui solùm peccatis venialibus committuntur. Pro qua intelligentia facit, quia hoc priuilegium non excusat à peccato veniali eos qui committunt defectus in eo contentos, solùm enim conceditur in fauorem recitantis, vt non obstantibus dictis defectibus videatur satisfacere decreto Capituli, *dolentes*, etiamsi eos postea non suppleat, quod clarius articulo sequenti patebit.

a Nauar. de orat c. 13. n. 17.
b Collect. titu. offi. ium diuinorum. 68.
c Nauar. vbi sup. n. 88.

Circa eandem concessionem in quantum dicit, quòd recitans horas canonicas, *non tenetur recitare ab alijs imperfectè dicta.* Nota, non esse vtilem repetitionem aliquorum scrupulosorum, qui quasi murmurando supplent in choro, vel extra chorum principia horarum capitularum, & eorum quæ de consuetudine vnus solus dicit: imò talis repetitio à viris doctis, & timoratis superflua, & superstitiosa reputatur, & peccatum inquietans intellectum dicitur, cùm sit maius dei obsequium audire illa deuotè, humiliter, & tranquillè, prout aiunt Paludanus[d], & alij, quos refert & sequitur Nauarrus, qui ait, quòd nō est tam vtile recitare priuatim priùs in domo, aut in Ecclesia ea, quæ postea canenda & dicenda sunt cōmuniter in choro eo prætextu, quòd ea recitatio communis, vel cantatio, sæpè fit minùs attētè, quia partem attentionis adimant aliena errata, partim propria, partim quòd dictum ab vno non satis auditur ab alijs, partim colloquia, aut nimius postetus vnius, vel alterius aggressus, aut tardus ingressus, aut id genus alia. Et quòd interdum sit damnosum probatur. Nam qui priuatim recitant horas, vtplurimū non curant satis circumspectè eas recitare, eo quòd iterum eas sunt recitaturi, & postea eas recitantes minùs attendant eis, eo quòd iam semel dixerint. Ex qua doctrina colligitur supradictam concessionem Leonis X. nullum continere priuilegium, sed tantùm fuisse impetratam ad pacandas scrupulosas, & timoratas conscientias fratrum.

d Palud. in 4. d. 15. q. 20. Nau. de oratio. c. 10. q. 4. n. 45.

ARTICVLVS III.

Vtrùm satisfaciant fratres officio Diuino, supplendo postea defectus.

RESpondeo dicendo, quòd qui contrahunt syllabas, & dictiones deglutiunt, & suos versus incipiunt, antequam hi, quibuscum recitant, suos absoluant, grauissimè peccant, & etiam qui recitant cum his, qui toties hoc faciunt, vt iudicio boni viri fiat notabilis confusio, mortaliter peccant, quamuis qui parum nonnisi venialiter, prout tradit Nauarrus[e]. Quod intellige, si hoc faciunt sine proposito iterum recitandi, & de facto non recitant. Vnde Sixtus IIII.[f] *Concessit omnibus fratribus Minoribus non valentibus persoluere diuinum officium bene ac diligenter in choro, prout tenētur, quòd si per defectum visus, vel auditus aliquid prætermiserint, non teneantur illud omissum iterum persoluere, sed dicant vnum psalmum in fine horarum, & hoc sufficiat eis.* Et Innocentius[g] VIII. *Concessit, quòd quando fratres Minores aliquid dimittūt de diuino officio, non ex dolo possint supplere cum aliquo psalmo, vel dicendo orationem Dominicam, vel Aue Maria, & idē ad literam reperitur concessum per Alexandrum* VI.[h] Et notanda sunt illa verba, *non ex dolo*: nam secundùm ea est intelligendū, & restringendum priuilegium Sixti IIII. quòd scilicet, fratres, qui ob defectum auditus dolo, & lata culpa aliquid prætermiserint, non possint illud supplere cū psalmo, aut dicendo orationē Dominicam, vel Aue Maria. Et hoc etiam modo est intelligenda concessio Leonis X.[i] qua *Concessit, quòd quicunque dixerit post quālibet hora diei infrà scriptā orationē & in fine illius vnū Pater noster, & Aue Maria, pro felici statu suæ sanctitatis, & Ecclesiæ sanctæ Dei, cōsequetur plenariā remissionē omniū defectuum in illa hora humana fragilitate commissorū.* Nam aduertendum est, quòd dicit, humana fragilitate, & non humana malitia, & dolo. Oratio autem quæ dici debet, est sequens. *Sacrosanctæ atq; indiuiduæ Trinitati, crucifixi Iesu Christi Domini nostri humanitati, & Beatissimæ, ac Gloriosissimæ Virginis Mariæ fœcunditati, sine integritati, & omniū Sanctorum vniuersitati sit sempiterna laus, honor, virtus, & gloria ab omni creatura, nobisq; remissio peccatorū per infinita sæcula. sæculorum, Amen. Et beata viscera Mariæ Virginis quæ portauerunt Christum Dominum.* Et idem Leo X.[k] ampliando prædictam gratiam *Concessit, quòd non solùm sufficiat suprascriptam orationem dicere pro supplemento vnius horæ, quando dicitur per se sola, sed etiam omnium horarum, quæ dicuntur semel, siue vno contextu, licèt aliquod paruum interuallum inter vnā & aliam fiat.* Et supradicta priuilegia dicit Nauar.[l] esse intelligenda de parte non notabili, & quando tā exiguū est, quod omittitur, quòd licèt omitteretur cum culpa, & non suppleretur, non imponeret necessitatem repetendi sub pœna peccati mortalis. Et ita ait Nauar.[m] quòd caueant fratres, qui dicta concessione vti voluerint, ne sit eis occasio negligentiùs horas canonicas recitandi.

e Nauar. in Man. c. 6. n. 11.
f Habetur in li. monu. in 1. impre. fol. 62. & in 2. fo. 9. concess. 98. & in sup. fol. 100. vsque 383.
g In 1. impr. fol. 66. concess. 2. 9.
h Habet. in suppl. fo. 99. concess. 362.
i Habet. in suppl. fo. 6. concess. 169.
k Habet. in suppl. fo. 01. concess. 168.
l Nauar. de orat. c. 17. n. 84.
m Na. vbi su. n. 89.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm officium diuinum possit dici mentaliter.

RESpondeo dicendo, quòd Leo[n] X. concessit, *Vt ne fratres Minores mutuo se impediant in officio diuino, aut aliis sint fastidiosi, quod illaque in ordinario iubentur dici secretè sub silentio tam in horis canonicis, quàm etiam in Missa, non teneantur proferre vocaliter, sed satisfaciant dicendo mentaliter, aut legendo inter se librum, quia aliqui deuotiùs sic dicunt, & absq; impedimēto & fastidio illorum, & quod eodem modo possit facere, qui solus dicit officium per se, cùm prolatio verbalis sit præcipuè, vt ab aliis intelligatur.* Circa quā concessionē in quantum dicit, quòd mentaliter possunt fratres dicere illa quæ sub silentio sunt recitanda, est notandum secundùm Nauarrū[o], in hoc non esse priuilegiū, quatenus cōtinet sufficere, dicere horas canonicas absque expressione vllius verbi, quod audiri possint ab alio, licèt contineat priuilegium, quatenus dicit sufficere dicere mētaliter absque vlla voce secreta, vel publica. Nam omnis oratio publicè, aut secretò dicenda requirit verba saltē secretè inter dentes & labia formanda: omnes enim canones, & statuta breuiariorū decernunt, vt horæ dicantur, & nulla quod mente tantùm concipiantur.

n Habetur in suppl. conf. 59. conc. 70.
o Na. de ora. c. 19. n. 83.

ARTICVLVS V.

An fratres possint officiū diuinum mutare, ratione alicuius negotij, aut occupationis magnæ.

RESpondeo dicendo, quòd Leo X. *Concessit fratribus Minoribus, vt possint officia feriarum,*

quæ

quæ sunt prolixiora, anticipare diebus, quibus sunt otiosi, & officia festiua, quæ sunt breuiora, reseruare in eos dies, quibus credunt se esse occupatos concionibus, & confessionibus, modò id non faciāt in fraudem, sed ad meliùs studendum, & prædicandum, & confessiones audiendum. Quod ait Nauarrus [a] non esse priuilegium, cùm quasi simile, & tantundem concessum sit à iure communi. Secundùm enim legem ordinariam cùm superuenerit aliqua occupatio subitò, vel eo modo, quo non potest ei prouideri, neque omitti sine scandalo, aut peccato, est iusta causa non recitandi horas canonicas, secundùm Henriquum de [b] Gandauo, cui suffragantur Maior, & Syluester. Vt si occurreret necessitas subitò horas omittendi ad pacificandum populum rixari volentem, aut necessitas habendi concionem, quæ nonnisi magno cum scandalo omitti potest. Et idem iudicat Nauarrus de confessariis audientibus confessiones septimana sancta, aut tempore talis Iubilei, ad quod quærendum oporteat quem omnium omnes in vna hebdomada confessiones audire. Hi enim secundùm Nauarrum recitando horas canonicas maiores citra preces excusarentur à minoribus ab officio defunctorum, à cantico graduum, & psalmis pœnitentialibus, etiāsi ad ea recitanda priuatim tenerentur. Quin & tāta posset occurrere necessitas, vt meritò excusarentur à maioribus, & fortiori ratione satisfaceret is, qui sciens se die sequenti occupatissimum fore, anticiparet eas in vespere præcedenti. Quod ipsum dicit Nauarrus de illo, qui prælectionem habere deberet illo die in cōcursu publico aliorū candidatorū, & deberet defendere aliquas conclusiones, quod vt debitè fieret plurimum Reipublicæ, vel ipsiusmet priuatæ personæ interesset, & studium in id necessarium recitationem officij nō cōpateretur. Ex quibus constat, hoc priuilegium parum, aut nihil concedere. Et ad hunc modum est accipienda alia concessio facta ab Eugenio IIII. anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo sexto, congregationi sanctæ Iustinæ, & à Iulio II. anno Domini millesimo quingentesimo septimo, congregationi Camaldulensi, & à Leone X. anno Domini millesimo quingentesimo decimo tertio, *Quòd scilicet fratres in officijs monasteriorum occupati, ideòque in choro interesse nequeuntes, aut qui aliàs non docti sunt, aut minus experti, vt officium diuinum cōmodè dicere possint (dūmodo in sacris non sint ordinibus constituti, licèt professionē emiserint, ad persoluendum integrè diuinum officium non teneantur, sed Prælati consideratione subditorum, vltra officium Beatæ Virginis, ad quod obligatos remanere Summus Pōtifex voluit aliquid aliud dicendum, illis imponere possunt quod cum animi alacritate persoluāt.* Hoc enim priuilegium nullum est, si occupatio & ignorantia, & imperitia ita dictos fratres premit, vt ab recitando officio diuino sint exempti. Et similiter explicādum est priuilegium concessum à Clemente VII. societati clericorum S. Syluestri, & Sācti Andreæ de vrbe, qui aliàs Theatini nuncupantur, vt refertur in [c] compendio Diui Hieronymi, *dicente quòd fratres prædicationi verbi Dei, audiētia confessionum, & sacræ Theologiæ, & sacrorum canonum studijs insistentes ad suam, & animarum fidelium vtilitatem, & qui occupātur infirmitate propria, aut infirmorum fratrum curatione, satisfaciant pro horis canonicis recitando certum numerum psalmorum per Priorem eis assignandorum, numero non minus septem aut sex cum deuotione, aut orationem dominicam septies, & Symbolum Apostolorum bis, grauiter autem ægrotātes orationem dominicam septies in die recitantes septem horis canonicis similiter satisfaciant.* Et similiter explicandum priuilegium Leonis X. [d] de antepositione horarum, & postpositione propter aliquas occupationes. Et aduertendum, quod Innocentius VIII. *concessit, quòd fratres Minores professi nesciētes per se plenè persoluere officium diuinum, non teneantur ad id, sub pœna peccati mortalis, donec sciuerint illud, dummodo faciant quod in se est, & dicant sicut sciunt, & vltrà dicant horas fratrum laicorum.*

a Nau. vbi s. in fin.

b Gandauen. quodl. 11. q. 10. Maior in 4. d. 12. q. 6. co. 4. Syl. ver. hora. q. fin.

c In compē. d. Hier. Hispan. fo. 103. §. 70.

d Habetur in suppl. fol. 60. concess. 148.

e Habetur in li. menu. ordi. fo. 65. in 1. impre. §. in 2. fo. 96. cōcess. 156. & in suppl. fo. 100. concess. 173.

ARTICVLVS VI.

An religiosi recitantes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias.

RESpondeo dicendo, quòd Leo [f] X. *concessit fratribus Minoribus, qui recitauerint suas horas ex libro, vt lucrifacerent indulgentiam medietatis peccatorum, quæ die, quo sic dixerint officium, perpetrauerint.* Et hoc est merè priuilegium, & iure optimo concessum, cùm melius sit dicere horas canonicas ex libro, quā memoriter. Sed contra hoc facit: nam ad contemplandum Deum, & diuina, mens recitantis memoriter videtur esse magis libera, & minùs occupata, & ita paratior ad maiorem attentionem. Sed responderi potest, quòd licèt hoc respectu melius sit recitare memoriter, quàm ex libro, aliis tamen est melius, putà indoctis, recitare ex libro. Tum, quia recitans multa memoriter distrahitur faciliùs ad extranea, quàm ex libro recitet, præsertim si est indoctus non intelligens ea quæ recitat. Tum quia nonnihil colligitur ex lectione ad habendam attentionem ad minus verbalem, respiciens verba, & eorum ordinem. Quare Nauarrus [g] inquit ipsum experientia recepisse sibi melius esse recitare partim legendo, partim verò memoriter. Necessitas enim, vel propositū recitandi, semper legēdo vel sēper memoriter id faciēdo attentionē actualē impedire solet. Itē Alexander [h] VI. concessit *omnibus dicentibus in hymnis Beatæ Virginis, Quem terra pōtus, &c. &, O gloriosa Domina, &c. Versum, Maria mater gratiæ,* decem annos indulgentiarum pro qualibet vice. At hac concessione non possunt modò frui religiosi obligati ad recitandum horas canonicas, iuxta ritum breuiarij Romani reformati. Ad cuius breuiarij maiorem obseruationem ordinatum est à Pio V. Pontifice Maximo, vt nihil possit addi, neque minùi, vt statim declarabitur. Ex quibus constat, quòd cùm in dictis hymnis talis versus minimè contineatur, minimè etiam sit addendus.

f Habet. in supp. fo. 94. conce. 198.

g Nauar. de orat. c. 19. nu. 88. con. 10.

h Habetur in lib. mon. 1. impre. fo. 66. & in 2 fo. 70. cōcess. 170.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Prælati possint dispensare cum fratribus infirmis in officio diuino recitando.

RESpondeo dicendo, quòd Leo X. [i] *Quia fuit sibi expositum, quòd aliqui fratres scrupulosi, quando sunt infirmi, ferè nunquam possunt, nec sciunt se determinare, quando lutè possunt dimittere dicere horas canonicas, cōcessit quòd siue propter febrem, aut dolorem intensum, vel aliā infirmitatem fratres fuerint grauati, satisfaciāt dicendo pro horis canonicis psalmos, hymnos, Pater noster, Aue Maria, vel alia iudicio Prælati, seu præsidētis loci, aut cōuentus assignanda.* Et hoc quando medicus corporalis (si commodè potuerit haberi) dixerit esse nociuum infirmo, excusat à recitatione horarum, secundùm Innocentium. Quod non [k] de quacunque ægritudine est dicendum, sed de illa tantùm, quæ ægrotanti pronunciatio horarum directè, aut indirectè obest notabiliter. Et est aduertendum, quòd est aliquis morbus, quo excusamur ab horarum recitatione, vsque

i Habetur in suppl. f. 59. concess. 171.

k Innoc. in c. de cel. miss.

vſque ad meridiem, aut veſperas, & non tota die: qualis eſt febris tertiana, aut quartana ſtatim à meridie ceſſans, ita vt medici docti & probi iudicio non noceat ægrotanti illa horarum pronunciatio. Dixi, probi, quia nonnulli ita ſunt faciles in abſoluendo ægrotos ab obligatione, & legibus Eccleſiaſticis, imò & ab ipſius Dei præceptis, ac ſi earum ipſimet eſſent autores. Vnde ait Ambroſius [a], Conttaria ſunt diuinæ conditioni præcepta medicinæ, quæ à ieiunio reuocant, lucubrare non ſinunt, ab omni intentione meditationis adimunt: itaq; qui ſe medicinis dederit, ſeipsũ ſibi abnegat. Et ille ægrotus, qui poteſt ſeriò loqui, & alia negotia profana tractare cum ſuis amicis, ab horarum recitatione minimè excuſatur, cùm hoc non ſit illo facilius, prout aduertit [b] Nauarrus. Vnde videtur parum, aut nihil concedere priuilegium ſupradictum, cùm non liberè concedatur Prælatis autoritas ad diſpenſandum in ſupradictis, ſed tunc quando medicus corporalis (ſi commodè haberi poteſt) dixerit eſſe nociuum infirmo recitare. Vnde ad alia copioſiora priuilegia deueniendum eſt, ſcilicet, ad conceſſionem Eugenij IIII. *Qua conceſsit, quòd quilibet pro tempore Abbas, Prior, ſiue Prælatus quorumlibet monaſteriorum congregationis ſancti Benedicti Hiſpaniæ, poſſunt liberè diſpẽſare cum omnibus & ſingulis præſentibus, & futuris monachis quorumcunque monaſteriorum huiuſmodi, qui ſine tædio non poſſunt dicere horas canonicas, quòd tempore infirmitatis, vel poſtquam conualuerint loco horarum, ac officiorum, ad quæ aliàs tenebantur, dicant aliquid certũ ad arbitrium ipſorum miniſtrorum, & non teneantur ad illud officium canonicum. Ac cum Prælatis ipſis ſimili modo, quilibet presbyter monachus per quemuis eorum eligendus etiam diſpenſare poſsit.* Et eandem conceſſionem pro infirmis & ſenibus fertur conceſſiſſe Martinus V. fratribus ſancti Hieronymi, prout habetur in compendio [c] Mendicantium.

[a] c. contraria. de conſec. d. 5.

[b] Nauar. de orat. cap. 10. nu. 2. cum ſeq.

[c] §. 10. & 11.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm itinerantes fratres poſsint recitare horas canonicas non per breuiarium, quo aſtringuntur eas recitare.

RESpondeo dicendo, quòd Innocentius [d] IV. prout habetur in libro Monumenta ordinum, *conceſsit fratribus Minoribus, vt quando ratione itineris, vel alterius rei cauſa extra conuẽtus ſeu loca ſua quælibet, vel quoſlibet eorum contigerit degere, poſsint diuinum officium fratres cum fratribus, aut ſimul cũ aliis regularibus perſonis, vel quilibet ſeparatim facere alio quàm Romano ordine placuerit. Et quod id ſufficiat ad perſoluendũ debitum, ad quod fratres ratione regulæ tenentur, nec eorũ proprium officium dicere teneantur.* Sed videtur hoc priuilegium eſſe derogatum per conſtitutionem Pij V. datam Romæ apud Diuum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, octauo idus Iulij, Põtificatus ſui anno tertio, qua præcipitur Regularibus, vt breuiario Romano reformato per Concilium Tridentinum vtantur, & vt nullo alio poſſint vti, nec ipſi aliquid addere, vel minuere. Et addit: *Ac etiam abolemus quæcumque alia breuiaria, vel antiquiora, vel quouis priuilegio munita, vel ab Epiſcopis in ſuis diœceſibus promulgata, omnemq́; illorũ vſum de omnibus orbis Eccleſiis, monaſteriis, conuentibus, militiiſq́;, & ordinibus & locis virorum vel mulierũ etiam exemptis, in quibus aliàs officium diuinũ Romanæ Eccleſiæ ritu dici conſueuit, aut debet, illis tamen exceptis quæ ab ipſa prima inſtitutione à Sede Apoſtolica approbata, vel conſuetudine, quæ vel ipſa conſuetudo ducentos annos antecedat, aliis certis breuiariis vſos fuiſſe conſtiterit.* Quæ conſtitutio eſt cõſideranda ibi, *omnémque illorũ vſũ.* Per hæc enim verba videtur, quòd non poſſint fratres vti dicto priuilegio. Sed reſpondeo, contrarium eſſe tenendum. Nam etiam ſi Pius V. ſupradicta præciperet, reuocando ibi omnia priuilegia in contrarium, hoc debet intelligi, quando ſemper relinquitur vſus dicti breuiarij, at non quando virtute alicuius priuilegij particularis, cauſa legitima concurrente diſpenſatur, vt per aliud aliquando breuiariũ poſſint horæ canonicæ recitari. Ex quibus infertur priuilegia relata in articulo ſuperiori conceſſa infirmis, & ſenibus minimè eſſe per dictam conſtitutionem reuocata, cùm ipſa dentur in caſibus particularibus iuſtis cauſis ea petentibus. Aduertendum inſuper, prout in noſtra ſumma confeſſorum latè dixi, quòd etiamſi in dicta conſtitutione, & in alia Gregorij XIII. quæ habetur in officiis Hiſpaniarum in breuiario contentis præcipiatur, vt ordo breuiarij minimè immutetur: non tamen erit peccatum mortale duabus, aut tribus vicibus hunc ordinem mutare recitando de feria, aut de ſancto in diebus, in quibus de ipſis minimè celebratur. Erit tamen peccatum mortale id ſæpe ſæpiùs facere: cùm recitãs deficiat notabiliter ab vnitate & cõformitate, quam vult Sũmus Pontifex adeſſe in horis canonicis recitandis. Quæ vnitas maximè fuit commendata in Concilio [e] Toletano, quarto, & vndecimo, iuxta quam doctrinam debet explicari, quod abſolutè ſine aliqua limitatione concedit Pater Medina in ſua instructione confeſſorum.

[d] In 1. imp. fol. 55. & in 2. fo. 138. conceſ. 505.

[e] Conc. Tol. 4. ca. 5. 11 ca. 3. Medin. in ſum. fo. 105.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm ſocius alicuius religioſi poſsit recitare horas canonicas iuxta priuilegium conceſſum dicto religioſo.

RESpondeo dicendo, quòd religioſus diſpenſatus, vt poſſit recitare horas canonicas breuiario breui, aut recitare ante tempus, poteſt recitare cum ſocio: ita vt dictus ſocius poſſit vti tali priuilegio, & ſatisfacere ſuæ obligationi. Et probatur, nam tale priuilegium extenditur ad ſocium, vt tenet, & probat Henriquez [f]. Quod probat argumento priuilegiorum, & lucrorum, quæ in contractu Societatis obueniunt. At hoc fundamentum non omnino concludit, vt vniuerſaliter talis opinio, vt vera recipiatur. Nam lucra obuenientia in contractu Societatis ideo veniunt, quia ex voluntate contrahentium cõſtat voluiſſe eos hac conditione contrahere: at quis vnquã audiuit priuilegium regale vni ex ſociis quæſitum alteri ſocio conuenire. Vnde reciperem ego opinionem Henriquez caſu, quo priuilegium alicui conceſſum eſſet aliquo modo fruſtratorium, ſi ſocio non communicaretur. Velut ſi alicui ratione ſenectutis, aut neceſſitatis alicuius concederetur priuilegium recitandi horas canonicas per quoddam breuiarium trium lectionum, intelligens ipſe concedens ipſum per ſe ſolùm minimè horas canonicas etiam per breues ſine ſocio, niſi cum maxima difficultate poſſe perſoluere. Nam hoc caſu ſicut priuilegium conceſſum vni ad ſuum correlatiuum extenditur, iuxta tradita à Nauarro [g], & à Didaco Perez: ita hoc priuilegium datum alicui ſeni cæcutienti ad ſuum præſumptum correlatiuum, ſcilicet ſocium ſine quo non poteſt decenter, & vt decet recitare, extenditur, aliàs priuilegium eſſet inuti

[f] Henri. lib. 7. de indulg. c. 3. n. 4.

[g] Nau. c. 23. nu. 47. Perez. in l. 3. in fin. co pen. ti. 1. lib. 6. ordi.

inutile, cùm ipse difficile posset inuenire socium, qui cum ipso vellet orare, si recitando cum eo non adimpleret suam quoque obligationem. Et certè priuilegium contra ius commune datum in aliquo debet verificari: quo dato, in aliis debet restringi, iuxta tradita à Rebuffo [a], & à Mādosio, & à Nauarro. Ex quo concluditur supradictum priuilegium extra supradictum casum non esse protelandū. Vt verbi gratia, si priuilegiatus posset sine aliqua necessitate eligere quemquam socium, vt recitando secum à recitatione horarum canonicarum per breuiarium nouem lectionum liberaret. Et confirmatur. Nā dispensatus ad ordines intelligitur ad minores: quia in hoc casu potest dispensatio verificari, & ideò cū sit contra ius ad alium casum minimè est extendenda.

a Rebuf. in praxi benef. tit. dispen. ad plura. nu. 64. Mando. in re. de idioma. q. 7. n. 1. & reg. 8. Naua. c. 11. nu. 79. & in dul. not. 9. q. 7.

ARTICVLVS X.

An religiosus liberatus propter eius infirmitatem à recitatione horarum canonicarum, sit etiam liberatus ab earum auditione, aut à parte quam potest recitare.

RESpondeo dicendo, quòd Gerardus [b] tenet, non esse exemptum ab earum auditione, si haberet, qui eas recitaret. At contrarium est tenendum cum Innocentio [c]. Iure enim communi cauetur, vt horas pronuncient clerici, non autem, vt audiant: laici verò, vt audiant, & non vt pronuncient, vt singulariter notauit Paludanus [d]. Quantum verò ad alteram partem propositam in articulo quaestionis dico videri, quòd non excusantur à parte quam commodè possunt recitare: sicut excusatus ab aliquibus diebus Quadragesimae ieiunandis, non excusatur à parte quam potest ieiunare. Sed in nostro casu contrarium est dicendum, alioquin nullus infirmus, caecutiens, aut aliquo modo impeditus, qui aliquanto tempore consueuit recitare, excusaretur, quandoquidem vix vllus talis est, qui aliquam partem horarum memoriter dicere nequeat. Praeterea, quia praeceptum obligans ad aliquid certo modo faciendum, non obligat ad quamlibet partem eius eo modo quo fieri potest faciendam; vt praeceptum eundi Romam, non obligat impotentem ad eundum vsque ad medium itineris, si posset, secundùm mentem omnium Doctorum [e]. Nec qui tenetur audire Missam totam in die festo tenetur audire partem eius, quando totam minimè audire potest. Et ratio horum est, quia non hoc intendit Legislator siue praecipiens. Vnde in proposito ille, qui propter infirmitatem non potest & excusatur à recitando officio diuino licèt posset aliquam partem eius commodè recitare, ad ipsius recitationem minimè tenetur: quia ad hoc non fuit intentio Legislatoris istum obligare, vt explicat Nauarrus [f]. At obligatus ad ieiunandum totam Quadragesimam non potens eam totam ieiunare, non excusatur à parte, quam commodè potest, cùm Legislator hoc intenderit. Sed dices: ex quo colligitur talis intentio. Ad hoc respondeo, quòd colligitur ex eo quòd perplexitas in lege diuina, & humana est euitanda. Et si Legislator obligans ad eundum Romam, & ad totam Missam audiendam, & ad horas canonicas recitandas vellet impotentes haec efficere, ad partes quas possent teneri, certè perplexitas esset maximè intricabilis, cùm nemo posset facilè decernere, quas partes posset & quas non. At in praecepto ieiunandi haec perplexitas moraliter loquendo non consistit, cùm facilè quis posset cognoscere experientia teste, non posse totam Quadragesimam ieiunare, at partem sic arbitrio medici corporis, & spiritualis compensandam. Ex quibus colligitur explicatio ad supradicta priuilegia, scilicet quòd illi, cum quibus dispensatur, vt horas canonicas minimè teneantur recitare, quia commodè propter eorum infirmitates id minimè possunt efficere, ab earum recitatione omnino liberantur, etiamsi aliquam earum partem possent commodè persoluere.

b Gerar. de assidui. oran.

c Innocen. in c. 1. de celebr. miss.

d Palu. in 4. d. 5. q. 5. a. 5.

e DD. in c. cum à.l. dict. de del. & contu.

f Nauar. de o. at. ca. 10. à n. 9. vsq. ad n. 18. inclusiuè.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm possint Praelati regulares mutare aliquid addendo vel minuendo de officio diuino.

RESpondeo dicendo, quòd glossa [g] quaedam communiter recepta dicit, posse Episcopos in suis dioecesibus nouam formam pronunciandi horas canonicas inducere, & per consequens possunt addere & minuere. Sed Pius V. in constitutione superiùs allegata hanc autoritatem Episcopis abstulit in hunc modum, *Omni itaque alio vsu cuilibet, vt dictum est, interdicto hoc nostrum breuiarium, ac precandi psallendique formulam, in omnibus vniuersi orbis Ecclesiis, monasteriis, ordinibus & locis, etiam exemptis, in quibus officium ex more & ritu Romanae Ecclesiae dici debet aut consueuit, salua praedicta constitutione & consuetudine praedictos ducentos annos superante, praecipimus obseruari. Statuentes breuiarium ipsum nullo vnquam tempore, vel totum, vel ex parte mutandum, vel aliquid addendum, vel omnino detrahendum esse.* Haec Pius V. Vnde infertur, quòd quoad nostram religionem Minorum, & ad alias, quae per breuiaria ante ducentos annos composita non recitabāt, reuocatum est iam ex parte priuilegium Leonis X. *Qui concessit quòd Capitulum generale duntaxat habeat facultatem declarandi dubia, quae occurrerint circa officium diuinum, & ordinandi, & addendi, & mutandi quidquid videbitur pro fratribus expedire tam in regulis, quàm in kalendario.* Dixi, *ex parte*: nam iam non habent autoritatem aliquid immutandi minuendo, aut addendo, prout dictum est in constitutione Pij V. Habent autoritatem declarandi dubia, sicut Doctores interpretantes iura: nam licèt ipsis non concedatur autoritas ad aliquid ipsis addendum, aut minuendum, cum non sint Legislatores, habent tamen autoritatem ad doctrinaliter interpretandum. Vnde venit explicandum aliud priuilegium [h] Leon. X. in quo concedit, *Quod ministri fratrum Minorum in singulis Capitulis prouincialibus respectiuè possint de consilio definitorum nominare duos vel tres fratres, qui sic nominati possint ordinare vnum kalendarium sanctorum festiuitatum, & Dominicarum pro toto anno cum regulis necessariis. Ita quòd semper in quacunque prouincia tam fratres, quàm moniales illarum prouinciarum respectiuè idem officium, & de eodem sancto, vel festiuitate, aut feria faciant, ne varietatis & discordiis locus detur, dum tamen non multum discrepent à kalendario Romano.* Haec enim verba posteriora, ibi, *dum tamen non multum discrepent à kalendario Romano*, iam hodie non habent locum: ipsi enim patres nec multum neque parum possunt discrepare à kalendario Romano reformato, & sic sublatis dictis verbis, iam priuilegium minimè dici potest, cùm secundùm potestatem ordinariam, possint Praelati prouinciales praedictum ministerium fratribus committere.

* * *

g Gloss. in c. 19. d. 12.

h Habet. in supp. f. 62 conces. 190.

ARTI

ARTICVLVS XII.

Vtrùm aliquis ratione priuilegij possit recitare secundùm diuersa breuiaria.

RESpondeo dicēdo,quòd hæc quæstio potest habere duas partes.Prima est,an possit quis ratione priuilegij recitare vno die secundùm vnum breuiarium,& alio die secundùm alterum. Secūda pars est,an ille qui secūdùm formam duorum breuiariorū potest satisfacere,satisfaciat recitādo horas vnius diei secūdùm formam vnius breuiarij, & horas alterius partis diei secundùm formā alterius breuiarij. Quantum verò ad primam partem dico, quòd licèt à nonnullis in dubium verti soleat: tenendum tamen est, quòd recitans omnes vnius diei horas in choro,aut extra eum, secundùm formam breuiarij alicuius, secundùm quam licet ei recitare ratione cuiusdam priuilegij, vel ratione iuris communis, non obligatur ad pronuntiandum vllam illarum secundùm formam alterius breuiarij, etiamsi horas præcedentis diei per ipsum recitauerit. Vnusquisque enim dies eo saltem durāte suam propriam habet obligationem,cui nec post,neque ante illum satisfieri potest, prout determinat Ancharranus [a] & Cosmas.

a Anch. in c. 1. de cel. miss. & Cosm. in quaestione horarū recitāda tit. v. syncopandum.

Quantum verò ad alteram partem dico videri, quòd satisfaciant illis diebus, in quibus secundùm vtrumque breuiarium dicitur officium de vno eodem sancto, vna eademque feria, vel Dominica, maximè si quod recitatur secundùm formam breuiarij extra-ordinarij sit prolixius,quam quod recitatur secundùm formam ordinarij. Et probatur: quia nullo iure obligatur quis ad pronunciandum iterum vno eodémque die eandem horam legitimè recitatam in eundem saltem finem.Dixi,*in eundem finem*,quia horæ debitæ recitatæ domi ad finem satisfaciendi præcepto pronuntiandi horas canonicas, debent secundò recitari, aut cantari in choro ad finem lucrandi distributiones, quæ ibidem earum gratia dantur.Verum tamen est, quod affirmat Nauarrus [b], quòd non satisfacit, si de alio recitetur in choro, secundùm formam breuiarij ipsius. Omnes enim horæ diei sunt vnum idémq; officium, vna & eadem oratio, prout tradit idem Nauarrus [c]. Et intentio iuris communis & priuilegij, quæ diligenter est consideranda, esse videtur vt vnicum istud vnius diei officium integrè recitetur de vno, & reliquum de alio,nisi quando id habet formula breuiarij. Habet autem quando in nona inclusiuè finitur officiū, in qua secundùm breuiarium Pij V. videmus finiri omnium festorum simplicium, & feriarum officia, in quibus concedi potest recitari posse matutinum vsque ad nonam inclusiuè, de vno secundùm formam vnius breuiarij, & vespertinum de alio secundùm formam alterius: quia ratio huius dicti cessat in illis,vt palàm est.

b Nau. de ora. c. 20. n. 67.

c Nau. de ora. 7. n. 7.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm qui non tenentur Breuiario Romano nouo vti,possint,si velint,vti eo extra chorum.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. in sua constitutione non videtur voluisse diuersitatem ponere in his, quæ sunt vnius ordinis, habitus & Capituli, & si eis,quibus permittitur vti veteri breuiario in choro, liceret vti nouo extra chorum,poneretur magna diuersitas: quia alij dicerent extra chorum per nouum,& alij per vetus,cōtra prædicata in sacris canonibus [d]. Et certè indecens videtur in eodem monasterio vsus duorum diuersorū breuiariorum.Et hæc opinio videtur colligi ex dicta constitutione Pij V. quatenus reseruat officia ante ducentos annos instituta per hæc verba,ibi, *Immutare autē illud officiū non attinimus: si hoc nostrum magis placeat, dummodo Episcopus, & vniuersum Capitulū in eo consentiat, vt id in choro dicere, & psallere possint permittimus.* Ex quibus verbis à contrario sensu colligimus,quòd obligatus ad recitandas horas per breuiariū ante præfatos ducentos annos compositum possit relinquere illud,& dicere secundùm nouum consentiente Prælato, & maiori parte illius Capituli,vel conuētus.Significāt enim à contrario sensu, quòd non potest id facere suo solo consensu priuato;argumentum enim à cōtrario sensu firmum est in iure [e].His tamen non obstantibus hoc vniuersaliter non est tenendum. Nam constitutio Pij V.vult dicere,quòd ad hoc,vt illi,qui post ducentos annos vtebantur quodam breuiario possint vti in choro nouo,debent id facere cū consensu Prælati, & maioris partis Capituli. Attamen extra chorum possunt vti dicto nouo breuiario sine consensu Capituli, nec superioris. Et ita tenet Nauarr. [f] explicans dictam constitutionem.

d ca. in noua actione. 16. qu. 7. & Clem. 1. de elect.

e l. 1. ff. de off. eius cui mād. est iurisd. c. à nob. est 2. de sent. excom.

f Nau. lib. 3. consi. tit. de celeb. miss. cons. 15.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrùm religiosi teneantur dicere officium defunctorum,& septem Psalmos, & canticum graduum in choro,& extra chorum,vbi est consuetudo.

RESpondeo dicendo,quòd D. Thom. [g] insinuat, quòd mos dicendi officium defunctorum potiùs introductus est ratione præbendarum,quas clerici possident,quàm ratione meri ordinis.Ad officiū nanq; animarum postridie festi omnium Sanctorum manifestum est omnes clericos in sacris constitutos teneri,cùm sit illius diei proprium,sed ad aliud officium,quod secundum diuersarum Ecclesiarum consuetudines,diuersimodè,aut dietim, aut hebdomadatim soluitur,apparet non teneri,nisi eos,qui decimis viuunt putà beneficiati,vt censet D.Tho. [h] videtur etiam illos,qui in scholis existūt,non retribuitur pro bonis, quæ mortui Ecclesiis reliquerunt. Et ideo ait Soto [i], In religionibus tenentur singuli clerici secundùm statuta sua sub pœna peccati mortalis illud exoluere. Sæculares autem clerici, qui nullum Ecclesiasticum beneficiū habent,non est ita cōstans, ad eiusmodi onus lege cogi, tametsi cùm iam sint sacris emancipati, videtur more teneri Ecclesiæ, cui subduntur. Hæc Soto. Cuius opinio iam hodie non habet dubiū. Pius enim V. in constitutione superiùs allegata,iam eximit ab obligatione recitandi officiū defunctorum in Breuiario Romano signatum. Nec obstat,quòd ipsum recitari soleat consuetudine.Nā Pius V. postquam exemit ab obligatione recitandi officium defunctorum, & Beatæ Mariæ,& Psalmos septem Pœnitentiales, & Graduales,statim loquens solùm de Officio Beatæ Virginis addit,*Hæc autē concedimus sine præiudicio sanctæ cōsuetudinis illarū Ecclesiarum,in quibus officium paruū Beatæ Mariæ semper Virginis in choro dici cōsueuerat.* Vnde cùm solùm loquatur de officio B.Virginis solito in choro recitari,clarum est voluisse Sūmū Pōtificē tollere obligationē dicēdi officiū defunctorū,Psalmos Pœnitentiales & Cāticū Graduū in choro, & extra chorū etiāsi dici solerent,prout notat Arag. [k] Ex his infertur,quòd ne-

g D. Tho. quodlib. 6. art. 9.

h D. Tho. vbi sup.

i Sot. lib. 10. de iust. q. 5. art. 4.

k Arag. 2. 2. q. 9. art. 11. [illegible]

X

males

niales S. Claræ minimè ad officium defunctorum celebrandum tenentur, cùm [a] Leo X. declarauerit *moniales S. Claræ sub cura fratrum Minorum viuentes nõ teneri ad officium defunctorum, nisi prout ea tenentur ad dicendum fratres Minores, quorum ritui in diuinorum persolutione regula ipsarum præcipit eas conformari.*

a Habet. in supp. fol. 40. conces. 128.

ARTICVLVS XV.

An regulares & clerici sæculares teneantur dicere officium B. Mariæ Virginis in choro, vbi erat consuetudo ante breuiarium reformatum.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. in dicta constitutione, licèt absoluerit eos ab obligatione dicendi officium Dominicæ nostræ extra chorum, addit tamen, *Quòd hoc concedit sine præiudicio sanctæ consuetudinis illarum Ecclesiarum, in quibus officium paruum Beatæ Virginis in choro dici consueuerat.* Ex quibus verbis colligitur, quòd non maiorem imponit obligationem recitandi dictum officium in choro, quàm ante habebant. Videamus igitur, vtrùm dicta consuetudo ante breuiarium reformatum vim habuerit præcepti. Soro [b] in hæc verba prorumpit, dicens, De officio Beatæ Virginis controuertitur itidem inter Doctores, vtrùm sit in præcepto, eo quòd hac de re nullum sit ius, sed sola cõsuetudo. Imò verò, si historias consulas, res non est antiqua, sed fortè à trecentis hinc annis. Nam ante D. Bernardi tempora & religionum Mendicantiũ institutionem nõ increbuerat tanta Virginis deuotio. Quocirca si cõiecturis agere licet, hæc consuetudo non cœpit tanquã vim habens præcepti, aliàs alicubi legeretur, sed ex pietate, & deuotione, qua sanctissima Virgo dignissima erat. Atque huius nonnullum indicium est, quòd in institutione ordinis Prædicatorum iussum est, vt surgentes fratres illic in dormitorio officium Beatę Virginis nocturnum recitando soluant. Quòd si præceptum esset Ecclesiasticum, in choro iuberetur solui. At verò discursu temporis consuetudo adeò inoleuit, vt nullus Doctorum, aut Sanctorum Patrum negare audeat vim habere præcepti. Hæc Soto. Cuius opinionem libenter amplector, propter deuotionem Matris Domini mei.

b Sot. vbi su. li. 10. de iust. q. 5. ar. 4.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm fratres Minores possint feriis quintis, relicto sancto simplici occurrente, recitare officium corporis Christi.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. die octauo Ianuarij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, *dilectis filiis Ministro generali, & vniuersis fratribus ordinis Minorum de Obseruantia indulsit, vt qualibet quinta feria, quæ totius Quadragesimæ aut Aduentus non fuerit, aut aliquod festum, aut aliqua octaua non inciderit, omisso occurrenti officio, illud de corpore Christi, iuxta illud, quod in præsenti breuiario Romano in eius solemnitatis die recitandum proponitur, recitare liberè & licitè valeant. Districtiùs inhibens, quibuscunque locorum ordinariis, & quibusuis aliis quacunque autoritate fulgentibus, vel cuiuscunque gradus existentibus, ne dictos fratres, & eorum quemlibet quouis prætextu super præmissis quomodolibet molestare, perturbare, aut inquietare sub excommunicationis sententia aliisque arbitrio suo moderandis, & infligendis pœnis audeant, vel præsumant.* Hæc Pius V. Circa quam concessionem est notandum, quòd maximè fuit dubitatum, vtrùm occurrente festo simplici possit fieri officium de Sacramento, & aliquibus non sine fundamento visum est, minimè tale officium esse tunc recitandum: & sic Papam noluisse excludere propter festum Sacramenti festum simplex alicuius sancti. Pro quo facit quod ait Pius V. ibi, *Aut aliquod festum.* Quæ verba cùm sint indefinita, æquipollent vniuersali, comprehẽdentia quodcunque festum etiam simplex. Et sic videtur velle Summus Pontifex, quòd si in quinta feria concurrat quodcunque festum, etiam simplex, non fiat de Sacramento. Sed ego nunquam mihi persuadere potui talem opinionem esse sequendam, cùm vsus quasi omnium Prouinciarum sit in contrarium: & in rubrica Breuiarij contrarium dicatur, quod, scilicet tantùm occurrente festo semiduplici, aut octaua, dictum officium minimè recitetur. Nec argumentum, quod pro contraria parte adducitur, quidquam obstat. Licèt enim illa verba, ibi, *aliquod festum,* etiam festum simplex comprehendant, secundùm suam significationem: ex antecedentibus tamen restringenda sunt ad festum semiduplex, & non extendenda ad simplex, cùm verba indifferentia & dubia ex antecedentibus limitetur, prout supra [c] latè probauimus agendo de modo interpretãdi leges. Quòd autem prædicta verba tantùm ad festum semiduplex referantur, patet ex antecedentibus, ibi, *Vt in quolibet quinta feria, quæ totius Quadragesimæ, aut Aduentus non fuerit.* Ex quibus verbis colligitur, quòd in vigiliis Sanctorũ totius anni extra Quadragesimam & Aduentum, quæ cadunt in feria quinta, potest recitari officium de Sacramento. Quo supposito probatur nostrum intentum. Vigiliæ Sanctorum præferuntur sanctis simplicibus, taliter quòd concurrente Sancto simplici cum vigilia, fit de ea totum officium cum commemoratione sancti in laudibus, sed officium Sacramenti expellit vigiliam per dictam cõstitutionem, ergo & etiam expellet sanctum simplex, cùm sit inferioris gradus, quàm vigilia. Ex quibus constat prædicta verba ad sanctum simplex minimè esse extendenda.

c Sup. q. 2. ar. 6 regu. 4.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm regularis obligatus ad recitandum horas per breuiarium reformatum, si præficiatur Ecclesiæ sæculari, teneatur per ipsum etiam tunc horas recitare.

RESpondeo dicendo, quòd religiosus Ecclesiæ sæculari perpetuò præfectus Ecclesiæ illius ordinem in precibus seruabit: ad tempus verò translatus monasterij ritum non deseret. Ita tenet Syluester [d], Albericus, & alij, quos refert & sequitur Marcus Antonius Cuquus. Quod fallit in religiosis ordinum Prædicatorum, qui licèt ad tempus translati sint ad Ecclesiam parochialem, possunt tamen officium illius Ecclesiæ, ad quam sunt translati, recitare, prout tenent Syluester, & Cuquus superiùs allegati, dicentes hoc in eorum constitutionibus contineri. Nec hoc est contra constitutionem Pij V. præcipientem prędictos regulares omnino debere se cum breuiario reformato conformare. Nam respondetur, quòd Pius V. voluit id à religiosis adimpleri continentibus se intra religiones, vbi per dictum breuiarium Romanum recitare horas præcipiuntur. Nam si ad alias autoritate Apostolica euolauerint, tunc tenentur sequi formam breuiarij, quod in eis autoritate

d Syl. de horis cano. q. 5. n. 5. Alber. de horis can. nu. 62. Cuquus li. 5. maio. inst. ti. de hor. can. nu. 65.

rint, tunc tenentur sequi formam breuiarij quod in eis autoritate Apostolica est receptum. Et simili modo monachi ad beneficia sæcularia translati possunt recitare horas canonicas secundum formulam breuiarij, quod in tali Ecclesia recitatur.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrùm officium diuinum possit anteponi, & postponi.

a Habet. in supp. fol. 60. conc. 148.

RE spondeo dicendo, quòd Leo X.[a] concessit, *Quòd quando fratres Minores habent aliquas occupationes possint sine conscientiæ scrupulo anteponere, sìue postponere officium diuinum, dicendo matutinum ante mediam noctē quacumq; hora voluerint & alias horas de mane vsq; ad vesperas exclusiuè, ex ... non sit multum necessarium, sed sem... est quòd ... deuo... & quæ eis dicere.* Pro cuius rei explicatione est notandum, horas canonicas, quæ publicè in Ecclesia cantantur, aut recitantur, & etiam quas priuatim, & extra eam vnusquisque clericus per se aut cum socio recitat, dicendas esse horis statutis, debitis, & non sine iusta causa in aliis. Tum, quia ita fieri iubetur in iure, vbi notāt Innocentius[b], & Hostiēsis, & Doctores communiter. Tum, quia non iubentur dici statutis horis, tam fauore recitantium, quàm ad augendum cultum diuinum, & ad efficiendum magis continuam, diuturnioréque orationem, & consequenter non possunt eā renuntiare. Tum, quia Ioannes Andreas[c] relatus, & receptus ab omnibus refert Angelum solere Eremitæ cuidam sancto in recitandis horis statutam sibi debitam præuenienti horam ferre vuas immaturas comedendas; postponenti verò marcidas: dicenti verò statuta debita maturas, & sanas, & patet monachum illum non solere recitare horas publicas in Ecclesia, sed priuatas in suo cubiculo. Tum, quia adagium Hispanum habet, *visperas de noche, y Maitines de dia, no aplazen a Dios ni a sancta Maria.*

b Inno. in c. 1. de cel. miss. vbi & Hostien.

c And. in c. de cel. miss.

Quod tamen est intelligendum de dictis absque causa, & sic illud dictum Vgonis[d] de sancto Victore relatum per Paludanum, & alios, scilicet, *Ante horam orare pœnitentiæ, post negligentiæ, debita verò, obedientiæ*, est intelligendum secundùm eosdem de eo, qui iusta de causa præuenit debitam horā, & sine ea, aut cum ea potens præuenire, postponit eam, & quando Marcus Antonius Cuquus ait, quòd non est vituperandus, qui officium diuinum vespere antecedenti quasi præueniendo recitat, quo possit aliis negotiis vacare, non tamen vt m... lius somnum dormiat, similiter est intelligendum. Quomodo etiam est explicandum id quod tradit Nauarrus[f], dicens, consultius esse tam animæ saluti, quàm studiorum commodis matutinam orationem prima parte noctis recitare, laudes verò & primam manè. Ex quibus colligitur, quòd anteponere, vel postponere horas debitas sine causa peccatum est, & melius esse anteponere illas, quàm postponere. At verò nō est peccatum, sed meritum propter honestas occupationes, matutinas horas vespere præcedenti recitare, & manè vsque ad nonam inclusiuè, & post meridiem reliquas. Quia, vt ait D. Thomas[g], melius est anticipare laudes Dei, & post alium actum studiosum agere, quàm vnum per alterum impedire, quamuis anticipans, vt voluptuosius manè dormiat, venialiter peccat. Ex quibus sequitur, priuilegium Leonis X. superiùs citatum, & alia priuilegia Regularibus concedentia, quòd possint propter occupationes anteponere & postponere officium diuinum, parum, aut nihil concedere, cùm id secundum ius ordinarium ipsis concedatur. Solùm enim aliquid operabuntur priuilegia, quando occupationes non ita sint necessariæ, vt secundùm Epicheyam cum supradictis non intelligatur clarè & manifestè esse dispensatum.

d Vgo in c. 3. reg. S. Aug. & Palud. in 4. d. 15. q. 5. co. 4.

e Cuq. lib. 1. inst. tit. 7. de horis can. num 59.

f Nau. c. 1. de horis canoni.

g D. Th. quodl. 5. a. 20.

Aduertendum, quòd, vt refert Veracruz in suo Compendio manuscripto, Pius V. *concessit, quòd fratres sine scrupulo officium matutinum possint persoluere, ante solis occasum dicto Completorio. Item concessit etiam, quòd fratres, qui ratione itineris, vel alterius occupationis, quando creditur, quòd cum maiori deuotione dicetur officium diuinum de manè possunt dicere totum officium vsque ad Cōpletorium inclusiuè.* Quæ concessio si est vera, magnum priuilegium habet, cùm concedat, vt manè etiam Completorium possit recitari. Et puto verum, cùm à doctissimo & religiosissimo illo patre adducatur.

ARTICVLVS XIX.

Vtrùm laici fratres ad sacerdotium sine licentia Superiorum promoti teneantur recitare officium diuinum.

RE spondeo dicendo, quòd Leo X. statuit, *Quòd quando aliquis frater Laicus ad clericatum ascenderit, extra obedientiam Prælatorum ordinis, etiamsi vsque ad sacerdotium promotus sit, postquam reuersus fuerit, omni honore clericali priuetur, nec permittatur canonicum persoluere officium sed laicorum officium persoluere, ad veterem statum laicalem reducatur.* Virtute cuius cōstitutionis in Capitulo generali Lugduni celebrato, fuit renouatum statutum, ne fratres laici ad clericatum ascendant sine consensu generalis Ministri, aut Capituli generalis, & hoc virtute prædicti indulti à sanctissimo domino Papa Leone nouissimè ordini concessi. Et ratione præfati statuti autoritate Apostolica facti, non possunt extunc vllo modo aliqui fratres laici ad ordines sacros, neque ad clericatum promoueri, vel assumi à quibuscunque Prælatis ordinis generali Ministro inferioribus, etiam in suis Capitulis prouincialibus, nisi de nouo obtineatur autoritas Apostolica specialis, vel generalis, vel habeatur commissio à Ministro generali. Aduertit tamen Collector[h] priuilegiorum Mendicantium, quòd istud non habetur in priuilegiis ordinis impressis, sed fuit publicatum in Capitulo generali Lugdunensi, anno Domini millesimo quingentesimo decimo octauo, præsidente autoritate Apostolica Reuerendissimo domino Cardinali de Araceli, & fuit positum in tabula diffinitionis prædicti Capituli generalis. Aduertendum etiam, quòd nō possunt laici ad clericatum ascendere cum licentia Commissarij generalis, si laicus fuerit de eius familia. Nam licèt secundùm Bullā vnionis Commissarius generalis habeat in sua familia vices generalis Ministri, vt dicemus latè infrà in quæstione de Commissario generali: quantum tamen ad hoc, est eius autoritas limitata per dictam Leonis X. constitutionem.

h Coll. in comp. priu. Mendicā. tit. Laici frat. § 4.

ARTICVLVS XX.

Vtrùm moniales teneantur recitare officium diuinum, & an potiantur facultatibus fratribus concessis quoad ipsius recitationem.

RE spondeo dicendo, quòd religiosus adolescens sacris non initiatus obligatur ad recitationem horarum canonicarū priuatim ratione status regu-

laris, sub quo iam militāt, prout tenēt Doctores cōmuniter cum Syluest.[a] D. Antonio, Soto, & Nauarro. Quæ opinio est tenenda, licèt alij teneant contrarium, dicētes ratione status regularis minimè teneri: & consequenter idipsum de monialibus affirmant, quòd scilicet, non teneātur ad prædicta ratione status regularis, quem professæ sunt. Quorū opinio mihi nūquam potuit placere, & dictos iuuenes, & moniales in hoc defectuosos à peccato minimè liberarem. Vnde cùm dicti iuuenes. & moniales in hoc sentiant onera religionum, etiam secundùm ius fauores habere debent, & per consequens debent gaudere omnibus priuilegiis, quibus fratres in recitatione horarum canonicarum potiuntur, quantum ad recitandum de sancto, relicta feria, vrgēte aliqua occupatione, aut necessitate, & ad supplēdum quidquid fuerit relictum, & ad anteponendum, & postponēdum, & ad hoc, vt ipsarum monialium Prælati possint dispensare cum debilibus, & infirmis, sicut dispensare possunt cum suis fratribus, prout in superioribus dictum est. Et hoc probatur: quia moniales per cōmunicationis viam sunt participes omnium priuilegiorum, immunitatum, gratiarum, & fauorū, concessionum, & indultorum spiritualium, & temporalium religiosis suorum ordinum cōcessis, prout infrà quæstione de communicatione priuilegiorum dicetur. Aduertendum tamē pro explicatione, quòd loquor de monialibus priuatim officium diuinum recitantibus. Nam in communitate non est dubium eas cōsuetudine Ecclesiastica ad id obligari. Aduertendum etiam, quòd non loquimur quantum ad iuuenes, de iuuenibus sacris nō initiatis in ordine patris nostri Francisci: nam hi nō solùm ratione status regularis, sed etiam ratione præcepti suæ regulæ, cui sunt obnoxij, ad id recitandum tenentur. Aduertendum etiam, quòd licèt religiosi Societatis Iesu tria tantùm vota simplicia promittētes, sint verè religiosi secundùm constitutionem Gregorij XIII. de qua in superioribus egimus mentionem: non tamen tenentur dicere officium diuinum in choro, prout illis concesserunt Paulus III. Iulius III. & Gregorius XIII. prout refertur in Compendio Societatis. Imò nec etiam extra chorum tenentur sacris non initiati: prout in eorum constitutionibus à Sede Apostolica approbatis continetur.

[a] Syl. v. hor. q. 2. D. Anto. 3. p. ti. 13. c. 4. So. li. 10. de iust. q. 5. a. 5. Nau. in Ma. ca. 7. num. 4. & 5.

ARTICVLVS XXI.

Vtrùm religiosi, & religiosæ possint recitare de sanctis suorum ordinum.

Respondeo dicēdo, quòd duplex sit in die octaua festi habentis octauā, in festo patroni vnius, vel plurium, alicuius loci, vel titularis Ecclesiæ, & in festis Sanctorum, qui apud quasdam Ecclesias, religiones vel congregationes cōsueuerunt solemniter celebrari cum eorum octauis consuetis, & officiis, propriis à Sede Apostolica approbatis, aut ex eiusdē Sedis autoritate receptis vel recipiendis (seruata tamen forma huius breuiarij) alioquin de communi etiamsi prædicta festa in eius Kalendario non sint descripta. Ita habetur in prima Rubrica breuiarij reformati. Ex quibus verbis aliqua colliguntur. Primū est, posse in religionibus recitari officia propria de his sanctis, etiamsi hæc officia à Sede Apostolica nō sint approbata, dummodo digna sint, vt approbentur, vel religio eis vtatur animo ea à Sede Apostolica confirmandi, vt patet ex verbis Rubricæ ibi receptis & recipiēdis. Secūdò colligitur in recitatione ipsorum officiorum seruandam esse formam à breuiario reformato præscriptam. Tertiò colligitur, quòd non solùm festa Sanctorum ipsarum religionum possunt recitari, sed etiam officia aliarum festiuitatum, quæ in dictis religionibus recitari consueuerunt, dummodo forma & modus dicti breuiarij seruetur, vnde in Complutensi Academia fuit consilio doctissimorum virorum determinatum, quòd in ordine Carmelitarum Discalceatorum possunt celebrari officia B. Mariæ Virginis, sicut antea recitabantur. Cū ipsæ solēnitates consueuerint celebrari. Nec obstat, quòd ipsis postea à Sede Apostolica concessę fuerunt certę solemnitates Sanctorum ordinis. Cōcessio enim supradicta nō tollit, quod iure cōmuni, id est, Rubrica breuiarij eis concessum erat. Colligitur deniq;, quòd frustra à Pio. V. & ab aliis Summis Pontificibus impetrata fuerunt priuilegia à regularibus, vt de Sāctis suorum ordinum possint recitare. † Concessit enim Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, die vigesima quinta Maij, Pōtificatus sui anno quarto, viua voce, *Vt officia sanctorum fratrum Minorum imprimerentur, & a fratribus & monialibus eiusdem ordinis dicerentur vt poni ur in breuiario Romano in principio Sanctorū ordinis Minorum* Ex quibus verbis colligitur, ipsos fratres posse recitare de sanctis sui ordinis etiam aliis sanctis occurrētibus, iuxta ea quæ notantur in Rubrica, quæ ponitur in principio dictorum sanctorum. Notādum est tamen hoc priuilegium esse reale, cùm concessum sit fratribus & monialibus, per quæ verba clarè colligitur tale priuilegium non esse singulis fratribus concessum, sed toti ordini, & sic esse reale. Nā priuilegium, quod conceditur certo generi personarum, quod per fictionem iuris nunquā videtur perire, iuxta cuiusdā legis[b] decretum reale, & perpetuò conceditur, sicut est priuilegium concessum ciuibus alicuius ciuitatis. Nam sicut conceditur esse reale & perpetuum priuilegium, quod conceditur ciuitati, vel loco iuxta quādam legem[c], ita idem dicendum est si ciuibus concedatur, prout probatur in iure[d], & tenent Romanus & Socinus. Vnde cùm fratres ex priuilegio possint de sanctis suorum ordinum relictis aliis sanctis occurrentibus secundùm formam præscriptam in breuiario Romano recitare, nō dubito quin possint ipsi priuatim dicto priuilegio renunciare, recitando de sanctis in Kalendario Romano contentis, & non de sanctis suorum ordinum. Et hoc tantum quātum ad ius tangens renunciantem tantùm, non autem quantum ad ius tangens ipsum ordinem, cui est dictum priuilegium concessum. Nam, vt ait Panormitanus[e], liberum est vnicuique renūciare priuilegio suo, modò non tangat ius superioris, aut tertij. Vnde priuilegio exemptionis renunciare non potest priuilegiatus sine licentia Papæ, nec clericus cuilibet priuilegio suo, neque Abbas, neque conuentus, secundùm ea quæ tradit Bartolus[f], cùm hæc priuilegia tangant ius tertij, scilicet Prælatorum, quibus ipsi per exemptionem subduntur.

[b] l. proponebatur. ff. de iudi.

[c] l. forma §. quanquam ff. de censib.

[d] l. 2. ff. de rebus dub. Rom. in l. maritum. n. 27. ff. solut. matr. Soc. in l. 2. nu. 4. de rebus dub.

[e] Pan. in ca. si te p abendam. de renuncia. li. 6.

[f] Bart. in c. cū dilectus. de religios. domib.

QVÆSTIO XLIII.

De celebratione diuinorum quantum ad Missam, in decem & septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur decem & septem.

1 Qvid sit Missa, & vtrùm ante lucem dici possit.

2 Vtrùm Missa possit celebrari post meridiem.

3 Vtrùm

3 *Vtrùm Prouinciales seclusò priuilegio possint dispensare vt Missa ante auroram, & post meridiem celebrētur.*
4 *Vtrùm Missa possit dici extra Ecclesiam in altari portatili.*
5 *Vtrùm priuilegia superiùs allegata, quæ ad modum, tempus & locum celebrandi Missam sint per Concilium Tridentinum sublata.*
6 *Vtrùm modò post Concilium Tridentinum possint Prælati regulares nullo priuilegio extante dispensare, vt Missa extra locum sacrum celebretur.*
7 *Vtrùm Missa possit audiri extra parochiam in Ecclesiis regularibus.*
8 *Vtrùm possit dici Missa votiua priuata in festo.*
9 *Vtrùm religiosi possint pro vna Missa commendata vnius festi dicere aliam.*
10 *Vtrùm pro Missis, quæ dicuntur D. Greg. pro animabus, possint dici aliæ Missæ.*
11 *Vtrùm Missa Dominæ nostræ possit in Sabbatho concurrente festo celebrari, & idem de officio defunctorum quæratur, in quocunque festo.*
12 *Vtrùm in Ecclesiis regularibus sint duæ Missæ dicendæ in Quadragesima, Aduentu, & vigiliis, scilicet, vna de feria, & alia de sancto occurrenti.*
13 *Vtrùm Generales ordinum possint reducere Missas capellarum ad minorem numerum.*
14 *Vtrùm Gloria in excelsis Deo possit dici à regularibus in Missis votiuis.*
15 *Vtrùm in festiuitatibus Sanctorum ordinum debeat dici symbolum Apostolorum in Missa.*
16 *Vtrùm religiosi cum vna Missa possint pluribus pitantiis satisfacere.*
17 *Vtrùm teneantur Curati negare celebrationem Missarum peregrinis, aut ignotis regularibus.*

ARTICVLVS I.

Quid sit Missa, & vtrùm ante lucem dici possit.

RESpondeo dicendo, quòd Missa est actio, qua ex institutione Christi in memoriam eius passionis, panis & vinum in eiusdem corpus, & sanguinem consecrantur, & illa sub eadem specie Deo Patri offeruntur. Nec dictio, Missa, est noue, vt nonnulli aiunt, ficta, sed deducta olim à patribus ex Hebræo, & Chaldæo, Missach, quod oblationem spontaneam significat, vt piè, & eruditè tradit eruditissimus Antonius Democharesª. Et hoc est tenendum, licèt aliqui immemores cuiusdam loci Deuteronomij[b] originem aliunde deducant. Dici autem debet Missa in initio auroræ. Initium autem auroræ est terminus ante quem regulariter non licet Missam inchoari, prout determinat D. Tho.[c] Alensis, D. Antoninus, Gabriel, & omnes Summistæ. Et patet ex consuetudine, & regulis Missalis. Aduertendū tamen, quòd initium auroræ non intelligitur ortus Solis, id est, ascensus corporis Solaris supra nostrum horizontem, sed initium crepusculi diei, seu prima lucis irradiatio. Hinc tenet Gabriel[d] sequens Scotum licitū esse inchoare Missam vna hora, & quarta parte alterius ante Solis ortum. Suarez[e] tamē ait quòd nimia est ad rem moralem hæc mathematica mensura; non enim possunt res morales tam indiuisibiliter præscribi, præsertim quia crepusculum diei non semper est æquale; non ergo erit peccatum hora & dimidia ante ortum Solis sacrificare. Imò ait Paludanus[f], & clariùs Victoria, posse licitè inchoari Missam dimidia hora antè crepusculum, ita vt finis Missæ sit suo initium crepusculi plus minùsve. Et hoc est in praxi seruandum. Aduertendum tamen,

a Democ. in tra. de sacrif. miss.
b Deut. 16.
c D. Tho. in 4. d. 13. q. 1. a. 2. Alen. 4. p. q. 36. membr. 1. D. Ant. 3. p. ti. 13. c. 6. §. 1 Gabri. lect. 14. in cano.
d Gab vbi su. Sco. in 4. d. 13. quæst. 1.
e Suar. 3. p. disp. 80. sect. 4. p. 110. col. 1.
f Pal. in d. 13. qu. 2. Vict. in Sum. 7. 97.

quod ex priuilegio Pij II. concessum est, quòd *Generalis fratrum Minorum possit dare fratribus auctoritatem celebrandi Missas per horam vnam ante auroram eis quibus sibi videbitur auctoritate Apostolica*, prout habetur in Supplemento[g]. Concessum est etiam à Sixto IIII.[h] *Quòd fratres Minores Obseruantiæ sacerdotes causa necessitatis possint ante & post horam statutam ab Ecclesia celebrare.* Quæ priuilegia semper sunt intelligenda secundùm anticipationem totius temporis in priuilegiis concessis ad totum tempus illud, in quo sine priuilegio potest Missa legitimè dici. Itaque si priuilegium concedit vnius horæ anticipationem, poterit Missa inchoari tribus horis ante ortū Solis, cùm sine priuilegio possit inchoari duabus horis ante Solem. Et ratio est, quia priuilegium tantùm operatur, quantum sonat[i]. Et iuxta hæc sunt intelligenda tradita circa hoc à Quintiliano Mandosio.

g fol. 97. conc. 346.
h Habet. in lib. mon. ord. f. 65. in 1. imp. & in 2 f. 67. conc. 109. & in suppl. fo. 96. conc. 314.
i Mand. de signat. grat. altare portatile. fo. 109 p. 2. circa fi.

ARTICVLVS II.

Vtrùm possit Missa celebrari post meridiem.

RESpondeo dicendo, quòd legitimum tempus, intra quod debent Missæ absolui, vel inchoari est ante meridianum tempus: ita vt ante meridiem debeant per se loquendo Missæ inchoari, vt legitimè dicantur. Hæc est magis recepta sententia, magisque communis, quam tenent Gabriel[k], Ioannes Maior, Sotus, Marcellus, & Durant. Non ignoro tamen, quod Nauarrus[l] post Durandum, & Angelum, & Rosellam, & alios, quos refert & sequitur Durant. tenent quòd hora tertia post meridiem potest inchoari Missa. At Pius V. in quadam constitutione incipienti, *Sanctissimus in Christo Pater*, quæ habetur inter constitutiones Pontificales, pagina quingentesima septima, constitutione secunda, inter constitutiones Pij V. iam hanc opinionem exterminauit. At aduertendum dictam constitutionem loqui quando aliquis regulariter, & absque causa facit sacrum dici, aut celebrat hora vespertina: non verò quando in aliquo casu rarò, vt verbi gratia, si festum est solemne, & Missa publica; & concio non finitur vsque ad nonam, vel duas horas post meridiem. Tunc enim posset Missa priuata inchoari post finitum solemne festum, maximè ne aliqua pars populi Missâ priuetur, iuxta quandam doctrinam celebrem[m] Leonis Papæ. Idémque permitti potest, si ratione itineris occurrat necessitas celebrandi in die festo paulò post meridiem, dummodo vnius horæ tempus non excedatur. Quod significat Soto[n], & fauet consuetudo. Imò & regula missalis, in qua nō sine causa additur illa particula, *communiter*; ac denique, quia res morales, quando non sunt per legem omnino declaratæ ac limitatæ, non possunt indiuisibiliter definiri: præsertim, quia hæc res non est tam grauis, vel necessaria ad honestatem, vt intercedente rationabili causa non possit prædicto modo ampliari. Nec obstant verba Pij V. ibi, *quocunque prætextu*. Hæc enim verba debent explicari, iuxta subiectam materiam, scilicet, vt intelligantur de prætextu licentiarum, & priuilegiorum Pontificum concedentium, vt post meridiem hora tertia liceat celebrare, non autem quando interueniente causa id fit. Interueniente enim causa, etiam modò hora tertia post meridiem licet sacrum perficere, quando scilicet ante meridiem inchoatur. Quod in solemni funere Regū prædicatum fuisse Salmanticæ, testatur Henriq.[o] dicens fuisse finitā tunc

k Gab. lect. 14. in cano. Maior in 4. d. 13. qu. 4. vbi Sot. qu. 2. & li. 10. de iust. q. 5. art. 4. Marcel. de horis cano. c. 41. Durant. l. 2. de reddit. eccl. ca. 7.
l Nau. c. 25. n. 11. Duran. in 4. d. 13. qu. 2. Ang. Rosel. v. missa nu. 46. Durā. vbi su.
m Epis. 81. ad Diosc. c. 2.
n Sot. vbi su.
o Henr. quæs.

Missam hora quarta post meridiem. Et pro hac explicatione facit verbum dictæ constitutionis Pij V. ibi, *præsumant*. Quod verbum dictat tantùm prohiberi in ea audaciam & temeritatem, iuxta communem, quam resoluit Nauarrus [a]. Ex quo verbo colligitur, dictam constitutionem loqui de his, qui prætextu licentiarum & priuilegiorum reuocatorum celebrant, aut celebrari faciunt; non autem de his, qui prætextu alicuius legitimæ causæ hoc aliquando, & rarò faciunt. Ex quibus infertur, quòd priuilegium concessum, vt vna hora post meridiem possint regulares celebrare, causa interueniente cum licentia suorum Prælatorum (vt concessit Gregorius XIII. presbyteris Societatis, dicens, *Quòd possint celebrare Missam, ante horam, ante auroram, vel vsque horam post meridiem, itineris, vel alicuius impedimenti legitima causa, de licentia Præpositi generalis, vel cuiuslibet alterius ad id ab eo deputati*, prout habetur in compendio Societatis [b])parum aut nihil continet priuilegij quoad id, quod concedit, vt infra horam post meridiem possint celebrare, cùm hoc ex supradictis iure communi concedatur.

a Nau. in ca. statuimus. 19. q.3 n.51.& in c.27. nu. 153. & 159.

b Verb. miss. §. 3.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Prouinciales secluso priuilegio possint dispensare vt Missæ ante auroram, & post meridiem celebrentur.

RESpondeo dicendo, quòd Glossa [c] celebris tenet, quòd Episcopus dum iter agit, potest Missam ante auroram dicere, vel alteri concedere, vt ea sibi dicat. Quæ Glossa est communiter recepta. Et fortè ait Suarez [d], hoc non est tam ex priuilegio, quàm ex ordinaria potestate. Quia omnes doctores aiunt posse Episcopos dispensare in hac prohibitione, & facultatem concedere celebrandi ante prædictum tempus auroræ. Et sic multò magis poterũt Episcopi iter agentes, vel secum dispensare, vel cum aliis, qui sibi ministrent. Imò non obstante constitutione Pij V. in superiori articu. allegata, potest Episcopus ex rationabili causa dispensare, vt sacrum fiat post meridiem. Quia hęc constitutio solum reuocat priuilegia & licentias, hoc generaliter concedentia à Sede Apostolica vel eius legatis, ac etiam à maiori pœnitentiario. Hi enim ad hoc concedendum absolutam habent potestatem. Non autem reuocat licẽtiam, quam in casu particulari potest Episcopus cõcedere: quam secundum iuris communis metas possunt omnes Episcopi interueniente causa concedere. Alioqui nõ esset iugum Ecclesiæ suaue, si his quotidie necessitatibus occurrentibus ad Papam vel ad eius legatos, aut maiorem pœnitentiarium esset recurrendum. Et confirmatur hoc: nam si Episcopus potest dispensare in anticipatione horæ, vt scilicet, liceat vna hora ante auroram celebrare, consequens est, vt possit dispensare in postpositione horæ, vt scilicet, hora post meridiem liceat celebrare. Existimat tamen Nauarrus [e], quòd in neutro casu potest concedere licentiam, & priuilegium generale, hoc enim proprium est Summi Pontificis propter supremam potestatem. Potest tamen in casu particulari dispensare rationabili causa occurrẽte. Ex quibus infertur, quòd cùm Prouinciales habeant iurisdictionẽ quasi Episcopalem, possunt etiam cum suis subditis dispẽsare, causa legitima interueniente, vt possint sacrum facere ante auroram, vel post meridiem. Et sic venit explicandum priuilegium Leonis X. *Quo concessit fratribus Minoribus Obseruantiæ, vt de licentia suorũ superiorum (quorũ conscientiæ remittit, quomodo fratres debeat vti hac gratia) possint celebrare illicò post matutinum, & post meridiem, præsertim diebus, quando est de audienda Missa præceptũ, quando fratres debent ambulare, seu quãdo de via veniunt, & non possunt ante meridiem applicare ad locum vbi cõmodè possint Missam audire, vel in nocte celebrare. De æstate verò, quando noctes sunt breuiores etiã ante matutinum chori, vel vsq; ad, dummodò celebraturus illud per se, aut cum socio dixerit, prout cõsuetum est in ordine cum prima.* Ita habetur in Supplemento [f]. Circa quã concessionem est notãdum, quòd si alia verba, *de licentia suorum superiorum* intelligantur de licentia dispensatiua, nullum continent priuilegium, cùm ex superioribus prælati regulares superiores possint in hoc dispensare, & etiam inferiores in absentia superiorum. In eo autem quod addit, quòd possint fratres facere sacrum ante matutinum chori, aduerte, quòd hæc concessio loquitur, quando matutinum recitatur in choro post mediam noctem, tertia videlicet hora, propter aliquam necessitatem occurrentem. Nam tunc fratres possunt celebrare post mediam noctem ante finitum matutinum in choro. Et addit Summus Pontifex: *Dummodo celebraturus illud per se, aut cum socio dixerit, prout consuetum est in ordine cum prima.* Circa quę posteriora verba est notãdum, quòd dicti fratres possunt celebrare iuxta istam concessionem, etiam non recitato matutino, neque prima. Ea enim verba non ponuntur, vt conditio limitatiua & restrictiua superioris concessionis: sed ponuntur, vt quid secundùm ius commune requisitum. Secundùm enim opinionem communem & antiquam, quam sequitur Nauarrus [g], non possunt sacerdotes Domini facere sacrum, sine eo quod priùs recitent ad minus matutinum. At cùm hodie iam defendatur contraria Soti [h] opinio, quam sequitur nouissimè doctissimus Suarez, in eã sum sententia, vt fratres dicti possint celebrare etiam nõ recitato matutino, præsertim instante necessitate aliqua. In qua etiam tenet Nauar. [i] non obligari præcedere recitationem matutinalem Missæ celebrationem.

c Gl. in c. vlt. de priuil. lib. 6.

d Suarez 3. p. disp. 80. s. 4. p. 1102. col. 2.

e Nau. vbi su. p. 1103. col. 2.

f Fo. 92 conc. 275.

g Nau. sa. 25.

h Soto in 4. d. 13. q. 2. art. 2. & li. 10 de iu. q. 5. a. 4. Suar. in 3. p. disp. 8. sect. 1 p. 11 q. 5. col. 1.

i Nau. de ora. c. 3. n. 70.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Missa possit dici extra Ecclesiam in altari portatili.

RESpondeo dicendo, quòd circa hoc habent regulares multas cõcessiones, sed solùm hic proponam concessiones sequentes, in quibus omnia in aliis concessa conceduntur. Et aduertendum primò, quòd Sixtus IIII. *concessit fratribus Minoribus, vt non solùm in oratoriis, & locis quibus degunt, sed etiam in quocumque alio loco congruenti, & honesto possint super altare portatile Missas liberè & licitè celebrare.* Ita habetur in libro [k] Monumenta ordinum. Et Alexãder VI. *Concessit eisdẽ fratribus Minoribus, vt possint celebrare Missas in cameris secularium vel in plateis, dato, quòd nõ videatur locus honestus, quia in cameris dormiũt cõiugati, & in plateis fiunt multa profana.* Ita habetur in eodem libro [l] & in Supplemento. Et in compendio priuilegiorum Societatis Iesu continetur, quòd *Gregorius XIII. concessit, quòd non obstante decisione Conc. Trid. sessione vigesima secunda, in decreto de obseruandis & euitãdis in celebratione Missæ possint presbyteri Societatis in missionibus quæ à superioribus fiunt, seruata aliàs forma cõcessionis Pauli III. (videlicet cum debita reuerentia & honore) sacrificiũ Missæ super altari viatico celebrare, vbiq; gẽtiũ, etiã in castris militũ, modo loca ei sint commoda, & profana, tuta & honesta sint,*

k In 1 imp. fo. 19. & in 2. fo. 143. concess. 144.

l In 1. imp. fo. 70. conc. 173. & in supple. fo. 99 conc. 371.

& Pra

& Præpositus generalis, aut per eũ Prouincialis Præpositi eo tunc vten. ... fore iudicauerint, poterunt q́; ibi ipsi presbyteri sanctissimum Eucharist. æ sacramentum ministrare fidelibus ad illud sumendum debitè preparatis. Estque aliud priuilegium eidem religioni concessum, *Vt in suis dom bus in priuato oratorio à Prouinciali approbato possint M. sa dici sine alia Episcopi approbatione, non obstante Concilio Tridentino, prout concessit Gregorius XIII. & refertur in Compendio societatis* [a]. Circa quas concessiones primò est notandũ, quòd sancta ac decens est consuetudo consecrandi, & benedicendi Ecclesias ad sacrificium Eucharistiæ offerendum destinatas, prout de fide determinatur in Concilio [b] Meldensi. Et in Concilio Bracarensi [c] secundo præcipitur, prout dicitur latè infrà in quæstione de Ecclesiis. Vnde de iure communi ait Diuus Thomas [d], non potest offerri hoc sacrificium extra Ecclesiam; seu locum sacrum ad hoc particulariter deputatum. Ita tenẽt omnes Doctores [e], Angelus, Syluester, Nauarrus, & Diuus Antoninus. Et ratio est: quia hoc est præceptum Ecclesiasticum renouatum in Concilio Tridentino [f]. Ex quo infero, transgressionem huius præcepti ex genere suo esse peccatum mortale, vt probat Suarez [g], affirmans, quòd nimis excedere videtur Soto opinans non esse opus magna necessitate, vt in hoc peccatum mortale excusetur. Loquitur enim expressè contra id, quod in iure [h] definitur, vbi dicitur hoc minimè licere, nisi summa necessitas coëgerit. Et liberiùs subiungit Soto addens: Imò verò vbi nullus sit cotemptus, vel scandalum, vix arbitror posse contingere peccatum mortale per celebrationem extra Ecclesiam. Quod certè si esset verum, sequeretur non esse peccatum mortale celebrare in propria, & priuata domo seu oratorio non ex contemptu, sed ex deuotione, nec cum scandalo, sed secretò. Consequens autem est absurdum, & contra communem sensum totius Ecclesiæ. Non est ergo necessarium scandalum, seu cõtemptus, vt peccatum graue sit, sed sufficit, quòd sit voluntaria transgressio præcepti Ecclesiastici. Et etiamsi eos, qui celebrant, vel celebrari faciunt in locis à iure non concessis, dicat Syluester [i] esse ipso facto interdictos ab ingressu Ecclesiæ, Suarez tamen hanc pœnam solùm contrahere celebrantes, aut celebrari facientes in loco interdicto per specialem Ecclesiæ censuram affirmat hoc pacto, explicãs verba capituli, qui celebrant, de priuilegiis, libro 6. ibi, *Nisi quatenus eis à iure conceditur.* Ex quibus patet, quantum priuilegium nobis Minoribus per Sixtum IIII. & Alexandrum VI. sit concessum, siquidem nobis conceditur, vt in quocunque loco congruẽti liceat sacrum facere. Et magis se explicans Alexander VI. ait, dicens, idipsum licere in cameris sæcularium, vel in plateis, siquidem conceditur per dicta indulta regularibus, vt possint celebrare extra Ecclesiam.

Secundò circa concessionem Sixti IIII. in qua datur facultas dictis fratribus Minoribus, vt in altari portatili possint celebrare, nota, quòd Vicecancellarius concedere potest ex regulis Cancellariæ dominis terrarum, & locorum, necnon Abbatibus, & Prioribus monasteriorum solitorum gubernari per Priores, Prælatisque maioribus, & maiorũ Principum consiliariis, vt super altare portatile possint celebrare. Alius autem hanc potestatem altaris portatilis post Pontificem Maximum facere non potest, prout dicitur in iure [k], & tradit Quintilianus Mandosius, & Marcus Antonius Cuquus. Familiares quoque includentur cum eo cui fuerit concessum, & non alij, nisi dictum expressumque fuerit in priuilegio. Qui etiam aduertit, quòd non plures quinque, vt plurimum, includi personæ solent, iuxta Mãdosium [l]. Subditi illius tamen non excluduntur cui fuerit concessum. Parcè autem concedi solet in locis Apostolica, vel ordinaria autoritate interdictis, vt ait Staphileus in tractatu breuium. Fratres autem Prædicatorum, & Minores habent priuilegium à iure [m] communi, ita vt in altari portatili absque Episcopi licentia celebrare possint: quod ipsum concedit Sixtus IIII. in priuilegio superiùs allegato. Altare autem portatile est illud, quod etiam viaticum, seu mobile dicitur, de quo fit clara mentio in iure [n], eo quòd portatur de loco in locum. Eoque vtuntur in exercitu præsertim, & peregrinatione, & aliis in locis, in quibus quis continuè persistere non potest, super quo ritè celebratur, vt traditur in iure [o], & tradit Geminianus. Vnde magnum priuilegium datur Minoribus, vt in quocunque loco honesto etiam permanenti possint in altari portatili celebrare. At non conceditur tantùm à Gregorio XIII. presbyteris Societatis Iesu, *Vt scilicet in castris militum possint in Missæ sacrificio altari portatili vti, cùm in iure communi iter agentibus hoc concedatur.* Dicitur enim in Concilio [p] Tiburiano, In itinere verò positis si Ecclesia defuerit, sub diu, seu in tentoriis, item si tabula altaris consecrata cæteraque sacra ministeria ad id officium pertinẽtia ibi affuerint, Missarum solemnia celebrari concedimus.

Tertiò est notandum circa illam concessionem Gregorij XIII. in qua dicitur, quòd in domibus Societatis in oratoriis à prouincialibus deputatis possit fieri sacrum. Suarez [q] tenet quòd non solùm sacerdotes Societatis, sed etiam quilibet alij sacerdotes possunt ibi celebrare, quia priuilegium, vt ex verbis eius constat, non dirigitur ad solas personas sacrificantes, sed ad locum, & ad Prouincialem, cui communicatur illa Episcopi facultas approbandi absolutè locum illum ad sacrum faciendum.

ARTICVLVS V.

Vtrùm priuilegia superiùs allegata quoad modum, tempus, & locum celebrandi Missam, sint per Concilium Tridentinum sublata.

RESpondeo dicendo, quòd quidam autor tenet omnia supradicta priuilegia regularibus concessa dicendi Missam quoad modum, tempus, & locum esse iam per Tridentinum Concilium sublata, allegans in suum patrocinium Nauarrum [r], sed celebrari debent secundum Rubricam Missalis noui, iuxta constitutionem Pij V. quæ in Missalibus reformatis habetur. Sed ego cum consilio doctissimorum virorum semper tenui contrarium. Et vt veritas hæc omnibus pateat, libuit in præsentiarum tenorem Concilij [s] Tridentini afferre, quod ordinarios alloquens, ait, *Ne patiantur priuatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam; & ad diuinum cultum dedicata oratoria, ab eisdem ordinariis signanda & visitanda sanctum hoc sacrificium à sæcularibus aut regularibus quibuscunque peragi, &c.* Et addit infrà: *Ne sacerdotes aliis quàm debitis horis celebrent, néve ritus alios, aut alias cæremonias, & preces in Missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Ecclesia probatæ, ac frequenti, & laudabili vsu receptæ fuerint.* Et postea subdit in fine Concilium [t] *Hæc igitur omnia, quæ summatim enumerata sunt, omnibus locorum ordinariis ita proponuntur, vt non solùm ea ipsa, sed quæcunq́; alia huc pertinere visa fuerint, ipsi pro data sibi à Sancta synodo potestate, ac etiam vt delegati Sedis Apostolicæ prohibeant, mãdent, corrigant, statuant, atque ad ea inuiolatè seruanda censuris Ecclesiasticis, aliisque pœnis, quæ il-*

lorum

---

[a] Compen. societat. oratoria.
[b] cap. 8.
[c] Cano. 6.
[d] D. Tho. 3. p. q. 83. art. 3.
[e] Angel. & Syluest. v. missa. Nauar. c. 25. n. 82. Anto. 3. p. tit. 13. c. 6.
[f] sess. 22. decre. de obseru. & euitan. in celeb. miss.
[g] Suar. 3. p. disp. 81. sect. 3. Soto in 4. d. 13. q. 2. ar. 3.
[h] c. sicut. de consecr. d. 1.
[i] Syluest. ver. missa. 1. q. 5. §. 3.
[k] c. melius. de priu. Gemini. in c. fi. eod. tit. de priu. in 6. n. 3. Mand. in signat. v. altare portatile. Cuq. l. 6. 5. maio. institut. titu. 6. de missa n. 43.
[l] Mando. vbi sup.
[m] cap. in his qua. de priuil.
[n] cap. fin. de priuil. lib. 6.
[o] cap. concedimus. de consecra. d. 1. Gemin. in d. c. fi. nu. 5.
[p] d. c. concedimus.
[q] Suarez 3. dispu. 80. sec. 3. in fin.
[r] Nauar. in Ma. c. 25. nu. 82. in fin. & nu. 86.
[s] Sess. 22. in decret. de obseru. & eui.

lorum arbitrio constituentur fidelium populum compellant, non obstantibus priuilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac consuetudinibus quibuscunque. Ex quorum verborum tenore colligitur Concilium non reuocare priuilegia, sed tantùm præcipere ordinariis, vt non obstantibus dictis priuilegiis compellant regulares in foro exteriori censuris, & aliis remediis opportunis, ne facultatibus in ipsis priuilegiis concessis vtantur. Et sic non impedientibus Episcopis, non est cur religiosi scrupulis agitentur. Imò addo, quòd iuxta resoluta in articulis superioribus multa in dictis priuilegiis conceduntur religiosis, quæ iure communi conceduntur. Quas concessiones cùm sint iuris communis, non puto velle Concilium Tridentinum ab Episcopis impediri, cùm ad ipsorum derogationem expressa meritò eorum fieri debuerit, prout à communiter scribentibus traditur. Aduertant tamen religiosi, ne vtantur priuilegiis concedentibus, vt Missæ possint celebrari in cameris sæcularium, vbi ipsi dormiunt, & fœminis non solùm suis, sed etiam fortè alienis coniunguntur. In quibus copulis etiam licitis aliqua aliquàdo obscœna interueniunt. Indecentissimum enim est vti talibus priuilegiis, & licentiis similibus locis, nisi aliqua vrgentissima necessitate instante. Nam dicit doctissimus necnon piissimus magister Sotus [a] magis velle, quem non audire Missam, etiamsi non possit ad Ecclesiam ad eam audiendam ire, quàm permittere, vt in dictis cameris dicatur, nisi esset persona admodum illustris, cum qua faciliùs dispensatur. Ex his infertur, quòd modò possumus vti dictis priuilegiis, non contradicentibus Episcopis.

a Sot. in 4. d. 13. q. 3. art. 3. pa. 572. col. 1.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm modò post Concilium Tridentinum possint Prælati regulares nullo priuilegio extante dispensare, vt Missæ extra locum sacrum celebrentur.

RESpondeo dicendo, quòd licet Concilium Tridentinum restrinxerit facultatem, quam [b] de iure habebãt Episcopi dandi licentiam, vt extra Ecclesiam in domibus priuatis, seu oratorio, nec consecrato neque benedicto possent sacerdotes Domini sacrificium offerre, cum in eo Concilio Tridentino [c] ordinetur ne Episcopi patiantur in domibus priuatis, aut extra Ecclesiam, aut oratoriũ, ad id dedicatum Missam celebrari. Per quæ verba ipsi obligãtur ad illud seruãdum, prout resoluit Nauarrus [d]. Existimat tamen Suarez [e] non esse ablatam Episcopis potestatem concedendi licentiam in casu necessitatis, vt in aliquo honesto loco fiat sacrum: quãuis talis locus non sit ad diuinum cultũ destinatus. Cui iure ordinario possit hoc fieri vel concedi in casu necessitatis, prout resoluunt autores in superioribus citati, Soto [f] scilicet, & Nauarrus. Concilium autem non abstulit hoc ius ordinariũ & commune, neque de casu necessitatis quidquam loquutus est, sed absolutè de communi modo celebrandi. Item quia facultas hæc est per modum dispensationis. Concilium autem non abstulit facultatem ab Episcopo rationabiliter dispensandi, quam habet in huiusmodi rebus, quia multi casus occurrũt in quibus & fieri potest sine irreuerentia sacramenti, & fieri etiam oportet. Tandem vsus hoc confirmat, quia ita fit sine vllo scrupulo. Ex quibus prima facie videtur concludendum, Prouinciales regulares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem posse cũ suis subditis dispensare in casu necessitatis, vt celebrẽt extra Ecclesiam in altari portatili, etiam nullo priuilegio Apostolico eos adiuuante. Sed qui hoc asserunt, toto cœlo aberrant, non considerantes Prouinciales supradictos non habere absolutè iurisdictionẽ Episcopalem, sed tantùm iurisdictionem quasi Episcopalem. Quæ dictio, *quasi*, limitationem aliquam includit, ita vt iurisdictio ipsorum non extendatur ad ea, quæ sunt muneris Pontificalis. Vnde cùm muneris Pontificalis sit consecrare Ecclesias ad diuinum officium peragendum, ad idem munus pertinere, necesse est, dispensare, vt in locis extra Ecclesiam & oratorium deputatum ab ordinario in casu necessitatis ipsum sacrificiũ celebretur, & per consequens, Prouinciales nõ possunt in hoc dispensare, cùm potestas ipsorum & Episcoporum nõ quoad omnia sit æqualis. Vnde iuridicè ait Collector priuilegiorum Societatis, aduertens circa priuilegium Gregorij XIII. concedens sui instituti Prouincialibus, vt possint in eorum domibus deputare oratoria, vt ibi sacrum celebretur, quòd Prouinciales non vtuntur hac facultate nisi in locis remotis ab oppidis, in quibus ordinarij existunt, aut vbi probabiliter timetur, quòd illi cùm opus fuerit difficiles se exhibebũt ad huiusmodi oratoria deputãda. In quibus verbis clarè innuit, quòd deputatio oratorij ad Missam celebrandam ad ordinarios pertinet, tanquã quid concernens munus Pontificale: & per consequens ad idem munus Pontificale pertinet dare licentiam, vt extra Ecclesiam in locis priuatis celebretur.

b ca. missa. de consecr d. 1.
c Sess. 22. in decr. 1 de obser. & euit. in celeb.
d Nau. lib. 1. consil. tit. de consti. consil. 1. qu. 17.
e Suar. vbi sup. disp. 81. se. 2. pag. 1126. col. 2.
f Sot. vbi sup. & Nauar. in d. cap. 25.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Missa possit audiri extra parochiam, in monasteriis religiosorum.

RESpondeo dicendo, quòd Leo X. autoritate Apostolica, *Concessit, quod omnes Christi fideles vtriusq; sexus, qui non contempto proprio sacerdote parochiali in Ecclesiis fratrum Mendicantium ordinum Dominicis ac festiuis diebus Missas audiunt, satisfacere præcepto Ecclesiæ de Missa audienda, nec aliquam labem peccati mortalis pœnamq; propterea incurrere vel contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque.* Ita habetur in Supplem. [g] Qui idem Summus Pontifex præfatas literas confirmauit, & ampliauit, & super eas aduersùs contradictores conseruatores dedit, vt in eodem Supplemento [h] habetur. Nec hoc indultum est reuocatum per Concilium Tridentinum, quatenus habet teneri quem ad audiendam concionem in parochia sua, si commodè fieri potest. Quia Concilium non agit de Missa, sed de concione. Imò si rectè perpendantur verba Concilij, non designãt ad id teneri fideles sub peccato mortali. Ait enim Concilium, *Moneatq; Episcopus populum diligenter teneri vnumquemque parochiæ suæ interesse, vbi commodè id fieri potest, ad audiendũ verbum Dei.* Notanda enim sunt illa verba, *Moneat Episcopus*, quæ designant monẽdos non obligari sub peccato mortali. Si enim obligarent, diceret Concilium statim, quòd si noluerint eius monitis adhærere, astringat populum, vt concionẽ audiat. Præterea ait Concilium, populum teneri interesse suæ parochiæ, vbi commodè hoc fieri potest ad audiendum verbum Dei. Quod intelligendum est, quando in monasteriis non prædicatur. Cùm enim in ipsis prædicatur, cõmodius multo est parochianis audire concionem in ipsis, quàm in parochia, cùm in monasteriis officia diuina cum maiori deuotione celebrentur, & propter multitudinẽ sacerdotũ non deficiant Missæ, quas ferò ad Ecclesiã confluẽtes audire possẽt, & præcepto Ecclesiæ satisfacere. Et cùm regulariter loquen

g Concef. 90.
h fo. 47. concef. 141.
Conc. Tri sess. 24. cap. 4. de reform.

loquendo, prædicatores in monasteriis prædicantes sint præstantiores, quàm prædicatores in Ecclesiis parochialibus concionantes: & quia audientes verbum Dei à prædicatoribus ordinum Mendicantium lucrantur indulgentias, de quibus infrà in quæstione de prædicatoribus dicetur. Vnde Paulus III. *Concessit religiosis Societatis Iesu, vt omnes Christi fideles, qui concionibus prædicatorum Societatis interuenerint, possint eiusmodi diebus in Ecclesiis, in quibus dicti religiosi concionantur, Missas, & alia diuina officia audire, & sacramenta recipere, ita vt non teneantur pro his adire suas parochias.* Ita habetur in compendio [a] Societatis. Ex quo priuilegio propter vtilitatem spiritualem prædicationum horum patrum colligitur, à Paulo III. non monasteriis, neque collegiis, nec conuentibus ipsorum ipsum fuisse concessum, sed ipsis patribus prædicantibus. Et sic cùm sit personale, sequitur personas ipsorum in quacunque Ecclesia prædicauerint, ita vt ibi possint omnes fideles Missam audire, & alia sacramenta recipere. Nec etiã obstat idem Concilium [b] Tridentinum, quatenus habet vt *Episcopi moneant populum, vt frequenter, saltem dominicis diebus, & festiuitatibus solemnibus ad suas parochias accedant.* Non enim ait Concilium, vt iubeant, nec eos teneri, sed solùm, vt moneãt, quod non ponit necessitatem, iuxta ea, quæ traduntur in iure [c]. Obstat tamen secũdùm aliquos fortiter id, quod statim subdit Concilium, *Posse Episcopos auctoritate Apostolica iubere circa hoc opportuna, & opportunum videtur, quòd Missæ in parochiis audiantur à parochianis.* Ad hoc respondeo, non debere videri opportunum, iuxta superiùs allegata, præsertim, vt cum scandalo tot laicorum monachorum tam generalis consuetudo, quam etiam in vrbe seruari videmus, vt talis cõsuetudo tollatur. Præterea fœlicis recordationis Pius V. in quadam Bulla in fauorẽ religionũ lata, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, *Declarauit, audientes Missas in festiuis diebus in monasteriis Mendicantium satisfacere præcepto audiendi Missam.* Nec obstat, quòd Gregorius XIII. reduxerit omnia concessa à Pio V. regularibus ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini. Nam respondetur, quòd consuetudo ante Concilium Tridentinum tolerata in omni Ecclesia habet, vt Missa possit audiri in dictis diebus in quocunque loco sacro, etiam in eremitis. Adeò, vt dicat Syluester [d], quòd Episcopus suis subditis cõtrarium præcipere non potest, quia consuetudo est generalis. Et sicut Episcopus non potest tollere, neque restringere ius commune, argumento cuiusdam canonis [e], sic neque generalem totius orbis cõsuetudinẽ, quę vim eandem habet, iuxta quandam legẽ [f]. Et per consequens excommunicatio, quam contra eam ferret, esset nulla, argumento cuiusdam Decretalis [g]. Et Concilium Tridentinum licèt tollat alias consuetudines, non tamen hanc ita toleratam, & approbatam, & vtilem omnibus Christi fidelibus. Et Gregorius XIII. solùm reuocat, quæ à Pio V. in fauorem Mendicantium conceduntur, quatenus sunt contra Concilium Tridentinum [h]. Ita colligitur ex traditis à Nauarro, & hanc opinionem tenet Henriquez. Quod confirmatur. Nam fuit dubitatum in sacra congregatione Cardinalium, an ex dicto decreto derogatum sit decreto & priuilegio, de quo in capite vltimo de priuilegiis in sexto. Fuitque ab omnibus Cardinalibus die decima nona Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo octauo, decisum negatiuè: quia intentio Concilij est tollere abusus: & in ipsis non est abusus, cùm fiant ex causa, vt quotidie Missam audiant: quam non audirent, si illi priuilegio Episcopi derogaretur. Ex qua declaratione colligitur Concilium non tollere consuetudinem rationabilem, de qua nobis modò sermo est. Præterea in eadem congregatione considerando verba dicti decreti, ibi, *Moneant etiam*, decisum est, quòd populus monẽdus est, vt Dominicis diebus, & festis maioribus Missas in suis parochiis audiant. Non est tamen ad id per censuras Ecclesiasticas cogendus. Aduertendum tamen, quòd per illa verba superiùs allegata Concilij Tridentini, scilicet, *Hæc igitur omnia, quæ summatim enumerata sunt omnibus locorum ordinariis ita* [i] *proponuntur, vt non solùm ea ipsa, sed quæcunque alia huc etiam pertinere visa fuerint, ipsi pro data sibi à sacrosancta Synodo potestate, ac etiam delegati Sedis Apostolicæ, prohibeant, mandent, corrigant, statuant, atque ad ea inuiolabiliter seruanda censuris Ecclesiasticis, aliisque pœnis, quæ illorum arbitrio constituentur, fidelium populum compellant.* per hęc, inquam, verba possunt Episcopi compellere regulares, vt id offertorio Missarum conuentualium, quæ Dominicis diebus in monasteriis celebrantur, declarent fidelibus, quæ festiuitates & ieiunia in illa hebdomada occurrãt: ne ignorantia horum festorũ & ieiuniorum præcepta Ecclesiastica à fidelibus trãsgrediantur. Hoc enim opportunum quid est, & maximè consentaneum: & ita vidi obseruari à quibusdam fratribus ordinum Mendicãtium in Regno Portugalliæ in Archiepiscopatu Eborensi.

a Compen. Societ. v. missa. §. ...

b Sess. 22. in decr. de obs. & euit. in celebrat. miss.

c § fin. 4. dist. ca. præcipitur. 14. q. 1.

d Syluest. v. missa. 1. q. 1. § 1.

e c. in fer. 11. d. f l. de quibus. ff. de leg. & g c. 1. de sent. & re iudic.

h Nauar. in Manu. c. 21. n. 6. Hen. n. 2. to. 1. lib. 9 de missa. c. 25. nu. 9. in fine.

i in d. Decreto. de obser. & euit.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm possit dici Missa votiua priuata in festo.

RESpondeo dicendo, quòd ex causa quocunque die possunt dici Missæ priuatæ votiuæ, quando non celebratur officium duplex, prout ait Pius V. in sua constitutione posita in Missali, & continetur in regulis eiusdem Missalis. Id tamen non debet fieri passim, sine causa rationabili. Causa autẽ erit rationabilis, vt si quis data pitantia petat Missas dici de Requiem: nam ita sunt dicendæ, quia specialę officium est vtilius, & oratio magis directè, & immediatè de se magis mouet ad impetrandum à Deo, prout tradunt Diuus Thomas [k], Syluester [l], & post alios Maiolus, & Nauarrus. In festo verò duplici rectiùs sacerdos pro eo defuncto debet celebrare de proprio festo, prout tenet Soto [l], vt ita se conformet Missali, & communi vsui, satisfacitque debito. Quia ex opere operato nõ minùs satisfactionis applicatur defuncto, suppleturque directa vis interpretationis ex deuotione festi & Sancti. Et ait Nauarrus [m], quòd pro Missa longa de Passione satis implet sacerdos, si celebret de festo etiam semiduplici, aut infra octauam.

k D. Thom. in 4. d. 45. Sylu. v. missa. §. 4. Maiol. lib. 3. de ir. regul. c. 14 in fi. Nau. in Manu. c. 25. nu. 134. & li. 3. cons. tit. de celeb. mis. consil. 6.

l Sot. in 4. d. 13. q. 2. art. 1. col. penult.

m Nau. consil. 6. nu. 8.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm religiosi possint pro vna Missa commendata vnius festi, dicere aliam.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens VII. *Concessit fratribus Minoribus Obseruantiæ, quòd cùm aliquis petierit ab eis, vt celebrent Missam de Passione, licet eis missam de Cruce, vel de quinque plagis, & loco Euangelij Passionem secundùm Ioannem dicere, siue in fine Missæ huiusmodi Passionem præfatam dicere, & sic censeatur satisfactum fuisse petitionibus illorum qui petierunt.* Ita refertur in compendio [n] Mendicantium, vbi collector ait esse viuæ vocis oraculum authenticum. Sed ego intelligo, quòd hac concessione modò post constitutionem Pij V. minimè vti possunt fratres, qui obligantur cantare, vel dicere Missam iuxta ritum

n Tit. missa. 3 § 13.

Missa

Missalis reformati. Pius enim V. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, pridie Idus Iulij, Pontificatus sui anno quinto, in constitutione quæ incipit, Quo primum tempore, quæ habetur in principio Missalis reformati, *Mandamus, ac districtè præcepit omnibus & singulis Ecclesiarum Patriarchis, administratoribus, aliisq; personis quacunq; Ecclesiastica dignitate fulgentibus, & presbyteris sæcularibus, aut cuiusuis ordinis regularibus, ne in celebratione Missæ alias cæremonias vel preces, quàm quæ hoc Missali continentur, addere, vel recitare præsumant.* Et addere Missis de Cruce, aut de quinque plagis Euangelium Ioannis, sicut concessit Clemens VII. puto esse additamentum in dicta constitutione prohibitum. Dixi, *non obligantur cantare, vel dicere Missam iuxta ritum Missalis reformati*: nam aliæ religiones, quæ super ducentos annos Missarum celebrandarum in eisdem Ecclesiis aliud obseruant (à quibus Pius V. præfatam celebrandi constitutionem, vel consuetudinem nunquam auferre possit) vti priuilegio supradicto, cum secundum canones [a] antiquos possint adhuc aliqua cum consilio Doctorum, aut approbatione alicuius Synodi. Et licèt prædicti fratres possint facere prædictam commutationem dicendo pro Missa de Passione Missam de Cruce, vel de Plagis, minimè tamen poterunt loco vnius Missæ priuatæ alicuius sancti commendatæ, aliam Missam de sancto occurrente dicere. Verum est tamen quòd non peccabit, si sine scandalo aliquando hoc fecerit, vt se conformet ordini & ritui Missalis reformati. Sine enim causa rationabili, regulariter loquendo, ordo & ritus ipsius Missalis minimè debet prætermitti, iuxta ea quæ in nostra Summa [b] confessorum diximus, & articulo sequenti dicetur.

a Conc. Carthag. 3. can. 23. Con. Milenit. c. 12.

b 1. to. c. 244. ti. mis. concl. 24. p. 315.

ARTICVLVS X.

Data est eidem monasterio quædam eleemosyna, vt eius Prælatus Missas Diui Gregorij pro anima defuncti faciat celebrare. Quæritur, vtrùm satisfaciat dicendo alias Missas de Sanctis, & Dominicis occurrentibus recordatione solum habita in Memento de dicta anima, ibiq; valorem Missæ ei applicando.

REspondeo dicendo, quòd ratio huius dubij pēdet ex Missali Romano antiquo, & maximè ex impresso Parisiis, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo septimo, in quo dicitur, Missas Diui Gregorij cum commemoratione defuncti, vel defunctæ celebrandas esse has. Prima est de Dominica prima Aduentus. Secunda de Natiuitate Domini. Tertia de sancto Stephano Protomartyre. Quarta de sancto Ioanne Euangelista. Quinta de Innocentibus. Sexta de Epiphania. Septima de octaua trium Regum. Octaua de purificatione Beatæ Virginis. Nona de Septuagesima. Decima de Dominica prima Quadragesimæ. Vndecima de Dominica secunda Quadragesimæ. Duodecima de Dominica quarta Quadragesimæ. Decimatertia de Annunciatione Virginis. Decimaquarta de Dominica in Ramis Palmarum. Decima quinta de Cœna Domini. Decima sexta de Resurrectione Domini. Decima septima de Ascensione Domini. Decima octaua de festo Pentecostes. Decima nona de festo Trinitatis. Vigesima de Dominica prima post Pentecosten. Vigesima prima de Dominica secunda post Pentecosten. Vigesima secunda de sancto Ioanne Baptista. Vigesima tertia de sancto Petro, & Paulo. Vigesima quarta de sancta Maria Magdalena. Vigesima quinta de sancto Laurentio. Vigesima sexta de Assumptione beatæ Mariæ. Vigesima septima de sancta Cruce. Vigesima octaua de sancto Michaele. Vigesima nona de sancto Gregorio, vel de omnibus Sanctis. Vltima de mortuis. Et post celebrationem harum Missarum recitandæ erant vigiliæ mortuorum, & omni die ieiunandum. Refertur que Innocentium Papam concessisse plures indulgentias dicentibus, vel dici facientibus dictas Missas. Hoc supposito, dico non esse obligatum Prælatum dicti monasterij ad eas dicere, aut celebrare facere, cùm iam suæ obligationi satisfecerit, quamuis neq; illas Missas antiquo Missali præscriptas, nec quotidie celebrauerit: dūmodo tamen aliæ triginta Missæ de festis occurrentibus dictæ sint, & actualem, aut virtualem intentionem habuerint in Memento illarum pro tali defuncto offerre. Quod probatur primò. Nam pactum nudum, vt obliget necessum est, quòd sit honestum, licitum, & possibile, vt innuit Diuus Thomas [c]. Iam autem exequi eas Missas, quæ Missale nouum Romanum post Cōcilium Tridentinum editum singulis diebus, & maximè solemnibus celebrandas ordinat, & præcipit, est illicitum. Tum, quia indecens & absurdum esset Quadragesimali tempore dicere Missam de Resurrectione, vel Ascensione: quæ tamen dicendæ essent ab eo, qui iuxta antiquum illum ritum vellet primo die illo cineris incipere illas triginta Missas. Tum, quia in diebus festis, etiamsi non de necessitate, ex congruitate tamen tenetur quilibet audire Missam de festo occurrenti, argumento aliquorum canonum [d]. Ex quibus colligit Angelus [e], non excusari à peccato celebrantes, qui relicta proprij festi Missa, aliam particularem votiuā dicunt: & tales sacerdotes reprehensione dignos affirmat. Tandem in officio Missæ, vt ait Diuus Thomas [f], non solùm repetitur sacrificium, sed etiam orationes, & ex parte sacrificij oblati æqualiter prodest viuis & defunctis de quocunq; Missa dicatur. Ex parte verò orationum, negari nequit prodesse quamplurimum Missam, quæ incipit, *Requiem æternam*, institutā pro defunctis in qua sunt orationes ab Ecclesia determinatæ pro mortuis. Iste tamen fructus, & vtilitas cùm recompensari possit propter maiorem deuotionem vel eius, qui dicit Missam, vel per intercessionem sancti, cuius suffragium imploratur in Missa: ideirco æquè satis fit per celebrantem obligationi, dicendo Missam de Sanctis, siue de Dominica, ac si diceretur illa de defunctis. Vnde Hostiensis [g] refert Vgonem Cardinalem solitum dicere, quòd celebrando de Dominica faciebat celebrari pro defunctis. Ita Rosela [h], Syluester, Armilla, Tabien. Præterea huiusmodi triginta Missæ sunt dicendę de necessitate continuè, & absq; interruptione singulis diebus celebrandæ. At obligatio, qua quis obligatur singulis diebus celebrare iuxta terminos iuris [i] debet interpretari quòd debet celebrare quamo frequentius poterit, salua honestate sua, & debita reuerentia, ac deuotione ad Sacramentum. Aliàs enim esset illicita constitutio, vt quæ daret materiam peccandi, cùm non semper sit homo rectè dispositus ad tantum Sacramentum percipiendum. Iam autem, quòd in die Resurrectionis, vel in aliis solemnitatibus fiant collectæ pro defunctis, non est Ecclesiæ consuetudo, imò Bulla Pij V. quæ confirmat Missale nouum Romanum, tollit vsum cæterorum Missalium, & nihil addendum ipsi præcipit.

c D.Tho. 2.2. q. 1.

d ca. quidam laicorum. de cele. mis. c. & h. c. d. conse. r. d. st. 1.

e Angel. v. mis. c. 23. & 2. feri. §. 41.

f D.Tho. in 4. d. 4. q. 2. ar. 3. q. 1. ad 5.

g Host. in c. 1. de cele. mis.

h Rosel. ver. missa. §. 1. Syl. 9. 4. armil. §. 321. Tabien. n. 48. & 51.

i c. significasti. de præb.

* *
*

ARTICVLVS XI.

Vtrùm Dominæ nostræ Missa celebrari possit in Sabbato concurrenti festo. Et idem de officio defunctorum quæritur quocunque festo.

REspondeo dicendo, quòd si institutor capellæ iubeat omni feria secunda cantari Missam defunctorum, vel Sabbato Missam Dominæ nostræ votiuam præter principalem, & maiorem Missam illius Ecclesiæ, aut monasterij, conseruanda est intentio, prout tenet Syluester [a], post alios, Nauarrus, vt voluntati testatoris sit satisfaciendum, iuxta ea quæ tradit Couarruuias [b]. Quod quidem affirmat Henriquez [c], quando mos est, vt dictæ Missæ dicantur, vt tenet Nauarrus [d]. De qua consuetudine agũt Couarruuias [e], & Cassaneus. Et mos in Ecclesiis collegiatis, & in Ecclesiis quarundam religionum, vt præter Missam principalem cantetur Missa defunctorum, moderatur generalem regulam Missalis Romani, & fauet Pius V. in Rubrica Missalis: vbi dicit, *quòd quando officium fit de feria, potest Missa principalis esse votiua, vel de defunctis; si verò fiat officium duplex, vel semiduplex non fit Missa principalis nisi de die.* Vbi non vetat, quin minùs principalis, vt in capella fiat pro defunctis, aut de Domina nostra: etiam in duplici. Idem ordinatum fuit in synodo Cõpostellana [f], anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo. Imò cum licentia Episcopi interdum fit Missa principalis votiua de conceptione, aut de alio festo Beatæ Virginis, vt ait Henriquez [g]. Et idem in religionibus potest fieri cum licentia suorum Prouincialium, qui quantum ad hoc licentiam habent quasi Episcopalem. Nec obstant iura [h] in contrarium: quia consuetudine derogata sunt, prout aduertit [i] Nauarrus. Ex his deducitur, quòd etiam in festo duplici potest dici in Sabbato Missa Dominæ nostræ, sicut mos antiquus introductus est ex deuotione patrum ipsorum dicendi dictam Missam cum maxima solemnitate in quocunque Sabbato. Nec hoc est contra regulam, & rubricam Missalis reformati.

a Syluest. ver. missa. §. 4 Nau. c. 25. n. 139.
b Couar. in c. cùm esses. in prin. de testa.
c Henri. l. 10. li. 9. de miss a. cap. 23. nu. 7.
d Nauar. vbi sup.
e Cou. li. 1. var. c. 10. n. 3. Cassan. de glori. mund. c. 12. n. 13.
f art. 3. c. 38.
g Henriq. vbi sup. lit. n
h ca. hoc. & c. attendendum. de consecratio. d. 1.
i Nau. d. consi. 6. nu. 7.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm in Ecclesiis regularibus sint duæ Missæ dicendæ in Quadragesima, Aduentu, & in Vigiliis, scilicet, vna de feria, & altera de Sancto occurrenti.

REspondeo dicendo, quòd Pius V. in constitutione Missalis reformati tenet, quòd in Ecclesiis collegiatis duæ Missæ dicantur in Quadragesima, Aduentu, & in Vigiliis, scilicet vna de feria, & alia de Sancto occurrenti. Et Ecclesia collegiata nõ dicitur ex eo, quòd plures in ea clerici ei administrantes congregari soleant: nec enim personarum, clericorumque multitudo sola collecta facit collegium, nisi alia præter hæc interueniant, nempe, vt principio velut collegium ibi institutum, erectúmque sit non minori trium clericorum numero, prout tenet quædam Glossa [k], Innocentius, Ioannes Andreas, & alij, quos refert, & sequitur Marcus Antonius Cuquus. Si autem primæ institutionis nulla extant documenta, ex quibus collegij priuilegium tributum esse appareat, signa tamen nonnulla collegij, vestigiáque ibi enitescant, collegiata tenebitur. Vt si constituere Syndicum consueuerit, ac per eum iurare, & lites mouere, sigillumque commune habere, etsi consueuit Prælatum suum eligere, & similia facere. Non autem desideratur, vt quispiam velut eis caput, ac rector præsit, iuxta Felinum [l], & traditur à Marco Antonio Cuquo. In cathedralibus autem Ecclesiis præsumitur in dubio conuentus collegij nomine, & titulo haberi, etiamsi nullum ex prædictis vestigium appareat. Vnde sequi videtur, quòd in Ecclesiis regularibus secundùm supradictam constitutionem, & Rubricam duæ Missæ sunt dicendæ in prædictis feriis. Contrarium tamen est dicendum, prout declaratum fuit in ceremoniali nostræ religionis autoritate congregationis generalis Toletanæ editi, vbi dicitur, quòd monasteria nomine Ecclesiarum collegiatarum minimè comprehenduntur. Et non obstant supradicta. Nam licèt monasteriis nomen collegij competat, necesse tamen erat, vt in constitutione supradicta diceretur, quòd in Ecclesiis collegiatis sæcularibus, aut regularibus duæ Missæ dicerentur. Sicut enim nomine Ecclesiasticorum in odiosis regulares minimè comprehenduntur; ita etiam nomine Ecclesiarum in hoc onere monasteria minimè veniunt.

k Gloss. in ca. nobis. de iure patro. v. in cõuentualibus. Inno. in c. postulasti. de iure patrona. And. in c. statutum. de elect. lib. 6. Cuquus li. 4 ma. inst. tit. 1 de elect. nu. 5.
l Feli. in c. ex literis. col. 4. de const. Cuq. vbi sup. n. 13.

Ex quo infertur, quòd si Ecclesia collegij ius habeat, quamuis re ipsa collegij more non regatur, inter collegiatas censeri poterit, si aliqui canonici ex ea adsint, quamuis nec collegium congregare, nec sigillum commune habere, nec syndicum facere soleat: in his saltem quæ fauore potiùs, quàm adeò digna existimantur, prout tradunt Alexander [m], & Felinus. Vnde cùm hîc non agatur de fauore, asserendum est, quòd hæc Ecclesia collegiata non tenebitur ad dictas duas Missas. Aduerte, quòd Martinus V. concessit, *Quòd in quatuor temporibus, vel in diebus Quadragesimæ, aut Litaniis sufficiat in monasteriis sancti Hieronymi celebrare Missam de feria (si hoc velint) cum commemoratione festi, quod in ipsa die celebratur: nisi eadem die sit duplex, aut semiduplex. Super hoc tamen onerat conscientiam Prælati, si non est tanta multitudo fratrum, quòd possint duas Missas dicere.* Ita Collector [n] priuilegiorum Mendicantium: qui asserit, se vidisse hoc sub viuæ vocis oraculo non authentico. Ex quo infertur, quòd licèt supradicta Rubrica Missalis ad Ecclesias regulares extẽderetur, fratres Mendicantes in foro conscientiæ vnam Missam dicentes, aliam relinquentes, vbi non est tanta multitudo fratrum, non peccarent, attento supradicto priuilegio, quo ipsi gaudent.

m Alex. cons. 74. col. 1. lin. 4. Feli. in c. accedentes. col. 4. de præs. r.
n in Compen. Mendic. tit. missa. 3. quoad modum. §. 17.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm Generales ordinum possint reducere Missas capellarum ad minorem numerum.

REspondeo dicendo, quòd si in capella, aut anniuersario sit magnus Missarum, & sacrificiorum numerus, pro tenui stipendio Episcopus potest, & debet ad minorem numerum reuocare, prout ordinatur in Concilio [o] Tridentino, monente, vt habeatur ratio de pia voluntate testantium, constituta tamen congruente stipire, ita vt ex multis pitãtiis efficiatur vna victui sufficiens diuino. Vt anniuersaria commutet Episcopus, eget Synodi cõsilio, iuxta consilium Tridentinum. Vt si in vna Ecclesia, aut oppido mãdatæ sint à testatoribus plures Missæ, sed ob ministrorum paucitatem non possunt quotãnis impleri anniuersaria, etiã data pingui stipe posset Episcopus reducere ad pauciores cum cõmemoratione singulorũ testatorũ, vt ait Conciliũ Tridentinum [p], & multò magis potest, si stipes sint tenues. In Ecclesia Salmantina approbante Synodo facta est

o Conc. Trid. ses. 25. de refo. c. 4. & sess. 21. de refor. c. 7.
p Conc. d. c. 4. in fine.

con

constitutio, qua hæc facultas committitur Episcopo cum consilio Capituli. Sed vt onera dicendi Missas in beneficio, qualis est capellania, temperet Episcopus, non eget Synodi congregatæ consensu. Ita recentiores consulti, prout asserit Henriquez [a], & Nauarrus. Qui addit, quòd possit Episcopus absq; Synodo anniuersaria commutare iure communi, & moderari numerum Missarum: quia hic est casus necessitatis. Et hanc opinionem non repudiat Henriquez [b], affirmans doctissimum Doctorem Veram, hanc tenere etiam opinionem, sed ad id quod in articulo quæstionis propositum fuit deueniendo dico, quòd Abbates, & Generales ordinum in suis Capitulis generalibus re diligenter perspecta possunt pro sua scientia in prædictis Ecclesiis, quas hac prouisione indigere cognouerint, statuere circa hoc quidquid magis ad honorem Dei & cultum, atque Ecclesiarum vtilitatem viderint expedire. Ita tamen, vt eorum etiam defunctorum commemoratio fiat, qui pro animarum suarum salute legata ad pios vsus reliquerunt. Ita determinatur in eodem Concilio Tridentino [c].

a Henri. l. 10. c. vlt. de miss. c. 21. nu. 6. lit. P. Naua. c. 25. nu. 138.

b Hen. vbi su.

c Cõ. Tri. sess. 25. de refor. c. 4.

Circa quod aduertit Nauarrus [d], quòd Abbates & Generales esse quoddam ius nouum, sed non quoad Episcopos, cùm argumento aliquarum decretalium [e] cum eis notatis possint Episcopi hoc facere sine Synodo iure antiquo: quod non videtur per hoc sublatum, cùm fuisset additum ad maiorem iuris antiqui obseruationem.

d Na. vbi su.

e c. cum accessissent. & c. ex parte, de constitu.

Secundò est aduertendum, quòd huiusmodi facultas Episcopis, Abbatibus, ac Generalibus concessa intelligitur tantùm de onere Missarum, ante Concilium Tridentinum imposito. Sicut ita fuisse sibi responsum ab Illustrissimis Cardinalibus sanctissimæ congregationis interpretibus, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, testatur Parassus [f]. Necnon & ipsa congregatio alibi respondit, hanc taxationem esse intelligendam de Missis tantùm, & non de aliis suffragiis, necnon de Missis in fundatione positis, sed pro alia causa à testatoribus relictis.

f Parasse. in tract. priuil. fol. 131.

Tertiò est notandum, quod declarauit Synodus Toletana celebrata, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, actione secunda, capite decimo, quòd Vicarius Episcopi aut Visitator id non potest: quia Concilium soli Episcopo, vel Generali regulari id committit. Ita tenet Henriquez [g] dicens, quòd expedit, vt dicta commutatio fiat per expressam intentionem Generalis religionis, aut Capituli generalis cum Papæ autoritate commutantis voluntatem.

g Henriq. vbi sup.

Quartò est aduertendum, quòd dicti Prælati in diminutione dictarum Missarum debent esse satis circumspecti, considerantes quòd agunt de mutanda testatorum voluntate, quod solùm Papæ committitur. Et sic ad faciendam dictam diminutionem debet iusta causa præcedere, & ita debet fieri, vt quo minùs possibile sit voluntati testatoris, aut instituentis anniuersarij defraudetur. Et sic oportet, quòd dicta diminutio compensatione compensetur. Vnde iustè possunt obligare: vt loco Missarum, quæ numero antiquo detrahuntur, celebrantes Missas pro ipsis defunctis, ipsis applicent vnum de tribus valoribus. Primum est correspondens obligationi pro ipsis celebrandi. Secundum correspondens memoriæ actuali, quæ in Memento pro defunctis pro ipsis habetur. Tertium ponendo pro ipsis aliquas defunctorum collectas, sicut aliàs ordinauerat Iulius II. Quæ collectæ etiam in festis solemnibus apponi iure possunt in Missis priuatis, cùm nullo iure contrarium præcipiatur, vt retulit Nauarrus [h]. Et hoc confirmatur ex quadam concessione facta à Leone X. *Fratribus Minoribus regularis Obseruantiæ, qui possessionem accipientes monasteriorum conuentualium nostræ sacræ religionis vidêres magnis anniuersariis perpetuis esse ita oneratos, vt præ multitudine ipsorum illis esset necessum ab officiis diuinis deficere, si omnia in anniuersariis contenta ab ipsis ad amussim essent adimplenda, supplicauerunt suam Sanctitatem, vt de benignitate Apostolica prouidere dignaretur: qui respondit ad ea, & ad alia similia onera non esse obligatos, dummodo tam in communibus officiis, quæ quotidie in dictis Ecclesiis celebrantur, quàm in priuatis orationibus & in extraordinariis Missis, & suffragiis, quæ in dicto ordine pro singularibus benefactoribus fieri statutum est, illorũ, qui reddibus, vel ornamenta pro ipsis anniuersariis reliquerunt, memoriam specialiter faciant. Quod idem monialibus sanctæ Claræ concessum est.* Ita habetur in Supplemento ordinis.

h Nau. lib. 3. con. tit. de cele. mis. c. vlt. 59. 346. in 1 ...

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm Missa in conuentibus quotidie debeat celebrari.

RESpondeo dicendo, quòd in singulis Ecclesiis cathedralibus, parochialibus, & conuentualibus debet quotidie sacrificium Missæ offerri, si conueniens sit, seu mediocris sacerdotũ numerus. Hæc est communis Doctorum. Hęc tamen obligatio pertinet ad Rectores Ecclesiarum: nam licèt ipsi non teneantur per se quotidie celebrare, tenentur tamen curare, vt non omnino desit in sua Ecclesia sacrificium. Addit tamen Victoria [i], si interdum hoc prætermittatur, non esse peccatum mortale, sed ait, quòd hæc licentia non est extendenda, nam res hæc multum pertinet ad commune bonum fidelium, & ideò talis obligatio grauis est, vt bene significauit Soto [k], quapropter per se loquendo non poterit prætermitti sine graui culpa, nisi fortè ob vrgentem causam, & rationabilem. Ex his infertur, quid respondendum sit ad id quod in articulo quæstionis decidendum proponitur, quòd scilicet in conuentibus, vbi mediocris est sacerdotum numerus, culpam grauem committet superior, si non curet, vt quotidie hoc sacrum sacrificium pro viuis & defunctis offeratur: cùm res hæc maximè pertineat ad commune bonum fidelium, & ad consolationem spiritualium fratrum, & ad religionis decorem. Et ideo in regno Portugalliæ diligentia serenissimi Infantis Henrici, S.R.E. Cardinalis (qui postea infelici morte Sebastiani I. legitima successione illud Regnum fuit adeptus) fuit reformata religio Beguinorum, in qua non erant aliqui sacerdotes, qui quotidie sacrosanctum hoc mysterium peragerent, vt in eo essent sacerdotes Domini eiusdem instituti professi, & nunc sunt non solùm sacerdotes, sed etiam prædicatores secundùm institutum Mendicantium in vinea Domini fructificantes.

i Vict. in Summa. n. 95.

k Sot. in 4. d. 13. q. 2. ar. 2.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm Gloria in excelsis Deo dici possit à Regularibus in Missis votiuis.

RESpondeo dicendo, quòd Alexander IIII. *Concessit fratribus vniuersis ordinis Minorum, quòd in Missis votiuis tam solemnibus, quàm priuatis, quas de Spiritu sancto, aut de B. V. Maria dixerint, possint dicere Hymnum Angelicum, scilicet, Gloria in excelsis Deo, ac quòd similiter possint dicere prosas, seu sequentias.* Ita habetur

a in 1. imp. fo. 22. & in 2. fo. 25. conc. f. 14
b Habet. in 2. imp. fo. 69. cō. cess. 143. & in suppl. fol. 100. conces. 389.

tur in libro, Monumenta ordinum [a]. Et Sixtus IIII. *concessit fratribus Minoribus de Obseruantia, ut possint dicere in omnibus Missis votiuis Gloria in excelsis Deo.* Prout habetur in eodem libro [b], & in Supplemento. At modò cantantes & dicentes Missam iuxta ritum Ecclesiæ Romanæ reformatum, iuxta constitutionem Pij V. superiùs citatam, vt sunt fratres Minores, iam non possunt vti dictis priuilegiis, sed debent dicere Missas iuxta supradictum ritum. In quo instituitur, dicatur, *Gloria in excelsis* quandocunque in matutino dictus est Hymnus, *Te Deum laudamus.* Præterquam in Missa feriæ quintæ, in Cœna Domini, & Sabbati sancti, in quibus Gloria in excelsis dicitur. in Missis verò votiuis non dicitur, nisi in Missa Beatæ Mariæ, & Angelorum. Et Missa votiua dicenda sit pro re graui, vel pro publica Ecclesiæ causa. Nec etiam dicitur in Missis defunctorum. Ita habetur in Rubrica Missalis reformati. Circa quam Rubricam est aduertendum, quòd tunc Missa dicitur pro re graui, quando fit aliqua processio generalis, quæ nunquam fit, nisi pro re graui, vel quando aliquæ Missæ dicuntur in aliquibus Ecclesiis cathedralibus, collegiatis, & regularibus, vel parochialibus pro salute vniuersali alicuius Principis, vel pro salute totius Reipublicæ, vel pro aliqua intentione temporali, bonum commune immediatè concernenti. Vel quando fit in gratiarum actione pro aliqua re graui petita, & obtenta: veluti pro victoria parta, vel pro aliqua supradictarum rerum à Deo Opt. Max. consequuta.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm in festiuitatibus Sanctorum ordinum debeat dici Symbolum Apostolorum in Missa.

c in 1. imp. fo. 63. & in 2. fo 67 cō. 118. & in supp. fo 96. conce. 329.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus IIII. *concessit, quod fratres Minores possent dicere Credo, in solemnitatibus Sanctorum sui ordinis, & sanctæ Claræ.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum [c], & in Supplemento. Ex quo priuilegio colligitur, quòd dicti fratres non possint dicere, Credo, in octauis, nec in die octauo dictorum Sanctorum. Quod patet ex alia concessione eiusdem Sixti IIII. qua conceditur, quòd prædicti fratres possint dicere, Credo, in octaua sancti Francisci, prout in eisdem libris [d] habetur. Sed iam hodie hoc non est ita limitatum, secundùm ritum Missalis Romani reformati: in cuius Rubrica loquendo de Symbolo dicitur, *Quod dicitur Credo, in festis principalibus ordinum, & in eorum octauis in Ecclesiis tantùm illius ordinis.* Principalia autem nostræ religionis festa sunt B.P. nostri Francisci, sancti Antonij, sancti Bonauenturæ, sancti Ludouici, sancti Bernardini, sancti Didaci, Stigmatum Beati Patris Francisci, & Dedicationis Ecclesiæ Portiunculæ.

d in 1. imp. fo. 63. & in 2. fo 68 conce. 121. & in sup. fol. 100. cō. 380.

Dubitatur autem, vtrùm debeat dici Credo, in Missa beatæ Mariæ, quæ omnibus Sabbatis, aliquo festo duplici non impeditis, celebratur primo mane in aliquibus religionibus, ex antiqua deuotione earum religionum ad Virginem Mariam, ad quam omnes fratres concurrunt, tanquam ad Missam solemnem, & versus cum Alleluia senioribus commendantur: sicut solet commendari in aliis festiuitatibus solemnibus, & respondeo, quòd Missale reformatum loquens de Missis votiuis, inquit, *Item dicitur Credo in Missis votiuis, quæ solemniter pro re graui, vel pro publica Ecclesiæ causa celebrantur.*

Ex quibus verbis videtur probabiliter colligi, Credo in dictis Missis, dici posse cùm solemniter celebrentur. Sed dices quòd non celebrantur pro re graui: quod vt dicatur Credo, requiritur. Ad hoc respondeo, videri pro re graui celebrari, cùm celebrentur ex antiqua consuetudine ipsarum religionum, ex maxima erga Virginem deuotione: vt ipsa pro eis intercedat ad Dominum nostrum Iesum Christum filium eius. Pro cuius deuotione hoc puto probabile, licèt contrarium, loquendo secundùm rigorem, sit probabilius.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm religiosi cum vna Missa possint pluribus pitantiis satisfacere.

RESpondeo dicendo, quòd Leo X. *Informatus quod in quibusdam religionibus pro celebratione vnius Missæ certa pecuniæ quantitas dari consueuit in eleemosynam fratribus Minoribus tam valde parua, & tenuis, quod dicti patres ob eleemosynam, quæ singulariter à pluribus elargitur, tot Missas, quot sunt largientes pro singulis celebrare nō valent, declarauit, & concessit prædictis fratribus obseruantibus, quòd celebrando vna Missam dumtaxat, si eleemosyna æquiualens vni Iulio, id est decimæ parti ducati, non elargitur, etiamsi duas, tres, vel quatuor, aut plures Missas celebraturi essent, occasione diuersarum vel plurium eleemosynarum huiusmodi, & in dicta celebranda Missa pro omnibus, qui pro dictis Missis in eleemosynam vsque ad summam huiusmodi contribuunt, commemorationem in genere faciendo, in hoc conscientiarum prædictarum dictorum fratrum satisfactum sit.* Ita habetur in Supplemento ordinis [e]. Circa quam concessionem notat Collector [f] priuilegiorum Mendicantiū omnino ab ea esse cauendum: quia ait, re vera nullius est valoris, prout multi viri famosi Theologi, & Iurisperiti super hoc consulti responderunt. Nam vltra multa, quæ contra huiusmodi concessionem dici possent, constat bene intuenti relationem, quòd subreptitiè obtenta est. Quapropter Reuerendissimus Pater frater Ioannes Clapion, dum institutus esset Procurator Curiæ Romanæ, promisit procurare reuocationem, seu potiùs declarationem nullitatis huius concessionis. Et credendum est quòd obtinuit, licèt ad manus nostras non peruenerit. Hæc Collector. At licèt nobis constet de reuocatione huius concessionis, & de surreptionis vitio, & licèt per contrarium vsum sit abolita, dato quòd fuerit legitimè impetrata, operæ pretium esse duxi agere de vitio nullitatis, quo à Collectore notatur: in qua re ponderatione opus est. Pro cuius rei explicatione sequentes propono conclusiones.

e Fo. 20 conc. 62.
f Colle. in cōp. Med. 21. mis. 9. §. 14.

Prima conclusio est: Si stipendium Missæ lege, aut consuetudine taxatum sit, & commendantes Missas non totum illud, sed diminutum stipendium persoluant, in hoc casu licet pauciores Missas dicere accipiendo pro illis vsque ad quantitatem stipendiorum sibi debitam, secundùm legem vel consuetudinem: nec est obligatio restituendi, maximè, si per Iudicem illud stipendium consuetum sine scandalo, & litibus, & aliis inconuenientibus exigi potest, ex quo id taxatum certum sibi debitum est ex lege, vel consuetudine, sicut de aliis debitis liquidis & certis, communiter dicitur à Doctoribus. Quod est intelligendum dummodo non velint satisfacere vna Missa obligationi eleemosynæ datæ vltra quantitatē lege aut cōsuetudine pro vna integra Missa taxatā. Nam si vltra dictā quātitatē eorū satisfactionē,

pro vna Missa vellent extendi; abusus quidem esset scandalosus, & incentiuum præbens auaritiæ, & pluribus iniquitatibus. Ita tenet Henriq. a. Quod est verum, vt aduertit Corduba, excepto, vbi expresse plures Missæ integræ, secundùm illa plura stipendia, quamuis diminuta, peterentur, & acceptarentur. Itaque quòd illa stipendia non darentur, nisi tot Missæ dicerentur, quot ille commendauit, expresseque petiuit; tunc enim non fieri facere, nisi tot quot promissæ sunt dicantur, aliàs fieret iniustitia, & esset obligatio restituendi.

a Henr. de valore miss. 11. & 16. Cord. 1.1.q.4.

Secunda conclusio: Si certum stipendium sufficiens, vel insufficiens, pro vna Missa, lege vel consuetudine taxatum non sit, non licet Guardiano nec Prælato plura stipendia pro vna Missa accipere vsque ad quantitatem necessariam pro decenti sustentatione vnius diei subditi sui Missam ipsam celebrantis. Hanc opinionem tenent Doctor Medina b & Nauarr. quos sequitur Corduba, contra Henriq. & Soto. Et probatur, quia si tota sustentatio decens pro illa Missa illius diei deberetur, ergò sacerdoti valde honorabili in dignitate constituto plus deberetur ad suam decentem sustentationem, & iste plus posset auferre, quàm pauper: quod absit. Pauper as ergo sacerdotis, vel abundantia nec tollit, nec ponit iustitiam, aut debitum illorum, qui illi pro Missa vna tantum, & non ampliùs, stipendium dare voluerunt. Quod id confirmatur: nam sicut, qui tenue beneficium acceptauit, etiamsi non sufficiat ad decentem sustentationem, tenetur ei deseruire, nec amplius potest exigere, prout habetur in iure c, & tradit latè Medina, sic similiter de stipendio Missæ quantumlibet diminuto dicendum est, si sic sacerdos acceptauit, quia eadem vtrobique ratio est.

b Medin. de ordin. qu. 30. Nau. in ma. c. 25. Cord. vbi sup. dub. 2.

c c. cleric. 19.
d Medi. de ora. q. 3. fol. 136.

Nec obstat illud Pauli d dicentis, *Qui altari seruit, de altari viuere debet.* Nam respondetur, quòd Diuus Paulus loquitur indeterminatè, & debet intelligi proportionabiliter; quòd scilicet, secundùm ministerium & laborem ita quilibet in spiritualibus administrans præmietur, aut sustenteur, plus vel minus recipiendo, secundùm quòd plus vel minus seruit, atque laborat. Alioquin Diaconus, vel alius, qui solum seruit altari, legendo Euangelium, vel Epistolam, vel Missam offerendo æqualem deberet mercedem, vel sustentationem vitæ accipere, sicut qui celebrat, & ipse simplex sacerdos, sicut Curatus, vel Episcopus. Nunc autem constat, quòd in præparatione, & celebratione Missæ sacerdos vnam vel duas circiter horas duntaxat consumit. Reliquum autem tempus, si est secularis, consumit in horarum recitatione, & in negotiis ad suā familiam pertinentibus. Si est religiosus consumit in sequendo chorum noctu diuque, & in aliis operibus religiosis, & exercitiis spiritualibus. Non ergo tenetur propter Missam totum victum diei tribuere is, pro cuius causa celebrauit, ac si totum penè diem ad eius vtilitatem expenderet. Et ex consequenti neque ipse sacerdos potest, nisi gratis datum, exigere, aut accipere vltra id, quod lege aut consuetudine dari solitum est.

d 1. ad Corint. 9.

Tertia conclusio: potest sacerdos per dispensationem Papæ prædicta plura stipendia pro vna Missa accipere, etiam quando stipendium Missæ taxatum sufficiens est, aliqua causa rationabili interueniente. Licèt enim Papa non possit in præiudicium tertij alteri temporalia concedere, quia non est dominus, sed dispensator diuinæ legis & naturalis, neque habet potestatem in destructionem, sed in ædificationem Ecclesiæ, neque habet dominium omnium rerum temporalium hominum, & contractuum humanorum, sed tantùm iurisdictionem, & potestatem, ad debitam eorum gubernationem, quatenus ad finem supernaturalē aliquo modo expediunt, prout tradit Syluester e; potest tamē, si causa rationabilis adsit, cum aliquibus dispensare, vel id concedere, sicut & ex causa potest relaxare obligationem votorum, iuramentorum, pactorum & promissionum inter homines initorum, licèt iure diuino & naturali Deo, & hominibus ad id teneamur: cùm eorum obligatio ex nostra consurgat voluntate. Rationabilis autem causa, dum aliud non cōstat, censenda est, vbi Papa id concedit siue dispensat. Quare ait Corduba f, quòd rationabilis causa est, quando aliquibus monasteriis aliquarum religionum aliquando Papa concedit, vt possint ad tempus dumtaxat, pro vna Missa stipendia vsque ad vnū Iulium, siue Regale accipere: quia magna tunc premuntur paupertate: quia ex eorum sustentatione, & obseruantia regulari intra septa suorum monasteriorum, magna vtilitas prouenit Ecclesiæ, & secularibus ædificatio. Quæ obseruantia maximè deperditur quærendo eleemosynas ostiatim extra suorum monasteriorum septa, vias publicas continuè cursando, non totum penè diem in cultu diuino, literis, & orationibus, prædicationibus, & confessionibus expendendo. Et quia ipsis Missas commendantes maximum emolumentū accipiunt, cùm tanquam benefactoribus bona opera religiosorum quotidie applicentur. Hæc Corduba. Ex quibus patet, concessionem Leonis X. non esse inualidam, & vt talem omnino repudiandam, sicut Collector intrepidè affirmat. Cùm Leo X. dispenset in casu minus difficili: scilicet, quando stipendium est valde paruum, & exiguum, & respectu dictorum fratrum adsit causa rationabilis, sicut in dicto priuilegio continetur. Nam si hæc aut similis causa rationabilis non adsit, minimè erit tuta dispensatio, etiamsi sit temporalis. Ad id autem, quod replicat Collector, quòd scilicet informatio, cui causa innititur, est subreptitia: ad hoc respondeo, hanc quæstionem facti, non iuris esse, & de quæstionibus de facto, partibus inauditis, non est nostrum iudicare, cùm tot circunstantiæ possint concurrere, vt informatio primo aspectu surreptitia, vt vera & sufficiens causa à doctis iudicetur.

e Syl. v. Papa. §. 12. q. 13.

f Cord. vbi sup. dub. 4.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm teneantur Curati negare celebrationem Missarum peregrinis, aut ignotis Regularibus.

Respondeo dicendo, quòd Episcopus aut parochus non debet facilè peregrinos, aut ignotos alterius diœcesis sacerdotes admittere ad celebrandum sine dimissoriis patentibus proprij Episcopi, prout ordinatur à Concilio Tridentino g, & tradit Nauarrus dicens; quosdam Episcopos solere rigidè prohibere, ne parochus admittat tales sine eiusdem Episcopi licentia, cùm satis sit licentia proprij Episcopi habita, aut debita. Vt si habet ius adeundi ad studia Academiæ, & tamen Episcopus licentiam iniustè negat. Aut si non multò antea dederat reuerendas, quibus initiatus est, aut licentiam peregrinandi, aut studendi in Academia. Ex cuius Doctoris grauissimi mente sufficit religiosis peregrinis, quòd ostendant suorum Prouincialium, aut Prælatorum licentias ad iter peragendum. Et aduerte quòd potest admitti in parochia aut monasterio peregrinus, vt celebret, etiam publicè, quando

g Co. Tri. sess. 22. de obser. & euit. in celebr. miss. & sess. 23 c. 16. Na. c. 27. nu. 111. & li. 2. consil. de celeb. miss. cons. 5.

quando notus est, prout dicitur in iure [a], & tradit Nauarrus, & Trotius: aut etiam quando bonis coniectturis creditur non esse improbatus: quia peregrinus nullo iure suspectus est etiam quoad alios, prout post alios tradit Didacus [b] Perez, cui fauet Hostiensis [c], quem alij sequuntur. Quod confirmatur: nam Sixtus V. in quadam constitutione data Romæ, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, sexto Kalendas Decembris, Pontificatus sui anno tertio, *Prohibuit omnibus Prælatis regularibus, ne hospites fratres reciperent nisi à superioribus locorum, vbi resident, expressam licentiam discedendi in scriptis obtinerent, seu litteras commendatitias secum deferant, atque exhibeant*. Et addit Summus Pontifex, *Vel nisi ita cogniti fuerint his, ad quos diuerterint, vt de eorum personis nullus omninò dubitationis, aut suspicionis locus relinquatur.*

a c. tua de cleri per. Na cō. fi. 5. T. etius de perfecto. lar. li. 1. c. 3. n. 6.
b Perez in l. 1. ti. 9. li. ordi. pag. 79.
c Hostiē. in d. c. tua.

QVÆSTIO XLIIII.

De Clausura monialium in communi, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quaeruntur quatuor.

1 *Vtrùm Ecclesia habeat potestatem ad instituendam clausuram Monialium.*

2 *Vtrùm omnium Monialium generalis clausura præcipiatur ab Ecclesia.*

3 *Vtrùm extrauagantes Pij V. & Gregorij XIII. eandem clausuram obseruari præcipiant.*

4 *An Moniales conuersæ, seu seruitrices ad clausuram astringantur, & ad habitum, & professionem recipi valeant.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Ecclesia habeat potestatem ad instituendam clausuram Monialium.

RESpondeo dicendo, quòd clausura Monialium, nec iure diuino, nec naturali est, sed tantùm de iure humano. Iphigenia enim, quam Diuus Matthæus religiosam effecerat, vt constat ex eius historia, & apud Caietanum [d], & aliquot aliæ sanctimoniales tempore Apostolorum non seruabant huiusmodi clausuram, seruaturæ, profectò, si lege naturali & diuina esset indicta. Loquendo verò de iure humano aduertendum est, quòd in Concilio Carthaginensi primo celebrato sub Syluestro, & Marco, anno Domini trecentesimo trigesimo, sub persecutione nona Diocletiani in capite tertio, in hunc modum diffinitur: *Nullus nullaque sanctimoniæ & virginitati deseruiens post blasphemiam Ecclesiæ si verbis placet in vna domo cum extraneis penitus commorari debet. Vniuersi dixerunt, qui nolunt nubere & pudicitiæ meliorem eligere partem, hæc vitare debent. Et non solum non habitare simul sed neque habere ad se aliquem accessum.* Qui accessus significat ingressum ad monasteria Monialium. Ex quo Concilio colligitur Ecclesiam ab anno millesimo ducentesimo octauo, ingressum ad monasteria Monialium prohibuisse. Postea autem, anno Domini trecentesimo nonagesimo septimo, sub persecutione decima Arrianorum in Concilio Carthaginensi tertio, circa tempora Siricij Papæ approbato à sexta Synodo in Trullo, in capite vigesimo tertio hæc proponuntur verba: *Virgines sacræ cum parentibus, à quibus custodiebantur, priuatæ fuerint Episcopi prouidentia, vel presbyteri, vbi Episcopus absens est in monasterio virginum, vel grauioribus fœminis commendentur, vt simul habitantes inuicem se custodiant, ne passim vagantes Ecclesiæ lædant existimationem.* Hæc antiquitùs circa Monialium clausuram. At Bonifacius VIII. [e] qui præfuit Ecclesiæ circa annum Incarnationis Dominicæ millesimum ducentesimum nonagesimum nonum, plurimum illam auxit, & strictiorem præcepit. Cuius constitutio licèt non fuerit recepta, postea tamen per Concilium Tridentinum fuit innouata. Et Pius V. per suam extrauagantem incipientem: *Cura pastoralis*, datam Romæ, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, quarto Kalendas Iunij innouauit, tam constitutionem Bonifacij VIII. quàm constitutionem Concilij Tridentini. Et Gregorius XIII. in constitutione, quæ incipit, *Deo sacris*: data Romę apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicę millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, tertio Kalendas Ianuarij, Pontificatus sui anno primo, idipsum confirmauit, addens aliqua pro conseruatione clausurę. Pro quorū perfecta explicatione est videndum, an Ecclesia compellere possit vniuersas & singulas cuiuscunque ordinis Moniales, etiam eas quę clausuram non vouerunt ad eam perpetuò seruandam. Et aduertendum pro horum resolutione, quòd duo inhibentur in Monialium clausura. Primum, Monialium extra monasterium egressus, & aliorum cuiuscunque sexus intra monasterium ingressus. Et extra controuersiam Papa prohibere potest aliarum vtriusque sexus personarum ingressum in Monialium monasteria. Quilibet namque paterfamilias, & præsertim qui familias habet, inhibere valet aliorum in suam domum ingressum. Præterea & quilibet Prælatus, Abbas, Prior, & Guardianus, Priorissa, & Abbatissa, in sibi subditis conuentibus hunc ingressum interdicere potest. Ergo & Summus Pontifex, sub cuius obedientia & protectione sunt omnium Monialium monasteria, hunc ingressum proculdubio interdicere valet.

d Caie. 2. 2. q. 88. ar. 11.

e c. 1. de statu reg. li. 6.

Sed quantum ad monialium extra monasteria egressum est difficultas non parua. Ad cuius lucidiorem explicationem duo sunt notabilia præmittenda. Primum notabile est, bifariam contingere, Prælatum præcipere secundùm regulam promissam. Primo modo explicitè, seu directè: vt quando Prælatus subdito iubet aliquid, quod expressè continetur in regula. Altero modo contingit Prælatum secundùm promissam regulam implicitè, seu indirectè præcipere, vt quando id quod præcipitur, non continetur expressè in regula: veruntamen ad eius commodiorem obseruationem, vel ad vitandam transgressionem conducit: vt sunt quamplurima, quæ in monachorum ordinibus statuuntur præcepta. Vt quando Prælatus instituit cantorem, sacristam, ianitorem & coquum, sine quibus ministerijs, regularis obseruantia neutiquam consisteret. Idem etiam est, si prælatus præcipiat silentium, disciplinam, & quòd fratres ad diuinas laudes domino persoluendas in choro conueniant. Conducunt enim hæc ad regulæ pleniorem obseruationem. Et si Monialibus præposita familiaritates, & virorum colloquia inhibeat, quis non videat isthæc ad regulam, vel indirectè pertinere, quandoquidem ad castitatis custodiam expediunt, non parum? Secundū notabile est, id omnino certum esse, quòd omnes vtriusque sexus regulares suis astringuntur parere Prælatis, quando id, quod præcipitur, ad regulam spectat, siue explicitè siue implicitè: sic docet Diuus Bonauentura [f] super regulam fratrum Minorum. Vbi exponens illud verbum,

f D. bona. su. reg. ca. 10.

verbum, obediāt suis Prælatis in omnibus quæ promiserunt Domino obseruare, addit ipse, *supple, explicitè, vel implicitè.* Et Diuus Thomas [a] inquit: Subditus tenetur obedire in his, quę pertinent ad regulam directè, vel indirectè. Et idem D.[b] Thomas sic scribit: ad regulam pertinere, intelligenda sunt non solùm ea, quæ expresè continentur in regula: sed etiā illa, quæ quocunque modo ad regulam reducuntur, & obedire in his est de necessitate obedientiæ. Si tamen aliqua sunt, quę nullatenus ad regulam reducuntur, obedire in huiusmodi nō est de necessitate, sed de perfectione obedientiæ. Hæc ille. Ecce iam vides sanctos hos doctores dicentes, & illa ad regulam pertinere, quæ quocunque modo ad regulam reducuntur. Obserua verbum, quocunq; modo. Non inquit Diuus Thomas, quæ ad illam reducuntur, tāquam media necessaria ad sui obseruantiam, sed ait, quæ quocunque modo ad illam reducuntur, hoc est, siue directè, siue indirectè. Quare & illa re vera ad regulam pertinent, quæ ad commodiorem & puriorem regulæ obseruantiam conducunt. Quo fit illud non esse supra regulam, aut supra votum, quod ad regulam quomodocunque siue directè, siue indirectè spectat, & reducitur. Idem tenent Syluester [c], & Cordoba.

Sed & rationibus probatur hoc secundum notabile. Prima ratio est: Omnes Regulares, seu Monachales ordines vltra ea, quæ in regula expresè continentur, autoritatem habent sua condendi statuta, quibus ea præcipiuntur, quæ ad commodiorem regulæ obseruantiam spectant: & subditi eiusmodi statuta seruare astringuntur, non ob aliud, nisi quia ad regulam implicitè seu indirectè spectant. Verum est ergo, quod in secundo notabili asseritur. Præterea Ecclesia omnibus fidelibus præcipit ieiunium quadragesimale, & alia ieiunia, & delectum ciborum, & clericis præcipit cælibatum, quæ omnia grauia sunt ac difficilia. Et quanquam hæc non continentur expresè in Euangelio, nec sint media necessaria ad legem Dei seruandam, verumtamen, quia implicitè & indirectè ad illam commodiùs & faciliùs obseruandam conducunt, ad eorum obseruantiam obligamur, atque astringimur. Et cùm Christus [d] Saluator noster præcepta Pharisæorum vocasset grauia & importabilia, subdit, *Omnia quæcunque dixerint vobis, seruate & facite.*

His sic constitutis id certissimum esse censeo, quòd Ecclesia omnibus Monialibus, cuiuscunque sint ordinis, eis etiam, quæ non voluerunt, neque vnquam seruauerunt perpetuam clausuram, potest imponere clausuram, ne vnquam monasterij septa egrediantur. Sic tenent glossa [e], & communiter scribentes, vbi nullus de hoc dubitat, Angelus, Florentinus, & Syluester. Qui inquit, omnes Moniales teneri ad perpetuam clausuram, iuxta decretum Bonifacij [f] VIII. quia strictior vita regularibus potest imponi in his, quæ conducunt ad suam professionem commodiùs obseruandam. Hæc Syluester, & ipsum tenet Nauarrus [g].

Probatur etiam hoc ex secundo, quod præmisimus notabili: Regulares Prelato pręcipienti id, quod ad regulam quocunque modo reducitur, & spectat directè, siue indirectè, explicitè, siue implicitè, parere tenentur. At quis non videat, præceptum de clausura, ad regulam reduci directè, seu indirectè, siquidem ad commodiorem, & puriorem castitatis obseruantiam, conducit? Ergo Ecclesia hanc clausuram Monialibus valet imponere. Fateor clausuram, ad obseruanda quæ promiserunt vota, non esse medium necessarium: sed est valde accommodatum, ad eorum obseruantiam, & sine quo sunt occasiones & pericula professionem minùs purè seruandi.

Confirmatur: nam & Bonifacius VIII. & deinde œcumenica Synodus Tridentina, vt protinus notum faciam, hanc Monialibus perpetuam clausuram, de facto imposuerunt: ergo imponere potuerunt. Et quidem postquam hæc clausura ab Ecclesia iussa est, iam de Ecclesiæ autoritate ad eam præcipiendam dubitare non licet, aliàs diceremus Bonifacium VIII. & generale Tridentinum Concilium decreta edidisse, quæ condere non valebant. Confirmatur & explicatur præterea nostrum assertum. Nam tempore, quo hoc decretum concedebatur, dubitarunt Patres Concilij in sancta Synodo Tridentini congregati de Ecclesiæ autoritate, ad hanc indicendam clausuram, & decreuerunt, quòd Ecclesia id præcipere possit, & de facto præceperunt. At post decretum iam conditum de Ecclesiæ autoritate dubitare fas non est. Sic docet optimè D. Augustinus [h] dicens, in his temporalibus legibus quanquam de his homines iudicent cùm eas instituunt, tamen cùm fuerint institutæ & firmatæ, non licebit Iudici de ipsis dubitare, sed secundùm ipsas iudicare.

Ad argumenta.

SVnt autem pleraque argumenta, quæ negantem partem suadere videntur. Nempe, quòd Ecclesia non possit ad clausuram compellere eas Moniales, quæ eam nō vouerunt, neque vnquam seruauerunt. D. enim Bernardus in libro de præcepto & dispensatione sic scribit: *Nihil præcipiat mihi Prælatus eorum, quæ non promisi: nihil prohibeat eorum, quæ promisi. Subditus per legem obedientiæ non est cogendus vltra promissum.* & D. Thomas [i] pertractans hanc quæstionem, vtrùm religiosus teneatur suo Prælato in omnibus obedire, inquit: *Religiosi non tenentur obedire Prælato in his quæ sunt arctiora, quàm regula: sed in his obedire est obedientia perfecta.* Et infrà: *Obedientia non se extendit vltra ius, vel potestatem prælationis, quæ quidem limitatur secundùm regulam: religiosus namque non tenetur ad plura, quàm seculares, nisi quatenus se per votum obligauit: sed religiosus per votum professionis non obligatur ad obediendum nisi secundùm regulam: ergo non tenetur in pluribus obedire, quàm quæ sunt secundùm regulam. Aliàs si obedientia generalis non determinaretur secundùm regulam, omnes religiosi ad idem tenerentur, & sic esset religionum confusio.* Hæc ibi. Hoc ipsum tenet Ioannes [k] Gerson in tractatu de vita spirituali. Et ipse idem Diuus Thomas alibi ait: *Religiosi obedientiam profitentur, quantum ad regularem conuersationem secundùm quam suis Prælatis subduntur. Et ideo quantùm ad illa solùm obedire tenentur, quæ ad regularem conuersationem pertinere possunt. Et hæc obedientia est sufficiens ad salutem. Si autem obedire voluerint etiam in aliis, hoc pertinebit ad cumulum perfectionis.* Diuus Bonauentura [l] disputans, vtrùm Religiosi suis Prælatis teneantur obedire in omnibus quæ non sunt contra Deum, inquit: *Si loquamur de obedientia secundùm necessariam obligationem, hæc habet terminum, & mensuram iuxta magnitudinem voti confessi; tantùm enim tenentur obedire suis Prælatis in his, quæ promiserunt Domino obseruare. Vnde si Prælatus aliquid præcipiat, quod sit supra votum, subditus non tenetur ad illud implendum. Et ideo concedendum est, quòd religiosi non tenentur obedire Prælatis suis in omnibus, licèt sanctum sit consilium,* quod

a D. Thom. in 4. sent. d. vlt.
b D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5. q 10. art. 10.
c Syl. v. relig. 6. §. 6. & Cord. super reg. fratrum mino. c. 10. q. 2. punct.
d Matth. 23.
e Glossa, vbi communit. scribentes in d. c. periculoso. Ange. v. religiosus §. 10. Floren. 3. p. ti. 16. ca. 17. § 3. Syl. v. relig. 7. §. 16.
f In d. c. periculoso.
g Nava. in c. statuimus. nu. 40.
h Aug. lib. de vera relig. habet. in cap. in istis. dist. 4.
i D. Thom. q. 10. art. 10.
k Gerson lect. 5. & 6. D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5. ad 3.
l D. Bona. in 2. d. vlt. q. vlt.

quòd obediant in omnibus, quæ non sunt contra Deum. Et infrà addit: *Obtemperare in omnibus, quæ dicuntur, non tantum est difficile, sed impossibile: & ideo fines ponuntur promissioni obedientiæ.* Hæc ille. Ad idem est Glossa [a] iuris canonici dicens; *Monacho non potest imponi arctior regula.* Ex his omnibus præmissis contra assertionem nostram sic colligo argumentum: Sed huiusmodi generalis, & perpetua clausura est arctior, quàm sit Monialium regula, & est supra votum promissum: ergo Ecclesia non potest illam præcipere: & consequenter quantum ad hoc nec Moniales parere astringuntur. Et confirmatur. Nam Diuus Gregorius, prout refertur in decreto [b], ait; *Iniustum est, ut quis crescere compellatur in vitiis.* Et Nicolaus Papa [c] sic scribit: *Quod quis non eligit, nec optat, profectò non diligit: quod autem non diligit, facilè contemnit.* Nullum ergo imponatur. Et apud Matthæum [d] inquit Christus Dominus: *Si vis perfectus esse, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & sequere me.* Et ibidem; *Sunt Eunuchi, qui se ipsos castrauerunt, propter regnum cælorum.* Et D. Paulus [e] scribens ad Corinthios ait: *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do.* Vnde inquit Ambrosius [f], *integritas corporalis expetanda est à nobis, quam ego pro consilio suadeo, non pro imperio præcipio.* Et Glossa [g] sic ait: Hinc colligitur argumentum, quòd monachi non possunt inuiti compelli ad districtiorem vitam, quia res est magis voti, quàm præcepti, & magis liberæ voluntatis, quàm coactionis. Ergo huiusmodi clausura inuitis, & renitentibus Monialibus non est imponenda.

Sed istæ obiectiones facilè diluuntur. Huiusmodi namque clausura non est super regulam, nec supra votum, nec est arctior, quàm regula. Hoc patet ex secundo notabili, quod nuper præmisimus. Ad regulam siquidem pertinent non solùm ea, quæ expressè continentur in regula, sed etiam alia, quæ ad regulam quomodocunque reducuntur: sicut docent Diuus Thomas & D. Bonauent. & cæteri autores, quos suprà citauimus. Et iuxta dictam distinctionem sunt intelligendi autores in obiectionibus citati, sicut ipsi ibidem se ipsos exponunt. Monialium autem clausura, cùm pertineat ad commodiorem castitatis custodiam, non est arctior, quàm regula, neque supra regulæ votum. Et hæc est voluta antecedenter in sua causa nempe in voto obedientiæ.

a Glo. in c. relatum in arc.
b cap. gesta. 74. dist.
c cap. præsens. 20. q. 3.
d Matth. 19
e 1. Corinth. 7. 25.
f Habet. in c. integritas. 32. qu. 1.
g Glos. ibi. v. voti.

ARTICVLVS II.

Vtrùm omnium Monialium generalis clausura præcipiatur ab Ecclesia.

Respondeo dicendo, quòd Bonifacius [h] VIII. omnibus Monialibus præceptũ imposuit clausuræ: sed eius decretalis per contrariam consuetudinem scitam, & notam, & ab ipsis Romanis Pontificibus derogata fuit, prout tradunt Gabriel [i], & Caietanus. Et Ioannes [k] Andreas ait, in Gallia non fuisse receptam: & quòd ipse viderat Venetiis non seruari. Et fictor [l] casuum testatur, Moniales quasdam à perpetua clausura fuisse defensas per Senatum Parlamenti à conantibus ad clausuram cogere. Et in nostra Hispania certò scimus hanc Bonifacij clausuram nunquam fuisse alicubi seruatam. At Concilium [m] Tridentinum Bonifacij constitutionem renouauit, subdens post renouationem: *Nemini sanctimonialium liceat post professionem exire à monasterio, etiam ad breue tempus, quocunque prætextu.* Ex quo hanc colligo argumentationem: Concilium generaliter omnibus sanctimonialibus imponit clausuram: sed quæ illam non vouerunt, neque vnquam seruauerunt, sanctimoniales sunt: ergo ad eam seruandam astringuntur. Et quidem, cùm minor pars sit earum, quæ non vouerunt, quomodo verè possumus dicere: Nemini sanctimonialium liceat exire, si omnibus, quæ clausuram non vouerunt, exire fas esset? Quod & hoc exemplo manifestius fiet. Si enim Concilij generalis decreto sic statueretur: Nemini regularium post professionem carnes comedere liceat; quis diceret, quòd hoc decretum eos duntaxat regulares comprehenderet, qui vt carnes non ederent voto se astrinxerant? Quis non videat, quòd hoc decreto omnes comprehenduntur regulares? Præterea, si Concilium sic statueret: Nemini Regularium liceat de cætero aliquid in communi possidere, quis diceret hoc decreto eos duntaxat comprehendi, qui se nihil in communi possidere vouerunt, & non potiùs omnes? Verè ergo Concilium nostram probat assertionem. Hoc ipsum probant, & secundò eiusdem Concilij [n] verba vbi sic legitur: *Hæc omnia & singula in superioribus decretis contenta obseruari sancta Synodus præcipit in omnibus monasterijs quarumcunque sanctimonialium virginum, atque viduarum, etiamsi illæ viuant sub gubernio militiarum etiam Hierosolymitani, & quocunque nomine appellentur, sub quacunque regula, vel constitutionibus, & sub gubernatione cuiuscunque ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, vel aliorum regularium, monachorum, aut Canonicorum quorumcunque, non obstantibus earum omnium, & singularum priuilegijs, sub quibuscunque formulis verborum conceptis, etiam in fundatione obtentis necnon constitutionibus & regulis etiam iuratis, atque etiam consuetudinibus immemorabilibus.* Hactenus Concilium ibi.

h c. periculoso. de stat. reg. l. 6.
i Gab. in 4. d. 38. Caiet. in summ. v. monachi, & moniales.
k Andre. in nouel. supr. d. c. periculoso.
l Fictor casuum...
m Con. Tri. ses. 25. de reg. c. 5.
n c. ses. ca. 20.

Circa quod Decretum obserua primò, quòd volens sacra Synodus hoc loco explicare de quibus Monialibus, ibidem apposita decreta, sint intelligẽda, addit hoc vltimũ decretum. Quasi diceret, quæris de quibus Monialibus sit intelligendum quintũ suprà positum decretum simul cum aliis decretis reformationis Monialium pertractantibus: Respondet sancta Synodus dicens: Hæc omnia & singula decreta obseruanda sunt in omnibus monasterijs, quarumcunq; sanctimonialium virginum, ac viduarum. Ex his verbis sic colligo. Sed quintum decretum clausuram indicens est vnum de superioribus decretis: ergo illud de quibuscunque sanctimonialibus est intelligendum. Cùm autem sint plures religiosæ fœminæ, quæ non vocantur sanctimoniales, videtur forsan has sub hoc decreto non comprehẽdi. Ad quod excludendum subdit sancta Synodus: Hæc intelligenda sunt de quibuscunque sanctimonialibus, virginibus, ac viduis, & quocunque nomine appellentur. Quod clariùs expressit Bonifacius [o] VIII. qui has non sanctimoniales, sed Moniales nuncupat.

Sed rogatus iterum, nunquid sub hoc decreto, & illæ cõprehendantur, quæ ex sua regula ad clausuram non tenentur? Ad hoc respondeo, quòd vt has etiam comprehenderet, addidit: *Hæc decreta seruanda sunt à quibuscunque sanctimonialibus, sub quacunque regula, & constitutionibus etiam: non obstantibus constitutionibus & regulis etiam iuratis.*

Obserua autem sacrum Concilium [p] addidisse: Indultis quibuscunque, & priuilegiis non obstantibus. Alibi autem idem Concilium [q] dicit: Non obstantibus priuilegiis, sub quibuscunque formulis verborum conceptis, etiam in fundatione obtentis,

o In d. c. periculoso.
p d. c. 5.
q d. c. 22.

 & non

& non obstantibus consuetudinibus immemorabilibus. Ex quibus verbis patet, Moniales ad clausuram esse astringendas, etiamsi habeant priuilegia in fundatione obtenta, quòd non cõpellantur ad clausuram: & etiamsi sit ibidem immemorabilis consuetudo non seruandi clausuram.

Quod si quæras, quid de Monialibus, quę ordinibus non Mendicantibus sed vel monachis, vel Canonicis subduntur? Respondet prædictum decretum, *Hæc seruanda sunt à quibuscunque Monialibus, siue subdantur ordinibus Mendicantibus, siue non Mendicantibus, siue monachis, aut canonicis quibuscunque.* Quòd si scire cupis quid de Monialibus, quę viuunt sub gubernio militiarum, vt Diui Ioannis Baptistæ, &c. audi sanctam Synodum dicentem: *Hæc seruanda sunt à quibuscunque Monialibus etiam si illæ sub gubernio Militiarum etiam Hierosolymitanæ viuant.*

Circa hæc verba obserua, patres non ignorasse has moniales clausuram non vouisse. Imò hoc illis compertissimum erat, & stãte hac scientia inquiunt, singula prædicta decreta ab his etiam seruanda fore. Quare apertissimè ex dicto decreto [a] deducitur etiam, eas moniales, quæ clausuram non vouerunt, ad eam astringi, atque teneri. Iam vides quàm apertè sacrosanctum Concilium definierit, omnes, & singulas moniales sub quocunque gubernio, & regula viuant ad clausuram teneri.

[a] d. cap. 22.

Pro huius decreti [b] intelligentia prænotandum est illud Iurisperitorum vulgare principium, scilicet, quòd ea, quæ in præfationibus dicuntur, in fine repetita esse censentur: pro vt dicunt multa iura [c], vbi notant Doctores. Quare cùm hoc vltimum decretum dicat prædicta omnia, & singula de quibuscunque monialibus intelligenda perinde est, ac si in quolibet decreto diceretur, intelligatur hoc de quibuscunque monialibus sub quacunque regula viuentibus. Et hæc clausula ad finem omnium decretorum apposita eandem vim habeat, ac si singulis decretis apponeretur, & in singulis repetita esse censeretur. Quod vt manifestius fiat, obserua prætereà, quòd sacræ Synodo non sat visum est dixisse, quòd intelligantur supradicta omnia decreta de quibuscũq; monialibus, sed addit, *omnia & singula*; si enim tantùm dixisset, *omnia* videretur hæc clausula generalis, & cùm generales clausulæ patiantur non rarò fallentias, & exceptiones, tunc forsan dubitandi locus relinqueretur. Verum ad omne dubiũ amouendum addit sancta Synodus, *omnia & singula*. Quibus verbis hæc clausula non generalis, sed specialis censetur.

[b] d. c. 22.

[c] cap. secundo requiris. de appellatione. vbi Decius.

Instabis tamen, quandoquidem sancta Synodus voluit in dicto quinto capite sessionis vigesimæ quintæ de regularibus, de quibuscunq; monialibus intelligi, cur hoc non expressit in eodem decreto, sed illud ad vltimum vsque reseruauit exprimendũ? Respondetur, quòd reuera hoc sufficienter explicatum est in eodem decreto quinto, quandoquidem Bonifacij VIII. constitutio ibidem renouatur. Et prætereà in eodem decreto generaliter præcipitur, quòd nulli sanctimonialiũ liceat à monasterio exire, etiam ad breue tempus. Aliter, & secundò respõdeo, cõsultò hoc fecisse sanctam Synodum. Statuerat namque plura de monialium reformatione decreta, quę omnia & singula à quibuscunque monialibus seruari voluit: & quia lõgum esset, ac molestũ vnicuique decreto hãc clausulam apponere, hoc intelligitur de quibuscũque monialibus, sub quacunque regula, & sub quocunque gubernio, etiam militiarum, viuentibus, non obstantibus priuilegiis, & consuetudinibus. Esset enim hæc clausula iam longa toties repetita molesta nimis. Quare Spiritu sancto ducta sancta Synodus ad finem omnium decretorum de reformatione regularium, apposuit vltimum decretum, quo explicaret de quibus monialibus sint intelligenda omnia, & singula supradicta decreta. Prætereà & Patres intellexerunt, quòd eandem vim haberet hæc clausula ad finem omnium apposita, ac si singulis apponeretur: ideo consultissimè in finem apponendam patres reseruarunt. Simili consilio vsa est sancta Synodus. Cùm enim plures patrum instanter peterent, quòd clausula illa, *salua semper autoritate Sedis Apostolicæ*, quam pluribus apponeretur decretis, meliori consilio ducta non apposuit illam singulis decretis, sed ad finem totius Concilij generale apposuit decretum, dicens, *Omnia & singula decreta salua semper Sedis Apostolicæ autoritate intelligi debere.* Intellexit enim sãcta Synodus, quod hæc clausula pluries repetita legentibus esset molesta: & præterea quod ad finem apposita eandem vim haberet, ac si singulis apponeretur decretis, & in singulis repeteretur.

Tertiò, & principaliter hanc assertionem probãt alia eius quinti decreti verba. Ait namq; sancta Synodus: Sãctimonialium clausuram, vbi violata fuerit, diligenter restitui Episcopis præcipit. Primò, sub obtentatione diuini iudicij. Secundò eisdẽ Episcopis præcipit, quòd inobedientes, atque contradicentes, per censuras Ecclesiasticas compellant. Et tertiò præcipit, vt procedant appellatione postposita. Quartò præcipit, quòd inuocent, si opus fuerit brachij sæcularis auxilium. Quintò omnes principes Christianos ad eiusmodi auxilium præstãdum hortatur. Sextò & vltimò omnibus magistratibus sæcularibus sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda præcipit, vt hoc auxilium præbeant. Hactenus decretum. Et reuera facillimum est, ex his verbis sanam ac verissimam huius decreti colligere intelligentiam.

Pro cuius rei explicatione, primò obseruandum est, commodissimam viam ad dignoscendum venialia à mortalibus colligi ex ipsa pœna à lege inflicta. Vis cognoscere de aliquo peccato, veniale sit, aut mortale, recurre ad Scripturas. Ex quibus vel pœnas æternas, vel corporis mortem cõminatur Scriptura, ea indubitatò crede esse peccata mortalia. Quæ autem leuioribus pœnis castigat, venialia esse scito, prout in nostra Summa confessiorum & suprà tomo isto latè tetigimus. Simili via coniecturari licebit, an lex loquatur de arduo aliquo ac difficillimo pręcepto valde, an de leuissimo; recurrendum enim est ad media à lege præcepta ad eiusdem mandati executionẽ. Si enim lex requirat ardua, atque difficilia media, qualia exigere solet, quoties aliquod arduum præcipit ac difficillimũ, profectò coniectura est non leuis, quòd illa lex aliquod arduum imponit præceptum. Si autẽ circa executionem leuissimè procedit, signũ est, quòd non arduum, sed leue aliquod iniungat præceptum. Hanc differentiã docet ipsa rei natura, & lumen ipsum rationis, quod signatum est super nos. Cùm autẽ in proposito dubitemus, vtrũ sãctum istud decretũ imponat leue aliquod pręceptũ, cuiusmodi est, quòd moniales, quæ clausurã vouerũt, illã seruẽt, quod quidẽ leuissimum est, an verò arduum & difficile imponat, quale est, quòd omnes moniales etiam quæ clausurã non vouerunt ad illam astringantur; obseruemus iam, quæ media lex requirat ad huius executionẽ facilia, an difficilia. Et hinc colligemus, an præceptũ facile sit, an difficile. Obseruauimus autem in huius argumentationis initio sex media ad clausuræ executionem præcipi à sacra Synodo, quæ non nisi pro difficillimæ rei executione lex Ecclesiastica præcipere solet. Si autem sancta

cta Synodus, id duntaxat præciperet, quòd, scilicet moniales, quæ clausuram vouerunt illam seruent, quod leuius poterit imponere præceptum? Et si hoc tantùm præciperet, quorsum tam facilis præcepti executionem præciperet Episcopis sub obtentatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ? Et vt contradicentes compescant per Ecclesiasticas censuras? Et vt procedant appellatione postposita? Si id duntaxat sancta Synodus præciperet quòd clausuræ votum seruaretur, quis quæso contradiceret? Qua fronte quis appellaret? Quorsum pro tam leuissima re pœna excommunicationis ipso facto incurrenda magistratibus sæcularibus auxilium denegantibus, iniungeretur? Quorsum ad id præstádum S. Synodus, omnes Christianos principes hortaretur? profectò hinc euidentem collectionem mihi colligere videor, nempe, S. Synodum, intellexisse præceptum quod de clausura in hoc decreto quinto monialibus imponebatur, non leue aliquod, aut facile præceptum, sed arduum & difficile: siquidem ad eius executionem omnia apposuit media, quæ pro difficillima re implenda apponi solent. Crede mihi, quod in materia morali non sunt exigendæ mathematicæ demonstrationes. Sed hic est efficacissimus demonstrandi modus, quo nostra hæc assertio euidenter demonstratur. Quæ etiam efficax argumentatio colligitur euidenter ex decreto[a] Bonifacij V. vbi Bonifacius huius clausuræ executionem, sub eodem termino Episcopis, & aliis Prælatis districtè præcipit.

a c. periculos. §. fin.

Confirmatur etiam. Nam Salmanticæ, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, fuit celebratum Cõcilium prouinciale Compostellanum. & cùm Patres congregati sacri Concilij Tridentini decreta executioni demandare vellent, aliquorum Theologorũ sententias circa huius quinti decreti intelligentiã audire voluerũt. Et inter cætera de hoc publicè disputarunt, ac sentẽtias suas protulerunt tres Theologi, qui Concilij Tridentini celebrationi præsenti decreto præsentes fuerant, nempe, sapientissimus Magister Franciscus Sanctius postea Episcopus Segobiensis, & pater frater Ioannes Ramirez, meæ prouinciæ S. Iacobi Regularis Obseruantiæ Minister, qui nomine Generalis nostræ sacræ Religionis, eius vicem, & vocem habuit, in prædicto decreto edendo, & à catholico Rege nostro Philippo, fuit missus ad hãc sanctam Synodum, tanquam vir literis, religione, prudentia illa ætate præstantissimus, & Magister Pater frater Ioannes Gallo ordinis Prædicatorum. Qui omnes nemine dempto præfatam assertionem veram, ac tenendam asseruerunt, quam etiam tenet doctissimus[b] Nauarrus. Sed non desunt aliqua argumenta contra hanc partem: quibus operæ pretium est respondere, vt cunctis magis pateat hæc veritas.

b Nau. li. 3. c. præsumus. nu. 40.

Ad argumenta.

Primò arguitur, ex decreto Conc. Tri.[c] Vbi postquam præfatam constitutionem Bonifacij VIII. approbat, sic ait: *Præcipit sancta Synodus vniuersis Episcopis, vt in omnibus monasteriis clausurã sanctimonialiũ, vbi violata fuerit diligenter restitui, & vbi inuiolata est cõseruari maximè procurent.* Hęc ibi. Ex quibus verbis sic colligo, in monasteriis monialiũ, quæ neq; ex voto, neque ex regulæ præcepto ad clausuram adstringũtur, violata non est, siquidẽ viuunt iuxta suũ institutũ & regulam. Ergo nulla est ibi clausura per Episcopos restituenda, neque moniales ad vlteriorem, seu strictiorem tenentur. Hoc argumentum petit horum verborum intelligentiam. Pro cuius explicatione obserua, hoc decretũ in sui initio antequam Episcopis illud iubeat, monialibus vniuersis clausuram indicere, cùm dicat S. Synodus, Bonif. VIII. constitutionem, quæ incipit, periculoso, renouare. Tum sic: Sed Bonifacij constitutio cunctis monialibus præcipit clausuram: ergo, & sacrum Concilium hanc constitutionem renouãs, eandem quã iusserat Bonifacius, præcipit clausuram. Quod, si scire cupis, quænam sit hæc clausura, quam renouat sancta Synodus, subdit hoc decretum: *Nemini sanctimonialium liceat exire a monasterio, & nemini intra septa monasterij ingredi liceat.* Et postquam hanc præcipit clausurã eius executionem Episcopis committit dicens: Sancta synodus constitutionem Bonifacij VIII. renouans, Episcopis præcipit in omnibus monasteriis clausuram monialium, vbi violata fuerit diligenter restituatur. Sic intelligit hoc decretum Gregorius XIII. in extrauaganti, *Deo sacris Virginibus*, in sui initio dicens, *Post Tridentinum decretum, quo Bonifacij institutio renouatur ne aut ipsis monialibus ex monasteriis suis egredi, aut vlli cuiuscunq; sexus personæ ad eas ingredi liceat, & præterea vniuersis Episcopis præcipitur, vt omnibus monasteriis clausuram monialium, vbi violata fuerit, restituant. Hæc omnia approbauit Pius V.* Hæc ibi. Sensus ergo huius decreti est: Renouamus Bonifacij cõstitutionẽ, quòd nemini monialiũ liceat exire: & post huius præcepti impositionem Sancta synodus Episcopis præcipit, vt quoties in suis visitationibus nouerint hanc clausuram esse violatam, vel non seruatam, eam seruari, seu restitui diligenter procurẽt. Et pro euidẽtiori huius intellectus cõfirmatione, sunt verba Concilij consideranda. Et primò illud futuri temporis verbum, *vbi violata fuerit*, quod perinde significat, sicut vbi in posterũ, siue post hæc violata fuerit. Cùm enim lex non præteritum, sed futurum semper respiciat, hinc est, quòd lex ista futuram prospicit violationem, ei subuenire, ac mederi intendit.

Obserua secundò, quòd tunc violatur clausura, quando lex clausuram præcipiens violatur, seu non seruatur. Violatio nanq; idẽ est quod legis transgressio. Si enim nulla esset lex clausuram præcipiẽs, nulla profectò clausura violatur, lex eam pręcipiens minimè seruatur.

Obserua tertiò, quòd cùm duplex reperiatur lex de clausura: altera est votum ipsum seu regulę præceptio, quo inclusę moniales ante Trid. Concil. ad clausuram tenebantur. Altera est lex Ecclesiastica in Trid. Conc. sancita. Sic etiam duobus modis contingit clausurã violari. Si enim in monasteriis ex voto, vel regulę pręcepto inclusis non seruaretur, tunc vtraque lex & votum, seu regulę pręceptum, & pręterea lex Ecclesiastica violaretur. Sed si in monasteriis, vbi moniales ad eam non tenentur ex voto, seu regulę præcepto non seruaretur, tunc tantummodo violaretur Ecclesiasticum præceptum, propter quod clausura violata censeretur.

His sic constitutis facillimum est, ad formam argumenti respondere. Præmissarum enim huius discursus minor est falsa. Nam si in monasteriis, neque ex voto, neq; ex regulæ præcepto ad clausuram astrictę moniales, à monasterio exeant, clausura violatur. Quamuis enim viuant secundùm suum institutũ, & regulam: violant tamen hoc Ecclesiasticum de clausura pręceptum. Curent ergo diligentur Episcopi clausuram vbi violata est restitui. Cũ enim omnibus monialibus Ecclesia legem imposuerit de clausura seruanda; si moniales à claustro exeant, violatur quidem clausura, non ea, ad quã ex sua regula tenerẽtur, sed ea, ad quã ex hoc Ecclesiastico præcepto astringũtur. Fateor ergo, quòd in huiusmodi monasteriis, quãuis moniales à claustro exirent, clausura non erat

c Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 4.

violata, ante Concilium: quia cùm non esset lex recepta illam prohibens consequenter, neq; erat violatio, seu transgressio legis. At nūc stante hoc decreto, ex hac lege Ecclesiastica, talis exitus violatio esset legis, & consequenter clausura esset violata. Hoc est fortissimum argumentum contrariæ partis: propter quod vnū, aliqui de hac nostra assertione dubitauerunt: imò partem oppositam tenuerunt: quapropter prolixiùs quàm par erat in eius solutione sum immoratus.

Manifestatur autem exemplo veritas istius solutionis. Si sacra Synodus omnibus regularibus præceptum ieiunandi bis in hebdomada, aut perpetuam ab esu carnium abstinentiam imponeret, & rursum diceret. Curēt autem Episcopi, vbi hæc abstinentia, vel ieiunium fuerit violatum, seruari: & sint aliqua monasteria, in quibus hoc ieiunium, vel abstinentia non seruatur, reuera abstinentia, & ieiunium ibidem sunt violata. Quod si dicas, isti seruāt suam regulam, iuxta quā ad huiusmodi ieiuniū, vel abstinentiā non astringuntur; ergo hæc non sunt violata: consecutio reuera nullius momenti est: nā violata est. Quamuis enim ad eam ex vi suæ regulę, nō sint astricti, astringuntur tamen ab Ecclesiæ præcepto, propter cuius transgressionem, & ieiunium, & abstinentia violata censentur: atque ideo Prælati ea seruari curabunt.

At dices, Concilium vti verbo, *restitui*, inquiens: *Sancta Synodus Episcopis præcipit, vt omnibus monasteriis, clausuram sanctimonialium vbi violata fuerit diligenter restitui curent.* Sed restituere, est resarcire, seu in pristinū statum reponere: ergo clausurā restitui, non est aliud, quàm eam reponi in pristinum, seu antiquum statū, iuxta vniuscuiusq; institutū, & regulam. Respondeo, quòd verbum, *restitui curent*, perinde significat in hoc loco, sicut seruari curēt. Hic sensus colligitur ex pręcedentibus, & consequentibus huius decreti verbis, & Summos Pontifices, Pium V. & Gregorium XIII. sic intellexisse, ex suis extrauagantibus iam citatis, satis constat. Præterea, verbum, *restituere*, inter cæteras, quas habet significationes, significat, sicut est autor Calepinus, idem, quod instaurare seu reficere. Cicero in Topicis inquit: Si vsusfructus alicuius domus legatus sit, si domus corruerit, hæres non est restituturus: quod perinde significat, ac si diu non est instauraturus, aut refecturus domū. Significant ergo huiusmodi decreti verba, *clausura restituatur*, idem, quod clausura instauretur, in suam dignitaté, atque ius reponatur. Quare consultissimè sancta Synodus verbo, *restitui*, vsa est; viderat enim olim clausuram præceptam, & antiquatam, & præterea iubet eam restitui, id est, instaurari, reponi in suum ius, & dignitatem, in suum antiquum statum, vel quē aliquando habuit tempore Bonifacij, vel quem iuxta eiusdē cōstitutionem, habere debuisset. Ad hunc ergo sensum clausura renouatur, instauratur, & restituitur.

Tertium argumentum sumitur ex eodem Conc. Trid.[a] vbi sic decernitur: Mobiliū vsum ita superiores permittāt, vt *supellex statui paupertatis, quam professi sunt regulares, conueniat.* Hæc ibi. Tunc sic arguo: regulares habent inæqualem mobilium vsum; alij enim habent ditiorem, & alij strictiorem, seu pauperiorē, nō ob aliud, nisi quia eorum supellex statui paupertatis, quam professi sunt, conuenire debet: sed monialium clausura statui suæ professionis conuenire debet: ergo non omnibus erit æqualis, sed quibusdā laxior, & quibusdam strictior.

[a] In eadem sess. c. 2.

Huic argumento respondetur, disparem esse rationem. Concilium namque ibidem expressit, quòd regulares habeant mobilium vsum, qui paupertati, quam professi sunt, conueniat, & non inquit, omnes habeat æquiparem vsum, sed iuxta regulam, quam professi sunt. Cùm autem aliquæ regulæ sint strictiores, & aliæ laxiores quātum ad vsum mobiliū, Concilium definit, quòd non omnes regulares teneantur ad æqualem paupertatem, quantum ad vsum. Et eodem modo de clausura monialium loqueremur, si Concilium diceret, seruent omnes moniales clausuram, iuxta suum institutum, & regulam. Tunc enim non tenerentur omnes ad eandem clausuram, sicut bene probat argumentum. Verum Cōcilium non sic loquitur; sed omnibus monialibus eandem imposuit clausuram, dicens, *nemini sanctimonialium liceat exire.* Vnde iam patet, quòd ratio in argumento assumpta nihil concludit aduersus nostram assertionem.

Quòd si rursum instes si omnes moniales tenentur ad æqualem clausuram, iam videretur quòd omnes in professione debent vouere clausuram. Huic obiectioni respondetur, quòd imò non tenentur eā vouere, cùm ad eam nō ex voto, sed ex Ecclesiæ pręcepto astringantur, sicut fideles omnes ex præcepto Ecclesiæ tenentur, ad ieiunium quadragesimale, & tamen illud nec vouent, nec vouere tenentur.

Quartò arguitur ex eodem[b] Concilio Trid. vbi sic dicitur: *Sacrosancta Synodus magno facinus, vbi collapsa est regularis disciplina, instauretur, & vbi conseruata est, perseueret: præcipit, vt omnes regulares tam viri, quam mulieres vitam instituant iuxta regulam quam professi sunt.* Hęc ibi. Tunc sic colligo: Sancta Synodus præcipit, vt regulares vitam instituant iuxta regulam, quā professi sunt: sed huiusmodi clausura non est iuxta regulam, sed supra regulā, quam moniales professę sunt: ergo sancta Synodus non intendit eas ad hanc clausuram obligare.

[b] c. 1. eiusdem sess.

Huic argumento respondetur, quòd cùm clausura reducatur ad regulam, atq; proinde ad illam pertineat, tota ratio, propter quam inducitur clausura, est, vt moniales viuāt iuxta regulam, quam professæ sunt. Hæc enim clausura est accommodatissimum medium, ad viuendum iuxta regulam, & vt collapsa disciplina instauretur, prout patet ex latè supra resolutis.

Quintò arguitur: Quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari: at lex hæc de clausura, quæ omnes moniales tangit, non est ab eis omnibus approbata; ergo neque eas obligat, neque vim legis habet. Confirmatur. Vt lex obliget, requiritur, quòd sit recepta, & moribus vtentium comprobata: ergo nō obligat non recepta. Præterea, esto quòd aliquando vim legis habuisset, iam contraria consuetudine derogata, seu reuocata est: videtur ergo, quòd non obliget.

Respondetur huic argumento, quòd Concilium repræsentat vniuersalem Ecclesiā: siquidem ibi sunt omnes primates, & capita populorum, omnes Episcopi, & Pręlati, & omnes omnium religionum Pręlati Generales, ibi etiam adsunt Imperatoris & omniū Regum oratores: quare leges, quæ ibi cōduntur, vlteriori populi approbatione non indigent. Simile est: nam & leges ciuiles, quæ consentientibus ciuitatum procuratoribus totum Regnū repræsentantibus fiunt, quamuis omnes tangant, non requirunt vlteriorem populi consensum, siue approbationem, & quidem hoc procedit multò fortiùs in legibus Ecclesiasticis. Est enim discrimen obseruatione dignum, inter potestatem ciuilem, & Ecclesiasticā, quòd potestas ciuilis est immediatè à tota Republica, & à Republica deriuatur in Regē: verùm potestas spiritualis, & Ecclesiastica, non est immediatè in Ecclesia, quæ est tota collectio fidelium: quare nec Pontifex Maximus, nec Episcopi habent suam autoritatem ab Ecclesia, siue à Republica Christiana: ac propterea leges Ecclesiasticę in generali concilio

factæ

factæ omnes tangentes, non requirunt populi approbationem, ad hoc vt vim obligandi habeant. Ex quo infertur, quòd ad hanc legem de clausura condendam non requiritur monialium consensus, seu approbatio, sed sufficit quòd à Papa Pontifice Maximo confirmentur, qui à Christo Domino habet iurisdictionem.

ARTICVLVS III.

Vtrùm extrauagantes Pij V. & Gregorij XIII. eandem Monialium clausuram obseruari præcipiant.

RESpondeo dicendo, circa clausuram monialium, duas effluxisse à Sede Apostolica constitutiones, vnam Pij V. & aliam Gregorij XIII. Quæ quantæ sint autoritatis patet ex his, quæ tradit Ludouicus [a] Gomez. Cuius verba sunt: *Nam quòd Extrauagantes, vt dicunt omnes Doctores, idem operatur, quod lex: & est vera lex generalis, & perpetua, quæ morte conditoris non recipit mutationem. Sed si extrauagans fuerit ignota, neq; reperiatur inserta in aliquo certo volumine, sed vagetur in incertum, & quodammodo delitescat, eadem solemnitas est in ea seruanda, quam seruari oportet in regulis Cancellariæ. Ad hoc enim, quòd similes extrauagantes innotescant, & sine aliquo vitio appareant, necessarium est ad Cancellarium recurrere vel de earum veritate, & certitudine constet, vt sic de eis in posterum non dubitetur: & sic se habet stylus Curiæ. Crederem tamē, quòd quamuis in earū extractione non seruaretur prædicta solemnitas, si tamē contrarius vsus non probetur, & allegetur in causis, quòd sententia contra illas non valeret: siquidem sunt vera lex. Secùs autem est de regulis Cancellariæ: siquidem tales regulæ variantur, per successiones Pontificum, & cum morte concedentium expirant.* Hæc Gomezius. Hoc sic constituto, Papa Pius V. in sua extrauaganti, quæ incipit, *Circa pastoralis.* De qua in primo articulo fecimus mentionem, sic ait. *Hac perpetuò valitura constitutionē, inhærentes etiam constitutioni Bonifacij VIII. quæ incipit, Periculoso, & decreto Concilij Tridentini super clausuram monialium editis, autoritate Apostolica statuimus, atq; perpetuò decernimus, vniuersis, & singulis monialibus præsentibus, atq; futuris, cuiuscunq; religionis, ordinis, vel militiarum, etiamsi Hierosolymitanæ sint, quæ vel iam receptæ sunt, vel in posterum in quibusuis monasterijs, siue domibus recipientur, & tacitè vel expressè religionem professæ etiamsi conuersæ, aut quocunque alio nomine appellentur, etiamsi ex institutis, vel fundationibus regulæ earum, ad clausuram non teneantur, nec vnquam in earum monasterijs, seu domibus, etiam ab immemorabili tempore seruata fuerit: sub perpetua in suis monasterijs, seu domibus, de cætero debere permanere clausura, iuxta formam dictæ constitutionis Bonifacij VIII. quæ incipit, Periculoso, in sacro Concil. Trident. approbatæ, & innouatæ, quam nos autoritate præfata etiam approbamus & innouamus in omnibus, & per omnia, ac illam districtè obseruari mandamus.* Hactenus Pius V. Quibus verbis nihil clarius pro nostra assertione posset excogitari, aut desiderari. Et sic nullus profectò relinquitur dubitandi locus.

Obserua verbum illud, *vel militiarum etiam Hierosolymitanæ*, vt hinc colligas, ad hanc clausuram astringi omnes moniales, quoruncunq; ordinum, militiarum, nedum S. Ioannis, sed & Calatrauæ, & Alcantaræ, prout annotat [b] Nauar.

Obserua præterea, quòd hæc verba, *In suis monasterijs, seu domibus*, pro eodem sumūtur, & idem significant, scilicet, ædificium monialibus dicatum, & septum, intra quod sit aliqua Ecclesia, vel capella ad facienda, vel suscipienda sacra, inclusis monialibus necessaria. Sic annotauit [c] Nauarrus. Idem Pius V. infrà addit, *Quòd si aliquæ moniales forsan reperiantur, quæ prætextu consuetudinis, etiam immemorialis, aut statuto, vel fundatione regulæ suæ, huic clausuræ animo obstinato resistant; ordinarij, vnà cum superioribus earum, compellant easdem omnibus modis, & factis remedijs ad præcisè subeundū, & perpetuò obseruandum dictam clausuram.* Hæc ibi. At dices, scio Tertiarias Moniales clausuram nō voluisse, nec vllo regulari præcepto ad eam teneri, quare de eis optarem ego aliquam Papalem in specie audire definitionem, declarantem, an scilicet, Tertiariæ ipsæ ad clausuram teneantur. Satis proculdubio ex supradictis constat, eas sub generali præcepto de clausura comprehendi, siquidem moniales sunt. Verumtamen, vt omnia luce meridiana fiant clariora, audi eundem Pium ibi dicētem, *Mulieres quoque Tertiariæ, seu quæ de pœnitentia nuncupantur, cuiuscunque fuerint ordinis, in congregationem viuentes, si & ipsæ professæ fuerint, ita vt solēne votum emiserint, ad clausuram præcisè, vt præmittitur, & ipsæ teneātur.* Hæc ibi. Sciebat Romanus Pontifex has Tertiarias aliquando vocari moniales, aliquando Hispano sermone, Beatas. Quare, vt vtrasque comprehenderet, noluit in sua definitione dicere Moniales Tertiariæ, sed quod ait, *Mulieres Tertiariæ.* Vt autem istæ clausuræ subdantur, duo copulatiuè requirit Pius V. Primum est, quòd in congregatione viuant: quo fit, vt quæ separatim in suis domibus degunt ad clausuram non astringantur. Alterum, & secundum est, quòd solemne religionis votum emiserint. Vis adhuc apertiùs cognoscere Pium V. omnes mulieres religiosas solēne Religionis votum habentes, nemine dempta, ad clausuram astrinxisse: audias ipsum ibidem dicentem, *Quòd si mulieres quæ Tertiariæ seu quæ de pœnitētia dicūtur, cuiuscunq; fuerint ordinis, in congregatione viuentes, votum solemne non emiserint, ordinarij vnà cū superioribus earum hortentur, & persuadere studeant, vt illud emittant, & profiteantur, ac post emissionem, & professionem eidem clausuræ se subiiciāt.* Addit infrà, quòd si noluerint, nullam deinceps in suam congregationem recipiant. Quod & ipsum idem Pius V. in sua extrauaganti, quæ incipit, *Decori, & honestati* de qua infrà dicemus, confirmauit.

Quòd si adhuc dubites, de intellectu præfati decreti, & præfatarum Pij V. Extrauagantium, audias Gregorium XIII. in sua extrauaganti, quæ incipit, *Deo sacris virginibus.* Qui sic ait, *Post sacri Concilij Decretum, quo constitutio Bonifacij VIII. quæ incipit, Periculoso, renouatur, prohibet, ne aut ipsis Monialibus è monasterijs suis egredi, aut alij cuiuscunque sexus, aut ordinis personæ ad eas ingredi liceat, & præterea vniuersis Episcopis præcipitur, vt in omnibus monasterijs clausurā sanctimonialium, vbi violata est, diligenter restitui; vbi verò inuiolata, conseruari maximè procurent; piæ memoriæ Pius Papa V. superiora illa approbauit, atque innouauit, eadémque omnia, etiam in monialibus, quarumcunque militiarum, etiam Hierosolymitanæ, omnibusq; alijs religionē tacitè, vel expressè professis, quocunque nomine censerentur, locū habere decreuit.* Hæc ibi. Quod si scire desideras, an fortè Gregorius XIII. huius clausuræ rigorem tēperauerit, vel aliquid mitiùs circa eam statuerit: audias ipsum ibidem dicentem, *Declaramus præterea, nullis monialibus, etiam Tertiarijs, licere habere ostium, per quod possit introiri ex monasterio in ipsarum monialium Ecclesiam exteriorē, quæ secularibus ad Missas, & diuina officia patere solet accessui, sed omninò muro obstruēdum. Nec itidem licere monialibus, etiam Tertiarijs, egredi à ianua monasterij, quæ est pro clausura ipsius monasterij, etiam claudendam aliam vlteriorem ianuam, quæ patere solet aditus secularibus venientibus, vel ad rotam, vel ad crates, seu loca colloqui destinata, quæ vulgo parlatoria vocantur, vel ad pulsandam ianuam clausuræ, quæ loca cū saltem pro causis prædictis patere soleant*

[a] Gomez. in reg. cancellar. q. 2.

[b] Nau. in d. ca. statuimus. n. 44.

[c] Nau. vbi sup.

soleant saecularibus, extra clausuram censeri debent, etiā quo tēpore clausa sunt. Deniq; Episcopis praecipimus, vt has praesentes nostras literas singulis in sua ciuitate, & dioecesi publicēt, easq; vnà cū praedictis, ac alijs praedicti Pij V. & aliorum praedecessorum nostrorum literis, & cōstitutionibus, & institutionibus pro integra clausurae instauratione, custodia, & firmitate editis inuiolabiliter obseruent, & obseruare faciant, non obstantibus quibuscunq. Haec ibi. Circa quod ait [a] Nauarrus, his verbis duo per se patentia, & noua statui, quae & si iusta sint, & prouida, multis tamen, vt arbitror, dura videbuntur: nisi secum reputent multorū huius saeculi virorum petulantiam, procacitatem, & malitiam sanctimoniae sanctimonialium inimicam, fuisse causam ea statuendi. Haec ille.

[a] Nau. in d. c. ea. statuimus. nu. 57.

Eadem haec assertio adhuc comprobatur ex literis in forma Breuis eius sanctissimi Gregorij XIII. missis, Domino Ioanni Manueli tunc Camorensi, & postea Segūtino Episcopo. Cui in forma Breuis, dati, sub annulo Piscatoris, die vigesima secūda Septēbris, anno Domini millesimo quingētesimo septuagesimo, Pontificatus sui anno primo, cōmisit, vt ipsas Tertiarias in sua dioecesi existentes, ordinario subiectas ad clausuram compelleret, & subiectae regularibus per earum superiores Regulares, ad eandem clausuram compellerentur.

Sed vnum quoddam restat dubium resoluendum. Nam Gregorius XIII. in Bulla, quae incipit: *In tanta negotiorum mole*, data Romae, Pōtificatus sui anno primo, reuocauit omnia, quae Pius V. eius praedecessor ediderat in fauorem regularium, reducendo ea ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini decreta: & sic videtur Gregorius XIII. derogare ea, quae ad clausuram pertinent monialium per Pium V. statuta. Occasione huius difficultatis operae pretium esse duxi, declarare quid Gregorius XIII. in dicta Bulla reuocauerit. Pro cuius rei explicatione obserua primò, quòd Gregorius XIII. non reuocat omnes extrauagantes, seu declarationes à Pio V. in quacunque materia editas. Imò neque reuocat quidquid ille statuit, quod regularium regimen, seu statum concerneret; si enim hoc reuocare intendisset, vno verbo dixisset. Sunt nanque quamplurimae constitutiones nedum pro aliorum, sed pro regularium statu, ab ipso editae, quae omnes in suo robore, ac firmiter illibatae perseuerant. Quid ergo reuocauit Gregorius XIII. in dicta Bulla.

Pro hoc obserua secundò, quòd Gregorius XIII. reuocat duas Pij V. extrauagantes, quas ille in hac Bulla refert. Prima harum extrauagantium edita est à Pio V. decimo septimo Calendas Iunij, Pontificatus sui anno secundo. Et quòd de hac loquatur, est euidens, quia Gregorius XIII. istius meminit in hac extrauaganti. Et praeterea refert ipse sub compendio ea omnia, quae ibidem Pius V. statuerat, ac declarauerat. Et Gregorius XIII. reduxit ad terminos iuris communis, & decretorum Concilij Tridentini, quidquid Pius V. circa statum regularium in hac Bulla statuerat, seu declarauerat. Ecce vides primam Bullam derogatam. Itidem Pius V. edidit aliam Bullam, quae est secunda, in qua tractat de beneficiis vnitis regularium monasteriis, & de portione Vicariis praestanda. Et hanc quoque Bullam idem Gregorius XIII. in §. postea, de vicariis perpetuis, ad terminos iuris communis reduxit, & Concilij Tridentini.

At dices, nullas alias Pij V. literas praeter has extrauagantes citatas, derogat hoc loco Gregorius XIII. Respondeo, quòd derogat profectò & omnes alias literas ab eodem Pio V. editas, de eisdem rebus pertractantes: vt constat ex verbis dictę Bullę, ibi, *Nos hac varietate cognita. & infra. statuimus praedictis, & aliis omnibus literis, & cōstitutionibus, quae ab eodē praedecessore, eisdem de rebus pro quorumcunq. Regularium, etiā Mendicantium ordinibus, & congregationibus, quomodolibet emanarunt, ac omnibus, & quibuscunque in eis contentis, eam deinceps dispositionem ac decisionē pro subiecta materia futuram esse, quae siue ex iure veteri, siue ex sacris dicti Cōcilij decretis, ante dictas literas fuisset.* Haec ille. Ex quibus verbis constat non derogare generaliter omnes alias literas, & constitutiones à Pio V. editas, circa statum Regularium, sed cum restrictione, ac limitatione; omnes, inquam, literas, quae eisdem de rebus ab eodem emanarunt. Vbi verbum, *Eisdem de rebus*, obseruandū est. Non enim dixit, de similibus rebus, sed eisdem de rebus. Si enim de similibus dixisset, forsan non deessent, qui hanc derogationem ad omnes literas à Pio V. circa Regularium statum editas extenderent. Vt autem constaret derogationem, seu reductionem hanc minimè esse extendendam, seu ampliandam ad omnes literas circa statum Regularium aliquid disponentes, non dixit, se derogare omnes literas à Pio V. de similibus rebus editas, sed de eisdem rebus editas.

Obserua vltimò, quòd licèt in praedictis literis multa statuerit, ac declarauerit Pius V. monialium statum concernentia: tamen in his nihil statuit, neque declarauit, quo eisdem clausuram praeciperet, sicut easdem Bullas intuenti, perspicuum est. In priori namque Bulla id tantùm declarauit, quòd Episcopi in monialium monasteriis sibi subditis, & non in aliis, ingrediendi licentiā legitima causa concurrente concedere valent. Quare de omnibus monialium clausuram concernentibus, hanc solam, & non aliam declarationem ad Concilij Tridentini terminos reducit Gregorius XIII. Nam constitutiones aliae à Pio V. editae, quae moniales ad clausuram astringunt, non pertractant de eisdem rebus, de quibus agitur in praefatis Bullis, ac propterea non censentur derogatae. Quo fit, vt quae ipsae circa monialiū clausuram perpetuò seruādam statuerant, in suo robore nunc permaneant.

Sed licèt rectè responsum sit, & ad explicationem dictae Bullae Gregorij XIII. dicta responsio maximè deseruiat, aliter respondendum esse duxi, quòd, scilicet, Gregorius XIII. quidquid continetur in praefatis literis, & in aliis de eisdem rebus verba faciētibus, reduxit ad terminos iuris communis, aut Concilij Tridentini. Nouissimum tamen est, moniales omnes ad clausuram teneri ex eodem Concilio Tridentino, & Pium V. nihil praecipere in suis extrauagantibus, quod in Concilio Tridentino saltem implicitè non sit praeceptum, vt in superioribus latè probauimus. Et solùm ipsemet Gregorius XIII. dictam clausuram, & literas Pij V. cōfirmauit, apponendo remedia, vt dicta clausura ab omnibus suauiter obseruetur, vt constat ex eius Bulla incipiente, *Deo sacris virginibus*, quam in superioribus allegauimus.

ARTICVLVS IV.

An Moniales conuersae, seu seruitiales, ad clausuram astringantur, & ad habitum, & professionem recipi valeant.

Respondeo dicendo, quòd de huiusmodi seruitialibus sororibus, non semel, sed pluries vtraque S. Clarae regula meminit. In capite enim secundo prioris regulae sic legimus, *In examinatione, & receptione sororum seruientium extra monasterium seruetur forma praedicta.*

prædicta. Et capite nono, *Sorores seruientes extra monasterium longam moram non faciant, honestè debent ambulare, & parum loqui, vt intuentes semper ædificari valeant. Neque præsumant rumores de seculo inferre in monasterio.* Vrbanus in capite secundo posterioris regulæ inquit, *Possint in singulis monasteriis recipi aliquæ, licet paucæ, sub nomine seruitialium, vel sororum ad huius professionis obseruantiam astringendæ præterquam ad articulum de clausura, quæ de mandato, vel licentia Abbatissæ interdum poterunt egredi, ad negotia monasterij procuranda.* Et cùm in capite tertio dicatur, *Quòd moniales in professione in ea certa debent etiam clausuram vouere,* subditur, *Similis professionis modus in seruitialibus vel sororibus, quæ de licentia Abbatissæ egredi possunt exterius, præter articulum de clausura per omnia obseruetur.* Et rursus in capite decimonono præscribuntur leges ab ipsis exeuntibus seruitialibus extra monasterium obseruandæ. Ecce vides vtramque S. Claræ regulam ad professionem has seruitiales recipere, neque eas ad clausuram astringere: imò eis egressum à monasterio de licentia Abbatissæ concedere.

Sed iam quid circa has conuersas sorores Romani Pontifices innouauerint, intueamur. Circa quod duo suboriuntur dubia. Alterum est de earum clausura, & alterum de earum receptione, & professione. Et vt singula suo ordine discutiamus. Primò quæro, an hæ sorores seruitiales professæ, ad clausuram teneantur, sicut & cæteræ moniales. Circa quod dico primò, quòd vbi conuentus non indiget ad sui sustentationem, quòd seruitiales professæ in colligendis eleemosynis occupentur, ad eandem omninò clausuram, sicut & cæteræ moniales, & ipsæ seruitiales professæ ex præcepto Romanorum Pontificum astringuntur. Sic tenet [a] Nauarrus. Secundò dico, si moniales indigent, quòd conuersæ professæ ad conuentus necessariam institutionem colligant fidelium eleemosynas, quæ huiusmodi ministerio destinantur, non possunt intra monasterium degere: sed extra in domibus contiguis commorabuntur: & inde eis ad congregandas eleemosynas exire licebit, cum moderaminibus à Romanis Pontificibus expressis. Ita tenet idem [b] Nauarrus. Vtrunque istorum præcipit Pius V. in extrauaganti, *Circa pastoralis*, in principio. Cùm enim omnibus monialibus clausuram indixisset, addidit, *Etiamsi conuersæ, aut quæcunque aliæ non iure compellentur.* Et idem Pius in ea extrauaganti: in §. *Porrò ne moniales* ait, *ad necessariam sustentationem monialium indulsimus eleemosynæ colligantur, per conuersas, quæ non sint professæ, vel si professæ fuerint, sint tamen ætatis annorum quadraginta, & in domibus contiguis extra monasterium degant, & non ingrediantur clausuram aliarum monialium, nisi in casibus ex eadem constitutione nobis permissis, & de earum domibus exire non possint, pro huiusmodi eleemosynis colligendis, nisi de licentia ordinarij, vel superioris.* Et Gregorius XIII. in extrauaganti, *Deo sacris virginibus*, refert ad literam hæc verba Pij V. Pro pleniori huius dubij explicatione addiderim tertium dictum, & sic dico tertiò, quòd in conuentibus, vbi seruitiales professæ propter conuentus in his colligendis eleemosynis exercebantur, cessante eiusmodi necessitate, tunc prædictæ conuersæ professæ intra monasterium recludantur, & omnino ad eandem cum cæteris monialibus clausuram seruandam tenebuntur. Quòd si prædictæ conuersæ professionem adhuc non emiserint, profiteantur, & eidem clausuræ se subiiciant, aut habitum dimittant. Sic tenet Nauarr. & sic præcipit Gregor. XIII. in præallegata extrauagant. §. cæterum, dicens, *Cæterum quòd attinet ad conuersas professas, quas prædictus Pius sub certis conditionibus permisit posse manere extra monasterium pro colligendis eleemosynis, eisdem locorum ordinariis iniungimus, vt vbi monasteriis prædictarum monialium, quibus quondam is laboribus commorantur, supradicta ratione, vel qualibet alia, de sufficienti subuentione, & sustentatione prouisum esse cognouerint, eas statim conuersas sub eadem clausura, cum aliis monialibus reducant, nec à suis monasteriis amplius exire permittant: Conuersæ verò non professæ, & profiteri nolentes, dimisso habitu domum redeant.*

Sed vlteriùs secundò dubitatur, vtrùm hodie liceat, has sorores seruitiales, seu conuersas ad Religionem, & professiones recipere. Et quidem Pius V. in sua constitutione in §. *de cætero*, videtur omnem conuersarum receptionem, ac professionem prohibere, & annullare. Is enim nulla facta distinctione generaliter loquitur, dicens, *De cætero nullæ aliæ conuersæ professæ recipi amplius etiam de consensu suorum superiorum, vel Prælatorum possint. Quòd si aduersus hanc nostram prohibitionem, receptæ fuerint, illarum receptio nulla, irrita, & inanis sit, prout ex nunc nullam, & irritam facimus & annullamus.* Hæc ibi. Videtur reuera, quòd Pius V. his verbis omnium harum conuersarum, & receptionem, & professionem prohibeat, atque irritam faciat. Sed Gregorius XIII. immediatè post ipsius verba iam citata videtur concedere, quòd ad professionem admittantur, dummodo clausuræ subiiciant, cùm dicat, *Nec alias* (scilicet conuersas) *in futurum, nisi professionem suo tempore emissuras, ac sub perpetua clausura mansuras, in monasteriis huiusmodi recipi permittant.* Hæc ibi. Quæ verba significare videntur conuersas, quæ valent profiteri, & in perpetua clausura, sicut aliæ moniales manere, posse recipi. Sed immediatè post præcedentia verba aperit mentem suam Gregor. dicens, *Quod autem idem Pius prædecessor noster statuit de cætero nullas alias conuersas professas recipi amplius etiam de consensu suorum superiorum posse, ita esse intelligendum declaramus, præter illas conuersas, quæ extra monasterium in domibus contiguis degerent.* Ex quo sequitur, conuersas intra monasterium non esse admittendas ad habitum, neque ad professionem, etiamsi clausuræ se subiiciant. Reuera Gregorij præcedentia verba nuper citata, dubia videbantur, poterantque ad vtranque partem citari. Sapientissimus Nauartus [c] S. D. Gregorij in Curia maior pœnitentiarius sic scribit. Quia præfata verba S. D. Gregorij in vtramque partem poterant flecti, eius sanctitatem humiliter consuluisse. Qui respondit mentem Pij V. fuisse illam, quam verba exprimunt, scilicet, ne vllæ conuersæ posthac reciperentur: suam verò non fuisse discedere à mente eius, sed declarare illam non procedere in conuersis, ad quæstum eleemosynarum necessariis, quæ extra monasterium in domibus contiguis manere deberent, vt ipse statuit. Hæc Nauarrus.

Ex prælatis omnibus duas ex mente Nauarri collige responsiuas assertiones. Prior est, si ad huiusmodi necessarias eleemosynas colligendas conuentus aliis seruitialibus sororibus opus habeat, eas, & ad habitum, & professionem recipere valeat, quæ extra monasterium in domibus contiguis commorabuntur, & inde ad petendam eleemosynam eis exire licebit, cum moderaminibus, de quibus supra meminimus.

Secunda assertio. Vbi moniales ad colligendam eleemosynam his seruitialibus non indigent, non possunt eas eidem clausuræ cum cæteris monialibus, subiicientes, pro aliis domesticis ministeriis, ad professionem recipere: quod si secus attentatum fuerit, receptio, ac professio irrita est, & nulla. Quæ postrema conclusio dura nimis visa est, ex rationibus inferiùs enarrandis, & contra vsum aliquarum religionum, quæ hodie conuersas, quæ dicuntur laicæ, ad habitum, & professionem admittunt, pro qua re patres nostræ religio

[a] Na. in resp. sententiæ n. 44.

[b] Na. vbi supra num. 36.

[c] Nauar. vbi supra n. 50.

religionis sacræ consului. Qui mihi responderunt, quòd in nostra religione, quædam sunt sorores seruitiales ad eleemosynas colligendas destinatæ, quæ alio nomine Hispanè vocatur, *Donada*, & alio *Beatas*. Aliæ verò sunt sorores seruitiales, quę omnia vota emittunt, quæ aliæ moniales ad chorum destinatæ, profitentur. Moniales autem ad chorum destinatæ in religione sanctæ Claræ, vltra tria vota essentialia, votum de clausura seruanda emittunt, & similiter sorores istæ vota emittunt essentialia, & aliud quartum de clausura seruanda, & sunt verè monachæ, Hispanico sermone, *Sargentas* vocatæ. In habitu tamen differunt, quia ad chorum destinatæ, deferunt velum nigrum, laicæ verò albo velo signantur. Quo supposito dicunt hi patres, quòd quando Gregorius XIII. prohibuit sorores seruitiales ad professionem admitti, locutus fuit de sororibus seruitialibus, quæ duo tantùm vota castitatis, & obedientiæ emittunt, quæ vocantur *Donadas*. Hæ enim cùm non sint verè religiosæ, noluerunt Summi Pontifices ad professionem admitti, nisi tantùm necessarias ad eleemosynas petēdas, & noluerunt ad clausuram obligari: quia non sunt veræ religiosæ, & vt tales determinauerunt, quòd in domibus contiguis monasteriorum habitationem haberent, & minimè ingredi possent ad clausuram ipsarum monialium. At non prohibuerunt Gregorius XIII. nec Pius V. admitti ad professionem conuersas, quæ quatuor vota essentialia, & clausuram profitentur, & sunt veræ Religiosę, & non possunt egredi à dicta clausura, sicut aliæ religiosæ ad chorum destinatæ. Ex his infertur intellectus ad id, quod dicit Gregorius XIII. determinans iuxta Pij V. constitutionem, easdem conuersas sub eadem clausura cum aliis monialibus ab ordinariis, & superioribus esse reducendas. Loquitur enim de conuersis tria vota essentialia emittentibus, quæ sunt veræ religiosæ. Quando verò ait; Iuxta eandem Pij V. constitutionem, de cætero nullas alias conuersas recipi amplius, etiam de consensu suorum superiorum posse, intelligendus est de seruitialibus, quæ duo tantùm vota emittunt, & non sunt veræ Religiosæ. Et ideo prohibet ne monasteria monialium ingrediantur illæ, quæ habitant in dictis domibus contiguis ad eleemosynas quærendas destinatæ, nisi in casibus à Sede Apostolica permissis. Quod summè notandum est. Ex ignorantia enim differentiæ harum conuersarum, Nauarrus in explicatione harum constitutionum allucinatus est. Et certè non erat facilè credendum, Summos Pontifices rationabiliter in omnibus procedentes, voluisse prohibere receptionem conuersarum, quæ ab initio admissæ fuerunt ad religionem, vt cum cæteris monialibus tria vota profiterentur, & modò ad clausuram tenerentur. Primò, quia habenda est ratio consuetudinis plusquam immemorialis habendi tales conuersas, quod approbarunt Seraphicus pater noster Franciscus institutor primę regulę sanctę Clarę, & Innocentius IIII. eiusdem confirmator, & Vrbanus IIII institutor, & autor secundę regulę sanctę Claræ. Secundò, quia decere videtur, vt quemadmodum in monasteriis virorum, quidam sunt monachi, vel fratres profitentes ad seruiendum choro, & capitulo, & alij conuersi, seu laici, qui aliis ministeriis temporalibus, & inferioribus deputantur, iuxta ea quę notantur in iure [a], ne alij ob ea facienda, ab altiorum virtutum operibus auocentur, exemplo Apostolorum, qui Diaconos instituerunt, ne ipsi relicto verbo Dei ministrarent mensis, vt in Actibus [b] Apostolorum legitur: ita quoque in monasteriis mulierum aliæ inseruiunt choro, & capitulo, quæ dicuntur monachæ, vel moniales, & aliæ ministeriis inferioribus coquendi panem, culinæ operam dandi, verrendi, & alia ministeria inferiora exercendi, quæ dicuntur conuersæ, & sermone Hispano *Sargenta*. Tertiò quia istarum conuersarum receptio, modò illæ quoque profiteantur, & perpetuam clausuram seruent, nihil videtur obstare clausuræ seruandæ, quam præfati Pontifices Maximi præcipuè intendunt. His, & aliis rationibus, videtur distinctionem suprà positam conuersarum rationabiliter esse admittendam, pro explicatione dictarum constitutionum. Et consuetudo multarum nostri ordinis prouinciarum, quę est optima legum interpres, ita illas interpretatur, admittendo in ordine S. Claræ dictas conuersas ad professioné, & clausuram, cum aliis ipsius instituti monialibus; alias autem conuersas, quæ oblatæ, & Hispano sermone *Donadas* appellatur, ad clausuram minimè admittendo. Et licèt Nauarrus [c] loquendo de oblatis monialium, nullo se voto neque obedientiæ, nec castitatis astringentibus, dicat ipsas ad clausuram Concilij Tridentini minimè teneri, idem omnino puto dicendum de huiusmodi oblatis duo dicta vota emittentibus, cùm dictæ donatæ non sint verè religiosæ. Et verba concilij Tridentini, & dictarum constitutionum, tantùm ad moniales, voto solemni religionis addictas, adaptentur, & iuxta Bartolum [d], Paulum de Castro, & communiter scribentes cum Felino, lex & dispositio non comprehendit eum, cui verba eius adaptari nequeunt.

a c. ex eo. §. de elect. li. 6.

b Act. 6.

c Naua. li. 2. consi. 11. de statu monac. cons. 6.

d Bar. in l. 4. §. quoties. ff. de damn. infect. vbi Paul. & omnes. Fel. in c. nonnullis. l. 31. de rescrip.

QVÆSTIO XLV.

De clausura monasteriorum virorum, vel mulierum, quantum ad accessum, in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *VTrùm sit prohibitum mulieribus accedere ad monasteria virorum.*
2 *Vtrùm sit prohibitus accessus ad monasteria Monialium.*
3 *Vtrùm sit prohibitum mittere litteras ad Moniales.*
4 *Vtrùm fratres Minores ex vi suæ regulæ prohibeantur accedere ad monasteria Monialium.*
5 *Vtrùm Prælati possint licentiare fratres Minores ad accessum ad Moniales.*
6 *Quis Prælatus possit dare hanc licentiam.*
7 *Vtrùm Custos, & Guardiani, qui possunt licentiare suos subditos ad dictos accessus, & ingressus, possint licentiare se ipsos.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm sit prohibitum mulieribus accedere ad monasteria virorum.

RΕspondeo dicendo, iure cautum esse; vt omnis suspicio mali arceatur, ne mulieres ex quacunque causa ad monasteriorum claustra accedant. Scribit enim Diuus Gregorius [e] Epistola ad Valentinum Abbat. *Peruenit ad nos, quòd in monasterio tuo passim mulieres ascendant, & quod grauius est, monachos tuos sibi commatres facere, & ex hoc incautam cum eis communionem habere. Ne ergo hac occasione humani generis inimicus sua eos, quod absit, calliditate decipiat, ideo huius te praecepti serie commonemus, vt neque mulieres in monaste*

e c. peruenit. 18. q. 2.

monasterio tuo deinceps qualibet occasione permittas accedere, neque monachos tuos sibi cõmatres facere. Nã si hoc denuo ad aures nostras quocũque modo peruenerit, sic te seuerissimè noueris vltioni subdendũ, vt emẽdationis tuæ qualitate cæteri sine dubio corrigantur. Hæc Gregorius. Et apud Rutenos, seu Moscouitas ex laudabili instituto monachi viuẽtes sub Archimãdrita Abbate vel prioribus, quos vocãt Iguinenos, si cithara, aut alio musices instrumẽto vtatur, grauissimè puniebãtur. Lex Ioannis Metropolitæ Moscouiæ, prout refert Sigismũdus Liber Bayo in chorographia Moscouiæ est huiusmodi, *In monasterio conuiuia aduocando mulieres non habeantur.* Atque in Rusiæ Ducatu Moscorũ monasteriũ est in Solomulki insula Septẽtrionẽ versus, inter Duuillã, & Corelã, prouincias, in quod mulierẽ, aut Virginẽ ingredi magnũ piaculũ est, sicut & Carthusiis impium, prout refert Petrus Gregorius[a].

a Greg. lib. 15. Syntag. iur. p. 2. c. 14. in fin.

ARTICVLVS II.

Vtrùm sit prohibitus accessus ad monasteria monialium.

b c. diffinimus. 18. q. 2.

RESpondeo dicendo, quòd Synodus[b] octaua diffiniuit duplex monasterium, scilicet virorum, vel mulierum, minimè fieri, quia scandalum, & offendiculum multis efficitur. Quæ autem hactenus fuerunt dupla secundùm regulam S. Patris Basilij, & secundùm præceptionem eius, ita formẽtur. Nõ habitẽt in vno monasterio monachi, & monachæ; adulteriũ enim intercipit cohabitatio, si habeat aditũ monachus ad monachã, vel monacha ad monachũ, secretò singulariter ad collocutionẽ: non cubet monachus in muliebri monasterio, nec singulariter cum monacha conuiuetur. Et quando necessaria vitæ ex parte virorum ad moniales deferũtur, extra portam hæc suscipiat Abbatissa in monasterium fœminarum cum quadam vetula monacha. Et concilium Agathense[c] statuit, quòd monasteria puellarum, seu monialium longè à monasterio monachorum, aut propter insidias Diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur. Innocentius II. sub pœna anathematis interdixit ac prohibuit ne sanctimoniales simul cum canonicis, & monachis in vno choro conueniant ad psallendum. Et in quodam Canone[d] sic habetur: *Monasteria monialiũ si quispiam clericus sine manifesta, & rationabili causa frequentare præsumpserit, per Episcopum arceatur, & si non destiterit, ab officio Ecclesiastico reddatur immunis, si laici excommunicationi subdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.* Et in quadam Decretali[e] innouata per Concilium Tridentinum, & per constitutionem Pij V. vetatur simpliciter accessus ad ea, & in alia prohibetur frequentia. Vbi Glossa[f] ait binam locutionem denotare frequentationem ad dicta monasteria. Verum tamen est, quòd Nauarrus[g] indicat hoc esse prudentis Iudicis arbitrio relinquẽdum, qui ait ipsum non iudicare aliquem dicta monasteria frequẽtare, quoad prædictum effectum, qui duodecies tribus annis, semel singulo quoque trimestri allocutus esset, & contra iudicare eum frequenter allocutum, qui ter tribus continuis diebus alloqueretur.

c c. monasteria. 18. q. 2.

d c. monasteria. de vit. & honest. clerico.

e c. periculoso. de stat. monachor.

f Gloss. in d. c. monast. ver. frequentare.

g Naua. in c. statuimus. vbi sup.

Aduertendum etiam, quòd non omnis frequẽtia damnatur, sed quæ fit sine causa rationabili, & manifesta. Et sic non vetatur in dicto iure solus accessus causa audiendi Diuina, vel alia, aliena à locutione, & ab aspectu actiuo, & passiuo. Ex quibus colligitur quòd capitulum, *periculoso* (innouatum per Concilium Tridentinum) quod non solùm vetat frequentiam, sed etiam accessum, quantum ad accessum non est innouatum, cùm Conciliũ nihil agat de accessu, prout dicetur infrà articulo quarto. Et sic Synodus[h] octaua statuit, quòd si contigerit monachum aliquã suam propinquam videre velle, vt in præsentia Abbatissæ huic confabuletur per modica, & compendiosa verba, & in breui, ab ea discedat. Et Conciliũ Hispalense[i] statuit, quòd circa Monachos talis cautela seruetur, vt remoti à monialium familiaritate, neque vsque ad vestibulũ habeant accedendi familiarẽ permissum, sed neq; Abbatẽ, nec eum, qui præficitur extra eã quæ præest loqui Virginibus Christi aliquid quod ad institutionem, vel administrationẽ earum pertinet, liceat, nec cum ea sola, quæ præest, frequẽter eos loqui oportet, sed sub testimonio duarum, vel triũ sororũ, ita vt rara sit accessio, & breuis omnino locutio. Et sic in Capitulo generali Tolos. nostræ religionis celebrato ãno Domini millesimo, quingentesimo trigesimo secundo, statutũ est, *arceatur studiosissimè fratrum accessus ad monialium, & sororũ loca, & nullo modo cum eisdem loqui possunt, nisi à ministro prouinciali licentiam in scriptis habeãt, liceat tamen hospitij, & celebrationis gratia ad huiusmodi loca accedere, vbi fratrum conuentus non sunt.*

h ca. diffinimus. 18. q. 2.

i 18. q. 2. c. in decima.

Est etiam aduertendum, quòd regulares adeũtes monasteria monialium absque Episcopi licentia incidunt in pœnam excõmunicationis, quam Episcopus suo edicto proposuit, nisi regulares illi haberẽt ex priuilegio, non posse ab Episcopis excõmunicari, quia deberent puniri à suis superioribus alia pœna: qui regulares sic excõmunicati non possunt absolui à suis superioribus, sed ab Episcopo, qui sibi hanc absolutionem reseruauit. Ita sacrã congregationem illustrissimorum Cardinalium super Concilium respondisse inuenitur die nona Aprilis anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimo septimo, prout refert collector Capucinus in cõpẽdio mẽdicantiũ. Circa quam declarationẽ est notandũ, quòd fratres Minores habent priuilegium, ne ab aliquo Legato nisi de latere sedis Apostolicæ possint excõmunicari, suspendi, vel interdici, nisi literæ ipsæ plenè, & expressè de præfato ordine, & indulto huiusmodi facerent mẽtionem, prout infrà in quæstione de exemptione fratrum latiùs dicetur.

ARTICVLVS III.

Vtrùm iure aliquo sit prohibitum mittere literas ad Moniales.

RESpondeo dicendo, quòd licẽt iure communi prohibeatur frequẽtatio, & accessus ad monasteria moniali ũ, prout dictum est in superiori articulo, non tamen vetatur missio epistolarũ ad ipsas moniales. Verum est tamen, quòd, prout affirmat Nauarrus[k], Romę est edictum promulgatũ, ne quis vir, vel fœmina nocte, vel die loquatur, vel scribat alicui monachæ, vel Prælatæ, vel zelitæ, siue puellæ in monasterio inclusę, quacũque de causa sine licẽtia Vicarij Papæ, vel protectoris ordinis, sub pœna quingentorũ ducatorum, & alia arbitraria, excepto deferente eleemosynã, vel exceptis aliquid in ipsis monasteriis operãtibus, qui solã Abbatissam, & vicariam poterunt alloqui. Quod ad alias non extenditur prouincias. Tum, quia factũ est à vicario Papæ vel protectore ordinis, quem Romæ tantùm morari cõstat: proderit tamen eius notitia õmibus gẽtibus, vt ita matricem omniũ Ecclesiarum imitẽtur. Refert etiam idem Nauarrus[l], quod Gregorius XIII. prohibuit pro excommunicatione latæ sententiæ, ne cuiusdam ordinis fratres scribãt ad aliquas moniales sui ordinis, quod statuto particulari, aut mandato speciali alicui de facto contingere potest in

k Na. in d. c. statuimus.

l Nau. li. 5. cons. ti. de sent. excom. cons. 60.

in religionibus: quos fratres scribendo dictas literas & perueniendo ad ipsas moniales, nemini dubium esse potest incidisse in dictam excommunicationem, si ipso facto fuit imposita. Dixi, perueniendo ad ipsas moniales: nam licet scribant eas, si non peruenerint, videtur quòd non remaneant excommunicati. Nam verba videntur intelligenda cum effectu, etiam extrinseco, nisi aliter intendat Legislator, vel alius disponens, de cuius mente & intentione constat expressè, vel tacitè, argumento cuiusdam legis [a] disponentis, promittentem inuenire latronem, non satisfacere, nisi illum capiat & Iudici exhibeat. Constat etiam ex duobus dictis Bartoli de inueniente bannitos, & de inueniente aliquem cum armis, qui non dicuntur satisfacere, nisi capiant; licèt enim verbum inuenire, propriè non significet capere inuentum, ex mente tamen, & intentione statuentium præsumitur id voluisse significare. Licèt ergo verba Gregorij, & cuiuscunque alterius regularis statuti, vel mandati, quòd scilicet nemo fratrum scripta mittere audeat, propriè non requirant, vt scriptum perueniat: præsumitur tamen id voluisse, quia non noceret missio scripturæ, nisi perueniret ad quem mitteretur. Vnde opinatur Nauarrus [b] peccasse quidem contra obedientiam religiosum mittentem epistolas ad moniales, contra dicta statuta, & mandata, sed in excomunicationem minimè incidisse, nisi præfatæ epistolæ peruenissent ad moniales, ad quas mittebantur: & per consequens celebrando minimè irregularitatem contraxisse.

a l. si Basiatoram. C. de fide. iuss.

b Naua. vbi sup.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm fratres Minores prohibeantur ex vi suæ regulæ accedere ad monasteria Monialium.

RESpondeo dicendo, quòd circa hoc est duplex opinio. Prima est multorum. Et videtur communiter haberi, & practicari, quòd scilicet ex vi regulæ, solùm est prohibitus ipsis fratribus ingressus ad præfata monasteria. Accessus autem ad loca exteriora non est illis ex vi regulæ prohibitus, sed solùm præcepto Papali, seu Ecclesiastico, seu Prælatorum nostrorum. Probatur primò. In regula solùm nobis prohibetur ingressus ad monasteria monialium, vt tenent eius expositores, teste Corduba [c] affirmãte viros Doctos hãc tenere opinionem. Alia opinio est, quòd ex vi regulæ, & de eius intentione est nobis prohibitus præfatus accessus, ad accedendum ad monasteria quarumcunque monialium, vt tradit idẽ Corduba [d]: vbi de hac re latè agit. Mihi tamen videtur verior prima opinio, cùm dicat regula, *Ne ingrediantur monasteria monialium nisi illi, qui à Sede Apostolica habuerint licentiam specialem.* Notandum enim est verbum, *Ne ingrediantur*, vbi clarum est, non vetari accessum, sed ingressum. Notãda etiam sunt verba, *præter illos, quibus à Sede Apostolica, &c.* Si enim Regula loqueretur etiam de accessu, non adderet illa; esset enim ius intolerabile, impetrare facultatem ad accessum à Sede Apostolica, cùm necessitates accedendi sint quotidianæ, & pro quotidianis non sit recurrendum ad Papam, iuxta tradita à Diuo Thoma [e], & Nauarro. Quod autem in controuersia versatur est, an præfatus accessus ad exteriora monasteriorum monialium quarumcunque, dato quòd ex vi regulæ prohibitus non sit, nobis saltem sit prohibitus per Papam.

c Cordub. in edict. ad cõpen. in 11. accedere ad Monast. monial.

d Cord. super regul. §. 11. q. 3.

e D. Thom. in 4. d. 15. q. 3. ar. 3. ad vltim. & 2. 2. q. 147. arti. 4. vbi Caiet. Nau. in Manu. c. 21. n. 21.

Circa quod sunt duę opiniones. Prima est satis communis ferè omnium, & dicit quòd sic, vt patet per Nicolaum [f] XII. & Benedictum III. [g] quorum Pontificum decreta non sunt reuocata per Sixtum IIII. in concessione eius, quæ habetur in libro [h] Monumenta ordinum. Solùm enim secundùm eos ibi loquitur Summus Pontifex de prohibitionibus, & censuris vltra regulam à religiosis editis, vt testatur collector [i] priuilegiorum Mendicantium, nec sunt reuocata per alium successorem.

f Cle. exiit qui seminat de ver. sign.

g Hab. in li. ord. I talic. 3. p. fo. 110.

h In 1. imp. fo. 22. & in 2. fo. 106.

i Coll. tit. statuta ordinis. §. 1.

Secunda opinio est, quòd prædictus accessus non sit nobis prohibitus per Papam, vel per Ecclesiam. Ratio eorũ est, quia Sixtus IIII. reuocat prohibitiones, & censuras omnes vltra regulã editas, nõ solùm intra ordinẽ, sed etiã à Papa, & ab aliis quibuscunque specialiter pro nobis fratribus Minoribus: quia sic videtur clarè cõtineri in præfata declaratione Sixti IIII. prout affirmat Corduba [k], & nos latè diximus suprà [l] in quæstione de statutis ordinis. Sed pro serena fratrũ Minorũ conscientia, operæ pretiũ esse duxi inuestigare, an ita de iure communi prohibeatur dictus accessus, vt accedens ad ipsa monasteria mortaliter peccare iudicetur.

k Cord. vbi sup. n. 11. q. 3.

l Sup. p. 10. ar. 7.

Pro huius difficultatis explicatione est notandũ, quod Bonifacius [m] VIII. post quam omnium quorumcũque ordinum monialium, subdit, *Nullique aliquatenus inhonestæ personæ neq; etiam honestæ, nisi rationabilis, & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinuerit, speciali licẽtia ingressus, vel accessus pateat ad easdem, vt sic à publicis, & mundanis conspectibus omnino separatæ, Deo liberiùs seruire valeant.* Verùm hic textus si per se consideretur, inefficax est ad hanc accessus inhibitionem probandam. Clausura namque huius Decretalis, vt diximus suprà, nunquã fuit recepta; & quod ad accessum attinet, cõtraria atque immemorabili consuetudine à superioribus scita, & nota, derogata est. Et argumentum confirmatur ex sacro Cõcilio Tridentino [n], vbi sacra Synodus hanc renouat Bonifacij constitutionem, & consequenter de nouo prohibet huiusmodi accessum. Sed nec hæc confirmatio vrget. Quamuis enim sacrum Concilium generaliter dicat se hanc constitutionem renouare: tamẽ cùm non addiderit, in omnibus, & per omnia, renouatio intelligenda censetur, quod ad principalem textus decisionem ingressum, & egressum prohibentem. Quod adhuc ex eodem Concilij Decreto fit manifestius. Bonifacius siquidem egressum dumtaxat permittebat, ex infirmitate periculosa, seu contagiosa. Verùm sacrum Concilium illum permittit ex quacunque causa, quæ Episcopo videbitur legitima. Præterea sacra Synodus declarat in quibus fiat hæc renouatio dicens: *Nemini sanctimonialium liceat exire, & nemini liceat ingredi*, vbi de accessu verbum proponit nullum, & sic illa generalis renouatio intelligenda est, quoad egressum, & ingressum, non verò quoad accessum. Videtur ergo quòd neque sacrum Concilium vrgeat ad præfatam assertionem fundandam. Verùm vrgentissimè roboratur ex Pij V. extrauaganti, quæ incipit, *Circa pastoralis*, vbi Pontifex eandem renouat constitutionem. Postquam enim clausuram seruari præceperat, iuxta Bonifacij VIII. constitutionem, in sacro Cõcilio approbatam, & innouatã, addit, *Quã nos autoritate Apostolica approbamus, & innouamus in omnibus, & per omnia, ac illã districtè obseruare mandamus:* Nota verba, *In omnibus & per omnia*: In quibus etiam decretum Bonifacij VIII. quantũ ad accessum fuisse approbatum constat. Notanda sunt illa etiam verba, *ac illam districtè obseruari mandamus*: per quæ denotatur ipsum accessum esse prohibitum. Quòd si alicubi videris hanc accessionem cunctis patere, illud non est de mente, aut tacita voluntate, aut de scientia sanctissimi Patris, qui si sciret, impediret vtique, atque

m c. periculoso. de reg.

n Cõ. Tri. sess. 25. de reg. c. 5.

atque puniret, quod ex edicto Romæ lato, relato in articulo superiori, patet. Ex quo collige, Summum Pontificem nolle derogare, imò prorsus velle præfatam constitutionem seruari, quantum attinet ad accessum. Vnde ad licitam accessionem duo requiruntur. Primum manifesta, & rationabilis causa. Secundum est, licentia specialis superioris ipsarum monialium. Exponamus singula à licentia incipientes. Cùm enim in iure taciti, & expressi idem sit iudicium, sufficit in proposito, vel expressa, vel tacita licentia. Prælatus enim videns, & sciens omnes ad monasteria monialium accedere, & non repugnans dictis accessionibus, nec ipsis contradicens, videtur tacitè monialium præfectæ committere hanc facultatem concedendi licentias pro eiusmodi accessu: quare, cum licentia præfectæ, assistente rationabili causa, fas erit accedere.

Aduertendum tamen, quòd hæc tacita licentia non extenditur ad eos, quibus superior Prælatus refragatur, & contradicit, vt si Prælatus eiusmodi accessum solis propinquis consanguineis indulgeat, arceat verò quoscunque extraneos, vel si Prouincialis fratribus sibi subditis absque eius speciali licentia interdicat accessum. In his enim casibus Abbatissæ licentia erit insufficiens.

Circa causam requisitam, obserua longè minorem sufficere ad accessum, & longè maiorem requiri ad ingressum. Ad accessum namque sufficit quæcunque pia causa Prælato manifesta. Neque enim requiritur, quòd toti populo de causa rationabili constet, sed satis est ea Prælato innotescat.

Cùm autem iam constituerimus præfatum accessum prohibitum esse, perscrutari oportet, an sit peccatum, necne. Et rursus, an mortale, vel duntaxat veniale. Ad quod respondeo quòd huiusmodi accessus, sine licentia tantū, aut sine licentia, & causa simul peccatum est, sed non plus quàm veniale, si vtrumque deficiat requisitum, grauius peccatum est veniale, leuius autem si alterum dūtaxat, vel licentia, vel rationabilis causa deficiat. Optarem certè hunc accessum etiam à veniali excusare: sed ex verbis Extrauagantis Pij V. ad contrarium asserendum coarctor, ibi, *Mandamus*, & ibi, *districtè*. Et confirmatur. Nam à practica, & vsu Romanæ Curiæ est sumenda legum interpretatio. Et Romæ districtiùs, & sub grauibus pœnis punitur huiusmodi accessus. Quarum pœnarum grauitas subindicat Legislatoris mētem esse, hanc constitutionem accessum prohibentem, vel saltem ad venialem culpam obligare. Quòd autem huiusmodi accessus non sit maior, quàm culpa venialis, ex materiæ exiguitate, & paruitate comprobatur. Talis namque accessio insuffiiēs materia videtur, pro qua pœna æterna imponatur. Et doctrina est communis Theologorum, quòd lex aliàs ad mortale obligans, propter paruitatem materiæ, ad veniale duntaxat obligat. Quòd si cōtrà arguas dicens eiusmodi accessum esse culpam mortalem, sub vno enim contextu, & sub eisdem verbis ingressus, & accessus prohibentur: sed ingressus prohibetur sub mortali: ergo, & accessus pariter sub mortali, prohibetur. Ad hoc respōdeo, quòd nō est par ratio. Nā in ingressu est materiæ grauitas, in accessu verò exiguitas. Si lex diuina, aut ecclesiastica diceret; prohibemus omne furtum, siue magnum, siue exiguū, omne mendacium, siue perniciosum, siue otiosum, vtrumq; sub eodē contextu & sub eisdem verbis interdicitur: & tamen alterum est mortale, & alterum veniale. Ita in proposito nostro dicēdum est. Præterea in psalmo [a] sub vno contextu, & eisdē imperatiui modi verbis legimus, *Vouete, & reddite Domino Deo vestro*: & tamen vouere est consilium,

a Psal. 75.

& reddere est præceptum.

Quòd si dicas accessionem, de qua loquimur, non esse leuem, sed grauem materiam, propter vana, & otiosa verba, quæ illic admiscentur non rarò: respondeo, quòd huiusmodi otiosa verba non sunt de intrinseca ratione accessionis: sed sunt alia distincta culpa. De omni autē verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die Iudicij. Addiderim vltrà, quòd in vna, aut altera actione citra frequentiā, vt plurimum, cessat periculum quod in frequentatione crebrò interuenire solet: ac proinde alia ratio est de Monialiū monasteria frequentantibus, sine manifesta, & rationabili causa. Intellige autem eiusmodi accessum esse peccatum, nisi adsit huius legis inuincibilis ignorantia, à peccato excusans, qualem ferè omnes communiter habent. Tum, quia ignorant hanc legem, quam promulgare non audierūt, tum, quia cum videant Prælatos omnes eiusmodi accessionem permittere, meritò existimant eam non esse interdictam.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Prouinciales, & inferiores Prælati possint licentiare fratres ad accedendum ad monasteria Monialium.

RESpondeo dicendo, quòd si teneatur, quòd Sixtus IIII. reuocauit prohibitiones, & censuras omnes vltra regulam editas, non solùm per statuta ordinis, sed etiam per statuta Papæ, prout reste Corduba tenet vir satis doctus, & nos diximus suprà [b]. Si etiam teneatur, quòd Pius V. dispensauit cum Minoribus, vt non tenerentur ad præceptum non accedendi ad monasteria monialium, nisi eo modo, quo obligat omnes fideles, & omnes alios cuiuscunque ordinis religiosos, prout tetigimus articulo superiori, parum aut nihil difficultatis habet quæsitum in articulo quæstionis. At cùm aliqui persistant in contraria opinione, scilicet, quòd prohibitiones Nicolai III. & Benedicti XII. inhibentes fratribus Minoribus, ne ad monasteria monialium accedant, præcepto quodam particulari non fuerint reuocatæ per Sixtum IIII. res est continēs aliquam difficultatem, cui nobis satisfaciunt Summi Pontifices. Alexander [c] enim VI. concessit, quòd Prouinciales possent licentiare fratres ad alia monasteria, quàm sanctæ Claræ, non solùm eleemosynæ petendæ, vel prædicationis faciendæ, sed etiam, pro spirituali visitatione consanguineorum, vel alia necessitate, intelligendo tamen de locis, ad quæ sæculares communiter accedunt. Et Sixtus IIII. [d] concessit, quòd fratres Minores possint de licentia suorum Prælatorum accedere ad monasteria sanctæ Claræ, & sancti Damiani, ad loca, ad quæ sæculares accedunt pro eleemosyna petenda, & causa celebrandi, & pro aliis licitis & honestis.

Circa quod notat Collector [e], resoluendo quamplurimas concessiones, quæ videntur contradictionem continere, aut saltem negationem, vel superfluitatem, propterea quòd fuerint à diuersis commissariis Curiæ Romanæ, vel ab aliis fratribus ordinis impetratæ. Quorum aliqui nescientes ea, quæ antè fuerunt concessa, procurauerunt eadem, & consimilia de nouo impetrare, seu alia circa eadem latiùs vel strictiùs, quàm antè fuerat concessum, & ipsi Summi Pontifices vel latiùs concesserunt, & aliquando strictiùs, quod maximā peperit confusionem. Resoluit igitur, quòd nulla concessio inuenitur qua inferiores à prouincialibus possint mittere, vel licentiare fratres suos

b Sup. q. 10. ar. 7.

c Habet. in suppl. fol. 99. conces. 363.

d Habet. in mon. anentis. prima impres. fol. 69. conces. 142. & in suppl. fol. 110. conces. 388.

e Collect. in conses. titul. accedere ad monasteria monial.

ad alia monasteria, quàm sanctæ Claræ, & S. Damiani, nisi pro eleemosyna petenda, vel prædicatione facienda, prout dicit Nicolaus III. in declaratione regulæ, excepta concessione Eugenij [a] IIII. qua concessit quòd fratres Minoris Obseruantiæ possint intrare loca quarumcúque monialiũ, vbi sæculares cõmuniter intrãt de licencia suorũ Prælatorum, quando mittuntur.

a Habet. in li. monum. ord. fo. 261. conc. 675.

Notat etiam Corduba [b], quòd cõcessiones concedentes nobis accessum, vel ingressum ad monasteria S. Claræ, bene possunt extendi ad alia monasteria monialiũ, quibus eadem priuilegia communicãtur, vtpote ad moniales Conceptionis, & è contra, cùm sit omnino vtrobiq; eadẽ ratio, putà quòd sint sub eadẽ clausuræ obligatione, & sub eadẽ obedientia. Et sic quoad ingressum erit idem iudiciũ, non autem quoad moniales sancti Damiani, etiamsi habeãt votũ clausuræ (cum non sint sub eadẽ obedientia.) Quo verò ad accessum, videtur idem iudiciũ, & eadẽ ratio, vbi enim est eadẽ ratio, ibi erit & idẽ ius, vt in iure habetur [c]. Hanc sententiã tenet Corduba, asserens, sic notasse quendã patrẽ, in his satis doctũ cõtra Collectorẽ, qui videtur extendere ad moniales sãcti Damiani dictas concessiones, cùm ipsæ seruẽt clausurã, sicut moniales sanctæ Claræ. Nõ aduertẽs quòd licèt seruent clausurã, non tamen eam seruant sub eadem obedientia.

b Cor. in addit. ad com. ti. accedere ad monasteria moni.

c l. illud. ff. ad leg. Aqui. gl. in c. maiores. de baptism.

Aduertendum circa hanc materiam, quòd aliqui fratres Minores nimis scrupulizantes obtinuerunt à Sede Apostolica licentiam ad accedendum ad Ecclesias Monialium, & ad loca, vbi habitãt fratres ad ipsarum regimen deputati. Contra quos possumus dicere, quòd ibi trepidauerunt timore, vbi non erat timor. Hoc enim neque in regula nostra, nec in sacris Canonibus, nec in aliqua Summorum Pontificum Extrauaganti inuenio esse prohibitum.

Ex omnibus supradictis colligitur primò, quòd Generalis, & Prouincialis (habita causa rationabili) possunt dare licentiam suis subditis, vt accedant ad loca exteriora monasteriorum quarumcumque monialium.

Secundò colligitur, quòd prælati inferiores prouincialibus, prout sunt Guardiani, & Custodes, habent eandem autoritatem, & facultatem pro monasteriis sanctæ Claræ, ac S. Damiani, & in casibus sequẽtibus pro quibuslibet monasteriis, scilicet pro visitandis Reliquiis, & tempore stationũ, ac processionum generalium, & pro aliis causis honestis, pro quibus dat Sixtus IIII. facultatem prælatis Minorũ, vt possint duos fratres licentiare. In hoc tamen stãdum est constitutionibus generalibus, quæ circa hoc autoritatem habent à Leone X. ad augendum, & diminuendum quidquid videbitur expedire. Ait Leo [d] X. loquens super istam materiam, *Non prohibemus, quòd fratres prædicti, scilicet Minores, intra limites monasteriorum S. Claræ, & ad loca vbi fratres eisdem seruientes habitant, & alij sæculares ingrediuntur, intrare, & accedere, necnon cum eisdem (quando opus fuerit) cum limitationibus in capitulis vestris ordinatis, in locis, in quibus reliqua personæ sæculares cum eisdem loquuntur, loqui possint.* Hæc Leo X.

d Habet. in suppl. fo. 17. concef. 56.

ARTICVLVS VI.

Quis Prælatus ex inferioribus possit dare prædictam licentiam.

Respondeo dicendo, quòd superior, qui debet dare licentiam, debet esse prælatus proprius fratris cui datur: quia debet examinare, an sit illius maturitatis, quam declaratio, seu concessio prærequirit: & hoc est opus, vt cognoscat illum. Vnde frater qui reperitur, vbi non habet superiorem proprium, non potest licentiari per Prælatum monasterij, vbi tunc reperitur, etiam si sit Minister prouincialis, cùm non sit Prælatus suus. Ita Collector e priuilegiorum Mendicantium. at Corduba in additionibus ad Compendium [f] ait, quòd consuetudo est optima interpres legum humanarum: & præualet ipsis legibus (vt est communis regula iuristarum, & Theologorum.) Et in ordine nostro est consuetudo, quòd cum frater hospes est in conuentu alterius Prælati, seu in aliena prouincia, tenetur illi obedire, saltem in pertinentibus ad gubernationẽ exteriorum actuum: & reputatur ille pro tunc suus Prælatus: vt ab eo gubernetur, & ei prouideatur in suis necessitatibus corporalibus, & spiritualibus, interim emergentibus. Ideo, si à tali Prælato præcipiatur tali fratri hospiti, vt vadat ad sociandum aliquem confessorem, vel fratrem ad monasteria monialium, etiam ad intrandum clausuram cum eo, in casu, quo alius potest licitè intrare, potest etiam ipse intrare. Seu si occurrẽte necessitate, sine fraude, talis Prælatus det illi licẽtiã, sicut suo subdito dare posset, videtur quòd licitè fiat: quia sic quoad hoc videtur consuetudine practicari. Ideo non est in hoc nimis scrupulãdum, sincero, & simplici animo obeditur, & viuitur sine fraude. Dixi, notanter, sine fraude: nam si quid in fraudem fieret, non esset licitum. Vtpote si quis eo animo veniens hospes ad prouinciam, seu conuentum alterius Prælati, vt de eius licentia colloqueretur cum monialibus, non potens eam habere à suo proprio Prælato: tunc enim non posset id licitè facere in fraudem. Fraus enim, & dolus in foro diuino pariter, & humano patrocinari non debet alicui.

e Collec. in ti. accedere monast. monial.

f Ti. accedere ad monasteria monial.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Custos & Guardianus, qui possunt licentiare suos subditos ad dictos accessus, & ingressus in monasteria monialium, possint licentiare se ipsos.

Respondeo dicendo, quòd Collector priuilegiorum Mendicantium, tenet partem negatiuam, & Corduba tenet contrarium, scilicet quòd Custos, & Guardiani sicut possunt licentiare suos subditos, possunt etiam se ipsos licentiare, nisi hoc expressè eis prohibeatur per suos superiores: & ratio est, quia in actibus, qui non sunt iurisdictionis, vel iudiciariæ potestatis, sed superioritatis tantùm, potest quis licentiare seipsum, sicut & subditos suos quomodocunq; habeat talem potestatem, scilicet ordinariam ex officio, aut ex cõmissione seu ex concessione facta sibi, ratione officij, maximè per Papam: quia eo ipso, quo ipsi cõfiditur, vt possit licentiare alios, confiditur, & conceditur, quòd & seipsum similiter possit licentiare, nisi ex causa specialiter prohibeatur. Facit ad hoc doctrina Caietani g dicentis, quòd in suis legibus potest superior eo modo secum dispensare, sicut & cum suis subditis; ergo similiter potest Prælatus seipsum licentiare ad accessum & ingressum, sicut & suũ subditũ, quia similiter est actus superioritatis non autem iudiciariæ autoritatis, seu iurisdictionis. Et rationibus, quibus fatigatur Collector, respõdeo, quòd habẽt locũ in actibus iurisdictionis, vel iudiciariæ potestatis: quia in his nemo potest esse iudex sui ipsius, neq; in se exercere tales actus iurisdictionis. Vnde nemo potest cõmutare vota à se ipso emissa, nec in eis dispensare, etiamsi cum aliis possit dispensare & eorũ vota commutare.

g Caie. 2. 2. q. 96. artic. 9.

QVÆ

QVÆSTIO XLVI.

De clausura Monialium, quoad ingressum in earum monasteria, in vndecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *Vtrum omnes prohibeãtur ingredi monasteria Monialium.*

2 *Vtrum cum licentia licitum sit ingredi monasteria Monialium.*

3 *Quis fratribus Minoribus, ac alijs quibuscunque personis, ingrediendi sanctæ Claræ monasteria licentiam concedere valeat.*

4 *Vtrum ad licitè ingrediendum monasteria quarumcunque Monialium, præter superioris licentiam, requiratur aliqua causa moraliter necessaria.*

5 *Vtrum superiores Monialium possint propria autoritate intrare monasteria Monialium, propter aliquas causas, quæ hic specialiter enumerantur.*

6 *Vtrum generosa possit cum puellis comitata, ingredi monasteria Monialium.*

7 *Vtrum Monialiũ cõuentibus liceat habere sæculares ancillas, quæ Monialibus infirmis, & in coquina, & in alijs ministerijs inseruiant.*

8 *Vtrum Monialibus infirmis liceat habere famulas intra monasteriorum clausuram.*

9 *Vtrum Moniali præ cæteris illustriori liceat habere sæcularem ancillam.*

10 *An in monasterijs Tertiariarum, & Militiarum aliquas nobiles puellas sæculares ibi nutriendas, sanctisq; moribus imbuendas, recipere liceat.*

11 *An liceat Prælatis dispensare, vt matres ingrediantur ad inuisendas filias Moniales morti iam propinquas.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm omnes prohibeantur ingredi monasteria Monialium.

Respondeo dicendo, quòd Concilium Tridentinum [a] determinat: *Ingredi autem intra septa monasterij nemini liceat cuiuscunque generis aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel superioris licentia in scriptis obtẽta sub excõmunicationis pœna ipso facto incurrenda.* Hoc tamen limitandum esse iudico, ne procedat in infantibus adhuc discretione carentibus, argumento aliquorum iurium [b]. Huiusmodi enim infantes non peccant ingredientes, cùm neque ad peccandũ incitare possint: atque ideo nec vllã incurrunt censurã. Quare Moniales eos admittentes, cùm neminẽ ingredi prohibitũ admittãt, non peccant. Ingredi autẽ prohibentur omnes cuiuscunque fuerint ætatis, habentes scilicet vsum rationis, & discretionem ad peccatum, vel qui ad peccatum incitare possunt.

a d. c. 5.

b l. 1. C. de falsa moneta. l. illud. ff. de iniuriis. c. illud. 15 q. 1.

Consequitur inde aliter esse dicendum de fatuis puberibus, qui licèt peccare non possunt, tamen ad peccatum incitare, turpiterque iocari possunt. Quapropter, licèt ipsi ingredientes, ex defectu vsus rationis à peccato sint immunes, verũtamen Moniales tenentur eos non admittere: quod si admiserint, à peccato profectò non excusantur. Non enim in his ratio legis cessat, si quidem ad peccandum incitare valent. Ita tenet Nauarrus [c].

c Nau. in c. statuimus. 19. q. 3. n. 59.

Et aduertendum pro explicatione totius materiæ de obseruantia clausuræ Monialium, quòd nomine monasteriorũ, in quæ prohibetur ingressus mulierũ & virorũ, dubitatur, quid intelligatur. Pro cuius explicatione recurrendũ est ad regulã fratrũ Minorũ. Vbi inuenitur simile præceptũ, ne scilicet fratres Minores monachatũ monasteria ingrediãtur. Et sex Romani Põtifices fratrũ Minorũ Regulã interpretãtes cõcorditer diffinierũt, nomine monasteriorũ, claustrũ, domos, & officinas interiores significari, vbi per domos Monialiũ, habitacula intelligũtur. Cõsequitur inde, quòd intrantes Ecclesiã, vel domos Monasteriis contiguas, in quibus familiares personæ monialiũ obsequiis deputatæ cõmorãtur, vel ad crates, seu locutoria accedẽtes, nõ cẽsentur monasteria ingredi: quia nullus locus istorũ est monasteriũ, iuxta Romanorũ Pontificũ declarationes. Neque hæc loca sũt intra septa monasterij, sed omnino sunt extrà, & omnibus sæcularibus patentia, & communia. Dubiũ est, an sæcularibus eiusmodi ingredi receptacula (quæ sunt statim in portis monasteriorũ) hodie liceat. Re vera hæc receptacula sũt intra septa monasterij, & intra Monialiũ domum, seu habitationẽ, & intra clausurã: quare absque licẽtia Prælati, & causa rationabili, ea ingredi minimè licet, cùm clausuram intrẽt, & violẽt. Quod & hac ratione fit euidẽs. Aut enim illa receptacula sunt intra, aut extra clausurã. Si extra clausuram asseras, ergo Moniales illic existẽtes clausurã violãt, & cõsequẽter, eis illic nõ liceret esse, quod tamẽ falsũ est, quandoquidẽ sunt intra domũ, seu habitationẽ suam. Quòd si intra clausuram illud receptaculum esse dixeris, ergo sæcularibus illud ingredi non licet, quod est meum intentum.

ARTICVLVS II.

Vtrùm cum licentia licitum sit ingredi monasteria Monialium.

Respondeo dicendo, quòd cùm sacrum Concilium & Pontifices Maximi ingressum in Monialium monasteria vetassent, neque ignorassent, plures esse necessitates, propter quas ingredi fas esset, ordinauerunt, quòd ad licitè ingrediendum monacharum quorumcunque ordinum monasteria duo copulatiuè requiruntur, & superioris Monialiũ licentia in scriptis obtenta, & causa moraliter necessaria, prout dicitur in Conc. Trid. [d] quod idem Pius V. & Gregor. XIII. in suis extrauagantibus determinauerunt. De licentia dicamus modò: postea autem de causa erit nobis sermo, circa quod quoddã dubiũ circũfertur, an in monasteria Monialiũ regulari Prælato subiecta, sufficiat ad ingrediẽdum Episcopi licentia, an verò ipsius regularis Prælati necessaria sit. Et videtur quòd in præfatis monasteriis ab Episcopi iurisdictione exemptis, & prælato regulari subditis sufficiat Episcopi licentia. Cùm sacra Synodus disiũctiuè, vel Episcopi, vel superioris licentiam requirat, argumento aliquarum [e] legum. Sed dic, quòd in his monasteriis, neq; requiritur, neque sufficit Episcopi licentia: sed requiritur & sufficit superioris eiusdem monasterij licentia. Ad Episcopum enim pertinet in Monialium monasteriis sibi subditis hanc licentiam propria autoritate, & in aliis Sedi Apostolicæ immediatè subiectis, autoritate eiusdem Sedis indulgere, & non in aliis. Sed in præfatis monasteriis ab Ordinario exemptis, & Prælato regulari subditis, eiusmodi concessio nõ pertinet ad Episcopum, sed ad monialium superiores. Sic tenet Nauarrus [f]. Sunt ergo referenda singula singulis. Quorsum ergo Episcopus ingrediendi monasteria alienæ iurisdictionis licentiam donaret: cui Monialium præfectus contradiceret, atque eius licentiam impediendo resisteret, & cui Abbatissa, vel

d Conc. Trid. sess. 5.

e l. pe. vers. ... ff. de verb. ... c. in alt. ... de vag. ... li. 6.

f Nau. in c. statuimus. 19. q. 3. n. 99.

vel Priorissæ parere non astringerentur. Nemini fas est alienam domum ingrediendi facultatem concedere. Hæc expositio fit manifestior ex verbis Bonifacij, dicentis: *nemini ingredi liceat, nisi de illius ad quem pertinuerit speciali licentia.* Obserua verbum, *ad quem pertinuerit*, per quod interpretaberis Concilij verba requirentis licentiam Episcopi, vel superioris.

Obserua tamen, quòd cùm sacra Synodus dictione exclusiua vtatur dicens, quòd hanc ingrediendi licentiam debeat dare tantùm Episcopus, vel superior, his verbis excluditur monialium præfecta. Abbatissa, scilicet, vel Priorissa, cui hanc licentiam donare etiam in necessariis casibus non licet. Sed eiusmodi concessio spectat tantùm ad Episcopum, vel monialium superiorem Prælatum. Dictio enim exclusiua significat, quòd hoc posset Episcopus, vt superior: & nemo alius. Sic tenet Dominicus [a], Archidiaconus, & Ioannes Andreas, & Nauarrus. Pariter neque Abbatissa monialibus ad exeundum licentiam præstare potest, quandoquidem & illi imponitur clausura à Bonifacio VIII. [b] Et ideo etia ad exeundum, superioris Prælati licentia necessaria est, quod procedit etiam Sede vacante. Nam cum Capitulum Sede vacante succedat in locum Episcopi, prout cum communi tradit Syluester [c], euidenter sequitur, quòd Prouisor à Capitulo nominatus, erit superior ad dictam licentiam concedendam.

a Dominic. Archid. ac. Andr. in d. c. periculoso. Nau. vbi s. n. 59.
b d. ca. periculoso. §. verum
c Syluest. v. capitulum. n. 4.

Requiritur præterea ad licitum ingressum licentia in scriptis obtenta. Sic præcipit sacra Synodus. Circa quod oritur dubium, si Abbatissa nequit licentiam dare, & superior, ad quem spectat scriptam licentiam concedere, longè abest, quomodo potest monialibus monasteriorum, quæ longè ab Episcopo, & superioribus sita sunt, satis prouideri, & subueniri, quoad Medicos, & Chirurgos, carpentarios, & alios quorum repentina opera moniales passim egent, si eorum licentia in scriptis est necessaria. Dic quòd superior hanc generalem facultatem scriptam Abbatissis, vel monialium confessariis potest committere, vt scilicet in similibus casibus ingrediendi licentiam donare valeant. Vel dic aliter, quòd hoc casu nulla est necessaria licentia superioris, etiam verbo tenus: sed Abbatissa ex præsumpta interpretatiua voluntate superioris, eam donare potest in his casibus, iuxta doctrinam D. Thomæ [d] dicentis, quòd non requiritur superioris dispensatio, cùm causa non ieiunandi est manifesta, & superior facilè adiri non potest, præsertim si consuetudo id habet, quæ doctrina nostro casui adaptari omnino potest.

d D. Tho. 2. 2. q. 47. a. 4.

ARTICVLVS III.

Quis fratribus Minoribus, ac alijs quibuscunque personis ingredi sanctæ Claræ monasteria licentiam concedere valeat.

Respondeo dicendo, certum esse quòd fratribus Minoribus solus Papa hanc facultatem concedere potest: neq; sufficit licentia generalis, sed requiritur specialis, qualis est ea, quæ fratrum Minorum expresè meminisset, cùm eorum regula dicat non ingrediantur monasteria monialium præter illos, quibus à Sede Apostolica concessa est licentia specialis. Nec immeritò specialis requiritur licentia, quandoquidem ipsi specialem habeant inhibitionem. Quare cùm nullus inferior Romano Pontifice, nisi eius vices, quo ad hoc, in specie habeat, hunc ingressum fratri Minori indulgere valet, hinc est, quòd si Cardinalis S. R. E. vel Episcopus habeat licentiam ingrediendi præfata monasteria cum sociis, seu ministris sibi gratis, non possunt virtute huius concessionis eligere fratres minores, socios, vel ministros, qui vnà secum ingrediantur, quia iuxta regulæ præceptum requiritur licentia specialis, id est, quæ de ipsis fratribus expressam mentionem faceret. Prædicta autem facultas, quam in casu posito, vel Cardinalis, vel Episcopus habent eligendi socios ad intrandum, non est specialis pro fratribus, sed generalis, atque ideo minùs sufficiens. Oportet autem ad hunc ingressum quòd Cardinalis vel Episcopus facultatem habeant eligendi quoscunque sibi gratos socios, vel ministros, etiamsi essent de ordine Minorum: tunc enim talis licentia esset pro fratribus minoribus specialis.

Sed videamus quis hanc licentiam sæcularibus, seu quibusuis aliis personis donare valeat. Certum est autem, quòd vtraque S. Claræ regula ingressum concedebat, de licentia, vel Romani Pontificis, vel Cardinalis, cui S. Claræ ordo subditus erat: sicut patet ex eisdem regulis [e]. Verùm Martinus [f] V. statuit, quòd Cardinalis protector nullo modo posset concedere licentiam ingrediendi monasteria inconsulto Romano Pontifice, seu absque Sedis Apostolicæ licentia speciali. Successit tamen Iulius II. [g] qui concessit quòd Prouinciales Minorum habeant eandem potestatem, & facultatem, circa moniales S. Claræ eorum curæ commissas, quam Vrbanus IIII. in Regula prædictorum monialium Cardinali dicti ordinis protectori concesserat.

e 1. reg. ca. 11. reg. c. 18.
f Habet. in li. monas. ordin. in 2. impr. fo. 38. & in 1. f. 36 etc. f. 41.
g Habet. in supp. fo. 7 a. concc. 220.

Circa quam Iulij concessionem dubitatum fuit, an Prouinciales virtute huius concessionis habeant eandem autoritatem illimitatam, & quoad omnia sicut Cardinali protectori in regula concessa erat: an verò eam habeant limitatam, & restrictam, prout à Martino V. protectoribus restricta erat tempore, quo hæc Iulij concessio emanauit. Si enim Prouinciales omnem autoritatem habeant absque restrictione: consequens fit, quòd sicut protector ex concessione regulæ poterat hanc ingrediendi licentiam concedere, ita, & possint ministri prouinciales. Si verò eam habeant limitatam, & cum præfata Martini V. restrictione, consequens est, quòd sicut protector tempore, quo Iulius II. hoc concessit Prouincialibus non poterat hũc ingressum donare propter Martini V. inhibitionem: ita neque possit minister prouincialis, & quòd Iulij concessio intelligatur cum restrictione, & limitatione, prout tunc habebat Cardinalis protector. Vt autem de hac quæstione, meam proferam sententiam dico, quòd neutra pars est certa. Verùm communis, & probabilior opinio est, quòd Prouinciales hanc habeant autoritatem restrictam, & limitatam, iuxta limitationem Martini V. ita quòd sicut tempore concessionis Iulij II. protector nõ poterat hãc licẽtiã dare: ita neque possũt generales, aut prouinciales ministri. Sic tenent Clypeus [h] minorum, & autor compendij mendicantium, & Corduba in additionibus ad compendium.

h Clyp. concl. 6. autor. compen. 1. ingredi monast. nos. 4. & Cordub. ibi § quoad quartum.

Pro hac opinione roboranda quatuor rationibus nituntur prædicti patres, quas Corduba facillimè soluit. Verùm huic opinioni fauet consuetudo, quę est optima legum interpres, & quæ habet vim legis. Cõmuniter enim ministri, tam prouinciales, quã generales intellexerunt protectoris autoritatem sibi communicatam, cum prædicti Martini restrictione, nec vnquam virtute concessionis Iulij licentiam ad ingrediendum ausi sunt donare. Quare dico, quòd in regula duplex potestas ab Vrbano protectoribus conceditur. Prima est, quod protectores habeant curam,

curam,& regimen ipsarum monialium, eisque moniales parere teneantur, vt habetur in capite vigesimo quinto eiusdem regulæ, & hanc concedit Iulius Ministris prouincialibus. Altera est, & secunda quòd protector licentiam ad ingrediendum donare valeat, vt dicitur in capitulo vndecimo regulæ primæ, & in capite decimo octauo regulæ secundæ, & hæc potestas Prouincialibus minimè communicatur.

Sed argues contra prædicta. Videtur enim quòd Episcopus, vel superior possit hodie mulieribus sæcularibus facultatem indulgere ingrediendi monasteria sanctæ Claræ, ex concessione Concilij Trident. [a] Quod postquam in monasteria monialium sine Episcopi, vel superioris licentia ingredi prohibuit addit, *Dare autem tantùm Episcopus, vel superior licentiam debet in casibus necessarijs.* Hæc ibi. Ergo iam non requiritur licentia Papæ ad ingrediendum monasteria monialium, etiam sanctæ Claræ.

a Sess. 25. de reg. c. 5.

Hoc argumentum soluit idemmet Concilium [b] Tridentinum, vbi sic legimus: *Qui verò Regulares tam viri, quàm mulieres, sint, qui sub arctiori regula, vel statutis viuunt, eos ab eorum instituto & obseruantia sanctæ Synodus amouere non intendit.* Hæc Conciliũ. At cùm sanctæ Claræ moniales habeant strictiorem regulam, strictioraque statuta, nempe, vt absque summi Pontificis licentia nemini earum monasteria liceat ingredi, sancta Synodus obseruare vult, non relaxari eiusmodi strictiora statuta. Quare licentia Episcopi, vel superioris sufficiens ad ingrediendum ea monasteria, quibus de nouo per sacrum Concilium indicitur clausura, non sufficit ad ingressum monasteriorum sanctæ Claræ, idemq; de monasterijs Conceptionis omnino est dicendum. Nam hic ordo strictiorem regulam, strictioraq; statuta habet. Nam in capitulo nono eiusdem regulæ Iulius II. omnibus interdicit ingressum, exceptis Visitatoribus, confessariis, Medicis, & artificibus pro suis officiis necessitatis tempore exercendis. Et addit vltrà: *Si verò aliter ingrediantur, tam ingredientes quàm admittentes excommunicationis sententiam incurrant.* Hæc ibi, Fateor ergo, quòd superiores monialium sanctæ Claræ, & Conceptionis ingrediendi licentiam indulgere valent iis tantùm, quibus ex concessione regulæ ingredi fas est. Sed rursus, ad eam licentiam vlterioribus personis concedendam nullam habent autoritatem. Hæc asserta fuerunt à quodam doctissimo nostræ religionis viro, quoad monasteria sanctæ Claræ, & Conceptionis: nec in hoc puto seruandam esse generaliter constitutionẽ Concilij Tridentini, vt dicetur infrà in articulo sexto in fine.

b Conc. d. sess. 25. c. 22.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm ad licitè ingrediendum monasteria quarumcunq; monialium, præter superioris licentiam requiratur adhuc causa moraliter necessaria.

Respondeo dicendo, quòd vt constat ex Decreto Bonifacij VIII. & ex Concilio Tridentino superiùs allegatis, causa ad huiusmodi concessionẽ interuenire debet. Solùm dubitatur, an sufficiat tantùm quædam causa moraliter necessaria. Pro cuius rei explicatione notãda sunt verba constitutionum de hac re verba facientium. Bonifacius enim VIII. postquam hunc ingressum generaliter inhibuit, exceptionẽ apposuit, dicens, *Nisi rationabilis, & manifesta causa exsistat.* Super quæ verba Glossa [c] ibi addit: *Sicut in medicis, barbitonsoribus, sartoribus, carpentariis, & similibus, cum eorum ministeriis Moniales indiguerint.* At Concilium Tridentinum postquam prohibuit dictum ingressum addidit: *Dare autem tantùm Episcopus, vel superior licentiam debet in casibus necessariis, nec in aliis vllo modo possit, etiam vigore cuiuscunque facultatis vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi.* At Gregorius XIII. in constitutione quæ incipit, *vbi gratia, & indulta*, pro necessitatibus vrgentibus, tantùm prædictam facultatem concedi permittit, & quamuis præfata decreta diuersis verborum formis vtãtur, tamen in re cõueniunt, & eandem habent sententiam. Quam enim sacra Synodus causam necessariam vocat, hanc Bonifacius rationabilem, & manifestam nuncupauerat. Et Gregorius VIII. qui necessitatem vrgentem requirit, nullum supra Concilium addit maiorem rigorem, sed pro eodem sumit necessitatem vrgentẽ, & necessitatẽ moralẽ. Probatur primò, quia ex decreto Cõcilij probat ipse sua sẽtẽtia requiri, scilicet, vrgentẽ necessitatem, cùm Cõcilium Episcopis, & superioribus hanc cõmittat facultatem in casibus necessariis; ergo non intendit Concilium derogare. Secundò ex præcedentibus verbis extrauagantis colligitur hæc expositio. Cùm enim inhibuisset ne monasteria ipsa ingrederẽtur, pro libito addidit, *Sed necessitatibus vrgentibus:* ergo non derogat ingressum, qui fit ex causa moraliter necessaria, sed eum derogat, ac prohibet ingressum, qui pro libito fieret. Tertiò, quia constitutio interpretans, qualis est Extrauagans Gregorij XIII. in dubio intelligenda est, secundùm interpretata, qualis est sacri Cõcilij constitutio, prout dicitur in iure [d]. Quod etiam ex eo confirmatur, quia euitanda est legum correctio (& maximè legis Concilij generalis) quãtum possumus: & expedit iura iuribus concordare. Verum ergo dicimus, quòd tria hæc decreta, tametsi diuersis verbis loquentia, eandem omnino ingrediendi causam, hoc est moraliter necessariam requirunt, nec hæc verborum diuersitas vllum maiorem addit rigorem.

c Gl. in d. c. periculoso. v. causa.

d Auth. hac constitutio. §. hac igit. coll. 6.

Sed videamus vnde nobis constat, quòd Concilium, & alia decreta tãtùm causam moralem prærequirunt. Pro cuius rei explicatione aduertendum est, quòd duplex est necessitas. Prima necessitas est, seu impossibilitas logica, seu metaphysica: & altera est moralis necessitas. Quo supposito dico, quòd in præsentiarum sufficit necessitas moralis, & non prærequiritur logica, & metaphysica. In omnibus náq; præceptis, & diuinis, & humanis, etiam lege non excusante, semper intelligitur excepta moralis necessitas, prout dicunt communiter Doctores. Ergo in nostro casu vbi lex necessitatem, seu casum necessarium expressè excipit, à fortiori hæc exceptio de necessitate morali, & non de metaphysica est intelligenda: nec requiritur quòd necessitas sit extrema, seu strictissima. Præterea, præcepta moralia ad mores spectantia, non metaphysicè, sed moraliter sunt intelligenda. Nec dubitandum est, quin Ecclesia hac æquitate sua omnia præcepta intellexerit, atque temperauerit: vt sic eum imitetur, qui omnia disponit suauiter, & cuius iugum suaue est, & onus leue. Ergo, & hoc præceptum necessitatem moralem non excludit. Probatur præterea: nam Cõcilium Tridentinum concedit facultatem superioribus ad dispensandum in casibus necessariis: sed Concilium non loquitur de illis casibus, in quibus ante prædictum Concilium poterant licentiam præstare, quia verba præsentis decreti, aliquid debent operari; non enim otiosè & inutiliter posita sunt. Ergo cùm ante Cõciliũ poterãt superiores præstare

licentiam iure ex vi regulæ omnium Monialium, medicis, & barbitonsoribus, & reliquis artis peritis, inde sequitur, quòd sacrū Conciliū in prædicto decreto nō loquitur de necessitate naturali ordinaria nec extraordinaria, qualis esset incēdium monasterij. Nam in eo casu, ante Concilium erat licitus ingressus ad extinguendum ignem. Relinquitur ergo, quòd Concilium in illo decreto agit de necessitate morali, & extraordinaria iudicio peritorum determinanda, & decernenda. Quia cùm huiusmodi necessitas sit inopinata, non potest præueniri per Summum Pontificem.

Est autem hoc loco obseruandum, minorem causam requiri pro ingressu fœminarum, quàm virorum, minorem pro matre, aut sorore, quàm pro aliis fœminis: minorem ad ingrediendum receptaculum illud, de quo in superioribus [a] fecimus mentionem, quàm ad ingrediendum officinas interiores conuentus.

a Supr. har q. n. 1.

Est etiam obseruandum, quòd quamuis lex ingressum generaliter prohibens nullam necessitatis exceptionem apponeret, adhuc omnis illa restrictio, seu exceptio, quæ est de iure naturæ, censetur apposita. Quare, lege neminem excipiente, visitatores, confessores, medici, & artifices censentur excepti: quia horum exceptio est de iure naturæ. Hinc patet declaratio ad Concilium Tridentinum, [b] vbi sic legimus: *Is, qui Abbatissæ, vel Priorissæ electioni præest, & Episcopus, siue alius superior clanstra monasterij non ingrediatur: sed ante cancellorum fenestellam, vota singularum audiat, vel accipiat.* Hæc ibi. Profectò quamuis hæc lex nullam apponat exceptionem, veruntamen limitandum est, nisi Prælati iudicauerint, non posse fieri dictam electionem canonicè, nisi ipsi monasteria ingrediantur, vt in casu sequenti patebit.

b Sess. 25 de reg. c. 7.

ARTICVLVS V.

Vtrùm stante Concilio Tridentino & constitutionibus Apostolicis de ingressu, & clausura monasteriorum Monialium, superioris earundem, immediatè autoritate Apostolica deputati, possint indistinctè, ex causa publica, vel secreta, ab ipsis tantùm superioribus iustificanda intra clausuram monasteriorum intrare in electione Abbatissarum facienda, ex causa inquietudinis Monialium, & suspicione subornationis suffragiorum, inter easdem suborta, vel ex alijs iustis causis, ab ipsis superioribus rectè arbitrandis, & ibi vota ipsarum monialium audire, & recipere.

RESpondeo dicendo, primò, posse dictos superiores causa rationabili, & manifesta id suadente ingredi in clausuram dictorum monasteriorum. Cùm enim ipsi cum suis subditis in hoc possint dispensare, etiam cum seipsis dispensare posse, tenēt viri clarissimi, inter quos est Caietanus [c], quem refert, & sequitur Corduba. Et sic possunt ingredi claustra monasteriorum suarum Monialiū ad dictam electionem faciendam, quando ad eam rectè, & ritè celebrandam propter earum instantias in casu positas, necessarius est dictus ingressus: prout tenet Nauarrus [d]. Verum est tamen, quòd licèt ipsa Monialium monasteria sint autoritate Apostolica immediatè aliquibus Abbatibus subiecta, Generales tamen, & ipsorum superiores possunt inquirere, & examinare, an causæ supradictæ ingrediendi fuerint veræ, an fictitiæ: & non obstat dicere, quòd ipsi Generales non habent iurisdictionem supra dicta monasteria, & eorum Moniales, cùm sint ipsis Abbatibus immediatè subiecta, vt se in his possint intromittere. Nam respondetur, quòd Generales de hoc inquirentes, non mittunt falcem in messem alienam; hoc enim agunt iurisdictione, quam habent super ipsos Abbates. Qui in syndicatione non solùm syndicātur de his quæ bene, vel malè faciunt, in quantum Abbates suum ministerium Abbatiatus exercentes, sed etiam in quantum particulares personæ legē Dei, & sacros Canones, obligati obseruare, principaliter in his, quæ pertinent ad honestatem. Quę si causa ingressus non est iustificata, regulariter naufragium pati præsumitur.

c Caiet. 1. 2. q. 97. ar. 4. Cordub. li. 5. q. 3 14. p. 45.

d Nau. in c. statuimus, n. 39

ARTICVLVS VI.

Vtrùm generosa quædam possit intra clausuram intrare Monialium Conceptionis, comitata aliquibus honestis puellis.

RESpondeo dicendo, cum doctissimis Theologis, & Iurisperitis, posse ibi esse autoritate Prælati dictarū monialium, cum tribus, aut quatuor comitata puellis, si ipsa generosa nō habebat cómoditatem manendi in sæculo sine dispendio sui honoris, & famę: & quòd prædicta necessitas est sufficiēs causa ad dispensandum. Quod probatur: nam Illustrissimi Cardinales declarauerunt, esse sufficientem causam ad dispensandum cum puellis, quæ duodecim annis sunt minores, quòd scilicet possint in habitu honesto educari in monasteriis strictè clausuram obseruantibus. Imò affirmat doctissimus pater Franciscus Bobadilla, regularis nostræ Obseruantiæ meritissimus pater, quondam prouinciæ Castellæ Prouincialis dignissimus, in suo Enchiridione manuscripto, quem nobis reliquit, quòd ipse in quadā occasione respōsum habuit ab illustrissimo Episcopo Paduano Nuntio Apostolico Hispaniarum, & Legato à latere, in quo sua subscriptione asserebat, id licitè fieri posse de puellis, quæ duodecim annis sunt minores, quod latè probat Nauarrus [e]. Verum est tamen, quòd ante Concilium id non licuit, sine speciali dispensatione Papæ id prohibentis, pro monasteriis sanctæ Claræ.

e Conc. Tri. sess. 25. de reg. c. 5.

Sed contra supradicta sunt duo argumenta. Primum est desumptum ex constitutione Sixti V. data Romæ apud Diuum Petrum, die quinta Ianuarij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono, Pontificatus sui anno quarto. *In quo motu proprio, & ex certa sciētia, deq; Apostolica potestatis plenitudine, omnes, & singulas licentias ingrediendi monasteria Monialiū regnorum Hispaniæ, & ibi permanendi ad tempus mulieribus cuiuscunque status, gradus, & conditionis existentibus, etiā Comitissis, Marchionissis, & Ducissis, sub quibuscunque verborū tenoribus, & formis, ac cum quibuscūq; etiā derogatoriarum derogatorijs, aliisq; fortioribus, & efficacioribus, & insolitis clausulis; nec non irritantibus decretis à Sede Apostolica, & à se cōcessas cassauit, & irritauit, districtè præcipiēdo mulieribus prædictis, licētias huiusmodi prætendentibus, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna postquam harum notitiam habuerint, à qua non possint nisi à Sede Apostolica absolui: præterquā in mortis periculo, ne monasteria prædicta ingredi, aut inibi manere, seu stare habeant, seu præsumant.* Hæc Sixtus Quintus.

Huic argumēto respondetur, quòd in dicto motu proprio solùm prohibetur, & interdicitur ingressus

illarum

illarum mulierum, quæ ingrediuntur, & ibi permanent, priuilegio à Sede Apostolica concesso, vt patet ex eius verbis, ibi; *Sede Apostolica, & à nobis concessa.* non autem prohibetur ingressus illarum mulierum, quæ ingrediuntur, & ibi permanent facultate iuris communis Concilij Tridentini.

a Conc. Trid. ss. 25. de regul. c. 22.

Secundum argumentum est ex Concilio [a] Tridentino, vbi sic legitur: *Si qui verò regulares, tam viri, quàm mulieres sūt, qui sub arctiori regula, vel statutis viuūt, eos ab eorum instituto, & obseruantia sancta Synodus amouere non intendit.* At cùm sanctæ Claræ, & Conceptionis moniales habeant strictiorem regulam, strictioraq; statuta, nempe, vt absque Summi Pontificis licentia, nemini earum monasteria liceat ingredi, sancta Synodus obseruare vult, non relaxari eiusmodi strictiora statuta. Sed respondeo, quòd sancta Synodus amouere non intendit dictorum monasteriorum strictam clausuram, & non ex hoc Prælatis ipsorum monasteriorum tollit facultatem, quam omnibus Prælatis concedit sancta Synodus, dandi licentiam in casibus necessariis, quando ipsis videbitur expedire. Neq; obstat, quòd sine speciali Sedis Apostolicæ autoritate, nemo in dicta monasteria ingredi possit. Nam respondetur, quòd Prælati dictas licentias concedentes, autoritate Sedis Apostolicæ speciali, id faciunt. Quod probatur. Nam Concilium Tridentinum speciali autoritatē concedit pro omnibus monialibus nullas excipiendo. Licèt tamen prædicta videantur iuridica, vsus tamē contrarium admisit; ad Legatum enim suæ Sanctitatis, pro licentia ad hæc, recurritur, cùm velit Sūmus Pontifex, quòd instituta cuiusuis religionis, circa hoc seruentur, prout patet ex declarationibus Cardinalium relatis infrà articulo decimo.

ARTICVLVS VII.

An monialium conuentibus liceat habere sæculares ancillas, quæ monialibus infirmis, & in coquina, & in alijs ministerijs inseruiant.

Respondeo dicendo, mihi esse certum, quòd in monasteriis moniali ū, quæ ad clausurā astringuntur duntaxat ex præcepto Concilij Tridentini, has ancillas licet habere hac lege, quòd domum non plus, quàm moniales, egrediantur. At loquendo de monasteriis sanctæ Claræ, & de aliis, quæ à sua fundatione, & voto clausuram seruant, hoc magis dubium est. Et propterea Paulus III. anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo sexto, *concessit omnibus monialibus prouinciæ Castellæ, vt Prouinciales, & Abbatissæ possent cuilibet monasterio certum numerū sæcularium seruitricum consignare.* Quod nimirum priuilegiū authenticum habetur in articulo sancti Ioannis Regum Toleti. Nam cùm moniales ipsæ à sua fundatione clausuram seruauerint, non poterant dictæ ancillæ illuc ingredi, sine speciali Sedis Apostolicæ decreto. Sed nihilominus contrariū puto dicēdum, etiam post Conciliū Tridentinum, & post cōstitutiones Pij V. supposita opinione eorum, qui dicunt dictas moniales non posse habere conuersas professas ad seruiendum in coquina, & in aliis. Verū supposita opinione eorum qui dicunt, dictas moniales posse nunc habere intra clausuram conuersas professas, quæ in his ministeriis exerceantur, & ad hunc effectum ad habitum recipiuntur, prout contra Nauarrum diximus in superioribus [b], dico non posse dictas seruitiales admitti: cùm iam moraliter loquendo non sint necessariæ, & si in aliquibus monasteriis admittuntur, hoc prouenit, quia Prælati nolunt conuersas istas laicas recipere; vbi enim non recipiuntur, necessarium est, vt laicæ recipiantur ad dicta ministeria exercenda. Quod probatur primò, quia Seraphicus pater noster Franciscus, primæ regulæ sanctæ Claræ institutor, & Innocentius IIII. eiusdem confirmator, & Vrbanus IIII. autor secundæ regulæ, hanc consuetudinem eximendi, scilicet moniales choro destinatas, ab his coquinæ vilioribus officiis approbarunt, qui in præfatis regulis mulieres seruitiales ad professionem admittunt, vt cæteris monialibus choro destinatis in præfatis deseruiant ministeriis: neque has ad clausuram astringi voluerunt. Agnouerunt ergo ac necessarium iudicarunt, vt quæ choro destinantur, ab his ministeriis eximantur, aliàs id non statuissent, & quidem habenda est ratio huius consuetudinis plusquam immemorialis. Præterea & id notissimum est, quòd necessitas ad ingrediendum non debeat esse metaphysica, nec logica, sed moralis duntaxat. Euidens autem est, præfatas moniales choro destinatas moralem, quamuis non metaphysicam habere necessitatem, quòd ab illis ministeriis eximantur, vt commodiùs diuinis laudibus in choro canendis vacare valeant: & consequenter aliis indigent mulieribus, quæ in his occupentur, & confirmatur: nam in monasteriis, in quibus non est magnus monialium numerus, aliæ sunt anus, & debiles, aliæ infirmæ, aliæ infirmis ministrantes, alię & non paucę sunt officiarię, & si aliæ ex his, quæ choro destinantur, in his vilioribus obsequiis exerceantur, quot remanebunt ad diuinas laudes in choro canendas? nonnisi paucissimæ. Experimur enim, quòd cùm monialium quamplures sint debiles, & tenerrimè educatæ, ministerium culinæ, earum saluti erit plurimum nociuum: propter quod protinus ægrotant, & infirmantur. Habenda quoque videtur ratio ipsarum monialium, quarum multæ sunt nobiles, & illustres in paternis domibus delicatè enutritæ, & omnes in choro, & aliis ministeriis iugiter laborant. Ergo huiusmodi seruitialium mulierū ministerio profectò indigent, aliàs non paucę à religionis ingressu retardarentur, aut prorsus amouerentur, asserentes religionis iugum, propter huiusmodi laborem esse sibi importabile, ac difficillimum. Et confirmatur: nā videmus in virorum monasteriis, quòd qui choro destinantur, ab his eximuntur vilioribus culinæ ministeriis, & alij eis in eiusmodi ministrant. Cur ergo in monialium monasteriis id non dicamus necessarium? Aliàs quæ choro inseruiūt, ob vilia ministeria, ab operibus altiorum virtutum impedirentur: quod indecens videtur. Confirmatur deinde. Nam perquàm reuerendus pater frater Ioannes de Aguilera ordinis Minorum, olim Curiæ Romanæ Commissarius, quamplura viuæ vocis oracula à Pio V. obtinuit, statum Minorum fratrum, & S. Claræ monialium concernentia, inter quæ, ad eiusdem humilem supplicationem, præfatus Romanus Pontifex vigesima septima die mensis Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, viuæ vocis oraculo duas fecit concessiones pro monialibus præfatis. Quarum prior est, quòd in quolibet cōuentu monialium possint moniales habere tres, vel quatuor ancillas pro communi seruitio monasterij, si commodè eas sustentare possint, dum tamen sint honestæ vitę, & à conuentu illo non egrediantur. Et inueni apud scripta cuiusdam grauissimi patris nostræ religionis, se esse certum de hac concessione. Nec ea per Gregorij XIII. Bullam est reuocata, cùm non agat de rebus, quæ in ea reuocantur: prout dictum est in superioribus. Et licèt

b Sup. q. 45.

licèt aliqui dicant, hanc cum aliis concessionibus fuisse ab eodem Pio V. reuocatam, ad supplicationem dicti patris, propter murmur contra ipsum ortum, tanquam nostram sacram familiam his, & aliis concessionibus ab ipso impetratis relaxantem, adhuc tamen dicta concessio nostræ fauet cōclusioni. Cùm enim præfatus Pontifex Maximus spontaneus omnibus monialiū, etiam S. Claræ monasteriis concesserit, quòd possint habere tres, vel quatuor ancillas, intellexit proculdubio, hoc vel saltem morali necessitate eis esse necessarium: aliàs enim id generaliter non concessisset vniuersis. Præterea harum ancillarum ingressui non derogat sacrum Concilium, vbi præfatus ingressus sub excōmunicationis pœna interdicitur, exceptis tamen necessariis casibus. Ergo intellexit hunc casum esse necessariū: & consequenter quòd ingressus de licentia superioris in hoc casu non est contra sacrum Concilium. Et si ancillarū ingressum sacra Synodus interdiceret, profectò Apostolica sedes non tā facilè vniuersis monasteriis, etiam S. Claræ, eiusmodi ingressum concederet. Quod ex eo etiam confirmatur, quia si contra sacri Concilij prohibitionem Pius V. hunc ingressum indulgeret, diceret profectò se factum Concilium derogare, & vt moris est clausulam apponeret derogatoriam, dicens: Non obstante sacro Concilio Tridentino. Quod cùm non fecerit, reuera agnouit præfatum ancillarum ingressum non esse contra sacrum Concilium. Quare, & hoc Pij V. indultum nō est noua aliqua cōcessio, sed potiùs Cōcilij declaratio, quòd, scilicet, præfatus ancillarū ingressus sit ex causa necessaria, & quòd moniales earū ministerio opus habent. Quare huiusmodi ancillis de licentia superioris ingredi licebit. Et ita in aliquibus monasteriis sanctæ Claræ hodie ancillæ admittuntur: at in aliis non.

Ex his consequitur responsio cuiusdam dubij, quod est huiusmodi. In quodam S. Claræ conuentu, quo tempore in ciuitate ægrotabant plurimi, infirmabantur etiam monachæ quamplures: quarum aliquæ in lectis iacebant, aliæ non paucæ iam conualescentes ex lectis surgere incipiebant, & aliæ erant anus, infirmis ministrare impotentes, & quæ ex ipsis iuniores valebant, tot ægrotis commodè ministrare non sufficiebant: propter quod ægrotantes non mediocrem in necessario ministerio patiebantur iacturam. Dubitauerunt moniales, an ipsis in hoc casu liceret sæculares mulieres introducere, quæ infirmantibus ministrarēt. Et quidem pars affirmatiua prorsus est mihi certa, quæ & ex iam dictis corollariè sequitur. Si enim ad ministrādum in culina sanis monialibus sæculares fœminas introducere licet, & hæc censetur necessaria causa, cur non potiùs ad seruiendum ægrotis in præfato casu licebit? Non dubito, quin hæc necessitas sit moralis, & vrgens. Præterea finis præcepti est charitas, iuxta Apostolum: ergo constitutio contra charitatem militans, cuiusmodi esset, quæ ingressum in hoc casu prohiberet, iniusta est censenda: ac proinde non est seruanda. Aliàs audiant Legislatorem Christum Dominum ª eis dicentem, *Quare transgredimini mandata Dei propter traditionem vestram de clausura?* Quare & vos irritum fecistis mandatum Dei de charitate propter traditionem vestram? Omnis profectò regularis institutio, quantumcunque varietur, inuiolata manet, dum charitatis lex custoditur. Esus carnium, ingressus intra claustrum monasterij, aut egressus, quāuis prima fronte regulari institutioni aduersari videantur: tamen si charitate, & necessitate fiant, idem sonant. Quòd si pro necessario seruitio infirmis exhibendo, ieiunium licet soluere, & in die festo sacrū

ª Math 15.c.

non audire, cur non licebit, & monasterij claustrum in præfato casu, mulieribus sæcularibus introire? Licet profectò & multò fortiùs.

Et idem omnino dicendum videtur de virorum monasteriis. Certum est enim, quòd ingredi prohibetur mulieribus in monasteria virorum per constitutiones Pij V. & Gregorij XIII. Ponamus, quòd sūt in aliquo conuentu septem, vel octo fratres, quorū aliqui absunt; alij verò tempore æstatis colligunt eleemosynas, vel annuos redditus; alij verò sunt senes. Infirmantur ibidem duo vel tres fratres: nullus est infirmarius, qui eis valeat ministrare; sæculares viri non reperiuntur, qui aut velint, aut valeant inseruire: reuera instante hac necessitate mulieribus honestis, & suspicione carentibus, fas est ingredi ad charitatis opera cum infirmis exercenda, iuxta ea quæ in superioribus dicta sunt.

Et idipsum similiter est dicendum, si monialis quædam contagioso morbo laborat, propter quod à monasterio exire licet: verùm cùm sit matre, & sororibus orbata, nullus est sæcularis, qui domi suæ eam recipere velit, atq; ideo in loco separato intra ipsum monasterium necessariò erat curanda; & moniales contagium metuentes ei ministrare renuunt. Quid faciet misera? Certum omnino iudico hanc cautam esse necessariam, propter quam moniales de licentia Prælati introducere possent mulierem sæcularē, quæ huic subueniat necessitati, cùm præceptū charitatis præcepto positiuo clausuræ debeat præferri.

ARTICVLVS VIII.

Moniales quædam ordinis S. Claræ, postquam quadraginta annis in continuis, atque grauibus infirmitatibus detenta incessanter laborauerant, his accedit quòd in eius conuentu sunt aliæ moniales anus, & debiles, aliæ ægrotantes, quarum altera perpetuo laborat morbo, in quarum ministerio adolescentes moniales continuò occupātur, aliæ choro die, noctúque assistunt: aliæ non paucæ cōuentus officijs impediuntur. Et præterea nouitiæ, quæ intra probationis annum sunt constitutæ, discunt literas, & cantum, & diuinum officium, quo fit, vt quamuis in conuentu sit non exiguus monialium numerus, illi tamen necessarium subsidium commodè præstare nequeunt. Dubitatur, vtrùm eius Prælatus huic concedere possit honestam famulam sæcularem, suorum parentum expensis alendam, quæ ibi in necessarijs ministraret, hac lege quòd nunquam à monasterio exiret.

RE spondeo dicēdo primò, quòd in monasteriis, in quibus moniales huiusmodi ancillis vtūtur, licet profectò, & pro hac moniali ministranda aliam introducere ancillam. Et hoc citra controuersiam est verum. Si enim ancillæ intrant ad seruiendum sanis, & valentibus in culina, cur non & id licebit ad seruiendum ægrotantibus in infirmaria? Et quidem consuetudo, quæ optima legum interpres est, interpretatur, quòd apud moniales, quæ à sua fundatione ad clausuram non tenentur, benignior sit clausura seruanda; & quòd apud eas minor causa ad ingrediendum sufficere debeat, quàm apud S. Claræ monachas. Verùm in S. Claræ monasteriis, in quibus sæculares fœminæ neque inseruiunt, neque vnquam inseruierunt, distinctione vtendum est. Aut enim

enim obsequij defectus, quem hęc monialis patitur, prouenit ex monacharum malitia, aut ex charitatis defectu, vtputà, quia sunt moniales eiusmodi obsequium commodè ministrare valentes: & continuũ laborem fugientes, nolunt. Quo casu sæcularem ancillam introducere fas non erit. Necessitas enim, quæ ex malitia, & charitatis defectu prouenit, non est censenda necessitas, propter quam ancillis monasteriorum pateat ingressus. Sed tunc Prælatus, ac Prælata monachas instruant, ac doceant, quòd ex charitate naturali, ac diuina lege monialibus infirmis seruire tenentur, sicut vellent sibi seruiri: & eas adhortentur. Et præterea iuniores monachas ad id faciendum cogãt, & compellant. Quòd si defectus, quem hæc monialis infirma in sibi necessario ministerio patitur, ex monacharum impotentia proueniat, quæ commodè ei seruire non valeant, eiq; iuxta suæ necessitatis exigentiam non nisi difficillimè ministrare possunt; tunc hæc censetur vel necessitas vel impossibilitas moralis. Quod enim est nimium difficile, & nonnisi difficillimè fit, impossibile censetur in materia morali. Quare & hoc casu, ad huius ægrotantis monialis subsidium, sæcularem ancillã introducere licebit. Quòd si Prælatus, auditis ad vtranque partem rationibus, adhuc sit dubius, an eiusmodi necessitas ad hunc ingressum concedendum sufficiat necne; vel sit dubius, an ministerij defectus, quem hæc patitur ex malitia, vel ex monialiũ impotentia proueniat, obseruãdum est, quòd in dubio constitutus licentiam negare debet; non enim ad ingressum sufficit causa dubia: cùm Bonifacius causam rationabilem, & manifestã requirat. Quod verbum, *manifestam*, contra dubium opponitur. Verùm si superior, quamuis opinatiuè, & cum formidine de opposito, assentiatur hanc habere necessitatem, & hanc causam ex impotentia monialium esse moraliter necessariam, iam in id non est dubius, siquidem assentitur. Et tunc hanc facultatem concedere fas est. Quo casu audiat Ioãnẽ Gersoniũ in tractatu de perfectione religionis notabiliter dicentẽ, *Religio debet habere curam præcipuam de infirmis, sicut statuerunt sancti patres dicentes, quòd asserenti se infirmum, credatur. Curandumque est sollicitè à Prælatis ne quis in infirmitatẽ præsertim inuincibilem, labatur.* Et addit ibi, *Si Prælatus dubitet de necessitate personæ auxiliũ quærẽtis, securiùs aget ipsius fragilitati interim condescendendo, quàm si cum seueritate auxilium deneget: quia melius est de nimia pietate, quàm de nimia seueritate rationem Deo reddere.* Hæc ille. Facit ad hoc quidam Canon [a] dicens: *Illa sunt imitatione digniora, quæ pietate sunt excellentiora.*

a Cap. vlt. 5. dystinct.

ARTICVLVS IX.

In monialium Tertij ordinis, vel Militiarum monasterijs, est aliqua monacha præ cæteris illustrior. Dubitatur an Prælatus huic licentiam cõcedere valeat, ad habendam sæcularem ancillam suorum parentum expensis alendam, hac lege quòd extra claustrum non plus exeat, quàm cæteræ moniales. Quæro ergo an inspecta huius monialis qualitate, hæc censeri debeat moralis necessitas.

RESpondeo dicendo, quòd in S. Claræ monasteriis propter suam strictissimam clausuram, quã seruare consueuerunt, certus sum id non licere. Verùm in præfatis aliis monasteriis, vbi benigniorem, & laxiorem clausuram imponi, consuetudine hanc legem sic interpretante, existimandum esset, crediderim, quòd Prælato hanc licentiam indulgere fas sit, vt ancilla illa ad huic moniali inseruiendũ claustrum tuta conscientia ingrediatur. Sic docet Nauarrus. Ad quod considerat ipse, & consuetudinis antiquitatem, & personæ præeminentem qualitatem, & præterea, quia hoc iuuat ad hoc, quòd illustriores fœminæ ad religionem faciliùs prouocentur. Quæ autem sit causa moralis sufficiens pro dictis monasteriis, arbitrio peritorum relinquendum puto.

ARTICVLVS X.

An prædictis Tertiarum & Militiarum monasterijs, aliquas nobiles puellas sæculares, ibi nutriendas, sanctisq; moribus imbuendas recipere liceat.

REspondeo dicẽdo, quòd pars affirmatiua prorsus tenẽda videtur. Quòd enim ibi sanctis moribus instituantur, & inde ad religionem afficiãtur, & ad profitendum promoueantur, causa moraliter necessaria censeri debet. Quòd si coniugalem statum assumpserint, maiorem proculdubio virtutis, orationis, & misericordiæ operum curam habebũt, & frequentiùs, ac digniùs ad pœnitentiæ, & Eucharistiæ sacramenta accedent: quæ omnia moralem constituunt necessitatem, propter quam eiusmodi intra monasterium educatio concedi debet. Obseruanda est etiam, & consuetudo, & quòd lex vniuersalis de clausura vniuersis monialibus nouissimè imposita benigniùs, & suauiùs est interpretanda. Præterea monialium pauperiores cõuentus, ex hac puellarum receptione nonnihil iuuantur, quoad suos sumptus; plùs enim pecuniæ conuentui conferunt, quàm pro suis expensis sit necessarium. Et confirmatur. Nam hoc Reipublicæ expedit: & oppositũ contra charitatem militare videtur; ergo non est credẽdum sacram Synodum his puellis deuotè, & religiosè nutriendis monasteriorũ ianuam præcludere voluisse. Præterea Nauarrus [b] inquit Romæ edictũ illustrissimi Vicarij, ne quis sine licentia loquatur, vel mittat litteras ad vllas moniales, vel Prælatas, vel zitellas, id est, virgines sæculares in monasterio inclusas, & commendatas. Hæc ibi. Ergo supponit hoc edictum puellas in monasteriis, simul cum monialibus, educari posse. Et ad hoc sunt notandæ aliquæ declarationes Cardinalium, quæ ad manus meas peruenerunt.

b Nauar. vbi sup. n. 57.

Prima declaratio est: *Conciliũ Tridentinũ non prohibet, quin puellæ in monasteriis monialium educationis gratia recipi possint, nisi fortè ratio aliqua, vel institutum religionis alicuius aliter prohiberet.*

Secunda declaratio: *Puellæ sæculares non prohibẽtur, quin in monasteriis monialium educari possint, seruanda tamen instituta cuiuslibet monasterij, nec, nisi de consensu superioris eiusdem monasterij, admittendæ.*

Tertia declaratio: *Puellæ, quæ educationis gratia degũt in monasteriis, debent ibi manere sine ancillis, nec inde nisi non reuersuræ possunt exire, & obligatæ sunt ad clausuram, & ad cætera, sicut ipsæ moniales. Idem statutum est de puellis, quæ propter tenues facultates, vel inopiam domi suæ tutò ali nequeunt, ac eisdem etiam victu à propinquis suppeditato, sunt in monasteriis collocandæ.*

Quarta declaratio: *Puellæ, quæ educationis gratia in monasteriis monialiũ recipiuntur, recipi debent de consensu Abbatissæ, & monialiũ, & de consensu ac licentia in scriptis superioris earundem, debéntque in monasterio sine ancillis manere.*

manere. & si semel ex eo exierunt, non sunt ampliùs ad id admittendæ.

Quinta declaratio: *Puellæ, quæ sunt in monasteriis monialiū educationis gratia, debent restitui patri, quandocunque eas petierit.*

Sexta declaratio: *Puellis, quæ educationis gratia in monasteriis sunt, licentia dari debet, inde ad balnea curāda valetudinis gratia exeundi, iisdémque permitti debet, vt in idem monasterium redire possint, si tamē recta via à balneis eò se recipere voluerint.*

Septima declaratio: *Puellæ, quæ de licentia superioris monasterij de eo exiuerint, curāda valetudinis causa, rursus in eodem admitti debent, modò ab eiusdē superiori licentiā in scriptis impetrent, & Abbatissæ, ac reliquarū monialiū accedat consensus. Et in eo vestitu in monasteriū intromitti debēt, qui virginali modestiæ, & pudori conueniat, nullámque secū famulā ducant. Et dum ibi erunt, seruare debent clausuræ eandē legē, quam moniales seruant, neque ibi permanere permitti debent, vltra ætatis suæ annum vigesimū quintum. Quo ex loco si semel exierint, nullam postea reuertendi habeant facultatem.*

Octaua declaratio: *In monasteriis monialium tolerari debent puellæ, quæ delectæ sunt ex hospitalibus, & aliis piis locis, donec offeratur facultas eas nubēdi. Quæ licèt inseruiat monasteriis monialiū, nō possunt tamē priuatim cuiquā moniali inseruire. Quæ puellæ cùm producū ur in publicū omnes personaliter incedere debēt, nec comites illis moniales adiungantur, & cōfecta processione, in monasteriū reuertātur, & quandiu ibi sunt, clausurā seruare tenentur, & reliquā viuendi rationē, prout ipsæ moniales, & nullas secum habere ancillas. nec singulæ inde possunt exire, nisi postea nūquā in idem monasterium redituræ.*

Nona declaratio: *Puellæ, quæ propinquis, & facultatibus destitutæ sunt, & ideo sine dote, nec collocari in matrimonio, nec ad monasterium adduci possunt, si misericordiæ causa admissæ fuerint, tolerari debent in monasteriis, modò supradictis legibus obediant; in futurum tamen, nullæ talis conditionis admittantur.*

Decima declaratio: *Viduæ, quæ viris mortuis honestatis causa se contulerunt in monasterium modò sint bonæ æstimationis, & famæ, legibúsque supradictis monialiū pareant, tolerari debent. De cætero tamen nullæ huiusmodi viduæ recipi debent, nisi moniales fieri velint.*

Vndecima declaratio: *Non potest Episcopus licentiā dare viduæ monasterium ingredi volenti, & in habitu laicali permanere, etiamsi ibi vsque ad finē vitæ suæ permanere, neque ampliùs exire velit: quia in istis nulla adest causa necessaria.*

Duodecima declaratio: *Mulier coniugata, si sit in monasterio monialiū, & constiterit quòd si inde exierit, versabitur in periculo mortis, in monasterio relinqui debet etiā sine ancillis, & vllo famulatu extraneo, teneturq́; clausuram, & alia, prout ipsæ moniales, seruare.*

Decimatertia declaratio: *Mulier, quæ venit in suspicionem adulterij apud maritum, & ob id timet, ne ab eo vis aliqua sibi inferatur, permitti debet, vt ingrediatur monasterium monialium, sed modo constitutiones monasterij non pugnent, & accedat consensus monialium, & Abbatissæ, & ministri prouincialis aut alterius earū superioris, & ingrediatur sine ancillis, & seruet clausurā, & reliqua prout ipsæ moniales. Et causa ingressus cessante, debet inde exire. & si semel exierit, nunquam postea in idem monasterium ingredi possit.*

Decimaquarta declaratio: *Mulieres, quæ sunt in discordia cum marito, & eius sæuitiam timent, si sint extra culpam, quamdiu iustam timendi causam habuerint, debent, si sint in monasteriis, tolerari. Illæ verò, quæ probabili suspicione adulterij laborantes, in monasteriis receptæ fuerint, ad breue tempus tantùm tolerari debent, in posterum verò huiusmodi mulieres recipi in eis non debent.*

Decimaquinta declaratio: *Petitio Comitissæ Pignoraffæ, vt propter fluxum sanguinis possit à marito semigrare, & cum tribus filiabus puellis, in monasterio monialium habitare, reiecta est.*

Decimasexta declaratio: *Ordinarius permittere non debet mulieres, quamhonestè vixerint, in sacrarum virginū monasteriis permanere, ac præsertim si non consueuerit monasterium illud huiusmodi fœminas admittere. & præfatæ mulieres à superiore monasterij nullam in scriptis licentiam impetrauerint, nec Abbatissa, neq; aliæ moniales cōsenserūt, neque post ingressum monasterij clausuram seruauerunt, neq; aliquam viuendi rationem, quam moniales seruant.*

Decimaseptima declaratio: *Puellæ quæ iā destinatæ fuerint à parentibus ad religionem, possunt recipi in habitu sæculari, septimo, vel octauo suæ ætatis anno, in conuentu, seu monasterio monialium, & ibi manere vsque ad duodecimū, vel decimū quartum, vt sic possint addiscere literas, & cantum, ac bonis moribus imbui. Sed expleto prædicto tempore, liberè mutantur in domum parentum. Quæ si religionem postea elegerint, habitu regulari induātur. Si autem renuerint, ampliùs monasterium non ingrediantur.* Hoc fuit concessum pro ordine S. Claræ à Pio V. ad supplicationem, per quam reuerendi Patris fratris Ioānis de Aguilera ordinis Minorum, tunc Curiæ Romanæ dignissimi Commissarij, die vigesima septima mēsis Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono. Quam concessionem licèt ab aliquibus dicatur fuisse reuocatam ab eodem Pontifice maximo, ad petitionē dicti Patris propter murmur, quod contra eum fuit à fratribus ortum, quasi esset dissipator Obseruantiæ regularis; ego tamen non puto hanc concessionem fuisse ad ipsius petitionem reuocatam, sed alias, quas ipse pater obtinuit dispensationes in regula fratrum Minorum in his, quæ pertinent ad altissimam paupertatem, quam nos fratres Minores in regula promittimus. Præterea dicta concessio potiùs est dicenda declaratio Concilij Tridentini, iuxta superiùs adducta, quàm concessio aliqua de nouo: & sic nō fuit à sanctissimo Domino Papa reuocata. Est tamen ea vtendum, quando statuta ipsius religionis non repugnant, iuxta primam, & secundam declarationem superiùs allegatas Et ita solent Nūtij Apostolici has, & similes licentias concedentes addere, *Nisi in monasteriis sit consuetudo in contrarium.*

ARTICVLVS XI.

An liceat Prælatis dispensare, vt matres ingrediantur ad inuisendas filias moniales morti iam propinquas.

RESpondeo dicendo, quòd non: quia huiusmodi ingressus non est adeò necessarium medium ad medendum illi ægritudini, neque ad tollendam illam necessitatem, in qua filiæ constitutæ sunt, & ideo non est in praxi, vt meritò quidem in tali casu dispensetur à Prælatis. Imò præsentia matrū ratione teneritudinis amoris distrahet ipsas filias infirmas ab intensione amoris, & charitatis, quam erga Deū maximè in tali trāsitu debēt habere, vt ipsæ ab amore naturali abstractæ, sursum corda leuent. Illum enim docebit Dominus scientiam, & intelligere faciet per claram visionē auditum, qui fuerit ablactatus à lacte, & auulsus ab vberibus. Et pro hoc facit quædā Illustrissimorū Cardinalium declaratio, quæ sic habet: *Non licet Episcopo licentiam dare matri, sororibus, & consanguineis monasterium ingrediendi, causa visitandi filiam, vel sorores, quæ graui aliqua infirmitate detinentur, etiamsi sint in mortis periculo, & minùs quando filiæ aut aliæ professionem emittunt, vel habitum suscipiunt religionis.*

QVÆ

QVÆSTIO XLVII.

De pœnis, in quas incurrunt ingredientes monasteria monialium, in duodecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *VTrùm sint aliquæ censuræ aduersùs monialium monasteria ingredientes.*

2 *Vtrùm absolutè moniales admittentes alias prætextu dictarum licentiarum inualidarum, sint excommunicatæ.*

3 *In quas pœnas incidunt ingredientes monasteria monialium prætextu licentiarum renocatarum: & in quas incurrunt Abbatissæ prætextu dictarum licentiarum admittentes.*

4 *Vtrùm sint aliqui casus in quibus licet ingredi monasteria monialium.*

5 *Vtrùm ratione incendij, vel alterius periculi possint fratres Minores ingredi monasteria monialium.*

6 *Vtrùm Cardinales sanctæ Romanæ Ecclesiæ possint ingredi monasteria sanctæ Claræ.*

7 *Vtrùm liceat generali Ministro ordinis Minorum ingredi monasteria sanctæ Claræ.*

8 *Vtrùm fratres Minores rogati à Prælatis curam animarum habentibus possint intrare monialium clausuram.*

9 *Vtrùm fratres Minores pro prædicanda Calenda possint ingredi monasteria monialium.*

10 *Vtrùm Episcopus possit intrare monasteria monialium pro conseruatione & benedictione sororis.*

11 *Vtrùm personæ licentiatæ ad ingrediendum possint esse in clausura finito negotio, ad quod ingrediuntur.*

12 *Vtrùm ad ingrediendum sit necessaria licentia in scriptis.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm sint aliquæ censuræ aduersùm monialium monasteria ingredientes.

REspondeo dicendo, quòd ante Concilium Tridentinum aliquæ fuerunt Romanorum Pontificum censuræ aduersùm monialium monasteria ingredientes. Gregorius enim IX. & Eugen. IIII. excommunicationem ipso facto incurrendam promulgarunt aduersùs eos, qui monasteria S. Claræ ingredi præsumunt: & eandē protulit Bonifacius IX. aduersùs eos, qui ingredi præsumunt monasteria monialium ordinis Prædicatorum, & cōtra moniales, quæ inde exire quoquomodo præsumunt. Et Iulius II. in regula monialium Conceptionis ponit excommunicationem contra ingredientes monasteria huius sacræ religionis. At Concilium Tridentinum vniuersaliter decernit loquendo de omnibus monialibus: Ingredi intra septa monasterij nemini licet, sine Episcopi, vel superioris licētia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.

Obserua, sanctam Synodum excommunicationē ipso facto incurrendam proponere aduersùs omnes, qui quarumcunq; monialium inclusarum claustra ingredi præsumpserint. Et Gregorius XIII. hoc ipsum confirmauit, in sua Extrauaganti incipiente, *Vbi gratia & indulta*, nisi cum licentia Episcopi, vel superioris legitimè concessa hoc ipsum attentauerint. Addens in dicta extrauaganti, *Quin etiā sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis prohibemus, ac interdicimus omnibus, & quibuscunq; personis Ecclesiasticis, & secularibus, ac etiā regularibus ordinū quorumcunque etiam Mendicantium, ne prætextu licentiarum ab Episcopis, vel superioribus, quibus illas concedendi in casibus necessariis tantùm ex decreto Concilij Tridentini tribuitur facultas, monasteria ipsa monialium, pro libito, sed pro necessitatibus vrgētibus duntaxat ingredi, néve moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant, non obstātibus quibuscunque.* Hæc Greg. Circa quæ verba obserua primò, quòd pœnæ, de quibus in hac constitutione fit mentio, sunt pœnæ excommunicationis ipso facto Papæ reseruatæ, priuationis officiorum, & inhabilitatis ad alia obtinenda. Secundò obserua Gregorium XIII. nullum non mouere lapidem, ad euitandos in monialium monasteria ingressus non necessarios. Prohibuerat enim S. Synodus huiusmodi ingressū, absque superioris licentia, sub excommunicatione ipso facto incurrenda. Et ne superior hac abuteretur facultate, hanc licentiam sine vrgenti necessitate pro libito concedens, S. Synodus hanc facultatem superioribus limitauit, eamque non nisi cum moderatione concessit, dicens: *Dare autem tantùm Episcopus, vel superior licentiam debet, in casibus necessariis, nec alii vllo modo possunt, etiam vigore cuiuscunq; facultatis, vel indulti hactenus concessi, vel in posterum cōcedendi.* Sed dubitaret aliquis vlteriùs, quid si Episcopus facultatē sibi tributam excedens, licentiam largiatur in casu non necessario? Nunquid qui prætextu huius licentiæ intraret in conscientia tutus sit? Nunquid hic vel aliquam incurrit cēsuram? Huic dubitationi occurrit Gregorius XIII definiens, addendo, hunc supradictas censuras incurrere, ingrediendo sine causa vrgente prætextu huiusmodi licentiæ. Et ad euitandum huiusmodi ingressum aliam similem censurā addidit aduersùs moniales, quæ admittere præsumunt eos, qui virtute huius licentiæ in casu non necessario intrare præsumunt. Ecce vides tres excommunicationes aduersùs ingredientes absque licentia. Prima est Cōc. Trid. Secunda est Gregorij XIII. aduersùs eos, qui prætextu huius licentiæ in casu nō necessario intrare præsumunt. Tertia est aduersùs moniales eosdem admittentes.

Obserua etiam quòd moniales admittentes eos, qui prorsus absque licentia intrāt, nullam ex vi Extrauagantis Gregorij XIII. censuram incurrunt. Hæc enim Extrauagans solùm loquitur de monialibus admittentibus eos, qui prætextu huius licentiæ intrare præsumūt. Quod patet ex dicta Extrauaganti. Postquam enim excommunicat eos, qui prætextu huiusmodi licentiarum absque vrgente necessitate intrare præsumunt, subdit statim, *Prohibemus etiam sub eisdem pœnis, ne moniales illos admittere præsumant.* Præcesserat enim sermo, non de quibuscunque intrantibus, sed de intrantibus absque vrgenti necessitate, prętextu huiusmodi licentiarum: & ad hos refertur relatiuum, illos, positū in versiculo: *Prohibemus etiam.* Et sic vult dicere Gregorius, prohibemus sub eisdem pœnis, ne moniales admittere præsumāt eos, qui prætextu licentiæ superioris absque vrgenti necessitate intrare præsumunt.

Quod si obiicias: Lōgè grauius delictum est absque vlla prorsus ingredi licentia, quàm cum superioris licentia citra vrgentem ingredi necessitatem: sed moniales admittentes eos, qui cum superioris licentia absque vrgenti intrant necessitate, excommunicationem incurrunt: ergo & admittentes eos qui absque vlla prorsus intrant licentia, eandem incurrunt censuram. Antecedens quidem verum est; sed cōsequens nullius est momenti; excommunicationes enim cū sint pœnales, non sunt ampliandę ad aliū casum, etiāsi in eo sit vel similis, vel vrgētior ratio.

tio. Quare tametsi delictum absque vlla prorsus licentia ingredientium, & consequenter monialium eos admittentium, sit longè grauius, tamé excommunicatio ad hunc casum nequaquam extenditur. Caietanus [a] inquit, circa excommunicationé, considetanda est actio ex parte termini: ita quòd excómunicatio solùm extenditur ad illam, & non ad aliam actionem. Nauarrus [b] sic scribit: *Perpendenda est actio, propter quã fertur excõmunicatio: neque enim extenditur vltra illam*. Hæc ille. Ex his sic collige argumentum: Sed actio monialium quæ hîc excommunicatur, est admissio cum superioris licentia intrantium, sine tamé necessaria causa: ergo admissio monialium admittétium eos, qui absque vlla prorsus intrant licétia, cùm sit alia actio, huic excómunicationi nó subiacet, tametsi talis actio seu admissio sit grauior culpa. Quod exemplo iuridico cófirmatur. Clemens [c] V. excommunicat moniales matrimonium contrahentes, & eos, qui cum monialibus contrahunt: itaque vtrique excommunicantur. Excommunicat etiam ibidem religiosos, & clericos in sacris constitutos, matrimonium contrahentes. et quamuis excommunicetur sæcularis vir cum moniali contrahens: tamen non excómunicatur sæcularis fœmina cum religioso vel sacerdote cótrahés. Nam licèt vtrobique sit ratio excommunicationis, non est tamen extédenda ex æqualitate rationis. Sic annotauerunt Caietanus [d] & Glossæ receptæ, dicentes excommunicationem de vno casu ad alium extendi non debere, eo quòd pœnę sunt restringédæ. Et hoc confirmatur. Non enim valet argumentum à simili in legibus pœnalibus: nec etiam argumentum ab identitate rationis, cùm pœna imponatur ex Legislatoris voluntate. Licèt enim ex recta, & cogente ratione procedat, quòd crimina puniantur; nulla tamen ratio cogit, vt tale, aut tale crimen, hac aut illa pœna puniatur: sed hoc ex sola Legislatoris volútate pendet, quæ etsi aliquam habuerit congruentem rationé, non tamen necessariò cogétem, vt talis pœna potiùs, quã alia statuatur. Et sic lex pœnalis nunquã est extendenda vltra casum per legem expressum: etiamsi sit per argumentum à simili, aut à contrario sensu, nisi fortè talis extésio possit per alias iuris regulas apertè, & euidenter probari, & sic probat noster doctissimus Castro [e] Abbaté dicétem, gratis & absque vlla ratione legé pœnalem posse extendi ad similem casum, propter similitudiné rationis, & cónexitatem negotij. Pro nostra sententia facit quędã [f] Decretalis, vbi probatur, quòd excommunicatio lata contra danté licentiá malè faciendi non extenditur ad eum, qui prætextu huius licentiæ malefacit, nisi expresè id exprimatur, & tamé grauius aut saltē non minùs graue est occidere, seu percutere, & furari, quàm licentiam ad hæc facienda præstare.

[a] Caie. v. excõmunicatio. in prin.

[b] Nau. in Ma. c. 27. n. 58.

[c] In clem. 1. de consan. & affini.

[d] Caiet. v. excommunic. ca. 47. gl. recepta in clementi. 1. de consang. & affinit.

[e] Cast. li. 1. de le poen. c. 2. fo 18. Abb. in ca. translat. de co. st.

[f] c. quicunque. de sent. excõm. in 6.

ARTICVLVS II.

Vtrum absolutè moniales admittentes alios prætextu dictarum licentiarum inualidarum, sint excommunicatæ.

RESpondeo dicendo, quòd Gregorius IX. & Eugenius IIII. & Bonifacius IX. vtuntur verbo, *præsumere*. Quare non excommunicant omnes ingredientes, sed ingredi præsumentes, seu ex præsumptione ingredientes sanctæ Claræ, & sanctæ Catherinæ monasteria, requiritur ergo quòd ingressus ex præsumptione fiat, vt quis hanc incurrat censuram. Simili modo Gregorius XIII. in sua Extrauaganti vtitur verbo, *præsumere*, quæ non excommunicat eos, qui ex prætextu eiusmodi licentiarum citra vrgentem necessitatem intrant, sed eos qui sic intrare præsumunt. Nec excommunicat moniales omnes eos admittentes, qui prætextu præfatarum licentiarum citra vrgentem necessitatem intrant, sed eas duntaxat moniales, quæ præfatos admittere præsumunt, & quidé quantum ad monasteria sanctæ Catherinæ attinet, sic annotauit Caietanus [g]. Postquam enim inter septem casus excommunicationi subiacentes hunc casum recensuit, ait: *Aduerte quòd ingressus monasteriorum dolum & præsumptionem requirit; nam in excommunicatione, vbi in monasteria monialium ordinis Prædicatorum prohibetur ingressus, ponitur verbum præsumere*. Hæc ille. idem omninò est dicendum de quibuscunq; monasteriis. vbi Pontifices ingressum sub excommunicatione prohibentes verbo pręsumere, vtuntur, vt tradit Nauarrus, præfatam Gregorij XIII. Extrauagantem exponens, quæ etiam verbo, *præsumant*, vtitur. Inquit enim: Ponderandam est verbum, *præsumant*, per quod videtur, quòd intrantes, vel moniales eos admittentes ante notitiam huius legis, vel post eam, per illius obliuionem, aut incogitantiam, aut animi simplicitatem non incurrant præfatam excommunicationem. Quia lex aliquid præsumenti facere pœnam imponens, non includit id facientem per obliuionem, inaduertentiam, vel simplicitatem, sine dolo, iuxta doctrinam singularem, & communiter receptã Cardinalis [h]. Et idé Nauarrus inquit, quòd cùm Papa in Bulla Cœnæ Domini excommunicat absoluere præsumentes contra prohibitionem prædictæ Bullę ab excommunicatione absoluens animi simplicitate, hanc censuram non incurreret.

Obserua tamen, quòd Iulius II. respectu monasteriorum Conceptionis. & Concilium Tridentinum respectu monasteriorum monialium quorumcunque ordinum, cùm omnes ingredientes excommunicant, verbo, *præsumere*, non vtūtur. Circa quod dubia duo proponūtur. Primum dubium est, an ingredientes monasteria monialium ex quasi inuincibili censuræ ignorãtia, quandoquidem videntur ea alicubi superioribus scientibus, & non impedientibus liberũ habere ingressum, præfatam incurrant césurã. Ad quod respondeo, nullam incurrere censuram. Ita tenet Syluester [i]. Postquam enim excommunicationem citauit contra ingredientes monasteria S. Claræ, & S. Catherinę, addit, *Nota secundum Archidiaconum, quòd vbi sententia huiusmodi nunquam, vel quasi nunquam promulgantur, si quis ignorãter ex probabili ignorantia, & sine mala intentione intraret, excommunicationé non incurreret, cùm sit ignorãtia quasi inuincibilis. Et hoc colligitur ex méte Diui Thomæ*. Hæc ille. Idé tenent Beatus Antoninus [k], & Angelus, & Clypeus moniliũ. Quod & hac ratione probatur: Iste habet ignorantiam à peccato mortali excusantem; ergo & excusantem ab excommunicatione, quę mortale peccatum presupponit, & nonnisi propter mortalem culpam infligitur.

Secundum dubium est. Quòd si sciens & censuram, & seruari solitam, bona fide ingrediatur ex aliqua apparenti, quamuis insufficienti ratione existimans iustam se habere ingrediendi causam, & in illo particulari casu ingredi sibi licere, habés in corde, quòd si sciret huiusmodi ingressum esse peccatũ, aut causam insufficientem, nullo modo ingrederetur, nunquid & hic excommunicationem incurrit, an verò ab ea excusatur? Respondetur, quòd tales sic ingredientes à mortali culpa excusantur. Ad hoc enim quòd bonã habens fidem à mortali excusetur trãsgressione, sufficit causa rationabilis vera, vel bona fide existimata vera, sed isti bona fide ingrediētes habent

[g] Caietan. in Summ. v. excommun. c. 81.

[h] Car. lin. in clem. 1. q. 38. de priuileg. Na c. 27. nu 74.

[i] Syl. v. excom. 7. §. 83.

[k] Ant. 3. p. 25. c. 7. Ang. v. excomm. 7. cas. 47. Clypeus mon. con. 4.

habent ingrediendi rationabilem causam, vel veram, vel existimatam veram; ergo à mortali culpa excusantur, & consequenter ab excommunicatione, quæ nonnisi pro lethali culpa infligitur. Ita tenet Nauarrus [a] dicens, quòd qui intrat monasteria sanctæ Claræ, & sanctæ Catherinæ de Senis ductus ignorantia iusta, vel quasi iusta, excommunicationē à Romanis Pontificibus latam non incurrit, neque qui sciēs ingreditur, sed persuasus causam, ob quam ingreditur, esse iustam. Hæc ille.

a *Na. c. 27. nu. 109.*

ARTICVLVS III.

In quas pœnas incurrunt ingredientes monasteria monacharum prætextu licentiarum reuocatarum, & in quas incurrant Abbatissæ, prætextu dictarum licentiarum admittentes.

RESpondeo dicendo, quòd Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit, *Vbi gratia, & indulta*, data Romæ apud Diuum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, Idibus Iulij, Pontificatus sui anno quarto ait, *Autoritate præsentium reuocamus, & abolemus omnes, & quascunque licentias, ac facultates ingrediendi monasteria, domos, & loca monialium quorumuis ordinum quibusuis etiam Commitissis, & Marchionissis, Ducissis & aliis cuiuscunque status, & conditionis mulieribus concessas. Ac etiam omnes, & quascunque licentias ingrediendi monasteria, domus, & loca ipsarum sanctimonialium, quibuscunque viris etiam eiusdem status, & dignitatis, tam à prædecessoribus nostris, quàm etiam à nobis, & à Sedis Apostolicæ Legatis, aut aliis, ex quibusuis, quantumuis vrgētibus causis, sub quibuscunque tenoribus &c. Cassamus, & annullamus literas desuper confectas, & processus habitos per easdem, inhibentes eisdem, qui illas obtinuerint, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, super qua à nemine, nisi à Romano Pontifice (præterquam in mortis articulo) absolutionis beneficium possit impartiri, ne ipsarum literarum prætextu monasteria huiusmodi ingredi audeant.*

Hæc Summus Pontifex, & cùm iam præfatas licentias reuocaret, & pœnam excommunicationis contra ingredientes prætextu dictarum licentiarum reuocatarum protulerit, subdit dicēs, *Abbatissis verò, necnon Abbatibus, & conuentibus, ac aliis monasteriorum vtriusque sexus superioribus, Prioribus, & personis, quocunque nomine vocentur, districtè præcipimus, sub eadem excommunicationis pœna, necnon priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, ne in monasteria, domus, & loca quæcunque prætextu huiusmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant.* Circa quam Extrauagantem est notandum primò, quòd licèt Gregorius XIII. prohibuerit ingressum virorum, vel mulierum in monasteria monialium, ita vt ingredientes pœnam excommunicationis ipso facto Sedi Apostolicæ reseruatam, nec nō priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa & alia inposterum obtinenda, Abbatissis, nec non Abbatibus, conuentibus, ac aliis monasteriorum vtriusque sexus superioribus, & Prioribus, & personis quocunque nomine vocentur, quamcunque prætextu huiusmodi licentiam, facultatem ingredi facientibus, & permittentibus. Non tamen generaliter loquitur Summus Pontifex. Primò, quia non imponit dictas pœnas monachis, & monialibus singulis priuatim, dictas personas ad dicta monasteria admittentibus, sed Abbatibus, Abbatissis, Præpositis, & aliis quocunq; nomine vocentur superioribus, ita, quòd monachæ admittentes dictas personas ad dicta monasteria, non incidunt in dictas pœnas, sed tantùm superiores, & præpositæ. Nec cōtra hoc obstat dicta Extrauagans, ibi, *Conuentibus.* Quo verbo videntur significari quæcunque singulares personæ ipsius cōuentus monialium, ad cuius clausuram dictæ personæ admittuntur. Nam respondetur quòd nomen, conuentus, non significat singulares personas ipsius, iuxta tradita à Syluestro [b]. Adeò quòd dicit Nauarrus [c], quòd suspensis priuilegiis concessis monasteriis & conuentibus non suspenduntur concessa singularibus personis eorum, & sic ait Calepinus, quòd cōuentus significat multitudinem hominum in vnū locum congregatam, quod aliquibus locis Ciceronis probat.

b *Syl. in Sūma tit. religio. 8. nu. 1.*
c *Na. de indul. not. 8. n. 1. & 14.*

Dices: ergo incurrent supradictas pœnas solùm moniales in vnum cum sua præposita congregatæ, admittentes dictas personas ad dictam clausuram, & sic omnis conuentus remanebit excommunicatus, & in alias pœnas incurret. Ad quod respondeo, quòd nomine conuentus in hac Extrauaganti non venit multitudo monialium in vnum congregata, sed tantùm Abbates, & huius conuentus maiores culpabiles, in dicta permissione inuentæ, iuxta illa, quæ tradit quædam Glossa [d] singularis per textum ibi: & in specie tradunt Doctores communiter cum Archidiacono [e]. Et quòd hic loquatur non de personis particularibus, patet primò ex contextu verborum: *Abbatissis verò, necnon Abbatibus, conuentibus, ac aliis monasteriorum vtriusque sexus superioribus & prioribus, & personis quocunque nomine vocentur.* In quo contextu nulla de singularibus personis fit mentio. Licèt enim dicat, & personis, ex addito tamen ibi, *Quocunque nomine vocentur*, denotatur non loqui de personis priuatis ipsorum monasteriorum: hæ enim fratres, & moniales communiter appellantur. Loquitur igitur de Prælatis, & Abbatissis, quæ in monasteriis virorū, & mulierum diuersa nomina sortiuntur, qui vocantur Abbates, Prouinciales, Magistri, Guardiani, priores, Ministri, Rectores, Præpositi, Præsidentes, Abbatissæ, & Priorissæ. Denique sententia excommunicationis, & aliæ pœnæ contra supra dicta facientes non tendunt nisi contra Prælatos, & Prælatas, & alias superiores in hęc facientes. Verum est tamen, quòd pœna excommunicationis ipso facto infligitur cōtra singulares personas præsumptuosè sine licētia legitima idipsum perpetrantes, ex decreto Concilij Tridentini, & ex aliis Bullis Summorum Pontificum, de quibus suprà fecimus mentionem.

d *Glo. in d. c. §. in vniuersitatem. v. culpabiles.*
e *Ar. hi. in ca. deliberatione. de off. deleg. li. 6.*

Obserua deinde videri, quòd non incurrunt dicti Abbates, & Abbatissæ dictas pœnas facientes, vel permittentes ingredi mulieres prætextu licentiarum reuocatarum, sed tantùm facientes ingredi viros, vt patet ex Bulla, ibi; *Quemcunque prætextu huiusmodi licentiarum.* Si enim vellet Summus Pontifex prohibere sub dictis pœnis prædictum ingressum, etiam mulierum, non dixisset tantùm, *Quemcunque*, sed addidisset, *quamcunque*, in nomine fœminino, vt sexum masculinum, & fœmininum comprehēderet. Quod confirmatur ex traditis à Geminiano [f], & ab aliis citatis ab Antonio Gabriele dicentibus quòd in pœnalibus, & correctoriis, masculinum non includit fœmininum. At contrariam opinionem, imò quòd etiam in his masculinum includat fœmininum, tenent multi relati à Tiraquello [g] & à Menochio, putantibus hanc esse veriorem, secundùm quā etiamsi nomē, quemcunque, hic positum sit masculinum, necesse est, vt dicamus comprehendere fœmininum.

f *Gemin. in c. [illegible] 3. c. de elect. lib. 6. [illegible] concl. [illegible] tit. de verb. sign. conclus. nu. 7 & seq.*
g *Tira. de retract. consang. §. 1. gl. 9. n. 22. [illegible] de [illegible] 4. nu. 61. 62. & 63.*

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm sint aliqui casus, in quibus licet ingredi monasteria monialium sine timore excommunicationis.

RΕspondeo dicendo, quòd multi sunt casus, relicti arbitrio prudentis superioris, de quibus jam diximus in superioribus. Nunc autem libuit proponere in præsentiarum aliquos casus ordinarios, in quibus talis ingressus est licitus.

Primus est, quòd *Confessori, seu Vicario monialium licet ingredi monasteria monialium sanctæ Claræ, quandoque aliqua soror, vel monialis tanta fuerit infirmitate detenta, quòd ad locutorium commodè venire non potest, & habet necessitatem confiteri, vel Domini corpus, vel alia recipere sacramenta. Ita tamen quòd exhibiturus huiusmodi sacramenta, alba, & stola, & manipulo cum duobus idoneis, & religiosis socijs, vel vno ad minus alba, vel saltem superpelliceo vestitis ingrediantur, ac moventur induti, & audita confessione, vel alio tradito sacramento sicut ingressi fuerint sic egrediantur induti, nec moram faciant ibi longiorem. Caueat tamen, vt quandiu intra monasteria fuerint, nullatenus separentur ad inuicem, quin semper mutuò se possint liberè se videre.* Ita Vrbanus Papa in regula [a] S. Claræ. Circa quem casum, primò aduertendum est, quòd socius debet esse clericus, & non laicus, vt expressè habetur in Bulla quadam Gregorij IX. cuius tenor est in libro [b] Monumenta ordinum, & ita etiam habetur in Bulla Vrbani Papæ IIII. cùm dicitur, quòd *Socius intret indutus alba ad minus.* & tale indumentum solùm competit clericis, & adhuc in sacris ordinibus constitutis.

a Reg. S. Claræ, c. 1.

b In 1. imp. fo. 43. & in 2. fo. 131. consti. 395.

Consuetudo autem est in contrarium, quia neque socij vbique sunt clerici, neq; ingrediuntur induti. An verò ista consuetudo sit bona, dicit Clypeus monialium, quod aliorum sit iudicium. Sed ego credo, quòd licèt esset melius, vt conditiones seruentur ab Vrbano IIII. & à Gregorio IX. & à constitutionibus Toletanis idipsum determinantibus, consuetudo tamen in contrarium puto quod excusat à peccato, quia est consuetudo scita, & tolerata.

Vtrùm autem concessio Vrbani supradicta tantùm locum habeat in extrema necessitate, vel in articulo mortis, controuertitur.

Ad quod respondeo dicendo, quod Alexander [c] XI. scribēs Generali, ac prouincialibus Vicarijs ordinum de Obseruantia commorantibus in partibus Vltramontanis sic ait:

c Habet. in Mon. tract. 1. in 2.

Dilectis filijs salutem, & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis fecerant dilecta in Christo filia Abbatissa, & moniales monasteriorum ordinis sanctæ Claræ in partibus illis constitutorum, quòd licèt per ipsarum regulam concedatur expressè, quod confessores eisdem per vos pro tempore deputati, necessitate adueniente, pro ministrandis sacramentis Ecclesiasticis possint competenti societate comitati, eorundem monasteriorum clausuras ingredi; quia tamen interdum accidit, aliquas moniales ipsorum monasteriorum diutina infirmitate detineri, & quandoque per annum, aut biennium ita morbo laborare, vt pro sacramentorum receptione non possint ad communem cratem accedere, spirituali propterea consolatione omnino carent, illa præsertim, qua cæteræ moniales in receptione Eucharistiæ quintodecimo die recreantur, confessore prædicti ex eo, quòd dictæ moniales non sint constitutæ in extrema necessitate, aut mortis articulo, pro earum visitatione, & sacramentorum administratione clausuras interiores eorundem monasteriorum absque conscientiæ scrupulo ingredi non audeant. Quare eadem Abbatissa, & moniales nobis humiliter supplicare fecerunt, vt dignaremur, spirituali consolationi monialium, & præsertim infirmarum circa hoc paterna benignitate consulere. Hæc ibi, & sic Papa prouidit. Sed re vera confessores prædicti timore trepidauerunt, vbi non erat timor. Quare dico quòd quoties tali conuentui ex præcepto regulæ, vel ex alia rationabili, siue pia causa ministrantur monialibus pœnitentiæ & Eucharistiæ sacramenta, confessori, ex præcepto regulæ, licebit ingredi ad eadem ministrandā ægrotantibus monialibus, quę ad communem locum, vbi hæc cæteris ministrantur, cōmodè venire nequeunt, imò quoties infirma dixerit se pœnitentiæ salutari sacramento indigere. Quod verum est, nullo expectato mortis periculo, aut necessitate extrema.

Hæc assertio probatur primò iure Canonico [d], vbi dicitur: *Cùm infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proueniat, dicente Domino languido, quem sanauerat: Vade & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat; præsenti decreto statuimus, & districtè præcipimus medicis corporum, vt cum eos contigerit ad infirmos vocari, ipsi ante omnia moneant, & inducant, vt medicos aduocent animarum, & postquam fuerit infirmo de spirituali salute prouisum, ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedatur, cùm cessante causa, cesset effectus. Si quis autem aliorum huius constitutionis transgressor extiterit, ab ingressu Ecclesiæ arceatur.* Quam constitutionem Pius V. Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die octaua Martij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, Pontificatus sui anno primo innouauit, contra medicos in hoc deficientes, aliis grauioribus pœnis procedens. Declarando quòd sint perpetuò infames, & gradu medicinę, quo insigniti erant, omnino priuentur, & à collegio seu vniuersitate medicorum eiciantur, ac pœna etiam pecuniaria arbitrio ordinariorum, vbi deliquerint, mulctetur. Ergo summa fatuitas esset asserere, quòd monialis infirma medicum animarum, nisi in extrema necessitate & in periculo mortis constituta, confessorem accersere non deberet. Eadem assertio omnino probatur ex prima regula [e] sanctæ Claræ. Quæ postquam expressisset, quoties in anno moniales pœnitentiæ, & Eucharistiæ sacramenta recipere debeant, tacitè respondet dubio. Poterat enim quis dubitare, nunquid infirmæ moniales, quæ ad cratem accedere nequeunt, sint priuandæ hoc munere communionum, inquit, *Pro communicandis infirmis sororibus, Capellanis intus liceat celebrare.* Hæc ibi, & tamen certum est, quòd communionem confessio præcedere debet. Obserua regulam non dicere pro communicandis infirmis in periculo mortis constitutis, nec dicit, pro conferendo viaticum: sed ait, *Pro communicandis infirmis licet ingredi.* & in alia parte eiusdem regulæ [f], sic legimus, *Pro confessione infirmarum quæ ad locutorium ire non possunt, ac pro communicandis eisdem liceat Capellano intrare.* Obserua verba, *Ad locutorium ire non possunt*, vt hinc discas regulam hoc solùm requirere ad licitū ingressum pro confessione, & cōmunione infirmarum. Idem probatur ex alia parte regulæ [g] secundæ sanctæ Claræ, vbi postquā expressum esset, quoties in anno moniales pœnitentiæ, & Eucharistiæ sacramēta recipere debeāt, subditur, *Si tamen aliqua soror tanta fuerit corporis infirmitate detenta, quòd ad locutorium commodè venire nō possit, & necessitatē habuerit confitendi vel Dominici corporis accipere sacramentū, ingrediatur Capellanus.* Obserua ad licitum ingressum regulam nihil aliud exigere, quam quòd infirma ad locutorium, seu cratem commodè venire non possit, & confirmatur ex alia parte eiusdem regulæ [h]. Hoc ab omnibus firmiter obseruatur, *Vt quando de confessione infirma aliqua sacerdoti fuerit loquuta ad minus non loquatur, nisi cum duabus non longè assistentibus,*

d c. cùm infirmitas. de pæni. & remiss.

e Cap. 3.

f Cap. 12.

g Cap. 7.

h Cap. 12.

tibus, quæ confitentem, & cõfessorem videre possint. Hæc ibi. Reuera pro moniali in periculo mortis, seu extrema necessitate constituta, abundans, & superflua esset custodia. Verũ tamẽ necessaria est pro confessore ingrediente, citra hanc infirmæ monialis necessitatem, & ratione confirmatur. Si enim medico corporali, cessante præfato mortis periculo, ingredi licet, cur non & medico spirituali idem licebit? Nec enim est afflictis danda afflictio. Esset autem summa afflictio, si infirmæ moniales eiusmodi sacris sacramentis ad medelam, & refectionem animarum institutis, priuarentur, quo tempore cæteris monialibus præstantur. Præterea sæpe sæpiùs medici existimãt, morbum non esse lethalem, aut periculosum, & falluntur. Ergo si ante mortis periculum iam cognitum, confessori ingredi non liceret, proculdubio moniales non tarò absque sacramentis decederent. Ex dictis infertur, quòd quamuis concessio Alexandri VI. non esset necessaria, Summi tamen Pontifices solent annuere eiusmodi petitionibus, ad sedandos scrupulos timoratarum mentium, & sic respectu earum est vtilis, & necessaria.

Dubitatur præterea circa prædictum primum casum, an vicarius monialium possit intrare cum socio ad celebrandum in infirmaria, vt infirma monialis recipiat Eucharistiam, quamuis non sit per modum viatici. Huic dubio respondetur, quòd in omnibus festiuitatibus, in quibus religiosæ tenentur secundũ regulam cõmunicare, potest vicarius cum socio ingredi, absque vllo scrupulo conscientiæ ad celebrãdum, vt infirma cõmunicet. Et ratio est, quia in prima regula S. Claræ, quæ est strictissimæ clausuræ, datur facultas confessori, vt possit intrare pro infirmis communicandis. Sed communicatio fidelium, moraliter loquendo, est annexa celebrationi: ergo ex eo quòd datur facultas ad communicandum, datur ad celebrandum. Idem constat ex secunda regula [a] sanctæ Claræ, & hoc confirmatur ex vsu & consuetudine in omnibus religionibus. Et Leo [b] X. *concessit quòd quando moniales sanctæ Claræ infirmantur, taliter quòd non possunt ad cratem venire ad audiẽdam Missam, posset illo tempore sacerdos, confessor earum, vel Prælatus superior introire clausuram, in infirmariam, & monasterium ad celebrandum, ne tales moniales remaneant sine Missa, dummodo sacerdos ad nulla alia loca, quàm ad altare diuertat, neque moretur, nisi tanto tempore, quanto indiget ad celebrandum, neque loquatur, nisi quãtum opus est in Missa.*

a Cap. 7.

b Supp. fo. 93. concess. 290.

Nec obstat constitutio generalis Toletana nostræ sacræ religionis: in qua dicitur, quòd nõ possint intrare vicarij in monasteria moniali ũ ad celebrandũ in choro, neq; in Ecclesia interiori. Nam respõdetur quòd solùm ibi prohibetur ingressus ad celebrandũ in choro, & in Ecclesia interiori, at non prohibetur celebratio in infirmaria cùm necessitas occurrit.

Nec obstat dicere, quòd sumptio corporis Dominici potest optimè fieri absq; hoc quòd vicarius celebret interius: ergo ex hoc quòd datur facultas ad communicandum infirmam, non datur ad celebrandum intra. Nam respondetur, quòd non potest commodè communicare nisi celebret intra: quod patebit ex infrà dicendis. Neque me latet quòd in nostra sacra religione regularis Obseruantiæ contrarium seruatur, sic præcipiẽtibus patribus Generalibus, dicentibus per quandam constitutionem Pontificalem hoc determinari. Hæc enim constitutio non inuenitur, & de ea tantùm, vt suspicor, fides habetur ex auditu. Et in re tanti momenti, & tãtæ charitatis indubitata, & expressa notitia debet haberi: quia sicut non est admittenda facilè legum correctio: ita non debemus facilè admittere priuilegiorum correctionem & abrogationem. Præcipuè, quia sicut ego accepi ab his, qui huius rei habent experimentum, non potest decenter ipsa Eucharistia deferri in infirmariam sine eo quòd Missa in ipsa celebretur. Nam sacerdos celebrando in Ecclesia reponit Eucharistiam in quadam capsa, & defert ad cratem vbi ipsam ponit in loco ad hoc ordinato, & ea relicta sæpe sæpiùs vestitus vestibus sacerdotalibus exit ab Ecclesia, & per plateam recurrit ad portam communem clausuræ. Ipsamque ingrediens ad locum vbi est Eucharistia collocata pergit, & cum ipsa ad infirmariã progreditur. Videtis has tam varias stationes, ad quid, ad clausuram seruandã? Minimè, quia iam sacerdos cum socio clausuram ingreditur ad communicandũ infirmam. Ad decentiùs communicandum infirmã? Minimè, vt patet Ex discursu habito decentius multò videtur, vt Missa in altari infirmariæ, aut in oratorio eius celebretur, vt infirma cõmunicet, & simul Missam audiat, & consolationem non mediocrem ex eius auditione recipiat. Inueni enim ego in quodam S. Claræ cœnobio monialem viginti annos in infirmitate habentem, quæ sacrum per multos annos propter obseruantiam rigoris supradicti, minimè audierat: de qua maximè dolui. Verum est tamẽ, quòd si Sedes Apostolica contrarium determinauit, id debet seruari, imò decentius esse credendum est. At ad manus meas talis determinatio non peruenit, nec patres ordinis eam habent.

Dubitatur denique circa prędictum casum, vtrùm pro renouatione sacramenti Eucharistiæ possint intrare clausuram.

Respondeo dicendo, quòd Clemens VII. vt habetur in compendio Mendicantium, *concessit, quòd moniales sub obedientia Ministri generalis fratrum Minorum existentes, possint in Ecclesia interiori in loco decenti habere Eucharistiam, sicut habent in exteriori.* Hæc ibi. Vides Clementem concedentem, quòd monialibus liceat habere sacram Eucharistiam simul in duobus locis, & in Ecclesia interiori, hoc est, in choro & in Ecclesia publica. Pro cuius concessionis explicatione obserua, quòd moniales altero ex duobus modis hac concessione vtebantur. In quibusdam enim monasteriis, sanctissimum Christi corpus vtrobique, & in choro, & in publica Ecclesia cõseruabatur, & hoc est decẽs, & pium. Et hac ratione à Clemente VII. est pro monialium consolatione concessum, neque est hodie reuocatum. In aliis autem conuentibus seruabatur tantùm, intra chorũ, & non in Ecclesia publica. Quod quidem indecens erat, propter sæculares homines, qui cùm Ecclesiam ingrederentur, existimantes ibidem esse sacramentum, reuerẽtiam faciebant, & adorationem sanctissimo Christi corpori debitam. Vidẽs autem sancta [c] Synodus Tridentina, indecens esse, quòd hoc secundo modo Christi corpus conseruaretur, hoc est intra chorum, & non in Ecclesia publica illud prohibuit, vbi sic legimus, *Quòd sanctissimum Christi corpus intra chorum, vel septa monasterij, & nõ in publica Ecclesia conseruetur, prohibet sancta Synodus, non obstante quocũque indulto aut priuilegio.* Hæc ibi. Ecce vides id duntaxat Concilium prohibuisse, quòd sanctissimum Christi corpus intra chorum, & non in publica Ecclesia cõseruetur. Ergo qui illum conseruat, intra chorũ, & simul in publica Ecclesia, non violat hãc inhibitionẽ. Sed iuxta propositum in titulo quæstionis, dubitatur, vtrùm capellano ad consecrandum, seu renouandum sacramentum opportuno tempore, virtute huius concessionis Clementis VII. ingredi liceat, & quidem pars affirmatiua videtur vera. Ex quo enim Clemens concessit sacramentum habere in Ecclesia interiori, consequenter visus est concedere, quidquid necessariũ est ad eius conseruationẽ, seu

c Conc. Trid. sess. 25. c. 10. de ref.

seu renouationem, sed ingressus ad illud renouandũ necessarius est. Nec enim capellanus, nisi ingrediens, illud renouare valet: ergo ad hunc effectum fas est ingredi. Ante Concilium Tridentinum hac vna ratione ducti, quæ efficax, ac concludens videbatur, confessores, ad renouandum intrabant. Verum post prædictum Concilium debilis est hæc ratio, atque inefficax, quandoquidem per fenestram, quæ cum debita clausura, & reuerentia, est in Ecclesia exteriori, sanctissimum sacramentum decenter renouatur. Quo fit, vt ad eius renouationem confessoribus ingressus non sit necessarius, & consequenter neque licitus, & sic hodie in his Hispaniarum partibus in nostra religione fit renouatio per fenestram supradictam.

Secundus casus est, quando monialis vult exhalare spiritum. Nam tunc potest intrare vicarius ad commendandam animam sororis decedentis, prout ordinat Vrbanus IIII. in dicta regula [a], & habetur in constitutionibus Toletanis.

a c. 7. ord. Tolet. ca. 10. pro monial.

Tertius casus est in die funeris. Nam ad exequias celebrandas super sepulturam, poterit vicarius intrare, cum duobus sociis, & si fuerit visum Abbatissæ, & conuentui conuenire, poterunt intrare plusquam duo socij. Nam licèt Clypeus [b] monialiũ dicat, quòd non, consuetudo tamen est in contrarium, intrandi plures, quæ excusat ab excommunicatione. Nam si plures sint necessaria iudicio Abbatissæ, & conuentus in die funeris propter imbecillitatem sororum, quia non sunt aptæ ad deferendam defunctam, neque ad extrahendam & collocandam in sepultura, ego non inuenio causam sufficiẽtem, quare huic necessitati nõ possit per Abbatissam, & cõuentum prouideri: cùm ratio concedendi, quòd intrent duo, quę est imbecillitas monialium, currat pro pluribus. Imò in prima regula [c] S. Claræ non limitatur personæ, sed relinquuntur ad arbitrium Abbatissæ, nõ solùm quoad numerum, sed etiam quoad qualitatem, videlicet, an debeant esse religiosi, aut sæculares. Sed cùm ibidem regula dicat, quòd debent esse idonei, credo, quòd debent esse intrantes, religiosi, & nõ sæculares. Tum propter decretum Concilij dicentis, quòd superiores in casibus necessariis possunt licentiam præstare. Atque adeò, si licentia Prouincialis possit haberi, ab eo est necessariò petẽda licentia, sin minus cum licentia Guardiani, possunt religiosi necessarij ad exequias intrare, & sepulturam. Nam in eo casu, Guardianus est præsumptus Commissarius prouincialis. Pro hoc autem notandũ est quoddam viuæ vocis oraculum Pauli III. cuius tenorem in præsentiarum refero.

b Clypeus in Enchi. fo. 136. p. 2. cas. 3.

c Cap. vlt.

Franciscus miseratione diuina S. Crucis in Hierusalem, S.R.E presbyter Cardinalis de Quinnones, vniuersis Christi fidelibus salutem in Domino sempiternam. Hodie sanctissimus in Christo Pater, & Dominus noster Paulus, diuina prouidentia Papa III. supplicationibus nobis per nos ex parte dilecti fratris Francisci Castelli Procuratoris ordinis Minorum Obseruantiæ porrectis inclinatus, intelligens quòd aliquæ moniales fratribus Minoribus de Obseruantia subditæ, habent facultatem à Sede Apostolica, incipiendi ieiunium aduentus Domini à festo S. Andreæ contrarium, & consuetudinem aliorum monasteriorum dicti ordinis, vt conformitas in omnibus seruetur, & earũ fragilitati naturali cõsulatur, omnibus, & singulis Monialibus etiã S. Claræ prædictis, vt à dicto festo S. Andreæ ieiuniũ aduentus prædictũ, non obstante eadem regula, ac quibuscunque aliis statutis, & consuetudinibus eas obligantibus, accedente tamen earum Prælatorum arbitrio inchoare: Item cùm consuetudo in aliquibus locis Hispaniæ inoleuerit, quòd cum aliquas Moniales ab humanis discedere contigerit, sex fratres ingredi, & intrare soleant monasterium ad eas sepeliendum, & de eo nonnulli fratres conscientiam formant, vt de cætero absque aliquo scrupulo conscientiæ, claustrum dicti Monasterij intrare, huiusmodique munere fungi possint, & valeãt, per suum viuæ vocis oraculum nobis desuper factum, autoritate Apostolica, dispensauit, concessit, & indulsit. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum, præsentes manu nostra subscriptas per secretarium nostrum fieri, & subscribi, ac sigilli, quo in similibus vtimur, iussimus, & fecimus appensione cõmuniri. Dat. Romæ apud Campum Martium in ædibus nostræ residentiæ, sub anno à Natiuitate Domini millesimo quingentesimo trigesimo sexto, indictione nona, die verò 20. Mensis Martij, Pontificatus sanctissimi D. N. P. anno secundo.

Et aduertendum, quòd possunt intrare religiosi, quando persona sæcularis est sepeliẽda intra clausurã, vt sæpe solet contingere. Tum quia Vrbanus non dicit solùm, quòd possint ingredi ad sepeliendam monialẽ, sed absolutè dicit solùm quòd possunt ingredi ad obsequia. Tũ, quia ratio imbecillitatis monialium non potentiũ deferre defunctã, etiã militat in hoc casu. Et sic vsu compertũ est, posse vicarium monialium cũ sociis necessariis, ingredi in hoc casu.

Quartus casus est: Ad aperiendam sepulturã, seu postmodum coaptandam, si Abbatissæ, & cõuentui visum fuerit, poterit vicarius, cum duobus sociis, vel vno intrare. Hi quatuor casus continentur in septimo capitulo secundæ regulæ sanctæ Claræ, & in constitutionibus, & non solùm sunt intelligendi pro solis monialibus sanctæ Claræ, sed etiam pro quibuscunque aliis religiosis.

Quintus casus est, *Quòd fratres Minores deputati obsequiis monasteriorum monialium sanctæ Claræ, habent liberam ingrediendi facultatem pro exercendo monasteriorum ipsorum opere, quod commodè extra monasterium fieri non potest.* Ita concessit [d] Gregorius IX. Aduertendum, quòd hoc habet locum in quocunque opere ædificij, resarcimenti, aut plantationis arborum, aut cuiuscunque alterius rei, seu operis intrá monasterium faciendi, quod extra, vel ab extra, non potest commodè fieri, aut si opus est industriã, seu adiutorio. Ita quòd ipsæ monachæ per se sine tali adiutorio, vel industria, aut opere nequeunt, aut nescirent commodè facere. Quia si fratres deputati seruitio earum possent, & scirent facere æquè bene, vt sæculares, vel si sunt ad id necessarii cum ipsis sæcularibus, ita quòd ab extra non possent id commodè facere: tunc prædicti fratres deputati, & non alij, possent intrare ad prædicta. Quia sine vlla exceptione Gregorius IX. conformiter ad regulam ipsarum, id concessit solùm præfatis deputatis fratribus, vt pro quocunque opere, quod commodè, &c. Ita Corduba [e], in additionibus ad compendium, quæ concessio fuit necessaria. Nam licèt Vrbanus IIII. id generaliter omnibus Christianis cõcesserit, ipsius tamen concessio non seruiebat pro fratribus Minoribus, pro quibus ex regula nostra requiritur licentia specialis Papæ, & aduertendum, quòd Gregorius IX. solùm hoc concedit pro præfatis fratribus deputatis, & ideo tales, & non alij possent æquè bene, vt sæculares ingredi, quoties opus fuerit, prout dicit Collector, & sequitur Corduba.

d Habetur in Mon. ord. in 1. p. fo. 48. & in 2. fo. 111. concess. 295.

e Cord. in addit. ad comp. super hũc casum.

Aduertendum etiam, quòd laborantes in monasteriis S. Claræ, possunt ibi comedere in loco honesto, prout concessit Sixtus [f] IIII. & habetur in Monumentis ordinum, & tradit Corduba.

f In 1. imp. fo. 63. & in 2. fo. 67. conce. 110. & trad. Cor. in addit. ad istum casum.

Sextus casus est, quòd medicus causa multùm grauis infirmitatis, vel minutor, cùm necessitas exegerit, possunt ingredi. Qui tamen, non absque duobus sociis de familia monasterij debent introduci, neque ad inuicem intra monasterium separentur. Ita Vrbanus IV. in dicta regula.

Circa

Circa quem casum est notanda concessio Sixti [a] IV. *Qua concessit, quòd sorores S. Claræ non teneantur intromittere aliquem de seruitoribus suis, quando medicus intrat clausuram, sed sufficit, quòd tribus, vel quatuor monialibus de antiquioribus associetur.*

a Habet. in 1. imp. fol. 61. & in 2. fol. 67. conc. 111.

Aduertendum etiam, quod ad hoc, quòd medicus possit intrare monasteria monialium, nõ requiritur, quòd sit Doctor, neque quòd sit medicus conuentuatus, aut graduatus. Quia quamuis non sit cõuentuatus, aut graduatus, medicus tamen est, qui non dicitur à dignitate, sed à medẽdo. Ita Bartolus [b], quem sequitur Syluester.

b Bartol. in l. ftem lum. ff. de ædilit. edic. Syl. v. medicus, nu. 1.

Aduertendum etiam, quòd ad hoc quod minutor possit ingredi, oportet quòd priùs per medicum determinetur, expedire, aut necessarium fore, & hoc debet fieri præmisso consensu Abbatissæ.

Septimus casus est, in quo licitus est ingressus, scilicet, occasione incendij, vel ruinæ, vel alterius periculi, vel dispendij, vel pro tollenda violentia aliquorum monasteriorum, seu personarum, & quale debeat esse periculum, aut dispendium, ratione cuius liceat ingredi clausuram, determinari debet arbitrio Abbatissæ, & discretarum conuẽtus. Ita Collector [c] priuilegiorum Mendicantium.

c Tit. ingredi monaster. monialium.

Nec his obstat Concil. [d] Trident. determinans, quòd tantùm debeat dare licentiam Episcopus in casibus necessariis. Ex quibus verbis, ibi, *in casibus necessariis*, colligitur, quòd arbitrari qui casus sint necessarij, pertinet non ad Abbatissam, sed ad ipsos superiores. Nam respondetur, quòd Concilium loquitur de aliis casibus necessariis moraliter extraordinariis, & incogitatis iudicio peritorum determinandis, quæ determinatio sine periculo potest dilatari: non autem de casibus, qui debent statim determinari, ita vt sit periculum in mora. Vt si quis malefactor fugit ad monasterium monialium; moniales verò propter suam honestatem volunt illum foràs eiicere, & non sufficiunt earum vires, tunc poterunt intromittere tot sæculares, quot sufficiant, vel opus sint ad eius expulsionem. Neque est necessarium in hoc casu recurrere ad superiores longè absentes, cùm sit periculum in mora: sed sufficit ad hoc consensus Abbatissæ, & discretarum conuentus. Et de similibus casibus simile est iudicium.

d Sess. 25. de regul. c. 5.

ARTICVLVS V.

Vtrùm ratione incendij, vel alterius periculi possint fratres Minores ingredi monasteria monialium.

RESpondeo dicendo, quòd Gregor. IX. concessit fratribus obsequiis monialium addictis, facultatem ad huiusmodi ingressum. Quapropter reliqui fratres Minores non possunt, propter prohibitionem suæ regulæ, vt ait Collector [e], nisi extrema necessitate stante: vtpote quando non est sufficiens copia aliarum personarum, quæ in tali casu velint, & possint succurrere. Quod ipsum tenet Corduba [f] confirmans hoc autoritate Capituli generalis Laualis, & autoritate Leonis [g] X. approbantis casus in regula ipsarum monialium, & in nostris constitutionibus contentos, in quibus licitum est intrare.

e Collect. tit. ingredi monaster. monial.
f Cord. in additi. ad dictum titulum.
g Habet. in suppl. fol. 17. concess. 56.

Et aduertit Collector circa dictam cõcessionem, quòd tunc possit confessor quemlibet fratrum Minorum pro socio secum introducere, cessante omni fraude. Quod consonum est rationi, cùm extrema necessitas caret lege.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Cardinales S. Romanæ Ecclesiæ possint ingredi monasteria S. Claræ.

RESpondeo dicendo, quòd in regula sanctæ Claræ ordinata per Vrbanum IIII. continetur, quòd si quis de S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus ad aliquod monasterium huius religionis aliquando venerit, & intra clausuram ingredi voluerit, cum reuerentia suscipiatur, rogandus tamen vt cum paucis sociis ingrediatur. At videtur hoc priuilegium reuocatum per Concil. Trident. [h] quo cauetur, vt nemo ingrediatur, etiam vigore cuiuscunque facultatis, vel indulti concesi, & concedendi, nisi in casibus necessariis à superioribus approbatis. Et idem est dicendum de Cardinalibus ordinis protectoribus, cùm non sint Prælati ipsarum monialium. Et licèt aliquando fuerint, modò tamen Prælati nostræ religionis sunt veri earum Prælati à Papa habentes iurisdictionem, & non ab ipsis protectoribus.

h Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 5.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm liceat generali Ministro nostri ordinis, & Prouincialibus intrare clausuram monialium sanctæ Claræ.

RESpondeo dicendo, quòd in præfata regula dicitur, *Licitum esse generali Ministro ordinis fratrum Minorum, quando ibidem celebrare voluerit, vel proponere verbum Dei, cum quatuor, aut quinque fratribus ipsius ordinis intra clausuram ingredi monasterij, si quando ei videtur expedire. Alius autem Prælatus, cui aliquando fortè de licentia Sedis Apostolicæ intrare licuerit, duobus, vel tribus tantùm religiosis, & honestis sociis sit contentus. Visitatores verò monialium possunt ingredi, ad tenendum Capitulum visitationis ipsis monialibus, vel aliquid simile tangens suum officium, quod à foris nequit fieri. Et tunc cum duobus religiosis idoneis, ut est exemplaribus sociis, & non cum pluribus debent ingredi. Qui videlicet socij simul maneant, & dum fuerint intra clausuram ad inuicem nullatenus separentur.* Ita Vrbanus Papa IIII. prout continetur in Regula [i] S. Claræ, & in ordinum Monumentis. Et notat Corduba [k], in additionibus ad Compendium, quòd verba dictæ concessionis, ibi, *alius autem Prælatus* non videntur intelligenda de Prælatis nostri ordinis Minorum, sed de aliis, scilicet de Episcopis, quod aliquibus rationibus probat, sed frustra in hoc laborat. possunt enim intelligi etiam de Prælatis nostræ religionis: non enim ipsis in hac concessione conceditur, vt possint intrare monasteria monialium, ad prædicandum verbũ Dei cum duobus, vel tribus sociis, sicut cõceditur Generalibus cum quatuor, aut quinque, sed tantùm dicitur, quòd si fortè alius Prælatus obtinuerit licentiã à Sede Apostolica, ad præfatum ingressum cum duobus, aut tribus sociis, sit contentus, quæ verba possunt verificari in prouincialibus Minorum, si ad intrandum in casu non sibi permisso habuerint à Sede Apostolica facultatem. Et socij duo, aut tres possunt esse de ipso ordine Minorum, cùm hoc ipsis specialiter concedatur. Nec obstat, quòd in regula eorum contineatur, ne sine speciali Papæ licentia dicta ingrediantur monasteria: nam verba concessionum debent intelligi secundùm personam, ad quam talia verba diriguntur, vt dicitur in iure [l]. Vnde cùm in hac concessione concedatur Prælatis autoritas ad intrandum cum duobus, aut tribus sociis, si ad in-

i ca. 24. & in Monum. fo. 299. tract. 3. & fol. 298. tract. 1.
k Cord. in initio tit. ingredi monaste. mon.
l l. plenum. §. equitii. ff. de vsu & habit.

trandum habuerint à Sede Apostolica facultatem, necessariò debemus dicere, quòd si fuerit Episcopus, possit secum deferre duos aut tres clericos Ecclesiasticos, aut regulares; si fuerit Prælatus ordinis Minorum, possit secum deferre clericos, vel regulares honestos, etiamsi sint sui ordinis, cùm religiosi sui ordinis magis ei ad hoc sint accommodati.

Notandum est etiam circa prædictam concessionem, ibi, *Visitatores verò monialium*. quòd Ministri prouinciales, aut eorum Commissarij intrant modò ad visitandum, prout ordinauit Vrbanus IIII. & continetur in regula [a] S. Claræ in hac concessione allegata, cùm sint hodie harum monialium veri Prælati, & Visitatores, & possunt tenere illis Capitulum cum duobus religiosis, ac idoneis, idest exemplaribus sociis.

a Reg. S. Claræ cap. 14.

Notanda etiam sunt verba dictæ concessionis, ibi, *Vel aliquid simile tangens suum officium, quod deforis nequit fieri*, quod non verificatur in exhortatione verbi Dei, cùm hæc deforis fieri possit, sed in videndo, vtrùm clausura sit in aliqua parte violata; hoc enim ad officium visitatorum spectat, vt infrà [b] dicemus.

b Inf. art. 10.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm fratres Minores rogati à Prælatis curam monialium habentibus, possint intrare earum clausuram.

Respondeo dicendo quòd Leo X. prout habetur in Supplemento [c], *concessit, quòd fratres Minores vocati & rogati, aut inuitati à Prælatis Ecclesiarum, aut à Prælatis religiosis, vel Visitatoribus habentibus curam aliquorum monasteriorum monialium, ad hoc, vt visitent prædicta monasteria, vel exerceant omnia alia, quæ in monasteriis sibi subiectis exercent, aut ad hoc, vt intrent cum ipsis Prælatis, vel Visitatoribus, ad videndum officinas, & totum monasteriũ, interius possint, sicut possunt in monasteriis sibi subiectis, siue intra, siue extra clausuram visitando, vel alia faciendo, vel cum ipsis Prælatis intrando, non obstante prohibitione suæ regulæ, vel declaratione eiusdem regulæ: dum tamen prædicti fratres, si fuerint subditi hoc faciant de licentia suorum Prælatorum.*

c fol. 61. concess. 194.

Circa quæ posteriora verba est aduertendum, quòd Guardiani, & Prælati conuentuales & eorum Præsidentes in absentia possunt intrare clausuram monialium in isto casu, sine licentia Prouincialium. Quod patet ex dictis verbis, ibi, *si fuerint subditi, hoc faciant de licentia suorum Prælatorũ*. Ex quibus colligitur, quod hîc loquitur de Prælatis subditos habentibus, cuiusmodi sunt Prælati conuentuales. Et regula tritissima est in iure, quòd qui potest licẽtiare alios, potest & semetipsum licentiare.

Sed videtur, quòd hæc concessio sit reuocata per constitutionem Gregor. XIII. superiùs allegatam. *Quæ omnes, & quascunque licentias concessas quibuscunque viris ingrediendi monasteria monialium reuocauit, & cassauit*. At respondetur, quòd in dicta reuocatione non fit mentio de priuilegiis concessis Regularibus, quæ in reuocatione generali minimè comprehenduntur, prout satis dictum est in superioribus.

Secundò respondetur, quòd constitutio Gregor. XIII. loquitur tantùm de licentiis, & facultatibus personalibus concessis, quantumcunque vrgentibus causis quibuscumq; personis ingrediendi dicta monasteria. Loquitur enim de facultatibus concessis Comitissis, Marchionissis, & Ducissis, & aliis quibuscũq; personis. Et hoc est priuilegium personale. Non enim solùm dicitur priuilegiũ personale, quod conceditur alicui personæ, sed etiam quando conceditur certo generi personarum, vt colligitur ex quadam lege, dum loquitur de priuilegio concesso maritis in genere, & expendit Zazinus [d]. At Leo X. loquitur de priuilegio, & facultate reali, cùm loquatur de facultate concessa fratribus Minoribus. Et facultate concessa certo generi personarum, quæ per fictionem iuris nunquam videntur perire, priuilegium est reale & perpetuum. Vt est priuilegium concessum ciuibus alicuius ciuitatis: hæc enim, prout colligitur ex iure [e], nunquam per fictionem iuris censetur perire. Et est simile priuilegio concesso ciuitati, loco, vel alicui religioni, vel alicuius ordinis fratribus, secũdùm tradita in iure [f], & notat in specie Romanus, & Socinus.

d l. qui tale. 14. ff. soluto matrim. Zazinus in l. maritum. nu. 32. ff. de eodem ti.

e l. proponebatur. ff. de iudiciis.

f l. forma. §. quãquam de censi. nu. Romanus in l. maritum nu. 17. ff. soluto matrim. Soci. in l. 1. num. 4. ff. de reu. dubiis.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm pro prædicanda Calenda possint ingredi monasteria monialium.

Respondeo dicendo, *Quòd Prælati ordinis Minorum possunt dare licentiam suis subditis intrandi clausuram monasteriorum sanctæ Claræ ad faciendum sermonem de Calenda, dum tamen intrantes sint senes, & vitæ exemplaris*. Ita concessit Leo X. prout habetur in Supplemento [g]. At hæc concessio non est in vsu, cùm sit reuocata à sacro Conc. Trid. [h] in quo dicitur, quòd ad ingrediendum dicta monasteria potest superior licentiam dare tantùm in casibus necessariis, reuocando quodcunque priuilegium in contrarium. At prædicatio Calendæ non est causa necessaria ad huiusmodi ingressum concedendum. Cum possit prædicari in Ecclesiis extra clausuram.

g fol. 62. concess. 165.

h Conc. Trid. Sess. 25. de reg. cap. 5.

ARTICVLVS X.

Vtrùm Episcopus possit intrare claustra monialium, pro consecratione, & benedictione sororum, & pro ipsarum confirmatione.

Respondeo dicendo, quòd in præfata regula S. Claræ continetur, quòd si fortè pro consecratione, vel benedictione sororum, vel alio modo fuerit concessum Episcopo Missam interiùs celebrare aliquando, cũ paucioribus vel honestioribus poterit, sociis ministris sit contentus. At hoc priuilegium existimo esse abrogatum per Concil. Trid. superiùs allegatum: cùm commodè possint domini Episcopi consecrare, benedicere, & confirmare moniales clausura seruata, consecrando, & benedicendo, & confirmando eas per fenestrã deputatam ad imponendum eis velum. † Et aduertendum, quòd aliqui domini Episcopi intendunt intrare monasteria sanctimonialium subiecta Prælatis regularibus, ad ipsas moniales confirmandas. Quod hoc solo titulo minimè eis iuxta supradicta permittitur, cùm per fenestram deputatam ad impositionẽ veli, hoc efficere possint. Et ideo alio respectu posse illos in præfata monasteria intrare aiunt, ad videndum scilicet, quomodo clausura se habeat, an scilicet sit violata nec ne. In suum autem patrocinium allegant decretum Conc. Trid. in [i] hunc modum definiens Bonifacij VIII. *constitutionem, quæ incipit, Periculoso, renouans sancta Synodus vniuersis Episcopis sub obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcipit, vt in omnibus monasteriis sibi subiectis ordinariam, in aliis verò Sedis Apostolicæ autoritate clausuram sanctimonialium vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari maximè procurent inobedientes atque cõtradictores per censuras Ecclesiasticas, &c.*

i Sess. 25. de regul. c. 5.

Ex

Ex quo Côcilij loco, ibi, *In alijs verò Sedis Apostolicæ autoritate*, colligunt domini Episcopi, quòd possunt ingredi monasteria exempta, Prælatis regularibus subiecta, ad vidédum vtrùm clausura eorum sit collapsa, non aduertentes communem esse doctrinam Doctorum [a] vtriusque iuris, prout tradit Nauarrus, constitutionem, quæ innouat aliam, debere intelligi iuxta terminos cõstitutionis innouatæ. Vnde cùm decretum dicti Concilij innouet cõstitutionem Bonifacij VIII. iuxta terminos talis constitutionis debet explicari, in qua dicitur, *Abbates verò, & alij tam exempti quàm non exempti Prælati Ecclesiarum, monasteriorum, & ordinum quorumcunque in monasterijs huiusmodi sibi subiectis de clausura conuenienti, vbi non est, ipsorum monasteriorum expensis, & fidelium eleemosynis, quas ad hoc procurent diligentius facienda, prouidere procurent.*

a Auth. quæ innouat. §. finde. vers. in illis. col. 3. Nauar. de datis & prom. not. 3. nu. 6. in fin.
b l. 1. periculoso. § fin. de statu reg. li. 6.

At replicabis, quod Concilium ait generaliter, *alijs verò*, non distinguendo de immediatè subiectis Sedis Apostolicæ, & de alijs Prælatis regularibus subiectis, & sic videtur velle, quod sicut possunt Episcopi autoritate Apostolica intrare in monasteria subiecta ipsi Sedi Apostolicæ ad videndum quomodo sit clausura violata, ita eadem autoritate possunt propter eundem finem intrare monasteria regularibus subiecta, contra id, quod in dicto capitulo, *periculoso*, est determinatũ, vt ex verbis allegatis patet. At respõdeo non esse recedendum a constitutione antiqua, nisi quatenus per nouã reperitur recessum, vt in iure [c] determinatur, & posterior lex non tollit primam, nisi eam expressè tollat, & ei sit contraria, vt in quadam decretali [d] probatur: & capitulum, *periculoso*, non tollitur per dictum Côcilij decretum, sed tantùm innouatur. Et confirmatur: nam lex noua puniens actiones in ea contentas, est regulanda secundũ antiqua iura, quibus antè illæ prohibebantur, & intelligenda, restringenda, & extendenda ad terminos illorum, & constitutio, quæ fit ad roborãdum aliam intelligenda est secundùm terminos legis roborata, prout satis clarè sentit Glossa quędã [e], quam dicit singularem Cardinalis addens, quòd easdem limitationes, & extẽsiones, quas recipit innouata, debet innouans, & roborans recipere, quam doctrinam sequitur Felinus [f], & vt ex superioribus patet, Concilium innouat, & corroborat dictum capitulum, *periculoso*. Verum est tamen, quòd si clausura monialium in monasterijs subiectis Prælatis regularibus sit publicè violata, & moniales lapides sanctuarij sint dispersæ in capite omnium platearũ (vt ita dicam) debent Episcopi monere Prælatos dictorum monasteriorum, vt clausura restauretur, & sanctimoniales in officio contineat: quod si admoniti intra sex menses hoc emendare neglexerint, tunc iidem Episcopi, etiã vt Legati Sedis Apostolicæ eorum defectum, autoritate Apostolica possunt supplere, prout in Concil. [g] Trid. determinatur. Et hoc voluit etiam determinare decretum Conc. [h] Trid. superius allegatũ ab aliquibus malè intellectũ. Determinat enim quòd clausura moniliũ vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari Episcopi maximè procurẽt. In hoc enim decreto non cõceditur Episcopis licentia ingrediẽdi in monasteria moniliũ subiecta ipsis, aut immediatè Sedi Apostolicæ, aut Abbatibus, & Prælatis regularibus, vt videant si clausura est inuiolata, sed tantũ conceditur, vt postquam sciuerint esse violatam, procurẽt iuxta terminos iuris ipsam restitui, & restaurari: ius illud enim ipsam restaurari præcipiens, committit ordinarijs Episcopis restaurationem clausuræ monasteriorũ sibi, aut Sedi Apostolicæ subiectorum. Abbatibus autem, & Prælatis regularibus cõmittit restaurationem monasteriorum sanctimonialium, quæ ipsis sunt subiecta, qui si inobedientes fuerint, disponit Concilium, vt per censuras, & inuocationẽ brachij sæcularis, si opus fuerit, compellantur. Adeò quòd si sic moniti per sex menses hoc neglexerint faciendum, ipsi Domini Episcopi tãquam Sedis Apostolicæ Legati possunt se ad id faciendum accingere. Et hic est germanus huius decreti consiliaris sensus: nõ enim Episcopis in eo cura monasteriorũ exemptorum sanctimonialium demandatur, ita vt ad videndum interiora ipsorum monasteriorũ possint intrare, vtrùm eorum clausura sit collapsa. Hoc enim incumbit Prælatis regularibus, quibus ipsæ moniales sunt subiectæ, sicut incumbit dominis Episcopis respectu monasteriorum sanctimonialium, quæ sibi, aut Sedi Apostolicæ immediatè sunt subiecta.

c l. præcipimus. C. de appel. d c. 1. de const. lib. 6
e Gloss. vbi Card. opposit. 3. in clem. statutum. v. consuetud. de elect.
f Felin. in ca. 1. de iur. iurand. num. 50
g Conc. Trid. sess. 21. de reform. c. 8.
h d. c. 5.
i d. c. periculoso § fin.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm personæ licentiatæ ad ingressum, possint esse in clausura finito negotio, ad quod ingrediuntur.

RESpondeo dicendo, quòd sicut moniales egredientes clausuram propter aliquas causas, non possunt extra clausuram esse, nisi ad certum tempus, prout infrà [k] dicemus: ita videtur dicendum, quòd illi, qui habent licentiam ad ingrediendũ, non possunt ibi permanere, nisi ad necessariũ tempus requisitum ad negotium, ratione cuius ingrediuntur. Veruntamen, cùm quod sit præceptum morale, in vtroque casu moraliter debet interpretari. Et in humanis constitutionibus non debemus literæ nimis adhærere: imò standum est consuetudini aliàs nõ culpabili, & non vitiosæ, neque peccato fauenti. Vnde dictæ licentiæ nõ debent punctualiter, & metaphysicè intelligi, ita vt ingredientes monasteria, aut egressæ moniales ab ijs statim finitis negotijs sine vlla mora teneantur regredi in eam, aut egredi ab his. Hæ enim res morales non consistunt in indiuisibili: imò earum latitudo debet arbitrio prudentiũ remitti, prout in simili tradit Palatius [l]. Et in rebus dubijs sensus communis prudentium, & piorum debet attendi, prout latè tradit Cord. [m] Et neq; Deus, neq; Ecclesia in suis præceptis prætendunt obligare ad eorũ obseruantiam, ita vt obseruans videatur inurbanus, & rusticus. Vnde vota, & iuramenta stulta nullius apud Deum sunt valoris, prout tradit idem Corduba cum communi. Ex quibus in proposito idem videtur asserendum, quòd non punctualiter finitis negotijs debẽt regredi recta via intrantes in dictam clausurã. Possunt enim ibi aliquãtulum permanere quadam curiositate, officinas circumeundo, dummodo absit corrupta aliqua intentio. Nam si corrupta intentione illud fecerint, non excusarem eos à peccato, prout affirmat Collector [n].

k Inf. q. 49.
l Palat. in 4. d. 20. disp. 3. concl. 8.
m Cord. li. 3. qq. q. 13. p. 206. reg. 4.
n Coll. ctor tit. ingred. monasteria.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm ad ingrediendum sit necessaria licentia in scriptis.

RESpondeo dicendo, quòd dubitari optimè potest, an Concil. Trident. quatenus requirit licentiam scriptam, intelligendum sit de licentia exeundi, vel de licentia ingrediendi, vel de vtraque. Contextus enim requirit scripturã in licẽtia ingrediendi. Ratio verò eadẽ, vel maior videtur suadere, vt requiratur in licentia egrediendi, quãdoquidem grauior videtur exitus monialis à monasterio, quàm ingressus personæ honestæ in illud. Quod dubium

videtur

videtur abstulisse Pius V. In Extrauaganti, *Decori*, scripturam expressè requirés, in exitu a monasteriis, ibi, *Cognita, & expressè in scriptis approbata sit a monasteriis præfatis exire* Ita notat Doctor Nau.[a]

a Na. in c. statuimus. n. 60.

Et aduertendum, quòd si moniales habeant communicationé priuilegiorũ inter se, nó solùm possunt gaudere facultatibus particularibus à iure communi, & à Concil. Trident. concessis ad ingressum in ipsarum monasteria, de quibus egimus in superioribus, & aliqua tradit Nauarr.[b] sed etiam priuilegiis, & facultatibus concessis aliquibus earum religionũ in particulari, dum earum constitutiones vsui prædictarum facultatum non repugnent.

b Na. in Mã. c. 27. n. 124.

QVÆSTIO XLVIII.

De clausura monasteriorum virorum quantum ad ingressum mulierum in ea, in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *VTrùm sit prohibitus ingressus mulierum in monasteria virorum.*

2 *Vtrùm omnis mulierum ingressus, etiam sine prætextu alicuius licentia prohibeatur in dicta monasteria.*

3 *Vtrùm in aliquibus casibus sit licitus ingressus mulierum intra claustra monasteriorum.*

4 *Vtrùm regulares S. Augustini possint in eorum domibus intra septa eiusdem Ecclesiæ tenere mulieres ætate prouectas, honestas, omni suspicione carentes, obsequiorum honestorum præstandorum causa.*

5 *Quis possit dispensare in pœnis huius constitutionis.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm sit prohibitus ingressus mulierum in monasteria virorum.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. anno Domini millesimo quingétesimo sexagesimo sexto, edidit quandam Extrauaganté, quæ incipit, *Regularium personarum, In qua motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine omnes & singulas facultates & licentias ingrediẽdi monasteria, ac domus Carthusiensiũ, & aliorum quorumcunque Regularium ordinum, etiam Mendicantium, mulieribus cuiuscunque status, gradus, conditionis, & quacunque dignitate, & præeminentia præditis, etiam Comitissis, Marchionissis, Ducissis sub quibuscunque verborum tenoribus, & formis, & cum quibuscunque etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque fortioribus, & efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus decretis ab Apostolica Sede quomodocunque concessas, quarum tenores, ac si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, habere voluit pro expressis, tenore præsentium reuocauit, & cassas, & irritas, & inanes esse decreuit, districtè prohibens, mulieribus quidem prædictas facultates, & licẽtias prætendentibus, sub excommunicationis latæ sententiæ pœnis, postquam harum notitiam habuerint, à qua non possint absolui, nisi à Romano Pontifice, qui pro tempore fuerit, præterquã in mortis articulo, ne dictas domos, & monasteria ingredi audeant. Ipsis verò monasteriorũ, & conuentuũ Abbatibus, Præpositis, Prioribus, & aliis Præsidentibus, quocunque nomine vocentur, & eorum monachis Canonicis, & fratribus siue Mendicantibus, siue non Mendicantibus, sub priuatione officiorum, quæ in præsentia obtinent, & inhabilitatis in posterum ad illa, & alia omnia, & suspensionis à diuinis ipso facto sine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere, admittereuè præsumant.*

Circa quam decretalẽ est primò aduertẽdũ, quòd hic nó prohibetur ingressus Reginarum, Principissarum, & filiorum Regum. Si enim Summus Pontifex eas comprehendere vellet, ipsarũ meminisset, sicut meminit Comitissarum, Marchionissarum, &c. cùm in illis maior sit ratio dubitandi, quã in istis. Pro quo est aduertendum, prout refert frater Alfonsus[c] de Casarrubius, quòd per Gregorium XIII. ex sententia congregationis Concil. Trident. fratri Andreæ Amadeo, tunc zelato Italiæ ordinis Minorum S. Francisci de Paula, quærenti, an per supradictum Pij V. statutum censeretur derogatum suæ regulæ concessioni, vt singulæ dominæ de stirpe Regia procreatæ, ac etiam omnes huius ordinis fundatrices, quæ locorum eiusdem ordinis septa communiora videre postulauerint, eadem honestè cum sua comitiua intrare, ac deuotè visitare tolerentur: & fuit declaratum, *non censeri derogatum quoad Reginas, vel fundatrices dumtaxat.* Ita refertur in actibus trium capitulorum ipsorum fratrum, à Patre Parafelo[d] compilatis. Et dictæ declarationi stando videtur solùm Reginis, & Imperatricibus hoc fuisse concessum. At ex supradictis videtur, non solùm Reginas, sed etiam Princessas & Regũ filias posse iure optimo admitti. Sed standum est declarationi Papali, vbi de ea est indubitata & authentica notitia.

c In addit. ad comp. Mendic. ti. ingredi monasteria monialium. pag. 146.

d fol. 118.

Secundò est aduertendum, quòd non solùm mulieres audentes ingredi, sed & superiores eas admittentes incidunt in excõmunicationem maiorem, per constitutionem Gregor. XIII. de qua in superioribus[e] fecimus mentionem. Tertiò est notandum, quòd non incurrunt in dictas pœnas quicunque fratres mulieres admittentes. Ij enim, qui eas admittunt bona fide non plectuntur his pœnis: sed illi dumtaxat, qui mulieres introducere, seu admittere præsumunt, prout ait Pius V. in dicta Extrauagãti, in quo verbo, *præsumunt*, dolus significatur. Et lex præsumenti aliquid facere pœnam imponens non comprehendit bona fide, & sine dolo facientem per obliuionem, inaduertentiam, & ignorantiam, iuxta doctrinam receptam Cardinalis[f]. Nec obstat, quòd Gregorius XIII. in sua constitutione, quæ est posterior, quàm Pij V. Bulla, non ponit dictum verbum, *præsumant*. Nam licèt ipso verbo non vtatur, crediderim adhuc præfatos esse excusandos. Arbitror enim eos, qui tot circumstantiis culpam diminuentibus legem transgressi sunt, venialiter tantùm, & non lethaliter deliquisse, siquidem ea culpa parum habuit voluntarij, imò & quasi ex ignorantia videtur processisse: sicut non peccat mortaliter, qui solitus bene, & integrè diuinum officium persoluere, per obliuionem semel non recitauit. Vnde pro maiori conscientiæ securitate obtinuerunt Prælati fratrum Minorum à Sede Apostolica facultatem ad dispensandum cum fratribus introducentibus mulieres ex animi simplicitate, & tenor cõcessionis sequẽs est: *Iulius Feltrius de Ruueri miseratione diuina Episcopus Prænestinus, & S. R. E. Cardinalis Vrbinus, & totius ordinis B. Francisci protector, gubernator & corrector, cum R. Pater Cõmissarius generalis familiæ Cismõtanæ fratrũ Minorũ de Obseruantia exhibuisset S. D. N. Greg. XIII. quandam cedulam continentẽ nonnullas gratias à Pio V. vt asserebat, concessas, inter quas hæc quoq; continebatur. Item, quòd fratres, qui per ignorantiam peccauerunt, inducendo mulieres in monasteria nostra, contra motum proprium super hoc factum, possũt restitui ad actus legitimos, quia remittitur illis quòd deliquerint de præterito, & hanc concessionem simul cum cæteris in eadem cedula contentis idem S. D. N. confirmauit cum declaratione, quòd Commissarius generalis eandem habeat facultatem in præmissis, & eorum quolibet, quam ipse generalis Minister obtinet, & nos fidem indubiam facimus. Datis Romæ die quinta decima Maij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio.*

e Sup. qu. 47. ar. 2.

f Cardina. in Clem. 1. q. 38. de preci.

ARTI

ARTICVLVS II.

Vtrùm omnis mulierum ingressus, etiam sine prætextu alicuius licentiæ, prohibeatur in dicta monasteria.

Respondeo dicendo, quòd si consideretur litera nostræ constitutionis, ibi, *prædictas facultates, & licentias prætendentibus*, solùm prohibetur in hac constitutione ingressus mulierum prætextu dictarum literarum reuocatarum ingredi volentium, non autem ingressus mulierum sine dicto prætextu ingredientium. Et confirmatur: nam cùm hic ingressus excommunicationis pœna feriatur, & excommunicatio restringatur ad actionem prohibitam, prout in simili dictum est in superioribus [a], necessariò debemus concludere ipsam excommunicationem non extendi ad ingressum, qui prætextu dictarum licentiarum non fit. Nec obstat, quòd ex sententia Gregorij XIII. contrarium sit declaratum, teste Nauarro [b]: nam huius declarationis dicunt aliqui, quòd non habemus literas authenticas, virtute quarũ fiat contra iuris metas dicta extẽtio. Nec etiam obstat, quòd plus peccant ingredientes sine licentia, quàm prætextu alicuius licentiæ, & sic à fortiori, incurrent in dictam excommunicationem. Nam huic argumento satis in superioribus [c] responsũ est. Nec obstat, quòd in explicatione huius extrauagantis contrarium tenui. Nam ibi eam explicaui, prout in nostra religione regularis Obseruantiæ est recepta, in qua habita fuit declaratio authentica, de qua articulo sequenti.

a Sup. quæ. 47. art. 3.

b Nau. in cap. statuimus n. 2.

c Sup. cap. 47. art. 3.

ARTICVLVS III.

Vtrùm in aliquibus casibus sit licitus ingressus mulierum intra claustra monasteriorum.

Respondeo dicendo, quòd pater frater Ioannes de Aguilera ordinis Minorum, dum esset Romanæ Curiæ Commissarius à fœlicis recordationis Pio V. aliquas obtinuit concessiones, dispensationes & declarationes, quas misit, vt mihi à fide digno testificatum est, Patri fratri Ioanni de sancto Michaele, tunc prouinciæ Bethicæ Prouinciali ministro de earum veritate testimonium præbens authenticum. Inter quas hanc sequentem obtinuit declarationem.

Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, die vigesima septima Iunij, dixit & declarauit fuisse & esse mentem, & intentionem suam, quòd eius litera in forma breuis sub die vigesima quarta Octobris anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, Pontificatus sui anno primo edita: in quibus mulieribus quibuscunque ingressus monasteriorum regularium virorum cum derogatoriis clausulis, & irritantibus decretis prohibebat, non solùm comprehenderent & comprehendant mulieres habentes & habere prætendentes facultatem & indultum ingrediendi huiusmodi monasteria, sed etiam omnes & quascunque mulieres alias, tam in genere, quàm in specie. Significans nihilominus idem S. D. N. eodem viuæ vocis oraculo nobis facto, quòd propter hoc, & propter suas dictas literas non intellexit, nec intelligit quòd mulieribus præcludatur aditus accedendi ad monasteria & loca regularia, ac illorum claustra, quando in eis Missæ, & alia diuina officia celebrantur, ac quando processiones fiunt, & quando Christifidelium cadauera ibi sepeliuntur, ac etiam pro eis suffragia fiunt. Sed liberè concessit & concedit eisdẽ omnibus mulieribus facultatem, vt ad illa loca, in quibus dicta pia opera exercentur, cum aliis catholicis personis accedere liberè & licitè possint & valeant. Et similiter, quòd quando diuinum verbum in Ecclesiis monasteriorum & regularium locorum huiusmodi proponitur, vel propter aliam quamcunque causam, est tantus concursus populi, quòd commodè ingredi & egredi per principalem Ecclesiæ portam non possint, concessit & concedit eodem viuæ vocis oraculo, vt dictæ mulieres vnà cũ aliis secularibus personis possint ingredi, & egredi per portã claustri monasteriorum & regularium locorum huiusmodi, dummodo recto tramite ad portam, qua de monasterio exitur, accedant. Non obstantibus priuilegiis & literis Apostolicis, ac quibuscunque in contrarium facientibus. Hæc ibi.

Et in ordinationibus generalibus Toletanis refertur, hoc concessum fuisse ordini, & huius rei testimonium authenticum perhibuisse Cardinalem Cribelum decimo quinto mensis Nouembris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono. Et inueni etiam idem indultum authenticum fuisse patribus ordinis communicatum per Clementem Monilianũ tituli sanctæ Mariæ in Aracæli presbyterum Cardinalem in Palatio suæ solitæ residentiæ, die septima Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Pij V. anno secundo.

Circa quam declarationem est aduertendum primò, quòd non potest Prælatus mandare, vt aliqua fiat processio extraordinaria, vt illius occasione possint mulieres dicta loca intrare. Licèt enim prima fronte videatur, quòd sic, quia hîc dicitur quòd causa processionis possunt intrare, & lege non distinguente, nec nos distinguere debemus, secundùm tamen rei veritatem contrarium est dicendum, quia Summus Pontifex in sua declaratione prætendit tãtùm scrupulo remouere, & illud tantùm concedere, quod recta ratio dictat, & non dare relaxationis incentiuos, libertatem, vel abusus, sicut in simili probat Corduba [d]. Et hoc confirmatur: quia quando Summus Pontifex concedit aliquid faciendum toties quoties visus est concedere discretum & prudentem vsum, vt ait Michael de Palatios [e].

d Cord. libr. 3. q. q. 37. prope fin. p. 475.

e Palat. in 4. d. 20. disp. 3. pag. 433.

Secundò notandum est, quòd si tales mulieres tũ causa processionis, Missæ, aut vigiliæ, imò etiã propter alios malos fines admittãtur, non incurrũt ipsæ, neque admittens in pœnas huius cõstitutionis: quia cùm Ecclesia non iudicet de occultis iuxta latè tradita à Corduba [f], & à Castro, non ponuntur dictæ pœnæ contra huiusmodi ingrediẽtes neque admittentes, supposita dicta papali declaratione. Et sic videmus Ecclesiam excommunicare percussorem clerici, non tamen excõmunicare illum, qui ipsum propositum habet percutiendi.

f Cord. libr. 1. q. q. 35. Castro libro 1. de leg. pœn. c. 13. fol. 608.

Tertiò est notandum, quòd per dictam declarationem possunt ingredi mulieres claustra, quando prædicatur in claustro, vel quando in Capitulo fieri solet cærimonia lotionis pedum in Cœna Domini, vel fit aliquod officium diuinum. Attendant tamen superiores regulares vigilanter, ne alias interiores officinas mulieres ingrediantur.

Quartò est notandum, quòd non ita statim finitis dictis officiis diuinis sunt à claustris eiiciendæ mulieres, ne possint ibi per breue temporis spatium permanere, sed hoc moraliter est intelligendum, & practicandum, sicut suprà quæstione [g] præcedenti in simili casu diximus.

g Sup. q. præced. art. 11.

ARTI

ARTICVLVS IV.

Vtrùm regulares S. Augustini possint in eorum domibus intra septa eiusdem Ecclesiæ tenere mulieres ætate prouectas, honestas, omni suspicione carentes, obsequiorum honestorum præstandorum causa.

RESpondeo dicendo, quòd circa id, quod proponitur decidendum, tres casus possunt considerari. Primus, cùm toti vni collegio, vel monasterio seruit vna coqua mulier, vel infirmaria. Secundus, cùm intra claustra Ecclesiæ, vel monasterij seruiunt singulæ singulis Canonicis in suis domunculis, vel cellulis, quas habent intra claustrum diuisas. Tertius, cùm singulæ seruiant singulis in domibus, quas habent extra claustra ad suscipiendos particulares hospites. Et in duobus primis casibus dicendum est, quòd prohibitum sit dictis Canonicis admittere dictas mulieres, prout determinat decisio Capellæ [a] Tolosanæ inspecta regula D. Augustini, & iuris cõmunis dispositione, & non ab re: nam in duobus casibus mulieres accedunt ad monasteria, & intrant claustra, vbi sunt multi, quod prohibetur omnibus monasteriis etiam non suspectis, iuxta tradita in iure [b]. Et longè fortius & grauius prohibetur à Pio V. Et meritò quidem ob multa, quæ adduci possent. Quæ enim vni non est suspecta, est alteri talis, & quę videtur deformis, alteri fascinante diabolo, videtur formosa, iuxta illud: *Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam.* Sic eodem suadente sæpe cognata mater & filia visa est aliquando extranea: iuxta ea quæ de clericorum honestate in iure [c] scribuntur.

a Decis. Tolos. 448.

b ca. peruenit. 12. q. 2.

c c. 1. de cleric. coha. & mulie.

In tertio verò casu, quando non accedit mulier ad monasterium, neque intra claustrum, sed tantùm accedit ad domum vsibus vnius Canonici deputatam, licèt fortè monasterio contiguam, quando illi mulier non sit suspecta, sequenda est opinio Stephani Aufre. in dicta Capella Tolosana, dicentis per aliqua iura [d] contrarium posse sustineri: per quæ probat posse clericos sæculares tenere intra suas domus cognatas collaterales vsque ad secundum gradum, & ascendentes & descendentes vsque ad quartum: imò & extraneas anus, & non suspectas, neque habentes secum suspectas, sequens in hoc, opinionem Panormitani [e]. Quod idem videtur dicendum de Canonicis regularibus habitantibus seorsum in domibus suis, vt videbantur habitare illi Ecclesiæ Tolosanæ, de quibus loquitur decisio prædicta. Et ita concordat Nauar. [f] dictam decisionem cum sententia Aufre.

d ca. volumus. iuncta glos. & c. a nobis. de coha. cleric.

e Pan. in ca. 1. de coha. cleric.

f Nau. in cap. statuimus. nu. 65.

ARTICVLVS V.

Quis potest dispensare in pœnis huius constitutionis.

RESpondeo dicendo, quòd iam in superioribus [g] est latè declaratum.

g Supra hac q. [illegible] art. 7.

QVÆSTIO XLIX.

De clausura Monialium quãtum ad egressum, in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *VTrùm moniales possint egredi clausuram.*
2 *Vtrùm possint egredi moniales S. Claræ superueniente ineuitabili & periculosa necessitate.*
3 *Vtrùm propter aliquas infirmitates liceat monialibus à monasterio exire.*
4 *Quid nomine epidemiæ veniat propter quod moniales à clausura exire possunt.*
5 *Vtrùm casus qui ponuntur ab Vrbano IV. in quibus moniales possunt à clausura egredi, sint reuocati à Pio V. in sua constitutione.*
6 *Vtrùm superioris regularis licentia sufficiat ad exeundum à monasterio.*
7 *In quas pœnas incurrunt dantes licentiam extra casus supradictos, & ipsæ moniales egredientes, & ipsas recipiẽtes.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Moniales possint egredi à clausura.

RESpondeo, quòd ex supradictis satis patet teneri omnes moniales ad clausuram, ita quòd ab ea minimè egredi possint, & ad huiusmodi clausuram obseruandam ordinauit Eugenius IV. *Quòd sicut Abbatissæ, & aliæ sorores, & earum prouisora ad hoc deputatæ, tenent claues, quibus ab intra portæ monasteriorum clauduntur, sic per confessores, & alias honestas personas (per Ministros generales, aut prouinciales deputandas) ex parte exteriori habeantur claues, & conseruentur.* Et Gregorius XIII. in sua constitutione ait, in hunc modum, *Declaramus præterea nullis monialibus etiam Tertiariis licere habere ostium, per quod ex monasterio intrari possit in ipsarum monialium Ecclesiam exteriorem, in quam sæcularibus ad Missam & diuina officia patere solet accessus, sed omnino muro obstruendum. Nec videm licere monialibus etiam Tertiariis, egredi à ianua monasterij, quæ est pro clausura ipsius monasterij etiam ad claudendum aliam vlteriorem ianuam quæ patere solet aditus sæcularibus venientibus, vel ad rotã, vel ad crates, seu loca colloquiis destinata, quæ vulgo parlatoria appellantur, vel ad pulsandum ipsam ianuã clausuræ, quæ loca cùm saltem pro causis præfatis patere soleant sæcularibus, extra clausuram censeri debent etiam quo tempore clausa sunt.* Hæc Gregorius XIII. Circa quæ notat [h] Nauarrus, quòd tria hic inculcantur à Gregorio XIII. per se patentia & noua, quæ etsi iusta & prouida, multis tamen videbuntur, vt arbitror, dura, nisi secum reputẽt multorum huius sæculi virorum petulantiam, procacitatem, & malitiam sanctimonialium sanctimoniæ inimicam fuisse causam ea statuendi, & vtinam, vt statuuntur seruentur. Vides quo desiderio ardeant Summi Pontifices clausuram seruandi, & quantum ad moniales sanctæ Claræ hoc plusquam manifestum erat ante Concilium Tridentinum, & ante constitutiones Pij V. & Gregorij XIII. Vrbanus enim IIII. statuit, qualiter moniales sanctæ Claræ secundùm regulam (quam ipse ordinauit) professæ teneantur seruare clausuram monasteriorum suorum, sub forma sequenti. *Omni namque tempore vitæ suæ hanc vitam profitentes clausæ manere firmiter teneantur infra murorum ambitum ad intrinsecam clausurã monasterij deputatum, nisi forsan (quod absit) superuenerit ineuitabilis*

h Nau. vbi supra nu. 57.

bilis necessitas, sicut exustionis ignis, vel incursus hostilis, seu alicuius huiusmodi, quæ dilationem nullo caperet modo, ad egrediendum licentiam postulandi. In quibus casibus, transferant se sorores ad locum aliquem competentem, in quo (quantum commodè fieri poterit) clausæ moreantur quousque eis de monasterio sit prouisum. Et propter huiusmodi necessitatis euidentiam, nulla eis concedatur licentia, vel facultas extra prædictam clausuram vlterius exeundi, fortè de mandato, aut autoritate Cardinalis Romanæ Ecclesiæ, cui à Sede Apostolica generaliter fuerit iste ordo commissus: nisi ad aliquem locum aliquæ mitterentur causa plantandi, vel ædificandi eandem religionem, vel reformandi aliquod monasterium eiusdē ordinis, vel causa regiminis, aut correctionis, aut alicuius valde euidentis, & grauis dispendij euitandi, vel nisi de eiusdem Cardinalis mandato, vel autoritate monasterio primo rationabili causa relicto totus conuentus ad monasterium aliud se transferat. Ita habetur in Monumentis [a] ordinum.

Pro explicatione est notandum, quòd moniales sanctæ Claræ ampliorem habent obligationem ad clausuram illā, quæ à iure [b] communi cæteris monialibus posita est. Hoc patet, quia in [c] Regula suæ professionis sic dicitur, prout patet ex supradictis, ita quòd clausura est vnum suorum votorum principalium, prout est seruare obedientiam, paupertatem & castitatem, super quo non est aliqua dispensatio, nisi in casibus positis ab Vrbano IIII. in dicta regula. Qui vt meliùs percipiantur, libuit hîc eos proponere ipsos sigillatim explicando per articulos sequentes.

[a] in 1. Imp. fo. 282. tra. & in 2. imp. fo. 257. in tract. 2. rub. 1.
[b] In c. periculoso. d. c. 2.

ARTICVLVS II.

Vtrùm possint egredi moniales sanctæ Claræ superueniente ineuitabili, & periculosa necessitate.

Respondeo dicendo, quòd primus casus positus in regula sanctæ Claræ in quo possunt moniales à clausura exire, est, si superuenerit ineuitabilis & periculosa necessitas, sicut exustionis ignis, vel incursus hostilis, seu alicuius consimilis, quæ dilationem nullo modo sustineret ad postulandum licentiam egrediendi. In quibus casibus dicit Vrbanus, transferant se sorores ad alium locum competentem, in quo quantū commodè fieri poterit clausuræ morentur quousque eis de monasterio sit prouisum.

Et aduertendum, pro explicatione, quod non potest superior cogere moniales ad seruandam clausuram, extante periculo mortis: si mors, cuius periculum imminet, sit violenta; quia nemo potest cogi vt seipsum occidat, quia id apertè est contra legem naturæ. Si tamen mors non sit violenta, sed naturalis, qualis est quæ ortum habet ab ægritudine, videtur quidem probabile, quod sic. Probatur: nam Carthusienses coguntur licitè, vt abstineant à carnibus, quamuis sint morituri ea ægritudine, propter abstinentiam ab esu carnium. Quia hæc abstinentia cum respiciat bonum cōmune illius religionis, & tendat ad conseruationem virtutis abstinentiæ potest cadere sub præcepto, vt tenent Theologi.

Nec in hoc casu infertur illis vis, quia ex quo ipsi religiosi emiserunt votum absolutè, & simpliciter abstinendi perpetuò ab esu carnium, habet ipsa religio ius cogendi professores illius ad talem abstinentiam, sicut princeps habet ius cogendi ciues ad bellum pro conseruanda patria, quamuis sit probabile periculum mortis. Eodem pacto, quia aliquæ religiosæ tenentur ex voto seruare castitatem, & multæ promiserunt perpetuam clausuram, & cunctæ ex præcepto Pij V. *Circa pastoralis*, ad illam tenentur simpliciter, inde sequitur quòd possint cogi licitè ad seruandam clausuram cum discrimine vitæ pro conseruando bono communi religionis, & pro tuenda castitate & honestate.

Hinc colligo, non esse damnandos, nec vt crudeles reprehendendos Prælatos, qui nolunt dispensare cum monialibus, vt egrediantur, quamuis medici testificentur, esse morituras, nisi egrediātur, eū possint cogi cum discrimine vitæ ad seruandam clausuram: præsertim, si ex tali dispensatione oriatur scandalum, & dissolutio clausuræ. Quia ex quo cum vna dispensatur, reliquæ ægrè ferunt, nisi cum illis similiter dispensetur, & sic facilè pateret aditus ad euertendum totam clausuram.

Secundò colligo, non esse reprehendēdos Prælatos, qui mortali existente ægritudine, & testimonio vero Doctorum medicorum, accedente aliquando cum aliqua moniali forsitan seruandis dispensauerint. Verbi gratia, si monialis non ratione voti, sed præcepti tantùm Ecclesiastici teneatur ad clausuram in aliquo monasterio seruandam, quam ante Concilium Tridentinum non seruauerat, & monasterium est in loco quodam deserto, ad quod non poterant medici accedere, toties quoties ipsi opus sit, & ipsa monialis sit anus & monacha grauis quōdam ipsius monasterij Abbatissa: & infirmitas non possit curari, nisi quotidie à medicis visitetur infirma. Nec his obstat constitutio Pij V. de qua infrà latiùs dicetur prohibens secundùm intellectum aliquorū, quod nec etiā in periculo mortis liceat ipsis licentiam concedere ad egrediendum. Nam Extrauagans debet intelligi, quando ipsæ sunt in monasterio, vbi accedere quotidie possunt medici ad curandas infirmitates grauissimas, & continuas, & malorum humorum satis abundantes, ad quarum curationem continua medici visitatio est necessaria. In his enim monasteriis licèt continuis infirmitatibus grauissimis moniales sint præpeditæ, habent tamen medicos, qui earum continuum laborem possunt visitatione continua subleuare, & possunt eas assistendo ibi, & inuisendo curare. At saluo semper Summi Pontificis maximi decreto in monasteriis in deserto existentibus, quorum fundationes non obligabāt ad clausuram, vbi medici non quotidie visitant moniales, quorum frequens visitatio est præcisè necessaria ad dictam infirmitatem sanandam, ego certè Pij V. Extrauagantem rigorosam limitarem. Præcipuè cum secundùm opinionem Nauarri, de qua infrà agemus, non sit huc vsque lata lex, quæ ipsos Prælatos arceat, ne possint dispensare, in casu prædicto. Nec dispensatio in casu ipsius monachæ anus, & benemeritæ, est occasio relaxationis, & dissolutionis clausuræ, cùm ipsam tot & tales circunstantiæ comitentur. Et si in tali casu esset scandalum aliquarum, contemnendum est, quia reuera esset acceptum, & non datum. Et in his omnibus summa prudentia, deliberatione, & consilio procedendum est, vt sine religionis dispendio quandoque extremæ religiosarum necessitati succurratur.

Aduertendum secundò, quòd si mors, quæ imminet monialibus, est violenta, vt ea quæ prouenit ab aquæductu, ab incendio, & ruina magni ædificij, & hostili incursu, & simili causa, videtur quidem quòd ipsæ moniales tenentur egredi à monasterio, & ad tutum locum se recipere: quia si oppositum facerent, se ipsas occiderent, quod est omnino illicitum. Sed in hoc casu tenentur licentiam petere à superioribus si in breui possit haberi: quia secundùm [c] ius prohibitus est egressus sine licentia superiorum. Si tamen sit periculum in mora,

[c] cap. Monachum 20. q. 4.

sufficit

sufficit licentia præsumpta. At si periculum mortis sit ex ægritudine, cùm talis mors non sit violenta, sed naturalis, non tenentur egredi, imò opus virtutis efficient, si pro conseruanda clausura tale periculum sustineant. Et in hoc casu sine licentia expressa, & in scriptis, non licebit exire, quamuis sit infirmitas lepræ, & epidemiæ, prout tenet [a] Syluester.

a Sylu. tit. relig. 7. §. 16.

ARTICVLVS III.

Vtrùm propter aliquas infirmitates liceat monialibus à monasterio exire.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. Pontifex Maximus in Extrauaganti, quæ incipit, *Decori & honestati*, ait, *quòd nulli monialium siue subditæ, siue prælatæ etiam Carthusiensium, Cistercienfium, sancti Benedicti, & Mendicantium, & quorũcunque aliorum ordinum, etiam militiarum, cuiuscunq; dignitatis, etiam ortarum à Regia, vel illustri prosapia, de cætero etiam infirmitatis, vel aliorum monasteriorum, etiam eis subiectorum, aut domorum parentum, aliorumve consanguineorum visitandorum, aliave occasione, prætextu à monasteriis exire, nisi ex causa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, sed neque in prædictis casibus extra illa, nisi ad necessarium tempus stare licere*. Hæc Pius Quintus.

Circa quam Extrauagantem est notandum, quòd licèt capitulum, *periculoso*, ob solam vnam causam, scilicet, infirmitatis periculosæ, vel scandalosæ, permittat egressum, tamen Pius V. in sua Extrauaganti ob tres videlicet, incendium, infirmitatem lepræ, & infirmitatem epidemiæ permittit ipsas moniales exire & licèt hæ duæ postremæ videntur contineri sub infirmitate periculosa, & scandalosa, de qua solùm fit mentio in dicto capite *periculoso*; infirmitates enim lepræ, & epidemiæ periculosæ & scandalosæ sunt, dubium tamen controuersum est valde in hac Extrauaganti, an tres exemptiones à Pio V. positæ, debeant extendi ad similes casus. Cui dubio respondet [b] Nauarrus affirmatiuè. Sed cùm tres casus positi, & excepti à Pio V. scilicet, incendium, lepra, epidemia, sint tangentes totam communitatem, ita quod si in his non egrederentur moniales à suis monasteriis, tota earum congregatio periret, quidam tenaciter affirmant, dictam Extrauagantem non debere extendi nisi ad casus totam communitatem tangentes, vt est impetus aquæductus, incursus hostilis. Quam opinionem contra Nauarrum tenet [c] Gutiertez. Nec obstat quæ Nauarrus in confirmationem suæ opinionis adducit, quòd scilicet, quamuis solùm quatuordecim causæ exprimantur, ob quas solùm filij exhæredari possunt, prout dicitur in [d] iure, tamen propter alias similes causas dicunt iuris periti posse exhæredari. Nam respondetur concedendo propter alias similes causas posse exhæredari, in quibus videlicet eadem militat ratio ipsius legis & authenticæ ipsas quatuordecim causas sigillatim numerantis, scilicet ingratitudo contra illum, qui potest hæredes exhæredare. Et similiter dicimus, quòd propter alias causas similes possunt egredi claustra moniales, quando in ipsis causis militat ratio causarum à Pio V. signatarum, scilicet quãdo non exeuntibus monialibus communitas & congregatio ipsarum in maximo, & probabili periculo constitueretur. At vbi est periculum solius monialis infirmæ, si non exeat à monasterio, non versatur eadem ratio, & sic non est cur fieri debeat talis extensio ex similitudine rationis. Et hanc opinionem ante istam Pij V. constitutionem attento termino iuris

b Na. in c. statuimus n. 4.

c Gutier. de quæst. cano. ca. 14.

d auth. non licet C. de lib. prætr. t.

[e] antiqui tenuit Collector priuilegiorum Mendicantium adducens in eius confirmationem, quòd Papa in omnibus locis Regulæ sanctæ [f] Claræ, vbi aliquid contra clausuram exoptauit, siue in casibus fortuitis, siue nõ fortuitis, nunquam habuit considerationẽ ad aliquam personam particularem. Vnde cùm in omnibus suis exceptionibus Papa semper consuluerit, & prouiderit communitati, & non monialibus in particulari, bene colligitur quòd solùm voluit commoditatem communitatis aliquãdo præferri clausuræ, & non commoditatem & necessitatem alicuius monialis particularis. Et hanc eandem opinionem sequendo Collectorem tenet doctissimus Corduba in additionibus ad compendiũ respondens argumẽtis in contrarium. Quam etiam tenent Patres [g] Collectores libri Supplementi in decisionibus quorundam dubiorum, quæ in Salmanticensi Academia cum doctissimis communicauerunt, affirmantes hanc fuisse eorum opinionem.

e Auth. vt cũ de appellat. cognosc. §. aliud quoque capitulũ cum sequẽt. §. collat. 8.

f d. c. periculoso collectio. titulo, clausura monia. dub. 1.

g Colle. in decis. lib. a . . . . fo. 2. p. dub. 1.

Sed aduertendum, quòd Generales, & eorum Visitatores possunt optimo iure non castigare, imò melius facient non castigando Prouinciales pœnis contentis in constitutione Pij V. quia scilicet dedit licentiam alicui moniali, ad egrediendum à monasterio ad certum tempus propter grauem infirmitatem, quæ in monasterio non poterat curari, licet ipsa infirmitas non esset nociua communitati, sequendo in hoc, vt veram opinionem doctissimi Nauarri ignorando contrariam opinionem esse communiorem. Nam ignorantia veri intellectus iuris humani patientis diuersos intellectus à viris doctis excusat à pœna, imò & à culpa, secundùm communiter Doctores. Et hæc constitutio diuersos, vt patet, patitur intellectus.

Ex quibus colligo oportere maximè, ne in æquiuoco laborent patres Prouinciales, quòd patres Generales in suis diffinitoribus capitularibus declarẽt opinionem contra Nauarrum, in iudicando & consulendo esse sequendam. vt ita scito vero intellectu Prælati, a concessione huiusmodi licentiarum abstineant, quasi a facie colubri fugiendo peccatum.

ARTICVLVS IV.

Quid nomine epidemiæ veniat, propter quam moniales à clausura exire possunt.

RESpondeo dicendo, quòd communium morborum non vna neque simplex est ratio. Nam ex eis quidam dicuntur endemij, alij epidemij, & alij pestilentes. Endemij, id est populo peculiares, sunt illi, qui perpetuò locum aliquem, vel agrũ, vel ciuitatem, vel pagum, vel villam occupant propter loci situram, vel aquarum naturam (vt bocium, morbus lateralis) qui aliquibus populis sunt peculiares, qua de causa huiusmodi morbos endemios, quasi patrios, aut vernaculos appellandos esse [h] Galenus ait. Bocium ob peculiare aquarum alicuius loci vitium gigni multa habemus testimonia. Nam [i] Plinius guttur hominibus tantùm ex aquarum, quæ potantur vitio plerũque intumescere scriptum reliquit, cui cõsensit [k] Orbasius. Quo loco de aquis verba faciens ait: Nam & gutturosi nonnunquam ab ipsis fiunt aquis. In qua etiam sententia est [l] Vitruuius inquiens, iuxta Æquicolos autem in Italia, & Alpibus in natione Medullorum est genus aquæ, quam qui bibunt turgidis gutturibus afficiuntur. Quorum gutturum meminit [m] Iuuenalis dicens, *Quis tumidum guttur miratur in Alpibus*. Inter Alpes, quæ Italiam distinguunt à Gallia presbyterũ quendam

h Galе. li. 1. de vict. acutorũ. c. 9.

i Plin. li. 11. ca. 37. par. post medium.

k Oribas. li. 5. in finem.

l d. Vitru. li. 8. archite. ca. 3. iuxta finem.

m Iuuenal. satyra 13.

a Musa lib. de ratio. vict. in morbis a. ut. con. 6.

quendam cantorem se vidisse affirmat Antonius[a] Musa, viginti quinque libra um guttur habentem.

Populi etiam ad Aquilonem expositi satis comprobant morbum lateralem inter endemios morbos recenseri debere, eo quòd magno sub malo illum singulis annis patiuntur. Alij verò communium morborum epidemij dicuntur, qui per populũ grassantur, aut de populo in populum vagãtes plurimos corripiunt insequentes aëris corruptionem aut syderis alicuius influxum. Ex his quidam sunt pestilentes, qui *Loimode*. Sunt autem idem, quod epidemiæ perniciosæ. Qui morbi pestilentes ob id appellantur, quia maiorem hominum, quos inuadũt, partem interimunt, quemadmodum[b] Galenus his verbis docet. Ostendit hac sententia Hippocrates morbos multos eiusdem speciei vno fieri tempore, quos si perniciosi fuerint, pestem appellant; si vero mitiores, altera quadam indicant appellatione epidemios, vel apidemios nominantes. Vt epidemius morbus sit, qui tẽpore aliquo in regione aliqua abundet insolescatque; pestis verò epidemia perniciosa. Huic similem alteram sententiam idem Galenus scripsit in præfatione ad libros de morbis popularibus. Cùm enim docuerit morbũ illũ non nũcupari per quinque syllabas *Epedimon* aut per quatuor *Epidemon*, ait tenendum esse morbos quosdam inuadere multos vniuersim, qui scilicet communes appellantur; quosdam verò separatim quemlibet, quos sperades vocant. Inter communes rursus alij publici sunt, quos vocant endimos, qui naturam villæ, vel agri, vel ciuitatis insequuntur. Alij vulgares existunt, qui epidemij nuncupantur, horum perniciosissimi, pestilentes dicuntur, qui perinde ac totũ vulgarium morborũ genus cœli, aut aëris statu proficiscuntur, sicut sporades, ob errorem in victu, aut vitium in temperatura fiunt.

b Gal. lib. 1. de rat. vict. in morbo acut. con. 9.

Porrò hoc nomen pestilens, nulli morbo propriũ est, sicut nec epidemius, vt Galenus est[c] autor, dicens, *Vnus de vulgaribus morbis & ipse pestilens est*. Sed alibi dicit his verbis: *Nam si quando nulla morbi pestilentis forma cõmunis vulgetur, cæterum dispersi sunt morbi: ne etiam ... certe est morbi nomen vulgare, vel pestilens. Cæterùm quicunque vno in loco multos simul inuaserit, vulgaris hic vocatur, qui simul si hoc habeat, vt multos perimat pestis fit*. Voluit itaque Galenus pestilentem epidemium non dici de morbo aliquo peculiari, sed apparere posse sub cuiuslibet morbi specie. Apparet tamen quandoque sub specie phrenitidis, aut letargiæ, aut plenitudinis, aut catri, aut cathodii, aur catharri, aut bubonis. Sufficit enim ad hoc, vt epidemius sit, vt populariter grassetur, qui si populariter grassando plurimos interimat, pestilentis naturam induit.

c Galen. lib. 3. de morb. popu. par. 3. con. 10.

Ex his sequitur errare[d] Aristotelem eo quòd satis impropriè loquitur de vocabulo pestis, dum ait, *ex morbis solam pestem esse pluribus communem*. Constat enim ex superioribus aliquos esse morbos communes, non pestilentes. Morbus enim pestilens, hæc duo habere debet, vt populariter grassetur, & perniciosus sit, maiorẽ ægrotorũ partem quos apprehenderit interimens. Epidemo verò vnum est necessariũ, vt plurimos inuadat, seu populariter grassetur, sine pernicie. Nam si perniciosus sit, iam non simpliciter epidemius: sed epidemus perniciosus, aut pestilens dicendus est.

d Aristot. 1. prob. pro. 7.

Liquet etiam improprietatis, & contra antiquorum placita nonnullos nostri temporis medicos pestilentes febres nuncupare eas, quæ mali moris sunt, siue perniciosæ, & quæ cum exanthematis euenire solent (*calenturas de pintas, hodie vocant*) quamuis non sunt populares, aut pluribus hominibus communes.

De quibus verba faciens[e] Hippocrates inquit, Maleficẽtissime febres a signis affligentes difficillimis quarta die, aut quinto interimunt. Hæ enim determinæ exitiosissimæ, seu mali moris debent dici, non tamẽ pestilentes, eo quòd nõ sunt multis cõmunes. Quòd si fuerint, tunc meritò pestilentes appellantur, si Hippocratis, & Galeni decreta sequimur, qui perniciosam febrem, atque malignam, non simpliciter appellarunt pestilentem: sed eam tantùm, quæ cum pernicie in eadem ciuitate populove plurimos inuadunt.

e Hipp. lib. 3. Prognos. tex. 1.

Ex dictis clarè sequitur, quòd quando aliqua monialis infirma fuerit, morbo plurimos inuadente, seu populariter grassante, etiam sine pernicie potest licentiari à Prælatis, vt à clausura possit exire, ne alias moniales dictus morbus inuadat. Ad hoc enim secundùm superiùs dicta, vt epidemius dicatur, hoc tantùm sufficit. Et Pius V. concedens, vt ipsæ moniales detentæ epidemiæ infirmitate possint exire, nullum verbum fecit de epidemia pestilente, quæ plurimos inuadit & populariter grassatur, maiorem partem ægrotorum, quos apprehenderit interimente, sed loquutus fuit absolutè, de epidemia, quæ potest, stando in rigore vocabuli, accipi pro morbo multos inuadẽte, & populariter grassante, etiã sine pernicie. Cõsiderans, quòd si inuadat moniales, & per monasterium grassetur, difficillimè possent moniales seruare clausuram, cùm ad earum curam sit necessarium mulieres ad minus introducere intra claustrum, ad earum medicamen, aut ad curationem extra septa monasteriorum egredi.

ARTICVLVS V.

Vtrùm casus, qui ponũtur ab Vrbano IIII. in quibus moniales possunt à clausura egredi, sint reuocati à Pio V. in sua constitutione.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. determinat sequendo Concilij Trident. decreta non posse moniales egredi à clausura, nisi ex causa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemię, & casus excepti firmant regulam in contrarium. Et sic videtur dicendum, quòd alij casus positi ab Vrbano IIII. sint à Pio V. in sua constitutione reuocati.

Sed contrarium est dicendum. Nam secundus casus quando, scilicet, mittuntur moniales ab habente potestatem ad aliquem locum causa plantandi, vel ædificandi eandem religionem, aut reformandi aliquod monasterium eiusdem ordinis, non est reuocatus à Pio V. Licèt enim nominet tantùm casus ibi positos, est tamen dicta constitutio extendenda ad alios casus similes habentes eandem rationem. Donatio enim ob solas quinque causas potest reuocari, prout habetur in iure[f]. Glossa tamen ibi communiter recepta habet, ob alias similes posse reuocari, vt latius referunt, & sequuntur Felinus[g], & Ripa. Vnde cùm casus nominati à Pio V. concernant communitatem, & hic casus sit eis similis; concernit enim communitatem religionis, non particularem monialem licentiandam, cùm exeat ad plãtandam religionem & ad monasterium ædificandũ, aut reformandum, sequitur euidenter in dictis casibus à Pio V. nominatis comprehendi.

f l. fi. C. de reuocand. donat.
g Felin. in ca. pastoralis. de rescrip. nu. 1. Ripa in d. l. fin. ar. nu. 137.

Ex quo infero primò, quòd tertius casus non est reuocatus, & sic potest monialis licentiari censura regiminis, scilicet, vt aliqua monialis sit Prælata alicuius monasterij; cum hic casus maximè concernat ipsius religionis augmentũ, & propagationẽ. Et ea-

a Colle. tit. clausura.

dem ratione ait [a] Collector priuilegiorum Mendicantium, quendam expositorem renuisse, quòd non solùm possit aliqua monialis egredi clausuram, & duci, vt sit Abbatissa alterius monasterij, sed etiam, vt sit magistra nouitiarum, seu vt ponatur in aliquo officio, in quo multum consistit honestas religionis, prout habere custodiam portæ, aut rotæ, &c. Hæc enim etiam pertinent ad regimen, & ipsis religio maximè ampliatur. Addit etiam prædictus autor, quòd peracto officio, pro quo aliqua monialis ducta est ad aliud monasterium, si vult egredi ad suum monasterium, potest reuerti sola si socia vult remanere, aut socia posset reuerti sola, si principalis nollet regredi, de consensu tamen vtriusque monasterij.

Secundò infertur, quòd non sit etiam reuocatus quartus casus, scilicet, causa correctionis (quando scilicet aliqua monialis non potest corrigi in monasterio, vbi habitat timore suorum cognatorum, vel alia causa moraliter vrgente) tunc enim potest duci ad aliud monasterium. Hic enim casus totum religionis corpus concernit, cùm ex punitione delictorum sine strepitu & tumultu maximè eius nitor resplendeat.

Tertiò infertur, quòd quintus casus non est etiã reuocatus, scilicet, quòd possint egredi causa alicuius valde euidentis dispendij euitandi. Dispendium enim, de quo in isto casu fit mentio est, quando aliqua monialis esset infecta aliqua infirmitate tam contagiosa, quòd meritò timetur inde prouenire magnum damnum, aliis monialibus, aut non posse ibi stare sine grandi periculo, vel scandalo communitatis. Imò hic casus, per constitutionem Pij V. est declaratus, vt habeat locum in infirmitate lepræ, aut epidemiæ, prout latè dictum est in superioribus.

Quartò infertur, quòd sextus casus, in quo moniales possunt exire, scilicet quando de mandato Prælati habentis autoritatem, monasterio primò ex causa rationabili relicto totus conuentus ad monasterium aliud se transfert. Hic enim casus, vt patet, cõcernit communitatem ipsius monasterij, pertinet enim ad vtilitatem religionis, vt monasteria de vno in alium locum transferantur, & propter eam vtilitatem ordinat [b] Concilium Tridentinum, vt, quia monasteria sanctimonialium, extra mœnia vrbis, vel oppidi constituta malorum hominum prædæ, & aliis facinoribus sine vlla sæpe custodia sunt exposita, curent Episcopi, & alij superiores, si ita videbitur expedire, vt sanctimoniales ex eis ad noua vel antiqua monasteria intra vrbes, vel oppida frequentia reducantur, & confirmatur. Nam sicut vetatur ingressus virorum in monasteria monialium: ita vetatur egressus earum à monasterio. At congregatio Concilij respondit Archiepiscopo Genuensi, dicens, *Causa euidentis vtilitatis monialium data est licentia ab ordinario eorum cultoribus in ea monasteria ingredi, dummodo eorum ætas, & morum grauitas sit, quæ ipsos commendet.* Hæc congregatio. Vides quomodo propter euidentem vtilitatem modò permittatur ingressus; ergo propter eandem patebit etiam egressus. Denique, vt omnia supradicta confirmem, Pius V. in sua constitutione non derogauit Concilium [c] Tridentinum, in quo dicitur: *Nemini autem sanctimonialium liceat post professionem exire à monasterio etiam ad breue tempus, quocunque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda.* & omnes casus suprapositi ab Vrbano IIII. legitimas satis causas à Sũmo Pontifice approbatas, præ se ferũt. Vnde superiores concedentes licentiam ad exeundum in dictis casibus tantùm, debent declarare ipsos casus esse eorum, qui à Pontifice Maximo sunt approbati,

b Sess. 25. de reg. c. 5.

c d. c. 5.

vt moraliter vrgentes ad eã licentiã cõcedendã. Nec his obstat cõstitutio Pij V. prohibẽs egressũ omniũ monialiũ ad alia monasteria. Nã respondetur, quòd intentio finalis illius decreti nõ est prohibere absolutè omnẽ exitũ, sed illũ, ex quo generatur scandalũ: qualis est exitus ad discurrendũ per domos sæcularium, & exitus Abbatissarũ ad visitanda alia monasteria sibi subiecta, vt euidenter constat ex dicta cõstitutione. Sed exitus ad alia monasteria propter aliquã causã iustã non est huiusmodi, & apertè cõstat, ex tali exitu pudicitiã nõ periclitari: ergo nõ est prohibitus, cùm certum sit in iure, quòd cessante causa cessat eius dispositio. Et cõfirmatur: nã, vt constat ex eadẽ constitutione, intentio eius fuit Con. Trid. decreto adhærere, & in Cõcilio, vt dictum est, non absolutè omnis exitus prohibetur, sed ille dumtaxat, qui sine superioris licentia, & sine causa fit.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm superioris regularis licentia sufficiat ad exeundum à monasterio.

Respondeo dicendo, cum [d] Concilio Tridentino decernente: *Detur autem tantùm Episcopus, vel superior licentiam debet in casibus necessariis.* At Pius V. in sua constitutione ait, quòd præter licentiam superioris sit etiam necessaria licentia Episcopi, & congregatio Cardinalium in hunc modum declarauit, *Monialibus monasterio exeuntibus etiam cũ causa probabili requiri in eo communem consensum superioris regularis, & Episcopi loci.* At præfata cõstitutio in hac parte in Hispania non est in praxi, & per non vsum amittit vim obligandi. Præterea prædicta constitutio habet locum in monasteriis monialium, quæ nõ solùm subduntur Generalibus, & Prouincialibus habentibus iurisdictionem Episcopalẽ, sed etiam subduntur Prioribus conuentualibus tali iurisdictione Episcopali carentibus. Nam in talibus monasteriis non sufficit Superioris immediati licentia, ad exitũ monialis, sed requiritur necessariò licẽtia & approbatio superiorum habentium Episcopalem iurisdictionem. Nã reuera Generales, & Prouinciales quoad iurisdictionem sunt Episcopi suorum subditorum. Quare absq; vllo conscientiæ scrupulo potest monialis regularibus subdita, exire à monasteriis cum sola licentia Generalium, aut Prouincialium, sine alia approbatione Episcopi sæcularis.

d d. c. 5.

ARTICVLVS VII.

In quas pœnas incurrunt dantes licentiam extra casus supradictos, & ipsæ moniales egredientes & ipsas recipientes.

Respondeo dicendo, quòd Pius V. in sua constitutione ait, *Aliter autem prout præfertur ingredientes seu licentiam exeundi quomodocunq; concedentes, necnon comitantes, ac illarum receptatrices personas, siue sæculares, siue Ecclesiasticas consanguineas, vel nõ consanguineas, vinculo excommunicationis maioris lata sententia statim eo ipso absque aliqua declaratione subiacere, à qua præterquam à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolui nequeant.* Hæc Pius V. Et vlteriùs: *Moniales & Prælatos contra facientes officiis & dignitatibus priuat, & inhabilitat ad ea in posterũ obtinenda, & quascũque exeundi licẽtias etiam à Sede Apostolica concessas reuocat.* Aduertendum, quòd si moniales sanctæ Claræ clausuram extra casus supradictos egrediendo, suam regulam transgrediuntur,

& peccant mortaliter, licèt non incurrant excómunicationem nisi vnò tantùm casu, scilicet eundo ad Curiam Romanam, prout in earum regula continetur. At hodie per Concilium Tridentinum excómunicationis vinculo latæ sententiæ feriuntur omnes in vniuersum moniales egredientes sine legitima facultate à clausura quomodocunque egrediantur.

Aduertendum etiam, prout continetur in libro [a] ordinis Italico, quòd *Benedictus XII. statuit, quòd si Abbatissa clausuram exire præsumpserit, vel ad exeundum aliquam licentiauerit monialem, per ministrum suum de discretiorum fratrum consilio remoueatur à regimine Abbatissæ; moniales verò dictam exeuntes clausuram casibus non permissis ipso facto sunt inhabiles ad quæcunque officia in earum ordine habenda, & nihilominus subdantur pœnis, quæ in ipso ordine consueuerunt imponi.* Aduertendum denique, quòd pœnæ suprapositæ contra recipientes & concomitantes prædictas moniales egredientes non videntur comprehendere illos, qui compassione quadam naturali in extrema, vel graui necessitate id faciunt. Verbi gratia, si aliqua persona cognata & amica reciperet, vel comitaretur monialem egressam è monasterio, aliquot milliaribus progressam noctu, vel diu in loco deserto cum periculo amittendi vitam, vel famam, ne ea monialis damnū aliquod pateretur, exhortando ipsam ad suū rediret monasterium, nō incurreret sententiam excommunicationis, nec pœnas dictæ constitutionis, etiamsi ipsa monialis nollet redire, prout tenet [b] Nauarrus. Qui subiungit, quòd non auderet excludere illos cognatos, qui sine alia necessitate, quàm vitandi opprobrium crudelitatis, vel rusticitatis, aut amicitiæ, vel nomine cognationis id facerent. At ego saluo meliori iudicio non timerem illos liberare. Nam grauissimum omnium peccatorū est hæresis, & receptatores Hæreticorum excommunicatione maiori Bullæ cœnæ Domini plectuntur, & nihilominùs secundùm opinionem quam sequitur cum [c] Caietano idem Nauarrus, recipientes dictos Hæreticos, non vt Hæreticos, sed vt amicos, & cognatos moti quadam compassione naturali, & amore, non incidūt in dictam censuram. Vnde videtur dicendū, quòd receptatores, & cōcomitantes dictas moniales de earum egressu displicentes, & regressum exhortantes quodam amore naturali, & affectione sanguinis, & compassione recipientes, & concomitantes, non incidūt in dictam censuram. Quis autem possit absoluere à pœnis huius constitutionis, grauis est difficultas, pro cuius vera resolutione recurre ad ea, quæ in superioribus [d] dicta sunt. Et est aduertendum, quòd in Sede Apostolica non solet dari licentia moniali, vt in domo patris, vel fratris, donec vixerit extra monasteria maneat, prout tradit Staphileus [e]. Sub hoc enim prætextu, plura quæ non decēt sequi possent. Et habemus in libro Machabæorum [f] virginem inclusam domi esse debere, & fœminæ religiosæ sub clausura morari debent, prout dicunt sacri canones [g], & debent cum aliis monialibus habitare, & viuere. Imò neque illis propria receptacula habere licet, vt iidem sacri canones [h] affirmant. In summa in omnibus circa illas cautè procedendū est, vt euitentur quæ earum pudicitiæ insidiari possunt, argumento aliquorum iurium [i]. Verum est tamen quòd olim propter aliquas causas quas commemorat Quintilianus [k] Mandosius, hæc licentia concedebatur: quas hic non refero cum iam hodie etiam propter illas minimè licentia conceditur.

a 3. fo. 110.
b Na. in c. statuimus. n. 51.
c Cai. 2. 2. d. 95. ar. 1. Na. ca. 27. nu. 561.
d Sup. 24. ar. 17.
e Staph. de Signat. fol. 192. vers. monial. pref.
f Mach. 3. ca. 3. c. mulieres ante fin. de iudiciis. li. 6. ca. vni. de statu regulari. li. 6.
h ca. periculoso 18. q. 2. l. si dis. c. pretur. ff. vbi pupilles educari oportet.
i c. cùm locum. de sponsalib.
k Mandos. de signa. gratia. fo. 102. tit. licentia.

QVÆSTIO L.

De clausura Monachorum quoad egressum à suis monasteriis, in duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrùm possint monachi à suis claustris exire.*
2 *Vtrùm egressus monachi à monasterio sine licentia Prælati ad alium superiorem sit peccatum.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm possint Monachi à suis claustris exire.

Respondeo dicendo, quòd vitam, & conuersationem Cœnobitarum angelorum vitæ similem esse affirmauit Theodorus [l], si à sæcularibus abstineant, eo quòd omissis curis sæculi Deo administrant affectu: idcirco solebāt ex prima institutione cœnobitæ seorsum ab aliis hominibus habitare, & seorsum ædificare, vt innuitur in iure [m]. Et Theophilus Imperatoris Orientis filius dixerat, *monachus vrbem intrare minimè licere, iusserátque eos arcere omnino*, vt asserit Theophylact [n]. Et in Conc. Chalcedon. statutum est, ne monachi se negotiis sæcularibus immisceant. Quod tradunt etiam Doctores allegantes pro sua parte Rubricam cuiusdam tituli, ne clerici, vel monachi se negotiis sæcularibus immisceant, & tradit Petrus [o] Gregorius. Verum est tamen, quòd non vsque ad huc sacri canones clausuram ipsis indixerunt, vt à claustro minimè possint exire. Iure enim communi omnis regularis quamlibet simplex potest iure exire non solùm de licentia Generalis, & Prouincialis, sed etiam inferioris immediatè expressa, vel tacita specialiter, vel generaliter data, modò ea iusta de causa concedatur. Dixi, *iure communi*, quia iure speciali Chartusiensium plus requiritur. Dixi, *modò ea iusta de causa concedatur*. Nàm cuiuscunque exitus causa assignanda arbitrio superioris relinquitur, argumento aliquorum iurium [p]. Erit autem peccatum mortale, frāgere clausurā, quæ de iure communi obligat regulares, quando cùm contēptu regulæ, & professionis, & trāsgressione præcepit specialis superioris clausura violatur. Quia sententia D. Tho. [q] est, contenta in regula non obligare ad mortale nisi quoad tria substantialia, vota & præcepta ipsius, & superioris. Regularis enim non vouet regulā, nec omnia contenta in ea, sed obedientiam secundùm illam in continentia, & paupertate. Et ita obseruantiæ aliæ extra continentiam, & paupertatem non obligant ex voto, nisi præcipiantur ab ipsa regula, vel à superiori, secundùm regulam, vt vterque Thomas & Caiet. [r] communiter recepti affirmant. Et huiusmodi est obseruatio clausuræ, quam licèt ius commune confirmet, non tamen id facit addendo vim præcepti, sed facit, quòd illa clausura, quæ erat de obseruantia regulæ particularis, fiat, & sit obseruātia quędam generalis. Quibus, & aliis tradit Nauarrus [s], esse quoque mortiferam huiusmodi violationem, quoties fit cum notabili scādalo, vel damno monasterij, non quidem quatenus est violatio regulæ, sed quatenus est violatio iuris diuini, & communis de non scandalizando, & de neminem lædendo.

l Theod. li. 3. de curat. Greg.
m c. luminoso. 18. q. 2.
n Theoph. lib. 5 iuri. orient. in consti. 2. Theophi. ti. 1. de expulsione monach. can. quidam monachi. 10. q. 1.
o Pet. Greg. li. 15. syntagmatū c. 15. n. 1. 2. 3. 4. & 5.
p l. 1. ff. de iure deliberandi. c. de causis. de off. deleg.
q D. Tho. 2. 2. qu. 186. ar. 9.
r Tho. & Cai. v. i su.
s Na. in c. statuimus. nu. 35.

ARTICVLVS II.

Vtrùm egressus monachi à monasterio sine licentia Prælati ad alium superiorem sit peccatum.

Respondeo dicendo, quòd sic. Ait enim Concilium [a] Tridentinum. Ne liceat regularibus à suis conuentibus recedere, etiam prætextu ad superiores suos accedendi, nisi ab eisdem missi, & vocati fuerint. Verum est tamen quod si accedant ad superiores, quasi appellando à grauaminibus sibi illatis à suis Prælatis inferioribus, secundum Nauarrum à culpa mortali excusantur, cùm defensio propria sit de iure naturali, & iure positiuo minimè tollatur. Et accepi à patre grauissimo, & nostræ religionis definitore generali, se audiuisse à quodam nostro patre generali, ita fuisse declaratum ab illustrissimorum Cardinalium congregatione. De quo iam aliqua diximus in superioribus [b].

a Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 4.

b sup. q. 29.

QVÆSTIO LI.

De Commissario generali ordinis Minorum, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Quæ sit Commissarij generalis in ordine Minorum institutio.*
2 *Quæ sit autoritas Commissarij generalis.*
3 *An Commissarius generalis sit Prælatus ordinarius, vel delegatus.*
4 *Vtrùm Minister generalis sine Capitulo possit eius autoritatem tollere, aut limitare.*

ARTICVLVS I.

Quæ sit Commissarij generalis in ordine Minorum institutio.

Respondeo dicendo, quòd Leo X. [c] prout habetur in Supplemento, *statuit pro ordine Minorum regularis Obseruantiæ, vt quando generalis Minister electus fuerit de Cismontanis, instituat in partibus Vltramontanis vnum Commissarium generalem, ab eisdem Vltramontanis fratribus eligendum, cui Minister generalis supra præfatos fratres Vltramontanos vices suas committat, prout capitulo generali expedire videbitur. Ita tamen, quòd Commissarius præfato Ministro generali omnimodè subiiciatur, cui cæteri dicti ordinis Prælati subiiciuntur, ac illi per omnia secundum regulam obedire teneantur. Dum verò Minister generalis fuerit ex Vltramontanis fratribus electus, tunc pariformiter Commissarium generalem Cismontanum instituere debet pari modo, quo de Vltramontano Commissario superius dictum, & statutum est: qui quidem Commissarius generalis per triennium solùm generalis commissionis fungetur officio, quo triennio elapso, nouus Commissarius per Ministrum generalem in Capitulo generali, vt suprà eligendus (secundùm quod Vltramontanis, vel Cismontanis, de Commissario fuerit prouidendum) institui debeat.* Hęc Bulla Leonis X. quæ dicitur Bulla vnionis, promulgata fuit in Capitulo generali celebrato Romæ, anno Domini millesimo quingentesimo decimo septimo, in festo Pentecostes. Causa autem huius noui ministerij instituendi, fuit amplissimi nostri ordinis sacri dilatatio: quia reuera sancta Minorum religio, ob eius amplitudinem, commodè ab vno generali Ministro gubernari non poterat. Ideo autoritate Apostolica cautum est, vt quando Minister generalis de Vltramontana familia fuerit assumptus, vnus sit Commissarius generalis de Cismontana familia, & idem fiat in partibus Vltramontanis, quando Minister generalis totius ordinis fuerit electus de Cismontanis prouinciis. Electores huius Commissarij generalis esse debent, iuxta Apostolica instituta, vocales illius familiæ, de qua Commissarius generalis assumendus est, & Minister generalis. Qui nimirum conuenire debent in Capitulo generali, vt apertè constat ex prædicta Bulla vnionis, ad prædictum Commissarium generalem eligendum. Si tamen propter bella, vel alia iusta impedimenta, comitia generalia intermedia celebrari non potuerint, ad prædictum Commissarium generalem eligendum, tunc Minister generalis de consilio aliquorum patrum poterit eandem commissionem continuare, vel de nouo alium instituere, vt disponitur in [illegible] generalibus Monasltanis, & Toletanis.

c fol. 29. col. 95.

ARTICVLVS II.

Quæ sit autoritas Commissarij generalis.

Respondeo dicendo, quòd [illegible] iurisdictionis Commissarij generalis est plenitudo in sua familia, quia eadem eminet, quam habet Minister generalis in vniuersum ordinem, vt constat ex dicta Bulla vnionis, in qua dicitur, & disponitur, quòd Minister generalis committat vices suas prædicto Commissario generali super fratres suæ familiæ, prout Capitulo generali expedire videbitur. Et nota quòd nomine fratrum comprehenduntur moniales, cum sit vulgatum in iure appellatione masculini comprehendi fœmininum, non solùm in concessionibus, & in priuilegiis, prout resoluunt Tiraquellus [d] & Antonius Gabriel, sed etiam in correctoriis: prout affirmat, vt veriorè, Tiraquellus, & Menochius. Et in nostro casu vsus, & consuetudo declarauit: nam eam potestatem, quam habet in fratres, exercet Commissarius generalis in moniales suæ familiæ, vt experimento constat.

d Tiraq. [illegible] 204. [illegible]

ARTICVLVS III.

An prædictus Commissarius generalis sit Prælatus ordinarius, an delegatus.

Respondeo dicendo, quòd est ordinarius, licèt Collector [e] priuilegiorum Mendicantium teneat, quod non. Et probatur: nam eligitur ab vniuersitate vnius familiæ, quod sufficit ad constituendam iurisdictionem ordinariam, vt dicit celebris quædam Glossa [f], & est opinio Panormitani. Et id expressè determinatum est in quodam Capitulo generali Pinciano, autoritate Apostolica confirmato. Tum etiam quia prædictus Commissarius habet sua autoritatem beneficio legis: quod sufficit ad constituendam iurisdictionem ordinariam, secundùm Innocentiũ [g]. Nec ex hoc quod possit creari Commissarius delegando suam iurisdictionem, quoties sibi videbitur expedire necessariò sequitur habere iurisdictionem ordinariam, cum habens iurisdictionem delegatam minimè possit subdelegare pro libito, nisi illi à superiori concedatur, iuxta regulã iuris vulgatam. Nam prædicta regula fallit in delegato ad vniuersitatem causarũ; talis enim potest subdelegare, prout notat Glossa, [h] & tradit cum communi Syluester. Et Commissarius generalis esto sit Prælatus delegatus, est tamen ad vniuersitatem causarum.

e Collect. in compend. [illegible] commissarius.

f Gloss. in ca. [illegible]

g [illegible]

h Gloss. in [illegible]

Sed

Sed contra prædicta arguit Collector primò quòd Commissarius generalis non fit per electionem vniuersitatis: nam Cismontani, & Vltramontani simul faciunt vnum collegium, seu vniuersitatem: Cismontani autem tantum, vel Vltramontani tantùm, neque faciunt collegium, neque vniuersitatem, post præfatam Bullam vnionis, quæ eos omnes facit vnum corpus. Vnde licet in ipsa Bulla dicatur, quod iste Commissarius eligatur, non potest dici vera, & propria electio, cùm non fiat à collegio, vel ab vniuersitate, sed a parte collegij, seu quibusdam particularibus, pro vtilitate, & commodo illud particulariter tangente.

Sed respondetur concedendo, quòd Cismontani, & Vltramontani faciant vnum corpus, & vnum collegium, & vniuersitatem respectu vnius Generalis totius ordinis: non tamen per hoc negatur, quod Cismontana familia, quando ex Vltramontana eligitur Generalis, faciat vnum corpus, & vnã vniuersitatem respectu electionis Commissarij generalis, qui cum sua familia non diuiditur ab obedientia Generalis totius ordinis.

Secundò arguit Collector, duo requiri ad consequendam ordinariam iurisdictionem, scilicet electio Collegij, & confirmatio superioris: & statim electus, & confirmatus consequitur iurisdictionem ministerio legis, neque est opus alia commissione hominis, prout dicitur in iure [a]. At Commissarius generalis non consequitur iurisdictionem ex duobus prædictis, scilicet, electione, & confirmatione: sed necessarium est tertium, scilicet quòd Minister generalis committat illi vices suas vt Bulla ipsa disponit: & sic iurisdictionem recipit ab homine vices suas committente, & non à lege ministerio: ergo sequitur, quod est delegatus, & non ordinarius.

Sed huic argumento respondetur, quod licet Vicarius generalis Episcopi iurisdictionem ex commissione recipiat, tamen dicitur habere iurisdictionem ordinariam [b], iuxta quandam Glossam singularem. Et sic Commissarius generalis quamuis recipiat commissionem generalis Ministri, videtur, quod eius iurisdictio sit ordinaria. Sed contra hanc solutionem replicat Collector dicens, quod illud verum est in Vicario generali, non autem in illo, qui ponitur in certa parte diœcesis, qui dicitur foraneus, qui non habet iurisdictionem ordinariam, sed delegatam, prout dicit quædam glossa communiter recepta. Et quòd Commissarius generalis non generaliter in toto generalatu, sed in parte constituitur. At huic obiectioni respondetur, quòd licèt in parte generalatus constituatur, hæc tamen pars propter amplitudinem nostræ religionis, facit vnum corpus, non diuisum à Generali, neque a generalatu: cùm sit illi subiectum. Sed facit vnum corpus, vt velit nolit Generalis beneficio legis possit, & debeat eligere vnũ Cõmissarium generalem, qui vices ipsius Generalis habeat in sua familia, & sic non potest comparari vicario foraneo.

Ex his sequitur, quòd prædictus Commissarius generalis habet dignitatem Ecclesiasticam, eamque habet prælaturam amplissimam, & ordinariam: & ideo optimo iure potest esse legatus Apostolicus. Et sic quidquid Prælatis Ecclesiasticis, in dignitate constitutis conceditur à iure, vel à Papalibus constitutionibus, comprehendet dictum Commissarium generalem, talem electum in Capitulo generali, secundum Bullam vnionis. Nam si eligatur Commissarius generalis à Ministro generali ex eo, quòd non potuit Capitulum generale celebrare, propter bella, vel alia impedimenta, tunc dictus Commissarius non est Prælatus ordinarius, neq; habet dignitatẽ Ecclesiasticam, neq; habet votum in Capitulo generali, neq; præeminentias Commissario generali, secundùm Bullam vnionis electo cõcessas. Nisi forsan is, qui constituitur, fuisset olim Minister, aut Cõmissarius generalis, vt apertè dicitur & disponitur in cõstitutionibus generalib. [d] Tol.

Verùm si roges, an dictus Commissarius generalis sine electione institutus per solum Ministrum generalẽ, cum nõ sit ordinarius, sed delegatus, possit creare Commissarium: Respõdetur, quod cũ ipse sit electus a Ministro generali, & sit subrogatus in locum Commissarij generalis in Capitulo generali eligẽdi dispensatione Papæ videtur, quod possit creare Cõmissarium, ne huic Comissario sic creato per Generalẽ, desit aliquid, quod sit necessarium ad gubernãdum totam familiã. Et creatio Cõmissariorũ, seu Visitatorũ maximè necessaria est. Præterea dictus Cõmissarius sic creatus, licèt habeat iurisdictionẽ delegatam, ipsa tamẽ ipsi est commissa ad vniuersitatem causarum & delegatus ad vniuersitatem causarum, vt dictum est in superioribus, potest subdelegare.

ARTICVLVS IIII.

An possit Minister generalis, seu Capitulum generale amouere prædictum Commissarium sine causa, aut eius potestatem limitare.

RESpondeo dicendo, certum esse, neque Ministrum generalem, neque Capitulum generale posse amouere Commissarium generalem sine crimine, & causa. Et ratio est, quia prædicta Bulla vnionis ex iusta causa, statuit, & decreuit quòd dictus Commissarius eligatur, & instituatur. Et insuper tradit formam, quomodo sit instituendus: ergo nulla potestas Papa inferior potest dictum Commissarium amouere. Quod autem versatur in dubio est, vtrum possit Minister generalis minuere, & limitare ipsius autoritatem. Quod dubium vidi iam in praxi ventilari, cui per aliquas conclusiones satisfaciendum iudico.

Prima conclusio: Minister generalis habet superioritatem, & iurisdictionẽ supra dictum Commissarium generalem, & dictus Commissarius tenetur obedire Ministro generali, vt reliqui omnes Prælati ordinis. Hæc conclusio determinata est à Leone X. in prædicta Bulla vnionis, & constitutionibus Monteliaiis [e], & in cõstitutionibus Toleta. [f] declaratur.

Secunda conclusio: Minister generalis per se solum, sine autoritate Capituli generalis, vel Papæ, non potest limitare, neque diminuere autoritatem dicti Commissarij generalis. Hæc conclusio ponitur contra Collectorem. Et probatur: nam prædictus Minister generalis tenetur committere omnes vices suas respectu totius familiæ, vt constat ex decreto Apostolico in articulo primo huius quæstionis allegato: ergo sicut nõ potest facere Minister generalis, quòd non sit Commissarius generalis, ita efficere non potest, vt non habeat omnes vices suas in tota familia.

Nec obstat dicere, quòd in dicta Bulla non dicitur, quòd cõmittat omnes vices suas, sed vices suas. Nam respõdetur quòd indefinita, prout est vulgatũ in iure, & in dialectica, æquiualet vniuersali: & ideo tantũ valet dicere *vices suas*, sicut, *omnes vices suas*. Eo præsertim quòd prædictus Cõmissarius institutus est in fauorẽ suę familię, & eius institutio per cõsequẽs est fauorabilis, & non odiosa, vt aiebat Collector. Et ideo oportet quòd dictus Commissarius habeter omnem potestatem in prouinciis sibi cõmissis,

 quam

a cap. transmissam. de electio.

b cap. 2 de offi. vicarij. lib 6.

c Glo. in clemen. 2. & si principalis. de rescriptis.

d cap. 7. de Commissario generali.

e c. 8. de Commissario generali

f cap. 7.

quam Minister generalis habet in toto ordine. Alioquin non plenè consuleretur commodo, & vtilitati dictarum prouinciarum longè sæpe sæpiùs distantium à Ministro generali totius ordinis. Et sic intentio Summi Pótificis in dicta Bulla vnionis Commissarium generalem concedentis frustranea esset, & quasi inanis. Et ideo sine dubio tenendum est, quòd omnia quæ in iure priuilegiis, & constitutionibus conceduntur soli Generali, conceduntur etiam Cómissario generali, respectu suæ familiæ, nisi aliquo modo in dictis dispositionibus excludatur dictus Commissarius generalis: nam autoritas non datur generali Ministro, ratione personæ, sed ratione officij. Et ideo omnia transeunt in dictum Commissarium generalem gerentem vicem Ministri generalis in omnibus, quæ pertinent ad eius officium.

Sed contra istam secundam conclusionem videtur obstare prima conclusio, in qua dictum est, quòd Minister generalis est superior prædicti Commissarij generalis: ergo potest tanquam superior restringere, & limitare, vt illi visum fuerit, autoritaté prædicti Cómissarij generalis. Ad hoc respódetur, quòd Minister generalis est superior, ad hoc, vt possit corrigere prædictum Commissarium si deliquerit. Et ad hoc, vt possit prohibere illi aliqua negotia, si causam dederit legitimam & sufficientem, non tamen, vt ad libitum possit illi limitare suam potestatem, neque excludere illum à visitatione alicuius prouinciæ. Nam si id fuerit factum sine causa iusta, Minister generalis peccabit, & erit dignus, vt in Capitulo generali de ea re conuincatur. Tum quia facit contra ius commune, limitando autoritatem Iudicis, & Prælati ordinarij. Tum etiam, quia facit contra prædictam Bullam vnionis, in qua dicitur, vt dictus Cómissarius generalis habeat omnes vices prædicti Ministri generalis (vt dictum est) in tota familia.

Si tamen roges, quæ sit causa ad dictam restrictionem faciendam? respondetur in primis, quòd delationes speciales quorundam religiosorum non sunt sufficientes ad id, quia vt plurimum sunt falsæ. Et quamuis essent veræ, non sunt admittendæ, nisi malum aliquod magnum, & scandalum timeretur. Quia non est rationi consonum, vt propter quorundam querimoniam ordinaria Ordinis gubernatio euertatur. Imò quo magis inualescunt isti timores, magis inflammari debent generales Ministri ad patrocinium Prælatorú ordinariorum suscipiendú. Quia, vt Concilium Lateranense dicit, Prælati sunt positi tanquam signum ad sagittam, & quia placere omnibus non possunt, multorú odia incurrunt. Ideo sancti patres statuerunt, vt accusatio Prælatorum non facilè admitteretur. Tamen si Minister generalis sit præsens, & velit visitare præsertim ad celebrandum Capitulum, credo quòd talis visitatio erit causa sufficiens ad reseruandas sibi aliquas prouincias per se vel per alios visitandas: quia visitatio totius ordinis competit Ministro generali ex proprio officio. Et vt id meliùs possit efficere, poterit particulares aliquas prouincias & particularia aliqua negotia sibi reseruare, vt constat ex consuetudine. Quod nimirum nec liceret, neque expediret si esset extra familiam.

Ex dictis sequitur, quòd licèt Minister Generalis possit constituere per se solum Commissarium generalem alicuius nationis in ea familia, in qua est Cómissarius generalis Vltramontanus, vel Cismontanus, quia de hoc nulla facta est prohibitio: non tamen potest Minister generalis excludere prædictum Commissarium Cismótanum à gubernatione dictæ nationis: quia de hac re est facta specialis prohibitio vt dictú est. Atque adeò quamuis Minister generalis constituerit in Francia, vel prouinciis Belgicis vnú Cómissarium generalem illarú nationum, non propterea potest excludere Cómissarium prædictú generalé à visitatione, & gubernatione illarum prouinciarum. Idque vsu & consuetudine firmatum est. Nam quando primò Minister generalis instituit vnú Commissarium generalem Indiarum, qui in Curia resideret, non propterea amouit Commissarium generalem Cismontanum, qui tunc erat, à gubernatione illarum partium: quia reuera per se solum Minister generalis id non potest facere.

Tertia conclusio, Minister generalis ex consensu & causa rationabili arbitrio Capituli generalis, siue sit totius ordinis, siue totius familiæ, potest limitare, & restringere autoritatem Cómissarij generalis. Et ratio est: quia in Bulla vnionis dicitur, quòd Minister generalis cómittat suas vices super fratres Vltramótanos, vel Cismontanos, prout Capitulo generali expedire videbitur. Ex quibus verbis palàm sequitur, quòd præcedente arbitrio Capituli generalis, Minister generalis potest restringere, & limitare potestaté dicti Cómissarij generalis. Et adeò hoc est verum, vt si Capitulum generale statuisset, vt Commissarius generalis Cismontanus non habeat vllam iurisdictioné in fratres Indiarum, statutum esset validum: quia quamuis non posset totum Capitulum amouere dictum Commissarium, potest tamen illius autoritatem ex arbitrio rationabili restringere, vt dictum est.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Generalis possit in ordine Minorum eligere Commissarium generalem in familia ex qua fuit assumptus.

Respondeo, quòd Minister generalis in partibus in quibus suis sex annis fuerit, & ad alias partes se conferre voluerit, pro eo tempore quo absens fuerit, Commissarium loco sui de consilio & assensu definitorum Capituli generalis dútaxat relinquere potest. Ita ordinauit Leo X. & habetur in Supplemento [a]. *a fo. 19. conc. 95.*

QVÆSTIO LII.

De Commissario generali Indiarum ordinis Minorum, in duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Quæ sit origo Commissarij generalis Indiarum.*
2 *Vtrum Commissarius generalis Indiarum sit in aliquibus subiectus Commissario generali Cismontanæ familiæ.*

ARTICVLVS I.

Quæ sit origo Commissarij generalis Indiarum.

Respondeo dicendo, quòd postquam superni numinis ope Regum Catholicorum industria, & potentia barbaras noui orbis nationes sub Euangelio deuinxit, anno Domini millesimo quingentesimo decimo septimo statim in

in ipso operis initio fratres Minores huic operi destinati sunt, pluraque monasteria in illis regionibus sunt ædificata regiis sumptibus. Atque tandem prouinciæ & custodiæ erectæ sunt, vt fratres in illis degentes Euangelio propagando vacarent, & obsequium Dei & Regis Catholici curarent. Hæ verò prouinciæ sustentari commodè non poterant, nisi ex Hispaniarum prouinciis illò fratres transfretarent factis expensis à Catholica Maiestate; eóque ad instātiam Caroli V. cautū est, vt vnaquęque prouincia tertio quoque anno tres, aut quatuor fratres ad Indos destinaret probandos per Ministros & Definitores. Simulque statutum est, vt Guardianus Hispalensis in absentia sui Prouincialis esset Commissarius cum plenitudine potestatis super omnes fratres euntes, & redeuntes ad Indos, dummodo non se ingererent in negotiis fratrum existentium in Indiis. Hæc omnia statuta sunt in capitulo Tolosano celebrato, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo, vt patet in tabula illius Capituli. Et hæc est prima constitutio, quam ego viderim, facta in nostro ordine pro fratribus ad Indos pergentibus. Eademque fuit confirmata, & innouata in Capitulo generali Niceni, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo quinto, celebrato à fratre Vincenio Lunelo Ministro generali. Ibidémque ordinatum fuit, vt vnus per ordinationem Guardiani Hispalensē, aut Ministri Bethicę, aut per electionem fratrum ad Indias euntium eligeretur, qui esset illorum Prælatus vsque dum peruenirent ad Indos. Ex quibus locis colligitur primum Commissarium pro fratribus ad Indos pertinētibus fuisse Bethicæ prouinciæ Ministrum, & in absentia illius Guardianum Hispalensē. Postea verò in congregatione celebrata Vallisoleti per fratrem Nicolaum Herboniū Commissarium generalem Cismōtanæ familiæ institutus fuit in Commissarium Indiarum frater Christophorus Auguix prouinciæ Bethicæ, cui data est potestas, vt ex omnibus Hispaniarum prouinciis, demptis prouinciis Portugalliæ, potuisset eligere fratres ad Indos mittendos, & vt simul ad nouam Hispaniam se transferret ad visitandos omnes fratres illic existentes. Et hic est primus Commissarius, qui solemniter institutus est ad regendos fratres apud Indos. Postea verò in Capitulo generali Mantuæ celebrato, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quarto institutus est in Commissariū generalem omnium fratrum existentiū apud Indos subditos Cæsareæ Maiestati Caroli V. Imperatoris frater Iacobus de Testera ea lege, vt esset subditus Ministro, & Commissario generali. Et hic est primus Commissarius generalis Indiarum institutus in ordine Minorum, nam reliqui non erant Commissarij generales. Qui nimirum ad Indos profectus est, & omnes, qui huic successerunt apud Indos residebant, & omnia negotia occurrentia circa mittendos fratres ad Indos, vel circa illos qui in illis partibus residebāt ad Ministrum, seu Cōmissarium generalem referebant. In hoc autem plura non ferenda incōmoda experimento deprehensa sunt in perniciem fratrū, & Catholicę Maiestatis. Nam fratres ex Indis venientes cogebātur totam ferè peragrare Hispaniam ad conquerendum Ministrum, seu Commissarium generalem, & sæpè etiam compellebantur extra Hispaniam euagari, ad dictos Prælatos generales adeundos. Interim tunc Indica classis, quę tarda molimina nescit, vela tendebat ventis. Cuius rei causa negotio alioquin grauia, & ardua valde, necessaria, & religioni, & Catholico Regi omnino peribant. Eo autem Rex Catholicus Philippus secundus induxit in animum curare, vt Commissarius generalis crearetur pro omnibus religiosis, quoquo modo ad Indos pertinentibus: qui in Curia eiusdem Regis Catholici resideret, ne tanta cum pernicie negotia dilatarentur, & si quæ essent res arduæ Regi cōmunicandę obseruata, qua decet concordia, interim Regem Catholicū & ordinem nostrum eum facilitate absoluerent. Nam cùm Hispaniarum Reges Catholici sint patroni vniuersales totius noui orbis, prætendunt habere ius quæsitum, vt nulli fratres ad Indias asportentur, nec in illis detineantur contra ipsorum Regū consensum. Ideo frater Christophorus de Capite fontium totius ordinis fratrū Minorum generalis Minister libenter annuit, & concessit eidem Regi Philippo, vt quem ipse Rex vellet esset Commissarius generalis cū plenitudine potestatis, qui in Curia ipsius Regis Catholici resideret Regiis expensis alendus, vt constat in literis patentibus eidem Regi Catholico à prædicto generali Ministro directis, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, quarū facultate Rex Catholicus matura deliberatione habita elegit in Cōmissarium generalem Indiarum ordinis sacri Minorū Patrem fratrem Franciscum Gusmam olim Ministrum Prouincialem prouinciæ sancti Michaëlis, & Procuratorem generalem totius ordinis in Curia Romana ac Commissarium generalem Cismōtanæ familiæ, qui erat filius illustrissimi conuentus S. Frācisci Salmanticensis. Ex quo ipse ad prouinciam S. Michaëlis profectus est ad Theologiā perlegendam, & ibi fuit incorporatus, & ad ministerium prouincialatus prouectus, qui Commissarius generalis vocem actiuam & passiuam habet in Capitulo generali nostræ sacræ Religionis, & inter fratres ordinis sortitus est sortem ministerij sui, prout in constitutionibus generalibus Toletanis continetur.

ARTICVLVS II.

An Commissarius generalis Indiarum sit in aliquibus subiectus Commissario generali Cismontano.

RESpondeo dicendo, quòd autoritas & iurisdictio Commissarij generalis magna est, prout traditur in constitutionibus superiùs allegatis. Nam in primis prædictus Commissarius est immediatus Ministro generali, in omnibus, & per omnia, ita vt nulli alij Prælato & superiori sit subiectus & subditus. Ex qua dispositione est ortū dubiū, an Cōmissarius generalis Cismōtanus, & prouincialis Minister huius prouinciæ, qui in Curia residet, debeāt & possint aliquē actum iurisdictionis exercere in prædictū Commissariū generalē Indiarum in aliquo casu particulari & euētu. Et respondetur affirmatiuè. Nā licèt verum sit, quòd regulariter in casibus cōmuniter occurrētibus in omnibus & per omnia sit prædictus Commissarius generalis Indiarum liber, & exēptus, quia non potest Cōmissarius generalis familiæ Cismontanæ, nec prouincialis, ipsum Commissariū visitare, neque ad Capitulū culpatum cōuocare, neq; perturbare ipsum in suo officio: tamen si prædictus Commissarius generalis Indiarum crimen aliquod nefarium, & scandalosum commisisset, vt est homicidium, proditio, transgressio castitatis scandalosa, & similia, in tali casu non dubito, quin Commissarius generalis Cismōtanus & prouinciales Ministri habeant autoritatem ad conficiēdum processum, & ad recludendum prædictum Cōmissariū generalem in domo disciplinæ, ne fugiat & scandalum oriatur

oriatur. Huius rei ratio est: quia in commissione generali non veniunt ea, quæ quis non esset verosimiliter concessurus, iuxta regulam [a] iuris, & tradunt Alexander, Ruinus, & Corneus. Et in statutis generaliter loquentibus idem affirmat Decius. Et non est verosimile, neque rationi consonum, quòd Prælati generales velint eximere prædictum Commissarium generalem Indiarum à potestate ordinariorũ in prædictis casibus, quia res esset plena periculo & scandalo. Ergo quanuis in constitutionibus generalibus dicatur, quòd in omnibus, & per omnia sit immediatus prædictus Commissarius generalis Indiarum Ministro generali, non sequitur, quòd prædicti casus particulares atroces & scandalosi sint comprehensi in illa generalitate. Atque ideo cùm Commissarij generales Cismontani & prouinciales Ministri sint superiores ordinarij quoruncunque religiosorum degentiũ in suis districtis, sequitur quòd exemptio prædicti Commissarij, cum sit odiosa potiùs debet restringi, quàm ampliari. Et hæc doctrina confirmatur ex determinatione Concilij Tridẽtini [b], vbi dicitur quòd regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra monasterij degit, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt populo scandalo sit, Episcopo instante à superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum seuerè puniatur, ac de punitione Episcopum certiorem faciat: sin minus à suo superiore officio priuetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit. Nota quòd dicit puniri possit: nam ad eum retinendum & recludendum, quãdo copia superioris regularis facilè haberi non potest, non dubito, quin ipsis Episcopis sit facultas concessa, vt ita detentus moneat de casu dictum superiorem ne religiosus maneat impunitus. Cõfirmatur etiam. Nam, vt tradunt Iulius Clarus [c], Didacus Perez, & Gutterrez, Iudex sæcularis potest detinere clericum exemptum à iurisdictione sæculari arma prohibita portantẽ sine eo quòd incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini. Non potest tamẽ ipsi sententia iudiciali punire, sed ad suũ iudicem eum remittere debet. Ita in proposito dictu: Cõmissarius generalis & prouincialis possunt detinere in domo disciplinæ ipsum Commissarium generalem Indiarum remittendo eius causam ad Generalem.

a c. in generali. de reg. iur. li. 6. Alex. cons. 71. num. 5. vo. 4. Ruin. cons. 6. n. 7. li. 3. Corn. cons. 89. n. 10. vol. 3. Decius consi. lib. 532. n. 9.

b Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 14.

c Clarus li. 1. recep. sen. §. fin q. 8 1. & quantus de delat. Armo. Perez in li. 17. ti. 14. li. 2. ord. Gutterr. li. 1. pract. q. 81.

Sed dubium est, quomodo Commissarius generalis Cismõtanus, cùm sit ordinarius etiam Indiarum, cum à patribus Indiarum etiam eligatur, tanquam à suis subditis sub eius iurisdictione existentibus, sicut existunt omnes fratres familiæ Cismontanæ, sit priuatus à iurisdictione, quam habet supra Indiarum fratres. Ad hoc respondeo quòd non est Commissarius generalis Cismontanus priuatus sua iurisdictione, quoad dictos fratres, & sic potest licentiare eos. Et licentia de facto, vt in dictas partes possint se transferre, & ab ipsis partibus possint huc transmeare. Nec Commissarius generalis Indiarum potest has licentias cassare, & earum executionem impedire.

QVÆSTIO LIII.

De Commissario & Procuratore Romano ordinis Minorum, in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VNde habuerit originem officium Procuratoris Romani in Religione Minorum.*

2 *Quæ sit huius Procuratoris autoritas.*

3 *A quo instituatur Commissarius Romanus, & quam habeat autoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vnde habeat originem officium Procuratoris Romani in religione Minorum.

RESpondeo dicendo, quòd de primæua Procuratoris generalis institutione nihil exploratum est in regula B. Patris nostri Francisci, nulla est facta huius muneris institutio. Imò neque in constitutionibus antiquis nostri ordinis inuenio aliquid fuisse statutum. Verũ tamẽ est, quòd in libro ordinis [d] fit mentio de quodã fratre Martino Garibay ordinis sacri Minorum Cõmissario, seu Procuratore in Curia Romana. Ex quo colligo, quòd olim munus Procuratoris, & Commissarij Romani erat vnum, & idem officium, atq; non erant duo munera distincta, sed vnum tantum officium. Similiter infero officiũ Procuratoris generalis esse antiquum, quia quanuis de eius initio non constet, nõ est dubium fuisse hunusmodi officium institutum ante tempora Sixti IV. Verùm si roges, ad quẽ pertinet instituere Procuratorem generalem ordinis, respondeo de iure pertinere ad Ministrum generalem. Nam re vera Procurator ordinis est verus vicarius Ministri generalis ad causas sibi ab eo commissas, ac propterea ad ipsum generalem Ministrum pertinet talis institutio. Nam quilibet Prælatus secundùm ius debet suum vicarium instituere. Idque vsu, & consuetudine confirmatur: & apertè constat solum generalem Ministrum Procuratorem instituisse semper per suas literas patentes.

d 3. imp. fo. 2.

Nec obstat consuetudo, quæ introductum est in nostra religione, vt Procurator eligendus proponatur à Generali in diffinitorio, & quòd ponatur in tabula Capituli generalis inter reliqua officia, quæ per veram electionem fiunt: nam respondetur quòd quanuis generalis Minister teneatur propter consuetudinem consulere diffinitores & discretos ordinis congregatos in diffinitorio Capituli generalis ad eligendum Procuratorem, non tamen tenetur sequi eorum consilium. Itaque si totum definitoriũ nominasset aliquem in Procuratorem, & generalis Minister solus alium instituisset, ille esset verus ordinis Procurator, quia nulla est lex obligans generalem Ministrum vt eligat Procuratorem ex consensu diffinitorum. Vnde quando constitutiones generales [e] Toletanæ dicunt quòd Procurator ordinis & Curiæ Romanæ Commissarius debent in diffinitorio eligi & nominari, illa verba, *debent eligi*, non dicunt debitum necessitatis, sed honestatis tantùm. Et quanuis prædicta verba obligent sub debito necessitatis, non tamen sequitur quòd diffinitores debent necessariò eligere canonicè dictum Procuratorem, quia in prædicto loco id non dicitur, & ideo sufficit, quòd Minister generalis eligat solus. Hoc enim verbum eligere, in illo loco non significat canonicam electionem, sed simplicem nominationem ex consilio factam, sicut fiunt res graues de consilio patrum, & quæ ex consilio sunt facienda, ad sequendum consilium minimè obligant, prout tradit Sylvester [f] Tom. 1.

e ca. 8. §. 1.

f Syl. ver. cons. §. 2.

ARTICVLVS II.

Quæ sit huius Procuratoris autoritas.

REspondeo dicendo, quòd autoritas iurisdictionis ea tantùm erit, quam Minister generalis contulerit. Minister verò generalis oportet

tet

tet quòd prædicto Procuratori generali conferat in suis patentibus literis autoritatem super omnes hospites eiusdem familiæ ad Curiam Romanam venietes. Itē oportet, quòd habeat autoritatem ad peragēda, & dirigēda omnia negotia, quæ ibidē occurrerint, & ad remittēdū Apostatas ad proprias prouincias. Hęc omnia solent cōcedi Procuratori generali, vt constat ex cōsuetudine, & ex multis cōstitutionibus factis in Capitulis generalibus. Nullo tamē modo prædictus Procurator habebit autoritatem ad se ingerendum in negotiis pertinētibus ad prouinciarum regimen, neque negotium totum ordinem concernens intentare audebit, sine expresso generalis Ministri consensu. Præeminentia ipsius est maxima. Nam ad eum pertinet orare in capella Domini Papæ, & eidem capellæ debito tempore interesse, vt ibidem repræsentet personam generalis Ministri, & habet vocem actiuam, & passiuā in electione generalis Ministri, & in definitorio, & in reliquis omnibus actibus, vt cautum est autoritate Apostolica, & eadem autoritate decretum est, vt ipsemet Procurator non possit cōtinuari in officio suo vltra triennium, neque post prædictum officium iterum eligi in Ministrum, aut Commissariū generalem, nisi post duodecim annos elapsos, prout dictū est suprà in quęstione de Abbatibus quoad durationem. Reliqua ad ipsum pertinentia videantur in costitutionibus generalibus nostræ sacræ Religionis.

ARTICVLVS III.

A quo instituatur Commissarius Romanus, & quantam habeat autoritatem.

RESpondeo dicendo, quòd officium Commissarij Curię Romanæ, licèt, vt dictū est, fuerit olim vnum & idem cum officio Procuratoris generalis: tamen ex quo status regularis Obseruātiæ cœpit habere Prælatos ex se ipsis, ex eo met tempore cœpit esse etiam officiū Curiæ Romanæ. Nam Vicarij generales Obseruantiæ regularis instituebant in Romana Curia hos Cōmissarios pro negotiis gerendis, prout constat ex libro [a] ordinis. Quo loco dicitur, quòd frater Ioannes Philippus Vicarius generalis fratrum Minorum regularis Obseruantiæ tempore Sixti IIII. constituit suum Commissarium in curia Romana fratrem Natalem de Poner. A tempore verò Leonis X. quo sigillum ordinis, & ministeriatus fuit translatus ad obseruantiam, Minister generalis, non solùm instituit Procuratorem generalem, sed etiam Commissarium Curiæ Romanæ secundùm eam formam, quam obseruat in institutione Procuratoris generalis, proponendo scilicet prædictum Commissarium in definitorio Capituli generalis, vt cum consilio definitorum, & discretorū fiat talis institutio. Et etiam ponitur in tabula officiorum ordinis, quę in Capitulis generalibus cōfici solet. Qui est eligēdus in Commissarium Curię Romanæ, necessariò debet esse illius familiæ, de qua assumptus est generalis Commissarius, & debet habere omnes qualitates, & conditiones, quas necessarias diximus Procuratori Romano, & in sua familia debet habere eandem autoritatem, quam habet Procurator generalis in sua, & tandem omnes præeminentiæ, prohibitiones, & obligationes quæ generali Procuratori conueniunt, illæmet etiam conueniūt Commissario Romano, vna sola dempta, videlicet, obligatione ad orandum coram Summo Pontifice, & ad interessendum in capella Papæ. Nam in ista præeminentia solùm conuenit Procuratori Romano, qui in capella Papæ repræsentat personam Ministri generalis.

[a] in 3. imp. fol. 96.

QVÆSTIO LIIII.

De Commissariis prouincialibus, & Commissariis ad Capitulum generale missis, & ad visitandas prouincias, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVid possint Commissarij prouinciales cum plenitudine potestatis in ordine Minorum regularis Obseruantiæ.*

2 *Quomodo sint eligendi dicti Commissarij in absentia prouincialium, & quæ sit eorum autoritas.*

3 *Quomodo eligantur Commissarij loco prouincialium ad Capitulum generale mittendi.*

4 *Quæ sit autoritas Commissariorum ad visitandas prouincias.*

ARTICVLVS I.

Quid possint Commissarij prouinciales cum plenitudine potestatis in ordine Minorum regularis Obseruantiæ.

RESpondeo dicēdo, quòd Commissarij prouinciarum in religione Minorum sunt in multiplici differentia. Ministri enim prouinciales aliquando constitui solent Commissarij cum plenitudine potestatis à generali Ministro in tota prouincia. Circa quorum commissionem est notandum, quòd per eam non eximuntur à potestate Commissariorum generalium, vt expressè determinādum est in Capitulo generali celebrato Assisij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto. In quo sic dicitur, *Declaratur, quòd per commissiones Ministris prouincialibus dari solitas à Generali non soluatur quouis modo prædicti Ministri à Commissariorum generalium subiectione sed Ministri ipsi præfatis Commissariis subiiciuntur, ac si eisdem Ministris nulla data fuisset commissio.* Idem dicendum est de Commissariis seu Visitatoribus missis à Generalibus ad visitandas prouincias. Nam prædicti prouinciales tenentur illis obedire, vt dicitur in constitutionibus [b] Salmantinis, seu Monelianis. Idem colligitur ex proprio motu Gregorij XIII. [c] quod incipit, *Quoniam*, & continetur in manipulo fratrum Minorum. *In quo per excommunicationem ipso facto Sedi Apostolicæ reseruatam, & sub pœna priuationis perpetuæ officiorum per eos obtentorum, & inhabilitatis ad illa, vel alia quæcunque dicti ordinis officia exercenda, ac vocis tam actiuæ, quàm passiuæ eo ipso incurrendis pœnis, ne quis Prouincialis, aut Guardianus, vel cuiuscunque alterius gradus religiosus, aut religiosa ordinis Minorum ab ipso Ministro generali missus ad visitandas prouincias prædictis Commissariis resistere, neque eis se opponere, aut contradicere, seu rebellem exhibere ipsos quacunque de causa, aut quæsito colore non recipiendo audeat, neque debeat.* Hęc Gregorius XIII. in dicta Bulla data Romæ, die octaua Aprilis, anno Domini millesimo quingētesimo septuagesimo quinto, Pontificatus sui anno tertio. Qui cùm eas tantùm pœnas ponat cōtra Prouinciales & alios sibi inferiores, clarè innuit non comprehendere Commissarios generales visitatoribus aliqua de causa resistentes.

[b] cap. 8. de minist. prouin. vers. nullus minister.
[c] In manip. fra. 10. par. fo. 325.

Ad

Aduertendum etiam, quòd prædicta commissio cum plenitudine potestatis non suffragatur, nec valet ad eos casus, in quibus tota prouincia, vel diffinitores cum prouinciali habent potestatem, vt expressè decretum est in capitulo Burdegalensi celebrato, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo. Hinc sequitur, quòd virtute dictæ commissionis in ordine Minorum regularis Obseruantiæ non possunt prædicti Commissarij prouinciales instituere Prædicatores, neq; confessores extra Capitulum, neque eiicere ab ordine religiosum incorrigibilem, quia ad hæc omnia & similia habet prouincia capitulariter congregata autoritatem. Verùm prædicta commissio suffragabitur ad hoc, vt minister prouincialis virtute dictæ commissionis possit dispensare in omnibus statutis generalibus, in quibus ipse generalis Minister dispensare potest, quia ad istos casus tota prouincia congregata non habet autoritatem. Et sic Vicarij prouincialium, & Commissarij prouinciales possunt à fortiori dispensare cum incestuosis, vt possint petere debitum coniugale, & cum his qui post simplex castitatis votum matrimonium contraxerunt, vt possint etiam petere debitum, & hanc autoritatem confessoribus tribuere possũt, cùm prouincialibus Ministris hoc à Pio V. fuerit concessum, prout suo loco dicemus.

Aduertendum etiam quòd per prædictam commissionẽ non datur facultas ipsis Commissariis cum plenitudine potestatis, vt possint ordinare, aut ordinata mutare, vel contra statuta prouincialia facere, sine consensu patrum prouinciæ pro tempore existentium, vel maioris partis vocalium, vt declaratum est in constitutionibus [a] Salmantinis.

a dict. ca. 8. vers. Itē nullus.

Aduertendum deniq; quòd prædicta commissio cùm detur officio, & non personæ expirat simul cum prouincialatu, sed non expirat quoad successorem, imò transit in illum quoad vsque fuerit reuocata, vt declaratum fuit, & determinatum, in Capitulo generali Florentino celebrato, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio. Expirant tamen huiusmodi commissiones cum Ministri morte, qui eas concessit.

ARTICVLVS II.

Quomodo sint eligendi Commissarij in ordine Minorum in absentia Prouincialium, & quæ sit eorum autoritas.

Respondeo dicendo, quòd in hoc recurrendum est, quantum ad primum ad constitutiones prouinciales vniuscuiusque prouinciæ, & ipsis deficientibus ad constitutiones generales, prout habetur in constitutionibus generalibus Toletanis [b]. Secundùm quas ad Salmantinas, vel Monelianas [c] est recurrendum. Quantum autem ad secundum habet prædictus Commissarius eandem potestatem, quam habet Minister prouincialis. Quia secũdùm ius non possunt ipsi Prouinciales arctare, neque limitare autoritatẽ ipsorum Cõmissariorum: ex eo quo nõ possũt prędicti recedere, nisi fuerit sufficiẽter prouisum de ouium gubernatione, prout dicitur in Conc. Tri. [d] Si verò Prouinciales limitarẽt autoritatem Commissariis in eorum absentia iniuria ouibus esset illata non modica, cùm non habuissent remedium in casibus occurrentibus, & ideo in eodem Concilio sic dicitur: ***Meminerint discessuri, ita suis ouibus prouidendum, vt quantum fieri potuerit ex ipsorum absentia nullum damnum recipiant.*** Verùm quamuis Prouinciales non possint suis Commissariis, arctare potestatem, statuta tamen generalia iure optimo in quibusdam limitabũt illis potestatẽ. Nam interim, quòd vocales ad Capitulũ generale missi nõ fuerint reuersi nullũ Capitulũ prouinciale, nec congregationẽ habẽtem vicẽ Capituli celebrare poterunt. Et si quidpiam horũ fuerit celebratum est irritum & inane, dummodo mora prædictorum non fuerit culpabilis, vel eorum regressus sit impossibilis, vt constitutiones [e] Toletanæ cauent. Imò alia statuta antiqua in Capitulo Lugdunensi generali facta, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo octauo decreuere: quæ etiam sunt hodie seruãda, vt interim quòd dicti vocales non fuerint reuersi, nihil notabile in prouincia fiat, aut renouetur per Ministrum remanentem & per eius Commissarium. Tamen si scandalum aliquod euenerit, propter quod Guardianus vel confessor monialium sit puniendus, punitio deferri non expediat, tunc Præsidens prouinciæ cum consilio discretorum poterit prouidere, vt statuta Salmanrina [f] vel Moneliana disponũt priuãdo criminosum, & alium loco ipsius constituendo vsque ad reditum vocalium. Et aduertant dicti Commissarij quòd literę, & patẽtes Prouincialis absentis sunt omnino seruandę, non enim propter absentiam amittit iurisdictionem, cùm nulla sit constitutio quæ id disponat, & ideo semper est suæ prouinciæ verus, & legitimus Prælatus.

b ca. 8. de constit.

c cap. 8. de minist. prouin. ver. ordinamus.

d Cõc. Tri. sess. 23. c. 1. vers. interea. de residentia.

e c. 8. de cap. prou. in fin.

f c. vlt. § circa fin.

ARTICVLVS III.

Quomodo eligantur Commissarij ad Capitulum generale loco Prouincialium missi.

Respondeo dicendo, quòd nomine Prouincialium instituuntur huiusmodi Comissarij quando Prouinciales sunt impediti illum recipere. Hi autem Commissarij institui & eligi debẽt per Ministrum, & Discretos prouinciæ, vt cautum est in constitutionibus Toletanis [g]. Forma seruãda in hac electione non est determinata, sed videtur expedire vt fiat per schedulas. De qua electione dari debent literæ testimoniales à Præsidenti in tali electione, & hi Commissarij habent vocem actiuam & passiuã in Capitulo generali, sicut cæteri omnes vocales, vt in prædicto statuto expressè determinatur.

g c. 7. de prouinciali Minist.

Sed contra hoc obiicitur decretum Concilij Tridentini [h] dicens in hunc modum: *Ne in posterum liceat Prouinciales, Abbates, Priores, & alios quoscunque titulares ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces & suffragia absentium supplere.* In quibus verbis duo prohibentur. Primum, ne titulares Prælati, aut suffragatores constituantur ad effectum electionis faciendæ ordinando, quòd iste sit Prouincialis, ille custos aut discretus ad faciendam electionem, eo quòd veri suffragatores, quibus sufficiuntur isti titulares sunt mortui, vel absentes tempore electionis. Secũdum, ne voces absentium suppleant quamuis tituli non dentur. Cùm ergo in constitutione huiusmodi Commissarij videatur titulus constitui ad effectum electionis faciendæ, & absentium voces suppleri, sequitur quòd talis Commissariorum electio sit nulla ad electionem faciendam. Respondetur negando, quòd in electione horum commissariorum constituitur titulus talis suffragatoris principaliter ad electionem faciendam, quia huiusmodi Commissarius non intitulatur prouincialis Minister, neq; Custos, neq; Discretus, nec Guardianus, sed tantùm dicitur Commissarius seu procúrator prouincialis, quod nimirum non est contra sanctum Concilium, imò est secundùm sacros canones, secun

h Conc. sess. 25. de reg. c. 6.

secundùm quos absentes possunt constituere procuratorem ad eligendum suo nomine. Eodem modo etiam negatur, quòd in dicta Commissariorum electione suppleantur vota absentium: nam hoc non est vera suppletio, sed commissio. Votiua namque suppletio est, quando Prelati generales, eos qui non sunt Prouinciales, neque Custodes, neque discreti, neque habent autoritatem ad ferenda suffragia pro absentibus, assignant aliquos, qui pro absentibus ferant suffragia. Et ista est propriè suppletio & non commissio. Et ita declarauerunt illustrissimi Cardinales, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, die octaua Augusti, prout refert Pater Gasparus Parassellus ordinis Minorum quondam Generalis in suo priuilegiorum compendio.

Secundò arguitur ex regula Beati Patris nostri Francisci. In qua dicitur, quòd electio Generalis debet fieri à Ministris & custodibus. Ex quibus verbis videtur colligi, quòd saltem in nostra Minorum religione dicti Commissarii, cùm non sint Ministri, neque Custodes, non habêt vocem ad dictam electionem. Respondetur primò, quòd suffragium huius Commissarij est suffragium ipsiusmet prouincialis Ministri, quia ex eius commissione suffragatur, quam de iure potest præstare, cùm secundùm ius [a], absens iusto impedimento detentus possit constituere procuratorem, qui eius nomine eligat, qui nimirû procurator potest esse extraneus à Capitulo, si ipsum consentiat, vt decreuit Bonifacius [b] VIII. Secundò respondetur, quòd autoritate Apostolica fieri potest, vt alij, qui neque sint Ministri, neque Custodes possint eligere Ministrum generalem, vt patet de Procuratore generali, & de Procuratore & Commissario Romano. Ita quoque, quamuis prædicti Commissarij non essent Procuratores prouincialium absentium possunt suffragari, quia statuta id præcipientia sunt autoritate Apostolica confirmata.

a cap. quapropter. de elc.

b cap. si quis iusto. de elect. lib. 6.

ARTICVLVS IIII.

Quæ sit autoritas Commissariorum ad visitandas prouincias.

Respondeo dicendo, quòd alij Cômissarij constituuntur à Prælatis generalibus ad visitandas prouincias, qui Visitatores appellantur: qui ex grauioribus patribus debent nominari, prout in ordinationibus generalibus nostræ sacræ religionis determinatur. Autoritas autem horum Commissariorum debet esse plenaria. Et ita consuetudine est obtentum, vt in illis literæ patentes dentur cum plenitudine potestatis. Licèt tamen sit plenaria, per constitutiones generales restringitur. Vtcunque tamen sit, ipsis Commissariis est obediendum sine vlla transuersatione. Nam rebellantes in ipsos, aut illis contradicentes sunt ipso iure excommunicati excommunicatione Papæ reseruata, & priuati officiis, quæ actu habent, & inhabiles ad futura habenda, & priuati quoque ipso facto voce actiua & passiua, prout ordinauit Gregorius XIII. in quadam Bulla ordini ad instantiam patris nostri Christophori de Capite fontium quondam nostræ religionis regularis Obseruantiæ Ministri Generalis, prout habetur in Manipulo fratrum Minorum [c]. Vbi Gregorius XIII. addit quoddam valdè necessarium, & iuridicum. Ait enim, *Insuper, quia vt etiam accepimus aliquando, nonnulli Ministri ex visitatis prouinciis per Commissarios ad hoc ab ipso generali Ministro deputatos, quæ à dictis Commissariis rectè & salubriter ordinata, & gesta fuerint, rescindere, mutare, aut contemnere solent sub omnibus & singulis pœnis supradictis expresiè prohibemus, ne quisquam ab eisdem Commissariis facta & ordinata mutare, alterare, aut peruertere sine expressa licentia & permissione ipsius Ministri generalis, qui solus ea mutare valeat, vllo modo præsumant, decernêtes irritum, & inane quidquid secus super his à quocunque quauis autoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.* Hæc Gregorius XIII. Quod decretum, vt dixi, est iuridicum. Nam quidquid faciût prædicti Commissarij autoritate Ministri generalis, à quo missi sunt, efficiunt. Et licèt eorum extinguatur potestas visitationis tempore completo, durat tamen autoritas Ministri generalis, cuius virtute prædicta sunt facta. Nota tamen quòd licèt habeant autoritatem cum plenitudine potestatis, si faciant aliquid, quod ipsis Commissariis per generales constitutiones est prohibitum, contradictores, & inobedientes non incidunt in dictas pœnas. Nam licèt Summus Pontifex dicat, quòd non contraueniatur eorum ordinationibus, & mandatis, hoc intelligendû est de ordinationibus & mâdatis, quę limites statutorum generalium non excedunt. Nunquam enim Papa in dubio est præsumendus, quod per generalem concessionem & decisionem vult derogare particularibus statutis rationalibus, prout dicitur in iure [d].

c Manipul. 10. part fol. 315.

d ca. 1. de const. li. 6.

QVÆSTIO LV.

De communicatione priuilegiorum, in viginti duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur viginti duo.

1 *Vtrùm ordines Mendicantes communicent in priuilegiis.*
2 *Vtrùm ordo Minimorum gaudeat priuilegiis Mendicantium.*
3 *Vtrùm ordo Seruorum Beatæ Mariæ gaudeat priuilegiis Mendicantium.*
4 *Vtrùm congregatio sancti Hieronymi Iesuatorum communicet cum priuilegiis Mendicantium.*
5 *Vtrùm religiosi Societatis Iesu gaudeât priuilegiis Mendicantium.*
6 *Quæ sit communicatio priuilegiorum ordinis sancti Benedicti.*
7 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Cistercœnsis.*
8 *Quam communicationem priuilegiorum habeant Carthusienses.*
9 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo sancti Hieronymi in Hispaniis.*
10 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo sanctissimæ Trinitatis.*
11 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Crucigerorum, ac religiosorum clericorum ministrantiû infirmis.*
12 *Vtrùm religiosi sanctæ Mariæ à Mercede gaudeant priuilegiis Mendicantium.*
13 *Vtrùm moniales fruantur priuilegiis Regularium.*
14 *Vtrùm moniales Tertiariæ gaudeant priuilegiis ordinis Minorum.*
15 *Vtrùm moniales Conceptionis gaudeât priuilegiis Mendicantium.*

16 *Vtrùm Hospitantes fratres gaudeant priuilegiis fratrum.*

17 *Vtrùm Mendicantes fruantur priuilegiis Societatis Iesu.*

18 *An in communicatione priuilegiorum veniant concessa vni loco speciali.*

19 *An in communicatione priuilegiorum censeatur communicatus vsus, & non vsus.*

20 *Quomodo fit horum priuilegiorum communicatio.*

21 *Vtrùm participantes priuilegiis possint illis vti contra illos, quorum contemplatione participant.*

22 *Vtrùm religiones Mendicantes possint vti priuilegiis eorum Obseruantia repugnantibus.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm ordines Mendicantes communicent in priuilegiis.

RESpondeo dicendo, quòd quantum ad ordinem Prædicatorum Leo X. prout habetur in Supplemento, *Proprio motu communicauit, & de nouo concessit ordini Prædicatorum omnes & singulas gratias, concessiones, indulgentias, peccatorum remissiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, & indulta, tam spiritualia, quàm temporalia, qualiacunque illa sint, quæ Minorum, Eremitarum sancti Augustini, Carmelitarum, Seruorum B. Mariæ, ac Minimorum fratrum ordinibus & eorum Ecclesiis & oratoriis, ac Ecclesias ipsas & oratoria visitantibus, cuiuscunque status, aut sexus existant, seu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon domibus, & præsidentibus, non solùm generalibus, sed etiam prouincialibus, & conuentualibus, fratribúsque & sororibus, necnon monialibus & conuersis, & oblatis, ac vtriusque sexus personis de pœnitentia, seu tertij habitus nuncupatis, à prædecessoribus ipsius Leonis, aut ab ipso eiúsque successoribus, aut aliis autoritatem habentibus, coniunctim, vel diuisim, in genere, vel in specie, concessa sunt aut in posterum concedentur, ac si omnia & singula nominatim exprimerẽtur dicto ordini Prædicatorum, & illius Ecclesiis, oratoriis, & Ecclesias ipsas & oratoria visitantibus, seu pro earum manutentione & ornatu contribuentibus, necnon domibus Magistróque generali prouincialibus, & conuentualibus fratribus etiam sororibus siue monialibus, conuersis quoque, & oblatis, ac vtriusque sexus personis de pœnitentia nominatis, & aliis eiusdem ordinis personis.* Et addit Collector priuilegiorum Mendicantium, quòd Leo X. ponit in fine latissimas & fortissimas non obstantias, ita quòd in omnibus communicationibus priuilegiorum non reperiatur alia melior concessio, neque adhuc æqualis, vt patet intuenti, & propterea hanc hoc loco adduxi, relinquendo alias, scilicet, Sixti IIII. pro Prædicatoribus, & Minoribus, quarum vna ponitur in libro Monumenta ordinum primæ & secundæ [a] impressionis: alia verò continetur in Bulla aurea in eodem libro, & impressione prima [b] & secunda: alia verò in Supplemento [c] collocatur. Quantum autem ad ordinem patris nostri Beati Francisci inuenio, quòd Alexander VI. (prout habetur in lib. [d] Monumenta ordinum) *concessit fratribus Minoribus regularis Obseruãtiæ, vt omnibus & singulis gratiis, & priuilegiis, libertatibus, immunitatibus & indultis spiritualibus, & temporalibus tam fratrum Prædicatorum, quàm Eremitarum sancti Augustini, Beatæ Mariæ de monte Carmelo, omnibusq́; aliis Mendicantibus per Sedem Apostolicam, vel Legatos eiusdem etiam per literas Apostolicas Mare magnum nuncupatas, hactenus concessis (quorum tenores ac si de verbo ad verbum insererentur haberi voluit pro sufficienter expressis) vti, potiri, & gaudere liberè, & licitè possint & debeant in omnibus & per omnia, perinde ac si prædictis fratribus Minoribus specificè cõcessa fuissent.* Et aduertit in margine Collector [f] priuilegiorum Mendicantium, quòd ista sit ampla communicatio priuilegiorum. Sed amplior multò est communicatio priuilegiorum pro tribus ordinibus sanctissimi Patris nostri Francisci concessa à Clemente VII. sub annulo Piscatoris, die trigesima Maij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo, Pontificatus sui anno secundo. Cuius tenorem refert pater noster Christophorus à Capite fontiũ nostræ Minorum regularis familiæ quondam Generalis in compendio [g] ab ipso edito, quam ego etiam refero in fine explicationis Cruciatæ [h]. Qui Clemens VII. *Motu proprio & ex certa scientia, omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, indulgẽtias peccatorum remissiones, & gratias, ac omnia & singula indulta ordini fratrum Minorum regularis Obseruantiæ, & sanctæ Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupato ordinibus illorúmque fratribus, monialibus, sororibus, vtriusque sexus personis, ac monasteriis, domibus, Ecclesiis, & locis quibuscumque, etiam per modum extẽsionis, seu communicationis, & aliàs quomodolibet per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, ac per ipsum, & Sedem Apostolicã concessa autoritate Apostolica approbauit, & innouauit, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obseruari debere decreuit. Ipsósque fratres, moniales, sorores, personas, monasteria, domos, Ecclesias, & alia loca huiusmodi omnibus & singulis priuilegiis, immunitatibus, exemptionibus, concessionibus, indultis, indulgentiis, peccatorum remissionibus, & gratiis quibusuis congregationibus dictorum ordinum quomodolibet concessis, & concedendis, necnon quibuscunque facultatibus, & gratiis (fratrum professioni regularis Obseruantiæ non contrariis) aliis ordinibus quibuscunque non Mendicantibus quomodolibet concessis & concedendis vti, frui, & gaudere posse atque debere in omnibus & per omnia, perinde ac si eis specialiter concessa fuissent.* Hæc Clemens VII. Quod magnum priuilegium & extensam communicationem inuenio fuisse confirmatam, & de nouo postea concessam à Papa Paulo IIII. & Pio V. & Greg. XIII. & Sixto V. vt patet ex priuilegiis & confirmationibus priuilegiorum, de quibus suprà egimus in quæstione de priuilegiis quoad eorum confirmationem.

Quoad fratres verò Augustinienses inuenio, prout cõtinetur in Supplemento [i], quòd Alexander VI. *Motu proprio concessit fratribus Augustiniensibus, vt omnium & singulorum religionum cuiuscunque Obseruãtiæ fuerint, & domorum, locorum & personarum in illis degentium, quibus, vt priuilegiis dicti ordinis Augustiniensium vti possint, per eandem Sedẽ concessum est, possint & valeãt huiusmodi Augustinienses ipsorum locorum, domorum, & personarum in illis habitantium, priuilegiis, indultis, immunitatibus, concessionibus, exemptionibus, indulgentiis, & libertatibus eisdem genere quæcunque Apostolica autoritate concessis (quorum tenores haberi voluit pro expressis, & specificatis) vti, potiri & gaudere perpetuis futuris temporibus liberè & licitè.* Circa quam concessionem aduertit Collector [k] priuilegiorum Mendicãtium, quod est magna, & cui nullibi aliam similem reperisse ait. Virtute autem huius videtur, quòd etiam fratres Minores & alij Mendicantes ratione communicationis priuilegiorum possunt vti priuilegiis illorum quibus sua priuilegia sunt communicata, vsque ad datam prædictæ concessionis Augustiniensium, sed non de in posterum concessis & concedendis, quia de illis non est facta mentio.

Sed amplior multò quoad in posterum concedenda est concessio Iulij II. cuius tenor ponitur in Supplemento [l] ordinis. *Qui Summus Pontifex decreuit*

com-

a In 1. impres. fol. 61. & in 2. fol. 144. concess. 354.
b In 1. impr. fol. 66. & in 2. fol. 149. concess. 367.
c fol. 109. concess. 464.
d In 1. imp. fo. 76. & in 2. fol. 159. concess. 378.
f Habet. in compen. communicatio priuil. § 9.
g Habet. in d. comp. f. l. 1 1.
h Cruci f. 1 9 1.
i Habetur in Suppl. fol. 78. concess. 135.
k Collect. in communicat. priuil. § 21.
l Suppl. fol. 95. conce. 309.

communicationem priuilegiorum aliorum ordinum Mendicantium fratribus Augustinensibus ad ea etiam extendi, quæ viuæ vocis oraculo ab eis impetrata, aut in genere donata sunt, & voluit, vt quidquid alicui eorundem hoc modo, aut quouis alio concessum est hactenus, aut in posterum concedetur, siue conuentualibus, siue obseruantibus nuncupatis, ad omne proprio motu, & ex certa scientia eisdem Augustinensibus sit concessum. Et idem Iulius II. confirmauit communicationem priuilegiorum, quã Sixtus IIII. fecerat inter fratres Augustinenses, & alios Mendicantes. *Et insuper decreuit, ac voluit quidquid vsque tunc ordini Minorum, aut Prædicatorum, aut Carmelitarum, aut Seruorum Beatæ Mariæ concessum ab Apostolica Sede est, & quidquid in futurum concedetur, eisdem fratribus Augustinensibus concessum sit. Itaque fratres huiusmodi eisdem concessionibus perpetuo vti possint perinde, ac si eis nominatim concessa essent.* Ita habetur in Supplemento [a] ordinis.

a Supple. fol. 67. conc. 212.

Quantum autem ad fratres Carmelitas inuenio, quod Sixtus IIII. concessit *fratribus ordinis Carmelitarum, vt gaudere & potiri possint, & debeant priuilegiis, indulgentiis, gratiis, fauoribus, ac indultis, tam spiritualibus, quam temporalibus, concessis fratribus Prædicatoribus & Minoribus, ac Eremitis S. Augustini, veluti si prædicto ordini Carmelitarum nominatim concessa fuissent, aut concederentur in futurum.* Et circa huiusmodi concessionem facit copiosam specificationem de concessis respectu Prælatorum prædictorum ordinum. Ita habetur in libro Monumenta [b] ordinum, & in Supplemento. Ecce concessiones factas dictis ordinibus Mendicantibus, qui secundum ius commune & antiquum inter Mendicantes numerantur. Postea autem agemus de aliis ordinibus, qui postea nomen Mendicantium sunt sortiti. Ex quibus concessionibus primò collige dictos ordines Mendicantes habere inter se priuilegiorum communicationem, sicut declarauit Pius V. & ante eum Leo X. & Iulius II. & Iulius III. & Paulus IIII. in suis Bullis, quæ Bullæ habentur in collectione priuilegiorum ordinis Prædicatorum facta a Patre Stephano [c] Vsus maris, & patet etiam ex superioribus allegatis. Secundò collige, non solùm communicare in priuilegiis ipsis vsque ad datam prædictorum priuilegiorum concessis, sed in priuilegiis concedendis, non solùm ordinibus Mendicantibus, sed etiam non Mendicantibus. Quod probatur ex Bulla communicationis facta à Leone X. fratribus Prædicatoribus. In qua non solùm ipsis concessit communicationem priuilegiorum hactenus concessorum, sed etiam eorum, quæ in posterum concedentur. Et videmus, quod postea Clemens VII. fecit amplissimam communicationem priuilegiorum Minoribus communicando ipsis priuilegia, & gratias concessas, & concedendas in futurum aliis ordinibus, non solum Mendicantibus, sed etiam non Mendicantibus. Ex quo de primo ad vltimum colligitur, ordines Mendicantes non modò frui posse omnibus priuilegiis concessis singulis ordinibus Mendicantibus specialiter, sed etiam concessis aliis ordinibus non Mendicantibus, quod latiùs infernis explicabitur.

b In 1. impr. fol. 101. & in supp. f. l. 118. concess. 483.

c Vsus maris fol. 156. cum sequent. & in tabula ver. priuileg. communia.

ARTICVLVS II.

Vtrùm ordo Minorum gaudeat priuilegiis concessis ordinibus Mendicantibus.

RESpondeo quòd, vt suprà [d] iam dictum est, ex priuilegio Pij V. *Ordo Minorum inter Mendicantes numeratur. Qui, Pius V. etiam, quod omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, gratias, libertates, indulta, & alias gratias tam per eum nuper, quàm per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos ad Sedem eamdem quomodolibet Mendicantibus ordinibus cõcessa ad præfatũ ordinem Minimorũ de nouo extendit, & ampliauit, ipsosque verè Mendicantes esse, & sub Mendicantium ordinibus esse & comprehendi debere. Necnon omnia & singula Conc. Trid. decreta pro Mendicantibus ordinibus declarata, & modificata etiam pro ordine Minimorũ huiusmodi, declarauit & modificauit.* Ita habetur in dicta Bulla, quæ originaliter continetur in libro constitutionum pontificalium [e] inter constitutiones Pij V. decima octaua in ordine: vbi ponuntur singulares & amplissimæ non obstantiæ. Et antequam hic ordo inter Mendicantes locum haberet, continebatur in eius Marcmagno: *vt possint ipsi fratres Minimi transsumere quæcunque priuilegia & Bullas concessas aliis ordinibus, ac si illa mutata in eis nominibus, sub nomine Minimorum specialiter, & principaliter pro eo ordine emanassent.* Vnde ex priuilegiis tam Mendicãtium, quàm non Mendicantium multa extraxerunt, quæ eis accommoda sentiebantur, Stephanus Vsus maris, & Gaspar parallellus ambo Generales, & in collectionibus priuilegiorum ab ipsis factis inseruerunt. Et certè ex superioribus hæc omnia coprobãtur: nam cùm ordines Mendicantes gaudeant priuilegiis cõcessis, & concedendis aliis ordinibus Mendicantibus, & nõ Mendicantibus, clarè sequitur, quòd cùm prædictus ordo Minimorũ gaudeat priuilegiis Mendicantium ex constitutione Pij V. gaudet per consequens priuilegiis concessis & concedendis aliis ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus.

d Supr. qu. 2. art. 3.

e pag. 564.

ARTICVLVS III.

Vtrùm ordini Seruorum B. Mariæ priuilegia Mendicantium concedantur.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. in constitutione articulo superiori allegata facit mentionem, se inter ordines Mendicãtes ordinem Seruorum B. Mariæ constituisse, & similiter sicut ordinem Minorum ea constitutione declarauit esse Mendicantem, & omnia Mendicantibus concessa priuilegia & indulta ipsimet religioni cõmunicat. Et credendum est idipsum ordini Seruorum Beatæ Mariæ concessisse, cum eam inter Mendicantes connumerauerit.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm congregatio S. Hieronymi Iesuatorum communicet in priuilegiis Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, die decimanona Nouembris, pontificatus sui anno secundo, inter ordines Mendicantes hanc religionem connumerari voluit. *Vnde motu proprio, non ad ipsius congregationis, vel illius fratrum, aut alterius ex his illi super hoc oblatæ petitionis instantiam sed de sua mera liberalitate, ac ex certa scientia, & de eiusdem Sedis potestatis plenitudine, omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones facultates, gratias, libertates, indulta, & alias gratias, tam per eum, quam per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, & Sedem eandẽ quomodolibet Mendicantibus ordinibus concessa, eorũ omnium, ac desuper, & tam sub plumbo, quàm sub forma breuis confectarũ literarum tenore, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro expressis, & insertis habens, ad ipsam con-*

gregationē Iesuatorū albus fratres, domos, Ecclesias & loca quarūq; de nouo, quod ad ea, quæ eorū regulæ, & modo viuendi non repugnāt, eadē autoritate Apostolica tenore præsentium extendit. Et amplius ipsos vere Mēdicātes, & sub Mendicantiū ordinibus esse, & cōprehendi debere. Necnō omnia & singula Concil. Trid. decreta pro Mendicantibus huiusmodi declarata, & modificata etiam pro congregatione huiusmodi, eiusque fratribus declarauit & modificauit. Ita habetur in libro constitutionum Pontificalium.

ARTICVLVS V.

Vtrùm religiosi Societatis Iesu gaudeant priuilegiis Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quòd supposito quòd religiosi Societatis Iesu inter Mendicantes autoritate Apostolica connumerantur, per consequens debemus concedere ipsos gaudere priuilegiis concessis ordinibus Mendicantibus. Quod ipsum specialiter ipsis concessit Pius V. prout refertur in compendio [a] Societatis. Dicitur enim ibi, quòd *Omnia priuilegia, etiam speciali nota digna, immunitates, exemptiones, facultates, concessiones, indulta, indulgentiæ, peccatorum remissiones, gratiæ, tam spirituales, quàm temporales, literæque Apostolicæ, etiam instituta sine mixtim concernentia, etiam per modum extensionis, aut communicationis, aut alias concessa, seu concedenda quibusuis ordinibus fratrū & sororum Mendicantium, illorúmque congregationibus, conuentibus & capitulis, ac earumque personis & illorum monasteriis, domibus, Ecclesiis, & hospitalibus, & aliis piis locis, conceduntur Præposito, atque omnibus Societatis personis, domibus, ac collegiis non solùm ad illorum instar, sed pariformiter, & æquè principaliter.* Vnde infert idem Collector priuilegiorum dictæ Societatis, quòd per priuilegium concessum Minoribus per Clementem VII. quod in articulo primo huius quæstionis retulimus, religiosi dictæ Societatis, Ecclesiæ, ac loca gaudent omnibus & singulis priuilegiis, immunitatibus, exemptionibus, concessionibus, indultis, indulgentiis, peccatorum remissionibus, & gratiis, quibusuis congregationibus ordinum Mendicantium quomodolibet concessis, & concedendis. Gaudéntque præterea quibusuis facultatibus, & gratiis suæ professionis regularis obseruantiæ non contrariis aliis ordinibus quibuscunque non Mendicantibus, quomodolibet concessis, & concedendis, in omnibus & per omnia perinde ac si ipsis concessa specialiter fuissent. Ait præterea Collector, quòd pariter per facultatem Prædicatorum possunt dicti religiosi, & eorum domus, & Ecclesiæ, & alia loca frui omnibus priuilegiis Mendicantium, & aliorum quorumcunque ordinum, congregationum & confraternitatum fratribus & personis, Ecclesiis, & monasteriis, domibus & oratoriis, & aliis piis locis, per Iulium III. suósque prædecessores concessis. Ita concessit Iulius III. ordini Prædicatorum, prout in eorum libro continetur [b].

Aduertit Collector priuilegiorum [c] Societatis quòd vt gratiis suprædictis, & priuilegiis possit Societas Iesu vti, opus est, ne instituto Societatis, & voluntati, ac beneplacito Præpositi generalis, seu deputatarum personarum, refragentur. Aduertit insuper idem Collector [d], quòd *omnia aliorum priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, concessiones, indulta, indulgentiæ, remissiones, gratiæ, & literæ Societatis concessæ, de quibus in præcedentibus fit mentio, necnon, & quæ ipsi Societati nominatim, vel eius Præposito aut personis, seu locis hactenus concessa sunt, seu in posterum concedentur, Præposito generali concessa intelliguntur: qui illa per se ipsum, vel alium, seu alios ab eo, vel de eius commissione electos, seu eligendos, quibuscunque personis de Societate sub eiusdem obedientia degentibus, & qui tria vota consueta etiam simplicia emiserint, communicare liberè poterit. Nec aliter cæteræ personæ Societatis prædictis priuilegiis, facultatibus, & aliis præmissis vti, aut gaudere possunt, illorúmque vsus iuxta Societatis institutum, constitutione, & morem esse debet.* Prout concessit Gregorius XIII. Qui postea viuæ vocis oraculo concessit, vt prædicta communicatio nouitiis etiam fieri possit. Hæc Collector dictorum priuilegiorum Societatis. Qui addit, quòd hanc communicationem poterunt concedere superiores nouitiis sicut & cæteris.

Ex his infertur, quàm ample sit communicatio priuilegiorum concessa his quatuor ordinibus Mendicantibus sub titulo Mendicantium aggregatis. Gaudent enim priuilegiis dictis Mendicantibus concessis, & concedendis. † Sed his videtur necessariò esse addendum, an priuilegia concessa Societatis Iesu Collegiis, ipsi Societati concessa censeantur? Quod dubium excitat [e] Horatius Mandosius, ipsumque diffusè pertractat resoluens, ac cōcludens quòd priuilegia concessa Societati minimè Collegiis Societatis communicata censentur, cùm priuilegia etiam data paritatis ratione, non sunt de persona ad personas extendenda. Pro cuius resolutionis explicatione, aduerte magnam esse differentiam inter Societatem cuiusque domus & collegia, domus enim ad professorum habitationem sunt destinata, & ibi dicitur esse Societas: collegia verò pro scholaribus sunt instituta. Magna autem est differentia inter professos Societatis, & scholares, cùm professi sint irreuocabiliter religiosi, scholares autem possunt ab ipsa Societate expelli à Præposito generali iuxta constitutiones ipsiusmet Societatis à Sede Apostolica confirmatas, imò existimat habitationem prædictorum scholarium verè & propriè non debere nomine collegij nuncupari, ex eo quòd inter eos nullum capituli, seu collegij signum apparet; ipsi enim non habent proprium sigillum, non arcam communem, non communem thesaurarium, non proprium locum, vbi tractatus negotiorum communium habeatur, nec alia quæ ad capitulum, seu collegium instruendum requiruntur, de quibus per [f] Hostiensem, Ioãnem Andream, Lucam de Penna. At scholares de quibus in præsentiarum nobis est sermo, non solùm ad hæc pertractanda collegialiter non congregantur, imò nec cōgregari possunt, cùm omnis eorum gubernatio, tam circa personas, quam circa res penes Præpositum generalem resideat, vt patet ex literis Pauli III. ex Iulij III. & ex constitutionibus [g] ipsius Societatis. Credit tamen ipse Horatius Mandosius Societatem habere priuilegium, quo tam professi quàm scholares in priuilegiis communicant. Quod re vera constat esse verum ex priuilegio Pij V. superius in hoc articulo relato, ibi, *Conceduntur Præposito atque omnibus Societatis personis, domibus ac collegiis, &c.* à cuius tenore non est recedendum iuxta sacros canones [h] †.

ARTICVLVS VI.

Quæ sit communicatio Ordinis sancti Benedicti.

RESpondeo dicendo, quòd Eugenius Quartus, *concessit quod omnia, & singula indulta,* con-

[a] Compen. Societ. titu. communicatio gratiarum. § 1.

[b] fo. 209. p. 1. & seq.

[c] Comp. Societ. vbi su. § 4.

[d] Comp. Societ. & vbi su. § 5.

[e] Mandos. de priuil. ad instar. lo... à nu. 10 vsque ad n. 13.

[f] Hostiens. in c. 3. extr. ... etiam notandum. vt in Ioan. Andre. de iur. patronat. Penna in l. 2. C. de ... vrb. ...

[g] Constit. Societ. pag. 135.

[h] cap. porro. c. recepimus de priuil.

concessiones, exemptiones, indulgentiæ, ad quæcunque alia monasteria sancti Benedicti Vallisoleti, sine illius monachis quomodolibet concessa ad omnia, & singula monasteria reformata in Hispania per dictum monasterium, ac alia, quæ in posterum reformabuntur, & de nouo construentur, eisq; aggregabuntur, vel subijcientur monasteria, & eorum membra illorumq; Prelatos, & personas, ac visitantes integri, & plenariè se extendant, ipsaq; supradicta monasteria, Prelati personæ, & visitantes illis omnibus, & singulis vti, frui, & gaudere possint, & debeant, iuxta omnem eorum formam. Ac concessiones, exemptiones, indulta, & indulgentiæ sint, & censeantur, & habeantur perinde in omnibus, & per omnia ac si pro ipsis omnibus, & singulis, aut quolibet eorum specificè, singulariter, ac indiuiduè concessa fuissent, & pro eis, aut pro quolibet ipsorum originaliter emanassent. Volumus autem, quòd in confluentium ad ipsos pro tempore personarum confessionibus audiendis, & absolutionibus impendendis, licentia siue consensus ordinariorum locorum interueniat. Quódque præsentes literas ad illa ex monasterijs, Prioratibus, ac locis præfatis se extendant, & de illis intelligantur, necnon extendi & intelligi debeant in quibus pro tempore fuerit numerus duodecim monachorum ad minus; & quandiu vixerint in Obseruantia regulari. Ita habetur in compendio [a] Mendicantium, vbi affirmat collector vidisse hoc priuilegium sub literis authenticis.

[a] Compend. Mendicantiũ tit. communi. priuil §.34.

Insuper Iulius II. *Vniuersis Abbatibus, Prioribus, Præsidentibus, & conuentibus monachorum aliisque religiosarum personarum monasterijs congregationis Hispaniæ ordinis sancti Benedicti concessit, quod omnibus & singulis priuilegijs, immunitatibus, indulgentiis, prærogatiuis, gratiis, exemptionibus, libertatibus, & indultis congregationi Casinensi, seu sanctæ Iustinæ, eorúmque monasterijs, Abbatibus, Prioribus, Præsidentibus, conuentibus, monachis, oblatis, & alijs religiosis personis per Sedem Apostolicam in genere concessis, quorum tenores, ac si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, & exprimerentur, pro sufficienter expressis, & insertis habendo vtantur, potiantur, & gaudeant, ac vti, potiri, & gaudere liberè, & licitè possint, & valeant in omnibus & per omnia, perinde ac si omnia & singula priuilegia præfata huiusmodi congregationi sancti Benedicti Hispaniæ, illiúsque monasterijs, Abbatibus, Prioribus, Præsidentibus, monachis, & alijs personis religiosis præfatis specialiter, & expressè concessa fuissent.* Ita refertur in dicto compendio Mendicantium [b] fuisse cõcessum. Et hoc ait Collector ibi vidisse sub sigillo authentico.

[b] Compend. Mendicantiũ vbi sup. §.53.

Insuper Sixtus V. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, septimo Kalendas Decembris, pontificatus sui anno tertio, *concessit congregationi sancti Benedicti regnorum Portugalliæ, ac omnibus & singulis illius monasterijs, Prioribus, & alijs regularibus locis, tam præsentibus quàm futuris, eorúmque Generali, & alijs Abbatibus, Definitoribus, Visitatoribus, superioribus, monachis, religiosis, nouitiis, conuersis & cæteris personis, nunc & pro tempore existentibus, vt omnibus & singulis priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, prærogatiuis, antelationibus, fauoribus, præeminentiis, indultis, licentiis, stationibus, declarationibus, facultatibus, concessionibus, indulgentiis etiam plenariis, & peccatorum remissionibus, ac relaxationibus, aliisque vniuersis & singulis gratiis spiritualibus, & temporalibus S. Hieronymi, & sancti Bernardi, & alijs Cisterciensis ordinis, necnon Casinensis, & Vallisoleti dicti ordinis sancti Benedicti congregationibus huiusmodi per vniuersum orbem constitutis, ac cuilibet eiusdem congregationis sancti Benedicti regni Portugalliæ monasterijs, seu illorum Ecclesiis, seu regularibus locis, eorum generalibus, ac alijs Abbatibus, diffinitoribus, visitatoribus, superioribus, conuentibus, monachis religiosis, nouitiis conuersis, ac familiaribus personis, ac illorum intuitu, & contemplatione per quoscunque prædecessores nostros, ac etiam nos, & successores nostros Romanos Pontifices ac Sedem prædictam, atque etiam Imperatores, Reges, & alios Principes, & quemcunque, seu quoscunque alios sub quacunque forma, & verborum expressione, ac quauis tam Apostolica, quàm ordinaria, vel alia autoritate, nec non tam in genere, quàm in specie, & particulariter, quàm per modum communicationis, & extensionis, & ampliationis, quàm simpliciter & indiuiduè & particulariter, & specialiter concessionis, hactenus, ac etiam iteratis vicibus confirmatis, & approbatis, ac in posterum pro tempore concedendis, confirmandis, & approbandis, etiam si talia forent, quæ specialem eorum requirant mentionem, ac quibus illa, & illæ quomodolibet vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt, & poterunt, &c. Non obstantibus constitutionibus, seu reuocationibus, ac alijs præmissis, & nostra de non concedendis indulgentiis ad instar, & alijs Cancellariæ Apostolicæ regulis, alijsque Apostolicis, neque in vniuersalibus prouincialibus, & Synodalibus Concilijs, edictis, specialibus & generalibus constitutionibus, & ordinationibus.* Hoc magnum priuilegium vidi sub sigillo authentico in libro priuilegiorum congregationis sancti Benedicti regnorum Portugalliæ, impresso Romæ ex Typographia Titi, & pauli de Dianis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono, in pagina decima sexta eiusdem libri. Et refert Collector priuilegiorum Cisterciensis ordinis, simile priuilegium concessum dictæ congregationi à Gregorio XIII. sub annulo Piscatoris, vigesima tertia die Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo, Pontificatus Domini papæ, anno nono. Ex quo priuilegio colligitur huic congregationi concessa esse priuilegia, concessa & concedenda congregationi S. Bernardi ordinis Cisterciensis. Vnde cùm congregationi ordinis Cisterciensis sint concessa priuilegia omnium ordinum Mendicantium, & non Mendicantium, prout patebit ex priuilegio Gregorij XIIII. infra citando, clarum est, quòd potest dicta congregatio, & eorum fratres, loca, monasteria, nouitij, conuersi, familiares, & aliæ personæ frui priuilegijs concessis, & concedendis quibuscunque ordinibus etiam Mendicantibus.

ARTICVLVS VII.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Cisterciensis.

Respondeo dicendo, quòd nouissimè Gregorius XIIII. Romæ apud sanctum petrum, sub annulo piscatoris, die vigesima octaua Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Pontificatus sui anno primo, confirmans priuilegia huius sacræ religionis, ait in hunc modum: *Et insuper ob singularem reformationem, & obseruantiam dictæ congregationis in eisdem monasterijs institutam, & conseruatam eosdem amplioribus fauoribus condecorare volentes, omnia & singula priuilegia, prærogatiuas, concessiones, antelationes, fauores, facultates, declarationes, absolutiones, relaxationes, dispensationes, stationes, indulgentias etiam plenarias, ac peccatorum remissiones, conseruatorias, immunitates, exemptiones, libertates, præeminentias, & indulta cuiusuis generis existentia, cæterásque gratias spirituales, & temporales, tam eidem Cisterciensi, eiúsque Abbati, & Capitulo etiam generali, ac quibusuis illorum monasteriorum Abbatibus, etiam quatuor primis de firmitate P ntiniaco Claraualle, & Morimundo, quàm etiam sancti Be-*

nedictæ, ac quibusuis aliis similium, vel dissimilium ordinibus, & religionibus sub quibusuis regulis, constitutionibus, aut ordinationibus degentibus, seu militantibus, [illegible] illorum respectiue congregationibus, [illegible] professoribus, atque vtriusque sexus eorum monasteriis, domibus, Ecclesiis, necnon [illegible] vniuersitatibus, confraternitatibus, [illegible] charitatiuis locis, eorumque [illegible] vniuersitatum, ac aliis [illegible] Ecclesiasticis [illegible] religionum Generalibus, Præsidentibus, & quibusuis superioribus, Prælatis, ac Capitulis [illegible] Abbatibus, Prioribus, Diffinitoribus, [illegible] & quibusuis officialibus, [illegible] fratribus, conuersis [illegible] procuratoribus [illegible] benefactoribus, ac [illegible] vtriusque sexus, quibusuis regularibus personis, [illegible] in quibusuis [illegible] mundi partibus constitutis [illegible] aut aliis quomodolibet [illegible] consuetudine, vel [illegible] Apostolica, vel Imperiali [illegible] in genere, [illegible] eorum [illegible] per viam communicationis & extensionis, aut [illegible] alias quomodolibet [illegible] & gaudere [illegible] expressis [illegible] mentionem [illegible] dictam congregationem [illegible] S. [illegible] ac singulas [illegible] monasteria, [illegible] superiores [illegible] vtriusque sexus quacunque [illegible] singulas personas. Ita quod dicta congregatio [illegible] atque vtriusque sexus eius monasteria, Prioratus, grangiæ, [illegible] Ecclesiæ, collegia, [illegible] conuentus, [illegible] Generales, [illegible] diffinitores, [illegible] Abbates, [illegible] Priores & quicunque alij superiores, [illegible] monasteria [illegible] fratres, conuersi, [illegible] fratres, procuratores, ac [illegible] & aliæ regulares [illegible] sexus regulares [illegible] eorum res & bona sub [illegible] cura, [illegible] secundum eiusdem congregationis institutum [illegible] pro tempore [illegible] & existentes omnibus [illegible] pariformiter, respectiue, & absque vlla penitus differentia [illegible] concernentia, perinde ac si [illegible] omnia [illegible] principaliter, & expresse, [illegible] ac si ipsis [illegible] ordo & congregatio [illegible] Bernardi [illegible] dicta, [illegible] Capitula, monasteria, Ecclesiæ [illegible] Prælati, ac vtriusque sexus [illegible] personæ, res & bona expressa & prænominata [illegible] ac [illegible] pro [illegible] fauorem eorundem [illegible] Sede Apostolica [illegible] & fuerint immediate concessa, inquantum dictæ congregationis [illegible] constitutionibus, [illegible] non aduersentur, vti, frui, & gaudere [illegible] possint, & valeant, autoritate & tenore prædictis concedimus, & indulgemus. Itaque omnia & singula eis & eorum cuilibet, iisdemque autoritate & tenore similiter perpetuò extendimus, eisque communicamus, &c. Non obstantibus præmissis, & de non expediendis literis super indulgentiis ad instar, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. etiam prædecessoris nostri de [illegible], & Concilij generalis edita de duabus dietis, aliisque Apostolicis, ac in prouincialibus & Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus, ac quorumuis ordinum congregationibus, monasteriorum, & regularium, locorum præfatorum, etiam iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, consuetudinibus, declarationibus, & inhibitionibus, priuilegiis quoque, & literis Apostolicis etiam Legatis, Nuntiis & Ordinariis ac ordinibus præfatis eorumque [illegible] personis sub quibuscunque tenoribus [illegible] vel derogatione obtentis, &c. Hic [illegible] vidi sub sigillo authentico. Et posui [illegible] priuilegiorum communicationem, quia aliam [illegible] non inueni, & ex ea [illegible] quæ in articulis sequentibus discutientur. Obiter autem [illegible] notandum, quod [illegible] hanc [illegible] [illegible] generalium [illegible] in Conciliis generalibus editarum [illegible], *Et Synodalibus Conciliis [illegible] generalibus, vel [illegible]*, debitè [illegible] in dicta Bulla [illegible] priuilegia religionis Cisterciensis [illegible] Concilium [illegible] non [illegible]. In hac enim Bulla [illegible] Summus Pontifex [illegible] & de [illegible] concessa, & [illegible] dicta [illegible] in [illegible], & [illegible] dicit expressè, quod [illegible] & [illegible] Concilij Tridentini [illegible] prout patet [illegible] supra. Secundum [illegible] quod [illegible] Pontifex [illegible] & [illegible] communicantur [illegible] Apostolicam, [illegible] generalibus Concilij [illegible]. Et [illegible] decretis [illegible] Conciliis generalibus, [illegible] Concilio Tridentino [illegible] communicationem. [illegible] quod [illegible] obstantia [illegible] constitutionum [illegible] Conciliis generalibus [illegible] [illegible] quod [illegible] ipsa Bulla, & non ad [illegible] repugnant [illegible] admittenda, [illegible] [illegible] & quod [illegible] constans, [illegible] & quod [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible]. Et [illegible] [illegible] dummodo decretis sacri Concilij Tridentini non aduersentur, & infra [illegible] quæcunque generalis Concilij non obstante. Vnde [illegible] intelligere, quod primo [illegible] conceditur dummodo decretis Concilij non contradicat: secundum vero indulgetur non obstante [illegible] Concilio.

ARTICVLVS VIII.

Quam communicationem priuilegiorum habeant Carthusienses.

RESpondeo dicendo, quòd Gregorius XI. cócessit *Carthusiensibus, vt omnia priuilegia domus Carthusiæ Gratianopolitanæ, & aliis domibus Carthusiensis ordinis concessa, ad omnes & singulas domus dicti ordinis, etiam in posterum ædificandas se extendant, cum canonicè fundata, & ædificata extiterint. Et quod domus ipsæ, ac personæ, quæ in ipsis pro tempore morabuntur, omnibus & singulis priuilegiis huiusmodi gaudeant, sicut gaudent domus Carthusiæ, & aliæ domus & personæ in eis degentes.* Et Pius II. *concessit præfatis Carthusiensibus, vt priuilegia, concessiones, indulgentiæ, libertates, exemptiones, immunitates, gratiæ, & indulta prædicto ordini, domibus, ac personis etiam motu proprio, & ex certa scientia quouis modo, respectiuè, singularite-*

te, seu ex causa communiter, vel diuisim concessa, quotquot, & qualia sint, etiamsi expressione indigerent individua, siue aliis speciali, eorumque omnium, & singulorum tenores & effectus, ac si de verbo ad verbum inserta forent, & specificè narrata, ad omnes & singulas eiusdem ordinis domus, etiā in posterum ædificandas, nec non ad singulas earundem domorum pro tempore personas pariformiter extendantur, tam in iudicio, quàm extra &c. Hæ duæ cōcessiones ponūtur à Collectore priuilegiorum Mendicantium, tanquam sub sigillo authentico ab eo originaliter extractæ.

ARTICVLVS IX.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo sancti Hieronymi in Hispania.

a Collect. tit. extensio priuilegio.

Respondeo dicendo, quòd Collector [a] priuilegiorum ordinis Diui Hieronymi in Hispania ponit & colligit aliquas concessiones, quibus quod erat cōcessum aliquibus particularibus monasteriis, aliis per modum extensionis fuit à Summis Pontificibus communicatum. Sed quia in confirmatione priuilegiorum, quam ista sacra religio à Pio IIII. & à Pio V. & à Sixto V. adepta est, dictæ concessiones, & aliæ multæ sunt ab his Summis Pontificibus dicto ordini condonatæ, & ideo licuit tantùm in præsentiarum concessiones horum Ecclesiæ patrum referre. Pius enim IIII. Pontificatus sui anno sexto, quarto Kalendas Augusti, *Ad instantiam inuictissimi Regis Philippi Hispaniarum II. huius nominis, omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, & prærogatiuas, indulta temporalia, fauores & gratias ordini, & singulis, & eius monasterio, per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores, ac per se, & Sedem Apostolicam, eiusque Legatos, & Nuntios in genere, vel in specie concessa ad omnia & singula monasteria ordinis, tam virorum, quàm mulierū, quibus in specie concessa non sunt, & in quibus aliæ causæ concessionis, & indultorum prædictorū alias quàm vt præfertur suberant, ad id, vt ipsa monasteria illis pariformiter vti, frui, & gaudere possent, & deberent, perinde ac si eis specialiter cōcessa fuissent, autoritate Apostolica extendit, & ampliauit, illaque inter omnia tam virorū, quàm mulierum monasteria ordinis in omnibus, & singulis communicauit.*

b Coll. vbi su. §. 16.

Aduertit autem Collector [b], quòd literæ supradictæ extensionis non fuerunt expeditæ à Pio IIII. sed à Pio V.

Postea verò Sixtus V. sub annulo Piscatoris anno Domini millesimo quingētesimo octuagesimo nono, Pontificatus sui anno primo, die decima tertia Decembris, *Omnia & singula priuilegia, immunitates, libertates, prærogatiuas, indulta spiritualia & temporalia, fauores & gratias, etiam per modum cōmunicationis & extēsionis eidem ordini sancti Hieronymi, ac singulis eius monasteriis, domibus, locis, & congregationibus, illorumq; conuentibus, superioribus, prioribus, fratribus, ministris, & etiā vtriusq; sexus personis, eiusq; capitulo per quoscunq; Romanos Pōtifices prædecessores suos & per se, & per Sedē Apostolicā eiusq; Legatos & Nūtios in genere, vel in specie sub quibuscunq; tenoribus, & formis, etiā motu proprio, & ex certa scientia, vel ad Imperatorum, Regū, Reginarum, Ducum, aut aliorū Principum instantiam, quomodolibet concessa, communicata, extēsa, cōfirmata, & innouata, ac literas desuper confectas, cum omnibus & singulis in eis cōtentis clausulis & decretis (quatenus sint in vsu, & decretis Concil. Tridentini non aduersentur) Apostolica autoritate approbauit, & cōfirmauit, illisque perpetuæ, & inuiolabilis firmitatis robur adiecit, ac de vno monasterio ad aliud extēdit, ac omnes & singulos tam iuris, quàm facti defectus, si qui forsā interuenerint, in eisdē suppleuit, & nihilominus pro potiori cautela illa omnia eidem ordini sancti Hieronymi, ac singulis eius monasteriis, domibus, locis & cōgregationibus, ac illorum superioribus, fratribus, & etiam vtriusque sexus personis quibuscunque de vno eorum monasterio ad aliud extendit.*

Et insuper omnes & singulas gratias spirituales, tam coniunctim, quàm diuisim, & aliàs quomodolibet, quibusuis aliis ordinibus, religionibus, congregationibus, ac tam virorum, quàm mulierum monasteriis & domibus, cæterisque regularibus, vel piis locis in quibuscunque mundi partibus constitutis, illorúmque superioribus, officialibus, ministris, eorumque Capitulis, & etiam vtriusque sexus personis quibuscunque, per quoscūque Romanos Pontifices, etiam prædecessores suos, & se, Sedémque prædictam quomodolibet cōcessas (in vsu tamen existentes, ac decretis Concilii prædicti non contrarias) quibus ordines, congregationes, monasteria, domus, cæteraque regularia vel pia loca, illorúmque superiores officiales, ministri, & personæ huiusmodi de iure, vsu, consuetudine, vel priuilegio cōcessione Apostolica vtuntur, fruuntur, potiuntur & gaudent, ad dictum ordinem sancti Hieronymi, ac singula eius tā virorum, quàm mulierum monasteria, domus, loca & congregationes, illorumque superiores, officiales, ministros, ac alias etiam vtriusque sexus personas & Capitula nunc & pro tēpore existentia, ita quòd præmissis omnibus & singulis æquè, ac pariformiter, & sine aliqua differentia, vti, frui, potiri & gaudere liberè, & licitè possint, perinde ac si illa omnes dicto ordini sancti Hieronymi, illiusque monasteriis, locis, & personis prædictis specialiter, & expressè, ac principaliter, non autem ad instar concessa fuissent, autoritate & tenore prædictis extendit, illaque omnes & singulas sancti Hieronymi, illiusque monasteriis, locis & etiam vtriusque sexus personis prædictis communicauit. Hæc Sixtus V. pro dicto ordine. Quæ communicatio quàm magna sit, patet intuenti, & ex dicendis articulis sequentibus patebit.

ARTICVLVS X.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo sanctissimæ Trinitatis.

Respondeo dicendo, quòd Leo X. & Adrianus V. concesserunt ordini sanctissimæ Trinitatis, & Redēptionis Captiuorum, ac illius monasteriis, ministris, superioribus, fratribus, atque aliis quibuscunque in eisdem monasteriis pro tempore degentibus personis prouinciæ Castellæ, Legionis, Granatæ regnorum in Obseruantia regulari degētibus, vt omnibus & singulis priuilegiis, prærogatiuis, concessionibus, antelationibus, immunitatibus, exemptionibus, fauoribus & indultis, ac peccatorum remissionibus, & indulgentiis etiam Mare magnū nuncupatis, & aliis quibuscunque literis Apostolicis, & gratiis quibuscunque, etiam viuæ vocis oraculo quatuor ordinis Mendicantium, & eorum singulis etiam quoad interdicti relaxationē, & Missarum in eorum festiuitatibus, commemorationibus, & solemnitatibus celebrationem, & aliàs quouis modo per quoscūque Romanos Pōtifices, ad Sedē Apostolicam in genere, vel in specie, tunc & pro tempore concessis, & confirmatis, & innouatis, quorum omnium tenores haberi voluerunt præfati Leo & Adrianus pro expressis, & quibus domus priores, & fratres ordinum Mendicantium huiusmodi de iure, vel cōsuetudine, & iuxta priuilegia, & indulta prædicta vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, & potiri & gaudere possent quomodolibet in futurum vti, potiri & gaudere, in omnibus & per omnia, perinde ac si singula priuilegia huiusmodi ordini sanctissimæ Trinitatis & Redemptionis Captiuorum, ac illius monasterii ministris, superioribus, fratribus & personis præfatis specialiter concessa fuissent.*

oriatur. Huius rei ratio est: quia in commissione generali non veniunt ea, quæ quis non esset verosimiliter concessurus, iuxta regulam [a] iuris, & tradunt Alexander, Ruinus, & Corneus. Et in statutis generaliter loquentibus idem affirmat Decius. Et non est verosimile, neque rationi consonum, quòd Prælati generales velint eximere prædictum Commissarium generalem Indiarum à potestate ordinariorũ in prædictis casibus, quia res esset plena periculo & scandalo. Ergo quamuis in constitutionibus generalibus dicatur, quòd in omnibus, & per omnia sit immediatus prædictus Commissarius generalis Indiarum Ministro generali, non sequitur, quòd prędicti casus particulares atroces & scandalosi sint comprehensi in illa generalitate. Atque ideo cùm Commissarij generales Cismontani & prouinciales Ministri sint superiores ordinarii quorumcunque religiosorum degentiũ in suis districtis, sequitur quòd exemptio prædicti Commissarii, cùm sit odiosa potiùs debet restringi, quam ampliari. Et hæc doctrina confirmatur ex determinatione Concilij Tridentini [b], vbi dicitur quòd regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra monasterij degit, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt populo scandalo sit, Episcopo instante à superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum seuerè puniatur, ac de punitione Episcopum certiorem faciat: sin minus à suo superiore officio priuetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit. Nota quòd dicit puniri possit: nam ad eum retinendum & reclaudendum, quã copia superioris regularis facilè haberi non potest, non dubito, quin ipsis Episcopis sit facultas concessa, vt ita detentus moneat de casu dictum superiorem ne religiosus maneat impunitus. Cõfirmatur etiam. Nam, vt tradunt Iulius Clarus [c], Didacus Perez, & Gutierrez, Iudex sæcularis potest detinere clericum exemptum à iurisdictione sæculari arma prohibita portantẽ sine eo quòd incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnę Domini. Non potest tamẽ ipsũ sentẽtia iudiciali punire, sed ad suũ iudicem eum remittere debet. Ita in proposito dictũ: Cõmissarius generalis & prouincialis possunt detinere in domo disciplinæ ipsum Commissarium generalem Indiarum remittendo eius causam ad Generalem.

a c. in generali. de reg. iur. li. 6. Alex. consi. 71. num. 5. vo. 4. Ruin. consi. 6. n. 7. li. 3. Corn. consi. 39. n. 10. vol. 3. Decius consi. lib. 531. n. 9.

b Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 14.

c Clarus li. 1. recep. sen. §. fin q. 8. i. & tutus de delat. Armo. Perez in li. 17. ti. 14. li. 2. ord. Gutierr. li. 1. pract. q. 84.

Sed dubium est, quomodo Commissarius generalis Cismõtanus, cùm sit ordinarius etiam Indiarum, cum à patribus Indiarum etiam eligatur, tanquam à suis subditis sub eius iurisdictione existentibus, sicut existunt omnes fratres familiæ Cismontanæ, sit priuatus à iurisdictione, quam habet supra Indiarum fratres. Ad hoc respondeo quòd non est Commissarius generalis Cismontanus priuatus sua iurisdictione, quoad dictos fratres, & sic potest licentiare eos. Et licentia de facto, vt in dictas partes possint se transferre, & ab ipsis partibus possint huc transmeare. Nec Commissarius generalis Indiarum potest has licentias cassare, & earum executionem impedire.

QVÆSTIO LIII.

De Commissario & Procuratore Romano ordinis Minorum, in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VNde habuerit originem officium Procuratoris Romani in Religione Minorum.*

2 *Quæ sit huius Procuratoris autoritas.*

3 *A quo instituatur Commissarius Romanus, & quam habeat autoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vnde habeat originem officium Procuratoris Romani in religione Minorum.

RESpondeo dicendo, quòd de primæua Procuratoris generalis institutione nihil exploratum est in regula B. Patris nostri Francisci, nulla est facta huius muneris institutio. Imò neque in constitutionibus antiquis nostri ordinis inuenio aliquid fuisse statutum. Verũ tamẽ est, quòd in libro ordinis [d] fit mentio de quodã fratre Martino Garibay ordinis sacri Minorum Cõmissario, seu Procuratore in Curia Romana. Ex quo colligo, quòd olim munus Procuratoris, & Commissarij Romani erat vnum, & idem officium, atq; non erant duo munera distincta, sed vnum tantùm officium. Similiter infero officiũ Procuratoris generalis esse antiquum, quia quamuis de eius initio non constet, nõ est dubium fuisse huiusmodi officium institutum ante tempora Sixti IV. Verùm si roges, ad quẽ pertinet instituere Procuratorem generalem ordinis, respondeo de iure pertinere ad Ministrum generalem. Nam re vera Procurator ordinis est verus vicarius Ministri generalis ad causas sibi ab eo commissas, ac propterea ad ipsum generalem Ministrum pertinet talis institutio. Nam quilibet Prælatus secundùm ius debet suum vicarium instituere. Idque vsu, & consuetudine confirmatur: & apertè constat solum generalem Ministrum Procuratorem instituisse semper per suas literas patentes.

d 3. imp. fo. 2.

Nec obstat consuetudo, qua introductum est in nostra religione, vt Procurator eligendus proponatur à Generali in diffinitorio, & quòd ponatur in tabula Capituli generalis inter reliqua officia, quæ per veram electionem fiunt: nam respondetur quòd quamuis generalis Minister teneatur propter consuetudinem consulere diffinitores & discretos ordinis congregatos in diffinitorio Capituli generalis ad eligendum Procuratorem, non tamen tenetur sequi eorum consilium. Itaque si totum definitoriũ nominasset aliquem in Procuratorem, & generalis Minister solus alium instituisset, ille esset verus ordinis Procurator, quia nulla est lex obligans generalem Ministrum vt eligat Procuratorem ex consensu diffinitorum. Vnde quando constitutiones generales [e] Toletanę dicunt quòd Procurator ordinis & Curiæ Romanæ Commissarius debent in diffinitorio eligi & nominari, illa verba, *debent eligi*, non dicunt debitum necessitatis, sed honestatis tantùm. Et quamuis prædicta verba obligent sub debito necessitatis, non tamen sequitur quòd diffinitores debent necessariò eligere canonicè dictum Procuratorem, quia in prædicto loco id non dicitur, & ideo sufficit, quòd Minister generalis eligat solus. Hoc enim verbum eligere, in illo loco non significat canonicam electionem, sed simplicem nominationem ex consilio factam, sicut fiunt res graues de consilio patrum, & quæ ex consilio sunt facienda, ad sequendum consilium minimè obligant, prout tradit Syluester [f] Tom. 1.

e ca. 8. §. 1.

f Syl. ver. cõsi. §. 2.

ARTICVLVS II.

Quæ sit huius Procuratoris autoritas.

REspondeo dicendo, quòd autoritas iurisdictionis ea tantùm erit, quam Minister generalis contulerit. Minister verò generalis oporter

ter quòd prædicto Procuratori generali conferat in suis patentibus literis autoritatem super omnes hospites eiusdem familiæ ad Curiam Romanam venietes.Ité oportet,quòd habeat autoritatem ad peragéda,&dirigéda omnia negotia,quæ ibidé occurrerint,& ad remittédũ Apostatas ad proprias prouincias.Hęc omnia solent cõcedi Procuratori generali, vt constat ex cõsuetudine,& ex multis cõstitutionibus factis in Capitulis generalibus.Nullo tamé modo prædictus Procurator habebit autoritatem ad se ingerendum in negotiis pertinétibus ad prouinciarum regimen,neque negotium totum ordinem concernens intentare audebit, sine expresso generalis Ministri consensu.Præeminentia ipsius est maxima. Nam ad eum pertinet orare in capella Domini Papæ,& eidem capellæ debito tempore interesse, vt ibidem repræsentet personam generalis Ministri, & habet vocem actiuam,& passiuã in electione generalis Ministri, & in definitorio, & in reliquis omnibus actibus,vt cautum est autoritate Apostolica, & eadẽm autoritate decretum est, vt ipsemet Procurator non possit cõtinuari in officio suo vltra triennium,neque post prædictum officium iterum eligi in Ministrum,aut Commissariũ generalem,nisi post duodecim annos elapsos,prout dictũ est suprà in quęstione de Abbatibus quoad durationem. Reliqua ad ipsum pertinentia videantur in constitutionibus generalibus nostræ sacræ Religionis.

ARTICVLVS III.

A quo instituatur Commissarius Romanus,& quantam habeat autoritatem.

RESpondeo dicendo, quòd officium Commissarij Curię Romanæ,licèt,vt dictũ est,fuerit olim vnum & idem cum officio Procuratoris generalis: tamen ex quo status regularis Obseruãtiæ cœpit habere Prælatos ex se ipsis, ex eomet tempore cœpit esse etiam officiũ Curiæ Romanæ. Nam Vicarij generales Obseruantiæ regularis instituebant in Romana Curia hos Cõmissarios pro negotiis gerendis, prout constat ex libro [a] ordinis. Quo loco dicitur, quòd frater Ioannes Philippus Vicarius generalis fratrum Minorum regularis Obseruantiæ tempore Sixti IIII. constituit suum Commissarium in curia Romana fratrem Natalem de Pomer. A tempore verò Leonis X. quo sigillum ordinis, & ministeriatus fuit translatus ad obseruantiam, Minister generalis, non solùm instituit Procuratorem generalem, sed etiam Commissarium Curiæ Romanæ secundùm eam formam, quam obseruat in institutione Procuratoris generalis, proponendo scilicet prædictum Commissarium in definitorio Capituli generalis,vt cum consilio definitorum,& discretorũ fiat talis institutio. Et etiam ponitur in tabula officiorum ordinis,quę in Capitulis generalibus cõfici solet.Qui est eligédus in Commissarium Curię Romanæ, necessariò debet esse illius familiæ, de qua assumptus est generalis Commissarius, & debet habere omnes qualitates,& conditiones, quas necessarias diximus Procuratori Romano,& in sua familia debet habere eandem autoritatem,quam habet Procurator generalis in sua,& tandem omnes præeminentiæ,prohibitiones, & obligationes quæ generali Procuratori conueniunt,illæmet etiam conueniũt Commissario Romano,vna sola dempta,videlicet,obligatione ad orandum coram Summo Pontifice,& ad interessendum in capella Papæ.Nam in ista præeminentia solùm conuenit Procuratori Romano,qui in capella Papæ repræsentat personam Ministri generalis.

[a] in 3. imp. fol.96.

QVÆSTIO LIIII.

De Commissariis prouincialibus, & Commissariis ad Capitulum generale missis, & ad visitandas prouincias, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVid possint Commissarij prouinciales cum plenitudine potestatis in ordine Minorum regularis Obseruantiæ.*

2 *Quomodo sint eligendi dicti Commissarij in absentia prouincialium, & quæ sit eorum autoritas.*

3 *Quomodo eligantur Commissarij loco prouincialium ad Capitulum generale mittendi.*

4 *Quæ sit autoritas Commissariorum ad visitandas prouincias.*

ARTICVLVS I.

Quid possint Commissarij prouinciales cum plenitudine potestatis in ordine Minorum regularis Obseruantiæ.

RESpondeo dicẽdo,quòd Commissarij prouinciarum in religione Minorum sunt in multiplici differentia. Ministri enim prouinciales aliquando constitui solent Commissarij cum plenitudine potestatis à generali Ministro in tota prouincia. Circa quorum commissionem est notandum,quòd per eam non eximuntur à potestate Commissariorum generalium, vt expressè determinãdum est in Capitulo generali celebrato Assisij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto.In quo sic dicitur, *Declaratur,quòd per commissiones Ministris prouincialibus dari solitas à Generali non soluãtur quouis modo prædicti Ministri à Commissariorum generalium subiectione,sed Ministri ipsi præfatis Commissariis subiiciuntur,ac si eisdem Ministris nulla data fuisset commissio.* Idem dicendum est de Commissariis seu Visitatoribus missis à Generalibus ad visitandas prouincias.Nam prædicti prouinciales tenentur illis obedire,vt dicitur in constitutionibus [b] Salmantinis, seu Monelianis. Idem colligitur ex proprio motu Gregorij XIII. [c] quod incipit, *Quoniam*,& continetur in manipulo fratrum Minorum. *In quo per excommunicationem ipso facto Sedi Apostolicæ reseruatam, & sub pœna priuationis perpetuæ officiorum per eos obtentorum, & inhabilitatis ad illa, vel alia quæcunque dicti ordinis officia exercenda, ac vocis tam actiuæ, quàm passiuæ eo ipso incurrendis pœnis, ne quis Prouincialis, aut Guardianus,vel cuiuscunque alterius gradus religiosus,aut religiosa ordinis Minorum ab ipso Ministro generali missus ad visitandas prouincias prædictis Commissariis resistere, neque eis se opponere,aut contradicere, seu rebellem exhibere ipsos quacunque de causa,aut quæsito colore non recipiendo audeat,neque debeat.* Hęc Gregorius XIII.in dicta Bulla data Romæ,die octaua Aprilis,anno Domini millesimo quingẽtesimo septuagesimo quinto,Pontificatus sui anno tertio. Qui cùm eas tantùm pœnas ponat cõtra Prouinciales & alios sibi inferiores,clarè innuit non comprehendere Commissarios generales visitatoribus aliqua de causa resistentes.

[b] cap. 8. de minist. prouin. vers. nullus minister.

[c] In manip. fra. fo. par. fo. 325.

Ad

Aduertendum etiam, quòd prædicta commissio cum plenitudine potestatis non suffragatur, nec valet ad eos casus, in quibus tota prouincia, vel diffinitores cum prouinciali habent potestatem, vt expressè decretum est in capitulo Burdegalensi celebrato, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo. Hinc sequitur, quòd virtute dictæ commissionis in ordine Minorum regularis Obseruantiæ non possunt prædicti Commissarij prouinciales instituere Prædicatores, neq; confessores extra Capitulum, neque eiicere ab ordine religiosum incorrigibilem, quia ad hæc omnia & similia habet prouincia capitulariter congregata autoritatem. Verùm prædicta commissio suffragabitur ad hoc, vt minister prouincialis virtute dictæ commissionis possit dispensare in omnibus statutis generalibus, in quibus ipse generalis Minister dispensare potest, quia ad istos casus tota prouincia congregata non habet autoritatem. Et sic Vicarij prouincialium, & Commissarij prouinciales possunt à fortiori dispensare cum incestuosis, vt possint petere debitum coniugale, & cum his qui post simplex castitatis votum matrimonium cótraxerunt, vt possint etiam petere debitum, & hanc autoritatem confessoribus tribuere possũt, cùm prouincialibus Ministris hoc à Pio V. fuerit concessum, prout suo loco dicemus.

Aduertendum etiam quòd per prædictam commissioné non datur facultas ipsis Commissariis cum plenitudine potestatis, vt possint ordinare, aut ordinata mutare, vel contra statuta prouincialia facere, sine consensu patrum prouinciæ pro tempore existentium, vel maioris partis vocalium, vt declaratum est in constitutionibus [a] Salmantinis.

[a] dict. ca. 8. vers. Itẽ nullus.

Aduertendum deniq; quòd prædicta commissio cùm detur officio, & non personæ expirat simul cum prouincialatu, sed non expirat quoad successorem, imò transit in illum quoad vsque fuerit reuocata, vt declaratum fuit, & determinatum, in Capitulo generali Florentino celebrato, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio. Expirant tamen huiusmodi commissiones cum Ministri morte, qui eas concessit.

ARTICVLVS II.

Quomodo sint eligendi Commissarij in ordine Minorum in absentia Prouincialium, & quæ sit eorum autoritas.

RESpondeo dicendo, quòd in hoc recurrendum est, quantum ad primum ad constitutiones prouinciales vniuscuiusque prouinciæ, & ipsis deficientibus ad constitutiones generales, prout habetur in constitutionibus generalibus Toletanis [b]. Secundùm quas ad Salmantinas, vel Monelianas [c] est recurrendum. Quantum autem ad secundum habet prædictus Commissarius eandem potestatem, quam habet Minister prouincialis. Quia secũdùm ius non possunt ipsi Prouinciales arctare, neque limitare autoritaté ipsorum Commissariorum: ex eo quo nó possũt prędicti recedere, nisi fuerit sufficiẽter prouisum de ouium gubernatione, prout dicitur in Conc. Tri. [d] Si verò Prouinciales limitarẽt autoritatem Commissariis in eorum absentia iniuria ouibus esset illata non modica, cùm non habuissent remedium in casibus occurrentibus, & ideo in eodem Concilio sic dicitur: ***Meminerint discessuri, ita suis ouibus prouidendum, vt quantum fieri potuerit ex ipsorum absentia nullum damnum recipiant.*** Verùm quamuis Prouinciales non possint suis Commissariis, arctare potestatem, statuta tamen generalia iure optimo in quibusdam limitabũt illis potestaté. Nam interim, quòd vocales ad Capitulũ generale missi nó fuerint reuersi nullũ Capitulũ prouinciale, nec congregationẽ habétem vicẽ Capituli celebrare poterunt. Et si quidpiam horũ fuerit celebratum est irritum & inane, dummodo mora prædictorum non fuerit culpabilis, vel eorum regressus sit impossibilis, vt constitutiones [e] Toletanæ cauent. Imò alia statuta antiqua in Capitulo Lugdunensi generali facta, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo octauo decreuere: quæ etiam sunt hodie seruãda, vt interim quòd dicti vocales non fuerint reuersi, nihil notabile in prouincia fiat, aut renouetur per Ministrum remanentem & per eius Commissarium. Tamen si scandalum aliquod euenerit, propter quod Guardianus vel confessor monialium sit puniendus, punitio deferri non expediat, tunc Præsidens prouinciæ cum consilio discretorum poterit prouidere, vt statuta Salmantina [f] vel Moneliana disponũt priuãdo criminosum, & alium loco ipsius constituendo vsque ad reditum vocalium. Et aduertant dicti Commissarij quòd literę, & patétes Prouincialis absentis sunt omnino seruandę; non enim propter absentiam amittit iurisdictionem, cùm nulla sit constitutio quæ id disponat, & ideo semper est suæ prouinciæ verus, & legitimus Prælatus.

[b] ca. 8. de const.

[c] cap. 8. de ministr. prouinc. ver. ordinamus.

[d] Cõc. Tri. sess. 23. c. 1. vers. interea. de residentia.

[e] c. 8. de cap. prou. in fin.

[f] c. vbi s. circa fin.

ARTICVLVS III.

Quomodo eligantur Commissarij ad Capitulum generale loco Prouincialium missi.

REspondeo dicendo, quòd nomine Prouincialium instituuntur huiusmodi Commissarij quando Prouinciales sunt impediti illum recipere. Hi autem Commissarij institui & eligi debẽt per Ministrum, & Discretos prouinciæ, vt cautum est in constitutionibus Toletanis [g]. Forma seruãda in hac electione non est determinata, sed videtur expedire vt fiat per schedulas. De qua electione dari debent literæ testimoniales à Præsidenti in tali electione, & hi Commissarij habent vocem actiuam & passiuã in Capitulo generali, sicut cæteri omnes vocales, vt in prædicto statuto expressè determinatur.

[g] c. 7. de prouinciali Minist.

Sed contra hæc obiicitur decretum Concilij Tridentini [h] dicens in hunc modum: *Ne in posterum liceat Prouinciales, Abbates, Priores, & alios quoscunque titulares ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces & suffragia absentium supplere.* In quibus verbis duo prohibentur. Primum, ne titulares Prælati, aut suffragatores constituantur ad effectum electionis faciendæ ordinando, quòd iste sit Prouincialis, ille custos aut discretus ad faciendam electionem, eo quòd veri suffragatores, quibus sufficiuntur isti titulares sunt mortui, vel absentes tempore electionis. Secũdum, ne voces absentium suppleant quamuis tituli non dentur. Cùm ergo in constitutione huiusmodi Commissarij videatur titulus constitui ad effectum electionis faciendæ, & absentium voces suppleri, sequitur quòd talis Commissariorum electio sit nulla ad electionem faciendam. Respondetur negando, quòd in electione horum commissariorum constituitur titulus talis suffragatoris principaliter ad electionem faciendam, quia huiusmodi Commissarius non intitulatur prouincialis Minister, neq; Custos, neq; Discretus, nec Guardianus, sed tantùm dicitur Commissarius seu procurator prouincialis, quod nimirum non est contra sanctum Concilium, imò est secundùm sacros canones,

[h] Conc. sess. 25. de reg. c. 6.

secun

secundùm quos absentes possunt constituere procuratorem ad eligendum suo nomine. Eodem modo etiam negatur, quòd in dicta Commissariorum electione suppleantur vota absentium: nam hoc non est vera suppletio, sed commissio. Votiua namque suppletio est, quando Prelati generales, eos qui non sunt Prouinciales, neque Custodes, neque discreti, neque habent autoritatem ad ferenda suffragia pro absentibus, assignant aliquos, qui pro absentibus ferant suffragia. Et ista est propriè suppletio & non commissio. Et ita declarauerunt illustrissimi Cardinales, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, die octaua Augusti, prout refert Pater Gasparus Parallelus ordinis Minorum quondam Generalis in suo priuilegiorum compendio.

Secundò arguitur ex regula Beati Patris nostri Francisci. In qua dicitur, quòd electio Generalis debet fieri à Ministris & custodibus. Ex quibus verbis videtur colligi, quòd saltem in nostra Minorum religione dicti Commissarii, cùm non sint Ministri, neque Custodes, non habẽt vocem ad dictam electionem. Respondetur primò, quòd suffragium huius Commissarij est suffragium ipsiusmet prouincialis Ministri, quia ex eius commissione suffragatur, quam de iure potest præstare, cùm secundum ius [a], absens iusto impedimento detentus possit constituere procuratorem, qui eius nomine eligat, qui nimirũ procurator potest esse extraneus à Capitulo, si ipsum consentiat, vt decreuit Bonifacius VIII [b]. Secundò respondetur, quòd autoritate Apostolica fieri potest, vt alij, qui neque sint Ministri, neque Custodes possint eligere Ministrum generalem, vt patet de Procuratore generali, & de Procuratore & Commissario Romano. Ita quoque, quamuis prædicti Commissarij non essent Procuratores prouincialium absentium possunt suffragari, quia statuta id præcipientia sunt autoritate Apostolica confirmata.

a cap. quia pr. pter. de ele.

b cap. si quis tuſto. de elect. lib. 6.

ARTICVLVS IIII.

Quæ sit autoritas Commissariorum ad visitandas prouincias.

RESpondeo dicendo, quòd alij Cõmissarij constituuntur à Prælatis generalibus ad visitandas prouincias, qui Visitatores appellantur: qui ex grauioribus patribus debent nominari, prout in ordinationibus generalibus nostræ sacræ religionis determinatur. Autoritas autem horum Commissariorum debet esse plenaria. Et ita consuetudine est obtentum, vt in illis literæ patentes dentur cum plenitudine potestatis. Licèt tamen sit plenaria, per constitutiones generales restringitur. Vtcunque tamen sit, ipsis Commissariis est obediendum sine vlla transuersatione. Nam rebellantes in ipsos, aut illis contradicentes sunt ipso iure excommunicati excommunicatione Papæ reseruata, & priuati officiis, quæ actu habent, & inhabiles ad futura habenda, & priuati quoque ipso facto voce actiua & passiua, prout ordinauit Gregorius XIII. in quadam Bulla ordini ad instantiam patris nostri Christophori de Capite fontium quondam nostræ religionis regularis Obseruantiæ Ministri Generalis, prout habetur in Manipulo fratrum Minorum [c]. Vbi Gregorius XIII. addit quoddam valdè necessarium, & iuridicum. Ait enim, *Insuper, quia vt etiam accepimus aliquando, nonnulli Ministri ex visitatis prouinciis per Commissarios ad hoc ab ipso generali Ministro deputatos, quæ à dictis Commissariis rectè & salubriter ordinata, & gesta fuerint, rescindere, mutare, aut contemnere solent sub omnibus & singulis pœnis supradictis expressè prohibemus, ne quisquam ab eisdem Commissariis facta & ordinata mutare, alterare, aut peruertere sine expressa licentia & permissione ipsius Ministri generalis, qui solum ea mutare valeat, vllo modo præsumant, decernẽtes irritum, & inane quidquid secus super his à quocunque quauis autoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.* Hæc Gregorius XIII. Quod decretum, vt dixi, est iuridicum. Nam quidquid faciũt prædicti Commissarij autoritate Ministri generalis, à quo missi sunt, efficiunt. Et licèt eorum extinguatur potestas visitationis tempore completo, durat tamen autoritas Ministri generalis, cuius virtute prædicta sunt facta. Nota tamen quòd licèt habeant autoritatem cum plenitudine potestatis, si faciant aliquid, quod ipsis Commissariis per generales constitutiones est prohibitum, contradictores, & inobedientes non incidunt in dictas pœnas. Nam licèt Summus Pontifex dicat, quòd non contraueniatur eorum ordinationibus, & mandatis, hoc intelligendũ est de ordinationibus & mãdatis, quę limites statutorum generalium non excedunt. Nunquam enim Papa in dubio est præsumendus, quod per generalem concessionem & decisionem vult derogare particularibus statutis rationalibus, prout dicitur in iure [d].

c Manipul. 10. part. fol. 315.

d ca. 1. de constit. li. 6.

QVÆSTIO LV.

De communicatione priuilegiorum, in viginti duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur viginti duo.

ARTICVLVS I.

Vtrùm ordines Mendicantes communicent in priuilegiis.

RESpondeo dicendo, quòd quantum ad ordinem Prædicatorum Leo X. prout habetur in Supplemento, *Proprio motu cõmunicauit, & de nouo concessit ordini Prædicatorum omnes & singulas gratias, concessiones, indulgentias, peccatorum remissiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, & indulta, tam spiritualia, quam temporalia, qualiacunque illa sint, quæ Minorum, Eremitarum sancti Augustini, Carmelitarum, Seruorum B. Mariæ, ac Minimorum fratrum ordinibus & eorum Ecclesiis & oratoriis, ac Ecclesias ipsas & oratoria visitantibus, cuiuscunque status, aut sexus existant, seu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon domibus, & præsidentibus, non solùm generalibus, sed etiam prouincialibus, & conuentualibus, fratribúsque & sororibus, necnon monialibus & conuersis, & oblatis, ac vtriusque sexus personis de pœnitentia, seu tertij habitus nuncupatis, à prædecessoribus ipsius Leonis, aut ab ipso eiúsque successoribus, aut aliis autoritatem habentibus, coniunctim, vel diuisim, in genere, vel in specie, concessa sunt aut in posterum concedentur, ac si omnia & singula nominatim exprimerẽtur dicto ordini Prædicatorum, & illius Ecclesiis, oratoriis, & Ecclesias ipsas & oratoria visitantibus, seu pro earum manutentione & ornatu contribuentibus, necnon domibus Magistróque generali prouincialibus, & conuentualibus fratribus etiam sororibus siue monialibus, conuersis quoque, & oblatis, ac vtriusque sexus personis de pœnitentia nominatis, & aliis eiusdem ordinis personis.* Et addit Collector priuilegiorum Mendicantium, quòd Leo X. ponit in fine latissimas & fortissimas non obstantias, ita quòd in omnibus communicationibus priuilegiorum non reperiatur alia melior concessio, neque adhuc æqualis, vt patet intuenti, & propterea hanc hoc loco adduxi, relinquendo alias, scilicet, Sixti IIII. pro Prædicatoribus, & Minoribus, quarum vna ponitur in libro Monumenta ordinum primæ & secundæ [a] impressionis: alia verò continetur in Bulla aurea in eodem libro, & impressione prima [b] & secunda: alia verò in Supplemento [c] collocatur. Quantum autem ad ordinem patris nostri Beati Francisci inuenio, quòd Alexander VI. (prout habetur in lib. [d] Monumenta ordinum) *concessit fratribus Minoribus regularis Obseruãtiæ, vt omnibus & singulis gratiis, & priuilegiis, libertatibus, immunitatibus & indultis spiritualibus, & temporalibus tam fratrum Prædicatorum, quàm Eremitarum sancti Augustini, Beatæ Mariæ de monte Carmelo, omnibusq́; aliis Mendicantibus per Sedem Apostolicam, vel Legatos eiusdem etiam per literas Apostolicas Mare magnum nuncupatas, hactenus concessis (quorum tenores ac si de verbo ad verbum insererentur haberi volunt pro sufficienter expressis) vti, potiri, & gaudere liberè, & licitè possint & debeant in omnibus & per omnia, perinde ac si prædictis fratribus Minoribus specificè cõcessa fuissent.* Et aduertit in margine Collector [f] priuilegiorum Mendicantium, quòd ista sit ampla communicatio priuilegiorum. Sed amplior multò est communicatio priuilegiorum pro tribus ordinibus sanctissimi Patris nostri Francisci concessa à Clemente VII. sub annulo Piscatoris, die trigesima Maij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo, Pontificatus sui anno secundo. Cuius tenorem refert pater noster Christophorus à Capite fontiũ nostræ Minorum regularis familiæ quondam Generalis in compendio [g] ab ipso edito, quam ego etiam refero in fine explicationis Cruciatæ [h]. Qui Clemens VII. *Motu proprio & ex certa scientia, omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, indulgẽtias peccatorum remissiones, & gratias, ac omnia & singula indulta ordini fratrum Minorum regularis Obseruantiæ, & sanctæ Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupato ordinibus illorúmque fratribus, monialibus, sororibus, vtriusque sexus personis, ac monasteriis, domibus, Ecclesiis, & locis quibuscumque, etiam per modum extẽsionis, seu communicationis, & aliàs quomodolibet per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, ac per ipsum, & Sedem Apostolicã concessa autoritate Apostolica approbauit, & innouauit, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obseruari debere decreuit. Ipsósque fratres, moniales, sorores, personas, monasteria, domos, Ecclesias, & alia loca huiusmodi omnibus & singulis priuilegiis, immunitatibus, exemptionibus, concessionibus, indultis, indulgentiis, peccatorum remissionibus, & gratiis quibusuis congregationibus dictorum ordinum quomodolibet concessis, & concedendis, necnon quibuscunque facultatibus, & gratiis (fratrum professioni regularis Obseruantiæ non contrariis) aliis ordinibus quibuscunque non Mendicantibus quomodolibet concessis & concedendis vti, frui, & gaudere posse atque debere in omnibus & per omnia, perinde ac si eis specialiter concessa fuissent.* Hæc Clemens VII. Quod magnum priuilegium & extensam communicationem inuenio fuisse confirmatam, & de nouo postea concessam à Papa Paulo IIII. & Pio V. & Greg. XIII. & Sixto V. vt patet ex priuilegiis & confirmationibus priuilegiorum, de quibus suprà egimus in quæstione de priuilegiis quoad eorum confirmationem.

a In 1. impres. fol. 61. & in 2. fol. 144. conces. 354.
b In 1. impr. fol. 66. & in 2. fol. 149. conces. 367.
c fol. 109. conces. 464.
d In 1. imp. fo. 76. & in 2. fol. 159. conces. 378.
f Habet. in compen. communicatio priuil. § 9.
g Habet. in d. comp. fol. 11.
h Cruci. f. 1. 9.

Quoad fratres verò Augustinienses inuenio, prout cõtinetur in Supplemento [i], quòd Alexander VI. *Motu proprio concessit fratribus Augustiniensibus, vt omnium & singulorum religionum cuiuscunque Obseruãtiæ fuerint, & domorum, locorum, & personarum in illis degentium, quibus, vt priuilegiis dicti ordinis Augustiniensium vti possint, per eandem Sedẽ concessum est, possint & valeãt huiusmodi Augustinienses ipsorum locorum, domorum, & personarum in illis habitantium, priuilegiis, indultis, immunitatibus, concessionibus, exemptionibus, indulgentiis, & libertatibus etiam in genere quæcunque Apostolica autoritate concessis (quorum tenores haberi voluit pro expressis, & specificatis) vti, potiri & gaudere perpetuis futuris temporibus liberè & licitè.* Circa quam concessionem aduertit Collector [k] priuilegiorum Mendicãtium, quod est magna, & cui nullibi aliam similem reperisse ait. Virtute autem huius videtur, quòd etiam fratres minores & alij Mendicantes ratione communicationis priuilegiorum possunt vti priuilegiis illorum quibus sua priuilegia sunt communicata, vsque ad datam prædictæ concessionis Augustiniensium, sed non de in posterum concessis & concedendis, quia de illis non est facta mentio.

i Habetur in Suppl. fol. 78. concess. 235.
k Collect. circ. communi. priuileg. 6. 21.

Sed amplior multò quoad in posterum concedenda est concessio Iulij II. cuius tenor ponitur in Supplemento [l] ordinis. *Qui Summus Pontifex decreuit* com-

l Suppl. fol. 35. conce. 309.

communicationem priuilegiorum aliorum ordinum Mendicantium fratribus Augustinensibus ad ea etiam extendi, quæ viuæ vocis oraculo ab eis impetrata, aut in genere donata sunt, & voluit, vt quidquid alicui eorundem hoc modo, aut quouis alio concessum est hactenus, aut in posterum concedetur, siue conuentualibus, siue obseruantibus nuncupatis, id omne proprio motu, & ex certa scientia eisdem Augustinensibus sit concessum. Et idem Iulius II. confirmauit communicationem priuilegiorum, quã Sixtus IIII. fecerat inter fratres Augustinienses, & alios Mendicantes. *Et insuper decreuit, ac voluit quidquid vsque tunc ordini Minorum, aut Prædicatorum, aut Carmelitarum, aut Seruorum Beatæ Mariæ concessum ab Apostolica Sede est, & quidquid in futurum concedatur, eisdem fratribus Augustinensibus concessum sit. Itaque fratres huiusmodi eisdem concessionibus perpetuo vti possint perinde, ac si eis nominatim concessa essent.* Ita habetur in Supplemento [a] ordinis.

a Suppl. fol. 67 conc. 111

Quantum autem ad fratres Carmelitas inuenio, quòd Sixtus IIII. concessit *fratribus ordinis Carmelitarum, vt gaudere & potiri possint, & debeant priuilegiis, indulgentiis, gratiis, fauoribus, ac indultis, tam spiritualibus, quàm temporalibus, concessis fratribus Prædicatoribus & Minoribus, ac Eremitis S. Augustini, veluti si prædicto ordini Carmelitarum nominatim concessa fuissent, aut concederentur in futurum.* Et circa huiusmodi concessionem facit copiosam specificationem de concessis respectu Prælatorum prædictorum ordinum. Ita habetur in libro Monumenta [b] ordinum, & in Supplemento. Ecce concessiones factas dictis ordinibus Mendicantibus, quæ secundum ius commune & antiquum inter Mendicantes numerantur: Postea autem agemus de aliis ordinibus, qui postea nomen Mendicantium sunt sortiti. Ex quibus concessionibus primò collige dictos ordines Mendicantes habere inter se priuilegiorum communicationem, sicut declarant Pius V. & ante eum Leo X. & Iulius II. & Iulius III. & Paulus IIII. in suis Bullis, quæ Bullæ habentur in collectione priuilegiorum ordinis Prædicatorum facta à Patre Stephano [c] Vsus maris, & patet etiam ex superioribus allegatis. Secundò collige, non solùm communicare in priuilegiis ipsis vsque ad datam prædictorum priuilegiorum concessis, sed in priuilegiis concedendis, non solùm ordinibus Mendicantibus, sed etiam non Mendicantibus. Quod probatur ex Bulla communicationis facta à Leone X. fratribus Prædicatoribus. In qua non solùm ipsis concessit communicationem priuilegiorum hactenus concessorum, sed etiam eorum, quæ in posterum concedentur. Et videmus, quòd postea Clemens VII. fecit amplissimam communicationem priuilegiorum Minoribus communicando ipsis priuilegia, & gratias concessas, & concedendas in futurum aliis ordinibus, non solum Mendicantibus, sed etiam non Mendicantibus. Ex quo de primo ad vltimum colligitur, ordines Mendicantes non modò frui posse omnibus priuilegiis concessis singulis ordinibus Mendicantibus specialiter, sed etiam concessis aliis ordinibus non Mendicantibus, quod latiùs inferius explicabitur.

b In 1. impr. fol. 101. & in supp. fol. 118. conces. 4 & 3.

c Vsus maris fol. 156 cum sequent. & in tabula v. priuileg. communia.

ARTICVLVS II.

Vtrùm ordo Minorum gaudeat priuilegiis concessis ordinibus Mendicantibus.

RESpondeo quòd, vt suprà [d] iam dictum est, ex priuilegio Pij V. *Ordo Minimorum inter Mendicantes numeratur. Qui Pius V. vt, quod omnia & singula* priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, gratias, libertates, indulta, & alias gratias tam per eum nuper, quàm per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos ad Sedem eandem quomodolibet Mendicantibus ordinibus concessa ad præfatum ordinem Minimorum de nouo extendit, & ampliauit, ipsósque verè Mendicantes esse, & sub Mendicantium ordinibus esse & comprehendi debere. Necnon omnia & singula Conc. Trid. decreta pro Mendicantibus ordinibus declarata, & modificata etiam pro ordine Minimorum huiusmodi declarauit & modificauit. Ita habetur in dicta Bulla, quæ originaliter continetur in libro constitutionum pontificalium [e] inter constitutiones Pij V. decima octaua in ordine: vbi ponuntur singulares & amplissimæ non obstantiæ. Et antequam hic ordo inter Mendicantes locum haberet, continebatur in eius mare magno: *vt possint ipsi fratres Minimi transumptare quæcunque priuilegia & Bullas concessas aliis ordinibus, ac si illa mutata in eis nominibus, sub nomine Minimorum specialiter, & principaliter pro eo ordine emanassent.* Vnde ex priuilegiis tam Mendicantium, quàm non Mendicantium multa extraxerunt, quæ eis accommoda sentiebantur, Stephanus Vsus maris, & Gaspar Parassellus ambo Generales, & in collectionibus priuilegiorum ab ipsis factis inseruerunt. Et certè ex superioribus hæc omnia comprobantur: nam cum ordines Mendicantes gaudeant priuilegiis concessis, & concedendis aliis ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, clarè sequitur, quòd cum prædictus ordo Minimorum gaudeat priuilegiis Mendicantium ex constitutione Pij V. gaudet per consequens priuilegiis concessis, & concedendis aliis ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus.

d Supr. qu. 2. art. 5.

e Pag. 564.

ARTICVLVS III.

Vtrùm ordini Seruorum B. Mariæ priuilegia Mendicantium concedantur.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. in constitutione articulo superiori allegata facit mentionem, se inter ordines Mendicantes ordinem Seruorum B. Mariæ constituisse, & similiter sicut ordinem Minorum ea constitutione declarauit esse Mendicantem, & omnia Mendicantibus concessa priuilegia & indulta ipsimet religioni communicat. Et credendum est idipsum ordini Seruorum Beatæ Mariæ concessisse, cum eam inter Mendicantes connumerauerit.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm congregatio S. Hieronymi Iesuatorum communicet in priuilegiis Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, die decima nona Nouembris, pontificatus sui anno secundo, inter ordines Mendicantes hanc religionem connumerari voluit. *Vnde motu proprio, non ad ipsius congregationis [illegible] vel illius fratrum, aut alterius ex his illi super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de sua mera liberalitate, ac ex certa scientia, & de eiusdem Sedis potestatis plenitudine, omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, gratias, libertates, indulta, & alias gratias, tam per eum, quàm per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, & Sedem eandem quomodolibet Mendicantibus ordinibus concessa, eorum omnium, ac desuper, & tam sub plumbo, quàm sub forma breuis confectarum literarum tenore, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro expressis, & insertis habens, ad ipsam con-*

gregatione Iesuatorum albus fratres, domos, Ecclesias & loca quarumq; de nouo, quod ad ea, quæ eorum regulæ, & modo viuendi non repugnant, tantum autoritate Apostolica tenore præsentium extendit. Et amplius ipsos verè Mendicantes, & sub Mendicantium ordinibus esse, & comprehendi debere. Necnon omnia & singula Concil. Trid. decreta pro Mendicantibus huiusmodi declarata, & modificata etiam pro congregatione huiusmodi, eiusque fratribus declarauit & modificauit. Ita habetur in libro constitutionum Pontificalium.

ARTICVLVS V.

Vtrùm religiosi Societatis Iesu gaudeant priuilegijs Mendicantium.

REspondeo dicendo, quòd supposito quòd religiosi Societatis Iesu inter Mendicantes autoritate Apostolica connumerantur, per consequens debemus concedere ipsos gaudere priuilegijs concessis ordinibus Mendicantibus. Quod ipsum specialiter ipsis concessit Pius V. prout refertur in compendio [a] Societatis. Dicitur enim ibi, quòd *Omnia priuilegia, etiam speciali nota digna, immunitates, exemptiones, facultates, concessiones, indulta, indulgentiæ, peccatorum remissiones, gratiæ, tam spirituales, quàm temporales, literæque Apostolicæ, etiam instituta siue mixtim concurrentia, etiam per modum extensionis, aut communicationis, aut alias concessa, seu concedenda quibusuis ordinibus fratrum & sororum Mendicantium, illorumque congregationibus, conuentibus & capitulis, ac vtriusque sexus personis, ac illorum monasterijs, domibus, Ecclesijs, & hospitalibus, & alijs pijs locis, conceduntur Præposito, atque omnibus Societatis personis, domibus ac collegijs non solùm ad illorum instar, sed pariformiter, & æquè principaliter.* Vnde infert idem Collector priuilegiorum dictæ Societatis, quòd per priuilegium concessum Minoribus per Clementem VII. quod in articulo primo huius quæstionis retulimus, religiosi dictæ Societatis, Ecclesiæ, ac loca gaudent omnibus & singulis priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus, concessionibus, indultis, indulgentijs, peccatorum remissionibus, & gratijs, quibusuis congregationibus ordinum Mendicantium quomodolibet concessis, & concedendis. Gaudéntque prætereà quibusuis facultatibus, & gratijs suæ possessionis regularis obseruantiæ non contrarijs alijs ordinibus quibuscunque non Mendicantibus, quomodolibet concessis, & concedendis, in omnibus & per omnia perinde ac si ipsis concessa specialiter fuissent. Ait prætereà Collector, quòd pariter per facultatem Prædicatorum possunt dicti religiosi, & eorum domus, & Ecclesiæ, & alia loca frui omnibus priuilegiis Mendicantium, & aliorum quorumcunque ordinum, congregationum & confraternitatum fratribus & personis, Ecclesiis, & monasterijs, domibus & oratorijs, & alijs pijs locis, per Iulium III. suósque prædecessores concessis. Ita concessit Iulius III. ordini Prædicatorum, prout in eorum libro continetur [b].

Aduertit Collector priuilegiorum [c] Societatis quòd vt gratijs supradictis, & priuilegijs possit Societas Iesu vti, opus est, ne instituto Societatis, & voluntati, ac beneplacito Præpositi generalis, seu deputatarum personarum, refragentur. Aduertit insuper idem Collector [d], quòd *omnia aliorum priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, concessiones, indulta, indulgentia, remissiones, gratiæ, & literæ Societatis concessa, de quibus in præcedentibus fit mentio, necnon, & quæ ipsi Societati nominatim, vel eius Præposito aut personis, seu locis hactenus concessa sunt, seu in posterum conceduntur, Præposito generali concessa intelliguntur: qui illa per se ipsum, vel alium, seu alios ab eo, vel de eius commissione electos, seu eligendos, quibuscunque personis de Societate sub eiusdem obedientia degentibus, & qui in ea tria vota consueta etiam simplicia emiserint, communicare liberè poterit. Nec aliter cæteræ personæ Societatis prædictis priuilegijs, facultatibus & alijs præmissis vti, aut gaudere possunt: illorúmque vsus iuxta Societatis institutum, constitutione, & morem esse debet.* Prout concessit Gregorius XIII. Qui postea viuæ vocis oraculo concessit, vt prædicta communicatio nouitijs etiam fieri possit. Hæc Collector dictorum priuilegiorum Societatis. Qui addit, quòd hanc communicationem poterunt concedere superiores nouitijs sicut & cæteris.

Ex his infertur, quàm amplè sit communicatio priuilegiorum concessa his quatuor ordinibus Mendicantibus sub titulo Mendicantium aggregatis. Gaudent enim priuilegijs dictis Mendicantibus concessis, & concedendis. ✝ Sed his videtur necessariò esse addendum, an priuilegia concessa Societatis Iesu Collegijs, ipsi Societati concessa censeantur? Quod dubium excitat [e] Horatius Mandosius, ipsúmque diffusè pertractat resoluens, ac concludens quòd priuilegia concessa Societati minimè Collegijs Societatis communicata censentur, cùm priuilegia etiam data paritatis ratione, non sunt de persona ad personas extendenda. Pro cuius resolutionis explicatione, aduerte magnam esse differentiam inter Societatem eiúsque domus & collegia; domus enim ad professorum habitationem sunt destinata, & ibi dicitur esse Societas: collegia verò pro scholaribus sunt instituta. Magna autem est differentia inter professos Societatis, & scholares, cùm professi sint irreuocabiliter religiosi, scholares autem possunt ab ipsa Societate expelli à Præposito generali iuxta constitutiones ipsiusmet Societatis à Sede Apostolica confirmatas, imò existimat habitationem prædictorum scholarium verè & propriè non debere nomine collegij nuncupari, ex eo quòd inter eos nullum capituli, seu collegij signum apparet; ipsi enim non habent proprium sigillum, non arcam communem, non communem thesaurarium, non proprium locum, vbi tractatus negotiorum communium habeatur, nec alia quæ ad capitulum, seu collegium instituendum requiruntur, de quibus per [f] Hostiensem, Ioánem Andream, Lucam de Penna. At scholares de quibus in præsentiarum nobis est sermo, non solùm ad hæc pertractanda collegialiter non congregantur, imò nec congregari possunt, cùm omnis eorum gubernatio, tam circa personas, quam circa res penes Præpositum generalem residear, vt patet ex literis Pauli III. ex Iulij III. & ex constitutionibus [g] ipsius Societatis. Credit tamen ipse Horatius Mandosius Societatem habere priuilegium, quo tam professi quàm scholares in priuilegijs communicant. Quod re vera constat esse verum ex priuilegio Pij V. superius in hoc articulo relato, ibi, *Conceduntur Præposito atque omnibus Societatis personis, domibus ac collegijs, &c.* à cuius tenore non est recedendum iuxta sacros canones [h] ✝.

ARTICVLVS VI.

Quæ sit communicatio Ordinis sancti Benedicti.

RÉspondeo dicendo, quòd Eugenius Quartus, *concessit quòd omnia, & singula indulta,* con-

a Compen. Societ. titu. communicatio gratiarum. § 1.

b fo. 200. p. 2. & seq.

c Comp. Societ. vbi su. § 4.

d Comp. Societ. & vbi supra § 5.

e Mandos. de priuil. ad instar, glo. 1. à nu. 10. vsque ad n. 23.

f Hostiens. in c. 1. de . . . col. 2. ver. etiam notandum. & ibi Ioan. Andr. de iur. patronat. Pen. in l. 2. C. de . . . rial. verb. l. 2.

g Compen. Societ. pag. 135.

h cap. porrò c. recepimus de priuil.

concessiones, exemptiones, indulgentiæ, ad quæcunque alia monasteria sancti Benedicti Vallisoleti, siue illius monachis quomodolibet concessa ad omnia, & singula monasteria reformata in Hispania per dictum monasterium, ac alia, quæ in posterum reformabuntur, & de nouo construentur, eisq; aggregabuntur, vel subijcientur monasteria, & eorum membra illorumq; Prælatos, & personas, ac visitantes integrè, & plenariè se extendant, ipsaq; supradicta monasteria, Prælati personæ, & visitantes illis omnibus, & singulis vti, frui, & gaudere possint, & debeant, iuxta omnium eorum formam. Ac concessiones, exemptiones, indulta, & indulgentiæ sint, & censeantur, & habeantur perinde in omnibus, & per omnia ac si pro ipsis omnibus, & singulis, aut quolibet eorum specificè, singulariter, ac indiuiduè concessa fuissent, & pro eis, aut pro quolibet ipsorum originaliter emanassent. Voluit tamen, quòd in confluentium ad ipsos pro tempore personarum confessionibus audiendis, & absolutionibus impendendis, licentia seu consensus ordinariorum locorum interueniat. Quòdque præsentes literas ad illa ex monasterijs, Prioratibus, ac locis præfatis se extendant, & de illis intelligantur, nec non extendi, & intelligi debeant in quibus pro tempore fuerit numerus duodecim monachorum ad minus; & quandiu vixerint in Obseruantia regulari. Ita habetur in compendio [a] Mendicantium, vbi affirmat collector vidisse hoc priuilegium sub literis authenticis.

a Compend. Mendicantiũ tit. communi. priuil §. 34.

Insuper Iulius II. *Vniuersis Abbatibus, Prioribus, Præsidentibus, & conuentibus monachorum aliisque religiosarum personarum monasterijs congregationis Hispaniæ ordinis sancti Benedicti concessit, quòd omnibus & singulis priuilegijs, immunitatibus, indulgentijs, prærogatiuis, gratijs, exemptionibus, libertatibus, & indultis congregationi Casinensi, seu sanctæ Iustinæ, eorúmque monasterijs, Abbatibus, Prioribus, Præsidentibus, conuentibus, monachis, oblatis, & alijs religiosis personis per Sedem Apostolicam in genere concessis, quorum tenores, ac si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, & exprimerentur, pro sufficienter expressis, & insertis habendo vtantur, potiantur, & gaudeant, ac vti, potiri, & gaudere liberè, & licitè possint, & valeant in omnibus & per omnia, perinde ac si omnia & singula priuilegia præfata huiusmodi congregationi sancti Benedicti Hispaniæ, illiúsque monasterijs, Abbatibus, Prioribus, Præsidentibus, monachis, & alijs personis religiosis præfatis specialiter, & expressè concessa fuissent.* Ita refertur in dicto compendio Mendicantium [b] fuisse cõcessum. Et hoc ait Collector ibi vidisse sub sigillo authentico.

b Compend. Mendicantiũ vbi sup. §. 33.

Insuper Sixtus V. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, septimo Kalendas Decembris, Pontificatus sui anno tertio, *concessit congregationi sancti Benedicti regnorum Portugalliæ, ac omnibus & singulis illius monasterijs, Prioribus, & alijs regularibus locis, tam præsentibus quàm futuris, eorúmque Generali, & alijs Abbatibus, Definitoribus, Visitatoribus, superioribus, monachis, religiosis, nouitijs, conuersis & cæteris personis, nunc & pro tempore existentibus, vt omnibus & singulis priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, prærogatiuis, antelationibus, fauoribus, præeminentijs, indultis, licentijs, stationibus, declarationibus, facultatibus, concessionibus, indulgentijs etiam plenarijs, & peccatorum remissionibus, ac relaxationibus, aliisque vniuersis & singulis gratijs spiritualibus, & temporalibus S. Hieronymi, & sancti Bernardi, & alijs Cisterciensis ordinis, necnon Casinensis, & Vallisoleti dicti ordinis sancti Benedicti congregationibus huiusmodi per vniuersum orbem constitutis, ac cuilibet eiusdem congregationis sancti Benedicti regni Portugalliæ monasterijs, seu illorum Ecclesijs, seu regularibus locis, eorum generalibus, ac alijs Abbatibus, diffinitoribus, visitatoribus, superioribus, conuentibus, monachis religiosis, nouitijs conuersis, ac familiaribus personis, ac illorum intuitu, & contemplatione per quoscunque prædecessores nostros, ac etiam nos, & successores nostros Romanos Pontifices ac Sedem prædictam, atque etiam Imperatores, Reges, & alios Principes, & quemcunque, seu quoscunque alios sub quacunque forma, & verborum expressione, ac quauis tam Apostolica, quàm ordinaria, vel alia autoritate, nec non tam in genere, quàm in specie, & particulariter, quàm per modum communicationis, & extensionis, & ampliationis, quàm simplicis & indiuiduæ & particularis, & specialis concessionis, hactenus, ac etiam iteratis vicibus confirmatis, & approbatis, ac in posterum pro tempore concedendis, confirmandis, & approbandis, etiam si talia forent, quæ specialem eorum requirant mentionem, ac quibus illa, & illa quomodolibet vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt, & poterunt, &c. Non obstantibus constitutionibus, seu reuocationibus, ac alijs præmissis, & nostra de non concedendis indulgentijs ad instar, & alijs Cancellariæ Apostolicæ regulis, aliisque Apostolicis, neque in vniuersalibus prouincialibus, & Synodalibus Concilijs, editis, specialibus & generalibus constitutionibus, & ordinationibus.* Hoc magnum priuilegium vidi sub sigillo authentico in libro priuilegiorum congregationis sancti Benedicti regnorum Portugalliæ, impresso Romæ ex Typographia Titi, & Pauli de Dianis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono, in pagina decima sexta eiusdem libri. Et refert Collector priuilegiorum Cisterciensis ordinis, simile priuilegium concessum dictæ congregationi à Gregorio XIII. sub annulo Piscatoris, vigesima tertia die Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo, Pontificatus Domini papæ, anno nono. Ex quo priuilegio colligitur huic congregationi concessa esse priuilegia, concessa & concedenda congregationi S. Bernardi ordinis Cisterciensis. Vnde cùm congregationi ordinis Cisterciensis sint concessa priuilegia omnium ordinum Mendicantium, & non Mendicantium, prout patebit ex priuilegio Gregorij XIIII. infrà citando, clarum est, quòd potest dicta congregatio, & eorum fratres, loca, monasteria, nouitij, conuersi, familiares, & aliæ personæ frui priuilegijs concessis, & concedendis quibuscunque ordinibus etiam Mendicantibus.

ARTICVLVS VII.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Cisterciensis.

Respondeo dicendo, quòd nouissimè Gregorius XIIII. Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesima octaua Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Pontificatus sui anno primo, confirmans priuilegia huius sacræ religionis, ait in hunc modum: *Et insuper ob singularem reformationem, & obseruantiam dictæ congregationis in eisdem monasterijs institutam, & conseruatam eosdem amplioribus fauoribus condecorare volentes, omnia & singula priuilegia, prærogatiuas, concessiones, antelationes, fauores, facultates, declarationes, absolutiones, relaxationes, dispensationes, stationes, indulgentias etiam plenarias, ac peccatorum remissiones, conseruatorias, immunitates, exemptiones, libertates, præeminentias, & indulta cuiusuis generis existentia, cæteráque gratias spirituales, & temporales, tam eidem Cisterciensi, eiusque Abbati, & Capitulo etiam generali, ac quibusuis illorum monasteriorum Abbatibus, etiam quatuor primis de firmitate P ntiniaco Claraualle, & Morimundo, quàm etiam sancti Be-*

quam Minister generalis habet in toto ordine. Alioquin non plenè consuleretur commodo, & vtilitati dictarum prouinciarum longè sæpe sæpiùs distantium à Ministro generali totius ordinis. Et sic intentio Summi Pôtificis in dicta Bulla vnionis Commissarium generalem concedentis frustranea esset, & quasi inanis. Et ideo sine dubio tenendum est, quòd omnia quæ in iure priuilegiis, & constitutionibus conceduntur soli Generali, conceduntur etiam Cômissario generali, respectu suæ familiæ, nisi aliquo modo in dictis dispositionibus excludatur dictus Commissarius generalis: nam autoritas non datur generali Ministro, ratione personæ, sed ratione officij. Et ideo omnia transeunt in dictum Commissarium generalem gerentem vicem Ministri generalis in omnibus, quæ pertinent ad eius officium.

Sed contra istam secundam conclusionem videtur obstare prima conclusio, in qua dictum est, quòd Minister generalis est superior prædicti Commissarij generalis: ergo potest tanquam superior restringere, & limitare, vt illi visum fuerit, autoritatê prædicti Cômissarij generalis. Ad hoc respôdetur, quòd Minister generalis est superior, ad hoc, vt possit corrigere prædictum Commissarium si deliquerit. Et ad hoc, vt possit prohibere illi aliqua negotia, si causam dederit legitimam & sufficientem, non tamen, vt ad libitum possit illi limitare suam potestatem, neque excludere illum à visitatione alicuius prouinciæ. Nam si id fuerit factum sine causa iusta, Minister generalis peccabit, & erit dignus, vt in Capitulo generali de ea re conuincatur. Tum quia facit contra ius commune, limitando autoritatem Iudicis, & Prælati ordinarij. Tum etiam, quia facit contra prædictam Bullam vnionis, in qua dicitur, vt dictus Cômissarius generalis habeat omnes vices prædicti Ministri generalis (vt dictum est) in tota familia.

Si tamen roges, quæ sit causa ad dictam restrictionem faciendam? respondetur in primis, quòd delationes speciales quorundam religiosorum non sunt sufficientes ad id, quia vt plurimum sunt falsæ. Et quamuis essent veræ, non sunt admittendæ, nisi malum aliquod magnum, & scandalum timeretur. Quia non est rationi consonum, vt propter quorundam querimoniam ordinaria Ordinis gubernatio euertatur. Imò quo magis inualescunt isti timores, magis inflammari debent generales Ministri ad patrocinium Prælatorû ordinariorum suscipiendû. Quia, vt Concilium Lateranense dicit, Prælati sunt positi tanquam signum ad sagittam, & quia placere omnibus non possunt, multorû odia incurrunt. Ideo sancti patres statuerunt, vt accusatio Prælatorum non facilè admitteretur. Tamen si Minister generalis sit præsens, & velit visitare præsertim ad celebrandum Capitulum, credo quòd talis visitatio erit causa sufficiens ad reseruandas sibi aliquas prouincias per se vel per alios visitandas: quia visitatio totius ordinis competit Ministro generali ex proprio officio. Et vt id meliùs possit efficere, poterit particulares aliquas prouincias & particularia aliqua negotia sibi reseruare, vt constat ex consuetudine. Quod nimirum nec liceret, neque expediret si esset extra familiam.

Ex dictis sequitur, quòd licèt Minister Generalis possit constituere per se solum Commissarium generalem alicuius nationis in ea familia, in qua est Cômissarius generalis Vltramontanus, vel Cismontanus, quia de hoc nulla facta est prohibitio: non tamen potest Minister generalis excludere prædictum Commissarium Cismôtanum à gubernatione dictæ nationis: quia de hac re est facta specialis prohibitio vt dictû est. Atque adeò quamuis Minister generalis constituerit in Francia, vel prouinciis Belgicis vnû Cômissarium generalem illarû nationum, non propterea potest excludere Cômissarium prædictû generalê à visitatione, & gubernatione illarum prouinciarum. Idque vsu & consuetudine firmatum est. Nam quando primò Minister generalis instituit vnû Commissarium generalem Indiarum, qui in Curia resideret, non propterea amouit Commissarium generalem Cismontanum, qui tunc erat, à gubernatione illarum partium: quia reuera per se solum Minister generalis id non potest facere.

Tertia conclusio, Minister generalis ex consensu & causa rationabili arbitrio Capituli generalis, siue sit totius ordinis, siue totius familiæ, potest limitare, & restringere autoritatem Cômissarij generalis. Et ratio est: quia in Bulla vnionis dicitur, quòd Minister generalis cômittat suas vices super fratres Vltramôtanos, vel Cismontanos, prout Capitulo generali expedire videbitur. Ex quibus verbis palàm sequitur, quòd præcedente arbitrio Capituli generalis, Minister generalis potest restringere, & limitare potestatê dicti Cômissarij generalis. Et adeò hoc est verum, vt si Capitulum generale statuisset, vt Commissarius generalis Cismontanus non habeat vllam iurisdictionê in fratres Indiarum, statutum esset validum: quia quamuis non posset totum Capitulum amouere dictum Commissarium, potest tamen illius autoritatem ex arbitrio rationabili restringere, vt dictum est.

ARTICVLVS V.

Vtrùm Generalis possit in ordine Minorum eligere Commissarium generalem in familia ex qua fuit assumptus.

Respondeo, quòd Minister generalis in partibus in quibus suis sex annis fuerit, & ad alias partes se conferre voluerit, pro eo tempore quo absens fuerit, Commissarium loco sui de consilio & assensu definitorum Capituli generalis dûtaxat relinquere potest. Ita ordinauit Leo X. & habetur in Supplemento [a]. a fo. 19. conc. 95.

QVÆSTIO LII.

De Commissario generali Indiarum ordinis Minorum, in duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Quæ sit origo Commissarij generalis Indiarum.*
2 *Vtrum Commissarius generalis Indiarum sit in aliquibus subiectus Commissario generali Cismontanæ familiæ.*

ARTICVLVS I.

Quæ sit origo Commissarij generalis Indiarum.

Respondeo dicendo, quòd postquam superni numinis ope Regum Catholicorum industria, & potentia barbaras noui orbis nationes sub Euangelio deuinxit, anno Domini millesimo quingentesimo decimo septimo statim

in ipso operis initio fratres Minores huic operi destinati sunt, pluraque monasteria in illis regionibus sunt ædificata regiis sumptibus. Atque tandem prouinciæ & custodiæ erectæ sunt, vt fratres in illis degentes Euangelio propagando vacarent, & obsequium Dei & Regis Catholici curarent. Hæ verò prouinciæ sustentari commodè non poterant, nisi ex Hispaniarum prouinciis illò fratres transfretarent factis expensis à Catholica Maiestate; eóque ad instātiam Caroli V. cautū est, vt vnaquęque prouincia tertio quoque anno tres, aut quatuor fratres ad Indos destinaret probandos per Ministros & Definitores. Simulque statutum est, vt Guardianus Hispalensis in absentia sui Prouincialis esset Commissarius cum plenitudine potestatis super omnes fratres euntes, & redeuntes ad Indos, dummodo non se ingererent in negotiis fratrum existentium in Indiis. Hæc omnia statuta sunt in capitulo Tolosano celebrato, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo, vt patet in tabula illius Capituli. Et hæc est prima constitutio, quam ego viderim, facta in nostro ordine pro fratribus ad Indos pergentibus. Eademque fuit confirmata, & innouata in Capitulo generali Nicæni, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo quinto, celebrato à fratre Vincenio Lunelo Ministro generali. Ibidémque ordinatum fuit, vt vnus per ordinationem Guardiani Hispalensé, aut Ministri Bethicę, aut per electionem fratrum ad Indias euntium eligeretur, qui esset illorum Prælatus vsque dum peruenirent ad Indos. Ex quibus locis colligitur primum Commissarium pro fratribus ad Indos pertinētibus fuisse Bethicæ prouinciæ Ministrum, & in absentia illius Guardianum Hispalensé. Postea verò in congregatione celebrata Vallisoleti per fratrem Nicolaum Herboniū Commissarium generalem Cismōtanæ familiæ institutus fuit in Commissarium Indiarum frater Christophorus Auguis prouinciæ Bethicæ, cui data est potestas, vt ex omnibus Hispaniarum prouinciis, demptis prouinciis Portugalliæ, posuisset eligere fratres ad Indos mittendos, & vt simul ad nouam Hispaniam se transferret ad visitandos omnes fratres illic existentes. Et hic est primus Commissarius, qui solemniter institutus est ad regendos fratres apud Indos. Postea verò in Capitulo generali Mantuæ celebrato, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quarto institutus est in Commissariū generalem omnium fratrum existentiū apud Indos subditos Cæsareæ Maiestati Caroli V. Imperatoris frater Iacobus de Testera ea lege, vt esset subditus Ministro, & Commissario generali. Et hic est primus Commissarius generalis Indiarum institutus in ordine Minorum, nam reliqui non erant Commissarij generales. Qui nimirum ad Indos profectus est, & omnes, qui huic successerunt apud Indos residebant, & omnia negotia occurrentia circa mittendos fratres ad Indos, vel circa illos qui in illis partibus residebāt ad Ministrum, seu Cōmissarium generalem referebant. In hoc autem plura non ferenda incōmoda experimento deprehensa sunt in perniciem fratrū, & Catholicę Maiestatis. Nam fratres ex Indis venientes cogebātur totam ferè peragrare Hispaniam ad conquerendum Ministrum, seu Commissarium generalem, & sæpè etiam compellebantur extra Hispaniam euagari, ad dictos Prælatos generales adeundos. Interim tunc Indica classis, quę tarda molimina nescit, vela tendebat ventis. Cuius rei causa negotio alioquin grauia, & ardua valde, necessaria, & religioni, & Catholico Regi omnino peribant. Eo autem Rex Catholicus Philippus secundus induxit in animum curare, vt Commissarius generalis crearetur pro omnibus religiosis, quoquo modo ad Indos pertinentibus: qui in Curia eiusdem Regis Catholici resideret, ne tanta cum pernicie negotia dilatarentur, & si quæ essent res arduæ Regi cōmunicandę obseruata, qua decet concordia, interim Regem Catholicū & ordinem nostrum cum facilitate absoluerent. Nam cùm Hispaniarum Reges Catholici sint patroni vniuersales totius noui orbis, prætendunt habere ius quæsitum, vt nulli fratres ad Indias asportentur, nec in illis detineantur contra ipsorum Regū consensum. Ideo frater Christophorus de Capite fontium totius ordinis fratrū Minorum generalis Minister libenter annuit, & concessit eidem Regi Philippo, vt quem ipse Rex vellet esset Commissarius generalis cū plenitudine potestatis, qui in Curia ipsius Regis Catholici resideret Regiis expensis alendus, vt constat in literis patentibus eidem Regi Catholico à prædicto generali Ministro directis, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, quarū facultate Rex Catholicus matura deliberatione habita elegit in Cōmissarium generalem Indiarum ordinis sacri Minorū Patrem fratrem Franciscum Gusmam olim Ministrum Prouincialem prouinciæ sancti Michaëlis, & Procuratorem generalem totius ordinis in Curia Romana ac Commissarium generalem Cismōtanæ familiæ, qui erat filius illustrissimi conuentus S. Frācisci Salmanticensis. Ex quo ipse ad prouinciam S. Michaëlis profectus est ad Theologiā perlegendam, & ibi fuit incorporatus, & ad ministerium prouincialatus prouectus, qui Commissarius generalis vocem actiuam & passiuam habet in Capitulo generali nostræ sacræ Religionis, & inter fratres ordinis sortitus est sortem ministerij sui, prout in constitutionibus generalibus Toletanis continetur.

ARTICVLVS II.

An Commissarius generalis Indiarum sit in aliquibus subiectus Commissario generali Cismontano.

RESpondeo dicendo, quòd autoritas & iurisdictio Commissarij generalis magna est, prout traditur in constitutionibus superiùs allegatis. Nam in primis prædictus Commissarius est immediatus Ministro generali, in omnibus, & per omnia, ita vt nulli alij Prælato & superiori sit subiectus & subditus. Ex qua dispositione est ortū dubiū, an Cōmissarius generalis Cismōtanus, & prouincialis Minister huius prouinciæ, qui in Curia residet, debeat & possint aliquē actum iurisdictionis exercere in prædictū Commissariū generalē Indiarum in aliquo casu particulari & euētu. Et respondetur affirmatiuè. Nā licèt verum sit, quòd regulariter in casibus cōmuniter occurrētibus in omnibus & per omnia sit prædictus Commissarius generalis Indiarum liber, & exēptus, quia non potest Cōmissarius generalis familiæ Cismontanæ, nec prouincialis, ipsum Commissariū visitare, neque ad Capitulū culpatum cōuocare, neq; perturbare ipsum in suo officio: tamen si prædictus Commissarius generalis Indiarum crimen aliquod nefarium, & scandalosum commisisset, vt est homicidium, proditio, transgressio castitatis scandalosa, & similia, in tali casu non dubito, quin Commissarius generalis Cismōtanus & prouinciales Ministri habeant autoritatem ad conficiēdum processum, & ad recludendum prædictum Cōmissariū generalem in domo disciplinæ, ne fugiat & scandalum ortatur

ortatur. Huius rei ratio est: quia in commissione generali non veniunt ea, quæ quis non esset verosimiliter concessurus, iuxta regulam [a] iuris, & tradunt Alexander, Ruinus, & Corneus. Et in statutis generaliter loquentibus idem affirmat Decius. Et non est verosimile, neque rationi consonum, quòd Prælati generales velint eximere prædictum Commissarium generalem Indiarum à potestate ordinariorũ in prædictis casibus, quia res esset plena periculo & scandalo. Ergo quamuis in constitutionibus generalibus dicatur, quòd in omnibus, & per omnia sit immediatus prædictus Commissarius generalis Indiarum Ministro generali, non sequitur, quòd prędicti casus particulares atroces & scandalosi sint comprehensi in illa generalitate. Atque ideo cùm Commissarij generales Cismontani & prouinciales Ministri sint superiores ordinarii quorumcunque religiosorum degentiũ in suis districtis, sequitur quòd exemptio prædicti Commissarij, cùm sit odiosa potiùs debet restringi, quàm ampliari. Et hæc doctrina confirmatur ex determinatione Concilij Tridẽtini [b], vbi dicitur quòd regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra monasterij degit, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt populo scandalo sit, Episcopo instante à superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum seuerè puniatur, ac de punitione Episcopum certiorem faciat: sin minus à suo superiore officio priuetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit. Nota quòd dicit puniri possit: nam ad eum retinendum & reclamandum, quãdo copia superioris regularis facilè haberi non potest, non dubito, quin ipsis Episcopis sit facultas concessa, vt ita detentus moneat de casu dictum superiorem ne religiosus maneat impunitus. Cõfirmatur etiam. Nam, vt tradunt Iulius Clarus [c], Didacus Perez, & Gutierrez, Iudex secularis potest detinere clericum exemptum à iurisdictione seculari arma prohibita portantẽ sine eo quòd incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnę Domini. Non potest tamẽ ipsũ sententia iudiciali punire, sed ad suũ iudicem eum remittere debet. Ita in proposito dictũ: Commissarius generalis & prouincialis possunt detinere in domo disciplinæ ipsum Commissarium generalem Indiarum remittendo eius causam ad Generalem.

[a] c. in generali. de reg. iur. li. 6. Ale. cons. 71. num. 5. vo. 4. Ruin. cons. 6. n. 7. li. 3. Corn. cons. 29. n. 10. vol. 3. Decius consi. lib. 531. n. 9.

[b] Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 14.

[c] Clarus li. 5. recep. sen. §. fin q. 8 & 5 quæ ius de delat. Armo. Perez in li. 17. ti. 14. li. 2. ord. Gutierr. li. 1. pract. q. 81.

Sed dubium est, quomodo Commissarius generalis Cismõtanus, cùm sit ordinarius etiam Indiarum, cum à patribus Indiarum etiam eligatur, tanquam à suis subditis sub eius iurisdictione existentibus, sicut existunt omnes fratres familiæ Cismontanæ, sit priuatus à iurisdictione, quam habet supra Indiarum fratres. Ad hoc respondeo quòd non est Commissarius generalis Cismontanus priuatus sua iurisdictione, quoad dictos fratres, & sic potest licentiare eos. Et licentia de facto, vt in dictas partes possint se transferre, & ab ipsis partibus possint huc transmeare. Nec Commissarius generalis Indiarum potest has licentias cassare, & earum executionem impedire.

QVÆSTIO LIII.

De Commissario & Procuratore Romano ordinis Minorum, in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Vnde habuerit originem officium Procuratoris Romani in Religione Minorum.*

2 *Quæ sit huius Procuratoris autoritas.*

3 *A quo instituatur Commissarius Romanus, & quam habeat autoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vnde habeat originem officium Procuratoris Romani in religione Minorum.

Respondeo dicendo, quòd de primæua Procuratoris generalis institutione nihil exploratum est in regula B. Patris nostri Francisci, nulla est facta huius muneris institutio. Imò neque in constitutionibus antiquis nostri ordinis inuenio aliquid fuisse statutum. Verũ tamẽ est, quòd in libro ordinis [d] fit mentio de quodã fratre Martino Garibay ordinis sacri Minorum Cõmissario, seu Procuratore in Curia Romana. Ex quo colligo, quòd olim munus Procuratoris, & Commissarij Romani erat vnum, & idem officium, atq; non erant duo munera distincta, sed vnum tantùm officium. Similiter infero officiũ Procuratoris generalis esse antiquum, quia quamuis de eius initio non constet, nõ est dubium fuisse huiusmodi officium institutum ante tempora Sixti IV. Verùm si roges, ad quẽ pertinet instituere Procuratorem generalem ordinis, respondeo de iure pertinere ad Ministrum generalem. Nam re vera Procurator ordinis est verus vicarius Ministri generalis ad causas sibi ab eo commissas, ac propterea ad ipsum generalem Ministrum pertinet talis institutio. Nam quilibet Prælatus secundùm ius debet suum vicarium instituere. Idque vsu, & consuetudine confirmatur: & apertè constat solum generalem Ministrum Procuratorem instituisse semper per suas literas patentes.

[d] 3. imp. fo. 2.

Nec obstat consuetudo, qua introductum est in nostra religione, vt Procurator eligendus proponatur à Generali in diffinitorio, & quòd ponatur in tabula Capituli generalis inter reliqua officia, quæ per veram electionem fiunt: nam respondetur quòd quanuis generalis Minister teneatur propter consuetudinem consulere diffinitores & discretos ordinis congregatos in diffinitorio Capituli generalis ad eligendum Procuratorem, non tamen tenetur sequi eorum consilium. Itaque si totum definitoriũ nominasset aliquem in Procuratorem, & generalis Minister solus alium instituisset, ille esset verus ordinis Procurator, quia nulla est lex obligans generalem Ministrum vt eligat Procuratorem ex consensu diffinitorum. Vnde quando constitutiones generales [e] Toletanę dicunt quòd Procurator ordinis & Curiæ Romanæ Commissarius debent in diffinitorio eligi & nominari, illa verba, *debent eligi*, non dicunt debitum necessitatis, sed honestatis tantùm. Et quanuis prædicta verba obligent sub debito necessitatis, non tamen sequitur quòd diffinitores debent necessariò eligere canonicè dictum Procuratorem, quia in prædicto loco id non dicitur, & ideo sufficit, quòd Minister generalis eligat solus. Hoc enim verbum eligere, in illo loco non significat canonicam electionem, sed simplicem nominationem ex consilio factam, sicut fiunt res graues de consilio patrum, & quæ ex consilio sunt facienda, ad sequendum consilium minimè obligant, prout tradit Syluester [f] Tom. 1.

[e] ca. 8. §. 1.

[f] Syl. ver. cõsi. §. 2.

ARTICVLVS II.

Quæ sit huius Procuratoris autoritas.

Respondeo dicendo, quòd autoritas iurisdictionis ea tantùm erit, quam Minister generalis contulerit. Minister verò generalis oper-

tet

ret quòd prædicto Procuratori generali conferat in suis patentibus literis autoritatem super omnes hospites eiusdem familiæ ad Curiam Romanam venientes. Itē oportet, quòd habeat autoritatem ad peragēda, & dirigēda omnia negotia, quæ ibidē occurrerint, & ad remittēdū Apostatas ad proprias prouincias. Hęc omnia solent cōcedi Procuratori generali, vt constat ex cōsuetudine, & ex multis cōstitutionibus factis in Capitulis generalibus. Nullo tamē modo prædictus Procurator habebit autoritatem ad se ingerendum in negotiis pertinētibus ad prouinciarum regimen, neque negotium totum ordinem concernens intentare audebit, sine expresso generalis Ministri consensu. Præeminentia ipsius est maxima. Nam ad eum pertinet orare in capella Domini Papæ, & eidem capellæ debito tempore interesse, vt ibidem repræsentet personam generalis Ministri, & habet vocem actiuam, & passiuā in electione generalis Ministri, & in definitorio, & in reliquis omnibus actibus, vt cautum est autoritate Apostolica, & eadèm autoritate decretum est, vt ipsemet Procurator non possit cōtinuari in officio suo vltra triennium, neque post prædictum officium iterum eligi in Ministrum, aut Commissariū generalem, nisi post duodecim annos elapsos, prout dictū est suprà in quęstione de Abbatibus quoad durationem. Reliqua ad ipsum pertinentia videantur in constitutionibus generalibus nostræ sacræ Religionis.

ARTICVLVS III.

A quo instituatur Commissarius Romanus, & quantam habeat autoritatem.

Respondeo dicendo, quòd officium Commissarij Curię Romanæ, licèt, vt dictū est, fuerit olim vnum & idem cum officio Procuratoris generalis: tamen ex quo status regularis Obseruātiæ cœpit habere Prælatos ex se ipsis, ex tunc tempore cœpit esse etiam officiū Curiæ Romanæ. Nam Vicarij generales Obseruantiæ regularis instituebant in Romana Curia hos Cōmissarios pro negotiis gerendis, prout constat ex libro [a] ordinis. Quo loco dicitur, quòd frater Ioannes Philippus Vicarius generalis fratrum Minorum regularis Obseruantiæ tempore Sixti IIII. constituit suum Commissarium in curia Romana fratrem Natalem de Poiner. A tempore verò Leonis X. quo sigillum ordinis, & ministeriatus fuit translatus ad obseruantiam, Minister generalis, non solùm instituit Procuratorem generalem, sed etiam Commissarium Curiæ Romanæ secundùm eam formam, quam obseruat in institutione Procuratoris generalis, proponendo scilicet prædictum Commissarium in definitorio Capituli generalis, vt cum consilio definitorum, & discretorū fiat talis institutio. Et etiam ponitur in tabula officiorum ordinis, quę in Capitulis generalibus cōfici solet. Qui est eligēdus in Commissarium Curię Romanæ, necessariò debet esse illius familiæ, de qua assumptus est generalis Commissarius, & debet habere omnes qualitates, & conditiones, quas necessarias diximus Procuratori Romano, & in sua familia debet habere eandem autoritatem, quam habet Procurator generalis in sua, & tandem omnes præeminentiæ, prohibitiones, & obligationes quæ generali Procuratori conueniunt, illæmet etiam conueniūt Commissario Romano, vna sola dempta, videlicet, obligatione ad orandum coram Summo Pontifice, & ad interessendum in capella Papæ. Nam in ista præeminentia solùm conuenit Procuratori Romano, qui in capella Papæ repræsentat personam Ministri generalis.

[a] in 3. imp. fol. 96.

QVÆSTIO LIIII.

De Commissariis prouincialibus, & Commissariis ad Capitulum generale missis, & ad visitandas prouincias, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Quid possint Commissarij prouinciales cum plenitudine potestatis in ordine Minorum regularis Obseruantiæ.*

2 *Quomodo sint eligendi dicti Commissarij in absentia prouincialium, & quæ sit eorum autoritas.*

3 *Quomodo eligantur Commissarij loco prouincialium ad Capitulum generale mittendi.*

4 *Quæ sit autoritas Commissariorum ad visitandas prouincias.*

ARTICVLVS I.

Quid possint Commissarij prouinciales cum plenitudine potestatis in ordine Minorum regularis Obseruantiæ.

Respondeo dicēdo, quòd Commissarij prouinciarum in religione Minorum sunt in multiplici differentia. Ministri enim prouinciales aliquando constitui solent Commissarij cum plenitudine potestatis à generali Ministro in tota prouincia. Circa quorum commissionem est notandum, quòd per eam non eximuntur à potestate Commissariorum generalium, vt expressè determinādum est in Capitulo generali celebrato Assisij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto. In quo sic dicitur, *Declaratur, quòd per commissiones Ministris prouincialibus dari solitas à Generali non soluātur quouis modo prædicti Ministri à Commissariorum generalium subiectione sed Ministri ipsi præfatis Commissariis subijciuntur, ac si eisdem Ministris nulla data fuisset commissio.* Idem dicendum est de Commissariis seu Visitatoribus missis à Generalibus ad visitandas prouincias. Nam prædicti prouinciales tenentur illis obedire, vt dicitur in constitutionibus [b] Salmantinis, seu Monelianis Idem colligitur ex proprio motu Gregorij XIII. [c] quod incipit, *Quoniam*, & continetur in manipulo fratrum Minorum. *In quo per excommunicationem ipso facto Sedi Apostolicæ reseruatam, & sub pœna priuationis perpetuæ officiorum per eos obtentorum, & inhabilitatis ad illa, vel alia quæcunque dicti ordinis officia exercenda, ac vocis tam actiuæ, quàm passiuæ eo ipso incurrendis pœnis, ne quis Prouincialis, aut Guardianus, vel cuiuscunque alterius gradus religiosus, aut religiosa ordinis Minorum ab ipso Ministro generali missus ad visitandas prouincias prædictis Commissariis resistere, neque eis se opponere, aut contradicere, seu rebellem exhibere ipsos quacunque de causa, aut quæsito colore non recipiendo audeat, neque debeat.* Hęc Gregorius XIII. in dicta Bulla data Romæ, die octaua Aprilis, anno Domini millesimo quingētesimo septuagesimo quinto, Pontificatus sui anno tertio. Qui cùm eas tantùm pœnas ponat cōtra Prouinciales & alios sibi inferiores, clarè innuit non comprehendere Commissarios generales visitatoribus aliqua de causa resistentes.

[b] cap. 8. de minist. prouin. vers. nullus minister.

[c] In manip. fra. 10. par. fo. 325.

Ad

Aduertendum etiam, quòd prædicta commissio cum plenitudine potestatis non suffragatur, nec valet ad eos casus, in quibus tota prouincia, vel diffinitores cum prouinciali habent potestatem, vt expressè decretum est in capitulo Burdegalensi celebrato, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo. Hinc sequitur, quòd virtute dictæ commissionis in ordine Minorum regularis Obseruantiæ non possunt prædicti Commissarij prouinciales instituere Prædicatores, neq; confessores extra Capitulum, neque eiicere ab ordine religiosum incorrigibilem, quia ad hæc omnia & similia habet prouincia capitulariter congregata autoritatem. Verùm prædicta commissio suffragabitur ad hoc, vt minister prouincialis virtute dictæ commissionis possit dispensare in omnibus statutis generalibus, in quibus ipse generalis Minister dispensare potest, quia ad istos casus tota prouincia congregata non habet autoritatem. Et sic Vicarij prouincialium, & Cõmissarij prouinciales possunt à fortiori dispensare cum incestuosis, vt possint petere debitum coniugale, & cum his qui post simplex castitatis votum matrimonium cõtraxerunt, vt possint etiam petere debitum, & hanc autoritatem confessoribus tribuere possũt, cùm prouincialibus Ministris hoc à Pio V. fuerit concessum, prout suo loco dicemus.

Aduertendum etiam quòd per prædictam commissioné non datur facultas ipsis Commissariis cum plenitudine potestatis, vt possint ordinare, aut ordinata mutare, vel contra statuta prouincialia facere, sine consensu patrum prouinciæ pro tempore existentium, vel maioris partis vocalium, vt declaratum est in constitutionibus [a] Salmantinis.

a dict. ca. 8. vers. Itẽ nullus.

Aduertendum deniq; quòd prædicta commissio cùm detur officio, & non personæ expirat simul cum prouincialatu, sed non expirat quoad successorem, imò transit in illum quoad vsque fuerit reuocata, vt declaratum fuit, & determinatum, in Capitulo generali Florentino celebrato, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio. Expirant tamen huiusmodi commissiones cum Ministri morte, qui eas concessit.

ARTICVLVS II.

Quomodo sint eligendi Commissarij in ordine Minorum in absentia Prouincialium, & quæ sit eorum autoritas.

Respondeo dicendo, quòd in hoc recurrendum est, quantum ad primum ad constitutiones prouinciales vniuscuiusque prouinciæ, & ipsis deficientibus ad constitutiones generales, prout habetur in constitutionibus generalibus Toletanis [b]. Secundùm quas ad Salmantinas, vel Monelianas [c] est recurrendum. Quantum autem ad secundum habet prædictus Commissarius eandem potestatem, quam habet Minister prouincialis. Quia secũdùm ius non possunt ipsi Prouinciales arctare, neque limitare autoritaté ipsorum Cõmissariorum: ex eo quo nõ possũt prędicti recedere, nisi fuerit sufficiẽter prouisum de ouium gubernatione, prout dicitur in Conc. Tri. [d] Si verò Prouinciales limitarẽt autoritatem Commissariis in eorum absentia iniuria ouibus esset illata non modica, cùm non habuissent remedium in casibus occurrentibus, & ideo in eodem Concilio sic dicitur: *Meminerint discessuri, ita suis ouibus prouidendum, vt quantum fieri potuerit ex ipsorum absentia nullum damnum recipiant.* Verùm quanuis Prouinciales non possint suis Commissariis, arctare potestatem, statuta tamen generalia iure optimo in quibusdam limitabũt illis potestaté. Nam interim, quòd vocales ad Capitulũ generale missi nõ fuerint reuersi nullũ Capitulũ prouinciale, nec congregationẽ habẽtem viceé Capituli celebrare poterunt. Et si quidpiam horũ fuerit celebratum est irritum & inane, dummodo mora prædictorum non fuerit culpabilis, vel eorum regressus sit impossibilis, vt constitutiones [e] Toletanæ cauent. Imò alia statuta antiqua in Capitulo Lugdunensi generali facta, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo octauo decreuere: quæ etiam sunt hodie seruãda, vt interim quòd dicti vocales non fuerint reuersi, nihil notabile in prouincia fiat, aut renouetur per Ministrum remanentem & per eius Commissarium. Tamen si scandalum aliquod euenerit, propter quod Guardianus vel confessor monialium sit puniendus, punitio deferri non expediat, tunc Præsidens prouinciæ cum consilio discretorum poterit prouidere, vt statuta Salmantina [f] vel Moneliana disponũt priuãdo criminosum, & alium loco ipsius constituendo vsque ad reditum vocalium. Et aduertant dicti Commissarij quòd literę, & patẽtes Prouincialis absentis sunt omnino seruandę, non enim propter absentiam amittit iurisdictionem, cùm nulla sit constitutio quæ id disponat, & ideo semper est suæ prouinciæ verus, & legitimus Prælatus.

b ca. 8. de const.

c cap. 8. de minist. prouin. ver. ordinamus.

d Cõc. Tri. ses. 23. c. 1. vers. interea. de residentia.

e c. 8. de cap. prou. in fin.

f c. vbi s. circa fin.

ARTICVLVS III.

Quomodo eligantur Commissarij ad Capitulum generale loco Prouincialium missi.

Respondeo dicendo, quòd nomine Prouincialium instituuntur huiusmodi Cõmissarij quando Prouinciales sunt impediti illum recipere. Hi autem Commissarij institui & eligi debẽt per Ministrum, & Discretos prouinciæ, vt cautum est in constitutionibus Toletanis [g]. Forma seruãda in hac electione non est determinata, sed videtur expedire vt fiat per schedulas De qua electione dari debent literæ testimoniales à Præsidenti in tali electione, & hi Commissarij habent vocem actiuam & passiuã in Capitulo generali, sicut cæteri omnes vocales, vt in prædicto statuto expressè determinatur.

g c. 7. de prouinciali minist.

Sed contra hoc obiicitur decretum Concilij Tridentini [h] dicens in hunc modum: *Ne in posterum liceat Prouinciales, Abbates, Priores, & alios quoscunque titulares ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces & suffragia absentium supplere.* In quibus verbis duo prohibentur. Primum, ne titulares Prælati, aut suffragatores constituantur ad effectum electionis faciendæ ordinando, quòd iste sit Prouincialis, ille custos aut discretus ad faciendam electionem, eo quòd veri suffragatores, quibus sufficiuntur isti titulares sunt mortui, vel absentes tempore electionis. Secũdum, ne voces absentium suppleant quamuis tituli non dentur. Cùm ergo in constitutione huiusmodi Commissarij videatur titulus constitui ad effectum electionis faciendæ, & absentium voces suppleri, sequitur quòd talis Commissariorum electio sit nulla ad electionem faciendam. Respondetur negando, quòd in electione horum commissariorum constituitur titulus talis suffragatoris principaliter ad electionem faciendam, quia huiusmodi Commissarius non intitulatur prouincialis Minister, neq; Custos, neq; Discretus, nec Guardianus, sed tantùm dicitur Commissarius seu procurator prouincialis, quod nimirum non est contra sanctum Concilium, imò est secundùm sacros canones, secun

h Conc. ses. 25. de reg. c. 6.

secundùm quos absentes possunt constituere procuratorem ad eligendum suo nomine. Eodem modo etiam negatur, quòd in dicta Commissariorum electione suppleantur vota absentium: nam hoc non est vera suppletio, sed commissio. Votiua namque suppletio est, quando Prelati generales, eos qui non sunt Prouinciales, neque Custodes, neque discreti, neque habent autoritatem ad ferenda suffragia pro absentibus, assignant aliquos, qui pro absentibus ferant suffragia. Et ista est propriè suppletio & non commissio. Et ita declarauerunt illustrissimi Cardinales, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, die octaua Augusti, prout refert Pater Gasparus Parassellus ordinis Minorum quondam Generalis in suo priuilegiorum compendio.

Secundò arguitur ex regula Beati Patris nostri Francisci. In qua dicitur, quòd electio Generalis debet fieri à Ministris & custodibus. Ex quibus verbis videtur colligi, quòd saltem in nostra Minorum religione dicti Commissarii, cùm non sint Ministri, neque Custodes, non habet vocem ad dictam electionem. Respondetur primò, quòd suffragium huius Commissarij est suffragium ipsiusmet prouincialis Ministri, quia ex eius commissione suffragatur, quam de iure potest præstare, cùm secundùm ius [a], absens iusto impedimento detentus possit constituere procuratorem, qui eius nomine eligat, qui nimirũ procurator potest esse extraneus à Capitulo, si ipsum consentiat, vt decreuit Bonifacius [b] VIII. Secundò respondetur, quòd autoritate Apostolica fieri potest, vt alij, qui neque sint Ministri, neque Custodes possint eligere Ministrum generalem, vt patet de Procuratore generali, & de Procuratore & Commissario Romano. Ita quoque, quamuis prædicti Commissarij non essent Procuratores prouincialium absentium possunt suffragari, quia statuta id præcipientia sunt autoritate Apostolica confirmata.

a cap. quia propter. de elec.

b cap. si quis iusto. de elect. lib. 6.

ARTICVLVS IIII.

Quæ sit autoritas Commissariorum ad visitandas prouincias.

Respondeo dicendo, quòd alij Cõmissarij constituuntur à Prælatis generalibus ad visitandas prouincias, qui Visitatores appellantur: qui ex grauioribus patribus debent nominari, prout in ordinationibus generalibus nostræ sacræ religionis determinatur. Autoritas autem horum Commissariorum debet esse plenaria. Et ita consuetudine est obtentum, vt in illis literæ patentes dentur cum plenitudine potestatis. Licèt tamen sit plenaria, per constitutiones generales restringitur. Vtcunque tamen sit, ipsis Commissariis est obediendum sine vlla transuersatione. Nam rebellantes in ipsos, aut illis contradicentes sunt ipso iure excommunicati excommunicatione Papæ reseruata, & priuati officiis, quæ actu habent, & inhabiles ad futura habenda, & priuati quoque ipso facto voce actiua & passiua, prout ordinauit Gregorius XIII. in quadam Bulla ordini ad instantiam patris nostri Christophori de Capite fontium quondam nostræ religionis regularis Obseruantiæ Ministri Generalis, prout habetur in manipulo fratrum Minorum [c]. Vbi Gregorius XIII. addit quoddam valdè necessarium, & iuridicum. Ait enim, *Insuper, quia vt etiam accepimus aliquando, nonnulli Ministri ex visitatis prouinciis per Commissarios ad hoc ab ipso generali Ministro deputatos, quæ à dictis Commissariis rectè & salubriter ordinata, & gesta fuerint, rescindere, mutare, aut contemnere solent sub omnibus & singulis pœnis supradictis expressè prohibemus, ne quisquam ab eisdem Commissariis facta & ordinata mutare, alterare, aut peruertere sine expressa licentia & permissione ipsius Ministri generalis, qui solus ea mutare valeat, vllo modo præsumant, decernẽtes irritum, & inane quidquid secus super his à quocunque quauis autoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.* Hæc Gregorius XIII. Quod decretum, vt dixi, est iuridicum. Nam quidquid faciũt prædicti Commissarij autoritate Ministri generalis, à quo missi sunt, efficiunt. Et licèt eorum extinguatur potestas visitationis tempore completo, durat tamen autoritas Ministri generalis, cuius virtute prædicta sunt facta. Notã tamen quòd licèt habeant autoritatem cum plenitudine potestatis, si faciant aliquid, quod ipsis Commissariis per generales constitutiones est prohibitum, contradictores, & inobedientes non incidunt in dictas pœnas. Nam licèt Summus Pontifex dicat, quòd non contraueniatur eorum ordinationibus, & mandatis, hoc intelligendũ est de ordinationibus & mãdatis, quę limites statutorum generalium non excedunt. Nunquam enim Papa in dubio est præsumendus, quod per generalem concessionem & decisionem vult derogare particularibus statutis rationalibus, prout dicitur in iure [d].

c Manipul. 10. part. fol. 325.

d ca. 1. de consti. li. 6.

QVÆSTIO LV.

De communicatione priuilegiorum, in viginti duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur viginti duo.

1 *Vtrùm ordines Mendicantes communicent in priuilegiis.*
2 *Vtrùm ordo Minimorum gaudeat priuilegiis Mendicantium.*
3 *Vtrùm ordo Seruorum Beatæ Mariæ gaudeat priuilegiis Mendicantium.*
4 *Vtrùm congregatio sancti Hieronymi Iesuatorum communicet cum priuilegiis Mendicantium.*
5 *Vtrùm religiosi Societatis Iesu gaudeãt priuilegiis Mendicantium.*
6 *Quæ sit communicatio priuilegiorum ordinis sancti Benedicti.*
7 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Cisterciensis.*
8 *Quam communicationem priuilegiorum habeant Carthusienses.*
9 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo sancti Hieronymi in Hispaniis.*
10 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo sanctissimæ Trinitatis.*
11 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Crucigerorum, ac religiosorum clericorum ministrantiũ infirmis.*
12 *Vtrùm religiosi sanctæ Mariæ à Mercede gaudeant priuilegiis Mendicantium.*
13 *Vtrùm moniales fruantur priuilegiis Regularium.*
14 *Vtrùm moniales Tertiariæ gaudeant priuilegiis ordinis Minorum.*
15 *Vtrùm moniales Conceptionis gaudeãt priuilegiis Mendicantium.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm ordines Mendicantes communicent in priuilegiis.

RESpondeo dicendo, quòd quantum ad ordinem Prædicatorum Leo X. prout habetur in Supplemento, *Proprio motu cõmunicauit, & de nouo concessit ordini Prædicatorum omnes & singulas gratias, concessiones, indulgentias, peccatorum remissiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, & indulta, tam spiritualia, quam temporalia, qualiacunque illa sint, quæ Minorum, Eremitarum sancti Augustini, Carmelitarum, Seruorum B. Mariæ, ac Minimorum fratrum ordinibus & eorum Ecclesiis & oratoriis, ac Ecclesias ipsas & oratoria visitantibus, cuiuscunque status, aut sexus existant, seu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon domibus, & præsidentibus, non solum generalibus, sed etiam prouincialibus, & conuentualibus, fratribúsque & sororibus, necnon monialibus & conuersis, & oblatis, ac vtriusque sexus personis de pœnitentia, seu tertij habitus nuncupatis, à prædecessoribus ipsius Leonis, aut ab ipso eiúsque successoribus, aut aliis autoritatem habentibus, coniunctim, vel diuisim, in genere, vel in specie, concessa sunt aut in posterum concedentur, ac si omnia & singula nominatim exprimerẽtur dicto ordini Prædicatorum, & illius Ecclesiis, oratoriis, & Ecclesias ipsas & oratoria visitantibus, seu pro earum manutentione & ornatu contribuentibus, necnon domibus Magistróque generali prouincialibus, & conuentualibus fratribus etiam sororibus siue monialibus, conuersis quoque, & oblatis, ac vtriusque sexus personis de pœnitentia nominatis, & aliis eiusdem ordinis personis.* Et addit Collector priuilegiorum Mendicantium, quòd Leo X. ponit in fine latissimas & fortissimas non obstantias, ita quòd in omnibus communicationibus priuilegiorum non reperiatur alia melior concessio, neque adhuc æqualis, vt patet intuenti, & propterea hanc hoc loco adduxi, relinquendo alias, scilicet, Sixti IIII. pro Prædicatoribus, & Minoribus, quarum vna ponitur in libro Monumenta ordinum primæ & secundæ [a] impressionis: alia verò continetur in Bulla aurea in eodem libro, & impressione prima [b] & secunda: alia verò in Supplemento [c] collocatur. Quantum autem ad ordinem patris nostri Beati Francisci inuenio, quòd Alexander VI. (prout habetur in lib. [d] Monumenta ordinum) *concessit fratribus Minoribus regularis Obseruãtiæ, vt omnibus & singulis gratiis, & priuilegiis, libertatibus, immunitatibus & indultis spiritualibus, & temporalibus tam fratrum Prædicatorum, quàm Eremitarum sancti Augustini, Beatæ Mariæ de monte Carmelo, omnibusq́; aliis Mendicantibus per Sedem Apostolicam, vel Legatos eiusdem etiam per literas Apostolicas Mare magnum nuncupatas, hactenus concessis (quorum tenores ac si de verbo ad verbum insererentur haberi voluit pro sufficienter expressis) vti, potiri, & gaudere liberè, & licitè possint & debeant in omnibus & per omnia, perinde ac si prædictis fratribus Minoribus specificè cõcessa fuissent.* Et aduertit in margine Collector [f] priuilegiorum Mendicantium, quòd ista sit ampla communicatio priuilegiorum. Sed amplior multò est communicatio priuilegiorum pro tribus ordinibus sanctissimi Patris nostri Francisci concessa à Clemente VII. sub annulo Piscatoris, die trigesima Maij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo, Pontificatus sui anno secundo. Cuius tenorem refert pater noster Christophorus à Capite fontiũ nostræ Minorum regularis familiæ quondam Generalis in compendio [g] ab ipso edito, quam ego etiam refero in fine explicationis Cruciatæ [h]. Qui Clemens VII. *Motu proprio & ex certa scientia, omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, indulgẽtias peccatorum remissiones, & gratias ac omnia & singula indulta ordini fratrum Minorũ regularis Obseruantiæ, & sanctæ Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupato ordinibus illorúmque fratribus, monialibus, sororibus, vtriusque sexus personis, ac monasteriis, domibus, Ecclesiis, & locis quibuscunque, etiam per modum extẽsionis, seu communicationis, & aliàs quomodolibet per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, ac per ipsum, & Sedem Apostolicã concessa autoritate Apostolica approbauit, & innouauit, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obseruari debere decreuit. Ipsósque fratres, moniales, sorores, personas, monasteria, domos, Ecclesias, & alia loca huiusmodi omnibus & singulis priuilegiis, immunitatibus, exemptionibus, concessionibus, indultis, indulgentiis, peccatorum remissionibus, & gratiis quibusuis congregationibus dictorum ordinum quomodolibet concessis, & concedendis, necnon quibuscunque facultatibus, & gratiis (futurum professioni regularis Obseruantiæ non contrariis) aliis ordinibus quibuscunque non Mendicantibus quomodolibet concessis & concedendis vti, frui, & gaudere posse atque debere in omnibus & per omnia, perinde ac si eis specialiter concessa fuissent.* Hæc Clemens VII. Quod magnum priuilegium & extensam communicationem inuenio fuisse confirmatam, & de nouo postea concessam à Papa Paulo IIII. & Pio V. & Greg. XIII. & Sixto V. vt patet ex priuilegiis & confirmationibus priuilegiorum, de quibus suprà egimus in quæstione de priuilegiis quoad eorum confirmationem.

a In 1. impres. fol. 61. & in 2. fol. 144. concess. 354.
b In 1. impr. fol. 66. & in 2. fol. 149. concess. 367.
c fol. 109. concess. 464.
d In 1. imp. fo. 76. & in 2. fol. 159. concess. 378.
f Habet. in compen. communicatio priuil. § 9.
g Habet. in d. comp. fol. 11.
h Cruci f. 194.

Quoad fratres verò Augustinienses inuenio, prout cõtinetur in Supplemento [i], quòd Alexander VI. *Motu proprio concessit fratribus Augustiniensibus, vt omnium & singulorum religionum cuiuscunque Obseruatiæ fuerint, & domorum, locorum & personarum in illis degentium, quibus, vt priuilegiis dicti ordinis Augustiniensium vti possint per eandem Sedẽ concessum est, possint & valeãt huiusmodi Augustinienses ipsorum locorum, domorum, & personarum in illis habitantium priuilegiis, indultis, immunitatibus, concessionibus, exemptionibus, indulgentiis, & libertatibus eis in genere quæcunque Apostolica autoritate concessis (quorum tenores haberi voluit pro expressis, & specificatis) vti, potiri & gaudere perpetuis futuris temporibus liberè & licitè.* Circa quam concessionem aduertit Collector [k] priuilegiorum mendicãtium, quod est magna, & cui nullibi aliam similem reperisse ait. Virtute autem huius videtur, quòd etiam fratres minores & alij mendicantes ratione communicationis priuilegiorum possunt vti priuilegiis illorum quibus sua priuilegia sunt communicata, vsque ad datam prædictæ concessionis Augustiniensium, sed non de in posterum concessis & concedendis, quia de illis non est facta mentio.

i Habetur in Suppl. fol. 78. concess. 135.
k Collect. tit. communi. priuileg. § 21.

Sed amplior multò quoad in posterum concedenda est concessio Iulij II. cuius tenor ponitur in Supplemento [l] ordinis. *Qui Summus Pontifex decreuit* com-

l Suppl. fol. 95. conce. 309.

communicationem priuilegiorum aliorum ordinum Mendicantium fratribus Augustinensibus ad ea etiam extendi, quæ viuæ vocis oraculo ab eis impetrata, aut in genere donata sunt, & voluit, vt quidquid alicui eorundem hoc modo, aut quouis alio concessum est hactenus, aut in posterum concedetur, siue conuentualibus, siue obseruantibus nuncupatis, id omne proprio motu, & ex certa scientia eisdem Augustinensibus sit concessum. Et idem Iulius II. confirmauit communicationem priuilegiorum, quā Sixtus IIII. fecerat inter fratres Augustinenses, & alios Mendicantes. *Et insuper decreuit, ac voluit quidquid vsque tunc ordini Minorum, aut Prædicatorum, aut Carmelitarum, aut Seruorum Beatæ Mariæ concessum ab Apostolica Sede est, & quidquid in futurum concedetur, eisdem fratribus Augustinensibus concessum sit. Itaque fratres huiusmodi eisdem concessionibus perpetuo vti possint perinde, ac si eis nominatim concessa essent.* Ita habetur in Supplemento [a] ordinis.

a Supple fol. 67 conc. 112

Quantum autem ad fratres Carmelitas inuenio, quòd Sixtus IIII. concessit *fratribus ordinis Carmelitarum, vt gaudere & potiri possint, & debeant priuilegiis, indulgentiis, gratiis, fauoribus, ac indultis, tam spiritualibus, quam temporalibus, concessis fratribus Prædicatoribus & Minoribus, ac Eremitis S. Augustini, veluti si prædicto ordini Carmelitarum nominatim concessa fuissent, aut concederentur in futurum.* Et circa huiusmodi concessionem facit copiosam specificationem de concessis respectu Prælatorum prædictorum ordinum. Ita habetur in libro Monumenta [b] ordinum, & in Supplemento. Ecce concessiones factas dictis ordinibus Mendicantibus, quæ secundum ius commune & antiquum inter Mendicantes numerantur. Postea autem agemus de aliis ordinibus, qui postea nomen Mendicantium sunt sortiti. Ex quibus concessionibus primò collige dictos ordines Mendicantes habere inter se priuilegiorum communicationem, sicut declarauit Pius V. & ante eum Leo X. & Iulius II. & Iulius III. & Paulus IIII. in suis Bullis, quæ Bullæ habentur in collectione priuilegiorum ordinis Prædicatorum facta à Patre Stephano [c] Vsus maris, & patet etiam ex superioribus allegatis. Secundò collige, non solum communicare in priuilegiis ipsis vsque ad datam prædictorum priuilegiorum concessis, sed in priuilegiis concedendis, non solum ordinibus Mendicantibus, sed etiam non Mendicantibus. Quod probatur ex Bulla communicationis facta a Leone X. fratribus Prædicatoribus. In qua non solum ipsis concessit communicationem priuilegiorum hactenus concessorum, sed etiam eorum, quæ in posterum concedentur. Et videmus, quod postea Clemens VII. fecit amplissimam communicationem priuilegiorum Minoribus communicando ipsis priuilegia, & gratias concessas, & concedendas in futurum aliis ordinibus, non solum Mendicantibus, sed etiam non Mendicantibus. Ex quo de primo ad vltimum colligitur, ordines Mendicantes non modò frui posse omnibus priuilegiis concessis singulis ordinibus Mendicantibus specialiter, sed etiam concessis aliis ordinibus non Mendicantibus, quod latiùs inferius explicabitur.

b In 1. impr. fol. 10. & in supp fol. 118. concel. 4 & 3.

c Vsus maris fol 156 cum sequent. & ex tabula 1 ae priuileg. communia.

ARTICVLVS II.

Vtrùm ordo Minorum gaudeat priuilegiis concessis ordinibus Mendicantibus.

Respondeo quòd, vt suprà [d] iam dictum est, ex priuilegio Pij V. *Ordo Minorum inter Mendicantes numeratur. Qui Pius V. ... quod omnia & singula* priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, gratias, libertates, indulta, & alias gratias tam per eum nuper, quam per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos ad Sedem eandem quomodolibet Mendicantibus ordinibus cōcessa ad præfatum ordinem Minimorū de nouo extendit, & ampliauit, ipsósque verè Mendicantes esse, & sub Mendicantium ordinibus esse & comprehendi debere. Nec non omnia & singula Conc. Trid. decreta pro Mendicantibus ordinibus declarata, & modificata etiam pro ordine Minimorū huiusmodi, declarauit & modificauit.* Ita habetur in dicta Bulla, quæ originaliter continetur in libro constitutionum Pontificalium [e] inter constitutiones Pij V. decima octaua in ordine: vbi ponuntur singulares & amplissimæ non obstantiæ. Et ante quam hic ordo inter Mendicantes locum haberet, continebatur in eius Marcmagno: *vt possint ipsi fratres Minimi transsūptare quæcunq; priuilegia & Bullas concessas aliis ordinibus, ac si illa mutata in eis nominibus, sub nomine Minimorum specialiter, & principaliter pro eo ordine emanassent.* Vnde ex priuilegiis tam Mendicātium, quàm non Mendicantium multa extraxerunt, quæ eis accommoda sentiebantur, Stephanus Vsus maris, & Gaspar parallellus ambo Generales, & in collectionibus priuilegiorum ab ipsis factis inseruerunt. Et certè ex superioribus hæc omnia coprobātur: nam cum ordines Mendicantes gaudeant priuilegiis cōcessis, & concedendis aliis ordinibus Mendicantibus, & nō Mendicantibus, clarè sequitur, quòd cùm prædictus ordo Minimorū gaudeat priuilegiis Mendicantium ex constitutione Pij V. gaudet per consequens priuilegiis concessis, & concedendis aliis ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus.

d Supr. qu. 2. art. 5.

e pag. 564.

ARTICVLVS III.

Vtrum ordini seruorum B. Mariæ priuilegia Mendicantium concedantur.

Respondeo dicendo, quòd Pius V. in constitutione articulo superiori allegata facit mentionem, se inter ordines Mendicātes ordinem Seruorum B. Mariæ constituisse, & similiter sicut ordinem Minorum ea constitutione declarauit esse Mendicantem, & omnia Mendicantibus concessa priuilegia & indulta ipsimet religioni cōmunicat. Et credendum est idipsum ordini Seruorum Beatæ Mariæ concessisse, cum eam inter Mendicantes connumerauerit.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum congregatio S. Hieronymi Iesuatorum communicet in priuilegiis Mendicantium.

Respondeo dicendo, quod Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, die decima nona Nouembris, pontificatus sui anno secundo, inter ordines Mendicantes hanc religionem connumerari voluit. *Vnde motu proprio, non ad ipsius congregationis, vel illius fratrum, aut alterius ex bis illis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de sua mera liberalitate ac ex certa scientia, & de eiusdem Sedis potestatis plenitudine, omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones facultates, gratias, libertates, indulta, & alias gratias, tam per eum, quam per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, & Sedem eandē quomodolibet Mēdicantibus ordinibus concessa, eorū omnium, ac desuper, & tam sub plumbo, quam sub forma breuis confectarū literarum tenore, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro expressis, & insertis habens, ad ipsam con*

gregatione Iesuatorũ, illius fratres, domos, Ecclesias & loca quæcũq; de nouo, quod ad ea, quæ eorũ regulæ, & modo viuendi non repugnãt, auctoritate Apostolica tenore præsentium extendit. Et amplius ipsos verè Mẽdicãtes, & sub Mendicantiũ ordinibus esse, & cõprehendi debere. Necnõ omnia & singula Concil. Trid. decreta pro Mendicantibus huiusmodi declarata, & modificata etiam pro congregatione huiusmodi, eiusque fratribus declarauit & modificauit. Ita habetur in libro constitutionum Pontificalium.

ARTICVLVS V.

Vtrùm religiosi Societatis Iesu gaudeant priuilegiis Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quòd supposito quòd religiosi Societatis Iesu inter Mendicantes auctoritate Apostolica connumerantur, per cõsequens debemus concedere ipsos gaudere priuilegiis concessis ordinibus Mendicantibus. Quod ipsum specialiter ipsis concessit Pius V. prout refertur in cõpendio [a] Societatis. Dicitur enim ibi, quòd *Omnia priuilegia, etiam speciali nota digna, immunitates, exemptiones, facultates, concessiones, indulta, indulgentiæ, peccatorum remissiones, gratiæ, tam spirituales, quàm temporales, literæque Apostolicæ, etiam instituendi sine mixtim concurrentia, etiam per modum extensionis, aut communicationis, aut aliàs concessa, seu concedenda quibusuis ordinibus fratrũ & sororum Mendicantium, illorúmque congregationibus, conuentibus & capitulis ac vtriusque sexus personis, ac illorum monasteriis, domibus, Ecclesiis, & hospitalibus, & aliis piis locis, conceduntur Præposito, atque omnibus Societatis personis, domibus, ac collegiis non solùm ad illorum instar, sed pariformiter, & æquè principaliter.* Vnde infert idem Collector priuilegiorum dictæ Societatis, quòd per priuilegium concessum Minoribus per Clementem VII. quod in articulo primo huius quæstionis retulimus, religiosi dictæ Societatis, Ecclesiæ ac loca gaudent omnibus & singulis priuilegiis, immunitatibus, exemptionibus, concessionibus, indultis, indulgentiis, peccatorum remissionibus, & gratiis, quibusuis congregationibus ordinum mendicantium quomodolibet concessis, & concedendis. Gaudéntque prætereà quibusuis facultatibus, & gratiis siue pro ... regularis obseruantiæ non contrariis aliis ordinibus quibuscunque non mendicantibus, quomodolibet concessis, & concedendis, in omnibus & per omnia perinde ac si ipsis concessa specialiter fuissent. Ait prætereà Collector, quòd patet per facultatem Prædicatorum possunt dicti religiosi, & eorum domus, & Ecclesiæ, & alia loca frui omnibus priuilegiis mendicantium, & aliorum quorumcunque ordinum, congregationum, & confraternitatum fratribus & personis, Ecclesiis, & monasteriis, domibus & oratoriis, & aliis piis locis, per Iulium III. suósque prædecessores concessis. Ita concessit Iulius III. ordini Prædicatorum, prout in eorum libro continetur [b].

Aduertit Collector priuilegiorum [c] Societatis quòd vt gratiis suprædictis, & priuilegiis possit Societas Iesu vti, opus est, ne instituto Societatis, & voluntati, ac beneplacito Præpositi generalis, seu deputatarum personarum, refragentur. Aduertit insuper idem Collector [d], quòd *omnia aliorum priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, concessiones, indulta, indulgentiæ, remissiones, gratiæ, & literæ Societati concessæ, de quibus in præcedentibus fit mentio, necnon, & quæ ipsi Societati nominatim, vel eius Præposito aut personis, seu locis hactenus concessa sunt, seu in posterum concedentur, Præposito generali concessa intelliguntur: qui illa per se ipsum, vel alium, seu alios ab eo, vel de eius commissione electos, seu eligendos, quibuscunque personis de Societate sub eiusdem obedientia degentibus, & qui in ea tria vota consueta etiam simpliciter emiserint, communicare liberè poterit. Nec aliter cæteræ personæ Societatis prædictis priuilegiis, facultatibus & aliis præmissis vti, aut gaudere possunt: illorúmque vsus iuxta Societatis institutum, constitutiones, & morem esse debet.* Prout concessit Gregorius XIII. Qui postea viuæ vocis oraculo concessit, vt prædicta communicatio nouitiis etiam fieri possit. Hæc Collector dictorum priuilegiorum Societatis. Qui addit, quòd hanc communicationem poterunt concedere superiores nouitiis sicut & cæteris.

Ex his infertur, quàm ample sit communicatio priuilegiorum concessa his quatuor ordinibus mendicantibus sub titulo mendicantium aggregatis. Gaudent enim priuilegiis dictis mendicantibus cõcessis, & concedendis. † Sed his videtur necessariò esse addendum, an priuilegia concessa Societatis Iesu Collegiis, ipsi Societati concessa censeantur? Quod dubium excitat [e] Horatius Mandosius, ipsúmque diffusè pertractat resoluens, ac cõcludens quòd priuilegia concessa Societati minimè Collegiis Societatis communicata censentur, cùm priuilegia etiam data paritatis ratione, non sunt de persona ad personas extendenda. Pro cuius resolutionis explicatione, aduerte magnam esse differentiam inter Societatem eiusque domus & collegia; domus enim ad professorum habitationem sunt destinata, & ibi dicitur esse Societas: collegia verò pro scholaribus sunt instituta. Magna autem est differentia inter professos Societatis, & scholares, cum professi sint irreuocabiliter religiosi, scholares autem possunt ab ipsa Societate expelli à Præposito generali iuxta constitutiones ipsiusmet Societatis à Sede Apostolica confirmatas, imo existimat habitationem prædictorum scholarium verè & propriè non debere nomine collegij nuncupari, ex eo quòd inter eos nullum capituli, seu collegij signum apparet; ipsi enim non habent proprium sigillum, non arcam communem, non communem thesaurarium, non proprium locum, vbi tractatus negotiorum communium habeatur, nec alia quæ ad capitulum, seu collegium instituendum requiruntur, de quibus per [f] Hostiensem, Ioãnem Andream, Lucam de Penna. At scholares de quibus in præsentiarum nobis est sermo, non solùm ad hæc pertractanda collegialiter non congregantur, imò nec cõgregari possunt, cùm omnis eorum gubernatio, tam circa personas, quàm circa res penes Præpositum generalem resideat, vt patet ex literis Pauli III. ex Iulij III. & ex constitutionibus [g] ipsius Societatis. Credit tamen ipse Horatius Mandosius Societatem habere priuilegium, quo tam professi quàm scholares in priuilegiis communicant. Quod re vera constat esse verum ex priuilegio Pij V. superius in hoc articulo relato, ibi, *Conceduntur Præposito atque omnibus Societatis personis, domibus ac collegiis, &c.* à cuius tenore non est recedendum iuxta sacros canones [h] †.

a Compen. Societ. titu. communicatio gratiarum. § 1.

b fo. 100. p. 1. & seq.

c Comp. Societ. vbi su. §. 4.

d Comp. Societ. & vbi supra §. 5.

e Mandos. de priuil. ad instar, glo. 1. à nu. 10. vsque ad n. 13.

f Hostiens. in 1. nouel. colu. 1. ver. etiam notandum vt. Ioan. Andr. de iur. patronat. Pena in l. 2. C. de curial. verb. l. 10.

g Constit. Societ. pag. 135.

h cap. porrò. e. recipimus de priuil.

ARTICVLVS VI.

Quæ sit communicatio Ordinis sancti Benedicti.

RESpondeo dicendo, quòd Eugenius Quartus, *concessit quòd omnia, & singula indulta, con-*

conceß[illegible], [illegible], indulgentiæ, ad quæcunque alia monasteria [illegible] Benedicti Vallisoleti, [illegible] monachis quomodolibet conce[illegible], & singula monasteria reformata in Hispania per dictum monasterium, ac alia, quæ in posterum reformabuntur, & de nouo construentur, eisq; aggregabuntur, vel subiicientur monasteria, & eorum membra illorumq; Prælatos, [illegible] personas, ac visitantes integre, & plenariè extendant, [illegible] supradicta monasteria, Prælati personæ, [illegible] om[illegible] ibus, & singulis [illegible], [illegible] gaudere [illegible], & debeant, iuxta omnium eorum formam. ac concessiones, exemptiones, indulta, & indulgentiæ sint, & [illegible] habeantur perinde in omnibus, & per omnia ac si pro [illegible] omnibus, [illegible], aut [illegible] bet eorum [illegible] singulariter, ac nominatim concessa fuissent, & prout, aut [illegible] quælibet sp[illegible] tenor [illegible] emanarent, [illegible] pro tempore [illegible] arum c[illegible] locorum in erueniat. Quodque præsente[illegible] ex [illegible] Prioratibus, ac [illegible] præfatis se extend[illegible], & de [illegible] intelligatur, [illegible] quorum pro tempore fuerit numerus d[illegible] ad minus, & quandiu vixerint in [illegible] regulari. Ita [illegible] tur in compendio [a] Mendican[illegible] vbi affirmat collector vidisse [illegible] sub [illegible] authentico.

Insuper Iulius II. *Venerabilis Abbatibus, Prioribus, Præsidentibus, & conuentibus [illegible] aliisque [illegible] personarum monasteriis [illegible] Hispaniæ ordinis sancti Benedicti conce[illegible] & singulis priuilegiis, immunitatibus, indul[illegible], [illegible], exemptionibus, libertatibus, & [illegible] congregationi Casinensi, seu sanctæ Iustinæ, ea[illegible] monasteriis, Abbatibus, Prioribus, Præsidentibus, conuentibus monachis, [illegible], & aliis religiosis personis per Sedem Apostolicam in genere concessis, quorum tenore, ac si de verbo ad verbum præsentibus inferentur, & [illegible] expressis & insertis haberi [illegible], possint [illegible] gaudeant, ac vti, potiri, & gaudere [illegible], & valeant in omnibus & per omnia, perinde ac si omnia & singula priuilegia præfata huiusmodi congregationi sancti Benedicti Hispaniæ, aliisque monasteriis, Abbatibus, Prioribus, Præsidentibus, monachis, & aliis personis religiosis præfatis specialiter, & expresse concessa fuissent.* Ita refertur in dicto compendio Mendicantium [b] fuisse concessum. Et hoc ait Collector ibi vidisse sub sigillo authentico.

Insuper Sixtus V. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, [illegible] Kalendas Decembris, pontificatus sui anno tertio, *concessit congregationi sancti Benedicti regnorum Portugalliæ, ac omnibus & singulis illius monasteriis, Prioribus, & aliis regularibus locis, tam præsentibus quam futuris, eiusdemque Generali, & aliis Abbatibus, Definitoribus, Visitatoribus, superioribus, monachis, religiosis, nouitiis, conuersis & cæteris personis, nunc & pro tempore existentibus, vt omnibus & singulis priuilegiis, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, prærogatiuis, antelationibus, fauoribus, præeminentiis, indultis, licentiis, statutionibus, declarationibus, facultatibus, concessionibus, indulgentiis etiam plenariis, & peccatorum remissionibus, ac relaxationibus, aliisque vniuersis & singulis gratiis spiritualibus, & temporalibus S. Hieronymi, & sancti Bernardi, & aliis Cisterciensis ordinis, necnon Casinensis, & Vallisoleti dicti ordinis sancti Benedicti congregationibus huiusmodi per vniuersum orbem constitutis, ac cuilibet eiusdem congregationis sancti Benedicti regni Portugalliæ monasteriis, seu illorum Ecclesiis, seu regularibus locis, eorum generalibus, ac aliis Abbatibus, diffinitoribus, visitatoribus, superioribus, conuentibus, monachis religiosis, nouitiis conuersis, ac familiaribus personis, ac illorum intuitu, & contemplatione per quoscunque prædecessores nostros, ac etiam nos, & successores nostros Romanos Pontifices ac Sedem prædictam, atque etiam Imperatores, Reges, & alios Principes, & quemcunque, seu quoscunque alios sub quacunque forma, & verborum expressione, ac quauis tam Apostolica, quam ordinaria, vel alia autoritate, necnon tam in genere, quàm in specie, & particulariter, quam per modum communicationis, & extensionis, & ampliationis, quam simplicis & indiuiduæ & particularis, & specialis concessionis, hactenus, ac etiam iteratis vicibus confirmatis, & approbatis, ac in posterum pro tempore concedendis, confirmandis, & approbandis, etiam si talia forent, quæ specialem eorum requirant mentionem, ac quibus illa & illi quomodolibet vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt & poterunt, &c. Non obstantibus constitutionibus, [illegible] reuocationibus, ac aliis prærogatiuis, & [illegible] de non concedendis indulgentiis ad instar, & aliis Cancellariæ Apostolicæ regulis, aliisque Apostolicis neque in [illegible] prouincialibus, & Synodalibus Conciliis, [illegible] generalibus constitutionibus, & ordinationibus.* Hoc [illegible] priuilegium vidi sub sigillo authentico in libro priuilegiorum congregationis sancti Benedicti regnorum Portugalliæ, impresso Romæ ex Typographia Titi, & Pauli de Dianis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono, in pagina decima sexta eiusdem libri. Et refert Collector priuilegiorum Cisterciensis ordinis [illegible] priuilegiorum concessum dictæ congregationi a Gregorio XIII. sub annulo Piscatoris, vigesima tertia die Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo, Pontificatus Domini papæ, anno [illegible]. Ex quo priuilegio [illegible] hanc congregationi concessa esse priuilegia, concessa & concedenda congregationi S. Bernardi [illegible] Cisterciensis. Vnde, cum congregationi ordinis Cisterciensis sint concessa priuilegia omnium aliorum Mendicantium, & non Mendicantium, prout patebit ex priuilegio Gregorij XIIII. infra citando, clarum est, quòd potest dicta congregatio, & eorum fratres, loca, monasteria, [illegible] conuersi, familiares, & aliæ personæ frui priuilegiis concessis, & concedendis quibuscunque ordinibus etiam Mendicantibus.

a Compend. Mend. [illegible] communi priuil. §. 34.

b Compend. Mendicantium vo[illegible] sup. §. 53.

ARTICVLVS VII.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Cisterciensis.

RESPONDEO dicendo, quod nouissime Gregorius XIIII. Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die vigesima octaua Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Pontificatus sui anno primo, confirmans priuilegia huius sacræ religionis, ait in hunc modum: *Et insuper ob singularem reformationem, & obseruantiam dictæ congregationis in eisdem monasteriis institutam, & conseruatam eosdem amplioribus fauoribus condecorare volentes, omnia & singula priuilegia, prærogatiuas, concessiones, antelationes, fauores, facultates, declarationes, absolutiones, relaxationes, dispensationes, statutiones, indulgentias etiam plenarias, ac peccatorum remissiones, conseruatorias, immunitates, exemptiones, libertates, præeminentias, & indulta cuiusuis generis existentia, cæterasque gratias spirituales, & temporales, tam eidem Cisterciensi, eiusque Abbati, & Capitulo etiam generali, ac quibusuis illorum monasteriorum Abbatibus, etiam quatuor primis de firmitate P[illegible] tiniaco Claraualle, & Morimundo, quam etiam sancti Benedicti*

nedicti, ac quibusuis alias similium, vel dissimilium ordinibus, & religionibus sub quibusuis regulis, constitutionibus, aut ordinationibus degentibus, seu militantibus, & quibusuis illorum respectiuè congregationibus, militiis, eorumque professoribus, atque vtriusque sexus eorum monasteriis, domibus, Ecclesiis, necnō collegiis, vniuersitatibus, cōfraternitatibus, piis, & charitatiuis locis, eorumque, in quibusuis festiuitatum, ac aliis diebus Ecclesias visitantibus, ac earundem religionum Generalibus, Præsidentibus, & quibusuis superioribus, Prælatis, ac Capitulis etiam generalibus, prouincialibus, seu intermediis, eorumque diffinitoriis, Abbatibus, Prioribus, Diffinitoribus, Cōsiliariis, & quibusuis officialibus, Rectoribus, ministris, monachis, nouitiis, monialibus, fratribus, cōuersis, cōfratribus, procuratoribus, familiaribus, benefactoribus, ac eorū & earū vtriusque sexus quibusuis regularibus personis, tam in vrbe, quàm in quibuscunque mundi partibus consistentia, seu consistentibus, etiam illorum intuitu, aut aliis quomodolibet concessa, quibus de iure, vsu & consuetudine, vel priuilegio, seu constitutione Apostolica, vel Imperiali, Archiepiscopali, Episcopali in genere, vel in specie, ac tam communicationem, quàm dictam, etiam per fel. [illegible] signaturam, vel viuæ vocis oraculo, aut per viam communicationis, & extensionis, aut proprio motu, aut alias quomodolibet vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, frui, potiri, & gaudere quomodolibet possunt, quorum tenores haberi volumus pro expressis, ac si de verbo ad verbum insererentur: etiamsi talia essent, vel forent, quæ specialem & indiuiduam requirerent mentionem, seu particularem insertionem ad primò dictam congregationem regularis Obseruantiæ S. Bernardi, ac singula illius tam virorum quàm mulierum monasteria, illorumque quoscunque superiores, Prælatos & vtriusque sexus quascunque regulares & singulares personas. Ita quòd dicta congregatio sancti Bernardi, atque vtriusque sexus eius monasteria, Prioratus, grangias, domos, Ecclesias, collegia, pia & charitatiua loca, sanctorúmque festiuitates, conuentus, & Capitula etiam generalia, particularia, vel intermedia, Generalisque reformator, diffinitores, consiliarij, visitatores, Abbates, Abbatissæ, Priores, & quicunque alij superiores, officiales, & ministri, monachi, moniales, nouitij, fratres, conuersi, donati, oblati, commissi, familiares, confratres, procuratores, ac negotiorum gestores, benefactores, & aliæ singulares vtriusque sexus regulares personæ, ac eorum res, & bona sub eorum cura, & secundùm eiusdem congregationis instituta nunc, & pro tempore viuentes & existentes, premissis omnibus & singulis æquipararè formiter, respectiuè, & absque vlla penitus differentia singula singulis concernentia, perinde ac si ea omnia illis, & eorum singulis principaliter, & expressè, & non ad instar concessa fuissent, ac si in eis talis ordo & congregatio sancti Bernardi primò dicta, illiúsque Capitula, monasteria, Ecclesiæ, dictique superiores Prælati, ac vtriusque sexus dictæ personæ, res & bona expressa & prænominata fuissēt, & essent, ac si pro & in fauorem eorundem à Sede Apostolica à principio emanassent, & fuissent immediatè concessa, inquantum dictæ congregationis expediat, eiusque gubernio, constitutionibus, & diffinitionibus nō aduersentur, vti, frui, & gaudere liberè & licitè possint, & valeant, autoritate & tenore prædictis concedimus, & indulgemus, Illaque omnia & singula eis & eorum cuilibet, iisdemque autoritate & tenore similiter perpetuo extendimus, eisque communicamus, &c. Non obstantibus præmissis, & de non expediendis literis super indulgentiis ad instar, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. etiam prædecessoris nostri de [illegible], & Concilij generalis edita de duabus dietis, aliisque Apostolicis, ac in prouincialibus & Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus, ac quorumuis ordinum congregationibus, monasteriorum, & regularium, locorum præfatorum, etiam iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, consuetudinibus, declarationibus, & inhibitionibus, priuilegiis quoque, & literis Apostolicis etiam Legatis, Nuntiis & Ordinariis ac ordinibus præfatis eorumque superioribus, & personis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, etiam in fundatione, vel dotatione obtentis, &c. Hoc priuilegium vidi sub sigillo authentico. Et posui hanc notabilem priuilegiorum communicationem, quia aliam similem non inueni, & ex ea colligam multa, quæ in articulis sequentibus discutientur. Obiter autem ex ea est notandum, quòd aliqui considerantes hanc non obstantiam generalem etiam constitutionum in Conciliis generalibus editarum, vt constat ibi, *Et Synodalibus Concilijs editis, generalibus, vel specialibus*, dubitanter asseruerunt in dicta Bulla confirmari priuilegia religionis Cisterciensis, etiamsi sint contra generale Concilium Tridentinum, sed reuera non confirmantur. In hac enim Bulla duo determinat Summus Pontifex. Primum est, quòd confirmat, & de nouo concedit omnia priuilegia directè, vel indirectè concessa, & communicata dictæ religioni. Et in ea confirmatione, & innouatione dicit expressè, quòd ea confirmat & innouat quatenus sunt in vsu, & decretis Concilij Tridentini non aduersantur, prout patet ex tenore ipsius Bullæ relatæ supra [a]. Secundum quod determinatum est, quòd ipsi ordini concedit Summus Pontifex communicationem omnium priuilegiorum concessorum, & concedendorum omnibus ordinibus, & piis locis, & in non obstantiis, quas proponit, addit quòd hæc communicatio ipsis conceditur, non obstantibus quibuscunque constitutionibus Apostolicis, etiam in generalibus Conciliis editis. Et certè nullum est decretum in Conciliis generalibus, neque in Concilio Tridentino editum, prohibens huiusmodi communicationem. Et quòd illa non obstantia constitutionum in Conciliis generalibus editarum tantùm referatur ad secundum, quod determinat ipsa Bulla, & non ad primum, patet: nam repugnantia in principe non est admittenda, prout dicitur in iure [b]. Et Baldus ait [c], quòd in principe debet esse constans voluntas, & quòd principi conuenit illud verbum, *semel loquutus est Deus*, ideoque debet esse immobilis, vt lapis angularis, & polus in cœlo. Et magna re vera esset contradictio in eadem Bulla, cùm in ea determinatum sit, dummodo decretis sacri Concilij Tridentini non aduersetur, & infra cōcedatur etiam quocunque generali Concilio non obstante. Vnde necessariò debemus intelligere, quòd primum conceditur dummodo decretis Concilij non contradicat: secundum verò indulgetur non obstante eodem Concilio.

a Sup. q. 5. ar. 2.

b Clemen. vn. de renun. c. vbi repugnātia. de regulis iuris.

c Bald. consil. 327. vol. 1. n. 4.

ARTICVLVS VIII.

Quam communicationem priuilegiorum habeant Carthusienses.

RESpondeo dicendo, quòd Gregorius XI. cōcessit *Carthusiensibus, vt omnia priuilegia domui Carthusiæ Gratianopolitanæ, & aliis domibus Carthusiensis ordinis concessa, ad omnes & singulas domus dicti ordinis, etiam in posterum ædificandas se extendant, cùm canonicè fundatæ, & ædificatæ extiterint. Et quòd domus ipsæ, ac personæ, quæ in ipsis pro tempore morabuntur, omnibus & singulis priuilegiis huiusmodi gaudeant, sicut gaudent domus Carthusiæ, & aliæ domus & personæ in eis degentes.* Et Pius II. *concessit præfatis Carthusiensibus, vt priuilegia, concessiones, indulgentiæ, libertates, exemptiones, immunitates, gratiæ, & indulta prædicto ordini, domibus, ac personis etiam motu proprio, & ex certa scientia quouis modo, respectiuè, singularitate,*

te, seu causa communiter, vel diuisim concessa, quotquot, & qualiacunque sint, etiamsi expressione indigerent indiuidua, siue aliàs speciali, eorumque omnium, & singulorum tenores & effectus, ac si de verbo ad verbum inserta forent, & specificè narrata, ad omnes & singulas eiusdem ordinis domus, etiam in posterum ædificandas, personas ad singulas earundem domorum pro tempore personas pariformiter extendantur, tam in iudicio, quàm extra &c. Hæ duæ cõcessiones ponũtur à Collectore priuilegiorum Mendicantium, tanquam sub sigillo authentico ab eo originaliter extractæ.

ARTICVLVS IX.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo sancti Hieronymi in Hispania.

a Collect. tit. extensio priuilegio.

RESpondeo dicendo, quòd Collector [a] priuilegiorum ordinis Diui Hieronymi in Hispania ponit & colligit aliquas concessiones, quibus quod erat cõcessum aliquibus particularibus monasteriis, aliis per modum extensionis fuit à Summis Pontificibus communicatum. Sed quia in confirmatione priuilegiorum, quam ista sacra religio à Pio IIII. & à Pio V. & à Sixto V. adepta est, dictæ concessiones, & aliæ multæ sunt ab his Summis Pontificibus dicto ordini condonatæ, & ideo licuit tantùm in præsentiarum concessiones horum Ecclesiæ patrum referre. Pius enim IIII. Pontificatus sui anno sexto, quarto Kalendas Augusti, *Ad instantiam inuictissimi Regis Philippi Hispaniarum II. huius nominis, omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, & prærogatiuas, indulta temporalia, fauores & gratias ordinis, & singulis, & cuius monasterio, per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores, ac per se, & Sedem Apostolicam, eiusque Legatos, & Nuntios in genere, vel in specie concessa ad omnia & singula monasteria ordinis, tam virorum, quàm mulierũ, quibus in specie concessa non sunt, & in quibus aliæ causæ concessionis, & indultorum prædictorũ aliàs quàm vt præfertur subeant, ad id, vt ipsa monasteria illis pariformiter vti, frui, & gaudere possent, & deberent, perinde ac si eis specialiter cõcessa fuissent, autoritate Apostolica extendit, & ampliauit, illaque inter omnia tam virorũ, quàm mulierum monasteria ordinis in omnibus, & singulis communicauit.*

b Coll. vbi su. §.16.

Aduertit autem Collector [b], quòd literæ supradictæ extensionis non fuerunt expeditæ à Pio IIII. sed à Pio V.

Postea verò Sixtus V. sub annulo Piscatoris anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimo nono, Pontificatus sui anno primo, die decima tertia Decembris, *Omnia & singula priuilegia immunitates libertates, prærogatiuas, indulta spiritualia & temporalia, fauores & gratias, etiam per modum cõmunicationis & extẽsionis eidem ordini sancti Hieronymi, ac singulis eius monasteriis, domibus, locis, & congregationibus, illorumq; conuentibus, superioribus, prioribus, fratribus, ministris, & etiã vtriusq; sexus personis, eiusq; capitulo per quoscunq; Romanos Põtifices prædecessores suos & per se, & per Sedẽ Apostolicã eiusq; Legatos & Nũtios in genere, vel in specie sub quibuscunq; tenoribus, & formis, etiã motu proprio, & ex certa scientia, vel ad Imperatorũ, Regũ, Reginarum, Ducum, aut aliorũ Principum instantiam, quomodolibet concessa, communicata, extẽsa, cõfirmata, & innouata, ac literas desuper confectas, cum omnibus & singulis in eis cõtentis clausulis & decretis (quatenus sint in vsu, & decretis Concil. Tridentini non aduersentur) Apostolica autoritate approbauit, & cõfirmauit, illisque perpetuæ, & inuiolabilis firmitatis robur adiecit, ac de vno monasterio ad aliud extẽdit; ac omnes & singulos tam iuris, quàm facti defectus, si qui forsã interuenerint, in eisdẽ suppleuit, & nihilominus pro potiori cautela illa omnia eidem ordini sancti Hieronymi, ac singulis eius monasteriis, domibus, locis & cõgregationibus ac illorum superioribus, fratribus, & etiam vtriusque sexus personis quibuscunque de vno eorum monasterio ad aliud extendit.*

Et insuper omnes & singulas gratias spirituales, tã coniunctim, quàm diuisim, & aliàs quomodolibet, quibusuis aliis ordinibus, religionibus, congregationibus, ac tam virorum, quàm mulierum monasteriis & domibus, cæterisque regularibus, vel piis locis in quibuscunque mundi partibus constitutis, illorumque superioribus, officialibus, ministris, eorumque Capitulis, & etiam vtriusque sexus personis quibuscunque, per quoscũque Romanos Pontifices, etiam prædecessores suos, & se, Sedẽmque prædictam quomodolibet cõcessas (in vsu tamen existentes, ac decretis Concilij prædicti non contrarias) quibus ordines, congregationes, monasteria, domus, cæteraque regularia vel pia loca, illorũmque superiores officiales, ministri, & personæ huiusmodi de iure, vsu, consuetudine, vel priuilegio cõcessione Apostolica vtũtur, fruuntur, potiuntur & gaudent, ad dictum ordinem sancti Hieronymi, ac singula eius tã virorum, quàm mulierum monasteria, domus, loca & congregationes, illorumque superiores, officiales, ministros, ac alias etiam vtriusque sexus personas & Capitula nunc & pro tẽpore existentia ita quòd præmissis omnibus & singulis æquè, ac pariformiter, & sine aliqua differentia, vti, frui, potiri & gaudere liberè, & licitè possint, perinde ac si illa omnes dicto ordini sancti Hieronymi, illiusque monasteriis, locis, & personis prædictis specialiter, & expressè, ac principaliter, non autem ad instar concessa fuissent, autoritate & tenore prædictis extendit, illaque omnes & singulas sancti Hieronymi, illiusque monasteriis, locis & etiam vtriusque sexus personis prædictis communicauit. Hæc Sixtus V. pro dicto ordine. Quæ communicatio quàm magna sit, patet intuenti, & ex dicendis articulis sequentibus patebit.

ARTICVLVS X.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo sanctissimæ Trinitatis.

RESpondeo dicendo, quòd Leo X. & Adrianus VI. *concesserunt ordini sanctissimæ Trinitatis, & Redẽptionis Captiuorum ac illius monasteriis, ministris, superioribus, fratribus, atque aliis quibuscunque in eisdem monasteriis pro tempore degentibus personis prouinciæ Castellæ, Legionis Granatæ regnorum in Obseruantia regulari degẽtibus, vt omnibus & singulis priuilegiis, prærogatiuis, concessionibus, exemptionibus, immunitatibus, exemptionibus, fauoribus & indultis, ac peccatorum remissionibus, & indulgentiis etiam Mare magnũ nuncupatis, & aliis quibuscunque literis Apostolicis, & gratiis quibuscunque, etiam viuæ vocis oraculo quatuor ordinis Mendicantium, & eorum singulis etiam quoad interdicti relaxationẽ, & Missarum in eorum festiuitatibus, commemorationibus, & solemnitatibus celebrationem, & aliàs quouis modo per quoscũque Romanos Põtifices, ad Sedẽ Apostolicam in genere, vel in specie, tunc & pro tempore concessis, & confirmatis, & innouatis, quorum omnium tenores haberi voluerunt præfati Leo & Adrianus pro expressis, & quibus domus priores, & fratres ordinum Mendicantium huiusmodi de iure, vel cõsuetudine, & iuxta priuilegia, & indulta prædicta vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, & potiri & gaudere possent quomodolibet in futurum vti, potiri & gaudere, in omnibus & per omnia, perinde ac si singula priuilegia huiusmodi ordinis sanctissimæ Trinitatis & Redemptionis Captiuorum, ac illius monasteriis ministris, superioribus, fratribus & personis præfatis specialiter concessa fuissent.*

Hæc concessio & amplissima communicatio adducuntur pro authentica à Collectore [a] priuilegiorum Mendicantium.

[a] *Coll. mend. in compend. ti. cōmunicatio priui. §. 38. & 39.*

Ex qua cõcessione colligitur, quòd fratres & moniales sanctissimæ Trinitatis & Redemptionis Captiuorum, ac illorũ monasteria prouinciæ Castellæ, Legionis, & Granatæ regnorum, gaudent omnibus concessionibus, & indultis, quibus fruuntur fratres Mendicantes, & eorum monasteria, & quibus in futurum quomodolibet, vti, potiri & gaudere possent.

ARTICVLVS XI.

Quam communicationem priuilegiorum habent fratres Crucigerorum, ac religio clericorum Ministrantium infirmis.

RESpondeo dicendo, quòd congregationi fratrum Crucigerorum, ac religioni clericorum Ministrantium infirmis à Gregorio XIIII. anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, *fuerunt communicata omnia priuilegia, exemptiones, immunitates, indulgentia, facultates, libertates, indulta, concessiones, & gratia quorumvis, etiam Cisterciensium, Cluniacensium, ac sancti Benedicti monachis, clericis regularibus, & presbyteris collegialibus Societatis Iesu, & Canonicis congregationis Lateranensis, ac quibuscunque aliis clericis regularibus, & aliorum tam Mendicantium, quàm nõ Mendicantium ordinum, & congregationum fratribus, & personis, tam in spiritualibus quàm in temporalibus, in specie, vel in genere etiam communicatiuè per quoscunque Romanos Pontifices quomodolibet concessis, quæ tamen sunt in vsu, neque sub vllis reuocationibus comprehensa, nec decretis dicti Concilij cõtraria, ac illorum omnium participes esse possint & debeant, pariformiter & æquè principaliter absque vlla prorsus differentia, perinde ac si congregationi, Ecclesiis, & domibus ipsorum nominatim & specialiter, ac generaliter concessa fuisset.* Ita latissimè habetur in constitutionibus Gregorij XIIII. quæ incipit, Illius qui pro gregis. Ita refert Hieronymus [b] Alorbo, in additionibus ad compendium Mendicantium.

[b] *Alorbus tit. communicatio priui. p. 100.*

ARTICVLVS XII.

Vtrùm religiosi sanctæ Mariæ à Mercede gaudeant priuilegiis Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quòd Leo X. Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexto, die quinto Kalẽdas Augusti, Põtificatus sui anno quarto, *Singulorum priuilegiorum, gratiarum, & indultorum spiritualium, & temporalium, tam beatæ Mariæ de Mercede, quàm etiam Mendicantibus ordinibus illorumque personis & locis per Sedem Apostolicam concessa concedit.* Prout ego vidi in Bulla Authentica eiusdem ordinis ab eodem Pontifice Maximo expedita. Circa istam concessionem aduertendum est, quòd in ea non conceduntur priuilegia concedenda post eius datam ipsis ordinibus Mendicantibus, sed tantùm concessa vsque ad datam dictæ concessionis. Vnde non gaudẽt prædicti fratres concessione eiusdem Leonis X. cõcessa fratribus Prædicatoribus, qua ipsis indulgetur, vt possint frui indultis, non solùm concessis ordinibus Mendicantibus, sed etiam in posterum concedendis. Concessio enim facta fratribus Prædicatoribus fuit facta anno Domini millesimo quingentesimo decimo octauo, Pontificatus eiusdem Leonis X. anno sexto. At concessio facta dictis fratribus S. Mariæ de Mercede fuit facta antea, anno Domini millesimo quingentesimo decimo sexto, Pontificatus eiusdem domini Papæ anno quarto. Verum est tamen, quòd per concessionem Sixti V. eidem ordini datam apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die vigesima sexta Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono, Pontificatus eiusdem domini Papæ anno quarto, videatur dicendũ quòd gaudeant indultis ordinibus Mendicantibus concedendis. Sixtus enim V. vt ego vidi in Bulla quadam authentica, in confirmatione priuilegiorum ipsius ordinis, addit quòd, *Nec non omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, libertates, prærogatiuas, antelationes, fauores, præeminentias, indulta, licentias, stationes, declarationes, facultates, concessiones, indulgentias etiam plenarias, ac peccatorum remissiones, & relaxationes, aliasque gratias spirituales & temporales ordini præfato, ac singulis illius monasteriis, prioratibus, & aliis regularibus locis, eorumque generali, prioribus, diffinitoribus, visitatoribus, superioribus, fratribus, ac aliis religiosis per quoscunque prædecessores suos Romanos Pontifices, ac Sedem Apostolicam, tam in genere quàm in specie, quàm per modum communicationis, extensionis, & ampliationis, ac alias quomodolibet concessa, ac confirmatas & approbatas, etiamsi talia forent, quæ specialem requirerent mentionem, quatenus sint in vsu & ad formam dicti Synodi Tridentinæ, & quoad priuilegia, modò nulli præiudicium inferant, approbauit, & confirmauit, ac etiam de nouo concessit.*

Per quæ vltima verba ipse Pontifex clarè innuit ita innouare priuilegia dictorum fratrum, & dicti ordinis, vt ea omnia de nouo concedat, ac si in præsentibus literis insererentur, & sic colligitur, concessionem Leonis X. factam ipsis fratribus, anno Domini millesimo quingentesimo decimo sexto, Pontificatus sui anno quarto, qua ipsi ordini concessit priuilegia & indulta facta Mendicãtibus, fuisse factam de nouo à Sixto V. anno & die superiùs citatis, & per consequens dictam religionem frui priuilegiis concessis, & concedendis ordinibus Mendicantibus, & qui gaudent priuilegiis concessis, & concedendis ordinibus Mendicantibus, & non Mẽdicantibus, iuxta Bullam Clementis VII. factam Minoribus, de qua [c] suprà fecimus mentionem.

[c] *Supr. art. huius q.*

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm Moniales fruantur priuilegiis Regularium.

RESpondeo dicendo, quòd quoad moniales sanctæ Claræ, & S. Dominici Sixtus IIII. (prout continetur in libro [d] Monumenta ordinum) statuit, *Quòd monasteria & loca dictarum monialium sanctæ Claræ, & sancti Dominici, eorũmque Abbatissæ, & Priorissæ, Procuratores, Syndici, oblati, & vtriusque sexus tertij ordinis de pœnitentia nuncupatæ personæ prædictæ, eisdem priuilegiis & immunitatibus, indultis spiritualibus & temporalibus fratrum Prædicatorum, & Minorum ordinibus, & illorum professoribus, domibus & locis, ac procuratoribus, & Syndicis, & oblatis, & conuersis, seu aliis quomodolibet per prædecessores suos, aut per ipsummet Sixtum hactenus cõcessis, & in posterum concedendis, quauis autoritate, (quatenus earum sexui & statui non contradicant) liberè, & licitè vti possint, & debeant, in omnibus & per omnia prorsus, & sine vlla differẽtia, ac si eisdem monasteriis, locis, & personis prædictis nominatim concessa forent, & concederentur expressè.*

[d] *In 1. tract. 66. & in 2. tr. 148. concess. 361.*

Circa quam concessionem est notandum, quòd in ea solùm indulgentur priuilegia concedenda Minoribus, & Prædicatoribus, ipsis monialibus per Sixtum IIII. non autem concedenda per succes-

sores

sores ipsius Sixti IIII. Ideo ad ampliorem communicationem recurrendum est. Et inuenio primò Bonifacium VIII. prout habetur in dicto libro [a] Monumenta ordinum, *statuisse, quod quacunq; moniales commissa fuerint gubernationi fratrum Minorum virtute alicuius indulti Apostolici, moniales sic commissa gaudeant priuilegiis concessis & concedendis prædictis fratribus. Et certum est moniales sancta Claræ virtute indulti Apostolici commissas fuisse gubernationi fratrũ Minorum.* Et inuenio etiam Clementem VII. prout suprà [b] retulimus, *omnia priuilegia concessa & concedenda quibuscunque ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, sicut indulsit fratribus Minoribus regularis Obseruantia, ita etiam indulsisse sororibus sancta Claræ.* Et quoad moniales ordinis Prædicatorum inuenio Leonem X. ipsis concedere omnia priuilegia concessa, & concedenda ordini minorum Eremitarum sancti Augustini, Carmelitarum, Seruorum, Beatæ Mariæ ac Minimorum fratrum ordinibus, de qua concessione suprà [c] fecimus etiam mentionem eius tenorem referendo.

a In 1. imp. fo. 32 & in 2. fo. 33. conce. 31.

b Sup. ar. 1.

c Sup. art. 1.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrùm moniales Tertiariæ gaudeant priuilegiis ordinis Minorum.

RESpondeo dicendo (prout continetur in lib. [d] Monumenta ordinũ, & in Supplemẽto) quòd Innocentius VIII. *extendit seu communicauit gratias & indulta cõcessa fratribus & sororibus Tertij ordinis in cõmuni viuentibus, etiam illis, qui viuunt in particulari.* Quæ concessio vnum præsupponit, & aliud determinat: præsupponit namq; multa esse cõcessa fratribus & sororibus Tertij ordinis. De quo iã in superioribus [e] fecimus mentionem recitando Bullam auream Sixti IIII. in qua vtriusque sexus Tertij ordinis personis concedit Summus Pontifex quidquid cõcessum est Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum & seruorum B. Mariæ fratrum ordinibus, ab Apostolica Sede, prout in ea Bulla in superioribus relata latius continetur. Quod autem decernit, & statuit est has gratias, & facultates etiã illis, qui viuunt in particulari, esse concessas. Et Collector priuilegiorum Mendicantium probat ex litera Bullæ aureæ Sixti IIII. quod priuilegia Tertiariis sororibus concessa, ibi, ad Tertiarias viuentes in particulari extenduntur, sicut ea extendit postea Innocentius VIII. Sed addit dicens: Quoad Tertiarios vtriusque sexus (quidquid sit de temporibus retroactis) in præsenti sunt in triplici differentia, prout Leo X. in Concilio Lateranensi distinxit, & habetur in Supplemento ordinis [f]. Primi sunt viuentes collegialiter, & isti gaudent priuilegiis, sicut fratres Mendicantes absque aliqua differentia, in quantum eorum capacitas permittit. In secundo gradu sunt mulieres continẽtiam coniugalem, aut vidualem promittentes, & habitum Tertiariorum gestantes: & hæ pariformiter gaudent, vt primi, nisi in his, quibus expressè diceret Papa, quòd solùm concedit pro viuentibus in congregatione saltem post Innocentium VIII. Nam de concessis vsque ad sua tempora cum tali expressione, vel restrictione ipse Innocentius omnes parificauit. Vltimi sunt coniugati, aut qualitercunque aliter à præfatis duobus speciebus se habentes. Et isti de omnibus indulgentiis Mendicantium habent illa, quæ per Concilium Lateranense non fuerunt sibi sublata, ex quo habent omnia spiritualia, scilicet indulgentias. Concilium Lateranense (prout refertur in Supplemento [g] ordinis) *statuit, quod fratres & sorores Tertij ordinis in propriis domibus habitantes valeant sepulturam eligere, vbi voluerint. Et quod die Paschatis tantũ Eucharistiã, necnon extremam vnctionem, cæteraq; Ecclesiastica sacramenta (pœnitentiæ sacramento dumtaxat excepto) à proprio sacerdote parochiali recipere debeant, & voluit quod ad onera, quæ laicis incumbunt, perferenda teneantur, ac quod in foro sæculari coram Iudicibus sæcularibus cõueniri possint, & insuper decreuit quod prædicti Tertiarij in propriis domibus habitantes nullatenus admittantur tempore interdicti ad audienda diuina in Ecclesiis ordinum, quorum sunt Tertiarij, si causam dederint interdicto, vel causam ipsam nutriant, seu foueant, aut dantibus auxilium, consilium vel fauorem quomodolibet præstiterint.* Quibus ex mente Collectoris addo aliam differentiam earum Tertiariarum, scilicet, quæ cum claustralibus habitant. Hæ enim secundum determinationem Leonis X. de qua in dicto Supplemento [h], gaudent priuilegiis, quibus gaudent fratres ordinis Tertij. Ex quibus infert dictus Collector, quod etiam Tertiarij coniugati in particulari viuentes gaudent priuilegio canonis, *si quis suadente*, quia habet modum viuendi approbatum a Sede Apostolica. Et ait quòd sic tenẽt Doctores & esse notandum; quia sæpe non aduertitur circa hoc. Aduertendum tamen, quòd multa sunt concessa Tertiariis sub obedientia fratrum Minorum viuentibus, prout patet ex literis Apostolicis, super hoc latis, quibus dubito nũc gaudere postquam ab obedientia obseruantiæ sunt separati. Cuiusmodi sunt moniales Tertij ordinis, quæ post Pium V. se ordinariis subdiderunt, ab obedientia Prælatorum ordinis Minorum se abstrahendo, & ita videant ipsæ, vtrum post Pium V. aliquod habeant Apostolicum indultum, virtute cuius non obstante dicto recessu gaudeant dictis priuilegiis. Ego enim ipsum non potui inuenire.

d In 1. imp. fo. 44. & in 2. fo. 49. conc. 146. & in supp. fol. 100. conc. 375.

e Sup. art. 1.

f Sup. fol. 28 cõl. 86 & 87.

g In sup. fol. 26. conc. 86.

h Sup. fol. 26.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm moniales Conceptionis gaudeant priuilegiis Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quòd Leo X. motu proprio & ex certa scientia, *concessit monialibus sanctæ & immaculatæ Conceptionis gloriosæ Virginis* Mariæ *sub obedientia fratrum* Minorũ *degentibus, vt omnibus & singulis priuilegiis, concessionibus, prærogatiuis, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, fauoribus, gratiis, & indultis spiritualibus & temporalibus per ipsum Leonem & Sedem Apostolicam fratribus dicti ordinis & monialibus sanctæ Claræ & sororibus Tertij ordinis sancti Francisci quomodolibet concessis, & concedendis, & quibus fratres & moniales & sorores huiusmodi de iure, vel priuilegio aut consuetudine patria, vtuntur, potiuntur, & gaudent seu vti, potiri, & gaudere quomodolibet poterunt, in futurum (quæ omnia pro expressis, & indiuiduè enarratis haberi voluit) prædictæ moniales in supradicta obedientia permanentes vtantur, potiantur, & gaudeant, ac vti, potiri & gaudere possint in omnibus & per omnia, perinde ac si ipsis concessa fuissent: sicque per quoscunque Iudices ordinarios seu delegatos in foro contentioso, ac per quoscunque confessores suos in foro conscientiæ dum & quoties opus fuerit interpretari, iudicari, & definiri debere.* Hanc concessionem, vt authẽticam refert Collector [i] in compendio Mendicantium.

i Collec. in d. comp. tit. communicat. priu. §. 18.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm fratres & Hospitantes religiosos gaudeant eorum priuilegiis.

RESpondeo dicendo, quòd Leo X. & Adri. VI. *cõcesserant omnibus & singulis Christi fidelibus verè pœniten-*

pœnitentibus & confessis, qui ordinis sanctissimæ Trinitatis & Redemptionis Captiuorum, tam virorũ, quàm mulierum existentibus in regno Castellæ, ac Legionis & Granatæ Ecclesias illis annis diebus, quibus peccatorum remissiones & indulgentias per eosdem fratres consequebatur, visitauerint, ac qui deuotionis feruore ducti in habitu ordinis sanctissimæ Trinitatis & Redemptionis Captiuorũ huiusmodi decesserĩt, aut eorũ corpora, seu cadauera dum ab hoc sæculo migrauerint, in Ecclesiis monasteriorum sanctissimæ Trinitatis & Redemptionis Captiuorũ huiusmodi sepeliri ordinauerint, seu de propriis eorum bonis pro redemptione Captiuorũ aliquam pecuniæ quantitatem per Ministrũ prouinciale dicti ordinis pro tempore existentem designandam erogauerint, aut etiam qui scapularium eiusdem ordinis sanctissimæ Trinitatis, & Redemptionis Captiuorum de manu alicuius Prælati etiam ab eis aliquo votu emisso ne det. . . . . ., omnes vtriusque sexus eiusdem ordinis sanctissimæ Trinitatis & redemptionis Captiuorum germani nuncupati, vt omnes & singulas indulgentias, & peccatorũ remissiones fratribus ordinis sanctissimæ Trinitatis huiusmodi concessas consequantur, ac suffragiorum ipsius monasterij pro tempore factorum participes sint. Necnon priuilegiis, indultis, prærogatiuis, exemptionibus, concessionibus, antelationibus, & gratiis, monasteriis & ordini sanctissimæ Trinitatis huiusmodi in genere, vel in specie cõcessis, & quibus fratres ordinis prædicti vtũtur, potiuntur & gaudent, seu vti, potiri & gaudere per inde possint, ac si illa eisdem fidelibus fratribus seu germanis nuncupatis specialiter & expresse concessa fuissent. Ita habetur in compendio [a] Mendicantium. Circa quam magnã concessionem est notandum ibi, *necnon priuilegiis, indultis, prærogatiuis, exemptionibus*, quòd hæc clausula magnum quoddam continet priuilegium, extendẽs personis in eo numeratis omnia priuilegia & indulta fratribus huius ordinis concessa, quibus ipsi potiuntur, vtuntur, & gaudent. Ex quo indulto quoad supradictas personas perturbationem in Episcoporum iurisdictione excitare possunt dictæ personæ, & ipsi exempti occasionem laxioris vitæ ex dicto priuilegio sumere possunt contra mentem Concilij [b] Tridentini. Vnde licèt ipsum Concilium loquatur in oblatis & quomodocunque addictis, aut sub nomine seruientium militiis, aut quocunque alio titulo assumptis, in monasteriis, vt, scilicet, nihil ex his priuilegiis detractum esse ordinariis intelligitur, quominus hi, quibus ea iam concessa sunt, vel in posterum concedi contigerit, ipsis ordinariis tanquam Apostolicæ Sedis delegatis plenè in omnibus sint subiecti, &c. Non obstantibus quibuscunque priuilegiis, etiam religionis S. Ioannis Hierosolymitani, ipsum tamen Concilium ad personas enumeratas in concessione Leonis X. & Adriani VI. extendendum iudico, vt scilicet ipsæ minimè possint frui priuilegiis concessis, in allegata clausula, ibi, *Necnon priuilegiis, indultis, prærogatiuis*, &c. cùm ratio ipsius decreti ad has personas etiam extendatur. Et sicut priuilegiũ non priuans legem communem, sed priuatam putà consuetudinem, vel statutum, & reducens legem priuatam ad ius commune, debet latè interpretari, prout colligitur ex iure [c], vbi id tradit Ioannes Andreas, & notat Syluester: ita hoc decretum Concilij cùm reducat priuilegia ibi reuocata ad ius commune, debet latè interpretari, vt scilicet, non solum habeat locum in personis in eo contentis, sed etiam in personis, de quibus in dicto priuilegio Leonis X. & Adriani VI. cùm in his militet ratio Concilij, quæ est perturbatio iurisdictionis Episcopalis. Ex quibus infertur, quòd personæ in dicto priuilegio contentæ solùm gaudebunt priuilegiis, per quorum vsum iurisdictio Episcopalis non perturbatur. Et sic lucrabantur omnes indulgentias, & peccatorum remissiones fratribus concessas, & ipsorum suffragiorum erunt participes. At non erunt exẽpti in aliis à iurisdictione ordinariorum quoad eorum delicta punienda, & quoad alia, quæ ordinarij virtute sibi traditę iurisdictionis efficere possunt, ne priuilegia ipsis occasionem laxioris vitæ præbeant.

a Ti. communic. priu. §. 36.

b Sess. 24. de refor. c. 11.

c cap. olim. de verb. sign. vbi Andrea. Syl. verb. priu. nu. 5.

Aduertendum insuper circa illa verba ibi, *Et etiam qui scapularium eiusdem ordinis sanctissimæ Trinitatis & Redemptionis Captiuorum de manu alicuius Prælati.* Quod ad hoc, vt hi fruantur gratiis, quibus possunt vti iuxta supradicta, est necessarium, quòd recipiant scapularium de manu alicuius Prælati. Et Prælatus non est vicarius, aut præsidens conuentus. Vnde recipientes scapularium ab his minimè indulgentias supradictas consequentur.

Ex his sequitur, quòd cùm Sixtus V. sub annulo Piscatoris die vigesima nona Augusti, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, tertio sui Pontificatus anno, Bullam motu proprio ediderit, cuius autoritate institui possent confratriæ Chordæ Beati Patris nostri Francisci annexa archiconfratriæ in conuentu D. Patris nostri Francisci Assisij collocata, licèt ipse Summus Pontifex ex Franciscana familia fuerit assumptus, & deuotione maxima erga suam religionem eam instituti decreuerit, non concessit confratribus ipsius archiconfratriæ, & aliarum confratriarum in vniuersis conuentibus ordinis conuentualitatis & Obseruantiæ, & Capucinorum situatis priuilegia, quæ iurisdictionem Episcopalem perturbarent: sed tantum indulgẽtias, & peccatorum remissiones. Et idipsum confratriæ Corrigiatorum sancti Augustini concessum est, vt patet ex suæ institutionis Bullis. Confirmauit se in hoc decreto Concilij Tridentini supra citato.

Vnde Leo X. declarauit & concessit, *Quòd personæ trium ordinum Diui Augustini* [d] *scilicet fratres, moniales, & Mantellatæ omnibus & singulis priuilegiis, gratiis, indultis, quæ in Mari magno, seu in aliis concessionibus tam per ipsum quàm per alios Romanos Pontifices prædecessores suos ordini antedicto concessis continentur, plenè, & largiter perfrui possint, & debeant: sed voluit quod quarti gradus vtriusque sexus personæ indulgentiis tantummodo gaudeant.*

d Habetur in suppl. fol. 22. con. 156.

Noluit enim Summus Pontifex quòd iurisdictio Episcoporum perturbaretur, & incentiuum laxioris vitæ per priuilegia præberetur, prout postea Concilium Tridentinum determinauit. Et aduertit Collector [e] priuilegiorum Mendicantium, quòd istæ personæ quarti gradus videtur quòd sunt, quę in aliquibus literis Apostolicis vocatur Corrigiatæ, id est, quæ solùm deferunt corrigiam sancti Augustini. Et hæ personæ (ait) quòd solum gaudent indulgentiis post istam prouisionem: nam antea gaudebant aliis indultis, sicut fratres, & admittebantur tempore interdicti ad diuina. Ego autem amplius existimo, quod Mantelatæ (prout in Concilio Lateranensi [f] ordinauit Leo X.) Pinzotecnæ quorumlibet ordinum in propriis domibus habitantes eligere valeant sepulturam vbi voluerint. Et quòd die paschatis tantùm Eucharistiam, necnon extremam vnctionem, cæteraque Ecclesiastica sacramenta (pœnitentiæ sacramento duntaxat excepto) à proprio sacerdote recipere, & ad onera, quæ laicis incumbunt, perferenda teneantur. Ac decreuit quod in foro sæculari corã Iudicibus sæcularibus conueniri possint. Et licet addat Collector [g] priuilegiorum Mẽdicantiũ, quod præfata cõstitutio non intelligitur de vouẽtibus castitatem virginalem, vel vidualem: nam Leo X. prout habetur in supplemento [h] ordinis, præfatam constitutionem per eũ in Concilio factam, *motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine declarauit decernens, quod minimè intelligi debeat de facientibus votum castitatis, aut vi mulieres virginalem vitam, aut cæ-*

e Collect. in comm. priu. §. 2.

f Habet in supp. 1 fol. 26. conc. 86.

g Collec. in indulg. §. 6.

h Sup. fo. 28. con. 51.

bem

bem solẽniter vouentes, etiam in consanguineorũ, vel affiniũ suorũ, vel propriis domibus, aut seorsum habitãtes priuilegiis, & immunitatibus prædictis in omnibus, & per omnia frui, & gaudere debeant. Mihi tamẽ hoc modo post Conciliũ videtur dubiũ, cùm ex concessione dictorũ priuilegiorũ omnibus his personis turbatio iurisdictionis Episcopalis succedat, contra decretum sacri Concilij Tridentini. Non obstante tamen hoc, nõ possum asserere supradictas personas à Concil. Tridentino ab his priuilegiis priuari: cùm ipsummet Cõcilium dicat gaudere prædictis gratiis, eos qui legitimè & secundùm regulam eorundem ordinum professionem fecerunt. Et hæ Mantulatæ (vt supponitur) solemniter virginalem, aut cælibem vitam profitentur, iuxta regulam suo modo viuendi ipsis à Sede Apostolica concessam. Leo enim X. statuit, prout habetur in eodem Supplemento a, *Quòd Ternarij collegialiter viuentes, seu cum claustralibus habitantes, aut mulieres virginalem, aut castam vidualem vitam ducentes expresso voto, & sub habitu Tertiariorum gaudere debent priuilegiis, quibus fratres ordinis, cuius Tertiæ regulæ habitum gestant, potiuntur, & gaudent.* Ecce vides quomodo autoritate Apostolica hæ mulieres voto expresso virginitatis, aut castitatis vidualis se astringunt, & sic professionem emittunt.

a Sup fo. 26. con. ef. 87.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm Mendicantes, & qui eorum gaudent priuilegiis, possint frui priuilegiis religioni Societatis Iesu concessis.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens VII. Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris die trigesima Maij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto, Põtificatus sui anno secundo, concessit ordini fratrum Minorum regularis Obseruantiæ, vt possit frui indultis concessis & concedendis ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus. Ratione cuius maximi priuilegij tenui in explicatione b Cruciatæ, & in nostra summa confessorum ordines Mendicantes, & qui communicant in priuilegiis suis concessis & concedendis, posse vti omnibus facultatibus concessis Societati Iesu. Sed contra hanc sententiam viri docti tenuerunt dicentes, Clementem VII. solùm fuisse locutum de priuilegiis concedendis ordinibus suo tempore à Sede Apostolica approbatis, & religionem Societatis, vt patet, multò post fuisse à Sede Apostolica approbatam. Non aduertentes, quòd post Clementem VII. Paulus IIII. & Pius IIII. & Pius V. & Gregorius XIII. & Sixtus V. priuilegia Mendicantium approbantes ea omnia de nouo concesserunt, ac si tenor ipsorum priuilegiorum in eorum literis Apostolicis apponeretur, & sic priuilegium Clementis VII. tempore & ætate horum Summorum Pontificum fuisse concessum, quo tempore, & ætate religio Societatis non solùm erat ab Ecclesia approbata, sed etiam per orbem dispersa.

b In expl. pag. 191. & in summa 1. tom.

Nec his obstat, quòd innouatio priuilegiorũ aliquid concedit de nouo vltra id, quod in priuilegiis innouatis continebatur, quod est contra ea, quæ supra c resoluimus, siquidem concessio, & extensio Clementis VII. non extendebatur ad priuilegia concessa Societati, & modò innouata, extenditur ad ea. Nam huic obiectioni respondeo, quòd ratione innouationis præcisè non extenditur ad dicta priuilegia. Quod probatur: nam si ipsum priuilegium fuisset innouatum ab aliquo Summo Pontifice successore Clementis VII. ante institutionem & approbationem Societatis Iesu minimè extensio supradicta ad priuilegia Societatis dimanaret. Extenditur igitur tale indultum Clementis VII. ad ea priuilegia, ratione temporis, in quo facta est innouatio, & noua concessio, quo tempore iam dicta religio Societatis approbata est à Sede Apostolica. Ex quibus infero intellectum ad iura d decernentia innouationem priuilegiorum nihil addere priuilegiis innouatis, quòd, scilicet, hoc intelligatur directè & immediatè nihil addere; indirectè tamen & mediatè aliquid posse addere, quando, scilicet, dicta innouatio facta est tempore, quo aliqua inueniuntur de nouo facta, ratione quorum necessariò per necessariam sequelam aliqua suboritur de nouo concessio, prout in exemplo proposito satis patet.

c Supr. q. 8.

d c. ex parte de priuil.

Et vt omnis ambiguitas amputetur, & nulla ratio dubitandi relinquatur, in confirmationem nostræ sententiæ adduco communicationem priuilegiorum factam à Gregorio XIII. ordini Cisterciensi, de qua suprà fecimus e mentionem. Qua definit Summus Pontifex dictum ordinem frui etiam priuilegiis Societatis, cùm ipsi concedat communicationem priuilegiorum omnium ordinum. Adduco etiã confirmationem & cõmunicationem priuilegiorum factam ab eodem Gregorio XIII. congregationi fratrum Crucigerorum, de qua suprà f etiam fecimus mentionem, eius tenorem referendo. In qua specialiter eis concedit, vt possint frui priuilegiis, & indultis factis religioni presbyterorum collegialium Societatis Iesu. Ex quibus duabus concessionibus sic colligo argumentum in confirmationem nostræ opinionis: Mendicantes gaudent priuilegiis concessis, & concedendis aliis religionibus, etiam non Mendicantibus à Clemente VII. sed religioni Cisterciensi, & congregationi fratrum Crucigerorum fundatis ante Clementem VII. sunt de nouo concessa priuilegia Societatis; ergo eademmet priuilegia sunt concessa Mendicantibus, ita vt ipsis vti possint.

e Sup. hac q. ar. 7.

f Supr. hac q. ar. 11.

At circa hunc articulum duo suboriuntur dubia. Primum est, vtrùm priuilegia concessa à Sede Apostolica religiosis Societatis, ita vt aliis religiosis aliorum ordinum minimè communicentur, de quibus Collector priuilegiorum Societatis, communicentur modò per nouas concessiones posteriores Summorum Pontificum: in quibus conceditur ipsis religiosis, vt possint gaudere priuilegiis dictæ Societatis. Hoc dubium aliquibus & mihi etiam difficile apparet. Et certè vellem, vt mens Sedis Apostolicæ circa hoc expressè postularetur. Modò tamen mentem ipsius ex priuilegiis datis indagando dico, quòd Gregorius XIIII. in duabus concessionibus superiùs adductis absolutè, & sine aliqua limitatione concedit, quòd Cistercienses & Cruciger i fruantur omnibus priuilegiis concessis aliis ordinibus etiam Societatis Iesu. Et à concessione generali non est recedendum, nisi vbi constat de voluntate concedentis præcipuè, cùm hoc sit beneficium Principis, & per consequens latè interpretandum. Vnde etiamsi à Sede Apostolica sit aliquod priuilegium concessum Societati, ita vt aliis religiosis aliorum ordinum minimè communicetur, cùm successores Summi Pontifices, ea priuilegia sine aliqua limitatione aliquibus ordinibus communicauerint, cum quibus communicant Mendicantes, clarum est ipses Mendicantes priuilegiis Societatis Iesu, modò sine aliqua limitatione, vti posse.

Secundum dubium est. Attento, quòd religiosi Societatis non possunt vti gratiis & facultatibus directè, aut indirectè per viã communicationis ipsis

concessis,

concessis, nisi à Præposito generali, vel ab aliis per ipsum illis communicentur, prout cócessit illis Gregorius XIII. cuius indulti tenorem suprà retulimus, dubium inquam est, an religiosi aliarum religionum possint vti illis priuilegiis directè, aut indirectè sibi per communicationem concessis, sine eo, quòd ipsis à suis Præpositis generalibus, aut ab aliis nomine ipsorum communicentur. Ad quod respondeo, quòd sic. Nam Gregorius XIII, Crucigeris, aut religioni clericorum Ministrantium infirmis cómunicationem priuilegiorum Societatis concessit, sine eo, quòd illarum religionum professores ea à suis Generalibus mendicarent, præterea dicta priuilegia fuerút ipsis communicata absolutè, & nobis etiam absolutè, ac si fuissent nostra, conceduntur. Et nobis per communicationem non conceduntur restrictiones & limitationes, quæ aliis ordinibus propter eorum particulare regimen à Sede Apostolica fuerunt impetrata. Cuiusmodi est restrictus vsus priuilegiorum in Societate, quòd scilicet nó possit sortiri effectum, nisi prout à Generalibus fuerit dispensatus, à quo pendet tota ipsius Societatis gubernatio, etiam quoad particularia, quæ ab aliarú religionum Præpositis generalibus minimè exequuntur.

Ex quibus infertur, quòd Bulla Pauli IIII. confirmata per Gregorium XIII. qua prohibetur in ordine fratrum Minorum regularis Obseruantiæ recipi sub grauibus pœnis eos, qui ex genere maculato descendunt, de qua supra in quæstione de Abbatibus quoad genus latè egimus, non communicatur aliis religionibus, vbi similis non fuit vnquam petita, nec obtéta. Quod est verissimú, præsertim quando dicta Bulla, & aliæ similes sub grauibus pœnis in religionibus particularibus executioni mandari præcipitur. Si enim ipsæ per communicationem aliis religionibus communicantibus in indultis competerent: sequeretur, quòd sicut ipsis communicantur in bullis decreta, ita etiam communicarentur pœnæ, in quas incurrunt ipsorum decretorum transgressores. Hoc autem non est dicendum. In illis enim pœnis & censuris nullo pacto fit ipsis religiosis communicatio, cùm secundùm regulam iuris odia restringi, & fauores conueniat ampliari. Præterea infinita inde absurda sequerentur, prout facillimè in casibus particularibus posset demonstrari. In illis igitur, quæ in fauorem religiosorum sunt lata, quamuis in pœnam laicorum ex altera parte redundent, fit inter religiosos communicatio, cùm communicatio in fauorem ipsorum sit data, & non in odium. Et hoc est bene notádum. Vidi enim ego in facti contingentia apud Nuntium Apostolicum in oppido Matritij litigari, an constitutio supradicta Pauli III. pro Minoribus regularis Obseruátiæ lata, communicari deberet alteri religioni distinctæ professionis, & habitus ad effectum repellédi à dignitatibus, & prælationibus ipsius, quendam ex genere maculato procreatum.

ARTICVLVS XVIII.

An in communicatione priuilegiorum veniant concessa alicui loco speciali.

a Lib. mon. 1. impr. fo. 165. conc. 648. & in supp. fo. 66. conc. 206.

RESpondeo dicendo, quod Iulius II. prout habetur in libro [a] Monumenta ordinum, & in Supplemento, *Omnia & singula priuilegia immunitates exemptiones, concessiones, indulgentias, ac peccatorum remissiones, & indulta quæcunque, quibusuis congregationibus seu Societatibus, aut aliis locis, & illorum personis ordinis fratrum Eremitarum regularis Obseruantiæ nuncupatis generaliter concessa, ad ipsum ordinem fratrum Eremitarum, & illius personas, ac si illis specialiter concessa fuissent, auctoritate Apostolica extendit, & illis communicauit.*

Circa quam concessionem aduertit Collector [b] priuilegiorum Mendicantium, quòd virtute eius credebant aliqui fratres prædicti ordinis posse gaudere priuilegiis, & indultis particularibus domibus sui ordinis concessis, vt S. Mariæ de populo vrbis Romæ, & similibus. Et alij fratres aliorum ordinum Mendicantium credebant, quòd virtute communicationis priuilegiorum similiter esset eis cócessum, propter quod ad Sedem Apostolicam fuit deuentum, vt ab ea certa huius dubij definitio consequeretur. Et Leo [c] X. prout habetur in ordinis Supplemento, *declarauit debere intelligi, quòd gaudeant prædicti fratres priuilegijs generaliter cócessis congregationibus, & personis, & locis congregationum, & non domibus, vel personis particularibus congregationum, vel ordinis concessis.*

b Coll. in cóp. tit. communicatio pri. §. 22.

c In supp. fol. 59. [illegible] §. 37.

Aduertendum tamen, quòd Pius IIII. prout habetur suprà [d], extendit priuilegia concessa vni, aut quibusdam monasteriis ordinis Diui Hieronymi, ad omnia & singula monasteria eiusdem ordinis, tam virorum, quàm mulierum, quibus in specie concessa non sunt, & in quibus aliæ causæ concessionis & indultorum prædictorum aliàs, quàm præfertur suberant: prout latius in dicto loco continetur. Quæ concessio est maxima. Ex qua colligitur, quòd in isto ordine fit communicatio priuilegiorum, non solùm generaliter concessorum congregationibus, & personis, & locis congregationum, sed etiam monasteriis particularibus. Ita quòd priuilegium concessum cuidam particulari monasterio alteri, & singulis, & omnibus eiusdem ordinis monasteriis fiat commune, quamuis ipsis in specie concessa non sint, & in quibus aliæ causæ concessionum, & indultorum prædictorum aliàs suberant, & per communicationem priuilegiorum, quæ ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, & omnibus aliis eorum priuilegiis gaudentibus, omnia concessa & concedenda, quibuscunque ordinibus sunt communia, & concessa monasteriis vnius religionis alterius ordinis monasteriis communicantur. Omnes ordines supradicti Mendicantes, & qui eorum gaudent priuilegiis, idemmet habent indultum, ac si specialiter ipsis esset concessum. Vnde indulta concessa, verbi gratia, vni monasterio Diui Augustini omnibus aliis vtriusque sexus monasteriis eiusdem religionis fiunt communia, quod Iulius II. & Leo X. omnibus ordinibus mendicantibus concessit.

d Supr. hac q. ar. 9.

Ex quo infertur, quòd indultum Portiunculæ cócessum Beato patri nostro Francisco, per intercessionem B.V. Mariæ cum ipsa, cum eius filio Domino nostro Iesu Christo in Eremita V. Mariæ Angelorum, ciuitatis Asisij assisteret, prout refert Diuus Antonius [e] Florentinus, & refertur etiam in chronicis nostræ religionis, vt quicunque visitauerit Ecclesiam dicti monasterij contritus & confessus in die secunda mensis Augusti, in quo autoritate Apostolica festum Portiúculæ, id est, dedicationis dictæ Ecclesiæ celebratur, indulgentiam plenariam consequatur: Infertur, inquam, quòd dictum priuilegiú omnibus vtriusq; sexus monasteriis ordinis sit cómune. Et sic contriti & confessi visitantes Ecclesiam monasteriorum ordinis patris nostri Francisci tam virorum, quàm mulierum, hanc eandemmet indulgentiam consequantur, sine eo, quòd confraternitati Chordę patris nostri Francisci sint cóscripti. Nam per

e Ant. 3. p. ti. 24. c. 7. §. 4.

per communicationem omnia indulta concessa vni monasterio dicti ordinis, omnibus alijs eiusdem ordinis monasterijs, tam virorum, quam mulierum fiūt communia. Quod summè notandum est. De quo latiùs infra in secundo tomo in quæstione de portiúcula, dicetur.

Aduertendum tamen circa prædictam Pij IIII. concessionem, quòd cum excedat maximè iuris metas, tantum debet intelligi in casu, in quo loquitur. Et sic solum indulget, vt priuilegia concessa particularibus monasterijs, omnibus alijs eiusdem ordinis monasterijs fiant communicabilia. Non tamen concedit, vt priuileg a concessa fratribus particularibus eiusdem ordinis, alijs religiosis dicti ordinis communicentur. Ex quo infertur secundum declarationem Leonis X. quæ quantum ad hoc intacta permanet minimè huiusmodi priuilegia concessa particularibus religiosis, alijs omnibus fieri communia. Et certè si contrarium diceretur, tota religionum obseruantia funditus euerteretur, cum in vnaquaque religione sint aliqui patres, cum quibus propter iustissimas causas est a Sede Apostolica in multis obseruantijs regularibus, & in aliquibus suorum institutorum obligationibus dispensatum. Et si priuilegium prædictum Pij IV. de concessis particularibus fratribus intelligeretur, sicut intelligitur de particularibus monasterijs, omnes earum religionum fratres, in quibus eædemmet caussæ non militant, allegarent pro se dispensationem cum particularibus religiosis factam, ac si ipsis specialiter esset facta. Quod absit.

ARTICVLVS XIX.

An in communicatione priuilegiorum censeatur communicari vsus, & non vsus.

Respondeo dicendo, quod Panormitanus[a] dicit, quod si vnus vtitur, & alter non vtitur priuilegio multis concesso, non præiudicat non vtens vtenti. Quam opinionem tenet etiam Syluester[b]. Vnde priuilegia concessa alicui religioni, aut communicata, quæ per communicationem alijs religionibus sunt communia, ex æquo ac si ipsis fuissent specialiter concessa, non tolluntur, nisi legitimo tempore præscribantur, prout est vulgare in iure[c]. Et oportet habere scientiam priuilegiorum, & voluntatem non vtendi illis ab his, contra quos talis præscriptio allegatur. Ex quo sequitur, quòd etiam si contra alias religiones possit allegari non vsus sufficiens ad præscriptionem; contra alias minimè talis præscriptio potest proponi, cum eis talis non vsus non interuenerit: & licet interuenerit, hoc ex ignorantia dictorum priuilegiorum sæpissimè (ne dicam semper) habet originem. Et sic euidenter concluditur, quòd non vsus alicuius religionis, aut aliarum religionum minimè alijs religionibus, vbi per ignorantiam talis non vsus interuenit, communicatur. Hoc confirmatur ex dicto Innocentij[d], quod scilicet, particulares Canonici bene possunt sibi præiudicare perdendo priuilegium per vnicam contrauentionem, sed Ecclesiæ præiudicare non possunt, quin ea possit allegare, non esse sibi sublatum suum priuilegium, licet sit perditū quoad personas particulares. Ex quibus colligitur, quod cùm contrariorum eademmet sit dispositio, idem pariformiter dicendum sit à contrario, si aliqua religio vtatur aliquo priuilegio, quòd alia, vbi talis priuilegij contrarius viget vsus sufficiens ad inducendam præscriptionem, minimè

Quæst. reg. tom. primi.

a Pan. in c. cū ac. c. (?) de const. c. in fin.

b Syl. v. priu. § 11.

c c. ij. de terra. & c. ecc lau... de cōst.

d Innoc. in d. c. accedētibus.

nimè potest iuuari ex vsu alterius ad gaudendum priuilegio præscripto. Quod enim indirectè per viā communicationis & extensionis à Sede Apostolica impetratur, est iuris, non autem vsus, & nōn vsus: quæ non in iure, sed in facto consistunt. Quod est summè notandum in hac materia.

ARTICVLVS XX.

Quomodo fit horum priuilegiorum communicatio.

Respondeo dicendo, quòd Iulius II. prout habetur in Supplemento[e] ordinis, *Declarauit & concessit, quod in prædicto priuilegio um, gratiarū, & indultorū præfatorum cōmunicatione tam vniuersaliter per prædecessores suos toti ordini Minorum, quàm etiā per ipsum particulariter prædictorum Regnorum priùs factis, vt ea, quæ ad absolutionem & dispensationem, vel alias per Priorē generalem, seu Magistrum ordinis præfatorum fratrum, verbi gratia, Prædicatorum, spectat, ad Magistrum, vel Vicarium generalem fratrum Minorum pertineat. Et ea quæ ad Priores conuentuales, id est, Prælatos singularum domorum ordinis Prædicatorum & eorum Vicarios, spectant, ad Guardianos, & eorum Vicarios ordinis Minorū similiter spectant. Et ea quæ ad Priores seu Vicarios, vel superiores. Prouinciales, id est, Prælatos, ... (quocunq; nomine censeantur, & vocentur) ... prædictū Generalem, vel Magistrum ordinis Priores conuentuales & eorum Vicarios, simili modo spectat, ad Ministros & Vicarios prouinciales, ac Custodes (qui etiam medij sunt inter ministrum & vicariū generalem) & Guardianos, eorumque vicarios similiter pertineat. Et quod, sicut de potestate Prælatorū scilicet, de prælatis ad prælatos dictum est, ita de cōgregationibus vnius ad congregationem alterius ordinis & de fratribus priuatis, id est, sine prælatura à fratres priuatos, & de festiuitatibus ad festiuitates, in his casibus in quibus congregationibus, vel fratribus priuatis ac festiuitatibus alterius ordinis aliquid concessum est, nunc & pro tempore respectiue concessa intelligantur. Ita quòd ea quæ in honorem sanctorum Dominici, Petri Martyris, Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis fratribus, vel locis Prædicatorum sunt concessa, communia illa fratribus Minoribus præfatis, eorumque locis, ac festiuitatibus sanctorum Francisci, Antonij, Ludouici, Bernardini, Bonauenturæ, quinque Martyrum eius ordinis, qui apud Marrochium martyrij coronam adepti sunt, & sanctæ Claræ, ac in alijs festiuitatibus dicti ordinis Minorum, licet sint in maiori numero, quàm festiuitates fratrum Prædicatorum sint, & intelligantur concessa* Hæc Iulius II. Ex qua concessione colligo primò, quod cùm in festiuitatibus D. Francisci, Antonij, Ludouici, Bernardini, Bonauenturæ, Didaci, & sanctæ Claræ aliquam Ecclesiam ordinis Minorum visitantibus, contritis & confessis, ac sancta corporis Domini communione refectis, indulgentia plenaria concedatur, prout infra in quæstione de indulgentijs concessis visitantibus Ecclesias Minorum explicabitur: etiam eædemmet indulgentiæ censentur concessæ visitantibus, contritis, & confessis, & communione refectis Ecclesias Prædicatorum in festiuitatibus sanctorum Dominici, Petri martyris, Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis, & Hyacinti. Quoad Diui Dominici, Petri Martyris, Thomæ de Aquino, & Catherinæ de Senis festiuitates patet ex supradicta declaratione & concessione. Quoad Diui Hyacinti festiuitatem probatur ex dictis in articulo primo huius quæstionis. Vbi probauimus ex concessione Leonis X. ordinem Prædicatorum gaudere omnibus priuilegijs concessis, & concedendis visitantibus Ecclesias, & oratoria ordinum Mendicantium. Et per consequens,

e Supp. fo. 74. conce. 232. & fo. 8. conc. 263.

sicut in die sancti Didaci modò est concessa à Sixto V. Ecclesiis Minorum visitantibus indulgentia plenaria: ita etiam eademmet indulgentia per viam cõmunicationis censetur concessa visitantibus Ecclesias Prædicatorum in die festiuitatis D. Hyacinti. Hoc enim operatur communicatio priuilegiorum etiam in posterum concedendorum.

Secundò colligo, quòd sicut hodie à Domino Papa Clemente VIII. est concessum priuilegium, vt in festiuitate D. Didaci possimus nos fratres Minores, & moniales sanctæ Claræ in nostris Ecclesiis suspendere interdictum, prout latiùs infrà secundo Tomo, in quæstione de interdicto, & cessatione à diuinis, erit nobis sermo: ita etiam in festiuitate D. Hyacinti, idem etiam priuilegium fratribus & monialibus ordinis Prædicatorum conceditur. Hoc enim petit ex supradictis communicatio priuilegiorum concedendorum, attenta declaratione Iulij II. superiùs allegata.

ARTICVLVS XXI.

Vtrùm participantes priuilegia possint illis vti contra illos, quorum contemplatione participant.

Respondeo dicendo, quòd hanc quæstionem excitat Doctissimus Corduba [a] in additionibus ad compendium, quam in hunc modum resoluit, dicens: quòd illi, quibus communicantur priuilegia aliorum ordinum, ac si illis specialiter concessa fuissent, quales sunt Mendicantes, & etiam alij religiosi, de quibus suprà, possunt æqualiter, & ex æquo gaudere prædictis omnibus priuilegiis sibi communicatis, etiam contra illos, quibus concessa fuerunt, per quorum communicationem ipsi gaudent prædictis priuilegiis. Ratio est, quia iam facta sunt sibi propria, & non habent ea dependenter ab aliis, sed independenter, ac si ipsis specialiter concessa fuissent, quomodocumque illi se habeant circa illa priuilegia vtendo, vel non vtendo eis, sicque in tali communicatione independenti, omnes qui dictis priuilegiis possunt vti adæquantur ex æquo. Nec ex hoc, quòd communicantes virtute communicationis possint agere contra eos, quibus priuilegium communicatum primò fuit cõcessum, frangitur regula illa vulgaris, quòd priuilegiatus non potest agere contra pariter priuilegiatum. Nam illa regula non militat in hoc casu, vt suprà [b] latè declarauimus, adducendo aliqua exempla manualia.

Loquendo autem de illis, quibus non sic specialiter & independenter communicantur priuilegia, vt sunt familiares & donati fratres, & alij huiusmodi, secus dicendum est. Hi enim non possunt vti priuilegiis fratrum contra ipsos fratres, quorum priuilegia illis communicantur. Quia quod in fauorem ipsorum fratrum principaliter concessum est (quòd scilicet, eorum familiares vtantur ipsorum priuilegiis) non debent contra ipsos fratres seu in eorum dispendium retorqueri, iuxta quandam tritam iuris regulam [c], quia non ex æquo gaudent sicut fratres prædicti. Similiter, si fratres perdiderint tale priuilegium, seu si eo non vtantur, similiter perdiderunt, & non possent eo vti prædicti familiares eorundem fratrum, quia tales familiares donati, & oblati, & seruitrices habent prædictum priuilegium communicatum sibi dependenter à prædictis fratribus, & monialibus, & sic minus principaliter. Ideo cessante principali, & fratrum fauore quorum intuitu principaliter tale priuilegium valebat, cessat & minus principale & accessorium. Et ad hoc sunt multa iura pariter cum ratione prædicta, vt patet per Bartolum [d], Baldum, & Panormitanum.

Et aduertit Corduba, hoc esse summè notandum: quia valet ad multa, & ad hoc quòd secundùm priuilegia nostra, & nobis communicata ab aliis religiosis possimus non seruare interdictum in nostris festiuitatibus, etiamsi sit interdictum positum ab illis aliis religiosis, licet talis non obseruatio interdicti sit in eorũ præiudicium, quia ex æquo ac si nobis specialiter concessa fuissent, communicata sunt, & facta nostra independenter talia priuilegia.

Aduertendum tamen, quòd Corduba loquitur ante Concilium Tridentinum. Et ideo supponit familiares, seruitores, oblatos, donatos, &c. habere priuilegia communicata a religionibus, quarum sunt familiares, seruitores aut aliquo modo addicti, quibus in foro exteriori possunt, vt exempti, agere contra illos fratres, à quibus talia priuilegia sunt participati. Quod hodie quoad illos ex Concilio Tridentino video immutatum, vt suprà iam tactum est. Ipsi enim monasteriis addicti, & inseruientes per Concilium [e] Tridentinum priuantur omnibus priuilegiis, quibus iurisdictio Episcopalis perturbatur. Et sic solum illis remanent priuilegia, quæ indulgentias & remissiones peccatorum concernunt, nisi dictis monasteriis actu seruiant, & intra eorum septa & domus resideant, subque eorum obedientia viuant, aut qui legitimè, & secundùm regulam earundem militiarum, & ordinum professionem fecerint. Vnde cùm eorum priuilegia & indulta sint à sancto Concilio sublata, respectu ipsorum, non potest illis fieri participatio & communicatio, sed tantùm respectu eorum, quæ in suo vigore permanserunt, vt sunt ea, per quorum vsum iurisdictio Episcoporum non perturbatur. Verum est tamen, quòd in foro conscientiæ sunt omnia priuilegia reualidata, etiamsi sint contra Concilium Tridentinum, prout suprà dictum est: & per consequens in foro conscientiæ possunt dicti seruitores, & familiares frui ipsis.

ARTICVLVS XXII.

Vtrùm ordines Mendicantes possint frui priuilegijs eorum Obseruantiæ repugnantibus.

Respondeo dicendo, quòd ideo finem imponens huic quæstioni volui hîc hanc quæstionem excitare, quia occasione eius est nobis explicanda quædam clausula sæpe sæpius apposita in communicationibus cõcessis in literis Apostolicis, scilicet, dummodo eorum, quibus communicãtur, Obseruantiæ non sint contraria. Multa enim videmus indulgeri aliquibus laxioribus religionibus, quæ strictioribus, sine maximo earum dispendio, minimè possunt accommodari. Multa enim Summi Pontifices ordinibus militaribus cõcesserunt, quæ aliis religionibus Mendicantibus, & monachalibus minimè gentium sunt applicãda. Professoribus enim militarũ cõcessũ est, vt possint ducere vxores, & vero matrimonio copulari, & vt possint testari de bonis suis patrimonialibus, & etiam de redditibus Ecclesiasticis certam quantitatẽ suis monasteriis relinquendi, & alia similia, quæ si per consequens ordinibus Mendicãtibus, & monachalibus cõcederẽtur cõmunicata, totus eorum decor, & fortitudo periret, imò deficerent à veris religionibus, cũ status matrimonialis verè religionis

a Cord. addit. ad compen. tit. communicatio priu. in f.

b sup. q. 9.

c De reg. iur. li. 6. c. quod pro aliquo. notale. in gl. de ver. sign.

d Bart. in l. 1. de leg. 1. & in l. ...

e Sess. 24. de ref. c. 11.

gionis essentiæ contradicat. Propter quod, vt latè suprà [a] disputauimus, religiones militares à doctissimis Theologis nunquam nomine absolutè religionum sunt insignitæ. Ex quibus infertur, quòd licèt in priuilegio concesso à Gregorio XIII. cuius tenorem supra [b] retulimus, fiat Cistertij ordini & per consequens Mendicantibus communicatio priuilegiorum ordinum militarium; ipsa tamen communicatio ipsis applicatur: ita vt regulari Obseruantiæ ipsorum ordinum non sit contraria. Quæ limitatio, licèt in ipsa Bulla minimè apponatur, semper tamen subintelligitur apposita: aliàs ipsa communicatio cederet non in fauorem, sed in odium: non in ædificationem, & stabilitatem, sed in dissipationem & destructionem religionum. Et quod in fauorem introductum est, in odium retorqueretur, contra id, quod dictat ratio naturalis, & sacri canones proclamant. Hæc sufficiant pro hac communicationis quæstione.

a Su.q.1.a.6.
b Sup. hac q. ar.7.

QVÆSTIO LVI.

De communicatione corporis Domini nostri Iesu Christi, & administratione aliorum Sacramentorum quantum ad eorum Ministros, in quatuordecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *Vtrùm religiosi possint sæcularibus administrare sacramentum Eucharistiæ, & alia sacramenta.*

2 *Vtrùm autoritate Apostolica possit fieri, vt religiosi modò sacramentum Eucharistiæ administrare possint.*

3 *Vtrùm sit aliquod priuilegium modò, quo possint religiosi Eucharistiam administrare, etiam in die Paschatis.*

4 *Vtrùm in articulo mortis liceat religiosis ministrare sacramentum Eucharistiæ sine culpa, & sine pœna excommunicationis.*

5 *Vtrùm deficiente parocho & necessitate vrgente possint religiosi communicare fideles infirmos.*

6 *Vtrùm communicationem Paschalem possint religiosi ministrare peregrinantibus.*

7 *Vtrùm sæcularis sacerdos administrans Eucharistiam in Ecclesiis Mendicantium sit necessarium, quòd sit approbatus ab ordinario: & an parochus in sua parochia possit delegare hanc facultatem cuilibet sacerdoti simplici.*

8 *Vtrùm diaconus religiosus possit Eucharistiam ministrare fratribus, aut sæcularibus in aliqua necessitate.*

9 *Vtrùm moniales possint dare licentiam, vt in suis monasteriis hoc sacramentum fidelibus administretur.*

10 *Vtrùm fratres, & sorores tertij ordinis Mantelati & Corrigiati possint recipere extra parochiam communicationem Paschalem.*

11 *Vtrùm fratres ministrantes in Indiis sacramentum Eucharistiæ, & alia sacramenta cum licentia Regum Hispaniarum incidant in excommunicationem.*

12 *Vtrùm Episcopus possit agere contra religiosos, qui sacramenta prohibita in Clementina administrant.*

13 *Vtrùm licentia parochi excommunicati sufficiat, vt religiosi possint ministrare sacramenta prohibita in dicta Clementina.*

14 *Vtrùm religiosi possint sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ, & alia suis familiaribus administrare.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm religiosi possint fidelibus administrare sacramentum Eucharistiæ, & alia sacramenta.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens [c] V. in hunc modum hanc quæstionem decernit dicens, *Religiosi, qui clericis, aut laicis sacramentum vnctionis extremæ vel Eucharistiæ ministrare matrimonia solemnizare, non habita super his parochialis presbyteri licentia speciali, aut qui excommunicatos à canone (præterquam in casibus à iure expressis, vel per priuilegia Sedis Apostolicæ concessa eisdem) vel à sententiis per statuta prouincialia, aut synodalia promulgatis, seu, vt verbis eorum vtamur, à pœna & à culpa absoluere quemquam præsumpserint, excommunicationis incurrunt sententiam ipso facto per Sedem Apostolicam duntaxat absoluendi. Quos etiam locorum ordinarij, postquam de hoc eis constiterit, faciant publicè nunciari excommunicatos, donec de absolutione ipsorum eis facta fuerit fides, nullo religiosis eisdem super hoc exemptionis, vel alio priuilegio suffragante.* Hęc in prima parte prædictæ Clementinæ. Quam libuit in hoc loco explicare non solum, prout concernit ministeriũ corporis Dominici, sed etiam, prout spectat ad administrationem sacramentorum extremæ vnctionis, & matrimonij solemnizationem, cùm illorum sacramentorum dispensatio in ea religiosis prohibeatur. Circa quam Clementinam est notandũ primò, quòd nomine religiosi in ea solùm illi intelliguntur qui strictissimè religiosi & tria vota substantialia vouent. Patet, quia ibi solùm illi includũtur, & de illis solùm est sermo, vt intelligunt Iurisperiti, Glossa [d], Cardinalis Zabarela, Ioannes de Imola, Ancharranus D. Antoninus & Syluester, dicentes omnes prædictam Clementis constitutionem solùm religiosos comprehendere, qui monasticam sequuntur vitam. Et comprehendit etiam religiosos Societatis Iesu, cũ, prout dictum est in superioribus [e], sint verè religiosi. Quod ante Gregorij XIII. cõstitutionẽ ex multis compertum erit. Omnia enim rescripta, & omnes literas Apostolicas huic Societati cõcessas respiciẽdo, satis prædicant, quòd Sedes Apostolica in eadem Societate existentes religiosos, & regulares nuncupauit, & nuncupat, eósque pro religiosis & regularibus habuit, & habet. Nam Concilium Tridentinũ [f] existentes in collegiis Societatis pro clericis regularibus habet. Præterea ex capitulo decimo sexto sessionis vigesimæ quintæ de regularibus, apparet Concilium Tridẽtinum prædictum habere pro regularibus permanentes in eisdem collegiis, cùm illud caput sit collocatum, & situatum sub Rubrica de regularibus, & verba constitutionis à Rubrica regulantur, à qua arguere licet, iuxta quandam legem [g], vbi notant communiter scribentes, & tenent Bartolus, Romanus & Aymo.

c Cle. religiosi. de priuilegiis.
d glo. in v. religiosi. in d. Cl. Zauarela, Imo & Ancha. ibi, Anto. 3. pa. ti. 24. c. 64. Syl. ver. excom.
e Sup. q. .. ar. 5.
f Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 16.
g leg. vn. C. ne liceat in vna eadémque. causa. & ibi glo. ff. ver. retractare. l. 1. & ibi glo. & Bar. C. de cap. ciu. cens. i xi. l. 11. Bar. supr. Rub. ff. quod quisque iur. Rom. consi. 32. n. 6. Alex. cons. 1. co. 2. vol. 4. & cons. 89. co. 2. a fin. vol. 6. Aymo consi. 61. n. 1.

Præterea cùm Summi pontifices licentiam & facultatem concesserint huic religioni, & illius prælatis, professos & non professos eiusdem religionis recedentes, & ad alias religiones transeuntes incarcerandi, excommunicandi, & aliter contra eos procedendo, sic residentes, & ad alias religiones transeuntes Apostatas vocando, constat quòd eos pro religiosis & regularibus habuerint. Et nisi sic recedẽtes regulares, seu religiosi essent, Apostatæ vocari nõ possent. Apostatæ enim dicuntur religiosi extra monasterium in habitu, vel sine habitu monachali reperti, iuxta ea, quæ notantur in iure [h], & tradunt Oldradus, Bartolus, & Baldus.

h c. placuit. c. 1. 2. 26. q. 1. c. 2. ne cler. vel mo. nac. lib. 6. c. 19. Conc. Tri. sess. 25. de reg. Oldradus cons. 202. Bar. ... C. de ... Bal. in marg. ver. apostat.

a Conc. c. 16. iuncti.ca. praeced.

Prӕterea hoc confirmatur ex eodem Concilio [a] Tridentino, vbi sub illa regula prohibitoria professionis ante decimum sextum annum, ac renunciationis, aut obligationis, & aliorum, de quibus ibi circa religiosos & regulares excipiuntur existentes in hac Societate. Ergo præsupponitur, quòd existentes in ipsa Societate sunt verè religiosi, vt exceptio sit de regula, vel sit sub regula, quoad vim comprehensiuam, id est, vt sub regula, iuxta ea, quæ multa iura [b] nobis testificantur. Vnde si regula ponitur de religiosis, seu regularibus, exceptio non poterit esse de secularibus, non secùs ac si regula esset de homine; exceptio verò de capra, seu regula de animali rationali, exceptio de equo, vt docent D. Bartolus, & Decius, vnde cùm sint veri religiosi, nimirum si sub dicta Clementina comprehendantur.

b l. nam quod liquid. § pen. ff. de penu leg. l. in his. ff. de l. l. pen. § ta bia. ff. de au & ar. leg. D. nus sup. ru. de re. iur. li. 6. n. 16. & Bar. i. i. n. 6 Dec. cons. 290.

Ex quo infero, quòd alij Ministri, qui dicta sacramenta administrant absque licentia presbyteri parochialis, licèt grauiter peccent, in excommunicationem non incurrunt. Solùm enim religiosi pœna excommunicationis in dicta Clementina feriuntur, quia ipsi frequentius in huiusmodi administratione excedebant. Vnde licèt parochus det licentiam suo subdito, vt à quocunque sacerdote possit recipere Eucharistiam, non potest secundùm aliquos per hãc generalem concessionem recipere à religiosis. Et ratio huius est. Nam licèt alij sacerdotes simplices communicantes actiuè, sine licentia parochi mortaliter peccent, non tamen remanent excommunicati, sicut remanent sacerdotes religiosi. Vnde cùm in ipsis sit maius dubium, non videntur in illa generali concessione esse inclusi.

c l. qui petitum. ff. de penu le. l. si quando. C. de inof. test. vbi gl.

At pro contraria parte facit. Nam generalis clausula, prout dicitur in iure [c], comprehendit omnia, nisi contrarium euidentia morali constet de mente eam proponentis. Et non est credendum, quòd parochus dans prædictam licentiam generalem noluerit religiosos in ea comprehendi. Licèt enim ipsi grauiori pœna arceantur ab administratione huiusmodi sacramentorum, hoc non est, quia minùs idonei sint, quàm sacerdotes simplices seculares, sed quia non possint tam facilè ab Episcopis coërceri, & liberiùs poterant ipsi iurisdictionem vsurpare. Quæ ratio cessat in nostro proposito, cùm adsit licentia Generalis, quæ cùm comprehendat sacerdotes seculares ex identitate rationis, imò ex maiori ratione debet comprehendere religiosos, communiter loquendo magis idoneos ad hoc ministerium peragẽdum. Et certè non potest negari, quòd in concessione generali veniant etiam ea, quæ specialiter quis esset concessurus, si ab ipso peterentur, prout in iure [d] notatur. Et vt omnis ambiguitas tollatur, Eugenius III. prout habetur in supplemento [e], *Declarauit quòd quando sacerdos parochialis dat licentiam suo subdito, vt à quocunque possit recipere Eucharistiam eo casu possit recipere eam à religiosis.*

d Notatur in l. 1. Cod. quæ res pign. dari po.
e Supp. fo. 101. conc. 40.

f 1. Corin. 12. & ad Eph. 4. 80. dist. ca. 1. & de consecratione. d. 1. c. 1. & de haeret. c. cùm ex iniũcto. Dionys. ca. 3. & 9. cap. de cal. Hierar. li. 1. c. 4. & li. 3 de diui. nom. D. Tho. 4 contra gentes Alb. de quatuor C. c. ii. Dionys. Richel. de au b Papa ar. 5 & ar. 8.

Circa eandem Clementinam etiam aduertendũ est, quis sit presbyter parochialis, de cuius licentia sacramenta prædicta ministrari possunt à religiosis. Pro cuius rei intelligentia est notandum, in Hierarchia Ecclesiastica omnes ordines inferiores ab vno supremo regi, & gubernari, & ad ipsum recurrere tanquam ad principium, & caput à quo omnis influxus, & motus originatur. Non enim sunt plura capita in vno corpore, licèt sint plura & diuersa membra non eundem actum habẽtia, prout dicit [f] D. Paulus, & in iure narratur, & tradit D. Dionysius & explicat D. Thomas & alij. Atque deformitas in corpore ob diuersitatem membrorum non esse, attamen si nullum caput, aut duo, aut plura essent capita, monstrum conspiceretur. Vnde tota, & plena, & perfecta Hierarchiæ Ecclesiasticæ ratio in hoc sita est potissimè, vt vnum recognoscant inferiores omnes Christi Vicarium in terris, legitimum Petri successorem. In quo vno virtute omnium aliorum motus contineãtur, & eminentiùs existant, siquidem rerum hic habet ordo, vt perfectio inferioris in superiori eminentiùs, & perfectiùs intelligatur, sicut & cæterarum rerum perfectiones eminentiùs, & perfectiùs in ipso Deo intelliguntur. Cùm ergo Summus Pontifex iure diuino à Christo immediatè habuerit illimitatam potestatem super totam Ecclesiam, & consequenter tanquam in eminente virtute, & primo mouente sub Deo omnes aliorum inferiorum actiones ibidem intelligantur, sicut à capite descendit, velut ros Hermon ad barbam Aaron, & vsque ad extremum vestimenti descensus est, sic qui ab huiusmodi capite influxum motum, & operationem non recipit, extra Hierarchiam Ecclesiæ nouerit se constitutum, ad quam non pertinent Græci, neque alij, qui Romanũ Pontificem supremum non agnoscunt.

Secundò pro explicatione est notandum, ordinẽ & dispositionem, quæ nunc in Ecclesiastica Hierarchia est, nõ fuisse à Christo Domino institutam immediatè, sed post eius ascẽsionem a Petro legitimo successore, & hærede constituto ab eodem, & eius successoribus hæc, & alia, quæ tunc sunt in hac Hierarchia, dimanasse. Ex Euangelicis literis hoc est manifestũ, duodecim à Christo Domino in terris agente ducibus electis, Primas Petrus in promissione illa *Tibi dabo claues regni cælorum.* & , *Tu es Petrus, & super hanc petram* [g]. & ibi, *Non deficiet fides tua.* & , *Tu aliquando confirma fratres.* & ibi, *Pasce oues meas,* declaratus fuit. Omnes sic electi exigui, & in Cœna sacris initiati super Corpus Christi verum in illis verbis, *Hæc quotiescunque feceritis,* potestatem recipiẽtes, & supra mysticum post resurrectionem, vt narrat D. [h] Ioannes Euangelista in illis verbis, *Accipite Spiritum sanctum, & quorum remiseritis peccata.* In vniuersum mundũ ad prædicandũ missi sunt in illis verbis [i], *Ego dispono vobis Regnum, sicut disposuit mihi pater. Ite in vniuersum mundum, prædicate Euangelium omni creaturæ.* Ibi enim nulla distinctio prouinciarũ, nulla diœcesis discretio, nulla parochiarum differentia, atque parochorum approbatio, sed vniuersus mundus vna parochia, & vna Ecclesia est declarata, in qua vnus Petrus parochus princeps designatus est. Alij verò residui de numero Apostolorum Principes sub Principe sunt etiam declarati, sicut [k] Psalmographus prophetauerat dicens, *Constitues eos principes super omnem terram.* Atque de his primis principibus sic concipit Ecclesia. Vnde ergo Hierarchia Ecclesiastica, quæ ad exẽplarillius cœlestis in terra disposita est, tanta varietate est circumamicta, & talis pulchritudo deriuata est, vt prouinciarum sit facta discretio, diœcesium facta differentia, parochiarum distincti termini, quos pertransire non licet, & plebanorum tam infinitus penè numerus absque aliqua confusione dispositus? Haud dubiè omnia vno disposita & ordinata sunt à parocho supremo [l], à quo Patriarchæ, Archiepiscopi, & [m] Curati immediatè moti & promoti ordine mirabili ad ipsum suum reuertuntur principium, & fontem. Et extra hoc caput neque motum sentiant, neque admittent vllum. Atque illa disponente diuina sapientia, quæ à fine vsque ad finem attingens, disponens omnia suauiter, factum est, quia iuxta hominis conditionem, qui velut vmbra mutatur, & in eodem statu non permanet, variatio in istis frequẽs futura erat, quæ si primo ab ipso Deo immutabili essent disposita, immutabilia remanerent, neq; vicaria potestas ad id se extendere valeret. His insinuatis potiùs quàm ostensis, quia hic non est locus

g Matt. 16. 18. dist. c. 2. 11 qu. 1. ca. relatum. d. 10. ca. considerandum. ca. transl atum. de constit.
h Ioan 20.
i Mat. vlt. & Mar. vlt. de consec. dist. 4. c. propriè.
k Psal. 44.
l 18. dist. cap. quorum vi.
m Sup. 8.

cus proprius, ad quaestionem reuertamur, pro cuius clara explicatione aliqua dicta proponam.

Primum dictũ est: Plebanus, qui vni solùm parochiae ex potestate Sũmi Pontificis, aut Episcopi, aut eius vicem habentis praesidet, verus presbyter parochialis dicendus est. Haec conclusio ita est manifesta, vt probatione non indigeat. Sunt enim innumera iura id probantia, & in Clementina [a] talis presbyter parochialis dicitur, sine cuius licentia sacramentorũ administratio praedictorum religiosis interdicta est, prout tenent omnes super dictam Clementinam scribentes.

a d. Cle. religiosi.

Secundum dictum: Episcopus & Archiepiscopus, similiter presbyter parochianus propriè & immediatè & cuiuslibet parochiae, & totius dioecesis veri sunt. Haec conclusio etiam est manifesta. Nam ratio, quare plebanus parochus immediatè dicitur vnius populi, & vnius Ecclesiae, ea est, quia immediatè est constitutus pastor, & rector ad oues pascendas, & ad administranda sacramenta, sed primò & principaliter Episcopus in omni sua dioecesi immediatè est constitutus pastor cuiuslibet Ecclesiae particularis; ergo ipse immediatus dicitur totius dioecesis parochus presbyter. Quod confirmatur. Non enim est alienum à iure, vt ex sacris canonibus [b] satis patet, totam dioecesim parochiam vocare. Quapropter, si aliquis religiosus sacramenta suprà in Clementina posita ministraret de licentia Episcopi, non transgressor praedicti canonis censendus est, prout tenent Glossa [c] & communiter scribentes. Non enim est absurdum quòd cura eiusdem parochiae competat pluribus in solidum, prout notant Innocẽtius [d] & Hostiensis, & non solùm sufficit licentia Episcopi, ad hoc, quòd religiosus non incurrat, sed etiam licentia eius vicarij spiritualis, vel delegati, seu poenitentiarij, prout tenent communiter scribentes.

b ca. 1. de rap. super c. de paroch. ca. hac de offi. Archidia.

c Glo. vbi scribentes. in d. Clem.

d Innoc. in ca. cùm non ignores. de praeb. Hostiens. in c. omnes. de poenitent.

Tertiò dico, quòd Summus Pontifex Petri verus successor, & legitimus Christi Vicarius in terris totius Ecclesiae, & omnium prouinciarum, & cuiuslibet parochiae in particulari dicitur esse immediatus, primus, & verus presbyter parochialis. Haec conclusio ex praenotatis apparet, quia à iure Diuino immediatè à Christo Domino omnium cura cõmissa est ipso dicente, *Pasce oues meas*. Si ergo commissio Episcopi facit plebanum immediatum parochum parochiae, in qua instituitur, & Episcopus est immediatus presbyter, & pastor totius suae dioecesis, quia à Papa constituitur & cõfirmatur: à fortiori ipse Summus Pontifex immediatè à Christo institutus super omnem Ecclesiam, erit dicendus verus, & proprius & immediatus presbyter parochus. Sic tenẽt Innocentius [e], & Hostiensis, dicentes, quòd Papa, Episcopus, vel eius vicarius legatus, & eius poenitentiarius dicuntur immediatè proprij sacerdotes: de quo latè Theologus Heruaeus in suo tractatu de potestate Papae, & Medina [f] in suo Codice de poenitentia. Vnde doctissimus Soto [g] resoluit cuiuslibet istorũ licentiam sufficere seorsum ad hoc, vt religiosi in canonem non incidant sacramenta supradicta ministrando. Videamus igitur, an Summus Pontifex dederit licentiam religiosis, vt ea sacramenta possint ministrare, de quo in articulis duobus sequentibus nobis erit sermo.

e Innocen. & Hosti. vbi sup.

f Med. de pa. tract. 2. fo. 81.

g Sot. in 4. d. 18. q. 4. ar. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrùm autoritate Apostolica possit fieri, vt religiosi modò Eucharistiam fidelibus ministrare possint.

RESpondeo dicendo, quòd haec quaestio proponitur propter quaedam verba posita à Clementinae V. Clementina superiùs allegata. Ibi, *Nulla religiosis eisdem exemptione, aut priuilegio eis suffragante*. Per quę verba videtur prohibita administratio huius sacramenti religiosis, non obstante quocunque priuilegio.

Pro resolutione est primò notandum, quòd exemptio, vel priuilegiũ, vel est quoad omnia, vel quoad aliqua. Verbi gratia, religiosus dicitur exemptus ab Episcopo, non tamen est exemptus à suo Praelato. Et si habet priuilegium ad confessiones audiendas, & non ad baptizandum, dicitur habere priuilegium quoad aliqua, & non quoad omnia.

Secundò notandum est, quòd exemptio vel priuilegium alicuius potest esse, vel ad hoc, quòd possit quis aliquid agere contra ius commune, & impunè, sine hoc quòd in poenam incurrat, vel potest esse non ad hoc, vt possit agere, sed ad hoc quòd in poenam non incidat. Verbi gratia, potest esse quòd religiosi habeant priuilegium, & exemptionem ad hoc quòd in nullo casu etiam contra ius facientes incurrant in excommunicationem, vel suspensionem, aut aliam iuris poenam, & quòd nullo modo possint excommunicari ab aliquo. Et potest esse exemptio & priuilegium, vt actum ipsum, cui poena apposita est, possint exercere. Vt in casu praedictae Clementinae. Potest esse quòd sit priuilegium, quòd possit religiosus praedicta sacramenta administrare, & quòd non incurrat excommunicationem.

Tertiò est notandum, quòd exemptio, aut priuilegium potest intelligi, vel de illo, quod datum & concessum erat ante constitutionem supradictam Clementis V. vel de priuilegio, aut exemptione postea concessa, aut concedenda. Quod multum refert ad debitam intelligentiam Clementinae.

His suppositis dico primò, Summus Põtifex, saluo ordine Hierarchico, potest exemptionem concedere & priuilegium aliquibus, quòd possint administrare sacramenta Eucharistiae, & extremę vnctionis, matrimoniaque solemnizare, sine licentia Curati, & quòd in poenam praedictae Clementinae non incidant sic administrãtes. Haec conclusio ex dictis in praecedenti articulo manet apertissimè probata. Quia cùm ipse sit supremus in Ecclesia, potest pro libito sic facere, & manente subiectione, & ordine ad ipsum, tanquam ad caput saluus remanet Hierarchiae ordo.

Dico secundò, quòd etiamsi per praedecessores Clementis V. talis exemptio, & priuilegium fuerit datum per eundem Clementem V. per constitutionem supradictam reuocari potuit, & totaliter tolli. Hoc dictum etiam est manifestum, quia par in parem potestatem non habet, nec aliquis praedecessor potuit ligare manus successorum, quin in humanis constitutionibus, quae ex mera pendent voluntate Pontificis, non possit fieri variatio. Cùm enim successor tantae sit potestatis, sicut praedecessor, vt potuit institui per praedecessorem; sic per successorem potuit destrui. Vnde facta tali reuocatione per Clementem V. vt nullo priuilegio vel exemptione obstante nulli religiosi sub poena excommunicationis ipso facto prędicta sacramenta administrent, poterit per successores Clementis priuilegium, & exemptio dari, vt religiosi ea ministrantes non incidant in excommunicationem. Probatur ex dictis. Nam sicut potuit Clemens V. tollere exemptionem & priuilegium datum à praedecessoribus, potuerunt etiam Clementis successores, quae instituta sunt ab eodem Clemente, reuocare: quia aequalis potestas in omnibus intelligitur, & omnes in iure Pontificio succedunt cum plenitudine potestatis, iuxta ea, quae ex iure [h] colliguntur.

h Cle. proponente. de conc. praebend.

Dico tertiò, quòd dato priuilegio & concessa exemptione per aliquem Pontificem post Clementem V. poterunt religiosi per priuilegium ministrare sacramenta prædicta, sine licentia Curati, sine timore alicuius censuræ. Probatur: Quia si non possent, maximè, quia ibi ponitur quòd nullo priuilegio, aut exemptione quoad hoc se possent defendere, sed hoc non obstat, quia per illa verba non potuit Clemens V. ligare manus successorum. Potuerunt ergo non obstantibus illis verbis successores Sixtus IIII. Nicolaus IIII. & Leo X. dare priuilegium, sicut de facto dederunt priuilegium, vt in terris illorum, qui denuo ad Christum conuertuntur, possint prædicta sacramenta liberè ministrare, & de facto etiam concesserunt pro omnibus fidelibus, vt possint fratres, illis sacramentum Eucharistiæ ministrare, de quo infrà erit nobis dicendum.

Dico quartò, quòd per Clementinam prædictam nulla reuocatio priuilegiorum, aut exemptionis circa hoc datæ ante ipsum Clementem facta est, sed habentes priuilegium ante Clementem V. ad ministranda sacramenta poterunt ea liberè administrare, sine eo quòd incidant post huiusmodi constitutionem in excommunicationem. Hæc conclusio ponitur ad declarationem literæ Clementinæ prædictæ. Probatur modò, quòd non facta fuerit priuilegiorum reuocatio circa hoc, per talem Clementinam. Imò contrarium patet ibi, *præter quàm in casibus à iure expressis, vel per priuilegia Sedis Apostolicæ concessa eisdem.* Probatur deinde ex §. finali dictæ Clementinæ. Vbi ait Clemens V. *Sanè religiosis illis, quibus est ab Apostolica Sede concessum, vt familiaribus suis domesticis, aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus, sacramenta possint Ecclesiastica ministrare, nullum ex præmissis volumus quoad hoc præiudicium generari.* Hæc ibi. Sequitur ergo, quòd Clemens V. per suam constitutionem priuilegia, si quæ erant, prædecessorum non reuocauit, sed confirmauit. Sicut ergo priuilegium, vt domesticis possint sacramenta ministrare per dictam Clementinam non est reuocatum, sed confirmatum; eadem ratione, si religiosi haberent priuilegium ministrandi generaliter omnibus ista sacramenta, non fuit ablatum per Clementem. Saltem ex verbis cõstitutionis hoc constare non potest. Quapropter, si modò Clemens VIII. qui nunc præest Ecclesię Dei, verbis Clementinæ ad literam prohiberet religiosis sacramenta prædicta ministrare, vel modò cõfirmaret prædictam Clementinam expressè, non ob id diceretur abstulisse, aut reuocasse priuilegia Sixti IV. & Nicolai V. & Leonis X. quæ habent religiosi, qui in terris nouiter conuersorum habitant, ad ministranda prædicta sacramenta. Et quòd hæc sit intelligentia Clementinæ, declarat in lectione eiusdem Ioannes de Imola [a], quando dicit, constitutionem non habere locum, vbi ex consuetudine vel priuilegio sacramenta prædicta ministrantur.

a Imo. nu. 15.

Sed his obstare maximè videntur verba eiusdem Clementinæ ibi, *Nulla religiosis eisdem super hoc exemptione vel alio priuilegio suffragante.* Ex quibus verbis videtur colligi Clementem V. reuocasse omnia priuilegia in contrarium. Sed reuera non reuocat, vt patet ex superioribus, & Glossa [b] in dicta Clementina supradictam sentiens difficultatem, eam in hunc modum nobis solutam reliquit, dicens:

b Glos. ver. suffragante.

Quin, scilicet pœnam incurrant, & denuncientur, vt dictum est; priuilegia enim super his concessa tollere non intẽdit. Hæc glossa, & vt clariùs pateat hìc sensus, consideranda sunt verba posita in margine ad dictam Clementinam super illa verba Clementinæ ibi, *Excommunicatos faciant publicè nunciare.* Colligit enim ex his glossa marginalis: *Ergo ad instantiam promotoris vel parochi citari possunt coram officiario diœcesani, visuri has pœnas, & censuras incurrisse.*

Hæc dicta Glossa. Ex qua colligo, quòd nullum priuilegium, aut exemptio ipsis religiosis suffragari potest, quominus ad instanciam promotoris, vel parochi citari possint corã officiario diœcesani visuri has pœnas, & censuras incurrisse, si prædicta sacramenta sine aliquo priuilegio, aut legitima consuetudine id permittente administrauerunt. Si enim ea facultate Apostolica permittente administrauerũt, in nullas pœnas incurrisse dicendum est, vt patet ex aliis verbis eiusdem Clementinæ superiùs relatis. Et hic intellectus est necessariò admittẽdus, alioquin diceremus Clementem V. sibi statim contrariare.

ARTICVLVS III.

Vtrùm sit aliquod priuilegium Aopstolicum modò concedens religiosis, vt possint fidelibus sacramentum Eucharistiæ manifestare, etiam in die Paschatis.

RESpondeo dicendo, quòd Nicolaus V. prout habetur in lib. Monumenta [c] ordinum, & in Supplemento, *concessit generalibus & prouincialibus Ministris & omnibus confessoribus ordinis Minorum deputatis ad audiendas confessiones sæcularium, vt possint omnibus quarumcunque diœcesum, quorum confessiones audierint, sacratissimi corporis Dominici communionem dare omni tempore præterquam in die resurrectionis Dominicæ.*

c In 1. imp. fo. 30. & in 2. fo. 144. cõc. 249. & in supp. fo. 58. conc. 159.

Et similem [d] ad literam concessionem fecit Sixtus V. prout in eodem libro continetur. Verumtamen Leo X. quodam viuæ vocis oraculo authentico, de quo in ordinis Supplemento [e], concessit de nouo id quod Nicolaus V. & Sixtus IV. concesserant. Et insuper declarauit:

d in Mon. in 1. impr. fo. 30. & in 2. fo 124. conc. 250. in Suppl. fol. 68. conc. 159.

e Supp. fo. 58. conc. 160.

Quòd licet audire confessiones sæcularium non possint, nisi in supradictis breuibus nominati, ministrare tamen sacramentum Eucharistiæ tempore concesso possit quilibet sacerdos religionis. Et in eo quod dicitur, vbi suprà, de die resurrectionis, declarauit, quòd possint ministrare sacramentum Eucharistiæ in die, quo celebratur festum resurrectionis Domini nostri Iesu Christi dũtaxat, sine rectoris parochialis, aut diœcesani licentia. At Iulius II. prout refertur in Supplemẽto, *concessit fratribus ordinis Minorũ vt in Ecclesiis suis, quoties opus fuerit, possint ministrare, & ministrari facere sacramentum Eucharistiæ curialibus, mercatoribus peregrinis, & transeuntibus, ac aliis quibuscunque personis.* Circa quæ priuilegia quæruntur tria. Primum est, quid per illam exceptionem in die Paschatis intelligatur. Secundum est, vtrùm sit aliquod priuilegium, quod concedat nobis Minoribus communicare fideles omnes, etiam in die Paschatis. Tertium est, an clerici in nostris Ecclesiis Missam celebrantes possint fideles communicare.

Quantùm ad primum respondeo, dicendo vltra supradicta, quòd præter potestatem ordinis requiritur etiam potestas iurisdictionis ad hoc sacramentum ministrandum. Et ideo non est liberum cuilibet sacerdoti hoc sacramentum ministrare, sed solùm habenti respectu eius cui illud ministrat iurisdictionem, & facultatem ab eo, qui talem iurisdictionem habet. Et sic in Concilio [f] Carthaginensi sic legitur, *Statuat grauitas vestra, vt vnusquisq; clericus, vel laicus nõ communicet in aliena plebe sine literis Episcopi sui. & omnes Episcopi responderunt in hoc, & clericis, & laicis commẽdatitiæ prouidentur.* Et idẽ decernitur in Cõcilio [g] Mileuitano. Vnde peccatum est mortale ministrare hoc

f Conc. Carthag. 1. c. 7.

g Con. Mileu. cap. 8.

sacra

sacramentũ sine debita iurisdictione, aut facultate, vt omnes docent. Quod tamen intelligẽdum est ex genere suo, quia si intercedat bona fides, & interpretatio, seu præsumpta volũtas pastoris ex probabili causa, excusari poterit peccatum, vel omne, vel saltem mortale. In quo est notanda differentia inter hoc sacramentum & pœnitentiam. Nam in confessione necesse est, vt antecedat iurisdictio, quia ab illa dependet substantia actus, & ideo non sufficit ad illam ratihabitio de futuro, nec præsumptio cõsensus postea præstandi, sed requiritur præcedens voluntas dandi iurisdictionem. In hoc verò sacramento non requiritur iurisdictio ad substantiam actus, sed ad debitum ordinem, & modum. Et ideo sufficere poterit probabilis spes, & præsumptio voluntatis pastoris, qui approbaturus creditur quod gestum fuerit. Et ita tenet Nauarrus [a] in suo confessorum manuali. [a Nauar. c. 21. nu. 32.] Ex his colligitur, quare Nicolaus V. & Sixtus IV. tantum confessoribus ad audiendas confessiones sęcularium in ordine Minorum indulserunt, vt hoc sacramentum possint ipsis sęcularibus ministrare, præterquã in die Paschatis. Intellexerũt enim requiri iurisdictionẽ ad debitum ordinem, & modum ad hoc sacrosanctum sacramentum fidelibus ministrandum. At postea Leo X. & Iulius II. de religiosorum capacitate maximè confisi, hoc sacerdotibus omnibus ordinis Minorum, & Minimorum commiserunt, intelligentes debitum ordinem, & modum, quæ per iurisdictionem supplentur grauitate, modestia, zelo, iuncta charitate, prudentia, & scientia, quæ in religione comparantur, subleuari. Leo tamen X. vt oues cognoscant vultum pastoris, voluit, vt hoc sacramentum die Paschatis à nullo fidelibus ministretur, nisi à Curatis habentibus iurisdictionem, aut à sacerdotibus ab eisdem Curatis & parochis licentiam expressam, vel præsumptam habentibus.

Quid autem per diem Paschatis intelligant in hoc casu Summi Pontifices, nõ facile est explicatu. Multi enim intelligũt de primo die resurrectionis, vt in eo non possit communicatio fieri extra propriam parochiam, sine licentia parochi, siue fiat ex deuotione, siue ad implendum præceptum. Huius sententiæ est doctissimus Nauarrus [b], quem multi recentiores secuti sunt. [b Nau. c. 21. num. 32.] Qui solùm fundatur in rigore, & proprietate illius verbi, verbi gratia, *Præterquam in die Paschatis*, seu in die resurrectionis. Quod si dicas obiiciendo, sequi cum qui feria quinta in cœna Domini in parochia communicauit ad implendum præceptum, si velit in die Paschatis communicare, debere necessariò in parochia iterum communicare, & non alibi, nisi ex parochi facultate, sub pœna excommunicationis maioris Papæ in superius allegata Clementina reseruatæ. Ad hoc respondent, concedendo sequelam, quia ille dies est simpliciter exceptus, fortassis, quia voluerunt Pontifices eum diem reseruare, vt in eo omnes fideles ad suam parochiam conuenirent, & obedientiam pastoribus debitam profiterentur.

Quòd si rursus obiicias, è contrario sequi extra primum diem Paschatis posse fideles communicare in Ecclesiis Mendicantium, etiam ad implendum præceptum, licèt non habeant animum communicandi in parochia in die Paschatis. Quod planè videtur absurdum, & contra intentionem Pontificum facientium illam exceptionem, quæ facta est in fauorem parochorum. Hoc enim modo intellecta omnino eorum iurisdictioni & obedientiæ derogaret: nullus enim fidelis cogeretur vnquam ex vi præcepti in sua parochia communicare, sed solùm illi qui præceptum communionis annuæ in primo die Paschatis implere vellent, & hoc etiam est contra consuetudinem Ecclesiæ, quæ leges & præcepta optimè interpretatur.

Ad hanc obiectionem nihil respondet Nauarrus, nec alij, qui, vt opinor, sequelam non auderent concedere. Quare opinatur Suarez [c], mentem [c Suarez 3. p. disp. 82. sect. 2. versu, sentio igitur veriorem opinionem.] pontificum fuisse excipere communionem Paschalem non materialiter (vt ita dixerim) sed formaliter, seu prout præcepta est lege, quæ præcipit semel in Paschate communicare. Nam capitulum, *omnis vtriusque sexus*, in initio solùm præcipit semel communicare in Paschate, quamuis postea ab Eugenio IIII. declaratum sit, illud Pascha comprehendere omnes octo vel quindecim dies à Dominica palmarum, vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè, & sic omnis communicatio, qua impletur illud præceptum intra dictos dies, dicitur Paschalis, seu in Paschate facta. Exemptio autem quæ apponitur in dictis priuilegiis sine dubio respicit hoc præceptum, vt in sua vi maneat, & eodem modo impleatur, quod in eo statutum est, vt scilicet nemo possit tunc ad effectum implendi dictum præceptum communicare, nisi in propria parochia, aut de licentia sui parochi etiam in Ecclesiis Mendicantium. Excipitur ergo ibi, vt existimo, sola communio, qua impletur hoc præceptum in Paschate, siue fiat prima die, siue in quolibet alio sufficienter intra dictos quindecim dies. Et è contrario si præceptum iam impletum est in parochia ante illum primum diem, vel postea implendum est, non censeo esse per se exceptum primum diem Paschatis, quominus possint religiosi vti suis priuilegiis, & ministrare hoc sacramentum.

Nec obstat, quòd in dictis priuilegiis dicatur, *Præterquam in festo Paschæ Resurrectionis Dominicæ, seu præterquam in die Resurrectionis Domini duntaxat*. Quia non est attendendus materialis sonus verborum, sed sensus & intentio pontificis, qui, vt dixi, communicationem, qua impletur præceptum, vocat communionem in die Paschatis, seu, quod idem est, in die resurrectionis Dominicæ. Nec hæc interpretatio est violenta, sed satis obuia & clara, ac literis Apostolicis accommoda, supposito modo loquendi capituli, *omnis vtriusque sexus*, & intelligentia totius Ecclesiæ. Quam explicationem admittunt [d] constitutiones Societatis Iesu. [d Par. 7. 3.] Et in hanc partem ex parte videtur inclinare Henriquez [e], dicens, quòd aduenis, qui non habent proprium parochum, licebit etiam ipso die Paschatis pro impletione præcepti dare communionem, vt tenet Soto [f], quia cessat tota ratio prohibitionis, vt in simili tradit [g] Nauarrus. [e Henri. 1. to. lib. 8. de Euch. cap. 15. nu. 1. lit. G.] [f Sot. in 4. d. 18. q. 4. art. 2.] [g Nau. ca. 10. num. 36.] Quæ ratio probat de aliis, qui iam in parochia satisfecerunt pręcepto. Hęc Henriquez.

Ex his inferuntur aliqua. Primum est intelligentia ad similem clausulam Bullæ Cruciatę, qua conceditur facultas recipiendi Eucharistiam, tẽpore interdicti aliis in Ecclesiis, vel priuatis oratoriis, pręterquam in die Paschatis. Hęc enim vltima verba debent intelligi hoc modo, pręterquam in ea communione, qua impletur pręceptum communionis in die Paschatis: quia nisi sic exponamus, sequitur illud absurdum, quòd possint implere hoc pręceptum in priuato oratorio, & postea in die illo Paschæ, nec ibi, neque in parochia communicare.

Ex his secundò infertur, quòd vbi est consuetudo legitima, & præscripta satisfaciendi huic præcepto cõmunicando quodlibet die Quadragesimæ, qualis est in Conimbrica, & in multis aliis locis, cùm fideles possint se conformare dictæ consuetudini, prout resoluit Nauarrus [h], & commu- [h Nau. c. 21. num. 45.]

nicare ad effectum adimplédi præceptum communionis Paschalis in prima die Cinerú, non poterunt dicti fideles communicare etiam in die Cineris, nisi in propriis parochiis, aut de licentia suorum parochorum. Vtrùm autem in articulo mortis possint fideles communicari ab aliis præter suum proprium parochum, infrà [a] dicetur.

a *Infrà ar.* 4.

Quantum ad secundum, quod promisimus disputandum, vtrùm, scilicet, sit aliquod priuilegium, quo concedatur fratribus Mendicantibus communicare fideles, etiam in communione Paschali, sine timore excommunicationis maioris in capitulo, *religiosi, de priuilegiis*, proposito.

Respondeo dicendo, quòd Nicolaus V. anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octauo, Pontificatus sui anno quarto, quarto Kalendas Octobris, *concessit, quòd deputati, vel pro tempore deputandi confessores in monasterio beatæ Mariæ de Guadalupe sacramentum Eucharistiæ, quibuscunque personis ad prædictum monasterium confluentibus etiam in die Paschatis ministrare liberè, & licitè possint diœcesanorum, aut cuiuslibet alterius licentia minimè requisita.* Ita habetur in Compendio [b] ordinis Diui Hieronymi, in quo etiam refertur, *Quòd Antonius Cardinalis ac pœnitentiarius Pauli III. anno primo sui Pontificatus, decimo tertio Calendas Februarij de eiusdem Pontificis speciali mandato viuæ vocis oraculo super hoc ei facto indulsit & concessit, quòd omnes fratres presbyteri monasterij prædicti beatæ Mariæ de Guadalupe, tam intrà, quàm extrà in illius capellis, oratoriis, grangeis, & locis aliis eiusdem monasterij (non contradicente Priore, aut in eius absentia aut sede vacante vicario) possint ministrare sacramentum Eucharistiæ, etiam in die Paschatis, subditis eiusdem monasterii, vel ab eo dependentibus, & aliis illuc confluentibus vtriusque sexus diœcesanorum locorum, Curatorum, aut Rectorum, ad hoc licentia minimè requisita, & sic præcepto Ecclesiæ satisfaciant, non obstantibus contrariis quibuscunque.* Hæc Antonius Cardinalis.

b *Compend. D. Hieron. §. 2. & §. 6.*

Circa quas concessiones est notandum, quòd, licèt concessæ fuerint specialiter factæ, monasterio Beatæ Mariæ de Guadalupe, fortassis propter maximam deuotionem, quam fideles habent ad illius celebratissimam Ecclesiam, visitando Dominæ nostræ imaginem ibi in altari maiori collocatam: per concessionem tamen Pij IIII. per Pium V. expeditam, hæ, & similes concessiones factæ particularibus monasteriis dicti ordinis, factæ sunt communes totius ordinis monasteriis, etiamsi in his non militent causæ, propter quas fuerunt indultæ, prout dictum est supra [c], cùm egimus de communicatione priuilegiorum. Quo supposito, cùm hoc priuilegium sit iam commune omnibus monasteriis dicti ordinis, sequitur euidenter, quòd etiam possunt eo frui monasteria ordinum Mendicantium, & aliorum, qui suorum indultorum & gratiarum plenissimam habent communicationem, & sic sine timore alicuius peccati & excommunicationis possunt fratres Mendicantes, & alij in priuilegiis communicantes ministrare sacramentum Eucharistiæ omnibus fidelibus in die Paschatis. Dixi: *In suis Ecclesiis.* Nam in alienis Ecclesiis id non poterunt efficere in communione Paschali. In aliis autem communionibus non obligatoriis potestatem habent, ad in quacunque Ecclesia fideles communicandum ex concessionibus Nicolai V. & Sixti IIII. & declaratione & extensione Leonis X. de quibus in initio huius articuli fecimus mentionem. Et sic Iulius II. in priuilegio concesso presbyteris ordinis Minimorum superiùs in hoc articulo allegato, indulgens ipsis generaliter, vt sacramétum Eucharistiæ possint omnibus ministrare, non excipiendo communionem diei Paschatis, hanc concessionem solùm voluit, vt suum effectum in Ecclesiis ipsorum fratrum sortiretur. Alibi enim id ipsis per dictam facultatem minimè indulgetur. Per facultatem autem Leonis X. extra communionem Paschalem, id sibi indirectè per viam communicationis generaliter conceditur in omnibus communionibus voluntariis, vt scilicet, in quacunque Ecclesia possint fideles communicare.

c *Supr. quæst. præcedenti. ar. 9.*

Nec prædictis obstat, quòd in multis religionibus abhinc multis annis seruatur constitutio & priuilegium Leonis X. & aliorum Summorum Pontificum, vt scilicet, non administraretur fidelibus in Ecclesiis ipsarum religionum communio Paschalis. Et sic per non vsum concessio Iulij II. & aliorum Pontificum videtur sublata, & per consequens non possunt vti dictæ religiones indulto eis permittente; vt communionem paschalem liberè, & licitè possint fidelibus ministrare. Præsertim cùm priuilegia regularium à Summis Pontificibus confirmentur, quatenus sunt in vsu. Nam huic argumento, & obiectioni primò respondetur, quòd confirmando tantùm priuilegia, quæ sunt in vsu, non proinde visi sunt reuocare ea, quæ non sunt in vsu, quia priuilegia sunt stricti iuris, & in illis argumentum à contrario sensu locum minimè habet, licèt in iure communi valeat: & sic ea non confirmando relinquuntur in robore, quem habent. Videamus igitur, vtrùm hoc priuilegiú, licèt non sit in vsu, habeat modò aliquá vim? Ad hoc respondeo, quòd sic. Nam, vt [d] suprà latè probauimus, priuilegia Minorum, & per consequens aliorum Mendicátium fuerunt confirmata à Pio IIII. & ab aliis Summis Pontificibus, cum clausula, Ex certa scientia, & de plenitudine potestatis; quæ clausula, vt ibi latè explicauimus, confirmat etiam priuilegia, quæ sunt per non vsum abrogata. Et ibi etiam adiicimus Sixti V. confirmationem priuilegiorum ordinis nostri sacri Minorum regularis Obseruantiæ, in qua ex certa scientia, & de plenitudine potestatis confirmauit dicta priuilegia, subiicens illud verbum, *quatenus sunt in vsu.* Et hoc confirmatur: nam ipse Summus Pontifex, non solùm confirmauit dicta priuilegia, sed etiam de nouo concessit: & per consequens de nouo concessit ipsis Minoribus per viam communicationis priuilegium Nicolai V. & Antonij Cardinalis concessum monasteriis ordinis Diui Hieronymi: & priuilegium Iulij II. concessum fratribus Minimis. Quæ cùm sint tam recenter concessa, non potest contra ea allegari non vsus, qui legitimam inducat præscriptionem. Præsertim cùm non vsus minimè præiudicet ignorantibus: & talis non vsus in dictis religionibus ex ignorantia priuilegiorum fuerit introductus. Licèt tamen supradicta sint vera, religiosi tamen non debent publicare se habere licentiam generalem ad communicandum fideles in die Paschatis, cùm Curati hoc ægrè ferant, & episcopi maximè contradicant, & nolint aliam concessionem præter concessionem Leonis X. circa hoc obseruari; debent igitur dictis priuilegiis vti non passim, sed prudenter & cautè.

d *Sup. q. 8.*

Quantùm ad tertium, quod promisimus discutiendum, respondeo dicendo, quòd presbyteri sæculares in Ecclesiis Mendicantium celebrantes, possunt de licentia fratrum sacramentum Eucharistiæ vtriusque sexus fidelibus ministrare. Quod concedit clarè Iulius II. in indulto fratribus Minimis facto, cuius tenorem in prin-

cipio

cipio huius articuli propoſuimus. Et ſic tenent [a] Medina in ſua confeſſorum inſtructione, & Henriquez de licentia ſacriſtæ, poſſe quemlibet Sacerdotem ſecularem in Eccleſiis Mendicantium celebrantem Euchariſtiam fidelibus miniſtrare: quam opinionem nixus huic priuilegio ibi tenui. Adeò hoc eſt verum, vt celebrando tempore interdicti idipſum efficere poſſit, ſi ſeculares habeant facultatem recipiendi hoc Sacramentum tali tempore, vt adnotauit Corduba.

a Medina in ſua inſtruct. lib. . c. 11 §. 3. in fin. Henriquez l. 10. de Euchariſt. l. 7. c. 55. n. 1. lit. cc. Cordub. in addit. ad cōpend. tit. communicatio priuil.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm in articulo mortis liceat religioſis miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ ſine culpa, & ſine pœna excommunicationis.

RESpondeo dicendo, videri quòd ſic: nam Leo X. tantùm excipit communionem in die Paſchatis, & caſus exceptus firmat regulam in contrarium. Et confirmatur: nam Nicolaus V. & Antonius Cardinalis ex mente Pauli III. & Iulius III. in ſuperiori articulo allegati conceſſerunt, vt etiam in die Paſchatis ipſum poſſint fidelibus miniſtrare. Vnde cùm in communione Paſchali obligatoria de præcepto hoc ſit illis à Sede Apoſtolica indultum, videtur etiam ad communionem in articulo mortis obligatoriam, etiam de præcepto eſſe extendendum: cùm videamus leges pœnales, quæ ſtrictè debent interpretari, ad caſus ſimiles, non per modum extenſionis, ſed per modum incluſionis, ſæpè ſæpius extendi. Sicut patet in iure propter quatuordecim cauſas permittente filios à parentibus poſſe exhæredari: quod ad alios ſimiles caſus ampliari certum eſt, apud Iuriſperitos. Et ita ego non condemnarem ad pœnam excommunicationis religioſos, qui in articulo mortis fidelibus hoc Sacramentum miniſtrarent. Præſertim cùm in eo articulo non fiat tranſgreſſio dictæ clementinæ, *religioſi*, ex præſumptione, ſed ex ignorantia, putando ſibi id pro tunc licere, vel ex ratihabitione rationabiliter præſumpta. Quo caſu ſecundùm Caietanum, & communem, talis excommunicatio minimè incurritur.

Sed ſtando in opinione eorum, qui dicunt in die Paſchatis minimè poſſe religioſos hoc ſacramentum miniſtrare, iuxta determinationem Leonis X. & vſum aliquarum religionum, quæſtio propoſita maiorem habet rationem dubitandi. Sicut enim Eccleſia voluit reſeruare parochis communionem Paſchalem, quia ipſa eſt impletiua cuiuſdam præcepti Eccleſiaſtici: ita theologizant viri doctiſſimi, eandem met Eccleſiam velle reſeruare parochis omnem communionem, qua adimpletur præceptum Diuinum de communicando: quod præceptum ſecundùm [b] viros doctos in articulo mortis adimpletur, nec de hac re vllum priuilegium concedere; ſed tandem de communione, quæ à fidelibus voluntariè fit. Et ſic intelligunt quoddam priuilegium Leonis X. & alia ſimilia ſunt explicanda de ordinariis communionibus, quæ extra mortis articulum fiunt, in quibus non recipitur Euchariſtia per modum viatici. Quæ communicatio per modum viatici, ſi à Leone X. non fuit excepta, eſt, quia ipſo iure & communi ſenſu intelligitur excepta. Et hunc ait [c] Suares eſſe communem omnium ſenſum, allegans quod Paulus III. anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo nono, in priuilegio Societati Ieſu cōceſſo, ſicut excipit communionem Paſchalem, etiam excepiſſe communionem viatici in articulo mortis. Quod referunt ita indultum, Compendium priuilegiorum [d] Societatis, & Compendium Ciſtertij.

b Soto in 4. d. 12. q. 1. ar. 11. 9. ſecundo dr imus. Con. ari. ſeſ. 13. c. 6.

c Suares vbi ſup. ſeſ. 2. dubio vltim.

d Compen. Societ. §. 2. & compen. Ciſtertij. §. vnic.

Quod ſi inquiras, cur hoc potiùs fecit Eccleſia in præcepto communionis, quàm confeſſionis; præceptum enim confeſſionis, ſiue ſit diuinum in articulo mortis, ſiue ſit Eccleſiaſticum annuæ confeſſionis, ſatis impletur per confeſſionem factam religioſis per ſua priuilegia: imò in articulo mortis etiam præſenti parocho quilibet Sacerdos ſimplex eſt Sacramenti pœnitentiæ verus miniſter, vt nunc nouiſſimè defendunt viri doctiſſimi. Huic obiectioni facili negotio reſpondeo, quòd ſacramentum confeſſionis magis eſt neceſſarium, & quandam habet difficultatem ex parte miniſtri, propter quod oportuit priuilegia maiora, & generaliora circa illud concedere: prout doctè notauit [e] Palatius.

e Palat. in 4. d. 17. diſp. 6. concl. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrùm deficiente parocho, & neceſſitate vrgente, poſſint religioſi communicare infirmos.

RESpondeo dicendo, aliquos negare, etiamſi neceſſitas ſit extrema, & articulus mortis inſtet, poſſe religioſos, & alios ſacerdotes ſine parochi licentia hoc ſacramentum adminiſtrare. Ita ſentit [f] Nauarrus, citans Cardinalem & Syluestrum. Et fundari poſſunt, quia Euchariſtia non eſt ſacramentum ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem. Sed quantum attinet ad periculum mortis, ſi parochus non adſit, & neceſſitas vrget, non eſt dubium, quin poſſit ſimplex ſacerdos licitè viaticum dare, ſiue ſit religioſus, ſiue non: quia cùm iure communi concedatur ſimplici ſacerdoti abſenti parocho confiteri exiſtentem in articulo mortis, cenſetur etiam conceſſa communio in eodem articulo, argumento eorum, quæ dicuntur [g] in iure, vel ex præſumpta rationabili volūtate parochi, vel certa Epiſcopi, vel Summi Pontificis, ſi fortaſſis de parochi iniqua voluntate conſtet. Et ita Paulus III. in priuilegio conceſſo Societati excipiendo feſtum Reſurrectionis, & mortis articulum, addit, *Niſi neceſſitas vrgeret*. Denique hoc eſt valdè conſentaneum ipſi iuri naturali, quo tenemur & tenetur Eccleſia proximis ſubuenire, præſertim in ſpiritualibus neceſsitatibus. Neceſsitas autem huius ſacramenti quamuis non ſit extrema, eſt tamen valdè grauis. Et citans Hoſtienſem, & Archidiaconum hanc opinionem tenet [h] Angelus, & eam tenet nouiſsimè Henriquez.

f Nauar. c. 21. n. 52.

g ra. c. mi. fæ. & re.

h Angel. excommunicatio. 5. Henriq. tom. 1. lib. 8. de Euchariſt. c. 35. n. 1. lit. H.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm communionem Paſchalem poſſint religioſi miniſtrare peregrinantibus.

RESpondeo dicendo, quòd [i] Eugenius IIII. anno Domini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo tertio, Pontificatus ſui annò decimo tertio, ſexto Calendas Decembris, fratribus beatæ Mariæ de Guadalupe, *conceſſit & indulſit, quòd quilibet eorum in presbyteratus ordine, ets. in peregrinis, excepto die Paſchatis, miniſtrarent*. Et licèt idem Eugenius IIII. prout habetur in libro [k] Monumenta ordinum, & in Supplemento, *Declarauit quòd quando quis tempore Paſchali ſe reperit in aliena diœceſi, ſemper ibi intelligitur adeptus incolatum, vt ibi confiteri, & communicare valeat, quantumcumque ibi paruo tempore ſteterit.*

i H. b. r. in compend. D. Hieron. tit. Euchariſt. ſacramentū.

k In 1. impreſ. fol. 61. & in 2. fol. 64. conceſ. 8. & in ſupplem. fol. 93. conceſ. 3.

Aduerti:

a Collect. tit. communicare. § 2.

Aduertit tamen collector priuilegiorum [a] Mendicantium, quòd quoad rectorem parochialem, vbi consistit hospitium, intelligitur hoc: nam sine licentia ipsius non poterit recurrere ad alium. Quod in religionibus, vbi est consuetudo seruandi constitutionem Leonis X. excipientem communionem Paschalem, intelligendum existimo. At in aliis religionibus, vbi talis consuetudo, & vsus non ita inualuit, existimo presbyteros ipsarum religionum in suis Ecclesiis posse hoc sacramentum peregrinis ministrare: siquidem per concessionem Iulij II. Minimis concessam, & per alias in superioribus allegatas, omnibus fidelibus indifferenter ipsum possunt ministrare. Et aduerte, quòd religiosis exemptis possunt dicti sacerdotes communicare etiam in die Paschatis sine licentia parochi, sine timore alicuius peccati, & censuræ. Clementina enim solùm loquitur de fidelibus Episcopis, & parochis subiectis: hi enim à religiosis in die Paschatis communionem recipere prohibentur: prout tenet Caietanus [b], quem sequitur Nauarrus & communis.

b Caiet. v. excommunicat. c. 64. Nauar. c. 27. n. 101.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm sæcularis Sacerdos, cui datur facultas administrandi sacramentum in Ecclesiis Mendicantium sit necessarium, vt sit approbatus ab ordinario, vel necesse sit esse expositum ab Episcopo ad administranda sacramenta, iuxta formam Concilij Tridentini. Et idem quæritur de parocho, an possit in sua parochia delegare hanc facultatem cuilibet Sacerdoti simplici.

c Suar. 3. par. disp. 72. sec. 2. pag. 129. col. 1. in fin.

Respondeo dicendo, quòd quidam non indocti, prout refert Suarez [c], contendunt, quòd talis administratio non potest committi nisi sacerdoti ab Episcopo exposito, iuxta formam Concilij. Et fortassis existimant id esse necessarium, quia sub confessione solet etiam communio comprehendi, quando expressè non excipitur. At ipse Suarez arbitratur hanc sententiam propriè & in rigore sumptam non esse veram ex vi decreti Concilij Tridentini. Quod limitandum sentit ad solam sacramentalem confessionem, vt verba eius formaliter sonant. Primò, quia cùm illa lex sit quodammodo odiosa, quatenus limitat, & restringit iurisdictionem, non est extendenda vltra verborum proprietatem, & formalem decisionem: nec in his rebus argumentum à simili alicuius est momenti. Secundò, quia considerando intentionem illius legis, est valde diuersa ratio de confessione, & Eucharistia. Nam ibi multò maior scientia & prudentia, & aliæ qualitates requiruntur in ministro, quàm in hoc sacramento, vt per se constat: quia ille est iudex & medicus spiritualis: hic autem nihil aliud præstat, quàm consecratum sacramentum ad vsum applicare, & ei distribuere, quem supponit à proprio pastore esse approbatum, cùm ab illo habeat dandi facultatem. Ex quibus infertur, non esse correcta priuilegia Leonis X. & Iulij II. superiùs allegata, quatenus concedunt facultatem ministrandi cuilibet religioso presbytero. Nam Concilium Tridentinum licèt non concedat iurisdictionem ad administrationem Sacramenti pœnitentiæ, nisi Sacerdoti ab Episcopo exposito, non tamen negat ipsam Sacerdotibus simplicibus respectu Sacramenti Eucharistiæ, habentibus ad id licentiam à Sede Apostolica, aut à parocho. Nec etiam aufert à parocho licentiam, vt possit licentiare quemcunque Sacerdotem sæcularem, non impeditum ad hoc munus peragendum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm Diaconus religionis possit hoc sacramentum ministrare fratribus, aut sæcularibus in aliqua necessitate.

Respondeo dicendo, quòd nunc secundū præsentem praxim Ecclesiæ, solū Sacerdotes possunt dispensare hoc sacramentum: in casu verò necessitatis, possunt id committere tantùm Diaconis, vt sentiunt [d] Diuus Thomas, Richardus, Durandus, & Paludanus, Alensis, & Summistæ. Et patet ex Conciliis generalibus Niceno, Arelateno, & Carthaginensi: quæ dicunt diaconos in necessitate & iussu presbyteri hoc posse: & ad hoc est necessaria iusta causa vltra mandatum presbyteri. Quod est tenendum contra [e] Syluestrum, qui significat præceptum Episcopi vel presbyteri sufficere etiamsi nulla adsit causa; iura enim, quæ concedunt hanc facultatem, expressè requirunt rationabilem causam; ergo ex nulla causa intercedente, iniquum & contra ius esset tale mandatum, aut licencia, & non obligaret, nec obediri posset, quando constaret nullam interuenire huiusmodi causam. Secùs verò esset, quando hoc non constaret: nam tunc parendum est superiori, vel credendum Episcopo, aut presbytero causanti impedimentum, quamuis inferiori esset ignotum. Maximè, quia non oportet hanc causam esse extremam, sed moralem. Aut quòd Sacerdos sit debilis aut infirmus. Ex quibus colligitur responsio ad difficultatem in titulo quæstionis propositam, scilicet, si in aliquo monasterio contingat solū Prælatum adesse Sacerdotē, & ipsum nullo modo posse hoc Sacramentum religioso ministrare. Hoc enim casu potest ipse Prælatus hoc committere suo subdito diacono regulari: imò id potest optimo iure præcipere. Et idem est, si aliquis famulus intra septa monasterij necessitate infirmitatis teneretur: ipsi enim Prælati possunt præcipere in hoc casu suo diacono regulari, vt ex sacrario ipsum communicet, siquidem habent priuilegium, vt suis famulis possint hoc Sacramentum ministrare, prout infrà dicetur. Et sic quando dicitur in dicto Concilio Niceno, quòd diaconi iussu presbyteri possunt hoc sacramentum ministrare, debet intelligi de presbytero habente autoritatem, & iurisdictionem ad administrandum dictum sacramentum, siue iure communi, siue ratione alicuius priuilegij. Verum est tamen, quòd hæc licentia rarò debet concedi modò, nisi aliqua grauissima necessitate interueniente, instante, videlicet articulo mortis. Præsertim iuxta præsentem Ecclesiæ statutum: in quo ferè omninò in desuetudinem abiit, vt diaconi hoc munere fungantur.

d D. Tho. 3. p. q. 82. ar. 3. & in 4. d. 13. q. 1. ar. 3. vbi Richar. ar. 1. q. 3. Durand. q. 4. Palud. q. 2. ar. 4. Alen. 4. p. q. 50. m. 3. Summistæ v. Eucharistia, & v. commu. e Nic. ca. 14. Arel. ca. 15. Cart. 4. c. 38. Syluest. v. diaconus.

Ex quibus infertur, recedendum esse à Syluestro nimis generaliter loquenti, dicendo non posse diaconum ministrare hoc sacramentum in præsentia presbyteri, etiamsi ex malitia diacono facultatem denegeret: tunc enim, ait, non potest diaconus habere rationem instrumenti, si principale agens illum mouere nolit. Contra quem tenet [f] Soto, quem sequitur Suarez in casu, quo tāta est necessitas, vt viaticum necessariò sit ægroto ministrandum. Quia præsentia sacerdotis sua potestate abutentis, ac si nulla esset, reputanda est, & recurrendum ad voluntatem interpretatiuam superioris Episcopi, aut Papæ, seu ad ius commune: vel certè, si necesse sit, ad Christi Domini voluntatem, qui eo casu censetur dedisse huiusmodi facultatem.

f Suarez 3. p. disp. 71. ... pa. 10...

ARTI

ARTICVLVS IX.

Vtrùm Moniales possint facere ministrare sacramentum Eucharistiæ ab aliquo presbytero sæculari in Ecclesiis suis.

RESpondeo dicendo, quòd monialibus sanctæ Claræ earúmque Abbatissis & monasteriis, & monialibus Conceptionis sub cura fratrum Minorum viuentibus, sunt concessa omnia priuilegia, & indulta, quæ concessa sunt fratribus Minoribus eorúmque Prælatis, & monasteriis, prout secundùm indulta Apostolica Sixti IIII. & Leonis X. diximus in [a] superiori quæstione. Ex quo nemini dubium esse debet, quòd sicut cum licentia sacristæ potest in monasteriis Mendicantium simplex sacerdos sæcularis sacramentum Eucharistiæ ministrare: ita etiam in monasteriis monialium potest sacerdos sæcularis cum licentia confessoris monialium, aut capellani, idipsum sæcularibus ministrare: in hoc enim vis communicatiua priuilegiorum consistit.

a Sup. q. 55. art. 15.

ARTICVLVS X.

Vtrùm fratres & sorores Tertij ordinis Mantellati, & Corrigiati, & Chordelati possint recipere extra parochiam communionem Paschalem.

RESpondeo dicendo, quòd Leo X. in Concilio Lateranensi statuit (prout habetur in [b] Supplemento) *Quod fratres & sorores Tertij ordinis, necnon Mantellati, & Corrigiati, & Chordelati in proprijs domibus habitantes teneantur in die Paschatis tantùm Eucharistiam, nec non extremam vnctionem, cæteraq; Ecclesiastica sacramenta (pœnitentiæ sacramento duntaxat excepto) à proprio sacerdote recipere.*

b Supple. fol. 26. concess. 89.

Circa quam concessionem aduertit [c] Collector priuilegiorum Mendicantium, quòd hîc non includuntur fœminæ promittentes vidualem, seu virginalem castitatem, sub præfato modo viuendi: quia tales gaudent omnibus priuilegiis fratrum, prout iam in quæstione [d] superiori diximus, sentientes hoc per Concilium Tridentinum non esse innouatum.

c Collect. priu. mend. tit. sacram. § 2.

d supra. q. præcedent. art.

Secundò aduertendum est circa illa verba ibi, *In die Paschatis tantùm.* Quod iuxta dicta [e] in superioribus non debêt intelligi grammaticaliter, & materialiter, sed formaliter, ita, vt habeant hunc sensum, *In die Paschatis tantùm*, id est, in toto tempore, quo communio de præcepto Ecclesiastico obligat: quod tempus est à Dominica in Ramis vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè. Et adimpleto dicto tempore, & præcepto possunt fratres dictis personis sacramentum Eucharistiæ ministrare, quandocunque voluerint, excepto articulo mortis, in quo obligat etiam præceptum communionis. Ex dictis colligo, non plus concedi fratribus respectu harum personarum, quàm respectu quorumcunque sæcularium.

e suprà hac q. art. 14.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm fratres ministrantes in Indiis Occidentalibus sacramentum Eucharistiæ & alia sacramenta cum licentia Regum Hispaniarum incidant in excommunicationem.

RESpondeo dicendo, quòd loquendo de Regis potestate circa ea, quæ sunt spiritualia, duplex consideratio est, vna de ratione Regiæ potestatis, alia de potestate ratione commissionis, seu delegationis, quæ de per accidens dici potest. Sicût & in Papa consideratur de per se potestatis plenitudo, circa spiritualia omnia, & circa temporalia de per accidens, in quantùm ad spiritualia ordinem habent? quapropter ratione peccati omnes Principes ei subiectos facimus. Et aduertendum quòd spiritualium dispositionum Summus Pontifex non solùm Regibus, sed etiam aliis sæcularibus legationem committere potest, qui quoad illa possunt dici eius delegati, aut vicarij. Nam si potest Episcopus vicarium in spiritualibus constituere sæcularem sacris non initiatum, qui eius prouisor officialis dicitur, quomodo possumus negare Papæ potestatem ad delegandum aliqua circa spiritualia Principibus sæcularibus? Licèt enim in [f] iure eorum Papæ, scilicet, & regum iurisdictio sit distincta: quia Reges circa spiritualia non habent autoritatem, imò videntur agere contra Ecclesiasticam libertatem, se intromittendo, & sic incidere in pœnas Bullæ Cœnæ Domini: Reges enim non sine causa gladium portant, ait [g] Apostolus, ad laudem bonorum, & in pœnam malefactorum: siquidem eorum est, vt homines per eum arceantur à malis, & inducantur ad bonum, prout dicitur in iure [h] ciuili. Attamen non potest negari ipsos posse assumi à Pontifice Maximo, vt Patroni & defensores Ecclesiæ ad spiritualium executionem. Vnde cùm Summus Pontifex sit à Deo constitutus pastor vniuersalis ouium Christi, ita vt actu subsint ei fideles omnes, & potentia infideles etiam qui ad ouile reduci possunt, cùm extra ouile aberrent, & sint balantes oues, potuit ad executionem huius potestatis eligere Reges Catholicos in Legatos, & Cõmissarios pro nouo orbe, atque potuit eis Regna, & dominia donare ad hunc finem, & consequenter eis iniungere, vt ipsi curam haberent mittendi prædicatores, & ministros idoneos ad id peragendum, sicut & fecit Alexander VI. Quo supposito resoluendum est id, quod proponitur in titulo quæstionis per sequentes conclusiones.

f c. quoniam. dist. 10.

g ad Rom. 13. 1. Pet. 2.

h l. 1. ff. de iust. & iur.

Prima conclusio: Supposita tali donatione facta noui orbis Regibus Catholicis per Alexandrum VI. religiosi, qui in nouo orbe sacramenta ministrant neophitis de licentia Regis, secluso alio priuilegio non incidunt in pœnam Clementinæ prædictæ, probatur: Quicunque de licentia presbyteri parochialis administrat ea, in pœnam non incidit: sed religiosus qui cum licentia Regis ministrat, de licentia presbyteri parochialis facit: ergo non incidit. Patet consequentia: quia Reges supposita dicta donatione, facultatem concedunt autoritate Summi Pontificis eis delegata, quòd ab ipso Summo Pontifice, qui est parochus vniuersalis, censetur mandatum, iuxta ea, quæ in iure [i] notantur, & confirmatur ex his quæ nos [k] suprà resoluimus, dicentes, quòd qui de licentia delegati Episcopi, aut eius pœnitentiarij, aut vicarij generalis in spiritualibus Sacramenta ministraret, diceretur facere de licentia presbyteri parochialis: quia perinde est, ac si de licentia Episcopi id executioni mandaretur. Sequitur ergo quòd religiosi, qui ministrant sacramenta neophitis de licentia Regum Hispaniarum, id agat de licentia presbyteri parochialis: quia agendo de licentia Regum perinde est, ac si de licentia Summi Pontificis agerent, qui in hac causa sunt eius delegati & commissarij, & ad eos spectat, tales ministros mittere, & prouidere, vt ex concessione constat: aliàs maior esset autoritas, apud Episcopum in prouidendo illa, quæ ad sacramentorum admi

i c. super literis. de rescrip.

k Suprà ar. 1.

administrationem pertinent, quam in Summo Pontifice, si Episcopi delegati, aut vicarii, aut poenitentiarij sufficeret licentia, & non sufficeret licentia delegati à summo Pontifice ad hoc specialiter deputati. Sed hoc est absurdè dictum: ergo etiam erit falsum negare, non sufficere licentiam Regum in administrandis sacramentis, supposita dicta donatione, cum sint delegati a Pontifice Maximo ad hoc specialiter deputati. Et quod licentia sit data religiosis a Regibus Catholicis, nullus est qui ignoret: ipsi enim suis expensis mittunt religiosos, & missos fouent, & defendunt: & [illegible] Regias literas dant ad hoc, vt religiosi Mendicantes in populis ædificent monasteria pro continua habitatione, & ibi ministrent sacramenta, & alia peragant, quibus ipsi maneant grauissimo onere exonerati. Et maximè hoc est verum attendendo ad confirmationem factam per Paulum IV.

Ex ista ratione sequitur, quòd etiam si nullum esset priuilegium religiosis à Pontificibus concessum de recipiendis locis ad ædificationem pro continua habitatione in illo nouo orbe, & de recipiendis iam ædificatis, sola Regum, aut proregum licentia sufficiens est absque diœcesani alia licentia: & hoc probatur: quia cum habere domos pro habitatione sit necessarium pro ministris ad ministerium animarum, domus, quæ fiunt per Reges, aut Proreges, in hoc casu perinde est ac si per Summum Pontificem fierent. De quo dicemus infra in quæstione de erectione monasteriorum in 2. Tomo.

Poterit aliquis obijcere, hoc verum tenere de primis illis missis ministris, antequam essent Episcopi creati: quia non erat pro tunc parochialis, de cuius licentia sacramenta ministrarent. At modo sunt Episcopi, & ob id cessat ratio legationis regum. Ad hanc obiectionem respondetur, quod adhuc durat legatio, & obligatio mittendi ministros. Nam vbi ratio est perpetua, limitatio etiam dispositionis erit perpetua, iuxta ea, quæ in [a] iure notantur: sed ratio mittendi ministros adhuc manet & durat, quia nunc magis indigent: & per hoc quod mittant Episcopos non desistunt ab incepto, neque relinquunt functionem legationis, sed potius semper exercent: ergo manet eadem regum autoritas in huiusmodi disponendis: neq; illa postea mittendo mittunt falcem in alienam messem, neque in spiritualem iurisdictionem se intromittunt non vocati, modo suum ius exequuntur.

Ex quo sequitur secundò, quòd qui in hac parte resistunt, & contradicunt, Regum mandatis quantum ad illa, quæ concernunt ministros noui orbis, & eorum legationem, perinde sunt ac si Summo Pontifici obuiarent: quia quantum ad hoc vices eius gerunt, secundum traditam à [b] Brunio. Nec de hoc possunt Episcopi conqueri: quia ipsimet Reges mittentes religiosos, mittunt etiam Episcopos præsentantes [illegible] Summo Pontifice confirmentur. [illegible] quid dico, imo queri, cū per hoc quod Reges de religiosis disponant in Sacramentorum administratione negotium Episcoporū fit ab ipsismet Regibus disponentibus? Ipsi enim Episcopi manent exonerati quoad hoc. Et cùm hoc sit ad bonum commune, tantam habet in iure efficaciam, vt etiamsi in priuilegio non apponatur clausula derogatoria iuris, teneat, prout tradit [c] Felinus, & probat Albericus. Et supradicta clariora sunt in his religiosis, qui a Proregibus in nouo orbe assignantur, vt locum Curatorum teneant. Hi enim autoritate Regum Hispaniæ habent totam autoritatem, quam haberent ipsimet Curati si ipsis assignarentur curandis populis, quibus assignantur ipsimet religiosi. Quòd autem Reges Hispaniæ sine consensu Episcoporum possint assignare dictis fratribus Mendicantibus populos Indorum, vt ibi exerceant hanc potestatem parochorum, est notorium in nouo orbe: nam sic practicatum fuit Mexici, anno millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, in mense Augusti. Commendauit enim Prorex fratribus Prædicatorum populum de Tepexic contra voluntatem Episcopi de Traxcallam. Et hanc autoritatem habent Reges Hispaniæ per breue Alexandri VI. concedentis dictis Regibus Hispaniæ conuersionem Indorum huius noui orbis, strictè præcipiendo eis, vt mittant viros timentes Deum, doctos, peritos, & expertos ad instruẽdum illos in fide Catholica, prout iam in superioribus est dictum [d]. Ex dictis sequitur, quod etiam communionem Paschalem possunt dicti religiosi in illis partibus ministrare, sine timore alicuius censuræ.

a L. quod iussu ff. de pa... c. [illegible] cū cessante, de appellatio.

b Brunus lib. 5. de legat. c. 8.

c Feli. in c. nonnullis de rescr. Albericus in suo dictionario, in verbo rescrip.

d Sup. q. 30 art. 11.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Episcopus possit agere contra religiosos, qui sacramenta prohibita in Clementina administrant.

Respondeo dicendo, quòd religiosus sacramenta supradicta ministrans dupliciter se habere potest. Nam aut ministrat ea sua propria autoritate, sine aliqua licentia, vel priuilegio putans sibi licere, eo quòd sit sacerdos, vel administrat quidem tantum ex speciali licentia superioris, vel ex speciali priuilegio super hoc ipsi concesso. Et Episcopus circa ministrantem sacramenta contra Clementinam dupliciter se habere potest. Aut enim agit contra ministrantem, qui dicit, nullum se habere priuilegium, neque ostendit, vel agit contra ministrantem, qui dicit se habere licentiam a superiore, & priuilegium ostendit quando ab eo petitur. Et dupliciter se habere potest, quando ei ostenditur priuilegium. Vel credit esse validum, vel putat inualidum, & non præualere contra ius commune. Hoc supposito resoluenda est ista notabilis, & vniuersalis in materia priuilegiorum quæstio per sequentes conclusiones.

Prima conclusio: Contra religiosum ministrantem sacramenta interdicta in Clementina ex sola sua autoritate, sine superioris licentia, potest agi quantumcunq; sit exemptus. Probatur conclusio ex verbis eiusdem Clementinæ: vbi datur a Summo Pontifice facultas locorum Ordinariis, vt cum inuenerit religiosum ministrare sacramenta, faciant eum publicè denunciari. Dixi, *etiam si sit exemptus*: quia in eodem loco exprimitur, vt nulla exemptione, aut priuilegio possit se tueri. Quod intelligo, vt supra dixi, & notat Glossa, ad hoc, vt possit conueniri, & denunciari pro excommunicato, vt constiterit sine autoritate ipsa ministrasse. Sequitur ergo, Episcopum posse agere cōtra religiosum solum sua autoritate ministrantem prædicta sacramenta.

Secunda conclusio: Episcopus contra religiosum dicentem se administrasse sacramenta in prædicta Clementina interdicta, potest agere ad hoc, vt ostendat licentiam, aut priuilegium exhibeat. Probatur ex superioribus. Nam Episcopus potest agere contra religiosum vsque ad publicationem, quem scit sacramenta ministrare absque licentia; ergo contra illum, qui dicit se facere ex licentia, poterit agere vt exhibeat & det rationem facti. Secundò probatur. Si Episcopus non posset agere ad hoc cōtra religiosum, eo est quia tenetur eis credere dicentibus, se habere licen-

licentiam: sed Episcopus non tenetur eis credere, nisi ostendant;aliàs pateret via fraudi,& dolo.Et ita tenet Innocentius [a], quòd vbi exemptio non esset notoria,debet priuilegium ostendere, qui dicit se esse exemptum. Quam doctrinam sequuntur communiter scribentes. Non ergo est putandum Episcopum excedere aduersùs religiosos in nouo orbe,& alibi habitantes, cùm videat eos ministrare sacramenta, si notoria non est exemptio circa hoc, & Episcopus petat priuilegium, vel licentiam sibi ostendi, & cum supradictis Antonius de Butrio [b] concordat.

a Innoc. in ca. ex parte. de ver. sig. n.

b Butrius in d. ca. ex parte. n. 11.

Tertia conclusio: Tam notoria potest esse exemptio in religiosis ad sacramenta ministranda,vt Episcopus videatur excedere petendo ab eis licentiam, vel causam ministerij.Hæc conclusio probatur:nam si Episcopus vellet modò religiosorum personas,aut Rex se intromittere, & iudicare petens exemptionis priuilegia, sine dubio iniuriam eis inferret,& non ob aliud, nisi quia notoria est religiosorum exemptio, ita vt ignorantiam Episcopus allegare non posset. Et eadem ratione tam nota potest esse religiosorum in nouo orbe exemptio ad administranda sacramenta neophitis, vt videatur iniquum ab eis priuilegia exigere: nam esset de his malam concipere opinionem, atque in suo ministerio defecisse, & in re tam graui non sine graui culpa esset, maximè quia vergeret in offendiculum grauissimum neophitorum, qui religiosos communiter loquendo habuerunt hucusque in admiratione, & sanctitatis non vulgaris existimatione.Atque cùm sit tanta facti notorietas, videtur quòd Episcopus,qui modò priuilegium, vel licentiam exigat,non rectè agit. Ita in simili tenent Henricus [c], Innocentius,& Ioannes Andreas,dicentes,quòd vbi exemptio,aut priuilegium non est notorium,ostendi debet;à contrario sensu,sentientes, quòd vbi est notorium,ostendi non debet.

c Henric. Innocet. & Andr. in d. ca. ex parte.

Quarta conclusio: Si religiosus ostendat priuilegium, per quod sacramenta ministrat contra Clementinam,& Episcopus intelligit verum esse, non potest agere contrà,neque impedire administrationem. Hæc conclusio est manifesta ex supradictis. Episcopus enim tenetur superiori non resistere: ergo nullo modo debet nec licet Episcopo resistere licentiam ostendenti.Secundò,si esset licitum in hoc casu Episcopo resistere religioso,eo esset, quia talis religiosus sacramenta ministrat,sine sua licentia: sed ex hoc non potest: patet,quia ministrando cum licentia superioris,inferioris licentia requiri nō debet,imò dicitur agere cum licentia inferioris, cùm semper in superioris licentia sit inferioris inclusa,vt sentiunt communiter citati autores.

Quinta conclusio: Si religiosus sacramenta ministrans interdicta in prædicta Clementina, ostēdat priuilegium Episcopo; etiamsi dubitet, an valeat priuilegium,& si per id sit derogatum Clementinæ, non potest agere contra religiosum,impediendo sacramentorum administrationem. Hęc conclusio est singulariter notanda.Et probatur primò.Nullus potest esse Iudex in causa propria, vt notant Doctores [d], sed si Episcopus posset agere contra priuilegium ostendentem, exhiberet se Iudicem in causa propria: ergo non potest agere contra religiosum. Secundò: Si potest agere contra eum, ei interdicendo administrationem, hoc prouenit,vel quia ipse iudicat de priuilegio, quòd sit vitiatum, vel subreptitium, vel quòd cessauerit, vel quòd per id ius commune non sit ablatum, vel quòd non sic debeat intelligi,sed hoc non est Episcopi iudicare,imò est interdictum ei,cùm ipsius sit interpretari, cuius est legem cōdere.Vnde optimè dixit Imola [e],quòd Episcopus non potest iudicare de priuilegiis papæ,quòd si dubitat: consulat Romanum pontificem.Et per alia priuilegia est interdictū Episcopis interpretari, vel de priuilegiis iudicare,nisi in partem ampliorem & fauorabiliorem,prout determinauit Paulus IIII. pro ordinibus Mendicantibus.Hanc conclusionem tenent, & probant Innocentius [f], Ioannes Andreas, & Henricus. Vnde religiosi non possunt excommunicari ab Episcopo, nisi probetur à quodam superiore priuilegia esse subreptitia, aut inualida:& si Episcopus excommunicauerit,velut iniustè excommunicans punientur,vt sacri Canones [g] determinant.

d Docto. d. ca. ex parte.

e Imola in Clem. abusionibus. de pæn. & remiss.

f Inno. Andr. & Henric. in d. c. ex parte.

g c. nemo. 2. q. 1.

Ex ista conclusione apparet excessum esse ex parte illorum,qui impediunt religiosos sacramenta ministrare neophitis, ostensis priuilegiis Leonis X. quibus conceditur ipsis in nouo orbe illa administrare,ostensis etiam priuilegiis aliorum pontificum illa concedentium,hoc colore:quia putant priuilegia non valere,eo quòd sint Episcopi iam creati, & putant per ipsorum aduentum cessasse,vel eo quòd sint intelligenda valere in terris infidelium, & non in nouo orbe, saltim in noua Hispania, cùm in ea iam omnes sint fideles, vel eo quòd non est derogatum per talia priuilegia iuri communi diœcesanorum, neque huic Clementinæ. Considerare enim debuerant primò,quòd causa est dubia secundùm ipsos,& non poterāt esse ipsius Iudices,quia nemo potest esse Iudex in causa propria.Debebāt etiā considerare ipsa priuilegia minimè cessasse ex regula iuris,dicēte,beneficium concessum à Principe esse mansurum. Et quidem vbi priuilegium non limitatur, intelligi deberet esse perpetuum, prout tenet Glossa [h]: vbi Philippus Francus quærit, an si cesset causa priuilegii,cesset priuilegium. Et ait, quòd non, dummodo illa causa fuerit impulsiua; prout dicitur in iure [i], Et idē si causa fuit finalis,& reliquæ aliquæ illius causæ manent, vt patet in iure [k].Et tunc iudicantur,& censentur esse rationes finales alicuius priuilegij, quando ipsi sunt generaliores decisiones,secundum ius [l] vel saltem æquè generales,quibus omnino sublatis tollitur etiam dispositio. Impulsiuæ autem dicuntur illæ, quæ minùs generales sunt quàm sit dispositio:atque ob id sublatis illis non cessat dispositio, iuxta ea,quæ in iure notantur,& declarāt Baldus [m], & alij relati à doctissimo Lusitano Barbosa. et licèt cùm plures causæ finales,& impulsiuæ sint expressæ, omnes debent concurrere, vt concessioni priuilegiorum sit locus, prout dicitur in iure [n], & tradit Bartolus, & sic vna ex illis cessante, debeat cessare prædicta priuilegiorum concessio;hoc tamen est intelligendum, quando concessio dictorum priuilegiorum pēdet ab ipsis causis finalibus & impulsiuis simul iunctis; non tamen quādo pēdent ab ipsis disiunctiuè. Priuilegia autem concessa Religiosis pro administrandis sacramentis in nouo orbe, à duabus causis finalibus æquè principalibus disiunctiuè procedunt. Prima est conuersio infidelium: Secunda est manutenentia ipsorum in fide. quæ pariformiter sunt æquales. Ita enim est necessaria conuersio Indorum: sicut etiā est necessaria manutenentia eorum in fide.Constat autē manutenentia neophitorum in fide, & omnium illorum, qui in nouo orbe conuersi sunt,pendere principaliter à primo motore Deo, ministraliter autem à Religiosis ipsis sacramēta administrantibus. Compertum enim est apud omnes,ipsos Religiosos in illo nouo orbe,sicut gallinæ fouēt pullos suos sub alis: ita ipsos fouere sub ipsorum alis, & protectione nouiter conuersos & ab ipsis descendentes.

h Glos. in ca. fi. de prab. vbi Francus.

i l. 1. ff. de postulationib.

k l. fi. ff. de decurion.

l l. 1. 5. sextū. ff. de postulan.

Bal. in l. generaliter n. 3. C. de Episcop. & cle. Barbos. in l. 1. p. 1. nu. 85. ff. soluto matrim.

m Bald. in l. generaliter. n. 3. C. de Epis. & cler. Bar. in l. 1. p. 1. n. 85. ff. solut. mat.

n l. si hæred. plures. ff. de cōditior. institu. Bart. in extraua. ad reprimendum. verb. ad sentia.

Et licèt aliquis contrà opponat, aliquos religiosos ita malè viuere, vt potiùs sint in scandalum & ruinam, quàm in ædificationem. Huic obiectioni respondetur, quòd hoc accidit in aliquibus Religiosis particularibus: de quo non est mirãdum, cùm in collegio Apostolico inter duodecim vnus fuerit latro, & proditor. Et illa regula, Cessante causa, debet cessare effectus, intelligitur, quando causa cessat in communi, & vniuersaliter: secus si cessat ex accidenti in aliquibus personis particularibus, iuxta ea, quæ dicuntur in iure [a], & notat Paulus de Castro, & post Archidiaconum tradit Aretinus, & tradunt etiã Curtius Iunior, Couarruuias, Victoria, Soto, Tiraquellus, Menchaca. Et sic priuilegia generaliter concessa mulieribus propter liberos vigebunt in ea muliere, quæ ex accidenti liberos non procreat: quia eius respectu ratio videtur cessare in particulari, quod vtique non facit cessare legis dispositionem. Et ad hoc videtur facere cuiusdam Imperatoris [b] determinatio, quam ad hoc expendit Baldus, & expendit etiam Bolognet. Vnde cùm causæ dictarum concessionum, scilicet conuersio Indorum, & manutenentia ipsorum, nõ cesset in Religiosis in communi, & vniuersaliter à iuris metis, toto cœlo aberrant obiicientes eas cessare, quia in aliquibus Religiosis in particulari cessant.

a l. nam ad ea. ff. de legib. l. si fratre. vbi Pau. C. qui testamen. fac. poss. Aret. in l. 2. co. 7. in prin. ff. de vulgari. Cur. in l. postumo. nu. 42. C. contra tab. Cou. in c. cùm esses. num. 9. de testa. & in ca. possess. 3. p. § 9... n. 2. de spons. 2. p. c. 6. § 9. n. 8. Vict. de potest. ciuili nu. 12. p. 94. Sot. li. 4. de iust. q. 5. ar. 3. co. 3. Tira. in tract. cessante causa. limita. 32. Mencha. illustrium qq. c. 87. n. 23.

b l. assiduus. ver. ideo. C. qui potiores in pign. & Bal. ibi nu. 2. Bolone in l. 1. ff. sol. matrim.

Et dato, quòd causæ omnino cessarent, requiritur sententia decisoria ipsorum priuilegiorum, vt notant communiter Doctores in regula, *Cùm cessante*, & sic ex dictis consequitur, quòd Episcopi contrauenientes dictis priuilegiis propria autoritate, sunt excommunicati ipso iure, excommunicatione Papæ reseruata, à qua non possunt absolui, nisi à Summo Pontifice, vel de licentia Prælatorum Religiosorum, ad quos spectat. Quia Leo X. vbi concedit Religiosis, quòd possint sacramenta supradicta ministrare neophitis, præcipit hæc sub excommunicatione ipso facto incurrenda, vt nullus impediat directè, vel indirectè, quouis quæsito colore. Neque poterunt ignorantiam allegare. Tum, quia ex parte religiosorum hoc sæpe dictum est: tum, quia ad statum Episcoporum spectat hæc ignorare. Similiter clerici Episcoporum ministri non poterunt se excusare dicentes, quia iustè impediunt religiosos; admoniti enim à religiosis de priuilegio, quod habent à Sede Apostolica, oportet superiori obedire relicto inferiori.

Sexta conclusio: In casu supradictæ conclusionis, quando ostensis priuilegiis Episcopus dubitat de priuilegio, an valeat, necne, potest Episcopus agere contra religiosos coram superiore ipsorum religiosorum de iure suo. Probatur cõclusio in casu in quo Episcopus dubitat de priuilegio, quandiu dubitat, agere potest in defensionem sui iuris, & non potest ipse iudicando; est enim ei interdictum de priuilegiis iudicare, aut ea interpretari, in tantum quòd etiamsi priuilegium tenderet ad noxiam, esset proponendum Principi, vt ipsum reuocaret, & non liceret alicui propria autoritate contrauenire, prout tenet quædam Glossa [c], & communiter scribentes. Ergo sequitur, quòd coram aliquo Iudice agere potest: & non videtur coram quo, nisi coram Iudice superiore, videlicet, Nuntio Apostolico ad similes lites priuilegiorum decidendas constituto, & in partibus Indiarum ad Reges Hispaniarum, seu ad suum Regale consilium, seu ad Proregem est recurrendum, qui ex legatione Pontificis dant facultatem religiosis ad ministranda sacramenta, prout dictum est in superioribus, ad quos spectat reddere rationem suæ facultatis.

c Glos. fin. in c. suggestum. de decimis.

Et ne aliquis remaneat scrupulus, omnia prędicta ex litera Clementinæ satis probantur. Nam postquã sub excommunicatione interdicit religiosis, ne sacramenta ministrent, in fine excepit illos, qui priuilegio se tuentur. Si ergo tales eximuntur tuentes se & ostendentes priuilegia, etiamsi Episcopus dubitet an sufficient, valeant necne, non poterit per Clemẽtinam agere contra religiosos ministrantes, quia solùm datur ei, vt agat contra illos, qui priuilegio non se tuentur. Vnde resolutiuè dico, quòd si est notorium, religiosos talia sacramenta ministrare, & non se defendunt, aliquo priuilegio, vel aliqua licentia superioris, poterunt Episcopi agere ad denuntiationem. Verùm si religiosi licentiam habent aliunde, & priuilegia ostendunt, quamuis Episcopi credant ea omnino non valere, non possunt contra ipsos agere per se, nisi coram superiori eos in ius vocando. Maximè, quia cùm constet de intentione Papæ concedentis, oportet ad eam attendere. Et si de ea non constaret, verbis priuilegij standum est, prout dicunt iura [d], & bene notat Philippus Francus. Neque poterit allegare priuilegia religiosorum non valere: quia videntur cessare, cum personis, quibus fuerant concessa. Nam quando est dubium, an priuilegium sit reale, vel personale, intelligitur esse reale, vt voluit Speculator [e].

d cap. fin. & c. porro. de priuileg. l. 9. de g. 3. Frãcus in c. quia. de cle. praben. in 6.
e Spe. ubi in tit. de instructiõ. edictis.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm licentia parochi excommunicati sufficiat, vt religiosi possint ministrare sacramenta prohibita in dicta Clementina.

RESpondeo dicendo, quòd cùm parochus excõmunicatus parochiæ munera obedire non posset, cùm careat iurisdictione iuxta ea, quæ notantur in iure [f], ac propterea sicut functiones iuris eius obedire ipse non potest, ita neque alteri, vt ipsas obeat mandare valet, quandoquidem & delegatio huiusmodi iurisdictionis est secundùm iura [g]. Vnde sequitur quòd religiosi, qui, aut clericis, aut laicis sacramentũ extremæ vnctionis, vel Eucharistiæ administrant, vel dum matrimonium fit, benedictionem tribuunt in excommunicationem incidunt, quæ in Clementina contra religiosos proponitur, si à parocho excommunicato licẽtiam consecuti proposita sacramenta administrauerint. Nam proprij parochi licentia postulatur, cuius dandæ excommunicatus parochus facultatem non habent; & si dederit, nulla est, argumento cuiusdam iuris [h]. Verum est tamen quòd si religiosi simplicitate animi ducti putantes parochum excommunicatum eam sibi concedere posse prædicta sacramenta administrant, non incidunt in dictam censuram, cùm ea contra præsumentes tantùm proponatur, prout tradit Nauarrus [i], & tradit etiam Bartholomæus Vgolinus.

f cap. ad probandum. de re iudicata.
g l. imperiũ. ff. de iurisdi. omniũ iudicum.
h l. quotiens. ff. qui satisdare cogantur.
i Na. c. 27. n. 102. v. 3. Vgolinus de excõmunicat. maiori. tabula 2. c. 11. § 4. n. 4.

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm religiosi possint sacramenta Eucharistiæ, & alia suis familiaribus ministrare.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens IIII. & Sixtus IIII. *concesserunt fratribus Minoribus, vt his, qui in eorum morantur obsequio, ministrare liberè possint sacramenta.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum [k]. Et Martinus V. concessit monachis,

k in 1. imp. fo. 56. & in 2. fo. 140. conc. 15.

chis sancti Benedicti Obseruantiæ Hispaniæ, *vt confessiones quorumcunque familiarium suorum, tam laicorum, quàm regularium, & secularium intra, & extra septa suorum monasteriorum commorantium, audire, & pro eorum commissis debitam eis absolutionem impendere, nec non dictis familiaribus, tam intra, quàm extra septa præfata commorantibus Ecclesiastica sacramenta quoties fuerit opportunum ministrare valeant.* Ita habetur in compendio [a] Mendicantium.

a Comp. in familiares, seu famuli fratrũ. § 10.

Circa prędictas concessiones notandum est, quòd modò post Concilium [b] Tridentinum, vbi statuitur nullum confessorem regularem, siue sęcularem posse audire confessiones sęcularium, nisi fuerit ab Episcopo approbatus, videtur, quòd ipsi fratres nõ possunt audire confessiones dictorum familiarium. Et confirmatur: nam in eodem Concilio [c] reuocãtur priuilegia regularium, concernentia dictos familiares, & seruitores, & quocunque nomine, & monasteriis addictos, nisi monasteriis actu seruiant, & intra eorum septa, ac domos resideant, subque eorum obedientia viuant: si talia priuilegia perturbationem in Episcoporum exercitant iurisdictione, & exemptis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur. Priuilegia autem ad omnia sacramenta ministranda familiaribus, sine approbatione, & licentia Ordinarij iurisdictionem Episcoporum saltem videntur perturbare: Et sic videntur abrogata per præfata Concilij decreta, nisi ipsi familiares actu seruiant, & intra septa monasteriorum sint, & sub eorum obedientia viuant.

b Sess. 23 c. 15. de reforma.

c Cõc. Tri. sess. 24. de reform. ca. 11.

Sed respondetur, quòd priuilegia Mendicantibus & fruentibus eorum priuilegiis concessa in his, quæ sunt limitata, & restricta per Concilij decreta viuæ vocis oraculo in foro Conscientiæ, à Pio V. sunt confirmata. Et sic religiones possint vti cum familiaribus, & famulis, & seruitoribus monasteriorum priuilegiis superiùs citatis, licèt, quòd ad alia etiam in foro Conscientiæ minimè vtantur dictæ religiones priuilegiis, per Concilium derogatis, restrictis, & limitatis. Et ratio horum est, quia in vsu horum priuilegiorum cum famulis, & familiaribus non ita perturbatur iurisdictio Episcoporum, & parochorum, sicut perturbatur eorum iurisdictio conferendo sacramentum Eucharistiæ in die Paschatis, & conferendo alia sacramenta omnibus personis sæcularibus.

Et aduertendum, quòd fratres Mendicantes virtute dictorum priuilegiorum, poterunt extremam vnctionem, & etiam Eucharistiam in die Paschatis prædictis familiaribus, & famulis administrare. Quia priuilegia præfata absolutè, & sine limitatione concedunt posse ministrare sacramenta familiaribus, quoties opportunum duxerint. Cùm ergo nos ante priuilegia Martini V. poteramus sacramenta dicta dare, excepto die Resurrectionis: & postea Martinus V. absolutè concessit, vt ea possimus ministrare, oportet, quòd hoc priuilegium aliquid operetur, iuxta ea, quæ notantur in iure [d]. Quod quidem non operaretur, nisi extenderemus ad diem Paschæ Resurrectionis Iesu Christi Domini nostri.

d ea. in his de priuil.

QVÆSTIO LVII.

De Beatæ Virginis Mariæ Conceptione, in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Vtrùm Beata Virgo fuerit concepta sine peccato originali.*

Quæst. reg. com. prim.

2 *Vtrùm sit peccatum prædicare B. V. fuisse conceptam sine peccato.*

3 *Vtrùm pro festo, & missa Conceptionis aliqua indulgentia concedantur.*

4 *Vtrùm deferentes imaginem B. Mariæ, & eius filij, quam Moniales Conceptionis deferunt, aliquam indulgentiam consequantur.*

5 *Vtrùm in festo Conceptionis suspendatur interdictum, & cessatio à diuinis.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Beata Virgo fuerit concepta sine peccato originali.

Respondeo dicendo, quòd Sixtus IIII. prout habetur in libro [e] Monumenta ordinum, *Proprio motu & autoritate Apostolica reprobauit, & damnauit assertiones prædicatorum, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent sanctam Romanam Ecclesiam de spirituali tantùm conceptione & sanctificatione Virginis Gloriosæ festum celebrare, ac illorum qui crederent & tenerent quod asserentes eandem Genitricem Dei ab originalis peccati macula in sua conceptione præseruatam fuisse, propterea alicuius hæresis labe pollutos fore: istas namque assertiones, vtpote falsas, & erroneas, ac à veritate alienas, editósque libros id continentes similiter reprobauit & damnauit. Ac motu & autoritate prædictis statuit, & ordinauit, quòd prædicatores verbi Dei, & quicunque alij cuiuscunque gradus, ordinis, & conditionis fuerint, qui de cætero casu temerario præsumpserint in eorum prædicationibus ad populum, seu aliàs quomodolibet affirmare huiusmodi, sic reprobatas, & damnatas assertiones, & opiniones veras esse, aut dictos libros pro veris legere, tenere vel habere postquam de præsentibus literis scientiam habuerint excommunicationis sententiam, & æterna maledictionis pœnam eo ipso incurrat: à qua ab alio quàm à Romano Pontifice, & nisi per ipsum ore expressa causa huiusmodi propter quam censuram prædictas incurrerint (nisi in articulo mortis constituti) nequeunt absolutionis beneficium obtinere. Non obstantibus quibuscunque in contrarium facientibus. Item pari damnationi & censuræ subiecit illos qui prædicare, docere, aut aliàs verbo, vel scriptura affirmare præsumerent hæreticum fore, credere eandem Virginem Gloriosam à peccati originalis macula præseruatam non fuisse.*

e In 1. impre. fol. 34. & in 2. fo. 117. concess 257. & in eod. lib. in 1. imp. fo. 74. & in 2 fol. 158. concess. 376. extrauag. graue nimis. de reliqui. & vener. Sanct.

Pro explicatione huius decreti est notãdum, quòd B. Virgo Maria nullum peccatum actuale habuit in tota vita sua, prout dicitur in Concilio [f] Trident. & latè tradit noster doctissimus Corduba, & de hoc non est quæstio in præsenti articulo, nec etiam est quæstio an B. Virgo potuerit cõcipi sine macula peccati originalis cùm hoc non implicet contradictionem. Quæstio ergo est, vtrùm B. Virgo de facto fuerit concepta sine peccato originali, de quo duplex inter scholasticos opinio versatur. Prima est [g] D. Thomæ, & Caietani dicentiũ sub peccato fuisse cõceptã originali, quos cõmuniter Thomistæ sequũtur. Secũda est opinio Scoti ab Scotistis secuta, fuisse Virginem Mariam sine peccato originali conceptã. Et aliqui ita suis opinionibus adhærebant, vt non solùm in scholis disputando, sed etiam in concionibus publicè prædicando pertinaciter assererent suam opinionem ita esse veram, vt contrariam hæreticã & erroneam iudicarent. Quod in animis audientium scandalum maximum ingerebat, quam litem ad se Sixtus IIII. aduocando supradictam edidit constitutionem, definiens non esse hæreticum, neque peccare mortaliter, nec venialiter sentire Virginem Mariam fuisse conceptam, sine peccato originali, vel sentire eius rei oppositum. Et in Concilio Trident. [i] hæc eadem definitio cõprobatur. Et proponit excõ-

f Con. Tri. sess. 5. in fin. & sess. 6. cano. 23. Corduba 1. q. q. 18. § 1. & 7.

g Caieta. in quodl. & in 3. p. q. 27. ar. 2. & 12. q. 81. ar. 3.

h Scot. in 3.

i Conc. Trid. sess. 5. can. vlt.

municationem ipso facto Sedi Apostolicæ reseruatã contra contrariũ docentes, aut dicentes. Nec Cõcilũ Basiliense definiens Virginẽ sine peccato originali fuisse conceptã, facit hoc esse de fide, quia congregatio Basiliensis quando decreuit B. Virginem sine originali peccato esse conceptam, iam discesserat à vero Papa Eugenio IIII. vt patet ex ordine sessionum. Nam in sessione trigesima quarta, septimo Kalendas Iunij de facto deposuerunt prædictum Eugenium Papam, & alium Amadeum quendam elegerunt, putantes se per hoc Ecclesiæ concordiam facere. Et postea in sessione trigesima sexta, decimo octauo kalend. Octobris sequentis, fecerunt prædictam determinationem de immaculata Virginis conceptione. Quòd autem ille Eugenius IIII. fuerit semper verus Papa, & non Amadeus ille electus ab illa cõgregatione Basiliensi, inde patet, quia tunc & pòst semper est habitus pro vero Papa, computatúsque in numero Põtificum. Ad idem etiam facit Concilium Lateranense tertium sub Leone X. sessione vndecima in Bulla *Pastor æternus*, vbi expressè dicitur quòd Concilium Basiliense post eius translationem factam per Eugenium Papam non fuit, neque meretur ampliùs Concilium appellare, & postea ibidem facta nullum robur habent. Hæc ibi.

Quòd si ad prædicta dicatur quòd Eugenius IIII. & Nicolaus V. approbauerunt omnia acta dicti Concilij Basiliensis, præter ea, quæ contra ipsum Papam gesta sunt, id vtique negatur; solùm enim aliqua pro communi concordia approbauerunt, de quorum numero articulus iste conceptionis nõ est. Imò etiamsi ipsum Concilium approbassent generaliter, id intelligitur de nobiliori, & certiori statu eius, in quo scilicet vnio ipsa facta est, & antequam à vero Papa discederet, vt de Concilio Constantiensi dicit Caietanus [a].

[a] Caietan. in quodli. de pot. Pap. & Conc. cap. 8.

ARTICVLVS II.

Vtrùm modò sit peccatum prædicare oppositum, scilicet, V. Mariam in peccato originali fuisse conceptam.

RESpondeo dicendo, quòd non sit peccatum veniale, hoc vel illud sentire, inde liquet, quia nulla lege prohibetur, item quia aliàs non permitteret Ecclesia hoc, vel illud sentire, & docere, si esset peccatum veniale, sed potiùs id reprehenderet, aut prohiberet, & vt cauendum doceret, & prędicaret, quorum nihil facit, vt patet ex decreto Sixti IIII. superiùs citato. Hoc tamen est intelligendum secluso scandalo, & pertinacia; quamuis enim ex parte veritatis seu falsitatis huius, vel illius opinionis sit licitũ tenere, & dicere hoc, & illud, tamen potest fieri illicitum mortaliter, vel venialiter ex circunstantia scãdali probabiliter imminentis, quod etiam contingit in omni alio actu morali ex genere suo licito, qui per circunstantiã scãdali vitiari potest. Similiter ratione pertinaciæ potest fieri illicitum, videlicet dum quis nõ habet animum paratũ standi Ecclesiæ determinationi, si fieret circa hoc. Ex quo sequitur, quòd publicè populo prædicantes in Ecclesiis doctis pariter, & indoctis Beatam Virginem fuisse conceptam in originali vix excusãtur à peccato mortali, aut veniali, non quidẽ ratione veritatis, aut falsitatis dicti, sed ratione scandali probabiliter imminentis saltem in Hispania, & Gallia & alibi, vt patet experientia, & tanquam scandalosi tales prædicatores condemnati sunt per vniuersitatem parisiensem, & sententia lata est contra quendam fratrem Ioannem Veri de sacro ordine Prædicatorũ qui id prædicauerat, anno Domini millesimo quadringẽtesimo nonagesimo septimo. Nec tale vulgi scandalum est Pharisaicum, neq; est malitia, vt putat Caiet.[b] sed est scãdalum pusillorum, aut piè ignorantium, vel potiùs piè, & verè credentium. Nec enim talis prædicatio quòd scilicet B. Virgo cõcepta sit in peccato originali, est expediẽs, aut vtilis ad fidem, & bonos mores dum Ecclesia id non determinat. Imò licèt non sit peccatum mortale, neq; veniale prædicando asserere opinionem esse verisimam B. Virginem conceptam fuisse sine peccato originali, est tamen hæc prædicatio indiscreta cùm tanta sit his temporibus deuotio erga immaculatam Virginis Conceptionem, & tanta solemnitate ab vniuersali Ecclesia solemniter celebretur, vt fideles communiter putent de hac re non esse opinionem, sed fidem. Et ideo Pius V. Pontifex Maximus in constitutione incipiente, *Speculum Domini*, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo emanata, statuit dicens: *Proprio motu statutum felicis recordationis Sixti IIII. prædecessoris nostri super ea re à Concilio Tridentino innouatum Apostolica autoritate tenore præsentium confirmamus & approbamus, atque vt deinceps efficaciùs à cunctis obseruetur perpetuò statuimus. & ordinamus quatenus nemo cuiuscunque ordinis, gradus, cõditionis, vel dignitatis existat in popularibus concionibus, vel vbicunque promiscua virorum, & mulierum multitudo conuenire solet de huiusmodi controuersia alterutra parte disputare rationibus, vel doctorum autoritate offerendo propriam sententiam, & contrariam refellendo aut impugnãdo, vel de hac ipsa quæstione in usus pietatis, aut necessitatis prætextu vulgari sermone scribere, vel dictare præsumat. Qui contrà fecerit, suspensionis pœnam à diuinis absque noua declaratione ipso facto incurrat, si modo fuerit in sacris constitutus, & quocũque præterea gradu siue dignitate, vel administratione fungatur illis omnibus sit ipso iure priuatus & ad eadem, vel similia munera obtinenda vel obeũda perpetuæ inhabilitatis censuræ etiam ipso facto sit obnoxius, super quibus nisi à Romano Pontifice pro tempore existente dispensari, vel absolui non possit. Cæterùm quandiu per Apostolicam Sedem altera pars diffinita non fuerit oppositáque sententia condemnata, liceat viris doctis in publicis Academiæ disputationibus, siue generalium, aut prouincialium Capitulorum, vel vbi aliàs intersunt, qui rem capere possunt, neque scandali vlla subest occasio, de illa quæstione disserere argumentis vtramlibet partem, vel asserere, vel impugnare: dum tamen neutra velut erronea, prædicetur, seruentúrque illa omnia, quæ à prædicto Sixto prædecessore nostro statuta sunt, &c.*

[b] Caiet. in d. quodli.

Circa quam constitutionem est notandum, non esse in vsu quoad pœnas impositas illis, qui in popularibus concionibus, vel vbi turba populi adest, disputant de hac immaculata conceptione; neque etiam est in vsu quoad dictas pœnas impositas illis, qui vulgari sermone de ea scribunt, asserendo propriam sententiam, & contrariam refellendo. Licèt tamen quoad dictas pœnas in vsu non sit, notabilis nihilominus talis constitutio censeri debet ad nostram opinionem confirmandam.

ARTICVLVS III.

Vtrùm pro Missa & festo Conceptionis aliquæ indulgentiæ concedantur.

REspondeo dicendo, quòd Leo X. *concessit quòd toties quoties fratres Minores de Obseruantia dicunt Missam Conceptionis Virginis Mariæ, ac intendunt orare pro sua Sanctitate, & vniuersali Ecclesia, habeant indulgentiam plenariam.* Et idem Leo X. *ampliauit supradictam indulgentiam pro fratribus eiusdem ordinis audientibus præfatam Missam Conceptionis, ac etiã pro monialibus*

sanctæ Claræ in congregatione viuentibus, similiter audientibus præfatam Missam.

p Collector ti. indul. plena. quoad fratres. §.17 & 18.

Circa quas concessiones aduertit Collector ᵖ ordinis Mendicantiū, quòd non sunt alias impressæ, eo quòd post impressionē librorum priuilegiorum fuerunt obtentæ, seu ad partes Hispaniæ adductæ. Nihilominus tamen pro indubitatis possunt haberi, cùm habeantur in registro Commissariorum Curiæ Romanæ, ac inde sint fideliter extractæ.

Deinde Sixtus IIII. *statuit & ordinauit quòd omnes, & singuli Christifideles vtriusque sexus, qui Missam & officium festi Conceptionis Mariæ Virginis, cuius initium est: Sicut lilium inter spinas, &c. in festo eiusdem Conceptionis deuotè celebrauerint, & dixerint, vel illius horis Canonicis interfuerint quoties id fecerint, eandem prorsus indulgentiam, & remissionem peccatorum consequantur, quam Vrbanus IIII. & Martinus V. & alij Romani Pontifices concesserunt illis, qui Missam, officium, & horas Canonicas in festo corporis Christi, eiusque vesperis, & per illius octauam (iuxta Romanæ Ecclesiæ institutionem) celebrant, legunt, aut missæ, aut officio & horis huiusmodi intersunt.* Ita habetur in libro ᵇ Monumenta ordinum.

b In 2. impr. fo. 115. concess. 225.
c Supplem. f. 117. concess. 378.

Circa quam concessionem est notandum, quòd istæ indulgentia, vt colligitur ex quadam Bulla Eugenij IIII. quæ habetur in Supplemento ᶜ ordinis, *sunt in Summa pro matutinis & vtrisque vesperis de festo, & Missæ quadraginta dies pro reliquis horis, hoc est pro qualibet earum centum sex etiam. Et quibuslibet octauarum diebus pro singulis matutinorum Missarum & vesperorum ducenti dies. At pro reliquis horis octoginta dies. Item sequentibus processiones, ac Missas deuotè celebrantibus, tam in festo, quàm in octauarum diebus pro pace, ac tranquillitate Ecclesiæ, ac Sacramentum in festo huiusmodi sumentibus conceduntur ducenti dies indulgentia.*

Demum Sixtus V. *Omnibus, & singulis monialibus Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis, ac omnibus & singulis alijs, vtriusque sexus Christifidelibus, verè pœnitentibus & confessis, qui singulas seu quamlibet Ecclesiarum, monasteriorum, monialium huiusmodi in festo Conceptionis eiusdem Beatæ Mariæ à primis vesperis vsque ad occasum solis eiusdem festi annis singulis, deuotè visitauerint, & ibi pro pace inter Christianos Principes conseruanda ac sanctæ matris Ecclesiæ exaltatione, hæresumque extirpatione, pias ad Deum preces effuderint, si eo die sanctissimum Eucharistiæ sacramentum sumpserint, indulgentiam plenariam, & omnium peccatorum remissionem, quæ ad eos omnes perpetuò illis omnibus concedit & elargitur.* Ita habetur in constitutione quadragesima secunda quæ incipit: *Expositam nobis*, edita ᵈ ab eodem Sixto anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto.

d Refe. Capucin. sub an. not. ad expéd. Mendi. Concept. Virginis in fin.

Circa hanc concessionem est aduertendum, quòd licèt in ea concedatur remissio omnium peccatorum, non propterea conceditur facultas ad absoluendum à reseruatis peccatis. Hîc enim nomen peccatorum, non pro peccatis, sed pro pœnis debitis peccatis est accipiendum; sæpe enim in diuinis literis hoc nomen peccatum, pœnam significat temporalem. Et ita intelligitur illud Machabæorum ᵉ, *Sanctum & salubre est pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur*, id est, à pœnis debitis peccatis liberentur. Culpa enim peccatorum existentium in Purgatorio in hac vita fuit ipsis condonata, prout declarat Gabriel ᶠ. Idem ergo in præsentiarum significat remissio omnium peccatorum, quod significat indulgentia plenaria.

e 2. Mac. 12.
f Gabri. in 4. d. 41. q. 3. ar. 3. not. 1.

Aduertendum secundò, quòd in his Hispaniarum partibus, & vbi Bulla Cruciatæ publicatur, non possunt sæculares lucrari suprapositas indulgentias, nisi ipsammet Bullam Cruciatæ habeant. In ipsa enim omnes hæ & aliæ similes indulgentiæ quoad sæculares suspenduntur, quæ pro ipsis sæcularibus Bullam sumentibus reualidantur. Et idipsum dicendum est de indulgentiis articulo sequenti referendis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm deferentes imaginem Beatæ Mariæ, & eius filij, quam moniales Conceptionis deferunt, indulgentiam plenariam consequantur.

g Supplem. fo. 87. ab. c. f. 254.

RElpondeo dicendo, quòd Iulius II. prout refertur in Supplemento ᵍ, *concessit omnibus Christi fidelibus verè pœnitentibus & confessis in regno Castellæ constitutis, qui imaginem Beatæ Mariæ Virginis, & eius filij (quam moniales ordinis sanctæ Conceptionis in scapulario & homines in pectore deferre consueuerunt) detulerint, & nomes salutationem angelicam deuotè recitauerint, similes & prorsus easdem indulgentias consequantur, quas consequerentur, & consequi possent si decies salutationem angelicam in honorem decem virtutum eiusdem Beatæ Mariæ Virginis recitarent.*

h Collect. ti. indulgentia quoad sæculares octauo. §. 3.

Circa quam Conceptionem, notat Collector ʰ priuilegiorum Mendicantium, quoad lucrandum præfatas indulgentias non oportet recipere ab aliquo insignia, nec illa deferre, sicut pro lucrandis indulgentiis de decem Aue Maria, licèt alicui aliter opinentur.

i Supp. fo. 61. conc. 188.

Insuper Leo X. prout habetur in Supplemento ⁱ, *concessit quòd viri deferentes imaginem Conceptionis B. V. & mulieres scapularium eiusdem ordinis, redicta imagine, easdem gratias obtineant & consequantur, quas consequuntur & consequi possunt deferentes chordam fratrum Minorum & Corrigiam sancti Augustini.* Pro explicatione huius concessionis est aduertendum, quòd idem Leo X. prout habetur in Supplemento ᵏ, *concessit quod viri & fœmina deferentes zonam fratrum sancti Augustini datam ab aliquo Prælato eiusdem ordinis, ad hunc finem, lucrari possunt indulgentias prædictis fratribus concessas.* Et idem Leo X. *extendit præfatam concessionem ad illos qui detulerint chordam sancti Francisci, datam similiter ab aliquo Prælato ordinis Minorum, vt sic dictum est de zona sancti Augustini.* Quæ concessio non est impressa in libris priuilegiorum, sed absque dubio fuit impetrata ad instantiam reuerendissimi Cardinalis sanctæ Crucis bonæ memoriæ. Ex quibus concessionibus apertè colligitur intellectus ad præfatam Leonis X. constitutionem, quòd scilicet, deferentes imaginem Conceptionis beatæ Virginis, & mulieres scapularium eiusdem ordinis cum prædicta imagine etiam deferentes, lucrentur indulgentias fratribus Minoribus, & Augustinianibus concessas vsque ad datam prædictæ concessionis. Non enim lucrantur indulgentias postea per Sixtum V. chordam portantibus concessas. Sixtus enim quintus (prout continetur in constitutione decima quarta, & quinquagesima nona continetur) concedit indulgentiam plenariam confratribus chordæ sancti Francisci in die quo confessi, & communicati receperint à Guardiano dictæ confraternitatis chordam. Et in hora mortis dicendo Iesus eum corde. Et etiam prædicti confratres consequantur omnes indulgentias confraternitatis consolationis, omnésque alias religioni concessas hoc procedit, obseruato tamen modo, de quo in dicta constitutione, de qua confratria, & de confratria Corrigiatorum Diui Augustini, quæstione sequenti disputabitur.

k Sup. fo. 122. conc. 566.

ARTICVLVS V.

Vtrùm in festo Conceptionis suspendatur interdictum & cessatio à diuinis.

RЕspondeo dicendo, quòd possunt fieri omnia diuina officia tempore interdicti in festis Natiuitatis, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Dominæ nostræ diebus solis, & non octauis, apertis ianuis campanis pulsatis & alta voce exclusis excommunicatis, & admissis interdictis, ita tamen, vt quorum culpa tale interdictum positum fuit non accedat ad altare. Ita expressè in iure [a] continetur. Quod idem postea permissum fuit in festo corporis Christi, & tota octaua per Martinum V. & Eugenium IV. in suis Extrauagantibus, quæ legi solent intra octauã eiusdẽ festi, & in die Conceptionis, & sua Octaua, Virginis matris. Et est aduertendũ quòd licèt dictũ priuilegium Martini V. solùm loquatur de tempore interdicti, nihilominus tamen debet extendi ad cessationem à diuinis, prout affirmant Couar. [b] & Gutierrez. Qui ait quòd, anno incarnationis Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quarto, fuit sic resolutum & practicatum cum consilio doctissimorum claustri vniuersitatis Salmanticensis in festo corporis Christi. Ex quibus colligitur quòd sicut in dictis festiuitatibus conceditur priuilegium pro tempore cessationis secundùm mentem dictorũ patrum, ita etiam in festiuitate Conceptionis etiam tempore cessationis à diuinis officium diuinum, & Missa solemniter debet celebrari. Et licèt Leo X. prout habetur in ordinis Supplemento [c], *concesserit quod tempore interdicti quauis autoritate, & ex quibusuis causis pro tempore appositi in quibusuis Hispaniæ Ecclesiis, & locis a primis vesperis diei festi Cõceptionis vsq; ad illius totalem octauam inclusiuè Missas & alia diuina officia apertis ianuis, & pulsatis campanis, atque alta voce (excommunicatis dumtaxat, & nominatim interdictis expulsis) celebrare possint. Et quòd singuli Christi fideles non excommunicati, neque nominatim interdicti ad Missas & alia diuina officia audienda, præfato tempore liberè admitti & licitè possint.* At idem Leo X. in priuilegio concesso Benedictis pro certis festiuitatibus, de quo infrà secũdo Tomo, in quæstione de interdicto, idipsum concessit pro tempore cessationis à diuinis. Et licèt Nauarrus [d] ipsum priuilegium restrinxerit dicens, quòd eo potest vti in Ecclesiis, in quibus dicitur officium conceptionis ordinatum per Protonotarium Leonardum Nogarolum, & eius Missa, quæ incipit, *Egredimini*, & non in quibus illud non dicitur: at ego, prout in nostra confessorum Summa [e] annotaui, contrarium verissimum existimo, cùm Leo X. prædictum indultum concedat, sine limitatione ad prædictum officium.

a c. alma mater de sent. excommuni. §. in festiuitatibus.

b Couar. in c. alma mater. 2. p. §. 4. nu. 7. Gutie. in qq. cano. 30. p. 11.

c Supplem. fo 24. conc. 67.

d Na. c. 171. n. 182. & de cõsec dist. 1. c. 10. nu. 86.

e 1. tom. c. 105. conclu. 3. n. 8.

QVÆSTIO LVIII.

De confratriis chordæ beati Patris nostri Francisci, & zonæ Diui Augustini, in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *QVæ indulta concedantur confratribus chordæ Diui Francisci.*

2 *De institutione confratriæ Corrigiatorum Diui Augustini, & de eius priuilegiis.*

3 *An Corrigiati indulgentiam Portiunculæ consequantur.*

ARTICVLVS I.

Quæ indulta concedantur confratribus chordæ Diui Francisci.

RЕspondeo dicendo, quòd Sixtus V. Pontifex Maximus ex ordine Minorum ad ministerium Cardinalatus assumptus, & ad supremum Ecclesiæ Pontificatus apicem prouectus Romæ apud Diuum Marcum, sub annulo Piscatoris die vigesima nona Augusti, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, Pontificatus sui anno tertio, quandam Bullam edidit, cuius tenorem in præsentiarum referam: ex cuius relatione patebit quid respondendum sit quæstioni in articulo propositæ.

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. diuinæ charitatis altitudo eminentissima, &c. Idcirco cùm pro aliquali repensione amoris nostri erga tantum patrem nuper ad ampliorem decorem insignis, & celebris Ecclesia domus eiusdem sancti Francisci Assisiensis ordinis fratrum Minorum conuentualium nuncupatorum, in qua quidem Ecclesia sub illius altari maiori corpus eiusdem sancti Francisci requiescit ad diuini cultus, & piorum operum augmentum, ipsiusque sancti Francisci honorem, & venerationem, ac animarum Christi fidelium salutem, vnam Archiconfraternitatem vtriusque sexus Christi fideliũ, qui chordam per fratres dicti ordinis gestari solitam, ex illorum deuotione à superioribus eiusdem ordinis cinctam, & susceptam deferrent, & illa cingentur, sub eiusdem sancti Francisci inuocatione in ipsa Ecclesia, & ad dictum altare motu proprio erexerimus, & instituerimus, vt confratres chordigeri dictæ confraternitatis ad pia opera exercenda propensiores redderentur, ac ad Ecclesiam & altare eiusmodi deuotionis causa confluerent, eisdem vtriusque sexus Christi fidelibus verè pœnitentibus, & confessis, dictam chordam, quæ priùs à superioribus dicti ordinis benedici debeat, reuerentiam & memoriam eiusdem sancti Francisci gerentibus, sacrásque communiones refectis Archiconfraternitatem ipsam ingredientibus prima die illorum ingressus, ac in mortis articulo ipsorum nomen Iesu ore, vel corde inuocantibus, ac etiam verè pœnitentibus, & confessis plenariam, omnium peccatorum suorum indulgentiam & remissionem per alias nostras literas concesserimus, necnon dilecto filio Clementi Bonsadosio moderno, & pro tẽpore existenti dicti ordinis Ministro generali, vt quascunque confraternitates, vtriusque sexus Christi fidelium chordigerorum huiusmodi in quibuscunque Ecclesiis, domorum, ordinum fratrum tam Minorum conuentualiũ, quàm de Obseruantia, & Capucinorum nuncupatorum, vbicunque, & in quibuscunque mundi partibus erigere & instituere, illásque postquam erectæ fuerint præfatæ Archiconfraternitati, cum omnibus, & singulis indulgentiis, & peccatorum remissionibus, ac relaxationibus aggregare, ipsisque indulgentias confratribus illarum communicare & cõcedere valeret plenam & omnimodam facultatem & autoritatem concesserimus, easdémque confraternitates erigendas ex tunc, prout ex ea die, & è contra dictæ Archiconfraternitati aggregauerimus & indulgentias huiusmodi confratribus illarum communicauerimus ac literas prædictas nullo vnquam tẽpore de subreptionis, vel obreptionis aut nullitatis vitio, vel intentionis nostræ seu quopiam alio defectu notari, retractari, aut reuocari nullatenus posse, sed sẽper validas, efficaces futuras, suósque effectus plenarios sortiri debere decreuerimus, & alias, prout in dictis literis pleniùs continetur. Ne autẽ de præmissorũ validitate vllo vnquam tempore dubitare contingat, nostram denuo in præmissis autoritatẽ interponere, ipsiusque Archiconfraternitatis autoritatem extendere, ac pium dictorum confratrum chordigerorum propositum ampliùs promouere, eósque spiritualibus muneribus indulgentiis videlicet, & peccatorum remissionibus prosequi cupientes supplicationibus dicti Clementis hac in parte inclinati institutionẽ

huiusmodi

huiusmodi autoritate Apostolica præfata tenore præsentium perpetuò approbauerimus, & confirmauerimus, supplêtes omnes, & singulos tam iuris, quàm facti defectus si qui interuenerint in eisdem, ipsámque Archiconfraternitatem in caput omnium confraternitatum chordigerorum huiusmodi vbilibet institutarum, & instituendarum, etiam perpetuò autoritate, & tenore præmissis erexerimus, & instituerimus, omnésque, & singulas indulgentias, & peccatorum remissiones, & relaxationes religioni, & ordini fratrum Minorum huiusmodi per quoscunque Romanos Pôtifices prædecessores nostros, & nos concessas, quoad eas dumtaxat, quæ hactenus non sunt reuocatæ, nec sub vllis reuocationibus cõprehensæ iisdem autoritate & tenore similiter perpetuò approbauerimus & confirmauerimus, ac illis perpetuæ & inuiolabilis firmitatis robur adiecerimus, illásq; Archiconfraternitati & confratribus chordigerorũ huiusmodi sub eisdẽ modo & forma, quibus illæ religioni & fratribus præfatis cõcessæ fuerunt, dũmodo, vt præfertur, non fuerint reuocatæ etiã perpetuò, & cõmunicauerimus & elargiti fuerimus. Necnõ de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorũ Petri & Pauli Apostolorum eius autoritate confessis vtriusque sexus confratribus chordigerorum huiusmodi, præter indulgẽtias religioni præfatæ cõcessas in mortis articulo, necnon quoties processionibus Archiconfraternitatis chordigerorum huiusmodi singulis mensibus fieri solitis interfuerint, iisdem quidẽ confratribus plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam & remissionem perpetuò concesserimus: aliis verò non confratribus qui processionibus huiusmodi interfuerint centum annos, de iniunctis eis, vel aliàs quomodolibet debitis pœnitẽtiis misericorditer in Domino relaxauerimus, ac præfatis cõfratribus, aut aliis dictis Archicõfraternitatibus processionibus aut diũ Beatæ Mariæ, vel quoduis aliud diuinũ officium per ipsos confratres chordigeros recitabitur interfuerint, ac quoties sanctissimi Christi corpus dum infirmis defertur, vel defunctum ad sepulturã associauerint, aut alicui miserabili personæ subuenerint, vel pacẽ inter inimicos composuerint, seu aliquod horum fecerint, toties centũ dies de iniunctis eis, aut aliàs quomodolibet debitis pœnitentiis etiam misericorditer in Domino relaxauerimus eisdémq; cõfratribus chordigeris, vt indulgentias, & peccatorum remissiones præfatas per modum suffragij pro fidelibus, qui in gratia Dei decesserint, consequi & impartiri valeant concesserimus. Vt faciliùs his specialibus gratiis omnes Christi fideles in diuersis orbis terræ partibus existentes gaudere possent, & dũ copiosis eleemosynarũ largitionibus fratres Minores de Obseruantia maximo deuotionis affectu quotidie alant, ab iisdẽ spiritualia beneficia in signum gratitudinis recipere valeant supplicationibus dilecti filij Francisci à Tolosa Ministri generalis, fratrũ Minorum de Obseruantia hac in parte inclinati, eidẽ Francisco à Tolosa, ac etiam Thomæ de Massa Commissario generali pro familia Vltramontana, necnon pro tempore existentibus Generali, & Commissario generali eorundem fratrum Minorum de Obseruantia, concedimus facultatem & autoritatem Ministro generali in toto ordine fratrũ Minorum de Obseruantia. Commissario autem generali in illa familia cuius fuerit, vbi non sunt eiusdem ordinis fratrum Minorum conuentualium confraternitates iam erectæ, vel eorundem Minorum conuentualium monasteria instituendi confraternitates chordigerorum in omnibus & singulis conuentualibus fratrum suorum, & concedendi & cõmunicandi omnes, & singulas indulgentias, peccatorum remissiones, & relaxationes, ac tandem omnes fauores, & gratias, quæ prædictæ Archiconfraternitati concessæ sunt, & in futurum concedentur. Volumúsque vt chordam ordinis sancti Francisci, quam cõfratres vtriusque sexus gestare debent superiores fratrum Minorum de Obseruantia benedicat, intelligendo per superiores etiam Guardianos, atque Præsidẽtes. Non obstantibus præmissis, ac nostra de indulgentiis ad instar non cõcedendis, & quibusuis aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Hæc Sixtus V.

Circa hanc concessionem primò est notandum, quid Sixtus V. concesserit specialiter confratribus chordigeris.

In primis conceditur indulgentia plenaria, & remissio omnium peccatorum quibuscunque vtriusque sexus Christi fidelibus, qui cõfessi, & sacra communione refecti, in præfatam Archiconfraternitatem ingressi & rescripti fuerint, die eorum ingressus & in die obitus, si in charitate decesserint, & nomen Iesu ore, vel corde inuocauerint.

Secundò conceditur indulgentia plenaria omnibus confratribus, item etiam confessis, & sacra communione refectis, qui processionibus singulis mensibus fieri solitis interfuerint: aliis verò non confratribus, qui processionibus huiusmodi interfuerint, centum annorum de iniunctis, vel aliàs quomodolibet debitis pœnitentiis.

Tertiò conceditur indulgentia centum dierum eisdem confratribus, qui aliis processionibus Archiconfraternitatibus interfuerint.

Quartò conceditur indulgentia decem dierum, quoties sanctissimum Christi corpus, dum ad infirmos defertur, associauerint.

Quintò conceditur indulgentia centum dierum iisdem confratribus, quoties defunctos ad sepulturam associauerint.

Sextò conceditur indulgentia centum dierum iisdem confratribus, quoties alicui miserabili personæ subuenerint.

Septimò conceditur indulgentia centum dierum iisdem confratribus, quoties pacem inter inimicos composuerint, vel aliquod horum opus misericordiæ fecerint.

Octauò conceditur indulgentia centum dierum iisdem confratribus, quoties diuinum officium Domini nostri, vel Beatæ Virginis, vel quoduis aliud recitauerint, vel recitantibus confratribus interfuerint.

Nonò conceditur, vt indulgentiæ, & peccatorum remissiones præfatæ per modum suffragij fidelibus, qui in gratia Dei decesserint, applicari valeant.

Decimò conceduntur omnes indulgentiæ à diuersis Summis Pontificibus ordini Minorum concessæ, neque hactenus reuocatæ.

Secundò est notandum, quòd hæc posterior concessio est communicata per Leonem X. imaginem Conceptionis Virginis Marię, vel scapularium eiusdem ordinis portantibus: non autem conceduntur ipsis alia superiora indulta, prout dictum est in quæstione superiori.

Tertiò est notandum, quòd chordigeri lucrantur indulgentiam illam notabilem Portiunculæ ad eum modum, quo eam lucrantur fratres Minores eorum Ecclesias visitando in die secunda Augusti, in qua festum Dedicationis Ecclesiæ Portiunculæ celebrari solet. Denique lucrantur omnes indulgentias, & gaudent omnibus absolutionibus plenariis, quæ latè in quadam tabula, quæ circumfertur, summariè proponuntur, quam in secundo Tomo, agendo de indulgentiis, explicabimus.

Quartò est notandum, quòd, vt hæc omnia consequantur, necesse est, vt prædictam chordam cinctam deferant benedictam ab aliquo Prælato, Guardiano, aut Præsidente in absentia Guardiani: cui in eius absentia omnis facultas conceditur, iuxta constitutiones generales: & nos dicemus infrà Tomo tertio in quęstione de vicariis, & declarauit Sixtus in prępallegata Bulla. Requiritur etiã, vt ipsi confratres in confratrias ingrediantur, & in libris ipsarum scribantur. Ad hoc autem, vt nomen confratriarum sortiantur, sufficit quòd confratres in dictis

libris scribantur, etiamsi ipsę confratriæ non habeāt œconomum, & maiores, quibus confratres obedire teneantur. In his enim confratriis nihil iniungitur confratribus faciendum postquam sunt conscripti, nisi tantùm, vt si velint, indulgentias & remissiones peccatorum consequantur. Et ita huiusmodi confratriæ sodalitia possunt nuncupari, sicut nuncupantur à Pio V. in Bulla [a], quæ incipit, *Consecerunt Romani Pontifices confratriæ Rosarij Beatæ Mariæ, sodalitates.* Hi autem, qui dictam chordam non benedictam deferunt, minimè gaudent supradictis; sicut neque qui deferunt benedictam non ingredientes confratrias eorum nominibus in libris earum scriptis.

[a] *Habet. in constit. Pij V. concess. 14 fol. 611.*

ARTICVLVS II.

De institutione confratriæ Corrigiatorum. Diui Augustini, & de eius priuilegiis.

Respondeo dicendo, quòd Eugenius IIII. Romæ, anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo, confirmauit licentiam datam à fratre Gerardo de Arminio Generali ordinis Eremitarum Diui Augustini Fratri Cæsario de Roma eiu dē ordinis professori, vt Corrigiatorum posset instituere confratrias. Postea autoritate Gregorij XIII. Prior generalis ordinis fratrum Eremitarum D. Augustini confraternitatem vtriusque sexus fidelium Cincturatorum, & Cinctutatarum sancti Augustini, & sanctæ Monicæ nuncupatam in Ecclesia sancti Iacobi ciuitatis Bononiensis fundatā autoritate Eugenij IV. vniuit simili confraternitati sub inuocatione beatæ Mariæ Virginis de Consolatione nuncupatæ, in eadem Ecclesia canonicè institutæ. Quam vnionem, & incorporationem postea Gregorius XIII. Romæ apud Diuum Petrum, sub annulo Piscatoris die 10. Iunij, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, Pontificatus sui anno quarto, motu proprio & ex certa scientia confirmauit, & idem Gregorius XIII. in quadam Bulla data Romę apud Diuū Petrum, sub annulo Piscatoris, die duodecima Nouemb. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, Pontificatus sui anno octauo, præcepit in virtute sanctæ obedientiæ omnibus, ad quos spectat, ne dictæ confraternitates sic, vt præfertur, pro tempore aggregatæ ad quidquam soluendum dictę confraternitati sancti Iacobi ratione aggregationis huiusmodi, soluere teneantur.

Postea verò frater Gregorius Petrochinus diuina miseratione tituli sancti Augustini S.R.E. presbyter Cardinalis de monte Elparo nuncupatus, ordinis fratrum Eremitarum eiusdem Diui Augustini, ex dispensatione Apostolica Prior generalis, Romæ in conuentu Diui Augustini de Vrbe, die decima quinta mensis Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo, anno quarto Pontificatus, diuina prouidentia Papæ Gregorij XIIII. autoritate Apostolica sibi specialiter concessa, rescriptū in forma breuis edidit, *Quòd in omnibus Ecclesiis domorum, & conuentuum fratrum ordinis Eremitarū sancti Augustini in prouincia Castellæ iam erectis, seu de cætero erigendis, ac eorum singulis vnam confraternitatem vtriusque sexus Christi fidelium Corrigiatorum, seu Cinctoriatorū Diui Augustini eiusque diuæ matris Monicæ in capella, vel altari à Priore & conuentu specialiter ibi eligendo de nouo perpetuò & ad perpetuā rei memoriam gratis vbique & aliàs seruata forma dictarū literarū Papæ Gregorij XIII. erexit, & instituit, & fundauit, ac erectam, fundatā & institutā censeri, & om uno esse voluit, illásque, & earum singulas sic, vt præfertur erectas & fundatas archiconfraternitati Beatæ Mariæ Virginis de consolatione Corrigiatorum, seu cinctoriatorum sancti Augustini & eius matris sanctæ Monicæ, in Ecclesia domus, seu conuentus fratrū sancti Iacobi dicti ordinis Bononiē sis, vt præfertur, institutæ specialiter & expressè etiā gratis, & perpetuò aggregauit, vniuit & incorporauit. Ac singularum confraternitatum sub dicta inuocatione erectarū huiusmodi vtriusque sexus cōfratribus, & eorum quibuslibet omnia & singula priuilegia, cōcessiones & indulta tam spiritualia, quàm temporalia, ac etiā peccatorū remissiones, & indulgentias etiam plenarias, & perpetuas, vel quascunque alias, qualitercunque & quomodolibet qualificatas & nuncupatas per quoscunque Summos Pontifices literis Apostolicis variis temporibus singulis Archiconfraternitatis prædictæ confratribus, quomodolibet & ex quauis causa concessas, & elargitas perpetuò etiam communicauit, & ad singulas ex nunc dicta autoritate Apostolica extendit, & ampliauit, illisque omnibus, & singulis eorum quēlibet uti, gaudere debere, & de illis, aliisque spiritualibus suffragiis, operibus meritoriis dictæ Archiconfraternitatis, & illius vtriusque sexus confratribus concessis, & per eos aliosque totius ordinis Eremitarum Diui Augustini fratres vbilibet pro tēpore quomodolibet participes fieri, & participare debere, dicta autoritate Apostolica declarauit.*

Postea verò Gregorius XIIII. apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die decimoquinto Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo nono, & die tertia Martij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Pontificatus sui, anno primo, in Bulla, quæ incipit: *Cum sicut accepimus dilecti filij confratres,* & in fauorem huius confratriæ ait, *Cum sicut accepimus, dilecti filij confratres vtriusque sexus fidelium Corrigiatorum nuncupati D. Augustini vt fieri & gaudere possint indulgentiis, & participes fieri omnium gratiarū spiritualiū ordinis ipsius S. Augustini cōcessarum, omniumque bonorum, quæ in dicto ordine pro tempore fiunt, inter alia teneantur quotidie recitare tredecim Pater Noster, & totidem Aue Maria, & vnam Salue Regina pro salute Romani Pontificis, ac fœlici statu sanctæ matris Ecclesiæ, sæpéque contingit, vt non omnes personæ quæ in dictas confraternitates ingrediūtur, aut iam sunt ingressæ, aut in futurum ingrediūtur sciāt, & aliquādo etiā discere nequeant ipsam Salue Regina. Idcirco nos volētes pro nostra erga tales personas paterna charitate eorū animarum saluti opportunè cōsulere tenore præsentium cōcedimus, quòd quæcunque personā confraternitatum huiusmodi nunc & pro tēpore existentes, quæ ipsam Salue Regina dicere ignorauerint loco Salue Regina quinque Aue Mariæ vnà cum prædictis tribus Pater noster, & totidem aliis Aue Maria deuotè recitando, easdem indulgentias, & gratias spirituales consequantur, & consequi valeant, quas consequerentur si ipsam Salue Regina recitarent, & quilibet eorum recitaret.*

Demum idem Gregor. XIIII. in Bulla, quæ incipit: *Quæ à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus,* &c. Data Romæ apud Diuum Petrum, die decima octaua Aprilis, Pontificatus sui anno primo, ad supplicationem dilecti filij magistri Ludouici de Aulla Prioris Ecclesiæ fratrum ordinis Eremitarum sancti Augustini ciuitatis Vallisoleti dictæ confraternitati eiusque fratribus ampliorē gratiam cōcessit. *Omnibus enim, & singulis vtriusque sexus Christi fidelibus, qui confraternitatem ipsam vbiuis locorum institutam, & instituendam, pro tempore ingredientur die illorum ingressus, si verè pœnitentes & confessi sanctissimum Eucharistiæ sacramentum sumpserint plenariam, & eorum confratrum tam in ea descriptorum mortis articulo, sic etiam verè pœnitentes, ac confessi, sacráque communione refecti, vel saltem, si præmissa facere nequiuerint, euidens aliquod pœnitentiæ, & veræ cōtritionis signum exhibendo nomen Iesu ore, vel corde, deuotè inuocauerint plenariam pariter omnium peccatorum suorū indul*

indulgētiam & remissionem misericorditer in Domino concedimus, & largimur, non obstantibus constitutionibus, &c.

Circa quas concessiones est primò aduertendum, quòd aliqua de nouo conceduntur in ista vltima Bulla Gregorij XIII. quæ non communicantur deferentibus imaginem Conceptionis, secundùm indultum Leonis X. in articulo quarto quæstionis præcedentis relatum, nisi aliàs per alia priuilegia, antequam fratribus Mendicantibus fuerint similia concessa: nam tunc sicut fruuntur Corrigiati indulgentiis concessis fratribus Augustiniensibus secundùm concessionem Leonis X. in dicto articulo quarto, vltimo loco relatam, ita etiam eisdem fruuntur imaginem conceptionis deferentes.

a Supple. fol. 91. cõcess. 188. Secundò est aduertendum, quòd Leo X. a prout habetur in Supplemento, concessit, *Quod viri & fœminæ deferentes zonam fratrum Diui Augustini datam ab aliquo Prælato eiusdem ordinis ad hunc finem, lucrari possint indulgentias prædictis fratribus concessas.* At ego ex Bullis superiùs allegatis nunquam potui colligere, quòd confratres Corrigiati, vt consequantur indulgentias fratribus Augustiniensibus concessas, necessariò debent deferre zonam datam ab aliquo Prælato eiusdē ordinis. Quod si esset necesse à Summis Pontificibus exprimeretur, sicut exprimitur à Sixto V. Pontifice Maximo ordinante, quòd confratres Chordigeri patris nostri D. Francisci, vt consequantur indulgentias ordinis concessas, necesse est, vt deferant chordam benedictam ab aliquo superiore Guardiano, scilicet, aut in eius absentia Præsidente.

ARTICVLVS III.

An Corrigiati indulgentiam Portiunculæ consequantur.

Respondeo dicendo, quòd sæpe vidi apud fratres controuerti, an confratres Corrigiati possint dicendo orationem Dominicam, & salutationem angelicam coram altari à superioribus Augustiniensibus deputato, prout in fundatione, & concessione ipsarum confratriarum, autoritate Apostolica conceditur, possint in die secunda Augusti lucrari indulgentiam Portiunculæ, quæ eodem die visitantibus Ecclesiam sanctæ Mariæ Angelorum Assisij indulgetur. Et aliquibus dura nimis visa fuit pars affirmatiua. Nam etiamsi Leo X. prout habe- b Sup. fol. 17. concess. 56. tur in Supplemento b, *Motu proprio, & ex certa scientia approbauerit, & innouauerit, ac plenum firmitatis robur obtinere & firmiter obseruari voluerit, ac de nouo concesserit communicationem priuilegiorum omnium ordinum Mendicantium, quam fecerat Iulius II. fratribus Minoribus Obseruantiæ, dando super hoc Iudices.* Ipse tamen Leo X. prout habetur in eodem Supplemen- c Suppl. 58. concess. 157. to c, declarauit, *Hanc communicationem debere intelligi, quòd gaudeant prædicti fratres priuilegiis generaliter concessis congregationibus, & personis, & locis congregationum, & non domibus, & personis particularibus congregationum, vel ordinis concessis.* Et per consequens videtur, quòd licèt Augustinienses communicent cum nobis Minoribus in priuilegiis, & indulgentiis, non tamen communicant in hac, cùm ipsa sit concessa à principio visitantibus Ecclesiam sanctæ Mariæ Angelorum, die secunda Augusti. His tamen non obstantibus contrarium est asserendum. Licèt enim hæc diuina indulgentia fuerit primò concessa Ecclesiæ sanctæ Mariæ Angelorum supradictæ, postea tamen extensa est ad totum ordinem. Sixtus enim IIII. prout habetur in Monumentis d ordinum, d Monu. in 1. impr. fol. 34. & fol. 68. concess. 136. & f. 63. concess. 113. & fol. 96. concess. 333. *Concessit fratribus Minoribus Obseruantiæ, & monialibus sanctæ Claræ, atque Tertiariis vtriusque sexus, & seruitoribus fratrum & seruitricibus monialiū, & sororibus in Ecclesia exteriori, vel vbi quæstuando steterint indulgentiam sanctæ Mariæ de Angelis, atque quascunque alias indulgentias generales, tam plenarias, quàm non plenarias Almæ Vrbis, dicendo quinque Pater noster cum totidem Aue Maria, in suis Ecclesiis, ac si visitarent loca personaliter, vbi sunt istæ indulgentiæ diebus suis.* Et hoc ipsum confirmauit, & de nouo concessit in alia Bulla idem Sixtus IV. prout habetur in dictis Monumentis e. e In monu. in 1. impres. fol. 67. concess. 114. & fol. 96. concess. 327. Et Leo X. idipsum confirmauit, & aliam ampliorem edidit concessionem, quæ in secundo Tomo in quæstione de Portiuncula, latiùs continetur.

Ex quibus infertur, quòd cùm iam ista concessio sit omnibus fratribus Minoribus regularis Obseruantiæ communis, recitando dictas orationes Dominicas & Angelicas, prout in dictis Bullis latiùs continetur, communicatur tale priuilegium concedens fratribus omnibus indulgentiam supradictam omnibus Mendicantibus, & per consequēs fratribus Eremitis Diui Augustini, cùm inter Mendicantes secundùm ius commune connumerentur, & sic de primo ad vltimum sequitur, quòd Corrigiati dicendo tres Pater noster cum totidem Aue Maria, ante altare à Prælatis Augustiniensibus deputatum, iuxta concessiones superiùs allegatas die secunda Augusti contriti, & confessi eandem met indulgentiam consequentur. Cùm secundùm Bullas in superiori articulo allegatas, ingressi istam confraternitatem, & deuotè faciendo dictam orationem omnes indulgentias consequantur, quas consequuntur ipsi Augustinienses fratres.

QVÆSTIO LIX.

De Confessariis regularibus quantùm ad præsentationem, in decem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur decem.

1 *Vtrùm Confessarij regulares debeant necessariò ab Episcopis approbari, & coram ipsis præsentari.*
2 *Vtrùm forma præsentandi confessarios posita in Clementina dudum, sit à Concilio Tridentino approbata.*
3 *Vtrùm præsentatio, & approbatio Confessorum regularium habeant aliquam formam.*
4 *Vtrùm præsentatio & approbatio Confessariorum regularium sit perpetua.*
5 *Vtrùm hæc præsentatio Confessariorum regularium in vno Episcopatu sufficiat pro omnibus Episcopatibus.*
6 *Vtrùm præsentatio, & approbatio perpetua competens Minorum, & Prædicatorum Confessariis, Confessariis aliarum religionum concedatur.*
7 *Vtrùm Confessarij regulares in foro conscientiæ possint modo frui præsentatione, & approbatione semel obtenta.*
8 *Vtrùm approbatio Confessariorum regularium possit ab Ordinariis restringi ad certum locum, tempus, & personas.*
9 *Vtrùm aliquis prouincialis possit renunciare huiusmodi priuilegio approbationis perpetuæ.*
10 *Vtrùm graduati in sacra Theologia regulares debeant necessariò Episcopis ad audiendas sæcularium confessiones præsentari, & ab eis examinari.*

ARTI

ARTICVLVS I.

Vtrùm Confessarij regulares debeant necessariò ab Episcopis approbari, & coram ipsis præsentari.

RESPONDEO dicendo, quòd confessio peccatoris est accusatio secreta de suis peccatis, coram proprio sacerdote, vt ab illis sacramentaliter absoluatur, vt colligitur ex traditis à Gabriele [a], & dicitur in ea proprio sacerdoti, quia sacerdos debeat habere iurisdictionem in foro conscientiæ supra illum, qui se ipsum accusat, vt patet in iure [b]. Nam illa, quæ fit alij quàm proprio sacerdoti, non est vera confessio, debet enim confessor habere iurisdictionem actualem ordinariam, vel delegatam à Sūmo Pontifice, vel a protopœnitētiario, vel Episcopo, vel Proëpiscopo, seu vicario. Nam absque ea neque in Quadragesima, neque alio tempore potest validè, & efficaciter absoluere, præterquam in articulo mortis, quo tempore quilibet simplex sacerdos potest audire confessiones, & à quacunque excommunicatione, & à quibuscūq; casibus absoluere, prout constat ex latè traditis à Nauarro [c]. Ex quibus patet, quòd regulares Confessores non possunt audire confessiones sęcularium, nisi iurisdictionem actualē supra ipsos habeant, quam minimè possunt habere nisi coram Episcopis præsententur, & ab eis approbationē obtineant. Dicitur enim in Concilio [d] Tridentino, quòd quamuis presbyteri, in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant, nullum tamen etiam regularem posse cōfessiones sęcularium, etiam sacerdotum audire, neque ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficiū, aut ab Episcopis per examen si illis videbitur necessarium esse, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat priuilegiis, consuetudine quacunque etiam immemorabili non obstantibus. Hæc autem pręsentatio Confessariorum regularium duobus modis fieri contingit, vno modo secundum formā traditam ab Innocentio VIII. in compēdio [e] priuilegiorum Mendicantium, & habetur in Monumentis ordinū, & in Supplemento, quæ cùm non duret, nisi per annum, non facit, vt sic præsentati pro præsentatis habeatur, iuxta formam iuris, neque cōsequenter, vt gaudeant priuilegiis, quibus præsentati gaudent, prout aduertit doctissimus Nauarrus [f]. Ideo eius tenorem minimè refero. Vnde ad aliam præsentationem secundum formam iuris me conuerto, quę ponitur in quadam Clementina [g] in corpore iuris inserta, & approbatur à Concilio Lateranensi sub Leone X. Qua præsentatione tenentur Prælati fratrum petere ab Episcopis, & superioribus, vt placeat ipsis, quòd fratres ad id per suos Prælatos nominati possint in suis ciuitatibus, & diœcesibus liberè eorum subditorum confessiones audire, & salutares pœnitentias imponere, & cum sua facultate, & bona venia absoluere. Ita tenet Nauarrus [h], quidquid dicat Syluester, allegando Cardinalem. Qui licèt ibi, vbi allegans Cardinalem subobscurè loquatur, alibi tamen clarè se resoluit, dicens teneri fratres ad petendum prædicta.

a Gab. in 4. d. 17. q. 1.
b cap. omnis vtriusque sexus, ibi proprio sacerdoti. de pœnis. & rem.
c Na. in c. 1. n. 73. de pœnit. d. 6.
d Con. Tri. ses. 23. c. 15.
e Compen. v. præsētatio fratrum. & v. absolu. quoad secularés. & in monument. 1. impres. fol. 95. & in 2. fo. 03. & in sup. fol. 9 concess. 312.
f Na. c. 27 de present. confes. religios.
g Clemē. dudum. § statuimus. de sepul. Conc. Lateranen. ses. 11.
h Na. vbi sup. n. 260. Syl. v. cōfessor. 2. q. 1. & in §. ac deinde. q. 5.

Et pro explicatione huius præsentationis est aduertendum, quòd duplex modus præsentandi proponitur à Collectore Priuilegiorum Mendicantium secundum formam dictę Clemētinæ. Sed quia vtraque præsentatio aliquas difficultates includit, ad eas euitandum & ad euadendum ambages in ipsis contentas, securius est, quòd Prouincialis per se, vel per alium accedat ad Episcopum, rogans eum, quòd admittat tot confessores, quos ipse determinatos habeat in sua intentione, supplicans ipsi quòd eos acceptare dignetur, ac si in omnibus, & per omnia seruata esset forma iuris, contenta in Clementina, *Dudū*, & in Concilio Lateranensi, & in Concilio Tridentino. Quòd si dignetur facere tales confessores, habent (dum tamen ipse intendat, quod facit) omnem autoritatem, quæ Confessariis regularibus in dicta Clementina conceditur. Si autem Episcopus noluerit acceptare hanc formam præsentationis, oportebit seruare formam traditam, & collectam ex dicta Clementina. Aliàs non possent fratres audire cōfessiones de iure: & per consequens, neque absoluere, sicut conceditur in dicta Clementina, concessione dicta Clementinæ adiuti.

Pro cuius præsentationis explicatione nota primò, quòd, vt seruetur eius forma requiritur primò, quòd Magister & Priores prouinciales, aut corū vicarij ordinis Prædicatorum, & Ministri generales, & Prouinciales, & Custodes ordinis Minorum per se, vel per alios fratres idoneos accedant ad præsentiam Pręlatorum Ecclesiarum, ciuitatum, aut diœcesis, vbi habitant fratres horum ordinū, & humiliter ab his petant, vt fratres electi à suis Prælatis possint suo beneplacito in suis ciuitatibus, & diœcesibus audire confessiones suorum diœcesanorum, & illis imponere pœnitentias salutares, eósque à peccatis absoluere. Et hoc necessariò debet præcedere, prout concludit Cardinalis [i], licèt Syluester [k] allegans Cardinalem in alia parte dicat hoc non esse de substantia necessarium. Verum est tamen quòd Prælati possunt hanc præuentionem renunciare, concedendo licentiam confessarij præsentatis electis antequam facultas ad eligendum ab ipsis Prælatis impetretur.

i Cardin. in Cle. dudum. §. ac deinde. q. 5.
k Syl. v. confessor. 2. §. 1. Card. in d. Clemen. §. statuimus. q. 8.

Secundò est notandum, quòd ista pręsentatio debet fieri coram his, qui in locis, vbi fit talis præsentatio, habent iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, ita, quòd nulli diœcesano subsint ipsi, neque eorum subditi. Hi autem sunt Episcopi, & eorum loca tenētes de iure, vel consuetudine, vt sunt qui de iure, vel consuetudine sede vacante regunt Ecclesiam, & sunt Abbates ecclesiastici, vt in nostra Hispania erant Abbates Vallisoleti & Metinæ, in quorum abbatiis non poterant confessores sęculares, aut regulares audire cōfessiones sęcularium, etiamsi essent approbati ab Episcopis Palētino, aut Salmantino, in quorum diœcesibus erant dictæ Abbatiæ constitutæ. Ita colligitur ex traditis à Syluestro [l].

l Syl. confes. 1. n. 7.

Tertiò est notandum, quòd postquam supradictę licentiæ fuerint concessæ, si Prælati noluerint, quod præcedat necesse est, quòd dicti fratres eligantur & habilitētur per Magistrum, aut Priores prouinciales, quoad Prædicatores, vel per generalem, aut prouincialem Ministrum, quoad Minores. Horum autem Vicarij, aut Custodes eos non possunt eligere, licèt possint dictam licentiam petere. Verum est, quòd ex commissione ipsi, & etiam Priores cōuentuales possunt eligere, quia quod Priores & prouinciales habent à iure committere possunt, cùm sint Ordinarij.

Quartò notādum est, quòd postquam fuerint electi debent dictis Prælatis præsentari, quod verbum *præsentari*, significat, quòd debent sensibus corporalibus se præsentes exhibere. Non enim sufficit nominare secundùm Glossam [m] communiter receptam, & Nauarrum.

Quintò requiritur quòd dicti Prælati [n] tot fratres eligere debent, qui sufficere possint in audiendis sacris cōfessionibus. Numerus autē personarum assumendarum ad huiusmodi officium exercendum esse debet, prout vniuersitas cleri, & populi, ac mul

m Glos. in d. Clem. dudū. v. præsentat. Na. vbi su. c. 27. n. 260.
n d. § ac deinde.

multitudo, vel paucitas exigit. Cæterùm dubitare contingit, quòd si contentio sit inter Prælatum & ipsos fratres de numero eligendorum, cùm Episcopus dicat decem sufficere, fratres verò contendant maiorem numerum requiri. Hanc dubitationem soluit Glossa [a], docens Episcopum eligere eum numerum posse, qui sufficere possit populo. Et si adhuc contentio sit, posse vel non posse sufficere, erit Iudicis arbitrio diffinire. Quam quidem sententiam probauerunt ibidem Cardinalis Bonifacius Vitalinus, Syluester, & Menochius. Quod confirmari potest ex quadam [b] lege. Cùm enim Modestinus retulisset Antonij Pij constitutionem de numero medicorum, rhetorum & grammaticorum habendo in ciuitatibus paruis, & magnis, subiunxit ibi, in maximis vrbibus, atque ita in metropolitanis maiorem requiri numerum. Qui autem sit iste numerus, ibi nõ statuitur, & propterea relinquitur Iudicis arbitrio.

Sextò est notandum, quòd Prælati ex rationabili causa possunt reprobare aliquem ex electis, vt patet ex dicta Clementina, & si loco repulsi alius subrogetur, etiam ille secundùm Glossam ibi ex causa poterit repelli, non autem sine causa. Si verò Prælati absolutè nolunt dare licentiam dicto modo petentibus, scilicet, humiliter, sicut decet nihil refert, quia eis licentia autoritate Apostolica conceditur. Vnde expectato congruo tempore audire possunt confessiones secundùm Cardinalem. Congruum autem tempus erit, quando viderim dictorum Prælatorum in hoc firmam sententiam. Si verò Prælati nõ expectata præsentatione præmonentes dicant: Non præsentetis aliquos, quia non admittemus, secundùm Cardinalem audire possunt, sine alia præsentatione. Si verò expressè non recusant admittere, sed non dant licentiam, vel negligunt secundùm glossam, locum habet hîc priuilegium post trinam monitionem, vel requisitionẽ. Tum, quia huiusmodi præsentatus, & sine causa ab Episcopo reiectus habetur pro approbato ab eo, sicut regularis petens licentiam transeundi ad aliam religionem strictiorem, negata ea sine causa habetur pro licentia donaro, iuxta ea quæ traduntur in iure [c]. Et sicut Abbas, qui petiit tertiò benedictionem ab Episcopo, habetur pro benedicto si eam sibi deneget, vt ex sacris canonibus [d] educitur. Quod exẽplis illustrat Viualdus [e] in suo candelabro aureo supposito, quod Episcopi approbando Minores & Prædicatores, habent solùm nudum ministerium approbandi. Primum exemplum est: Papa concedit mihi beneficium hac conditione, si Episcopus inuenerit per examen me esse sufficientem, & idoneum, & clarum est quo statim, quòd inuentus fuero idoneus ab Episcopo, collatum est mihi beneficium, non ab Episcopo, sed à Papa. Quòd si Episcopus absque iusta causa negaret mihi approbationem, faceret mihi iniuriam, & ad interesse teneretur, si aliquod damnũ mihi euenisset. Aliud exemplum est in matrimonialibus dispensationibus quando Papa facta dispensatione cõmittit ordinario, vt facti veritate per informationem reperta, eos matrimonio faciat coniungi. Nam si facta informatione legitima constat de veritate, Episcopus sine iusta causa dictum coniugium prohiberet contrahere volentibus iniuriam proculdubio maximam irrogaret. Sic in proposito, Papa concedit Minoribus, & Prædicatoribus secundùm formam Clementinæ, *dudum*, iurisdictionem supposita approbatione ordinariorum, negata sine causa tali approbatione ipsis sine dubio iniuriam facit, quo casu Sũmus Pontifex, vt pater omnium voluit iniuriæ satisfactionem dictis regularibus condonare ipsis iurisdictionem concedendo, & pro approbatis eos habendo.

a Glo. in d. §. ac deinde. v. exig. Car. in versi. extra ci-uitates. q 6. v. r.ádin nu 9. & 10. Syl v. confes 2. n. 10.
b Mẽch. li. 2. de arbi. centur. 5. casu 465. p. l. si dua. §. de exc. ff. de excu sat. tuto.
c c. licet. de regul.
d c. 1. de sup. neglig. prælat.
e Viualdus in candel. aur. ti 5. de absolut. n. 27 pag. 142. col. 2.

ARTICVLVS II.

Vtrùm ista forma præsentandi secundum dictam Clementinam sit à Concilio Tridentino sublata.

RESpondeo dicendo, quòd in Concilio Tridentino, prout relatum est in articulo superiori statuitur, nullum etiam regularem posse confessiones sęcularium, etiam sacerdotum audire, neque ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem quæ gratis detur, obtineat, priuilegiis, consuetudine quacunque, etiam immemorabili nõ obstantibus. Quod decretum existimo non derogare decretalem Concilij generalis Viẽnensis, relatam in dicta Clementina respectu illius, quod tradit de approbatione Cõfessariorũ regularium ordinum Prędicatorum, & Minorum. Quod sequentibus rationibus comprobatur. Si enim Concilium Tridentinum nollet in sua vi dictam Decretalem manere, ex duabus coniecturis id deprehẽderetur. Prima, quia dicit non obstantibus priuilegiis. Secunda, quia Concilij Trid. decretum est lex generalis posterior, & vt in iure diffinitur, edens Pontifex aliquam constitutionem consequenter videtur reuocare aliam primam ipsi contrariam. At ex his duabus coniecturis minimè concluditur dictamClementinam esse reuocatã. Primò, quia fratribus Minoribus, & Prędicatoribus, de quibus solùm loquitur Clementina, competit cõfiteri sęculares virtute delegationis, & cõmissionis sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ commissio, & delegatio ipsis est commissa in dicta decretali & statuto cõcilij Viẽnensis. Quæ decretalis est inserta in corpore iuris, sicut sunt insertæ aliæ leges communes Ecclesiasticæ: & habet eandem & vim, ac virtutem, quam habent aliæ leges, propter quod sub dicto nomine priuilegij minimè venit. Quod probatur. In rebus enim moralibus loquendo debemus interpretari verba secundùm communem, & moralem modum loquendi, prout dicitur in iure [f]. Et secundùm communem & moralem modum loquendi Iurisperitorum per hoc nomen priuilegium simpliciter, & absolutè dictum non intelligimus illud, quod est in corpore iuris insertum. Vnde concluditur nolle Concilium Tridentinum in illis verbis priuilegij decretalem supradictam comprehendere. Si enim ipsam vellet comprehendere, aliquid aliud adderet, cùm priuilegium in ea contentum sit ius commune in Concilio generali Lateranensi confirmatum. Et nostra sententia corroboratur. Dicta enim Clementina fuit quædam sententia diffinitiua, data ratione cuiusdam controuersiæ ortæ inter clericos ex vna parte, & fratres Minores, & Prædicatores ex altera, vt colligitur ex eadem Clementina, quæ cùm sit sententia diffinitiua, minimè sub nomine priuilegij continetur.

f ea. ex literis. de sponsalib. l. liberorum. §. quod tamen Cassius. ff. de legatis 3.

Secunda ratio est. Nam Papa Sixtus IV. vocat dictam Clementinam ius commune dicens, *Per hoc tamen ipsi fratres Mendicantes non censeantur exclusi, quo minus secundùm communis & priuilegiorum eisdem concessorũ dispositionem confessiones audire valeant, & pœnitentias iniungere.* Quæ verba iuris dispositionem ad Clementinam supradictam referunt, cuius virtute Minores, & Prædicatores confessiones sęcularium audiunt.

Tertia ratio est. Nam Concilium Viẽnense, & ipse summus Pontifex Clemens vocat eam Decretalem, vt patet ex verbis ibi, *dudum à Bonifacio VIII. prædecessore nostro infrascripta dicta* Decretali, & Summus Ponti

Pontifex Bonifacius [a] vocat eam statutum & ordinationem, vt patet ex eius verbis ibi, *Diligenti cum fratribus nostris deliberatione prahabita super eo ad honorem Dei, & exaltationem Catholicæ fidei, quietum statum partium prædictarum ac salutis animarum fidelium incrementum de ipsorum fratrum Concilio autoritate Apostolica statuimus, & ordinamus.* Quæ verba satis clarè designant hoc non esse priuilegium, sed legem communem maximo consilio & consideratione ab Ecclesia Romana editam.

a *Bonifac. in extrauagan. super cathedram. de sepultu.*

Item probatur nostrum intentum ex proœmio Clementinarum, vbi Summus Pontifex præcipit, quòd omnes Clementinæ nulla excepta recipiantur, vt in scholis, & in iudicio per eas gubernentur, quod solùm dicitur de legibus ecclesiasticis.

Item probatur. Nam Concilium Tridentinum [b] loquens de quarta funeralium à Mendicantibus soluenda præcipit, quòd soluatur non obstante quocunque priuilegio. Ex cuius mente colligitur Concilium appellare dictam Clementinam legem, prout distinguitur contra priuilegium. Quod probatur. Quarta enim soluitur per dictam Clementinam, & Concilium Tridentinum vocat priuilegia omnia indulta contra eam obtenta, supponens ipsam esse legem communem. Et confirmatur. Nam quæro à dominis Episcopis quo iure debetur quarta parochis? Certè respondent, quòd iure communi. Quæro deinde, vbi est hoc ius commune? Non est aliud, nisi dicta Clementina. Si igitur dicta Clementina secundùm ipsos dominos Episcopos est verè ius commune respectu quartæ funeralis, quare respectu præsentationis confessorum regularium erit dicenda priuilegium, & non ius commune, cùm in ea non solùm statuatur id, quod pertinet ad quartam funeralem, sed etiam id, quod pertinet ad confessariorum præsentationem, & approbationem?

b *Sess. 25. de regul.*

Denique Bartolus [c] mouet hanc quæstionem in forma quærens, Vtrùm lex de nouo instituta deroget priuilegia posita in corpore iuris, dicendo non obstantibus priuilegiis? Et respondet, quòd non, nisi specialiter de ipsis mentionem faciat, etiamsi apponat quascunque nonobstantias generales. Talia enim priuilegia in corpore iuris inserta, iam induũt sibi aliud nobilius nomen. Non enim solùm sunt leges priuatæ, sed etiam leges communes & generales. Et hanc sententiam tenet Paulus de Castro, & Felinus, vbi refert alios idem tenentes. Tenent etiam communiter Doctores, Quintilianus Mandosius, & Beroius, & in Concilio Tridentino affuerunt viri grauissimi, in vtroque iure eximij, qui optimè præ oculis habebant hanc [d] doctrinam, & intelligebant Clementinam nõ derogari per illam nonobstantiam priuilegiorum generalem, & hanc opinionem tenet additionator Concilio Horatius Lucius Caliensis Iurisconsultus præstantissimus. In dicta enim sessione vigesima tertia, capite decimo quinto, ponit pro concordata ad marginem dicti capituli decimiquinti Clemẽtinam, *dudum, §. ac deinde, de sepulturis* innuens dictum decretum decimumquintum in nullo derogare dictam Clementinam dudum. Et hanc opinionem tenet doctissimus Nauarrus [e], affirmans quòd expedit iura concordare, iuxta ea, quæ in iure [f] notantur. Vnde concordat Concilium Tridentinum cum dicta Clementina, quòd scilicet Concilium Tridentinum limitetur per eam ob rationem specialitatis, quæ colligitur ex ea ad refrænandam, scilicet quorundam Episcoporũ duritiem. Sed contra supradictam quoddam proponitur argumentum, videlicet, quòd dicta Clemẽtina continet rem quandam, & gratiam specialem non concernentem Ecclesiam vniuersalem, sed solùm concernentẽ religiones in ea expressas Minorũ, scilicet, & Prædicatorum, & per consequens potius esse priuilegiũ, quàm legem cõmunem Ecclesiasticã.

c *Bart. in l. 1. ver. vel diuersis. in authen. qua in prouincia. vbi glo. circa fin. v. dic erg. C. vbi de crimine agi oportet. Bart. in extrauagã. ad reprimendum. in glo. in v. non obstãtib. vers. nota etiã.*

d *Paul. de Cast. in l. 1. ff. de legi. nu. 2. Felin. in c. 1. de rescr. n. 12. Doct. in l. heres absens. ff. de iudi. Mando. de sign. gr. fo. 52 p. 2. co. 1. ver. priui. incorpor. iur. Bero. in c. si. ut Romana ante. n. 69. de resc.*

e *Nau. in Mã. c. 27. n. 260. & in M. s. el. 1. de præsent. confes. reg.*

f *c. cùm expediat. de elect. li. 6.*

Huic argumento respondetur, quòd si ex eo quòd concernit personas, & religiones speciales, debet dici priuilegium, consequenter debemus concedere quamplurimas Decretales in corpore iuris insertas esse plura priuilegia. Plurima enim diriguntur, vt videre est in corpore [g] iuris Canonici, ad Ecclesias particulares. Secundò respondetur, quòd fratres Minores, & Prædicatores habent ministeriũ confitendi non iure speciali, sed ex concessione, & priuilegio inserto inter ius commune Ecclesiasticum. Vnde etiamsi talis concessio rem concernat particularem, non propterea admittit nomen canonis & legis Ecclesiasticæ: nam sufficit quòd sit in corpore iuris, & ex eius definitione aliquod bonum commune resultet, vt doctè probat noster pater frater Alfonsus de Castro [h]. Et non est dubium dictam Clementinam fuisse editam in fauorem populi Christiani ad salutem animarum, cùm in prædictis religionibus sint viri illustres in doctrina, & sanctitate potentes in opere, & sermone ad exhortandum in omni bono. Qua ratione Summus Pontifex ibi ordinat eos coadiutores proprium sacerdotum, & Heu, Heu, si deficerent in Ecclesia Dei Confessarij regulares ad purificandas animas fidelium destinati. Si enim per vnũ mensem deficerent, sentirent certè domini Episcopi penuriam talium coadiutorum vidẽtes fideles sicut oues balantes, & errantes, sitientes ad fontes aquarũ procedentium à throno Dei, consolationem spiritualem, & medicinam virtute sacramentorum profusis lacrymis, & gemitibus inenarrabilibus postulantes. Considerent hæc & mente reuoluant domini Episcopi, amore prosequãtur suos coadiutores & proprios sacerdotes. Dico proprios sacerdotes. Nam doctissimus pater Soto [i] post alios resoluit commissionem ipsis fratribus ad audiendas fidelium confessiones concessam esse maximè consonam, & conformem decreto capituli, *omnis vtriusque sexus*, in quantum dicit confessiones debere audiri à proprio sacerdote, vel de licentia ipsius proprij sacerdotis.

g *Tit. de rescrip. & tit. de offi. iud. ac l. g.*

h *Cast. li. 1. de leg. pœ. al. c. 1. circ. medium.*

i *Sot. in 4. d. 18. q. 4. ar. 3.*

Restat modò probare, quòd non ex eo, quòd Cõcilium Tridentinum est lex generalis posterior, debemus dicere derogare Clementinam *dudum*, legem priorem. Pro cuius rei explicatione notandum est, quòd leges tam ciuiles, quàm Ecclesiasticæ duobus modis considerantur. Quædam enim sunt generales omnes comprehendẽtes, verbi gratia, quãdo præcipiunt, vt omnes hoc faciant, vel prohibent faciendum, & has leges appellant Iurisconsulti genus. Aliæ sunt leges, quæ non cum omnibus loquuntur, sed cum personis particularibus, vt leges loquentes de prætoribus, de pupillis, viduis & orfanis, quæ non loquuntur cum omni populo, sed cum certa personarum specie, & has vocant ipsimet Iurisconsulti species. Quo supposito, regula iuris est, quòd hæ leges debent accipi hoc modo; publicata enim lege generica non proinde derogatur specifica specialis, si de ea nulla omnino mentio fit. Imò remanet specifica specialis in sua via, & currit simul generica generali, iuxta regulam [k] dicentem, generi per speciem derogatur.

k *c generi per speci. de reg. iur. li. 6.*

Sed, vt hoc omnibus pateat, oportet exemplis illustrari. Est quædam lex regni antiqua, quòd filij nobilium possint portare arma sine eo quòd ab aliquo Ministro iustitiæ possint ab his spoliari. Promulgat Rex aliam legem, quòd nemo sub pœna decem ducatorum arma portet, nulla legis specialis facta mentione. Quæro, vtrùm filij nobilium arma

arma portantes virtute dictæ legis specialis incidāt in pœnam legis generalis posterioris? Respondetur ab omnibus, quòd non, cùm ista lex posterior sit generalis, & prima specialis, & generi detrahitur per speciem. Aliud exemplum proponitur à Glossa in dicta regula. Edit Rex legem, quòd quicunque transgressus fuerit quamcunque suarum legum sit ad arbitriū Iudicis puniendus. Est alia lex antiquior dicens, quòd qui eas transgressus fuerit, certā soluat quantitatem, transgrediens eam non tenetur alluendam pœnam arbitrio Iudicis relictam, sed ad pœnā legis specialis, quia generi per speciem derogatur. Quo prælibato, dubio proposito respondetur, quòd canon Concilij Tridentini est lex generalis, siquidē ait, quòd nullus regularis audiat confessiones secularium, nisi ab ordinario approbationem obtineat: at Clementina *dudum*, est lex specialis, loquens solùm cum duabus religionibus, scilicet, prædicatorum, & Minorum. Et sic Concilij lex generalis non derogat specialem dictæ Clementinæ legem, quia generi detrahitur per speciem, sicut per generalem dispositionem nunquam particulare tollitur priuilegiū aliquibus in alia dispositione concessum, prout cum communi tradunt Iacobus [a] Simoneta, & Antonius Gabriel, & optimè Ioānes Redin, & Cassaneus. Nunc autē vt veritas magis elucescat oportet argumentis in contrarium respondere.

a *Simo. de reser. bene. q. 49. nu. 27 Anto. Ga. lib. 6. cōmu. opin. tit. de legi. cōc. 3. Redin de maiest. princip. 6. non aeris solùm decoratā. 2. p. nu. 187 Cass. con. f. 32. nu. 4.*

Ad argumenta.

NOn desunt argumenta, quæ hanc partem reddunt dubiam. Primum est desumptum ex Concilio Tridentino [b] superiùs allegato ibi, *Nullum regularem*. Videntur enim hæc verba superflua & nullius virtutis, sic per dictum canonem Clementina *dudum*, minimè reuocatur. Huic argumento respondetur, quòd regulares sunt in multiplici differentia. Quidam enim sunt Augustinienses, alij Carmelitæ, alij Mercenarij, alij Trinitarij, alij Hieronymiani, alij Carthusani, alij minimi, &c. Et in his omnibus vniuersalis negatiua canonis Tridentini habebit locum. Quare licèt non verificetur in fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, de quibus loquitur dicta Clementina, in aliis tamen verificari certū est, prout infrà explicabimus. Nec obstat quòd illa negatiua nullum regularem nullū excipiat. Nā respondetur, quòd illa negatiua est lex generalis posterior, & generi per speciem detrahitur, & sic detrahitur generalitati prædictorum verborum per decisionem dictæ Clementinæ, quæ est quadam lex specialis.

b *Sess. 23 c. 15.*

Secundum argumentum desumitur ex quadam Decretali dicente [c], quòd Princeps faciens legem, visus est derogare priorem, cùm totum ius præsumatur habere in scrutinio pectoris sui. Respondetur, quòd dicta Decretalis nullo modo generaliter est intelligenda, ita quòd edente Principe aliquam legem negatiuam, deroget omnes affirmatiuas in eadem materia; magna enim ex hoc absurda sequerentur. Primò enim hoc est contra mentem omniū Doctorum quærentium, vtrùm lex posterior deroget priuilegia inserta in corpore iuris, nulla de his priuilegiis facta mentione. Præsupponunt enim, quòd dicta lex posterior absolutè promulgata non ea derogat. Certè si dicta Decretalis vellet dicere, quòd lex noua à principe promulgata derogat quidquid in ea materia à Principe est Decretum, nescio ad quid supradicta quæstio à Doctoribus excitatur? Secundum absurdū est. Nam sic intelligeretur prædicta Decretalis, vana certè erit regula iuris dicens, Generi per speciem detrahitur. Accipi ergo debet ita, vt regula ista generalis in suo robore permaneat, & per consequens habet locum quando duæ leges contrariæ eduntur. Pro cuius rei clara explicatione est notandum, quòd secundùm ius non dicūtur duæ leges contrariæ, eo solo, quòd vna sit affirmatiua, & alia negatiua, circa eandem materiam, sicut aliqui non bene rem hanc callentes perperam intelligūt, toto cœlo aberrantes. Dicuntur ergo quantum ad nostrum propositum duæ leges contrariæ, quando sunt incompatibiles. Verbi gratia, duæ leges generales, videlicet, compatres possunt contrahere matrimonium, compatres non possunt contrahere. Et de his loquitur Decretalis in argumento allegata, scilicet, quòd Princeps edens legem censetur contrariam derogare, etiamsi ipsius nullam omnino faciat mentionem. At non loquitur de legibus simul compatibilibus, vt sunt vna vniuersalis negatiua, & altera specialis affirmatiua, vt in exemplis suprapositis satis patet. Ex quibus colligitur, quòd cùm Decretum in dicta Clementina sit lex quædam specialis concernens tantùm fratres Prædicatores, & Minores, & Concilium Tridentinum sit quædam lex negatiua generalis, vtraque compatibiliter concurrere potest, sine eo, quòd vna per alteram derogetur aut annulletur. Bene enim compatitur, quòd nullus regularis audiat confessiones sæcularium, nisi per examen sit ab Ordinariis approbatus, & quòd regulares ordinum Prædicatorum, & Minorum ab hac regula generali sint exempti cùm eos ius Pontificium commune eximat, quod in dicta regula generali minimè reuocatur, & cùm generi per speciem detrahatur.

c *c. licèt. de cōstit. lib. 6.*

ARTICVLVS III.

Vtrùm præsentatio, & approbatio religiosorum habeat aliquam formam.

REspondeo dicendo, prout ex superioribus patet, quòd forma præsentationis confessariorum regularium ponitur à Clemente [d] V. Et vt ambages dictæ formæ, quæ molestiam videntur causare, euitentur, accedant Prælati regulares per se, vel per alios ab ipsis deputandis humiliter, sicut decet seruos Dei, & paupertatis sanctissimæ sectatores? ad dominos Episcopos, & sic humilitatem sectantes ab ipsis omnia, quæ ad consolationem animarum spectant, faciliori negotio consequentur, quàm si aliter procedant. Vidi enim aliquando præsentationem ex parte cuiusdam prouincialis factam coram quodam Domino Episcopo hoc modo propositam, Præsento apud tuam reuerendissimam dominationem N. ad concionandum, & ad audiendas sæcularium confessiones deputatum, vt tua dominatio iuxta Clementinam, *dudum, de sepulturis*, ipsum ad ea munera exercenda approbare dignetur. Qui dominus Episcopus tali præsentatione proposita indignatione commotus noluit annuere supplicatis, dicens per Concilium Tridentinum Clemētinam, *dudum*, esse reuocatam, & in dicta præsentatione, minimè ipsius mentionem fieri debuisse. Vnde vt his controuersiis obuietur, accipiat lector præsentationem breuem & dictæ Clementinæ & Concilio maximè consonam, quam mutatis mutandis à doctissimo & nostræ Hispaniæ literis, & sanctitatis ornamento decorato Doctore Nauarro [e] in suo Manuali Hispano mendicaui.

d *Cle. dudum.*

e *Nau. in Man. c. 27 nu. 267*

Reuerēdissime domine dominationi vestræ supplex orator frater N. salutem in Domino Iesu, ac debitam cum pari animi

animi submissione reuerentiam. Cùm iuxta priuilegia præfato ordini nostro pridem à sanctissima Sede Apostolica concessa & intra corpus iuris inclusa confessarij eiusdem ordinis ad audiendas confessiones sacramentales sæcularium pœnitentium alicuius ciuitatis, vel diœcesis instituendi debeant præsentari Prælatis eorum, vt ab ipsis si eis videbitur examinentur & approbationem obtineant, iuxta in ipsis priuilegiis contenta & à Concilio Tridentino approbata, vt bona ipsorum venia, gratia & licentia id faciant. Ideo quàm humilissimo animo possum supplex ipse sublipiem, atque amplissimam dominationem vestram etiam, atque etiam rogo & oro, idque bona, atque certa spe quam vestra istius animi benignitas largissimam promittit, vt infra scriptos fratres legitimè secundùm nostri ordinis statuta ad idoneos pro vestra in ordinem nostrum beneuolentia, & pro nostra in vestram benignitatem amplissimam deuotione, habeat pro legitimè præsentatis ac perinde admittat eos ad confessiones subditorum suorum audiendas ac si omnia, quæ iura pontificia in id requirunt omninoseruata essent. Quo nos quoque speciali deuotione, ac magis moneatur ad exorandam diuinam, eandémque immensam Dei benignitatem & Clementiam, quo vestram Reuerendissimam amplitudinem tueatur, augeat & beet in æternum. Amen. in fine huius præsentationis debent scribi nomina fratrum electorum.

Notandum, quòd dicta Clementina, *dudum*, etiam concedit Episcopis, vt examinent fratres, cùm ipsis concedat autoritatem ad negandam licentiam præsentatis iusta id causa suadente. Et ideo in forma dictæ præsentationis addidi illa verba ibi, & à Concilio Tridentino approbata. Non enim video Clemētinam quoad hoc aliud determinare, quam Concilium. Solùm enim addit, prout dictum est in superioribus, quòd Episcopo nolente pertinaciter sine causa fratres Minores, & Prædicatores approbare habeantur pro præsentatis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm præsentatio, & approbatio confessorum regularium sit perpetua.

RESpódeo dicendo, quòd non videtur sufficere, quòd Regularis in vna diœcesi semel approbatus, sit perpetuò in alia diœcesi approbatus. Quia Medicos corporales semel approbatos, possunt succedentes protomedici examinare, & reprobare propter periculum, quod versatur in exercitio artis suæ, prout in iure [a] ciuili continetur. Quod non solùm in medicis contingit, sed etiam in Grammaticis & oratoribus, & similibus, prout tradunt quædam Glossa [b], & communiter Doctores cum Bartolo & Dyno. Imò approbati ad vnum officium etiam mechanicum possunt amplius examinari, & si necesse sit reprobari, prout tradunt Abbas [c], Felinus, & alij, quos refert & sequitur Azeuedo. Ex quibus infertur, quòd cùm maius periculum versetur in imperitia medici animarum, quàm in impetitia medici corporalis, vt colligitur ex iure [d], satis constat, quòd dicti confessarij erunt iterum examinandi per quemlibet Episcopum loci, vbi volunt confessiones audire, quamuis ab aliis sint examinati. Potuit enim esse, quòd malè fuerint examinati, aut perfunctoriè, vel quòd postea fuerint facti deterioris conditionis, iuxta ea quæ tradit doctissimus Oldradus [e].

His tamen non obstantibus in Concilio Viēnensi, vt constat ex dicta Clementina [f], *dudum*, & tradunt Cardinalis, & Nauarrus cum communi, concessum est fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, quòd semel præsentati, & admissi, non indigent noua præsentatione, etiamsi aliquoties exierint diœcesim, ad quam fuerint præsentati, quod ipsum tenent Corduba [g], & Sotus.

Neque his obstat decretum Concilij [h] Tridentini ordinariis, quòd nullus regularis possit audire confessiones sæcularium, etiam presbyterorum, nisi ab Episcopo obtineat approbationem. Nam respondetur, quòd licèt in Bulla Cruciatæ, ego tenuerim Clementinam *dudum*, reuocari per dictum decretum quantum ad potestatem examinandi confessores regulares, tenui tamen ibi, quòd non reuocat præsentationem perpetuam regularium, cùm Concilium solùm præcipiat, vt examinentur, & approbentur: non autem præcipit, vt toties quoties Episcopi voluerint examināre, nouæ approbationi ipsi regulares subdantur. Imò modò teneo in nullo quoad præsentationem confessorum dictam Clementinam à Concilio reuocari, cùm dicta Clementina etiam concedat ordinariis, vt possint regulares examinare, causa ad id interueniente, cùm ea subsistente possint ab ipsis reprobari & repelli, vt in dicta Clementina ipsis expressè conceditur. Denique, hoc probatur, loquendo de fratribus Prædicatoribus, & Minoribus. Ipsi enim eandem censentur habere autoritatem, ac presbyteri curati. Quare sicut non potest Episcopus Curatos compellere ad examen, quia ipso iure sunt presbyteri curati idonei confessores, prout in eodem Concilio habetur [i] ita dicendum est de religiosis ordinum Prædicatorum, & Minorum, cùm ipso iure secundùm decisionem dictæ Clementinæ semel approbati pro curatis sint habendi. Licèt enim aliarum religionum confessarij habeant ad absoluendum iurisdictionem delegatam, confessarij tamen ordinum Prædicatorum & Minorum, præsentati & approbati iuxta terminos dictæ Clementinæ, non desunt qui dicant iurisdictionem habere ordinarium, inter quos est Marcus Antonius Cuquus [k]. Illi ergo confessarij, qui possunt ab Episcopis iterum examinari, approbari, & reprobari, sunt illi, qui à iure non habent idoneitatem, non autem confessarij ordinum Prædicatorum & Minorum, qui à iure eam habent, quorum approbatio perpetua est. Et ita eam esse perpetuam decreuit Pius V. in quadam Bulla ab ipso edita, in fauorem ordinum Mendicantium, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, pontificatus sui anno secundo. Quam non reuocauit Gregorius XIII. in constitutione, quam refert Nauarrus in fine Manualis Latini. In qua licèt reuocauerit concessa à Pio V. in fauorem Mendicātium, suam tamen reuocationem ad terminos sacrorum canonum, & Concilij Tridentini reduxit. Vnde cùm hoc priuilegium, prout concernit Prædicatores, & Minores, non sit contrarium sacris canonibus, nec Concilij Tridentini decretis, manifestè sequitur, non esse per Gregorium XIII. reuocatum.

Nec his obstat alia posterior constitutio eiusdem Pij V. data Romæ apud diuum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, millesimo quingentesimo septuagesimo primo, octauo Idus Mensis Augusti, potificatus sui anno sexto. *In qua perpetua constitutione censuit, decreuit, & declarauit, quòd hi, qui semel ab Episcopo in ciuitate & diœcesibus suis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari, ab Episcopo autem successore pro maioris conscientiæ quiete examinari denuo poterunt.*

Nā respōdetur, quòd hæc Bulla & cætera omnia per Pium V. ordinata sunt per dictam constitutionē Grego

a *l. vt gradatim. §. reprobati. ff. de mune. & hono. l. 2. C. de profes so. & medi. lib. 10. l. sed reprobari. ff. de excusat. tut.*
b *Glossa. & DD. in l. Pomponius. ff. de nego. gest. & in l. gramma. C. de professo. & medi. Barto. in l. dispensatorem. ff. de solutio. Cynus in c. quod semel. de reg. iuris. li. 6.*
c *Abb. colu. pen. vers. & ex prædictis. in c. cùm venerabilis. de exceptionibus. vbi Fel. n. 48. Azeu. in l. 1. tit. 16. lib. 3. noua compilat. nu. 2.*
d *l. cùm sit ars artium. de ætate & qualit.*
e *Oldrad. consil. 8. n. 1.*
f *Clemen. dudum. §. si verò. vbi Card. q. 1. Na. c. 28. n. 6. 192.*
g *Cordu. in addit. ad compen. tit. præsentat. confess. Sot. in 4. d. 18. q. 4. ar. 3. pag. 86. col. 1.*
h *Con. Tri. sess. 23. c. 15.*
i *Conc. Tri. vbi su.*
k *Cuq. lib. 1. maio instit. tit. 4. de sacr. pœnit. nu. 190. & 191.*

Gregorij XIII. quæ incipit: *In tanta negotiorum mole*, redacta ad dispositionem iuris communis, & Concilij Tridentini, & secundùm ius commune Clementinæ, *dudum*, non reuocatum per Conciliũ Tridentinũ fratres prædicatores & Minores semel approbati, sunt idonei confessores, & non debent iterum examinari, & approbari, aut reprobari à successoribus episcopis. Et licèt alij Mendicantes sub dicta Bulla Pij V. comprehendantur, prout infrà ventilabitur, prædicatores tamen, & Minores minimè cõprehenduntur.

Nec etiam obstat declaratio Illustrissimorũ Cardinalium pro Concilio Tridentino data tempore Sixti V. pontificis maximi. Cui aliam similem asserit Viualdus [a] fuisse datam ab illustrissimis Cardinalibus in mense Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo. Declaratio, quæ sub forma breuis ad manus meas peruenit, est huiusmodi.

[a] Viualdus in suo cãd. lel. aur. 1. p. tit. de confess. n. 28. pag. 91. col. 1.

Congregatio Concilij censuit regulares ad audiendas in ciuitate & diœcesi secularium confessiones semel ab Episcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos. Cæterùm à successore posse iterum examinari, iuxta constitutionem sanctæ memoriæ Pij V. datam octauo Idus Augusti, Pontificatus sui anno sexto, quæ à fœlicis recordationis Gregorio XIII. non est reuocata per reductionem priuilegiorum regulariũ ad terminos Concilij Tridentini.

A Card. Garraffa.

Ex hac declaratione colligi videtur, quòd respõsio suprapofita ad cõstitutionem minimè est admittenda. Quod respectu regularium, qui non sunt ex ordine Prædicatorum & Minorum, fateor quidem; at respectu fratrum istorum ordinum, non admitto. Pro cuius rei explicatione est aduertendum, quòd Minores & Prædicatores non habent suam perpetuitatem ad audiendas vtriusq; sexus fidelium confessiones, ratione alicuius priuilegij extra ius commune inserti, sed ratione iuris communis, prout statim demonstrabimus. Et dicta constitutio Pij V. dicitur in dicta declaratione, quòd non est reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini, quod quidem concedimus. Ex hoc enim colligo, quòd dicta declaratio nõ loquitur cum fratribus prædicatoribus, & Minoribus, cùm perpetuitas confessorum dictorum ordinum à iure communi habeatur, & non per priuilegia, quæ tantum à Gregorio XIII. sunt redacta ad terminos Concilij Tridentini & iuris communis sacrorum canonum.

In confirmationem autem huius sententiæ proferam in medium rescriptum quoddam illustrissimi domini Camilli Caietani Nuntij Apostolici in his Hispaniarum partibus à sanctissimo domino nostro Clemente VIII.

Camillus Caietanus, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Patriarcha, Alexãdrinus, & S. D. N. Clementis diuina prouidentia Papæ VIII. eiusdémq; sedis in Hispaniarum regnis cum potestate Legati de latere Nuntius: vniuersis & singulis Ordinarijs locorũ, eorúmq; officialibus generalibus, seu foraneis, necnon parochialium Ecclesiarum Rectoribus, seu vicarijs perpetuis eorum loca tenentibus infra limites & terminos prouinciæ Conceptionis, ordinis fratrũ Minorum S. Francisci constitutis salutem in Domino. Noueritis pro parte discreti viri fratris Bartholomæi de la Penna Prouincialis dictæ Prouinciæ nuper graui querela, & relatu ad audientiã nostram peruenisse, quòd licèt fratres dicti ordinis semel Prædicatores, & cõfessores ab aliquo Episcopo ipsi, iuxta quandam constitutionem perpetuam fœlicis recordationis Pij Papæ V. desuper editam, ampliùs examinari non possint nec debeant, & iuxta sua antiqua priuilegia per diuersos Summos Pontifices concessa defunctorũ corpora & cadauera quando Ecclesiæ sepulturæ tradenda asportantur, si quãdo ex defunctorum dispositione, aut aliàs vocantur, associare, ac certam ratam quartæ funeralium accipere possint ac debeant, nec desuper à quocunq; contra constitutionem, ac priuilegiorum huiusmodi formam & tenorem molestari, perturbari, ac inquietari possint: Nihilominus multi vestrum fratres & professores ordinis S. Francisci. ac prouinciæ huiusmodi circa præmissa vijs indirectis molestare, perturbare, & impedire præsumunt. Quare fuit pro parte ipsorum exponentium ad nos recursum, nobisq; humiliter supplicatum, quatenus eis in præmissis efficacis defensionis auxilio assistere dignaremur. Nos igitur executionem & debitum effectũ constitutionum Apostolicarũ desiderãtes circumspectionibus vestris, venerabiles Patres, Episcopis, & Archiepiscopis atque alijs etiam maioribus Prælatis in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interdicti ingressus Ecclesiæ, nec non vobis officialibus, vicarijs, ac rectoribus & vicarijs perpetuis parochiarũ Ecclesiarum ac loca tenentibus, omnibúsq; alijs, quos præmissa quomodolibet concernunt sub excõmunicationis maioris latæ sententiæ, alijsq; censuris, & pœnis arbitrio nostro imponẽdis, & applicandis districtè præcipiendo mandamus, ne dictos fratres sancti Francisci dictæ prouinciæ circa audiendas secularium prædicationes & confessiones, associationes funeralium, atq; earum rata præcipienda contra constitutiones & priuilegia eisdem exponentibus dictoq; ordini per Sedem Apostolicam concessa, quouis modo directè, vel indirectè, mediatè, vel immediatè, per se vel per alium, seu alios, aut interpositas personas impedire, perturbare, aut inquietare præsumatis, aut audeatis, seu aliquis vestrũ audeat seu præsumat: contrarijs non obstantibus quibuscunq;. Data Madritij Toletanæ diœcesis, anno à Natiuitate Domini millesimo quingentesimo nonagesimo quarto, die verò secunda Mensis Aprilis, Pontificatus eiusdem S. D. N. Papæ anno tertio.

Camillus Patriarcha Alexandrinus, Nuntius Apostolicus:

Antonius Bole Abbreuiator.

HOc transumptum ex authẽtico originali propria manu transcripsi, manu cuiusdam notarij publici consignato fidem facientis coram testibus de iure requisitis fuisse à rescripto originali illustrissimi domini Nuntij extractum.

Sed restat modò respondere rationi dubitandi in articulo quæstionis propositæ, quomodo dicti fratres Minores & Prædicatores approbati ab vno Episcopo ad secularium confessiones audiendas, non possunt ab eo, neque ab eius successoribus examinari, cùm contrarium videamus practicari in medicis, & in artificibus mechanicis, in quorum ministerijs multò minus periculum versatur. Huic rationi respondetur, quòd hoc fuit ita à Sede Apostolica concessum propter præstantissimos viros in dictis religionibus existentes vberes fructus spirituales in vinea Domini Sabbaoth fructificantes; quorum Prælati inuigilant maximè super eorum sufficientia, eos sæpè sæpiùs examinando. Adeò, vt in nostra Minorum religione particulari statuto caueatur, vt in qualibet visitatione rigoroso examini à patribus Prouincialibus subdantur. Et ita noluerunt Summi pontifices de ista prælatorum cura & solicitudine confidentes eos postquam semel fuerint examinati ab vno ordinario ab eodémque approbati, ampliùs ab eo, & eius successoribus examinari, approbari, vel reprobari, nisi particulari commissione ipsis à Sede Apostolica concessa. Et sic in Concilio [b] Tridentino ipsis, vt Legatis à latere, (qui habent in suis prouincijs eandem autoritatem, quam habet Summus pontifex, exceptis his, in quibus ipsi coarctantur, & restringuntur, vt tradit Syluester [c]) delegatur facultas, quia possunt procedere contra dictos prædicatores & confessores scan-

[b] Sess. 5. c. 2. de reform.

[c] Syl. ii. delegatus. nu. 11.

scandala in populo seminantes, & errores in confessionibus, & prædicationibus dicentes.

Vnde iustissimè Pius IIII. Pontifex Maximus ordinauit, quòd sanctæ Inquisitionis tribunal procedat contra confessores, qui in actu confessionis, vel iuxta actum confessionis mulieres ad peccandum sollicitant. Cuius Summi pontificis constitutionem in præsentiarum referam, cuius tenorem fideliter desumpsi ex archiuo sacræ Inquisitionis generalis Olysiponensis, copiam libri [a], in quo continebatur, mihi faciente illustrissimo domino Antonio de Noroña Episcopo Eluensi, & Commissario generali sanctæ Cruciatæ, & Inquisitore generali sanctæ Inquisitionis regnorum portugaliæ.

[a] Habet. in lib. inquisit. gen. Olysipon. manuscrip. fol. 5 pag. 134.

Venerabili Fratri Archiepiscopo Hispalen. in regno Hispaniæ hæreticæ prauitatis Inquisitori generali Pius Papa IIII.

Venerabilis frater salutem & Apostolicam benedictionẽ. Cum sicut nuper non sine animi nostri molestia acceperimus diuersos Sacerdotes in regnis Hispaniarum, atque etiam in ciuitatibus & diœcesibus curam animarum habentes, siue eam pro aliis exercentes, aut alias audiendis confessionibus pœnitentium deputatos, in tantam prorupisse iniquitatem, vt sacramento pœnitentiæ in actu audiendi confessiones abutantur: nec illi & qui id instituit Domino Deo, & Saluatori nostro Iesu Christo iniuriam facere vereantur, mulieres, videlicet pœnitentes ad actus inhonestos, dum earum audiunt confessiones, alliciendo & prouocando, seu allicere & prouocare tentando & procurando, ac loco eas per Sacramentum huiusmodi Creatori nostro reconciliationis grauiorum peccatorum mole exonerando, & in manibus diaboli tradendo in diuinæ maiestatis offensam, & animarum perniciem Christi fidelium scandalum non modicum: Nos in animum inducere nequeuntes, quod qui de fide catholica rectè sentiunt sacramentis ab Ecclesia Dei institutis abutantur, vt illis iniuriam faciant fraternitati tuæ, de cuius eximia pietate, virtute, atque doctrina plurimum in Domino confidimus, per præsentes committimus, & mandamus, quatenus per te, vel alium seu alios à te deputandum, seu deputandos contra omnes, & singulos sacerdotes dictorum regnorũ ac illarũ ciuitatum, & diœcesium de præmissis quomodolibet diffamatos, tam sæculares, quàm quorumuis etiam exemptorum, ac Sedi Apostolicæ immediatè subiectorũ ordinum regulares cuiuscunque dignitatis status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existant, tam super præmissis quàm super fide catholica, & quid de ea sentiant diligenter inquiras, & iuxta facultatum tibi contra Hæreticos, aut de hæresi quomodo suspectos à Sede Apostolica concessarum continentiam, & tenorem procedas, ac culpabiles repertos iuxta excessuum suorum qualitatem, prout de iure fuerit faciendum debita præcedente degradatione, sæcularis Iudicis arbitrio puniendos tradendo. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiarum, & monasteriorum, necnon ordinum quorumlibet, quorum ipsi Sacerdotes fuerint etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegiis, quoque & literis Apostolicis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibuscunque clausulis & decretis etiã motu proprio, aut alias quomodolibet concessis, etiam iteratis vicibus approbatis & innouatis, quibus omnibus (eorum tenores præsentibus pro expressis habentes) hac vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die decima sexta Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, Pontificatus nostri anno secundo.

Ca. Glorierius.

Et aduertendum quòd hæc constitutio fortiori ratione procedit quando Sacerdos, vel religiosus virum aliquem ad nefandam Venerem prouocat. Quod ait Salzedo [b] in sua practica criminali canonica scire in casu quodam grauissimo receptum fuisse, de quo tamen in 2. Tomo, in quæstione de incestu, erit nobis sermo.

[b] Salzed. in pract. crim. c. 8. v. depositur. in fi.

ARTICVLVS V.

Vtrùm hæc præsentatio regularium in vno Episcopatu sufficiat pro omnibus Episcopatibus.

RESpondeo dicendo, quòd non est dubium, quòd fratres confessores debitè præsentati, deputati, & approbati ab vno ordinario ad audiendas confessiones sæcularium, si sunt in diœcesi, vbi sunt præsentati & approbati, possint audire confessiones omnium sæcularium ad se venientium, prout infrà latè explicabimus. Quod autem vertitur in dubium est, vtrùm religiosus præsentatus, & approbatus pro diœcesi Salmaticensi, verbi gratia, possit virtute dictæ approbationis perpetuò confiteri in omnibus mũdi episcopatibus? Ad quod conclusione negatiua respondetur. Necesse est enim, vt approbetur in locis, in quibus sæcularium confessiones debent audire. Et sic est interpretandum Concilium [c] Tridentinum, quod in quantum potest debet conformari iuri communi, in quo ita decisum est, teste Archidiacono [d], concludente quòd Sacerdotes inuitati à presbyteris parochialibus, vt eos adiuuent in confessionibus parochianorum audiendis, debẽt priùs obtinere approbationem illius Episcopi, in cuius diœcesi confessiones audire volunt, nec sufficere quòd à propriis Episcopis eam obtinuerint, vt colligitur ex argumẽto cuiusdam canonis [e]: & quia multum expedit, quòd Episcopus cognoscat suos coadiutores, & cooperarios, cùm ei principaliter incumbat animarum cura, iuxta quandam decretalem [f]. Quod attenta determinatione Concilij Tridentini, dicentis, neminem etiam regularem posse audire confessiones sæcularium, nisi ab Episcopis fuerit approbatus, clariùs patet, prout nouissimè aduertit doctissimus palatius [g].

[c] Sess. 23. c. 15.

[d] Archid. in c. perlectis. 25. d. n. 17.

[e] cap. peruenit. §. ex se. & §. hoc idem. 16. q. 1.

[f] cap. vt animarum periculo. de constit. li. 6.

[g] Palatius.

Nec his obstat, quòd Clemens [h] VIII. *concessit, quòd fratres Confessores ordinis Minorum semel præsentati alicui Episcopo pro confessionibus audiendis, & si moris est præsentari post vnam præsentationem non teneantur ampliùs præsentari, etiamsi ad aliam transeant diœcesim.* Ex qua concessione videtur colligi, quòd vnica tantùm sufficit præsentatio pro omnibus Episcopatibus. Et ita tenet Corduba [i] contra Collectorem: cuius sententia mihi semper dubia fuit. Primò, quia contraria Collectoris videtur magis accedere ad ea, quæ nos docet ius commune, à quo non debemus recedere, nisi contrariũ expressè concessum videamus. Secũdò, quia sic consueuit intelligi alia similis concessio Eugenij IIII. quæ ait, quòd quando fratres se semel præsentauerint Episcopis, & obtinuerint suos casus, licèt alibi postea ad habitãdum se transferant ad tempus, & postea reuertantur ad easdem diœceses, non sit necessarium iterum se præsentare eisdem Episcopis, vel suos casus de nouo obtinere. Ita habetur in Monumentis [k] ordinum & in Supplemento. Priuilegium enim Clementis VII. debet intelligi ad modum, quo intelligitur priuilegium Eugenij IIII. scilicet, quòd dicti fratres confessores non teneantur ampliùs præsentari in eadem diœcesi, etiamsi se transferant ad tempus ad aliam diœcesim & postea reuertantur ad diœcesim vbi primò fuerunt præsentati. Et confirmatur hæc intelligentia: cùm enim sit præiudicialis ordinariis,

[h] Habet. in comp. priuil. tit. absolut. quoad sæcula. n. 3. §. 16.

[i] Cordu. in addit. ad §. 16.

[k] In 1. imp. fol. 61. & in 2. fol. 64. conces. 79. & in supp. fol. 95. conces. 314.

debet

a cap. olim. de verb. signif.

debet strictè interpretari, iuxta ea, quæ in iure ª notantur.

Nec obstat, si dicatur, quòd sic intelligendo priuilegium Clementis VII. ad nihilum deseruiret eius concessio, cùm idipsum iam per Eugenium IIII. fuerit concessum. Nam respondetur, quòd versatis in lectione priuilegiorum hoc argumentum facillimum est. Sæpe enim inuenitur propter ignorantiam supplicantium, quòd circa eandem rem concessiones multiplicantur. Imò, quod confusionem præ se fert maximam, sæpè sæpius contingit priuilegia posterius impetrata, limitare, & coarctare id, quod antea sine vna limitatione & restrictione erat impetratum.

b Conc. Trid. sess. 23. c. 16.

Deniq; ex Concilio ᵇ Tridentino constat, hanc opinionem modò necessariò esse sequendam, cùm nullus regularis, vt ibi definitur, possit audire confessiones sæcularium, nisi ab Episcopis approbationem obtineant. Quod verbum *Episcopis* designat nō sufficere approbationem cuiuscunque Episcopi, sed Episcoporum diœcesum, vbi confessiones audiūtur: prout cōmuniter intelligunt Doctores. Et licèt suprà dixerimus Concilium Tridētinum minimè reuocare Clementinam *dudum*, quoad fratres Prædicatores, & Minores, Clementina tamen ipsa nullum circa hoc continet speciale priuilegium. Licèt enim ibi à Sūmo Pontifice ipsis fratribus iurisdictio concedatur nolentibus Episcopis eos sine causa admittere: non tamen ipsis cōceditur iurisdictio pro alijs diœcesibus, in quibus non sunt approbati. Imò ex eadem Clementina colligitur, hoc esse verissimum, cùm ipsis concedatur iurisdictio ad modum Curatorum, & ipsi Curati oues alterius diœcesis minimè possunt confiteri. Et sic nostram opinionem tenet Nauarrus ᶜ.

c Nau. in d. c. 27. n. 263.

Aduertendum tamen, quod Gregorius XIII. *Concessit, quòd confessarij Societatis Iesu ac Prædicatores ab aliquo ordinario semel approbati, & à suis superioribus ad huiusmodi munera deputati quandocunque siue in mari, siue in terra iter faciant, possunt, non repugnantibus tamen Curatis parochialium Ecclesiarum, verbum Dei prædicare, & quorumcūque Christi fidelium confessiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, aut locis, in quibus ordinarij existunt, nisi eorum licentia desuper obtenta.* Ita refertur in Compendio ᵈ Societatis Iesu. Quod priuilegium communicatur omnibus confessarijs Mendicātium ordinum secundùm formam iuris debitè & semel approbatis ab aliquo ordinario, quando ipsi siue in mari, siue in terra iter faciunt; cùm, prout resolutum est in hoc 1. Tom. Mendicantes fruantur concessionibus & indultis Societatis Iesu.

d In com. Soc. ter. cōfessarius. §. 2.

e 1. to. q. 35. a. 3.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm præsentatio & approbatio perpetua competens Minoribus, & Prædicatoribus, confessarijs aliarum religionum concedatur.

f Glos. in cap. placuit. de pæ. d. 6.

RESpondeo dicendo, rem à suis fundamentis primæuis deducendo, quòd quædam Glossa ᶠ carpit scholasticos, qui sua peccata confitentur inclusis, id est, monachis. Et rectè quidem carpit, si tempora glossamentarij perpendas, quando nondum facta erat Clementina *dudum, de sepulturis*, neq; alia iura extrauagantia, quæ illam præcesserunt. Hodie verò non procedit eius reprehēsio, primò in fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, qui seruata forma illius Clementinæ, vt curati admittuntur ad confessiones audiendas. Quod ipsum est dicendum de Eremitis D. Augustini, ad quos prædicta Clemētina per Clementem V. extensa fuit, & idem de fratribus Carmelitis, ad quos eadem per Ioannem XXII. fuit prorogata, prout tradit Ioannes Andreas ᵍ, quem Antonius & communis sequuntur. Et idem concessum fuit alijs religiosis, de quorum numero sunt Canonici regulares sanctæ Crucis Conimbricensis, prout testatur Nauarrus ʰ. Qui aduertit Eremitis D. Augustini, & Carmelitis, & Canonicis regularibus incumbere probare, se habere prædictum priuilegium. Quanquam enim multi, Doctori illustri de consuetudine testanti, renuerunt esse credendum, prout tenuit Bartolus ⁱ, & alij, quos referūt Iason, & Roquus; communis tamen Doctorum opinio contraria est. Et probatur: quia consuetudo quid facti est, & in his quæ facti sunt etiam princeps errare potest, iuxta ea, quæ in iure ᵏ definiuntur. Vnde ait Baldus ˡ consuetudinem, quæ contra ius est, esse probandam. Imò Alexander post alios affirmat probandam esse consuetudinem, etiam si plures Doctores in suis commentarijs de illa testentur. Imò docet Aretinus ᵐ etiam maiori parti Doctorum de consuetudine testantium non credi, quia illi non iurati testantur, & testi non iurato non creditur, vt est notum in iure. Quod idem est dicendum de priuilegio. Priuilegium enim, quod non continetur in iure cōmuni, est quid facti, sicut consuetudo. Vnde si negetur Augustinienses, Carmelitas, & alios regulares hoc priuilegium habere, debent probare illud habere: quod non tenentur probare fratres Prædicatores, & Minores, cùm eorum priuilegium quoad hoc contineatur in iure communi dictæ Clementinæ *dudum*. Ita doctissimus Nauarrus. ⁿ

g Andr. in c. omnis vtriusq; sexus col. pen. fuò fin. de pænit. & remiss.

h Nau. in d. c. placuit. n. 185.

i Bart. in l. de quibus. ff. de. leg. n. 4. q. prin. cum. 11. Iason pen. col. ibi. Roquus in ea. sine consti. fol. 26. col. 4. vers. quartius.

k c. 1. de const. l. 6.

l Bal. in l. si quis. § 1. ff. de fam. Alex. in l. post dotem. vlt. carta, in prin. ff. sol. mat. m Aret. consi. 138.

n Nauar. vbi supr. 188. 189.

Ex qua doctrina colligitur primò dictam Clemētinam *dudum*, quoad hoc de quo agimus, competere Augustiniensibus, non iure communi, sed ratione priuilegij præcisè. Et sic Concilium in quantum secūdùm aliquos limitatur per Clementinam *dudum*, ita quòd secundū eam nolentibus Episcopis admittere, & approbare sine causa confessores ordinum Prædicatorum, & Minorum, pro præsentatis & approbatis habeantur, & iurisdictionē habeant actualem ad audiendas cōfessiones sæcularium, & imponendas pœnitentias salutares, & absoluendū à peccatis non limitatur quoad Augustinienses, neque quoad Carmelitas, neq; quoad alios fratres regulares, cùm dicta Clementina respectu eorum sit priuilegium, & in Concilio Tridentino priuilegia & cōsuetudines in contrarium reuocentur.

Infertur secundò, quòd constitutio Pij V. determinans confessores regulares, etiam ordinūm mendicantium semel ab vno Episcopo approbatos, ab eodem Episcopo, sine iustissima causa non posse reprobari, at posse à successore eorum iurisdictio suspendi, licèt non habeat locum in confessoribus ordinum Prædicatorum, & Minorum, cùm à iure cōmuni extrauagantis *inter cunctas, de priuilegiis*, competat ipsis fratribus perpetuitas approbationis, dicente Benedicto XI. ibi, *Datam verò licentiam per diœcesanorum mortem nolumus terminari.* Quæ Extrauagans quantum ad hoc non reuocatur per Clementinam *dudum*, prout affirmant Soto ᵒ & omnes. Imò est approbata cū nihil circa hoc innouet (licèt innouet, quoad alia ibi contenta) habet tamen locū in confessoribus aliarum religionum. Quod probatur: nam præsentatio, & approbatio perpetua ipsis concessa respectu ipsorum est tantum priuilegium, & in dicta constitutione Pij V. priuilegia reuocātur. Et licèt Gregor. XIII. in sua constitutione reduxerit constitutionem Pij V. ad terminos Concilij Tridentini, in eodem Concilio Tridentino priuilegia reuo-

o Sot. in 4. d. 18. q. 4. ar. 3.

reuocantur. Et secundùm Pium V. in sua constitutione magis secundùm mentem Concilij est approbationem confessariorum regularium non esse perpetuam per totam vitam ipsorum confessorum: sed tantùm durare vsque dum à successoribus ipsorum Episcoporum suspendatur. Et nota quod dicit à successoribus posse suspendi, non autem à Capitulo sede vacante. Et hoc confirmatur. Nam confessores Mendicantes pro sæcularibus de licentia diœcesanorum cum facultate absoluendi, & dispensandi in casibus eisdem reseruatis deputati etiam ipsis Episcopis mortuis, vsque dum viduatis Ecclesiis de pastore prouideatur, liberè eadem facultate vti possunt, prout concessit Clemens IIII. Prædicatoribus, vt in eorum priuilegiis continetur teste Collectore [a] Compendij Cistertij. Et idem Clemens IIII. prout habetur in ordinum [b] Monumentis, *concessit, vt quando Episcopi, vel alij Ecclesiarum Prælati dederint fratribus Minoribus facultatem audiendi confessiones subditorũ suorũ, & vota cõmutandi talibus Prælatis decedentibus possint prædicti fratres vti liberè prædicta facultate, donec viduatis Ecclesiis prouisum fuerit de pastore.*

a tit. absolutio. 2. § 6.
b In 1. impres. fol. 19. & in 2. fol. 113. conc. 144.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm confessary regulares in foro conscientiæ possint modò frui præsentatione, & approbatione semel obtenta.

RESpondeo dicendo, quòd hoc dubium mouetur propter quoddam viuæ vocis oraculum Pij V. reualidantis omnia priuilegia concessa Minoribus in foro conscientiæ, etiamsi sint contra Concilium Tridentinum. Vnde cùm regulares semel præsentati, examinati, & approbati ab vno Episcopo, non possint ab eius successoribus suspendi per priuilegium Clementis VII. *Quo concessit, quòd confessores ordinis Minorum semel præsentati alicui Episcopo pro confessionibus audiendis, vt moris est præsentari, post vnam præsentationem non teneantur ampliùs præsentari.* Quo priuilegio gaudent alij mendicantes. Videtur dicendum, quòd cùm hoc omnibus regularibus præter Minores & Prædicatores sit priuilegium, & reuocatum per Concilium Tridentinum, & Pium V. innouatum in foro conscientiæ, possunt religiosi eo cum omnibus priuilegiis, etiamsi sint contra Concilium Tridentinum modò frui. At pro contraria parte facit. Nam reualidatio supradicta Pij V. fuit facta die decimo tertio Martij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, prout refertur [c] in cõpendio Societatis, & refert Vetacruz in suo speculo coniugatorum in fine. At videmus postea eundem Pium V. in Bulla, quæ incipit: *Romani Pontificis prouidentia*, data Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo primo, octauo Idus Augusti, Pontificatus sui anno sexto, voluisse eos regulares etiam Mendicantes, qui semel ab Episcopo in ciuitate & diœcesibus præuio examine approbati fuerint ab eodem Episcopo iterum non examinari. Ab Episcopo autem successore pro maiori conscientiæ suæ quiete examinari de nouo poterunt, non obstantibus quibuscunque priuilegiis. Hæc pro vtraque parte adduxi, vt difficultas proposita meliùs explicetur. Et resolutiuè dico, quòd possumus modò Mendicantes in foro conscientiæ, vti omnibus priuilegiis, etiamsi per Concilium Trident. sint sublata. Et per consequens possumus vti hoc, etiamsi supponatur per Concilium Tridentinum esse reuocatum. Et nõ obstat constitutio Pij V. allegata. Non enim Pius V. mortuo Episcopo approbante statim suspendit approbationem: imò supponit post eius mortem valere & durare, donec à successoribus ipsius suspendatur & reuocetur. Vnde si successores talem suspensionem siue reuocationem minimè opere compleuerint, minimè etiam finem accipiat approbatio, donec approbatus decedat & moriatur. Denique est necessarium, quòd in foro exteriori fiat dicta suspensio & reuocatio, qua data non habet locum vsus ipsius in foro conscientiæ, cùm forum conscientiæ supponat, quoad Ecclesiam, & forum exterius, nullam adesse prohibitionem.

c Compend. societ. 1. Concil. Tri. § 3.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm approbatio confessariorum regularium possit ab ordinariis restringi ad certum locum, tempus, & personas.

REspondeo dicendo, quòd sacerdotes sæculares non habent iurisdictionem extra villam, aut oppidum sibi expressè designatum. Sed si Episcopus ita regularem sacerdotem mendicantem restringeret ad certum oppidum, & prohiberet audire fœminas, aut moniales, dicunt viri docti, quòd rationabiliter est interpretandus, ita vt restrictio locum habeat quantum ad iurisdictionem ab Episcopo delegatam: quandoquidem non potest impedire, aut restringere amplissimam iurisdictionem, quam regularibus Mendicantibus, si modò sint ab Episcopo semel approbati, à Sede Apostolica habent, prout pro terra & pro mari concessit Gregorius XIII. Societati Iesu, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, de qua in superioribus iam egimus mentionem. Ita tenet Henriquez [d]. Ac proinde ait, quòd virtute dicti priuilegij Episcopi impedire non possunt, non obstante Concilio Tridentino, quòd confessarij regulares Mendicantes dum iter agunt per loca, vbi non adest Episcopus, quamuis per dies morentur in vno, aut alio loco, nõ habeant prædictam iurisdictionem, & vbique sint eo modo idonei. Sicut neque Episcopus in fraudem & odium regularium potest his reseruare plures casus quàm parochus reseruat, vt si esset nimius excessus reseruationis. Non enim in hoc casu tenentur obedire in ea restrictione, & limitatione, prout tradunt Soto [e], Ledesma, & Syluester, Palacius, Felicianus.

d Henr. li. 3. de pot. c. 6. nu. 8.

At licèt aliqua supradicta sint vera, alia tamen videntur à veritate deuiare. Nam dicere absolutè quòd Domini Episcopi non possunt regulares Mendicantes approbare ad certum locum, & ad certum tempus, & ad certas personas, ita vt si eo modo sint approbati, non teneantur ipsis obedire: sed possunt absolutè sua gaudere iurisdictione à Summis Pontificibus ipsis concessa, videtur durum, & minimè tenendum. Existimo enim ex causa legitima posse Episcopos hoc agere. Quod probo ex Clementina, *dudum*, *de sepulturis*, in qua ipsis regularibus à Sede Apostolica maxima autoritas conceditur. Ex ea enim colligunt communiter Doctores, quòd Episcopi ex rationabili causa possunt reprobare aliquem regularem ex Prælatis eorum electis, si loco illius, alius subrogetur, etiam ille secundùm glossam ibi, ex causa poterit repelli. Et sic ex ea sequens conficio argumentum. Nam si domini Episcopi possunt ex causa præsentatos omnino repellere, à fortiori poterũt ex causa limitare, & coarctare huiusmodi approbationem, ita vt sit approbatus ad certum locum, quia est insufficiens ad alia loca; vbi maior

e Soto in 4. q. 18. q. 1. ar. 5. Ledes. ibi. q. 7. ar. 5. du. 6. Syl. ver. confessor. 2. § 5. Pala. in 4. d. 17. q. 2. Felicia. tit. de priuileg. c. 14.

maior scientia & experientia requiritur: & sit approbatus vsque ad certum tempus, vt det operam studio summarum & Theologiæ moralis, cùm in ea nô bene probatus inuentus fuerit, & sit approbatus ad cõfitendos viros, & non mulieres, propter defectum prouectæ ætatis, vt aliqui Episcopi faciunt, qui nolũt illos, qui quadraginta ætatis annos non attingunt, ad confitendum mulieres licentiare: quod etiam in religionibus bene ordinatis contingit. Vnde puto, quòd ipsis regularibus iurisdictio illa amplissima (de qua suprà) conceditur, quando approbantur ab Episcopis absolutè sine aliqua limitatione. Nam si cum causa eorum approbatio limitatur ipsa limitatio omninò est seruanda, prout tenet Angelus [a]. Et nõ est credendum Summos Pontifices velle derogare facultatem iuris communis Episcopis concessam, qua possunt facere dictas limitationes, prout constat ex traditis à Gutierrez [b]. Reciperem ego opinionem Henriquez casu, quo sine causa faciunt Episcopi dictas limitationes. Clementina enim & sacri Canones eas cum causa solùm facere posse testantur. Tũc autem sine causa eas ita facere censebuntur, quando cum omnibus regularibus generaliter, sine differentia ita se habuerint approbationes annuales eis tantùm indulgentes, ad confessiones virorum eos tantùm approbantes. Pro quo est à sacra illustrissimorũ Cardinalium congregatione regularium declaratio, data die secunda Iulij, anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimo septimo, cuius tenorem refert Ioannes Baptista Confettus in sua collectione priuilegiorum [c]. Cuius tenor est huiusmodi:

a Ang. ti confessor. 4. n. 25.

b Gutier. de q. cano. ca 27. n. 18. & 19.

c Baptist. & p. pag. 154.

Regulares, qui ad confessiones audiendas idonei generaliter ab ordinariis, eorumque examinatoribus reperti approbati fuerint, generaliter quoque & indistinctè absque aliqua limitatione temporis certorumve locorum, aut generis personarum admittantur in diœcesi propria. De cæteris verò, qui non adeò idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio ordinariorum relinquitur ipsos cum limitata facultate, prout eisdem ordinariis magis expedire videbitur, probare & admittere. Qui autem in domibus Laicorum cõfessiones ex causa audierint, statim parochum admonere teneantur, & fidẽ auditæ confessionis pro medico adueniente relinquere. Hæc congregatio.

F. Michael Bonellus Card. Alexand.
Gregorius Pelearius Secret.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm aliquis Prouincialis possit renunciare huiusmodi priuilegio approbationis perpetuæ.

RESpondeò dicendo, nullum Prouincialem posse renunciare iuris omnibus confessariis sui ordinis concesso, videlicet, vt non habeant iurisdictionẽ immediatam à Papa, & quòd semel approbati velint, vt possint postea ab eodem Episcopo iterum approbari. Et hoc probatur ex quadam decretali [d], expressa. Vbi dicitur, quòd exemptus non potest renunciare exemptionem sine licentia Papæ. Et periculum est, vt dicitur in quodam canone [e], in rebus diuinis cedere iuri suo. Et ratio huius est: quia licèt vnusquisque posset renunciare iuri suo, vt probant iura [f] citata ab Angelo, Syluestro, & Armilla, hoc tamen intelligitur quando tale ius, priuilegium vel fauor est introductus in fauorem, vel commodum priuatæ personæ; secùs in fauorem aliorum simul, vt probant supradicti autores. Hoc declaratur exemplo. Status clericalis habet hoc priuilegium in fauorem omnium Ecclesiasticorum, ne quis clericus possit conueniri coram Iudice laico, vt est clarum in iure [g], & nullus particularis potest, & iuri, & priuilegio renunciare, & cedere absque Pontificis sui scilicet Episcopi licentia, quia est in fauorem aliorum. Sic in nostro proposito nullus Prouincialis potest dictis priuilegiis renunciare, cùm sint toti ordini concessa. Ita in terminis tenet Bibaldus [h].

d c. cum tempore. de arbi.

e c. quàm periculosum. 7. q. 1.

f Ange. ve. renunciat. §. 4. Arm. Syl. ve. exempl. §. 8.

g c. dilecti. & in toto tit. de foro compet.

h Bib. in candelabro aureo. tit. de absolut: num. 48. circa f. p. 148. co. 1.

Sed contra hoc oppono, id quod cum Nauarro tenui in primo Tomo, dicẽs, quòd religiosus potest se submittere Episcopo, vt ab hæresi occulta in foro conscientiæ absoluatur. Nam respondetur, quòd ibi non renunciat ipse religiosus, saltem in his partibus Hispaniarum priuilegio valido, per quod Generales, aut Prouinciales possint suos subditos ab hęresi occulta absoluere. Et ideo non est mirum, quòd Episcopis quoad hoc subdantur. At in nostro casu est priuilegium expressum ordini concessum, prout dictum est.

ARTICVLVS X.

Vtrùm graduati in sacra Theologia regulares debeant necessariò Episcopis ad audiendas sæcularium confessiones præsentari, & ab eis examinari.

REspondeo dicendo, quòd aliquibus visum fuit ipsos non esse examini Episcoporum necessariò subiiciendos, prout constat ex traditis à Corduba [i], & Ioanne Gutierrez. Quorum fundamentum præcipuum fuit decretum Concilij Trident. quod tria signa nobis proponit, per quæ possimus cognoscere, quis sit sacerdos approbatus ad sęcularium confessiones audiendas. primum est, si habeat parochiale beneficium, Secundum est, si sit ab Episcopis examinatus, & approbatus. Tertium est, communis approbatio; & bona opinio, quæ habetur de eruditione sacerdotis confitentis. Quod signum colligitur ex illis verbis, *Vel alias idoneus iudicetur*. Et sic dicebant aliqui sub isto signo comprehendi lectores Theologiæ in aliqua vniuersitate approbata publicè legẽtes, & in aliqua religione bene ordinata Theologiã publicè profitentes, & licentiati graduati per aliquã vniuersitatem à Sede Apostolica approbatã, & sic Pius V. in quadã constitutione incipiente, *Romani Pontificis prouidẽtia*, data Romæ apud sanctũ Petrũ, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo primo, octauo Idus Augusti, Pontificatus sui anno sexto, decreuit decretum Concilij Tridentini, habere locum in omnibus regularibus quorumvis ordinum etiã Mendicãtium, etiam sub regulari disciplina viuentibus, etiam si sint lectores, aut in Theologia etiam de superiorum licentia graduati, vel promoti. Quod probant Corduba [k] & Gutierrez esse iuridicum. Cõfessarij enim non solùm de scientia, sed etiam de prudentia examinantur. Et licèt in lectoribus & graduatis sufficiens scientia inueniatur, prudentia tamen aliquando desideratur.

i Cor. de casibus q. 26. Gutierrez in quæ. cano. c. 6. pag. 75. in 1. impr.

k Cord. & Gutie. vbi suprà.

Qua opinione, & constitutione attenta non est dubium, quòd lectores graduati religionum teneantur se coram ordinariis præsentare, & ab ipsis approbationem obtinere, cùm ipsis communicetur facultas Clementinæ, dudum ex priuilegio, & priuilegia, & consuetudines immemoriales in dicta constitutione, & in Concilio Tridentino tollantur. Nec obstant verba Cõcilij, ibi, *aut aliàs idoneus reputetur*, per quæ contrarium aliquibus satis doctis non visa constitutione Pij V. videbatur: nam respondetur, quòd

quòd ex dictis verbis non sumitur efficax argumentum ad asserendum virtute eorum dictos lectores & graduatos examini, & approbationi Episcoporum minimè esse submittendos; Concilium enim in illis verbis, *aut aliàs idoneus reputetur*, non facit pausam, sed continuando addit, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat. Quæ planè designant non sufficere iudicium idoneitatis, nisi etiam approbatio Episcoporum concurrat ad ipsam idoneitatem.

a *Cle. dudum. §. si verò.*

Quò verò ad fratres Prædicatores & Minores maior est difficultas: cùm ipsi ratione iuris [a] communis sine causa ab Episcopis reprobatis & reiectis possint præsentari, iuxta formam ipsius iuris facere omnia illa ac si essent admissi, quod priuilegium, prout latè est probatum in superioribus, nō est ipsis fratribus per Concilium Tridentinum reuocatum, & præsupponatur nullam esse causam, ratione cuius iustè reiiciantur. Licèt enim defectus prudentiæ in aliquibus eorum concedatur, in tam breui non possunt dictum defectum in ipsis intueri, & experiri, nisi ita sint fatui, vt eorum imprudentia in momento statim perspiciatur. Hi autem à Prælatis regularibus propter ipsorum autoritatem, honorem, & zelum animarum minimè ordinariis præsentantur. Et hæc opinio confirmatur, Nam nominati ab vniuersitatibus non debent examinari ab ordinario in collatione beneficiorum, vel ordinū receptione, teste Cosma [b]. Quam opinionem sequitur Rebuffus. Et hoc confirmat Concilium Tridentinum [c] vbi dicitur, quòd præsentati ad Ecclesiastica beneficia sine examine nō admittantur; præsentatis tamen electis seu nominatis ab vniuersitatibus seu collegiis generaliū studiorū exceptis, quod tradit Paulus Fuscus [d] in suo tractatu de visitatione. Nam, vt dicunt Doctores cōmuniter ipsis graduatis & vniuersitati, quæ ipsos iudicauit idoneos iniuria fieret, & præsertim, si sint in famosa vniuersitate graduati, ex quo maiorum sciētiam præsumuntur habere, prout tradunt Ananias [e], Cagnolus, & Cassaneus.

b *Cos. in pra. sanctione. tit. de colla. §. item quod vnius. in gl. gradus. Rebuff. de pri. schol. priu. 4. & in cōcordat. ti. de colla. §. præterea in fin. in glo. quinquennium p. 370.*
c *Con. Tri. ses. 7. de refor. ca. 13.*
d *Fuscus l. 2. de visit. c. 29. n. 15.*
e *Ana. in Ru. de torne. n. 2. ver. ex 2. colli Cagn. in proæ. digest. nu. 88. Cassa in cata log. glor. mud. p. 10. cōsi. 32.*
f *Glos. in ver. præsen. in Cle. dudū. Abbas in c. cū parati. nu. 5 de appel. & in c. ea noscitur. n. 3. de his quæ fiunt à præ. Reb. tit. de coll. §. præfatique ordinarij. in gl. præsentatio. p. 319. Rochus in pri. de iur. pa. n. 6.*
g *Abbas in d. c. ea noscitur. n. 3. Reb. vbi su. Lam. de iu. patr. l. 2. 1. q. 11. ar. 3. ex nu. 1. Lam. ex nu. 9.*
h *Mand consi. 97. in fin. & in reg. Cance. 34 reg. q. 1. de male promot.*

Et confirmatur. Nam quamuis absens præsentatus ad beneficium debeat intra tempus præsentari personaliter ordinario habenti instituere, aliàs præsentatio euanescit iuxta Glossam [f], quam sequitur Abbas, & post alios Rebuffus & Rochus de Curte, si tamen talis præsentatus absens graduatus sit, & ipsi ordinario notus, eius examen non ita præcisè requiritur, collatióque fieri potest absente, vt tenent Abbas [g], Rebuffus & Lambertinus: secundùm quem hoc non procedit, quando pro forma actus requiritur examen, quia tunc non sufficit præsentatio, seu examinatio virtualis, sed requiritur personalis & realis, vt pro gradu licentiatus. Et confirmatur: nam ait Quintilianus Mandosius [h] quòd quando statuitur pro forma doctorem denuo examinari debere putà, vt in Rotæ Romanæ auditorem creari mereatur, cognitus valde & notoriè peritus examinandus non veniret & ad hoc allegat aliqua iura, cum aliis, quæ ipsemet adducit in regulis Cancellariæ.

Ex quibus colligitur quanta iniuria regularibus graduatis, & huiusmodi aliis irrogatur, si repellantur. Et quanta etiam iniuria eorum Prælatis fit, de quibus generale Concilium Viennense, tantam habet confidentiam. Cui occurrens Summus Pontifex, Clemens V. concedit, sua constitutione, vt sine causa eiecti pro præsentatis, & approbatis habeantur, & eandem met habere iurisdictionem, quam si admitterentur, statim consequerentur.

QVÆSTIO LX.

De confessariis, quo ad potestatem confitendi, in octo articulos diuisa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *VTrùm religiosi per suos Prælatos legitimè Episcopis præsentati, & approbati contra suorum Prælatorum voluntatem possint audire confessiones sæcularium, & an possint eos punire confessiones audientes.*
2 *Vtrùm religiosus legitimè præsentatus, & ab Episcopo approbatus si interdictus sit à suo Prælato audire confessiones, & eas nihilominus audiat, sint validæ.*
3 *Vtrùm religiosus sine licentia sui Prælati præsentatus, & approbatus ab Episcopo possit sæcularium confessiones audire.*
4 *Vtrùm regulares per Episcopum approbati possint audire confessiones sæcularium, etiam contradicente parocho.*
5 *Vtrùm confessores regulares extra diœcesim vbi sunt approbati, omnes eiusdem diœcesis confiteri possint.*
6 *Vtrùm dicti regulares præsentati virtute priuilegiorum possint omnium confessiones audire.*
7 *Vtrùm confessores regulares potentes confiteri omnes etiā aliarum diœcesum ad se venientes possint vti hac autoritate extra sua monasteria existentes.*
8 *Vtrùm confessi regularibus teneantur iterum parocho confiteri.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm religiosi per suos Prælatos legitimè Episcopis præsentati, & approbati contra suorum Prælatorum voluntatem possint audire confessiones sæcularium, & an possint eos punire confessiones audientes.

RESpondeo dicendo, non posse Prælatos religionem punire, subditos præsertim iam expositos, & approbatos ab Ordinario, si contra suam prohibitionē electi, virtute alicuius Iubilei, aut Cruciatæ audiant laicorum confessiones. Hanc opinionem tenet doctissimus Cano [i]. Quam in hunc modum probat dicēs. Si Generalis ordinis, aut Prouincialis facerent me Iudicem alterius religiosi, non intelligo quo pacto inferior possit id prohibere. Quod & alio exemplo cōfirmat dicens, quēadmodum si daret mihi Prouincialis facultatem cœnandi, aut constitueret me vicarium monasterij, ignoro prorsus inquit, qua autoritate Prior illud impediret? At doctissimus Soto [k] hanc doctrinam explicando dicit, quòd Prælati ex rationabili causa in aliquibus casibus particularibus possint prohibere religiosis sibi subditis, probatis per Episcopum & expositis, ne etiam si eligantur virtute Iubilei, aut Cruciatæ in confessores, audiant cōfessiones, & sibi in hoc non obtemperantibus pœnas infligere. Et fundamētum huius opinionis est, quoniam religiosi non habent velle, vel nolle, sine consensu Prælati. Secundò, quia secundùm omnes possunt Episcopi & Prælati monasteriorum ferre leges quippe necessarias ad rectā, & populi Christiani, & monasteriorum institutionem. Inter quas vna est, vt etiam probati & expositi semel inconsultis Prælatis, vt contra eorum prohibitionem non audiant cōfessiones. Ergo cùm hoc prohibeant ex rationabili causa in aliquibus casibus possunt trāsgressores punire. Tertiò, quoniam

i *Cano in Su. de pœniten.*
k *So. in 4. dist. 18. q. 4. ar. 3.*

quoniam, si aliquis religiosus die Veneris ratione Bullæ comedat oua,& lacticinia ex rationabili causa potest ista comestio prohiberi per priorē, vel Prælatum. Ergo à simili, licèt tales religiosi virtute diplomatis possint eligi in confessores,& audire confessiones: tamen ex rationabili causa in aliquibus casibus particularibus id sibi potest prohibere Prælatus,quoniam per talem expositionem,& approbationem factam ab Episcopo,non tollitur votū obedientiæ,quo tenentur religiosi subditi obedire suis Prælatis circa obseruantiam religionis. Item quia Papa per Iubileum,aut Bullam,per quam concedit, vt possint regulares eligi in confessores, non cogit ipsos subditos religiosos, neque eis præcipit,vt audiant confessiones sæcularium per Bullam eos eligētium,sed supposita electione de ipsis facta facultatem eis concedit absoluendi à reseruatis. Ergo bene poterunt Prælati ex aliqua causa prohibere suis subditis expositis ne confessiones audiant, & punire contra facientes. Vltimò probatur ex priuilegio Iulij III. concesso Prælatis ordinis Prædicatorum ad instantiam, seu supplicationem fratris Stephani Vsus-maris Generalis eiusdē ordinis. Vbi Iulius III. *Reuocat licentias & immunitates concessas religiosis eiusdem ordinis, ad confessores eligendos, & confessiones audiendas quas ipse magister ordinis reuocandas in futurum, & vndecunque emanaturas gratias sine licentia superiorum concedendas anulat, nisi manu Papæ, aut de consensu Cardinalis protectoris, vel vice protectoris fuerint signata.* Ponitque fortissimas non obstantias, prout continetur in dicta constitutione data Romæ decimo septimo die Ianuarij. anno Domini millesimo quingentesimo decimo quinto. Ergo religiosi ordinis Prædicatorum,& per consequens Mendicantium,& omniū aliorum,qui suis priuilegiis gaudēt, videtur,quòd licèt sint approbati per Episcopos, & electi per Iubileum,vel per Bullam Cruciatæ contra consensum suorum superiorum, non poterunt confessiones audire. Vtrùm autem confessiones contra præceptum superioris auditæ,sint validæ,articulo sequenti disputabitur.

ARTICVLVS II.

Vtrùm religiosus legitimè præsentatus, & ab Episcopo approbatus,si interdictus sit à Prælato suo audire confessiones,& eas nihilominus audiat,sint validæ tales confessiones.

RESpondeo dicendo, prima facie intuenti concessionem Iulij III. diffinientis licentias audiendi confessiones emanatas ab Episcopo, siue aliunde & eo durante concessas religiosis esse nullas,si sine licentia suorum Prælatorum impetrentur. In contrarium tamen est, quòd per approbationem legitimam factam ab Episcopo videntur dicti religiosi accipere iurisdictionem à Papa,iuxta Clementinam, *dudum.* Ergo confessiones prædictæ, vtpote factæ religiosis ad id habentibus iurisdictionem validæ erunt,licèt contra prohibitionem particularem suorum prælatorum fuerint factæ.Pro cuius rei resolutione dico primò,quòd quādo iam religiosus est legitimè Episcopo præsentatus à suis Prælatis,& ab Episcopo legitimè est approbatus,iuxta formam Concilij Viennensis in dicta Clemētina,si per prohibitionem extraiudicialem sui Prælati in aliquo casu, vel casibus particularibus prohibeatur audire confessiones sæcularium, licèt malè faciat, & propterea meritò sit puniendus:tamen huiusmodi confessiones validæ erunt. Quod probatur. Nam per huiusmodi legitimam præsentationem,& approbationem adeptus est religiosus hoc officium confessarij in suo ordine.Et in religionibus Mendicātium bene & suauiter omnia disponentibus,officio prædicatoris,& confessoris priuari quis non potest,nisi per sententiam in conuictum latam; priuatio enim hæc ad pœnas grauioris culpæ pertinet, quæ nisi in conuictum non feruntur: ergo per simplicem prohibitionem Prælati,tali officio confessoris non priuantur, & sic gesta per ipsum confessiones audiendo,& absoluendo valent: quoniam per illam præsentationem,& approbationem iurisdictionem accepit à Papa,quod non irritat Iulius III. per prædictum breue.Quoniam non vndique hæc iurisdictio & licentia à particularibus dimanabit: sed ab ipso iure in dicta Clementina contento.

Secundò dico,quòd si talis religiosus sic legitimè præsentatus à suis Prælatis,& approbatus ab Episcopo post inhibitionem,vel suspensionem iudicialem legitimè factam per eius Prælatum in iudicio, qua prohibitus est per sententiam iudicialem exercere officium confessoris,confessiones aliquorum intenter audire,inualidæ certè erunt. Sic videtur sentire Syluester[a] simul cum Panormitano. Vbi ait,quòd suspensio,& priuatio sint notoria,vel si præcessit superioris inhibitio,scilicet iudicialis,confessiones factæ à sic notoriè suspenso,vel à priuato vel iudicialiter inhibito, eas facere non tenerent, argumento cuiusdam canonis: quoniam hic non concurrit superioris autoritas[b].

Hinc sequitur resolutio ad illud dubium, quod Medina[c] in sua instructione confessariorum proponit, an confessiones fuerint validæ,quas audiuit quidam religiosus iam professus,qui dimiserat habitum, ac propterea excommunicatus erat.Qui huius excommunicationis mentionem non faciens,neque declarans se esse religiosum,per quendam Episcopum, approbatus est in confessorem, atque etiam in Curatum cuiusdam populi institutus, vbi sacramenta administrans,sibi subditos parochianos confitendos absoluit.Pòst autem resipiscens cōuersus est ad pœnitentiam.Dubium ergo exortum fuit inter doctos viros, an huiusmodi confessiones ei factæ fuissent validæ, vel quid remedij tunc esset adhibendum? Igitur cùm in suis sententiis prædicti Doctores discordassent: nā quidam opinabantur inualidas fuisse eas confessiones, monendúmque fore populum, vt eas reiteraret,aliis contrarium sentientibus,scilicet validas esse,hæc posterma sententia ipsi Medinæ tanquam magis vera magis placuit. Igitur ad id dubij puto dicendum in casu Medinæ, eius sententiam esse veram,scilicet,quòd illæ confessiones validæ fuerunt. Quoniam iuxta quandam legem[d] quando concurrit communis error facti,& superioris autoritas,gesta per eum, qui non de iure obtinet beneficium tenent.Et quidam ex dictis tenent,quòd si talis religiosus,qui apostata fuerat, vel dimiserat habitum, per sententiam iudicialem Prælati sui ordinis suspensus fuisset,vel inhibitus ab officio confessoris in hoc casu,si acceptasset prædictum Curatū ab Episcopo eum esse presbyterum sæcularem putante,fortè cōtraria opinio aliorum esset vera, quòd scilicet,illæ confessiones validæ non fuerunt. Attamen hoc mihi nunquam potuit placere. Sententia enim Iudicum est interpretanda secundùm communem rationabilem mentem,argumēto aliquarum legum[e].Et mens rationabilis Prælatorum regularium, qui dictam tulerunt sententiā,non fuit priuare suos criminosos à confessionibus audiendis quando vagantur,& vt clerici sæculares honestè viuunt,& ab Episcopis

a Syl. ver. confessor. 2. §. 6.

b ca. veritatis de do. & contumac.

c Medi. l. 1. §. de eff. excom.

d l. Barbarius Philip. ff. de off. præto.

e l. in his. inuncta l. Titia, ff. de condit. & demonst.

scopis Curati constituuntur. Quod sequenti ratione manifestatur. Non enim est credendum Prælatos regulares suorum ordinum protectores, & eorum decoris & honoris maximi zelatores velle sententiam priuationis à confessionibus ferre, contra hunc religiosum apud populum habitum, vt Curatum: siquidem ex hac priuatione tantum detrimentum, & dedecus suæ religioni accrescit, & tot personarum scandalum maximum insurgit videntium voce præconis esse populo annunciandum supradictum curatum esse apostatam religiosum, populi seductoré & turbæ: & confessiones cum eo factas irritas fuisse & inanes. Insuper hoc scandalosum præconium in detrimentum cederet sacramenti pœnitentiæ. Multi enim ex hoc sumerent occasionem non paruam nolendi confiteri religiosis itinerantibus, putantes fortè esse apostatas cum quibus fiūt sæpe confessiones plurimorum annorum, cum maxima pœnitentium vtilitate: quorum confessionum grauia peccata notis & cognitis confessariis à dictis pœnitentibus minimè reuelarentur, & per consequens maxima sacrilegia committerentur. Et pro hac sententia induco casum dictæ legis, Barbarius, in superioribus allegata. Si enim ibi, vt acta publica valerent, benignitas præfuit rigori, vt in ea lege dicitur, & vt ibi notat glossa. Quare validitas tantarū confessionum non faciet, vt etiam benignitas rigori præferatur, præsertim cum nullitas confessionum in sententia lata à Prælatis regularibus fundetur, quorum acta de bono, & æquo debent explicari, sicut explicantur ad regulares concernentia, prout latè explicatum est in huius operis primo Tomo [a]. Ponderanda sunt etiam verba dictæ legis ibi, *Cùm populus Romanus etiam seruo potuisset decernere hanc potestatem, sed & si scisset seruum, liberum effecisset.* Circa quæ verba quærit glossa [b] ibi: Sed an hoc casu, quando ignorauit, fuit liber? Et respondet, Dic quòd sic, ne homines decipiantur. Ex quibus verbis hoc conficio argumētum: Si Romanus populus ignorans hunc seruum, ipsi libertatem censetur donasse, ne homines deciperentur: quare non dicemus Prælatos regulares hunc priuatum à confessionibus in hoc casu habilem ad eas audiendas efficere voluisse, suam definitiuam sententiam limitantes, ne tot homines deciperentur, & sacramentum pœnitentiæ, & eorum religio detrimentum pateretur? Ponderanda etiam sunt alia eiusdem constitutionis verba, ibi, *Quod ius in Imperatore multò magis conseruandum est.* Ex quibus verbis hoc vltimum pro hac parte elicio fundamentum. Si credēdum est in hoc casu Prælatos regulares noluisse dictum apostatam à confessionibus audiendis priuari, ne tot homines deciperentur, & tot scandala succederent, à fortiori credendum est Summum Pontificem hunc priuatum à confessionibus restituisse, ne tot damna insurgerent. Et hanc sententiam si attentè legantur, Syluester [c] & Nauarrus amplectuntur.

a 1. tom. q. 2.

b Glos. ver. effecisset.

c Syl. confess. 2. nu. 16. ver. secundo verò casu. & vers. tertio verò casu. Nau. in Mā. ca. 9. n. 8.

ARTICVLVS III.

Vtrùm religiosus per Prælatum suum ordinarijs non præsentatus, licentia solùm ordinariorum possit sæcularium audire confessiones.

RESpondeo dicendo, non esse hanc quæstionem tam facilis solutionis, vt aliqui putant. Nam pro parte affirmatiua arguendo videtur, quòd fuerint confessiones ipsi factæ validæ. Nam ad validitatem sacramenti absolutionis sufficiunt duo, scilicet, potestas ordinis, atque potestas iurisdictionis. Vtráque autē in hoc casu videtur istū religiosum habere. Nā & sacerdotē supponitur esse, & ab Episcopo per licentiā ab ipso obtentā iurisdictionē adquisisse. Sed in contrariū est, quòd religiosus nō habet velle, neque nolle citra cōsensū sui Prælati. Ergo nō potest ab Episcopo illā iurisdictionē adquirere: sicut neque Episcopus alienis subditis potest conferre indulgentias, cùm careat iurisdictione super illos. Ergo neque hanc iurisdictionē religiosis exēptis, quippe, qui nō sunt sui subditi citra consensū suorū Prælatorū potest impartiri. Igitur responsurus ad quæstionē; dico primò, quòd loquēdo de religiosis ordinis Prædicatorū, stante breue Iulij III. confessiones prædictæ nō fuerant validæ: quoniam in suis constitutionibus cauetur, ne fratres confessiones audiant extraneorum sine licentia sui Prælati. Et prædictum breue Iulij III. in Capitulo Salmāticensi generali intimatum annullat omnes licentias obtentas ab Episcopis, vel ab aliis ordinariis ad audiendas extraneorum confessiones, sine cōsensu suorum superiorum, & eo durante illis concessas. Quod quidem breue dicitur à Salmantino generali Capitulo fuisse acceptatū, quoad irritationem illarum licentiarum sic obtētarum, & obtinendarum, quæ in præiudiciū iurisdictionis ipsorū Prælatorum cedunt. Cùm autem ad iurisdictionē Prælatorum prædicti ordinis pertineat præsentare Religiosos Episcopo, vt ab ipso approbētur, cōtra hanc iurisdictionem suorum Prælatorum fecisse videtur Religiosus ille, qui cùm non esset præsentatus à suo Prælato, vt ab ipso approbetur, ipse se præsentauit, vel sine præsentatione prædicta ab Episcopo obtinuit prædictam licentiam. Quocirca omnes cōfessiones ei factæ fuerūt irritæ, cùm fuerint factæ virtute licentiæ Episcopalis per dictum breue Iulij III. annullatæ. Caueant igitur religiosi prædicti illustrissimi ordinis, ne sint nimis audaces in audiendis confessionibus sæcularium, cum sola licentia Episcoporum, sine autoritate suorum Prælatorū obtenta.

Neque obstant argumenta in contrarium. Nam concedimus, quòd religiosi indulgentiis, si quas sibi Episcopi impartiri voluerint, sine licentia suorum Prælatorum gaudere possunt. Quoniam cùm hoc non sit contra iurisdictionem suorum Prælatorum, ita vt non sit in eius iurisdictionis perniciem, ad id vel expressam, vel saltem præsumptam licentiam suorum Prælatorum habent. Ob quam rationem, cū Religiosi ante eorum exemptionem Episcopis deberent de iure ordinario esse subiecti, cùm à iurisdictione Episcopali exempti sunt, noluerunt per hanc exemptionē aliquibus fauorabilibus, quæ in præiudicium suum, vel iurisdictionis suorum Prælatorū non erant, renunciare. Cuiusmodi est fauor ipse, scilicet, quòd dum se inueniunt in religionibus remotis, vbi si Religiosi recursum habere non possunt ad suos Prælatos, ad dispensationem obtinēdam, super quam potest dispensare Episcopus, possint tunc eam dispensationem ab eodem Episcopo, vbi pro tunc resident, obtinere. Et sic in similibus. Ex his patet, quòd alij ordines communicantes cum Prædicatoribus in priuilegiis possunt id ipsum facere irritando confessiones sæcularium, sine debita præsentatione Prælatorum, fratribus ab Episcopis licentiatis factas. Interim tamen dum hanc irritationem non faciunt, aduertant ipsorum ordinum regulares præsentati sine licentia suorum prælatorum, quòd sicut non possunt absoluere à casibus reseruatis iure episcopis, iuxta tradita in Clemētina *dudum, de sepulturis.* Ita etiam non possunt absoluere à casibus ipsis episcopis ab eisdemmet episcopis reseruatis, & reseruan

reseruandis. Ratio enim propter quam possunt regulares Mendicantes absoluere à casibus ab Episcopis reseruatis, est, quia ad id habent iurisdictionem ipsis, à Sede Apostolica concessam, quam non possunt ipsi Episcopi restringere, & coarctare. At ista iurisdictio non illis confertur à Papa, nisi à suis superioribus priùs præsententur, antequam ab ordinariis approbationem consequantur, iuxta formam traditam in dicta Clementina. Poterunt ergo dicti fratres absoluere à peccatis Episcopis minimè reseruatis, obtinendo ab ipsis Episcopis licentiam & iurisdictionem ordinariam, quæ curatis conceditur. Minimè autē possunt absoluere à casibus ipsis Episcopis reseruatis, iure vel consuetudine, vel præcepto, & reseruatione particulari. Adeò, vt absolutio à prædictis casibus sit irrita & inanis, secundùm ea, quæ tradunt communiter [a] Doctores & resoluit doctissimus Nauarrus, & tradit Enriquez. Et idem puto de absolutione à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, virtute priuilegiorum regularium. Non enim est credendum Papam concedere regularibus confessariis plenissimam ad suos casus autoritatem, si ab eorum Prælatis Episcopis non sunt præsentati, prout in inferioribus notabimus.

a Doctores in 4. d. 17 Nau. c. 9. n. 6. Enriq. lib. 3. de pœnit. c. 2. n. 6.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm regulares per Episcopum approbati possint audire confessiones sæcularium, etiam contradicente parocho.

RESpondeo dicendo, quòd sic: hoc enim concedunt priuilegia multa citata, & citanda. Iurisdictio enim Cōfessariorum regularium à parocho minimè dependet. Imò post Concilium Tridentinum ipsi suam iurisdictionem aliis præterquam approbatis ab ordinariis loci communicare non possunt, vt ego in nostra explicatione [b] Cruciatæ, etiam tenui. Adeò hoc est verum, vt etiamsi Episcopi dicant in licentiis datis regularibus, Non vtantur eis contradicente parocho, possunt etiam eo contradicente eas audire. Nam priuilegia regularibus à Sede Apostolica indultà, hoc expresse illis concedunt: quam concessionem Papalem non possunt tollere ipsi Episcopi. Verum est tamen quòd si sæculares sacerdotes, quibus quidam episcopi restringunt licentias, ne audiant parocho contradicente, talibus licentiis nō possunt gaudere, cùm iurisdictio sæcularibus sacerdotibus ab episcopis approbantibus, nō autē à Sede Apostolica immediatè conferatur. Quam iurisdictionem, vt ab ipsis communicatam & datam possunt dicti episcopi limitare, ita vt contradicente parocho minimè executioni mandetur. Et ait [c] Enriquez, quòd non requiritur ad hoc noua licentia parochi, si non contradicat.

b In explicat. Crucia. 9. 9. nu. 145. & 9. 11. n. 4.

c Enriq. li. 4. de pœn. c. 6. in glos. in fine.

ARTICVLVS V.

An confessores regulares extra diœcesim, vbi sunt approbati, oues eiusdem diœcesis confiteri possint.

RESpondeo dicendo, quòd fratres Mendicantes possunt audire omnes de diœcesi, in qua sunt præsentati, & approbati: sed non possunt committere alteri audientiam, neque eam exercere extra diœcesim, nisi quando fratrum prædicatorum loca sint in vicina diœcesi, in qua vel pro qua præsentantur, & in qua nō sunt dicta loca, in ipsis locis audire possunt personas talis diœcesis, vt patet ex Clemētina, *dudum*, & tenet [d] Syluester, & omnes. Vnde venit reprobandus Marcus Antonius Cuquus, qui tenet Confessores regulares, qui ordinariam potestatem proculdubio existimandi sunt habere in aliena diœcesi, more omniū ordinariorū, audire & absoluere possunt omnes diœcesanos diœcesium, vbi ipsi sunt præsentati: quia in voluntaria iurisdictione territorium nullius lædi censetur. Qui autor loquitur expressè contra ea, quæ de iure communi regularibus conceduntur. Vnde vt tollatur omnis ambiguitas, quæ maximè in his, quæ pertinent ad debitam animarum medelam, debet tolli, concessit Sixtus IIII. prout habetur in Monumentis [e] ordinum, & in Supplemento, *Quòd fratres Minores debitè præsentati, vel gratiosè à Prælatis recepti, possint extra diœcesim suam subditos illorum audire, cùm hoc possint curati de iure.*

d Sylu. v. confessor 2. nu. 2. ver. 4. requiritur. & nu. 4. ver. 3. quæritur.

d Cuquus li. 2. Mator. insti. ti. de sa. rat. pœn. nu. 191. iunctis his quæ ipse notauerat n. 190. in fine.

e In 1. impr. fol. 64 & in 1. fo. 6. concessio 118. & fo. 99 conc. 315.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm dicti fratres præsentati virtute dictorum priuilegiorum possint omnium confessiones audire.

RESpondeo dicendo, quòd in foro exteriori receptum est ratione criminis commissi, quòd reus forum sortiatur, prout multis comprobat Couarruuias [f]. Attamen in foro animæ minimè quis ratione delicti sortitur forum, ita vt peccator possit absolui in foro sacramētali à sacerdote, in cuius parochia deliquerit, prout cum communi resoluit idē Couarruuias: sed debet ad proprium recurrere sacerdotem Nicolaus IIII. tamen, vt in Monumentis [g] & in Supplemento continetur, *concessit fratribus Minoribus Obseruantiæ autoritatem audiendi in confessionibus omnes quarumcunque diœcesum, & in illis extraneos, ac forenses absoluendi etiam à casibus, quos diœcesani locorū, in quibus fratres ad hoc deputati fuerint, duxerint committendos.* Et Sixtus [h] IIII. facit eandem concessionem per consimilia verba, nihil penitus immutando in cōcessionibus immediatè sequentibus, in eisdem libris præallegatis. Et postea Leo X. hoc idem confirmauit & de nouo concessit: prout habetur in Supplemento. Et idem Sixtus IIII. concessionem præfatam confirmauit subsequentibus verbis, *Concessit nanque, quòd fratres Minores Obseruantiæ præsentes & futuri possint audire confessiones sæcularium vndecunque venientium, ea autoritate quam habent ab Episcopo, in cuius diœcesi existunt.* Ita habetur in Monumentis ordinum. Denique id etiam patet ex concessione Vrbani IIII. facta Carmelitis, & ex concessione Pauli III. facta presbyteris Societatis Iesu ab ordinario approbatis: de quibus in superioribus satis dictum est. Hi enim existentes in diœcesibus, vbi sūt approbati, possunt quorumcunque fidelium ad eos recurrentium confessiones audire, & absoluere, à reseruatis Episcopis, & à reseruatis etiam Papæ per concessionem Pauli III. factam religiosis Societatis Iesu.

f Cou. li. prac. qq. c. 11. n. 3.

g In 1. imp. fo. 30. & in 2. f. 114 conc. 240. & in supp. fo. 59. conc. 159.

h In suppl. fo. 58. conc. 159.

i 1. imp. fo. 67. conc. 3. & in supplem. fol. 96. conc. 325.

Circa quas concessiones primò est notandum, quòd appellatione fidelium veniunt iam exempti, quàm non exēpti, tam Ecclesiastici, quàm sæculares. Horum enim omnium confessiones possunt audire, neque cōtradictio Curatorum, aut quæcunque excommunicationis sententia contra hoc quidquam valet, per Extrauagantem Martini V. insertam in Rubrica de priuilegiis. Imò secundùm aliquos possunt etiam absoluere religiosos, qui ex statutis suorum ordinum absolui nequeunt, nisi à suis Prælatis prohibeatur, prout refert Syluester [k]. Et fundamentum

k Syl. v. confess. n. 6.

mentum ipsorum est, quia hæc prouisio est respectu omnium volentium confiteri, & de plenitudine potestatis, quæ ab aliis statutis non dependet. Sed quędam Glossa [a], quam sequitur Syluester, tenet cótrarium dicens, quòd per hanc concessionem ibi non comprehenduntur, quod Panormitanus [b] tenet, & Cardinalis dicit verius, quia religiosi non habent velle, vt dicitur in iure [c], & consequenter neque possunt dici volentes, nisi quatenus volunt Prælati. Et sic de illis in rigore non possunt verificari illa verba posita in Clementina, dudum, & in priuilegiis prædictis Apostolicis. Et hanc opinionem tenet [d] Armilla. Et prout colligitur ab ipso, ratio qua mouetur est, quia licèt, religiosi sint de numero fidelium, sunt tamen fideles religiosi particularibus suarum religionum præceptis & statutis religati, quos vult Sedes Apostolica in eorum reformatione semper his præceptis, & statutis, esse circumamictos. Et núquam Pontifices in concessionibus generalibus videntur derogare statuta particularia, quæ ignorant, iuxta ea, quæ in [e] iure notantur. Vtrùm autem religiosi virtute concessionis Pauli III. possint absoluere ab omnibus Papæ reseruatis, etiam reseruatis post istam concessionem, ex dictis in hoc primo tomo patet, quòd sic [f].

a Gloss. in d. Cle. dudum.
b Panorm. & Cardin. in d. clem.
c c. si religiosus. de elect. li. 6.
d Arm. v. absolut. nu. 23.
e Innoc. in ca. ex parte. de foro competent.
f 3. q. 20. a. 8.

Secundò, circa easdem concessiones est aduertẽdum, ipsos confessores posse absoluere à peccatis quoscunque ad se venientes. Dubium autem est maximum, vtrùm virtute prædictorum priuilegiorum possint vota extraneorum commutare. Pro cuius rei explicatione notandum est, quòd ibi quis præsumptiuè dicitur habere domicilium, vnde cùm profectus fuerit peregrinari videtur, & ad quem locum redierit peregrinari desinit, prout tradit Innocentius. Veraciter autem rationem domicilij constituit intentio habitationis perpetuæ, determinatæ, quando est vnum tantùm, & sub distinctione, quando sunt plura. Pro quo aduerte, quòd illi, qui se transferunt animo remanendi, sunt parochiani illius parochiæ, in qua volunt remanere. Si autem non intendunt relinquere antiquum domicilium, debent cófiteri sacerdoti antiqui domicilij. Quod dupliciter est limitandum. Primò, quando non veniunt animo remanendi per annum. Secus si per annum volunt remanere: quia tunc sacerdoti nouæ habitationis possunt confiteri, etiamsi aliàs primum domicilium appareat principalius. Quia si in diuersis locis morantur æqualiter, aut habent domicilia, neque apparet vbi principalius habeant, ibi possunt recipere sacramenta, vbi se inuenerint tempore receptionis exercendæ, vt colligitur ex [g] iure. Vnde secundùm Paludanum, qui in diuersis parochiis habet æstatẽ, & hyemem, domum, forũ, vtrobique sortitur, secundùm quod habitat hîc & ibi. Qui autem alicubi nó habet domicilium, quantum ad sacramenta necessaria si debet illa recipere secundùm Innocentium, [h] requiritur quòd habitet ibi per maiorem partem anni, & non in fraudem proprij sacerdotis, nisi se transferat hospitium constituẽs animo ibi remanẽdi: quia statim fit ibi parochianus, iuxta ea, quæ in iure [i] traduntur. Et intelligo animo remanendi, non quidem perpetuò, quia iam ibi haberet domiciliũ, sed vsque ad tempus percipiendorum sacramentorum necessariorum, puta confessionis, cómunionis semel in anno, ante quod tamen tempus potest ista percipere, si adest talis intentio. Vnde dicit [k] Panormitanus singulariter, quòd in iuribus diœcesanis spectamus domicilium, & non habitationem. Vnde quoad sacramenta necessaria Episcopus studij erit iudex competens, sed non quoad voluntaria. Ex qua infert, quòd scholaris ad ordines promoueri nó potest in loco studij sine licentia sui Episcopi, cùm ibi non habeat domicilium, argumento cuiusdam legis. Et similiter Episcopus studij de iure non potest cómutare vota scholaris extranei, quod est contra multos confessores ignorantes. Hæc ille. Et ratio est, quia ista non sunt necessaria. Vbi etiam aduertit, quòd fratres Prędicatores, & Minores, & alij religiosi, qui ex priuilegio audire possunt confessiones vndecunque ad se venientium, non possunt propter hoc vota commutare forensium extraneorum, quia hoc non potest Episcopus, qui eos approbauit, & acceptauit. Et hanc opinionem sequitur Syluester [l].

g d. c. ex parte.
h Innoc. in ca. omnis. de pœnit. & remis.
i c. vl. de paro.
k Pan. in cap. nullus. de paroch.
l Syl. in v. domici. in fine.

Ex quibus infertur intellectus ad concessionem Nicolai V. & Sixti IIII. & Vrbani IIII. in superioribus citatas, quòd, scilicet, licèt concedatur fratribus, vt virtute earũ possint audire confessiones vndecunq; ad eos recurrentiũ, non tamen virtute earum possunt cum eis dispensare, neq; eorum vota cómutare, cùm hæc non sint necessaria, sed voluntaria. Verum est tamen quòd virtute aliarũ concessionum optimo iure possint prædicta facere. Eugenius enim IIII. *Volens satisfacere deuotioni personarũ habentium ad monachos fratres Benedictos deputatos à suis superioribus ad audiendas confessiones secularium singularem deuotionem, ad eósq; recurrentiũ pro suarum animarum salute concessit, quòd liceat Prelatis, seu monachis prædictis cófessiones eorũ audire, eorúmq; vota permutare, ac in omnibus, & singulis casibus etiã ordinariis, aut per synodales vel prouinciales constitutiones reseruatis, cũ eis dispẽsare: præter eas censuras, & pœnas, vota & casus, de quibus esset merito Sedes Apostolica consulẽda, eisque atq; omnibus, qui ad præfatos monachos ad huiusmodi deuotionem recurrerẽt Eucharistiæ sacramentum ministrare valeat de specialis dono gratiæ in fauorem obseruantiæ regularis.* Ita refertur in compendio Mendicantium. Ex qua concessione colligitur posse dictos fratres, & Mendicantes eorum priuilegio gaudentes commutare vota extraneorum ad se pro cófessione recurrentium: non tamẽ in his possunt dispensare. Licèt enim ipsis concedatur, vt possint dispensare in casibus Episcopis reseruatis: appellatione tamen casus minimè vota reseruata Episcopis comprehendũtur, iuxta doctrinam [m] Armillæ, quã sequitur Nauarrus. Ex quibus infertur, quòd licèt Innocentius VIII. *concesserit quòd confessores debitè præsentati possint dispensare in omnibus votis in quibus possũt Episcopi, exceptis votis peregrinationũ vltra duas dietas.* Prout habetur in Monumentis, & in Supplemento; hoc tamẽ non possunt efficere cum extraneis illarum diœcesum, in quibus non sunt præsentati, licèt confessiones ipsorum audire possent. Hoc enim est ita necessarium, sicut receptio sacramentorum necessariorum. Infertur secundò, quòd licèt presbyteri Societatis Iesu, auditis cófessionibus omniũ ad ipsos accedẽtium, possint eorum vota pro tempore emissa (vltramarinis, visitationis liminũ beatorum Petri & Pauli Apostolorum de Vrbe, ac sãcti Iacobi in Cópostella, nec non religionis & castitatis votis duntaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare, non tamen poterunt in ipsis votis dispensare cũ his qui ad eos recurrunt ex alienis diœcesibus, vbi neque sunt præsentati, neque approbati. Tum quia illis, quibus cómittitur cómutare, non cómittitur dispensare; tum, quia dispensatio votorum, & cómutatio non potest fieri ab Episcopis cum exteris, qui ad suas diœceses accedunt, iuxta dicta in superioribus. Vnde concessa facultate ipsis presbyteris ad prædicta vota commutãda, cũ sit præter ius respectu votorum exterorum, non debet illud extendi ad ipsorum dispensationem.

m Armi. ver. casus n. 1. Naua. manual c. 27. num. 252.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm confessores regulares potentes confiteri omnes etiam aliarum diœcesum ad se venientes possint vti hac autoritate extra sua monasteria existentes.

RESpondeo dicendo, quòd ad resoluendam hãc difficultatem, debet considerari differentia, quæ versatur inter exemptionem datam ratione loci,& inter datam ratione personæ. Et ait Panormitanus a, quòd quando exemptio datur ratione loci, putà Ecclesiæ,vel monasterij, virtute eius extra talẽ locum vel monasterium non potest vti exemptione. Quando verò datur exemptio ratione personæ, & non loci, vbicumque tali exemptione vti potest;priuilegium enim personale sequitur personam. Et sic priuilegium concessum personis ratione loci, non extenditur vltra locum, quia censetur potiùs reale, quàm personale,vt notat Panormitanus [b]; secùs in exemptione ratione personæ.

a Panor. in ca. tuarũ. de priu.

b Panor. in ca. cùm capella de priuile.

Ex his infero primò,quòd cùm priuilegia concessa confessoribus regularibus pro pœnitentibus ad se vndique accedentibus,non cõcedantur ratione monasteriorum, sed ratione suarum personarum, vt ex eorum litera satis patet,extra sua monasteria,possunt vti vbicunque voluerint dictis priuilegiis.

Secundò infertur, quòd confessores, & quilibet alij religiosi sacerdotes Mendicantes possunt sacramentum Eucharistiæ ministrare vbicumque extra sua monasteria:quia hoc est priuilegium personale sequens ipsos vbicunque fuerint,prout suprà in quæstione de communione Eucharistiæ satis diximus.

Tertiò infertur, quòd priuilegia concessa fratribus tempore interdicti ad celebrandum officia diuina non habent locum nisi in suis monasteriis, iuxta eorum concessiones.Cùm huiusmodi priuilegia sint localia.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm confessi regularibus teneantur iterum parocho confiteri.

RESpondeo dicendo, quòd postquam Pontifices concesserunt actualem iurisdictionem confessariis Regularibus pro audiendis confessionibus, Ioannes [c] XXII. Pontifex erroneum esse dicere diffiniuit, teneri dictas confessiones sæcularium parocho repetere; Regulares enim ex priuilegio Pontificis habent iurisdictionem, vt directè absoluant sæculares, prout concessit Alexander [d] IIII. & Clemens IIII. & alij summi Pontifices, dicentes hoc posse exercere,sacerdotum parochialium assensu minimè requisito.Et idem ipsum definiuit [e] Benedictus XI. subdens, quòd liberatus semel ab eo debito non obligetur ampliùs ad eandem debiti solutionem, per repetitionem confessionis. Exponítque præceptum de annua confessione facienda parocho,intelligi debere de illis peccatis, quæ aliàs non sunt confessa,neque absoluta:quod de sæculariũ confessionibus certum est.Atque ita interpretandus est Sixtus IIII. [f] negans se nouum ius condere, sed explicare ius positiuum in capitulo,*omnis vtriusque sexus*,quo laici,non obstantibus priuilegiis Mendicãtium,ob quæ eis confiteri possunt, tenentur de iure semel in anno ante communionem Paschæ confiteri parocho,nempe ea peccata,à quibus aliàs nõ fuerunt legitimè absoluti.Et sic qui sæpius in anno recipit Eucharistiam ex priuilegio apud monasteria Regularium,tenetur non quidem repetere præteritas communiones,quod fieri non potest,sed nouam communionem recipere in Paschate de manu proprij sacerdotis. Hanc sententiam esse certam probat Soto [g] & Ledesma:& post Ioãnem Maiorem & Durandum eam sequuntur Petrus de Soto,Medina,Nauarrus & Henriquez.

c Extrau. vas electionis. de hæreti.

d Habet. in mon. in 1. imp. fol. 26. & fol. 103. & c. 244.

e c. inter cunctas. de priuil.

f In Extrau. vices. de treuga & pace.

g Soto in 4. d. 18. qu. 4. ar. 3. Led. in 2. 4. q. 7. ar. 5. dub. 3. Maior in 4. s. d. 17. qu. 6. & Durand. q. 2. Soto de confes. lect. 5. Medin. de confes. fact. fratrib. priuil. Nau c. 27. nu. 12. Henri. li. 2. de pœn. ca. 16. num. 9.

Ex quibus infertur teneri parochos in communione paschatis communionem conferre testimonium habentibus se confessoribus regularibus fuisse confessos. Vnde decima die Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, ex parte ordinum Mẽdicantium,fuit quoddam memoriale apud illustrissimos Cardinales congregationis Regularium in sacra illa congregatione propositum,in quo Mendicantes conquerebãtur, qualiter contra formam suorum priuilegiorum & sacrorum canonum Concilij Tridentini, & ordinationum Apostolicarum, in quam pluribus ab ordinariis locorum grauabantur,prout eiusdem memorialis series continebat.Et illustrissimi domini Cardinales eis maturè consideratis inter alia.*Statuerunt & ordinauerunt,quod circa sæcularium confessione ab ipsis fratribus Mendicantibus audiendas seruetur decisio congregationis sacri Concilij & Episcoporum, corripiantúrque ordinarij,qui in articulo mortis id fieri prohibent, vel in licentiis concessis id excipiunt.*

QVÆSTIO LXI.

De Confessariis regularibus quantùm ad potestatem absoluendi sæculares,in quindecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quindecim.

1 *VTrùm Papa possit concedere facultatem aliquibus confessariis absoluendi à casibus reseruatis Episcopis,ipsis Episcopis inuitis.*

2 *Vtrùm religiosi Mendicantes præsentati secundùm formam Clementinæ*, dudum, *possint absoluere ab omnibus casibus Episcopis reseruatis.*

3 *Vtrùm confessarij regulares per aliqua priuilegia possint absoluere à casibus iure Episcopis reseruatis.*

4 *Vtrùm religiosi extra sua monasteria existentes possint absoluere à dictis casibus.*

5 *Vtrùm religiosi confessarij possint absoluere à casibus Papæ reseruatis.*

6 *Vtrùm dicti fratres possint absoluere nominatim excommunicatos.*

7 *Vtrùm extra sacramentum pœnitentiæ possint absoluere à censuris.*

8 *An possint absoluere percussorem clerici manifestum.*

9 *Vtrùm Mendicantes habentes facultatem ad absoluendum à reseruatis possint absoluere à concessis Episcopis iure speciali Conc. Trid. 24. c. 6. de refor.*

10 *Quid impetretur per absolutionem à censuris in foro conscientiæ.*

11 *Vtrùm religiosi sacerdotes simplices absoluentes ab excommunicatione minori, incidant in pœnam Clementinæ primæ, de priuilegiis.*

12 *Vtrùm religiosi incidant in pœnam istius Clement. absoluentes à culpa, & à pœna.*

13 *Vtrùm priuilegia,quibus religiosi possunt absoluere à casibus reseruatis,sint hodie per Conc. Trid. abrogata.*

14 *Vtrùm confessores regulares, vbi publicatur Bulla Cruciata, possint absoluere pœnitentes non*

habentes Bullas à casibus reseruatis virtute suorum priuilegiorum,

15 *Vtrùm regulares obligentur absoluere confessores à casibus reseruatis.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Papa posſit concedere facultatem aliquibus confessariis absoluendi à casibus reseruatis Episcopis, ipsis Episcopis inuitis.

RESpondeo dicendo, quòd Papa habet ſuper omnes Christianos poteſtatem iuriſdictionis,iuxta ea,quæ in iure [a] notantur, & tradunt Innocentius,& Felinus,& non ſolùm qualemqualem,ſed immediatam quoad omnia ſpiritualia,vt colligitur ex Diuo [b] Thoma communiter recepto.Et ſicut illam habet immediatè ſuper omnes, ita eam accipit immediatè à Deo:& ideo nemo alius poteſt eam illi tollere, vel minuere. Et ſic propter iſtam pleniſſimam iuriſdictionem,ita immediatam poteſt facultatem concedere aliquibus abſoluendi à dictis caſibus:ſicut de facto concedit in Clementina, *dudum.de ſepulturis*,iuxta infrà dicenda, & in omnibus Iubileis,& in Cruciata,& in confeſſionalibus,quibus fit facultas eligendi confeſſores, ſecundùm conſuetudinem generalem totius Eccleſiæ Chriſtianæ.

a Extra. vnā ſanctā.de maioritate,& obedien. Innoc. in ca. 1. de conſt. vbi Felin n.4.
b D.Thom de erroribus Græco.q.56.& ſeq.

Neque ſupradictis obſtat,quòd Papa non poſſit tollere ius diuinum, quo conceditur Epiſcopis poteſtas reſeruandi ſibi abſolutionem in aliquibus caſibus.Nam videmus etiam , quòd omnis presbyter ſolo iure diuino attento poteſt abſoluere quemlibet à quolibet peccato, prout probat doctiſſimè [c] Nauarrus:attamen plurimis id non licet iure humano Papæ id vetante. Neque ſequitur ex hoc tolli eis poteſtatem illam diuinitùs eis datam. Vna eſt enim omnium concluſio receptiſſima,multa iure naturali & diuino competentia multis reſtringi & limitari poſſe à ſummo Eccleſiæ principe quoad ſpiritualia,ſicut à Summo Principe ſeculari,quoad temporalia:vt ex multis [d] iuribus patet,quod fit per interpretationem inter ius & æquitatem, & per iuſtam diſpenſationem,& per rationem iuſtam naturalem id in aliquibus cauſis dictantem, iuxta ea, quæ copioſè tradunt [e] Felinus,Decius,& alij moderni, & palàm eſt in caſu poſito ſolùm ius Epiſcopi reſtringi & limitari ex cauſa iuſta,& honeſta. Quin & [f] Panormitanus ſecutus Innocentium ab omnibus receptum dicit quòd per rationem naturalem poteſt declarari & limitari ius naturale, & diuinum non ſolùm per legem Papæ quoad ſpiritualia: ſed etiam per legem alterius Principis quoad ſecularia,imò & per conſuetudinem rationabilem,vt paſſim limitatur præceptum de non occidendo,& de ſtãdo duorum vel trium teſtimonio.

c Nauar.in c. placuit.de pœnit. diſt. 50. num. 2.
d c. cum 2. de hæreticis. li.6. ca.quòd in dubiis.de pœnit.
e Fel Dec. & alij in d.c.quæ in Eccleſia.
f Pan.in ca.fi. de conſue.n.3.

ARTICVLVS II.

Vtrùm religioſi Mendicantes præſentati ſecundùm formam Clementinæ, dudum, *poſſint abſoluere ab omnibus caſibus Epiſcopis reſeruatis de iure , & ſpecialiter.*

RESpondeo dicendo,quòd hæc quæſtio ſupponit aliquos eſſe caſus Epiſcopo reſeruatos de iure, prout colligitur ex ipſo iure. Qui autẽ ſint hi caſus, maximè controuertitur circa numerum. Verior tamen opinio eſt,quòd tantùm ſint quinque. Primus eſt,peccatum clerici,quod habet annexam irregularitatem.Verum eſt tamen quòd ſecundùm Diuum [g] Thomam,quem ſequitur Armilla,peccatum poteſt à quocunque confeſſore approbato,ab ordinario abſolui,licèt irregularitas ad Summum pontificem ſpectet.Secundus caſus eſt,incendium meſſium & aliarum rerum ex propoſito patratum.Tertius eſt, peccatum,ratione cuius imponenda eſt ſolẽnis pœnitentia,quæ ſolùm imponitur ratione peccati notorij, & famoſi.Quartus,abſolutio blaſphemiæ publicæ,& notoriæ,ſecundùm D. [h] Thomam ſolùm ratione ſolemnis pœnitentiæ imponendæ. Nõ enim Cõcilium Lateranenſe,vt ait Armilla, hunc abſolutè inter caſus de iure Epiſcopo reſeruatos cõnumerat.Quintus eſt,abſolutio excommunicationis maioris:quod intelligitur,quando Epiſcopo reſeruatur. Nam ab excommunicatione maiori à iure lata poſſunt Curati abſoluere,& per conſequens Mendicãtes debitè præſentati , & approbati;prout tenet D. Thomas,& D.Bonauentura,quos ſequitur [i] Syluester. Quem contra Couarruuiam & alios defendit Gutierrez,dicẽs cum Nauarro,quòd opinio Couarruuiæ habebit locum tantùm in foro exteriori.Alij inter caſus Epiſcopo reſeruatos numerant commutationes & diſpenſationes votorum,& iuramentorum.At hi propriè & iuridicè loquẽdo minimè nomine caſuum veniunt , prout aduertit [k] Nauarrus. Supponit etiam Epiſcopos poſſe ſibi de nouo aliquos caſus reſeruare, & dicere oppoſitum eſt erroneum,vt in Concilio Tridentino definitur. Solent autem Epiſcopi reſeruare homicidium voluntarium & membri alicuius realem mutilationem. Quibus ſuppoſitis reſpondetur primò ad quæſitum,Mendicantes præſentatos ſecundum formam iuris [l] ſtãdo intra terminos iuris communis,ſecluſo quocumque alio priuilegio,habere poteſtatem circa peccatorum abſolutiones , quæ parochialibus ſacerdotibus & curatis ab eodem iure conceſſa eſt. Ait enim Clemens V.in dicto iure: *Nolumus poteſtatem in hoc illis impendere ampliorem,quàm eam,quæ parochialibus ſacerdotibus & Curatis à iure conceſſa eſt*,in quo omnes Doctores conueniunt nullo excepto; cùm in terminis iuris cõmunis ſacerdotes parochiales,& Curati poſſint abſoluere de omnibus peccatis , quæ à iure Epiſcopis non reſeruantur , vt omnes concedunt. Quæ enim ſpecialiter non reſeruantur,cenſentur conceſſa,ex Regula [m] iuris. Et ſic bene infertur,Mendicãtes præſentatos à iure communi habere poteſtatem abſoluendi ab omnibus caſibus , qui iure non ſunt Epiſcopis reſeruati,quæ poteſtas eſt illis conceſſa in Concilio Viennenſi quo tempore Mendicantes iã erant ab Epiſcoporum iuriſdictione exẽpti.Dubium autem maximum eſt,vtrũ caſus,quos vltra ius Epiſcopi ſpecialiter ſibi reſeruarunt,reſeruati etiam cẽſeãtur dictis confeſſoribus præſentatis,ita,vt ſecluſis aliis priuilegiis,expenſa duntaxat poteſtate, quã à iure cõmuni habent huiuſmodi Mẽdicantes, poſſint adhuc abſoluere ab iſtis caſibus Epiſcopis reſeruatis nõ iuris,ſed ipſorũ Epiſcoporũ ſpeciali reſeruatione.

g D.Thom. in 4.d.19.q.1.a. 9.col. 2.ad 2.
h D.Thom. in 4.d.19.q.1.
i Syl. u. abſol. 1.§.3.& excõmun.8. in pro. Gutier. qq.canon. 5.nu. 10. in 1. imp. Nauar.man. cap. 27.n.39.
k Nauar. vbi ſup.n.155.
l d.clemen.dudum.
m ca nup. ex. 29.de ſen.exc. ca at ſi clerici. extrà de iudiciis.

De hac re duæ inueniuntur oppoſitæ ſententiæ. prima docet huiuſmodi caſus nõ ſolùm Curatis,ſed etiam Mendicantibus præſentatis eſſe reſeruatos. Hanc opinionem defendit [n] Gloſſa , cum qua tranſeunt Ioannes Monachus , panormitanus , Imola, Cardinalis,& idem panormitanus , Albertus Trocius,Nauarrus,& ex Theologis Ledeſma.

At contrariam opinionem probarunt multi Doctores [o],panormitanus reuocans ſuam opinionem, Felinus,Boniſacius,latè Ioãnes de Ligniano,quã ex

n Glo.in verſ. conceſſa. in d. clem. vbi monach.Pan.Imola nu. 42. Card. q.20.n. 5.Anc nu.23. Pã in ca. Deus qui.de pœn. & rem. Tro. de perfect. cler.c. 26.nu.13. Na. in man.ca.27. n.363.& 364 Led. in 2. & 4.ſ.7.a 5. du. 7.
o Pã.in c ſup. ſpecula.necler. vel mona. Fel. in ca.perpendi. de ſen. excom. Boniſ.in d.cle. dudum. §. per huiuſmodi.Lignan.in c.omnis. de pœn.& remiſ. Anton. 3.p.ti.17 c.11. Sylu. ver. confeſſor. 2.q.3.in 5.& ver.caſus. q.5.n.5. Ang. ver. caſus. in fine.& ver.cõfeſſio.n.28. Tabien.ver.diſpẽ. ca. 15. Armil. ver. abſol. nu. 25.& Iur.caſus.n.13.

Theologis se iunguntur Antoninus, Syluester, Angelus, Ioannes Tabien. Armilla. Denique est communis Thomistarum, & Doctorum opinio, vt Syluester, & alij testantur. Qui etiam affirmant secure, & absque scrupulo hanc opinionem esse practicandam, & seruandam. Et hanc ego tanquam probabiliorem, & omnino securam amplector. Quæ opinio hoc potissimo argumento confirmatur à Panormitano & alijs. Nam quando alicui conceditur priuilegium ad instar alterius, quamuis postea illud priuilegium limitetur, vel restringatur, non censetur limitatum, aut restrictum respectu eius, qui priuilegium ad instar alterius obtinuit. Sed fratribus Mendicantibus præsentatis concessum est priuilegium, vt possint absoluere a casibus a quibus parochiales sacerdotes de iure possunt absoluere, vt iam probatum est; proinde autoritas istorum fratrum [illegible] ad instar autoritatis, quæ parochialibus sacerdotibus de iure competit[illegible] quamuis autoritas parochorum postea limitetur, & restringatur per Episcopum aliquos speciales casus sibi reseruatem, non proinde restringitur autoritas Mendicantium [illegible]. Minor satis, vt diximus, supra probata est. Maior verò probatur ex doctrina quadam Guilhelmi Doctoris [a] antiqui, docentis quòd cum Papa concessisset vniuersitati Tolosanæ omnia priuilegia quæ sunt vniuersitati Senensi concessa, si postea eadem priuilegia Senensi vniuersitati, aut limitentur, aut restringantur, non proinde priuilegia reuocata, aut restricta sunt censenda vniuersitati Tolosanæ. Et ratio est, quia iam est adquisitum ius iure vniuersitati Tolosanæ. Quare minor nostra est probanda, & admittenda, tanquam iuris principijs magis consona. Quæ est notanda pro communicatione priuilegiorum facta Mendicantibus, & alijs Religiosis. Quin potius ex prædicto fundamento sequitur, quod si Papa prædictam autoritatem absoluendi parochialibus sacerdotibus restringeret, vt quia respectu illorum specialiter certos casus sibi reseruauerit, adhuc Mendicantibus talis potestas restricta minimè censeretur.

Secundò confirmatur eadem opinio ex Bonifacio [b] dicente, quòd si parochiales sacerdotes, speciali Episcopi concessione, haberent ampliorem potestatem, quam eis esset à iure concessa, non proinde extenderetur potestas Mendicantium præsentatorum. Ergo quando ex speciali ordinatione Episcopi parochialis potestas restringitur, & coarctatur per reseruationem aliquorum casuum, non censetur limitata, aut restricta potestas Mendicantium. Antecedens, vt dixit Bonifacius, est communi sententia approbatum: sed nos possumus illud confirmare ex doctrina præclarorú autorum. Quando enim aliquod priuilegium extenditur, non proinde priuilegium ad instar eius concessum, extensum censebitur. Consequentiam probat Bonifacius; quoniam contrariorum eadé est disciplina, & dispositio. Possumus nos etiam illam probare, quoniam non censetur extenta potestas illorum fratrum, qui non habent potestatem, nisi ad instar eius, quæ de iure cómuni parochialibus est concessa, ergo per locum a simili, cum reseruatio Episcopi non tollat potestatem illorum casuum iure communi, parochialibus esse concessum, ad instar cuius fratres præsentati habent potestatem huiusmodi fratribus concessam.

Tertiò probatur ex Panormitano [c] quoniam in prædicta Clementina Papa dat fratribus præsentatis tantam facultatem, quantam a iure parochialibus sacerdotibus concessa est, nec Papa, vt ait Panormitanus, habuit respectú ad constitutiones Episcoporum, quæ variantur secundum tempora, & secundú loca. Quam rationem panormitani ita corroboro, & confirmo, quoniam quando Pontifex in dicta Clementina, hanc potestatem Mendicantibus fecit, Episcopi plures alios casus sibi reseruatos habebát. Quod probatur, quia erat inter ordinarios & religiosos præsentatos cótrouersia. Tum etiam ex quadam Extrauaganti [d], quæ præcessit dictam Clementinam. In qua extrauaganti probat plures casus Episcopis in consuetudine esse reseruatos, quàm ibi à Papa approbentur.

Quarto probatur; quoniam Mendicantes tempore Clementis V. erant iam ab Episcopis exempti, & proinde Episcopi illis nó poterant casus à iure concessos reseruare, cum reseruatio supponat iurisdictionem, quam in religiosos exemptos Episcopi non habent. Sed dices, non posse directè, & per se casus à iure concessos Mendicantibus reseruari, bene tamen indirectè, & per quandam consequentiá, quatenus eos sacerdotibus parochialibus reseruando, ex consequenti eos Mendicantibus reseruant, cùm non maiorem habeant autoritatem, quam parochiales sacerdotes. At hæc solutio omninò excluditur ex primo fundamento. Nam cum huiusmodi facultas sit Mendicantibus concessa, quamuis hæc parochialibus restringatur, non censetur Mendicantibus restricta. Accedit etiam, quoniam tali reseruatio non tollit, quin à iure parochiales habeant facultatem ad illos casus, nisi specialiter reseruentur, & facultas Mendicantium est ad instar facultatis parochialibus concessæ, non simpliciter, sed a iure, vt patet ex dicta Clementina.

Quintò confirmatur nostra opinio ex Syluestro; quoniam huiusmodi facultas absoluendi a casibus, qui parochialibus à iure non reseruantur, Mendicátibus concessa fuit á Summo Pontifice idque in fauorem religiosorum, qui ab Episcopis cæterísque ordinarijs vexabantur, & vt dissidia & cótrouersiæ, quæ inter ordinarios & Mendicantes oriebantur, componerentur, vt patet ex dictis [e] Clementina, & Extrauaganti, sed inferior non potest aut reuocare, aut restringere facultatem à superioribus cocessam. Quòd verò Mendicantes præsentati hanc absoluendi habeant facultatem a Papa, & non ab Episcopis, probatur, quia solum Episcopi habét nudum quoddam ministerium approbationis vt iam in superioribus satis probatum remanet.

Vltimò confirmatur nostra sententia a nonnullis; quoniam alias Episcopi possent reseruando casus omnino tollere autoritatem istorum religiosorum. Hoc argumentum Syluester & alij adducunt pro confirmatione huius sententiæ. Sed quoniam Glossa citata in dicta Clementina, *dudum*, & Doctores contrariæ sententiæ illud soluunt, & optimè, non est, quòd plura in eius confirmationem adducamus, sed solum argumentis contrariorum respondeamus.

Ad argumenta.

PRimò arguitur: Episcopus potest restringere potestatem curatorum parochialium, vt omnes concedunt, ergo a fortiori poterit limitare facultatem Mendicantibus concessam. Probatur hæc consequentia, quoniam qui potest limitare potestatem ordinariam, potest a fortiori restringere, & limitare extraordinariam, sed potestas Curatorum est ordinaria potestas vero Mendicantium est extraordinaria, igitur. Et confirmatur, quoniam alias idem subditus censebitur diuersi iuris quoad Curatos, & quoad Mendicantes, contra ius [f] docens, vná & eandem substantiam non debere diuersi iuris cénseri. Respondetur concesso antecedente, negando consequentiam quá negant Bonifacius & Angelus;

a *Guillielmus in l. ... C. de sacrosan. Eccl.*

b *Bonifa. vbi supr.*

c *Panor. in d.c. super specula.*

d *Extra. inter cunctas, de priu.*

e *Clem. dudú. Extrau. inter cunctas.*

f *[illegible] de priuileg.*

quoniam hæc potestas conuenit huiusmodi confessoribus positiuè, autoritate papæ, & à iure communi, quam inferior illis limitare non potest, cum omnino sint exempti, idque neque directè, neque indirectè, vt iã diximus. Nec obstat in confirmatione adductum inde sequi eundem subditũ esse diuersæ curæ, quoniã non est diuersæ curæ, sed curæ ordinariæ, cũ huiusmodi confessores sint Papæ delegati.

Secundum argumentum est: quoniam in re sibi propria potest quis facere quod voluerit, si causa adest; iam verò autoritas reseruandi casus est propria Episcoporum, poterit igitur casus istos reseruare fratribus præsentatis. Respondetur, maiorem esse veram respectu suorum subditorum, non tamen respectu Mendicantium superioris autoritate prohibentur.

Tertium argumentum est: quoniam parochiani non sunt exempti à iurisdictione Episcoporum, ergo si Episcopus potest eos eximere à iurisdictione curatorum, ita poterit eos eximere à iurisdictione Mendicantium. Respondetur, concedendo antecedens, & negando consequentiam, quoniam quilibet subditorum autoritate papali potest huiusmodi confessoribus confiteri peccata sua, a qua autoritate inferiorem prohibere nequaquam Episcopi possũt, cùm autoritate superioris nempe papæ, constituuntur debita materia in omnibus ad illos confessores.

Quartum argumentum proponit Ledesma, scilicet, quod intentio dictæ Clementinæ, *dudum*, non fuit dare maiorem autoritatem fratribus, quàm curatis; ergo cum curati, facta illa reseruatione, nõ habeant autoritatem ad hos casus, neque etiam fratres præsentati eam habebunt. Respondetur, intentionem dictæ Clementinæ, *dudum*, non esse dare huiusmodi fratribus maiorem autoritatem, quàm curati habent à iure communi. Intentio tamen illius Clementinæ est hanc autoritatem dare, huiusmodi fratribus, autoritate delegata, ita quòd ad eam non subordinentur Episcopi tanquam illorum subditi. Quod tamen non conceditur curatis, quia in omnibus iure ipso Episcopi sunt subditi, atque inde de illis potest Episcopus casus ex causa reseruare, non tamen Mendicantibus.

Quintò arguitur: nam secundum ius religiosi præsumentes absoluere a casibus Ordinario reseruatis, excommunicantur. quę prohibitio est generalis, & proinde est intelligenda de casibus ab Episcopis reseruatis specialiter. Respondetur quod ius illud est intelligendum de casibus, qui sunt iure Episcopis reseruati, vt colligi potest ex glossa ibi in verbo, *ordinarius*, quæ se remittit ad glossam in verbo, *secuntur*, *in capitulo secundo, de pœnitentiis, & remissionibus, libro sexto*, quæ glossa loquitur de casibus iure Episcopis reseruatis.

Aduertendum tamen, quod Innocentius VIII. prout habetur in Monumentis [a] ordinum, & in Supplemento, *Declarauit quòd quoad primum casum de iure reseruatum Episcopis, intelligitur secundum opinionem Innocentij & Hostiensis, scilicet, quod solum est hodie vna excommunicatio quæ Episcopo reseruatur, scilicet, iniectio violenta in personam Ecclesiasticam. in casibus in quibus pertinet ad Episcopum. Et ideo in alijs, quæ non sunt de iure, & non reseruantur Papæ, possunt confessores Mendicantes absoluere & similiter ab omnibus excommunicationibus per statuta prouincialia & synodalia promulgatis, quæ ipsi legitimè duxerint, quando specialiter sibi, vel alteri non reseruarunt statutum fecerunt.* Videamus modò vtrum per priuilegia in corpore iuris non inserta, possint regulares absoluere a reseruatis Episcopi & papæ.

a in 1. imp. fo. 65 & in 2. fo. 69. con. 154. & in Supp. fo. 98. conc. 355

ARTICVLVS III.

Vtrùm confessarij regulares per aliqua priuilegia possint absoluere à casibus iure Episcopis reseruatis.

Respondeo dicendo, quòd secũdùm potestatem in Clementina, *dudum*, confessarijs regularibus concessam, minime possunt ipsi absoluere à casibus iure Episcopis reseruatis, prout superiori articulo dictum est. Nunc autem videndum est, vtrum per alia priuilegia ipsis fratribus hoc concedatur? pro cuius rei explicatione notandum est, quòd Sixtus IIII. prout habetur in Monumentis [b] ordinum, *Concessit, vt Vicarius generalis fratrum ordinis Prædicatorum Regnorum Castellæ, & Legionis, in qualibet domo dicti ordinis ei subiecta, vbi eum pro tempore morari contigerit, ac in eius absentia singuli Priores siue Præsidentes singularum domorum dicti ordinis nunc & pro tempore existentes, ac quatuor prædicti ordinis professore presbyteri idonei per vicarium, & singulos Priores siue Præsidentes prædictis in singulis domibus deputandi, possint concessiones vtriusque sexus fidelium forensium ad singulas domus prædictas occurrentium, & ibidem proprium domicilium non habentium, ac inibi confiteri volentium, toties quoties ibidem confitebuntur liberè audire, & eos ab omnibus & singulis peccatis, excessibus, & delictis per eosdem commissis, ac confessis necnon excommunicationum sententiis, & pœnis, & in singulos fideles prædictos in genere, vel in specie ordinaria autoritate latis, de quibus ipsi fideles se absolui petierint. Dum tamen talia non sint, propter quæ sedes Apostolica meritò sit consulenda, in loci ordinarij absentia absoluere, & eis super præmissis pœnitentiam salutarem iniungere.*

b In Monum. fol. 44 & fol. 128 conc. 87.

At Vrbanus IIII. prout in eisdem Monumentis [c] continetur, *Concessit fratribus Carmelitis, vt de licentia Prælatorum Ecclesiæ possint audire confessiones omnium fidelium, causa deuotionis, ad eos recurrentium, nisi talia [d] commisissent, propter quæ esset Sedes Apostolica meritò consulenda. Sixtus autem IIII. declarauit, quod licentia, de qua in huiusmodi cõcessione fit mentio intelligatur, ita, quòd, sufficit, præfati confessores sint præsentati secundum formam iuris.* Ex quibus infertur, quòd confessores Mendicantium ordinum, possunt absoluere à casibus Episcopis iure, vel specialiter reseruatis. At Collector [e] priuilegiorum Mendicantium dubitat, an hęc facultas sit in vsu apud Carmelitas. Vnde cum alijs Mendicantibus ad instar Carmelitarum communicetur, dicendum, quod si apud ipsos per non vsum sit sublata, etiam sit apud Mendicantes. Sed noster doctissimus Cordoba [f] tenet, cum quodam docto patre, vt ipse ait, ex doctrina panormitani [g], quòd cùm hoc indultum fuerit concessum communitati, vel Ecclesiæ, vt est religio Carmelitarum, & per communicationem nostro ordini Minorum communicatum est, quasi ac si nobis fuisset specialiter concessum, non perditur, nisi legitimo tempore præscribatur, quod secundùm sacros canones [h] est spatium quadraginta annorum. & etiam debet haberi scientia priuilegij, & voluntas non vtendi illo ad hoc, vt per non vsum perdatur, vt patet in iure [i]; quæ omnia in præsentiarum deficiunt, igitur quoad fratres Minores non est perditum priuilegium prædictum per non vsum aliorum, scilicet Carmelitarum. Facit etiam ad hoc, quod dicit Innocentius, quod, scilicet, particulares canonici bene possunt sibi præiudicare, perdendo priuilegium per vnam contradenunciationem, sed Ecclesia præiudicare non possunt, quin ea possit allegare non esse sibi sublatum suum priuilegium, quod fuit præditum quod particularem personam. Ergo licet aliqui fratres seu conuentus,

c Monu. in 1. imp. fol 85. & in 2. fol. 68. conc. 392.

d In Monu. in 1. imp. fol. 98. & in 2 fo. 181. conc. 439.

e Coll. in cõp. tit. ad sol. quoad sacr. al. 2. §. 19.

f Cord. in addit. ad comp. ad dictum §.

g Pan. in c. cũ accessissent. de const.

h c. si de terra, de priui. & c. cum accessissent.

i d. c. si de terra. in ver. detrahere voluissent.

continuus, seu prouenciæ ex voluntate, seu etiam ex ignorantia, quod [illegible] est, vsi non essent tali priuilegio, vel [illegible] contra [illegible] essent, non possent [illegible] ordini, seu alii [illegible], quibus iam per communicationem est factum [illegible], & aliis non communicatur vsus, aut non vsus, quæ sunt quid facti, sed ipsos priuilegij [illegible], & licet hoc priuilegium Mendicantibus in hac parte non fuerit, vt dicere possimus eos posse absoluere ab omnibus Episcoporum casibus, aliam concessionem fecit Sixtus IV. fratribus ordinis Minorum, prout habetur in ordinis Monumentis: *Confessiones audiendi, [illegible] ab omnibus casibus excommunicationis [illegible] interdicti, ac [illegible] quibuscunque irregularitatibus [illegible] ab homine [illegible] quoties eis opus fuerit absoluendi, dispensandi, ac vota quæcunque permutandi, [illegible] relaxandi, & pœnitentiam salutarem iniungendi [illegible] potest [illegible]*, id est, sine aliqua præsentatione. Quæ concessio licet dubitet Collector [a] priuilegiorum ordinum Mendicantium, an respectu sæcularium concedatur, at Cordub. aduertit constare ex Supplemento [b] ordinis autoritatem absoluendi ab omnibus a quibus potest diœcesanus, concessam esse Minimis. At enim Iulius II. in confirmatione ordinis Minimorum, *[illegible] ipsi patres Minimi quarum [illegible] personarum [illegible] rum, quam Ecclesiasticorum, & sæcularium vbilibet audire possunt confessiones, & illis auditis personas ipsas & earum quamlibet iuxta formam [illegible] priuilegij per Sixtum IV. ordini Minorum [illegible] fratribus dudum concessi & confirmati absoluere, & pœnitentiam salutarem [illegible] iniungere valeant.* Ex quibus verbis colligitur, prædictam concessionem Sixti IIII. quantum ad absolutionem à casibus ipsis Episcopis reseruatis ad sæculares certissimè esse extendendam. Quantum autem ad dispensationem & communicationem votorum, dubium esset, an ad sæculares extendatur, prout suo loco dicemus.

a Coll. vbi su. [illegible] Cordub. [illegible] breui conc. [illegible]

Et vt omnis tollatur ambiguitas, constat hanc autoritatem habere Mendicantes ex Bulla Pauli III. de qua infra, concedentis confessoribus Societatis Iesu, vt possint absoluere ab omnibus casibus, etiam Papæ reseruatis, exceptis casibus in Bulla Cœnæ Domini assignatis, cuius concessionis tenorem referam infra hac quæstione, articulo quinto.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm regulares extra sua monasteria existentes possint absoluere à dictis casibus.

Respondeo dicendo, quod, vt constat ex quadam concessione facta fratribus Benedictinis nominatis per Priorē sancti Benedicti Vallisoleti, aut per eius præsidentem ad hoc pro tempore deputatum, quam extendit Pius II. ad Priores, & Præsidentes aliorum monasteriorum monasterio præfato Vallisoleti annexorum, cuius tenorem refert Collector [c] priuilegiorum ordinum Mendicantium, dicti fratres nominati possunt audire confessiones sæcularium, & a casibus Episcopis reseruatis absoluere, quando in dictis monasteriis existunt. At vt constat ex alia eiusdem Eugenij IIII. concessione, quam refert idem Collector [d], licet Prælatus, seu monachus sancti Benedicti deputatus a suis superioribus, ad audiendas confessiones vtriusque sexus fidelium, eas audire, atque personas ipsas [illegible] possunt, necnon eas pœnitentia, & satisfactione adiunctis, quoties oportuerit absoluere ab omnibus

c Coll. tit. absolutio quoad sæculares sect. 1. 16 [illegible]

d Coll. vbi su. [illegible]

& singulis peccatis, præterquam Sedi Apostolicæ reseruatis. Quod indultum non coarctat ipsos monachos, vt in suis tantum monasteriis prædictam absolutionem concedant. Et ideò ipsi fratres extra sua monasteria existentes ipsam conferre possunt, cum dictum priuilegium personas prædictorum fratrum sequatur. Et vt constat ex concessione Sixti IIII. in superioribus relata, iuxta declarationē Sixti IIII. ibi appositam, vbilibet, quoties opus fuerit, possunt fratres Minimi, & qui eorum gaudent priuilegiis, absoluere a casibus Episcopo reseruatis, quod ex concessione Pauli III. concessa religiosis Societatis Iesu, de qua in hac quæstione, clarissimè patebit.

ARTICVLVS V.

Vtrùm religiosi confessarij possint absoluere à casibus Papæ reseruatis.

Respondeo dicendo, quod Paulus III. in Breui quodam dato Romæ, apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatōris die tertio Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, Pontificatus sui anno secundo, *concessit cuilibet sacerdoti Societatis Iesu, qui ad onus confessionum sæcularium repertus, & per Societatis Præpositum pro tempore existentem deputatus fuerit, possit quorumcunque vtriusque sexus fidelium ad eos vndique accedentium, confessionibus diligenter auditis, ipsos, & eorum singulos ab omnibus, & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus, & delictis quantumcunque grauibus & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, & a quibuscunque ex ipsis casibus resultantibus sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla Cœnæ Domini) potestatem absoluendi, iniuncta eis pro commissis pœnitentia salutari iniungendi.* Hoc priuilegium desumpsi ex quodam [e] libro authentico, quod habetur in Collegio Societatis Iesu ciuitatis Valentiæ, & refertur in compendio Societatis Iesu. Circa quod aduertit Collector eiusdem compendij, ipsum communicari omnibus confessariis à superioribus deputatis, & ab ordinario loci iuxta formam Concilij Tridentini approbatis, præterquam respectu excommunicatorum generaliter ab homine, à quibus superiores tantum, & hi, qui ab eis specialem licentiam obtinuerint, poterunt absoluere. Excommunicatos autem nominatim ab homine, & illos regulares, qui licentiam non habuerunt extra suum ordinem confitendi, ne superiores quidem absoluent.

e Comp. Societ. absol. 1.

Circa quæ verba est notandum, quòd ipse Collector loquitur iuxta constitutiones Societatis Iesu, secundum quas autoritate Apostolica Præpositus generalis potest restringere vsum priuilegiorum ipsi Societati concessorum. Non enim ego possum colligere ex dicto priuilegio, ipsos confessarios nō posse absoluere excommunicatos generaliter ab homine, cùm verba ipsius sint generalia, & generaliter concedant absolutionem quarumcunque censurarum, resultantium ex criminibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, præterquam in Bulla Cœnæ Domini.

Et sic aliis regularibus dicto priuilegio gaudentibus, vt sunt religiosi Mendicantes, declaratio eiusdem Collectoris minimè nocet, præsertim loquendo de censuris Episcopi a iure, vel ab homine reseruatis, cùm ipsi per communicationem priuilegij Eugenij IIII. concessi monachis sancti Benedicti Obseruantiæ Italiæ, possint absoluere a quibuscunque suspensionibus, excommunicationibus, & interdictis, sententiis, aliisque Ecclesiasticis censuris,

& pœnis à iure, vel ab homine latis, satisfactione iniuncta, quas fideles vtriusque sexus, cum ipsis confitentes, quomodolibet incurrisse censebuntur, prout refert Collector priuilegiorum Mendicantium. Dixi, *præsertim loquendo de censuris Episcopis à iure, vel ab homine reseruatis.* Nam prout aduertit Collector [a] Mendicantium priuilegiorum, in supradicto Eugenij IIII. indulto non conceditur, vt possint dicti monachi absoluere à censuris eidem Papæ reseruatis.

a Coll. Mend. vbi su. §. 19.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm dicti fratres possint absoluere nominatim excommunicatos.

RESpondeo dicendo, quòd Collector [b] priuilegiorum Mendicantium tenet, quòd neque in foro conscientiæ possunt dicti fratres absoluere à dictis censuris, & probat, quia enim prælatæ concessiones sunt [illegible] tunt restringendæ, iuxta ea, quæ in iure notantur, & eandem opinionem tenet Collector [c] priuilegiorum Societatis Iesu. Aduertendum tamen, quod iuxta declarationem Pij V. Pontificis Maximi, datam in quodam Iubileo ab ipso concesso, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, quinto decimo Kalendas Nouembris, Pontificatus sui anno tertio, aliud est dicendum. In hæc enim verba prorumpit, *Declaramus in super [illegible] quæcunque supra [illegible] vel [illegible] nobis & prædecessoribus nostris hactenus emanatis in futurum [illegible] literæ [illegible] fidelibus [illegible] in foro conscientiæ [illegible] non autem [illegible] foro [illegible].* Hæc Pius V. Ex qua concessione duo colliguntur. Primum, nominatim excommunicatos satisfacta parte, ad petitionem cuius excommunicantur, posse absolui à confessoribus regularibus. Quod idem dicendum est, non satisfacta [illegible] parte, præstita tamè cautione legitima de satisfaciendo, prout aiunt Medina [d], & Ledesma. Et hoc etiam colligitur ex Concilio [e] Tridentino, vbi mandat, quòd excommunicati nominatim ex quo fraudant decimas, vel ne soluerentur impediunt, donec parti satisfaciant non absoluantur.

b Coll. vbi su.

c Coll. Societ. vbi sup.

d Med. in 2. p. sum. §. 11. fo. 23. Ledes. in 2. 4. q. 16. ar. 1. dubio vlt.

e Con. Tri. ses. 25. de reform. cap. 12.

Ex hoc probatur nam licet secundum opinionem Abbatis [f], & communem, secundum Decium, absolutus ab excommunicatione [illegible] facta ad [illegible] partis, concedente ipsa parte, prorogationem vsque ad certum tempus [illegible] tali tempore non reincidit in excommunicationem, nisi à iudice iterum fuerit nominatim excommunicatus. At secundum veriorem [illegible] dicti termini [illegible] iudex [illegible] ex [illegible] fi dicta [illegible] satisfacta [illegible]. Quam [illegible] Hostiensis [g], & est communis Canonistarum, & tenet [illegible] & est communis Legistarum, [illegible] Rebuffum, & Couarruuiam. Et ratio huius opinionis est, quoniam [illegible] à iudice nominatim hoc prouenit ex petitione partis ipsum iudicem supplicantis, quæ [illegible] à iudice, vt ampliorem terminum parti [illegible] dat, inde [illegible] & sic prorogatum [illegible] censentur à iudice prorogatus, & absolutus reincidit in excommunicationem, quia à iudice excommunicatus censetur talis dilatio impartita. Ex qua sententia à simili nostra sententia confirmatur, scilicet, quod confessores regulares possunt absoluere [illegible] excommunicatione nominatim excommunicatos, satisfacta parte, aut præstita sufficienti cautione, cum ipsi Iudices ad petitionem partis nominatim excommunicauerint, qua satisfacta videntur, & censentur concedere autoritatem ad ipsius absolutionem confessarijs regularibus habentibus facultatem ad absoluendum ab excommunicationibus à iure, vel ab homine, quocunque modo latis.

f Ab. in c. præterea. de appel. vbi Deci. n. 4. Felin. in ca. [illegible] eam. n. 2. de delegat.

g Host. in ca. præterea q[illegible] fiti. de appell. Monach. [illegible] in ca. quicunque. nu. 8. de sent. excom. li. 6. Rebu. in concor. [illegible] de prorog. dilat. gl. 2. vers. adeò si præst. Couar. in cap. quamuis pactum. in 1. p. n. 5.

Secundo colligitur ex dicta declaratione Pij V. quòd virtute dictorum priuilegiorum iuxta dictam declarationem possit absolui ab excommunicatione lata nominatim [illegible], satisfacta parte, etiam in foro interiori. Hanc opinionem tenet Medina [h] contra Couarruuiam [i], & declaratio Pij V. hoc satis insinuat in illis verbis, ibi, *Nonsaltem [illegible]* etiam si Gutierrez alìter sentiat, sequendo Couarruuiam, dictam declarationem ad alium sensum [illegible] Et licèt ipse doctissimus vir, me in quadam [illegible] super hoc reprehenderit, quasi relinquens se non fuerim locutus, cum sensum circa prædicta verba [illegible] [illegible] tamen à mea sententia desisto. Solum [illegible] viros [illegible] commendo, vt literam prædictorum verborum Pij V. attentè legant, & iudicent inter me, & hunc doctissimum virum, & si male locutus sum, testimonium perhibeant de malo; sin autem bene, non me cædant. Sed opinionem Medinæ tenet & sequitur Nauarrus [k]. Qui tenens pro constanti, confessores virtute Bullæ Cruciatæ, & per consequens virtute priuilegiorum Apostolicorum id ipsum concedentium posse, satisfacta parte, in foro etiam exteriore, absoluere pœnitentes ab excommunicatione ab homine lata, ait quod, vt non censentur per Iudicem, non sufficit habere [illegible] confessarij, in qua asseratur ipsum [illegible] absolutum, sed necessarij sunt duo testes, quibus probetur [illegible] parti satisfecisse, & ab excommunicatione esse absolutum, prout probatur in iure. Neque sufficit dictum confessoris contra id, quod in foro exteriori aduersus absolutum potest apponi, si non adsint alij testes de hoc ipso testificantes, sicut allegando Concilium Tarraconense, & Concilium Narbonense cum alijs affirmat Saizedo [l] in sua practica criminali, & tenet Rebuffus. Vnde docet Nauarrus, quod, vt schedula assignata à confessore in foro exteriore fidem faciat, necessarium est, vt ipsa tradatur pœnitenti coram notario & testibus, & notarius subscribat ipsam schedulam, rogatus à confessore coram duobus, vel tribus testibus, vt eam [illegible] in foro externo recipiatur.

h Med. in [illegible] firm. confes. ca. 12.

i Cou. in ep. [illegible] vst. a [illegible] impr.

k Nau. li. 5. cōsil. [illegible] sem ex [illegible] consi. 26. pa. 03. in 1. impr.

l Saiz. in pr. 109. Rebuff. in concord. in for. mand. Apost. vers. [illegible] p. 551.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm extra sacramentum pœnitentiæ virtute dictorum priuilegiorum possint confessores absoluere à censuris pœnitentes.

RESpondeo dicendo, [illegible] virtute Bullæ Cruciatæ, & virtute dictorum priuilegiorum Apostolicorum possunt [illegible] à censuris extra sacramentum pœnitentiæ. Hanc opinionem [illegible] sequendo [illegible] Medinam [illegible] [m] [illegible] non [illegible] in genere [illegible] Cruciatæ hoc [illegible] Non obstat verba [illegible] supra allegata, ibi, [illegible] videtur, quod non possint confessores [illegible] absoluere pœnitentes [illegible] confessionibus. [illegible] censuris [illegible]

m Henriq. li. [illegible] 13. [illegible]

censuris, ita quòd absolutio à peccatis nō possit dari nisi auditis eorum confessionibus, absolutio autem à censuris extra possit conferri. Verba enim illa secundùm terminos iuridicos debent intelligi, vt iure disponitur absolutionem à peccatis in sacramento pœnitentiæ indulgendam; absolutionem verò à censuris extra sacramentum posse condonari, prout tenent Armilla [a], & Ledesma cum communi, Ita prædicta verba interpretatur Soto [b].

a Armil. v. excommuni. §. 20. Lede. 2. 4. q. [illegible] r. 9
b Soto in 4. dist. 18. ar. 5. colu. 9.

ARTICVLVS VIII.

An regulares confessarij possint absoluere percussorem clerici manifestum.

RESpondeo dicendo, quod Innocentius VIII. prout habetur in Monumentis [c] ordinum & in Supplemento, *Declarauit, quod præcipuus & solus casus hodie Episcopis reseruatus de iure, est excommunicatio, quæ incurritur propter iniectionem manus violenta in personam Ecclesiasticam, in casibus, in quibus remittitur ad Episcopum.* Vnde cum confessores regulares Mendicantes habeant potestatem absoluendi à casibus iure Episcopis reseruatis, per priuilegia in superioribus posita, dubitatur maximè vtrùm per prædicta priuilegia possint absoluere percussorem manifestum personę Ecclesiasticæ, & dicendum est, quod sic, dummodo satisfactio manifesta præmittatur, & si persona Ecclesiastica læsa nolit recipere satisfactionem à reo oblatam, aut differat eam recipere, aut quia non sufficiens sibi videtur, aut vt vexet dictum reum, dicendum est etiam percussorem posse absoluere, qui congruam satisfactionem offert parti, obedientiam Ecclesiæ præstando, quamuis offensus renuat fortè vt eum vexet sumptibus, vel vt faciat eum, si forte obierit, excommunicatum discedere, cum singulis diebus quis possit mori. Nam licèt non possit absolui excommunicatus pro manifesta iniuria, nisi parte satisfacta, hoc tamen fallit, quando satisfactio requirit altiorem indaginem, secundum tradita per Felinum [d], & Ripam, & ideo dicit [e] Abbas, quòd debet Iudex multùm aduertere, ne reus excommunicatus moriatur. Facit pro hac parte doctrina Philippi [f] Franci dicentis, quòd capitulum, *ex parte (el primero) de verborum significatione*, vbi dicitur, quòd pro manifesta iniuria nullus est absoluendus, nisi satisfactione læsi partis præmissa, debet intelligi, quando quantitas satisfactionis est liquida: quòd si liquidanda est, tunc reus potest absolui datis fideiussoribus, vel pignoribus. Secundò debet intelligi, quando satisfactio est possibilis, quando enim non est possibilis, tunc absolutio potest dari, vt est in quæstione proposita. Nam formaliter satisfactio fieri non potest remouendo parte offensa, [illegible] causa sit, vt dixit Ioannes Calderinus [g], [illegible] satisfacere non potest, præster [illegible], vel iuratoriam, si [illegible] potest. Qui [illegible] loquitur de dicta satisfactione [illegible] manifesta offensa. Et pro hac sententia [illegible] tradita à Couar.

c in 1. impr. fol. 62 & in 2. f. [illegible] 154. in [illegible] 98. conces. f. 355.
d Feli. in c. cū contin. at de offi. delegat. nu. 1. & 2. Ripa in cap. 1 de iudic. n. 75
e Abb. in c. quæstion. nu. 6. de appel.
f Francus in ca. [illegible] de sen. excommuni. li. 6. nu. 8.
g Calderinus in tract. de interdic. ecclesia volu. 16. tract. a fo. 58. in §. ad septimum memo. nu. 29.
Couar. in [illegible] p. §. [illegible] n. [illegible] Innoc. in [illegible] [illegible] 6.

Sed contra prædicta est dictum capitulum, *ex parte*, vbi dicitur, quòd nullus est absoluendus ab excommunicatione pro iniuria manifesta, nisi realis satisfactione præmissa. Per quem textum dixerunt [h] Innocentius, & Ioannes Andreas, quòd si petenti absolutionem opponatur de manifesta offensa, non absoluatur, [illegible] deponere pignora pro satisfactione, quod non audietur. Nam respondetur, quòd hoc in nostro casu locum minimè habet, cum [illegible] [illegible] recipere satisfactionem [illegible] superiùs allegatis.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm Mendicantes habentes facultatem ad absoluendum à reseruatis possint absoluere à concessis Episcopis in re speciali Concilij Tridentini sessione 24. c. 6.

RESpondeo dicendo, quòd cùm post Conc. Tridentin. Episcopus habeat in his iurisdictionem ordinariā iure speciali, sicut habebat olim antequā Papa sibi eos casus reseruasset, hi casus Trident. non censentur iam tunc Episcopales, quia Episcopus speciali iure ob personæ industriam, & auctoritatem conceduntur. Quare in his nihil possunt regulares confessarij, quibus ex priuilegio conceduntur casus Episcopales, prout ego aduerto in explicatione [i] Bullæ Cruciatæ, & similiter cum Episcopus iure speciali ex tacita commissione Papæ, dispenset in voto continentiæ, cum vrget periculum in impedimento occulto matrimonij contracti, quando non potest haberi recursus ad Papam, & scandalum maximum esset, si hoc ab aliquibus sciretur in eo casu nihil possunt confessarij regulares, prout ego quoque dixi in dicta explicatione [k] Cruciatę. Quam opinionem me allegando tenet Henriquez [l]. Episcopi enim in his casibus iure speciali præsumpto dispensant, & sic prædicti casus non sunt casus Episcopales ipsis confessarijs priuilegiatis concessi. Vnde dicti confessores non possunt absoluere à prædictis casibus in foro conscientiæ sæculares virtute Concilij Tridentini & suorum priuilegiorum, cùm ipsi casus competant Episcopis iure speciali.

i §. 9. n. 135. in fine.
k vbi su. nu. 118.
l Henriquez lib. 7. de indulg. ca. 28 n. 2. litera S.

Nec simile est, quod affirmat quidam neotericus Petrus Cenetus [m] dicens, quod Cōcilium Tridenti. in quantum concedit Episcopis, vt possint absoluere ab omni censura, & suos diœcesanos [n], licèt extendatur ad Episcopum electum, & confirmatum, etiamsi non sit consecratus, cum huic competant ea, quæ sunt iurisdictionis, & dispensare sit iurisdictionis, iuxta tradita à Doctoribus [o] & resoluta ab Abbate, & Felino. Et hoc extendatur etiam ad Capitulum, *sede vacante*, & possit hæc dispensatio ab eo concedi, prout [illegible] Abbas [p]. Quandoquidem Capitulum *sede vacante*, non solum succedit in iurisdictione ordinaria iure communi & generali ad Episcopum spectante, iuxta sacros canones [q]: sed etiam in iurisdictione iure communi speciali ad Episcopum pertinente, ex Abbate, & Decio [r], & cū Concilium Tridentinum iure speciali hoc Episcopis concedat, ratione iurisdictionis merito Capitulum in dicta iurisdictione succedit, & in hoc casu dispensat.

m Cenet. in colle. 4. ad 6. & ele. n. 3.
n Conc. ses. 24. c. 6.
o Doct. in c. transmissa. de elect. vbi Felin. in reperi. v. Episcopus electus non cōsecratus. in fi. fol. 15. Abbas in c. cum olim. nu. 2. q. 2. de maio. & obedi. & in c. at si clerici. § de adulteriis. nu. 17. de iudic.
p Abb. in d. q. 6
q d. ca. cùm olim. & c. ad abolendā. vbi gl. c. sede vacante. de hære.
r Abb. in d. §. de adulterij n. 17. Decius n. 50.

Nec his obstat, quòd Capitulum non succedit in his, quæ competunt Episcopo iure speciali, iuxta Innocentium [s], & Abbatem, quos sequitur Alfonsus de Azeuedo. Nam hoc est verum in his, quæ competunt iure communi speciali [illegible], videlicet priuilegio & commissione Pontificis, non verò in his quæ spectant ad Episcopum iure communi speciali, vt in hac specie Concilij, docent Abbas, & Felinus. Licet, inquam ad hos extendatur Concilij Tridentini decretum, non tamen, ait dictus neotericus, extenditur ad Abbates, Priores, & alios inferiores Episcopis, etiam habētes iurisdictionem quasi Episcopalem, vt sunt Prouinciales, & Ministri generales: cum concessa Episcopis in dicto Concilio ipsis iure communi speciali competant.

s Innoc. in c. cum in cunctis. nu. 17. de ele. Abbas in c. verum. nu. 9. in pr. de for. compet. Azeuedo ad curiā Pisanam. [illegible] c. [illegible] n. 20.

At licet hæc opinio noua habeat aliquam apparentiam, contraria tamen communiter tenetur, cū

dicti patres, quoad suos subditos habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, iure communi, prout satis probatum est in superioribus [illegible] de Abbatibus, quoad eorum iurisdictionem [illegible] iure communi, & quae conceduntur Episcopis de nouo iure communi, etiam ipsis patribus, quoad suos subditos censentur concessa, nisi specialiter & expresse aliquo decreto Apostolico ipsis prohibeatur, alioquin eorum subditis non esset ita prouisum, vt par erat, si ipsis denegarentur concessa, circa suos Episcopos, cum quibus ipsi patres in iurisdictione communicant. Quod non est dicendum, cum melioris conditionis debeant esse regulares, quam saeculares Episcopis subiecti.

Nec obstat, quod decretum Concilij Tridentini exorbitet à regula iuris communis; quo Summus Pontifex solus in vtroque foro dispensabat, & sic non potest extendi de Episcopo ad alium, qui licet habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, non tamen est Episcopus, iuxta ea, quae [illegible] supra in quaestione de priuilegiis quoad eorum explicationem. Nam huic obiectioni respondetur, quod decretum Concilij non est lex exorbitans, quae stricte sicut odiosa debeat interpretari: imo est constitutio reducens ad ius antiquum commune, iurisdictionem Episcoporum. Ipsi enim Episcopi, si non essent prohibiti, & eorum iurisdictio non esset à Sede Apostolica limitata, omnia possent in suis dioecesibus respectu suorum dioecesanorum, quae potest Summus Pontifex in toto orbe, prout tam in superioribus [a] latè dictum est, & colligitur ex traditis à Syluestro [b]. Et sic in superioribus ex communi omnium sententia resolutum est saepe, quod in his, in quibus à Summo Pontifice non limitatur Episcoporum iurisdictio, ipsa illimitata permanet. Quod optima ratione fundatur: nam Apostoli secundum opinionem Caietani [c], [illegible] omnes Apostoli omnes fuerunt [illegible], & immediatè à Christo potestatem iurisdictionis in totum orbem acceperunt, quam opinionem contra Turrecrematam optimè prosequitur Bañes. Vnde cùm Episcopi in locum Apostolorum succedant per suas dioeceses diuisi, in his dioecesibus potestas iurisdictionis in ipsis Episcopis residens à Summo Pontifice commissa, debebat esse aequalis in suis dioecesibus potestati Summi Pontificis, si ab ipso non limitaretur, reseruando sibi aliquos casus, quos curiosè & doctè congerit Syluester [d]. Ex quibus concludo, quod sicut constitutio correctoria reducens constitutionem ad terminos iuris communis, amplè secundum Doctores communiter interpretatur: ita decretum Concilij Tridentini correctorium debet amplè interpretari, & extendi ad Praelatos regulares iurisdictionem similem cum Episcopis habentes, cum in eo definitum reducat potestatem Episcoporum aliquo modo ad similitudinem illius, quam Apostoli in sua primaeua [illegible] acceperunt. Et Pius V. hoc ipsum declarauit in Breui quodam, dato ad petitionem Prouincialis prouinciae Castellae ordinis Praedicatorum. Cuius tenor sequitur.

Pius Papa V. ad perpetuam rei memoriam. Romani Pontificis circumspecta benignitas, honestis personarum votis [illegible] ad [illegible] simulatum, statum, & salubrem directionem respicit ad exauditionis gratiam libenter admittit, & fauoribus prosequitur opportunis. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius Prior prouincialis prouinciae Hispaniae ordinis fratrum Praedicatorum, &c. Et insuper quia sacrum oecumenicum Concilium nuper Tridentinum concessit Episcopis, vt absoluere possint in foro animae, seu conscientiae ab omnibus peccatis, & dispensare in irregularitatibus, prout sess. 24. cap. 6. habetur, nec [illegible] prouincialis, & superiores Praelati dicti ordinis tam in dicta prouincia, quam extra eam vbilibet in hac parte ulterioris conditionis, quam ille sit, aut saeculares existant, eisdem Prouinciali, conuentuali, & superioribus Praelatis, vt ipsi per se ipsos idem omnino [illegible] in fratres, & in monales dicti ordinis sibi subditos, quoad ab omnibus & dispensandi huiusmodi, quam alias quascumque facultates eisdem auctoritate, tenore etiam perpetuo concedimus, & indulgemus, atque etiam declaramus praesentes literas perpetuò durare, & valere. Haec Pius V.

ARTICVLVS X.

Quid importetur per absolutionem à censuris in foro conscientiae.

RESpondeo dicendo, quòd hic articulus proponitur, vt omnibus pateat, quid sit absoluere in foro conscientiae, prout saepe supra conceditur. Et pro explicatione est notandum, quod in eo requiruntur duo. Primum, quid significent illa verba, in foro conscientiae. Secundum, quid operentur, &c.

Et quantum ad primum est notandum, quod absoluere in foro conscientiae est, exercere potestatem in illis priuilegiis concessam in salutem animarum, vt valeat coram Deo, & non coram Ecclesia, vt constat ex traditis à Couarruuia [e]. Et dato, quod haec absolutio [illegible] videntibus aliquibus, non propter ea non fit in foro conscientiae: quia sine strepitu fit, & non, vt tollatur ius tertij per eam, sed vt anima illigata vinculis excommunicationis fit absoluta coram Deo. Et sic modo in Concilio Tridentino [f] conceditur Episcopis potestas absoluendi à certis censuris, sed in foro conscientiae tantum. Et dato quòd coram multis fiat haec absolutio, etiam illae absolutiones dicuntur fieri in foro conscientiae tantum: quia ab eo, ad quod actio tendit, sumit speciem. Et quia huiusmodi absolutiones, confessiones, & vsus priuilegiorum ordinantur solum in bonum animae: ideo ex illo debent nominari, & in illo fieri. Vnde non tollitur per huiusmodi confessiones, & absolutiones ius tertij. Potest enim offensus ab absolutis petere in iudicio suum interesse, id est, damnum: quia quoad hoc non valent dictae confessiones, & absolutiones. Et hoc est certissimum, vt constat ex traditis à Couarruuia [g]. Sed etiam, quòd aliud est priuilegium concessum in foro conscientiae tantum, & aliud in foro poenitentiae. Nam id, quod conceditur in foro conscientiae tantum, potest fieri à Sacerdotibus, & a non Sacerdotibus. Vt absolutio ab excommunicatione, vel censura in foro conscientiae tantum, potest fieri à Sacerdotibus, & à non Sacerdotibus, & sic potest fieri extra Sacramentum. Id verò, quod conceditur in foro poenitentiae [illegible] sacerdotibus concedi [illegible] fieri extra sacramentum, prout [illegible] Syluester [h], & Nauarrus. Et videndus est Praepositus, qui dicit, quòd triplex est forum, contentiosum, poenitentiale, & medium, scilicet, conscientiae, de quo etiam agit Diuus Antoninus. Verum est tamen, quod absolutio in foro conscientiae [illegible] potest [illegible], vt fiat à sacerdotibus confessoribus, [illegible] potest fieri ab his, qui sacerdotes non sunt. Vnde cum Leo X. prout habetur in Supplemento [i], [illegible] *erit, quod fratres Minores, qui audiunt [illegible] in foro conscientiae excommunicatos, [illegible] seruare formam, quae ab Ecclesia [illegible] &c.* Talis absolutio non [illegible]

vnum

a Sup. q. 17.
b Syl. v. ca.
c Caiet. in opusc. de auto Pap. & Con. c. 3. & 4. Bañes 2. 2 q. 1. ar. 10. co. 349.
d Syl. vbi sup.
e Cou. in ca. alma mater. §. 1. num. 6 in 1. part.
f Sess. 24. c. 6.
g Couar in c. alma mater. in 6. p. principali § 11. & 16.
h Syl. [illegible]
i [illegible]

virtute dicti priuilegij, nisi à sacerdotibus confessoribus debitè præsentatis. Hoc enim indicant illa verba, ibi, *Qui audiunt confessiones*. Verum est tamen, quòd talis absolutio absque dicta ceremonia potest impendi ab ordinariis, vel ab eorum commissariis, quando ipsa ceremonia commodè fieri non potest, prout ait Nauarrus [a]. Et sic sæpe sæpius in religionibus absoluuntur Apostatæ ab excommunicatione in cursa per apostasiam, sine prædicta ceremonia: quia ipsa debitè applicari non potest pro tunc.

a Nauar. in Manua.c. 20. n. 9.

Quantum ad secundum, quod promisimus resoluendum, quid scilicet, operetur absolutio in foro conscientiæ tantum? respondetur, quòd absolutus ab excommunicatione in foro conscientiæ tantùm, ita debet se habere, ac si iniustè in foro exteriori esset excommunicatus. Qui quomodo se debeat habere in foro exteriori, docet latè [b] Soto, Adrianus, Medina, Nauarrus & Couarruuias. Qui etiam si celebret publicè, & cum scandalo in foro interiori, non remanet irregularis: siquidem in eo ab excommunicatione est liberatus, & publicitas facti & scandalum multorum non sunt causa iuridica, ratione cuius tales irregulares efficiantur: & irregularitas non contrahitur nisi propter causas in iure expressas. Verum est tamen, quod in foro exteriori irregularis iudicabitur, stando in iuris rigore. Loquendo tamen secundum æquitatem, si iudici constet ipsum esse absolutum, non debet ipsum, vt irregularem tractare, vt in simili casu tenent Decius [c], & Parisius, docentes hunc non debere condemnari, vt irregularem, si sine scandalo celebrauit. Et pro hac parte faciunt tradita a Nauarro [d]. Et probatur: nam Iudex Ecclesiasticus ad partem benigniorem debet inclinari, quando ipsi constat ex schedula confessoris, & ex aliis coniecturis dictum excommunicatum bona fide & sine culpa celebrasse, vt probant Clemens [e], & Chrysostomus super Matthæū, & Simancas. Denique excommunicatio iniusta, & inualida, parum plus nihilo, nisi in foro exteriori nocet: quia non adimit communionem, quæ omnino est interior, neque suffragia generalia, quæ Ecclesia & eius ministri faciunt, quatenus sunt tales. Adeò, quod Caietanus [f] dixerit huiusmodi excommunicationem iniustā, non esse propriè excommunicationem, sicut neque homo mortuus est homo. Vnde, cum absolutus in foro conscientiæ ab excommunicatione debeat se habere sicut excommunicatus nulliter iniustè, dicendum est parum plus nihilo ipsius excommunicationem illi nocere, nisi in foro exteriori: quia non adimitur ipsi communio, quæ omnino est interior, neque priuatur suffragiis generalibus, quæ Ecclesia & eius ministri faciunt, quatenus sunt tales.

b Sot. in 4. d. 22. q. 1. a. 3. Nau. c. 27. nu. 3[?]. Cou. in c. alma mat. 1. p. § 7. c. 7. concl. 4.

c Decius consil. 37 nu. 3 Paris. cons. 1. nu. 5 vol. 4. d Nau. c. 27 nu. 45.

e Clemens li. 2 constit. Apostolicarū. cap. 18 Chrys. hom 45 ... alligant. 16 q. ... Siman. de ... c. 47. nu. 9.

f Caiet. in tractatu ... q. 1. d. ... excōmunicat.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm religiosi Sacerdotes simplices absoluentes ab excommunicatione minori incidant in pœnam Clementinæ primæ, de priuilegiis.

RESpondeo dicendo, quod secundum Clementinam *dudum*, regulares admissi ad confessiones possunt absoluere ab excommunicatione minore iuris: & hoc vi delegationis, qua eis permittitur, vt Sacramentum pœnitentiæ administrent. Nam quicunque à peccatis mortalibus potest absoluere, hic quoque à minori excommunicatione absoluere potest, vt testantur Syluester [g], & Ioannes Tabien. Religiosus autem non approbatus ab ordinario, cum non habeat iurisdictionem ad absoluendum sæculares à peccatis, minimè habet secundùm ius potestatem ad absoluendum ab excommunicatione minori, secundum veriorem opinionem Caietani, quam ego cum aliis contra Nauarrum in nostra Summa [h] confessorum sum secutus. Vnde videtur dicendum, quòd regularis absoluens ab excommunicatione minori, incidat ipso iure in pœnam excommunicationis latam in dicta Clementina, per quam religiosi excommunicantur, quia ab excommunicatione sine priuilegio aliquo absoluunt. Et hanc opinionem tenet Geminianus [i]. Et probatur: nam in dicta Clementina simpliciter ipsis religiosis prohibetur, ne ab excommunicatione absoluāt, in qua non distinguitur, an loquatur de excōmunicatione maiore vel minori. Et confirmatur: nam excommunicatio simpliciter sumpta æquè de maiori, atque minori excommunicatione dicitur. Contrariam tamen sententiam post alios tenet Syluester [k] & Tabien. Quorū primum argumentū est, quòd excommunicationis nomine maior excommunicatio importatur, vt capitulo penultimo, de sententia excommunicationis. Cui respondeo, quòd imò contrarium ibi habetur. Dicitur enim ibi: *Si contingat, quem excommunicari, hunc non tantum maiore, sed etiam minori excommunicatione esse ligatum.* Vnde primam opinionem tenet Bartholomæus [l] Vgolin. Ego autem, licèt secundam opinionem sentiam esse veriorem, cùm non sit credendum pœnam excommunicationis maioris ipso facto imponi contra religiosos, ab excommunicatione minori absoluentes; exhortor tamen religiosos, simplices Sacerdotes, ne à dicta excommunicatione minori absoluant alios. Tum, quia opinio Caietani contra Nauarrum receptior est, & verior iudicatur: tum, quia non desunt viri docti, qui eos etiamsi sint approbati confessores ab ea absoluentes excommunicatos ipso facto iudicant esse, cum nullum priuilegiū à Sede Apostolica ipsis concedatur ad eam absolutionē codonandā. priuilegia enim respectu absolutionum sæcularium tantum regularibus ab Ordinario approbatis ad audiendas regularium confessiones conceduntur.

g Syl. v. excommunicat. 7. & v. confessio 1. n. 1. Tab. v. absolutio 1. n. 8. vers. 6.[?]

h in summa. 1. tomo.

i Geminianus in c. vnico. in fi. de his quæ vi metusue. li. 6.

k Syl. in v. excommunicatio. n. 37. ver. 9. Tabi. v. exco. 4. casu 11. n. 11. vers. 10.

l Vgolinus de excom. minor. tabula 3. c. 4.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm religiosi possint absoluere à culpa & à pœna sine eo, quod incidat in excommunicationis sententiam.

RESpondeo dicendo, quòd in Clementina [m] quadam prohibetur, sub pœna excommunicationis, ipso facto, Sedi Apostolicæ reseruatæ, ne quēquam religiosi absoluere præsumāt a culpa & à pœna, nisi priuilegij Apostolici ad id habuerint authoritatem. Pro cuius rei intelligentia oportet annotare, quid importet absoluere à culpa, & à pœna. Et aduertendum, quòd culpa quid distinctum a pœna ei correspondens est. Imò remissa culpa per contritionem, & sacramentalem absolutionem, manet pœna exoluenda, temporalis tantum, vt tenet Ecclesia Catholica. Qua ratione & ponitur purgatoriū, locus vbi illi, qui in gratia decedunt, sine plena satisfactione, ibi eam soluūt, & suffragiis viuorum iuuantur, in quo pessimè hæretici nostri temporis errauere, de quibus in præsentiarum disputandum nō est, quia solùm intendimus illa adducere, quæ sunt, aut videntur necessaria pro explicatione huius articuli, quem proposuimus exponendum. Per contritionem enim peccati in ordine ad Sacramentum pœnitentiæ pœna æterna in temporalem commutatur,

m in Clemen. 1. de pœniten. & remiss.

tatur, & remanet reatus ad pœnam temporalem. Et de hac pœna temporali, magis, vel minus remittitur, secundum maiorem, vel minorem dolorem. Et in sacramento pœnitentiæ, quod completur in absolutione facta a confessore, non est dubium, quòd aliqua pars pœnæ exolvendæ remittitur, prout tradunt communiter Doctores [a]. Ad huiusmodi pœnam exoluendam ex Ecclesiæ thesauro adiuuatur peccator per indulgentias. Qui thesaurus constat ex meritis Christi, & Sanctorum. Huius thesauri dispensator autoritatiuè est solus Christi Vicarius, Episcopi, & alij quantum ex commissione eis conceditur. De huiusmodi dispensatione quomodo fieri debeat, ex iusta causa, & claue non errante proprio loco tractatur a doctoribus: & ego late explicaui in nostra explicatione Cruciatæ, præcipuè in quæstionibus proœmialibus eiusdem, vbi videantur hæc.

a *Doct. in 4. dist. 14.*

Qui ergo absoluit, si concessa potestate ordinis & iurisdictionis, sic verè a peccato absoluit, vt nulla penitus dicatur culpa remanere. Et cum ab omni culpa necessariò absoluat, non sic ab omni pœna, quia non est ei hoc concessum cum debeat peccator illam in Purgatorio exoluere, vel si ex thesauro communi, de hac iuuari per indulgentias, oportet fiat ab illo, qui clauem habet, id est, a Pontifice in Summum, vel de eius licentia. Ex verbis prædictæ Clementinæ videtur, quòd aliqui indiscreti confessores habebant in vsu absoluere, non a culpa, solum, sed sicut totaliter a culpa, similiter a pœna. Et hoc videtur prohiberi in ea. Et quod hic sit sensus, insinuat Glossa [b], vbi ponitur hæc verba; *[illegible] a pœna, id est illa plenaria peccatorum remissio, quæ conceditur Cruce[illegible] pro subsidio [illegible], quæ datur in [illegible].*

b *Gloss. in Clem. de pœnit. & remiss. ver. pœna.*

Ex quibus infertur, quòd religiosus absoluens plenissimè a culpa, in quocunque casu sit, per istam Clementinam, non incidit in excommunicationem. Hoc patet quia in litera dicitur, *a culpa, & a pœna.* Et cum hoc sit odiosum, oportet restringere, & non ampliare ad casum non expressum, vt tenet Cardinalis Granuela [c], & alij communiter.

c *Granu. in d. Clem. n. 0.*

Secundò infertur, quod religiosus absoluens à pœna solùm, non incidit in excommunicationem huius Clementinæ. Quia licet ad hoc, quòd quis incurrat in censuram non sufficit, quod absoluat a sola culpa, & similiter non sufficit, quod absoluat à sola pœna sic sentit Granuela [d]. Quod tamen irrationabile putat Syluester [e]. Quia cum religiosi expressè absoluere possint a tota culpa, maximè vbi nullus adest casus reseruatus, quo casu est, quòd absoluens a pœna tota non incidit & tamen incidat, etiamsi super hoc absoluat a culpa, à qua potest sine prohibitione absoluere? Aliàs iuxta sensum Granuelæ, si religiosus ei, qui sit cum eo confessus, plenariam indulgentiam conferret, non incideret, quod est stultum. Nec obstat, quòd constitutio loquitur copulatiuè: quia hoc non facit, vt exprimat sensum illorum verborum. Sed, vt patet in textu, hoc dicit facere, vt verbis eorum vtatur, scilicet religiosorum, qui plenariam indulgentiam vocare solent à culpa, & à pœna. Vnde idem est, ac si dicentur incidere cum plenariam absolutionem à pœna impartiuntur. Hæc Syluester: cuius opinionem amplector. Non enim viri docti literæ debent ita adhærere, vt ab spiritu legis discedant.

d *Granuela vbi sup.*
e *Syluest. in excommuni. 7. nu. 41.*

Tertiò infertur, quòd religiosus absoluens à culpa, & à pœna per aliquod priuilegium ipsi, aut pœnitenti concessum, non incidit in pœnam Clementinæ, cum pœna ipsius proponatur contra præsumentes dolo, & illicitè dictam Clementinam transgredientes: tum etiam, quia Clementina non proponit dictam pœnam contra illos, qui aliquo priuilegio muniti, dictam absolutionem impendunt.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm priuilegia, quibus religiosi possunt absoluere à casibus reseruatis, sint hodie per Concilium Tridentinum sublata.

RESpondeo dicendo, quòd quidam modernus autor cuiusdam [f] libelli, qui dicitur Catechesime instructo a reuerendissimis dominis Examinatoribus promulgata, inter alia, duo docuit. Primum, quòd hodie priuilegia regularium, quoad effectum absoluendi à casibus Episcopis reseruatis, sunt sublata per Concilium Tridentinum, & per declarationem Gregorij XIII. Secundum dicit, quòd regulares bene possint absoluere ab omnibus casibus Papæ reseruatis, virtute Maris magni, & aliorum priuilegiorum, & ab his, quos Clementina, *dudum*, de sepulturis, ipsis concedit. Intelligit tamen prædictus autor, quod quia Clementina non concedit ipsis autoritatem absoluendi a casibus, quos Episcopi sibi reseruant. Quæ opinio magna in confessariorum regularium animis confusionem generauit. Contra quam insurgit Bibaldus [g] in suo aureo candelabro affirmans, confessores regulares modò posse absoluere ab omnibus casibus, quos Episcopi sibi specialiter reseruant. Et primò probatur: nam secundum veriorem opinionem, quam noui in articulo secundo huius quæstionis retulimus, Clementina, *dudum*, quæ est iuris communis, concedit facultatem ipsis confessariis, vt possint ab Episcopis reseruatis absoluere. Et Concilium Tridentinum [h] hanc autoritatem minimè reuocat. Si enim per dictũ canonẽ potestas Clementinæ, *dudum*, & aliorũ priuilegiorũ regularibus esset sublata, absque dubio de his fieret mentio in dicto canone, sicut facit idem Concilium Tridentinũ sess. 24. ca. 2. reuocando textum, in capitulo, *[illegible]*, de cognatione spirituali in sexto, dicẽs: *Constitutionem [illegible].* Horatius Lucius Calentinus ad [illegible] Concil. Trid. in margine dicti [illegible] dictum capitulum, *[illegible]*, tanquam reuocatum ab ipso Concilio Tridentino. Qui doctissimus adnotator in dicto capite septimo superius allegat in margine, nullam facit mentionem Clementinæ, *dudum*, sentiens dictum caput septimum minimè Clementinam, *dudum*, reuocare. Si enim reuocaretur ab ipso, in margine non dubio apponeretur. Præterea, quando Clementina prima *de immunitate Ecclesiarum*, reuocat textũ in capitulo *clericis laicos, eodem titulo in sexto*, ait, *Con[illegible] [illegible], & volumus haberi pro infecta.* Et cum in Clementina *dudum*, reuocatur textus in extrauaganti, *[illegible]*, sic habetur, *[illegible]* Cùm ergo neque in dicto capite septimo, neque vllo alio loco Concilij Tridentini respectu huius potestatis, de qua agimus, vllum habeatur verbum de Clementina, *dudum*, regularium que priuilegiorum reuocatione, constat manifestè, & [illegible] dictæ Clementinæ, & priuilegia vim suam, robur que obtinere. Denique Concilium in dicto capite septimo, tantum dicit, quòd liceat Episcopis reseruare sibi casus, quoad suos subditos, quod nos concedimus. Non tamen per hoc tollit autoritatem absoluendi a dictis casibus regularibus concessam. Neque obstat dictum caput septimum, dementiens in articulo mortis, nullum esse casum reseruatum, addens, *ex [illegible] quem*

f *Pag. 419.*

g *Bibal. in de a. [illegible] n. 116.*

h *Conc. Trid. sess. 14. c. 7*

articulum sacerdotes, cùm nihil possint in casibus reseruatis, id vnum pœnitentibus persuadere nitantur, vt ad superiores, & legitimos Iudices pro beneficio absolutionis accedant. Ex quo loco aliqui sumunt argumentum pro contraria parte. At his possumus respondere, quòd Concilium loquitur de sacerdotibus sæcularibus, non autem de regularibus priuilegiatis supradictis, debitè præsentatis, & ab Ordinario approbatis. Quod vltra supradicta comprobari potest ex verbis ipsiusmet Concilij, sessione vigesima quinta, capite decimo quinto, de reformatione. Vbi agens de presbyteris idoneis ad confessiones audiendas ait, *quamuis presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant; decreuit tamen sancta Synodus, nullum etiam regularem posse confessiones regularium audire*, &c. Ponderanda enim sunt illa verba, *nullum etiam regularem*. Nam, si in illa generali presbyterorum appellatione, ibi, *quamuis presbyteri in sua ordinatione*, comprehenderentur regulares, ad quid postea necesse haberetur illos exprimere per illud verbum, *etiam regularem*? Ergo sicut in hoc decreto loquens de sacerdotibus confessoribus, vt comprehenderentur etiam regulares, illud explicauit, ac priuilegia in contrarium annullauit: ita in dicto capite septimo agens de absolutione reseruatorum, si vellet comprehendere regulares etiam illos specificasset, eorumq; priuilegiorum in contrarium facientium meminisset. Sed non fecit: ergo signum euidens est, Concilium in illo decreto cófessores regulares minimè comprehendere voluisse, sciens iam illos debitè præsentatos, & ab ordinariis approbatos, tot tantorúmque priuilegiorum copia esse refectos, posseque secundùm priuilegia in corpore iuris posita à casibus ab Ordinario reseruatis absoluere.

Non tamen me latet, quòd cùm à sacra congregatione Cardinalium, qui præpositi sunt decretis Concilij Tridentini interpretandis, fuit quæsitum, an regulares ex priuilegiis à Sede Apostolica impetratis, præsertim autem ex eo, quod nominant Maremágnum, possint in his casibus, quos sibi Episcopus reseruauerit, absoluere pœnitentes, quòd hac de re vbi congregatio accuratè egisset, deinde ad sanctissimum dominum Papam retulisset, Sanctitas sua etiam de sententia congregationis censuit ex facultatibus per hoc Maremagnum aliave priuilegia regularibus concessa facta, mentem non esse potestatem concedere absoluendi à casibus ab Episcopo reseruatis Et hæc declaratio fuit data Romæ die decima Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo.

Et eadem hæc sacra Congregatio supra Conciliũ Tridentinum, sessione decima quarta, de sacramento pœnitentiæ, capite septimo, & canone vndecimo declarauit, neque confessores vi priuilegiorum Rosarij, neque patres Iesuitas posse absoluere pœnitentes à casibus reseruatis Episcopo, nisi priuilegia ipsa talem tradant facultatem, vel sint obtenta, aut cõfirmata post Concilium Tridentinum.

Imò reuerendissimo Episcopo Caietæ nomine Alfolso Hispano eandem sacram Cardinalium congregationem consulenti, an per Bullas ordinarias, in quibus solet dari facultas absoluendi à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, comprehendantur etiã casus, quos Episcopus & Prælatus religionis, cum suis subditis regularibus reseruauit, fuit responsum, quòd non, nisi de his fieret specialis mentio. Iterum etiam dubitanti, quid per Bullam sanctissimi nominis Iesu, in qua specialiter habetur, quòd confessarij possint absoluere confratres à casibus Episcopo reseruatis, Illustrissimus Cardinalis Garrafa nomine totius congregationis, respondit, neque per illam Bullam fieri posse, nisi tantùm ratione Iubilei plenissimi indicti à Sũmo Pontifice, cum potestate absoluẽdi à quibuscunque casibus, etiam in Bulla Domini contentis. Et has declarationes refert [a] Alfonsus de Casarubius Capucinus, in additionibus ad Compendium priuilegiorum Mendicantium, haberi in catechesi Neapolitana, folio ducentesimo octuagesimo septimo. Ex quibus declarationibus clarè colligitur, autoritatem, quoad casus ab Episcopis specialiter reseruatos, concessam regularibus, esse sublatam. At respondeo, quòd Gregorius XIII. decima die Maij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, declarauit, non esse intentionis suæ, quòd per talem reuocationem derogata sit Societatis facultas, eámque quatenus opus sit, de nouo confirmauit. Ita refert Collector [b] compendij Societatis Iesu. Ex quo colligitur confessores Societatis posse absoluere virtute suorum priuilegiorum, etiam hodie à casibus Episcopis reseruatis. Vnde cùm Mendicantes fratres gaudeant priuilegiis religionis Societatis Iesu concessis, prout probatum est latè in superioribus [c], sequitur euidenter, etiam confessores Mendicantes virtute dicti priuilegij per communicationem posse modò à casibus reseruatis Episcopis absoluere. Quod ex dictis in allegato loco clariùs patebit.

a *Casarub. tit. absolut. quoad sæcular. pagi. 81. & tit. casibus reseruati. pag. 150. & 151.*

b *Collector in Compend. tit. absolut. §. 1.*

c *sup. q. 55. art. 17.*

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm confessores regulares vbi publicatur Bulla Cruciatæ, possint absoluere pœnitentes, non habentes Bullas à casibus reseruatis virtute prædictorum priuilegiorum.

Respondeo dicendo, quòd in Bulla Cruciatæ nõ suspenduntur gratiæ concessæ superioribus ordinum Mendicantium, quantũ ad eorũ fratres solũ. Ex quibus verbis videtur colligi, quòd cũ gratiæ cófessariis regularibus concessæ respectu absolutionũ, quædã concernãt absolutioné fratrum, de quibus in quæstione sequenti dicetur: aliæ concernãt absolutionem sęculariũ, de quibus in hac quęstione est nobis sermo, videtur inquam colligi, quòd gratię, & facultates concessæ dictis superioribus, in quantũ pertinent ad absolutioné, & dispensatioué, & commutationé votorum sæculariũ, de quibus in superioribus egimus mentioné, in Bulla Cruciatæ suspéduntur. Et huic opinioni adhæsi in nostra explicatione Cruciatæ. Sed inuenio viros doctos, & religiosos contrariã amplecti sententiã, ad quem effectũ multa mente fabricaui ad prædicti argumenti solutionem. Et certe ex his multa ad manus meas peruenerũt. Et post longas vigilias in huius argumenti solutione insudando, volens communem opinionem tantorum patrum sequi, meam sententiam in medium proferam sub correctione cuiuscunque meliùs sentientis. Et etiamsi speculatiuè contraria opinio verior sit, secundùm tamen opinionem Doctissimorũ virorum, prout constat ex traditis à Soto [d], Nauarro, & Corduba, etiamsi illa opinio speculatiuè sit falsa, nihilominus potest sequi, modò se cũ alia à viris doctissimis secura orator conformet. Et hanc opinioné neq; etiam speculatiuè apud me falsam esse iudico.

Pro cuius explicatione, primum est notandum, quòd omnes facultates, & gratiæ, quæ in Bulla Cruciatæ conceduntur, indulgentur personis particularibus: & sunt priuilegia personalia, vt ait Nauarrus [e]. Quod probatur: nam in suspensione indulgentiarum, & facultatum habetur in eadem Bulla, quòd

d *Soto in 4. dist. 32. q. 1. art. 3. col. 2. in fin. Nau. in Manual. c. 1. in fine. Cord. lib. 1. quæst. nu. 98.*

e *Nauar. de indulgen. notabili 28. nu. 13. & 14.*

quòd accipiendo eam reualidantur. Et certum est, quòd personæ singulares,& non monasteria & conuentus dictas Bullas accipiunt.

Neque contra hoc obstat,quòd in Bulla suspenduntur facultates, & gratiæ concessæ monasteriis, confratriis,& hospitalibus,quæ videntur esse priuilegia realia,& nō personalia.Huic enim argumento respondeo, quòd in dictis verbis solū suspenduntur indulgentiæ,quæ lucrantur visitādo dicta monasteria,& dictis confratriis,& hospitalibus in aliquo,secundùm constitutiones Apostolicas,inseruiendo,& respectu eorum solùm sunt priuilegia personalia.

Secundò est notandum,quòd priuilegia concessa confessoribus ordinum Mendicantium, & aliorum ordinum ad absoluendum à reseruatis,& ad dispensandum,& commutādum vota sæcularium,de quibus in superioribus fecimus mentionem, non sunt priuilegia personalia,sed realia. Licèt enim concedantur personis,non conceduntur ipsis, vt personis singularibus,sed vt personis dictorū ordinum professoribus, quibus ordinibus voluit Sedes Apostolica prædictum fauorem impartiri. Vnde potius censenda sunt dicta priuilegia concessa ordinibus, quàm personis. Quod probatur. Si enim ipsi religiosi autoritate Apostolica à religione egrederentur habitum relinquentes, minimè dictis facultatibus fruerentur; quod est clarum indiciū dicta priuilegia non esse personalia. Si enim essent præcisè personalia, personas sequerentur, etiamsi statum mutarent. Et quia tractando de rebus iuris erubescimus,cùm sine lege loquimur, oportet manus ad hæc arma extendere,hanc doctrinā legibus cōprobando. Pro cuius explicatione secundò est notādum,quòd ad cognoscendum, an aliquod priuilegium sit personale, an reale, primò debet respici ad qualitatem negotij, quod conceditur,vt affirmat Aymon.[a] Debet etiam attendi ad causam ipsius concessionis, vt colligitur ex quadā lege[b],& tradunt Romanus, Aretinus, Baldus,& Alciatus. Vnde si constat causam principalem priuilegij fuisse aliquam personam singularem, iudicatur priuilegium personale. Et contra, si constat, quòd causa principalis fuit aliqua res, vel aliquis locus,censetur priuilegiū reale:siquidem in quacūque dispositione causæ principales, & immediatæ debent attendi,& non secundariæ remotæ, & impulsiuæ,vt colligitur ex multis legibus[c], in quibus id notat Bartolus.

Ex quibus infertur,quòd cū dicta priuilegia concedantur,ratione eius, quod debetur religionibus, in quibus confessores prædicti præsentati sunt, & in hoc ministerio instituti;clarum est, dicta priuilegia magis esse realia,quàm personalia.Quod confirmatur:nam etiamsi priuilegia, quæ conceduntur certo generi personarum (vt ea quæ conceduntur maritis) sint personalia,vt colligitur ex quadam lege[d],& notat Zazius: attamen priuilegiū concessum certo generi personarum,quod per fictionem iuris nūquam perit,perpetuum est & reale:sicut priuilegiū, quod vnius ciuitatis ciuibus conceditur; vt colligitur ex iure[e], & notant Romanus, & Socinus. Et id ipsum dicendum est in nostro casu: siquidem priuilegia & facultates supradictæ dantur religionibus, cùm concedantur confessariis dictarum religionū, qui per fictionem iuris nunquam pereunt.

a *Aym. consi. 404. à nu. 2. & 3.*
b *l. in omnibus causis. ff. de reg. iur. Rom. in l. marit. nu. 32. & ibi col. 3. in prin. ff. sol. mat. & ad l. in l. apud Iul. ff. idem Iulia admitti. ff. de legat. 1. Alcia. respon. 10. nu. 21. alias consi. 7. n. 21. vol. 4.*
c *l. foetum qui. §. 1. & ibi Bar. ff. pro socio l. qui excepti. in princ. ff. de cōdict. indebit.*
d *l. quia tale. ff solut. mat. Zazin. in l. marito n. 32. ff eodem.*
e *l. firma. §. quanquam. ff. de censib. l. 2. ff. de reb. dub. Romanus in l. maritum. n. 17 ff. sol. mat. & in d. l. 2. num. 4.*

Tertiò est notandum,quòd sicut in Bulla Cruciatæ non conceduntur priuilegia nisi personalia personis singularibus concessa, ita in ea non suspendūtur,nisi priuilegia personalia singularibus personis concessa,quibus immediatè conceduntur gratiæ,& facultates monasteriis,& hospitalibus,cōfratriis, & aliis piis locis.Et sic non suspenduntur dictæ gratiæ in quantum conceduntur dictis locis, sed in quantū concernunt personas singulares, quæ his facultatibus possunt gaudere.

Quartò est notandum, quòd etiā si in dicta Bulla suspendantur facultates cōcessæ monasteriis respectu personarum singularium,quæ ipsis possunt frui, non tamē suspendūtur facultates concessæ religionibus,& ordinibus,quod necessarium erat exprimere;nam sicut in generali priuilegiorum reuocatione, non includuntur priuilegia concessa religionibus, nisi expressè dicatur,vt suprà latè dictum est,& constat ex traditis à Nauar.[f] ita in generali suspensione priuilegiorū,non suspenduntur priuilegia concessa ordinibus,& religionibus, nisi expresse id dicatur.

f *Na. de indul. not. 33.*

Ex quo colligitur primò,quòd priuilegia cōcessa presbyteris confessoribus dictorū ordinū ad absoluendum à reseruatis,& ad dispensandum, & ad cōmutandum vota sæcularium,minimè in Bulla Cruciatæ suspenduntur:siquidem hæc,vt dictum est suprà,priuilegia sunt realia,& non personalia. Ex quo consequenter sequitur primò, quòd possunt sçculares absolui,& dispēsari à dictis fratribus,iuxta suorū priuilegiorum tenorem,etiamsi ipsi confessores, & sçculares minimè Bullam Cruciatæ habeant.

Secundò infertur,quòd priuilegium suspendēdi interdictū in festiuitatibus religionum non suspenditur in hac Bulla:quia hoc priuilegium non est personale,sed reale concessum immediatè cōuentibus, & ipsarum religionum monasteriis,in quibus dictæ festiuitates celebrantur, ratione cuius quicunq; etiā sçcularis in vigiliis ipsarum festiuitatum potest pulsare campanas,ac si nullum esset interdictum:& hoc etiamsi Bullam non habeat,attento, quòd hoc priuilegium conceditur dictis conuentibus in his festiuitatibus. Et sicut videmus, quòd indifferenter omnes in dictis conuentibus,& festiuitatibus ad celebrationem diuinorū admittuntur, & sepulturæ Ecclesiasticę tradūtur,quod vsu receptum est in omnibus religionibus.

Tertiò infertur,quòd monachi sancti Benedicti Vallisoletani, autoritate sui Abbatis, aut Prioris, & per communicationē omnes Prælati conuentuales aliarum religionum suorum priuilegiorum gaudētiū,possunt successiuè quindecim personas eligere, quæ tempore interdicti generalis, aut specialis possint in eorum monasteriis diuina officia audire, & recipere sacramenta: & si aliqua tunc tēporis obierit,possit tradi sepulturæ Ecclesiasticæ, vt latiùs cōtinetur in concessione Nicolai V. & in declaratione Nicolai Franci Nuntij Apostolici, adducta à Collectore compendij Mendicantium, non possunt admitti dictæ personæ,nisi ipsę accipiant Bullam Cruciatę.Hoc enim priuilegium est personale respectu eorū,qui debēt admitti,licèt sit reale respectu ipsorum monasteriorum. Vnde licèt Prçlati eorum habeant Bullam,non possunt dictas personas admittere. Sicut enim quòd ipsos non suspenditur dictum priuilegium,cùm respectu eorum sit reale; ita accipiendo Bullam minimè reualidatur. Suspēditur ergo respectu admittendorum,& vt admittantur necessarium est,quòd habeant Bullam per quam reualidatur,cùm sit personale. Quod summè notandum est. In hoc enim multi docti allucinati sunt, inter quos ego minimus etiam sum aliquādo allucinatus.

Vltimò infertur vetus intellectus ad verba dictę Bullę Cruciatę,ibi, *exceptis concessis superioribus ordinū Mēdicantiū,quoad ipsorum fratres tantū*, scilicet, quòd concessa ordinibus,quantùm ad sæculares suspenduntur,non generaliter; sed solùm, quæ sæcularibus immediatè conceduntur, scilicet, indulgentiæ sçcularibus concessæ visitantibus loca fratrum.

Hæc

Hæc enim priuilegia sunt personalia concessa particularibus personis attenta earum deuotione.

Immò addo, quòd hæc & alia similia priuilegia concessa religionibus ad petitionem superiorũ, non suspendebantur in Bulla Cruciatæ, respectu dictorũ fratrum. Cùm enim concedantur religiosis, & religionibus censentur concessa, & priuilegia religionibus indulta in dicta Bulla minimè suspenduntur, prout dictũ est in superioribus: & non obstat, quòd frustra poneretur dicta exceptio in ea, scilicet, *exceptis concessis superioribus ordinum Mendicantium, quoad ipsorum fratres tantùm.* Dicta enim exceptio fuit ibi apposita ad petitionem fratrum intelligentium, Bullam suspendere dicta priuilegia, & virtute eorum minimè posse indulgentias ordini concessas lucrari. De quorum numero multos inueni, etiã post illius clausulæ & exceptionis oppositionem: Et sic per ignorantiam fuit tempore Leonis X. hoc supplicatum, & ab ipso Summo Pontifice in hunc modum concessum.

Item dignetur S.V. concedere & declarare, quòd virtute Bullarũ Cruciatæ contra infideles, vel aliarum indulgentiarum generalium quascunque reuocatione, aut suspensiones priuilegiorum ordinum, etiam Mendicantium, nunquam intelligantur reuocata, neque suspensa indulta priuilegia, & gratiæ concessæ quoad personas fratrum Minorum de Obseruantia, & quoad suspendendum in exclusum in festiuitatibus sancto um sui ordinis, nisi de his specifice & nominatim facerent mentionem. Et dixit Papa, fiat. Cuius indulti & aliorum dat fide dignum testimonium Laurentius Cardinalis quatuor Coronatorum, vt constat ex Supplemento [a] ordinis. Et hoc sæpissimè contingit, quòd fratres præsertim Minores nimis scrupulosi ad Sedem Apostolicam accedant petendo ab ea id, quod sibi aliàs ius commune concesserat, quod in Monumentis ordinum maximam parit confusionem.

a Suppl. fol. 58. pag. 1. concess. 163.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm confessores regulares obligentur absoluere pœnitentes à casibus reseruatis sibi confessis.

RESpondeo dicendo, quòd Angelus de Clauasio cùm esset generalis vicarius fratrum Minorum regularis Obseruãtiæ, prout refertur in Supplemento [b], tenuit non obligari confessarios regulares ab his pœnitentes absoluere: immò hortatur eos in grauioribus ad ordinarios remittere: quam sententiam ego secutus sum, & laudaui in explicatione [c] Cruciatæ. Henriquez [d] ait dictum Angeli debere limitari, loquendo de voti dispensatione, aut censuræ absolutione; non autem loquendo de absolutione peccatorũ. Cæterùm ego cum Angelo in mea modò persisto sententia. Neque obstat fundamentũ Henriquez, scilicet, quòd alias tenerentur his peccata cõfiteri. Nam huic rationi respondetur, quòd cõfessarij regulares habent ex priuilegio, vt possint absoluere à reseruatis, quo possunt vti quando voluerint. Et si ex renũtiatione priuilegij in hoc casu sequitur præiudicium pœnitentibus, scilicet, quòd teneantur bis eadem peccata confiteri, hoc sibi imputent, qui ita intrepidè reseruata commiserunt, vt sit necessarium secundùm arbitrium prudẽtis confessoris eorum curam ad ordinarium remittere, & nõ tam faciles se exhibere in absolutione concedenda, vt ita metu pœnę & verecũdię à tam dissoluta vita abstrahantur. Et certè mens papæ concedentis priuilegiã prædicta regularibus est, vt animabus medeatur omnibus modis possibilibus. Præterea hoc probatur: nã secũdũ tradita, & notata in iure [e], potest priuilegio renunciare respectu iuris tangentis renunciantem. Et sic dicit Panormitanus, liberum esse vnicuique renunciare priuilegio suo, modò non tangat ius superioris, aut tertij. Et hoc priuilegium est propriũ confessariorum regularium, de quorum prudentia, zelo, & scientia Summus Pontifex maximè cõfidit. Et hæc priuilegia non tangunt ius tertij, neque etiã tangunt ius Papæ, aut Episcopi. Nam imò suum ius confessariis regularibus concessum per delegationẽ ad ipsos Papam, & Episcopum ex dicta renunciatione deuoluitur. Nec tangunt ius pœnitentium ipsis quæsitum, sed quærendum distribuendum per ipsosmet confessores regulares. Ex quibus concluditur, quòd confessarij regulares possunt remittere ad ordinarios, non solùm dispensationes, sed etiam peccatorum absolutiones. Aduertant tamen, quòd Episcopus, cui iuxta Concilium Tridentinum [f] cõmittitur dispensatio, tenetur dispensare verificata narratiua, quia ita iubet Pontifex, prout aduertit Henriquez [g]: aduertant etiam, quòd qui potest dispensare, & sine causa non vult, peccat ad minus venialiter, prout tenet Nauarrus [h] alios allegans, & alibi diximus. Et licèt ipsis in eorum priuilegiis, vt dispensent minimè præcipiatur, neque etiam præcipiatur, vt absoluant à reseruatis: peccarent tamen grauiter, si sine iusta causa, audita confessione reseruatorum remitterent ad Ordinarium pœnitentem. Nam in hoc casu renunciant priuilegio absoluẽdi in præiudicium pœnitentis iustissimè petentis absolutionem à reseruatis, ne bis eadem peccata confiteatur, ad quod lex diuina & ecclesiastica noluit pœnitentes obligare. Faciunt item iniuriam sacramento pœnitentiæ. Ex dicta enim negatione aliquibus videri poterit hoc sacramentum non esse iugum Christi suaue, sed satis onerosum.

b In Suppl. fol. 97. p. 1.

c § 9. nu. 144.

d Henriq. li. 7. de indul. ca. 18.

e Notata in c. nuper. de decimis. Panor. in c. si. de sent. & eadem. tit.

f Sess. 22. c. 5.

g Henriq. vbi sup.

h Nauar. prælud. 9. nu. 12.

QVÆSTIO LXII.

De confessoribus, quantum ad absolutionem fratrum, in tredecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tredecim.

ARTICVLVS I.

Vtrùm religiosi teneantur confiteri.

Respondeo dicendo, non esse dubium religiosos antequam ad sacratissimam communionem accedant, obligatos esse ad suorum peccatorum mortalium cõfessionem sacramentalem faciendam, prout dicitur in Concilio Triden.[a] neque etiam esse dubium ipsos quolibet anno, sicut alij vtriusque sexus fideles teneri confiteri, sicut in iure [b] notatur. Quod autẽ versatur in dubio primum est, vtrùm regulares teneantur confiteri quolibet mẽse. Et quadam Clementina [c] diffinit, monachos S. Benedicti quolibet mense teneri confiteri: quæ non extendebatur ad alios monachos, vel moniales: prout tenet Sotus [d], & Nauarrus, quia odia sunt restringenda. Verum est tamen, quod hodie secundùm determinationem Concilij [e] Tridentini, tantùm est consulẽdum regularibus, & monialibus, vt semel singulis mensibus confessionem peccatorũ suorum faciant, & sacrosanctam Eucharistiam recipiant. Et sic non tenentur modò confiteri quolibet mense sub peccato mortali. Secũdum est, vtrùm teneantur confiteri venialia. Ad quod respondeo teneri ad ipsorum confessionem ex quadam honestate, prout resoluit [f] Henriquez allegando Nauarrum & alios. Nisi de ipsorum monachorum consensu factum sit statutum quo se obligent ad venialium cõfessionem, perinde ac si voto ad eorum confessionẽ essent astricti. Tunc enim sub peccato mortali ad id tenerentur. Ait tamen Henriquez quòd neque tale votum emittunt, neq; aliquod eorum statutũ obligat cõfiteri venalia. Et Cõcilium Tridentinũ [g] definit generaliter nullam obligationem esse, ea confiteri, nec consuetudo, vt Prælati eorum testantur, ad id obligat. Et id ipsum dicendum est de Cistercienfibus, & Carthusiensibus, vt contra alios tenet idem Henriquez [h].

a Con. Tri. d. sess.
b ca. omnes vtriusq; sexus.
c Clement. 1. §. sanè. de statu. mon.
d In 4. d. 18. q. 1. ar. 3. Nau. in ca. placuit. nu. 110. cum sequenti.
e Con. Trid. sess. 25. de regul. c. 10.
f Henriq. de sacr. pœni. lib. 1. c. 5 n. 10. in margine.
g Conc. Trid. sess. 14. c. 8. & can. 8.
h Hẽriq. quolib. 4. q. 32.

ARTICVLVS II.

An sit licitum statutum, quo obligantur monachi in fine anni confiteri Prælato peccata aliàs confessa.

Respondeo dicendo, quòd in multis religionibus est speciale statutum valde vtile, & commendatum ab Henrico de Gandauo, in quodam quolibeto & consuetudine obseruatum, vt ad finem anni omnes regulares subditi repetant Prælato monasterij omnia peccata mortalia, quamuis reseruata non sint, quibus per hebdomadas, aut mẽses singulos fuerint directè absoluti a proprio regulari confessario, qui iurisdictionem ex se non habent, nisi delegatam à Prælato, quam ei potest ad nutum amouere. In religione enim, quæ est schola perfectionis imponuntur quædam onera, & præcepta de rebus difficilioribus, quæ alias sunt de consilio, & possunt, ac solent regulares in his, & in alijs rebus renunciare iuri suæ libertatis cum abnegatione sui iuris. Regulares enim, vt per vota renũciant bonis, & alijs rebus, ita per statuta renunciant multis, alioquin de se licitis. Atque ita statutum de repetendis confessionibus solet nouitijs ostendi, prout refert Henriquez [i], & ostenditur in religione [k] Societatis Iesu. qui ait, quòd simili statuto vtũtur monachi S. Benedicti, & Diui Bernardi, & Carthusiẽses, prout refert Gerson.[l] Et frater Ferdinãdus del Castillo [m] refert, quòd Albertus Magnus cũ esset religionis prouincialis, fecit in ea simile statutum, & simile statutum etiam refert Henriquez [n] fieri in religione Carmelitarum Discalciatorum, qui arbitratur obligare, si fiat cum subditorum consensu saltem tacito, referẽs pro sua sententia Nauarrum [o]. Qui Nauarrus refert Paludanum & Medinã, & alios dicentes posse fieri huiusmodi statutum, quòd committit possit iurisdictio absoluendi a peccatis non reseruatis sub onere declarato pœnitenti, vt teneatur ea peccata mortalia repetere Prælato, tenet Nauarrus [p] quamuis neminem citat, & etiam tenet Caietanus, Rosela, Angelus, Henriquez, & Medina. Quam tamen sententiam tanquam falsus Roselæ putant non esse tutam Iannes Tabien.[q] & Armilla, quasi absolutioni addatur conditio: sed reuera non additur conditio, onus & modus, vt addi solet dũ inferior absoluit à reseruatis. Et hac ratione valere de possibili tale statutum tradit Henricus [r]. Vbi aduertit quòd dato, quòd valeat de possibili: obligatio tamen ex tali statuto orta repetendi scilicet peccata Prælato differt ab ea, qua peccator iure diuino tenetur confiteri omnia mortalia. Ab eo enim præcepto diuino, quamuis contritus esset, non potest a Papa vlla dispensatione, aut commutatione liberari. Nam qui ob impedimentum fuit indirecte absolutus a reseruato per inferiorem, tenetur quærere dictam absolutionem cessante impedimento, aut certe in articulo mortis illud peccatum iterum confiteri, vt tunc directè absoluatur. At qui ex solo statuto, & voto implicito tenetur repetere eadẽ peccata, satis est si facta cõmutatione dicat eadem peccata Prælato extra confessionẽ. Quẽadmodum, qui directè in mortis articulo absolutus est à reseruatis habentibus annexam excommunicationem, satis est, vt sine confessione se præsentet, & peccata manifestet Prælato superiori. Quia cũ in mortis articulo sit directè absolutus a culpis, non tenetur iterum eas subijcere confessario, vt absoluatur. Et ita qui voto se astrinxit ad repetendas confessiones legitime factas, vel ad confitenda venialia, potest facta voti cõmutatione liberari a cõfessione istorum, quæ non sunt materia necessaria pœnitentiæ. Dixi de possibili, quia de facto negat Henriquez [s] valuisse olim tale statutum.

Quidquid tamen sit, ait ipse Henriquez [t], quòd de facto non videtur iam apud Cistercienses, aut apud aliam religionem obligare sub mortali statutum repetendi peccata; quia iam diu consuetudo sic confitendi Prelatis cessauit, prout fatentur regulares pręsertim ordinis Cisterciensis, & aliorum ordinum. Imò Prælati renuunt confessiones audire, ne dũ reos religiosos puniunt, possint suspecti haberi de violato sigillo. Vbi verò institutor religionis declarat constitutiones suas nõ obligare sub peccato, vt in religione clericorũ Societatis Iesu, & in religione B. Dominici prout referũt Diuus Thomas [u], Caietanus, Soto, Castro, & Nauarrus, tale statutũ, quod monet repetere cõfessiones totius anni prælato, est tantùm de consilio, vt repetat peccata à quibus de licentia maioris prælati, aut per Iubileum subditus directè fuerat absolutus; quia eo posito nulla manet reseruatio: quemadmodũ qui in mortis articulo absolutus est ab alijs reseruatis, quæ nullã habet excomunicationẽ, non tenetur ea peccata ampliùs repetere.

i Henri. li. 2. de pœni. c. 16. nu. 3.
k In reg. 5. magistri nouitiorum.
l Gers. 2. to tract. 1. de statu. Charthus & alphabet. 23. lit. lect. 2. in Marcum.
m Ferd. li. chr. ordi. præd. ca. 46.
n Henriq. vbi sup.
o Nau. c. 1. n. 3. in c. consideret. & c. 9. n. 1. & c. 22. n. 38. & in c. placuit. nu. 112. & n. 128. d. 6. Medina conf. qu. 13. fo. 80. & 82. col. 2.
p Nau. c. 26. n. 11. Caiet. ver. absolutio. 2. 3. Rose. §. 5. Ang. confes. 1. § 9. Henriq. quol. 1. q. 32. en [illegible]. Medi. vbi su. fo. 82. col. 1.
q Tabien. absolut. 1. nu. 6. Arm. [illegible]
r Henriq. vbi sup. q. 1.
s Henr. vbi sup. n. 5.
t Henriq. ibid.
u D. Tho. 2. 2. q. 187. ar. 9 ad 1. vbi Cai. Sot. li. 1. de iust. q. 6. ar. 4. col. 9. & ar. 5. in f. Cast. li. 1. de leg. pœn. ca. 9. Na. Palud. 9. nu. 8. & c. 23. nu. 49.

ARTICVLVS III.

Vtrùm confessio generalis semel in vita omnium peccatorum possit statuto præcipi in religionibus.

Respondeo dicendo, expedire valde, semel in vita aut bis facere confessionem generalem, vt fit in multis religionibus cũ magna animi preparatione;

ne;cùm homo magis doctus, & expertus agnoscit proprias species, circunstantias, & grauitatem peccatorum, & cum diligenti examine computare nouit necessarium numerum, vt omnia, & singula cõfiteatur. Et hoc commendant multi summi Pontifices confirmantes priuilegia Mendicantium, & Sixtus IIII. dum confirmat statutum Cistercienfis ordinis, vt pro vsu & consuetudine ipsorum regularium habetur commendatum, vt certo die cuiuscumque anni professores eiusdem ordinis debeant de omnibus peccatis suis, quorum memoriam habuerint ab vltima confessione facta suis Prælatis, confiteri proprio Prælato, aut alteri per prælatum deputato. Et id statutum, ait pontifex, per sanctos ipsius ordinis Patres factum est, & per Sedem Apostolicam cõfirmatum, & à primæua ordinis institutione obseruatum, prout referunt Ioannes Maior a & Nauarrus.

a Maior in 4. d. 18. q. 6. Na. in c. placuit. in 1. tom. & nu. 118.

ARTICVLVS IV.

Quis possit audire confessiones religiosorum.

RESpondeò dicendo, quòd Clemens IV. *Inhibuit vniuersis Ecclesiarum Prælatis, & aliis quibuscũque, ne confessiones fratrum Minorum præsumant eorum Prælatis inuitis audire*, prout continetur in Monumẽtis [b] ordinum, in quibus [c] idem habetur, quoad Carmelitas, & idipsum quoad fratres Prædicatores in eisdem [d] continetur. Et rectè quidem: nam secundùm ius cõmune nullus sacerdos, neque sæcularis, neque regularis, potest audire confessiones fratrum, nisi à Prælatis ipsorum fratrum habeat iurisdictionem: sicut nemo potest audire confessiones fidelium alicuius Episcopatus, nisi ab Episcopo, aut a Papa iurisdictionem super ipsos fideles habeat actualem, prout cum multis resoluit Nauarrus [e]. Vnde approbati etiam ab Episcopis, licèt possint audire confessiones presbyterorum sæcularium, non tamẽ possunt audire cõfessiones fratrum, cùm ipsi à Prælatis dictorum fratrum minimè iurisdictionem habeant. Ex quibus infert Nauarrus [f], & communiter scribentes, quòd ad audiendas cõfessiones fratrum solùm sufficit approbatio suorum Prælatorum cũ iurisdictionis cõcessione. Nam licèt in Concilio Tridentino [g] definiatur, quòd quamuis presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant, nullum etiam regularem posse confessiones sæcularium, etiã sacerdotum audire, nisi ab Episcopis approbationem obtineat: hoc tamen decretum minimè habet locum in cõfessariis religiosorum, quia ipsis possunt confiteri, etiamsi ab Episcopis non sint approbati: sicut antiquitus ante Concilium fieri solebat. Et à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus inuenitur expressum. Cõcilium autem expressè loquitur de sacerdotibus sæcularibus, qui regulariter sunt distractiores, & negligẽtiores in hoc. Quæ ratio nõ militat in religiosis, qui regulariter sunt circumspectiores & diligentiores in eo. Et ita cessant verba, & ratio diffinitionis Concilij in religiosis, qua sola cessante, ipsa quoque cessat, iuxta ea, quæ in iure notantur, etiamsi verba non cessarent, quæ tamen in hoc casu cessant.

b In monum. ord. in 1. imp. fo. 58. & in 2. fo. 42. concess. 338.
c In 2. imp fo. 188. conc. 75.
d In 2. imp. fo. 258. conc. 563.
e Na. in Man. c. 4. n. 1.
f Nau. vbi su.
g Conc. Trid. sess. 23. c. 15.

Aduertendum tamen, quòd non possunt, cõfiteri religiosi itinerantes aliis religiosis sui ordinis: nisi à suis Prælatis licentiam habuerint ad audiendas confessiones fratrum. Licèt enim ante Cõcilium sacerdotes sæculares poterant eligere cõfessorem quemlibet sacerdotem simplicem: tamen ante Concilium sacerdotes regulares minimè poterãt eligere sacerdotem religiosum simplicem, sed tãtùm à suis Prælatis approbatum. Et hæc cõsuetudo semper in religionibus bene ordinatis viguit, à qua non est recedendum. Vnde Gregor. XIII. declarat pro religiosis Societatis Iesu [h], *Non esse, neque fore vnquam mẽtis suæ, aut Sedis Apostolicæ, vt personæ Societatis absq; expressa superioris eiusdem Societatis licentia vtantur facultatibus, quæ in Iubileis Bullæ Cruciatæ, confessionalibus, aut aliis quibusuis Apostolicis indultis, quæ cõmunicantibus, aut priuatis personis, aut piis locis quomodocunque aliter hucusque concessa sunt, aut in posterum concedentur, etiamsi in aliis expressè indulgeatur, vt omnes regulares etiam Mendicantes eiusmodi facultatibus vti possint. Si quando autem vsus aliquorum ex huiusmodi facultatibus personis de dicta Societate à superioribus eiusdem Societatis concedetur, nulli earũ licere, nisi intra numerum eorum, qui ad confessiones personarum eiusdem domus, aut collegij audiendas deputati sunt confessarium eligere, nisi ratione itineris, aut alia de causa ab eisdem superioribus aliis confessariis intra, aut extra Societatem confitendi facultas ad id specialiter daretur, secus facta irrita & inania esse decreuit.*

h Habet. in comp. Societ. ti. absol. fo. 11.

Et idipsum concessum est fratribus Minoribus, & Eremitis Diui Augustini per Innocentium VIII. & Iulium II. prout in Compendio Mendicantium [i] continetur. Et in Compendio [k] ordinis sancti Bernardi Cistertiensis ordinis Hispaniæ dicitur, *Vnusquisque monachus confiteri debet suo Prælato, vel aliis de eius licẽtia, aut designato confessori qui cõuentualis dicitur, quod ab antiquo ita huic ordini indultum fuit, vt in eius priuilegiis patet, & concedit Gregorius XI. congregationi montis Oliueti.* Et additur in eodem compẽdio, *Si quis ergo Monachus, vel Monialis, quodcunque confessionale impetraret, aut eo absque superioris licentia vti præsumpserit, eo ipso impetratis caret, ac pœnis constitutionum & diffinitionum, inhabilitatis, scilicet, & suspẽsionis subiicitur, à quibus à nullo alio quàm à Summo Pontifice dispensari potest.* Prout cõcedit Clemẽs VII. cõgregationi S. Georgij de Algala. Et aduertendum, quòd Prælati instituentes confessores solùm pro fratribus religiosis non constituunt, per consequens eos pro confitendis eiusdem ordinis monialibus, nec ipsi ad eas absoluendas, recipiunt ab eis iurisdictionem.

i In cõp. Med. ti. confessiones, & confessores. §. 6. & 7.
k Comp. Cisterien. tit. cõfessores. & cõfessional. §. 3. & 4.

ARTICVLVS V.

Vtrùm religiosi itinerantes possint quibuscunque cõfessariis religiosis, aut sæcularibus confiteri.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus IV. *Concessit Prælatis ordinis Prædicatorum Religionum Castellæ, & Legionis reformatis, quòd possint concedere fratribus suis, vt dum itinerauerint, vel fuerint extra conuentus suos, duntaxat valeant confiteri quibuscunque Sacerdotibus regularibus, vel sæcularibus, & quòd similiter possint facere ipsi Prælati.* Ita habetur in Monumentis ordinum, & in compendio ordinis Cistertii idipsum refertur ab Innocentio VIII. fuisse concessum. Sed dubium est, vtrùm data licentia à Prælatis ipsis fratribus itinerãtibus ad eligendum extra ordinem quemcunque confessorem regularem, possint ipsi fratres eligere confessorem tantùm religiosorum, & nõ sæcularium? Ad quod respondeo, quòd possunt eligere confessorem religiosorum; licentia enim Prælatorum secundùm ius commune debet regularis, secundùm quod religiosi non astringuntur confiteri approbatis ab Episcopis. Dubium etiam est, an data dicta generali licentia possint dicti fratres virtute eius absolui à reseruatis à quocunque confessario regulari, siue sæculari. Et videtur quòd non; cùm in generali concessione, non veniant ea, quæ specialiter, si peterentur, non essent concedenda, prout dicunt in iure [l]. Quod confirmatur: nam literis Apostolicis, prout refert Corduba [m], cautum est in ordine Minorum, ne absolutio reseruatorum confessariis

l c. a. fin de procurator.
m Cor. sup. regul. Francis. c. 7. q. 3 pa. 148.

extra ordinem committatur. Et ita ordinauit Bonifacius VIII. prout continetur in capite sexto ordinationum generalium Barcelonarum fratrũ Minorũ. Et idem prohibuit Clemẽs IIII. In Mari enim magno, *Inhibuit vniuersis fratribus ordinis Minorum, ne aliquis eorum (excepto necessitatis vrgente articulo) aliis quàm Prælatis suis peccata sua confiteri præsumant, vel aliis eiusdem ordinis sacerdotibus, nisi secundùm regulam, & ipsius ordinis statuta.* Ita habetur in Monumentis [a] ordinũ. In quibus [b] idem habetur, quoad Carmelitas, & quoad fratres prædicatores idipsum in eisdem [c] continetur. Neque vllus, vt credo, est Prælatus, qui concedat autoritatem ad reseruata, præsertim clericis sęcularibus. Et consuetudo bona & recepta ab omnibus, vim habet legis, cũ ipsam approbat Prælatus tacitè, aut expresse, prout tradunt Sotus [d], & Medina. Et hæc consuetudo optima est, & necessaria, siquidem est de rebus honestis, & necessariis decori religionis: non enim peccata grauia conuenit aliis extra ordinem propalare.

a In 1. impr. fo. 18. & in 2. fol. 142. conc. 339.
b In 2. impre. fol. 186. concess. 475.
c In 1. impr. fo. 238. concess. 563.
d Soto li. 1. de iusti. qu. 7. ar. 2. Medi. 1. 2. q. 97. ar. 7.

Neque prædictis obstat, quòd dicti fratres itinerãtes sint sacerdotes, & necessariò debeant celebrare, & per consequens ante celebrationem debeant præmittere confessiones suorum peccatorum, iuxta definita in Concilio [e] Tridentino. Et sic præsumere debemus in dicta generali licentia fuisse concessam facultatem pro casibus in religione reseruatis, ne contra diffinitionem Concilij talis religiosus ad celebrandum, aut communicandum accederet. Nam huic obiectioni respondetur, quòd quando Religiosus se inuenerit extra monasterium, sine licentia sui Prælati, vt absoluatur à quocũque à reseruatis, & sine scandalo, non potest non celebrare, aut communicare, bene potest accedere ad celebrationem, aut communionem sine confessione cum sola cõtritione, prout tenet Angles [f]; Concilium enim Tridentinum licèt definiat, ante dictum accessum, confessionem sacramentalem esse præmittendam, addit tamen, modò non desit illi copia confessoris dicens, quòd si sine necessitate vrgente sacerdos absque præuia confessione celebrauerit: post celebrationem tamen, quàm primùm confiteatur necesse est. Et in hoc casu deest copia confessoris iustè à superioribus negata, ne peccata grauia extra religionem reuelentur.

e Sess. 13. ca. 7.
f Angles in florib. 4. in qu. de confessione. art. 8. difficul. 2. dub. 4. pa. 9.

Neque his obstat indultum Innocentij VII. Prædicatoribus concessum relatum à Collectore [g] compendij Cistertij, vbi dicitur, *Monachos extra monasterium ordinis existentes de licentia superiorum cuicunque regulari, seu sæculari sacerdoti confiteri posse, cum eo casu à quocunque crimine quomodocunque reseruato, sicut confessores ordinis eos absoluere, & cum eisdem dispensare possunt.* Nam respondetur, quòd hæc obiectio facit pro mea sententia. Quia enim in licentia generali concessa à Prælatis fratribus itinerantibus, aut extra monasteria existentibus non censetur concessa eisdem facultas, vt possint absolui extra ordinem, præsertim à presbytero sęculari à casibus reseruatis. Ideo Innocentius VIII. concessit, vt tales confessores à quocumque casu reseruato possint ipsos religiosos absoluere, & quòd Prælati possent dare licentiam non obstantibus quibuscunque literis Apostolicis, vt extra ordinem possint ab eisdem absolui.

g In comp. Cistertij. vbi s. 5. 5.

Aduertendum etiam Syluestrum tenere esse necessariam licẽtiam expressam ipsorum Prelatorum, vt fratres extra ordinem possint confiteri, & nõ sufficere præsumptam, prout colligitur ex Cõcilio Lateranensi diffiniente, quòd, vt aliquis confiteatur cum eo, qui secundùm ius, & consuetudinem toleratam non est suus legitimus confessor, quia super eum non habet iurisdictionem, necessarium est, quòd priusquam ipsi confiteatur, licentiam ad id à suo Prælato obtineat. Ita refert Angles [h], qui tenet contrariam opinionem, scilicet, quòd sufficit præsumpta licentia. Et ego inuenio ipsum Syluestrum [i] hanc ipsam tenere opinionem, quam libenter amplector in fratribus itinerantibus, & in extra monasterium existentibus, qui obliuione naturali licentiam à suis Prælatis non petierunt.

h Angles vbi sup.
i Sylu. ti. confessor. 1. n. 6. ver. 8. si sacerdos.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm confessores regulares possint semel in vita, & in articulo mortis absoluere plenariè fratres.

Respondeo dicendo, quòd Sixtus IIII. *Concessit omnibus fratribus Minoribus de Obseruantia præsentibus, & futuris tam professis, quã nouitiis, qui tamen habent propositum profitendi, necnon sororibus sanctæ Claræ, & Tertiariis vtriusque sexus, & famulis, & seruitoribus prædictorum omnium, & cuilibet eorum, vt possit semel eligere confessorem de huiusmodi Obseruantia, qui audita eius confessione pœnitentiam salutarem iniungendo absoluat eos ab omnibus criminibus, excessibus, & censuris Ecclesiasticis, & dispenset cum eis in omnibus irregularitatibus, si quas fortè contraxerint (homicidio volũtario & mutilatione membri semper exceptis) & eis remissionem generalem, & plenariam omnium peccatorum impartiri valeat, & quòd hoc idem possit in articulo mortis.* Ita habetur in Monumentis ordinis [k], & in Supplemento.

k in 1. impr. fo. 64. & in 2. fo. 8. conc. 31. & in suppl. fo. 96. conc. 34.

Et idem Sixtus IIII. prout habetur in Monumentis ordinum [l], *Concessit omnibus & singulis Prædicatorũ & Minorum ordinum professoribus, qui tunc erat, & qui pro tempore perpetuò erunt, vt confessor idoneus eorundem ordinum, quem quilibet pro se, de sui superioris licẽtia duxerit eligendum, eorundem confessione diligenter audita pro cõmissis per eos excessibus & peccatis semel in vita in forma cõfessionalis per ipsum audita, & in mortis articulo plenariã absolutione, & peccatorũ huiusmodi remissionẽ impẽdere valeat, etiãsi ante factam eorundẽ ordinum professionẽ eos decedere cõtingat: & pro articulo mortis quicũque confessor quemlibet ordinis Mendicantium: & eorum, qui gaudẽt eis priuilegiis religiosorum in articulo mortis ab omnibus casibus, nullo excepto cum omnimoda autoritate, ac si in illo actu esset Summus Pontifex, absoluere potest, & eadem autoritate eis indulgentiam plenariam concedere.* Ita concessum est per Innocentiũ VIII. monachis congregationis [m] Casinensis ordinis sancti Benedicti, prout refertur in libro priuilegiorũ, & constitutionum eiusdem cõgregationis. Et refert etiam Collector [n] compendij ordinis Diui Hieronymi, quæ magna est concessio, propter verba in ea posita, ibi, *Ac si in illo actu esset Summus Pontifex.* Ex qua est notandum, quòd hoc indultum cõmittitur cuilibet confessori sine eo, quòd restringatur ad confessorem ordinis. Et sic ratione eius possunt in articulo mortis fratres plenariè absolui à quocunque confessore etiam sęculari, dummodo sit ab ordinario approbatus. Notandum est etiam, quòd hac concessione attenta cessant aliæ concessiones factæ per Martinum V. ordini Diui Hieronymi, quibus in articulo mortis fratres eiusdem ordinis poterant plenariè absolui à fratribus ordinis, dummodo per annum dixerint in qualibet hebdomada septem Psalmos Pœnitentiales, cum suis litaniis, & orationibus, vel qui legere nescierint, aliud opus pœnitentiæ faciant semel in septimana ad arbitrium superioris. In suprà dicta enim concessione, & in aliis à Sixto IIII. Minoribus & Prædicatoribus concessis idipsum sine limitatione ipsis

l in mon. in 1. imp. fo. 65. & 2. fo. 148. coc. 360.
m fo. 47. §. 1. & fo. 48. §. 2.
n Colle. cõpen. D. Hieron. tit. indulg. plenaria per communicationẽ. §. 7.

ipſis indulgetur. Verum eſt tamen, quòd dictæ conceſſiones ſeruiũt pro nouitiis, & ſeruitoribus. In hac enim cõceſſione Innocẽtij VIII. nulla fit mentio de nouitiis, & ſeruitoribus, ſed tantũ de religioſis. Seruiunt etiam pro donatis, & oblatis monaſteriorum ordinis, in ſynceritate tamen fidei, & vnitate ſanctæ Romanæ Eccleſiæ perſiſtentibus, prout cõceſſit Eugenius IIII. viuæ vocis oraculo Ioanni Cardinali S. Pauli ſuper hoc facto, prout refert Collector [a] Cõpendij D. Hieronymi. *Eis enim, & fratribus eiuſdem ordinis præſentibus, & futuris pro tempore exiſtẽtibus profeſſis, conuerſis, & cum propoſito profitendi nouitiis cõceſſit, vt quicunque presbyteri regulares, aut ſaculares omnium, & ſingulorum peccatorum ſuorum, criminum, & exceſſuũ, de quibus in genere, vel in ſpecie corde contriti & ore confeſſi fuerint, & in quibuſcunq; confeſſionibus recitatis, & etiã de oblitis plenariam indulgentiam, & remiſſionẽ in articulo mortis, autoritate Apoſtolica liberè, & licitè concedere valeant, & poſſint. Quòd ſi de illo reputato tũc mortis articulo, aut infirmitate, in qua eorum quilibet cõſtitutus fuerit, nõ deceſſerit, ſemper indulgẽtia prædicta intelligatur reſeruari ad verũ mortis articulũ. Et ne, quod abſit, propter huiuſmodi gratiã procliuiores ad illicita perpetrandum in poſterum reddãtur, voluit, quòd ſi ex confidentia huiuſmodi aliqua forſan illicita commiſerint, prædicta remiſſio circa ſic cõmiſſa nullatenus eis ſuffragetur. Et inſuper voluit, quòd ſinguli vnius anni hebdomadibus teneantur ad prædictam indulgentiam lucrandũ ſeptem Pſalmos cum ſuis litaniis recitare, & non ſciẽtes literas alia opera pia in ſingulis ſimiliter hebdomadibus facere. Sed cum hoc addito, quòd qui impedimento detentus in dictis vnius anni hebdomadis commodè recitare, aut pia opera facere nequiuerit, vel ſi ex inaduertentia, vel obliuione aliquid omiſerit, extunc in vna altera ſeptimana etiam alterius anni ſequẽtis, vel aliàs quàm primùm illud implere poſſit, ſatisfaciat. Tandem declarauit, quòd ſi prælibatos pſalmos, aut pia opera in toto, vel in parte quis commodè adimplere nequiuerit, aut omiſerit, tunc etiã quilibet presbyter, aut cõfeſſor huiuſmodi opera in alia pietatis commutare poſſit & valeat, prout ſaluti animarum expedire viderit.* Quæ verba poſteriora ſummè ſunt notanda. Cùm enim arbitrio confeſſoris commutatio dictorum pſalmorum cõmittatur per Eugenium IV. & per Nicolaum Francum Legatum à latere Sixti IV. Pontificatus eiuſdẽ Sixti anno ſexto, die tertia Maij, anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, autoritate Apoſtolica, prout habetur in eodem cõpendio [b], non eſt cur fatigemur in allegatione aliorũ indultorum idipſum non ita amplè concedentiũ.

Non eſt tamen ſilentio prætereunda conceſſio Nicolai V. data Pontificatus ſui anno quinto, Nonis Auguſti, prædictam Eugenij conceſſionem declarans, & amplians, prout habetur in eodem compendio [c]. *In qua conceſſit, quòd cùm aliquis fratrum, vel aliorum ſupradictorum incurrerit in dementiam, lethargiam, vel amiſerit expreſſionem loquelæ propter infirmitatem, vel aliàs antequã abſoluatur, & illi fiat plenaria remiſſio: vel quia non fuit copia cõfeſſoris cũ talis caſus ſeu ſimilis euenerit in dicto mortis articulo, quicunque presbyteri ſeculares, vel regulares eum valeãt abſoluere, & huiuſmodi omniũ peccatorum ſuorũ plenariam remiſſionem autoritate Apoſtolica poſſint & valeant, vel illis impendere. Quòd ſi talis infirmus ſuperuixerit, nihilominus dicta plenaria remiſſio quoties ſibi facta fuerit perinde valeat, ac ſi de huiuſmodi infirmitate decederet.* Quæ verba poſteriora neceſſarium fuit, vt apponerentur. Si enim non apponerentur, minimè talis indulgentia reſeruaretur ad verum mortis articulũ, cùm in præſumpto ſuũ ſortita fuerit effectum, prout contra Gerſonem tenẽt Corduba [d], & Nauarrus. Et idipſum pro articulo mortis inuenio conceſſum fratribus Benedictis, prout habetur in Compendio [e] Mendicantium.

a Compen. d. Hier. tit. indul. plen. §. 6.

b In eodem compend. vbi ſup. §. 13.

c vbi ſuprà. §. 7.

d Cordub. in quæſtionarii. de indul. q. 38. Nau. in ſumma c. a. 26. nu. 31.

e Comp. mendicant. tit. abſolu. ex. [illegible] quoad fratres. §. 11.

ARTICVLVS VII.

Quid per articulum mortis intelligatur.

RESpondeo dicendo, hunc articulum proponi vt intelligatur, quid per articulum mortis importetur in conceſſionibus in ſuperiori articulo allegatis. Et reſpondeo, quòd articulus mortis non ſolũ dicitur ille, in quo conſtitutus non euadit à morte, ſed etiam ille, in quo probabiliter timetur aut ſperatur mors à medicis, ſeu ab aliis viris cordatis, etiamſi poſtea euadat, & conualuerit, vt probant aliqua iura [f], ſic intelligenda, & reſoluunt Abbas, Baldus, Ripa, & Nauarrus. Vnde cùm hoc veriſſimũ ſit, aliena à iuris principiis videtur opinio, & ſentẽtia contraria doctiſſimi Cani [g], quem ſequuti ſunt, Soto, & Couarruuias, exiſtimantis articulum mortis ſolũ illum eſſe à quo quis non euadit. Decipiuntur tamen tantæ autoritatis viri, exiſtimantes longè differre articulũ mortis à periculo mortis, cùm verius ſit periculum mortis, prout ſonat, moralem quãdam certitudinẽ moriẽdi, idem eſſe quod articulus mortis. Et ita intelligenda eſt clauſula Bullæ Cruciatæ, ibi, *in articulo mortis, & omnia priuilegia concedentia eo tempore poteſtatem abſoluendi*, vt in ſpecie aduertunt Paludanus [h], Decius, Antoninus, Adrianus, & Sylueſter, pro quibus Antoninus Gomecius in ſua expoſitione Bullæ Cruciatæ [i] cõſiderat ſæpè apud Romanos Pontifices vnum pro alio vſurpari, vt videre eſt in ſpecie textus capituli, *eos, de ſententia excommunicationis, in Sexto*, vbi mortis articulus in principio poſitus paulò inferiùs mortis periculum nominatur. Et idem ſatis colligitur ex aliis iuris canonici decretis. Et hoc idem Doctores vtriuſque iuris exiſtimarunt, prout colligitur ex quadam gloſſa [k], vbi Felinus tenent Bartolus & Iaſon.

Neque prædictis obſtat argumentum eorum, ſcilicet, articulum ſignificare momentum, vt teſtatur canon. Nam ſatis dicitur eſſe in articulo, id eſt, in momento mortis, qui eſt in periculo aliquo eminẽte, in quo veriſimiliter mors imminet, & timetur. Et licèt non ſit certa, quia ſcilicet, euadere poteſt, verbi gratia, vt ille qui eſt in naufragio, in bello, in obſidione aliqua latronum, hoſtiúmve, in febre aliqua acuta, ſeu in graui infirmitate conſtitutus, & in muliere iam iam paritura, prout tenet Abbas [l], aut ab extrinſeco, vt in mortis ſupplicio. In his enim caſibus in momento poteſt fieri mors certa, & ita receptum eſt in praxi. Alioquin ſequeretur abſurdum, ſi expectanda eſſet mortis certitudo, quòd infirmus, ſcilicet, amitteret loquelam, vel incideret in phreneſim, vel amentiam, quo tempore neque confeſſio fuiſſet facta, neque abſolutio ſacramentalis eſſet firma, iuxta tradita ab Abulenſe [m], & ab eiſdem Cano, & Soto. Et iuxta hæc ſunt intelligenda reſoluta à Quintiliano Mandoſio.

f c. eos. 12. de ſent. excom. in 6. quod de eis eodem ti. Abbas nu. 3. Baldus nu. 4. in c. paſtor. §. præterea. de off. or. Rip. de peſt. priu. 10. Nau. in ſum. de pœnit. d. 5. n. 29. & in Manu. c. 2. nu. 8. & c. 26. nu. 26. & 27.

g Can. de pœnis. 5. p. p. 144. Sot. in 4. d. 78. q. 4. art. 4. Co. in ca. alma mater. 4 2 p. § 11. nu. 8.

h Palu. in 4. d. 27. qu. 2. in 3. caſu. Anto. 3. p. tit. 14. ca. 17 & tit. 14. c. 47. Adri. de confeſſ. nu. 134. Syl. v. confeſſ. 146.

i fol. 85. p. 2. in fine.

k ca. non dub. § ca. ea noſcitur. 13. ca. quid de iis. 26. cap. quamuis. 58. de ſent. excom. c. ſi quis ſuad. diabolo 1. q. 4. gloſſ in §. præterea. c. paſtor. de offi. ordin. verſ. præterquam. vbi Fel. corol. Bart. & Iaſon n 27. in l. 1. C. de ſacroſan. eccleſ.

l Abb. in ca. quod in te. de pœn. & remiſ.

m Abul. ſup. Matth. ca. 16. q. 59. col. vlti. Can. de pœni. 5. p. p. 128 Sot. in 4 d 18. q. 2. art. 5 col 5. Mand. de ſignat. gratiæ. ti. confeſſ. fo. 128.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm abſolutus virtute dictorum priuilegiorum in articulo mortis teneatur, ſi non decedat, peccata reſeruata iterum ſuperiori confiteri.

RESpondeo dicendo, quòd minimè tenetur ſe Prælato ſuperiori exhibere, cùm ſemel iam ſit virtute dictorum priuilegiorum abſolutus. Neque obſtat quædam Decretalis [n], vbi videtur contrariũ determinari. Nã reſpõdetur, quòd in caſu illius Decretalis iure extraordinario datur abſolutio ab eo,

n c. eos. 22. de ſent. excom. lib. 6.

qui aliàs non poterat absolui. Ideo moderamine ibi scripto illius Decretalis autoritate reducitur absolutus in excõmunicationem. Secus tamen est in nostra specie. Nam cùm in articulo mortis dicti confessores regulares habeant plenam facultatem à Papa absoluendi à quibuscũque reseruatis, semel ab eo absolutio præstita valuit, tanquam ab eo, qui pleno iure potuit absoluere, neque tenetur se iterũ exhibere superiori, etiãsi mortẽ euadat, cùm obligatio iam semel extincta ampliùs nõ reuiuiscat, prout dicitur in iure [a], & hanc opinionem tenet Paludanus [b].

a l. qui suas. §. area. ff solut. ma. c. a quaris. & ibi glos. vers. contra haret. de consecr. d. 4.
b Palud. in 4. d. 1. q. 1. arti. 2. conc. 3.

ARTICVLVS IX.

Quis ordo debeat seruari in plenaria absolutione in articulo mortis.

RESpondeo dicẽdo, quòd necessarium est, quòd dicta absolutio à confessore concedatur. Si enim ipsam non concesserit, minimè indulgentiam lucrabitur. Ita affirmat Collector [c] priuilegiorum ordinum Mendicantium. Vbi ait, quòd fratres Minores, & alij Mendicantes in concionibus possunt concedere auditoribus tot annos, & dies indulgentiarum, quibus eam indulgentiam minimè concedentibus nõ lucrabitur. Secundò dico, quòd hæc indulgentia non debet cõcedi antequam probabiliter videatur infirmum esse in extremis, sed eo temporis momento debet concedi, quo moraliter credatur ipsum ad minus mortaliter nõ peccaturum. Si enim ante hoc tempus concedatur, potest contingere, vt ipsa indulgẽtia ei non prosit ad pœnas peccatorum postea commissorum exoluendas, & alia satisfactione indigebit, quam fortè in tam breui tẽmporis momento non poterit applicare, & sic in Purgatorio luet pœnas. Verum est tamen quòd confessores in hoc non debent esse nimis circunspecti, & soliciti. Potest enim mors ita repentinè & casu obuenire, vt vix prædicta indulgentia concedi possit.

c Collect. in cõp. ti. indulg. in fine materia. in 2. notabili. p. g. 29.

Aduertant confessores, quibus verbis indulgentiam concedant. Licèt enim in aliquibus confessionalibus proponatur forma absolutionis plenariæ à culpa, & pœna, & proponatur etiam forma absolutionis ab omni casu etiam pertinentę ad Papam cõcessæ fratribus in agone existentibus autoritate priuilegiorum ordinis: his tamen formis absolutionis minimè coarctantur confessores, prout affirmant Nauarrus [d] & Corduba. Verum est tamen, quòd securius est vti dictis formis. Tum, quia aliqui ignorãtes confessores concedentes prædictam indulgentiam, aliqua adhibebant contra tenorem concessionum, dicẽtes pœnitẽti in absolutione, *De quibus corde contritus, & ore confessus fueris.* Adhibebãt etiam alia verba videlicet, *Præter ea quæ cum confidentia indultorum tuorũ cõmisisti.* Quę verba, prout affirmat Syluest. [e] contra mentem suæ Sanctitatis apponebãtur. Sed quia formæ appositæ non ea breuitate nituntur, qua commodè vti possit, securissimum est, quòd pœnitens petat, vt absoluatur virtute suorum priuilegiorum, secundùm suæ Sanctitatis intentionem. Qua petitione proposita dicat confessor, *Auctoritate Apostolica absoluo te ab omnibus peccatis tuis, in quantum possum auctoritate Apostolica mihi commissa; & restituo te sacramentis matris Ecclesiæ, & concedo tibi indulgentiã plenariam, quam tibi concessam à Domino Papa, si fortè non morieris, auctoritate Apostolica reseruo pro vltimo mortis articulo tuo, In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti Amen.*

d Nau. in lib. 10. notab. 30. n. 6. item in c. 26. n. 3. Cor. de indulgen. q. 38.
e Sylu. ti. indul. q. 10 p. 5.

* * *

ARTICVLVS X.

Vtrùm in aliquibus festiuitatibus possit fratribus indulgentia plenaria concedi.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus IIII. *Concessit, quòd fratres seu monachi Carthusiẽses possint eligere confessorẽ idoneum dicti ordinis solummodo, qui eos semel in anno in festiuitate Natiuitatis beatæ Mariæ Virginis ab omnibus, & singulis peccatis suis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis plenariè absoluere valeat in perpetuũ.* Ita habetur in compendio [f] Mendicantium. Item Leo X. concessit *Licentiam ac facultatem omnibus Monialibus sanctæ Claræ & ancillis beatæ Virginis, vt quater in anno possint se à suis superioribus, siue confessoribus, aut alijs fratribus de ordine fratrum Minorum deputatis facere absolui ab omnibus peccatis suis, qualitercunque commissis, ac similiter absolui, vel potius dispensari ab omnibus ac singulis votis exceptis substantialibus emissis in earũ professione, quæ solet fœminea leuitate pro qualibet minima necessitate emitti. Ita tamen quòd nulli ipsarum hæc gratia suffragetur, si confisæ de ipsa aliquid attentarent committere, quod oculos diuinæ maiestatis earum violando professionẽ offenderet. Et insuper placuit suæ Sanctitati de benignitate Apostolica pietatis concedere facultatem earum confessoribus de licentia Prælatorum earũ audientibus, quòd ea plenitudine eas absoluant, & illis statum innocẽtiæ restituant, quæ Sanctitas sua faceret si ipsamet in confessione auscultaret peccata. Et quòd postbac autoritate Apostolica omnibus & singulis sanctam benedictionem impartiantur nomine Sãctitatis suæ.* Ita habetur in Supplemento [g]. Et idem Leo X. *Cõcessit prædictis monialibus S. Claræ sub cura fratrum Minorum Obseruantiæ existentibus, vt in omnibus solẽnitatibus Domini Sabbaoth, & Virginis Mariæ, ac omniũ Sanctorum, & sancti Patris nostri Francisci, & S. Claræ possint cõfessores earum in absolutionibus suarum confessionum eas plenariè absoluere & pœnitentiam salutarem iniũgere.* Ita habetur in Supplemento ordinis [h].

f Compend. mend. ti. absolut. extraordinaria quoad fratres in 2. impres. §. 12.
g In suppl. fol. 93. conc. 290.
h fol. 42. concess. 132.

Et idem Leo X. *Concessit ancillis & sororibus ordinis B. Mariæ Virginis sub regimine fratrum Minorum Obseruantiæ existentibus, vt in omnibus solemnitatibus Domini Sabbaoth, & beatæ Mariæ Virginis & Petri & Pauli, & S. Francisci omniumq; Sanctorum, atque per totam maiorẽ hebdomadam confessores earum quicunque fuerint, siue ordinariè à Prælatis deputati, siue aliter (dummodo eas audiãt de consensu suorum Prælatorũ) possint in absolutionibus earum à peccatis suis eas plenariè absoluere, ac pœnitentiam salutarem iniungere. Quo verò ad fratres, prius suorum superiorum & eorum curam gerẽtium licentia & assensu habitis.* Ita habetur in eodem Supplemento [i].

i fol. 43. concess. 137.

Et idem Leo X. finaliter, *Concessit fratribus Minoribus regularis Obseruantiæ, quòd semel in qualibet anno vltra alias indulgentias, quas à Sede Apostolica habent, possint plenariè absolui, & indulgentiam plenariam consequi in festo sanctæ Catharinæ Virginis & Martyris.* Ita habetur in eodem Supplemento [k].

k fol. 49. concess. 199.

Ex his omnibus cõcessionibus colligitur summariè, quòd fratres Minores & Moniales S. Claræ ac Tertij ordinis sub obediẽtia fratrum Minorum degentes, possunt absolui ab omnibus peccatis, & cẽsuris plenariè semel in vita, & in articulo mortis, itẽ quater in anno diebus, quibus maluerint, & in festis Domini Sabbaoth, & beatę Virginis Marię, omniũque Sanctorũ, & Apostolorũ Petri & Pauli, ac sãcti Frãcisci, sãctę Claræ, sanctę Catharinę, & per totam maiorẽ hebdomadam, de cõsensu tamen suorũ Prælatorum.

Circa quod est notandum, quòd alij Religiosi Mendicantes, & alij suorum priuilegiorum communicantes, possunt similiter his absolutionibus absolui,

ui, prærerquam in absolutionibus beati Patris nostri Francisci, & sanctæ Claræ. Loco tamen istarum duarum absolutionum possunt dicti Religiosi absolui in diebus festiuitatum suorum Patronorum. Verbi gratia, fratres Prædicatores possunt absolui plenariè in die sancti Dominici, & sanctę Catharinæ de Senis. Et fratres Augustinienses possunt absolui in diebus Diui Augustini, & sanctæ Monicæ. Quod enim pro nostris festiuitatibus nobis cõcessum est, illis pro suis est etiam indultum, prout suprà allegãdo concessionem quandam Iulij II. diximus in quæstione de communicatione priuilegiorum.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm religiosi possint frui absolutionibus plenariis à Leone X. concessis sine licentia suorum Prælatorum.

Respondeo dicendo, quòd Collector [a] priuilegiorum Mendicantium tenet nonnullos fratres decipi, credendo quòd possint eis vti absque licentia suorum superiorum. Pro cuius rei intelligentia est aduertendum, quòd in omnibus ipsis, vltima duntaxat excepta, quæ est pro die sãctæ Catharinæ Virginis & Martyris, semper positum est à summo Pontifice, quòd solùm possint fratres & Moniales sic plenariè absolui à Prælatis suis, vel à confessoribus per eos deputatis, seu de licentia eorundem. Sed ad omnem ambiguitatem circa hoc tollendam, quòd, scilicet, absque licentia superiorum, & non quorumcunque, sed saltem Prouincialium, non potest quis præfatis absolutionibus plenariis gaudere, quoad casus reseruatos, notanda est ac menti comendanda quædam clausula in tabula congregationis generalis ordinis Minorum de Obseruantia Burdegalensis polita tenoris subsequentis.

Vt fratribus iuxta regulæ puritatem maior recipiendi sacramentum pœnitentiæ tribuatur occasio, Reuerendissimus Pater Minister generalis, tam quoad fratres, quàm quoad Moniales, reuocat omnes gratias, facultates, confessionalia, & indulgentias, & quaslibet literas sub quacunque verborũ forma, etiam à Sede Apostolica concessas, siue vigore Bullæ Cruciatæ, vel fabricæ sancti Petri de Vrbe, aut quorumlibet confraternitatem in quantum sunt in præiudicium casuum ministris reseruatorum, declarando, esse contra sanctissimi Domini Papæ volũtatem, tam fratres quàm sorores vti præfatis gratiis quoad confessiones faciẽdas de casibus prædictis, aut contra instituta ordinis, aut prouincialium Ministrorũ quouis modo fit, etiam irritum esse, & inane quidquid aliàs fuerit attẽtatum, & hoc vigore cuiusdam Breuis præmissorum declaratorij ab Alexandro Papa olim concessi, & Breuis specialis Leonis X. Reuerendissimo patri Ministro generali missi, & in hoc capitulo publicati.

Circa prædictam opinionem Collectoris aduertit Corduba [b], quòd quoad lucrandum indulgẽtias, & similiter quoad absolutiones à censuris, secũdùm quod conceditur in ipsis priuilegiis, saltem in foro conscientiæ, bene possunt fratres vti præfatis concessionibus sine licentia suorum Prælatorum, non autem quoad absolutionẽ à casibus reseruatis Prouincialibus in ordine Minorum: quia sic declarauit Reuerendissimus pater frater Franciscus de Angelis Minister generalis in Capitulo prouinciali prouinciæ Castellæ Toleti celebrato anno Domini 1524. præsente ipso patre Corduba: dicens, quòd sic erant intelligendæ concessiones præfatę. Quod confirmatur ex quadam concessione Leonis X. de qua in Supplemento ordinis. In qua Leo X. *Prohibuit, & declarauit, quòd nullus fratrum Minorum regularis Obseruantiæ possit accipere Bullas Cruciatæ, seu alias indulgentias generales concessas, aut concedendas, vt possit vti gratiis ibi contentis (vtpote contra regularia ordinis instituta, confiteri quibuscunque sacerdotibus, & absolui à casibus reseruatis, & in diebus ieiuniorum manducare lacticinia, & facere alia, quæ non decet religiosos tam arctæ, & strictæ professionis) nisi solùm ob aliquam necessitatem particularem, pro qua prædictæ Obseruantiæ autoritas non esset concessa. Et tunc examinata huiusmodi necessitate à Generali, vel Prouincialibus, aut Custodibus ac de eorũ expressa licentia, & in scriptis habita.* Qui Leo X. postea, *Prohibuit, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, ne fratres prædicti, aut moniales sanctæ Claræ, seu tertiæ regulæ vtatur vllo modo gratiis, indulgentiis, libertatibus, immunitatibus Bullarũ Cruciatæ, seu aliarum consimilium, quouis quæsito colore, contra obediẽtiam ordinis, & absque speciali licentia suorum superiorum.* Ita continetur in eodem Supplemento [c].

Confirmatur item: quia Gregorius XIII in literis Apostolicis, prout refertur in Compendio [d] Societatis, *Declarauit non esse neque fore vnquam mentis suæ, aut Sedis Apostolicæ, vt personæ Societatis absque expressa superioris eiusdem Societatis licentia vtantur facultatibus, quæ in Iubileis, Bullis Cruciatæ confessionalibus, aut aliis quibusuis Apostolicis indultis, quæ communitatibus, aut priuatis personis, aut piis locis quomodocunque aliter hucusque concessa sunt aut in posterum concedentur, etiamsi in illis expressè indulgeatur, vt omnes regulares, etiam Mendicantes, eiusmodi facultatibus vti possint.* Et Sixtus IIII. anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo secundo, Pontificatus sui anno duodecimo, Kalendis Februarij idipsum concessit ordini D. Hieronymi, vt in eius compendio [e] continetur. Quarum aliqua licèt hodie in religionibus aliquibus non seruentur, propter suspentionem Bullarum Cruciatæ, nostram tamen sententiam maximè confirmant.

ARTICVLVS XII.

An virtute dictarum concessionum Leonis X. possint confessores absoluere fratres à censuris & irregularitatibus, & à casibus Papæ reseruatis.

Respondeo dicendo, quòd virtute primæ concessionis Leonis X. quatuor absolutiones plenarias concedentis, non possum mihi persuadere ipsos confessores à casibus Papæ reseruatis, & per consequens ab excommunicationibus ipsi reseruatis non posse absoluere Religiosos, cùm in ea indulgeatur, quòd ea plenitudine eos possint absoluere, & illi statui innocentiæ restituere, qua Sanctitas sua faceret, si ipsemet in concessione auscultaret peccata. Quæ verba maximam habent emphasim, & efficaciam tantam, vt auderem dicere, virtute dictarum absolutionum religiosos contritos, & debitè confessos non solùm liberari ab omni culpa, sed etiam ab omni pœna pro peccatis debita. Hoc enim significat status innocentiæ, cui per absolutiones ipsi restituuntur. Quantum verò ad absolutiones aliarum festiuitatum, præter absolutionem in die sanctæ Catharinæ Virginis, & Martyris, nolo præcipitare sententiam, dicendo virtute earum indulgentiam pœnarum plenariã ipsos absolutos cõsequi posse, cùm in his dicatur, quod imponatur ipsis pœnitẽtia salutaris, quæ verba aliqualiter denotant indulgentiam plenariam omnium peccatorum in ipsis minimè cõcedi. Quantum verò ad absolutionem, & dispensationẽ irregularitatis, in ea sentẽtia sum, saluo semper iudicio alterius melius sentientis, quòd virtute dictarum concessionum minimè possunt confessores dispen-

[a] Collect. in comp. tit. absolutio extraor. circa fratres. nota fin.

[b] Cordub. in addi. ad compendium vbi suprà.

[c] Suppl. fo. 48. conce. 144.

[d] Compen. societatis tit. absolu. §. 11.

[e] Compen. D. Hiero. tit. confessionale. §. 1.

dispensare in irregularitatibus, cùm in eis nulla fiat mentio de absolutione, & dispensatione, & censuris & sit opinio doctissimorum virorum, quòd, etiamsi concedatur absolutio, & dispensatio à censuris in aliquibus Bullis, aut priuilegiis, non censetur concessa dispensatio ab irregularitate, contracta ratione alicuius peccati, cùm irregularitas non sit censura, prout tenet Gambarus [a], Soto, Nauarrus & Henriquez, quos sequitur doctissimus Sahagũ. Quam opinionem ego modò sequor, & in nostra confessorum summa secutus sum, videns Sũmos Pontifices in Iubileis, quæ modò cõceduntur, declarare, non esse suę intentionis, quòd confessores virtute ipsorum in irregularitate procedente ex delicto occulto dispensẽt. Quod expressiùs præcipit sanctissimus dominus noster Clemens VIII. in Iubileo, quod publicare fecit, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo septimo. Et hoc est tenendum, licèt nouissimè Gutierrez in noua impressione Canonicarum quæstionum, in sua antiqua persistẽs opinione contrarium dixerit, respondens ad argumentum suprapositum, scilicet, quòd irregularitas, quæ nascitur ex delicto occulto, verbi gratia, quando aliquis excommunicatus, suspensus, vel interdictus celebrat, est effectus censuræ, quoniam à censura originem suam ducit. Quæ responsio mihi non placet tanti viri autoritate semper salua. Licèt enim à censura originem trahat irregularitas, tamen non est censura, prout tradunt Ioannes [b] Andreas, & Panormitanus, & communiter Doctores. Aduerte tamẽ, quòd, licèt dicti fratres virtute dictorum priuilegiorum non possint dispensare in irregularitatibus; attentis tamen aliis possunt dispensare, prout articulo sequẽti disputabimus.

a Gamb. lib. 10. num. 415. Sotus lib. 5. de iusti. q. 1. ar. 4. col. 4. Nauar. c. 27. nu. 174. & nu. 134. & consi. 606. 2. co. Henriq. li. 7. de indul. c. 13 nu. 6. Sahagun. in c. at si clerici. §. de adul. n. 122. de iudicus.

b Ioan. Andr. & Panor. in c. 1. de clerico excom. minist.

ARTICVLVS XIII.

Vtrùm possint confessores dispensare cum fratribus in irregularitatibus.

Respondeo dicendo, *Confessores per suos Prælatos deputatos, & pro tempore deputandos, posse semel in vita dispensare super quibuscunque irregularitatibus & inhabilitatibus quouis modo cõtractis in omnibus, & singulis, etiã Sedi Apostolicæ specialiter & expressè reseruatis (bigamia, homicidij voluntarij, mutilationis membri casibus duntaxat exceptis) semel dispensare, ac eos habilitare, vt non promoti ad omnes sacros ordines, & Missarum celebrationem promoueri possint, & ipsi promoti in eisdem ministrare valeant, & quòd ad quascunque dignitates, administrationes, & officia ordinum (etiamsi curam habeant animarum) recipi, illisq; præfici, & assumi Apostolica autoritate valeant & possint. Et voluit Eugenius IV. quòd si prædictas censuras vel earum aliquam ignoranter, vel inaduertenter incurrere contigerit, à talibus Prælati & confessores prædicti quoties opus fuerit, & opportunum, absoluere, ac super irregularitate, vel irregularitatibus ex talibus censuris postea celebrando, vel prædicando, vel diuinis se immiscendo, vel aliàs contracta, vel contractis, quoties opus fuerit, vt similiter dispensare autoritate prædicta valeant.* Ita habetur in monumentis [c] ordinum.

c In 1. impr fo. 61. & in 2 fol. 64. concess. 85.

Circa quam concessionem primò est notandum, quòd videtur sibimet ipsi contrariari. Primò enim generaliter concedit, quòd prædicti cõfessores possint dispensare in quibuscunque irregularitatibus, & inhabilitatibus quouis modo contractis. Et in fine dicit, quòd possint dispensare in irregularitatibus ortis propter censuras ignoranter, vel inaduertenter incursas. Quæ modificatio non consonat, neque congruit cum generalitate prædictorum verborum, ibi, *Quouis modo contractis.* Quæ verba denotant habere supradictos confessores autoritatem ad dispensandum in omnibus irregularitatibus (exceptis tribus ibi appositis) etiamsi à censuris inaduertenter & temerariè contractis originẽtur. At huic difficultati respondeo, quòd Eugenius III. concessit, vt semel in vita possint confessores dispensare in omni irregularitate (exceptis illis tribus) quouis modo contracta. At in fine amplians suam concessionem ait, quòd non semel in vita, sed quoties opus fuerit, possit dispensare in irregularitatibus tantùm originem trahentibus à censuris ignoranter, vel inaduertenter contractis.

Secundò est notandum, quòd licèt Eugenius IV. supradictam concessionem fecerit fratribus Minoribus de Obseruantia prouinciarum Regni Castellæ, postea tamen Pius II. eam concessionem ad totam familiam extendit, prout patet ex dictis in hoc primo Tomo in quæstione de communicatione priuilegiorum.

Tertiò est notandum, quòd ad gaudendum supradicta cõcessione voluit Dominus Papa, *Quòd singuli prædictorum, qui sufficiẽtis literaturæ fuerint per vnum annum à tempore, quo concessione huiusmodi gaudere voluerint singulis septimanis (impedimento cessante legitimo) semel septem Psalmos Pœnitẽtiales cum litania recitent, siue legant: alij vero non sufficienter literati alias orationes iuxta confessorum suorum arbitrium, prout animarũ suarum saluti visum fuerit, dicere teneãtur. Et quòd si fortè impedimento detenti in dictis anno, & septimanis, orationes prædictas commodè dicere non potuerint, vel ex inaduertentia, aut obliuione omiserint, extunc alta septimana sequentis anni supplere teneantur.* Ita habetur in Monumentis [d] ordinum.

d In 1. impr. fo. 62. & in 2. fol. 65. concess. 86.

Aduertendum tamen, quòd idem Eugenius IV. Pontificatus sui anno decimo tertio, decimo quinto kalendas Nouembris, *Confessoribus deputatis, vel deputandis in monasterio sanctæ Mariæ de Guadalupe concessit, vt possint autoritate Apostolica dispensare cum fratribus professis, conuersis, nouitiis, perpetuò oblatis, & donatis super quibuscunque irregularitatibus eo modo quo concessum est suprà ab eodem Eugenio IV. confessoribus Minorum, vt scilicet semel in vita possint dispensare in omnibus irregularitatibus quocunque modo contractis, exceptis tribus, & possint etiam dispensare quoties opus fuerit, in omnibus irregularitatibus & censuris inaduertenter & ignoranter incursis.* Prout affertur in Cõpẽdio Diui Hieronymi. Qui Eugenius IV. in ea facultate non posuit onus dicendi dictas litanias. Et sic per communicationem confessores ordinum Mendicantiũ habent id ipsum priuilegium. Licèt enim tantùm confessoribus sanctę Marię de Guadalupe pro fratribus eiusdem monasterij fuerit primò concessum; postea tamen per Pium IV. & Pium V. fuit ad omnia ordinis monasteria deriuatum: cùm ad petitionem inuictissimi Regis Philippi II. omnia priuilegia vni monasterio dicti ordinis concessa ad omnia alia eiusdem ordinis per dictos Summos Pontifices fuerint extensa, secundùm ea, quæ latè diximus in hoc primo Tomo de communicatione priuilegiorum. Vnde cùm sit priuilegium totius ordinis, aliis ordinibus habentibus participationem suorum priuilegiorum communicatur.

Aduertendum insuper, quòd confessores ordinis Minorum de Obseruantia possunt in articulo mortis dispensare cum fratribus in omnibus irregularitatibus, si quas fortè contraxerint, exceptis tribus primò oppositis, prout concessit Sixtus IIII. & habetur in Monumentis [e], & in Supplemento. Sed omnes istæ cõcessiones suas limitationes habent, & onera: ideo oportet, vt ad aliam ampliorem deueniamus. Et sic dico, *Quòd per priuilegium sancti Hieronymi in Hispania potest quilibet Mendicantiũ semel in vita dispensare in foro* conscien

e In Monument. in 1. impres. fol. concess. in Suppl. concess.

conscientia à confessario per superiorem deputato super irregularitate quacunque occasione contracta. Et ait Collector Compendij Societatis [a], quòd ita habetur in libro priuilegiorum dicti ordinis, titulo duodecimo, folio trigesimo sexto. Circa quam concessionem aduertit dictus Collector, quòd communicatur omnibus superioribus, & aliis cõfessariis, quibus ipsi eam commiserint, præterquam in bigamia, in morte, in membrorum obtrũcatione, & enormi sanguinis effusione: quæ Præposito generali reseruantur. Et loquitur Collector secundùm Societatis constitutiones, & literas Apostolicas, quibus vsum priuilegiorũ potest Generalis limitare. At in aliis Religionibus, vbi Generales dicta concessione minimè vtuntur, quilibet confessarius, per superiorem deputatus, potest in his dispensare in foro conscientiæ. Verum tamen est, quòd non debent Prælati hoc committere, nisi viris doctis & circumspectis.

a Compen. Societ. ti. dispen. §. 6.

Aduertit deinde, quòd per Concilium Tridentinum [b] videtur sublata facultas confessariis dispensandi in irregularitate prouenięte ex homicidio voluntario, sed videtur quòd possumus in foro cõsciẽtiæ vti hoc modo, cùm in foro conscientiæ sint nostra priuilegia contraria Concilio Tridentino, iam à Pio V. reualidata. Sed ego puto huic priuilegio non derogari per Concilium, cùm tantùm loquatur de Episcopis, quibus non committit dispensationem irregularitatis homicidij voluntarij. Nos autem hîc loquimur de Prælatis regularibus, qui erga suos subditos maiorem habent autoritatem, quàm Episcopi. Sed alia generalior suo modo est concessio, de qua in superioribus fecimus mentionem, qua Sixtus IV. *Concessit omnibus fratribus Minoribus præsentibus & futuris, tam professis, quàm nouitiis, qui tamen habent propositum profitẽdi, nec non famulis, & seruitoribus prædictorum, & monialium sanctæ Claræ, & Tertiariarum, & Tertiariis, ut quilibet eorũ possit semel eligere confessorem de eiusmodi Obseruantia, qui audita eorum confessione dispenset cũ eis in omnibus irregularitatibus, si quas fortè cõtraxerint, homicidio voluntario, & mutilatione membri semper exceptis.*

b Sess. 14. de reform. c. 7.

Circa quam concessionem aduertit Collector [c] Compendij Mendicantium, quòd licèt Sixtus IIII. non excipit in eo irregularitatem ex bigamia prouenientem, tamen pro excepta debet semper haberi: quia est grauior reliquis ad dispensandum: & quia idem Pius IV. in quodam indulto facto Prælatis ordinis Minorum ad dispensandum cum fratribus excepit bigamiam, prout habetur in eisdem ordinis Monumentis [d]. Vnde cùm Prælatis ad dispensandum cum bigamis negat facultatem, credendum est à fortiori eam confessariis in hac concessione negasse.

c Collector ti. absolu. extraordin. quoad fratres. §. 5.

d In 1. impr. fol. 61. & in 2. fol. 144. concess. 252.

QVÆSTIO LXIII.

De confessariis, quo ad facultatem dispensandi in impedimentis, & in votis, & in ipsa commutandi, in octo articulos diuisa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *Vtrùm confessores Mendicantes possint dispensare ad petitionem debiti cum incestuosis.*
2 *Vtrùm confessores Mendicantes possint dispensare cum coniugatis voto castitatis astrictis, vt possint petere debitum.*
3 *Vtrùm confessores Regulares possint in sæcularium votis dispensare.*
4 *Vtrùm confessores Regulares possint commutare vota sæcularium.*
5 *Vtrùm prædicti Regulares possint commutare iuramenta, & in ipsis dispensare.*
6 *Vtrùm confessores Regulares possint dispensare, & commutare vota Episcopis iure speciali reseruata.*
7 *Vtrùm virtute dictorum priuilegiorum possint regulares commutare, & dispensare vota pœnalia.*
8 *Vtrùm confessores Mendicantes possint aperire literas domini Papæ, & iuxta earum tenorem dispensare, vt Magistri in Theologia.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm confessores Mendicantes possint dispensare cum incestuosis ad petitionem debiti.

RESpondeo dicẽdo, quòd secũdùm ius commune, & consuetudinem dispensatio horum casuum Ordinariis reseruatur, secundùm ea, quæ tradit Nauarrus [e], at confessores Minorum regularis Obseruantiæ cum licentia suorum Prouincialium possunt dispensare cum impeditis causa copulæ carnalis mariti cum cõsanguinea vxoris intra quartum gradum, vel consanguinei mariti cum sua vxore: & hoc per declarationem quandam à Iulio II. factã concessioni Martini V. pro Benedictinis Patribus, & per aliam Pij V. viuæ vocis oraculo habitam à reuerendo patre Fratre Ioanne de Aguilera, Commissario generali Curiæ Romanæ regularis Obseruantiæ, vigesimo septimo die Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono, cuius tenor sequitur. *Possunt dicti confessarij, si sint viri docti, & iuxta formam Concilij Tridentini approbati, ex commissione Prouincialis dispensare in foro conscientiæ ad petendum debitum cum his qui consanguineum, vel cõsanguineam sui coniugis post matrimonium carnaliter cognouerunt.* Ita refertur in Compendio Societatis Iesu [f], & huius concessionis testimonium dat Veracruz [g] in speculo coniugatorum, & doctissimus Palatius.

e Nauar. in man. c. 22. nu. 64. 71. & 85.

f In comp. Societ. ti. dispẽs. §. 8.

g Veracr. in specu. art. 21. de impe. incest. in fin. Pala. in 4. d. 32. disp. 2.

Circa quod est notandum, quòd post Concilium Tridentinum hoc priuilegium non est necessarium, quando fuerit copula carnalis inter consanguineos extra secundum gradum. Quia cùm ex huiusmodi copula affinitas non contrahatur inter coniugatos, non versatur aliquod impedimentum, & per consequens possunt coniuges petere debitum absque alia dispensatione. In quam opinionem inclinat Veracruz [h] in suo speculo coniugatorum, quam sequitur nouissimè Gutierrez, & in hanc sententiam inclinat Nauarrus, & eam tenent multi Theologi, & Iurisperiti, & est longè probabilior quàm cõtraria aliquorum Theologorum, & Iurisperitorum, secundùm Petrum Ledesmium. Eandem sententiam tanquam manifestam ex decreto Concilij Tridentini sequitur, & probat Bibaldus in Candelabro aureo, dum agit de Sacramento matrimonij, addens quòd ita consulti tenuerunt magistri Sacramenticę, & Compluti, & Guerrero Archiepiscopus Granatensis. Et eandem opinionem sequitur Blancus Archiepiscopus Compostellæ. Et probatur nostra sententia: maritus enim cognoscens consanguineam vxoris suæ extra secundum gradum non prohibetur petere debitum, ratione incestus pręcisè: si enim ratione incestus præcisè prohiberetur petere debitum, prohiberetur etiam illud petere cognoscendo aliquam suam consanguineam, verbi gratia, matrem aut sororem suam: hoc autem nullo iure diffinitur; ergo prohibetur ratione affinitatis, quæ contrahitur ratione incestus cognoscendo aliquam cõsanguineã vxoris suæ,

h Veracr. in suo spec. coning. art. 21. de impedi. affini. in fin. pa. 67. & 68. Guti. li. 1. canon. qq. ca. 13. circ. fi. Nau. li. 4. consi. de cons. & affin. cons. 1. n. 3. & 4. Ledes. in additio. ad 3. pa. q. 55. nu. 3. pa. 428. vers. circa istã dubitat. Caudel. aure. ti. de affin. nu. 190. Blan. in Summa de aduertent. de cura. in 3. pa. fo. 134. pag. 2.

Hæc

Hæc autem affinitas secundùm decretum Concilij [a] Tridentini non contrahitur, nisi quando maritus cognoscit consanguineam vxoris suæ in primo, aut secundo gradu. Nec obstat, quòd in dicto Concilio Tridentino solùm diffiniatur contrahi affinitatem propter copulam fornicariam intra primum & secundum gradum, ad effectum dirimendi matrimonium, & non dicitur ibi, extra dictos gradus non cõtrahi affinitatem ad effectum non petendi debitum. Nam respondeo, quòd si non contrahitur affinitas per copulam fornicariam extra secundum gradum; ergo Concilium Tridentinum concedit marito facultatem ad petendum debitum in isto casu, cùm impedimentum ad petendum debitum no nascatur ex incestu præcisè, sed ex affinitate cō tracta in incestu, quæ extra secundum gradum, vt supponitur, minimè contrahitur, prout in dicto Concilio diffinitur.

a *Conc. Trid. sess. 24. de refor. cap. 4.*

Ex dictis infertur, quòd non sufficit habere copulam carnalem cum cosanguinea in primo, aut secundo gradu vxoris suæ, ad hoc, vt quis prohibeatur petere debitum, sed est necessarium, quòd in ea copula recipiatur semen intra vas naturale. Si enim non effunditur, neque recipitur semen, minimè ex ea copula contrahitur affinitas. Et sic licèt contrahatur incestus, cùm non contrahatur affinitas, non nascitur prædictum impedimentum, cùm non originetur ex incestu præcisè, sed ex incestu, ratione cuius contrahitur affinitas.

ARTICVLVS II.

Vtrùm confessores Mendicantes possint dispensare cum coniugatis voto castitatis astrictis, vt possint petere debitum.

RЕspondeo dicendo, quòd ille, qui post votum castitatis emissum contraxit matrimonium, minimè ab vxore sua debitum petere potest, prout resoluit D. Thom. [b] & tradit Sotus, & Ledesma. Et cũ eis potest dispensare Episcopus, & possunt etiam dispensare fratres Minores ad petendum debitum, si ad hoc fuerint a suis Prouincialibus deputati, & ad confessiones sęcularium, iuxta formam Concilij Tridentini, fuerint approbati, iuxta concessionem Pij V. factam ipsi, die vigesimo octauo Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, prout refertur in Compendio [c] Societatis. Et huius concessionis dat testimonium Veracruz in suo compendio coniugatorum. Et ait doctissimus Palacius, ad eius aures peruenisse, fratres Minores hanc gratiam fuisse a Sede Apostolica consequutos. Circa quam concessionem est notandum, quòd licèt Episcopus possit dispensare cum coniugatis, qui post matrimonium contractum consensu vtriusque continentiam promiserunt, vt, scilicet, possint petere debitum, non tamen dicti fratres, neque alij Mendicantes possunt dispensare in hoc casu. Quia facultas impetrata a patre fratre Ioanne de Aguilera, tantùm fuit pro illis, qui ante matrimonium contractum votum simplex castitatis emiserunt, non tamen de illis, qui post contractum matrimonium votum continentiæ fecerunt, prout annotaui in nostra Summa [d] confessorum. Debent tamẽ aduertere confessarij illi, cum quibus dispensauerint, vt possint petere debitum: non obstante voto castitatis, quod ante matrimonium contractum emiserunt, vt si alter eorum moriatur, superstes qui dictum votum emisit, cum sua remanet obligatione, videlicet, quòd non potest contrahere matrimonium, sine peccato: & post contractum minimè potest debitum petere, sine noua dispensatione Episcopi, aut confessoris ordinum Mendicantium ab Ordinario approbati, & à suo Prouinciali ad hoc specialiter deputati.

b *D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 3. Sot. in 4. d. 3. q. 2. art. 3. Ledes. in 4. diffic. 32.*

c *In comp. Societ. tit. dispen. §. 10. speculum coniugat. ar. 5. de simplici voto. fol. 102. Palac. in 4. disp. 2. pa. 782.*

d *In 1. tom. c. 438. conc. 14. pa. 680.*

Aduertant insuper, quòd in casu posterioris articuli, & in casu huius articuli, non possunt sine causa dispensare. Causa autem legitima ad dispensandum erit, quando coniuges non possunt se continere.

ARTICVLVS III.

Vtrùm confessores Regulares possint in sæcularium votis dispensare.

RЕspondeo dicendo, quòd Eugenius IV. *Concessit monachis congregationis S. Benedicti ad audiendas confessiones deputatis ab ipsorum Prelatis, vt possint vota omnia permutare, ac in omnibus, ac singulis casibus etiã ordinariis, aut per synodales, vel prouinciales constitutiones reseruatis, cum sibi cõfesis dispensare, præter eas censuras, & pœnas, vota, & casus, de quibus esset meritò Sedes Apostolica consulenda.* Hæc concessio refertur à Collectore priuilegiorum Mendicantium. Sed si bene inspiciatur, non dat facultatem, tunc ad dispensandum, sed ad commutandum vota, ideo ad concessiones properemus.

Item Innocentius VIII. *Concessit, quòd confessores ordinis Minorum regularis Obseruantiæ præsentati secundùm formam, quam ipse tradit, & probati, possint dispensare in omnibus votis, in quibus possunt Episcopi, exceptis votis peregrinationis vltra duas dietas.* Ita habetur in Monumẽtis [e] ordinum, & in Supplemento, circa quam cõcessionem est aduertendum, quòd licèt restringatur ad formam præsentationis, quam ipsemet Innocentius addit, sentit Nauarrus [f] debere extendi ad confessarios regulares Mendicantes legitimè præsentatos. Sed hæc concessio nimis stricta est. Primò, quia non concedit, vt cõfessores possint dispensare in omnibus votis Ordinario reseruatis. Secũdò, quia cõcedit hoc non omnibus cõfessariis legitimè approbatis, sed confessariis approbatis secũdum formam traditam ab ipso Innocentio, quorum approbatio non erat perpetua, sed tãtùm per annum durabat, & ideo nimirum si talis concessio ipsis confessoribus facta fuerit, quæ ad alios confessarios, quorum præsentatio & approbatio semel facta est perpetua, minimè videtur posse extendi, ideo ad alias concessiones ampliores deueniendum est. Pro quo est aduertendum primò, quòd Eugenius IIII. concessit, *Confessoribus deputatis, & deputandis a Priore siue Præsidente monasterij S. Benedicti Vallisoleti ad ipsius Prioris, vel Præsidentis nutum reuocandis quorumcunque vtriusque sexus fidelium ad dictum monasterium, seu ipsius Ecclesiam quacunque ex causa pro tempore confluentium, commorantium, siue existentium cuiuscunque gradus existant, confessiones diligenter audire, ac cum eis & eorũ quolibet dispensare super votis etiam Episcopo reseruatis, & ea commutare in alia pietatis opera totiens, quoties deuotioni prædictorum videbitur expedire, non obstantibus quibuscunque in contrarium.* Ita refertur in compendio Mendicantium [g].

e *In 1. impr. fol. 61. & in 2. fol. 69. conc. 155. & in sup. fol. 88. conc. 33.*

f *Nauar. in Ma. c. 12. n. 80.*

Sed hæc concessio habet quandam restrictionem, prout aduertit Collector, & patet ex litera. Non enim virtute eius potest fieri commutatio, neque dispensatio votorum extra monasterium sancti Benedicti Vallisoleti, & per communicationem non potest fieri, nisi in monasteriis illius ordinis, & aliarum, ideo ad aliam ampliorem concessionem recurrere oportet.

g *Comp. Mendi. in 2. impr. tit. absol. quo ad facul. 1. §. 16.*

Pro quo est notandum, vt refertur in compendio [h] Societatis Iesu, *Quòd per facultatem Benedictinis cõcessam à Martino V. possunt confessores Mẽdicantes approbati ab Ordinario dispensare in votis etiam Episcopo reseruatis.*

h *Compen. Societ. tit. de pœnit. §. 10.*

naris. Et affirmat hoc haberi in Compendio Benedictinorum Vallisoleti, pagina quadragesima quinta, & sequenti. Et in Compendio priuilegiorum sancti Hieronymi ᵃ habetur, quod possunt etiam confessores Mendicantes, & alij, priuilegiis eorum gaudendes, cum omnibus super votis Episcopo reseruatis quoties opportunum fuerit, dispensare. Et refertur ita concessum esse per Eugenium IV. congregationi sancti Benedicti Hispaniæ, numero vigesimo tertio in illius compendio priuilegiorum.

a Compen. D. Hier. tit. dispens. in facram. pæn. per commu. §. 3.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm possint commutare vota sæcularium, dicti confessores Regulares.

RESpondeo dicendo, quòd cōfessarij Mendicantes possunt commutare omnia vota exceptis vltra-marinis, & Petri, & Pauli de Vrbe, sancti Iacobi in Compostella, castitatis & religionis. Ita refertur in Compendio ᵇ Societatis IESV fuisse concessum à Paulo III. ipsius Societatis confessoribus legitimè approbatis. Quod indultum ego vidi sub sigillo authentico in collegio eiusdem Societatis ciuitatis Valentinæ. Et refertur in eodem compendio quòd supradictam facultatem cum eadem exceptione extendit Gregorius XIII. ad vota iurata, dummodo commutatio non fiat in præiudicium tertij. Non erit autem præiudicium tertij, si quis voueat, aut iuret Deo dare calicem huic monasterio. Si nomine monasterij tale votum non est acceptatum. Potest enim ex commutatione Episcopi alteri monasterio, aut pio operi applicari, vt cum communi tenet Nauarrus. Quia in hoc casu non est ius quæsitum monasterio, sed Deo: & potest Dei Vicarius moderare restitutionē Deo debitā, nō verò ita potest moderare restitutionē debitā homini, prout aduertit Paludanus.

b Comp. Societ. tit. cōmu. §. 1.

Et idem concessum fuit quātum ad commutationem votorum non iuratorum, ab Eugenio IV. Monachis congregationis sancti Benedicti ad audiēdas cōfessiones deputatis ab ipsorum Prælatis, vt possint omnia vota commutare, præter ea, quæ suæ Sāctitati sunt reseruata, prout refertur in Compendio ᶜ Mendicantium, in secunda impressione. Et in Compendio Diui Hieronymi refertur eundē Eugenium IV. anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo sexto, Pontificatus sui anno sexto, Kalendis Iulij, hoc congregationis sanctę Iustinę confessoribus indulsisse. Et refertur etiam Iulium II. ad ipsum concessisse cōgregationi mōtis Oliueti, anno Domini millesimo quingentesimo, Pontificatus sui anno quarto.

c Comp. Mendi. ti. dispensa. §. 29. Comp. D. Hieron. tit. dispens. in sacram. pæn. per commu. §.

ARTICVLVS V.

Vtrùm prædicti confessores possint commutare iuramenta, & in ipsis dispensare.

RESpondeo dicendo, quòd iuxta concessionem factam confessariis Societatis IESV à Paulo III. qua ipsis indulget, vt possint vota etiam iurata commutare, non est dubium quòd cōfessores Mendicantes, & alij communicantes eum priuilegio Societatis, possint commutare etiam iuramenta, quæ non sunt in præiudicium alicuius tertij. Si enim ipsis cōceditur commutatio votorum iuratorum, in quibus duæ obligationes includuntur, à fortiori ipsis conceditur commutatio iuramentorum, in quibus vna tantùm adest obligatio, dubium est, vtrùm hoc tantùm intelligatur in iuramētis votiuis. Et videtur quòd sic. Quòd scilicet cōcessa autoritate ad dispensandum in votis, non propterea concedatur facultas ad dispensandum in iuramentis, prout tenet Nauarrus ᵈ allegans in suum patrocinium Diuum Thomam. At contraria opinio a viris doctissimis defenditur, & eam tenet Sotus ᵉ, & Directorium curatorum. Cùm iuramentum votiuum sit realiter votum.

d Nauar. in Manu. c. 27. num. 275. D. Thom. 2. 2. q. 89 art. 8.

Nec obstat ratio in contrariū adducta à Nauarro, scilicet, quod in voto vnica tantùm est obligatio, in iuramento autem duplex inuenitur. Tum, quia iuramentum ligat, quia est sacra rei attestatio ratione reuerentiæ, qua quis debet implere, quod per nomen eius promittit: votum verò ratione fidelitatis, qua quis debet implere quod Deo promittit. Et sic diuerso modo obligant votum & iuramentum. Hæ enim rationes non militant in iuramento votiuo. Primò, quia in eo iuramento non continentur duo vincula promissionis, scilicet voti & iuramenti, sed tantùm continetur vnum vinculum iuramenti, scilicet, promissorij. Et quando ait Diuus Thomas, in iuramento duplex inueniri vinculum, loquitur de voto iurato; in quo fateor supradicta duo vincula reperiri. Et sic tenet Henriquez ᶠ, quòd concessā facultate ad commutandum & dispensandum in votis, non conceditur facultas ad commutādum & dispensandum in votis iuratis. Et licèt in iuramento, & voto diuersæ rationis contineātur obligationes, hæ tamē diuersæ rationes nō impediunt, quo minùs id, quod conceditur voto, concedatur etiam iuramento votiuo, cū supradictæ rationes proportionentur inter se.

e Sot. lib. 8. de inst. q. 11. art. 9 pa. 688. Direct. c. 15. fol. 172.

f Henr. li. 7. de indul. c. 30. n. 5. in glo. lit. T.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm confessores regulares possint dispensare, & commutare vota Episcopis iure speciali reseruata.

RESpondeo dicendo, quòd aliqua sunt vota reseruata Sedi Apostolicæ, in quibus aliquando Episcopi possunt dispensare, vrgente necessitate id postulante, & interueniente impotentia morali, ratione cuius faciliter ad SummumPōtificem, aut eius habentem autoritatem non potest haberi accessus, vt post Syluestrum tenent Soto ᵍ, Nauarrus, & Corduba. Et hoc modo possunt dispensare in voto simplici continentiæ, quando est periculum, & sine scādalo ad Papam nō potest haberi recursus. In hoc tamen, & in aliis votis Papę reseruatis non possunt cōmutare, & dispensare Mendicantes confessarij. Licèt enim possint commutare & dispensare in omnibus votis Episcopo reseruatis, hoc intelligitur de votis reseruatis Episcopo iure communi, & ordinario: nō tamen de votis ipsi reseruatis iure speciali, in quibus videtur electa industria personæ, iuxta ea, quæ tradunt Abbas ʰ, Felinus, & Alphonsus de Azeuedo. In his enim votis, ne iugum Christi & Ecclesiæ durum videatur, ex benignitate quadam sequentes sacros canones hoc Episcopo Doctores concesserunt de eorum prudentia & solertia confidentes. Et sic ad confessores, de quorum solertia & iudicio non tantùm confidunt, noluerunt prædictam facultatem, & alias similes extendi.

g Sot. li. 1. de inst. q. vlt. art. vlt. Nau. c. 27. nu. 76. Cord. li. 1. quæstio.

h Abb. in ca. verum. nu. 9. de for. compet. Felin in c. eam te. num. 17. de rescr. Azeued. ad curiam Pisanam. lib. 1. c. 8. ex nu. 11.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm virtute dictorum priuilegiorum possint regulares commutare, aut dispensare vota pœnalia.

RESpondeo dicendo, quòd ille qui vouet ieiunare sub pœna, quòd non ieiunando seruabit perpetuò

petuò castitatem, certum est, quòd antequam ieiunium transgrediatur, potest commutare votum ieiunandi, & potest in eo etiã dispensari à dictis cõfessariis, cùm votum ieiunandi minimè sit Sedi Apostolicæ reseruatum, & commutato aut dispensato ieiunandi voto, etiamsi non ieiunet, minimè tenetur sub ratione voti seruare castitatẽ. Sublato enim principali voto, sublatum est etiam accessorium, id est, votum pœnale perpetuæ castitatis. Attamen si antequam dispensetur, aut commutetur votum principale, ipsum transgrediatur, remanet obligatus ad votum pœnale castitatis, prout tenet communiter Doctores, & patet ex traditis à Nauarro [a], & ab Alcocer, in quo voto solus Summus Pontifex potest dispensare. Imo neque potest commutari per quodcũque priuilegium non cocedens expressè commutationem illorum votorum, quæ ipsi Sedi Apostolicæ reseruantur, prout tenent grauissimi Doctores, inter quos sunt Soto [b], & Couarruuias. Et hãc opinionem sequutus sum in nostra explicatione Cruciatæ, & in nostra Summa confessorũ cõtrariam sequutus sum sententiam. Et hanc sequitur [c] Medina, & tenent Corduba, & Aragon. Quorum principale fundamẽtum est, quia votũ castitatis, & religionis tunc Summo Pontifici reseruantur, quando voluntariè ex deuotione emittuntur: non verò quando in pœnam, & propter indeuotionem, quæ ad esse continentem, ab aliquo fiunt; sicut contingit in votis pœnalibus, de quibus in præsentiarum nobis sermo est. Quæ ratio me mouet modò maximè ad hanc, vt probabilissimam amplectendam sententiam. Et eam, vt probabilissimam tenuerunt illi præclari viri ex familia Prædicatorum Gallo & Peña, & alij duo non minùs præclari literis, & doctrina Frater Ioãnes de Gueuara, & Frater Ludouicus de Leon, ex Eremitarum D. Augustini religione, prout refert Henriquez [d].

a *Nauar. in Manu. c. 12. nu. 43. Alcoc. in sua summa. cap. 16.*

b *Sot. lib. 4. de iusti. q. 1. art. 1. Couar. in cap. quamuis pactu. §. 2. nu. 12.*

c *Med. in Sũma fol. 48. co. 2. Cord. de casi. q. 52. Arag. 2. 2. q. 88. art. 12. pa. 1043.*

d *Henriq. li. 7. indulg. 30. nu. 6.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm confessores Mendicantes possint aperire literas domini Papæ, & iuxta earum tenorem dispensare, vt magistri in Theologia.

RESpondeo dicendo, quòd sæpe sæpiùs emanant à Sede Apostolica rescripta, quorum executio cõmittitur alicui sacræ Theologiæ Magistro, vt scilicet, ipsas aperiat, & iuxta earum tenorem dispenset imposita pœnitentia salutari, quarum signacula alij, qui nõ fuerint in sacra Theologia Magistri, minimè possunt aperire. *Sed possunt sacerdotes Societatis Iesu designati per Præpositum generalẽ, aut de eius licẽtia per alios superiores Societatis, & à locorum Ordinariis approbati, vel approbandi, etiamsi nullo gradu sint insigniti, aperire literas sacræ pœnitentiariæ destinatas Magistris in Theologia, vel in iure Canonico Doctoribus, & auditis cõfessionibus recurrentium ad ipsos, imposita illis pœnitentia in literis expressa, vel de iure infligẽda eos absoluere, ac in foro conscientiæ quascunque sibi verbo, vel scripto commissas absolutiones, dispensationes, & pœnitentiarum iniunctiones excipere & exequi.* Ita Gregor. XIII. concessit dictæ Societati, & superioribus, prout refertur in compendio Societatis [e]. Cuius Collector ibi aduertit, quòd ad hanc facultatem aperiendi literas, designantur omnes superiores, aliàs approbati, iuxta hanc concessionem, & omnes alij confessarij, quos ipsi ad id deputauerint, quæ designatio à Patribus Generalibus debet fieri in aliis religionibus, vt hac gratia possint gaudere eorum confessarij. Si enim non designatur, ipsi minimè vti possunt: & quidquid egerint circa hoc erit irritũ, & inañe, tanquã quid factũ à nõ habentibus potestatem. Et aduertãt superiores, quòd in hac designatione tenentur esse maximè circunspecti: non enim tantum negotium nisi doctis & expertis confessariis est committendum.

e *Compen. Societ. tit. confessarius. §. 3.*

Alia circa hanc materiam vide in nostra Summa confessorum. Hæc enim adducta sunt, vt priuilegia circa hoc sicut decet explicentur.

QVÆSTIO LXIIII.

De consecratione Virginum, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *VTrùm Virgines in monasterio consecrentur.*
2 *Quis potest dare velum, seu Virgines consecrare, & qualiter consecrantur.*
3 *Vtrùm illa, quæ occultè virginitatem amisit, debeat, vt Virgo, consecrari.*
4 *Quis possit dispensare cum corrupta ad Abbatissatum, & vt velum prælationis possit accipere.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm Virgines in monasterio consecrentur.

REspondeo dicendo, quòd ad veram explicationem consecrationis Virginum, sciendum est cum Paludano [f], quòd velum, scilicet nigrum, est quintuplex. Primum est professionis, quod fœminis datur, decimo sexto anno cõpleto, & hoc portant in religione omnes professæ siue virgines, siue viduæ. Secundum est consecrationis, quod datur, anno vigesimo quinto ætatis, vt tradunt sacri canones [g]. Tertium est ordinationis, quod secundùm canones [h] datur, anno quadragesimo, quæ ideo Diaconissa dicebatur, quia dabatur ei aliqua benedictio, ex qua accipiebat officium inchoandi horas in choro, & legendi homiliam, quod aliis non licet. Vnde Episcopus dat ei facultatem ad tãgendum breuiarium, in quo sunt homiliæ de Euangeliis in matutinis, quod quidem adhuc seruatur in eodẽ officio Missæ, sed non consueuit dari velum in hoc, neque expectari illa ætas, sed ex communi consuetudine hoc fit quando consecratur, seu velatur, quod etiam fit ante vigesimum quintum annum: prout asserit Syluester [i]. Quartum est prælationis, quod Abbatissis quadragesimo ætatis anno dabatur [k]. Hodie autem ex Concilio Tridentino, & ex declarationibus Cardinalium in minori ætate ad ministerium Abbatissatus assumitur: prout [l] suprà est satis dictum. Quintum [m] est continentiæ, & obseruationis, quod est viduarum, & potest etiam dari virginibus, licèt virginale non possit dari viduis, etiam ex dispensatione ordinarij, prout dicitur in iure [n]. Et secundum communiter Doctores, non omnes Virgines sunt consecrandæ seu consecrationis velo velandæ, sed solùm religiosæ professæ tria vota essentialia in religione probata. Imò non omnes tales; quia neque moniales Mendicantium, neque quædam aliæ consecrantur ab Episcopo.

f *Palu. in 4. d. 38.*

g *20. q. 1. cap. placuit.*

h *27. q. 1. cap. Diaconissam.*

i *Sylu. v. consecr. nu. 1.*

k *20. q. 1. c. de iuuenculis.*

l *Suprà quæst.*

m *27. q. 1. vidua.*

n *20. q. 1. ca. de viris.*

ARTICVLVS II.

Quis potest dare velum, seu Virgines consecrare, & qualiter consecrantur.

REspondeo dicendo, quòd secundùm Archidiaconum post Paludanum, velum continentiæ seu

seu viduarum, dari potest etiam à sacerdote, vt ait quædam glossa [a]. Imò etiam vidua per se ipsam hoc accipere potest ab altari, facta professione corā sua Prælata; velare autem virgines nullus potest nisi Episcopus, vt decernunt sacri canones [b], quia ipse est quasi paranymphus desponsans Virgines Christo. Imò ait Syluester [c], quòd hoc Episcopus non potest committere non Episcopo, quia hoc est consecrationis, & ordinationis Episcopalis, vt sacri canones [d] innuunt. Ex quibus, inquit Syluester, apparet quòd Prælati Mendicantium suas moniales velantes cum Episcopali solemnitate accepta coronatione, & datione annuli non bene faciunt, nisi hoc habeant ex concessione Papæ, quia vsurpant officium Episcopale, cum quibus concordat Diuus Thomas [e] dicēs, quòd Virgines per solum Episcopum consecrantur. Ego nunquam potui inuenire priuilegium Apostolicum, virtute cuius possint regulares suas moniales consecrare prædicto modo.

a Glo. in c. vidua. 27. q. 1.
b 30. q. 1. c. de votis.
c Syl. v. consecratio 3.
d De consecr. Ec. les. vel altaris. c. aqua.
e D. Thom. in 4. d. 38.

ARTICVLVS III.

Vtrùm illa, quæ occultè virginitatem amisit, debeat vt virgo consecrari.

RÉspondeo dicendo, duplicem esse virginitatem. Quædam enim est mentalis, id est, animæ tantùm; alia verò dicitur materialis. & materialis rursus est duplex, vna quæ in non apertione claustri virginalis consistit; alia verò in seminis resolutione absque signaculi virginalis apertione. quo supposito, dico primò, quòd virginitas & integritas animę perditur quotiescunq; virgo in aliquod peccatum carnis mente tantùm, vel aliquo actu absque pollutione incidit, & hæc recuperabilis est per pœnitentiā, & facta pœnitentia Virgo virginali velo consecrari, vel velari potest.

Secundò dico, quocunq; modo virginitas materialis cum peccato mortali amittitur, irrecuperabiliter deperditur: deperditur autem per quamcunque seminis voluntariam, & mortalem pollutionem, vel claustri virginalis cum peccato mortali apertionem, etiam non sequuta pollutione, vnde sequitur quòd illa virgo, quæ postea est passa vim, non amittit virginitatem: & tunc dicitur vim passa quantum ad hunc effectum, quando per totum tempus quo impius actus durat carnis omnino dissentit: alioquin si per vim adducatur, vt metu adducta consentiat volens stuprata est, non inuita; voluit enim illud, quod in ipsa agitur, vt viuere possit.

Tertiò dico, quocunque modo publicè, vel secretò, pollutione sequuta, vel non, virgo suam amisit virginitatem corporalem, vel materialem, peccando mortaliter minimè est consecranda, vel velo consecrationis velanda.

Quartò dico, quamuis per vim vel dormiens corrupta materialiter virginitatem animæ non perdiderit neque aureolam, nihilominus tamen consecranda non est, quia Ecclesia non iudicat de occultis, scilicet, de sua mentis renitentia: ita tenuerunt omnes per aliquos Canones [f], prout meliùs omnibus tradit Aluarus Pelagius [g], sic dicens, *fœmina qualitercūque corrumpatur, inter virgine nō cōsecratur*, & tradit etiam Nauarrus.

Difficultas autem articuli consistit in hoc, vtrùm virgo, quæ occultissimè virginitatem amiserat per quandam fortè pollutionem voluntariam, teneatur peccatum suum extra confessionem aperire, vt sic reuelato, non sit consecranda tanquā virgo: cui du-

f ca. illa. 32. q. 5. cap. vlti. 15. q. 1. c. acutius. 26. dist.
g Pel. de plāc. Eccl. cap. 48. col 21. Nau in Manu. c. 19. n. 3.

bio respōdetur, quanuis occultissima sit huius virginis virginitatis amissio, peccat grauissimè consecrationē petēs. Ita cōcludunt omnes cum D. Thoma [h], & tenet Armilla, & Soto, & minimè est in isto casu consecrationis velo velanda. Syluester [i], & alij quos refert Maiolus, dicunt posse Episcopū hanc monialē deludere, quæ consecrari vult, scilicet, vt omnia externa cæremonialia fiant omissis solis substantialibus verbis ac factis, mutando verbum virginitatis in verbum castitatis, & hanc sententiā allegando pro sua parte D. Thomam, tenent Doctores [k] communiter, tenet etiam doctiss. Nauar.

Sed licèt ab hac opinione communi nō recedat [l] Viualdus in suo aureo candelabro, contra ipsam tamen multipliciter arguit, & pręcipua eius argumēta in hunc proponuntur modum. Primò, quia hæc monialis videtur malefacere manifestando peccatū suum extra confessionē; tenetur enim quis propriam, & proximi famam seruare, sed hæc ratio non concludit: licèt enim quis non sit dominus sui corporis, est tamen dominus sui honoris, & famæ. Et ita non peccat suum peccatum extra confessionem reuelando præcipuè in hoc casu, vbi de cōsecratione agitur, vbi propter vitandū scandalum nō sunt violanda Ecclesiæ sacramenta, neq; etiam sacramentalia, vt tenent grauissimi Doctores. Secundum ipsius argumentum est, quia quando concurrunt duo iura, minus tenetur maiori iuri, & hîc concurrunt ius naturale, & diuinum de seruanda fama & ius positiuū, quod pręcipit fieri dictas consecrationes tantū virgini, & iuri diuino videtur potiùs stādū, & sic peccare illam se detegendo, vel Episcopū eam detegendo, nec valet dicere, quòd solùm mutat nomen virginitatis in nomen castitatis: nam ad hoc respōdeo, quòd assistentes moniales, & alij præsentes dictam mutationem intelligent.

Non dubito huic argumento posse aliqualiter responderi, sed si mea sententia in hac parte aliquid autoritatis habet, non possum negare aliquam efficaciam hoc argumētum præ se ferre, & naturæ sensus renuit dicere hanc obligationem prædictæ moniali conuenire cum maxima sui honoris infamia. Vnde resolutiuè dico, quòd si Episcopus sciat in cōfessione dictum Monialis peccatum, debet in consecratione dicere hoc nomen virginitatis: si enim dixerit, castitatis, reus erit sigilli cōfessionis, cùm indirectè ipsum frangant, & hoc tenent Paludanus [m], & Nauarrus [n] propter prædictum argumentum, & alia, proponit quendam nobis modum dicēdi, quo res hæc faciliùs & suauiùs peragatur dicendo, quòd Episcopus posset pronunciare verba illa consecrationis, quæ virginem designāt, accipiendo illa intra mentem pro verbis castitatis & castitatē significantibus: per quod excusatur mendaciū, iuxta latè tradita ab eodē Nauarro [o], scandalum tam efficax euitatur, deniq; Episcopus pronūciando nomen virginitatis, debet intelligere posthac habēdę: nō verò de virginitate habita. Quādo autē viduæ consecrātur, cùm hîc non immineat periculū propositū, nemini est dubiū, quòd nomē significās virginitatē in nomē significans viduitatē & castitatem est cōmutandū, prout idem Nauarrus determinat [p].

h D. Thom. in 4. d. 38. Arm. v. consecr. vir. Sot.
i Syl. vbi sup. n. 2. Maiolus li. 1. de irregu. c. 19. n. 32.
k Doct. cōtra Nau. l. 3. cōsi. ti. de regul. consi. 91.
l Viual. in c. 5. de Abbatiss. electio. n. 35.
m Pal. vbi su.
n Nauar li. 3. consi. tit. de stat monach consi. 1.
o Nau. c. 25. n. 42. & c. 18. n. 9. & in c. pia aures.
p Nau in d. consil.

ARTICVLVS IIII.

Quis possit dispensare cum corrupta ad Abbatissatum, & vt velum prælationis possit accipere.

RÉspondeo dicendo, quòd corrupta absque dispensatione non potest esse Abbatissa, prout in

multis

multis iuribus [a] & eorum Glossis continetur, tenent Cardinalis, Capella Tholosana, & Quintilianus Mandosius ait, quòd dispensatum fuit tempore Lapi Castellionei, seu dispensari mandatum fuit cum Abbatissa, quòd non obstante, quòd tempore suæ professionis corrupta esset per vim, eius promotio valeret perinde ac si dicto tempore fuisset virgo, prout videre est in quadam Lapi allegatione sexagesima prima, post principium, versiculo, *et enim per dictas literas*, & post numerum quintum, versiculo, *nam edictum fuit*.

An autem Episcopus possit dispensare cum corrupta, quicquid dixerit Archidiaconus [b], veritas est pro parte negatiua, & quòd alius a Papa dispensare non possit, vt concludit Calderinus [c]: tum quia etiam Episcopus non posset dispensare si notoria esset corruptio. Et ita tenent Felinus, & Decius, quod sequitur Selua. Vnde tutius est tenendum, quòd alius à Papa dispensare non possit. Et si corruptæ huiusmodi dispensatio concedatur, non nisi ex magna causa hoc fieri debet, cùm contra non virginem exclamet Propheta Esaias [d] dicens, *descende, sede in puluere virgo filia Babylonis, sede in terra, non est solium filiæ Chaldæorum, quia vltra non vocaberis mollis, & tenera.* Exclamat etiam Amos [e] Propheta dicens, *Virgo Israel proiecta est in terram suam, non est qui suscitet eam.*

a cap. si quis nouam. §. nolumus peccatricem. 1. q. 7. glos. in ca. quomodo. v. eligatur. 31. q. 1. & in Clemen. fi. §. statuimus. v. rationabilis. & ibi Card. n. 4. & seq. q. 10. & sequen. de statu mon. Capel. Tholos. 392. incipit, fuit quæsitum. Mando de signat. grat. ti. dispensatio pro corrupta ad Abbatissarum fol. 81.
b Archidi. in §. indemnitatibus. de elect. li. 6.
c Cald. consil. 3. in fi. q. 11. de stat. monach. Feli. in c. nemini. n. 4. de accus. idem in c. at si clerici. §. de adul. ver. fi. vbi Decius nu. 10. de iudi. Selua de benefic. 4. q. 7. nu. 7.
d Esai. 47.
e Amos 5.

QVÆSTIO LXV.

De Conseruatoribus Iudicibus, in viginti articulos diuisa.

Circa quam quæruntur viginti.

1 *Quis sit conseruator Iudex.*
2 *Quis possit cõseruatorem dare, & quis possit dari.*
3 *Vtrùm secundum priuilegia regularium alij ab his qui non habent dignitatem possint esse Iudices conseruatores.*
4 *Vtrùm requisiti à fratribus teneantur acceptare ministerium conseruatorum.*
5 *Vtrùm nominato in causa conseruatore, possit pro eadem causa alius nominari.*
6 *Vtrùm conseruatores extinguantur morte concedentis.*
7 *Vtrùm conseruatores possint procedere contra partes extra ciuitatem, aut diœcesim in qua fuerint deputati.*
8 *Quid sit agendum si monasterio habenti diuersa membra in diuersis diœcesibus, dentur conseruatores in diuersis locis.*
9 *Vtrùm post quinquennium durent conseruatoria quoad negotia cœpta.*
10 *Vtrùm Iudices conseruatores possint subdelegare.*
11 *Vtrùm conseruatores possint cognoscere de omnibus causis.*
12 *Vtrùm conseruatores regularium possint cognoscere contra debitores ex causa ciuili.*
13 *An religiosi possint conuenire pro debitis ciuilibus coram conseruatoribus.*
14 *Vtrùm conseruator regularium possit procedere contra detentores animalium monachorum damnum in pascuis facientium.*
15 *Vtrùm religiosi possint creare conseruatorem contra doctorem, aut scholarem habentes conseruatorem Apostolicum, & contra alios regulares.*
16 *Vtrùm conseruatores habeant potestatem ponendi censuras contra inobedientes.*
17 *Vtrùm fratres possint eligere conseruatorem pro iniuriis manifestis factis eorum seruitoribus.*
18 *Vtrùm conseruatores possint in causis regularium procedere de plano sine strepitu, & figura iudicij.*
19 *In quam pœnam incurrunt conseruatores suam excedentes potestatem.*
20 *Vtrùm suadentes Iudicibus conseruatoribus, vt suam transgrediantur potestatem incidant in excommunicationem.*

ARTICVLVS I.

Quid sit Conseruator Iudex.

Respondeo dicẽdo, iure canonico [f] esse permissos conseruatores Iudices, & iura partitarum eos etiam admittunt, de qua materia agunt, Anchar. & communiter scribentes, & aliqua tradit Salze. in sua practica criminali canonica, Iason, & D. Antoninus. Conseruator autem significat Deũ Opti. Max. qui in sacra [g] Scriptura conseruator appellatur. *Timenti Deum non occurrent mala, sed in tentatione Deus illum conseruabit & liberabit à malis.* Quam veritatem recognoscens Dauid [h] Rex humiliter Deum precabatur dicẽs, *conserua me Domine, quoniam sperauit in te.* At de iure positiuo conseruator tentatorem seu iniurias patientium, & pupillorum, viduarum, & aduenarum, & aliarum miserabilium personarum est Princeps, Rex, Imperator, vt in multis iuribus patet, & isti sunt conseruatores ordinarij: alij autem sunt conseruatores Iudices delegati, & sic morte concedentis extinguuntur, prout dicitur in iure [k]. Sed videtur, quòd hic vsus conseruatorum non possit sustineri, quia iure [l] canonico constitutum est, ne dentur Iudices generales.

At respondetur vsus conseruatorum maximè regimini Reipublicæ conuenire; ad Prætorem enim spectat tueri quem in sua possessione, ne ab ea excludatur, vt ex iure [m] colligitur, & si hoc pertinet ad quemcunque Iudicem principaliter, debet pertinere ad Regem, & ad Summum Pontificem, vt iura [n] proclamant, vnde cùm Reges, & Pontifices hæc per se ipsos non possint efficere, delegant pro necessitatibus occurrentibus Iudices quosdam delegatos, vt sic ipsi timeantur, & vnusquisque formidine pœnæ ab iniuriis inferendis abstineat, iuxta tradita ab Ancharrano [o].

Ad obiectionem autem in contrarium respondetur, illud solùm habere locum in Iudicibus inferioribus, qui generales Iudices dare prohibentur, sed non ligat Papam, nec Regem; Papa enim, & Rex soluti sunt legibus, vt canones [p] & iura decernunt, & sic solus Papa potest conseruatores dare, vt articulo sequenti dicitur.

f cap. 1. de offi. dele. lib. 6. l. 1. ti. 8. par. 1. Anchar. & omnes in d. c. 1. de officio deleg. lib. 6. Salze. d. ca. 3. pag. 10. Iason. cõsil. 145. vol. 4. D. Antonin. de excommuni. c. 30.
g Eccles. 33. & 33.
h Psal. 15.
i l. vnic. C. quando Imperat. inter pupil. vel viduas.
k ca. ex parte. D. de for. compet. ca. significantib. de offic. deleg. cap. licet de causis.
l cap. fi. §. officium. de offic. deleg. lib. 6.
l cap. ad hæc. de rescript.
m l. 1. ff. ne vis fiat ei. l. aquissima. ff. de vsufr.
n cap. principes seculi. ca. administratores. ca. regum officium. 23. q. 5.
o Anchar. in c. 1. de offic. deleg. lib. 6.
p ca. proposuit. de concess. preb. l. princeps. ff. de leg.

ARTICVLVS II.

Quis possit conseruatorem dare, & qui possunt dari.

Respondeo dicendo, quòd Archid. [q] tenet aliũ à Summo Pontifice posse conseruatores concedere: at contrarium tenent Ioannes Andreas [r], Anchar. Francus, & Dominicus dicentes, neminẽ præter Papam, etiamsi sit eius à latere delegatus, posse conseruatorem dare.

Conseruatores autem solùm Episcopi deputantur, Abbates & in dignitate Ecclesiastica in Ecclesiis cathedralibus, vel collegiatis constituti, vt colligitur ex iure [s], vbi notat glossa, sed quoad Canonicos cathedralis Ecclesiæ contrariũ sentire videtur Speculator. At re vera tenet, posse cõseruatores institui; ait

q Archid. in c. 1. de offi. deleg. lib. 6. nu. 1.
r Andr. in c. fi. de offi. dele. li. 6 n. 2. Anch. d. 2. Franc. nu. 2. Dominicus in d. c. 1. n. 2.
s cap. fin. i. respon. vbi glos. penul. de offi. delega. lib. 6.

ait enim, quòd hodie nullus poteſt eſſe conſeruator niſi ſoli Epiſcopi, Abbates, Canonici Eccleſiarũ cathedralium,præſertim in dignitate conſtituti, vbi illa dictio, *præſertim*, exprimit caſum minùs dubitabilem, & importat caſus magis dubitabiles, & in eis vult idem eſſe, vt tradunt leges [a]: mens igitur Speculatoris fuit quòd Canonici Eccleſiarum cathedralium in dignitate aliqua conſtituti, abſque dubio cõſeruatores creari poſſint, & non ſolùm illi dignitatem habentes, verùm & alij ſimplices canonici: ſed quidquid velit Speeul. veritas eſt, loquendo ſecundùm terminos iuris communis, quòd canonici non conſueuerunt eſſe conſeruatores, prout reſoluit Quintilian. [b] Mandoſ. Dixi ſecundùm iuris communis terminos: nam ſecundùm priuilegia regularibus conceſſa, aliter eſt dicẽdum, vt ex infrà citandis Bullis apparebit. Et ſic ait Marcus [c] Antonius Cuquus, quòd Eccleſiæ cathedralis canonici dignitatem quidem nullam habent, ſed his tantùm, qui in dignitate ſunt, pleŕumque comparari poſſunt, vnde & Summus Pontifex cauſas eis delegare ſolet, vt ex iure [d] patet: quoad rectores autem ſimplices Eccleſiæ, ait idem autor, quòd quamuis interdum aliquã iuriſdictionem habeant, non tamen dignitatem habent, prout ait Abbas [e], & ideo Iudices conſeruatores minimè poſſunt nominari.

a l. 1. § pater. §. maximè. ff. de collat. bono. l. fin. poſt prin. iuncta gloſſ. v. præſertim. ff. de lib. homin. exhib.

b Mandoſ. de ſignat. gr. ti. conſeruatoria. fol. 116.

c Cuq. li. 2. de inſti. maior. tit. 1. nu. 29. & 21.

d ca. ſtatutum. de reſcr. li. 6.

e Abbas in c. cùm cõtingat. n. 3. de foro cõpet.

ARTICVLVS III.

Vtrùm ſecundùm priuilegia regularium alij ab his qui non habent dignitatem, poſſint eſſe Iudices conſeruatores.

RESpondeo dicendo, quòd de iure poſitiuo conſeruatores deſtinantur ad defenſionem miſerabilium perſonarum, prout in 1. articulo huius quæſtionis dictum eſt. Miſerabiles autem perſonæ non ſunt plebeij, prout notat Petrus [f] Gregorius, ſed ſecundùm Innocentium [g] & Hoſtiẽſem ſunt cæci, & alij perpetuo morbo laborantes, & ſecundũ eundem Hoſtienſem ſunt pauperes, pupilli, & viduæ, & huiuſmodi, & ſecundùm alios etiam ſenes, & decrepiti, & religioſi, & generaliter omnes quos naturaliter miſeremur propter fortium iniurias, prout tradit Panorm [h]. explicãs hoc eleganter, ideo Summi Põtifices religioſos, tum propter profeſſionem paupertatis, tum propter cultum diuinum, cui ſunt deſtinati, tum propter clauſuram monaſticam, cui ſunt adducti, ſummis ſunt proſequuti fauoribus, ne ad tribunalia accedant ſæcularium, & Eccleſiaſticorũ, ſed ſine ſtrepitu & omni appellatione remota quidquid ad eorũ perſonas, bona, & iura cõducit, defendunt. Et liberaliter motu proprio ex certa ſcientia de plenitudine poteſtatis conſeruatores concedunt & ſic cõceſſit Sixtus IIII. quòd Minoritas [i], & quoad Carmelitas [k], & quoad Prædicatores [l], & quoad Auguſtinienſes [m]. *Mandamus enim quibuslibet in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, & Metropolitanæ, vel alterius cathedralis Eccleſiæ Canonicis per vniuerſum orbẽ, qui per Guardianos, & fratres ordinis Minorum, ſeu Syndicos Romanæ Eccleſiæ prædicto ordini deputatos, requiſiti fuerint, quatenus per ſe, vel per alium, ſeu alios, & vbi, & quando opus fuerit, ſolemniter publicent eorum priuilegia, & eiſdem ac illorum domibus & profeſſoribus efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes faciant eos pacifica poſſeſſione priuilegiorum, & conceſſionum huiuſmodi gaudere, non permittentes per quoſcunque indebitè moleſtari.*

f Greg. ſintag. iur. 1. p. c. 18. n. 19.

g Innoc. in c. ſignificant. de offi. dele. Panor. in c. licet. de cenſib.

h Panor. vbi ſup.

i Habetur in monum. in 1. imp. fo. 6. & in 2. fo. 245. conceſ. 316.

k In 2. impr. fol. 189. conc. 484.

l In 2. impr. fol. 242. conc. 188.

m In 1. imp. fo. 251. conc. 640.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quòd Canonici cathedrales, vel Metropolitanæ Eccleſiæ poſſunt modò eſſe conſeruatores, nec obſtat, quòd Leo X. prout habetur in Supple [n]. in Concil. Later. ſtatuerit, vt conſeruatores debeant eſſe in dignitate conſtituti, nullam de Canonicis mentionem faciendo, & Concilium Lateranenſe omnia in contrarium priuilegia reuocauerit. Nam reſpondetur, quòd ex conceſſione Pij V. per Gregorium XIII. edita, *Societas, & ſingulæ eius perſonæ, & familiares clerici, tam in cauſis ciuilibus quàm in criminalibus & mixtis, ſiue actores ſint, ſiue rei, omnes & ſingulos Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Abbates, necnon alias perſonas in dignitate Eccleſiaſtica cõſtitutas, Canonicos, Metropolitanarum Eccleſiarum, vel Cathedralium, & Vicarios Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum in ſpiritualibus, eorumq́; officiales generales vbilibet conſtitutos contra quaſcunque communitates, & collegia huiuſmodi in ſuos conſeruatores, & Iudices ordinarios aſſumere poſſunt.* Ita habetur in Compendio [o] Societatis.

n Suppl. fol. 27. n. 83.

o Comp. Societ. tit. conſeruator. §. 1.

Ex his priuilegiis quoad regulares ceſſat magna difficultas, an ſcilicet officiales Epiſcoporum poſſint eſſe Iudices conſeruatores militiarum, vel religionum; cùm enim ſecundùm [p] ius commune videatur tantùm deputari poſſe conſeruatores Epiſcopos, vel eorum ſuperiores, ſeu Abbates, aut dignitates, vel perſonatus obtinentes in Eccleſiis cathedralibus, vel collegiatis, cùm officiales huiuſmodi nullam habeãt in Eccleſia cathedrali dignitatem, vt notum eſt, aſſerendum videtur ipſos conſeruatores minimè conſtitui poſſe. Quod confirmatur: nam iuriſdictio conſeruatorum eſt odioſa, cùm deroget ordinariæ iuriſdictioni, & ideo non eſt extendenda extra caſum in quo conceditur, vt dicitur in iure [q]. Quod etiam confirm. cùm enim controuerſum eſſet, an Officialis Epiſcopi poſſit cõſtitui Iudex delegatus, vt innuit quædam decretalis [r], emanauit conſtitutio [ſ] Clementis, quæ declarauit, poſſe Officialem eſſe Iudicem delegatum, dummodo non ſit foraneus. At maior difficultas verſabatur in conſeruatore, cùm ius requirat, quòd habeat dignitatem, vel perſonatum in Eccleſia Cathedrali, aut Collegiali, & tamen conſtitutio noua Clementis nihil declarauit in hoc caſu magis dubio: ergo dicendum eſt, non poſſe Officiales Epiſcoporum eſſe Iudices conſeruatores. Quam ſententiam probat gloſſa quædam [t], quam poſt alios ſequuntur Antonius de Butrio, Ancharranus, Barbatia, Bonifacius, quos refert Gomez. Contrariam tamen ſententiam tenet præfata gloſſa [u], quam ſequuntur Ioannes de Ligniano, & Cardinal. dicit hoc indigere declaratione Papæ, quam ſententiam ſequuntur Pauinus, Guido Papæ, Richardus, & latè defendit Iacobus Scrocius, quæ ſententia vſu recepta eſt, vt conſtat ex Guidone: & apud regulares per eorum priuilegia omnis tollitur dubitatio, vt ex dictis patet.

p c. fi. de off. deleg li. 6.

q cap. quamuis. de preb.

r c. apoſtat. de reſcr. in 6.

ſ Clemen. & ſi principalis. de reſcript.

t Gloſ. in d. Clemen. v. delegatus in 1. op. Butrius, Anch. n. 6. Barba. nu. 1. Bonif. 38. & Gomez.

u Glo. vbi ſu. Ioan. & Card. ibi. Pauin. de poteſt. cap. ſede vacan. 2. p. q. 10. nu. 16. Guido deciſ. 147. Ricar. conſ. 12. n. 33. volu. 1. inter conſ. Menoch. Scroc. de vic. gen. lib. 2. qu. 27.

Secundò eſt notandum circa eandem conceſſionem, quòd Priores Mendicantiũ, & Guardiani Minorum poſſunt eſſe Iudices conſeruatores, qui ſecundùm Geminianum [x] ſunt in dignitate conſtituti, & faciunt pro hac parte notata per Panormit. & Cardinalem, quod tamen locum non habet in Prioribus ordinis D. Benedicti, habentibus in eodem conuentu Abbatem, quia hi non habent dignitatẽ, ſecùs de Prioribus non habentibus Abbatem in dicto conuentu, prout in ordine D. Benedicti contingit; hi enim ſunt in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, prout tradit Syluester [y], & idem puto dicendum in Vicariis, qui pro aliquibus monaſteriis conſtituuntur, quæ monaſteria nomine Guardianatus, aut Prioratus in ordinibus Mendicantium minimè nuncupantur. Licèt tamen Syluester dicat, & ſit

x Geminia. in cap. nullus. de elect. li. 6. Pan. in c. cauſam. de iudi. & in c. olim. de maiori. & obed. Card. in Cle. 2. de reſcrip.

y Syl. v. deleg. num 3.

sit communis opinio Guardianos fratrum Minorũ posse esse Iudices conseruatores, cùm sint Prælati in dignitate constituti,hoc tamen non minimã patitur difficultatẽ,nõ quia ipsi non sint in dignitate Ecclesiastica cõstituti,hoc enim nemo diffitetur: sed quia eorum professioni videtur repugnare:cùm enim ipsi sunt mortui mundo,& nullum in particulari,neque in communi dominium alicuius rei possint habere, vt ordinauit [a] Clemens V. videtur, quòd repugnat eorum statui posse esse executores testamentorum, & Iudices arbitros, & hanc opinionem, quòd non possint exercere officium arbitratoris,etiam cum licentia suorũ Prælatorũ,consuluerunt Bal. [b] Alexan. & Socin.adeò vt dicat Alciat.[c] quæcunque arbitramenta ab ipsis facta esse nullius valoris, cum Clemens V. in fine suæ Clementinæ clausulam apposuerit prohibitiuã,& pœnalem respectu omniũ quæ in ea constituerat, & affirmat hanc esse opinionem Baldi,Alexandri & Socini,in locis in margine allegatis.Cum enim in cõstitutione prohibitiua,& pœnali aliquid prohibetur, actus cõtrà factus redditur nullus,iuxta ea quæ Doctores communiter in iure [d] notant,quod à fortiori procedit quando ex arbitramento aliqua pars potest reclamare, prout in simili casu tenet Decius [e] se consuluisse cum Francisco de Aretio, & licèt Federicus [f] de Senis tenuerit religiosos propter honestatem tantùm non posse esse Iudices arbitros,quem sequuntur Romanus,Felinus & Iason,hoc tamen dictum minimè procedit in fratribus Minoribus, cùm hoc eis in declaratione suæ regulæ à Clemente V. prohibeatur. Non diffitentur tamen Federicus & alij, quòd quando ex arbitramentis aliqui possunt reclamare ipsis religiosis vniuersaliter, non solùm propter honestatem, sed etiam propter eorum professionem, talia arbitramenta prohibentur.

a *Clem. exiuit de paradiso de verbo.signif. iuncta Glos.ibi in verb. dixit.*
b *Bald. consil. 30.vol.5. Alex. consi.8c.vol. 5. Socin.consi.99. vol.3.*
c *Alciat. de præsumpt 3. præsump.18.*
d *l.nemo martyres. vbi doctores. C. de sacros. Eccles. l. non dubium. C.de legib.*
e *Dec.in c. decernimus. de iud.*
f *Federicus consil. 283. incipit, factum tale. in fi. Roman.consi.409 Felin. in d. ca. decernimus. col. 2. Ias.in l. patre furioso. col.4.*

Sed videamus quibus verbis Clemens V. prohibeat fratribus Minoribus esse executores testamentorum, & Iudices arbitros, & ego non inuenio alia verba,quibus id prohibeatur, nisi sequentia: prohibendo enim quòd pro nulla re temporali possint in iudicio experiri, cùm in huiusmodi dispositionibus & executionibus sæpè sæpiùs litigia & cõtrectationes, vel administrationes pecuniæ interueniant, Clemens V.in hæc prorumpit verba: *Veruntamen in exequendis da:e consilium ipsorum statui non obsistit, cùm ex hoc ipsis circa bona temporalia nulla iurisdictio, siue actio in iudicio, siue dispensatio tribuatur.* Hæc Clemens V. Non desunt tamen dicentes in prædictis verbis solùm prohiberi dictis fratribus comparere in iudicio, cùm circa bona temporalia ipsis nulla iurisdictio, siue actio in iudicio tribuatur, cùm hæc sine litigio, & contrectatione pecuniæ nequeant expediri, qui tamen aduertere debuerunt in verbis superiùs allegatis,non solùm ipsis prohiberi iurisdictionem,siue actionem in iudicio circa bona temporalia, sed etiã dispensationem circa eadem bona temporalia: arbitramenta autem circa ea bona non possunt expediri, neque concludi sine dicta dispensatione, distribuendo vnicuique quod ipsis Iudicibus arbitris, secundùm Deum visum fuerit conuenire,quod sæpe sæpiùs sine reclamatione partium fieri minimè potest. Quo supposito videtur dicendum, quòd ipsi fratres Minores Guardiani minimè esse possint conseruatores,pro aliis religiosis, cùm hæc sine litigio non possint expediri, neque sine dispensatione rerum temporalium, & sine compulsione debitorum ipsis monasteriis possint concludi, & infrà dicemus, quòd coram conseruatoribus possunt conueniri debitores monasteriorum pro debitis ciuilibus.

At licèt supradicta sint probabiliter dicta, ego tamen non audeo affirmatiuè hanc tenere opinionem,cùm contrarium teneant communiter expositores Regulæ B.P.nostri Francisci, dicentes ipsis in dicta Clementina solùm prohiberi actionem ad petendum in iudicio,& dispensationem bonorũ temporalium extra iudicium, distribuẽdo aliqua nomine proprio,& nomine aliorum, sicut faciunt executores testamentorum,constringendo,& compellendo debitores apud Iudices ad solutionem debitorũ. At non repugnat eorum statui per dicta verba esse Iudices conseruatores,cùm habere huiusmodi iurisdictionem proprietatem minimè includat, ab eorũ regula maximè prohibitam.Verum est tamen, quòd in quadam constitutione generali nostræ religionis conseruatorias acceptare prohibentur,& hoc maximè conducit propter rationes superiùs allegatas.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm requisiti à fratribus teneantur acceptare ministerium conseruatorum.

Respondeo, quòd multifariam multísque modis Sũmi Pontifices religiosorum indemnitati fauorem beneuolum sunt impartiti, & ideo nõ solũ soliti sunt ipsis concedere conseruatores Iudices, sed etiam ipsos cõseruatores sub grauibus pœnis ad ipsam conseruatoriam acceptandam astrinxerunt. Iulius enim II.vt habetur in Monumentis [g], *Statuit, vt quacunque persona, seu personæ, aliàs de iure capaces pro parte fratrum Minorum requisita, nisi legitimo impedimento detenta fuerint, iurisdictionem & conseruationem eorundem fratrum, vigore priuilegiorum suorum sub excommunicationis pœna suscipere teneantur.* Item Leo X.prout habetur in Supplemento [h], *Habita informatione quòd in aliquibus partibus multa grauamina inferebantur fratribus Mendicantibus ab Ecclesiasticis personis specialiter asserendo, quòd confessi fratribus debitè præsentatis tenebantur iterum eadem peccata confiteri suis Curatis, & quòd sacramenta Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis non poterãt à fratribus ministrari illis, quibus sine causa dicti curati recusabant huiusmodi sacramẽta administrare, ac quòd Christi fideles audientes Missas diebus Dominicis & festiuis in Ecclesiis fratrum non satisfaciebant præcepto Ecclesiæ, & alia multa consimilia, dedit conseruatores omnes Ecclesiarum Prælatos districtè eis præcipiendo vt quandocunque requisiti fuerint à fratribus prædictis, non permittant eos molestari, aut grauari, sed contra tales molestatores procedant per censuras Ecclesiasticas, & alia iuris remedia.* Et Innocentius VIII. *Conseruatoribus electis & nominatis à religiosis in virtute sanctæ obedientiæ præcepit, vt literas conseruatorias acceptare teneantur, ne quid contrà facere præsumant.* quæ confessio fuit facta sanctæ Iustinæ congregationi,Romæ anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quinto, Pontificatus eiusdem domini Papæ anno secundo,ex quibus clarè colligitur,dictos Prælatos sine legitima causa conseruatorias repudiantes, contrauenire præcepto Apostolico, quod in re tam graui existimo ad mortale obligare,nisi aliqua causa legitima excusentur.

g *In 1. impr. fol.40. & in 2. fol.126. concess. 280.*
h *In suppl. fo. 47. concess.24.*

ARTICVLVS V.

Vtrùm nominato in vna causa conseruatore, possit pro eadem causa alius nominari.

Respondeo dicendo,videri quòd non.Nam postquam lator,qui officium sacræ pœnitẽtiæ dedit literas

literas sigillatas directas discreto viro confessario per latorem præsentium ad introspecta specialiter eligendo, elegit vnum confessarium, non potest etiam de voluntate dicti confessoris eo dimisso, alterum eligere. Primò, quia iurisdictio delegata non potest prorogari de persona ad personam, iuxta tradita in iure [a]; at Bullæ prædictæ diriguntur ad eos, quos in eis contentos elegerint. & consequenter eo ipso, quo nominati fuerint electi videtur expressè ab ipso illustrissimo, summóq; pœnitentiario, ac si à principio ab ipso essent expressi, & nullatenus possent alij eligi: ergo neq; postea quàm fuerint à partibus nominatim electi, & expressi. Secundò facit illa firma ratio, quòd iurisdictio delegata est iurisdictio delegantis, iuxta quandam legem [b]. Et ita ad ipsum delegantem, cuius ipsa est, pertinet eam extendere, & non ad partes, neq; ad Iudices, quorum illa non est. Id enim quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest, prout in [c] regula quadam iuris expressè continetur. Et ita per has rationes hanc partem tenet doctissimus Nauar [d]. Et ita videtur dicendum in nostro proposito, quòd semel aliqua persona in dignitate Ecclesiastica nominata à dictis fratribus, non possit pro eadem causa alia ab ipsis nominari, cum nominata tali dignitate, & acceptante iurisdictionem, habeat immediatè à Sede Apostolica: quam iurisdictionem ipsi fratres non possunt alterare, etiam ipso Iudice nominato consentiente. Et confirm. Nam Gregorius XIII. prout refert Capucinus [e], omnibus regularibus concessit, vt in ciuitatibus Italiæ sibi conseruatores eligerent: coram quibus conuenirentur, & semel electos non mutarent, eorundemq; nomina intra mensem Episcopis locorum ordinariis indicarent: alioquin coram ipsis ordinariis conueniri possint, declarauit sacra congregatio Cardinaliũ super Concilium Tridentinum in sessione 7. cap. 14. Sunt enim consideranda illa verba, *vbi semel electos non mutarent*, quæ maximè nostram comprobant sententiam. Et ita in praxi audiui fuisse iudicatum. Et hoc determinauit Bonifacius [f]. Qui loquens de pluribus iudicibus disiunctim de legatis ad vnam causam, dicit: *Porro vno eorum negotium inchoante commissum, alij nequibunt se vlterius intromittere de eodem, nisi vel infirmitate, vel alia iusta causa illum contingeret impediri, aut si nollet, vel malitiosè in eo procedere recusaret.* Ex cuius decretalis decisione comprobantur & limitantur superiùs resoluta, scilicet, quòd vno conseruatore acceptante, & inchoante, non potest alius pro eadem causa nominari, nisi vel infirmitate, vel alia iusta causa illum contigerit impediri, aut si nollet, vel malitiosè in eo procedere recusaret. Verum tamen est, quòd ex priuilegio conseruatorio Societatis concesso à Pio V. in Bulla per Gregorium III. edita, quilibet cõseruatorum, & Iudicum præfatorum potest prosequi articulum per alium inchoatum, etiamsi idem inchoans nullo canonico impedimento præpeditus sit. Ita habetur in Compendio [g] Societatis Iesu, quod ex dictis magnum est priuilegium.

a c. P. & G. de offi. dele.

b l. 1. §. qui mandatum. ff. de offic. eius cui mandat.

c l. id quod nostrum ff de reg. iuris.

d Nau. lib. 1. consil. tit. de of. iud. dele. consi. 8.

e Capucin. in Comp. Mendic. tit. conser. ordin. p. 128.

f cap. cum plures. de offic. de leg. li. 6.

g In comp. Societ. ti. conserua. §. 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm conseruatores extinguantur morte concedentis.

RESpondeo dicendo, certum esse secundùm ius, Iudices delegatos morte concedentis extingui. Verum est tamen, quòd quoad negotia cœpta non expirat morte concedentis, vt definit quædam Decretalis [h]. Et sic dicitur in alia Decretali [i], quòd quãdo sunt plures conseruatores deputati pro Prælato, vel monasterio, vel Ecclesia, vel religione, quoad negotium cœptũ per vnum eorum perpetuatur iurisdictio in aliis, non obstante morte concedentis. At licèt conseruatores electi virtute conseruatoriarum religiosis concessarum, sint Iudices delegati, eorum tamẽ delegatio, & iurisdictio morte Pontificũ ipsas concedentium minimè expirarunt. Nam alioquin virtute literarum Sixti IIII. minimè modò possent religiosi conseruatores deputare: quod minimè est asserendum, cùm praxis nos contrarium doceat. Pro cuius rei explicatione est notandum, cum Syluestro [k], & communi, quòd gratia Principalis nondum facta, sed fienda re integra morte concedentis extinguitur, iuxta ea, quæ in iure [l] notãtur. Secùs si erat iã facta, & perfectè concessa, vt continetur in quadam Decretali [m]. Vbi dicitur, quòd executio super gratia facta data à Papa mortuo Papa, etiam re integra, gratiam exequitur. Quod intelligitur etiamsi gratia habeat iurisdictionem annexam, etiamsi sit concessa solo verbo, prout cum Ioanne Andrea, & Archidiacono resoluit Syluester [n].

h ca. si. §. officium. de offic. deleg. li. 6.

i ca. cum plures. de offi. deleg. li. 6.

k Sylu. verb. gratia. nu. 3.

l ca. si cui. de preb. li. 6.

m ca. si super. de offi. dele. li. 6.

n Syl. vbi sup.

Secundò est notandum, quòd Iudices conseruatores eliguntur virtute conseruatoriarum, quæ religionibus sunt concessæ. Priuilegia autem concessa religiosis non sunt personalia, sed realia, cùm concedantur certo generi personarum: quod per fictionem iuris nunquam videtur perire. Nam tunc etiam priuilegia perpetuò durabunt, vtpote si priuilegia concedantur ciuibus alicuius ciuitatis. Nam hi per fictionem iuris nunquam censentur perire, prout dicitur in iure [o]. Et ideo concessio eis facta censebitur realis, siue perpetua. Nam sicut censetur perpetuum priuilegium, quod conceditur ciuitati, vel loco, iuxta quandam legem [p]; idem dicendum est, si concedatur ciuibus & religiosis, iuxta aliam legem [q]. Et ita in specie tenet Romanus, & Socinus.

o l. proponebatur. ff. de iudi.

p l. forma. §. quanquam. ff. de censib.

q l. 2. de reb. dubiis. c. Rom. in l. maritum. n. 17. ff. soluta. Soci. in d. l. 2. nu. 4.

His prælibatis fundamentis nostra sententia confirmatur, & probatur primò, quia conseruatores eliguntur virtute gratiæ iam factæ. Secundò, quia eliguntur conseruatores virtute gratiæ monachis indultæ, quæ est perpetua, iuxta tradita in secundo notabili. Tertiò, quia sæpe sæpiùs nominantur à Summis Pontificibus conseruatores Episcopi, & aliæ dignitates Ecclesiasticæ. Quæ conseruatoriæ non dantur personis, sed dignitatibus, & per cõsequens sunt perpetuæ sicut dignitates.

Nec obstat ratio dubitandi in principio adducta. Hoc enim habet locum, quando iurisdictio delegatur aliquibus personis particularibus per viam commissionis. Ipsi enim si non fecerint actum communem delegationis, putà edictum commune, vel quid simile, finiuntur morte delegantis.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm conseruatores possint procedere contra partes extra ciuitatem, aut diœcesim, in qua fuerint deputati.

RESpondeo dicendo, quòd conseruatores secundùm ius commune [r], quamuis non permittatur extra ciuitatem, aut diœcesim, in qua sunt deputati contra aliquem procedere, aut aliquem extra locum itinere vnius diei remotiorem protrahere; conseruatores tamen fratrum per concessionem Leonis X. ampliorem habent iurisdictionem. Refertur enim in Supplemento [s] ordinis, quòd Leo X. in Concilio Lateranensi, *Statuit, vt conseruatores fratrum*

r cap. fin. §. conseruat. de offic. deleg. li. 6.

s Supple. fol. 26. conc. 83.

fratrum pro tempore à Sede Apostolica deputandi doctrina & probitate sint præstantes, & in Ecclesiastica dignitate cõstituti esse debeant; & voluit, vt coram eis per eosdem fratres, quibus dati fuerint vltra duas dietas à loco sua solita habitationis nullus trahi possit, priuilegiis super hoc aliàs concessis nullatenus suffragantibus. Verum est tamen, quòd per breue Clementis VII. Minimis concessum, *Conseruatores fratrum habent potestatem etiam extra loca, in quibus fuerint deputati procedendi: & cõceditur eis facultas citandi, & inhibendi etiam per edictũ ad se trahendo citatos, & monitos, non obstantibus Bonifacij Papæ VIII. de vna dieta, & Concilij generalis de duabus dietis, dummodo nõ vltra tres dietas aliquis trahatur.* Ita refert Collector Capucinus [a] in additionibus ad compendiũ Mendicantium, quod priuilegium clarè reuocat id quod ordinauit Leo X. in Concilio Lateranensi respectu duarum dietarum.

a Capucin. tit. conseruator p. 130. l. B.

Pro explicatione autem huius indulti est notandum, morem fuisse antiquitus, vt quatuor darentur dietæ conseruatoribus, prout tradit Rebuffus [b]. At lex nouæ compilationis [c] constitutionẽ Concilij generalis de duabus dietis, limitans ad duas dietas hoc restrinxit, & Innoc. VIII. tantùm voluit concedere duas dietas in anno Domini millesimo quadringẽtesimo octuagesimo septimo, quinto Calen. Feb. Põtificatus sui anno tertio, ad petitionẽ Regis Ferdinãdi, & Christianissimę Reginę Elisabeth Regum Castellæ, Legionis, & Aragoniæ, tunc procurante eorũ nomine Eneco Lopez de Mandoça Comite de Tendilla pro eis in Romana Curia oratore: cuius Bullæ tenorem tradit Azeuedo [d]. Et Sixtus V. Romæ apud sanctum Marcum sub annulo Piscatoris, die tertia Octobris, millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, Pontificatus sui anno tertio, in Bulla, quæ incipit, *Et si Mendicantium ordines*: in qua confirmat, & innouat omnia priuilegia fratrum Minorum de Obseruantia, concedens conseruatores pro eorum conseruatione, vt extra locum, in quo sunt, possint trahere reos, addit, non obstantibus præmissis, ac pię memoriæ Bonifacij Papæ VIII. etiam prædecessoris nostri, de vna & in Concilio generali, de duabus dietis editis, dummodo vltra tres dietas aliquis præsentium rigore ad iudicium non trahatur, quod idipsum concesserat Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, die vigesima prima Maij, Põtificatus sui anno tertio in confirmatione & innouatione priuilegiorum dictorum fratrum. Et Gregorius XIIII. in confirmatione ordinis Cistertij priuilegiorũ, in Bulla, quæ incipit, *Romanus Pontifex religiosorum*, &c. data Romæ, apud sanctũ Petrũ, sub annulo Piscatoris, die vigesima octaua Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Pontificatus sui anno primo, idipsum concedit non obstantibus præmissis piæ memoriæ Bonifacij VIII. de vna, & Concilij generalis edita, de duabus dietis, &c. Ex quibus colligitur, quòd hodie virtute dictorum priuilegiorum possunt conseruatores procedere contra contradictores vltra duas dietas, dummodo vltra tres dietas ad iudicium minimè trahantur. Neque iis obstat lex nouæ compilationis superiùs allegata. Ipsa enim Cõcilij generalis vestigiis inhærendo, duas tantùm dietas concedit. Quod Concilium per dicta priuilegia constat esse approbatum: quorum priuilegiorum vim lex regia tollere minimè potest.

b Rebuf. in tract. de priuile. scho. priui. 191.
c l. 10. tit. 7. li. 1. noua compil.
d Azeu. in d. l. 10.

Notandum est etiam pro explicatione, quòd dieta secundùm Bertachinum [e] continet viginti leucas. De quo nouissimè tractat Villalobos [f] in suo Ærario mille communium opinionum, vbi & inquit à quo loco computetur. Quod iam determinatum habemus in quadam nouæ compilationis lege [g] aduersùs Rotæ decisionem aliter definientem, quam ipsam decisionem ibidem ipse Villalobos allegat, & ante eum tradit optimè Orosius [h]. Et istæ dietæ à fine diœcesis, à qua citandus moratur, non verò à continentibus ædificiis computantur, prout probatur in dicta lege nouæ compilationis vestigiis inhærente Decretali constitutionis Bonifacij VIII. ibi, [i] *à fine diœcesum earundem trahere non præsumant.*

e Bertach. in suo reper. ver. dieta.
f Villalobos ver. dieta. n. 83.
g l. 18. tit. 7. lib. 1. noua cõpil.
h Orosi. in l. 2. n. 4. ff. quis caut. colu. 687. in fin. cum seq.
i l. fin. de offi. deleg.

Aduertendum denique, quòd Episcopus constitutus Iudex conseruator, potest citare, & compellere extra dictas dietas quoscunque suæ diœcesis, si dictę conseruatoriæ ad eum pertinuerint, cùm in omni sua diœcesi iurisdictionem ordinariam dicatur habere, & in quolibet loco suæ diœcesis non exempto per se, vel per alium possit pro tribunali sedere, prout determinauit Bonifacius [i] VIII.

i c. cùm Episcop. de offi. ord. lib. 6.

ARTICVLVS VIII.

Quid sit agendum, si monasterio habenti membra in diuersis diœcesibus, dentur conseruatores in diuersis locis, sicut habet monasterium Dominæ nostræ de Guadalupe Episcopum Cordubensem, Placentinum, & Salmanticẽsem, cum clausula, vt intra tres dietas possint ad se trahere litigãtes, an iniuriatus, vno conseruatore præsente possit iniuriantem ad remotiorem conseruatorem trahere.

RESpondeo dicendo, quòd hoc dubium mouet Ioannes Andreas [k], & doctissimè suo modo respondet dicendo, quòd non, primò, quia in iure canonico prohibetur, quòd rei non trahantur vltra vnam dietam, prout dictum est in superioribus. Et ratio in qua fundatur talis prohibitio est, ne partes vexentur, quæ ratio militat in hoc casu, si dictæ partes ad conseruatorem remotiorem trahantur, existente conseruatore prope locum vbi iniuria manifestè contra fratres fuit patrata. Secundò, quia etsi ius deficeret, æquitas hoc suaderet, quam æquitatem iura [l] commendant. Solùm enim æquitas legis concedit conseruatores posse trahere reos vltra duas dietas, quando vrgens ratio id postulat, argumento cuiusdam legis [m]. Seruari igitur debent in hoc casu priuilegia de tribus dietis, quando ita fieri conuenit, vt sic clausula ciuiliter intelligatur. Et quantum fieri potest, debet in his fieri interpretatio, vt minùs partibus præiudicetur, etiamsi verba aliquo modo repugnent, cùm à semitis iuris communis in his cõseruatoriis recedatur, iuxta ea quæ nos vtriusque iuris monumenta [n] docent. Præcipuè, cùm hæc priuilegia ex alio capite sint odiosa: quia scilicet præiudicant ordinariæ potestati, & clausula sit odiosa ligãs eum, qui cum dispendio à longè protrahitur. Faciũt pro hac parte, quę Imperatores Honorius [o], & Theodos. Hypano magistro militum rescripserunt, dicentes: *Apparitores per Orientem statutos officij tui ad aliũ iudicium trahi minimè oportebit. Sciat igitur magnificentia tua sub te, siue ciuiliter, siue criminaliter appetantur eos litigare debere.* Denique talis fuisse videtur mens Principis, ne graue damnum alteri sine causa inferatur, secundùm quam mentem priuilegia sunt explicanda, vt colligitur ex iure [p]: quæ mẽs prævalet verbis, vt in alio iure [q] notatur.

k Andr. in addit. ad specu. lat. ti. de iudice deleg. li. 6. fo. 11. pa. 2.
l l. in summ. §. 1. ab eo. in fi. ff. de aqua pluuia arcenda. c. erit autem. d. 4. dist.
m l. 1. C. de dil. l. de dic. § fin. ff. qui satisdar. cog.
n 24. q. 1. ca. parat. c. causa. de rescript. c. ex parte. 2. de offi. deleg. l. quamuis. de in ius vocan. l. si quando. C. de inoffic. test.
o l. apparato. C. de offi. magist. milit.
p c. in his. de priui. iuncta gl. 2.
q c. a si postquã. §. 1. de elect. li. 6.

Ex quibus colligitur, quòd si conseruator est præsens in loco vbi residet iniuriator, aut est propè, & ratione aliqua esset suspectus iniuriatori, aut iniuriato, tunc ipse deleget, si forma delegationis id

pati-

patitur: si verò non patitur, vel delegare non vult, tunc ad alium remotiorem conseruatorem potest adiri: in hoc enim casu cessant superiùs allegata.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm post quinquennium durent conseruatoria quoad negotia cœpta.

Respondeo dicendo, quòd licèt conseruatoriæ religionum sint perpetuæ, prout iam in superioribus [a] resolutum remanet: aliæ tamen conseruatoriæ habent clausuram limitantem, scilicet, præsentibus post quinquennium minimè valituris: sicut videmus in Concilio Tridentino [b] determinari dicẽdo, Nemo enim similium literarum beneficio vltra quinquennium gaudere possint. Et quæritur, an duret post quinquennium iurisdictio conseruatoris, quoad negotia iam cœpta. Et respondet Ioãnes Andreas [c] negatiuè, prout alibi scripserat. Et ratio eius est, quia istæ conseruatoriæ sunt odiosæ, prout in articulo superiori dictum est. Et ita iuxta terminos proprios ipsarum debent strictè explicari, vt iurisdictio ordinariorum, quo minùs fieri possit, detrimentum patiatur.

a Sup. hac q. art. 6.

b Sess. 14. de refor. c.

c Andr. in addit. ad specul. 1. p. tit. de offi. dele. fo. 13. p. 1. col. 1.

ARTICVLVS X.

Vtrùm Iudices conseruatores possint subdelegare.

Respondeo dicendo, quòd Sixtus IIII. Pontifex Maximus Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1474. pridie Kalendas Septembris, Pontificatus sui anno quarto, prout habetur in Monumentis [d] ordinũ, *concessit fratribus Minoribus, vt conseruatores per eos nominati per se, vel per alios in suis partibus conseruent ipsos fratres contra ipsos iniuriantes.* Et idipsum concessit Pius V. in conseruatoria edita à Gregorio XIII. pro societate Iesu. Ait enim quòd, *Conseruatores, & Iudices per ipsam societatem & singulas eius personas, etiamsi sint extra loca, in quibus deputati sunt, habent potestatem, vt tam per se quàm per alios Societatem defendant, neque permittant eam super bonis & priuilegiis tam Apostolica, quàm ordinaria, & aliàs iure regia autoritate concessis, aliisque rebus ad ipsam pertinentibus à quibuscunque personis tam sæcularibus, quàm Ecclesiasticis indebitè molestari, aut grauari.* Ita habetur in compendio [e] Societatis.

d In comp. fo. 60. & in 2. fo. 145. conc. 356.

e Comp. soc. ti. conseruator. §. 3. c. fi. §. vices. de offi. dele. l. 6. And. addi. ad specu. ti. de iudic. dele. l. 1. p. 1. p. 12.

Ex quibus colligitur, quòd quamuis conseruator secundùm iura communia debeat procedere per se ipsum, nec possit committere vices suas aliis (exceptis citationibus, & sententiarum denunciationibus) nisi aliter eis per literas committeretur, & tunc non nisi infra ciuitatem, & diœcesim, in qua deputatus fuerit, hoc ei facere licet, prout habetur in iure, & tradit Ioannes Andreas: conseruator tamen fratrũ, secundùm hæc priuilegia poterit vices suas alteri, & aliis committere. Et ita per priuilegium Clementis VII. tenet collector Capucinus in additionibus ad Compendium Mendicantium [f].

f ti. conseruat. fol. 130.

Aduertant tamen primò conseruatores fratrum, quòd non possunt ipsi committere aliis vices suas, nisi fuerint in dignitate constituti, prout tenet Ioannes Andreas [g], dicens quòd si ex beneficio literarum cõpetit conseruatori cõmittere, necesse habet, committere personis in dignitate, vel personatu cõstitutis in Ecclesiis cathedralibus, vel collegiatis. Et quòd hæc clausula, *vt possit per se, vel per alium*, vtilis sit, pa-

g And. vbi su.

ret, quia exceptis citationibus, & sententiarũ denuntiationibus non possunt cõseruatores suã cõmittere iurisdictionẽ: at virtute dictę clausulę possũt. In qua fundatus doctrina tenet Didacus Perez [h], quòd etiã substitutus Cancellarij, & sic Vicecancellarius, qui virtute conseruatoriarum cognoscit, oportet, vt dignitatem Ecclesiasticam habeat & possideat, sicut & ipse Cancellarius habere debet: aliàs sententiæ per Vicecancellarium latæ nullæ erunt ipso iure, tanquã à non habente potestatem prolatę. Regulariter enim cùm quis per substitutum deseruire potest, debet cõstituere alium æquè idoneum, prout expressè probat quædam lex [i] notabilis dicens, *consideratis eorum laboribus per substitutum chartularium eiusdem scrinij, cui præfectus est ipse, idoneum & tam optimis moribus præditũ, quàm scientiam peritiámque rerum habentem electione sua, suarúmque periculo facultatum præfatum munus eos adimplere præcipimus.* Vbi Bartolus [k] per hunc textũ supradictam tenet sententiam, & eam comprobat Azeuedo [l], & Euerardus.

h Perez. li. 2. ord. col. 356. in prin.

i L. 2. C. de prepos. agen. in rebus. l. 12.

k Bar. in d. l. n. 4

l Azeu. in d. l. 29. noua cõpil. tit. 7. lib. 2. Euer. in cẽtilo. ca. 63. de subroga. col. 2. in paruis.

Aduertendum denique, quòd cùm secundùm ius commune citationes & sententiarum denuntiationes possint conseruatores, per alios efficere, Pius V. & Gregorius XIII. hanc gratiã ampliando in dicta conseruatoria concessione indulta religioni Societatis Iesu concesserunt, quòd quando Iudicibus & conseruatoribus huiusmodi tutus non apparet accessus ad loca, in quibus morari contingeret eos, qui monendi, inhibendi, atque citandi sunt, possunt hæc per edicta publica efficere, locis publicis ea affigendo, de quibus esset verisimilis coniectura quòd ad ipsorum monitorum citatorum, & inhibitorum notitiam valerent peruenire. Ita continetur in dicto Societatis Compendio [m].

m Comp. Soc. vbi su. §. 4.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm conseruatores possint cognoscere de omnibus causis.

Respondeo dicendo quòd Innocentius [n] IIII. Pontifex Maximus Iudicibus conseruatoribus tantùm concessit, vt de manifestis iniuriis, & violentiis cognoscant, neque ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt, suam possunt extẽdere potestatem. Quòd si præscriptam formam fuerint transgressi, eo ipso per annum ab officio sint suspensi. Imò, & quod non vulgarem difficultatẽ habet Regia [o] constitutio ordinamentorũ regalium nouè definit minimè posse Iudices conseruatores id transgredi, etiamsi vberior potestas & iurisdictio in rescripto concessa fuerit. Quòd si ad vnguem non seruauerint, pœna amissionis naturalitatis horum regnorum puniantur. Hæc pro parte negatiua adducuntur. Sed pro parte affirmatiua in inferioribus multa adducemus, quæ eam satis probant.

n Ca. 1. c. fi. de offi. dele. lib. 6.

o l. 1. ti. 8. li. ordin.

Pro cuius rei resolutione est notandum, quòd, vt hæc quæstio perfectè, clarè, & distinctè intelligatur, tria sunt consideranda. Primum est, de quibus causis possibiliter possint cognoscere conseruatores. Secundum, de quibus causis secundùm ius commune cognoscere possint. Tertium, de quibus causis secundùm priuilegia possint iudicare.

Quantum ad primum, sit prima conclusio: Non est prædictis Iudicibus prohibitũ de aliis causis vltra iniurias & violentias manifestas iudicare, & cognoscere, si in literis Apostolicis hoc illis fuerit indultum. Quod ex eo manifestè patet: quia Summus Pontifex causas Ecclesiasticorum ad sæcularia tribunalia spectantes, auocare potest, & alteri termi-

nandas committere, prout tradunt multa iura Canonica [a], & vltra alios latissimè comprobat Couarruuias. Et istorum Iudicum potestas à literarum facultate dependet, prout dicitur in iure [b].

Nec his refragatur textus, in capitulo primo de officio delegati, libro sexto. Loquitur enim quando conseruatorum potestas est limitata, secùs si ampla tribuatur eis iurisdictio, quia tūc impunè ea vti possunt. Quapropter illius Decretalis decisio ferè hodie inutilis est, cùm amplior forma recepta sit: vt scribunt Ioannes Andreas ibi super casus positione, & ibi etiam Archidiaconus, & Dominicus [c], & Rebuffus.

Nec minùs aduersatur præcitata lex regia prima disponens, non esse alicuius valoris iurisdictionem, quæ contra prædictam prohibitionem concessa fuerit. Hæc enim lex articulo sequenti explicabitur.

Quantum ad secundum, sit secunda conclusio: Iudices conseruatores religiosorum & Mendicantium possunt, non solum contra clericos stante decreto Concilij Tridentini procedere, sed etiam contra laicos pro manifestis iniuriis, vel violentiis personis Ecclesiasticis & regularibus illatis, quamuis rei sint: quia minimè ex hoc defraudatur regia iurisdictio, cùm talia crimina sint mixti fori, prout sacri canones [d], & leges regiæ nobis aduertunt. Et hoc probatur ex lege [e] regia ordinamentorum, cuius tenorem articulo sequenti proponemus, quæ loquitur de laicis, & eius exceptio, qua permittit conseruatoribus de manifestis iniuriis, & violentiis cognoscere contra laicos dubio procul intelligenda est, cùm exceptio semper ex regula profluat, secundum iuris regulam [f].

Tunc autem dicitur manifesta iniuria, & violentia inferri, vt pateat aditus Iudicibus conseruatoribus contra laicos procedendi, quando monasterium & religiosi sua possessione perturbantur, aut eorum priuilegia, exemptiones, & immunitates violantur, prout dicitur in iure [g]. Quod in qualibet oppressione locum obtinet, vt ex aliis [h] decretis colligitur, & tradunt Abbas, Socinus & Lapus. Qui probant, quòd Iudicibus Ecclesiasticis permittitur laicos compellere, vt pro iniuriis & damnis Ecclesiæ illatis competenter satisfiat. Et in propriis huius controuersiæ terminis id tenent Ioannes Lopez [i] & Salzedo: qui ait non semel iudicatum vidisse, maximè anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, in fauorem religiosissimi collegij Societatis Iesu populi Complutensis. Nam cùm quidam ciuis oppidi de Lorença vim dicto collegio in quibusdam suis prædiis intulisset, consilio eiusdem doctissimi viri querela huius violentiæ, & oppressionis proposita fuit coram Vicario generali Curiæ Complutensis huius sacri collegij conseruatori pro tunc. Et licèt rei personaliter citati declinatoriam fori exceptionem proposuerunt, causa ad Regiam Pincianam Curiam fuit delata, & in ea fuit declaratum, nullam vim à Iudice conseruatore illatam fuisse, & causa ei fuit remissa.

Ex dictis infertur, quòd si aliquis furore choleræ accensus dicat aliquibus fratribus, quòd velint nolint debet ingredi monasterium, & ingrediatur de facto nulla læsione secuta, si statim à tali furore desistat, & relinquat eos in sua pacifica possessione, non est dictus reus coram conseruatore Iudice conueniendus, cùm in hoc parum læsum fuerit monasterium, & de minimis non est curandum. Et eorum fratrum possessio non fuit perturbata, cùm statim in ea pacificè fuerint relicti sine aliqua, vt dictum est, læsione & notabili violentia.

Infertur etiam quòd fratres non possunt citare Iudicem conseruatorem in fauorē eius qui ipsis vim intulit, vt per hoc liberetur à manibus brachij sæcularis, quia verbi gratia, ipsum rigorosè volebat castigare. Non enim fratribus conceditur Iudex conseruator, vt suos iniuriatores defendant, sed vt se & sua ab eorum iniuriis protegant, contra eos procedendo. Quod est notandum. Vidi enim quendam Prælatum à suo superiore punitum, quia titulo charitatis eligit conseruatorem contra quendam monasterio iniuriantem, non, vt ipsum puniret, sed vt eius blanda punitione à rigorosa manu brachij sæcularis eriperet.

Aduertendum insuper, quòd si reus confiteatur delictum coram conseruatore, tunc conseruator potest procedere in eo casu contra confitentem, licèt neget qualitatem notoriam. Et ratio est, quia quamquam in hac specie nō sit notorium per euidentiam facti, est tamen notorium per euidentiam iuris per facti confessionem. Ita quædam Decretalis [k], iuncta eius glossa: & tenent Innocentius, Ancharranus, Dominicus & Francus.

Sed quid, si reus neget offensam, vel esse delictum notorium? tunc huiusmodi Iudex cōseruator secundùm aliquos non potest procedere contra eum. Per negationem enim partis videtur fieri res dubia, iuxta Glossam [l] & Felinum: quia conseruator non potest se intromittere vbi est necessaria iudicialis indago. Præterea notorium non probatur per testes, sed per euidentiam facti, prout affirmant sacri canones [m], & ita interpretatur potestatem conseruatorum Antonius de Butrio [n].

Sed contraria sententia est tenenda, scilicet, quòd conseruator potest cognoscere summatim de notorietate, cùm sit res dubia, an eius sit iurisdictio. Ita Innocentius [o], quem sequuntur omnes, exceptò Hostiensi. Quod aliquibus iuribus comprobatur, & præsertim ex quadam Vlpiani [p] Iurisconsulti decisione. Et Innocentius [q] III. affirmat, quòd Iudex per rescriptum delegatus potest cognoscere de validitate rescripti, & per consequens, an in causa possit procedere. Nec obstat, quòd conseruator non habet indaginem iudicialem. Hoc enim debet intelligi, quòd scilicet, non habet indaginem iudicialem in notoriis, in quibus non habet iurisdictionem, sed non in quibus habet iurisdictionem. Habet enim in his indaginem iudicialem ad cognoscendum, an sit Iudex, vel non. Et probatur: quia si conseruator habet iurisdictionem in notoriis, potest facere illa, sine quibus iurisdictio sua expediri non potest, iuxta ea, quæ cōmuniter iure [r] notantur.

Ex quo infertur, quòd si conseruator citat reum, & reus est contumax, potest, eum cognoscendo, de sua contumacia condemnare in expensis, vt decreta [s] canonica loquentia de Iudice delegato affirmant, & leges ciuiles nos docent. Et potest etiam excommunicare, & interdicere, vt infrà dicemus. Vnde colligitur, quòd in casu, de quo loquimur, potest cōseruator summariè procedere contra negantem notorietatem ad ipsam notorietatem indagandam, cū Iudici competat indagare an iurisdictio sibi competat, necne.

Quantum ad tertium, quod promisimus decidendum, sit tertia conclusio, quòd forma conseruatoriarum est inspicienda, & non decisio iuris communis, prout ex iure colligunt Ioannes Andreas [t] & communiter scribentes. Et ita hodie communiter dantur conseruatoriæ generaliores, vt affirmat Nauarrus [u]. Et conseruator vniuersitatis Salamanticensis cognoscit de omnibus causis generaliter etiam non notoriis: & ita lege regia [x] partitarum declaratum est. At prolixum nimis esset concludere in hac conclusione,

Marginal notes:

a c. nostrā. de appel. c. pastor. §. prat. de offi. dele. c. Eccl. 1. ver. quid vt lite pē den. Conc. Trid. sess. 24. c. 29. Cou. prac. q. c. ca. 9.

b c. recipim. §. porrò. de priu.

c Domini. in d. ca. si. § conseruat. Rebu. in l. 38. in fin. de verb. sig.

d c. cùm sit generale. de foro comp. l. 58. ti. 6. par. 1. l. 4. tit. 18 ead. par.

e l. 5. ti. 3. li. 1. ordin.

f l. nam quod liquida. § fi. ff. de priuil.

g c. cùm sit generale. de foro comp.

h c. si cler. de foro comp. Abbas & DD. in d. c. cùm sit generale. vbi Soc. n. 18. Lap. al. leg. 58. & 72.

i Lopez in c. per vestras. §. sed pulch. dubitatio. n. 3. fo. mag. 181. Sal. in pr. crim. c. 3. fo. 10. co. 1. & 2.

k c. vestra iuncta gl. lib. v. nō dissi. de coha. bit. cler. Innoc. co. 2. Anch. co. 2. Dom. nu. 8. Fr. n. eod. nu. 1. in d. c. 1. de off. deleg. li. 6.

l Gl. in d. c. 1. l. 3. C. quibus ad lib. procla. non licet. Fel. in c. si clericus. de for. comp.

m c. quanto de transl. Episc. c. fi. de coha. cler.

n But. ti. de notor. ar. 14. n. 4.

o Inno. in d. c. 1 n. 5. & 6. vbi dd.

p l. si quis ex ali. ff. de in ius vocando.

q c. super literis. iuncta glo. ver. nullat. extra de rescr.

r l. 1. ff. de iurisdi. omnium iudic.

s ca. de causis. §. 1. & in c. praterea. de offic. deleg. l. 1. ff. si quis ius dic. nō obtem.

t And. in d. c. fi. de off. dele. li. 6.

u Nau. c. 27. n. 125.

x L. 18. t. 7. p. 1.

clusione, quid per conseruatorias sit hodie à sede Apostolica concessum regularibus: ideo articulis sequentibus pro posse comprehendetur.

ARTICVLVS XII.

An conseruatores regularium possint cognoscere contra debitores ex causa ciuili.

RESpondeo dicendo, quòd circa hoc dubium duas inuenio opiniones contrarias. Prima est affirmatiua, Guidonis [a] Papæ, quem sequuntur Alciatus, & Didacus Perez.

Secunda opinio est contraria quòd scilicet minimè possint. Et hanc tenet nouissimè Gutierrez [b] in quadam practica quæstione, in fine cuius ait Alciatum tenere contra Guidonem. Et sic reprehendit Didacum Perez pro sua parte cum Guidone adduxisse Alciatum, cum Alciatus teneat cōtra Guidonem. De quo certè miror valde; Alciatus enim expresè tenet cum Guidone in loco allegato à Gutierrez. Et vt hoc pateat, eius literam & verba in medium proponam: quæ sunt sequentia. *Cum in bullis conseruatorum dicatur, quòd cognoscant contra iniuriantes monasterijs, &c. sequitur quòd poterunt compellere ad solutionem debitores nolentes soluere, ex quo illis non satisfaciēdo dicitur iniuria.* Hæc Alciatus in loco in margine allegatus. Primum pro opinione Guidonis fundamentum propositum à Gutierrez est desumptum ex Concilio Tridentino [c]. Nam si conseruatoribus deputatis & singularibus personis, & Capitulo hoc prohibetur in dicto decreto, & regularia loca, & cætera in eo excipiuntur, vt horum personæ in dicto loco minimè comprehendātur: ergo in eisdem causis, in quibus singularibus personis est prohibitū vti literis conseruatoriis, erit permissum locis regularibus, & aliis de quibus in dicta exceptione, vt exceptio sit de regula iuxta iuris regulam [d]. Huic argumento respondet Gutierrez in hunc modum, scilicet, Concilium Tridentinum esse intelligendum iuxta dispositionem iuris communis, id est, vt licèt regularia loca & similia exempta eorúmque personæ non comprehendantur in dicto decreto, eiusque prohibitione, nihilominus tamen in his iuris dispositio seruanda sit. Non enim Concilium ibi specificè agit de forma & causis, in quibus Iudices conseruatores ab his eligendi procedere debēt; id enim omisit, ac proinde iuris dispositioni relinquit. Sed tantùm voluit excipere à reuocatione præcedenti conseruatoriarum, quam fecerat, prædicta loca eorumque personas. At verò quomodo ab his electi Iudices conseruatores procedere valeant, ac possint, ibi non agit, sed remanet in dispositione iuris communis prædicti.

Quæ doctissimi viri responsio vera est, sed diminuta. Non solùm enim in dicto Concilio conseruatoriæ regularium remanent tantùm in dispositione iuris communis, sed etiam in dispositione priuilegiorum, quæ in ipsis conseruatoriis præter & contra ius commune continentur, de quibus aliqua iam diximus suprà, & infrà de aliis dicetur. Quia talia priuilegia minimè sunt per Concilium Tridentinum abrogata: imò verò ab eodem Concilio sunt confirmata, cùm non abrogentur ab eodem. Ait enim [e] Conci. *In cæteris omnibus præfatorum ordinum priuilegia & facultates, quæ ipsorum personas, loca, & iura concernūt, firma sunt & illæsa.* Et ita fatetur Nauarrus [f], quòd hodie conceduntur conseruatoriæ, virtute quarum cognoscitur de his quæ requirunt iudicialem indaginem, quas in inferioribus proponemus.

Secundò probatur nostra sententia: quia debitores nolentes soluere, iniurias ipsis monasteriis, eorúmque personis maximas infligunt, de quibus manifestis iniuriis conseruatores virtute iuris communis cognoscunt. At huic argumento respondet Gutierrez, quòd conseruatores possunt cognoscere de manifestis iniuriis, non sumendo iniuriam pro omni illo, quod fit contra ius, & causat damnum monasteriis: sed sumpta iniuria in specie pro contumelia & conuitio, & sic pro offensa de qua in titulo de iniuriis. Nam verba rescripti capiuntur strictè & in specie & propriè, prout colligitur ex iure [g].

Sed contra hanc responsionem arguam, tum iure communi, tum priuilegiis. Primò enim videtur allucinari doctissimus alias vir, cùm rātum velit accipere nomen, iniuria, specialiter & strictè, prout considerat eam Vlpianus [h]. Cùm idemmet Vlpianus [i] considerat statim ipsam iniuriam dicēs, quòd interdum iniuriæ appellatione damnum culpa datum significatur. Et licèt verba rescripti strictè sint interpretanda, debent tamen secundùm subiectam materiam explicari. Vnde cùm hîc agatur de rescriptis conseruatoriis, id est, de conseruando loca regularia eorúmque res & personas, diminutè prouisum esset à Sede Apostolica, si tantùm pro cōtumeliis, & violentiis conseruatores cōcederet, & pro damnis manifestis eos denegaret, præcipuè, cùm rarò cōtumeliētur, & vim patiantur loca, & res, & personæ regulares: sæpè autem & sæpius damnis non paruis notoriis afficiantur.

Et certè iniuria maxima fieret generalitati verborum, quibus Summi Pontifices in suis Bullis volunt religiosi status protectionem. Ait enim Pius V. in sua conseruatoria expedita per Gregorium XIII. concessa religioni Societatis [k], *Quòd possunt regulares, tam in ciuilibus, quam in criminalibus & mixtis siue actores sint, siue rei, omnes & singulos Archiepiscopos, Abbates, necnon personas in dignitate constitutas, canonicos Metropolitanarum, vel cathedralium Ecclesiarum & Vicarios Archiepiscoporum & Episcoporum in spiritualibus, eorúmque officiales generales vbilibet constitutos cōtra quascunque communitates, & collegia in suos conseruatores, & Iudices ordinarios assumere.* Hæc dicta conseruatoria. Notanda enim sunt illa verba, *tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, quàm mixtis*: quæ satis denotant omnes causas, quibus dānum & vis causatur dictis regularibus ad conseruatores pertinere. Et hoc magis in specie probatur. Nam contumelia, iniuria, & vis quę infertur locis, rebus, & personis Ecclesiasticis, & regularibus mixti fori causa est, cùm sit sacrilegiū, & laicus coram Iudice Ecclesiastico, aut sæculari possit conueniri, si patrator talis sacrilegij existat, vt in fauorē Ecclesiæ ordinauerunt iura [l], & tenet Felinus, & fatetur Ioannes Gutierrez. Et Salzedo in sua practica criminali, dicit communem. Hoc supposito probatur nostra conclusio. Nam dicta conseruatoria non solùm conceditur pro causis mixti fori, cuiusmodi est iniuria in specie sumpta, & violentiæ locis, rebus & personis religionum illatæ, pro quibus solùm dicit Gutierrez conseruatores concedi, sed etiā concedit pro causa ciuili, cuiusmodi est debitū, quod debitores monasteriis minimè volūt soluere, in quo monasteria non modicam iniuriam & detrimentum patiuntur.

Et quòd iniuria manifesta, pro quo conseruator deputatur, sumatur pro damno dato, satis nobis indicat Sixtus in conseruatoria Minoribus indulta, de qua in superioribus fecimus mentionem. Alloquens enim ibi conseruatores ait, *Quòd non permittant per quoscunque indebitè molestari, aut eis grauamina, iniurias atque damna inferri, seu quomodolibet irrogari.*

Hæc

a Gui. Pap. decis. 18. in fi. Alci. de præsump. præsump. 1. q. 23. nu. 1. Perez in l. 1. tit. 7. l. 1. ord. co. 2 n. 60. ver. conseruatores autem.

b Gutier. li. 3. pract. q. 9.

c Conc. sess. 24. de refor. c. 3.

d l. nam quod liquidæ. cum simil. ff. de pe. nu. leg.

e Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 20.

f Nau. ca. 27. n. 115.

g Rodul. de rescr.

h l. 1. de iniu. & fam. libe.

i In d. le. 1. & in l. sed & si quemcunque. ff. ad leg. Aqui.

k Habet. in comp. soci. ver. conseruat. §. 1.

l c. cùm sit generale. de foro comp. Fel. in c. Eccle. sanctæ Mariæ. n. 7. & 8. de const. Sal. in pract. crim. n. 3. Guti. vbi su. n. 12. & 13.

Hæc Sixtus IIII. Patet etiam ex alia conseruatoria Sixti IIII. quæ incipit: *Dum attenta meditatione*, data Romæ apud Diuum Petrum, anno Incarnationis Dominicę millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto, quarto Kalendas Decembris, prout refertur in Monumentis [a]. Qui inter alia concessit fratribus Carmelitis, *Iudices conseruatores, ipsis præcipiens, quòd non permittant dictos fratres per ordinarios, & per quoscunque alios indebitè molestari, aut eis grauamina, iniurias, atque damna inferri, seu quomodolibet irrogari.*

a In 1. impre. tra. 2. fol. 10. Pap. 2. lit. M.

Item Ioannes XXII. vt in eiusdem Monumētis [b] cōtinetur in Bulla, quæ incipit, *venerabilibus fratribus*, data Auinione, sexto Kalendas Maij, Pontificatus sui anno tertio, concessit fratribus Minoribus Iudices conseruatores. *Vt eisdem efficacis defensionis præsidio assisterent, non permittentes eosdem à quibuscumque indebitè molestari, vel eisdem damna, violentias, iniurias & molestias irrogari.*

b In mon. 1. imp. fo. 129.

Item Eugenius IIII. in conseruatoria concessa ab ipso monasterio D. Nostræ de Guadalupe extensa iam ad omnia ordinis D. Hieronymi, monasteria, cuius tenorem infrà in hoc articulo referemus, ait quòd *Concedit ipsos conseruatores non solum pro ipsis fratribus & eorum conuentibus, possessionibus, terris, locis, iurisdictionibus, & omnibus bonis mobilibus & immobilibus, quocunque nomine & quibuslibet molestiis, iniuriis atque damnis cæterisque tam realibus, quàm personalibus actionibus præsentibus, & futuris.*

Item Pius IIII. [c] anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo, Kalendis Iulij, Pontificatus sui anno primo, in Bulla, quę incipit, *Romani Pontificis circumspectia*, &c confirmans priuilegia ordinis militaris sancti Ioannis Baptistæ, quibus gaudent Mendicantes, prout dictum est in superioribus [d], concessit dicto ordini conseruatores, *Aduersus inferentes eam personis eius institutis, aut eorum seruitoribus & familiaribus iniurias, seu grauamina, vel damna in personis rebus & bonis.*

c Habet. in li. pri. huius ord. vidi sub sigil. aut.

d Sup. hoc 1. tom. q.

Ex quibus omnibus satis constat, saltem in Bullis, & priuilegiis conseruatoriatum, non solùm cōcedi conseruatores pro iniuriis, prout significant contumeliam & violentiam, sed etiam, prout significant damnum datum. Sed vt veritas huius articuli magis pateat, operæpretium esse duxi ad argumenta, quæ in contrarium proponuntur, respondere.

Ad Argumenta.

PRimò arguitur à doctissimo aliàs viro ex quadā Decretali [e], dicente quòd conseruatores nō possunt cognoscere de his, quæ iudicialem indaginem exigunt. Ex quibus verbis colligit regulares non posse, nolentes eis soluere debita ciuilia, coram conseruatore conuenire: cùm si ipsi debitores negent debitum, aliásve exceptiones legitimas allegent, negatione efficiatur res dubia, iuxta quandam legem [f], ex qua id notant Glossa, Felinus & Iason, & communiter scribentes. Et per consequens cùm talis iudicialis indago requiritur, ad hanc suam extenderent iurisdictionem Iudices conseruatores.

e ca. 1. de off. dele. lib. 6.

f l. 3. C. quibus ad lib. procl. nō licet. vbi gloss. ver. dubium Fel. in c. si cle. laicum n. 2. de fo. r. competent. & ite. coram n. 8. de of. dele. Iason in l. 1. iuxta fi. ff. de transactio.

Respondetur primò, quòd quando debitum est notorium, etiamsi negetur à debitore, potest ipse Iudex conseruator cognoscere, vtrùm debitum notorium sit: & notorium sit quòd ipse non vult soluere. Erit autem notorium, si per instrumentum, & testes omni exceptione maiores probetur: in hoc enim casu indagat iudicialiter prædictus Iudex, an ad id sua potestas extendatur, quod sibi à iure non denegatur, prout articulo superiori probatum est.

Secundò respondetur, quòd debuit doctissimus aliàs vir, in memoriam reducere doctrinam Nauarri superiùs citatam, quòd scilicet hodie communiter dantur conseruatoriæ cum clausula, vt possint Iudices conseruatores cognoscere de his, quæ altiorem requirunt indaginem: & sic de his cognoscentes virtute earum non incidunt in pœnam excommunicationis, nec in pœnam suspensionis per annum ab officio, de qua in capitulo finali de officio delegati libro sextò. Hæc Nauarrus.

Videamus igitur, vtrùm ipsis hodie concedatur iurisdictio in his, quæ requirunt iudicialem indaginem. Et primò Benedictus XI. in Bulla, quæ incipit, *venerabilibus fratribus*. Archiepiscopo Cōpostellano, &c. data Romæ apud sanctum Petrum, quarto Nonas Aprilis, Pontificatus sui anno primo, pro prouincia sancti Iacobi regularis Obseruantiæ Minorum fratrum instituit Archiepiscopum Compostellanum, Olixbonensem, & Camorensem Episcopum contra rectores Ecclesiarum, & alios, &c. In illis, videlicet, quæ iudicialem requirunt indaginem per viam iudicij; in aliis verò, prout qualitas ipsorum exigerit iustitiæ complementum facturi.

Deinde Eugenius IIII. anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, Idibus Augusti, Pontificatus sui anno decimo tertio, concessit & expediuit in forma breuis in fauorem monasterij beatæ Mariæ de Guadalupe, *Episcopos Salmaticensem Placētinum & Cordubensem conseruatores, quos, & quemlibet eorum in solidum Iudices conseruatores & defensores instituit Priores fratrum conuentus, possessionum, terrarum, locorum, iurisdictionum, fructuum, redditūum, prouentuum & omnium bonorum mobilium, & immobilium, quocunque nomine, & quibuslibet molestiis, iniuriis ac damnis, cæterisque tam realibus, quàm personalibus actionibus, præsentibus & futuris, in illis videlicet, quæ iudicialem indaginem requirunt, summariè & de plano, sine strepitu figura iudicij: in aliis verò prout qualitas eorum exegerit iustitiæ complementum. Et contra quoscunque cuiuscunque dignitatis, gradus, status, ordinis, vel conditionis exstiterint, compellentes eos autoritate Apostolica, per censuram Ecclesiasticam (appellatione postposita) non obstantibus constitutionibus Bonifacij VIII. de dieta vna ac de duabus in concilio generali: dummodo virtute huius conseruatoriæ vltra tres dietas à fine suæ diœcesis computandas, quis non trahatur cæterisque aliis contrariis quibuscumque à Summis Pontificibus constitutionibus emanatis, aut emanandis, quæ huic iurisdictioni & potestati, eiusque libero exercitio obuiare, seu impedire possunt, nisi in illis fiat plena, & expressa mentio de verbo ad verbum de huiusmodi indulto.* Hæc Eugenius [g] IIII. prout refertur in Compendio priuilegiorum D. Hieronymi. Vbi collector aduertit, quòd hanc conseruatoriam postea Nicolaus V. Pontificatus sui anno sexto, ad vniuersum ordinem, & singula eius monasteria extendit. Et per concessionem Pij IV. expeditam, per Pium V. de qua in quæstione de communicatione priuilegiorum fecimus mentionem, etiam extensa est: cùm per dictam concessionem omnia priuilegia, & indulta temporalia, & spiritualia facta vni dicti ordinis monasterio omnibus eiusdem ordinis monasteriis facta decernantur.

g ti. conseruatoria bulla. §. fin.

Quæ extensio non est, vt omnia alia monasteria habeant dictos tres conseruatores. Hoc enim esset maximè molestum his, qui ad eorum iudicium traherētur: cùm quędam in Hispaniis monasteria huius sacræ religionis vltra quatuor, & quinque dietas distent à dictis conseruatoribus assignatis. Et non est præsumendum Pontificem Maximum quid contra ius concessisse. Extensio igitur prædicta, vt omnia alia monasteria fruātur dicta Bulla (vt existimo) est, vt conseruatores deputati pro aliis monasteriis eandemmet

demmet habeant autoritatem, quam habent tres in illa nominati pro monasterio beatæ Mariæ de Guadalupe. Vnde per communicationem ordines Mendicantes gaudent dicto priuilegio, & eorum conseruatores possunt procedere etiam in his, quæ iudicialem requirunt indaginem.

a l. 1. §. 2. ti. 5. lib. 1. nouæ compil.

Secundò arguit Gutierrez ex quadam lege [a] nouæ compilationis, vbi dicitur:

Los conseruadores dados, y deputados por nuestro muy sancto Padre, no se an osados perturbar nuestra iurisdictiõ seglar, ni se entremetan a conoscer, saluo de iniurias y offensas manifestas y notorias que suelẽ ser hechas a las Iglesias o monasterios, y personas Ecclesiasticas, segun que los derechos communes disponen, y los sanctos Padres que los ordenaron, y no mas ni aliende no embargante qualesquier cõmissiones, o poderes que le sean o son dados. Y si los tales conseruadores que lo contrario hizieren por esse mismo hecho pierdan las temporalidades, y naturaleza que en nuestros Reynos tienen, y se an auidos por agenos y estrannos de nuestros Reynos: la qual naturaleza no puedan recobrar, y demas que assi como rebeldes y desobedientes a su Rey los mandaremos salir de nuestros Reynos.

Ex qua lege videtur, quòd non possint conseruatores in his Hispaniarum regnis se intromittere ad compellendum debitores, vt soluant debita ciuilia monasteriis, saltem vbi iudicialis indago requiritur ad dictam compulsionem peragendam, non obstante alia suæ sanctitatis quacunque data commissione vltra ius commune.

b Sal. in prac. crim. c. 3.

Huic argumento respondet [b] Salzedo, quòd ibi solùm præcipitur conseruatoribus ne iurisdictionem regularem perturbent contra laicos procedendo. Non autem ibi præcipitur, vt contra Ecclesiasticas personas possint se opponere virtute dictarum conseruatoriarum concedentium indaginem iudicialem, cùm per hoc non perturbetur iurisdictio regularis. At hæc solutio videtur diminuta. Secundùm eã enim non possunt conseruatores compellere debitores sæculares nolentes soluere monasteriis, vt debita ciuilia illis soluant. Vnde ad aliam solutionem deueniendum est.

Pro cuius explicatione est notandum valde, quòd, quidquid monachus acquirit quoad dominium, soli Deo & Domino nostro Iesu Christo acquirit, prout ait Innocentius [c] communiter receptus per citatos ab eo, & à Nauarro: & Concilium [d] Tridentinum hoc innuere videtur. Ius autem administrandi eius dominij supremum & generale acquirit papæ, & Ecclesiæ vniuersali; particulare verò illi Ecclesiæ, & monasterio, cuius ipse est, si sunt capacia iuris administrandi, alioquin etiam speciale remanet apud papã, & sola detentio, & vsus & administratio facti penes ordinis monasteria, quibus acquiritur ius particulare administrãdi, si illius essẽt capacia, prout latiùs probabimus in tertio tomo in quæstione de paupertate.

c Inno. c. cùm super. de cau. poss. & propr. Der. in c. constitut. de resc. Nau. in tra. de redditibus Eccles. mon. 40. q. 1.
d Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 2.

Ex hac doctrina colligitur, qua ratione ius commune Pontificium in Concilio [e] Tridentino, innouarum potuit determinare, vt Iudices Ecclesiastici possint procedere, non solùm contra clericos, sed etiam contra laicos, qui bona Ecclesiæ, vel alicuius pij loci occupauerint. Quod à fortiori potest etiam Papa determinare, cùm secundùm veritatem sit supet Concilium. Et ratio est: quia cùm ad Papam & Ecclesiam pertineat ius administrandi dominium generale, & supremum rerum Ecclesiasticarum, & regularium: ideo contra horum bonorum detentores, & vsurpatores potest procedere recuperando patrimoniũ Ecclesiæ dispersum ne dissipetur, cuius Dominus est Deus, & Dominus noster Iesus Christus. Et hoc faciendo Ecclesia & Summus Pontifex non turbant iurisdictionem regalem, cùm bona suprà dicta non sint bona laicalia: sed bona Ecclesiastica. Et ideo potuit Papa concedere Iudicibus conseruatoribus autoritatem ad iudicandum de iis, quæ iudicialem requirunt indaginem, quando scilicet, Ecclesiis, monasteriis, fratribus, & rebus, & bonis ipsorum fit aliqua notoria iniuria, damnum, & grauamen. Et sic cùm quis est malefactor, aut rerum religiosorum spoliator, notorius raptor, & inuasor manifestus, in fauorem Ecclesiæ est introductum, vt ipsos malefactores, qui sacrilegi sunt cẽsendi locorum rectores possint sub quo maluerint Iudice conuenire, prout dictum est iam in superioribus. Et licèt hoc procedat, vt ait [f] glossa & communis, quando agitur contra malefactores, & sacrilegos, cuiusmodi non sunt debitores monasteriorum, nolentes ipsis monasteriis satisfacere, respondetur tamen cum eadem glossa vbi ait. *Quòd tantùm contra malefactores loquuntur iura de hoc agentia.* Addit tamẽ, *Quòd de aliis potest idipsum determinari, vt scilicet laici possint coram Iudice Ecclesiastico conuenire. Primum quando coram Iudice laico non possunt regulares, & Ecclesiastici suam consequi iustitiam.* Prout dicitur in [g] iure. Limitat secundò in finalibus verbis dicens, *Nisi consuetudo contrarium inducat, vt dicitur suprà eodẽ titulo, capite, si clericus laicum, in fine.* Vbi asseritur, quòd actor forum rei sequi debeat, licèt in plerisque partibus aliter de consuetudine habeatur, vbi glossa in verbo consuetudine ait, *Talis consuetudo contra omnia iura prædicta est, sed introducta est propter negligentiam laicorum in exhibenda clericis iustitia, vt infrà in eodem titulo, capitulo, cùm sit generale, & capitulo, licet, & capitulo ex tenore. Sed Papa siue sint negligentes, siue non, quotidie cõcedit literas contra laicos super quacũque quæstione. Et ita assumit sibi iurisdictionem alienum contra id quod dicit suprà titulo proximo in capit. nouit, in principio.* Hæc glossa. Ex quibus glossis colligitur primò, quòd Summus Põtifex ratione negligentiæ Iudicum sæcularium in administrando iustitiam clericis potest in quacumque causa facere, vt Ecclesiastici conueniant laicos sub quocunque Iudice maluerint. Secũdò colligo, quòd etiamsi non sint negligentes, potest idipsum efficere ex causa rationabili, sicut consuetudo id in diuersis partibus effecit.

f Glo. in d. ca. conc. Generali. ver. malefactores.
g ca. ex transmissa. de foro competen.

Ex qua doctrina infero primò, quòd Papa propter negligentiam Iudicum sæcularium in administrando iustitiam Religiosis, potuit condere legem, vt in quacunque causa ipsi laici possint trahi coram Iudicibus conseruatoribus ab ipso deputatis. Et sic potuit contra laicos ipsis committere, vt cognoscerẽt ad petitionem fratrum sine strepitu & figura iudicij de iniuriis & damnis sibi à laicis illatis, etiamsi iudicialis indago ad id decidendum sit necessaria. Potuit id etiam ipsis cõcedere, licèt Iudices sæculares nulla notentur negligentia. Et hoc in fauorem status regularis, ne hunc profitentes statum ad tribunalia sæcularia accedant, vbi lites cum strepitu & figura iudicij aguntur, contra terminum causarum regularium, quę sine strepitu, & figura iudicij decernunt constitutiones Pontificales peragi debere.

Secundò infertur, quòd nũquam mihi potui persuadere, quòd dicta lex regia disponit (sicut aliqui intellexerunt) quòd cõseruatores nõ iudicarent, nisi de manifestis, & notoriis iniuriis cõtra religiosos factis à sæcularibus, etiamsi ipsi conseruatores à Sede Apostolica ampliorem haberent potestatẽ. Imò contrarium ex dicta lege colligitur ibi, *Segun que los derechos communes disponen, y los sanctos Padres que los ordenaron.* Quæ verba indicant duo. primũ est, quòd conseruatores non se intromittant in aliis, præter ea quæ secundùm ius commune ipsis conceduntur.

Secundum

Secundùm est, quòd non se intromittant in illis præter ea, quæ sanctis Patribus, qui id ius commune ordinauerunt, constituta sunt. Constat autem sanctos Patres, qui ius commune ordinauerũt, in fauorem religiosorum pro varietate temporum alia ampliora ordinasse, sicut ipsimet sancti Patres, & lex [a] regalis concesserunt conseruatoribus Salmanticensis, Pincianæ & Complutensis Academiarum, vt indistinctè de omnibus causis in fauorẽ Doctorum & scholasticorum contra laicos possint procedere, eos ad suum tribunal trahendo. Et constat potuisse eosdem sanctos Patres concedere conseruatores regularibus, qui contra laicos procederent & compellerent ad soluendum debitum monasteriis, etiam si ad id concludendum indago esset necessaria. Tum propter fauorem religiosorum. Tum propter ignauiam Iudicum secularium, prout dictum est in superioribus. Tum, quia, licèt nec contra ipsos, nec contra eorũ bona aliqua iniuria & maleficiũ cõmittatur non soluẽdo debita monasteriis, damnũ tamen graue ipsis, & eorum bonis & personis ex dilatione solutionis generatur: quorum bonorum dominium est solius Dei & Domini nostri Iesu Christi: & supremum ac generale ius administrandi dictum dominium residet apud Ecclesiam, & Papam.

a l.8.ti.7. l.5. ordin.

Non supradictis obstat lex ordinamentorum regalium superiùs allegata. Ibi, *Non embargante quale squier cõmissiones, o poderes, que les se an o son dados.* In his enim verbis non loquitur lex de concessionibus datis à Papa. In his enim nulla fit mentio Papæ, aut Sedis Apostolicæ. Loquitur igitur ex supradictis de commissionibus datis ab inferioribus à Papa, qui secundùm ius commune, prout iam dictum est, non possunt concedere conseruatorias. Et hic intellectus necessariò est tenendus. Alioquin diceremus Papam & Ecclesiam non posse pro conseruatione rerum & iurium Ecclesiasticorum & regularium concedere, vt laici ipsarum rerum detentores possint comparere coram iudice Ecclesiastico, aut conseruatore ab ipsa Sede Apostolica deputato.

Ex quibus denique soluendo suprà dicta dico primò, quòd quando debitum constat per instrumentum publicum, vel per sententiam transactã in rem iudicatam, vel per confessionem partis nolentis soluere, iam notoriè monasteria iniuriãtur nolentibus soluere debitoribus. Ex hoc casu vi iuris communis possunt conseruatores cõpellere debitores: cùm hîc fiat manifesta iniuria monasteriis iuxta superiùs explicata. Quod implicitè & in virtute fatetur Gutierrez [b]. Si enim diffitetur, non posse Iudices conseruatores regularium ad hunc casum suam extendere potestatem, est, quia iniuriam non accepit pro danno, & nocumento monasteriis illato, sed pro iniuria & offensa & violentia. Quod tum ex iure communi, tum præcipuè ex multis priuilegiis conseruatoriarum religiosis concessis luce meridiana clariùs patefeci.

b Gu. vbi su. num. 14.

ARTICVLVS XIII.

An religiosi possint conueniri pro debitis ciuilibus coram Iudice ordinario Ecclesiastico, vel coram conseruatore, ab ipsis pro suis causis deputato.

Respondeo dicendo, doctissimum [c] Gutierrez hãc mouisse quæstionem, quam in hunc modũ dissoluit affirmando, quòd debent conueniri coram Iudice conseruatore. Nec obstat, vt ipse ait, quod in superiori articulo respondet, scilicet, non posse fratres conuenire reos pro debitis ciuilibus coram ipsis conseruatoribus. Magna enim, inquit, est inter hos casus differẽtia. Prima est, quia actor debet sequi forum rei iuxta iuris regulas: & huiusmodi religiosi sunt rei, habentque à Sede Apostolica Iudicẽ conseruatorem deputatum, quem in causis ipsorum elegerunt, qui eos defendat & manu teneat. Vnde consequens videtur, quòd coram eo conueniendi sint ex quacunque causa, quia is est suus proprius Iudex, cuius ratione exempti sunt in hoc à Iudice ordinario: & ideo sæpè sæpiùs à iure, & Concilio Tridentino exempti appellantur. Hæc Gutierrez.

c Gut. l. 3 pr. qq. q. 10. p. 70.

Sed doctissimus aliàs vir in hoc fuit allucinatus, putans conseruatores regularium esse ad modum cõseruatorum vniuersitatum, Doctorum & scholarium, qui de omnibus causis eorum iudicãt, & alios Iudices, coram quibus possint conueniri, nõ habẽt, ratione quorũ sunt exempti, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, quàm mixtis à iurisdictione Ecclesiastica, & seculari. At religiosi alios habent Iudices scilicet, suos Prælatos, qui de eorum causis cognoscunt per iurisdictionem ordinariam, & non delegatam: sicut cognoscunt Iudices cõseruatores, prout tradit & multis comprobat [d] Nauarrus. Quæ nimirũ veritas non solùm probatur per ea, quæ à prædicto autore notantur, sed etiam, quia si religiosi exempti Episcopis subderentur, exempti minimè passim vocarentur; nec eorum exemptio ita esset notoria, vt dicant communiter scribentes eam probatione minimè indigere, vt tradit [e] Syluester. Prætertim, cùm his tẽporibus non sint astricti religiosi ad cõseruatores perpetuos, sicut antiquitus habebant: imò sunt ad nutum per ipsos religiosos amouibiles, prout dictum est in superioribus: & quãdo necessitas aliqua vrget, eos nominant, deputant, & eligunt. Et si vera esset opinio Gutierrez, multi religiosi modò non essent exempti, cùm multæ fratrum prouinciæ conseruatores particulares minimè habeant. Quod euidenter ostenditur, cùm secundùm ipsum, conseruatores sint proprij eorum Iudices. Denique eorum exemptio non à conseruatoriis dimanat, sed à subiectione suorum Prælatorum, quibus in vtroque foro sunt astricti. Quæ veritas innumeris priuilegiis, & cõstitutionibus Apostolicis est iã declarata, & vniuersali consuetudine comprobatã, prout infrà in secũdo Tomo in quæstione de exemptione, Deo duce demõstrabimus, & ex infrà dicendis clariùs patebit. Vnde cùm religiosi habeant suos proprios Iudices, prælatos scilicet, suos à Sede Apostolica deputatos, non coram Iudicibus conseruatoribus (qui solùm destinantur pro defensione fratrum, domorum & rerum monasteriorum) sed coram ipsis sunt rationè delicti, aut contractus, aut debiti pecuniarij conueniendi, prout quotidie videmus in practicã seruari. Tota enim potestas ad Abbatem respectu monachorum pertinet, vt Pelagius [f] Papa notanter dixit. Præterea quæro à doctissimo aliàs viro, quomodo Iudex conseruator potest cognoscere de hac causa, vocando in iudicium Regulares, quorum ipsi sunt conseruatores, vt debita ciuilia persoluant, si secundùm eũ tantùm possunt cognoscere de manifestis iniuriis & violentiis, & non de causis ciuilibus, in quibus non dantur iniuriæ secundùm suam specialem significationem? Si dicat, quòd non habent alium Iudicem coram quo cõueniantur, quod iam improbauimus, contra hoc in hunc modum replico, dicendo, quòd etiamsi non habeant alium Iudicem nisi conseruatorem, ipsemet cõseruator secundùm eundem Gutierrez non potest cognoscere de omnibus causis sed,

d Nau. in c. no dicatis. n. 63.

e Syl. v. exemptio.

f c. nulla. 18. q. 2.

ſed tantùm de iniuriis, & violentiis manifeſtis, in quibus non requiritur iudicialis indago. Et per cõſequens nõ habet iuriſdictionem, vt coram eo poſſint religioſi conueniri pro debitis ciuilibus, cùm hoc neque ad manifeſtam iniuriam & violentiam factam monaſteriis pertineat, & ſæpe ſæpiùs pro eo exequendo iudicialis requiratur indago. Confiteri ergo neceſſe eſt, vt aliud fingamus ius ampliorem facultatem ipſis conſeruatoribus concedens, aut confiteamur alios habere Iudices, coram quibus poſſint conueniri. Et non ſunt Iudices Eccleſiaſtici, quia aliàs non eſſent exempti, neq; ſunt Iudices cõſeruatores, vt probatum eſt. Ergo ſunt Iudices regulares, quibus ipſi religioſi in vtroq; foro ſubduntur.

Sed contra hoc propono argumentum deſumptũ ex Bulla conſeruatoria Pij V. expedita per Gregoriũ XIII. virtute cuius *Societas & ſingulæ eius perſonæ, & familiares clerici, tam in cauſis ciuilibus, quàm in criminalibus, & mixti, ſiue actores ſint, ſiue rei, poſſint eligere in cõſeruatores perſonas in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas cõtra quaſcunq; communitates, & collegia.* Prout latiùs in compendio[a] Societatis continetur. Ex cuius verbis, ibi, *In cauſis ciuilibus* iũctis verbis, ibi, *Siue actores ſint, ſiue rei.* Videtur quòd religioſi Societatis poſsũt pro debitis ciuilibus coram ſuis conſeruatoribus cõueniri, & non coram eorum Prælatis. Nam reſpondetur, concedendo, quòd poſſunt conueniri, ſi ipſi voluerint. Bulla enim ſupradicta ſolũ dicit, quòd poſſunt creare conſeruatores pro quacunq; cauſa, ſiue rei ſint, ſiue actores. Nam quando ab ipſis corã Iudice ſæculari, aut Eccleſiaſtico debitum ciuile fuerit petitum, dicentibus ad ipſos hanc iuriſdictionem pertinere, & non ad ſuos proprios Prælatos regulares, cùm Prælati regulares nullis armis poſsint ſe defendere procedendo contra ipſos Iudices cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, poſſunt dicti religioſi, ſi voluerint, creare conſeruatorem, qui de hac cauſa cognoſcat, at ſi noluerint, minimè aſtringuntur. Et etiã ſi Iudex Eccleſiaſticus procedat contra eos cẽſuris & aliis armis ſpiritualibus, minimè tenentur reſpõdere, niſi in caſu mercedum & miſerabilium perſonarũ, de quo in Conc.[b] Trid. Et vt hæc veritas magis pateat, quòd ſcilicet nõ poſſunt religioſi ad hoc per ſuos conſeruatores compelli, proponam priuilegium Nicolai V. Pontificis Maximi Carthuſianis conceſſum Romę apud ſanctum Petrum anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſecundo, decimo ſeptimo Kalendas Octobris, Pontificatus ſui anno ſexto. Quod priuilegium non vidi à Conc. Trid. neque ab aliquo ſacro canone reuocatum, cuius tenor ſequitur.

Nicolaus V. ad perpetuam rei memoriã. Exhibita ſiquidem nobis pro parte dilectorum filiorũ Prioris maioris domus, ac vniuerſorum fratrum ordinis Carthuſienſiũ petitio continebat, quòd licèt ipſi ab omni iuriſdictione, & poteſtate Patriarcharum, Archiepiſcoporum & Epiſcoporũ, Abbatũ, & quorumlibet ordinariorũ, aut aliorum Iudicum cum domibus & rebus ſuis per ſpeciale Sedis Apoſtolicæ priuilegiũ, cui non eſt in aliquo derogatũ ſint prorſus exẽpti & Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecti, tamen nonnulli conſeruatores & alij Iudices per priuilegia Apoſtolica deputati ſuper bonis, & rebus ad eorum domus huiuſmodi pertinentibus eos multipliciter moleſtare, & à ſuo laudabili propoſito abſtrahere, ac aliàs inquietare præſumunt, in ipſorum non modicũ detrimentũ. Quare pro parte eiuſdẽ Prioris maioris, necnon aliarum domorũ eiuſdẽ ordinis Priorum, ac fratrum prædictorum nobis fuit humiliter ſupplicatũ, vt ne exemptio prædicta eis reddatur inutilis, ipſique à deuotione & contẽplatione perpetua diſtrahãtur, eorum ſtatus & quieti ſuper hoc opportunè prouidere benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur huiuſmodi ſupplicationibus inclinati autoritate Apoſtolica tenore præſentiũ ſtatuimus & ordinamus, quòd Priores, & fratres dicti ordinis præſentes, & qui pro tẽpore erunt perpetuis futuris temporibus prætextu ſimilium, & quarumcũque aliarum literarum Apoſtolicarum ſub quibus formis, ac verborum expreſſionibus ab eadem Sede etiam contrà exemptos conceſſarum, ſiue in poſterum concedendarum, etiamſi derogatorias & appoſi inſolitas quaſuis alias clauſulas contineant, à quibuſcunque conſeruatoribus, atque in literis huiuſmodi deputatis, ſeu deputãdis Iudicibus memoratis, ſeu eorum aliquo, ſeu aliquibus in iudicio vel extra comparere, aut quomodolibet de iure reſpondere teneantur, neque ad id compelli valeant, aut debeant quocunque modo diſtrictiùs inhibentes vniuerſis, & ſingulis cõſeruatoribus, & Iudicibus huiuſmodi, ne cõtra Priores & fratres ipſos, eorũq; domus, loca, ſeu bona quouis modo quæſito colore procedere audeant, vel præſumant. Decernẽtes ex nunc omnes & ſingulos contra fratres, domus, & loca, & bona prædicta per cõſeruatores, ſeu Iudices prædictos cõtra cõceſsionem & indultum, huiuſmodi factos, ſeu habitos in poſterùmque habendos proceſſus, & illorũ prætextu vſque ad præſens latas, ſeu promulgatas, ferendaſque excommunicationis & interdicti, aliaſq; ſententias & cenſuras, pœnas, ac totum, & quidquid contra tenorem præſentium fieri, attentarique contigerit irrita, & inania, nulliuſque roboris & momenti. Non obſtantibus, &c. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ ordinationis, ſtatuti, inhibitionis, conſtitutionis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotẽtis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum Hęc Nicolaus V. Ex qua Bulla noſtra ſententia eſt comprobata, cùm omnes Mendicantes, & qui illorum gaudent priuilegiis, hoc indulto, & priuilegio fruantur. Et hoc priuilegium habetur in libro dicti ordinis, in cuius margine continetur in magna Carthuſia eſſe authenticum.

Nec ſupradictis obſtat decretum[c] Concil. Trid. adductum pro ſua parte à Gutierrez, tanquam textũ expreſſum pro ſua opinione. Verba Concilij ſunt: *In exemptorum cauſis conſtitutio Innocentij IIII. quæ incipit, Volentes, in generali Concilio Lugdunenſi edita ſeruetur, quam eadem ſacroſancta Synodus innouandam cenſuit, & innouat, addendo inſuper, quòd in ciuilibus cauſis mercedum & miſerabilium perſonarum clerici ſæculares, aut regulares extra monaſterium degentes quomodolibet exempti, etiamſi certum Iudicem deputatum in partibus habeant; in alijs verò ſi ipſi Iudicem non habuerint, coram locorum ordinarijs tanquam in hoc ab ipſa ſede delegatis conueniri, & iure medio ad ſoluendum debitum cogi & compelli poſſunt, priuilegijs & exemptionibus, conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris.* Hæc Conc. Notat autem Gutierrez ex verbis eius ibi, *Si ipſum Iudicẽ non habuerint*, quòd à cõtrario ſenſu ſi ipſum habuerint coram ordinario in cauſis ciuilibus, veluti pro debito ſoluendo conueniri non poſſunt, ſed corã ſuo Iudice deputato conſeruatore. Sed miror valde doctiſsimũ aliàs virũ, hoc decretũ tanquã expreſſum pro ſua opinione adduxiſſe, cùm (pace tanti viri dicã) nullatenùs noſtram ſententiã debiliter, quod in ſequentibus probabitur.

Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quòd decretum Concilij ſolùm loquitur cum fratribus extra clauſtra degentibus: & non dicuntur viuere extra clauſtra monaſteriorum, qui cauſa prædicationis, vel confeſsionis, vel eleemoſynæ, vel alterius ſimilis rei ad tempus, & non permanenter extra clauſtra morantur. Degere igitur dicuntur extra monaſteria, qui habent domiciliũ ſpeciali licentia, vel priuilegio extra ſua monaſteria. Qui enim ſecundùm regularia inſtituta inſeruit beneficio, vel addicitur alicui monaſterio monialium, talis non comprehẽditur in tali decreto:

[a] Comp. ſoc. i. v. conſeruato. §. 2.

[b] Con. i. ſeſ. 7. cap. 14.

[c] Conc. vbi ſu.

to:quia non degit extra monasterium propriè, cùm non sit extra illud speciali licentia, vel priuilegio, sed ex instituto, prout explicat [a] Nauarrus, & dicemus infrà in secundo Tomo, in quæstione de exemptione fratrum.

[a] *Nau. in c. nō dicatis. nu. 96.*

Secundò est notandum, quòd istis fratribus & religiosis licentia, & priuilegio speciali Apostolico extra claustra degentibus exemptis immediatè Sedi Apostolicæ subiectis in dicta licentia, & priuilegio deputantur Iudices, qui de omnibus eorum causis ciuilibus, & criminalibus possint cognoscere. His suppositis respondetur ad argumentum, quòd scilicet, Concilium Tridentinum non loquitur de fratribus intra claustra degentibus: hi enim habent suos Iudices ordinarios (qui sunt eorum Prælati) coram quibus pro debitis ciuilibus sunt conueniendi iuxta suprà tradita, sed loquitur de religiosis extra claustra degentibus, quibus priuilegio Apostolico conceduntur quidem Iudices in ipsomet rescripto, & priuilegio deputati, qui non sunt conseruatores Iudices de iniuriis, & violentiis tantùm manifestis cognoscentes, sed sunt Iudices quidam delegati pro omnibus causis ipsorum, etiamsi iudiciali indigeant indagine. Et coram ipsis debent conueniri pro debitis pecuniariis: sicut debebant conueniri coram Prælatis suarum religionum, si intra claustra monasteriorum iuxta regularia instituta vitam agerent. Et si ipsos Iudices non habuerint, ait Concilium, coram ordinariis tanquam in hoc à Sede Apostolica delegatis conueniri, & iure medio ad soluendum debitum cogi & compelli possunt, priuilegiis, exemptionibus, conseruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduersùs præmissa nequaquam valituris. Illa enim verba, *Conseruatorum deputationibus nullatenus valituris*; referuntur non ad casum primum, quando scilicet ipsi fratres habent Iudicem deputatum, quia secundùm supradictū autorem ipse Iudex deputatus est ipsius fratris conseruator, & vnius conseruator pro eadem causa, & pro eodem religioso aduersùs alium conseruatorem pro eodem religioso, & causa minimè datur; quia sic esset iurisdictionum confusio; referuntur ergo prædicta verba ad casum posteriorem, quando scilicet, extra claustra degentes non habent Iudices deputatos. Hoc enim casu coram Iudice ordinario debent conueniri, non obstantibus exemptionibus, priuilegiis & conseruatorum deputationibus. Ex his infertur non esse seruandam praxim à Gutierrez adductam, cùm nō ita firmo fundamento nitatur. Praxis igitur notanda est, quòd quando religiosi degunt intra claustra pro debito ciuili debent conueniri coram suis ordinariis qui sunt eorū Prælati. Quando verò sunt extra claustra degentes, & habent Apostolicum Iudicem per breue & rescriptum Papæ deputatum, tunc coram ipso pro dicto debito debent cōueniri. Si verò talem Iudicem deputatum non habent, debent creditores recurrere ad ordinarium in hoc tanquam à Sede Apostolica delegatum, qui potest dictos regulares exemptos ad debiti solutionem compellere, nō obstante quacunque exemptione, & conseruatorum deputatione. Conseruatoriæ enim concessæ regularibus non concedūtur pro regularibus extra claustra degentibus. Ex quibus resultat verus ad dictum Concilium Tridentinum intellectus.

**
*

ARTICVLVS XIIII.

Vtrùm conseruator regularium possit procedere contra detentores animalium monachorum damnum in pascuis facientium.

Respondeo dicendo, hoc dubium constare ex decisione alterius dubij, Vtrùm, scilicet, talia animalia res Ecclesiasticæ sint. Ad hoc respondetur ea esse de foro sæculari, & non Ecclesiastico. Et sic videri, quòd à Iudice sæculari possunt sine aliqua iniuria detineri, quando inueniuntur in fructibus, & in aliis rebus alienis damnum inferētia, iuxta casum cuiusdam nouæ compilationis [b] legis, vbi certa statuitur contra dicta animalia pœna. Quòd autē ipsa animalia sint de foro sæculari, constat ex doctrina [c] Baldi, docentis, quòd quando tributum est appropriatum ipsi rei, Iudex potest mittere ad rem ipsam, licèt clerici, & recipere tributum, quia est de sua iurisdictione, tam vniuersali, quàm particulari. Sed quòd non poterit Iudex aliquid facere cōtra personam clerici: quod ex aliis comprobat Gutierrez addens pro sua parte [d] Gregorium Lopez, & Auedanum, & Auiles. Vnde non possunt religiosi eligere conseruatorem contra Iudicem sæcularem solùm propter detentionem ipsorum animalium ex eo capite, quòd sunt de iurisdictione Ecclesiastica, cū re vera non sint. Possunt ergo ipsum eligere, quando ratione damni suprà dicti conueniuntur monachi corā Iudice sæculari, aut Ecclesiastico. Personę enim fratrum sunt exemptæ, & non possunt cōueniri, nisi coram suo Iudice regulari, sicut non possunt clerici ex hac causa conueniri, nisi cōram suo Iudice Ecclesiastico, qui est competens clericorum Iudex, vt cōstat ex traditis per [e] Castellum. Ex quibus infertur, quòd si denunciatum coram Iudice laico, seu sæculari de aliquibus religiosis, eo quòd animalia sua minimè describi fecissent sub pœna priuationis eorūdem, iuxta terminos legis [f] regalis nouæ cōpilationis, prædictum Iudicem sæcularem minimè esse Iudicē cōpetentem contra religiosos: eo quòd aduersùs personas eorū quibus imputatur culpa ex omissione descriptionis coram suo Iudice regulari esset agendum, præcipuè cùm animalia prædicta nullum damnum dedissent, sed domini earum omisissent prædictam descriptionem, & sic de eorum negligētia agatur. Vnde possunt religiosi conseruatorē eligere, vt ipsos in sua exēptione conseruet, & coram ipso de dicta causa peragatur. Et affirmat [g] Gutierrez in quadam practica quæstione in facti contingentia, consilio suo quosdam regulares conseruatorem elegisse. Qui cùm processerint in causa aduersùs quendam Iudicem laicum, qui de hac causa cognoscebat, ipsa causa per viam vis fuit delata ad regiam cancellariam Pincianam, à qua fuit remissa ad prædictum Iudicem conseruatorem, cuius iurisdictioni sæcularis Iudex obtemperauit: & mādato dicti conseruatoris se à causæ cognitione inhibuit. Et addo, quòd pro sola detentione animalium à Iudice lata, quādo ipsa detentio fuerit iniusta, quia v.g. nullum damnum intulerunt, & si intulerunt, parati sunt monachi sufficienter satisfacere dando sufficiētem cautionē, possūt religiosi, si Iudex sæcularis noluerit dimittere ea, nisi prius fieret realis restitutio, creare Iudicē cōseruatorē, cùm ipsis inferatur grauis & notoria iniuria, tū in animalibus detentis, tū etiā in sua exēptione, cùm per priuilegia cōseruatoriam Bullarum non solùm personę regulares, sed etiam bona mobilia & immobilia eorum ad protectionem & defensionem Iudicum conseruatorum spectent. Et sic

[b] *l. 12. ti. 3. li. 1. noua comp.*
[c] *Bal. in l. de his. C. de epis. & cler.*
[d] *Gre in l. 51. in gl. por razō de sus personas. ti. 6. p. 1. & in l. 24. ti. 15. pa. 7. v. el ganado. vers. per suum iudicem. Auēda. 2. p ca. 14. prato nu. 13. Auiles ca 17. prato. in gloss. buenas. n. 12. fo 159.*
[e] *Casti. in 70. Taur. gl. mag. fo. 150. col. 3. versicul. vide etiam.*
[f] *l. 14. ti. 18 li. 6. noua cōpil.*
[g] *Gutie. lib. 1. pract. q. 4.*

sic dixi notanter suprà, quòd non possunt religiosi propter solam detentionem animalium creare conseruatorem ex eo capite, quòd ipsa animalia secundùm ius commune sint de iurisdictione Ecclesiastica, cùm re vera non sint secundùm tale ius de eius iurisdictione, at non negaui, quòd ex alia causa possunt ipsum optimo iure creare.

ARTICVLVS XV.

Vtrùm religiosi possint creare conseruatorem contra Doctorem, aut scholarem habentes pro suis causis conseruatorem Apostolicum, & contra alios regulares.

RESpondeo dicendo, quòd vniuersitates scholarium Salmanticensis, Pintianæ, & Complutensis Academiarum habent conseruatores, qui indistinctè autoritate Apostolica, & regali possunt cognoscere de omnibus causis in fauorem Doctorum, vel scholariū contra laicos procedendo, prout dicitur in quadam ordinamenti regalis lege [a], & tradit Salzedo in sua practica criminali. Et in hac quæstione quod inuestigatur est, vtrum religiosi contra dictos Doctores & scholares ipsos iniuriantes possint Iudicē conseruatorem constituere, & videtur quòd nò, cū ipsi Doctores & scholares sint similiter priuilegiati, & priuilegiati non possunt vti suo priuilegio contra pariter priuilegiatos, prout dicitur in iure [b]. Sed pro contraria parte facit, quòd si hoc esset verū, sequeretur, quòd contra religiosos non possent cōseruatorem Iudicem constituere, quod est contra concessionem conseruatoriā factā Minimis à Clemēte VII. quæ refertur in cōpendio [c] Societatis Iesu. Vbi dicitur, *Itē per priuilegiū in amplissima forma cōcessū Minimis per Clementem VII. vt in eorū priuilegiis folio octuagesimo sexto possumus eligere nobis conseruatores contra quascunq; personas Ecclesiasticas tā regulares, quā seculares, necnon laicos, communia ciuitatum & diœcesum.*

> a l. 8. tit. 7. li. 1. ord. Salzed in pract. crimi. c. 3. in fin.
> b Aut. de sanctissim. Episc. §. sed hac præsenti d. verum. §. vl. cum leg. seq. ff. de mino.
> c Comp. Soci. ti. conseruat. §. 9.

Item hoc videtur expressè concessum à Pio V. & Gregorio XIII. religiosis Societatis Iesu, vt in eodē copendio [d] continetur. Possunt enim virtute dictæ cōcessionis Iudices conseruatores detentoribus, iniuriatoribus, cōtradictoribus, & rebellibus inhibere sub censuris, & pœnis, etiā pecuniariis suo arbitrio moderandis liberéq; suam iurisdictionem exercere, non obstantibus quibuscunque inhibitionibus sibi factis etiam prætextu quarūuis literarum conseruatoriarum, aut priuilegiorum concessorum & concedendorum.

> d Comp. vbi s. §. 5.

1 Nec obstat ratio dubitandi in principio adducta. Nam respōdetur, quòd vbi idem habent priuilegiū, & contendunt de aliqua re, is quidem præfertur alteri qui priuilegium actu habet, & actu in ea re & specie de qua agitur, prout probatur in iure [e], & notat Bartolus, & allegando alios notat Ioannes Parladorus. Nam qui Reipublicæ causa absuerit, etiam aduersùs eum, qui pariter affuerit, restituendus est, si aliquod damnum patiatur. Vterque enim priuilegium habet, ex quo restitutionem, qui læsus fuerit petere potest, & tamen qui modò indiget auxilio restitutionis ad reparationem damni priuilegium habet in specie, de qua agitur, & in exercitio, quia læditur: alter verò cum læsus in ea causa non fuerit, in præsentiarum priuilegium minimè habet. Et hāc doctrinam nos docet Abbas [f], quem post alios sequitur Couarruuias. Et iuxta hanc doctrinam debet intelligi supradicta priuilegia. Et debet etiam concludi secundùm quod in hoc casu non sunt propositi in articulo quæstionis pariter priuilegiati; & sic cessat ratio dubitandi. Pariter igitur priuilegiati dicentur illi, de quibus suprà [g] egimus declarantes prædictam regulam. Et si vterque priuilegiatus læsionis restitutionem prætēdat & habere actu priuilegium in ea re, de qua agitur, antiquius priuilegium præualebit, iuxta ea quæ tradit Horatius Mandosius in suo tractatu de priuilegiis ad instar, quam omninò vide.

> e l. vltim. vbi Bart. ff. ex quibus cau. mai. Parla li. 1. rer. quotidian. ca. 17. n. 28.
> f Abb. in c. ad aures. de præscri. idem in c. super spoliatione. de ord. cognit. Cou. in reg. possess. 2. p. §. 1. nu. 4.
> g Sup. q. 9.

ARTICVLVS XVI.

Vtrùm conseruatores habeant potestatem ponendi censuras contra inobedientes & contumaces.

RESpondeo dicendo, quòd *Quicunq; Iudices Apostolici, seu literarum Apostolicarum conseruatores pro executione earum deputati, seu deputandi in quibuscunque causis religiosorum, seu aliorum quorumcunque Prælatorū consensu, quoties requisiti fuerint, easdem exequi possunt, & tenentur, nec ab ipsis diœcesanis & ordinariis aliquo modo sub priuatione exercitij, officij, & iurisdictionis pœna ipso facto incurrenda impediri possunt: & quidquid secus attentatum fuerit, irritum sit & inane:* Prout concessit Martinus [h] V. ordini Cistertij, & habetur in compendio dicti ordinis. Et Pius V. & Gregorius XIII. in Bulla concessa Societati idipsum concesserunt: cuius tenorem in articulo superiori attulimus.

> h Comp. Cistercij. ti. bulla conseruatoria. § 1.

Pro quorum explicatione est aduertendum, quòd secundùm ius commune, secundùm quod debent in dubio priuilegia explicari, si delegatus Iudex cōseruator no vult facere fidem ordinario de suo mādato Apostolico, & literis conseruatoriis, non potest ipsum excommunicare, eo quòd nolit suam exequi sententiam; quia delegatus non habet iurisdictionē super ordinarium, nisi sit ei rebellis: & non potest dici rebellis, si petit fidem de commissione: facit enim quod iure sibi conceditur. Sed si ordinarius malitiosè se asserat dubitare de commissione & delegatione maximè falsitatem rescripti allegando, secundùm omnes Doctores quatuor remedia competūt delegato. Primū est, vt exequatur per se quod potest, vt notantur in iure [i]. Secundū, vt puniat ordinariū, si constat malitiosè se opponere. Tertium, quòd ipse ordinarius quoad Deū punitur, cū gratia diuina per peccatū mortale & cōtumaciā priuetur. Quartū, quia potest cōdemnari in triginta libras, si malitiosè se opponit ad cauillandum rescriptū, iuxta quandā legē [k]. Facit ad prædicta, quod tradit Panormitanus [l] dicens, quòd si agitur de grauissimo, seu grauiori præiudicio, non est parendū delegato, quamuis sit persona autorizata, nisi priùs constet de pleno mandato, neq; sufficit simplex copia iuxta aliā legem [m]. Neq; aliter ordinarius debet sententiā exequi, argumento cuiusdā canonis [n]. Sed si agatur de præiudicio graui, quia v. g. citatus est in partibus remotis, sufficit mittere copiā rescripti: non autē sufficit asserere, se esse delegatū. Si autē agitur de leuissimo, putà, quia citatus est in loco ciuitatis, nō est necessariū copiā mittere ad effectū coarctandi, ex quo persona delegata nō est vilis, sed in dignitate cōstituta; in tali enim dubio quis cōparere tenetur, argumento cuiusdam legis [o]. Secùs si simpliciter citet, non asserens se esse conseruatorem delegatum, neque aliàs est ordinarius: quia tunc comparere non tenetur; neque vt obediens, & contumax potest excommunicari. Quæ notanda sunt pro expli

> i c. in literis. de offi. del eg.
> k l. 1. C. de leg.
> l Pan. in cap. præterea. de dilationibus.
> m l. vni. C. de madatis prin.
> n nobilissimus. d. 9.
> o l. siquis ex alien. ff. de iudiciis.

explicatione priuilegiorum suprà positorum in hoc articulo. Non enim ipsis conseruatoribus conceditur supradicta potestas nisi quando iuris meris suam iurisdictionem exercent. Et similiter est intelligendum aliud eiusdem conseruatoriæ priuilegium, in quo dicitur, quòd dicti conseruatores, & iudices sic electi cùm fuerint requisiti super bonorum Societatis restitutionem & priuilegiorum obseruationē, necnon super iniuriarum & damnorum compensationem, possunt appellatione postposita per censuras Ecclesiasticas quoties opus fuerit vsque ad auxilij brachij sæcularis inuocationem procedere. Ita refertur in dicto compendio [a] Societatis.

a comp. Soci. tit. conser. §. 3.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm fratres possint eligere conseruatorem pro iniuriis manifestis factis eorum seruitoribus.

RESpondeo dicendo, quòd, vt patet ex supradictis concessionibus conseruatoriis allegatis, fratres non solum possunt eligere iudices conseruatores contra iniuriantes suas proprias personas, & res, sed etiam contra iniuriantes suos familiares, & seruitores. Sed hodie per Concilium Tridentinum [b] hæc autoritas limitatur. Quoniam enim priuilegia & exemptiones, quæ variis titulis plerisque conceduntur, perturbationem in Episcoporum iurisdictione excitare, & exemptis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur, decernit inter alia sancta Synodus, vt si quando illos cuicunque monasterio oblatos, vel quomodocunque addictos, sub nomine seruientium militiis, seu monasteriis, hospitalibus, collegiis, aut quocunque alio titulo assumi cōtigerit, nihil ex his priuilegiis detractum esse ordinariis intelligatur, quo minus ij, quibus ea iam concessa sunt, vel in posterū concedi contigerit, ipsis ordinariis tāquam Apostolicæ Sedis delegatis subiecti existāt, exceptis tamen his, qui prædictis locis, aut militiis actu inseruiūt, & intra eorū septa, ac domus resident, sub eorūmq; obedientia viuunt, siue ij, qui legitimè & secundùm regulam earundem militiarū professionem fecerint, de qua ordinario constare debeat. Non obstantibus priuilegiis quibuscunque etiam religionis sancti Ioannis Hierosolymitani, & aliarum militarum. Hęc Concilium. Ex quibus verbis colligitur solùm pro seruitoribus, qui actu inseruiunt prædictis piis locis, & intra eorum septa & domus resident, subque eorum obedientia viuunt, & pro his, qui legitimè, & secundùm regulam earum militiarum professionem fecerint, possunt conseruatores creari, quando in bonis, & rebus ipsorum aliquam iniuriam & damnum patiuntur, iuxta terminos iuris communis & priuilegiorum.

b Sess. 24. de reform. ca. 11.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrùm conseruatores possint in causis regularium procedere de plano, sine strepitu & figura iudicij.

RESpondeo dicendo, quòd hoc dubium proponitur ad declarandum conseruatorias concedentes, vt iudices conseruatores possint procedere in causis regularium sibi cōmissis simpliciter, & de plano sola veritate inspecta, sine strepitu & figura iudicij posthabitis articulis, & citationibus, atque in iuramento quod examinandis testibus datur omni appellatione remota. Vbi enim de causis regularium agitur apud eorum Prælatos, aut corā conseruatores, nequaquam seruanda est illa subtilis, & angusta iuris forma, quæ in aliis causis seruāda describitur, iuxta ea, quæ in iure [c] notantur. Quod etiam propriis cuiuscunque religionis constitutionibus caueri solet, prout tradunt Speculator [d], Præpositus & Roiertus, vt sic euitentur sumptus, quos subire necesse est eos, qui in iuris figura strepituque iudiciorum exercentur.

c c. quali er & quando. de accusat.

d Specul. tit. de inquisit. §. ul. n. 5. Præpos. in c. cū pastor. 17. q. 7. Roier. in tract. de mo. procedon. d. contra monach. n. 10.

Sed operæpretium est explicare prædicta verba. Et vt omnis protius opinionum strepitus exterminaretur, Clemēs [e] V. nobis horum verborum glossam sua constitutione dedit, dicens, quòd per dictam clausulam significatur, non debere iudicem necessariò libellum exigere, nec litis contestationē postulare, in tempore etiam feriarum ob necessitates hominum indultarum a iure procedere valet in domo, non sedendo pro tribunali. Non tamen potest procedere in tempore feriarum ob honorem Dei, prout ibi aduertit Glossa [f], debet amputare dilationum materiam, litem quantum poterit debet facere breuiorem, exceptiones & appellationes dilatorias repellendo, partium aduocatorum contentiones & iurgia, testiumque superfluam multitudinē refrenando. Non sic tamen iudex debet litem abbreuiare, quin probationes necessariæ, & defensiones legitimæ admittantur. Citationem verò, ac præstationem iuramenti de calumnia, vel malitia, siue de veritate dicenda, ne veritas occultetur per commissionem huiusmodi (ait Clemens V.) intelligimus non excludi. Vnde quædam Glossa [g] communiter dicit, quòd verba simpliciter & de plano importent, quòd per ea non remouetur ordo iuris, sed tantum pertinacia solemnitas: prædicta enim verba ex suo proprio significato importāt idem, quod sine plica, & malitia. Verba autem illa, sola veritate inspecta, important, quòd omittantur solemnitates, & subtilitates negotij veritatem non tangentes, quæ vocātur apices iuris, & quòd negotium principale per iura decidatur, prout tradit Bartolus. [h] Quid autem significat clausula, omni appellatione postposita, vide suprà quæstione octaua, articulo decimo tertio.

e Clem. sæpe de verb. signif.

f Gl. in d. Clem. sæpe ne. nō ita.

g Gl. in d. Clem. v. simpliciter.

h Bart. in l. si fi. ... ff. mādat.

ARTICVLVS XIX.

In quam pœnam incidant conseruatores suam excedendo potestatem.

RESpondeo dicendo quòd Alexander IIII. Papa ait, quòd si conseruatores scienter se intromiserint in aliis, quam à Sede Apostolica ipsis est concessum, ab officio eo ipso per annum sint suspensi. Et in lege [k] regali naturalitate priuantur, prout iam in superioribus [l] dictum est. Notandum est tamen, quòd non omnibus hæc pœna infligitur, sed illis tantùm, qui scienter hoc egerint. Illi autem scienter id faciunt, qui etiam ignorantia affectata, seu quouis alio figmento quæsito præsumpserunt eam extendere potestatem. Tunc autem dicuntur procedere ex ignorantia affectata, cùm id scire potuerunt, sed noluerunt, aut dissimulauerūt, vt colligitur in simili casu ex textu [m] iuncta Glossa ibi. Ex quibus omnibus colligitur, quòd proponitur hæc pœna tantùm contra præsumentes. Illi autē dicūtur præsūptuosè procedere, qui agunt de facto secundū quandam Glossam [n], & vulgò dicimus præsumptuosū quod ... secundū visum communem impediri statuta

i cap. fi. de off. delegat.

k l. 1. §. 1. l. 1. comp. 4.

l Sup. ar. 13.

m c. cor. iuncta gl. v. affectata. de temporib. ordin. li. 6.

n gl. in ca. ... de tepon.

a Bart. in l. Labeo. ff. de su pellect. leg. F. l. pr. ac. Greg. in decretal. Card. in Clem. 1. in princ. 3. q. de primil.
b Alci. de præsump. 1. p. c. 40 num 9.
c l. iuris igno- rantiam. C. de iur. & fact. ign.
d l. generali. C. de tabul. li. 10. glo. in l. in ter. §. legnũ. ff. de rei ven- dic. Alex. in l. de pupil. §. munciationem. ff. de noui oper. nunc.

statuta sint intelligenda, vt per Bartolum [a] & Felinum & Cardinalem.

Ex quibus infertur hoc non habere locum quando aliquis iudex conseruator ignorãs, suã transgreditur potestaté. Quod Alciatus [b] dicit sanè esse intelligẽdum, quòd in his non præsumitur ignorantia; quia si lex aliquid fieri prohibet, non præsumitur ignorantia iuxta strictam iuris regulam [c]. Vnde debet supradictus iudex prætẽdere iustam ignorantiã, & eã probare, iuxta ea tradita in iure [d], & notata à Glossa, & ab Alexandro.

ARTICVLVS XX.

Vtrùm suadentes iudicibus conseruatoribus, vt suam transgrediantur potestatem, incidant in excommunicationem.

e d. c. fi. de off. deleg. li. 6.

RESpondeo dicendo, quòd idẽ Alexander [e] IIII. omnibus modis voluit præcludere viam conseruatoribus, ne ad alia suam extenderent potestaté, quæ ipsis à Sede Apostolica non sunt concessa. Cùm enim cõcessiones cõseruatoriæ sint odiosæ in præiudiciũ ordinariorum, voluerunt Summi Pontifices vt essent limitatæ, & limites ipsarum minimè trãsgrederentur. Et vt conseruatores limites sibi traditæ potestatis (quos frequenter excedunt) metu pœnæ diligenter obseruent, pœna suspensionis ab officio ipsos Alexander IIII. ipso facto comminatur. Pars verò, quæ hoc fieri procurabit, sententiam excommunicationis incurrat; à qua non possit absolui, nisi ei, quem sic castigauit indebitè, primò satisfaciat integraliter de expensis.

f Nau. c. 27. n. 125.

Circa quod aduertit Nauarrus [f], quòd hanc non incurrit, qui non est pars in iudicio, neque si est, & procurauit, sed iudex non processit. Nam lex excommunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter consentientem, etiam mandando, consulendo, fauendo, vel auxiliando, antequam fiat: nisi ex eius tenore, vel aliarum legum id expressè, aut tacitè colligatur, quod firmiter asseuerat Caietanus [g] & Syluester sibi contrarius, & tenet, vt communem idem Nauarrus.

g Cai. in sum. v. excommu. p. 2. circa 47. oper. ta. 5. Sylu. f. v. excommu. 10. n. 4. Nau. in d. c. 47. nu. 15.

QVÆSTIO LXVI.

De constitutionibus iuris Ciuilis & Canonici quantum ad religiosos, in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVæ & quotuplex sit constitutio.*
2 *An constitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad personas Ecclesiasticas & regulares, eorùmque bona extendantur.*
3 *Vtrùm statuta, quæ sunt contra libertatem Ecclesiasticam, sint etiam respectu regularium contra eandem immunitatem.*
4 *Vtrùm sit licita ciuilis constitutio prohibens alienari immobilia Ecclesiis, personis Ecclesiasticis & regularibus.*
5 *Vtrùm disponente statuto, quòd religiosi nõ admittantur ad officia communitatis, assumi possit hospitalarius portans vestem certi coloris cum cruce in pectore.*

Quæst. reg. tom. prim.

ARTICVLVS I.

Quæ, & quotuplex sit constitutio.

RESpondeo dicendo, quòd quatuor sunt generalia nomina ex diuersis sumpta, ad idem significandum, scilicet, lex, eo quòd lex legatur in ius redacta in rescriptis, vt sic omnibus pateat, iuxta tradita à D. Thom. [h] vbi eius Commentatores. Statutum, eo quòd firmetur deliberatione quasi in statu, idest, in gradu immobili situm, vel positum. Et constitutio quasi in simul statuto, eo quòd ad eam deliberandam multi, id est, populus conueniunt. Nec tamen significat constitutio solũ id, quod populus statuit, sed ampliatur ad omne statutum & legem. Vnde in religionibus non solum vocantur constitutiones illæ, quæ fiunt à Capitulo & approbãtur à patribus in definitorio, sed etiam illæ, quæ non fiunt à Capitulo, sed solùm à patribus in suo definitorio, siue definitorium sit Capituli generalis, siue sit prouincialis Capituli, aut congregationis. Verum est tamen, quòd constitutiones factæ à Capitulo generali, aut prouinciali durant perpetuò, donec reuocẽtur in alio Capitulo generali, aut prouinciali. At cõstitutiones factæ in definitorio, solùm durant vsquequo ipsius definitorij Prælatus generalis, aut prouincialis suum finiat ministeriatus officium, & ad hunc modum sunt intelligenda tradita à Syluestro [i] de perpetuitate harum constitutionum verba faciente.

h D. Tho. 1. 2. q. 90.

i Syl. in sum. v. const.

Sed visa definitione quid nominis constitutionis, oportet, vt ad definitionem rei deueniamus. Et dico quòd est ordinatio rationis in bonum commune ab eo, qui curam gerit cõmunitatis promulgata, prout definit D. Isidorus [k], dum censet legem & constitutionem nihil aliud esse, quàm dictamen rationis in ordine ad tria putà religionem, disciplinam & salutem, intelligendo per religionem cultum diuinum; per disciplinam pacem & concordiam Reipublicæ, & communitatis; per salutem, ipsam animæ salutem, vt intelligere videtur Cardinalis [l]. Et apertè significat Isidorus legem rectè definiri, quòd sit ordinatio rationis in bonum commune. Pro cuius definitionis explicatione aliqua sunt notanda.

k Isido. li. 15. etymol.

l Card. in ca. consuetudo. §. porrò d. 1. nu. 10. cum sequ.

Primò notandum est, in quauis Republica necessariã fore normam quandam, seu regulam, per quam subditorum actiones in bonum eiusdem Reipublicę dirigantur. Nam cùm subditi sint partes Reipublicæ & homines attẽtã natura corrupta sint, prout in malum facilè tota Respublica corrueret, si iidẽ subditi propriæ voluntati in rebus agendis relinquerentur, iuxta quæ à D. Thom. [m] & ab scribentibus communiter notantur. Ad significandum igitur hanc normam in vsu apud Græcos est dictio *Nomon* deducta à tribuendo, quasi suum vnicuique tribuat. Apud Latinos verò est dictio lex, deducta à legendo, vel dirigendo, quasi per eam dirigantur ea, quæ sunt agenda, prout tradunt Cicero [n], Soto & Conanus.

m D. Tho. 1. 2. q. 109. a. 2.

n Cicer. li. 1. de legi. Sot. li. 1. de iust. q. 1. ar. 1. Conan. li. 1. iu. ciuil.

Secundò notandum est, quo pacto subditorum actiones in bonum Reipublicę dirigantur seu ordinentur. Et cùm nemo ordinetur, nisi dum ad id moueatur, tribus potest modis contingere ea ordinatio, nẽpe promissione, precibus & præcepto. Primo quidem modo ordinatur quis à seipso adimplẽdo promissa. Studiosè enim agẽdum est, vt ea, quę promittuntur opere compleantur, vt ait Gregorius [o]. Secũdo modo ordinatur dominus à subdito. Non enim aliter solẽt domini flecti per suos subditos, quã precibus, prout in toto titulo de precibus Imperatori offerendis, satis patet. Tertio modo ordinatur subditus à superiore, vt sacri canones [p] significãt. Hæc resolutio colligitur ex traditis à D. Tho. [q] cuius mentẽ

o ca. qualiter. de pact.
p c. quid ergo. 11. q. 1.
q D. Tho. 2. 2. q. 88. Sot. li. 7. de iust. q. 1. ar. 1. eo. 3. de pen.

prosequitur Soto. Cùm igitur ordinatio subditorũ in bonũ Reipublicæ ab eius rectore fiat, qui est superior, sine dubio, non aliter, quàm per præceptum, vel imperium fieri potest. Ex quibus notabilibus remanet clarè constitutionem, esse actum intellectus practici, non speculatiui. Duo enim sunt actus communes intellectui practico, & speculatiuo. Alter est cõsilium, quo scilicet, intellectus inquirit de mediis cõgruis ad aliquem finem. Alter est iudicium, quod iudicat hoc, vel illud medium esse præferendum ad finem. Et additur tertius actus putà præceptum vel imperium, quo prædictum iudiciũ executioni mandatur: & is actus cùm sit operans nequaquam intellectui speculatiuo, sed tantùm practico accommodatur, vt ex sententia Aristotelis [a] docet Soto. Cùm igitur ordinatio in bonum commune hãc importet executionẽ, dum, scilicet, ordinat subditorũ actiones in illud bonum, ambigendum non est actum esse intellectus practici, & non speculatiui.

a Arist. li. 6. Ethic. 10. c. S. li. 1. de iust. q. 1. ar. 1. col. 3.

Ponitur deinde in eadem definitione *in bonum commune*, ad explicãdum finem proximũ legis quoad bonũ cõmune. Nulla enim potest dari constitutio respiciens bonum priuatum, quando illud à cõmuni bono est distinctum, prout tradit D. Thom. [b] Licèt enim aliquę cõstitutiones possint fieri à principibus in fauorem aliquarum personarum particularium, ipsæ tamen, vt leges communes minimè recipiuntur, sed vt priuilegia fauorem particularem respicientia iudicabuntur, prout expendit Decius [c]. Et sic ait doctissimus Soto [d] sentẽtias latas non esse leges, nec tanquam leges ad casus similes esse trahendas, prout dicitur in iure, [e] nisi sint latæ à Principe cum animo condendi legem ordinatam ad bonum commune. Vnde Decretales epistolæ, licèt vt plurimum sint sententiæ inter partes latæ, reputantur leges, cũ sint insertæ in corpore iuris, & vt tales ad casus similes propter bonum publicum ad iudicium trahuntur, prout ait quædam glossa [f] recepta. Vnde valida omnino erit constitutio in odium certæ personæ facta, quãdo adest aliqua alia publica vtilitas; vt, verbi gratia, si interfit religioni ne Guardiani sint definitores. Ita Felinus [g] & Iason. Et ratio est: nam odium illud cùm nitatur publicæ vtilitati, est quid bonum, non malum, vt innuit quædam Decretalis. Et non est dicendum, quòd illud bonum reperiatur prius in persona patientis, quàm in ipso corpore communitatis. Et hinc consequenter colliges, quòd deficiente publica vtilitate, lex edita in odium certæ personæ omninò sit inualida, prout Doctores citati satis indicant.

b D. Tho. 1. 2. q. 90. ar. 2.

c Dec. in Rubrica de const. prin. lect. 2. n. 7.

d Sot. lib. 1. de iust. q. 1. ar. 2.

e l. nemo. C. de furt.

f Gl. in pri. 19. dist.

g Fel. in c. cùm omnes. de cõst. Iason in l. 1. n. 16. ff. de const. prin. c. licet. de regul.

Dicitur, *Ab eo qui curam gerit*, ad explicandã causam efficientem. Sicut enim equiti conuenit ordinare, artem frænofactiuam ad equestrem, quoniam frænofactiua arti equestri subiicitur, seu ancillatur, vt ait Aristoteles [h], & ampliat Victoria: ita rectori ciuitatis conuenit ordinare subditos ad Rempublicam, cuius ipse est pars.

h Arist. lib. 1. Ethic. c. 1. Victor. de potest. Ecc. q. 3. n. 10.

Dicitur *ab eo promulgata*. De substantia enim legis, & constitutionis est quòd ipsa promulgetur. Idque meritò; nam cùm sit regula & norma, oportet vt instar albi ad sagittam veniat in notitiam subditorum per verba præceptiua obligationẽ indicantia. Quãtumcunque enim constitutio à Principe edatur, & promulgetur, non erit constitutio, neque lex si aliàs præceptum non contineat, prout tradunt Diuus [i] Thomas & Soto.

i D. Tho. 1. 2. q. 17. art. 1. Soto li. 1. de iust. q. 1. a. 1. coro. 3.

* * *

ARTICVLVS II.

An constitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad personas Ecclesiasticas & regulares earũmque bona extendantur.

RESpondeo dicendo, quòd cùm personæ regulares inter Ecclesiasticas personas computentur, prout articulo sequenti demonstrabitur, non abs re erit determinata in iure circa Ecclesiasticas personas ad regulares transferre. Et circa articuli propositi quæstionem loquendo de Ecclesiasticis, Hostiẽsis [k] & Doctores per plures columnas plura inuoluunt: Abbas, Felinus, Decius & alij frustra mille casus multiplicant. Ex mente tamen communi resolue nouem regulas constituendo.

k Host. & DD. in c. vlt. de solut. Abb. Fel. & Dec. in ca. Eccl. de const. DD. in l. cunctos populos. de sum. Trinit.

Prima regula est, quòd leges clausę in corpore iuris communis, quas vocant Imperiales, deficiente canone obtinent in foro Ecclesiæ. Ita Hostiensis [l] receptus ab omnibus ex Abbate, Felino, Fortunio, & à pluribus relatis à Tiraquello. Ratio huius regulæ est, quoniam hę leges reperiuntur approbatæ per Summos Pontifices ad adiuuandum canones, vt ex ipsis canonibus [m] probatur. Quam regulam communis Doctorum limitat procedere in legibus concernentibus fauorem, non tamen in odiosis. Sed hæc limitatio, licèt cõmunis nullatenus est admittenda. Primò, quia iura approbãtia illas leges nõ reiiciunt odiosas, quin potius admittũt. Patet, si expẽdis leges dici odiosas, quæ principaliter odiũ continent ex resolutis à Calderino [n], à Decio recepto, è quorum numero est interdictũ vnde vi, quod in odiũ spoliãtiũ noscitur institutũ, & tamẽ obtinet in foro Ecclesiastico, vt patet ex multis Decretalibus [o]. Similiter edictũ noui operis tendit in ordinẽ cõtẽnentis præcepta iudicis, vt leges [p] dicũt, & tamẽ ex generali Canonũ [q] approbatione recipitur in foro Ecclesiastico. Deinde probatur contra cõmune nostrum intentũ, quia leges ciuiles non alia de causa in Canonum adiutorium approbantur, quàm ob iustitiam in ordine ad bonum commune, argumento ipsorũmet Canonum [r]. At hæc iustitia non minùs reperitur in legibus odiosis, quàm in fauorabilibus, vt iura [s] proclamant. Et confirmatur: nam leges inducentes infamiam, quæ maximè sunt odiosæ, obtinẽt, vt patet, in foro Ecclesiastico. Denique hæc limitatio nullatenus est admittenda, cùm ipsius autores in eius explicatione non rectè sibi constent. Veteres nanque cum Hostiensi leges fauorabiles intelligunt illas tãtùm, quæ nullũ possunt afferre damnum, cũ quibus pertransit Costa [t]: nouiores verò cũ Abbate [u] alias omnes intelligunt, quæ rectè possunt se habere ad damnum, & ad commodum, vt tenent idem Abbas, & Decius.

l Host. vbi su. Abb. in c. 1. n. 8. de nou. oper. nunt. & in d. c. Eccl. nu. 17. & ibi Fel. n. 37. Dec. n. 27. Fortu. de vl. fi. illat. 13. Tiraq. de primog. qu. 44. n. 3.

m c. de capitulis. ca. certum. cum multis ibidem d. 10. cap. 1. de noui oper. nuntiat.

n Cal. sub ti. 4. de ver. sign. consil. 4. Dec. in l. venia. n. 5. C. de in ius vocand.

o ca. in literis. c. grauis. & c. cùm ad sedẽ. de rest. spoliat.

p l. prætor ait. §. ait prætor. ff. de noui oper. nunt.

q c. 1. eodem ti. r c. fi. ibi diuinitus. 16. q. 3.

s c. facta. 4. d. l. 2. ff. de leg.

t Costa in l. si ex cautione. pag. 224. n. 7.

u Abb. in d. c. Eccl. nu. 17. Abb. in c. vlt. col. vlt. de solu. Dec. in d. c. Ecclesi.

Secunda regula est quòd leges extra corpus iuris, siue sint communes, siue sint locales, quas Doctores vocant inferiorum, non obtinent in foro Ecclesiæ, nisi specialiter fuerint approbatæ. Ita Hostiensis [x], & Abbas, & Decius, qui multos refert. Ratio huius regulæ est, quia leges illæ nullibi per canones reperiuntur approbatæ, & sic non ligant exemptos, putà Ecclesiasticos, siue regulares, iuxta regulam cuiusdam legis [y]. Limita tamen regulam istam non procedere, quando leges illæ aliquod inducerent priuilegium. Planè enim quoad illud obtinent in foro Ecclesiæ; vt v.g. est statutum quo cauetur stantibus masculis fœminas nõ succedere, vtiq; masculus, etiã si sit clericus, aut monachus, excludit fœminas, vt in effectu

x Host. vbi su. Abb. in d. c. 1. nu. 8. de noui oper. nuntiat. Dec. in d. c. Eccle. num. 2.

y l. fin. ff. de iniuriis.

effectu limitant Abbas [a], Decius, & Tiraquellus. Et ait post Albericū & Tiraq. Molina, quòd statutum excludens fœminas propter masculos, excluderet quoque à successione monialem, quantumcunque ante dictum statutum effecta esset monialis. Ratio huius limitationis est: nam clerici & monachi licèt sint exempti à potestate ciuili, sunt tamen ciues, vt ait Felinus [b] & Victoria, & vt tales potiuntur beneficij statutorum, iuxta sacros canones [c]. Limita secundò prædictam regulam non procedere, quando lex, vel statutum receptum foret, consuetudine mixta clericorum monachorum & laicorum. Planè enim tale statutum in via consuetudinis obtinet in foro Ecclesiastico. Ita tenent Abbas [d], Felinus, Decius, & Couartuuias. His consequens est, quòd deficiente canone in causis Ecclesiasticis, & ordinationibus generalibus, in causis regularium, non ad ius regium, sed ad Cæsareum est deueniendum, prout tenent Alexander [e], & Rauena, quidquid Palarius, & Bernardus Diaz de Lugo contradicant. Quorum tamen sententia licèt vsu & consuetudine sit recepta in foro Ecclesiastico, at in causis regularium, vbi talis vsus non est, opinio Alexandri & Rauenæ est sequenda.

Tertia regula est: exemptio ecclesiasticorum à legibus ciuilibus non ita indistincte ecclesiasticis cōpetit, quin vt ciues potestati sui principis non subsint, vt apertè docent Victoria [f] & Soto. Idque patet ex multis. Primò, quia nullibi reperitur tam lata exemptio, vt prædicta subiectio omnino tollatur, quin potiùs iura [g] hanc passim subiectionem admittunt. Iuuat illud Pauli, *Omnis anima sub sublimioribus potestatibus subdita sit.* Secundò, quia tam lata exemptio est irrationabilis, per quam, scilicet, membra putà ecclesiastici & regulares, à suo capite in quantum ciues omnino eximantur, contra id, quod Decretales [h] decernūt. Tertiò, quia iura agentia de hac exemptione fundantur in prærogatiua dignitatis, quia ecclesiastici præstant laicis, vt significant patēter sacri canones [i]. Et tamen certum est, prærogatiuam illam non competere ecclesiasticis in quantum ciues, vt eadem iura [k] satis innuunt. Quartò, iura canonica non aliam concedūt exemptionem ecclesiasticis circa regimen, quàm illam, quæ competit iure Diuino. At iure diuino clerici non aliter sunt exempti à potestate ciuili, quàm habito respectu ad clericatum, illo namque respectu sunt superiores laicis, vt dicunt sacri canones [l]. Atque subinde, vt ciues secundùm regulam iuris naturalis non præesse debent, sed subesse, ex resolutis per Diuum [m] Thomam in materia de obedientia. Nec sacri canones ab hac dissentiunt veritate [n], imò eam summopere confirmant. Per hæc argumenta videtur hæc res satis probata. Et profectò illam negans cogeretur confiteri non teneri clericos, vel monachos parere suo Regi illos vocanti ad aliquod negotium aliàs licitum, quo nihil absurdius.

Quarta regula est, quæ ex superiori satis consequitur, quòd lex ciuilis siue statuta generaliter edita absque derogatione Ecclesiasticæ libertatis ligant clericos, & monachos quoad vim coactiuam, non in quantum leges ciuiles, sed vi iuris naturalis. Patet hæc assertio. Nam prædictæ leges absque respectu disponunt de personis & bonis subditorum solùm in quantum ciues ex vi iuris naturalis. Officium namque bonæ legis est ordinare partes ad totum, vt dicit quædam regula [o]: at hoc respectu clerici & monachi sunt de numero subditorum. Et sic procedunt sacri canones determinantes leges Principum in causis exemptorum esse seruandas, de quibus in secunda regula fecimus mentionem.

Quinta regula, Ciuiles leges circa determinatoria iudicis in causis clericorum & monachorum, minimè locum habent quoad forum Ecclesiasticum aut regulare: ita quòd si causa sit agitanda coram iudice Ecclesiastico, aut regulari, tales leges non ligant: secùs si sint agitandæ coram iudice sæculari. Ita Calderinus [p] & omnes secundùm Abbatem. Ratio est: nam huiusmodi leges censentur impositæ iudicibus, quorum interest hoc vel illo modo processus ordinare, ob breuitatem, scilicet, commodius inuestigandam iuxta leges ciuiles [q], & canonicas. Et non est dicendum, quòd iudices Ecclesiastici & regulares subsint Regi ciuili, contra sacrorum Canonum normam, decernenti debitum vltra certam summam non posse probari testibus. Constat autem solemnitatem probationis, quæ ad validitatem actus requiritur, de ordinatoriis esse iudicij, quippe quæ ad instruendum iudicem ordinatur, iuxta regulam cuiusdam [r] legis, quidquid Boërius contra dicat. Proinde lex ordinationum [s] regni Portugalliæ, dum habet debita vltra certam summam no aliter, quàm per scripturam probari posse, non ligat etiam laicum, si in foro Ecclesiastico causam agat, vt ait Abbas [t] de simili verba faciēs. Contrà verò ligabit clericum, aut monachum agentem in foro sæculari, sicut in praxi contra communem receptum est cum doctissimo Lusitano Aluaro [u] Velasco.

Sexta regula: Leges ciuiles non comprehendunt Ecclesiasticos regulares circa ea, in quibus ipsi potiuntur priuilegio. Huiusmodi sunt leges tributorū: planè enim in tali materia Ecclesiastici in quantum ciues non subsunt suo Principi, sed soli Papæ secundum sacros canones [x] ac subinde illis legibus non illaqueantur.

Septima regula est, quòd leges ciuiles non habent locum in causis Ecclesiasticorum, & monachorum, in his, quæ quouis modo canones offendunt, eo namque ipso non ligant Ecclesiasticos. Et ratio est: nam clerici & monachi etiam in temporalibus sunt magis subditi Papæ, quàm Principi sæculari, quippe qui multò meliori vinculo & nobiliori, puta clericatus & monachatus ipsi Papæ subiiciuntur, vt ait quidam canon [y], proinde tenentur magis canonibus deferre, quàm legibus iuxta illam regulam [z], *Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.* Confirmatur hæc ratio: nam constitutio Ecclesiæ circa bona, seu personas subditorum multò specialior censetur respectu clericorum, quàm legis ciuilis constitutio. Nam Ecclesia directè Ecclesiasticos respicit: contrà verò lex ciuilis non directè, sed in quantum sunt ciues. At specialis dispositio derogat generali, iuxta regulam [a], *generi per speciem derrahitur.* Ex his hanc regulam obseruant omnes [b] communiter, quos sequitur Syluester.

Octaua regula, quòd pœnas legibus ciuilibus præscriptas quantumcunque clerici & monachi, vt ciues eisdem legibus subiiciantur, nunquam tamen illis pœnis sunt obnoxij. Ita Soto [c]. Ratio est: nam vel pœnæ decernuntur ipso iure, vel veniunt imponendæ per iudicem. Priores quidem cùm sint latæ sententiæ eos tantùm ligant, quorum lator est iudex, aliter ligaretur qui per sententiam latam à suo non iudice contra decreta apud sacros canones [d]: & constat clericos non subiici ipsis decretoribus legum ciuilium, vt iidem sacri canones [e] affirmant. Rursum posteriores cùm veniant imponendæ per iudicem, vtique ecclesiasticis, & regularibus imponi nequeunt, siquidem imponendæ sunt per iudicem sæcularem ad quod ipsi respectu

Kk 4 Eccle

a Abb. in d. c. eccle. n. 37. Decius nu. 32. Tiraq. de primog. q. 44. nu. 56. Molin. de primog. li. 2. c. 10. n. 51.
b Felin. in d. c. eccle. n. 69. Victoria de potest. eccle. q. 3. n. 4
c c. 1. c. fin. de immuni. eccles. lib. 6.
d Abb. in c. cum causa. n. 4. de re iud. Felin. in d. c. eccle. n. 61. Decius in c. ad nostram. nu. 3 de probat. Couar. c. 4. de spons. c. 6. § 10. n. 18.
e Alex. in c. consuetudo. 3. col. d. Rauen. in alleg. consuetudinis. 5. col. Pala. in repet. Rub. n. 8. Bernar. Diaz. in pract. 136.
f Victor. in relect. de potest. eccle. c. 07. Soto in 4. d. 25. q. 2. ar. 2.
g c. cum mulieris d. 10. c. solitæ. de maiorit. & obedien.
h cap. non liceat. de prescr. ex. contra monach. 3.
i c. 1. de constit. c. vlt. de reb. eccle.
k d. c. solitæ.
l c. quis dubitet. c. duo sunt. 96. d. continua. in fin. 11. q. 1.
m D. Tho. 2. 2. q. 104. a. 1.
n c. inferior. cū multis aliis. 2.
o c. regul. 3. dist.
p Calder. in desp. statuto caue. Abb. in ca. quoa clerici. de foro cōpetent.
q l. 3. ff. de testib. ca. iudicē. 30. q. 1.
r d. l. 3. ibi, tum magis.
s li. 3. ordi. Portug. tit. 45.
t Abb. in cap. quod clericis. de foro compe. n. 3.
u Velasc. de iur emphy q. 7.
x c. quanquam. de censib. li. 6.
y c. Constantinus 96. d.
z Reg. qui resistit. 11. q. 3.
a Regula generi. de regul. iur. l. 6. l. sancitur. ff. de pœnis.
b Omnes in c. 1. de const. Syl. v. lex. n. 15.
c Soto vbi sup. 1. con.
d c. at si clerici. de iud.
e c. sacerdotibus. 11. q. 1.

Ecclesiasticorum non habent auctoritatem. Verum est tamen, quòd si imponantur per iudices Ecclesiasticos, aut regulares, ipsis Ecclesiasticis, aut regularibus debent imponi, non secundùm rigorem, sed secundùm id, quod paterna charitas insinuat. Pro cuius limitationis explicatione est notanda quædam regula maximè memoria tenenda, quæ in quæstione sequenti articulo finali proponetur.

Nona regula: Clerici, vel monachi transgressores legum, seu constitutionum ciuilium, ad quarum obseruationem, vt alij ciues sunt astricti, non sunt deferendi ad iudices sæculares, prout habetur in quodam Canonico Decreto [a], sed potiùs remittendi sũt ad suos iudices, qui quidem suo arbitrio perpensa grauitate materiæ constitutionis violatæ, & scandalo exinde suborto pro modo culpæ illos punire debent. Aliter autem procedendo Ecclesiasticos ad tribunalia sæcularia trahendo contra decreta in Bulla cœnæ Domini fieret.

a c. 1. de const.

Ex dictis infertur primò, quòd clerici & regulares possunt compelli per iudices sæculares ad occisionem locustarum, & aliorum animalium, quæ demoliuntur messes, & vineas ipsorum monachorum, & aliorum; ne damnum inferãt Reipublicæ, & hoc non potestate legis ciuilis contra ipsos Clericos, & regulares in quantum tales, sed potestate legis ciuilis obligantis ex iure naturali ipsos in quantum ciues. Verum tamen est, quòd non obedientes & rebelles solùm eorum iudices possunt punire ex supradictis; prout etiam resoluit Salzedo [b].

b Salz. in addit. ad pract. crim. c. 53. pag. 572.

Secundò sequitur, custodiam montium obligare clericos & regulares, cùm hæc bonum commune Reipublicæ importent, propter quod de eorum custodia est solicita, & constitutiones pœnales contra inobedientes promulgat.

Tertiò sequitur, quòd constitutiones pœnales contra dominos locorum animalia nociua habentes, si ipsa animalia damnum segetibus & vineis inferant non modicum, comprehendunt etiam animalia clericorum & regularium ea damna inferentia, adeò, vt à iustitia sæculari possint dicta animalia deprehendi. Pœna tamen ab statutis proposita non coram iudice sæculari: sed coram suis iudicibus Ecclesiasticis, aut regularibus est petenda. Imò asserit Azeuedo [c], quòd iudex sæcularis sine alicuius excommunicationis timore potest facere, vt pœnæ debitæ soluantur ex bonis Ecclesiasticorum, aut regularium nolentium eam soluere exhibendo ab eis pignora ad soluendum efficacia. Et asserit Azeuedo sic fuisse in causa cuiusdam Ecclesiastici in Granatensi curia pronuntiatum. Sed Salzedo [d] ab hac sententia aliquo modo discedens, consulit, vt pastores animalium coram iudice sæculari citentur, vt ad solutionem dictæ pœnæ compellantur, cùm ipsorum culpa damnum fuerit factum: ad quod ratione contractus initi cum Ecclesiasticis aut regularibus, quorum animalia pascunt, sunt astricti.

c Azeu. in l. 22. tit. 3. li. 1. ordinam.

d Salzed. vbi sup.

Quartò infertur, quòd statuta & constitutiones [e] ciuiles præcipientia, vt animalia, quæ pascuntur, scribantur, comprehendunt etiam animalia clericorum, aut monachorum: ita vt si non scribantur perdantur, prout in ipsis statutis continetur. Sed non possũt propter hoc ipsi Ecclesiastici & regulares cõueniri coram iudicibus sæcularibus, sed coram iudicibus Ecclesiasticis, aut regularibus, cùm agatur de culpa ipsorum Ecclesiasticorum & regularium; quæ non potest puniri, nisi per suum iudicem. Ita affirmat Gutierrez [f] dicens, quòd consilio suo fuit in huiusmodi causa electus iudex conseruator à quibusdam regularibus contra quendam iudicem sæcularem contra eos procedentem: & cùm causa deferretur ad curiam Pincianam per viam vis, fuit promulgatum dictum conseruatorem nullam omnino vim facere.

e l. 13. tit. 18. lib. nou. comp.

f Gutier li. 1. pract. qq. q. 4.

Quintò infertur, quòd Ecclesiastici & regulares quoad vim directiuam, obligantur obedire legibus ciuilibus bonum commune concernentibus, cùm omnes quotquot sunt Reipublicæ membra vi directiua ad earum obseruationem astringantur. Sunt enim partes ipsius Reipublicæ quoad conseruãdum humanum conuictum, in quo viuendo sociantur: quo conuictu maximè substantia ipsius Reipublicæ consistit, iuxta ea quæ eleganter tradit Conanus [g]. Et Victoria [h] etiam resoluit clericos & Ecclesiasticos inter Reipublicæ ciues esse numerandos. Quod etiam tenent Felinus [i], Bartolus, Platea, Soto, Adrianus, Medina, & Castro. Quod limitãdum est procedere in constitutionibus, quæ neque directè neque indirectè offendunt Ecclesiæ libertatem. In his enim, quæ directè, aut indirectè ipsum offendunt, directiua etiam vi minimè Ecclesiastici sunt astricti.

g Con. li. 1. iur. ciuil. c. 2.

h Victo. li. 1. de pote. eccl. pag. 103. nu. 4.

i Feli. in c. ecclesia. nu. 69. de const. Bart. in l. 1. ff. ad municip. Plat. in l. c. 1. C. de incolis. Soto li. 1. de iust. q. 6. ar. 6. Adr. quodlibet. 6. Medi. de restit. quæ. 40. Castr. li. 1. de leg. pæn. c. vlt.

ARTICVLVS III.

Vtrùm statuta, quæ sunt contra libertatem Ecclesiasticam, sint etiam respectu regularium contra eandem immunitatem.

RESpondeo dicendo, quòd libertas Ecclesiastica non violatur violatis priuilegijs particularium Ecclesiarum, sed violatis illis, quæ conceduntur Ecclesiæ vniuersali. Et Bartolus [k] inquit fieri contra libertatem Ecclesiæ, quando fit aliqua dispositio, constitutio vel statutum, per quod clerici efficiuntur timidiores. Quod ait Syluester [l] non negare: sed ait insuper quòd fit etiam contra eam, cùm fit contra priuilegia vniuersalis Ecclesiæ secundùm Innocentium. Franciscus [m] Zab. ait contra libertatem Ecclesiæ fieri, quoties tollitur vel minuitur libertas Ecclesiæ particularis, competens ipsi, quia omnibus Ecclesijs vniuersaliter conuenit, prout patet ex quadam Decretali [n]. Ac tandem concludit, quòd fit contra libertatem Ecclesiæ, quandocunque violatur priuilegium concessum super vniuersali libertate Ecclesiæ. Et hoc siue violetur quoad omnes Ecclesias, siue clericos, siue quoad vnam Ecclesiam, vel clericum: cùm omnes Ecclesiæ quoad hoc sint vna, vt dicitur in iure [o]. Non autem violatur libertas Ecclesiastica, quando fit contra libertatem particularis Ecclesiæ, competentem Ecclesiæ generali. Vnde cùm regulares inter personas Ecclesiasticas computentur, iuxta ea, quæ aliqua adducendo tradit Syluester [p], & tenent communiter Doctores, sequitur quòd libertas Ecclesiastica monachorum debet regulari per libertatem Ecclesiasticam clericorum: & sic in omnibus casibus, in quibus libertas Ecclesiastica violatur respectu clericorum, violatur etiam respectu monachorum recipientium aliquam læsionem. Videamus igitur in quibus immunitas clericorum violatur. Pro cuius rei explicatione est sciendum primò, aliquos Doctores canonistas in hac materia tenuisse exemptionem clericorum tam in bonis, quàm in personis esse de iure diuino. Ita Glossa quædam [q]. Sed contrarium tenent communiter Theologi, & multi ex Canonistis, vt patet ex traditis per Victoriam [r], Soto, & Couarruuias. Ex quo fit, vt non sit

k Bar. in l. 1. §. quæ onerãdo ff. quarum rerum actio.

l Sylu. v. immunit. 2. n. 2.

m Zab. in ca. perpendimus. de sent. excom.

n ca. 1. de immu. eccl. lib. 6.

o c. loqui. 24. d. 1. cap. 1. de summ. Trid.

p Syl. v. eccl. 1. nu. 6.

q Gloss. v. discuti. in c. si imperator. 96. d.

r Vict. de pote. eccl. c. 97. Sot. in 4. d. 15. q. 2. ar. 1. Cou. in pract. qq. c. 31. col. 2. n. 3.

sit amplior exemptio clericorum à potestate ciuili, quæ in iure cautum reperiatur. Et inter exemptiones clericorum à potestate ciuili circa bona & personas, quinque potissimum in iure Canonico reperiuntur definita. Primum quoad forum, quòd, scilicet, in omnibus causis, in quibus actor sequitur forum rei, nequaquā clerici ad secularium iudicium trahantur, prout dicitur in iure [a]. Secundum quoad capturam, vt videlicet, nullo casu licita sit personalis captura clerici authoritate laicorū, vt ius canonicum [b] determinat. Tertium, quod decreuit idem ius canonicū est quoad tributa [c]. Quartū quoad regimē, vt videlicet ne res & personæ Ecclesiasticæ dispositioni, seu regimini laicorū subijciantur, vt notat iura Canonica [d]. Quintum circa confugientes ad Ecclesiam: vt iidem Canones [e] statuunt. Et in his omnibus etiam participant religiosi. Si enim in his eorum particularia priuilegia læduntur per constitutiones Principum secularium libertas Ecclesiastica tangitur, cum sint priuilegia vniuersalis Ecclesiæ Ecclesiasticis concessa. Et ne contra ea facientes non solùm possunt fieri pœnis in ipsorum priuilegiis contentis, sed etiam pœnis, quibus puniuntur libertatem Ecclesiasticam lædentes. De quibus vide apud Syluestrum [f]: nolo enim in præsentiarum ea referre, ne lectori sim fastidiosus, cui breuitate iuncta claritate & veritate desidero placere. Dixi *per omnes Principes secularium*: nam Principes Ecclesiastici, vt sunt, verbi gratia, Episcopi contra aliqua supradictorum, aliqua statuentes ad modum, quo eam possunt statuere respectu suorum Clericorum, non erunt Ecclesiasticæ libertatis violatores; sed priuilegiorum particularium ipsorum regularium à pœnis subijcientur per iudices regularium conseruatores. Et ratio huius dicti est: quia regulares sunt exempti à potestate, & iurisdictione Episcoporum per particulare priuilegium ipsis religiosis concessum, quod vt patet non est priuilegium totius Ecclesiæ vniuersalis.

Ex quo infertur, quòd etiamsi seculares compellentes religiosos contribuere ad ædificationem pontium, & ad alia similia sine consensu Sedis Apostolicæ, lædant Ecclesiasticam libertatem, prout resoluit Nauarrus [g], & tenet etiam apud decisiones Pedemontanas Balbus: attamen quando domini Episcopi compellunt Clericos dictas collectas soluere casu, quo eis sit licitū, compellēdo etiam religiosos non frangunt libertatem Ecclesiasticam: cùm compulsio religiosorum ab episcopis in hoc casu non lædat libertatem generalem ecclesiasticorum, sed priuilegia particularia, per quæ ipsi religiosi in hoc & in alijs sunt ab ordinariorum iurisdictione exempti, & sic pœnis ipsorum priuilegiorum aduersùs contrauenientes prepositis afficientur, si aliquid cōtra priuilegia fecerint, aut constitutiones ediderint, si talia priuilegia fuerint notoria. Imò etiamsi notoria sint, ait Syluester [h], quòd vt incurrant in eorum pœnas fortè obligati sunt religiosi ea proponere. Licèt enim excusentur ab onere probandi, non tamen excusantur ab onere proponendi. Ego autem affirmare auderem necessarium esse quòd dicta priuilegia ipsis ordinariis intimentur, vt pœnis ibi appositis contra inobedientes afficiantur. Licèt enim ipso facto pœna excommunicationis plectatur, cùm huiusmodi pœnæ ipsi ordinarij habeant ignorantiam, sicut ignorantiam habent multarum extrauagātium, non est quòd ipso facto ipsos excommunicatos esse dicamus antequam supradictarum pœnarum notitiam habuerint. Præsertim cum pene dictorum priuilegiorum non summentur, nisi contra præsumentes.

a c. si diligenti. de foro comp. c. experientiæ. 11. q. 1.
b cap. 2. de foro competent.
c c. non quemadmodum de immun. Eccl. 6.
d c. bene quidē. 96. dist. & c. vlt. de reb. Eccl. [illegible]
e c. inter alia. de immunit. Ecclesi. li. 6.
f Syl. in s. v. immunit. iii.
g Nauar. lib. 1. consil. ti. de immunit. Eccl. cōsil. 1. nu. 4. pag. 28. Balbus decis. Pedemon. decis. 68. pag. 157.
h Sylu. v. immunit. 2. §. 4.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm sit licita ciuilis constitutio prohibens alienari immobilia Ecclesiis, personis Ecclesiasticis, & regularibus.

RE spondeo dicēdo, quòd in quibusdam prouinciis, & de facto in regno Portugalliæ [h] prohibentur seculares alienare bona immobilia ecclesiis, monasterijs seu personis ecclesiasticis. Et multi Doctores inualidam talem iudicant constitutionem. Et hanc opinionem tenet Bartolus [i], Alexander, Ripa, Crotus, & Felinus, & alij relati à Tiraquello affirmante cum alijs, hanc esse communem. Alij contraria via gradientes existimant eam esse validam. Et Baldus [k] testatur magnos viros eam tenere: quam sequitur Decius, & sequuntur multi, quos refert Tiraquellus. Quorum sententia sequenti ratione probatur: nam lex ciuilis in hoc non egreditur limites suæ potestatis, quando disponit de rebus temporalibus subditorum ad suum bonum. Et talis est huiusmodi constitutio, prohibens subditos ab alienandis immobilibus in exemptos, quo, scilicet magis ipsi subditi sufficiant ad onera Reipublicæ supportanda. Et confirmatur. Potest enim quilibet priuatus prohibere alienationem rei suæ immobilis in clericum vel ecclesiam. Patet in emphyteusi, prout tenent Speculator [l], Abbas & communis secundùm Imolam & Iasonem. Et non est dicendum quod Respublica eiusque rector nequeat efficere sua lege quantum eius subditi suo pacto contra cuiusdam legis argumentum [m].

Ego in hac difficultate nescio, quò me vertam. Primò enim video ordinationem Lusitanam autoritate Christianissimorum Regum executioni mandatam, prout in ea ordinatione continetur, quibus pro summo erga ecclesiasticos & regulares amore maximum obsequium præstare debemus, credentes ipsos de iustitia huius constitutionis præstantissimos in vtroque iure & in Theologia consuluisse viros. Video etiam pro alia parte ecclesiæ immunitatem proclamantem, ex hac constitutione non modicum pati detrimentum. Et licèt sectatores opinionis Baldi dicant ecclesiam, ecclesiasticos & regularium monasteria directè non prohiberi ab immobilibus acquirendis, etsi indirectè, & per quandam consequentiam prohibeatur. Quæ indirecta prohibitio nihil officit, quominus ipsis subditis per Reges directè tale præceptum possit imponi. Non potest tamen negari in hoc indirectè immunitatem ecclesiasticam violari, cùm ex eo, quòd regulares & ecclesiastici propter exemptionem, quam habent, ne à secularibus tribunalibus possint obligari ad absoluendas impositiones, & collectas pro oneribus Reipublicæ supportandis, ab acquisitione rerum immobilium indirectè abstrahantur: & sic eorum exemptio & immunitas data in eorum maximum fauorem in odium & damnum ex huiusmodi constitutionibus retorquetur. Et ideo quadā Decretalis [n] expresse has & alias similes laicorum constitutiones libertati ecclesiasticæ repugnantes irritas & cassas esse declarat. Et licèt contrariæ partis assertores hanc Decretalem affirment non habere locum in constitutione, de qua loquimur, quādo, scilicet, prohibentur seculares vendere immobilia ecclesiis & monasteriis, cùm ex venditione eorum seculares ab his destituti minimè possint onera Reipublicæ supportare, considerare certè debu-

h Ord. tit. 8. lib. 8.
i Bart. in l. filiusfamil. §. diui. n. 12. ff. de legat. 1. vbi Alex. nu. 12. Rip. nu. 41. Crot. n. 80. Felin. in c. Eccle. de const. Tir. post leg. cō nub. glos. 6. nu. 69.
k Bald. in d. c. Eccle n. 6. Decius nu. 55 ibi. Tira. tit. retr. §. 1. glo. 13. n. 5.
l Spec. tit. emphyteus. vers. 116 Abbas n. 10. & Imol. n. 21. Iaso. in l. si ita quis. 9. ex lege. v. interest. glo. de ver. obli.
m l. vlt. ad fin. C. de fideiuss.
n cap. fin. ibi, contra libertatem, de immunit. Ecclesi.

debuerant, quòd sicut non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei, prout summa veritas apud Matthæum [a] contra dæmonium arguendo nos docuit: ita Respublica non in solis laicorum redditibus nixa sustentatur, & conseruatur; sed in virtute Dei optimi maximi, cuius virtutis Ecclesiastici & regulares sunt administratores, & dispensatores. Quod satis perpendit Gregorius IX. in generali Concilio Lugdunensi, cuius Decretalis [b] sub titulo de immunitate Ecclesiarum collocatur: in qua maximè Ecclesias commendat, cùm in ipsis laudes diuinæ peragantur, & Deus optimus, in eis cultu latriæ à fidelibus colatur, per quod hæc Ecclesia militans, & Respublica facta sunt loca cum debita deuotione pacifica. Denique constitutionem supradictam limites potestatis sæcularis ex dictis excedere existimo: à quibus limitibus minimè egrediuntur pacta ineuntes, quando emphyteusim constituunt de rebus propriis, ne res ad exemptos possit aliqua venditione, aut alio contractu peruenire, cùm liberum sit vnicuique de re sua pro libito disponere, & talis dispositio cum dicta conditione nulla lege prohibeatur. Nec enim valet quòd Respublica & eius rector possint efficere cum sua lege quantum subditus pacto suo. Hoc enim sano modo est intelligendum, scilicet, quòd quidquid potest subditus regulatus legibus sui superioris facere sua conuentione & pacto; idipsum potest superior regulatus sui superioris legibus. Cuiusmodi sunt superiores sæculares, qui aliquid concernens Ecclesiæ immunitatem, & libertatem constituere potestate sua volentes legibus Papalibus debent necessariò esse subiecti, vt eorum decreta non sint irrita & inania, sed valida & constantia, & sic verè nomen constitutionum sortiantur.

a Matth. 4.

b Decret. de immuni. eccl. lib. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrùm disponente statuto, quòd religiosi non assumantur ad officia communitatis, assumi possit hospitalarius portans vestem certi coloris cum cruce in pectore.

RESpondeo dicendo, quòd Syluester [c] affirmat, hanc quæstionem in ciuitate Senensi fuisse ventilatam propter casum contingentem, & Petrum de Peru. qui tunc in ea ciuitate legebat, tenuisse, in eo statuto hospitalarium comprehendi. Nam si statutum de religiosis strictè tantùm loqueretur, nihil operaretur, & verba statuti debent aliquid operari. Quod probatur: quia iure cõmuni assumi nequeunt religiosi ad officia sæcularia, prout in titulo, ne clerici, vel monachi se sæcularibus negotiis immisceant, tractatur. Et sic debet intelligi statutum de religiosis largè. Sed ait Syluester Panormitanum de hoc dubitare, cùm statutum inhabilitans monachos ad officia sæcularia sit stricti iuris. Et consequenter debet intelligi in stricta significatione argumento aliquorum iurium [d], & consequenter de religiosis strictè. Et confirmatur: nam in materia odiosa hoc verbum religiosi, debet accipi multum strictè, nisi addatur aliquod verbũ generale, vt quicunque, & huiusmodi. Ita tenet Glossa [e], & ibi Ioannes Andreas, communiter recepta.

c Syl. v. statutum. nu. 3.

d c. cùm dilectus. de cõsue. ca. in nostra. de iniur.

e Gloss. in Cle. 1. de deci.

Nec obstat motiuum Petri de Peru. Nam respondetur, quòd vbi statutum non loquitur in materia iuris communis, non debent verba interpretari, vt aliquid operentur, sed satis est, quòd inducat aliud remedium præter ius commune, vt notabiliter sentit Bartolus [f]. Et ex his infert Panormitanus, quòd dispositio odiosa contra regulares non comprehendit eos, qui non promiserunt tria vota substantialia religionis, vt fratres de tertio ordine B. P. N. Francisci, vel Iesuatos, aut Mantelatos. Secùs autem erit in constitutione fauorabili: quia largo modo eius interpretatio est facienda.

f Bart. in l. 1. §. prætor. ff. de dam. infect.

QVÆSTIO LXVII.

De constitutionibus ciuilibus & Canonicis, quoad earum extensionem, & restrictionem, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 QVot sint genera constitutionum.
2 Quomodo decisio vnius constitutionis ad decidendum alium distinctum casum assumatur.
3 Vtrum constitutiones fundatæ in præsumptione obligent in conscientia, inspecta veritate in contrarium.
4 Vtrùm cesset constitutio, eius ratione cessante.

ARTICVLVS I.

Quot sint genera constitutionum quoad extensionem.

REspondeo dicendo, quòd hæc quæstio cum suis articulis hìc fuit proposita, vt Iudices Ecclesiastici, & regulares in iudicando & consulendo sciant ex legibus ciuilibus, & canonicis elicere argumenta, quibus causæ Ecclesiasticæ, & regulares determinentur. Pro cuius rei explicatione primò quærimus, quot sint genera constitutionum quoad huiusmodi extensionem. Et dico leges quoad hunc effectum in quadruplici esse differentia. Vel etiam sunt pœnales, vel exorbitantes, vel correctoriæ, vel denique ab omnibus his diuersæ. Pœnales sunt illæ quæ aliquod inferunt damnum ad vindictam culpæ. De ratione namque pœnæ est, quòd tendat ad vindictam culpæ, vt dicitur in iure [g]. Sunt tamen hæ leges pœnales in duplici differentia. Quædam enim sunt ferendæ sententiæ; quales sunt illæ, quæ pœnam constituunt per Iudicem imponendam, vt dicitur in iure [h]. Quædam sunt latæ sententiæ, quæ, scilicet, ipso iure, vel facto, non expectata Iudicis sentẽtia, pœnam inferunt, vt in multis canonibus [i] videmus.

g ca. non offeramus. 24. q. 1.

h ca. de causis. §. 1. de off. delegat.

i c. licèt. e. non. de elect. li. 6.

Exorbitantes constitutiones sunt illæ, quæ deuiãt à generalibus iuris regulis. Dicuntur exorbitantes, quasi extra orbitent, vt tradunt Tiraquellus [k], Alciatus, & Gambarus. De his agunt aliquæ leges [l]. Et apud Iurisconsultos, ius constitutum nuncupantur, prout tradit Alciatus. Huiusmodi sunt omnia prætoris edicta circa rescindendos contractus, vt edictũ de minoribus, de dolo, quod metus causa, & similia: quippe quæ deuiant à generali regula, argumento cuiusdam legis [m]. Huiusmodi etiam sunt priuilegia clausa in corpore iuris, & cæteræ leges limitatoriæ iuris communis, quoniam & hæc speciali ratione contra regulas iuris communis sunt constituta, vt tradit Ripa [n].

k Tiraq. in l. si vnquam. v. libertis. n. 19. Alcia. li. 2. de ver. sign. n. 46. Gamb. de extensio. n. 59.

l l. quidã. cum duab. seq. ff. de legi. Alciat li. 7. parerg. c. 26.

m l. sicut. C. de action.

n Ripa in l. si constante. nu. 78. ff. sol. mat.

Correctoriæ constitutiones sunt illæ, quæ vel pro parte, vel in totum alias leges abrogant. De abrogantibus in totum habes quandam legem [o], sicut de abro

o l. 2. C. de testa. vel ult.

abrogantibus pro parte alia lex [a] proponitur. Aliæ sunt leges, quæ non sunt exorbitantes, nec correctoriæ, neque pœnales, quæ decernunt secundùm iuris metas ea, quæ proponuntur decidendo de nouo, aut declarando, aut limitando leges antiquas. Ex quibus colligitur, quæ sit differentia inter constitutiones limitatorias exorbitantes, & correctorias. Et dico quòd constitutio limitatoria dicitur, quæ apponit quosdam limites verbis generalibus regulæ, non tamen deuiat à iuris rationibus, sed tantùm propter diuersam iuris rationem à verbis generalibus recedit. Lex autem exorbitans dicitur, quando quid continetur sub verbis & ratione regulæ, & tamen ob fauorem causæ, vel personæ subducitur à regula, & ideo tale ius dicitur singulare à quadam lege [b], vbi doctissimus Fulgosius. Dicitur etiam ius exorbitans, quia iura debent respicere vniuersos, & non singulares personas, vt est notum in iure [c]. Et cùm prædicta iura non vniuersos, sed singulares respiciant propter aliquem fauorem specialem causæ, vel personæ tributum, meritò etiam dicuntur exorbitãtia, quia recedunt ab ea regula generali, quòd scilicet, iura debent respicere vniuersos & non singulares, vt tradit Grammaticus [d]. Et sic in hoc maximè differunt iura limitatoria, & exorbitantia; quia limitatoria constituunt ius quoad vniuersos; exorbitantia autem quoad singulares propter aliquem fauorem specialem. Iura autem correctoria appellãtur quando vna constitutio aliquid generaliter constituit & fertur: postea autem alia constitutio contrarium etiam generaliter disponit in eodem casu. Hæc enim lex correctoria dicetur, de quo habemus exempla in multis legibus [e]. Similiter, si constitutio in certis casibus quid constituat, & postea in eisdem casibus contraria lex proferatur, hæc secunda correctoria dicetur. Quòd si lex generaliter quid statuet, & postea feratur lex alia contrarium in certo casu statuens, qui tamen in prima non erat specificatus, sed tantùm ex generalitate verborum poterat comprehendi, ea lex non dicetur correctoria, sed limitatoria, vt explicat Crotus [f], quem sequitur Menochius, tenent Aymon, & Corneus. Quibus addendum est, quòd si contrarium statuatur in aliquo casu particulari, in quo ratio generaliter legis videtur deficere, dicetur ea lex limitatoria. Si verò legis etiã ratio eum casum comprehendit, & tamen aliquo speciali fauore ab ea subducitur, ea lex dicetur exorbitans iuxta supradicta.

a l. vlt. C. de r. qud. hæred.

b l. ius singulare. ff. de leg. vbi Fulgos.

c l. iura. 8. ff. de legib. c. erit autē lex. 4. d.

d Gramma. in tract. extens. nu. 89.

e l. si quis seruus. de iur. de lib. iunct. l fin. C. de rep. hære. Iason in l si cõstante. in prin. ff. sol. mat. n. 78.

f Crot. in l. omnes populi. n. 163. ff. de iust. Menoch. de recup. poss. 14. remed. nu. 11. & 13. Corn. cons. 174. coln. 2. lib. 4.

ARTICVLVS II.

Quomodo decisio vnius constitutionis ad decidendum alium distinctum casum extendatur.

RESpondeo dicendo, hanc esse materiã nimis intricatã. Pro cuius clara explicatione aliqua notabilia sunt proponenda. Primum notandũ est vnũ, in quo multi Iurisperiti grauissimè decipiũtur: népe longè aliud esse mentem legis à ratione legis. Mens námque in lege dicitur, per similitudinem mentis respectu hominis, vt in quodam canone [g] innuitur, ibi, *Vt proponitur animus.* Ratio verò legis nihil aliud est, quã causa finalis, id est, finis à lege prætensus, vt tenet Imola [h]. Proinde sicut aliud est mens hominis, & aliud est causa finalis, & finis ab eo prętẽsus, prout resoluit Diuus Thomas [i]: ita aliud est mens legis, & aliud ratio, & finis legis, vt obseruant in specie Bartolus [k], Decius, & Salomonius; sic sanè ratio legis est finis legis, per quem lex est edita, mens autem est sententia Legislatoris ordinans media ad illum finem, quidquid Bartolus sibi contrarius, & plures citati à Tiraquello, mentem legis cum ratione confundant.

g c. fedali. 38. d.

h Imo. in c. post translationem. n. 4. de renunt.

i D. Th. 1. 2. q. 1. ar. 2. & 3.

k Bar. in l. 3. §. vlt. ff. de legit. tut. Decius in ca. 2. requiritis. in pr. de appel. Salom. in l. Gallus. §. & quid si tantum. nu. 91. ff. de liber. & posth.

Secundò notandum est aliud, in quo itidem Iurisperiti communiter decipiuntur, rationem legis non ita menti cohærere, vt sola rationis identitas sufficientem indueat mentis coniecturam ad legis extensionem. Patet hoc in multis. Primò, quia ratio legis saltem si expressa non sit, adeò difficilis est cognitu, vt nunquam possimus esse certi de illa, prout docent Alciatus [l] & Gambarus. Et certum est, quòd ea quæ sensu non percipiuntur non sunt apta ad coniecturas. Quia licèt ratio esset certa & euidens, non tamen semper expedit legislatori omnes casus eiusdem rationis sub eadem lege, seu ordinatione complecti. Non enim satis est ad iustitiam legis, quòd finis sit bonus, nisi aliqua quoque concurrant requisita; inter quæ illa tria recensentur, nempè quòd lex sit secundùm consuetudinem patriæ, quod tempori, & loco conueniat. Proinde cùm non semper Legislator omnes casus eiusdem rationis, eadem lege definire debeat, vtique sola identitas rationis non est sufficiens mentis coniectura, iuxta illud, quod communiter dicitur [m], non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. Tertiò, quia quando verba legis nequeunt ad omnes casus eiusdem rationis aptari, eo ipso insurgit vna coniectura mentis contra extensionem legis, nempe quòd si legislator voluisset expressisset, vt dicitur in quodam decreto [n], cum aliis multis congestis per Tiraquellum. At certum est eandem coniecturam tolli per aliam, vt tenent iura [o], in quibus notant Bartolus, & Salicetus. His argumentis hæc sententia omnino tenenda videtur, quòd scilicet, sola rationis identitas non est efficax mentis coniectura ad legis extensionem. Ita obseruat in specie Butrius [p], & obseruant plures citati à Tiraquello, quidquid alij innumeri contradicant ab eodem Tiraq. relati.

l Alciat. in l. nominis. ff. de verbo. signif. Gam. de extẽsi. n. 91. volu. tract.

m cap. in præsentia. de prob.

n ca. 2. de trãsla. Epi. Tiraq. in l. si vnquam. v. libertis. n. 3.

o l. diuus. ff. de in integ. rest. c. quia verisimile. de præsum. Bart. & Salicet in l. mater. C. de calum.

p But. in vlti. nu. 58. de consuet. Tiraq. vbi su. n. 2. & n. 45. & in tra. cessant. causa. nu. 147.

Tertiò est notandum, identitatem rationis, si aliàs verba legis saltem interpretatiuè, hoc est, attenta iuris fictione seu parificatione casui omisso adaptari possunt, efficacem esse mentis coniecturam ad legis extensionem. Ita in effectu resoluunt Butrius [q], Dominicus, Decius, & Ripa. Et probatur ratione: nam licèt in dubio verba propriè & naturaliter, & non etiam ciuiliter sint accipienda, vt post alios tradit Tiraquellus [r], propter materiam tamen subiectam, si id postulent verba, ciuiliter sunt accipienda, vt videlicet parificata quoque secundùm iuris regulas comprehendant, prout in iure [s] notatur. At stante identitate rationis circa illa parificata, eo ipso materia subiecta hanc ciuilem interpretationem postulat, siquidem per rationem seu finem legis regulatur eius materia, vt ex argumento [t] colligitur cuiusdam legis. Et iuuant tradita circa finem humanorum actuum à Diuo Thoma [u]. His addendum est, quòd parificata in iure in hoc loco dicuntur omnia illa, quæ vel in communi per viam regulæ parificantur, vel in materia, de qua agitur, vt intendunt post alios Dec. [x] & Rip. quidquid Crot. [y] & alij resoluãt, alia diuersa via gradientes, aliquibus iuribus fundati, quæ si attentè legantur, non ita vrgent, vt ipsi autumant.

q But. in c. vl. n. 58 versi. fallit 2. de consue. Dominic. in c. 1. n. 9. de temp. ord. li. 5. Dec. in cap. transla. lect. 2. in prin. de cõst. Rip. in l si constante. n 69. ff. solu. mat.

r Tiraq. in l. si vnquam. n. 17. l. fin. C. de his qui veniam.

s c. ex parte. de cleri. non resid. c. mulieres. §. illi. de sent. ex.

t l si tam angusti. ff. de seruit. l. verũ. 40. ff. de furt.

u D. Th. 1. 2. q. 1. art. 3.

x Dec in cap. transla. lect. 2. de cõsti. Rip. in l. si constante nu. 70. ff. solut. matri.

y Cro. in l. omnes populi. n. 178. ff. de iust.

Quartò est notandum, extensionem legis in duplici esse differentia. Vel enim fit ex mente legis, vel ex sententia legis, vel præter eius mentem. Prior quidem extensio tunc demum fit, quando adest sufficiens mentis coniectura, vt quia in identitate rationis verba saltem secundùm mentis interpretationem

tionem

tionē concurrunt ex dictis in priori notabili. Et hæc extensio magis est comprehensio, quàm extensio, vt in aliquibus iuribus ᵃ notatur. Contrà verò posterior extensio fit, quando vel ob solam rationis identitatem repugnantibus verbis ad casum similem extenditur; cessat enim eo casu mens legis, ex dictis in primo notabili. Proinde hæc extensio dicitur hominis, non legis, de quo agunt aliqua iuris ciuilis iura ᵇ, quidquid hanc extensionem fieri à lege arbitretur Salomonius ᶜ: cuius tamen contrarium docet Bartolus. Vtrùm autem dabilis sit sufficiens coniectura mentis ad legis extensionem contra verba, dic quòd sic, quando scilicet, lex redderetur iniusta, nisi extensio fieret, vt colligitur ex multis legibus ᵈ, & tradit Crotus. Sed his prælibatis fundamentis, operæpretium esse duxi, aliquas proponere conclusiones, quibus propositis magis in speciali videbimus quid in his contineatur fundamentis.

a l. matres. 6. ff. de ver. sign. iunct. gl. in ca. si postquam. v. mente. de ele. li. 6.

b l. nō possunt. cum l. seq. ff. de legib. l. à Titio. ff. de ver. oblig.

c Salom. in d. §. & quid si tantum. n. 92. Bar in l. 3. §. fin. ff. de legit. tutor.

d l. nam absurdum. ff. de bon. libert. l. scire oportet. §. aliud. ff. de excus. tut. Crotus in l. omnes populi. n. 136. ff. de iustit.

Prima conclusio: Omnis constitutio extenditur ex identitate rationis ad omnes casus, qui siue in communi per viam regulæ, siue etiam in illa materia iure parificantur, dummodo ex illa extensione tanquam à causa principali alicuius legis correctio non insurgat, vel aliàs de contraria mente Legislatoris non appareat. Probatur hæc conclusio: nam omnis lex ad ea omnia extenditur, quæ veniunt ex eius mente. Mens enim Legislatoris maximè attendi debet, etiamsi aliàs verba refragêtur, iuxta quandam legem ᵉ. At extensio huiusmodi fit mente legis: ergo. Sed vt hæc conclusio clariùs pateat, oportet per singulas eius particulas recurrere. Cuius aliquæ iā in superioribus sunt explicatæ, ideo eas tantùm tangam, quæ explicatione opus habēt. Quarum prima est illa, quæ continetur ibi, *dummodo ex illa extensione &c.* Ponitur enim hoc additamentum, quia correctio legis nimis est perniciosa, vt dicitur in iure ᶠ, & tradunt D. Thomas, & Conanus. Ob id quod non aliter quàm ex euidenti licita sit vtilitate, vt constitutiones ᵍ Principum nobis scriptum reliquerunt, nequaquam per coniectutas quantumcunque efficaces, nisi aliàs iuxta suam naturalem significationem suffragentur, inducta censebitur, vt dicit quædam Glossa ʰ recepta.

e l. scire oportet. § aliud. ff. de accusa. tut. l. vbi ita donatur. ff. de donat. causa mortis.

f c. ridiculum. 12. d. D. Tho. 1. 2. q. 97. art. 2. Cona. lib. 1. iur. ciuil. c. 9. nu. 3.

g l. in rebus. ff. de consti. princip.

h Glo. in c. cupientes. §. quod si per viginti. v. petere debet. de elect. li. 6.

Ponitur etiam alia particula ibi, *tanquam à causa principali.* Dabilis enim est extensio legis causa alterius correctæ, quæ tamen per se non est causa illius correctionis: quod contingere potest casu, quo ratio illius legis est correcta. Correctio námque rationis est causa principalis, ob quam lex ipsa correcta censetur, prout allegando multos tradit Tiraquell. ⁱ

i Tiraquel. in tract. cessante causa. 1 p. nu. 127.

Ponitur alia particula, *Vel aliàs de contraria mente Legislatoris.* Fieri enim potest quòd lex tacitè, vel expressè casus iuris parificatos excludat.

Ex hac conclusione sic declarata infertur primò, legem pœnalem loquentem de clericis extendi ad quamcunque personam Ecclesiasticam & regularem. Probatur. Dictum est enim in conclusione omnem legem extendi ex identitate rationis ad casus per viam regulæ parificatos: at omnes pœnæ Ecclesiasticæ hoc modo reperiuntur parificatæ iuxta sacros Canones ᵏ, & probant iura passim dicentia priuilegium canonis, *si quis suadente,* continens pœnam in communi in percutientes clericos, vel monachos extendi ad conuersos & nouitios religiosos. Et eodem modo lex pœnalis agens de faciente ex identitate rationis ad mandantem, seu ratum habentem extenditur. Omnes enim hi per viam regulæ parificantur, prout dicitur in iure ˡ. Sic constitutio pœnalis capituli *si quis suadente,* contra percutientes & mandantes, ac ratum habentes extenditur, prout dicitur in iure ᵐ.

k c. duo sunt genera. iunct. gloss. v. conuersi. 12. q. 1.

l [illegible] de vi.

m ca. mulieres. § illiu. de sent. exco. c. pen. eod. tit. lib. 6.

Nec his obstat, quòd fratres Mendicantes sunt inuicem æquiparati, quia passim æquiparatio hæc in nostro iure reperitur iuxta sacros canones ⁿ. Tum quia vnus & idem est finis omnium ordinum Mendicantium, putà, spiritualia populo administrare: & omnes ordines ad eundem finem instituti maximè sunt parificati ex resolutis per Diuum Thomam ᵒ. At constitutio pœnalis circa vnum ordinem Mendicantium non extenditur ex identitate rationis ad alium, vt iidem sacri canones ᵖ patenter innuunt. In quibus videmus, quòd constitutio pœnalis de recipiendis nouitiis, & de eorum receptione ad professionem post annum probationis, edita ab Alexandro IIII. pro ordine Prædicatorum, & Minorum non extendebatur ex identitate rationis ad alios Mendicantes ordines. Sed sunt qui respondeant hoc contigisse, quia Alexander IIII. hanc specialiter prohibuerat extensionem. Ita tenent Perusinus ᑫ, & Gambarus expendentes dictionem, duntaxat, positam in capitulo *constitutionem,* de regularibus libro sexto. Sed hæc responsio refellitur. Ideo aptiùs dicendum est, propterea prædictam extensionem non admitti; quia licèt eadem in omnibus Mendicantibus vrgeat ratio, nullibi tamen per viam regulæ horum parificatio reperitur. Ita in specie resoluunt Perusinus ʳ, Dominicus, & communis. Et sic aliàs constitutio, de qua in Clementina *dudum, de sepulturis,* circa Prædicatores, & Minores, ad cæteros Mendicantes non extenditur, vt tenet Glossa ˢ communiter recepta. Et hac attenta ratione cæteri ordines Mendicantes impetrauerunt à Sede Apostolica indultum, quo huiusmodi constitutio ad eos extenderetur, prout in quæstione de canonica portione, & in quæstione de confessoribus quoad præsentationem & approbationem, & in quæstione de confessoribus quoad potestatem absoluendi sæculares, & in quæstione de sepulturis explicatur. Nec obstat, quòd omnes hi ordines conueniunt in fine. Quia licèt idem sit finis omnium, & propter eundem finem idem fuerit Mendicitatis institutum; eorum tamen exercitia sunt diuersa, & iuxta diuersa exercitia diuersæ quoque insurgunt religiones.

n c. quorundam. de elect. lib. 6. Clem. 1. cum cōcor. per gl. ibi v. quos libet. de reg.

o D. Tho. 2. 2. q. 133. ar. 1.

p c. non solum. iunct. c. sequē. de reg. li. 6.

q Perusin. in c. constitutionem. de regular. li. 6. Gambarus de extensio. nu. 131.

r Peru. nu. 6. Domini. nu. 4. in d. c. constitutionem.

s Glos. in d. c. constitutionē. similis in regu. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6.

Ex quibus infertur, quòd licèt leges pœnales proprium casum non egrediantur, iuxta sacros canones ᵗ. Hoc tamen est limitandum, nisi ad ea trahantur, quæ veniunt ex mente Legislatoris. Licèt enim in pœnis mitior sit interpretatio facienda, iuxta eosdem sacros canones ᵘ: hoc tamen procedit in dubio: vt, verbi gratia, si verba legis æquè aptari possunt maiori, vel minori pœnæ: & adest efficax coniectura, quòd Legislator senserit de maiori, vt optimè tradit Couarruuias ˣ defendens quòd lex pœnalis ad omnia iure parificata ex identitate rationis extendatur.

t c. pœna. de pœn. lib. 6.

u c. pœn. de pœn. lib. 6.

x Couar. de spons. 2. p. c. 6. in pr. nu. 12.

Secundò infertur in legibus exorbitantibus dabilem quoque esse extensionem ex identitate rationis ad casus iure parificatos; dummodo ex illa extensione non insurgat alicuius legis correctio. Dabilis enim est extensio legis exorbitantis ad illos casus absque huiusmodi correctione, nempe, si non adsit lex contraria speciatim disponens circa eosdem casus ex resolutis in primo notabili. Hanc opinionem tenet quædam Glossa ʸ, Iason, & ante eum Ananias, & in specie probat Andreas Siculus, & obseruant plures alij hanc extensionem etiam in legibus correctoriis admittentes relati ab Andræa Tiraquello.

y Gl. vl. in l. si quis seruo. C. de furt. Iason in Auth. quas actiones. n. 19. C. de sacrosanct. eccl. & in l. Marcellus. nu. 28. ad Treb. Ananias cons. 27. nu. 8. Siculus in l. cum acutissimi. nu. 56. C. de fideicom. Tiraq. in tracta. cessant. causa. 1. par. nu. 153.

Nec obstat regula iuris dicens, quòd ea, quæ à iure communi exorbitant, nequaquam ad conse-

quen

quentias sunt trahenda. Respondetur enim regulam illam habere locum in extensione, quæ fit ab homine, per argumentum à simili. Iuxta enim hunc sensum dicitur quòd lex trahitur in consequentiam. Et hoc modo fateor in legibus exorbitantibus non admitti extensionē, secùs in extensione ad casus parificatos in iure, quam constat fieri ex mente legis ex resolutis in conclusione. Et hæc sufficiant pro hac illatione. Multa enim in ea inculcantur iura, quorum expositio difficilis reputatur, sed quoad nostrum institutum sufficit hoc modo breuiter veritatem proponere.

Secunda conclusio: Nulla lex extendi debet ex rationis identitate ad casus, qui neque per viam regulæ, nec in illa materia sunt parificati, nisi casus illi omnino per Legislatorem sint omissi. Patet conclusio: nam hæc extensio non aliter admitti potest, quam velut facta ab homine. Extensio namque ex sola identitatis ratione contra verba non est extensio legis, sed hominis ex resolutis suprà in quarto notabili. At homo puta, iudex, nequit extendere legem ad casus qui sunt omissi per Legislatores; tenetur enim iudex secundùm leges scriptas iudicare, vt tradit Diuus Thomas [a]. Dixi ex identitate rationis ad excludendas alias mentis coniecturas, quæ ita sunt efficaces, vt etiam contra verba extensionem indicant, de quibus dictum est supra notabili quarto. Dixi, nisi casus, &c. quia quando casus occurrit, qui sub nullius legis dispositione continetur, iudex, cuius officium est iustitiam ministrare, vt iura [b] decernunt, tenetur recurrere ad leges continentes casus similes tanquam ad regulas iustitiæ, quæ tali casui magis conueniunt, vt iura ciuilia [c] nos docent.

Ex hac conclusione infertur primò, quòd in constitutionibus correctoriis, atque etiam in exorbitantibus non est dabilis extensio ex identitate rationis ad casus iure non parificatos; non enim potest fieri huiusmodi extensio, nisi ad casus omnino per Legislatorem omissos: at casus omissi per leges exorbitantes remanent in dispositione iuris communis, à qua exorbitant, vel à dispositione legis correctæ iuxta disposita in iure [d], & tradita à Bartolo. Quod procedit etiamsi sit maior ratio in casu simili; sola enim rationis identitas in correctoriis, vel exorbitantibus non sufficit ad eorum extensionem. Si enim ea sola sufficeret, Alexandri [e] IIII. constitutio de recipiendis nouitiis ad professionem post annum probationis in ordinibus Prædicatorum, & Minorum ad alios ordines Mendicantes sine noua Apostolicæ Sedis prorogatione traheretur; at necessaria fuit noua ipsius Sedis prorogatio per Bonifacium [f] VIII. ergo. Et hoc videtur tenendum, quidquid citati à Tiraquello [g] contradicant. Quod procedit, etiamsi ratio esset scripta in lege: expressio enim rationis non extendit dispositionem, vt probat quædam glossa [h] commendata à Nauarro. In dicta enim Decretali Alexandri IIII. ratio scripta inuenitur, quæ aliis ordinibus Mendicantibus satis accommoda pariformiter videbatur, & nihilominus, vt decretum in ipsa aliis religionibus competeret, à domino Papa Bonifacio VIII. fuit petita prorogatio [i]. Quod etiā procedit, etiamsi per extensionem fiat regressus ad ius antiquum. Licèt enim hic regressus per se sit fauorabilis secundùm ius, non ita tamen quando fit mediāte alicuius legis correctione, vt etiam iura [k] decernunt iunctis resolutis per Diuum Thomam. Et hæc applicatio satis est de mente Bartoli, dum in terminis cuiusdam [l] legis, in qua fit regressus ad ius antiquum, non admittit extensionem hominis, quod ipsum alibi idē voluit Bartolus [m].

[a] D. Th. 2. 2. q. 60. ar. 5.
[b] c. ferus de verb. sign. ...
[c] l. illud. ff. ad leg. Aquiliam. l. non possunt. cū seq. ff. de legib.
[d] l. cūm dissimi. ff. de lib. & post. Bar. in l. omnes populi. n. 6. ff. de iust. & in l. fi. ... col.
[e] c. 2. non solū. de reg. lib. 6.
[f] c. confitentio... ... & li. ...
[g] Tira. in tra. cessan. cau. 1. par. n. 33.
[h] Glos. 1. receptam in c. in fidei fauorē de haret. li. 6. Na. in §. in Leuis not. 28. n. 22.
[i] c. ab exord. 35. dist.
[k] l. in rebus. ff. de cōst. prine. D. Tho. 1. 2. q. 7. a. 2. Bar. in le. Marcellus. in prin. n. 6. ff. ad Trebel.
[l] l. si cum test. C. ad leg. falc.
[m] Bart. in d. l. si cū fiā. n. 43.

Infertur secundò dabilem esse in legibus pœnalibus extensionem ad casus similes non parificatos, cùm casus similes sint omnino per Legislatorem omissi respectu legum pœnalium, vt ex iure [n] colligunt, & probant Bartolus, Aym. in & Felinus. Sed sunt qui negant in pœnalibus aliquam admitti extensionem. Obseruant tanquam à Doctoribus receptum Butigela [o], Crotus & Menochius. Vnde, vt defendas nostrum corollarium, intelligendum est, quòd procedat quando extensio fit ad ponendam pœnam legalē tanquam arbitrariam, alioquin si fiat ad effectum ponendi eandem pœnam tanquam ordinariam, non est licita extensio ad casus similes non parificatos. Ratio huius limitationis est: nam cū pœna legalis in quantum est ordinaria, nitatur autoritate legis, & vt talis astringat iudicem, vt secundùm eam iudicet, vt in iure [p] ordinatur, nequaquam eo respectu præter mentem legis extendi potest. Proindecùm hæc mens deficiat quoad casus similes non parificatos, ex dictis in quarto notabili, vtique ad illos nequit fieri talis extensio. Et in his terminis procedunt iura [q] minimè talem extensionem admittentia. Secùs in pœna legali, quæ imponitur vt arbitraria; hæc enim nō innititur autoritati legis, sed potiùs dictamini rationis, & vt talis non ita iudicem astringet, vt docet ius [r]. Non enim conuenit quòd ad casus similes, in quibus nulla aliàs reperitur pœna præscripta, trahatur. His omnibus cōsequens est pœnā etiam mortis in vno casu præscriptā posse trahi ad casus similes arbitrio iudicis, vt tenet [f] Glossa recepta communiter ex Andrea Siculo, & Menochio, quidquid alij ab ipso relati cōtradicant. Quorum sententia rectè procedit in iudice non habente ea, quæ sunt meri imperij, cui ob id arbitrium in causis capitalibus minimè competit secundùm [t] ius. Secus si iudex habeat iura meri imperij, quæ habent Prælati regulares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem circa suos subditos, quæ sibi data sunt à Sede Apostolica, cùm approbauit eorū regulam. Nam illa confirmatio & approbatio dat ipsis Abbatibus, & Prælatis regularibus merum, & mixtum imperium, & iurisdictionē quoad exequendam illam regulam, prout ait [u] Cantera, affirmans hanc esse fundamentalem rationem ad huiusmodi merum & mixtum imperium his Prælatis concedendum.

Ex his consequens est, pœnam priuationis, aut suspēsionis Guardianatus, aut alterius Prælatiæ posse à iudice extra casus iure expressos imponi. Ita [x] Innocentius, & Felinus, quidquid alij citati à Tiraquello absque vllo fundamēto contradicant. Quorum tamen sententia rectè admitti potest, quando iudex non esset de numero eorum, quibus competeret potestas instituendi & destituendi, argumento eiusdam [y] Decretalis. Vnde infertur quòd Prouinciales cùm in quibusdam religionibus non possint per se solos priuare à suis guardianatibus Guardianos, etiamsi committant aliqua delicta, in quibus eadem rationis identitas militet, quæ militat in delictis, propter quæ secundùm suas constitutiones Guardiani pœna priuationis officiorum plectūtur: non tamen possunt eos propter tales defectus dicta priuatione punire. Quod vltra prædicta probatur. Nam etiamsi detur in legibus pœnalibus extensio ad casus similes non parificatos, prout dictum est; hoc tamen non procedit quoad illa pœnalia, quorum extensio homini est interdicta, eo namque ipso extra casus iure parificatos extendi nequeunt, prout sunt actiones pœnales, quæ reputantur partes iuris, vt dici [z] ... ius, & vitales nequeunt per legē minist... utā iudices institui, vt ... resolui

[n] c. de causis. § ... Bar. ... n. 106. ... de acti. ... 4 par. c. ... n. 35. Fel. post alios in c. trāslat. n. 11. de const.
[o] Butigel. in l. vnum n. 41. ff. si certū pe... Crot. in Rub. n. 15. & in l. ... n. 22. ff. de no. ope. nūc. Men. lib. 2. de arbit. cent. 3. cas. 271. n. 12.
[p] c. de cau. §. 1. de offi. deleg.
[q] c. pen. cū alius de pœ. d. 1.
[r] c. tempora. 26. q. 7.
[f] Gl. 10. v. extraordinaria. in §. in sūma. ... si. de iniur. Siculus cons. 11. li. 1. Menoc. li. ... de arbi. q. 36. n. 20. ... imperiū ff. de iur. omn. iud.
[u] Cāter. in sua practi. de q. crim. ... n. 10. in fi p. 37.
[x] Innoc. in c. quia diuersit. ... Fel. in ... Tira. in l. si vnquam. ... n. 249.
[y] c. ... in fin. de haret.
[z] ... §. ... de ...

resoluit [a] Alciatus. Huiusmodi quoque est pœna latæ sētētię, qualis est illa, quę ipso iure seu ipso facto incurritur, vt dicit quędā [b] Decretalis. Hæc enim extra casus sub mēte legis cōprehensos nequaquā extendi possūt, vt tenet [c] Abbas post alios & plures citati à Tiraquello. Priuatio autē guardianatus in hoc casu est quædā pœna imposita, quæ secūdūm regulares cōstitutiones prohibetur ad casus similes extendi.

a Alciat. in l. pecunia verbo. ff. de verb. signif.
b Glos. v. exceptione. de elect. lib. 6.
c Abb. in 3. in c. vlt. de iur patro. Tiraq. in l. si vnquā. v. reuertatur. nu 303.

ARTICVLVS III.

Vtrùm constitutiones fundatæ in præsumptione obligent in conscientia, inspecta veritate in contrarium.

RESpondeo dicendo, legē fundatā in præsūptione tanquā iustā non obligare in cōsciētia, si veritas fuerit in cōtrariū. Lex enim quantūcunque iusta nō obligat in isto foro, quando id lator legis intendit: at Legislator condendo legē iustam, videtur nolle subditos obligare, si veritas sit in cōtrariū tum propter æquitatē, secūdūm sacros canones [d], secundūm quā interim Legislatoris est interpretāda, vt in simili docet quidā Iurisconsultus [e], tū præsertim, quia contra has leges passim Legislatores probationem admittunt, quasi per illas conditionaliter tantum obligent, nempe si veritas non fuerit in contrariū, iuxta ea, quę ex sacris Canonibus colliguntur, & tenent Abbas [f], Felinus, Decius, Gomez, Iason, Syluester, Adrianus, & Alciatus. Et idem dicendum est de sententiis Ecclesiasticis per falsas informationes contra innocentes decretis. Iuniores enim arbitrantur has sententias & censuras, quas vocant iniustas ex causa, non ligare innocentes in conscientia, vt tradit [g] Caietanus, quem sequuntur Soto, Ledesma, & Couarruuias.

d c. veritate. 8. d.
e l. ex facto. ff. de vulgar.
f Abb. n. 10. Felin nu. 40. Decius sect. 1. n. 18 in c. 1. de const. Gomez. in reg. de non iudican. iuxta formā supplicat. quæst. 14. Iason in rubr. n. 25. ff. de acquiren. hered. Syluest. v. lex q. 9. Adrianus quod lib. 6. art. 1. Alciat. in c. nouit. n. 24. de iudic.
g Caiet. 2. 2. q. 7. art. 4. ad 2. Sot. 4 d. 22. q. 1. art. 3 col. 4. & in relect. de secret. mēb. 3. q. 1. con. 4. Ledesma in 2. 4. q. 23. art. 4. Couar. in c. alma mat. 1. p. §. 7. conc. 1.
h c. pastoralis. §. verum. de appella.
i l. 2. § magistratus. ff. de orig. iur.

Nec obstat, quod contra hanc adducitur opinionem, scilicet, magnam esse differentiam inter decisionē legis, & inter diffinitionem sententiæ censuras imponentis. Nam sententiæ trahunt secū executionem, à quorum numero sunt censuræ, vt dicitur in quadam [h] Decretali, quæ licèt per falsas informationes in innocentes sint latæ, obligant tamen in conscientia, cùm dictæ sententiæ sustineant vicem ministri exequentis. Et sicut innocentes tenentur parere ministris exequentibus sententias iniustas, ita planè tenētur parere censuris iniustis quousque ab illis absoluantur. Non sic autem est in legibus, quæ cum suos habeant ministros, id est, Magistratus, vt decernunt [i] iura, non ita præcisè continent præcepta, vt contra veritatem obligent. Nam ista ratio diuersitatis parum, aut nihil efficaciæ continet. Non enim potest negari, sententiam secum trahentē executionem fundatā in præsumptione, si veritatis iudex fuisset informatus, nunquam fuisse latam cum tali rigore ab eodem sententia nouiorum mihi inter illos neotericos maximè arridet.

Ampliatur nostra sententia. Nam etiamsi præsumptio, in qua lex fundatur, sit iuris & de iure; licèt enim talis præsumptio tam efficax secundùm ius reputetur, vt pro veritate habeatur, prout notāt [k] Doctores communiter, & tradit Andreas Alciatus nequaquam tamen lex, in ea fundata obligat in conscientia, quando veritas est in contrarium. Pro quo est efficax ratio. Nam quòd talis præsumptio apud Legislatorem pro veritate habeatur, non tollit, quin eius intentio interpretāda sit, iuxta æquitatem, vt videlicet præsumptio veritati non præferatur. Et sic constito legitimè de veritate, putà per partis confessionem, lex ipsa quantumcunque præsumptione nitatur, non obligat etiam in foro exteriori, prout tenet [l] Glossa reputata singularis à multis, quos refert Couarruuias.

k Glo. & DD. in c. is qui fidem. de spōs. Alciat. de præsum. p. 2.
l Gloss. in l. in cōtractibus. C. de num. pecu. Couar. de spōs. 2. p. c. 4. §. 1. num. 5.

Et aduertendum, quòd aliqui limitant supradictam sententiā, vt procedat, quando præsumptio est diffinitiua, non tamen quando est suppositiua. Pro cuius explicatione aduertendū est, dupliciter posse nos de dubiis opinari, nempe definitiuè & suppositiuè. Opinamur definitiuè, quando factum dubium in hanc, vel illam partem definiēdo trahimus. Opinamur verò suppositiuè, quando supponimus rem ita se posse habere, vel non habere. Notāda est etiam differentia inter vtrunq; modum præsumendi. Nam priori modo nemini licet in deteriorē partē definire. Secundo verò modo licet, vt nobis & proximo consulamus, suppositiuè interpretari. Ita eleganter inter vtramque præsumptionem distinguunt D. [m] Thomas, vbi explicat suus commentator Caietanus, & resoluit Soto. His duobus notabilibus præfatis assertores supradictæ limitationis suam sententiam in hunc explicant modum, & probant suo iudicio efficaciter. Nam cùm ad veritatem præsumptionis suppositiuè satis sit, quòd factū sit dubium, ita quòd possit se habere ad esse, & non esse, & lex nunquam fundetur in tali præsumptione, nisi quādo factum est dubium, aliter lex ipsa esset iniusta, rectè fit, vt talis præsumptio semper veritati nitatur, atque subinde huiusmodi lex semper liget in conscientia.

m D. Tho. vbi Caiet. 2. 2. q. 60. art. 4. ad 3. Sot. 3. de iu q. 4. art. 3. con l. vlt.

Sed certè, licèt hæc limitatio appareat probabilis: minimè tamen eam admittendam iudico. Pro cuius refutatione notandum est, quòd facta dubia nequeunt absque proximi iniuria diffiniri in deteriorem partem, vt dicit quædam lex in [n] lege naturali satis fundata. Suppositiuè verò possunt in deteriorem partem definiri, supponendo posse ita esse, & non esse: hic enim actus est prudentiæ. Ita Diuus [o] Thomas, & Caietanus. Vnde nulla est lex, quæ fundetur in præsumptione definitiuè præsumendo N. filium presbyteri esse incontinentem, cùm hoc sit contra proximum, sed ipsum posse esse incontinentem, supposito, quòd potest sequi vestigia patris. Posse autem esse incontinentem solùm dicit præsumptionem suppositiuè. Leges igitur, quæ fundantur in præsumptione, de præsumptione suppositiuè loquuntur, non autem de præsumptione definitiuè, alioquin essent iniustæ, quia præsumptio definitiuè aliquid contra proximum determinatè suspicatur. Ex quo infertur contra superiùs in contrarium allegata, quòd leges, quæ fundantur in præsumptione suppositiuè, non semper nituntur veritati, ac subinde inspecta veritate tollente dubium, in quo fundatur præsumptio, præsuppositiuè non obligant in conscientia, cùm iam accedente veritate cesset præsumptio.

n l. meritò. ff. pro socio.
o D. Thom & Caiet. vbi sup.

Ex dictis sequitur, quòd si aliquis religiosus sit priuatus actibus legitimis & officiis Reipublicæ, eo quòd descenderit à patre criminoso per confessionem iudicialem ipsius patris, qua confessus est timore tormentorum se crimen læsæ Maiestatis cōmisisse, si filius sciat contrarium esse verum, scilicet, patrem minimè tale facinus commisisse, & sibi id timore tormentorum falsò imposuisse, potest dictus filius in foro conscientiæ vti actibus legitimis. Licèt enim contra ipsum patrem sit præsumptio iuris, propter ipsius confessionem iudicialem: at cùm ipse filius inspecta veritate sciat contrarium esse verum, optimo iure potest in foro conscientiæ dictis actibus frui, dummodo id faciat sine scandalo illorum, qui solùm exteriora contemplantur.

Secundò: secundùm aliquos infertur, quòd statuta regularia prohibentia ingressum cellarum horis

horis quibusdam silentio deputatis ad euitandum peccata, quę ex huiusmodi ingressibus possunt euenire, non obligant in conscientia, si veritas sit in cōtrariū, id est, si ingrediantur non ad committendū dicta peccata, cùm supradicta statuta videantur in præsūptione fundari, qua sublata cessat eorū obligatio. Sed qui hoc somniāt toto cœlo vidētur aberrare; hæc enim statuta nō fundantur præcisè in præsūptione, sed sunt determinata nō solùm ad euitādū peccata, sed etiam ad euitāda colloquia statis horis, quæ cōmunitatē cōturbant. Vnde si ingrediātur ad colloquia aliqua honesta, nihilominus peccāt, cùm prohibitio horū ingressuū nō solùm edatur ad euitāda dicta peccata, sed etiā ad obseruationē silentij à sanctis Patribus maximè cōmendati. Verum est tamē quòd si ingrediantur ad aliqua opera charitatis, pietatis, & necessitatis, verbi gratia ad curādū infirmum, tūc nullum committunt peccatum, cùm leges Ecclesiasticę non obligent ad obseruationem festorum, & ad audiendam Missam in diebus f[illegible]is, quādo ex hoc officium charitatis circa infirmos impeditur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm cesset constitutio eius ratione cessante.

Respondeo dicēdo, non esse dabilem legem à rectitudine rationis deuiantem, cùm omnis lex iusta ab illa lege æterna deriuetur, iuxta illud [a] Prouerbiorum, & tradunt D. Augustinus, & D. Tho. At nihil iniustum, & ratione deuium ab illa lege deriuatur; planè enim illa Summa lex est ratio in Deo existens, atque ipsamet Dei scientia, vt tradunt luculenter D. [b] Augustinus, & D. Thomas, Soto & Castro, & ex Canonistis Abbas, Decius, Romanus, & Conanus, & alij passim asserentes leges iniustas, & à ratione deuiantes nullam obligandi habere vim.

Quod tamen limitandum est, quando lex secundùm ea, quæ frequentiùs accidunt, hunc defectum pateretur, alioquin si non ita in genere, sed secundùm ea, quæ rarò accidunt à rationis dictamine deuiaret, non ob id desinit esse lex, vt post Ancharranum tradit [c] Aretinus, Curtius iunior, Couarruuias, Victoria, Soto, Menchaca: & est doctrina Angelici Doctoris Thomæ. Ratio huius limitationis est. Nam cū nostri actus ob varias circūstantias, infinitis propè modis varientur, ob idque nulla potest lex, seu regula ita certa cōstitui circa eosdē actus, vt in multis casibus à rationis dictamine non deficiat, rectè fit, vt legum iustitia non ex hoc, vel illo casu, sed ab his quæ frequentiùs accidūt, sit expendenda, iuxta præcitata iura.

Vtrùm autem lex iusta cesset in casibus, in quibus à sua deficit ratione, nō parum apud Doctores controuertitur. Partem affirmatiuam tuentur [d] Abbas, Caietanus, Menchaca. Alij contra arbitrantur talem legem non cessare quantumcunque deficiat ratio. Hanc opinionem tenent quædam Glossa [e], Baldus, Aretinus, Tiraquellus, Soto, & magis communis.

Sed alij mediam sectantur viam distinguentes inter casus, in quibus obseruantia legis esset nociua subdito circa lucri cessantis tantùm amissionem, & inter casus, in quibus esset nociua, circa damnum in rebus iam quæsitis, vt scilicet, in priori casu cessante in particulari ratione legis, lex non cesset in eo particulari, in posteriori verò cesset. Ita distinguit [f] Bartolus & alij citati à Iasone, & Tiraquello, & est communis secundùm Felinum. At nullam ex dictis tribus opinionibus puto sequendam. Prima enim opinio confunditur ex quadam [g] lege expressè. Secunda per aliam refellitur [h] legem. Tertia supponit amissionem lucri cessantis non esse considerabile damnum. Quæ opinio confunditur ex lege in qua ipsa fundatur, in qua Vlpianus Iurisconsultus reputat æstimabile damnum interesse lucri cessantis, de quo ibi agit, vt constat ex verbis ipsius legis: ibi, *Perquam durum est*. Confunditur etiam ex resolutis à Diuo [k] Thoma, & ab scribentibus communiter de huius lucri cessantis restitutione tractātibus, & ad restitutionem obligantibus. Pro resolutione igitur veritatis, accipiat lector sequentes conclusiones.

Prima conclusio: Lex naturalis nō obligat in particulari, cessante ratione ipsius, etiam in particulari: ipsa enim semper id quod & æquum, & bonum est, indicat.

Quod ipsum dicendū est de lege Euangelica, quæ nullo modo obligat cum rigore contra æquitatem, iuxta illud [l] Matthæi: *Iugum meum suaue est, & onus meum leue*. Et sic cessante causa correctionis fraternæ, præceptū eiusdē correctionis minimè obligat.

Secunda conclusio: In casibus, in quibus obseruātia legis ita deficit à ratione, vt repugnet bono communi, dispositio ipsius legis cessat. Exemplum est [m] Diui Thomæ. In ciuitatis obsidione salutiferum est lege caueri, ne portæ aperiantur. Nihilominus si tunc ciues, quorum vita saluti Reipublicę conducit, hostes fugientes in vrbem se volunt recipere contra legis verba aperiendæ sunt illis valuæ. Quoniam illa est legis mens, quippe quam si adesset Legislator haberet. Et hæc fuit sententia [n] Aristotelis dicentis non esse licitum subdito à lege discedere quantumcunque lex ipsa cesset negatiuè, nisi cesset contrariè. Quod optimè explicat [o] Caietanus. Ratio huius distinctionis est. Nam quando ratio legis cessat cōtrariè, hoc est, cum repugnantia ad bonum commune: nequaquam eo casu potest lex subsistere, iuxta illud vulgare, quòd duo contraria non possunt esse in eodem subiecto. Secùs verò quando ratio legis solùm cessat negatiuè, hoc est, sine repugnantia ad bonum commune; planè enim eo casu nullum subest impedimentum, quominus lex in communi iusta seruetur, quandiu per Legislatorem casus ille non excipitur. Pro maiori autem huius distinctionis explicatione annotabis, tunc demum & non aliter rationem legis cessare contrariè, hoc est, cum repugnantia ad bonum commune, quando casus occurrit, in quo legis obseruantia vitium induceret, prout explicant Diuus [p] Thomas, & Soto. Ratio est, quia eo ipso, quòd talis obseruantia repugnat religioni, vel saluti animarum, in quibus maximè cōsistit bonum commune, repugnat legi cōtrariè. Tunc ratio cessat negatiuè, quando cessāt ratio ipsius legis sine aliqua repugnantia ad bonum commune.

Sed videamus, Vtrùm cessante ratione legis, tantùm negatiuè lex obliget in foro conscientiæ. Pro quo sit conclusio sequens.

Tertia conclusio: Nemo in foro conscientiæ tenetur obseruare legem positiuam, cum periculo mortis, nisi ratione officij ad id obligetur. Probatur. Nam ille cui palàm est, obseruationem legis esse sibi lethalem, constaretque ex natura legis non esse eius mentem in tātum periculum adigere subditos, nequiquam tenetur legem custodire. Vt si mihi constaret hostes mihi in via insidias parare, non teneor die festo ire ad sacrum. Dixi, nisi ratione officij ad id teneretur. Milites verò in bello tenentur obedire ducibus in his, quæ ad certamen, & prælium conducunt, etiam cum periculo mortis. Legis enim impositæ à ducibus mens est, in tantum periculum adi-

a Prouerb. 8. August. lib. 1. de lib. arbit. D. Tho. 1. 2. q. 93. art. 3.
b D. August. vbi sup. D. Th. vbi sup. Sot. li. 1. de iust. q. 3. art. 2. Castro lib. 1. de leg pœ. al. cap. 5. Deuas nu. 9. De. ius lect. 1 nu. 18. & lect. 2. nu. 10. in c. 1. de constit. Romā. singul. 766. Conan. li. 1. iur. ciuil. c. 8.
c Aretin. in l. 2. co. 7. in prin. ff. de vulg. Curt. in l. postumo. nu. 42. C. contra tabul. Couar. in c. cum esses nu 9. de test. & in cap. possessor. 3. p. §. 2. nu. 2. Vict. in relect. de potest. ciuil. nu. 22 pag. 94. Soto lib. 4. de iustitia q. 5. art. 3. col. 3. Mench. illust. q. c. 67. nu. D. Tho. 1. 2. q. 120. a. 1.
d Abb. in cap. quoniam contra nu. 6. de probat. Caiet. opusc. de sacr. mat q. 2. Mēch. lib. 1. contro illustr. cap. 46. nu. 5.
e Gloss. 1. & ibi Bald. n. 7. in l. non est dubium. C. de legib Aretin. in l. 2. props n. 8. ff. de vulg. Tiraq. in trac. cessant. cau. limit 32. & in eod. tract. 1. p. nu 160. Sot. li. 1. de iust. q. 6. ar. 3. 8.
f Bart. in d. l. non dubium. nu. 9. Iaf. nu. 16. Tiraq. vbi sup. num. 146. Felin. in c. si quando. nu. 11. de testib.
g l. profecit. ff. qui & à quibus.
h l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patron.
i l. profecit.
k D. Thom. 2. 2. q. 62. art. 4.
l Matth. 11.
m D. Tho. 1. 2. q. 97. art. 6.
n Arist. 5. ethi. cap. 10.
o Caiet. 1. 2. q. 11 art. 1.
p D. Thom. 2. 2. q. 120. ar 1. Soto lib. 1 de iust. q 7. ar. 3. vers. arguitis. & l. 1. q. 4. ar. 5. ad finem.

adigere subditos milites, vt victoria cõsequatur. Vnde licèt Diuus Thomas dicat, legem non esse seruãdã casu, quo noscitur aduersari saluti cõmuni, non debemus tamen negare eã non esse seruandã, quando saluti particulari noscitur fore nociuam, prout in exemplis positis satis patet.

a Sot. in 4. d. ar. 8. vers. ad res huius.

Quarta conclusio, subito imminente periculo, licet subdito agere cõtra legẽ incõsulto Principe. Pro huius cõclusionis explicatione notat [a] Soto, quòd aut subdito palàm liquet occurrẽte casu, nõ esse legis mentem, vt seruetur, tunc licèt subitum sit periculum, siue tempus suppetat adeundi praefecti, absque illius prorsus cõsilio, licet facere cõtra legem. Cui enim, in die ieiunij nullus alius suppetit cibus, quàm carniũ, absque vlla superioris cõsultatione potest, ne fame pereat, illas comedere, etiãsi citra periculũ posset illũ adire. Aut per aliud extremũ huiusmodi subditus in dubio haeret, vtrinque aequali, itaque neutrius partis assensũ habet, licet ne facere cõtra legẽ, necne? Et tunc si vacat ad superiorẽ recurrere, recurrẽdũ est, si verò repentinũ periculũ id non permittit, ad literã seruanda est lex, prout ait Diuus [b] Thomas; si verò medio modo se habet, ita vt neque certus omnino sit, neque prorsus ambiguus, sed in illam partẽ propẽdeat, quod potest facere cõtrà legẽ, itaque illius partis opinionẽ habet cũ formidine de opposito, tunc si mora datur, qua possit Praelatũ consulere, id facere tenetur. Sin verò per subitaneum periculũ id nõ licet, tutò facere potest contra legem.

b D. Th. 1. 2. q. 96. ar. 8. ad 2.

Quinta conclusio, non est sufficiens ratio, vt subditus faciat cõtra legẽ, eo quòd ratio legis in particulari persona, & casu deficiat, cũ lex antequã causa in toto genere cesset, aut cõsuetudo illã abroget, vim suã nõ amittat. Si enim subditis cõcederemus posse in hoc casu vti epikeia, iudices eos in sua propria causa constitueremus, & cùm proposita affectio saepe saepiùs excaecat intellectũ eorũ, intellectus obcaecatus adesse epikeiã decerneret, vbi nec in particulari ratio legis cessaret, & sic omninò eneruaretur potestas Praelatorũ, legibus & constitutionibus animos subditorũ volentium cõtinere. Vnde oportet, quòd ipsi ad suos Praelatos recurrant, qui non solùm habent potestatẽ ad dispensandũ in his, sed etiã ad declarandum in his aliis similibus casibus ad epikeiã fore recurrendum.

c Sot. lib. 1. de iust. q. 7. ar. 3. ver. sed arguis.

Pro cuius rei explicatione notandum est quod dicit [c] Soto, in haec verba prorumpens: *Nam etsi ratio legis in hac persona deficiat, nõ ideo protinus à vinculo legis enodatur. Aliud est enim, quòd obseruatio humanae legis rationi sit contraria, vbi epikeia locum habet, aliud verò quòd ratio legis in hac persona deficiat, vbi nihilominus necessaria est dispensatio.* Denique ex his collige, deficere rationem legis in hac persona particulari, sufficientem esse causam ad dispensationem impetrandam, non autem vtendum epikeia. Exemplo hoc supradicta clariora fient. Si carnes die vetita non comedere causa mihi esset, vt fame perirem, possum epikeia vsus comedere. Tamen licèt ego castigatione carnis non indigerem, ob quam ieiunium indictum est, imò abstinentia, & inedia aliquod mihi esset impedimentum studij, non ideo liber à lege fio, nec in hoc casu possum ego vti epikeia, sed est causa, vt mecum Praelatus dispenset, non quidem interpretando, quod tunc lex non comprehendit, sed etiamsi me comprehendat praebendo mihi gratia maioris commodi licentiam, vt non sit mihi culpa non ieiunare.

QVAESTIO LXVIII.

De statutis Regularium, in sex articulos diuisa

Circa quam quaeruntur sex.

1 *VTrùm valeat statutum in voluntate statuentium tantùm factum.*

2 *Vtrùm statuta iniusta obligent in foro exteriori, & in foro conscientiae.*

3 *An Generales ordinum teneantur statuta religionũ suarum seruare quoad vim coactiuam, & directiuam.*

4 *Vtrùm statuta alicuius prouinciae obligent hospites aliarũ prouinciarum pro tempore, quo in ipsis hospitantur.*

5 *Vtrùm constitutiones factae à Regularibus autoritate Apostolica confirmatae, possint sine eiusdẽ Sedis autoritate reuocari.*

6 *Vtrùm Generales, & Prouinciales possint declarare statuta facta cum Capitulo.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm valeat statutum in voluntate statuentium tantùm factum.

RE spondeo dicendo, quòd, vt constat ex his, quae in hoc Tomo saepe diximus, statuta regularia in duplici sunt differentia. Quędam enim sunt velut leges perpetuae factae à patribus in definitorio cum consensu maioris partis vocalium congregationis. Alia sunt facta ab ipsis Prouincialibus, quae licèt fiant cum consilio patrum, finito eorum officio etiam ipsae constitutiones finiuntur. Haec non inter leges, vt prima statuta, sed inter praecepta enumerantur. Quae omnia ita rationi debent adhaerere, vt sola voluntas Generalis, aut Prouincialis non sit earum constitutionum ratio, prout colligitur ex iure, & tradunt Diuus [d] Thomas, Castro, Soto & Mẽchaca. Qui omnes affirmãt, cauendum esse à sententia cuiusdam [e] glossae dicentis, debilem esse legem, cuius ratio sit solùm voluntas Legislatoris. Nec praedictam glossam iuuat, quòd quidam Iurisconsultus affirmat, placitum, scilicet, Principis vigorem legis habere. Nam si bene consideretur Iurisconsulti decretum pro nostra opinione facit, cùm hoc nomen placitum, non importet nudã voluntatem, sed deliberatam, & ratione regulatam, cùm placitum idem sit, quod consensus, vt alius [f] Iurisconsultus ait, & tradit Diuus Thomas. Consensus autem, licèt sit actus voluntatis, est tamẽ sententia finalis de agendis, quae, scilicet, praemisso rationis & iudicio ab ipsa voluntate elicitur, prout idem D. [h] Thomas testatur.

d D. Th. 1. 2. q. 90. ar. 1. ad 3. Castro li. 1. de leg. poen. c. 1. Sot. li. 1. de iust. q. 1. ar. 1. colũ. pen. Mẽch. li. 1. controuer. illust. c. 10.

e glos. in c. ius generale. in fin. d. 4.

f l. 1. ff. de cõst. prin.

Nec his obstat quod quidam i Iurisconsultus ait, dicens non omnium, quae à maioribus constituta sunt, rationem reddi posse. Licèt enim quidam non ineptè respondeant quod Iulianus Iurisconsultus solùm nos admonet, ne rationem omnium constitutorum à maioribus perquiramus, prout explicat [k] Soto assignans rationem desumptam ex Aristotele, quòd in dubio habenda est fides experientiae & prudentiae maiorum, vt pro eorum statutis praesumamus quamdiu non apparet de ratione contraria. At haec responsio non satisfacit, quia licèt praesumẽdum sit de statutis maiorũ, vt docet Aristoteles, non ob id vitio verti debet, quòd omnium ratio perquiratur, tum propter verba dicti Iurisconsulti, quae apertè significant dari aliqua a maioribus

gl. 1. in pr. ff. de pa. D. Tho. 1. 2. q. 15. ar. 3. ad 3.

h D. Th. vbi s. ar. 4.

i l. non omniũ. ff. de leg.

k Sot. li. 1. de iust. q. 5. Arist. li. 6. ethic.

ribus constituta, de quibus nulla potest reddi ratio. Rectiùs igitur ex mente [a] Glossæ, & Doctorum ibi respōdebis,multa esse in iure humano cōstituta,quę rationi sunt cōsona,ita quòd eorum æquitas, & iustitia intellectu præcipitur, & nihilominus eorum ratio explicari nequit, vt verbi gratia, quòd vsucapio mobilium triennio potiùs, quàm quadriennio perficiatur. Hæc igitur & id genus alia pendent ab arbitrio Legislatoris, vt videlicet nō oporteat aliā de his reddi rationem, quàm quòd ita Legislator arbitratus est. Et pro hac explicatione iuuat sententia [b] Aristotelis, asserentis iustum ciuile esse, quod à principio nihil refert, sic vel aliter fiat. Planè enim agit Aristoteles de iusto ciuili, quatenus consistit in aliquo indiuisibili, iuxta tradita per Soto [c], quod quidē sola volūtate Legislatoris fit iustū. Ex quibus sequitur multa posse ordinari in religionū capitulis, & definitoriis, quæ tantùm in voluntate definientiū consistant. Verbi gratia, quādo ordinātur pœnæ cōtra fratres deliquētes. Quāuis enim dictæ pœnæ sint cōsonæ delictis, quod tamē tantùm ipsæ, & non aliæ maiores, vel minores imponātur sint, solùm in voluntate definientium consistit. Et quando ordinatur, vt iuuenes nisi transacto biennio post professionem minimè sacris initientur. Licèt enim in ratione consistat, vt hi neophyti in religione ad sacros ordines minimè promoueantur, in voluntate tamen definientium est, vt ordinentur post transactum biennium, & non post triennium à professione. Et cùm sint tot voluntates, quot homines, ita circa hoc sunt in diuersis religionibus & prouinciis diuersæ ordinationes.

a *glos. in d.l. non omnium.*
b *Arist. li. 5. ethic. c. 7.*
c *Sot. li. 6. de iust. q. 1. ar. 3. cō. 3.*

ARTICVLVS II.

Vtrùm statuta iniusta obligent in foro exteriori, & in foro conscientiæ.

RESpondeo dicēdo, quòd titulus quæstionis duo dubia amplectitur. Primum est, an statutum iniustum obliget in foro exteriori. Secundum est, an in foro conscientiæ sit obligatorium.

Quantum ad primum aduertendum est, partem negatiuam obseruare Diuum [d] Thomam, Innocentium, Abbatem, Aretinum, Alexandrum, Syluestrū, & Theologos communiter passim asserentes, legem iniustam omninò esse inualidam, cùm de ratione legis sit dictamen rationis. Pro cuius rei explicatione est notandum, & distinguendum inter legem patenter iniustam, & iniustam, cuius iniustitia non est patens. Prior quidem est inualida, posterior verò valida censetur. Quando enim lex est patenter iniusta, certum est à lege æterna non deriuari, iuxta illud Esaiæ [e], *Væ qui condunt leges iniquas*. Et sic certum est nullam habere vim obligandi, iuxta illud [f] Pauli ad Romanos, *Non est potestas, nisi à Deo*. Proinde talis legis minister, magis est minister violentiæ, quàm legis. In his terminis loquūtur Augustinus, & Diuus [g] Thomas: sicut aliàs sententia notoriè iniusta nulla est, vt dicitur in iure [h]. Non sic tamen dicendum est, quando iniustitia legis non est patens. Eo námque ipso adest iuris præsumptio, quòd talis lex sit iusta, iuxta ea, quæ in iure [i] notantur. Secundùm quam præsumptionem, tenetur iudex, quantumcunque lex ipsa sciat iniustitiam sauere eam executioni mandare, sicut loquendo de sententia iusta, iidem sacri [k] canones prædicant. Proinde cùm executio seu coactio ex vi huiusmodi legis sit iusta, ambigendum non est talem legem in foro exteriori ligare. Et iuxta hunc loquendi modum

d *D. Tho. 1. 2. q. 96. a. 4. Innocētius, Abb. n. 2. Aretin. in c. cū omnes. de cōst. Alexā. in c. erit autē lex. in §. 4. d. Car. d. 9. 10. n. 3. ca. d. Syl. v. lex. §. 7.*
e *Isai. 10.*
f *Ad Rom. 13.*
g *D. Tho. vbi s.*
h *c. intercatera. de rescrip.*
i *c. in istis. 4. dist.*
k *c. pastoralis. § quia verò. de off. delegat.*

est intelligenda opinio Philippi [l] Decij, Boërij & communis dicentium, quòd lex iniusta in foro exteri obligat. Loquuntur enim supradicti autores non de lege euidenter iniusta, sed de lege iniusta non ita patenter.

l *Dec. in d. l. n. 5. Boerius n. 19. in d. c. omnes.*

Quantum ad secundum, quod promisimus resoluendum, respondeo, quòd statutum iniustum non obligat in conscientia, prout patet ex dictis in superioribus, & tenet Diuus [m] Thomas. Limitant tamen hanc sententiam procedere, quando ex transgressione legis iniustæ nullum immineret scandalum. Alioquin si immineret, vt quia apud alios transgressio illa malè audiret, vel aliàs turbaretur Respublica, peccaret subditus tali legi non parens. Ita limitat D. Thomas receptus, propter regulam de euitando scandalo, de qua agit idem D. [n] Thomas. Hæc tamē limitatio temperanda est procedere, dummodo legis iniustitia insurgat ex solo subditorum iudicio, qualis est lex decernens tributum sine causa. Alioquin si iniustitia insurgat ex repugnantia ad legem diuinam, seu naturalem, nullus transgressor culpam committet quantumcunque scandalum immineat. Explicat autem Diuus [o] Thomas, quando lex dicatur iniusta constituens tres defectus, ad quos legum iniustitia reducitur. Primò ex fine, vt quia lex repugnat bono communi, huiusmodi est lex edita in fauorem priuati. Secundus est defectus ex autore, vt quia egreditur limites potestatis Legislatoris: huiusmodi est lex ciuilis disponens circa Ecclesiastica. Tertius defectus est formæ: quia scilicet continet inæqualitatem inter subditos; huiusmodi est lex quæ onera aliàs ad bonum commune spectātia inæqualiter, id est, non seruata debita proportione, inter subditos distribuit.

m *D. Tho. 1. 2. q. 96. a. 4. Ab. n. 9. & alii in c. 1. de constit.*
n *D. Tho. 2. 2. q. 43. ar. 1. & 2.*
o *D. Th. in d. ar. 4.*

Vnde infertur, quòd erit constitutio patenter iniusta, quando facit contra legem superioris ipsius Legislatoris, cùm excedat limites potestatis ipsi traditę. Potestas enim cuiuslibet cōmunitatis regulatur iuxta meras sui boni, vt videlicet hactenus competat, quatenus est necessaria ad bonum suum. Cessat autem hoc bonum, quando adest lex contra legem superioris. Præsumptio namque adest pro illa lege quòd in tota sua Republica sit iusta, vt nos sacri canones [p] monent, & tenet Ioannes Andreas ab omnibus receptus. Quod procedit, etiamsi cōmunitates sint laicorum; hæ enim nequeunt contra sui superioris regulā statuta concedere, prout dicitur in iure, & obseruat in specie [q] Rainerius, & Baldus putat verius. Vnde cùm superior omnium superiorum sit Deus optimus maximus, quodcunque statutum fuerit factum contra legem diuinam irritum erit, & inane, & patenter iniustum.

p *c. in istis. 4. dist. 25. q. 1. & c. quod super his de maior. Andr. in c. vlt. de appel. li. 6.*
q *Rainer. l. omnes ff. de iust. Bald. 1. p. stat. q. 3.*

Ex quibus infertur non valere statutum si fiat in aliquibus religionibus, scilicet, quòd non admittantur ad visitandum, nec ad denuntiandum defectus superiorum iuuenes, antequam ad sacerdotium sint admissi, quandiu sub disciplina Magistrorum nouitiorum fuerint: & non obligare huiusmodi statutū nec in foro exteriori, nec interiori est clarū. Primò, quia huiusmodi statutum est contra legem diuinam. Si enim loquamur de denuntiatione pœnitentiali, siue de correctione fraterna, qua religiosi corrigere intendunt fratrem secretò dicendo prælato, non vt iudici, sed vt patri peccatum ipsius fratris, ad hanc correctionem de iure diuino omnes absolutè tenentur. Præcepit enim [r] Christus Dominus, *si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum, &c. Quòd si non audierit, dic Ecclesiæ*, id est, prælatis denunciando dictum peccatum. Et hoc esse de iure diuino tenent Theologi, & Ca-

r *Matth. 18.*

monistæ sequentes [a] Archidiaconum. Ex quo etiam iure colligitur, quòd si loquamur de denunciatione iudiciali, & quantum ad peccatum perpetrandum, & quantum ad peccatum perpetratum, quòd recipit augmentum, vel multiplicationem, aut cõtinuationem mali, tenetur quilibet ad eam denũciationem, credens eam posse proficere sine graui detrimento: cùm ista denunciatio sit actus charitatis, vt scilicet delinquens corrigatur, aut saltem ad aliorum terrorem ipse compescatur. Adeò hoc est verum, vt dicat quædam [b] Glossa communiter recepta, quòd admitti debent ad denunciationem omnes infames, minores, mulieres, modò bono zelo, iuxta normam Euangelicam, denuncient. Et confirmatur. Si enim aliquis iuret, se nunquam denuntiaturum: hoc non intelligitur in casu, quo denunciatio cadit sub præcepto, vel sub consilio, non obstante tali iuramento iurans tenetur denunciare, prout tradit Diuus [c] Thomas. Et si aliter ipse iurando intendebat, peccauit iurando, & hoc non alia ratione, nisi quia iurare contra præcepta, vel consilia diuina peccatum est. Probatur insuper nostrum corollarium. Nam si ipsi iuuenes ad denunciandum inhabiles efficerentur, peccata fortassis increscerent, cùm Guardiani, & superiores non timentes Deum ipsos socios adhiberent, & corã ipsis aliqua sine timore pœnæ committere auderent, quæ Deũ optimũ maximũ & religioné offenderẽt, vidẽtes & cõsiderantes ab eorũ visitatione esse liberatos, & eorũ denũciationes minimè illis in aliquo in iudicio nocituras. Hoc autem quàm perniciosum sit religioni, nullus est qui ignoret.

> [a] Archid.& omnes c.si peccauerit. 11.q.1.
> [b] gloss in d. c. si peccauerit.
> [c] D.Thom.2. 2.q.9.

Nec ipsi iuuenes possunt remoueri à denunciatione, quando ipsi in ea tanquam testes admittuntur; possunt enim simul esse denũtiatores & testes. Nam quilibet qui à iure non prohibetur, potest esse testis, & ego nullo iure inuenio hos iuuenes in hoc casu esse inhabiles ad testificandum. Supponitur enim quòd non sunt infames, nec vt falsarij per sententiam iuridicam condemnati, vt ipsi à testimonio repellantur. Et si dicatur, quòd si ipsis concedatur libertas ad denunciandum de suorum superiorum defectibus, disciplinæ rigor eneruabitur: nõ enim eos audebunt corrigere, & reprehendere, prout decet timentes eos falsa ipsis imposituros. Ad hoc respondeo, quòd propter vehementes etiam præsumptiones non possunt dicti iuuenes inhabilitari respectu illius, quod sibi lege diuina & humana concessum est. Præterea, si falsa detulerint solertia iudicum, de falsariis conuincantur, & secundùm mensuram delicti, pœna afficiantur. Et si de falsitate non possunt argui, neque conuinci, recordentur superiores visitati, verbi Domini, dicentis: *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Denique statutum supradictum existimo inualidum; statuentes enim ne persecutionem patiantur propter iustitiam, iuris diuini, & humani metas sunt egressi. Quod alienum debet esse ab his, qui propter Deum abnegauerunt proprias voluntates, & in hoc mundo mortui prædicãtur. Imò existimo, quòd etiamsi Capitulum habeat autoritatem Apostolicam ad statuendum, & eadem autoritate statuta confirmentur, hoc statutum minimè ea autoritate confirmari, vt patet ex his, quæ in alio statuto tradit doctissimus [d] Nauarrus.

> [d] Nauar. li.3. consi.tit.de regulari.consil. 4.p.224.nu. 10.in 1.editio.

* *
*

ARTICVLVS II.

An Generalis ordinum teneatur statuta religionũ suarum seruare, quoad vim directiuam & coactiuam.

RESpondeo dicendo, Principem subiici suæ legi quoad vim directiuã, si modò legis ratio in eo non deficiat. Omnes enim quotquot sunt membra Reipublicæ, subiiciũtur eius legibus, quoad vim directiuam, dummodo tale sit membrum, in quo legis ratio non deficiat. Nam subiici legi quoad vim directiuam, nihil aliud est, quàm obligari à lege in quantum est regula rationis. At omnes partes Reipublicę obligantur regula rationis humanæ, quippe quæ est exemplar regulæ supremæ, putà legis æternæ. Ita Diuus [e] Thomas. Et certum est, legem esse regulam rationis humanæ, qua scilicet, partes ad totum ordinantur, prout tradit idem Diuus [f] Thomas. Qui [g] nostram amplectitur sententiam, & explicat Soto. Pro cuius conclusionis explicatione cõsiderandum est, neminem dici simpliciter ligatum lege, nisi sit ligatus secundùm plenam rationem legis: sicut etiam nemo dicitur homo simpliciter, nisi sit animal rationale. Proinde, cùm de ratione legis sint duo simul, nempe, quòd sit res rationis, & quòd sit præceptum superioris, rectè fit, vt qui subiicitur legi quoad vim tantùm directiuam, qualis est præcepti, non dicatur obligatus à lege simpliciter, sed secundùm quid. Atque in hoc sensu dicunt [h] iura Principem solutum esse legibus simpliciter. His consequens est rectè ad concordiam reduci Doctores illos, qui asserũt Principem ligari sua lege, de quorum numero est [i] Baldus, cum aliis Doctoribus negãtibus absolutè Principem sua lege ligari, prout refert [k] Tiraquellus. Primi enim loquuntur de lege in quantum est dictamé rationis: secũdi verò de lege, nõ solùm in quantũ est dictamé rationis, sed etiã in quantũ est præceptũ superioris intelligũtur. Hac doctrina proposita dubiũ est maximũ, qua ratione Generales ordinũ aliquãdo in eorũ syndicatione puniũtur, cõuicti generales ordinationes ordinis fuisse trãsgressos, cùm sint Principes suarũ religionũ, & ad earũ obseruationé, prout patet ex dictis, minimè teneãtur? Ad quod respondeo, quòd sufficit eos vi teneri directiua, vt ad arbitriũ Iudicis aliqua pœna afficiãtur, cùm sint suarum religionũ moderatores, & reformatores: quarũ reformatio in obseruantia ordinariorum maximè cõsistit: quæ si ab ipsis nõ incipit, paulatim deformabitur. Et conformabitur ex his, quæ tradit [l] Plato, cuius dictum extollit Corrasius. Ait enim, *se videre interitum Reipublicæ paratũ, in qua nõ lex Principi & Magistratui, sed Princeps & Magistratus legi præsunt.* Deinde puniũtur: quia sicut Princeps hæres institutus adeũdo hæreditaté obligatur omnibus oneribus hæreditariis, iuxta ea, quæ in iure [m] tradũtur, & hæc obligatio est ciuilis, vt in alio [n] iure definitur, & tradũt Fulgosius, Aretinus & Felinus, ita etiam Generales ordinum huiusmodi constitutionibus ãssensum, & confirmationem præbentes, & ipsis vim præcepti addentes videntur ex quasi contractu ad earum obseruationem obligari taliter, quòd in eis deficientes possint ratione defectuum vindicari, & pœna arbitraria puniri: cùm acceptando generalatus munus reformatorum induerint personas, & per transgressionem ordinis statutorum sunt potiùs dissipatores, faciendo opus satis alienum ab eis.

> [e] D.Tho. 1.2. q.91.art.1
> [f] D.Tho. 2.2. q.71.art.6.
> [g] D.Tho 1.2. q.90. ar. 3 ad 3. Soto li.1. de iust q.5.art.7.
> [h] l.princeps. ff. de legibus.
> [i] Bald.in l 2. num.40.C de seruit.
> [k] Tiraq.lib.1. tract 6.1.gl. 14.n.28.
> [l] Plato l.4. de Repub. Corra. lib.2.miscel.c. 25.
> [m] l.1.& 2. ff. de offi. procur. Cæsar.
> [n] l. hæres inst. de obliga. quæ ex quasi contract. Fulgos. in l.digna vox. nu.7.C. de legib. Aret.in c. 1 nu.3. & ibi Felin.nu. 1. de probat.

AR

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm statuta alicuius prouinciæ obligent hospites aliarum prouinciarum, pro tempore quo in ipsis hospitantur.

RESpondeo dicendo, quòd in aliquibus Monasteriis reformatis aliquarum religionum proponuntur statuta cum grauibus pœnis contra transgressores eorum, ad quæ monasteria sæpe sæpiùs deueniunt aliarum prouinciarum fratres, vt ibi per annũ, & aliquãdo per plures annos propter aliqua negotia agenda commorẽtur. Quæritur modò, vtrùm hi hospites prædictis statutis astringantur? Vt autem huic dubitationi respondeam, ab his, quæ tradunt Doctores de peregrinis in alienis prouinciis habitantibus, debemus sumere argumentum. Qui quantumcunque in alienis prouinciis commorentur, si aliàs inibi domicilium non habent, nec quoad vim coactiuam, nec quoad vim directiuam ipsius Reipublicæ legibus subiiciuntur: cùm ipsius minimè sint membra, prout tenent quædam [a] Glossæ communiter approbatæ. Quæ conclusio procedit, quando lex speciatim de subditis loquitur. Talis enim lex nequit ligare forenses, vt tenet [b] Bartolus communiter receptus, & probatur in iure.

His tamen non obstantibus dicendum est, leges morum, quales sunt illæ, quæ viuendi modum præscribunt, præcipiendo, scilicet, illas virtutes, prohibendo videlicet, contrarias ad vsum membrorum spectantes, ligare forenses quandiu ibi morantur. Probatur hæc sententia ex quodam [c] canone expressè hoc determinante. Probatur insuper ratione: nam certum est, potestatem cuiuslibet ciuitatis intẽdere ad resistendum omnibus, quæ suo regimini sunt nociua, sicut corpori naturali inest facultas resistendi suis contrariis, prout adducendo aliqua probat [d] Soto. Et hac ratione potest Ecclesia coërcere etiam non subditos, putà, infideles, qui prædicationem Euangelij quoquo modo impedirent, vt tradit [e] Victoria: at forenses turbant regimen Reipublicæ, in qua sunt commorati, eo ipso quòd à moribus ciuium dissentiunt: ex illa namque morum diuersitate insurgit ciuium scandalum, vt colligitur ex [f] iure. Et sic extollit [g] Regius psaltes habitantes vnius moris in domo. Vnde tenentur forenses abstinere à carnibus eo in loco, in quo ipsa abstinentia est in præcepto, vt tenent [h] Cardinalis, & Alexander. Obseruare insuper tenentur festa, & ieiunia eiusdem loci, vt tenet [i] Alexander, quidquid Syluester contradicat. Et iuxta hanc regulam forenses violantes statuta eo ipso pœnis statutorum subduntur, ac subinde quoad istum effectum partes Reipublicæ reputantur. Hoc tamen limitandum est, vt non procedat, quando aliqua adest iusta causa, ob quam cessat materia scandali: eo námque ipso potestas Reipublicæ non extenditur ad forenses, & iuxta hæc sunt explicanda, quæ adduximus pro parte affirmatiua. Ex his colligitur, quid respondẽdum sit quæsito in articulo quæstionis, quòd scilicet fratres hospites in aliquibus prouinciis commorantes possunt compelli in foro exteriori ad earum prouinciarum constitutiones obseruandas, in his, quæ ad mores & commune regimen spectant. At in foro interiori cessante scandalo minimè peccabunt eas transgrediendo, aliqua eos causa excusante.

a *Glos. in l. cũctos. C. de Sũma Trin. glos. in v. aut peregrini. in capit. quæ cõtra mores. 10. dist.*
b *Bart. in d. l. cunctos populos. nu. 24. l. 1. C. de emancipat. libero.*
c *d. c. quæ contra mores.*
d *Soto lib. 4. de iust. q. 4. art. 1.*
e *Victor. de Indis insul. n. 18.*
f *c. illa. 12. d. clemen. 1. de electio.*
g *Psal. 67.*
h *Cardin. in clem. 2. q. 5. de cele. miss. Alexand. d. c. illa. nu. 6.*
i *Alex. in d. l. quæ contra mores. n. 3. Syluest. v. ieiunium. num. 3.*

ARTICVLVS V.

Vtrùm constitutiones factæ à Regularibus autoritate Apostolica confirmatæ possint sine eiusdem Sedis autoritate reuocari.

RESpondeo dicendo, quòd suprà quæstione nona dubium præsentis articuli ex parte est resolutum: sed in hoc proprio loco difficultas, prout decet, magis enucleabitur. Quod enim ibi dictum est casu, quo Summi Pontifices aliquid determinantes idipsum per modum ordinationis ab omnibus obseruandum proponeretur. Hoc enim dixi ibi non posse ab alio Capitulo generali propria autoritate immutari, nisi ad id haberet à Sede Apostolica licentiam & facultatem, & nisi id determinatuni ab eadem Sede esset priuilegium religioni concessum, cui Capitulum generale potest renuntiare. Nunc verò altiùs rem propositi dubij indagando, quæritur, vtrùm facta in Capitulis autoritate Apostolica, confirmata ab aliis Capitulis generalibus, possint corrigi & mutari sine autoritate Apostolica ad hoc specialiter obtenta? Pro cuius dubij explicatione notandum est, nullam legem iuris publici pacto priuatorum posse remitti. Leges enim iuris publici bonũ respiciunt commune distinctum à priuato, & nemo ius alterius remittere valet, prout probatur in iure [k]. Et sic nostram doctrinam probant [l] leges Canonicæ, & ciuiles: & consequenter asserendum est ius publicum vniuersitatis, vel collegij constitutum per legem superioris, non posse per eandem communitatem remitti, prout resoluit [m] communis, ea scilicet, ratione: nam dum Princeps legem edit specialem circa communitatem inferiorum, eo ipso se facit rectorem eiusdem communitatis ad effectum conseruandi bonum per illam legem prætensum, ac subinde reseruare sibi videtur potestatem rectoris, quoad illum effectum, vt videlicet solus ipse prædictam vniuersitatem repræsentet, & solus talis ius possit remittere, non autem inferiores, prout in dictã quæstione nona asseruimus. At contrarium debemus dicere in legibus, & statutis factis ab vniuersitate, confirmatis tamen autoritate Apostolica. Ipsa enim vniuersitas potest ab huiusmodi statutis propria autoritate recedere, vt statutum factum per Papam de certo numero Canonicorum, de quo in capitulo, *cùm accessissent, de constitutionibus*, à quo potuerunt Canonici recedere.

Nec his obstat, quòd statutum de certo numero Canonicorum confirmatum per Papam, cẽsetur lex Papæ, iuxta illud [n] vulgare, quòd omnia nostra facimus cuius autoritate facimus. Respondetur enim, regulam illam habere locum quoad effectum firmitatis, vt videlicet actus à Principe cõfirmatus perinde firmus censeatur, ac si fuisset gestus per ipsum Principem. Nõ autem exinde sequitur, quòd admittat suam naturam primordialem, & cõfirmatio tanquam quid accessorium eius naturam sequatur, secundùm [o] iuris regulam; idque in hac specie intendit [p] Baldus. Ex his sequitur resolutio clara ad id, quod in principio huius articuli proposuimus decidendum, scilicet, quòd statutum communitatis inferioris confirmatum per Papam potest remitti per ipsammet cõmunitatem, postea in vnum congregatam. Illa enim confirmatio quantumcunque necessaria sustinet vicem causæ accessoriæ, & nõ principalis, argumento cuiusdam [q] legis, & expendit Decius dictum capitulum, *cum accessissent*, vbi Canonici, vt vniuersi potuerunt remittere statutum de certo numero

k *l. 1. & per totum. C. de reb. alien.*
l *c. ius publicũ. ff. de pac.*
m *c. si diligẽti. de for. compe. Commun. DD. in c. cùm accessissent. de constit. & in cap. delicto. de constit.*
n *d. l. 1. C. de veter. iur. enucleand. ca. si Apostolica. de preb. lib. 6.*
o *c. cũ dilectis. eu simil. de fid. instr.*
p *Bald. in l. ex placito n. 6. & 7. de rer. perm.*
q *l. omniũ. c. de test. Decius in d. c. cũ accessissent.*

mero Canonicorum confirmatum per Papam; quod tamen sine vlla confirmatione valere non poterat, prout aduertit [a] Glossa. Hoc tamen est intelligendum de statutis confirmatis à Papa confirmatione communi, non autem de statutis ab eo confirmatis confirmatione ex certa scientia, aut de plenitudine potestatis, prout aduertit doctissimus Syluester. Cõfirmatio enim huiusmodi est concessio de nouo, prout dicunt communiter Doctores.

[a] *Glossa ibi. v. confirmatum.*

[b] *Syluest. v. absolutio. 2. n. 4.*

Et ex his infertur intellectus ad Bullam Sixti V. quæ incipit, *Etsi communis cura*, &c. datam Romæ apud sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die vigesima nona Iulij, anno millesimo quingẽtesimo octuagesimo septimo, Pontificatus sui anno tertio. In qua Bulla duo in genere facit Sixtus V. Primò confirmat statuta facta in Capitulo generali ordinis fratrum Minorum de Obseruantia nuncupatorum in alma Vrbe, in domo beatæ Mariæ de Aracœli celebrato pro vtriusque sexus personis eiusdem sacræ familiæ. Secundò in ea Bulla statuit, vt Abbatissæ, vel aliæ præfectæ quorumcunque monasteriorum Monialium ipsorum fratrum curæ commissarum ad summum triennales sint, & suis officiis elapso triennio perfunctę in quibusuis prouinciis, non per biennium tantùm, iuxta decretum in generali Capitulo Parisiensi eiusdem ordinis editum; sed saltem per triennium integrum à die finitæ sui officii administrationis numerandum, nullum Abbatissatus, seu præfecturæ monasteriorum, aut aliud officium, nec aliquam potestatem, vel autoritatem in eis obtinere vel exercere possint, debeant. Necnon omnes electiones superiorum, aut officialium per ipsos fratres faciendæ, semper fiant per schedulas obsignatas, ita vt suffragia, seu vota, ac ipsorum eligentium nomina omnino sint secreta & occulta, & nunquam publicentur, ac peracto scrutinio schedulæ, & omnia huiusmodi scripta coram omnibus vocalibus illicò comburantur. Hæc Sixtus V. Quorum primum, cùm tantùm sit per Papam confirmatũ, potest aliud Capitulum generale reuocare, prout regimini ordinis viderint expedire, prout patet ex superioribus: quod ex dicendis articulo sequenti euidentiùs patebit. Secundum verò cùm sit statutum ab ipsomet Pontifice, immediatè editũ ab ipsis fratribus in Capitulo generali congregatis, sine particulari Sedis Apostolicæ licentia minimè reuocari potest.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Generales & Prouinciales possint declarare statuta facta cum Capitulo.

Respondeo dicendo, quòd [c] Panormitanus & Ioannes Andreas, Bartolus & omnes Iurisperiti communiter concludunt, quòd non ex quo ipsi Generales non considerunt ipsas ordinationes, sed totum Capitulum, & ideo recurrendum est ad ipsummet Capitulum, aut ad aliud generale. Quod Panor. limitat, quando interpretatio est valde dubia: & ex tali interpretatione quid arduũ potest resultare contra ius. Secùs quando est clara, & iuri consona: quia tũc Generales, & Prouinciales possunt interpretari, sicut possunt declarare legem communem & priuilegia, prout tenent [d] Innocentius, & Bartolus. Sed pro vitandis scrupulis, quæ in his declarationibus possunt contingere, notandum est, quòd Martinus V. & Eugenius IIII. prout refertur in [e] compendio Cistertij, *Concesserunt, quòd Generalis reformator, & Capitulum generale huius congregationis pro directione, ac subditorum animarũ salute, stabilitateque monasteriorum, salutis regulæ substantialibus quascunque in spiritualibus, & tẽporalibus circa ipsam regulam, & eius obseruantiam occurrentes ambiguitates, obscuritates, & dubia declarandi, dilucidandi, interpretandi, & dispensandi, statutáque, & ordinationes, seu eiusdem definitiones etiam interpretandi, modificandi, dirigendi, & reformandi, mutandi, variandi, tollendi, reuocandi, cassandi, & alterandi, necnon noua edendi, condendi, & faciendi plenam, & liberam autoritate Apostolica facultatem, & potestatem habent.*

[c] *Panorm. in c. ex parte. de verb. signif. Bar. in l. omnes populi. ff. de iustit.*

[d] *Innoc. in c. cùm speciali. de appella. Bart. in d. l. omnes populi.*

[e] *Compend. Cistertij. tit. constitutiones seu definitiones § 1.*

QVÆSTIO LXIX.

De consuetudine, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Quæ sit consuetudo faciens legem.*
2 *Vtrùm consuetudo excuset fratres ab obligatione seruandi præcepta regulæ.*
3 *Vtrùm consuetudine possit introduci, vt regulares ad aliquid plusquam ad quartam funeralem teneantur.*
4 *Quare statuta regularia non possunt tollere leges canonicas sicut eas tollit consuetudo legitima.*

ARTICVLVS I.

Quæ sit consuetudo faciens legem.

Respondeo dicendo, quòd cõsuetudo est ius quoddam, scilicet, non scriptum moribus, id est, assiduis actibus constitutũ, quod pro lege suscipitur cùm deficit lex, prout dicitur in [f] iure, & tradit D. Thomas. Omnes enim Respublicæ, vt aduertit quidam [g] Iurisconsultus politicè viuentes, non solùm legibus scriptis, sed etiam consuetudinibus gubernantur. Vnde in [h] Mesopotamia consuetudo erat piùs maritãdi filias maiores, quàm minores. Et vt consuetudo iusta censeatur, necesse est, vt habeat aliquas conditiones iustificantes.

[f] *c. consuetudo. distinct. 1. D. Tho. in 4. d. 13.*

[g] *l. omnes populi. ff. de iust. & iure.*

[h] *Genes. 29.*

Prima conditio est, quòd sit rationabilis: quia de substantia legis est, quòd sit rationabilis, prout dictũ est in superioribus. Vnde consuetudo ratione carens non habet vim legis. Quod est certissimum. Difficultas autem versatur in definiendo, quando consuetudo dicetur rationabilis, & iusta. Ratio dubitãdi est: nam si consuetudo est contra legem, videtur quòd non possit dici iusta, & rationabilis. Neque bene potest intellectus percipere, quomodo à principio per actus contra legem, & sic illicitos possit licita introduci consuetudo, & iusta. Pro resolutione huius difficultatis aliqua proponam dicta. Primum dictum est, quòd consuetudo contra ius diuinum & naturale illicita est, & inualida, & rationabilis. Hoc dictum est certissimum, & fatetur omnes [i] Theologi, & Canonistæ. Ius enim diuinum & naturale immutabile est.

[i] *D. Tho. 1. 2. q. 97. ar. 3. ad 1.*

Secundum dictum; Consuetudo contra legẽ humanam potest esse rationabilis. Quod probatur: sicut enim quando lex statuitur fit rationabilis, & postea per aliam legem contrariam rationabiliter corrigitur, temporum necessitate id postulãte: ita etiam lex à principio rationabilis tractu temporis per cõsuetudinem contrariam aboletur, id consuetudine sic postulante. Verum est tamen, quòd cùm nullus propria autoritate possit frangere legem, primi legis iustæ transgressores in ea transgressione peccauerunt: sicut etiam peccauerunt illi, qui antequam esset legitimè præscripta, transgressi sunt; vt ei contraue

trauenientes post legitimam præscriptionem minimè peccauerunt seruando in hoc rationabilem consuetudinem, vt aduertit [a] Caietanus. Et successores eorum, qui primò legi contrauenerunt non peccauerunt, quia potuerunt existimare quòd ex aliqua causa rationabili illa lex nō sit recepta, prout tradit [b] Syluester, dicens quòd non obseruantes in principio dictam legem non peccauerunt, quando ex rationabili causa moti sunt. Et vt hoc dictum euidentiùs pateat, in medium proponam quid Diuus [c] Thomas in proposito dicat. Qui volens declarare, quomodo sine peccato consuetudo humana legem tollat, dicit, leges humanæ in aliquibus casibus deficiunt, in quibus, scilicet, eas seruare non expedit bono communi. Vnde possibile est quandoque præter legem agere, in casu scilicet, in quo deficit lex, & tamen actus non erit malus. Et cum tales casus multiplicentur propter aliquam hominum mutationem, tunc manifestatur per consuetudinem, quòd lex vlterius non est vtilis: sicut etiam manifestatur si lex contraria verbo promulgaretur. Si autem adhuc maneat eadem ratio, propter quam lex prima vtilis erat, non consuetudo legem, sed lex consuetudinem vincit, nisi fortè propter hoc solùm lex inutilis videatur: quia non est possibilis secundùm consuetudinem patriæ, quæ erat vna de conditionibus legis. Difficile enim est, consuetudinem multitudinis remoueri. Hæc Diuus Thomas.

[a] Caiet. 1. 2. q. 67. ar. 3.

[b] Syluest. v. consuetudo. n. 12.

[c] D. Tho. 1. 2. q. 96. a. 3. ad 2.

Sed vlteriùs dubitatur, quomodo dicatur consuetudo rationabilis ad effectum tollendi legem. Licèt enim pro consuetudine antiqua sit præsumptio iuris, vt dicitur in [d] iure pro alia parte, attento, quòd est contra legem, præsumitur iniusta & irrationabilis, eò quòd lex sit iusta & rationabilis. De quo dubio agunt Doctores multa in proposito accumulantes.

[d] l. 2. C. quæ sit longa consf. c. fin. ext. de consf.

Pro cuius resolutione dico primò, quòd si consuetudo euidenter fuerit mala, & irrationabilis, minimè est seruanda, cùm hæc non sit consuetudo, sed corruptela: prout notum est [e] in iure.

[e] ff. de consf.

Dico secundò, quòd quando non constat clarè de consuetudinis iniustitia, præsumitur, quòd sit rationabilis, & ad hunc sensum dicitur in [f] iure Canonico, & Ciuili ipsam tollere legem, & tradunt Diuus Thomas, Bartolus, & Baldus. Et ratio est: nam id, quod ab omnibus fit, rectè fieri præsumitur. Et ait idem [g] Baldus, quòd semper præsumitur quod ab aliqua iusta causa emanauit.

[f] l. venditor. §. si constat. ff. commun. præd. l. de quibus. ff. de leg. c. 1. & c. cū dilectus. de consuet. D. Tho. 1. 2. q. 67. a. 3. Bar. in l. 2. n. 3. C. quæ sit lōg. cōsuet. Bald. in c. cùm venissent. de eo qui mit. in poss.

[g] Bald. in d. l. de quibus. col. 10.

Secunda conditio, vt consuetudo legem tollens sit rationabilis, est quòd sit legitimè introducta, & præscripta. In qua conditione etsi omnes conueniant, cùm iure sit expressa, magna tamen est varietas inter Iurisperitos, quando dicatur consuetudo legitimè introducta, & præscripta, ponentes in huius dubij explicatione aliqua requisita, vt constat ex traditis à [h] Bartolo, & Abbate. Quorum principalia in præsentiarum referam.

[h] Bart. in l. 2. nu. 12. quæ sit lōg. consf. Abb. in c. fi. de consf.

Primum requisitum est, quòd actus, per quos introducta fuit consuetudo, fiant eo animo, ac si lege præcipiente fierent. In multis enim religionibus officium Dominæ nostræ recitatur consuetudine antiqua, non per viam obligationis, sed deuotionis, quæ consuetudo non obligat, neque facit legem. At si consuetudine per viam obligationis, & non deuotionis diceretur, legis vim certè haberet, vt colligitur ex multis [i] iuribus.

[i] l. 1. §. Iulianus. recte. et l. si. ff. de itin. actu. q; priuat. l. fin. ff. quemad. seru. amit.

Secundum requisitum est, quòd consuetudo actibus continuatis sit frequentata quod apud omnes receptissimum est: At dubitatur, quot actus sint necessarij. Ad quod respondet [k] Panormitanus, distinguendo, quòd si actus vnus habet causam successiuam, & continuationem temporis habilis ad consuetudinem inducendam sufficit, & consuetudo inducitur, vt patet in [l] iure. Vt si beneficium sæculare cōfertur regulari & ab eo possidetur spatio quadraginta annorum, efficitur regulare, licèt vnica interuenerit collatio: & idem si ædificetur pons in publico, & haberet causam successiuam per dictum tempus. Et ratio potest esse: quia ibi actus est vnus ratione rei factæ: quæ est vna, sed est saltem virtualiter multiplex propter temporis diuturnitatem, in qua possent esse multiplices, & de facto sunt, cùm non continuè artifices operentur. Duo autem actus secundùm aliquos sufficiunt ad consuetudinem inducendam. At ego existimo, quòd ad hoc determinandum, ad arbitrium boni viri est recurrendum. Qui debet aduertere, quòd sicut ad acquirendum ius itineris per aliquem locum priuatum, plusquam triginta actus requiruntur, vt inquit quidam Iurisconsultus [m], ita multò plures requirentur ad formandam consuetudinem contra legem.

[k] Panorm. in c. fin. de consf.

[l] c. cū de benef. de præb. li. 6.

[m] l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. actuque priuat.

Tertium requisitum est, vt tali consuetudine certo temporis spatio vtatur. Quod autem temporis spatium sit necessarium, varietas est maxima. Quidam enim decem annorum spatium requirunt. Alij autem quadraginta, quos sequitur [n] Nauarrus. Alij autem aiunt, quòd ad introducendam consuetudinem, quæ contra legem est, decem annorum spatium postulatur, quos sequitur [o] Couarruuias. Et hanc opinionem videtur lex quædam partitarum approbare.

[n] Na. in Man. c. 23 nu. 13.

[o] Couar. li. 1. var. c. 17 nu. 8. vers. quando. l. 5. ti. 2. pag. 1.

Quartum requisitum est, quòd personæ actus consuetudinem introducentes per frequentationem ad introducendam consuetudinem habeant autoritatem, vnde pueri, mulieres, furiosi, & huiusmodi non computantur, quia legem condere non possunt. Vide [p] Panormitanum alia proponentem.

[p] Panorm. in c. fin. de cōsuet.

ARTICVLVS II.

Vtrùm consuetudo excuset fratres ab obseruatione præceptorum regulæ.

RESpondeo dicendo, quòd in hoc articulo non agimus de præceptis regulæ essentialibus; scilicet, de obedientia, paupertate, & castitate. Nulla enim consuetudo potest ab his religiosos eximere. Primò, quia non potest esse rationabilis. Secundò, quia hæc voto solemni promittuntur, quod cùm ius diuinum concernant, minimè à consuetudine potest alterari. Vnde ait [q] Baldus, quòd non valet consuetudo introducere, vt religiosi possint testari, cùm hoc sit contra votum paupertatis. Et propterea ait [r] Nauar. nullā putare esse in aliqua religione cōsuetudinem hoc introducentē: & si fortè in aliquibus fuerit introducta, debet intelligi eo modo, quo Papa potest concedere licentiā testandi non faciendo contra votum paupertatis, v. g. disponendo de vsu bonorum illorum nomine Sedis Apostolicæ. Disputatio ergo est circa alia præcepta, circa quæ licèt nemo neget consuetudinem rationabilem & præscriptam habere eandem vim, quam habet super alias leges & præcepta Ecclesiastica: verùm non timent aliqui affirmare, quòd vix consuetudo potest ita mittere radices, vt tollat omnino obligationem rigorosam, ad quam religiosi ratione status tenentur. Consuetudo enim, aiunt, semper tacito, aut interpretatiuo consensu Legislatoris introducitur. Et in huiusmodi regulæ obseruantia non sufficit consensus Generalium, & Prouincialium, cùm ipsimet sint subditi & regu

[q] Bal. in l. fin. C. vnde legit.

[r] Na. in c. non dicatis. n. 70.

& regulæ subiecti: sed solùm sufficit tacitus consensus Papæ, aut protectoris religionum. Et huius taciti & interpretatiui consensus vix possumus habere aliquam moralem certitudinem, cùm Summus Pontifex harum relaxationum aliquam notitiam non habeat. Imò in contrarium est præsumptio: siquidem sæpe sæpius per suas constitutiones intendit religiones reformare. Verum est tamen, quòd licèt consuetudo non possit tollere huiusmodi præceptorum obligationem, ipsa tamen potest interpretari regulam circa eius præcepta. Primò, quia præcepta regulæ recipiunt interpretationem. Secundò, quia licèt præcepta regulæ obligent de iure diuino, vt secundùm aliquos obligant præcepta regulæ patris nostri Francisci ratione voti impliciti, & per consequens minimè per consuetudinem tolli possint; possunt tamen per eandem consuetudinem declarari, prout constat ex traditis à [a] Couarruuias dicente, quòd licèt dispensatio non sit licita in his, quæ ius diuinum concernunt, declaratio tamen minimè repudiatur. Tertiò probatur ex quadam communi [b] Canonistarum doctrina dicentium, quòd sufficit consuetudo dum non fuerit improbata ad excusandum à peccato, etiamsi sit in materia vbi cosuetudo minimè potest esse valida. Et sic licèt in iure reprobetur vnius ciuitatis mos, vbi præferebatur matrimonium secundum consummatum matrimonio primo rato, excusatur tamen, & vt iniusta non condemnatur consuetudo ipsa in ea ciuitate vsitata. Et idipsum colligitur ex celebri doctrina [c] Bartoli dicentis excusari à peccato, & à pœnis facientes contractũ vsurarium existimantes esse firmum & validum. Et doctissimus [d] Nauarrus supradictam doctrinã apertissimè amplectitur dicens, *peccare mortaliter qui ingreditur, & profitetur religionem aliquam, in qua non seruantur præcepta, quæ in eius regula comprehenduntur. Quod quidem, ait, verum est, quoad essentialia vota, non autem quoad accidentarias obseruationes, quæ sunt iam sublatæ, vel mitigatæ Apostolicis priuilegiis veris, vel tempore immemoriali præscriptis, vel ex licentia tacita, vel expressa proprij Prælati ad hoc facultatẽ habentis, vel ex consuetudine, quæ licèt non sit immemorialis, est tamen adeò rationabilis, & tot annorum, adeòque vetus, & antiqua, quæ ad eas emolliendas prædictas obseruationes sufficeret, quoad quas obseruationes rectè poterit defendi opinio Panormitani in capitulo*, super eo de regularibus. *& capitulo*, Deus qui, de vita & honestate clericorũ, quem Maior *in quarto, distinctione vigesima octaua, quæstione vigesima* licentiosius liberiusque quàm par erat carpsit, cùm constet etiam Cardinalem Florentinum in capitulo, *cùm ad monasterium, de statu monachorum*, & post eum multos alios, in quibus sunt Felinus in capitulo, *nam concupiscentiam, columna secunda, de constitutionibus*, & Aufrerius *decisione Tholosana, quadringentesima quadragesima octaua*. Imò & Diuum Antoninum *tertia parte titulo decimo sexto capite primo, §. vndecimo & duodecimo*, idem tenuisse. Cùmque constet totius orbis Christiani maximam partem id obseruare, ipso Summo Pontifice id sciente & tolerante, & consequenter ipsum aliqualiter dispensare, iuxta glossam singularem in capitulo, *quocirca, de consanguinitate*, quamuis capitulum istud, cuius est illa Glossa, non probat id, quod illa dicit, sed aliud singularius, vt in capitulo, *si quis autem, à numero sexagesimo septimo ad septuagesimum quintum, de pœnitentiis distinctione septima*, diximus. Hæc Nauarrus. Ex quibus constat, quòd non est cur scrupulis agitentur religiosi videntes consuetudine tolerata obseruationes accidentarias, & præcepta accidentalia non eo rigore executioni mandari, quo mandantur in eorum regulis, etiamsi dicta præcepta ad mortale obligent, vt obligant in ordine Minorum. De earum enim mitigatione sunt certi Summi Pontifices, præcipuè in partibus Vltramontanis, imò etiam in partibus Citramontanis. Vnde quando constitutiones rigorosas expediunt, quibus religiosos reformare prætendunt, has respectu aliquarum regularium obseruationum, non autem omnium expediũt, cùm sciant tam difficile esse religiones reformare in totum, sicut est difficile mare magnum & spatiosum per angustum fluuium compellere intrare, prout refert doctissimus [e] Nauarrus Illustrissimum dominum Cardinalem Caietanum rescripsisse cuidam Prouinciali ordinis Prædicatorum. Non tamen ex hoc inferant religiosi ordinis Minorum, quòd absolutè possunt equitare & camisias portare, cùm consuetudo hoc admittat. Nam hæc consuetudo si in aliquibus viget, est quia ad id propter occultas necessitates habent à suis Prælatis facultatem. Et sæpe in nostra religione Minorum in comitiis generalibus & prouincialibus fiunt constitutiones ea expressè prohibentes, quæ prohibitiones consuetudinem interrumpunt, ne scilicet, nomen veræ consuetudinis sortiatur, cùm debeat esse præscripta, iuxta tradita in [f] iure. Et idem est in omnibus aliis religionibus, vbi ad obseruationem præceptorum regulæ, & obseruationum regularium pœnæ in constitutionibus fulminantur cõtra transgressores. Ex ipsis enim constitutionibus à Prælatis factis colligitur voluntas expressa Prælatorum, quòd scilicet volunt omnes, quascunque consuetudines (quæ potiùs dici debent corruptelæ) eneruare, vt viribus carentes minimè possint obseruantiæ regulari præiudicare.

a Couar. in 4. in 2. p. c. 6. §. 9. nu. 1.

b Doctores in ca. fi. extrà de sponsa. duorũ.

c Barto. in l. quis sit fugitiuus. §. apud Labeonem ff. de æd. edicto.

d Nauar. in Man. c. 12. in 60.

e Nauar. in c. nullam. 18. q. 2. nu. 30.

f c. fin. extrà, eod. tit.

ARTICVLVS III.

Vtrùm consuetudine possit introduci, vt regulares ad aliquid plusquam ad quartam funeralem teneantur.

RESpondeo dicendo, quòd [g] Clemens V. concessit fratribus ordinum Prædicatorum, & Minorum, vt non plusquam ad quartam funeralem soluendam Ecclesiæ parochiali teneantur, prout dictum est in superioribus, in quæstione de canonica portione, & tollit ipse Summus Pontifex pacta & consuetudines in contrarium. Vnde videtur dicendum, quòd etiamsi in aliqua Ecclesia horum ordinum à tempore immemorabili citrà ex funeralibus & ex relictis obuentionibus pro portione, seu canonica parochiali à quibusdam regularibus solui solita, semper fuerit ad ipsa minimè teneantur. Hoc tamen non obstante dubio proposito sequentibus dictis respondetur. Et dico primò, quòd in religiosis ordinum D. Augustini & Carmelitarum, & aliarum religionum à Prædicatoribus & Minoribus secundũ ius commune nõ habet locum decisio Clem. Dudum, prout ibi vult glossa [h], quam sequitur ibi Cardinalis [i], Lapus, & idem sentit Geminianus. Et ex litera ipsius Clementinæ satis constat ibi, vt dictorum ordinum fratres. Illa enim dictio, dictorum, præfatorum, & similes dictiones relationem faciunt ad specificata cum suis qualitatibus, prout notat Bartolus [k], Aretinus, & Ruinus. Et sic religiosi à Prædicatoribus, & Minoribus tenentur ratione dictæ consuetudinis ad solutionem dictæ quantitatis vltra quartam: cùm in dicta Clementina minimè comprehendantur. Et sic non pos-

g Clemen. dudum. §. verũ. de sepultur.

h Gloss. in d. Clem. dudum.

i Card. in d. cle. dud. q. 8. Lap. d. can. portio nu. 66. Gem. consi. 22.

k Bart. in l. 1. §. cum, qui. n. 2. ff. de postu. & in l. talis scriptura. §. vlt. nu. 4. ff. de leg. 1. Aret. cõs. 21. col. 1. vers. vet. Rui. consi. 89. nu. 9. li. 2.

possunt iuuari à verbis ipsiusmet Clementinę pacta, & consuetudines in contrarium reuocantis, præsertim cùm dicta verba rectè intellecta minimè in hoc casu Prædicatoribus, & Minoribus patrocinentur, prout ex sequenti dicto satis patebit.

Secundò dico, quòd religiosi ordinum Prædicatorum, & Minorum, secundum terminos dictæ Clementinæ possint obligari ad quantitatem, de qua in articulo quæstionis. Nec obstat dicta Clementina. Pro eius enim explicatione considerat Quintilianus Mandosius [a], quòd ante extrauagantem super cathedram, bonæ memoriæ Bonifacij VIII. & præallegatam Clementinam Dudum. Clemens [b] III diuersitatibus opinionum occurrere volens, statuit in quantitate canonicæ parochiali Ecclesiæ debitæ, an debeat esse tertia, an quarta, an dimidia, stari debere loci consuetudini: superuenit postea dicta constitutio Bonifacij VIII. ac Clementis V. constitutio eam innouans. Quæ tanquam correctoria iuris antiqui, & à iure communi exorbitans in quantū fratribus præfatis fauet restringenda venit, prout colligitur ex glossa [c] in dicta Clementina Cardinali Vitali, & Petro de Vualdis. Vnde licèt statuerit, vt ad solam quartam funeralem tenerentur derogando conuentiones, & consuetudines in contrarium declarando, an deroget consuetudines præteritas, an futuras. Attamen debemus intelligere, & explicare, quòd loquitur solùm de consuetudinibus præteritis, non autem de futuris, iuxta doctrinam glossæ communiter receptam, secundùm Romanum, & Vitalem. Et tanto magis id procedit, prout ait glossa, quando consuetudo non est Ecclesiis onerosa. Hanc opinionem tenet Bartolus [d] & Ancharranus dicentes, non esse verum, quod si canon reprobat consuetudinem, non possit illa postea innouari. Idem voluerunt Imola, & Paulus de Castro. Et quòd illa Clementina Dudum, non tollat consuetudines futuras, sed præteritas dūtaxat, affirmat ibi Cardinalis [e], & Vitalis, & concludit in casu nostro, Ioannes de Castelio. Clementina enim solùm prohibet consuetudines, & conuentiones iam factas, sed nouas fieri non impedit.

a Mando. cons. 16 nu. 4.
b c. certif. ari. de sepult.
c Gloss. in d. §. verum. ver. de iure. & ibi Card. q. 7. nu. 7. Vita. nu. 56. Vual. in tract. de cano. parochia. ca. 5. q. 2. nu. 24. gloss. in cle. statutum. ver. consuetudine. de elect. Rom. singulari 10. & Vit nu. 11.
d Barto. in l. cunctos populos. q. 3. de sacrosanc. Eccle. q. 3. post numerum 13. Anchar cons. 218. nu. 2. Castr. in l. si mihi & tibi. §. in legat. ii. ff. de legat. 1. Corti. Iun. cōs. 173. n. 7.
e Card. in d. clem. q. 8. n. 4. q. 1. Vital. n. 4 Cast. in tract. cano. portio. nu. 66.

ARTICVLVS IIII.

Quare statuta regularia non possunt tollere leges Canonicas, sicut eas tollit consuetudo legitima.

RESpondeo dicendo, magnam esse differentiam inter leges Imperiales, & leges Canonicas. Leges enim Imperiales tendunt in bonum publicum, & vtilitatem priuatorum. Vnde si populus vult sibi præiudicare condendo legem, Imperator non curabit, quia potest populus in hoc fauori suo renunciare, prout dicitur in iure [f]. Item quia mores hominum sunt diuersi, ideo voluit Imperator, vt quisquis populus possit facere contra legem, non tamen contra honestatem, neque contra Principis reseruata, sed in præiudicium eorum dumtaxat, prout notat Bartolus [g] per textum ibi. Sed ius Canonicum principaliter intendit dirigere homines in Deum, & venit ad bonum publicum Ecclesiasticum: vnde statutum contra editum ab inferioribus præsumitur temerarium, & ambitiosum, & fini æterno contrariū. Vnde noluit Papa dare potestatem statuendi contra canones: consuetudo tamen contra canones toleratur, quia consurgit ex tacito consensu, nec præsumitur ambitio tanta, prout dictum est in superioribus. Aduertendum tamen, quod Bartolus [h] dicit vnum singulare, quòd ex causa vrgenti, & verosimiliter non præuisa à canone fieri potest statutum contra canonem. Hoc enim statutum licèt sit contra literalem, & grammaticalem sensum ipsius canonis, non tamen est contra mentem ipsius Legislatoris. Et pro hoc singulari dicto facit cuiusdam Iurisconsulti determinatio [i], vbi dicitur, quòd si dedi mandatum speciale alicui, vt seruum manumittat, certè potest procurator generalis domini ex noua causa non cōsiderata per dominum interdicere procuratori speciali, ne manumittat, veniendo contra mandatum speciale domini. Et ita in proposito est philosophandum. Et per hoc dictum, & illam Iurisconsulti determinationem ait doctissimus [k] Syluester menti esse tenendum hoc singulare quòd ex noua causa potest legatus generalis prohibere delegato Papæ speciali, ne procedat in causa sibi commissa, quāquam in illa causa delegatus specialis dicatur maior generali, vt in [l] iure est determinatum. At ait hoc admitti ex noua causa non considerata per Papam. Ex his infertur ad regulares, quòd si Minister generalis in ordine Minorum committat alicui patri negotium quoddam speciale peragendum, non obstante quòd in familia vbi executioni mandatur, adsit Commissarius generalis cum plenitudine potestatis, potest nihilominus ipse Cōmissarius generalis ex noua causa non considerata per Ministrum generalem impedire ipsum Commissariū specialem, ne supradictum negotium exequatur. Et de similibus simile erit iudicium, iuxta cuiuslibet religionis regimen.

f c. ad Apostolicam. de regu.
g Bartol. in l. omnes popu ff. de iust.
h Bartol. vbi supra.
i l. si hominem. ff mandati.
k Sylu ti. consuetudo. n. 16.
l c. studuisti. de officio delegati.

QVÆSTIO LXX.

De custodibus, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *QVi sint Custodes in ordine Minorum.*
2 *Vtrum Custodes sint verè Prælati.*
3 *An Custodes possint visitare conuentus sibi commissos.*
4 *Vtrum Custodes possint celebrare custodiale Capitulum.*
5 *Quomodo sint eligendi Custodes.*
6 *Quantum durat officium custodiatus.*

ARTICVLVS I.

Qui sint Custodes in ordine Minorum.

RESpondeo dicendo, quòd in regula patris [m] nostri Francisci Custodes constituuntur. Et vt melius possimus deprehendere huius officij, & prælaturæ institutionem, est aduertendum, quòd hoc nomen custos, & hoc nomen, custodia, sumuntur dupliciter. Primo modo sumuntur generaliter: secundo specialiter, & propriè. Hoc nomen custos, generaliter sumptū cōuenit generali Ministro, vt constat in capite octauo nostræ regulæ, vbi subditur, quòd quando Generalis sit deponendus, possint electores alium sibi eligere in Custodē: quo loco per custodē, omnes regulæ interpretes intelligunt Ministrum generalem. Item nomen, custos, sumitur pro prouinciali Ministro, vt constat in eodem capite octauo, in quo dicitur, quòd post Capitulum Pentecostes Ministri, & Custodes possint singuli, si voluerint, eodem anno in suis custodiis semel fratres suos ad Capitulum conuocare. In quo loco per custodes intelligunt omnes interpre

m c. 4 & 8.

pretes prouinciales, & per custodiá intelligunt prouinciá. Atq; adeò in hoc loco Custos & Prouincialis sunt nomina synonyma. Rursus sumitur nomen, custos pro Guardianis, vt constat ex quarto capitulo regulæ, quòd ministri, & custodes solicitam curam gerant pro necessitatibus infirmorum & aliis fratribus induendis. In quo loco per custodem ante declarationem Nicolai III. Guardianum intelligimus, vt notant quatuor magistri, & omnes regulæ interpretes, præsertim Corduba in eodem quarto capite. Ecce tres vsurpationes huius nominis custos, quando sumitur generaliter. Quando verò sumitur hoc nomen custos specialiter, & propriè, supponit pro Prælato quodam ordinario distincto à Generali Prouinciali, & Guardiano, vt cõstat ex capite octauo nostræ regulæ, in quo dicitur, quòd ministri, & custodes sunt qui debent eligere & deponere Generalem. In quo per custodes intelligimus Prelatos, qui præsunt certis Guardianis, & subduntur Prouincialibus, qui nimirum custodes appellantur. Hi custodes duo officia & munera habent ex regula. Primum pertinet ad potestatem iurisdictionis. Nam cùm sint veri Prælati, habent curam animarum, & ideo omnes Guardiani, & subditi existentes in custodia tenentur obedire custodi, iuxta præceptum Seraphici patris in regula docentis, capite decimo: Firmiter præcipio eis, vt obediant suis ministris. In quo loco per ministros, non solùm intelligit Generales, & Prouinciales, sed Guardianos, & custodes, vt omnes interpretes notant. Secundum munus & officium custodum pertinet ad potestatem actiuam eligendi, & deponendi ministrum generalem, vt constat in regula Seraphici patris nostri Francisci.

Aduertendum rursus, quòd olim in vna prouincia erant plures custodes, & custodiæ, atque adeò omnes custodes quotquot erãt in vna prouincia secundùm regulam ad comitia generalia petebant cum suo ministro prouinciali, ac singuli suffragia sua ferebant in electione, & institutione generalis ministri. Verùm ad euitandos magnos sumptus, & alia incommoda propellenda, cautum fuit autoritate Nicolai IIII. prout habetur in libro Monumenta [a] ordinum, in prima & secunda impressione, vt cùm electio generalis ministri fuerit facienda, custodes vniuscuiusque prouinciæ vnum ex se ipsis constituant, ac ei suas vices committant, ipsúmque ad locum, in quo electio eadem fuerit celebranda, transmittant. Et quòd is, qui sic ab ipsis custodibus constitutus extiterit, vnam vocem duntaxat pro se, & ex omnibus habeat, & intelligatur habere, ac pro vna voce tantummodo ab aliis admittatur. Hoc autem voluit ita obseruari, etiamsi custodes alicuius prouinciæ sint præsentes in huiusmodi generali Capitulo, vbi electio generalis debeat celebrari. Et ab hoc tempore custos custodum appellatus fuit is, qui pro se, & pro aliis custodibus vnius prouinciæ vocẽ habeat in Capitulo generali.

a in 1. impr. fo. 31. in 2 fol. 32 concess. 33.

Aduertendum insuper, quòd sigillum ordinis, & veri ministri, & custodes, quos Seraphicus pater instituerat in sua regula, perseuerarunt inter fratres Minores conuentuales (qui etiam fratres Minores de communitate appellantur) vsq; ad tempus Leonis X. Fratres verò Minores reformati, qui de familia vulgo vocabantur, à Concilio Constantiensi vocati sunt fratres Minores regularis Obseruantiæ. Et per prædictum Concilium, & Eugenium IIII. concessum fuit eisdem Obseruantibus, vt ex se ipsis haberent vicarios prouinciales, & generales, qui sua comitia celebrarent, & ideo statutis temporibus vicarij prouinciales celebrabant comitia prouincialia, atque ex quolibet conuentu conueniebant Guardianus, & vnus discretus. Ex omnibus verò vocalibus, & discretis eligebatur vnus, qui discretus discretorum vocabatur: qui nomine discretorum prouinciæ haberet vocem in Capitulo generali proximè celebrando in electione vicarij generalis. His constitutis, anno Domini millesimo quingentesimo decimo septimo, idem Leo X. statuit, & decreuit, vt sigillum ordinis, & nomina Prælatorum vera & propria, quæ Seraphicus pater instituit, essent omnino inter Obseruantes fratres. Et ideo voluit, quòd vicarij prouinciales, & generales Obseruantiæ essent veri ministri prouinciales & ministri generales, atque discreti discretorum mittendi ad Capitulum generale ab eo die essent, & vocarentur verè custodes; eo fine, vt sicut sigillum ordinis, ita quoque verus ministeriatus, & custodiatus in regula Seraphici patris institutus esset omnino inter Minores fratres regularis Obseruantiæ, prout habetur in libro, Supplementum ordinum [b].

b Suppl fo. 29. conc. 94.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Custodes sint verè Prælati.

Respondeo dicendo, quòd in prouinciis Obseruantiæ, in quibus nulla est custodia, sed eliguntur custodes, vt sint vocales in Capitulo generali proximè celebrando, quantum ad actum exercitum non sunt verè Prælati, quia nullam habent iurisdictionem actualem, cùm nulla sit actualis custodia, cui actu præsint. Verùm in actu signato sunt verè Prælati: quia habent iurisdictionem habitualem. Si verò roges, quid est habere prælaturam in actu signato, & habere iurisdictionem habitualem. Dico nihil aliud esse, nisi habere iam in se dispositionem & titulum sufficientem, sine vlteriori prouisione, & institutione ad gubernandas oues, in casu, quo in dicta prouincia aliqua custodia instituatur. De qua re est exemplum in Episcopis titularibus; qui quamuis non habeant iurisdictionem actualem, habent tamen habitualem. Ad hunc sensum, quia si contingat, quòd infideles suorum Episcopatuum conuertantur ad fidem, ipso facto habẽt iurisdictionem actualem in ipsos. Aliud exemplum proponitur in Summo Pontifice: qui actu non habet iurisdictionem in infideles, sed habitu tantùm; qui si conuertantur ad fidem, statim habet plenitudinem potestatis in ipsos, suámque iurisdictionem in eos potest exercere. Eodem modo philosophandum est de custodibus, qui modò in nostra Obseruantia eliguntur. Ij enim, licèt iurisdictionem actualem non habeant, habent tamen habitualem, quia si custodia erigatur, eo ipso habebunt actualem iurisdictionem in ipsam. His suppositis & declaratis, colligitur, qua ratione ipsi custodes sint verè Prælati, habentes iurisdictionem habitualem in partibus, vbi non adest custodia. Ex quibus colligitur etiam, qua ratione custodes custodum nuncupantur, & sunt discreti, & patres prouinciæ, in qua constituuntur custodes, prout habetur in constitutionibus generalibus Toletanis, capite septimo, titulo de discretorum electione. Cùm enim custodes sint verè Prælati, nimirum, si inter patres prouinciæ numerentur, infertur etiam, quòd licèt illegitimi fratres possint eligi discreti ad Capitulum prouinciale, cùm huiusmodi officium non sit prælatio, nec dignitas, quæ illegitimis prohibentur conferri, non possunt tamen eligi discreti

di

discretorum ad Capitulum generale; cùm huiusmodi officium sit prælatio, prout in quæstione de Abbatibus quoad legitimationem satis diximus. Quartò infertur, quòd licèt illi, qui descendunt ex genere maculato, in religione Minorum de Obseruantia possint eligi discreti ad Capitulum prouinciale; non tamen possunt eligi discreti discretorum ad Capitulum generale; cùm huiusmodi officium sit prælatio. Et iuxta constitutionem Pauli I V. confirmatam per Gregorium X I I I. Prælati esse non possunt, secundùm ea, quæ latè declarata sunt suprà in quæstione de Abbatibus quoad genus. Quantum autem ad autoritatem, & potestatem ipsorum custodum vltra prædictam, quam habent à regula, dico quòd tanta erit, quanta eis Ministri prouinciales, vel generales, vel constitutiones, vel Summi Pontifices conferre voluerint: vnde standum est illorum dispositionibus, vel laudabili in hoc consuetudini. Et hinc est, prout refert Capuccinus in additionibus ad Compendium Mendicantium, titulo Custodes, in fine, quòd in aliquibus prouinciis custodes habent plus, & in aliquibus aliis minus autoritatis in visitandis, & prouidendis eorum custodiis. Et hinc etiam est, quòd custodes fratrum reformatorum de Obseruantia, & conuentualium habent tantam autoritatem: quia eis à Summis Pontificibus, vel à Capitulo generali est collata, vt est videre in constitutione quadragesima prima Clementis V I I. anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo emanata: quæ incipit: *In suprema militantis*, &c. Et in constitutione quinquagesima sexta, quæ incipit: *Cùm illius*, à Gregorio X I I I. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono expedita, prout refert idem Capuccinus.

ARTICVLVS III.

An Custodes possint visitare conuentus sibi commissos, sicut Prouinciales.

RESpondeo dicendo, quòd sic: quia id non est eis prohibitum: imò expresè in iure præceptũ. Nam cùm sint Prælati ad modum Episcoporum quoad iurisdictionem iure Diuino, humano, & naturali tenentur visitare, vt probant Diuus Thomas [a], & eius commentator Caietanus, & Corduba. Nec obstat dicere, quod in regula dicitur, *Fratres qui sunt ministri, visitent*. Ex quibus verbis videtur concludi, quòd actus visitandi non congruit custodibus, sed tantùm ministris. Nam ad hoc respondetur primò, quòd prædicta verba non sunt præceptiua, neque inhibitoria, vt omnes interpretes teste Corduba [b] dicunt, asserentes, quòd ex vi regulæ non tenentur ministri visitare: quia prædicta verba solùm habent vim admonitionis. Secundò respondetur, quòd in casu, quo prædicta verba habeant vim præcepti, sub nomine ministri comprehenduntur custodes: quia sunt verè Prælati habẽtes iurisdictionem non localem, sed Episcopalem, vt egregiè notant Bartholomæus de Pisa, & Hugo de sancto Victore in supradictis verbis.

a D. Thom. 2. 2. q. 82. ar. 2. & ibi Caiet. Cordub. sup. regulã. ca. 10.

b Cord. vbi su. q. 1.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm custodes possint celebrare custodiale Capitulum.

RESpondeo dicendo, quòd sic, dummodo non sit Capitulum, in quo eligendus sit custos. Nam in eo casu ad Ministrum prouincialem pertinet tale Capitulum celebrare, vt constat ex consuetudine. Si verò non sit in eo Capitulo eligendus custos, sed tantùm agendum de reliquis negotiis ad custodiam spectantibus, poterunt quidem tale Capitulum celebrare, vt ex regula beati Patris nostri Francisci apertè colligitur. In qua dicitur, *Post capitulum verò Pentecostes ministri, & custodes possunt singuli, si voluerint, & eis expedire videbitur, eodem anno in suis custodiis semel fratres suos ad Capitulum conuocare*. Vbi ponderanda sunt verba, possunt singuli, si voluerint: nam ex eis constat, non solùm Prouinciales: sed etiã custodes posse Capitulum celebrare. Notandum est etiam hoc nomen, custodia, in prędictis verbis. Nam non solùm in hoc loco significat districtum, in quo præest custos, sed etiam significat prouinciam. Aduertendum tamen, quòd in prædicto Capitulo non possunt institui confessores, neque prædicatores, neque Guardiani, nisi ad id concedatur facultas Apostolica: quia hæc omnia pertinent ad Prouinciales, & Diffinitores in Capitulo prouinciali congregatos.

ARTICVLVS V.

Quomodo sint eligendi custodes.

RESpondeo dicendo, quòd quantum attinet ad electionem custodum ad Capitulum generale mittendorum satis decretum est in constitutionibus generalibus Toletanis [c], quæ sunt seruandæ cùm autoritate Apostolica sint confirmatæ.

c Consti. Tolet. cap. 7. de electio. 11. de custodi. ad capitulum generale.

Sed dubitabit quispiam, an si per mortem vel lõgam absentiam vacauerit custodiatus, an in tali casu possint Prouinciales, & discreti extra congregationem habentem vicem Capituli, alium eligere custodem? Et respondetur affirmatiuè. Nam in ipsis constitutionibus Toletanis determinatur, quòd si extra Capitulum contingat, quòd prædictus custos impeditus sit, quo minùs ad Capitulum generale accedere possit, ipso facto sit à prædicto officio absolutus, & alius eligatur à Prouinciali, & discretis prouinciæ. Et certè vocatio per impedimentum eundi, comprehendit euidenter vacationem per mortem, & absentiam. Præsertim cùm intentio supradictæ constitutionis sit prouidere in casu cuiuscunque vacationis, neque potest negari mortuum, & legitimè absentem, legitimè etiam impeditum, vt ipso iure custodiatus vacare dicatur. Verùm si quispiam non sit impeditus, quia habet integram valetudinem, & vellet liberè renunciare, existimo, quòd eo casu nõ habent Prouinciales, & discreti autoritatem eligendi, quia nullo modo custos electus est impeditus. Ille autem erit impeditus, qui actu habet ægritudinem: vel qui iudicio medicorum ex longo itinere periculum vitæ, aut grauis infirmitatis non euaderet. Quare semper consulerem, vt testimonium authenticum medicorum præsentet is qui habet impedimentum, vt ad alium custodem eligendum ministri, & discreti procedere queant. Similiter dicetur impeditus, qui alicui negotio magni ponderis, & publicæ vtilitatis est addictus, à quo diuerti non potest sine documento notabili, vt sic custos esset iam in Principis obsequia destinatus. Et de similibus idem erit iudicium.

ARTICVLVS VI.

Quantum durat officium custodiatus.

RESpondeo dicendo, hoc non esse decisum in constitutionibus generalibus Toletanis. Tantùm est enim ibi determinatum, vt eligatur in Capitulo proximo prouinciali ante Capitulum generale. Et ideo nulla ratio cogit, vt eius officium expiret, quousque alius custos eligatur; sicut de iure communi officium Prouincialis non expirat, neque vacat vsque ad electionem successoris. Quod nimirum ad bonam gubernationem conducit. Maximè enim expedit, vt semper sit custos in prouincia ad omnem euentum. Hæc nostra sententia fuit de facto & iure in comitiis generalibus Toletanis probata, & suscepta, in quibus interfuit Doctissimus pater Portesius natione Gallus, qui fuit olim electus in custodem suæ prouinciæ, vt ad generale Capitulū Parisiense peteret. Accidit verò in sua prouincia propter bellicos tumultus non potuisse celebrari Capitulum prouinciale, neque congregationem habētem vicem Capituli, vt custos eligeretur ad comitia generalia Toletana mittendus. Et facta consultatione in dictis comitiis generalibus fuit decretum, prædictum patrem verum esse custodem, & eius officium adhuc durare.

F I N I S.

AVI-

AVISENSIS MILITIAE PRIMORDIA.

DOMINVS FRATER FRANCISCVS DE AVELAR, perpetuus sacrorum antistes apud amplissimum militarem ordinem (quem vocant de Auis) necnon à Regis consiliis, Religiosissimo cœnobitæ, viróque doctissimo, Fratri Emanueli Roderico Lusitano, de Franciscana familia Prouinciæ sancti Iacobi, S. P. D.

SIGNIFICAVERAS, Pater optime, talem tuis humeris impositam esse à Prælatis prouinciam, vt priuilegia ex omnibus religiosis ordinibus exacta in compendia redigeres, redactáque foras dares, tuæque industriæ esse votis militarium ordinum priuilegia non dimissa facere. Eò quòd adeò tuæ vigilantiæ Benedictinæ Militiæ apud Auisum in Lusitania fundatæ primordia liquidò cognita non forent, non vulgariter à me contendisti, vt ipsius scaturientis originem perscrutarer, perscrutatámque ad te mitterem, necnon confirmationis diplomata, Bullis stabilita, & Sedis Apostolicæ acceptionem, atque alia communionis priuilegia mitterem. Non equidem miror si tua diligentia principia tam illustris equitatus non facilis inuenerit, cùm ipsius chartophilacium, quo custodiuntur annales, potiùs pandatur lucro commendatario inseruiendi causa, quàm vt indagarentur occulta monumenta, vnde tot támque præclara facta ordinis amplissimi scaturierint. Cùm aliquando ista vetera monumenta circumuoluerem, & me quærentem tæderet tantæ obliuionis inter religiosos huius conuentus parietes, quibus abhinc vno de viginti annis præsum, tæderet, inquam, & puderet meditantem, quàm fuerit friuola nostra ætate, quàm iacuerit consternata, quàm obiecta Militiæ nobilissimæ origo, à qua origine iam sunt plusquam quadringenti anni. Attamen inter legendum obiter notaui, & quæ priuilegia, quæ pendentibus diplomata Bullis, quales quantæque essent donationes in scrinio repertæ, quamuis in scrinio dissipato, & eneruato, vel librariorum incuria, vel, vt potiùs dicam, liuido osorum hominum affectu. Qui adeò hanc iurisdictionem oderunt, vt & diplomata Bullis condecorata, & compositiones admodum necessarias tenaci temeritate vsurpauerint. Aliqua non vulgaria ex hac obliuione deprompta palàm feci, quæ tuo stylo arridere poterunt, & ex parte satisfacio illo studio, quod diu noctuque flagro, si voluentibus annis (Deo dante) tam præclara religionis primordia in pristinos dignitatis honores iterum reuiuiscant. Reuiuiscat, inquam,

quam, ille ordo, cuius excellentia, cuius nobilitas, cuius priuilegia, ita funditus labuntur, vt extremam ruinam iam iam minitari videantur, ô tempora, ô mores! Commendatarii fortunarum incremento in dies singulos exuberant, crescentibus redditibus, diuitiis affluunt, contrà verò Auisensis huius Militiæ conuentus, atque ipsimet conuenticolæ, quibus priscis temporibus vberrima fuerat fortuna in possessionibus & redditibus, qui paulatim his fortunis sublatis laico iuri adscriptis ad tam tenuem fortunam deuenère, vt præsidionariorum militum more præscripta viuant dieta.

Ast tu Pater colendissime viue diu, tibi religiosus, nobis officiosus, Reipub. literariæ studiosus, Deo gratiosus. Datum Auisij sub nostro sigillo pridie Kalend. Iulias, anni millesimi quingentesimi nonagesimi septimi.

PRO

PROMPTVARIVM, QVOD EQVESTRIS ORDINIS (QVEM VOCANT DE AVIS) APVD LVSITANIAM SVB PATRIS DIVI BENEDICTI DISCIPLINA SERVAT PRIMORDIA.

De institutione equestris ordinis Auisensis in Lusitania tunc armorum studiosi, nondum religiosi, nec Apostolicæ Sedi confirmati apud Eboram degentis.

CAPVT PRIMVM.

NVLLI dubitandi ratio suggeritur (vt Romanorum, Christianorum, Gottorũ, Maurorũ, denique chronographia narrat) & vt Ecclesiasticæ monarchiæ annales edocent, post sacrosancti Euãgelij promulgationem, interruptionem Reipublicæ Christianæ, primò à Romanis, deinde à Mahomerica prauitate incœptã fuisse nemini in dubiũ vertitur. Ille namq; humani generis labes, ille virtutum omnium corruptela, anno nostræ salutis ferè quingentesimo nonagesimo tertio adeò inferorum furiis incensus obrepẽdo per magnam orbis terrarum partem, prouincias diruit, nationes vastauit, ita vt centum annorum spatio Asiam occupauerit, Arabiam subegerit, Assyriã domauerit, Persiam profligauerit, Africa potitus fuerit, totámque Ægyptum citráque Nilum armorum vi, sub suam tyrannidem redegerit: ita vt vno eodemque tempore illorũ multitudo penè infinita armis instructa occasum versus regionem illam, quæ ipsorum lingua Algarab, scilicet, occasum, nostra verò corruptè Algarabiũ appellatur, inuaserint; præcipuã Mauritaniæ partem Barbari obtinuerint. Sed Deus ille scelerũ vindex imperscrutabili suo iudicio Hispaniam pessima hæresi coinquinatã, & publico stupro in regali exemplo contaminatã voluit Mahometico verbere corrigere: cùm proditoris Iuliani temeraria industria Maurorum innumerabiles copias ex Africa in Hispaniam transuexit, qui collatis signis cum Roderico vltimo Gottorum Rege per octo dierum interuallum confligendo, tandem pulso fugatóque Christianorum exercitu, Rege grauiter lethali vulnere sauciato vniuersa Hispania, paucis præliis interpositis, triginta non plus mensibus Barbari sunt potiti. Et quamuis Christianis Regibus magno labore stetit, magnóque sumptu, exercitus conscribere, quorum vi & potestate à Maurorum ditione regiones occupatas eriperent, inque Christianam libertatem vindicarent; attamen durũ erat factu, si diminutam potentiam eneruatásque Reipublicæ vires respicerent. Namque præter quotidianos cum Barbaris congressus, ipsimet Reges intestinis inter se bellis, de confiniũ iurisdictione dimicabant. Testis mihi sit Hispania, quæ sæpe sæpiùs suorum ciuium, ac domesticorum Regum sanguine se madefactam queritur: testis inter Portugalliæ Castellæque ac cæteros Hispaniæ Reges frequens eruptio, vt apud priscos annales videre licet, quo tempore infelici propter regnorum peculiarium, ac cõfinium diuisiones Hispanienses, Respublica non de recuperãda libertate solùm, verùm etiam de tota funditus perdenda periclitabatur; humano auxilio fallente. Ni Deus optimus, & maximus sapientia infinitus, solita misericordia vberrimus erga illos, quos Christus humanæ naturæ vindex fuso cruore lustrauerit, qui crucis vexillum sequuti fuissent in tam aduersa procella, opem diuinitùs nõ ferret: talia námque Regibus patrocinia ostentaret, queis & faciliùs Maurorum gẽtem à suis finibus procul facere, & Remp. Christianam in pristinam libertatem vindicarint, vt re vera diuinitùs prouidit. Nam nobilium hominũ in bello, & armis dicatorum, hinc religionis studiosorum, certo congregationis studio sacrarorum cõmuni iure congregationem suffecit: qui priscorum Machabæorum instar habentes propensa animi voluntate pro legibus sanctissimis, pro patria sibi charissima, pro Reipublicæ Christianæ propagatione vitam in vltimum discrimen adducere non honestum modò, pulchrum ac decorum sibi persuaserint: qui diuersis locis sub quolibet honesto signo, quo bellandi impetus religióq; vocabat, erumpebant: nulli alio viuendi studio adscripti, quàm feruẽti studio sacrati, amoréq; Dei Opt. & Max. æstuantes, qui fortes viros impellebat atq; immittebat in armatas hostium copias. Talium armorum ratio Princeps præstanti prudentia virum maximiq; animi hominẽ equitémq; fortissimum Ferdinandum Rodericum Monterium deuouebat, vt Alphonsi primi Portugalliæ Regis inuictissimi signa sequeretur, Regiq; in re militari contra hostes magno vsui foret. Qui capto nocturno silentio oppido Scalabi Olysiponem versùs aciem dirigit, ante Olysiponensem obsidionem, in cuius confinibus debellatis captisq; oppidis, oppidum Mafram simul cũ arce præcellenti duci & quasi equitum aliquorum capiti domino Ferdinando Roderico Monterio est elargitus, qui dux iã aliquos eiusdem propositi & cõditionis viros sibi sacramento in armis iunctos & æquali animo confœderatos ob Christi amorem in Regni augmẽtum hostiúmq; perniciem sibi adscripserat. Regius chronographus Eduardus Galbanus in chronographia Alphonso primo Portugalliæ Regi dicata, capite trigesimo quarto asserit hunc primum Militiæ magistrum virum fortissimum & belli peritissimũ fuisse, illis verbis, cùm asseuerat, oppidum Mafram ab hostibus per arma partum Ferdinando Roderico Monterio primo Militiæ magistro à Rege donatum fuisse Auisij. Quamuis enim non profectò Auisij, quod oppidum mundum extabat, sed Eboræ, quæ statio & quasi domicilium Militiæ Auisensis prima fuit. Quia verò cum Galbanus hanc chronographiam composuerit, de Auisio quasi de re perspicua mentionem fecerit, nec non quòd sub hoc nomine Auisio hic equestris ordo longiùs latiúsq; notus foret ipsius ætate. Atta-

men Ferdinandum Rodericum primũ Militiæ Auisensis magistrum vocat: sub eo enim ortum primum habuit Auisensis Militia, quamuis nondum certæ nõ peculiari sacrata religioni, nec Sedi Apostolicæ probata foret. Nec mirum si antiqua Calatrauæ monumenta attendamus, cumque nostris principiis conferamus: nam ex eisdem elementis primus Calatrauæ magister dominus Garcia processit: de quo in ipsius ordinis annalibus nihil scriptu dignũ reperimus, nec quo anno é vita discesserit. Neque Calatrauensis Militia ipso viuente Apostolicæ Sedi probata fuit; siquidem, vt sunt historiæ, militanre secundo ordinis Magistro domino Ferdinando cognomento Escaça, vt testatur historia Calatrauensis composita à Licentiato Francisco de Rhadas Andrada à Regis sacris eiusdem Calatrauensis ordinis professore cap. decimo. Hac ratione gesta processere primi huius magistri Eborensis Militiæ, quæ nostra ætate equestris ordo Auisensis feliciter nuncupatur, qui ante Sedis Apostolicæ probationem, iam tunc huius Militiæ Magister Auisensis inscribebatur, vt inferius prænotabimus, anno à nostra salute millesimo centesimo quadragesimo septimo: quo tempore Vlyssea vrbs ab eodem Rege Alphonso recepta fuit, qua tempestate historicus Eduardus Galbanus de fratre Ferdinando Roderico Monterio, quasi de Auisensi Magistro loquitur. Eadem prorsus ratione idem asserit doctissimus Andreas Resendius Lusitanus antiquitatum studiosissimus tam Romanorum, quàm Gottorum, ac Maurorum annalibus, in libro, quem de antiquitate Eborensi sibi patriâ charissima in lucem edidit cap. decimotertio. Ad quam historiæ puritatem probandam Infantem Dominum Petrum autorem citat in libro, quem de Genealogia conscripserat, tit. 7. paragrapho quinto. Et vt eidem autoritati suffragaretur, cum de temporum successu agat, duo Epigrammata ætatem, & annos restantia ponit, duobus incisa cippis in Basilica Olysiponensi. Quorum sententia huiusmodi est,

Tunc anni Domini, cum centum mille notantur:
Cumque quater denis, quatt nor atque tribus,
Cum per Christicolas vrbs est Olixbona capta:
Et per eos fidei reddita Catholicæ,

Cùm alter ex duobus cippis victoriç peculiarem adscribat diem in mense Octobri, eum nimirum Crispo, & Crispiniano martyribus consecratum; deinde quo tempore Rex inuictissimus Alphonsus tanta animorum vi in bellum incumbebat quodlibet oppidum suæ ditioni submittendi, verisimile est, non oppido, non arce aliquem donasse, quam ducem strenuissimum & bellandi peritissimum, quem quasi suç virtutis, ac regni propugnaculum hostibus obiiceret, ne rursum Lusitaniam recenter in libertatem vindicatam, pertinaciter hostes inuaderent. Qua de causa Alphonsus equestrem Militiam sub tam excellentis ducis vexillo stabili contra hostes præsidio Eboræ locauit. Quo militari munere functus primus hic equestris ordinis Magister Monterius armorum studiosus, nondum religiosus diem obiit. Resendius verò in libro de Eborensi antiquitate, supracitato capite decimo sexto, tres Militiç Auisensis Magistros Eboræ floruisse affirmat dominum, scilicet, Ferdinandum Rodericum Monterium magni momenti virum, fratrem deinde dominum Gondiçalum Viegas, dominum denique fratrem Ferdinandum Ioannis, sub cuius ætate equestris ordo Ebora in Auisium transmigrauit. Non nouum inuentum putes hunc ordinẽ militarẽ absque Religionis forma, sine Apostolicæ Sedis approbatione incepisse. Hac enim ratione primores equites Iacobeæ familiæ militantes multò antè iam equites confœderati, nondum in regularem Obseruantiam redacti, nec Romano Pontifici probati, vt nostra ætate religiosi certo ordini sacrati, tam militanti, quàm triumphanti Ecclesiæ inseruiunt, vt videre est in Chronographia, quæ de tribus militantibus ordinibus apud Castellam agit, in annalibus eiusdem militaris ordinis sancti Iacobi, fol. quarto, ad cuiusdam argumenti responsum, cui satisfacit chronographus idem illis præscriptis verbis (respuesta notable).

Quisnam secundus Militiæ Auisensis apud Eboram Magister floruerit.

C A P. I I.

CHristianæ Reip. Ebora restituta ab Alphonso primo Portugalliæ Rege, anno à Christo Domino nato millesimo centesimo sexagesimo sexto, Rex illum ordinem, de quo in quotidianis contra hostes eruptionibus tot vtilitates capiebat, conseruare, ac in vrbe eumè intendens, & vt vrbem quasi munitionem fortissimã efficeret, vt inde hostes per totam Transtaganam continentem, dispersos, vel incursibus crebris longius fugaret, vel in Christianæ Reipub. gloriosum argumentum funditus profligaret, antequam naturæ concedendo felicem animam exhalaret. (Mortuus enim est decimo anno ab vrbe capta, qui fuit annus ab illustratione mundi millesimus centesimus septuagesimus sextus) publico diplomate secundo huic Militiæ magistro domino fratri Gondiçalo Viegas contubernalique equitatui donationem Regiam fecit. Donatio enim talis erat: Tibi fratri Gondiçalo Viegas, tibi, inquã, tuoque sodalitio bellico, qui Eboræ degitis, illisque qui in posterum hanc militandi rationem sub Benedicti Obseruantia professi fuerint, per donationẽ hæreditario iure, do regias ædes, & palatia, veteremque arcem cum suo suburbio, quo hortus, quo prope ciuitatem vinea continetur, regias item domos, quas in oppido Scalabi ad pagum Syrigio habeo, oppidum item Coluchi cum confinibus suis. Quas donationes tantum facio misericordia commotus in animæ meæ salutem, necnon in Christianæ Reipub. vtilitatem, huius denique Lusitani regni propagationem, ita membrans testatur antiqua membrana Latino sermone exarata, Regio annulo obsignata, & regalibus insignibus adornata, plumbeis Bullis dependentibus in publico huius Auisensis conuentus scrinio coadseruata. Ex qua perspicua donatione liquidò claret, aliqua indigesta & cruda prætetlapsa fuisse à trium ordinum Militariũ historico supra recensito, vt par erat tantæ autoritatis viro, vtque historiam in his, quæ Castellam attinent fide dignissimam decebant. In chronographia, quam idem Calatrauensis cõposuit cap. 16. fol. 32. in fragmẽto capitis, quod de militari ordine Auisensi conscribit, ait Magistrum dominũ Rodericum Garces, anno à salute mundi millesimo ducentesimo decimo tertio, donasse Magistro fratribusque militaribus Auisensis ordinis in Lusitaniæ regno, duo castella, quæ Calatrauensis ordo Eboræ haberet, nonnullasque alias possessiones, ac fundos illic possessos: quæ liquidò constaret in diplomate Bullis dependentibus secundæ & tertiæ Calatrauensis approbationis. Addit deinde Calatrauensem ordinem in iis aliisq; donationibus ideo se munificum erga magistrum cæterosque eiusdem Militiæ Auisensis contubernales ostendisse, id in causa esse, eo quòd Eborenses Calatrauensi ordini se obtemperantes præstiterint, eorúmque statuta seruare religionis gratia, se eorum ditioni dare, correctioni

deni

, denique sese submittere, se obstrinxerint. Quod à rei sinceritate abhorrere clarè patet, si attendamus ad primam Chronographi scribendi licentiam, affirmantis: Calatrauensem Magistrum Dominum Rodericum Garces arces duas Eboræ prominentes Magistro Auisensi, & nonnulla illa alia prædia erogasse. Cùm luce meridiana clariùs pateat ex donatione relata Eboreas arces, quas nuper recentes ab hostium tyrannide armis redemerat, cętera quoque suburbia in eadem donatione contenta Alphōsum primum Portugalliæ Regem nulli alij quàm Auisensi Magistro, sociisque de se in bello benemeritis elargitum fuisse, cui iam pro meritis oppidum Mafram cum arce equestris ordinis Magistro domino Ferdinando Roderico Monterio suppeditauerat. Qui inquam ordo, quamuis informis nuper scaturiens Regi coætaneus fuerat. In testem voco intra mœnia vrbis pagum nostra adhuc ætate vulgari vocabulo, ab equestri ordine fratrum Freyria nuncupatum. In testem iterum, ac sæpiùs voco Resendium antiquitatum perscrutatorem studiosissimum in antiquitatibus Eborensibus cap. 17. asserentem, Alphōsum primum primam stationem Auisensi equitatui Eboræ munificè dedisse, quod eodem capite ad illa verba testatur. (Ebora ab hostium ditione erepta) Cùm Eborensis situs natura aptus sit, vt inde nostrates homines Mauros debellarent, magis ac magis Regi visum est equestris ordinis sedem, quem vulgo de Auis vocamus, in ea vrbe sistere; cuius singulari in bello virtute faciliùs Mahometanos à suis finibus exterminauerit; vlteriùs narrans autor ita progreditur) prædicti euqites Gallico vocabulo *frere*, scilicet fratres, sua domicilia, vel potiùs militaria contubernia in præeminenti vrbis supercilio, vulgò Freyria, posuêre. Ast intra vrbis arcem muro, & turribus certa hodie apparent huius veritatis exempla, & expressa vestigia, vt testes sunt ædes magnificæ domini Ferdināldi Comitis de Basto ciuitatis ducis: testis in area sacellum Michaëli Archāgelo dicatum prominens, vbi diuina frequēter officia celebrabantur, ex quo omni dubitandi cōtrouersia remota (tot in causam citatis testibus) liquidò constat hunc Auisensem ordinē hoc in Regno fœliciter ortum, Eboræ prima domicilia posuisse, & quàm multis per diuersa loca prædiis ab ipso Lusitano Rege fuisse donatum. Item hæc veritas satis superque stabilitur in ipsamet donatione superiùs citata, qua & castella Eborensia domicilia, & vineam, atque Scalabitanas ædes, oppidū deniq; Coluchi de se in bello meremi Militiæ porrexisse constat, anno millesimo centesimo septuagesimo sexto. Quibus suppositis rationibus locū illum Calatrauensis chronographiæ non friuolum modò, verùm etiam, falsum, atq; mendosum esse scriptum manifestè patet. Quo asseueratur Calatrauensis Magister Rodericus Garces castella Auisensi ordini suppeditasse cum aliis redditibus, quæ in Lusitania apud Eboram haberet à Christi Domini natalibus, anno millesimo ducentesimo decimo tertio: cùm constet multò iam antè castellorum, cæterorúmque prædiorum donationem Magistro cæterisque commilitonibus, tunc Eborensibus, postea Auisensibus factam, vt pat erat quod præstasset Alphonsus Rex primo ordini Militari sibi coætaneo, qui tanto in bello Regi præsidio fuerit. Nec vnquam apud Chronographiam scriptum inuenies Calatrauēsem ordinem illa ætate auxiliares aliquas, vel turbas, vel turmas Lusitanis Regibus contra hostiles impetus misisse, cui ordini bene de se merito, quasi pro mercede aliquas possessiones in Lusitano agro præberet, siquidem per id temporis vtraq; potentia, & Lusitana, & Bethica præsidiis militaribus contra hostes fortissimos ferè æqualiter erat eneruata. Deinde eo quòd hic tunc Eborensis ordo in regni primordiis tam bene meritum se de Rege pręstiterit, vt huiusmodi liberales munificentias meruerit. Tum etiā suo exordio & primo militiæ fundamento præcedente Militia Calatrauensi, sese præstiterit vndecim annis antè, vt superiùs dicto capite primo manet: in qua historiæ puritate Lusitani annales nos minimè fallunt, quod in Chronographia trium ordinum Chronographus venustè, nauiterque asserit in illo supracitato fragmēto capitis, quod nimis ieiunus de Auisensi Militia tantum composuit. Quod tūc etiam ad citatorum annalium prologum facilè probatur, necnon in Calatrauensibus annalibus capite tertio: vbi affirmat Calatrauensem familiam stabilitam fuisse, anno Domini millesimo centesimo quinquagesimo octauo, equitatúmq; Eborensem, qui nunc nomine ab Auiso sortito, Auisensis appellatur, anno millesimo centesimo quadragesimo septimo, vndecim annos ante Calatrauensem stabilitum fuisse. Cuius Mafræ donatio equitibus Eborensibus, sub primo Militiæ Magistro merentibus hoc verum fore asseueranter affirmat; ob bonas in armis virtutes, quas in expugnando & recipiendo Mafræ castello, in capiendaque Olyssipone fecerit. Quod Mafræ castellum cum confinibus suis Eborensi adhuc ordini secundo confirmatum est, ob præclara in bello gesta sub secundo Militiæ Magistro domino fratre Gondiçalo Viegas: regnante secundo Portugalliæ Rege Alphonsi primi filio Sanctio. Quod quidem ex donatione ordini præstita latè constat in publico diplomate membrana exarato, per Regiam obsignationem firmato, plumbeis pendentibus Bullis exornato, apud Auisum in chartophylacio custodito à nostra salute, anno millesimo centesimo octogesimo tertio. Quam donationem ab Alphonso tertio Lusitaniæ Rege Auisensi Magistro confirmatā legimus, vt alia pergamea membrana in huius conuentus bibliotheca custodita videmus. Alias reperimus donationes militari nostro ordini ab eodem Sanctio secundo Portugalliæ Rege in primis impertitas, alias nimirum possessiones, quas Auisensis ordo apud Lusitaniam possidet: arcem, scilicet, Alcandensem, oppidum Alpedrinum, Girumenense castrum, quæ cuncta postea ab Alphonso tertio Portugalliæ Rege & confirmata & stabilita fuêre. Quæ omnia & videre, & legere quisque poterit apud huius conuentus bibliothecam. Ex quibus in fidem testimoniis clarò liquet, illa prima bona nostra ætate ab Auisensi Militia possessa nulla vnquam hominum memoria Calatrauēsi ordini à Lusitanis Regibus concessa fuisse, sed Auisensi à primo Rege, primò donata à successoribus confirmata. Ex quibus argumentis fide dignis constat, Auisensem ordinem nulla vnquam bona à Calatrauensibus sibi arrogasse, nec Calatrauenses aliqua item bona, nec manu parta, nec à Lusitanis Regibus donata intra Lusitaniæ claustra habuisse: nam bene de se meritum ordinem illis bonis cæterisque redditibus, vt superiùs edocuimus, donauit. Bullis verò secundæ & tertiæ Calatrauensis confirmationis atque possessionibus, quas in historiæ fidem Chronographiarum actor citare videtur, eodem loco citato inferiùs, Deo dante, satisfaciemus.

Quo tempore Auisensis Militia sub patris Benedicti disciplina in religionis formam inceperit.

CAP. III.

FAc hanc Auisensem Militiam iam tunc ordinem militarē esse priusquam in religionē Sum-

mo Pontifici probatam coaluerit, imò verò Latino bellicóque nomine tam Reipublicæ, quàm militiæ status ordines vocamus; ergo ordo erat militaris quando sub primo Magistro sub Deo, sub Rege, in armis benemerebat, vt dictum fuit in primo capite, vsque secundum Militiæ Magistrum Gondiçalum Viegas: regnante adhuc Alphonso primo Rege, sub quod tempus Ebora capitur, anno millesimo centesimo sexagesimo sexto. Quæ Vrbs, vt autor est Resendius, plusquam quater centum annos sub Mahometico ritu prophanata iacuerat. Quo annorum numero labente ad annum millesimũ centesimum sexagesimum sextum, nostra equestris militia Spiritu sancto inflammata, supra humanam rationem diuino pugnãdi studio alacris, in domino Christianum bellum pugnabat: pro laribus, pro liberis, pro religione deniq; vitam generosè profundere haud dubitabat. Militaris namque ordo cùm maiori conscientiæ synceritate in bellãdi hoc studium incumbere arderet, & tutiori incolumitate, non corporis, quod frequenter alacris neci obiectabat, sed vt omnia sibi obstantia, quæ huiusmodi militandi rationi impedimento esse possent, subterfugeret. In quam militiam incumbebat nõ sæculo inseruiendi gratia, sed Deo, non ambitionem, nõ temporalia bona, non parta ab hostibus spolia sectando, non auri, non argenti possidendi auiditate, quę omnia & singula militare studium, vtcunq; infectari solet. Quibus omnibus vitæ impedimentis cùm obuiare intenderent homines singulari virtute prædicti, vt Christum lucrifacientes in huius fallacis vitæ ludibrio beatam vitam affectarent, placuit præstanti virtute viris dupliciter, & corpore, & animo armatos in duplex visibile, & inuisibile bellum prorumpere, renunciatóq; ex parte sæculo sub regulari obedientia vni in Christo Prælato propriam libertatem subdere, vt contra spirituales nequitias, contra Rectores huius mundi armati ieiuniis, & orationibus, & omni sanctimoniæ generi liberiùs forent intenti, tum etiam, vt ad profligandos hostiles exercitus forent expeditiores. O rem heroicis etiam temporibus incognitam! O rem illo primo tempore huius bimembris militiæ, non pulchram modò auditu, sed etiam pulcherrimam visu, quæ se bina armorum sorte armauerit, hinc inde spirituali, & corporali, vt mellifluus asserit dulci stylo Bernardus in epistola ad milites templi. Accipe ergo lector humanissime, quæ nam causa exorta illa fuerit, quæ primò primitus Auisenses equites impulerit, vt sub priuato sanctimoniæ habitu se Benedictinæ familiæ nomine dederint. Historia enim sic se resoluit. Religiosissimus Abbas Raymundus nomine Benedictinæ disciplinæ professor ad Toletanos confines armorum, ac militiæ imperitus vitam in cœnobio sanctè beatéq; degebat. Attamẽ diuino impulsu feruidus (quo tempore antiquus ille Templariorum ordo oppidum Calatrauam aduersùs crebras Maurorum incursiones ægrè defendebat, Calatraua enim & hostium, & nostrorum fines æquè attingebat quod oppidum quasi propugnaculum Hispanorum hostes arcebat, vnde Templarij cum Mauris quotidianis præliis contendebant, qui cùm hostiles appetitiones non retardare solùm, sed nec item sustinere sufficerent, de viginti periculo Castellanum Regem, Regémque Toletanum admonendos curant. In primis Toletanum Dominum Sanctum cognomento Desideratum certiorem faciũt, sibi pro attritis viribus, pro Barbarorum multitudine, oppidũ diutius tutando non fore. Quod siquis qui oppidum contra Barbaros tueri velit reperiretur sibi, nec mora cedendum esse spondent; cùm autem nullius potentia, quæ oppidum defendendum vellet suscipere inueniretur, nec ipsemet Rex fraterno cum fratre bello intentus de defendendo oppido minimè curasset) Raymundus de cœnobio, quod vocant de sancta Maria de Fitero, Deo optimo maximo annuente, in vrgenti periculo diuinitùs electus oppidi Calatrauensis donationem accipit, ea tamen conditione, vt oppidum ab hostili incursu tutum seruaret, vt propensiùs subiectam historiam narrat auctor annalibus trium militarium ordinum ad Calatrauensem historiam, capite secundo, & tertio.

Raymundus verò hinc Abbas religiosissimus, inde vir fortissimus, comite fratre Iacobo Velazquez inflammati animi studio raptus, pedestri, equestriq; auxilio stipatus, gratiosissimis impertitis indulgentiis (quas vocant de Cruciata) in illorum indultum, qui fortiter pugnando in acie occumberent, nec multo intermisso temporis interuallo Raymundus celeritate festinus oppidum alicubi dissipatum muniuit, hinc non pauci illorum equitum, quos conscientiæ æstus & bellandi ardor impellebat, peculiari, & honesto habitu, & ad arma tractanda expeditiori sunt vsi. Quàm multas ab hostibus victorias ex hoc Calatrauensi præsidio partas, quamuis Christianorum sanguine cruentatas legimus. Cùm hæc apud Calatrauam contra Barbaros geruntur, equestris ordo apud Lusitaniam rudis adhuc, & informis, nec Apostolicæ Sedi stabilitus cum Barbaris contendebat, vel cùm in eorum finibus præliaretur, vel cùm eos à nostris prohiberet. Iam Monterius primus militiæ Magister apud Eboram præsenti vita functus Deo viuebat, cui Alphonsus primus Lusitaniæ Rex oppidum Mafram, arcémque in Olysiponensibus confinibus suppeditauerat: quando anno millesimo centesimo quadragesimo septimo, illud à Maurorum tyrannide recepit, recuperata deinde Ebora, anno millesimo centesimo sexagesimo sexto, iam Apostolicæ Sedi confirmata Calatrauensi militia sub Alexandro III. Pontifice Maximo, anno millesimo centesimo sexagesimo quarto, interpositis decem annis, post receptam à Barbaris ciuitatem Eborensem, ad salutis nostræ annum millesimum centesimum septuagesimum sextum, Equites huius militiæ adhuc Eborensis cùm indies singulos magis, ac magis pro Rep. Christiana debellandorum Barbarorum studio ardescerent, æmulari maximè placuit Calatrauensem ordinem, & obedientia, cui se dicarent, & disciplina, cui se libenter committerent, sancta æmulatione imitari voluerunt, deuotiq; animi propensione Militaris religionis illam matrem appellare. Quod equidem nequaquam intelligendum est accidisse; si respicias ad primam & adhuc informem Calatrauensis Militiæ originem: siquidem planè liquet nostrum apud Eboram equestrem ordinem priùs Barbaros debellasse, eodémq; propagandæ Reipublicæ studio quàm Calatrauensem, quæ vndecim annos post Eborensem felici auspicio incœpit; sub quod tempus non se Eborensis Calatrauensi subdidit; siquidem pòst à Sede Apostolica approbationem sese subditum submisisse reperimus. Quam probatam legimus ab Alexandro III. Pontifice Maximo, anno ab hominum recreatione millesimo centesimo sexagesimo quarto, vt ex diplomate publico ipsius, Bullis circũpendentibus constat primam approbationem testante. In quo primo diplomate, non Eborensem Militiam, non aliqua à Calatraua Eborensi Militiæ data prędia refert. Vnde lectori fit palàm, non ante suam confirmationem, Calatrauensem Eborenses equites in filios recepisse. Ex donatione verò ab Alphõso primo Lusitano Rege Eborensi equitatui facta, necnon à

tempore

tempore vrbis captæ Eborensis pulchrè indagari poteſt, quibuſnam annis voluentibus Eborensis Militia noſtro tempore Auiſenſis, in Calatrauenſem ordinem ſe inſinuatum ierit, quo námque anno præcisè ſe dicauerit normæ & institutioni ordinis Calatrauenſis, ex chartophylacio haud conſtat, conſtabit ex Calatrauenſi. Verumtamen ſub annũ milleſimum centeſimum ſexageſimum ſextum, nondum peracto anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto, aliquo menſium ſpacio ante prædictum annum milleſimum centeſimum ſeptuageſimum ſextum, hæc Militia Eborenſis à Calatrauenſi in filiam ſuſcipitur. Quando enim Alphonſus primus duabus arcibus apud Eboram, & Regia domo ſecundum Militiæ Magiſtrum Gondiçalum Viegas donauit, anno à Chriſto Seruatore milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto, iam priùs milites Eborenſis ordinis Calatrauenſi ordini ſeſe ſubdidiſſe pro comperto habetur: vt ex ipſiuſmet donationis verbis conſtare videtur; donatio ſic habet.

Alphonſus Portugalliæ Rex miſericordia compunctus conſiderans ſalutem animæ, & vtilitatem Chriſtianitatis, & defenſionem regni, facio Gundiſalo Viegas Magiſtro Eborenſi & fratribus veſtris tam præſentibus, quàm futuris in perpetuum promouendis ordinem ſancti Benedicti in Eboram tenentibus chartam ſcriptam donationis, & firmitudinis de oppido meo quod vocatur Coluche cum terminis ſuis, vt habeatis & poſſideatis illud iure hęreditario. Facio etiam vobis chartam de domibus meis, quas habeo in Ebora cum ſuo Alcacer veteri, & de vinea mea cum horto ſuo, qui iuxta illam ſtat: facio adhuc vobis chartam de domibus meis, quas habeo in Sanctarene in Siſirigo.

Quæ domorum donatio præſtita eſt, anno poſt Chriſti Natiuitatem milleſimo centeſimo ſeptuaſimo ſexto. Vnde manifeſtè patet, ex eiſdem donationis verbis (ordinem ſancti Benedicti in Eboram tenentibus) ante annum milleſimum centeſimum ſeptuageſimum ſextum, Eborenſem Militiam Calatrauenſi ordini iam obſequium per obedientiam indulſiſſe. Nam Calatraua in Benedicti ordinem ſeſe inſinuauerat: quamuis quonam anno præcisè ſe inſinuauerit, me prorſus latet, vt ſuperiùs recenſitum manet. Attamen ex hac prima donatione proculdubio conſtare videtur, hæc prima bona, népe veterem arcem, aliámque arcem, nec non aulam Regiam apud Eboram ſimul cum cæteris prædiis eadem donatione contentis, huic Militiæ à primo Luſitano Rege pro meritis iam Religioſæ erogata fuiſſe; deinde à Sanctio ſecundo Rege Gundiſalo Viegas ſecundo Magiſtro ſtabilita confirmatáq; eſſe conſtat, vt ſcriptum eſt in donatione inuenta apud huius Auiſenſis conuentus chartophylacium, anno ab humani generis illuſtratione milleſimo centeſimo octuageſimo octauo: in quo anno Gregorius VIII. Pontifex Maximus in ſecundo Bullis pendentibus diplomate (quod Calatrauenſem continet approbationem) eidem Calatrauenſi Militiæ in omnem poſteritatem ſtabiliuit omnia bona, quæ pręfatus ordo intra Luſitaniam poſſideret, non ideo quaſi aliqua ætate prædicta bona Calatrauenſis ordo veluti ab alicuius Luſitani Regis donatione elargita in regno Luſitano iure poſſideret. Verumtamen eo quòd iam Calatrauenſis Eborenſem in filiam ſibi innexuerat, Summus Pontifex, vt fit, filiæ bona in matre confirmare voluit, non quaſi matris propria bona, ſed recentis filiæ. Quibus rationibus quaſi in cerniculo bene incretis planius mendoſum narratu patet in Calatrauenſi hiſtoria ad illud paruum citati capitis fragmentum, quod narrat Calatrauenſem Magiſtrum Rodericũ Garces, Magiſtrũ Magiſtri commilitones Eborénſes Eborenſi arce veluti mercenario præmio donaſſe, anno à Chriſto milleſimo ducenteſimo trigeſimo.

Quiſnam tertius Eborẽſis Militiæ Magiſter, quis deinde primus Auiſenſis ſecutus, quis denique Auiſenſia mœnia templúmque fundauerit.

CAP. IIII.

Si priſcis credimus annalibus, dominus frater Ferdinandus Ioannis tertius ordinis huius Magiſter, vltimus Eborenſis, primus deinde fuit Auiſenſis. Ita memorat noſter Reſendius Eborenſium antiquitatum libro cap. *16.* paulò ante finem, probatúrque ex catalogo ad huius Militiæ commentariũ adaucto, qui tam ordine, quàm numero præteritos recenſet Magiſtros. Alphonſus Luſitaniæ Rex ordine tertius Sanctij filius, Alphonſique primi fœliciter nepos huic magiſtro iuſtis de cauſis Auiſenſem ſitum patentibus longè latéque confinibus donat (diſtat Auiſium ferè triginta millia paſſuum Septẽtrionem versùs) ſiquidem Eborenſia campeſtria per planitiem diffuſa expulſis fugatíſque Mauris non multùm hoſtili impetu infeſtabantur, eo quòd Barbari fugati loca natura munita armis occupauerant, ſub hoc enim præſidiis priſci illi mortales confugiebant, quibus nondum tot belli machinæ repertæ, & eo quòd in hoc ſitu (ſi priſcis huius ordinis rationalibus credimus) aliquæ rupium crepidines, dentatis ſaxis inhoſpitalibúſque cautibus præruptæ prominebant, has montium crepidines Barbari occupauerant arcibus aggeribúſque defenſi, ab Auiſio duodecim millia paſſuum diſtantes: aduerſo rapido torrente naſcentem ſolem versùs oppidum natura munitum occupauerant, noſtro tempore ſanctus Antonius de Vayamóte vulgo nuncupatur, cuius inter oleaſtros cæteraq; arbuſta apparent ruinæ, locus nunc, & olim munitiſſimi oppidi Cabeça de Vide confinibus continetur. Quod oppidum perenni fama, vel conditum, vel habitatum fuiſſe dicitur à quodam dynaſta Mahometano potentia præcellente nomine Bide, ad cuius ditionem etiam caſtellum de Vide dicitur pertinuiſſe. Maurus námque caſtellum ſuo nomine donauit, v.g. Cabes de Bide, caſtel de Vide. Hunc ergo præruptum montem Auiſium dictum Alphonſus ſecundus Rex tertio Eborenſi Magiſtro, ſuóque ordini militari & poſteris impertitus fuit, eo quòd natura ſua locus præceps & abruptus imminentiori rupe arduus, rapido torrente Auiſio Auiſenſi ſemicinctus, qui torrens arcem & conuentum noſtrũ præterlabitur horrentibus cautibus ſpumás per molares cauernoſos deiectus profundo alueo exaſperatus inuoluitur, ita vt magna ex parte, non equiti modò, verùm etiam & pediti vias penè inuias præbeat. Attamen Aquilonem versùs ducto ponte ſolidiſſimo crebros arcus ſuperuecto, & venientibus anguſto calle, & gyrantibus per anfractus viarum difficiles ad oppidum præbebat aditus. Hic verè ille ſitus eſt, quem Rex tertio militiæ Magiſtro dedit, non verò caſtellum, quod aſſerit Chronographus trium ordinum ſupracitatus, ſub illud paruum pagellæ fragmentum, in quo de hoc ordine ſcribit, ſub vno eodémque verbo duo componit figmenta. Ex quibus fit primum, Regem Luſitanum Alphonſum donaſſe caſtellum Auiſenſe ſecundo Militiæ Magiſtro, cùm re vera non ſecundo, ſed tertio donauerit, nec item caſtellum Auiſenſe, quod nondum extabat in rerum natura, ſed tantùm inculta loca, vndique imminenti accliuitate inuecta, &

inter

inter molarium crepidines aspera & scrupofa,ad rē tamen militarem idoneam,ad arcem vnde arcerent hostes ædificandam; talis enim situs opus erat, qui tot hostiū impetus à vicinis arcibus sustineret. Quæ omnia vera esse constant ex donatione ab ipsomet Rege facta, quæ in scrinio huius conuentus latinè exarata in membrana regalibus insignibus, dependenti bulla seruatur, anno millesimo centesimo octogesimo primo. Quam donationem à primo ad imum non transferimus, ne breuitati consulentes, historiam luxuriare cogamus, ipsimet donationis deliberatis verbis sub id tempus non fuisse castellū vllum in hoc situ [illegible] fuisse tantùm collem à nidificantibus auibus Auisium dictum,vt propensiùs enodabitur in breui compendio, quod Deo inspirante de insignibus ordinis, déque sigillo componemus in operis calce. Donationis enim verba sic sonant: Ego Alphonsus filius Regis Domini Sanctij, & nepos Domini Regis Alphonsi vnà cum vxore mea Regina Domina Vrraca, & filio meo infante Domino Sanctio facio chartam donationis perpetuæ firmitudinis vobis Domino Fernando Ioannis Magistro Eboræ, & fratribus vestris tam præsentibus, quàm futuris de loco illo,qui vocatur Auis, qui iacet inter Santarem,Culuchi,Alboram,Eluas,Ablātes, recensitísque huius loci conterminis ita dicit, tali pacto quod in loco supradicto Auis castrum ædificetis & populetis.

Ex quibus verbis luce meridiana clariùs patet, Regem Alphonsum secundum nullo modo largitū fuisse castrum apud Auisium Eborensi ordini,siquidem nec opere barbarico, nec politico castrum erectum extaret,sed situm nudum, ea tamen conditione,vt arcem erigerent, vnde obsitantes Barbaros castella circumcirca tenentes commodiùs debellarent.Magister verò,vt primum per tempus licuit,festinus instrumenta parari,lapides effodi, rudimenta aptari,fossas aperire,castri fundamenta fœliciter iaci, arduum denique opus vrgeri intendit. Quanta enim cautela, ne obseruarentur à Barbaris, fabrile opus insurgebat apud pristinum militiæ tomum legere quis valebit. Cauti enim homines noctu furtim in opus incumbebant, laborésque nocturnos ante lucem,ne animaduerterentur secto arbusto velabant: quoad castrum eò sublimitatis inducerent, vt ex eo iam irruentes Barbaros possent depellere, sibíque præsidio foret; & in dies singulos ædificium palàm ostentare haud pigebat, quod opus præter opinionem Maurorum animos pensiles habuit,tam castri quàm conuentus opere peracto, & murorum soliditate ambito,quamuis non in multam altitudinem ducto, sed quatenus ad cætera domicilia protegenda, non admodum prominentia par esset, vt illius antiquitatis vestigia oculis mediantibus restatur.Quid enim temporis in præclarum opus impensum fuerit significabitur. Quod non adeò breue fuisse suspicor, cùm subter huius arcis aream ferri fodinas sub illo tempore effossas in viua caute contemplor.Quæ prolixum temporis spatium petebāt, ex quibus fodinis ferrum effodiebatur,tam in fabricanda instrumenta,quàm ad arma paranda,quo ferro inde suffecto non ex Cantabria ferrum non Mediolano petebant. Anno verò à Christo Domino nato millesimo centesimo octogesimo quarto, arci vltima manu imposita,in quo opere triennium impensum est, præfatus Magister Dominus Ferdinandus Ioannis primus coloniam Auisensem duxit,ductámque solido & sublimi muro circummuniuit,& per interualla turribus & propugnaculis ambiuit,vt verè testatur lapis in plano quadratus Septentrionalem portam supereminens,qui Gotticis incisus characteribus ita habet:

FERNANDVS MAGISTER DEI GRATIA ORDINIS CALATRAVEN. IN PORTVGAL. CVM SVO CONVENTV PLANTAVIT AVIS IN FESTIVITATE ASSVMPTIONIS SANCTE MARIE, E. M.CC.ET II. STEFANVS MARTINI: PATER NOSTER PRO ANIMA EIVS.

secundùm Cęsarem: secundùm verò morem Christianum,anno à Christo nato millesimo centesimo octogesimo quarto. Vnde fit à prima donatione Auisensi Magistro, ad vltimum arcis, & conuentus opus, & primo conditum oppidum, & primo ductam coloniam die Deiparæ Virginis Assumptionis dicato Idi.Augusti tres effluxisse annos. Ex his duobus sitibus,Eborensi nimirum,& Auisensi, ex trium primorum Magistrorum ætatibus, ex trium primorum Portugalliæ Regum donationibus liquidò cōstat,quænam & qualis prima huius militaris ordinis Eborensis origo fuerit, quæ sub nostram ætatem Auisensis ordo fœliciter nuncupatur, quam vt vulgo recitatem historiam ad breuiorem stylum redigere non potui, tum annalium inopia, quorum pars temporis iniuria periit, pars furtim sublata, pars denique vsu attrita, & in cōtrouersiis inter ordinem & ordinarios oblata, & in actibus appensa nunquam scrinio fuerit restituta.Attamen dummodo piis petitoris studio inseruiam, quamuis nō pauca,quæ proferrem animum subibant, quæ de vario huius ordinis successu scribentem non pœniteret: cuius facta quamuis per se gloriosa,attamē indigna obliuione obruta in occulto latent:cuius priuilegia & immunitates pristino fauore sublato spreta iacēt: sed quamuis in operis calce, bene tamen aliquid de insignibus ordinis ponam, déque huius ordinis sigillo lectorē certiorem faciam. Anno verò à Christo nato millesimo ducentesimo quarto, Innocentius III.Pontif.Max. hanc Militiam Auisensem seu Eborensem cum bonis suis confirmauit,& sub tutelam S.Ap.excepit,vt constat ex diplomate bullato.

Quibus insignibus olim, quo item sigillo hic ordo antiquitus Eborensis modò Auisensis nobilitatus fuerit.

CAP. V.

NOn in suo primordio, non ante,non post cōfirmationem, non aliquot pòst annis reperimus nostrates equites aliquibus priuatis insignibus, nec aliquo priuato sigillo vsos fuisse. Sed postquam Auisenses Magistri nonnulla rura in emphyteosim dabant,aliqua ordinis insignia in miniatula cēra incisa alba, vel nigra, bullis circumrotata inuenimus. Propria verò, & peculiaris ordinis obsignatio talis erat, vt ex ipsius forma indagari potest: quam huc translatam deliniari volui, vetusti castri nimirum simulacrum, à primo Portugalliæ Rege Alphōso donati apud Eboram, quod si deinde aliud recens castrum fabricatum fuit, id ab ordine ad vrbis defensionem ædificatum fortè fuit.Solum verò hoc vetus castrum sibi primò donatum fortissimi viri in fortitudinis insigne cepere,& ostentauere præuia Christi Domini cruce, sub quo vexillo omnes militares ordines hostium armatas copias debellando profligabant, vt egregiè trium militarium ordinum historiographus notatum refert. Deinde sub cuius disciplina militabant Calatrauenses compedes sibi arrogarunt: sunt enim binæ pedicæ, quæ hinc inde castrum astant. Priuata verò huius oppidi Auis insignia, illę sunt aquilæ,quæ super turrium fastigia apparent

parent. eo quòd perennis sit fama in hoc Auisensi cliuo, in torrentem delecto (quo nunc domesticorum nostrorum domicilia imminent) aquilam nidificasse, sacra pagina testante, aquila in arduis ponit nidum suum. Hinc duas tantùm aquilas (totidem enim non amplius aquila pullos ouis excludit) sibi ordo in vexillis suis arrogauit. Ex quibus aquilinis pullis sua insignia Auisensis ordo auem capessit, & hoc siue vulgari pronomine, siue vt potiùs reor, quod Aquila super omnes primatum volucres teneat. Nam idemmet Auisense oppidum hanc memoriam nostra ætate & affectat & retinet, regalique vexillo hinc regia insignia, inde ex aduerso aquilam vnam intextam gloriosè ostentat, necnon publica huius oppidi obsignatio aquilæ vnius effigiê seruat; ita videatur oppidum vnius, scilicet, matris, ordo verò duarum, scilicet, pullorum effigies in publicis causis insculpere, vt in maiori sigillo perspicuè claréque videre licet. Additur & aliud breuius sigillum, quod communi vsui frequenter inseruire solet.

Magistrorum atque gubernatorum huius Auisensis Militiæ catalogus.

Domnus Ferdinandus Monterius.	1
Domnus frater Gondiçalus Viegas.	2
Domnus frater Ferdinandus Ioannis.	3
Domnus frater Ioannes Portarius.	4
Domnus frater Martinus Ferdinandi.	5
Domnus frater Ferdinandus Soarez.	6
Domnus frater Laurentius Alphonsi.	7
Domnus frater Ioannes Pirez.	8
Domnus frater Vascus Alphonsi.	9
Domnus frater Gilius Martini.	10
Domnus frater Garcia Pyrez.	11
Domnus frater Gilius Pyrez.	12
Domnus frater Alphonsus Mendesius.	13
Domnus frater Garcia Vaz.	14
Domnus frater Ioannes Rodericus Pimentel.	15
Domnus frater Iacobus Garcia.	16
Domnus frater Martinus de Auelar.	17
Domnus frater Egas Martir.	18
Domnus Ioannes, postea Rex hoc nomine primus, qui vrbem Ceptam à Mauris cepit.	19
Domnus frater Ferdinandus Rodriguez de Sequeira.	20

Hucusque canonici recensentur Magistri, sequuntur deinde gubernatores per Apostolicam autoritatem.

Infans Ferdinandus Ioannis hoc nomine primi Regis filius.	21
Dominus Petrus infans Aragonensis Rex infantis Petri filius.	22
Rex Ioannes hoc nomine secundus.	23
Princeps Alphons. Ioannis regis filius.	24
Princeps Georgius Ioannis secundi regis filius.	25

Sub hoc tempore equestris Magistratus apud Auisum Regiæ coronæ & ditioni adscriptus adauctusque fuit, ipsiquemet Reges Militiæ moderatores, & perpetui administratores, autoritate Apostolica substituti fuère.

Rex Ioannes hoc nomine tertius.	26
Rex Sebastianus hoc nomine primus.	27
Rex Henricus Cardinalis.	28
Regis Philippi Sacra Maiestas, qui fœliciter nostra ætate huius Militiæ moderator est summus.	29

DOMI

DOMINVM FRATREM FRANCISCVM DO AVELAR, (AVELAR ENIM VIGIL INTERPRETATVR) DE VIGILANTIA IN EXCITANDIS AVISENSIS MILITIÆ ANTIQVITATIBVS, suus familiaris frater Ioannes de Caminna, in ipsius conuentus Magister interpellat.

SI memini, vigilis tibi dat prosapia nomen,
Illius, excubitor, qui fuit ante ducis.
Degener excubitor minimè Francisce fuisti:
Mille modis vigiles, ô pater almè vigil.
Te vigilem Musæ primæ vidêre legentem:
Canone te vigilem tempora lapsa ferunt.
Te scholis multum vigilem sacra pagina vidit:
Sanctorum assiduus dum vigil alta legis.
Es vigil in fabricis, sacra vigil æde Decanus:
Abbas ipse vigil, Præsul & ipse vigil.
Quam vigilat populi doctor, vigil ipse sacerdos:
Vita & exemplis, officiisque vigil.
Militiæq; vigil, veterum monimenta reuoluens,
Mille vigil vicibus candide Præsul ades.
Præmia parta tenens simul es vigil, atque beatus,
Christus quem veniens inueniet vigilem.

LAVS DEO.

INDEX

INDEX OMNIVM QVÆSTIONVM ET ARTICVLORVM, ET DVBIORVM, QVAE IN HOC PRIMO TOMO CONTINENTVR: IN QVO LECTOR CVRIOSVS POTEST VIDERE VARIA, vtilia,& principalia breuiter summata eorum, quæ in eo ventilantur.

QVÆSTIO I.

De religione in communi,in sex articulos diuisa. Pag. 1.

QVÆSTIO II.

De ordinibus Mendicantibus,& eorum origine, in nouem articulos diuisa. Pag. 7.*col.* 2.

QVÆSTIO III.

De initio ordinum non Mendicantium,in decem & septem articulos diuisa.Pag. 13.*col.* 1.

QVÆSTIO IIII.

De origine Conuentualitatis & Obseruantiæ, in tres articulos diuisa. Pag. 17. col. 2.

QVÆSTIO V.

De ordinibus Militaribus quoad eorum numerum & principium, in sex articulos diuisa. Pag. 20. col. 1.

QVÆSTIO VI.

De statutis, & ordinationibus, & priuilegiis Apostolicis in communi, quibus hæc religionum monarchia conseruatur, in decem & septem articulos diuisa. Pag. 21. col. 2.

QVÆSTIO VII.

De priuilegiis in communi, quibus religiones conseruantur, in sex articulos diuisa. Pag. 30. col. 2.

QVÆSTIO VIII.

De priuilegiis quoad suam cõfirmationem, innouationem, & vsum, in decem & sex articulos diuisa. Pag. 32. col. 2.

QVÆSTIO IX.

De priuilegiis quoad ipsorum cessationem,& reuocationem , in vndecim articulos diuisa.Pag.45.col.2.

QVÆSTIO X.

De statutis factis in religionibus,in nouem articulos diuisa. Pag.51.col.2.

QVÆSTIO XI.

De sacris Canonibus , priuilegiis & statutis quoad eorum explicationem,in nouem articulos diuisa.Pag.56.col.2.

QVÆSTIO XII.

De Abbatibus,& Abbatissis quoad eorum essentiam & differentiam,in sex articulos diuisa.Pa.65.col.1.

QVÆSTIO XIII.

De Abbatibus & Abbatissis quoad qualitatem legitimationis, in vigintiquatuor articulos diuisa.Pag.67.col.1.

18 Vtrùm

QVÆSTIO XIIII.

De Abbatibus & Abbatissis quoad genus,in quatuordecim articulos diuisa. Pag.80.col.1.

QVÆSTIO XV.

De Abbatibus,& Abbatissis quoad sexum & ætatem,in tres articulos diuisa. Pag.91.col.1.

QVÆSTIO XVI.

De Abbatibus,& Abbatissis quoad eorum durationem,in quinque articulos diuisa. Pag.93.col.1.

QVÆSTIO XVII.

De Abbatibus,& Abbatissis quoad potestatem iurisdictionis in communi,in duodecim articulos diuisa. Pag.95.col.2.

QVÆSTIO XVIII.

De Abbatibus quoad potestatem conferendi ordines,& dandi dimissorias suis subditis, in sex articulos diuisa. Pag. 101.col.2.

QVÆSTIO XIX.

De Abbatibus quoad potestatem benedicendi Ecclesiastica,in sex articulos diuisa. Pag.104.col 2.

QVÆSTIO XX.

De Abbatibus quoad potestatem absoluendi suos monachos,in triginta articulos diuisa.Pag.108.col.1.

Vtrù..

QVÆSTIO XXI.

De Abbatibus quoad potestatem reseruandi casus, & ab eis absoluendi, in vndecim articulos diuisa.Pag.128.col.2.

QVÆSTIO XXII.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi in communi,in vndecim articulos diuisa, Pag.135.col.1.

QVÆSTIO XXIII.

De Abbatibus, quoad potestatem dispensandi in certis casibus contra legem, in decem articulos diuisa. Pag.140.col.2.

QVÆSTIO XXIIII.

De Abbatibus quantum ad potestatem dispensandi in irregularitatibus, in septemdecim articulos diuisa. Pag.147.col.1.

QVÆSTIO XXV.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi & commutandi vota suorum subditorum, in octo articulos diuisa. Pag. 159. col. 2.

QVÆ

QVÆSTIO XXVI.

De Abbatibus, quoad potestatem dispensandi in Obseruantiis regularibus, in septem articulos diuisa. Pag. 162. col. 2.

QVÆSTIO XXVII.

De alienatione rerum Ecclesiasticarum, in tredecim articulos diuisa. Pag. 173. colum 1.

QVÆSTIO XXVIII.

De altaribus, in tres articulos diuisa. Pag. 184. col. 1.

QVÆSTIO XXIX.

De appellationibus, in quinque articulos diuisa. Pag. 185. columna 1.

QVÆSTIO XXX.

De Apostatis, & à religione eiectis, in viginti nouem articulos diuisa. Pag. 187. col. 1.

gitiuum

QVÆSTIO XXXI.

De Baptismo, in sex articulos diuisa. Pag. 201. col. 2.

QVÆSTIO XXXII.

De Bello. Pag. 204. col. 2.

QVÆSTIO XXXIII.

De benefactoribus, in septem articulos diuisa. Pag. 204. col. 2.

QVÆSTIO XXIIII.

De beneficiis Ecclesiasticis à regularibus, & regularibus conferendis, in nouem articulos diuisa. Pag. 207. col. 2.

2 Vtrum

QVÆSTIO XXXV.

De cura animarum, quam habent Regulares super Indos, in sex articulos diuisa. P. 211. col. 2.

QVÆSTIO XXXVI.

De potestate ad conferendum, & gubernandum beneficia regularia, in septem articulos diuisa. Pag. 215. col. 2.

QVÆSTIO XXXVII.

De beneficiis Ecclesiasticis Nouitiorum, in duos articulos diuisa. Pa. 223. col. 1.

QVÆSTIO XXXVIII.

De bonis regularium, in septem articulos diuisa. Pag. 224. col. 1.

QVÆSTIO XXXIX.

De canonica portione, in nouem articulos diuisa. Pag.228. col.1.

QVÆSTIO XL.

De cantu, in duos articulos diuisa. Pag. 231.col. 2.

QVÆSTIO XLI.

De Capitulis generalibus, & prouincialibus, in quinque articulos diuisa. Pag.232.col.2.

QVÆSTIO XLII.

De celebratione diuinorum: quoad officium diuinum, in 21. articulos diuisa. Pag.234.col.2.

QVÆSTIO XLIII.

De celebratione diuinorum quantum ad Missam, in decem & septem articulos diuisa. Pag.244.col.2.

QVÆSTIO XLIV.

De clausura Monialium in cõmuni, in quatuor articulos diuisa. Pag.255. col.1.

QVÆSTIO XLV.

De clausura monasteriorum virorũ, vel mulierum quantum ad accessum, in septem articulos diuisa. Pag.264.col.2.

QVÆSTIO XLVI.

De clausura Monialium quantum ad ingressum in earum monasteria, in 11.artic.diuisa. Pag.269.col.1.

QVÆSTIO XLVII.

De pœnis, in quas incurrunt ingredientes monasteria Monialium, in duodecim articulos diuisa. Pag. 277. col. 1.

QVÆSTIO XLVIII.

De clausura monasteriorum virorum quantum ad ingressum mulierum in ea, in quinque articulos diuisa. Pag. 286. col. 1.

4 Vtrùm

QVÆSTIO XLIX.

De clausura Monialium quantum ad egressum, in septem articulos diuisa. Pag. 288. col. 2.

QVÆSTIO L.

De clausura monachorum quoad egressum à suis monasteriis, in duos articulos diuisa. Pag. 293. col. 2.

QVÆSTIO LI.

De Commissario generali ordinis Minorū, in quinque articulos diuisa. Pag. 294. col. 1.

QVÆSTIO LII.

De Commissario generali Indiarum ordinis Minorum, in duos articulos diuisa. Pag. 296. col. 2.

QVÆSTIO LIII.

De Commissario, & Procuratore Romano in ordine Minorum, in tres articulos diuisa. Pag. 298. col. 1.

QVÆSTIO LIV.

De Cōmissariis ad Capitulum generale, & de missis ad visitandas prouincias, in quatuor articulos diuisa. Pagina 299. col. 2.

QVÆSTIO LV.

De communicatione priuilegiorum, in viginti articulos diuisa. Pag. 301. col. 2.

QVÆSTIO LVI.

De communione corporis Domini nostri Iesu Christi, & administratione aliorum sacramentorum quantum ad eorum ministros, in quatuordecim articulos diuisa. Pag. 315. col. 1.

QVÆSTIO LVII.

De Beatæ Virginis Mariæ conceptione, in quinque articulos diuisa. Pag. 327. col. 1.

QVÆSTIO LVIII.

De confratriis chordæ Beati Patris nostri Francisci, & corrigiæ diui Augustini, in tres articulos diuisa. Pag. 330. col. 1.

QVÆ

QVÆSTIO LIX.

De confessariis regularibus quantum ad præsentationem, in decem articulos diuisa.
Pag 333. col. 2.

QVÆSTIO LX.

De confessariis quoad potestatem confitendi, in octo articulos diuisa.
Pag. 344. col. 2.

QVÆSTIO LXI.

De confessariis regularibus quantum ad potestatem absoluendi sæculares, in quindecim articulos diuisa. Pag. 349. col. 2.

QVÆSTIO LXII.

De confessoribus regularibus quantum ad absolutionem fratrum, in tredecim articulos diuisa. Pag. 361. col. 2.

QVÆSTIO LXIII.

De confessariis quoad facultatem dispensandi in impedimentis & in votis & ipsa commutandi, in octo articulos diuisa. Pag. 369. col. 1.

QVÆSTIO LX.

De consecratione virginum, in quatuor articulos diuisa. Pag. 372. col. 2.

QVÆSTIO LXV.

De Conseruatoribus Iudicibus, in viginti articulos diuisa. Pag. 374. col. 1.

2 Quis

QVÆSTIO LXVI.

De cōstitutionibus iuris Ciuilis & Canonici, quantum ad religiosos, in quinque articulos diuisa. Pag. 389. col. 1.

QVÆSTIO LXVII.

De constitutionibus Ciuilibus & Canonicis quoad earum extensionem, & restrictionem, in quatuor articulos diuisa. Pagina 394. col. 2.

QVÆSTIO LXVIII.

De statutis Regularium, in sex articulos diuisa. Pagina 400. columna 2.

QVÆSTIO LXIX.

De consuetudine, in quatuor articulos diuisa. Pag. 404.*columna* 2.

QVÆSTIO LXX.

De Custodibus, in 6. articulos diuisa. Pag.407.co.2.

INDEX

INDEX OMNIVM AVTORITATVM PRINCIPALIVM SACRÆ SCRIPTVRÆ, IVRIS CANOnici, Extrauagantium, Bullarum, necnon Iuris Ciuilis, quæ in hoc primo Tomo declarantur: in quibus non recensentur priuilegia Apostolica, quæ in eo explicantur, cùm sint innumera, & esset Lectori satis molestum, ea in hoc Indice collocari.

Loca sacræ Scripturæ tam noui, quàm veteris Testamenti.

Loca ex quinque libris Decretalium.

Cap.

Loca explicata ex sexto libro Decretalium.

Loca Clementinarum explicata.

Loca Decretorum explicata.

Cap.

LOCA EXTRAVAGANTIVM TAM IN CORPORE IVRIS insertarum, quàm aliquarum extra corpus Iuris. Primò referam eas quæ sunt in corpore Iuris: postea autem alias non prætermittam.

Loca Concilij Tridentini explicata.

Cap.

Loca Digesti veteris.

Loca Infortiati.

Loca Digesti noui.

Loca ex Codice.

Ex Authenticis loca.

Ex legibus Partitarum.

Ex legibus Ordinam.

Ex noua compilatione.

Ex ordinationibus Portugallia.

INDEX MATERIARVM HVIVS PRIMI TOMI, IN QVO SENTENTIÆ INSIGNIORES SVMMARIE APPONVNTVR.

A

Ac.

Actus.

Ad instar priuilegium.

Admissio.

Adulterium.

Affinitas.

Alcantara.

Alienare, alienatio.

Alie

Altaria.

Angeli.

Animal.

Appellare, appellatio.

Beneficium.

Benefactor.

Bernardinus.

Bellum.

Bigamia.

Bona.

Boni, & æqui.

Bullæ.

C

Canonici.

Canonica portio.

Capitulum.

Castitas.

Casus reseruatus.

Clausula.

Clausura.

Cantus.

Causa.

Carthusiensis.

Clerici.

Celebrantes.

Censura.

Citatio.

Comes.

Commissio,Commissarius.

Corporalia.

Communicatiõ priuilegiorum.

Commendatarij.

Conceptio.

Concessio.

Con-

Confessor, confessio.

Confessio.

Confirmatio.

Congregatio.

Consensus.

Conseruator.

Con

Consilium.

Constitutio.

Consuetudo.

Custos.

Conuentus.

D

Dauid.

Debitor.

Decretum.

Declaratio.

Decima.

Definitorium.

Degradatio,degradatum.

Delegatus.

Delictum.

Denunciatio.

Descendentes.

Diuinum officium.

Di-

Ex

Gloria.

H.

Haeresis.

Haereticum.

Hierarchia.

Homicidium.

Horae canonicae.

I.

Iacobus.

Iesuitae.

Ignorans.

Illegitimi.

Impressio.

Immemorialis.

Incestuosus.

Inconstantia.

Incorrigibilis.

In-

Institutio.

Interdictus, interdictum.

Iubileus.

Iudæus.

Iudex.

Iuramentum.

Iurisdictio.

Ius.

L

Laicus.

Laus.

Legatus.

Legitimatus.

Mino

Mo-

Morbus.

Mors,

Mulier.

Mutilatio.

N.

Naturalis.

Nefandum.

Negotia.

Necessitas.

Negatio.

Nothus.

Notorium.

Nouitius.

Nuptae.

Oblatio.

Officium.

Oleum.

Peregrinantes.

Pietas.

Potestas.

Præcepta.

Prædicare.

Præfectus.

Prælati.

Priuilegium.